

Bibeli Gusunon Gari

Bariba Bible

This Bible is translated and copyrighted by SIM (sim.org). This edition is provided with permission at the cost of printing by the Digital Bible Society (dbs.org). This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

This Bible, and many others, are available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Torubu	4	Nahumu	643
Yaribu	39	Habakuku	646
Sāarun Wooda	70	Sofoni	649
Gbaburu.....	91	Asee	652
Sōsiru	120	Sakari	654
Yosue.....	146	Malasi.....	662
Kparobu	163	Mateu	665
Rutu	181	Maaku	692
Samueli I	184	Luku	710
Samueli II	208	Yohanu	739
Sinambu I	229	Gərobun Kookoosu	760
Sinambu II	253	Romu	785
Bandun Gari I.....	277	Korinti I.....	796
Bandun Gari II.....	300	Korinti II	806
Esidarasi	326	Galati	813
Næemi.....	334	Efesu	817
Esitæ.....	346	Filipi.....	821
Yoobu	352	Kolose	824
Womusu	376	Tesalonika I.....	827
Mōnnu	433	Tesalonika II	830
Waasu kowo	451	Timōte I.....	832
Womu Duro	457	Timōte II	836
Esai	462	Titu	839
Yeremi	514	Filemōō.....	841
Swīi.....	563	Heberu	842
Esekieli.....	568	Yakōbu.....	851
Danieli	604	Piæ I.....	854
Osee.....	615	Piæ II	858
Yoeli.....	623	Yohanu I.....	860
Amōsu.....	627	Yohanu II.....	863
Abudiasi	634	Yohanu III	864
Yonasi.....	636	Yudu.....	865
Misee	638	Kāsiru	867

Torubu

Bibelin tire gbiikira ba sokumɔ Handunian Torubu. Tera ta sun sɔ́simɔ nge mɛ ba ka handunia ka tɔnu taka kua, ka nge mɛ durum ka wahala ya ka torua handunia sɔ́. Tera ta maa sun Isireliban sikadoban gari sɔ́mɔ. Sikado ben gbiikoowa Aburhamu wi u yĩsiru yara win naane dokebun sɔ́ ka win mem nɔ́ɔ́bun sɔ́. Tera ta maa sun win bii Isakin gari sɔ́mɔ ka sere maa win debubu Yakɔbu wi u bibu wɔ́kura yiru mara. Bibu wɔ́kura yiru yen turo u kua nenem. Win yĩsira Yosefu. Wiya u win tundo ka win maabu ka win wɔ́ɔ́bu faaba kua Egibitio gɔ́ɔ́run saa sɔ́.

Tire ten kpunaa

1. Handunian torubu, wiru 1n di sere wiru 11.
2. Aburhamun gari, wiru 12n di sere wiru 25:18.
3. Isakin gari, wiru 25:19n di sere wiru 26:35.
4. Yakɔbun gari, wiru 27n di sere wiru 36.
5. Yosefun gari, wiru 37n di sere wiru 50.

GĀANU KPURON TORE

Nge mɛ Gusunɔ u ka handunia taka kua

1 Sanam mɛ Gusunɔ u handunia torua, u wɔ́llu ka tem taka kua.
² Tem daa wāawa bitam. Gāanu kun wāa mɛ sɔ́. Men temɔ wɔru bɔ́kɔwa ga wāa mi, ma yam wɔ́kura gu wukiri. Ma nim mu tɛrie tem men wɔ́llu gia. Nim men wɔ́llɔwa Gusunɔn Hunde ra n bellimɔ. ³ Yera Gusunɔ u nɛɛ, yam bururam mu kooro. Ye u gerua mɛ, ma mu kooro. ⁴ Ma yam bururam mɛ, mu nùn wěre. Saa yera u mu wunana ka yam wɔ́kuru. ⁵ Ma u yam bururam soka sɔ́ sɔ́, yam wɔ́kuru maa wɔ́kuru. Ma sɔ́ sɔ́ ge ka wɔ́ku te, n swīina ma n kua tɔ́ gbiikuru.
⁶ Ma Gusunɔ u nɛɛ, gāanu nu tɛrio wɔ́llɔ nge gɔna kpa mu n nim bɔnu sāa.
⁷ Ye u gerua mɛ, ma wom mu tɛria mu nim mɛ bɔnu kua. Sukum wāa nim wɔ́llɔ, sukum maa wāa temɔ.
⁸ Ma u gāa ni soka wɔ́llu. Saa ye u yeba m̀, sɔ́ sɔ́ ka wɔ́kuru n swīina ma n kua tɔ́ru yiruse.
⁹ Ma Gusunɔ u nɛɛ, nim mɛ mu wāa wom dirum temɔ mu subenu koowo kpa tem gbebum mu tera. Ye u gerua mɛ, ma n kooro. ¹⁰ Ma u tem gbebum mɛ soka tem, ma u maa nim sube nin baatere soka nim wɔ́ku. Ma n nùn wěre.
¹¹ Yera u nɛɛ, tem mu gāa dabinu kpiiyo, ka yaka si su ko n binu marumɔ ka dāa binugii bwese bweseka ni nu nin bweseru mɔ nin marum sɔ́.
 Ye u gerua mɛ, ma n kooro. ¹² Tem mu gāa dabinu kpia, ka yaka bwese bweseka si su binu marumɔ, ka dāa binugii bwese bweseka ni nu bweseru mɔ nin marum sɔ́. Ma n nùn wěre. ¹³ Ye u yeba m̀, sɔ́ sɔ́ ka wɔ́kuru n swīina ma n kua tɔ́ru itase.

¹⁴ Ma Gusunɔ u nɛɛ, fitilanu nu kooro wom dirum sɔ́ kpa nu sɔ́ sɔ́ ka wɔ́kuru wunana, kpa nu n sɔ́simɔ saa ye wɔ́su ka tɔ́ bakanu koo tore. ¹⁵ Kpa nu n sāa fitilanu wom dirum sɔ́ nu ka tem yam bururasia.

Ye u gerua mɛ, ma n kooro. ¹⁶ U fitila bakanu yiru kua, niya sɔ́ ka suru. U maa kperi kua. U sɔ́ kuawa u n ka bandu dii sɔ́ sɔ́, ma u suru kua u n ka bandu dii wɔ́kuru. ¹⁷ Ma u ni kpuro doke wɔ́llɔ nu n ka tem yam bururasie, ¹⁸ kpa nu n sāa sɔ́ sɔ́ ka wɔ́kurun sunɔ, kpa nu n yam bururam ka yam wɔ́kuru wunane. Ma n nùn wěre. ¹⁹ Saa ye u yeba m̀, sɔ́ sɔ́ ka wɔ́kuru n swīina ma n kua tɔ́ru nɛɛ.

²⁰ Ma Gusunɔ u nɛɛ, nim mu de hunde koniba dabi dabinu nu kooro mɛ sɔ́, kpa gunɔsu su n yɔ́mɔ wom dirum sɔ́.

²¹ Yera u swěe beke taka kua ka yɛɛ kpuro yi yi sīimɔ yi yiba nim mɛ sɔ́ bwese bweseka. U maa gunɔsu kua bwese bweseka. Ma n nùn wěre.

²² Yen biru u yi domaru kua u nɛɛ, yi kɔwaro yi dabia yi yibu nim wɔ́kun nim sɔ́ kpa gunɔsu su dabia handunia sɔ́.

²³ Saa ye u yeba m̀, sɔ́ sɔ́ ka wɔ́kuru n swīina ma n kua tɔ́ru nɔ́buse.

²⁴ Ma Gusunɔ u nɛɛ, yɛɛ bwese bweseka yi maruro tem sɔ́. Yiya kpaaku yɛɛ ka gbeeku yɛɛ ka yɛɛ yi yi ra kabiri, yi kpuro bwese bweseka.

Ye u gerua mɛ, ma n kooro. ²⁵ U gbeeku yɛɛ kua bwese bweseka ka kpaaku yɛɛ ka yɛɛ yi yi ra kabiri. Ma n nùn wěre.

²⁶ Yen biru Gusunɔ u nɛɛ, kon tɔnu taka ko u n sāa nen weenasii mam mam, kpa u n sāa ye na taka kua kpuron wirugii. Yeya tem kpuro ka swěe ka gunɔsu ka kpaaku yɛɛ ka yɛɛ yi yi ra kabiri temɔ kpuro.

²⁷ Ye u gerua mɛ, ma u tɔnu taka kua u ka nùn weene mam mam.

U bu kuawa durɔ ka kurɔ.

²⁸ Ma u bu domaru kua u nɛɛ, i maruro i dabia i handunia yibu ya n s̄a bɛɛgia kpa i n yɛɛ kpuro nɔma sikerenɛ. Yiya swɛɛ ka gunɔsu ka yɛɛ yi yi s̄imɔ temɔ kpuro.

²⁹ U maa nɛɛ, wee ye i ko n da di. Yeya yakɔ bweseru baatere tem s̄ɔɔ kpuro te ta ra binu ma, ka d̄a binuguru baatere te ta ten bweseru mɔ ten marum s̄ɔɔ.

³⁰ Ma u maa handunian yɛɛ kpuro yi yi hunde mɔ yi s̄imɔ temɔ ka gunɔsu kpuro s̄ɔɔwa u nɛɛ, na bɛɛ yakɔ beku baagere wɛ i n da di.

Ye u gerua mɛ, ma n kooru. ³¹ Yera u mɛera kpuro ye u kua, ma n n̄n wɛre gem gem. Saa ye u yeba m̄, s̄ɔɔ s̄ɔɔ ka w̄kuru n sw̄ina ma n kua t̄ru nɔɔba tiase.

2 Nge mɛya Gusunɔ u ka w̄llu ka tem ka kpuro ye ya w̄a s̄ɔɔ taka kua u wiru go. ² T̄ru nɔɔba tiase s̄ɔɔra u win s̄oma ye u kua kpuro wiru go ma u w̄ra t̄ru nɔɔba yiruse. ³ Ma u nɔɔba yiruse te yi nenem win s̄ɔ, u tu domaru kua ȳn s̄ɔ te s̄ɔɔra u w̄ra ye u kpuro taka kua u kpa.

Gusunɔ u t̄nu doke gbaa te ba sokumɔ Edeniɔ

⁴ Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u w̄llu ka tem taka kua, ⁵ d̄aru gara kun gina kpia tem s̄ɔɔ, yakasu gasu kun maa kpia domi Yinni Gusunɔ kun gina gura nɛɛsie sanam mɛ. T̄nu maa sari wi u koo tem mɛ wuku.

⁶ Adama kakoru garu ta ra se tem di tu tem mɛ nikererasia kpuro.

⁷ Yen biruwa Yinni Gusunɔ u t̄nu mɔma ka tem u n̄n w̄arun wom w̄sie win w̄rɔ, ma t̄nu kua waso.

⁸ Ma Yinni Gusunɔ u gbaaru kua Edeniɔ s̄ɔɔ yari yerun bera, ma u t̄nu wi u kua mi sua u doke s̄ɔɔ. ⁹ Ma u d̄a bwese bweseka kpiisia te s̄ɔɔ, ni nu waabu w̄a ka ni nu dim do, ka sere d̄a t̄n binu nu koo t̄nu w̄aru w̄ɛ, ka maa t̄n binu nu koo t̄nu gea ka k̄sa giasia. D̄anu yiru ye, nu w̄awa gbaa ten suunu s̄ɔɔ.

¹⁰ Daarua gara w̄a gbaa te s̄ɔɔ, te ta tu nikeru s̄a. Min diya ta yara ma ta keru kua nɛɛ. ¹¹ Gbiikaan ȳsira Pisoni. Yeya ya tem mɛ ba m̄ Hafila sikerenɛ.

¹² Tem mɛ s̄ɔɔra wura gea w̄a. Turare nubu durorugia maa w̄a mi, ka kpee gobiginu. ¹³ Kera yirusen ȳsira maa Gihoni. Yeya ya tem mɛ ba m̄ Kusi sikerenɛ. ¹⁴ Kera itasewa maa Tigiri. Yeya ya kokumɔ tem mɛ ba m̄ Asirin s̄ɔɔ yari yeru gia. Kera nɛɛsewa maa Efarati.

¹⁵ Ye Yinni Gusunɔ u gbaa te s̄ɔɔru kua u kpa Edeniɔ, yera u t̄nu wi sua u doke s̄ɔɔ u ka tu wuku kpa u n tu k̄su. ¹⁶ Ma u n̄n wooda yeni w̄ɛ u nɛɛ, kaa kp̄ a gbaa ten d̄anu kpuron binu di. ¹⁷ Adama d̄a t̄n binu nu koo t̄nu gea ka k̄sa giasia, a ku ra ten binu di, domi d̄oma te a nu di, kaa gbiwa.

¹⁸ Ka tema Yinni Gusunɔ u gbeeku yɛɛ kpuro kua ka gunɔsu kpuro, ma u ka ye kpuro na t̄nu win mi, u ka wa mɛ u koo ye ȳsiru kɛ. Ma t̄nu wi, u yaa sabenu kpuro ka gunɔsu ka gbeeku yɛɛ kpuro ȳsa k̄a. Ȳsi te t̄nu wi, u maa yaa baayere k̄a teya ba ka ye sokumɔ. Adama ye kpuro s̄ɔɔ, sari ye ya ka n̄n weene ye ya koo n̄n somi. Yen s̄ɔna Yinni Gusunɔ u nɛɛ, n ñ w̄

t̄nu u n w̄a wi turo. Kon n̄n goo kua u n s̄a nge wi, wi u koo n̄n somi.

²¹ Yera Yinni Gusunɔ u t̄nu wi dom mɔn bakaru kp̄ɛɛ u dweeya. Ma u win ȳsan kuku teeru wuna ma u ȳsa ye k̄rua ka yaa baasi. ²² Ma u t̄n kurɔ taka kua ka t̄n durɔn kuku te, te u wuna. Ma u ka n̄n na t̄n durɔ win mi. ²³ Yera durɔ wi, u nɛɛ,

wee t̄ɛ, wini u wasi mɔ nge nɛgii mam mam.

Ba koo n̄n sokuwa t̄n kurɔ, domi t̄n durɔn min diya u yara.

²⁴ Yen s̄ɔna durɔ u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurɔ ba n manine, kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.

²⁵ Saa ye s̄ɔɔ, durɔ wi ka win kurɔ terera ba w̄a. Sekura kun maa ben goo m̄.

Gusunɔ u win taka kooru kpuro b̄rusi

3 N deema waa ya bwisi bo gbeeku yɛɛ kpuro s̄ɔɔ yi Yinni Gusunɔ u taka kua. Yera ya na kurɔ win mi, ya n̄n bikia ya nɛɛ, ka gem Gusunɔ u nɛɛ, i ku gbaa tenin d̄a binu kpuro di?

² Ma kurɔ wi, u ye wisa u nɛɛ, sa ra gbaa ten d̄a binu di ni, ³ ma n kun mɔ te ta w̄a suunu s̄ɔɔ. Tera u nɛɛ, su ku mam ten binu baba su sere di su ku ka gbin s̄ɔ.

⁴ Yera waa ye, ya kurɔ wi wisa ya nɛɛ, i ñ gbimɔ pai! ⁵ Domi Gusunɔ u ȳ d̄oma te i ten binu di, b̄en n̄ni koo wukiarawa kpa i n s̄a nge win tii, i n gea ka k̄sa ȳɛ.

⁶ Ma kurɔ wi, u wa d̄a te, ta ka dii dobu weene ta waabu w̄a, ta koo maa kp̄ tu n̄n ko bwisigii. Ma u ten bii ni s̄ɔra u di. U maa win durɔ w̄ɛ ka wi ba w̄asine, ma wi, u maa di. ⁷ Yera be yiru kpuron n̄ni wukiarawa ba gia ma terera ba w̄a. Ma ba da ba d̄a te ba m̄ figien wuru bakasu bura ba sw̄ena ba ka tii gandi.

⁸ Ye ba Yinni Gusunɔn n̄n nua u b̄su gbaa te s̄ɔɔ yoka, yera ba da ba n̄n kukue gbaa ten d̄anun suunu s̄ɔɔ. ⁹ Adama Yinni Gusunɔ u durɔ wi soka u nɛɛ, mana a w̄a.

¹⁰ Durɔ wi, u wisa u nɛɛ, ye na wunen n̄n nua gbaaru s̄ɔɔ, b̄erum man mwa domi terera na w̄a, ma na kukua.

¹¹ Gusunɔ u nɛɛ, wara nun s̄ɔɔwa ma terera a w̄a. Nge a d̄a ten binu diwa te na nɛɛ, a ku di.

¹² Durɔ wi, u nɛɛ, kurɔ wi a man w̄ɛ u n ka man w̄a wiya man d̄a ten binu w̄ɛ ma na di.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u kurɔ wi bikia u nɛɛ, mban s̄ɔna a kua mɛ.

Ma u wisa u nɛɛ, waa ya man k̄kura na ka di.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u waa ye s̄ɔɔwa u nɛɛ, ȳn s̄ɔ a kua mɛ, a kua b̄rura n yɛɛ kpuro kere.

Wunen nukura kaa n da ka kabiri.

Tema kaa n da di

sere ka wunen w̄arun n̄n.

¹⁵ Na kon maa yibere t̄eru doke

wunɛ ka kurɔ win baa s̄ɔɔ,

ka maa wunen bweseru ka win bweserun baa s̄ɔɔ.

Win bweserun goo u koo nun wiru kɔra,
kaa maa win naa tokuru mɛera ko.

¹⁶ Yera u maa kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ,
kon wunen guran wahala sosi.
Kaa n da mawa ka nɔni swāaru.

Wunen kīru kpuro ta ko n wāawa wunen durɔ sɔɔ,
wiya ko n maa sāa wunen wirugii.

¹⁷ U maa durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, yèn sɔ a wunen kurɔn
gari wura, ma a dāa ten binu di te na nɛɛ, a ku di,
na tem bɔrusi wunen sɔ.

Sākungu ka awīiya mu koo nun kpiiya,
wunen wāaru kpuro sɔɔ,
nɔwiawa kaa n da ko
kpa a wɛnya a sere wunen dīanu wa gberɔ.

Yen biru kaa gbi
kpa bu nun sike temɔ,
domi tema na ka nun kua.

Kaa maa wura a ko tem mɛ.

²⁰ Ma Adamu u win kurɔ yīsiru kã Efa, domi wiya u
sāa tɔmbu kpuron mero. ²¹ Ma Yinni Gusunɔ u Adamu
ka win kurɔ yaa gnan yabenu kua u bu sebusia.

²² Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee tɔnu wi, u kua nge mɛ
na sāa, u gea ka kōsa gia. Tɛ na n̄ kon de u dāa bii ni
nu koo n̄n wāaru wɛ sɔri u di u n ka wāa ka baadom-
mɔɔ.

²³ Yera u n̄n gira Edenin gbaa ten min di u da u tem
wuku mɛ u ka n̄n mɔma. ²⁴ Nge mɛya u ka Adamu
gira ma u wɔllun kōsobu doke Edenin gbaa ten kɔn-
nɔwɔ, ge ga wāa sɔɔ yari yerun bera gia. Ba takobi
neni ba ye fiamɔ ma ya ballimɔ sɔɔ sɔɔ nge d̄ɔɔ yara,
ba ka dāa tèn binu nu koo tɔnu wāaru wɛ kōsu.

Kaeni ka Abeli

4 Yen biru Adamu ka win kurɔ Efa ba menna ma
Efa u gura sua u Kaeni mara. Ma u nɛɛ, ka Yinni
Gusunɔn somira na tɔnu taka kua.

² Ma u maa gura sua u Abeli, Kaenin wɔkɔ mara.
Abeli wiya u ra yāanu kpare, Kaeni maa kua gbee
wuko. ³ Sɔɔ mɛerun biru, Kaeni u ka win kēru na Yinni
Gusunɔn mi, te ta sāa win gberun dīanu. ⁴ Ma Abeli
maa ka wigiru na te u gɔsa saa win yaa sabenun bii
gbiikinun di ni nu kɔkɔru. Yinni Gusunɔ u ka Abeli nɔni
geu mɛera ma u win kēru mwa. ⁵ Adama u n̄ ka Kaeni
nɔnu geu mɛera, u n̄ maa win kēru mwe. Ma Kaeni u
mɔru bara sere win wuswaa burisina. ⁶ Yera Yinni
Gusunɔ u Kaeni bikia u nɛɛ, mban sōna a mɔru bare,
mban sōna wunen wuswaa burisine. ⁷ Geema, à n gea
m̄, wunen bwēra ko n kpī. N̄ n maa kōsan na a m̄,
durum ya kpī wunen dii kɔnɔwɔ nge yaa gɔba ya nun
mara. Adama a de a ye kamia.

⁸ Sɔɔ teeru Kaeni u win wɔkɔ Abeli sɔɔwa u nɛɛ, su da
gberɔ.

Sanam mɛ ba wāa mi, yera u win wɔkɔ wi sēre u go.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u da Kaenin mi, u n̄n bikia u nɛɛ,
mana wunen wɔkɔ Abeli u wāa.

U wisa u nɛɛ, na yē ro? Nena na nen wɔkɔ kōso?

¹⁰ Ma Yinni Gusunɔ u kpam nɛɛ, mba a kua mi.
Wunen wɔkɔn yem mɛ mu yari temɔ, mu nen laakari

seeeye. ¹¹ Tɛ kaa ko bōruro n kere tem mɛ a dera mu
wunen wɔkɔ win yem nɔra. ¹² À n tem mɛ wuka, mu n̄
maa nun dīanu kuammɛ sāa sāa. Kaa n sāawa kpiko
ka yaayaare kowo handunia sɔɔ.

¹³ Yera Kaeni u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, a
man sɛeyasiamɔ bi bu man kere. ¹⁴ A man gire gisɔ
tem men di. Na dɔɔ na n kukua mi n toma wunen min
di, kpa na n sāa kpiko na n yaayaare m̄ handunia
sɔɔ. Wi u man wa kpuro, kpa u man go.

¹⁵ Adama Yinni Gusunɔ u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, aawo, n̄
mɛ. Goo ù n nun go, kon yēro mɔru kɔsiawa tia tian
nɔn kɔkɔba yiru.

Ma u Kaeni yīreru koosi, wi u n̄n wa u ku ka n̄n
gon sɔ. ¹⁶ Ma Kaeni u doona n toma Yinni Gusunɔn
min di, u da u sina Edenin sɔɔ yari yerun bera gia, Nɔ-
duɔ. Yīsi ten tubusiana yaayaaren tem.

Kaenin bibun bweseru

¹⁷ Yen biru Kaeni ka win kurɔ ba menna ma kurɔ wi, u
gura sua u Enɔku mara. Ma Kaeni u wuu gagu bana u
gu soka Enɔku nge win biin yīsiru. ¹⁸ Enɔku wi, u Iradi
mara, Iradi maa Mehuyaeli mara. Mehuyaeli u Mɛ-
tusaeli mara ma Metusaeli u Lemeki mara.

¹⁹ Lemeki wi, u kurɔbu yiru sua. Turon yīsira Ada, tur-
ogira maa Sila. ²⁰ Ada u Yabali mara. Wiya u sāa be
ba wāa kunc ba yaa sabenu kparamɔn baaba. ²¹ Win
wɔkɔn yīsira Yubali. Wiya maa sāa be ba ra mɔrɔkunu
ka guunu so kpuron baaba. ²² Sila wi maa, u Tubali
Kaeni mara wi u ra dendi yānu kpuro seku ye n sāa
sisu ka sii ganduu. Win sesun yīsira Naama.

²³ Yera Lemeki u win kurɔbu sɔɔwa u nɛɛ,
i man swaa dakio,
bɛɛ nen kurɔbu, Ada ka Sila.

Na tɔnu go bɛɛn sɔ
yèn sɔ u man mɛera kua.

²⁴ Bà n wi u Kaeni go mɔru kɔsia nɔn kɔkɔba yiru,
ba koo nɛ Lemeki mɔru kɔsia
nɔn wata ka wɔkura kɔkɔbu ka yiru.

²⁵ Adamu ka win kurɔ Efa ba menna kpam, ma Efa u
gura sua u bii tɔn durɔ mara u n̄n yīsiru kã Seti. U
nɛɛ, domi Yinni Gusunɔ u kpam man bii tɔn durɔ kã u
kua Abelin kɔsire, wi Kaeni u go.

²⁶ Setin tii, u bii tɔn durɔ mara ma u n̄n yīsiru kã
Enɔsi. Sanam mɛ sɔɔra tɔmba Yinni Gusunɔ sāaru
torua.

Adamun bibun bweseru

5 Wee nge mɛ ba Adamun bweserun yīsa yorua.
Dɔma te Gusunɔ u tɔn durɔ ka tɔn kurɔ taka kua u
bu kuawa win weenasibu. ² U bu soka tɔmbu ma u bu
domaru kua.

³ Ye Adamu u kua wɔkɔ wunaa teeru ka wɔkuru (130)
u bii tɔn durɔ mara wi u ka n̄n weenɛ mam mam. Ma
u n̄n yīsiru kã Seti. ⁴ Setin marubun biru Adamu wi, u
bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua
wɔkɔ nene (800). ⁵ U kuawa wɔkɔ nene ka wunaa teeru ka
wɔkuru (930) ma u kpuna u gu.

⁶Ye Seti u kua wāw wunɔɔbu ka kɔɔbu (105), yera u Enɔɔsi mara. ⁷Enɔɔsin marubun biru, Seti wi, u bii tɔn durɔɔbu ka tɔn kurɔɔbu marumɔ sere n ka kua wāw nene ka kɔɔba yiru (807). ⁸U kuawa wāw nene ka wunɔɔbu ka wɔkura yiru (912) ma u kpuna u gu.

⁹Ye Enɔɔsi u kua wāw wene ka wɔkuru, yera u Kenani mara. ¹⁰Kenanin marubun biru Enɔɔsi wi, u bii tɔn durɔɔbu ka tɔn kurɔɔbu marumɔ sere n ka kua wāw nene ka wɔkura kɔɔbu (815). ¹¹U kuawa wāw nene ka wunɔɔbu ka kɔɔbu (905) ma u kpuna u gu.

¹²Ye Kenani u kua wāw wata ka wɔkuru, yera u Mahalalɛli mara. ¹³Mahalalɛlin marubun biru Kenani wi, u bii tɔn durɔɔbu ka tɔn kurɔɔbu marumɔ sere n ka kua wāw nene ka weeru (840). ¹⁴U kuawa wāw nene ka wunɔɔbu ka wɔkuru (910) ma u kpuna u gu.

¹⁵Ye Mahalalɛli u kua wāw wata ka kɔɔbu, yera u Yerɛdi mara. ¹⁶Yerɛdin marubun biru Mahalalɛli wi, u bii tɔn durɔɔbu ka tɔn kurɔɔbu marumɔ sere n ka kua wāw nene ka tena (830). ¹⁷U kuawa wāw nene ka wene ka wɔkura kɔɔbu (895) ma u kpuna u gu.

¹⁸Ye Yerɛdi u kua wāw wuna wata ka yiru (162), yera u Enɔɔku mara. ¹⁹Enɔɔkun marubun biru Yerɛdi wi, u bii tɔn durɔɔbu ka tɔn kurɔɔbu marumɔ sere n ka kua wāw nene (800). ²⁰U kuawa wāw nene ka wuna wata ka yiru (962) ma u kpuna u gu.

²¹Ye Enɔɔku u kua wāw wata ka kɔɔbu, yera u Mɛtusela mara. ²²Mɛtuselan marubun biru Enɔɔku wi, u ka Gusunɔ swiina. U bii tɔn durɔɔbu ka tɔn kurɔɔbu marumɔ sere n ka kua wāw gooba wunɔɔbu (300). ²³U kuawa wāw gooba wunɔɔbu ka wata ka kɔɔbu (365). ²⁴U ka Gusunɔ swiina, yen biru u doona wɔllɔ, domi Gusunɔ u nɔn suawa wasiru.

²⁵Ye Mɛtusela u kua wāw wuna wene ka kɔɔba yiru (187), yera u Lemeki mara. ²⁶Lemekin marubun biru Mɛtusela wi, u bii tɔn durɔɔbu ka tɔn kurɔɔbu marumɔ sere n ka kua wāw nata ka wuna wene ka yiru (782). ²⁷U kuawa wāw nene ka wuna wata ka kɔɔba nne (969) ma u kpuna u gu.

²⁸Ye Lemeki u kua wāw wuna wene ka yiru (182), u bii tɔn durɔɔ mara. ²⁹Ma u nɔn yisuru kɔ Nɔwe, u nɛɛ, winiwa koo sun somi besen wasiraru ka besen sɔm sɛsɔgɔa kɔ ye sa mɔ yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u tem bɔrusi.

³⁰Nɔwen marubun biru Lemeki wi, u maa bii tɔn durɔɔbu ka tɔn kurɔɔbu marumɔ sere n ka kua wāw nɛɛra wunɔɔbu ka wene ka wɔkura kɔɔbu (595). ³¹U kuawa wāw nata ka wuna wata ka wɔkura kɔɔbu ka yiru (777) ma u kpuna u gu.

³²Ye Nɔwe u kua wāw nɛɛra wunɔɔbu (500), yera u Sɛmu ka Kamu ka Yafeti mara.

Tɔmbun daa kɔsa

6 Sanam mɛ tɔmba kɔwarabu torua handunia kɔ ma ba bii tɔn kurɔɔbu marumɔ, ²Wɔllun tɔmbu † gaba na ba wa ma tɔmbun bii tɔn kurɔɔbu ba wā ma ba tii kurɔɔbu gɔsɔa. ³Ma ba ka bu menna ba bibu

† WɔLLUN TɔMBU - Ka Heberum ba yorua, Gusunɔn bii tɔn durɔɔbu. Gaba tamaa yen tubusiana wɔllun tɔmbu. Gaba maa tamaa ba sɔa Setin bweseru. Gaba maa tamaa ba sɔawa sina bibu.

mara. Bii beya ba kua durɔɔ gbebunu handunia kɔ, ni nu raa yisuru yara yellu. Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nen hunde kun ko n wā tɔmbu kɔ ka baadomma domi ba sɔawa be ba koo gbi. Ka mɛ, kon de ba n gina wā wā wunaa teeru.

⁵Domi u wa tɔmbun daa kɔsa kpɛa handunia kɔ. Ben gɔrun bwisikunu nu ra n wāawa kɔsa kɔ baa-domma. ⁶Ma win gɔru ga sankira yɛn sɔ u tɔmbu taka kua handunia. Ya nɔn dua too sere win nukuru. ⁷Ma u nɛɛ, wi, u koo kpuro kpeerasiawa handunia kɔn di, saa tɔnun min di n ka girari yɛyɔ yi yi ra sɔ ka yi yi ra kabiri ka gunɔsu. Domi win nukura sankira yɛn sɔ u yeba kpuro taka kua.

Ye Gusunɔ u Nɔwe yiire

⁸Adama Gusunɔ u ka Nɔwe kɔnu geu mɛɛra ⁹domi u win woodaba mɛm kɔwa. U n taare mɔ win waati ye kɔ, ma u ka Gusunɔ swiina. Bii tɔn durɔɔbu itawa u mara. Ben yisa wee, Sɛmu ka Kamu ka Yafeti.

¹¹Saa ye kɔ, handunian kɔsa kpɛa Gusunɔn wuswaɔ ma ya gɔba banda. ¹²Yera u handunia mɛɛrima u wa yen kɔsa kpɛa domi hunde koni baayere ya yen daa sankira. ¹³Ma u Nɔwe sɔwa u nɛɛ, na gɔru doke n hunde koniba kpuro kpeerasia, domi ba dera handunian gɔba banda. Kon bu kpeerasia, be ka tem sannu. ¹⁴Adama wune Nɔwe, a tii kpakoro bakaru kuo ka dɔa damgia, ta n dii sɔsu mɔ, kpa a tu dɔa fiifiinu tɛni ten kɔwa ka kɔwa. ¹⁵Ameniwa kaa tu koosina. A de ten dɛɛbu bu n sɔa gɔm soonu gooba wunɔɔbu (300) kpa ten yasum mu n sɔa gɔm soonu weeraakuru, kpa ten gunum mu n sɔa gɔm soonu tena. ¹⁶A de ta n kpɛɛru mɔ wɔllɔ. Kpɛɛ te kɔ, kpa a fenenti ko yen dɛɛbu ka yasum mu n sɔa gɔm soo teeru. Kpa a kɔnɔ yaba ten yɛsɔ, a kenutiru doke. A de ta n sɔa gidambisa ita. ¹⁷Wee, kon de nim yibu bakaru tu na tem kɔ, tu hunde koni baayere kpeerasia handunia kɔ. Ye ya wā tem kɔ kpuro ya koo gbiwa. ¹⁸Adama wuna kon wure n ka nen arukawani kɔke. Kaa du kpakoro te kɔ, wune ka wunen kurɔ ka wunen bibu ka ben kurɔbu sannu. ¹⁹Hunde koni baayere, yen yiruwa kaa maa duusia dwaɔ ka nia kpakoro te kɔ ka wune sannu. ²⁰Gunɔsu ka yɛ yi yi ra kabiri, ye kpuron bwese bweseka kɔ, yiru yiruwa ya koo na wunen mi, a ka ye faaba ko. ²¹A maa dɔa ni ba ra di kpuro menna a yi kpa nu ko wune ka yɛ yin dɔanu.

²²Ma Nɔwe u kua kpuro ye Gusunɔ u nɔn yiire.

Nɔwe u kɔwa u dua kpakoro te kɔ

7 Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Nɔwe sɔwa u nɛɛ, wuna na wa a man mɛm kɔwammɛ saa yenin tɔmbu kɔ. Yen sɔ, i duo kpakoro te kɔ, wune ka wunen yenugibu kpuro. ²Kpa a ka yɛ yi kaa ka yɔkuru ko du yiru yirun wasi kɔba yiru dwaɔ ka nia, ka maa yɛ yi yi tien yiru yiru dwaɔ ka nia, ³ka maa gunɔsu yiru yirun wasi kɔba yiru dɔ ka niu su ka wa su bweseru tiara handunia kɔ. ⁴Domi sɔ kɔba yirun

biru kon de gura yu ne sɔ́w ɔ́w weeru ka wɔ́kuru weeru kpa n hunde koni baayere kam koosia ye na taka kua.

⁵ Ma Nɔ́wɛ u kua kpuro ye Yinni Gusunɔ́ u nùn yiire.

Handunia gira ya nim diira

⁶ Sanam me nim yibu bakara tunuma, Nɔ́wɛ u mɔ́wa wɔ́w nata (600). ⁷ Ma u dua kpakoro te ɔ́w ka win kurɔ́ ka win bibu ka ben kurɔ́bu bu ka wa bu nim yibu baka te suuri. ⁸ Yɛɛ yi ba koo ka yákurú ko ka yi yi tie ka gunɔ́su ka yɛɛ kpuro yi yi kabirimɔ́ temɔ́, ⁹ yen baayere ya dua kpakoro te ɔ́w yiru yiru dwaɔ́ ka nia ka Nɔ́wɛ sannu nge me Gusunɔ́ u nùn sɔ́wɔ́. ¹⁰ Sɔ́w ɔ́w ba yirun biru nim yibu baka te, ta tunuma tem ɔ́w.

¹¹ Nɔ́wɛn wɔ́w natasen suru yirusen sɔ́w wɔ́kura nɔ́wɔ́bu ka yiruse ɔ́w, yera n sáare nge ba wɔ́ru bɔ́kɔ́ kɔ́ria ma nim mu kurama ka dam tem di, ma gura nemɔ́ nge wɔ́lla gɛ́era. ¹² Gura ye, ya nawa tem ɔ́w sɔ́w ɔ́w weeru ka wɔ́kuru weeru. ¹³ Tɔ́w te ɔ́wɔ́ra Nɔ́wɛ dua kpakoro te ɔ́w, wi ka win kurɔ́ ka win bibu ita be, Semu ka Kamu ka Yafeti, ka maa ben kurɔ́bu ita, ¹⁴ be ka gbeeku yɛɛ ka yaa sabenu ka yɛɛ yi yi ra kabiri ka gunɔ́su ka sere ye ya kasa mɔ́, ye kpuro bwese bweseka. ¹⁵ Hunde koni baayere kpuro gesi, ya duawa ka Nɔ́wɛ sannu goɔ ge ɔ́w yiru yiru dwaɔ́ ka nia, nge me Gusunɔ́ u Nɔ́wɛ sɔ́wɔ́. Ma Yinni Gusunɔ́ u nùn kenusi.

¹⁷ Gura nemɔ́ ma nim mu kpɛ́amɔ́ tem ɔ́w sere sɔ́w weeru, mu teriamɔ́ mu kpakoro te yíyia ma ta seewa tem di ta gerua men wɔ́llɔ́. ¹⁹ Ma mu kpɛ́amɔ́ mu sosimɔ́ sere mu guu bakanu kpuro mwe tem ɔ́w. ²⁰ Mu kpam gunia guunun wɔ́llun di sere gɔ́m soonu wɔ́kura nɔ́wɔ́bu. ²¹ Ma hunde koni baayere handunia ɔ́w ya gu, saa tumbu sere ka yaa sabenu ka gbeeku yɛɛ ka gunɔ́su ka ye ya kabirimɔ́ temɔ́ kpuro. ²² Ye ya wɛ́siamɔ́ tem dira ɔ́w kpuro gesi ya guwa. ²³ Hunde koniba kpuro handuniaɔ́ ba kam kuawa, saa tɔ́nu sere yɛɛ naasu nnegii ka yi yi ra kabiri ka gunɔ́su. Kpurowa n kam kua, ma n kun mɔ́ Nɔ́wɛ turo ka sere win tumbu ka yɛɛ yi yi wáa kpakoro te ɔ́w.

Nim bakam me, mu gbera

²⁴ Ma nim me, mu terie handunia ɔ́w sɔ́w wunaa weeru ka wɔ́kuru.

8 Adama Gusunɔ́ kun Nɔ́wɛ duari ka gbeeku yɛɛ kpuro ka yaa sabe ni kpuro yi yi ka nùn wáa kpakoro te ɔ́w. Ma u dera woo ga kua tem ɔ́w ma nim me, mu kaaram torua. ² Nim me mu kuramɔ́ tem di mu yɔ́ra, wɔ́lla maa kenua, gura yɔ́ra. ³ Nim mu doonamɔ́ fiiko fiiko. Sɔ́w wunaa weeru ka wɔ́kurun biru ma mu kaara. ⁴ Suru nɔ́wɔ́ba yirusen sɔ́w wɔ́kura nɔ́wɔ́bu ka yiruse ɔ́w, yera kpakoro te, ta da ta yɔ́ra guu te ba mɔ́ Araratin wɔ́llɔ́. ⁵ Nim mu kaaramɔ́ sere n ka kua suru wɔ́kuruse. Suru win tɔ́w gbiikiru ɔ́wɔ́ra guunun wii wɔ́lla tera.

⁶ Ye n maa kua sɔ́w weeru, ma Nɔ́wɛ u kpakoro ten fenenti wukia. ⁷ U gbanamgbaaru yɔ́su ta n ka yaayaare mɔ́ ta n daamɔ́ ta n wuramamɔ́ sere nim mu ka gbera temɔ́. ⁸ Yen biru u totobereru yɔ́su u ka wa

nim mù n kaara temɔ́. ⁹ Adama totoberɛ te, ta ñ ayeru wa mi ta koo sura. Ma ta wura win mi, kpakoro te ɔ́w, yèn sɔ́w nim gina tie tem ɔ́w kpuro. Ma Nɔ́wɛ u nɔ́mu demia u tu mwa u doke kpakororu ɔ́w. ¹⁰ U maa mara n kua sɔ́w nɔ́wɔ́ba yiru u sere maa totoberɛ te yɔ́su. ¹¹ Ta wurama win mi yoka ta dáa wuru beku ɔ́w beri. Ma Nɔ́wɛ u gia ma nim mu kaarawa temɔ́. ¹² Ma u maa mara sɔ́w nɔ́wɔ́ba yiru, u kpam totoberɛ te yɔ́su. Ta ñ maa wurame win mi.

¹³ Yen dɔ́ma tera n kua Nɔ́wɛn wɔ́w nata ka tiasen (601) suru gbiikoon tɔ́w gbiikiru. Ma u kpakoro te kpɛ́ya u deema wee, nim mu kpa tem mu gberama. ¹⁴ Ye n kua suru yirusen sɔ́w yenda nɔ́wɔ́bu ka yiru, yera u deema wee, tem mu gbera mam mam.

¹⁵ Yera Gusunɔ́ u Nɔ́wɛ sɔ́wɔ́ u neɛ, ¹⁶ i yario kpakorun di wunɛ ka wunen kurɔ́ ka wunen bibu ka ben kurɔ́bu. ¹⁷ I ka yɛɛ bwese bweseka kpuro yario saa gunɔ́su sere yɛɛ naasu nnegii ka yɛɛ yi yi ra kabiri temɔ́, kpa yi marura yi dabia kpa yi teria temɔ́.

¹⁸ Ma Nɔ́wɛ u yara wi ka win kurɔ́ ka win bibu ka ben kurɔ́bu. ¹⁹ Ma yɛɛ yi yi naasu nne mɔ́ kpuro ka yi yi ra kabiri ka gunɔ́su kpuro, yaa baayere gesi ye ya wáa temɔ́ kpurowa ya yara goon di, baayere ka yen bweseru.

²⁰ Saa yera Nɔ́wɛ u yáku yeru bana mi u koo Yinni Gusunɔ́ sá. Ma u yɛɛ ka gunɔ́su gɔ́sa bweseru baatere ɔ́w te ba ra ka yákurú ko. Ma u ka yáku dɔ́w mwaararuginu kua yáku yee ten wɔ́llɔ́. ²¹ Ma Yinni Gusunɔ́ u yáku ni mwa ma u tii sɔ́wɔ́ u neɛ, na ñ kon maa tem bɔ́rusi tɔ́nun sɔ́. Domi tɔ́nun gɔ́run bwisikunu sáawa kɔ́sunu saa win birun di. Na ñ maa hunde koniba kpuro kpeerasiamɔ́ nge me na kua.

²² Sere dunia yu ka kpe, duuruu ka gɛ́ebun saa ka wooru ka yam susurun saa ka sɔ́w sáreru ka wuburun saa, ka sere maa sɔ́w ɔ́w ka wɔ́kuru, yen gaa kun kpeemɔ́.

Arukawani ye Gusunɔ́ u ka Nɔ́wɛ bɔ́kua

9 Yen biru Gusunɔ́ u Nɔ́wɛ ka win bibu domaru kua u neɛ, i maruro i dabia kpa i yibu tem ɔ́w. ² Handunian yaa baayere ka gunɔ́ baagere ka ye ya kabirimɔ́ temɔ́ ka swáa baayere nim wɔ́ku ɔ́w ya ko n been berum mɔ́, domi na beɛ ye kpuro nɔ́mu sɔ́ndia. ³ Ye ya sɔ́imɔ́ ya wasi kpuro, ya ko n sáawa been dɔ́anu nge me na raa beɛ dáa binu ka yaka bii wɛ́, meya na maa beɛ ye kpuro wɛ́emɔ́. ⁴ Adama i ku yaa tem ka yen yem sannu, i kun ye sake, domi yen yema mu dera ya wáa. ⁵ I n maa yɛ́ ma hunde koni baayere ye ya tɔ́nu go, kon ye win yem kɔ́sire bikia.

⁶ Wi u tɔ́nun yem yari, tɔ́nuwa koo maa yɛ́ron yem yari, domi na tɔ́nu taka kuawa nen weenasii.

⁷ Adama i n maruramɔ́ i n dabiámɔ́ kpa i teria tem ɔ́w.

⁸ Gusunɔ́ u kpam Nɔ́wɛ ka win bibu sɔ́wɔ́ u neɛ, ⁹ wee, na wure na ka beɛ nen arukawani bɔ́kumɔ́ ka been bwese te ta koo marura been min di, ¹⁰ ka sere

hunde koni baayere ye ya ka bεε wāa, saa gunɔsu sere yaa sabenu ka gbeeku yεε yi yi ka bεε yara kpakoro ten di kpuro gesi. ¹¹ Arukawani yera, nim yiburu ta ñ maa hunde koniba kpuro kam koosiamɔ, mεya ta ñ maa handunia kpeesiamɔ. ¹² Arukawani ye na wure na bɔkumɔ ka bεε ka hunde koni baayere sere ka baadommaɔ, yen yīreru wee. ¹³ Tera guru waa ye na dokemɔ wɔllɔ. ¹⁴ Nā n guru winu doke wɔllɔ, guru waa ye, ya koo sɔɔsira ni sɔɔ, ¹⁵ kpa n nen arukawani yaaya ye na ka bεε bɔkua ka hunde koni baayere, kpa nim mu ku maa yibu mu sere baayere kam koosia ye ya wasi. ¹⁶ Guru waa ye, ya koo sɔɔsira guru wiru sɔɔ. Nā n ye mεera kpa n arukawani nɔru sarigia ye yaaya ye ya wāa nε Gusunɔ ka hunde koni baayeren baa sɔɔ. ¹⁷ Nen arukawani yen yīrera mi.

Nɔwε ka win bibun gari

¹⁸ Nɔwen bibu ita be ba raa dua kpakoro te sɔɔ ba yara, bera Semu ka Kamu ka Yafeti. Kamu sāawa Kananin tundo. ¹⁹ Be ita beya ba sāa Nɔwen bibu. Ben min diya handuniagiba tɛriara kpuro.

²⁰ Sanam mεya Nɔwε u wukubu torua u dāa bii ni ba mɔ resem duura. ²¹ Sɔɔ teeru u nin tam nɔra ya nùn goomɔ, ma u da win kuru u kpuna tereru. ²² Ye Kamu Kananin tundo u win baan tere te wa u da wɔkɔ u win mɔ ka wɔkɔ, Semu ka Yafeti sɔɔwa. ²³ Yera ba na ba kumbooro sua ba sɔɔdi ben senɔ ba ka birum birum sīa ba ben tundon tereru wukiri. Ba ñ tu wa yèn sɔ ba ben wuswaa sīyε. ²⁴ Sanam mε Nɔwen tam mu kpalla, yera u nua ye win bii yiruse u nùn kua. ²⁵ Ma u nεε, kam koorewa Kanani.

U koo kowa win maabu ka win wɔkɔbun yoo.

²⁶ U maa nεε,

bu Gusunɔ siaro wi u sāa Semun Yinni.

Wiya u koo Kanani ko Semun yoo,

²⁷ kpa u maa Yafeti dukia sosia,

u de wi ka Semu ba n wāa sannu,

kpa Kanani u ko ben yoo.

²⁸ Nim yibu baka ten biru Nɔwε u kua wɔɔ gooba wunɔbu ka weeraakuru (350). ²⁹ Win wɔɔ kpuro ga kuawa nεnε ka wunaa weeru ka wɔkuru (950) ma u kpuna u gu.

Nɔwen bibun bweseru

(I maa mεerio Bandun Gari I, 1:5-23)

10 Nɔwen bibu Semu ka Kamu ka Yafeti ben bweseru wee. Be ita kpuro ba bibu mara nim yibu baka ten biru.

² Be Yafeti u mara be wee, Gomeε ka Magɔgu ka Madai ka Yafani ka Tubali ka Mεseki ka Tirasi. ³ Ma Gomeε u seewa u maa Asikenasi ka Rifati ka Togaama mara. ⁴ Yafaniwa u maa Elisa ka Taasisi ka Kitimu ka Dodanimu mara. ⁵ Yafetin bwese tera ta da ta sina nim wɔkɔn bɔkɔu ka tem burenɔ. Miya ba marura ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kera, ba ben barum gerumɔ.

⁶ Be ba maa sāa Kamun bibu, be wee, Kusi ka Misiraimu ka Puti ka Kanani. ⁷ Kusi u seewa ma u

Saba ka Hafila ka Sabuta mara ka Raema ka Sabuteka. Raema u maa seewa u Seba ka Dedani mara. ⁸ Kusi u maa bii mara wi ba sokumɔ Nimurodu. Wiya u gbia u kua wɔrugɔ damgii handunia sɔɔ. ⁹ Yinni Gusunɔ u dera u kua taaso geon tii tii. Yen sōna ba ra mɔndu garu ko bu nεε, Yinni Gusunɔ u nun ko taaso geo nge Nimurodu. ¹⁰ Nimurodu wi, u gina gbia u bandu di Babeliɔ ka Erekiɔ ka Akadiɔ ka Kalineɔ Sinean temɔ. ¹¹ Tem min diya u yara u da Asirin temɔ. Ma u wuu sini bana si ba mɔ Ninifu ka Rehobɔtuhiro ka Kalasi, ¹² ka maa Reseni, Ninifu ka Kalasin baa sɔɔ. Wuu si kpuro su kuawa wuu bɔkɔ teu.

¹³ Misiraimu wiya u Ludiba mara ka Ananiba ka Lehabuba ka Nafituba ¹⁴ ka Paturusigibu ka Kafitorigibu ka Kasulugibu mìn di Filisitiban bwesera yarima.

¹⁵ Kanani u maa Sidoni mara. Wiya u sāa win bii gbi-ikoo. Ma u maa Heti mara. ¹⁶ Win bibun gaba ba kua Yebusiba ka Amɔreba ka Girigasiba ¹⁷ ka Hefiba ka Aakiba ka Siniba ¹⁸ ka maa Aafadiba ka Semarigibu ka Hamatiba. Yen biru Kananin bwese keri yi, yi yarina. ¹⁹ Yi da da Sidoniɔ, Geran bera gia sere ka Gasɔ ka maa Sodomuɔ ka Gomɔra gia ka Adima ka Seboimuɔ n ka girari Lesɔ. ²⁰ Beya ba sāa Kamun bibu. Ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kera, ba ben barum gerumɔ.

²¹ Be ba maa sāa Semu, Yafetin mɔnɔn bibun bweseru beya Heberuba. ²² Ben yīsa wee, Elamu ka Asuri ka Aapasadi ka Ludi ka Aramu. ²³ Ma Aramu u seewa u maa Usi ka Uli mara ka Getεε ka Masi. ²⁴ Aapasadi u maa Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara. ²⁵ Ma Heberu u bii tɔn durɔbu yiru mara. Turowa ba sokumɔ Pelegi, yèn sɔ win waati sɔɔra duniagiba tem bɔnu kua. Win wɔkɔn yīsira maa Yokutani. ²⁶ Ma Yokutani wi, u maa Alimɔdadi mara ka Selefɔ ka Hasamafeti ka Yeraa ²⁷ ka Hadoramu ka Usali ka Dikila ²⁸ ka Obali ka Abimaēli ka Saba ²⁹ ka Ofiri ka Hafila ka Yobabu. Be kpurowa ba sāa Yokutanin bibu. ³⁰ Ba sinawa saa Mesan di sere ka guu te ta wāa sɔɔ yari yeru gia te ba mɔ Sefaa. ³¹ Be ba sāa Semun bibu bera mi. Ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kera, ba ben barum gerumɔ.

³² Nge mε Nɔwen bibun bweserun keri yi sāa ka sere maa tem mi ba da ba wāa wāa ka barum mε kera baayere ya ra gere, mεya mi. Ben min diya handunian bweseru baatere ta yara nim yibu baka ten biru.

Ba gidambisa bana Babeliɔ

11 N deema yellu handunia kpuro sɔɔ, barum tema ba ra gere mam mam. ² Ma ba seewa ba doona saa sɔɔ yari yerun di ba batuma deema Sinean temɔ ma ba sin yeru kua mi. ³ Yera ba geruna ba nεε, too, i de su biriki mura su ye wɔ yu gbera.

Ma ba ka biriki ye bana kua yèn sɔ ba ñ kpenu mɔ. Ma ba kɔntaa kua ben simaa. ⁴ Ba kpam nεε, i de su wuu swii kpa su gidambisa bani yèn wii kpiira koo wɔlu girari, kpa su yīsiru yari kpa su ku yarina handunia kpuro sɔɔ.

⁵Yera Yinni Gusunƙo u sarama u ka wuu ge ka gidambisa ye mɛeri ye tamba banimƙo mi. ⁶Ma u nɛɛ, be wee, ba sãa bwese teeru ba maa barum tem gerumƙo ma ba bwisika bu yeni ko. Saa tɛn di gãanu kun bu yinarimƙo bu ka ko ye ba bwisika kpuro. ⁷Yen sã, kon sara n da n ben barum burisina kpa bu ku maa nƙƙsina.

⁸Yera Yinni Gusunƙo u bu yarinasia n toma min di, ba wuu gen bana deri ba da ba pusa tem kpuro sƙƙ. ⁹Yen sãna ba wuu ge soka Babeli, domi miya Yinni Gusunƙo u barum burisina. Min diya u maa tumbu kpuro yarinasia ba pusa handunia kpuro sƙƙ.

Sɛmun bibun bweseru n ka Aburamu girari

¹⁰Sɛmun bibun bweseru wee. Nim yibu baka ten biru n kua wãƙo yiru yera u Aapasadi mara. N deema saa ye sƙƙa u mƙo wãƙo wunƙu (100). ¹¹Aapasadin marubun biru Sɛmu u maa bii tɔn durƙu ka tɔn kurƙu marumƙo sere n ka kua wãƙo nɛɛra wunƙu (500).

¹²Ye Aapasadi u kua wãƙo tɛna ka nƙƙu ma u Sela mara. ¹³Selan marubun biru Aapasadi u maa bii tɔn durƙu ka tɔn kurƙu marumƙo sere n ka kua wãƙo nɛɛru ka ita (403).

¹⁴Ye Sela u kua wãƙo tɛna ma u Heberu mara.

¹⁵Heberun marubun biru Sela u maa bii tɔn durƙu ka tɔn kurƙu marumƙo sere n ka kua wãƙo nɛɛru ka ita (403).

¹⁶Heberu u kua wãƙo tɛna ka nɛɛ ma u Pelegi mara.

¹⁷Pelegin marubun biru Heberu u maa bii tɔn durƙu ka tɔn kurƙu marumƙo sere n ka kua wãƙo nɛɛru ka tɛna (430).

¹⁸Pelegi u kua wãƙo tɛna ma u Rehu mara. ¹⁹Rehun marubun biru Pelegi u maa bii tɔn durƙu ka tɔn kurƙu marumƙo sere n ka kua wãƙo goobu ka nƙƙa nɛɛ (209).

²⁰Rehu u kua wãƙo tɛna ka yiru ma u Serugu mara.

²¹Serugun marubun biru Rehu u maa bii tɔn durƙu ka tɔn kurƙu marumƙo sere n ka kua wãƙo goobu ka nƙƙa yiru (207).

²²Ye Serugu u kua wãƙo tɛna ma u Nakori mara.

²³Nakorin marubun biru Serugu u maa bii tɔn durƙu ka tɔn kurƙu marumƙo sere n ka kua wãƙo goobu (200).

²⁴Ye Nakori u kua wãƙo tɛna tia sari ma u Tera mara.

²⁵Teran marubun biru Nakori u maa bii tɔn durƙu ka tɔn kurƙu marumƙo sere n ka kua wãƙo wunaa teeru tia sari (119).

²⁶Tera u kua wãƙo wata ka wãƙuru ma u Aburamu ka Nakori ka Harani mara.

²⁷Teran bibun bweseru wee. Tera u Aburamu mara ka Nakori ka Harani. Ma Harani u seewa u Lɔtu mara.

²⁸Harani wi, u gu ben wuu Uru sƙƙ, Kaladen temƙo mi ba nùn mara, win tundo Tera u sã. ²⁹Aburamu ka Nakori ba kurƙu sua. Aburamun kurƙu yĩsira Saarai, Nakorigiin yĩsira maa Milika. Wi ka Yisika ba sãawa Haranin bibu. ³⁰Saarai u sãawa wĩro, u ò bii mara.

³¹Yen biru Tera u win bii Aburamu sua ka Saarai Aburamun kurƙu ka Lɔtu Haranin bii, ba seewa ba yara

sannu Urun di Kaladen temƙo ba dƙƙo Kananin temƙo. Ye ba tura wuu ge ba m̀ Karaniƙo ma ba sina mi. ³²Ye Tera u kua wãƙo goobu ka nƙƙu (205) ma u kpuna u gu Harani mi.

ABURAHAMU

Gusunƙo u Aburamu gɔsa nenɛm

12 Yen biruwa Yinni Gusunƙo u Aburamu sãƙwa u nɛɛ, a seewo wunen tem di a wunen wuu deri ka wunen tondon yenu a da tem gam mi kon nun sãƙsi. ²Wunen min diya kon de bwese bakaru tu yari. Kon nun domaru kua kpa wunen yĩsiru tu kpɛa kpa a ko domarun nuuru. ³Baawure wi u nun domaru kua, kon maa yẽro domaru kua. Wi u maa nun bĩrusi, kon yẽro bĩrusi. Wunen min diya handunian tumbu kpuro ba koo domaru wa.

⁴Yera Aburamu u swaa wãri nge mɛ Yinni Gusunƙo u nùn sãƙwa ma ba da sannu ka Lɔtu. Sanam mɛ ba yara Haranin di, Aburamu u mƙwa wãƙo wata ka wãƙura nƙƙu. ⁵U win kurƙu Saarai sua ka Lɔtu win wãƙu bii ka ben arumani ye ba mƙo kpuro ka sƙm kowo be ba wa Haraniƙo. Be kpurowa ba swaa wãri ma ba tura Kananin temƙo.

Aburamu u Egibiti da saa Kananin di

⁶Ye ba tura mi, ma Aburamu u tem mɛ bukiana sere u ka tura Sikemuƙo mi dãa sãƙ ga wãa ge ba m̀ Mɔre. Kananiba maa wãa tem mɛ sƙƙ, saa ye.

⁷Sãƙ teeru yera Yinni Gusunƙo u Aburamu kure u nɛɛ, wunen bibun bwesera kon tem mɛ wɛ.

Ma u yãƙu yeru bana u ka Yinni Gusunƙo sã wi u nùn kure mi. ⁸Yen biruwa u seewa min di u da guuru garun bera gia Betelin sãƙ yari yero u win dii bekuruginu gira. U Beteli mɛɛra sãƙ kpee yeru gia, Ayi maa sãƙ yari yero. Miya u maa yãƙu yeru bana u Yinni Gusunƙo sãwa. ⁹Ma u maa seewa u win sanum wãri u dƙƙo sãƙ yẽsan nƙm dwaru gia Negebun.

¹⁰Ye Aburamu u tura mi, yera gãra tunuma tem mɛ sƙƙ. Ma u seewa u da Egibitin temƙo u sina mi, domi gãƙ te, ta kpɛa win tem mi. ¹¹Sanam mɛ ba Egibitin tem turuku kua, Aburamu u win kurƙu Saarai sãƙwa u nɛɛ, wee wunɛ kurƙu burƙwa. ¹²Egibitigibu bã n nun wa ba koo nɛɛ, a sãa nen kurƙu kpa bu man go bu nun deri. ¹³Na nun kanamƙo, a nɛɛ, wunɛ nen sesuwa kpa bu ku man wahala ko wunen sã, kpa a wa a nen wiru dwe.

¹⁴Ye ba tura Egibitiƙo, Egibitigiba wa ma kurƙu wi, u wã gem gem. ¹⁵Egibiti sunƙo bwãaba nùn wa ma ba na ba sunƙo kurƙu win buram gari saaria, ma sunƙo u dera ba ka nùn na win mi. ¹⁶Ma u Aburamu gea kua gem gem kurƙu win sã. U nùn yãanu kã ka nɛɛ ka ketekunu ka keteku merobu ka yooyoosu ka yoo tɔn durƙu ka tɔn kurƙu. ¹⁷Adama Yinni Gusunƙo u sunƙo wi ka win yenugibu kpuro wahala baka doke Saarai, Aburamun kurƙu sã. ¹⁸Yera u Aburamu soka u nɛɛ, mban sãna a man kua mɛ. Mban sãna a ò man sãƙwa ma wunen

kurɔwa. ¹⁹Ma a nɛɛ, wunen sesuwa, a dera na nùn sua kurɔ. Tɛ wunen kurɔ wee, a nùn suo a ka doona. ²⁰Ma u wooda wɛ bu de u doona ka win kurɔ ka win ye u mɔ kpuro.

13 Ma Aburamu u seewa Egibitin di u wura Negebu gia wi ka win kurɔ ka ye u mɔ kpuro ka Lɔtu sannu.

Aburamu ka Lɔtu ba karana

²Aburamu u sãawa dukiagii. U yaa sabenu mɔ ka sii geesu ka wura. ³Ma u sanum so Negebun di u da Beteli gia u tura mi u raa win dii bekuruginu gira Beteli ka Ayin baa sɔɔ. ⁴Miya u Yinni Gusunɔ sãawa mi u raa yãku yeru bana.

⁵N deema Lɔtu u maa yãanu mɔ ka nɛɛ ka dii bekuruginu u ka Aburamu swii. ⁶Ben arumani ye, ya kpã sere yam mi ba wãa mu ñ tura ba n ka wãa mi sannu. ⁷Yen sãna sannɔ ga dua Aburamun kparobu ka Lɔtugibun suunu sɔɔ. N deema Kananiba ka Feresiba ba wãa tem mɛ sɔɔ sanam mɛ. ⁸Yera Aburamu u Lɔtu sãɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a ku de sikirinɔ ga n wãa nɛ ka wunen suunu sɔɔ, ñ kun mɛ nen kparobu ka wunegibun suunu sɔɔ. Domi bese dusina. ⁹A ñ tem waamɔ kpuro wunen wuswaas? A de su kabana. À n da nɔm dwarɔ, kon da nɔm geuɔ, ñ n maa nɔm geugian na a da, kon da nɔm dwarɔ.

¹⁰Ma Lɔtu u nɔni seeya u Yuudenin daarun bera mɛera sere n ka da wuu ge ba mɔ Soari. U wa tem mu gea sãa mu nikeru mɔ nge gbaa te Yinni Gusunɔ u kua Edeni, ñ kun mɛ Egibitin tem. N deema Yinni Gusunɔ kun gina Sodomu ka Gomɔra kpeerasie.

¹¹Yera Lɔtu u Yuudenin wɔwa ye kpuro tii gɔsɔia ma u da sãɔ yari yeru gia. Meyã n kua ba ka karana.

¹²Aburamu u sina Kananin temɔ, Lɔtu u maa da u sina wɔwa yen wusun bɔkuɔ ma u ka win dii bekuruginu susimɔ sere ka Sodomu. ¹³Sodomugibu wee, tɔn kɔsoba. Ba sãawa durumgibu mam mam Gusunɔn wuswaas.

¹⁴Ye Lɔtu ka Aburamu ba karana ba kpa, yera Yinni Gusunɔ u Aburamu sãɔwa u nɛɛ, a nɔni seeyo kpa a sãɔ yari yeru ka duu yeru mɛeri n toma ka sãɔ yɛsi yɛsika. ¹⁵Domi tem mɛ a waamɔ mi kpuro, wunɛ ka wunen bibun bwesera kon mu wɛ ka baadommaɔ. ¹⁶Kon wunen bibun bweseru dabiasia nge yanim. Wi u koo kpĩ u yanim gari wiya u koo maa kpĩ u wunen bibun bweseru gari. ¹⁷A seewo a tem mɛ bɔsu kpa a men kpãaru wa nge mɛ mu nɛ. Domi wuna kon mu wɛ.

¹⁸Ma Aburamu u win dii bekuruginu kparenu kua u da u sina Manden sãɔwa, wuu ge ba mɔ Heboronin bɔkuɔ. Ma u yãku yeru bana u ka Yinni Gusunɔ sã mi.

Aburamu u Lɔtu wɔra

14 Sanam mɛ Amurafeli u sãa Sinean sunɔ, ma Arɔku sãa Elasan sunɔ, ma Kedolameɛ sãa Elamun sunɔ, ma Tideali sãa Goyimun sunɔ, ²sanam meya sinam be, ba tabu kua ka Bera, Sodomun sunɔ,

ka Birisa, Gomɔran sunɔ, ka Sineabu, Adiman sunɔ, ka Semɛbɛɛ, Seboimun sunɔ, ka Belan sunɔ ye ba maa sokumɔ Soari. ³Beni kpurowa ba menna nim wɔku bɔruguu ge ba maa sokumɔ Sidimu, gen wɔwaɔ. ⁴N deema wɔɔ wɔkura yiruwa ba Kedolameɛ yoru diiya, adama wɔɔ wɔkura itase sɔɔ ba seewa ba ka tii yina. ⁵Yera wɔɔ wɔkura nnese, Kedolameɛ ka sinam be ba wãa ka wi, ba tabu da ma ba Refaba tabu di Asiterɔtu Kaanaimuɔ, ma ba Susiba tabu di Hamuɔ, ma ba Emiba tabu di Safe Kiriataimuɔ. ⁶Ba maa Horiba tabu di ben guu te ba mɔ Seiriɔ sere Paranin sãɔwa ge ga wãa gɔbaburun bera. ⁷Yen biru ba gɔsɔirama ba da Eni Misipatiɔ, ye ba maa sokumɔ Kadɛsi. Miya ba Amalek-iba tabu wɔri ba kamia ben tem kpuro sɔɔ ka Amɔreba be ba terie Hasasɔntamaas. ⁸Yera Sodomun sunɔ seewa ka Gomɔran sunɔ ka Adiman sunɔ ka Seboimun sunɔ ka Belan sunɔ ye ba maa sokumɔ Soari, ba da ba ka sinam be tabu yinna Sidimun wɔwaɔ. ⁹Sinam beyã Kedolameɛ, Elamun sunɔ, ka Tideali, Goyimun sunɔ, ka Amurafeli, Sinean sunɔ, ka Arɔku, Elasan sunɔ. Sinambu nne be, ba ka nɔnɔ be tabu mɔ. ¹⁰Sidimun wɔwa miya kɔntaan wɔrusu wãa nge dɔkɔba. Yera Sodomun sunɔ ka Gomɔran sunɔ ba duki sua ba da ba wɔriki si sɔɔ. Be ba tie ba maa duki doona guunu gia. ¹¹Be ba bu tabu di, ba Sodomu ka Gomɔragibun dukia gura ka ben dɔanu kpuro ba ka doona. ¹²Ba maa Aburamun wɔnɔnɔ bii Lɔtu mwa wi u wãa Sodomu ka win dukia kpuro ba ka doona.

¹³Yera durɔ goo wi u kpikiri sua Sodomun di u na u Aburamu, Heberu wi sãɔwa. N deema Aburamu u sã Manden sãɔwa. Mande sãawa Amɔren bweseru, ɛsikoli ka Anɛɛn wɔnɔnɔ, be ba arukawani bɔkua ka Aburamu. ¹⁴Ye Aburamu u nua ma ba win wɔnɔnɔ bii yoru mwa, yera u win sɔm kowo wɔrugɔba gɔsa gooba wunɔnɔnɔ ka wɔkura nɔnɔnɔ ka ita (318) be ba mara win yɛnuɔ u bu tabu yãnu wɛ. Ma u ka sinam be naa gira sere Danuɔ. ¹⁵Ma u win tɔmbu bɔnu kua u ka bu wɔri wɔkuru, wi ka win sɔm kowobu. U bu tabu di ma u bu naa swii sere Kobas, ye ya wãa Damasɔn sãɔ yɛsan nɔm geu gia. ¹⁶U dukia ye kpuro wɔrama ma u win wɔnɔnɔ bii Lɔtu wɔrama ka win ye u mɔ ka sere maa tɔn be ba raa mwɛera ka ben kurɔbu.

Aburamu u ka Mɛekisideki ka Sodomun sunɔ yinna

¹⁷Ye Aburamu u Kedolameɛ ka sinam be ba wãa ka wi tabu diima u wee, Sodomun sunɔ u nùn sennɔ da Safen wɔwaɔ ye ba maa sokumɔ sunɔnɔnɔ wɔwa.

¹⁸Ma Mɛekisideki, Salemun sunɔ u ka pɛɛ na mi ka tam. Durɔ wi sãawa Wɔrukoon yãku kowo. ¹⁹U Aburamu domaru kua u nɛɛ, Gusunɔ, wi, wi u kpuro kere, u maa wɔllu ka tem taka kua, u koo nun domaru kua. ²⁰Wigia siarabu domi u nun wunen wɛrɔbu nɔmu beria.

Ma Aburamu u ye u waama kpuron wɔkuru baateren wɔllu tia tia sua u Mɛekisideki wi wɛ.

²¹Yen biru Sodomun sunɔ u Aburamu sãɔwa u nɛɛ, a man tɔmbu wɛyɔ kpa a dukia sua ye ko wunɛgia.

²² Aburamu u Sodomun sunɔ wisa u nɛɛ, na nɔmu sua wɔllɔ na bɔrua ka Gusunɔn yĩsiru, wi, wi u kpuro kere u maa wɔllu ka tem taka kua, ²³ ma na ñ gãanu ganu suamɔ ni nu sãa wuneginu baa wɛɛ siira, baa bara wɛru kpa a ku ra ka nɛɛ, wuna a man kua duk-iagii. Na ñ gãanu ganu suamɔ, ²⁴ ma n kun mɔ ye nen aluwaasiba ba di. Adama a de Anɛɛ ka Esikoli ka Mande be ba ka man da bu ben bɔnu sua.

Arukawani ye Gusunɔ u ka Aburamu bɔkua

15 Yeniba kpuron biru Yinni Gusunɔ u ka Aburamu gari kua kãsiru sɔɔ u nɛɛ, Aburamu, a ku berum ko, nena na wunen tereru, wunen are ko n kpã gem gem.

² Aburamu nùn wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, mba kaa maa man wɛ. Wee na gɔɔ dɔɔ bii sari kpa Eliesɛ Damasiɔ u ko nen tubi dio. ³ Yèn sã a ñ man bii kã, nen yoo Eliesɛ wi ba mara nen yenɔɔ wiya koo nen tubi di.

⁴ Yera Yinni Gusunɔ u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, n ñ wi, u koo ko wunen tubi dio. Wunen tii tiin biiwa u koo wunen tubi di.

⁵ Ma Gusunɔ u ka nùn da tɔɔɔ u nɛɛ, a wɔllu mɛerio kpa a kperi gari, ñ n kaa kpĩ. Nge mɛya wunen bwesera koo dabiru nera.

⁶ Ma Aburamu u Yinni Gusunɔ naane kua. Yen sãna Gusunɔ u nùn garisi gemgii. ⁷ Ma u kpam nùn sɔɔwa u nɛɛ, nena na Yinni Gusunɔ, nɛ wi na nun yarama saa Urun di Kaladen temɔ kpa n ka nun tem meni wɛ.

⁸ Adama u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, amɔna ko na n ka yɛ ma tem meni mu koo ko negim.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a naa gbiiba wɔɔ itagia tama ka boo niu wɔɔ itaguu, ka yã kineru wɔɔ itagiru ka kparuko ka totoberɛ buu kpa a man ye goowa a yi.

¹⁰ Yera Aburamu u yɛ yi kpuro menna u yi go u berana yiru u yin besi yi u karinasia, adama u ñ gunɔsu bere si. ¹¹ Yaberekunu nu sarama yaa goo ni sɔɔ, ma Aburamu u nu gira.

¹² Ye sɔɔ duɔ, dom mɔn bakara Aburamu wɔri ma berum nùn mwa yam wɔku te sɔɔ. ¹³ Yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a n yɛ ma wunen bibun bwesera ta koo tem tukumɔ sina mi ba koo bu yoru diisia kpa bu bu nɔni sɔ sere wɔɔ nɛɛru (400). ¹⁴ Adama kon tem men tɔmbu siri be ba koo bu yoo te diisia. Wɔɔ dabirun biru ba koo yari tem min di ka dukia baka kpa bu kpam gɔsirama mini, domi Amɔreban durum kun gina yiba n ka bu kpeerasia. Adama wunɛ kaa tɔɔ kowa kɔɔ kɔɔ kpa a da a wunen baababa deema ka alafia.

¹⁷ Ye sɔɔ kpa yam tĩra niki niki, yera Gusunɔ u kurama yaa besi yin kpoo kpooka sɔɔ. U sãa nge dɔɔ bokon wiisu ka dɔɔ yari. ¹⁸ Nge mɛya u ka Aburamu arukawani bɔkua tɔɔ te sɔɔ u nɛɛ, wunen bwesera kon tem meni wɛ saa daa piibu ge ga wãa Egibitin tem nɔɔ bura yerun di sere daa baka ten mi, te ba mɔ Efarati. ¹⁹ Tem mɛ, mu sãawa Keniban tem ka Kenisibagim ka Kadimɔnibagim ²⁰ ka Hetibagim ka Feresibagim ka Re-

faban tem, ²¹ ka Amɔreban tem ka Kananiban tem ka Girigasiban tem ka Yebusiban tem.

Agaa u Aburamu Isimeeli marua

16 Aburamu ka win kurɔ Saarai ba ñ bii mara. Wee Saarai wi, u yoo tɔn kurɔ goo mɔ wi u sãa Egibitigii. Win yĩsira Agaa. ² Ma Saarai u win durɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, Yinni Gusunɔ u man kua wĩro. Na nun kanamɔ, a ka nen yoo duo. Sɔɔkudo kon bibu wa saa win min di.

³ Ma Aburamu u win kurɔn gari wura. ³ Saa ye sɔɔra Saarai u win yoo Agaa wi sua u win durɔ kã kurɔ. N deema ba wɔɔ wɔkuru kua kɔ Kananin temɔ. ⁴ Ma Aburamu u ka Agaa menna ma Agaa u gura sua. Ye u wa u gura mɔ, yera u win yinni Saarai gendu wɔri. ⁵ Ma Saarai u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, nen wɔmburu tu wɔri wunɛ sɔɔ. Na nun nen yoo kã kurɔ, adama ye u wa ma u gura mɔ, yera u man gendu wɔri. Yinni Gusunɔwa koo sun siria nɛ ka wunɛ.

⁶ Aburamu u Saarai wisa u nɛɛ, wuna a wunen yoo mɔ, a ka nùn koowo nge mɛ a kĩ.

Saa yera u Agaa nɔni meni ma Agaa u duka sua win min di. ⁷ Yinni Gusunɔn gɔrado † u nùn wa gɔburo bwia gaan bɔkɔɔ Surin swaaw. ⁸ U nɛɛ, Agaa, Saarain yoo, man diya a wee. Mana a dɔɔ.

Agaa u nɛɛ, na duka suɔwa nen yinni Saarain min di.

⁹ Ma gɔrado wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a gɔsiro wunen yinnin mi, kpa a nùn wiru kpĩya. ¹⁰ Kon wunen bweseru dabiasia sere goo kun kpɛ u tu gari. ¹¹ Wee a gura mɔ, kaa bii tɔn durɔ ma kpa a nùn yĩsiru kɛ Isimeeli. Domi Yinni Gusunɔ u wunen nɔɔ nua nɔni swãa te sɔɔ. ¹² Bii wi, u ko n sãawa nge keteku gbeeku. U ko n ka tɔmbu kpuro nɔɔ gɔmunu mɔ. Tɔmbu kpuro ba koo maa ka nùn nɔɔ gɔmunu ko. U ko n ka win dusibu tondinɛ.

¹³ Ye Yinni Gusunɔ u ka Agaa gari yi kua u kpa, ma Agaa u nùn yĩsiru kã u nɛɛ, wuna Yinni wi u waamɔ. Domi u tii bikia u nɛɛ, ka gem na Gusunɔ wa ka nɔni, ma na wãa na ñ gu? ¹⁴ Yen sãna ba dɔɔ ye soka Gusunɔ u man waamɔ. Dɔɔ ye, ya wãawa Kadasi ka Barebin baa sɔɔ.

¹⁵ Yen biru Agaa u Aburamu bii tɔn durɔ marua, ma Aburamu u bii wi yĩsiru kã Isimeeli. ¹⁶ Aburamun wɔɔ ga sãawa wene ka nɔɔba tia sanam mɛ ba Isimeeli mara.

Bango sãawa Gusunɔn arukawani yen yĩreru

17 Ye Aburamu kua wɔɔ wunɔbu tia sari yera Yinni Gusunɔ u nùn kure u nɛɛ, nena na Gusunɔn Dam kpurogii. A n sĩmɔ nen wuswaaw kpa a kun taare mɔ. ² Kon ka nun arukawani bɔke kpa n wunen bweseru dabiasia gem gem.

³ Yera Aburamu u yiira mii mii u wuswaaw tem girari. Ma Gusunɔ u kpam ka nùn gari kua u nɛɛ, ⁴ nen arukawani wee, ye na ka nun bɔkumɔ. Kon nun kowa

† YINNI GUSUNɔN GɔRADO - Isireliba ba ku ra kã bu Gusunɔn yĩsiru sia. Yen sãna ù n bu kurema ba ra nɛɛ, Gusunɔn gɔradowa.

bwese dabinun baaba. ⁵ Ba ñ koo maa nun soku Aburamu, ba koo nun sokuwa Aburhamu, ye ya gerumɔ bwese dabinun baaba. ⁶ Kon de wunen bibu bu marura bu sosi sere ba ñ garirɔ, kpa bwesenu ka sinambu bu kɔwara wunen min di. ⁷ Kon wure n ka bæ nen arukawani bɔke, wunɛ ka wunen bibu ka ben bweseru kpuro kpa na n sãa wunen Yinni ka wunen bweserun Yinni sere ka baadommaɔ. ⁸ Kpa n wunɛ ka wunen bibun bweseru Kananin tem mɛ wɛ, mɛ sɔɔ a wãa mi, a sɔru dimɔ. Mɛ kpuro mu koo ko begim sere ka baadommaɔ kpa na n sãa ben Yinni.

⁹ Ma u kɔam Aburhamu sɔɔwa u nɛɛ, i nen arukawani nenuɔ, wunɛ ka wunen bibun bweseru. A ku de bu ye duari wunen bweserɔ. ¹⁰ Arukawani ye wee, ye na ka bæ bɔkumɔ, ye i ko nenɛ wunɛ ka wunen bibun bweseru. I ko i tɔn durɔ baawure bango kua wi u wãa bæen suunu sɔɔ. ¹¹ Kpa ya n sãa arukawani yen yireru ye ya wãa nɛ ka bæen suunu sɔɔ. ¹² I n da bii tɔn durɔ baawure bango kue ù n sɔɔ kɔɔba ita tura. N ñ mɔ be ba mara bæen yenuɔ tɔna, ka maa be i ka gobi dwawa tɔn tukobun mi. ¹³ I ko be kpuro bango kuawa kpa nen arukawani yen yireru ta n wãa bæen wasi sɔɔ sere ka baadommaɔ. ¹⁴ Tɔn durɔ wi ba ñ bango kue, i ko i nùn wunawa wigibun min di i go. Domi u nen arukawani sankã.

¹⁵ Gusunɔ u kɔam Aburhamu sɔɔwa u nɛɛ, a ku maa wunen kurɔ soku Saaraɪ. Saaraawa kaa n da nùn soku. ¹⁶ Kon nùn domaru kua kpa u nun bii tɔn durɔ marua. Nen doma ten saabu bwese dabinu ka sinambu ba koo kɔwara win min di.

¹⁷ Yera Aburhamu u Gusunɔ yiira mii mii u siriru tem girari u yɛɛ ma u gerua win tii sɔɔ u nɛɛ, ba koo maa tɔnu wɔɔ wunɔbugii bii marua? Saaraa wi u kua wɔɔ wɛnɛ ka wɔkuru mini, u koo bii ma? ¹⁸ Yera u Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, a de Isimɛelin sanu sanusu su nun wɛre kpa u nen tubi di.

¹⁹ Ma Gusunɔ u nɛɛ, aawo, wunen kurɔ Saaraawa koo nun bii tɔn durɔ marua kam kam, kpa a nùn yisiru kɛ Isaki. Wiya kon wure n ka nen arukawani bɔke ye ya ñ kpeemɔ win bweserɔ. ²⁰ Mɛya na wunen kanaru nua te a kua Isimɛelin sɔ. Wee, kon maa nùn domaru kua kpa u marura, win bibu bu dabia sere ba ñ garirɔ. U koo bibu wɔkura yiru ma, kpa bii be, bu ko bwese bakarun kerɪ wɔkura yirun nuuru. ²¹ Adama nen arukawani ye, ya ko n wãawa Isakin mi, wi Saaraa koo nun marua gasɔku amadaare.

²² Ye Gusunɔ u ka Aburhamu gari kua u kpa, u nùn deri u doona wɔɔ. ²³ Yen biru Aburhamu u Isimɛeli sua ka yobu kpuro be ba mara win yenuɔ ka be u ka gobi dwa, tɔn durɔ be ba wãa win yenuɔ kpuro gesi, ma u bu bango kua dɔma te, nge mɛ Gusunɔ u nùn sɔɔwa. ²⁴ Aburhamu u mɔwa wɔɔ wunɔbu tia sari sanam mɛ u bango kua. ²⁵ Win bii Isimɛeli u maa mɔwa wɔɔ wɔkura ita. ²⁶ Sɔɔ tee tera ba Aburhamu ka win bii Isimɛeli bango kua. ²⁷ Tɔn durɔbu kpuro be ba mara win yenuɔ ka be u dwa tɔn tukobun mi, ba bu bango kuawa ka wi sannu.

Ba Aburhamu biin kɔ mweeru kua

18 Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Aburhamu kure Manden sɔɔwa ye u sɔ win dii bekurugirun kɔn-kɔwa sɔɔ kɔ gbãara. ² U nɔni seeya u mɛera. Wee tɔn durɔbu ita ba yɔ saruɔ. Ye u bu wa yera u seewa u duka da ben mi, u yiira ben wuswaɔ. ³ Ma u ben tɔn-wero sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, à n wura, a yɔro, a ku man sarari a doona. ⁴ I de bu nim tama i ka bæen kɔri kɔkɔ-ia kpa i wɛra dãa saaru mini. ⁵ Kon da n dɔanu tama fiiko kpa i di i ka dam wa. Yen biru kpa i sere swaa wɔri i doona. Bæen naa te, ta bæere kua. Yen sɔ, i de i nen yaare di.

Ma ba nɛɛ, a koowo nge mɛ a gerua.

⁶ Yera Aburhamu u gɔsira ka sendaru win dii bekurugirɔ Saaraan mi. U nùn sɔɔwa u nɛɛ, a wasi suo a som sakakun kɔ ita sua a buri kpa a kiraru sɔmɛ.

⁷ Ma Aburhamu u duka da win naa gɔɔwa u naa kinɛ kpɛmbu ge ga wã mwa u win sɔm kowo turo wɛ. Ma u gu go u sawa fuuku. ⁸ Aburhamu u naa bogum sua ka bom ka yaa saara ye, u ka da u yi tɔn ben wuswaɔ. Win tii u da u sina bee tia dãa ten saars sanam mɛ ba dimɔ nge mɛ ben komaru. ⁹ Yera ba nùn bikia ba nɛɛ, mana wunen kurɔ Saaraa u wãa.

Ma u nɛɛ, u wãa dirɔ.

¹⁰ Ma ben turon min di Gusunɔ u nɛɛ, gasɔku amadaare kon wurama wunen mi. Saa ye sɔɔ, wee, wunen kurɔ Saaraa u koo bii tɔn durɔ ma.

N deema Saaraa u yɔ u gari yi swaa daki dii kɔnkɔwe ge ga wãa sɔɔ win biruɔ. ¹¹ Aburhamu ka Saaraa ba maa bukura gem gem. Saaraa kun sãa wi u koo bii ma. ¹² Ma u tii yɛɛ u nɛɛ, tɛ ye na tɔkɔ kua na kpa, nen durɔn tii maa tɔkɔ kua, yera sa ko maa kpɪ su men-nabun nuku dobu wa?

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u Aburhamu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna Saaraa u yɛɛ u nɛɛ, u koo bii mawa mi ka gem? Wi, wi u tɔkɔ kua u kpa? ¹⁴ Gãanu ganu wãa ni nu ka man sɛ? Nge mɛ na yi, suru kɔɔba nnen biru kon wurama kpa Saaraa u bii tɔn durɔ ma.

¹⁵ Ma Saaraa u siki u nɛɛ, na ñ yɛɛ. Domi berum nùn mwa.

Adama Yinni Gusunɔ u nɛɛ, weesa, a yɛɛ.

Aburhamu u Gusunɔ suuru kana Sodomun sɔ

¹⁶ Ma tɔn be, ba seewa ba doonɔ. Ba wuswa tii Sodomun bera gia. Ma Aburhamu u bu swaa yɔra.

¹⁷ Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ye kon ko, n weene n ye Aburhamu berua? ¹⁸ N ñ gãanun sɔ, Aburhamun bwesera koo kpɛa kpa ta n dam mɔ. Win min diya handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa. ¹⁹ Domi wiya na gɔsa u ka win bibu ka ben bweseru wooda wɛ bu nen swaa swii kpa ba n siimɔ dee dee ba n nen kɪru mɔ, kpa n nen kɔ mweenu yibia ni na nùn kua.

²⁰ Ma u nɛɛ, tɔmbun weeweenu kpɛa Sodomu ka Gomɔragibun daa kɔsan sɔ. Ben durum ya banda. ²¹ Yen sɔna kon sara kpa n wa bà n mɔ ka gem nge mɛ na kɔkɔ. Ñ kun mɛ, kpa na n yɛ.

²² Tɔn ben yiru ba ben swaa wɔri ba doonɔ Sodomun bera gia. Adama Yinni Gusunɔ u gina yɔra ka Aburahamu. ²³ Ma Aburahamu u nɔn susi u nɛɛ, ka gem kaa tɔn geobu ka tɔn kɔsobu go sannu? ²⁴ Sɔɔkudo tɔn geobu weeraakuru ba ko n wɔa wuu ge sɔɔ, be ba wunen kɔru mɔ. N n man na, kaa maa bu gowa? A n wuu gen tɔmbu suuru kuammɛ tɔmbu weeraaku ten sɔ? ²⁵ N n weene a tɔn geobu ka tɔn kɔsobu kpeerasia sannu kpa be kpuro bu are tee wa. Yen bwesera kun ka nun weene. Wune wi kaa handunia kpuro siri, a n kaa ko ye n wɔ?

²⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɔ n tɔn geobu weeraakuru wa Sodomun nukuru sɔɔ, kon wuu ge kpuro suuru kua ben sɔ.

²⁷ Aburahamu u kpm gari sua u nɛɛ, wee, na kɔka na ka nen Yinni gari kua, nɛ wi na sɔa tua ka torom dirum. ²⁸ Sɔɔkudo tɔn weeraaku te sɔɔ, nɔɔbu koo kaara. Nɔɔbu yen sarirun sɔ kaa wuu ge kpeerasia?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, na n gu kpeerasiamɔ nɔ n tɔn geobu weeru ka nɔɔbu wa ge sɔɔ.

²⁹ Aburahamu u kpm nɔn sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔkudo tɔn geobu weeruwa ba ko n wɔa mi.

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon wuu ge deri gen tɔn weeru yen sɔ.

³⁰ Aburahamu u nɛɛ, a ku ka man wasira. Kon kpm gari gere. N n tɔn geobu tenan na ya wɔa mi maa ni?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, na n gu kam koosiamɔ nɔ n tena ye wa mi.

³¹ Ma Aburahamu u nɛɛ, Yinni, wee na kɔka na ka nun gari mɔ. N n tɔn geobu yendun na ta maa wɔa mi ni?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, na n gu kpeerasiamɔ nɔ n yen te wa.

³² Aburahamu u kpm nɛɛ, a suuru koowo, nɔn tee teniwa kon gari gere. Baa n n wɔkurun na ta wɔa mi ni?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, na n gu kpeerasiamɔ nɔ n wɔku te wa.

³³ Yen biru Yinni Gusunɔ u doona ye u ka Aburahamu gari kua u kpa. Aburahamu u maa gɔsira u da win yenuɔ.

Lotu u yara Sodomun di

19 Tɔmbu yiru be ba raa Sodomun swaa wɔri ba tura mi yoka. N deema ba sɔawa Gusunɔn kɔnɔɔba. Wee, saa ye sɔɔ, Lotu u sɔ wuun gbɔra kɔnɔɔ mi wuun wirugibu ba ra sine. Ye u bu wa u seewa ² u bu sennɔ da u yiira ben wuswaɔ u nɛɛ, i dam kooma nen yinnibu, i de su da nen yenuɔ i beɛn kɔri kpakia i kpuna mi. Bururu kpa i yellu se i beɛn swaa wɔri.

Ba nɛɛ, aawo, tɔɔɔwa sa ko kpuna.

³ Adama Lotu u bu nɔɔ gɛɛ ba sere wura ba dua win yenuɔ. U tɔɔ baka dim kua ka pɛɛ ye ba kun seeyatia doke ma ba di.

⁴ Ba n gina kpunam kpa Sodomugibu ba ka yenu ge tarusi saa bukurobun di sere ka aluwaasi yɔkaminɔ, wuu gen tɔn durɔbu kpuro gesi. ⁵ Ma ba Lotu soka ba

nɛɛ, mana durɔ be, ba wɔa be ba sɔbia wunen yenuɔ yoka ye. A bu yarama su ka bu kpuna nge tɔn kurɔbu.

⁶ Ma Lotu u yara u bu deema yenu kɔnɔɔ, u gambo kenua birum birum. ⁷ U nɛɛ, kpaasibu, i suuru koowo i ku daa kɔsa ko mɛ. ⁸ Wee, na bii wɔndiaba yiru mɔ be ba kun gina durɔ yɛ. I de n beɛ bu yarama kpa i ka bu ko nge mɛ n beɛ wɛre. Adama durɔ beni, i man bu derio domi sɔba.

⁹ Ba nɛɛ, wune sɔɔwa, ma a kɔ a sun siri? A tii gawo min di, n kun mɛ, ye sa ko nun kua ya koo begia kera.

Ma ba Lotu kɔrikiya ka dam sere ba kɔ bu win gambo kɔra. ¹⁰ Saa yera sɔɔ be, ba Lotu gawa ba sure yenuɔ ba gambo kenua. ¹¹ Ma ba tɔn be kpuro wɔkoru kpɛɛ be ba yɔ yenu gen kɔnɔɔ saa aluwaasi yɔkaminun di sere ka bukurobɔ. Yera ba babi babi ba n kɔnɔɔ ge wa.

¹² Sɔɔ be, ba Lotu bikia ba nɛɛ, wara a mɔ mini maa. Wunen bibun durɔbu ka wunen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu. Be ba sɔa wunegibu kpuro gesi, a bu mennɔ i yari minin di. ¹³ Domi sa ko wuu ge kpeerasia tɛ yɛn sɔ tɔmbun weeweenu kpɛa ni ba Gusunɔ koosimɔ gen tɔmbun daa kɔsan sɔ. Yen sɔna u sun gɔrima su ka gu kam koosia.

¹⁴ Ma Lotu u yara u da u win bibun durɔ kɛerobu sɔɔwa bu seewo bu yari min di domi Yinni Gusunɔ u koo wuu ge kam koosia.

Adama ba gari yi atafiiru kua.

¹⁵ Buru buru yam sɔreru gɔrado be, ba Lotu nɔ gɛɛ ba mɔ, a seewo a wunen kurɔ sua ka wunen bii wɔndiaba yiru be ba wɔa mini kpa i ku ra kam ko bɔ n wuu ge kpeerasiamɔ.

¹⁶ Ye ba wa ma Lotu u tɛmɔ, ba wi ka win kurɔ ka win bii wɔndiaba yiru yen nɔmu nenua ba gawa ba ka yara sere wuun biruɔ, domi Yinni Gusunɔ u ben wɔn-wɔndu wa.

¹⁷ Ye ba bu yara ba kpa ben turo u nɛɛ, a ka wunen hunde dukao, a ku ra sɔira, a ku ra maa yɔra batuma mi. A duka doo guunun bera gia kpa a ku ra kam ko.

¹⁸ Ma Lotu u nɛɛ, aawo, yinni. ¹⁹ Wee, a man durom kua, a maa man wunen wɔn-wɔndun kpɔaru sɔɔsi ye a ka nen hunde faaba kua. Adama na n kpɛ n duka turi guu ten mi, wahala ye, ya kun ka man babe kpa n kam ko. ²⁰ Wuu geni wee, ga wɔa turuku, ga n maa kpɔ. A de n da n kuke mi, kpa n faaba wa. Ye u wa gɔrado wi, u n wisa, ma u nɛɛ, nge ga n piibu sɔa ro?

²¹ Ma gɔrado wi, u nɛɛ, kon kpm nun durom kua. Wuu gɛn gari a mɔ mi, na n gu kpeerasiamɔ. ²² A hania koowo a da a kuke mi, domi na n kpɛ n gɔanun ganu ko ma n kun mɔ a tura mi.

Yen sɔna ba wuu ge yɔsiru kɔ Soari. Yen tubusiana wuu piibu.

²³ N deema sɔɔ yarima Lotu u sere dua Soari. ²⁴ Yera Yinni Gusunɔ u sɔɔ bisu ka dɔɔ nɛesia saa wɔllun di Sodomu ka Gomɔra sɔɔ. ²⁵ U wuu si kpeerasia ka sin tɔmbu kpuro ka sin batuma ka ye ya kpia mi kpuro.

²⁶ Adama suaru sɔɔ Lotun kurɔ u sɔira, ma u gɔsira nɔ kperu.

²⁷ Ye n kua buru buru yellu, yera Aburahamu u da u yŕra mi u raa ka Yinni Gusunƙo gari kua. ²⁸ Ye u mæra Sodomu ka Gomɔran bera ka batuma yen mi gia, u wa wee, dŕƙ wiira seemƙ nge gbee burƙn dŕƙ wiiru.

²⁹ Sanam mæ Gusunƙo u batuma yen wusu kpeerasiamƙ, u Aburahamu yaaye ma u Lƙtu yara kam koo bin min di.

Min di Mɔabuba ka Amɔniban bwesera yara

³⁰ Yen biru Lƙtu u yara Soarin di u da u sina guuru garun kpee wɔru sƙƙ ka win bii wɔndiaba yiru ye sanu, domi u berum bara u sina Soariko. ³¹ Yera win bii yeruma u win wɔƙa sƙƙwa u næ, besen tundo wee, u tɔƙ kua. Tɔn durƙ goo maa sari bera mi, wi u koo sun sua nge mæ siba mɔ tem baama. ³² A na su besen tundo tam nɔrusia mu n kpã kpa su de u ka sun kpuna kpa win bweseru tu ku gbi.

³³ Wŕƙu te, ba ben tundo tam nɔrusia, ma yeruma u da u win tundo kpunæ, adama Lƙtu kun yë saa ye bii wi, u na u kpuna ka saa ye u seewa. ³⁴ Yen sisiru yeruma wi, u win wɔƙa sƙƙwa u næ, wee, gŕa wŕƙuru na dera besen tundo ka man kpuna. Su kpam nùn tam nɔrusia wŕƙu te, kpa wunæ a maa da u ka nun kpuna kpa win bweseru tu ku gbi.

³⁵ Ma ba wure ba ben tundo tam nɔrusia wŕƙu te, ma wɔƙa da u nùn kpunæ. Tundo kun yë saa ye bii wi, u na u kpuna ka saa ye u seewa.

³⁶ Ma Lƙtun bii tɔn kurƙbu yiru ye, ba win guri sua. ³⁷ Bii yeruma wi, u mara tɔn durƙ ma u nùn yŕsiru kã Mɔabu. Yen tubusiana nen tondon bii. Win min diya Mɔabuban bwesera yara. ³⁸ Wɔƙa wi, u maa mara tɔn durƙ, ma u nùn yŕsiru kã Beni Ami. Yen tubusiana nen dusin bii. Win min diya Amɔniban bwesera maa yara.

Aburahamu ka Abimeleki

20 Yeniban biru Aburahamu u seewa Manden di, ma u da sƙƙ yësan nƙm dƙaru gia Negebus Kadesi ka Surin baa sƙƙ, u da u wãa wuu ge ba mɔ Geraƙ. ² Gera miya u ra n win kurƙ Saaraa sokumƙ win sesu. Ye Geran sunƙ Abimeleki u nua mæ, yera u Saaraa sua kurƙ u yenu doke. ³ Adama Yinni Gusunƙo u Abimeleki sƙƙwa dosu sƙƙ wŕƙuru u næ, wee, kaa gbi të kurƙ win sƙƙ wi a sua mi, domi wi ka win durƙwa ba wãa mi.

⁴ N deema Abimeleki u n gina ka Saaraa mennare. Yera u Yinni Gusunƙo sƙƙwa u næ, kaa tɔnu go wi u kun taare gaa mƙ? ⁵ N n win tiiwa u man sƙƙwa ma win sesuwa? Ma kurƙ win tii u maa gerua mæ. N n men na, na n kŕsa bwisika nen gŕruƙ n sere mam næ, na durum kua ka nen nɔma.

⁶ Ma Yinni Gusunƙo u nùn wisa u næ, geema na yë ma a n taare gaa mƙ wunen gŕruƙ sanam mæ a yeni kua. Yen sŕna na n dere a nùn baba kpa a ku ra durum ko. ⁷ N n men na, a durƙ wi nùn win kurƙ wesio të, domi nen sƙƙwa u sãa. U koo maa nun kanaru kua kpa a ku gbi. A n maa yina a nùn kurƙ wi wesia, i ko gbiwa wunæ ka wunen tɔmbu kpuro.

⁸ Yera Abimeleki u seewa buru buru yellu u win bwãabu kpuro menna u bu Yinni Gusunƙo gari yi saaria. Ma berum bwãa be mwa gem gem. ⁹ Saa ye sƙƙra Abimeleki u Aburahamu bikia u næ, amɔna a ka sun kua mæ. Mba na nun torari a ka sun durum baka yenin bweseru sɔbi næ ka nen tɔmbu. A man gãanu kua ni nu n weenæ bu tɔnu kua. ¹⁰ Mba a bwisika a ka yenin bweseru kua.

¹¹ Ma Aburahamu u wisa u næ, na raa tamaa ba n Gusunƙo berum mɔwa tem mini, kpa bu man go nen kurƙ sŕ. ¹² Adama ka yen de kpuro u sãawa nen sesu tundo turosi, sa n sãa mero turo. Ma na nùn sua kurƙ. ¹³ Yen sŕ, saa min di Gusunƙo u man yara nen yenun di na bɔsu, na nùn sƙƙwa na næ, u man biru wukirio. Mi sa dua kpuro u n da næ, u sãawa nen sesu.

¹⁴ Yera Abimeleki u nùn win kurƙ Saaraa wesia. Ma u maa nùn yoo tɔn durƙbu ka tɔn kurƙbu wë ka yãanu ka keteba. ¹⁵ Ma u nùn sƙƙwa u næ, nena na tem mæ mƙ. A gɔsio mæ sƙƙ, bera mi a kŕ a n wãa.

¹⁶ Ma u maa Saaraa sƙƙwa u næ, wee wi a sokumƙ wunen sesu mi, na nùn sii geesun gobi nɔƙbu (1.000) wëemƙ. Yeni ya koo wunen tɔmbu sƙƙsi ma a dæere, kpa ba n yë ma a n kŕsa gaa kue.

¹⁷ N deema Gusunƙo u raa Abimeleki ka win kurƙ ka win yobu bararu kpëe te ta n derimƙ bu ma, ye u ka Saaraa mwan sŕ. Yen sŕna ye u Saaraa wesia, Aburahamu u Gusunƙo kana, ma u bu bekia bu ka kpŕ bu ma.

Isakin marubu

21 Yinni Gusunƙo u yaaye ye u raa Saaraa sƙƙwa. U maa win nƙ mweeru yibia. ² Saaraa u gura sua ma u Aburahamu bii tɔn durƙ marua win tɔƙru sƙƙ, saa ye Gusunƙo u raa nùn bura. ³ Aburahamu u bii wi yŕsiru kã Isaki. ⁴ Ye Isaki kua sƙƙ wɔƙa ita u nùn bango kua nge mæ Gusunƙo u raa nùn wooda wë. ⁵ Aburahamu mɔwa wŕƙ wunƙbu (100) sanam mæ ba win bii Isaki mara. ⁶ Saa ye sƙƙra Saaraa næ, Gusunƙo u man yëesu go. Be ba maa nua kpuro ba koo ka man yëewa.

⁷ U kpam næ, wara koo raa Aburahamu sŕ ma ne Saaraa kon bii nƙm kë. Wee të na nùn bii tɔn durƙ marua win tɔƙru sƙƙ.

Aburahamu u Agaa ka Isimeeli gira

⁸ Bii wi, u kpëa ma ba nùn nƙm kara. Yera Aburaha- mu u yaa dii bakabu kua dɔma te.

⁹ Ye Saaraa wa ma bii wi Agaa Egibitigii wi, u Aburahamu marua u Isaki yëemƙ, ¹⁰ yera u Aburaha- mu sƙƙwa u næ, a yoo wi giro ka win bii, domi win bii kun tubi dimƙ ka nen bii sannu.

¹¹ Gari yi, yi Aburahamu dua gem gem win bii Isimeelin sŕ. ¹² Adama Gusunƙo u Aburahamu sƙƙwa u næ, a ku gari yi gɔburu wa wunen yoo wi ka win biin sŕ. A Saaraa kuo ye u nun bikia kpuro. Domi Isakin min diya bwese baka tèn nƙ mweeru na nun kua ta

koo yari. ¹³ Kon maa de wunen yoo win bii u ko bweseru garun nuuru, domi wunen biiwa u sāa.

¹⁴ Ye n kua sisiru Aburhamu u seewa buru buru yellu u dīanu ka nim bwāaru sua u Agaa wē. U maa nūn bii wi nōmu beria u nē, bu doo. Ma ba doona ba da ba tora gbaburō te ba ra soku Beri Seba. ¹⁵ Ye bwāa ten nim mu kpa, yera u bii wi deri dāa piibu gagun saarō. ¹⁶ Ma u da u sina n dēsire n tura mi bā n sēu to-ba ga koo wen saka. Domi u nē, u ñ kpē u n win bii mēera u n gbimō. Mi u sō mi, ma u wura takana u swī.

¹⁷ Gusunō u bii win nō nua ma win ggrado u Agaa soka wollun di u nē, mba n nun mō, Agaa. A ku nanda, domi Gusunō u bii win nō nua mi u wāa. ¹⁸ A seewo a da a nūn sua a kōkiri domi kon nūn ko bwese bakarun nuuru.

¹⁹ Saa yera Gusunō u kurō win nōni wukia ma u dōko gaa wa mi. U da u bwāa te nim yibia u bii wē u nōra.

²⁰ Gusunō u wāa ka bii wi, sanam mē u kpēamō. U wāa gbaburō te ba mō Parani, ma u kua ten towō. Win mero maa nūn kurō sua Egibitin tem di.

Aburhamu u ka Abimeleki arukawani bōkua

²² Saa ye sōkra Abimeleki ka win tabu sunō wi ba mō Pikoli ba na Aburhamun mi. Ba nūn sōwō ba nē, sa wa ma Gusunō u wāa ka wunē ye a mō kpuro sō.

²³ Yen sō, a bōruo ka win yīsiru ma a ñ nē ka nen bibu ka nen debuminu bōkō kō kom kuammē, kpa a nē ka nen tem megibu durom kua nge mē na nun kua.

²⁴ Ma Aburhamu u nē, na wura, kon bōre.

²⁵ Adama u Abimeleki gerusi dōko gaan sō ye Abimelekin yobu ba nūn mwaari. ²⁶ Abimeleki u nē, na ñ yē wi u yen bweseru kua. Mēya wunen tii, a ñ maa man sōre ma n kun mō gisō.

²⁷ Ma Aburhamu u yāanu ka keteba sua u Abimeleki wē, be yiru ba ka arukawani bōkua. ²⁸ Ma Aburhamu u maa yāa gbiibi gōsa nōkōba yiru u yi nenem.

²⁹ Yera Abimeleki u nūn bikia u nē, mba kaa ka yāa gbiibi nōkōba yiru yeni ko.

³⁰ Aburhamu u nūn wisa u nē, a nu mō kpa nu n sāa seeda ma nena na dōko yeni gba.

³¹ Yen sōna ba yam mi soka Beri Seba domi miya ba arukawani bōkua ka bōri. Yīsi ten tubusiana dōko yēn nuurō ba bōrua.

³² Ye ba arukawani bōkua ba kpa, yera Abimeleki ka win tabu sunō Pikoli ba gōsira ba wura ben wuu Filisitiban temō.

³³ Yen biru Aburhamu u dāru garu duura Beri Seba mi, ni nu ra saa bakaru ko. Ma u Yinni Gusunō sāwa mi. Yinni Gusunō wi, u ko n wāawa ka baadommasō.

³⁴ Aburhamu u sina Filisitiban tem mi, u te.

Gusunō u nē, Aburhamu s2 u ka Isaki yākuru koowo

22 Yeniba kpuron biruwa Gusunō u Aburhamun laakari mēera u nūn soka u nē, Aburhamu.

Ma Aburhamu u wura u nē, nē wee, Yinni.

² Ma u nē, a Isaki wunen bii teere te suo wi a kī mi, a ka da Mōriyan temō kpa a ka nūn yāku dō

mwaararugiru ko guuru garun wōllō te kon nun sōwō.

³ Yera Aburhamu u seewa buru buru yellu u win keteku gaari bōkua ma u win sōm kowo aluwaasiba yiru sua ka win bii Isaki sannu. U yāku dāa besuka.

Yen biru ba swaa wōri ba dō mi Gusunō u nūn sōwō.

⁴ Ba sanum so sō yiru, yen itasera Aburhamu u yam mi wa sarun di ye u nōni seeya. ⁵ Ma u win sōm kowo be sōwō u nē, i yōro mini ka keteku. Nē ka nen bii sa dō guu teōnō mi, su sāaru ko kpa su wurama su bēe deema.

⁶ Ma Aburhamu u yāku dāa ye sua u win bii Isaki sōbi. Win tii u dō ka woburu sua u neni ma be yiru ba swīnē. ⁷ Yera Isaki u nūn bikia u nē, baaba.

Aburhamu u nē, nē wee, nen bii.

Isaki nē, dō ka dāa wee, adama mana yāku yāara wāa.

⁸ Aburhamu nūn wisa u nē, nen bii, Gusunō u koo tii win yāku yāaru waawa.

Ma be yiru ye, ba n dō. ⁹ Ye ba tura mi Gusunō u raa nūn yīreru kua, Aburhamu u yāku yeru kua u yāku dāa ye tēria ten wōllō, ma u win bii Isaki bōkua u sōndi mi. ¹⁰ Yen biru Aburhamu u woburu sua u ka win bii Isaki saka. ¹¹ Yera Yinni Gusunō ggrado † u nūn soka wōllun di u nē, Aburhamu, Aburhamu.

Ma u nē, nē wee, Yinni.

¹² Ma ggrado wi, u nē, a ku ra bii wi baba, a ku nūn gāanu ganu kua. Domi na gia tē ma a man nasie, a ñ maa ka man wunen bii teere te yinari.

¹³ Yera Aburhamu u nōni seeya u sīra u yāa kineru wa tēn kōba tōki tēke ta yō. Ma u da u tu mwa u ka yāku dō mwaararugii te kua win biin ayerō. ¹⁴ Ma u yam mi yīsiru kā, Yinni Gusunō u koo bukata wunana. Yen sōna ba ra mōndu ko ka gisō bu nē, Yinni Gusunō guuro bukata ya koo wunanara.

¹⁵ Yinni Gusunō u kpam Aburhamu soka nō mēeruse wōllun di u nē, ¹⁶ yēn sō a kua mē, ma a ñ ka man wunen bii teere te yinari, nē, Yinni Gusunō na bōrumō ka nen tiin yīsiru ¹⁷ kon nun domaru kua ka gem kpa n wunen bweseru dabiasia nge wōllun kperi, ñ kun mē nge yani sēeri yi yi wāa nim wōkun goorō, kpa ba n ben yiberēba taare. ¹⁸ Bwesenu kpuro handunia sō nu koo domaru wa saa wunen bweserun min di, yēn sō a nen gari mem nōkōwa.

¹⁹ Ma Aburhamu u gōsirama u na u win sōm kowo be deema ba wōma yēnuō Beri Sebasō.

Nakorin bibun bweseru

²⁰ Yeniban biruwa Aburhamu u nua ma Milika u maa ka win nōkō Nakori bibu mara. ²¹ Win bii gbiikoon yīsira Usi. Usin nōkōba Busi ka Kemueli wi u sāa Aramun tundo, ²² ka Kesedi ka Haso ka Pilidasi ka Yidilafu ka Betueli. ²³ Betueliwa u Rebeka mara. Bibu nōkōba ita ye Milika u Aburhamun nōkō Nakori marua, bera mi. ²⁴ Nakorin kurō goo wi ba mō Reuma u maa nūn bibu marua. Bera Tebaki ka Gahamu ka Tahasi ka Maaka.

† YINNI GUSUNŌN GGRADO - I wiru 16:7n tubusianu mēerio.

Saaraa u gu. Aburahamu u tem dwa mi u koo nùn sike

23 Saaraa u kuawa wāw wunaa teeru ka nāwba yiru (127) u sere gu. ² Heboroniwā u gu Kananin temō ma Aburahamu u na u win gōw swī. ³ N deema u ñ win goo te sikum kpa. Yera u seewa u da Hetiban mi, u bu sōwā u nē, ⁴ bēen tii i yē ma nē sōwā bēen tem mi. Yen sō, i man tem dōreo mi ko na n da nen tōmbu sike kpa n da n nen kurō sike mi tē, na kun win goru mēera mē.

⁵ Ma Heti be, ba Aburahamu wisa ba nē, ⁶ yinni, a besen gari swaa dakio. Gusunō u nun kuawa sina bii besen suunu sōw. A wunen kurō sikuo besen wìn siki wōru ga nun wēre sōw. Goo kun ka nun gu yinarimō.

⁷ Yera Aburahamu u tōn be yiira u bu bēere wē. ⁸ U nē, ñ n kī n nen kurō sike kpa na kun win goru mēera, i Eforoni Sokaan bii sōwō yèn bukata na mō, ⁹ kpa u man Makpelan kpee wōru ge ga wā win gbee goorō deria kpa n nùn gobi kōsia nge mèn kōw u gerua, kpa gu ko nen siku yeru bēen suunu sōw.

¹⁰ N deema Eforoni Heti wi, u sō ka wuun wirugibu gbāra kōnōwō mi ba ra sine. Ma u Aburahamu wisa Heti be ka be ba dumō min nōni biru u nē, ¹¹ aawo, nen yinni, na nun gbee te kāwā ka kpee wōru ge ga wā mi. A gu mōw nen tōmbu kpuron nōni birō. A doo a wunen kurō sike mi.

¹² Ma Aburahamu u yiira tōn ben wuswāw ¹³ u Eforoni sōwā u nē, a maa nēgii swaa dakio. Kon nun gbee ten gobi kōsiawa. A yi mōw kpa n nen kurō sike mi.

¹⁴ Adama Eforoni u Aburahamu sōwā u nē, ¹⁵ nen yinni, a swaa dakio a nō. Mba sii geesun gobi nēru (400) ya tura nē ka wunen baa sōw. A wunen kurō sikuo kperu mi.

¹⁶ Aburahamu u Eforonin gari yi wura, ma u sii geesun gobi nē te sua u Eforoni wē Hetiba kpuron nōni biru. Sii geesun gobi yira tenkuba ba ra ka kiaru dwe saa ye sōw. ¹⁷ Nge mēya Eforonin gbee te ka ten kpee wōru ge ka ten dāa ni nu wā mi kpuro ¹⁸ ya kua Aburahamugia Hetiba kpuron nōni biru ka sere be ba maa dumō gbāra kōnōwō min di.

¹⁹ Yen biruwa Aburahamu u win kurō Saaraa sikua Makpelan kpee wōru ge sōw Manden deedeeru Heboroniwā Kananin temō. ²⁰ Nge mēya gbee te Aburahamu u dwa Heti win mi, ka kpee wōru ge, n ka kua win tōmbun siku yeru.

Ba Isaki kurō kasua

24 Aburahamu wee, u tōkō kua gem gem. Yinni Gusunō u maa nùn domaru kua yabu baayere kpuro sōw. ² Sōw teeru u win yobun tōnwero wi u win yē-nun dukia kpuro nōmu sōndia sōwā u nē, na nun kanamō, a wunen nōma dokeo nen tōbō, ³ kpa a bōre ka Yinni Gusunōn yīsiru wi u sā wōllu ka tem Yinni, ma a ñ kaa nen bii kurō sua Kananin bii wōndiaba sōw

bèn suunu sōw sa wā mini. ⁴ Adama kaa da nen temō sere nen wuunō a nen bii Isaki kurō kasuama.

⁵ Yoo wi, u nùn wisa u nē, à ku tuba kurō wi, u ñ ko n kī u man swīma sere tem mini. N weene n ka wunen bii da tem mìn di a yarima?

⁶ Aburahamu u nē, aawo, a laakari ko a ku ra ka nen bii da mi. ⁷ Gusunō, wōllun Yinni, wi u man yarama nen baan yenu ka nen tem di, u ka man gari kua u bōrua u nē, nen bibun bwesera u koo tem mē wē. Wiya u koo de win gōrado u nun gbiiya kpa a ka nen bii kurō kasuama min di. ⁸ Kurō wi, ù kun kī u nun swīma a dibu yara bōri yin min di. Adama a ku ra ka nen bii da tem mi.

⁹ Yera yoo wi, u win nōma doke win yinni Aburahaman tōbō u ka bōrua ma u koo ye kpuro ko mam mam. ¹⁰ Yen biru u yooyoosu wōkuru wuna saa win yinnin yooyoosu sōw di, domi win yinnin arumani kpuro wāwā win nōmō. Ma u seewa u swaa wōri u da Aburahaman wōwō Nakorin wuunō Mesopotamin temō.

¹¹ Ye u tura wuu gen bōkōw u win yooyoosu yiirasia su ka wēra dōkō gaan bōkōw yoka, saa ye tōn kurōba ra nim takam nē. ¹² Yera u nē, Gusunō, wunē wi a sāa nen yinni Aburahamu Yinni, na nun kanamō, a Aburahamu durom kuo, a de ye na kaso na n ye wa gisō. ¹³ Wee na wā dōkō yèn bōkōw mi wuu gen wōndiaba ba koo yarima bu nim takiri. ¹⁴ Ben wi kon nim nōruram kana n nō, kpa u win tooru sika u nē, n nōruo, kpa u maa nen yooyoosu kē, a de wōndia wi, u n sāa wi a wunen bōw Isaki gōsia. À n kua mē, ko na n yē ma a nen yinni durom kuawa.

¹⁵ U ka gari yi gere u kpe, wee Rebeka u yarima ka tooru. Rebeka wi, win tundowa Betueli, Nakorin bii wi Milika u nùn marua. ¹⁶ Wōndia wi, kurō burōn tii tiywa. Mēya u ñ durō yē. U dua bwiaō u nim taka ma u kpam makama. ¹⁷ Yera yoo wi, u duka da u ka nùn yinna u nùn bikia u nē, kaa wura a man nim kē n nō fiiko wunen tooru min di?

¹⁸ U nē, oo.

Ma u too te sōbia u nùn mu kā. ¹⁹ Sanam mē u durō wi nim mē kā u kpa u nē, kon maa wunen yooyoosu takiriama su nō su debu.

²⁰ Yera u nim mē mu tie wisi ka sendaru mi yē ra nim nō ma u duka wura bwiaō u yooyoo si kpuro takiria. ²¹ Durō wi, u nùn mēera ka biti, adama u mari u ka wa Yinni Gusunō ù n win sanum mē dorasiāmōn na. ²² Sanam mē yooyoo si, su nim nōra su kpa, durō wi, u wuran taabu yarama ge ga gea † sāa ka wuran sum bēke yiru yi yi bunu †† u nùn wē. ²³ Ma u nē, waran bii-wa a sāa. A gem mō, a man sōwō, ayera wā wunen baan yenuō n ka sōbia mi?

²⁴ Rebeka u nùn wisa u nē, nen baawa Betueli wi Milika u Nakori marua. ²⁵ Besen yenuō yakasu ka taka kpuro yibawa, ayera maa wā mi kaa sōbia.

† gea - Ka Heberum ba nē, taabu gen bunum mu sāawa sikilin bōnu, ye ya sāa garamu nōwba ita. †† bunu - Ka Heberum ba nē, sumi yin bunum mu sāawa sikili wōkuru, ye ya sāa garamu wunaa wata ka nōwba (165).

²⁶ Ma durɔ wi, u yiira u Yinni Gusunɔ siara u nɛɛ,
²⁷ Gusunɔgia siarabu wi u s̄a nɛn yinni Aburahamun
Yinni, wi u kun dere win wɔnwɔndu ka win bɔrɔkiniru
tu n̄n dɛsirari. Ma u man kpara u ka da sere win
wɔnwɔnbun yɛnɔ.

²⁸ Ma Rebeka u duka da u win meron yɛnugibu ye
kpuro saaria. ²⁹ N deema u sesu goo ɔw, win ȳsira
Labani. ³⁰ Labani wi, u taabu ge ka sumi yi wa win
sesu Rebekan nɔmɔ, u maa win gere kpuro nua ye u
nɛɛ, mɛsuma durɔ wi, u n̄n s̄ɔwɔ. Yera u yara ka
duka u durɔ wi sennɔ da mi u w̄a ka win yooyoosu
bwian bɔkɔ. ³¹ Ye u tura mi, u nɛɛ, a seewo su da
yɛnɔ, wunɛ wi Yinni Gusunɔ u domaru kua. Mban
s̄ɔna kaa n ȳ ɔwɔ. Wɔw, na nun ayeru kua yɛnɔ ka
wunen yooyoosugiru kpuro.

³² Ye durɔ wi, u tura yɛnu mi, Labani u dera ba yooy-
oosun s̄munu kusia ma u su yakasu ka taka w̄ɛ su di.
Ma u nim tama mɛ durɔ wi ka wigibu ba koo ka k̄ri
kpakia. ³³ Ma ba n̄n d̄ianu ȳiya. Adama u nɛɛ, na ñ
gina dimɔ ma n kun ɔw na gari yi na ka s̄imɔ gerua
na kpa.

Ma Labani u nɛɛ, a geruo.

³⁴ Yera u nɛɛ, na s̄awa Aburahamun yoo. ³⁵ Yinni
Gusunɔ u nɛn yinni wi domaru kua gem gem ma u
kua gobigii kpoko. U n̄n ȳanu k̄a ka ketɛba ka yooy-
oosu ka ketekunu ka sii geesu ka wura ka yoo tɔn
durɔbu ka tɔn kurɔbu. ³⁶ Win kurɔ Saaraa u maa n̄n
bii tɔn durɔ marua win tɔkrɔ ɔw, ma u bii wi ye u ɔw
kpuro w̄ɛ. ³⁷ U maa man b̄rusia sanam mɛ u nɛɛ, n ku
ra win bii wi kurɔ sua Kananin wɔndiaba ɔw, b̄n temɔ
u w̄a mi. ³⁸ Adama n doo win dusibun mi, n n̄n kurɔ
kasua. ³⁹ Na n̄n s̄ɔwɔ na nɛɛ, kurɔ wi, ù kun k̄i u man
sw̄iima maa ni? ⁴⁰ Ma u man wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ
wi u s̄amɔ u koo win gɔrado gɔrima u ka man da kpa
u nɛn sanum dorasia kpa n win bii kurɔ suama win
dusibun min di. ⁴¹ N̄a n wura na da win dusibun mi, na
dibu yara nɛn b̄rin di. N̄a n maa tura mi, ma ba kun
man goo w̄ɛ, ka mɛ, na dibu yara nɛn b̄rin di. ⁴² Ye na
tunuma bwiaɔ gisɔ na nɛɛ, Gusunɔ, wunɛ wi a s̄a nɛn
yinni Aburahamun Yinni, a man nɛn sanum mɛ dora-
sio. ⁴³ Wee, na w̄a bwia yɛn bɔkɔ. Bii wɔndia wi u
koo nim takam na, ma na n̄n kana na nɛɛ, u man
nim k̄ɛ n ɔw win toorun di, ⁴⁴ kpa u man wisi u nɛɛ, n
nɔruo kpa u maa nɛn yooyoosu taka, a de wɔndia wi,
u n s̄a kurɔ wi a nɛn yinnin bii gɔsia. ⁴⁵ N ka nɛn ḡruɔ
gari yi gere n kpe, ma Rebeka u yarima ka win tooru.
Ma u dua bwiaɔ u nim takama. Ma na n̄n kana na
nɛɛ, u man nim k̄ɛ n ɔw. ⁴⁶ U win tooru sɔbia fuuku u
nɛɛ, n nɔruo. Yen biru u koo maa nɛn yooyoosu takir-
iama su ɔw. Na nɔra ma u maa su k̄a su nɔra. ⁴⁷ Na
n̄n bikia na nɛɛ, waran biiwa u s̄a. U wisa u nɛɛ, Bɛ-
tuɛliwa u s̄a win tundo wi Nakori ka Milika ba mara.
Ma na n̄n taabu dokea w̄ɛɔ. Ma na sumi doke win
nɔmɔ. ⁴⁸ Yera na Yinni Gusunɔ kpuna wi u s̄a nɛn
yinni Aburahamun Yinni. Ma na n̄n siara ȳn s̄ɔ u
man kpara ka bɔrɔkiniru n ka na n nɛn yinnin wɔnwɔn
debubu win bii sua. ⁴⁹ T̄ɛ, ñ n k̄i i nɛn yinni durom ka

bɔrɔkiniru kua, i man s̄ɔwɔ. Ì kun maa m̄, i man
s̄ɔwɔ, kpa n da gam.

⁵⁰ Labani ka Betuɛli ba wisa ba nɛɛ, Yinni Gusunɔn
min diya yeni kpuro ya wee. Sa ñ kp̄ɛ su yen gea ñ kun
mɛ yen k̄sa gere. ⁵¹ Rebeka wee wunen wuswaɔ. A
n̄n suo a ka da u n s̄a wunen yinnin biin kurɔ nge
mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

⁵² Ye Aburahamun yoo wi, u ben gari yi nua, ma u
Yinni Gusunɔ kpuna. ⁵³ Yen biru u sii geesu ka wuraba
yarama ka beka u Rebeka k̄a. U maa win sesu ka win
mero ḡa geenu k̄a. ⁵⁴ Yenin biru durɔ wi ka win tɔmbu
ba di ba nɔra ma ba kpuna.

Ye ba seewa bururu, yoo wi, u nɛɛ, i de n gɔsira n
wura nɛn yinnin mi.

⁵⁵ Adama Rebekan sesu ka win mero ba nɛɛ, a de
wɔndia wi, u ka sun sina saa fiiko nge s̄ɔw wɔkurun
saka kpa a sere doona.

⁵⁶ U bu wisa u nɛɛ, i ku maa de n tɛ, domi Yinni
Gusunɔ u nɛn sanum dorasia. Yen s̄ɔ, i man karo n da
nɛn yinnin mi.

⁵⁷ Yera ba nɛɛ, su wɔndia win tii soku su ɔw ye u koo
gere.

⁵⁸ Ma ba Rebeka soka ba n̄n bikia ba nɛɛ, a wura a
ka durɔ wi da?

Ma u nɛɛ, oo, kon da.

⁵⁹ Ma ba ben sesu Rebeka ka yoo wi u n̄n nɔkrɔ win
birun di nɔw kana ba doona ka Aburahamun yoo wi ka
tɔn be ba n̄n ȳsirima. ⁶⁰ Ba Rebeka domaru kua ba
nɛɛ,

wuna bɛsɛn sesu, Gusunɔ u de a ko tɔn dabinun
mero,

kpa wunen bibun bweseru tu ten yibɛrɛba taare
tu ben wusu mwɛri.

⁶¹ Rebeka ka win yoo tɔn kurɔbu ba seewa ba yooy-
oosu s̄oni ba durɔ wi sw̄i ba n doonɔ.

⁶² N deema Isaki u wurama dɔkɔn di ye ba m̄
Gusunɔ u man waamɔ, ma u da u w̄a gɔbaburu
Negebɔ. ⁶³ S̄ɔw teeru u yara yoka u swaa gawa u ka
bwisiku. Yera u nɔni seeya u mɛera saruɔ u yooyoosu
wa su wee. ⁶⁴ Rebekan tii u maa nɔni seeya u mɛera u
Isaki wa ma u sara yooyoon di ⁶⁵ u yoo wi bikia u nɛɛ,
durɔ wara u sisi yakasun di u ka sun yinna mini.

Yoo wi, u nɛɛ, nɛn yinniwa.

Yera Rebeka u sɔnditia sua u tii wukiri nge mɛ ben
komaru. ⁶⁶ Ye ba ka Isaki yinna, yoo wi, u n̄n gari yi
kpuro saaria ye u kua. ⁶⁷ Ma Isaki u ka Rebeka da win
mero Saaraan kuu bekurugirɔ. Ma u n̄n sua win kurɔ.
U n̄n k̄ia gem gem. Nge meya Isakin nukura ka
yemia win meron gɔw biru.

Aburahamun bibu gabu

25 Saaraan gɔw biru Aburahamu u maa kurɔ sua.
Kurɔ win ȳsira Ketura. ² Kurɔ wi, u Aburahamu
bibu nɔwɔba tia marua. Bera Simurani ka Yokusani ka
Medani ka Madiani ka Yisibaku ka Sua. ³ Ma Yokusani
u seewa u Seba ka Dedani mara. Dedanin bibun bwe-
sera Asuriba ka Letusiba ka Lumiba. ⁴ Madiani u maa
seewa u bibu mara. Bera Efa ka Efɛɛ ka Enɔku ka

Abida ka Elida. Beni kpurowa ba sãa Keturan bibu ka win nikurõminu.

⁵ Adama ye Aburahamu u mɔ kpuro, Isaki turowa u wẽ. ⁶ Ma u win kurɔ be ba tien bibu kẽnu kã kã. Yen biru u bu gira Isakin min di, ba da sɔɔ yari yerun bera gia.

Aburahamu u gu, ba nùn sikua

⁷ Aburahamu u tɔkɔ kua kɔɔ kɔɔ, u kuawa wɔɔ wunaa wata ka wɔkura nɔɔbu (175) ma u kpuna u gu. ⁹ Yera win bibu Isaki ka Isimɛeli ba na ba nùn sikua Makpelan kpee wɔruɔ Eforoni Sokaan biin gberɔ, Manden deedeeru. Eforoni wi, u sãawa Hɛti. ¹⁰ Aburahamun tiiwa u gbee te dwa Hetiban mi. N deema miya ba raa win kurɔ Saaraa sikua. ¹¹ Aburahamun gɔɔɔ biru Gusunɔ u win bii Isaki domaru kua. Saa ye sɔɔ, u wãawa dɔkɔn bɔkuɔ ye ba m̀ Gusunɔ u man waamu.

Isimɛelin bibun bweseru

¹² Isimɛelin bibun bweseru wee. Isimɛeli u sãawa Aburahamun bii wi u ka Agaa Egibitigii mara. Agaa wi, u sãawa Saaraan yoo wi u Aburahamu wẽ kurɔ. ¹³ Isimɛeli wiya u seewa u bibu mara. Ben yĩsa wee nge mɛ ba bɔm wẽɛna. Nebayɔtuwa u sãa win bii gbiikoo. Nebayɔtun wɔɔɔba Kedaa ka Adibeli ka Mibusamu ¹⁴ ka Mikima ka Duma ka Masa ¹⁵ ka Hadadi ka Tema ka Yeturi ka Nafisi ka Kedima. ¹⁶ Ma be wɔkura yiru yen baawure u kua win bwese keran wirugii. Ben tiin yĩsa ba ben wusu kã ka ben gberu kpaanɛba. ¹⁷ Isimɛeli u kuawa wɔɔ wunaa teeru ka wɔkura nɔɔbu ka yiru. Yen biru u kpuna u gu u win baababa deema gɔɔɔ. ¹⁸ Win bibu ba wãawa nenem ba ka Aburahamun bii be ba tie tondinɛ. Ba da ba sina Hafila ka Surin tem baa sɔɔ Egibitin tem sɔɔ yari yeru gia, Asirin swaaɔ.

YAKɔBU

Esau ka Yakɔbu

¹⁹ Aburahamun bii Isakin bibun bweseru wee. ²⁰ Ye Isaki u kua wɔɔ weeru yera u Rebeka sua kurɔ. Rebeka u sãawa Labanin sesu. Ben baawa Bɛtueli Aramugii. Ben wuuwa maa Padanaramu. ²¹ Isaki u Yinni Gusunɔ kana win kurɔn sɔ domi u kua wĩro. Gusunɔ u win kanaru mwa, ma win kurɔ Rebeka u gura sua. ²² Yera biba kuru karanamɔ win nukurɔ. Ma u nɛɛ, mban sɔna yenin bwesera man deema.

Ma u Gusunɔ bikia, mba yenin tubusianu.

²³ Yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, bwesenu yiruwa nu wãa wunen nukurɔ. Bwese ni, nu koo kabana sanam mɛ nu yara wunen nukurun di. Nin teera koo tensim dam kera. Mɔɔ † wiya u koo win wɔɔɔ wiru kpĩiya.

²⁴ Ye kurɔ win maru suru yiba, wee sikabara ba wãa win nukurɔ. ²⁵ Gbiikoo u yara ma win wasi sansu yiba, ma ba nùn yĩsiru kã Esau ††. ²⁶ Yen biru yiruse maa yarima. Win nɔma Esaun naa tokuru neni. Ma ba nùn yĩsiru kã Yakɔbu ‡. Isaki u mɔwa wɔɔ wata sanam mɛ ba bu mara.

²⁷ Bii be, ba seewa ba kpẽa. Esau u kua taasoo geo, u ra n wãawa yakasɔ. Adama Yakɔbu u kuawa tɔn sɛɛ wi u ra n wãa yenuɔ. ²⁸ Isaki u Esau kĩru bo, domi u ra win taasorun yaa tem. Ma Rebeka u maa Yakɔbu kĩru bo.

²⁹ Sɔɔ teeru nge mɛ Yakɔbu u agbaara ye ya swɛri m̀, yera Esau u wurama taasoo gberun di ka wasira bakaru. ³⁰ Yera u Yakɔbu sɔɔwa u nɛɛ, a man yabu swãa ye sɔko n kɔ, domi na wasira too.

Yen sɔna ba Esau soka Edɔmu. Yen tubusiana tɔn swãɔ.

³¹ Ma Yakɔbu u nɛɛ, a gina man wunen bii yerumarun tubi dɔreo.

³² Esau u nɛɛ, n wee na gɔɔ dɔɔ. Mba nen yerumarun arufaani.

³³ Ma Yakɔbu nɛɛ, a bɔruo gina.

Ma u bɔrua ma u win yerumaru Yakɔbu dɔre. ³⁴ Saa yera Yakɔbu u pɛɛ ka agbaara yè sɔɔ u swii doke sua u Esau wẽ. Esau u di u nɔra ma u wigiru doona. Nge meya n kua u ka win yerumaru gema.

Isaki u da u wãa Gerɔɔ

26 Gɔɔra kpam dua tem mɛ sɔɔ, nge mɛ ta raa kua Aburahamun waati. Ma Isaki u da u wãa Abimeleki Filisitiban sina bokon mi Gerɔɔ. ² Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Isaki kure u ka nùn gari kua u nɛɛ, a ku ra da Egibitiɔ. A de a sina tem mɛ kon nun sɔɔsi sɔɔ. ³ A ku doona tem minin di. Ko na n wãa ka wunɛ kpa n nun domaru kua. Domi wunen bibun bwesera kon tem mɛ wẽ. Mesuma kon ka nen nɔɔ mwɛeru yibia te na wunen tundo Aburahamu kua. ⁴ Kon de wunen bibun bweseru tu dabia nge wɔllun kperi. Beya kon maa tem mɛ kpuro wẽ. Ben min diya handunian bwesenu nu koo domaru wa. ⁵ Domi Aburahamu u nen gere mem nɔɔwa, u maa nen woodaba swii ye na nùn sɔɔwa kpuro.

⁶ Yera n dera Isaki u sina Gerɔɔ. ⁷ Ye u wãa mi, tɔm-bu b̀ n nùn win kurɔn gari bikia, u ra nɛɛ, win sesuwa yèn sɔ u berum m̀ bu ku raa nùn go ù n nɛɛ win kurɔwa. Domi Rebeka u sãawa kurɔ burɔ.

⁸ Nge mɛ u tɛɛmɔ wuu mi, yera sɔɔ teeru Abimeleki Filisitiban sunɔ wi, u mɛɛrima saa win dirun fenentin di u wa wee, Isaki ka Rebeka ba bɔnda m̀. ⁹ Ma u Isaki sokusia. Ye u na, u nùn bikia u nɛɛ, ase wunen kurɔwa Rebeka. Ma a sun weesu kua a nɛɛ, wunen sesuwa?

Isaki u nùn wisa u nɛɛ, na ñ kĩ bu man gowa. Yen sɔna na ka gerua mɛ.

¹⁰ Abimeleki u nùn sɔɔwa u nɛɛ, mban bwesera a sun kua mɛ. Wee, n daa tie fiiko goo u ka wunen kurɔ wi kpuna, kpa a ra de sa n sãa taaregibu.

† mɔɔ - Yuuban mi, sika wi ba gbia ba mara, wiya tɔnwero.

†† Esau - Yisi ten tubusiana, wi u sansu mɔ. ‡ Yakɔbu - Yisi ten tubusiana, wi u goon ayeru mwa.

¹¹ Saa yera u kpara u n̄e, wi u Isaki ñ kun m̄e win kurɔ baba ba koo ȳero gowa.

¹² Yeniba kpuron biru Isaki u gberu kua tem mi. Ma win d̄ianu gea kua w̄ɔ ge s̄ɔ. Nu kuawa ye u duuran n̄ɔn wunɔbu (100) ȳen s̄ɔ Yinni Gusunɔ u n̄n domaru kua. ¹³ Nge m̄eya Isakin dukia ya ka kuuramɔ ya d̄ɔ. Ma u kua gobigii kpoko. ¹⁴ U ȳānu ka ket̄eba m̄ɔ ka yoo dabinu.

Isaki u ka Abimeleki arukawani b̄ɔkua

Yera n dera Filisitiba ba ka n̄n nisinu seewa. ¹⁵ Ma ba d̄ɔk be win tundo Aburahamun yoba raa gba kpuro k̄rua ka tem. ¹⁶ Yera Abimeleki u n̄e, a doonɔ b̄es̄en min di, domi a sun dam kere.

¹⁷ Ma Isaki u doona ben min di u da u w̄ā daru w̄ɔwa gaan mi, Geran tem m̄e s̄ɔ. ¹⁸ U win tundo Aburahamun d̄ɔkɔba wia ye Filisitiba ba raa k̄rua win ḡɔn biru. Ma u d̄ɔk be ȳisa k̄ā k̄ā nge m̄e win tundo u ra raa bu soku. ¹⁹ Ma Isakin yoo be, ba d̄ɔk gba w̄ɔwa ye s̄ɔ, ba nim gem kame. ²⁰ Ka m̄e, Geragibun naa kparoba na ba Isakin naa kparobu sannɔ n̄ɔ kuura ba n̄e, ben d̄ɔkɔwa.

Ma Isaki u d̄ɔk ye ȳisuru k̄ā Sikirinɔsu. ²¹ Yera Isakin yoo be, ba kpam d̄ɔk gaa gba, ma Geragibun naa kparo be, ba kpam na ba ka bu sanna d̄ɔk yen s̄ɔ. Ma Isaki u d̄ɔk ye ȳisuru k̄ā Yiber̄e. ²² Ma u win kuru wuka saa min di u da u sina gam gia. Ma u kpam d̄ɔk gba mi. Adama ba ñ maa ka n̄n sann̄e. Ma u yam mi ȳisuru k̄ā Tii m̄ɔru.

²³ Yen biru Isaki u doona saa min di ma u da Beri Seba. ²⁴ Yera Yinni Gusunɔ u n̄n kure w̄ɔku te, u n̄e, nena na Gusunɔ wunen tundo Aburahamun Yinni. A ku berum ko. Ko na n w̄ā ka wun̄e. Kon nun domaru kua kpa n de wunen bweseru tu dabia nen b̄ɔ Aburahamun s̄ɔ.

²⁵ Ma Isaki u ȳaku yeru bana Beri Seba mi, u Yinni Gusunɔ s̄āwa. U win kuu bekuruginu gira, ma win yoba d̄ɔk gba mi.

²⁶ Saa yera Abimeleki ka win b̄ɔk Ahusati ka sere maa win tabu sunɔ Pikoli ba seewa Geran di ba Isaki beram da. ²⁷ Ye ba tura mi, yera u bu bikia u n̄e, mban s̄ɔna i maa man naa sw̄ii. Domi b̄eeya i man tusa i gira b̄es̄en suunu s̄ɔn di.

²⁸ Ma ba n̄n wisa ba n̄e, sa ȳe ma Yinni Gusunɔ u w̄ā ka wun̄e. Yen s̄ɔna sa na a ka sun arukawani b̄ɔke. ²⁹ Ñ n m̄en na, a b̄ɔruo ma a ñ kaa sun k̄ɔsa gaa kua nge m̄e sa nun gea kua sa dera a doona ka b̄ɔri yendu b̄es̄en min di. Wee t̄e Yinni Gusunɔ u nun domaru kua.

³⁰ Ma Isaki u bu yaare kua, ba di ba n̄ɔra ma ba kpuna mi. ³¹ Yera ba seewa buru buru yellu ba arukawani ye b̄ɔkua ka b̄ɔri. Ma Isaki u dera ba doona ka alafia.

³² Yen t̄ɔ tera Isakin yobu ba na ba n̄n s̄ɔkwa ba n̄e ba nim wa d̄ɔk ye ba gba s̄ɔ.

³³ Ma u d̄ɔk ye ȳisuru k̄ā Seba. Yen tubusiana N̄ɔ m̄w̄eru. Yen s̄ɔna ba ka wuu ge sokumɔ Beri Seba sere ka gis̄n gis̄ɔ. Yen tubusiana n̄ɔ m̄w̄erun d̄ɔk.

Esau u bwese tukunu sua kurɔbu

³⁴ Esau u m̄ɔwa w̄ɔ weeru u ka kurɔbu yiru sua. Bera Yuditi, Berin bii, ka Basimati, Elonin bii. Be kpuro ba s̄āwa Hetiba. ³⁵ Adama kurɔ be, ba Isaki ka Rebeka nuki sanko to.

Yakɔbu u Esaun domaru mwa

27 Sanam m̄e Isaki u t̄ɔk kua, win n̄ɔni dam dwi-ya, u ñ maa yam waamɔ, ma u win bii yeruma soka u n̄e, Esau.

Esau u n̄e, n̄e wee.

² Ma Isaki u n̄e, wee na t̄ɔk kua, na ñ maa nen ḡɔn t̄ɔru ȳe. ³ Yen s̄ɔ, na nun kanamɔ t̄e, a seewo a wunen s̄e bw̄āru ka wunen tendu sua a da yakas̄ɔ a man yaa goowama. ⁴ Kpa a ka man ye yaa dibu kua nge m̄e na ra k̄ā a ka man naawa n di kpa n nun domaru kua n sere gbi.

⁵ Ma Esau u seewa u da yakas̄ɔ u ka gbeeku yaa ye gooma. N deema Rebeka u n̄n m̄ɔk ye Isaki u win bii Esau s̄ɔkɔ. ⁶ Yera u win bii Yakɔbu s̄ɔkwa u n̄e, wee na nua wunen baa u wunen m̄ɔk Esau s̄ɔkwa u n̄e, ⁷ u doo u n̄n yaa goowama kpa u ka n̄n ye yaa dibu kua u di kpa u n̄n domaru kua Yinni Gusunɔn wuswaas̄ɔ u sere gbi. ⁸ T̄e nen bii, a nen gari n̄n m̄ɔk yi kon nun s̄ɔ. ⁹ A doo boo ḡɔr a man boo binu yiru tama ni nu w̄ā kpa n nu wunen baaba kua nge m̄e u ra k̄ā, ¹⁰ kpa a ka n̄n daawa u di, kpa u nun domaru kua u sere gbi.

¹¹ Yakɔbu u win mero wisa u n̄e, wee, nen m̄ɔk u sansu m̄ɔ adama nena kun m̄ɔ. ¹² À ku tuba, nen baaba koo man baba kpa n ko wee kowo win mi. Kpa doma te na k̄i mi, tu ko b̄ɔri.

¹³ Win mero n̄n s̄ɔkwa u n̄e, nen bii, a de b̄ɔri yi, yi w̄ɔri nen wir̄ɔ. A gesi nen gari n̄n m̄ɔk kpa a man boo ni tama.

¹⁴ Ma Yakɔbu u da u ka boo ni na u win mero w̄e. U ka yaa dibu kua bi Isaki u ra k̄ā. ¹⁵ Yen biru u win bii gbiikoo Esaun t̄ɔ baka ȳānu sua ni nu w̄ā dir̄ɔ u nu Yakɔbu sebusia. ¹⁶ Ma u n̄n boo bii nin ḡɔni t̄e kusi win n̄m̄ɔk ka win w̄ir̄ɔ, domi u ñ sansu m̄ɔ. ¹⁷ Ma u d̄i duro ni ka p̄e ye u kua win bii Yakɔbu n̄m̄ɔ beria. ¹⁸ Saa yera Yakɔbu u ka nu da win tundon mi, u n̄e, baaba.

Ma tundo u wura u n̄e, n̄e wee, wuna were nen bii.

¹⁹ Yakɔbu u win tundo wisa u n̄e, nena Esau, wunen bii yeruma. Wee, na kua nge m̄e a gerua. A seewo a sina a nen taasorun yaa tem, kpa a man doma te kua.

²⁰ Ma Isaki u n̄n bikia u n̄e, am̄ɔna a ka ye wa fuuku m̄e, nen bii.

Yakɔbu u n̄n wisa u n̄e, Gusunɔ wunen Yinniwa u man ye gawama.

²¹ Ma Isaki u n̄e, ñ n m̄en na, a susima nen bii, n nun baba n wa à n s̄ā Esaun na ka gem.

²² Yakɔbu u susi win baaba Isakin mi, ma u n̄n baba u n̄e, Yakɔbun n̄m̄ɔkwa na n̄m̄ɔk, adama Esaun n̄m̄ɔna na baba.

²³ U ñ nùn tuba yèn s̄ win n̄ma sansu m̄ nge Es-
augia. Adama ye u k̄i u nùn domaru kua, ²⁴ u gina n̄e,
wuna nen bii Esau ka gem?

U wisa u n̄e, oo, n̄na.

²⁵ Isaki u n̄e, a ka susima n wunen taasorun yaa
tem kpa n nun domaru kua.

Yakɔbu u ka susi win mi, ma u di. U maa tam sua u
nùn w̄ ma u n̄ra. ²⁶ Yen biru Isaki u nùn s̄w̄a u n̄e,
a susima a man s̄su, nen bii.

²⁷ Yakɔbu u susi u nùn s̄su. Isaki u win ȳnun nubu-
ru nua ma u nùn domaru kua u n̄e, wee nen biin
nubura ka gberun nuburu ween̄e te Yinni Gusun̄ u
domaru kua.

²⁸ Gusun̄ u de gura ya n da nun n̄e ye tem
barukagim s̄w̄,

kpa a alikama ka res̄em wa n kp̄ã n banda.

²⁹ T̄n dabinu nu nun wiru kp̄i ya,

kpa bwese dabinu nu nun yiira.

Kpa a ko wunen mero bisibun yinni,

kpa ben tii bu nun yiira.

Wi u nun b̄rusi u koo b̄ri wa.

Wi u maa nun domaru kua, ȳro koo domaru wa.

³⁰ Ye Isaki u Yakɔbu domaru kua u kpa, sanam m̄
Yakɔbu u doona kese, yera win m̄w̄ Esau u wurama
taasorun di. ³¹ Ma u d̄ianu kua u ka da win tondon mi,
u nùn s̄w̄a u n̄e, baaba, a seewo a nen taasorun
yaa tem kpa a man doma te kua.

³² Win tundo Isaki u nùn bikia u n̄e, wuna were.

U n̄e, n̄na Esau wunen bii yeruma.

³³ Ma Isaki u diira gem gem u n̄e, ñ n m̄n na, wara
u man gbeeku yaa tama na tema a sere tunuma, na
maa nùn domaru kua. Ȳro koo maa baruka ko.

³⁴ Ye Esau u gari yi nua win tondon n̄n̄ di, yera u
wura kua ka nuku sankira bakanu, ma u win tundo
s̄w̄a u n̄e, baaba, a maa nen tii domaru kuo.

³⁵ Isaki u n̄e, wunen w̄n̄ u na u wunen domaru
mwa ka bwisi.

³⁶ Esau u n̄e, wee u man taki di n̄n̄ yiru nge m̄ win
ȳsiru. U man nen yerumaru mwaari. Gis̄ u maa nen
domaru mwa. A ñ maa domaru garu m̄ a man kua?

³⁷ Isaki u nùn wisa u n̄e, wee na nùn kua wunen yin-
ni, na maa nùn win mero bisibu kpuro w̄ bu ko win
yobu. Na maa sii d̄ianu ka d̄ã bii ni ba ra ka tam ko
kpuron domaru kua. Ñ n m̄n na, mba kon kp̄i n maa
nun kua, nen bii.

³⁸ Esau u n̄e, ñ n m̄n na, doma teni t̄n̄awa a m̄,
baaba? A maa man domaru kuo.

Ma u wura n̄n̄ kp̄e u sw̄i. ³⁹ Win tundo Isaki u nùn
s̄w̄a u n̄e, wee ye kon nun s̄.

Wunen tem kun baruka wasi.

Meya gura kun maa n̄m̄ wunen mi.

Wunen takobin areya kaa n dim̄ a n ka w̄ã.

⁴⁰ Kaa maa ko wunen w̄n̄ yoo.

Adama à n da ka tii yina,
kaa win yoru yari nge m̄ ket̄e ya ra yen sugu f̄re yu
k̄.

Yakɔbu u da Labanin mi

⁴¹ Saa d̄ma ten diya Esau u Yakɔbu tusa doma te
ben tundo nùn kuan s̄. Ma u gerua win tii s̄w̄ u n̄e,
nen baaban ḡw̄ turuku kua. Win ḡw̄ gbabu sindun
biruwa kon nen w̄n̄ go.

⁴² Ba Rebeka gari yi d̄m̄ya yi win bii gbiikoo Esau u
gerua. Ma u win bii d̄ãko Yakɔbu sokusia u nùn
s̄w̄a u n̄e, n wee, wunen m̄w̄ u k̄i u win m̄ru k̄sia u
nun go. ⁴³ T̄ã nen bii, a nen gari swaa dakio. A seewo a
kpikuru da nen sesu Labanin mi Harani. ⁴⁴ Kpa a sina
mi s̄w̄ m̄eru gaa sere wunen m̄w̄n̄ bw̄ra yà n kpuna.
⁴⁵ Win m̄ru yà n sara wunen min di, u koo duari ye a
nùn kua. Sanam m̄ya kon de a ḡsirama. Domi na ñ
k̄i n b̄e yiru kpuro bia s̄w̄ teeru.

⁴⁶ Yera Rebeka u da u Isaki s̄w̄a u n̄e, na ka nen
w̄aru wasira Esaun kur̄ benin daan s̄, be ba s̄ã
Hetiba. Yakɔbu ù n maa kur̄ sua tem mini nge be,
mban w̄ara ko na n maa w̄ã.

28 Yera Isaki u Yakɔbu soka u nùn domaru kua,
ma u nùn s̄w̄a u n̄e, a ku ra ko a Kanani
minin kur̄ sua. ² Yen s̄, a seewo a da Padanaramu,
Betueli wunen meron baaban yenū kpa a kur̄ sua mi,
Labani wunen dwaanin bibu s̄w̄. ³ Kpa Gusun̄ Dam
kpurogii u nun domaru kua, a marura a teria a ka ko
bwese dabinun nuuru. ⁴ Kpa u nun domaru kua wun̄e
ka wunen bibun bweseru nge m̄ u Aburahamu kua,
kpa tem m̄, mu ko wun̄egim mi a s̄ru dim̄, m̄
Gusun̄ u Aburahamu k̄ã.

⁵ Isaki u dera Yakɔbu u da Padanaramu gia Labanin
mi, wi u s̄ã Betueli Aramugii bii, Yakɔbu ka Esaun
dwaani.

⁶ Esau u wa ma Isaki u Yakɔbu domaru kua ma u
nùn ḡra Padanaramu gia u win kur̄ kasu. U maa
nua ma saa ye u nùn domaru kuamme u n̄e, u ku raa
kur̄ sue Kananin bii t̄n̄ kur̄bu s̄w̄. ⁷ U maa wa ma
Yakɔbu u win baa ka win meron gari nua ma u doona
Padanaramu gia. ⁸ Yera u gia ma Kananin bii t̄n̄
kur̄bun daa ya ñ win baa w̄rem̄. ⁹ Ma u seewa u da
Isimeelin mi, u win bii Mahalati, Nebaȳtun sesu sua
kur̄ u doke kur̄ be u raa m̄w̄. Isimeeli wi, u s̄ãwa
Aburahamun bii.

Yakɔbu u dosa Beteli

¹⁰ Yakɔbu u seewa saa Beri Seban di u doona Harani
gia. ¹¹ U tura yam gam. Miya u s̄i domi s̄w̄ u dua. Ye u
kpunam̄ u kperu garu sua u tu wiru kp̄iri. ¹² Yera u
dosa u wa wee, sera gaa ya ȳ tem̄ ma yen wira w̄llu
girari, ma u Gusun̄n̄ ḡradoba wa ba ȳw̄n̄ ba
saramam̄ ka sera ye. ¹³ Yinni Gusun̄n̄ tii u ȳ yen w̄l-
l̄ ma u ka nùn gari kua u n̄e, n̄na Gusun̄, Aburaha-
mu wunen debun Yinni ka Isakin Yinni. Tem mi a kp̄i
mi, wuna kon mu w̄ ka sere maa wunen bibun bwe-
seru. ¹⁴ Wunen bibun bwese te, ta koo kowa nge yani
s̄eri kpa tu teria tem men goonu n̄n̄ kpuro s̄w̄. Wun̄e
ka wunen bibun bweserun min diya handunian bwe-
senu kpuro nu koo domaru wa. ¹⁵ Wee na w̄ã ka

wunε, ko na n maa nun kōsu yam kpuro mi a ɔɔ kpa n maa ka nun wurama tem mε ɔɔ. Domi na ñ nun de-rimɔ sere n ka ko nge mε na nun sōwa.

¹⁶ Yakɔbu u dom yanda ma u nεε, Yinni Gusunɔ u wāa mini ka gem. Na ñ daa maa yε mε.

¹⁷ Yera berum nùn mwa ma u nεε, n wā bu suunu mi nasia. Gusunɔn yenuwa mini ka maa wɔllun duu yeru.

¹⁸ Ma u seewa buru buru yellu u kpee te sua te u wiru kpīiri mi, u gira temɔ tu ka ko yīreru. Ma u ten wɔllɔ gum wisi. ¹⁹ U yam mi yīsiru kā Beteli. Yen tubusiana Gusunɔn wāa yeru. Adama wuu ge ga wāa mi, ba ra raa gu sokuwa Lusi. ²⁰ Yen biru u ɔɔ mweeru kara u nεε, Gusunɔ ù n ka man wāa, ma u man kōsu nen sanum mε ɔɔ, ma u man dīanu wε ka yāa ni kon sebe, ²¹ kpa n gɔsira nen baaban yenuɔ ka alafia, wiya ko n sāa nen Yinni. ²² Kpee te na gira mini, ta kua yīre-ru ma miya n ko n ko win wāa yeru. Ye u maa man wε kpuron wɔkuru baateren wɔllɔ kon nùn tia tia wesia.

Yakɔbu u tura Labanin mi

29 Ma Yakɔbu u seewa u win sanum wɔri u da sōɔ yari yeru gia. ² Ye u Harani turuku tia, yera u mεera u ɔɔ gaa wa yakasɔ. U wa wee, yāa gōsu gasu ita ya kpī ya wεramɔ ɔɔ yen bɔkuɔ, domi miya ba ra yaa sabenu nim kε nu ɔɔ. Kpee te ba maa ka ɔɔ yen ɔɔ wukiri ta kpā. ³ Miya yaa sabenu kpuro ra menne, kpa bu kpee te swenya ɔɔ ɔɔ ɔɔ di bu nu nim kε, kpa bu kpam wure bu ɔɔ ye wukiri ka kpee te. ⁴ Yakɔbu u yāa nin kparobu bikia u nεε, kpaasibu, saa man diya i na.

Ba nùn wisa ba nεε, bese Haranigiba.

⁵ U bu bikia u nεε, i Labani Nakorin bii yε?

Ba nεε, oo, sa nùn yε.

⁶ Ma u nεε, u sere bwāa do?

Ba nεε, oo, u alafia mɔ. A ñ mam win bii Raseli wa u wee mini ka win yāanu?

⁷ Yakɔbu u nεε, wee sōɔ kpā, saa kun tura gina i ka yaa sabenu menna. I nu nim kεyɔ kpa i kpam da i nu kpara.

⁸ Ba nùn wisa ba nεε, sa ñ kpε sere yāa gōsu kpuro sù n menna. Sanam meya sa ra kpee te swenye ɔɔ ɔɔ ɔɔ di su sere yāanu nim kε.

⁹ Saa ye u ka bu gari mō mi, yera Raseli u tunuma ka win tondon yāanu, domi wiya u sāa nin kparo. ¹⁰ Ye Yakɔbu u win dwaani Labanin bii Raseli wa ka win yāa gōɔ, u susi u kpee te swenya ɔɔ ɔɔ ɔɔ di ma u yāa ni nim kā. ¹¹ Ma u Raseli tɔbura u nùn sōsu. Ma durɔ wura ɔɔ kpεε u swī nuku dobun sō. ¹² U Raseli sōwa u nεε, sa sāawa dusinu. Domi nε Rebekan biiwa.

Ma Raseli u duka da u win tundo gari yi sōwa. ¹³ Ye Labani u win dwaanibu Yakɔbun labaari nua, u duka na u nùn senna. U nùn tɔbura u nùn bɔkasi u sōsu, ma u ka nùn da yenuɔ. Ma Yakɔbu u Labani sōwa kpuro ye u ka sīmɔ.

¹⁴ Yera Labani u nεε, ka gem nε ka wunε yem tema.

Ma Yakɔbu u sina Labanin mi suru tia.

Yakɔbu u Labani sɔmburu kua Raseli ka Lean sō

¹⁵ Yen biru Labani u Yakɔbu sōwa u nεε, kaa man sɔmburu kua kam yèn sō a sāa nen dusi? A man sōwa nyan na kaa man mwaari.

¹⁶ N deema Labani u bii tɔn kurɔbu yiru mɔ. Gbiikoon yīsira Lea, wɔwɔgira maa Raseli. ¹⁷ Lean nɔni kun dam mɔ, adama Raseli kurɔ burɔwa, win wasi ka win wuswaa ya girima mɔ. ¹⁸ Yakɔbu u Raseli kī. Ma u Labani sōwa u nεε, kon nun sɔmburu kua sere wōɔ nɔɔba yiru wunen bii Raselin sō.

¹⁹ Ma Labani u nεε, ya wā. N buram bo n nun wi kε, ye kon ka nùn durɔ goo kε. Ñ n men na, a ka man sino.

²⁰ Yera n dera Yakɔbu u sɔmburu kua wōɔ nɔɔba yiru Labanin mi. Ma n nùn kua nge sōɔ yiru yèn sō u Raseli kī. ²¹ Yen biru u Labani sōwa u nεε, a man nen kurɔ wεyɔ kpa n nùn yenu doke, domi nen tōra yiba.

²² Yera Labani u win ɔɔ beran tɔmbu menna kpuro ma u tōɔ baka dim kua. ²³ Ye n kua yoka, u win bii Lea sua u Yakɔbu duusia ma ba menna. ²⁴ Ma u win yoo tɔn kurɔ Silipa sua u win bii Lea wε. ²⁵ Sisiru bururu, wee Yakɔbu deema Leawa. Ma u Labani sōwa u nεε, mban bwesera a man kua meni. N ñ Raselin sōna na nun sāwa ro? Mban sōna a man weesu kua.

²⁶ Labani u nεε, n ñ besen komaru bu wɔɔ kurɔ kpaaru sua kpa mɔ u n wāa. ²⁷ A gina kurɔ kpaarun sōɔ nɔɔba yiru dakuro ka Lea. Yen biru sa ko maa nun wɔɔ wε. Kpa a kpam man sɔmburu kua wōɔ nɔɔba yiru win sō.

²⁸ Ma Yakɔbu u kua nge mε. U sōɔ nɔɔba yiru ye dakura ka Lea. Yen biru Labani u nùn win bii Raseli kā kurɔ. ²⁹ Ma u maa win yoo tɔn kurɔ Biliha sua u win bii Raseli wε. ³⁰ Yakɔbu u ka Raseli menna, u nùn kīa n kere Lea. Ma u kpam Labani sɔmburu kua wōɔ nɔɔba yiru.

Yakɔbun bibu

³¹ Ye Yinni Gusunɔ u wa ma Yakɔbu u ñ Lea kī, ma u dera Raseli u kua wīro ma u Lea kua bii mero. ³² U gura sua u bii tɔn durɔ mara ma u nùn yīsiru kā Rubeni, u nεε, Yinni Gusunɔ u wa ma ba man gema. Tε nen durɔ u koo man kīa.

³³ Yen biru u maa gura sua u bii tɔn durɔ mara ma u nεε, Yinni Gusunɔ u nua ma ba ñ man kī. Yera u ka kpam man wini kā.

Yera ba nùn yīsiru kā Simeɔ. ³⁴ Simeɔn biru u maa gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba nùn yīsiru kā Lefi. Yera u nεε, tēra nen durɔ u koo man tii gawe, domi na nùn bii tɔn durɔbu ita marua.

³⁵ Lefin biru u maa gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma u nεε, tε kon Yinni Gusunɔ siara. Yen sōna u bii wi yīsiru kā Yuda.

Yen biru u gina marubu yōra.

30 Ye Raseli u deema u ñ ka Yakɔbu marumɔ, yera u ka win mɔɔ nisinu seewa. Ma u Yakɔbu sōwa u nεε, a de n ka nun ma. Ma n kun mε, kon gbi.

² Yera Yakɔbu u ka Raseli mɔru besira u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nɛna Gusunɔ n ka nun yinari a ma?

³ Raseli u nɛɛ, too, ya ñ taarɛ, nen yoo Biliha wee, a ka duo kpa n bibu wa saa win min di n taaru sɔndi, kpa sa n wãasinɛ.

⁴ Ma u win yoo Biliha sua u Yakɔbu wɛ kurɔ. Yakɔbu u ka nùn menna, ⁵ yera u gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua. ⁶ Raseli u nɛɛ, Gusunɔ u nen kanaru nua ma u man siria ma u man bii tɔn durɔ kã.

Yen sɔna u bii wi yĩsiru kã Danu. ⁷ Danun biru Biliha u maa gura sua ma u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua.

⁸ Raseli u nɛɛ, na ka nen mɔɔ gabirina gem gem na nùn kamia.

Ma u bii wi yĩsiru kã Nɛfitali.

⁹ Saa ye Lea u deema u marubu yɔra, yera u win yoo Silipa sua u Yakɔbu wɛ kurɔ. ¹⁰ Ma Silipa u gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua. ¹¹ Lea u nɛɛ, anna a nen wii dobu wa!

Ma u nùn yĩsiru kã Gadi. ¹² Gadin biru Silipa u kɔm gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua. ¹³ Yera Lea u nɛɛ, doo nɔɔrugiiwa na sãa, domi tɔn kurɔbu ba koo man soku doo nɔɔrugii.

Ma u nùn yĩsiru kã Aɛɛ.

¹⁴ Sɔɔ teeru doo gɛɛrun saa sɔɔ, yera Rubeni u seewa u da yakasɔ u dãa te ba sokumɔ mandaragoren † binu sɔrima u ka win mero Lea wɔma. Saa yera Raseli u Lea sɔɔwa u nɛɛ, a suuru koowo, a man wunen biin dãa bii ni sɔko.

¹⁵ Lea u nùn wisa u nɛɛ, ye a man nen durɔ mwaari n ñ nun tura? Yera a kɔm kɪ a man nen biin dãa binu mwaari?

Raseli nɛɛ, a suuru koowo, kon de besen durɔ u ka nun du yoka ye, wunen biin dãa bii nin sɔ.

¹⁶ Ye n kua yoka Yakɔbu u gberun di wee, yera Lea u seewa u da u ka nùn yinna ma u nɛɛ, nɛna kaa ka du gisɔ, domi nen biin mandaragoren bina na ka nun dwa.

Ma Yakɔbu u ka nùn dua dɔma te. ¹⁷ Ma Gusunɔ u Lean kanaru mwa, u gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ nɔɔbuse marua. ¹⁸ Yera u nɛɛ, Gusunɔ u man nen are wɛ, yèn sɔ na dera nen durɔ u nen yoo sua kurɔ.

Ma u bii wi yĩsiru kã Isakari. ¹⁹ Isakarin biru Lea u kɔm gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ nɔɔba tiase marua. ²⁰ Ma u nɛɛ, Gusunɔ u man kɛɛ geeru kã. Tɛ nen durɔ u koo man tii gawe u man bɛɛɛ doke yèn sɔ na nùn bii tɔn durɔbu nɔɔba tia marua.

Ma u bii wi yĩsiru kã Sabuloni. ²¹ Yen biru u bii tɔn kurɔ mara ma u nùn soka Dina.

²² Gusunɔ u maa Raselin tii yaaye u win kanaru mwa ma u nùn kua bii mero. ²³ U gura sua u bii tɔn durɔ mara ma u nɛɛ, Gusunɔ u man sekuru yara.

²⁴ Yera u bii wi yĩsiru kã Yosefu. U nɛɛ, kpa Yinni Gusunɔ u kɔm man bii tɔn durɔ sosia.

Yakɔbu u kɪ Labani u nùn kara

²⁵ Saa ye Raseli u Yosefu mara, yen biruwa Yakɔbu u Labani sɔɔwa u nɛɛ, a den man karo mɛ, n we nen temɔ. ²⁶ Kpa a de n ka nen kurɔbu ka nen bibu da bèn sɔ na nun sãwa. A maa yɛ kɔ mèn nɔɔ na nun sɔmburu kua.

²⁷ Ma Labani u nùn wisa u nɛɛ, a suuru koowo, a de a yɔra gina. Domi na wa ma wunen sɔna Gusunɔ u man domaru kua. ²⁸ Yen sɔ, a man sɔɔɔɔ nyen na n weene n nun kɔsia, kpa n nun wɛ.

²⁹ Yera Yakɔbu u nùn wisa u nɛɛ, wunen tii a yɛ nge mèn nɔɔ na nun sãwa. A maa wa nge mèn nɔɔ wunen yã gɔɔ ga kuura nen nɔɔmaɔ. ³⁰ Domi yã gɔɔ piibuwa a raa mɔ n sere tunuma wunen mi. Adama ye na tunuma, Yinni Gusunɔ u nun domaru kua ma ga kpɛa. Ñ n men na, saa yerà kaa den man yɔsu n nen tiin sɔmburu ko.

³¹ Ma Labani u nùn wisa u nɛɛ, mba kon nun wɛ.

Yakɔbu u nɛɛ, na ñ kɪ a man gãanu ganu wɛ. Ye kon nun sɔ wee. Æ n wura, a de n kɔm wunen yã gɔɔ ge sua n kpara. ³² Gisɔ kon du wunen sabenu sɔɔ n mɛeri mɛeri n wa yãanu ka bonu ni nu bausu mɔ ka yã nìn sansu tĩri. Niya kon gɔsi nenem nu n sãa nen kɔsiaru. ³³ Siara gem mu koo sɔɔsira sanam mɛ a na a ka nen kɔsiaru wa. Domi boo ni nu ñ bausu mɔ ka yã ni nu ñ tĩri n ñ wã neginu sɔɔ, a man garisio gbenɔ.

³⁴ Labani u nùn wisa u nɛɛ, n kooro nge mɛ a gerua.

³⁵ Yen tɔɔ te, Labani wi, u bonu ka yã ni nu bausu mɔ ka ni nu tĩri wuna u yi nenem ma u nu win bibu nɔmu beria. ³⁶ Yen biru u dera ba ka sabe ni tonda saa Yakɔbun min di nge sɔɔ itan sanum saka.

Ma Yakɔbu u ni nu tie kparamɔ. ³⁷ Sanam mɛ u nu kparamɔ, yera u dãnu ganun kãasi beki bura u yin koro wɔrukisu yorua yorua nge mɛ ba ra kaaru yore. ³⁸ Ma u dãa kãasi yi sua u doke mi sabenu ra nim nɔ, domi miya nu ra n yɔɔnamɔ. ³⁹ Sanam mɛ, n ñ n yɔɔna dãa kãasi yin bɔkuɔ, nu ra binu mawa ni nu bausu mɔ.

⁴⁰ Yen biru Yakɔbu u ni nu tĩri ka ni nu bausu mɔ wunamɔ nenem u yiimɔ bee tia nu ko wiginu. ⁴¹ Æ n deema yã damgina nu yɔɔnamɔ, u ra dãa kãasi yi kɔwa nin wuswaɔ. ⁴² Adama ù n wa ni nu ñ gea sãa, niya nu yɔɔnamɔ, u ra yi suewa min di kpa ni, nu n sãa Labaniginu.

Yakɔbu u duka sua saa Labanin min di

⁴³ Mɛya Yakɔbu u kua u ka dukia wa ya kpã. U yãanu ka bonu ka yooyoosu ka ketekunu ka yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu mɔ.

31 Sɔɔ teeru Yakɔbu u nua Labanin bibu ba gerumɔ ba mɔ, Yakɔbu u besen tundon arumani kpuro gura ma u kua dukiagii. ² Yen biru u wa ma Labani kun maa nùn mɛera nge yellu. ³ Saa yera Yinni Gusunɔ u Yakɔbu sɔɔwa u nɛɛ, a gɔsiro wunen baaban temɔ mi ba nùn mara. Ko na n ka nun wãa.

⁴ Ma Yakɔbu u win kurɔbu Lea ka Raseli sokusia bu na win mi kpara gberɔ. ⁵ U bu sɔɔwa u nɛɛ, na wa bɛen

† MANDARAGORE - Ba nɛɛ, dãa ten binu nu koo kpɪ nu tɔn kurɔ ko bii mero.

baaba kun maa man mɛera nge yellu. Adama Gusunɔ, nen baaban Yinni, u ka man wãa. ⁶ Bɛen tii i maa wa nge mɛ na bɛen baaba sɔmburu kua ka nen dam kpuro. ⁷ Wee tɛ, u man kam mɛera, u nen kɔsiarun gari kɔsa sere nɔn wɔkuru. Adama Gusunɔ kun dere u man kɔsa kua. ⁸ Domi bɛen tundo wi, ù n nɛɛ, sabe ni nu bau bakasu mɔ niya nu ko n sãa nɛginu, ni kpurowa nu ra bau si ko. Ù n maa nɛɛ, ni nu bau pi-iminu mɔ, ni kpurowa nu ra ko mɛ. ⁹ Nge meya Gusunɔ u ka bɛen tundo yãa gɔɔ wɔra u man wɛ. ¹⁰ Saa ye sabe ni, nu yɔnɔnɔ na dosa. Dosu ge sɔɔ, na nɔni seeya wɔllɔ na wa nin dwanu kpuro bausu mɔwa. ¹¹ Ma Yinni Gusunɔn gɔrado u man soka u nɛɛ, Yakɔbu! Yera na wura na nɛɛ, nɛ wee. ¹² Ma u nɛɛ, wiya Gusunɔ, wi, wi u man kure Betelɔ mi na kperu gira na gum wisi ta n ka sãa yĩreru. Miya na maa nùn nɔn mɛɛru kua. Tɛ, n nɔni seeyo kpa n wa ma sabe nin dwanu kpuro bausu mɔwa. Domi u wa ye Labani u man kua. Kpa n se tem minin di n wura tem mi ba man mara.

¹⁴ Raseli ka Lea ba nùn wisa ba nɛɛ, sa ñ maa bɔnu gaa mɔ bɛen tundo mi. ¹⁵ U sun mɛera nge sɔbu domi u sun dɔra u bɛen gobi di. ¹⁶ Arumani ye Gusunɔ u nùn wɔrari ya maa kua bɛɛ ka bɛen bibugia. Ñ n mɛn na, a koowo ye Gusunɔ u nun sɔɔwa.

¹⁷ Yen biru Yakɔbu u seewa u win kurɔbu ka win bibu yooyoosu sɔndi. ¹⁸ Ma u win dukia kpuro sua ka win sabe ni u wa Padanaramu. U swaa wɔri u dɔɔ win tundo Isakin mi, Kananin temɔ. ¹⁹ Ye ba doonɔ, yera Raseli u da u win tundo Labanin bũu wi ba m̀ Terafimu gbena. N deema saa ye sɔɔ, Labani u win yãanun sansu bɔɔrimɔ. ²⁰ Nge meya Yakɔbu u ka Labani nɔni wɔkua u doona, u ñ maa nùn gãanu sɔɔwa. ²¹ U win ye u mɔ kpuro gura. Ma u da u daa te ba m̀ Efarati tɔbura u doona Galadin guunu gia.

²² Ye Yakɔbu u doona, yen sɔɔ itasera ba na ba Labani sɔɔwa ma Yakɔbu u duka sua. ²³ Ma Labani u win tumbu sua ba Yakɔbu naa gira. Sɔɔ nɔnba yiruwa ba kua swaa sɔɔ ba sere nùn naamwɛ Galadin guunɔ. ²⁴ N deema Gusunɔ u Labani sɔɔwa dosu sɔɔ wɔkuru u nɛɛ, a tii laakari ko, a ku ra Yakɔbu gãanu ganu sɔ.

²⁵ Ye u Yakɔbu naamwɛ mɛ, u deema wee, u win kuu bekuruginu gire Galadin guu nin mi. Yera ba maa beginu gira mi, wi ka win tumbu. ²⁶ Yen biruwa u Yakɔbu bikia u nɛɛ, mban sɔna a man kua mɛ. A man kam mɛera a ka nen bibu doonama nge yoo be a mwɛrima tabu gberun di. ²⁷ Mban sɔna a duka sua asiri sɔɔ, a ñ man nɔn kanɛ. À n daa man sɔɔwa, kon de a doona ka nuku dobu ba n womusu m̀, kpa ba n mɔɔkɔkunu ka gãasu soomɔ. ²⁸ Wee, a yina n nen bibu ka nen debuminu nɔn kana n bu bɔkasi a sere doona. Anna a ka gari bakarun kua mɛ! ²⁹ Na yiiko mɔ n ka nun kɔsa kua, adama Gusunɔ, wunen baaban Yinni, u man sɔɔwa gĩa u nɛɛ, n laakari ko n ku ra nun gãanu ganu sɔ. ³⁰ Wee a doonɔ wunen baaban yenuɔ gɛn beke a ra n m̀, a ñ maa wee mini. Adama mban sɔna a nen bũu kpɛru gbena.

³¹ Ma Yakɔbu u Labani wisa u nɛɛ, na ñ yɛ à n kaa ra man wunen bibu wɔrari. Yen sɔna na kua mɛ.

³² Adama a bũurio bɛen sɔmunu sɔɔ tɔn beni kpuron wuswaɔ. À n wunen gãanu wa mi, kpa a sua. Win mi a wunen bũu kpɛru wa, kpa bu yɛro go.

N deema Yakɔbu kun yɛ ma win kurɔ Raseliwa u bũu kpɛ te gbena u neni.

³³ Ma Labani u dua Yakɔbun kuu bekuruginu ka Bilihaginɔ ka Silipaginɔ ka sere maa Leaginɔ, adama u ñ gãanu wa. Ye u yara Lean kurun di, ma u dua Raseliginɔ. ³⁴ Ma u kuu te bũura u ñ gãanu wa. N deema Raseli u bũu kpɛ te sua u doke win yooyoon gaarin kɔkɔ u sinari. ³⁵ Yera u win tundo sɔɔwa u nɛɛ, a ku ka man mɔru ko, na ñ kpɛ n se domi na nɔma neni.

Labani u win bũu kpɛ te kasu kuu te sɔɔ kpuro u ñ wa. ³⁶ Saa yera Yakɔbu u mɔru bɛsira ma u ka Labani sannɔ wɔri u nɛɛ, toraru mba na nun torari mɛ, ñ kun mɛ kɔsa yerà na nun kua mɛ, a ka man naa gire ka dam. ³⁷ Sanam mɛ a bɛen yãnu bũura mba a wa mi, ye ya sãa wunen yenun gãanu. A man ye sɔɔsio nen tumbu ka wunegibun wuswaɔ, kpa ba n sãa bɛen seeda. ³⁸ Wee wɔɔ yenda na kua wunen mi. Wunen yãanu ñ kun mɛ wunen bonu yen gaa kun nukuru yarire nen nɔma sɔɔ. Meya na ñ maa wunen yãa gɔɔn di yãa kineru garu suare n tem. ³⁹ Gbeeku yaa yã n wunen saberu garu go, na ku ra ka nun tu naawe. Nena na ra ten kɔsire wɛ. Ten te ba maa gbena wɔkuru ñ kun mɛ sɔɔ sɔɔ, a ra man ten kɔsire bikiewa.

⁴⁰ Meya na ra n sɔɔ soore kpara gberɔ, kpa wɔkuru na n wooru nɔrure, na ñ dweyamɔ. ⁴¹ Nge meya na kua sere wɔɔ yendu, na nun sɔmburu kuawa wɔɔ wɔkura nɛ wunen bii tɔn kurɔbun sɔ, ma na maa kua wɔɔ nɔnba tia yãa ni ka boo nin sɔ. Ka mɛ, a nen kɔsiarun gari gɔsiawa sere nɔn wɔkuru. ⁴² Gusunɔ, wi, wi Aburahamu ka nen baaba Isaki ba nasie ù kun daa ka man wãa, kaa man deriwa nɔm dira. Wee, u nen wɔn-wɔndu wa ka nen wahala ye na kua. Yen sɔna u man siria gĩa.

⁴³ Yera Labani u nùn wisa u nɛɛ, wunen kurɔ be, ba sãawa nen bibu. Bii beni ba maa sãawa nen debuminu. Yãa gɔɔ sini, su maa sãawa nɛgisu. Ye a gesi wa mini kpuro nɛgia. Adama na ñ kpɛ n nen bibu ka nen debumii ni nɛɛ. ⁴⁴ Yen sɔ tɛ, a de nɛ ka wunɛ su arukawani bɔke kpa su yĩreru doke ta n sãa yen seeda.

⁴⁵ Ma Yakɔbu u kperu sua u gira yam mi, ta n ka sãa yĩreru. ⁴⁶ Ma u win tumbu sɔɔwa u nɛɛ, i kpenu gurama. Ma ba nu gurama ba suba. Yen biru ba sina ba di nin bɔkɔ. ⁴⁷ Labani u nɛɛ, kpɛ sube teni, ta sãawa bɛen seeda nɛ ka wunɛ.

Yen sɔna ben baawure u yam mi yĩsiru kã ka win barum, Seeda yeru. ⁴⁹ Ba maa yam mi soka Misipa domi Labani u Yakɔbu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u bɛen baawure gbara su ku ka wɔrina sà n yarina minin di. ⁵⁰ À n nen bibu nɔni sɔɔmɔ, ñ kun mɛ à n kurɔ kpao sua, n ñ tɔnu koo sun siria, Gusunɔwa koo sun siria nɛ ka wunɛ. Yen sɔ, a laakari ko. ⁵¹ Kpɛ sube teni ka

kpee te a gira mi, nu kua seeda ne ka wunen baa ɔɔ. Meya na ñ kpee ni saram ɔ n nun wɔri. A ku ra maa nu sara a man wɔrima. ⁵³ Sà n kua me, Gusunɔ, Aburahamanu ka Nakorin Yinni, u koo sun siria.

Ma Yakɔbu u maa bɔrua ka Yinni Gusunɔn yĩsiru, wi, wi win tundo Isaki u nasie. ⁵⁴ Saa yera u yǎkuru kua guuru wɔllu mi, ma u win tumbu menna ba di sannu. Yen biru ba kpuna mi wɔku te.

32 Ye n kua buru buru yellu, Labani u seewa u win bibu ka win debuminu ɔɔ kana u bu bɔkasi, ma u ben baawure domaru kua. Yen biru u gɔsira u wura win yenuɔ.

Yakɔbun ɔɔru bu sere yinna ka Esau

² Yakɔbu u swaa mɔ u doonɔ, yera Gusunɔn gɔra-doba ba ka nùn yinna. ³ Ye Yakɔbu u gɔrado be wa, yera u nee, Gusunɔn tabu kowoba beni.

Ma u yam mi yĩsiru kǎ Mahanaimu. Yĩsi ten tubusiana, sansani yiru.

⁴ Yera u ɔɔmɔbu gɔra win ɔɔ Esau mi, Edmun temɔ me ba maa mɔ Seiri. ⁵ U bu wooda wɛ u nee, ameniwa i ko nen tɔnwero Esau sɔ i nee, ne Yakɔbu win bɔɔ, na da na sina Labanin mi sere n ka kua gisɔ. ⁶ Na nee mɔ ka ketekunu ka yǎanu ka yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu. Yera na nùn nɔɔsiamɔ u ka man nɔnu geu mɛeri, wi, wi u sǎa nen tɔnwero.

⁷ ɔɔmɔ be, ba da ba wurama Yakɔbun mi, ba nee, sa tura wunen ɔɔ Esau mi, u maa sun sennɔ sisi ka tabu kowobu tumbu neeru (400).

⁸ Yera berum Yakɔbu mwa u nanda gem gem. Ma u tɔn be ba wǎa ka wi bɔnu kua wuunu yiru ka win yǎanu ka keteba ka yooyoosu. ⁹ Ma u nee, baa Esau ù n na u sube teeru wɔri u tu kamia, te ta tie ta koo yari baani.

¹⁰ Ma u kanaru kua u nee, Yinni Gusunɔ, nen baaba Aburahamanu ka nen tundo Isakin Yinni, a man sɔɔwa n wuro nen temɔ mi ba man mara. Gea tɔnawa kaa man kua. ¹¹ Na ñ tura n ka wunen durom bakam ka wunen bɔɔkiniru kpuro wa te a man sɔɔsi, ne wi na sǎa wunen bɔɔ. Domi na Yuudenin yeni tɔburawa ka nen deka tɔna. Adama tɛ nen tumbu ka nen sabenu kua wuunu yiru. ¹² Na nun kanamɔ a man wɔro saa nen ɔɔ Esau nɔmun di. Domi na berum mɔ u ku raa sun wɔrima u go ka nen kurɔbu ka bibu sannu.

¹³ Wuna a maa gerua kaa man durom kua kpa a nen bibun bweseru dabiasia nge nim wɔkun yanim me goo kun kpɛ u gari.

¹⁴ Yam miya Yakɔbu u ɔɔbia u kpuna. Ma u win yaa sabenu sukum sua u ka win ɔɔ Esau kɛ. ¹⁵ Sabe niya boo ninu goobu (200) ka boo kinenu yendu ka yǎa ninu goobu ka yǎa kinenu yendu ¹⁶ ka naa merobu weeru ka naa kinenu wɔkuru ka keteku merobu yendu ka keteku dwanu wɔkuru, ka mam yooyo merobu tena ka sin bii ni nu bom nɔrumɔ. ¹⁷ U ye kpuro sua u win yobu nɔmu beria gɔɔ ka gɔɔ nennɛnka. Ma u bu sɔɔwa u nee, i n gbia nen wuswaɔ kpa i de gɔɔ si, su n swiine dandankuru.

¹⁸ Ma u gbiikoo sɔɔwa u nee, Esau nen ɔɔ ù n ka nun yinna, ù n nun bikia weren min diya a wee, mana a ɔɔ, weren sabena a gbiisie, ¹⁹ a nùn wisio a nee, win bɔɔ Yakɔbugina. Nu sǎawa kɛ te na wi, nen tɔnwero mɔrisiama. Nen tii na wee biruɔ.

²⁰ Gari teeya u yiruse sɔɔwa ka itase. Meya u be kpuro sɔɔwa be ba sabe ni kpare gesi. ²¹ Ma Yakɔbu u maa nee, i geruo i nee, wee, ne win bɔɔ na wee beɛn biruɔ.

Domi u bwisika win tii ɔɔ u nee, Esau ù n kɛ te na gbiisie wa, win mɔru koo sure. Yen biru ne ka wi sa ko waana nɔni ka nɔni. ɔɔkudo u koo man dam koosia ka nuku dobu. ²² Kɛ te, ta gbia ma u yɔra u kpuna mi, wɔku te.

Durɔ goo u ka Yakɔbu gabirina Penieli

²³ Yakɔbu u seewa wɔku te, u win kurɔbu yiru ka win bibu wɔkura tia sua u da u ka bu Yakɔkun daaru tɔbura. ²⁴ Ye u bu tɔburasia u kpa, ma u wura u maa ye u mɔ kpuro tɔburasia.

²⁵ Yakɔbu u tia wi turo. Yera durɔ goo u na u ka nùn gabirina sere yam ka sǎra. ²⁶ Ye durɔ wi, u wa ma u ñ kpɛ u Yakɔbu sura, ma u win gǎa kpɔ so, ga ɔɔsiara ye ba wɔri mɔ. ²⁷ Yen biru durɔ wi, u nee, a de n doona, domi yam sǎrera wee.

Yakɔbu u nùn wisa u nee, na ñ nun derimɔ a doona ma n kun mɔ a man domaru kua.

²⁸ Yera durɔ wi, u bikia u nee, amɔna wunen yĩsiru.

U wisa u nee, Yakɔbu.

²⁹ Durɔ wi, u maa nee, ba ñ maa nun sokumɔ Yakɔbu. Isireliwa ba koo nun soku yèn sɔ a ka Gusunɔ gabirina ka maa tɔnu, ma a kamia.

³⁰ Yera Yakɔbu u nee, a gem mɔ, a man wunen yĩsiru sɔɔwa.

U nùn wisa u nee, mban sɔna a nen yĩsiru bikiamɔ.

Ma u nùn domaru kua. ³¹ Yakɔbu u yam mi yĩsiru kǎ Penieli. Yĩsi ten tubusiana, Gusunɔn wuswaɔ. U nee, na Gusunɔ wa nɔni ka nɔni, nen hunde maa faaba waara.

³² Ye u Penieli tɔbura, ma sɔɔ u n yarimɔ. Saa dɔma ten diya u killimɔ ka gǎa te. ³³ Yen sɔna sere ka gisɔ Isireliba ba ku ra yaan sɔru tem te ta ka gǎaru ɔɔrine, yèn sɔ sɔru miya Gusunɔ u Yakɔbu so u ka kua gǎarugii.

Yakɔbu u ka Esau yinna

33 Yeniban biru Yakɔbu u nɔni seeya u wa wee, Esau u wee ka win tabu kowobu tɔnu nee te. Yera Yakɔbu u win bibu bɔnu kua u Lea nùn wigibu wɛ. Ma u maa Raseli wigii wɛ. Ma u maa win yoo tɔn kurɔbu yiru begibu wɛ. ² Ma u win yoo tɔn kurɔ be gbiisia ka ben bibu, ma u dera Lea ka win bibu ba bu swii, yen biru Raseli ka win bii Yosefu ba swii. ³ Ma Yakɔbu u besira u bu gbiya u da u yiira nɔn ɔɔba yiru win mɔn wuswaɔ. ⁴ Yera Esau tii u maa duka na u Yakɔbu gaba wii ba bɔkasina ba sɔsuna. Ma be yiru kpuro

ba swĩ. ⁵ Ye Esau u n̄ni seeya u Yakɔbun kurɔ be ka bii be wa, yera u n̄ɛ, berà beni.

Yakɔbu u n̄n wisa u n̄ɛ, bii be Gusunɔ u man kã win durom saabu, bera mi.

⁶ Yera yoo be, ba na Esaun wuswaaw ba yiira. ⁷ Ma Lea ka wigibu ba na ba yiira. Yen biru Raseli ka Yosefu ba maa na ba yiira. ⁸ Ma Esau u maa Yakɔbu bikia u n̄ɛ, mban s̄na a tɔn be ka sabe ni gbiisiamana nen mi.

Yakɔbu u n̄n wisa u n̄ɛ, na nun ye kpuro m̄risiawa kpa a ka man n̄nu geu m̄erin s̄.

⁹ Ma Esau u n̄ɛ, nen w̄kɔ, sabe ni na m̄ nen tii nu man tura, a wun̄eginu n̄nu.

¹⁰ Yera Yakɔbu u n̄ɛ, aawo, à n ka man n̄nu geu m̄era, a nen k̄ɛ te m̄. Domi ye a man dam koosia ka nuku dobu na wunen wuswaa waasinawa nge Gusunɔgia. ¹¹ Ñ n men na, a nen k̄ɛ te m̄. Domi Gusunɔ u man durom kua u man w̄ kpuro ȳn bukata na m̄.

Ma u Esau suuru kana gem gem u sere k̄ɛ te m̄. ¹² Ma u n̄ɛ, a seewo su doona kpa na n nun swaa gbi-
iye.

¹³ Yakɔbu u n̄n wisa u n̄ɛ, nen t̄nwero, a ȳ ma na bibu m̄ be ba kun gina dam m̄, ka ȳa binu ka ket̄e binu ni nu bom n̄rum̄. Yen s̄, s̄a n dera ba s̄a too baa s̄ teeru, sabe ni kpuro nu koo gbisuku. ¹⁴ Yen s̄, a n gbia, kpa n̄ ka bii be ka sabe ni, sa n wunen yira swĩ kpur̄e kpur̄e sere su ka tunuma Seirio mi a w̄a.

¹⁵ Ma Esau u n̄n s̄w̄a u n̄ɛ, to, kon nun nen t̄m-
bu gabu deria.

Yakɔbu u n̄ɛ, aawo, t̄nwero, n de gesi durom wa wunen min di.

¹⁶ Yen d̄ma tera Esau u ḡsira u doona Seirio.

¹⁷ Adama Yakɔbu u da Sukɔtu. Ye u tura mi, u diru bana ma u win sabenu kunu kua. Yen s̄na ba yam mi soka Sukɔtu. Yen tubusiana, kunu.

Yakɔbu u win sansani gira Sikemun b̄kuɔ

¹⁸ Yen biru u seewa min di u tura ka alafia Kananin tem̄ min di u raa da Padanaramuɔ. Ma u win kunu gira wuu ge ba m̄ Sikemun b̄kuɔ. ¹⁹ Tem mi u nu gira mi, ma u mu dwa ka sii geesun gobi wun̄bu (100) Ham̄rin bibun mi. Ben turon ȳsira Sikemu. ²⁰ Yera u ȳku yeru kua mi, u tu ȳsira kã u n̄ɛ, Gusun̄wa u s̄a Isirelin Yinni.

Sikemu u Dina gaba

34 Sanam m̄ ba w̄a Sikemu mi, yera Dina, Lean bii t̄n kurɔ, wi u Yakɔbu marua, u da win w̄ndia kpaasibun mi, be ba s̄a tem migibu. ² Ma Sikemu wi u s̄a Ham̄ri, tem min sun̄n bii u Dina wa. Ma u n̄n gaba u s̄re u ka kpuna. N deema Ham̄ri wi, u s̄awa Hefi. ³ Sikemu wi, u Dina k̄a gem gem sere u ka n̄n gari kua u wa u ka win ḡru s̄iȳe win mi. ⁴ Yen biruwa u win tundo s̄w̄a u n̄ɛ, a man w̄ndia wini kasuo n sua kurɔ.

⁵ Saa ye s̄w̄a Yakɔbu u maa nua ma ba ka win bii Dina kpuna ka dam. Yera u mari u ñ ḡanu gerua sere ye win biba w̄ma kpara gberun di.

⁶ Ye ba gari yi nua, ma be kpuro ba m̄ru besira ye Sikemu u ka Isirelin bweserun ȳsira sanku u ka ben sesu Dina kpuna. Domi n ñ weene bu yen bweseru ko ben suunu s̄w̄.

Yen biru Ham̄ri, Sikemun tundo wi, u seewa u da Yakɔbun mi, u ka n̄n gari yi ko. ⁸ Sanam m̄ u tunuma u n̄ɛ, nen bii Sikemu u wunen bii w̄ndia wi ba m̄ Dinan ḡw̄ gbim̄ k̄irun s̄. Yen s̄, a suuru koowo a n̄n w̄ndia wi k̄eȳȳ u sua kurɔ. ⁹ Domi besen bibu b̄a n suana sa ko ko tia bes̄e ka bes̄e. Yen s̄, i sun besen w̄ndiaba w̄ema kpa su maa bes̄egibu bes̄e w̄. ¹⁰ Yen biru i ko n w̄a besen tem m̄ s̄w̄, i n m̄ ye i k̄i, i n tenkuru m̄ kpa i dukia wa.

¹¹ Yera Sikemun tii u maa Yakɔbu ka win bii be ba tie s̄w̄wa u n̄ɛ, kon ko kpuro ye i man s̄w̄wa kpa i ka man n̄nu geu m̄eri. ¹² Yen s̄, i man dokiri gobi bes̄e bureo ka k̄ɛ dabinu nge m̄n̄ n̄w̄ i k̄i. Kon ye kpuro w̄ ñ n ko gesi man bii wi k̄ɛ n sua kurɔ.

¹³ Adama ȳn s̄ Sikemu u Dina sanku, yen s̄na Yakɔbun bii be, ba wi ka win tundo Ham̄ri wisa ka bwisi ba n̄ɛ, ¹⁴ n ñ koor̄ su besen sesu bango sari w̄, domi besen mi, seku bakara. ¹⁵ Ye sa bikiam̄ t̄na, yera besen t̄n dur̄ baawure u bango ko nge bes̄e.

¹⁶ Saa yera sa ko besen w̄ndiaba bes̄e k̄ kur̄bu kpa i maa sun bes̄egibu w̄ kur̄bu kpa sa n w̄a sannu su ko bwese teeru. ¹⁷ Adama ñ n yina i bango ye ko, sa ko besen w̄ndia mwawa kpa su doona minin di.

¹⁸ Gari yi, yi ka Sikemu ka win tundo naawa. ¹⁹ N ñ maa t̄ Sikemu ka yi m̄m̄ n̄w̄a domi u Yakɔbun bii w̄ndia wi k̄i too. N deema wiya u bes̄e bo win baaban yenuɔ. ²⁰ Ma wi ka win tundo Ham̄ri ba da wuun gb̄ra k̄n̄k̄w̄ mi bukurobu ba ra siri, ba bu s̄w̄wa ba n̄ɛ, ²¹ t̄n beni ba ka sun do. Yen s̄, su de ba n w̄a besen tem m̄ s̄w̄ ba n tenkuru m̄. Domi tem m̄, mu kp̄a. Kpa su ben w̄ndiaba sua kur̄bu, kpa be, bu maa bes̄egibu sua kur̄bu ²² kpa su ko bwese teeru. Yu ka koor̄a m̄, sere besen t̄n dur̄ baawure u bango ko nge m̄ ben tii ba s̄a. ²³ Ȳa n koor̄a m̄, berà ba ben sabe ni m̄ ka ben dukia. I de su ko m̄ kpa bu wa bu sina ka bes̄e sannu.

²⁴ Be ba w̄a gb̄ra k̄n̄k̄w̄ kpuro ba Ham̄ri ka win biin gari yi k̄n̄k̄w̄, ma t̄n dur̄bu be ba yi nua ba da ba bango ye kua. ²⁵ Ye t̄n be, ba bango ye kua ba w̄a wahala s̄w̄ gina, ba tamaa goo kun bu w̄rim̄, yen s̄w̄ itasera Yakɔbun bibu Simeɔ ka Lefi, Dinan sesubu, ba ben takobiba sua ba wuu ge w̄ri ba gen t̄n dur̄bu kpuro go. ²⁶ Meȳa ba maa Ham̄ri ka win bii Sikemu go. Ma ba ben sesu Dina yara Sikemun ȳ-nun di.

²⁷ Ma Yakɔbun bii be ba tie ba da ba wuu ge w̄ri ba gen ȳanu gurama ȳn s̄ ba ben sesu sanku. ²⁸ Ba ben ȳanu ka ket̄eba gura ka ben ket̄ekunu ka yaa sabe ni nu w̄a ben gberu kpaan̄e ²⁹ ka ben arumani kpuro ka ben bibu ka ben kur̄bu. Ye t̄n be, ba m̄ gesi ȳenuɔ kpuro ba gurawa.

³⁰ Yera Yakɔbu u win bibu Lefi ka Simeɔ sɔɔwa u nɛɛ, wahala baka i ka man kasu mi. I dera nen bwɛra kun kpɪ. Domi Kananiba ka Feresiba ba koo man tusi. Yen biru bā n da ɔɔ tia kua ba man wɔrima ba koo sun kpeerasiawa mam mam, domi nen tɔmba kun dabi.

³¹ Ma ba Yakɔbu wisa ba nɛɛ, sa ko dewa ba n besen sesu garisi kurɔ tanɔ?

Gusunɔ u Yakɔbu domaru kua Beteliɔ

35 Yeniban biru Gusunɔ u Yakɔbu sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a da Beteliɔ kpa a n wāa mi, kpa a man yāku yeru kua mi na raa nun kure sanam mɛ a wunen mɔɔ duka suurimɔ.

² Yakɔbu u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, būu ni i raa mɔ, i nu wunɔ bɛɛn suunu sɔɔn di, kpa i tii dɛɛrasia i bɛɛn yānu tea. ³ Domi sa ko se su da Beteliɔ. Miya kon Gusunɔ yāku yeru kua domi wiya u man somi sanam mɛ na wāa wahala sɔɔ. Meya u maa ka man wāa nen sanum kpuro sɔɔ.

⁴ Ma be kpuro ba ben būu kpɛɛ ni ba wa saa tɔn tukobun min di gura ba Yakɔbu wɛ ka maa ben swaa tonkunu. Ma u ye kpuro sua u sikua dāa bakaru garun nuurɔ Sikemu mi. ⁵ Yen biru ba seewa ba doona min di. Ma Gusunɔ u dera tɔn be ba ka bu sikerɛnɛ mi, ba berum soora. Yen sɔna ba ñ bu swaa naamwɛ.

⁶ Yakɔbu u tunuma, wi ka win tɔn be, Lusik ye ba maa sokumɔ Beteli, Kananin temɔ. ⁷ Yera u Yinni Gusunɔ yāku yee te bania ma u tu yīsiru kã Gusunɔ u wāa Beteliɔ. Domi miya u nùn kure sanam mɛ u win mɔɔ duka suurimɔ.

⁸ Yam miya Debora wi u Rebeka ɔɔri birun di u gu. Ma ba nùn sikua Betelin guurun nuurɔ dāa bakaru garun korɔ. Yen sɔna ba dāa te soka gɔɔ wurin dāru.

⁹ Yen biru Gusunɔ u kpam Yakɔbu kure Beteliɔ ma u nùn domaru kua, sanam mɛ u wurama Padanaramun di. ¹⁰ U nɛɛ, wunen yīsira Yakɔbu, adama ba ñ koo maa ka nun tu soku. Isireliwa ba ko n da nun soku.

¹¹ U maa nɛɛ, nɛ Gusunɔ na sāawa Dam kpurogii. A maruro kpa wunen bibu bu kɔwara kpa bwese dabinu ka sinambu bu marura wunen min di. ¹² Wunɛ ka wunen bibun bwesera i ko n tem mɛ mɔ mɛ na Aburahamu ka Isaki wɛ.

¹³ Ye Gusunɔ u gari yi gerua u kpa, u doona wɔllɔ u Yakɔbu deri. ¹⁴ Ma Yakɔbu u kperu sua u gira ba n ka yaaye ma miya Yinni Gusunɔ u ka nùn gari kua. Ma u tu tam ka gum wisi kpa ta n ka sāa Gusunɔguru.

¹⁵ Yera u yam mi soka Beteli, domi miya Gusunɔ u ka nùn gari kua.

Raselin gɔɔ

¹⁶ Yen biru Yakɔbu ka win tɔmbu ba seewa Betelin di ba dɔɔ Efarataɔ. Ye ba Efarata turuku kua, yera Raseli u yiira u mara swaa ye sɔɔ. Kurɔ wi, u wahala kua win maru bi sɔɔ. ¹⁷ Sanam mɛ u wahala mɔ, yera marusio u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku nanda, bii tɔn durɔwa a maa wa.

¹⁸ Ye u mara u kpa u gɔɔ dɔɔ, yera u win bii wi yīsiru kã Beni Oni. Yen tubusiana, bii wi na mara ka wahala. Adama win tundo u nùn soka Benyameɛ. Yen tubusiana maa, nen nɔm geun bii †.

¹⁹ Ma Raseli u kpuna u gu. Ba nùn sika Efaratan swaa ye ba maa sokumɔ Betelehɛmu. ²⁰ Yera Yakɔbu u kperu garu sua u gira Raselin siki ten mi, ba n ka nùn yaaye. Kpee te, ta wāa mi sere ka gisɔn gisɔ.

²¹ Min diya u seewa u da u win kuu bekuruguru gira Migidali Edɛɛɔ. ²² Sanam mɛ ba wāa Migidali Edɛɛ mi, yera ben turo Rubeni u da u ka win tondon kurɔ Biliha kpuna. Ma tundo wi, u ye nua.

Yakɔbun bii tɔn durɔbu ba sāawa wɔkura yiru. ²³ Bibu wɔkura yiru ye sɔɔ, Leagiba Rubeni wi, wi u sāa Yakɔbun bii gbiikoo, ka Simeɔ ka Lefi ka Yuda ka Isakari ka Sabuloni. ²⁴ Be ba maa sāa Raseligibu, bera Yosefu ka Benyameɛ. ²⁵ Be ba sāa Biliha, Raselin yoon bibu, bera Danu ka Nefitali. ²⁶ Silipa wi u sāa Lean yoo, wigiba maa Gadi ka Aɛɛ. Bii be ba Yakɔbu marua Padanaramun bera mi.

²⁷ Yen biru Yakɔbu u tura win tundo Isakin mi, Mandɛɔ, Kiriati Ariban bɔkuɔ ye ba maa mɔ Heboroni. Miya Aburahamu ka Isaki ba sɔru di. ²⁸ Isaki u tɔko kua gem gem u kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɛnɛ (180), ma u kpuna u gu u da u win baababa deema. Win bibu Esau ka Yakɔbu ba na ba nùn sika.

Esau u sina Edɔmun temɔ

36 Esau wi ba maa sokumɔ Edɔmu win bibun bweseru wee. ² U kurɔbu sua Kananiban bweseru sɔɔ. Kurɔ ben yīsa wee, Ada, Eloni Hetin bii, ka Oholibama, Anan bii, Sibeoni Hefin debubu, ³ ka Basimati, Isimeelin bii, Nebayɔtun sesu. ⁴ Ada u Esau Elifasi marua. Ma Basimati u Reweli mara. ⁵ Ma Oholibama u Yeusi mara ka Yalamu ka Kore. Bii be Esau u mara Kananin temɔ, bera mi.

⁶ Ma u win kurɔbu sua ka bii be kpuro ka win tɔn be u mɔ kpuro, ka win yaa sabenu ka win dukia ye u wa Kananin tem mi kpuro, ma u seewa u da tem gam u ka win wɔɔ Yakɔbu tonda. ⁷ Domi ben yaa sabenu dabi sere ayera kun bu turi bu ka nu kpara. Yen sɔ, ba ñ kpɛ ba n wāa yam tem. ⁸ Ma Esau u da u wāa Seirin guunun bera gia. Esau wiya ba ra maa soku Edɔmu.

Esaun bibun bweseru

⁹ Bii be u mara, bera ba kua Edɔmuba. Ma ba sina Seirin guunu gia. Ben bweseru wee. ¹⁰ Elifasi, Adan bii u seewa u Temani mara ka Omaa ka Sefo ka Gatamu ka Kenasi.

Ma win kurɔ wi ba mɔ Tinna u nùn Amaleki marua. Reweli, Basimatin bii u maa seewa u Nahati ka Sera-ki ka Sama ka Misa mara. Bera ba kua Rewelin bweseru.

¹⁴ Be ba maa sāa Oholibaman bibu, bera Yeusi ka Yalamu ka Kore.

† NEN NɔM GEUN BII - Heberuban mi, ba nɔm geu garisiwa gāa geenu n kere nɔm dɔwaa.

¹⁵ Be ba sãa Esaun bibun bweserun tore, bera mini. Esaun bii gbiikoo Elifasi wiya u sãa bwese ninin sika-do, Temanigibu ka Omaagibu ka Sefogibu ka Kenasigibu ¹⁶ ka Koreba ka Gatamugibu ka Amalek-iba. Bera ba sãa Adan bibu.

¹⁷ Reweliwa u maa sãa benin sikado, Nahatigibu ka Serakiba ka Samagibu ka Misagibu. Be kpurowa ba sãa Basimatin bibun bweseru.

¹⁸ Be ba maa sãa Oholibaman bibun bweserun nuuru, bera Yeusi ka Yalamu ka Kore.

¹⁹ Saa Esaun min diya bwese ni kpuro nu marura.

²⁰ Seiri Horin bweserun diya tɔn beni ba yara. Ma ba kua win bwese ten kerin nuuru. Beya Lotani ka Sobali ka Sibeoni ka Ana ²¹ ka Disoni ka Esee ka Disani. Bera ba kua Horiban sikadoba be ba wãa Edɔmun temɔ saa yellun di. ²² Ye Lotani u seewa ma u Hori mara ka Hemamu. N deema Lotani wi, u sesu goo mɔ wi ba mɔ Tinna. ²³ Ma Sobali u maa seewa u Alifani mara ka Manahati ka Ebali ka Sefo ka Onamu. ²⁴ Ma Sibeoni u maa bibu yiru mara, Aya ka Ana. Ana wiya u bwii wa yin min di nim sum mu yarimɔ saa ye u win tundon ketekunu kparamɔ gbaburɔ. ²⁵ Wiya u Disoni ka win sesu Oholibama mara. ²⁶ Be ba maa sãa Disonigibu, bera Hemudani ka Esibani ka Yitirani ka Kerani. ²⁷ Be ba maa sãa Eseeigibu, bera Bilani ka Safani ka Akani. ²⁸ Ma Disani u maa Usi ka Arani mara.

²⁹ Beniwa ba kua Horiban bwese kerin wirugibu Edɔmun temɔ, Lotani ka Sobali ka Sibeoni ka Ana ka Disoni ka Esee ka Disani.

³¹ Sinam be ba bandu di di Edɔmuɔ Isireliba bu sere maa bandu swii ben temɔ, be wee. ³² Bela, Beorin bii, win wuun yisira Dinaba. ³³ Ye Bela u gu ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gɔna kɔsire kua. ³⁴ Ye Yobabu u gu ma Husamu Temanigii u gɔna kɔsire kua. ³⁵ Ye Husamu u gu ma Hadadi, Bedadin bii u gɔna kɔsire kua. Wiya u Madianiba go Mɔabun baru kpaanɔ. Win wuuwa Afiti. ³⁶ Ye Hadadi u gu ma Samula Masirekagii u gɔna kɔsire kua. ³⁷ Ye Samula u gu ma Sɔɔɔ u gɔna kɔsire kua. Sɔɔɔ wi, u sãawa Rehobotugii. Wuu ge, ga wãawa daa te ba mɔ Efaratin goorɔ. ³⁸ Ye Sɔɔɔ u gu ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gɔna kɔsire kua. ³⁹ Ye Baali Hanani u gu ma Hadari Paugii u gɔna kɔsire kua. Win kurɔn yisira Mehetabeli, Matiredin bii, Mesaabun debubu.

⁴⁰ Be ba maa sãa Esaun bweserun sikadoba ba ka wãa Edɔmuɔ, be wee, Tinna ka Alifa ka Yeteti ⁴¹ ka Oholibama ka Ela ka Pinɔni ⁴² ka Kenasi ka Temani ka Mibisaa ⁴³ ka Madieli ka Iramu. Tem mi ben baawure u sina, win yisira ba ra ka mu soku.

Be kpuro ba marurawa saa Esaun min di.

YOSEFU

Yosefu ka win maabu

37 Yakɔbu u sina Kananin temɔ mi win tundo u raa sina. ² Win bibun gari wee. Ye Yosefu u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiru, u yaa sabenu kparamɔ ka

win maabu. U ra n wãawa ka win tundo turosibu, Biliha ka Silipan bibu sannu. Yera u ra ben tundo dɔmɔye daa kɔsa ye win maa be, ba mɔ.

³ N deema Yakɔbu wi ba maa mɔ Isireli u Yosefu kɔ n win bii be ba tie kpuro kere, yèn sɔɔ tɔkɔru sɔɔra u nùn mara. Ma u nùn tako [†] nɔni bwese bwesekagia kua.

⁴ Ye win maaba wa ben tundo u nùn kɔ n be kpuro kere, yera ba nùn tusiru seewa. Ba ku ra kpɔ bu ka nùn kɔru gari sɔɔ.

⁵ Sɔɔ teeru Yosefu u dosa. Yera u win maabu dosu ge saaria. U bu sɔɔwa u nɛɛ, i swaa dakio n bɛɛ nen dosu sɔɔ. Doo bɔka sa bɔkumɔ gberɔ, yera nen doo bɔkuru ta seewa ta yɔra, ma bɛɛginu na nu tu sikerena nu tu kpunamme.

Ye ba win gari nua yera ba nùn tusiru sosi ⁸ ba nɛɛ, wuna a tamaa kaa ko bɛɛn sunɔ kpa a n sun kpare?

Ma ba kɔm nùn tusa ba sosi win dosu ka win garin sɔɔ.

⁹ Yen biru u kɔm dosu gagu kua u gu win maabu saaria u nɛɛ, wee na kɔm dosa na wa sɔɔ ka suru ka kperi wɔkura tia man kpunamme.

¹⁰ U maa gu win tundo sɔɔwa. Ma win tundo u nùn gerusi u nɛɛ, mba wunen dosu genin tubusianu. Ne ka wunen mero ka wunen maabu sa ko na su nun kpunawa?

¹¹ Win maaba ka nùn nisinu neni, adama win tundo u ye kpuro lasabu mɔ win gɔruɔ.

Ba Yosefu dwa ba ka doona Egibitiɔ

¹² Sɔɔ teeru Yosefun maaba ka ben tundon sabenu kɔkɔru da Sikemuɔ. ¹³ Ma Isireli u Yosefu sɔɔwa u nɛɛ, n n̄ Sikemu gia wunen maaba kɔkɔru da? A na n nun gɔri ben mi.

Yosefu u nɛɛ, too.

¹⁴ Ma Isireli u nɛɛ, a doo a mɛeri b̄a n bwãa do kpa a wa sabenu n̄ n maa alafia mɔ, kpa a wurama a man sɔɔ.

Nge mɛya u ka Yosefu gɔra Sikemuɔ saa Heboronin di. ¹⁵ Sanam mɛ u sirene gɔabu te sɔɔ, yera durɔ goo u ka nùn yinna u nùn bikia u nɛɛ, mba a kasu.

¹⁶ Yosefu u nɛɛ, nen maaba na kasu. A gem mɔ a man sɔɔwɔ mi ba ben sabenu kparamɔ.

¹⁷ Durɔ wi, u nɛɛ, ba doona minin di. Domi na nua ba nɛɛ, bu doona Dotani gia.

Ma Yosefu u win maabu naa gira u bu deema Dotaniɔ. ¹⁸ Ye ba nùn wa sarun di, u sere turi ben mi, ba wesiana kɔ bu ka nùn go. ¹⁹ Ba sɔɔna ba nɛɛ, bɛɛn dosusugii wee u sisi. ²⁰ I de su nùn go tɛ su kpɛɛ dɔkɔ kpiri ninin teeru sɔɔ, kpa su nɛɛ, yaa kɔsa gaa ya nùn tema, kpa su wa mɛ win dosu si, su koo ka koora.

²¹ Ye Rubeni u nua mɛ, u kasu u nùn faaba ko. Ma u nɛɛ, i ku de su nùn go. ²² I nùn kpɛɛyɔ dɔkɔ kpiri teni sɔɔ gɔbaburu mi. Adama i ku nùn nɔma doke.

N deema Rubeni u bwisikumɔ u nùn wɔra ben nɔman di kpa u nùn gɔsia ben tundon mi.

[†] tako - Yabe te ba ka yã mini ta sãawa te sina bokon bibu ba ra doke.

²³ Saa ye Yosefu u tunuma ben mi, ba nùn win tako nòni bwese bwesekagia ye potari. ²⁴ Ma ba nùn sua ba kpɛɛ dɔkɔ kpiri te sɔkɔ, te ta ò nim mɔ. ²⁵ Yen biru ba sina ba dimɔ. Ye ba nòni seeya ba tenku wuuru garu wa be ba sãa Isimɛliba ba swiine ba wee Galadin di ba ben yooyoosu turare ka gum sawaram ka tim mɛ ba ra soku miru sɔbi ba ka dɔkɔ Egibiti gia. ²⁶ Ma Yuda u win maabu ka wɔkɔbu sɔkɔwa u nɛɛ, arufaani yerà sa ko wa sà n besen wɔkɔ go sa tii marisi. ²⁷ I na su da su nùn Isimɛliba dɔre, su ku nùn nɔma doke. U sãawa besen yem domi besen wɔkɔwa.

Ma ba win gari wura. ²⁸ Ye Isimɛli be, be ba sãa Madianin temgibu, ba sarɔ, yera Yosefun maaba nùn gawa ba yara dɔkɔ kpiri ten min di ba nùn Isimɛli be dɔre ka sii geesun gobi yendu, ma ba ka nùn doona Egibitiɔ.

²⁹ Ma Rubeni u wurama dɔkɔ kpiri ten mi, u deema wee, Yosefu kun maa wãa mi. Yera u win tiin yaberu nɛnuu u karana nuku sankiranun sɔ. ³⁰ Ma u gɔsira u wigibu deema u nɛɛ, bii wi kun maa wãa mi ni! Nen wãaru! Mana kon du!

³¹ Sanam meya ba boo kineru go ma ba Yosefun yaberu sua ba ka tu boo gen yem tɛɛra. ³² Yera ba goo gɔra ben tondon mi ka tako nòni bwese bwesekagia ye, u nùn sɔ u nɛɛ, u mɛɛrio ye ba wa. Win biin yabera mi? Nge n ò te.

³³ Ye u tura mi, Yakɔbu u yabe te tuba. Ma u nɛɛ, nen biin yabera mi. Gbeeku yaa ya nùn kasuka ya tema.

³⁴ Yera u win tiin yaberu nɛnuu u karana ma u saaki sua u deewa nuku sankiranun sɔ. U win biin gɔkɔ wooru sina sɔkɔ dabi dabinu. ³⁵ Win bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu kpuro ba na bu ka nùn nukuru yemiasia, adama u yina u ben goon gari nɔ. U nɛɛ, u koo win biin gɔkɔ swiwa sere u ka nùn naamwɛ gɔkɔ. Ma u gɔkɔ wi swi n ka tɛ.

³⁶ Saa ye sɔkɔ, Madiani be, ba tura Egibitiɔ, ma ba Yosefu Potifaa dore wi u sãa Egibiti sunɔn sina kpa kɔsobun wirugii.

Yuda ka Tamaa

38 Yen biru Yuda u win maabu ka wɔkɔbu deri u da Hiran mi, Adulamɔ. ² Miya u Kananin wɔndia bii goo wa win tundo ba mɔ Sua. Ma u nùn sua kurɔ, ba menna. ³ Kurɔ wi, u gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba bii wi yisuru kã Eru. ⁴ U maa wure u gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba nùn yisuru kã Onani. ⁵ Ye u Onani sarasia, u kpam wure u gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba nùn yisuru kã Sela. Saa ye sɔkɔ kurɔ wi, u Sela mara, Yuda u ò wãa mi. U da u wãawa Kisibuɔ.

⁶ Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kpɛa ma win tundo u nùn kurɔ kasua. Kurɔ win yisira Tamaa. ⁷ Ye Yinni Gusunɔ u wa ma Eri u sãa tɔn kɔso, ma u dera u gu. ⁸ Saa ye sɔkɔ Yuda u Onani sɔkɔwa u nɛɛ, a wunen nɔkɔ kurɔ suo a yenu doke kpa a nùn bweseru kasua nge mɛ wooda ya gerumɔ.

⁹ Onani u wa ma kurɔ wi, ò n mara, bii be, ba ò ko n sãa wigibu. Yera ò n ka nùn mennamɔ u ku ra wure u

tii wa kurɔ wi sɔkɔ, u ku ka win mɔkɔ bibu maruan sɔ.

¹⁰ Ye Onani u mɔ mi, ya ò Yinni Gusunɔ dore. Yen sɔna u maa dera u gu. ¹¹ Yera Yuda u Tamaa sɔkɔwa u nɛɛ, a doo a gɔminiru di sere nen bii Sela ò n kpɛa.

Domi u tii sɔkɔwa u nɛɛ, Sela ò n kurɔ wi sua, u koo ra maa gbi nge win maabu.

Ma Tamaa u doona u da u wãa win tondon yenuɔ.

¹² Sanam dɔkɔ sanam wee, Yudan kurɔ Suan bii u gu. Ye Yuda u yen gɔminiru di u kpa, win bwɛra wurama, yera ba da Tinnɔ wi ka win bɔkɔ Hira Adulamugii wi. Miya ba Yudan yãanun sansu bɔkɔrimɔ. ¹³ Yera goo u da u Tamaa sɔkɔwa u nɛɛ, wee wunen dwaaw tundo u dɔkɔ Tinnɔ u ka win yãanun sansu bɔkɔri. ¹⁴ Ye u nua mɛ, yera u win gɔmini yãnu pota, ma u tii sɔnditia wukiri nge kurɔ tanɔ, u da u sina wuu ge ba mɔ Enaimun kɔnkɔkɔ Tinnan swaaɔ. Domi u wa Sela u kpɛa, ba ò maa nùn wi wɛ durɔ.

¹⁵ Ye Yuda u sarɔ u nùn wa u sɔ mi, ma u nùn garisi kurɔ tanɔ yèn sɔ u win wuswaa sɔnditia wukiri. ¹⁶ Ma u susi win bɔkɔ u ka nùn gari kua u nɛɛ, su da wunen yenuɔ n ka nun kpuna.

Domi u ò yɛ win biigii kurɔwa. Ma kurɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, mba kaa man kɛ à n ka man kpuna.

¹⁷ Ma Yuda u nɛɛ, kon de bu ka nun boo kpemu naawa.

Kurɔ wi, u nɛɛ, ò n men na, a man gãanu tɔruba yiyo sere à n boo ge mɔrisiama.

¹⁸ Yuda u nùn wisa u nɛɛ, mba a kɛ n nun tɔruba yiya.

Ma u nɛɛ, a man wunen taabu ge ga wunen yireru mɔ ka gen wɛɛ ka deka ye a neni wɛɛma.

Yera u ye kpuro kurɔ wi wɛ, ma u da u ka nùn kpuna. Yen biru kurɔ wi, u seewa u doona. U da u sɔnditia ye wuna ma u maa win gɔmini yã ni doke. Amen biru u deema wee, u gura mɔ. ²⁰ Yuda u win bɔkɔ Hira Adulamugii wi gɔra u ka boo ge kurɔ wi daawa, kpa u win yã ni u tɔruba yii mi mwaama. Adama ye u tura mi, u ò kurɔ wi wa. ²¹ Yera u yam min tɔmbu bikia u nɛɛ, mana kurɔ tanɔ wi u raa wãa Enaimun kɔnkɔkɔ swaa sɔkɔ mini.

Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, kurɔ tanɔ goo sari mini.

²² Yera u gɔsira Yudan mi, u nɛɛ, na ò kurɔ wi wa. Yam min tɔmbu ba maa nɛɛ, kurɔ tanɔ goo sari ben wuu mi.

²³ Yuda u nɛɛ, ò n men na, u nɛnuɔ, ye u wa kɔ. Wee, na ka nun boo kpemu ge gɔra win mi, a ò maa nùn wa. Yen sɔ, su ku de bu sun yɛɛ.

²⁴ Suru itan biru ba na ba Yuda sɔkɔwa ba nɛɛ, wunen biigii kurɔ Tamaa u kurɔ tanaru dimɔ sere u mam ten gura sua.

Ma Yuda u nɛɛ, bu nùn yaro wuun di bu dɔkɔ meni.

²⁵ Sanam mɛ ba ka nùn yariɔ wuun di, yera u gɔra bu Yuda taabu ge ka gen wɛɛ yi ka deka ye sɔkɔ, kpa bu nùn sɔ ma wi u ye kpuro mɔ, yɛron gura u mɔ.

²⁶ Ye ba ka yã ni tura, Yuda u nu gia ma u nɛɛ, kurɔ wi, u man gem kere, domi na yina n nùn nen bii Sela wɛ durɔ.

Yen biru Yuda kun maa ka nùn mennare.

²⁷ Sanam me kurɔ wi, u marubu tura yera ba wa ma sikabara ba wāa win nukurɔ. ²⁸ Ye u yiire, yera bii ben turo u noma yarama, ma marusio u noma ge sɔɔ wɛɛ wunomgii gbinisi u nɛɛ, winiwa koo gbi u yarima.

²⁹ Adama u noma ge wesia, ma wi u kun daa noma yare mi, u gbia u yarima. Yera marusio u nɛɛ, anna a ka tii swaa keniam!

Yen sɔna ba nùn yĩsiru kã Peresi. Yen tubusiana, swaa keniam. ³⁰ Yen biruwa wi ba wɛɛ wunomgii gbinisi mi, u yarima. Ma ba nùn yĩsiru kã Seraki.

Yosefu u wāa Potifaa mi

39 Isimɛliba ba ka Yosefu da Egibiti. Ma Potifaa Egibitigii u nùn dwa ben mi. Potifaa wi, u sãawa Egibiti sunɔn sina kpa kɔsobun wirugii. ² Yinni Gusunɔ u wāa ka Yosefu, ma u nùn kua tɔn barukagii. U wāa win yinni Egibitigii yenuɔ. ³ Yinni wi, u wa ma Yinni Gusunɔ u ka nùn wāa, ma u maa nùn swaa kusiamme yabu baayere sɔɔ ye u m̀. ⁴ Yen sɔ, u ka nùn nɔnu geu mɛera u nùn kua win yenuɔ sɔm kowobu kpuron wirugii, ma win ye u m̀ kpuro u nùn noma sɔndia. ⁵ Saa m̀n di u Yosefu kua win yenuɔ sɔm kowobu kpuron wirugii ma u nùn ye u m̀ kpuro noma sɔndia, Yinni Gusunɔ u win yenu ge domaru kua ka ye u m̀ kpuro yenuɔ ka gberɔ. ⁶ Potifaa wi, u ye u m̀ kpuro deri Yosefun noma sɔɔ. U n̄ maa yen gaan gari yɛ ma n̄ kun m̀ win d̄a ni u koo doke kɔwɔ baasi.

Yosefu ka Potifaa kurɔ

N wee Yosefu durɔ burɔwa. Win wasi ka win wuswaa girima m̀. ⁷ Yera sɔɔ teeru win yinnin kurɔ u nùn nɔni girari ma u nɛɛ, a de a ka man kpuna.

⁸ Adama Yosefu u yina. U kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, n wee, nen yinni u n̄ yenuɔ gāanun gari yɛ. Win ye u m̀ kpuro, nena u noma sɔndia. ⁹ U n̄ man dam kere yenu ge sɔɔ, u n̄ maa man gāanu yinari ma n̄ kun m̀ wune tɔna yèn sɔ a sãa win kurɔ. Yera kon gāa ninin bwe-seru ko kpa n̄ Gusunɔ torari?

¹⁰ Baadommawa kurɔ wi, u ra n̄ ka nùn gari yi m̀. Ka me, Yosefu u yina u ka nùn kpuna. U ku ra mam kã ba n̄ wāa sannu.

¹¹ Sɔɔ teeru Yosefu u dua dirɔ u ka win sɔmburu ko. N deema yenu gen tɔnu goo sari turuku. ¹² Yera kurɔ wi, u Yosefun bekuru nenua u nɛɛ, a ka man kpuna.

Yosefu u nùn beku te deria u duka yara tɔwɔ. ¹³ Ye kurɔ wi, u wa ma u nùn beku te deria u duka yara tɔwɔ, ¹⁴ yera u win yenugibu soka u nɛɛ, i na i wa. Heberu wi nen durɔ ka na u sun kam mɛera. U k̄i u ka man kpuna adama na wura kua tãa tãa. ¹⁵ Ye u nua na wura kua me, u man win bekuru deria u duka yara tɔwɔ.

¹⁶ Ma kurɔ wi, u beku te yii yeru kua sere win yinni u ka wurama yenuɔ. ¹⁷ Sanam me u wurama mi, kurɔ wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, yoo Heberu wi a ka sun naawa mi, u man duwi u ka man sanku. ¹⁸ Ye na wura kua, yera u man win bekuru deria u duka yara tɔwɔ.

¹⁹ Ye durɔ wi, u win kurɔn gari yi nua, yera u m̀ru besira. ²⁰ Ma u Yosefu sua u doke pirisɔm dirɔ mi ba ra sunɔn pirisɔmba doke.

Ba Yosefu pirisɔm kpɛɛ

Miya u wāa. ²¹ Adama Yinni Gusunɔ u wāa ka wi. U maa nùn domaru kua u dera u k̄i geeru wa pirisɔm kɔsobun wirugii mi. ²² Ma wirugii wi, u nùn pirisɔm be ba wāa mi kpuro noma sɔndia. Ye ba koo ko kpuro, wiya ra yen wooda wɛ. ²³ Wirugii wi, u ku ra mɛeri ye Yosefu u m̀ domi Yinni Gusunɔ u wāa ka wi. Ma u dera win ye u kua kpuro ya wɛra.

40 Yeba kpuron biru Egibiti sunɔn sɔm kowobun wirugibu yiru ba nùn torari. Turo u sãa pɛɛ kowobun wirugii, turo maa wi u ra nùn noma wɛ. ² Ma u ka be yiru ye m̀ru bara. ³ U bu doke pirisɔm kɔsobun wirugii dirɔ mi ba Yosefu kenua. ⁴ Pirisɔm kɔsobun wirugii wi, u bu Yosefu noma sɔndia u n̄ bu sɔm-buru kuamme. Ma ba sɔɔ mɛeru kua pirisɔm diru mi.

Yosefu u dosusu tubusia pirisɔm dirɔ

⁵ Yera wɔkuru garu be yiru ye, ba dosa pirisɔm diru mi. Ben baawure ka wiguu ka gen tubusianu nenem. ⁶ Ye Yosefu u na ben mi bururu u bu mɛera, yera u deema ben nuki sankire. ⁷ Ma u bu bikia u nɛɛ, amɔna been wuswaa ka burisine me gisɔ.

⁸ Ba nùn wisa ba nɛɛ, sa dosawa. Goo maa sari wi u koo sun dosu si tubusia.

Yosefu u bu sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n̄ Gusunɔwa u ra n̄ gāanu kpuron tubusianu yɛ? N̄ n̄ men na, i man been dosu si saario.

⁹ Ma wi u ra Egibiti sunɔ tam noma wɛ, u win dosu Yosefu saaria u nɛɛ, nen dosu sɔɔ wee, na resem dāru wa nen wuswaa ta kpia. Dãa te, ta kãasi ita m̀. Ma ta wɛsu kua ta binu mara nu ye. ¹¹ N deema na Egibiti sunɔn noma neni nen noma. Na resem ye wɔka na game noma ye sɔɔ. Ma na ye sua na nùn wɛ.

¹² Ma Yosefu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, dosu gen tubusianu wee. Kãasi ita ye, sɔɔ itawa mi. ¹³ N tie sɔɔ ita sunɔ u ka nun yara pirisɔm di kpa u nun wesia wunen sɔmburu sɔɔ. Kaa kpam nùn win noma wɛ nge me a ra raa ko sanam me a sãa win sɔm kowo. ¹⁴ Adama a n̄ man yaaye sanam me a doo noma wɔri. Na nun kanam, a man durom kuo a sunɔ nen gari sɔ kpa a man yara dii tenin di. ¹⁵ Domi ba man gbenawa saa Heberuban tem di, ba ka man na mini. Yen biru na n̄ maa gāanu kue ba ka man kpɛɛma pirisɔm diru mi.

¹⁶ Ye pɛɛ kowobun wirugii wi, u wa ma Yosefu u winɔn dosu ge tubusia n̄ dora, yera u nɛɛ, wee, nen dosu sɔɔ, nena maa birenu ita sɔɔwa n̄ sɔɔ ba ra pɛɛ doke. ¹⁷ Bire te ta wāa wɔllɔ, kira bwese bwesekawa wāa mi, ye ba yeesia pɛɛ doo sɔɔ. Ma gunɔsu kira ni dimɔ bire te sɔɔ, nen wiru wɔllɔ.

¹⁸ Yosefu nùn wisa u nɛɛ, gen tubusianu wee. Birenu ita ye, sɔɔ itawa mi. ¹⁹ N tie sɔɔ ita sunɔ u ka wunen wiru bura kpa bu nun sãarusia dãa wɔllɔ, gunɔsu su wunen yaa di.

²⁰ Ye n kua s̄w̄ ita ye, Egibiti sunƙ u win marubun t̄w̄ bakaru kua. Ma u s̄w̄m kowobu yiru ye yara piris̄w̄m di, u bu ȳrasia win s̄w̄m kowo be ba tien wuswaas. ²¹ Ma wi u ra n̄n̄n̄ kra w̄ē mi, u n̄n̄n̄ wesia win s̄w̄mburu s̄w̄. ²² Adama ba p̄ēē kowobun wirugii wi s̄āarusia nge mē Yosefu u raa bu tubusia. ²³ Yen biru sunƙn̄n̄ kra w̄ē wi, u Yosefu duari.

Egibiti sunƙ u dosa

41 W̄w̄ yirun biru Egibiti sunƙn̄n̄ tii u dosa. Wee u ȳ daru b̄w̄. ² Yera naa mero bure n̄n̄n̄ba yiru yi yi n̄n̄n̄ba yi yarima daarun di yi dim̄ daru b̄w̄. ³ Ma n̄ē n̄n̄n̄ba yiru ḡē maa yarima daarun di yi yi woore yi ñ waabu w̄, yi ȳra yic̄n̄n̄ baƙaƙa daru b̄w̄ mi. ⁴ Ma yi n̄ē bure yi yi n̄n̄n̄ba m̄w̄. Ma u dom yanda.

⁵ U kpam dweeya ma u dosa n̄n̄ m̄eruse. Wee, doo ḡā teeru s̄w̄, u doo wii geenu n̄n̄n̄ba yiru wa ni nu b̄m̄ m̄ s̄w̄ē s̄w̄ē. ⁶ Ma doo winu n̄n̄n̄ba yiru ganu nu maa yara nic̄n̄n̄ tem̄, ni nu sakosu s̄ā nu gbere s̄w̄ ka woon s̄. ⁷ Doo wii sako si, su doo wii geenu m̄w̄. Ma u dom yanda u deema u dosawa.

⁸ Ye n kua bururu win bw̄era kun kpun̄. U s̄w̄robu ka bwisigibu kpuro soka be ba w̄ā Egibiti. U bu win dosu si kpuro saaria. Adama baa ben turo kun kp̄ā u n̄n̄ dosu si tubusie.

⁹ Saa ye s̄w̄ra win kra w̄ē wi, u n̄n̄n̄ s̄w̄wa u n̄ē, gis̄ra na yaaya ma na tora. ¹⁰ Sanam mē a m̄ku kua ka b̄s̄e wunen s̄w̄m kowobu, ma a dera ba sun kp̄ēē ne ka p̄ēē kowobun wirugii piris̄w̄m k̄s̄obun wirugiin dir̄, ¹¹ b̄s̄e yiru ye, sa dosa w̄ku teeru. Ma bes̄n̄ baawure u win dosun tubusianu nua nge mē u dosa. ¹² N deema b̄s̄e ka Heberu bii goowa sa w̄ā mi, wi u s̄ā piris̄w̄m k̄s̄obun wirugiin yoo. Ye sa n̄n̄n̄ bes̄n̄ dosu si saaria, yera u sun si tubusia. ¹³ Ma n kua nge mē u baawure tubusia. A man wesia nen s̄w̄mburu s̄w̄, ma a dera ba p̄ēē kowobun wirugii wi s̄āarusia.

Yosefu u Egibiti sunƙn̄n̄ dosusu tubusia

¹⁴ Ye Egibiti sunƙ u nua mē, u Yosefu sokusia. Mii mii ba n̄n̄n̄ yarima piris̄w̄m dirun di, u win toburu k̄na ka win baa sansu u ȳnu k̄sa, ma u seewa u da sunƙ win mi. ¹⁵ Sunƙ u n̄n̄n̄ s̄w̄wa u n̄ē, na dosa. Goo kun kp̄ā u man dosu ge tubusie. Na maa nua a ra dosu tubusie b̄ n̄ nun gu s̄w̄wa.

¹⁶ Ma Yosefu u n̄n̄n̄ wisa u n̄ē, n̄ ñ n̄, Gusunƙwa u koo nun ge tubusia n dora.

¹⁷ Ma sunƙ u n̄ē, wee, nen dosu s̄w̄ na ȳ daru b̄w̄. ¹⁸ Yera naa mero bure n̄n̄n̄ba yiru yi yi n̄n̄n̄ba yi yarima daarun di yi dim̄ daru b̄w̄. ¹⁹ Ma n̄ē n̄n̄n̄ba yiru ḡē maa yarima daarun di yi yi woore yi ñ waabu w̄. Na ñ naa k̄simii nin bweseru waare Egibitin tem kpuro s̄w̄. ²⁰ N̄ē yi, yi n̄ē gbiikii n̄n̄n̄ba yiru yi yi n̄n̄n̄ba mi m̄w̄. ²¹ Adama ye yi yi m̄w̄ mē, a ñ kaa n mam ȳ nge yi ḡānu m̄w̄. Domi mē yi woore yellun di, meya yi woore mi. Ma na dom yanda. ²² Yen biru na kpam dosa na doo ḡā teeru s̄w̄ doo wii geenu n̄n̄n̄ba yiru wa ni nu b̄m̄ m̄ s̄w̄ē s̄w̄ē. ²³ Ma doo winu n̄n̄n̄ba

yiru ganu nu maa yara nic̄n̄n̄ tem̄ ni nu sakosu s̄ā nu gbere s̄w̄ ka woon s̄. ²⁴ Doo wii sako si, su doo wii gee ni m̄w̄ m̄w̄. Na dosu ge nen s̄w̄robu saaria adama ben goo kun man gu tubusie.

²⁵ Yosefu u n̄n̄n̄ s̄w̄wa u n̄ē, ḡā teena a dosa.

Gusunƙwa u nun s̄w̄si ye u koo ko. ²⁶ Naa mero bure n̄n̄n̄ba yiru ye, ka doo wii geenu n̄n̄n̄ba yiru ye, w̄w̄ n̄n̄n̄ba yiruwa. Ye kpuro ya s̄āawa dosu teu. ²⁷ N̄ē n̄n̄n̄ba yiru yi yi woore yi ñ waabu w̄ mi, yi yi yara yic̄n̄n̄ biru, ka doo wii sakosu n̄n̄n̄ba yiru si su gbere s̄w̄ ka woon s̄ mi, nu s̄āawa w̄w̄ n̄n̄n̄ba yiru ȳ s̄w̄ ḡw̄ra ko n̄ w̄ā. ²⁸ Gusunƙwa nun s̄w̄si ye u koo ko nge mē na raa nun s̄w̄wa, sunƙ. ²⁹ N wee, w̄w̄ n̄n̄n̄ba yiru s̄w̄, debura ko n̄ w̄ā Egibitin tem kpuro s̄w̄.

³⁰ Adama yen biru ḡw̄ra koo tem mē kpuro kra w̄w̄ n̄n̄n̄ba yiru kpa tu kp̄ā gem ka tia sere ba ñ koo maa debu ten yira wa. ³² Ye a ka dosu ge kua n̄n̄ m̄erun, Gusunƙ u k̄i a n̄ ȳ ma ya koo koorawa ya ñ maa t̄ēē. ³³ T̄ē, sunƙ, n̄ weene a bwisigii goo kasu wi u lasabu m̄, kpa a n̄n̄ ko Egibitin wirugii. ³⁴ Kpa a maa t̄mbu gabu wuna be ba koo deburun saan d̄ānu kpuro kra n̄n̄ba kpa bu nin sube teeru mwa baawuren mi. ³⁵ Kpa bu d̄ā ni kpuro menna ka wunen yiiko bu doo baƙun̄u bere biranu s̄w̄ wuu baageren s̄w̄ kpa ba n̄ nu k̄su. ³⁶ Niya nu ko n̄ berua t̄mbun s̄w̄ ba n̄ ka ḡw̄run w̄w̄ n̄n̄n̄ba yiru ye mara ye ya wee tem mē s̄w̄, kpa tu ku raa ka t̄mbu kpuro go.

Ba Yosefu kua Egibitin wirugii

³⁷ Ma Yosefun gari yi, yi Egibiti sunƙ dore ka win sina asakƙbu kpuro. ³⁸ Yera u bu bikia u n̄ē, mana sa ko maa t̄nu wa wi u Gusunƙn̄n̄ Hunde m̄ nge wini.

³⁹ Ma u Yosefu s̄w̄wa u n̄ē, nge mē Gusunƙ u nun ye kpuro s̄w̄si, goo maa sari wi u bwisi ka lasabu m̄ nge wun̄. ⁴⁰ Kon nun ko nen ȳnu ȳro. Nen t̄mbu kpuro ba koo wunen gari m̄m̄ n̄n̄ba. Nen sina ḡna t̄nawa ko na n̄ ka nun kere. ⁴¹ U maa n̄ē, wee, na nun kua Egibitin tem kpuron wirugii.

⁴² Yera u win taabu ge ga win ȳreru m̄ pota win kra mun di u Yosefu dokea win kra m̄. Ma u n̄n̄n̄ ȳā buranu sebusia. Yen biru u n̄n̄n̄ kra wuragii dokea w̄w̄. ⁴³ Ma u dera ba n̄n̄n̄ kra keke s̄w̄ ye dumi gawe ya wigia w̄w̄. Gaba n̄n̄n̄ gbiie ba m̄, i yi iro. Nge meya Egibiti sunƙ u ka Yosefu kua tem mē kpuron wirugii.

⁴⁴ Ma u kpam n̄n̄n̄ s̄w̄wa u n̄ē, n̄ Egibiti sunƙ, nena na gerua, Egibitin tem kpuro s̄w̄, goo kun kp̄ u ḡānu ko ma n̄ kun m̄ ka wunen wooda.

⁴⁵ Ma u Yosefu ȳsiru k̄ Safenati Paniaki te ta s̄ā be Egibitigibun ȳsiru. Ma u n̄n̄n̄ Potiferan bii Asinati k̄ kra. Potifera wi, u s̄āawa wuu ge ba m̄ Onin ȳku kowo. Yosefu u m̄wa w̄w̄ tena sanam mē Egibiti sunƙ u n̄n̄n̄ba kua wirugii.

Ma Yosefu u doona u da u Egibitin tem kpuro bera. ⁴⁷ Deburun w̄w̄ n̄n̄n̄ba yiru ye s̄w̄, tem mu d̄ānu kua gem gem. ⁴⁸ Yera Yosefu u wuu baageren gbean d̄ānu menna w̄w̄ n̄n̄n̄ba yiru ye s̄w̄, u nu berua wuu gen biranu s̄w̄. ⁴⁹ D̄ā ni u menna mi, nin kp̄āra banda

sere ba ñ kpě bu nin geeru gia. Nu sãawa nge yani sɛɛri.

⁵⁰ Gɔɔ ten saa yu sere na, Asinati, Potiferan bii u Yosefu bii tɔn durɔbu yiru marua. ⁵¹ Yen gbiikoowa Yosefu u yĩsiru kã Manase, u nɛɛ, domi Gusunɔ u dera na nen wahala kpuro duari ka maa nen baan yenu kpuro. ⁵² Ma u yiruse yĩsiru kã Efaraimu, u nɛɛ, domi Gusunɔ u dera na mara tem mi na nɔni swãaru wa.

⁵³ Sanam dɔɔ sanam wee, debu baka ten wɔɔ kɔɔba yiru yen baa doona Egibitin temɔ. ⁵⁴ Ma wɔɔ kɔɔba yiru gɔɔrugia ya tunuma nge mɛ Yosefu u raa gerua. Gɔɔ te, ta tem baama kpuro nɛnu, ma n kun mɔ Egibitin tem tɔna sɔɔ mi dīanu wãa. ⁵⁵ Adama ye gɔɔra ra dua mi, tɔmba Egibiti sunɔ wuri koosimɔ bu ka dīanu wan sɔɔ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu doo Yosefun mi, kpa bu ko ye u koo bu sɔɔ. ⁵⁶ Ye Yosefu u wa gɔɔra tem mɛ kpuro nɛnu, yera u bira ni kpuro wukia u tɔmbu dīanu dɔremɔ. Gɔɔ te, ta kpɛamɔ. ⁵⁷ Ma tɔmba naamɔ Egibiti tem kpuron di bu ka dīanu dwe Yosefun mi, domi gɔɔ te, ta tem kpuro neni gem gem.

Yosefun maaba dīanu dwebu da Egibitiɔ

42 Ye Yakɔbu u nua dīanu wãa Egibitiɔ, yera u win bibu bikia u nɛɛ, mban sɔɔna i mɛɛrine i ñ gãanu mɔ. ² Na nua ma Egibitiɔ dīanu wãa. Ñ n men na, i see-wi i da i sun nu dwiama kpa su wa sa n ka wãa.

³ Ma Yosefun maabu wɔkuru ba seewa ba da Egibitiɔ bu ka dīanu dwe. ⁴ Adama Yakɔbu kun wure Yosefun wɔɔ Benyamɛɛ u ka bu da domi u nɛɛ, wahala gaa ya koo ra nùn deema. ⁵ Ma ba dīa ni dwem da Egibitiɔ ka Kananiba gabu. Domi gɔɔra wãa Kananin tem kpuro sɔɔ.

Yosefu u win maabu buku buku kua

⁶ Saa ye sɔɔ, Yosefuwa u Egibitin tem kparamɔ. Wiya u tem min tɔmbu dīanu dɔrasiamɔ. Ye win maa be, ba tura mi, ba nùn yiira ba wiru tem girari. ⁷ Ye u bu wa u bu gia, adama u kua nge u ñ bu yě. Ma u bu gerusi ka dam u nɛɛ, man diya i na.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, saa Kananin tem diya sa na su ka dīanu dwe.

⁸ Adama ka mɛ, ba ñ nùn tuba. ⁹ Saa yera u yaaya dosu ge u raa kua ben sɔɔ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i nawa i ka besen tem saria mɛɛri kpa i wa mi sa dam kɔmie.

¹⁰ Ba nùn wisa ba nɛɛ, aawo, yinni, sa nawa su ka dīanu dwe. ¹¹ Tɔn turowa u besɛ kpuro mara. Gema sa gerumɔ, sa ñ sãa be ba tem saria mɛɛrim na.

¹² Adama Yosefu u bu wisa u nɛɛ, weesa, i nawa i ka wa mi sa dam kɔmie.

¹³ Ba kɔm nùn wisa ba nɛɛ, yinni, sa sãawa besɛ tɔnu wɔkura yiru. Tɔn turowa u sun mara Kananin temɔ. Besen wi u piiburu bo, wiya sa deri yenuɔ ka besen tundo, ma turo u sariru kua.

¹⁴ Yosefu kɔm bu wisa u nɛɛ, weesa i mɔ. I nawa i ka besen tem saria mɛɛri. ¹⁵ Wee nge mɛ kon ka besen laakari mɛɛri. Ì kun ka besen wɔɔ wi u wãa yenuɔ mi

nɛ, sere ka Egibiti sunɔn yĩsiru i ñ yariɔ minin di. ¹⁶ Yen sɔɔ, i besen turo gɔrio u da u ka nùn na. Bɛɛ be i tie, bu bɛɛ doke pirisɔm dirɔ. Saa ye sɔɔra sa ko wa ñ n gem na i gerumɔ. Ma n kun mɛ, sere ka Egibiti sunɔn yĩsiru, i nawa i ka tem saria mɛɛri.

¹⁷ Ma u bu kenusi pirisɔm dirɔ sɔɔ ita. ¹⁸ Sɔɔ itase tera u bu sɔɔwa u nɛɛ, na Gusunɔ nasie. Yen sɔɔ, i koowo meni kpa i wa i n ka wãa. ¹⁹ Ì n sãan na tɔn geobu, i besen turo derio diru mini. Bɛɛ be i tie kpa i ka besen tɔmbu dīanu daawa gɔɔ ten sɔɔ. ²⁰ Kpa i ka man besen wɔɔ dãako wi naawa. Saa yera kon gia ma gema i gerumɔ, kpa su bɛɛ deri i n wãa.

Ba wura mɛ, ²¹ ma ba sɔɔna ba nɛɛ, kɔsa ye sa besen wɔɔ Yosefu kua yera ya sun kɔsiemɔ tɛ, domi sa win nuku sankiranu wa. Ye u sun suuru kana sa ñ wure.

²² Rubeni u bu sɔɔwa u nɛɛ, na ñ daa bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, i ku bii wi kɔsa gaa kua? Adama i ñ nen gari wure. Wee, tɛ Gusunɔ u sun win yem bikiamɔ.

²³ Sanam mɛ ba gari yi mɔ, ba ñ yě Yosefu u ben barum kɔmɔ. Domi goowa u ra bu gari tusie. ²⁴ Ma Yosefu u bu desirari gina u da u swi.

Yosefun maaba gɔsira Kananin temɔ

Yen biru u wura u ka bu gari kua. Ma u be sɔɔ Simeɔ gɔsa u dera ba ka nùn yɔni bɔkua be kpuron nɔni biru. ²⁵ Yen biru u wooda wɛ u nɛɛ, bu ben saakiba sɔɔ dīanu yibio kpa bu ben baawuren gobi wesia win saaki sɔɔ, kpa bu be dīanu kusenu kua ni ba koo di swaa sɔɔ. Ma ba kua mɛ. ²⁶ Ma ba ben dīa ni ketekunu sɔbi ba doona.

²⁷ Swaa sɔɔ mi ba wɛre, yera ben turo u win saaki kusia u ka win keteku dīanu kɛ. Ma u deema gobi wee saaki ye sɔɔ. ²⁸ Ma u be ba tie sɔɔwa u nɛɛ, ba man nen gobi wesia. Yi wee nen saakiɔ.

Yera ba nanda ba geruna ba nɛɛ, mba Gusunɔ u sun kua yeni.

²⁹ Ma ba wure ba swaa wɔri ba tura ben tondon mi Kananin temɔ. Ba nùn sɔɔwa kpuro ye n bu deema.

³⁰ Ba nɛɛ, durɔ wi u sãa Egibitigibun wirugii u sun gerusi u nɛɛ, sa nawa su ka ben tem saria mɛɛri. ³¹ Ma sa nùn wisa sa nɛɛ, sa sãawa tɔn geobu. Sa ñ nɛ su ka ben tem saria mɛɛri. ³² Sa kɔm nùn sɔɔwa sa nɛɛ, sa sãawa tɔn turon bibu, besɛ wɔkura yiruwa a mara. Besen turo sariru kua. Wi u piiburu bo, u maa wãa yenuɔ ka wunɛ. ³³ Yera u sun wisa u nɛɛ, su nùn besen turo derio. Besɛ be sa tie, kpa su ka besen tɔmbu dīanu naawa ni nu koo bu turi gɔɔ ten sɔɔ, ³⁴ kpa su ka nùn besen wɔɔ wi u wãa yenuɔ mi naawa. Nge meya u koo be ka gia ma sa sãa tɔn geobu, sa ñ weesu mɔ, sa ñ maa sãa be ba ben tem saria mɛɛrim na. Kpa u sun besen turo wi wesia. Meya u koo be maa de su tenkuru ko ben tem mi.

³⁵ Ye ba gari yi gerua ba kpa, yera ben baawure u win saaki kusia. Be ka ben tundo ba wa wee, ben baawuren gobi yi u kɔsia yi wãa win saakiɔ. Ma berum be kpuro mwa. ³⁶ Yera Yakɔbu u nɛɛ, i ko de n nen bibu kpuro biawa. Domi wee, Yosefu u sariru kua, na maa

Simeɔ bia, tɛ i kɪ i Benyameɛ sua. Ye kpuro nɛ sɔɔra ya wɔrimɔ.

³⁷ Rubɛni u ben tundo wisa u nɛɛ, a gesi man Benyameɛ nɔmu sɔndio. Nà kun ka nùn wuramɛ, nɛn bibu yiru wee, a bu goowo.

³⁸ Yakɔbu u bu wisa u nɛɛ, nɛn bii u n̄ ka bɛɛ dɔɔ. Do-mi win mɔɔ u gu, wi turowa u man tie. Yen sɔ, wahala gaa yà n seewa ya nùn deema gɔaburu sɔɔ, nuku sankiraru ta koo ra man go, domi na tɔkɔ kua.

Yosefun maabu ba ka Benyameɛ da Egibitiɔ

43 Sanam dɔɔ sanam wee, gɔɔra dam m̀ Kananin temɔ ta dɔɔ. ²Ye Yakɔbu ka win bibu ba d̄ia ni di ba kpa, ni ba raa dweema Egibitin di mi, yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i maa wuro Egibiti mi, i sun d̄ianu fiiko dwiama.

³Yuda u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Egibitin wirugii wi, u sun sɔɔwa u sirewa u nɛɛ, su ku na win wuswaɔɔ ma sa n̄ besen kɔkɔ Benyameɛ nɛni. ⁴N̄ n men na, à n wura u sun sw̄i, sa ko da su nun d̄ianu dwiama. ⁵À n maa yina, sa n̄ dɔɔ. Domi durɔ wi, u nɛɛ, su ku ra nɛ win wuswaɔɔ ma n kun ka besen kɔkɔ wi.

⁶Ma Yakɔbu wi ba maa sokumɔ Isireli, u bu sɔɔwa u nɛɛ, gari k̄si yiren bwesera i man kua mɛ, ye i nɛɛ, i maa kɔkɔ m̄ u bɛɛ tie.

⁷Ba nùn wisa ba nɛɛ, durɔ wi, u sun bikia u sirewa u nɛɛ, amɔna sa s̄aa. Wara sun mara. Besen tundo u w̄a hunde sɔɔ? Sa maa kɔkɔ goo m̄? Ma sa nùn wisa ye u sun bikia kpuro. Amɔna sa ko n ka yɛ ma u koo nɛɛwa su ka besen kɔkɔ na.

⁸Yuda u win tundo Isireli sɔɔwa u nɛɛ, a de besen kɔkɔ wi, u ka man da kpa su doona kpa bɛɛ kpuro su ku ra gbi, bɛɛ ka wunɛ ka besen bibu. ⁹Ye n nùn deema kpuro nɛna kon ye sɔbe kpa na n s̄aa taaregii wunen mi, nà kun ka nùn wuramɛ. ¹⁰Wunen tii a wa saa m̄n di sa gari yi m̀, s̄a n dɔkɔ na, sa n gɔsirame nɔn mɛɛruse.

¹¹Isireli u gerua u nɛɛ, n̄ n men na, yà n kua tilasi, i ḡaa buranu suo ni nu s̄aa besen tem miginu ni nu n̄ w̄a Egibitiɔ i ka durɔ wi daawa, nge gum sawaram ka tim fiiko ka turare fiiko ka d̄aa marum fiiko ka tii bi ba ra soku miru. ¹²Kpa i n gobi nɛni nge mɛ i raa ka dan nɔn yiru. Ì n tura mi, kpa i bu yɔkɔ wesia yi sa deema bɛɛn saakiba sɔɔ. À ku tuba, ba yi duariwa. ¹³Yen biru i bɛɛn kɔkɔ wi suo kpa i da. ¹⁴Gusunɔ Dam kpurogii u koo de durɔ wi, u bɛɛn kɔkɔndu wa kpa u de i wurama ka Simeɔ ka Benyameɛ. Nà n kon maa bibu bian na, to, kpa n bia.

Yosefu u ka win maabu gari m̀

¹⁵Ma bii be, ba kɛɛ ni sua ka gobi yi ba raa ka dan nɔn yiru ka Benyameɛ sannu. Ma ba seewa ba swaa wɔri ba da Egibitiɔ. Ye ba tura mi, ba da Yosefun mi.

¹⁶Sanam mɛ Yosefu u bu wa ka Benyameɛ sannu, u win sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be duusio nɛn dirɔ. Yen biru a doo a yaa go. Domi sanna sa ko di sɔɔ sɔɔ ge nɛ ka be.

¹⁷Ma sɔm kowo wi, u kua nge mɛ Yosefu u nùn sɔɔwa. U ka bu da diru mi. ¹⁸Ye ba w̄a diru mi, yera berum bu mwa ba tii sɔɔwa ba nɛɛ, gobi yi ba wesia besen saakiba sɔɔ, yin s̄na ba ka sun na mini, kpa bu sun mwa ka dam ka besen ketekunu, kpa su ko ben yobu.

¹⁹Yera saa Yosefun dii kɔkɔn di ba sɔm kowo wi sɔɔwa ba nɛɛ, ²⁰yinni, a sun suuru kuo. Ye sa gbia sa na mini sa d̄ianu dwa, ²¹saa ye sa ka nu dɔɔ yenuɔ, sa ȳra swaa su ka w̄era. Yera sa besen saakiba kusia ma sa deema gobi yi sa kɔsia kpuro wee, yi w̄a besen baawuren saaki sɔɔ. Yi wee, sa ka wurama. ²²Domi sa n̄ yɛ wi u yi wesia besen saakiba sɔɔ. Mɛya sa maa ka gobi na su ka wure su d̄ianu dwe.

²³Sɔm kowo wi, u bu wisa u nɛɛ, i ku nanda, i ku wurura. Gusunɔ, bɛɛn baaban Yinniwa u bɛɛ yi k̄a. Na raa bɛɛn gobi yi mwa.

Yen biru u bu Simeɔ yarama. ²⁴Ma u bu duusia Yosefun yenuɔ u dera ba ben k̄ri kpakia, u maa ben ketekunu taka wɛ. ²⁵Ma Yosefun maa be, ba ben kɛnu sɔɔru m̀ sere u ka tunuma sɔɔ sɔɔ, domi ba nua ma sanna ba koo di ka wi. ²⁶Ye Yosefu u tunuma yera ba da ba yiira ba nùn kɛɛ ni wɛ. ²⁷Ma u ben alafia bikia u nɛɛ, bɛɛn durɔ tɔkɔ win gari i gerua mi, u bw̄a do? U w̄a hunde sɔɔ sere ka tɛ?

²⁸Ba nùn wisa ba nɛɛ, besen tundo, wunen b̄ɔɔ u w̄a hunde sɔɔ, u bw̄a do.

Ma ba kpam nùn yiira. ²⁹Ye Yosefu u nɔni seeya u win kɔkɔ Benyameɛ wa, yera u bikia u nɛɛ, bɛɛn kɔkɔ win gari i man sɔɔwa mi, wiya mini?

Ma u Benyameɛ domaru kua u nɛɛ, Gusunɔ u nun durom kua nɛn bii.

³⁰Ma u seewa fia u bu deri u da u sw̄i dii sɔɔwa, domi win kɔkɔn k̄ira nùn nɛnua too too. ³¹Ye u sw̄i u kpa, u wuba ma u yarima. Ka mɛ, u maa tii dam k̄awa u ku ka sw̄i ben wuswaɔɔ. Ma u wooda wɛ bu ka d̄ia ni na.

³²Ma u sina nɛnɛm, win maabu ka kɔkɔ maa nɛnɛm, Egibitigii be ba ra maa ka nùn di, be maa nɛnɛm. Domi Egibitigibu ba ku ra k̄a bu ka Heberuba di sannu yèn s̄ɔ ba bu garisi disigibu. ³³Yosefu u win maa be sinasia nge mɛ ba ka kerane saa gbiikoon di sere ka d̄akowɔ. Ma ba mɛɛrina ka biti ye u ka bu sinasia.

³⁴Ma ba bu d̄ia ni wɛɛm̄ ni nu w̄a Yosefun tabulu wɔkɔ, adama Benyameɛginu nu s̄awa beginun nɔn kɔkɔbu. Ma ba di ba nɔra ba nuku dobu kua.

Yosefu u win maabu yina beria ka win nɔra

44 Yosefu u win yenun sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn ben saakiba yibio nge mɛ ben baawure u koo kp̄i u sɔbe, kpa a ben baawuren gobi wesia win saakiɔ. ²Kpa a nɛn nɔra ye ba kua ka sii geesu doke ben ȳkabun saakiɔ ka sere maa win d̄ianun gobi.

Sɔm kowo wi, u kua kpuro nge mɛ Yosefu u nùn sɔɔwa. ³Bururu yam s̄areru ba bu kara ba doona ka ben ketekunu. ⁴Ye ba swaa wɔri n̄ n̄ tɛ, yera Yosefu u win sɔm kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be naa sw̄iɔy kpa a bu s̄ɔ a nɛɛ, mban s̄na ba bu gea kua ma ba k̄sa

wesia. ⁵ Ba ñ yě ma nɔra yera ne wunen yinni na ra ka tam nɔ, kpa n ka wa ye ya wee sia? Mban sɔna ba kɔsa yenin bweseru kua.

⁶ Ma sɔm kowo wi, u bu naa swii. Ye u bu naamwe, u bu gari yi sɔɔwa. ⁷ Ba nùn wisa ba nee, mban sɔna a gari yinin bweseru gerua. Sere ka Gusunɔ wi sa sãamɔn yĩsiru, sa ñ yenin bweseru kue. ⁸ Besɛ be sa ka nun gobi yi a duari besen saakiba sɔɔ naawa saa Kananin di, besera sa ko maa sii geesu ñ kun me wura gbeni wunen yinnin dirun di? ⁹ Yen sɔ, win mi a nɔra ye wa, yẽro u gbi, kpa besɛ be sa tie, su ko wunen yobu.

¹⁰ Ma sɔm kowo wi, u bu wisa u nee, ya wã ye i gerua. Adama win mi na nɔra ye wa, wi turowa u koo ko nen yoo. Bɛɛ be i tie, kpa i doona.

¹¹ Ma ben baawure u win saaki yi temɔ ka sendaru u kusia. ¹² Ma sɔm kowo wi, u na u saaki be mɛera mɛera saa bukurogian min di n ka girari ben yãkabugiaɔ. Ma u nɔra ye wa Benyameen saakiɔ. ¹³ Ma ba ben tiin yabenu nenua ba kasuka nuku sankiranun sɔ. Yera ba maa ben ketekunu sɔmunu sɔbi ba wura wuuɔ.

Yuda u suuru kanamɔ Benyameen sɔ

¹⁴ Yuda ka wigibu ba tunuma Yosefun yenuɔ ba deema u ñ gina yara. Ma ba yiira win wuswaɔɔ.

¹⁵ Yosefu u bu sɔɔwa u nee, mban bwesera i kua me. I ñ yě ma tɔnu nge ne u koo kpĩ u wa ye ya wee sia?

¹⁶ Ma Yuda nùn wisa u nee, yinni, yen yerà kon maa gere su ka yari taaren di. Domi Gusunɔ u sun wa ma sa sãa taaregibu. Tẽ a sun mɔɔ su ko wunen yobu, besɛ ka win mi ba nɔra ye wa.

¹⁷ Yera Yosefu u nee, su ku wa me bu nee, nena na yen bweseru kua. Adama win mi ba nɔra ye wa, wiya u koo ko nen yoo. Ñ n men na, bɛɛ be i tie, i gɔsiro yenuɔ ka bɔri yendu i besen tundo deema.

¹⁸ Ma Yuda u maa Yosefu susi u nee, a suuru koowo yinni, nà n maa gãanu gerua, a ku mɔru ko, domi a sãawa nge Egibitin sunɔ. ¹⁹ Yinni, wuna a sun bikia a nee, sa tundo mɔ? Sa kɔkɔ mɔ? ²⁰ Ma sa nun wisa sa nee, sa tundo mɔ u tɔkɔ kua, ka kɔkɔ turo wi ba mara tɔkɔru sɔɔ. Bii win mɔ u gu, wi turowa u tie win meron bera gia. Besen tundo wi, u maa nùn kĩ too. ²¹ Ye sa yeni gerua, yinni, ma a nee, su ka nùn na wunen mi, a nùn wa ka nɔni. ²² Ma sa wisa sa nee, n ñ koorɔ bii wi, u besen tundo deri, domi ù n nùn deri, tundo wi, u koo gbi. ²³ Ma a sun sɔɔwa a nee, sà kun ka nùn sisi, su ku ra ne wunen mi. ²⁴ Saa ye sa tura besen tondon mi, sa wunen gari yi nùn sɔɔwa. ²⁵ Sɔɔ mɛerun biru ma u nee, su gɔsiramama mini su ka maa nùn dɔanu dwia fiiko.

²⁶ Yera sa nùn wisa sa nee, sa ñ dɔɔ ma n kun mɔ ka besen kɔkɔ sannu, domi sa ñ kpẽ su na wunen wuswaɔɔ n kun ka wi. ²⁷ Ma besen tundo u sun sɔɔwa u nee, sa yě ma bibu yiruwa win kurɔ Raseli u nùn marua. ²⁸ Ben turo u yara yenun di, u ñ maa nùn wa sere ka gisɔ. U yĩiyi ma gbeeku yaa ya nùn sɛre ya kasuka. ²⁹ Yen sɔ, sà n maa nùn yiruse wi suari, ù n nua wahala gaa ya nùn deema, nuku sankiranu koo be nùn go, domi u tɔkɔ kua. ³⁰ Yen sɔ tẽ, yinni, nà n wura

besen tondon mi, bii wi sari, sa ko de durɔ tɔkɔ te, tu gbi ka nuku sankiranu bii win kĩrun sɔ. ³² Yen biru ne wi na gari mɔ mini, nena na tii bii wi sɔbi, domi na nee, nà kun ka nùn wurame, n kua nen sɔmunu sere ka baadommaɔ. ³³ Yen sɔ tẽ, na nun kanamɔ a man koowo yoo bii win ayerɔ, kpa wi ka be ba tie bu gɔsira yenuɔ. ³⁴ Domi na ñ yě amɔna kon besen tundo tusia nà n sãa bii wi sari. Gusunɔ u ku de nen nɔni yi wa kɔsa ye ya koo durɔ tɔkɔ te deema.

Yosefu u tii win maabu tusia

45 Yosefu u den kpana u tii nene Egibitigii be ba wãa mi kpuron wuswaɔɔ. Yera u wooda wẽ u nee, bu yario min di.

Ma be kpuro ba yara ba bu deri wi ka win maabu u ka tii bu tusia. ² U wura kua sere Egibitigii be ba wãa turuku mi, ba ye nua, ma ba ye sunɔn yenugibu sɔɔwa. ³ Yosefu u win maabu ka kɔkɔ wi sɔɔwa u nee, nena Yosefu. Besen baaba u wãa hunde sɔɔ?

Adama ba kpana bu nùn wisi domi berum bu mwa win wuswaɔɔ. ⁴ Ma u nee, i suuru koowo i susima nen bɔkuɔ.

Ye ba nùn susi, yera u bu sɔɔwa u nee, nena besen kɔkɔ Yosefu wi i dɔra ba ka na Egibiti mini. ⁵ Tẽ, i ku nuki sankira, i ku maa taare wẽena ye i ka man dɔra. Domi Gusunɔwa u dera na na mini n ka bɛɛ faaba ko.

⁶ Wee, gɔɔ ten wɔɔ yirusewa sa dɔɔ mini. N maa tie wɔɔ kɔkɔ yè sɔɔ goo kun kpẽ u duure u sere gẽ.

⁷ Gusunɔn sinara na ka na tem mini n ka bɛɛ dɔanu berua kpa n bɛɛ yara gɔɔ ten di n besen bweseru faaba ko. ⁸ N ñ bɛɛ i dera na na mini. Gusunɔwa u dera na na, ma u man kua Egibiti sunɔn yenu yẽro ka win ye u mɔ kpuron wirugii ka sere maa tem men wirugii. ⁹ Yen sɔ, i gɔsiro fuuku besen tondon mi, i nùn sɔ i nee, ameniwa ne win bii Yosefu na gerua, Gusunɔ u man kua Egibitin tem wirugii, u de u na fuuku. ¹⁰ Ù n na kon de u sina Goseniɔ kpa u n wãa nen bɔkuɔ, wi ka win bibu ka win debuminu ka win yãanu ka win keteba ka win ye u mɔ kpuro gesi. ¹¹ Yèn bukata u mɔ kpuro kon nùn wẽ, domi gɔɔra maa tie wɔɔ kɔkɔ. Ù n wãa nen bɔkuɔ, gɔɔ te, ta ñ maa bu goomɔ ka win yenugibu ka win ye u mɔ kpuro. ¹² Bɛɛ kpuro ka wunen tii Benyamee, i wa ka nɔni ma nena Yosefu, ne wi na ka bɛɛ gari mɔ mini. ¹³ Ñ n men na, i doo i besen tundo sɔ nge me nen yiiko ya ne Egibitiɔ ka ye i wa mini kpuro. I doo fuuku i nùn tama.

¹⁴ Yen biru Yosefu u win kɔkɔ Benyamee nenua u bɔkasi wĩirɔ, ma u swĩ. Benyameen tii u maa swĩ mi ba bɔkasine. ¹⁵ Ye u Benyamee yĩsu, yera u win maa ben baawure bɔkasi u sɔsu u ka swĩsimɔ. Yen biruwa ba ka nùn gari kua.

Egibiti sunɔ u Yakɔbu sokusia u na Egibitiɔ

¹⁶ Ye Egibiti sunɔn yenugiba nua ma Yosefun maaba tunuma, yera ya sunɔn tii ka win tɔmbu dore. ¹⁷ Ma u Yosefu sɔɔwa u nee, a wunen maa be sɔɔwa bu ben ketekunu sɔmunu sɔbio bu da Kananin temɔ ¹⁸ bu ka

bɛɛn tundo ka bɛɛn yɛnugibu na nɛn turuku. Kon bu tem gem wɛ kpa ba n dɛa geenu mɔ ba n dimɔ. ¹⁹ A maa bu sɔwɔ bu Egibitin saretiba suo bu ka da bu bɛɛn tundo ka ben kurɔbu ka ben bibu suama. ²⁰ Bu ku wurura ben ye ba koo derin sɔ, domi gɛa ni nu gea sɛa Egibiti mini, niya nu koo ko beginu.

²¹ Ma Isirelin bii be, ba kua mɛ. Yosefu u bu saretiba wɛ ma u bu dɛanu kusenu kua ni ba koo di swaaɔ nge mɛ sunɔ u gerua. ²² U ben baawure yabe kpaaru kɛ. Adama yabe kpaanu nɔwɔbuwa u Benyamɛɛ kɛ ka sii geesun gobi gooba wunɔbu (300). ²³ Ma u ben tundo Egibitin gɛa geenu mɔrisia u nu ketɛkunu wɔkuru sɔbi. U dɛanu sua u bu wɛ ka kuse ni ba koo di swaaɔ bɔ n wee Egibitiɔ. Ma u maa ni ketɛku ninu wɔkuru sɔbi.

²⁴ Yen biru u dera win maa be, ba swaa wɔri. Ma u bu sɔwɔa u nɛɛ, i suuru koowo, i ku ra sanna swaaɔ.

²⁵ Ma ba doonama saa Egibitin di ba na ben tundo Yakɔbun mi Kananinɔ. ²⁶ Ye ba tura, ba nɔn sɔwɔa ba nɛɛ, Yosefu kun gu, u wasi. Wiya u mam Egibitin tem kpuro kpare.

Ye Yakɔbu u nua mɛ, u kpana u bu wisi, domi u nɛn naane kue ye ba nɔn sɔwɔa. ²⁷ Adama ye ba nɔn kpuro saaria ye Yosefu u bu sɔwɔa, ma u saretɛ be wa be u mɔrisiama bu ka nɔn suama, yera win bwɛra den yɛmia ma win dam wurama. ²⁸ Yera u nɛɛ, wee tɛ, nɛn bii Yosefu u wɛa hunde sɔwɔ, nɛn bwɛra kpuna tɛ. Kon da n nɔn wa n sere gbi.

Yakɔbu ka win tɔmbu ba da Egibitiɔ

46 Yakɔbu wi ba mɔ Isireli u seewa u swaa wɔri ka ye u mɔ kpuro u tura Beri Sebaɔ. Miya u Gusunɔ yɔkuru kua nge mɛ win tundo Isaki u ra raa ko. ² Yera wɔkuru Gusunɔ u ka nɔn gari kua kɛsiru sɔwɔ u nɛɛ, Yakɔbu, Yakɔbu.

Ma u wura u nɛɛ, nɛ wee.

³ Ma Gusunɔ u nɛɛ, nɛna Gusunɔ, wunen tondon Yin-ni. A ku bɛrum ko, a doo Egibiti mi, domi miya kon nun ko bwese bakarun nuuru. ⁴ Nɛn tii kon ka nun da kpa n maa ka nun wurama. Yosefun nɔmu sɔwɔra kaa gbi.

⁵ Yakɔbu ka win tɔmbu kpuro ba seewa Beri Seban di, ma win biba nɔn doke saretɛ sɔwɔ ka ben tiin bibu ka ben kurɔbu. Saretɛ be, Egibiti sunɔwɔa u bu mɔrisiama bu ka bu sua. Yen biru ba ben yaa sabenu gura ka ben dukia ye ba wa Kananin temɔ. Ma ba doona Egibitiɔ, ⁷ wi ka win bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka maa win debuminu, win yɛnugibu kpuro gesi.

Yakɔbun tɔmbu

⁸ Be ba sɛa Yakɔbun bweseru be ba na Egibitiɔ, ben yɛsa wee.

Rubeni, win bii gbiikoo, ⁹ ka win bibu Enɔku ka Paalu ka Hɛsironi ka Kaami.

¹⁰ Simɛɔ ka win bibu Yɛmuɛli ka Yamini ka Ohadi ka Yakini ka Sokaa ka sere Sɔwɔlu win mɛro u sɛa Kananigii.

¹¹ Lefi maa ka wigibu Gɛɛsɔni ka Kehati ka Mɛrari.

¹² Yuda ka wigibu Eri ka Onani ka Sela ka Perɛsi ka Seraki. Adama Eri ka Onani ba gu Kananin temɔ. Ma ben wɔwɔ Perɛsi wi, u Hɛsironi mara ka Hamulu.

¹³ Isakari ka maa wigibu Tola ka Pufa ka Yoobu ka Simuroni.

¹⁴ Sabuloni maa ka wigibu Serɛdi ka Eloni ka Yalɛɛli.

¹⁵ Beni ka sere win bii tɔn kurɔ Dina ba sɛa Lean bibu be u Yakɔbu marua Padanaramuɔ. Be ka ben bibu ba sɛawa mi tɔnu tɛna ka ita.

¹⁶ Gadi ka maa wigibu Sifioni ka Hagi ka Suni ka Esi-boni ka Eri ka Arodi ka Areli.

¹⁷ Aɛɛ ka maa wigibu Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka ben sesu Seraki. Ma Beria u Heberu mara ka Maakieli.

¹⁸ Bera ba sɛa Yakɔbun bweseru be ba maa marura Silipan min di. Be kpuro ba sɛawa tɔnu wɔkura nɔwɔbu ka tia. Silipa wi, u sɛawa Lean yoo wi Labani win tundo u nɔn wɛ.

¹⁹ Yosefu ka Benyamɛɛwa ba sɛa Raselin bibu.

²⁰ Yosefu u wɛawa Egibitiɔ u ka Manase ka Efaraimu mara. Bii ben meron yɛsira Asinati. U sɛawa Potifera, Onin yɔku kowon bii. ²¹ Ma Benyamɛɛ u seewa u Bela mara ka Bekɛɛ ka Asibeli ka Gera ka Namani ka Ehi ka Rɔsi ka Mupimu ka Hupimu ka Aadu. ²² Be ba sɛa Yakɔbun bweseru be ba maa marura Raselin min di, bera mi. Be kpuro ba kuawa tɔnu wɔkura nɛɛ.

²³ Biliha u bibu yiru mara, beya Danu ka Nɛfitali. Danu u seewa u Husimu mara.

²⁴ Nɛfitali u maa seewa u Yasɛɛli ka Guni ka Yesɛɛ ka Silɛmu mara.

²⁵ Bera ba sɛa Yakɔbun bweseru be ba maa marura Bilihan min di. Be kpuro ba sɛawa mi tɔmbu nɔwɔba yiru. Biliha wi, u sɛawa Raselin yoo wi Labani win tundo u nɔn wɛ.

²⁶ Tɔn be ba ka Yakɔbu da Egibitiɔ be ba sɛa win tiin yɛm, ba sɛawa tɔnu wata ka nɔwɔba tia, win bibun kurɔbu baasi. ²⁷ N deema Yosefu u maa bibu yiru mara Egibiti mi. Ma Yakɔbun tɔmbu be ba sɛa win yɛm ba ka wɛa Egibitiɔ, ben geera kua tɔnu wata ka wɔkuru.

Yakɔbu ka win tɔmbu Egibitiɔ

²⁸ Ye ba sisi mi, yera Yakɔbu u Yuda gɔra u da u Yosefu sɔ ma u dɔwɔ Goseni gia. ²⁹ Ma Yosefu u win kɛkɛ ye dumi gawe dua u ka da Goseniɔ u ka win tundo Isireli yinna. Ye ba yinna u nɔn gaba wɛirɔ u bɔkasi ma u swɛisi n ka tɛ. ³⁰ Ma Yakɔbu wi ba maa sokumu Isireli, u Yosefu sɔwɔa u nɛɛ, baa nɔn gu gisɔ, ya n taare, domi na wunen wuswaa wa, na maa wa ma a wɛa hunde sɔwɔ.

³¹ Yera Yosefu u win maabu ka sere maa win tondon yɛnugii be ba tie sɔwɔa u nɛɛ, na kon da n sunɔ nɔwɔsɛa ma bɛɛ nɛn tondon yɛnugibu i tunuma, bɛɛ be i raa wɛa Kananin temɔ. ³² Kon nɔn sɔ ma yaa sabenu sɔmbura i ra ko. I maa ka bɛɛn yɛanu ka bɛɛn ketɛba na, ka sere bɛɛn ye i mɔ kpuro. ³³ Yen sɔ, u nɔn da bɛɛ bikia u nɛɛ, ³⁴ sɔmbu terɔ i ra ko, i nɔn wisio i nɛɛ, yaa sabenu nɔwɔriba bu sɛa bɛɛn sɔmburu saa bɛɛn birun

di sere ka gisɔ, bɛɛ ka bɛɛn baababa. Nge meya i ko wa i ka sina Gosenin temɔ, domi Egibitigiba ku ra sabe kparobu kã.

47 Yen biruwa Yosefu u win maa ben nɔɔɔba sua ba da Egibiti sunɔn mi. Ma Yosefu u nɔn sɔɔɔwa u nɛɛ, nen maabu ka nen tundo ba na saa Kananin tem di ka ben yãanu ka ben ketɛba ka ben ye ba mɔ kpuro. Wee, ba wãa Gosenin temɔ.

Ma u win maa be Egibiti sunɔ tusia. ³ Sunɔ wi, u bu bikia u nɛɛ, sɔmbu terã i ra ko.

Ba nɔn wisa ba nɛɛ, yaa sabena sa ra kpare, yinni. Meya maa bɛɛn baababan tii. ⁴ Ba maa nɛɛ, sa nawa su ka sina tem mi, domi yaka bekusu sari si bɛɛn yaa sabenu koo di, yɛn sɔ gɔɔ te, ta Kananin tem neni. Yen sɔna sa nun kanamɔ a de su sina Gosenin temɔ.

⁵ Yera sunɔ wi, u Yosefu sɔɔɔwa u nɛɛ, wee, wunen tundo ka wunen maabu ba wɔma wunen mi. ⁶ Egibitin tem kpuro wee wunen nɔmɔ. A de bu sina Gosenin, domi min tema mu gea sãa. A n maa yɛ gaba kparabun hania mɔ be sɔɔ, a bu nen yaa sabenu nɔmu sɔndio.

⁷ Yen biru Yosefu u ka win tundo Yakɔbu da Egibiti sunɔn mi, ba tɔbirina. Ma Yakɔbu u sunɔ wi domaru kua. ⁸ Yera sunɔ u nɔn bikia u nɛɛ, wunen wɔɔ nyewa mini.

⁹ Yakɔbu u nɔn wisa u nɛɛ, nen wɔɔ wunaa teeru ka wɔkura mi, mìn di na handunia dua, na maa sirenewa. Nen wɔɔ ga n dabi, ga n maa nuku dobu mɔ, meya ga n maa nen baababaguu tura ge ba kua sanam mɛ ba wãa hunde sɔɔ.

¹⁰ Ma Yakɔbu u kpam sunɔ domaru kua ba sere yara win min di.

¹¹ Yosefu u win tundo ka win maabu sin yeru kua, u bu tem wɛ Ramusesin bera gia mi n gea bo Egibitin tem sɔɔ, nge mɛ sunɔ u raa nɔn sɔɔɔwa u ko. ¹² Ma u win tondon yenugii be kpuro dɛanu wɛ nge mɛ ben geera nɛ.

Gɔɔ bakaru

¹³ Sanam dɔɔ sanam wee, gɔɔra kpɛa tem mɛ sɔɔ. Baa dɛa bura kun maa wãa. Egibitigibu ka Kananiba ba wururawa kpuro gɔɔ ten sɔ. ¹⁴ Ba ka ben gobi kpuro dɛanu dwa. Ma Yosefu u gobi yi menna u yi sunɔn yenuɔ. ¹⁵ Sanam mɛ gobi kpa Egibiti ka Kanani, Egibitigibu kpuro ba na ba Yosefu deema ba nɛɛ, a sun dɛanu wɛɛma. Mban sɔna sa ko gbi a n sun mɛera, domi bɛɛn gobi kpa.

¹⁶ Yosefu u bu sɔɔɔwa u nɛɛ, i kun gobi mɔ, i man bɛɛn yaa sabenu wɛɛma kpa n bɛɛ dɛanu wɛ.

¹⁷ Ba ka ben dumi ka yãanu ka bonu ka nɛɛ ka ketɛkunu Yosefu naawa. Ma u ka ye kpuro bu dɛanu kɔsina. Nge meya ba ka ben sabenu kpuro dɛanu kɔsina wɔɔ ge. ¹⁸ Ye wɔɔ ge, ga doona, ba kpam na Yosefun mi, ba nɛɛ, yinni, sa n kpɛ su nun gãanu berua. Bɛɛn gobi kpa, bɛɛn yaa sabenu kpuro maa wãa wunen mi. A yɛ ma gãanu kun maa sun tie ma n kun mɔ bɛɛn wasi ka bɛɛn gbea. ¹⁹ Mban sɔna kaa n sun mɛera sa n gbi, kpa bɛɛn gbea ye kam ko. Yen sɔ, a

ka sun dɛanu kɔsina kpa bɛɛn gbea ye ko sunɔgia kpa su ko win yobu. A sun dɛa bweseru wɛɛɔ su duure ni sa ko ra di sa n ka wãa, kpa gbea ye, ye ku ko gbee di-inu.

²⁰ Ma Yosefu u Egibitigibun gbea kpuro sunɔ dwia, domi gɔɔra dera ba nɔn ye dɔre. Yera tem mɛ kpuro mu kua sunɔgim. ²¹ Ma Yosefu u tɔmbu kpuro yarinasia u bu yoo sɔmburu koosia Egibitin tem kpuro sɔɔ. ²² Adama u n yãku kowobun gbea dwa, domi Egibiti sunɔ u wooda gaa mɔ ye ya dera u ra bu dɛanu wɛ. Yen sɔna ba n ben gbea dɔre.

²³ Ma Yosefu u tɔmbu sɔɔɔwa u nɛɛ, gisɔ na bɛɛ dwa bɛɛ ka bɛɛn gbea i kua sunɔn yobu. Wee, na bɛɛ dɛa bweseru wɛɛmɔ i ka duure gbea ye sɔɔ. ²⁴ Sanam mɛ dɛanu ra ye, i nu bɔnu koowo suba nɔɔɔba, i sunɔ sube teeru wɛ kpa i suba nɛɛ tii yiiya. Mi sɔɔra ko i bweseru wuna i ka duure kpa i ye ya tie di, bɛɛ ka bɛɛn tɔmbu.

²⁵ Ma ba nɛɛ, wunen durom mɛ, mu sun faaba kua. Tɛ sa ko ko sunɔn yobu.

²⁶ Nge meya Yosefu u ka wooda yeni yi, ye ya nɛɛ, ba n da Egibitin gbean dɛanu bɔnu ko suba nɔɔɔba kpa sube teeru tu ko sunɔgiru. Wooda ye, ya wãa sere ka gisɔ. Yãku kowobun gbea tɔnawa ya n kue wigia.

Ye Yakɔbu u kɛ bu nɔn kua u n gu

²⁷ Yakɔbu wi ba maa sokumɔ Isireli ka wigibu ba sina Egibitin temɔ Gosenin bera gia. Ba dukia kpaasinamɔ mi, ba maruramɔ ba dabiama. ²⁸ Yakɔbu u kua wɔɔ wɔkura nɔɔɔba ka yiru Egibitin temɔ. Ma win wãarun sanam kpuro mu kua wɔɔ wunaa weeru ka nɔɔba yiru.

²⁹ Ye win gɔɔ turuku kua, u win bii Yosefu soka u nɔn sɔɔɔwa u nɛɛ, nã n wunen kii geeru wa, na nun kanamɔ, a wunen nɔmu dokeo nen tɔɔɔ a ka bɔre ma a n man sikumɔ Egibitin tem mini. ³⁰ Sanam mɛ kon kpuna n gbi n nen baababa deema, a nen goru suo a ka yari Egibitin di kpa a tu sike ben sikaɔ.

Yosefu u nɔn wisa u nɛɛ, kon ko nge mɛ a gerua.

³¹ Yakɔbu nɛɛ, a bɔruo.

Ma Yosefu u bɔrua. Yen biru Yakɔbu u yiira win kpin yerun wiru gia u Gusunɔ siara.

Yakɔbu u Efaraimu ka Manase domaru kua

48 Yeniba kpuron biru ba na ba Yosefu sɔɔɔwa ma win tundo kun bwãa do. Yera u win bibu yiru Manase ka Efaraimu sua ba da mi. ² Ye ba Yakɔbu nɔɔɔsia ma win bii Yosefu u na win mi, yera u kookari kua u seewa u sina win kpinu wɔɔɔ. ³ Ma u Yosefu sɔɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ Dam kpurogii u man kure Lusio Kananin temɔ ma u man domaru kua. ⁴ U nɛɛ, kon marura n dabiya kpa n ko bwese dabirun nuuru kpa u nen bibun bweseru tem mɛ wɛ ba n mu mɔ sere ka baadomma. ⁵ Tɛ, Yosefu, wunen bibu yiru beni, Manase ka Efaraimu be ba nun marua Egibitin tem mini n ka sere nun swiima mi, ba kua nɛgibu. Na bu mɛera nge Rubeni ka Simeɔ. ⁶ Adama bii be a mara benin biru, bera ba ko n sãa wunɛgibu. Ben maabun yiisa ba koo ka tubi di. ⁷ Na yeni mɔwa yɛn sɔ na

wunen mero Raseli kī. Ye sa wee Padanin di u man gbi-iriwa swaaw Kananin temɔ ye n tie fiiko su ka Efarata du. Miya na nùn sika. Efarata yera ba m̀ Betelehemu.

⁸ Ma Isireli u Yosefun bibu m̀era u n̄e, berà mini.

⁹ Yosefu u win tundo wisa u n̄e, nen biba mi, be Gusunɔ u man k̄a.

Ma Isireli u n̄e, a de bu susima nen b̄kuɔ kpa n bu domaru kua.

¹⁰ N deema Isirelin n̄ni dam dwiia t̄kɔrun s̄. U ñ maa kp̄e u yam wa s̄a s̄a. Yen s̄na Yosefu u bu susia win b̄kuɔ. Ma Isireli u ben baawure b̄kasi u s̄-su. ¹¹ U Yosefu s̄ɔwa u n̄e, na ñ daa maa ȳiyɔ n nun wa. N wee, sere ka wunen bibɔ Gusunɔ u dera na wa.

¹² Ma Yosefu u bii be seeya saa win tondon taarun k̄kɔrun di, ma win tii u yiira win wuswaaw u siriru tem tura. ¹³ Yen biru u Efaraimu ȳrasia Isirelin n̄m d̄warɔ, Manase maa win n̄m geuɔ.

¹⁴ Adama Isireli u win n̄m geu demia u s̄ndi Efaraimun wirɔ wi u s̄a ȳakabu. Ma u win n̄m d̄waru s̄ndi Manasen wirɔ. N deema Isireli u ȳe s̄a s̄a ye u m̄. U ȳe ma Manasewa u s̄a yeruma. ¹⁵ Ma u Yosefu domaru kua u n̄e,

Gusunɔ win wuswaaw nen baababa Aburhamu ka Isaki ba ben w̄aru di,
wiya u man kpara saa nen marubun di sere ka gisɔ.

¹⁶ Win grado u maa man w̄ra k̄sa kpuron di.

Gusunɔ wiya u koo wunen bii beni domaru kua.
Nen ȳsiru ka nen baababa Aburhamu ka Isakin ȳsina ba koo ka bu soku,
kpa bu marura bu d̄bia.

¹⁷ Sanam m̄e Yosefu u wa ma win tundo u win n̄m geu s̄ndi Efaraimun wirɔ, win nukura kun dore, yera u n̄m ge n̄nua u gawa Efaraimun wirun di u s̄ndi Manasen wirɔ. ¹⁸ Ma u nùn s̄ɔwa u n̄e, n ñ m̄e baaba, domi winiwa u s̄a yeruma. A wunen n̄m geu s̄ndio win wirɔ.

¹⁹ Adama u yina u n̄e, na ȳe m̄e, nen bii, na ȳe. Win tii u koo maa ko bwese bakarun nuuru. Adama win w̄kɔ koo nùn kera. Wiya u koo ko bwese dabinun nuuru.

²⁰ U bu domaru kua d̄ma te, u n̄e, Isireliba b̄ n domaru m̀, b̄en ȳsa ba koo ka ko bu n̄e, Gusunɔ u nun koowo nge Efaraimu ka Manase.

Nge meya u ka Efaraimu gbiisia. ²¹ Ma Isireli u Yosefu s̄ɔwa u n̄e, wee, na ḡɔ turuku kua. Adama Gusunɔ u ko n ka b̄e w̄a kpa u ka b̄e wura b̄en baababan temɔ. ²² Miya kon nun tem gam sosia m̄e na ñ wunen maabu ka w̄kɔ w̄em̄. Tem m̄e, mu s̄awa m̄e na mwa Am̄reban n̄man di ka takobi ka tendu.

Yakɔbun gari d̄aki

49 Yen biru Yakɔbu u win bibu soka u n̄e,
i mennama kpa n b̄e s̄

ye n koo b̄e deema amen biru.

² I na i n̄n bibu, i man swaa dakio.

³ Rubeni, wun̄e nen bii yeruma, a s̄awa nen dam.
Wuna na mara nen aluwaasiru s̄.

Wuna a yiiko ka dam bo nen bibu s̄.

⁴ Adama a s̄awa nge nim tora, a ñ gaya m̄.
Yen s̄na a ñ kaa ko wunen w̄kɔw̄kɔ bun wirugii.

Domi a ka nen kurɔ Biliha kpuna,
a nen kpin yeru disi doke.

⁵ Wun̄e Simeɔ ka Lefi, daa tia i m̄.

I ra b̄en takobi suewa ka gbana i ka k̄sa ko.

⁶ B̄en m̄ɔrun s̄ i t̄mbu go.

B̄en nuku k̄surun s̄

i ket̄e kinenun naa s̄inu b̄kɔra.

Yen s̄, nen ḡru gu ku raa du

b̄en kankam wesianɔ s̄.

Nen bw̄era yu ku raa ka b̄e m̄enne.

⁷ B̄en m̄ru yu ko b̄rura ȳen s̄ ya s̄a gbanagia.

Me ya maa ka b̄en nuku gbisibu ȳen s̄ bu ñ w̄kɔw̄kɔn du m̄.

I ko n yarinewa b̄en tem kpuro s̄.

⁸ Wun̄e maa Yuda, wunen maabu ka w̄kɔw̄kɔ ba koo nun siara.

Kaa wunen yibereban w̄inu taare.

Wunen tundo bisibu ba koo nun yirawa.

⁹ Yuda nen bii, a s̄awa nge gbee sunɔ kp̄em̄bu,

ge ga yaa gooma ga wee,

kpa gu kpam wura gu yaa s̄kiria.

A s̄e nge gbee sunɔ mero.

Wara koo k̄aku u nun besu.

¹⁰ Banda kun doonɔ wunen bweserun di.

Sina b̄ra kun kisiramɔ wunen n̄mun di,
sere Silo ù n tunuma,

kpa bwesenu kpuro nu nùn m̄em k̄kwa.

¹¹ Wunen res̄em ya koo kuura

sere a wunen ket̄eku ka gen buu s̄ri mi.

Yen marum mu koo nun tam w̄e mu n kp̄a

sere a ka mu wunen ȳnu tea nge nim.

¹² Kpa wunen n̄ni yi n s̄ri tam m̄en s̄.

Kpa wunen donnu nu n buriri bom bekum s̄.

¹³ Wun̄e maa Sabuloni, kaa n w̄awa nim w̄kun goorɔ mi goo nimkusu ra ȳre.

Wunen tem mu ko n teriewa sere Sidoni gia.

¹⁴ Isakari, wun̄e a s̄awa nge ket̄eku damguu.

A ra k̄a a n w̄a tem n̄ɔ bura yenun baaba s̄.

¹⁵ A wa ma mi a w̄e n w̄.

Tem m̄e, mu maa gea s̄a.

Yen s̄na a wura a s̄munu sua kpa a yoo s̄mburu ko.

¹⁶ Wun̄e maa Danu, wuna kaa n da wunen bweserun gari wunane Isireliban suunu s̄.

¹⁷ Kaa n s̄awa nge sur̄k̄ru swaa s̄,

te ta dumin naa s̄inu dw̄em̄,

maas̄bu bu ka fukura yin w̄llun di.

¹⁸ Yinni Gusunɔ, na wunen faaba ȳiyɔ.

¹⁹ Wun̄e maa Gadi, w̄r̄ɔ dabira ta koo nun w̄ri,
adama kaa bu kamia a gira.

²⁰ Asēe, wun̄e maa, wunen tem mu ko n d̄ia geenu m̄.

Sina dima kaa n da di.

²¹ Wun̄e maa Nefitali, a s̄awa nge gina ye ya tii m̄ru k̄i,

ya maa bii buranu marumɔ.
²² Wunɛ Yosefu, a sãawa nge keteku gbeeku ge ga wãa bwian bɔkuɔ.
 A sãawa nge keteku buu ge ga wãa guurun gãarɔ.
²³ Yiberɛba ba nun ɔɔ kuura,
 ba nun wɔri ka mɔru,
 ba nun sɛɛnu twee.
²⁴ Adama wunen tenda kun wurure
 yɛn sɔ nen Yinni, Gusunɔ Dam kpurogii, u wunen
 nɔma dam kãa.
 Wi, wi u Isireliba kpare,
 u bu ganua nge kpee bakaru,
²⁵ wiya u koo nun somi u nun domaru kua,
 kpa gura yu nun nɛɛya,
 kpa nim mu n yiba bwiiyɔ yi a mɔ wunen tem ɔɔ.
 U koo maa wunen kurɔbu ko bii merobu,
 kpa wunen sabenu nu ma.
²⁶ Wunen domaru ta koo wunen baababagiru kera.
 Ta kpã ta guunu kpuro kere.
 Doma te, ta ko n nun wãasiwa, Yosefu,
 wunɛ wi a sãa nenem wunen maabu ɔɔ.
²⁷ Wunɛ maa Benyamɛɛ, a sãawa nge demaku
 ge ga ra n yaa goomɔ bururu ka yoka ga n temmɔ.
²⁸ Nge mɛya Isireli u ka win bibu domaru kua nen-
 nenka. Ye u maa bu sɔɔwa, yera mi. Bii beya ba kua
 win bwese kerɔ wɔkura yiru ye.

Yakɔbun ɔɔ

²⁹ Yen biru Yakɔbu u win bibu yiire u nɛɛ, na ɔɔ n
 nen tɔmbu deema ɔɔɔ. I man sikuo nen baababan
 sikiri, kpee wɔru ɔɔ ge ga wãa Eforoni Hetin gberɔ.
³⁰ Kpee wɔru gera ga wãa Makpelaɔ gberɔ, Manden
 deedeeru Kananin temɔ. Gbee tera Aburahamu u dwa
 Eforoni Hetin mi, tu ka ko win tɔmbun siku yeru.
³¹ Miya ba Aburahamu sikua ka win kurɔ Saaraa, ka
 maa Isaki ka win kurɔ Rebeka. Miya na maa Lea
 sikua. ³² Ba gbee te ka ten kpee wɔru ge dwawa
 Hetiban mi.
³³ Sanam mɛ Yakɔbu u win bibu gari yi sɔɔwa u kpa,
 yera u win naasu sua u sɔndi kpin yeru wɔllɔ ma u gu
 u da u win baababa deema.

Yakɔbun sikubu

50 Yera Yosefu u da u win tundo sɛre u swiisimɔ.
² Ma u win tiin doktoroba yiire bu win tondon
 goru tim sawa tu ku ka kɔsi. Ma ba tu tim mɛ sawamɔ
³ n ka kua sɔɔ weeru. Egibitigiba ɔɔ wooru sina sere
 sɔɔ wata ka wɔkuru.
⁴ Sanam mɛ ba ɔɔ woo ten baa kpa, Yosefu u Egibiti
 sunɔn yɛnugibu sɔɔwa u nɛɛ, i suuru koowo, nã n kii
 geeru wa beɛn mi, na kii i man sunɔn sɔɔwa i nɛɛ, ⁵ nen
 tundo u ka man arukawani bɔkuɔ u nɛɛ, wee, u koo
 gbi. Ma u man bɔrusia u nɛɛ, ù n gu, n ka nùn doo n
 sike siki te u gba ɔɔ Kananin temɔ. Yen sɔna na kii n
 da mi, n nùn sike, kpa n ɔɔsirama.
⁶ Yera sunɔn u nùn wisa u nɛɛ, a seewo a da a wunen
 tundo sike nge mɛ u nun bɔrusia. ⁷ Yosefu u seewa u

da u ka win tundo sike. Egibiti sunɔn ɔɔm koowo
 kpuro ba nùn swii ka win yɛnugibu wirugibu ka Egibitin
 wirugibu ⁸ ka Yosefun yɛnugibu ka win maabu ka
 wɔɔ, win tondon yɛnugibu kpuro gesi. Bibu ka yãanu
 ka ketɛba tɔnawa ba deri Goseniɔ. ⁹ Kɛkɛ be dumi
 gawe ka maasɔbu ba maa Yosefu swii sere tɔn wɔru
 ge, ga kpɛa n banda.

¹⁰ Ye ba tura doo soo yerɔ te ba ra soku Atadi, Yu-
 udenin daarun guruɔ, miya ba ɔɔguru sua tãa tãa ba
 ɔɔ wuri mɔ. Ma Yosefu u win tondon ɔɔ wooru sina
 mi, sɔɔ wɔɔba yiru. ¹¹ Kananin temgibu ba ɔɔ woo te
 wa Atadin doo soo yeru mi, ma ba nɛɛ, wee,
 Egibitigibu ba ko n damgii goon ɔɔ mɔ.

Yen sɔna ba doo soo yee te soka Abeli Misiraimu ka
 ben barum. Ta wãawa Yuudenin daarun guruɔ.

¹² Nge mɛya Yakɔbun biba kua ye u bu yiire. ¹³ Ba
 win goru sua ba ka da Kananin temɔ ba sikua kpee
 wɔru ɔɔ Makpelaɔ. Kpee wɔru ge, ga wãa gberu garu
 ɔɔ Manden deedeeru te Aburahamu u dwa Eforoni
 Hetin mi, tu ka ko win tɔmbun siku yeru.

¹⁴ Ye Yosefu u win tundo sikua u kpa, u ɔɔsirama
 Egibitiɔ ka win maabu ka be ba ka nùn da kpuro.

Yosefu ka win maabu Yakɔbun ɔɔɔn biru

¹⁵ Ye Yosefun maaba wa ben tundo u gu, yera ba
 nɛɛ, ɔɔkɔkudo Yosefu koo sun tusi kpa u sun kɔsa
 kpuro kɔsie ye sa raa nùn kua. ¹⁶ Ma ba nùn ɔɔria ba
 nɛɛ, beɛn tundo u sere gbi u sun wooda yeni wɛ ¹⁷ u
 nɛɛ, su nun gari yini sɔ, a be gem mɔ, a ka sun suuru
 koowo a beɛn durum ye kpuron gari wunɔ wunen
 ɔɔrun di, domi sa nun torari. Yen sɔ, a sun suuru kuo
 beɛe be sa Gusunɔ, wunen baaban Yinni sãamɔ.

Sanam mɛ Yosefu u gari yini nua u swi. ¹⁸ Yera win
 maa ben tii ba da ba yiira win wuswaɔ ba nɛɛ, a sun
 garisio wunen yobu.

¹⁹ Ma Yosefu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku berum ko, na ñ
 Gusunɔ. ²⁰ Kɔsa i raa bwisika i man kua, adama
 Gusunɔ u kɔsa ye ɔɔsia gea u ka tɔn dabinu faaba kua
 nge mɛ sa waamɔ gisɔ. ²¹ Ñ n men na, i ku berum ko,
 kon beɛ ka beɛn bibu ɔɔɔri.

Ma u bu nukuru yemiasia ka gari dori.

²² Yosefu u sina Egibitiɔ wi ka win tondon yɛnugibu.
 Win wãarun sanam kpuro kuawa wɔɔ wunɔbu ka
 wɔkuru (110). ²³ U Efaraimun bibu wa sere ka win de-
 bumini. Mɛya u maa Manasen bii Makirin bibu wa u
 sɔndi win taarɔ.

²⁴ Yen biru u win maabu sɔɔwa u nɛɛ, na kon gbi
 adama Gusunɔ u koo na u beɛ yara tem men di, kpa u
 ka beɛ da tem mɛ ɔɔ, mɛn ɔɔ mweeru u Aburahamu
 ka Isaki ka Yakɔbu kua. ²⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i
 bɔruo ma Gusunɔ ù n na u beɛ yara mi n toma minin
 di, i ko nen kukunu sua i ka doona.

²⁶ Yosefu u kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru u ka
 kpuna u gu. Yera ba win goru tim sawa ba doke
 kpakororu ɔɔ Egibitiɔ.

Yaribu

Ba tire te soka Yaribu yèn sã tera ta sun sãwã nge me Gusunɔ u ka Isireliba yara Egibitin di mi ba yoru dimɔ. N deema gɔwã ta ka Isireliba da Egibiti mi. Gɔwã ten biru, ba sina mi, ba marura. Adama amen biru Egibitin sunɔ u bu yoru diisia, ma Gusunɔ u ben weeweenu nua. Yera u kparo goo gɔsa be sɔw, u ka bu yara yoo ten di. Kparo wiya Mɔwisi. Nɔni swãa dabira Yinni Gusunɔ u Egibitigibu kpɛɛ ba sere wura ba Isireli be yõsu. Ma ba yara Egibitin min di. Ba da ba wãa gɔbaburɔ. Miya u wure u gerua u sire ma ba ko n sãa win tɔmbu. Adama ba nùn mem nɔw sariru koosi nɔw dabinu. Sanam me Mɔwisi u yɔwɔ Sinain guurɔ Yinni Gusunɔ u nùn woodaba wɛ ka sere maa win kuu bekurugirun kpunaa. Tire ten wii goberu ta ka kuu bekurugii ten sɔmburu yã.

Tire ten kpunaa

1. Mɔwisin marubu ka win sokuru Gusunɔw sɔmburu sɔw, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Gusunɔ u Isireliba yara yorun di, wiru 5n di sere wiru 18.
3. Gusunɔ u ka Isireliba arukawani bɔkua, wiru 19n di sere wiru 31.
4. Isireliba ba mem nɔw sariru kua, wiru 32n di sere wiru 33:6.
5. Gusunɔ u wãa Isireliban suunu sɔw, wiru 33:7n di sere wiru 34.
6. Swaa ye Isireliba ba koo swii bu ka ben toranun suuru wa, wiru 35n di sere wiru 40.

GUSUNɔ U ISIRELIBA YARA EGIBITIN DI

Isireliba ba yoru dimɔ Egibitiɔ

1 Yakɔbu wi ba maa sokumɔ Isireli, win bibun yĩsa wee, be ba ka nùn na Egibitiɔ, ben baawure ka win kurɔ ka bibu. ²Beya Rubeni ka Simeɔ ka Lefi ka Yuda ³ka Isakari ka Sabuloni ka Benyameɛ ⁴ka Danu ka Nefitali ka Gadi ka Aseɛ. ⁵Yakɔbun bibu ka win debumii ni, ba sãawa tɔnu wata ka wɔkuru. N deema Yosefu, wi, u wãa Egibitiɔ sanam me. ⁶Sanam dɔw sanam wure Yosefu ka win maabu ka be ba wãa win waati sɔw kpuro ba gu. ⁷Ma Isirelin bii be, ba marura ba dabia ba teria ba yiba tem me sɔw ba kua damgibu.

⁸Yen biru sunɔ kpao u bandu di wi u kun Yosefun wãarun gari gɛɛ yɛ. ⁹Yera u win tɔmbu sɔwɔ u nɛɛ, Isireliba wee, ba sun dabiru kere ba maa sun dam kere. N n men na, kari baka sa tii derie. ¹⁰Tabu bũ n da seewa ba koo besen wɛrɔbu somi bu ka sun tabu ko. Bã n kpa bu sere sun kisirari bu doona. Yen sã, i de su bu bwisi gɛɛ kasua su ka ben marubu yĩrasia kpa bu ku maa dabiru sosi.

¹¹Ma ba bu sɔman wirugibu gɔsia be ba koo bu yoo sɔm sɛsɔginu koosia. Nge meya ba kua ba ka wuu marosu bana si ba sokumɔ Pitomu ka Ramusesi, si su kua Egibiti sunɔw dukia beru yenu. ¹²Adama nge me ba bu nɔni sɔwɔ, nge meya ba maa dabiama ba sosimɔ. Ma Egibitigibu ba bu tusa n banda. ¹³Ma ba bu yoo sɔmburu doke. ¹⁴Ba birikiba muramɔ ka sɔndu, ba maa gbee sɔma baayere mɔ. Ma ben wãara sɛsia domi ka nuku kɔsura ba ka bu sɔma ye kpuro koosiamɔ.

Egibiti sunɔ u Isireliba nɔni sɔwɔ

¹⁵Ma Egibiti sunɔ u Heberuban marusio beni, Sifira ka Pua sɔwɔ u nɛɛ, ¹⁶ì n Heberuban kurɔbu marusiamɔ, ì n wa bii tɔn durɔwa ba mara, i nùn goowo. N n tɔn kurɔn na, i nùn derio u n wãa.

¹⁷Adama marusio be, ba Gusunɔ nasie. Yen sãna ba ñ kue nge me sunɔ wi, u bu yiire. Ba bii be kpuro deri-wa. ¹⁸Ma u bu soka u nɛɛ, mban sãna i ka kua me, i dera bii be, ba wãa.

¹⁹Marusio be, ba nùn wisa ba nɛɛ, Heberuban kurɔbu ba ñ sãa nge Egibitigibu. Ben wasi yi sãu. Ba ra mawa su sere tunuma.

²⁰Ma Gusunɔ u marusio be durom kua u ben tii bibu kã yèn sã ba nùn nasie. Meya maa Heberu be, ba dabiama ba dam sosimɔ. ²²Ma Egibiti sunɔ u win tɔmbu kpuro wooda wɛ u nɛɛ, i Heberuban bii wɛɛ tɔn durɔbu kpuro kpɛɛyɔ daa baka te ba mɔ Nilu sɔw, kpa i bii wɛɛ tɔn kurɔbu deri.

Mɔwisin marubu

2 Durɔ goo wãa Lefin bweseru sɔw, win kurɔ maa sãa win bwese te. ²Yera saa ye sɔw, ye ba menna ka kurɔ wi, ma kurɔ wi, u gura sua u mara bii tɔn durɔ. U wa ma bii wi, u wã, ma u nùn berua suru ita. ³Saa ye bii wi kun maa berurɔ, u kpakoro bwĩguru kua u tu kɔntaa ka dãa swii swiinu teeni, nim mu ku ka du mi, ma u bii wi sua u kpɛɛ sɔw. U da u tu yi naa yarin suunu sɔw daa baka ten goorɔ. ⁴Ma bii win sesu u da mi, u yĩ n desire u ka mɛera u wa ye n koo bii wi deema.

⁵Saa ye sɔwɔ Egibiti sunɔw bii tɔn kurɔ u na daaru mi, u ka wobure. Ma win yoba bɔsu daa ten bɔwɔ. Ye u kpakoro bwĩgii te wa, ma u yoo ben turo gɔra u ka

tu na. ⁶Yera u tu wukia u deema bii wēera ta wāa mi, tɔn durɔ, ta sumɔ. Ma wɔnwɔnda nùn mwa u nɛɛ, Heberuban biiwa.

⁷Yera bii win sesu besirama u sunɔn bii wi sɔɔwa u nɛɛ, a kī n da n nun goo kasuama Heberuban kurɔbu sɔɔ wi u koo nun bii wi wɔria?

⁸Ma sunɔn bii wi, u nɛɛ, oo, a doo.

Yera wɔndia wi, u da u bii wēɛ ten mero sokuma. ⁹Ye u na, yera sunɔn bii wi, u nɛɛ, a bii wi mɔ a man nɔria, kon da nun yen kɔsiaru wē.

Kurɔ wi, u bii wēɛ te sua u ka da u wɔria.

¹⁰Sanam mɛ bii wi, u kɔm karabu tura, yera u ka nùn wura, ma sunɔn bii wi, u nùn kua nge win tiin bii maruro. U tii sɔɔwa u nɛɛ, na nùn yaramawa nim di. Yen sɔ, win yīsira Mɔwisi.

Mɔwisi u yakura u da Madianiɔ

¹¹Sanam dɔɔ sanam wure, Mɔwisi u kpɛa. Yera u win mero bisibu Heberuba beram da, u wa ba sɔm sɛsɔginu mɔ. Ma u mam Egibitigii goo wa u ben turo soomɔ u kī u go. ¹²Yera Mɔwisi u mɛera gee ka giɔ, u ñ goo wa. Ma u Egibitigii wi so u go. U nùn sikua yani sɛeri sɔɔ. ¹³Yen sisiru u kpam wura mi. Yera u deema Heberuba yiru ba sannamɔ. Ma u bu yakiana u wi u kun gem mɔ sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a wunen beruse soomɔ.

¹⁴Ma durɔ wi, u Mɔwisi wisa u nɛɛ, wara nun kua besen wirugii a ka sun siri. A kī a man gowa nge mɛ a Egibitigii wi go?

Ye Mɔwisi u nua mɛ, berum nùn mwa. U nɛɛ, ñ n men na, tɔmbu kpuro ba gari yi nua. ¹⁵Saa ye Egibiti sunɔ u nua ye ya kooru yera u swaa kasu u ka Mɔwisi go. Adama Mɔwisi u yakura u doona min di u da u wāa Madianin temɔ.

Sɔɔ teeru u da u sɔ dɔɔ gaan bɔkɔ. ¹⁶Yera Madianin yāku kowon bii wɔndiaba nɔɔba yiru ba nim takam na dɔɔ mi, ma ba nim yibia sabenun nim nɔru yerɔ ben baaban sabenu nu ka nɔ. ¹⁷Ma kparobu gaba na ba bu gire. Adama Mɔwisi u seewa u bu sana u ben sabenu nim kā. ¹⁸Saa ye ba gɔsira yenuɔ, ben tundo Rewelin mi, wi ba maa mɔ Yetoro, u nɛɛ, amɔna i ka yellu wɔma mɛ gisɔ.

¹⁹Ba nùn wisa ba nɛɛ, Egibitigii goowa u ka sun yina ye kparo be, ba sun gire, sere u mam sun nim taka u besen sabenu kā.

²⁰Yera u win bii be bikia u nɛɛ, mana durɔ wi, u sere wāa. Mban sɔna i ñ ka nùn nɛ. I doo i nùn sokuma u na u di.

²¹Ye Mɔwisi u na u di ma u wura u ka sina durɔ win mi. Ma u nùn bii ben turo kā kurɔ, wi ba mɔ Sefora.

²²Kurɔ wi, u gura sua u Mɔwisi bii tɔn durɔ marua. Yera Mɔwisi u nùn yīsiru kā ka win barum Gɛɛsɔmu, yen tubusiana, sɔɔ, domi u nɛɛ, u sāawa sɔɔ tem tukumɔ.

Gusunc u Mɔwisi soka u ka Isireliba wɔra

²³Sanam dɔɔ sanam wure, Egibiti sunɔ wi, u gu. Saa ye sɔɔ, Isireliba ba weeweenu mɔ ba wuri mɔ ben yoo sɔma yen sɔ. Ben wuri yi, yi Gusunc girari, ²⁴ma u ben weeweenu nua. N deema u ñ win arukawani duari ye u ka ben baababa Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu bɔkua. ²⁵Yera u bu mɛerima u ben wɔnwɔndu wa.

3 Saa ye sɔɔ, Mɔwisi u win dokiri Yetoro, Madianin yāku kowon sabenu kpare. U ka nu da yakasɔ sɔɔ duu yeru gia. Ma u tura sere guu te ba mɔ Horebu te ba maa sokumɔ Sinai te Gusunc u tii gɔsia. ²Yera Yinni Gusunc gɔrado † u ka nùn gari kua dɔɔ yarin di yi yi wāa awīi gɛɛn suunɔ. Mɔwisi u mɛera u wa wee, awīi yi kpuro yi dɔɔ mɔ, adama yi ñ dɔɔ mwaaramɔ. ³Ma u nɛɛ, kon gera n kāsī baka te wawa, kpa n wa yèn sɔ awīi yi, yi ñ dɔɔ mwaaramɔ.

⁴Ye Yinni Gusunc u wa ma u gera u ka wa, yera u nùn soka saa awīi yin suunu sɔɔn di u nɛɛ, Mɔwisi, Mɔwisi.

Ma Mɔwisi u wura u nɛɛ, nɛ wee.

⁵Gusunc u nɛɛ, a ku susima mini. A wunen salubata ye poto domi nena na wāa mini, ⁶nɛ wi na sāa wunen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni.

Ma Mɔwisi u win wuswaa berua domi berum nùn mɔ u ka Gusunc mɛeri.

⁷Yinni Gusunc u kpam nɛɛ, na nen tɔmbun nɔni swāaru wa be ba wāa Egibitiɔ. Na maa ben weeweenu nua dam mɛ ba bu dɔremɔn sɔ. Na ben nuku sankiranu yē. ⁸Yera na sarama n ka bu wɔra Egibitigibun nɔman di, kpa n ka bu da tem bakam gam sɔɔ mɛ mu gea sāa mu tim ka bom yiba. Tem mɛ sɔɔna Kananiba ka Hetiba ka Amɔreba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba ba wāa. ⁹Wee, na Isireliban weeweenu nua. Na maa dam mɛ wa mɛ Egibitigiba bu dɔremɔ. ¹⁰A doo n nun gɔri tē Egibiti sunɔn mi, a nen tɔmbu Isireliba yarama win tem di.

Gusunc u win yīsiru Mɔwisi tubusia

¹¹Mɔwisi u nùn wisa u nɛɛ, wara ra n nɛ n ka da Egibiti sunɔn mi, n Isireliba yara win tem di.

¹²Gusunc u nɛɛ, ko na n ka nun wāa. Sanam mɛ a tɔn be yarama Egibitin di, guu tenin miya i ko na i man sā. Yeniwa ya ko n sāa yīreru a n ka yē ma nena na nun gɔra.

¹³Mɔwisi u Gusunc sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, kon da Isireliban mi, n bu sɔ n nɛɛ, besen sikadoban Yinniwa u man gɔrima ben mi. Adama bā n man bikia, amɔna win yīsiru, mba kon gere.

¹⁴Gusunc u nùn wisa u nɛɛ, nena wi na ra n wāa. A Isireliba wisio a nɛɛ, wi u tii sokumɔ Wi u ra n wāa, wiya u nun gɔrima ben mi. ¹⁵Meniwa nen yīsiru sere ka baadomɔ. Mɛya ba ko n da man soku sere ka ben bweserun bibɔ. Ma u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, nɛ wi na ra n wāa na

† YINNI GUSUNC gɔrado - Heberuba ba ku ra kā bu Gusunc yīsiru soku. Yen sɔna ba yorua Yinni Gusunc gɔrado. N deema Gusunc tii tiwa u ka nùn gari kua.

sāa been sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni, na maa nun gɔrima ben mi. ¹⁶ A doo a Isireliban guro gurobu menna a bu sɔ a nɛɛ, nɛ wi na ra n wāa, na sāa been sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni, na maa nun kure na ka nun gari kua na nɛɛ, na bu wa, na maa wa ye ba bu kuamme Egibitiɔ. ¹⁷ Ma na nɛɛ, kon bu yara Egibitin di mi ba nɔni swāaru waamɔ. Kpa n ka bu da Kananiba ka Hɛtiba ka Amɔreba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiban temɔ mɛ mu tim ka bom yiba. ¹⁸ Ba koo wunen gari wura kpa wunɛ ka Isireliban guro gurobu i da Egibiti sunɔn mi, i nɛɛ, nɛ wi na ra n wāa na sāa bɛɛ Heberuban Yinni, na maa ka bɛɛ gari kua. U de i da gɔbaurɔ i tonda nge sɔɔ itan sanum saka kpa i nɛ been Yinni yākuru kua mi. ¹⁹ Na yɛ ma Egibiti sunɔn ù n nua mɛ, u ñ wuramɔ i da ma n kun mɔ na nùn nen dam sɔɔsi. ²⁰ Yen sɔ, kon nen nɔmu demia kpa n sɔm maamaaki bwese bweseka dabinu ko Egibitiɔ. Yen biru ba koo bɛɛ gira i doona. ²¹ Sanam mɛ ba koo doona ba ñ doonɔ nɔm dira. Domi kon de nen tumbu bu kīi geeru wa Egibitigibun mi. ²² Been tɔn kuro baawurewa u koo win beruse ñ kun mɛ ka wi ba wāa yenu teu sɔɔ bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu kana, ka maa beka kpa bu ye kpuro ben bibu dokea. Nge meya i ko ka Egibitigibun arumani gura.

Mɔwisi u kī u Gusunɔn sokuru yina

4 Ma Mɔwisi u wisa u nɛɛ, na tɔn be yɛ. Ba ñ koo man naane ko. Ba ñ gari yi swaa dakimɔ. Ba koo nɛɛ, wunɛ Yinni Gusunɔn a ñ man kure a ka man gari kue.

² Yinni Gusunɔn u nùn bikia u nɛɛ, mba a neni wunen nɔmɔ mi.

Mɔwisi u nɛɛ, deka.

³ Ma Yinni Gusunɔn u nɛɛ, a ye kɔɔɔ temɔ. Ma u ye kɔ temɔ, ma ya gɔsia waa. Yera Mɔwisi u duka sua yen min di. ⁴ Yinni Gusunɔn u kpam nùn sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔmu demia kpa a yen siru nɛnɛ a sua.

Ma u win nɔmu demia u yen sii te nɛnuu u sua, ma ya kpam gɔsia deka win nɔmɔ. ⁵ Yinni Gusunɔn u maa nɛɛ, yeniwa kaa ko, kpa bu gia ma nɛ wi na ra n wāa na ka nun gari kua, nɛ wi na sāa ben baababa Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni.

⁶ Ma Yinni Gusunɔn u kpam nɛɛ, a wunen nɔmu dokeo wunen yaberun sɔɔɔ tororɔ.

Ma u doke, yen biru u wuna. Wee ga burura nge wɛsu, ga bara disigiru wa. ⁷ Yinni Gusunɔn u kpam nɛɛ, a maa wunen nɔmu ge wesio mi.

U wesia, ma u ge wuna. Ma ga kpam kua nge mɛ ga raa sāa. ⁸ Yinni Gusunɔn u nɛɛ, bà kun nun naane kue, bà kun yīre gbiikuru wure, ba koo yiruseru wura. ⁹ Bà kun maa wure baa mɛ ba yīrenu yiru ye wa, bà n wunen gari yina, a daa baka ten nim sɔko a yari temɔ. Nim mɛ a sɔka mi, mu koo gɔsiawa yem temɔ.

Gusunɔn u Aroni gɔsa u ka Mɔwisi somi

¹⁰ Yera Mɔwisi u Yinni Gusunɔn wisa u nɛɛ, Yinni, gari gerubu bu ra n ka man sɛ yellun di, baa ka tɛ ye a ka man gari mɔ, domi nen yara bunu.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔn u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wara tɔnun nɔ kua. Wara ra tɔnu ko soso. Wara ra yam waasie. Wara ra tɔnu ko wɔko. N ñ nɛ, Yinni Gusunɔn wi ro? ¹² Ñ n men na, a doo tɛ. Kon nun somi. Kon nun sɔɔsi ye kaa gere.

¹³ Adama Mɔwisi u nɛɛ, aawo, a goo gɔsio a gɔri.

¹⁴ Saa yera Yinni Gusunɔn u ka Mɔwisi mɔru kua. Ma u nɛɛ, n ñ Aroni Lefi u sāa wunen mɔɔ? Na yɛ ma gari gerubu kun ka nùn sɛ. Win tii wee, u nun sennɔ sisi. Ù n nun wa, win nukura koo dora. ¹⁵ A ka nùn gari koowo, kpa a nùn sɔ ye u koo gere. Nɛna kon wunen nɔ ka win nɔ dendi, kpa n bɛɛ sɔɔsi ye i ko ko. ¹⁶ Wiya u koo tɔmbu wunen gari tusia. U ko n sāa nge wunen nɔ, kpa a n sāa nen kɔsire win sɔ. ¹⁷ Tɛ, a deka ye suo ye kaa ka yīreru ko, kpa a n ye neni wunen nɔmɔ.

Mɔwisi u gɔsira Egibitiɔ

¹⁸ Yen biru Mɔwisi u doona min di. U gɔsira u da win dokiri Yetoron mi. Ye u tura mi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a de n da n nen dusibu wa mɛ ba ka wāa Egibitiɔ.

Ma Yetoro u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo ka bɔri yendu.

¹⁹ Ma Mɔwisi u win kuro ka win bibu sua u bu ketekunu kɔɔsia ba da Egibitin temɔ. U maa deka ye sua ye Gusunɔn u nùn sɔɔwa u n neni mi. Domi Yinni Gusunɔn u raa nùn sɔɔwa u nɛɛ, be ba raa kasu bu nùn go, be kpuro ba gu. Yen sɔ, u gɔsiro u da Egibitiɔ.

²¹ Yinni Gusunɔn u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, tɛ, a doo Egibiti mi, kpa a n yaaye yīre ni na nun nɔmu beria, a ka nu ko Egibiti sunɔn wuswaaɔ. Adama kon win gɔru bɔɔbiasia. U ñ wuramɔ u tɔn be deri bu doona. ²² Kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔn na gerua, Isirelin bweseru ta sāawa nge nen bii yeruma. ²³ Yen sɔ, u de nen bii wi, u doona u ka man sā. Ù n maa yina, kon win bii yeruma go.

²⁴ Swaa sɔɔ mi Mɔwisi u yɔra u kpuna, miya Yinni Gusunɔn u nùn sɛre, u kī u nùn go. ²⁵ Ma Sefora u kpee nɔ durorugiru sua u win bii bango kua, ma u win sen sarusu sua u ka Mɔwisin tiin tɔn dururu baba u nɛɛ, wee, na wunen woro yemgiru kua. ²⁶ Bango yen sɔna u gerua mɛ. Sanam mɛ sɔɔra Yinni Gusunɔn u Mɔwisi deri.

²⁷ N deema Yinni Gusunɔn u raa Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a Mɔwisi sennɔ da gɔbaurɔ.

Aroni u seewa u da ma u ka Mɔwisi yinna guu ten mi, te Gusunɔn u tii gɔsia. Ma ba gabana ba bɔkasina nuku dobun sɔ. ²⁸ Yen biru Mɔwisi u Aroni saaria kpuro ye Yinni Gusunɔn u ka nùn gɔrima, ka yīre ni u nùn sɔɔwa u ko. ²⁹ Ma Mɔwisi ka Aroni ba gurena ba da Egibitiɔ, ba Isireliban guro gurobu menna. ³⁰ Ma Aroni u bu gari yi kpuro saaria yi Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sɔɔwa mi. Ma Mɔwisi u tɔn be yīre ni kua. ³¹ Yera, ba naane doke. Ba gia ma Yinni Gusunɔn u wa nge mɛ ba

bu nɔn sɔwɔ. Tɛ u kɪ u bu faaba ko. Ma ba yiira ba nùn sɔwa.

Mɔwisi ka Aroni ba da Egibiti sunɔn mi

5 Yen biru Mɔwisi ka Aroni ba seewa ba da Egibiti sunɔn mi ba nɛɛ, ameniwa Isireliban Yinni wi ba mɔ Wi u ra n wɔa, u gerua. U nɛɛ, a de win tɔmbu bu da gɔaburɔ bu sɔaru ko.

² Ma Egibiti sunɔn u nɛɛ, wara ba mɔ Wi u ra n wɔa, n ka sere nùn mɛm nɔkwa, n de bɛɛ Isireliba i doona. Na n nùn yɛ. Na n maa derimɔ i doona.

³ Yera ba nɛɛ, bɛɛe Heberuban Yinniwa u sun kure u ka sun gari kua. Yen sɔ, a de su da gɔaburɔ nge sɔ itan sanum saka su ka nùn yɔkuru kua, kpa u ku raa sun bara bakaru kpɛɛ su gbi, n kun mɛ u de bu sun go tabu sɔ.

⁴ Ma Egibiti sunɔn u bu sɔwɔ u nɛɛ, wunɛ Mɔwisi ka Aroni, mban sɔna i tɔn be sɔmburu yɔrasia. I doo i bɛɛn sɔma ko. ⁵ Wee, ye tɔn be, ba marura ba dabia tɛ tem mɛni sɔ, yera i kɪ i ben sɔmburu yɔrasia?

Ba Isireliba sɔmburu sosia

⁶ Dɔma teya Egibiti sunɔn u wigii be ba tɔn be kpare sɔma ye sɔ, ka Isireliban swaa gɔbiobu sɔwɔ u nɛɛ, ⁷ i ku ra maa tɔn be taka nɔ wɛ nge yellu bu ka birikiba ko. I de ben tii bu da bu taka nɔ kasu. ⁸ Ka mɛ, i ku ben birikiban geeru kawa mɛ ba ra raa ko yellu. Domi yikura ta bu mɔ. Yen sɔna ba weeweenu mɔ ba mɔ, bu da bu ben Yinni yɔkuru kua. ⁹ I de tɔn ben sɔmburu tu sɛsɔ sosi, kpa ba n tu mɔ. Sanam mɛ, ba n koo maa weesu swaa daki.

¹⁰ Ma be ba tɔn be kpare sɔma ye sɔ mi, ka Isireliban swaa gɔbiobu ba na ba bu sɔwɔ ba nɛɛ, ameniwa Egibiti sunɔn u gerua. U nɛɛ, u n maa bɛɛ taka nɔ wɛɛmɔ. ¹¹ N n mɛn na, i doo i bɛɛn taka nɔ kasu mi i ko wa. Adama ka mɛ, sa n gɔanu kawamɔ bɛɛn sɔma sɔ.

¹² Ma tɔn be, ba yarina baama Egibitin tem sɔ, ba yakasu kasu bu ka taka nɔ ko. ¹³ Be ba bu kpare sɔma ye sɔ, ba bu baasi ba mɔ, i bɛɛn sɔma yibio tɔru baatere nge mɛ i ra raa ko, sanam mɛ ba bɛɛ taka nɔ wɛɛmɔ. ¹⁴ Ma ba Isireliban swaa gɔbio be Egibiti sunɔn tɔmba wuna soomɔ ba bu bikiamɔ, mban sɔna i n bɛɛn birikiban geeru yibie gɪa ka gɪsɔ nge mɛ i ra raa ko.

¹⁵ Sanam mɛ sɔra Isireliban swaa gɔbio be, ba da ba Egibiti sunɔn wuri koosimɔ ba mɔ, mba n kua, yinni, a ka sun yenin bweseru kuammɛ. ¹⁶ Ba ku ra maa sun taka nɔ wɛ. Kpa ba n mɔ su birikiba muro. Yen biru sɔ kun kue, kpa ba n sun soomɔ. N sere deema, wunen tɔmbun taarewa.

¹⁷ Ma Egibiti sunɔn u bu wisa u nɛɛ, yikurobu bɛɛ, i n garu kobu kɪ. Yen sɔna i gerumɔ, n de i da i Yinni Gusunɔn yɔkuru kua. ¹⁸ I doo tɛn tɛ ge i bɛɛn sɔmburu ko. Goo kun maa bɛɛ taka nɔ wɛɛmɔ. Adama birikiban gee tee tera i ko n muramɔ mi.

¹⁹ Isireliban swaa gɔbio be, ba wa ma ben wahala ya sosimɔwa domi ba nɛɛ, bu ku raa ben birikiban geeru kawe. Tɔru baatere ka ten sɔmbura. ²⁰ Ye tɔn be, ba yarima Egibiti sunɔn min di, ba Mɔwisi ka Aroni deema ba yɔ ba bu mara. ²¹ Yera ba bu sɔwɔ ba nɛɛ, Yinni Gusunɔn u bɛɛ waamɔ. U koo maa bɛɛ siri. Bɛɛya i sun tusiru kasua Egibiti sunɔn ka win tɔmbun mi. Wee, i takobi doke ben nɔmɔ bu ka sun go.

²² Ma Mɔwisi u wura Yinni Gusunɔn mi, u nɛɛ, Yinni, mba n dera a tɔn be kɔsa kuammɛ. Mban sɔna a man gɔrima ben mi. ²³ Saa mɔn di na da Egibiti sunɔn mi, na ka wunen yɔsiru nùn gari sɔwɔ, u wunen tɔmbu gɔba kuammɛwa, a n maa bu wɔre sere ka tɛ.

6 Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sɔwɔ u nɛɛ, tɛ kaa wa ye kon Egibiti sunɔn kua. Kon nùn tilasi ko u ka bu yɔ-su bu doona. U koo mam bu girawa win tem di.

Gusunɔn u kpam ka Mɔwisi gari kua

² Ma Gusunɔn u kpam ka Mɔwisi gari kua u nɛɛ, nɛna Wi u ra n wɔa. ³ Na Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu kure na ka bu gari kua. Ba maa gia ma nɛna na sɔa Gusunɔn Dam kpurogii. Adama ba n tuba ma nɛn yɔsira Wi u ra n wɔa. ⁴ Na maa ka bu arukawani kɔkua ma kon bu Kananin tem wɛ mu ko begim mɛ sɔ ba sina nge sɔbu. ⁵ Na Isireliban weeweenu nua mi ba yoru dimɔ Egibitigibun mi, na maa nɛn arukawani ye yaaye. ⁶ Yen sɔ, a Isireliba sɔwɔ a nɛɛ, nɛna Wi u ra n wɔa, na kon maa bu wɔra saa wahala ye Egibitigiba bu koosiamɔn di. Kon bu yakia ben yorun di, kpa n nɛn dam sɔsɔ n Egibitigibu wahala doke, kpa n nɛn tɔmbu faaba ko. ⁷ Kon bu mwa bu ko nɛn tɔmbu, kpa n ko ben Yinni, kpa bu gia ma nɛna Wi u ra n wɔa, na maa sɔawa ben Yinni nɛ wi na bu yakiamɔ ben yoo sɔma ye Egibitigiba bu koosiamɔn di. ⁸ Na kon bu du-usia tem mɛ sɔ, mɛ na Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu nɔ mwɛru kua na nɛɛ, kon bu wɛ ba n mɔ. Nɛ wi na ra n wɔa nɛna na gerua mɛ.

⁹ Yera Mɔwisi u da u Isireliba gari yi sɔwɔ. Adama ba n nùn swaa daki, domi ben yoo sɔm sɛsɔgii ni, nu kpɛa sere ba mwia kpanamɔ.

¹⁰ Ma Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sɔwɔ u nɛɛ, ¹¹ a seewo a da a Egibiti sunɔn sɔ u be de Isireliba bu doona win tem di.

¹² Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔn wisa u nɛɛ, wee Isireliba ba n nɛn gari swaa daki. Amɔna Egibiti sunɔn u koo ka man swaa daki. Na n daa nun sɔwɔ ma gari gerubu ra n ka man sɛ?

¹³ Yen biru Yinni Gusunɔn u Mɔwisi ka Aroni wooda wɛ ye ba koo Isireliba ka Egibiti sunɔn sɔ kpa bu ka Isireliba yara Egibitin di.

Mɔwisi ka Aronin bwese kɛra Isireliba sɔ

¹⁴ Isirelin bii gbiikoo wi ba mɔ Rubeni, win bibun yɔsa wee, Enɔku ka Paalu ka Hesironi ka Kaami. Ben min diya Rubenin bwese kɛri marura.

¹⁵ Be ba maa sāa Simeɔba, beya Yemueli ka Yamini ka Ohadi ka Yakini ka Sokaa ka Sɔɔlu win mero sāa Kananigii. Ben min diya Simeɔn bwese kerɪ marura.

¹⁶ Be ba maa sāa Lefin bibu, beya Gɛɛsɔni ka Kehati ka Merari. Ben min diya Lefin bwese kerɪ maa marura. Ben baaba Lefi wi, u kuawa wɔɔ wunaa weeru ita sari u sere gu. ¹⁷ Ma Gɛɛsɔni u seewa u bii tɔn durɔbu yiru mara. Beya Libini ka Simeɪ. Ma ba marura ba kua Gɛɛsɔnin bweseru. ¹⁸ Be ba maa sāa Kehatiba, beya Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. Ma ben baaba Kehati wi, u kua wɔɔ wunaa teeru ka wɔkura ita u sere kpuna u gu. ¹⁹ Be ba maa sāa Merariba, beya Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua Lefin bwese kerɪ.

²⁰ Amuramu u win tiɔ Yokebedi sua kurɔ. Wiya u ka Aroni ka Mɔwisi mara. Amuramu wi, u kuawa wɔɔ wunaa weeru ita sari u sere kpuna u gu.

²¹ Be ba maa sāa Yiseharin bibu, beya Kore ka Nefegi ka Sikiri. ²² Be ba maa sāa Usielin bibu, beya Mikali ka Elisafani ka Sitiri.

²³ Aroni u Eliseba, Abinadabun bii sua kurɔ. Kurɔ wi, u sāawa Nasonin sesu. Ma u ka Aroni bibu mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

²⁴ Be ba maa sāa Koren bibu, beya Asiri ka Elikana ka Abiasafu. Ben min diya Koren bwesera marura.

²⁵ Ma Eleasaa, Aronin bii wi, u Putielin bii wɔndia turo sua kurɔ. U ka nɔn bii tɔn durɔ mara. Bii win yɪsira Finɛsi. Be sa wa mi kpuro, beya ba sāa Lefin bwese kerɪn wirugibu.

²⁶ Be sɔɔra Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni gɔsa bu ka Isireliba yara saa Egibitin di. U nɛɛ, bɔ n yariɔ bu de ba n swiine bweseru ka bweseru ba n sɔka sāa swɛɛ swɛɛ. ²⁷ Ma Mɔwisi wi ka Aroni wi, ba wura ba da ba Egibitin sina boko wi kana u de Isireliba bu yari win tem di.

Yinni Gusunɔ u win kɔɔ mwɛeru sire

²⁸ Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua Egibiti, ²⁹ u nɔn sɔɔra u nɛɛ, nɛna Wi u ra n wɔa. A Egibiti sunɔ sɔɔra kpuro ye na nun sɔɔra mini.

³⁰ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, wee, gari gerubu ra n ka man sɛ. Egibiti sunɔ u koo wura u man swaa daki?

7 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔra u nɛɛ, wee, na nun kua nɛn kɔsire Egibiti sunɔ sɔ. Wunen kɔɔ Aroni u ko n maa sāa wunen gari gero. ² Wuna kaa nɔn sɔ ye na nun sɔɔra kpuro. Wiya u koo maa Egibiti sunɔ sɔ, kpa u de Isireliba bu doona win tem di. ³ Kon de Egibiti sunɔn gɔru gu bɔbia sere u n bɛɛ swaa dakimɔ, baa mɛ kon yire nanumgii dabinu ko win temɔ. Yen sɔ, na kon nɔn nɛn dam sɔɔsi n win tɔmbu wahala doke, kpa n nɛn tɔmbu Isireliba yara win tem di, ba n sɔka sāa swɛɛ swɛɛ nge tabu kowobu. ⁵ Sanam mɛ na nɛn dam sɔɔsi tem mi, ma na Isireliba yara min di, sanam meya Egibitigiba koo gia ma nɛna Yinni Gusunɔ.

⁶ Ma Mɔwisi ka Aroni ba kua mam mam nge mɛ Yinni Gusunɔ u bu sɔɔra. ⁷ Sanam mɛ ba ka Egibiti sunɔ

gari yiba mɔ, Mɔwisi u mɔwa wɔɔ wɛnɛ, ma Aroni u mɔ wɔɔ wɛnɛ ka ita.

Egibiti sunɔ u yina u Mɔwisi ka Aroni swaa daki

⁸ Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔra u nɛɛ, ⁹ Egibiti sunɔ u n bɛɛ sɔɔra u nɛɛ, i nɔn yireru kuo te ta sɔɔsi ma nɛna na bɛɛ gɔrima, saa ye sɔɔra wunɛ Mɔwisi kaa Aroni sɔ u win deka suo u ye kɔ sunɔ win wuswaɔ. Ya koo gɔsia waa.

¹⁰ Ma ba seewa ba da Egibiti sunɔn mi, ba kua ye Yinni Gusunɔ u bu sɔɔra. Aroni u win deka ye kɔ sunɔ wi ka win bwɔabun wuswaɔ. Ma ya gɔsia waa.

¹¹ Yera Egibiti sunɔ u win bwisigibu ka win timgibu ka win sɔrobu soka. Ben baawure u dobo dobo kua, u win deka kɔ ma ya gɔsia waa. Adama Aronigia ya begii mwɛeki. ¹³ Ka mɛ, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia, u n maa Mɔwisi ka Aronin gere swaa daki, nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua.

Wahala gbiikaa ye Gusunɔ u Egibitigibu doke, yem

¹⁴ Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔra u nɛɛ, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia. U yina tɔn be, bu doona. ¹⁵ Wee u koo da daara buru buru yellu. A doo a ka nɔn yinna daaran goorɔ kpa a n deka ye neni, ye ya raa gɔsia waa mi. ¹⁶ Kpa a nɔn sɔ a nɛɛ, nɛ Gusunɔ Heberuban Yinniwa na nun gɔrima win mi. U de nɛn tɔmbu bu da bu man sā gɔbaburɔ. Na wa ma sere ka tɛ u n gari yi swaa sue. ¹⁷ Yɛn sɔ u nɛɛ, u n man yɛ, yen sɔna na nɛɛ, ameniwa u koo ka man gia, nɛ wi na ra n wɔa. A daa ten nim soowo ka deka ye a neni mi, kpa n nim mɛ gɔsia yem. ¹⁸ Swɛɛ yi yi wɔa daa te sɔɔ, kpa yi gbi, kpa daa ten nim mu sankira sere Egibitigibu bu kpuna bu mu nɔ.

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔra u nɛɛ, a Aroni sɔɔra u win deka suo u ye tɪ Egibitin nim kpuron kɔllɔ mɛ mu wɔa daanɔ ka yeruɔ ka sere kotosɔ ka wekenɔ. Mi nim mu wɔa kpuro gesi mu koo gɔsiawa yem, kpa yem mu n wɔa Egibitin tem kpuro sɔɔ.

²⁰ Ma Mɔwisi ka Aroni ba kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u bu sɔɔra. Aroni u win deka ye sua, ma u daa ten nim so Egibiti sunɔ ka win bwɔabun wuswaɔ. Ma mu gɔsia yem. ²¹ Swɛɛ yi yi wɔa daa te sɔɔ, yi gu. Ma daa ten nim mu sankira. Egibitigiba kpuna bu mu nɔ. Ma nim mɛ mu wɔa tem mɛ kpuro sɔɔ mu kua yem.

²² Adama Egibitin sɔrobu ba maa kua mɛ ka ben dobo dobo. Ye Egibiti sunɔ u wa mɛ, ma win gɔru ga bɔbia, u n Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua. ²³ Egibiti sunɔ u gɔsira win yenuɔ. Gari yi, yi n mam nɔn nande. ²⁴ Ma Egibitigibu kpuro ba tem gba gba daa ten goorɔ bu ka nim wa bu nɔ, domi ba n kpɛ bu daa ten nim nɔ.

²⁵ Ma daa ten nim mɛ, mu gɔsire yem n ka kua sɔɔ nɔɔba yiru saa dɔma tɛn di Yinni Gusunɔ u dera ba mu so.

Wahala yiruse, surenu

²⁶ Yen biru Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a doo Egibiti sunɔn mi, a nùn sɔ a nɛɛ, nɛ Yinni Gusunɔ na nɛɛ, u de nen tɔmbu bu da bu man sã. ²⁷ Ù n maa yina u bu kara bu doona, kon de surenu yibu nu wahala doke win tem sɔɔ kpuro. ²⁸ Surenu koo marura daa baka ten di, kpa nu gasirima sere win yenuɔ ka win dii sɔɔka ka win kpinu wɔllɔ n ka da win bwãabu ka win tɔmbun diaɔ. Nu koo mam du sere doo koo yeno ka sonɔ. ²⁹ Sure ni, nu ko nu n kabirimɔ kpa nu win tii ka win tɔmbu ka win bwãabu makiri.

8 Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Aroni sɔ u doo u win nɔmu demia u dɛka ye tɔi daanu ka yerusun wɔllɔ kpa surenu nu gasirima nu na nu n wãa Egibitin tem sɔɔ.

² Yera Aroni u win nɔma demia Egibitin daanu gia, ma surenu nu gasirima nu Egibitin tem wukiri.

³ Adama Egibiti sunɔn sɔro be, ba maa kua mɛ, ka ben dobo dobo. Ba dera surenu nu gasirima Egibitin temɔ.

⁴ Ma Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni soka u nɛɛ, i Yinni Gusunɔ kanɔ u sure ni doonasia nɛ ka nen tɔmbun min di, kpa n de tɔn be, bu doona bu nùn yãkuru kua.

⁵ Sanam meya Mɔwisi u Egibiti sunɔ sɔɔwa u nɛɛ, na wunen gere mara, a man sɔ saa yerà dim dim kon Yinni Gusunɔ kana wunɛ ka wunen tɔmbu ka wunen bwãabun sɔ, u ka de sure ni, nu tonda beɛ ka been yenusun di, kpa nu kun maa tie ma n kun mɔ daa bakaru sɔɔ.

⁶ U wisa u nɛɛ, sia.

Ma Mɔwisi u nɛɛ, n koo koorɔ mɛ, kpa a gia ma goo sari wi u sãa nge Gusunɔ besen Yinni. ⁷ Sure ni, nu koo ka nun tonda nu geera wunen bwãabu ka wunen tɔmbu ka been yenusun di. Daa bakaru tɔna sɔɔra nu ko nu n tie.

⁸ Yen biru Mɔwisi ka Aroni ba yara Egibiti sunɔn min di. Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ nɔɔguru sue u sure ni gira ni u Egibiti sunɔ wisi mi. ⁹ Ma Yinni Gusunɔ u kua nge mɛ Mɔwisi u bikia. Yera sure ni, nu gbisuka diaɔ ka yenu yaariɔ ka gbeaɔ. ¹⁰ Ba nu gura ba menna menna. Ma nin nubura yiba tem mɛ sɔɔ.

¹¹ Ye Egibiti sunɔ u wa ma wahala ya dwiia yera u kpam win gɔru bɔbiasia. U ñ maa Mɔwisi ka Aroni swaa daki, nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua.

Wahala itase, gaanikunu

¹² Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, u Aroni sɔɔka u win dɛka suo u tem so, kpa tua yu gɔsia gaanikunu Egibitin tem kpuro sɔɔ.

¹³ Ma ba kua nge mɛ. Tua kpuro ya gɔsia gaanikunu tem mɛ kpuro sɔɔ. Gaanikuu ni, nu dua tɔmbu ka yaa sabenu sɔɔ. ¹⁴ Ma sɔrobu ba dobo dobo kua bu ka maa gaanikunu ko. Adama ba kpana. Gaanikuu ni, nu wãawa baama. ¹⁵ Yera sɔro be, ba Egibiti sunɔ sɔɔwa ba nɛɛ, Gusunɔn tiin dama mini.

Adama ka mɛ, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔɔbu. U ñ Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua.

Wahala nnese, gbabu swɛɛ

¹⁶ Yen biru Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a seewo buru buru yellu a da a ka Egibiti sunɔ yinna sanam mɛ u dɔɔ daara, kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ Yinni Gusunɔ na gerua. U de nen tɔmbu bu da bu man sã. ¹⁷ Ù n maa yina nen tɔmbu bu doona kon nùn gbabu swɛɛ surema yi yi koo wi ka win bwãabu ka win tɔmbu kuni. Egibitigibun yenusu kpurowa su ko n gbabu swɛɛ yiba kpa yi tem wukiri. ¹⁸ Adama dɔma te, na ñ derimɔ gbabu swɛɛ yi da Gosenɔ mi nen tɔmba wãa, kpa u gia ma nɛ, Yinni Gusunɔ na wãa tem mɛ sɔɔ. ¹⁹ Kon nen tɔmbu ka win tɔmbu wunana. Siawa yĩre te, ta koo sɔɔsira.

²⁰ Yinni Gusunɔ u kua nge mɛ. Gbabu swɛɛ wuuru ta Egibiti sunɔ ka win bwãabun yenusu wɔri. Ma Egibitin tem kpuro mu sankira gbabu swɛɛ yin saabu. ²¹ Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia u nɛɛ, i doo i been Yinni yãku te kua tem mɛ sɔɔ, i ku yari.

²² Adama Mɔwisi u wisa u nɛɛ, n ñ koorɔ mɛ domi besen yãkunu ko n sãa taare Egibitigibun nɔni sɔɔ. Sà n maa yãku taareginu kua ben nɔni biru, ba ñ koo sun kpenu kasuku? ²³ Yen sɔ, sa ko dawa gbaburɔ mi n toma nge sɔɔ itan sanum saka su ka Gusunɔ besen Yinni yãkuru kua, nge mɛ u sun sɔɔwa su ko.

²⁴ Egibiti sunɔ u nɛɛ, kon de i da i Gusunɔ been Yinni yãkuru kua gbaburɔ, adama i ku tonda. Yen sɔ, i kanaru koowo nen sɔ.

²⁵ Ma Mɔwisi u nùn wisa u nɛɛ, wee, na doonɔ wunen min di, n ka Yinni Gusunɔ kana wunen sɔ. Sia gbabu swɛɛ yi, yi koo doona wunɛ ka wunen bwãabu ka wunen tɔmbun min di. Adama a ku maa sun yaakoru ko a yina su da su Gusunɔ besen Yinni yãkuru kua.

²⁶ Yera Mɔwisi u yara Egibiti sunɔn min di, u da u Yinni Gusunɔ suuru kana. ²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u kua nge mɛ Mɔwisi u nùn bikia. Gbabu swɛɛ yi, yi tonda Egibiti sunɔ ka win bwãabu ka win tɔmbun min di. Yi ñ maa tie mi, baa tia. ²⁸ Adama ka mɛ kpuro, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia kpam maa, ma u yina tɔn be, bu doona.

Wahala nɔɔbuse, yaa sabenuɔn gɔɔ

9 Yen biru kpam Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a doo Egibiti sunɔn mi kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ Heberuban Yinni Wi u ra n wãa na gerua. Na nɛɛ, u de nen tɔmbu bu doona bu man sã. ² Adama ù kun bu yɔsu, ma u yen yina yinaminu mɔ kpam, ³ wee, kon nen nɔm damguu doke win dumi ka ketekunu ka yooyoosu ka keteba ka yãanu sɔɔ, win yaa sabenu kpuro gesi ni ba kparamɔ gberɔ. Ad-umgbeku baka ya koo nu wɔri. ⁴ Saa ye sɔɔ, kon Isireliban sabenu ka Egibitiginu wunana. Ye ya sãa Isireliban sabenu, yen gaa kun gbimɔ.

⁵ Ma Yinni Gusunɔ u tɔru yi u nɛɛ, ù kun bu yɔsu, siawa kon yabu ye ko tem mɛ sɔɔ.

⁶Yen sisiru Yinni Gusunɔ u kua mɛ. Egibitigibun sabenu gbisuka kpuro, adama Isireliban sabenu sɔɔ, baa teeru ta ñ gu. ⁷Egibiti sunɔ u ye ya kooran labaari bikia. U nua ma Isireliban sabenu sɔɔ baa teeru ta ñ gu. Ka mɛ, win gɔru ga kpam bɔbia, u ñ wure tɔn be, bu doona.

Wahala nɔɔba tiase, bwisinu

⁸Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, i torom sɔko doowɔ i n neni, kpa Mɔwisi u mɛ yɛka wɔllɔ Egibiti sunɔn wuswaɔ. ⁹Torom mɛ, mu koo gɔsia nge tua, kpa mu Egibitin tem kpuro wukiri. Mu koo bwisinu wisi tɔmbu ka sabenu sɔɔ, kpa nu booboosu ko.

¹⁰Yera ba torom mɛ sɔka ba da Egibiti sunɔn wuswaɔ. Ma Mɔwisi u torom mɛ yɛkana wɔllɔ, ma mu kua bwisinu tɔmbu ka sabenu wasi sɔɔ. ¹¹Saa ye sɔɔ, sɔroba kpama bu yarima Mɔwisin wuswaɔ bwisi nin sɔ. Domi nu ben tii wisiwa nge Egibitigii be ba tie.

¹²Egibiti sunɔ u ñ Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki. Yinni Gusunɔ u dera win gɔru ga bɔbia ga sosi nge mɛ u raa Mɔwisi sɔɔwa.

Wahala nɔɔba yiruse, guru kpenu

¹³Yera Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a seewo buru buru yellu a da Egibiti sunɔn mi, kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ Gusunɔ Heberuban Yinni nɛ wi na ra n wɔa na gerua. U de nen tɔmbu bu doona bu man sɔ. ¹⁴Domi tɛ, n ñ mɔ win bwɔabu ka win tɔmbu tɔna kon wahala doke ye ya koo nen dam bakam sɔɔsi. Ka win tiiwa kpa u gia ma goo sari nge nɛ handunia sɔɔ. ¹⁵Nà n daa nen nɔm damguu demia na wi ka win tɔmbu bara kɔsuru kpɛɛ, u ñ ko n daa maa wɔa handunia. ¹⁶Adama na dera u wɔa u ka nen dam wan sɔ, kpa nen yisuru tu ka nɔra handunia kpuro sɔɔ. ¹⁷Wee u ka nen tɔmbu seewa sere ka tɛ. U ñ dere bu doona. ¹⁸Yen sɔ, sia amadaare kon de guru kpenu nu nɛera ka dam nin bweseru nu ñ koore Egibitin tem sɔa yen toren di sere n ka gisɔ girari. ¹⁹Ñ n men na, a de bu win yaa sabenu kuku yeru kua, ka yabu ye u mɔ kpuro gberɔ. Domi guru kpee ni, nu koo tɔmbu kpuro so gbeaɔ ka yaa sabenu kpuro ni nu ñ kuku yeru wa, kpa sabe ni, ka tɔn be, bu kam ko.

²⁰Yera Egibiti sunɔn bwɔabu gabu be ba Yinni Gusunɔn gari nasie, ba dera ben yobu ba ka ben sabenu wɔma yenuɔ fuuku fuuku. ²¹Be ba kun maa Yinni Gusunɔn gari gara, ba ben yobu ka yaa sabenu deri gbeaɔ.

²²Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔma suo wɔllɔ kpa guru kpenu nu yɛkama Egibitin tem kpuro sɔɔ, tɔmbu ka sabenu ka ye ya kpia gbeaɔ kpuron wɔllɔ.

²³Yera Mɔwisi u win deka sua u tii wɔllɔ, ma Yinni Gusunɔ u dera guru kpenu nɛmɔ. Guru maakinu mɔ nu girarimɔ sere temɔ. ²⁴Gura yen bwesera kun nɛere Egibitin tem sɔɔ saa yen toren di. ²⁵Ma guru kpee ni, nu baayere kpuro so nu go ye ya wɔa gbeaɔ Egibitin tem sɔɔ, saa tɔmbu sere ka sabenu ka ye ya kpia

kpuro. Ma dɔnu kpuro nu besikira. ²⁶Gosenin bera mi Isireliba ba wɔa tɔnawa guru kpee ni, nu ñ na. ²⁷Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia u nɛɛ, na wa ma nɛna na tora. Gusunɔ wi u ra n wɔa u gem mɔ. Nɛ ka nen tɔmbu sa taare kua. ²⁸A Yinni Gusunɔ kanɔ domi guru gbɔsuku ni, ka guru kpee ni, nu den tura. Kon de i doona, na ñ maa bɛɛ nenumɔ.

²⁹Ma Mɔwisi u nùn wisa u nɛɛ, nà n yara wuun di kon nen nɔma sua wɔllɔ n Yinni Gusunɔ kana, kpa guru gbɔsukunu ka guru kpenu nu mari a ka gia ma wiya handunia mɔ. ³⁰Adama na yɛ ma wune ka wunen bwɔabu i ñ Yinni Gusunɔ nasiam kpa.

³¹Saa ye gura ye, ya na, wɛsu ka sɔsu kam kua yèn sɔ sɔsu ya sɔɔ kusia, wɛsu maa wɛsu sɔa. ³²Adama alikama ya ñ kam kue yèn sɔ ya ñ sanam mɛ kpã.

³³Yen biru Mɔwisi u yara Egibiti sunɔn min di u da wuun biruɔ. Ma u win nɔma sua wɔllɔ u Yinni Gusunɔ kana, ma guru gbɔsukunu ka guru kpee ni, nu mari. Gura kun maa nɛmɔ.

³⁴Ye Egibiti sunɔ u wa mɛ, u win toraru sosi. Wi ka win bwɔaba ben gɔrusu bɔbiasia. ³⁵U ñ wure Isireliba bu doona nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua saa Mɔwisin nɔɔn di.

Wahala nɔɔba itase, twee

10 Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, na dera Egibiti sunɔ ka win bwɔabun gɔrusu bɔbia, kpa n ka nen yire ni sɔɔsi ben suunu sɔɔ. Kpa wunen tii a ka wunen bibu ka wunen debuminu sɔ nge mɛ na ka Egibitigibu yaakoru kua, ka yire ni na sɔɔsi ben suunu sɔɔ kpa i n ka yɛ ma nɛna Gusunɔ wi u ra n wɔa. Ñ n men na, a doo Egibiti sunɔn mi.

³Mɔwisi ka Aroni ba da sunɔ win mi, ba nɛɛ, ameniwa bese Heberuban Gusunɔ wi u ra n wɔa u gerua. U nɛɛ, sere domma kaa n yinɛ a tii kawa win wuswaɔ. A de win tɔmbu bu doona bu nùn sɔ. ⁴À n maa yina a bu kara, wee, sia u koo de twee yi na wunen tem kpuro sɔɔ. ⁵Yi koo teria yi tem wukiri. Baa tem bau ba ñ wasi. Yi koo dɔa ni nu tie di ni guru kpenu kun sankɔ, kpa yi bɛɛn gbean dɔa wurusu kpuro di. ⁶Yi koo wune ka wunen bwɔabu ka Egibitigibu kpuron dia duuri yi yibu. Wunen baababa ka wunen sikadoba ba ñ yen bweseru waare saa min di ba wɔa handunia sɔɔ sere ka gisɔ.

Ma Mɔwisi u seewa u yara Egibiti sunɔn min di. ⁷Yera Egibiti sunɔn bwɔaba nùn bikia ba nɛɛ, sere domma durɔ wini u ko n sun wahala mɔ. A de tɔn be, bu doona bu da bu Gusunɔ ben Yinni sɔ. A ñ wa ma besen tem mu kam kobu sɔɔ?

⁸Ma ba dera Mɔwisi ka Aroni ba wurama Egibiti sunɔn mi. Ye ba tura mi, yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i Gusunɔn bɛɛn Yinni sɔ, adama bɛɛ sɔɔ berɔ ba koo da.

⁹Mɔwisi u wisa u nɛɛ, bese kpurowa, bibu ka bukurobu ka besen yaa sabenu. Sanna sa ko da. Domi tɔɔ bakara sa ko Yinni Gusunɔ kua.

¹⁰Ma Egibiti sunɔ u bu yaakoru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ da baani, nà n dera i da ka bɛɛn kurɔbu ka bibu. Domi gɔa kɔsuna i bwisikumɔ.

11 Adama bæε tɔn durɔbu tɔnawa i ko da. Domi mɛya i bikia.

Yera u dera ba bu gira win min di.

12 Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen dɛka suo a tii Egibitin tem sɔɔ kpa twee yi na yi tem mɛ wukiri, yi kpuro di ye ya kpia mi, ye guru kpenu nu deri.

13 Yera Mɔwisi u win dɛka ye sua u tii mi. Ma Yinni Gusunɔ u dera woo gaga seema saa sɔɔ yari yerun di tem mɛ sɔɔ. Woo ge, ga kuawa saa sɔɔ sɔɔn di sere ka wɔkuru kpuro. Sisi bururu ba deema twee wee yam kpuro yi woo ge, ga ka na. 14 Twee yi, yi na wunu ka wunu yi pusa Egibitin tem baama. Yi dabia yi sara yi ba raa waare. Mɛya ba n̄ maa yin bweseru wasi.

15 Tem kpuro mu tira twee yin saabu. Ma yi yakasu ka dɔa binu kpuro di, ni guru kpenu kun daa sankã. Wuru gaga kun maa tie Egibitin tem sɔɔ dɔa ka dɔa kikisɔ.

16 Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia fuuku u nɛɛ, na Gusunɔ bæen Yinni tora, mɛya, na maa bæen tii tora. 17 Tɛ, i man suuru kuo nɔn tee teni kpa i Gusunɔ bæen Yinni kana u man wahala gɔɔgia yeni wunari.

18 Ma Mɔwisi u yara min di u da u Yinni Gusunɔ suuru kana. 19 Yera Yinni Gusunɔ u dera woo damguu ga seema saa sɔɔ duu yerun di ga ka twee yi doona ga gure nim wɔku sɔɔ ge ba m̄ Naa yari. Baa yin tia kun tiare tem mɛ kpuro sɔɔ. 20 Adama Yinni Gusunɔ u kpam dera Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia, u n̄ wure Isireliba bu doona.

Wahala nɔɔba nɛse, yam wɔkuru

21 Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen dɛka tiiyɔ kɔllɔ kpa yam wɔku sinumgiru tu Egibitin tem wukiri, sere bu tu baba.

22 Yera Mɔwisi u win dɛka ye tii kɔllɔ ma yam wɔkura kua Egibitin tem kpuro sɔɔ sɔɔ ita. 23 Egibitigiba kun waanamɔ, goo kun seere win yenun di sere sɔɔ ita ye. Adama mi Isireliba ba wã kpuro, yam bururam mu wãawa. 24 Egibiti sunɔ u Mɔwisi sokusia u nɛɛ, i doo i Yinni Gusunɔ sã ka bæen kurɔbu ka bibu sannu. Adama i ku ka bæen yaa sabenu da.

25 Mɔwisi u wisa u nɛɛ, n̄ n men na, a sun yaa sabenu wɛyɔ domi n̄ n̄ koo koorã sa kun nu mɔ su ka Gusunɔ bæsen Yinni yãku dɔɔ mwaararuginu ka yãkunu ganu kua. 26 Yen sɔ, sa ko ka bæsen yaa sabenu dawa, baa samu sa n̄ derimɔ. Domi miya sa ko gɔsi ye sa ko ka n̄n sã. Sa n̄ maa gina yen geeru yɛ ka yen ye sa ko gɔsi sere sã n̄ tura mi.

27 Adama Yinni Gusunɔ u dera Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia, u n̄ wure bu doona. 28 Ma sunɔ wi, u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a gesiro nen bɔkun di. A ku ra maa na nen wuswaɔ, domi dɔma te na maa nun wa, a guwa.

29 Mɔwisi u nɛɛ, too, ya wã, a n̄ maa man wasi.

Mɔwisi u wahala wɔkurusen gari m̄

11 N deema Yinni Gusunɔ u raa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, n tie wahala tia ye kon Egibitigibu ka ben

sunɔ doke. Yera ya koo de u bæε yɔsu. U koo mam bæε girawa minin di ka dam. 2 A tɔn durɔ ka tɔn kurɔ baawure sɔɔwɔ u bura yãa wuraginu ka sii geesuginu kana win beruse Egibitigiin mi.

3 N deema Yinni Gusunɔ u dera Egibitigibu ba ka Isireliba nɔnu geu mɛera. Mɔwisi u maa sãa tɔn boko sunɔn bwãabu ka Egibitigii be ba tien nɔni sɔɔ.

4 Mɔwisi u sere doona Egibiti sunɔn min di, u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. Wɔkurun bɔnun sakawa u koo Egibitin tem bukiana. 5 Bii yerumaba kpuro ba koo gbi, saa wunen bii yeruman di, wi u koo wunen sina gɔna tubi di sere ka yoo tɔn kurɔn bii tɔn durɔ gbiikoowɔ. Yaa sabenun bii gbiikii dwanu nu koo maa gbi. 6 Wuri bæε yi ko n̄ wãa Egibitin tem kpuro sɔɔ dɔma te, yin bweseru yi n̄ koore. Mɛya yi n̄ koo maa wure yi ko. 7 Adama bæε Isireliban mi, baa bɔɔ ga n̄ sun worimɔ sere ka bæsen yaa sabenu, kpa i n̄ ka yɛ ma Yinni Gusunɔ u sun wunane ka bæε Egibitigibu. 8 Ma Mɔwisi u kpam nɛɛ, wunen bwãabu kpuro ba koo na bu kpuna nen wuswaɔ bu man sɔ bu nɛɛ, n yario ka nen tɔmbu kpuro be ba man swii. Yen biru na kon den yari n doona.

Ye u gari yi gerua u kpa, ma u yara Egibiti sunɔn min di ka mɔru baka.

9 Yinni Gusunɔ u raa n̄n sɔɔwa u nɛɛ, Egibiti sunɔ kun wunen gari swaa dakimɔ. Yera ya koo de n maa sɔm maamaakiginu ganu ko Egibitin temɔ.

10 Mɔwisi ka Aroni ba sɔm maamaakigii ni kpuro kua Egibiti sunɔn wuswaɔ adama Yinni Gusunɔ dera win gɔru ga bɔbia ma u n̄ wure Isireliba bu doona win tem di.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

12 Mɔwisi ka Aroni bu sere yari Egibitin di Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa u nɛɛ, 2 suru winiwa u koo ko bæen suru gbiikoo wɔɔ sɔɔ. 3 I Isireliba kpuro sɔɔwɔ i nɛɛ, suru winin sɔɔ wɔkuru, ben yenu yɛro baawure u yãa kine kpendu gɔsi win yenun sɔ. 4 Yenu yɛro win tɔmba kun dabiru tura bu ka yãa giriru tem, wi ka win beruse bu yãaru gɔsio te begiba koo kpĩ bu tem bu kpe. 5 I ko kpĩ i yãaru n̄ kun mɛ boo gɔsi, adama i de ya n̄ sãa kineru te ta wɔɔ tia mɔ, kpa ta kun alebu mɔ.

6 I ko nu berewa sere suru win sɔɔ wɔkura nɛɛ, kpa bæε Isireliba kpuro i nu go dɔma ten yoka kpa. 7 I ko nin yem sua i tɛeniwa dinu mi i ko nin yaa tem kɔnnɔsun beri berika ka sin kɔllɔ. 8 Wɔku tera ba koo yaa ye wɔ kpa bu ye di ka pɛɛ ye ba n̄ seeyatia doke ka kpee wuru si su sosu sannu. 9 I ku yen gɔma tem, n̄ kun mɛ ye ba yikua. I ye wɔwɔ girum girum ka yen wiru ka taanu ka bɔɔ yãnu. 10 Yã n̄ maa tiara i ko ye wisiwa dɔɔ sɔɔ. I ku de yen gaa yu yam sãra. 11 Wee mɛ i ko i n̄ sãa i ka ye di. I n̄ sɔɔru sãa i ka swaa wɔri, i n̄ gbaburun yãnu doke, i n̄ bokunu neni, kpa i di ka wasi kasanu, domi ya sãawa tɔɔ bakaru te i ko man diiya Gɔɔ sararibun sɔ.

12 Wɔku tera kon Egibitin tem bukiana kpa n̄ bii tɔn durɔ gbiikoo baawure go, tɔmbun bibu ka yaa sabe-

nun binu. MeƳa kon ka sɔɔsi ma Egibitigibun bũnu nu ñ dam ɓɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa kon ye ko. ¹³ Yem meƳa mu koo ko yĩreru te ta yenusu sɔɔsimɔ mi i wãa. Nà n yem me wa, kon beɛ sarariwa. Kɛsi te, ta ñ beɛ babamɔ te kon ka Egibitigibu wahala ko.

¹⁴ I ko i n da tɔɔ te yaayewa wɔɔ ka wɔɔ, kpa i man tɔɔ bakaru diiya. Beɛn bibun bweseru ba ko n da maa tu yaayewa sere ka baadommaɔ.

Pɛɛ ye ba ñ seeyatia doken tɔɔ bakaru

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa neɛ, i ko kowa sɔɔ kɔɔba yiru i ku pɛɛ di ye ba seeya. Tɔɔ gbiikiru i ko pɛɛ seeyatia yara beɛn yenusun di. Domi beɛn goo ù n gãanu di ni nu seeyatia mɔ sɔɔ kɔɔba yiru ye, yu sere yibu, ba koo yẽro gowa. ¹⁶ Tɔɔ gbiikiru ka tɔru kɔɔba yiruse, i ko mennawa i man sã. I ku ra sɔmburu garu ko tɔnu yiru ye sɔɔ, ma n kun mɔ beɛn dĩa ni i ko din kobu.

¹⁷ I ko n da pɛɛ ye ba ñ seeyatia doken tɔɔ bakaru di, domi tɔɔ te sɔɔra na beɛn bweseru kpuro yara Egibitin tem di. Yen sɔ, beɛn bibun bweseru ba ko n da tɔɔ bakaru diwa tɔɔ te sɔɔ, sere ka baadommaɔ. ¹⁸ Suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nneɛn yokan di, pɛɛ ye ba ñ seeyatia dokewa i ko i n dimɔ sere ka win sɔɔ yenda tiasen yokaw. ¹⁹ Sɔɔ kɔɔba yiru yen baa sɔɔ, bu ku raa pɛɛ seeyatia wa beɛn yenusu. Domi wi u gãanu di ni ba seeyatia doke, ba koo yẽro gowa, baa ù n sɔɔ na. ²⁰ Ñ n men na, beɛn yenusu kpuro sɔɔ, i ku ra gãanu di ni ba seeyatia doke.

Gɔɔ sararibun torubu

²¹ Yen biru Mɔwisi u Isireliban guro gurobu sokusia u neɛ, i yã kinɛ kpennu gɔsio nge me beɛn yenusu ne, kpa i nu go gɔɔ u ka beɛ sarari. ²² Kpa beɛn baawure u dãa kiku ge ba mɔ isɔpu sua u wasi yãa yem sɔɔ me mu ko n wãa gbɛerɔ, kpa u teeni win dii kɔɔɔɔn beri berikaw ka gen wɔɔɔ. Beɛn goo u ku raa yari dirun di ma n kun mɔ yam sãra mam mam. ²³ Sanam me Yinni Gusunɔ u koo tem me bukiana u ka Egibitigibu go, u koo yem me wa beɛn dii kɔɔɔɔsun beri berikaw ka sin wɔɔɔ, kpa u beɛn dia sarari. U ñ wuramɔ gɔɔn gɔɔrado u du u beɛ go. ²⁴ Beɛ ka beɛn bibun bweseru, meƳa i ko i n da tɔɔ baka te di sere ka baadommaɔ. ²⁵ Sanam me i tem me dua, me Yinni Gusunɔ u koo beɛ wɛ nge me u nɔɔ mwɛeru kua, i de tɔɔ baka te, tu ko beɛn wororu. ²⁶ Beɛn bibu bã n beɛ woro ten tubusianu bikia, ²⁷ i ko bu wisi i neɛ, Gɔɔ sararibun yãkura te sa ka Yinni Gusunɔ sãamɔ, domi u beɛ Isireliban dia sarari, u ñ sun go sanam me u Egibitigibu goomɔ.

Yen biru Isireliba ba yiira ba Gusunɔ sãwa. ²⁸ Ma ba da ba kua dee dee ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa.

Bii gbiikobun gɔɔ

²⁹ Ye n kua wɔkurun kɔnu, Yinni Gusunɔ u bii gbiikobu kpuro go Egibitin temɔ, saa Egibiti sunɔn tiin bii gbiikoon di wi u koo win sina gɔna tubi di, sere ka be ba wãa pirisɔm sɔɔn bii gbiikobu, n ka da yaa sabe-

nun bii gbiikinɔ. ³⁰ Egibiti sunɔ ka win bwãabu ka tɔn be ba tie Egibiti ye sɔɔ kpuro, ba seewa wɔkuru ba wuri beke kua domi yenu gagu sari gɛn mi tɔn tia tia kun gu. ³¹ Wɔku tee te sɔɔ, Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni soka, u neɛ, i seewo i doona nen tɔmbun min di, beɛ ka beɛn tɔmbu Isireliba. I doo i Yinni Gusunɔ sã nge me i gerua. ³² I ka beɛn yãanu ka beɛn keteba doo nge me i gerua, kpa i maa man domaru kana beɛn Yinnin mi.

³³ Ma Egibitigiba Isireliba baasi bu ka yari ben tem di fuuku, ba neɛ, domi sa ko gbi su kpe. ³⁴ Ma Isireli be, ba ben pɛɛ kpai te ta ñ seeyatia mɔ sua gbɛa sɔɔ ba tu beka wukiri ba sɔɔwa.

³⁵ N deema Isireliba ba raa kua nge me Mɔwisi u gerua, ba Egibitigibu bura yãa ni ba kua ka wura ka sii geesu kana, ka maa beka. ³⁶ Yinni Gusunɔ u maa dera tɔn be, ba kii geeru wa Egibitigii ben mi. Ma ba bu wɛ ye ba bikia kpuro. Nge meƳa ba ka Egibitigibun yãnu wa ba gura.

Isireliba ba yara Egibitin di

³⁷ Isireliba ba swaa wɔri ka naasu saa Ramusesin di ba dɔɔ Sukɔtuɔ. Ben geera sãa nɔɔɔbun suba natan saka (600.000), tɔn kurɔbu ka bibu ka durɔ tɔkɔnu baasi. ³⁸ Ma ba ka ben yaa sabenu da dabi dabinu, keteba ka yãanu ka bonu. Tɔn tuko dabira maa bu swii. ³⁹ Ba pɛɛ kua ka pɛɛ kpai te ba ñ seeyatia doke, domi ba bu girawa Egibitin di ba yara ka sendaru. Ba ñ maa feɛ wa bu dĩa kusenu sua.

⁴⁰ Gusunɔn tɔmbu Isireliba ba kuawa Egibiti wɔɔ neɛru ka tena (430). Dɔma te wɔɔ neɛru ka tena ye, ya yiba, yera be kpuro ba yara Egibitin di. ⁴² Wɔku te sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Isireliba kɔsu ba ka yara Egibitin di. Yen sɔna wɔɔ ka wɔɔ Isireliba ba ko n da dom se wɔku te. Kpa bu Yinni Gusunɔ tɔɔ bakaru diiya, be ka ben bibun bweseru sere ka baadommaɔ.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun yaa dibun wooda

⁴³ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u neɛ, wooda ye na beɛ wɛemɔ Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun sɔ wee.

Sɔɔ goo u ku raa ten yaa dibu di.

⁴⁴ Adama yoo tɔn tuko be i dwa ka gobi, ma i bu bango kua, ba koo kpɔ bu di.

⁴⁵ Sɔɔ wi u sarɔ, ñ kun me tɔn tuko goo wi u sɔmburu mɔ beɛn mi, u ka gobi wa, be yiru yen goo kun yaa dii bi dimɔ.

⁴⁶ Dirɔwa i ko tɔɔ baka ten yaa dibu di. I ku ra ka yen yaa yari sɔɔwa.

Baa yen yaa kuku teeru i ku ra kɔra.

⁴⁷ Isireliba kpurowa ba koo tɔɔ baka te di.

⁴⁸ Sɔɔ goo ù n tem yarima u wãa beɛn mi, ù n kɔ u tɔɔ baka ten yaa dibu di, i nùn bango koowo ka win yɛ-nun tɔn durɔbu kpuro i sere yaa dii bi di ka wi sannu. Domi u ñ ko n maa sãa nge sɔɔ.

Adama bango sarirugii goo kun bu dimɔ.

⁴⁹ Wooda tia ye, ya ka bæe kpuro yã, bæe Isireliba ka sere sɔɔ be ba wãa bæen mi.

⁵⁰ Ma Isireliba ba kua nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa. ⁵¹ Yen tɔɔ tera u maa Isireliba yara Egibitin di bwese kera ka bwese kera.

Ɔɔ sararibun tɔɔ bakarun woodaba

13 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a de Isireliba bu ben bii tɔn durɔ gbiikobu ka ben yaa sabenun bii gbiikii dwanu wuna nenem kpa ye kpuro ya n sãa nɛgia.

³ Mɔwisi u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, i n da tɔɔ te yaaye tɛ sɔɔ Gusunɔ u bæe yarama ka win dam bakam saa Egibitin di, mi i yoru di. Yen sɔ, i n tɔɔ ten yaa dibu dimɔ, i ku ra pɛɛ ye ba seeyatia doke di. ⁴ Suru wɔ sɔɔ ba ra gɛɛbu tore, wi ba mɔ Abibu, win tɔɔ gbiikiru sɔɔra i yara. ⁵ Yinni Gusunɔ u bæen baababa nɔ mweeru kua ka bɔri sannu u nɛɛ, u koo bu tem gem wɛ mi tim ka bom yiba. Tem miya Kananiba ka Hetiba ka Amɔreba ka Hefiba ka Yebusiba ba wãa. Û n ka bæe tura tem mi, i n da tɔɔ baka teni di i ka nùn sã suru win tɔɔ gbiikiru sɔɔ. ⁶ Sɔɔ nɔɔba yirun baa sɔɔra i ko pɛɛ di ye ba ñ seeyatia doke. Yen nɔɔba yirusen tii sɔɔra i ko Yinni Gusunɔ tɔɔ bakaru diiya. ⁷ Sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, i ku maa de pɛɛ ye ya seeyatia mɔ ñ kun me seeyatia gaa ya n wãa bæen suunu sɔɔ tem me kpuro sɔɔ. ⁸ Dɔma te i tɔɔ baka te mɔ, i bæen bibu sɔɔwa i nɛɛ, sa yeni mɔwa su ka yaaya ye Yinni Gusunɔ u sun kua sanam me sa yara Egibitin di. ⁹ Yeni ya ko n sãawa nge yĩre te ba yorua nɔmaɔ, ñ kun me sirikanɔ, kpa i n Yinni Gusunɔ woodaba yaayamɔ bæen faagi sɔɔ. Domi wiya u bæe yarama ka win dam bakam Egibitin di. ¹⁰ Yen sɔna n weene i tɔɔ baka ten wooda yibia wɔɔ baagere, ten saa yà n tura.

¹¹ Saa ye Yinni Gusunɔ u dera bæe Isireliba i dua Kananin temɔ, me u bæe ka bæen baababa nɔ mweeru kua ka bɔri ma u bæe mu wɛ, ¹² i ko nùn bæen bii tɔn durɔ gbiikobu ka bæen yaa sabenun bii gbiikii dwanu yiyawa nenem n sãa wigia. ¹³ Adama bæen goo ù n kɔ u win keteku buu gbiikuu nenɛ, u koo gu yakiawa ka yãa buu. Û kun maa kue me, u koo gen wii suma buawa u go. I ko maa bæen bii tɔn durɔ gbiikoo baawure yakiawa ka gobi. ¹⁴ Baa sia bæen bibu bā n da bæe bikia ba nɛɛ, mba yenin tubusianu, kpa i bu wisi i nɛɛ, tɔɔ te Yinni Gusunɔ u sun yarama ka win dam bakam Egibitin di, mi sa raa yoru di, tera sa yaayamɔ mi. ¹⁵ Domi saa ye Egibiti sunɔ u yina mam mam su yari tem min di, yera Yinni Gusunɔ u dera tem min bii tɔn durɔ gbiikoba gu gu ka maa yaa sabenun bii gbiikii dwanu. Yen sɔna sa ra ka besen yaa sabenun bii gbiikii dwanu Yinni Gusunɔ yākuru kue, kpa su besen bii tɔn durɔ gbiikobu yakia. ¹⁶ Yeni ya ko n sãawa nge yĩre te ba yorua nɔmaɔ ka sirikanɔ kpa ta n sun yaayasie ma dam bakama Yinni Gusunɔ u ka sun yara saa Egibitin di.

Yinni Gusunɔ u dera guru wii wurora Isireliba kpare

¹⁷ Sanam me Egibiti sunɔ u dera Isireliba ba doona, Yinni Gusunɔ u ñ wure bu kpe ka swaa ye ya dɔɔ Fil-isitiban temɔ, baa me ya turuku bo. Domi u nɛɛ, u ñ kɔ bu gɔru gɔsia bu wura Egibitiɔ sanam me ba bu tabu wɔri. ¹⁸ Yen sɔna u ka bu gbaburun swaa bæeri nim wɔkun bera gia, ge ba mɔ Naa yari. Tɔn be, ba yarawa Egibitin di ka tabun sɔɔru. ¹⁹ Ma Mɔwisi u Yosefun goru sua ba ka da, nge me Yosefu u raa Isireliba bɔrusia bu ko. U nɛɛ, bu de bu ka win goru yari sanam me Yinni Gusunɔ u koo bu yakia.

²⁰ Isireliba ba doona Sukɔtun di ba da ba ben sansani kua Etamuɔ gbabu dirurun nɔɔwa. ²¹ Yinni Gusunɔ u bu swaa gbiye guru wii wuroru sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru. Wɔkuru kpa ta n sãa nge dɔɔ yari bakaru ta n ka bu yam bururasie. ²² Sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru guru wii wuru te, ta ku ra biare tɔn ben wuswaɔ.

Ba nim wɔku ge ba mɔ Naa yari tɔbura

14 Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a Isireliba sɔɔwa bu wuro Piha Hirotun bera gia bu ben sansani gira Migidoli ka nim wɔkun baa sɔɔ, Baali Sefonin deedeeru. Miya i ko gina yɔra nim wɔkun bɔkuɔ, ³ kpa Egibiti sunɔ u n tamaa bæe Isireliba i kɔɔrawa tem me sɔɔ, mi gbaburu ta bæe sikerene, ⁴ kpa n win gɔru bɔbiasia u bæe naa swii. Adama kon wi ka win tabu kowobu dendi n ka nen yiiko sɔɔsi kpa Egibitigibu bu ka gia ma nena Yinni Gusunɔ.

Ma Isireliba ba kua me.

⁵ Sanam me ba Egibiti sunɔ sɔɔwa ma tɔn be, ba yakurawa, yera wi ka win bwãabu ba ben himba gɔsia. Ba nɛɛ, mban bwesera sa kua mini. Domi sa dera Isireliba ba besen yoru yara ba doona. ⁶ Ma Egibiti sunɔ u win tabu keke sɔɔru kua ka win tabu kowobu sannu. ⁷ U tabu keke nata (600) sua yi yi gia sãa ka sere Egibitin tabu kekeba kpuro, yen baayere ka yen tabu kowo damgii. ⁸ Saa yera Yinni Gusunɔ u sunɔ win gɔru bɔbiasia, ma u Isireliba naa gira baa me u yɛ ma Yinni Gusunɔwa u bu yara. ⁹ Egibitigibu tabu kowobu ka ben maasɔbu ka dumi, ka tabu kekeba ba bu naa gira ma ba bu naamwe mi ba yɔra nim wɔkun bɔkuɔ ba ben sansani gira Piha Hirotun bera gia Baali Sefonin deedeeru.

¹⁰ Sanam me Egibiti sunɔ u turuku kua, Isireliba ba nɔni seeya ba wa wee, Egibitigiba kekua ba wee. Ma berum bu mwa gem gem, ma ba Yinni Gusunɔ nɔɔguru sue. ¹¹ Ba Mɔwisi sɔɔwa ba nɛɛ, siku yeru sariwa Egibitiɔ? Yen sɔna a ka sun na su gbi gbaburu mini? A wa ye a ka sun deema ye a sun yarama Egibitin di? ¹² Sa ñ daa nun sɔɔwa me Egibitiɔ sa nɛɛ, a sun derio su Egibitigibu yoru diiya? Domi sa kɔru bo su bu yoru diiya ka sere ye sa ko gbi gbaburu mini.

¹³ Yera Mɔwisi u tɔn be wisa u nɛɛ, i ku berum ko, i yɔro sɛɛ, kpa i wa nge me Yinni Gusunɔ u koo bæe faaba ko gisɔ. Domi Egibitigii be i waamɔ mini, i ñ

maa bu wasi sere ka baadommas. ¹⁴I yǎro sɛɛ, Yinni Gusunƙwa u koo bɛɛ sanna.

Yinni Gusunƙ u nim wǎku burana

¹⁵Ma Yinni Gusunƙ u Mǎwisi bikia u nɛɛ, mban sǎna i man nƙƙguru m̀. A Isireliba sǎƙwa bu seewo bu da wuswaas. ¹⁶Wunɛ maa, a wunen deka suo a t̄i nim wǎku wǎllƙ kpa gu bƙnu ko yiru Isireliba bu ka du bu tɔbura ge sƙƙ, ga n tem gbere. ¹⁷Nɛna kon Egibitigibun ḡrusu bɔbɔasia bu ka bu sw̄i mi. Kpa n ben sunƙ kamia ka win tabu kowobu ka win tabu kekeba ka win maasƙbu, kpa bu nen yiiko wa. ¹⁸Saa ye sƙƙra ba koo gia ma nɛna na Yinni Gusunƙ.

¹⁹Sanam mɛ sƙƙ, Gusunƙn gƙrado wi u Isireliba gbiye u gɔsira ben biru gia ma guru wii wuro te, te ta raa bu gbiiye, ta maa wurama biru. ²⁰Ma ta da Egibitigibu ka Isireliban sansani yiru yen baa sƙƙ. Ta yam t̄iri Egibitigibun bera gia ma ta yam buriri Isireliban mi gia. Ma Isireliba ka Egibitigibu ba ñ susine wǎku te kpuro.

²¹Ye ba tura nim wǎku gen mi, yera Mǎwisi u win deka t̄i gen wǎllƙ ma Yinni Gusunƙ u woo damguu seeya s̄ƙƙ yari yerun di wǎku giriru sƙƙ, ga dera nim wǎku gen nim mu bƙnu kua yiru, ma gen suunu sƙƙ mi, n gbera. ²²Nim mu kpaasine bera ka bera ben nƙm geuƙ ka nƙm dwarƙ. Ma Isireliba ba s̄a tem gbebum sƙƙ, ba tɔbura. ²³Egibitigibu ba bu naa sw̄i ba dua nim wǎku gen suunu sƙƙ, ka ben sunƙ dumi ka win tabu kekeba ka win maasƙbu. ²⁴Ye n kua buru buru yellu, ma Yinni Gusunƙ u bu mɛerima saa guru wii wuro ten min di, ma u bu nandasia. Be kpuro ba ȳsuna. ²⁵U dera ben kekeban naasu wƙƙramƙ, ba kpana bu s̄i fuuku. Ma ba nɛɛ, su duki gɔsira Isireliban min di, domi Yinni Gusunƙ u ka sun sannamƙwa ben s̄i.

²⁶Ma Yinni Gusunƙ u kpam Mǎwisi s̄ƙƙwa u nɛɛ, a wunen deka t̄i yƙo nim wǎku mi, kpa nim mɛ, mu wurama mu Egibitigibu ka ben tabu kekeba ka maasƙbu wukiri.

²⁷Mǎwisi u win deka ye t̄i nim wǎku gen mi. Ye n kua yam s̄areru, ma nim mɛ, mu wurama nge mɛ mu raa s̄a. Egibitigibu ba k̄i bu nim mɛ suuri, adama Yinni Gusunƙ u bu sure men suunu sƙƙ. ²⁸Nim mɛ, mu wurama mu Egibiti sunƙn tabu kekeba ka win maasƙbu ka tabu kowobu kpuro wukiri be ba Isireliba naamwem da nim wǎku gen suunu sƙƙ. Baa ben turo, u ñ yara. ²⁹Adama Isireliba ba s̄a tem gbebum sƙƙ nim wǎku gen suunu. Domi nim mu kpaasinewa bera ka bera ben nƙm geuƙ ka nƙn dwarƙ.

³⁰Ye Isireliba ba sƙm damguru wa te Yinni Gusunƙ u Egibitigibu koosi ma ba ben gonu wa nim wǎkun goorƙ, yera ba gia ma Yinni Gusunƙwa u bu faaba kua dƙma te, saa Egibitigibun nƙman di. Ma ba n̄n nasia ba sosi, ba n̄n naane kua ka maa win goro Mǎwisi.

Mǎwisi ka Isireliban womu

15 Saa yera Mǎwisi ka Isireliba ba Yinni Gusunƙ siarabun womu kua. Ba nɛɛ,

kon Yinni Gusunƙ tɔma ka womu domi u win werƙbu tabu di.

U dumi ka yin maasƙbu sure nim wǎku sƙƙ.

²Yinni Gusunƙwa nen dam, wiya na siaramƙ ka nen womu.

Wiya u man faaba kua.

Wiya nen Yinni, kon n̄n bɛɛɛ wɛ.

Wiya nen baaban Yinni, kon n̄n walle sua.

³U s̄awa tabu kowo ka gem.

Win ȳsira Yinni Gusunƙ.

⁴U Egibiti sunƙn tabu kekeba ka win tabu kowo damgibu sure

nim wǎku sƙƙ ge ba m̀ Naa yari.

Win tabu kowo gisonkoba ba nim diira.

⁵Nim mɛ, mu bu wukiri, ma ba numa temƙ nge kperu.

⁶Yinni Gusunƙ, wunen nƙm geu ga dam yikogim mƙ.

Geya ga wunen werƙbu munku muku muku.

⁷Wunen sinandun kp̄aru ta ra wunen werƙbu taare.

Wunen mƙru yà n seewa,

a ra de bu d̄ƙ mwaarewa nge w̄i.

⁸A w̄ru wura ma nim mu kpaasina mu sinum kua bera ka bera nge gb̄araru.

⁹Werƙ u nɛɛ, u koo bu naa sw̄i kpa u bu naamwe.

U koo mƙru kɔsia be sƙƙ nge mɛ u k̄i,

kpa u takobi woma u bu go ka win nƙma,

kpa u ben dukia bƙnu ko.

¹⁰Adama a wunen wom w̄sia,

ma nim mu bu wukiri.

Ba numa ba kpuna nge d̄ƙ kpenu mi nim mu duku.

¹¹Yinni Gusunƙ, mba n ka nun weene

ye tɔmba s̄amƙ kpuro sƙƙ.

Mba n ka nun deɛraru nɛ, wunɛ wi a nanum mƙ.

Mba n ka nun weene, wunɛ wi ba koo siara.

Mba n ka nun weene, wunɛ wi a ra sƙm maamaakiginu ko.

¹²Domi a wunen dam s̄ƙsi, ma tem bu mwe.

¹³Wunen wƙnƙndu sƙƙra

a wunen tɔmbu swaa s̄ƙsi be a yakia.

A maa bu kpama ka wunen dam

a ka dƙ sere w̄a yee te a bu nƙ mweɛru kua sƙƙ.

¹⁴Tƙn tukobu ba ye nua, ma ba diirumƙ.

Filisitiba ba berum soora.

¹⁵Edƙmun sinambun toronu kara.

Ma Mƙabun tabu durƙbu ba diirumƙ.

Kananiba kpuro, ben wasi dwiyya.

¹⁶Berum ka nandabu koo bu deema subaru sƙƙ.

Wunen dam saabu ba koo mari s̄ƙ s̄ƙ nge kperu.

Sere wunen tɔn be a yakia yorun di

bu ka nim wǎku tɔbura, Yinni Gusunƙ.

¹⁷Kaa ka bu da kpa a bu t̄asisia

wunen tiin guuru wǎllƙ,

mi a wunen w̄a yeru sƙƙra kua.

Tera ta s̄a wunen s̄a yeru te a tii kua.

¹⁸ Wunε Yinni Gusunɔ, kaa n bandu diiwa ka baadomma.

¹⁹ Sanam mε Egibiti sunɔn dumi ka win tabu kekeba ka maasɔbu ba dua nim wɔku sɔɔ, Yinni Gusunɔ u dera nim mu wurama mu bu wukiri. Adama u dera tem mu gbera nim wɔku gen suunu sɔɔ, ma Isireliba ba tɔbura.

²⁰ Yen biruwa Aronin sesu Mariamu wi u sɔa Gusunɔn sɔɔ, u bara kp̄aru sua ma tɔn kurɔbu kpuro ba n̄n swīi ba bara kp̄anu soomɔ ba yaamɔ.

²¹ Mariamu u bu womu geni kua u nεε, i Yinni Gusunɔn sɔɔ ka womu, domi u nasara wa ka win yiiko.

Dumi ka yin maasɔbu u sure nim wɔku sɔɔ.

ISIRELIBAN SANUM GBABURɔ

Nim sosuram

²² Yen biru Mɔwisi u Isireliba kpara saa nim wɔku ge ba m̄ Naa yarin di ba da gbaburɔ te ba m̄ Suri. Sɔɔ itawa ba sīa gbabu te sɔɔ ba n̄ nim wa. ²³ Ma ba tura Marasɔ adama nim mε ba wa mi, mu sosu, ba n̄ kp̄ia bu n̄. Yen s̄na ba yam mi soka Mara. Yen tubusiana sosura. ²⁴ Ma tɔn be, ba Mɔwisi wɔkisi ba nεε, mba sa ko n̄. ²⁵ Mɔwisi u Yinni Gusunɔn sɔɔ giru sue. Ma Yinni Gusunɔ u n̄n dεka gaa s̄ɔsi. Ye u dεka ye sua u kare nim mε sɔɔ, ma mu dora.

Miya Yinni Gusunɔ u win tɔmbu woodaba wε ka woronu. Miya u maa ben laakari mεera. ²⁶ U nεε, i n nεε Gusunɔn bεen Yinnin gere nua s̄a s̄a, ma i m̄ ye n man wεre ma i nen woodaba mem sɔɔ, na n̄ ka bεε bara ni s̄εyiasiamɔ ni na Egibitigibu kp̄ε. Nena Yinni Gusunɔn nε wi na ra n bεε bekiamɔ.

²⁷ Yen biru ba tura Elimuɔ mi nim bwii wɔkura yiru ya w̄a ka kpakpa bεε wata ka wɔkuru. Ma ba ben sansani gira bwii yin bɔkuɔ.

Manna ka kusunu

16 Ma Isireliban wuu te kpuro ta seewa Elimun di ta da gbaburɔ te ba m̄ Sini te ta w̄a Elimu ka Sinain baa sɔɔ. Saa dɔma t̄n di ba doona Egibitin di, ba kuawa suru tia ka s̄ɔ wɔkura nɔnɔ ba sere tura mi. ² Ma be kpuro ba Mɔwisi ka Aroni wɔkisim wɔri gbaburu mi. ³ Ba nεε, n daa sanɔ bo Yinni Gusunɔ u sun go Egibitiɔ mi sa ra raa sine su d̄ianu di ni sa k̄i ka yaa. Adama wee, i ka sun na gbabu teni sɔɔ ḡɔru tu ka sun go bεε kpuro.

⁴ Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi s̄ɔwa u nεε, t̄ε kon de d̄ianu nu nεera wɔllun di nge gura bεε kpuron s̄, kpa tɔmbu ba n da yari bu gure baadomma m̄n bukata ba m̄ t̄ɔ te. Nge meya kon ka ben laakari mεeri n wa b̄a n koo nen woodaba mem sɔɔ. ⁵ S̄ɔ nɔnɔ tiase, mε ba ra guren nɔn yiruwa ba koo gura kpa bu yen sɔmburu ko.

⁶ Ma Mɔwisi ka Aroni ba Isireliba kpuro s̄ɔwa ba nεε, yoka ye, i ko gia ma Yinni Gusunɔwa u bεε yarama Egibitin di. ⁷ Domi u koo bεε yaa wε i tem ȳn

s̄ɔ u nua i n̄n wɔkisimɔ. I n ȳε ma wiya i wɔkisimɔ, n n̄ m̄ bεε. Sia bururu u koo maa bεε d̄ianu wε i di i de-bu, kpa i win yiiko wa.

⁹ Ma Mɔwisi u Aroni s̄ɔwa u nεε, a Isireliban wuuu kpuro s̄ɔwa a nεε, bu susima Yinni Gusunɔ mi, ȳn s̄ɔ u ben wɔkinu nua.

¹⁰ Saa ye Aroni u ka Isireliban wuu te gari m̄, ba s̄ira gbaburu gia ba wa wee, Yinni Gusunɔn yiikon girima s̄ɔsira guru wii wuro te sɔɔ. ¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi s̄ɔwa u nεε, ¹² na Isireliban weeweenu nua. A bu s̄ɔwa ma yoki yam bere berebu ba koo yaa tem kpa sia bururu bu d̄ianu di bu debu kpa bu gia ma n̄na na Gusunɔn ben Yinni.

¹³ Ye n kua yoka yera kusu wuu bakara na ta teria sansani ye kpuro sɔɔ. Sisuru bururu ma tem kpuro mu kakuru s̄a. ¹⁴ Saa ye kako te, ta gbera ḡa piiminu terie tem nge d̄ia bimi. N s̄a nge guru kpenu nu tem wukiri. ¹⁵ Ye Isireliba ba ye wa, ba s̄ɔna ba nεε, mba yeni. Domi ba n̄ ye ȳε.

Mɔwisi u bu s̄ɔwa u nεε, yeniwa d̄ia ni Yinni Gusunɔ u bεε wεema i di. ¹⁶ U nεε, ȳnu ȳro baawure u koo gurawa m̄n sɔɔ win yenugibu ba koo di s̄ɔ teeru nge mε ben geera nε.

¹⁷ Ma Isireliba ba kua mε. Gaba gura n kp̄a n kere gabu. ¹⁸ Yen biru ba ye ȳira. Ma ba deema wi u gura n kp̄a u n̄ saka sare. Wi u maa gura fiiko u n̄ saka k̄mie. Baawure u wa dee dee nge m̄n sɔɔ u koo di.

Mannan wooda

¹⁹ Mɔwisi u bu s̄ɔwa u nεε, bεen goo u ku de yu tiara sere sisuru bururu.

²⁰ Adama ba n̄ Mɔwisigia nua. Ben gaba dera ya tiara sere sisuru bururu ma ya k̄sa ya kɔkɔnu kua. Yera Mɔwisi u ka bu m̄ru bara. ²¹ Bururu baatere ba ra gurewa m̄n sɔɔ ba koo di, adama s̄ɔ u n̄ ye, ya ra yandewa.

²² Alusuman s̄ɔ nɔnɔ tiase, ben s̄ɔ yirun dim sakawa ba gura. Ben guro gurobu kpuro ba na ba Mɔwisi s̄ɔwa ba nεε, ba kua mε. ²³ Ma u bu s̄ɔwa u nεε, Yinni Gusunɔ u gerua u nεε, sia t̄ɔ w̄rarugira te sa ra n̄n derie, i sɔnɔ ye i k̄i i s̄mε, kpa i yike ye i k̄i i yike. Kpa i sukum yi sere sia bururu.

²⁴ Ba ye yi sere sisuru bururu nge mε Mɔwisi u gerua. Ya n̄ maa k̄sa, yu sere kɔkɔnu ko. ²⁵ Mɔwisi u nεε, i ye dio domi t̄ɔ w̄rarugira te i ko Yinni Gusunɔn deria. Gisɔ i n̄ ye wasi temɔ. ²⁶ S̄ɔ nɔnɔ tia i ko n da ye gure. Adama s̄ɔ nɔnɔ yiruse, t̄ɔ w̄rarugira. Te sɔnɔ i n̄ ko ye wa i gura.

²⁷ Ka mε, s̄ɔ nɔnɔ yiruse te, tɔn ben gaba yara bu wa bu ka gura adama ba n̄ ḡanu wa. ²⁸ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi s̄ɔwa u nεε, sere domma i ko i n nen gere ka nen woodaba yinamɔ. ²⁹ I yaayo ma nε, Yinni Gusunɔn na bεε t̄ɔ w̄rarugiru wε. Yen s̄na na ra bεε s̄ɔ yirun d̄ianu wε s̄ɔ nɔnɔ tiase. I de bεen baawure u sina u ku yari win w̄a yerun di u sɔmburu ko s̄ɔ nɔnɔ yiruse te sɔɔ.

³⁰ Ma tɔn be, ba w̄ra t̄ɔ te sɔɔ.

³¹ Isireliba ba dīa ni soka ka ben barum manna. Yen tubusiana, mba yeni. Ya sāawa nge dīa bima kpika pi-ibu. À n denda, ya dowā nge kira te ba kua ka tim.

³² Sōw teeru Mōwisi u nē, wooda wee ye Yinni Gusunō u bē wēem. I manna beruo, sōw teerun dim saka bēen bibun bweserun sō bu ka wa dīa ni u bē wē i di gbaburō sanam mē u bē yarama Egibitin di.

³³ Mōwisi u maa Aroni sōw u nē, a wekeru garu tama a manna doke sōw teerun dim saka, kpa a tu yi Yinni Gusunōn sāa yerō, kpa ya n berua bēen bibun bweserun sō.

³⁴ Ma Aroni u ye sua u yi woodan kpakororun wuswaō kpa ya n berua nge mē Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē u ko.

³⁵ Isireliba ba manna ye diwa wōw weeru, sere ba ka tura Kananin tem nōw bura yerō, tem mē sōw ba koo du ba n wā.

³⁶ Mannan sōw teerun dim sakawa ba ra soku omeri. Omeri ye, ya sāawa ditiri nnen saka. Omeri wōkurun sakawa ba ra soku efa.

Nim mu yara kperun di

17 Isireliban wuu te kpuro ta sīma saa gbaburun di te ba mō Sini, ta ka ten sanum dōw nge mē Yinni Gusunō u bu sōw. Ye ba tura Refidimō ma ba ben sansani gira, adama ba ñ nim wa mi, bu nō. ² Miya ba Mōwisi nōw kuurim wōri ba nē, a sun nim wēyō su nō.

Mōwisi u bu sōw u nē, mban sōna i ka man nōw kuurim. Nge mba n kua i ka Yinni Gusunōn laakari mērim.

³ Adama nim nōru ga tōn be baasi gia ma ba Mōwisi wōkōisimō ba mō, mban sōna a sun yarama Egibitin di. Kaa ka de nim nōru gu sun go, bēse ka bēsen bibu ka bēsen yaa sabenu.

⁴ Ma Mōwisi u Yinni Gusunōn kōwōguru sue u nē, mba kon tōn beni kua. Wee, ba kī bu man kpenu kasuku.

⁵ Yinni Gusunōn u nōw sōw u nē, i saro i da i n tōn be gbīye wunē ka ben guro gurobu sannu, kpa a n wunen dēka ye neni yē a ka daa ten nim so. ⁶ Wee, kon yōra wunen wuswaō kperu garun wōwō Horebun gu-urō, te ba maa sokumō Sinai, kpa a kpee te so. Nim mu koo yari min di tōn be, bu ka nō.

Ma Mōwisi u kua mē, Isireliban guro gurobu wuswaō.

⁷ Yera u yam mi yīsinu yiru kā Teera Masa domi miya Isireliba ba nōn nōw kuura. Yiruse maa Mēriba domi miya ba Yinni Gusunōn laakari mēera ba nē, Yinni Gusunōn u wāa bēsen suunu sōw? Nge u sari.

Isireliba ba ka Amalekiba tabu kua

⁸ Sanam mē sōra Amalekiba ba na ba Isireliba tabu wōri Refidimō. ⁹ Yera Mōwisi u Yosue sōw u nē, a durōbu gabu gōsio kpa i yari i da i ka Amalekiba tabu ko sia. Nen tii kon da n yō guuru wōwō na n dēka ye sue wōwō ye Gusunōn u nē, na n neni.

¹⁰ Yosue u Amalekiba tabu wōri nge mē Mōwisi u nōn sōw. Ma Mōwisi ka Aroni ka Huri ba da guu ten wōwō. ¹¹ Mōwisi ù n win nōma sue wōwō, Isireliba ba ra n kamiamōw, adama ù n ye sura temō, Amalekibara ba ra n bu kamiamō. ¹² Mōwisin nōma ya mōnya ma ba kperu garu sua ba yi win wōwō ma u tu sinari. Ma Aroni ka Huri ba win nōma sue wōwō, turo nōm geuō, turo maa nōm dōwō. Ma win nōma suare wōwō dim dim sere sōw ka dua. ¹³ Ma Yosue u Amaleki ka win tōmbu kamia mam mam.

¹⁴ Ma Yinni Gusunōn u Mōwisi sōw u nē, a yeni yoruo tireru sōw i ka ye yaaya, kpa a Yosue sōw ma kon de bu Amalekiba duari mam mam handunia sōw.

¹⁵ Yen biru Mōwisi u yōku yeru gira ma u tu yīsinu kā Yinni Gusunōwā nen tuuta. Domi wiya u bu nasara wē.

¹⁶ U nē, yēn sōw Amalekiba ba Yinni Gusunōn seesi, yen sōna u koo ka bu tabu ko sere ka baadomō.

Yetoro u Mōwisi beram da

18 Saa ye sōw, Yetoro Madianiban yōku kowo, wi u sāa Mōwisin dokiri, u nua kpuro ye Yinni Gusunōn u Mōwisi ka win tōmbu Isireliba kua sanam mē u bu yarama Egibitin di. ² Ma u seewa u da Mōwisin mi ka Mōwisin kurō Sefora ka win bibu yiru be u raa deri wi, Yetoron mi. N deema, ye Mōwisi u bii be mara, u turo yīsinu kā Gēesōmu yēn sōw u wāa tem tukumō u ka nōn mara. ⁴ Ma u yiruse yīsinu kā Eliesē yēn sōw Gusunōn win baaban Yinniwa u nōn somi u nōn wōra Egibiti sunōn nōmun di.

⁵ Ma Yetoro ka Mōwisin kurō ka win bii be, ba tura mi Isireliba ba ben sansani gire guu te ba mō Sinai.

⁶ Saa yera Yetoro u Mōwisi gōria u nē, bu nōn sōw wee, u ka nōn win kurō naawa ka win bibu yiru ye. ⁷ Ye Mōwisi u nua mē, yera u yara u win dokiri sennō da. Ye u tura mi, ma u yiira win wuswaō. Yen biru u seewa ba bōkasina ba tōbirina. Ma Mōwisi u ka nōn da win dii bekurugirō. ⁸ Ma u win dokiri wi saaria kpuro ye Yinni Gusunōn u Egibitigibu ka ben sunō kua be Isireliban sōw, ka sere nōni swāa te ba wa swaa sōw, ka nge mē Yinni Gusunōn u bu yara te sōw di. ⁹ Durom mē Yinni Gusunōn u Isireliba kua mi, sanam mē u bu yara Egibitigibun nōman di, ya Yetoro dore. ¹⁰ Yera u nē, na Yinni Gusunōn siara wi u bē wōra saa Egibiti sunō ka win tōmbun yorun di. ¹¹ Tē na gia ma wiya u būnu kpuro kere. Domi u dera Egibitigibun nuku kōsura wōri ben tii sōw.

¹² Ma u Gusunōn yōku dōw mwaararugiru kua ka yōkunu ganu. Yera Aroni ka Isireliban guro gurobu ba na ba di ka Mōwisin dokiri wi sannu ba ka Gusunōn sōw.

Yetoro u Mōwisi bwisi kā

¹³ Yen sisiru bururu yera Mōwisi u sina u ka Isireliba siria, ma tōn be, ba yō win wuswaō saa bururun di sere ka yokō. ¹⁴ Ye Yetoro u wa mē, yera u Mōwisi sōw u nē, mba a tōn be kuammē mē. Mban sōna a

sɔ wunɛ turo a bu siriammɛ saa bururun di sere ka yokaa.

¹⁵ Ma Mɔwisi u nùn sɔwaa u nɛɛ, tɔn be, ba naamɔwaa nɛn mi, n ka bu Gusunɔ bikia ye u kɪ bu ko. ¹⁶ Baa n maa gari gɛɛ mɔ ben tii tiine sɔɔ kpa n bu siria n bu sɔɔsi ye Yinni Gusunɔ u kɪ.

¹⁷ Yera win dokiri wi, u nɛɛ, ye a mɔ mi, ya n wã. ¹⁸ Kaa ra tii mɛera kowa mi, ka sere maa tɔn be ba nun sikerɛɛ mini. Domi sɔmbu te, ta kpã. A n kpɛ a tu ko wunɛ turo. ¹⁹ Tɛ a nɛn gari kɔwɔ, kpa Gusunɔ u nun somi. Bwisi yi kon nun kɛ wee. A koowo tɔn ben wirugii Gusunɔ wuswaa, kpa a n da ka ben gari de win mi. ²⁰ Kpa a bu Gusunɔ woodaba tubusia ka swaa ye ba koo swii, ka sɔma ye ba koo ko. ²¹ Kpa a gabu gɔsi be sɔɔ, be ba koo kpɪ bu bu kpara kpa yɛroba n sãa be ba Gusunɔ nasie, ba gem swii, ba ku ra nɔm biran kɛnu mwe. Kpa a ben gabu ko tɔmbu nɔwɔbun (1.000) wirugibu, gabu maa wunɔwɔbun (100) wirugibu, gabu weeraakurun wirugibu, gabu maa wɔkurun wirugibu. ²² Beya ba ko n da tɔn be sirie baadomma kpa ba n da ka gari yi yi sɛ nɛ wunen mi. A de bu nun wunen sɔmunu kawa, kpa bu ka nun sɔbe. ²³ A n kua mɛ, ma Gusunɔ u nun kpare swaa ye sɔɔ, kaa kura, kpa tɔn be, bu maa turi mi ba dɔɔ ka bɔri yendu.

²⁴ Mɔwisi u win dokirin gere wura u kua kpuro nge mɛ u nùn sɔwaa. ²⁵ U tɔn be gɔsa Isireliba sɔɔ be ba koo sɔmbu te kpɪ. Ma u ben gabu kua tɔmbu nɔwɔbun (1.000) wirugibu, gabu maa wunɔwɔbun (100) wirugibu, gabu weeraakurun wirugibu, gabu maa wɔkurun wirugibu. ²⁶ Bera ba ra gari yi yi n sɛ siri. Yi yi sɛ kpa bu ka Mɔwisi daawa.

²⁷ Yen biru win dokiri u nùn kɔɔ kana ma u doona u da win temɔ.

GUSUNɔ U KA ISIRELIBA ARUKAWANI BɔKUA

Isireliba ba wãa Sinain guurun nuurɔ

19 Yen biru Isireliba ba doona Refidimun di. Ye n kua suru itasen tɔɔ gbiikiru saa min di ba yara Egibitin di, yera ba tura Sinain gɔburɔ. Ma ba ben sansani gira guu te ba mɔ Sinain nuurɔ. ³ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi soka guu ten wɔllɔ u ka nùn gari ko.

Ye u yɔwaa mi, yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, amɛniwa kaa Yakɔwɔn bibu Isireliban bwese keri sɔ a nɛɛ, ⁴ i wa ye na Egibitigibu kua ka nge mɛ na bɛɛ tii gawe na sua ka nɛn nɔm damguu nge mɛ gunɔ bakeru ta ra ten binu sue. ⁵ Tɛ, i n nɛn gere nua, i kun nɛn arukawani kusie, i ko ko nɛn tiin tɔmbu n tɔmbu kpuro kere. Handunia kpuro sãawa negia, ⁶ adama bɛɛ i ko n sãawa nɛn tɔn be na gɔsa na tii yiye, kpa i n sãa nɛn yãku kowobu tɔn be ba tien sɔ. Gari yi kaa Isireliba sɔwaa mi.

⁷ Yen biru Mɔwisi u sarama u tɔn ben guro gurobu sokusia u bu sɔwaa kpuro ye Yinni Gusunɔ u nɛɛ u bu sɔ. ⁸ Ma tɔn be kpuro ba wura ba nɛɛ, ye Yinni Gusunɔ u gerua kpuro, yeya sa ko ko.

Ma Mɔwisi u maa ka tɔn ben gere wura Yinni Gusunɔ mi. ⁹ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwaa u nɛɛ, wee, kon na wunen mi guru wii wuro te ta sinum mɔ sɔɔ, kpa tɔn be, bu nɔ sanam mɛ na ka nun gari mɔ, kpa ba n da n nun naane sãa.

Saa ye sɔwaa Mɔwisi u den Yinni Gusunɔ tɔn ben gari yi tusia.

Gusunɔ u ka Mɔwisi yinna Sinain guuru wɔllɔ

¹⁰ Yera Yinni Gusunɔ u kpam nùn sɔwaa u nɛɛ, a doo a tɔn be deema a bu sɔ bu ben beka teo bu tii dɛerasia gisɔ ka sia, ¹¹ kpa ba n sɔwaa sãa ba n ka sɔ itase mara. Domi sɔɔ itase te sɔwaa nɛ, Yinni Gusunɔ kon sarama Sinain guuru be kpuro bu ka man wa.

¹² Kaa tɔn be yɪreru kua mi ba koo yɔra guu ten bɔkɔ, kpa a bu sɔ ba n tii sɛ bu ku raa guu te yɔ, bu ku mam susi ten gãarɔ bu tu bɛsu. Ben wi u tu bɛsu, yɛro koo gbiwa. ¹³ Ba n nùn sɛremɔ ka nɔma, kpɛna ba koo nùn kasuku, n kun mɛ bu nùn sɛɛnu twee bu ka go. Baa n n yaa saberun na, meya ba koo ka tu go. Kɔba yã n swiwa ba koo susi guu ten bɔkɔ.

¹⁴ Ma Mɔwisi u sarama guu ten min di, u tɔn be sɔwaa u nɛɛ, bu tii dɛerasio bu ka Gusunɔ sã. Ma ba ben beka tea. ¹⁵ U kpam bu sɔwaa u nɛɛ, i ku ra ka bɛɛn kurɔbu bakuna i n sɔwaa sã i n ka sɔɔ itase te mara.

¹⁶ Sɔɔ itase ten bururu ba guru kukiribu nua, ma ba guru maakinu ka guru wii wuro te ta sinum mɔ wa guu ten wɔllɔ. Ma kɔba ya sumɔ tãa tãa sere tɔn be ba wãa sansani ye sɔɔ kpuro berum bu mwa ba diira.

¹⁷ Yera Mɔwisi u tɔn be yarama ben sansanin di bu da bu ka Gusunɔ yinna, ma ba yɔra guu ten nuurɔ.

¹⁸ Wiisu Sinain guu te wukiri, domi Yinni Gusunɔ u sarama ka dɔɔ u wãa ten wɔllɔ. Wii si, su kɔwɔ nge dɔɔ bokon wiisu. Ma guu te, ta yɪirumɔ ka dam. ¹⁹ Kɔba yen swii maa sosimɔ. Yera Mɔwisi u gari gerua, ma Gusunɔ u nùn wisa ka kɔwɔgii te ta sãa nge guru kukiribu.

²⁰ Nge meya Yinni Gusunɔ u ka sarama guu ten wɔllɔ, ma u Mɔwisi soka. Yera Mɔwisi u kɔwɔ u da mi.

²¹ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔwaa u nɛɛ, a saro a tɔn be kirɔ ko gem gem bu ku raa susima bu yɪre te sara bu man mɛeri, kpa ben dabiru tu ku raa kam ko. ²² Meya yãku kowobun tii, be ba ra man susi, bu de bu tii dɛerasia kpa n ku ra ben gabu go.

²³ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔwaa u nɛɛ, tɔn be, ba n kɔwɔ guuru wɔllɔ mi. Domi a sun kirɔ kua gem gem a nɛɛ n bu yɪreru kuo guu ten bɔkɔ mi ba koo yɔra. Kpa su tu garisi guu te a tii yiye.

²⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a saro a da kpa wunɛ ka Aroni i kɔwɔ, adama yãku kowobu ka tɔn be ba tie, bu ku raa yɪre te sara bu man mɛeri, kpa n ku ra ben gabu go.

²⁵ Ma Mɔwisi u sara u da u tɔn be gari yi sɔwaa.

Wooda waku te Gusunc u Isireliba wē

(I maa mēerio Wooda Yiruse 5:6-21)

20 Yen biru Gusunc u gari yini kpuro gerua u nē. ²Nena Gusunc bēen Yinni wi u ra n wāa nē wi na bēe yarama Egibitin tem di, na bēe yakia saa yorun di.

³Yen sō, i ñ ko i gāanu ganu sã nē baasi.

⁴I ku ra tii bwāarokunu kua ni nu sãa gāanun weenasinu ni nu wāa wāll, ñ kun mē tem, ñ kun mē nim sōwō. ⁵I ku ra yiira i bwāaroku gagu sã, domi nena bēen Yinni wi u ra n wāa. Nē, Yinni nisinugiwa, nē wi na ra baababan durum mōwru mwe ben bibun mi be ba man tusan suunu sōw sere ka ben sikadomin-un bibō. ⁶Adama be ba man kī, ma ba nen wooda nasie, na ra ben bibun bweseru wōnwōndu kue sere ka baadomma.

⁷Nena bēen Yinni wi u ra n wāa. I ku ra nen yīsiru soku kam. Wi u tu soka kam, kon yēro sēyasia.

⁸I wēro tōw wērarugiru sōw, kpa i tu garisi te na yi nenem nen sō. ⁹Sōw kōwba tia i ko n da bēen sōma kpuro ko. ¹⁰Adama sōw kōwba yirusera ta sãa tōw wērarugiru te i nē Gusunc bēen Yinni derie. Tōw te sōw, i ku ra sōwburu garu ko, bēe ka bēen bibu, ñ kun mē bēen yobu, ñ kun mē bēen yaa sabenu, ñ kun mē sōw be ba wāa bēen yenusō. ¹¹Domi sōw kōwba tian baa sōwra na ka wāllu ka tem ka nim wōku kua ka baayere kpuro ye ya wāa mi sōw. Ma na wēra sōw kōwba yiruse. Yen sōna na sōw kōwba yiruse te domaru kua na tu yi nenem nen sō.

¹²I bēen tundo ka mero bēere wēyōw kpa bēen hunde yu wa yu dakaa da tem mē na bēe wē sōw.

¹³I ku ra tōnu go.

¹⁴I ku ra sakararu ko.

¹⁵I ku ra gbeni.

¹⁶I ku ra goo gari mani.

¹⁷I ku ra bēen tōnusin diru binē ko, ñ kun mē win kurō, ñ kun mē win yobu, ñ kun mē win yaa sabenu, ye n sãa wunen tōnusin gāanu kpuro gesi.

¹⁸Yen biru tōn be kpuro ba guru kukiribu ka kōban swīi nua ma ba guru maakinu wa guu ten wāll te wisu wukiri. Yera ba diira ba da ba yōra n desire. ¹⁹Ba Mōwisi sōwba ba nē, wunen tii, ñ n ka sun gari kua, sa ko nun swaa daki. Adama a ku de Gusunc u ka sun gari ko, kpa su ku ra gbi.

²⁰Ma Mōwisi u tōn be sōwba u nē i ku bērum ko. Domi Yinni Gusunc u nawa u ka bēen laakari mēeri kpa i n nūn nasie, i ku ra maa ka durum ko.

²¹Ma tōn be, ba yō n desire saa ye Mōwisi u guru wii sinumgii te susi mi Gusunc u wāa.

Yāku yerun wooda

²²Yinni Gusunc u Mōwisi sōwba u nē, a Isireliba sōwba a nē, bēen tii i wa ma wāllun diya na ka bu gari kua. ²³Yen sō, i ku ra maa tii bwāaroku gagu kua ka wura, ñ kun mē ka sii geesu, kpa i gu ko bēen būu.

²⁴Adama i ko man yāku yeru bania ka tem. Kpa i bēen yaa sabenu gōsi i ka man yāku dōw mwaaruginu ka siarabun yākununu kua ten wāll. Yam kpuro mi na gōsa

i ka man sã, ko na n wāa mi, kpa n bēe domaru kua. ²⁵Ì n man yāku yeru baniamme ka kpenu, i ku tu bani ka kpee ni i dāka. Domi ñ n kpee ni dāka, i nu disi dokewa mi. ²⁶I ku ra de ta n yōwtia mō, kpa bu ku raa ka bēen tereru wa ñ n yōwōw mi.

Wooda ye Yinni Gusunc u Isireliba wē yobun sō

21 Yinni Gusunc u Mōwisi sōwba u nē, a Isireliba wooda yeni wēyōw. ²Ben goo ù n win Isirelisi dwa yoo, yoo wi, u koo win yinni sãwa wōw kōwba tia, kōwba yiruse u koo yariwa yoo ten di u kun gāanu kōsie. ³Ù kun kurō mō u ka dua yoo te sōw, wi turowa u koo yari. Ù n maa kurō mō ba ka nūn dwa, sanna ba koo yari. ⁴Ñ n win yinnin na, u nūn kurō wē, ma u ka kurō wi bibu mara, dōma te u yariō yorun di, u koo kurō ka win bibu win yinni deriawa kpa u yari wi turo. ⁵Adama yoo wi, ù n gerua batuma sōw u nē, u win yinni kī ka maa win kurō wi, ka win bibu, yen sō, u ñ yariō, ⁶saa yera yinni wi, u koo ka nūn da Yinni Gusunc sãa yerō. Miya u koo nūn seririsia sãa yee ten gambōw, u nūn swaa yaba ka sōkura. Kpa n sãa yīreru ma yoo wi, u sãawa win yoo sere ka baadomma.

⁷Goo ù n maa win bii tōn kurō dōra yoo, ba ñ nūn yakiamō nge mē ba ra yoo tōn durōbu yakie. ⁸Win yinni ù n nūn sua kurō, ma u wa dākuru ya ñ ka nūn naawe u koo kpī u nūn win tōmbu yakie. Adama u ku raa nūn tōn tuko yakie. Domi durō wi, u kua naane sarirugii. ⁹Goo ù n yoo tōn kurō dwa u ka win bii tōn durō wē, u nūn kuo nge mē ba ra bii wōndia kue bā n nūn suamō. ¹⁰Goo ù n yoo sua kurō, yen biru ù n maa kurō kpao sua, u ku raa yoo win diānu ka win yāa ni u ra raa nūn wē kawa. Mēya maa ben wāasinaa sōw, u ku raa de gāanu ganu kōsi. ¹¹Ù kun maa nūn gāanu ita yenin gaa kuamme, u de kurō wi, u yari yorun di u kun gāanu kōsie.

Daa kōsa ye tōnu ù n kua ba koo nūn go

¹²Wi u tōnu so u go, ba koo yēron tii gowa. ¹³Adama wi u kun kī u ka tōnu go samba sōw, nē Yinni Gusunc kon yam gam gōsi mi u koo kpikuru da u kuke. ¹⁴Wi u win winsim mwa u go nuku kōsurun sō ka bwisi, bu yēro mōw bu go, baa ù n dua nen sãa yerō u yāku yeru nenua u ka bōre.

¹⁵Wi u win tundo so, ñ kun mē win mero, ba koo yēro mwa bu gowa.

¹⁶Wi u tōnun tii gbena u dōra, ñ kun mē u nūn kua win yoo, ba koo yēro mwa bu gowa.

¹⁷Wi u win mero, ñ kun mē win tundo kōsa gerusi, ba koo yēro gowa.

Wooda ye Gusunc u yi be ba tōmbu mēera kuan sō

¹⁸Saa ye tōmbu yiru ba sannamō ma ben turo u win winsim so ka kōm kuseru, ñ kun mē u nūn kara ka kperu u mēera kua, ma ya kun nūn go, ba ñ wi u nūn so mi goomō. Yā n nūn kpī, ¹⁹ma u ra sanō kua u ka deka sīimō, wi u nūn mēera kua mi, ba ñ nūn gāanu

kuammɛ. Adama durɔ win sɔmbu te u koo raa ko ù n bwāa do, wi u nùn mɛera kua mi, wiya u koo tu ko, kpa u maa mɛera yen nɔɔribun gobi kɔsia.

²⁰ Goo ù n win yoo so ka bokuru u go mii mii ba koo yɛro gowa. ²¹ Adama yoo wi, ù n kua tɔɔ giriru ù kun mɛ sɔɔ gira yiru u sere gu, ba ù maa win yinni gāanu kuammɛ, domi yoo wi, u sāawa win gobi.

²² Tɔn durɔbu gabu bà n sannamɔ, ma ba guragii wɔri sere win nukura ka yara, ma win gam kun mɛera wa, yen mɛ kurɔ win durɔ u tɔn be bure, mɛya ba koo kɔsia siri kowobun wuswaas. ²³ Adama kurɔ wi, ù n mɛera gaa wa, mɛera yen bwesera ba koo maa bu ko. Ù n maa gun na, ba koo bu gowa. ²⁴ Ñ n win nɔnin na ba wuna ba koo maa begii wunawa. Ñ n win dondun na ba bua, ba koo maa beginu buawa. Ñ n win nɔman na ba bua, ba koo maa begia buawa. Ñ n win naasun na ba bua, ba koo maa begisu buawa. ²⁵ Ñ n maa dɔɔn na ba nùn meni, ba koo maa be dɔɔ meniwa. Mɛera yèn bweseru ba nùn kua gesi, yen bwesera ba koo maa bu ko.

²⁶ Goo ù n win yoo tɔn durɔ, ù kun mɛ tɔn kurɔn nɔnu kɔra, u koo yoo wi karawa u doona nɔnu gen sɔ. ²⁷ Ñ n maa win dondun na u wuna, u koo nùn karawa u doona don ten sɔ.

²⁸ Kete yà n tɔnu kɔba so ya go, ba koo yen tii kpenu kasuku bu gowa, ba ù yen yaa temmɔ. Yen biru ba ù maa yen yinni gāanu kuammɛ. ²⁹ Adama kete ye, yà n daa goo kɔba sɔkure ma ba yen yinni sɔɔwa ma u ù ka ye gāanu kue, ba koo win tii gowa ka kete ye sannu.

³⁰ Bà n maa nùn gāanu bure na u wa u ka win wāaru yakia, u koo ni kpuro kɔsiawa nge mɛ ba gerua. ³¹ Kete yen bweseru yà n bii goo kɔba sɔka, siri tee biya ba koo ye kua mi, ka yen yɛro. ³² Adama kete ye, yà n goon yoo so ya go, sii geesun gobi tena yen yinni u koo yoo win yinni wɛ, kpa bu kete ye kpenu kasuku bu go.

³³ Goo ù n dɔkɔ mɔ, ù kun mɛ u wɔru gagu gba u deri u ù wukiri, ma goon yaa sabera wɔri mi, ta gu, ³⁴ wi u dɔkɔ ye mɔ ù kun mɛ wɔru ge, u koo sabe ten kɔsire wɛwa kpa u sabe goo te sua.

³⁵ Goon kete yà n googia mɛera kua ya go, ba koo kete wasa ye dɔrawa bu yen gobi bɔnu ko. Kpa bu maa ye ya gu min yaa bɔnu ko. ³⁶ Kete ye, yà n daa gee mɛera koore, ma yen yɛro u yɛ adama u ù gāanu kue, u koo ye ya gu min kɔsire wɛwa kpa wi, u goo te sua.

Yaa sabenun gbenan wooda

³⁷ Goo ù n kete gbenan u go, ù kun mɛ u ye dɔra, kete nɔɔbuwa u koo kɔsia tia yen wɔllɔ. Ñ n maa yāarun na, yāanu nnewa u koo kɔsia tee ten wɔllɔ.

22 Ye u gbenan mi, bà n ye wa win nɔma sɔɔ, ù n keten na, ù kun mɛ keteku, ù kun mɛ yāaru, ma ya gesi wasi, yen yiruwa u koo wɛ. Ù kun maa gāanu mɔ, ba koo win tii dɔrawa.

Goo ù n gbenan da wɔkuru, bà n nùn mwa wɔku te, ba so ba go, ba ù goo win yem bikiamɔ. Adama yam mù n sāra ba sere nùn go, be ba nùn go mi, ba koo bu win yem bikia.

Goon gāa ni ba suan woodaba

⁴ Bɛen goo ù n win sabenu sure win winsim gberɔ, ù kun mɛ win dāa gbaarɔ, ma nu dīanu asɔɔ kua, win gberun dīa geena u koo yɛro kɔsire wɛ, ù kun mɛ win dāa marum.

⁵ Goo ù n dɔɔ menima, dɔɔ wi, ù n dua goon gberɔ, ma yɛron dīanu kpuro dɔɔ mwaara, wi u dɔɔ meni mi, u koo dīa ni nu dɔɔ mwaaran kɔsire wɛwa.

⁶ Goo ù n win winsim gobi, ù kun mɛ gāanu berusia, ma ba nu gbenan mi u berua mi, bà n gbenan wi wa ye u sua min nɔn yiruwa u koo kɔsia. ⁷ Bà kun maa nùn wa, win mi ba gāa ni gbenan u koo dawa Gusunɔn sāa yerɔ u nɔma sua wɔllɔ u bɔre u nɛɛ, u ù gāanu ganu sue ni ba nùn berusia mi sɔɔ. ⁸ Tɔmbu yiru bà n gāanu sikirinɛmɔ, ù n yaa saberun na, ù kun mɛ yānu, ù kun mɛ gāa ni nu kɔɔra, be kpuro ba koo dawa Gusunɔn sāa yerɔ u bu siria. Ben wi u kun gem mɔ, ye ba sikirine min wasi yiruwa u koo kɔsia.

⁹ Goo ù n win winsim yaa saberu garu sabusia, ma ta bɔɔra ù kun mɛ ta gu ù kun mɛ ba tu sɛre ba mwa goo kun wa, ¹⁰ wi ba tu sabusia mi, u koo dawa Gusunɔn sāa yerɔ u bɔre u nɛɛ, u ù tu babe. Sanam mɛya, wi u sabe te mɔ mi, u koo durɔ win gere wura kpa wi ba sabe te sabusia u ku maa gāanu ganu kɔsia. ¹¹ Adama bà n sabe te gbenan na win yenuɔ, u koo ten kɔsire wɛwa. ¹² Ñ n maa gbeeku yaan na ya tu mwa ya kasuka, u ka ten seeda na u sɔɔsi. Saa ye, u ù maa ten kɔsire wɛɛmɔ.

¹³ Goo ù n maa win winsim yaa saberu bɔkura, ma ta bɔɔra ù kun mɛ ta gu sanam mɛ wi u tu mɔ u ù wāa mi, ba koo nùn ten kɔsire wɛwa. ¹⁴ Adama ù n wāa mi, ba ù maa nùn kɔsire wɛɛmɔ. Bà n maa tu due kuan na, ten due gobi yi, yi tura.

Tɔmbun wāasinaan wooda ka sārugia

¹⁵ Goo ù n wɔndia kɔkura u nùn bekuru doke, ma ba ù daa wɔndia wi durɔ kã, wi u nùn bekuru doke mi, u koo dokiriru kpuro kowa nge mɛ ba ra ko, kpa u wɔndia wi sua kurɔ. ¹⁶ Baa wɔndia win tundo ù n yina bu suana, ka mɛ, durɔ wi, u koo dokiriru kpuro kowa nge mɛ ba ra ko bu ka wɔndia sua.

¹⁷ Tɔn kurɔ sɔro ù n wāa bɛen suunu sɔɔ, i nùn goowo.

¹⁸ Wi u maa ka yaa saberu kpuna, i yɛro goowo.

¹⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ turowa i ko sã. Wi u yina u bũu goo sāmɔ, i yɛro goowo.

²⁰ I ku sɔɔ goo nɔni sɔ. I ku maa nùn taki di. I yaayo ma bɛen tii i raa sɔru di Egibitin temɔ. ²¹ I ku gɔmini goo nɔni sɔ, ù kun mɛ gobeku goo. ²² Wi u bu nɔni sɔɔmɔ ma ba man somiru kana, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, kon bu somi. ²³ Kpa n de nen mɔru yu se bu bɛɛ go tabu gberɔ, bɛen kurɔbu bu maa ko gɔminibu kpa bɛen bibu bu maa ko gobekuba.

²⁴ Bɛɛ Isireliba sɔɔ, bɛen wi u sārɔ gobi bɔkura, u ku raa yi nim dokea nge mɛ bwese tukunu nu ra ko.

²⁵ Ì n goon bekuru tɔruba mwa, i nùn tu wesia sɔɔ u sere du. ²⁶ Domi beku tee tera u mɔ mi, u ka win wasi wukiri. Yen sɔ, à n tu neni mba u koo wukiri wɔkuru. Sanam me sɔ, ù n man wuri koosima, kon nùn wɔn-wɔndu kua, n nùn swaa daki.

²⁷ I ku ra man kɔsa gerusi, i ku ra maa been wirugii bɔre.

²⁸ Ì n been dɔa gbiikinu gā i ku de n te i sere ka neginu na.

I ku maa te i ka been bii tɔn durɔ gbiikobu yakia domi ba sɔawa negibu.

²⁹ Meya i ko maa man been yaa sabenun bii gbiikinu yiyi nɛnɛm adama i ko de nu gina bɔm nɔwa sɔɔ nɔɔba yiru, nɔɔba itase i sere ka man nu yākuru kua.

³⁰ Been tii maa, i ko n wāawa nɛnɛm nɛn sɔ, i n deere. Yen sɔ, i ku yaa gaa tem ye gbeeku yaa ya go ya deri. I ye bɔnu wɛɛɔɔ domi ba ñ ye sake.

I n da bwɛɛbwɛɛbu sirie dee dee

23 I ku labari weesugia kpara. I ku maa tɔn kɔso seeda weesugia diiya u ka yari. ² Been goo u ku raa tɔn dabinun gere swii u ka kɔsa ko. Meya u ku maa bu swii bā n gem sīyamɔ siribu sɔ. ³ I ku goo siri ka wɔn-wɔndu baa ù n sɔa bwɛɛbwɛɛ.

⁴ Ì n been wɛrɔbun saberu garu wa ta kɔɔɔ, ketewa? Ñ kun me keteku? I tu mɔ i ka nùn wurama. ⁵ Ì n maa win keteku wa ga wɔrumɛ ka sɔmunu, i ku doona i nùn deri. I nùn somi i ka gu seeya.

⁶ Siribu sɔ, i ku wi u gem mɔ gem bira win bwɛɛbwɛɛrun sɔ. ⁷ I ku seeda weesugia wura. I ku maa goo go wi u kun taare gaa kue. Domi wi u kua me, ne, Yinni Gusunɔ kon yɛro seeyasia. ⁸ I ku nɔm biran kɛnu mwa domi nu ra tɔnu nɔni wɔkewa gem swaa sɔ kpa u kpāna u mu gere.

⁹ I ku wi u sɔru dimɔ been suunu sɔ nɔni sɔ. Domi been tii i yɛ nge me u bwisikumɔ, yɛn sɔ i raa sɔru di Egibitiɔ.

Wɔɔ wɛraruguu ka tɔɔ wɛraruguru

¹⁰ Wɔɔ nɔɔba tian baa sɔɔra i ko i n da been gberun dɔanu duure, kpa i nu gɛ. ¹¹ Adama wɔɔ nɔɔba yiruse, i ko i been gbean tem kpuro deriwa mu wɛra, ka been dɔa gbaanɔ. Kpa i de be ba sɔa sɔarobu bu da bu dɔanu kunɔnu ko be ka yaa sabenu.

¹² Meya maa sɔɔ nɔɔba tian baa sɔɔra i ko i been sɔma kpuro ko. Adama nɔɔba yiruse i ko wɛrawa ka been yobu ka sɔɔ be ba sɔmburu mɔ been mi, ka sere been yaa sabe ni i ra ka sɔmburu ko.

¹³ Ye na beɛ sɔɔwa kpuro, i ye mem nɔɔba mam mam. Kpa i ku ra bɔnu ganun yīsiru sia i sere nɛ, ko i nu sɔ.

Tɔɔ bakanu ita ni nu kpāaru bo

¹⁴ Wɔɔ baagere nɔn itawa i ko i n da man tɔɔ bakaru kue. ¹⁵ Pɛɛ ye ba ñ seeyatia doken tɔɔ bakara i ko gbi i ko. Sɔɔ nɔɔba yiruwa i ko pɛɛ di ye ya kun seeyatia mɔ nge me na raa beɛ yen wooda wɛ, wɔɔn suru gbiikoo

wi ba mɔ Abibu sɔɔ, domi saa yera i yara Egibitin di. Ì n kanaru mɔ, goo u ku raa na nen wuswaɔ u kun kɛru neni. ¹⁶ Yiruse kpa i maa been gbean dɔa gbiikinu yaa kpaabun tɔɔ bakaru di. Yen biru ñ n been gberun dɔanu kpuro gā kpa i maa yen tɔɔ bakaru di, i n wāa kunu sɔɔ. ¹⁷ Nge meya wɔɔ baagere beɛ tɔn durɔbu i ko i n da ka menne nɔn ita nen sɔa yero.

¹⁸ Ì n man yākuru kua, i ten yaa gum dɔɔ meniɔ dɔma te. Ì n maa ten yaa dimɔ, i ku ye menna ka pɛɛ ye ba seeyatia doke. ¹⁹ I n da ka man been gberun dɔa gbiikii ni nu gea sɔa naawe nen sɔa yero. Domi nena na sɔa Gusunɔ been Yinni. I ku boo buu yike ka gen meron bom.

Sɔɔsinu ganu ka nɔɔ mwɛenu

²⁰ Yeniba kpuron biru Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, kon beɛ nen gɔrado gɔriama u ka beɛ kpāra kpa u n beɛ kɔsu been sanum sɔɔ. U koo ka beɛ da tem me na beɛ sɔɔru kua sɔɔ. ²¹ Yen sɔ, i de i n tii se kpa i nùn mem nɔɔwa, kpa i ku nùn nuki sanku. Domi u ñ da beɛ suuru kuamme ñ n tora, yɛn sɔ nen yiiko ya wāa wi sɔɔ. ²² Adama ñ n nùn mem nɔɔwa mam mam, ma i mɔ dee ye na beɛ yiire, nena kon ka been wɛrɔbu kpuro sanna.

²³ Nen gɔrado wi, u koo beɛ swaa gbiiya u ka beɛ turi sere tem mi Amɔreba ka Hɛtiba ka Feresiba ka Kananiba ka Hefiba ka sere Yebusiba ba wāa. Kpa n be kpuro go been sɔ. ²⁴ Adama ñ n tura mi, i ku ra ben bɔnu sɔ, i ku maa ben komanu saari. I ben bɔnu turanu suririo kpa i ben bwāarokunu kɔsuku muku muku. ²⁵ Ne Gusunɔ been Yinniwa i ko i sɔ kpa n beɛ domaru kua, i n dɔanu mɔ ka nim. Meya na kon maa beɛ baranu gbara. ²⁶ Na ñ maa derimɔ tɔn kurɔ goon nukuru tu yari, meya been goo kun maa mɔ wiro. Kon maa de been hunde yu dɛɛya.

²⁷ Ye kon maa wure n ko wee. Be ba nua i durɔ ben temɔ kpuro, kon de bu nanda, kpa bu yari bu doona been sɔ. ²⁸ Kon Hefi be, ka Kanani be, ka Hɛti be susunu kpāre, kpa bu yari bu doona tem min di. ²⁹ Adama na ñ be kpuro giramɔ wɔɔ tian baa sɔɔ, tem me, mu ku raa ka ko bansu, kpa gbeeku ye yi beɛ yibusu. ³⁰ Fiiko fiikowa kon de ba n doonamɔ min di, sere i ka dabia i teria i sina tem me kpuro sɔɔ. ³¹ Tem me kon beɛ wɛ mi, men nɔɔ bura yera ko n wāawa saa nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin di sere n ka girari Filisitiban nim wɔku, ka maa saa Sinain gɔburun di, sere n ka girari daa te ba mɔ Efaratiɔ. Tɔn be ba wāa tem mi kpuro, kon beɛ bu nɔmu beriawa kpa i bu gira. ³² I ku ra ka bu arukawani gaa bɔke. I ku maa ben bɔnu goo sɔ. ³³ Ì n ben bɔnu sɔamɔ, nu ko n sɔawa been yina. Yen sɔ, i ku de ben goo u n wāa been suunu sɔɔ kpa u ku raa beɛ torasia nen swaa sɔɔ.

Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwɛeru sire

24 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, i yɔɔma Sinain guuru mini, nen mi, wunɛ ka Aroni ka Nadabu ka Abihu ka Isireliban guro gurobu wata ka

wɔkuru, kpa i man kpuna sarun di. ²Wunε Mɔwisi, kaa man susima wunε turo. Be ba ka nun yɔkɔma bu yɔro mi ba wɔa mi. Tɔn be ba maa tie, bu ku raa yɔkɔma mini.

³Ma Mɔwisi u da u tɔn be Yinni Gusunɔn gari ka win woodaba kpuro sɔɔwa. Ma be kpuro ba wura ka gɔru teu ba nεε, sa ko ko ye Yinni Gusunɔn u gerua kpuro.

⁴Mɔwisi u Yinni Gusunɔn gari yi kpuro yorua ma u seewa buru buru u yɔku yeru bana guu ten nuurɔ. U maa kpenu wɔkura yiru gira nge mε Isireliban bwese kerin geera nε. ⁵Ma u Isireliban aluwaasiba gabu gɔra bu ka Yinni Gusunɔn yɔku dɔɔ mwaararuginu kua kpa bu naa kinenu go bu ka siarabun yɔkunu ko.

⁶Mɔwisi u yaa yem men bɔnu sua u doke gbɛa sɔɔ. Ma u sukum mε n tie yɛka yɔku yee ten wɔɔ. ⁷Ma u woodan tire te sua u tu gara tɔn ben wuswaasɔ. Ma ba nεε, sa ko Yinni Gusunɔn mem nɔkwa kpa su ko kpuro ye u gerua.

⁸Ma Mɔwisi u yem mε sua u yɛka tɔn ben wɔɔ u nεε, yem mε wee, mε mu Yinni Gusunɔn kɔ mweeru sirem te u bεε kua sanam mε u bεε wooda yeniba kpuro wɛ.

⁹Ma Mɔwisi ka Aroni ka Nadabu ka Abihu ka Isireliban guro gurobu wata ka wɔku te, ba guu te yɔkwa.

¹⁰Ma ba Gusunɔn, be Isireliban Yinni wi wa. N sɔare nge u yɔ turaru garun wɔɔ te ba kua ka kpee boogu ni nu baalimɔ weenε. Nu dεereewa nge wɔllu te ta kun guru wiru mɔ. ¹¹Gusunɔn u n Isireliban guro guro be kɔsa gaa kue. Ba nɔn wa ma ba di ba nɔra.

Mɔwisi u yɔkwa Sinain guuru

¹²Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sɔɔwa u nεε, a yɔkɔma a yɔra guuru mini. Kon nun kpee bεsi wɛ mi sɔɔ na wooda kpuro yorua, tɔn be ka ben bibun bweseru ba n ka ye mεerimɔ baadomma.

¹³Ma Mɔwisi u seewa ka win bɔɔ Yosue. Adama u sere guu te yɔ, ¹⁴u guro guro be sɔɔwa u nεε, i yɔro mini, i sun ma sere su ka wurama bεen mi. Wee Aroni ka Huri ba wɔa ka bεε. Bεen goo u n gari giri gεε mɔ, u na ben mi. ¹⁵Yen biru u yɔkwa guu ten wɔɔ, ma guru wii wurora tu wukiri. ¹⁶Yera Yinni Gusunɔn yikon girima ya sɔɔsira mi. Isireliba ba ye wa, ya sɔa nge dɔɔ boko. Ma guru wii wuro te, ta Sinain guu te wukiri sere sɔɔ kɔba tia. Sɔɔ kɔba yiruse Yinni Gusunɔn u Mɔwisi soka saa guru wii wuro ten min di. ¹⁸Yera Mɔwisi u dua guru wii ten sɔɔ mɔ u yɔkwa guu ten wɔɔ. Miya u wɔa sɔɔ kɔ weeru ka wɔkuru weeru.

YINNI GUSUNɔN KUU BEKURUGIRUN KPUNAA

Kɛε ni Isireliba ba koo wɛ bu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru ko

25 Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sɔɔwa u nεε, ²a Isireliba sɔɔ kɔ bu ka man kɛnu naawa. Ye ba wɛ ka nuku tia kpuro, a mɔ. ³Kɛε ni ba koo wɛ, niya, wura ka sii

geesu ka sii gandu, ⁴ka ana bekunu ni ba wɔkua ka bura, ka maa gaadura ka ni ba swɛrasia ka sɛesu, ka ni ba wesa ka wɛε damgii ka yaa sansun beka, ⁵ka yɔa gɔni yi ba swɛrasia ka sɛesu, ka gɔni sinumgii, ka dɔa damgia, ⁶ka gum mε ba ra ka fitila sɔre ka gum mε mu turare mɔ mε ba ra kpuro tɔre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔn u ye gɔsa nenem, ka turare ye ba ra dɔɔ doke, ⁷ka kpee gobiginu nɔn nɔni sɔa berɔ wuru ka kpee gobiginu bwese bweseka ka ni ba koo doke yɔku kowo tɔnweron yabe tarakpe sɔɔ ka sere maa win kɔɔ baran wɔɔ. ⁸Yen biru i ka man ye kpuro kuu bekurugiru kuo na n ka wɔa bεen suunu sɔɔ. ⁹I ko tu kowa ka ten dendɔ yɔnu kpuro nge mε kon bεε sɔɔsi.

Yinni Gusunɔn woodan kpakororu

¹⁰Ba koo kpakororu ko ka dɔa damgia. Ten dɛεbu bu ko n sɔawa gɔm soonu yiru ka bɔnu. Ten yasum mu ko n maa sɔawa gɔm soo teeru ka bɔnu kpa ten gunum mu n sɔa gɔm soo teeru ka bɔnu. ¹¹Kpa a tu wura pote ten sɔɔ kɔ ka tɔkɔ. Kpa a ten goonu nne kpuro kɔ bɔka kua ka wura. ¹²Kpa a wuran sumi ko wasi nne a doke ten goo gookan yinna yenu sɔɔ, yiru ya n mεerine bee tia, yiru yeni ya n maa mεerine bee tia. ¹³Yen biru a dɔa kɔkɔ kasu yiru a yi wura pote. ¹⁴Kpa a yi wasi kpakoro ten sumi sɔɔ beri berika, yi n sɔa ten nenutii. ¹⁵Sumi yi sɔɔ dɔa kɔkɔ yi, yi ko n da n wɔa. Ba n yi wunamɔ min di. ¹⁶Yen biru kaa woodan kpee besi yi kon nun wɛ doke kpakoro te sɔɔ.

¹⁷Kpa a kpakoro te wukiritia kua ka wura ya n ka tu saka nε. ¹⁸Kpa a wɔllun kɔsobu yirun weenasibu ko ka wura a mani wukiritia yen goo piiminun wɔɔ gee ka gee. ²⁰Kpa yi n kpakoro ten wukiritia ye kasa wukiri mam mam. Yi ko n wuswaa kisinewa yi n mεerine. ²¹Kaa woodan kpee besi yi doke kpakoro te sɔɔ, a sere ten wukiritia ye doke. ²²Yen wɔllwa ko na n da ka nun yinne kɔsobu yiru yen baa sɔɔ, kpa n nun nen woodaba kpuro wɛ Isireliban sɔ.

Tabulu yɛn mi ba koo pɛε yi, ye ba ka Gusunɔn naawa

²³Yinni Gusunɔn u kpa Mɔwisi sɔɔwa u nεε, kaa tabulu ko ka dɔa damgia. Yen dɛεbu ko n sɔawa gɔm soonu yiru, yen yasum mu ko n maa sɔa gɔm soo teeru, kpa yen gunum mu n sɔa gɔm soo teeru ka bɔnu. ²⁴Kpa a ye kpuro wura pote, kpa a maa yen goo gooka kɔ bɔka kua ka wura. ²⁵Yen biru kpa a dɔa besi piiminu gore yen goo gooka mi, ni nu ka nɔm tararu yasum nε, a ka sikerena, kpa a nin tii wura pote. ²⁶Kpa a maa sumi nne ko ka wura a doke tabulu yen goo gookaw mi yen naasu gire gire. ²⁷Mi ba dɔa besi piimii ni goren bɔku bɔkuka sɔɔra sumi yi, yi ko n wɔa, kpa bu dɔa kɔkɔ wasi yi sɔɔ, ba n da ka tabulu ye sue. ²⁸Dɔa kɔkɔ yi, yi ko n sɔawa dɔa damgia kpa a yi wura pote. ²⁹Yen biru kaa gbɛa ko ka nɔri ka perentiba ka gbɛε yorukunu, ye kpuro ya n sɔa wuragia kpa ba n da ka dendɔ ba n yɔku tam wisimɔ. ³⁰Kpa a pɛε ye ba ka man naawa sɔndi tabulu yen

wāllō. A ku ra de pēe ye, yu biara mi. A de ya n da n wāa nen wuswaac baadomma.

Fitilan dabu

³¹ Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔwɔa u nɛɛ, kaa dabu ko ka wura gea, ga n kãasi mɔwɔba tia, gen yēsi yēsikɔ ita ita. Kpa gen yōratia ka gen pɔtura ka gen kãasi ka gen bura te ta ka dāa marum ka biibii weene, ye kpuro ya n sãa bɔri tia.

³³ A de kãasi mɔwɔba tia yen baayere ya n buranu ita ita mɔ ni nu ka biibii weene. ³⁴ Kpa dabu gen pɔtura tii ya n buranu nne mɔ ni nu ka dāa marum weene. ³⁵ Mi kãasi yiru yiru yi gbinne ka pɔtura, kaa nin temɔ buraru koosiwa te ta ka dāa marum weene. ³⁶ Bura te, ka kãasi yi, ye kpuro ya n sãa wuran bɔri tia. ³⁷ Yen biru kaa fitilanu mɔwɔba yiru ko, kpa a nu sɔndi sɔndi dabu gen wāllō ka gen tiin wii kpĩrɔ. Kpa ba n nu sōre nu n yam bururasie. ³⁸ Baku piibu ge ba ko n da ka fitila nin dɔwɔ mɛ ka mɔwɔba nin torom mu ko n da wɔriki, kaa ye kpuro kowa ka wura gea. ³⁹ Dabu ge, ka gen dendi yānu kpuro, wuran kilo tenan sakawa kaa ka ye ko. ⁴⁰ Wunɛ Mɔwisi, a de a n sɔmbu te nɔni doke kpa a kuu te ko ta n sãa nge te na nun sɔwɔsi guuru wāllō.

Kuu bekurugii tèn mi ba ra ka Yinni Gusunɔ yinne

26 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwɔa u nɛɛ, a bekunu wɔkuru wesio ka wēɛ damgii ka wēɛ yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura, ka maa wēɛ wunɔmgii, kpa a beka ye buraru dokea ta n sãa wāllun kɔsobun weenasibu. Kpa a ka man kuu bekuruguru kua. ² Beka ye kpuro ya ko n nɛwa. Yen dēɛbu bu ko n sãawa gɔm soonu tɛna yiru sari. Yen yasum maa gɔm soonu nne. ³ Beka yen mɔwɔba mɔwɔba ba koo sua bu swɛɛna. ⁴ Yen biru kpa a yen baayeren goo baka teerɔ wēri doke ka wēɛ yi ba wɔkua ka bura, yi ba koo ra ka ye sɔrena. ⁵ Wēri weeraakuukuubuwa kaa doke beka ye ba swɛɛnan baayeren goo baka teerɔ yi n mɔwɔba kisine. ⁶ Yen biru kaa sɔretinu weeraakuru ko ka wura bu ka beka ye kpuro sɔrena, kpa yu ko beku teeru kuu ten sɔ.

⁷ Kpa a maa bekunu wɔkura tia wesi ka boo sansu ni ba koo kuu bekurugii te wukiri. ⁸ Beka ye kpuro ya ko n nɛwa. Yen dēɛbu bu ko n sãawa gɔm soonu tɛna. Yen yasum maa gɔm soonu nne. ⁹ Beka yen mɔwɔba ba koo gbi bu swɛɛna kpa bu maa mɔwɔba tia yeni swɛɛna. Kpa bu mɔwɔba tiase ten sukum bue kuu ten wāllō wuswaa gia. ¹⁰ Kpa a wēri weeraakuukuubu doke beka ye ba swɛɛnan baayeren goo baka teerɔ. ¹¹ Yen biru kaa sɔretinu weeraakuru ko ka sii gandu, kpa a nu doke beka yen wēri yi sɔwɔ, a ka ye sɔrena, yu ko beku teeru. ¹² Bā n ka tu kuu te wukiri, beku te ta kuu te sare mi, a de ta n sãare kuu ten biru. ¹³ Kuu ten yasum gia, beka ye ya maa tiara, a de ya n sãare beri berika gɔm soo teeru. ¹⁴ Kaa bekunu yiru ko bu ka kuu te wukiri, teeru ka yāa kinɛnun gɔni, yi ba swɛɛrasia, teeru maa ka yaa gɔni sinumgii, te ta ko n wāa kpuron wāllō.

¹⁵ Akasian dāa besiya kaa gira a ka kuu te ko. ¹⁶ Dāa besi yi, yi ko n nɛwa. Yin dēɛbu bu ko n sãawa gɔm soonu wɔkuru kpa yin yasum mu n sãa gɔm soo teeru ka mɔwɔba. Kpa a yin baayere sɔretinu yiru dokea yi n ka sɔrene. ¹⁸ Kuu ten sɔwɔ yēsan mɔwɔba dwaru gia dāa besi yenda kaa gira. ¹⁹ Kpa a yi yōratii kua weeru ka sii geesu a doke yiru yiru, yin tia sɔwɔ temɔ, yi n ka sɔretii ni neni. ²⁰ Ten sɔwɔ yēsan mɔwɔba geu gia besi yenda kaa maa ko. ²¹ Kpa a maa yi yōratii weeru kua ka sii geesu bu doke yiru yiru yin tia sɔwɔ. ²² Ten sɔwɔ duu yeru gia dāa besi mɔwɔba tia kaa gira. ²³ Dāa besi yiru yiruwa kaa doke ten goo gɔmkinu yiru biru gia. ²⁴ Dāa besi yi, yi ko n maninewa yiru yiru saa tem di sere ka wāllō. Kpa a sumi doke yi n ka sɔrene wāllō. Mesuma kaa goo gɔmkinu yiru yen dāa besi yiru yiru ye kua. ²⁵ Kpa yi kpuro yi n sãa dāa besi mɔwɔba ita. Kpa a yen baayere sɔwɔ yōratii doke yiru yiru yi ba kua ka sii geesu.

²⁶ Yen biru kpa a ten yēsi itaɔ akasian dāa mɔwɔba mɔwɔba kare. ²⁸ Dāa karetia ye ya wāa yēsa baayeren suunu sɔwɔ mi, yen mɔwɔba ga koo yōrawa dāa gɔmkinɔ. ²⁹ Kpa a maa dāa besi yi ka dāa kareti yi wura pote. Kpa a maa wuran sumi ko yi sɔwɔ ba koo dāa kareti yi wasi wasi. ³⁰ À n yeniba kpuro menna a kpa, saa yera kaa den kuu bekurugii te gira ta n sãa nge te na nun sɔwɔsi guu te ba mɔwɔba Sinain wāllō.

³¹ Kpa a maa beku kareru ko ka wēɛ damgii ka wēɛ ye ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wēɛ wunɔmgii. Kpa a wāllun kɔsobun weenasibu ko beku te sɔwɔ, kpa ya n sãa buraru. ³² Kaa akasian dāa besi sinumgii nne ko a wura pote kpa a sɔretii wuragii doke yi sɔwɔ, yi ka beku kare te gaba. Kpa a dāa besi yi yōratii doke yi ba kua ka sii geesu. ³³ Kpa a beku kare te bwɛ te ta ko n dii sɔwɔ ge ga dɛere gem gem ka adɛrɔ ge ga dɛere mɔwɔba sãa.

À n beku kare te bwɛ a kpa, ten sɔwɔ mɔwɔba kaa ka kpakoro te da a yi tɛ sɔwɔ woodan kpee besi yiru ye, ya wāa. Kpa a kpakoro te wukiritia doke dii te ta dɛere gem gem sɔwɔ mi. ³⁵ Kaa tabulu ye yiwa mɔwɔba geu gia adɛrɔ ge sɔwɔ à n duɔ kuu ten mi, kpa a dabu ge yi mɔwɔba dwaru gia, tabulu ye ka dabu ge, nu n mɛɛrine.

³⁶ A kuu ten beku kenutiru wesio ka wēɛ yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wēɛ wunɔmgii ka wēɛ damgii, kpa a beku te sɔwɔ dokea. ³⁷ Kpa a akasian dāa besi sinumgii mɔwɔba wura pote kpa a yin baayere yōratia kua ka sii gandu. Yen biru kpa a sɔretii wuragii doke yin baayere sɔwɔ bu ka beku kenutii te bwɛ.

Yāku yeru

27 Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔwɔa u nɛɛ, kaa yāku yeru ko ka akasian dāa. A de ten goonu nne kpuro nu n nɛ, nu n sãa gɔm soonu mɔwɔba mɔwɔba, kpa ten gunum mu n sãa gɔm soonu ita. ² Kpa a ten wāllun goo gɔmkinɔ kãanu doke kpa a nu sii gandu pote. ³ Kaa yāku yee ten dendi yānu kpuro kowa ka sii gandu. Niya gbɛɛ ni ba koo ka torom gura, ka kaa-tonu ka kaato donnuginu, ka gbɛɛ ni sɔwɔ ba koo yaa yem doke bu ka yēka, ka dɔwɔ guratii. ⁴ Kpa a mɔwɔba ko ka sii gandu kpa a yen goo gɔmkinɔ sii gandun sumi

doke. ⁵Yen biru kpa a ye sua a doke yāku yee ten kɔkɔ kpa yen nɔɔ gu seema wɔllɔ yāku yee ten suunu suunuka. ⁶Kpa a tu suatii yiru kua ka akasian dāa pɔɔsi a yi sii gandu pote. ⁷Kaa dāa pɔɔsi yi wasi sumi yi nɔɔ ba n da ka yāku yee te sue. ⁸Kaa yāku yee te kowa ka dāa besi ta n wɔru mɔ, nge te na nun sɔɔsi.

Kuu ten kara

⁹Yeniba kpuro biru Yinni Gusunc u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a kuu bekurugii te kara koosio. Yen sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia kpa a beku kare ni ba wesa ka wɛɛ damgii. Bā n ni kpuro swɛɛna, nu ko gɔm soonu wunɔbu (100). ¹⁰Ba koo beka ye sɔrewa dāa besi sinumgii yendu nɔɔ ka sɔretii ka sii dɛki yi ba kua ka sii geesu. Kpa dāa besi yin yɔratii yi n sāa sii gandu. ¹¹Nge mɛya ya ko n maa sāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kpa ye yiru ye, ya n dɛɛbu nɛ. ¹²Kara yen sɔɔ duu yeru gia kaa beku kare dāa besi sinumgii wɔkuru nɔɔ yi ba yɔratii kua. Kara yen yasum mu ko n sāawa gɔm soonu weeraakuru. ¹³Mɛya yen sɔɔ yari yeru gia yen yasum ko n maa sāawa gɔm soonu weeraakuru. ¹⁴Yen suunu nɔɔ kaa kɔnɔ wīa ga n sāa gɔm soonu yendu. Kpa a kɔnɔ gen beri berika beka kare gɔm soonu wɔkura nɔɔbu dāa besi sinumgii ita ita nɔɔ. Dāa besi yin baayere ya ko n yɔratia mɔ. ¹⁶Kara yen kɔnɔnɔ tii nɔɔ, kaa beku kenutiru doke, tɛn yasum ko n sāa gɔm soonu yendu. Wɛɛ damgiiya kaa ka tu ko kpa a tu buraru kua ka wɛɛ wunɔmgii ka yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura. Kpa a maa tu gaba kua ka dāa besi sinumgii nɛ yi yi yɔratii mɔ. ¹⁷Kara yen beku sɔretii ka yen sii dɛki yi, yi nɔɔ ba koo beku ni sɔresi, ye kpuro ya ko n sāawa sii geesu, kpa yen dāa besi sinumgii yin yɔratii yi n sāa sii gandu. ¹⁸Kara yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu wunɔbu (100) kpa yen yasum mu n maa sāa gɔm soonu weeraakuru, kpa yen gunum mu n sāa gɔm soonu nɔɔbu. Ba koo yen beka wesiwa ka wɛɛ damgii kpa bu sii pɔɔsi yin yɔratii ko ka sii gandu. ¹⁹Kuu bekurugii ten dendi yānu kpuro, sii ganda ba koo ka nu ko. Mɛya kuu te ka kara yen gabatian kurum kpuro ya ko n sāawa sii gandu.

Fitila gen gum

²⁰Yera Yinni Gusunc u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a de Isireliba bu dāa ye ba mɔ olifin binun gum ko mɛ mu gea sāa, ba n da ka kuu ten fitila sɔre baadomma. ²¹Kuu bekurugii ten adɛɔ ge sɔɔra Aroni ka win bibu ba koo da bu fitila ni yi yi, beku kare ten biru te ta woodan kpakororu berua. Mɛya fitila ni, nu ko n da n sɔre saa yokan di sere ka bururu. Isireliba ba koo wooda yeni nenewa sere ka baadomma.

Yāku kowobun sāa yānu

28 Yinni Gusunc u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔɔ Aroni ka win bibu nɛ ye wunɔ nenem Isireliban suunu nɔɔ di kpa ba n sāa nen yāku kowobu. Bii bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka

Itamaa. ²A de bu wunen nɔɔ Aroni wi sāa yānu kua ni nu koo win yiiko ka win girima sɔɔsi. ³Yen sɔɔ, be na yen bwisi wɛ, a bu wooda wɛɛyɔ bu ka nūn yāa ni kua ni u koo doke dɔma te ba koo nūn tusia tɔmbun wuswaɔ ka sanam mɛ u win sɔmburu mɔ. ⁴Yāa ni ba koo ko wee, nɔɔ bara ye u koo doke win tororun wɔllɔ, ka yabe tarakpe, ka yaberu ka tako ye ba sɔma kua ka dawani ka sere maa sɛkatia. Yeniba kpuro ya ko n sāawa yāa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bā n yākurun sɔmburu mɔ. ⁵Ba koo yāa ni kpuro kowa ka beku ni ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka ni ba wunɔm doke, ka ni ba kua ka wɛɛ damgii ka wuran wɛɛ siiri.

Yabe tarakpe

⁶Yinni Gusunc u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, kaa yabe tarakpe kowa ka beku te ba kua ka wɛɛ damgii kpa a ge buraru kua ka wɛɛ wunɔmgii ka yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wuran wɛɛ siiri. ⁷Kpa a gu sari kua yi ba koo ka gen senu sɔrena. ⁸Kpa a sɛkatia ko ya n sāa beku nɔni tee ka yabe tarakpe ge. Kpa ya n yinusi ge nɔɔ. ⁹Yen biru a kpee gobiginu yiru suo nūn nɔni sāa berɔ wuru, kpa a Isirelin bibu wɔkura yiru yen yīsa yore ni nɔɔ. ¹⁰Teerɔ ben nɔɔba tian yīsa. Teerɔ maa nɔɔba tia benin yīsa. Kaa ye kpuro yorewa nge mɛsum ba keranɛ. ¹¹Kaa yīsa ye yorewa kpee ni nɔɔ, nge mɛ ba ra yore sisɔ. À n ye yorua a kpa, kpa a kpee ni wura gore a ka sikerena. ¹²Kpa a nu mani tarakpe gen sari nɔɔ. Aroni ù n nu doke win senɔ, niya nu koo sɔɔsi ma ka Isireliban yīsina u dua nen sāa yerɔ, kpa nɛ, Yinni Gusunc na n ka bu yaaye. ¹³Mi ba kpee ni gore mu ko n sāawa wura, ¹⁴kpa a yɔni wuragii yiru tari a yi sɔre wura ye nɔɔ.

Bɔɔ bara

¹⁵Kaa nɔɔ bara ko ye Aroni u ko n da doke win tororɔ, u ka nɛ, Yinni Gusunc kīru bikia. Ye ka tarakpe ge, ya ko n sāawa beku nɔni tee, ka bura teeru. ¹⁶Nɔɔ bara yen goonu nɛ kpuro nu ko n nɛwa, nu n sāa gɔm soonun nɔɔ nɔɔ. ¹⁷Kpa a nɔɔ bara ye nɔɔ kpee gobigii bwese bweseka mani yu ko sīa nɛ. Kpee nin nɔni wee. Sīi gbiikaa nɔɔ, swāaru ka dɔm buuru, ka wuru beku. ¹⁸Yiruse nɔɔ maa, swāaru ka boogu ka sɔɔ tiro. ¹⁹Itase nɔɔ, dɔm buuru ka nɔni bwese bweseka ka gaadura. ²⁰Nnɛse nɔɔ, wuru beku ka berɔ wuru, ka nɔni bwese bweseka. Kpa a ni kpuro wura gore gore. ²¹Kpee bwese bweseka wɔkura yiru yen baatere sɔɔra kaa Isirelin bibun yīsina yore tia tia. Kaa nu yorewa nge mɛ ba ra yore sisɔ. ²²Kaa yɔni wuragii yiru ko nɔɔ bara ye nɔɔ. ²³Kpa a taaminu yiru ko ka wura, a sɔre nɔɔ bara yen soo wɔrikiso. ²⁴Taaminu yiru ye sɔɔra ba koo yɔni yi sɔre sɔre. ²⁵Kpa a nɔɔ bara yen yɔni yi gbinisi tarakpe gen sari. ²⁶Yen biru kaa maa taaminu yiru ko ka wura, a nu doke nɔɔ bara yen soo temkiso si su yabe tarakpe ge girari. ²⁷Kpa a taaminu yiru ko a doke yabe tarakpe gen sarin nɔɔ wuswaɔ, sɛkatia yen wɔllɔ

gia. ²⁸ Yen biru kaa ɓɓa bara yen taamii ni ɓɓa wɛɛ gaaduragii doke kpa a yi gbine yabe tarakpe gen taaminu ɓɓa. Nge meya kaa ka ye ɓɓe yabe tarakpe ge ɓɓa, kpa yu ku ka b̄ari.

²⁹ Saa ye Aroni u duɗ kuu bekurugii ten mi, u ko n ɓɓa bara ye dokewa win toroɗ yè ɓɓa ba Isireliban bwese ƙeri wɓkura yiru yen ȳisa yorua, kpa ne, Yinni Gusunɗ na n ka beɛ yaaye baadomma. ³⁰ Kaa maa urimu ka tumimu doke ɓɓa bara ye ɓɓa, kpa ya n w̄aa Aronin toroɗ saa kpuro ye u duɗ nen s̄aa yero, kpa u ka gia ye na k̄i Isireliban s̄a.

S̄aa ȳaa ni nu tie

³¹ Yinni Gusunɗ u kpam Mɓwisi s̄ɓɓwa u neɛ, yabe tèn wɓllɓ ȳaku kowo u koo yabe tarakpe ge ɓɓɓɓi, kaa tu kowa ka beku gaaduragiru. ³² Kpa a ten w̄iɗɗ ɓɓma doke a sinum koosia tu ku raa ka ḡɛera. W̄i ten min diya u koo wiru wasi ù n yabe te sebumɗ. ³³ Kpa a maa ten temɗ tusanu doke nu n ka d̄aa marum gam weene ni ba kua ka w̄ɛ yi ba w̄kua ka bura ka maa gaadura ka w̄ɛ wunɗɗgii, ka sere maa yangire piiminu wuraginu a ka sikerena. ³⁴ Kpa a de d̄aa marum weenasim me ka yangire ni, nu n kpasa s̄aa. ³⁵ Yabe tera Aroni ko n da n sebua ù n ɓɓmburu m̄ kuu bekurugii te ɓɓa. M̄n ɓɓa u duɗ, ka m̄n ɓɓa u yariɗ na kon da n yangire nin wɓkinu ɓɓɓɓɓɓa, kpa n ku n̄n go kuu bekurugii te ɓɓa.

³⁶ Kpa a maa wuran batani ko a yore ye ɓɓa, wini s̄awa Yinni Gusunɗgii. Kaa ye yorewa nge me ba ra yore sisɗ. ³⁷ Kpa a batani ye ɓɓresi Aronin dawanin wuswaɗ ka w̄ɛ gaaduragii. ³⁸ U ko n ye dokewa baadomma ù n dɗɗ nen s̄aa yero, kpa ne, Yinni Gusunɗ n ka Isireliban ȳakunu mwa baa b̄a n toranu ganu kua saa ye ba ȳaku ni m̄.

³⁹ Kpa a maa tako ka dawani ko ka w̄ɛ damgii, ka s̄ekatia ye ba ɓɓma doke.

⁴⁰ Kaa maa Aronin bibu takoba kua ka maa s̄ekatii ka furɗsu, ya n s̄aa ben buraru te ta ben girima s̄ɓɓsimɗ.

⁴¹ Yen biru kaa Aroni ka win bibu ȳaa ni sebusia, kpa a bu gum t̄are wirɗ a ka s̄ɓɓsi ma na bu gɗsa ba n s̄aa nen ȳaku kowobu. ⁴² A bu sokoto kpirinu kuo kpa bu ku ka ben tereru wan s̄. Kaa ye kpuro kowa ka w̄ɛ damgii. ⁴³ Aroni ka win bibu ba ko n nu dokewa b̄a n dɗɗ kuu bekurugii te ɓɓa, ñ kun me b̄a n susiɗ ȳaku yero bu ka ben ɓɓmburu ko. Yera ya koo de na kun bu go nen s̄aa yero, domi ba ñ w̄aa mi tereru. Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommaɗ Aroni ka win bibun bweserun s̄.

Nge me ba koo ka s̄ɓɓsi ma Yinni Gusunɗ

u ȳaku kowobu gɗsa

29 Yinni Gusunɗ u kpam Mɓwisi s̄ɓɓwa u neɛ, wee nge me kaa koosina a ka s̄ɓɓsi ma na Aroni ka win bibu gɗsa na yi nenem bu ka ko ȳaku kowobu nen s̄aa yero.

A naa kine kpendu suo ka ȳaa kinenu yiru. A ku de yen gaa ya n alebu m̄. ² Kpa a p̄ɛ ko ka alikaman som, a ku seeyatia doke, kpa a maa kira w̄ɗɗranu ko nin somɗ ba ñ seeyatia doke, ka kira nin somɗ ba ka gum burina. ³ Kpa a nu doke bireru ɓɓa a ka da ȳaku yero ka naa kine kpen te, ka ȳaa kinenu yiru ye, kpa a ka ye kpuro ȳakuru ko.

⁴ Kpa a de Aroni ka win bibu bu na kuu ten kɗnɗɗ mi ne, Yinni Gusunɗ na ra ka Isireliba yinne, kpa a bu wobure ka nim. ⁵ Kpa a Aroni n̄n win s̄aa ȳaa ni sebusia. Niya tako ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ka ɓɓa bara ye. Kpa a s̄ekatia ye s̄eke yabe tarakpe gen wɓllɓ. ⁶ Kpa a maa dawani sua a doke win wirɗ, kpa a wuran batani ye sua yè ɓɓa ba yorua, wini s̄awa Yinni Gusunɗgii, a doke win dawani yen wuswaɗ. ⁷ Yen biru kpa a maa gum sua a t̄are win wirɗ a ka s̄ɓɓsi ma na n̄n gɗsa na yi u n s̄aa nen ȳaku kowo. ⁸ Kpa a maa win bibu soku a bu tako be sebusia, ⁹ a bu ben s̄ekatii s̄eke kpa a bu ben furɗsu doke nge me a Aronin tii kua. Saa dɗma ten diya ba koo ko ȳaku kowobu sere ka baadommaɗ.

Yeniba kpuron biru, ameniwa kaa de bu ka ɓɓmbu te tore.

¹⁰ Naa kine te a gɗsa mi, kaa ka tu nawa kuu ten kɗnɗɗ, kpa Aroni ka win bibu bu ben ɓɓma ɓɓɓɓi naa yen wiru wɓllɓ. ¹¹ Kpa a ye saka nen wuswaɗ kuu ten kɗnɗ mi. ¹² Kpa a yen yem deka ka niki bia a t̄eni ȳaku yee ten k̄aanɗ. Me mu tie kpa a ȳeka ten temɗ.

¹³ Kpa a yen ɓɓɓɓnun gum sua ka yen worun besi baka ka yen gabu swii ka yen gum sannu, kpa a ye kpuro menna a d̄ɗɗ doke ȳaku yee ten wɓllɓ. ¹⁴ Adama naa kine ten yaa ka ten gɗna ka ten ɓɓɓɓ bisu, ye kpurowa kaa d̄ɗɗ doke beɛn sansanin biru. Ȳaku te, ta ko n s̄awa te ta koo ben durum wukiri.

¹⁵ Yen biru ba koo ka ȳaa kine nin teeru na, kpa Aroni ka win bibu bu ben ɓɓma ɓɓɓɓi ten wiru wɓllɓ.

¹⁶ B̄a n kua me ba kpa, yera kaa tu saka kpa a ten yem sua a ȳeka ȳaku yee ten goo gookaɗ. ¹⁷ Kpa a ten yaa ɓɓɓri ɓɓɓri a yi ka ten wiru sannu, kpa a maa ten ɓɓɓnu tea ka ten k̄ri kpa a ye kpuro ɓɓɓɓi wii te ka ye a ɓɓɓa min wɓllɓ. ¹⁸ A n kua me a kpa, kpa a ye kpuro d̄ɗɗ s̄re ȳaku yee ten wɓllɓ. Ya ko n s̄awa ȳaku d̄ɗɗ mwaararugiru tèn nubura koo ne, Yinni Gusunɗ dore.

¹⁹ Kpa a maa ȳaa kineru yiruse teni sua. Kpa Aroni ka win bibu bu kpam ben ɓɓma ɓɓɓɓi ten wirɗ. ²⁰ Yen biru, kpa a tu saka a ten yem sua a t̄eni Aronin soo ɓɓm geuguuɗ, ka win bibun soo ɓɓm geugisɗ, ka ben ɓɓm geun niki bii bakannɗ, ka sere ben ɓɓm geun naa niki bii bakannɗ. Yem me mu tie, kpa a mu ȳeka ȳaku yee ten goo gookaɗ. ²¹ Kpa a maa yem me mu w̄aa ȳaku yee ten wɓllɓ sua a menna ka gum me ba ra kpuro t̄are ye Gusunɗ u gɗsa nenem kpa a mu wisi Aroni ka win bibun s̄aa ȳaa ni ba sebulan wɓllɓ. Nge meya Aroni ka win bii be, ka ben s̄aa ȳaa ni kpuro, ba ko n s̄aa nenem nen s̄. ²² Kpa a ȳaa ten gum sua ka ten siru ka ten ɓɓɓɓnun gum ka ten worun besi baka, ka ten gabu swii yiru ka yin gum sannu, ka ten ɓɓm

geun nɔmu. Domi yāa kinɛ te, ta ko n sāawa te ba ka sɔɔsi ma na Aroni ka win bibu gɔsa nenem nen sɔ.

²³ Kpa a maa pɛɛ tia sua ye ba ñ seeyatia doke, ka kira wɔɔra teeru ka kira teeru tɛn som ba ka gum burina, saa birerun di te ta yii sāa yerɔ. ²⁴ Kpa a ye kpuro Aroni ka win bibu nɔmu beria kpa a ben nɔma sua a ka sɔɔsi beri berika nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ²⁵ Yen biru kpa a ye kpuro mwa ben nɔman di a ye sɔndi yāku dɔɔ mwaara ten wɔɔl kpa a dɔɔ doke kpa ya n sāa yāku dɔɔ mwaaraugii te ta man nuburu dore. ²⁶ Kpa a maa yāa kinɛ te ba ka sɔɔsi ma na Aroni ka win bibu gɔsa nenem min guroguroru sua a sɔɔsi beri berika nen wuswaɔ. À n kua mɛ a kpa, yaa ye, ya ko n sāawa wunɛgia.

²⁷ Kpa a yāa kinɛ ten nɔmu sua a yiiya wɔɔl nen wuswaɔ. Nge mɛya kaa ka sɔɔsi ma guroguro te ka nɔmu ge, ya sāawa nɛgia. ²⁸ Mɛya maa Isireliba bā n siarabun yāku mɔ ba ko n da yaan guroguroru ka yen nɔm geun nɔmu wunɛ nenem nen sɔ kpa bu ye Aroni ka win bibun bweseru wɛ kpa ya n sāa wooda sere ka baadommaɔ.

²⁹ Aroni ù n maa gu, win bibun bweseru sɔɔra ba koo turo wuna bu sāa yāa ni sebusia bu nùn gum tāre wirɔ dɔma te ba koo sɔɔsi ma u sāa win kɔsire. ³⁰ Wi, wi u kua Aronin kɔsire mi, u ko n yāa ni dokewa sere sɔɔ kɔɔba yiru. Wiya u ko n da du kuu ten mi, mi Yinni Gusunɔ u ra ka Isireliba yinne kpa u sɔmburu ko adɛɔ ge ga dɛere sɔɔ.

³¹ Kaa yāa kinɛ te ba ka sɔɔsi ma na Aroni ka win bibu gɔsa nenem yaa sua a yike sāa yerɔ. ³² Kuu ten kɔnɔwɔra Aroni ka win bibu ba koo yaa ye ka pɛɛ ye ya wāa bireru sɔɔ mi menna bu tem. ³³ Be tɔnawa ba koo yāku dīa ni di, ni ba ka ben durum wukiri sanam mɛ ba sɔɔsi ma na bu gɔsa nenem nen sɔ. Tɔn tuko goo u ku raa nu di, domi nu sāawa dīa ni ba wuna nenem nen sɔ. ³⁴ Nù n tiara sere sisiru bu ku maa nu di. Bu nu wisio dɔɔ sɔɔ nu dɔɔ mwaara.

³⁵ A Aroni ka win bibu kuo mam mam nge mɛ na nun sɔɔwa. Sɔɔ kɔɔba yiruwa kaa bu yen yāku yāki kua a ka sɔɔsi ma na bu gɔsa nenem nen sɔ.

³⁶ A n da naa kinɛru go yen tɔɔ baatere yāku yee ten wɔɔl, yen yem mu ka tɔmbun durum wukiri. Yāku niya nu koo yāku yee te disi wɔka. Yen biru kpa a gum tāre ten wɔɔl a ka sɔɔsi ma ta wāa nenem nen sāarun sɔ.

³⁷ Mɛya kaa n da ko sere sɔɔ kɔɔba yiru ye, yu ka yibu, kpa yāku yee te, ta n sāa nenem ta n dɛere. Yen sɔ, ye n koo tu ture kpuro, baa ñ n tɔnun na, u de u n dɛere.

Yāku ni ba ko n da ko tɔɔ baatere

³⁸ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, wee ye kaa n da ko baadomma. Kaa ka yāa kinɛ kpemminu yiru wɔɔ tiaginu yāku ko tɔɔ baatere, ³⁹ teeru bururu, teeru maa yoka. ⁴⁰ Bururu ka yokan yāku nin baateren wɔɔlwa kaa som kilo ita ye ya ka olifin bin-un gum yarum ditiri tia ka bɔnu burine doke, ka maa tam ditiri tia ka bɔnu, kpa a ye kpuro dɔɔ doke. Yen nubura koo nɛ, Yinni Gusunɔ dore. ⁴² Yāku dɔɔ mwaaraugii tera bɛen bibun bweseru ba ko n da ko

kuu bekurugii ten kɔnɔwɔn nen wuswaɔ sere ka baadommaɔ. Miya bɛɛ Isireliba i ko ka man yinna, kpa n ka nun gari ko.

⁴³ Kpa yam mi, mu n sāa nenem mu n dɛere nen yi-ikon sɔ. ⁴⁴ Nen tiwa kon kuu te dɛerasia ka yāku yee te, n yi nenem ka sere maa Aroni ka win bibu ba n ka sāa nen yāku kowobu. ⁴⁵ Kpa na n wāa bɛɛ Isireliban suunu sɔɔ i n man sāamɔ. ⁴⁶ Kpa i n yɛ ma nena na sāa Gusunɔ bɛen Yinni nɛ wi na bɛɛ yarama Egibitin di. Kpa na n ka bɛɛ wāa.

Nena Gusunɔ bɛen Yinni.

Kpakoro tɛn wɔɔl ba ko n da turare dɔɔ doke

30 Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, kaa kpakororu garu ko tɛn wɔɔl ba ko n da turare dɔɔ doke. Kaa tu kowa ka akasian dāa. ² Ten dɛɛbu ka ten yasum mu ko n newa, mɛ kpuro mu n sāa gɔm sooru tia tia, kpa ten gunum mu n sāa gɔm soonu yiru. Kpa a de ten goo gɔmkinu nɛn dāa yu kɔɔ yari nge kāanu. ³ Kpa a ten baama kpuro wura pote sere ka ten kāanɔ. Kpa a ten goonu nɛn kɔɔ kua ka wura a ka sikerena. ⁴ Kpa a maa ten goo gɔmkinu wuran sumi doke ten kɔɔ bɔkan temɔ, kpa ba n da dāa wasi yi kɔɔ, bu ka tu sua. ⁵ Dāa ye kaa wasi sumi yi kɔɔ, ya ko n sāawa akasian dāa ye ba wura pote. ⁶ À n kua mɛ a kpa, kpa a kpakoro te sua a yi adɛɔ ge sɔɔ beku kare ten deederu te ta nɛ, Yinni Gusunɔn woodan kpakororu berua dii sɔɔ ge ga dɛere gem gem sɔɔkɔ. Miya ko na n da ka nun yinne. ⁷ Bururu baatere saa ye Aroni u fitilanu gum dokemɔ ka yoka baayere saa ye u nu sɔramɔ, u ko n da turare dɔɔ dokewa kpakoro ten wɔɔl. Nge mɛya wi ka win bibun bweseru ba ko n da ko sere ka baadommaɔ. ⁹ Adama i ñ ko turare tuka dɔɔ doke kpakoro ten wɔɔl. Mɛya i ñ maa yāku dɔɔ mwaarauginu mɔ mi, ñ kun mɛ i dīanu ganu sɔndi mi, ñ kun mɛ i tam wisi mi, i ka yāku ko. ¹⁰ Wɔɔ ka wɔɔwa Aroni u ko n da ten kāa ni sɔɔ yāku yem tɛni mɛ ba ra ka durum wukiri u ka tu disi wɔka. Nge mɛya wi ka win bibun bweseru ba ko n da ko sere ka baadommaɔ, kpa ta n yii nenem nen sɔ.

Gobi yi ba koo wɛ kuu bekurugii ten sɔ

¹¹ Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹² a Isireliba gario. Be ba wɔɔ yendu turan diya kaa gari kpa a de ben baawure u gobi gɛɛ wɛ u ka win wāaru yakia. Kpa n de wahala yu bu suuri saa ye a bu garimɔ mi.

¹³ Wi ba gara, sii geesun bɔri piibuwa u koo wɛ. Yi kpuro yi ko n newa. Gobi yi, yi ko n sāawa nge mɛ ba ra sāa yerun gobi di. ¹⁴ Be ba wɔɔ yendu tura ka be ba kere mɛ, beya ba koo gobi yi wɛ. ¹⁵ Gee tee tera baawure u koo wɛ. Gobigii kun wɛɛmɔ n sāaro kere, u ka win wāaru yakia. Domi hunde tia be kpuro ba mɔ.

¹⁶ Gobi yiya kaa n da ka kuu bekurugii ten sɔmburu ko. Nge mɛya kon ka yaaya ma Isireliba ba ben wāaru yakia.

Boo gèn mi ba ko n da sāa yerun nim take

¹⁷ Yinni Gusunƙo u kƙam Mƙwisi sƙƙwa u nƙƙe, ¹⁸ kaa boo ko ka gen sƙwaritia, ye kpuro ya n sāa sii gandu. À n gu kua a kpa, a gu yiyo yāku yeru ka kuu bekurugii ten baa sƙƙa bu gu nim take. ¹⁹ Nim meya Aroni ka win bibu ba ko n da ka ben nƙma ka naasu kpakie bu ka dƙera, ²⁰ bu sere du kuu ten mi, bu ka ben sƙmburu ko, ñ kun mƙ bu sere susi yāku yerƙ bu ka yākuru ko kpa bu ku raa gbi. ²¹ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaƙ bƙen bibun bweseru sƙƙ.

Gum mƙ ba kua sāarun sƙ

²² Yinni Gusunƙo u kƙam Mƙwisi sƙƙwa u nƙƙe, ²³ a turare bwese bweseka ye ya nuburu do suo, miru kilo nƙƙbu, ka sinamƙmu kilo yiru ka bƙnu, ka kaneli kilo yiru ka bƙnu ²⁴ ka kasi kilo nƙƙbu, ka sere olifin gum ditiri nƙƙba tia. ²⁵ Ye kpurowa kaa de wi u turare kobu yƙ u menna u ka gum ko mƙ ba ko n da kpuro tāre bu ka sƙƙsi ma na ye gƙsa nenem. ²⁶ Gum meya kaa kuu te yƙka, ka nen woodan kpakoro te, ²⁷ ka tabulu ye, ka yen dendi yānu, ka dabu ge, ka gen dendi yānu, ka sere kpakoro tƙn wƙll ba ra turare dƙƙ doke, ²⁸ ka yāku yee tƙn mi ba ko n da yāku dƙƙ mwaararuginu ko, ka ten dendi yānu, ka boo ge, ka gen sƙwaritia. ²⁹ Nge meya kaa ka sāa yāa ni kpuro dƙerasia kpa nu n yii nen sƙ. Ye n koo nu besu kpuro, a de ya n dƙere. ³⁰ Kpa a maa Aroni ka win bibu gum mƙ tāre ba n ka sāa nen yāku kowobu.

³¹ Meya kaa Isireliba sƙ a nƙƙe, gum mƙ, mu ko n sāawa dƙeram mƙ ba ko n da kpuro tāre bu ka sƙƙsi ma ya wāa nenem nen sāarun sƙ. Yeni ya ko n sāawa wooda bƙe sƙƙ sere ka baadommaƙ. ³² Goo u ku raa mu sawa. Goo u ku raa maa men bweseru ko. I ko nu yiwa nenem nen sāarun sƙ. ³³ Yen sƙ, goo ù n yina u men bweseru kua, ñ kun mƙ u tƙn diro goo mu tƙeni, ba koo yƙro wunawa bƙen suunu sƙƙ di.

Turare ye ba koo dƙƙ doke sāa yerƙ

³⁴ Yera Yinni Gusunƙo u kƙam Mƙwisi sƙƙwa u nƙƙe, a turare bwesenu ita kasuo ye ya nuburu do, ka maa turare ye ba mƙ ansam, ye kpuro ya n saka nƙ. ³⁵ Wi u turaren kobu yƙ kpa u ye kpuro menna u bƙru doke yu ko turare dƙera ye ba kua nenem nen sāarun sƙ. ³⁶ Kpa a yen sukum buuru wuna, a da a yi kuu bekurugii te sƙƙ, woodan kpakoro ten wuswaƙ mi ko na n da ka nun yinne. Kpa i ye yi nenem nen sāarun sƙ. ³⁷ Yen sƙ, goo u ku raa turare yen bweseru ko win tiin sƙ. I ko ye yiwa nenem nen sāarun sƙ. ³⁸ Wi u yina, u yen bweseru kua win tiin sƙ, ba koo yƙro wunawa bƙen suunu sƙƙ di.

Kuu bekurugii ten sƙm kowobu

31 Yinni Gusunƙo u kƙam Mƙwisi sƙƙwa u nƙƙe, ² wee na Besaleli, Urin bii, Hurin debubu gƙsa Yudan bweseru sƙƙ. ³ Na nƙn nen Hunde yibie u n ka sƙm bwese bwesekan bwisi mƙ, kpa u n yen asansi kpuro

yƙ. ⁴ U koo kpī u yen kpunaaba yi. U wuran sƙmburu yƙ, ka sii geesu ka sii gandu. ⁵ Ka nge mƙ ba ra kpee gobiginu sƙƙ yore ni ba koo gore, ka sere maa dāa dākubu, ye kpuro gesi ye n sāa burarun sƙmburu. ⁶ Ma na nƙn Oholiabu, Ahisamakin bii wi u sāa Danun bweseru nƙmu sƙndia u ka nƙn somi. Yen biru na maa gabu bwisi kā be ba sƙmbu te yƙ. Be kpurowa ba koo menna bu sƙmbu te ko te na nun sƙƙwa mi. ⁷ Tera kuu bekurugii te, ka nen woodan kpakoro te, ka ten wukiritia, ka sere maa kuu ten dendi yāa ni nu tie, ⁸ ka tabulu ye, ka yen dendi yānu, ka dabu wuragu ge, ka gen dendi yānu, ka kpakoro tƙn wƙll ba ko n da turare dƙƙ doke, ⁹ ka yāku yee te, ka ten dendi yānu, ka boo ge, ka gen sƙwaritia, ¹⁰ ka sere yāa ni Aroni ka win bibu ba ko n da sebe bu ka yākurun sƙmburu ko, ¹¹ ka gum mƙ ba ko n da gāanu yƙke bu ka sƙƙsi ma ya wāa nenem nen sāarun sƙ, ka sere turare nubu dururgia ye. Ye kpurowa ba koo ko nge mƙ na nun sƙƙwa.

Tƙƙ wƙrarugiru

¹² Yinni Gusunƙo u kƙam Mƙwisi sƙƙwa u nƙƙe, ¹³ a Isireliba sƙƙwa a nƙƙe, i ko tƙƙ wƙrarugirun wooda mem nƙƙwawa mam mam. Domi ta ko n sāawa nen arukawanin yīreru ye na bƙkua ka bƙe sere ka baadommaƙ. Yīre tera ta koo sƙƙsi ma nena na bƙe gƙsa na yi nenem nen sƙ. ¹⁴ I n da wƙre tƙƙ wƙrarugii te sƙƙ. I ku tu garisi nge sanam dirum. Wi u yina ma u sƙmburu kua te sƙƙ, ba koo yƙro wunawa bƙen suunu sƙƙ di bu go. ¹⁵ Yen sƙ, alusuma tia sƙƙ, sƙƙ nƙƙba tia i ko n da sƙmburu ko, adama nƙƙba yiruse te, ta ko n sāawa tƙƙ wƙrarugiru te na yi nenem nen sƙ. Bƙen wi u sƙmburu kua tƙƙ te sƙƙ, ba koo yƙro gowa. ¹⁶ A de bƙe Isireliba i n tƙƙ wƙrarugii ten wooda mem nƙƙwammƙ, sere ka bƙen bibun bweseru, domi arukawani ye, ya ko n wāawa sere ka baadommaƙ. ¹⁷ Tƙƙ te, ta sāawa yīreru te ta ko n wāa nƙ ka bƙen suunu sƙƙ. Domi sƙƙ nƙƙba tia sƙƙra na wƙllu ka tem taka kua na kpa. Nƙƙba yiruse ma na sƙmburu deri na wƙra.

¹⁸ Ye Yinni Gusunƙo u ka Mƙwisi gari yi kua guu te ba mƙ Sinai u kpa, yera u nƙn kpee besi yiru wƙ yī sƙƙ win tii u woodaba yorua.

ISIRELIBA BA GUSUNƘN ARUKAWANI KUSIA

Ba naa buu wuraguu kua ba sāwa

32 Sanam mƙ tƙn be, ba wa Mƙwisi u tƙemƙ u ñ sarame saa guu ten wƙllun di, ba da ba menna Aronin mi, ba nƙn sƙƙwa ba nƙƙe, a seewo a sun yinni kua wi u ko n sun swaa gbiiye. Domi Mƙwisi wi u sun yarama Egibitin tem di, sa ñ yƙ ye n nƙn deema.

² Yera Aroni u bu sƙƙwa u nƙƙe, i bƙen kurƙbun swaa tonku wuraginu potirima ka bƙen bibuginu i ka na.

³ Ma be kpuro ba ben swaa tonku wuraginu potira ba ka Aroni naawa. ⁴ U nu mwa u yania ma u kuura kua ye ya ka naa buu weene, u wura ye wisi mi, ma ya kua bwāaroku.

Ma ba n̄e, b̄esen yinni wee, wi u sun yarama saa Egibitin di.

⁵Ye Aroni u ye wa, yera u yāku yeru gira bwāaroku gen wuswaaw. Ma u kpara u n̄e, sia sa ko Yinni Gusunɔ t̄ɔ bakaru kua.

⁶Yen sisiru, ba seewa buru buru yellu ma ba yāku d̄ɔ mwaararuginu kua ka siarabun yāku. Tɔn be, ba sina ba di ba n̄ra, ma ba seewa ba kom bereteke m̄.

⁷Saa yera Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa u n̄e, a saro fuuku domi wunen tɔn be a yarama Egibitin di mi, wee ba disi duura. ⁸Ba swaa ye deri kɔ ye na n̄e bu swī. Wee ba tii wuran bwāaroku kua ge ga ka naa buu ween̄. Ma ba yiira ba gu yāku koosi. Ba n̄e, geya ga ben yinni wi u bu yarama saa Egibitin di. ⁹Ma u kpam n̄e, na tɔn be wa, ben swaa tau, ba ñ kī bu wiru kpī. ¹⁰T̄ē nen m̄ru ya seewa. A de n bu kam koosia. Adama wun̄e, kon de wunen t̄mbu bu ko bwese bakaru.

¹¹M̄wisi u Gusunɔ win Yinni suuru kana u n̄e, Yinni, mban s̄na a ka wunen t̄mbu m̄ru m̄ be a yarama Egibitin di ka wunen dam bakam. ¹²Mban s̄na kaa de Egibitigibu bu gere bu n̄e, k̄sa a kī a wunen t̄mbu kua. Yen s̄na a ka bu yarama kpa a bu go guunun bera gia, a bu kpeerasia ba kun maa wā handuniaɔ. A wunen m̄ru ye suresio, a ku maa k̄sa ye ko, ye a kī a bu kua mi. ¹³A wunen bwāabu Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu yaayo be a n̄ m̄w̄eru kua ka b̄ri a n̄e, kaa de ben bibun bweseru tu dabia nge w̄llun kperi, kpa a bu tem m̄e kpuro w̄ m̄n gari a ka bu kua, ba n ka mu m̄ ka baadommaɔ.

¹⁴Ma Yinni Gusunɔ u k̄sa ye deri ye u raa n̄e u koo win t̄mbu kua mi.

¹⁵Saa yera M̄wisi u sarama guu ten w̄llun di u woodan kpee besi yiru ye n̄ni ȳn beri yiru yiru kpuro ba yorua. ¹⁶Kpee besi yi, yi s̄awa yi Gusunɔn tii u kua. Win tiiwa u maa yorua yi n̄. ¹⁷Ye ba saram wee, Yosue u t̄mbun wurenu nua nge m̄e ba gbisim̄. U M̄wisi s̄ɔwa u n̄e, tabun wurenu wā sansaniɔ.

¹⁸M̄wisi u n̄e, n ñ be ba nasara suan wurenu mi. N ñ maa m̄ be ba desiru m̄w̄eruginu. Be ba womusu m̄n wurena na n̄.

¹⁹Ye M̄wisi u sansani ye turuku kua, u naa buu wuragu ge wa ka tɔn be ba yaam̄, ma u m̄ru besira u kpee besi yi sura u k̄suka guu ten nuur̄. ²⁰Ma u naa buu ge sua u d̄ɔ m̄ni. Ma u ge munia muku muku u wisi nim n̄. Ma u dera ba nim m̄e n̄ra. ²¹Ma u Aroni bikia u n̄e, mba tɔn be, ba nun kua a ka bu durum baka yen bweseru koosia.

²²Aroni u n̄n wisa u n̄e, a ku de wunen m̄ru yu kp̄a. A ȳ ma tɔn be, ba ra n b̄ k̄san kobu n̄. ²³Ba man s̄ɔwa ba n̄e, n bu yinni kuo wi u ko n bu swaa gbiiye, domi wun̄e wi a bu yarama Egibitin tem di, ba ñ ȳ ye n nun deema. ²⁴Ma na bu s̄ɔwa na n̄e, ben wi u wuran ḡanu m̄ u nu tama. Ye ba ka na, ma na nu kp̄e d̄ɔ n̄. Yera naa buu wuragu ge, ga yarima.

Ba Isireliba seeyasia

²⁵M̄wisi u wa ma Aroni u kpana u tɔn be n̄ni doke, ma u dera ba m̄ ye ba kī. Yera n dera ben yiber̄ba ba bu yaa kasikim̄. ²⁶Sanam meya u ȳra sansani yen duu yeru u n̄e, baawure wi u ka Yinni Gusunɔ ȳ, u na nen bera gia.

Ma Lefiba kpuro ba menna win mi. ²⁷Ma u n̄e, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. B̄en baawure u win takobi suo u n n̄ni, kpa u n sirene sansani ye n̄ duu yee teerun di sere ten tensim mi. Kpa u win dusi ka win beruse ka win kpaasi go.

²⁸Ma Lefi be, ba kua nge m̄e M̄wisi u bu yiire. Be ba gu d̄ma te, ben suunu n̄, ba tura t̄nu n̄n̄n suba itan saka (3000). ²⁹Yera M̄wisi u n̄e, gis̄ra i b̄en tii Yinni Gusunɔ w̄ mam mam, ye b̄en baawure u ka win bii tɔn duru ka win dusi seesi. Yen s̄, u b̄e domaru kua gis̄.

M̄wisin kanaru

³⁰Yen sisiru u tɔn be s̄ɔwa u n̄e, wee, i durum baka kua. Yen s̄, kon ȳ guu ten mi, n Yinni Gusunɔ suuru kana b̄en durum yen saabu.

³¹Yera u ḡsira u da Yinni Gusunɔn mi, u n̄e, kuku, tɔn be, ba durum baka kua. Ba tii bwāaroku kua ka wura. ³²Na nun kanam̄ a bu suuru kuo. Æ kun maa suuru m̄, a nen ȳsiru wun̄ tire te n̄n̄ di, t̄n mi a wunen t̄mbun ȳsa yorua.

³³Yinni Gusunɔ u M̄wisi wisa u n̄e, wi u man torari, ȳron ȳsira kon wuna nen tireru n̄n̄ di. ³⁴Yen s̄, a doo a tɔn be kpara i da sere yam mi na nun s̄ɔwa. Wee nen ḡrado u ko n nun gbiiye mi. Adama saa ya sisi ȳ n̄ kon tɔn be n̄ma doke n bu seeyasia ben durum s̄.

³⁵Yen biru u tɔn be baranu kp̄e ȳn s̄ ba dera Aroni u bu naa buu ge kua.

Yinni Gusunɔ u Isireliba wooda w̄ bu ka doona Sinain guurun di

33 Yinni Gusunɔ u kpam M̄wisi s̄ɔwa u n̄e, i see-wo i doona minin di, wun̄e ka tɔn be a yarama Egibitin di, kpa i da tem mi, m̄n n̄ m̄w̄eru na kua ka b̄ri na n̄e, kon mu Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu ka ben bibun bweseru w̄. ²Kon nen ḡrado goo ḡri u n nun gbiiye kpa n nun Kananiba ka Am̄reba ka Hetiba, ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba gira. ³I doo tem m̄e n̄. Tim ka bom yiba mi. Adama na ñ ka b̄e d̄. Kpa n ku ra b̄e kam koosia swaa, domi b̄en swaa tau.

⁴Ye tɔn be, ba labaari k̄sa ye nua, ben wasi dwiia. Ba ñ maa ben bura yānu ganu doke nuku sankiranun s̄. ⁵Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa u n̄e, a Isireliba s̄ɔwa a n̄e, ben swaa tau. N̄n̄ ka bu s̄im̄ n̄n̄n kpa-ki teeru n̄ mam, kon bu kam koosia. Bu ben bura yānu potirio t̄, kpa n wa ye kon bu kua. ⁶Ma ba ñ maa ben bura yā ni doke saa m̄n di ba doona Horebun guu ten di.

Yinni Gusunɔn kuru

⁷ Mi Isireliba ba ben sansani gira kpuro, Mɔwisi u ra ka kuu bekurugii te dewa u gira mi n ka sansani ye dɛsire. U tu soka Yinni Gusunɔn kuru. Be ba kɪ bu Yinni Gusunɔn gɔanu bikia bera ba ra yari sansanin di bu da kuu ten mi. ⁸ Mɔwisi ù n yariɔ u dɔɔ kuu ten mi, tɔn be kpuro ba ra sewa bu yɔra ben kunun kɔnɔkɔ ba n Mɔwisi mɛɛra sere u ka du kuu te sɔɔ. ⁹ ù n dua mi, saa yera guru wii wuro te, ta ra saramɛ tu yɔra kuu ten kɔnɔkɔ kpa Yinni Gusunɔn u ka nùn gari ko. ¹⁰ Tɔn be kpurowa ba ra guru wii wuro te wa, ta yɔ kuu ten kɔnɔkɔ. Kpa ben baawure u yiira win kurun kɔnɔkɔ. ¹¹ Yinni Gusunɔn u ra ka Mɔwisi gari kowa nɔki ka nɔki nge mɛ tɔnu u ra ka win kɔkɔ gari ko. Yen biru Mɔwisi u ra gɔsiramɛ u na sansaniɔ. Adama win bɔɔ aluwaasi Yosue, Nunin bii, u ku ra yari kuu ten min di.

Yinni Gusunɔn u win tɔmbu kɔ mɛɛru kua ma u ko n ka bu wɔa

¹² Mɔwisi u Yinni Gusunɔn sɔɔwa u nɛɛ, wee, a nɛɛ, n ka tɔn be doo tem mɛ sɔɔ. Mɛya a maa nɛɛ, a man yɛ sɔa sɔa. Kaa n ka man nɔnu geu mɛɛra. Adama a ñ man sɔɔwa wi u koo man yɔsiri. ¹³ Ñ n men na, tɛ, a man wunen himba sɔɔsio kpa n nun gia, kpa n kpam wunen durom wa. A yaayo ma tɔn be, ba sɔawa wunen tɔn be a gɔsa.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔn u nɛɛ, nen tii kon ka nun da kpa n nun nasara wɛ.

¹⁵ Mɔwisi u wisa u nɛɛ, à kun ka sun dɔɔ wunen tii, a ku de su doona minin di. ¹⁶ Amɔna ba koo ka tubu ma sa wunen kɪ geeru wa, nɛ ka wunen tɔmbu, ma n kun mɔ a ka sun da. À n ka sun da, saa yera sa ko n sɔa nenem handunian tɔn be ba tie sɔɔ.

¹⁷ Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, kon ko nge mɛ a man bikia. Domi na nun yɛ sɔa sɔa, a maa nen kɪ geeru wa.

¹⁸ Mɔwisi u nɛɛ, a man wunen yikon girima sɔɔsio.

¹⁹ Yinni Gusunɔn u wisa u nɛɛ, kon na n sara wunen wuswaɔ ka nen girima kpuro, kpa n nun nen yɔsiru sɔ, nɛ, Yinni Gusunɔn. Be na kɪ n durom kua, beya na ra durom kue. Be na maa kɪ n wɔnɔwɔndu kua, kpa n bu wɔnɔwɔndu kua. ²⁰ Adama na ñ derimɔ a nen wuswaa wa, domi goo sari wi u koo nen wuswaa wa kpa u n wɔa. ²¹ Yen sɔ, ayeru garu wee nen kɔkɔ kpee baa sɔɔ, mi kaa kpɪ a n wɔa. ²² Sanam mɛ na sarɔ ka nen yikon girima, kon nun nen nɔma wukiri kpee baa ye sɔɔ. ²³ Yen biru kon nen nɔma wuna kpa a nen biru wa, adama a ñ nen wuswaa wasi.

Kpee bɛsi yiru yen kɔsire

34 Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a kpee bɛsi yiru menɔ a dɔku nge yɔnɔ. Kon kpam gari yi yore mi, yi yi raa wɔa kpee bɛsi yi sɔɔ, yi a kɔsuka. ² A sɔɔru koowo sia bururu yellu, a yɔnɔ Sinain guuru mi, kpa a yɔra nen wuswaɔ ten kɔkɔ. ³ A ku de goo u ka nun yɔnɔ mi. A ku ra maa de n goo wa guu ten

gam gum. Mɛya a ku maa de ketɛba ka yɔanu, yen gaa yu yakasu di guu ten turuku.

⁴ Ma Mɔwisi u kpee bɛsi yiru menɔ u dɔka nge yɔnɔ. U seewa buru buru yellu u yɔnɔ Sinain guuru u kpee bɛsi yiru ye neni nge mɛ Yinni Gusunɔn u nùn sɔɔwa.

⁵ Yera Yinni Gusunɔn u sarama guru wii wuroru sɔɔ u yɔra win kɔkɔ. Ma u win tiin yɔsiru gerua u nɛɛ, nena na Yinni Gusunɔn. ⁶ Ma u sara Mɔwisi wuswaɔ u kɔkɔ giru sua u nɛɛ, nena Yinni Gusunɔn durom ka wɔnɔwɔndugii. Na ra saku n sere mɔru ko. Nen tɔn geeru ka nen kɔkɔkiniru ta kpɔ. ⁷ Na ra tɔmbu nen kɪru sɔɔsi sere ka baadomma. Na ra tɔn be ba kɔsa kua bu ben durum suuru kue, adama na ku ra taaregii garisi dɛɛro. Na ra baababan durum mɔru mɛ ben bibun mi sere ka ben sikadominun bibɔ.

⁸ Yera Mɔwisi u yiira fuuku u nùn sɔwa. ⁹ Ma u nɛɛ, Yinni, à n ka man nɔnu geu mɛɛra, na nun kanamɔ, a de a ka sun da. Wee, tɔn be, swaa taoba. Adama a sun besen daa kɔsa ka besen durum suuru kuo kpa a sun ko wunegibu.

Gusunɔn u wure u ka Isireliba arukawani kɔkɔ

¹⁰ Ma Yinni Gusunɔn u nɛɛ, wee, na ka bɛɛ arukawani kɔkɔ. Kon sɔm maamaakigia ko wunen tɔn be kpuron wuswaɔ, yèn bweseru goo kun koore tem gam. Tɔn be kpuro bèn suunu sɔɔ i wɔa, ba koo nɛ, Yinni Gusunɔn sɔmburu wa. Domi gɔa nanumgina kon bɛɛ kua.

¹¹ Wooda ye na bɛɛ wɛmɔ mi gɔɔ, i ye mem kɔkɔ. Wee, kon Amɔreba ka Kananiba ka Hetiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba gira bɛɛn wuswaan di. ¹² Wunɛ, Mɔwisi, a n tii sɛ, kpa a ku ra ka tem min tɔmbu arukawani kɔke, mi i ko i du kpa bu ku raa ko bɛɛn yina. ¹³ Adama i ko ben yɔku yenu sura kpa i ben bɔu wi ba mɔ Asitaaten sɔa yerun dɔnu wukiri, kpa i win bwɔarokunu kɔsuku. ¹⁴ I ku ra bɔu goo sɔ domi nen yɔsira nisinugii. Na ku ra wure bu maa yinni goo sɔ. ¹⁵ A n tii sɛ kpa a ku ra ka tem min tɔmbu arukawani kɔke. Domi bɔ n ben bɔnu gasirimɔ ba sɔamɔ ba yɔkunu mɔ, ba koo bɛɛ soku i ka bu ko. Kpa ben yɔku yaa yu bɛɛ binɛ ko i di. ¹⁶ Sɔkɔkudo i ko bɛɛn bii tɔn durɔbu kurɔbu sua ben bii wɔndiaba sɔɔ, kpa kurɔ be, bu de bɛɛn bii be, bu nen sɔaru deri bu tɔn ben bɔnu sɔ.

¹⁷ I ku ra sisu sua i ka tii bwɔaroku kua i sɔ.

¹⁸ I n da pɛɛ ye ba ñ seeyatia doken tɔɔ bakaru ko saa ye na yi, suru wi ba mɔ Abibu sɔɔ. Kpa i pɛɛ ye di sɔɔ kɔkɔba yiru nge mɛ na bɛɛ yire. Domi suru wi sɔɔra i yarima Egibitin di.

¹⁹ Bii gbiikoo tɔn durɔ baawure u ko n sɔawa negii, mɛya maa yaa sabenu kpuron bii gbiikii dwanu, ñ n keten na, ñ n maa yɔarun na, ñ kun mɛ boo. ²⁰ Ñ n ketekun na, i ka gen buu gbiikuu yɔa buu kɔsɔnɔ kpa gu ko yɔku yɔaru. I kun maa kue mɛ, i gen wii suma buo i go. I ko bii gbiikoo tɔn durɔ baawure yakiawa ka gobi.

I ku de goo u na nen wuswaɔ u kun kɛru neni.

²¹ Alusuma sɔɔ, sɔɔ kɔɔba tia i ko sɔmburu ko, kpa i wɛra sɔɔ kɔɔba yiruse, baa ñ n duurubun saan na, ñ kun mɛ gɛɛbun saa.

²² I n da gɛɛbun tɔɔ bakaru ko sanam mɛ i alikama yɛ ya gbia ya ye gɛɛbu torua, kpa i Kunun tɔɔ bakaru ko sanam mɛ i bɛɛn dɔa binu sɔrimɔ, wɔɔ gɔn kpeeyɔ.

²³ Wɔɔ tia sɔɔ, kɔɔ itawa tɔn durɔ baawure u koo na nɛ Gusunɔ, Isireliba Yinnin sɔa yerɔ. ²⁴ I ku bɛrum ko. Kon bwese ni gira bɛɛn wuswaan di, kpa n bɛɛn tem yasia. Goo kun kɔkɔ u mu binɛ ko sanam mɛ i man tɔɔ bakaru diiyammɛ kɔn ita ye, wɔɔ ka wɔɔ.

²⁵ I ku man yɔku yaan yem wɛ ka pɛɛ ye ba seeyatia doke sannu. I n Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru mɔ, i ku de ten yaa yu tiara sere sisiru bururu. ²⁶ Wɔɔ ka wɔɔ i n da ka bɛɛn gbean dɔa gbiikinu nɛ, nɛ, Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ.

I ku ra boo buu yike ka gen meron bom.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a gari yi yoruo domi yiya nen arukawanin wiru ye na ka bɛɛ bɔkumɔ, wunɛ ka Isireliba.

²⁸ Mɔwisi u wɔa mi ka Yinni Gusunɔ sɔɔ kɔɔ weeru ka wɔkuru weeru. U ñ dɔan di, u ñ maa nim kɔra. Ma Yinni Gusunɔ u arukawanin yen gari yorua kpee besi yi sɔɔ, yiya wooda wɔku te.

Mɔwisi u sarama Sinain guurun di

²⁹ Ye Mɔwisi u ka Yinni Gusunɔ gari kua u kpa, u sarama Sinain guurun di u woodan kpee besi yiru ye neni, win wuswaa ya ballimɔ. Adama win tii u ñ yɛ mɛ.

³⁰ Aroni ka Isireliba kpuro ba nùn mɛera ba wa wee, win wuswaa ballimɔ ma ba bɛrum bara bu nùn susi.

³¹ Adama u bu soka, ma Aroni ka Isireliban guro gurobu ba na win mi, u ka bu gari kua. ³² Yen biru Isireliba kpuro ba nùn susi, ma u bu wooda ye kpuro saaria ye Yinni Gusunɔ u nùn wɛ Sinain guuru wɔllu mi.

³³ Ye u ka bu gari kua u kpa, u win wuswaa sɔnditia wukiri. ³⁴ U n da Yinni Gusunɔn kuu ten mi u ka nùn gari ko, u ra sɔnditia ye wunɛwa sere ù n kpam yarima. U n yarima min di, yera u ra Isireliba sɔ ye Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. ³⁵ Kpa bu win wuswaa wa ya ballimɔ. Yen biruwa u ra ye sɔnditia wukiri sere ù n kpam duɔ u ka Yinni Gusunɔn gari ko.

YINNI GUSUNɔN KURUN SɔMBURU

Tɔɔ wɛrarugiru

35 Mɔwisi u Isireliba kpuro menna u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u sun sɔɔwa su ko.

² Alusuma tia sɔɔ, sɔɔ kɔɔba tia sa ko n da bɛɛn sɔma kpuro ko. Adama sɔɔ kɔɔba yiruse ya ko n sɔawa tɔɔ wɛrarugiru te sa ko Yinni Gusunɔn deria. Yen sɔ, bɛɛn wi u sɔmburu kua te sɔɔ, ba koo yɛro gowa. ³ Baa dɔɔ i ku ra sɔre tɔɔ te sɔɔ, bɛɛn yenusɔ.

Kɛɛ ni ba koo ka na Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten sɔ

⁴ Mɔwisi u kpam Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u bɛɛ yiire. ⁵ U nɛɛ, i ka nùn kɛnu naawa ka nuku tia bɛɛn ye i mɔ sɔɔ. Kɛɛ nìn bweseru i ko i ka na wee. Niya wura ka sii geesu ka sii gandu, ⁶ ka beka ye ba wɔkua ka bura ka maa gaadura, ka beku wunɔmginu ka maa ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka sere ye ba kua ka boo sansu, ⁷ ka yɔa kinenun gɔni yi ba sɛɛsu doke ka gɔni damgii ka akasian dɔa, ⁸ ka gum mɛ ba koo ka fitilanu sɔra, ka gɔa nubu duroruginu ni ba ko n da doke gum sɔɔ mɛ ba ra kpuro tɔre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenɛm, ka turare sɔɔ ye ba ra dɔɔ doke ⁹ ka kpee gobiginu nìn kɔni sɔa bɛrɔ wuru ni ba koo doke yabe tarakpe ge sɔɔ, ka ni ba koo doke bɔɔ bara yen wɔllɔ. ¹⁰ Bɛɛn baawure wi u maa sɔmbu ten bwisi mɔ, u na u tu ko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, ¹¹ ye u nɛɛ, su kuu bekurugiru koowo mi sa ko n da nùn sɔ, kpa su ten wukiritii ko yi ba kua ka boo sansu ka yaa gɔni, ka sɔretii ni, ka dɔa besi yi, ka dɔa karetii yi, ka ten dɔa besi sinumgii ka yin yɔratii, ¹² ka woodan kpakororu ka ten wukiritia ka ten dɔa pɔɔsi yi ba ko n da ka tu sue, ka beku kare te ta ko n tu berua dii te ta dɛere gem gem sɔɔ, ¹³ ka tabulu ye, ka yen dendi yɔnu kpuro, ka sere dɔa pɔɔsi yi ba ko n da ka ye sue, ka pɛɛ ye ba koo yi yen wɔllɔ, ¹⁴ ka dabu ge, ka gen dendi yɔnu kpuro, ka gen fitilanu, ka nin gum, ¹⁵ ka kpakoro tɛn wɔllɔ ba ko n da turare dɔɔ doke, ka sere ten dɔa pɔɔsi yi ba ko n da ka tu sue, ka gum mɛ ba ko n da kpuro tɔre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenɛm ka turare ye ba ko n da dɔɔ doke, ka beku kenutii te ba koo doke kuu ten kɔnkɔɔ, ¹⁶ ka yɔku yeru ka ten kɔkɔɔ ye ba koo ko ka sii gandu, ka ten dɔa pɔɔsi yi ba ko n da ka tu sue ka ten dendi yɔnu, ka boo ge, ka gen sɔwaritia, ¹⁷ ka kuu ten karan bekunu, ka yen sii pɔɔsi ka yin yɔratii ka sere maa kara yen kɔnkɔɔ beku kenutiru ¹⁸ ka kuu ten gabatian kurumba ka ten wɛɛ, ¹⁹ ka beka ye ba koo ka kuu ten dendi yɔnu kpuro bɔke, ka sere sɔa yɔa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bu ka sɔmburu ko kuu ten mi.

²⁰ Ye Mɔwisi u gari yi gerua u kpa ma Isireliba kpuro ba doona win min di. ²¹ Yen biru, be ba gari yi gɔru doke, ba ka kɛɛ ni na ka nuku tia bu ka Yinni Gusunɔn kuu te ko, ka ten dendi yɔnu kpuro ka yɔa ni yɔku kowobu ba ko n da doke bu ka sɔmburu ko kuu ten mi. ²² Tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu be ba gɔru doke bu ka Yinni Gusunɔn kɛru naawa, ba ka swaa tonkunu ka sumi ka taaminu ka seenin bataniba, ye ya sɔa wuran gɔanu kpuro gesi, ben baawure u ka na ma u yi ka kɛɛ wɛɛbun wororu. ²³ Be ba maa beka mɔ ye ba wɔkua ka bura ka maa gaadura, ka beku wunɔmginu ka maa ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka sere maa ye ba kua ka boo sansu, ka yɔa kinenun gɔni yi ba sɛɛsu doke, ka gɔni damgii, ye kpurowa ba ka na Yinni Gusunɔn kuu ten sɔ. ²⁴ Be ba maa sii geesu mɔ, ka sii gandu, ba ka na ba yi ka kɛɛ wɛɛbun wororu. Be ba

maa akasian dāa m̄ ba ka na s̄mbu ten s̄. ²⁵ T̄n kur̄ be ba maa w̄ē taribu ȳ, ba w̄ē bwese bweseka tara, gaaduragii, ka boogugii ka wun̄m̄gii, ka w̄ē damgii, ba ka na. ²⁶ Ma ben gabu be ba s̄mbu ten ȳru ka ten k̄ru m̄, ba boo sansun w̄ē tara. ²⁷ Be ba maa s̄a wirugibu ba ka kpee gobiginu nin n̄ni s̄a b̄r̄ wuru na bu ka yabe tarakpe ge ka b̄r̄ bara ye buraru koosi. ²⁸ Ma gaba ka gum na m̄ ba koo ka fi-tilanu s̄ra, ka ḡa nubu duroruginu ni ba ko n da doke gum s̄r̄ m̄ ba ra kpuro tāre bu ka s̄r̄si ma Gusun̄ u ye ḡsa nen̄em, ka turare s̄r̄ ye ba ra d̄r̄ doke. ²⁹ Isireliba s̄r̄, be ba tii w̄ē bu ka somi s̄mbu te s̄r̄, te Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄r̄wa mi, ba ka ben k̄ē ni nawa ka nuku tia.

Besaleli ka Oholiabu ba s̄mbu te torua

³⁰ M̄wisi u k̄pam Isireliba s̄r̄wa u n̄ē, wee, Yinni Gusun̄ u Besaleli Urin bii ḡsa wi u s̄a Hurin debubu Yudan bweseru s̄r̄. ³¹ Ma u n̄n win Hunde yibia u bwisi ka laakari ka ȳru wa u ka s̄m̄ bwese bweseka ko. ³² U koo k̄p̄ u s̄mbu ten baayeren k̄puna yi. Ye u koo ko, yera wura ka sii geesu ka sii gandun s̄mburu, ³³ ka kpee gobiginun d̄akubu ka nin gorebu ka d̄anun d̄akubu, s̄a yee ten bura ȳnu baaniren s̄mburu gesi. ³⁴ Yen biru Gusun̄ u maa bu bwisi k̄a, wi ka Oholiabu wi u s̄a Ahisamakin bii Danun bweseru s̄r̄, bu ka gabu s̄mbu te s̄r̄si. ³⁵ Bera u ȳru w̄ē bu ka s̄a yee ten bura ȳnu ko k̄p̄ bu beka ye kpuro buraru kua. U bu ȳē te w̄ēwa s̄a yee ten s̄ma baayere k̄p̄ron s̄.

36 Besaleli ka Oholiabu ka t̄n be Yinni Gusun̄ u bwisi ka ȳru ka laakari w̄ē bu ka kuu ten s̄mburu kpuro ko, ba koo tu kowa nge m̄ u gerua.

² Ma M̄wisi u Besaleli ka Oholiabu sokusia ka sere be Yinni Gusun̄ u maa s̄mbu ten bwisi ka ȳru k̄a ma ba tii w̄ē ka nuku tia. ³ Ma ba k̄ē ni m̄w̄era M̄wisin min di, ni Isireliba ba w̄ē Yinni Gusun̄ kuu ten s̄. Adama bururu baatere ba ra n maa ka k̄ē ni naam̄wa M̄wisin mi ka k̄ru. ⁴ Ma t̄n be ba s̄mbu te m̄ mi, ben baawure u gina win s̄mburu deri, ⁵ ma ba na M̄wisin mi, ba n̄n s̄r̄wa ba n̄ē, t̄mba ka k̄ēnu naam̄ n kere m̄n bukata sa m̄ su ka s̄mbu te ko te Yinni Gusun̄ u gerua.

⁶ Yera M̄wisi u dera ba k̄para ba n̄ē, goo u ku maa ka k̄ēnu na kuu ten s̄. M̄suma u kua u ka k̄ē ni ȳrasia. ⁷ Domi ni ba w̄ē k̄ nu koo turi nu tiara.

Ba kuu ten s̄ma m̄

⁸ T̄n be ba s̄mbu ten ȳru m̄ mi, ba kuu te kua ka beka w̄ku te ba wesa ka w̄ē damgii ka w̄ē yi ba w̄kua ka bura ka maa gaadura, ka w̄ē wun̄m̄gii. Ma ba w̄llun k̄s̄obun weenasibu kua ya kua buraru beka ye s̄r̄. ⁹ Beku nin teerun d̄ēbu bu s̄awa ḡm̄ soonu t̄na yiru sari. Ten yasum maa ḡm̄ soonu n̄ē. ¹⁰ Yen biru ba beka yen n̄r̄bu sua ba sw̄ena. Nge m̄ya ba maa kua ka n̄r̄bu ye ya tie. ¹¹ Ma ba yen baayeren goo baka teer̄ w̄ri doke ka w̄ē yi ba

w̄kua ka bura, yi ba koo ra ka ye s̄rena. ¹² W̄ri weeraakuukuubuwa ba doke beka ye ba sw̄enan baayeren goo baka teer̄ yi n̄ n̄r̄ kisine. ¹³ Yen biru ba s̄retinu weeraakuru kua ka wura ba ka beka ye kpuro s̄rena ma ya kua beku teer̄ kuu ten s̄.

¹⁴ Ba maa bekunu w̄kura tia wesa ka boo sansu bu ka kuu bekurugii te wukiri. ¹⁵ Beku nin baateren d̄ēbu bu s̄awa ḡm̄ soonu t̄na, ten yasum ḡm̄ soonu n̄ē. ¹⁶ Ma ba beka yen n̄r̄bu sua ba sw̄ena. Ma ba maa n̄r̄ba tia ye ya tie sw̄ena nen̄em. ¹⁷ Ma ba w̄ri weeraakuukuubu doke beka ye ba sw̄enan baayeren goo baka teer̄. ¹⁸ Ma ba s̄retii kua weeraakuru ka sii gandu bu ka beka ye kpuro s̄rena, k̄p̄a bekunu w̄kura tia ye, yu ko beku teer̄. ¹⁹ Ma ba ȳa kin̄nun ḡni sw̄erasia ba sw̄ena bu ka kuu te wukiri. Ma ba maa yaa ḡni sinum̄gii ḡē sw̄ena yi ba koo s̄ndi ye k̄p̄ron w̄ll̄.

²⁰ Yen biru ba akasian d̄a besi kasu yi ba koo gira yi ka ko kuu ten d̄a. ²¹ D̄a besi yin d̄ēbu bu s̄awa ḡm̄ soonu w̄kuru, yin yasum maa ḡm̄ soo teer̄ ka b̄n̄. ²² Ma ba yi s̄retii dokea yiru yiru yi biru kisine. ²³ D̄a besi yenda ba kua bu ka gira kuu ten s̄r̄ ȳsan n̄m̄ dwaru gia. ²⁴ Ma ba yen baayere ȳratii yiru kua ka sii geesu. Ma ba yi doke mi s̄retii yi, yi w̄a. ²⁵ Ma ba maa d̄a besi yendu kua bu ka gira ten s̄r̄ ȳsan n̄m̄ geu gia. ²⁶ Ma ba yen baayere ȳratii yiru dokea yi ba kua ka sii geesu. ²⁷ D̄a besi n̄r̄ba tia ba kua bu ka gira ten biru s̄r̄ duu yeru gia. ²⁸ Ba maa d̄a besi yiru kua bu ka doke tia tia ten goo ḡm̄kin̄ biru gia, ²⁹ yi n̄ ka ȳn̄ manine saa tem di sere ka w̄ll̄ ma ba yi sumi wasi w̄ll̄. M̄suma ba goo ḡm̄kinu yiru ye kpuro kua. ³⁰ Nge m̄ya ba d̄a besi n̄r̄ba ita kua bu ka gira kuu ten biru gia, yin baayere ka yen ȳratii yiru yi ba kua ka sii geesu. Ma yi kua ȳratii w̄kura n̄r̄bu ka tia.

³¹ Yen biru ba ten ȳsi ita akasian d̄a n̄r̄bu n̄r̄bu kare. Ma ba s̄r̄ yari yerugia deri. ³² D̄a kareta ye ya w̄a ȳsa baayeren suunu s̄r̄ mi, yen n̄r̄ ga ȳra d̄a ḡm̄kin̄. ³³ Ma ba d̄a besi yi ka d̄a kareta yi wura pote. Ma ba wuran sumi kua yi s̄r̄ ba koo d̄a kareta yi wasi wasi.

³⁴ Ma ba beku kareru kua ka w̄ē damgii ka w̄ē yi ba w̄kua ka bura ka maa gaadura, ka w̄ē wun̄m̄gii. Ma ba w̄llun k̄s̄obun weenasibu kua beku te s̄r̄, ya kua ten buraru. ³⁵ Yen biru ba d̄a besi sinum̄gii n̄ē kua ba wura pote, ma ba s̄retii wuragii doke yi s̄r̄ yi ka beku kare te gaba. Ma ba d̄a besi yi ȳratii dokea yi ba kua ka sii geesu.

³⁶ Ma ba kuu ten beku kenutiru wesa ka w̄ē damgii ka w̄ē yi ba w̄kua ka bura ka maa gaadura, ka w̄ē wun̄m̄gii ma ba beku te s̄ma dokea. ³⁷ Ba akasian d̄a besi sinum̄gii n̄r̄bu kua bu ka beku kenutii te bw̄, ka s̄retii yi yi koo tu gaba, ma ba d̄a besi yi fur̄su ka sii deki kua ba ye kpuro wura pote. Ma ba yin baayere ȳratia kua ka sii gandu.

Woodan kpakororu

37 Besaleli u Yinni Gusunon woodan kpakoro te kua ka akasian dāa. Ten dēebu bu sāawa gōm soonu yiru ka bōnu. Ten yasum ka ten gunum mu nēwa, ye kpuro gōm soo teeru ka bōnu bōnu. ² Ma u tu wura pote ten sōwō ka kōwō. Ma u ten goonu nne ye, nōwō kua ka wura. ³ Ma u wuran sumi kua wasi nne u doke ten goo gookan yinna yenu sōwō, yiru ya mēerine bee tia, yiru yeni ya maa mēerine bee tia. ⁴ Ma u dāa pōwō kua yiru u yi wura pote. ⁵ Ma u yi wasi kpakoro ten sumi yi sōwō beri berika. Yiya ba ko n da ka tu sue.

⁶ Yen biru u kpakoro te wukiritia kua ka wura. Wukiritia yen dēebu bu sāawa gōm soonu yiru ka bōnu, yen yasum maa gōm soo teeru ka bōnu. ⁷ Ma u wōllun kō-sobun weenasibu yiru kua ka wura u mani wukiritia yen goo piiminun wōllō gee ka gee. ⁹ Ma yi kpakoro ten wukiritia ye kasa wukiri mam mam. Yi wuswaa kisinēwa yi mēerine.

Tabulu mi ba ra pēē yi

¹⁰ U tabulu ye kua ka akasian dāa. Yen dēebu bu sāawa gōm soonu yiru, yen yasum maa gōm soo teeru. Ma yen gunum maa sāa gōm soo teeru ka bōnu. ¹¹ U ye kpuro wura pote ma u ye nōwō kua ka wura. ¹² Ma u dāa besi piiminu gore yen goo gooka mi, ni nu ka nōm tararun yasum nē u ka sikerena ma u maa nin tii wura pote. ¹³ Ma u sumi nne kua ka wura u doke yen goo gookaw mi yen naasu gire gire. ¹⁴ Sumi yi, yi wāa mi ba dāa besi piimii ni goren bōku bōkukaw. Yi sōwō ba koo dāa pōwō wasi bu ka tabulu ye sua. ¹⁵ Ma u dāa pōwō yiru kua u wura pote. ¹⁶ Yen biru u tabulu yen dendi yānu kua. Niya pērentiba ka nōri ka gbēa ka gbēē yorukunu nōwō ba ko n da tam doke bu ka yākunu ko. U ye kpuro kuawa ka wura.

Fitilan dabu

¹⁷ Ma ba dabu ge seka ka wura. Gen yōratia ka gen pōtura ka gen kāasi ka gen bura te ta ka dāa marum ka biibii weene, ye kpuro ya sāawa bōri tia. ¹⁸ Kāasi nōwōba tia ga mō. Gen yēsi yēsika kāasi ita ita. ¹⁹ Gen kāasa baayere, buranu itawa ya mō. Nu ka dāa marum ka biibii weene. ²⁰ Dabu gen pōturan tii ya buranu nne mō ni nu ka dāa marum ka biibii weene. ²¹ Mi kāasi yiru yiru yi gbinne ka pōtura, u min temō buraru koosiwa te ta ka dāa marum weene. ²² Bura ni ka kāasi yi, ye kpuro ya sāawa wuran bōri tia. ²³ Yen biru ba fitila nōwōba yiru ye kua ka nin baku ka mi torom mu ko n da wōriki. Ye kpurowa ba kua ka wura. ²⁴ Wura ye ba ka dabu ge ka gen dendi yānu kpuro kua, ya sāawa kilo tena.

Kpakoro tēn wōllō ba ko n da turare dōwō doke

²⁵ Yen biru ba maa kpakororu kua tēn wōllō ba ko n da turare dōwō doke. Ten dēebu bu sāawa gōm soo teeru. Ten yasum maa gōm soo teeru. Ten goonu nne

ye, ya nēwa. Ten gunum maa gōm soonu yiru. Ma ba dera ten goo gōmkinu nnen dāa ya nōwō yara nge kāanu. ²⁶ Ma ba kpakoro te kpuro wura pote, sere ka ten kāanō ma ba tu nōwō bōka kua ka wura ba ka sik-erena. ²⁷ Ma ba sumi nne kua ka wura ba doke ten goo gōmkinō nōwō bōka yen temō yi mēerine yiru yiru. Sumi yi sōwōba ba koo dāa pōwō yiru wasi beri berika yi ba ko n da ka tu sue. ²⁸ Ma ba dāa pōwō yi kua ka akasian dāa ba yi wura pote.

²⁹ Yen biru be ba ra turare ko ba gum mē kua mē ba ko n da kpuro tāre bu ka sōwō ma Gusunō u ye gōsa nenem, ka sere maa turare ye ba ko n da dōwō doke.

Yāku yeru ka boo sii ganduguu

38 Ma ba yāku yee te kua ka akasian dāa. Ten goonu nne ye kpuro ya nēwa. Ya sāa gōm soonu nōwōbu nōwōbu. Ten gunum maa gōm soonu ita. ² Ma ba dera kāanu nu yara ten wōllun goo gōmkinō ma ba yāku yee te kpuro sii gandu pote. ³ Ma ba ten dendi yānu kpuro kua ka sii gandu. Niya gbēē ni ba koo ka torom gura, ka kaatonu, ka kaato donnuginu, ka gbēē nōwōba koo yaa yem doke bu ka yēka, ka dōwō guratii. ⁴ Ma ba kōwōwō kua ka sii gandu, ba ye sua ba doke yāku yee ten kōwōwō ma yen nōwō ga seema wōllō yāku yee ten suunu suunukaw. ⁵ Ma ba yen goo gookaw sumi doke yi sōwōba koo dāa pōwō wasi. ⁶ Ma ba akasian dāa pōwō yiru kua ba sii gandu pote. ⁷ Ma ba dāa pōwō yi wasi sumi yi sōwō beri berika yi ba ko n da ka yāku yee te sue. Ba tu kuawa ka dāa besi ma ta wōru mō.

⁸ Ma ba boo ge kua ka gen sōwaritia, ye kpuro ya sāawa sii gandu. Ba nu mwēerawa tōn kurōwōbu mi be ba ra sine sāa yee ten kōwōwō. N deema sii gan niya nu ra n sāa ben digi.

Kuu ten kara

⁹ Ba kuu te kara koosi ka beku damginu. Yen sōwō yēsān nōm dwaru gia yen dēebu bu sāawa gōm soonu wunōwōbu (100). ¹⁰ Ma ba dāa besi sinumgii yendu sua yi kua kara yen dāa. Ma ba yin yōratii kua ka sii gandu. Yen biru ba maa yin beku sōretinu kua ka sii geesu. Ma ba sii geesun dēki kua bu ka beka ye taare. ¹¹ Kara yen sōwō yēsān nōm geu gia, yen bekunun dēebu sāawa gōm soonu wunōwōbu (100). Ma ba nu sōre kara dāa sōwō nge mē ba sōwō yēsān nōm dwarugii ni kua. ¹² Sōwō duu yeru gia kara yen bekunun dēebu sāawa gōm soonu weeraakuru. Ma ba nu sōre kara dānu wōkuru sōwō ye ya sōretii mō nge mē ba sōwō yēsān nōm dwarugii ni kua. ¹³ Yen sōwō yari yeru gia maa, yen dēebu bu sāawa gōm soonu weeraakuru. ¹⁴ Kara beku ni nu wāa kara yen kōwōwō beri berikaw, nin dēebu bu sāawa gōm soonu wōkura nōwōbu nōwōbu. Ma ba nu kara dānu kua ita ita, ten baatere ka ten yōratia.

¹⁶ Ba kara yen bekunu kpuro kuawa ka wēē damgii. ¹⁷ Kara dāa nin yōratii, sii ganda ba ka yi kua. Yen sōretii ni nu wāa dāa ye sōwō, ka sii dēki yi, ye kpuro ya sāawa sii geesu. Ma ba dāa nin wōllō sii geesu pote.

Dāa ni kpuro nu sorenwa ka sii dēki yi. ¹⁸ Ba kara kōn-
nō gen beku kenutii te kuawa ka wēē damgii ma ba tu
buraru kua ka wēē wunōmgii ka yi ba wōkua ka bura
ka maa gaadura. Ten yasum sāawa gōm soonu yen-
du, ten gunum maa gōm soonu nōkbu nge mē kuu ten
beku teera yasum nē. ¹⁹ Dāa besi sinumgii nne sōkra
ba beku kare te sōre, ma ba yin yōratii kua ka sii gan-
du. Ba yin wii wōllō sii geesu pote nge furō. Ma ba yin
sōretinu ka sere yin sii dēki yi kua ka sii geesu. ²⁰ Kuu
bekurugii te, ka kara yen gabatian kurum kpuro ya
sāawa sii gandu.

Sii si kuu bekurugii te, ta di

²¹ Mōwisi u Lefiba sōkwa bu sisun dooru ko si kuu
bekurugii te, ta di, tē sōk ba koo Yinni Gusunōn
woodan kpakoro te doke. Itamaa, Aroni yāku kowon
biwa u sāa ben wirugii. ²² Besaleli, Urin bii, Hurin de-
bubu, Yudan bweseru sōk, u kuu ten sōmburu kua
kpuro te Yinni Gusunōn u Mōwisi sōkwa u ko.
²³ Oholiabu, Ahisamakin bii, Danun bweseru sōk, wiya
u Besaleli somi u ka sōmbu te kua. Wiya u gāa dabinu
kua kua. U sōman kpunaaba kua, u kpee gobiginu
dāka, ma u bekonu buraru kua ka wēē wunōmgii ka yi
ba wōkua ka bura ka maa gaadura.
²⁴ Wura ye Isireliba ba wē ba ka kuu bekurugii te, ka
ten dendi yānu kpuro kua ya sāawa kilo nēnē ka wata
ka wōkura nōkbu ka yirun (875) saka. Ba ye yīirawa ka
ben sāa yerun sakaku.
²⁵ Sii gee si Isireliba ba maa wē sanam mē ba bu
garimō, su kuawa kilo nōkōn suba ita ka wōkura
nōkbu ka yirun (3.017) saka. Ba su yīirawa ka ben sāa
yerun sakaku. ²⁶ Tōn be ba sii gee si wē, ben geera
sāawa tōnu nōkōn suba nata ka ita, ka nēera
wunōbu ka weeraakuru (603.550). N deema be ba wōn
yendu tura, ka be ba kere mē, bera ba gara. Ben
baawure u wēwa garamu nōkbu. ²⁷ Sii geesun kilo
nōkōn suba itawa (3.000) ba ka kuu bekurugii te ka
ten beku kare ten dāa besin yōratii wunōbu (100) kua.
Yen baayere, kilo tēna. ²⁸ Ma ba maa ka sii geesun kilo
wōkura nōkbu ka ita ye ya tie sōretii ni, ka dāa besi yin
furōsu, ka sii dēki yi kua.

²⁹ Sii gan ni Isireliba ba maa mēna, nu kuawa kilo
nōkōn suba yiru ka wunaa teeru ka nne (2.124). ³⁰ Sii
gan niya ba ka kuu ten kōnōn dāa besi sinumgiin
yōratii kua ka yāku yee te, ka ten kōkōn ye, ka ten
dendi yānu. ³¹ Ka niya ba maa kuu ten kara dānun
yōratii, ka yen kōnōn kōnsin yōratii ka sere kuu te, ka
kara yen gabatian kurum kpuro kua.

Yāku kowon yabe tarakpe

39 Ba yāku kowobun yāa ni kua ka yāa sansun
beku ni ba wōkua ka bura ka maa gaadura ka
ni ba wunōm doke. Ma Mōwisi u dera ba Aronin sāa
yāa ni kua nge mē Yinni Gusunōn u gerua.

² Ba yabe tarakpe ge kua ka beku te ba kua ka wēē
damgii, ma ba ge buraru kua ka wēē yi ba wōkua ka
bura ka maa gaadura ka wēē wunōmgii ka wura. ³ Ba

wura ye besukawa teere teere ba doke doke yabe
tarakpe gen bekuru sōk. ⁴ Ma ba gu sari yiru kua bu
ka gen senu sōrena. ⁵ Yabe tarakpe ge ka gen sēkatia
ya sāawa beku nōni tee, ma ba sēkatia ye yinusi yabe
te sōk. Ba ye kuawa nge mē Yinni Gusunōn u Mōwisi
sōkwa u ko. ⁶ Ma ba kpee gobiginu yiru nōn nōni sāa
berō wuru wura gore nō sōk ba Isireli bibun yīsa yorusi
nge mē ba ra yore sisō. ⁷ Ma ba nu mani sari yi sōk nu
ka sōksi ma Isirelin bwesenu kpuro yīsa Aroni u
sōkwa sanam mē u duō sāa yee ten mi. Mēya ba ye
kpuro kua nge mē Mōwisi u gerua.

Yāku kowon kōk bara

⁸ Ba maa kōk bara ye kua. Ye ka yabe tarakpe ge, ya
sāawa beku nōni tee ka bura teeru. ⁹ Kōk bara yen ya-
sum ka yen dēēbu mu nēwa. Ye kpuro gōm soonun
kōnu kōnu. ¹⁰ Ma ba ye kpee gobiginu bwese bweseka
mani sīa nne. Kpee nin nōni wee. Sii gbiikaa sōk,
swāaru ka dōm buuru ka wuru beku. ¹¹ Yiruse sōk
maa, swāaru ka boogu ka sōk tiro. ¹² Itase sōk, dōm
buuru ka nōni bwese bweseka ka gaadura. ¹³ Nnese
sōk, wuru beku ka berō wuru ka nōni bwese bweseka.
Ba ye kpuro wura gore gorewa ba sere mani kōk bara
ye sōk. ¹⁴ Ma ba nin baatere sōk Isirelin bibun yīsinu
yorua tia tia, domi ben baawuren yīsinu ta sāawa
Isireliban bwese kera tian yīsinu.

¹⁵ Ma ba kōk bara ye wuran yōni yiru kua. ¹⁶ Ma ba
taaminu yiru ka sōretinu yiru kua ka wura, ma ba
taamii ni doke kōk bara yen soo wōrikisō. ¹⁷ Taaminu
yiru ye sōkra ba wuran yōni yiru ye sōre. ¹⁸ Ma ba kōk
bara yen yōni yi gbinisi yabe tarakpe gen sariō mi
wuran sōretii ni, nu wāa, kpa ya n ka sōndi tororu wōl-
lō. ¹⁹ Ma ba maa wuran taaminu yiru kua ba doke kōk
bara yen soo temkisō si su yabe tarakpe ge girari.
²⁰ Ma ba maa taaminu yiru kua ka wura ba nu doke
yabe tarakpe gen sarin kōkōn wuswaas sēkatia yen
wōllu gia. ²¹ Yen biru ba kōk bara yen taamii ni sōk wēē
gaaduragii doke ba yi gbinua yabe tarakpe gen
taaminu sōk. Nge mēya ba ka ye sōre yabe tarakpe ge
sōk yu ku ka bāari. Ba ye kuawa nge mē Yinni Gusunōn
u Mōwisi sōkwa.

Yāku kowon sāa yāa ni nu tie

²² Yabe tēn wōllō ba yabe tarakpe ge sōndi, ba tu
wesawa ka wēē gaaduragii. ²³ Ma ba ten wīrō sōma
doke ba sinum koosia kpa tu ku raa ka gēera. ²⁴ Ma ba
ten temō tusanu doke ni nu ka dāa marum gam
weenē. Ba nu kua ka wēē damgii ka yi ba wōkua ka
bura ka maa gaadura ka wēē wunōmgii. ²⁵ Ma ba maa
wuran yangire piiminu kua ba nu doke ba ka sik-
erena, nu kpaasāa ka tusa ni. ²⁶ Ba ye kuawa nge
mē Yinni Gusunōn u Mōwisi sōkwa.

²⁷ Ma ba Aroni ka win bibu takoba kua ka wēē
damgii. ²⁸ Mēya ba maa dawani ye kua ka furōsu si su
sāa ben buraru te ta ben girima sōksimō, ka sokoto
kpirinu. Ba ye kpuro kua ka wēē damgii. ²⁹ Ba maa
sēkatia ye wesa ka wēē damgii ba buraru koosi ka wēē

yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wɛɛ wunɔmgii. Meya ba ye kpuro kua nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

³⁰ Ba batani wuragia ye kua ba yorua ye sɔɔ, wini sɔɔwa Yinni Gusunɔgii. Ba ye yoruawa nge me ba ra yore sisɔ. ³¹ Ma ba ye sɔresi dawani yen wɔllɔ ka wɛɛ gaaduragii nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

Ba Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten sɔmburu kua ba kpa

³² Isireliba ba Yinni Gusunɔn kuu bekurugii te kua ba kpa. Ba ye kpuro kuawa nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

³³ Ma ba ka Mɔwisi ten yɔnu kpuro naawa. Niya beka ye ka yen sɔretinu ka dɔa besi yi ka dɔa kareti yi ka dɔa besi sinumgii yi ka yin yɔratii

³⁴ ka yɔa kinɛnun gɔni yi ba swɛrasia ka yaa gɔni sinumgii yi ka beku kare te

³⁵ ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te ka ten nenutii ka ten wukiritia,

³⁶ ka tabulu ye ka yen dendi yɔnu ka pɛɛ ye ba ra yi yen wɔllɔ,

³⁷ ka dabu wuragu ge ka gen fitilanu ka nin dendi yɔnu ka nin gum,

³⁸ ka kpakoro wuragiru tɛn wɔllɔ ba ko n da turare dɔɔ doke, ka gum me ba ko n da kpuro tɛre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenɛm, ka turare nubu durorugia ye

ka kuu ten kɔnkɔn beku kenutiru,

³⁹ ka yɔku yee te ba kua ka sii gandu ka ten kɔkɔs sii gandugia ka ten nenutii ka sere ten dendi yɔnu kpuro ka maa boo ge ka gen sɔwaritia,

⁴⁰ ka kuu ten karan beku ka yen dɔnu ka nin yɔratii ka yen kɔnkɔn beku kenutiru ka yen wɛɛ ka yen gabatian kurumba,

ka sere sɔarun dendi yɔnu kpuro ni ba koo dendi kuu te sɔɔ,

⁴¹ ka sɔa yɔa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bɔ n sɔmburu mɔ sɔa yee ten mi. Niya nu koo ben girima sɔɔsi.

⁴² Isireliba ba sɔmbu te kuawa mam mam nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa. ⁴³ Ye Mɔwisi u yɔa ni mɛera u kpa, yera u wa ba nu kuawa nge me Yinni Gusunɔ u gerua. Ma u bu domaru kua.

Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u kuu te giro

40 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru sɔɔra kaa nen kuu te gira. ³ ʌ n tu gira a kpa, kpa a woodan kpakoro te sua a doke te sɔɔ, kpa a tu gandi ka beku kare te. ⁴ Kpa a tabulu ye duusia ka yen dendi yɔnu, ka maa dabu ge, kpa a gen fitilanu doke nin ayenɔ. ⁵ Kaa maa de bu kpakoro wuragiru tɛn mi ba ko n da turare dɔɔ doke yi woodan kpakororun deedeeru. Kpa a maa beku kenutiru doke kuu ten kɔnkɔn. ⁶ Kpa a ma yɔku yee te yi ten ayenɔ kuu ten kɔnkɔn deedeeru. ⁷ Kpa a boo ge yi yɔku yee te ka kuu ten baa sɔɔ kpa a gu nim yibia. ⁸ Kpa a kuu

ten kara ye gira a ka sikerena, kpa a yen kɔnkɔn beku kenutiru doke.

Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u kuu te gum yɛka ta n ka sɔa nenɛm

⁹ Yen biru kaa gum yɛka kuu te sɔɔ ka ten dendi yɔnu kpuro sɔɔ. Nge meya kaa ka sɔɔsi ma ta sɔa sɔarugiru. ¹⁰ Meya kaa maa yɔku yee te gum me yɛka ka ten dendi yɔnɔ. Nge meya kaa ka sɔɔsi ma ta sɔa sɔarugiru. ¹¹ Kaa maa boo gen tii ka gen sɔwaritia gum me yɛka a ka sɔɔsi ma ga sɔa sɔaruguu.

¹² Yen biru kaa ka Aroni ka win bibu na kuu ten kɔnkɔn, kpa a bu wobure ka nim dirum. ¹³ Kpa a Aroni sɔa yɔa ni sebusia a nɔn gum me tɛre a ka sɔɔsi ma u sɔa nen yɔku kowo. ¹⁴ Meya kaa maa win bibu sɔ bu susima kpa a bu tako be sebusia. ¹⁵ Yen biru kpa a maa bu gum me tɛre nge me a ben tundo kua. Nge meya kaa ka sɔɔsi ma ba sɔa nen yɔku kowobu, be ka ben bibun bweseru sere ka baadommaɔ.

Mɔwisi u kuu te gira

¹⁶ Mɔwisi u kua kpuro nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. ¹⁷ Ye n kua wɔɔ yirusen suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru saa mɔn di ba yarima Egibitin di, yera Mɔwisi u Yinni Gusunɔn kuu te gira.

¹⁸ U gbia u dɔa besi yin yɔratii gira ma u dɔa besi yi doke sɔɔ, ma u yi dɔa kare. Ma u dɔa besi sinumgii gira. Ma u beka ye wukiri yin wɔllɔ. ¹⁹ Ma u boo sansun beka ye sɔndi beka yen wɔllɔ. Ma u yaa gɔni yi sua u ka ye kpuro wukiri nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

²⁰ Ma u woodan kpee besi yi sua u doke yin kpakoro te sɔɔ. Ma u dɔa kɔɔsi yi ba ra ka tu sue wasi yin beri yenɔ. Ma u ten wukiritia doke. ²¹ Ma u ka kpakoro te na u yi kuu ten dii te ta deere gem gem sɔɔ, ma u beku kare te doke u ka kpakoro te gandi nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

²² Ma u tabulu ye doke nɔm geu gia adɛrɔ ge sɔɔ, ʌ n duɔ kuu ten mi. ²³ Ma u pɛɛ ye yorua tabulu wɔllɔ mam mam, ye ba ka Yinni Gusunɔ naawa, nge me u nɔn sɔɔwa.

²⁴ Ma u dabu ge doke nɔm dwaru gia tabulun deedeeru. ²⁵ Ma u gu fitilanu sɔndi u sɔra Yinni Gusunɔn wuswaɔ nge me u nɔn sɔɔwa.

²⁶ Ma u kpakoro wuragii te doke adɛrɔ ge sɔɔ beku kare ten kɔkuɔ te ta woodan kpakoro te gandi. ²⁷ Ma u turare dɔɔ doke ten wɔllɔ, nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

²⁸ Ma u beku kenutiru doke kuu ten kɔnkɔn. ²⁹ Ma u yɔku yee te yi kuu ten kɔnkɔn. Ma u yɔku dɔɔ mwaararugiru ka abɔru garu kua mi, nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

³⁰ Ma u boo ge doke yɔku yee te ka kuu ten baa sɔɔ. Ma u gu nim yibia, me ba koo ka tii deerasia sɔarun sɔ. ³¹ Meya Mɔwisi ka Aroni ka win bii tɔn durɔbu ba ra ka ben nɔma ka naasu kpakie, ³² bɔ n duɔ kuu ten mi, ʌ kun me bɔ n yɔku yee te susiɔ, nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

³³ Ma Mɔwisi u kuu te ka yãku yee te kara koosi. Ma u beku kenutiru doke yen kɔnkɔnkɔ. Nge mɛya u ka sɔmbu te wiru go.

Guru wii wuro te, ta yɔra kuu ten wɔlb

³⁴ Sanam mɛya guru wii wuro te, ta kuu te wukiri ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya tu yiba. ³⁵ Mɔwisi u ñ maa kpã u kuu te du yèn sɔ guru wii wuro te, ta yɔ

ten wɔlb ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ye, ya yiba te sɔ.

³⁶ Saa ye Isireliba ba wãa gɔbaburɔ, guru wii wuro te, tà n seewa kuu ten wɔllun di yera ba ra se bu swaa wɔri. ³⁷ Adama tà kun seewe, ba ku ra swaa wɔri.

³⁸ Isireliban sanum mɛ kpuro sɔ, Yinni Gusunɔn guru wii wuro te, ta ra n wãawa win kuu ten wɔlb sɔ sɔ. Ñ n kua wɔkuru, dɔwɔ ta ra n ka weensɛ.

Sāarun Wooda

Sāarun Woodan tirerun gari sun s̄w̄m̄ wooda ye Isireliba ba swīi ba ka Gusun̄ s̄awa. Yāku kowoba ba t̄mbu wooda ye s̄w̄si. Wooda ye, ya bu s̄w̄sim̄w̄a ḡā ni nu disi m̄ ka ni nu ñ disi m̄. Ya maa n̄e, n weene Isireliba ba n d̄ere bu sere Gusun̄ susi.

Tire ten kpunaa

1. Yākunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yāku kowobun s̄, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi m̄ ka ye ya ñ disi m̄, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yāku, wiru 16.
5. D̄erasiabu ka sāarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yāku d̄w̄ mwaaranuginu

1 Yinni Gusun̄ u M̄w̄si soka saa win kuu beku-rugii t̄n mi ba ra n̄n s̄n di. ² U n̄n s̄w̄wa u n̄e, a Isireliba s̄w̄w̄ a n̄e, ben goo ù n kī u n̄e, Yinni Gusun̄ yāku kua, u koo kp̄i u ket̄e go, ñ kun m̄e yāaru.

³ Ñ n yāku d̄w̄ mwaaranuginu ȳero u m̄ ka ket̄e, ket̄e ye, ya ko n s̄awa ket̄e kin̄eru te ta ñ alebu gaa m̄. U koo yāku te kowa nen s̄a yerun k̄n̄k̄w̄, kpa u ka n̄e, Yinni Gusun̄ durom wa. ⁴ U koo win n̄ma s̄ndiwa ket̄e yen wiru w̄ll̄ ye n̄e Gusun̄ na wura yu ka win durum wukiri. ⁵ U koo ket̄e ye gowa n̄e, Yinni Gusun̄ wuswa n̄n kuu ten k̄n̄k̄w̄. Aronin bibu be ba s̄a yāku kowobu, beya ba koo yen yem sua kpa bu mu ȳka bu ka yāku yee ten k̄n̄ b̄ka sikerena. ⁶ Yen biru ba koo sabe te kokuwa kpa bu ten yaa b̄tiri. ⁷ Yāku kowo bera ba koo yāku d̄ā yi yi kpa bu d̄w̄ doke. ⁸ D̄w̄ wi s̄w̄ra ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum. ⁹ Ba koo yen b̄w̄ yānu ka yen w̄bunu kpuro teawa kpa yāku kowobu bu ye kpuro d̄w̄ doke. Ya ko n s̄awa yāku d̄w̄ mwaaranuginu n̄n nubura koo n̄e, Yinni Gusun̄ dore.

¹⁰ Goo ù n maa yāku d̄w̄ mwaaranuginu m̄ ka yāaru, ñ kun m̄e ka boo, yā kin̄era u koo go, ñ kun m̄e boo kin̄eru te ta ñ alebu gaa m̄. ¹¹ U koo tu sakawa yāku yerun s̄w̄ ȳsan n̄m̄ geu gia Yinni Gusun̄ wuswa kpa yāku kowobu bu ten yem sua bu ȳka ȳka bu ka yāku yerun k̄n̄ b̄ka sikerena. ¹² U koo yaa ye b̄tiriwa kpa u kp̄e yāku d̄w̄ s̄w̄ ka yen wiru ka yen gum sannu. ¹³ U koo yen b̄w̄ yānu ka yen w̄bunu sua u teawa, kpa yāku kowo u ye kpuro sua u d̄w̄ doke, yu d̄w̄ mwaara mam mam. Ya ko n s̄awa yāku d̄w̄ mwaaranuginu t̄n nubura koo n̄e, Yinni Gusun̄ dore.

¹⁴ Goo ù n yāku d̄w̄ mwaaranuginu m̄ ka gun̄su, kparukona u koo ka tu ko, ñ kun m̄e totoberenu.

¹⁵ Yāku kowo u koo ka gun̄ ge na yāku yer̄. Kpa u gen wiru bura kpa u gen yem ȳka ȳka yāku yee ten ȳsan. ¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen ȳw̄ w̄a u k̄ yāku yerun s̄w̄ yari yeru gia mi ba ra torom wisi. ¹⁷ Kpa u gu bera besi yiru u kun s̄siane. Yen biruwa u koo gu d̄w̄ kp̄e, kpa gu d̄w̄ mwaara. Ya ko n s̄awa yāku d̄w̄ mwaaranuginu t̄n nuburu ta koo n̄e Yinni Gusun̄ dore.

Yāku ni ba kua ka d̄ā binnu

2 Goo ù n kī u Yinni Gusun̄ yāku kua ka win d̄ā binnu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra d̄w̄ doke yāku yer̄. ² U koo ka ye dawa Aronin bibun mi be ba s̄a yāku kowobu. Ben turowa u koo som m̄n̄ n̄m̄ w̄k̄ teeru s̄ka u doke yāku yerun w̄ll̄ ka turare ye kpuro kpa u d̄w̄ doke. Yera ya koo de Gusun̄ u n̄ ȳero yaaye. Ya ko n s̄awa yāku d̄w̄ mwaaranuginu t̄n nubura koo Yinni Gusun̄ dore. ³ Som m̄e mu tie mu ko n s̄awa Aronin ka win bibugim. Mu kuawa mi d̄ā d̄eranu, domi ba ka nu Yinni Gusun̄ yāku kua.

⁴ Ì n̄ Yinni Gusun̄ yāku kua kuamme ka kira ni ba w̄w̄, kaa nu kowa ka som m̄e ba gum ȳka ñ kun m̄e m̄e ba ka gum burina ba ñ seeyatia doke.

⁵ B̄ n̄ koo yāku te kon na ka kira ni ba s̄w̄, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari. ⁶ Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum ȳka nin w̄ll̄. Ya ko n s̄awa yāku kua.

⁷ B̄ n̄ koo yāku te kon na, ka kira te ba koo w̄, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸ Ba koo ka yāku kira te dawa Yinni Gusun̄ s̄a yer̄. Kpa u tu yāku kowo w̄ u ka tu da yāku yer̄. ⁹ U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusun̄ u n̄ ȳero yaaye kpa u tu d̄w̄ doke yāku yee ten mi, kpa tu d̄w̄ mwaara. Ta ko n s̄awa yāku d̄w̄ mwaaranuginu t̄n nubura koo Yinni Gusun̄ dore. ¹⁰ Kira ni nu tie, Aronin

ka win biba ba ni m̄. Nu kuawa mi d̄a d̄eranu domi ba ka nu Gusun̄ yāku d̄ō mwaararugiru kua.

¹¹ Kira ni ba koo ka yāku d̄ō mwaararugiru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa nu tim doke. ¹² Kaa kp̄i a ka wunen d̄a gbiikinu Yinni Gusun̄ naawa. Adama a ñ ka nu yāku d̄ō mwaararuginu m̄ yāku yer̄.

¹³ D̄i ni a ka yākuru m̄ kpuro, kaa nu b̄ru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi b̄ru ta s̄awa wune ka Gusun̄ arukawanin ȳreru. Yen s̄na ba ko n da tu doke yākuru baatere s̄.

¹⁴ Ì n k̄i i ka b̄en gberun d̄a gbiikinu na Yinni Gusun̄ mi, i ko i nu s̄mewa kpa i nu nam i sere ka na. ¹⁵ Kpa i ka nu gum burina, i turare s̄ndi nin w̄ll̄. Ya ko n s̄awa yākuru. ¹⁶ Yāku kowowa u koo som me mu s̄a Gusun̄ gim d̄ō doke ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusun̄ u n ȳro yaaye. Ya ko n s̄awa yāku d̄ō mwaararugiru Yinni Gusun̄ s̄.

Siarabun yākuru

3 Goo ù n siarabun yākuru m̄ Yinni Gusun̄ mi ka ket̄e kineru, ñ kun me ka ket̄e nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu m̄. ² U koo win n̄mu s̄ndiwa ket̄e yen wiru w̄ll̄ kpa u ye saka kuu ten k̄n̄k̄w̄ mi ba ra Yinni Gusun̄ s̄. Kpa yāku kowo Aronin bibu bu yen yem ȳka bu ka s̄a yerun n̄k̄ b̄ka sikerena. ³ Wee ye ba koo Yinni Gusun̄ d̄ō dokea, yera gum me mu b̄n̄ yānu t̄ke, ⁴ ka gabu swii yiru ka yin gum me mu yi t̄ke ȳsi ȳsika, ka yen buro ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu w̄awa ka gabu swii sannu. ⁵ Yāku kowoba ba koo ye kpuro d̄ō doke yu d̄ō mwaara ka yāku d̄ō mwaararugiru sannu. Ya ko n s̄awa yāku t̄n̄ nubura koo Yinni Gusun̄ dore.

⁶ Goo ù n siarabun yākuru m̄ ka yāru, yā te u wa kpurowa u koo ka na, baa ñ n nirun na, ta kun gesi alebu m̄. ⁷ Ñ n yā kpendun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusun̄ wuswa. ⁸ Kpa u win n̄ma s̄ndi ten wiru w̄ll̄ u sere tu saka Yinni Gusun̄ kurun k̄n̄k̄w̄. Saa yera yāku kowobu ba koo ten yem sua bu ȳka bu ka yāku yee ten n̄k̄ b̄ka sikerena. ⁹ Wee ye ba koo Yinni Gusun̄ d̄ō dokea, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo bura saa ten gabu wāan di, ka gum me mu b̄n̄ wukiri, ¹⁰ ka ten gabu swii, ka ten gum me mu wā ȳs̄a ka ten buro ge ga woru wukiri, ge ba koo w̄a ka gabu swii sannu. ¹¹ Yāku kowo u koo ye kpuro d̄ō dokewa yāku yer̄, kpa ya n s̄a yāku d̄ō mwaararugiru Yinni Gusun̄ s̄.

¹² Goo ù n maa ka boo yākuru m̄, u koo ka gu dawa Yinni Gusun̄ wuswa. ¹³ U koo win n̄ma s̄ndiwa boo gen wiru w̄ll̄ kuu ten k̄n̄k̄w̄, kpa u sere gu saka. Kpa yāku kowobu bu gen yem sua bu ȳka yāku yerun n̄k̄ b̄ka bu ka sikerena. ¹⁴ Wee ye ba koo Yinni Gusun̄ d̄ō dokea, yera gum me mu gen b̄n̄ yānu t̄ke, ¹⁵ ka gabu swii yiru ka gum me mu yi t̄ke ka gen buro ge ga woru wukiri, ge ba koo w̄a ka gabu swii sannu. ¹⁶ Yāku kowowa u koo ye kpuro d̄ō doke mu d̄ō mwaara. Kpa ya n s̄a yāku d̄ō mwaararugiru t̄n̄ nubura koo Yinni Gusun̄ dore.

Yen gum kpuro mu ko n s̄awa Yinni Gusun̄ gim.

¹⁷ Yen s̄na baa ñ n saa yeren na, mi i wāa kpuro, i wooda yeni mem k̄n̄k̄w̄ sere ka baadomma, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yem di.

Toranun yākuru

1. Yāku kowo t̄n̄weron toranun yākuru

4 Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄n̄wa u n̄e, ² a Isireliba wooda yeniba s̄n̄wa a n̄e, goo ù n Yinni Gusun̄ wooda gaa tora u kun ȳ, wee ye u koo ko.

³ Ñ n yāku kowon na u tora, ma win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka ket̄e kin̄e kp̄embu nawa ge ga ñ alebu gaa m̄, u go u ka win tora ten suuru wa.

⁴ U koo ka ket̄e ye dawa Yinni Gusun̄ kurun k̄n̄k̄w̄, kpa u win n̄ma s̄ndi yen wiru w̄ll̄ u sere ye saka Yinni Gusun̄ wuswa. ⁵ Yen biru kpa u yen yem sua u ka da kuu ten s̄n̄k̄. ⁶ U koo ka mu win niki bia d̄kawa, kpa u mu ȳka n̄k̄ b̄ba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusun̄ wuswa. ⁷ Yen biru u koo yem me ȳka kpakoro t̄n̄ mi ba ra turare d̄ō doken k̄an̄ te ta wāa kuu ten s̄n̄k̄, kpa u m̄n̄ sukum wisi yāku yerun tem̄ te ta wāa kuu ten k̄n̄k̄w̄. ⁸ U koo yaa yen gum kpuro wuna me mu wā b̄n̄ yānu s̄, ⁹ ka yen gabu swii, ka gum me mu gabu swii yi wukiri ȳsi ȳsika, ka buro ge ga woru wukiri, ge ba koo w̄a ka gabu swii sannu. ¹⁰ Ye ba ra w̄e b̄n̄ siarabun yākuru m̄ gesi, yera ba koo maa w̄a yeni s̄. Yen biru yāku kowo t̄n̄werowa u koo ye d̄ō doke yāku yerun w̄ll̄. ¹¹ U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin biru mi ba ḡsa ba n da yāku d̄ō mwaararugirun torom kube. Miya u koo yen ḡna ka yaa ye ya tie kpuro d̄ō doke torom m̄n̄ w̄ll̄, ka yen wiru ka yen w̄bunu ka yen b̄n̄ yānu.

2. Yāku te ba koo ko Isireliba kpuron torarun s̄

¹³ Isireliba kpuro b̄n̄ n Gusun̄ wooda gaa sara ba ñ ka baaru, ba torawa mi. ¹⁴ Adama b̄n̄ n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kin̄e kp̄embu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kin̄e te dawa Yinni Gusun̄ kurun k̄n̄k̄w̄. ¹⁵ Kpa Isireliban wirugibu bu ben n̄ma s̄ndi naa yen wiru w̄ll̄ kpa ben turo u ye saka Yinni Gusun̄ wuswa. ¹⁶ Yāku kowo t̄n̄werowa u koo yen yem fiiko sua u ka da kuu ten mi.

¹⁷ Saa ye s̄n̄k̄ u koo yem me d̄ka ka win niki bia kpa u mu ȳka n̄k̄ b̄ba yiru kuu ten beku kare ten deedeeru. ¹⁸ Yen biru, kpa u maa kpakoro t̄n̄ mi u ra turare d̄ō doken k̄an̄u yem ȳka. Yem me mu tie, kpa u mu wisi yāku yerun tem̄ te ta wāa kuu ten k̄n̄k̄w̄.

¹⁹ Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u d̄ō doke yāku yerun w̄ll̄. ²⁰ Nge me u raa kua win tiin torarun s̄, nge meya u koo ko Isireliba kpuron tora ten s̄ kpa Gusun̄ u sere bu suuru kua. ²¹ Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin biru kpa bu ye doke d̄ō s̄ nge me ba raa kua wi, yāku kowon torarun s̄. Yāku te, ta s̄awa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. Yāku te Isireliban wirugii u koo ko win torarun s̄s̄

²² Isireliban wirugii goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u ò ka baaru, u torawa mi. ²³ Adama ù n tuba ma u tora, boo kina u koo go te ta ò alebu gaa mɔ u ka yāku ko. Kpa Gusunɔ u nùn win tora te suuru kua. ²⁴ Ù n ka boo ge na, u koo win nɔma sɔndiwa boo gen wɔllɔ kpa u gu saka mi ba ra yāku d̄ɔ mwaararugin-un yaa sake. Yāku te, ta s̄awa torarun suurugiru. ²⁵ Yāku kowo wi, u koo ka win niki bia yem mɛ dɛkawa kpa u mu yēka yāku yerun k̄aanu s̄ɔ. Yem mɛ mu tie, kpa u mu wisi yāku yee ten temɔ. ²⁶ U koo yaa yen gum kpuro suawa u d̄ɔ doke nge mɛ ba ra siarabun yāku ko. Nge mɛya yāku kowo tɔnwero wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye s̄ɔ, Gusunɔ u koo nùn tu suuru kua.

4. Yāku te ba koo ko tɔn diron torarun s̄s̄

²⁷ Tɔn diro goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u ò ka baaru, u torawa mi. ²⁸ Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga ò alebu gaa mɔwa u koo ka yāku ko Gusunɔ u ka nùn win toraru suuru kua. ²⁹ U koo win nɔma sɔndiwa boo gen wiru wɔllɔ kpa u gu saka mi ba ra yāku d̄ɔ mwaararugirun yaa sake. ³⁰ Yen biru, yāku kowo u koo na u yem mɛ dɛka ka win niki bia, kpa u mu yēka yāku yerun k̄aanɔ, kpa u yem mɛ mu tie wisi yāku yee ten temɔ. ³¹ Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro w̄awa nge mɛ ba ra siarabun yākurugim w̄ɛ. Kpa yāku kowo u mu d̄ɔ meni, kpa men nuburu tu Yinni Gusunɔ dore. Nge mɛya yāku kowo wi, u koo ka toro wi suuru kana. Saa ye s̄ɔ, Gusunɔ u koo nùn suuru kua.

³² Toro wi, ù n maa k̄in na, u ka yāa kpendu yāku ko, yāa nira u koo ka na u go, te ta ò alebu mɔ, u ka win torarun suuru wa. ³³ Ù n k̄i u tu go, u koo win nɔma sɔndiwa ten wiru wɔllɔ kpa u tu saka mi ba ra yāku d̄ɔ mwaararugirun yaa go. ³⁴ Yen biru yāku kowo u koo yem mɛ dɛka ka win niki bia u mu yēka yāku yerun k̄aanɔ. Yem mɛ mu tie kpa u mu wisi s̄aa yee ten temɔ. ³⁵ Yen biru u koo yen gum w̄awa nge mɛ ba ra siarabun yākurugim w̄ɛ. Yāku kowowa u koo mɛ kpuro d̄ɔ doke ka yāku d̄ɔ mwaararugiru sannu. Nge mɛya yāku kowo wi, u koo ko u ka toro wi suuru kana. Saa ye s̄ɔra Yinni Gusunɔ u koo nùn win tora te suuru kua.

5. Tora bwese bwesekan yāku

5 Su t̄ɛ nɛɛ, goo u b̄rua ma u koo seeda di ḡaa ni u wan s̄s̄, adama u ò gerua ye u wa, ò kun mɛ ye u yē. Saa ye s̄ɔ, yēro u torawa mi.

² Su t̄ɛ kpam nɛɛ, goo u ḡaanu baba ye ya disi mɔ u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra din gora? Ò kun mɛ gbeeku yaa ye ba ku ra din gora? Ò kun mɛ yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye s̄ɔ, yēro u disi du-urawa mi.

³ Su maa t̄ɛ nɛɛ, goo ù n win winsim baba wi u disi gɛɛ mɔ yi yi koo nùn tia, n deema u ò yē, ma u ra ye tuba, yēro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su t̄ɛ nɛɛ, goo u b̄rua u win winsim k̄sa kua ò kun mɛ u nùn gea kua, u ò bwisika, ù n deema gari yi, gari giriya u gerua, yēro u torawa mi.

⁵ Goo ù n tora nin garu kua, u koo yen tuuba kowa. ⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yāa niru ò kun mɛ boo niu gowa u ka Yinni Gusunɔ yāku ko. Yen biru yāku kowo u koo nùn suuru kanabun wororu koosi, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. Bw̄ɛb̄w̄ɛbun toranun yāku

⁷ Goo ù kun kp̄ɛ u yāa niru ò kun mɛ boo niu wa u ka torarun yāku ko, u koo kp̄i u kparukonu yiru ò kun mɛ totoberenu yiru kasu. Gunɔ gen teuwa ba koo ka torarun yāku ko. Kpa bu maa ka teu geni yāku d̄ɔ mwaararugiru ko. ⁸ Ba koo gina yāku kowo wi gunɔ ge w̄ɛwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen w̄iru bua u kun s̄s̄ie. ⁹ Kpa u gen yem dɛka u yēke yāku yerun nɔɔ b̄kɔɔ, mɛ mu tie kpa u wisi ten temɔ. Ya ko n s̄awa torarun yāku ko. ¹⁰ Yen biru yāku kowo u koo gunɔ yiruse sua nge mɛ wooda ya gerua u ka yāku d̄ɔ mwaararugiru garu ko. Kpa u nùn suuru kanabun wororu koosi. Nge mɛya Gusunɔ u koo ka yēro suuru kua.

¹¹ Goo ù kun kp̄ɛ u kparukonu yiru ye wa, ò kun mɛ totoberenu yiru ye, u ka som buuru kilo nne na u ka yāku ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa. ¹² U koo ka som mɛ dawa yāku kowon mi kpa yāku kowo wi, u men nɔm kure teeru s̄ka u d̄ɔ doke mi ba ra yāku d̄ɔ mwaararugiru ko. Som nɔm kure tee te, ta koo de Yinni Gusunɔ u n yēro yaaye. Yāku tera ta koo de u win torarun suuru wa. ¹³ Saa ye s̄ɔ, yāku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusunɔ u nùn win torarun suuru kua.

Kpa yāku kowo u mɛ mu tie sua win tiin s̄s̄, nge gberun d̄anun yāku.

Yāku ni ba ra ka toranu s̄ɔmɛ

¹⁴ Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa u nɛɛ, ¹⁵ goo ù n ḡaanu neni ni n weene u Yinni Gusunɔn w̄ɛ, ma u ò yē ma Yinni Gusunɔgina, wee ye u koo ko win tora ten s̄s̄. Kaa nùn yāa kina te ta ò alebu gaa mɔn geru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun s̄mbun yāku ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gobi yi ba ra di Yinni Gusunɔn kuu bekurugirɔ. ¹⁶ Kpa u ka ḡaa ni u neni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin b̄nu nɔɔbusen tia na. Yāku kowowa u koo ye w̄ɛ. Yāku kowo wiya u koo nùn torarun yāku kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷ Goo ù n Yinni Gusunɔn wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n nùn w̄asiwa. ¹⁸ Yen s̄s̄, u koo ka yāa kina te ta ò alebu gaa mɔ dawa

yāku kowon mi, win tora ten s̄ nge me n weene u k̄sia. Kpa yāku kowo u n̄n suuru kanabun wororu koosi. Saa ye s̄kra Gusun̄ u koo n̄n suuru kua. ¹⁹ Ya ko n s̄awa torarun s̄mbun yāku. Domi yēro u Yinni Gusun̄ torariwa.

²⁰ Yinni Gusun̄ u k̄pam M̄wisi s̄kwa u n̄e, ²¹ goo ù n win winsim weesu kua ḡa ni u n̄n berusie s̄k, ñ kun me u b̄kura, ñ kun me u gbena, ñ kun me u kawa, ²² ñ kun me u ḡanu d̄ba ma u siki, ñ kun me u b̄ri weesugii kua, ²³ t̄nu win bweseru u Yinni Gusun̄ torariwa mi. U koo ḡa ni u gbena mi wesia, ñ kun me ni u kawa mi, ñ kun me ye ba n̄n berusia mi, ñ kun me ye u d̄ba ma u siki, ²⁴ ñ kun me yèn b̄ri u kua mi. Adama n ñ m̄ ye t̄na u koo wesia. U koo maa yen b̄nu k̄busen tia k̄siawa d̄ma te u koo win torarun s̄mbun yāku ko. ²⁵ U koo ka yāa kineru dawa yāku kowon mi, te ta ḡa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusun̄ yāku kua. ²⁶ Yinni Gusun̄ wuswaara yāku kowo u koo n̄n suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusun̄ u koo yēro suuru kua, baa ñ n m̄ren na win torara n̄.

Yākunun woodaba

1. Yāku d̄w m̄wararugii te yāku kowobu ba ko n da ko

6 Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄kwa u n̄e, ² a Aroni ka win bibu wooda yeni w̄eȳ a n̄e, wee ye ya s̄a yāku d̄w m̄wararugirun wooda.

Ten yāku yaa ya ko n w̄awa d̄w s̄k w̄ku giriru, kpa bu ku de d̄w wi, u gbi sere yam mu ka s̄ra. ³ Yen biru yāku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yāku d̄w m̄wararugii ten torom gura u yi yāku yee ten b̄ku. ⁴ Yen biruwa u koo win yāa ni pota kpa u kpaanu doke u sere torom me sua u ka yari sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba ḡsa men s̄ u yi mi. ⁵ D̄w wi u m̄waram̄ yāku yee ten mi, ba ñ koo de u gbi pai! Bururu baatere yāku kowo u ko n da tu d̄a dokewa. Yen w̄kwa u koo yāku yaa s̄ndi ka sere siarabun yāku gum. ⁶ D̄w u ko n w̄awa yāku yee te s̄k sere ka baadom̄, ba ñ koo de u gbi.

2. Yākuru te ba ra ko ka gberun d̄ianu

⁷ Yāku te ba ra ko ka gberun d̄ianun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yāku yer̄ Yinni Gusun̄ wuswaara. ⁸ Kpa ben wi u yākuru m̄ d̄ma te, u som k̄m kure teeru s̄ka me ba ka yākuru na me ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro men̄na bu d̄w doke kpa ten nuburu tu Gusun̄ dore kpa u n yēro yaaye. ⁹ Som me mu tiara Aroni ka win biba ba koo me di. Yera ya ko n s̄a begia yāku d̄w m̄wararugiru s̄k. Adama ba koo mu diwa Yinni Gusun̄ kuu beku-rugirun yaara. Ba ñ me p̄e seeyatia dokem̄. Ya s̄awa nenem nge yāku te ba kua bu ka torarun suuru wan d̄ianu, ñ kun me te ba ra ka toraru s̄men d̄ianu.

¹¹ Aronin bii t̄n dur̄ baawurewa u koo d̄a ni di. Yeni ya ko n s̄awa wooda win bibun bweseru s̄k sere ka

baadom̄. T̄n tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹² Yinni Gusun̄ u k̄pam M̄wisi s̄kwa u n̄e, yāku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusun̄ kua wee.

¹³ B̄ n Aroni ka win bibu tusia ma ba kua nen yāku kowobu, saa d̄ma ten diya ba ko n da som kilo ita ka yāku ko t̄w baatere, tia ka b̄nu bururu, yoka maa tia ka b̄nu. ¹⁴ Ba koo som me m̄mwa buturu buturu, kpa bu me s̄me siru s̄k ka gum, kpa men nuburu tu n̄e, Yinni Gusun̄ dore.

¹⁵ Yāku kowo wi ba gum t̄re ba ḡsa Aronin bibu s̄k u ka n̄n k̄sire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n s̄awa wooda sere ka baadom̄ n̄e, Yinni Gusun̄ s̄. Ba koo som me d̄w dokewa kpuro. ¹⁶ Yāku te yāku kowon tii u kua, ba koo de tu d̄w m̄warawa mam mam, ba ñ koo tu di.

3. Yāku te ba koo ko bu ka suuru kana

¹⁷ Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi s̄kwa u n̄e, ¹⁸ a Aroni ka win bibu s̄kwa a n̄e, yāku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yāku d̄w m̄wararugirun yāku yaa sake, miya ba koo yāku tenin yaa saka. Ya ko n s̄awa ḡa d̄eranu. ¹⁹ Yāku kowo wi u koo yāku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam d̄eram̄, kuu ten yaara. ²⁰ T̄n tuko wi u koo yāku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yāku yaa yen yem m̄ n wisi win yab̄r̄ u koo tu teawa yam d̄eram mi. ²¹ B̄ n tu sawa wekeru s̄k te ba kua ka s̄ndu, ba koo weke te k̄rawa. Ñ n maa weke te ba kua ka sii gandun na, ba koo tu teawa s̄a s̄a ka nim. ²² Yāku kowo t̄n dur̄ baawurewa u koo kp̄i u tu di domi ta s̄awa d̄a d̄eranu. ²³ Adama ba ñ koo torarun yāku yaa tem t̄n yem ba ka dua s̄a yer̄. Ba koo ye d̄w dokewa yu d̄w m̄wara mam mam.

4. Yāku te ba ra ko bu ka toraru s̄me

7 Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄kwa u n̄e, yāku te ba ra ko bu ka toraru s̄men wooda wee.

Yāku te, ta ko n s̄awa yāku d̄eraru. ² Mi ba ra yāku d̄w m̄wararugirun yaa sake, miya ba koo maa ten yaa saka, kpa bu yaa yen yem yēka yāku yerun k̄w b̄k̄a bu ka sikerena. ³ Yaan mi ba koo ka Yinni Gusun̄ yākuru kua wee, yera yen gum kpuro, ka yen siru ka b̄w̄ yānun gum, ⁴ ka yen gabu swii yiru, ka gum me mu yi t̄ke yēsi yēsika, ka yen buro ge ga woru wukiri. ⁵ Yāku kowo u koo ye kpuro d̄w dokewa yāku yer̄ Yinni Gusun̄ s̄. Yāku te, ta s̄awa te ta koo toraru s̄me. ⁶ Yāku kowo t̄n dur̄ baawurewa u koo tu di. Ba koo tu diwa yam d̄eram̄ domi ta s̄awa d̄a d̄eranu. ⁷ Yen wooda ye, ya s̄awa tia ka torarun yākurgia. Yāku kowo wi u yāku te kua, wiya u yen yaa m̄.

5. Ye ya ko n s̄a yāku kowobugia

⁸ Goo ù n yāku d̄w m̄wararugiru kua, yāku kowo wi u n̄n tu kua wiya u ten ḡna m̄. ⁹ Yāku te ba kua ka

gberun dīanu ba wɔkwawa? Aawo, ba sɔnwawa? Yāku kowo wi u tu kua wiya u tu mɔ. ¹⁰ Adama ni ba ka gum burina ka ni ba ñ yeesie, ba koo nu Aronin bibu bɔnu kuawa.

6. Siarabun yākuru

¹¹ Siarabun yākurun wooda wee.

¹² Goo ù n siarabun yākuru m̀, u koo kira bwesenu ita kowa. U koo gbiikinu ko ka gum nu kun seeyatia mɔ, kpa u yirusenun som gum yēka nu kun seeyatia mɔ, kpa u itasenun som burina ka gum u sɔmɛ. ¹³ Kira nin biru, u koo pɛɛ ye ba seeyatia doke sosi mi, ka sere win siarabun yākunun yaa. ¹⁴ Ba koo yāku dīa nin baaniren sukum suawa wɔllɔ bu Yinni Gusunɔ sɔɔsi. Yera ya ko n s̄a wi u yem yēkaginu. ¹⁵ Dɔma te ba siara bin yākuru kua, yen dɔma tera ba koo ten yaa di, ba ñ koo de ten yaa yu yam s̄ara.

¹⁶ Adama goo ù n yākuru kua u ka win nɔ mweeru yibia ñ kun mɛ win tii ù n ḡru doke u ka nɛ, Yinni Gusunɔ k̄ru wɛ, u koo kp̄i u ten yaan sukum di yen t̄ɔ te, kpa u sukum yi sere sisiru. ¹⁷ Adama yà n maa wure ya tiara s̄ɔ itaseru ba koo ye d̄ɔ meniwa. ¹⁸ Goo ù n siarabun yāku yaa ye ya tiara sere s̄ɔ ita tema, Gusunɔ kun maa yēron yāku te mwaamɔ. U win yāku-garisiwa mi kam domi yaa ye, ya disi duura. Wi u maa ye tema, yēro u torawa mi. ¹⁹ Meya bà n maa ka yāku yaa ḡānu baba ni nu disi mɔ, ba koo ye d̄ɔ meniwa, ba ñ ye dimɔ.

Wi u kun disi mɔ, wiya koo yāku yaa tem, ²⁰ adama goo ù n w̄a disi gɛɛ sɔɔ u ka siarabun yākuru dimɔ te ba Yinni Gusunɔ kua, ba koo yēro girawa win t̄mbun suunu sɔɔ di. ²¹ Goo ù n maa t̄nu baba wi u disi mɔ, ñ kun mɛ yaa gaa ye ya s̄a seseru, ñ kun mɛ ḡānu ganu ni nu disi mɔ, ma u ka siarabun yākuru di te ba Yinni Gusunɔ kua ba koo yēro girawa win t̄mbun suunu sɔɔ di.

Wooda Isireliban s̄

²² Yinni Gusunɔ u maa M̄wisi s̄ɔɔwa u nɛɛ, ²³ a Isireliba s̄ɔɔwa a nɛɛ, bu ku yaa gaan gum di nge yāru ñ kun mɛ ketɛ, ñ kun mɛ boo. Bu ku yen gaan gum di.

²⁴ Sabe te gbeeku yaa ya go, ñ kun mɛ te ta gu, i ko i kp̄i i ka ten gum ḡānu ko. Adama i ñ mu dimɔ. ²⁵ Goo ù n yākurun yaan gum di mɛ ba ka Yinni Gusunɔ yāku d̄ɔ mwaararugiru kua, ba koo yēro girawa wigibun suunu sɔɔ di. ²⁶ I ku gunc gagun yem di ñ kun mɛ yaa gaa, baa mi i da kpuro. ²⁷ Wi u mu di, ba koo yēro girawa win t̄mbun suunu sɔɔ di.

²⁸ Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔɔwa u nɛɛ, ²⁹ a Isireliba wooda yeni w̄ɛyɔ a nɛɛ, goo ù n nɛ Yinni Gusunɔ siarabun yākuru kuammɛ, u koo wunawa ye ya s̄a nɛgia. ³⁰ Win tiwa u koo ka nɛ, Yinni Gusunɔ yen gum ka yen guro gururu naawa u kpara nen wuswaas.

³¹ Yāku kowowa u koo yen gum mɛ d̄ɔ doke yāku yerɔ. Adama yaa guro guro te, ta ko n s̄awa Aronin ka win bibugiru. ³² Yāku yaa yen nɔmu nɔm geuguu ga ko n maa s̄awa Aronin ka win bibuguu. ³³ Yaa nɔmu ge,

ga ko n s̄awa Aronin biiguu wi u yem yēka ma u yaa gum mɛ doke yāku yerɔ. ³⁴ Yaa nɔmu ge, ge ba man s̄ɔsi, ka yen guro guro te ba kpara nen wuswaas sanam mɛ ba siarabun yākuru m̀ mi, yera ya ko n da n s̄a Aronin ka win bibugia sere ka baadommas.

³⁵ Yāku d̄ɔ mwaararuginu sɔɔ, yeniwa ya ko n s̄a Aronin ka win bibugia d̄ma t̄n di ba koo bu gum t̄re bu ka ko yāku kowobu. ³⁶ Wooda yera Yinni Gusunɔ u Isireliba w̄ɛmɔ bu ka Aronin ka win bibu yaa ye w̄ɛ saa d̄ma t̄n di ba bu gum t̄re bu ka ko yāku kowobu. Ba ko n da bu ye kuewa sere ka ben bibun bweserɔ.

³⁷ Nge meya ba ko n da ko bà n yāku d̄ɔ mwaararugiru m̀, ñ kun mɛ bà n yākuru m̀ ka gberun dīanu, ñ kun mɛ bà n torarun yākuru m̀, ñ kun mɛ bà n yākuru m̀ te ba ra ka toraru sɔmɛ, ñ kun mɛ te ba ra ko bu ka t̄nu gum t̄re u sere sɔmburu tore, ñ kun mɛ bà n siarabun yākuru m̀. ³⁸ Yinni Gusunɔwa u M̄wisi wooda yeni w̄ɛ ḡbaburɔ, Sinain guurɔ, t̄ɔ te u bu wooda w̄ɛ bu ka n̄n yākuu kua.

BA YĀKU KOWO GBIKOBU TUSIA KA WORORU

Woro te ba koo ko yāku kowobun s̄ bu sere sɔmburu tore

8 Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔɔwa u nɛɛ, ² a Aronin ka win bibu sokuo Yinni Gusunɔn kurun k̄nɔkɔwɔ. Kpa a de bu ka ben yāku yānu na ka gum mɛ ba ra ḡānu t̄re bu ka nu gɔsi Yinni Gusunɔn s̄ ka naa kine te ba koo ka torarun yākuru ko ka yā kinenu yiru ka bire te ta pɛɛ mɔ ye ba ñ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro menɔ mi.

⁴ Ma M̄wisi u Yinni Gusunɔn gari yi wura u Isireliba kpuro menna s̄a yee ten k̄nɔkɔ mi. ⁵ Ma u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua su ko. ⁶ Ma u dera Aronin ka win bibu ba na u bu wobura. ⁷ Ma u Aronin win tako sebusia ka s̄katia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gbinisi yabe boogugii te sɔɔ ka gen s̄katia. ⁸ Ma u k̄ɔ bara ye s̄ndi win tororu wɔllɔ. Ma u urimu ka tumimu doke k̄ɔ bara yen s̄ɔkɔwɔ. ⁹ Ma u dawani ye k̄kua win wirɔ. Ma u wuran batani ye mani nge mɛ Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔɔwa.

¹⁰ M̄wisi u gum mɛ sua u s̄a yee te yēka ka ten dendi yānu kpuro, ma ta kua nenem Yinni Gusunɔn s̄.

¹¹ Ma u mu yēka k̄n k̄kɔba yiru yāku yerun wɔllɔ, ka ten dendi yān ka boo sii ganduguu ge, ka gen ȳrati-iyɔ, ye kpuro ya n ka s̄a Gusunɔn kuu bekurugirugia.

¹² Ma u Aronin gum mɛ t̄re wirɔ u ka n̄n wuna nenem u ko yāku kowo. ¹³ Yen biru M̄wisi u maa Aronin bibu soka u bu takoba dokea ka s̄katii ka furɔsu nge mɛ Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔɔwa.

¹⁴ M̄wisi u maa ka naa kineru na te ba koo ka torarun yākuru ko. Ma Aronin ka win bibu ba ben nɔma s̄ndi naa kine ten wiru wɔllɔ. ¹⁵ Ma M̄wisi u ye saka u yen yem d̄ka ka win niki bia u t̄eni yāku yerun k̄ānu wɔllɔ ka sere maa ten k̄ɔ k̄kɔ u ka sikerena. Nge meya u ka kuu te d̄erasia. Ma u maa yem yēka kuu

ten temɔ. Nge meya u ka kuu te kua nenem tɛn mi ba ko n da toranun yākururu ko. ¹⁶ Ma u yen gum me sua me mu ɔɔɔ yānu tēke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u dɔɔ doke yāku yerun wɔɔɔ. ¹⁷ Adama u naa kinɛ ten tii ka ten bisu ka ten gɔna yarawa ɔɔɔ u dɔɔ doke nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔɔwa.

¹⁸ U maa ka yāa kineru na yāku dɔɔ mwaararugirun sɔ. Ma Aroni ka win bibu ba ben nɔma sɔndi yāa ten wiru wɔɔɔ. ¹⁹ Ma Mɔwisi u tu saka u ten yem yēka u ka yāku yee ten ɔɔɔ ɔɔka sikerena. ²⁰ Ma u yāa ten yaa ɔɔɔra, yen biru u ten wiru dɔɔ doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi. ²¹ Ma u ten nuki ka ten kɔri tea ka nim. Ma u yāa kinɛ ten yaa doke dɔɔ ɔɔɔ yāku yeru wɔɔɔ u ka yāku dɔɔ mwaararugiru kua nge me Yinni Gusunɔ u gerua. Ma yāku ten nubura Yinni Gusunɔ dore.

²² Yen biru u maa ka yāa kineru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba sāa yāku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben nɔma sɔndi yāa ten wiru wɔɔɔ. ²³ Ma Mɔwisi u tu saka, u ten yem sua u tɛni Aronin soo nɔm geuguun ka nɔm geun niki bii bakɔɔ ka maa win ɔɔɔ nɔm geuguun niki bii bakɔɔ. ²⁴ Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa yem me tɛni ben soo nɔm geugisɔ, ka maa nɔm geun niki bii bakɔɔ ka ben naa nɔm geugisɔ niki bii bakɔɔ. Ma u yem me mu tie yēka yāku yee ten ɔɔɔ ɔɔka. ²⁵ Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen nɔm geu. ²⁶ Ma u pɛɛ sua bireru ɔɔɔ ye ba n seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira sɔndanu. Ma u ye kpuro sɔndi yaa gum men wɔɔɔ ka yāa nɔmu gen wɔɔɔ. ²⁷ Yen biru u ye Aroni ka win bibu wɛ. Ma u nɛɛ, bu ye Yinni Gusunɔ wɛɛyɔ. Kpa bu ye sɔɔsi beri berika. ²⁸ Yen biru u ye kpuro mwa ben nɔman di u dɔɔ mɛni yāku dɔɔ mwaararugii ten wɔɔɔ. Ma yen nubura Yinni Gusunɔ dore. Nge meya ba ka Aroni ka win bibu wuna nenem. ²⁹ Ma Mɔwisi u yāa ten guro gururu sua u tu sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔ wuswaɔɔ. Ma ta kua Mɔwisigiru nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔɔwa.

³⁰ Mɔwisi u gum me sua ka yem fiiko me mu wāa yāku yeru wɔɔɔ, ma u mu Aroni yēka ka win sāa yānɔ ka sere maa win bibun wɔɔɔ ka ben sāa yānu ɔɔɔ. Nge meya u ka ye kpuro dɛɛrasia u yi nenem.

³¹ Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu sɔɔɔwa u nɛɛ, i yāku yaa ye saawo Yinni Gusunɔ wuswaɔɔ. Miya i ko i ye di ka pɛɛ ye ya wāa bire te ɔɔɔ. Bɛɛya i ko ye di nge me Yinni Gusunɔ u gerua. ³² Yaa ka pɛɛ ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa dɔɔ ɔɔɔ yu dɔɔ mwaara. ³³ I ko i n wāawa kuu ten kɔnɔ mi sere sɔɔ ɔɔɔba yiru. I n yariɔ min di. Domi sɔɔ ɔɔɔba yiruwa i ko i ko ba n bɛɛ tusiamɔ. ³⁴ Yinni Gusunɔwa u yenin wooda wɛ i n da ko nge me i wa sa kua gisɔ i ka bɛɛn toranun suuru wa. ³⁵ N n men na, i ko i sinawa kuu ten kɔnɔ mi sere sɔɔ ɔɔɔba yiru, wɔkuru ka sɔɔ ɔɔɔ. Kpa i win woodaba mɛm ɔɔɔwa i ku ra ka gbin sɔ. Wooda be Yinni Gusunɔ u man wɛ bera mi.

³⁶ Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusunɔ u bu yiire saa Mɔwisin min di.

Aroni ka win bibu ba sɔmburu torua

9 Sɔɔ ɔɔɔba itase, Mɔwisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurobu. ² U Aroni sɔɔɔwa u nɛɛ, a naa kinɛ kpɛndu suo a ka yākururu ko wunen torarun sɔ, kpa a yāa kineru kasu a ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. A n kaa de yen gaa ya n alebu mɔ. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusunɔ yākururu kua sāa yerɔ. ³ Yen biru kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, bu boo kineru suo ben torarun yākururu sɔ ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n wɔɔ tia tia mɔ, kpa ya kun alebu gaa mɔ. Ba koo ka ye yāku dɔɔ mwaararugiru kowa. ⁴ Kpa a maa ka naa kineru ka yāa kineru na bu ka siarabun yākururu ko Yin-ni Gusunɔ mi, ka som me ba bura ka gum. Domi Yin-ni Gusunɔ u koo bɛɛ kure mi gisɔ.

⁵ Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye Mɔwisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusunɔ wuswaɔɔ. ⁶ Mɔwisi u nɛɛ, i koowo ye Yinni Gusunɔ u gerua. Kpa u de win yiko yu bɛɛ kure.

⁷ Mɔwisi u Aroni sɔɔɔwa u nɛɛ, a susima yāku yeru mini, kpa a wunen tiin torarun yākururu ko ka yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunen tɔmbu Isireliban toranun yākururu ko nge me Yinni Gusunɔ u gerua.

⁸ Ma Aroni u susi yāku yee ten ɔɔɔɔ. Ma u naa kinɛ kpɛm te go win torarun sɔ. ⁹ Ma win biba nɔn yen yem wɛ. Ma u mu dɛka ka niki bia u tɛni sāa yerun kāanu ɔɔɔ, ma u me mu tie wisi yāku yee ten temɔ. ¹⁰ Yen biru u yaa yen gum sua u dɔɔ doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge me Yinni Gusunɔ u gerua. ¹¹ Adama yen yaa ka yen gɔna, ɔɔɔɔ u da u ye dɔɔ doke.

¹² Yen biru Aroni u yāa te saka bu ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Ma win biba ten yem sua ba nɔn wɛ. Ma u mu yēka u ka yāku yee ten ɔɔɔ ɔɔka sikerena. ¹³ Yen biru ba yāa ten yaa ɔɔɔra ba Aroni wɛ ka ten wiru. Ma u ye kpuro dɔɔ doke. ¹⁴ U ten nuki tea ka ten kɔri u sɔndi yāku dɔɔ mwaararugii ten wɔɔɔ u dɔɔ doke.

¹⁵ Yen biru u Isireliban yākunuru kua. U boo ge saka ge ba koo ka yākururu ko tɔmbun toranun sɔ ma u kua nge me u raa yāku gbiikii te kua ka naa kinɛ kpɛmbu ge.

¹⁶ Yen biru u yāku dɔɔ mwaararugiru kua nge me wooda ya gerua. ¹⁷ Ma u gberun dīanu sua u ka yākururu kua. U som nɔm kureru sua u dɔɔ doke yāku yerun wɔɔɔ bururu baateren yāku dɔɔ mwaararugii te baasi. ¹⁸ U ketɛ ye ka yāa kinɛ te saka ba ka siarabun yākururu kua Isireliban sɔ. Ma win bibu ba nɔn yen yem wɛ u ka mu yēka yāku yerun ɔɔɔ ɔɔka u ka sikerena. ¹⁹ Ma ba maa nɔn ketɛ yen gum wɛ ka yāa ten siru ka maa ten gum me mu ten ɔɔɔ yānu tēke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buro ge ga woru wukiri. ²⁰ Ma u yaa yen gum sɔndi yen guro gururu wɔɔɔ. Yen biru u gum me dɔɔ doke yāku yeru wɔɔɔ. ²¹ Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen nɔm geu ge, u sɔɔsi beri

berika Yinni Gusunƙon wuswaƙa nge me Mƙwisi u gerua.

²² Sanam me Aroni u toranun yāƙunu ka yāku dƙo mwaararuginu ka siarabun yāƙunu kua u kpa, yera u nƙama sua wallo u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yāku yerun di.

²³ Mƙwisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba tumbu domaru kua. Saa yera Yinni Gusunƙo u bu win yiikon girima sƙo. ²⁴ Ma dƙo yari yara win wuswaan di yi da yi yāku dƙo mwaararugii te mwa ka yāku ni nu tien yaa gum me. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku dobun kuuki wari ba yiira sere temo.

Aronin biba dƙo mwaara

10 Aronin bibu Nadabu ka Abihu ben baawure u win dƙo guratia sua ba dƙo gure, ma ba turare doke mi. Yen biru ba ka Yinni Gusunƙo daawa kuu bekurugiro. Nge meya ba ka dƙo tuko da kuu ten mi. N deema Yinni Gusunƙo u bu ye yinari. ² Yera u dera dƙo u yara u bu di ma ba gu mi. ³ Ma Mƙwisi u Aroni sƙo u nƙe, Yinni Gusunƙo u n daa be sƙo u nƙe, u kiwa be ba nƙn susimƙo bu win deerarun nasia, kpa bu nƙn beere we tumbu kpuron wuswaƙa? Ma Aroni u win nƙo mari.

⁴ Ma Mƙwisi u Misaeli ka Elisafani Usielin bibu soka. Usieli wi, u sƙawa Aronin tondon ƙoƙo bii. Mƙwisi u bu sƙo u nƙe, i na i been ƙoƙoƙon gonu sua kuu ten min di i ka nu da sansanin biru. ⁵ Ma ba na ba goo ni sua ka nin takoba sannu ba ka da sansanin biru nge me Mƙwisi u gerua. ⁶ Ma Mƙwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba tie Eleasaa ka Itamaa sƙo u nƙe, i ku been winu deri diinu, i ku maa been yānu gēeku nuku sankiranun sƙo kpa Gusunƙo u ku raa be go kpa u ka Isireliba mƙru ko. Adama i de been mero bisibu Isireliba bu swi be dƙo u din sƙo. ⁷ Been tii i ku doona kuu ten ƙoƙo di kpa i ku ra ka gbin sƙo. Domi gum me ba be tāre mi, mu be kuawa mi Yinni Gusunƙon yāku kowobu.

Ma Aroni ka win bii be, ba kua ye Mƙwisi u gerua.

Gusunƙo u yāku kowobu yinari bu tam nƙo

⁸ Yinni Gusunƙo u Aroni sƙo u nƙe, ⁹ a n kaa tam ƙoƙoƙo gam nƙo wunƙe ka wunen bibu i n dƙo nen kuu bekurugiro, kpa i ku ra ka gbin sƙo. Kpa i ka kpī i wunana ye ya sƙa sƙarugia ka ye ya n sƙa sƙarugia. Meya i ko i maa kpī i wunana ye ya deere ka ye ya n deere. Meya i ko i maa kpī i Isireliba Gusunƙon woodaba kpuro sƙo ye u Mƙwisi we. Yeni ya ko n sƙawa wooda sere ka been bibun bwesero.

Wooda ye ba yi yāku dƙanun sƙo

¹² Mƙwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba nƙn tie, Eleasaa ka Itamaa sƙo u nƙe, i som me suo me ba ka yāƙunu kua mu tiara. Kpa i ka mu pƙe ko ye i kun seeyatia doke. Kpa i ye di yāku yerun ƙoƙo. Domi nu kuawa mi dƙa deeranu. ¹³ I ko ye diwa yam deeram sƙo. Yera ya ko n sƙa wunƙe ka wunen bibugia nge me Yinni

Gusunƙo u man sƙo. ¹⁴ Meya wunƙe ka wunen bii tƙn durƙo ka tƙn kurƙo i ko i yaa nƙmu ge ba kpara mi di ka guro guro te ba sƙo beri berika Yinni Gusunƙon wuswaƙa. Yera ya ko n sƙa wunƙe ka wunen bibugia Isireliba bā n siarabun yāƙuru kua. ¹⁵ Isireliba ba ko n da ka yen nƙmu ge ka guro guro te nƙwa ka sere maa yaa gum me ba ra dƙo doke yāku yerun wallo mi. Bā n ye kpuro sƙo beri berika ba kpa, ya koo kowa wunƙe ka wunen bibugia. Ya ko n sƙawa wooda sere ka baadomma nge me Yinni Gusunƙo u gerua.

¹⁶ Yera Mƙwisi u torarun yāku boo ge bikia. Adama u deema ba gu dƙo meni. Yera u ka Aronin bibu yiru Eleasaa ka Itamaa mƙru bara u nƙe, ¹⁷ mban sƙa i n boo gen yaa teme Yinni Gusunƙon kuru mini. Domi ga sƙawa dƙa deeranu. Yinni Gusunƙo u be gu wēwa i ka Isireliba kpuron toranun yāƙuru ko. ¹⁸ Adama i n ka gen yem duume Yinni Gusunƙon kuu ten sƙo. N deema i ko i raa gen yaa temwa kuu ten mi nge me Yinni Gusunƙo u man sƙo.

¹⁹ Aroni u Mƙwisi sƙo u nƙe, a yē ye n man deema sanam me Isireliba ba Yinni Gusunƙon yāƙuru kua ben toranun sƙo ka maa yāku dƙo mwaararugiro. Yen dƙa te, nā n torarun suurun yāku ten yaa di, ya koo Gusunƙo dore? Aawo! Ya n Gusunƙo doremƙo.

²⁰ Ma Aronin wisi bi, bu Mƙwisi dore.

YE YA DEERE KA YE YA N DEERE

Yaa ye ya sƙa seseru

11 Yinni Gusunƙo u Mƙwisi ka Aroni sƙo u nƙe, ² bu Isireliba sƙo bu nƙe, yee yi ba koo kpī bu di wee. ³ Ba koo kpī bu yaa di ye ya naa kaburosu mƙo ma ya ra tuka ko. ⁴ Adama ba n yee dimƙo yi yi ra tuka ko tƙna ma yi n naa kaburosu mƙo. Nge meya ba n yooyoo temƙo yēn sƙo ga n naa kaburosu mƙo baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁵ Ba n koo yaa ye ba mƙo damaa † tem baa me ya ra tuka ko yēn sƙo ya n naa kaburosu mƙo. ⁶ Meya ba n koo maa wukun yaa tem domi ga n naa kaburosu mƙo baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁷ Meya ba n koo maa kurusƙo di. Ga naa kaburosu mƙo adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁸ Bu ku yee yi di, bu ku maa yin gonu baba. Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹ Yee yi yi maa wāa daanƙo ka nim wƙoƙo, yi yi wāa nim sƙo gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya yi yi kēeritii mƙo ka kokosu sannu. ¹⁰ Adama yi yi kun kēeritii mƙo ka kokosu sannu, ba koo yi garisiwa disigii. ¹¹ Ba n koo yi di. Meya bu ku maa yin gonu baba. ¹² Yee yi yi gesi wāa nim wƙoƙo sƙo, ka daanƙo, ma yi n kēeritii ka koko si mƙo, ba koo yi garisiwa disigii.

¹³ Gunƙo sƙo, si ba koo garisi disigisu wee, siya gunƙo bakeru ka sere maa si su ra swēe di ka si su ra yaa di ¹⁴ ka yaberekunu ka sere si su ka nu weene ¹⁵ ka gbanamgbaanu ka maa si su ka nu weene ¹⁶ ka taataanu ka booro ka sere si su ka su weene ka kasa

† damaa - Damaa ye, ya ka saataburu weene.

ka si su ka ye weene, ¹⁷ ka booro bweseru garu ka nim kpakpaye, ka booro dāa kōru ¹⁸ ka gunc gbamgbayaku ka gunc si su ra swēe din bweseru ¹⁹ ka swāa wāaku ka si su ka ye weene ka kō.

²⁰ I ku maa kōkōmii ni nu kasa ka naasu mō di.

²¹ Adama ni kō, i ko i kōi di ni nu ra yōku tem kō

²² nge twea ka gbōka ka ni nu ka ye weene. ²³ Adama ni nu tie nu kasa ka naasu mō mi, i ku nu di.

Ye ya ra tōnu ko disigii

²⁴ Yee gee wāa yin goru tōnu ù n baba u koo ko disigii. U ko n disi mōwa sere ka tō ten yokā. ²⁵ Wi u yin goru sōwa, u koo win yānu teawa. Kpa u n wāa disi sō sere ka yokā. ²⁶ Yee yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi ñ naa kaburosu mō ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne mō yi sīimō ka naa sēnu. Wi u yin gaa baba u disi duurawa mi sere ka tō ten yokā. Wi u maa yin goru sōwa u koo win yānu teawa kpa u n disi mō sere ka tō ten yokā.

²⁹ Yee yi yi kabirimō sō wee yi i ko i garisi disigii. Yiya gunc yantaru ka gunc kiikiiru ka deba ka ye ya ka ye weene kpuro ³⁰ ka duurubēeku ka sureru ka korombōru ka sokoro ka sunō naki. ³¹ Yi kpurowa i ko i garisi disigii yee yi yi kabirimō sō. Wi u yin gaan goru baba u ko n disi mōwa sere ka tō ten yokā. ³² Yin gaan goru tā n wōri dendi yānu sō ni ba kua ka dāa ñ kun mē ka bekuru ñ kun mē ka gōna ñ kun mē ka saaki, dendi yāa ni, nu disi duurawa mi. Ba koo nu dokewa nim sō sere ka tō ten yokā. Yen biru nu sere dēera. ³³ Yen gaa yā n wekeru garu wōri te ba kua ka sōndu, ye ya wāa mi sō kpuro ya disi duurawa mi. Ba koo weke te kōrawa. Bā n nim doke weke te sō, ma nim mē, mu tāra dīanu sō ñ kun mē nōrura gaa sō, ba koo ye kpuro garisiwa disi. ³⁴ Bā n nim doke weke te sō, ma nim mē, mu dāare dīanu sō ñ kun mē nōrura gaa sō, ba koo ye kpuro garisiwa disi baa ñ n weke tere sō na ya wāa. ³⁵ Mi yaa yen goru ta wōri kpuro gesi, doo koo yerō ñ kun mē pēe wō yerō, ba koo ye kpuro kōsukuwa. Domi ye kpuro ya disi duurawa mi. ³⁶ Yaa goo te, tā n wōri dōkō sō ñ kun mē daarō, i ñ ko i nim mē garisi disi. Adama wi u tu baba u disi duurawa. ³⁷ Tā n wōri dīa bwese te ba koo duure sō, dīa bwese te, ta ñ disi duure. ³⁸ Adama bā n daa dīa bwese te wasan na bu ka di, ta disi duurawa mi.

³⁹ Yaa ye ba ra di yā n ka tii gu, wi u yen goru baba, yēro u disi duurawa mi sere n ka ko tō ten yoka. ⁴⁰ Wi u yen yaa tema ñ kun mē u yen goru sōwa, u koo win yānu teawa kpa u n disi mō sere ka tō ten yokā.

⁴¹ I ku yee yi yi kabirimō yaa tem ⁴² ka yi yi ra ka nukuru sī ka yi yi kabirimō ka naasu nne ñ kun mē yi yi naa dabinu mō. I ko ye kpuro deriwa mam mam. ⁴³ I ku de yee yin bweseru yi bēe ko disigibu. ⁴⁴ Domi nē Gusunō na sāawa bēen Yinni. I ko i tii dēerasia kpa i n dēere. Domi na sāawa Dēero. Yen sōna i ñ ko i tii disi doke ka yee yi yi kabirimō. ⁴⁵ Nena na bēe yarama Egibitin di na n ka sāa bēen Yinni. Yen sō, i de i n dēere. Domi na dēere.

⁴⁶ Wooda yeni kpurowa na yi yee kpuro sō ka gunc-su ka yee yi yi wāa nimō ka sere yi yi kabirimō. ⁴⁷ Yera ya koo de i n da yaa wunane ye ba koo ka yāku ko ka ye ba ñ ka yāku mō. Mēya maa ya koo bēe sōsi yaa ye i ko i di ka ye i ñ dimō.

Tōn kurō ù n maran wororu

12 Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē u nē, ² a Isireliba sōkō a nē, tōn kurō ù n gura sua ma u bii tōn durō mara, u ko n disi mōwa sō kōkōba yiru nge sanam mē u yasa mō. ³ Sō kōkōba itase, kpa bu win bii wi bango kua. ⁴ Adama kurō wi, u ko n wāawa disi sō sō tena ka ita kpam u sere dēera yem mē u yarin sō marubun saa. U ku raa sāa yānu ganu baba, u ku raa maa da Gusunō kuu bekurugirō sere tō te, tu ka turi.

⁵ Ñ n maa tōn kurō na u mara, u ko n wāawa disi sō alusuma yiru. Ya ko n sāawa nge sanam mē u yasa mō. Yen biru u koo kowa sō wata ka kōkōba tia u sere dēera win yem mē mu yarin sō marubun saa.

⁶ Tōn kurō wi u mara, win dēerasiabun saa yā n tura, u koo ka yāaru wō tiagiru nawa u ka yāku dō mwaararugiru ko. Kpa u totobereru ñ kun mē kparuko sua u ka win torarun yāku ko. ⁷ Yāku kowowa u koo ka ye yāku ko. Kpa u nūn win torarun suuru kana. Saa ye sōra u koo dēera win yem mē mu yarin sō.

Wooda yeniwa nē, Yinni Gusunō na wēemō tōn kurō wi u bii maran sō.

⁸ Ù kun yāaru wa, u koo totoberenu yiru ñ kun mē kparukonu yiru kasu. Nin teawa u koo ka yāku dō mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun yāku ko. Yāku kowowa u koo nūn yāku te kua. Saa ye sōra u koo dēera.

Gōnan bararun wooda

13 Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni sōkō u nē, ² goo ù n mōsiru mō wasi sō, ñ kun mē debu, ñ kun mē bau kpiku ge ga ka bara disigiru weene, ba koo ka yēro dawa yāku kowo Aronin mi ñ kun mē win bibun turon mi. ³ Yāku kowo wiya u koo bara te mēeri. Ù n deema bau ge, ga san kpikisu mō, ma ga wōru mō, saa ye sōra u koo gere ma yēro u bara disigiru barō. ⁴ Ù n maa bau kpiku gagu mō ma ga ñ wōru mō, ma gen sansu kun buriri, yāku kowo u koo ka yēro dawa diru garu sō u kenusi sō kōkōba yiru. ⁵ Sō kōkōba yiruse, yāku kowo ù n wa bau ge, ga ñ yabi, u koo maa nūn kenusiwa sō kōkōba yiru. ⁶ Sō kōkōba yiruse te, yāku kowo u koo maa nūn yarawa u mēeri. Ù n deema ga ñ yabi baama, u koo yēro sōwa ma u dēere, ya sāawa debu, kpa u win yānu tea u dēera. ⁷ Amen biru, debu ye, yā n yabi gōna ye sō, yēro u koo maa wurawa yāku kowo u nūn mēeri. ⁸ Yāku kowo wi, ù n nūn mēera ma u deema ya yabi win gōna sō, u koo yēro sōwa ma u ñ dēere, u bara disigiru mōwa.

⁹ Goo ù n bara disigiru barō, ba koo ka nūn dawa yāku kowon mi. ¹⁰ Yāku kowo wiya u koo nūn mēeri. Ù n bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu buriri, ma gōna ye, ya boo kua, ¹¹ ya sāawa bara disigii te ta torumō

yěron gɔna ɔɔ. Yāku kowo u koo yěro garisiwa disigii. U ñ maa nùn kenusimɔ. ¹² Adama yāku kowo ù n mɔsi mɔsiminu wa nu yabi yěron gɔna kpuro ɔɔ, saa win wirun di sere ka naaso, ¹³ u koo yěro garisiwa u deere, domi win wasi kpuro yi burura. ¹⁴ Adama dɔma te ba boo swāɔ wa win wasi ɔɔ, ba koo nùn garisiwa disigii. ¹⁵ Yāku kowon tiwa u koo nùn mɛeri. Ù n deema boo swāɔ u wāa mi, u koo nùn garisiwa disigii, domi ya sāawa bara disigiru. ¹⁶ Adama win wasi yi, yi n kɔsa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yāku kowo wa. ¹⁷ Yen biru, yāku kowo u koo ye mɛeriwa. Ù n wa ya burura, saa ye ɔɔ, u koo yěro garisiwa u deere.

¹⁸ Goo ù n win bwisi kpaka ɔɔ ¹⁹ mɔsiru garu wa, ma u deema ta buriri, ñ kun mɛ ta sɔri, yěro u koo dawa u tii sɔɔsi yāku kowon mi. ²⁰ Yāku kowo wi, u koo nùn mɛeriwa. Ù n deema mɔsi te, ta wɔru mɔ, ma win wasin sansu su burura, saa ye ɔɔra yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii. Bara disigira ta yarimɔ saa bwisi kpaka yen min di. ²¹ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari mɔsi ten wɔlɔ, yen biru mɔsi te, ta ñ wɔru mɔ, ma ta buriri fiiko, u koo durɔ wi kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ²² Mɔsi te, tã n gɔna yabi, yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii domi bara disigira ta nùn deema. ²³ Adama mɔsi te, ta kun yabi, ta sāawa bwisi kpaka. Saa ye ɔɔ, yāku kowo u koo gere ma yěro kun disi mɔ.

²⁴ Goo ù n dɔɔ mwaara ma yen boo kpaka ɔɔ bau kpiku ga yara, ñ kun mɛ bau sɔɔ, yāku kowo u koo yěro mɛeriwa. ²⁵ Gen sansu sù n kua kpikisu ma wɔru ga sɔɔsire gɔna ye ɔɔ, saa ye ɔɔ bara disigira ta sɔɔsira mi. Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii. ²⁶ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge ɔɔ, ga ñ maa wɔru mɔ, ma ga buriri fiiko, u koo yěro kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ²⁷ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo nùn mɛeri. Ù n wa bau ge, ga yabi win gɔna ɔɔ, u koo nùn garisiwa disigii. Ta sāawa bara disigiru. ²⁸ Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, dɔɔ mwaara kpaka yera. Saa ye ɔɔ, yāku kowo u koo nùn garisiwa u deere.

²⁹ Tɔn durɔ ñ kun mɛ tɔn kurɔ ù n bau gagu mɔ win wirɔ, ñ kun mɛ win tonkurorɔ, ³⁰ yāku kowo u koo gu mɛeriwa. Gà n wɔru mɔ ma gen sansu su ñ sinum mɔ, ma su swɛrama nge dɔm buuru, yāku kowo u koo yěro garisiwa disigii. Ya sāawa wii kpaka ye ya wāa wirɔ, ñ kun mɛ tonkurorɔ. ³¹ Yāku kowo wi, ù n wa ya wɔru mɔ, ma san wɔkusu sari, u koo yěro kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³² Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo maa yěro mɛeriwa. Ù n deema wii kpaka ye, ya ñ yabi ma ya sansu mɔ si su ka dɔm buuru weene, ma su ñ wɔru mɔ, ³³ yěro u koo win sansu kɔniwa. Adama u ñ kpaka ye kɔnimɔ. Yen biruwa yāku kowo u koo maa nùn kenusi dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³⁴ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo ye mɛeriwa. Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma ya ñ tĩre ya gɔna kere, yāku kowo u koo nùn garisiwa u deere. U koo win yānu tea. Saa ye ɔɔ, u deerawa mi. ³⁵ Adama wii kpaka ye, yà n dākuru yabi, yāku kowo u koo maa nùn mɛeriwa. ³⁶ Ù n wa ya yabi gɔna ye ɔɔ, yāku kowo u ñ maa kasumɔ yěro ù n san dɔm buuru mɔ. U koo nùn garisiwa disigii. ³⁷ Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma

yen sansu tĩra, yěro u bekurawa mi. U ñ maa disi mɔ. Yāku kowowa u koo gere ma u deere.

³⁸ Tɔn durɔ goo ñ kun mɛ tɔn kurɔ goo ù n win gɔna ɔɔ bau kpikisu wa, ³⁹ yāku kowowa u koo nùn mɛeri. Ù n bausu gasu wa si su ñ buriri sāa sāa, bau si, su ñ sɛ. U koo yěro garisiwa u deere.

⁴⁰ Goo ù kun seri mɔ wirɔ, wii kpararugiiwa ba koo yěro garisi. U deerewa mi. ⁴¹ Ñ n wuswaa gian na u ñ seri mɔ, yěro u sāawa wii kpararugii. Ka mɛ, yěro u deerewa. ⁴² Adama wii kpara te ɔɔ, bau gagu gã n sɔɔsira ga sɔri, bara disigira ta torumɔ mi. ⁴³ Yāku kowowa u koo gu mɛeri. Ù n deema wii kpara te, ta bau kpikisu mɔ su ka bara disigiru weene, wi u su mɔ mi, u bara disigiru barɔwa mi. U ñ deere. ⁴⁴ Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii win wii bau gen sɔ.

⁴⁵ Wi u bara disigiru mɔ kpuro, u koo yānu dokewa ni nu gɛere, u ku furɔ doke, kpa u win wuswaa wukiri kpa u n kɔɔguru sue u n mɔ, disigii, disigii. ⁴⁶ U ko n sāawa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen sɔna u ko n wāa yeru mɔ bee tia u n ka tɔmbu desire.

Disi gɔmi yānu ɔɔ

⁴⁷ Bà n disi gɔmi gɛe wa yi sɔri ñ kun mɛ yi sāa nge wuru biresu yānu ganu ɔɔ, ni ba kua ka yāa sansu ñ kun mɛ kĩa si ba kua ka wɛe damgii ñ kun mɛ yaa gɔna, bau ge, yāku kowo u koo gu mɛeriwa. ⁵⁰ Yāku kowo wi, ù n yāa ni mɛera u koo nu yiwa sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵¹ Yen sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa yāa ni mɛeriwa. Ù n deema disi gɔmi yi, yi yabi baama, ma ba ñ kpɛ bu yi wāa, saa ye ɔɔ, u koo nu garisiwa yāa disiginu. ⁵² Saa ye ɔɔra yāku kowo u koo yāa ni dɔɔ meni. Baa bà n nu kua ka wɛsu ñ kun mɛ ka wɛe damgii ñ kun mɛ ka yāa sansun wɛe ñ kun mɛ ka mam gɔna, ka mɛ, ba koo ye kpuro dɔɔ meniwa. Domi ba ñ kpɛ bu disi gɔmi yi wāa. Dɔɔwa u koo ye go. ⁵³ Adama yāku kowo ù n wa gɔmi yi, yi ñ yabi yāa ni ɔɔ, ⁵⁴ u koo de bu nu teawa kpa bu maa nu diru kenusi sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵⁵ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa nu mɛeriwa. Ù n deema disi gɔmi yi ñ kɔsa, yi ñ maa yabi, ba koo yāa ni garisiwa disiginu kpa bu nu dɔɔ doke. Domi disi gɔmi yi, yi nu di biruɔ ñ kun mɛ wuswaa. ⁵⁶ Adama yāku kowo ù n deema disi gɔmi yi, yi burura, u koo ye wɔkawa yāa nin min di. ⁵⁷ Yen biru yi ñ maa wurama yāa ni ɔɔ, yi ko n sāawa disi gɔmi. Ba koo yāa ni dɔɔ meniwa.

⁵⁸ Bà n yānu ganu tea ni nu disi gɔmi kpia, ma disi gɔmi yi, yi wāara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu deere.

⁵⁹ Yeniwa ya sāa disi gɔmin wooda yi yi ra kpi yānu ɔɔ ye ba kua ka wɛsu ñ kun mɛ ka wɛe damgii ñ kun mɛ ka gɔna. Wooda yera ya koo sɔɔsi yāa ni nu deere ka ni nu kun deere.

Wi u raa bara disigiru mɔn deerasiabu

14 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛe, ² wee nge mɛ ba koo ka tɔnu deerasia wi u raa bara disigiru mɔ. Ba koo ka nùn dawa yāku kowon mi, ³ kpa

yāku kowo u ka nùn yari sansanin di u nùn mēeri. Û n deema u bekura, ⁴yāku kowo u koo nùn sōwa ye ba koo ka nùn dēerasia. U koo gunɓminu yiru sua ni ba ra ka yāku ko ka sere dāa ye ba mō seduru ka wēe wunɓmgii ka dāa kiku gagun kāasa ge ba mō isɓpu. ⁵Yāku kowo u koo de bu gunɓ gen teu sakawa wekeru sɓɓ te ba kua ka sɓndu te ta nim gem mɓ. ⁶Yen biru u koo gunɓ ge ga wasi mi, ka sedurun dāa ye, ka wēe wunɓmgii yi, ka isɓpun kāasa ye dokewa yem mē sɓɓ, mē ba wisi nim sɓɓ mi. ⁷U koo ye yēkawa nɓnɓnɓa yiru wi ba koo dēerasian wɓllɓ. Yen biru u koo nùn garisiwa u dēere kpa u gunɓ ge yōsu gu doona. ⁸Wi u koo tii dēerasia, u koo win yānu teawa kpa u win sansu kɓni, kpa u wobure nim sɓɓ. Saa ye sɓɓra ba koo nùn garisi u dēere. Yen biru, u koo kpī u wurama san-sanio. Adama u koo kowa sɓɓnɓnɓa yiru sɓɓnɓnɓa u kun due win kuu bekurugirɓ. ⁹Sɓɓnɓnɓa yiruse te, u koo win sansu kɓniwa ka win seri ka win toburu ka win nɓni burosu. Ye ya sāa sansu kpuro gesi, u koo kɓniwa. U koo maa win yānu teawa kpa u wobure u dēera.

¹⁰Sɓɓnɓnɓa itase, u koo yānu yiru sua ni nu ñ ale-bu mɓ ka yāa nii teeru wɓɓ tiagiru ka som kilo nɓnɓa nne mē ba burina ka gum ka sere maa gum litirin bɓnu. ¹¹Yāku kowo wi u koo tɓnu wi dēerasia u koo nùn tusia Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ kuu ten kɓnɓnɓa ka maa win yāku dīanu. ¹²Yāku kowo u koo yāa nin teeru suawa kpa u ka tu yāku ko te ba ra ka toraru sɓmē ka sere gum litirin bɓnu ye, kpa u ye kpuro sɓɓni beri berika Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ. ¹³Kpa u tu saka yam dēeram mi, mi ba ra torarun yāku ko ka yāku dɓɓ mwaararugirun yaa sake. Domi torarun yāku yaa ka ye ba ra ka toranu sɓmēgia ya sāawa dīa dēeranu ni nu koo ko yāku kowoginu. ¹⁴Yāku kowo u koo torarun yāku yaa yen yem sua u tēeni wi u dēerasiamɓnɓnɓa soo nɓm geuguuɓ ka win nɓm geun niki bia bakaa ka sere win nɓnɓnɓa geuguun niki bia bakaa. ¹⁵Yāku kowo u koo maa gum litirin bɓnu ye wisiwa win nɓm dwarun nɓnɓnɓa. ¹⁶Kpa u ka win nɓm geun niki bia gum mē dēka u mu yēka nɓnɓnɓa yiru Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ. ¹⁷Yen biru, kpa u gum mē mu tie tēeni wi u dēerasiamɓnɓnɓa soo nɓm geuguuɓ ka maa win nɓm geun niki bia bakaa ka win nɓnɓnɓa geuguun niki bia bakaa. U koo mu tēeniwa mi u raa yem mē doke. ¹⁸Kpa u maa mē mu tie win nɓm sɓɓ doke yēron wiru wɓllɓ kpa u nùn dēerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ. ¹⁹Kpa u nùn torarun yāku kua. Nge meya u koo ka nùn dēerasia. Yen biruwa u koo yāku dɓɓ mwaararugirun yaa go. ²⁰Kpa u ye dɓɓ doke yāku yerɓ ka kēnu. Nge meya u koo ka yēro torarun yāku kua kpa u dēera.

Bwēebwēe wi u raa bara disigiru mɓn dēerasiabun

²¹Wi u bara disigiru mɓ ma u ñ dam mɓ u ka yāku yaa saberu wa, yāa teera u koo kasu u ka yāku ko te ta sāa torarun sɓmbugiru. Yāku kowo u koo ka tu suuru kanabun wororu ko Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ. Yen biru durɓ wi, u koo som kilo ita wē mē ba bura ka gum ka sere maa gum litirin bɓnu. ²²U koo maa ka

kpurukonu yiru na ñ kun mē totoberenu yiru nge mē win waara nē. Ba koo gen teu go win torarun suurun sɓ. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yāku dɓɓ mwaararugiru ko. ²³Win dēerasiabun sɓɓ itasera u koo ka ye kpuro yāku kowo naawa sāa yerun kɓnɓnɓa Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ. ²⁴Yāku kowo wi, u koo yāa te mwa ka gum litirin bɓnu ye, kpa u ye kpuro sɓɓni beri berika Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ. ²⁵Yen biru u koo yāa te saka kpa u ten yem sua u tēeni wi u raa bara disigiru mɓn soo nɓm geuguuɓ ka win nɓm geun niki bia bakaa ka sere maa win nɓnɓnɓa geuguun niki bia bakaa. ²⁶Yen biru yāku kowo wi, u koo gum mē wie win nɓm dwarun nɓnɓnɓa. ²⁷Kpa u ka win nɓm geun niki bia gum mē dēka u yēka nɓnɓnɓa yiru Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ. ²⁸U koo maa gum mē tēeni wi u raa bara disigiru mɓn soo nɓm geuguuɓ ka win nɓm geun niki bia bakaa ka sere win nɓnɓnɓa geuguun niki bia bakaa. U koo mu dokewa mi u raa gesi yem tēeni. ²⁹Yen biru gum mē mu tie win nɓm sɓɓ, u koo mu wisiwa wi u raa bara disigiru mɓn wirɓ u sere nùn dēerasiabun wororu kua Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ. ³⁰Yen biru, u koo gunɓ gen teu go, gèn bweseru u wa. ³¹Ba koo ka gen teu torarun suurun yāku ko. Teu maa yāku dɓɓ mwaararugiru ka som mē, ka gum mē. Kpa yāku kowo wi, u wi u raa bara disigiru mɓ dēerasiabun wororu kua Yinni Gusunɓnɓnɓa wuswaɓ. ³²Wooda yeniwa wi u bara disigiru mɓ ma u ñ dam mɓ u koo swīi u ka dēerasiabun yāku ko.

Disi gɓmi dirun gani sɓɓ

³³Yinni Gusunɓnɓnɓa u Mɓwisi ka Aroni sɓɓwa u nēe, ³⁴sanam mē i ko i du Kananin temɓ mē kon bēe wē, nà n dera disi gɓmi yi kpia diru garu sɓɓ tē sɓɓ i wāa, ³⁵wi u dii te mɓ, u koo dawa u yāku kowo sɓ u nēe, wee u gāanu waamɓ win dirɓ nge disi gɓmi. ³⁶Yāku kowo wi, u sere du u ka dii te mēeri, u koo dewa bu ten yānu kpuro yara kpa yāa nin tii nu ku raa disi duura. Yen biru u koo du kpa u disi gɓmi yi mēeri. ³⁷Û n deema gɓmi yi sāa nge wuru bekusu, ñ kun mē yi sōri, kpa yi n sāa nge wɓru gana ye sɓɓ, ³⁸u koo yariwa kpa u dii te kene sɓɓnɓnɓa yiru. ³⁹Sɓɓnɓnɓa yiruse, yāku kowo u koo wura diru mi. Û n deema disi gɓmi yi yabi dii ten gani sɓɓ, ⁴⁰u koo de bu dii ten kpenu wɓɓriwa nìn mi disi gɓmi yi, yi kpia bu ka nu yari wuun di bu kɓ mi n kun dēere. ⁴¹U koo dewa bu dii ten sɓɓnɓnɓa kpuro kera kpa bu yanim mē ba kera mi yari wuun biruɓ mi n kun dēere. ⁴²Yen biru kpa bu kpee kpaanu kɓsire ko. Kpa bu wure bu dii te tāwa.

⁴³Amen biru, disi gɓmi yi, yi n maa wurama dii te sɓɓ, ⁴⁴yāku kowo u koo maa sewa u da u tu mēeri. Û n deema disi gɓmi yi, yi maa kpia dii ten gani sɓɓ, saa ye sɓɓ, n ñ maa koorɓ bu yi wīa min di. Dii te, ta disi du-urawa mi. ⁴⁵Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka dāa ka tem gura bu ka da wuun biruɓ mi n kun dēere. ⁴⁶Wi u dua diru mi sanam mē ba tu kenusi, u disi du-urawa mi sere ka yokaa. ⁴⁷Wi u kpuna mi, ñ kun mē u gāanu di mi, u koo win yānu teawa.

⁴⁸ Sanam me ba dii te sɔnwa ba kpa, yāku kowo ù n wura u ka tu mɛeri, ma u deema disi gɔmi yi sari, u koo dii te garisiwa ta dɛere. Domi disi gɔmi yi, yi doona.

⁴⁹ Bu ka dii ten dɛerasiabun woronu ko, ba koo guncu-su yiru kasuwa ka dāa ye ba m̀ sɛduru ka kiku ge ba m̀ isɔpu ka wɛɛ wunɔmgii. ⁵⁰ U koo guncu gen teu sakawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu ta nim gem mɔ. ⁵¹ Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka sɛduru ye, ka isɔpu ye, ka wɛɛ wunɔmgii yi, kpa u ye kpuro doke guncu ge ba sakan yem me sɔɔ, me ba wisi nim sɔɔ mi, kpa u mu yɛka nɔnɔba yiru dii te sɔɔ. ⁵² U koo ka guncu gen yem me ba wisi nim sɔɔ mi, disi waka ka guncu ge ga wasi ka sɛduru ye, ka isɔpu ka wɛɛ wunɔmgii yi. ⁵³ Kpa u guncu ge ga wasi yɔsu gu doona yakasɔ. Saa ye sɔɔra u koo dii te dɛerasiabun wororu koosi kpa tu dɛera.

⁵⁴ Wooda yenibara ba ko n da swī bara disigiru ka wii kpakin sɔ̄ ⁵⁵ ka mɔsiru ka debu ka disi gɔmi yi yi ra kpi yānu sɔɔ ka dia sɔɔ. ⁵⁷ Wooda yera ya koo sɔ̄sɔ̄ gāa ni nu dɛere ka ni nu kun dɛere.

Tɔn durɔrun disi

15 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔ̄ɔwa u nɛɛ, ² i Isireliba sɔ̄ɔwa i nɛɛ, ben goo ù n kentu kpika mɔ, u kuawa mi disigii. ³ Ya ra wī? Ya ku ra wī? Ka me, u kuawa mi disigii. ⁴ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta disi duurawa mi, ka sere maa gāa ni u sinari kpuro. ⁵ Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, yɛro u ko n disi mɔwa sere ka yokasɔ. ⁶ Wi u maa sina mi barɔ wi, u sina, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka yokasɔ. ⁷ Wi u barɔ wi baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka yokasɔ. ⁸ Barɔ wi, ù n goo yāatam sie, yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka yokasɔ. ⁹ Gāa ni barɔ wi, u sɔni kpuro, nu kuawa mi disiginu. ¹⁰ Gāa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba yɛro u kuawa mi disigii sere ka yokasɔ. Wi u maa nu sɔɔwa yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokasɔ. ¹¹ Wi u dera barɔ wi, u nùn baba, ma u ù niɛ, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, yɛro u ko n disi mɔwa sere ka yokasɔ. ¹² Barɔ wi, ù n dendi yānu baba ni ba kua ka sɔndu ba koo nu kɔ-sukuwa. Nù n maa sāan na ni ba kua ka dāa, ba koo nu teawa.

¹³ Sanam me kentu ye, ya wīibu yɔra, u koo kowa sɔ̄ɔ nɔnɔba yiru u sere dɛera. U koo win yānu tea kpa u wobure ka nim. Saa ye sɔɔ, u dɛerawa mi. ¹⁴ Sɔ̄ɔ nɔnɔba itase u koo kparukonu yiru ù kun me totoberenu yiru sua u ka da Gusunɔn kurun kɔnɔnɔ kpa u nu yāku kowo wɛ. ¹⁵ Yāku kowo u koo nin teu gowa torarun sɔ̄. Kpa u ka teu geni yāku dɔ̄ɔ mwaararugiru ko kpa u nùn dɛerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaɔ kpa u dɛera.

¹⁶ Goon sen nim mù n yari, u koo woburewa. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokasɔ. ¹⁷ Mù n yānu ganu tāre, ù kun me gɔna ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka me, ya ko n disi mɔwa sere ka yokasɔ.

¹⁸ Kurɔ ka durɔ bā n menna, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka me, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokasɔ.

Tɔn kurɔrun disi

¹⁹ Tɔn kurɔ ù n yasa m̀, ba koo nùn garisiwa disigii sɔ̄ɔ nɔnɔba yiru. Wi u nùn baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokasɔ. ²⁰ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigia. ²¹ Wi u maa kurɔ win kpin yeru baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n sāawa disigii sere ka yokasɔ. ²² Goo ù n baba ye kurɔ wi, u sinari, yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokasɔ. ²³ Gāa ni nu wāa win kpin yee ten wɔllɔ ù kun me ye u sinarin wɔllɔ, wi u yen gaa baba, u kuawa mi disigii sere ka yokasɔ. ²⁴ Tɔn durɔ goo ù n ka nùn menna, ma win yem mu nùn tāre, durɔ wi, u kuawa mi disigii sere sɔ̄ɔ nɔnɔba yiru. Kpin yee tɛ sɔɔ u gesi kpuna ta maa disi duurawa mi.

²⁵ Tɔn kurɔ wi u yem wīimɔ, win yasan saa baasi, ù kun me, mu wīimɔ mu win yasan saa kera, ba koo nùn garisiwa disigii yem wīi bin saa kpuro sɔɔ nge win yasan saa. ²⁶ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam me u win yasa m̀. ²⁷ Wi u kpin yee te baba, ù kun me sin yee te, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u kuawa mi disigii sere ka yokasɔ.

²⁸ Sanam me yem me, mu yɔra u koo kowa sɔ̄ɔ nɔnɔba yiru bu sere nùn garisi wi u dɛere. ²⁹ Yen sɔ̄ɔ nɔnɔba itase sɔɔra u koo kparukonu yiru ù kun me totoberenu yiru kasu kpa u ka yāku kowo daawa Gusunɔn kuu ten kɔnɔnɔ. ³⁰ Kpa yāku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yāku ko kpa u maa teu geni sua u ka yāku dɔ̄ɔ mwaararugiru ko. Yen biruwa u koo kurɔ wi dɛerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaɔ kpa u dɛera.

³¹ Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi ka Aroni sɔ̄ɔwa u nɛɛ, i Isireliba sɔ̄ɔwa i nɛɛ, bu de bu ka nen kuu te ta wāa ben suunu sɔɔ tonda sanam me ba disi mɔ kpa bu ku ra a gbi.

³² Wooda yeni ya wāawa kentugibun sɔ̄ ka win sen nim mu yari ³³ ka tɔn kurɔ wi u yasa m̀ ka tɔn durɔ wi u yem wīimɔ win tɔn durɔrun di ka tɔn kurɔ wi yem wīimɔ win tɔn kurɔrun di ka maa tɔn durɔ wi u ka tɔn kurɔ disigii kpuna.

Wɔ̄ɔ ka wɔ̄ɔn yāku te ba ra ko Isireliba kpuron toranun sɔ̄

16 Aronin bii be ba gu Yinni Gusunɔn kurɔ yèn sɔ̄ ba ka turare tuka da mi, ben gɔnɔn biruwa Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔ̄ɔwa u nɛɛ, ² a wunen mɔ Aroni

sɔɔwɔ a nɛɛ, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta dɛere gem gem sɔɔ mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa gbin sɔ. Domi kpakoro ten wukiritian wɔllɔwa kon tii sɔɔsi guru wii wuroru sɔɔ.

³ Dɔma te u duɔ mi, u koo ketɛ kinɛ kɛndu kasuwa u ka win torarun yākuru ko. Kpa u maa yāa kineru kasu u ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. ⁴ Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto kpiribu doke ka sɛkatia. Ye kpuro ya ko n sāawa ye ba kua ka wɛɛ damgii kpa u dawani bɔke. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke. ⁵ Isireliba ba koo maa boo kinenu yiru wɛ u ka ben toranun yākuru ko kpa bu nūn yāa kineru wɛ u ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko.

⁶ U n koo yākuru tore, u koo gina win tii ka win yenugibun toranun yākuru kowa ka ketɛ kinɛ te. ⁷ Yen biru kpa u boo kinenu yiru ye sua u ka da Yinni Gusunɔn wuswaɔ kuu ten kɔnɔwɔ. ⁸ Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga sāa Yinni Gusunɔguu ka ge ba koo yɔsu gɔɔɔ. ⁹ Boo ge ga sāa Yinni Gusunɔguu, gera u koo ka torarun yākuru ko. ¹⁰ Ge ba koo maa yɔsu gɔɔɔ, gera ba koo ka torarun suurun wuroru ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusunɔn wuswaɔ bu sere gu yɔsu gu doona gɔɔɔ.

¹¹ Aroni u koo gina gbiwa u win tiin ketɛ kinɛ te go win toranun sɔ ka sere maa win yenugibuginun sɔ. ¹² Kpa u dɔɔ gɛɛ gura saa yāku yerun di yi ba yibie dɔɔ guratii sɔ kpa u turare buuru sɔka nɔm kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta dɛere gem gem sɔɔ. ¹³ U koo turare ye doke dɔɔ gɛɛ yi sɔɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔ kpa yen wiisu su woodan kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka gbin sɔ. ¹⁴ Yen biru kpa u ketɛ yen yem sua u deka ka win niki bia kpa u mu yɛka kpakoro ten wukiritia sɔɔ sɔɔ yari yeru gia. Kpa u maa ko mɛ kpakoro ten wuswaɔ nɔn nɔɔba yiru. ¹⁵ Yen biruwa u koo maa boo ge ga sāa Yinni Gusunɔguu mi go Isireliba kpuron toranun sɔ kpa u gen yem sua u ka da dii te ta dɛere gem gem sɔɔ kpa u mu yɛka woodan kpakoro ten wukiritia wɔllɔ ka maa ten wuswaɔ nge mɛ u kua ka ketɛ yen yem. ¹⁶ Kpa u dii te ta dɛere gem gem dɛerasiabun wororu koosi u ka ten disi wɔka yi ta duura Isireliban toranu ka ben mɛm nɔɔbu sarirun sɔ. Nge mɛya u koo ko u ka dii dɛera ten disi wɔka, domi ta wāa disigibun suunu sɔɔ. ¹⁷ Goo kun ko n wāa dii ten sɔɔwɔ sanam mɛ Aroni u koo du mi, u ka toranun yākuru ko sere u da u ka yarima. U koo win tii ka win yenugibun toranun yākuru ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpuroguru ko. ¹⁸ U n yariɔ, u koo dawa yāku yerɔ kpa u tu dɛerasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u ketɛ ye, ka boo gen yem sua u tɛeni yāku yerun kāanu nne yen baayere sɔɔ. ¹⁹ U koo yem mɛ dekawa ka win niki bia u yɛka nɔn nɔɔba yiru yāku yee ten wɔllɔ. Nge mɛya u koo ka tu dɛerasia Isireliban toranun di kpa u tu yi nenem Yinni Gusunɔn sɔɔ.

²⁰ Sanam mɛ u dii te ta dɛere gem gem dɛerasia u kpa, ka dii dɛera te, ka yāku yeru, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa. ²¹ Aroni u koo win nɔma kpuro sɔndiwa boo gen wiru wɔllɔ kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka mɛm nɔɔbu sari te ba kua kpuro.

Kpa u boo ge tora ni kpuro sɔɔbi kpa u de goo u gu gira u ka da gɔɔɔ. ²² Nge mɛya boo ge, ga koo ka Isireliba kpuron toranu sɔbe gu ka doona gɔɔɔ mi goo kun wāa.

²³ Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win sāa yāa ni u doke potiri u nu yi mi. ²⁴ Kpa u wobure yam dɛeramɔ kpa u win tiin yānu doke. Yen biru kpa u yari u na u yāku dɔɔ mwaararugiru ko win tiin sɔ ka sere maa Isireliban sɔ. Yen biru kpa u torarun yākuru ko win tiin sɔ ka sere Isireliban sɔ. Kpa u suuru kanabun woronu ko win tii ka Isireliban sɔ. ²⁵ Yen biru kpa u yaa yen gum dɔɔ doke yāku yerɔ ye ba ka torarun yākuru kua mi.

²⁶ Wi u boo ge gira u ka da gɔɔɔ u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere du sansaniɔ. ²⁷ Ketɛ ye, ka boo gen yem mɛ ba ka da dii te ta dɛere gem gem sɔɔ toranun sɔ, ba koo yen yaa ka yen gɔni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu dɔɔ doke. ²⁸ Wi u ye kpuro dɔɔ meni u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere wurama sansaniɔ.

²⁹ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommas. Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkuruse, i nɔɔ bɔkuo kpa i been sɔma deri sere ka sɔɔ be ba wāa been suunu sɔɔ. ³⁰ Domi tɔɔ te sɔɔra ba koo bɛɛ torarun yākuru kua bu ka bɛɛ dɛerasia. Nge mɛya i ko i ka dɛera been durum kpuron di Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ³¹ Tɔɔ te, ta koo kowa tɔɔ wɛraruguru kpa i n da nɔɔ bɔke. Kpa ya n sāa wooda sere ka baadommas.

³² Amen biru yāku kowo wi ba gum tāre ba gɔsa u ka ko yāku kowo tɔnwero win baaban kɔsire, wiya u koo sāa yāa ni doke ni ba kua ka wɛɛ damgii. ³³ Wiya u ko n da yākuru ko u ka dii te ta dɛere gem gem dɛerasia ka sere dii dɛera te, ka yāku yee te, ka yāku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

³⁴ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommas. Wɔɔ tia sɔɔ, ba ko n da yākuru kowa Isireliba kpuron toranun sɔ nɔn teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwɔ.

NGE Mɛ ISIRELIBA BA KO N KA DɛERE

Gusunɔ u yina bu yem di

17 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwɔ u nɛɛ, ² a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro sɔɔwɔ a nɛɛ, wooda wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na wɛɛmɔ.

³ Isireliba sɔɔ goo ù n kɪ u saberu garu saka sansaniɔ ñ kun mɛ mi u wāa kpuro, u koo gina ka tu nawa nen kuu bekurugirun kɔnɔwɔ u ka tu yākuru ko nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ⁴ Yɛro u kun kue mɛ, ba koo nūn sabe ten yem bikiawa domi u yem yariwa mi. Saa ye sɔɔ, ba koo yɛro yarawa Isireliban suunu sɔɔn di.

⁵ Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yaa sabenu na yāku kowon mi nen kuu ten kɔnɔwɔ bu go nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n sāa siarabun yākuru. ⁶ Yāku kowowa u koo ten yem mɛ yɛka yāku yerɔ kuu ten kɔnɔwɔ.

Kpa u ten gum dɔw doke mèn nuburu ta koo nɛ, Yinni Gusunɔ dore. ⁷ Nge meya Isireliba ba ñ maa ka būnu yākuru kuammɛ nìn bwāarokunu nu ka bonu weenɛ. Yeni ya ko n wāawa ben tiin sɔ̄ ka ben bibun bibun sɔ̄ sere ka baadommaɔ.

⁸ Ñ n mɛn na, Isireli goo, ñ kun mɛ sɔw goo wi u wāa ben suunu sɔw, ù n yāku dɔw mwaararugiru mɔ̄, ñ kun mɛ yākunu ganu, ⁹ ma u ñ ka nu nɛ nɛ, Yinni Gusunɔ kurun kɔnɔwɔw u ka nin yaa go, ba koo yēro yarawa ben suunu sɔw di.

¹⁰ Wee wooda ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa wɛɛmɔ. Isireli goo, ñ kun mɛ sɔw goo wi u wāa ben suunu sɔw ù n yem di, baa ñ n mɛren na mu sāa, nɛ, Yinni Gusunɔwɔa kon yēro wɔrima n nùn yara win tɔmbun suunu sɔw di. ¹¹ Domi yem sɔwra hunde koni kpuron wāara wāa. Na dera i yem dendimɔ yāku yero i ka bɛɛn toranun suuru wa. Yem meya mu ra de tɔnu u win toranun suuru wa. ¹² Yen sɔna na nɛɛ, Isireliban goo ñ kun mɛ sɔw goo bɛɛn suunu sɔw u ñ yem dimɔ.

¹³ Bɛɛ Isireliban goo ñ kun mɛ sɔw goo wi u wāa bɛɛn suunu sɔw, ù n yaa gaa mwa taasoru sɔw ñ kun mɛ gunɔ gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, ñ kun mɛ gunɔ gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri. ¹⁴ Domi hunde koni ye ya wasi kpuro, yen wāara wāawa yen yem sɔw. Yen sɔna na nɛɛ, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem sɔwra wāara wāa. Wi u maa yina u mu di, ba koo yēro wunawa wigibun suunu sɔw di.

¹⁵ Bɛɛ Isireliban goo, ñ kun mɛ sɔw goo wi u wāa bɛɛn suunu sɔw, ù n yaa goru di ñ kun mɛ yaa ye gbeku yaa ya go, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n sāawa disigii sere ka tɔw ten yokaw u sere dɛɛra. ¹⁶ ù kun win yāa ni teye, ma u ñ wobura, u koo win torarun are mwa.

Kɔw mɛnna bi bu ñ bɛɛɛ mɔ

18 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwɔw u nɛɛ, ² a Isireliba sɔwɔw a nɛɛ, nɛna na Gusunɔ bɛɛn Yinni. ³ I ku ra ko ye ba ra ko Egibitɔ mi i raa sina. I ku maa ko ye Kananiba mɔ̄ mi na ka bɛɛ dɔw. I ku ben komanu swii. ⁴ Adama i nɛn woodaba ka nɛn yiirebu mɛm kɔwɔw kpa i ye swii. Domi nɛna na sāa Gusunɔ bɛɛn Yinni. ⁵ Ñ n mɛn na, i nɛn gere ka nɛn woodaba mɛm kɔwɔw. Wi u ye mɛm kɔwɔw u ko n wāawa yen sɔ̄. Nɛ Yinni Gusunɔwɔa na yeni gerumɔ.

⁶ Nɛna na wooda yeniba wɛɛmɔ. Na nɛɛ, bɛɛn goo u ku raa ka win dusi tɔn kurɔ kɔw mɛnna.

⁷ I ku bɛɛn tundo sekuru doke i ka bɛɛn mero kɔw mɛnna. Domi u sāawa bɛɛn mero.

⁸ I ku ka bɛɛn meron nisi goo kɔw mɛnna, domi ñ n kua mɛ, i bɛɛn tundo sekuru dokewa mi.

⁹ I ku ka bɛɛn sesu tundo turosi ñ kun mɛ mero tur-osi kɔw mɛnna baa bā kun bɛɛ seeye yenu teu sɔw.

¹⁰ I ku ka bɛɛn nikurɔbu kɔw mɛnna baa ù n sāan na tɔn durɔn bii, ñ kun mɛ tɔn kurɔn bii. Domi wi u kua mɛ, u tii sekuru dokewa mi.

¹¹ I ku ka bɛɛn tundo kurɔ goon bii kɔw mɛnna domi u sāawa bɛɛn sesu.

¹² I ku ka bɛɛn tɔw kɔw mɛnna, domi u sāawa bɛɛn tundo dusi.

¹³ I ku maa ka bɛɛn meron wɔwɔw ñ kun mɛ win mɔw kɔw mɛnna. Domi u sāawa bɛɛn meron dusi.

¹⁴ I ku maa bɛɛn tundo wɔwɔw ñ kun mɛ win mɔw sekuru doke i ka win kurɔ kɔw mɛnna. Domi kurɔ wi, u sāawa nge bɛɛn tiin mero.

¹⁵ I ku ka bɛɛn bigii kurɔ kɔw mɛnna, domi u sāawa bɛɛn biin kurɔ.

¹⁶ I ku ka bɛɛn wɔwɔw ñ kun mɛ bɛɛn mɔw kurɔ kɔw mɛnna. Ì n kua mɛ, i nùn sekuru dokewa.

¹⁷ I ku ka tɔn kurɔ kɔw mɛnna kpa i maa ka win bii kɔw mɛnna, ñ kun mɛ win nikurɔbu, domi ba sāawa mi dusinu. Ì n kua mɛ, ya sāawa mi tora bakaru.

¹⁸ I ku bɛɛn kurɔn wɔwɔw ñ kun mɛ win mɔw sua kurɔ sanam mɛ kurɔ win tii u wāa wāaru sɔw. Domi ya koo nisinu ma.

¹⁹ I ku ka tɔn kurɔ mɛnna sanam mɛ u yasa mɔ̄, domi u sāawa disigii.

²⁰ I ku ka bɛɛn winsim kurɔ kɔw mɛnna. Ì n kua mɛ, i tii disii koosiwa mi.

²¹ I ku ka bɛɛn bii yākuru ko būu wi ba mɔ̄ Mɔwɔkun mi. Domi ñ n kua mɛ, nɛ, Yinni Gusunɔn yisira i sanku mi. I n yɛ ma nɛna na sāa Gusunɔ bɛɛn Yinni.

²² I ku ka bɛɛn tɔn durɔsi kɔw mɛnna nge mɛ i ra ka tɔn kurɔ ko. Domi ya sāawa seku bakaru.

²³ I ku ka yaa saberu kɔw mɛnna nge tɔn kurɔ. Domi ñ n kua mɛ, i tii disii dokewa. Nge meya maa tɔn kurɔ goo u ku raa de yaa saberu tu ka nùn mɛnna. Ya sāawa seku bakaru.

²⁴ I ku de koma ninin bweseru nu bɛɛ ko disigibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon gira bɛɛn suunu sɔw di. ²⁵ Ba tem mɛn tii disii doke, ma na mu sɛɛyasia ma mu mɛn tɔmbu yarinasia.

²⁶ Bɛɛ Isireliba ka bɛɛ sɔbu bɛɛ be i wāa Isireliba sɔw, i nɛn gere ka nɛn wooda ye mɛm kɔwɔw. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri. ²⁷ Be ba raa sina tem mɛ sɔw i sere na, ba koma ni kua ma tem mɛ, mu disii dura. ²⁸ Ñ n mɛn na, bɛɛn tii i ku mu disii doke kpa mu ku raa maa bɛɛ yarinasia nge yellugibu. ²⁹ Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro sɔw, ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔw di.

³⁰ Nɛna Gusunɔ bɛɛn Yinni. I de i nɛn gere ka nɛn wooda ye mɛm kɔwɔw mam mam. Kpa i ku bwese tuku nin komanu swii ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii disii doke.

Nge mɛ n weenɛ bu Gusunɔ sã

19 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwɔw u nɛɛ, ² a Isireliba kpuro sɔwɔw a nɛɛ, i de i n dɛɛre, domi nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni na dɛɛre.

³ Yen sɔ̄, bɛɛn baawure u win tundo ka win mero bɛɛɛ wɛɛyɔ kpa u n da wɛre tɔw wɛrarugiru sɔw. Nɛna Gusunɔ bɛɛn Yinni.

⁴ I ku tii būnu wɛ, i ku ra maa bwāaroku gagu seku.

⁵ Ì n nɛ, Yinni Gusunɔ siarabun yākuru kuammɛ, i tu koowo nge mɛ ta koo ka man wɛre. ⁶ I ko ten yaa diwa dɔma te i ka ye yākuru kua ñ kun mɛ sisiru. Adama ye

ya tiara sɔɔ itase, i ko ye dɔɔ meniwa. ⁷ Ì n ye di sɔɔ itase, na ñ yāku te mwaamɔ. Domi yaa ye, ya disi du-urawa mi. ⁸ Wi u ye di u koo win torarun are wa, domi u ñ ye garisi negia. Ba koo yēro wunawa beɛn suunu sɔɔn di.

⁹ Ì n beɛn dīanu gēemɔ, i ku gē ye ya wāa gbee goorɔ. I ku maa beɛn gberun dīanu kunɔnu ko. ¹⁰ Meya i ku maa resem gberu sɔɔ resem kunɔnu ko ka maa resem ye ya wɔruma. I ko ye deriwa sāarobu ka sɔɔbun sɔɔ. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

¹¹ I ku gbeni, i ku maa beɛn winsim weesu kua ñ kun me i nùn nɔni wōke. ¹² I ku bōri weesugii ko ka nen yīsiru. Domi ñ n kua me, i nen yīsiru sankawa. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

¹³ I ku beɛn winsim dam dɔre. I ku maa nùn gāanu mwaari ka dam. I ku beɛn sɔm kowon kɔsiaru nene sere yam mu ka sāra. ¹⁴ I ku soso wɔmɛ. I ku maa gāanu yi wōkon wuswaɔ ni nu koo nùn sura. I de beɛn daa yu sɔɔsi ma i man nasie ne Gusunɔ beɛn Yin- ni.

¹⁵ I ku murafitiru ko siribu sɔɔ. I ku goon bwēɛbwēɛru ñ kun me win dam mēeri i ka nùn siri. Adama i ko i bu siriwa nge me baawuren gem mu ne. ¹⁶ I ku gari weesugii kpara beɛn tɔnusin sɔɔ. I ku maa nùn gari mani yi koo nùn go.

¹⁷ I ku beɛn winsim tusi gōruɔ. Adama i nùn gerusio kpa i ku ra tii durum sɔbi win sɔɔ. ¹⁸ I ku beɛn winsim mɔru kɔsie. I ku maa ka goo mɔru nene. I beɛn tɔnusi kɔ nge beɛn tii. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁹ I de i nen wooda yeniba mem nɔkwa. I ku de yeɛ bwese bweseka yu yɔkna. I ku dīa bwesenu yiru duure gbee teeru sɔɔ. I ku yānu doke ni ba kua ka wēɛ bwe- senu yiru.

²⁰ Goo ù n ka yoo tɔn kurɔ kɔɔ menna wi ba durɔ kā, adama ba ñ gina nùn yakie win yorun di, yēro u koo yen gobi kɔsiawa, adama ba ñ bu goomɔ. Domi kurɔ wi, u gina sāa yoo. ²¹ Durɔ win torarun sɔɔ, u koo ka yāa kineru na Yinni Gusunɔn wuswaɔ win kurun kɔn- nɔkwa u ka torarun sɔmbun yākuru ko. ²² Kpa yāku kowo u nùn torarun suurun wororu koosi ne Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Saa ye sɔɔra u koo win torarun su- uru wa.

²³ Sanam me i dua Kananin temɔ i kpa, ma i dāa bwese bweseka duura, i ko yen marum garisiwa dis- igim, wōɔ ita. I ñ mu dimɔ. ²⁴ Wōɔ nnesen marum me ya koo ma, mu ko n sāawa ne Yinni Gusunɔgim, i ka man siara tōɔ bakarun saa. ²⁵ Saa wōɔ nɔkbusen diya beɛn tii i ko i n da dāa marum me sɔri i di. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

²⁶ I ku gāanu ganu di ka yem. I ku weɛ ñ kun me guru wiru mēeri i ka bikiaru ko. ²⁷ I ku beɛn wirun goo gookan seri kɔni bwēereke. I ku maa beɛn toburun beri berika kɔni. ²⁸ I ku beɛn wasi muriri goon gɔkɔn sɔɔ. I ku maa beɛn wasi yore. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁹ I ku beɛn bii wɔndiaba sekuru doke i bu kurɔ tanaru kpēɛ sāaru garun sɔɔ, kpa sakararu ka sekuru sariru tu ku raa yibu tem me sɔɔ. ³⁰ I n da tōɔ

wērarugiru yaaye kpa i nen kuu bekurugiru beere wē. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹ I ku da be ba ra gɔribu sokun mi ñ kun me sɔrobun mi kpa i ku ra ka tii disi doke. Domi nena na sāa Gusunɔ beɛn Yinni.

³² I wi u seri kpiki mɔ kpuro kpunɔ kpa i durɔ tɔkɔ beere wē. I maa ne, Yinni Gusunɔ nasio. Domi nena na sāa beɛn Yinni.

³³ Sɔɔ goo ù n wāa beɛn tem sɔɔ, i ku nùn dam dɔre.

³⁴ I ko i nùn kuawa nge kpa yēro, kpa i nùn kīa nge beɛn tii. Domi beɛn tii i raa sɔru di Egibitɔ. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

³⁵ I ku murafitiru ko siribu sɔɔ, ka gāa yīirubu sɔɔ, ka kiloba sɔɔ ka sakakunu sɔɔ. ³⁶ I de beɛn kiloba ka beɛn sakakunu ye kpuro ya n sāa dee dee. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na ye gerua, ne wi na beɛ yara Egibitin di.

³⁷ I nen woodaba kpuro mem nɔkwa kpa i ye swīi. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Sāa ni Gusunɔ u yina

20 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ² a Isireliba sɔɔkwa a neɛ, ben goo ñ kun me sɔɔ wi u wāa be sɔɔ ù n win bii sua u ka būu wi ba mɔ Mɔkɔku yākuru kua, ba koo nùn kasukuwa bu go. ³ Ne, Yinni Gusunɔwa kon nùn wɔri kpa n nùn wuna nen tɔmbun suunu sɔɔn di yèn sɔɔ u ka win bii Mɔkɔku yākuru kua ma u nen kuru disi doke u nen yīi deɛraru sanku.

⁴ Isireliba bà n yina bu durɔ win bweseru go, ma ba nùn mēera u daa yen bweseru mɔ, ⁵ nen tiwa kon nùn wɔri wi ka win yenugibu kpuro kpa n nùn yara win tɔmbun suunu sɔɔn di ka sere be ba maa Mɔkɔku ye sāmɔ.

⁶ Goo ù n bikiaru da gɔri sokobun mi ñ kun me sɔrobun mi, kon nùn wɔriwa kpa n nùn wuna win tɔm- bun suunu sɔɔn di.

⁷ I de i n deere, domi nen tii na deere. Ne Gusunɔ beɛn Yinniwa na ye gerua.

Kɔɔ menna bi Gusunɔ u yina

⁸ Nena Yinni Gusunɔ wi u beɛ gɔsa i n ka deere. I ko i nen woodaba mem nɔkwa kpa i sī ye sɔɔ.

⁹ Goo ù n win tundo ñ kun me win mero bōrusi, ba koo yēro gowa kpa win yem mu wɔri win tii sɔɔ.

¹⁰ Goo ù n ka goon kurɔ kpuna, ba koo kurɔ wi ka durɔ wi gowa.

¹¹ Goo ù n ka win tundo kurɔ kpuna, u win tundo sekuru dokewa. Ba koo yēro gowa ka kurɔ wi sannu kpa ben yem mu wɔri ben tii sɔɔ.

¹² Goo ù n ka win biin kurɔ kpuna, ba koo yēro gowa ka kurɔ wi sannu. Domi seku bakara ba kua mi. Ben yem mu koo wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹³ Tɔn durɔ ù n ka win tɔn durɔsi kpuna nge me ba ra ka tɔn kurɔ menna, ba koo be yiru ye kpuro gowa. Do- mi gāa kōsuna ba kua mi. Ben yem mu koo wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹⁴ Goo ù n bii ka mero sua kuro, tora bakara mi. Ba koo be kpuro dɔɔ meniwa. Kpa yen bweseru ya kun wāa beɛn suunu ɔɔɔ.

¹⁵ Goo ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn kurɔ menna, ba koo yēro gowa ka yaa sabe ten tii.

¹⁶ Tɔn kurɔ ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka tɔn durɔ menna, ba koo nùn gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yem mu wɔri ben tii ɔɔɔ.

¹⁷ Goo ù n win sesu tundo turosi ù kun me mero turosi sua kurɔ u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu ɔɔɔ di. Durɔ wi, u koo win torarun are ɔɔbewa. Domi u ka win sesu kpuna.

¹⁸ Goo ù n ka tɔn kurɔ menna wi u yasa mɔ, ma yen yem me mu yara u mu wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu ɔɔɔ di.

¹⁹ I ku ka beɛn meron wɔɔɔ ù kun me win mɔɔ ù kun me beɛn tiɔ kɔɔ menna. Domi i sāawa dusinu. Wi u kua me, u koo yen are wa.

²⁰ Goo ù n ka win tondon wɔɔɔ ù kun me tondon mɔɔɔ kurɔ kpuna, u bu sekuru dokewa. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba ù bii marumɔ sere bu ka gbi.

²¹ Goo ù n win wɔɔɔ ù kun me win mɔɔɔ kurɔ sua, u torawa mi. U win wɔɔɔ ù kun me win mɔɔ wi sekuru dokewa mi. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba ù bibu marumɔ.

²² I de i nen woodaba ka nen yiirebu mem mɔɔɔ kpa i ka ye ɔɔmburu ko, kpa tem mi na ka beɛ ɔɔɔ mu ku raa beɛ yarinasia. ²³ I ku bwese nin komanu swii ni na kon beɛ gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina.

²⁴ Na beɛ sɔɔɔwa na neɛ,

beɛya i ko i n ben tem me mɔ.

Nena kon beɛ mu wɛ.

Tem me, mu tim ka bom yiba.

Nena Gusunɔ beɛn Yinni ne wi na beɛ wuna saa bwese ni nu tien di. ²⁵ Yen sɔɔna i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dimɔ ka sere maa gunɔ si i ko i di ka si i ù dimɔ kpa i ku ra beɛn tɔmbu disi doke yeɛ yi, ka gunɔ sin sɔ ye na gesi neɛ, i ku di mi.

²⁶ I de i n deere i n wāa nen sɔ, domi na deere. Ne, Yinni Gusunɔwa na beɛ wuna nenem bwese ni nu tien suunu ɔɔɔ di i n ka sāa negibu.

²⁷ Goo ù n wāa beɛn suunu ɔɔɔ, tɔn kurɔ ù kun me tɔn durɔ ma u ra gɔribu soku ù kun me u ra ɔɔroru ko, ba koo yēro kpenu kasukuwa kpa win yem mu wɔri win tii ɔɔɔ.

Yāku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka yāku kowon tii yā

21 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔɔwa u neɛ, a Aroni ka win bibu sɔɔɔ a neɛ, yāku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba ² ma n kun mɔ win mero ka win tondon goru ka win tiin biigiru ka win wɔɔɔ ka win mɔɔɔgiru ³ ka sere win sesu wi u kun durɔ yēgiru wi ba ù gina sue. ⁴ Isireliban suunu ɔɔɔ, yāku kowo wi, u

sāawa ben guro guro. Yen sɔ, u ù koo tii disi doke ka ben goon goru.

⁵ Goo ù n gu, yāku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kɔni, bu ku raa maa ben toburun beri berika kɔni.

⁶ Meya bu ku raa maa tii muriri wasi ɔɔɔ. Ba ko n wāawa ne Gusunɔ ben Yinnin sɔ. Ba ù nen yīsiru sankumɔ. Domi beya ba ko n da man yāku kuo kue ni nu sāa nen dīanu. Yen sɔ, ba ko n deere.

⁷ Ba ù koo kurɔ tanɔ ù kun me wi ba gaba ba ka kpuna sua kurɔ. Ba ù maa kurɔ wi u win durɔ yina suamɔ. Domi ba ko n deere ba n wāa ne, Yinni Gusunɔ sɔ. ⁸ Isireli baawurewa u koo yāku kowo garisi tɔn deere. Domi wiya u ra ka beɛn yāku kuo ne, ne, Yinni Gusunɔ mi. Yen sɔ, ba ko n deere, domi ne, Yinni Gusunɔ na deere. Nena na beɛ gɔsa i n ka maa deere.

⁹ Yāku kowo goon bii wɔndia ù n tii sekuru dokemɔ u kurɔ tanaru dimɔ, win tundra u sekuru dokemɔ. Ba koo bii wɔndia wi dɔɔ meniwa.

¹⁰ Yāku kowo wi ba gum tāre wirɔ u kua yāku kowo tɔnwero, ma ba nùn sāa yānu dokea, u ku maa win seri sanku goon gɔɔ sɔ. Meya u ku maa win yānu gēeku. ¹¹ U ku raa goru garu susi u tii disi doke, baa ù n win tundo ù kun me win meron gorun na. ¹² U ù maa yariɔ nen kurun di goon gorun sɔ, u ku ka kuu te disi doken sɔ. Domi ba nùn gum tāre u n ka sāa nenem. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

¹³ Wɔndia wi u kun durɔ yēwa yāku kowo tɔnwero u koo sua kurɔ. ¹⁴ U ù koo gɔmini goo sua kurɔ ù kun me kurɔ wi ba yina ù kun me kurɔ wi ba gaba ba ka kpuna ù kun me kurɔ tanɔ. Adama wɔndia wi u kun durɔ yēwa u koo sua win dusibu ɔɔɔ. ¹⁵ Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru ɔɔɔ. Ne Yinni Gusunɔwa na nùn gɔsa u n ka deere.

2. Wi u kun kpɛ u ko yāku kowo

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔɔwa u neɛ, ¹⁷ a Aroni ka win bibu sɔɔɔ a neɛ, baa ka win bibun bweseru goo ù n alebu gaa mɔ win wasi ɔɔɔ, yēro kun kpɛ u da nen kuu te ɔɔɔ u ne, Yinni Gusunɔ dīanu ganu yāku kuo kua. ¹⁸ Alebugii goo kun kpɛ u nen ɔɔmbu te ko, aa wɔkowa? Aa kɔri barɔwa? Ñ kun me yēron wuswaa ya kɔsikirewa? ¹⁹ Ñ kun me yēron naasu ù kun me win gāsera ɔɔɔrewa? ²⁰ Ñ kun me yēro u kundu kpiawa? Ñ kun me u sāawa tɔn kɔmiakubu? Ñ kun me yēron kɔni kpiawa? Ñ kun me yēro taataaru ù kun me debu mɔɔwa? Ñ kun me win tīa bii kɔsikira? ²¹ Wi u alebu gaa mɔ wasi ɔɔɔ gesi Aronin bweseru ɔɔɔ, u ù kpɛ u ne, Yinni Gusunɔ yāku kuo kua. U ù maa kpɛ u ka dīanu ganu na u ka yāku kuo ko nen kuu te ɔɔɔ. ²² Adama u koo kpɛ u ne, Yinni Gusunɔ dīa deeranu di. ²³ Win alebun sɔɔna u ù kpɛ u susi yāku yero ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa nen kuu te disi doke. Ne, Yinni Gusunɔwa na ra yāku kowobu gɔsi ba n ka deere.

²⁴ Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yi sɔɔɔwa.

3. Be ba koo yāku dīanu di

22 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a Aroni ka win bibu sɔɔwa a nɛɛ, ba n tii sɛ dīa ni Isireliba ba ka man naawammɛ sɔɔ, kpa bu ku raa nen yīsi dɛɛra te sanku. Nena na sāa Yinni Gusunɔ.

³ Ben bweseru sɔɔ, goo ù n nu susi, ma u disi gɛɛ mɔ, ba koo yēro yarawa nen sɔmburun di. ⁴ Aronin bweseru sɔɔ, goo ù n bara disigiru mɔ, ñ kun mɛ ù n kentu kpika mɔ, u ñ yāku dīa ni dimɔ sere ù n dɛɛra, ⁵ ka sere wi u goru baba ñ kun mɛ win sen nim mu wīa ñ kun mɛ wi u yaa gaa baba ye ya disi mɔ ñ kun mɛ wi u goo baba wi u disi mɔ. ⁶ Wi u yen gaa baba gesi, u disi durawa mi sere ka yokaa. U ñ kpɛ u yāku dīa ni di ma n kun mɔ u wobura mam mam. ⁷ ù n wobura, yokan di u dɛɛra, u koo kpī u nen dīa ni di. Domi niya nu sāa win dīanu. ⁸ Meya yāku kowo goo kun yaa goru tem-mɔ ñ kun mɛ yaa ye gbeeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disi doken sɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Ba koo nen woodaba mɛm kɔɔwawa domi bà n nen dīanu disi doke, ba koo ben torarun are sɔbe kpa bu gbi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu gɔsa ba n ka dɛɛre.

¹⁰ Tɔn diro kun yāku dīa ni dimɔ baa yāku kowon sɔm kowo ñ kun mɛ win sɔɔ. Yēro kun yāku dīa ni dimɔ. ¹¹ Adama yoo wi yāku kowo u dwa ka wi ba mara win yenuɔ, ba koo kpī bu dīa ni di. ¹² Yāku kowon bii tɔn kurɔ ù n tɔn diro sua durɔ, ù ku raa yāku dīa ni di. ¹³ Adama bii wi, ù n sāa gɔmini ñ kun mɛ win durɔ u nùn yina, ma u ñ ka durɔ wi mara, ma u gɔsira win tundon yenuɔ u sɔ nge sanam mɛ u ñ durɔ sue, u koo kpī u dīa ni di. Ma n kun mɛ, tɔn diro u ku dīa ni di.

¹⁴ Tɔn tuko goo ù n nu di u ñ ka baaru, u koo nin kɔsire yāku kowo wēwa. Yen biru kpa u nùn nin bɔnu kɔnbun tia sosia.

¹⁵ Yāku kowobu bu ku raa dīa ni disi doke ni Isireliba ba ka yāku kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁶ Bà n nu di sanam mɛ n ñ weene bu nu di, ba Isireliba toranu sɔbimɔwa. Nena Yinni Gusunɔ, nɛ wi na ra yāku nu dɛɛrasie.

Sabe te ba koo ka yāku ko

¹⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁸ a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sɔɔwa a nɛɛ, goo be sɔɔ ñ kun mɛ sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ, ù n kī u yāku dɔɔ mwaarugiru ko ka kīru, ñ kun mɛ u ka kɔɔ mweeru garu yibia, ¹⁹ nɛ, Yinni Gusunɔ n sere tu mwa, yaa sabe dɔɔ ge ga ñ alebu mɔ gera u koo ka na, naa, ñ kun mɛ yāru, ñ kun mɛ boo, ya n gesi sāa dwa. ²⁰ U ñ koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mɔ. Domi ù n ka tu yāku kua, na ñ mwaamɔ. ²¹ Goo ù n siarabun yāku mɔ ka kīru ñ kun mɛ u ka kɔɔ mweeru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta ñ alebu gaa mɔ n sere win yāku te mwa. ²² Ñ n men na, bu ku ka sabe wɔko na, ñ kun mɛ te ta kōri kɔɔre, ñ kun mɛ te ba so ba kɔsiki, ñ kun mɛ te ta boo boosu ñ kun mɛ taataaru mɔ gɔɔɔ. Bu ku ka yen gaa yāku dɔɔ mwaarugiru ko. ²³ Ba koo kpī bu ka yaa sabe tèn wasin bee tia

kpāaru bo kērun yāku ko. Adama bu ku ka tu kɔɔ mweerugiru ko. ²⁴ Bu ku raa ka yaa sabe tèn tīara kɔra ñ kun mɛ ba wīa nɛ, Yinni Gusunɔ yāku kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua bà n dua ben temɔ. ²⁵ Bu ku ka nɛ, Yinni Gusunɔ sabe ten bweseru yāku kua te ba wa sɔbun mi. Domi sabe tèn wasi ba mɛera kua, ta sāawa nge sabe te ta alebu mɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔ, na ñ yāku ten bweseru mwaamɔ.

²⁶ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁷ bà n ketɛ buu mara ñ kun mɛ yāru ñ kun mɛ boo, ga koo kowa sɔɔ kɔɔba yiru ka gen mero. Adama saa sɔɔ kɔɔba itasen di, ba koo kpī bu ka gu yāku dɔɔ mwaarugiru ko. ²⁸ Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu sɔɔ teeru.

²⁹ Bà n nɛ, Yinni Gusunɔ siarabun yāku kuammɛ, bu tu koowo nge mɛ kon ka tu mwa. ³⁰ Yen dɔma tera ba koo ten yaa di. Ba ñ yen gaa tiamɔ sere sisiru.

³¹ Ba koo nen wooda ye mɛm kɔɔwawa kpa bu ye swīi. ³² Bu ku raa nen yīsiru sanku kpa bu wa bu man bɛɛɛ wɛ ben suunu sɔɔ. Nena na Yinni Gusunɔ wi u bɛɛ gɔsa i n ka dɛɛre. ³³ Nena na bɛɛ yara saa Egibitin di na n ka sāa Gusunɔ bɛɛn Yinni.

Tɔɔ baka bwese bweseka

23 Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisin kɔɔn di u nɛɛ, tɔɔ baka ni sɔɔ i ko i n da mɛnne i man sã, ni wee.

Tɔɔ wɛrarugiru

³ Alusuma tia sɔɔ, sɔɔ kɔɔba tia i ko i n da sɔmburu ko, sɔɔ kɔɔba yiruse, i ko i wɛra kpa i menna i ka man sã. Yen tɔɔ te, i ku ra sɔmburu garu ko. I ko i tu diwa nen sɔ baa mi i wāa kpuro gesi.

⁴ Tɔɔ baka ni nu maa tie, ni sɔɔ i ko i menna i ka man sã, nin tɔnu wee.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nnesen yokan di, i Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru dio nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ.

⁶ Yen sɔɔ wɔkura kɔɔbuse sɔɔra i ko i pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru tore. I ko i kowa sɔɔ kɔɔba yiru i n pɛɛ dimɔ ye ba kun seeyatia doke. ⁷ Alusuma yen tɔɔ gbiikuru sɔɔra i ko i menna i man sã. Yen tɔɔ te, i ku ra sɔmburu garu ko. ⁸ Alusuma yen tɔɔ baatere i ko i n da man yāku dɔɔ mwaarugiru kuewa. Sɔɔ kɔɔba yiruse, i ko i kpam menna i man sã. Yen tɔɔ te, i ku sɔmburu garu ko.

Gberun dīa gbiikinun tɔɔ bakaru

⁹ Yinni Gusunɔ u maa Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisin kɔɔn di u nɛɛ, ñ n dua tem mɛ kon bɛɛ wɛ sɔɔ, ma i dīanu gā, i ko i ka dīa gbiikii ni i gā mi yāku kowo daawawa. ¹¹ Kpa yāku kowon tii u man nu tusia tɔɔ wɛrarugirun sisiru kpa n wa n ka bɛɛ nɔnu geu mɛeri. ¹² Yen tɔɔ te, i ko i man yāku dɔɔ mwaarugiru kua ka yāru wɔɔ tiagiru te ta ñ alebu gaa mɔ. ¹³ I ko i maa

som kilo ƙoƙoƙa tia me i ka gum burina sɓndi kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusunƙo dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka ƙoƙoƙa tia som men walla. ¹⁴I ñ ko i dāa gbiikii nin pɛɛ di ñ kun me nin bima ye ba sɓnwa ñ kun me ye ba ƙoƙoƙa sere dɓma te i ka ne, Yinni Gusunƙo na. I ko wooda yeni mem ƙoƙoƙawa mi i wāa kpuro sere ka baadomma.

Gɛɛbun tɔƙo bakaru

¹⁵Yinni Gusunƙo u maa Isireliba sɔƙwa saa Mɔwisin ƙoƙoƙa di u neɛ, i ko i maa alusuma gariwa ƙoƙoƙa yiru saa tɔƙo wɛrarugirun sibirun di dɓma tɛn di i ka beɛn dāa gbiikii ni, ne, Yinni Gusunƙo naawa. ¹⁶I ko i gariwa sɔƙo weeraƙuru sere n ka ko tɔƙo wɛrarugiru ƙoƙoƙa yirusen sibiru. Kpa i maa ne, Yinni Gusunƙo yāƙuru kua. ¹⁷I ko i ka pɛɛ yiru na saa beɛn yenun di yɛn baayere ba kua ka som kilo ita ka pɛɛ seeyatia. Beɛn gberun dāa gbiikii niya i ko i ka yen som me ko, kpa yāƙu kowo u ye sɔƙo beri berika. ¹⁸Yen biru, i ko i ne, Yinni Gusunƙo yāƙu dɔƙo mwaararugiru kua ka yāanu ƙoƙoƙa yiru ni nu wɔƙo tia tia mɔ kpa nu kun alebu gaa mɔ ka maa ketɛ kinɛ kpɛm teeru ka yāa kinenu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusunƙo dore. ¹⁹I ko i maa boo go beɛn toranun yāƙurun sɔƙo ka maa yāanu yiru ni nu wɔƙo tia tia mɔ siarabun yāƙurun sɔƙo ka pɛɛ ye sannu. Yāƙu kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusunƙo daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n sāa ne, Yinni Gusunƙo na. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yāƙu kowogia. ²¹Yen tɔƙo te, i ko mennawa beɛ kpuro i man sā. I ñ maa sɔmburu mɔ dɓma te. Mi i wāa kpuro, i ko i wooda yeni mem ƙoƙoƙawa sere ka baadomma.

²²Ɔ beɛn gberun dāanu gɛɛmɔ, i ku ni nu wāa beɛn gbee gooro gɛ. Yen biru i ku maa nu ƙoƙoƙo ko. I ko i nu sārɔbu ka sɔbu deriawa. Ne Gusunƙo beɛn Yinniwa na ye gerua.

Tɔƙo baka tɛ ƙoƙoƙa ba ra ƙoƙoƙo wure

²³Yinni Gusunƙo u Isireliba sɔƙwa saa Mɔwisin ƙoƙoƙa di u neɛ, wɔƙoƙoƙa suru ƙoƙoƙa yirusen tɔƙo gbiikiru ƙoƙoƙa, i ko i wɛrawa kpa i ƙoƙoƙo so Gusunƙo u ka beɛ yaaya. Tɔƙo te, i ko i mennawa kpa i man sā. ²⁵I ku ra sɔmburu garu ko. Kpa i man yāƙu dɔƙo mwaararugiru kua.

Torarun suurun tɔƙo bakaru

²⁶Yinni Gusunƙo u Mɔwisi sɔƙwa u neɛ, ²⁷wɔƙoƙoƙa suru ƙoƙoƙa yirusen sɔƙo wɔƙurusewa i ko i yāƙuru ko beɛn toranun suurun sɔƙo. I ko i mennawa kpa i ƙoƙoƙa kpa i man sā. Kpa i man yāƙu dɔƙo mwaararugiru kua. ²⁸I ku ra sɔmburu garu ko tɔƙo te ƙoƙoƙa. Domi tɔƙo te sɔƙo ba koo beɛ toranun suuru kobun woronu koosi Gusunƙo beɛn Yinnin wuswaɔ. ²⁹Wi u kun ƙoƙoƙa ye yen tɔƙo te, ba koo nɔn wunawa win tɔmbun suunu ƙoƙoƙa di. ³⁰Wi u maa sɔmburu kua tɔƙo te ƙoƙoƙa, kon de bu yɛro gowa. ³¹I ku ra sɔmburu garu ko tɔƙo te. Ya ko n sāawa wooda ka baadomma ka beɛn bibun bweserɔ. Mi i wāa kpuro, i ko ye mem ƙoƙoƙawa. ³²Ya ko n sāawa nge tɔƙo

wɛrarugiru kpa i ƙoƙoƙa ke. I ko i wɛrawa saa surun sɔƙo ƙoƙoƙa nɛn yokan di sere ka yen sibirun yokan.

Kunun tɔƙo bakaru

³³Yinni Gusunƙo u Isireliba sɔƙwa saa Mɔwisin ƙoƙoƙa di u neɛ, saa wɔƙoƙoƙa suru ƙoƙoƙa yirusen sɔƙo wɔƙura ƙoƙoƙa di, i ko i Kunun tɔƙo bakaru diwa sɔƙo ƙoƙoƙa yiru i ka ne, Yinni Gusunƙo sā. ³⁵Yen tɔƙo gbiikuru, i ko i mena i man sā. I ku ra sɔmburu garu ko tɔƙo te. ³⁶Tɔƙo baatere i ko i n da man yāƙu dɔƙo mwaararugiru kuewa sere n ka ko sɔƙo ƙoƙoƙa yiru ye. Yen sɔƙo ƙoƙoƙa itase, i ko i kpam mennawa i man sā kpa i man yāƙu dɔƙo mwaararugiru kua. Tɔƙo te, i ku ra sɔmburu garu ko. Ta sāawa gāa girinu.

³⁷Yeniba kpuro ya sāawa tɔƙo baka ni i ko i di ne Yinni Gusunƙo sɔƙo. Kpa i man yāƙu dɔƙo mwaararugiru kua ka beɛn gberun dāanu ka siarabun yāƙunu ka tam. Yāƙuru baatere ka ten tɔru. ³⁸Mɛya i ku maa tɔƙo wɛrarugiru duari ka yāƙu ni i ra man kue ka sere maa ƙɛɛ ni i ra ka ne ka maa ƙoƙoƙa mweɛrun yāƙuru.

³⁹Suru ƙoƙoƙa yirusen sɔƙo wɔƙura ƙoƙoƙa buse ƙoƙoƙa, i n beɛn gberun dāanu gā, i ko i tɔƙo bakaru diwa sɔƙo ƙoƙoƙa yiru i ka man beɛre wɛ. Yen tɔƙo gbiikuru ka yen tɔru ƙoƙoƙa itase, i ko i wɛrawa i ku sɔmburu garu ko. ⁴⁰Yen tɔƙo gbiikii te, i ko i dāa marum buram sua ka kpakpa wurusu ka dāa wuru bakasu si su ra n wāa daaro kpa i n nuku doƙu mɔ nɛn wuswaɔ sɔƙo ƙoƙoƙa yiru ye.

⁴¹Wɔƙoƙo baagere i ko i n da tɔƙo baka te diwa i ka man beɛre wɛ suru ƙoƙoƙa yiruse ye ƙoƙoƙa. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadomma. ⁴²Beɛ Isireliba kpurowa i ko i n wāa kunu ƙoƙoƙa sere sɔƙo ƙoƙoƙa yiru. ⁴³Kpa beɛn bibun bweseru tu ka gia ma na ben sikadoba sinasia kunu sɔƙo sanam me na bu yarama Egibitin di. Ne Gusunƙo beɛn Yinniwa na ye gerua.

⁴⁴Nge mɛya Mɔwisi u Isireliba tɔƙo baka ni sɔƙwa ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusunƙo beɛre wɛ.

Gusunƙoƙo kuu bekurugirun dabu

24 Yinni Gusunƙo u Mɔwisi sɔƙwa u neɛ, ²a Isireliba sɔƙwa a neɛ, bu nɔn olifin gum kasuo me mu gea bo kpa fitilanu nu n ka sɔre yoka baayere. ³Aroni u koo ka gum me dawa ne, Yinni Gusunƙoƙo kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswaɔ te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n sɔre yokan di sere yam mu ka sāra. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka ben bibun bweserɔ. ⁴Aroni u koo fitila ni sɔndiwa dabu wuraguun walla kpa nu n sɔre wɔƙuru baatere sere yam mu ka sāra.

Pɛɛ ye ba ra Yinni Gusunƙo wɛ

⁵Yinni Gusunƙo u Mɔwisi sɔƙwa u neɛ, a pɛɛ wɔƙura yiru wɔƙoƙoƙa yen baayere ya n sāa kilo ƙoƙoƙa tia. ⁶Kaa ye yorewa nɛn wuswaɔ tabulu wuragia yen walla sāa yiru, yen baayere ƙoƙoƙa pɛɛ ƙoƙoƙa tia. ⁷Sāa baayeren walla kaa turare gea sɔndi kpa bu ye dɔƙo meni nɛn sɔ pɛɛ yen ayero kpa n beɛ yaaya.

⁸Tɔɔ wēraruguru baatere, ba ko n da man pēe yen bweseru yiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n sāawa wooda bēen bibun bweseru sɔɔ sere ka baadomma. ⁹Pēe ye ba kɔsire kua mi, ya ko n sāawa Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa yam dēeramɔ. Pēe ye, ya sāawa nenem domi nena ba ye wē sanam mē ba yāku dɔɔ mwaararuguru mɔ. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadomma.

Wi u Gusunɔ gari kam gerusin sēyasiabu

¹⁰Sɔɔ teeru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wì u ka Isireli tɔn kurɔ mara ba sanna. Kurɔ Isireli win yīsira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru sɔɔ. Selomitin bii wi, u Gusunɔn yīsiru gari kam gerusimɔ u bɔrusimɔ. Yera yande ba ka nùn da Mɔwisin mi. ¹²Ma ba nùn yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusunɔ u koo gere.

¹³Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nēe, ¹⁴i ka durɔ wi yario sansanin di. Be ba maa nua u nē Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi, kpa bu ben nɔma sɔndi win wirɔ bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nùn kpenu kasuku bu go. ¹⁵Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wē a nēe, wi u nē, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, yēro u koo yen are wa. ¹⁶Wi u gesi nē, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, ba koo yēro gowa. Isireliba kpurowa ba koo nùn kpenu kasuku bu go. Baa ù n sāan na sɔɔ, ba koo nùn gowa yèn sɔ u nē, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi.

¹⁷Goo ù n win winsim go, ba koo maa yēro gowa. ¹⁸Goo ù n win winsim yaa saberu go, u koo ten kɔsire wēwa wasiru. Hundewa ya hunden kɔsire.

¹⁹Goo ù n maa win winsim mēera kua, mēera yen bwesera ba koo yēro ko. ²⁰Wi u goo bua, ba koo maa yēro buawa. Wi u goon nɔni wīa, ba koo maa yēron nɔni wīawa. Wi u goon dondu bua, ba koo maa yērogiru buawa. Kɔsa ye tɔnu u win tɔnusi kua kpuro, yera ba koo maa nùn kɔsie.

²¹Wi u yaa saberu go, u koo ten kɔsire wēwa. Wi u maa tɔnu go, ba koo maa yēro gowa.

²²Wooda tia yera ba koo ka bēe ka bēen sɔbu siri. Nē Gusunɔ bēen Yinniwa na ye gerua.

²³Ma Mɔwisi u Isireliba kpuro ye sɔɔwa. Ma ba durɔ wi u Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nùn kpenu kasuka ba go. Nge meya ba ka kua ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

Tem wēyasiabu

25 Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua guu te ba mɔ Sinain wɔllɔ u nēe, bēe Isireliba ì n dua tem me sɔɔ, mē kon bēe wē mi, i ko i dewa bēen gbean tem mu wēra nen sɔ. ³Wɔɔ nɔɔba tia sɔɔra i ko i bēen gbea duure kpa i bēen resem gbaanu sɔmē i nin dānu kɔni. Kpa i yen marum sɔri. ⁴Adama wɔɔ nɔɔba yiruse, ya ko n sāawa wɔɔ wēraruguu Yinni Gusunɔn sɔ. Bēen gbenu nu koo wērawa mam mam. I ku ra nu dīanu duure, ì n ko i maa bēen resem kɔni. ⁵Baa dīa ni nu wɔruma sanam mē i gēemɔ ma nu kpia ka tii, ì n nu

gēemɔ. I ñ maa resem sɔrimɔ ye ya ka tii mara. Domi bēen gbea ya koo wērawa mam mam wɔɔ ge sɔɔ.

⁶Adama wɔɔ wēraruguu ge sɔɔ, ye ya kpia ka tii, yera i ko i di bēe ka bēen sɔm kowobu ka bēen yobu ka sere maa sɔɔ be ba wāa bēen suunu sɔɔ ⁷ka bēen yaa sabenu ka gbeku yēe. Ye tem mē, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun wɔɔ

⁸I ko i wɔɔ nɔɔba yirun suba nɔɔba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya sāawa mi, wɔɔ weeraakuru tia sari. ⁹Yen wɔɔ dāakun suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkuru, tɔɔ te ba torarun yākuru kua mi, i ko i kɔbi wurawa ka kuuki tem mē kpuro sɔɔ. ¹⁰Wɔɔ weeraakurusen wɔɔ ge, ga ko n sāawa nenem nē, Yinni Gusunɔn sɔ. Kpa i kpapa ma baawure u tii mɔ. Wɔɔ ge sɔɔ, ba koo gbee te goo u raa dɔra ñ kun mē te ba nùn mwaari we-siawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dimɔ, u koo yakiara u wura win yenuɔ. ¹¹Nge meya i ko n da wɔɔ weeraakuru baateren yakiabun tɔɔ bakaru di. I ko i wērawa wɔɔ ge sɔɔ. I ñ dīanu ganu duurumɔ. I ñ maa dīanu ganu gēemɔ ni nu ka tii kpia. Meya i ñ maa resem sɔrimɔ ye ya mara resem gbaarɔ te ba ñ sɔɔwa. ¹²Domi nuku dobun wɔɔwa ge i ko i wuna nenem nē Yinni Gusunɔn sɔ. Adama bēen gbean dīana i ko i di.

¹³Wɔɔ ge sɔɔ, baawure u koo win tem mwawa mē ba raa nùn mwaari. ¹⁴Ì n tem dɔramɔ, ñ kun mē ñ n dwemɔ, bēen goo u ku raa win winsim nɔni wɔke. ¹⁵Wi u kī u win gberu dɔra, u koo gina lasabu kowa u wa mèn nɔɔ ta koo dīanu ma sere wɔɔ weeraaku te, tu ka yibu tē sɔɔ ba ra yakiabun tɔɔ bakaru ko tē sɔɔ yēro u koo tu wesia. ¹⁶Nge mē wɔsu su dabiru nē, nge meya gbee ten gobi yi ko n kpāaru nē. Wɔsun sukum mē mu tie mù kun dabi sere wɔɔ weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi ñ ko yi n kpā. Domi ye ba koo gē gbee te sɔɔ, yera u dɔramɔ. ¹⁷Bēen goo u ku raa win winsim nɔni wɔke. I ko i man nasiawa domi nena na sāa Gusunɔ bēen Yinni. ¹⁸I nen woodaba mēm nɔɔba kpa i sī ye sɔɔ. Saa ye sɔɔra i ko i sina tem mē sɔɔ ka bɔri yendu. ¹⁹Tem mē, mu koo dīanu ko ni nu koo bēe turi kpa i n ka wāa bɔri yendu sɔɔ.

²⁰Sɔɔkudo i ko i tii bikia i nēe, mba i ko i di wɔɔ nɔɔba yiruse te. Domi ñ wɔɔ ge sɔɔ dīanu duurumɔ, ñ ñ maa gēemɔ. ²¹Kon bēe domaru kua wɔɔ nɔɔba tiase kpa bēen gbea yu wɔɔ itan dīanu ma. ²²Wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, i ko i dīanu duure kpa bēen dīa gurunu nu n tie sere i ka wɔɔ nɔɔba nnesen dīanu gē.

Tem ka dian yakiabu

²³Goo kun tɔnu tem dɔremɔ kpa yēro u n mu mɔ sere ka baadomma, domi nē, Yinni Gusunɔwa na tem mɔ, i maa wāawa nen mi nge sɔbu. ²⁴Yen sɔna mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mēm nɔɔwawa.

²⁵Bēe sɔɔ, goo ù n kua sāaro, ma u win tem sukum dɔra, win dusi goo ù n gobi mɔ, u koo kpī u mu yakia. ²⁶Yēro ù kun maa dusi goo mɔ wi u koo mu yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia. ²⁷U koo wɔsu

gariwa si su tie wɔ̄ weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi kɔ̄sia kpa tem mɛ, mu ko wigim. ²⁸ Û kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tem mɛ dwa deria sere yakiabun tɔ̄ bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kp̄i u wura tem mɛ sɔ̄.

²⁹ Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ, goo ù n win diru dɔ̄ra te ta wāa wuu gb̄araruguu sɔ̄, wɔ̄ tia u mɔ̄ u ka tu yakia. ³⁰ Yēro ù n kpana u dii te yakia wɔ̄ tia yen baa sɔ̄, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadommaɔ̄. U ñ maa tu wesiamɔ̄ baa yakiabun tɔ̄ bakaru ta n tunuma. ³¹ Adama dii te ta wāa wuu ge ga ñ gb̄araru mɔ̄ sɔ̄, ba koo tu yakiawa nge mɛ ba ra tem yakie. Baa ñ n mɛren na, wi u raa dii te mɔ̄, ba koo nùn tu wesiawa yakiabun tɔ̄ bakaru sɔ̄.

³² Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kp̄i bu ye yakie saa kpuro. ³³ Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun tɔ̄ bakaru ta n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya sāawa ben tiiginu Isirelibaginun suunu sɔ̄. ³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerene, ben goo kun kp̄i u nu dɔ̄ra. Domi bera ba nu mɔ̄ sere ka baadommaɔ̄.

Bɔ̄kurabun wooda

³⁵ Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ, wunen Isirelisi ù n sāaru du-ura, ma u ñ kp̄i u tii nɔ̄kri, a de a nùn somi u ka win wāaru di. Nge meya kaa maa sɔ̄ kua kpa u wa u sina tem mɛ sɔ̄ wunen bɔ̄kua. ³⁶ Æ n nùn gāanu bɔ̄kura, a ku nùn are kasusi. A de a nɛ Gusunɔ̄ wunen Yinni nasia, kpa wunen winsim u wa u n wāa wunen bɔ̄kua. ³⁷ Æ n nùn gobi bɔ̄kura ñ kun mɛ dīanu, a ku nim doke. ³⁸ Nɛ Gusunɔ̄ bɛɛn Yinniwa na ye gerua. Nena na bɛɛ yara saa Egibitin di n ka bɛɛ Kananin tem wɛ kpa na n sāa bɛɛn Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusunɔ̄ u maa nɛɛ, wunen Isirelisi ù n sāaru duura ma u nun tii dɔ̄re, a ku nùn yoo sɔ̄ma koosia. ⁴⁰ U ko n sāawa wunen sɔ̄m kowo, u n wāa wunen yenɔ̄ sere yakiabun tɔ̄ bakaru tu ka na. ⁴¹ Yakiabun tɔ̄ baka te, ta n tunuma, kaa nùn yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win yenugibu deema, u win sika-doban gbea tubi di. ⁴² Domi ba sāawa nen yobu be na yarama Egibitin di. Ba ñ koo bu dɔ̄ra nge mɛ ba ra yobu dɔ̄re. ⁴³ A ku nùn dam dɔ̄re. A sɔ̄sio ma a nɛ Gusunɔ̄ wunen Yinni nasie.

⁴⁴ Æ n yobu kī, bwese tuku ni nu ka nun sikerenewa kaa yoru mwɛeri ba n sāa wunegibu. ⁴⁵ Kaa kp̄i a sɔ̄bun bibu dwe be ba wāa wunen yenɔ̄ ka sere be ba mara bɛɛn tem sɔ̄. Æ n bu dwa, ba ko n sāawa wunegibu. ⁴⁶ Wunen bibun bweseru ta koo kp̄i tu bu tubi di sere ka baadommaɔ̄. Adama goo u ku raa win Isirelisi dam dɔ̄re.

⁴⁷ Sɔ̄ goo ù n wāa wunen yenɔ̄, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u sāaru duura, ma u tii sɔ̄ wi dɔ̄re, ñ kun mɛ sɔ̄ win dusi goo, ⁴⁸ Isireli wi, u koo kp̄i u tii yakia ñ kun mɛ win dusi goo u nùn yakia ⁴⁹ ñ kun mɛ win baan mɔ̄ ñ kun mɛ win baan wɔ̄ ñ kun mɛ ben

bii goo ñ kun mɛ win dusi goo gesi. Wi u maa tii dɔ̄ra mi, ù n dam wa u ka tii yakia, u koo kp̄i u tii yakia. ⁵⁰ Ba koo wɔ̄sun geeru gariwa wi ka wi u nùn dwa saa mìn di u tii dɔ̄ra sere yakiabun tɔ̄ bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobin geeru ta ko n sāawa nge gobi yi ba koo sɔ̄m kowo kɔ̄sia wɔ̄ si sɔ̄. ⁵¹ Wɔ̄su sù n maa tie su kp̄a yakiabun tɔ̄ bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi kɔ̄siawa nge mɛ wɔ̄ sin geera nɛ. ⁵² Wɔ̄su sù kun maa dabi sere yakiabun tɔ̄ bakaru tu ka turi, u koo win yakiabun gobi kɔ̄siawa nge mɛ wɔ̄ sin geera nɛ. ⁵³ Û n wāa win yinnin mi, yinni wi, u koo nùn kowa nge mɛ ba ra sɔ̄m kowo kue. U ñ koo nùn dam dɔ̄re. ⁵⁴ Û kun kp̄i a u tii yakie ka swaa yen gaa, u koo yakiara wi ka win bibu yakiabun tɔ̄ bakaru sɔ̄.

Nena Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni

⁵⁵ Isireliba ba sāawa nɛ, Yinni Gusunɔ̄n yobu be na yara Egibitin di. Nɛ Gusunɔ̄ na sāawa ben Yinni.

26 Na nɛɛ, i ku bwāaroku gagu sã. I ku ra maa gāanu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu gira te ba gāanu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i sã. Domi nena na Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni.

² I tɔ̄ wɛr̄arugiru yaayo kpa i nen kuu bekurugiru bɛɛre wɛ. Nɛ, Yinni Gusunɔ̄wa na ye gerua.

Domanu

³ Ì n nen woodaba mɛm nɔ̄kwa ma i ye swī, ⁴ kon de gura yu nɛ yen saa sɔ̄ kpa tem mu dīanu wɛ kpa dānu nu binu ma. ⁵ I ko n dīanu gɛɛmɔ̄wa sere bɛɛn resɛm yu ka sɔ̄ribu turi. Kpa resɛm ye, ya n maa wāa duurubun saa. I ko i di i debu kpa i n wāa ka bɔ̄ri yen-du bɛɛn tem sɔ̄. ⁶ Kon de alafia ya n wāa tem mɛ sɔ̄. Goo kun bɛɛ baasimɔ̄ ñ n dō. Kon de yɛɛ gɔ̄bi yi doona. Meyya tabu kun maa duɔ̄ tem mɛ sɔ̄. ⁷ I ko i bɛɛn yibereba naa girawa kpa i bu takobi sɔ̄kiri i kamia. ⁸ Bɛɛn nɔ̄kbu ba koo kp̄i bu tɔ̄mbu wunɔ̄bu (100) naa swī bu go. Kpa bɛɛn wunɔ̄bu bu tɔ̄mbu nɔ̄kɔ̄bun suba wɔ̄kuru (10.000) naa swī bu go ka takobi. ⁹ Kon ka bɛɛ nɔ̄nu geu mɛeri kpa n de i marura i kɔ̄wara kpa n de nen arukawani ya n wāa sere ka bɛɛn bibun bibɔ̄. ¹⁰ I ko i bɛɛn dīa gurunu di sere nu tiara kpa i kpaanu kɔ̄sire ko bɛɛn biranɔ̄. ¹¹ Kon de bu nen wāa yeru gira bɛɛn suunu sɔ̄. Na ñ maa bɛɛ biru kisimɔ̄. ¹² Na kon sīimɔ̄wa bɛɛn suunu sɔ̄ kpa na n sāa bɛɛn Yinni kpa i n maa sāa nen tɔ̄mbu. ¹³ Nena Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni, nɛ wi na bɛɛ yara saa yorun di Egibitiɔ̄. Nena na Egibitigibun dam dɔ̄rebu kpeerasia. Tɛ i ko i kp̄i i sī n kun ka sekuru.

Bɔ̄ri

¹⁴ Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ, ñ kun nen woodaba mɛm nɔ̄kwe, ma i ñ sīimɔ̄ ye sɔ̄, ¹⁵ ma i nen arukawani yina, i nen woodaba biru kisi, i ñ ka bu sɔ̄mburu kue, ¹⁶ wee ye kon bɛɛ kua.

Kon bɛɛ berum tia kpa n de wasi sun bakaru tu bɛɛ wɔ̄ri i woora sere bɛɛn nɔ̄ni yi tonda kpa i n wahala mɔ̄. Kam sɔ̄ra i ko i bɛɛn dīanu duure. Domi bɛɛn

yiberebara ba koo nu di. ¹⁷ Kon bɛɛ biru kisi kpa bɛɛn yibereba bu bɛɛ kamia. Kpa be ba bɛɛ tusa bu bɛɛ dam dɔre. I ko i duki yakikirawa baa bā kun bɛɛ naa gire.

¹⁸ Yeniba kpuron biru, ì kun man mem nɔɔwɛ, kon bɛɛ sɛɛyasia too too bɛɛn torarun sɔ̄. ¹⁹ Kon bɛɛn dam bua mèn sɔ̄ i tii sue. Kon de wɔllu tu bɔbia nge sisu kpa gura yu ku nɛ. Kpa tem mu bɔbia nge sii gandu. ²⁰ I ko i bɛɛn dam dɔrawa kam sɔ̄. Domi tem mu ñ dīanu mɔ̄. Mɛya dānu nu ñ maa marumɔ̄.

²¹ Ì n man seesimɔ̄, kon bɛɛ sɛɛyasia too too bɛɛn toranun sɔ̄. ²² Kon bɛɛ gbeeku yɛɛ surema yi bɛɛn bibu go sere ka bɛɛn yaa sabenɔ̄ kpa i kun maa dabi kpa bɛɛn swɛɛ yi gbi.

²³ Sɛɛyasia bini bù kun maa dere i gɔru gɔsie, ma i man seesimɔ̄, ²⁴ nɛn tii kon bɛɛ seesi kpa n maa bɛɛ sɛɛyasia too too n kere yellu bɛɛn toranun sɔ̄. ²⁵ Kon de tabu bu bɛɛ wɔri yèn sɔ̄ i nɛn arukawani kusia. Ì n menna i kukua bɛɛn wusɔ̄, kon de bararu tu bɛɛ wɔri kpa yibereba bu bɛɛ nɔɔa turi. ²⁶ Kon de gɔru tu na. Saa ye sɔ̄, tɔn kurɔbu wɔkuru ba koo pɛɛ wɔwa doo teu sɔ̄ kpa bu ka bɛɛ naawa ye ya ñ bɛɛ debumɔ̄.

²⁷ Yeniban biru ì kun man mem nɔɔwɛ, ma i man seesimɔ̄, ²⁸ nɛn tii kon bɛɛ seesi ka mɔru kpa n bɛɛ sɛɛyasia nɔn nɔɔba yiru n kere yellu bɛɛn toranun sɔ̄. ²⁹ I ko i gɔru wa sere i bɛɛn bibu tem. ³⁰ Kon bɛɛ tusi sere n bɛɛ gunguu nin mi i ra yākuru ko kɔsuku ka bwārokunu ni i ra ka sɔ̄ sã. Kon bɛɛn gonu sɔ̄ndi bwāroku nin kēkin wɔllɔ̄. ³¹ Kon bɛɛn wusu gɔsia bansu kpa n bɛɛn sãa yenu kɔsuku. Na ñ maa bɛɛn yākunu mwaamɔ̄. ³² Kon bɛɛn tem kam koosia. Bɛɛn yibere be, ba koo na bu sina mi, kpa biti yu bu mwa. ³³ Kon de bu bɛɛ tabu wɔri kpa i yarina i da tem tukumɔ̄. Kpa bɛɛn wusu su ko bansu.

³⁴ Saa yè sɔ̄ i ko i n wāa tem tukum mi, bɛɛn tem mɛ, mu koo wɛra, wɛra bi i ñ daa mu wɛere.

³⁶ Be ba koo tiara ba n wāa yibereban temɔ̄, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yibereba wa ba tabu yānu neni ba ka bu naa gire. Ba koo wɔrukuwa baa goo ù kun bu naa swīi. ³⁷ Ba koo wɔrikinawa nge be ba goonamɔ̄ tabu sɔ̄ ka takobi. Ba ñ kpɛ bu yɔra bu ben yibereba ma. ³⁸ Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu sɔ̄. Kpa yibereba bu bu kam koosia. ³⁹ Be ba koo tiara yibereban tem mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben toranun sɔ̄ ka ben baababaginun sɔ̄.

Gusunɔ̄ u koo win arukawani yaaya

⁴⁰ Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababaginu ni ba kua nɛ, Yinni Gusunɔ̄n wuswaɔ̄ ka sere seesi bi ba man seesi. ⁴¹ Ba koo gia ma nena na bu seesi ma na ka bu da tem tukumɔ̄ ben yibereban mi. Saa ye sɔ̄ra ba koo tii kawa ben naane sarirun sɔ̄ kpa bu gia ma nena na bu sɛɛyiasiamɔ̄ ben toranun sɔ̄. ⁴² Saa ye sɔ̄, kon nɛn arukawaniba yaaya ye na bɔkua ka ben baababa. Bera Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu. Kon maa nɛn nɔ̄ mɛɛru yaaya te

na kua ben tem sɔ̄. ⁴³ Ben biru, tem mɛ, mu koo wɛra. Saa ye sɔ̄ra ba koo sɛɛyasiabu wa yèn sɔ̄ ba nɛn woodaba deri. ⁴⁴ Adama baa bā n wāa tem tukumɔ̄ ben yibereban mi, na ñ bu derimɔ̄ mam mam. Na ñ bu biru kisimɔ̄, na ñ maa bu kpeerasiamɔ̄. Na ñ nɛn arukawani ye kusiamɔ̄. Domi na sãawa Gusunɔ̄ ben Yinni. ⁴⁵ Ben arufaanin sɔ̄ kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa bɔkua mi, ye ya dera na bu yara Egibitin di bwesenu kpuron nɔni biru, ma na kua ben Yinni. Nena Yinni Gusunɔ̄.

⁴⁶ Wooda ka sɔ̄si niniwa Yinni Gusunɔ̄ u Mɔwisi wɛ Sinain guurɔ u ka Isireliba sɔ̄.

Nɔ̄ mɛɛnun yibiabu

27 Yinni Gusunɔ̄ u Mɔwisi sɔ̄wa u nɛɛ, ² a Isireliba wooda yeni sɔ̄wɔ̄ a nɛɛ, goo ù n nɔ̄ mɛɛru kua u nɛɛ, u koo nɛ, Yinni Gusunɔ̄n tɔnu kɛ, u koo kpɛ u gobi kɔsia tɔnu win ayerɔ nge meni u ka win nɔ̄ mɛɛru yibia.

³ Saa tɔn durɔ wi u wɔ̄ yendu mɔn di n ka da wɔ̄ watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo kɔsia nge mɛ ba ra sãa yerun gobi kɔsi. ⁴ Ñ n tɔn kurɔn na, sii geesun gobi tena.

⁵ Tɔn durɔ wi u mɔ̄ wɔ̄ nɔ̄bu n ka da wɔ̄ yendugii, sii geesun gobi yenda u koo kɔsia. Ñ n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi wɔkuru.

⁶ Saa tɔn durɔ suru tiagii sere n ka da wɔ̄ nɔ̄bugii, sii geesun gobi nɔ̄buwa u koo kɔsia. Ñ n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi itawa u koo kɔsia.

⁷ Goo ù n maa wɔ̄ wata mɔ̄ ñ kun mɛ ù n kere mɛ, sii geesun gobi wɔkura nɔ̄buwa u koo kɔsia. Ñ n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi wɔkura u koo kɔsia.

⁸ Goo ù n sãa sãaro too, ma u ñ kpɛ u kɔsia mɛ ba gerua, ba koo ka yɛro dawa yāku kowon mi, kpa yāku kowo wi, u nùn sɔ̄ mèn nɔ̄ u koo kɔsia nge mɛ win waara nɛ.

⁹ Goo ù n nɛ, Yinni Gusunɔ̄ nɔ̄ mɛɛru kua ma u koo man yaa saberu kɛ te ba ra ka yākuru ko, yaa sabe te, ta ko n sãawa negiru. ¹⁰ Ba ñ ka tu garu kɔsinamɔ̄ te ta kun wā. Baa tã kun maa wā, ba ñ ka tu garu kɔsinamɔ̄ te ta wā. Ka mɛ, bā n maa ka tu kɔsina, ni yiru kpuro nu ko n sãawa neginu.

¹¹ Goo ù n ka yaa saberu na te ba ku ra ka yākuru ko, ba koo ka tu dawa yāku kowon mi. ¹² Kpa yāku kowo u tu mɛeri u ten geeru bura. ¹³ Wi u ka yaa sabe te na, ma u kī u tu yakia, gee te yāku kowo u nùn bure, tera u koo kɔsia. Kpa u maa gee ten bɔnu nɔ̄bun tia sosi.

¹⁴ Goo ù n win diru Yinni Gusunɔ̄ kã, yāku kowowa u koo da u tu mɛeri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka sɔmburu ko. ¹⁵ Adama ù n kī u win dii te yakia, u koo gina gee te yāku kowo u bura mi kɔsiawa kpa u ten wɔllɔ̄ bɔnu nɔ̄busen tia sosi dii te, tu sere maa ko wigiru.

¹⁶ Goo ù n maa win gberu Yinni Gusunɔ̄ wɛ, ba koo ten geeru burawa. Dīa ni ba koo duuren kpāara ba koo mɛeri. Nge tɛ bā n dīa ni ba mɔ̄ sɔ̄su duura, ma nu kilo gooba wunɔ̄bu (300) kua, sii geesun gobi

weeraakura ba koo kɔsia. ¹⁷ Ñ n sāan na yakiabun tɔɔ bakarun diya u gbee te wɛ, ten gobi kpurowa u koo kɔsia. ¹⁸ Û n gbee te Yinni Gusunɔ wɛ yakiabun tɔɔ bakarun biru, yāku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wɔɔ si su tie sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turin gobi kɔsiawa.

¹⁹ Yɛro ù n kī u win gbee te yakia, u koo kɔsiawa ye ba bura mi, kpa u yen bɔnu nɔɔbun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wigiru.

²⁰ Û kun tu yakie, ma ba tu goo dɔre, u ñ maa kpɛ u tu yakia win tii. ²¹ Yakiabun tɔɔ bakaru tà n tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunɔgiru. Yāku kowoba ba ko n tu mɔ sere ka baadommaɔ.

²² Goo ù n Yinni Gusunɔ gberu wɛ te u dwa, n ñ mɔ te u tubi di, ²³ yāku kowowa u koo tu mɛeri kpa u ten geeru bura. U koo wɔsu gariwa si su tie yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi. Wɔɔ si kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunɔgii. ²⁴ Adama yakiabun tɔɔ bakaru tà n tunuma, gbee te, ta ko n sāawa wi u raa nùn tu dɔregiru.

²⁵ Ba koo gāanu kpuron geeru burawa nge mɛ ba ra sāa yerun gobi kɔsi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n sāawa garamu wɔkuru.

Kɛɛ bwese bweseka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu gbiikuu Yinni Gusunɔ kɛ. Domi ga sāawa Yinni Gusunɔguu ko yèn sɔ

ga sāa buu gbiikuu. Baa ñ n yāarun na ñ kun mɛ ketɛ, ga sāawa Yinni Gusunɔguu. ²⁷ Gà n maa sāan na sabe te ba ku ra ka yākuru kon buu gbiikuu, wi u ka tu na u koo kpī u tu yakia ù n gee te yāku kowo u nùn bure kɔsia kpa u maa ten bɔnu nɔɔbun tia sosi. Û n kpāna u tu yakia, yāku kowo u koo kpī u tu goo dɔre nge mɛ u ten geeru bure.

²⁸ Gāa ni ba Yinni Gusunɔ kā sere ka baadommaɔ, aa tɔnuwa? Ñ kun mɛ yaa sabera? Ñ kun mɛ gbee te u tubi diwa? Gāa ni ba gɔsa ba yi Yinni Gusunɔn sɔ gesi, n ñ maa koorɔ u nu yakia ñ kun mɛ u nu dɔra. Nu ko n sāawa Yinni Gusunɔginu sere ka baadommaɔ. ²⁹ Baa ñ n tɔnun na n ñ koorɔ u nùn yakia. Ba koo yɛro gowa.

³⁰ I ko i n da Yinni Gusunɔ bɛen gberun dīanun suba wɔkuru sɔɔ tia yiyewa sere ka dāa marumɔ. ³¹ Goo ù n kī u ye yakia, u koo yen gee te kɔsiawa kpa u maa yen bɔnu nɔɔbun tia sosi. ³² Mɛya maa yaa sabenu sɔɔ. Yāara? Ketɛwa? Boowa? Sabe ni ba kpare gesi, wɔkuru baateren wɔllɔ Yinni Gusunɔ u teeru mɔ. ³³ Wi u sabe ni mɔ, u ñ koo gɔsi te ta wā ñ kun mɛ te ta kun wā. U ñ maa ka tu garu kɔsinamɔ. Baa ù n ka tu garu kɔsina,

ni yiru kpuro nu ko n sāawa Yinni Gusunɔginu. N ñ koorɔ bu nu yakia.

³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wɛ Isireliban sɔ Sinain guuru.

Gbaburu

Gabu ba tire te yĩsiru kãwa Gari Gari yèn sã te sãra ba Isireliba gara sanam me ba yarima Egibitin di. Adama sà n mæra sãa sãa, sa ko wa ma yĩsi te, ta ñ ka tire ten gari kpuro yã. Domi ten gari mero ya sãawa Isireliban sirenabu wã weeru Sinain gbaburu. Yen sãna ba tu soka ka Heberum Gbaburun Tireru. Wã wee te sã, Isireliba ba wurura ba nuki sankira, ba ben gutururu sãsi ka sere ben naane sariru Yinni Gusunon mi, ye ba ka nùn seesi non dabinu. Adama Yinni Gusunon u ñ ka bu kãsa nenua. U bu win durom ka win non geeru sãsiwa. Ka me, u ku ra de u kun bu seeyasie. Domi u sãawa gemgii.

Tire ten kpunaa

1. Sanum sãru, wiru 1n di sere wiru 10:10.
2. Isireliban sanum Sinain guurun di n ka da Mõabuban tem, wiru 10:11n di sere wiru 21.
3. Isireliba Mõabuban tem, wiru 22n di sere wiru 25.
4. Kananin tem dubun sãru, wiru 26n di sere wiru 36.

ISIRELIBA BA Wã SINAIN GBABURU

Ba Isireliba gara

1 Ye Isireliba ba yarima Egibitin di, yen wã yirusen suru yirusen tã gbiikuru sãra Yinni Gusunon u ka Mõwisi gari kua win kuu bekurugiru, gbabu te ba mõ Sinai. ² U næ, i Isireliban non durõbu kpuro gario, wunæ ka Aroni, yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, kpa i baawuren yĩsiru yore. ³ I bu gario be ba wã tabu wunu sã, saa be ba wã yendu non di sere ka be ba kere me, be ba koo kpĩ bu tabu ko. ⁴ Bwese kera baayeren guro gurowa u koo bæ somi. ⁵ Be ba koo bæ somi mi, beya, Elisuri, Sedeurin bii, Rubenin bweseru sã, ⁶ ka Selumieli, Surisadain bii, Simeon bweseru sã, ⁷ ka Nasoni, Aminadabun bii, Yudan bweseru sã, ⁸ ka Netanæli, Suarin bii, Isakaran bweseru sã, ⁹ ka Eliabu, Helonin bii, Sabulonin bweseru sã, ¹⁰ ka Elisama, Amihudun bii, Efaraimu, Yosefun biin bweseru sã, ka Gamulieli, Padasurin bii, Manase, Yosefun bii turo goon bweseru sã, ¹¹ ka Abidani, Gideonin bii, Benyamæn bweseru sã, ¹² ka Akiesæ, Amisadain bii, Danun bweseru sã, ¹³ ka Pagieli, Okiranin bii, Aseæn bweseru sã, ¹⁴ ka Eliasafu, Dewelin bii, Gadin bweseru sã, ¹⁵ ka sere Ahira, Enanin bii, Nefitalin bweseru sã. ¹⁶ Guro guro be ba gõsa mi, ba sãawa Isireliban tabu sinambu. ¹⁷ Ma Mõwisi ka Aroni ba tãmbu wãkura yiru ye sua bèn yĩsinu ba sia mi. ¹⁸ Ma ba Isireliba kpuro soka ba menna wãnon suru yirusen tã gbiikuru sã, ma ba bu gara bwese kera ka bwese kera, yenu ka yenu, saa non durõ be ba wã yendu non di sere ka be ba

kere me, ma ba ben yĩsa yorua. ¹⁹ Mõwisi u bu gara Sinain gbaburu nge me Yinni Gusunon u nùn sãwa.

²⁰ Ba Isireliban bwese kera baayeren tãmbu gara yenu ka yenu. Ma ba ben yĩsa yorua saa be ba wã yendu non di, be ba koo kpĩ bu tabu ko. Ba garim toruawa ka Rubeni, Yakõbun bii gbiikoon bwese kera. Non ben geeru wee.

Rubenin bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba weeru ka nonõba tia ka næra wunõbu (46.500).

Simeon bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba weeraakuru ka nonõba nne ka gooba wunõbu (59.300).

Gadin bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba weeru ka nonõbu ka nata ka weeraakuru (45.650).

Yudan bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba wata ka wãkura nne ka nata (74.600).

Isakaran bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba weeraakuru ka nne ka næru (54.400).

Sabulonin bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba weeraakuru ka nonõba yiru ka næru (57.400).

Efaraimu, Yosefun biin bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba weeru ka næra wunõbu (40.500).

Manase, Yosefun biin bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba tena ka yiru ka goobu (32.200).

Benyamæn bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba tena ka nonõbu ka næru (35.400).

Danun bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba wata ka yiru ka nata ka wunõbu (62.700).

Aseæn bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba weeru ka tia ka næra wunõbu (41.500).

Nefitalin bweseru sã, ba sãawa tãmbu nonõbun suba weeraakuru ka ita ka næru (53.400).

⁴⁴ Non be Mõwisi ka Aroni ka Isireliban guro gurobu wãkura yiru ye, ba gara, ben geera mi. ⁴⁵ Ba bu garawa saa be ba wã yendu non di sere ka be ba kere me, be ba koo kpĩ bu tabu ko. ⁴⁶ Be kpuron geera kuawa tãmbu nonõbun suba nata ka ita ka næra wunõbu ka weeraakuru (603.550).

Lefiban bweserun tɔmburu

⁴⁷ Bañ Lefiban bweserun tɔmbu gara, ⁴⁸ yèn sɔ Yinni Gusunɔ u raa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ⁴⁹ Isireliba sɔɔ, a ku Lefiban bweserun tɔmbu gari. ⁵⁰ Kaa de bu nɛ, Yinni Gusunɔ kuu te nɔɔriwa ka ten dendi yānu ka ye ya wāa mi kpuro, beya ba ko n da ye kpuro sɔbe. Kpa bu ben kunu gira bu ka nɛ, Yinni Gusunɔ kuu te sik-erena. ⁵¹ Isireliba bā n seewa, Lefibara ba ko n da kuu te kure. Bā n koo maa ben sansani gira, ba ko n da Yinni Gusunɔ kuu te girewa. Tɔn tuko ù n tu bɛsu, ba koo nùn gowa. ⁵² Isireli be ba maa tie, ba koo sinawa ben bwese keran wuuru sɔɔ, ben baawure u yɔra mi ben gidi bɔra ya gire nge mɛ ba bu bɔnu sāa. ⁵³ Adama Lefiba ba koo ben sansani girawa bu ka kuu te sikerena mi woodan kpakorora wāa. Nge mɛya ba koo ka tu kɔsu. Saa ye sɔɔ, Isireliba bañ maa wasi bu tu susi n sere ka bu mɔru ko. ⁵⁴ Ma Isireliba ba Yinni Gusunɔ wooda ye kpuro mɛm kɔɔwa mam mam ye u Mɔwisi wɛ mi.

Nge mɛ Isireliba

ba koo ka sinasina ben sansaniɔ

2 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ² Isireliba bā n ben sansani giramɔ, ben baawure u koo win kuru girawa win bweserun gidi bɔran bɔkuɔ. Ba koo ben kuu ni girawa bu ka nɛ, Yinni Gusunɔ kuu te sikerena, kpa begii ni, nu n ka tu desire fiiko. ³ Sɔɔ yari yeru giara Yudaba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu. Ben tabu sunɔn yīsira Nasoni, Aminadabun bii. ⁴ Win tabu kowobun geera sāawa nɔɔɔɔɔ suba wata ka wɔkura nɛɛ ka nata (74.600). ⁵ Be ba ko n wāa ben wuuru sɔɔ bera, Isakarin bwese kera ka Sabulonin bwese kera. Isakarin tabu sunɔn yīsira Netanɛli, Suarin bii. Win tabu kowobun geera sāawa nɔɔɔɔɔ suba weeraakuru ka nɛɛ ka nɛɛru (54.400). Sabuloniban tabu sunɔn yīsira Eliabu, Helonin bii. ⁸ Win tabu kowobun geera sāawa nɔɔɔɔɔ suba weeraakuru ka nɔɔba yiru ka nɛɛru (57.400). ⁹ Be kpurowa ba sāa Yudaban tabu kowobu ma ben geera kua nɔɔɔɔɔ suba wunɔbu ka wɛnɛ ka nɔɔba tia ka nɛɛru (186.400). Isireliba bā n sanum seewa, bera ba ko n da gbi. ¹⁰ Sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru giara Rubeniba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu. Ben tabu sunɔn yīsira Elisuri, Sedeurin bii. ¹¹ Ben tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba weeru ka nɔɔba tia ka nɛɛra wunɔbu (46.500). ¹² Be ba ko n wāa ben wuuru sɔɔ, bera Simeɔn bwese kera ka Gadin bwese kera. Simeɔnban tabu sunɔn yīsira Selumieli, Surisadain bii. Ben tabu kowobu ba sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba weeraakuru ka nɔɔba nɛɛ ka gooba wunɔbu (59.300).

Gadigibun tabu sunɔn yīsira Eliasafu, Dewelin bii.

¹⁵ Ben tabu kowoba sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba weeru ka nɔɔba ka nata ka weeraakuru (45.650).

¹⁶ Be ka Rubenin tabu kowobu kpuro ba sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba wunɔbu ka weeraakuru ka tia ka nɛɛru ka weeraakuru (151.450).

Beya ba koo ko yiruse bā n swaa wɔriɔ.

¹⁷ Yen biru, Lefiba ba koo Yinni Gusunɔ kuru sua kpa ba n wāa tabu kowo wuunu yiru ye ya gbia ka wuunu yiru ye ya wāa birunɔn suunu sɔɔ. Ben tii ba ko n swiɛnɛwa nge mɛ ba ra ka sinɛ sinɛ bā n sansani giramɔ. Ben baawure u koo yɔrawa win gidi bɔran bɔkuɔ.

¹⁸ Sɔɔ duu yeru giara Efaraimuba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yīsira Elisama, Amihudun bii.

¹⁹ Win tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba weeru ka nɛɛra wunɔbu (40.500).

²⁰ Ben wuuru sɔɔra Manaseba ka Benyamɛɛba ba koo ben sansani gira.

Manaseban tabu sunɔn yīsira Gamulieli, Pedasurin bii. Win tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba tena ka yiru ka goobu (32.200).

Benyamɛɛban tabu sunɔn Abidani, Gideonin bii. Win tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba tena ka nɔɔba ka nɛɛru (35.400).

²⁴ Be kpuro ka Efaraimun tabu kowobun geera kuawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba wunɔbu ka nɔɔba ita ka wunɔbu (108.100).

Bera ba ko n sāa itase bā n swaa wɔriɔ.

²⁵ Sɔɔ yɛsan nɔm geu giara Danuba ba koo maa ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yīsira Akiesɛɛ, Amisadain bii.

²⁶ Win tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba wata ka yiru ka nata ka wunɔbu (62.700).

²⁷ Ben wuuru sɔɔra Aseɛba ka Nefitaliba ba koo du.

Aseɛban tabu sunɔn yīsira Pagieli, Okiranin bii.

Ben tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba weeru ka tia ka nɛɛra wunɔbu (41.500).

Nefitaliban tabu sunɔn yīsira Ahira, Enanin bii.

Win tabu kowobun geera sāawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba weeraakuru ka ita ka nɛɛru (53.400).

³¹ Be kpuro ka Danuba ben geera kuawa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba wunɔba wata ita sari ka nata (157.600).

Isireliba bā n swaa wɔri, kpa ben baawuren gidi bɔra ya n bu gbiiye, bera ba koo be ba tie swiɛ biruɔ.

³² Isireli be ba koo kpɔ bu tabu ko, ben geera kuawa nɔɔɔɔɔ suba nata ka ita ka nɛɛra wunɔbu ka weeraakuru (603.550). Ba bu garawa bwese kera ka bwese kera, yenu ka yenu. ³³ Bañ Lefiban bweseru gara yèn sɔ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u ku bu gari.

³⁴ Ma Isireliba ba kua mam mam ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa. Ben baawure u win sansani girawa mi ben gidi bɔra ya gire. Yen biru, bā n seewa ba swaa wɔriɔ, ba ra n swiɛnɛwa bwese kera ka bwese kera, yenu ka yenu.

Lefin bweserun sɔmburu

3 Tɔn be ba wāa Aroni ka Mɔwisin bwese kera sɔɔ sanam mɛ Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua Sinaɔ, ben yīsa wee. ² Bibu nɛwɛa Aroni u mɔ. Gbiikoon yīsira Nadabu. Be ba maa tie bera, Abihu ka Eleasaa ka Itamaa. ³ Be kpurowa ba gum tāre bu ka ko yāku kowobu, ma ba bu yi nenem sɔmbu ten sɔ. ⁴ Adama Nadabu ka Abihu ba gu sāa yerun kɔnkɔwɔ Sinain gbaburɔ sanam mɛ ba ka Yinni Gusunɔ turare tuka daawɔ bu ka yākunu ko. N deema ben goo kun bii mara. Ma n tia Eleasaa ka Itamaa ka sere ben baaba Aroni wi u ra n bu kpare yāku kobun sɔmburu sɔɔ.

⁵ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwɛa u nɛɛ, ⁶ a de Lefin bibun bweseru tu na kpa a tu Aroni nɔmu sɔndia sɔmbu ten sɔ. ⁷ Ba ko n da n wāawa Gusunɔn kurun kɔnkɔwɔ bu ka ten sɔmburu ko Aroni ka Isireliba kpuron ayerɔ. ⁸ Beya ba koo kuu te, ka ten dendi yānu kpuron sɔmburu ko Isireliban ayerɔ. ⁹ Kaa wooda wēwa a nɛɛ, Aroni ka win biba ba ko n Lefiba mɔ bu ka sāa yee ten sɔmburu ko. ¹⁰ Adama Aroni ka win bibu tɔnawa ba koo yākuru ko. Goo ù n yākuru kua, ma n kun be, ba koo yēro gowa.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwɛa u nɛɛ, ¹² wee na Lefiba wuna Isireliban suunu sɔɔn di ba n ka sāa Isireliban bii tɔn durɔ gbiikobun kɔsire, kpa bu ko nɛgibu. ¹³ Domi saa mìn di na Egibitigibun bii gbiikobu go, saa min diya na Isireliban bii gbiikobu ka ben yaa sabenu bii gbiikinu tii yiya. Ma ba kua nɛgibu. Nena Yinni Gusunɔ.

Ba gari gari kua Lefiban

bweseru sɔɔ nɔn gbiikiru

¹⁴ Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwɛa Sinain gbaburɔ u nɛɛ, ¹⁵ a Lefin bibun bweseru gario yenu ka yenu, bweseru ka bweseru. Ben tɔn durɔ baawurewa kaa gari saa be ba suru tia mɔn di sere ka be ba kere mɛ.

¹⁶ Ma Mɔwisi u bu gara nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁷ Be ba sāa Lefin bibu bera, Gɛɛsɔnɔn ka Kehati ka Merari. ¹⁸ Be ba sāa Gɛɛsɔnɔn bibu ka ben bweseru bera, Libini ka Simeɪ. ¹⁹ Be ba sāa Kehatin bibun bweseru bera, Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. ²⁰ Be ba maa sāa Merariba ka ben bweseru bera, Makili ka Musi. Beni kpurowa ba sāa Lefin bibun bweseru.

²¹ Gɛɛsɔnɔn min diya Libinin bweseru ka Simeɪn bweseru ta yara. ²² Tɔn durɔ be ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ Gɛɛsɔnɔn bweseru sɔɔ ben geera kuawa tɔmbu sɔɔnɔn suba kɔnkɔba yiru ka nɛɛra wunɔbu (7.500). ²³ Gɛɛsɔnɔniba ba ra ben sansani girewa Yinni Gusunɔn kurun biru sɔɔ duu yeru gia. ²⁴ Ben kparon yīsira Eliasafu, Laelin bii. ²⁵ Ye Gɛɛsɔnɔn bweseru ta ko n da ko kuu bekurugii te sɔɔ yera, kuu ten beku kareni ni ba koo doke ten sɔɔwɛa ka ten sɔɔwɛa ka

ten kɔnkɔwɔ ²⁶ ka ten yaaraɔ ka yaara yen kɔnkɔwɔ ka sere maa ten wēɛ kpuro.

²⁷ Kehatin min diya Amuramugibu ka Yiseharigibu ka Heboronigibu ka Usieligibun bwese keri maa yara. ²⁸ Tɔn durɔ be ba gara Kehatin bwese te sɔɔ, be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, ben geera kuawa tɔmbu sɔɔnɔn suba kɔnkɔba ita ka nata (8.600). ²⁹ Kehatiba ba ra ben sansani girewa kuu ten sɔɔ yēsan nɔm geu gia. ³⁰ Ben kparon yīsira Elisafani, Usielin bii. ³¹ Kehati bera ba ko n da woodan kpakoro ten sɔmburu ko ka tabulu ye, ka dabu ge, ka yāku yenu ka kuu ten dendi yānu kpuro ka dii dɛɛrarun beku kare te. Beya ba ko n da ye kpuron sɔmburu ko.

³² Wi u sāa Lefiba kpuron guro guro wiya, Eleasaa, Aroni yāku kowon bii. Wiya u tɔn be kpuro kpare be ba sāa yee ten sɔmɔ mɔ.

³³ Merarin min diya Makiligibu ka Musigibun bweseru yara. ³⁴ Tɔn durɔ be ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, ben geera kuawa tɔmbu sɔɔnɔn suba kɔnkɔba tia ka goobu (6.200). ³⁵ Ben kparon yīsira Surieli, Abihailin bii. Ba ra ben sansani girewa sɔɔ yēsan nɔm geu gia. ³⁶ Beya ba Yinni Gusunɔn kuu ten dāa besɪ ka ten dāa kɔkɔsi ka ten gbereba ka ten yōratii ka ten sɔm yānu kpuro nɔmu sɔndia, ³⁷ ka sere ten kara dānu ka ten yōratii ka ten kurumba ka ten wēɛ.

³⁸ Mɔwisi ka Aroni ka win bibu ba ra ben sansani girewa kuu ten kɔnkɔwɔ sɔɔ yari yeru gia. Domi beya ba ko n da sɔmburu ko kuu te sɔɔ Isireliban sɔ kpa ba n tu kōsu tɔn tuko goo u ku raa ka tu susin sɔ, kpa u ku raa gbi.

³⁹ Lefi tɔn durɔ be Mɔwisi ka Aroni ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, ben geera sāawa tɔmbu sɔɔnɔn suba yenda yiru (22.000).

Bii gbiikobun yakiabu

⁴⁰ Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwɛa u nɛɛ, a Isireliban bii tɔn durɔ gbiikobu gario saa be ba suru tia mɔn di sere ka be ba kere mɛ, kpa a bu gari baawure ka win yīsiru. ⁴¹ Yen biru, kpa a Lefiba wuna a yi nenem ba n sāa nɛ Yinni Gusunɔgibu Isireliban bii gbiikobun ayerɔ. Mɛya kaa maa man ben yaa sabenu yiya Isireliban yaa sabenu bii gbiikinin ayerɔ.

⁴² Ma Mɔwisi u Isireliban bii gbiikoo be gara nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwɛa u ko. ⁴³ Ma be kpuron geera kua tɔn sɔɔnɔn suba yenda yiru ka goobu ka wata ka wākura ita (22.273).

⁴⁴ Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwɛa u nɛɛ, ⁴⁵ a Lefiba wunɔ nenem kpa bu ko bii gbiikoo be kpuron kɔsire. Mɛya kaa maa ko ka ben yaa sabenu kpuro, nu ko Isireliban yaa sabenu buu gbiikuu baageren kɔsire. Ba ko n wāawa nen sɔ. Nena Yinni Gusunɔ. ⁴⁶ Bā n kī bu Isireliban bii gbiikobu goobu ka wata ka wākura ita (273) be ba Lefiba dabiru kere mi yakia, ⁴⁷ sii geesun gobi kɔnkɔbuwa kaa mwa ben baawuren wɔkɔ. Gobi yin tian bunum mu sāawa garamu wākuru nge mɛ ba ka yi dimɔ sāa yerɔ. ⁴⁸ Aroni ka win biba

kaa yi n̄mu beria bu ka Isireliban bii gbiikobu yakia be ba Lefiba dabiru kere.

⁴⁹ Ma M̄wisi u gobi yi mw̄era u yi bii gbiikoo ben yakia bun s̄. ⁵⁰ Ma yi kua sii geesun gobi n̄w̄bu ka gooba wun̄bu ka wata ka n̄w̄bu (1.365) nge m̄ ba ka yi dim̄ s̄a yer̄. ⁵¹ Ma u yi kpuro Aroni ka win bibu w̄ m̄ Yinni Gusun̄ u n̄n s̄w̄a.

Kehatin bwese keran s̄mburu

4 Yinni Gusun̄ u M̄wisi ka Aroni s̄w̄a u n̄e, ² i Kehatin bweserun t̄mbu gario Lefin bibun bweseru s̄w̄, ȳnu ka ȳnu, ³ saa be ba w̄w̄ t̄na m̄n di n ka girari be ba m̄ w̄w̄ weeraakur̄, be ba koo kp̄i bu Yinni Gusun̄n̄ kuu ten s̄mburu ko. ⁴ S̄a yerun dii te ta d̄ere gem gem s̄w̄a ba koo s̄mburu ko. S̄mbu te ba koo ko wee. ⁵ B̄a n̄ seewa ba doon̄, Aroni ka win biba ba koo beku kare te s̄sia te ta w̄a dii te ta d̄ere gem gem k̄n̄w̄, kpa bu tu woodan kpakoro te wukiri. ⁶ Ten w̄ll̄wa ba koo ḡni damgii t̄ria kpa bu maa yin w̄ll̄ beku boogugiru s̄ndi kpa bu sere kpakoro ten nenutii wasi. ⁷ Ba koo beku boogugiru t̄riawa tabulu yen w̄ll̄ mi ba ra p̄e s̄ndi kpa bu yen w̄ll̄ gb̄enu s̄ndi ka n̄ri ka p̄entiba ka tam kparabanu, kpa bu ku de p̄e yu biara mi baadomma. ⁸ Yen biruwa ba koo ye kpuron w̄ll̄ beku wun̄mgiru wukiri kpa bu ḡni damgii s̄ndi. B̄a n̄ kpa, kpa bu tabulu yen nenutii wasi. ⁹ Yen biru, ba koo maa beku boogugiru sua bu dabu ge wukiri ka gen fitilanu ka gen bakusu ka gen torom guratii ka gum kparabanu, gen dendi ȳnu kpuro gesi. ¹⁰ Ba koo dabu ge, ka gen dendi ȳa ni kpuro dokewa n̄w̄ s̄w̄ te ba kua ka ḡni damgia. Yen biru, kpa bu tu s̄arusia d̄a p̄tura s̄w̄ ye ba koo ka tu sua. ¹¹ Kpa bu maa beku boogugiru sua bu wukiri kpakoro ten w̄ll̄ mi ba ra turare d̄w̄ doke kpa bu maa tu ḡni damgii wukiri. Yen biru, kpa bu ten nenutii wasi. ¹² Kpa bu kuu ten dendi ȳnu kpuro sua bu nu kure ka beku boogugiru. Yen biru, kpa bu nu doke n̄w̄ s̄w̄ te ba kua ka ḡni damgii kpa bu n̄w̄ te s̄arusia d̄a p̄tura s̄w̄ ye ba koo ka tu sua. ¹³ Kpa bu maa torom gura ȳku yerun di. Yen biru, kpa bu tu beku wun̄mgiru wukiri. ¹⁴ Ten w̄ll̄wa ba koo ten dendi ȳa ni kpuro doke. Niya, d̄w̄ guratii ka kaato donnuginu ka kaato ni nu tie ka gb̄e ni ba ra ka ȳm ȳke, kpa bu ye ḡni damgii wukiri. Yen biru, kpa bu yen nenutii wasi. ¹⁵ Aroni ka win bibu b̄a n̄ dendi ȳa ni kpuro wukiri ba kpa, Kehatin bwesera ta koo na tu nu sua tu s̄be. Adama tu ku raa dendi ȳa nin tii baba b̄a kun nu bekuru wukiri kpa tu ku raa gbi. Isireliba b̄a n̄ seewa ba swaa w̄ri, Kehatin bwese tera ta ko n̄ da s̄a ȳa ni s̄be. ¹⁶ Eleasaa, Aroni ȳku kowon biiwa u ko n̄ da maa dabu gen gum gari ȳ, ka sere turare nubu durorugia ye, ka bururu ka yokan ȳku te ba ra ko t̄w̄ baatere ka gum m̄ ba ra ḡanu t̄re bu ka nu ḡsi bu yi nenem n̄e, Yinni Gusun̄n̄ s̄. Wiya u koo n̄e, Yinni Gusun̄n̄ kuu te n̄ni doke ka ye ya w̄a te s̄w̄.

¹⁷ Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi ka Aroni s̄w̄a u n̄e, ¹⁸ i de i Kehatin bweseru n̄ni doke kpa tu ku raa gbi

t̄a n̄ s̄a ȳa nin s̄mburu m̄. Wee m̄ kaa ko. Wun̄e Aroni ka wunen bibu, i ko i ka baawure dawa win ay-er̄ kpa i n̄n s̄w̄si ȳa nin s̄mburu u koo ko. ²⁰ Bu ku raa du mi, bu ka s̄a yee ten dendi ȳnu kpuro m̄eri kpa n̄e, Yinni Gusun̄n̄ n̄ ku ra bu go.

Ḡes̄nin bwese keran

s̄mburu

²¹ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄w̄a u n̄e, ²² a Ḡes̄nin bwese keran t̄mbu gario ȳnu ka ȳnu. ²³ Kaa bu gariwa saa be ba w̄w̄ t̄na m̄n di sere n̄ ka girari be ba m̄ w̄w̄ weeraakur̄, be ba koo kp̄i bu gesi s̄a yee ten s̄mburu ko. ²⁴ Wee s̄mbu te Ḡes̄nin bweseru ta koo ko. ²⁵ Ta ko n̄ da kuu ten beka s̄bewa ka ten ḡni damgii yi ba ra wukiri w̄ll̄ ka sere ten k̄n̄w̄ beku kare te, ²⁶ ka ten yaaran beka ka yen k̄n̄w̄ beku kareru ka ten w̄e ka ten s̄m̄ ȳa ni nu tie. Ye kpuron s̄mbura ba koo ko. ²⁷ Ḡes̄nin bweseru t̄a n̄ s̄mburu m̄, Aroni ka win biba ba koo tu n̄ni doke, beya ba koo tu s̄ ȳe ta koo ko. ²⁸ S̄ma ye kpurowa Ḡes̄nin bweseru ta koo ko. Itamaa, ȳku kowo, Aronin biiwa u koo bu kpara.

Merarin bwese keran s̄mburu

²⁹ Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi s̄w̄a u n̄e, a Merarin bwese keran t̄mbu gario ȳnu ka ȳnu. ³⁰ Kaa ben t̄n̄ dur̄bu gariwa saa be ba w̄w̄ t̄na m̄n di n̄ ka da be ba m̄ w̄w̄ weeraakur̄, be ba koo kp̄i bu gesi kuu ten s̄mburu ko. ³¹ Wee s̄mbu te ba koo bu n̄mu beria. Beya ba ko n̄ da kuu ten d̄a besi s̄be ka ten d̄a n̄w̄si ka ten gbereba ka ten ȳratii, ³² ka maa ten yaaran kara d̄anu ka ten ȳratii ka ten kurumba ka ten w̄e ka sere ten dendi ȳa ni nu tie. Ba koo baawure w̄wa ye u koo s̄be. ³³ S̄ma yeniwa Merarin bwese kera ya ko n̄ da ko kuu te s̄w̄. Itamaa ȳku kowo Aronin biiwa u koo bu n̄ni doke.

Ba Lefiba gara be ba koo kp̄i

bu kuu ten s̄mburu ko

³⁴ M̄wisi ka Aroni ka Isireliban ȳnu ȳrobu ba Lefiban bwese keri yinin t̄mbu gara, yiya, Kehati ka Ḡes̄ni ka Merari. Ba bu garawa ȳnu ka ȳnu saa be ba w̄w̄ t̄na m̄n di sere n̄ ka da be ba m̄ w̄w̄ weeraakur̄, be ba koo kp̄i bu s̄mburu ko kuu te s̄w̄ gesi nge m̄ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄w̄a. Be ba gara Kehatin bweseru s̄w̄, ben geera kuawa t̄mbu n̄w̄s̄ suba yiru ka nata ka wun̄bu ka weeraakuru (2.750). Ḡes̄nin bweseru s̄w̄ maa, ben geera kuawa t̄mbu n̄w̄s̄ suba yiru ka nata ka t̄na (2.630). Merarin bweseru s̄w̄, ben geera maa kua t̄mbu n̄w̄s̄ suba ita ka goobu (3.200). Ma Lefiba kpuron geera kua t̄mbu n̄w̄s̄ suba n̄w̄s̄ ita ka n̄era wun̄bu ka wene (8.580).

Ba ben baawure sɔ́wɔ́wa ye u koo ko ka ye u koo sɔ́be nge me Yinni Gusunɔ́ u Mɔ́wisi sɔ́wɔ́wa.

Be ba koo yara sansanin di

5 Yinni Gusunɔ́ u Mɔ́wisi sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, ² a Isireliba sɔ́wɔ́wa a nɛɛ, bu bu yaro sansanin di, be ba disi mɔ́ gɔ́nan bara disiginun sɔ́, ñ kun me kentun sɔ́, ñ kun me goru garun sɔ́. ³ Yɛ́ro u sáwɔ́wa tɔ́n kurɔ́? I ko i nùn yarawa kpa u ku raa sansani ye disi doke, yèn suunu sɔ́ nɛ, Yinni Gusunɔ́ na wáa.

⁴ Ma Isireliba ba Yinni Gusunɔ́n wooda ye mem kɔ́wɔ́wa. Ma ba tɔ́mbu kpuro yara be ba disi mɔ́ mi, nge me Yinni Gusunɔ́ u gerua.

Torarun sɔ́mbu

⁵ Yinni Gusunɔ́ u maa kpam Mɔ́wisi sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, ⁶ a Isireliba sɔ́wɔ́wa a nɛɛ, tɔ́n kurɔ́wɔ́wa? Aa, tɔ́n durɔ́wɔ́wa? Û n win winsim tora, Yinni Gusunɔ́wɔ́wa u tora. ⁷ Yɛ́ro u koo win tora te tuuba kowa kpa u gáa nín sɔ́ u tora mi wesia, kpa u yen kɔ́nu kɔ́kɔ́n tia sosi. ⁸ Wi ba koo gáa ni wesia, ù kun wáa ma uñ maa goo mɔ́ wi ba koo nu wɛ́, Yinni Gusunɔ́wɔ́wa ba koo nu wɛ́, kpa nu ko yáku kowoginu. U koo maa yáa kineru wɛ́ te ba koo ka nùn win torarun yáku kua. ⁹ Yáku baatere tèn sukum ba wáa nenem Yinni Gusunɔ́n sɔ́, ta ko n sáwɔ́wa yáku kowogiru. ¹⁰ Kpuro ye ba wɛ́ Yinni Gusunɔ́n sɔ́, ya kuawa yáku kowogia. U koo kpí u ye yi nenem win tiin sɔ́.

Tɔ́n kurɔ́ wi ba tamaa

u sakararu kua

¹¹ Yinni Gusunɔ́ u Mɔ́wisi sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, ¹² a Isireliba kpuro sɔ́wɔ́wa a nɛɛ, tɔ́n kurɔ́ goo ù n naane sarirun kookoosu mɔ́, ¹³ ma win durɔ́ u tamaa durɔ́ goo u ka nùn kpuna, baa me ganu sari ni nu nùn sɔ́sɔ́mɔ́ ma u ka goo kpuna, meya uñ maa seedagii goo mɔ́ wi u nùn wa u ye mɔ́, durɔ́ win tii uñ maa ka nùn ye mwe, ¹⁴ sɔ́kɔ́kudo uñ ye kue, adama ka me, nisinun sɔ́, uñ nùn naane sáa, ma u tamaa u sakararu kuawa kam kam, ¹⁵ baa ñ n meren na, durɔ́ wi, u koo ka win kurɔ́ wi dawa yáku kowon mi ka kɔ́sun som kilo ita. Uñ gum dokemɔ́ som me sɔ́. Meya uñ maa turare sɔ́ndimɔ́ men kɔ́kɔ́. Domi ta sáwɔ́wa yáku te ta nisinu yaayam. ¹⁶ Saa ye sɔ́, yáku kowo u koo ka nùn dawa sáa yerɔ́ Yinni Gusunɔ́n wuswaas, ¹⁷ u yɛ́rasia, kpa u doma nim sua wekerun di te ba kua ka sɔ́ndu, kpa u tua sɔ́ka sáa yerun temɔ́ u ka nim me burina. ¹⁸ U koo de kurɔ́ wi, u yɛ́ra Yinni Gusunɔ́n wuswaas kpa u nùn win yasa pota, kpa u kɛ́ te sɔ́ndi kurɔ́ win kɔ́mas. Saa ye sɔ́, yáku kowon tii u ko n nim sosuram neni me mu ka bɛ́ri naamɔ́, ¹⁹ kpa u kurɔ́ wi bɛ́rusia u nɛɛ, saa ye a wáa wunen durɔ́n yenu, tɔ́n durɔ́ goo ù kun ka nun kpunɛ, ma añ tii disi doke, Gusunɔ́ u ku de a bɛ́ri wa yi nim me, mu koo ka na. ²⁰ Adama ma a ka durɔ́ goo kpuna, a tii disi kua, ²¹ Yinni Gusunɔ́ u nun sɛ́yasia, kpa u nun wíroru kpɛ́ kpa wunen nukuru tu mɔ́si sere

ba n da nun sie bà n tɔ́mbu bɛ́rusimɔ́. ²² Gusunɔ́ u de nim me mu ka bɛ́ri naamɔ́ mi, mu du wunen nukurɔ́ kpa wunen nuku te, tu mɔ́si, kpa wunen marutuu gu gbera. Saa ye sɔ́ra, kurɔ́ wi, u koo gere u nɛɛ, ami!

²³ Yáku kowo u koo bɛ́ri yi yorewa tireru sɔ́ kpa u yi tea ka nim sosuram me, ²⁴ me mu ka bɛ́ri naamɔ́ kpa u mu kurɔ́ wi kɔ́rusia, kpa nim me, mu du win nukurɔ́ mu nùn kɔ́sa kua. ²⁵ Yen biru yáku kowo u koo nisinun kɛ́ te mwa kurɔ́ win kɔ́man di kpa u tu sɔ́si beri berika, kpa u ka sere tu da yáku yerɔ́. ²⁶ Yen biru u koo kɛ́ ten som kɔ́m kure teeru sua kpa u mu dɔ́ mení yáku yerɔ́ kpa Yinni Gusunɔ́ u kurɔ́ wi yaaya. Yen biru kpa u kurɔ́ wi nim sosuram me kɔ́rusia. ²⁷ Û n kurɔ́ wi nim me kɔ́rusia ma u disi mɔ́, u kua naane sarirugii win durɔ́n mi, nim me, mu koo ka nùn bɛ́ri naawa, kpa mu nùn kɔ́sa kua, win nukuru tu mɔ́si kpa win marutuu gu gbera, kpa ba n da nùn sie bà n tɔ́mbu bɛ́rusimɔ́. ²⁸ Adama ù kun disi mɔ́, u tii nenua dee dee, ba koo nùn garisiwa taare sarirugii. Saa ye sɔ́, u koo bibu wa u ma.

²⁹ Yeniwa ya sáa kurɔ́ ka durɔ́n nisinun wooda. Kurɔ́ ù n win durɔ́ kɔ́ni wáku u sakararu kua, ³⁰ ñ kun me durɔ́n nisinu nùn n seewa, ù n win kurɔ́ taare weesugia wɛ́emɔ́, yáku kowo u koo ka nùn dawa Yinni Gusunɔ́n wuswaas, kpa u ko mam mam ye wooda ye, ya gerua. ³¹ Durɔ́ u ko n sáa taare sarirugii. Adama kurɔ́ ù n tora u koo ten are wa.

Be ba tii Yinni Gusunɔ́ wɛ́

6 Yinni Gusunɔ́ u Mɔ́wisi sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, ² a Isireliba sɔ́wɔ́wa a nɛɛ, goo ù n tii wuna nenem u ka tii Yinni Gusunɔ́ wɛ́, ³ yɛ́ro uñ koo tam gam kɔ́, baa me ba kua ka resem. Uñ maa resem beka ñ kun me gbeba dimɔ́. ⁴ Saa ye u tii Gusunɔ́ wɛ́ mi, uñ gáanu dimɔ́ ye ba kua ka resem. ⁵ Uñ maa win seri kɔ́nimɔ́ sere win tii wɛ́ebun tɔ́ te, tu ka yibu. U koo win seri deriwa yi n kpɛ́amɔ́, kpa u n wáa Gusunɔ́n sɔ́. ⁶ U ku raa maa susi goru garun kɔ́ku u sere tu baba, ⁷ baa ñ n win baan gorun na, ñ kun me win merogiru, ñ kun me win kɔ́kɔ́ ka win mɔ́kɔ́guru, ñ kun me win sesugiru. Domi seri yi u sɔ́wɔ́wa mi, yi sɔ́sɔ́mɔ́ ma u tii Gusunɔ́ wɛ́ewa.

⁸ Win tii wɛ́ebun saa ye sɔ́, u ko n wáwɔ́wa Yinni Gusunɔ́n sɔ́mburun sɔ́. ⁹ Wi ka goo bà n wáa sannu ma yɛ́ro u gu suaru sɔ́, ma u disi duura, u koo win seri kɔ́niwa sɔ́ kɔ́ba yiruse dɔ́ma te u tii dɛ́erasiamɔ́. ¹⁰ Sɔ́ kɔ́ba itase, u koo ka yáku kowo kparukonu yiru naawa, ñ kun me, totoberenu yiru, sáa yerun kɔ́kɔ́, ¹¹ kpa yáku kowo u gen teu go, u ka durɔ́ win torarun suuru bikia kpa u ka yiruse yáku dɔ́ mwaararugiru ko. Yen biru kpa u nùn dɛ́erasiabun wororu koosi. Yen tɔ́ te, u dɛ́erawa mi. ¹² Kpa u maa wure u tii Yinni Gusunɔ́ wɛ́. Saa yera u koo yáa kineru wáa tiagiru go u ka win toraru sɔ́me. Adama tɔ́ gbiikii ni u raa tii wɛ́ mi, nu kam kuawa mi.

¹³ Be ba tii Gusunɔ́ wɛ́n wooda wee. Goo ù n tii wuna nenem Yinni Gusunɔ́n sɔ́, ma u yen tɔ́ru yibia te u bura ba koo ka nùn dawa Yinni Gusunɔ́n sáa yerun kɔ́kɔ́. ¹⁴ Miya u koo ka win kɛ́ru na Yinni Gusunɔ́n mi.

Niya yāa kineru wōɔ tiagiru te tañ alebu mɔ, u ka yāku dōɔ mwaararugiru ko, ka maa yāa niru wōɔ tiagiru te tañ alebu mɔ u ka torarun yākuru ko. Kpa u maa ka yāa kineru na te tañ alebu mɔ u ka siarabun yākuru ko. ¹⁵ U koo maa ka pɛɛ na bireru sɔɔ ye bañ seeyatia doke, yen gɛɛ yi n kpā yèn som ba ka gum burina, yen gɛɛ yi kun maa kpā yi ba koo gum tɛɛni. ¹⁶ Yen biru kpa yāku kowo u ka kɛɛ ni na Yinni Gusunɔn mi, kpa u torarun yākuru ko ka sere yāku dōɔ mwaararuginu. ¹⁷ Kpa u maa siarabun yākuru ko ka yāa kinɛ te, ka pɛɛ ye ya wāa bire te sɔɔ, ye bañ seeyatia doke, ka som mɛ, ka tam mɛ. ¹⁸ Saa ye sɔɔ, wi u tii wɛ mi, u koo win seri yi kɔniwa Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnkɔwɔ, kpa u yi kpɛɛ mi ba siarabun yākuru dōɔ sōrua. ¹⁹ Yen biru yāku kowo u koo yāa kinɛ ten nɔmu sua te ba sawa mi, kpa u pɛɛ ka kira teeru sua birerun di, kpa u ye kpuro sɔndi durɔ win nɔmu wi ba kɔna mi. ²⁰ Yen biru yāku kowo u koo ye Yinni Gusunɔn sōɔsi, ka sere yaa yen guro guroru ka yen taa teeru sannu, kpa yu ko wi yāku kowogia. Woro nini kpuron biruwa wi u tii Yinni Gusunɔn wɛ mi, u koo den kpī u tam nɔ.

²¹ Yera ya sāa be ba tii wuna nenem Yinni Gusunɔn sōn wooda. Yāku niya ba koo maa ko. Bā n maa dam mɔ bu ka Yinni Gusunɔn kɛnu ganu wɛ nini baasi, ba koo kpī bu ko. Adama baa ñ n meren na, ba koo nùn wɛwa ye ba nɔ mweeru kua nge mɛ yen wooda ya gerua.

Nge mɛ ba ko n da domaru ko

²² Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sōɔwa u nɛɛ, ²³ a Aroni ka win bii tɔn durɔbu sōɔwa a nɛɛ, wee nge mɛ ba ko n da gere bā n Isireliba domaru kuamme. ²⁴ Ba ko n da nɛɛwa,

Yinni Gusunɔn u bɛɛ domaru kua,
kpa u bɛɛ kōsu.

²⁵ Yinni Gusunɔn u ka bɛɛ nɔnu geu mɛeri
kpa u bɛɛ durom kua.

²⁶ Gusunɔn u bɛɛ mɛerima,
kpa u bɛɛ bɔri yendu wɛ.

²⁷ Yāku kowo ù n nen yīsiru sokusina mɛ, sanam mɛ u Isireliba domaru kuamme, saa yera kon doma te mwa.

Keke yi Isireliban

guro guroba wɛ sāa yerun sō

7 Sanam mɛ Mɔwisi u Yinni Gusunɔn kuu te gira u kpa, u tu gum yɛka, te ka ten dendi yānu kpuro, ta n ka sāa nenem Yinni Gusunɔn sō. Ka yāku yee te ka ten dendi yānu ye kpurowa u gum yɛka u wuna nenem Yinni Gusunɔn sō. ² Yera Isireliban bwese kera baayeren guro guro be ba raa tɔmbu gara mi, ba susima. ³ Ben baawure u ka win kɛru na. Kɛɛ niya nɛɛ wɔkura yiru ka keke nɔkɔba tia ye nɛɛ gawe. Ba keke yi wukiritii kua. Wirugibu yiruwa ba menna ba keke tia kasu ba wɛ. Ma ben baawure u naa tia wɛ. Ma ba ka ye na Yinni Gusunɔn sāa yeru. ⁴ Yinni Gusunɔn u Mɔwisi

sōɔwa u nɛɛ, ⁵ a ye kpuro mɔk nen kuu ten sɔmburun sō, kpa a ye Lefiba bɔnu kua nge mɛ ben baawuren sɔmbura sāa yu ka nùn somi.

⁶ Ma Mɔwisi u keke be ka nɛɛ yi mwa ma u yi Lefiba wɛ. ⁷ U Gɛɛnɔn bwese kera keke yiru wɛ ka nɛɛ nne ben sɔmburun sō. ⁸ U Mɛrarin bwese kera keke nne wɛ ka nɛɛ nɔkɔba ita, ben sɔmburun sō. N deema Itamaa yāku kowo Aronin biiwa u bu kpore. ⁹ Uñ Kehatiba yen gaa wɛ. Domi sāa yerun dendi yānun tiwa be, ba ra sue ben senɔ.

Kɛɛ ni ba kua sanam mɛ

ba yāku yeru wukiamɔ

¹⁰ Dɔma te ba yāku yee te gum yɛka ta n ka sāa nenem Yinni Gusunɔn sō, Isireliban bwese kerin wirugibu ba ka ben kɛnu na yāku yee ten wuswaɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sōɔwa u nɛɛ, a de Isireliban guro guro be, bu na tia tia, ben baawure u n win kɛru mɔ u ka tu sōɔsi yāku yee ten sō, ben baawure u n win tōru mɔ.

¹² Wee nge mɛ ba ka kɛɛ ni naasina.

Tōru gbiikiru Nasoni, Aminadabun bii, Yudan bweseru sɔɔ, wiya u ka wigiru na.

Tōru yiruse Netanɛeli, Suarin bii, Isakarin bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru itase Eliabu, Helonin bii, Sabulonin bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru nnese Elisuri, Sedeurin bii, Rubenin bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru nɔkɔbuse Selumieli, Surisadain bii, Simeɔn bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru nɔkɔba tiase Eliasafu, Dewelin bii, Gadin bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru nɔkɔba yiruse Elisama, Amihudun bii, Efaraimun bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru nɔkɔba itase Gamulieli, Padasurin bii, Manasen bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru nɔkɔba nnese Abidani, Gideonin bii, Benyamɛɛn bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru wɔkuruse Akiesɛɛ, Amisadain bii, Danun bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru wɔkura tiase Pagieli, Okiranin bii, Aseɛn bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Tōru wɔkura yiruse Ahira, Enanin bii, Nefitalin bweseru sɔɔ, u maa ka wigiru na.

Wee ye ben baawure u ka na.

Yera gbɛru te ba kua ka sii geesu, tèn bunum mu sāa kilo tia ka garamu gooba wunɔbu (300), ka maa

gbɛru garu te ba ko n da ka yem yɛke. Ba maa te kuawa ka sii geesu. Ten bunum mu sāawa garamu

nata ka wunɔbu (700). Ba ni kpuron bunum yīrawa ka sāa yerun yīrutia. Ma ba gbɛnu yiru ye sɔɔ, som doke mɛ ba burina ka gum bu ka yākuru ko.

Ben baawure u ka nɔra wuragia na ye ba turare yibie. Nɔra yen bunum mu sāa garamu wunɔbu (100).

Ba maa ka ketē kineru ka yāa kineru ka yāa kpendu wɔ̄ɔ tiagiru na. Ye ita kpurowa ba koo ka yāku dɔ̄ɔ mwaararugiru ko, kpa bu ka boo kineru na te ba koo ka torarun yākuru ko, ka maa naa kinenu yiru ka yāa kinenu nɔ̄ɔbu ka boo kinenu nɔ̄ɔbu ka yāa kɔ̄mminu nɔ̄ɔbu wɔ̄ɔ tiaginu ni ba koo ka siarabun yāku ko.

⁸⁴ Kēē ni ba kua dɔ̄ma te, yāku yee ten sɔ̄, ni kpuron geera kuawa gbēenu wɔ̄kura yiru ni ba kua ka sii geesu ka sere maa sii geesun gbēenu ganu wɔ̄kura yiru ni ba ko n da ka yem yēke, ka maa nɔ̄ri wuragii wɔ̄kura yiru. ⁸⁵ Gbēē nin baateren bunum mu sāawa kilo tia ka garamu gooba wunɔ̄bu (300). Ni ba ra ka maa yem yēke mi, nin teerun bunum maa sāawa garamu nata ka wunɔ̄bu (700). Gbēē ni kpuron bunum mu kuawa kilo yenda nne, nge mē ba ra yīre sāa yerɔ̄. ⁸⁶ Nɔ̄ri wuragii yī, yin baayeren bunum mu sāawa garamu wunɔ̄bu (100). Ma nɔ̄ri wɔ̄kura yiru ye kpuron bunum mu kua kilo tia ka garamu goobu (200). Ba yin baayere turare yibie ye ba koo dɔ̄ɔ doke. ⁸⁷ Yen biru ba yaa sabenu wē. Niya naa kinenu wɔ̄kura yiru ka yāa kinenu wɔ̄kura yiru ka yāa kɔ̄mminu wɔ̄ɔ tiaginu wɔ̄kura yiru ni ba koo ka yāku dɔ̄ɔ mwaararuginu ko ka maa som mē ba ra ka yāku te ko, ka maa boo kinenu wɔ̄kura yiru ni ba koo ka toranun yākuru ko, ⁸⁸ ka ketē kinenu yenda nne, ka yāa kinenu wata ka boo kinenu wata ka yāa kɔ̄mminu wɔ̄ɔ tiaginu wata. Ni kpurowa ba koo ka siarabun yāku ko. Kēē niniwa ba kua sanam mē ba yāku yee te gum yēka ta n ka sāa nenem Gusunɔ̄n sɔ̄.

⁸⁹ Sanam mē Mɔ̄wisi u dua Yinni Gusunɔ̄n kuu ten mi, u Yinni Gusunɔ̄n nɔ̄ nɔ̄. Nɔ̄ ge, ga weewa wɔ̄llun kɔ̄sobun weenasibu yiru yen baa nɔ̄ nɔ̄ di, ye ya wāa woodan kpakoro ten wukiritian wɔ̄llun. Min diya Gusunɔ̄ u ka nùn gari mɔ̄.

Nge mē ba koo fitilanu yiisina

8 Yinni Gusunɔ̄n u Mɔ̄wisi sɔ̄wɔ̄ u nne, a Aroni sɔ̄wɔ̄ a nne, ² ù n fitilanu nɔ̄ nɔ̄ba yiru ye doke dabu ge sɔ̄, u de nu n yam bururasie wuswaɔ̄.

³ Ma Aroni u kua mē. U nu doke doke dabu gen wuswaɔ̄ nge mē Yinni Gusunɔ̄n u nùn sɔ̄wɔ̄. ⁴ Ba dabu ge kuawa ka wura bɔ̄ri tia saa gen wɔ̄llun di sere n ka da temɔ̄, ka sere bura ni ba gu kua. Mɔ̄wisi u dera ba gu kuawa nge mē Yinni Gusunɔ̄n u nùn sɔ̄wɔ̄.

Ba Lefiba wuna nenem

Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄mburun sɔ̄

⁵ Yinni Gusunɔ̄n u Mɔ̄wisi sɔ̄wɔ̄ u nne, ⁶ a Lefiba wuna Isireliban suunu nɔ̄ nɔ̄ di kpa a bu dēerasia. ⁷ Wee nge mē kaa ko a ka bu dēerasia. Kaa bu nim yēkawa mē mu koo ben toranu wukiri. Kpa a de bu ben wasin sansu kɔ̄ni. Kpa bu ben yānu tea kpa bu tii dēerasia. ⁸ Yen biru ba koo ketē kinē kɔ̄mbu sua ka som mē ba ka gum burina ka ketē kinē kɔ̄mbu gagu bu ka

torarun yākuru ko. ⁹ Kpa a Isireliba kpuro menna kuu ten nɔ̄ nɔ̄, kpa a de Lefiba bu susima ¹⁰ nne, Yinni Gusunɔ̄n wuswaɔ̄, kpa Isireliba bu ben nɔ̄ nɔ̄ maa sɔ̄ndi Lefi ben wiru wɔ̄llun. ¹¹ Kpa Aroni u Lefi be sɔ̄wɔ̄ beri berika nne, Yinni Gusunɔ̄n wuswaɔ̄ nge yākuru te Isireliba ba ka na. Saa ye sɔ̄, ba bu wunawa mi nenem nen sɔ̄mburun sɔ̄. ¹² Lefiba ba koo maa ben nɔ̄ nɔ̄ maa sɔ̄ndi ketē kinē nin wiru wɔ̄llun. Yen biru kpa Aroni u teeru go ben torarun suuru sɔ̄ kpa u ka teeru yāku dɔ̄ɔ mwaararugiru ko u sere bu dēerasiabun woronu koosi. ¹³ Kaa de Lefiba kpuro bu se bu yōra Aroni ka win bibun wuswaɔ̄, kpa a bu sɔ̄wɔ̄ beri berika nge yākuru nne, Yinni Gusunɔ̄n wuswaɔ̄. ¹⁴ Kaa Lefiba wunawa nenem Isireliban suunu nɔ̄ nɔ̄ di, kpa ba n wāa nen sɔ̄mburun sɔ̄. ¹⁵ Yenibiru kpa Aroni u teeru go ben torarun suuru sɔ̄ kpa u ka teeru yāku dɔ̄ɔ mwaararugiru ko u sere bu dēerasiabun woronu koosi. ¹⁶ Domi ba man bu wēwa mam mam ba kua Isireliban bii gbiikobu kpuron kɔ̄sire. ¹⁷ Ben bii gbiikobu kpuro ba sāawa nēgibu saa tɔ̄mbun bii gbiikobun di n ka da yaa sabenun binɔ̄. Na bu wunawa nenem ba kua nēgibu, saa mìn di na bii gbiikobu go Egibiti. ¹⁸ Na Lefiba mwa Isireliban bii gbiikobun ayerɔ̄. ¹⁹ Na bu wunawa na Aroni ka win bibu wē, bu ka sɔ̄mburu ko Isireliban sɔ̄ sāa yerɔ̄, kpa ba n sāa nge yākuru te Isireliba ba wē ben toranun sɔ̄. Saa ye sɔ̄, Isireli be, bañ susimɔ̄ nen kuu ten bɔ̄ku n sere bu go.

²⁰ Mɔ̄wisi ka Aroni ka Isireliba kpuro ba kua mam mam ye Yinni Gusunɔ̄n u gerua Lefiban sɔ̄. ²¹ Lefiba ba tii dēerasia ba ben yānu tea, ma Aroni u bu sɔ̄wɔ̄ beri berika nge yākuru. Ma u bu torarun suuru ka dēerasiabun woronu koosi. ²² Yen biruwa Lefi be, ba na Yinni Gusunɔ̄n kuu ten mi, ba ben sɔ̄mburu torua Aroni ka win bibun nɔ̄ ni biru, nge mē Yinni Gusunɔ̄n u Mɔ̄wisi sɔ̄wɔ̄ u ko ben sɔ̄.

²³ Yinni Gusunɔ̄n u maa Mɔ̄wisi sɔ̄wɔ̄ u nne, ²⁴ Lefi be ba wɔ̄ yenda nɔ̄ nɔ̄bu mɔ̄ ka be ba kere mē, beya ba koo sɔ̄mburu ko nen kuu te sɔ̄. ²⁵ Be ba wɔ̄ weeraakuru tura, ba koo yariwa ben sɔ̄mburun di mam mam. Bañ maa man sɔ̄mburu kuamme. ²⁶ Ba ko n da ben Lefisibu somi bā n sɔ̄mburu mɔ̄. Adama ben tii bañ ko n maa sɔ̄mburu mɔ̄ mi. Nge meya kaa Lefiba kua ben sɔ̄mburun swaa sɔ̄.

Gɔ̄ sararibun tɔ̄ bakaru

9 Ye Isireliba ba yarima Egibitin di yen wɔ̄ yirusen suru gbiikoo sɔ̄, yera Yinni Gusunɔ̄n u ka Mɔ̄wisi gari kua Sinain gɔ̄burɔ̄. ² U nne, Isireliba ba ko n da Gɔ̄ sararibun tɔ̄ bakaru diwa saa ye na yi sɔ̄. ³ Yera suru winin sɔ̄ wɔ̄kura nnesen yoka, sanam mē sɔ̄ dua. Ba koo tu diwa nge mē ten wooda ya gerua.

⁴ Ma Mɔ̄wisi u Isireliba sɔ̄wɔ̄ nge mē ba koo ka Gɔ̄ sararibun tɔ̄ bakaru di. ⁵ Ma ba tɔ̄ te di suru gbiikoon sɔ̄ wɔ̄kura nnesen yen yoka sanam mē sɔ̄ dua, Sinain gɔ̄buru mi, nge mē Yinni Gusunɔ̄n u Mɔ̄wisi sɔ̄wɔ̄ bu ko.

⁶ Yen dɔ̄ma te, tɔ̄mbu gaba wāa be ba disi mɔ̄ gorun sɔ̄. Bañ kpīa ba tɔ̄ baka te di. Ma ba da ba Mɔ̄wisi ka

Aroni deema. ⁷ Ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, wee sa disi mɔ gorun sɔ. Yen sɔ, kaa sun yinari su ka besen yɔkuru na Yinni Gusunɔn wuswaas tɔ te sɔ, nge Isireli be ba tie?

⁸ Ma Mɔwisi u nɛɛ, i yɔro n bikia ye Yinni Gusunɔ u koo man sɔ beɛn sɔ.

⁹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliba sɔɔwa a nɛɛ, ¹⁰ ben goo òn kun mɛ ben bibun bweseru sɔ, goo òn n disi mɔ gorun sɔ, òn kun mɛ u wuu da, ka mɛ, u koo Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diwa nen sɔ.

¹¹ Adama ba koo tu diwa suru yirusen sɔɔ wɔkura nnesen yoka sanam mɛ sɔɔ dua. Kpa bu ten yaa tem ka pɛɛ ye bañ seeyatia doke ka maa kpee wuru si su sosu. ¹² Bu ku yen gaa deri sere sisiru bururu. Bañ maa yen kukunu kɔram. Bu de bu yen wooda mem nɔɔwa mam mam. ¹³ Goo òn n deere ma uñ wuu de, ma u ka sere yina u Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di, ba koo yɛro yarawa Isireliban sansanin di, yèn sɔ u yina u ka win yɔkuru na ten saa sɔ. Yɛro u koo win tora ten are mwawa. ¹⁴ Sɔɔ goo òn n wɔa beɛn suunu sɔ, u tɔɔ baka te dimɔ, u koo tu diwa nge mɛ na ten wooda yi. Bɛɛ ka sɔɔ, wooda tia yera na bɛɛ wɛɛm.

Guru wii wuroru ta Yinni

Gusunɔn kuu te wukiri

¹⁵ Dɔma te Mɔwisi u Yinni Gusunɔn kuu te gira u kpa, guru wii wurora ta tu wukiri saa yoka yen di n ka girari bururu. Ma ta yam bururasie nge dɔɔ kuu ten wɔɔ. ¹⁶ Nge meya ta tu wukiri saa dɔma ten di. Wɔku-ru kpa ta n yam buriri. ¹⁷ Guru wii wuro te, tã n seewa Yinni Gusunɔn kuu ten wɔɔ di, Isireliba ba ra kuu te wukewa bu doona. Kpa bu maa yɔra mi guru wii wuro te, ta yɔra. ¹⁸ Nge meya ba ra ka Yinni Gusunɔn gere tubu òn n kɔ bu kuu te gira, òn kun mɛ, òn n kɔ bu tu wuka. Guru wii wuro te, tã n wɔa kuu ten wɔɔ, ba ku ra doone min di. ¹⁹ Tã n yɔra kuu ten wɔɔ n ka tɛ, Isireliba ba ra Yinni Gusunɔn wooda mem nɔɔwewa, ba ku ra doone min di. ²⁰ Tã n yɔra saa fiiko, miya ba ra ben sansani gire saa fiiko. Yen biru kpa bu se bu doona Yinni Gusunɔn òn n nɛɛ, bu se bu doona. ²¹ Gasɔ guru wii wuro te, ta ra yɔre yam tem, saa yokan di sere ka bururu, òn kun mɛ sɔɔ teeru ka wɔku teeru. Adama tã n seewa, Isireliba ba ra sewa bu swaa wɔri. ²² Adama tã n yɔra kuu ten wɔɔ sɔɔ yiru òn kun mɛ suru tia òn kun mɛ wɔɔ tia Isireliba ba ku ra kuu te wuke, ma n kun mɔ ba guru wii wuro te wa ta seewa. ²³ Ba ku ra se, ba ku ra maa sine, ma n kun mɔ Yinni Gusunɔn u bu wooda wɛ. Ba ra win wooda swiwa nge mɛ u Mɔwisi sɔɔwa u ko.

Kɔbi yiru

yi ba kua ka sii geesu

10 Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a de bu kɔbi yiru seku ka sii geesu yi ba ko n da so bu ka tumbu menna kpa bu bu sɔ bu seewo bu doona san-

sanin di. ³ Bã n kɔbi yiru ye so sannu, tɔmbu kpurowa ba koo menna wunen mi, Yinni Gusunɔn kuu ten wuswaas. ⁴ Adama bã n yin tia so, Isireliban wirugibu ka ben yenu yɛroba ba koo menna wunen mi. ⁵ Bã n kɔba so ba kuuki koosi, be ba ben sansani gire Yinni Gusunɔn kuu ten sɔɔ yari yeru gia, bera ba koo gbi bu doona. ⁶ Bã n maa wure ba so ba kuuki koosi, be ba ben sansani gire sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia kpa be, bu maa doona. ⁷ Adama bã n kɔ bu tɔmbu kpuro menna, ba koo kɔba sowa ba kun kuuki kue.

⁸ Aroni ka win bibu, be, be ba sãa yãku kowobu, be tɔnawa ba ko n da kɔbi yi so. Yen ya ko n sãawa wooda sere ka ben bibun bweseru.

⁹ Ì n dua beɛn tem sɔ, i tabu mɔ ka beɛn yibereba i ko i kɔbi yi sowa i n kuuki koosimɔ kpa nɛ, Yinni Gusunɔn n ka bɛɛ yaaya n bɛɛ wɔra yibere ben nɔman di. ¹⁰ Ì n yãku dɔɔ mwaaruginu mɔ, òn kun mɛ siarabun yãkunu tɔɔ bakaru sɔ, òn kun mɛ tɔɔ ni i ra di surun tɔɔ gbiikiru sɔ, òn kun mɛ nuku dobun saa gaa sɔ, i ko i n da kɔbi sowa. Nge meya kon ka bɛɛ yaaya. Nena Gusunɔn beɛn Yinni.

ISIRELIBAN SANUM SAA SINAIN DI N KA DA MɔABUN TEM Nɔɔ BURA YERɔ

Isireliba ba swaa wɔri

¹¹ Ye Isireliba ba yarima saa Egibitin di, yen wɔɔ yirusen suru yirusen sɔɔ yenduse sɔɔra, guru wii wurora seewa Yinni Gusunɔn kuu ten wɔɔ di. ¹² Ma Isireliba ba seewa Sinain gbaburun di ba swaa wɔri nge mɛ ba wooda yi bu ka swiina. Ma guru wii wuro te, ta da ta yɔra Parani. ¹³ Dɔma te, ben see gbiikiba ba seewa mi, sanam mɛ Yinni Gusunɔn u Mɔwisi sɔɔwa bu da.

¹⁴ Yudaban tabu kowo wuura ta gbia ta swaa wɔri ba ben gidi bɔra neni. Be ba maa wɔa wuu te sɔ, beya Isakariba ka Sabuloniba. Nasoni, Aminadabun biiwa u sãa Yudaban tabu sunɔ. Isakariban tabu sunɔwa maa Netaneeli, Suarin bii. Sabuloniban tabu sunɔwa maa Eliabu, Helonin bii.

¹⁷ Ba Yinni Gusunɔn kuu te kurua. Ma Geesɔniba ka Merariba be ba sãa Lefin bweseru ba ten yãnu sua ba ka swaa wɔri ba Yudaban tabu wuu te swi.

¹⁸ Yen biruwa Rubenin bwese kera ka yen tabu kowo wuuru, ba Lefi be swi. Be ba maa wɔa tabu wuu te sɔ, bera Simeɔba ka Gadiba. Rubeniban tabu sunɔn yisira Elisuri, Sedeurin bii. Simeɔban tabu sunɔn yisira Selumieli, Surisadain bii. Gadiban tabu sunɔn yisira maa Eliasafu, Dewelin bii.

²¹ Yen biru Kehatibara ba swi be, be ba sãarun den-di yãnu sɔɔwa. Lefi be ba gbia ba koo kuu te girawa Kehatiba bu sere tunuma.

²² Kehatiban biru, Efaraimun bwese kera ya swi ka yen tabu kowo wuunu ba ben gidi bɔra gbiisie. Beya Manaseba ka Benyamɛba. Efaraimuban tabu sunɔn yisira Elisama, Amihudun bii. Manaseban tabu sunɔn

yīsira Gamulieli, Pedasurin bii. Benyamēēban tabu sunƙon yīsira Abidani, Gideonin bii.

²⁵ Yen biruwa Danun bwese kera ka yen tabu kowo wunu ba bu swīi ba ben gidi bora neni. Beya Aseēba ka Nefitaliba. Beya ba kua tɔn be kpuro kpuron biru kore. Danuban tabu sunƙon yīsira Akiesēē, Amisadain bii. Aseēban tabu sunƙon yīsira Pagieli, Okiranin bii. Nefitaliban tabu sunƙon yīsira Ahira, Enanin bii.

²⁸ Nge meya Isireliba ba swīine ba ka swaa wɔri be ka ben tabu kowobu.

Mɔwisi u goo kasu

u ka bu swaa sɔɔsi

²⁹ Mɔwisi u Hobabu win kurƙon sesu, Reweli Madianin bii sɔɔwa u nēē, sa dɔkwa tem mi Yinni Gusunƙo u sun ƙɔ mweeru kua u sun wē. A na a ka sun da, kpa su ka nun durom mē bɔnu ko, mē Yinni Gusunƙo u bese Isireliba ƙɔ mweeru kua.

³⁰ Hobabu u nūn wisa u nēē, nañ ka bēē dɔk. Kon dawa nen tem sere nen yenu. ³¹ Ma Mɔwisi u nūn wisa u nēē, a suuru koowo a ku sun deri. Domi a gbabu te yē mi sa wāa mi. A de a sun gbiya. ³² À n sun swīi sa ko ka nun durom mē bɔnu ko, mē Yinni Gusunƙo u koo sun kua.

³³ Ma Isireliba ba Yinni Gusunƙon guu te deri ba sīa sɔɔ ita. Ma ba ka Yinni Gusunƙon woodan kpakororu gbia bu ka yam kasu mi ba koo wēra. ³⁴ Guru wii wuru te, ta ra n wāawa ben ƙɔllɔ sɔɔ ƙɔ bā n swaa wɔri.

³⁵ Woodan kpakoro te, tã n seewa Mɔwisi u ra nēewa, Yinni, a seewo a yōra, kpa a wunen yiberēba yarinasia. Kpa be ba maa nun tusa bu duki wunen wuswaan di.

³⁶ Bā n maa woodan kpakoro te yi, u ra nēewa, Yinni Gusunƙo, a wurama a n wāa Isireli dabi dabi ten suunu ƙɔ.

Yinni Gusunƙo u dera dɔɔ u na

11 Sɔɔ teeru Isireliba ba ka Yinni Gusunƙo waki. Ye u nu nua, yañ nūn dore. Ma u ka bu mɔru kua, u dera dɔɔ u na u ben sansanin bee tia mwa. ² Yera Isireli be, ba Mɔwisi wuri koosi. Ma u Yinni Gusunƙo kana. Ma dɔɔ wi, u yōra. ³ Ma ba yam mi yīsiru kã Tabera, yèn sɔɔ dɔɔ u yabura ben suunu ƙɔ.

Isireliba

ba yaa kanamɔ bu tem

⁴ Sɔɔ teeru tɔn tukobu be ba Isireliba swīima ben gbenubu seewa, ka sere maa Isireliban tii ba wakinu torua ba mɔ, wara u koo sun yaa wē su tem. ⁵ Domi sa yaaye swēē yi sa ra raa wa su tem faara ka gbesenu ka wīaru ka ayo ka alumasanu ka alumasanu ganu. ⁶ Wee tē sa gberamɔ sañ maa gāanu waamɔ sa dimɔ ma n kun mɔ manna.

⁷ Manna ye, dīa bim kpika ya ka weenē. ⁸ Wɔkuru Gusunƙo u ra dewa yu sarama ka kakoru kpa sisiru bu-

ruru tɔmbu bu yarima bu gura. Ba ra ye namwa, ñ kun mē bu suni soru ƙɔ. Kpa bu ye swē wekerɔ. Ba ra maa ka ye kiraru ko. Manna ye, ya ra n numɔwa nge kira te ba sɔnwa.

¹⁰ Mɔwisi u nua ma Isireliba ba waki yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera. Ma Yinni Gusunƙon mɔru seewa gem gem. ¹¹ Yera Mɔwisin nukura sankira, u Yinni Gusunƙo sɔɔwa u nēē, mban sɔɔna añ ka man ƙɔnu geu mēera. Mban sɔɔna a ka man nuki sankumɔ mē, ye a ka man tɔn be ƙɔmu beria. ¹² Nena na tɔn ben gura sua? Nena na bu mara? Mban sɔɔna a man sɔɔmɔ n bu bɔkio nge mē bii mero u ra win bii baki, kpa n ka bu da sere mi a ben baababa ƙɔ mweeru kua. ¹³ Mana kon yaa wa n tɔn beni kpuro wē. Domi wee ba man wuri koosimɔ, ba mɔ, n bu yaa wēyɔ bu tem. ¹⁴ Nē turo nañ kpē n bu sɔbe. Domi sɔmu ni, nu bunu. ¹⁵ Na nun kanamɔ, à n ka man ƙɔnu geu mēera, ye kaa ka man deri mesum, a man goowo. A ku de na n wāa ƙɔni swāaru ƙɔ.

¹⁶ Yinni Gusunƙo u Mɔwisi sɔɔwa u nēē, a man Isireliban guro gurobu wata ka waku te ta sāa wirugibu mennama. A de bu na nen kuu ten mi ka wunē sannu.

¹⁷ Miya nen tii kon na n gari ko. Kon Hunde wi u wāa wunē sɔɔn dam sukum wuna n bu wē kpa bu wa bu nun somi a ka tɔn be kpura. Kpa ba kun sāa wunē turon sɔmunu. ¹⁸ Kaa Isireliba sɔ a nēē, bu tii dēerasio sian sɔ. Ba koo yaa tem domi na ben wakinu nua ni ba man koosimɔ. Ba mɔ, wara u koo bu yaa wē bu tem, domi sanam mē ba wāa Egibitio ba ye kpuro mɔ. Adama tē nē, Yinni Gusunƙo kon bu yaa wē. ¹⁹ N ñ sɔ teeru tɔna ba koo ye tem, ñ kun mē, sɔɔ yiru, ñ kun mē, sɔɔ ƙɔnɔ, ñ kun mē sɔɔ wɔkuru, ñ kun mē, sɔɔ yendu. ²⁰ Suru gira ba koo ye tem sere yu yari ben wērun di, yu bu tusi. Domi ba nē, Yinni Gusunƙo yina, nē wi na wāa ben suunu ƙɔ. Ba man wɔkisi ba mɔ, mban sɔɔna ba yara Egibitin di.

²¹ Mɔwisi u Yinni Gusunƙo wisa u nēē, tɔn durɔbu nɔkɔn suba natawa (600.000) Isireliba ba sāa, bèn suunu ƙɔ na wāa. Yera a nēē, kaa bu yaa wē bu tem sere suru gira mam mam? ²² Domi wee, baa sà n besen yāanu ka ketēba kpuro go, ñ kun mē su nim wɔkun swēē kpuro mweeri, ye kpuro yañ bu turi.

²³ Yinni Gusunƙo u Mɔwisi wisa u nēē, a tamaa nē nɔm kpiribugiiwa? Tē kaa wa ye na nun sɔɔwa yà kun koo koora.

Gusunƙo u win Hunde

Isireliban guro gurobu

wata ka waku te wē

²⁴ Ma Mɔwisi u yara u da u Yinni Gusunƙon gari yi tɔn be sɔɔwa. U Isireliban guro gurobu wata ka wɔkuru menna. Ma u dera ba sina ba ka kuu te sikerena.

²⁵ Yinni Gusunƙo u sarama guru wii wuroru ƙɔ. Ma u ka Mɔwisi gari kua. Ma u Hunde ye u Mɔwisi wēn dam

sukum sua u guro guro be wē. Ma guro guro be, ba s̄āru w̄ri nge Gusunḡn̄ s̄m̄w̄bu, adama n̄ ḡ ka t̄.

²⁶ Ben yiru gabu Elidadi ka M̄dadi ba sina ben sansani, baḡ de Yinni Gusunḡn̄ kuu ten mi. Adama ka m̄, Hunde u bu ȳw̄wa. Ma ba maa s̄āru m̄ sansani mi. ²⁷ Yera aluwaasi goo u seewa u da u ye M̄w̄w̄si s̄w̄wa u n̄, wee Elidadi ka M̄dadi ba s̄āru m̄ nge Gusunḡn̄ s̄m̄w̄bu besen sansani.

²⁸ Yera Yosue Nunin bii, wi u s̄ā M̄w̄w̄sin s̄m̄ kowo saa win aluwaasi piiburun di, u M̄w̄w̄si s̄w̄wa u n̄, nen yinni, a bu yinariao bu s̄ā te ko.

²⁹ M̄w̄w̄si u n̄n̄ s̄w̄wa u n̄, a nisinu m̄w̄wa nen s̄? Gusunḡn̄ u de win Hunde yu du Isireliba kpuro s̄w̄, kpa bu ko win s̄m̄w̄bu.

³⁰ Yen biru M̄w̄w̄si ka guro guro be, ba doona sansani yen min di.

Yinni Gusunḡn̄ u Isireliba

kusunu w̄ bu tem

³¹ Yera Yinni Gusunḡn̄ u woo seeya saa nim w̄kun di. Ma woo ge, ga ka kusunu na nu t̄ria sansani ye s̄w̄ kpuro nge s̄w̄ teerun sanum saka. Kusu ni, nu tem wukiriwa ḡm̄ soonu yirun saka. ³² T̄w̄ te, ba kusunu gurawa sere ka w̄kur̄. Yen sisiru ba maa gura. Be ba gura fiiko, bera ba kilo n̄w̄n̄ s̄m̄ suba dabinu gura. Ma ba kusu ni t̄ria ba ka ben sansani sikerena. ³³ Sanam m̄ ba kusu ni s̄w̄ kp̄, yera Yinni Gusunḡn̄ m̄w̄ seewa ma u Isireliba n̄ni sw̄ā bakaru kp̄. ³⁴ Ma ba yam mi ȳsiru k̄ k̄den sikiru. Domi miya ba bu sika be ba bin̄ kua too yaa ye s̄w̄.

³⁵ Saa min diya Isireliba ba seewa ba da Haserḡn̄. Ma ba ȳra mi.

Yinni Gusunḡn̄ u dera

bara disigira Mariamu w̄ri

12 M̄w̄w̄si u kur̄ goo sua wi u s̄ā Etiopigii. Yera Mariamu ka Aroni ba M̄w̄w̄si w̄im̄. ² Ba n̄, M̄w̄w̄si t̄nan min diya Yinni Gusunḡn̄ u ra ka Isireliba gari ko? Aawo! U ra maa ka bu gari ko saa besen min di.

Yera Yinni Gusunḡn̄ u gari yi nua. ³ N deema M̄w̄w̄si u suuru m̄ too. Goo sari wi u n̄n̄ suuru kere handunia ye s̄w̄. ⁴ Ma Yinni Gusunḡn̄ u M̄w̄w̄si ka Aroni ka Mariamu s̄w̄wa u n̄, b̄e kpuro i doo nen kuu bekurugir̄.

Ma ba da mi. ⁵ Ma Yinni Gusunḡn̄ tii u sarama guru wii wuro te s̄w̄, u na u ȳra win kuu ten k̄w̄n̄. Ma u Aroni ka Mariamu soka. Ma be yiru ye, ba na. ⁶ Ma u bu s̄w̄wa u n̄, i nen gari sw̄a dakio. Nen s̄m̄ be ba w̄ā b̄en suunu s̄w̄, k̄siru s̄w̄ra na ra bu tii s̄w̄si, kpa n̄ ka bu gari ko dosu s̄w̄. ⁷ Adama n̄ ḡ m̄ na ra ka M̄w̄w̄si nen s̄m̄ kowo gari ko. Domi u s̄āwa naanegii nen t̄mbu s̄w̄. ⁸ K̄n̄ ka k̄w̄wa na ra ka n̄n̄ gari ko, n̄ ḡ maa m̄ k̄siru s̄w̄ na ra n̄n̄ tii s̄w̄si. U ra man wawa s̄ā s̄ā nge m̄ na s̄ā. N̄ n̄ men na, mban s̄n̄a iḡ b̄erum kue i ka nen s̄m̄ kowo M̄w̄w̄si w̄i.

⁹ Ma Yinni Gusunḡn̄ u ka bu m̄w̄ru kua. Yen biru u doona. ¹⁰ Yera guru wii wuro te, ta doona. Ma Gusunḡn̄ u dera bara disigira Mariamu w̄ri u bau kpikisu yara nge w̄su. Ma Aroni u Mariamu m̄era u deema bara disigira ta n̄n̄ mwa. ¹¹ Yera Aroni u M̄w̄w̄si s̄w̄wa u n̄, a man suuru kuo. A ku de su besen torarun are wa te sa kua nge gari bakasu. ¹² A ku de Mariamu u n̄ s̄ā nge bii wi ba mara goru ma win wasin bee tia ya k̄sa.

¹³ Yera M̄w̄w̄si u Yinni Gusunḡn̄ k̄w̄giru sue u n̄, a n̄n̄ b̄ekio.

¹⁴ Ma Yinni Gusunḡn̄ u n̄, Mariamun tundo ḡ n̄ n̄n̄ ȳatam sie wuswaas̄ baḡ koo n̄n̄ kenusi gina s̄w̄ k̄w̄ba yiru sekurun s̄? N̄ n̄ men na, bu n̄n̄ yaro sansani di s̄w̄ k̄w̄ba yiru, yen biru kpa bu ka n̄n̄ wurama ȳnu.

¹⁵ Ma ba Mariamu yara s̄w̄ k̄w̄ba yiru sansanin biru. Adama Isireliba baḡ doone sere ye Mariamu u wurama. ¹⁶ Yeniban biru Isireliba ba seewa Haserḡn̄ di ba da ba sina Paranin gbabur̄.

M̄w̄w̄si u t̄mbu ḡra bu Kananin tem saria m̄eri

13 Yinni Gusunḡn̄ u M̄w̄w̄si s̄w̄wa u n̄, ² a t̄mbu ḡsio bu ka Kananin tem saria m̄erim da, m̄ na b̄e Isireliba w̄em̄. Bwese kera baayere s̄w̄, t̄n̄ turowa kaa ḡsi u da. Ȳro u ko n̄ s̄āwa bwese kera yen wirugii turo.

³ Ma M̄w̄w̄si u Yinni Gusunḡn̄ gere wura. U t̄n̄ be ḡsa u bu ḡra saa Paranin gbaburun di. Be u ḡsa mi, be kpuro ba s̄āwa Isireliban wirugibu. ⁴ Ben ȳsiru wee.

Rubenin bweseru s̄w̄, Samua, Sakurin bii.

⁵ Simeḡn̄ bweseru s̄w̄, Safati, Horin bii.

⁶ Yudan bweseru s̄w̄, Kalebu, Yefunen bii.

⁷ Isakarin bweseru s̄w̄, Yiguali, Yosefun bii.

⁸ Efaraimun bweseru s̄w̄, Osee, Nunin bii.

⁹ Benyam̄en bweseru s̄w̄, Paati, Rafun bii.

¹⁰ Sabulonin bweseru s̄w̄, Gadieli, Sodin bii.

¹¹ Yosefun bweseru s̄w̄, be ba s̄ā Manasen bwese kera, Gadi, Susin bii.

¹² Danun bweseru s̄w̄, Amieli, Gemalin bii.

¹³ Asēen bweseru s̄w̄, Seturi, Mikaelin bii.

¹⁴ Nefitalin bweseru s̄w̄, Nakabi, Fofusin bii.

¹⁵ Gadin bweseru s̄w̄, Geweli, Makin bii.

¹⁶ T̄n̄ be ba sia mi, beya M̄w̄w̄si u ḡsa u ḡra bu ka tem men saria m̄erim da. Ma u Osee Nunin bii ȳsiru k̄, Yosue.

¹⁷ M̄w̄w̄si u sere bu ḡri u bu s̄w̄wa u n̄, i doo Kananin tem̄ saa men s̄w̄ ȳsan n̄m̄ d̄waru gian di kpa i ka da guunun bera gia. ¹⁸ Kpa i tem men saria m̄eri kpa i wa men t̄mbu b̄a n̄ dam m̄, b̄a kun maa dam m̄, b̄a n̄ dabi, b̄a kun maa dabi. ¹⁹ I ko i maa m̄eri tem m̄, m̄ n̄ gea s̄ā, m̄ kun maa gea s̄ā. Kpa i m̄eri men wusu s̄u n̄ ḡb̄aranu m̄, s̄u kun maa m̄. ²⁰ Kpa i maa m̄eri m̄ n̄ koo d̄ānu ko, m̄ kun maa m̄, m̄ n̄ d̄ānu m̄, m̄ kun maa m̄. I w̄ruḡru koowo. Kpa i ka men d̄ā marum w̄ma.

N deema saa ye s̄w̄ra resem ḡbiika ya ra ye.

²¹ Yen biruwa tɔn be, ba seewa ba tem men saria mɛrim da saa gbaburu te ba m̀ Sinin di n ka da Re-hɔbu, Hamatin swaɔɔ. ²² Ba dua tem mɛ sɔɔ saa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di ma ba ka da sere Heboroni mi Ahimani ka Sesai ka Talimai, Anakin bibun bwesera wɔa. Heboroni ye, ya Egibitin wuu ge ba m̀ Soani wɔkɔru kere ka wɔɔ kɔɔba yiru. ²³ Ma ba tunuma wɔwa ye ba m̀ Esikoli. Miya ba resem kɔasa bura ka sere yen swaaru. Ma ba ye sɔɔwa be yiru ba sɔarusie ka deka. Ba maa dɔa marum gam sua mɛ ba m̀ gerenadi ka figi. ²⁴ Ba wɔwa ye yisuru kɔ Esikoli, yɛn sɔ miya Isireliba ba resem swaaru bura.

Mɔwisin gɔrobu ba gɔra tusia

²⁵ Sɔɔ weerun biru gɔro be, ba wurama. ²⁶ Ye ba tunuma, ba wura Kadɛsi, Paranin gbaburu, mi Mɔwisi ka Aroni ka Isireliba kpuro ba wɔa. Ma ba gerua ye ba wa kpuro. ²⁷ Ba nɛɛ, too, sa da tem mi a sun gɔra mi. Ka gem tem mɛ, mu tim ka bom kokumɔwa. Men dɔa marum gam wee sa ka na. ²⁸ Adama tɔn be ba wɔa mi, ba dam mɔ. Ben wusu su kpɔ su maa gbɔranu mɔ. Sa maa Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n gunu. ²⁹ Ma Amalekiba ba wɔa men sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Ma Hetiba ka Yebusiba ka Amɔreba ba wɔa guunun bera gia. Kananiba ba maa wɔa nim wɔku ge ba m̀ Mɛditeranen bɔkuɔ, ka sere Yuudenin daaran goorɔ.

³⁰ Yera tɔmba Mɔwisi wɔkisim seewa. Ma Kalebu u bu marisia u nɛɛ, su da su tem mɛ mwa mu ko besegim. Sa ko nasara wa.

³¹ Adama tɔn be ba ka ǹn tem mɛ mɛrim da mi, ba ǹn siki ba nɛɛ, saɔ kpɛ su ka tem men tɔmbu sanna. Domi ba sun dam kere.

³² Ma ba seewa ba tem mɛ nanum sosi Isireliban wuswaɔɔ. Ba nɛɛ, tem mi sa bɔsu mi, mu ra tɔmbu gowa be ba kɔ bu sina mi. Be sa wa mi kpuro ba gunuwa. ³³ Sa mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba sɔa doogo bweseru. Ben wuswaɔɔ sa sɔawa nge twee. Meya ben tii ba koo sun garisi.

Isireliba ba yina

bu du Kananin temɔ

14 Ye Isireliba ba gari yi nua ba kpa, yera ba nɔɔgiru sua ba swi wɔku giriru. ² Ma ba Mɔwisi ka Aroni wɔkisim wɔri ba nɛɛ, mban sɔna saɔ daa yande gu Egibiti, n̄ kun mɛ gbaburu mini. ³ Mban sɔna Yinni Gusunɔ u ka sun na tem mini bu sun go ka takobi kpa besen kurɔbu ka besen bibu bu ko yiberebagibu. N buram bo su wura Egibiti.

⁴ Ma ba wesiana ba nɛɛ, su besen tii kparo kua, kpa su wura Egibiti.

⁵ Ye Mɔwisi ka Aroni ba nua mɛ, yera ba kibari ba wuswaa tem girari Isireliba kpuron wuswaɔɔ. ⁶ Yera be sɔɔ, be ba tem men saria mɛrim da mi, Yosue, Nunin bii ka Kalebu, Yefunen bii ba ben tiin yɔnu gɛɛka nuku sankiranun sɔ. ⁷ Ba gerua ba nɛɛ, tem mɛ

sa mɛrim da mi, mu wɔ gem gem. ⁸ Tim ka boma mu kokumɔ mi. Gusunɔ u n ka sun nɔnu geu mɛera, u koo ka sun da mi, kpa u sun mu wɛ. ⁹ Yen sɔ, i ku ǹn seesi, kpa i ku tɔn ben berum ko. Domi ba koo kowa nge besen dɔanu. Ben b̄nu kun bu kɔsumɔ. Adama Yinni Gusunɔ u ko n ka sun wɔa. I ku ben berum ko.

¹⁰ Saa ye Isireliba ba gerunamɔ bu Kalebu ka Yosue kpenu kasuku, saa yera Yinni Gusunɔn yiiko ya sɔɔsira win kuu ten wɔlɔ Isireliba kpuron wuswaɔɔ.

Mɔwisi u Isireliba

suuru kanammɛ Gusunɔn mi

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, sere saa yerɔ Isireliba ba ko n man gema. Sere saa yerɔ ba koo den man naane ko, baa mɛ na maamaaki dabinu kua ben suunu sɔɔ. ¹² Kon bu baranu kpɛɛwa, kpa n bu go. Adama wunɛ kon de wunen bweseru tu kpɛa tu dam ko n kere Isireli be ba tie.

¹³ Yera Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wuna a Isireliba yarama Egibitin di ka wunen dam. Egibitigibu b̄n nua ye a Isireliba kua, ¹⁴ ba koo ye Kananiba sɔ. N deema ben tii ba nua ma wuna a Isireliba kpare, a ra tii bu sɔɔsi nɔni ka nɔni. Ba maa nua ma wuna a bu kɔsu. Domi a ra n bu swaa gbiiye sɔɔ sɔɔ ka guru wii wuroru, wɔkuru kpa a n wɔa dɔɔ yara sɔɔ. ¹⁵ Wee tɛ, a n wunen tɔn be kpeerasia nɔn teeru, bwese tuku ni nu wunen gari nua, nu koo gere nu nɛɛ, ¹⁶ wunɛ Yinni Gusunɔ aɔn dam mɔ a ka wunen tɔn be kpara a ka da tem mi a bu nɔɔ mweeru kua. Yen sɔna a na a bu go gbaburu. ¹⁷ Yen sɔ tɛ, na nun kanamɔ a de a wunen dam bakam sɔɔsi nge mɛ a gerua a nɛɛ, ¹⁸ a sɔawa suurugii. Wunen durom mu kpɔ. A ra tɔmbu ben toranu suuru kue. A ku ra toro deri a kun ǹn seeyasie. Meya a ra baababan toranun mɔkɔru mwe ben bibun mi, sere ka ben sikadominɔ. ¹⁹ Yen sɔ, Yinni, a tɔn be, ben toranu suuru kuo. A wunen wɔnɔwɔndu yaayo. A yaayo nge mɛ a ra n bu suuru kuammɛ saa m̄n di a bu yarima Egibitin di.

²⁰ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon bu suuru kua nge mɛ a kana. ²¹ Adama sere ka nen wɔaru ka sere maa nen yiiko ye ya tem kpuro yiba, ²² Isireli be, baɔn duɔ tem mɛ sɔɔ, bu sere mu wa, mɛ na b̄rua na nɛɛ, kon ben baababa wɛ. Domi ba nen yiiko ye wa ka sɔm maamaakigii ni na kua Egibiti ka gbaburu. Ba maa nen laakari mɛera gbaburu nɔn dabinu, ma baɔn nen gere mem nɔkwe, ba man gema. ²⁴ Adama yɛn sɔ Kalebu, nen sɔm kowo uɔn bwisika nge be, ma u nen gere swi mam mam, kon de u du tem mɛ sɔɔ, mɛ u beram da kpa win bibun bweseru ta n mu mɔ.

²⁵ Adama Amalekiba ka Kananibara ba wɔa tem mi, wɔwa sɔɔ. Yen sɔ, sia i gɔsiro i da gbaburu nim wɔku ge ba m̀ Naa yari gia.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu sɛyasia

²⁶ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ²⁷ na nua Isireliba ba man wɔkisimɔ. Sere saa yerà ba koo man wɔkisim mari. ²⁸ I bu sɔɔwa i nɛɛ, sere ka nen wāaru kon bu kuawa nge mɛ ba gerumɔ. ²⁹ Gbaburu miniwa ba koo della bu gbi, be, be ba gesi gara be ba wɔɔ yendu mɔ ka be ba kere mɛ, ba ka man wɔkisi. ³⁰ Ben goo kun duɔ tem mi, mɛ na bɛɛ nɔ mweɛru kua, i ka sina, ma n kun mɔ Kalebu, Yefunen bii, ka Yosue, Nunin bii. ³¹ Adama ben bii be ba nɛɛ, ba koo ko yibereban yobu mi, beya kon de bu du tem mɛ sɔɔ, kpa ba n wāa mi, mɛ be, ba gɔburu wa mi, ³² kpa be, bu della gbaburu mini bu gbi. ³³ Ben bii be, ba koo sirena wɔɔ weeru gbaburu mi, ben baababan mem nɔɔbu sarirun sɔ sere bu ka gbisuku bu kpe. ³⁴ Nge mɛ ba kua sɔɔ weeru ba ka tem men saria mɛera, nge mɛya kon maa de bu ko wɔɔ weeru gbaburu ben tora-nun sɔ. Sɔɔ wee ten tɔɔ baatere ta ko n sāawa nge wɔɔ tia. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma gāa girina nà kun ka bu wāa. ³⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Mɛya kon bu kua domi ba man seesi ben nuku kɔsurun sɔ. Ba koo gbisukuwa gbaburu mi, kpa ben gonu nu kam ko mi.

³⁶ Be Mɔwisi u raa gɔsa ba ka tem men saria mɛerim da, ye ba wurama ba wɔki, ma ba tem mɛ nanum doke, ³⁷ beya Yinni Gusunɔ u so u go, ³⁸ ma n kun mɔ Yosue, Nunin bii ka Kalebu, Yefunen bii.

Isireliba ba maa tora

³⁹ Ma Mɔwisi u da u Yinni Gusunɔn gari yi Isireliba kpuro sɔɔwa. Ma ben nuki sankira gem gem. ⁴⁰ Ma ba seewa buru buru yellu ba yɔɔwa guuru wɔɔɔ ba mɔ, Yinni, bɛɛ wee sa ko da mi a nɛɛ, su da mi. Sa torawa.

⁴¹ Yera Mɔwisi u nɛɛ, mban sɔna i Yinni Gusunɔn wooda sara kpam. Ye i mɔ mi, yaɔ ka bɛɛ gam dɔɔ. ⁴² I ku da, domi Yinni Gusunɔ uɔn ka bɛɛ wāa. I ku de bɛɛn yibereba bu bɛɛ kamia. ⁴³ Amalekiba ka Kananiba ba wāa bɛɛn wuswaɔ. Ba koo maa bɛɛ go ka takobi, domi i Yinni Gusunɔ biru kisi. Uɔn ko n maa wāa ka bɛɛ.

⁴⁴ Ka mɛ, ba da guuru wɔɔllu mi. Adama baɔn ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te de. Mɛya Mɔwisin tii kun maa ka bu de. ⁴⁵ Saa ye sɔɔra Amalekiba ka Kanani be ba wāa guurun bera mi, ba na ba Isireliba wɔri. Ma ba bu go go ba ka da sere Hɔɔmɔɔ.

Som ka gum ka tam yākuru

15 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a Isireliba sɔɔwa a nɛɛ, i n dua tem mɛn nɔ mweɛru na bɛɛ kua sɔɔ, i ka sina, ³ ma i nɛ, Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kuammɛ, ñ kun mɛ nɔ mweɛrun yākuru, ñ kun mɛ kɛru garu te i kua ka kīru, ñ kun mɛ tɔɔ bakaru yākuru, i ko i tu kowa ka yāaru, ñ kun mɛ ka ketɛ, ñ kun mɛ ka boo, kpa yāku ten nuburu tu man dore. ⁴ Wi u koo ka yaa saberu garu yākuru na, u koo

som sɔndimawa kilo ita mɛ ba burina ka gum ditiri tia ka bɔnu. ⁵ Ñ n maa yāaru na ba ka yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ, ñ kun mɛ siarabun yākuru, ba koo tam ditiri tia ka bɔnu sɔndiwa te sɔɔ. ⁶ Ñ n maa yāa kinerun na, ba ka yākuru mɔ, ba koo som sɔndimawa kilo nɔɔba tia, mɛ ba burina ka gum ditiri yiru, ⁷ ka sere tam ditiri yiru. Bā n ye kpuro dɔɔ doke, yen nuburu ta koo man dore. ⁸ Ñ n maa ketɛn na, ba ka yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ, ñ kun mɛ siarabun yākuru, ñ kun mɛ nɔ mweɛrun yākuru, ñ kun mɛ yākuru garu, ⁹ ba koo som kilo nɔɔba nne mɛ ba burina ka gum ditiri ita sɔndiwa yaa ye sɔɔ, ¹⁰ ka sere tam ditiri ita. Saa ye sɔɔ, bā n ye kpuro dɔɔ doke, yen nuburu ta koo man dore. ¹¹ Nge mɛya ba ko n da ko bā n ka ketɛ yākuru mɔ, ñ kun mɛ yāa kineru, ñ kun mɛ yāa kpembu, ñ kun mɛ boo kpembu. ¹² Yākuru baaterewa i ko i n da kue mɛ, nge mɛ ten wooda ya gerua. ¹³ Isireli baawurewa u ko n da ko mɛ, ù n yākuru mɔ tɛn nubura koo man dore. ¹⁴ Sɔɔbu be ba wāa saa fiiko, ñ kun mɛ be ba tɛ mi, bā n yākuru mɔ tɛn nubura koo nɛ, Yinni Gusunɔ dore, ba koo kowa nge mɛ. ¹⁵ Wooda tia yera baawure u koo swīi. Ya ko n maa wāawa sere ka bɛɛn bibun bweserɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔ, naɔn bɛɛ Isireliba ka sɔɔbu wunanamɔ. ¹⁶ Wooda tia yera i ko i swīi bɛɛ kpuro.

Dīa gbiikii ni ba koo din kɛru

¹⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁸ a Isireliba wooda yeni sɔɔwa a nɛɛ, sanam mɛ i ko i du tem mɛ sɔɔ, mi na ka bɛɛ dɔɔ, ¹⁹ ma i dīanu kua i ka di i ko i yen sukum suawa i man wɛ. ²⁰ I ko i som buri kpa i man kiraru kua i ka na kpa i tu sɔɔsi beri berika, nge mɛ i ra ka bɛɛn dīa gbiikinu nɛ i sɔɔsi. ²¹ Nge mɛya i ko i ka man kira gbiikiru wɛ te i wɔɔwa. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ.

Yāku ni ba koo ko

tora ni baɔn yɛn sɔ

²² Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, tɛwa? Ñ kun mɛ siawa? Ì n nen wooda gaa sara iɔn ka baaru, ye na bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru wɛ saa wunen min di, ²⁴ ma goo kun tora te wa, bɛɛ kpurowa i ko i man yāku dɔɔ mwaararugiru kua ka naa kinɛ kpembu tɛn nubura koo man dore. Kpa i som ka tam mɛ ba ra sɔndi mi, doke ka sere maa boo kineru, tora ten suurun sɔ. ²⁵ Yāku kowowa u koo Isireliba kpuro dɛerasiabun wororu koosi. Kpa be kpuro bu ben torarun suuru wa. Domi ba torawa baɔn ka baaru, ma ba ka ben yāku dɔɔ mwaararugiru na ka torarun yākuru nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ²⁶ Kon bu ben tora te suuru kua ka maa sɔɔ be ba wāa ben suunu sɔɔ. Domi ba torawa baɔn ka baaru. ²⁷ Ñ n maa tɔn turon na u tora uɔn ka baaru, u koo boo niu wɔɔ tiaguu gowa win tora ten sɔ. ²⁸ Yāku kowowa u koo nɔn dɛerasiabun wororu kua. ù n tu kua u kpa yɛro u koo suuru wa. ²⁹ Isireliba ka sɔɔbu kpuro wooda tia yera ba

ko n m̄ ben goo ù n tora uñ ka baaru. ³⁰ Adama ben goo ù n yĕ ma torara u ka m̄, u man torariwa. Ba koo nùn yarawa win t̄mbun min di. ³¹ Domi u nen gari gema, ma u nen woodaba sara. Ba koo nùn yarawa win t̄mbun min di kpa u win torarun are s̄be.

Goo u t̄w wĕrarugirun

wooda sara

³² Sanam mĕ Isireliba ba w̄a gbaburu ba goo mwa u d̄a guram̄ t̄w wĕrarugiru s̄w. ³³ Be ba nùn wa, ba ka nùn da M̄wisi ka Aronin mi ka Isireliba kpuron mi. ³⁴ Ma ba nùn kenusi dir̄ gina, domi bañ yĕ ye ba koo nùn kua. ³⁵ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄w̄wa u nĕ, ba koo yĕro yarawa sansanin di kpa bu nùn kpenu kasuku bu go.

³⁶ Ma ba nùn yara sansanin di ba kpenu kasuka ba go, nge mĕ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄w̄wa.

Yabenun sari

³⁷ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄w̄wa u nĕ, ³⁸ a Isireliba s̄w̄w̄ a nĕ, bu tii sari kuo yi n s̄are ben yabenun swaa bua kpa bu yi wĕĕ gaaduragii s̄re. ³⁹ B̄a n sari yi wa, yi s̄are, ba koo nen woodaba yaaya bu ye m̄m k̄w̄wa. Saa ye, bañ maa ben tiin ḡru k̄ru m̄ bu sere ko naane sarirugibu, bu da bu b̄nu gasiri. ⁴⁰ Nge meya ba koo ka nen woodaba yaaya, kpa bu ka ye m̄m k̄w̄wa kpa ba n s̄a nenem nen s̄. ⁴¹ Nena na s̄a Gusun̄ wi u bu yara Egibitin di na n ka s̄a ben Yinni.

Kore u M̄wisi seesi

16 Kore, Yiseharin bii, Kehatin debubu, Lefin bweseru s̄w, ka Datani ka Abiramu, Eliabun bibu ka Oni, Peletin bii, Rubenin bweseru s̄w, ² be kpurowa ba M̄wisi seesi, ka sere maa t̄mbu goobu ka weeraakuru (250) gabu be ba s̄a Isireliban wirugii be ba naane s̄a. ³ Yera ba m̄nna ba M̄wisi ka Aroni soka ba nĕ, ya den tura mĕ, b̄se Isireliba kpuro sa s̄awa be Gusun̄ u ḡsa. U maa w̄a b̄se kpuron suunu s̄w. Mban s̄na i tamaa i sun kere, b̄se, Gusun̄ t̄n be sa tie.

⁴ Sanam mĕ M̄wisi u gari yi nua, yera u wuswaa tem girari. ⁵ U Kore ka win t̄n be s̄w̄wa u nĕ, sia bururu, Yinni Gusun̄ u koo sun s̄w̄si wi u s̄a wigii ka wi u ḡsa. U koo maa de yĕro u nùn susi. ⁶ Tĕ, wunĕ Kore ka wunĕgibu, i d̄w̄ guratii suo. ⁷ Sia kpa i turare d̄w̄ doke Yinni Gusun̄ wuswaa. Sa ko wa wi u koo ḡsi u n s̄a wigii. Añ wa b̄e Lefin bibu i banda?

⁸ M̄wisi u kpa M̄wisi s̄w̄wa u nĕ, i swaa dakio b̄e Lefiba. ⁹ Ye Yinni Gusun̄ u b̄e ḡsa Isireliba s̄w, i ka win s̄mburu ko win kuru s̄w, kpa i n s̄a win t̄mbun s̄m kowobu, yañ b̄e tura? ¹⁰ U wura wunĕ Kore ka wunĕgibu i nùn susi, yera i maa ȳku kowobun s̄mburu k̄? ¹¹ Ñ n m̄n na, Yinni Gusun̄w̄a i seesim̄. Do mi wara ra n Aroni i n ka sere nùn w̄ki.

¹² Yera M̄wisi u ḡra bu da bu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu sokuma. Adama ba yina bu na. ¹³ Ba nĕ, wee M̄wisi u dera sa tem deri mi tim ka bom mu kokum̄, ma u ka sun na gbaburu mini u ka sun go. Yeni yañ nùn tura? Yera u k̄i u maa sun dam d̄re?

¹⁴ Uñ ka sun nĕ tem mi tim ka bom mu kokum̄. Uñ maa sun resem gbaanu wĕ. U tamaa u koo sun k̄ni w̄kewa? U doo, sañ wee.

¹⁵ Ma m̄ru ya M̄wisi mwa, u Yinni Gusun̄ s̄w̄wa u nĕ, a ku ben ȳkuru mwa. Nañ bu ket̄ku mwaarire. Nañ maa ben go k̄sa kuare.

Yinni Gusun̄ u Kore

ka wigibu kam koosia

¹⁶ M̄wisi u maa Kore s̄w̄wa u nĕ, wunĕ ka wunĕgibu i na sia Yinni Gusun̄ wuswaa, kpa Aroni u n w̄a mi. ¹⁷ Kpa b̄en baawure u win d̄w̄ guratia sua u turare d̄w̄ doke Yinni Gusun̄ wuswaa. Yi kpuro yi ko n s̄awa mi, goobu ka weeraakuru (250). Wunĕ ka maa Aroni i ko i n maa b̄egia neni.

¹⁸ Ma ben baawure u win d̄w̄ guratia neni u d̄w̄ doke. Ma ba turare doke. Ba da ba ȳra Yinni Gusun̄ kurun k̄n̄w̄ ka Aroni ka sere maa M̄wisi. ¹⁹ Ma Kore u Isireliba kpuro m̄nna M̄wisi ka Aronin s̄, kurun k̄n̄w̄ mi.

Yera Yinni Gusun̄ yikon girima ya s̄w̄sira. ²⁰ Ma u M̄wisi ka Aroni s̄w̄wa u nĕ, ²¹ i doon̄ t̄n ben min di, domi kon bu gowa mi t̄n t̄ ge.

²² Ma M̄wisi ka Aroni ba wuswaa tem girari ba nĕ, Gusun̄ wuna a hunde koni kpuro w̄aru wĕ. T̄n turon torarun s̄na kaa t̄mbu kpuro go?

²³ Yinni Gusun̄ u M̄wisi wisa u nĕ, ²⁴ a de t̄n be, bu se Kore ka Datani ka Abiramun k̄kun di bu da n toma.

²⁵ M̄wisi u seewa ka Isireliban guro gurobu ba da ba Abiramu ka Datani deema. ²⁶ Saa yera u Isireliba s̄w̄wa u nĕ, i tondo saa t̄n k̄so ben kunun di. I ku maa ben ḡanu baba. Ì n maa yina i kua mĕ, i ko i gbi ben tora nin s̄.

²⁷ Ma t̄n be kpuro ba ka Kore ka Datani ka Abiramu tonda.

Ma Datani ka Abiramu ba yara ba w̄a ben kunun k̄n̄w̄ ka ben bibu ka ben kur̄bu ka ben debuminu. ²⁸ Ma M̄wisi u nĕ, t̄ĕ i ko i gia ma Gusun̄w̄a u man ḡsa n ka s̄ma ye ko ye i waam̄ na m̄. Nañ ye m̄ ka nen ḡru k̄ru. ²⁹ T̄n be, b̄a n gu nge mĕ t̄mbu kpuro ba ra gbi, n ñ Yinni Gusun̄ u man ḡsa. ³⁰ Adama Yinni Gusun̄ ù n ḡa nanumginu kua, u dera tem mu k̄ baara mu bu m̄e ka ye ba m̄ kpuro, kpa bu da ḡribun w̄a yerc̄, saa yera, i ko i gia ma t̄n be, ba Yinni Gusun̄ gemawa.

³¹ Sere M̄wisi u ka gari gere u kpe, ma mi ba ȳ mi, mu b̄sira. ³² Ma tem mu k̄ baara mu Kore ka win yenugibu ka ben arumani kpuro m̄e, ka sere maa Datani ka Abiramu ka ben yenugibu, ka ben arumani kpuro. ³³ Ma ba dua ḡribun w̄a yerc̄ wasiru, ka sere

ben ye ba mɔ kpuro. Ma tem mɛ, mu bu wukiri. Nge mɛya ba ka doona Isireliban suunu sɔɔn di. ³⁴ Isireli be ba wāa mi, sanam mɛ ba tɔn ben wuri nua, yera ba duki yakikira. Domi berum bu mwa, tem mu ku raa ben tii mwɛ. ³⁵ Ma dɔɔ yara ya na, ya tɔmbu goobu ka weeraaku (250) te di, te ta turare dɔɔ dokemɔ mi.

Kore ka wigibun dɔɔ guratiin

gari

17 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a Eleasaa, Aroni yāku kowon bii sɔɔwa a nɛɛ, u tɔmbu goobu ka weeraaku ten dɔɔ guratii yi wunɔ saa dɔɔn di. Domi yi sāawa Yinni Gusunɔgii. Adama u yin dɔɔ yɛɛ guro u ka da u yari n toma. ³ Kpa u de bu dɔɔ guratii yi so yi ko fɛɛ fɛɛ kpa bu ka yi yāku yeru wukiri. Domi Yinni Gusunɔwa ba ka yi turare dɔɔ dokea, kpa ye kpuro ya n sāa yaayatia Isireliban mi.

⁴ Ma yāku kowo Eleasaa u dɔɔ guratii yi ba kua ka sii gandu mi gura, ba ka yāku yerun wukiritii kua. ⁵ Ma ya kua yaayatia Isireliban sɔ ye ya bu sɔɔwa ma goo kun kpɛ u Yinni Gusunɔ turare dɔɔ dokea, ma n kun mɔ be ba sāa Aronin bibun bweseru. Wi u maa yina u kua mɛ, ba koo yɛro kuawa nge mɛ ba Kore ka wigibu kua. Domi mɛya Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa, saa win sɔm kowo Mɔwisin tɔnɔn di.

Tɔmba Mɔwisi ka Aroni

taare wɛ

⁶ Yera sisiru bururu Isireliba kpuro ba ka Mɔwisi ka Aroni waki ba mɔ, wee i dera Yinni Gusunɔn tɔmba gu.

⁷ Sanam mɛ tɔn be kpuro ba mennamɔ bu ka Mɔwisi ka Aroni seesi, yera ba mɛera Yinni Gusunɔn kurun bera gia, ma ba wa guru wii wuroru ta tu wukiri. Ma Yinni Gusunɔn yiiko ya sɔɔsira. ⁸ Mɔwisi ka Aroni ba da kuu ten mi. ⁹ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁰ i yario tɔn ben suunu sɔɔn di. Kon bu gowa tɔnɔn kpa-ki teeru.

Ma Mɔwisi ka Aroni ba yiira ba wuswaa tem girari.

¹¹ Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a dɔɔ guratia ye suo, kpa a dɔɔ sua yāku yerun di a doke ye sɔɔ, kpa a turare doke mi, kpa a da tɔn ben mi gia fuuku a bu dɛɛrasiabun wororu koosi. Domi Yinni Gusunɔn mɔru ya seewa. Kɛsi kɛsi bararu ta torua.

¹² Aroni u dɔɔ guratia ye sua nge mɛ Mɔwisi u gerua. U da tɔn ben mi. Ma u deema kɛsi kɛsi bararu ta torua tɔn ben suunu sɔɔ. Ma u turare dɔɔ doke, u bu dɛɛrasiabun wororu koosi. ¹³ Ma u yɔra be ba gu ka be ba wasin baa sɔɔ. Ma bara te, ta yɔra. ¹⁴ Tɔmbu tɔnɔn suba wɔkura nɛɛ ka nata ka wunɔbuwa ba gu yen dɔma te (14.700), be ba gu Koren torarun sɔ baasi. ¹⁵ Yen biru Aroni u gɔsira u da Mɔwisin mi, Yinni Gusunɔn kuu ten kɔnɔnɔn. Ma bara te, ta yɔra.

Aronin deka

¹⁶ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁷ a Isireliba sɔɔwa a nɛɛ, ben bwese kera baayeren wirugii u ka deka tia na, ¹⁸ kpa a ben baawuren yisuru yore win deka sɔɔ, kpa a Aronin yisuru yore Lefin bwese keran deka sɔɔ. Domi bwese kera baayeren wirugii u ko n win deka mɔwa. ¹⁹ Yen biru kpa a deki yi yi nen kuu bekurugiru, mi na ra ka bɛɛ yinne. ²⁰ Wi na gɔsa, win deka ya koo kpara. Saa yera kon Isireliba marisia waki ni ba bɛɛ koosimɔ min sɔ.

²¹ Mɔwisi u Isireliba kpuro ye sɔɔwa. Ma bwese kera baayeren wirugii u deka tia wɛ. Ma yi kpuro yi kua deki wɔkura yiru. Ma Aronin deka ya wāa begiin suunu sɔɔ.

²² Mɔwisi u ka deki yi da Yinni Gusunɔn wuswaa kuu bekurugiru mi. ²³ Bururu yam sāruru Mɔwisi u dua kuru mi, ma u deema Aronin deka ye ya sāa Lefiban deka, ya kpara ya wɛsu kua sere ya binu mara nu ye.

²⁴ Ma Mɔwisi u deki yi gura Yinni Gusunɔn wuswaan di, u ka da Isireliba kpuron wuswaa bu ka wa kpa ben baawure u win deka sua. ²⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a ka Aronin deka wuro a yi woodan kpakoro ten wuswaa, ya n ka sāa seeda Isireliban sɔ be ba man seesi. Nge mɛya baɔn maa ka man wɔkimɔ n sere bu go.

²⁶ Ma Mɔwisi u kua kpuro nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

Yāku kowobu

ka Lefiban sɔmburu

²⁷ Yera Isireliba ba na ba Mɔwisi sɔɔwa ba nɛɛ, wee, sa gbimɔ sa sɔɔ. ²⁸ Wi u gesi Yinni Gusunɔn kuu te susi, u ra gbiwa. Mɛya sa ko n gbimɔ sa n sɔɔ?

18 Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, wunɛ ka wunen bibun bweseru ka Lefiba kpurowa i ko i bɛɛn toranun are sɔbe ñ n tora Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. Adama wunɛ ka wunen bibun bweseru tɔnawa i ko bɛɛn toranun are sɔbe ni i kua yāku kobun sɔmburu sɔɔ. ² ñ n da kuu bekurugii ten wuswaa, mi woodan kpakoro te, ta wāa, a de wunen tundo bisibu Lefiba bu na bu ka bɛɛ somi, wunɛ ka wunen bibu. ³ Ba ko n da kowa ye a bu sɔɔwa kuu ten nɛnubu sɔɔ. Adama baɔn sāruru dendi yānu ganu babamɔ, ñ kun mɛ yāku yeruginu, kpa i ku ra ka gbin sɔ, wunɛ ka be. ⁴ Beya ba ko n da bɛɛ somi kpa ba n da kuu ten sɔmburu ko. Tɔn tuko goo kun susimɔ mi. ⁵ Bɛɛn tii i ko n da sɔmburu kowa yāku yerɔ ka dii te ta dɛere gem gem mi. Nge mɛya nen mɔru kun maa ka seemɔ Isireliban sɔ. ⁶ Na bɛɛn tundo bisibu Lefiba gɔsa Isireliban suunu sɔɔn di. Ba sāawa negibu, adama na bɛɛ bu wɛwa bu ka kuu ten sɔmburu ko. ⁷ Wunɛ ka maa wunen bibu, bɛɛgia yāku kobu yāku yerɔ ka sere ye ya sāa dii te ta dɛere gem gem sɔma. Sɔmbu tera i ko i ko. Nena na bɛɛ tu wɛɛmɔ. Ta sāawa kɛɛ geeru. Tɔn tuko goo ñ n man susi, kon nɔn gowa.

Ye ya sãa

yãku kowobun dñanu

⁸ Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, wee, yãku ni Isireliba ba ka man naawammɛ kpuro sɔɔ, kon bɛɛ bɛɛn saria wɛ wunɛ ka wunen bibu. Ya ko n sãawa wooda sere ka baadomma. ⁹ Yãku ni ba koo man kua, bà n kpa, nìn sukum kaa n mɔ, ni wee, torarun yãkunu, ka yãku ni ba ra ka toraru sɔmɛ, ka gberun dñanun yãkunu, ka kɛnu. Bà n yãku ni sɔɔ negia wãa, sukum mɛ mu tia wunɛ ka wunen biba i mɛ kpuro mɔ. ¹⁰ I ko i da i mu diwa yam dɛeramɔ. Wunɛ ka wunen bii tɔn durɔ baawurewa i ko mu di. I ko mu garisiwa dña dɛeranu. ¹¹ Wee ye ya ko n maa sãa bɛɛgia. Yera kɛɛ ni ba ka man naawa ba sɔɔsi beri berika. Ya ko n sãawa wunɛ ka wunen bibugia. Be ba dɛere wunen yenuɔ kpuro, bera ba koo ye di. ¹² Kaa maa dña gbiikii ni ba ka man naawan tii sua. Guma? Aa, alikamawa? Aa, tam kpama? Wunɛ ka wunen biba i ko n ye mɔ. ¹³ Dña gbiikii ni ba ka man gesi naawa kpuro, nu ko n sãawa wunɛ ka wunen bibuginu. Be ba dɛere wunen yenu sɔɔ, bera ba koo nu di. ¹⁴ Gãa ni ba maa yi nen sɔ mam mam, nu ko n sãawa bɛɛginu. ¹⁵ Bii tɔn durɔ gbiikoo ka yaa saberun buu dɔɔ gbiikuu ge ba koo man wɛ, ye kpuro ya ko n sãawa wunɛ Aronigia. Adama kaa dewa ba n da bii tɔn durɔ gbiikoo yakie ka sere maa yaa ye ba ku ra ka yãkuru kon buu. ¹⁶ Kaa de bu ye yakiawa saa min di ya suru tia mɔ, ka sii geesun gobi nɔɔbu nge mɛ ba ra yi yĩre sãa yerɔ. Gobi yin tian bunum mu sãawa garamu wɔkuru. ¹⁷ Adama aɔ ketɛ buu dɔɔ gbiikuu yakiamɔ, ñ kun mɛ yãa buu, ñ kun mɛ boo buu. Sabe nini kpuro nu sãawa ni ba ra ka yãkuru ko. Kaa nu gowa a nin yem wisi yãku yerɔ kpa a nin gum dɔɔ doke kpa men nuburu tu nɛ, Yinni Gusunɔ dore. ¹⁸ Yen yaa kpuro ya ko n sãawa bɛɛgia nge mɛ siarabun yãkurun yaa taa nɔm geugiru ka ten guro guroru nu sãa bɛɛginu. ¹⁹ Yãkunu kpuro ni Isireliba ba ka gesi na nen mi, ba sɔɔsi beri berika na bɛɛ nu wɛemɔ. Ya ko n sãawa wooda sere ka baadomma wunɛ ka wunen bibun bweserun sɔ.

²⁰ Yinni Gusunɔ u maa Aroni sɔɔwa u nɛɛ, aɔ tem wasi Isireliban suunu sɔɔ. Nena kaa n mɔ. Nena na sãa wunen arumani.

Ye ya ko n sãa Lefiban saria

²¹ Ye Isireliba ba wa kpuron wɔkuru baateren wɔɔɔ, yen tia ye ba ra man wɛ, Lefibara kon ye wɛ ben sɔm-bu te ba mɔ nen sãa yerɔn sɔ. ²² Isireli be ba tie, baɔ maa susimɔ nen sãa yerɔ bu sere taarɛ wa ye ya koo de bu gbi. ²³ Lefibara ba koo sɔmburu ko nen sãa yerɔ, beya ba koo maa ben tiin toranu sɔbe ni ba koo ko mi. Baɔ ko ba n tem mɔ Isireliban suunu sɔɔ. Ya ko n sãawa wooda sere ka ben bibun bweserɔ. ²⁴ Adama ye Isireliba ba wa kpuron wɔkuru baateren wɔɔɔ, yen tia ye ba ra man wɛ, yeya ya ko n sãa begia. Yen sɔna na nɛɛ, baɔ tem gam wasi nge Isireli be ba tie.

²⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁶ a Lefiba sɔɔwa a nɛɛ, Isireliban ye ba wa kpuron wɔkuru baatere sɔɔ, yen tia tia ye ba ra man wɛ, Lefi be, bà n ye mwa ya kua begia, ben tii bu maa wɔkuru baatere sɔɔ tia wunɔ nen sɔ. ²⁷ Nge mɛya ben tii ba koo maa ka ben kɛnu na ni nu sãa nge ben gberun dñanu, ñ kun mɛ tam. ²⁸ Nge mɛya ba ko n da maa ye ba wa Isireliban min di kpuron wɔkuru baateren wɔɔɔ tia wunɛ. Aroniwa ba ko n da ye wɛ. ²⁹ Kɛɛ ni ba gesi wa kpuro ba ko n da Gusunɔgia wunɛwa. Gea ba koo nùn wuna. ³⁰ Bà n Gusunɔgia wãa, ye ya tie ya ko n sãawa begia, nge mɛ Isireli be ba tie ba ra ben alikama ñ kun mɛ ben tam tii yiye, bà n Gusunɔgia wãa. ³¹ Be ka ben yenugibu ba koo kpɔ bu dña ni di mi ba tura. Domi nu sãawa ben sɔmburun kɔsiaru. ³² Bà n gea wuna nen sɔ, ma ba ye ya tie di, baɔ Isireliban kɛɛ ni ba man wɛ disi doke, baɔ maa toraru garu mɔ mi sɔɔ, bu sere gbi.

Naa nia swãan torom

19 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ² i Isireliba sɔɔwa i nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ka naa nia swãa na ye ya kun bau mɔ, kpa ya kun alebu gaa mɔ, kpa ba kun ka ye sɔm-buru koore. ³ Kpa bu ye yãku kowo Eleasaa nɔmu beria. U ko de bu ka ye dawa sansanin biruɔ kpa bu ye saka win wuswaɔ. ⁴ Eleasaa wi, u koo naa yen yem dekawa ka win niki bia kpa u mu yɛka nɔn nɔɔba yiru nen kurun kɔnɔn gia. ⁵ Kpa u de bu naa gira ye dɔɔ meni win nɔni biru ka yen gɔna ka yen yem ka yen bisu kpuro. ⁶ Saa ye sɔɔwa u koo sɛdurun dña ka dña kiku ge ba mɔ isɔpu † doke dɔɔ wi sɔɔ, ka wɛɛ wunɔmɔgii kpa ye kpuro yu dɔɔ mwaara ka naa ye san-nu. ⁷ Yen biru Eleasaa wi, u koo win yãnu teawa kpa win tii u wobure. Yen biru kpa u gɔsira u wura sansanin. Adama ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yoka. ⁸ Wi u naa ye dɔɔ meni, u koo maa win yãnu teawa kpa u wobure. Win tii u ko n maa disi mɔwa sere ka yoka. ⁹ Wi u dɛere wiya u koo da u yen torom gura kpa u mu yi sansanin biruɔ mi disi kun wãa. Miya ba koo ka mu Isireliba dɛerasiabun nim kua. Nim mɛ, mu ko n sãawa nge yãkuru torarun sɔ. ¹⁰ Wi u torom mɛ gura, u koo win yãnu teawa. Ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yoka. Yeni ya ko n sãawa wooda sere ka baadomma Isireliban sɔ, ka sere maa sɔɔ be ba wãa ben suunu sɔɔn sɔ.

Dɛerasiabun wooda

¹¹ Wi u tɔn goru baba u ko n disi mɔwa sere sɔɔ nɔɔba yiru. ¹² Dɛerasiabun nim mɛya ba koo nùn yɛka sɔɔ itase ka maa sɔɔ nɔɔba yiruse, kpa u sere dɛera. Adama ù kun tii dɛerasie sɔɔ itase ka maa sɔɔ nɔɔba yiruse te, u ko n disi mɔwa. ¹³ Wi u tɔn goru baba, ma uɔ tii dɛerasie, u nen kuru disi dokewa mi. Ba koo nùn yarawa Isireliban suunu sɔɔn di. Domi baɔ nùn dɛerasiabun nim mɛ yɛke. Yɛro u gina disi mɔwa mi.

† ISɔPU - Yuuban tem kikisa. Sin wurusa ba ra ka sãarun dendi yãnu yem yɛke bu ka nu dɛerasia.

¹⁴ Wooda gaa wee maa. Goo ù n gu win kurɔ, be ba wāa kuu te ɔɔ, u ka gu ka be ba dua mi, be kpuro ba disu duurawa mi, sere sɔɔ ɔɔba yiru. ¹⁵ Weke te ta maa wāa kuru mi, ma tañ wukiri, ten tii ta disu durawa mi. ¹⁶ Wi u goru baba yakasɔ wi ba go ka takobi, ñ kun me wi u ɔɔ diro gu, ka maa wi u tɔnun kukunu ñ kun me sikiru baba, be kpuro ba disu durawa mi sere sɔɔ ɔɔba yiru. ¹⁷ Bu ka wi u disu duura deerasia, naa swāa yen torom meya ba koo doke gbɛɛru ɔɔ bu nim gem doke. ¹⁸ Wi u deere wiya u koo dāa kiku ge ba mɔ isɔpu sua kpa u ge wasi nim me ɔɔ u kuu te yɛka ka sere dendi yāa ni nu wāa mi ka tɔn be ba wāa mi. Nim meya ba koo maa ka tɔnu baawure yɛka wi u tɔn goru ñ kun me tɔn kukunu ñ kun me, sikiru baba. ¹⁹ Ba koo nùn nim me yɛkawa sɔɔ itase ka sɔɔ ɔɔba yiruse. Yen biru wi ba mu yɛka mi, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Saa yoka yen diya u deera. ²⁰ Adama goo ù n disu mɔ, ma bañ nùn deerasiabun nim me yɛke u ka deera, ba koo nùn yarawa Isireliban suunu ɔɔɔ di, yèn sɔ u nen kuru disu doke. ²¹ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadom-maɔ Isireliban sɔ. Wi u tɔnu deerasiabun nim me yɛka, u koo maa win yānu teawa. Wi u maa nim me baba kpuro u ko n disu mɔwa sere ka yokasɔ. ²² Tɔnu wi u disu mɔ, gāa ni u baba kpuro nu disu duurawa mi. Wi u maa nu baba, yɛron tii u disu duurawa mi, sere ka yokasɔ.

Meriban nim

20 Wɔɔɔ suru gbiikoo ɔɔɔ Isireliba kpuro ba tunuma gbaburu te ba sokumɔ Sini, ma ba sina Kadesiɔ. Miya Mariamu u gu, ma ba nùn sika.

² Saa ye ɔɔɔ Isireliba ba nim bia ma ba Mɔwisi ka Aroni seesi. ³ Ma tɔn be, ba ka Mɔwisi waki ba neɛ, mban sɔna añ dere Yinni Gusunɔ u yande sun go sanam me u besegibu goomɔ. ⁴ Mban sɔna a ka bese Gusunɔ tɔmbu na gbaburu ɔɔ mini su ka gbi bese ka besen yaa sabenu. ⁵ Mban sɔna a sun yarama Egibitin di ma a ka sun na yam kɔsum mini, mi sañ kpɛ su dīanu ganu duure. Dāa ye ba mɔ figie sari mini, resem maa sari, gerenadi maa sari. Meya nim kun mam wāa me sa ko ɔɔ.

⁶ Ma Mɔwisi ka Aroni ba tɔn be deri ba da Yinni Gusunɔ kurun ɔɔɔɔ. Ma ba yiira ba wuswaa tem girari. Ma Yinni Gusunɔ yiiko ya sɔɔsira. ⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ⁸ a wunen deka suo kpa wune ka wunen ɔɔɔ Aroni i Isireliba menna kpa i ka kpee te gari ko be kpuron wuswaaɔ. Ta koo nim yara i ɔɔ beɛ ka besen yaa sabenu.

⁹ Ma Mɔwisi u deka ye sua ye ya wāa Yinni Gusunɔ sāa yerɔ nge me Yinni Gusunɔ tii u nùn sɔɔwa. ¹⁰ Ma wi ka Aroni ba Isireliba kpuro soka ba da kpee ten mi. Yera Mɔwisi u neɛ, i swaa dakio i ɔɔ beɛ mem ɔɔɔ sariba. Kpee tenin min diya sa ko de nim mu yari?

¹¹ Yera Mɔwisi u kpee te so ka win deka ye, ɔɔɔ yiru ma nim mu yara n kpā kpee ten min di. Ma tɔn be kpuro ka ben yaa sabenu ba nim me ɔɔɔ. ¹² Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, yèn sɔ i man naane

bira in man beere we Isireliban wuswaaɔ, yen sɔna nañ derimɔ i ka bu du tem me ɔɔɔ, me na bu ɔɔ mwɛru kua.

¹³ Gari yinin sɔna ba ra nim me soku Meriban nim. Yen tubusiana sannɔn nim. Domi miya Isireliba ba Yinni Gusunɔ wakisi ma u bu win deerarɔ sɔɔsi.

Edɔmuban sunɔ u yina

Isireliba bu kpe

saa win tem di

¹⁴ Saa Kadesi min diya Mɔwisi u Edɔmun sunɔ gɔria bu nùn sɔ nge me be Isireliba ba wahala kua. ¹⁵ U neɛ, yellu, besen baababa ba da Egibitiɔ. Miya besen bwe-sera sina n ka te. Ma Egibitigibu ba sun ɔɔɔ sɔɔwa bese ka besen baaba be. ¹⁶ Saa ye ɔɔɔ sa Yinni Gusunɔ ɔɔɔguru sue sa nùn somiru kana. Ma u besen ɔɔɔ nua u win gɔɔɔ gɔɔɔ a sun yara Egibitin di. Wee tɛ sa wāa Kadesi mini wunen tem ɔɔɔ bura yerɔ.

¹⁷ Yen sɔ, sa nun kanamɔ a de su wunen tem bukiana. Sañ kpeeyɔ ka besen gbea gia, sañ besen resem gbaanu duɔ, sañ maa besen ɔɔɔɔɔ nim ɔɔɔɔ. Swaa baka sa ko mwa sañ geramɔ gam sere su ka besen tem sara.

¹⁸ Adama Edɔmun sina boko wi, u neɛ, in nen tem bukianamɔ. In maa yina i na, kon ka beɛ tabu ko.

¹⁹ Ma Isireliba ba nùn wisa ba neɛ, sa ko kpewa ka swaa baka. Bese ka besen yaa sabenu sà n wunen ɔɔɔɔɔ nim ɔɔɔ sa ko yen gobi ɔɔɔ. A gesi de su wunen tem bukiana su doona.

²⁰ Ma Edɔmun sina boko wi, u neɛ, nañ wurewa i nen tem bukiana.

Yera Edɔmuban tabu kowobu ba seewa ba da ba ka Isireliba yinna. ²¹ Ma ba yina Isireliba bu ben tem me bukiana bu doona. Saa ye ɔɔɔ Isireliba ba gɔsira, ba kpa gam gian di.

Aronin ɔɔɔ

²² Isireliba kpuro, ba seewa Kadesi min di ba da Horin guurɔ, Edɔmun tem ɔɔɔ bura yerɔ. Miya Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi ka Aroni gari kua u neɛ, ²⁴ wee Aroni u koo gbi. Uñ duɔ tem me ɔɔɔ me kon Isireliba we yèn sɔ in nen wooda mem ɔɔɔ ye na beɛ we Meribasɔ. ²⁵ Wune Mɔwisi, a Aroni ka win bii Eleasaa suo a ka bu da Horin guu ten ɔɔɔ. ²⁶ Kpa a Aronin sāa yānu pota a nu Eleasaa sebusia. Domi miya Aroni u koo gbi.

²⁷ Ma Mɔwisi u kua ye Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. Wi ka Aroni ka Eleasaa ba ɔɔɔ guu ten ɔɔɔ Isireliba kpuron ɔɔɔ biru. ²⁸ Ye ba tura mi, u Aronin sāa yāa ni pota u nu Eleasaa sebusia. Yen biru, Aroni u kpuna u gu guu ten mi. Ma Mɔwisi ka Eleasaa ba sarama. ²⁹ Ye Isireliba ba wa ma Aroni u guwa, yera be kpuro ba win ɔɔɔ swi sɔɔ tena.

Isireliba ba Kananiba tabu di

21 Aradin sunƙ Kananigii wi u wāa sōƙ yēsan nƙm dwaru gia u nua ma Isireliba ba wee ka Atarimun swaa. Yera u da u bu tabu wƙri, ma u ben gabu yoru mwēera. ² Yera Isireliba ba Yinni Gusunƙ nƙƙ mwēē teni kua ba nēē, Yinni Gusunƙ, à n sun tƙn beni nƙmu beria, sa ko ben wusu kpeerasiawa mam mam.

³ Ma u Isireliban gari yi wura u bu Kanani be nƙmu beria. Ma ba Kanani be, ka ben wusu kpeerasia. Yera ba yam mi yīsiru kǎ Hƙƙma. Yen tubusiana bansu.

Wēē dēēgii

⁴ Yeniban biru, Isireliba ba seewa Horin guurun di ma ba kpa ka nim wōku ge ba mō Naa yarin swaaƙ kpa bu ka Edƙmun tem bewa. Adama ba temanabu kpana swaaƙ. ⁵ Ma ba Yinni Gusunƙ ka Mƙwisi wƙkisiru wƙri ba mō, mban sōna i sun yarama Egibitin di. Su ka gbi gbaburƙ? Domi dīanu ka nim sari mini. Manna ye wee, ya sun tusa. Dīa kamwa.

⁶ Yera Yinni Gusunƙ u bu wēē dēēgii sure ma ben dabira gu. ⁷ Yera be ba tie ba na ba Mƙwisi sōƙwa ba nēē, wee sa tora sa wunē ka Gusunƙ wƙkisi. Tē, a Gusunƙ kanƙ u sun wēē yi gira yi tonda.

Ma Mƙwisi u kanaru kua tƙn ben sō. ⁸ Yera Yinni Gusunƙ u nùn sōƙwa u nēē, a waan weenasia koowo kpa a ye bwē dēkan wƙllƙ. Wi waa ya dƙma ma u waan weenasia ye mēera, uñ maa gbimƙ.

⁹ Ma Mƙwisi u waa sii gandugia ye kua u ye bwē dēkan wƙllƙ. Wi waa ya dƙma kpuro ma u waa sii gandugia ye mēera, u ku ra maa gbi.

Isireliba

ba tura Pisigan guurƙ

¹⁰ Yeniban biru, Isireliba ba swaa wƙri ma ba da ba ben sansani gira Obƙtuƙ. ¹¹ Saa Obƙtun di, ba maa seewa ba da ba ben sansani gira Iye Abarimun gbaburƙ, Mƙabun deedeeru, sōƙ yari yeru gia. ¹² Saa min di, ba maa seewa ba da ba ben sansani gira Serēdin wƙƙa. ¹³ Saa Serēdin di, ba maa da ba ben sansani gira Aaƙƙƙn daarun guru giƙ, tēn nim mu kokumƙ Amƙreban tem di mu dƙƙ gbaburu gia. Domi Aaƙƙƙn ya sāawa Mƙabu ka Amƙreban tem nƙƙ bura yeru. ¹⁴ Yen sōna Yinni Gusunƙn tabun tireru sƙƙ ba Fahebun gari mō ye ya wāa Sufan temƙ ka yen daa tori ka Aaƙƙƙn ¹⁵ ka yen daa tori yi yi wāa Arin bera ma yi da yi girari Mƙabun tem nƙƙ bura yeru. ¹⁶ Saa min di, ba da Berio. Beri miya Yinni Gusunƙ u Mƙwisi sōƙwa u nēē, a tƙn be mēnƙƙ kpa n bu nim wē.

¹⁷ Yera Isireliba ba womu geni kua ba nēē, nim, a yarima dƙƙƙn di kpa su taki ko.

¹⁸ Sinamba ba dƙƙƙn ye gba.

Damgiba ba ye gba ka ben sina dēki.

Yen biruwa Isireliba ba seewa gbabu ten min di ba da Matanaƙ. ¹⁹ Saa Matanan di, ba da Nahalieliƙ. Saa

Nahalielin di, ba da Bamƙtuƙ. ²⁰ Saa Bamƙtun di, ba maa da wƙwa gaan mi, Mƙabun temƙ, guu te ba mō Pisigan wƙllƙ gbaburun deedeeru.

Isireliba

ba Sihoni ka Ogu kamia

²¹ Isireliba ba Sihoni Amƙreban sina boko sƙƙƙbu gƙria ba nēē, ²² a de su wunen tem bukiana. Sañ kpeeyƙ ka bēēn gbea gia, sañ bēēn resem gbaanu duƙ, sañ maa bēēn dƙƙƙban nim nƙrumƙ. Swaa baka sa ko mwa, sañ gam geramƙ sere su ka bēēn tem yari.

²³ Adama Sihoni u yina Isireliba bu kpe saa win tem di. Yera u win tabu kowobu menna ba da ba Isireliba wƙri Yahasiƙ gbaburƙ. ²⁴ Ma Isireliba ba bu go go ba ben tem mwa saa daa te ba mō Aaƙƙƙn di n ka da daa te ba mō Yabƙƙuƙ, sere n ka girari Amƙniban tem nƙƙ bura yeru. N deema Amƙni be, ba ben tem nƙƙ bura yeru tem kōsobi yii. ²⁵ Ma Isireliba ba Amƙreban wusu kpuro mwēera ba sina mi ka Hesiboniƙ ka gen baru kpaanƙ. ²⁶ Hesiboni ye, ya sāawa Sihonin tiin wuu. Sihoni wi, u raa ka Mƙabuba tabu kua ma u bu tabu di sere u Mƙabuban tem mwa u ka na sere daa te ba mō Aaƙƙƙn. ²⁷ Yen sōna wom kowobu ba ra mƙndu ko bu nēē,

i na i Hesiboni bani.

I na i Sihonin wuu bani i gu gbāraru toosi.

²⁸ Domi dōƙ u yara Hesibonin di.

Dōƙ yara ya yara Sihonin wuun di.

Ma u wuu ge ba mō Ari Mƙabu di

ka būu ni nu wāa Aaƙƙƙn gungunu wƙllƙ.

²⁹ Mƙabu, a kam kuawa!

Bēē be i maa būu wi ba mō Kemƙsi sāmƙ, i kōƙrawa!

Domu u dera Amƙreban sina boko Sihoni u tƙn

durƙbu ka tƙn kurƙbu yoru mwēera.

³⁰ Adama sa Amƙreba sēēnu twee.

Ma Hesiboni ya wƙruka.

Ma tem mē kpuro mu kam kua

sere Diboniƙ n ka girari Nƙfa, ka Mēdebaƙ.

Sa ye kpuro kam koosiawa mam mam.

³¹ Nge mēya Isireliba ba ka sina Amƙreban tem sƙƙ.

³² Ma Mƙwisi u gƙra bu da bu Yaseēn saria mēeri. Yen biru ba ye mwa ka yen baru kpaanu ma ba Amƙre be ba wāa mi gira. ³³ Yen biru ba swaa kƙsa ba da Basani gia. Yera Ogu Basanin sunƙ u seewa ka win tabu kowobu u bu tabu wƙrim da Edēē. ³⁴ Yera Yinni Gusunƙ u Mƙwisi sōƙwa u nēē, a ku win berum ko, domi kon nun nùn nƙmu sƙndia, wi ka win tƙmbu ka ben tem kpuro, kpa a bu kua nge mē a Sihoni, Amƙreban sunƙ kua wi u wāa Hesiboniƙ.

³⁵ Ma Isireliba ba bu go, wi ka win bibu ka sere win tƙmbu. Baa tƙn turo, bañ deri. Ma ba win tem mwa.

ISIRELIBA BA WĀA MĀBUBAN TEM BŌKUD

Balamun gari

22 Yen biru, Isireliba ba da ba ben sansani gira Māabun wāwā, Yuudenin bōkuo, sōw yari yeru gia, Yerikon deedeeru.

² Balaki, Siporin bii u wa ye Isireliba ba Amāreba kua. ³ Yera Māabuba ba nanda Isireliban dabirun sō. ⁴ Ma ba Madianiban guro gurobu sōwā ba nē, tōn dabi teni, ta koo sun wōri tu di nge mē nē yi ra yaka-su di. Saa ye sō, Balakiwa u sāa Māabuban suno.

⁵ Yera u sōwōbu gōra Balamu Beorin biin mi, Petorio ye ya wāa Efaratin daaro win tōmbun temō, u nūn sōwā u nē, wee, bweseru gara yarima saa Egibitin di ma ta handunia kpuro pusi. Ta maa man turuku kooma. ⁶ Yen sō, na nun kanamō a na a man tōn be bōrusia. Domi ba man dam kere. A n kua mē, sōwōku-do kon kpī n bu kamia n gira nen tem di. Domi na yē ma wi a domaru kua u ra domaru wa. Wi a maa bōrusi, u ra bōri wa. ⁷ Ma Māabuba ka Madianiban guro guro be, ba da Balamu sōro win mi, ba kēnu neni. Ye ba tura mi, yera ba nūn Balakin gari yi sōwā. ⁸ Balamu u bu sōwā u nē, i kpuno mini wōku te, sisiru kpa n bē sō ye Yinni Gusunō u man sōwā.

Ma Māabun guro guro be, ba sina mi. ⁹ Yera Yinni Gusunō u Balamu bikia u nē, tōn berā ba wāa wunen mi.

¹⁰ Balamu u Gusunō wisa u nē, Balaki Siporin bii, Māabuban sina bokowa u tōn be gōrima bu man sō bu nē, ¹¹ wee, bweseru gara yarima Egibitin di ma ta handunia pusi. Yen sō, n be na n tōn be bōrusi. Sōwōku-do u koo kpī u tōn be wōri u kamia u gira win tem di.

¹² Gusunō u Balamu sōwā u nē, a ku da. A ku tōn be bōrusi domi na bu domaru kua.

¹³ Ma Balamu u seewa buru buru u Balakin sōwō be sōwā u nē, i wuro bēen temō, domi Yinni Gusunō u yina n ka bē da.

¹⁴ Ma tōn be, ba seewa ba gōsira Balakin mi. Ma ba nūn sōwā ma Balamu u yina u na. ¹⁵ Yera Balaki u maa wirugibu gabu soka u gōra be ba gbiikobu dabiru ka bēere kere. ¹⁶ Ba seewa ba da Balamun mi. Ye ba tura mi, yera ba nūn sōwā ba nē, ameniwa bēsen sina boko Balaki, Siporin bii u gerua. U nē, u nun kanamōwa a ku yina a na. ¹⁷ Domi u koo be nun bēere baka wē. U koo ko kpuro ye a nūn bikia. A gesi na a nūn tōn be bōrusia.

¹⁸ Yera Balamu u tōn be wisa u nē, baa Balaki u n man win diru kā te ta wura ka sii geesu yiba nañ kpē n gāanu ko. Domi nañ kpē n Yinni Gusunōn gere yina. ¹⁹ Ka mē, i kpuno wōku te, kpa n bē sō ye u man sōwā.

²⁰ Ma Yinni Gusunō u Balamu kure wōku te, u nūn sōwā u nē, tē yēn sō tōn be, ba na bu nun soku, a seewo a ka bu da. Adama kaa kowa ye na nun sōwā.

²¹ Balamu u seewa buru buru, u win keteku niu gaari bōkua ma u ka Māabuban guro guro be da.

Balamu ka win keteku

²² Ye Balamu u swaa wōri u win keteku sōni ma win sōm kowobu yiru ba nūn swī, yera Yinni Gusunō u ka nūn mōru kua ma u nūn win gōrado gōria u bunana swaaw. ²³ Ye keteku ge, ga gōrado wi wa u yō swaa su-unu u win takobi wome, yera ga gera ga da yakasō. Ma Balamu u gu so, u ka gu swaa sure. ²⁴ Ma gōrado wi, u da u yōra swaa kisa gaa sō, resem gbaanu yirun ganin baa sō. ²⁵ Yera keteku ge, ga maa Yinni Gusunōn gōrado wi wa ma ga da ga mani gani yin tiaō. Ma ga Balamun naasu ka gana ye baari. Ma u gu so kpam. ²⁶ Yera gōrado wi, u swenya u da wuswaaw, mi bañ kpē bu maa gera gam. ²⁷ Yera keteku ge, ga maa gōrado wi wa ma ga wōruma. Saa yera Balamu u maa gu soberu wōri ka mōru. ²⁸ Yera Yinni Gusunō u dera keteku ge, ga sō wukia ga gari gerua ga nē, Balamu, mba na nun kua a ka man so mē sere nōn ita.

²⁹ Ma u keteku ge wisa u nē, a man yaakoru mōwa. Nā n daa mam takobi neni, na n nun go kō.

³⁰ Ma keteku ge, ga nūn wisa ga nē, na sāawa wunen keteku, a ra man sōni baadomma sere n ka gisō girari. Nge meya na ra nun kue?

Ma Balamu u wisa u nē, aawo, n ñ mē.

³¹ Saa yera Yinni Gusunō u Balamun nōni wukia ma u Gusunōn gōrado wi wa u yō swaa suunu sō u win takobi wome. Yera u yiira u wuswaa tem girari. ³² Ma gōrado wi, u nūn bikia u nē, mban sōna a ka wunen keteku so mē, sere nōn ita. Na nawa n ka nun yōrasia. Domi karin swaa a swī mi. ³³ Keteku ge, ga man wa ma ga gera sere nōn ita. Gā kun daa gere mē, kon daa nun gowa kpa n gen tii deri.

³⁴ Ma Balamu u gōrado wi sōwā u nē, wee na tora. Nañ yē ma a wāa swaaw. Tē, nen sanum mē, mū kun ka nun naawe, kon gōsira n wura nen yenuo.

³⁵ Ma gōrado wi, u nē, aawo. A ka tōn be doo. Adama gari yi kon nun sō, yiya kaa gere.

Ma Balamu u ka Balakin tōn be da.

Balamu ka Balaki ba yinna

³⁶ Sanam mē Balaki u nua ma Balamu u wee, yera u nūn sennō da sere Māabuban wuu ben tem sō bura yero Aanōn daaro. ³⁷ Ma Balaki u nūn sōwā u nē, mban sōna añ nē sanam mē na gbia na nun sōwōbu gōria. A tamaa nañ kpē n nun gāanu kē?

³⁸ Ma Balamu u Balaki wisa u nē, geema, wee, na na wunen mi tē, adama nañ gē mō n nun sō. Yinni Gusunōwa u koo man sō ye kon nun sō.

³⁹ Ma Balamu ka Balaki ba swaa wōrima ba tunuma Kiriati Husōtu. ⁴⁰ Yera Balaki u keteba ka yāanu go u ka yākuru kua.

Balamu u Isireliba

domaru kua

⁴¹ Yen sisiru bururu, Balaki u Balamu sua ba yɔkwa Bamɔtu Baaliɔ. Min diya ba Isireliban sukum waamɔ.

23 Ma Balamu u Balaki sɔkwa u nɛɛ, u nùn yǎku yenu nɔkɔba yiru kuo. Yen biru, kpa u ketɛ nɔkɔba yiru ka yǎa kinenu nɔkɔba yiru kasu. ² Ma Balaki u kua ye Balamu u nùn sɔkwa. Ma wi ka Balamu ba ketɛ yen tia ka yǎa kinɛ teeru go yǎku yee nin baateren wɔllɔ.

³ Yera Balamu u Balaki sɔkwa u nɛɛ, a yɔro yǎku dɔɔ mwaarugii nin nɔkɔba kpa nɛ n desira n da gam gum. Sɔɔkudo Yinni Gusunɔ u koo man kure mi, kpa u man sɔ ye kon nun sɔ.

Ma Balamu u da gunguru garun wɔllɔ. ⁴ Yera Yinni Gusunɔ u nùn kure ma Balamu u gerua u nɛɛ, wee na yǎku yenu nɔkɔba yiru kua ma na ketɛ ka yǎaru go yǎku yee nin baateren wɔllɔ.

⁵ Saa yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔkwa ye u koo Balaki sɔ, ma u nɛɛ, u gɔsiro u wura Balakin mi. ⁶ Ma Balamu u wura u da u Balaki deema mi u win yǎku ni mɔ ka Mɔabuban wirugibu gabu. ⁷ Saa yera Balamu u gari gerua u nɛɛ,

wee Balaki Mɔabun sunɔ u dera na na saa Aramun di.

Wiya u dera na sarama saa sɔɔ yari yerun guunun di.

U nɛɛ, n be na n Yakɔbun bweseru bɔrusi.

N be na n ka be Isireliba mɔru ko.

⁸ Adama kon tɔnu bɔrusi wi Gusunɔ kun bɔrusi?

A mɔna kon ka tɔnu mɔru ko wi Gusunɔ kun ka mɔru mɔ.

⁹ Na Isireliba waamɔ guunu wɔllɔ ka gungunu wɔllɔ ba wǎa nenɛm baɛ ka bweseru garu weenɛ.

¹⁰ Goo kun kpɛ u bu gari.

Ba dabi nge yani sɛeri mini.

Wara u koo kpɛ u ben nɔnu nɛn sube teeru gari.

Na kanamɔwa n gbi nge Isireli be, be ba sǎa

gemgibu.

Na kiwa nen wǎarun wii goberu ta n sǎa nge begiru.

¹¹ Yera Balaki u Balamu bikia u nɛɛ, mba a man kuammɛ mesum. Na nun sokusiawa a ka nen yibereba bɔrusi. Adama wee domara a bu kuammɛ.

¹² Ma Balamu u nùn wisa u nɛɛ, ye Yinni Gusunɔ u man sɔkwa, n ñ yera kon gere?

Balamu u Isireliba

domaru kua nɔn mɛeruse

¹³ Balaki u maa Balamu sɔkwa u nɛɛ, a man swiima su da gam gia. Min di kaa ben sukum wa n ñ be kpuro. Be a wa mi, kpa a bu bɔrusi.

¹⁴ Ma u ka nùn da sansanin kɔsu yeru garun mi, Pisigan guuru wɔllɔ. Miya u maa yǎku yenu nɔkɔba yiru kua. Ma u naa kineru ka yǎa kineru go yǎku yee nin baateren wɔllɔ. ¹⁵ Ma Balamu u Balaki sɔkwa u nɛɛ, a

yɔro mi a yǎku dɔɔ mwaararuginu mɔ mini, kpa n da n nɔ ye Yinni Gusunɔ u koo man sɔ.

¹⁶ Yera Yinni Gusunɔ u na u ka Balamu yinna. Ma u nùn sɔkwa ye u koo Balaki sɔ. Ma u nɛɛ, u wuro Balaki win mi. ¹⁷ Ma u wura u da Balakin mi u deema u wǎa win yǎkunun nɔkɔba, wi ka Mɔabuban wirugibu. Saa yera u Balamu bikia u nɛɛ, mba Yinni Gusunɔ u nun sɔkwa.

¹⁸ Ma Balamu u nɛɛ, Balaki, a seewo a swaa daki.

Wunɛ Siporin bii, a swaa tem kpɛyɔ a nɔ.

¹⁹ Gusunɔ kun sǎa nge tɔnu u sere weesu ko.

Uñ sǎa nge tɔnu u sere kɔbia ye u raa gerua.

Ye u gerua, yera u ra ko.

Yèn himba u maa yi, ya ra koorewa.

²⁰ Wee Gusunɔ u man wooda wɛ n Isireliba domaru kua.

Win tiwa u bu tu kua kɔ.

Yen sɔ, nañ kpɛ n tu yina.

²¹ Uñ toraru garu wa Isireliba sɔkɔ.

U sǎawa Gusunɔ ben Yinni, u maa wǎa ka be.

U sǎawa ben sina boko.

U maa nuku dobu mɔ ben sɔ.

²² Wiya u bu yara Egibitin di.

U bu dam wɛ nge ketɛ gbeekiru.

²³ Sɔroru tañ kpɛ tu Isireliba gǎanu kua.

Dobo dobo yañ kpɛ yu bu nɔni wǎke.

Saa yà n tura ba koo bu sɔ bu nɛɛ,

bu mɛerio ye Yinni Gusunɔ u kua.

²⁴ Ba sǎawa nge gbee sunɔ ge ga ra yaa mwe gu tem kpa gu yen yem nɔ gu sere da gu kpuna.

²⁵ Ma Balaki u Balamu sɔkwa u nɛɛ, à kun kɪ a bu bɔrusi, a ku bu domaru kua.

²⁶ Yera Balamu u nùn wisa u nɛɛ, nañ daa nun sɔkwa na nɛɛ, kon kowa ye Yinni Gusunɔ u gerua?

Balamu u Isireliba

domaru kua nɔn itase

²⁷ Balaki u maa Balamu sɔkwa u nɛɛ, ñ n men na, a na su da gam gia. Sɔɔkudo Yinni Gusunɔ u koo wura a Isireliba bɔrusi nen sɔ.

²⁸ Ma Balaki u ka Balamu da Peorin guuru wɔllɔ tèn min di ba gbaburu mɛera. ²⁹ Balamu u Balaki sɔkwa u nɛɛ, a man yǎku yenu nɔkɔba yiru kuo, kpa a ka man naa kinenu nɔkɔba yiru ka yǎa kinenu nɔkɔba yiru naawa, ³⁰ ma Balaki u kua ye Balamu u nùn sɔkwa mi. U naa kineru ka yǎa kineru go yǎku yee nin baateren wɔllɔ.

24 Ye Balamu u wa ma Yinni Gusunɔ u yɔrariwa u Isireliba domaru kua, yera uñ maa bikiaru kue Yinni Gusunɔn mi nge mɛ u ra raa ko yellu. Adama u win wuswaa tiiwa gbaburun bera gia. ² Ye u nɔni seeya u wa Isireliba ba ben sansani gire bwese kɛra ka bwese kɛra, yera Gusunɔn Hunde nùn yɔkwa. ³ Ma u gari gerubu wɔri u nɛɛ, nɛ, Balamu, Beorin bii, wee ye na gerumɔ.

Na ra yam wa.
⁴ Na ra Gusun 𐌆𐌆𐌆𐌆 𐌆𐌆𐌆𐌆.
 Wi, Dam kpurogii u ra de n kāsīnu wa.
 Domi u ra man tii s̄w̄si nà n nùn s̄ām̄.
⁵ B̄εε Isireliba Yak̄obun bweseru, b̄εen kunu nu w̄ā.
⁶ Nu ɛrie nge w̄owa ma nu s̄āa nge gbaa te ta w̄āa
 daarun b̄ok̄u.
 Ma nu gire nge d̄āa ni ba m̄ò s̄eduru ni Yinni Gusun
 u duura daarun b̄ok̄u
 ka sere d̄āa kiki si ba m̄ò aloesi.
⁷ Ba nim 𐌆𐌆 mu yiba mu yarim̄
 mu d̄āa gbaaru nim ȳēkam̄.
 Isireliban sina boko u koo Agagi tabu di
 kpa win bandu tu dam ko.
⁸ Gusunwa u bu yara Egibitin di
 ka win dam bakam nge ket̄ε gbeekiru.
 Wiya u ra de bu bwese tukunu kamia 𐌆𐌆ni kpaki
 teeru
 kpa bu nu s̄ēnu twee bu nin kukunu k̄ok̄u bu go.
⁹ Be wee ba kpunam̄ nge gbee sinansu.
 Wara u koo kp̄i u bu seeya.
 B̄εε, Isireliba, wi u b̄εε domaru kua, u koo domaru
 wa.
 Wi u maa b̄εε b̄r̄usi, u koo b̄r̄i wa.
¹⁰ Yera Balakin m̄ru ya seewa sere u 𐌆𐌆ma ȳēkana.
 Ma u n̄ε, Balamu, na nun sokawa a ka nen yiber̄εba
 b̄r̄usi. Adama wee a bu domaru kua 𐌆𐌆n ita. ¹¹ Yen s̄,
 a doon̄ minin di t̄ē, a wura wunen yenu. Na raa n̄ε,
 kon nun ḡānu k̄ē, adama Yinni Gusun̄ kun wure a ye
 wa.

Balamu u gerum̄

ye ya koo koor̄a

¹² Ma Balamu u Balaki wisa u n̄ε, nañ daa wunen
 ḡro be s̄w̄wa na n̄ε, ¹³ baa à n man wunen diru k̄ā,
 te ta wura ka sii geesu yiba nañ kp̄ē n gea ñ kun m̄ε
 k̄s̄a gere ma n kun 𐌆𐌆 ye Yinni Gusun̄ u man
 s̄w̄wa? ¹⁴ T̄ē wee na ḡs̄ir̄ n̄en t̄ombun mi. Adama a
 na a 𐌆𐌆 ȳē Isireliba ba koo wunen t̄ombu kua sia.
¹⁵ Ma u maa n̄ε,
 wee ye n̄ε Balamu Beorin bii na gerum̄,
 n̄ε wi na ra yam wa.
¹⁶ Na ra Yinni Gusun̄ 𐌆𐌆 𐌆𐌆.
 Na maa wi, W̄rukoon himba ȳē.
 Na ra wi Dam kpurogiin kāsīnu wa,
 domi u ra man tii s̄w̄si nà n nùn s̄ām̄.
¹⁷ Na wa ye ya sisi, adama n ñ 𐌆𐌆 ḡis̄.
 Na wa ye ya koo koor̄a, adama n ñ t̄ē.
 Wee kpera gaa yara Yak̄obun bweserun di.
 Sina boko goo u yara Isireliban suunu s̄w̄n di,
 be, be ba s̄āa Yak̄obun bweseru.
 Ma u ka win sina d̄eka M̄abuba soom̄ baa
 saburos̄.
 Ma ya be ba tii s̄uen bweserun winu k̄ok̄um̄.
¹⁸ U maa Ed̄mu be ba s̄āa win yiber̄εban tem mwa
 m̄ε ba m̄ò Seiri.

Ma Isireliba ba nasara sua.
¹⁹ Sina boko wi, u win yiber̄εba taare.
 Ma u be ba raa tie go u kpeerasia mam mam.

Isireliban yiber̄εba

ba koo kam ko

²⁰ Ye Balamu u Amalekiba wa, yera u n̄ε,
 Amalekibara ba dam bo dunia s̄w̄.
 Adama ba koo bu kam koosia s̄w̄ teeru.
²¹ Ye Balamu u maa Keniba wa, yera u n̄ε,
 b̄εε Keniba, wee b̄εen w̄āa yera naan̄ε m̄ò
 nge gun̄ sokuru te ta yii kpee baa s̄w̄.
²² Adama Asirigibu ba koo b̄εε yoru mw̄eri
 kpa bu b̄εen w̄āa yenu k̄ok̄u.
²³ Ma Balamu u maa n̄ε,
 Gusun̄ ù n goon ḡw̄n saa yi, ȳēro u koo kp̄i u n w̄āa?
²⁴ Goo nimkusu su koo na saa Kitimun di
 kpa yiber̄εba bu Asirigibu ka Eb̄en bweseru sekuru
 doke.
 Adama yiber̄ε ben tii ba koo kam kowa.
²⁵ Yeniban biru, Balamu u ḡs̄ira u da win wuu, ma
 Balaki u maa wura win yenu.

Isireliba ba b̄ūu s̄āaru w̄ri

25 Saa ye Isireliba ba w̄āa Sitim̄, yera ba ka
 M̄abuban w̄ndiaba sakararu torua. ² Ma
 w̄ndia be, ba dera Isireli be, ba ben b̄ūu s̄āaru w̄ri,
 ba ka bu di, ba ka bu 𐌆𐌆. Ma ba ben b̄ūu yiira ba
 s̄āwa. ³ Ba tii b̄ūu wi ba m̄ò Baali Peorigii w̄ē. Ma Yinni
 Gusun̄ u ka bu m̄ru kua. ⁴ U M̄wisi s̄w̄wa u n̄ε, a
 Isireliban wirugibu kpuro men̄n̄, kpa a de bu be ba
 taare m̄ò go s̄w̄ 𐌆𐌆 n̄en wuswaas̄. Saa yera n̄en m̄ru
 ya koo sure.

⁵ Ma M̄wisi u Isireliban wirugibu s̄w̄wa u n̄ε, ben
 baawure u m̄erio win t̄ombu s̄w̄ be ba M̄abuban
 b̄ūu wi ba m̄ò Baali Peorigii s̄ām̄, kpa u bu go.
⁶ Saa ȳē s̄w̄ Isireliba ba wuri m̄ò Yinni Gusun̄ ku-
 run k̄n̄n̄, saa yera ben turo u ka kur̄ Madiani goo
 na wigibun mi, Isireliba kpuron wuswaas̄ ka M̄wisin
 wuswaas̄. ⁷ Ye Fin̄esi, Eleasaan bii, Aronin debubu u
 wa m̄ε, yera u seewa t̄n̄ ben suunu s̄w̄n di u yaasa
 sua. ⁸ Ma u Isireli wi sw̄i sere win kur̄ ma u bu yaasa
 s̄kura ben k̄n̄n̄. Saa yera wahala ya ȳra Isireliba
 s̄w̄. ⁹ Yen d̄ma te, t̄ombu k̄n̄n̄ suba yenda n̄ewa
 (24.000) ba gu.

¹⁰ Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi s̄w̄wa u n̄ε, ¹¹ wee
 ȳāku kowo Fin̄esi, Eleasaan bii, Aronin debubu, u n̄en
 m̄ru suresia ye u ka man sanna, Isireliban suunu s̄w̄n.
 Yen s̄na nañ bu kpeerasie. ¹² Yen s̄, a nùn s̄w̄n a
 n̄ε, wee na ka nùn arukawani k̄k̄m̄ ye ya s̄āa k̄ri
 yendugia. ¹³ Arukawani ye, ya koo de wi ka win bibun
 bweseru ba n s̄āa ȳāku kowobu sere ka baadom̄ma.
 Domi u n̄ε, Gusun̄ win Yinni sanna. Ma ya dera Isire-
 liba ba ben torarun suuru wa.

¹⁴ Isireli wi ba go ka kur̄ Madiani wi sannu, win
 ȳisira Simiri, Salun bii. U s̄āwa Simēn bwese kera

tian wirugii. ¹⁵ Kurɔ Madiani win yīsira maa Kosibi. Win tundon yīsira Suri. U sāawa Madianiban bwese kera tian wirugii.

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁷ i Madianiba wɔrio, kpa i bu go. ¹⁸ Domi ba sāawa bɛɛn yiberɛba be ba bɛɛ torasia ben b̄u Baali Peorigiin s̄ɔ ka Kosibi, ben wirugii turon bii wɔndian s̄ɔ, wi ba go sanam mɛ wahala ya seewa Peorio.

Ba Isireliba gara nɔn mɛɛruse

26 Wahala yen biru, Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka yāku kowo Eleasaa, Aronin bii sɔɔwa u nɛɛ, ² i Isireliban bii tɔn durɔbu gario be ba wɔɔ yendu mɔ ka be ba kere mɛ, be ba koo gesi kp̄i bu tabu da. I ko i bu gariwa bwese kera ka bwese kera.

³ Ma Mɔwisi ka Eleasaa ba ye Isireliba sɔɔwa Mɔabun wɔwɔ, Yuudenin bɔkɔ, Yerikon deedeeru. ⁴ Ba nɛɛ, bu gario ben be ba wɔɔ yendu mɔ ka be ba kere mɛ, be ba koo kp̄i bu tabu ko nge mɛ Gusunɔ u raa bu yen wooda wɛ sanam mɛ ba yarima Egibitin di.

⁵ Bèn min di Rubeni, Yakɔbun bii gbiikoon bwese keri torua, bera Enɔku, wìn min di Enɔkuban bwese kera yara, ka Paalu, wìn min di Paaluban bwese kera yara, ⁶ ka Hesironi, wìn min di Hesironiban bwese kera yara, ka Kaami wìn min di Kaamiban bwese kera yara. ⁷ Be ba sāa Rubenin bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeru ka ita ka tumbu nata ka wunɔbu ka tumbu tena (43.730).

⁸ Eliabu, Paalun bii, ⁹ wiya u Nemueli mara, ka Datani, ka Abiramu. Datani wi, ka Abiramu ba sāawa win gerunasibu. Beya ba Mɔwisi ka Aroni seesi, ma ba ka Koren bibun bweseru ȳra sanam mɛ ba Yinni Gusunɔ seesi. ¹⁰ Ma tem mu nɔɔ baara mu bu mwe ka Koren tii sannu. Ma d̄ɔ u gabu di. Ben geera sāa tumbu goobu, ka weeraakuru (250). Ma ya kua kirɔ be ba tien s̄ɔ. ¹¹ Adama Koren bibu baɔ d̄ɔma te gu.

¹² Bèn min di Simeɔn bwese keri torua bera, Nemueli, wìn min di Nemueliban bwese kera yara, ka Yamini, wìn min di Yaminiban bwesera yara, ka Yakini, wìn min di Yakiniban bwesera yara, ¹³ ka Seraki, wìn min di Serakiban bwesera yara, ka Sɔɔlu, wìn min di Sɔɔluban bwesera yara. ¹⁴ Be ba sāa Simeɔn bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba yenda yiru ka tumbu goobu (22.200).

¹⁵ Bèn min di Gadin bwese keri torua, bera Sefoni, wìn min di Sefoniban bwese kera yara, ka Hagi, wìn min di Hagiban bwese kera yara, ka Suni, wìn min di Suniban bwesera yara, ¹⁶ ka Osini, wìn min di Osiniban bwesera yara, ka Eri, wìn min di Eriban bwesera yara. ¹⁷ Ka Arodi, wìn min di Arodiban bwesera yara, ka Areli, wìn min di Areliban bwesera yara. ¹⁸ Be ba sāa Gadin bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeru ka nɛɛra wunɔbu (40.500).

¹⁹ Bèn min di Yudan bwese keri torua, bera Sela, wìn min di Selaban bwese kera yara, ka Peresi, wìn min di Peresiban bwesera yara, ka Seraki, wìn min di Serakiban bwesera yara. Bèn min di Peresin bwese keri torua, bera Hesironi wìn min di Hesironiban bwese

kera yara, ka Hamulu wìn min di Hamuluban bwesera yara. Yudan bibu yiru Eri ka Onani ba gu Kananin temɔ. ²² Be ba sāa Yudan bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba wata ka wɔkura nɔɔbu ka tia ka nɛɛra wunɔbu (76.500).

²³ Bèn min di Isakarin bwese keri torua, bera Tola, wìn min di Tolaban bwesera yara, ka Pufa, wìn min di Pufaban bwesera yara, ²⁴ ka Yasubu, wìn min di Yasububan bwesera yara, ka Simuroni, wìn min di Simuroniban bwesera yara. ²⁵ Be ba sāa Isakarin bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa nɔɔɔbun suba wata ka nɛɛ ka gooba wunɔbu (64.300).

²⁶ Bèn min di Sabulonin bwese keri torua, bera Serɛdi, wìn min di Serɛdiban bwese kera yara, ka Heloni, wìn min di Heloniban bwesera yara, ka Yalɛli wìn min di Yalɛliban bwesera yara. ²⁷ Be ba sāa Sabulonin bwese keri torua, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba wata ka nɛɛra wunɔbu (60.500).

²⁸ Yosefun bweseru sɔɔra Manase ka Efaraimu ba wāa. ²⁹ Manasen biiwa Makiri, wìn min di Makiriban bwese kera yara. Makiriwa u Galadi mara, wìn min di Galadiban bwese kera yara. ³⁰ Bèn min di Galadin bwese keri torua, bera Yesɛɛ, wìn min di Yesɛɛban bwese kera yara, ka Heleki wìn min di Helekiban bwese kera yara. ³¹ Ka Asirieli wìn min di Asirieliban bwesera yara, ka Sikemu wìn min di Sikemuban bwesera yara, ³² ka Semida wìn min di Semidaban bwesera yara, ka Hefɛɛ, wìn min di Hefɛɛban bwesera yara. ³³ Selofadi Hefɛɛn bii, uɔ bii tɔn durɔbu mara ma n kun mɔ tɔn kurɔbu tɔna. Beya, Mala ka Nɔa, ka Hogula, ka Milika, ka Tirisa. ³⁴ Be ba sāa Manasen bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeraakuru ka yiru ka tumbu nata ka wunɔbu (52.700).

³⁵ Bèn min di Efaraimun bwese keri torua, bera Sutelaki, wìn min di Sutelakiban bwese kera yara, ka Bekɛɛ wìn min di Bekɛɛban bwesera yara, ka Takani wìn min di Takaniban bwesera yara. ³⁶ Sutelakin biiwa Erani wìn min di Eraniban bwese kera yara. ³⁷ Be ba sāa Efaraimun bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba tena ka yiru ka tumbu nɛɛra wunɔbu (32.500). Be kpuro ba sāawa Yosefun bibu.

³⁸ Bèn min di Benyamɛɛn bwese keri torua, bera Bela, wìn min di Belaban bwesera yara, ka Asibeli wìn min di Asibeliban bwesera yara, ka Akiramu wìn min di Akiramuban bwesera yara, ³⁹ ka Sufamu wìn min di Sufamuban bwesera yara, ka Hufamu wìn min di Hufamuban bwesera yara. ⁴⁰ Belan biba Aadi ka Namani. Aadin min diya Aadiban bwese kera yara. Namanin min diya maa Namaniban bwese kera yara. ⁴¹ Be ba sāa Benyamɛɛn bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba weeru ka nɔɔbu ka tumbu nata (45.600).

⁴² Bèn min di Danun bwese kera torua, bera Sukaumu, wìn min di Sukamuban bwese kera yara. ⁴³ Ben geera sāawa tumbu nɔɔɔbun suba wata ka nɛɛ ka tumbu nɛɛru (64.400).

⁴⁴ Bèn min di maa Aseɛn bwese keri torua, bera Yim-ina, wìn min di Yiminaban bwesera yara, ka Yisifi wìn min di Yisifiban bwesera yara, ka Beria wìn min di Beriaban bwesera yara. ⁴⁵ Berian bweseru ɓɓɓa Hebɛɛ u wāa, wìn min di Hebɛɛban bwesera yara, ka Maakieli wìn min di Maakieliban bwesera yara. ⁴⁶ Aseɛ u bii tɔn kurɔ mɔ wi ba sokumɔ Seraki. ⁴⁷ Be ba sãa Aseɛn bwese keri, bera mi. Ben geera sãawa tɔmbu nɔɔɔn suba weeraakuru ka ita ka tɔmbu nɛɛru (53.400).

⁴⁸ Be ba Nefitalin bwese keri torua, bera Yasieli, wìn min di Yasieliban bwesera yara, ka Guni wìn min di Guniban bwesera yara. ⁴⁹ Ka Yesɛɛ wìn min di Yesɛɛban bwesera yara, ka Silɛmu wìn min di Silɛmuban bwesera yara. ⁵⁰ Be ba sãa Nefitalin bwese keri, bera mi. Ben geera sãawa tɔmbu nɔɔɔn suba weeru ka nɔɔɔn ka tɔmbu nɛɛru (45.400).

⁵¹ Isireli be ba gara mi, be kpuron geera kuawa tɔmbu nɔɔɔn suba nata ka tia ka tɔmbu nata ka wunɔɔn ka tɛna (601.730).

Nge mɛ ba koo tem mɛ

ɓɓɓu koosina

⁵² Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔɔwa u nɛɛ. ⁵³ A bwese keri yi tem mɛ ɓɓɓu kuo nge mɛ yin geera nɛ. ⁵⁴ Bwese kera yèn tɔmba dabiru bo, a ye tem wɛɛyɔ mu n kpã. Bwese kera yèn tɔmba kun maa dabi kpa a ye tem wɛ fiiko. A yen baayere tem wɛɛyɔ nge mɛ yen tɔmba geeru nɛ. ⁵⁵ Adama kaa bu tem mɛ ɓɓɓu kuawa ka tɛtɛ a bu wɛ bwese kera ka bwese kera. ⁵⁶ Ba koo tem mɛ ɓɓɓu kowa ka tɛtɛ bu ka bwese kera baayere wɛ nge mɛ yen tɔmba geeru nɛ.

Ba Lefiban bweseru gara

nɔn mɛɛruse

⁵⁷ Lefin bweseru ɓɓɓ, be ba gara, bera Gɛɛsɔni wìn min di Gɛɛsɔniban bwese kera yara, ka Kehati wìn min di Kehatiban bwesera yara, ka Mɛrari wìn min di Mɛrariban bwesera yara. ⁵⁸ Be ba sãa Lefin bwese keri, bera Libinan yenugibu, ka Heboronin yenugibu ka Makirin yenugibu, ka Musin yenugibu, ka Koren yenugibu, Kehatiwa u Amuramu mara. ⁵⁹ Amuramun kurɔn yīsira Yokebedi. U sãawa Lefin bii wi u mara Egibitiɔ. Bii be u Amuramu marua, bera Aroni, ka Mɔwisi, ka Mariamu ben sesu. ⁶⁰ Bii be Aroni u mara, bera Nadabu, ka Abihu, ka Eleasaa, ka Itamaa. ⁶¹ Adama Nadabu ka Abihu ba guwa sanam mɛ ba ka dɔɔ tuko dua Yinni Gusunɔn sãa yerɔ bu ka yãkuru ko. ⁶² Tɔn durɔ be ba suru tia tia mɔ ba gara ka be ba mɛ kere, ben geera kuawa tɔmbu nɔɔɔn suba yenda ita (23.000). Bañ bu gara sanam mɛ ba Isireliba garimɔ domi bañ ka bu tem ɓɓɓu mɔ.

Gari gari yen wii goberu

⁶³ Isireli be Mɔwisi ka yãku kowo Eleasaa ba gara Mɔabun wɔwɔw, Yuudenin ɓɓɓu, Yerikon deedeeru, bera mi. ⁶⁴ Isireli be kpuro ɓɓɓ, goo sari mi, wi Mɔwisi ka yãku kowo Aroni ba raa gara Sinain gbaburɔ, ⁶⁵ ma n kun mɔ Kalebu, Yɛfunɛn bii ka Yosue, Nunin bii. Domi nge meya Yinni Gusunɔ u raa bu sɔɔɔwa.

Tubi ye tɔn kurɔba ko n mɔ

27 Selofadi, wi u sãa Hefɛɛ ka Galadi ka Makiri ka Manasen sikadobu Yosɛfun bweseru ɓɓɓ, u bii tɔn kurɔɓu nɔɔɔn mara. Bera Mala ka Nɔa ka Hogula ka Milika ka Tirisa ² ma be, ba na Mɔwisi ka yãku kowo Eleasaan mi, ka wirugibun mi ka sere Isireliba kpuron mi Yinni Gusunɔn sãa yerun nɔɔɔn ba nɛɛ, ³ besen tundo u guwa gbaburɔ. Uñ wāa Koren bibun wuuru ɓɓɓ be ba Yinni Gusunɔn seesi. U guwa win tii tiin toranun sɔ. Adama uñ bii tɔn durɔ mɔ. ⁴ N weene bu win bwese kera deri yèn sɔ uñ bii tɔn durɔ mɔ? I sun tem wɛɛyɔ besen tondon maabu ka wɔɔɔn suunu ɓɓɓ.

⁵ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ kana ben gari yin sɔ.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nùn wisa u nɛɛ. ⁷ Selofadin bii be, ba gem mɔ. A bu tem wɛɛyɔ mɛ ben tundo u ko n daa mɔ. Kaa bu mu wɛwa ben tondon maabu ka wɔɔɔn suunu ɓɓɓ. ⁸ Yen biru, kpa a Isireliba sɔ a nɛɛ, goo ù n gu ma uñ bii tɔn durɔ mɔ, win bii tɔn kurɔwa u koo win arumani sua u tubi di. ⁹ Û kun maa bii tɔn kurɔ mɔ, win maabu ka wɔɔɔn ba koo win arumani sua bu tubi di. ¹⁰ Û kun maa maabu ka wɔɔɔn mɔ, win tondon maabu ka wɔɔɔn ba koo win arumani sua bu tubi di. ¹¹ Win tundo ù kun maa maabu ka wɔɔɔn mɔ, win mero bisi wi u fɛɛ fɛɛ bo wiya u koo win arumani tubi di. Yeni ya ko n sãawa wooda Isireliba ɓɓɓ nge mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na ye Mɔwisi wɛ.

Yinni Gusunɔ u Yosue gɔsa

u ka ko Mɔwisin kɔsire

¹² Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔɔwa u nɛɛ, a kɔɔwɔ Abarimun guu tenin wii kpiirɔ, kpa a nɔni seeya a tem mɛ mɛeri mɛ kon Isireliba wɛ. ¹³ Yen biru, kpa a kpuna a gbi nge mɛ wunen mɔ Aroni u gu. ¹⁴ Domi in woodaba mem nɔɔwɛ Sinin gbaburɔ, sanam mɛ Isireliba ba man seesi. In maa man beere wɛ ben wuswaas sanam mɛ ba nim kanamɔ. Yera n dera na Meriban nim mɛ soka Sannɔn nim Kadesiɔ, Sinin gbaburɔ.

¹⁵ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔɔɔwa u nɛɛ, ¹⁶ Yinni Gusunɔ, wune wi a taka koora kpuro hunde wɛ, a goo gɔsio, a nùn ko wirugii wi u koo kpɔ u wunen tɔmbu kpara kpa ba kun ka sãa nge yãa ni nuñ kpara mɔ.

¹⁸ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wisa u nɛɛ, Yosue Nunin bii wee, wi ɓɓɓ nen Hunde u yiba. A nùn suo kpa a nùn nɔma sɔndi. ¹⁹ Kaa ka nùn dawa yãku kowo Eleasaan wuswaas, kpa a nùn ko wunen kɔsire Isireliba kpuron nɔni biru. ²⁰ A nùn wunen yiikon ɓɓɓu wɛɛyɔ kpa Isire-

liba kpuro bu nùn mem nɔkwa. ²¹ Yāku kowo Eleasaawa u ko n da wa kpa Eleasaa u man kana win sɔ ka woro te ba ra ko ka urimu. Win gariya Yosue ka Isireliba kpuro ba ko n da ka sɔmburu ko.

²² Ma Mɔwisi u kua ye Yinni Gusunɔ u nùn sɔkwa. U Yosue sua ma u ka nùn da yāku kowo Eleasaan wuswaɔ Isireliba kpuron nɔni biru. ²³ Ma u nùn nɔma sɔndi u nùn kua win kɔsire nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔkwa.

Tɔru baateren yākurun

wooda

28 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔkwa u nɛɛ, ² a Isireliba wooda yeni wɛyɔ.

A nɛɛ, bu ku duari saa ye na yi ba n da ka man kɛnu naawe kpa bu man yāku dɔɔ mwaaruginu kua ni nu koo man nuburu dore.

³ A bu sɔkwa a nɛɛ, tɔɔ baatere, yāa kpemminu yiru ni nu wɔɔ tia tia mɔ kpa nu kun alebu gaa mɔ, niya ba koo ka man yāku dɔɔ mwaaruginu kua baadomma. ⁴ Ba koo ka teeru yāku kowa bururu, teeru maa yoki kpa, ⁵ ka som kilo ita mɛ ba burina ka olifin gum ditiri tia ka bɔnu. ⁶ Tɔɔ baateren yāku te, ta ko n sāawa nge yāku nuburu durugii te ba nɛ, Yinni Gusunɔ kua Sinain guurɔ. ⁷ Bururu ba ko n da ka tam nɛwa ditiri tia ka bɔnu nen sāa yerɔ bu ka yāku ko ka yāa te sannu. ⁸ Yoka, kpa bu maa man yāku dɔɔ mwaaruginu kua ka yāa tee te ta tie ka som ka tam nge mɛ ba raa kua bururu. Ta ko n sāawa yāku dɔɔ mwaaruginu te ta koo nɛ, Yinni Gusunɔ nuburu dore.

Tɔɔ wɛraruginu yākunun

wooda

⁹ Tɔɔ wɛraruginu sɔk, yāanu yiru ni nu wɔɔ tia tia mɔ ma nuñ alebu gaa mɔ, niya i ko i ka nɛ, Yinni Gusunɔ yāku kua ka tam ka som kilo nɔkwa tia mɛ ba burina ka gum. ¹⁰ I ko i n da yāku te kowa tɔɔ wɛraruginu sɔk tɔɔ baateren yāku dɔɔ mwaaruginu ni i ra ko baasi.

Surun tɔɔ gbiikirun yākunun

wooda

¹¹ Suru baawuren tɔɔ gbiikiru sɔk, i ko i nɛ, Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaaruginu kuawa ka naa kpemi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpemminu nɔkwa yiru, ni nu wɔɔ tia mɔ. Kpa sabe nin baatere ta kun alebu gaa mɔ. ¹² I ko i ka ten baatere yāku kowa ka som mɛ ba burina ka gum. ¹³ Yāa kpemmii nin baatere maa ka som kilo ita mɛ ba burina ka gum. Yāku dɔɔ mwaaruginu niya nu koo nɛ Yinni Gusunɔ nuburu dore. ¹⁴ Ì n ka ketɛ yāku mɔ, tam ditiri itawa i ko i ka ko. Ì n ka yāa kineru mɔ, tam ditiri yiruwa i ko i ka ko. Ì n maa ka yāa kpembu mɔ, tam ditiri tia ka bɔnuwa i

ko i ka ko. Yāku dɔɔ mwaaruginu ni i ko i n da ko wɔɔ suru baawuren tɔɔ gbiikiru sɔk, niya mi. ¹⁵ Yen biru, i ko i maa nɛ, Yinni Gusunɔ torarun yāku kua ka tɔɔ baateren yāku dɔɔ mwaaruginu ka ten tam baasi.

Gɔɔ sararibun yākunun

wooda

¹⁶ Wɔɔ suru gbiikoon sɔk wɔkura nɛɛ sɔkwa i ko i Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di, nɛ, Yinni Gusunɔ sɔ. ¹⁷ Suru win sɔk wɔkura nɔkwa sɔkwa i ko i tɔɔ bakaru tore te i ko i di sɔk nɔkwa yiru. Tɔɔ ni sɔk, pɛɛ ye bañ seeyatia dokewa i ko i di. ¹⁸ Tɔɔ baka ten tɔɔ gbiikiru sɔk, i ko i been sɔma deriwa, kpa i menna i nɛ, Yinni Gusunɔ sɔ. ¹⁹ I ko i man yāku dɔɔ mwaaruginu kuawa ka naa kpemi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpemminu nɔkwa yiru, ni nu wɔɔ tia mɔ, kpa sabe nin baatere ta kun alebu gaa mɔ. ²⁰ I ko i ka yaa saberu baatere yāku kowa ka som sannu mɛ ba burina ka gum. Ì n yāku mɔ ka naa, som kilo nɔkwa nɛwa i ko i ka ko. Ì n ka yāa kineru mɔ som kilo nɔkwa tia i ko i ka ko. ²¹ Ì n maa ka yāa kpembu mɔ, som kilo itawa i ko i ka ko. ²² Yen biru, kpa i boo kineru go i ka torarun yāku ko. ²³ Yāku ni kpurowa i ko i n da ko tɔɔ baateren bururun yāku dɔɔ mwaaruginu te baasi. ²⁴ Sɔk nɔkwa yiru ye sɔk, i ko i nɛ, Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaaruginu kuawa baadomma te ta koo man nuburu dore tɔɔ baateren bururun yāku dɔɔ mwaaruginu te baasi. ²⁵ Yen sɔk nɔkwa yiruse, i ko i been sɔma deriwa kpa i menna i man sɔ.

Gɛɛbun saan yākunun wooda

²⁶ Gɛɛbun tɔɔ bakaru sɔk, i ko i ka nɛ, Yinni Gusunɔ been gbean dīa gbiikinu naawawa kpa i menna i man sɔ. Ìn dɔma te sɔmburu garu mɔ. ²⁷ I ko i man yāku dɔɔ mwaaruginu kuawa ni nu nuburu do ka naa kpemi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpemminu nɔkwa yiru ni nu wɔɔ tia mɔ. ²⁸ I ko i ka yaa saberu baatere yāku kowa ka som sannu mɛ ba burina ka gum. Ì n yāku mɔ ka naa, som kilo nɔkwa nɛwa i ko i ka ko. Ì n ka yāa kineru mɔ som kilo nɔkwa tia i ko i ka ko. ²⁹ Ì n maa ka yāa kpembu mɔ som kilo itawa i ko i ka ko. ³⁰ Yen biru, kpa i boo go i ka torarun yāku ko, ³¹ yāku ni kpurowa i ko i n da ko tɔɔ baateren bururun yāku dɔɔ mwaaruginu te baasi. Yaa sabe ni nuñ alebu gaa mɔwa i ko i n da ka yāku ko, ka tam sannu.

Yāku te ba koo

ka Yinni Gusunɔ takaru ko

29 Suru nɔkwa yirusen tɔɔ gbiikiru sɔk, i ku sɔmburu garu ko. I ko i mennawa i Yinni Gusunɔ takaru ko. I ko i tɔɔ te diwa i n kɔbi soomɔ. ² I ko Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaaruginu kua ni nu koo nùn nuburu dore, ka ketɛ kpema, ka yāa kineru, ka yāa kinɛ kpemminu wɔɔ tia tiaginu nɔkwa yiru. Yaa sabe ni

kpuro nu ko n s̄awa ni nuñ alebu gaa m̄. ³I ko i ka yaa sabe ten baatere yākuru kowa ka som m̄ ba burina ka gum. Ì n yākuru m̄ ka ket̄e, som kilo n̄n̄ba nn̄ewa i ko i ka ko. Ì n m̄ ka yāa kin̄eru, som kilo n̄n̄ba tia i ko i ka ko. ⁴Ì n maa m̄ ka yāa kin̄e kp̄embu, som kilo itawa i ko i ka ko. ⁵I ko i maa torarun yākuru ko ka boo kin̄eru. ⁶Yāku niniwa i ko i n da ko suru baawuren t̄ō gbiikiruginu ka t̄ō baatereginu ka nin som ka tam baasi. I ko nu kowa nge m̄ ba nin wooda yi. Nu ko n s̄awa yāku d̄ō mwaaruginu ni nu koo n̄e, Yinni Gusun̄ nuburu dore.

Durum w̄kabun yākurun

wooda

⁷Suru n̄n̄ba yirusen s̄ō w̄kuruse s̄ō, i ku s̄omburu garu ko. I ko i mennawa i Yinni Gusun̄ s̄ā kpa i n̄n̄ bāke. ⁸I ko i Yinni Gusun̄ yāku d̄ō mwaaruginu kuawa ni nu koo n̄n̄ nuburu dore, ka naa kp̄ema, ka yāa kin̄e kp̄emminu w̄ō tia tiaginu n̄n̄ba yiru. Yaa sabe ni kpuro nu ko n s̄awa ni nuñ alebu gaa m̄. ⁹Ì n yākuru m̄, i ko i nu kowa ka som m̄ ba burina ka gum. Ì n yākuru m̄ ka naa, som kilo n̄n̄ba nn̄ewa i ko i ka ko. Ì n m̄ ka yāa kin̄eru som kilo n̄n̄ba tia i ko i ka ko. ¹⁰Ì n maa m̄ ka yāa kin̄e kp̄embu, som kilo itawa i ko i ka ko. ¹¹Yāku ninin biru, i ko i yākuru ko ka boo kin̄eru bu ka b̄e b̄en durum w̄ka, torarun yākuru ka t̄ō baatereguru ka nin som ka tam baasi.

Kunun t̄ō bakarun yākunun

wooda

¹²Suru n̄n̄ba yirusen s̄ō w̄kura n̄n̄buse s̄ō, i b̄en s̄ōma derio ye i ra ko, kpa i menna i n̄e, Yinni Gusun̄ s̄ā kpa i man t̄ō bakaru diiya s̄ō n̄n̄ba yiru. ¹³T̄ō baka ten t̄ō gbiikuru s̄ō, i ko i n̄e, Yinni Gusun̄ yāku d̄ō mwaaruginu kuawa ni nu koo man nuburu dore. I ko i nu kowa ka naa kp̄emi w̄kura ita ka yāa kin̄enu yiru, ka yāa kin̄e kp̄emminu w̄kura n̄n̄e ni nu w̄ō tia tia m̄. Yaa sabe ni kpuro nu ko n s̄awa ni nuñ alebu gaa m̄. ¹⁴I ko i ka yaa sabe nin baatere yākuru kowa ka som m̄ ba burina ka gum. Ì n yākuru m̄ ka naa, som kilo n̄n̄ba nn̄ewa i ko i ka ko. Ì n m̄ ka yāa kin̄eru, som kilo n̄n̄ba tia i ko i ka ko. ¹⁵Ì n maa m̄ ka yāa kin̄e kp̄embu, som kilo itawa i ko i ka ko. ¹⁶I ko i maa yākuru ko ka boo kin̄eru bu ka b̄e b̄en durum w̄ka, t̄ō baateren yāku d̄ō mwaarugii te i ra ko ka som ka tam sannu baasi.

¹⁷T̄ō baateren yāku ni baasi, i ko i maa yākun̄u ko ka yaa sabe ni nuñ alebu gaa m̄ ka maa som m̄ ba burina ka gum, nge m̄ i ra ko saa t̄ō baka ten s̄ō yirusen di n ka girari ten s̄ō n̄n̄ba yiruse. Nge meniwa i ko i yāku ni koosina. S̄ō yiruse s̄ō, i ko i yākuru kowa ka ket̄e kin̄e kp̄ennu w̄kura yiru ka yāa kin̄enu yiru, ka yāa kin̄e kp̄emminu w̄kura n̄n̄e w̄ō tia tiaginu ka maa boo kin̄eru.

S̄ō itase s̄ō, i ko i yākuru kowa ka ket̄e kin̄e kp̄ennu w̄kura tia ka yāa kin̄enu yiru, ka yāa kin̄e kp̄emminu w̄kura n̄n̄e, w̄ō tia tiaginu ka maa boo kin̄eru. S̄ō n̄n̄ese s̄ō, i ko i yākuru kowa ka ket̄e kin̄e kp̄ennu w̄kuru, ka yāa kin̄enu yiru ka yāa kin̄e kp̄emminu w̄kura n̄n̄e, w̄ō tia tiaginu, ka boo kin̄eru. S̄ō n̄n̄buse s̄ō, i ko i yākuru kowa ka ket̄e kin̄e kp̄ennu n̄n̄ba n̄n̄e ka yāa kin̄enu yiru, ka yāa kin̄e kp̄emminu w̄kura n̄n̄e, w̄ō tia tiaginu, ka boo kin̄eru. S̄ō n̄n̄ba tiase, i ko i yākuru kowa ka ket̄e kin̄e kp̄ennu n̄n̄ba ita ka yāa kin̄enu yiru ka yāa kin̄e kp̄emminu w̄kura n̄n̄e, w̄ō tia tiaginu, ka boo kin̄eru. S̄ō n̄n̄ba yiruse s̄ō, i ko i yākuru kowa ka ket̄e kin̄e kp̄ennu n̄n̄ba yiru, ka yāa kin̄enu yiru, ka yāa kin̄e kp̄emminu w̄kura n̄n̄e, w̄ō tia tiaginu, ka boo kin̄eru.

³⁵T̄ō baka ten s̄ō n̄n̄ba itase s̄ō, i b̄en s̄ōma derio ye i ra ko, kpa i menna i ka n̄e, Yinni Gusun̄ s̄ā, ³⁶kpa i man yāku d̄ō mwaaruginu kua ni nu koo man nuburu dore, ka ket̄e kin̄eru, ka yāa kin̄eru ka yāa kin̄e kp̄emminu n̄n̄ba yiru w̄ō tia tiaginu. Yaa sabe ni kpuro nu ko n s̄awa ni nuñ alebu gaa m̄. ³⁷I ko i yāku nin baatere kowa ka som ka tam nge m̄ ba yen wooda yi. ³⁸Kpa i maa yākuru ko ka boo kin̄eru bu ka b̄e b̄en durum w̄ka, t̄ō baateren yāku d̄ō mwaaruguru ka ten som ka tam baasi.

³⁹Yāku nini kpurowa i ko i n̄e, Yinni Gusun̄ kua t̄ō baka te s̄ō, ka sere maa yāku ni i ra ko baadomma. Niya yāku d̄ō mwaaruginu ni i ra ko ka som ka tam, ka siarabun yākun̄u, ka k̄enu, ka sere maa ni i ra ko n̄n̄ m̄w̄erun s̄ō.

30 Yeniwa M̄wisi u Isireliba kpuro s̄ōw̄a nge m̄e Yinni Gusun̄ u n̄n̄ yiire.

Wooda ye ba yi

n̄n̄ m̄w̄enun s̄ō

²M̄wisi u Isireliban bwese k̄erin wirugibu s̄ōw̄a u n̄e, wee wooda ye Yinni Gusun̄ u w̄e.

³U n̄e, goo ù n̄ n̄n̄ m̄w̄eru kua ma u koo n̄n̄ k̄eru w̄e, ñ kun m̄e ù n̄ b̄rua u n̄e, u koo tii n̄ene ḡānu ganun s̄ō, uñ win gari yi k̄obiam̄. U koo win n̄n̄ m̄w̄e te yibiawa.

⁴Bii w̄ndia ù n̄ Yinni Gusun̄ n̄n̄ m̄w̄eru kua, ñ kun m̄e, ù n̄ b̄rua sanam m̄e u gina w̄ā win tundon n̄n̄ba s̄ō, ⁵ma tundo wi, uñ n̄n̄ ye yinari sanam m̄e u yen gari nua, saa ye s̄ō, w̄ndia wi, u koo win n̄n̄ m̄w̄e te yibiawa. ⁶Adama win tundo ù n̄ n̄n̄ ye yinari sanam m̄e u yen gari nua, saa ye s̄ō, w̄ndia wi, uñ maa n̄n̄ m̄w̄e te yibiam̄. Yinni Gusun̄ u koo n̄n̄ yen suuru kua, domi win tundowa u n̄n̄ ye yinari.

⁷W̄ndia goo ù n̄ n̄n̄ m̄w̄eru kua, ñ kun m̄e ù n̄ b̄rua n̄ deema uñ bwisika saa ye u b̄ri yi m̄, yen biru ma u dur̄ sua, ⁸ma win dur̄ kun n̄n̄ ye yinari sanam m̄e u yen gari nua, u koo win n̄n̄ m̄w̄e te yibiawa. ⁹Adama win dur̄ ù n̄ ye yina sanam m̄e u yen gari nua, uñ maa n̄n̄ m̄w̄e te yibiam̄ te u kua. Yinni Gusun̄ u koo maa n̄n̄ suuru kua.

¹⁰ Ժոն կուր շին ըրձ ցո, ղ կոն մե յի կա ըրձ Բա Կինանա, ը ն ճոճ մաբարու կա, u koo tu yibiawa.

¹¹ Կուր ճոճ ցո ը ն ճոճ մաբարու կա, ղ կոն մե ը ն Բժրա, ¹² ma win durձ kun n՛ն ye yinari sanam մե u yen gari nua, kurձ wi, u koo win ճոճ մաբարու te yibiawa.

¹³ Adama win durձ ը ն n՛ն ye yinari sanam մե ճոճ u yen gari nua, kurձ wi, u՛ն maa ճոճ մաբարու te yibiamձ. Yinni Gusunձ u koo n՛ն suuru kua domi win durձwa u n՛ն ye yinari. ¹⁴ Կուր ճոճ ը ն ճոճ մաբարու կա, ղ կոն մե ը ն Բժրա u ճե, u koo tii ճե գճանու գանս ճ, win durձwa u koo de ճոճ մաբարու te, tu koorա, ղ կոն մե tu wճruma. ¹⁵ Sanam մե durձ wi, u gari yi nua, ը կոն ye yinե, u yi wurawa. Kurձ wi, u koo ճոճ մաբարու te yibiawa. ¹⁶ Adama durձ wi, ը ն dera n տե u sere n՛ն ye yinari, durձ wiya u koo yen taarե wa.

¹⁷ Wooda yeniwa Yinni Gusunձ u Մաւիսի մե ճոճ Կա win tundon ճ, ka sere maa kurձ ճոճ Կա win durձոն ճ.

Isireliba ba Madianiba tabu di

31 Yinni Gusunձ u Մաւիսի ճոճ Կա u ճե, ² a doo a Madianiba ճոճ կոճա կճա ye ba Isireliba kuan ճ. Yen biruwa kon de a kpuna a gbi a wunen baababa deema.

³ Ma Մաւիսի u ճոճ be ճոճ Կա u ճե, gabu bu ben tabu yճnu sebuo bu da bu Madianiba wճri kpa bu bu ճոճ կոճա nge մե Yinni Gusunձ u gerua. ⁴ Yen ճ, bwese kera baayere yu tabu kowobu ճոճ (1.000) ցո.

⁵ Ma Isireliban bwese kera baayere ya tmbu ճոճ ցո. Ma ben geera kua tabu kowobu ճոճ suba wճkura yiru (12.000). ⁶ Ma Մաւիսի u tabu kowobu ճոճ suba wճkura yiru ye tabu ցո. Ba dawa ka Finեսի, yճku kowo Eleasaan bii, u Yinni Gusunձ kuru dendi yճnu neni ka կոճ sannu. ⁷ Ma ba Madianiba tabu wճri nge մե Yinni Gusunձ u raa Մաւիսի ճոճ, ma ba ben ճոճ ըրձ Կա Կա ցո. ⁸ Ma ba ben sinambu ճոճ ye ցո. Bera, Efi ka Rekeմu ka Suri ka Huri ka Reba. Ba maa Balamu Beorin bii ցո. ⁹ Adama ba ben kurձbu ka bibu yoru մաբարու ma ba ben yaa sabenu ka ben arumaniba gura. ¹⁰ Ma ba ben wusu ka ben kpara yenu ճոճ մե. ¹¹ Ma ba ka ye Կա Կա doona ye ba gura, tmbu ka yaa sabenu. ¹² Ma ba ka ye Կա Կա na Մաւիսի ka yճku kowo Eleasaa ka Isireliba Կա Կա mi sansanik, Մաբան կա, Yu-udenin կա, Yerikon deederu.

¹³ Yera Մաւիսի ka yճku kowo Eleasaa ka Isireliban wirugibu ba yara ben sansanin di ba bu sennձ da.

¹⁴ Yera Մաւիսի u ka tabu sinambu ճոճ kua, ka ճոճ ճոճ wirugibu, ka wunձ wunձ wirugibu, be ba taa bi da ba wee. ¹⁵ U ճե, mban ճոճ i ճոճ kurձbu deri i՛n bu ցո. ¹⁶ I yճ ma bera Balamu u կոճ ma ba dera Isireliba ba Yinni Gusunձ torari Peorin gari ճ, ma Yinni Gusunձ u bu կեճի կեճի bararu sure. ¹⁷ Yen ճ տե, i ben bii ճոճ ըրձ Կա Կա goowo ka ճոճ kurձ be ba durձ yճ. ¹⁸ Adama i tii կոճիaba yiyoye be ba՛n durձ yճ.

¹⁹ Be ba maa ճոճ ցո, ղ կոն մե ba goru baba, ba koo yariwa sansanin di ճոճ կոճա yiru, kpa bu tii ճեասիա be ka ben yobu, ճոճ itase ka ճոճ կոճա yiruse. ²⁰ I ko i

beճn yճnu ճեասիա Կա գճանու Կա Կա ni ba kua ka yaa ցո, ka boo sansu, ka sere maa ni ba kua ka ճա.

²¹ Ma yճku kowo Eleasaa u tabu kowo be ba tabu da mi ճոճ Կա u ճե, wee wooda ye Yinni Gusunձ u Մաւիսի մե. U ճե, ²² wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wճkusu ka ճեարս, ²³ sii si ba koo gesi կոճ bu ճոճ doke Կա Կա, i ko i su ճոճ dokewa kpa i su ճեասիա. Ye ba՛n maa կոճ bu ճոճ doke i ko i ye wasiwa ճեասիան nim ճոճ. ²⁴ I ko i beճn yճnu teawa ճոճ կոճա yiruse kpa i ճեար. Yen biru i ko i կոճ i wurama sansanik.

Isireliba

ba arumani ճոճ kua

²⁵ Yinni Gusunձ u Մաւիսի ճոճ Կա u ճե, ²⁶ wunե ka yճku kowo Eleasaa ka Isireliban yenu yճrobu, i arumani ye gario ye Isireliba ba mwaama mi, tmbu ka yaa sabenu. ²⁷ I ko i ye ճոճ kowa suba yiru ya n կոճարս ճե, be ba tabu dagia ka be ba՛n tabu degia. ²⁸ Be ba tabu dan ճոճ ճոճ, wee ye i ko i wuna ճե Yinni Gusunձ ճ. Yera ճեարս wunձbu (500) baayeren կոճ i tia wuna ճե ճ, tmbu ճոճ ka keteba ճոճ, ka ketekunu ճոճ, ka yճanu ka bonu ճոճ. ²⁹ Kpa a ye yճku kowo Eleasaa մե. ³⁰ Be ba՛n maa tabu den ճոճ ճոճ, weeraakuru baateren կոճ, kaa tia tia wuna ճե ճ tmbu ճոճ ka keteba ճոճ ka ketekunu ճոճ ka yճanu ճոճ ka bonu ճոճ, ka sere yaa sabe ni nu tie ճոճ, kpa a ye Lefiba մե be ba կոճburu մ ճե ճա yerձ.

³¹ Ma Մաւիսի ka Eleasaa ba kua ye Yinni Gusunձ u Մաւիսի yire. ³² Arumani ye ba gura Կա Կա, yen geeru wee. Yճanu ka bonun geera ճա ճոճ suba nata ka wata ka wճkura ճոճ (675.000). ³³ Keteban geera ճա ճոճ suba wata ka wճkura yiru (72.000). ³⁴ Ketekunun geera ճա ճոճ suba wata ka tia (61.000). ³⁵ Wոճdiaban geera maa ճա ճոճ suba tena ka yiru, be ba՛n durձ yճ (32.000). ³⁶ Be ba tabu dan ճոճ ya kua yճanu ճոճ suba gooba wunձbu ka tena ka կոճա yiru ka ճեարս wunձbu (337.500). ³⁷ Mi ճոճ, ba nata ka wata ka wճkura ճոճ wuna Yinni Gusunձ ճ (675). ³⁸ Ben keteban geera ճա ճոճ suba tena ka կոճա tia (36.000). Mi ճոճ, ba wata ka wճkura yiru wuna Yinni Gusunձ ճ. ³⁹ Ben ketekunun geera ճա ճոճ suba tena ka ճեարս wunձbu (30.500). Mi ճոճ, ba wata ka tia wuna Yinni Gusunձ ճ. ⁴⁰ Ժոճ be ba մաբարան geera maa ճա ճոճ suba wճkura ճոճ ka tia (16.000). Mi ճոճ, ba tena ka yiru wuna Yinni Gusunձ ճ. ⁴¹ Ma Մաւիսի u Gusunձ Կա Կա yճku kowo Eleasaa մե nge մե Gusunձ u n՛ն ճոճ Կա ko. ⁴² Կոճ ye ba Isireli be ba tie մե ya նա Կա be ba tabu dagia. Ya ճա ճոճ suba gooba wunձbu ka tena ka կոճա yiru ka ճեարս wunձbu (337.500), ⁴⁴ ka keteba ճոճ suba tena ka կոճա tia (36.000) ⁴⁵ ka ketekunu ճոճ suba tena ka ճեարս wunձbu (30.500), ⁴⁶ ka tmbu ճոճ suba wճkura ճոճ ka tia (16.000). ⁴⁷ Կոճ ye Մաւիսի u Isireli be մե ճոճ, ye u wuna Yinni Gusunձ ճ, yera tia tia

weeraakuru baateren wǎll, tǎmbu sǎǎ, ka yaa sabenu sǎǎ. Ma u ye kpuro Lefiba wǎ be ba sǎmburu mǎ sǎa yerǎ, nge mǎ Yinni Gusunǎ u nǎn wooda wǎ.

Kǎǎ ni ba Yinni Gusunǎ wǎ

⁴⁸ Tabu kowobu nǎǎǎ wirugibu ka wunǎm wunǎm wirugibu ba mennama ba na Mǎwisi mi. ⁴⁹ Ma ba nǎn sǎǎwa ba nǎǎ, sa tabu kowobu gara be sa kpare. Baa tǎn turo uǎ kare be sǎǎ. ⁵⁰ Yen sǎǎna sa ka Yinni Gusunǎ takarun kǎǎna naawa ni ba kua ka wura. Niya sumi ka taaminu ka swaa tonkunu ka yǎni. Kpa nu n sǎa nge torarun yǎkuru.

⁵¹ Ma Mǎwisi ka yǎku kowo Eleasaa ba kǎǎ ni kpuro mwa ni ba kua ka wura mi. ⁵² Kǎǎ ni tabu kowobun wirugii be, ba Yinni Gusunǎ wǎ mi, nin bunum mu koo ko nge kilo wunaa wata ka wǎkurun saka. ⁵³ Adama be ba sǎa tabu kowobu ba ben arumani ye ba gura tii yiyawa kpuro. ⁵⁴ Mǎwisi ka Eleasaa ba ka kǎǎ ni kpuro da ba yi Yinni Gusunǎ kurǎ, Yinni Gusunǎ u n ka win tǎmbu Isireliba yaaye.

Isireliban bwese kerǎ ita

yi sina Yuudenin

sǎǎ yari yeru gia

32 Rubenin bwese kera ka Gadin bwese kerǎn tǎmbu ba yaa sabenu mǎ nu dabi too. Ma ba wa ma Yaseen tem ka Galadin tem mu gea sǎa ben yaa sabenun sǎ. ² Yera ba da ba Mǎwisi ka yǎku kowo Eleasaa ka Isireliban wirugibu deema, ba nǎǎ, ³ wuu sini, Atarǎtu ka Diboni ka Yasee ka Nimura ka Hesiboni ka Eleale ka Sebamu ka Nebo ka sere Beoni, ⁴ si Yinni Gusunǎ u dera besǎ Isireliba sa kamia, sin tem mu gea sǎa yaa sabenun sǎ. Wee sa maa yaa sabenu mǎ nu dabi.

⁵ Yen sǎ, à n ka sun nǎnu geu mǎeran na, a de bu sun tem mǎ wǎ besǎ wunen sǎm kowobu. A ku de su Yuudenin tǎbura.

⁶ Ma Mǎwisi u bu wisa u nǎǎ, besǎ mero bisibu ba koo dawa ba n tabu mǎ kpa besǎ i n sǎ mini? ⁷ In yǎ ma i ko i bu mwia kpanasiawa kpa ba kun kǎ bu da tem mǎ Yinni Gusunǎ u bu wǎ sǎǎ? ⁸ Nge meya besǎ baababa ba kua yellu sanam mǎ sa wǎ Kadesi Baanǎǎ, ye na bu gǎra ba da ba Kananin tem saria mǎera. Ye ba da ba tura sere Esikolin wǎwǎ ma ba tem men saria mǎera. ⁹ Ye ba gǎsirama, ma ba begibu Isireliba mwia kpanasia bu ku ka da tem mǎ Yinni Gusunǎ u bu wǎ sǎǎ. ¹⁰ Yen tǎǎ te sǎǎ, Yinni Gusunǎ u mǎru besira ma u bǎrua u nǎǎ, ¹¹ tǎn be ba yarima Egibitin di mi, be ba wǎǎ yendu mǎ ka be ba kere mǎ, ben goo kun duǎ tem mǎ sǎǎ, mǎ u nǎǎ mwǎeru kua u Aburhamu ka Isaki ka Yakǎbu wǎ. Domi ba yina bu win gere mem nǎǎwa. ¹² Kalebu, Yefunen bii, Kenasin bweseru sǎǎ, ka sere Yosue, Nunin bii, be tǎnawa ba koo du tem mǎ sǎǎ yǎn sǎ ba nǎn mem nǎǎwa mam mam. ¹³ Yinni Gusunǎ u ka besǎ baababa mǎru kua

ma u dera ba yaayaare kua gbaburu wǎǎ weeru sere be kpuro ba ka kpeera, be, be ba kua ye yaǎ nǎn wǎre. ¹⁴ Wee, tǎǎ, i kǎ i besǎ baaba ben yira swǎ, kpa i de Yinni Gusunǎ u kpam mǎru besira ka besǎ Isireliba. ¹⁵ Domi i n gera win swaan di, u koo de besǎ kpuro i kpam tǎ gbaburu. Saa ye sǎǎ, kpa i de besǎgibu bu kam ko.

¹⁶ Ma ba Mǎwisi wisa ba nǎǎ, aawo. Sa ko besǎn yaa sabenu karaba kua kpa su maa wusu bani su gbǎranu toosi besǎn kurǎbu ka bibun sǎ. ¹⁷ Yen biru, sa ko tabu yǎnu sua kpa sa n gbia su ka besǎgibu du-usia ben temǎ, mǎ ba bu wǎ. Sa ye sǎǎ, sa ko besǎn kurǎbu ka bibu deriwa ba n wǎa wuu gbǎranugii si sǎǎ, tem men tǎmbun sǎ. ¹⁸ Saǎ wurǎ besǎn yenusǎ ma n kun mǎ Isireli baawure u win tem mwa. ¹⁹ Sǎ n tem meni wa guru gee sǎǎ yari yeru mi, saǎ maa tem gam kǎ Yuudenin guru giǎ.

²⁰ Ma Mǎwisi u bu sǎǎwa u nǎǎ, n n men na, i de i besǎn nǎǎ mwǎeru yibia. I tabu yǎnu suo kpa i da i tabu ko ka wǎrǎbu nge mǎ Yinni Gusunǎ u besǎ yire. ²¹ Besǎ kpuro, i Yuudenin tǎburo nge mǎ Gusunǎ u kǎ kpa i n wǎa mi sere u ka win yibereba gira win wuswaan di, ²² kpa u tem mǎ mwa. Saa ye sǎǎ, in ko i n maa taare gaa mǎ. I ko i kǎ i wurama besǎn temǎ, kpa mu n sǎa besǎgim. ²³ Adama i kun kue mǎ, i Yinni Gusunǎ torari-wa mi. Kpa i n yǎ ma besǎya i ko i tora ten are sǎbe. ²⁴ I doo i wusu bani besǎn kurǎbu ka bibun sǎ, kpa i maa karaba ko besǎn yaa sabenun sǎ. Yen biru kpa i na i besǎn nǎǎ mwǎeru yibia.

²⁵ Ma Gadigibu ka Rubeni be, ba Mǎwisi wisa ba nǎǎ, Yinni, ye a gerua mi kpuro, sa wura. ²⁶ Sa ko besǎn kurǎbu ka besǎn bibu ka besǎn yaa sabenu deri Galadi mini. ²⁷ Kpa besǎ kpuro su Yuudenin tǎbura sa n tabu yǎnu neni su ka tabu ko Yinni Gusunǎ wuswaa nge mǎ a gerua.

²⁸ Yera Mǎwisi u yǎku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii, ka Isireliban bwese kera baayeren wirugii wooda wǎ ben sǎ. ²⁹ U nǎǎ, Gadin bwese kera ka Rubenigia bǎ n tabu yǎnu sua ma ba Yuudenin tǎbura ka besǎ sannu bu ka tabu ko Yinni Gusunǎ wuswaa, ma ba besǎ so-mi i ka tem mǎ mwa, i bu Galadin tem wǎǎyǎ mu ko begim. ³⁰ Adama bǎ kun kue mǎ, i ko i bu tem wǎwa besǎn suunu sǎǎ Kananin temǎ.

³¹ Ma Gadigibu ka Rubeni be, ba kpam nǎǎ, ye Yinni Gusunǎ u nun sǎǎwa kpuro, sa wura. ³² Sa ko tabu yǎnu sua su Kananin tem wǎri nge mǎ Yinni Gusunǎ u gerua kpa sa n besǎn tem mǎ Yuudenin bera gee.

³³ Ma Mǎwisi u Gadigii be ka Rubeni be, ka Manase, Yosufun biin bwese kerǎn bǎnu Amǎreba ka Basanigibun tem kpuro wǎ, men wuu marosu ka men baru kpaanu, mi Sihoni ka Ogu ba raa bandu dii.

³⁴ Wuu si Gadigiba ba bana, siya Diboni ka Atarǎtu ka Aroǎǎ, ³⁵ ka Atarǎtu Sofani ka Yasee ka Yogbea, ³⁶ ka Beti Nimura ka Beti Harani. Ma ba su gbǎranu toosi. Ba maa ben yaa sabenu karaba kua.

³⁷ Wuu si Rubeniba maa bana, siya Hesiboni, ³⁸ ka Eleale ka Kiriataimu ka Nebo ka Baali Mǎni ka Sibima. Ma ba si kpuro yǎsinu kǎsa.

³⁹ Makiri Manasen biin sikadominu, beya ba Galadin tem wɔri ba Amɔreba gira tem men di ma ba mu mwa. ⁴⁰ Ma Mɔwisi u bu tem me wɛ ba sina mi. ⁴¹ Manasen bii wi ba maa mɔ Yairi, win sikadomina nu da nu Amɔreban baru kpaanu wɔri nu mwa, ma nu nu soka Yairin wusu. ⁴² Yen biru Nɔbaki u Kenati wɔri u mwa, ka yen baru kpaanu ma u ye soka ka win tiin yisiru, Nɔbaki.

Mi Isireliba ba sirena gbaburu

33 Sanam me Mɔwisi ka Aroni ba Isireliba kparama wuuru ka wuuru Egibitin di Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, u yoruo mi ba da da. Ye u yorua wee.

³ U neɛ, wɔɔɔ suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nnese kɔɔ yera ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di nɔn gbiikiru. Yen sisiru ma ba seewa ba yara Ramusɛsin di Egibitigibun nɔni biru ka toro sindu. ⁴ Saa ye kɔɔ, Egibitigibu ba ben bii gbiikobu sikumɔ be ba gu saa ye Yinni Gusunɔ u ka ben bɔnu siri. ⁵ Ye Isireliba ba seewa Ramusɛsin di, ba dawa Sukɔtuɔ, ba ben sansani gira. ⁶ Sukɔtun di ba da Etamuɔ tem saaram gam bɔkuɔ, ba ben sansani gira. ⁷ Saa Etamun di, ba na Pihahirɔtuɔ ye ya wɔa Baali Se- fonin deedeeru ma ba ben sansani gira Migidolin wuswaɔ. ⁸ Saa Pihahirɔtun di ba nim wɔku tɔbura ba da Etamun tem saaram bera gia. Ba sanum sowa sɔɔ ita ma ba da ba ben sansani gira Maraɔ. ⁹ Saa maran di ba tunuma Elimuɔ mi nim nɔnusu wɔkura yiru ka kpakpa bɛɛ wata ka wɔkura wɔa ma ba ben sansani gira mi. ¹⁰ Saa Elimun di ba da ba ben sansani gira nim wɔkun bɔkuɔ ge ba mɔ Naa yari. ¹¹ Saa min di, ma ba da bera mi ba mɔ Sini, mi tem mu sɔa saaram. ¹² Saa min di ma ba da ba ben sansani gira Dofukaɔ. ¹³ Saa min di ma ba da Alusiɔ ba ben sansani gira mi. ¹⁴ Saa min di, ma ba da Refidimuɔ ba ben sansani gira mi. Miya Isireliba ba nim bia bu nɔ.

¹⁵ Saa min diya ba seewa ba da bera mi ba mɔ Sinai mi tem mu sɔa saaram ba ben sansani gira mi. ¹⁶ Saa min diya ba da Kiburɔti Hatafaɔ ba ben sansani gira mi. ¹⁷ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Haserɔtuɔ. ¹⁸ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Ritimaɔ. ¹⁹ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Rimɔɔ Pɛɛsiɔ. ²⁰ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Libinaɔ. ²¹ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Risɔ. ²² Saa min diya ba da ba ben sansani gira Kehelataɔ. ²³ Saa min diya ba da ba ben sansani gira guu te ba mɔ Safɛɛ. ²⁴ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Haradaɔ. ²⁵ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Makelɔtuɔ. ²⁶ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Tahatiɔ. ²⁷ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Tarakɔ. ²⁸ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Mitikaɔ. ²⁹ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Hasimɔnaɔ. ³⁰ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Mɔserɔtuɔ. ³¹ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Benɛ Yakanɔ. ³² Saa min diya ba da ba ben sansani gira Hori Gidigadiɔ. ³³ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Yotibataɔ. ³⁴ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Aboronaɔ. ³⁵ Saa min diya ba da

ba ben sansani gira Esioni Gebɛɛ. ³⁶ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Kadɛsiɔ bera mi ba mɔ Siniɔ, mi tem mu sɔa saaram. ³⁷ Saa min diya ba da ba ben sansani gira guu te ba mɔ Horiɔ Edɔmun tem kɔɔ bura yɛɔ.

³⁸ N deema n kua wɔɔ weeru saa min di ba yarima Egibitin di. Saa ye, yɔku kowo Aronin wɔɔ wunaa teeru ka itawa mi. Ma u yɔɔwa guu ten wɔɔ nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Miya u kpuna u gu wɔɔ suru nɔɔbusen tɔɔ gbiikiru kɔɔ. ⁴⁰ Ma Aradin sina boko wi u sɔa Kananigii u ka wɔa Kanani yen sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, u nua ma Isireliba ba tunuma.

⁴¹ Ye Isireliba ba seewa Hori min di, ma ba da Salumɔnaɔ, ba ben sansani gira. ⁴² Saa min diya ba da ba ben sansani gira Punaɔ. ⁴³ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Obɔtuɔ. ⁴⁴ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Iye Abarimuɔ Mɔabuban tem kɔɔ bura yɛɔ. ⁴⁵ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Diboni Gadiɔ. ⁴⁶ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Al- imɔ Dibilataimuɔ. ⁴⁷ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Abarimun guunun bera gia, Nebon deedeeru. ⁴⁸ Ye ba doona Abarimun guunun di, ba nawa Mɔabuban wɔɔwa Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deedeeru. ⁴⁹ Ma ba ben sansani gira mi, saa Beti Yesimɔtin di, n ka girari Abeli Sitimuɔ.

Yinni Gusunɔ u wooda wɛ

bu Kananin tem kɔɔ bu ko

⁵⁰ Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua Mɔabun wɔɔwa, Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deedeeru, u neɛ, ⁵¹ a Isireliba sɔɔwa a neɛ, sanam me ba koo Yuudeni tɔbura bu du Kananin temɔ, ⁵² bu tem men tɔmbu kpuro giro ben wuswaan di kpa bu ben bwɔarokunu kɔsuku ni ba dɔka ka ni ba seka, ka sere maa ben yɔku yenu. ⁵³ Bu tem me kɔɔ kpa bu sina mi, domi na bu mu wɛwa mu n sɔa begim, ⁵⁴ kpa bu tem me kɔɔ ko ka tɛtɛ nge me ben bwese kerin tɔmba geeru ne. Bɛn tɔmbu ba dabi, bu bu tem wɛɛyɔ mu n kpɔ. Be baɔ maa dabi kpa u bu wɛ fiiko. Ba koo bwese kera baayere yen tem wɛwa bera ye ba tɛtɛ di kpa mu n sɔa begim. ⁵⁵ Adama bɔ kun tem men tɔmbu gire ben wuswaan di, be ba deri mi, ba ko n sɔawa nge sɔki yi yi ko n ben nɔni sɔkumɔ, ka yabiri yi yi ko n bu sɔkirimɔ bera ka bera. Ba ko n sɔawa ben yibɛɛba tem me kɔɔ, mi ba koo sina mi. ⁵⁶ Saa ye, beya kon kua ye na raa gɔru doke n yibɛɛ be kua.

Kananin tem kɔɔ bura yenu

34 Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua u neɛ, ² a Isireliba sɔɔwa a neɛ, bɔ n dua Kananin temɔ, me mu koo ko begim, men kɔɔ bura yenu wee. ³ Sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mu koo kɔɔ yɔrawa bera mi ba mɔ Siniɔ mi tem mu saaram sɔa kpa gu maa da Mɔabun tem bɔkuɔ. Nɔɔ ge, ga koo torewa nim wɔku bɔruguun bɔkuɔ, sɔɔ yari yeru gia. ⁴ Min di, kpa gu fuka gu da Akarabimun guunu gia sɔɔ yɛsan nɔm

dwaro kpa gu bera mi ba m̀ Sinin sukum sara sere ka Kadesi Baaneas, n ka da Hasaa Adario sere ka Asimokwa. ⁵ Saa Asimokwa di kpa gu maa da Egibitin daa tora gaan mi kpa gu da gu ȳra nim w̄kuo ge ba m̀ Mediterane.

⁶ S̄w̄ kpee yeru gia men k̄w̄ ga koo ȳrawa nim w̄kuo teu gen mi.

⁷ S̄w̄ ȳsan n̄m geu gia ba koo tem men k̄w̄ suawa saa nim w̄kuo gen min di n ka da Horin guur. ⁸ Min di, ba koo de gu kpewa ka Hamatio n ka na Sedadio.

⁹ Kpa gu doona min di gu da Siforonio kpa gu da gu ȳra Hasaa Enanio. Miya n ko n s̄a been tem k̄w̄ bura yeru s̄w̄ ȳsan n̄m geu gia.

¹⁰ S̄w̄ yari yeru gia maa, men k̄w̄ bura yera koo torewa saa Hasaa Enanin di kpa tu da Sefamun. ¹¹ Saa Sefamun di kpa tu da Ribilan bera gia Ainin s̄w̄ yari yeru gia kpa tu Kineretin daa burerun gooru bewa.

¹² Saa min di, kpa tu da Yuudenin bera gia kpa tu da tu ȳra nim w̄kuo b̄ruguu. Mi n ko n s̄a been tem k̄w̄ bura yeru miya mi.

¹³ Ye M̄wisi u Isireliba gari yi s̄w̄wa ma u maa n̄e, tem meya mi, m̄e Yinni Gusun̄ u himba kua u b̄e bwese k̄ri k̄w̄ba n̄e ka b̄nu w̄ i b̄nu ko ka t̄e.

¹⁴ Bwese k̄ri yiru ka b̄nu yeni, Rubenigiru ka Gadigiru ka Manasegirun b̄nu, ba ben tem mwa k̄ Yuudenin bera gee, Yerikon deederu, s̄w̄ yari yeru gia.

Wirugii be Gusun̄ u ḡsa bu ka tem m̄e b̄nu ko

¹⁶ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄w̄wa u n̄e, ¹⁷ ȳku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii, beya ba koo tem men b̄nu kobun wunan̄ko, ¹⁸ kpa a ben bwese k̄ra baayeren di wirugii turo wuna u raa bu somi. ¹⁹ Be ba koo bu somi, beya

Kalebu, Yefunen bii, Yudan bweseru k̄w̄.

²⁰ Ka Samueli, Amihudun bii, Simeon bweseru k̄w̄,

²¹ ka Elidadi, Kisilonin bii, Benyameen bweseru k̄w̄,

²² ka Buki, Yogilin bii, Danun bweseru k̄w̄,

²³ ka Hanieli, Efodun bii, Manasen bweseru k̄w̄ ka Kemueli, Sifitanin bii, Efaraimun bweseru k̄w̄. N deema Manase ka Efaraimun bwesenu nu s̄awa Yosefun bwese k̄ri.

²⁵ Ka Elisafani, Paanakin bii, Sabulonin bweseru k̄w̄,

²⁶ ka Patieli, Asanin bii, Isakaran bweseru k̄w̄,

²⁷ ka Ahihudu, Selomin bii, Aseen bweseru k̄w̄,

²⁸ ka Pedaheli, Amihudun bii, Nefitalin bweseru k̄w̄.

²⁹ Be Yinni Gusun̄ u ḡsa bu ka Isireliban bwese k̄ri Kananin tem m̄e b̄nu kua, bera mi.

Wuu si ba Lefiba w̄

35 Yinni Gusun̄ u ka M̄wisi gari kua M̄abun w̄waw, Yuudenin b̄kuo, Yerikon deederu u n̄e, ² a Isireliba s̄w̄w̄ bu wusu ḡsi ben tem k̄w̄ bu Lefiba w̄ mi ba ko n w̄a ka sere maa kpara yenu.

³ Lefiba ba koo sinawa wuu marosu k̄w̄, kpa ba n tem m̄ mi ba ko n da ben yaa sabenu kpare. ⁴ Kpara yee ni i ko i bu w̄ mi, nin yasum mu ko n s̄awa ḡm soonu n̄w̄bu (1.000) saa gb̄rarun beri berikan di,

⁵ kpa nin d̄ebu bu n s̄a ḡm soonu n̄w̄bu suba yiru (2.000) s̄w̄ yari yeru gia, ka s̄w̄ duu yeru gia, ka s̄w̄ ȳsan n̄m dwaru gia, ka maa n̄m geu gia, kpa wuu ga n w̄a suunu k̄w̄. Nge meya ben kpara yee ni, nu ko n s̄a wuu baagere k̄w̄. ⁶ Ba koo bu wusu k̄w̄ba tia w̄ mi wi u t̄nu go u ko n da kpikuru de, ka maa wusu gasu weeru ka yiru. ⁷ Wuu si kpuro su ko n s̄awa weeru ka k̄w̄ba ita, ka sin kpara yenu. ⁸ Isireliban bwese k̄ra baayere ya koo Lefiba wusu w̄wa nge m̄e yen tem mu kp̄aru n̄e. Be ba dabi ba koo w̄wa n dabi. Be bañ maa dabi, kpa bu w̄ fiiko.

Wuu s̄in mi

ba ko n da kpikuru de

⁹ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄w̄wa u n̄e, ¹⁰ a Isireliba s̄w̄w̄ a n̄e, b̄a n Yuudenin t̄bura ba dua Kananin tem, ¹¹ bu wusu gasu ḡsio mi wi u kun k̄i u ka t̄nu go u ko n da kpikuru de, ¹² sere bu ka n̄n da bu siri t̄mbun wuswaw. Nge meya u koo ka yari wi u k̄i u n̄n m̄ru k̄sian n̄man di. ¹³ Wuu s̄in mi ba ko n da kpikuru de, su ko n s̄awa k̄w̄ba tia, ¹⁴ ita ya n w̄a Yuudenin s̄w̄ yari yeru gia, ita ye ya maa tie ya n w̄a Kananin tem. ¹⁵ Isireli goo, ñ kun m̄e k̄w̄ wi u w̄a Isireliban suunu k̄w̄, ù kun k̄i u ka t̄nu go, u koo kp̄i u kpikuru da wuu sin ḡgun mi.

¹⁶ Goo ù n t̄nu so u go ka ḡa ni ba kua ka sisu, ñ kun m̄e ka kperu, ñ kun m̄e ka bokuru, u s̄awa t̄n gowo. Wi u go min t̄nu u koo maa n̄n m̄ru k̄sie u gowa. ²⁰ Goo ù n win winsim tusa u b̄ria, ñ kun m̄e u n̄n ḡanu kara, ²¹ ñ kun m̄e u n̄n so ka n̄ma u go, ba koo ȳron tii gowa, domi u s̄awa t̄n gowo. Wi u go min t̄nu u koo maa n̄n m̄ru k̄sie u gowa.

²² Goo ù kun maa k̄i u ka win winsim b̄ria, ñ kun m̄e u n̄n kara ka ḡanu ñ kun m̄e, u ka n̄n kperu so u go, ²⁴ t̄mbu ba koo ye ya koora min saria m̄eriwa bu ka ȳro siri wi u t̄nu go mi. ²⁵ Kpa bu n̄n wiru dwe bu de u wura wuu ḡn mi u raa kpikuru da, kpa u sina mi sere ȳku kowo t̄nwero u ka gbi wi ba gum t̄re wiru. ²⁶ Wi u t̄nu go mi, ù n yara wuu gen min di, ḡn mi u kpikuru da mi, ²⁷ ma wi u k̄i u n̄n m̄ru k̄sia u n̄n go, ȳro kun taare gaa m̄. ²⁸ Domi wi u t̄nu go mi, n weene u sinawa wuu mi u raa kpikuru da sere ȳku kowo t̄nwero u ka gbi. Yen biru u koo kp̄i u wura win tem.

²⁹ Wooda beniwa ba ko n da sw̄i, be ka ben bibun bweseru yam kpuro mi ba w̄a.

³⁰ Goo ù n t̄nu go, t̄n dabira ba koo yen seeda di bu sere ȳro go. T̄n turon seeda dibu kun tura bu ka t̄nu taare w̄ bu go. ³¹ Bu ku n̄m biran k̄ru mwa bu ka t̄n gowo deri. N weene u gbiwa kam kam. ³² Bañ maa n̄m biran k̄ru mwaam̄ bu ka de u da wuu ḡn mi ba ra kpikuru de, kpa u wura win tem ȳku kowo t̄nwero ù n gu.

³³ Bu ku raa t̄nu go, domi yera ya koo ben tem disi doke. N ñ maa koor̄ bu m̄e d̄erasia ma n kun m̄ ba ȳro go, wi u t̄nu go mi. ³⁴ Bu ku raa tem m̄e disi doke

mè ƙƙ ba ko n wāa, domi nɛ Yinni Gusunƙ, ko na n wāa ka be, nɛ wi na ra n wāa be Isireliban suunu ƙƙ.

Kurƙ suabun wooda ye ba yi

ƙƙ kurƙ be ba tem tubi din sƙ

36 Manasen bweseru ta sāawa Yosefun bwese ƙera. Bwese te ƙƙ, Galadi u sāa Makirin bii, Manasen debubu. Galadi win bweserun wirugiba ba da ba Mƙwisi ka Isireliban yenu yērobu deema, ² ba nɛɛ, Mƙwisi, wee sanam mɛ Yinni Gusunƙ u nun yiire a Isireliba tem ƙƙnu kua ka tete, u nun sƙƙwa u nɛɛ, a besen ƙƙ Selofadin tem win bii wƙndiaba wē. ³ Tē, bii wƙndia be, bā n durƙbu sua Isireliban bwese ƙeri yi yi tien gaa ƙƙ, ba koo ben tem mɛ ba tubi di suawa bu bwese ƙera yèn mi ba wura sosia. Añ wa ma besen tem mu koo kaara mɛ ba sun wē ka tete? ⁴ Isireliban yakiabun t̄ru tà n tunuma, ba koo ben ƙƙnu wunawa besen min di bu ye bwese ƙera yèn mi ba wura sosia.

⁵ Ma Mƙwisi u Isireliba sƙƙwa u nɛɛ, Yosefun bweserun ƙƙ be, ba gem ƙƙ. ⁶ Wee ye Yinni Gusunƙ u

gerua Selofadin bii wƙndiaban sƙ. U nɛɛ, ba koo kpī bu durƙ sua wi ba kī, adama ya n gesi sāa ben tondon bwese ƙera ƙƙ. ⁷ Isireliban bwese ƙera gaan tem muñ duƙ bwese ƙera gaan tem ƙƙ. Isirelin bwese ƙera baayere, ya koo yen tem nenɛwa mɛ ya tubi di. ⁸ Tƙn kurƙ baawure wi u tem wa u tubi di Isireliban bwese ƙera gaa ƙƙ, u koo durƙ suawa win bwese ƙera ye ƙƙ, u wa u ka win tondon tem mɛ u tubi di nenɛ. ⁹ Bwese ƙera gaan tem kun duƙ bwese ƙera gaan tem. Adama Isireliban bwese ƙera baayere ya koo yen tem nenɛwa kem kem mɛ ya tubi di.

¹⁰ Ma Selofadin bii wƙndia be, Mala ka Tirisa ka Hogula ka Milika ka Nƙa ba Yinni Gusunƙ wooda ye wura ye u Mƙwisi wē mi. Ma ba ben tondon maabu ka wƙƙbun bibu sua durƙbu. ¹² Ba durƙbu suawa Yosefun bwese ƙera ƙƙ, Manasen bibun bweserƙ, ma tem mɛ ba tubi di muñ menanɛ ka ben tundobun tem.

¹³ Wooda ka yiire bi Yinni Gusunƙ u Isireliba wē Mƙwisin min di, Mƙabun wƙwƙ, Yuudenin ƙƙƙ, Yerikon deedeeru, biya mi.

Sɔ̃ɔ̃siru

Tire teni ta ka Mɔ̃wisin gari yã yi sɔ̃ɔ̃ u Isireliba wooda tubusiamɔ̃. Ta maa ka sɔ̃m maamaakigii ni yã ni Yinni Gusunɔ̃ u kua be, win tɔ̃mbu Isireliban sɔ̃. U ka Isireliba arukawani bɔ̃kua, ma u bu kpara wɔ̃ɔ̃ weeru gɔ̃baburu sɔ̃ɔ̃. U bu yakia ben yibereban nɔ̃man di, ma u bu nɔ̃ mweenu kua. Ma u bu wooda wɛ̃ ye ba koo mem nɔ̃kwa ba n ka wãa. Ta maa sun Mɔ̃wisin gɔ̃nɔ̃ gari sɔ̃ɔ̃wa ka nge me Yosue u kua ben kpara.

Tire ten kpunaa

1. Ye Gusunɔ̃ u gɔ̃bia u kua ben sɔ̃n yaayasiabu, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Woodaban sɔ̃ɔ̃sibu, wiru 5n di sere wiru 26.
3. Domanu ka bɔ̃ri, wiru 27n di sere wiru 30.
4. Mɔ̃wisin kirɔ̃ dãaki, wiru 31n di sere wiru 33.
5. Mɔ̃wisi u gu ma Yosue u sɔ̃mburu sua, wiru 34.

Mɔ̃WISIN Sɔ̃ɔ̃SI GBIKIRU

1 Wee gari yi Mɔ̃wisi u Isireliba sɔ̃ɔ̃wa sanam me ba wãa Yuudenin sɔ̃ɔ̃ yari yeru gia wɔ̃kwa gaa sɔ̃ɔ̃, mi tem saara wãa, Sufun deedeeru, wuu sinin suunu sɔ̃ɔ̃, Parani ka Tofeli ka Labani ka Haserɔ̃tu ka Dis-ahabu. ²À n kpa ka Seirin guurun swaa, saa Horebun guurun di, a ka turi Kadesi Baaneɔ̃, kaa sɔ̃wa sɔ̃ɔ̃ wɔ̃kura tia. ³Wɔ̃ɔ̃ weeruse sɔ̃ɔ̃, mìn di Isireliba ba yarima Egibitin di, yen suru wɔ̃kura tiasen tɔ̃n gbiikiru sɔ̃ɔ̃ra Mɔ̃wisi u Isireliba sɔ̃ɔ̃wa kpuro ye Yinni Gusunɔ̃ u nɛɛ, u bu sɔ̃. ⁴Ya koorawa sanam me Mɔ̃wisi u Sihoni, Amɔ̃reban sina boko wi u wãa Hesibonɔ̃ kamia u kpa ma u da u Ogu, Basanin sina boko wi u wãa Edeɛ ka Atarɔ̃tu kamia.

⁵Mɔ̃abuban temɔ̃, Yuudenin sɔ̃ɔ̃ yari yeru gia, miya Mɔ̃wisi u Isireliba Yinni Gusunɔ̃n woodaba sɔ̃ɔ̃sibu torua.

Yinni Gusunɔ̃ u Isireliba wooda

wɛ̃ bu ka doona Horebun di

⁶Mɔ̃wisi u nɛɛ, Gusunɔ̃ besen Yinni u ka sun gari kua Horebun guuru u nɛɛ, sa sina sa te guu ten gãarɔ̃. ⁷Ñ n men na, su seewo su swaa wɔ̃ri su da guunun bera gia mi Amɔ̃reba ba wãa ka Kananin temɔ̃ Yuudenin tem teerɔ̃ ka guunu gia ka wɔ̃kwa ka sɔ̃ɔ̃ yɛ̃san nɔ̃m dwaru gia ka nim wɔ̃kun goorɔ̃ ka Libanɔ̃ sere n ka da Efaratin daarɔ̃, ⁸kpa su tem me mɛeri domi u sun mu nɔ̃mu sɔ̃ndiawa. U nɛɛ, su doo su mu mwa domi u nɔ̃ mweeru kua ka bɔ̃ri u mu besen baababa Aburahamu ka Isaki ka Yakɔ̃bu wɛ̃, be ka ben bibun bweseru.

Mɔ̃wisi u wirugibu gɔ̃sa

⁹Saa ye sɔ̃ɔ̃ Yinni Gusunɔ̃ u nɛɛ, su doo su tem me mwa, ne Mɔ̃wisi na bɛɛ sɔ̃ɔ̃wa na nɛɛ, na ñ kpɛ̃ n bɛɛ

sɔ̃be ne turo. ¹⁰Gusunɔ̃ besen Yinni u dera i marura ma i dabia nge wɔ̃llun kperi. ¹¹Na kanamɔ̃ Gusunɔ̃ besen baababan Yinni u de i dabia i sosi kpa u bɛɛ domaru kua nge me u bɛɛ nɔ̃ mweeru kua. ¹²Adama i n ye ma na ñ kpɛ̃ n bɛɛ sɔ̃be ne turo. ¹³Ñ n men na, i tɔ̃mbu gɔ̃sio bɛɛn bwese kera baayere sɔ̃ɔ̃ be ba yẽru ka bwisi mɔ̃, ma ba bɛɛre mɔ̃ tɔ̃mbu sɔ̃ɔ̃, kpa n bu ko bɛɛn wirugibu. ¹⁴Ma i man wisa i nɛɛ, ye na gerua mi, ya wã. ¹⁵Ma i ka tɔ̃n be na bɛɛn bwese kera baayeren di ma na bu sua na bu kua bɛɛn wirugibu, gabu nɔ̃nɔ̃m nɔ̃nɔ̃m (1.000) wirugibu, gabu wunɔ̃m wunɔ̃m wirugibu, gabu weeraakuukuubun wirugibu, gabu maa wɔ̃ku wɔ̃kubun wirugibu, ma na gabu sɔ̃ma wɛ̃ bu ka wirugii be kpara bɛɛn bwese kera baayere sɔ̃ɔ̃. ¹⁶Ma na wirugii be wooda wɛ̃ na nɛɛ, ben mero bisibu bà n gari mɔ̃ ben tii tiine sɔ̃ɔ̃, ñ kun me, ka tɔ̃n tuko, bu bu swaa dakio kpa bu bu siria dee dee. ¹⁷Bu ku tɔ̃mbun bɛɛre mɛeri bà n sirimɔ̃. Bu bu swaa dakio, bwɛ̃eb-wɛ̃e ka damgii. Bu ku ben goo nasia domi ba koo siri-wa ka Yinni Gusunɔ̃n yísiru. Bà n ka gari gɛɛ yinna yi bu sɛ̃siemɔ̃, bu ka yi na nen mi bu man sɔ̃ kpa n yi wɛ̃eri. ¹⁸Nge meya na bɛɛ sɔ̃ɔ̃si saa ye sɔ̃ɔ̃, ye i ko i ko kpuro.

Isireliban mem nɔ̃kwa sariru

¹⁹Yen biru, Gusunɔ̃ besen Yinni u sun nɔ̃kwa kã ma sa seewa Horebun guurun di sa gbabu baka nanumgii te kpuro bukiana te i yẽ mi, ma sa kpa ka guunun swaa mi Amɔ̃reba ba wã nge me Gusunɔ̃ besen Yinni u sun yiire. Ma sa tura Kadesi Baaneɔ̃. ²⁰Miya na bɛɛ sɔ̃ɔ̃wa na nɛɛ, wee i tunuma Amɔ̃reban guuru te Gusunɔ̃ besen Yinni u koo sun wɛ̃. ²¹I mɛerio wee, Gusunɔ̃ besen Yinni u bɛɛ tem me nɔ̃mu beria. I seewo kpa i mu mwa nge me wi, besen baababan Yinni u bɛɛ sɔ̃ɔ̃wa. I ku berum ko. I de i n wɔ̃rugɔ̃ mɔ̃.

²²Ma bɛɛ kpuro i na i man deema i nɛɛ, su tɔ̃mbu gɔ̃ri bu da bu tem men saria mɛeri kpa bu wurama bu

sun s5 swaa ye sa ko kpe, ka wuu sin mi sa ko gbi su turi. ²³ Bɛɛn gari yi, yi man wɛre, ma na tɔmbu wɔkura yiru gɔsa bɛɛn bwese kɛra baayere sɔɔ tia tia. ²⁴ Ma ba doona ba guunun bera gian swaa mwa ma ba tura sere Esikolin wɔwɔ. Mi kpurowa ba bɔsu ba mɛera. ²⁵ Ma ba tem mɛn dɔa binu sɔrima ba ka sun naawa. Ma ba nɛɛ, tem mɛ, mu gia sɔa mɛ Gusunɔ besen Yinni u sun wɛɛmɔ. ²⁶ Adama i ɛ Gusunɔ besen Yinnin gere mɛm nɔwɛ, domi i yina i da. ²⁷ I nɔn seesiwa bɛɛn kuu bekuruginu sɔɔ i nɛɛ, yɛn s5 u sun tusa, yen s5na u sun yarama Egibitin di u ka sun Amɔreba nɔmu sɔndia, bu sun kpeerasia. ²⁸ I nɛɛ, mban s5na i ko i da i bu wɔri. Bɛɛgibu ba dera i mwia kpana domi ba nɛɛ, tɔn be, ba sun dam kere, ba sun gunum kere, ba maa ben wusu gbɔranu toosiwa n ka wɔllu girari. Yen biru, ba mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n sɔa doogoba.

²⁹ Ma na bɛɛ wisa na nɛɛ, i ku nanda, i ku maa ben berum ko. ³⁰ Gusunɔ besen Yinni u ko n sun gbiiye kpa win tii u sun sanna nge mɛ u kua besen nɔni biru Egibitin, ³¹ ka gbaburɔ. Bɛɛn tii i wa ma u sun bɔki besen sanum sɔɔ nge mɛ tɔnu u ra win bii bɔki sere sa ka tura mi sa dɔɔ. ³² Adama ka mɛ, i ɛ Gusunɔ besen Yinni naane kue, ³³ baa mɛ u ra n sun swaa gbiiye u ka sun ayeru s5ɔsi mi sa ko yɔra. Wɔkuru, u ra sun kparewa u n besen swaa yam bururasie ka d5ɔ yara, s5ɔ sɔɔ maa ka guru wii wuroru.

³⁴ Yinni Gusunɔ u bɛɛn weeweenu nua, ma u mɔru kua u b5rua u nɛɛ, ³⁵ baa bɛɛn turo kun duɔ tem mɛ sɔɔ, mɛ mu gea sɔa mi, mɛ u nɔɔ mwɛeru kua u besen baababa wɛ, ³⁶ ma n kun mɔ Kalebu, Yefunen bii. Wiya u koo mu wa. Wi ka win bibun bwesera u koo tem mɛ wɛ mɛ u bɔsu u mɛera mi, domi u win swɛɛ kpuro swii-wa dee dee.

³⁷ Yinni Gusunɔ u maa ka man mɔru kua bɛɛn s5, ma u nɛɛ, nen tii na ɛ maa duɔ tem mɛ sɔɔ. ³⁸ Nen sɔm kowo Yosue, Nunin biiwa u koo du mi. Yen s5, n be nɔn dam kɛɛyɔ, domi wiya u koo bɛɛ Isireliba kpara u ka bɛɛ tem mɛ wɛ. ³⁹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛ, i nɛɛ, yibereba ba koo bɛɛn bibu gurawa. Adama bii be, be ba ɛ gina gea ka k5sa yɛ mi, beya ba koo du tem mɛ sɔɔ ka Yosue sannu. Beya u koo tem mɛ wɛ ba n mɔ. ⁴⁰ Yen s5, bɛɛ i gɔsiro kpa i da gbaburu gia nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin bera gia.

⁴¹ Ma i man wisa i nɛɛ, i tora Yinni Gusunɔn mi. Adama tɛ, i ko da i tabu ko nge mɛ wi, Gusunɔ besen Yinni u gerua. Ma i bɛɛn tabu yɔnu sua i dɔɔ ka wɔbia i ka guunun bera gia tabu wɔri. ⁴² Ma Yinni Gusunɔ u man s5ɔwa u nɛɛ, n bɛɛ s5ɔwɔ n nɛɛ, i ku ra da i tabu ko. U ɛ wɔa ka bɛɛ. Yen s5, i ku da, domi ba koo bɛɛ kamia. ⁴³ Na bɛɛ ye s5ɔwa adama i yina i man swaa daki. I ɛ Yinni Gusunɔn gere mɛm nɔwɛ. Ma i g5ru bɔbia i da i tabu wɔri guunun bera gia. ⁴⁴ Saa yera Amɔre be ba wɔa bera mi, ba yarima ba bɛɛ kamia Seiriɔ, ma ba bɛɛ naa swii nge tii sere ba ka girari Horimaɔ. ⁴⁵ Ye i wurama, i Yinni Gusunɔ weeweenu koosi. Adama u ɛ bɛɛ swaa daki. ⁴⁶ Ma i sina n ka tɛ Kadesi Baaneɔ.

2 Yen biru ma sa gɔsira sa da ka gbaburun swaa nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin bera gia nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. Ma sa sirena Seirin guunɔ n ka tɛ.

Isireliba ba Edɔmuba

ka Mɔabuba ka Amɔniban tem

bukiana

² Yinni Gusunɔ u man s5ɔwa u nɛɛ, ³ wee sa sirena guunun bera mi gia n ka tɛ. Su maa doo s5ɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁴ U nɛɛ, n bɛɛ wooda yeni wɛ n nɛɛ, i see-wo i Seirin tem bewa mi bɛɛn mero bisibu Esaun bibun bweseru ba wɔa. Ba ko n bɛɛn berum mɔ, adama i n tii sɛ, ⁵ i ku ra bu wɔri. Domi u ɛ bɛɛ ben tem wɛɛmɔ baa mɛn nɔɔ i ko i naasu sɔndi. Esaun bibun bwesera u Seirin guunun beran tem mɛ wɛ ba n mɔ. ⁶ Dɔa ni i ko i di ka sere maa nim mɛ i ko i nɔ, i ko i ye kpuro dwewa ben mi. ⁷ Domi Gusunɔ besen Yinni u besen sɔma kpuro domaru kua ma u sun k5su sanam mɛ sa gbabu baka te bukianamɔ. U wɔa ka bɛɛ sere n ka kua gisɔ wɔɔ weeru. Sa ɛ gɔanu bie.

⁸ Ma sa Seirin tem bewa mi besen mero bisibu Esaun bibun bwesera wɔa. Sa ɛ maa tem tɛeran swaa mwe ye ya dɔɔ Elatiɔ ka Esioni Gebɛɛ. Ma sa gɔsira sa Mɔabun gbaburun swaa mwa. ⁹ Yinni Gusunɔ u man s5ɔwa u nɛɛ, su ku Mɔabuba nɔɔ kuuri, su ku bu tabu wɔri, domi u ɛ sun gɔanu nɔmu sɔndiammɛ ben temɔ. Ltun bibun bwesera u Arin tem mɛ wɛ ba n mɔ.

¹⁰ Yellu, Emibara ba wɔa Arin tem mɛ sɔɔ. Ba sɔawa bwese te ta dam mɔ. Ba dabi ba maa gunu nge Anakin bibun bweseru. ¹¹ Gabu ba tamaa ba sɔawa Refaba nge mɛ Anakiba ba sɔa, adama Mɔabuba ba ra bu sokuwa Emiba. ¹² Nge mɛya maa Horiba ba raa wɔa Seirin temɔ yellu. Ma Esaun bibun bweseru ba bu kpeerasia ma ba sina mi, nge mɛ bɛɛ Isireliba i kua tem mɛ Yinni Gusunɔ u bɛɛ wɛ sɔɔ.

¹³ Yen biru, Yinni Gusunɔ u wooda wɛ u nɛɛ, su see-wo su swaa wɔri kpa su Serɛdin daaru tɔbura. Ma sa tu tɔbura. ¹⁴ Saa mɔn di sa seewa Kadesi Baaneɔn di sere sa ka Serɛdin daaru tɔbura, n kuawa wɔɔ tɛna ka nɔɔba ita. Be ba raa sɔa tabu kowobu sa ka seema ba ɛ maa wɔa nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua ka b5ri. ¹⁵ Win tiiwa u bu nɔma doke u kpeerasia.

¹⁶ Sanam mɛ tabu kowo be kpuro ba gu ba kpa, ¹⁷ sanam mɛ sɔɔra Yinni Gusunɔ u man s5ɔwa u nɛɛ, ¹⁸ tɛ, su Mɔabun tem nɔɔ bura yeru saro kpa su Arin tem bukiana, ¹⁹ su na Amɔniban mi. Adama su ku bu nɔɔ kuuri, su ku maa ka bu tabu ko. Domi u ɛ sun gɔanu wɛɛmɔ ben tem mɛ sɔɔ. Ba sɔawa Ltun bibun bweseru. Bera u maa tem mɛ wɛ ba n mɔ.

²⁰ Tem mɛ, mu raa sɔawa Refaban tem. Domi yellu Refabara ba raa wɔa mi, be, be Amɔniba ba ra soku Sansumiba. ²¹ Bwese te, ta dam mɔ ma ba dabi. Ba gunuwa nge Anakiba. Adama Yinni Gusunɔ u bu Amɔniba nɔma beria, ba bu gira ma ba sina mi. ²² Nge

meya Yinni Gusunƙo u Esaun bibun bweseru kua be ba wāa Seiriƙo. U dera ba Horiba gira ma ba bu kpeerasia ba sina ben temƙo sere ka gisƙo. ²³ Kafitorigibu ba na saa ben tem di ba Afi be ba wāa baru kpaanƙo n ka girari Gasanƙo kpeerasia ma ba sina ben wusu.

²⁴ Yen biru, Yinni Gusunƙo u nƙƙƙ, su seewo su swaa wƙri kpa su Aanƙƙƙ daaru tƙbura. Wee u koo sun Sihoni Amƙre, Hesibonin sina boko nƙmu beria ka win tem. U nƙƙƙ, su doo su nƙn wƙri kpa su ka nƙn tabu ko. ²⁵ Saa gisƙo di u koo de nandabu bu n wāa handunian bwesenu kpuro sƙƙ besen sƙ. Bā n besen damu nua, kpa bu diiri berum sƙ.

Ba Sihoni, Hesibonin

sina bokon tem wƙri

²⁶ Saa Kedemƙtin di, na sƙƙƙƙu gƙra Sihoni, sina bokon mi, kpa bu nƙn bƙri yendun gari sƙ bu nƙƙ, ²⁷ u de su win tem bukiana. Swaa doowa sa ko n swii, sa n gam geramƙ. ²⁸ Sa ko nƙn dāa ni sa ko di ka nim me sa ko nƙn gobi kƙsia. U gesi de su win tem bukiana. ²⁹ Esaun bibun bweseru be ba wāa Seiriƙo ka Mƙabuba be ba wāa Arin temƙo ba wura sa ben tem bukiana. U maa de su win tem bukiana su ka Yuudenin tƙbura kpa su du tem me Gusunƙo besen Yinni u sun wƙƙ sƙ.

³⁰ Adama Sihoni, Hesibonin sina boko u yina su sara ka win temƙo. Domi Gusunƙo besen Yinni u win gƙru bƙbiasia u sun nƙn nƙmu sƙndia nge me i waamƙ gisƙo. ³¹ Ma Yinni Gusunƙo u man sƙƙwa u nƙƙ, n mƙerio u sun Sihoni ka win tem nƙmu beria. Su nƙn wƙrio su tem me mwa. ³² Ma Sihoni ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wƙri Yahasiƙo. ³³ Ma Gusunƙo besen Yinni u sun nƙn nƙmu beria. Ma sa nƙn kamia wi ka win bibu ka win tabu kowobu kpuro. ³⁴ Sa win wusu kpuro mweera sa kam koosia mam mam, ma sa tƙn durƙbu ka tƙn kurƙbu ka bibu kpuro kpeerasia, baa tƙn turo kun tiare. ³⁵ Ma sa ben yaa sabenu ka ben arumani ye sa gura ben wuu si sƙƙ tii koosi. ³⁶ Saa Aroƙƙƙ di ye ya wāa Aanƙƙƙ daaru goorƙo ka wuu ge ga wāa wƙƙƙƙo n ka da sere Galadiƙo, wuu gaga kun kpīa gu sun ma. Gusunƙo besen Yinni u sun si kpuro nƙmu beria.

³⁷ Adama sa n Amƙniban tem babe ka tem me mu wāa Yabƙƙun daaru goorƙo ka wuu si su wāa guunƙo ka sere mi Gusunƙo besen Yinni u sun yinari su wƙri.

Ba Ogu, Basanin sina bokon

tem mwa

3 Yen biru, sa tem tureru yƙƙwa sa da Basaninƙo. Ma Ogu, Basanin sina boko ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wƙri Edƙƙƙ. ² Ma Yinni Gusunƙo u man sƙƙwa u nƙƙ, su ku Ogu win berum ko domi u koo sun nƙn nƙmu beria, wi ka win tabu kowobu ka win tem kpuro. Sa ko nƙn kuawa nge me sa Sihoni, Amƙreban sina boko kua, wi u wāa Hesiboninƙo. ³ Ma Gusunƙo besen Yinni u sun Ogu, Basanin sina boko nƙmu beria ka win tabu kowobu kpuro. Sa bu kamia sa kpeerasia, baa

tƙn turo sa n deri. ⁴ Sa win wusu kpuro mweera, baa teu ga n kpīa gu sun ma. Siya wusu wata ye ya wāa Aagƙƙun temƙo Basaninƙo. Ogun tema sere mi. ⁵ Wuu si kpuro su gbāranu mƙwa ni nu gunu, ma ba nu gambo sisugii kua ba ra ka kƙƙ. Wusu maa wāa su dabi mi, si ba n gbāranu toosi. ⁶ Sa si kpuro mweera ma sa tƙn durƙbu ka tƙn kurƙbu ka bibu kpuro kpeerasia nge me sa Sihoni, Hesibonin sina boko kua. ⁷ Ma sa wuu sin yaa sabenu ka sin arumani gura sa tii yiya.

Ba Galadin tem bƙnu kua

⁸ Nge meya sa ka Amƙreban sinambu yiru yen tem mwa Yuudenin sƙƙ yari yeru gia saa Aanƙƙƙ daaru di n ka da Hƙƙƙƙƙ guurƙo. ⁹ Sidonigibu ba ra Hƙƙƙƙƙ guu te sokuwa Sirioni, kpa Amƙreba bu maa tu soku Seniri. ¹⁰ Sa Basanin sina boko Ogun wusu kpuro tabu di. Siya wuu si su wāa gunguru wƙƙƙ ka Galadin temƙo ka Basanin tem me kpuro sƙƙ n ka girari Salikƙo ka Edƙƙƙ. ¹¹ N deema Refaban bweseru sƙƙ, Ogu, Basanin sina boko, wi turowa u raa tie. Kpakoro sisugiru sƙƙƙa ba win goru doke. Kpakoro te, ta wāa Amƙniban wuu maro Rabanƙo. Ten dƙƙbu sāawa gƙm soonu nƙƙba nne. Ma ten yasum sāa gƙm soonu nne.

¹² Saa ye sƙƙƙa na Rubenin bweseru ka Gadin bweseru tem me wƙƙ me mu wāa Aanƙƙƙ bera gia Aroƙƙƙ sƙƙ yƙƙsan nƙm geu gia ka wuu si su wāa Galadin guunun bee tia. ¹³ Ma na Manasen bweserun bƙnu Galadin tem sukum me mu tie wƙƙ ka Basanin tem mi Ogu u raa bandu dii. N deema Aagƙƙun tem ka Basanin tem meya ba ra maa soku Refaban tem. ¹⁴ Yairi, Manasen bii, u Aagƙƙun tem kpuro mwa n ka da Gesuriba ka Maakatigibun tem nƙƙ bura yerƙo. Ma u wuu si su wāa tem me sƙƙ soka Yairin wusu nge me ba su sokum sere ka gisƙo gisƙo. ¹⁵ Ma na Makiri Galadin tem wƙƙ. ¹⁶ Ma na Rubenin bweseru ka Gadin bweseru Galadin tem bee tia wƙƙ n ka da Aanƙƙƙ daaru sere ka Yabƙƙun daaru. Aanƙƙƙ daaru ta sāa tem men nƙƙ bura yeru sƙƙ yƙƙsan nƙm dƙwaru gia, ma Yabƙƙun daaru ta maa bu buranƙo ka Amƙniba. ¹⁷ Ben tem meya mu wāa Yuudenin wƙƙƙ, saa Genesaretin daa burerun di n ka da nim wƙƙu bƙruguu. Ma mu da sere ka Pisigan guurƙo sƙƙ yari yeru gia.

¹⁸ Saa ye sƙƙ, ma na bƙƙ wooda yeni wƙƙ na nƙƙ, tƙƙ, wee Gusunƙo besen Yinni u bƙƙ tem me wƙƙ i n mƙ. Tƙƙ, bƙƙ tabu kowobu kpuro, i bƙƙ tabu yānu suo kpa i Yuudenin tƙbura ka bƙƙgibu Isireliba sannu. ¹⁹ Bƙƙ kurƙbu ka bƙƙ bibu ka bƙƙ yaa sabe ni tƙnawa i ko i deri wuu si na bƙƙ wƙƙ sƙƙ. ²⁰ I bƙƙ mero bisibu somiƙo sere Gusunƙo besen Yinni u ka bu swii ben tem nge me u bƙƙ kua, kpa bu sina tem me sƙƙ me u koo bu wƙƙ Yuudenin sƙƙ kpee yeru gia. Saa ye sƙƙƙa i ko i wura bƙƙ tem me na bƙƙ wƙƙ.

²¹ Ma na Yosue wooda yeni wƙƙ na nƙƙ, win nƙni yi wa ye Gusunƙo besen Yinni u sinambu yiru ye kua. Nge meya u koo maa sinambu kpuro kua be u koo ka tabu ko sanam me i Yuudenin tƙbura. ²² I ku bu nasia, domi Gusunƙo besen Yinni u koo bƙƙ sanna.

Mɔwisi u ñ duɔ

Kananin temɔ

²³ Saa ye sɔɔ, na Yinni Gusunɔ suuru kana na nɛɛ,
²⁴ Gusunɔ nen Yinni, a nɛ wunen sɔm kowo wunen
 kp̄aru ka wunen dam bakam kookoo gbiikisu sɔɔsi.
 Yinni goo sari wɔllɔ ka temɔ wi u koo kp̄i u ko ye a ra
 ko. ²⁵ A de n Yuudeni tɔbura kpa n tem buram mɛ wa
 guru giɔ mi guu buranu w̄a ka maa Libani.

²⁶ Adama Yinni Gusunɔ u ka man mɔru kua bɛɛn s̄
 ma u yina u nen kanaru nɔ. U nɛɛ, ya tura mɛ. N ku
 maa nùn yen gari s̄. ²⁷ U nɛɛ, n kɔɔwo Pisigan guurun
 wii kp̄iirɔ kpa n nɔni seeya n mɛeri s̄ɔ yɛsan nɔm geu
 gia ka s̄ɔ yɛsan nɔm dware gia ka s̄ɔ kpee yeru gia
 ka sere maa s̄ɔ yari yeru gia. Adama na ñ Yuudeni
 tɔburamɔ. ²⁸ U nɛɛ, n Yosue bwisi kɛɛyɔ kpa n nùn dam
 kɛ, n de u n wɔrugɔru nɔ. Domi wiya u koo Yuudeni
 tɔbura kpa u Isireliba kpara u ka bu tem mɛ wɛ mɛ
 kon wa mi.

²⁹ Ma sa sina wɔwa mi, Beti Peorin deedeeru.

I Yinni Gusunɔn wooda

mem nɔɔwɔ

4 Tɛ, bɛɛ Isireliba, i yiirebu ka woodaba swaa dakio
 be na bɛɛ wɛɛmɔ. I ye mem nɔɔwɔ kpa i wa i n
 w̄a, kpa i du tem mɛ sɔɔ, mɛ Gusunɔ besen baababan
 Yinni u bɛɛ wɛ. ² I ko i win woodaba mem nɔɔwɔwɔ
 nge mɛ na bɛɛ ye wɛ. I ku ḡanu ganu sosi ye sɔɔ, i ku
 maa ḡanu ganu kawa. ³ Bɛɛn nɔni yi wa ye Gusunɔ
 besen Yinni u kua Baali Peorigiin s̄. U tɔmbu
 kpeerasia kpuro bɛɛ sɔɔ be ba da ba nùn s̄awa.

⁴ Adama bɛɛ be i Gusunɔ besen Yinni naane s̄a, bɛɛya
 i w̄a w̄aru sɔɔ gisɔ.

⁵ Wee na bɛɛ yiirebu ka woodaba wɛ nge mɛ Gusunɔ
 besen Yinni u man s̄ɔwɔ n ko. I ko i ye mem nɔɔwɔwɔ
 tem mɛ u koo bɛɛ wɛ sɔɔ. ⁶ Ì n ye mem nɔɔwɔ ma i ye
 sw̄i dee dee, bwese ni nu tie nùn n wooda ye nua, nu
 koo bɛɛ garisiwa yɛrobu ka bwisigibu, kpa nu nɛɛ, an-
 na a bwese baka ten yɛru ka bwisi wa! ⁷ S̄a n Gusunɔ
 besen Yinni somiru kana u ra n ka sun w̄a saa kpuro.
 Bweseru gara w̄a baa ni nu kp̄aru bo sɔɔ, te ta Yin-
 ni mɔ nge mɛ? ⁸ Bweseru gara w̄a baa ni nu kp̄aru
 bo sɔɔ tèn yiirebu ka ten woodaba ba s̄a dee dee nge
 wooda be na bɛɛ wɛ gisɔ?

Isireliba ba ȳra

Yinni Gusunɔn wuswaɔ

Horebun guurɔ

⁹ I n tii sɛ kpa i ku duari bɛɛn w̄aru kpuro sɔɔ ye i
 wa ka nɔni. I ku maa de yu yari bɛɛn ḡrun di. I ye
 bɛɛn bibu ka maa bɛɛn bibun bibu nɔɔsiɔ.

¹⁰ I t̄ɔ te yaayo tɛ sɔɔ i da i ȳra Gusunɔ besen Yinnin
 wuswaɔ Horebun guurɔ sanam mɛ u man s̄ɔwɔ u
 nɛɛ, n bɛɛ Isireliba kpuro mennama win mi, kpa u bɛɛ
 win woodaba s̄, kpa i gia nge mɛ i ko i ka nùn mem
 nɔɔwɔ bɛɛn w̄aru t̄ru kpuro sɔɔ kpa i maa ye bɛɛn
 bibu nɔɔsiɔ. ¹¹ Ma i mennama i na i ȳra guu ten nuurɔ
 tèn min di d̄ɔ buri yi yarimɔ yi w̄llu girari d̄ɔ wiisu ka
 guru wii wuroru sɔɔ. ¹² Ma Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ gari
 kua d̄ɔ yara sɔɔ di. I win nɔɔ nua adama i ñ nùn wa.
¹³ U ka bɛɛ arukawani nɔkua u nɛɛ, i win wooda w̄ku-
 ru mem nɔɔwɔ te u yorua kpee besi yiru sɔɔ. ¹⁴ Saa ye
 sɔɔra Yinni Gusunɔ u man yiire n bɛɛ wooda wɛ kpa i
 ye mem nɔɔwɔ tem mɛ i ko i mwa sɔɔ.

Ba Isireliba kirɔ m̄

b̄u s̄aanun s̄

¹⁵ Wee, i ñ Yinni Gusunɔn tii wa sanam mɛ u ka bɛɛ
 gari kua d̄ɔ yara sɔɔ di Horebun guurɔ. Yen s̄, i n tii
 sɛ, ¹⁶ i ku ra ka nùn torari i bw̄arokunu ko ni nu ka
 tɔn durɔ weene ñ kun mɛ tɔn kurɔ, ¹⁷ ñ kun mɛ yaa ye
 ya s̄imɔ tem sɔɔ, ñ kun mɛ gunɔ, ¹⁸ ñ kun mɛ yaa ye ya
 kabirimɔ temɔ, ñ kun mɛ sw̄a. ¹⁹ Ì n nɔni seeya w̄llɔ i
 ka s̄ɔ ka suru ka kperi mɛeri ka kpuro ye ya w̄a mi, i
 ku de yu bɛɛ gawa i ka yiira i ye s̄a. Yeba kpurowa
 Gusunɔ besen Yinni u handunian bwesenu kpuro deria
 nu n mɔ. ²⁰ Adama bɛɛ, u bɛɛ nɔma nenua u yara
 Egibitigibun nɔni yi ba bɛɛ s̄ɔwɔn di kpa i n ka s̄a
 win tɔmbu nge mɛ i s̄a gisɔ.

²¹ Ma Gusunɔ besen Yinni u ka man mɔru kua bɛɛn
 s̄. U b̄rua u nɛɛ, na ñ Yuudeni tɔburamɔ, na ñ maa
 duɔ tem gem mɛ sɔɔ, mɛ u koo bɛɛ wɛ i n mɔ. ²² Mini-
 wa kon kpuna n gbi. Na ñ Yuudeni tɔburamɔ. Adama
 bɛɛ, i ko ye tɔbura kpa i tem gem mɛ mwa i sina mi.
²³ I n tii sɛ kpa i ku duari arukawani ye Gusunɔ besen
 Yinni u ka bɛɛ nɔkua. I ku ra tii bw̄arokunu kua ni nu
 ka ḡanu weene ni u bɛɛ yinari i ko. ²⁴ Domi Gusunɔ
 besen Yinni u s̄awa nge d̄ɔ wi u ra kam koosie, u
 maa s̄a nisinugii.

²⁵ Ì n sina n ka tɛ tem mɛ Gusunɔ besen Yinni u bɛɛ
 nɔɔ mɛɛru kua sɔɔ, ma i bibu ka debuminu wa, i ku
 ra nùn torari i tii bw̄arokunu kua ni nu ka ḡanu
 weene, i ku maa k̄sa gaa ko ye ya koo win mɔru
 seeya. ²⁶ Ì n tora ten bweseru kua, na bɛɛ s̄ɔwɔn na
 siremɔ gisɔ, w̄llu ka tem mu s̄a nen seeda ma i ko i
 gbiwa tem mɛ i ko i mwa mi sɔɔ Yuudenin guru giɔ.
 Bɛɛn w̄aru ta ñ daka d̄ɔ. Ba koo bɛɛ kpeerasiawa
 mam mam. ²⁷ Yinni Gusunɔ u koo de i n yarinewa
 bwese tukunun suunu sɔɔ kpa i kun dabi ȳatem mi u
 dera i yoru dimɔ. ²⁸ Miya i ko i b̄nu s̄a ni tɔmba kua
 ka d̄a ñ kun mɛ ka kpenu ni nu ku ra yam wa, nu ku
 ra gari nɔ, nu ku ra maa nuburu nɔ. ²⁹ Miya i ko i
 Gusunɔ besen Yinni kasu. Ì n nùn kasu ka bɛɛn ḡru
 kpuro, ka bɛɛn bw̄ra kpuro, i ko i nùn wa. ³⁰ Ye na bɛɛ
 s̄ɔwɔ mi kpuro yà n koora, ma i w̄a nɔni sw̄aru sɔɔ,
 i ko i ḡsiramawa Gusunɔ besen Yinnin mi kpa i wure i
 nùn mem nɔɔwɔ. ³¹ Domi u s̄awa wɔn wɔndugii wi u

kun bee derimɔ. U ñ bee kpeerasiamɔ. U ñ maa duarimɔ arukawani ye u ka been baababa bɔkua ka bɔri.

Isireliba ba kua seeda

³² I bwisikuo ye ya koora yellu, ye ya koora tee teebun di saa min di Gusunc u tɔnu taka kua handunia sɔɔ. I bwisikuo ye ya koora handunian goonu nne kpuro sɔɔ. Gãa maamaakiginu ganu nu koore nge nini? I nɔɔre ba gãanu gerure nge meni? ³³ Bweseru gara wãa te Yinni Gusunc u ka gari koore dɔɔ yara sɔɔn di nge bee ma ta wãa ta wasi? ³⁴ Yinni goo u win tumbu wɔrare ben yiberɛban nɔman di ka win dam bakam, ka laakari mɛeribu, ka yĩrenu, ka sɔm maamaakiginu, ka tabu, ka win dam ka gãa nanumginu nge me Gusunc besen Yinni u Egibitigibu kua been wuswaas? ³⁵ Bɛɛya i kua seeda kpa i ka gia ma Gusunc turowa u sãa Yinni. Goo maa sari nge wi. ³⁶ U dera i win nɔɔ nua wɔllun di u ka bee sɔɔsinu wɛ kpa i ka nɔn mem nɔɔkwa. U maa dera i dɔɔ wa temɔ ma u ka bee gari kua wi sɔɔn di. ³⁷ U been baababa kĩa ma u bee gɔsa bee be i sãa ben bibun bweseru. Yen sɔɔna u bee yarama Egibitin di ka win dam bakam. ³⁸ U bee bwese tukunu gira ni nu bee dabiru ka dam kere ma u bee kpara u ka dua ben temɔ u bee mu wɛ nge me i waamɔ gisɔ. ³⁹ Ñ n men na, i bwisikuo gisɔ kpa i n yɛ ma Gusunc turowa u sãa Yinni wɔllɔ ka temɔ. Goo maa sari nge wi. ⁴⁰ I win woodaba ka win yiirebu mem nɔɔkwa bi na bee wɛemɔ gisɔ, kpa i wa i n bɔri yendu mɔ bee ka been bibun bweseru kpa been wãaru tu dakaa da tem me sɔɔ, me Gusunc besen Yinni u bee wɛemɔ.

Mɔwisi u wusu ita gɔsa

mi ba ko n da kpikuru de

⁴¹ Mɔwisi u wusu ita gɔsa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, ⁴² kpa su n sãa kpiki yenu. Wi u tɔnu go ka samba, u ñ daa ka yɛro mɔru neni, u ko n da kpikuru de mi, u ka win wãaru bere. ⁴³ Rubenin tem sɔɔ, u Beseri gɔsa ye ya wãa gunguru wɔllɔ mi gãanu ku ra kpi. Gadin temɔ, u Ramɔti gɔsa ye ya wãa Galadiɔ. Manasen tem sɔɔ, u Golani gɔsa ye ya wãa Basanin temɔ.

MƆWISIN SƆƆSIRU YIRUSE

⁴⁴ Mɔwisi u Isireliba yiirebu ka woodaba ka sɔɔsinu wɛ sanam me ba yarima Egibitin di. ⁴⁶ Saa ye, ba wãa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia wɔwɔ, Beti Peorin deedeeru, Sihoni, Amɔreban sina bokon temɔ wi u wãa Hesiboniɔ. Wiya Mɔwisi ka Isireliba ba kamia sanam me ba yarima Egibitin di. ⁴⁷ Ma ba win tem mwa ka maa Ogu, Basanin sina bokon tem. Amɔreban sinambu yiru ye, ba raa wãawa ba bandu dii Yuudenin guru giɔ sɔɔ yari yeru gia. ⁴⁸ Ben tem men nɔɔ bura yera dawa Aroɛɛ, Aanɔɔn daarun goorɔ sere n ka girari guu te ba mɔ Hɛemɔwɔ te ba maa sokumɔ Siɔni, ⁴⁹ ka tem me mu wãa Yuudenin wɔwɔ sɔɔ yari

yeru gia n ka girari nim wɔku bɔruguu sere n ka da guu te ba mɔ Pisigan nuurɔ.

Wooda wɔkuru

5 Mɔwisi u Isireliba kpuro sokusia ba menna ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bee Isireliba i wooda ka yiirebu swaa dakio i nɔ bi na bee wɛemɔ gisɔ. I bu nenuɔ kpa i bu mem nɔɔkwa mam mam. ² Gusunc besen Yinni u ka sun arukawani bɔkua Horebun guurɔ. ³ Ñ ñ besen baababa tɔna u ka ye bɔkua, adama ka besen tiwa beɛ be sa wãa sa wasi mini gisɔ. ⁴ Yinni Gusunc u ka bee gari kua nɔni ka nɔni guuru wɔllɔ saa dɔɔ yara sɔɔn di. ⁵ Saa ye sɔɔ, ma na yɔ bee ka win suunu su-unuka sɔɔ na ka bee tusiamɔ ye u gerumɔ, domi i ñ yɔkwe guu ten wɔllɔ yèn sɔ i dɔɔ win berum mɔ. U nɛɛ, ⁶ wiya u sãa Gusunc besen Yinni. Wiya u sun yarama Egibitin di mi sa raa wãa sa yoru dimɔ. ⁷ U maa nɛɛ, sa ñ ko n maa Yinni goo mɔ wi baasi. ⁸ Su ku ra tii bwãaroku gagu kua ga n ka gãanu weene wɔllɔ, ñ kun me temɔ, ñ kun me nim sɔɔ. ⁹ Su ku ra yiira su nu sã. Domi wi, Gusunc besen Yinni u sãawa nisinugii. U ra baababan durum nɔɔru mwe ben bibun mi, be ba nɔn tusan suunu sɔɔ sere ka ben bibun bibɔ. ¹⁰ Adama be ba nɔn kĩa ma ba win woodaba mem nɔɔkwa me u ra ben bibun bweserun nɔɔn nɔɔn (1.000) wɔnɔnɔndu kue. ¹¹ Su ku ra wi, Gusunc besen Yinnin yĩsiru soku kam. Domi wi u win yĩsiru soka kam, u koo yɛro sɛɛyasia. ¹² Su tɔɔ wɛraruguru mem nɔɔkwa su tu beere wɛ nge me wi, Gusunc besen Yinni u sun yiire. ¹³ Sɔɔ nɔɔba tia sɔɔra sa ko n da besen sɔma kpuro ko. ¹⁴ Adama sɔɔ nɔɔba yiruseru ta sãawa Gusunc besen Yinnin tɔru tɛ sɔ u wɛra. Yen sɔɔ, su ku ra sɔmburu garu ko beɛ ka besen bibu ka besen sɔm kowobu ka besen ketɛba ka besen ketekunu, besen yaa sabenu kpuro gesi, ka maa sɔɔ wi u wãa besen yenuɔ. Beɛ kpuro sa ko wɛrawa. ¹⁵ Su yaayo nge me sa raa yoru dimɔ Egibitiɔ, ma wi, Gusunc besen Yinni u sun yarama min di ka win dam bakam. Yen sɔɔna u sun yiire su tɔɔ wɛrarugii te mem nɔɔkwa. ¹⁶ Su besen tundobu ka besen merobu beere wɛɛyɔ nge me wi, Gusunc besen Yinni u sun yiire kpa besen wãaru tu dakaa da kpa sa n bɔri yendu mɔ tem me u sun wɛ sɔɔ. ¹⁷ Su ku ra tɔnu go. ¹⁸ Su ku ra sakararu ko. ¹⁹ Su ku ra gbeni. ²⁰ Su ku ra goo gari mani. ²¹ Su ku ra besen tɔnusin kurɔ bine ko, ñ kun me win diru, ñ kun me win gberu, ñ kun me win sɔm kowo tɔn durɔ ñ kun me tɔn kurɔ, ñ kun me win ketɛ, ñ kun me win keteku, win gãanu kpuro gesi. ²² Gari yiniwa Yinni Gusunc u nɔɔ sua guuru wɔllɔ u beɛ win tumbu kpuro sɔɔwa dɔɔ yara sɔɔn di ka guru wii wuroru sɔɔn di ka guru wii sinumgirun di, u ñ gãanu sosi. Yen biru, u ye yorua kpee besi yiru sɔɔ u man wɛ.

Mɔ́wisi u sáawa Yinni Gusunɔ́n ɔ́ro

²³ Sanam me i Yinni Gusunɔ́n kɔ́ ge nua guru wii sinumguru kɔ́n di, guuru wɔ́llɔ́ tɛ́n mi dɔ́ɔ́ u wáa, yera beɛ́n bwese kerin wirugibu ka beɛ́n guro gurobu ba na ne Mɔ́wisi mi. ²⁴ Ma ba neɛ, wee Gusunɔ́n beɛ́n Yinni u bu win yiikon girima ka win kpáaru sɔ́ɔ́si. Ba win kɔ́ nua dɔ́ɔ́ yara kɔ́n di. Giso, ba wa ma Gusunɔ́n u ka tɔ́mbu gari kua ma ba wáa ba ñ gu. ²⁵ Adama mban sɔ́na ba koo de dɔ́ɔ́ boko wi, u bu di kpa bu gbi. Domi bà n Gusunɔ́n kɔ́n kɔ́mɔ́ me, ba koo gbi. ²⁶ Wara u Yinni Gusunɔ́n wi u ra n wáan gari kɔ́kɔ́ dɔ́ɔ́ yara kɔ́n di nge be, ma yéro u wáa u ñ gu. ²⁷ Yen sɔ́, ne Mɔ́wisi, n susio Gusunɔ́n beɛ́n Yinnin bɔ́kɔ́ kpa n swaa daki ye u gerua. Yen biru, kpa n bu ye kɔ́kɔ́sia. Ba koo ye kɔ́, kpa bu ka ye sɔ́mburu ko. ²⁸ Ma Yinni Gusunɔ́n u nua ye ba man sɔ́ɔ́wa. Ma u neɛ, ye ba gerua mi kpuro gari bureya. ²⁹ Bà n koo raa kpí bu nùn ben gɔ́ru wukia nge me, bu ka nùn beɛ́re wé kpa bu win woodaba mem kɔ́kɔ́wa, ba ko n daa bɔ́ri yendu mɔ́ be ka ben bibun bweseru sere ka baadomma. ³⁰ Yen sɔ́ tɛ́, u neɛ, n doo n bu sɔ́ bu wuro ben kuu bekurugin. ³¹ Adama u neɛ, ne, n sɔ́n ka wi, kpa u man woodaba ka sɔ́ɔ́sinu ka yiirebu sɔ́ ye kon bu wé bu mem kɔ́kɔ́wa tem me u bu wéem kɔ́kɔ́.

³² Ma Mɔ́wisi u maa bu sɔ́ɔ́wa u neɛ, i wooda be kpuro mem kɔ́kɔ́wa mam mam be Gusunɔ́n beɛ́n Yinni u beɛ́ wé. I ku ra gam gera be kɔ́n di. ³³ I swaa ye swáiyɔ́ mam mam kpa beɛ́n wáaru tu daka da kpa i n bɔ́ri yendu mɔ́ tem me wi, Gusunɔ́n beɛ́n Yinni u koo beɛ́ wé kɔ́kɔ́.

I Gusunɔ́n beɛ́n Yinni kíɔ́

6 Mɔ́wisi u maa neɛ, wee wooda ka sɔ́ɔ́si ni Gusunɔ́n beɛ́n Yinni u man yiire n beɛ́ wé i mem kɔ́kɔ́wa tem me i ko i mwa kɔ́kɔ́. ² Nge meya i ko i ka Gusunɔ́n beɛ́n Yinni beɛ́re wé beɛ́n wáaru tɔ́ru kpuro kɔ́ kpa i win woodaba ka win yiirebu mem kɔ́kɔ́wa be na beɛ́ wéem kɔ́ beɛ́n bibu ka beɛ́n debuminu kpa beɛ́n wáaru tu wa tu daka da. ³ Beɛ́ Isireliba, i ko i ye swaa dakiwa kpa i ye mem kɔ́kɔ́wa kpa i wa i n bɔ́ri yendu mɔ́ kpa i marura i dabilia nge me Gusunɔ́n beɛ́n baababan Yinni u sun sɔ́ɔ́wa sanam me u sun tem kɔ́ mweeru kua mi tim ka bom mu kokum.

⁴ Beɛ́ Isireliba, i swaa dakio i kɔ́. Gusunɔ́n beɛ́n Yinni turowa u sáa kpuron Yinni. ⁵ I nùn kíɔ́ ka beɛ́n gɔ́ru kpuro ka beɛ́n bwéra kpuro ka beɛ́n dam kpuro. ⁶ Wooda be na beɛ́ wéem kɔ́ giso, i de ba n wáa beɛ́n gɔ́ru. ⁷ I beɛ́n bibu yen keu kuo kpa i n da ka bu yen gari ko yenu ka swaa ñ n wuu kɔ́ kɔ́ saa ye i ko i kpuna ka saa ye i seewa. ⁸ I de ya n gbinisi beɛ́n kɔ́mɔ́ ka beɛ́n sirin kpa i ku ra ka ye duari. ⁹ I ye yoruo beɛ́n dian gambon kadiriba kɔ́ ka wuun duu yerun kɔ́kɔ́kɔ́.

Isireliba, i ku Gusunɔ́n

beɛ́n Yinni duari

¹⁰ Sanam me Gusunɔ́n beɛ́n Yinni u koo beɛ́ kpára u ka da tem me u koo beɛ́ wé kɔ́kɔ́, nge me u beɛ́n baababa, Aburhamu ka Isaki ka Yakɔ́bu kɔ́ mweeru kua, i ko i wuu bakasu ka wuu burɔ́su wa si i ñ bane, ¹¹ ka yenu si su arumani bwese bweseka yiba ye i ñ kasu ka dɔ́kɔ́ba be i ñ gba ka resemba ka olifiba be i ñ duure. ¹² I ko i díanu wa siki siki i n dimɔ́. Adama i n tii se kpa i ku ra Gusunɔ́n beɛ́n Yinni duari wi u sun yara Egibitin di mi sa yoru di. ¹³ I ko i nùn nasiawa kpa i n wi turon wáaru wáa. Win yísira i ko i n da ka bɔ́re. ¹⁴ I ku ra da i bwese tuku ni nu ka beɛ́ sikerenen búnu sá. ¹⁵ Domi Gusunɔ́n beɛ́n Yinni u wáa beɛ́n suunu kɔ́kɔ́. U sáawa nisinugii. Ñ n men na, i n tii se. I ku ra win mɔ́ru seeya kpa u beɛ́ kpeerasia handunia kɔ́kɔ́. ¹⁶ I ku ra win dam meeri i ka wa me mu ne nge me i kua sanam me i wáa Masá. ¹⁷ Adama i win woodaba ka win sɔ́ɔ́sinu ka win yiire bi u beɛ́ wé mem kɔ́kɔ́wa dee dee. ¹⁸ Ì n mɔ́ ye ya wá Yinni Gusunɔ́n kɔ́n kɔ́kɔ́, i ko i bɔ́ri yendu wa kpa i tem gem me mwa sanam me u beɛ́n yibereba gira u kpa. Domi u beɛ́n baababa kɔ́ mweeru kua ka bɔ́ri u neɛ, u koo bu mu wé.

²⁰ Sɔ́ɔ́ teeru beɛ́n bibu bà n beɛ́ bikia ba neɛ, mban sɔ́na Gusunɔ́n beɛ́n Yinni u beɛ́ wooda beni ka sɔ́ɔ́si nini ka yiire bini wé, ²¹ kpa i bu wisi i neɛ, sa raa sáawa Egibiti sunɔ́n yobu Egibiti mi, ma Yinni Gusunɔ́n u sun yarama min di ka win dam bakam. ²² U sɔ́m maamaakiginu kua nu kpá beɛ́n kɔ́n biru. Niya u ka Egibitigii be, ka ben sina boko ka win yenugibu kɔ́n swáaru kpé. ²³ Ma u sun yarama min di u ka sun da tem me kɔ́kɔ́, me u beɛ́n baababa kɔ́ mweeru kua ka bɔ́ri u neɛ, u koo bu wé. ²⁴ Gusunɔ́n beɛ́n Yinni u sun yiire u neɛ, su wooda be kpuro mem kɔ́kɔ́wa, kpa su nùn beɛ́re wé. Saa yera bɔ́ri yenda ko n sun wáasi baadomma kpa u n sun kɔ́su nge me u mɔ́ giso. ²⁵ Sà n wooda be kpuro mem kɔ́kɔ́wa dee dee nge me u sun yiire, saa yera sa ko n sáa gemgibu win wuswaá.

Isireliba ba sáawa

Yinni Gusunɔ́n tɔ́mbu

7 Gusunɔ́n beɛ́n Yinni u koo de i du tem me i ko i mwa kɔ́ kpa u bwese dabi nini gira beɛ́n wuswaan di. Niya, Hetiba ka Girigasiba ka Amɔ́reba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Nu sáawa mi bwesenu kɔ́kɔ́ba yiru ni nu beɛ́ dabiru kere ma nu beɛ́ dam kere. ² U koo beɛ́ bu kɔ́mu beria kpa i bu kamia i kpeerasia. I ku ra ka bu arukawani bɔ́ke, i ku ra maa ben wɔ́nɔ́ndu ko. ³ I ku ra ka bu kɔ́ tia ko i suana beɛ́ ka be. I ku ra beɛ́n bii wɔ́ndiaba ben bii aluwaasiba ké bu sua kurɔ́bu. I ku ra maa ben bii wɔ́ndiaba kasu beɛ́n bii aluwaasiba bu sua kurɔ́bu. ⁴ Domi ba koo de beɛ́n bibu bu gera Yinni Gusunɔ́n swaan di bu ben búnu sá, kpa Yinni Gusunɔ́n u ka beɛ́

mawu ko u bɛɛ kpeerasia mii mii. ⁵Wee nge mɛ i ko i bu kua. I ko i ben bũu turanu suririwa, kpa i ben bwāarokunu kɔsuku i d55 meni. ⁶Domi i sāawa bwese te Gusunɔ bɛsɛn Yinni u wuna nenem handunian bwese ni nu tie sɔɔn di, kpa i n ka sāa win tɔmbu.

Yinni Gusunɔ u sāawa

naanɛgii

⁷N ñ mɔ yèn s5 i bwesenu kpuro dabiru kere Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ arukawani bɔkua. Bɛɛya i mam piiburu bo bwesenu kpuro sɔɔ. ⁸Adama Yinni Gusunɔ u bɛɛ kīwa ma u kī u win nɔɔ mwɛɛru yibia te u bɛɛn baababa kua. Yen s5na u bɛɛ yarama ka win dam bakam Egibiti sunɔn yorun di.

⁹Yen s5, i de i n yɛ ma Gusunɔ bɛsɛn Yinniwa u sāa Gusunɔ. U ra win arukawani nenɛ ka be ba win woodaba mɛm nɔɔwammɛ sere ka ben bibun bweserun nɔɔn nɔɔn kɔwɔ (1.000). Be ba nùn kī, u ku ra bu tɔnu kandu kue. ¹⁰Adama u ra be ba nùn tusa ben k5sa kɔsiewa u bu kpeerasia yande. ¹¹Yen s5, i win woodaba ka win yiirebu ka win s5ɔsinu mɛm nɔɔn ni na bɛɛ wɛɛmɔ gisɔ, kpa i ka ye sɔmburu ko.

¹²Ï n wooda be swaa daki, ma i bu mɛm nɔɔn, u ko n arukawani ye neniwa mam mam ye u ka bɛsɛn baababa bɔkua ka b5ri. ¹³U koo bɛɛ kīa kpa u bɛɛ domaru kua u de i dabia. U koo bɛɛn bibu domaru kua ka dīa ni i duura ka dīa binnu ka dāa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. U koo de bɛɛn naa g5su ka bɛɛn yāa g5su ka bɛɛn boo g5su su kuura tem mɛ sɔɔ, mɛ u nɔɔ mwɛɛru kua ka b5ri u nɛɛ, u koo bɛɛn baababa wɛ. ¹⁴U koo bɛɛ domaru kua n bwesenu kpuro kere. Bɛɛ sɔɔ, tɔn durɔ goo, ñ kun mɛ tɔn kurɔ goo kun mɔ wīro. Mɛya bɛɛn yaa saberu gara kun maa gimare mɔ. ¹⁵Yinni Gusunɔ u koo de baranu nu ka bɛɛ tonda. I yɛ bara k5su ni u raa Egibitigibu sure. U ñ derimɔ ten garu tu bɛɛ deema. Adama be ba bɛɛ tusa, bera u koo nu sure.

¹⁶I ko i bwesenu kpuro kpeerasiawa mam mam ni Yinni Gusunɔ u bɛɛ nɔɔm beria. I ku ra nin wɔn wɔndu ko, i ku ra maa nin bũnu sā. Domi bũu ni, nu ko n sāawa yina bɛɛn s5.

Yinni Gusunɔwa

u win tɔmbu k5su

¹⁷Sɔɔkudo i ko i gere bɛɛn g5ruɔ i nɛɛ, bwese ni, nu bɛɛ dam kere. Amɔna i ko i ko i ka nu gira. ¹⁸I ku nin berum ko. I yaayo ye Gusunɔ bɛsɛn Yinni u Egibitigibu kpuro ka ben sunɔ kua. ¹⁹Bɛɛn nɔɔn yi wa nɔɔn swāa baka te u bu kpɛɛ ka sɔm maamaakigii ni u kua ka win dam bakam mɛ u s5ɔsi sanam mɛ u bɛɛ yarama tem men di. Nge mɛya u koo maa bwese ni kpuro kua nɔn berum i mɔ mi. ²⁰U koo nu susu bakanu sure sere be ba kisira ba kuku yenu kasu bu ka kpeera mam mam. ²¹I ku diiri bwese nin s5. Domi Gusunɔ bɛsɛn Yinni u ka bɛɛ wāa wi, wi u kpā ma u nanum mɔ. ²²U

koo bɛɛ bwese ni kpuro gira kpure kpure. I ñ kpɛ i nu kpeerasia mii mii gbeeku yɛɛ yi ku ka bɛɛ yibusin s5. ²³Gusunɔ bɛsɛn Yinni wi, u koo bɛɛ bu nɔɔm beria. U koo de bu duki su bɛɛn wuswaan di sere bu ka kpeera mam mam. ²⁴U koo bɛɛ ben sinambu nɔɔm beria kpa i de ben yīsiru tu gbi handunia sɔɔ. Ben goo kun y5ramɔ bɛɛn wuswaan. I ko i bu kpeerasiawa kpuro. ²⁵I ko i ben bwāarokunu d55 meniwa. I ku nin sii geesu ka nin wura ye ba nu sebusie bine ko i sua kpa yu ku raa ko bɛɛn yina. Domi ya sāawa disu wi, Gusunɔ bɛsɛn Yinnin mi. ²⁶I ku ra bwāaroku nin bweseru du-usia bɛɛn diaɔ. Ï n kua mɛ, i ko kam kowa ka ni sannu. I ko i nu bwēra yariwa, i nu garisi disiginu. Domi nu koo kam kowa.

Yinni Gusunɔ u Isireliba

sɛɛyasia gbaburu

8 I wooda be mɛm nɔɔn be na bɛɛ wɛɛmɔ gisɔ kpa bɛɛn hunde yu daka da, kpa i marura i dabia, kpa i du tem mɛ sɔɔ, mɛ Yinni Gusunɔ u nɔɔ mwɛɛru kua ka b5ri u nɛɛ, u koo bɛɛn baababa wɛ. ²I yaayo sanum bakam mɛ Gusunɔ bɛsɛn Yinni u dera sa sīa gbaburu sere wɔn weeru. Ma u bɛsɛn laakari mɛɛra, u dera sa nɔɔn s5ɔra su ka tii kawa kpa u ka bɛsɛn g5run bwisikunu gia, kpa u wa sà n ko win wooda mɛm nɔɔn na, ñ kun mɛ su ye yina. ³U dera sa nɔɔn s5ɔra sa wahala kua g5ɔrun s5, su ka tii kawa ma u sun manna wɛ, dīa ni bɛɛ ka bɛsɛn baababa sa ñ daa yɛ. Nge mɛya u ka sun s5ɔsi ma tɔnu kun ko n wāa dīanu tɔnan s5 ma n kun mɔ wi, Gusunɔn gere kpuron s5. ⁴Wɔn weeru ye sɔɔ, bɛsɛn yānu kun kpeere, bɛsɛn naasu kun maa mɔsire. ⁵I n yɛ ma Gusunɔ bɛsɛn Yinni u sun nɔɔn dokewa nge mɛ tɔnu u ra win bii nɔɔn doke. ⁶I Gusunɔ bɛsɛn Yinnin woodaba mɛm nɔɔn i sī win swɛɛ sɔɔ, kpa i nùn nasia.

Kiru kɔkiribun s5

⁷Gusunɔ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ duusia tem gem sɔɔ, mi nim tori ka yerusu ka bwii dabira wāa wɔwi sɔɔ ka guunɔ. ⁸Alikama ka dobi ka dāa bii ni ba mɔ resɛm ka figi ka gerenadi ya kpia tem mɛ sɔɔ ma mu olifin gum ka tim yiba. ⁹Tem mɛ sɔɔ, i ko i dīanu wa nu n kpā i di, i ñ maa gāanu ganun yāaru mɔ. Men kpenu nu ko n sii wɔkusu mɔ, kpa men guunun sɔɔn sii ganda n wāa. ¹⁰Sanam mɛ i dīanu wa i di i deba, i Gusunɔ bɛsɛn Yinni siaro tem gem mɛ u bɛɛ wɛn s5.

¹¹I n tii sɛ kpa i ku ra Gusunɔ bɛsɛn Yinni duari. I ku ra win woodaba ka win s5ɔsinu ka win yiirebu mɛm nɔɔn yina be na bɛɛ wɛɛmɔ gisɔ. ¹²I ko i dīanu wa i di i debu kpa i dii geenu bani i n wāa ni sɔɔ. ¹³Bɛɛn keteba ka bɛɛn yāanu ka bɛɛn bonu nu koo marura nu dabia kpa bɛɛn sii geesu ka bɛɛn wura ka bɛɛn arumani bwese bweseka ye i mɔ yu kuura. ¹⁴Saa ye sɔɔ, i n tii sɛ kpa i ku ra tii sua i Gusunɔ bɛsɛn Yinni duari wi, wi u sun yarama Egibitin di, mi sa raa yoru dimɔ. ¹⁵U dera sa sīa gbabu baka nanumgiru sɔɔ mi

wεε dεεgii ka nii yi wāa, mi tem mu gberε, nim sari, ma u dera nim mu kokuma kperun di besen s5. ¹⁶ U sun manna wε gɓaburu mi, sa di ye besen baababa ba ñ daa yε. Ma u dera sa nɔni s5ra su ka tii kawa kpa u ka besen laakari mεeri u sere sun gea kua. ¹⁷ I n tii se kpa i ku ra gere i nεε, been hania ka been tiin dama i ka arumani ye wa. ¹⁸ I yaayo ma Gusunɔ besen Yinniwa u bεε dam wε i ka arumani ye wa. Ma u arukawani ye sire ye u ka besen baababa bɔkua ka b5ri nge mε i waamɔ gisɔ.

¹⁹ I kun Gusunɔ besen Yinni mem nɔkwe, ma i nùn duari, i da i b5nu yiramme i s5amɔ, na bεε s5amɔ na siremɔ gisɔ, i ko i kpeerawa nge mε u bwese ni kpeerasia besen wuswaamɔ.

Yinni Gusunɔ u Isireliba

durom kua

9 Bεε Isireliba, i swaa dakio i nɔ. Wee gisɔ, i ko i Yu-udeni tɔbura kpa i bwese bakanu gira ni nu bεε dam kere, kpa i ben wuu bakasu mwa si ba gbāranu toosi nu gunu too. ² I Anakiba yε. Ba dam mɔ, ma ba gunu. I maa nɔkre ba ben gari gerumɔ ba mɔ, wara u koo kpī u y5ra ben bweserun wuswaamɔ. ³ Wee i ko bu gira. Gisɔ i ko i gia ma Gusunɔ besen Yinnin tiiwa u ko n bεε gbiiye nge d5ɔ wi u ra kpuro kam koosie. U koo de bu yarina been wuswaan di u bu kpeerasia. I ko i bu gira kpa i bu kam koosia fuuku nge mε Yinni Gusunɔ u bεε s5ɔwa.

⁴ Sanam mε Gusunɔ besen Yinni u koo bεε bu gira been wuswaan di, i ku ra tii sua i nεε, been gean kobun s5na Yinni Gusunɔ u bεε duusia tem mε sɔɔ. Do-mi bwese nin k5san kobun s5na u koo nu gira been wuswaan di. ⁵ N ñ mɔ gea ye i mɔn s5na i ko i ben tem mε mwa. Ben k5san kobun s5na Gusunɔ besen Yinni u koo bu gira been wuswaan di, kpa win nɔɔ mweeru tu ka sirera te u besen baababa, Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu kua ka b5ri. ⁶ I n yε ma n ñ mɔ been gean kobun s5na Gusunɔ besen Yinni u bεε tem gem mε wεemɔ i n mɔ. Domi i s5awa bwese te ta ku ra mem nɔ.

Isireliba ba tora

⁷ I yaayo nge mε i Gusunɔ besen Yinnin mɔru seeya gɓaburu. Saa dɔma tèn di i yarima Egibitin di sere i ka tunuma mini, i ra n nùn seesimɔwa.

⁸ I win mɔru seeya guu te ba mɔ Horebuɔ, ma u ka bεε mɔru kua u g5ru doke u bεε kpeerasia. ⁹ Sanam mεya na yɔkwa guuru wɔllɔ n ka woodan kpee besi mwa yi sɔɔ arukawani ye Yinni Gusunɔ u ka bεε bɔkua ya yorua. Na sinawa migum s5ɔ sɔɔ weeru ka w5kuru weeru, na ñ di, na ñ maa nɔra.

¹⁰ S5ɔ sɔɔ weeru ka w5kuru wee ten biru, yera Yinni Gusunɔ u man kpee besi yiru ye wε, yi sɔɔ win tii u woodaba kpuro yorua, be u bεε s5ɔwa d5ɔ yara sɔɔn di sanam mε i menne guurun nuurɔ. Kpee besi yiya yi sɔɔ ba arukawani yen wooda yorua. ¹² Ma u man

s5ɔwa u nεε, n seewo kpa n sara fuuku fuuku. Domi bεε nen tɔn be na yarama Egibitin di, i k5sa kua. I gera fuuku win swaan di ye u bεε s5ɔsi. I sisu yania i ka tii bwāaroku kua. ¹³ Ma u maa nεε, u wa ma i s5awa bwese te ta degangam mɔ. ¹⁴ N be de u bεε kpeerasia, kpa u been y5siru go handunia sɔɔ, kpa u man ko bwese damgiru te ta koo bεε dabiru kera. ¹⁵ Ma na g5siramama na sarama guu ten min di, tèn wɔllɔ d5ɔ u wāa. Na kpee besi yiru ye neni yi sɔɔ arukawanin wooda ya yorua. ¹⁶ Ma na mεera na deema wee, i Gusunɔ besen Yinni torariwa ka gem. I sisu yania i ka tii bwāaroku kua ga ka naa buu weene. Geema, i gerawa fuuku fuuku win swaan di ye u bεε s5ɔsi. ¹⁷ Ma na kpee besi yiru ye na neni mi menna na sura na kɔ-suka been wuswaamɔ.

Mɔwisi u Yinni Gusunɔ

somiru kana Isireliban s5

¹⁸ Yen biru, na kpuna Yinni Gusunɔn wuswaamɔ s5ɔ sɔɔ weeru ka w5kuru weeru nge yellu, na ñ di, na ñ maa nɔra been torarun s5 te i kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ ma ta win mɔru seeya. ¹⁹ Ma berum man mwa win mɔru yen kpāarun s5 ye ya dera u kī u bεε kpeerasia. Adama dɔma te, u kpam nen kanaru mwa. ²⁰ Yinni Gusunɔ u maa ka Aroni mɔru kua too, ma u kī u nùn go. Adama na maa kanaru kua win s5 t5ɔ te sɔɔ. ²¹ Ma na bwāaroku ge sua ge i kua ga ka naa buu weene mi, gèn s5 i tora, ma na gu kpεε d5ɔ sɔɔ. Na gu munia ga buuru kua nge tua ma na ye wisi nim bwerɔ tèn nim mu saramamɔ guurun di.

²² I maa Yinni Gusunɔn mɔru seeya Taberaɔ ka Masaa ka Kiburɔti Hatafaɔ. ²³ Sanam mε u bεε gɔra Kadesi Baaneɔ u nεε, i doo i tem mε mwa mε u bεε wεemɔ, i nùn seesiwa wi, wi u s5a Gusunɔ been Yinni. I yina i been naane doke wi sɔɔ. I ñ maa win gere mem nɔkwe. ²⁴ I ra n Yinni Gusunɔ seesimɔwa saa min di na bεε yε.

²⁵ Ma na kpuna Yinni Gusunɔn wuswaamɔ na nùn kana s5ɔ sɔɔ weeru ka w5kuru weeru yèn s5 u nεε, u koo bεε kpeerasia. ²⁶ Ma na nùn kana na nεε, Gusunɔ nen Yinni, a ku wunen tɔmbu kpeerasia be ba s5a wunen arumani, be, be a yakia wunen kpāarun saabu, ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam. ²⁷ A wunen sɔm kowobu, Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu yaayo. A ku wunen tɔmbun degangam ka ben nuku k5suru ka ben toranu mεeri, ²⁸ kpa tɔn bèn tem di a bu yarama bu ku raa gere bu nεε, wunε Yinni Gusunɔ a ñ kpε a ka bu dawa tem mε a bu nɔɔ mweeru kua sɔɔ. A ñ bu kīwa. Yen s5na a bu yarama a ka de bu gbi gɓaburu. ²⁹ N sere deema ba s5awa wunen tɔmbu ka wunen arumani ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

Yinni Gusunɔ u suuru kua

10 Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔ u man s5ɔwa u nεε, n kpee besi yiru dākuo yi n ka yɔkwa weene kpa n

kpakororu ko ka dāa kpa n yɔkɔma win mi guuru wɔllɔ. ² U koo maa wooda be ba raa wāa kpee besi yi na kɔ-suka sɔɔ yore kpee besi yini sɔɔ, kpa n yi doke kpakororu sɔɔ. ³ Ma na kpakoro te kua ka akasian dāa. Na kpee besi yiru ye dāka yi ka yɔkɔ weene. Ma na yɔkɔwa guu ten wɔllɔ na kpee besi yi neni. ⁴ Ma Yinni Gusunɔ u wooda wɔku te ta raa yorua kpee besi yɔkɔ sɔɔ yorua yini sɔɔ, be u raa bɛe sɔɔwa dɔɔ yara sɔɔn di dɔma te i ka menna guu ten nuurɔ. Ma u man yi wɛ. ⁵ Ma na gɔsiramama na sarama guu ten wɔllun di. Ma na kpee besi yi doke kpakoro te na kua mi sɔɔ. Miya yi wāa nge mɛ Yinni Gusunɔ u man yiire n ko.

⁶ Yen biru, bɛe Isireliba sa doona Beerɔtu Bene Yakanin di sa da Mɔseraɔ. Miya Aroni u kpuna u gu ma sa nɔn sika mi. Ma win bii Eleasaa u kua yāku kowo win ayera. ⁷ Saa min di, ma sa da Gudugodaɔ. Saa Gudugodaɔ di, ma sa da Yotibataɔ, tem mi daru tori yiba. ⁸ Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u Lefin bwese kera gɔsa, ma u bu yiire u nɛɛ, bera ba ko n da win woodan kpakororu sɔbe kpa ba n da sɔmburu ko win sāa yera. Kpa ba n da maa Isireliba domaru kua ka win yīsiru. Sɔmbu tera ba ra ko sere ka giso. ⁹ Yen sɔna Lefiba ba n tem wa ben mero bisibun suunu sɔɔ. Yinni Gusunɔgia ya sāa ben tubi nge mɛ u bu sɔɔwa.

¹⁰ Ma na sina guuru wɔllu mi, sɔɔ sɔɔ weeru ka wɔkuru weeru nge mɛ na raa kua yellu. Ma Yinni Gusunɔ u maa nen kanaru mwa u nɛɛ, u n maa bɛe kpeerasiamɔ. ¹¹ Ma u man sɔɔwa u nɛɛ, n seewo n da n bɛe gbiiya kpa i da i tem mɛ mwa mɛ u bɔrua u nɛɛ, u koo besen baababa wɛ.

Kīru ka mem nɔkɔn wooda

¹² Tɛ, bɛe Isireliba, ye Gusunɔ besen Yinni u kī, yera i nɔn nasia, i n sīimɔ win swɛɛ kpuro sɔɔ, kpa i nɔn kīa i n nɔn sāmɔ ka bɛen gɔru kpuro ka bɛen bwɛra kpuro, ¹³ kpa i win woodaba ka win yiirebu mem nɔkɔwa be na bɛe wɛɛmɔ giso kpa i wa i n bɔri yendu mɔ. ¹⁴ Domi wiya u wɔllu mɔ ka tem ka ye ya wāa mɛ sɔɔ. ¹⁵ Bɛen baababa tɔnawa u ka arukawani bɔkua ma u bu kīa. Yen biru, bwesenu kpuro sɔɔ, bɛeya u gɔsa bɛe be i sāa ben bibu nge mɛ i waamɔ giso. ¹⁶ Yen sɔ, i nɔn tii wɛɛyɔ mam mam kpa i ku maa nɔn seesi. ¹⁷ Domi u sāawa wɔllun Yinni ka yinnibun Yinni. U kpā, u dam mɔ, ma u nanum mɔ. U ku ra goon nɔnu mɛeri, u ku ra maa nɔm biran kɛru mwe. ¹⁸ U ra gobekuba ka gɔminibu ben gem wɛ, kpa u sɔbu kīru sɔɔsi u bu dīanu ka yānu wɛ. ¹⁹ Yen sɔ, i sɔbu kīɔ bɛen tii, domi i raa sɔru di Egibitiɔ.

²⁰ I Gusunɔ besen Yinni nasio kpa i wi turo sā. I ka nɔn maninɔ, kpa i n da bɔre ka wi turon yīsiru. ²¹ Wiya n weene i siara domi u sāawa besen Yinni. U maa gāa baka nanumginu kua besen suunu sɔɔ sa wa ka nɔni. ²² Besen baababa ba sāawa tɔmbu wata ka wɔkuru sanam mɛ ba da Egibitiɔ. Adama tɛ, u dera sa dabia nge wɔllun kperi.

Mɔwisi u Isireliba yaayasiama

ye Yinni Gusunɔ u kua ben sɔ

11 I Gusunɔ besen Yinni kīɔ kpa i win yiirebu ka win sɔɔsinu ka win gere ka win woodaba mem nɔkɔwa baadomma. ² Tɛ, na n ka bɛen bibu gari mɔ, be, be ba n wa, ba n maa yɛ nge mɛ Gusunɔ besen Yinni u win dam sɔɔsisina. Adama bɛen tiiwa na ka gari mɔ, bɛe be i win kpāaru ka win dam bakam seeda kua ³ ka sere maa maamaaki nanumgia ye u kua u ka Egibitin sunɔ ka win temgibu kpuro sɛɛyasia. ⁴ I yɛ ye u ben tabu kowobu ka ben dumi ka ben tabu kekeba kua. U dera nim wɔku ge ba mɔ Naa yari ga bu di sanam mɛ ba sun naa gire ma u bu kpeerasia mam mam. ⁵ Ma u sun kɔsu gɔburɔ sere sa ka tunuma mini. ⁶ U dera tem mu nɔkɔ wukia mu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu, Rubenin bweseru sɔɔ mwe ka ben yenugibu ka ben kuu bekuruginu ka be ba ka bu nɔkɔ tia kua kpuro sannu bɛe Isireliba kpuron wuswaɔ. ⁷ Besen nɔni yi gāa baka ni kpuro wa ni Yinni Gusunɔ u kua. ⁸ Yen sɔ, i wooda be kpuro mem nɔkɔwa be na bɛe wɛɛmɔ giso kpa i dam wa i ka tem mɛ mwa mɛ sɔɔ i ko i du mi, ⁹ kpa bɛen wāaru tu dakaɔ da tem mɛ sɔɔ, mɛn nɔkɔ mwɛru Yinni Gusunɔ u kua ka bɔri u nɛɛ, u koo besen baababa ka ben bibun bweseru wɛ, mɛ sɔɔ tim ka bom mu yiba.

Tem mɛ Yinni Gusunɔ

u nɔkɔrimɔ

¹⁰ Tem mɛ i ko i mwa mi, mu n sāa nge Egibitin tem mɔn di i yarima, mi i n dīanu duura i kpa, i ra nu nim yɛke nge kara mi ba kpee duura. ¹¹ Tem meni, mu sāawa tem guunugim ka wɔwigim mɛ sɔɔ gura ya ra nɛ. ¹² Gusunɔ besen Yinni u ra tem mɛ nɔkɔriwa kpa u mu kɔsu saa wɔkɔn torubun di sere gen kpeerɔ.

¹³ I n woodaba mem nɔkɔwa be na bɛe wɛɛmɔ giso, ma i Gusunɔ bɛen Yinni kīa ma i nɔn sāmɔ ka bɛen gɔru kpuro ka bɛen bwɛra kpuro, ¹⁴ u koo de gura yu nɛ yen saa sɔɔ bɛen tem sɔɔ kpa alikama yu koora i wa i gɛ kpa i maa dāa binu sɔri ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. ¹⁵ U koo maa de yakasu su kpi bɛen yaa sabenun sɔ. I ko i maa deburu wa.

¹⁶ Yen sɔ, i n tii sɛ kpa i ku ra gera swaa gean di i da i būnu yiira i nu sā. ¹⁷ Domi ya koo de Yinni Gusunɔ u ka bɛe mɔru ko, kpa u wɔllu kɛnɛ gura yu yɔra yu ku maa nɛ, kpa tem mu ku maa dīanu ko kpa i gbi mii mii tem gem mɛ sɔɔ, mɛ u bɛe wɛɛmɔ. ¹⁸ Gari yi na bɛe sɔɔmɔ, i de yi n wāa bɛen gɔruɔ ka bɛen nɔkɔwa. I de yi n gbinisi bɛen gāsɛnɔ ka bɛen sirinɔ kpa i n ka yi yaaye. ¹⁹ I ko i yi bɛen bibu keu kowa kpa i n da bu yin gari sɔ yenuso ka swaaɔ i n wuu dɔɔ ka sanam mɛ i ko i kpuna ka sanam mɛ i seewa. ²⁰ I yi yoruo bɛen dian gamboban kadiriba sɔɔ ka wuu duu yerun nɔkɔnɔ. ²¹ I n kua mɛ, nge mɛn nɔkɔ wɔllu ka tem mu wāa, nge men nɔra Yinni Gusunɔ u koo de bɛen wāaru tu denya tem mɛ sɔɔ,

mɛ u bɛsɛn baababa ɲɔ̄ mɔ̄wɛɛru kua ka bɔ̄ri u nɛɛ, u koo bu wɛ̄.

²² Ì n wooda be kpuro mɛm ɲɔ̄kwa be na bɛɛ wɛ̄ mi, ma i ka be sɔ̄mburu kua i Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni kɪa, ma i sɪa win swɛɛ kpuro ɲɔ̄kwa, ma i ka nùn maninɛ mam mam, ²³ saa ye ɲɔ̄kwa u koo bɛɛ bwese ni kpuro gira ni nu bɛɛ dam ka dabiru kere mi, kpa i nin tem mwa.

²⁴ Mi i naasu sɔ̄ndi kpuro mu koo kowa bɛɛgim. Bɛɛn tem mɛn ɲɔ̄kwa bura yera ko n wɔ̄awa saa tem saaran di sɔ̄kwa yɛ̄san ɲɔ̄kwa dɔ̄wɔ̄kwa n ka da Libanin guunɔ̄kwa sɔ̄kwa yɛ̄san ɲɔ̄kwa geuɔ̄, saa maa daa baka te ba mɔ̄ Efaratin di sɔ̄kwa yari yerɔ̄, n ka girari nim wɔ̄ku ge ba mɔ̄ Mɛditeranɛɔ̄ sɔ̄kwa duu yeru gia. ²⁵ Goo kun kpɛ̄ u yɔ̄ra bɛɛn wuswaas u bɛɛ ma. Yam kpuro mi i ko da tem mɛ ɲɔ̄kwa, Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u koo de min tɔ̄mbu bu bɛrum soora kpa ba n nande bɛɛn sɔ̄kwa nge mɛ u bɛɛ yen ɲɔ̄kwa mɔ̄wɛɛru kua.

²⁶ I swaa dakio i ɲɔ̄kwa. Domaru ka bɔ̄ri wee. I gɔ̄sio ye i kɪ gisɔ̄. ²⁷ Ì n Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinnin woodaba mɛm ɲɔ̄kwa be na bɛɛ wɛ̄mɔ̄kwa gisɔ̄, i ko i domaru wa.

²⁸ Adama ì n yina i win woodaba mɛm ɲɔ̄kwa, ma i gera win swaan di ye na bɛɛ sɔ̄kwa gisɔ̄, ma i da i bũnu sɔ̄kwa ni i ñ daa yɛ̄, i ko i bɔ̄ri wa.

²⁹ Sanam mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u koo de i du tem mɛ i ko i mwa ɲɔ̄kwa, guu te ba mɔ̄ Garisimun wɔ̄llɔ̄wa i ko i domarun gari kpara kpa i maa bɔ̄rin gari kpara guu te ba mɔ̄ Ebalin wɔ̄llɔ̄. ³⁰ Guu ni, nu wɔ̄awa Yuudenin guru gisɔ̄, swaa ye ya wɔ̄a sɔ̄kwa duu yeru gian biruɔ̄, Kananiban temɔ̄, be ba wɔ̄a Yuudenin wɔ̄wɔ̄a, Giligalin dedeeru, Mɔ̄ren dɔ̄a sɔ̄kwa bɔ̄kɔ̄. ³¹ I ko i Yuudenin tɔ̄bura i da i tem mɛ mwa mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wɛ̄mɔ̄kwa. Mu koo ko bɛɛgim kpa i sina mi, ³² kpa i woodaba ka yiirebu kpuro mɛm ɲɔ̄kwa mam mam be na bɛɛ wɛ̄mɔ̄kwa gisɔ̄.

YINNI GUSUNɔ̄N WOODABA

12 Woodaba ka yiirebu wee ye i ko i mɛm ɲɔ̄kwa i ka sɔ̄mburu ko bɛɛn wɔ̄arun tɔ̄ru kpuro ɲɔ̄kwa tem mɛ ɲɔ̄kwa, mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn baababan Yinni u bɛɛ wɛ̄mɔ̄kwa.

Sɔ̄a yee teera ta ko n wɔ̄a

Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄

² I ko i bwese ni i ko i gira min bũnun sɔ̄a yenu kpuro kɔ̄sukuwa mam mam guunɔ̄kwa ka gungunɔ̄kwa ka dɔ̄a kubɛnɔ̄. ³ I ko i ben yɔ̄ku yenu suririwa, kpa i ben bũu turanu kɔ̄suku. I ko i ben bwɔ̄arokunu bɔ̄kɔ̄kuwa i dɔ̄a meni kpa bu ku maa nin yɪsinu yaaya yam mi kpuro ɲɔ̄kwa. ⁴ I ku bwese tuku nin komanu saari ñ n Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni sɔ̄amɔ̄. ⁵ Yam mi u koo gɔ̄sio u win wɔ̄a yeru ko, miya bɛɛ kpuro i ko i da i nùn sɔ̄a kpa u bɛɛ win tii sɔ̄kwa mi. ⁶ Miya i ko i n da ka bɛɛn yɔ̄ku dɔ̄kwa mwaararuginu de ka siarabun yɔ̄kunu ka bɛɛn ye i mɔ̄ kpuron wɔ̄kuru baateren wɔ̄llɔ̄n tia tia ka bɛɛn gbean dɔ̄a gbiikinu ka kɛ̄nu ka maa kɛ̄ɛ ni i kua i ka bɛɛn ɲɔ̄kwa mɔ̄wɛɛnu yibia ka sere maa bɛɛn yaa sabenun bii gbiikinu. ⁷ Gusunɔ̄ bɛɛn Yinnin sɔ̄a yeru miya i ko i yɔ̄ku di-

iranun sukum di sannu bɛɛ ka bɛɛn yenugibu kpa i n nuku dobu yiba yɛ̄n sɔ̄ u bɛɛ domaru kua ye i kua kpuro ɲɔ̄kwa.

⁸ Saa ye, i ñ ko i maa Yinni Gusunɔ̄ sɔ̄a nge mɛ sa mɔ̄ mini gisɔ̄ mi baawure u mɔ̄ ye u kɪ. ⁹ Geema, i ñ gina tura tem mɛ ɲɔ̄kwa, mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ wɛ̄ kpa i n ka wɔ̄aru dimɔ̄ bɔ̄ri yendu ɲɔ̄kwa. ¹⁰ Adama i ko i Yuudenin tɔ̄bura kpa i sina tem mɛ ɲɔ̄kwa mɛ u bɛɛ wɛ̄mɔ̄kwa mi. U koo bɛɛ wɛ̄rabu wɛ̄ sanam mɛ u koo bɛɛ wɔ̄ra bɛɛn yibereba kpuron ɲɔ̄kwa di be ba bɛɛ sikerene kpa i sina mi ka bɔ̄ri yendu. ¹¹ Miya Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u koo win wɔ̄a yeru gɔ̄sio mi u koo bɛɛ win tii sɔ̄kwa. Miya i ko i n da ka bɛɛn yɔ̄ku dɔ̄kwa mwaararuginu de ka siarabun yɔ̄kunu ka bɛɛn ye i mɔ̄ kpuron wɔ̄kuru baateren wɔ̄llɔ̄n tia tia ka bɛɛn gbean dɔ̄a gbiikinu ka kɛ̄nu ka sere maa kɛ̄ɛ ni i kua i ka bɛɛn ɲɔ̄kwa mɔ̄wɛɛnu yibia nge mɛ na raa bɛɛ sɔ̄kwa. ¹² Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinnin sɔ̄a yeru miya i ko i nuku dobu ko bɛɛ ka bɛɛn bii tɔ̄n durɔ̄bu ka tɔ̄n kurɔ̄bu ka bɛɛn sɔ̄kwa kowo tɔ̄n durɔ̄bu ka tɔ̄n kurɔ̄bu ka Lefi be ba wɔ̄a bɛɛn suunu ɲɔ̄kwa yɛ̄n sɔ̄ ba ñ ben tiin tem mɔ̄.

¹³ I n tii se kpa i ku ra yɔ̄ku dɔ̄kwa mwaararuginu ko yɔ̄ku turanu kpuron mi, ni i ko i wa. ¹⁴ Adama i ko i nu kowa yam mi Yinni Gusunɔ̄ u koo gɔ̄sio bɛɛn bwese keritian temɔ̄ kpa i ko mi kpuro ye na bɛɛ yiiremɔ̄.

¹⁵ Arumani ye Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ wɛ̄ ɲɔ̄kwa, mi i wɔ̄a, i ko i kpɪ i yaa go i tem saa ye i kɪ. Be ba deere ka be ba kun deere, be kpuro ba koo kpɪ bu ye tem nge mɛ ba ra nemu ka gina tem. ¹⁶ Yen yem tɔ̄nawa i ñ dimɔ̄. I ko i mu yariwa temɔ̄ nge nim.

¹⁷ I ku ra wɔ̄kuru baateren wɔ̄llɔ̄n tia tia di bɛɛn yenuɔ̄, ye i wuna alikama ɲɔ̄kwa ka dɔ̄a binu ɲɔ̄kwa ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. I ku maa bɛɛn nɛɛ ka bɛɛn yɔ̄anu ka bɛɛn bonun bii gbiikinu di bɛɛn yenuɔ̄ ka kɛ̄nu ka kɛ̄ɛ ni i kua i ka bɛɛn ɲɔ̄kwa mɔ̄wɛɛnu yibia ka sere maa bɛɛn gbean dɔ̄a gbiikinu. ¹⁸ Adama i ko i ye diwa sɔ̄a yeru te Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u gɔ̄sa bɛɛ ka bɛɛn bii tɔ̄n durɔ̄bu ka tɔ̄n kurɔ̄bu ka bɛɛn sɔ̄kwa kowo tɔ̄n durɔ̄bu ka tɔ̄n kurɔ̄bu ka Lefi be ba wɔ̄a bɛɛn suunu ɲɔ̄kwa. Miya i ko i nuku dobu ko arumani ye i ko i n mɔ̄kwa sɔ̄. ¹⁹ I n tii se saa kpuro ye i ko i n wɔ̄a bɛɛn tem mɛ ɲɔ̄kwa kpa i ku ra Lefiba biru kisi.

²⁰ Sanam mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛn tem yasiaasia nge mɛ u bɛɛn ɲɔ̄kwa mɔ̄wɛɛru kua, saa ye, yaa yà n bɛɛ binɛ mɔ̄, i ko i kpɪ i ye tem nge mɛ i kɪ. ²¹ Sɔ̄a yee te Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u gɔ̄sa tɔ̄n ka bɛɛ toma, i ko i kpɪ i yaa sabenu wuna bɛɛn naa gɔ̄kwa ka bɛɛn yɔ̄a gɔ̄kwa ka bɛɛn boo gɔ̄kwa ɲɔ̄kwa di nge mɛ na bɛɛ yiire, kpa i ye go i tem bɛɛn yenuɔ̄ nge mɛ i kɪ. ²² Wi u deere ka wi u kun deere, bɛɛ kpurowa i ko i ye tem nge mɛ ba ra nemu ka gina tem. ²³ Adama i tii nenuɔ̄ kpa i ku ra yaa yen yem di domi yem meya mu sɔ̄a yen wɔ̄aru. N ñ maa weene i yaa ye menna i di ka yen wɔ̄aru sannu. ²⁴ I ko i mu yariwa temɔ̄ nge nim. ²⁵ Ì n kua mɛ, i ko i bɔ̄ri yendu wa bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru domi i kua ye ya koo Yinni Gusunɔ̄ wɛ̄re.

²⁶ Adama ye i Yinni Gusunɔ̄ yiya ka kɛ̄ɛ ni i kua i ka bɛɛn ɲɔ̄kwa mɔ̄wɛɛnu yibia, i ko ka ye kpuro dawa win sɔ̄a

yerɔ te u gɔsa. ²⁷ Ì n yāku dɔɔ mwaararuginu m̀, yaa ka yen yem sanna i ko i menna i yi Gusunɔ besen Yinnin yāku yeru wɔllɔ. Ì n maa siarabun yāku nu m̀, i ko i yen yem yariwa yāku yeru wɔllɔ kpa i yen yaa tem.

²⁸ I s55si ni kpuro swaa dakio, i nu mem nɔɔwa ni na bɛɛ wɛ mi, kpa i wa i n bɔri yendu mɔ sere ka baadom-maɔ bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru, kpa i n m̀ ye ya wā ya Gusunɔ besen Yinni doremɔ.

I ku ra Kananiban bũnu sã

²⁹ Gusunɔ besen Yinni u koo bwese ni kpeerasia ni i ko i gira mi. Sanam mɛ i nu gira i sina nin temɔ, ³⁰ i n tii sɛ kpa i ku ra de nu bɛɛ yina mwa i nin kookoosu saari. I ku ra kasu i gia nge mɛ nu ra ka nin bũnu sã, kpa i gere i nɛɛ, i ko i kowa nge mɛ. ³¹ I ku ra bu saari i n Gusunɔ besen Yinni sãamɔ, domi bà n sãaru m̀, gãa disigina ba ra n m̀ ni Gusunɔ u tusa. Ba ra mam ben bũnu yāku dɔɔ mwaararuginu kuwa ka ben bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu.

13 I ko i wooda be kpuro mem nɔɔwawa be na bɛɛ wɛ mi. I ku ra gãanu ganu sosi, i ku ra maa gãanu ganu kawa be sɔɔ.

Ba koo Isireli

be ba bũnu sãamɔ sɛeyasia

² Bɛɛn suunu sɔɔ, Gusunɔnɔ sɔɔmɔ goo ñ kun mɛ yam wao goo ù n bɛɛ maamaakin gari sɔɔwa, ³ ma ye yɛro u bɛɛ sɔɔwa mi, ya koorã, ma u bɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, i da i bũnu sã ni i ñ daa yɛ, ⁴ i ku ra win gari nɔ. Domi Gusunɔ besen Yinniwa u bɛɛn laakari mɛerimɔ u ka wa ñ n nùn kɪn na ka bɛɛn gɔru kpuro ka bɛɛn bwɛra kpuro. ⁵ Gusunɔ besen Yinni turowa i ko i kasu kpa i nùn nasia. I win woodaba nɔni dokeo, i nùn mem nɔɔwa, kpa i nùn sã kpa i n ka nùn manine. ⁶ I ko sɔɔmɔ wi, ñ kun mɛ yam wao wi gowa wi u bɛɛ bɔriamɔ i ka Gusunɔ besen Yinni deri wi u sun yarãma Egibitin di mi sa yoru di. I ko yɛro gowa yèn sɔ u kɪ u bɛɛ gerasia Gusunɔ besen Yinnin swaan di, ye u sun sɔɔwa su swã. Nge meya i ko i ka kɔsa kpeerasia bɛɛn suunu sɔɔn di.

⁷ Bwese tukunu nu ko n bɛɛ sikerene, ganu nu n wãa turuku kpa ganu nu n wãa n toma handunian goonu nne kpuro sɔɔ, nu n bũnu sãamɔ ni bɛɛ ka bɛɛn baababa i ñ daa yɛ. Sɔɔkudo bɛɛn mɔ ñ kun mɛ bɛɛn wɔɔ ñ kun mɛ bɛɛn bii tɔn durɔ ñ kun mɛ tɔn kurɔ ñ kun mɛ bɛɛn kurɔ ñ kun mɛ bɛɛn bɔɔ kɪnasi goo u koo bɛɛ kɔkiri asiri sɔɔ u nɛɛ, i da i bũu ni sã. ⁹ I ku ra yɛro swaa daki i win gari gem mwa. I ku ra maa win wɔnwɔndu ko i sere nùn biru wukiri. ¹⁰ Adama i ko i nùn gowa. Wune wi u kɔkura, wuna kaa gbi a nùn kpenu kasukum tore a ka go, tɔn be ba tie bu sere nun swã. ¹¹ I ko i nùn kpenu kasuku i gowa yèn sɔ u kasu u bɛɛ gerasia Gusunɔ besen Yinnin swaan di wi u sun yarãma Egibitin di mi sa yoru di. ¹² Meya n ko n sãa kpa bɛɛ Isireliba kpuro i nɔ, kpa i berum soora i ku maa ka kɔsa yen bweseru ko bɛɛn suunu sɔɔ.

¹³ Sɔɔkudo wuu si Gusunɔ u bɛɛ wɛn teu sɔɔ, tɔn kɔ-sobu gabu ba koo wuugibu kɔkiri bu nɛɛ, bu da bu bũnu sã ni, ni i ñ daa yɛ. Ì n nua mɛ, ¹⁵ i ko i gari yin kaso kowa i yi wɛeri kpa i yi bikikia ka laakari i wa bà n kɔsa ye kuan na ka gem. ¹⁶ Bà n ye kuan na, saa yera i ko wuu gen tɔmbu kpuro go ka ben yaa sabenu kpa i wuu gen tii kpeerasia ka ye ya wãa ge sɔɔ. ¹⁷ I ko i wuu gen arumani kpuro mennawa gen yaaraɔ mi ba ra mɛnɛ, kpa i wuu ge ka arumani ye kpuro dɔɔ meni muku muku. Ya ko n sãawa nge yāku dɔɔ mwaararugiru te i Gusunɔ bɛɛn Yinni kua. Wuu ge, ga ko n sãawa bansu sere ka baadom-maɔ. Ba ñ maa su seeyamɔ. ¹⁸ I ku ra maa tii gãanu yiiya arumani ye sɔɔ. Ya ko n sãawa Gusunɔ besen Yinnigia, kpa win mɔru yu wa yu sure. Ì n win nɔɔ nua ma i win woodaba kpuro mem nɔɔwa be na bɛɛ wɛemɔ gisɔ, kpa i n m̀ ye ya wā win nɔni sɔɔ, u koo bɛɛ wɔnwɔndu ka durom kua, kpa i dabia nge mɛ u bɛɛn baababa yen nɔɔ mwɛeru kua ka bɔri.

Gɔɔ woro ni Gusunɔ u yina

14 Bɛɛ Isireliba, i sãawa Gusunɔ besen Yinnin tɔmbu. Goo ù n gu, i ku ra bɛɛn wasin gam mura. I ku ra maa bɛɛn seri kɔni wuswaa gia. ² Domi i sãawa bwese te Gusunɔ besen Yinni u gɔsa nɛnɛm. Handunian bwesenu kpuro sɔɔ, bɛɛya u gɔsa i n ka sãa win tɔmbu.

Yaa ye n weene bu di

ka ye n ñ weene bu di

³ I ku ra gãa disiginu di. ⁴ Yɛɛ yi i ko i di, yiya naa ka yãaru ka boo ⁵ ka yaa kpiku ka nemu ka kpasa ka kpee boo ka gini bukaru ka kpee bera ka gina. ⁶ Yɛɛ yi yi naa kaburosu yiru mɔ ma yi ra tuka ko, yi kpurowa i ko i di. ⁷ Adama i ku ra yaa di ye ya ra tuka ko tɔna ñ kun mɛ ye ya naa kaburosu yiru mɔ tɔna. Nge meya i ku ra yooyoo di ka saataburu ka maa damaa †. Yɛɛ yi, yi ra tuka ko adama yi ñ naa kaburosu yiru yiru mɔ. I ko i yi garisiwa disigii. ⁸ I ku ra kurusɔ di ge, ge ga naa kaburosu yiru yiru mɔ, adama ga ku ra tuka ko. I ko i gu garisiwa disiguu. I ku ra yɛɛ yin gaa di, i ku ra maa yin gaan goru baba.

⁹ Yɛɛ yi yi wãa nim sɔɔ i ko i di yiya, yɛɛ yi yi kɛɛritii ka kokosu mɔ kpuro. ¹⁰ Adama yi yi ñ kɛɛritii ka kokosu mɔ, i ku ra yi di. I ko i yi garisiwa disigii.

¹¹ Gunc ge ga dɛere kpurowa i ko i di. ¹² Adama gunc si i ñ dimɔ siya, gunc bakeru ka yabereku ka gunc bake te ta ra n wãa nim wɔku ¹³ ka bɔsu sooku ka siro ka ye ya ka gu weene kpuro ¹⁴ ka gbanamgbaaru ka ye ya ka tu weene kpuro ¹⁵ ka taataaru ka booro ka kparuko yãatam barebu ka kasa ka ye ya ka ye weene kpuro

¹⁶ ka booron bweseru baatere ¹⁷ ka gbamgbayaku ka tionko ka swãa wãaku ¹⁸ ka nim kpakpaye ka bukaabo ka ye ya ka ye weene kpuro ka kpurabu ka sere kɔɔ.

† damaa - A maa mɛerio Sãarun Wooda 11:5

¹⁹ I ko i kɔkɔmii ni nu ra yɔ̄ yɔ̄ garisiwa disiginu. I ku ra nu di. ²⁰ Adama ni nu dɛere kpuruwa i ko i kpɔ̄ i di. ²¹ I ku ra yaa gaa di ye ya ka tii gu. I ye sɔɔ wi u wāa beɛn yenuɔ̄ kɛɛyɔ̄ u di ñ kun mɛ i ye sɔɔ bu gabu dɔre. Domi i sāawa Gusunɔ̄ besen Yinnin tɔmbu mam mam. I ku ra maa boo buu yike ka gen meron bom.

Wɔkuru baateren wollun

tia tian wooda

²² Wɔ̄ɔ baagere, beɛn gbean dīanu sɔɔ, wɔkuru baateren wollun tia tiawa i ko i n da wune, ²³ kpa i n da ka de Gusunɔ̄ besen Yinnin sāa yerɔ̄ te u gɔsa. I ko i tia tia ye wuna beɛn alikama sɔɔ ka dāa bii ni ba ra ka tam ko sɔɔ ka ni ba ra ka gum ko sɔɔ, kpa i ye di mi, ka beɛn nɛɛ ka beɛn yāanu ka beɛn bonun bii gbiikinu. Ye kpuruwa i ko i n da di mi, kpa i ka gia nge mɛ i ko i n da Gusunɔ̄ beɛn Yinni nasie baadomma. ²⁴ Sanam mɛ Gusunɔ̄ besen Yinni u koo beɛ domaru kua ma beɛn dīanu nu koorɔ, sɔɔkudo i ñ kpɔ̄ i ka tia tia ye na ye i wuna wɔkuru baateren wollun yèn sɔ̄ beɛn gbabura toma ka win sāa yee te u gɔsa mi. ²⁵ Saa ye sɔɔ, i ko i tia tia ye dɔrawa yè i wuna wɔkuru baateren wollun mi, kpa i yen gobi nenuma i ka na Gusunɔ̄ besen Yinnin sāa yerɔ̄ te u gɔsa. ²⁶ Miya i ko i ka gobi yi nɛɛ dwe ka yāanu ñ kun mɛ bonu ka tam mɛ mu du ka mɛ mu bɔ ye ya koo ka beɛ naawa kpuro gesi kpa i ye di mi, i n ka Gusunɔ̄ beɛn Yinni sāmɔ, kpa i n nuku dobu mɔ beɛ ka beɛn yenugibu. ²⁷ Saa ye sɔɔ, i ku ra Lefiba duari be ba wāa beɛn wusɔ, domi ba ñ tem mɔ beɛn suunu sɔɔ.

²⁸ I ko i n da wɔ̄ɔ itase ka wɔ̄ɔ itasen wɔkuru baateren wollun tia tia yiwa beɛn wusɔ, ²⁹ kpa ya n sāa Lefibagia be, be ba ñ tem mɔ beɛn suunu sɔɔ ka sɔɔbugia ka gobekubagia ka gɔminibugia be ba wāa beɛn suunu sɔɔ, kpa bu di bu debu kpa Gusunɔ̄ besen Yinni u beɛ domaru kua beɛn sɔma kpuro sɔɔ ye i mɔ.

Dibun karabu wɔ̄ɔ kɔkɔba yiru

ka wɔ̄ɔ kɔkɔba yiru

15 I ko i n da be ba beɛn dibu neni karewa wɔ̄ɔ kɔkɔba yiru ka wɔ̄ɔ kɔkɔba yiru. ² Wee nge mɛ i ko i ka wooda ye sɔmburu koosina. Sanam mɛ ba dibu karabun gari kpara Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄, n weenewa be ba ben winsim gobi kɔkura bu yērobu dii bi kara, kpa bu ku maa bu gāanu bikia. ³ I ko i kpɔ̄ i sɔɔ bu baasi bu ka beɛ beɛn dibu kɔsia, adama i ko i beɛn mero bisibu karawa.

⁴ Ì n gesi Gusunɔ̄ besen Yinnin kɔ̄ nua, i win woodaba mem kɔkwa mam mam be na beɛ wɛɛmɔ gisɔ, u koo beɛ domaru kua tem mɛ u koo beɛ wɛ̄ sɔɔ kpa sāaro u kun wāa beɛ sɔɔ. ⁶ U koo beɛ domaru kua nge mɛ u beɛ kɔ̄ mwɛeru kua. I ko i bwese tuku dabinu gobi kɔkura, adama beɛ, i ñ ko i n gobi kɔkurabun bukata mɔ. I ko i bwese tuku dabinu kera, adama nu ñ kpɛ̄ nu beɛ kera.

⁷ Ka mɛ, beɛn goo ù n sāa sāaro tem mɛ Gusunɔ̄ beɛn Yinni u koo beɛ wɛ̄n wuu gagu sɔɔ, i ku ra gɔbia i yina i nùn gobi kɔkura. ⁸ I ko i nùn kɔkurawa ka nuku tia yin bukata u mɔ. ⁹ I laakari ko, kpa i ku ra nuku kɔ̄su bwisikunu ko i nɛɛ, wɔ̄ɔ kɔkɔba yiruse wee ya turuku kooma yè sɔɔ ba ra dibugibu kare, kpa i sɛ̄sia i yina i nùn kɔkura. Ì n kua mɛ, u koo Yinni Gusunɔ̄n kɔkɔgiru sue beɛn sɔ̄, kpa i yen taaren are sɔbe. ¹⁰ I nùn kɔkuro ka nuku tia. Ì n kua mɛ, Gusunɔ̄ besen Yinni u koo beɛn sɔma kpuro domaru kua ye i mɔ. ¹¹ Sāarobu ba ko n wāawa tem mɛ sɔɔ saa kpuro. Yen sɔ̄na na beɛ wooda yeni wɛ̄ na nɛɛ, i de i n sāa nuku tiagibu beɛn mero bisi be ba sāa sāarobu ka wɔnɔwɔndobu sɔɔ.

Yobun karabu

¹² Beɛn Heberusi goo, tɔn durɔ̄ ñ kun mɛ tɔn kurɔ̄ ù n tii beɛ dɔre, u koo beɛ sɔmburu kuawa wɔ̄ɔ kɔkɔba tia. Wɔ̄ɔ kɔkɔba yiruse i ko i nùn karawa u doona. ¹³ Ì n nùn karamɔ, i ku de u doona nɔm dira. ¹⁴ I ko i nùn kēru wēwa beɛn yaa sabenu sɔɔ ka beɛn alikama sɔɔ ka tam sɔɔ, kpuro sɔɔ gesi ye Gusunɔ̄ besen Yinni u koo beɛ domaru kua. ¹⁵ I yaayo ma i raa yoru di Egibitio, ma Gusunɔ̄ besen Yinni u beɛ yakia. Yen sɔ̄na na beɛ wooda yeni wɛ̄mɔ gisɔ.

¹⁶ Beɛn yoo goo ù n nɛɛ, u ñ yariɔ̄ beɛn min di yèn sɔ̄ u beɛ ka beɛn yenugibu kɔ̄, u maa dobu kɔkɔba beɛn mi, ¹⁷ saa ye sɔɔ, u koo gambo gballiwa kpa i sɔkura sua i ka win swaa yaba kpa u ko beɛn yoo sere ka baadomma. Nge meya i ko i maa yoo tɔn kurɔ̄n tii kua.

¹⁸ I ku ra de n beɛ sɛ̄sie i ka yoo kara u doona beɛn min di yèn sɔ̄ sɔmbu te u beɛ kua wɔ̄ɔ kɔkɔba tia sɔɔ ta beɛ sɔm kowo wi i kɔsiamɔn aren tɔn yiru wɛ̄, kpa Gusunɔ̄ beɛn Yinni u beɛ domaru kua ye i mɔ kpuro sɔɔ.

Yaa sabenun bii gbiikinu

¹⁹ I ko i beɛn nɛɛ ka beɛn yāanu ka beɛn bonun bii gbiikii dwanu Gusunɔ̄ besen Yinni yiyewa. I ku ra ka beɛn nɛn bii gbiikinu sɔmburu ko, i ku ra maa beɛn yāanun bii gbiikinun sansu kɔkɔ. ²⁰ I ko i n da nin yaa temwa beɛ ka beɛn yenugibu wɔ̄ɔ baagere Gusunɔ̄ besen Yinnin sāa yerɔ̄ te u gɔsa. ²¹ Yaa sabe nin garu tã n naasu barɔ̄ ñ kun mɛ tã n wɔ̄kɔ sāa ñ kun mɛ tã n alebu gaa mɔ, i ku ra ka tu Gusunɔ̄ beɛn Yinni yākuru kua. ²² I ko i ten yaa temwa yenuɔ̄. Wi u dɛere ka wi u ñ dɛere, be kpuruwa ba koo ye tem nge mɛ ba ra nemu ka gina tem. ²³ Adama i ku ra yen yem di. I ko i mu yariwa temɔ nge nim.

Gɔ̄ɔ sararibun tɔ̄ɔ bakaru

16 Suru wi ba mɔ Abibu sɔɔ, i ku ra duari i Gɔ̄ɔ sararibun tɔ̄ɔ bakaru di Gusunɔ̄ besen Yinnin sɔ̄. Domi suru wi sɔkɔra u beɛ yara Egibitin di wɔ̄kuru. ² Yee yi i ko i wuna beɛn yaa sabenu sɔɔ i ka Gusunɔ̄ besen Yinni yākuru kua Gɔ̄ɔ sararibun tɔ̄ɔ baka te sɔɔ, yiya, yāanu ka bonu ka ketɛba. I ko i tɔ̄ɔ baka te diwa Yinni

Gusunɔn s̄a yero te u gɔsa. ³ T̄ɔ baka ten s̄ɔ nɔkɔba yiru ye s̄ɔ, i ñ p̄ɛ dimɔ ye ba seeyatia doke. Ye ba ñ seeyatia dokewa i ko i di yèn s̄ɔ ka duka i yara Egibitin di. Ì n nɔni swāarun p̄ɛ ye dimɔ, nge meya b̄ɛn wāaru kpuro s̄ɔ i ko i ka t̄ɔ baka te yaaya t̄ɔ s̄ɔ i yara Egibitin di. ⁴ S̄ɔ nɔkɔba yiru ye s̄ɔ, i ñ ko i de p̄ɛ seeyatia ya n wāa b̄ɛn tem me kpuro s̄ɔ. I ñ maa yaa ye i ka yākuru kua t̄ɔ gbiikirun yoka yiimɔ sere sisiru bururu. ⁵ I ku ra t̄ɔ baka te di b̄ɛn wusu kpuro s̄ɔ mi Gusunɔn b̄ɛn Yinni u b̄ɛ swī, ⁶ ma n kun mɔ wuu ge u gɔsa s̄ɔ, mi win s̄a yeru ta wāa. I ko i yākuru kowa yoka sanam me s̄ɔ u dua nge saa ye i yarima Egibitin din saka. ⁷ I ko i yaa sabe te wōwa kpa i tu tem yam mi Gusunɔn b̄ɛn Yinni u gɔsa mi. Ì n t̄ɔ baka te di i kpa, yen sisiru bururu, kpa i gɔsira i wura b̄ɛn wusu. ⁸ S̄ɔ nɔkɔba tia s̄ɔ, i ko i p̄ɛ diwa ye ba ñ seeyatia doke. S̄ɔ nɔkɔba yiruse, kpa i menna Gusunɔn b̄ɛn Yinnin s̄ɔ. I ñ ko i s̄ɔmburu garu ko t̄ɔ te s̄ɔ.

Ḡɛɛbun t̄ɔ bakaru

⁹ Saa yèn di i d̄ianu ḡɛɛbu torua, i ko i alusuma gariwa yu ka ko nɔkɔba yiru. ¹⁰ Yen biru, kpa i Gusunɔn b̄ɛn Yinni ḡɛɛbun t̄ɔ bakaru diiya kpa i maa ka nùn k̄ɛnu naawa ye u domaru kua u b̄ɛ w̄ɛ s̄ɔ. ¹¹ I ko i nuku dobu ko win wuswaɔ win s̄a yee te u gɔsa s̄ɔ b̄ɛ ka b̄ɛn bii t̄ɔn durɔbu ka t̄ɔn kurɔbu ka b̄ɛn s̄ɔm kowo t̄ɔn durɔbu ka t̄ɔn kurɔbu ka Lefiba ka s̄ɔbu ka gobekuba ka ḡɔminibu, be kpuro gesi be ba wāa b̄ɛn suunu s̄ɔ. ¹² I wooda be mem nɔkɔba kpa i ka s̄ɔmburu ko. I yaayo ma i raa s̄awa yobu Egibitiɔ.

Kunun t̄ɔ bakaru

¹³ Ì n b̄ɛn gbean d̄ia bimiginu so i kpa, ma i b̄ɛn resem binu gama i kpa, i ko i Kunun t̄ɔ bakaru diwa s̄ɔ nɔkɔba yiru. ¹⁴ I ko i nuku dobu kowa t̄ɔ baka te s̄ɔ, b̄ɛ ka b̄ɛn bii t̄ɔn durɔbu ka t̄ɔn kurɔbu ka b̄ɛn s̄ɔm kowo t̄ɔn durɔbu ka t̄ɔn kurɔbu ka Lefiba ka s̄ɔbu ka gobekuba ka ḡɔminibu be ba wāa b̄ɛn suunu s̄ɔ. ¹⁵ I ko i Gusunɔn b̄ɛn Yinni t̄ɔ baka te diiyawa s̄ɔ nɔkɔba yiru s̄a yee te u gɔsa s̄ɔ. Domi u koo b̄ɛn gbean d̄ianu ka s̄ɔma ye i m̄ kpuro domaru kua kpa i n wāa nuku dobu s̄ɔ mam mam.

¹⁶ W̄ɔ baagere, nɔn itawa b̄ɛn t̄ɔn durɔbu kpuro ba ko n da de Gusunɔn b̄ɛn Yinnin s̄a yero te u gɔsa. Saa yera, p̄ɛ ye ba ñ seeyatia doken t̄ɔ bakaru saa ka ḡɛɛbun t̄ɔ bakaru saa ka kunun t̄ɔ bakaru saa. Adama bu ku da mi ka n̄m dira. ¹⁷ Ben baawure u koo ka k̄ɛru dawa m̄n n̄ru u koo kp̄i ye Gusunɔn b̄ɛn Yinni u domaru kua u nùn w̄ɛ s̄ɔ.

Wooda ye ba yi siribun s̄ɔ

¹⁸ I ko i b̄ɛn bwese keri s̄ɔ siri kowobu ka wirugibu swīwa b̄ɛn wusu kpuro s̄ɔ si Gusunɔn b̄ɛn Yinni u b̄ɛ w̄ɛ. Kpa ba n da t̄ɔmbu siri gem s̄ɔ. ¹⁹ I ku ra siri ka murafitiru, i ku ra goo gem w̄ɛ win b̄ɛren s̄ɔ. I ku ra maa n̄m biran k̄ɛru mwa domi ta ra laakarigibun n̄ni w̄kewa kpa tu gemgibun gere gɔsia. ²⁰ I ko i gem

swīwa mam mam kpa i wa i n wāa, kpa i tem me mwa me Gusunɔn b̄ɛn Yinni u b̄ɛ w̄ɛmɔ.

Ba b̄u s̄aru yina

²¹ I ku ra b̄u d̄aru garu gira yāku yerun b̄ɔkuɔ te i ko i Gusunɔn b̄ɛn Yinni bania. ²² I ku ra maa kperu garu gira ta n s̄a b̄u, domi Gusunɔn b̄ɛn Yinni u ye kpuro tusa.

17 I ku ra Gusunɔn b̄ɛn Yinni yākuru kua ka ket̄ɛ ñ kun me ka yāaru ñ kun me ka boo, yen gaa yà n bararu garu ñ kun me alebu gaa m̄, domi ya s̄awa sese disigiru win mi.

² Ì n da da i wāa wuu si Gusunɔn b̄ɛn Yinni u b̄ɛ w̄ɛ s̄ɔ, s̄ɔkɔkudo s̄ɔ teeru wuu sin gagu s̄ɔ, t̄ɔn durɔ goo ñ kun me t̄ɔn kurɔ goo u koo Yinni Gusunɔn t̄ɔn kam kom kua u da u b̄u ni yiira u s̄a, ka mam s̄ɔ ka suru ka kperi kpuro. Yeya ya ko n s̄a k̄sa Gusunɔn n̄ni s̄ɔ domi n ñ me u b̄ɛ yiire i ko. ⁴ Sanam me i nua ba n̄ɛ, goo u yen bweseru kua, i ko i yen gari w̄ɛriwa ka laakari. Ì n deema ȳero u sese disigii te kuawa ka gem b̄ɛ Isireliban tem s̄ɔ, ⁵ saa ye s̄ɔkra i ko i ka ȳero da wuun gb̄ara n̄ni t̄ɔn durɔ na, ñ n maa t̄ɔn kurɔ na kpa i nùn kpenu kasuku i go.

⁶ I ku ra goo taare w̄ɛ i go ma n kun m̄ t̄ɔmbu yiru ñ kun me ita ba win seeda di. T̄ɔn turon seeda dibu kun tura. ⁷ Seedagii beya ba koo gbi bu ȳero kpenu kasukum tore bu ka go kpa t̄ɔn be ba tie bu sere maa swī. Nge meya i ko i ka k̄sa ye wuna b̄ɛn suunu s̄ɔ di.

Siribu

⁸ Goo ù n t̄ɔn go ñ kun me gabu bà n sanna ñ kun me goo ù n goo m̄era kua, ma i kpana i bu siria, i see-wo i ka bu da yam mi Gusunɔn b̄ɛn Yinni u koo tii gɔsia s̄ɔ. ⁹ I doo yāku kowobu Lefiban mi ka siri kowobun mi kpa bu b̄ɛ s̄ɔ nge me i ko i siri bi koosina. ¹⁰ I ko i kowa dee dee ye ba b̄ɛ s̄ɔwa s̄a yee ten min di t̄ɔ Yinni Gusunɔn u tii gɔsia. ¹¹ I ko i wooda ka s̄ɔsi ni ba b̄ɛ w̄ɛ mi mem n̄ni wawa mam mam. I ku ra yen gaa yina. ¹² Wi u tii sua ma u yina u yāku kowo wi u Gusunɔn b̄ɛn Yinnin s̄ɔmburu m̄ mi ka siri kowon gari swaa daki, ba koo ȳero gowa. Nge meya i ko i ka k̄sa wuna b̄ɛ Isireliban suunu s̄ɔ di ¹³ kpa t̄ɔn baawure wi u ye nua u nanda kpa goo u ku maa tii sua.

Wooda ye ba yi

sina bokon swībun s̄ɔ

¹⁴ Sanam me i dua i wāa tem me Gusunɔn b̄ɛn Yinni u b̄ɛ w̄ɛmɔ s̄ɔ, ma i gerua i n̄ɛ, i k̄i i n sina boko m̄wa nge me bwese ni nu b̄ɛ sikerene nu m̄, ¹⁵ wi Gusunɔn b̄ɛn Yinni u gɔsa, wiya i ko i swī u ko sina boko. U ko n s̄awa Isireli. I ku ra de s̄ɔ wi i ñ s̄a bwese teeru u ko b̄ɛn sina boko. ¹⁶ Sina boko wi, u ñ ko u n dumi m̄ dabi dabiru. U ñ ko u n da maa gabu ḡri Egibitiɔ bu dumi dweema. Domi Yinni Gusunɔn u

bɛɛ sōwɔa u nɛɛ, u ñ kɪ i maa wura mi. ¹⁷ Win kurɔbu ba ñ ko ba n dabi win gōru gu ku raa ka gera Gusunɔn min di. U ñ koo maa tii sii geesu ka wura sweena siki siki.

¹⁸ Sina boko wi, ù n sina gɔna sina u kpa, u koo de bu nùn wooda yeni yoruawa tireru sɔɔ ye ya ko n wāa yāku kowo Lefiban mi. ¹⁹ Tire te, ta ko n wāawa win bɔkuɔ kpa u n da tu gari tōɔ baatere win wāarun tōru kpuro sɔɔ kpa u ka gia nge mɛ u koo Gusunɔn win Yinni nasia, u win woodaba ka win yiirebu mem kɔkwa.

²⁰ Kpa u ku tii sua u n tamaa u win Isirelisibu kerewa kpa u ku wooda yen gaa yina kpa wi ka win bibun bweserun bandu tu dakaa da Isireliban suunu sɔɔ.

Ye ya ko n sãa Lefibagia

18 Yāku kowo Lefiba ka be ba tie Lefin bweseru sɔɔ kpuro ba ñ tem wasi nge Isireli be ba tie.

Yāku ni ba Yinni Gusunɔn kua ka gāa ni ba ka nùn naawa, yera ya ko n sãa ben dīanu. ² Ba ñ tem wasi mu n sãa ben tubi nge Isireli be ba tie. Adama Yinni Gusunɔngia ya ko n sãa ben tubi nge mɛ u bu sōwɔa.

³ Yāku yaan mi bɛɛ Isireliba i ko yāku kowobu wē ñ n yākuru kua ka ketɛ ñ kun mɛ ka yāaru ñ kun mɛ ka boo, miya yen nɔm faram ka yen baa saburosu ka yen bɔkɔnu. ⁴ Kpa i maa bu bɛɛn dīa ni i gbia i gā wē. Niya, alikama ka dāa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko ka sere bɛɛn yāanun san si i gbia i kɔkɔ. ⁵ Do-mi bɛɛn bwese keru kpuro sɔɔ, Lefin bwese kera Gusunɔn besen Yinni u gɔsa bu ka sɔmburu ko win sãa yerɔ be, ka ben bibun bweseru sere ka baadommaɔ.

⁶ Lefi goo ù n kɪ u yari Isirelin wuu gagun di mi u wāa u ka da mi Yinni Gusunɔn sãa yera wāa, ⁷ u koo kpɪ u win sɔmburu ko mi, Gusunɔn win Yinnin wuswaas nge mɛ win mero bisibu Lefi be u deema mi ba m̀.

⁸ Ba koo nùn dim wēwa mu n ka begim nɛ baa mɛ u ye u raa mɔ dɔra.

Gusunɔn sɔɔ weesugibu

ka win sɔɔ gemgii

⁹ Ì n tura tem mɛ sɔɔ, mɛ Gusunɔn besen Yinni u bɛɛ wē, i ku ra men tɔmbun sāaru saari te Yinni Gusunɔn u tusa. ¹⁰ I ku ra de bɛɛ sɔɔ, goo u ka win bii yākuru garu ko. I ku maa de goo u n sɔroru m̀ bɛɛn suunu sɔɔ, ¹¹ ñ kun mɛ u n gɔribu sokum ñ kun mɛ u n dobo doboba m̀. ¹² Domi yeni kpurowa Yinni Gusunɔn u tusa. Yen sōna u koo tem min tɔn be kpuro gira bɛɛn wuswaan di, ¹³ kpa bɛɛ i n sãa Gusunɔn besen Yinnigibu mam mam.

¹⁴ Domi bwese te i ko i gira mi, ba ra sɔroru kowa kpa bu kperin saria mɛeri bu ka bikiaru ko. Adama Gusunɔn besen Yinni u ñ bɛɛ ye wurarimɔ. ¹⁵ U koo bɛɛ win sɔɔ goo seeya bɛɛn bweseru sɔɔ di nge nɛ, Mɔwisi. Wiya i ko i swaa daki. ¹⁶ Domi yera i Yinni Gusunɔn bikia sanam mɛ i menna Horebun guurɔ. I nɛɛ, i ñ maa kɪ i Yinni Gusunɔn tiin kɔ kɔ ñ kun mɛ i win dōɔ boko wi wa. Domi i ñ kɪ u bɛɛ go. ¹⁷ Ma Yinni

Gusunɔn u man sōwɔa u nɛɛ, bɛɛn bikia bi, bu wā. ¹⁸ U nɛɛ, u koo bɛɛ win sɔɔ goo seeya bɛɛgibun suunu sɔɔ di nge nɛ, kpa u win gari doke win kɔ kɔ. Kpa sɔɔ wi, u bɛɛ sō kpuro ye u nùn yiire. ¹⁹ Bɛɛn goo ù n yina u gari yi swaa daki yi sɔɔ wi, u koo gere ka Gusunɔn yīsiru, u koo yēro seeyasiawa. ²⁰ Adama sɔɔ wi, ù n gari gɛɛ sosi ka Yinni Gusunɔn yīsiru ye u ñ nùn yiire u gere ñ kun mɛ ù n gari gerua ka bñnun yīsiru, ba koo nùn gowa.

²¹ Sɔɔkudo i ko i tii bikia i nɛɛ, amɔna sa ko n ka yē gari yi Yinni Gusunɔn kun gerua. ²² Gusunɔn sɔɔ goo ù n gari gerua ka Yinni Gusunɔn yīsiru, ma yi ñ koore mɛ, yiya yi ñ sãa Yinni Gusunɔn gere. Sɔɔ wiya u win gari seka. I ku win berum ko.

Wuu sìn mi

ba ko n da kpikuru de

19 Gusunɔn besen Yinni u koo bwese tukunu gira nin tem di kpa u nin tem mɛ bɛɛ wē, kpa i n ben wusu ka ben yenusu mɔ. ² Tem mɛ Yinni Gusunɔn u koo bɛɛ wē mi, ñ n mu mwa i kpa, i mu bɔnu koowo beri ita kpa i yen baayere sɔɔ wuu teu wuna mi be ba tɔnu go ba ko n da kpikuru we, kpa i swɛɛ yabiri yi ba ko n da ka de mi.

⁴ Tɔn be ba ben winsim go ba ñ ka baaru, ba ñ daa maa yibere tɛɛru mɔksine, be tɔnawa ba koo kpɪ bu kpikuru da wuu sìn mi. ⁵ Nge tē, gabu bà n da yakasɔ ba dāa kīimɔ, kpa gbāa yu wɔkɔra yu win beruse wɔri yu go, wuu gen teu sɔɔra u koo kpikuru da u wa u n ka wāa, ⁶ kpa wi ba gon dusibun mɔru yà n seewa bu ku raa yēro naa turi bu mwa swaan tondabun sō. Domi wi, ka wi u gu mi, ba ñ daa yibere tɛɛru sãa. ⁷ Yen sōna na bɛɛ sōwɔa na nɛɛ, i wusu ita gɔsio su n sãa kpiki yenu.

⁸ Ma i wooda ye kpuro mem kɔkwa i ye nɔni doke ye na bɛɛ wēemɔ gisɔ, ma i Gusunɔn besen Yinnin kīru m̀, u koo bɛɛn tem mɛ yasiasia kpa u mu bɛɛ wē mɛ u besen baababa kɔ mweeru kua. Saa yera i ko i maa wusu ita gasu gɔsi i sosi sìn mi ba ko n da kpikuru de.

¹⁰ Nge mɛya ba ñ koo maa be ba kun toren yem yari tem mɛ sɔɔ mɛ Gusunɔn besen Yinni u bɛɛ wē i n mɔ, kpa yēron yem mu kun wāa bɛɛn winɔ.

¹¹ Adama goo ù n win winsim tusa, ma u nùn so u go, yen biru, kpa u kpikuru we wuu sìn gagu sɔɔ, ¹² win wuun guro gurobu ba koo dawa bu nùn mwaama bu wi u koo nùn mɔru kɔsie nɔmu beria u nùn go. ¹³ I ku nùn wɔnwɔndu kua. I taare sarirugiin yem wunɔ bɛɛ Isireliban suunu sɔɔ di kpa n bɛɛ wēra.

Gbee kɔkɔ wooda

¹⁴ Ì n dua tem mɛ sɔɔ i kpa mɛ Gusunɔn besen Yinni u koo bɛɛ wē, bà n bɛɛ mu bɔnu kua ba kpa, i ku ra bɛɛn winsim kɔkɔ mure bɛɛgia sɔɔ.

Seeda ye ba koo wura

¹⁵ Goo ù n tɔnu go ù n kun mɛ ù n toraru garu kua, tɔn turon seeda kun tura bu ka yẽro taare wẽ. Adama tɔmbu yiru ù n kun mɛ ita bà n seeda di, saa yera ba koo yẽro garisi taaregii.

¹⁶ Goo ù n win winsim kɔsa gaa mani, ¹⁷ be yiru ye kpuro ba koo dawa Yinni Gusunɔn sãa yerɔ bu yãku kowobu ka siri kowobu wa be ba dɔma te sɔmburu m̀ mi. ¹⁸ Siri kowo be, ba koo ben gari wẽeriwa ka laakari. Bà n deema seeda weesugia u win winsim manimɔ, ¹⁹ saa ye sɔkra ba koo nùn kua nge mɛ u raa bwisika bu win winsim wi kua. Nge meya i ko i ka kɔsa wuna bɛen suunu sɔkn di. ²⁰ Tɔmbu bà n ye nua, ba koo bɛrum duura. Ba ù n maa kɔsa yen bweseru m̀ bɛen suunu sɔkn. ²¹ I ku taaregii wɔkwɔndu kua. Wi u tɔnu go, ba koo maa win tii gowa. Wi u win winsim nɔni wuna, ba koo maa wigii wunawa. Wi u win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa. Wi u win winsim nɔma bua, ba koo maa wigia buawa. Wi u win winsim naasu bua, ba koo maa wigisu buawa.

Tabun wooda

20 Sanam mɛ i bɛen yibereba tabu wɔri, ù n ben dumi wa ka ben tabu keke yi dumi gawe ka sere ben tɔmbu be ba bɛe dabiru kere, i ku ben bɛrum ko. Domi Gusunɔn bɛsen Yinni u wãa ka bɛe wi, wi u bɛe yarama Egibitin di. ² I sere tabu tore, yãku kowo u koo nawa bɛen wuswaas u nɛɛ, ³ i nɔkn bɛe Isireliba. Wee i na giso i ka bɛen yibereba tabu ko. I ku de bɛen goon tororu tu kara. I ku bɛrum soora, i ku diiri, i ku maa nanda ben sɔ. ⁴ Gusunɔn bɛsen Yinni u ka bɛe wãa. Wiya u koo bɛe nasara wẽ.

⁵ Yen biru be ba ra tabu kowobu mwɛeri, ba koo bikia bu nɛɛ, bɛe sɔkn, wara u yenu kpɔkn bana ma u ù n gina wure ge sɔkn. Yẽro u de u wura yenuɔ, kpa u ku gbi taa bi sɔkn goo u du win yenu ge sɔkn. ⁶ Ba koo maa bikia bu nɛɛ, bɛe sɔkn, wara u dãa gbaanu kua ma u ù n gina yen are diire. Yẽron tii u de u gɔsira yenuɔ kpa u ku raa gbi taa bi sɔkn goo u tu tubi di. ⁷ Ba koo maa bikia bu nɛɛ, wara ba kurɔ kã ma u ù n nùn sue gina. Win tii u wuro yenuɔ kpa u ku raa gbi taa bi sɔkn kpa goo u kurɔ wi sua. ⁸ Kpa bu maa nɛɛ, bɛe sɔkn, wara u wurure. Bu de yẽro u wura win yenuɔ. Kpa u ku raa be ba tie bɛrum tia. ⁹ Bà n gari yi gerua ba kpa, kpa bu bu tabu sinambu kua.

¹⁰ Sanam mɛ i wuu gagu tabu wɔri, i gina gen tɔmbu bikio bu tii wẽ ka alafia. ¹¹ Bà n wura ba bɛe ben wuun kɔkn kenya i dua, be kpurowa i ko i yoo sɔma koosia. ¹² Adama bà n kun kɔ bu bɛe senna ka alafia, ma ba nɛɛ, ba koo ka bɛe sannawa, i bu tabu wɔrio. ¹³ Saa ye sɔkn Gusunɔn bɛsen Yinni u bɛe bu nɔmu beria, saa yera i ko i tɔn durɔ be ba wãa mi kpuro go ka takobi. ¹⁴ Adama tɔn kurɔbu ka bii piiminu ka yaa sabenu ka arumani ye ya wãa wuu ge sɔkn kpurowa i ko i gura yu ko bɛegia, kpa i ye dendi nge mɛ i kɔ, domi Gusunɔn bɛsen Yinniwa u bɛe ye wẽ. ¹⁵ Mɛsuma ko i bwese nin wusu

kpuro kua ni nu ka bɛe toma, nu ù n wãa tem mɛ i ko i mwa sɔkn. ¹⁶ Adama tɔn benin wusu sɔkn, si Gusunɔn bɛsen Yinni u bɛe wẽ mi, i n mɔ, i ku ra de sin tɔnu goo u n wãa. ¹⁷ I de i bu go kpuro mam mam, be ba sãa Hetiba ka Amɔreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba nge mɛ Gusunɔn bɛsen Yinni u bɛe yiire. ¹⁸ Kpa bu ku raa bɛe ben koma bɔknugii ni tie ni ba ra ben bũnu koosi. Kpa i ku ra ka ni Gusunɔn bɛsen Yinni torari.

¹⁹ Sanam mɛ i wuu gagu wɔri i gu tarusi n ka te i sere gu kamia, i ku ra gen dãa binuginu gbãa suasi. I ko i kpɔ i nin binu di, adama i ku nu kɔ i sura domi dãru ta ù n sãa tɔnu wi i ko i wɔri i go. ²⁰ Dãa te i yẽ ta ù n sãa di-iraru, tera i ko i kpɔ i bura i ka seri ko yi i ko i ka gbãraru yɔ sere i ka wuu ge kamia.

Wi ba go yakasɔn gari

21 Sanam mɛ i wãa tem mɛ Gusunɔn bɛsen Yinni u koo bɛe wẽ sɔkn, ma i wa ba goo go mɛ sɔkn, yẽron gora kpɔ yakasɔn, ma i ù n sere yẽ wi u nùn go, ² sanam mɛ sɔkra guro gurobu ka siri kowobu ba koo yarima kpa bu wusun tondam yiire si su wi ba go mi sikerene. ³ Wuu ge ba wa ga ka wi ba go mi turuku bo, wuu gen guro gurobu ba koo naa gbiiba kasuma tia ye ba ù n sugu dokere yu ka sɔmburu garu ko. ⁴ Kpa wuu gen guro guro be, bu ka naa gbiiba ye da wɔwa gaa sɔkn ye ya nim kokumɔ, mi goo kun wukure u sere gãanu dure. Kpa bu naa gbiiba yen wii suma bua mi.

⁵ Kpa yãku kowobu bu susima yen bɔkuɔ be, be ba sãa Lefin bibu be Gusunɔn bɛsen Yinni u wuna nenem bu ka win sãa yerun sɔmburu ko kpa bu maa tɔmbu domaru kua ka Yinni Gusunɔn yĩsiru. Beya ba ko n da gari kpuro wunane yi yi sãa soonaa ka mɛeran gari.

⁶ Kpa wuu gen guro guro be kpuro be ba susi wi ba go min bɔkuɔ bu ben nɔma nia naa yen wɔkn wɔwa mi. ⁷ Kpa bu gere bu nɛɛ, ben nɔma kun yem meni yari, meya ben nɔni kun maa wa mɛ n kua u ka gu. ⁸ Yinni u be win tɔmbu Isireli be u yakiamu tora ten suru kuo, kpa u ku yem mɛ garisi ben winɔ mɛ mu sãa toraru sarirugiin yem. Saa ye, Gusunɔn u koo maa bu yem mɛ suuru kua.

⁹ Nge meya i ko i ka toraru sarirugiin yem wuna bɛe sɔkn di kpa i n m̀ ye ya koo Gusunɔn wẽre.

Kurɔ deson suabu

¹⁰ Sanam mɛ i yara i bɛen yibereba tabu wɔrim dɔkn be Gusunɔn bɛsen Yinni u bɛe nɔmu beria, ma i bu desiru mwa, ¹¹ be sɔkn, ma bɛen turo u kurɔ burɔ wa ma u nùn kɔru gɔru doke u ka nùn sua kurɔ, ¹² saa ye, u koo nùn suawa u ka da win yenuɔ kpa u de u wii kpɔkn woka kpa u win nii kɔkn sɔkn. ¹³ Kpa u win yãa ni u raa doke pota kpa u da u sina yẽron yenuɔ u swi win baaba ka win meron sɔkn suru tia. Yen biru, kpa yẽro u den da u nùn deema u ko win durɔ kpa wi, u maa ko win kurɔ. ¹⁴ Adama ù n da nùn bwẽra yara, u de u doona mi u kɔ. U ku raa nùn dɔra u gobi mwa. Meya u ku maa nùn garisi yoo. Domi u ka nùn menna.

Ye ya sãa bii yerumagia

¹⁵ Goo ù n maa kurɔbu mɔ yiru, ma u turo kɪ n kere turo, ma be yiru kpuro ba nùn bii tɔn durɔbu marua, wi u kun kɪ mi, ma wiya u nùn yeruma marua, ¹⁶ sanam mɛ u bii be tubi bɔnu kuammɛ, n ò weenɛ u wi u kɪn bii garisi yeruma wi u ò kɪn biin ayerɔ. ¹⁷ Adama n weenɛ u wi u ò kɪn bii wura nge win yeruma, kpa u nùn win tubin bɔnu yiru wɛ. Domi u sãawa win tondon dam yĩre gbiikiru. N weenewa u yerumarun baa wa.

Bii mɛm kɔɔ sarin kɔɔɔ

¹⁸ Goo ù n bii tɔn durɔ mɔ, ma bii wi, u kua mɛm kɔɔ sari wi u ku ra win tundo ka win meron gere kɔ baa bà n nùn seeyasia, ¹⁹ saa ye kɔɔ, win tundo ka win mero ba koo nùn mwawa bu ka na wuun guro gurobun mi, ²⁰ kpa bu guro guro be sɔ bu nɛɛ, ben bii wee, u ku ra ben gari kɔ. U win wãaru dimɔwa beretɛke tam nɔrubu kɔɔ. ²¹ Saa yera wuun tɔn durɔbu kpuro ba koo nùn kpenu kasuku bu go kpa i kɔsa wuna bɛen suunu kɔɔn di. Isireliba kpuro bà n ye nua kpa bu berum ko.

Wi ba soora doken goru

²² Goo ù n toraru garu kua te ta tura bu ka nùn go, ma ba nùn soora doke ba bwɛ dãa wɔllɔ, ²³ bu ku de win goru ta n wãa dãa mi sere ka wɔkurɔ. Baa ò n yen meren na, bu de bu nùn sike yen tɔɔ te. Domi wi ba soora doke ba bwɛ u kuawa mi bɔruru Gusunɔn wuswaɔ. I n da ko mɛ, kpa i ku ra bɛen tem disi doke mɛ Gusunɔ besen Yinni u bɛɛ wɛ.

A wunen tɔnusin gãanu

garisio nge wunen tiiginu

22 Ì n bɛen tɔnusin naa ò kun mɛ win yãaru wa ta kɔɔramɔ, i ku ra de tu doona. I ka tu wuro wi u tu mɔn mi. ² Yɛron yenu gã n toman na, ò kun mɛ ò kun nùn yɛn na, i yaa sabe te suo i ka da bɛen yenuɔ i tu nɔkri sere wi u tu mɔ ù n tu kasum na. Saa yera i ko i nùn tu wesia. ³ Ì n maa bɛen tɔnusin ketɛku wa ò kun mɛ win yaberu ò kun mɛ win gãanu ganu ni nu kɔɔra, nge mɛya i ko i maa nu kua. I ku nu deri nu kam ko.

⁴ Ì n wa goon ketɛku ò kun mɛ win naa ya wɔruma swaa kɔɔ, i ku de yen yɛro u ye seeya wi tɔna. I ko i nùn somiwa u ka ye seeya.

Wooda bwese bweseka

⁵ Tɔn kurɔ u ku raa tɔn durɔn gãanu sebe, mɛya tɔn durɔ u ku raa maa tɔn kurɔn gãanu sebe. Domi wi u kua mɛ, Gusunɔ besen Yinni u koo yɛro tusi.

⁶ Ì n wuu kɔɔ ma i gunɔ wa ga sɛa wɔkusi ò kun mɛ ga binu wɔkusi dãa ò kun mɛ temɔ, i ku gu mwa ka gen binu sannu. ⁷ I de mero gu doona kpa i tii binu yi-iyã, kpa bɛen wãaru tu bɛɛ wɛra kpa tu daka da.

⁸ Ì n dii kpaaru bana i kpa, i ten tɛera wɔllɔ gani du-mi dokeo i ka sikerena kpa baa goo ù n wɔruma min di u gu, i kun taare mɔ.

⁹ Bɛen resɛm gbaanu kɔɔ, i ku ra maa dãa bweseru garu duure. Ì n kua mɛ, ten marum kpuro ka maa resɛm ye, ya ko n sãawa Gusunɔgia. ¹⁰ Ì n wukumɔ, i ku naa ka ketɛku sugu doke sannu. ¹¹ I ku yãnu sebe ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka yãa sansun wɛɛ sannu.

¹² I bɛen bekan soo sookɔɔ sari dokeo.

Suanaan wooda sarabu

¹³ Goo ù n kurɔ sua ma ba menna ka kurɔ wi, yen biru ma u ò maa kurɔ wi kɪ, u nùn tusa, ¹⁴ sere u nùn funɛ wuna u win yĩsiru sankã, u gerua u nɛɛ, u kurɔ wi sua, ye ba dua ka wi, u ò ka nùn deemɛ, ¹⁵ saa ye kɔɔra bii kurɔbu gen tundo ka gen mero ba koo ka bii win wɔndiarun seeda na bu wuun guro gurobu sɔɔsi wuun duu yerɔ mi ba ra mɛnɛ. ¹⁶ Kpa bii win tundo u guro guro be sɔ u nɛɛ, na nen bii wɔndia wi durɔ wini kãwa u n mɔ kurɔ, adama u nùn tusa. ¹⁷ Wee u nùn weesu mani u nɛɛ, u ò ka nùn deemɛ. Adama nen biin wɔndiarun yĩreru wee. Kpa bu beku te deria wuun guro gurobun wuswaɔ. ¹⁸ Kpa wuun guro guro be, bu durɔ wi mwa bu so, ¹⁹ kpa bu nùn sii geesun gobi wunɔbu (100) bure u wɔndia win tundo kɔsia domi u Isireliban wɔndia turon yĩsiru sankã. Yen sɔ, u ò maa kpɛ u kurɔ wi yina, u ko n nùn suewa sere ka win wãaru tɔru kpuro kɔɔ.

²⁰ Adama gari yi, yì n sãan na gem, ma ba ò yĩreru garu wa te ta sãa bii wigiru, ²¹ saa ye kɔɔra ba koo kurɔ wi sua bu ka da win baaban yenu kɔnɔkɔ kpa win wuun tɔn durɔbu bu nùn kpenu kasuku bu ka go. Domi seku bakara Isireliban mi bu nɛɛ, bii wɔndia u durɔ damaru kua win baaban yenuɔ. Nge mɛya i ko i ka daa kɔsa yen bweseru wuna bɛen suunu kɔɔn di.

²² Bà n durɔ goo mwa u sakararu mɔ ka goon kurɔ, ba koo be kpuro gowa durɔ wi ka kurɔ wi. Nge mɛya i ko i ka daa kɔsa yen bweseru wuna bɛen suunu kɔɔn di.

²³ Bii wɔndia goo ù n wãa, ma ba nùn durɔ kãa, adama ba ò gina suanɛ, ma durɔ goo u nùn wa ma u ka nùn kpuna, ²⁴ i ko i be yiru kpuro mwawa i ka na wuun duu yerɔ mi guro gurobu ba ra mɛnɛ, kpa i bu kpenu kasuku i go yèn sɔ bii wɔndia wi, u ò wura kue saa ye u nùn gaba wuuɔ ka yèn sɔ durɔ wi, u win win-sim kurɔ bekuru doke. Nge mɛya i ko i ka daa kɔsa yen bweseru wuna bɛen suunu kɔɔn di. ²⁵ Adama durɔ wi, ù n wɔndia wi ba durɔ kãa mi wan na yakasɔ u ka nùn gaba u ka kpuna ka dam yakasu mi, durɔ wi tɔnawa ba koo go. ²⁶ I ku wɔndia wi gãanu kua. U ò toraru garu kue te ta weenɛ bu ka nùn go. N sãawa nge durɔ goo wi u win beruse wɔri u go. ²⁷ Domi u nùn deemawa yakasɔ. Ma bii wɔndia wi, u wura kua adama goo sari wi u koo nùn wɔra.

²⁸ Durɔ goo ù n maa bii wɔndia goo wa wi ba ò gina durɔ kã, ma u nùn gaba u ka kpuna, ma ba bu mwa, ²⁹ durɔ wi, u koo bii wɔndia win tundo sii geesun gobi weeraakuru wɛwa kpa u bii wi sua kurɔ, domi u nùn

bekuru doke. U ñ maa kpě u nùn yina sere ka win wāarun ʔɔɔ.

23 Durɔ goo u ku raa maa win baaban kurɔ kīa. Û n kua mɛ, u win baaba sekuru dokewa mi.

Tɔn be ba ñ ko n wāa

Gusunɔn tɔmbun wuuru ɔɔ

² Win tīa bii ba kɔsuka ñ kun mɛ win tɔn durɔru ba bura, u ñ kpě u ka Yinni Gusunɔn tɔmbu menna.

³ Be ba ñ weene bu suana ma ba ka suana, ben bibu ba ñ kpě bu ka Yinni Gusunɔn tɔmbu menna sere ka ben bibun bibun bweserun nɔn wɔkurɔ.

⁴ Meya Amɔniban goo ñ kun mɛ Mɔabuban goo u ñ kpě u ka Yinni Gusunɔn tɔmbu menna sere ka ben bibun bibun bweserun nɔn wɔkurɔ. ⁵ Domi ba ñ ka sun nim ka dīanu sennɔ kue saa ye sa yarima Egibitin di. Ba da ba Balamu, Beorin bii, Petorigii wi u na Mɛ-sopotamin di gobi kāwa u ka na u sun bōrusi. ⁶ Adama Gusunɔn besen Yinni u ñ Balamu win gere swaa daki. U bōri yi gɔsiawa domaru domi u sun kī. ⁷ I ku ra ben alafia kasu ñ kun mɛ ben gea sere ka baadommaɔ besen wāarun tōru kpuro ɔɔ.

⁸ I ku ra ko i Edɔmu goo tusi, domi ba sāawa besen wɔkɔbu. I ku ra maa Egibitigii goo tusi domi sa sɔru di ben temɔ. ⁹ Ben bibu ba ko n da ka Yinni Gusunɔn tɔmbu menna sere ka ben sikadominɔ.

Sansanin dɛeraru

¹⁰ ñ n yara i ka yibereba tabu wɔri, saa ye ɔɔra i ko i tii laakari ko ka gāa disiginu kpuro. ¹¹ Tɔn durɔ goo ù n wāa bɛɛ ɔɔ, ma u dosa sere u tii wa dosu ge ɔɔ, i ka nùn yario sansanin di gina. ¹² Adama sɔɔ ù n kella, u koo woburewa. Yen biru, sɔɔ ù n dua kpa u wurama sansanib.

¹³ I de i n gam mɔ sansanin biruɔ mi i ko i n da dii bera ko, ¹⁴ kpa i n gāanu neni ni i ko ka wɔru gbe i ka besen dii bera ye sike. ¹⁵ Domi Gusunɔn besen Yinni u wāa besen sansani ye ɔɔ u sīimɔ sīimɔ u ka bɛɛ kōsu kpa u bɛɛ besen yibereba nɔmu beria. Yen sɔ, n weenewa besen sansani ya n dɛere kpa u ku bɔɔnɔ ganu wa besen suunu ɔɔ ni nu koo de u bɛɛ biru kisi.

Yoo wi u duka sua

¹⁶ I ku yoo wi u win yinni duka suuri mwa i wesia win yinnin mi. ¹⁷ I de u n wāa mi u kī besen suunu ɔɔ wuu ge u koo gɔsi ɔɔ. I ku nùn dam dɔre.

Kurɔ damaru sāaru ɔɔ

¹⁸ I ku de durɔ dama woronu ñ kun mɛ kurɔ dama woronu nu n wāa besen sāaru ɔɔ. ¹⁹ I ku ra ka durɔ dama gobi ñ kun mɛ kurɔ dama gobi gɛɛ na Yinni Gusunɔn sāa yerɔ i ka ye i Gusunɔn nɔn mwɛeru kua kɔsia. Domi Gusunɔn besen Yinni u yen bweseru tusa.

Bɔkurabun nim dokebu

²⁰ Bɛɛn Isirelisibu bā n gāanu bɔkura, i ku bu nim dokea, ñ n gobin na, ñ n maa dīanun na ñ kun mɛ gāanu ganu. ²¹ Sɔɔwa i ko i yen bweseru kua, adama i ku ra bɛɛn Isirelisibu kua mɛ, kpa Gusunɔn besen Yinni u bɛɛ domaru kua tem mɛ ɔɔ mɛ i ko i du mi, i n mɔ.

Nɔn mwɛenun gari

²² ñ n Gusunɔn nɔn mwɛeru garu kua, i ku tɛ i ka tu yibia domi u koo bɛɛ tu bikia kpa i n taare mɔ.

²³ Adama ñ kun nɔn mwɛeru garu kue, i ñ ko i n taare mɔ. ²⁴ Nɔn mwɛɛ te i yara besen nɔn di, i ko i tu yibiawa domi i tu kuawa ka besen tiin nɔn, n ñ ka tilasi.

Ye kaa kpī a ko goon gbaarɔ

²⁵ ñ n dua goon dāa gbaarɔ, i yen binu dio nge mɛ i kī, adama i ku ra nin ganu doke birerɔ i ka doona. ²⁶ ñ n maa dua goon alikama gbaarɔ, i ko i kpī i alikama wɔka ka nɔma adama i ku ye kɔmɔ doke.

Kurɔ wi ba yina

24 Goo ù n kurɔ sua ma u kurɔ wi gāanu waasi ye ya ñ ka nùn naawe, ma u kurɔ wi yinanaan tire-ru yorua u nùn nɔmu beria, ma u nùn gira win yenun di u doona, ² ma yen biru, kurɔ wi, u da u mɔre durɔ goon mi, ³ durɔ dāako win tii ù n nùn yinabun tireru yorua, ma u nùn yina, u nùn yara win yenun di ñ kun mɛ ù n gu, ⁴ win durɔ gbiikoo wi u raa nùn yina mi, u ku maa nùn kasu bu menna. Domi kurɔ wi, u kua disigii. Yeya Yinni Gusunɔn u tusa. ñ n kua mɛ, i tem mɛ Gusunɔn besen Yinni u bɛɛ wɛ bɛere sari kookoosu koosiwa mi.

Wi u kurɔ kpao sua

⁵ Goo ù n kurɔ kpao sua, u ku tabu da. Meya bu ku maa nùn tilasi gaa ko. Bu de u n tii mɔ sere wɔɔ tia, kpa u wa u win kurɔ wi nukuru dorasia.

Tɔruban wooda

⁶ N ñ weene i goon nɛeru tɔruba mwa baa ten bia. Domi ñ n kua mɛ, i mwawa mi ye n ko n de u n wāa.

Tɔnu wi u win tɔnusi gbɛnan

wooda

⁷ Bɛɛn goo ù n win Isirelisi mwa u gɔsia yoo ñ kun mɛ u nùn dɔra, i ko i yēro wi gowa. Nge meya i ko i ka kōsa yen bweseru wuna besen suunu ɔɔn di.

Bara disigirun wooda

⁸ I de i be ba bara disigiru mɔ laakari ko gem gem kpa i ko nge mɛ yāku kowobu Lefiba ba koo bɛɛ sɔɔsi. Nge mɛ na yiire i ko, nge meya i ko i ko mam mam. ⁹ I

yaayo ye Gusunc besen Yinni u Mariamu kua saa ye sa wee Egibitin di sa waa swaaw.

Tɔruban gari

¹⁰ Ì n been Isirelisi goo gāanu bɔkura, i ku du win dirɔ i ka tɔruba sua. ¹¹ I yɔro tɔwɔ kpa wi i gāanu bɔkura mi u yarima u bee tɔruba wɛ. ¹² Ì n yāaro gāanu bɔkura ma u bee win yaberu tɔruba wɛ, i ku de ta n wāa been mi sere yam mu ka tīra. Baa ñ n kua amɔ, sɔw ù n dua, i ko i nùn win yabe te wesiawa kpa u wa u tu wukiri u ka kpuna. Kpa u bee domaru kua kpa Gusunc besen Yinni u maa bee siara.

I yāarobu beere wɛyɔ

¹⁴ Ì n yāaro goo mɔw kowo, ù n sāa Isireli ñ kun mɛ sɔw, i ku nùn taki di. ¹⁵ I nùn win sɔmburun gobi wɛyɔ baadomma sɔw u sere du. Domi u sāawa yāaro, u win gobin bukata mɔ gea. Ì kun kue mɛ, ma u Yinni Gusunc nɔw giru sue been sɔ, i ko i taare wa.

Baawurewa

u koo win torarun are wa

¹⁶ Ba ñ tɔnu goomɔ win biin torarun sɔ, meya ba ñ maa bii goomɔ win mɔwɔwɔ bun torarun sɔ. Ba ñ goo goomɔ goon torarun sɔ.

Ye ba koo ko yāarobun sɔ

¹⁷ I ku ra ko i sɔw ñ kun mɛ gobeku gem bira siribu sɔw. Meya i ku ra maa gɔmini goon bekuru tɔruba mwa. ¹⁸ Adama i yaayo ma sa raa yoru di Egibitiɔ ma Gusunc besen Yinni u sun yakia. Yen sɔna na bee yi-iremɔ i n da wooda yeni swī.

¹⁹ Saa yè sɔw i been dīanu gɛemɔ, ma i yen gese tia duari gbee suunu sɔw, i ku maa wura i ye sua. I de yu ko sɔbu ka gobekuba ka gɔminibugia, kpa Gusunc been Yinni u wa u been nɔman sɔma kpuro domaru kua. ²⁰ Ì n yɔwɔa been dāa ye ba mɔ olifin wɔwɔ i ye sɔra, i ku ra maa wure i yɔ i ye i duari sɔri. I de ye, yu ko sɔbu ka gobekuba ka gɔminibugia. ²¹ Sanam mɛ i been resem binu sɔrimɔ, i ku ra maa gɔsira i wura biruɔ. Ye i deri mi, yeya ya koo ko sɔbu ka gobekuba ka gɔminibugia. ²² Been tii i yaayo ma i yoru di Egibitiɔ. Yen sɔna na bee yiiremɔ i n da yeni swī.

Siribun wooda

25 Nɔwɔsinaa sariru tà n dua tɔmbu gabun baa sɔw, ma ba da siri yerɔ ba bu siria, saa ye sɔw, wi u gem mɔ, i nùn win gem wɛyɔ. Wi u maa taare mɔ kpa i nùn win taare wɛ. ² Wi siribu di, bà n nùn soberu bure, siri kowo u koo de yēro u kpunawa win wuswaaw kpa bu nùn so nge mɛ win torara ne. ³ Adama bu ku seni nɔw weeru sara, domi yà n kera mɛ, i been mero bisi wi beere birawa mi.

Naa yà n sɔmburu mɔ dīanu

wooda

⁴ I ku been naa kinerun nɔw bɔke saa ye ta sɔmburu mɔ dīanu sɔw.

Gɔmini wi u kun bii mɔw

wooda

⁵ Mɔw ka wɔwɔ bà n wāa yenu teu sɔw, ma mɔw u gu u ñ bii mara, win gɔmini wi, u ku yari yenu min di u mɔwɔw da gam. Win durɔw nɔw wiyɔ u koo nùn sua kurɔ. ⁶ Bà n bii tɔn durɔw mara, ba koo bii gbiikoo wi garisawa wi u gu min bii kpa win yīsiru tu wa ta n wāa Isireliban suunu sɔw.

⁷ Goo ù n yina u win mɔw kurɔ gɔmini sua, kurɔ wi, u doo siri yerɔ u wuun guro gurobu deema kpa u bu sɔ u nee, nen durɔw nɔw u yina u man sua kurɔ u ka win mɔw bii marua win yīsiru tu ka wa ta n wāa Isireliban suunu sɔw. ⁸ Saa ye sɔwra wuun guro guro be, ba koo durɔw wi soku kpa bu nùn gari yi bikia. ù n yinan na mam mam u win mɔw gɔmini wi sua kurɔ, ⁹ kurɔ wi, u koo dawa u win bara nɔw teu wuna guro guro ben wuswaaw, kpa u nùn yāatam sie kpa u gere u nee, wee nge mɛ ba ra durɔw kue wi u yina u win mɔw bii marua.

¹⁰ Kpa bu win bweseru yīsiru kɛ Isireliba sɔw bu nee, wìn bara nɔw ba wunan bweseru.

Ye ba yina sannɔw sɔw

¹¹ Tɔn durɔwbu yiru bà n sannamɔ, kpa mi ba sannamɔ mi, ben turon kurɔ u na u ka win durɔw wɔra win yiberen nɔman di, kpa u yiberɛ win tɔn durɔwru nene, ¹² saa ye sɔw, i kurɔ win nɔmu ge buro. I ku nùn wɔw wɔwɔdu kua.

Tenkurun swaan wooda

¹³ I ku kiaru dɔrena ka taki, i de been kilo ya n sāa dee dee, kpa yen gaa kun gaa kere. ¹⁴ I de been sakakunu nu n sāa dee dee. I ku de gagu ga n gagu kere. ¹⁵ I de been kilo ya n sāa dee dee kpa been sakakunu nu n sāa tia. Kpa been wāaru tu wa tu daka da tem mɛ Gusunc besen Yinni u koo bee wɛ sɔw. ¹⁶ Domi Gusunc besen Yinni wi, u be ba yen bweseru mɔ tusa.

Amalekiban kpeerasiabu

¹⁷ I yaayo ye Amalekiba ba bee kua saa ye i wee Egibitin di, ¹⁸ i wasire, ma ba bee wɔri birun di ba be ba wāa biruɔ go go, ba ñ Gusuncɔn berum kue. ¹⁹ Saa yè sɔw Gusunc besen Yinni u koo bee wɛrabu wɛ u de yiberɛba kpuro bu bee deri tem mɛ u koo bee wɛ sɔw mu n ka sāa beegim, i ko i Amalekiba kpuro kam koosiawa kpa bu ku maa ben yīsiru yaaya handunia sɔw. I ku ra ye duari.

Dīa gbiikinun wooda

26 Ì n da i dua tem me Gusunɔ besen Yinni u koo beɛ wɛ sɔɔ, ma i mu mwa, i sina me sɔɔ, ² i de beɛn baawure u win gbean dīa gbiikinu tama ni u du-ura tem me sɔɔ, u nu doke bireru sɔɔ u ka na Gusunɔ besen Yinnin s̄a yero, ³ kpa u da saa ye sɔɔn yāku kowon mi, u n̄n s̄i u n̄e, u gerumɔ Gusunɔ win Yinnin wuswaɔ gisɔ ma u dua tem me sɔɔ, me Yinni Gusunɔ wi, u besen baababa n̄n mwɛru kua u n̄e, u koo sun wɛ. ⁴ Kpa yāku kowo wi, u ȳro bire te mwaari u yi Gusunɔ besen Yinnin yāku yerun wuswaɔ. ⁵ Kpa ȳro u gere Gusunɔn wuswaɔ u n̄e, win sikado u s̄awa Aramugii wi u kun wāa yeru m̄. U da Egibitio u sina mi ka t̄mbu fiiko be ba wāa ka wi. Yen biru, t̄n be, ba dabia ba kua bwese damguru. ⁶ Adama Egibitigibu ba bu dam d̄re, ba bu n̄ni s̄ɔɔwa, ma ba bu kua yobu. ⁷ Yera ba Gusunɔ besen baababan Yinni n̄ɔɔguru sue, ma u begia nua. U ben n̄ni swāaru wa ka dam me ba bu d̄rem̄ ka nge me ba bu taare. ⁸ Yen biru, u bu yarama Egibitin di ka win n̄m damguu, ka nanum bakam, ka s̄m maamaakiginu. ⁹ U ka bu tunuma tem mini, me mu tim ka bom yiba, ma u bu mu wɛ. ¹⁰ Yen s̄na t̄, u ka tem me Yinni Gusunɔ u n̄n wɛn dīa gbiikinu na win wuswaɔ.

Kpa ȳro u yiira u wuswaɔ tem girari u ka Gusunɔ s̄a. ¹¹ Yen biru, beɛ ka Lefiba ka sɔɔ be ba wāa beɛn sunu sɔɔ, i ko n nuku dobu m̄ gāa geenu kpuron s̄i ni Gusunɔ besen Yinni u beɛ ka beɛn bibu wɛ.

Wɔkuru baateren wɔlɔn

tia tian wɛɛbun w̄ɔ

¹² W̄ɔ yirun biru, itase, i ko ge sokuwa wɔkuru baateren wɔlɔn tia tian wɛɛbun w̄ɔ. Ì n beɛn dīanu gā i kpa, i ko nin wɔkuru baateren wɔlɔn tia tia wunawa kpa i Lefiba wɛ ka s̄bu ka gobekuba ka ḡminibu kpa ba n da di bu debu beɛn wuu si sɔɔ. ¹³ Saa yera i ko i Gusunɔ besen Yinni s̄i i n̄e, wɔkuru baateren wɔlɔn tia tia ye ya s̄a wigia, wee i wunama beɛn yenun di i Lefiba wɛ ka s̄bu ka gobekuba ka ḡminibu nge me u beɛ yiire i ko. I n̄ yen gaa duari i sere ye deri. ¹⁴ I n̄ wɔkuru baateren wɔlɔn tia tia yen gaa di sanam me i ḡɔ wooru s̄i. I n̄ ye sue sanam me i n̄ d̄ere. I n̄ maa yen gaa ḡribu wɛ. ¹⁵ U tukama u beɛ m̄eri saa win sin yee d̄erarun di te ta wāa wɔlɔn, kpa u beɛ win t̄mbu Isireliba domaru sosia ka beɛn tem me u beɛ wɛ, me mu tim ka bom yiba nge me u besen baababa n̄n mwɛru kua.

Isireliba ba s̄awa

Gusunɔn t̄mbu

¹⁶ Gisɔ, Gusunɔ besen Yinni u beɛ s̄ɔɔm̄ u n̄e, i win woodaba ka win yiirebu kpuro mem n̄ɔɔ. I n̄ tii se kpa i ye kpuro sw̄i ka ḡru tia ka beɛn bw̄era kpuro.

¹⁷ Gisɔ, i wura ma Gusunɔwa u s̄a besen Yinni, i maa wura ma i ko i s̄i win swaa sɔɔ, kpa i win woodaba ka win yiirebu kpuro mem n̄ɔɔ. ¹⁸ Yinni Gusunɔn tii u maa wura gisɔ ma i s̄a win t̄n be u ḡsa nenem win tiin s̄i i ka win yiirebu kpuro sw̄i nge me u beɛ n̄n mwɛru kua. ¹⁹ Meya u koo maa beɛ walle sua i ȳisiru yari kpa i n̄ beɛre m̄ n̄ kere handunian bwesenu kpuro ni u taka kua, kpa i n̄ s̄a win t̄n be u tii yiya nge me u gerua.

ISIRELIBA BA GUSUNɔN ARUKAWANI YAAYAMɔ

Kpee ni ba koo sɔɔna

Ebalin guuro

27 M̄wisi ka Isireliban guro gurobu ba t̄mbu s̄ɔɔwa ba n̄e, i wooda be kpuro mem n̄ɔɔ be M̄wisi u beɛ saaria mi gisɔ. ² T̄ɔ t̄ s̄ɔ i da i Yuudenin daaru t̄bura, i dua tem me Gusunɔ besen Yinni u beɛ wɛ sɔɔ, i de i kpee bakanu gurama i sɔɔna i t̄waru koosi, ³ kpa i wooda yenin gari kpuro yore ni sɔɔ d̄ma te. Nge meya i ko i ka tem me du me mu tim ka bom yiba me Gusunɔ besen baababan Yinni u beɛ n̄n mwɛru kua. ⁴ Ì n Yuudeni ye t̄bura i kpa, yera i ko i sere kpee n̄n wooda na beɛ wɛ gisɔ gurama i sɔɔna Ebalin guuro kpa i nu t̄waru koosi. ⁵ Miya i ko i Gusunɔ besen Yinni yāku yeru kua ka kpee ni i n̄ ka sisu d̄ake. ⁶ Kpee ni ba n̄ d̄ake t̄nawa i ko i ka n̄n yāku yee te bania. Miya i ko i n̄n yāku d̄ɔ mwaararuginu ⁷ ka siarabun yākunu kua, kpa i sina mi i di ka nuku dobu Gusunɔ besen Yinnin wuswaɔ. ⁸ Kpa i woodan gari yi yore kpee ni sɔɔ me baawure u koo kp̄i u ka yi gari s̄a s̄a.

⁹ Ma M̄wisi ka yāku kowobu Lefiba ba Isireliba kpuro s̄ɔɔwa ba n̄e, i mario i n̄, gisɔra i kua Gusunɔ besen Yinnin t̄mbu. ¹⁰ Yen s̄i, i de i n̄n mem n̄ɔɔwa kpa i win yiirebu ka win woodaba sw̄i ye na beɛ saaria mi gisɔ.

¹¹ M̄wisi u d̄ma te t̄n be s̄ɔɔwa u n̄e, ¹² Ì n Yuudenin daaru t̄bura i kpa, bwese nini, Simeɔba ka Lefiba ka Benyameɛba ka Yudaba ka Isakariba ka Yosefuba ba koo da bu ȳrawa Garisimun guuro kpa bu t̄mbu domaru kua, ¹³ kpa maa bwese nini, Rubeniba ka Gadiba ka Aseɛba ka Sabuloniba ka Danuba ka Nefitaliba bu da bu ȳra Ebalin guuro kpa bu b̄rin gari gere.

B̄ri wɔkura yiru

¹⁴ Guuru miya Lefiba ba koo gb̄ra t̄a t̄a bu Isireliba kpuro s̄i bu n̄e, ¹⁵ b̄rurowa wi u d̄a d̄ka n̄ kun me u sisu yania u wisi u ka tii bw̄aroku gagu kua u s̄a gb̄enum, domi Yinni Gusunɔ u yabu yen bweseru tusa ye ba ka n̄ma kua ba s̄am̄. Kpa t̄mbu kpuro bu n̄e, ami!

¹⁶ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u kun win tundo ñ kun mɛ win mero bɛɛɛ doke. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

¹⁷ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u win winsim tem kɔ̄ bura yeru sare. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

¹⁸ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u wɔ̄ko swaa sɔ̄ɔsi kankam. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

¹⁹ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u sɔ̄ ñ kun mɛ gobeku ñ kun mɛ gɔ̄mini win gem bira siri yeru. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²⁰ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u win tundon kurɔ̄ kɔ̄, domi u win tundon kpɔ̄n yeru disi dokewa mi. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²¹ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u ka yaa saberu kpuna. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²² Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u ka win sesu mero tuosi ñ kun mɛ tundo tuosi kpuna. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²³ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u ka win kurɔ̄n mero kpuna. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²⁴ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u win tɔ̄nusi so u go bɔ̄kɔ̄ gbenum. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²⁵ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u nɔ̄m biran gobi mwa u ka taarɛ sarirugii go. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

²⁶ Kpa Lefiba bu nɛɛ, bɔ̄ruowa wi u yina u woodan gari yini mem nɔ̄kwa. Kpa tɔmbu kpuro bu nɛɛ, ami!

Domarun nɔ̄ mweɛnu

28 Mɔ̄wisi u nɛɛ, ñ n Gusunɔ̄ besen Yinnin gere kpuro swaa daki, ma i win yiirebu kpuro mem nɔ̄kwa bi na bɛɛ sɔ̄ɔkɔ̄ mini gisɔ̄, saa yera u koo bɛɛ wɔ̄lle sua n kere bwesenu kpuro ni nu tie. ² Ma i win gere kpuro mem nɔ̄kwa, wee nge mɛ u koo bɛɛ domaru kua.

³ U koo bɛɛ kpuro domaru kua, be ba wɔ̄a wuu marosɔ̄ ka be ba wɔ̄a baru kpaanɔ̄. ⁴ U koo de i bii dabɔ̄nu ma kpa u de dɔ̄anu nu koora bɛɛn gbeaɔ̄ kpa bɛɛn ketɛba ka bɛɛn yɔ̄anu ka bonu nu marura nu dabia. ⁵ U koo de i dɔ̄a bii dabɔ̄nu wa i birenu yibia kpa u de i n som mɔ̄ mu n kpɔ̄ i ka pɛɛ ko. ⁶ Mi i dɔ̄ kpuro, u koo bɛɛ domaru kua.

⁷ Wi, Yinni Gusunɔ̄, u koo de yibɛɛ be ba bɛɛ seesi bu yarina bɛɛn wuswaan di. Swaa tia ba koo ka du-uma adama ba koo duki yarinawa bu swaa dabɔ̄nu mwa. ⁸ U koo bɛɛn dɔ̄a ni i gɔ̄ i doke biranu sɔ̄ kɔ̄su, kpa u de ye i mɔ̄ kpuro yu wɛra. U koo bɛɛ domaru sosia tem mɛ sɔ̄, mɛ u bɛɛ wɛɛmɔ̄.

⁹ Ñ n win wooda be kpuro mem nɔ̄kwa, ma i win kɔ̄ru mɔ̄, u koo bɛɛ wuna nenem win tiin sɔ̄ nge mɛ u bɛɛ nɔ̄k mweɛru kua. ¹⁰ Handunian tɔmbu kpuro ba koo wa ma i sɔ̄a Yinni Gusunɔ̄n tɔmbu kpa ba n bɛɛn berum mɔ̄. ¹¹ Yinni Gusunɔ̄ u koo bɛɛ durom dabɔ̄nu yibusu tem mɛ sɔ̄ mɛ u besen baababa nɔ̄k mweɛru kua u nɛɛ, u koo bɛɛ wɛ. I ko i bii dabɔ̄nu ma kpa bɛɛn yaa sabenu nu dabia kpa bɛɛn gbea yu dɔ̄anu ko. ¹² U koo bɛɛ wɔ̄llu wukia mi win arumanin beru yera wɔ̄a kpa u de gura yu nɛ bɛɛn tem sɔ̄ saa ye n weenɛ. Kpa

ye i mɔ̄ kpuro yu kuura. I ñ maa gobi bɔ̄kuramɔ̄ gabun mi. Tɔ̄n tuko dabira ta koo gobi bɔ̄kura bɛɛn mi. ¹³ Yin-ni Gusunɔ̄ u koo bɛɛ kowa wiru, n ñ mɔ̄ siru. I ko i n da n yɔ̄siru yarawa, i ñ biru wurɔ̄. Adama yu ka sere koora mɛ, i ko i wi, Gusunɔ̄ besen Yinnin woodaba mem nɔ̄k wawa mam mam ye na bɛɛ sɔ̄ɔkɔ̄ mini gisɔ̄. ¹⁴ I ku ra ko i gera gari yi na bɛɛ sɔ̄ɔkwa mini kpuron gaan di, kpa i da i bɔ̄nu sɔ̄.

Bɔ̄rin nɔ̄ mweɛnu

¹⁵ Mɔ̄wisi u maa nɛɛ, ma i ñ Gusunɔ̄ besen Yinnin gere swaa daki, ma i kun ye kpuro mem nɔ̄kwe ka yiire bi na bɛɛ sɔ̄ɔkɔ̄ mini gisɔ̄, bɔ̄ri yiniwa yi koo bɛɛ wɔ̄ri.

¹⁶ Bɛɛ kpuro i ko i bɔ̄ri wa, be ba wɔ̄a wuu marosɔ̄ ka be ba wɔ̄a baru kpaanɔ̄. ¹⁷ I ñ dɔ̄a binu wasi i birenu yibia, i ñ maa som wasi i ka pɛɛ ko. ¹⁸ I ñ bibu marumo ba n dabi. Bɛɛn dɔ̄anu nu ñ kooramɔ̄ bɛɛn gbeaɔ̄. Mɛya bɛɛn ketɛba ka bɛɛn yɔ̄anu ka bonu nu ñ maruramɔ̄ nu dabia. ¹⁹ Mi i dɔ̄ kpuro, bɔ̄riya yi ko n bɛɛ swii.

²⁰ Ye i mɔ̄ kpuro sɔ̄, Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni u koo de i bɔ̄ri wawa kpa i n berum mɔ̄ kpa i wahala ko sere i ka kam ko mam mam yèn sɔ̄ i nùn deri ma i kɔ̄sa kua.

²¹ U koo ka bɛɛ bara kɔ̄sunu naawa ni nu koo bɛɛ kpeerasia tem min di mɛ i ko n mɔ̄. ²² U koo de bɛɛn wasi yi gbera ñ kun mɛ yi swi ñ kun mɛ yi mɔ̄si ñ kun mɛ yi wooru bara. U koo maa yina gura yu nɛ kpa bɛɛn gbean dɔ̄anu nu gbera ñ kun mɛ nu kɔ̄si. Wahala ye kpurowa i ko wa sere u ka bɛɛ kpeerasia mam mam. ²³ Wɔ̄llu ta koo bɔ̄biawa nge sii gandu bɛɛn wii wɔ̄llɔ̄ kpa tem mu bɔ̄bia nge sisu. ²⁴ Tua ka yanima u koo sure bɛɛn gbeaɔ̄ guran ayerɔ̄ sere u ka bɛɛ kpeerasia mam mam. ²⁵ Yinni Gusunɔ̄ u koo de bɛɛn yibɛɛba bu bɛɛ kamia. Swaa tia ko i ka bu wɔ̄ri adama i ko i duki yarinawa ben wuswaan di i swaa dabɔ̄nu mwa. Handunian bwesenu kpuro nu koo bitu ko nù n wa ye ya bɛɛ deema. ²⁶ Bɛɛn gonu nu koo kowa gunɔ̄su ka gbeeku yɛen dɔ̄anu. Goo kun yin gaa giramɔ̄.

²⁷ Yinni Gusunɔ̄ u koo bɛɛ bwisinu wisi nge mɛ u Egibitigibu kua. U koo de i n gɔ̄nan bara bwese bwe-seka mɔ̄ ye ya ñ bekuramɔ̄. ²⁸ U koo de wiiraru ka wɔ̄koru ka fanfankura n bɛɛ wɔ̄asi. ²⁹ Sɔ̄ sɔ̄ gbɔ̄ara, i ko n sɔ̄imɔ̄wa i n babi nge wɔ̄kubu. Gɔ̄anu sari ni nu koo wɛra ye i ko i ko kpuro sɔ̄. Mɛya gaba ko n bɛɛ ta-ki dimɔ̄ ba n bɛɛ gbenimɔ̄. Goo kun ko n maa wɔ̄a wi u koo ka bɛɛ yina.

³⁰ Bɛɛn goo ù n kurɔ̄ wa, goowa u koo nùn sua. Goo ù n diru bana, goowa u koo du te sɔ̄. Goo ù n maa resɛm gbaaru kua, goowa u koo ten dɔ̄a binu di. ³¹ Ba koo bɛɛn naa kinenu go bɛɛn wuswaan, adama i ñ nin yaa temmɔ̄. Ba koo bɛɛn ketɛkunu mwa ka dam, i ñ maa kpɛ i nu wɔ̄rama. Bɛɛn yibɛɛba ba koo bɛɛn sabe piiminu gura, i ñ maa wasi wi u koo ka bɛɛ yina. ³² Ba koo bɛɛn bii tɔ̄n durɔ̄bu ka tɔ̄n kurɔ̄bu mweɛri bu ko tɔ̄n tukobun yobu bɛɛn nɔ̄ni biru i n mɛɛra, kpa i wasira ka swaan mɛeribu saa kpuro, adama i ñ kpɛ i gɔ̄anu ko. ³³ Bwese tuku ni i ñ yɛ nu koo na nu bɛɛn tem dɔ̄anu kpuro ka bɛɛn wahala ye i kuan are di. Ba

ko n bɛɛ dam dɔremɔwa kpa ba n bɛɛ taki dimɔ baa-domma. ³⁴ Mɛya i ko i ko wiiribu kɛsi ni bɛɛn nɔni yi koo wan sɔ.

³⁵ Yinni Gusunɔ u koo de i bosu wa si i ñ bekuramɔ. Su ko n wāawa bɛɛn dūunɔ ka bɛɛn taanɔ kpa su yɛbi bɛɛn wasi kpuro sɔɔ saa bɛɛn wirun di sere ka bɛɛn naasɔ.

³⁶ Mɛya u koo de bu bɛɛ mweeri ka bɛɛn sunɔ wi i ko i ko bɛɛn wirugii bu ka da tem tukumɔ bwese te bɛɛ ka bɛɛn baababa i ñ yɛ mi, kpa i būnu sã mi, ni ba kua ka dāa ka maa kpenu. ³⁷ Bwesenu kpuro nɔn mi Yinni Gusunɔ u koo de i da, nu ko n biti sãawa ye ya bɛɛ deema min sɔ. Saa yera ba koo bɛɛ funɛ wuna kpa bu bɛɛ yaakoru ko.

³⁸ Dīa bwese bakara i ko i ka da gbeaɔ i duure, adama nin fiikowa i ko i wa i gɛ, domi twee yi koo na yi nu di. ³⁹ I ko i resem gbaanu ko i nu nɔɔri, adama i ñ nin binun tam nɔrumɔ, mɛya i ñ maa nin dāa marum wasi i sɔri domi kɔkɔna nu koo mu di. ⁴⁰ I ko i n olifin dāa mɔ bɛɛn tem beri berika kpuro sɔɔ. Adama i ñ yen gum wasi, domi ye kpuro ya koo dɛlla yu wɔrukuwa ya kun ye. ⁴¹ I ko i bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ma adama ba ñ mɔ bɛɛgibu domi ba koo bu yoru mweeriwa bu ka doona tem tukumɔ. ⁴² Bɛɛn dāa ka bɛɛn gbean marum kpurowa mu koo ko tween dīanu.

⁴³ Sɔɔ be ba wāa bɛɛn suunu sɔɔ ba ko n dam mɔ ba n dɔɔwa. Adama bɛɛ, i ko i biru wurawa. ⁴⁴ Bera ba ko n da bɛɛ bɔkure. I ñ wasi i bu bɔkura. Ba ko n sãawa wiru kpa i n sãa siru.

⁴⁵ Bōri yini kpurowa yi koo bɛɛ deema. Kpa yi n bɛɛ wāasi sere bu ka bɛɛ kam koosia. Domi i ñ Gusunɔ bɛɛn Yinnin gere swaa daki, i ñ win yiirebu wure, i ñ maa win woodaba mɛm nɔɔwɛ ye u bɛɛ wɛ. ⁴⁶ Mɛya ya ko n sãawa yīreru te Gusunɔ u koo ka bɛɛ ka bɛɛn bi-bun bweseru kirɔ ko.

⁴⁷ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ doma bakaru kua. Adama i ñ nūn sãwa ka gōru teu ka nuku dobu. ⁴⁸ Yen sōna u koo bɛɛ yiberɛba sure kpa i bu yoru diiya i n wāa gōɔru ka nim nɔru ka sãaru ka tereru sɔɔ. Ba koo bɛɛ yoo te diisiawa sere bu ka bɛɛ kam koosia. ⁴⁹ U koo bɛɛ bweseru garu surema tontonden di, tu bɛɛ wukiri nge gunɔ bakeru. I ñ ko i bwese ten barum nɔ. ⁵⁰ Bwese te, ta ko n nuki sosuwa. Ta ñ ko n bukurobun bɛɛre yɛ. Ta ñ maa bibun wɔnɔwɔndu mɔ. ⁵¹ Ta koo bɛɛn yaa sabenu ka bɛɛn gbean dīanu mweeriwa sere tu ka bɛɛ kam koosia. Ta ñ bɛɛ dīanu ganu deriamme ñ kun mɛ gum ñ kun mɛ tam ñ kun mɛ yaa saberu. ⁵² Ba koo bɛɛ tarusiwa baama mi i wāa kpuro sere bɛɛn gbāra damgii ni i naane sãa nu ka wɔruku. Ba koo bɛɛ tarusiwa tem mɛ kpuro sɔɔ mɛ Yinni Gusunɔ u bɛɛ wɛ. ⁵³ Sanam mɛ bɛɛn yiberɛ be, ba bɛɛ tarusi, gōɔra koo ko sere i bɛɛn bibu tem be Yinni Gusunɔ u bɛɛ wɛ. ⁵⁴ Bɛɛn suunu sɔɔ, durɔ wi ba mam mɛɛra u wɔnɔwɔndu mɔ too, u koo win wɔnɔwɔndu ka win maabu ka win tiin kurɔ ka win bii be ba tie tusi. ⁵⁵ Domi nɔni swāa ten saa sɔɔ, u ñ ko n kī u ka ben goo win bii be u gon yaa bɔnu ko. Domi win bii bera ba ko n sãa win dīa ni nu tie. ⁵⁶ Kurɔ wi ba raa maa mɛɛra u du u sam

mɔ sere u ku ra yari tɔɔwɔ u bɔsu, u koo maa ko nge mɛ. ⁵⁷ U koo mam bii wɛɛ te u mara ka ten yāa ni nu wɔruma sua u bere u n temmɔ asiri sɔɔ. Domi u ñ dīanu ganu wasi u di saa ye yiberɛba ba bɛɛ tarusi mi.

⁵⁸ Ì kun Yinni Gusunɔn wooda mɛm nɔɔwɛ ye ya yoru tire teni sɔɔ, ma i ñ win yīsi baka te nasie, ⁵⁹ u koo de bara bakanu nu bɛɛ ka bɛɛn bibu wɔri. Kpa nu n wāa sere ka bɛɛn bibun bweserɔ nu ka tɛ. ⁶⁰ U koo ka Egibitin bara ni kpuro na u bɛɛ sure nɔn berum i mɔ mi. ⁶¹ Baranu kpurowa u koo bɛɛ sure, ka mam ni nu ñ yoru woodan tireru sɔɔ. Ni kpurowa nu koo bɛɛ wɔri sere nu ka bɛɛ kam koosia. ⁶² Bɛɛn fiiko tɔnawa ya koo tiara bɛɛ sɔɔ, bɛɛ be i dabi mi nge wɔllun kperi. Domi i ñ Gusunɔ bɛɛn Yinnin gere mɛm nɔɔwɛ. ⁶³ Nge mɛ Yin-ni Gusunɔ u raa bɛɛ durom kua, u bɛɛ dabilitas ka kīru, nge mɛya u koo maa bɛɛ yara ka win kīru tem mɛ u bɛɛ wɛn di kpa i kam ko. ⁶⁴ Nge mɛya u koo de i yarina i n wāa handunian bwesenu kpuro sɔɔ. Miya i ko i būnu sã ni bɛɛ ka bɛɛn baababa i ñ daa yɛ ni ba ka dāa ka kpenu kua. ⁶⁵ Bwese ni sɔɔ, i ñ bɔri yendu wasi. Mɛya i ñ sinamɔ yam tem. Yinni Gusunɔ u koo de i burisina kpa i n nuki sankire i n sumɔ. ⁶⁶ Bɛɛn hunde ya ko n sãawa nge ye ba ka wɛɛ sɔri kpa i n berum soore wōkuru ka sɔɔ sɔɔ, kpa i n sika mɔ bɛɛn wāarun sɔ. ⁶⁷ Berum men saabu ye i ko wan sɔ, i ko i n kī bururu tu na fuuku yokan saa sɔɔ. Kpa bururun saa, i n kī yoka yu na fuuku. ⁶⁸ Yinni Gusunɔ u koo de bu ka bɛɛ wura Egibitin ka goo nimkusuu. U koo ka bɛɛ wura tem mɛ sɔɔ mɛ na raa nɛɛ, i ñ wasi. Ì n tura mi, i ko i bɛɛn tii yiberɛba dɔre i ko yobu. Adama goo kun bɛɛ dwemɔ.

MɔWISIN SŌSŌ DĀAKIRU

⁶⁹ Gusunɔ u Mɔwisi wooda wɛ u ka Isireliba arukawani bɔke Mɔabuban temɔ ye u raa ka bu bɔkua Horebuɔ baasi.

Ye Yinni Gusunɔ

u Isireliba kua

29 Mɔwisi u Isireliba kpuro menna u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛn tii i wa sɔm maamaakigii ni Yinni Gusunɔ u kua, ka nɔni swāa ni u Egibitin sunɔ ka win sɔm kowobu kpuro kpɛɛ ben tem mɛ kpuro sɔɔ. ³ Adama sere ka tɛ u ñ dere i tubu ye bɛɛn nɔni wa ka ye bɛɛn swasu nua. ⁴ U bɛɛ kpara gbaburɔ wɔn weeru ma bɛɛn yāa ni i doke nu ñ gɛɛkire, bɛɛn baranu kun maa diire nu sere kpe. ⁵ U ñ dere i pɛɛ di. I ñ maa tam nɔrure. Win tiwa u bɛɛ nɔɔri i ka tubu ma wiya u sãa Gusunɔ bɛɛn Yinni. ⁶ Sanam mɛ sa tunuma mini, Si-honi, Hesibonin sunɔ ka Ogu, Basanin sunɔ ba yarima ba sun tabu wɔri ma sa ka bu tabu kua sa kamia. ⁷ Sa ben tem mwa sa Rubenin bwese kera ka Gadin bwese kera ka Manasen bwese keran sukum wɛ. ⁸ Yen sɔ, i de i wooda yen gari mɛm nɔɔwɛ kpa ye i mɔ kpuro yu bɛɛ wɛra.

I arukawani ye nenu n wã

⁹ Mawisi u maa nɛɛ, wee gisɔ i na Gusunɔ besen Yin-nin wuswaacɔ ka been bwese kerin wirugibu ka yin guro gurobu ka yin tabu sinambu, bee Isireliba kpuro gesi ka been kurɔbu ka bibu ka sere tɔn tukobu be ba wãa been suunu sɔɔ ka been sɔm kowobu be ba ra bee dãa kasue ka be ba nim takirimɔ. ¹¹ Bee kpurowa i menna i ka Yinni Gusunɔ arukawani bɔke. Tɛ, u bee kanamɔ i ye wuro ka bɔri, ¹² kpa i n sãa win tɔmbu kpa wi, u n maa sãa been Yinni nge me u been sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu nɔ mwɛru kua ma u been tii sɔɔwa me. ¹³ N n mɔ bee tɔna u ka arukawani ye bɔkua ka bɔri, ¹⁴ ka be ba menna win wuswaacɔ mini kpurowa ka mam be ba kun wãa minin tii kpuro.

¹⁵ Been tii i ye nge me sa raa ka wãa Egibitɔ ka nge me sa sina bwese tukunun suunu sɔɔ nɔn tem sa sasira. ¹⁶ I ben bũu kamgii ni wa ni ba kua ka dãa ka kpenu ka sii geesu ka sere maa wura. ¹⁷ Yen sɔ, been suunu sɔɔ, goo n kun me yenu gagu n kun me bwese kera gaa yu ku raa Gusunɔ besen Yinni biru kisi kpa yu da yu bwese tuku nin bũnu sã. Been suunu sɔɔ, goo u ku raa gɔsira u ko nge dãa ye ya dɛɛ mɔ. ¹⁸ Wi u arukawani yen gari nua ye ba bɔkua ka bɔri mi, u ku tii sua win gɔru u nɛɛ, u koo bɔri yendu wa baa u n win tiin kɔru mɔ, kpa u de goo u wɔri bũu sãaru sɔɔ. ¹⁹ Yinni Gusunɔ kun nɔn suuru kuamme. Win mɔru ka win nisinu koo wɔriwa yeero sɔɔ. Bɔri yi ba yorua tire te sɔɔ, yi koo nɔn diwa kpa Yinni Gusunɔ u de bu win yɔsiru duari handunia sɔɔ. ²⁰ U koo yeero wunawa Isireliban bwese kerin suunu sɔɔn di nge me bɔri yi, yi gerumɔ woodan tire te sɔɔ.

Yinni Gusunɔn bɔri

yi koo bu di

²¹ Sɔɔ teeru bii be ba koo ra marura ka sɔɔ be ba koo ra na saa tontonden di, ba koo wa asɔɔ ye ya been wuu kua ka nge me Yinni Gusunɔ u been tem me kam koosia ²² ka sɔɔ bisu ka bɔru sere ba n kpɛ bu gãanu duure, gãanu kun mam kpɛ nu kpi me sɔɔ baa yakasu su n seemɔ mi. Ba mu kpeerasiawa nge Sodomu ka Gomɔra ka Adima ka Seboimu, wuu si Yinni Gusunɔ u kpeerasia ka win mɔru baka. ²³ Saa yera bwese ni, nu koo bikia nu nɛɛ, mban sɔna Yinni Gusunɔ u tem me kua mesum. Mban sɔna u mu kpeerasia ka win mɔru baka. ²⁴ Kpa bu bu wisi bu nɛɛ, men tɔmbu ba arukawani ye kusiawa ye wi, Gusunɔ ben sikadoban Yinni u ka bu bɔkua sanam me u bu yarama Egibitin di. ²⁵ Ma ba bũnu sãaru wɔri ni ba n daa ye ni Yinni Gusunɔ u bu yinari. ²⁶ Yen sɔna u mɔru kua u bu bɔri yi yi wãa tire te sɔɔ sure. ²⁷ Ma u win tɔmbu gira u yara tem min di ka win dam bakam ba da ba wãa tem tukumɔ mi ba bu waamɔ gisɔ.

²⁸ Ye ya berua, Yinni Gusunɔ turowa u ye ye. Adama besegia ye u sun sɔɔsi bese ka besen bibun bweseru kpa su win wooda ye mem nɔɔwa.

Isireliba ba koo wura

Yinni Gusunɔn mi

30 Sanam me bɔri ka domarun gari yi na bee sɔɔwa kpuro yi bee deema, ma Yinni Gusunɔ u bee gira i da i wãa tem tukumɔ, ² ma i gɔru gɔsia i wurama win mi, ma i win gere mem nɔɔwa ka gɔru tia bee ka been bibu nge me na bee yiiremɔ gisɔ, ³ saa ye sɔɔra wi, Yinni Gusunɔ u koo bee wɔnwɔndu kua kpa u ka bee wurama min di u raa bee yarinasia i yoru dimɔ. ⁴ U n daa dera ba ka bee yoru da n toma, u koo da u bee kasuma ⁵ u ka bee wurama tem me been baababa ba raa mɔ sɔɔ kpa i n mu mɔ. U koo bee gea kua n kere been baababa kpa i bu dabiru kera. ⁶ Yinni Gusunɔ u koo been gɔrusu ka been bibugisu deerasia kpa i nɔn kɔa ka gɔru tia ka been bwɛra kpuro kpa i wa i n wãa. ⁷ Saa ye, kpa u bɔri yi yi wãa tire te sɔɔ been yibereba sure be ba bee tusa ba nɔn sɔɔwa mi. ⁸ Bee maa, i ko i gɔsira i wi, Yinni Gusunɔ mem nɔɔwa, kpa i win woodaba swii ye na bee wɛɛmɔ mini gisɔ. ⁹ Yinni Gusunɔ u koo bee dukia yibie kpa u bee ku-urasia ye i mɔ kpuro sɔɔ. U koo been bibu ka been yaa sabenu ka been gbean dɔanu dabiasia. Domi u koo maa been doo nɔɔra kɔa nge me u raa yellu been sika-dobagiru kɔa. ¹⁰ Yeni kpuro ya koo kooa i n wurama win mi ka gɔru teu ka been bwɛra kpuro ma i win gere mem nɔɔwa ma i win woodaba swii dee dee ye ba yorua win tire te sɔɔ.

Gusunɔn gari yi wãa turuku

¹¹ Wooda ye na bee wɛɛmɔ mini gisɔ, ya n se ye ka bee yeeri. Ya n maa se i ka ye mem nɔɔwa. ¹² Ya n wãa wɔllɔ bu sere nɛɛ, wara u koo da wɔllɔ u ka sun ye naawa u sun nɔɔsia su sere ye mem nɔɔwa. ¹³ Ya n maa wãa daarun guru gɔ bu sere nɛɛ, wara u koo nim wɔku tɔbura u da u ka sun ye naawa u sun nɔɔsia su sere ye mem nɔɔwa. ¹⁴ Ka gem wooda ye, ya wãawa been bɔkɔu ka been nɔɔwa ka been gɔrusɔ. I ko i kpɔ i ye mem nɔɔwa.

I de i wãaru gɔsi

¹⁵ Bee Isireliba, wee na wãaru ka gea ka maa gɔɔ ka kɔsa yiimɔ been wuswaacɔ i ka gɔsi. ¹⁶ Yen sɔna na bee yiiremɔ gisɔ, i Gusunɔ been Yinni kɔ kpa i si win swee sɔɔ. Kpa i win woodaba mem nɔɔwa ka win gere ka win yiirebu kpa i kpɔ i n wãa i n dabiama. Saa ye sɔɔ, u koo bee domaru kua tem me i ko i mwa sɔɔ i n mɔ. ¹⁷ Adama been gɔru gã n siira ma i n nɔn mem nɔɔwa, ma i da i bũnu sãamɔ, ¹⁸ na bee sɔɔmɔ ma i ko i gbiwa tem me sɔɔ me i ko i mwa i n mɔ mi, i n Yuudenin daaru tɔbura.

¹⁹ Wɔllu ka tema mu sãa nen seeda gisɔ ma na bee wãaru ka gɔɔ, ka maa domaru ka bɔri yiyyamme. N n men na, i wãaru gɔsio kpa i wa i n wãa bee ka been bibun bweseru. ²⁰ Kpa i Gusunɔ besen Yinni kɔa i n ka nɔn manine kpa i n nɔn mem nɔɔwamme. Domi yera

ya koo de i n wāa kpa yu bēen wāaru denyasia i ka wa i n wāa tem mē ƙƙ, mē u besen sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu ƙƙ mwēeru kua.

MƆWISIN NƆƆ KANABU KA WIN GƆƆ

Yinni GusunƆ u Yosue kua

MƆwisin ƙsire

31 MƆwisi u kƙam Isireliba gari yini sƆƙwa u nē, ² wee gisƆ na wƆƙ wunaa teeru ƙƙ, na ñ maa ƙƙƙ n bēe ƙƙara. Yeniba ƙƙuron biru, Yinni GusunƆ u man sƆƙwa u nē, na ñ Yuudēni tɔburɔ. ³ Adama win ti-iwa u koo bēe swaa gbiiya kpa u bwese ni nu wāa mi go kpa i nin tem mwa. Yosuewa u koo ko bēen ƙƙaro nge mē wi, Yinni GusunƆ tii u gerua. ⁴ U koo bwese ni kam koosia nge mē u Amɔreban sinam beni, Sihoni ka Ogun tem kam koosia. ⁵ U koo bēe bu nƙmu beria kpa i bu kua nge mē na bēe sƆƙwa. ⁶ Yen sƆ, i tii dam ƙƙēyɔ kpa i n wɔrugɔru ƙƙ. I ku nanda, i ku maa diiri ben wuswaaɔ. Domi GusunƆ besen Yinnin tiiwa u koo bēe swaa gbiiya. U ñ bēe derimɔ, u ñ maa bēe biru kisimɔ.

⁷ Yera MƆwisi u Yosue soka u na Isireliba ƙƙuron wuswaaɔ ma u nùn sƆƙwa u nē, a tii dam ƙƙēyɔ kpa a n wɔrugɔru ƙƙ. Domi wuna kaa ka tɔn be da tem mē ƙƙ, mē Yinni GusunƆ u ben baababa ƙƙ mwēeru kua ka bƆri. Wuna kaa bu mu bɔnu kua. ⁸ Win tiiwa u koo nun swaa gbiiya kpa u n ka nun wāa. U ñ nun biru kisimɔ, u ñ maa nun derimɔ. Yen sƆ, a ku nanda, a ku maa de wunen tororu tu kara.

Woodan garibu wƆƙ ƙƙɔba yiru

ka wƆƙ ƙƙɔba yiru

⁹ MƆwisi u wooda ye yorua ma u ye yāku kowobu Lefiban bweseru be ba ra Yinni GusunƆ woodan ƙƙakororu sɔbe ka Isireliban guro gurobu wē. ¹⁰ U bu sƆƙwa u nē, wƆƙ ƙƙɔba yiru baayere yē ƙƙ ba ra be ba dibu neni kare, Kunun tɔƙ bakarun saa, ¹¹ sanam mē Isireliba ƙƙuro ba menna Yinni GusunƆ wuswaaɔ batuma ye u gɔsa ƙƙ, saa yera kaa n da wooda ye ƙƙuro gari bu ƙƙ. ¹² Be ƙƙurowa kaa menna, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka tɔn tukobu be ba wāa ka bēe, bu ka woodan gari yi ƙƙ, kpa bu wa bu GusunƆ besen Yinni nasia kpa bu wooda ye ƙƙuro mem ƙƙɔba. ¹³ Nge meya bēen bii be ba ñ wooda yen gari yē ba koo ka ye ƙƙ, kpa bu GusunƆ besen Yinni nasia saa ƙƙuro ye ko i n wāa tem mē ƙƙ, mē i ko i mwa ñ n Yuudēni tɔbura.

Gari dāaki yi GusunƆ

u ka MƆwisi kua

¹⁴ Yinni GusunƆ u MƆwisi sƆƙwa u nē, wee tɔƙ te kaa gbi ta turuku kooma. Yen sƆ, a Yosue sokuma kpa i na

i yƆra nen kuu bekurugii ten mi, mi na ra ka bēe yinne, kpa n Yosue sƆ ye u koo ko.

Ma MƆwisi ka Yosue ba da ba yƆra kuu ten mi.

¹⁵ Miya Yinni GusunƆ u bu kure guru wii wuroru ƙƙ.

Ma guru wii wuro te, ta da ta yƆra kuu ten ƙƙɔƙɔ.

¹⁶ Yinni GusunƆ u MƆwisi sƆƙwa u nē, wee kaa wura a wunen sikadoba deema. Wunen biru, Isireliba ba koo man deri kpa bu nen arukawani kusia ye na ka bu bɔkua kpa bu da bu būnu gasiri bu sā tem mi bu duɔ mi ƙƙ. ¹⁷ Yen tɔƙ te, kon ka bu mɔru ko kpa n bu biru kisi n bu deri. Ba koo kam kowa. Wahala ka nƙni swāa dabinu koo bu deema. Saa ye ƙƙɔra ba koo tii sƆ bu nē, nē, GusunƆ ben Yinni na ñ wāa ben suunu ƙƙ, yen sƆna wahala yeni ya bu deemamɔ. ¹⁸ Ka gem nē, Yinni GusunƆ kon bu biru kisi n bu deri. Domi ba ƙƙsa kua ba būnu sāwa. ¹⁹ Tē, a womu geni yoruo ga n sāa seeda nē ka Isireliban suunu ƙƙ. A bu womu ge sƆsɔi kpa ga n wāa ben ƙƙɔƙɔ. ²⁰ Domi kon de bu du tem mē na gerua ka bƆri na nē, kon ben baababa wē ƙƙ, mi tim ka bom mu kokumɔ. Ba koo di bu debu bu bɔria. Adama ba koo man torari bu nen arukawani kusia bu ben gƆru gɔsie būnu ganun mi bu nu sā.

²¹ Saa ye ƙƙ, wahala ka nƙni swāaru garu tã n maa seewa ben suunu ƙƙ, ben bibun bweseru ta koo womu ge yaaya kpa ga n sāa seeda. Na ben gƆrun gari yē saa tēn di n sere mam bu duusia tem mē ƙƙ mē na bu ƙƙ mwēeru kua ka bƆri.

²² Tɔƙ te ƙƙɔra MƆwisi u womu ge yorua ma u gu Isireliba sƆƙsi.

²³ Yinni GusunƆ u Yosue, Nunin bii wooda yeni wē u nē, a de a tii dam ƙƙ kpa a n wɔrugɔru ƙƙ. Domi wuna kaa Isireliba duusia tem mē ƙƙ, mē na bu ƙƙ mwēeru kua ka bƆri. Meya nen tii ko na n wāa ka wune.

²⁴ Sanam mē MƆwisi u wooda ye yorua tireru ƙƙ u kpa, ²⁵ yera u Lefiba be ba ra Yinni GusunƆ woodan ƙƙakororu sɔbe sƆƙwa u nē, ²⁶ i woodan tire teni suo kpa i tu yi ƙƙakoro ten bɔkuɔ kpa ta n sāa seeda bēen sƆ. ²⁷ Na bēen swaa taabu yē. Domi i ra Yinni GusunƆ seesi nen wuswaaɔ. Kaa ra sere gere nen gɔƙƙ biru?

²⁸ I bēen bwese ƙerin guro gurobu ka bēen tabu sinambu mennama bu na nen mi. Kon gari yini gere bu yi ƙƙ. Kpa wɔllu ka tem mu n sāa nen seeda bēen wuswaaɔ. ²⁹ Na yē ma nen gɔƙƙ biru i ko wɔri durum ƙƙ. Kpa i swaa ye deri ye na bēe sƆsɔi. Yen sƆ, wahala koo bēe deema. Domi i ko ƙƙsa ko i Yinni GusunƆ mɔru seeya ka bwāaroku ni i seka.

MƆwisin womu

³⁰ Ma MƆwisi u womu genin gari ƙƙuro gerua, ma Isireliba ƙƙuro ba yi nua. Ge wee.

32 Wɔllu, a swaa dakio a nen gari ƙƙ.

Tem, a swaa tem ƙƙiɔyɔ a nen ƙƙ ƙƙ.

² Nen yēru ta kokumɔ nge guru nim

ma nen gari nemɔ nge kakoru

ma yi dāakumɔ nge dirum yaka bekusu ƙƙ.

³ Kon Yinni GusunƆ yīsiru ƙƙara.

Bεε Isireliba, i Gusunɔ besen Yinnin yīsirun kpāaru kparo.

⁴ Yinni Gusunɔ u sāawa nge kperu.

U ra kowa dee dee.

Win siribu bu ra n dεεrewa.

U sāawa naanegii, murafitiru sari win mi.

U sāawa gemgii.

⁵ Adama bεε, i sāawa tɔn kōsobu be ba ñ dee dee swīi.

I nùn torari.

Ya kua bεen sekuru.

I ñ maa sāa win bibu.

⁶ Gari bakasu bεε,

nge meya ba ra Yinni Gusunɔ kue?

U ñ sāa bεen baaba ka bεen taka kowo?

N ñ wi, u bεε tāsisia u kua win tɔmbu?

⁷ I yellu yaayo.

I bwisikuo ye n koora yellu.

I bεen baababa ka bukurobu bikio, ba koo bεε sō.

⁸ Sanam mε u tɔmbu tem tɔnu kua,

ka saa ye u bweseru baatere ten tem nɔɔ bura yeru kua,

u nin baatere goo wē wɔllun di wi u ko n tu kpare.

⁹ Adama u tii Isireliba yiya,

be ba sāa Yakɔbun bweseru.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u bu deema gɔburɔ mi gbeeku bñnu nu gberi.

Ma u bu sua u nɔɔri u keu sōɔsi.

U ben laakari mɔ nge win tiin nɔni.

¹¹ U bu kōsu nge kasa

ye ya yōkwa yen sokuru wɔllɔ

ya ka yen binu yōɔsiamɔ.

Ma ya kasa derie yu ka nu gaba.

¹² Yinni Gusunɔ turowa u bu kpara.

Būu goo kun nùn somi.

¹³ U dera ba da ba sina gunguru wɔllɔ.

Ma u bu gberun dīanu diisia.

U dera ba kperun tim di.

U dera ben dāa gbaanu gea kua kpenu wɔllɔ bu ka gum wa.

¹⁴ Ba ketεba ka yāanun bom nɔrumɔ.

Ba yāa kɔemminu ka yāa kinenu ka boo kinenun yaa gumgia temmɔ.

Som gem dīana ba ra n dimɔ.

Meya ba ra maa resem tam gem nɔ.

¹⁵ Ye ba deba ba kpa ma ba Gusunɔ seesi.

Ye ba bɔria ba kpa, yera ba wi, Gusunɔ ben taka kowo deri.

Ma ba nùn gema wi, wi u sāa ben faaba kowo.

¹⁶ Ba win nisinu seeya ba da ba būnu sāmɔ.

Ba win mɔru seeya ba da ba būnu yiire

¹⁷ ma ba nu yākuru koosimɔ ni,

ni nu ñ sāa gem.

Ba ñ daa nu yē,

ben baababa ba ñ nu sāare.

¹⁸ Ba Gusunɔ duari wi u sāa nge ben kpee baa mi ba ra kuke,

wi, wi u bu wāaru wē.

¹⁹ Sanam mε Gusunɔ u wa mε,

yera win mɔru seewa ma u bu gema

be, be ba sāa win bibu.

²⁰ U nεε, u ñ maa bu somimɔ kpa u wa ye ya koo bu deema.

Domi ba sāawa mem nɔɔ sarirugibu ka naane sariba.

²¹ Ba win mɔru ka win nisinu seeya

ben būu ni ba sokumɔ Gusunɔn sō,

ni nu ñ sāa gāanu.

Yen sōna u nεε,

wi, u koo maa bwese wiirarugiru sokusia

u ka ben mɔru seeya,

kpa u ben nisinu seeya ka bwese te,

te ba ñ garisi gāanu.

²² Win mɔru koo se nge dōɔ yara

kpa yi gāanu kpuro dōɔ meni tem sɔɔ,

kpa yu maa da sere tem sɔɔ sɔɔ.

Kpa yu guunun kɔεεkɔεεkunu dōɔ meni.

²³ U koo bu nɔni swāaru sure.

Kpa u bu twee.

²⁴ Ba koo gbi gōɔru ka bararun sō.

Bara bakanu koo bu go.

U nεε, u koo bu gbeeku yεε sure yi bu mwεeri.

Kpa u maa de wεε dēegii yi bu dwēε.

²⁵ Tabu koo bu go swεε sɔɔ kpa be ba wāa yenusɔ bu berum soora.

Aluwaasiba ka wɔndiaba ba koo gbisuku,

baa ka bii wēenɔ ka tɔkɔkɔ ba ñ derimɔ.

²⁶ U koo bu kam koosiawa mam mam sere goo kun maa bu yaayamɔ.

²⁷ Adama u ñ wuramɔ yiberεba bu nùn yēε

yèn sō ba win tɔmbu kamia,

kpa bu nεε, n ñ wi, Yinni Gusunɔ u ye kua.

²⁸ Isireliba ba sāawa bwese te ta ñ bwisi mɔ,

ta ñ maa laakari mɔ.

²⁹ Bà n daa bwisi mɔn na,

ba koo raa gia ye ya koo bu deema.

³⁰ Kpa bu tii bikia bu nεε,

tɔn turo u koo kpī u tɔmbu nɔɔkɔbu (1.000) yarinasia?

Ñ kun mε tɔmbu yiru bu tɔmbu nɔɔkɔbun suba wɔkuru (10.000) yarinasia?

Geema Gusunɔ besen Yinni damgii u sun deriwa,

u sun yiberεba nɔmu beriaawa.

³¹ Adama yiberε ben tii ba yē

ma ben būu wi u bu kōsu

u ñ wi, Gusunɔ Isireliban Yinni dam tura.

³² Ben yiberε be, ba sankirewa nge Sodomu ka Gomɔragibu.

Ba sāawa nge tam mε mu sosu, ma mu dēε mɔ.

³³ Ba sosuwa nge waan dēε.

Ba sāawa nge waa gɔɔrun dēε.

³⁴ Yinni Gusunɔ u yē ye yiberε be, ba kua.

U maa yē ye u koo bu kɔsie.

³⁵ Wiya u koo bu mɔru kɔsie u bu seeyasia.

Tōru gara sisi tē sɔɔ ba koo wɔruma.

Tōɔ te, nɔni swāarugira, ta ñ maa tεεmɔ.

³⁶ Yinni Gusunɔ ù n deema

win tɔmbu ba ñ dam mɔ,

ba ñ maa tãsi yeru garu mɔ,
u koo bu siria,
kpa u be, win sɔm kowobun wɔnwɔndu wa.
³⁷ Saa ye sɔɔ, u koo bikia u nɛɛ,
mana bɛɛn bũu damgii ni, nu wãa,
nin mi i kuku yeru kasu,
³⁸ ni i ra yaa gumgia goowe,
kpa i nu tam wɛ nu nɔ.
I nu sokuo nu na nu bɛɛ somi tɛ.
I de nu duki na nu bɛɛ faaba ko.
³⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɛna na wãa.
Goo maa sari wi u sãa Gusunɔ.
Nena na ra go,
nɛna na ra maa seeye.
Nena na ra mɛera ko
kpa n wure n bekia.
Goo sari wi u koo kpɛ u tɔnu wɔra nɛn nɔmun di.
⁴⁰ Sere ka nɛn wãaru, na nɔmu sua wɔllɔ na bɔrua na
nɛɛ,
⁴¹ kon nɛn takobi nɔɔ dɛɛri,
kpa n tɔmbu siri.
Kon nɛn yiberɛba mɔru kɔsie
kpa n bu sɛɛyasia
be, be ba man tusa.
⁴² Nɛn sɛɛnu koo yem debu
kpa nɛn takobi yu be ba man seesimɔ go.
Na ñ goo derimɔ
wi u ka man tabu mɔ.
Be, be ba mɛera kua ka be ba yoru mwɛera
ba koo gbiwa.
⁴³ Bɛɛ bwese tukunu, i Yinni Gusunɔn tɔmbu tɔmɔ,
domi u koo bu mɔru bara,
kpa u bu ben toranu suuru kua
u ben tem dɛɛrasia.
⁴⁴ Ma Mɔwisi ka Yosue, Nunin bii ba na Isireliban
wuswaɔɔ ba bu womu gen gari kpuro saaria.

Mɔwisin kirɔ dãaka

⁴⁵ Sanam mɛ Mɔwisi u Isireliba Yinni Gusunɔn sɔɔsi
te sɔɔwa u kpa, yera u nɛɛ, ⁴⁶ wooda ye na bɛɛ wɛɛmɔ
mini gisɔ, i ye mɛm nɔɔwɔ. I de i ye bɛɛn bibu sɔɔsi kpa
bu wa bu ye mɛm nɔɔwɔ kpuro. ⁴⁷ I n yɛ ma wooda ye,
ya ñ faagin gari. Domi yeya ya koo bɛɛ wãaru wɛ kpa
yu de tu daka da tem mɛ sɔɔ, mɛ i ko i mwa Yuudenin
guru giɔ.

Mɔwisi

u win gɔnɔ labari nua

⁴⁸ Yen tɔɔ tera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,
⁴⁹ a doo guu ni ba mɔ Abarimɔ, Mɔabun temɔ Yerikon
deedeeru, kpa a yɔ Nɛbon guurɔ. Saa min diya kaa
Kananin tem wa mɛ kon Isireliba wɛ. ⁵⁰ Guu ten wɔl-
lɔwa kaa gbi nge mɛ wunen mɔɔ Aroni u gu Horik, kpa
a da a wunen sikadoba deema. ⁵¹ Domi bɛɛ kpuro i ñ
man naanɛ kue Isireliba kpuron wuswaɔɔ sanam mɛ i
wãa Meriban bwiaɔ, Kadɛsɔ, Sinin gɔbaburɔ. A ñ man

bɛɛɛ wɛ Isireliban wuswaɔɔ dɔma te. ⁵² Yen sɔna kon
de a tem mɛ wa tontonden di mɛ na nɛɛ, kon Isireliba
wɛ mi, adama a ñ duɔ mɛ sɔɔ.

Mɔwisi u Isireliban

bwese keri domaru kua

33 Mɔwisi Gusunɔn tɔnu u sere gbi, u Isireliba
domaru kua, u nɛɛ,
² Yinni Gusunɔ u na Sinain guurun di
nge dɔɔ wi u Seirin guuru wukiri,
ma u win tɔmbu yam bururasia saa Paranin guurun
di.
Gusunɔn gɔradoba dabi dabira ta nùn yɔsirima.
Ma u wooda nɛni win nɔm geuɔ nge dɔɔ.
³ Yinni Gusunɔ u Isireliba kɛ.
U ra tɔmbu kpuro kɔsu be ba sãa wigibu,
ba ra yiire win nuurɔ bu ka win sɔɔsiru wa.
⁴ Nɛ, Mɔwisi, na bɛɛ wooda wɛ
ye ya sãa bɛɛ Yakɔbun bibun bweserun tubi
ye ya kpuro kere.
⁵ Yinni Gusunɔ u kua sina boko Isireliba
sanam mɛ ben guro gurobu ka ben kparobu ba men-
na
ka sere maa ben bwese keri.
⁶ Mɔwisi u den domaru torua u nɛɛ,
Rubenin bwese kera yu daka da,
yu ku raa gbi.
Gusunɔ u de yen tɔmbu bu dabia.
⁷ U maa gerua Yudan bwese keran sɔ u nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, a swaa dakio
a Yudan bwese keran sokuru nɔ.
A de ba n nɔɔ tia sãa ka Isirelin bwese keri yi yi tie.
A ye somiɔ yen yiberɛba bã n ye wɔrim wee.
⁸ Lefin bwese keran sɔ u nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, wuna a wunen sɔm kowobu Lefiba
urimu ka tumimu nɔmu beria.
A ben laakari mɛera Masɔ,
ma a bu siri Meriban bwian gari sɔɔ.
⁹ Ba nun naanɛ kua n kere ben mero ka ben tundo
ka ben wɔnwɔbu ka sere ben bibu.
Ba wunen woodaba mɛm nɔɔwɔ.
Ma ba wunen arukawani ye yibia.
¹⁰ Ba wunen tɔmbu wunen wooda sɔɔsi bu ka nun
mɛm nɔɔwɔ.
Ba ra yãku dɔɔ mwaararuginu ko
kpa bu turare dɔɔ doke wunen yãku yerɔ.
¹¹ Yinni Gusunɔ, a ben bwese kera somiɔ bu ka dam
ko.
A ben ye ba mɔ kpuro domaru kuo.
A ben yiberɛban dam buo.
A ku maa de bu se sere ka baadommaɔ.
¹² Benyamɛɛn bwese keran sɔ u nɛɛ,
Benyamɛɛn bwese kera ya sãawa ye Yinni Gusunɔ u
kɛ.
Maa ya wãa bɔri yendu sɔɔ win bɔkuɔ.
U bu kɔsu baadomma.

U maa wāa ben suunu ɔ̄ɔ̄.
¹³ Yosefun bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 Yinni Gusunɔ̄, a ben tem domaru kuo,
 kpa mu guran nim wa,
 ka maa nim mɛ mu koo yari tem ɔ̄ɔ̄ di.
¹⁴ A ben tem mɛ domaru kuo,
 kpa dīanu nu se,
 kpa suru baawure ba n da n gɛ̄eru m̀.
¹⁵ A de dīa geenu nu kooa ben guunu kpuron ɔ̄ɔ̄.
¹⁶ A de tem mɛ, mu dukia yibu.
 Kpa wunɛ wi a gari gerua saa kiki bekusun din
 domaru tu du Yosefun bwese kera ɔ̄ɔ̄.
 Domi yen tɔ̄mbu ba kua begibun wirugibu.
¹⁷ Yosefun bwese kera ye, ya bɛɛɛ m̀.
 Ya dam m̀ nge ketɛ kinɛru.
 Yen dam mu s̄awa nge gbɛeku ketɛn kɔ̄bin dam.
 Dam mɛya ya ra ka bwese tukunu so,
 kpa yu nu gira.
 Efaraimun tɔ̄n dabira ta s̄aa nge kɔ̄bi yin tia,
 ma Manasen tɔ̄n dabira maa s̄aa nge kɔ̄bi yin yiruse.
¹⁸ Sabuloni ka Isakarin bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 Gusunɔ̄, a Sabulonin bwese kera kuurasio
 yen tenkurun sɔ̄ te ya m̀ nim goorɔ̄.
 Kpa a de Isakarin bwese kera ya n wāa bɔ̄ri yendu
 ɔ̄ɔ̄ yen kunɔ̄.
¹⁹ Ba koo tɔ̄mbu soku ben guunɔ̄
 kpa bu yā̄kunu ko sannu
 nge mɛ wooda ya gerua.
 Ben dukia ya koo nawa nim wā̄kun tenkurun di
 ka sere maa yani sɛ̄erin di.
²⁰ Gadin bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 bu Gusunɔ̄ siaro
 wi u Gadin bwese kera batuma baka w̄.
 Ya yen yiberɛba mara
 nge gbee sunɔ̄ ge ga gen yaa mara gu kasuku
 saa wirun di sere ka naasɔ̄.
²¹ Ya tii tem mɛ mu gea bo gɔ̄sia.
 Ye wirugii u ra sue yera ya sua.
 Ya gbia Isireliba kpuron wuswaas tabu ɔ̄ɔ̄.
 Ya Yinni Gusunɔ̄n wooda ka win gere mɛm ɔ̄ɔ̄wa.
²² Danun bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 Danun bwese kera ya s̄awa nge gbee sunɔ̄ kpɛmbu
 ge ga ȳɔ̄ma Basanin di.
²³ Nɛ̄fitalin bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 Nɛ̄fitalin bwese kera ya Yinni Gusunɔ̄n domaru yiba
 ma ya win durom wa.
 Yen tem mu ko n wā̄awa saa s̄ɔ̄ duu yerun di
 n ka da s̄ɔ̄ ȳɛsan ɔ̄ɔ̄m dwarɔ̄.
²⁴ Aɛɛn bwese keran sɔ̄ u nɛɛ,
 Aɛɛn bwese kera yu domaru wa
 n kere bwese keri yi yi tie.
 Gusunɔ̄ u de yen maabu bu ye kīru s̄ɔ̄si,
 kpa yen tem mu n olifin gum yiba too,
²⁵ kpa yen wusun gbāranun ɔ̄ɔ̄nɔ̄su su n s̄aa
 sisugisu ka sii gandugisu,
 kpa ya n dam m̀ yen wā̄arun t̄ru kpuro ɔ̄ɔ̄.
²⁶ Yera M̄wisi u kpam gerua u nɛɛ,

bɛɛ Isireliba, i n ȳɛ ma Yinni goo sari nge Gusunɔ̄.
 Wee u ɔ̄ɔ̄ɔ̄ ɔ̄ɔ̄ni u ka sisi bɛɛn mi ka win yiiko baka.
 Guru wira u dua u ka wee u bɛɛ somi.
²⁷ Wiya u s̄aa bɛɛn kuku yeru sere ka baadommaɔ̄.
 Saa yee yellun diya win ɔ̄ɔ̄m damguu ga bɛɛ k̄su.
 Ma u bɛɛ yiberɛba gira u nɛɛ, i bu kam koosio.
²⁸ Yen s̄na bɛɛ Isireliba, Yakɔ̄bun bweseru, i s̄ɔ̄ bɔ̄ri
 yendu ɔ̄ɔ̄.
 I s̄wa mi dīa binnu ka resem ya ra koore too.
 Mɛya gura ya ra maa nɛ mi.
²⁹ Bɛɛ Isireliba, i s̄awa doo ɔ̄ɔ̄ɔ̄rugibu.
 I ñ ka bweseru garu weenɛ.
 Domi i s̄awa bwese te Yinni Gusunɔ̄ u faaba kua.
 U s̄awa nge bɛɛn tɛrɛru
 te ta bɛɛ k̄su.
 U s̄awa nge bɛɛn takobi
 ye ya bɛɛ nasara w̄ɛmɔ̄.
 Bɛɛn yiberɛba ba koo na bu bɛɛ suuru kana
 kpa i ben tii suabu kpeerasia.

M̄wisiɔ̄n ɔ̄ɔ̄

34 Yeniban biru, M̄wisi u seewa u da M̄abun gu-
 unu gia. Ma u ɔ̄ɔ̄ɔ̄ guu te ba m̀ Nebo sere
 Pisigan wii kpiirɔ̄ Yerikon deedeeru. Ma Yinni Gusunɔ̄ u
 n̄n tem mɛ kpuro s̄ɔ̄si saa Galadin di sere n ka da
 Danuɔ̄, ² ka Nɛ̄fitalin tem ka Efaraimugim ka
 Manasegim saa Yudan tem di n ka da nim wā̄kuu ge
 ga wā̄a s̄ɔ̄ duu yeru gia, ³ ka s̄ɔ̄ ȳɛsan ɔ̄ɔ̄m dwaru
 gia Negebun ka Yuudenin bera gia ka ɔ̄ɔ̄wa ye ya
 wā̄a Yeriko ye ba maa m̀ Kpakpa b̄ɛɛn wuun bera gia
 n ka girari Soarɔ̄. ⁴ Ma Yinni Gusunɔ̄ u n̄n s̄ɔ̄wa u
 nɛɛ, tem mɛ na Aburahamu ka Isaki ka Yakɔ̄bu ɔ̄ɔ̄
 m̄wɛru kua mɛya mi, mɛya na maa dera a wa mi. T̄ɛ,
 kon mu ben bibun bweseru w̄. Adama wunɛ, na ñ de-
 rimɔ̄ a taara mi.
⁵ Yeniban biru, M̄wisi Yinni Gusunɔ̄n ɔ̄ɔ̄m kowo u
 kpuna u gu M̄abun tem mi nge mɛ wi, Yinni Gusunɔ̄ u
 gerua. ⁶ Ma Yinni Gusunɔ̄ u n̄n sikua M̄abun ɔ̄ɔ̄wa
 mi, Bɛ̄ti Peorin deedeeru. Adama sere ka gisɔ̄ goo kun
 win sikiru waare.
⁷ Sanam mɛ M̄wisi u gu, u ɔ̄ɔ̄wa w̄ɔ̄ wunaa teeru.
 Adama win dam tie. Mɛya win ɔ̄ɔ̄ni kun maa dam dwi-
 iye. ⁸ Ma Isireliba kpuro ba win ɔ̄ɔ̄ wooru sina s̄ɔ̄
 tena ba wuri m̀, M̄abun ɔ̄ɔ̄wa mi.
⁹ M̄wisi u Yosue, Nunin bii ɔ̄ɔ̄ma ɔ̄ɔ̄ndi u ka ko win
 kɔ̄sire. Yosue wi, u bwisi yiba. Ma Isireliba ba n̄n mɛm
 ɔ̄ɔ̄wa ba Gusunɔ̄n wooda ye u M̄wisi w̄ sw̄i dee
 dee.
¹⁰ Isireliba ɔ̄ɔ̄, Gusunɔ̄n ɔ̄ɔ̄m goo kun maa ȳisiru
 yarire nge M̄wisi. Domi Yinni Gusunɔ̄ u ra ka n̄n gari
 kowa ɔ̄ɔ̄ ka ɔ̄ɔ̄. ¹¹ Goo sari wi ba koo ka n̄n weesina
 win ɔ̄ɔ̄m maamaakigia ye u kuan s̄ɔ̄ sanam mɛ Yinni
 Gusunɔ̄ u n̄n gɔ̄ra Egibitin sunɔ̄ ka win sina bwā̄abu
 ka win tem tɔ̄mbu kpuron mi. ¹² Gusunɔ̄n ɔ̄ɔ̄m goo
 sari wi u koo kp̄i u maamaaki ye, ka gāa nanumgii ni
 ko, ni M̄wisi u kua Isireliba kpuron wuswaas.

Yosue

Ba tire te sokumɔ Yosue yèn sǎ wiya u sǎa Isireliban kparo waati yè sɔɔ ba ka dua Kananin temɔ, mɛ Gusunɔ u bu nɔɔ mwɛru kua.

Tire te, ta gerumɔ nge mɛ ba koosina ba ka Kananin tem mwa ka nge mɛ ba ka mu Isireliban bwese kera baayere bɔnu kua. Yosue u sere gbi u Isireliba kana bu tii Gusunɔ wɛ bu wi turo sǎ.

Tire ten kpunaa

1. Kananin tem mwaabu, wiru 1n di sere wiru 12.
2. Tem mɛn bɔnu kobu, wiru 13n di sere wiru 21.
3. Yosuen kirɔ dǎaki, wiru 22n di sere wiru 24.

Yosue u kua Mɔwisin kɔsire

1 Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowon gɔɔn biru, Yin ni Gusunɔ u ka Yosue, Mɔwisin asakpɔ gbiikoo wi u sǎa Nunin bii gari kua. ² U nɛɛ, wee, nen sɔm kowo Mɔwisi u gu. Ñ n mɛn na, a seewo a Yuudenin ye tɔbura, wunɛ ka Isireliba kpuro i da tem mɛ na bu wɛɛmɔ sɔɔ. ³ Tem mi i dua kpuro, mu koo kowa bɛɛgim. Nɛna na bɛɛ mu wɛɛmɔ, nge mɛ na Mɔwisi nɔɔ mwɛru kua. ⁴ Saa Negebun tem di n ka da Libanin temɔ, saa maa daa baka ten min di te ba mɔ Efarati, ka Hetiban tem kpuro, n ka da nim wɔku bɔko gen mi, ge ba mɔ Mɛditeranɛ, ge ga wǎa sɔɔ duu yerɔ, mi kpurowa mu ko n sǎa bɛɛn tem. ⁵ Yiberɛ goo kun kpɛ u yɔra u nun ma wunen wǎaru kpuro sɔɔ. Nge mɛ na raa ka Mɔwisi wǎa, nge mɛya ko na n maa ka nun wǎa. Na ñ nun derimɔ pai. Mɛya na ñ maa nun kɔɔmɔ. ⁶ A de a n wɔrugru mɔ. Domi wuna kaa tɔn be gbiiya bu ka tem mɛ mwa, mɛ na gerua ka bɔri na nɛɛ, kon ben baababa wɛ. ⁷ A n gesi wɔrugru mɔ. Kpa a laakari doke a ka wooda kpuro mɛm nɔɔwa ye nen sɔm kowo Mɔwisi u nun wɛ. A ku ra yen gaa gɛɛrari baa fiiko, kpa n nun wɛra mi a da kpuro. ⁸ A de woodan tire ten gari yi n da n wǎa wunen nɔɔ sɔɔ, kpa a n yi bwisikumɔ saa baayere, sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru. Kpa a laakari doke a ka ye kpuro mɛm nɔɔwa mam mam ye ba yorua mi. Domi à n kua mɛ, ye a mɔ kpuro ya koo arufaani ko. ⁹ A yaayo ma na nun yiire na nɛɛ, a n wɔrugru mɔ. A ku de wunen tororu tu kara, domi nɛ Gusunɔ wunen Yinni ko na n wǎa ka wunɛ baama mi a dɔɔ.

Yosue u Isireliba wooda wɛ

¹⁰ Yen biru Yosue u win tɔmbu Isireliban wirugibu wooda wɛ, ¹¹ u nɛɛ, i sansani bukianɔ, kpa i tɔmbu sɔ bu dǎanun sɔɔru ko, domi min di ka sɔɔ ita, sa ko Yuudenin ye tɔbura su da su tem mɛ mwa, mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u sun wɛɛmɔ sa n mɔ. ¹² Ma u Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum sɔɔwa u nɛɛ, ¹³ i

yaayo ye Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u bɛɛ yiire. U nɛɛ, Gusunɔ bɛɛn Yinni u koo bɛɛ tem mɛ wɛ mi i ko i n bɔri yendu mɔ. ¹⁴ Yen sɔ tɛ, bɛɛn kurɔbu ka bɛɛn bii piiminu ka bɛɛn sabenu koo sina tem mɛ sɔɔ Yuudenin bera mini, adama bɛɛ tabu durɔbu kpuro i ko i tɔbura i n tabu yǎnu neni, i ka bɛɛn mero bisibu somi, ¹⁵ sere bu ka tem mɛ mwa mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u koo bu wɛ kpa u ben tii bɔri yendu wɛ nge mɛ u bɛɛ wɛ. Sanam mɛya i ko i wurama i bɛɛn tem mwa mɛ Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u bɛɛ wɛ Yuudenin sɔɔ yari yerun bera gia.

¹⁶ Ba Yosue wisa ba nɛɛ, ye a sun yiire kpuro, yeya sa ko ko. Mi a maa sun gɔra kpuro, sa ko dawa. ¹⁷ Nge mɛ sa Mɔwisin gari mɛm nɔɔwa mam mam, nge mɛya sa ko maa wunɛgii mɛm nɔɔwa. Yinni Gusunɔ u n gesi ka nun wǎa nge mɛ u raa ka Mɔwisi wǎa. ¹⁸ Baa ñ n weren na, ma u wunen wooda sɔɔ degangam mɔ, ma u ñ wunen gere mɛm nɔɔwɛ, sa ko yɛro gowa. Adama wunen tii, a n gesi wɔrugru mɔ.

Yosue u sɔmɔbu gɔra

bu ka Yerikon saria mɛeri

2 Yosue Nunin bii, u durɔbu yiru gabu gɔra asiri sɔɔ saa Sitimun di u nɛɛ, i doo i tem mɛn saria mɛeri, n mam nɛere wuu ge ba mɔ Yeriko. Ye ba tura mi, ba dua kurɔ tanɔ goon yenuɔ wi ba sokumɔ Rahabu bu ka kpuna mi. ² Yera ba Yerikon sunɔ sɔɔwa ba nɛɛ, wee, Isireli gaba na mini yoka ye, bu ka sǎ sǎ bu bɛɛn tem saria mɛeri. ³ Ma Yerikon sunɔ wi, u Rahabu gɔria u nɛɛ, a durɔ be yarama be ba na ba dua wunen yenuɔ mi, domi ba nawa bu ka sǎ sǎ bu bɛɛn tem mɛ kpuron saria mɛeri.

⁴ N deema gɔro be, bu sere tunuma, kurɔ wi, u durɔbu yiru ye berua dii tɛɛran wɔllɔ, ma u bu dǎa wɛɛ damguru garun dɛki wukiri yi yi keewa. Ma u nɛɛ, geema, durɔ be, ba na nen mi, adama na ñ yɛ min di ba na. Ye sɔɔ u kpa bu sere gbǎra kɔnɔ kɛnɛ, saa

yera ba yara nen min di. Na ñ maa yě gee ba da. I bu kasuo fuuku, i ko i bu wa.

⁷Ye ba nua me, ba bu kaso wɔri ba da ka swaa ye ya doo Yuudenin daarun toɓura yerɔ. Ma ba gbāra kɔnɔ kenua ben biru. ⁸Yen biruwa Rahabu u yɔɔwa dii tɛera yen wɔɔlɔ Yosuen gɔro ben mi, bu sere kpuna, ⁹u bu sɔɔwa u nɛɛ, na yě ma Yinni Gusunɔ u bɛɛ tem me wɛ, yeya n dera bɛɛn berum sun mwa. Tem men toɓbu kpuro ba diirimɔwa bɛɛn sɔ. ¹⁰Domi sa nua nge me Yinni Gusunɔ u nim wɔku ge ba mɔ Naa yari gberasia i ka toɓura sanam me i yarima Egibitin tem di. Sa maa nua nge me i Amɔreban sinambu yiru Sihoni ka Ogu go Yuudenin guru giɔ ma i ben ye ba mɔ kpuro munka muku muku. ¹¹Yande ye sa yeni nua, sa nanda. Ma bɛɛ kpuron toronu kara bɛɛn saabu. Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni wiya u sãa wɔllu ka tem yěro. ¹²Ñ n men na, na bɛɛ kanamɔ tɛ, i bɔruo ka Yinni Gusunɔn yĩsiru ma i ko i nen baan yenugibu tɔn geeru kua nge me na bɛɛ kua. I man yĩreru garu kuo te ta sɔɔsimɔ ka gem, ¹³ma i ko nen baa ka nen mero ka nen sesubu ka nen wɔɔɔbu ka bɛɛn bweseru kpuro faaba ko sa kun ka gu.

¹⁴Durɔ be, ba nùn wisa ba nɛɛ, sere ka bɛɛn wãaru, à kun bu bɛɛn asiri dɔmɛye, sa ko nun tɔn geeru ka bɔɔkiniru sɔɔsi sanam me Yinni Gusunɔ u sun tem me nɔmu beria u kpa.

¹⁵N deema Rahabun diru ta girariwa wuun gbāraru sɔɔ, ma u bu sarasia wuun biruɔ win fenentini di ka wɛɛ wɔɔba. ¹⁶U nɛɛ, i saro i da guunun bera gia, be ba bɛɛ kasu mi, bu ku raa ka bɛɛ wa. Kpa i kuke mi nge sɔɔ ita sere bā n wurama. Yen biru kpa i bɛɛn swaa wɔri i doona.

¹⁷Durɔ be, ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, yèn kɔ mweeru sa kua ka bɔri mi, sa ko ye ko. Adama wee ye wunen tii kaa ko. ¹⁸Sà n dua tem me sɔɔ, kaa wɛɛ wunɔmgii yini gbinisiwa wunen fenenti mini mìn di kaa sun sarasia, kpa a wunen baa ka wunen mero, ka wunen sesubu menna wunen diru mini, be ba sãa wunen yenugibu kpuro gesi. ¹⁹Ben goo ù n yara wunen dirun di u da tɔɔɔ, win tii sɔɔra win yem mu koo wɔri, bese sa ñ ko sa n toraru mɔ wi sɔɔ. Adama wi u wãa ka wune sanu wunen diru, goo ù n nùn go, win yem mu wɔri bɛɛn wirɔ. ²⁰Adama à n bu bɛɛn asiri ye dɔmɛya, bɔri yi a sun koosia mi, yi ñ maa sun dimɔ.

²¹U bu wisa u nɛɛ, na wura n koora nge me i gerua.

Nge mɛya u ka bu kɔ kana ma ba doona. Ma u wɛɛ wunɔmgii yi sɔri fenenti yen mi. ²²Ba doona ba tura guunun bera gia. Ba sina mi sɔɔ ita sere be ba bu kasu mi, ba ka gɔsirama domi ba bu mɛera swaa yen baama kpuro ba ñ bu wa. ²³Yen biru Yosuen gɔro be, ba sarama guunun beran di ba Yuudeni toɓura ba wura win mi. Ma ba nùn saaria kpuro ye n bu deema mi gia. ²⁴Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, geema, Yinni Gusunɔ u sun tem me kpuro nɔmu sɔndiawa. Men toɓbu kpuro ba nandewa ba diirimɔ bɛɛn sɔ.

Isireliba ba Yuudeni toɓura

3 Yosue u seewa buru buru yellu, wi ka Isireliba kpuro, ma ba doona Sitimun di ba tura Yuudenin daarɔ. Ba kpuna mi sɔɔ ita bu sere tu toɓura. ²Sɔɔ ita yen biru, yera wirugibu ba sansani bukiana ba toɓbu sɔɔwa ³ba nɛɛ, sanam me i yãku kowo Lefiba wa ba Gusunɔ bɛɛn Yinnin woodan kpakororu sɔɔwa, i see-wo i bu swĩi biruɔ. ⁴Ba ko n bɛɛ gbiiye yèn sɔ i ñ swaa ye swĩire. Adama i ku susi kpakoro ten bɔkuɔ. I de i n tu swĩi dandankuru nge kilo tian saka.

⁵Ma Yosue u tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, i tii dɛerasio domi sia Yinni Gusunɔ u koo sɔm maamaakiginu ko bɛɛn suunu sɔɔ.

⁶U maa yãku kowobu sɔɔwa bu woodan kpakoro te suo bu swaa wɔri bu tɔn be gbiiya. Ma ba kua nge me u bu sɔɔwa. ⁷Yen biru Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, saa gisɔn di, kon de a n yiiko mɔ Isireliba kpuron nɔni sɔɔ, kpa ba n yě ma na wãa ka wune nge me na raa wãa ka Mɔwisi. ⁸Kaa yãku kowo be ba woodan kpakororu sɔɔwa sɔ a nɛɛ, bā n tura Yuudenin daarɔ bu nim duo bu yɔra men goorɔ.

⁹Ma Yosue u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, i susima mini kpa i Gusunɔ bɛɛn Yinnin gari kɔ. ¹⁰Ì n wa Gusunɔ Yinni wason kpakororu ta bɛɛ gbiiye ta Yuudeni duɔ, i ko i n yě ma Gusunɔ u wãa bɛɛn suunu sɔɔ. U koo maa Kananiba ka Hetiba ka Hefiba ka Feresiba ka Girigasi-ba ka Amɔreba ka Yebusiba gira bɛɛn wuswaan di. ¹²I tɔn durɔbu gabu gɔsio tɛ Isireliban bweseru baateren di tia tia, sɔmburu garun sɔ. ¹³Yãku kowo be ba Gusunɔ, tem kpuron Yinnin woodan kpakororu sɔɔwa, bā n ben naasu kpɛɛ Yuudenin daarɔ, nim me, mu koo burana. Me mu wee, kpa mu guna ko.

¹⁴Ma tɔn be, ba yara ben kunun di bu ka Yuudeni toɓura. Yãku kowo be, ba gbia wuswaan. ¹⁵Saa ye, gɛɛbun saawa. Saa ye sɔɔra daa ten nim mu ra n yiba mu n terie sere ka ten guruɔ. Ye yãku kowo ben naasu daa ten nim baba, ¹⁶yera mu burana mu guna kua sarun di wuu ge ba mɔ Adamun beraɔ. Wuu ge, ga wãawa Saatanin bɔkuɔ. Ma nim me mu daamɔ nim wɔku bɔruguu gia mu doona mam mam. Saa yera tɔn be, ba toɓura Yerikon deedeeru. ¹⁷Be kpuro ba ka toɓura ba kpa, yãku kowo be, ba yɔwa sim sim daa te sɔɔ mi ba naasu kpɛɛ nim ka burana mi.

Isireliba ba kpenu wɔkura yiru

sɔɔna seedan sɔ

4 Saa ye tɔn be kpuro ba Yuudeni toɓura ba kpa, yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, ²i durɔbu wɔkura yiru gɔsio bɛɛn bweseru baatere sɔɔ tɔn tia tia. ³I bu sɔɔɔ bu kpenu wɔkura yiru sua Yuudenin tora minin di, mi yãku kowoba yɔra sim sim mi, kpa i ka da i yi mi i ko bɛɛn sansani gira i kpuna yoka ye.

⁴Ma Yosue u durɔbu wɔkura yiru ye soka be u gɔsa Isireliba sɔɔ, ⁵u bu sɔɔwa u nɛɛ, i gɔsiro Gusunɔ bɛɛn Yinnin kpakoro ten mi, Yuudenin daarun tora sɔɔ, kpa

bɛɛn baawure u da u kperu sua u seru sɔndima kpa nu n s̄a wɔkura yiru nge mɛ bɛsɛ Isireliban bwesenun geera nɛ. ⁶ Kpa nu n s̄a seeda ye ya koo sun yaayasia ye ya koo mini. Bɛsɛn bibu b̄a n sun bikia s̄ɔ teeru, mba kpee nin tubusianu, ⁷ kpa su bu s̄ɔ ma Yuudenin daarun nim mu kokubu ȳra Yinni Gusunɔn kpakororun wuswaɔ sanam mɛ ba ka tu tɔburɔ. Kpee nini nu ko n s̄a yen seeda bɛsɛ Isireliban s̄ɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Ma ba kua nge mɛ Yosue u bu s̄ɔwa. Ba kpenu wɔkura yiru sua Yuudenin tora s̄ɔn di nge mɛ ben bweserun geera nɛ, ba ka da ba yi yam mi ba ben sansani gira dɔma te, nge mɛ Yinni Gusunɔn u Yosue s̄ɔwa. ⁹ Yosue u maa kpenu wɔkura yiru ganu sua u s̄ɔna Yuudenin tora s̄ɔn mi ȳku kowo be, ba ȳra. Nu maa w̄a mi sere ka gisɔn gisɔ.

¹⁰ Ȳku kowo be, ba ȳra Yuudenin tora s̄ɔn, sere ye Yinni Gusunɔn u Yosue s̄ɔwa u tɔmbu s̄ɔ kpuro ya ka koo. N deema mɛya Mɔwisi u raa maa Yosue yiire. Ma tɔn be, ba kua bara bara ba tɔbura. ¹¹ Ye tɔn be kpuro ba tɔbura ba kpa, saa yera be ba kpakoro te s̄ɔwa ba maa tɔbura, ma ba besira ba da tɔn ben wuswaɔ. ¹² N deema Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum ba tɔbura ka ben tabu ȳnu Isireli be ba tien wuswaɔ nge mɛ Mɔwisi u raa bu s̄ɔwa bu ko. ¹³ Ben geera s̄aawa wɔkɔn suba weerun (40.000) saka be ba tɔbura Yinni Gusunɔn wuswaɔ ba da wɔkɔn Yerikon bɔku ka ben tabu s̄ɔru. ¹⁴ T̄ɔ tera Yinni Gusunɔn u Yosue walle sua Isireliba kpuron wuswaɔ ma ba n̄n nasia win w̄arun t̄ru kpuro s̄ɔn nge mɛ ba raa Mɔwisi nasie.

¹⁵ Yinni Gusunɔn u Yosue s̄ɔwa u nɛɛ, ¹⁶ a ȳku kowo be ba woodan kpakoro te s̄ɔwa s̄ɔwa bu yario Yuudenin toran di bu da guruɔ.

¹⁷ Ma Yosue u bu s̄ɔwa mɛ. ¹⁸ Saa yè s̄ɔ ȳku kowo be, ba yara daa ten min di, ye ben naasu maka guruɔ, saa yera daa ten nim mɛ, mu wura men ayero mu yiba mu terie sere ka ten guruɔ nge yellu. ¹⁹ Ben w̄ɔn suru gbiikoon s̄ɔ wɔkuruse, yera tɔn be, ba Yuudeni tɔbura. Ma ba ben sansani gira Giligali, Yerikon s̄ɔn yari yeri gia.

²⁰ Kpenu wɔkura yiru ye ba gurama Yuudenin daa tora yen di, Giligali miya Yosue u nu s̄ɔna. ²¹ Ma u Isireliba s̄ɔwa u nɛɛ, bɛɛn bibu b̄a n bɛɛ bikia s̄ɔ teeru ba nɛɛ, mba kpee nin tubusianu, ²² kpa i bu tubusia nge mɛ bɛsɛ Isireliba sa ka Yuudeni yeni tɔbura yen gbeba, ²³ i nɛɛ, Gusunɔn besen Yinniwa u yen nim gberasia besen wuswaɔ sere sa ka tɔbura sa kpa, nge mɛ u nim w̄ku ge ba m̄ Naa yari kua. ²⁴ Kpa handunian tɔmbu kpuro bu ka gia ma win dam mu kp̄a, kpa sa n n̄n nasie sere ka baadommaɔ.

5 Saa ye s̄ɔ, Amɔreban sinam be ba w̄a Yuudenin s̄ɔn duu yeri gia ka Kananigii be ba w̄a nim w̄ku ge ba m̄ Mɛditeranen bera gia, be kpuro ba nua ma Yinni Gusunɔn u Yuudenin nim gberasia Isireliban wuswaɔ sere ba ka tɔbura ba kpa. Yera ba nanda ma ben toronu kara Isireli ben s̄ɔ.

Ba Isireliba bango kua

Giligaliɔ

² Sanam mɛ s̄ɔra Yinni Gusunɔn u Yosue s̄ɔwa u nɛɛ, a wobunu koowo ka kpenu kpa a Isireli be kpuro bango ko be ba mara gbaburɔ.

³ Ma Yosue u kua nge mɛ Yinni Gusunɔn u gerua, u Isireliba bango ye kua guuru garun mi, ma ba tu soka Bangon kperu. ⁴ N deema be ba yarima Egibitin di mi, be kpurowa ba bango s̄a. Adama be ba mara gbaburɔ, ba n̄ ben goo bango kue. Ma ben tɔn durɔ be ba tabu toobun saka tura ba ka yara Egibitin di mi, be kpuro ba gu gbaburɔ swaa s̄ɔ sanam mɛ ba wee. ⁶ Domi Isireliba ba s̄a w̄ɔ weeru gbaburu mi, ma ben tabu durɔ be ba raa bango s̄a, ba kam kua, yèn s̄ɔ ba n̄ Yinni Gusunɔn gere mɛm nɔwɛ. Ma u gerua ka b̄ri u nɛɛ, ba n̄ koo maa tem mɛ wa mɛ mu tim ka bom yiba, mɛ u ben baababa n̄ mweeru kua. ⁷ Ben bii be Yinni Gusunɔn u seeya ben ayenɔ, beya Yosue u bango kua, domi ba n̄ daa bu bango kue swaaɔ. ⁸ Saa ye ba tɔn be bango kua, ba sina sansaniɔ s̄ɛ sere ben boo u ka kpa. ⁹ Yera Yinni Gusunɔn u Yosue s̄ɔwa u nɛɛ, gisɔra na bɛɛ seku te wunari te i raa m̄ saa ye i s̄a yobu Egibitiɔ.

Yen s̄na ba yam mi sokumɔ Giligali sere ka gisɔ. Yisi ten tubusiana, ba wuna.

Ba Gɔɔ sararibun

t̄ɔ bakaru di

¹⁰ Isireliba ba sina ben sansaniɔ Giligali mi, ye ya w̄a wɔkɔn Yerikon bɔku. Ma ba Gɔɔ sararibun t̄ɔ bakaru di surun s̄ɔ wɔkura nɛsen yoka. ¹¹ T̄ɔ baka ten sisira ba tem men d̄anu dibu torua. Ba dobi s̄ɔwa ba tema, ba maa p̄ɛ di ye ba kun seeyatia doke. ¹² Dɔma tera manna ya ȳra ma ba Kananin tem min d̄anu dim torua w̄ɔ ge.

Yosue ka durɔ

wi u takobi neni

¹³ Ye Yosue u Yeriko turuku kua, subaru s̄ɔn u durɔ goo wa u ȳ win wuswaɔ u takobi wome u neni. Yera u susi durɔ win mi, u nɛɛ, wune besegiiwa? Nge werɔwa a s̄a.

¹⁴ Durɔ wi, u wisa u nɛɛ, aawo, na n̄ yen goo. Na s̄aawa Yinni Gusunɔn tabu kowobun wirugii. Yen s̄na na na wunen mi t̄ɛ.

Ye Yosue u nua mɛ, ma u kpuna u wuswaɔ tem girari, u nɛɛ, yinni, na s̄aawa wunen b̄ɔ, mba a k̄i a man s̄ɔ.

¹⁵ Tabu kowobun wirugii wi, u Yosue s̄ɔwa u nɛɛ, a wunen salubata poto, domi yam mi a ȳ mi, Gusunɔn u w̄a mi.

Ma Yosue u kua mɛ.

Isireliba ba Yeriko kpeerasia

6 Yerikogibu ba ben wuun gbāraran gamboba beri, ba dāa sēsiki, Isireliba bu ku ka du. Goo kun duɔ mi, goo kun maa yariɔ min di. ² Ma Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, wee, na nun Yeriko nɔmu beria ka yen sunɔ ka yen tabu durɔ damgibu. ³ Wunɛ ka wunen tabu durɔbu kpuro i n da sī sī i ka wuu ge sikerena nɔn teeru t̄ru baatere sere n ka ko sɔɔ nɔɔba tia. ⁴ Yāku kowobu nɔɔba yiru ba ko n Yinni Gusunɔn woodan kpakororu gbiiye ba n yaa kɔbi neni. Sɔɔ nɔɔba yiruse i ko wuu ge sikerenawa nɔn nɔɔba yiru kpa yāku kowo be, ba n kɔbi yi soomɔ. ⁵ Bā n kɔbi yi so ba gawa, ma i yin swīi nua, t̄mbu kpuro bu tabun kuuki koowo. Saa yera wuu gen gbāraru ta koo wɔruma, kpa baawure u du deedeeru mi u ȳn di.

⁶ Ma Yosue Nunin bii u yāku kowobu soka u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu Yinni Gusunɔn woodan kpakororu suo bu senu sɔɔndi kpa ben nɔɔba yiru bu kɔbi sua bu woodan kpakoro te gbiiya.

⁷ Yera u win t̄mbu sɔɔwa u nɛɛ, i seewo i sī sī i n ka wuu ge sikerenamɔ, kpa tabu kowobu gabu ba n woodan kpakoro te gbiiye.

⁸ Ye Yosue u ka tɔn be gari yi kua u kpa, ma ba swaa wɔri. Tabu kowo be, ba gbia, ma yāku kowo be ba kɔbi neni ba swaa wɔri ba kɔbi yi soomɔ. Ma ba ka bu woodan kpakoro te swīi biruɔ. Tabu kowo be ba maa tie, ba kpakoro te swīi. Saa ye be kpuro ba sīimɔ ba wuu ge sikerenamɔ, yāku kowo be, ba ben kɔbi soomɔ. ¹⁰ N deema Yosue u raa tɔn be yiire bu ku gbāra, bu ku waki, bu ku mam de gari gɛɛ yi yari ben nɔsun di, sere t̄ɔ te u koo bu s̄ɔ bu kuuki ko. T̄ɔ tera ba koo kuuki ko. ¹¹ Yera ba ka woodan kpakoro te wuu ge sikerena nɔn teeru. Ma ba wura ben sansaniɔ sere maa sisiru.

¹² Yosue u seewa buru buru yellu ma yāku kowobu ba woodan kpakoro te sua. ¹³ Ben nɔɔba yiru be ba kɔbi neni, ba swaa wɔri ba sīimɔ ten wuswaɔɔ. Tabu kowobu gabu ba bu gbiiye ba tabu yānu bekɔ. Ma gabu ba kpakoro te swīi biruɔ, saa ye be kpuro ba sīimɔ ma yāku kowo be, ba kɔbi yi soomɔ. ¹⁴ Sɔɔ yiruse ba wuu ge sikerena nɔn teeru ma ba wura ben sansaniɔ. Nge mɛya ba kua sere n ka kua sɔɔ nɔɔba tia. ¹⁵ Ye n kua sɔɔ nɔɔba yiruse, ma ba seewa buru buru yam sāreru ba wuu ge sikerena nɔn nɔɔba yiru. T̄ɔ te tɔnawa ba gu sikerena nɔn nɔɔba yiru. ¹⁶ Nɔn nɔɔba yiruse te, saa ye yāku kowo be, ba kɔbi yi so, yera Yosue u tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, i kuuki koowo. Domi Yinni Gusunɔ u bɛɛ wuu ge nɔmu beria. ¹⁷ I ñ ko i ko i kun wuu ge ka ye ya wāa ge sɔɔ kpuro kpeerasie. Ya ko n sāawa nge yāku d̄ɔ mwaararugiru Yinni Gusunɔn s̄ɔ. Adama i ko i Rahabu, kurɔ tanɔ wi, ka wigii be ba wāa win dirɔ deri, yèn s̄ɔ u tɔn be sa raa gɔra mi berua. ¹⁸ I n tii sɛ ka gāa ni Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i kpeerasia. Domi ñ n nu sua, bɛsɛ Isireliba sa ko nɔni swāaru wa kpa su kam ko. ¹⁹ Adama ye n sāa sii geesu ka wura, ka sii gandu ka sere sii w̄kusu, ye kpurowa i ko Yinni Gusunɔ gura i yiyi win arumanin beru yɛɔ.

²⁰ Ye yāku kowobu ba ben kɔbi so, tɔn be, ba yin swīi nua ma ba kuuki kua. Yera wuu gen gbārara wɔruma. Ma ben baawure u dua deedeeru mi u ȳn di. Ma ba wuu ge mwa. ²¹ Ma ba ye ya wāa ge sɔɔ kpuro go mam mam ka takobi, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu, bibu ka bukurobu, ka yaa sabenu kpuro.

Yosue u Rahabu ka wigibu

faaba kua

²² N deema Yosue u raa durɔbu yiru be ba tem men saria mɛɛrim da sɔɔwa u nɛɛ, bu doo kurɔ win dirɔ kpa bu wi ka wigibu kpuro yarama nge mɛ ba raa yen nɔ mweeru kua ka b̄ri.

²³ Ma durɔ be, ba dua ba Rahabu yarama ka win baa ka win mero ka win sesubu, win mero bisibu kpuro gesi, ba ka bu da Isireliban sansanin biruɔ. ²⁴ Yen biruwa ba wuu ge d̄ɔ sɔka ka baayere kpuro ye ya wāa wuu ge sɔɔ ma n kun mɔ ye n sāa sii geesu, ka wura, ka sii gandu ka sere sii w̄kusu. Yera ba doke Yinni Gusunɔn sāa yerun arumanin beru yɛɔ. ²⁵ Yosue u Rahabu, kurɔ tanɔ wi faaba kua ka win mero bisibu kpuro. Ma ba wāa ka Isireliba sannu sere ka gisɔ yèn s̄ɔ u Yosuen t̄mbu berua be u gɔra bu Yerikon saria mɛɛri.

²⁶ Yen biruwa Yosue u b̄rua u nɛɛ, baawure wi u seewa u Yeriko bana kpa, u koo ko b̄ruru Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. Û n kɛɛkɛɛku suramɔ, win bii gbiikoowa u koo gbi. Û n maa bana wiru go u gamboba dokemɔ, kpa win bii dāako u gbi.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u wāa ka Yosue ma u ȳsiru yara tem mɛ kpuro sɔɔ.

Akanin durum ka win gɔɔ

7 Adama Isireliba ba kua naane sarirugibu gāa ni Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bu kpeerasia mam mam Yerikoon s̄ɔ. Domi Akani u gāanu sua min di, ma Yinni Gusunɔ u ka Isireliba mɔru kua. Akani wi, u sāawa Kaamin bii. U maa sāa Sabidin debubu ka sere maa Serakin sikadobu Yudan bweseru sɔɔ.

² Yera Yosue u t̄mbu gɔra Yerikon di Ayiɔ, ye ya wāa Beti Afenin bɔkuɔ, Betelin s̄ɔ yari yeru gia. U bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i tem men saria mɛɛri. Ma ba da ba Ayin saria mɛɛra. ³ Ye ba wurama Yosuen mi, ba nɛɛ, wuu ge, ga ñ tura ge t̄mbu kpuro ba koo daawa. A de t̄mbu nɔɔɔbun suba yiru (2.000), ñ kun mɛ ita bu da bu Ayi wɔri, a ku t̄mbu kpuro wahala doke. Domi wuu gen t̄mbu ba ñ dabi.

⁴ Ma t̄mbu nɔɔɔbun suba itan (3.000) saka ba swaa wɔri ba da mi, adama ba Ayin t̄mbu kpana ba duki gɔsirama. ⁵ Ayigibu ba bu naa swīi saa wuu gen duu yerun di sere Sebarimuɔ, ma ba Isireliban tɔnu tɛna ka nɔɔba tia go sanam mɛ ba duki m̄ ba wee. Yeya n dera Isireliba ba nanda, ba mwia kpana.

⁶Yosue ka Isireliban guro gurobu ba ben yabenu nenua ba karana ba tii tua wisi wiru nuku sankiranun sɔ, ma ba wiru tem girari Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaɔ sere sɔɔ ka kpa. ⁷Yosue u nɛɛ, kuku, Yinni Gusunɔ, mban sɔna a dera sa Yuudenin tɔbura ma a sun Amɔreba nɔmu beria bu sun go. Sà n daa yɛ mɛ, sa n sine Yuudenin guru giɔ. ⁸Yinni, mba kon gere. Wee, Isireliba ba ben yibereba nasia ba biruku yira wura. ⁹Domi Kananiba ka tem men tɔmbu kpuro ba koo ye nɔ kpa bu sun koro bure bu besen yisiru wuna handunian di. Amɔna kaa ko wunen yisi baka te, ta kun ka gu.

¹⁰Yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a seewo. Mban sɔna a wunen wuswaɔ tem girari mesum.

¹¹Isireliba ba durum kuawa. Ba nen wooda sara ye na bu wɛ. Ba gāanu sua ni na nɛɛ bu kpeerasia. Ba nu gbena ba doke ben tiin yānu sɔɔ ba berua. ¹²Yen sɔna ba ñ kpɛ bu yɔra bu ben yibereba ma. Ma ba biruku yira wura. Domi tɛ ba sãawa be ba koo kpeerasia. Ì kun gāa ni wunɛ bɛen suunu sɔɔ di, na ñ kpɛ na n maa wāa ka bɛɛ. ¹³A seewo a tɔn be sɔɔwa kooasia kpa bu tii deerasia sian sɔ, domi nɛ Gusunɔ, be Isireliban Yinni, na nɛɛ, ba gāanu neni ni na nɛɛ bu kpeerasia. Yen sɔ, ba ñ kpɛ bu yɔra bu ben yibereba ma, ma n kun mɔ ba nu wuna ben suunu sɔɔ di. ¹⁴Yen sɔna sia bururu bɛen bwesenu kpuro nu koo na nu sara nen wuswaɔ tia tia. Bwese te na gɔsa, ten kãasi kpuro yi koo na yi sara tia tia. Bwese kãasa ye na gɔsa, yen yenusu kpurowa su koo na su sara tia tia. Yenu ge na gɔsa, gen tɔn durɔbu kpurowa ba koo na bu sara tia tia. ¹⁵Sanam mɛ, kpa n gɔsi wi u gāa ni sua kpa i nùn dɔɔ meni, wi ka win ye u mɔ kpuro yèn sɔ u nen wooda sara, ma u dera Isireliba ba sekuru wa.

¹⁶Yen sisiru Yosue u seewa buru buru yellu u dera Isireliban bwesenu nu na nu sara Gusunɔn wuswaɔ tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Yudan bweseru gɔsa. ¹⁷Ma Yosue u dera Yudan bweserun kãasi yi na yi sara tia tia, ma Yinni Gusunɔ u Serakin kãasa gɔsa. Ma u dera win kãasan yenusu kpuro su na su sara tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Sabidin yenu gɔsa. ¹⁸Ma u dera Sabidin yenun tɔn durɔbu kpuro ba na ba sara tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Akani gɔsa wi u sãa Kaamin bii, ka Sabidin debubu, ka Serakin sikadobu Yudan bweseru sɔɔ. ¹⁹Yosue u Akani sɔɔwa u nɛɛ, nen bii, a Gusunɔ Isireliban Yinni bɛɛɛ wɛɛyɔ, kpa a gem gere. A man sɔɔwa ye a kua. A ku man yen gaa berua.

²⁰Akani u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, geema, na Gusunɔ Isireliban Yinni tora. Ye na kua wee. ²¹Ye sa tabu di sa mwa sɔɔ, na yabe buraru garu wa te ba kua Babiloniɔ ka sii geesun gobi goobu (200) ka wura deka yèn bunum ka kilon tɔnu nɛ. Na ye bine kua ma na sua na sikua nen kurɔ, sii gee siya su wāa ten temɔ.

²²Yande Yosue u tɔmbu gɔra ba duki da Akanin kuru mi, ba deema wee, gāa ni kpuro nu berua kuu te sɔɔ. Ma sii gee si, su wāa nin temɔ. ²³Ba ni kpuro suama kuu ten min di ba ka da Yosue ka Isireliba kpuron mi, ba yi Yinni Gusunɔn woodan kpakororun wuswaɔ.

²⁴Yosue ka Isireliba kpuro ba Akani Serakin sikadobu

sua ka gāa ni u gura, ka win bibu ka win yaa sabenu ka win kuu te, ka sere win ye u mɔ kpuro gesi, ba ka da sere Akɔɔwa sere. ²⁵Ma Yosue u nùn sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a dera sa wahala yeni wa. Yinni Gusunɔ u koo maa de a wahala wa gisɔ.

Ma Isireliba kpuro ba wi ka win tɔmbu kpenu ka-suka. Ma ba bu dɔɔ meni ka win ye u mɔ kpuro sannu. ²⁶Ma ba kpenu gura ba nin takanu kua ben wɔɔ te ta wāa mi sere ka gisɔ. Ye kpuron sɔna ba yam mi sokum Akɔɔwa sere ka gisɔn gisɔ. Yisi ten tubusiana, nɔni swāarun wɔwa.

Saa yera Yinni Gusunɔn mɔru ya sure.

Isireliba ba Ayigibu kamia

8 Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a ku nanda, a seewo a tabu durɔbu kpuro sua kpa i Ayi wɔri. Domi na bɛɛ yen sunɔ ka win tɔmbu ka win wuu ka gen baru kpaanu kpuro nɔmu beria. ²Kaa bu kpeerasiawa nge mɛ a Yerikogibu ka ben sunɔ kua. Kpa i ben ye ba mɔ ka ben yaa sabenu mwɛeri, ye kpuro yu ko bɛɛgia. Yen sɔ, ñ n da, bɛɛn gaba koo kukewa wuu gen biruɔ, ba n bu yɔɔru bwɛɛyɛ.

³Ma Yosue u seewa u ka Ayi wɔri ka win tabu durɔbu kpuro. Yera be sɔɔ, u nɔɔɔɔ suba tena (30.000) gɔsa u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i kuke wuu gen biruɔ wɔkuru, adama i kun ka bu toma kpa i n yɔ mi, i n sɔɔ sãa. ⁵Nɛ ka maa tabu kowo be ba tie, sa ko wuu ge susi. Bã n sun wɔrim wee, kpa su duki gɔsirama nge yellu. ⁶Kpa bu sun naa gira. Meya sa ko ka bu yara wuun di mam mam. Domi ba koo nɛɛ, sa duki mɔwa nge mɛ sa raa kua yellu ben wuswaɔ. Kpa bu sun naa swi. ⁷Saa yera, bɛɛ be i kukua mi, i ko yarima i wuu ge wɔri, i gu mwa. Yinni Gusunɔwa u koo bɛɛ gu nɔmu beria. ⁸Wee, na bɛɛ wooda wɛɛmɔ. Sanam mɛ i gu mwa i kpa, i gu dɔɔ sɔreɔ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

⁹Ma Yosue u dera ba da ba kukua Ayi ka Betelin baa sɔɔ, Ayin sɔɔ duu yeru gia. Adama win tii ka tɔn be ba tie ba kpuna sansani wɔku te.

¹⁰Ye n kua buru buru yellu, u seewa u win tabu kowobu mɛɛra mɛɛra ma wi ka Isireliban guro gurobu ba bu kpara ba ka da Ayi gia. ¹¹Yosue ka win tabu kowo be, ba Ayi susi. Sanam mɛ ba tura yen deedeeru, yera ba ben sansani gira sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. N deema wɔwa gaa wāa be ka Ayin baa sɔɔ.

¹²Yosue u maa dera tabu durɔbu nɔɔɔ suba sɔɔ (5.000) ya da ya kukua Beteli ka Ayin baa sɔɔ, sɔɔ duu yeru gia. ¹³Isireli be ba tie, ba ben sansani gira sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma ben gaba maa da ba kukua Ayin sɔɔ duu yeru gia. Adama Yosuen tii u da u kpunawa wɔwa yen mi, wɔku te. ¹⁴Ye n kua buru buru yellu, yera Ayin sunɔ u Isireliba wa. Ma wi ka win tabu kowobu ba seewa ka sendaru bu ka Isireliba wɔri Yuudenin wɔwa mi, mi ba raa bu kamia. Adama ba ñ yɛ ma Isireliban sukum mu kukua wuun biruɔ. ¹⁵Ye Yosue ka win tɔmbu ba bu wa, yera ba bwisi kua ba duki yakura ba swaa mwa ye ya dɔɔ gɔbaburu gia.

¹⁶Ma ba Ayin tɔn durɔbu kpuro soka. Yera ba yara ba

bu naa gira sere mi n toma wuun di. ¹⁷ Tɔn durɔ goo kun maa tiare Ayi ka Betelin wuu si ɔɔ. Ba wuu ge deriwa ba ñ kenua ba Isireliba naa gira. ¹⁸ Ma Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a wunen yaasa ye a neni mi tɔiy Ayi gia, domi kon nun wuu ge nɔmu beria.

Ma Yosue u win yaasa ye tii mi. ¹⁹ Saa yera tɔn be ba kukua mi, ba yara saa ben kuku yerun di ba wuu ge wɔri. Ye ba gu mwa ba kpa, ma ba yande gu dɔɔ sɔre.

²⁰ Ye Ayigibu ba biru sɔira, yera ba wa wee, dɔɔ wiira ta ben wuu wukiri ta wɔllu girari. Ma ba deema ba ñ maa kpɛ bu gam susi bu ka tii faaba ko. Saa yera Yosue ka Isireli be ba raa duki mɔ ba dɔɔ gɔbaburu gia mi, ba wa ma begibu ba wuu ge dɔɔ sɔre, yera ba gɔsɔrama ba Ayigii be wɔri. ²² Sanam meya Isirelin tabu kowo be ba raa wuu ge dɔɔ meni mi, ba yara min di ba gen tabu kowo be mara. Ma ba bu suunu doke sere ba ñ yɛ mi ba koo da. Ba bu mwɛɛra ba go go kpuro. Ben goo kun bu kisirari, ²³ ma n kun mɔ ben sunɔ wi ba mwa wasiru ba ka da Yosuen mi. ²⁴ Ye Isireliba ba ben yiberɛ be mwa ba go go gɔbaburu mi, mi ba bu naa swii, yera ba maa gɔsɔrama Ayiɔ ba tɔn be ba tie go go. ²⁵ Tɔn be ba go dɔma te, kurɔbu ka durɔbu, ba sɔawa nɔɔɔɔ bun suba wɔkura yiru (12.000).

²⁶ Saa ye ba taa bi mɔ Yosue u win yaasa ye wuu ge tii-wa sere ba ka gen tɔmbu kpuro go mam mam.

²⁷ Isireliba ba Ayigibun yaa sabenu gura ka ben arumani kpuro, nge mɛ Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa.

²⁸ Ma Yosue u wuu ge dɔɔ ɔɔka ma ga kua bansu sere ka gɔɔn gɔɔ. ²⁹ Saa yera u dera ba Ayin sunɔ wi soora doke ba bwɛ ba deri saa bururun di sere sɔɔ ka kpa. Yoka u dera ba win goru bwɛɛya ba kɔ wuu gen duu yerɔ. Ma ba tu kpenu sɛsiki. Kpee ni, nu wɔa mi sere ka gɔɔn gɔɔ.

Yosue u Isireliba

Yinni Gusunɔn wooda garia

guu te ba mɔ Ebalɔ

³⁰ Yeniban biru Yosue u Gusunɔ, Isireliban Yinni yɔku yeru bania guu te ba mɔ Ebalin wɔllɔ. ³¹ U yɔku yee te banawa nge mɛ Mɔwisi, Yinni Gusunɔn ɔm kowo u Isireliba sɔɔwa ye u yorua woodaban tireru ɔɔ. U nɛɛ, bu Yinni Gusunɔ yɔku yeru kuo ka kpee ni ba ñ dɔke. Ye ba tu bana ba kpa ma ba yɔku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yɔkunu kua mi. ³² Isireliba kpuron wuswaɔ Yosue u wure u wooda yorua ye Mɔwisi u raa yorua. ³³ Isireliba kpuro ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben guro gurobu ka sere be ba sɔa ɔɔbu kpuro ba yɔ ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te desire. Ben gabu ba yɔ guu te ba mɔ Garisimun bera gia, gabu maa guu te ba mɔ Ebalin bera gia. Ma be kpuro ba yɔku kowobu Lefi be ba woodan kpakoro te ɔɔwa wuswaɔ kisi. Domi meya Mɔwisi u bu sɔɔwa bu ko saa ye ba koo bu domaru kua. ³⁴ Yen biru Yosue u bu wooda ye garia sere ka ye ya bɔri ka domarun gari mɔ, nge mɛ Mɔwisi u yorua yen tireru ɔɔ. ³⁵ Ye

kpurowa u gara Isireliban wuswaɔ, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sere maa ɔɔbu be ba wɔa ben suunu ɔɔ. Baa yen tia, u ñ bure.

Isireliba ba ka Gabaonigibu

arukawani ɔkua

⁹ Sinam be ba wɔa sɔɔ duu yeru gia, guunun bera gia ka nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɛ gia n ka da Libanin tem bera gia, ba nua ma Isireliba ba Yerikogibu ka Ayigibu kamia. Yera ba nɔɔ tia kua bu ka Isireliba ka ben wirugii Yosue wɔrima. Bwese ninin sinamba, Hetiba ka Amɔreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba.

³ Adama ye Gabaonigibu be ba sɔa Hefiba ba maa nua ye Yosue u Yerikogibu ka Ayigibu kua, ⁴ yera ba swaa kasu bu ka tii dwe. Ma ba dɔanu kusenu kua ba doke saaki tɔkɔn ɔɔ, ma ba maa gɔni ɔɔ tɔkɔn sua mɔ ɔɔ ba ra tam doke ka sere maa pɛɛ gɔbebi yi yi bukusa kua, ma ba ye kpuro ben ketekunu ɔɔbi. Ma ben tii ba yɔa tɔkɔn ka bara tɔkɔn doke. ⁶ Ma ba da ba Yosue ka Isireliba deema Giligaliɔ ba nɛɛ, saa tontonden diya sa wee su ka bɛɛ arukawani ɔke.

⁷ Ma Isireliba ba bu wisa ba nɛɛ, ɔɔkɔkudo i wɔawa besen turuku mini, sa ñ kpɛ su ka bɛɛ arukawani ɔke.

⁸ Ma ba Yosue wisa ba nɛɛ, sa wura su ko wunen ɔm kowobu.

Ma Yosue u bu bikia u nɛɛ, man diya i wee. Bwese terà i sɔa.

⁹ Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, bese wunen bwɔabu sa weewa saa tontonden di yèn sɔ sa Gusunɔ wunen Yinnin baaru nua ka maamaaki ye u kua Egibitiɔ, ¹⁰ ka nge mɛ u Amɔreban sinambu yiru ye kua, be ba wɔa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia. Beya Sihoni, Hesibonin sunɔ, ka Ogu, Basanin sunɔ wi u wɔa Asitarɔtuɔ. ¹¹ Ye sa maa seewa besen wuun bukurobu ka be ba tie ba sun kirɔ kua ba nɛɛ, su dɔanu kusenu koowo swaan sɔ kpa su na su bɛɛ deema su bɛɛ bikia i ka sun arukawani ɔke kpa sa n bɛɛ sɔamɔ. ¹² Bɛɛn tii i wa nge mɛ besen pɛɛ ye, ya gɔbe ye bukusa sɔa. Sanam mɛ sa seewa yenun di, ya sɔawa pɛɛ suma. ¹³ I maa besen gɔni mɛɛrio yɔ ɔɔ sa tam doke. Yi raa sɔawa gɔni kpɛɛ, wee tɛ yi gɛɛkire. Meya maa besen baranu ka yɔa ni sa doke, nu gɛɛkira swaa ɔɔ gɔbabu ten dɛɛbun sɔ.

¹⁴ Adama Isireliba ba ñ Yinni Gusunɔ bikie bu nɔ ù n kɔ bu ka bu arukawani ɔke. Ma ba sibun dɔa kuse ni mura ba di. ¹⁵ Ma Yosue u ka bu nɔɔ tia kua, ba arukawani ɔkua ba n ka wɔasine alafia ɔɔ. Ma Isireliban bukurobu ba wura ka bɔri ma ba koo ben arukawani ye yibia.

¹⁶ Yen sɔɔ itasera Isireliba ba nua ma tɔn ben wusu wɔawa ben turuku mi. ¹⁷ Ma ba seewa ba wuu si mɛɛrim da. Ba sɔawa sɔɔ yiru, itase ma ba tura mi. Wuu siya, Gabaoni, ka Kefira ka Berɔtu ka Yarimun wuu. ¹⁸ Adama ba ñ bu go yèn sɔ ben bukuroba ka bu arukawani ɔkua kɔ, ma ba koo bu deri alafia ɔɔ. Ma

ba ye bɔrua ka Gusunɔ ben Yinnin yĩsiru. Ka mɛ, be Isireli be, ba ka ben bukuro be wɔki. ¹⁹ Ma bukuro be, ba wisa ba nɛɛ, sa ñ kpɛ su tɔn be nɔni sɔ, domi sa ka bu arukawani bɔkua kɔ. Sa bɔrua ka Yinni Gusunɔn yĩsiru ma sa ñ bu gāanu kuammɛ. ²⁰ Tilasiwa su ka bu deri. Ma n kun mɛ, sa ko Yinni Gusunɔn mɔru seeya. ²¹ Yen sɔ, wee ye sa ko bu kua. Ba ko n da sun dāa kasuewa kpa ba n da sun nim takirie.

²² Ma Yosue u Gabaonigii be kpuro sokusia. Ye ba tunuma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i sun weesu kua, i nɛɛ, i weewa tontonden di. Ma sa deema i wāa besen turuku. ²³ Tɛ i kua bɔrurobu bɛɛ kpuro. I ko i n sāawa besen yobu, kpa i n da nim takiri, i dāa kasu besen Yinnin sāa yerun sɔ.

²⁴ Ma Gabaonigii be, ba nɛɛ, wee yèn sɔ sa kua mɛ. Sa nua ma Gusunɔ wunen Yinni u win sɔm kowo Mɔwisi wooda wɛ u bɛɛ tem mɛ kpuro wɛ kpa i men tumbu kpuro go be i ka gesi yinna kpuro. Yen sɔna sa ka besen wāaru nanda. ²⁵ Tɛ, wee sa wāa wunen nɔmu. A ka sun koowo nge mɛ n weenɛ.

²⁶ Ma Yosue u ñ wure Isireliba bu bu go. ²⁷ Adama u bu sure ba n da dāa kasu kpa bu nim takiri Isireliban sɔ ka ben yākunun sɔ yam mi Yinni Gusunɔ u koo ra gɔsi bu nùn sã. Sere ka gisɔn gisɔ Gabaonigibun bibun bwese tera, ta sɔmbu te mɔ.

Isireliba ba Amɔreba kamia

10 Adoni Sedeki, Yerusalemun sunɔ u nua ma Yosue u Ayi kamia u ye kpeerasia u yen sunɔ go, nge mɛ u raa Yeriko ka yen sunɔ kua. U maa nua ma Gabaonigibu ba ka Isireliba arukawani bɔkua, ba wāa ben suunu sɔ. ² Yeniba kpuron sɔ u nanda gem gem, domi Gabaoni wuu bɔkɔwa nge sin mi tem yɛrobu ba ra n wāa. Ga maa Ayi kere. Yen biru gen tumbu kpuro tabu durɔ wɔrugɔbara. ³ Yen sɔna Adoni Sedeki, Yerusalemun sunɔ wi, u sinam beni gɔria. Beya Hohamu Heboronin sunɔ, ka Pireamu Yaamutin sunɔ, ka Yafia Lakinin sunɔ ka Debiri Egonin sunɔ. ⁴ U nɛɛ, bu na win mi, kpa bu nùn somi bu ka Gabaoni wɔri yèn sɔ yen tumbu ba ka Yosue ka Isireliba arukawani bɔkua.

⁵ Nge meya Amɔreban sinambu nɔnɔ be, ba menna ba ka ben tabu kowobu kpuro da ba ben sansani gira Gabaonin bɔkua. Ma ba ye wɔri. ⁶ Ma Gabaonigibu ba Yosue sɔm gɔria win sansaniɔ Giligaliɔ ba nɛɛ, a ku wunen nɔma wuna bese wunen bwāabun min di. A na fuuku a sun faaba ko, a sun somi. Domi Amɔreban sinambu kpuro be ba wāa guunun bera gia, ba men-na ba sun wɔrima.

⁷ Ma Yosue u seewa saa Giligali min di, ka win tabu kowobu kpuro bè sɔ tabu durɔ wɔrugɔba ba wāa.

⁸ Yinni Gusunɔ u nùn sɔwɔ u nɛɛ, a ku bu nasia domi na nun bu nɔmu beria. Ben goo sari wi u koo yɔra wunen wuswaɔ.

⁹ Yosue ka win tumbu ba sanum so wɔku giriru. Ma ba Amɔreba wɔri suaru sɔ. ¹⁰ Yera Yinni Gusunɔ u dera Amɔre be, ba burisina Isireliban wuswaɔ. Ma Isireliba ba bu go go gem ka tia Gabaonin bɔkua. Ba ben gabu naa swii ba go Beti Horonin swaɔ sere ba

ka tura Asekɔ ka Makedɔ. ¹¹ Sanam mɛ ba Isireliba duki suurimɔ Beti Horonin swaɔ, ye ya saramɔ guurun di, miya Yinni Gusunɔ u dera guru kpee bakanu nu bu wɔrikimɔ wɔllun di nu goomɔ, sere ba ka tura Asekɔ. Be guru kpee ni, nu go, ba dabi ba kere be Isireliba ba go.

¹² Dɔma te Yinni Gusunɔ u Isireliba Amɔreba nɔmu beria, Yosue u nùn kana Isireliban nɔni biru u nɛɛ, a de sɔ u yɔra sau Gabaonin deedeeru kpa suru u maa yɔra Ayalonin wɔwan deedeeru.

¹³ Ma sɔ u yɔra sɛɛ, meya maa suru u yɔra sere ba ka ben yiberɛ be kpuro kamia. Gari yi, yi yorua Yasarin tirerɔ, yi nɛɛ, sɔ u yɔra wɔllun suunu suunukaɔ. U ñ ka dubu sende nge sɔ teerun saka. ¹⁴ Tɔru gara kun maa naare nge te, tɛ sɔ Yinni Gusunɔ u tɔnun gere wura mɛ, dɔma te u Isireliba sanna mi.

¹⁵ Yen biru Yosue u gɔsira u da win sansaniɔ Giligaliɔ, wi ka Isireliba kpuro.

Yosue u Amɔreban

sinambu nɔnɔ ye go

¹⁶ Saa ye sɔ, sinambu nɔnɔ be, ba kpikuru sua ba da ba kukua kpee wɔruɔ Makedɔ. ¹⁷ Yera goo u na u Yosue sɔwɔ ma sinam be, ba wāa kpee wɔru gen mi. ¹⁸ Ma Yosue u nɛɛ, i ge kenɔ ka kpee bakanu kpa i kɔsobu yi mi. ¹⁹ Adama i ku tɛ mi, i yiberɛ be ba tie naa swii kpa i ku de bu du ben wusɔ, domi Gusunɔ besen Yinniwa u sun bu nɔmu beria.

²⁰ Yosue ka Isireliba ba Amɔreba kpuro kamia, ma n kun mɔ be ba kpia ba duki sua ba kukua wuu si su gbāraru mɔ sɔ. ²¹ Ma Yosuen tumbu ba wurama ka bɔri yendu win mi Makedɔ. Tem mɛ sɔ, goo kun maa kaka u ben kɔsa gere.

²² Yen biruwa Yosue u nɛɛ, i man kpee wɔru ge wukio kpa i man sinambu nɔnɔ ye yarama. ²³ Ba bu yarama ba ka da Yosuen mi. Ba sāawa wuu sinin sinambu, Yerusalemu ka Heboroni ka Yaamuti ka Lakisi ka Egoni. ²⁴ Ye ba ka sinam be kpuro na Yosuen mi, yera u Isireliba kpuro sokusia u nɛɛ, be ba sãa tabu kowobun wirugibu ba ka taa bi kua, bu na bu sinam ben wiiu ka naasu taare.

Ma ba kua nge mɛ u gerua. ²⁵ Yosue u maa bu sɔwɔ u nɛɛ, i ku berum ko, i de i n wɔrugɔru mɔ kpa i ku mwia kpana. Nge mesuma Yinni Gusunɔ u ko n da besen yiberɛba kpuro kue.

²⁶ Ye u gari yi gerua u kpa, ma u sinam be go u ben gonu bwɛ dānu nɔnɔ sɔ. U nu deri mi sere n ka kua yoka. ²⁷ Yoka yera u wooda wɛ u nɛɛ, bu goo ni sarasio kpa bu nu kpɛ kpee wɔru ge sɔ. Yen biru ba kpee bakanu sua ba ka wɔru gen nɔ kɔrua. Kpee ni, nu wāa mi, sere ka gisɔn gisɔ.

Yosue u maa Amoreban

wusu gasu mwa

²⁸ Yen tɔɔ tera Yosue u wuu ge ba m̀ Makeda wɔri u mwa. U gen sunɔ go ka tɔn be ba w̃a mi kpuro. Baa tɔn turo u ñ deri. U Makedan sunɔ wi kuawa nge m̃e u Yerikogii kua.

²⁹ Yen biru saa Makedan di, Yosue ka win tɔn be, ba da ba Libina wɔri. ³⁰ Ma Yinni Gusunɔ u bu wuu ge nɔmu beria. Ba gen tɔmbu go kpuro. Baa tɔn turo, ba ñ deri. Ma ba gen sunɔ kua nge m̃e ba Yerikogii kua.

³¹ Saa Libinan di Yosue ka win tɔmbu ba maa da ba Lakisi tarusi ba ye wɔri. ³² Ma Yinni Gusunɔ u bu wuu ge nɔmu beria. Ye ba gu wɔri m̃e, yen s̃ɔɔ yirusera ba gu kamia ba gen tɔmbu kpuro go. Baa tɔn turo, ba ñ deri, nge m̃e ba kua Libina. ³³ N deema Horamu Gesɛen sunɔ ka win tabu kowobu ba w̃a mi, ba Lakisigibu somimɔ. Adama Yosue u be kpuro kamia u bu go, u ñ ben goo deri.

³⁴ Saa Lakisin min diya Yosue ka win tɔn be, ba maa da Egononɔ ba ye tarusi ba wɔri. ³⁵ Yen dɔma tera ba wuu ge kamia, ma ba gen tɔmbu go nge m̃e ba kua Lakisi.

³⁶ Egononɔ min diya ba maa da ba Heboronɔ wɔri. ³⁷ Ma ba wuu gen tɔmbu mwɛera ba go go, ka gen sunɔn tii, ka sere maa gen baru kpaanugibu kpuro. Baa tɔn turo, ba ñ deri, ba bu gowa nge m̃e ba kua Egononɔ.

³⁸ Yen biru ba maa gɔsira ba da Debiri. Ma ba ye wɔri ³⁹ ba kamia ba yen tɔmbu ka yen sunɔ ka yen baru kpaanugibu kpuro mwɛera ba go. Baa tɔn turo, ba ñ deri. Yosue u dera ba tɔn be kpuro gowa nge m̃e u Heboronigibu ka Libinagibu ka ben sinambu kua.

⁴⁰ U bera min tɔmbu gowa ka min sinambu wuu si su w̃a guunun bera gia ka si su w̃a s̃ɔɔ yɛsan nɔm dwaru ka si su w̃a wɔwɔ ye ya w̃a nim w̃ɔkun bera gia, ka sere maa si su w̃a gungunɔ. Baa tɔn turo u ñ deri. U bu gowa nge m̃e Gusunɔ, Isireliban Yinni u ñn s̃ɔɔwa u ko. ⁴¹ Ma Yosue u maa wusu kpuro wɔri saa Kadɛsi Baanɛa ka Gasan di si su w̃a s̃ɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia n ka girari Gosenin bera gia Yudan temɔ sere n ka da Gabaonɔ s̃ɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ⁴² U wuu si su w̃a mi kpuro mwɛera u sin sinambu kamia. Domi Gusunɔ Isireliban Yinniwa u bu sannamm̃e.

⁴³ Yeniba kpuron biru Yosue ka win tɔmbu ba gɔsirama ben sansanɔn Giligali.

Yosue u Yabini ka win bɔɔɔ

kamia

11 Saa ye Yabini, Hasorin sina boko u nua ma Yosue ka wigibu ba tabu dimɔ, yera u s̃ɔɔwɔ bu gɔra Yobabu, Madonin sunɔn mi ka Simuronin sunɔn mi ka Akusafun sunɔn mi, ² ka sere sinam be ba w̃a guunun bera gia, s̃ɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ka be ba w̃a Yuudenin wɔwɔ daa bure te ba m̀ Genesaretin

s̃ɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, ka be ba w̃a batuma ye ba m̀ Sefalaɔ, ka maa Dorin bera gia, nim w̃ɔkun bɔɔɔ s̃ɔɔ duu yeru gia. ³ M̃eya u maa Kananiba nɔɔsia be ba w̃a Yuudenin s̃ɔɔ yari yeru gia ka gen s̃ɔɔ duu yeru gia. Beya Amoreba ka Hetiba ka Feresiba ka Yebusiba be ba w̃a guunun bera gia, ka Hefiba be ba w̃a guu te ba m̀ Hɛɛmɔn g̃aara Misipan temɔ. ⁴ Sinam be kpuro ba seewa ka ben tabu kowo dabi dabinu nge yari sɛeri yi yi w̃a nim w̃ɔkun bɔɔɔ. M̃eya ba maa tabu kɛkɛba m̃ɔ ka dumi dabi dabinu. ⁵ Ma ba nɔɔ tia kua ba na ba ben sansani gira Meromun daaru bu ka Isireliba wɔri.

⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Yosue s̃ɔɔwa u nɛɛ, a ku ben berum ko. Sia amadaare kon bɛɛ bu nɔm s̃ɔndia, kpa i bu mwɛeri i go, kpa i ben dumin naa s̃inu bɔɔɔ, yen biru i ben tabu kɛkɛ be dumi gawe d̃ɔɔ meni.

⁷ Saa yera Yosue ka win tabu kowobu ba da ba tɔn be wɔri subaru s̃ɔɔ Meromun daaru mi. ⁸ Yera Yinni Gusunɔ u bu beri ben nɔmɔ ba bu kamia. Be ba duki sua ba bu naa sw̃i sere wuu bɔɔ ge ba m̀ Sidonɔ s̃ɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sere Miserefoti Maimuɔ ka Misipan wɔwɔ s̃ɔɔ yari yeru gia. Ba bu gowa mam mam, baa tɔn turo ba ñ dere u s̃a. ⁹ Yosue u kuawa nge m̃e Yinni Gusunɔ u ñn s̃ɔɔwa. U tɔn ben dumin naa s̃inu bɔɔɔ ma u tabu kɛkɛ be dumi gawe mi d̃ɔɔ meni.

Ba Hasori mwa

¹⁰ Ye Yosue u gɔsirama, yera u wuu ge ba m̀ Hasori wɔri u mwa u gen sunɔ go. N deema wuu gera ga s̃a bera min wuu maro gɛn mi ben sina boko u w̃a.

¹¹ Yosue u dera ba gen tɔmbu kpeerasia mam mam, ma ba gu d̃ɔɔ meni. ¹² Ma ba sinam ben wuu si su tie wɔri ba sin sinambu ka sin tɔmbu kpuro kpeerasia. Ba kuawa nge m̃e M̃owisi, Yinni Gusunɔ nɔm kowo u Yosue s̃ɔɔwa. ¹³ Adama ba ñ wuu si su w̃a gungunu wɔwɔ d̃ɔɔ meni, ma n kun m̃ɔ Hasori ye. ¹⁴ Ye ba tɔn be kpuro go ba kpa, yera ba ben dukia ka ben yaa sabe-nu gura ba tii koosi. ¹⁵ Yosue u dera ba kua nge m̃e Yinni Gusunɔ u win s̃ɔm kowo M̃owisi s̃ɔɔwa u ko. U ñ yen gaa bure.

Yosue u Kananin tem kpuro

mwa

¹⁶ Nge m̃eya Yosue u ka Kananin tem m̃e kpuro mwa, m̃en guunun bera gia ka m̃en s̃ɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ka Gosenin tem kpuro, ka Sefalan bera gia, ka Yuudenin wɔwɔ gia, ka sere guu ni nu w̃a s̃ɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka bera min batuma. ¹⁷ Sinam be ba kamia mi, ben wusu w̃awa saa guu tɛn mi g̃anu ku ra kpin bera gian di Seirin bɔɔɔ, s̃ɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia n ka girari Baali Gadi ye ya w̃a Libanin wɔwɔ guu te ba m̀ Hɛɛmɔn g̃aara s̃ɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ¹⁸ Ba ka sinam be tabu kua n tɛ ba sere bu kamia be kpuro. ¹⁹ Tɔn be kpuro s̃ɔɔ, Hefi be ba w̃a Gabaonɔ tɔnawa ba ka Isireliba dora. Be ba tie Isire-

liba ba bu wɔriwa ba go mam mam. ²⁰ Domi Yinni Gusunɔ u dera sin tɔmbun gɔrusu bɔɔba ba ka Isireliba tabu kua, kpa Isireliba bu wa bu ka bu kpeerasia mam mam ba kun ben wɔnwɔndu kue, nge mɛ Yinni Gusunɔ u win sɔm kowo Mɔwisi sɔɔwa.

²¹ Saa ye sɔɔ, Yosue u maa seewa u Anakiba wɔri be ba wɔa guunun bera gia Heboroniɔ ka Debirio ka Anabuɔ ka sere be ba wɔa Yuda ka Isirelin guunun bera gia, u bu kpeerasiawa mam mam be ka ben wusu, ²² ma n kun mɔ be ba duki sua ba da Gasɔɔ ka Gatiɔ ka Asidɔɔdu. ²³ Nge meya Yosue u ka Kananin tem mɛ kpuro mwɛɛra nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa. Yen biru u mu bɔnu kua. U Isireliban bwese kɛra baayere yegim wɛ. Saa ye sɔɔra ba tabun baa de-ri ba wɛra.

Sinam be Isireliba ba kamia

12 Mɔwisin waati sɔɔ Isireliba ba sinam be ba wɔa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia kamia. Ma ba bera min tem mwɛɛra mɛ mu wɔa Yuudenin wɔwa kpuro sɔɔ saa daa te ba mɔ Aankɔn di sere n ka girari guu te ba mɔ Hɛɛmɔkɔ. ² Sinam ben turon yɛsira Sihoni. U sɔawa Amɔreban sunɔ. Win wuuwa Hɛsiboni. Wiya u mɔ kpuro saa Aroɛɛn di ye ya wɔa daa te ba mɔ Aankɔn goorɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, sere n ka girari guu te ba mɔ Pisigaɔ, saa min di sere Beti Yesimɔtiɔ nim wɔku bɔruguun sɔɔ yari yeru gia, saa maa min di, n ka da daa te ba mɔ Yabɔkuɔ Amɔniban tem nɔ bura yerɔ, ka Galadin tem bee tia sere daa bure te ba mɔ Genesaretio. ⁴ Turowa maa Ogu, wi u sɔa Basanin sunɔ. Wiya u tie Refan bweseru sɔɔ. U wɔawa Asitarɔtuɔ, ka Edɛɛ. ⁵ Wiya u Basanin tem kpuro mɔ saa guu te ba mɔ Hɛɛmɔkɔ di sere ka Salikaɔ ka mi Gesuriban tem ka Maakagibun tem nɔ ga yɔra, ka Galadin tem bee tia mi Sihoni, Hɛsibonin sunɔn tem nɔ ga yɔra. ⁶ Tem men tɔmbu kpurowa Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo ka Isireliba ba go. Ma Mɔwisi u tem mɛ Rubenin bwese kɛra ka Gadin bwese kɛra ka Manasen bwese kɛran sukum bɔnu kua.

⁷ Yosue ka win tɔmbu Isireliba ba sinam be ba wɔa Yuudenin sɔɔ duu yeru gia kamia. Sinam ben tema mu wɔa saa Baali Gadin di Libanin guunun wɔwa sɔɔ, sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ, sere guu tɛn mi gɔanu ku ra kpi te ta wɔa Seirin bɔkuɔ, sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Tem meya Yosue u Isireliban bwese kɛri bɔnu kua. ⁸ Meya mu wɔa guunun bera gia ka sere Sefalan beran batumaɔ ka Yuudenin wɔwaɔ ka min guunɔ ka sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi gɔanu ku ra kpi. Hetibara ba wɔa tem mi, ka Amɔreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka sere maa Yebusiba. ⁹ Sinam be ba maa kamia mi, ben wusu wee, siya Yeriko ka Ayi ye ya wɔa Betelin bɔkuɔ ¹⁰ ka Yerusalemu ka Heboroni, ¹¹ ka Yaamuti ka Lakisi, ¹² ka Egoloni ka Gesɛɛ, ¹³ ka Debiri ka Gedɛɛ, ¹⁴ ka Hɔkɔma ka Aradi ¹⁵ ka Libina ka Adulamu ¹⁶ ka Makeda ka Beteli, ¹⁷ ka Tapua ka Hefɛɛ, ¹⁸ ka Afeki ka Lasaroni, ¹⁹ ka Madoni ka Hasori ²⁰ ka Simuroni Mɛroni ka Akusafu ²¹ ka Tanaki ka Megido, ²² ka Kedɛsi ka Yokunɛamu ye ya wɔa guu te ba mɔ Kaamelio, ²³ ka

Dori ye ya wɔa Dorin guunun bera gia, ka Goyimu ye ya wɔa Giligalin bɔkuɔ, ²⁴ ka Tirisa. Sinam be kpuro ba sɔawa tena ka tia.

Tem mɛ mu tie

Isireliba bu mwa

13 Yosue u tɔkɔ kua gem gem. Yera Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wee, a tɔkɔ kua. Adama tem mɛ mu tie mu kpɔ mɛ Isireliba ba n gina mwɛ. ² Meya Filisitiban tem ka Gesuriban tem ³ ka Afaban tem mɛ mu wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwarɔ. Tem mɛ kpuro mu sɔawa Kananiban tem. Mu wɔawa saa daa te ba mɔ Sikorin di te ta wɔa Egibitin tem nɔ bura yerɔ, sere Ekoronin tem nɔ bura yerɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Men wuu marɔkwa Filisitiban sinambu nɔkɔ ba wɔa. Wuu siya Gasa ka Asidɔɔdu ka Asikaloni ka Gati ka Ekoroni. ⁴ Kananin tem mɛ mu maa tie bu mwa, mu wɔawa saa Mɛaran di ye ya sɔa Sidonigibun wuu, n ka girari Afekiɔ Amɔreban tem nɔ bura yerɔ, ⁵ ka maa Gibaligibun tem, ka sere Libanin tem kpuro sɔɔ yari yeru gia, saa Baali Gadi ye ya wɔa guu te ba mɔ Hɛɛmɔkɔ gɔarɔn di n ka girari Hamatin duu yerɔ, ⁶ ka sere Libanin guunun bera gia n ka da Miserefɔti Maimuɔ mi Sidonigibu ba wɔa. Nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu tem men tɔmbu gira kpa a bu tem mɛ bɔnu kua ka tɛtɛ nge mɛ na nun yiire a ko. ⁷ Ben bwese kɛri nɔkɔba nɛ ye ka Manasen bwese kɛran sukum be ba n daa gɔanu wa, bera kaa tem mɛ bɔnu kua.

Ba tem mɛ mu wɔa Yuudenin

sɔɔ yari yeru gia bɔnu kua

⁸ Mɔwisi, Gusunɔn sɔm kowo u Rubenin bwese kɛra ka Gadiba ka Manasen bwese kɛran sukum tem bɔnu kua mɛ mu wɔa Yuudenin daarun sɔɔ yari yeru gia. ⁹ Ben tem mɛ, mu wɔawa saa Aroɛɛn di ye ya wɔa daa te ba mɔ Aankɔn goorɔ, sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia n ka da wuu ge ga wɔa daa ten wɔwan suunu sɔɔ, sere Diboniɔ Mɛdiban batuma sɔɔ, ¹⁰ ka wuu si Sihoni Amɔreban sina boko wi u wɔa Hɛsiboniɔ u mɔ n ka girari Amɔniban tem nɔ bura yerɔ, ¹¹ ka Galadiɔ ye ya sɔa Gesuriba ka Maakagibun tem ka sere guu te ba mɔ Hɛɛmɔkɔ, ka Basanin n ka girari Salikaɔ, ¹² ka sere sina boko Ogun tem wi u raa wɔa Basanin u bandu dii Asitarɔtuɔ ka Edɛɛ. Wiya u tie Refan bweseru sɔɔ. Sinam be yiru kpurowa Mɔwisi u kamia u ben tem mwɛɛra. ¹³ Adama Isireliba ba n Gesuriba ka Maakagibu gire. Yen sɔna bwesenu yiru ye, ya wɔa Isireliban suunu sɔɔ sere ka gison gison.

¹⁴ Lefin bwese kɛra tɔnawa ba n tem wɛ mi ba ko n wɔa. Domi Gusunɔ u dera be ka ben bibun bweseru ba yɔkunun sukum dimɔ, yera ya kua ben tubi nge mɛ u raa bu sɔɔwa.

¹⁵ Tem mɛ Mɔwisi u Rubenin bwese kɛra wɛ yenu ka yenu, ¹⁶ meya mu wɔa saa Aroɛɛn di ye ya wɔa daa te ba mɔ Aankɔn goorɔ, n ka da wuu ge ga wɔa wɔwa

yen suunu ƙƙa batuma ye ya wāa Mēdiban bƙaƙu,¹⁷ ka Hēsiboni ka wuu si su wāa batuma ye ƙƙa. Siya Diboni ka Bamotu Baali ka Bēti Baali Mēƙni,¹⁸ ka Yahasi ka Kedemoti, ka Mēfati,¹⁹ ka Kiriataimu ka Sibima ka Sere Hasasaa ye ya wāa guuru te ta wāa wƙwƙa,²⁰ ka Bēti Peori ka guu te ba m̀ Pisigan bera gia ka Bēti Yesimoti,²¹ ka sere Sihoni Amoregii wi u raa bandu dii Hēsibonikon wuu si su wāa batuma ƙƙa. N deema Mƙwisi u sunƙ wi kamia, ka Madianiban sinambu. Beya Efi ka Rekemu ka Suri ka Huri ka Reba. Be kpurowa ba raa Sihoni sāmƙo.²² U maa dera ba Balamu Beorin bii go wi u sāa sƙo.²³ Rubenin bwese keran tem men ƙƙa ga yƙrawa sere Yuudenin sƙo duu yeru gia. Beya ba wuu si ba sia sia mi kpuro ƙo.

²⁴ Tem me Mƙwisi u Gadin bwese kera wē meya mu wāa²⁵ saa Yaseen di ka Galadin wusu kpuro ka wuu si su wāa Amōniban tem sukum ƙƙa n ka girari Aroeeƙo, Raban sƙo yari yerun deedeeru.²⁶ Meya mu maa da saa Hēsibonin di n ka girari Ramati Misipeƙo ka Betonimuo, saa maa Mahanaimun di, n ka girari Debirin tem ƙƙa bura yeru,²⁷ ka Yuudenin wƙwan wuu sini, Bēti Haramu ka Bēti Nimura ka Sukotu ka Safoni. Wuu siya su raa sāa sina boko Sihonin wusu, wi u raa sƙo Hēsibonin. Yuudenin daara ta sāa tem men ƙƙa bura yeru sere n ka da daa bure te ba m̀ Genesareti.²⁸ Wuu si ba sia mi, siya su kua Gadin bwese keran tubi.

²⁹ Tem me Mƙwisi u Manasen bwese keran sukum wē mu n saa ben tubi,³⁰ meya mu wāa Mahanaimun sƙo yēsan ƙƙa geu gia. Tem meya Basanin tem kpuro mi sina boko Ogu u raa bandu dii ka sere Yairin wusu kpuro. Sin geera sāawa wata.³¹ Tem meya, mu maa Galadin tem sukum ƙƙa ka Asitarotu ka Edēe, wuu si su raa sāa sina boko Ogun wusu. Tem me kpurowa ba Makiri, Manasen biin bwese keran sukum wē.

³² Mƙwisi u tem me bƙnu kuawa sanam me u wāa Mƙabun tem Yuudenin sƙo yari yeru gia Yerikon deedeeru.³³ Adama u n Lefin bwese kera tem gam wē. U bu sƙwa bu ko Gusunƙ ben Yinnin yāku kowobu. Yeya ya ko n sāa ben tubi, nge me Yinni Gusunƙ u gerua.

Ba Yuudenin sƙo duu yerun

bera bƙnu kua

14 Yāku kowo Eleasaa ka Yosue, Nunin bii, ka Isireliban bwese kera baayeren guro gurobu bera ba Isireliba tem bƙnu kua. Wee nge me ba mu bƙnu koosina.² Bwese kera ƙƙa nne ka Manasen bwese keran sukum ye ya tie ye ya n daa tem wa, yera ba tem me bƙnu kua. Tetewa ba ka mu bƙnu kua nge me Yinni Gusunƙ u Mƙwisi sƙwa bu ko.³ N deema Mƙwisi u raa Isireliban bwese kera yiru ka Manasen bwese keran sukum tem wē Yuudenin sƙo yari yeru gia. Adama u n Lefiba tem gam wē,⁴ ma n kun ƙo wusu gasu ka sin kpura yenu. Manase ka Efaraimu ba sāawa Yosefun bibu. Bera ba kua bwese kera yiru.

⁵ Isireliba ba tem me bƙnu kuawa nge me Yinni Gusunƙ u Mƙwisi sƙwa.

⁶ Sƙo teeru Yudan bibu ba Yosue deema Giligaliƙo. Ma Kalebu, Yefune Kenisin bii, u Yosue sƙwa u nne, wunen tii a yaaye ye Yinni Gusunƙ u win sƙa kowo Mƙwisi sƙwa ne ka wunen sƙo Kadesi Baaneƙo.⁷ Ne Kalebu, wƙo weeruwa na ƙo sanam me Mƙwisi Gusunƙon sƙa kowo u man gora Kadesi Baaneƙan di n na n tem me bƙsu bƙsu n men saria meeri. Na na na bƙsu na meera. Ma na wura na nƙn sƙwa mam mam ye na wa.

⁸ Adama be ba man yƙsirima na ka tem me meirim na mi, ba dera tamba tem me bwera yara. Adama ne, na Gusunƙon gere mem ƙƙawawa mam mam.⁹ Yen dƙma tera Mƙwisi u bƙrua u nne, bera mi nen tii na meirim da mi, ya koo ko ne ka nen bibun bweserugia sere ka baadommaƙ yēn sƙo na Gusunƙon gere mem ƙƙawa mam mam.¹⁰ Yen wƙo weeru ka bƙbuwa mini ye Yinni Gusunƙ u ka Mƙwisi gari yi sƙwa saa ye bese Isireliba sa wāa gɓaburuƙo. Saa maa dƙma ten diya Yinni Gusunƙ u man kƙsu nge me u ƙƙa mweeru kua sere na ka gisƙo wƙo wene ka bƙbu tura.¹¹ Ka me, na dam ƙo sere ka gisƙo n ka tabu da, n kun me n ka sƙmburu garu ko, nge me na raa ƙo sanam me Mƙwisi u man gƙrima n tem men saria meeri.¹² Yen sƙo tē, a man guunun bera gia wēyƙo mi Yinni Gusunƙ u man ƙƙa mweeru kua. Na nƙn sƙwa ma Anakin bwesera ta wāa bera mi. Ba ben wusu gbāranu toosiwa mam mam. Yen sƙo, Gusunƙ u n ka man wāa, kon tem me mwa nge me win tii u gerua.

¹³ Yosue u Kalebu Yefune Kenisin bii domaru kua. Ma u nƙn Heboronin bera wē. Yera ya kua wigia yēn sƙo u Gusunƙ ben Yinnin gere mem ƙƙawa mam mam.

¹⁵ Heboroni yera ba ra raa soku Ariban wuu. Ariba wi, u yisuru yara Anakin bweseru ƙƙa.

Yeniba kpuron biruwa Isireliba ba wera ba n maa tabu kue.

Tem me ba Yudan bwese kera

wē

15 Tem me ba Yudan bwese kera wē, men sƙo yēsan ƙƙa dwaru gia mu yƙrawa Edmun tem ƙƙa bura yeru. Mi gia n sāawa batuma mi gāanu ku ra kpi. Yera ba sokumƙ Sini.² Bera min ƙƙa bura yeru ta toruawa saa nim wƙo bƙrugun di³ ma ta da gunguu te ba m̀ Akarabimuo ka Sinin sere ka Kadesi Baaneƙo. Saa maa min di, ta da Hēsironin ka Adaris sere ka Kaakaƙo.⁴ Saa min di ta da Asimƙƙon bera gia n ka da Egibitin daara, ma ta daa te swii sere nim wƙo ge ba m̀ Mēditeranē. Nge meya Yudaban tem ƙƙa bura yeru ta sāa sƙo yēsan ƙƙa dwaru gia.

⁵ Sƙo yari yeru gia nim wƙo bƙruguuwa ga sāa men ƙƙa bura yeru, n ka girari mi Yuudenin daara ra nim sure.

⁶ Saa min di, men sƙo yēsan ƙƙa geu gian ƙƙa bura yeru ta dawa Bēti Hogulaƙo ka Bēti Araban sƙo yēsan ƙƙa geuƙ n ka girari Bohanin kperƙo. Bohani wi, u

sāawa Rubenin bii. ⁷ Saa min di, ta maa da Debirio, Akkwa wawan kaku. Saa min di ta da sō yēsan nōm geu gia sere Giligalin kaku, Adumimun guurun deedeeru, yen daarun sō yēsan nōm dwaru gia, n ka da Eni Semesin bwiin kaku, sere ka Eni Rogeli. ⁸ Saa min di, ta sara ta da Beni Hinmun wawa, Yebusin sō yēsan nōm dwaru gia, ye ba maa sokum Yerusalemu, ka sere guu ni nu wā wawa yen sō duu yeru gia, ka mi Refan wawa ya yōra sō yēsan nōm geu gia. ⁹ Saa maa min di ta da ta Nefitoan bwii girari n ka da wuu si su wā guu te ba mō Eforonio, n ka maa da sere Balay ye ba maa sokum Yarimun wuu. ¹⁰ Saa Balan di, ta maa da sō duu yeru gia n ka girari Seirin guuru gia ka guu te ba mō Yarimun sō yēsan nōm geu gia Kesalonio, ma ta da Beti Semesio ka Tinnak, ¹¹ ka Ekoronin sō yēsan nōm geu gia, n ka da Sikoronio ka guu te ba mō Bala gia sere Yabunelio ma ta yōra nim wōku ge ba mō Mediteraneo.

¹² Nim wōku geya, ga sāa tem men kō bura yeru sō duu yeru gia.

Nge meya ba Yudaban tem men kō bura yenu yi yi.

¹³ Ba Kalebu Yefunen bii Yudaban tem gam wē nge me Yinni Gusun u Yosue sōwawa. Ba nūn Ariban wuu wē ye ba maa mō Heboroni. Ariba wi, u sāawa Anakiban sikado. ¹⁴ Kalebu wi, u Anakiban bwesenu ita gira. Bera Sesaiba ka Akimaniba ka sere Talimaiba. ¹⁵ Heboronin diya u seewa u da u Debirigibu wōri. Wuu gera ba ra raa soku Sefeen wuu. ¹⁶ Ma Kalebu u nee, wi u kpāa u Sefeen wuu kamia, yērowa u koo win bii wōndia Akusa kē u sua kurō. ¹⁷ Yera Otinieli, Kalebun mō Kenasin bii, u wuu ge kamia. Ma Kalebu u nūn win bii wōndia wi wē kurō. ¹⁸ Sanam me kurō wi, u dua Otinielin yenu u kpa, yera u nūn bwisi kā u nee, a doo a tem bikia nen tondon mi. Adama kurō win tii u da win tundo Kalebun mi. Ye u tura mi, u sara saa win ketekun di. Yera Kalebu u nūn bikia u nee, mba a kī. ¹⁹ Ma u wisa u nee, a suuru koowo a man bwii kē. Do-mi bera ye a man wē sō yēsan nōm dwaru gia, nim sari mi.

Ma Kalebu u nūn bwii wē yi yi wā guun ka wawa.

²⁰ Tem me ba sia sia mini kpurowa mu kua Yudan bwese keran tubi.

²¹ Wuu si su wā Edmun tem kō bura yeru gia Yudaban tem sō yēsan nōm dwaru gia, siya Kabiseeli, ka Ede ka Yaguri, ²² ka Kina, ka Dimōna, ka Adada, ²³ ka Kedesi, ka Hasori, ka Itinani, ²⁴ ka Sifu, ka Telemu, ka Bealōtu, ²⁵ ka Hasori Hadata, ka Kerioṭu Hesironi ye ba maa sokum Hasori, ²⁶ ka Amamu, ka Sema, ka Mōlada, ²⁷ ka Hasori Gada, ka Hesimō, ka Beti Paleti, ²⁸ ka Hasaa Suali, ka Beri Seba, ka Bisotia, ²⁹ ka Bala, ka Iyimu, ka Asemu, ³⁰ ka Elitoladi, ka Kesili, ka Hōkoma, ³¹ ka Sikilagi, ka Madimana, ka Sansana, ³² ka Lebasti, ka Silimu, ka Aini, ka Rimō. Wuu si kpuro su kuawa tena tia sari, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³³ Wuu si su maa wā wawa kō, siya Esitaoli, ka Sorea, ka Asina, ³⁴ ka Sanōa, ka Eni Ganimu, ka Tapua, ka Enamu, ³⁵ ka Yaamuti, ka Adulamu, ka Soko, ka Aseka, ³⁶ ka Saaraimu, ka Aditaimu, ka Gedera, ka

Gederōtaimu. Si maa, su kuawa wōkura nne, gen baagere ka gen baru kpaanu. ³⁷ Ka Senani, ka Hadasa, ka Migidali Gadi, ³⁸ ka Dilani, ka Misipe, ka Yokuteeli, ³⁹ ka Lakisi, ka Bosikati, ka Egoloni, ⁴⁰ ka Kaboni, ka Lasimasi, ka Kitilisi, ⁴¹ ka Gederōtu, ka Beti Dagoni, ka Naama, ka Makeda. Si maa, su kuawa mi wōkura kōbu ka tia, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁴² Ka maa Libina, ka Ete, ka Asani, ⁴³ ka Yifuta, ka Asina, ka Nesibu, ⁴⁴ ka Keila, ka Akisibu, ka Maresa. Ma si kpuro su maa kua kōba nne, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁴⁵ Ka maa Ekroni, ye ka yen wuu marosu ka yen baru kpaanu. ⁴⁶ Ka sere wuu marosu ka baru kpaanu ni nu ka Asidōdu sikere ka ni nu wā Ekroni ka nim wōku ge ba mō Mediteranen baa kō, ⁴⁷ ka Asidōdu, ka Gasa, ka sin wuu marosu ka baru kpaanu, n ka girari Egibitin daaro sere n ka da nim wōku ge ba mō Mediteraneo.

⁴⁸ Wuu si su maa wā guun, siya Samiri ka Yatiri ka Soko, ⁴⁹ ka Dana, ka Sanan wuu, ge ba maa mō Deberi, ⁵⁰ ka Anabu, ka Esitemōa, ka Animu, ⁵¹ ka Goseni, ka Holoni, ka Gilo. Ma si, su maa kua wōkura tia, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁵² Ka Arabu, ka Duma, ka Eseani, ⁵³ ka Yanumu, ka Beti Tapua, ka Afeki, ⁵⁴ ka Humuta, ka Ariban wuu ge ba maa mō Heboroni, ka Siori. Ma si kpuro su maa kua kōba nne, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁵⁵ Ka maa Maoni, ka Kaameli, ka Sifu, ka Yuta, ⁵⁶ ka Yisireeli, ka Yokudeamu, ka Sanōa, ⁵⁷ ka Kaeni, ka Gibeaa, ka Tinnā. Si kpuro su maa kua wōkuru, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁵⁸ Ka sere maa Halulu, ka Beti Suri, ka Gedori, ⁵⁹ ka Marati, ka Beti Anōtu, ka Eletekonu. Si kpuro su sāawa kōba tia, gen baagere ka gen baru kpaanu. ⁶⁰ Ka sere maa Baalin wuu ge ba maa mō Yarimun wuu, ka Raba. Ma si, su maa kua yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶¹ Wuu si su wā bera mi gānu ku ra kpi, siya Beti Araba, ka Midini, ka Sekaka, ⁶² ka Nibusani, ka wuu mi bōra wā, ka Eni Engedi. Si kpuro su kuawa wusu kōba tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶³ Adama Yudan bibun bweseru, ba ñ kpāa ba Yebusiba gire be ba wā Yerusalemu. Yen sōna ba wā sere ka gisōn gisō, ka Yudaba sannu.

Tem me ba Efaraimu

ka Manasen bwese keri wē

16 Tem me ba Yosefun bibun bweseru wē, men kō bura yeru ta wāawa saa Yuudenin di, Yerikon kaku, n ka da bwiiyi yi yi wā Yerikon sō yari yeru gia gbaburu, n ka girari Beteli mi guunu wā. ² Saa maa min di, ta da Lusio ka Atarōtu, Aakiban tem kō bura yero. ³ Ma ta da sō duu yeru gia mi Yafiletiban tem mu kō yōra. Ma ta maa da Beti Horonio ka Geseo n ka girari nim wōku ge ba mō Mediteraneo. ⁴ Tem meya mu kua Yosefun bibu Manase ka Efaraimun bweserun tubi.

⁵ Efaraimuba ba men sukum sua mēn kō bura yeru ta wā saa Atarōtu Adarin di sō yari yero sere n ka

girari Beti Horoni ye ya wāa gunguru wāllō. ⁶ Min diya ta da nim wōku ge ba mō Mēditeranē. Sō yēsān nōm geu gia ta da Mikimetatin di sere Taanati Silo sō yari yeru gia, n ka girari Yanōō. ⁷ Saa Yanōō di ta da Atarōō ka Naarataō ka Yerikoō n ka girari Yuudenio. ⁸ Sō duu yeru gia maa, ta da saa Tapuan di n ka da Kanan daaro, n ka girari nim wōku ge ba mō Mēditeranē. Meni kpurowa ba Efaraimun bwese kera wē. ⁹ Ma ba maa Manasen tem wusu gasu ka sin baru kpaanu sua ba bu sosia. ¹⁰ Efaraimuba ba n Kananiba gire be ba wāa Gesēō. Ba bu deriwa ben suunu sō ba yoo soma koosiamō sere ka gison giso.

17 Yosefun bii gbiikoo Manase, wigibu ba maa ben tem bōnu wa. N deema ba raa Makiri, Manasen bii gbiikoon bwese kera ben tem wē kō. Makiri wi, u sāawa tabu durō, wiya maa sāa Galadin tundo. Tem me ba wa mi, meya Galadi ka Basani Yuudenin sō yari yeru gia. ² Manasen bibun bweserun keri yi yi tie ba maa bu tem gam wē Yuudenin sō duu yeru gia. Bera Abiesēba ka Helekiba ka Asirielibā ka Sikemuba ka Hefēba ka Semidaba. Be kpurowa ba sāa Yosefun sikadominu.

³ Galadi, Makirin bii, Manasen debubu u Efē mara. Efē wi, u Selofadi mara. Selofadi wi, u n bii tōn durō mara, sere tōn kurōbu tōna. Bii ben yīsa wee. Mala ka Nōō ka Hogula ka Milika ka Tirisa. ⁴ Beya ba da ba yāku kowo Eleasaa deema ka Yosue Nunin bii, ka Isireliban guro gurobu ba nē, Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa bu maa sun tem wē besegibun suunu sō.

Ma ba bu tem me wē n kua ben tubi. ⁵ Yeya n dera Manase be, ba ka tem men suba wōkuru wa, Galadi ka Basani baasi. ⁶ N n mō tōn durōbu tōnawa ba tem me bōnu kua, ka tōn kurōba be ba wāa bwese te sō. Ma Manasen bwese keran sukum mu sina Galadi.

⁷ Be ba wāa sō duu yeru gia, ben tem kō bura yeru ta wāawa saa Aseē di sere Mikimetatin Sikemun bōku, ka Yaminiō n ka girari Eni Tapuagibun bera gia. ⁸ Bera ye, ya sāawa Manaseban tem. Adama Tapua ye ya wāa ben tem kō bura yeru mi, ya sāawa Efaraimuban wuu. ⁹ Kō bura yee te, ta maa dawa sere Kanan daaron sō yēsān nōm dware gia. Wuu si su wāa mi, su sāa Efaraimubagisu baa me su ka wāa Manaseban tem. Ma ta da daa ten sō yēsān nōm geu gia n ka girari nim wōku ge ba mō Mēditeranē.

¹⁰ Nge meya ba tem me bōnu kua. Ma Efaraimun bwese kera ya wāa sō yēsān nōm dware gia. Manasegia maa wāa sō yēsān nōm geu gia. Nim wōku ge ba mō Mēditeranē, gera ga sāa tem yiru ye kpuron kō bura yeru sō duu yeru gia. Ma Aseēban tem ka Isakariban tem mu maa sāa ben kō bura yeru sō yēsān nōm geu gia. Aseēban tem mu wāawa sō duu yeru gia, ma Isakarigibun tem maa wāa sō yari yeru gia. ¹¹ Yera ba Manaseba wusu gasu wē si su wāa Isakariban tem sō, ka Aseēbagim sō. Wuu siya Beti Seani, ka Yibileamu, gen baagere ka gen baru kpaanu, ka sere maa Dori ka Eni Dori, ka Tanaki, ka Megido, gen baagere ka gen baru kpaanu. ¹² Adama Manaseba ba kpana bu Kananiba gira wuu sin min di,

ma ba dera ba wāa ka be sannu. ¹³ Baa sanam me Isireliba ba dam kua, ba n kpāa bu Kanani be kpuro gira, adama sōm sēsōgina ba bu koosia.

¹⁴ Yera Efaraimun bwese kera ka Manasen bwese keran sukum ba Yosue bikia ba nē, mban sōna a sun tem besi tia tōna wē, besē be Yinni Gusunō u domaru kua sa dabia.

¹⁵ Ma Yosue u bu wisa u nē, n dabin na, ma Efaraimun guurun bera ya bē basa, i doo dāa sō mi Feresiba ka Refaba ba wāa i tii ayeru kasua.

¹⁶ Ma tōn be, ba nūn wisa ba nē, geema, guurun bera mi gian tem kun sun turi. Yen biru Kanani be ba wāa wōwō ba tabu keke sisugii yi dumi gawe mō. Meya maa be ba wāa Beti Seani ka yen baru kpaano, ka sere maa be ba wāa Yisireelin wōwō.

¹⁷ Ma Yosue u Efaraimun bwese kera ye ka Manasen bwese keran sukum me sōōwa u nē, i dabi, i maa dam mō. Yen sō, n n tem besi tia tōna mu ko n sāa bēegim.

¹⁸ Bera mi dāa sō ga wāa mi, yera ya ko n maa sāa bēegia. I ko yen dāa ye bōōri kpa i Kanani be kamia baa me ba dam mō ba tabu keke sisugii yi mō, kpa tem me, mu ko bēegim.

Tem me mu tie bu bōnu ko

18 Sanam me Isireliba ba Kananiba kamia, yera ba mēna Silo. Ma ba kuu bekurugii te gira tēn mi ba ra Yinni Gusunō sā. ² N deema Isireliban bwese kera kōōba yiruwa ya n gina tem wa. ³ Ma Yosue u bu sōōwa u nē, saa yerā i mara i sere da i tem me mwa me Gusunō bēen baababan Yinni u bē wē. ⁴ Yen sō, bwese kera baayere sō, i tōmbu ita ita gōō n bu gōri bu tem me mērim da, kpa bu wa nge me ba koo mu burana burana kpa bu wurama bu man sō nge me n sā. ⁵ Ba koo mu bōnu kowa wasi kōōba yiru. Adama Yudaba ba ko n wāawa mi ba wāa mi, sō yēsān nōm dware gia, Yosefun bwese keri maa sō yēsān nōm geu gia. ⁶ N n men na, i doo tē, i tem me bōnu ko wasi kōōba yiru ye, kpa i na i man sō. Kpa su mu tēte toosi Gusunō besen Yinnin wuswāō su ka wa me mu sā bēen baawuregim. ⁷ Adama Lefiba ba n ko ba n tem mō. Domi ba kon sā Yinni Gusunōn yāku kowobu. N deema Gadi ka Rubenin bwese keri ka Manasen bwese keran sukum ba tem wa kō Yuudenin sō yari yeru gia me Mōwisi, Yinni Gusunōn sōm kowo u bu bōnu kua.

⁸ Yen biru tōn be, ba da ba tem me bukiana ba kua ye Yosue u bu sōōwa.

⁹ Ma ba ye kpuro yorua ye ba wa mi, ka nge me ba tem me ka men wusu burana burana ma ba wurama Yosuen mi Silo. ¹⁰ Yen biru Yosue u bu tem me bōnu kua ka tēte Yinni Gusunōn wuswāō, u bwese kera baayere yen tem wē.

Tem me ba Benyamēn

bwese kera wē

¹¹ Tem me ba gbia ba tete toosi, Benyamēn bwese kera ya mu di. Ben tem me, mu wāawa Yudan bwese keragim ka Yosefun bwese kerigim baa sɔɔ. ¹² Sɔɔ yēsan nɔm geu gia, tem men nɔɔ bura yeru ta wāawa saa Yuudenin di n ka girari Yerikon sɔɔ yēsan nɔm geu gia, ma ta da guunun bera gia sɔɔ duu yero sere Beti Afenio mi gāanu ku ra kpi. ¹³ Saa min diya ta da ta yōra Lusio ye ba ra maa soku Beteli, sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia. Min diya ta maa da ta girari Atarɔtu Adario. Ma ta guu te bewa te ta wāa Beti Horonin sɔɔ yēsan nɔm dwarɔ. Beti Horoni ye, ya wāawa wɔwa sɔɔ. ¹⁴ Sɔɔ duu yeru gia maa, ta dawa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia saa guu ten di n ka girari Baalin wuu ge ba maa sokumɔ Yarimun wuu. Wuu ge, ga sāawa Yudaban wuu.

¹⁵ Sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia maa, ta dawa sɔɔ duu yeru gia saa Yarimun wuun di sere Nefitoan bwiyo. ¹⁶ Saa maa min di, ta dawa guu te ta wāa Beni Hinmun wɔwan deedeeru, Refaban wɔwan sɔɔ yēsan nɔm geu gia. Ma ta da Yebusiban guunun sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia n ka girari Eni Rogelio. ¹⁷ Saa maa min di, ta dawa Eni Semesio sɔɔ yēsan nɔm geu gia ka Gelilɔtu, gunguu te ba mɔ Adumimun deedeeru. Min di ta maa da sere Bohanin kperɔ. Rubenin biin yīsira ba ka kpee te sokumɔ. ¹⁸ Ma ta da Yuudenin wɔwɔ guunun sɔɔ yēsan nɔm geu gia ¹⁹ sere ka Beti Hogula sɔɔ yēsan nɔm geu gia mi Yuudenin daara suremɔ nim wɔku bɔruguu, sɔɔ yēsan nɔm dwarɔ. ²⁰ Yuudenin daara ta sāa tem men nɔɔ bura yeru sɔɔ yari yeru gia.

Men nɔra Benyamēn bwese keran tem mu yasum ne.

²¹ Wuu si su wāa tem me sɔɔ, siya Yeriko ka Beti Hogula ka Emeki Kesis, ²² ka Beti Araba ka Semaraimu ka Beteli, ²³ ka Afimu, ka Para, ka Ofara, ²⁴ ka Kefaa Amɔnai, ka Ofini, ka Geba. Wuu si kpuro su sāawa wɔkura yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu. ²⁵ Sin gasa, Gabaoni, ka Rama ka Berɔtu, ²⁶ ka Misipe, ka Kefira, ka Mɔsa, ²⁷ ka Rekeɔmu ka Yiipeeli, ka Tareala, ²⁸ ka Sela, ka Elefu, ka Yebusi ye ba maa mɔ Yerusalemu, ka Gibeaa ka Kiriati. Si kpuro su sāawa wusu wɔkura nne, gen baagere ka gen baru kpaanu. Yeni kpurowa n kua Benyamēn bwese keran tubi.

Tem me ba Simeon

bwese kera wē

19 Tem men bɔnu yirusewa ya kua Simeon bwese keragia. Yudaban tema mu ka begim sikerene. ² Wuu si su wāa mi, siya Beri Seba ka Seba ka Mɔlada, ³ ka Hasaa Suali, ka Bala ka Asemu, ⁴ ka Elitoladi, ka Betuli ka Hɔkma, ⁵ ka Sikilagi, ka Beti Maakabɔti ka Hasaa Susa, ⁶ ka Beti Lebɔti, ka Saruseni. Si kpuro su sāawa mi wusu wɔkura ita, gen baagere ka gen baru

kpaanu, ⁷ Aini, ka Rimɔɔ, ka Ete, ka Asani, si maa wusu nne, gen baagere ka gen baru kpaanu, ⁸ n ka da Balati Beri ye ba maa sokumɔ Ramati, Negebu. Tem me ba sia sia mi kpuro, meya mu saa Simeon bwese keragim. ⁹ Yudaban tem sukuma ba Simeon bwese kera wē, domi Yudabagim me, mu kpā.

Tem me ba Sabulonin

bwese kera wē

¹⁰ Sabulonin bwese kera ya Kananin tem bɔnu itase tete di. Ben tem me, mu dawa sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia sere Saridio. ¹¹ Saa maa min di mu da mu nɔɔ yōrawa sɔɔ duu yeru gia Mareala ka Dabesetio sere daru koka ye ya wāa Yokuneamun sɔɔ yari yeru gia. ¹² Saridin bera gia maa tem men nɔɔ bura yeru ta dawa sɔɔ yari yeru gia sere Kisilɔti Taborio, n ka girari Dabaratio ka Yafiao. ¹³ Min di ta da Gita Efeso ka Ita Kasinio n ka da Rimɔɔ sere Nea gia. ¹⁴ Ma ta da sɔɔ yēsan nɔm geu gia sere Hanatoni gia n ka girari Yifuta Elin wɔkwa. ¹⁵ Wuu si su wāa tem me sɔɔ, su sāawa wusu wɔkura yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu. Sin gasa, Katati ka Nahalali ka Simuroni ka Yideala ka Betelehemu. ¹⁶ Bera yeni kpurowa ya kua Sabulonin bwese keragia.

Tem me ba Isakarin

bwese kera wē

¹⁷ Isakarin bwese kera ya maa Kananin tem men bɔnu nrese tete di. ¹⁸ Wuu si su wāa ye sɔɔ, siya Yisireeli ka Kesilɔtu ka Sunemu, ¹⁹ ka Hafaraimu, ka Sion, ka Anasarati, ²⁰ ka Rabiti, ka Kisioni, ka Abesi, ²¹ ka Remeti, ka Eni Ganimu, ka Eni Hada, ka Beti Pasesi. ²² Ma tem men nɔɔ bura yeru ta maa da Taborio ka Sakasima ka Beti Semesio n ka girari daa te ba mɔ Yuudenio. Wusu wɔkura wɔkbu ka tia su sāa, gen baagere ka gen baru kpaanu. ²³ Bera ye kpurowa ya kua Isakarin bwese keragia ye ba wa bɔnu sɔɔ.

Tem me ba Aseen bwese kera

wē

²⁴ Aseen bwese kera ya maa Kananin tem men bɔnu nɔɔ tete di. ²⁵ Wuu si su wāa mi, siya Helikati, ka Hali, ka Beteni, ka Akusafu, ²⁶ ka Alameleki, ka Ameadi, ka Mikali. Tem men sɔɔ duu yeru gia, men nɔɔ bura yeru ta wāawa saa Kaamelin guurun di n ka girari daa te ba mɔ Sikori Libinatio. ²⁷ Sɔɔ yari yeru gia maa, ta dawa saa Beti Dagonin di n ka Sabulonin bwese keran tem girari sere wɔwɔ ye ba mɔ Yifuta Elio, ma ta da sɔɔ yēsan nɔm geu gia Beti Emekio ka Neyelio, ka Kabulu, ²⁸ ka Abudonio ka Rehɔbu ka Hamɔkwa ka Kana. Ma ta yōra wuu wɔkwa ge ba mɔ Sidonio. ²⁹ Min di ta maa da Rama gia ka sere Tiri, wuu ge ba gbāraru koosi, sere n ka girari Hosaa ma ta yōra nim

wōku ge ba mō Mēditeranē, Akisibun beras. ³⁰Wuu siniwa su maa wāa tem mē sō. Siya Uma ka Afēki ka Rehōbu. Wuu si su wāa tem mē kpuro sō, su sāawa yenda yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu. ³¹Bera ye kpurowa ya kua Aseēn bwese keragia ye ba wa bōnu sō.

Tem mē ba Nefitalin

bwese kera wē

³²Nefitalin bwese kera ya maa Kananin tem bōnu nōkōba tiase tete di. ³³Sō yēsan nōm dwardu gia, men nōkō bura yeru ta wāawa Helefun di sere Sananimun dāa sōkō n ka girari Adami Nēkebū ka Yabunēliō ka Lakumu, ma ta yōra Yuudenō. ³⁴Sō duu yeru gia maa, tem mē, mu nōkō yōrawa Asinōtu Taboriō ka Hukōku n da n Sabulonin bwese keran tem bewa sō yēsan nōm dwardu gia n ka girari Aseēn bwese keran tem sō duu yeru gia. Sō yari yeru gia daa te ba mō Yuudenō ta kua men nōkō bura yeru. ³⁵Ben tem mē sō, wuu si su gbāraru mō wee, Sidimu ka Seri ka Hamati ka Rakati ka Kinēreti, ³⁶ka Adama ka Rama ka Hasori ³⁷ka Kedesi ka Edē ka Eni Hasori, ³⁸ka Yireoni ka Migidali Eli, ka Horemu, ka Beti Anati ka Beti Semesi. Wuu si kpuro su sāawa yendu tia sari, gen baagere ka gen baru kpaanu. ³⁹Bera ye kpurowa ya kua Nefitalin bwese keragia ye ba wa bōnu sō.

Tem mē ba Danun

bwese kera wē

⁴⁰Danun bwese kera ya maa Kananin tem men bōnu nōkōba yiruse tete di. ⁴¹Wuu si su maa wāa ben tem mē sō, siya Sorea ka Esitaoli ka Yiri Semesi, ⁴²ka Salabini, ka Ayaloni ka Yitila, ⁴³ka Eloni ka Tinnata, ka Ekoroni, ⁴⁴ka Eliteke, ka Gibetoni ka Balati, ⁴⁵ka Yehudi, ka Bene Beraki, ka Gati Rimō, ⁴⁶ka Yaakonin daaru ka Rakoni, ka Yafon bera. ⁴⁷Sanam mē Danuba ba wa yibereba ba kpam ben tem mwērimō, yera be, ba maa da ba Lesemu wōri ba yen tōmbu kpuro go. Ma ba yande sina mi, ya kua ben wuu. Yera ba ye ben sikadon yīsiru kā te ba mō Danu. ⁴⁸Wuu si su wāa mi kpuro su kuawa begisu ka sin baru kpaanu.

⁴⁹Sanam mē Isireliba ba tem mē bōnu kua ba kpa, yen biruwa ba Yosue Nunin bii wigim wē. ⁵⁰Wiya ba wuu ge ba mō Tinnati Seraki wē ye u bikia nge mē Yinini Gusunō u gerua. Wuu gera ga wāa Efaraimun guunun bera gia. Ma u gu bana sōkōwa u sina mi.

⁵¹Yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii ka sere maa Isireliban bwese kerin wirugiba ba Kananin tem mē kpuro bōnu kua ka tete Silō Yinni Gusunō sōa yerun nōkōkō. Ma ba bwese kera baayere wē bōnu ye ya tete di. Mesuma ba ka tem mē bōnu kua.

Wuu sìn mi ba ra kpikuru de

20 Yinni Gusunō u Yosue sōkōwa u nē, ²a Isireliba sōkōkō bu wusu gōsio sin mi ba ko n da kpikuru de nge mē na raa Mōwisi sōkōwa. ³Bēn suunu sō, goo ù n win winsim go u kun kī, u koo kpī u da u kuke wuu sin teu sō. Sanam mē, wi u nùn naa swīi u go, u ka mōru kōsia, u ñ maa nùn goomō. ⁴Ù n tura wuu sin gagu sō, u koo yōrawa wuu gen gbāra kōnkōkō mi guro gurobu ba ra siri, kpa u tii tusia u gere ye ya nùn deema. Saa ye sō, ba koo nùn wāa yeru kasua wuu ge sō. ⁵Wi u maa nùn naa swīi mi, ù n tunuma wuu gen mi, ba ñ maa wōkō yaramamō u sere nùn go. Dōmi u ñ kī u ka tōnu wi go. ⁶Wuu gen bukurobu bā n nùn siri, miya u ko n wāa sere yāku kowo tōnwero u ka gbi. Yen biruwa u koo den kpī u wura win wuu, u n tii mō.

⁷Ma Isireliba ba wuu sini gōsa mi ba ko n da kpikuru we. Siya Kedesi ye ya wāa Galileō, Nefitalin guunun bera gia, ka Sikemu ye ya wāa Efaraimun guunun bera gia, ka Ariban wuu ye ba mō Heboroni ye ya wāa Yudan guunun bera gia. ⁸Yuudenin guru giō ba maa Besē gōsa Yerikon sō yari yeru gia batumō mi gāanu ku ra kpi, Rubeniban tem sō, ka Ramōti ye ya wāa Galadiō, Gadiban tem sō, ka Golani ye ya wāa Basaniō Manaseban tem sō. ⁹Wuu siya ba gōsa mi goo wi u ñ kī u ka tōnu go, u koo kpī u kpikuru da, ñ n Isirelin na, ñ n maa tōn tukon na, bā n nùn gire bu go. Ba ñ kpē bu nùn go ba kun nùn siri.

Wuu si ba Lefin bwese kera wē

(I maa mērio Bandun Gari I, 6:39-66)

21 Lefin bwese keran bukurobu ba na ba yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii ka Isirelin bwese kerō yi yi tien bukurobu deema ²Silō Kananin temō. Ba nē, Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē u nē, u sun wusu wē mi sa ko n wāa ka sere maa kpāra yenu.

³Yera Isireliba ba wusu gasu gōsa ben bwese kera baayeren tem sō ka kpāra yenu ba Lefiba wē nge mē Yinni Gusunō u Mōwisi sōkōwa.

⁴Ye ba wuu si bōnu mō ka tete, Kehatin yenugibu be ba sōa Aroni yāku kowon bibu, beya ba gbia ba tete di. Wusu wōkura itawa ba wa Yudaban tem sō ka Simeōbagim sō ka Benyameēbagim sō. ⁵Ben be ba maa tie yenu ge sō, beya ba wusu wōkuru tete di si su wāa Efaraimuban tem sō ka Danubagim sō ka Manasen bwese kera ye ya wāa sō duu yeru gian tem sō. ⁶Gēsōnin yenugibu ba maa wusu wōkura ita tete di si su wāa Isakariban tem sō ka Aseēbagim sō, ka Nefitalibagim sō ka Manasebagim sō mē mu wāa Basaniō sō yari yerō. ⁷Merarin yenugibu, be, ba maa wusu wōkura yiru tete di si su wāa Rubeniban tem sō ka Gadibagim sō ka Sabulonibagim sō. ⁸Meya Isireliba ba kua ba ka Lefin bwese kera ye wuu si wē ka sin kpāra yenu nge mē Yinni Gusunō u Mōwisi sōkōwa.

⁹Lefin tōn be ba sōa Kehatin yenugibu Aronin bwe-seru sō, beya ba gbia ba tete di. Wuu si ba wa

Yudaban tem sɔɔ ka Simeɔbagim sɔɔ, si wee. ¹¹ Ba bu Ariban wuu wɛ ge ba ra maa soku Heboroni ka gen kpara yenu. Anakiban sikado Ariban yisira ba ka gu sokumɔ. Ga wɔawa Yudan guunun bera gia. ¹² Gen gberu kpaanebara ba raa Kalebu Yefunen bii wɛ. ¹³ Heboroni yen biru, ba maa bu Libina wɛ, ¹⁴ ka Yatiri ka Esitemɔa, ¹⁵ ka Holoni, ka Debiri, ¹⁶ ka Aini, ka Yuta, ka Beti Semesi. Si kpuro su sɔawa wusu nɔɔba nne, gen baagere ka gen kpara yenu. Yudaba ka Simeɔban tem sɔɔra si kpuro su wɔa. ¹⁷ Benyameɔban tem sɔɔ, ba Gabaoni tete di ka Geba, ¹⁸ ka Anatɔtu ka Alimɔɔ. Wusu nnewa mi, gen baagere ka gen kpara yenu. ¹⁹ Wuu si kpuro, si ba yɔku kowo Aronin bweseru wɛ su sɔawa wɔkura ita, gen baagere ka gen kpara yenu. ²⁰ Kehatin yenugii be ba tie Aronin bwese te sɔɔ, ba maa wusu wa Efaraimuban tem sɔɔ. ²¹ Siya Sikemu ye ya wɔa Efaraimun guunun bera gia mi ba ko n da kpikuru de, ka Gesee, ²² ka Kibisaimu ka Beti Horoni. Si kpuro su sɔawa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu. ²³ Danuban tem sɔɔ, ba bu Eliteke wɛ ka Gibetoni, ²⁴ ka Ayaloni ka Gati Rimɔɔ. Si kpuro su sɔawa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu. ²⁵ Manasen bwese kera ye ya wɔa sɔɔ duu yeru gian temɔ be, ba maa bu wusu yiru wɛ, Tanaki ka Gati Rimɔɔ, gen baagere ka gen kpara yenu. ²⁶ Wuu si ba bu wɛ mi kpuro su sɔawa wɔkuru, gen baagere ka gen kpara yenu. ²⁷ Lefi be ba tie ba sɔa Geesɔnin yenugibu, ba maa wusu yiru wa Manasen bwese kera ye ya wɔa sɔɔ yari yeru gian temɔ. Wuu siya Golani, Basanin temɔ mi ba ko n da kpikuru de ka Besitara, gen baagere ka gen kpara yenu. ²⁸ Isakariban tem sɔɔ, ba bu Kisioni wɛ ka Dabarati, ²⁹ ka Yaamuti, ka Eni Ganimu. Si kpuro su kuawa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu. ³⁰ Aseɔban tem sɔɔ, ba bu Mikali ka Abudoni ka Helikati ³¹ ka Rehɔbu wɛ. Si kpuro su kuawa wusu nne, gen baagere ka gen kpara yenu. ³² Nefitalibagim sɔɔ maa, ba bu Kedesi wɛ ye ya wɔa Galilen temɔ, mi ba ko n da kpikuru de, ka Hamɔti Dori, ka Kaatani. Siya su kua wusu ita, gen baagere ka gen kpara yenu. ³³ Wuu si Geesɔni be, ba tete di mi, su sɔawa wɔkura ita, gen baagere ka gen kpara yenu. ³⁴ Be ba sɔa Merariba Lefin bwese te sɔɔ, ba maa bu wusu nne wɛ, gen baagere ka gen kpara yenu Sabuloniban tem sɔɔ. Wuu siya Yokuneamu ka Kaata ³⁵ ka Dimma ka Nahalali. ³⁶ Rubeniban tem sɔɔ ba bu wusu nne wɛ, gen baagere ka gen kpara yenu. Siya Besee ka Yasa, ³⁷ ka Kedemɔti ka Mefati. ³⁸ Gadiban tem sɔɔ, Merari be, ba maa wusu nne wa, gen baagere ka gen kpara yenu. Wuu siya Mahanaimu ka Hesiboni ka Yesee ka Ramɔti ye ya wɔa Galadin temɔ, mi ba ko n da kpikuru de. ⁴⁰ Wuu si Merari be, ba tete di, si kpuro su sɔawa wɔkura yiru. ⁴¹ Wuu si Lefin bwese keri yi wa Isirelin bwese keri yi yi tien mi, su kuawa weeraakuru yiru sari, gen baagere ka gen kpara yenu. ⁴³ Nge mesuma Yinni Gusunɔ u ka Isireliba tem me kpuro wɛ nge me u ben sikadoba nɔɔ mwɛeru kua. Ma ba sina me sɔɔ, mu kua begim. ⁴⁴ Meya u maa dera ba

wɔa bɔri yendu sɔɔ, nge me u raa ben sikadoba nɔɔ mwɛeru kua. U bu ben yibereba kpuro nɔɔmu beria. Ben goo sari wi u ka tii yina. ⁴⁵ Nge meya Yinni Gusunɔ u ka win nɔɔ mwɛe ni kpuro yibia ni u Isireliba kua, baa nin teeru ta n kam wɔra.

Isireliban bwese keri

yi yi wɔa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia,

yi gɔsira yin temɔ

22 Yera Yosue u Rubeniba ka Gadiba soka ka Manasen bwese keran sukum me mu wɔa sɔɔ yari yeru gia. ² U bu sɔɔwa u nee, ye Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u gerua kpuro wee, i ye mem nɔɔwa ma i kua mam mam ye nen tii na bee yiire. ³ I n beegibu Isireliba deri baa fiiko tabu sɔɔ sere ka gisɔ. I Gusunɔn besen Yinnin gere mem nɔɔwawa. ⁴ Wee tee u dera beegibu ba weere tem me sɔɔ, nge me u raa gerua. Yen sɔ, i gɔsiro i wura tem me Mɔwisi, Gusunɔn sɔm kowo u been baawure bɔnu kua sɔɔ Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, kpa i da i sina mi. ⁵ I n tura mi, i de i wooda ye Mɔwisi u bee wɛ mem nɔɔwa mam mam. Yera, i Yinni Gusunɔn kiɔ kpa i win woodaba mem nɔɔwa. I de i n ka nɔn manine kpa i nɔn sɔ ka been gɔru kpuro ka been bwisikunu kpuro.

⁶ Yen biru u bu domaru kua ma u nee, i gɔsiro been temɔ ka been yaa sabenu ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii wɔkusu. Arumani ye i gura been yibereban min di gesi kpuro, i ye bɔnu koowo ka been tɔn be i raa deri mi. I n maa yee ma Mɔwisi u Manasen bwese keran sukum tem wɛ Basanin Yuudenin sɔɔ yari yeru gia. Na maa ben sukum bɔnu wɛ sɔɔ duu yeru gee nge me na Isireliban bwese keri yi yi tie kua.

Ba yɔku yeru bana Yuudenin bɔkuɔ

⁹ Ma Rubeniba ka Gadiba ka Manase be, ba gɔsira ba da ben temɔ ba Isireliban bwese keri yi yi tie deri, Kananin tem mi. Ba da ba sina Galadin temɔ nge me Yinni Gusunɔn u gerua saa win sɔm kowo Mɔwisin nɔɔn di. ¹⁰ Ye Rubeniba ka Gadiba ka Manaseban sukum ba Yuudenin daaru tura Kananin bera gia, yera ba yɔku yee nanumgiru bana daa ten bɔkuɔ. ¹¹ Ma goo u na u Isireli be ba tie sɔɔwa u nee, wee Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum ba yɔku yeru bana Yuudenin bɔkuɔ besen bera gee.

¹² Ye Isireli be ba tie ba nua me, yera be kpuro ba menna Siloɔ bu ka ben tundo bisibu tabu wɔri. ¹³ Yera ba Finesi yɔku kowo Eleasaan bii gɔra Galadin tem mi, ka Isireliban bwese keri wɔku ten baayeren wirugii bu ka Rubeniba ka Gadiba ka Manase be gari ko. ¹⁵ Ye ba tura mi, yera ba bu sɔɔwa ba nee, ¹⁶ ka Isireli be ba tie kpuron yisira sa ka bee bikiamɔ, mban sɔna i Yinni Gusunɔn seesi i been arukawani kusia ye i ka nɔn bɔkuɔ. Domi i tii yɔku yeru bania. ¹⁷ I yaaye ma Peoris sa tora ten bweseru kua ma Gusunɔn u sun seeyasia. Wee, sere ka gisɔ sa yen wahala mɔ. Yeni ya n bee

tura? ¹⁸Wee tē, i nùn mem nɔɔbu sariru koosi gisɔ. I n yē ma bese Isireliba kpuro sɔɔra win mɔru ya koo wɔri sia. ¹⁹Ī n maa yē tem mi i wāa mi, i ñ kpē i Gusunɔ sã, i gɔsiramama besen mi, mi win sãa yee deɛrara wāa. Sa ko bɛɛ tem wē. Yen sɔ, sa bɛɛ kanamɔ, i ku Gusunɔ seesi. I ku maa sun seesi i yāku yeru garu bani. ²⁰I yaayo sanam mɛ Akani wi u wāa Serakin bweseru sɔɔ u tora ye u ka arumani sua ye ba nɛɛ, goo u ku sua. Isireliba kpurowa Gusunɔ u seesi. Domi n ñ Akani tɔna u gu dɔma te, tora ten sɔ.

²¹Ye ba gari yi gerua ba kpa, yera Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseba ba wisa ba nɛɛ, ²²Yinni Gusunɔ turowa u wāa. Wiya u yē yèn sɔ sa kua mɛ. Isireliba kpuro ba koo maa gia. Sã n Yinni Gusunɔ seesi sa nùn toran na, u ku de sa n wāa. ²³Sã n maa yāku yee teni bana besen tiin sɔn na, su ka yāku dɔɔ mwaararuginu ko ñ kun mɛ kɛnuginu ñ kun mɛ siarabuginu, Gusunɔn tii u sun siri. ²⁴Adama yèn sɔ sa tu kua wee, beruma n sun mwa domi sa ñ kɪ amɛn biru bɛɛn bibun bweseru tu besegibu sɔ tu nɛɛ, mba n sun mɔɔsinɛ, bese ka Gusunɔ Isireliban Yinni. ²⁵Win tiywa u bɛɛ tem nɔɔ burana, u Yuudenin daaru doke besen suunu sɔɔ. Yen sɔ, sa ñ baa mɔ win sãaru sɔɔ. Kpa a deema besen bibun bweseru ta Gusunɔn sãaru deri bɛɛn bibun sɔ. ²⁶Yeniban saabuwa sa ka yāku yee teni bana, n ñ mɔ sa kɪ su tii yākunu kua. ²⁷Adama sa kɪwa ta n sãa seeda besen bibun bweseru ka bɛɛn bibun bweserun sɔ. Kpa tu bu sɔɔsi ma sa ra Yinni Gusunɔ sã ka yākunu. Be kpuro bà n seeda ye wa mɛ, bɛɛgibu ba ñ maa kpē bu nɛɛ, besegiba kun baa mɔ Yinni Gusunɔn sãaru sɔɔ. ²⁸Baa ñ n saa yeren na ba sun sɔɔwa mɛ, ñ n maa besen bibun bwesera ba sɔɔwa mɛ, ba koo kpɪ bu bu wisi bu nɛɛ, i mɛerio nge mɛ besen sikadoba ba yāku yee teni bana nge te ta wāa Yinni Gusunɔn sãa yerɔ, adama ba ñ tu banɛ bu ka tii yākunu kua mi. Seedan sɔna ba tu bana. ²⁹Yen sɔ, i n yē ma sa ñ gɔru doke su Yinni Gusunɔ seesi kpa su ko naane sarirugibu win mi, yāku yee tenin sɔ. Meyya sa ñ maa kɪ su yākunu ko gam, ma n kun mɔ yāku yee ten mi, te ta wāa Yinni Gusunɔn sãa yee deɛrarɔ.

³⁰Sanam mɛ yāku kowo Finɛesi Eleasaan bii ka Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ba nua ye Rubeniba ka Gadiba ka Manaseba ba gerua, yera ben bwɛra kpuna. ³¹Ma Finɛesi u Rubeniba ka Gadiba ka Manase be sɔɔwa u nɛɛ, gisɔ sa gia ma Yinni Gusunɔ u wāa ka bese, domi i ñ nùn mem nɔɔ sariru koosi. Meyya win mɔru ya ñ maa wɔrimɔ bese sɔɔ yèn berum sa raa mɔ.

³²Yen biru Finɛesi wi, ka Isireliban guro guro be, ba gɔsira Galadin di ba wura ba begibu sɔɔwa ye ba nua mi kpuro. ³³Ye begii be, ba nua mɛ, ya bu dore. Ma ba Yinni Gusunɔ siara ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, ba ñ maa Rubenin bwese kera ye, ka Gadigia ye wɔrimɔ bu ben tem kam koosia. ³⁴Yen biruwa Rubeniba ka Gadiba ba nɛɛ, yāku yee teni ta sãawa seeda bese kpuron wuswaɔ ma Yinni Gusunɔ turowa u wāa.

Ma ba tu yīsiru kã, Seeda.

Yosuen gari dāaki

23 Yinni Gusunɔ u Isireliba wɔra ben yibere be ba ka bu sikerenɛn nɔman di. Ma ba wāa bɔri yen-du sɔɔ sere n ka tɛ. Yosue u maa tɔkɔ kua gem gem. ²Yera u Isireliba kpuro sokusia ka ben guro gurobu ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben tabu sinambu. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, nɛ wee na tɔkɔ kua gem gem. ³I maa wa nge mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bwese ni i deema mini kua. Wiya u ka bu tabu kua bɛɛn sɔ u bu kamia. ⁴Yen biru i wa nge mɛ tem mɛ sa mwa ka mɛ sa ñ mwaabu kpa, na mu bɔnu kua ka tɛtɛ, ma na bwese kera baayere yegim wē. Tem meya mu wāa saa Yuudenin di sɔɔ yari yeru gia n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɔ, sɔɔ duu yeru gia. ⁵Tɔn be ba wāa mɛ sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ bu gira kpa ben tem mɛ, mu ko bɛɛgim, nge mɛ win tii u gerua. ⁶Yen sɔ, i temanɔ, i hania koowo kpa i wa i wooda ye mem nɔɔwa ye Mɔwisi u yorua tireru sɔɔ kpa i ku yen gaa gɛɛrari baa fiiko. ⁷I ku ka bwese tuku ni nu wāa bɛɛn suunu sɔɔ arukawani bɔke i suana. I ku yiira i nin bũnu sã. I ku maa ka nin yĩsa bɔre. ⁸Adama i n yē ma Yinni Gusunɔ tɔnawa i ko n ka manine nge mɛ i sãa sere ka gisɔ. ⁹Domi u bwese damginu gira bɛɛn suunu sɔɔn di. Goo maa sari wi u kpɪa u yɔra bɛɛn wuswaɔ sere ka gisɔ. ¹⁰Bɛɛn tɔn turo u koo kpɪ u yibere nɔɔɔbu (1.000) go, nge mɛ Gusunɔn tii u nɔɔ mwɛɛru kua, yèn sɔ u ra n wāa ka bɛɛ tabu sɔɔ. ¹¹Yen sɔ i de i nùn kɪa. ¹²Ī n nùn biru kisi i ka bwese ni nu wāa bɛɛn suunu sɔɔ nɔɔ tia kua, i nin wɔndiaba sua kurɔbu kpa nin tii nu bɛɛgibu sua kurɔbu, ¹³saa ye sɔɔ, i n yē ma u ñ maa yibere be giramɔ. U koo dewa ba n sãa bɛɛn yina. Ba ko n bɛɛ wahala mɔ ba n nɔni sɔɔwa, kpa i gbisuku tem durom meni sɔɔ mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ wē. ¹⁴Ñ n nen sɔn na, wee na nɔɔ tura. I n yē sã sã ma nɔɔ mwɛɛ gee ni u bɛɛ kua, u ni kpuro yibia mam mam. Baa nin teera kun kam kue. ¹⁵Meyya i n maa yē nge mɛ u nɔɔ mwɛɛ gee ni yibia mi, meya u koo maa kɔsa ye u gerua kpuro ko. U koo bɛɛ go mam mam tem durom mɛ sɔɔ mɛ u bɛɛ wē mini. ¹⁶Ī n win arukawani ye kusia ye u ka bɛɛ bɔkua kpa i da i n bwese tukunun bũnu yiramme i n sãamɔ, saa yera win mɔru koo se kpa i gbisuku tem durom meni sɔɔ.

Yosue u ka Isireliba gari kua

Sikɛmus

24 Yosue u Isireliban bwesenu kpuro menna Sike-muɔ ma u ben guro gurobu soka ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben tabu sinambu. Ma ba ben tii tusia Gusunɔn wuswaɔ. ²Ma Gusunɔ Isireliban Yinni u be kpuro sɔɔwa saa Yosuen nɔɔn di u nɛɛ, yellu, bɛɛn baababa ba wāa daa te ba mɔ Efaratin guruɔ. Miya ba bũnu sãamɔ. Ben turowa Tera, Aburahamu ka Nakorin tundo. ³Ma na bɛɛn baaba Aburahamu yara saa daa ten bera gɔn di. Na dera u bɔsu Kananin tem kpuro sɔɔ ma na win bibu

dabiasia. Na nùn Isaki kã. ⁴ Ma na maa Isaki Yakɔbu ka Esau kã. Na Esau Seirin guuru gia wẽ u n mɔ, adama Yakɔbu ka win bibu, be, ba dawa Egibiti gia. ⁵ Na Mɔwisi ka Aroni gɔra Egibitigibun mi. Ma na Egibitigii be t̄ya kua ka gãa maamaakigii ni na kua. Yen biru na b̄e Isireliba yara min di. ⁶ Ye na b̄en baababa yara min di, ma Egibitigiba bu naa gira ka ben tabu k̄ekeba ka maasɔbu. Saa ye b̄en baaba be, ba tura nim w̄kuɔ ge ba m̄ Naa yari, ⁷ miya ba man nɔɔgiru sue ma na yam w̄kuru doke be ka Egibitigibun baa s̄ɔ. Na dera nim w̄kun nim m̄, mu Egibitigii be wukiri ba nim diira. B̄en baababa ba wa ka nɔni ye na Egibitigibu kua. Yen biru i w̄ɔ dabinu kua gɔburɔ. ⁸ Ma na ka b̄e na Amɔreban temɔ be ba wã Yuudenin guru giɔ. Ba ka b̄e sanna, na maa b̄e bu nɔmu beria, ma ben tem mu kua b̄egim. Ma na bu kpeerasia b̄en wuswaɔ. ⁹ Balaki, Siporin bii, Mɔabun sunɔ, u seewa u ka b̄e tabu kua. U Balamu Beorin bii sokusia u na u b̄e b̄rusi. ¹⁰ Adama na yina n Balamun gere swaa daki ma na dera u b̄e domaru kua, ma na b̄e wɔra Balakin nɔman di. ¹¹ Yen biru i Yuudenin tɔbura i tura Yerikɔ, ma Yerikogibu ka Amɔreba ka Feresiba ka Kananiba ka Hetiba ka Girigasiba ka Hefiba ka Yebusiba ba b̄e sannɔ seesi. Ma na b̄e bu nɔmu beria. ¹² Na susu bakanu gɔra b̄en wuswaɔ, nu bu gira nge m̄ nu Amɔreban sinambu yiru ye kua. N ñ m̄ b̄en takobiba, ñ kun m̄ b̄en t̄nnu i ka bu kamia. ¹³ Na b̄e gbea wẽ ye i ñ kasire, ka wusu mi i wã si i ñ ban̄e, ka dãa ȳen binu i dimɔ ye i ñ duure. ¹⁴ Yen biru Yosue u n̄e, yen s̄ɔ, i de i Yinni Gusunɔ nasia kpa i nùn sã ka ḡru teu ka b̄ɔk̄kiniru. I b̄en baababan b̄unu derio ni ba raa sãamɔ daa te ba m̄ Efaratin guruɔ ka maa Egibitigii. ¹⁵ Ì kun maa k̄i i Gusunɔ sã, i ḡsio giɔ wi i ko i sã, ñ n b̄un̄un na, ni b̄en baababa ba sãwa daa ten guruɔ, ñ n maa Amɔrebaginun na, b̄en temɔ i wã mi. Adama n̄e ka nen yenugibu, Yinni Gusunɔwa sa ko sã. ¹⁶ Ma tɔn be, ba nùn wisa ba n̄e, sa ñ Yinni Gusunɔ derimɔ su b̄unu sã pai! ¹⁷ Domi wiya b̄en Yinni wi u sun yarama saa Egibitigibun yorun di, b̄e ka b̄en baababa. U maa s̄m maamaakigii dabinu kua b̄en nɔni biru. Ma u sun k̄su baama mi sa da kpuro b̄en sanum s̄ɔ ka bwese tukunun suunu s̄ɔ. ¹⁸ Ma u sun bwese dabinu gira, ka mam Amɔreba be ba raa wã

tem m̄ s̄ɔ. Yen s̄ɔna sa ko Yinni Gusunɔ sã. Domi u sãawa b̄en Yinni ka gem.

¹⁹ Yosue u tɔn be s̄ɔwa u n̄e, ya s̄e i ka Yinni Gusunɔ sã domi u sãawa d̄ero, u ñ wuramɔ i maa goo sã. Yen s̄ɔ, ñ n nùn deri ma i b̄unu sãwa, u ñ b̄e b̄en durum suuru kuamm̄. Baa m̄ u b̄e gea kua kɔ, u koo ḡsirawa u b̄e k̄sa kua kpa u b̄e kam koosia.

²¹ Ma tɔn be, ba Yosue s̄ɔwa ba n̄e, baa ñ n meren na, Yinni Gusunɔwa sa ko sã.

²² Yosue u bu s̄ɔwa u n̄e, b̄e, i b̄en tii seeda diiya ma Yinni Gusunɔwa i gɔsa i sã.

Ma ba n̄e, meya sa gerua.

²³ Ma u n̄e, ñ n men na, i b̄unu wunɔ i k̄ɔ ni nu wã b̄en suunu s̄ɔ, kpa i tii Gusunɔ b̄en Yinni wẽ.

²⁴ Ma tɔn be, ba Yosue s̄ɔwa ba n̄e, Gusunɔ b̄en Yinniwa sa ko sã, kpa su nùn mem mem kɔkɔ.

²⁵ Dɔma tera Yosue u ka tɔn be arukawani b̄kua u bu wooda wẽ Sikemu mi. ²⁶ Yen biru u gari yi yorua Gusunɔ woodan tireru s̄ɔ ma u kpee bakaru sua u gira dãa bakaru garun nuurɔ mi ba Yinni Gusunɔ kuu bekurugiru gire. ²⁷ Yosue u tɔn be kpuro s̄ɔwa u n̄e, wee kpee teni ta ko n sãawa b̄en seeda domi ta gari kpuro nua yi Yinni Gusunɔ u sun s̄ɔwa. Ta koo b̄e yi yaayasia kpa i ku ra ka ko naane sarirugibu Gusunɔ sãaru s̄ɔ.

²⁸ Ma Yosue u tɔn be yarinasia u dera ben baawure u da win tem m̄ u mwa s̄ɔ.

Yosue ka Eleasaa ba gu

²⁹ Yeniba kpuron biru Yosue Nunin bii, Yinni Gusunɔ s̄m kowo u gu. U kuawa w̄ɔ wunɔbu ka w̄kuru (110).

³⁰ Ba nùn sika win temɔ Tinnati Serakiɔ Efaraimun gu-unun bera gia, Gaasin guurun s̄ɔ ȳsan n̄m geu gia.

³¹ Isireliba ba Yinni Gusunɔ sãwawa Yosuen waati ye kpuro s̄ɔ ka maa guro guro be u derin waati s̄ɔ, be ba ȳe ye Yinni Gusunɔ u be Isireliba kua gesi.

³² Yosefun kuku ni Isireliba ba ka na Egibitin di, ba nu sika Sikemun tem m̄ s̄ɔ, m̄ Yakɔbu u dwa Hamɔrin bii Sikemu ka win w̄kɔbun mi, ka sii geesun gobi wunɔbu (100). N deema tem meya ba Yosefun bibun bweseru wẽ.

³³ Ma Aronin bii Eleasaa u maa gu ma ba nùn sika gunguru w̄lɔ te ba win bii Fin̄esi wẽ. Ta wãawa Efaraimun guunun bera gia.

Kparobu

Tire te ba m̀ Kparobu tera ta Isireliban sindun torubu Kananin tem̀n gari gerum̀ n ka girari saa ye ba sina boko swĩ.

Ben waati ye ַכּ, Isireliba ba kua ye ba kĩ. Ba ku ra Gusuǹ mem ַכּכּכּכּכּ. Ma u dera yiberẽba ba bu ǹni s̀kwa. Ben ǹni swãaru ַכּכּ, b̀ n gũru ַכּכּsia ba Gusuǹ ǹk̀giri sue, u ra bu suuru kuewa kpa u bu kparo goo seeya wi u koo bu wãra saa yiberẽban ǹman di.

Tire ten kpunaa

1. Yosuen ַכּכּ gari, wiru 1n di sere wiru 2:10.
2. Kparo be Gusuǹ u seeya, wiru 2:11n di sere wiru 16.
3. Mero bisi sannksu, wiru 17n di sere wiru 21.

Isireliba ba wãa Kananin tem̀

1 Yosuen ַכּכּ biru Isireliba ba Yinni Gusuǹ bikia u bu s̀ bwese kera ye ya koo gbi yu da yu Kanani be ba tie wãri. ² Yera u bu wisa u n̄, Yudan bwese kera, domi na bu tem m̄ n̄mu s̄ndia.

³ Ma Yudaba ba ben maabu Simekba s̀kwa ba n̄, i na i ka sun Kanani be ba wãa besen tem m̄ ַכּ wãri su go. Yen biru kpa su maa da b̄en mi.

Ma Simek be, ba wura ba da. ⁴ Yera be kpuro ba menna ba Kanani be wãri. Yinni Gusuǹ u maa bu Kanani be ka Feresiba n̄mu s̄ndia. Ma ba bu kamia ba ben t̄mbu n̄k̄n̄ bun suba wãkuru (10.000) go Besekio. Miya ba yande wuu gen sun̄ deema ba n̄n wãri. ⁶ Yera u duka sua ma ba n̄n naa gira ba mwa ba win n̄man niki bii bakanu b̄k̄ra ka win naa niki bii bakanu. ⁷ Yera Besekin sun̄ wi, u gerua u n̄, sinambu wata ka wãkura na dera ba ben n̄man niki bii bakanu b̄k̄ra ka ben naasuginu. Dĩa buri yi na deri, yiya ba ra n dim̄. Wee t̄ Gusuǹ u man ye kpuro k̄siem̄.

Ma ba ka n̄n da Yerusalem̄. Miya u gu.

⁸ Yeniba kpuron biru Yudaba ba Yerusalem̄ wãri ba ye kamia. Yen d̄ma te, ba yen t̄mbu go ma ba wuu ge d̄k̄ m̄ni. ⁹ Yera ba maa da ba Kanani be ba wãa guun̄ wãri ka be ba wãa s̀k̄ ȳsan n̄m d̄waru gia ḡbabur̄, ka sere be ba wãa s̀k̄ duu yeru gia. ¹⁰ Ma ba maa Kanani be ba wãa Heboron̄ wãri ye ba ra raa soku Ariban wuu. Miya ba Sesaiba ka Akimaniba ka Talimaiba kamia. ¹¹ Heboron̄ di ba maa da ba Debirigibu wãri. Saa ye ַכּכּ, ba ra wuu ge sokuwa Sef̄en wuu. ¹² Ma Kalebu u n̄, wi u kp̄a u Sef̄en wuu ge mwa, ȳrowa u koo win bii wãndia Akusa k̄ kur̄.

¹³ Yera Otinieli, Kalebun wãk̄ Kenasin bii u wuu ge kamia. Ma Kalebu u n̄n win bii wãndia wi kã kur̄.

¹⁴ Sanam m̄ kur̄ wi, u dua Otinielin yenū u kpa, yera u n̄n bwisi kã u n̄, a doo a tem bikia nen tundon mi. Adama kur̄ win tii u da win tundo Kalebun mi. Ye u

tura mi, u sara saa win ket̄kun di. Yera Kalebu u n̄n bikia u n̄, mba a k̄. ¹⁵ Ma u wisa u n̄, a suuru koowo a man bwii k̄. Domi bera ye a man w̄ s̀k̄ ȳsan n̄m d̄waru gia, nim sari mi.

Ma Kalebu u n̄n bwii w̄ yi yi wãa guun̄ ka wãwã.

¹⁶ Keniba be ba sãa M̄wisin dokirin bweseru ba Yudaba swĩ ba doona Yerikon di sannu, mi kpakpa b̄ẽ wãa. Ba da ba sina ḡbabur̄ Yudaban tem̀ Aradin s̀k̄ ȳsan n̄m d̄waru gia.

¹⁷ Yen biru Yudaba ka ben maabu Simekba ba Kanani be ba wãa Sefat̄ wãri ba kpeerasia mam mam. Wuu gera ba ȳsiru kã H̄k̄ma. Yen tubusiana bansu. ¹⁸ Yuda be, ba maa Gasa mwa ka Asikaloni ka Ekoroni, yen baayere ka yen baru kpaanu. ¹⁹ Yinni Gusuǹ u ka Yuda be wãa. Yera ba bera mi guunu wãa mwa ya kua begia. Adama bañ kp̄a ba t̄n be ba wãa nin wãwã kam̄. Domi t̄n be, ba tabu k̄k̄ sisugii m̄ yi dumi gawe. ²⁰ Mesuma Kalebu u ka Heboron̄ wa nge m̄ M̄wisi u raa gerua. Ma u Anakiban bwese ker̄ ita gira min di. ²¹ Adama Benyam̄eba bañ kp̄a ba Yebusiba gire saa Yerusalem̄ di. Yera n dera ba ka wãa ben suunu ַכּ sere ka gis̄n̄ gis̄.

²² Yinni Gusuǹ u wãa ka Manaseba ka Efaraimuba be ba sãa Yosefun bibun bweseru. Ma ba Beteli w̄rim da. ²³ Adama ba gina dera gaba da ba yen saria m̄era. Beteli yera, ba ra raa soku Lusi. ²⁴ Ye ba tura mi, yera ba goo wa u yarī wuu gen min di. Ma ba n̄n s̀k̄wa ba n̄, a sun s̀k̄sio m̄n di ba ra ka wuu geni du, kpa su nun gea kua.

²⁵ Ma dur̄ wi, u bu s̀k̄si. Ye ba dua wuu ge ַכּכּ, yera ba gen t̄mbu go. Ma ba dur̄ wi deri ka win yenugibu kpuro. ²⁶ Yen biru dur̄ wi, u yara wuu gen min di u da Hetiban tem̀ u wuu kp̄k̄ bana. Ma u gu ȳsiru kã Lusi. Ȳsi tera ba ka gu sokum̄ sere ka gis̄.

²⁷ Manaseba bañ kp̄a ba Beti Seanigibu ka Taanakigibu ka Dorigibu ka Yibileamugibu ka sere maa M̄gidogibu ka ben baru kpaanugibu gire. Yera n dera Kanani be, ba ka wãa Manaseban suunu ַכּכּ. ²⁸ Baa

sanam me Isireliba ba dam kua, bañ maa kpĩa ba tɔn be gire. Adama ba bu yoo sɔma koosia.

²⁹ Meya maa Efaraimuba bañ kpĩa ba Kananigii be ba wã Gesεε gire. Yera n dera tɔn be, ba ka wã ben suunu sɔɔ.

³⁰ Sabuloniba, be maa, bañ kpĩa ba Kitironigibu ka Nahalaligibu gire. Ba dera ba wã ka be sannu, adama ba bu yoo sɔma koosia.

³¹ Aseeba bañ maa kpĩa ba Akogibu ka Sidonigibu ka sere Alabugibu ka Akisibugibu ka Helubagibu ka Afikigibu ka Rehɔbugibu gire. ³² Ma Aseε be, ba wã ka be sannu.

³³ Nefitaliba bañ maa kpĩa ba Beti Semesigibu ka Beti Anatigibu gire. Ba wã ben suunu sɔɔ, adama ba bu yoo sɔma koosia.

³⁴ Amɔreba ba Danuba gira saa wɔwan di. Ma Danu be, ba da ba wã guunɔ. ³⁵ Yen sɔna Amɔre be, bañ doone saa Haari Heresi ka Ayaloni ka Saabimun di. Adama yen biru Efaraimuba ka Manaseba ba bu taare ba yoo sɔma koosia. ³⁶ Sɔɔ yɛsan nɔm dware gia, Amɔreban tem nɔ ga Edɔmuban tem bewa n ka da sere gunguu te ba mɔ Akarabimuɔ sɔɔ yari yeru gia. Akarabimu yen tubusiana nia.

Gusunɔn gɔrado u da

Bokimuɔ

2 Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔn gɔrado u seewa Giligalin di u da Bokimuɔ. Ma Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa gɔrado win nɔ nɔn di u nεε, na bεε yarama Egibitin di na ka bεε na tem me sɔɔ, me na bεεn baababa nɔ mweeru kua ka bɔri. Na nεε, nañ nen arukawani kusiamɔ pai ye na ka bεε bɔkua. ² Na maa bεε sɔɔwa na nεε, i ku ra ka tem men tɔmbu arukawani bɔke. I ben bũu sãa yenu kɔsuku. Adama iñ nen gere mem nɔkwe. Mban sɔna i kua me. ³ Yen sɔna na bεε sɔɔmɔ ma nañ bu giramɔ bεεn min di. Ba ko n wãawa bεεn bɔkua, ba n sãa bεεn werɔbu, kpa ben bũnu nu ko bεεn yina.

⁴ Saa ye Yinni Gusunɔn gɔrado wi, u gari yi gerua u kpa, yera Isireliba kpuro ba nɔngiru sua ba swĩ. ⁵ Yen sɔna ba yam mi soka Bokimu. Miya ba Yinni Gusunɔn yãkunu kua.

Yosuen gɔɔ

⁶ Sanam me Yosue u wã wãaru sɔɔ, u dera Isireli baawure u dawa u win tem mwa me mu kua wigim. ⁷ Tɔn be, ba Yinni Gusunɔn sãwa Yosuen waati kpuro sɔɔ ka maa guro guro be u derin waati sɔɔ, be ba sɔm maamaakiginu kpuro wa ni Yinni Gusunɔn u Isireliba kua. ⁸ Yosue, Nunin bii, Yinni Gusunɔn sɔm kowo, u kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru (110) ma u gu. ⁹ Ba nũn sika win temɔ Tinnati Heresi, Efaraimuban bera gia Gaasin guurun sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ¹⁰ Saa yen tɔmbu kpuro ba gu, ma be ba seewa ben ayenɔ bañ Yinni Gusunɔn bεεre yɛ. Meya ba maa duari ye u raa ben baababa kua.

Isireliba ba Yinni Gusunɔn

sãaru deri

¹¹ Ye Isireliba ba kua, yañ Yinni Gusunɔn dore. Domi ba nũn deri ba da ba bũnu sãamɔ ni ba ra soku Baaliba. ¹² Ba Gusunɔn ben baababan yinni deri wi u bu yarama Egibitin di. Ma ba be ba bu sikerenen bũu ni ba mɔ Baaliba ka Asitaateba sãamɔ ba nu wiru kpĩyammε. Yera n dera Yinni Gusunɔn mɔru seewa. ¹⁴ Ma u bu tɔn diobu nɔmu beria ba bu ye ba mɔ kpuro gurari. U maa bu ben yibere be ba bu sikerene dɔre. Bañ maa kpĩa ba ka tii yine. ¹⁵ Baama mi ba tabu da, Yinni Gusunɔn u ra dewa bu kɔsa wa nge me u raa gerua ka bɔri. Ba nɔni swãaru wa ta kpã. ¹⁶ Yen biruwa u bu kparobu seeya be ba koo bu faaba ko tɔn diobun nɔmun di. ¹⁷ Ka me, ba ku ra kparo ben gere wure. Bañ ka Gusunɔn turo yɔre. Bũna ba ra sã. Mii mii ba swaa ye deri ye ben baababa ba raa swĩ. Bañ maa Yinni Gusunɔn wooda mem nɔkwe. ¹⁸ Yinni Gusunɔn ù n bu kparo wɛ, u ra n wãawa ka yɛro u ka bu wɔra ben yibereban nɔman di, kparo win waati kpuro sɔɔ. Domi u ra ben wɔnɔwɔndu wa sanam me ba weeweenu mɔ, be ba bu tɔya mɔ ba bu nɔni sɔɔmɔ sɔ. ¹⁹ Adama kparo wi, ù n gu, ba ra maa kɔsa kowa n kere ben baababa. Bũna ba ra kasu bu wiru kpĩya bu sã. Ben gɔru ga ra bɔbiewa bu ka swaa kɔsa ye swĩ ka degangam.

Yinni Gusunɔn

u Isireliban laakari mɛera

²⁰ Kpa Yinni Gusunɔn u ka bu mɔru ko gem gem u nεε, tɔn be, ba nen wooda sanku ye na ben baababa wɛ. Bañ maa nen gere mem nɔkwe. ²¹ Yen sɔna nañ maa bu bweseru garu giramme bwese ni Yosue u deri sɔɔ sanam me u gu. ²² Bwese niya kon ka ben laakari mɛeri, kpa n wa bã n koo lasabu ko, bu nen swaa swĩ, nge me ben baababa ba kua.

²³ Ma Yinni Gusunɔn u bwese ni deri, uñ ka nin girabu sende.

3 Yinni Gusunɔn u bwese ni nu tie deri Isireliban suunu sɔɔ, u n da ka ben laakari mɛeri be bañ tabu koore nge ben baaba be ba Kananin tem mwa. ² U yeni kuawa be ba kun tabu koore mi bu ka tabu gia. ³ Bwese ni u deri ben suunu sɔɔ wee, Filisitiba ka ben sinambu nɔnbu ka Kananiba ka Sidonigibu ka sere Hefiba be ba wã Libanin guunɔ, saa Baali Hεεmɔn guurun di n ka girari Lebo Hamati. ⁴ Yinni Gusunɔnwa u dera ba wã Isireliban suunu sɔɔ kpa u n da ka Isireli ben laakari mɛeri. Saa ye sɔɔra u koo gia bã n koo win woodaba swĩ ye u ben baababa wɛ saa Mɔwisin min di. ⁵ Yen sɔna Isireliba ba wã ka Kananiba ka Hetiba ka Amɔreba ka Filisitiba ka Hefiba ka Yebusiba sannu. ⁶ Ma ba ben bii wɔndiaba sua kurɔbu. Be, ba maa bu begibu wɛ ba sua kurɔbu. Saa yera Isireliba ba tɔn ben bũnu sãaru wɔri.

KPAROBU

Otinieli

⁷Yeniban biru, Isireliba ba Yinni Gusunƙo duari ma ba kƙasa kua ba bƙu ni ba mƙ Baaliba ka Asitaateba sƙa. ⁸Yera Yinni Gusunƙo u ka bu mƙu kua, u bu Mesopotamin sina boko mƙmu beria, wi ba mƙ Kusani Risetaimu. Ma ba nƙn sƙa wƙƙa ita. ⁹Saa ye sƙƙa ba Yinni Gusunƙo mƙguru sue ba faaba kana. Ma u ben kanaru nua u bu faaba kowo waawa, u bu wƙra sunƙo win mƙman di. Faaba kowo win yƙsira Otinieli, Kenasin bii. Kenasi wi, u sƙawa Kalebun mƙ. ¹⁰Sƙƙo teeru Yinni Gusunƙo Hunde u Otinieli wi mƙƙa ma u kua Isireliban kparo. Yen biru u seewa u da u ka sina boko wi tabu kua. Ma Yinni Gusunƙo u nƙn sunƙo wi mƙmu beria u kamia. ¹¹Saa yera Isireliba ba maa bƙri yendu wa wƙƙo weeru. Yen biruwa Otinieli u gu.

Ehudu

¹²Otinielin biru, Isireliba ba maa kƙasa kua Yinni Gusunƙo wuswaa. Ma u Mƙabun sina boko Egoloni dam wƙ, u nƙn Isireliba mƙmu beria. ¹³Ma sina boko wi, u Amƙniba menna ka Amalekiba ba da ba Isireliba wƙri, ma ba Yeriko mwa. ¹⁴Yera Isireli be, ba Egoloni wi sƙawa wƙƙo yendu yiru sari. ¹⁵Sanam mƙ sƙƙa ba Yinni Gusunƙo mƙguru sue ba faaba kowo kana. Ma u bu faaba kowo wi waawa. Win yƙsira Ehudu, Geran bii, Benyamƙen bweseru sƙ. Durƙo wi, u sƙawa mƙ dwaagii.

Sƙƙo teeru Isireliba ba nƙn gƙra u da u Egoloni kƙru wƙ. ¹⁶Ma Ehudu wi, u takobi kua. Yen beri berika mƙ do. Yen dƙebu bu sƙawa mƙm soo teeru. Ma u ye doke win mƙra mƙm geu gia u yaberu sebusi. ¹⁷Ye u tura Egonin mi, u nƙn kƙe te wƙ. N deema sunƙo wi, durƙo bemberera. ¹⁸Yen biru Ehudu u gƙsira yenu, wi ka tƙ be ba ka kƙe te na. ¹⁹Adama sanam mƙ ba tura kpee kƙra yeru garun mi, Giligalin mƙ, yera Ehudu u gƙsirama u na sina boko win mi, u nƙn sƙƙa u nƙ, yinni, na gari asirigii gƙe mƙ kon nun sƙ.

Ma sina boko u nƙ, win sina bwƙabu bu gina yario be kpuro.

²⁰Saa ye sƙƙa, sina boko u sƙ gidambisan dii woo durƙuguru garu sƙ te ba kua wi turon sƙ. Ehudu u nƙn susi u nƙ, gari yi na mƙ yi weewa Gusunƙo min di.

Ma Egoloni u seewa saa win kitarun di u yƙra. ²¹Sanam meya Ehudu u win mƙm dwaƙ ye demia u takobi ye woma saa win yƙsi mƙm geu gian di, u sunƙo wi sƙa nukurƙo. ²²Takobi ye, ya duawa ka yen buru sannu. Ma win wasin gum mu ye nƙnua sƙƙa. Yera u ye derisi Egonin nuku te sƙ. ²³Yen biru Ehudu u yara dii ten bee tia gian di ma u ten gambo kƙnua u beri. ²⁴Ye u doona, yera sina bokon bwƙaba na ba deema dii ten gamboba ba kƙnua sim sim. Ma ba nƙ, u ko n swaa swƙibu mƙwa. ²⁵Ma ba nƙn mara n ka tƙ. Ye ba wa uƙ kenie, yera ben tii ba kƙƙa sua ba kenia.

Ma ba deema wee, ben sina boko u kpƙ temƙo u guu. ²⁶Saa ye sƙƙa, Ehudu u tonda u kpee kƙra yee te sara, u da Seiras. ²⁷Ye u tura mi, u tabu kƙba so Efaraimun guunƙo. Ma Isireliba kpuro ba sarama ba ka nƙn taa bi da, u bu swaa gbiiye. ²⁸U bu sƙƙa u nƙ, i man swƙi, domi Yinni Gusunƙo u sun besen yibereba Mƙabuba mƙmu beria.

Ma ba nƙn swƙi ba da. Ba yƙra Yuudenin tƙbura yerƙo, Mƙabuban tem bera gia. Baƙ dere baa Mƙabu ben turo u daa te tƙbura. ²⁹Yen dƙma te, Mƙabuban tabu durƙo damgibu mƙm suba wƙkura (10.000) ba go. Baa ben tƙn turo kun bu kisirari. ³⁰Tƙ te, Isireliba ba Mƙabuba sekuru doke. Saa dƙma ten diya Isireliban tem mu bƙri yendu wa sere wƙƙo wƙ.

Sangaa

³¹Ehudun biru Yinni Gusunƙo u maa Sangaa, Anatin bii gƙsa u kua Isireliban kparo. Sangaa wi, Filisitiban tabu durƙo natawa u go ka ketƙe kpapa deka yƙn mƙ ga sƙu mƙ.

Debora ka Baraki

4 Ehudun gƙƙa biru Isireliba ba kpam kua ye yaƙ Yinni Gusunƙo dore. ²Ma u bu Kananin sunƙo Yabini mƙmu beria wi u bandu dii Hasori. Win tabu sunƙo Sisera wi u wƙa Haroseti Goimu. ³Yabini wi, tabu keke sisugii nƙn ka wunƙbuwa (900) u mƙ. Ma u Isireliba dam dƙre sere n ka kua wƙƙo yendu. Yera ba Yinni Gusunƙo mƙguru sue ba faaba kana.

⁴N deema Gusunƙo mƙm tƙn kurƙo wi ba mƙ Debora, Lapidƙun kurƙo, wiya u sƙa Isireliban kparo saa ye sƙƙa. ⁵U ra n sƙƙa kpakpa bƙa gaan nuurƙo ye ya wƙa Rama ka Betelin baa sƙƙa, Efaraimun guunun bera gia. Ma ba ye yƙsira kƙa Deboran kpakpa bƙa. Miya Isireliba ba ra de u ka bu siribu kua. ⁶Sƙƙo teeru u Abinƙamun bii Baraki sokusia wi u wƙa Kedesiƙo Nefitaliban temƙo. U nƙn sƙƙa u nƙ, Gusunƙo, besƙe Isireliban Yinni, wiya u nun wooda yeni wƙ u nƙ, a tƙmbu mƙm suba wƙkuru (10.000) gƙsio saa Nefitaliba ka Sabuloniban min di a ka bu da guu te ba mƙ Tabori. ⁷U koo Sisera, Yabinin tabu sunƙo ka win tabu kekeba ka win tabu kowobu gawama wunen mi, Kisionin daarƙo, kpa u nun bu mƙmu beria.

⁸Ma Baraki u nƙn wisa u nƙ, a n kaa ka man da, kon da. Adama a kun ka man dƙƙ, naƙ dƙƙ.

⁹Ma Debora u nƙ, ya wƙ, kon ka nun da, adama aƙ siarabu wasi sƙ n da sannu. Domi Yinni Gusunƙo u koo Sisera tƙn kurƙo goo mƙmu beria.

Ma Debora u seewa u ka Baraki da sere Kedesiƙo. ¹⁰Baraki u Sabuloniba ka Nefitaliba sokusia Kedesiƙo. Ma ben tƙmbu mƙm suba wƙkuru (10.000) ba ka nƙn yƙra ka Debora sannu. ¹¹N deema Mƙwisin kurƙo sesu Hobabu, win bwesera ba mƙ Keniba. Ben turo Hebƙe u ka Keni be ba tie karana. Ma u da u win kuru gira dƙa bakaru garun nuurƙo Sanaimu, Kedesiƙo mƙ.

¹² Yen biruwa ba Sisera s̄w̄wa ba n̄e, Baraki, Abin̄camun bii, u da guu te ba m̄ Tabori. ¹³ Ma Sisera u win tabu kowobu kpuro sokusia u n̄e, bu na Haroseti Goimun di ka win tabu keke sisugii n̄ene ka wun̄obu (900) ye. Ma ba menna Kisionin daara. ¹⁴ Ma Debora u Baraki s̄w̄wa u n̄e, a seewo, domi gis̄ra Yinni Gusun̄u u koo nun gbiya u ka nun Sisera n̄omu beria.

Yera Baraki u sarama guu ten min di ka win t̄mbu n̄w̄bun suba w̄ku (10.000) te ta n̄n sw̄i. ¹⁵ Ye ba Sisera ka win tabu kowobu ka win tabu kekeba w̄ri, Yinni Gusun̄u u dera Sisera n̄n be, ba burisina Barakin wuswaa. Ma Sisera u sara win keken di u duka sua ka naasu. ¹⁶ Baraki u Sisera tabu kowobu ka win tabu kekeba naa gira sere Haroseti Goimu. Ma ba bu go be kpuro ka takobi. Baa ben turo bañ deri.

¹⁷ Adama Sisera u duka sua u da u kukua Heb̄e Kenin kur̄ wi ba m̄ Yaelin kuu bekurugir̄, domi Heb̄e ka Yabini, Hasorin sun̄ ba n̄w̄sinam. ¹⁸ Yaeli u yara u Sisera dam koosia u n̄e, a duuma n̄n yinni, a ku berum ko.

Ma u dua kur̄ win mi, ma kur̄ wi, u bekuru sua u n̄n wukiri. ¹⁹ Yera Sisera u n̄e, a suuru koowo, a man nim k̄eȳo n̄n. Nim n̄w̄ ga man m̄wa.

Ma kur̄ wi, u bom bw̄aru sua u n̄n w̄ u n̄ra. Yera u kpam n̄n bekuru wukiri.

²⁰ Sisera maa n̄e, a ȳro dii k̄n̄w̄. Goo ù n̄ na u nun bikia, u n̄e, goo w̄a mini? A n̄e, aawo.

²¹ N deema Sisera u wasire too, ma u dweya mam mam. Yera Yaeli, Heb̄e n̄ kur̄ wi, u kurun sii d̄ka sua ka matalaka u dur̄ wi susi s̄e u sii d̄ka ye kpare win baa saburon deedeeru. Ma ya girari tem. Ma dur̄ wi, u gu. ²² N wee, saa ye s̄w̄, Baraki u Sisera naa gire. Ye Yaeli u yara u n̄n senn̄ da u n̄e, a na, kon nun dur̄ wi s̄w̄si wi a kasu.

U dua kur̄ win kuru mi, u wa wee, Sisera u kp̄i u guu, sii d̄ka gire win baa saburo.

²³ D̄ma te, Gusun̄u u dera Isireliba ba Yabini, Kananiban sun̄ kawa. ²⁴ Yen biru ba ra n̄ ka n̄n tabu m̄wa sere ba ka n̄n taare mam mam ba go.

Debora ka Barakin womu

5 D̄ma tera Debora ka Baraki Abin̄camun bii ba womu geni kua ba n̄e,

² i Yinni Gusun̄u siaro domi Isireliban wirugibu ba ḡru doke bu tabu ko. T̄mbu kpuro ba maa tii w̄ bu ka bu sw̄i.

³ I k̄w̄ b̄e sinambu, i swaa dakio b̄e tem ȳrobu.

Na kon Gusun̄u, Isireliban Yinni t̄ma ka womusu.

⁴ Yinni, sanam m̄e a sarama Seirin guurun di Ed̄mun tem,

tem mu ȳira,
guru winu ḡsira nim,
ma gura na.

⁵ Guu bakanu nu ȳira
wun̄e Gusun̄u Isireliban Yinnin wuswaa,
wun̄e wi a tii s̄w̄si Sīn̄.

⁶ Sangaa, Anatin biin waati s̄w̄,
ka maa Yaelin saa s̄w̄,
goo ku ra s̄ swaa dos̄.

Be ba gam d̄w̄, swaa kisiya ba ra ka de.

⁷ Wirugii goo sari wi u dam m̄ Isireliba s̄w̄,
sere n̄e Debora na ra ka seewa nge ben mero.

⁸ Sanam m̄e ba Gusun̄u deri ba b̄nu s̄am̄,
saa yera ba bu tabu w̄rima.

Adama baa ben t̄mbu n̄w̄bun suba weeru (40.000) s̄w̄,

goo sari wi u tereru ñ kun m̄e yaasa m̄.

⁹ Nen ḡru ga dora Isirelin wirugibun s̄,
ka be ba tii w̄ bu ka tabu ko.

I Yinni Gusun̄u takaru koowo.

¹⁰ B̄e sinambu, b̄e be i ket̄ku kpikinu s̄ni,
i gari yi kparo.

B̄e gobigibu, b̄e be i s̄ beku buranu w̄ll̄,
i yi geruo.

B̄e maa bw̄ebw̄ebu, b̄e be i ka naasu s̄im̄,
i yi wonw̄.

¹¹ I swaa dakio.

D̄w̄ban b̄ku t̄mba Yinni Gusun̄u nasaran
womusu m̄,

ye u Isireliba w̄.

Yen biru Yinni Gusun̄u t̄mbu ba sarama
ba da ba w̄a ben wus̄.

¹² A seewo, Debora, a tabun womu ko,
a n̄ ka sun gbiye.

A seewo, Baraki, Abin̄camun bii,
a ka wunen yobu wurama.

¹³ Isireliban sukum ba damgibu kamia.

Yinni Gusun̄u u dera na nasara wa tabu dur̄bun w̄l-
l̄.

¹⁴ Be ba Amalekiba kamia,
ba na Efaraimuban tem di.

Benyameeba ba maa bu sw̄i.

Wirugiba na Makirin bweserun di.

Tabu sinamba maa na Sabuloniban min di.

¹⁵ Isakariban wirugibu ba ka Debora ȳra.

Ma ben t̄mbu kpuro ba Baraki sw̄i.

Ba duki na w̄wa mi.

Adama Rubeniba bañ k̄k̄ tia kue.

Ba sika kua taa bin daabu s̄w̄.

¹⁶ Mban s̄na ba ȳanu sine.

Ba k̄wa bu kparobun k̄k̄ k̄ be ba nu sokum?

Meya Rubeniba bañ k̄k̄ tia kue.

Ba sika kua taa bin daabu s̄w̄.

¹⁷ Galadigibu ba sina Yuudenin guru.

Mba n̄ kua Danuba ba ka ben goo nimkusu sine.

Aseeba ba maa s̄

nim w̄kun bera gia ka gen goor̄, bañ n̄e.

¹⁸ Adama Sabuloniba ka Nefitaliba

ba tii doke kari s̄w̄ tabu gber̄.

¹⁹ Kananin sinamba na ba ka bu tabu kua Tanakio

daarun b̄ku te ba m̄ Megido.

Adama bañ bu kamie bu sere ben arumani gaa gura.

Baa sii geesu bañ wa ba sue.

²⁰ W̄llun diya kperi yi ka Sisera tabu kua.

Yi wāawa yin swɛɛ ɔɔɔ saa ye yi ka nùn sannamɔ.
²¹ Kisionin daaru te ta wāa yellun di,
 ten nim mu seewa mu bu gura.
 Su se su tabu wɔri ka wɔrugɔru.
²² Siseran tabu kowobu ba duki doona.
 Ben dumin naasun wɔkinu nɔɔɔ.
²³ Yinni Gusunɔɔn ɔɔɔɔ u gerua u nɛɛ,
 i Merosi bɔrusio,
 i yen tɔmbu bɔrusio.
 Domi baɔn nɛ ka wɔrugɔba sannu
 bu ka Yinni Gusunɔɔn somi.
²⁴ Kaa domaru wa, Yaɛli, Hebɛɛ Kenin kurɔ.
 Kaa domaru wa, Yaɛli,
 n kere kurɔbu gabu be ba wāa kunɔ.
²⁵ Sisera u nun nim bikia, ma a nùn bom wɛ.
 A ka nùn naa bom gum naawa gbɛɛ bɛɛɛguru ɔɔɔ.
²⁶ A kurun sii dɛka sua ka nɔɔn dɔɔɔ.
 Ma a matalaka sua wunen nɔɔn geuɔ.
 A Sisera kpɛɛ a win baa saburosu yabura.
²⁷ Sisera u dwiia u kpuna wunen naasɔ.
 Mi u kpɛɛ mi, miya u gbisi.
²⁸ Siseran mero u mɛɛra fɛnɛntin di
 u nɔɔɔguru sua u nɛɛ,
 amɔna win tabu kɛkɛ yaɔn ka tunumɛ.
 Mba n kua win dumi yi ka tɛ mɛ.
²⁹ Win bwāa bwisigiba nùn sɔɔɔɔ ba nɛɛ,
 ba arumani gura ba bɔnu mɔwa,
 kpa tabu kowo baawure u wɔndia turo
 n̄ kun mɛ yiru sua.
 Sisera u beku gobiginu suamɔ win tiin sɔɔ,
 ka yabe ni ba sɔma dokea.
 N deema meya win mero u maa tii sɔɔɔɔ.
³¹ Yinni Gusunɔɔn, a de wunen yibɛɛba kpuro bu gbi
 nge Sisera.
 Adama be ba nun kɛ, ba n ballimɔ nge sɔɔ wii wɔllun
 sɔɔɔ.

Yen biruwa tem mɛ, mu bɔri yendu wa wɔɔ weeru.

Madianiba

ba Isireliba nɔɔn sɔɔɔɔ

6 Yen biru Isireliba ba kpam kua ye yaɔn Yinni
 Gusunɔɔn dore. Ma u bu Madianiba nɔɔmu sɔndia
 sere wɔɔ nɔɔɔba yiru. ² Madiani be, ba bu dam dɔremɔ
 gem gem. Yen sɔna Isireliba ba da ba kuku yenu kua
 kpɛɛ baaba ɔɔɔ ka kpɛɛ wɔrusɔ guunun bera gia.
³ Isireliba b̄a n ben d̄ianu duura, Madiani be, ka
 Amalɛkiba ka bwesenu ganu saa sɔɔ yari yerun di, ba
 ra nɛwa bu bu wɔri. ⁴ Kpa bu ben sansani gira Isire-
 liban gbɛɔɔ, bu ben d̄ia ni kpuro sanku sanku, bu ka
 da sere Gasan bɔkuɔ, kpa bu maa ben yaa sabenu
 gura. Ba ku ra bu ḡaanu derie ni ba koo di. ⁵ Ba ra
 nɛwa ka ben yaa sabenu ka ben kuu bekuruginu ba n
 dabi nge twee. Be ka ben yooyoosu baɔn geeru mɔ. Ba
 ra nɛwa tem mɛ ɔɔɔ bu ka mu sanku, ⁶ kpa bu Isireliba
 deri nɔɔn swāaru ɔɔɔ. Yera n dera Isireli be, ba Yinni
 Gusunɔɔn nɔɔɔguru sue ba nùn soka.

⁷ Sanam mɛ ba nùn soka Madiani ben sɔɔ, ⁸ u bu win
 sɔmɔ goo ɔɔɔɔ wi u bu sɔɔɔwa u nɛɛ, amɛniwa Yinni
 Gusunɔɔn u gerua. U nɛɛ, u bɛɛ yarama yorun di te i raa
 Egibitigibu diiyammɛ. ⁹ U bɛɛ wɔra ben nɔɔman di ka
 sere maa be ba bɛɛ dam dɔremɔ kpuron nɔɔman di.
 Ma u be kpuro gira bɛɛn wuswaan di. U ben tem mwa
 u bɛɛ wɛ. ¹⁰ U bɛɛ sɔɔɔwa ma wiya Gusunɔɔn bɛɛn Yinni.
 Yen sɔɔ, i ku Amɔreban b̄unu s̄a b̄en temɔ i wāa.
 Adama in̄ win gere mem nɔɔɔɔ.

Gusunɔɔn u Gedeoni ɔɔɔɔ

u ka Isireliba faaba ko

¹¹ Yen biruwa Yinni Gusunɔɔn ɔɔɔɔ u na Ofaraɔ u
 sina d̄aru garun nuurɔ. D̄aa te, ta s̄awa Yoasiguru wi
 u s̄aa Abiesɛɛn bweseru. Win bii Gedeoni u alikama
 soomɔ d̄aa bii gama yerɔ Madianiba bu ku raa ka nùn
 wa. ¹² Ma Yinni Gusunɔɔn ɔɔɔɔ wi, u tii Gedeoni sɔɔɔɔ,
 u nùn sɔɔɔwa u nɛɛ, tabu durɔ damgii wunɛ, Yinni
 Gusunɔɔn u ka nun wāa.

¹³ Gedeoni u nùn wisa u nɛɛ, nen yinni, Yinni Gusunɔɔn
 u n wāa ka bɛɛɛ, mba n kua yeniba kpuro ya ka sun
 deema. Mban sɔna u ku ra maa sɔm maamaakigia ko
 ye bɛɛn baababa ba sun sɔɔɔwa u ra raa ko ye u ka
 bu yarama Egibitin di. T̄ɛ wee, u sun Madianiba nɔɔmu
 sɔndia u deri.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔɔn u nùn mɛɛra u nɛɛ, a doo ka
 wunen dam kpuro a Isireliba wɔra Madianiban nɔɔman
 di. Nena na nun ɔɔɔɔ.

¹⁵ Gedeoni u nùn sɔɔɔwa u nɛɛ, nen yinni, swaa yerɔ
 kon kpe n ka Isireliba faaba ko, domi Manasen bwe-
 seru ɔɔɔ, nen tɔmba ba bwɛɛbwɛɛru bo. Nena na maa
 s̄aa ȳakabu nen baan yenuɔ.

¹⁶ Yinni Gusunɔɔn u nùn wisa u nɛɛ, ka mɛ, ko na n ka
 nun wāa. Madianiban dam mu koo ko nge tɔn tur-
 ogim kpa a bu s̄ɛsuku.

¹⁷ Gedeoni u nɛɛ, a n ka man nɔɔnu geu mɛɛran na, a
 man ȳireru garu sɔɔɔsio te ta gerumɔ ma wunɛ
 Gusunɔɔn a ka man gari mɔ. ¹⁸ Na nun kanamɔ a ku
 doona minin di sere n ka wurama wunen mi ka nen
 k̄ɛru kpa n nun tu wɛ.

Ma Yinni Gusunɔɔn u nɛɛ, to, kon nun ma sere a ka
 wurama.

¹⁹ Ye Gedeoni u da yenuɔ u boo buu go u gu sawa
 ma u som sua kilo tenagim u ka p̄ɛɛ kua ye yaɔn
 seeyatia mɔ. U yaa ye doke bireru ɔɔɔ, ma u kpɛɛ tɔm
 doke wekeru ɔɔɔ u ka na u nùn ye kpuro yiya d̄aa ten
 nuurɔ. ²⁰ ɔɔɔɔ wi, u nɛɛ, a yaa ye ka p̄ɛɛ ye suo a
 sɔndi kpɛɛ tenin wɔllɔ kpa a kpɛɛ tɔm mɛ wisi yen wɔl-
 lɔ.

Ma u kua mɛ. ²¹ ɔɔɔɔ wi, u yaa ye ka p̄ɛɛ ye baba
 ka win dɛka ye u nenin s̄ɛru. Ma d̄ɔɔ u yarima kpɛɛ ten
 min di u yaa ye ka p̄ɛɛ ye mwa. Yera Gedeoni u ɔɔɔɔ
 wi bia. ²² Saa yera u tuba ma Yinni Gusunɔɔn ɔɔɔɔ
 ma u nɛɛ, Yinni Gusunɔɔn, na kam kua, domi na wunen
 ɔɔɔɔ wa nɔɔn ka nɔɔn.

²³ Adama Yinni Gusunƙ u nùn sƙƙwa u nɛɛ, a wunen laakari kp̄iyƙ, a ku bɛrum ko, aɲ gbimƙ.

²⁴ Ma Gedeoni u nùn yāku yeru bania mi, ma u tu ȳisiru kā, Yinni Gusunƙ u ra bƙri yendu wē. Yāku yee te, ta wāa mi sere ka gisƙ Ofarƙ Abiesɛɛban temƙ.

Gedeoni u būu wi ba m̀

Baalín yāku yeru sura

²⁵ W̄ƙu tee te sƙƙra Yinni Gusunƙ u maa Gedeoni sƙƙwa u nɛɛ, a wunen baan naa kineru suo ka naa kineru garu te ta w̄ƙ baƙba yiru mƙ, kpa a būu wi ba m̀ Baalín s̄a yee te sura te wunen baa u mƙ mi, kpa a ten būu d̄a te ta gire mi wuka. ²⁶ Kpee tenin wƙl-lwƙa kaa man yāku yeru bania nge mɛ ba ra ko, kpa a naa kineru yiruse te sua a ka yāku d̄ƙ mwaararugiru ko ka būu d̄a te a wuka mi.

²⁷ Ma Gedeoni u t̄mbu wƙkuru gƙsa win sƙm kowobu sƙ u da u kua ye Yinni Gusunƙ u nùn yiire. Adama yèn s̄ u win baan yenugibu ka wuugibun bɛrum mƙ, uɲ ye kue s̄ƙ sƙ. W̄ƙura u ye kua. ²⁸ Ye wuugiba seewa buru buru yellu, ba wa wee, ba būu wi ba m̀ Baalín yāku yeru sura, ma ba ten būu d̄aru wuka, ma ba naa kineru yiruse te go ba ka yāku d̄ƙ mwaararugiru kua s̄a yee kpa te ba gira mi sƙ.

²⁹ Yera ba bikianamƙ ba m̀, wara u yabu ye kua.

Ba kaso kua baama bu ka nƙ. Ma ba nua ma Gedeoni, Yoasin biiwa u ye kua. ³⁰ Ma ba Yoasi sƙƙwa ba nɛɛ, a wunen bii yarama su nùn go, domi u būu wi ba m̀ Baalín yāku yeru sura, u maa ten būu d̄aru wuka.

³¹ Yoasi u be ba ȳ mi kpuro sƙƙwa u nɛɛ, bɛɛya i ko Baali sanna? Bɛɛya i ko nùn faaba ko? Baawure wi u nùn mƙru bara, u koo gbi yam mu sere s̄ara. Û n s̄aan na Gusunƙ, i de u ka tii yina. Domi win s̄a yera ba sura.

³² Saa dƙma ten diya ba Gedeoni soka Yerubaali yèn s̄ Yoasi u nɛɛ, bu de Baali u ka tii yina, domi win yāku yera ba sura.

Gedeoni u Gusunƙ

ȳireru bikiamƙ

³³ Yen biru Madianiba kpuro ka Amalɛkiba ka bwese ni nu wāa s̄ƙ yari yeru gia ba menna ba Yuudeni t̄bura ba ben sansani gira wƙwƙ ye ba ra soku Yisirɛli. ³⁴ Ma Yinni Gusunƙ Hunde u Gedeoni yƙƙwa. Ma u kƙba wura u ka Abiesɛɛba soka bu nùn sw̄i.

³⁵ Ma u Manaseba kpuro sokusia ka Asɛɛba ka Sabuloniba ka Nɛfitaliba. Ma be kpuro ba na ba menna sannu, ba nùn sw̄i.

³⁶ Yera Gedeoni u Gusunƙ sƙƙwa u nɛɛ, à n kaa Isireliba faaba kon na saa nen min di nge mɛ a gerua, a man ȳireru sƙƙsio. ³⁷ Wee, kon yāa san sini yi temƙ alikama soo yerƙ. Ñ n kua bururu, dirum m̀ n wāa yāa san si t̄na sƙ, kpa alikama soo yee te kpuro ta n

gbere, sanam mɛ sƙƙra kon gia ma geema, kaa Isireliba faaba kowa saa nen min di nge mɛ a gerua.

³⁸ Ma n kooru mɛ. Sisiru u seewa buru buru yellu u yāa san si gama ma sin nim mu gbɛɛ yoruku yiba.

³⁹ Ma Gedeoni u Gusunƙ sƙƙwa u nɛɛ, a ku ka man mƙru ko, a de n ka nun gari ko nƙn tee teni. Na k̄i a maa man ȳireru sƙƙsi ka yāa san si. A de si t̄na su n gberu kpa alikama soo yee te, ta n kakoru s̄a baama.

⁴⁰ Ma Gusunƙ u kua mɛ w̄ƙu te. Yāa san si t̄na su gberu, ma alikama soo yee te, ta kakoru s̄a.

Gedeoni ka win t̄mbu

gooba wunƙbu

7 Ma Gedeoni wi ba maa m̀ Yerubaali, wi ka win t̄mbu kpuro ba seewa buru buru ba da ba ben sansani gira yeru ge ba m̀ Harodun bƙƙa.

Madianiban sansani ya maa wāa ben s̄ƙ yɛsan nƙm geu gia wƙwƙ gaa sƙ guu te ba m̀ Mƙren bƙƙa.

² Yera Yinni Gusunƙ u Gedeoni sƙƙwa u nɛɛ, wunen t̄n be, ba dabi too. Nà n bu Madianiba nƙmu beria ba ko n tamaa ben tiin dama ba ka bu kamia. Baɲ koo maa man siara. ³ Yen s̄, a doo a kpara t̄n be sƙ, a nɛɛ, baawure wi u nande ma bɛrum nùn m̀, u gƙsira saa Galadi minin di u wura yenuƙ. Ma t̄mbu nƙƙbun suba yenda yiru (22.000) ba gƙsira ba wura.

Ma n tie t̄mbu nƙƙbun suba wƙkuru (10.000). ⁴ Ma Yinni Gusunƙ u maa Gedeoni sƙƙwa u nɛɛ, ka mɛ, t̄n be, ba dabi too. A ka bu doo daarƙ. Miya kon nun bu wunana. Ben wi na nɛɛ, u koo ka nun da, wiya u koo da. Ben wi na nɛɛ, uɲ ka nun dƙ, wiya kun dƙ.

⁵ Yera Gedeoni u dera t̄n be, ba da daarƙ. Miya Yinni Gusunƙ u maa nùn sƙƙwa u nɛɛ, be ba nim sƙka ka nƙma ba nƙra, a bu wunana ka be ba yiira ba nƙ girari daarƙ.

⁶ Be ba ka nƙma nim sƙka ba nƙra, ben geera kuawa t̄nu gooba wunƙbu (300). Be ba tie ba yiirawa ba ka nƙra. ⁷ Ma Yinni Gusunƙ u Gedeoni sƙƙwa u nɛɛ, wunɛ ka t̄mbu gooba wunƙbu be ba nim sƙka ba ka nƙra mi, bɛen nƙmuƙra kon Madianiba beru, n ka bɛ faaba ko. A de be ba tie kpuro bu wura yenuƙ.

⁸ Ma Gedeoni u dera t̄n be kpuro ba gƙsira ma n kun mƙ t̄mbu gooba wunƙbu ye. Adama u dera ba d̄fanu ka k̄bi kpuro deru mi.

N deema Madianiban sansani ya wāa wƙwƙ ma Isireliba ba maa wāa yen gunguru.

Nasaran ȳireru

⁹ Ye n kua w̄ƙuru, Yinni Gusunƙ u Gedeoni sƙƙwa u nɛɛ, a seewa a da a Madianiban sansani wƙri domi na nun ye nƙmu beria. ¹⁰ À n maa bɛrum m̀n na, a ka da mi, a gina doo mi, wunɛ ka wunen b̄ƙ Pura, ¹¹ kpa i nƙ ye ba gerumƙ, kpa i dam wa i ka da i bu wƙri.

Yera ba sara ba da sere be ba sansani k̄sun bƙƙa. ¹² Madianiba ka Amalɛkiba ka bwese ni nu na saa s̄ƙ yari yerun di ba t̄riewa wƙwa ye sƙ nge t̄wee. Ben

yooyoosu kun geeru m̄, su dabiwa nge yani seeri yi yi wāa nim wōkun goor̄. ¹³ Saa ye Gedeoni u tura mi, saa yera dur̄ goo u win beruse s̄w̄m̄ dosu ge u kua. U n̄e, wee na dosa na wa ma kira tumaani gaa ya binda ya na ya w̄ri b̄e Madianiban sansanin kuu teer̄ ya tu fuka ta w̄ruma.

¹⁴ Win beruse wi, u n̄n s̄w̄wa u n̄e, n ñ m̄ gāa tukunu ganu. Gedeoni, Yoasin bii, Isireli win takobiwa ya koo sun tabu di. Gusun̄wa u n̄n b̄e Madianiba ka b̄e sansani kpuro n̄mu beria.

¹⁵ Gedeoni u dosu ge ka gen tubusianu nua. Yera u yiira u Gusun̄ siara. Ma u ḡsira u wura win sansanin u n̄e, i seewo domi Yinni Gusun̄ u b̄e Madianiba n̄mu beria.

Gedeoni u Madianiba kamia

¹⁶ Gedeoni u win t̄mbu gooba wun̄bu (300) ye b̄n̄ kua wuunu ita. Ma u ben baawure k̄ba w̄ ka wekeru t̄e s̄w̄ wii b̄n̄da wāa. ¹⁷ U bu s̄w̄wa u n̄e, ì n̄ deema na ben sansani turuku kua i man m̄erio s̄a s̄a kpa i ko nge m̄ na m̄. ¹⁸ Saa ye n̄e ka be sa wāa sannu sa b̄e k̄bi wura, saa yera i ko i maa b̄egii wura kpa sa n̄ ka sansani ye sikerene kpa i n̄ gb̄asukum̄ i n̄ m̄, Yinni Gusun̄ u nasara wa! Gedeoni u maa nasara wa!

¹⁹ W̄ku suunu s̄w̄, saa ye wuu k̄sobu ba ra k̄sine, yera Gedeoni ka win t̄n̄ be ba wāa win mi, ba tura sansani yen k̄n̄k̄w̄. Ma ba ben k̄bi wura ba weke ni k̄suka ni ba n̄ni mi. ²⁰ Saa yera wuunu yiru ye ya tie ya yen k̄bi wura, ma ba ben wekenu k̄suka. Ba wii b̄n̄ ni sua ka n̄m̄ dwa ma ba k̄bi n̄ni ka n̄m̄ geu. Ba yi wuram̄, ma ba gb̄asukum̄ ba m̄, Yinni Gusun̄ u nasara wa! Gedeoni u maa nasara wa!

²¹ Ben baawure u ka ȳ win ȳra yer̄ ba sansani ye sikerene. Ma wer̄ be kpuro ba duku dukubu m̄ ka n̄w̄giru. Ma ben gaba k̄pooru so ba doona. ²² Sanam m̄e t̄mbu gooba wun̄bu ye, ya yen k̄bi wuram̄ yera Yinni Gusun̄ u dera wer̄ be kpuro ba goonam̄ ka takobi. Ma ben gabu ba duki sua sere Beti Sit̄ ye ya wāa Sereran bera gia Abeli M̄holan deedeeru Tabatin b̄k̄u.

²³ Ma Gedeoni u Isireliba sokusia saa Nefitaliba ka Aseeba ka Manaseban tem kpuron di. Ma ba Madianiba kpuro naa sw̄i. ²⁴ U maa ḡra Efaraimuban guunun beri berika kpuro s̄w̄ u n̄e, bu sarama bu Madianiba swaa bura Yuudenin t̄bus̄ sere n̄ ka girari Beti Bar̄.

Yera Efaraimuba kpuro ba m̄na ba da ba swaa bura Yuudenin t̄busun di sere n̄ ka girari Beti Bar̄. ²⁵ Ba Madianiban sinambu yiru mwa be ba m̄ Orebu ka Seebu. Ba Orebu gowa kpee saara gaan w̄ll̄, ma ba ye soka Orebusun kpee saara. Ba maa Seebu go d̄a bii gama yer̄, ma ba te soka Seebun d̄a bii gama yeru. Yen biru ba maa Madianiba naa sw̄i. Ma ba ka Orebu ka Seebun winu na Gedeonin mi Yuudenin gu-r̄u.

Efaraimuba

ba ka Gedeoni m̄ru kua

8 Yen biru Efaraimuba ba Gedeoni s̄w̄wa ba n̄e, mban s̄na a sun kua m̄e, ān̄ sun soka su nun so-mi sanam m̄e a d̄w̄ a ka Madianiba tabu ko.

Ma ba n̄n gerusi gem gem. ² Gedeoni u bu wisa u n̄e, t̄n̄ be i naa gira i go mi, i kua n̄ kere ye Abies̄eba be ba s̄a nen tiin t̄mbu ba kua. ³ B̄eya Gusun̄ u Madianiban sinam beni Orebu ka Seebu n̄mu beria. Ñ n̄ men na, taa bi na kua buñ ḡanu tura bi b̄e i kua s̄w̄.

Ye u bu s̄w̄wa m̄e, yera ben m̄ru ya sure.

Gedeoni u da

Yuudenin s̄w̄ yari yeru gia

⁴ Yen biruwa Gedeoni u na Yuudenin u ye t̄bura wi ka win t̄mbu gooba wun̄bu (300) ye. N̄ deema ba wasire. Adama ka m̄e, ba wer̄ be naa sw̄i. ⁵ Ye ba tura Suk̄t̄u yera u Suk̄t̄ugii be s̄w̄wa u n̄e, na b̄e kanam̄wa i man d̄ianu k̄̄ȳ baa fiiko nen t̄n̄ be, bu wa bu di domi ba wasira. Sa maa Sebaki ka Salumuna, Madianiban sinambu naa sw̄iwa.

⁶ Ma Suk̄t̄ugibun wirugiba n̄n wisa ba n̄e, mban s̄na sa ko wunen tabu kowobu d̄ianu k̄̄. In̄ Sebaki ka Salumuna n̄ma tura gina.

⁷ Ma Gedeoni u n̄e, too, yañ taare. Sanam m̄e Yinni Gusun̄ u man Sebaki ka Salumuna n̄mu beria, s̄ki ka aw̄in seniya kon ka b̄e so.

⁸ Min diya u da Penuel̄. Ye u tura mi, ḡa tee niya u maa ben tii kana. Ma ba n̄n wisa nge m̄e Suk̄t̄ugiba wisa. ⁹ Ma Gedeoni u Penueligibu s̄w̄wa u n̄e, n̄ na nasara wa ma na ḡsirama na wee, kon b̄e gidambisa ye sura.

¹⁰ N̄ deema Sebaki ka Salumuna ba wāa Kaakor̄ ka ben tabu kowobu b̄n̄ geera s̄a n̄w̄bun suba w̄kura n̄w̄bu (15.000). Beya ba tie ben tabu kowo be s̄w̄, be ba na saa s̄w̄ yari yerun di. Domi ba ben n̄w̄bun suba wunaa teeru (120.000) go. ¹¹ Gedeoni u swaa mwa ye ya ḡbaburu bewe, N̄baki ka Yogbean s̄w̄ yari yeru gia. Ma u da u t̄n̄ be w̄ri Kaakor̄ subaru s̄w̄ bañ ka baaru. ¹² Yera Madianiban sinambu yiru be, Sebaki ka Salumuna ba duki yakikira. Ma Gedeoni u bu naa sw̄i u mw̄erima. U ben tabu s̄a ye kpuro burisina.

¹³ Ye u ḡsirama u wee, u kpawa ka Heres̄i ye ya wāa gungunun baa s̄w̄. ¹⁴ Ma u Suk̄t̄un bii aluwaasi goo mwa, u n̄n gari bikikia. Ma aluwaasi wi, u n̄n Suk̄t̄un guro gurobu ka yen wirugibun ȳsa yorua t̄nu wata ka w̄kura n̄w̄bu ka yiru. ¹⁵ Ma u da u Suk̄t̄ugii be deema u n̄e, Sebaki ka Salumuna be wee, b̄n̄ s̄ i man kem s̄w̄wa i n̄e, mban s̄na i ko i nen tabu kowobu be ba wasira d̄ianu k̄̄. Domi sañ Sebaki ka Salumuna n̄ma tura gina.

¹⁶ Ma u wuu gen guro gurobu mwεera u bu sεeyasia ka s̄aki ka aw̄iin seni. ¹⁷ Yen biru u Penueligibu go go, ma u ben gidambisa sura.

¹⁸ Ma u Sebaki ka Salumuna bikia u nεε, durɔ be i go Tabori mi, amɔna ba s̄aa.

Ba n̄n wisa ba nεε, ba ka nun weenεwa, ba s̄aa nge sina bibu.

¹⁹ Yera u nεε, nen maaba mi, nen mero turosibun tii tii. Na b̄rua ka Yinni Gusunɔn ȳisiru, ì kun daa bu go, nañ bεε goomɔ.

²⁰ Ma u win bii yeruma Yetεε s̄ɔwa u nεε, a seewo a bu go.

Adama bii durɔbu ge, gañ gen takobi wome berum s̄s̄. Domi uñ gina kp̄ā. ²¹ Yera Sebaki ka Salumuna ba nεε, wunen tii a seewo a sun go. Domi t̄n durɔn tiiwa u koo kp̄i u yen bweseru ko.

Ma Gedeoni u seewa u Sebaki ka Salumuna go. Yen biru u bura ȳaa ni nu w̄aa ben yooyoosun w̄iɔn kusia u ka doona.

Ye Gedeoni u kua

win w̄aa d̄āakiru s̄ɔɔ

²² Yen biru Isireliba ba Gedeoni s̄ɔwa ba nεε, wuna kaa ko besen wirugii, wunε ka wunen bii ka win bibun bweseru. Domi wuna a sun w̄ra Madianiban n̄man di.

²³ Gedeoni u bu wisa u nεε, nañ m̄ b̄een wirugii, nen bibu bañ maa m̄ b̄een wirugibu. Yinni Gusunɔwa u koo ko b̄een wirugii. ²⁴ Adama kon b̄εε ḡaa teenu kana. I de b̄een baawure u man swaa tonkunu w̄ε ni i werɔbu mwaari.

N deema Madianiba ba swaa tonku wuraginu m̄, domi ba s̄awa Isimeelin bweseru. ²⁵ Ba nεε, sa ko nun w̄ε ka nuku tia.

Yera ba bekuru garu t̄ria t̄ε s̄ɔɔ be kpuro ba swaa tonku ni kp̄εε ni ba werɔbu mwaari mi. ²⁶ Swaa tonku wuragii ni ba Gedeoni w̄ε mi, nin bunum mu tura kilo yendun saka. Ni baasi u maa Madianiban sinambun wuraba ka swaa tonkunu ka yabe gobiginu wa, ka maa bura ȳaa ni nu raa w̄aa ben yooyoosun w̄iɔn.

²⁷ Ma u bw̄aroku kua ka wura ye, u gu yii yeru kua win wuu Ofaraɔ. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusunɔn s̄āaru deri, ba da ba gu s̄āamɔ. Ma ga ra kua Gedeoni ka win t̄mbun yina.

²⁸ Taa bi s̄ɔɔ, Isireliba ba Madianiba kamia ba bu taare mam mam. Ma tem mε, mu w̄aa b̄ri yendu s̄ɔɔ w̄ɔ weeru sere Gedeoni u da u ka gu.

²⁹ Saa ye s̄ɔra Gedeoni, Yoasin bii wi, u da u sina win yenua. ³⁰ U bii t̄n durɔbu marawa wata ka w̄kuru, domi win kurɔba dabi. ³¹ Win kurɔ tanɔ wi u w̄aa Sikemɔ u maa n̄n bii t̄n durɔ marua, wi ba ȳisiru k̄ā Abimeleki. ³² Gedeoni u t̄kɔ kuawa k̄ɔ k̄ɔ ma u gu. Ba n̄n sika win tundo Yoasin sikirɔ Ofaraɔ, Abiesεεban temɔ.

³³ Win ḡɔn biru Isireliba ba kpam Yinni Gusunɔn s̄āaru deri, ba b̄u ni ba m̄ Baaliba s̄āamɔ. Ma ba

Baali Beriti kua ben b̄u. ³⁴ Bañ maa Gusunɔ ben Yinni yaaye wi u raa bu w̄ra ben yibεεban n̄man di be ba bu sikerene kpuro. ³⁵ Meya bañ maa Gedeonin t̄mbu takaru garu kue, gea ye u raa bu kua kpuron s̄s̄.

Abimeleki u kua Sikemugibun kparo

⁹ Yen biruwa Abimeleki, Gedeonin bii, u da Sikemɔ win dwaanibun mi, u ka bu gari kua. ² U nεε, i doo i Sikemun wirugibu bikia, mba ba k̄iru bo, Gedeonin bibu wata ka w̄ku te kpuro ta n s̄aa ben kparobu? Nge t̄n turowa ba k̄i. I de bu yaaya ma nena na s̄aa ben mero bisi wi ba bu marua.

³ Ma win dwaani be, ba win gari yi kpuro Sikemun wirugii be s̄ɔwa. Ma ben laakari ya wura win mi mam mam ȳen s̄s̄ u s̄aa ben mero bisi. ⁴ Ba n̄n sii geesun gobi wata ka w̄kuru w̄ε yi ba sua Baali Beritin s̄aa yerun di. Ka gobi yiya u t̄n garu koo sariba ka naanaanugibu kasu ba n̄n sw̄i.

⁵ U da win tundo yenua Ofaraɔ, ma u win tundo turosibu wata ka w̄ku te go kperu garun w̄llɔ ma n kun m̄ ben d̄āako Yotamu wi u da u kukua. ⁶ Ma Sikemugibu kpuro ka Milon yenugibu ba da ba menna Sikemu mi, d̄āa bakaru garun nuurɔ kpee te ba giran b̄kɔɔ, ma ba Abimeleki wi kua ben kparo.

Yotamun m̄ndu

⁷ Ye Yotamu u gari yi nua, u da u ȳra guuru w̄llɔ te ba m̄ Garisimu u n̄ɔguru sua u gb̄ara u nεε, i nen gari swaa dakio b̄εε Sikemugibu, kpa Gusunɔ u maa b̄εεgii swaa daki.

⁸ S̄ɔ teeru d̄ānu menna nu sunɔ kaso da wi u koo bandu di nin suunu s̄ɔɔ. Nu d̄ā te ba m̄ olifi deema nu nεε, a de a ko besen sunɔ. ⁹ Adama olifi ye, ya nεε, nañ nen gum kobu derimɔ n ko b̄een sunɔ, domi mena ba ra ka t̄nu w̄lle sue kpa bu maa ka mu Gusunɔ b̄εε w̄ε. ¹⁰ Ma nu d̄ā ye ba m̄ figie deema nu nεε, a na a ko besen sunɔ. ¹¹ Adama figie ye, ya nu wisa ya nεε, nañ nen bii geenu ka nen bam derimɔ n ko b̄een sunɔ. ¹² Ma d̄ā ni, nu maa da resem mi, nu ye s̄ɔwa nu nεε, a na a ko besen sunɔ. ¹³ Adama resem ye, ya nu wisa ya nεε, nañ nen tam derimɔ n ko b̄een sunɔ, domi tam mena mu Gusunɔ ka t̄mbu nuku dobu w̄εmɔ. ¹⁴ Saa yera d̄ā ni kpuro nu maa da nu aw̄i deema nu nεε, a na a ko besen sunɔ. ¹⁵ Ma aw̄i yi, yi d̄ā ni wisa yi nεε, ì n k̄i n ko b̄een sunɔ ka gem, i na i kuke nen k̄kɔɔ. Ma n kun mε, d̄ɔ u koo yari saa nen min di, kpa u Libanin d̄āa baka ni ba m̄ seduruba mwa.

¹⁶ Ma Yotamu u kpam nεε, t̄ε na b̄εε bikiamɔ, ye i Abimeleki kua b̄een kparo mi, i ye kuawa ka nuku tia murafitiru sari? I besen tundo Gedeoni ka win yenugibu t̄n geeru s̄ɔsi? I n̄n kua nge mε u b̄εε kua? ¹⁷ Domi nen tundo u b̄εε sanna, u win w̄aru kari b̄rie ye u ka b̄εε w̄ra Madianiban n̄man di. ¹⁸ B̄εε wee, i nen tundo yenugibu seesi gisɔ ma i nen maabu wata ka n̄ɔba n̄ε mwεera i go kperu garun w̄llɔ. Ma i win yoo t̄n kurɔn bii Abimeleki kua b̄εε Sikemugibun

kparo yèn s̄s̄ u s̄a b̄een m̄ero bisi. ¹⁹ T̄ē ye i Gedeoni ka win yēnugibu kua mi, ì n ye kuan na ka nuku tia murafitiru sari, Gusun̄ u de b̄ee ka Abimeleki i n w̄āsin̄e ka nuku dobu. ²⁰ Adama ȳa kun s̄a m̄e, u de d̄ō u yari Abimelekin min di u b̄ee Sikemugibu ka Milon yēnugibu mwa, kpa d̄ō u maa yari b̄ee Sike-mugibu ka Milon yēnugibun min di u Abimeleki mwa.

²¹ Yen biru Yotamu u duka sua u doona min di, u da u sina Berio yèn s̄s̄ u win m̄ō Abimelekin berum m̄ō.

Sikemugibu

ba Abimeleki seesi

²² Abimeleki u Isireliba kpara w̄ō ita. ²³ Yen biru Gusun̄ u dera Abimeleki ka Sikemugibu ba ku ra n̄k̄n̄-in̄e. Yen s̄ōna t̄n̄ be, ba Abimeleki seesi. ²⁴ Yeni ya koorawa kpa Abimeleki ka Sikemugii be ba raa Gedeonin bibu wata ka w̄kuru go mi, bu ka yen n̄k̄ni sw̄āru wa. Domi be kpurowa ba n̄k̄ tia kua ba ka bu go. ²⁵ Sikemugibu bu ka Abimelekin waaru go, yera ba t̄mbu gabu berua guunu w̄ll̄. T̄n̄ be, b̄a n̄ goo wa u sar̄ mi, kpa bu ȳēro s̄ēre bu win ȳānu mwa. Yera ba da ba ye Abimeleki s̄ōwa.

²⁶ S̄ō teeru Gaali, Eb̄edin bii, u da Sikem̄, wi ka wigibu. Ma Sikemugibu ba n̄n̄ tii w̄ē. ²⁷ Yera ba da ben gbea ba resema s̄ōra ba gama ma ba t̄ō bakaru kua. Ba da ben b̄ū dir̄ ba di ba n̄kra ma ba Abimeleki b̄rusi. ²⁸ Gaali u Sikemugibu s̄ōwa u n̄ē, mban s̄ōna b̄ese Sikemugibu sa ko ka wura Abimeleki u sun taare. Wara ra n̄ Abimeleki. N̄ ñ Gedeonin bii ro? N̄ ñ Sebuluwa u s̄a win tabu sun̄ ro? Ñ n̄ men na, i de su b̄esen sikado Ham̄ri wiru kp̄īya wi u wuu ge sw̄i. Domi nañ wa mban s̄ōna sa ko Abimeleki s̄ā. ²⁹ B̄a n̄ daa man kua wuu gen kparo, kon daa Abimeleki fukawa, kpa n̄ n̄n̄ s̄ō n̄ n̄ē, u wureo u win tabu ȳānu sosi kpa u na u ka man w̄ri.

³⁰ Sanam m̄e Sebulu wi u wuu ge kpare, u nua ye Gaali u gerua kpuro, yera u m̄ōru b̄esira. ³¹ Ma u t̄m̄bu ḡra asiri s̄ō u n̄ē, bu Abimeleki s̄ō ma Gaali, Eb̄edin bii u tunuma u t̄mbu gari k̄m̄ bu ka wi Abimeleki fuka. ³² Yen s̄ō, u de wi ka win t̄mbu bu da bu kuke w̄kuru yakas̄, ³³ kpa u wuu ge w̄rima buru buru yellu, saa ye Gaali ka wigibu ba yarima kpa u bu kua nge m̄e u k̄i.

³⁴ Ye n̄ kua sisirun w̄kuru, yera Abimeleki u win tabu kowobu b̄ōnu kua wuunu n̄ē, ma ba da ba kukua Sikemun biru. ³⁵ Saa ye Gaali ka win t̄mbu ba yarima wuu gen min di, yera Abimeleki ka wigibu ba yarima ben kuku yenun di bu ka n̄n̄ w̄ri. ³⁶ Ye Gaali u bu wa, yera u Sebulu s̄ōwa u n̄ē, a m̄erio nge m̄e t̄mba saram wee guunun di.

Ma Sebulu u n̄n̄ wisa u n̄ē, guunun tirosa a waam̄ mi, n̄ ñ t̄mbu.

³⁷ Gaali u n̄ē, ka gem, t̄mba ba saram wee guu te ta w̄a suunu s̄ōn̄ di. Ma gaba maa wee d̄ā bakarun beran di mi s̄ōra ra sin̄e.

³⁸ Saa ye s̄ōra Sebulu u n̄ē, gari dori yi a raa maa saarim̄ mi ni? Yi a sun s̄ōwa a n̄ē, wara ra n̄ Abimeleki su ka de u sun taare. T̄ē wiya wee mi, ka win t̄mbu be a gema mi. Ñ n̄ men na, i w̄rin̄ wun̄e ka wi.

³⁹ Ma Gaali u ḡsira u Sikemugibu menna u bu kpara ba ka Abimeleki tabu kua. ⁴⁰ Adama u n̄n̄ kp̄ana u duka sua. Ma Abimeleki u n̄n̄ naa gira u win t̄n̄ dabiru m̄era kua googookum, bu sere wuun̄ gb̄ararun k̄n̄n̄ turi. ⁴¹ Ma Abimeleki u da u w̄ā Arum̄a. Saa ye s̄ōra Sebulu u Gaali gira ka sere maa Sikemugii be ba ka n̄n̄ ȳōra. Ma u n̄ē, bu ku raa maa wurama wuu mi.

⁴² Sisiru, Sikemugii be ba tie, ba s̄ōru kua ba gbea d̄ō. Yera ba da ba ye Abimeleki s̄ōwa. ⁴³ Ma u win t̄mbu b̄ōnu kua wuunu ita, u dera ba kukua yakas̄. Ye ba Sikemugii be wa ba yarima wuun̄ di, yera ba bu tabu w̄ri. ⁴⁴ Ma Abimelekin tii ka wuu teeru ba da ba ȳō wuun̄ gb̄ararun k̄n̄n̄. Yera wuunu yiru ye ya tie, ya da ya be ba w̄ā gbea mi deema ya bu go go.

⁴⁵ Ma ba ka wuu gen t̄mbu tabu kua, sere s̄ō u ka kpa. Ma u gen tii k̄suka mam mam u b̄ōru wisi gen k̄p̄ek̄p̄eku w̄ll̄ u ka s̄ōsi ma u gu b̄rusi.

⁴⁶ Sanam m̄e be ba w̄ā Sikemun tabu kowobun kari, ba nua m̄e, yera be kpuro ba dua w̄ōru b̄ū wi ba m̄ Beritin dirun tem̄. ⁴⁷ Ma goo u na u Abimeleki s̄ōwa u n̄ē, t̄mba w̄ā ba men̄ne w̄ōru ge s̄ō. ⁴⁸ Yera Abimeleki ka wigibu ba na guu te ba m̄ Saam̄k̄w̄, ma u gb̄ā sua u ka d̄ā k̄āsa gaa bura u seru s̄ōndi. Yen biru u win bw̄abu s̄ōwa u n̄ē bu maa koowo nge m̄e. ⁴⁹ Ma ben baawure u d̄ā k̄āsa bura u seru s̄ōndi ba ka n̄n̄ sw̄i. Ma be kpuro ba ben d̄ā ye sure w̄ōru gen k̄n̄n̄. Yen biru ba ye d̄ō doke. Ma Sikemugii be ba w̄ā w̄ōru ge s̄ō kpuro ba d̄ō m̄wara. Ba s̄āwa t̄mbu n̄k̄bu (1.000), kur̄bu ka dur̄bu.

Abimelekin ḡō

⁵⁰ Yen biru Abimeleki u maa da u wuu ge ba m̄ Tebesi w̄ri, u gu kamia. ⁵¹ N̄ deema wuu ge s̄ō, ba kuku yeru garu m̄ te ba bana. Ta s̄āwa dii t̄era. Ten w̄ll̄ wuu gen t̄mbu, kur̄bu ka dur̄bu kpuro ka gen wirugibu ba s̄ōwa ba kukua. ⁵² Ma Abimeleki u kp̄ā u da dii t̄era yen b̄ōku u ka bu w̄ri. Sanam m̄e u w̄ā ten k̄n̄n̄, u ka tu d̄ō s̄ōre, ⁵³ yera kur̄ goo u n̄n̄ n̄ē bia kara u wiru k̄ra. ⁵⁴ Saa yera Abimeleki u aluwaasi wi u win tabu ȳānu s̄ōwa s̄ōwa u n̄ē, a man wunen takobi s̄ōkuo n̄ gbi kpa bu ku n̄ē t̄n̄ kur̄wa u man go.

Ma aluwaasi wi, u n̄n̄ ye s̄ōka u go. ⁵⁵ Ye Isireliba ba wa Abimeleki u gu, yera ba yarina be kpuro. Ben baawure u da win yenu.

⁵⁶ Mesuma Yinni Gusun̄ u ka Abimeleki k̄sie k̄sa ye u win tundo turosibu wata ka n̄k̄ba n̄ē ye kua be u go. ⁵⁷ M̄ya Yinni Gusun̄ u maa Sikemugibu ben k̄sa ye ba kua k̄sie. Ma Yotamu, Gedeonin biin b̄ri yi bu di.

Kparobu gabu, Tola ka Yairi

10 Abimelekin gɔɔn biru, Tola, Puan bii, Dodon debubu Isakarin bweseru sɔɔ u seewa u Isireliba faaba kua. Tola wi, u raa wāwaa Samiriɔ Efaraimun guunun bera gia. ² Wɔɔ yenda itawa u Isireliba kpara. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sika Samiri mi.

³ Tolan biru Yairi Galadigiwa u Isireliba kpara wɔɔ yenda yiru. ⁴ Bibu tɛna u mɔ, ben baawure ka win keteku. Wusu tɛna ba maa mɔ si ba ra soku Yairin baru kpaanu. Su wāwaa Galadiɔ. ⁵ Yen biru Yairi u kpuna u gu ma ba nùn sikua Kamɔɔwɔ.

Isireliba

ba kparam būu sāaru wɔri

⁶ Yeniban biru Isireliba ba kparam kua ye yañ Yinni Gusunɔ dore. Ba da ba būu tɔn durɔ be ba mɔ Baaliba ka būu tɔn kurɔ be ba mɔ Asitaateba sāmɔ. Būu ni, nu sāawa Sirigibu ka Sidonigibu ka Amɔniba ka Mɔabuba ka Filisitiban būnu. Nge meya Isireliba ba kua ba ka Yinni Gusunɔ deri, bañ maa nùn sāmɔ. ⁷ Yera win mɔru ya seewa u bu Filisiti be ka Amɔni be nɔmu sɔndia. ⁸ Ma ba Isireli be ba wāa Amɔreban temɔ Galadiɔ, Yuudenin sɔɔ yari yeru gia mi nɔni sɔɔwa n ka kua wɔɔ yendu yiru sari. ⁹ Saa ye sɔɔ, Amɔniba ba maa Yuudenin daaru tɔbura ba da ba Yudaba wɔri ka Benyameeba ka Efaraimuba. Ma Isireliba kpuro ba nɔni sɔɔra. ¹⁰ Yera ba Yinni Gusunɔ nɔɔguru sue ba nɛ, sa nun torari sa durum kua. Domi sa nun deri wunɛ wi a sāa besen Yinni ma sa da sa būu ni ba mɔ Baaliba sāmɔ.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ bu wisa u nɛ, ye Egibitigibu ka Amɔreba ka Amɔniba ka Filisitiba, ¹² ka Sidonigibu ka Amalekiba ka Maoniba ba raa bɛ taare i sāa ben yobu, ma i man nɔɔguru sue i faaba kana, nañ bɛ wurari ro? Nañ bɛ wɔre ben nɔman di? ¹³ Adama wee, i man deri i būnu sāmɔ. Yen sɔ tɛ, nañ maa bɛ somimɔ. ¹⁴ I doo i būu ni i sāmɔ mi faaba kana nu bɛ wɔra nɔni swāa ten min di.

¹⁵ Ma ba nɛ, sa yɛ ma sa nun torariwa, a ka sun koowo nge mɛ a kī. Adama a ku de a kun sun faaba kue gisɔ.

¹⁶ Yera Isireli be, ba būu ni wuna ben suunu sɔɔn di, ba Yinni Gusunɔ sāwa. Saa ye sɔɔra u ben wɔnwɔndu wa, wahala ye ba bu m̀n sɔ.

¹⁷ Ma Amɔniba ba menna ba ben sansani gira Galadiɔ. Yera Isireliba ba maa begia gira Misipaa Galadin tem mi. ¹⁸ Ma ba wesiana ba nɛ, wara u koo sun kpara su ka Amɔniba wɔri. Wi u kpāa u kua mɛ, yɛrowa u koo ko bese be sa wāa Galadi mini kpuron kpara.

Yefite

11 Durɔ goo u wāa Galadi mi, win yīsira Yefite. Durɔ wi, tabu durɔn tiwa. Galadiwa u nùn mara ka kurɔ tanɔ goo. ² Galadi wi, u maa bibu gabu mara

ka win kurɔ. Sanam mɛ bii be, ba kpāa ba Yefite gira win tondon yenun di ba nɛ, uñ tondon tubi dimɔ domi u sāawa kurɔ tanɔ bii.

³ Ma Yefite u win tundo turosi be duka suuri, u da u wāa Tobuɔ. Ma u garu koo sariba menna u ka tɔmbu wɔraa daamɔ.

⁴ Yen biru Amɔniba ba Isireliba wɔri. ⁵ Sanam mɛ tabu swāa, yera Isireliban guro gurobu be ba wāa Galadiɔ ba da ba Yefite deema Tobu mi. ⁶ Ba nɛ, a na a ko besen kpara su ka Amɔniba wɔri.

⁷ Yera u guro guro be sɔɔwa u nɛ, nɛ wi na sāa bɛen yibere? N ñ bɛ i man gira saa nen tondon yenun di? Yèn sɔ i wāa wahala sɔɔ, n ñ yen sɔna i man somiru kanamɔ?

⁸ Ma Galadigii be, ba nùn wisa ba nɛ, geema, yen sɔna sa na wunen mi, a sun kpara su ka Amɔniba tabu ko. Yen biru kpa a n sāa besen kpara, bese be sa wāa Galadin bera mi.

⁹ Yefite u bu wisa u nɛ, ñ n ka man da sa Amɔniba tabu wɔri, ma Yinni Gusunɔ u dera sa bu kamia, nena kon ko bɛen kpara ka gem?

¹⁰ Ma tɔn be, ba nùn wisa ba nɛ, Yinni Gusunɔwa ko n sāa besen seeda sà kun kue ye sa gerua.

¹¹ Yera Yefite u ka bu da, ma ba nùn kua ben kpara. Saa ye sɔɔra u win gari yi kpuro Yinni Gusunɔ saaria Misipaa.

Gari yi Yefite

u Amɔniba sɔɔwa

¹² Yera Yefite u Amɔniban sina boko gɔria u nɛ, mba n sun mɔɔsine nɛ ka wunɛ, a ka nen tem tabu wɔrimɔ.

¹³ Ma sina boko wi, u nùn wisa u nɛ, sanam mɛ Isireliba ba wee Egibitin di, ba nen tem mwa saa daa te ba mɔ Aanɔɔn di n ka girari daa te ba mɔ Yabɔkuɔ ka Yuudenin wɔwɔ. Yen sɔ, i sun besen tem wesio ka bɛen tii. Ì n kua mɛ, sannɔ maa sari.

¹⁴ Yera Yefite u maa sunɔ wi gɔria u nɛ, ¹⁵ Isireliba bañ Mɔabuban tem ka Amɔniban tem mwe. ¹⁶ Geema, sanam mɛ ba wee Egibitin di, ba gbaburu sara ma ba nim wɔku ge ba mɔ Naa yari tɔbura. Yen biru ba da Kadesiɔ. ¹⁷ Saa min diya ba Edɔmun sunɔ gɔria ba nɛ, u de bu win tem sara bu da wuswaɔ Kananin temɔ. Adama u yina mam mam. Meya ba maa Mɔabun sunɔ gɔria. Yera win tii, u maa yina. Ma Isireliba ba sina Kadesi mi. ¹⁸ Yen biruwa ba seewa Kadesin min di ba gbaburun swaa mwa ba Mɔabuba ka Edɔmuban tem sɛɛna sere ba ka tura Mɔabu ben tem sɔɔ yari yeru. Ma ba ben sansani gira daa te ba mɔ Aanɔɔn bɔkuɔ mi Mɔabuban tem mu nɔ yɔra. ¹⁹ Saa min diya ba maa Sihoni, Amɔreban sina boko gɔria wi u wāa Hesibonɔ ba nɛ, u de bu sara win temɔ bu doona Kananin tem gia. ²⁰ Adama Sihoni uñ Isireliba naane kue u sere de bu sara win temɔ. Ma u win tabu kowobu kpuro menna ba ben sansani gira Yahasiɔ. Ma ba ka Isireliba tabu kua. ²¹ Yera Yinni Gusunɔ u Sihoni ka win tɔmbu kpuro Isireliba nɔmu beria. Ma

Isireliba ba bu go go ba kamia ba tem me kpuro mwa.

²² Ba mwawa saa daa te ba m̀ Aanɔɔn di n ka girari daa te ba m̀ Yabɔkuɔ. Saa maa gɔbaburun di te ta w̄a s̄ɔ̄ yari yerɔ n ka girari Yuudenio. ²³ Wee t̄ Gusunɔ, bese Isireliban Yinni u Amɔreban tem me mwa u sun w̄. Yera a k̄i a maa sun mu mwaari? ²⁴ Tem me wunen b̄u Kemɔsi u nun w̄, aɔ mu neni wune ro? N̄ n men na, sa ko maa tem me Gusunɔ besen Yinni u sun w̄ nenewa. ²⁵ Baa Balaki Siporin bii, Mɔabuban sunɔ wi u dam bakam m̄, uɔ wure u ka sun sikirina u sere n̄e, u koo sun tabu w̄ri. Wune a n̄n dam kerewa? ²⁶ Wee yen w̄ɔ gooba wunɔbuwa (300) mini ye Isireliba ba ka w̄a Hesibonio ka Aroεεɔ ka sere wuu si su w̄a mi kpuro ka si su w̄a daa te ba m̀ Aanɔɔn ɔkuɔ. Mban s̄na iɔ bu tem me mwaari saa saa yen di. ²⁷ Sina boko, n̄ n̄ na tora, wuna a tora. Domi wuna a gbia a sun tabu w̄rima. Yen s̄na Yinni Gusunɔ wi u ra t̄mbu sirie u sun siria gisɔ bese ka b̄e.

²⁸ Adama Amɔniban sina boko wi, uɔ Yefiten gari wure.

Yefiten ɔɔ m̄w̄eru

²⁹ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Yefite yɔɔwa. Ma u Manasen tem sara u da Misipaɔ Galadin temɔ. Min diya u maa da Amɔniban temɔ. ³⁰ Miya u Yinni Gusunɔ ɔɔ m̄w̄e teni kua u n̄e, Yinni, à n man Amɔniba ɔɔ mu beria, ³¹ ma na bu kamia na wee, t̄nu wi na gbia na ka yinna, wiya kon mwa n ka nun ȳku d̄ɔ mwaararugiru kua.

³² Min diya u seewa u da Amɔniban temɔ u ka bu tabu ko. Ma Yinni Gusunɔ u maa n̄n bu ɔɔmu beria. ³³ Ma u bu kamia u nasara sua u ben wusu yendu mwa si su w̄a Aroεen di n ka da Minitio sere ka Abeli Keramimuo. Ma Gusunɔ u dera Isireliba ba bu taare mam mam.

³⁴ Sanam me Yefite u ḡsiri win wuuɔ, Misipaɔ, yera win bii w̄ndia u yarima u n̄n sennɔ wee, u bara kp̄ru soomɔ u yaamɔ. N̄ deema bii w̄ndia wi turowa u mara. Uɔ maa bii goo m̄. ³⁵ Sanam me u bii wi wa, yera u win tiin yaberu n̄nua u karana nuku sankiranun s̄, u ɔɔgiri sua u n̄e, nen bii, nuku sankira bakanu ɔɔra a man doke mi. Domi na Yinni Gusunɔ ɔɔ m̄w̄eru kua. Taɔ maa k̄biarɔ.

³⁶ Ma bii w̄ndia wi, u win tundo wisa u n̄e, à n Yinni Gusunɔ ɔɔ m̄w̄eru kua, a ka man koowo kpuro nge me a gerua domi u dera a Amɔniba be ba s̄a wunen yiberɛba m̄ru k̄sia. ³⁷ Adama a man suru yiru k̄εyɔ gina kpa n da guunu w̄ll̄ ka nen w̄ndia kpaasibu su wuri ko mi, ȳn s̄ naɔ durɔ sue na ka gbiɔ.

³⁸ Ma Yefite u n̄n suru yiru ye k̄a. U da guunu w̄ll̄ mi, ka win w̄ndia kpaasibu ba wuri kua. ³⁹ Ye suru yiru ye, ya yiba, u da u win tundo deema. Ma tundo u ka n̄n ȳku te kua, t̄n ɔɔ m̄w̄eru u Yinni Gusunɔ kua. Nge m̄ya w̄ndia wi, u ka gu, uɔ durɔ sue. Saa d̄ma ten diya ba woro teni yi Isireliɔ. ⁴⁰ W̄ɔ baagere Isireliban t̄n kurɔbu ba ra yariwa wuun di bu da bu Yefite Galadigiin bii w̄ndia wi sw̄iya s̄ɔ n̄e.

Yefite ka Efaraimuba

12 Yeniban biruwa Efaraimuba ba m̄nna ba Yuudenio t̄bura ba da s̄ɔ ȳsan ɔɔm geu gia Yefiten mi, ba n̄e, mban s̄na a Amɔniba tabu w̄ri ma aɔ sun soka su nun somi. Yen s̄ t̄, sa ko nun d̄ɔ meni ka wunen diru sannu.

² Yera Yefite u bu wisa u n̄e, geema, n̄e ka negibu sa ka Amɔniba tabu kua gem gem. Saa ye ɔɔra na b̄e soka i ka sun somi. Adama b̄en goo kun n̄. ³ Ye na wa mesum, yera na nen w̄aru kari ɔɔrie na ka Amɔni be tabu kua. Yinni Gusunɔ u maa man bu ɔɔmu beria. N̄ n men na, mba na kua i ka man tabu w̄rima gisɔ.

⁴ Yera Efaraimu be, ba Galadigii be s̄ɔwa ba n̄e, i s̄awa be ba duki yakura bese Efaraimun bwese keran di i da i w̄a Manaseban suunu ɔɔ.

Ye Yefite u nua me, ma u win t̄mbu kpuro m̄nna ba Efaraimuba tabu w̄ri ba kamia. ⁵ Yera Galadigii be, ba da Yuudenin t̄bura yerɔ ba swaa bura mi Efaraimuba ba koo t̄bura. Efaraimu goo ù n na mi, ù n k̄i u t̄bura, yera Galadigibu ba ra n̄n bikie bu n̄e, a s̄awa Efaraimu?

Ù n n̄e, aawo, ⁶ kpa bu n̄e, n̄ n men na, a geruo a n̄e, Kiboleti.

Kpa u n̄e Giboleti.

Domi Efaraimu be, ba ku ra kp̄ bu gere dee dee. Sanam m̄ya Galadigii be, ba koo n̄n s̄re yande bu saka Yuudenin t̄bu mi. Ben taa bi ɔɔ, Efaraimuba ɔɔɔɔ bun suba weeru ka yiruwa (42.000) ba gu.

⁷ Yefite wi, u Isireliba kparawa w̄ɔ ɔɔba tia ma u kpuna u gu, ba n̄n sikua win wuuɔ, Galadin temɔ.

Kparobu gabu, Ibisani

ka Eloni ka Abudoni

⁸ Yefiten biru Ibisani, Betelehemugiiwa u kua Isireliban kparo. ⁹ Bibu watawa u mara, bii t̄n durɔbu tena, t̄n kurɔbu maa tena. Ma u dera bii t̄n kurɔ be, ba m̄ra ka Isireliban bwese kerɔ ḡe. M̄ya maa win t̄n durɔ be, ba w̄ndiaba sua Isireliban bwese kerɔ ḡe ɔɔ. U Isireliba kparawa w̄ɔ ɔɔba yiru. ¹⁰ Yen biru u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua Betelehemuo.

¹¹ Ibisani biru, Eloni, Sabulonin bwese keragiiwa u kua Isireliban kparo. U Isireliba kparawa w̄ɔ w̄kuru. ¹² Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua Ayalonio Sabulonin temɔ.

¹³ Elonin biru, Abudoni, Hilelin bii, Piratonigiiwa u kua Isireliban kparo. ¹⁴ Bibu weeruwa u mara. Ma win debuminu s̄a tena. Win bii be, ka win debumii ni, ben baawure u win keteku m̄wa. Abudoni u Isireliba kparawa w̄ɔ ɔɔba ita. ¹⁵ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua Piratonio Efaraimun temɔ Amalekiban guuru.

Sansom marubu

13 Abudonin biru Isireliba ba kpam kua ye yañ Yinni Gusunƙo dore, ma u bu Filisitiba nƙmu beria wɔ̄n weeru.

² N deema durƙ goo wɔ̄a Soreaƙ Danun bweseru sƙƙ, win yĩsira Manƙa. Win kurƙ u sɔ̄awa wĩro. ³ Sɔ̄ƙ teeru Yinni Gusunƙo gƙrado † goo u kurƙ wi kure u nƙƙ, wee, a sɔ̄a wĩro, adama kaa gura sua kpa a bii tɔn durƙ ma. U ko n sɔ̄awa wi ba wuna nenem Gusunƙo sɔ̄ saa win marubun di. Yen sɔ̄, a n tii sƙ, a ku tam gam nƙ, kpa a ku gɔ̄a seseruginu di. A ku ra maa de bu bii win seri bura, domi wiya u koo Isireliba wɔ̄ram tore saa Filisitiban nƙman di.

⁶ Ma kurƙ wi, u da u win durƙ sɔ̄ƙwa u nƙƙ, Gusunƙo tɔnu goowa u man deema. U sɔ̄awa nge Gusunƙo gƙrado goo. U nanum mɔ̄ too. Nañ maa nùn bikie mìn di u na. Uñ maa man win yĩsiru sɔ̄ƙwa. ⁷ Adama u man sɔ̄ƙwa u nƙƙ, kon be gura sua kpa n bii tɔn durƙ ma. Yen sɔ̄, n ku be tam gam nƙ, kpa n ku gɔ̄a seseruginu di. Domi bii wi, u ko n sɔ̄a wi ba wuna nenem Gusunƙo sɔ̄ saa win marubun di sere ka win wɔ̄arun nƙƙ.

⁸ Yera Manƙa u kanaru kua nge meni, u nƙƙ, Yinni, a de wunen tɔnu wi a gƙrima mi, u kpam sun naawa kpa u sun sɔ̄ƙsi ye n weene su bii wi kua wi sa ko ma mi.

⁹ Ma Gusunƙo u Manƙan kanaru mwa, u dera win gƙrado wi, u wura kurƙ win mi, mi u sɔ̄ gberƙ. Adama win durƙ sari mi. ¹⁰ Ma u duka da win durƙ mi, u nùn sɔ̄ƙwa u nƙƙ, durƙ wi u na nen mi gin teeru, wee u maa na tẽ.

¹¹ Manƙa u seewa u win kurƙ swĩi ba na durƙ win mi. Yera Manƙa nùn bikia u nƙƙ, wuna a ka kurƙ wi gari kua?

Ma u nƙƙ, oo, nena.

¹² Manƙa u nƙƙ, wunen gari yi, yi n koorɔ, wooda yerɔ̄ sa ko swĩi bii win sɔ̄. Amɔ̄na sa ko nùn kua.

¹³ Ma Yinni Gusunƙo gƙrado wi, u nùn wisa u nƙƙ, ye na kurƙ wi sɔ̄ƙwa mi kpuro, yera u koo se. ¹⁴ Uñ koo gɔ̄anu di ni nu yara resem di. Uñ tam gam nƙrumƙ, uñ maa gɔ̄a seseruginu dimƙ. Ye na nùn yiire mi kpuro, yera u koo ko.

¹⁵ Manƙa u Yinni Gusunƙo gƙrado wi sɔ̄ƙwa u nƙƙ, na nun kanamƙ, a de su nun gɔ̄rasia, kpa su nun boo kpemu yaare ko.

¹⁶ Ma gƙrado wi, u nƙƙ, baa à n man gɔ̄rasia, nañ wunen dīanu dimƙ. Adama à n kī a nu kon na ka mƙ, a ka ye Yinni Gusunƙo yɔ̄ku dɔ̄ƙ mwaararugiru kuo.

Manƙa uñ yẽ ma Yinni Gusunƙo gƙradowa durƙ wi, u sɔ̄a. ¹⁷ Ma u nƙƙ, amɔ̄na wunen yĩsiru, kpa su wa su nun takaru ko, wunen gari yi, yi n koorɔ.

¹⁸ Yera gƙrado wi, u nƙƙ, mban sɔ̄na a nen yĩsiru bikiamƙ. Nen yĩsira, wi u ra maamaaki ko.

¹⁹ Saa yera Manƙa u boo kpemu sua ka dīanu ganu u yi kperu wɔ̄llɔ u ka Yinni Gusunƙo yɔ̄kuru kua, wi, wi u ra maamaaki ko. Saa ye Manƙa ka win kurƙ ba yɔ̄ku

† YINNI GUSUNƘO GƘRADO Isireliba ba ku ra kã bu Gusunƙo yĩsiru sia. Yen sɔ̄na ù n bu kurema ba ra nƙƙ, Gusunƙo gƙradowa.

te mƙera, ²⁰ saa ye sƙƙra dɔ̄ƙ yara ya seewa wɔ̄llɔ yɔ̄ku ten min di, ma Yinni Gusunƙo gƙrado wi, u dua dɔ̄ƙ yara ye sƙƙ u ka suara. Ye Manƙa ka win kurƙ ba wa mƙ, ma ba kpuna ba wuswaa tem girari. ²¹ Saa ye sƙƙra u den gia ma Yinni Gusunƙo gƙradowa mi. Saa dɔ̄ma ten di Gusunƙo gƙrado wi, uñ maa naare ben mi. ²² Ma Manƙa u win kurƙ sɔ̄ƙwa u nƙƙ, sa ko gbiwa mi, domi sa Gusunƙo wa.

²³ Yera win kurƙ u nƙƙ, Yinni Gusunƙo ù n kī u sun gon na, uñ koo raa besen yɔ̄ku te mwa. Uñ koo raa maa de su yeniba kpuro wa kpa su yenin bweseru nƙ ye sa nua tẽ.

²⁴ Amen biru kurƙ wi, u gura sua ma u bii tɔn durƙ mara. Ma ba nùn yĩsiru kã Sansom. Bii wi, u kpɛa ma Yinni Gusunƙo u nùn domaru kua. ²⁵ Sanam mƙ u wɔ̄a Makane Danuƙ, Sorea ka Esitaolin baa sƙƙ, Yinni Gusunƙo Hunde u nùn yɔ̄ƙwa u ka win sɔ̄mburu tore.

Sansom u wɔ̄ndia goo kī

Tinnɔ

14 Sɔ̄ƙ teeru, Sansom u seewa u da Tinnɔ. Ma u bii kurƙbu gagu wa mi, Filisitiban bii wɔ̄ndiaba sƙƙ, ga nùn wẽre. ² Ye u wuma u win tundo ka win mero sɔ̄ƙwa u nƙƙ, na bii kurƙbu gagu wa Tinnɔ Filisitiban bibu sƙƙ. I man nùn kasuo n sua kurƙ.

³ Win tundo ka win mero ba nùn wisa ba nƙƙ, tɔn kurƙbu sariwa wunen mero bisibu sƙƙ, ñ kun mƙ besen bweseru sƙƙ, a ka da a kurƙ kasu Filisitiba sƙƙ be ba ku ra bango ko mi?

Adama Sansom u win tundo sɔ̄ƙwa u nƙƙ, ka mƙ, a man nùn kasuo domi u man wẽrewa.

⁴ Win tundo ka win mero bañ yẽ ma gari yi, yi weewa saa Yinni Gusunƙo min di, domi swaa u kasu u ka Filisitiba sanna. N deema saa ye sƙƙ, Filisitibara ba sɔ̄a Isireliban yinnibu.

⁵ Yera Sansom u seewa u dƙƙ Tinnɔ mi ka win tundo ka win mero. Ye ba tura Tinnagibun dɔ̄a gbaarƙ, miya Sansom u gera ma gbee sunƙ kpemu gagu ga nùn kɛenu gurema subaru sƙƙ ga kukirimƙ. ⁶ Saa yera Gusunƙo Hunde u nùn yɔ̄ƙwa ma u gbee sunƙ ge nenua u yakana ka win nƙma nge mƙ ba ra boo buu yakane. Adama uñ win tundo ka win mero sɔ̄ƙwa ye u kua. ⁷ Ma u doona u da u ka kurƙ wi gari kua. Kurƙ wi, u nùn wẽre gem gem. ⁸ Sɔ̄ƙ mƙerun biru Sansom u kpam sarƙ mi ka win tundo ka win mero u ka win kurƙ sua. Ma u gera gbee sunƙ goo ten mi, u tu mƙera. Yera u deema wee, tĩi yi mɔ̄ma te sƙƙ, yi tim koosi. ⁹ Ma u nƙma kpɛƙ u tim mƙ wɔ̄wa u dimƙ swaƙƙ. Ye u win tundo ka win mero naamwe, u maa bu wẽ ba di. Adama uñ bu sɔ̄ƙwa ma gbee sunƙ gorun diya u tim mƙ wunama.

Sansom u Filisitiba

sukuru kua

¹⁰ Ma win tundo u da kurɔ win yenu. Miya Sansom u kurɔ kpaa dīanu kua domi meya aluwaasiba ba ra ko. ¹¹ Sanam me Filisitiba ba wa me, ma ba aluwaasiba tena kasu ba da ba ka nūn sina. ¹² Ma Sansom u bu sɔɔwa u nee, kon bee sukuru garu kua. Sere n ka ko kurɔ kpaa ten sɔɔ kɔkɔba yiru, kpa i man tu tubusia. Ì n tu tuba, kon been baawure yaberu kē ka tɔɔ baka yānu. ¹³ Adama ì kun tu tuba beeya i ko man ye kpuro wē.

Ma ba nee, oo, a sun tu kuo, sa swaa daki.

¹⁴ Ma u nee,

dion min diya dīanu yara.

Damgiin min diya gāa duronu yara.

Ma ba kpaa bu suku te tubusia sere n ka kua sɔɔ ita. ¹⁵ Yen biru ba Sansom kurɔ wi sɔɔwa ba nee, a wunen durɔ kɔkirio u ka sun suku te tubusia. À n yina, sa ko bee dɔɔ meni, wune ka wunen yenugibu kpuro. N ñ i sun sokawa i ka besen yānu wɔra?

¹⁶ Ma Sansom kurɔ u na u sumɔ win wuswaas u nee, a man kam meerawa. Añ man kī. A nen tɔmbu sukuru kua, adama añ man tu tubusie.

Ma Sansom u nee, suku te nañ nen tundo ka nen mero tubusie, wuna kon sere tu tubusia?

¹⁷ Ma u sumɔ tɔɔ baatere Sansom wuswaas. Ye n kua sɔɔ kɔkɔba yiruseru yera u nūn suku ten tubusianu sɔɔwa. Domi wuri yi, yi den nūn wasira. Ma kurɔ wi, u da u nu win tɔmbu sɔɔwa. ¹⁸ Yera sɔɔ kɔkɔba yiruse ten yoka tɔn be, ba Sansom sɔɔwa ba nee, mba n do n tim kere.

Nge mba n dam mɔ n kere gbee sunɔ.

Ma Sansom u nee, ì kun daa ka nen kurɔ sɔmburu kue nge naa wuku, ìn daa suku te tubu.

¹⁹ Yande Yinni Gusunɔn Hunde u nūn yɔɔwa ma u da u Asikaloniɔgibu go tɔnu tena tɔn durɔbu tɔna. U ben yānu gura u ka da u be ba win suku te tuba wē. Ma u gɔsira win baan yenu ka mɔru. ²⁰ Yera ba win kurɔ wi sua ba aluwaasi tena yen turo kã wi u kua win kurɔ kpaa saro.

Sansom u Filisitiba

mɔru kɔsie

15 Ye n kua sɔɔ meeru, alikama gēebun saa, Sansom u boo kpemu gagu sua u ka win kurɔ beram da. Ye u tura mi, yera u win dokiri sɔɔwa u nee, na kī n da nen kurɔn dirɔ. Adama dokiri wi, u yina. ² U nee, na tamaa añ maa nūn kīwa mam mam. Ma na nūn wunen kɔkɔ kã. Win kɔkɔ wee, a nūn suo kɔsire. U maa nūn buram kere.

³ Sansom u nee, nà n Filisitiba kɔsa kua tē, nañ ko na n taare mɔ ye kɔ.

⁴ Ma u doona u sēusu gooba wunɔbu (300) mwa u sin sinu bɔkua yiru yiru. Yera u wii bɔnnu sɔrisi nin sii

nin suunu kɔ. ⁵ Ma u wii bɔn ni dɔɔ doke u sēu si sure Filisitiban alikama gbaanɔ. Ye ba gā ba suba ka ye bañ gēebu kpa sere ka ben dāa gbaanɔ mi ba olifiba duura, kpuro ya dɔɔ mwaarawa. ⁶ Ma Filisitiba ba nee, wara u sun yenin bweseru kua.

Ma ben gaba nee, Sansom, Tinnagibun dokiriwa, yèn sɔ ba win kurɔ wɔra ba goo kã.

Ma ba da ba kurɔ wi ka win tundo mwa ba bu dɔɔ meni. ⁷ Sansom u bu sɔɔwa u nee, yeniwa i mɔ? N n men na, nañ derimɔ na kun mɔru kɔsie.

⁸ Ma u bu wɔri ka dam u bu go ta saka sara. Ma u da u wāa Etamun kpee baa kɔ.

Sansom u Filisitiba kamia

⁹ Saa ye sɔɔra Filisitiba ba seewa ba da ba ben san-sani gira Yudaban temɔ ba terie sere Lekio. ¹⁰ Ye Yudaba ba bu wa ba nee, mba n kua i ka sun wɔrima meni.

Ba nee, Sansomwa sa kasu su mwa su bɔke su nūn kua nge me u sun kua.

¹¹ Yera Yudaban tɔnu kɔkɔbun suba ita (3.000) ba seewa ba da Etamun kpee baa mi, ba Sansom deema ba nee, añ yē ma Filisitibara ba sãa besen yinnibu? Mban bwesera a sun kua meni.

Sansom u bu wisa u nee, nge me ben tii ba man kua, nge meya na maa bu kua.

¹² Ba nūn sɔɔwa ba nee, sa nawa su ka nun mwa su bɔke su nun Filisitiba kɔmu beria.

Ma u nee, i bɔruo been tii i kun man goomɔ.

¹³ Ba nee, ya wã. Sa kī su nun bɔkewa su nun Filisitiba kɔmu beria. Sañ nun goomɔ.

Ma ba nūn bɔkua ka wēe kpee yiru. Ba nūn yarama kpee baa yen min di. ¹⁴ Ye u tura Lekio, Filisitiba ba nūn sennɔ na ka wure bakanu. Saa yera Yinni Gusunɔn Hunde u nūn yɔɔwa. Ma u wēe yi ba ka nūn bɔkua kasuka yi kua nge wēe yi yi dɔɔ soora. Ma yi wɔruma win kɔman di. ¹⁵ Yera u ketekun baa saburo beku gagu dɔba u ka tɔmbu kɔkɔbu (1.000) go. ¹⁶ Ma u nee,

ka ketekun baa saburowa na tɔmbu kɔkɔbu go.

Na bu suba suba nge takanu.

¹⁷ Ye u gari yi saara u kpa, ma u ketekun baa saburo ge kɔ. Ma ba yam mi yīsiru kã Ramati Leki. Yīsi ten tubusiana baa saburon gunguru. ¹⁸ Yen biru nim kɔru ga Sansom kua gem gem. Yera u Yinni Gusunɔn somiru kana u nee, wuna a dera na nen tɔmbu faaba baka yeni kua. Tē kaa de n gbiwa ka nim kɔru? Kpa n wɔri tɔn tuko be bañ bango kuen kɔma kɔ?

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔn u dera nim mu yara kpee wɔru gagun min di Leki mi, ma ya kua nim kɔnu. Sansom u kɔra ma win hunde ya wurama, u dam kua. Yen sɔna ba nim kɔnu ge soka Eni Hakore. Yen tubusiana, wi u somiru kanan nim kɔnu. Ga wāa mi sere ka gisɔn gisɔ.

²⁰ Sansom u kuawa Isireliban kparo wɔɔ yendu saa ye Filisitiba ba sãa ben yinnibu.

Sansom u Gasu da

16 Sɔ́w teeru Sansom u da Gasaw. U kurɔ́ tanɔ́ goo wa mi, ma u da u kpuna win mi. ² Yera Gasagiba nua ma u wáa mi. Ma ba yam mi tarusi ba nùn mara wáku giriru wuu gen kɔ́nɔ́wɔ́w. Ba yáa sɛ́e wáku giri te, ba nɛ́e, ò n kua yam sáreru, kpa bu nùn go. ³ Ye n kua wákurun bɔ́nu, yera Sansom u seewa u wuu gen gambo gira ye kpuro wuka u seru sɔ́ndi u ka da sere guuru wállɔ́ te ta wáa Heboronin deedeeru.

Sansom ka Dalila

⁴ Yen biru Sansom u kparam kurɔ́ goo wa u nùn wɛ́re. Kurɔ́ wi, u wáawa Sorekin wáwɔ́w. Win yísira Dalila.

⁵ Ma Filisitiban sinambu ba da kurɔ́ win mi, ba nɛ́e, a nùn kákirio kpa a nɔ́ mìn di win dam bakam mɛ́, mu wee, ka nge mɛ́ sa ko ko su ka nùn nɔ́ma turi. Saa yera sa ko nùn kamia kpa bɛ́sen baawure u nun sii geesun gobi nɔ́kɔ́bu ka wunɔ́bu (1.100) wɛ́.

⁶ Ma Dalila u da u Sansom sɔ́wɔ́w u nɛ́e, na nun kanamɔ́ a man sɔ́wɔ́w man diya wunen dam bakam mɛ́, mu wee. Mba ba koo ka nun bɔ́ke, bu ka nun kamia.

⁷ Sansom u nùn wisa u nɛ́e, bà n man bɔ́kua ka ten wɛ́e beki nɔ́kɔ́ba yiru, kon kowa dam sarirugii kpa na n sáa nge tɔ́n be ba tie.

⁸ Ma Filisitiban sinambu ba ten wɛ́e beki kasuma wasi nɔ́kɔ́ba yiru yi bañ keewe. Yera Dalila u ka yi Sansom bɔ́kua. ⁹ N deema Filisiti gaba wáa ba kukua win mi, dii nɔ́wɔ́w. Ma u nɛ́e, Sansom, Filisitiba wee ba nun wɔ́rima.

Yera Sansom u seewa u ten wɛ́e yi kasuka nge sobu ye ya dɔ́w soora. Ma bañ gie mìn di win dam mɛ́, mu naamɔ́.

¹⁰ Ma Dalila u Sansom sɔ́wɔ́w u nɛ́e, wee, a man yaakoru kua, ma a man weesu kua. Tɛ́ a suuru koowo a man gem sɔ́wɔ́w. Ka mba ba koo nun bɔ́ke.

¹¹ Yera u nɛ́e, bà n ka man wɛ́e kpɛ́e bɔ́kua yi bañ ka gáanu bɔ́kure, kon kowa dam sarirugii kpa na n sáa nge tɔ́n be ba tie.

¹² Ma Dalila u wɛ́e kpɛ́e sua u ka nùn bɔ́kua u nùn sɔ́wɔ́w u nɛ́e, Sansom, Filisitiba wee ba nun wɔ́rima.

N deema ben gaba wáa ba kukua dii nɔ́wɔ́w. Adama Sansom u wɛ́e yi ba ka nùn bɔ́kua kasuka nge wɛ́e si-ira.

¹³ Dalila u kparam Sansom sɔ́wɔ́w u nɛ́e, sere ka tɛ́ a man yaakoru mɔ́wa a man weesu kuammɛ́. A den man sɔ́wɔ́w ka gem ye ba koo ka nun bɔ́ke.

U nɛ́e, a nen wirun tara nɔ́kɔ́ba yiru ye menɔ́n ka wɛ́e siiri a wesi.

¹⁴ Ye Sansom u dweeya, ma Dalila u win wirun tari yi menna ka wɛ́e siiri u wesa. Ma u ka yi dáru kparesi temɔ́. Yera u nùn yamia u nɛ́e, Sansom, Filisitiba wee, ba nun wɔ́rima.

Sansom u yanda, win dom kpalla, ma u dáa te wuka ka wesi te sannu.

¹⁵ Kurɔ́ wi, u nùn sɔ́wɔ́w u nɛ́e, ma a maa nɛ́e a man kí ni? Adama wunen gɔ́ru gañ wáa dee dee nɛ́e sɔ́w. Wee, a man yaakoru kua sere nɔ́n ita. Añ man sɔ́wɔ́w mìn di wunen dam bakam mɛ́, mu wee.

¹⁶ Baadommawa u ra n nùn gari yi sɔ́wɔ́w sere win baasi bi, bu Sansom bande, u ka bu wasira. ¹⁷ Ma u nùn win gɔ́ru wukia u nùn sɔ́wɔ́w u nɛ́e, kɔ́w gañ nen wiru yɛ́ saa mìn di ba man mara. Domi na sáawa wi Gusunɔ́ u gɔ́sa saa nen meron nukurun di. Bà n man kɔ́na, nen dam mu koo man deri kpa n ko dam sarirugii nge tɔ́n be ba tie.

¹⁸ Sanam mɛ́ Dalila u wa ma u nùn win gɔ́ru kpuro wukia, ma u Filisitiban sinambu sokusia u nɛ́e, bu den na tɛ́, domi Sansom u nùn win gɔ́ru kpuro wukia.

Yera Filisitiban sinam be, ba seema ba na kurɔ́ win mi ka gobi yi. ¹⁹ Ma Dalila u dera Sansom u dweeya win taarɔ́ ma u goo soka, u na u win tari nɔ́kɔ́ba yiru ye kpuro kɔ́na. Ma Sansom dam mu doona. Nge meya Dalila u ka nùn nɔ́ma tura. ²⁰ U nɛ́e, Sansom, Filisitiba wee, ba nun wɔ́rima.

Ma u dom yanda, u tii sɔ́wɔ́w u nɛ́e, kon yari n ka tii yina nge mɛ́ na ra ko. Domi uñ yɛ́ ma Yinni Gusunɔ́ u nùn deri. ²¹ Yera Filisitiba ba nùn sɛ́re ba win nɔ́ni yiru kpuro wáwa. Ma ba ka nùn da Gasaw. Ba nùn bɔ́kua ka sii gandun yɔ́ni ba nùn doke piriɔ́m dirɔ́. Ba dera u dobi namɔ́w nge mɛ́ ba ra ben yaa sabenu koosie.

²² Sanam dɔ́w sanam wee, win seri kpiimɔ́ yi ba raa kɔ́na mi.

Sansom gɔ́w

²³ Saa ye sɔ́w, Filisitiban sinambu ba menna bu ka ben búu Dagoni yáku bakarɔ́ kua kpa bu maa nuku dobu ko. Domi ba nɛ́e, u bu ben yiberɛ Sansom nɔ́mu beria.

²⁴ Sanam mɛ́ ba búu wi wa, yera ba nùn siarabu wɔ́ri ba mɔ́,

bɛ́sen búu u sun bɛ́sen yiberɛ nɔ́ma beria wi u raa bɛ́sen tem sankumɔ́, ma u bɛ́sen tɔ́n dabɛ́nu goomɔ́.

²⁵ Ben nuku doo bi sɔ́w, ba nɛ́e, su Sansom yarama u na u sun yɛ́esu go. Ma ba nùn yarama piriɔ́m dirun di. U na ma ba nùn yaakoru kua. Ba nùn yárasia gbere yirun baa sɔ́w. ²⁶ Yera Sansom u aluwaasi wi u win nɔ́ma neni sɔ́wɔ́w u nɛ́e, a man yásuo kpa n gbere be nenɛ́ bèn wállɔ́ gidambisa yeni ya sɔ́ kpa n yi gballi.

²⁷ N deema tɔ́mba yiba dii te sɔ́w, tɔ́n durɔ́bu ka tɔ́n kurɔ́bu. Filisitiban sinambu nɔ́kɔ́bu kpuro ba wáa mi. Be ba wáa wállɔ́, ben geera kua tɔ́nu nɔ́kɔ́bun suba ita (3.000) be ba Sansom mɛ́era dɔ́ma te.

²⁸ Yera Sansom u Yinni Gusunɔ́w kana u nɛ́e, Yinni, na nun kanamɔ́, a man yaayo, a maa man dam kɛ́eyɔ́w nɔ́n tee teni tɔ́na kpa n Filisitiba mɔ́ru kɔ́sia n wiru go nen nɔ́ni yiru yen sɔ́.

²⁹ Ma Sansom u gbere suunukii yiru ye nenua yèn wállɔ́ gidambisa ye, ya yɔ́, tia win nɔ́m geuw, tia maa win nɔ́m dwarɔ́.

Ma u ye bɔ́ria, ³⁰ u nɛ́e, a de n gbi ka Filisitiba sannu. Ma u yáara ka win dam kpuro, ma dii te, ta Filisitiban

sinambu w̄ri ka t̄n be ba w̄a mi. T̄n be ba gu ka wi sannu d̄ma te, ba dabi ba kere be u go sanam m̄e u wasi.

³¹ Yera win w̄k̄w̄bu ka win tundoŋ yenugibu kpuro ba na ba win goru sua ba ka da ba sikua win tundo Man̄an sikir̄, Sorea ka Esitaolin baa s̄k̄.

W̄s̄ yenda Sansom u Isireliba kpara.

Mika u būnu kua

17 Dur̄ goo u w̄a Efaraimun guunun bera gia, win ȳsira Mika. ² S̄k̄ teeru u win m̄ero s̄k̄wa u n̄e, sii geesun gobi w̄k̄w̄bu ka wun̄bu (1.100) yi a n̄e, ba gbena, sere a gb̄n̄ wi b̄rusi nen n̄ni biru, yi wee. Nena na yi sua.

Ma win m̄ero u n̄e, Gusun̄ u b̄ri yi ḡsia domaru wun̄e s̄k̄, nen bii.

³ Ma Mika u gobi yi suama u win m̄ero wesia. Yera m̄ero u n̄n̄ s̄k̄wa u n̄e, wee, na sii gee si Yinni Gusun̄ w̄̄em̄, bu bw̄aroku koowo wunen s̄ kpa bu su pote. Ñ n men na, a yande su nen̄u.

⁴ Adama u yina. Ma u su m̄ero wesia. Yera win m̄ero wi, u sin gobi goobu (200) sua u seko w̄. Ma seko wi, u bw̄aroku kua u gu sii gee si pote. Yen biru ba gu yi Mikan dir̄.

⁵ N deema Mika u raa s̄a yeru m̄ win yenū. Ma u dera ba n̄n̄ bw̄aroku ganu kua. Ma u win tiin bii turo ḡsa u kua nin ȳku kowo. ⁶ Domi saa ye s̄k̄, Isireliba bañ kpara m̄, baawure u m̄wa ye u k̄.

⁷ Saa ye s̄k̄, aluwaasi goo w̄a Betelehem̄u Yudan tem̄. Dur̄ wi, u s̄awa Lefin bweseru. ⁸ Ma u seewa Betelehem̄u di u win wasangariru doona. Ye u tura Efaraimun guun̄, ma u dua Mikan yenū. ⁹ Yera Mika u n̄n̄ bikia u n̄e, man diya a wee.

Ma u wisa u n̄e, n̄e ȳku kowon bwesera. Na weewa Betelehem̄u di ye ya w̄a Yudan tem̄. Na nen b̄-sunu m̄wa, na kasu mi kon sina.

¹⁰ Ma Mika u n̄n̄ s̄k̄wa u n̄e, ñ n men na, a sin̄ nen mini kpa a n s̄a nen yenūn ȳku kowo, kpa na n da nun sii geesun gobi w̄k̄w̄bu w̄ w̄k̄ baagere, ka sere maa ȳa ni kaa n da doke, kpa na n nun n̄k̄rim̄.

Ma dur̄ wi, u wura. ¹¹ Nge meya u ka sina Mikan mi. Ma Mika u n̄n̄ m̄era nge win tiin bii. ¹² Ma u n̄n̄ kua win ȳku kowo. ¹³ Yera Mika u tii s̄k̄wa u n̄e, na ȳ ma Yinni Gusun̄ u koo man domaru kua t̄ domi na ȳku kowo m̄ wi u s̄a Lefin bweseru.

Danuba

ba Mikan bw̄arokunu

ka win ȳku kowo w̄ra

18 Saa ye s̄k̄, Isireliba bañ kpara m̄. Meya maa Danuba ba kpana bu ben tem mwa m̄ ba tubi di. Yera ba b̄su ba tem kasu. ² Ma ba tabu dur̄ w̄ruḡba n̄k̄w̄bu ḡsa ben suunu s̄k̄ ba bu ḡra saa Sorean di ka Esitaolin di bu ka da bu tem saria m̄eri. Ma t̄n be, ba seewa ba da. Ye ba tura Efaraimun gu-

un̄, yera ba dua Mikan yenū ba kpuna. ³ Sanam m̄e ba w̄a mi, yera ba Lefi goon n̄k̄ nua, ma ba win gari gerubu tuba. Yera ba n̄n̄ soka ba bikia ba n̄e, mba a kom na bera gee. Mban s̄na a w̄a mini.

⁴ U bu wisa u n̄e, Mikawa u man yii mini na n s̄a win ȳku kowo, u n man gobi k̄siam̄.

⁵ Ma t̄n be, ba n̄n̄ s̄k̄wa ba n̄e, a Gusun̄ bikio u sun s̄k̄si besen sanum m̄ n koo dora.

⁶ Ma ȳku kowo wi, u bu wisa u n̄e, i doo ka b̄ri yendu. Yinni Gusun̄ u koo b̄e kpara b̄en sanum s̄k̄.

⁷ Ma t̄nu n̄k̄w̄bu be, ba doona min di, ba da Lais̄.

Ba deema bera min t̄mba w̄awa b̄ri yendu s̄k̄, nandabu sari, nge Sidonigibu. Domi t̄n tuko goo kun bu baasi. Meya bañ maa w̄er̄ goo m̄ turuku.

Sidonigibu ba ka bu toma. Bañ maa w̄asine ka bweseru garu. ⁸ Laisi min di, t̄mbu n̄k̄w̄bu be, ba ḡsia ba da ba begibu deema Sorean ka Esitaolin. Ma begii be,

ba bu bikia ba n̄e, mba ka mba i wa mi gia. ⁹ Ma ba wisa ba n̄e, i seewo su da su Laisigibu w̄ri. Domi tem mi ba w̄a mi, tem gem tiiwa. I ku de sa n w̄a mini sa n kom yaa bie. I seewo su da fuuku su bu w̄ri, su ben tem m̄ mwa. ¹⁰ Tem m̄, mu kp̄, ḡanu kun maa bu k̄mie. S̄a n tura mi, sa ko deema wee ba w̄a b̄ri yendu s̄k̄. Gusun̄ u koo maa sun bu n̄mu beria.

¹¹ Yera Danun bwese te s̄k̄, t̄mbu nata (600) ba seewa saa Sorean di ka Esitaolin di ba ben tabu ȳnu neni. ¹² Ba da Yarimun wuu Yudan tem̄ ba ben san-

sani gira mi. Yen s̄na ba yam mi sokum̄ Makane Danu sere ka ḡs̄. Yen tubusiana Danun sansani.

¹³ Saa min diya ba maa da Efaraimun guun̄ ma ba da sere Mikan yenū. ¹⁴ Yera t̄mbu n̄k̄w̄bu be ba raa tem min saria m̄erim na mi, ba begibu s̄k̄wa ba n̄e, i ȳ ma bw̄aroku ge ba sii geesu pote ka bw̄arokunu ganu nu w̄a diru mini? Ñ n men na, i de su bwisiku ye n weene su ko.

¹⁵ Ma t̄n be, ba da diru mi Lefi aluwaasi wi, u w̄a. Ma ba n̄n̄ t̄bura. ¹⁶ T̄mbu nata ye, ba da ba ȳ dii k̄n̄k̄w̄ba tabu ȳnu neni. ¹⁷ Ma t̄mbu n̄k̄w̄bu be, ba dua Mikan dir̄, ba bw̄aroku ni yarama kpuro. Saa ye s̄k̄, ȳku kowo wi, u ȳ dii k̄n̄k̄w̄ba ka t̄nu nata ye.

¹⁸ Ye u wa t̄n be, ba dua Mikan dir̄ ba bw̄aroku ni yarama, yera u bu bikia u n̄e, mba i m̄ mi.

¹⁹ Yera ba n̄n̄ wisa ba n̄e, a wunen n̄k̄ mario. A ku gam gere. Sa ko nun ko besen ȳku kowo. Yen yer̄ a k̄ru bo, a n s̄a t̄n turon ȳku koowo? Nge Isirelin bwese k̄ri giragii.

²⁰ Ma gari yi, yi ȳku kowo wi dore. Yera ba n̄n̄ bw̄aroku ni w̄ u ka bu sw̄i.

²¹ Ma Danu be, ba gurena ba doona, ba ben bibu gbiisie ka yaa sabenu ka sere ben s̄munu. ²² Ye ba yara Mikan yenū di ba tonda, yera be ba ka Mika w̄a sannu ba gurena ba Danu be naa gira, ²³ ba bu sokum̄ t̄a t̄a. Yera Danu be, ba ȳra ba Mika bikia ba n̄e, mba a k̄ a ka sun naa gire m̄.

²⁴ Ma u bu wisa u n̄e, mba n maa man tie. Wee, i nen būnu gura ma i nen ȳku kowo mwa, ma i m̄, mba na k̄?

²⁵ Yera ba n̄e, sañ maa kī su wunen ነን ነን. À n maa yina, b̄esen gabun m̄oru koo se kpa bu nun w̄ri bu go t̄ē, wun̄e ka wunen ȳenugibu.

²⁶ Ma Danu be, ba ben swaa w̄ri ba n doon̄. Ye Mika u wa t̄n be, ba n̄n dam kere, yera u ḡsiram̄a u wuma win ȳenu.

Danuba ba Laisi kamia

²⁷ Nge m̄eya Danuba ba ka Mikan bw̄arokunu doona ka win ȳaku kowo sannu. Yen biruwa ba da ba Laisi w̄ri, ba yen t̄mbu go be ba raa w̄a b̄ri ȳendu s̄w̄ mi. Ye ba bu go ba kpa, ma ba wuu ge d̄w̄ meni.

²⁸ Goo kun kp̄ia u Laisigii be faaba kue, domi Sidonigibu ba ka bu toma. Bañ maa ka bweseru garu w̄asin̄. Ba w̄awa Beti Reh̄bun w̄w̄as̄. Yen biruwa Danu be, ba wuu ge bana ba sina mi. ²⁹ Ma ba gu ȳisi kpaaru k̄a, Danu. N deema ben sikadon ȳisira mi, wi u s̄a Yak̄bun bii. ³⁰ Yera Danu be, ba bw̄aroku ge gira bu ka s̄a. Ma Yonatham, Ḡes̄mun bii, M̄owis̄in de-bubu, ka win bibu ba kua ben ȳaku kowobu sere ba ra ka Isireliba gura ba ka doona tem tukum̄. ³¹ Nge m̄e Isireli be ba tie ba Yinni Gusun̄ s̄am̄ Silōn ka t̄e, nge m̄eya Danu be, ba maa bw̄aroku ge ba gira mi s̄awa n ka t̄e.

Lefi goo ka win kur̄

19 Lefi goo w̄a Efaraimun guunun bera gia, baru kpaaru garun mi. Yera u kur̄ tan̄ goo sua wi u s̄a Betelehemugii Yudan tem̄. Saa ye s̄w̄, Isireliba bañ sun̄ m̄. ² Dur̄ wi ka win kur̄ ba sanna. Yen s̄na kur̄ wi, u da u sina suru n̄e win t̄ndon ȳenu Betelehem̄. ³ Yera win dur̄ u n̄n naa da u n̄n k̄kiri u ka wurama ȳenu. Sanam m̄e u d̄w̄, win s̄m̄ kowo u n̄n ȳsiri ka ben ket̄ekunu yiru. Ye ba tura kur̄ win mi, ba dua win t̄ndon dir̄. Ye t̄ndo wi, u dur̄ wi wa, ma u n̄n dam koosia ka nuku dobu. ⁴ U dera ba sina mi, s̄w̄ ita. Ba di ba n̄ra. ⁵ S̄w̄ n̄ese ba seewa buru buru yellu ba s̄w̄ru kua bu ka doona. Adama win dokiri u n̄e, bu ȳro bu ḡanu di bu sere doona.

⁶ Ma ba sina ba di be yiru ye. Yera dokiri wi, u maa bu ḡra u n̄e, bu kpun̄ sere sisiru bu maa nuku dobu ko.

⁷ Lefi wi, u k̄ia u doona adama win dokiri u n̄n suuru kana ma u maa sina w̄ku teeru. ⁸ S̄w̄ k̄w̄buse u seewa buru buru yellu u ka doona. Yera dokiri wi, u maa n̄e, u sin̄ u ḡanu di kpa u doona s̄w̄ ù n̄ k̄lla.

Ma ba sina ba di sannu. ⁹ Sanam m̄e Lefi wi, u seewa ka win kur̄ ka win s̄m̄ kowo, win dokiri wi, u n̄n s̄w̄wa u n̄e, s̄w̄ u kpa, yam maa t̄iram̄. Bu maa sin̄ sere sia bururu, kpa bu yellu se bu swaa w̄ri.

¹⁰ Adama Lefi wi, u den yina, ma ba swaa w̄ri ka win kur̄ ka win s̄m̄ kowo wi, ka ben ket̄ekunu yiru ye. Yen d̄ma te, ba tura Yebusin deederu ye ba maa sokum̄ Yerusalem̄. ¹¹ Sanam m̄e ba Yebusi ye b̄ku kua, saa ye s̄w̄, s̄w̄ u kpeema. Yera s̄m̄ kowo wi, u win yinni s̄w̄wa u n̄e, a de su da Yebusiban wuu genin mi su kpuna.

¹² Yera win yinni u n̄n wisa u n̄e, t̄n tukobun wu-uura sa ko da? A de su yande turi Gibeao, ñ kun m̄e Ramao mi Isireliba ba w̄a, kpa su kpuna min gam.

¹⁴ Yera ba ben swaa w̄ri ba n doon̄. Sanam m̄e ba tunuma Gibeao Benyameen tem̄, s̄w̄ u dua u kpa. ¹⁵ Ye ba tura mi, ba da ba w̄awa batuma mi wuugiba ra m̄n̄e. Adama goo kun bu soka bu na bu kpuna win ȳenu.

¹⁶ Yera dur̄ t̄k̄w̄ goo u wee gberun di, u sar̄. U s̄awa Efaraimun guunun beragii. Adama u w̄awa wuu gen mi. N deema Gibeagii be, ba s̄awa Benyameeba. ¹⁷ Yera u n̄ni seeya u t̄n be wa, ba s̄w̄ wuun m̄n̄n̄ yeru mi. Ma u bu susi u n̄e, b̄e ka sanum. Man diya i wee. Mana i d̄w̄.

¹⁸ Lefi wi, u n̄n wisa u n̄e, sa weewa Betelehemun di ye ya w̄a Yudan tem̄. Sa d̄w̄wa sere Efaraimun guunun bera gia baru kpaaru garun mi, domi miya na w̄a na ka s̄a ȳaku kowo. Yen s̄na u ḡsir̄ mi. Adama ye sa tunuma mini, goo kun sun dam koosie su sere n̄e, sa ko s̄bia ȳron ȳenu, ¹⁹ baa m̄e sa taka m̄ b̄esen ket̄ekunun s̄w̄, sa maa d̄ianu ka tam̄ m̄. Ḡanu kun sun k̄mie.

²⁰ Saa yera dur̄ t̄k̄w̄ wi, u n̄e, to, i duuma. Gusun̄ u de i b̄ri ȳendu wa. Ȳn̄ bukata i m̄, kon b̄e ye kpuro kasua. I ku kpuna batuma mini. I na su da nen ȳenu.

²¹ Ma u ka t̄n be da win ȳenu u ben ket̄ekunu d̄ianu w̄. Ben tii ba ben naasu kpakia, ma u bu d̄ianu w̄ ba dim̄ ba n̄rum̄ ²² ba nuku dobu m̄.

Yera wuu min t̄mbu gabu be ba s̄a garu ko sariba, ba na ba dii te sikerena, ba ten gambo soom̄ ba baasi ba m̄, a dur̄ wi u dua wunen ȳenu mi sun yarama su ka n̄n kpuna nge t̄n kur̄.

²³ Ma dur̄ t̄k̄w̄ wi, u yara u bu suuru kana u n̄e, aa-wo, n̄gibu. I ku daa k̄sa yenin bweseru ko domi nen ȳenuura dur̄ wi, u w̄a. ²⁴ Wee na bii w̄ndia m̄ wi u kun dur̄ ȳ. Dur̄ win tii, u maa kur̄ m̄. Na kon b̄e bu yarama kpa i ka bu ko nge m̄ i k̄. Adama i ku ka dur̄ win tii k̄sa yenin bweseru ko.

²⁵ Ka m̄e, t̄n be, bañ dur̄ win gari wure. Yera Lefi wi, u win kur̄ yarama u bu w̄. Ma ba n̄n tilasi kua ba ka n̄n kpuna w̄ku giriru sere yam ka s̄ara. Yen biru ba n̄n deri u doona. ²⁶ Yera kur̄ wi, u seewa u na u w̄ruma ȳenu ḡn̄ mi win dur̄ u w̄an̄ k̄w̄k̄w̄. ²⁷ Ye n̄ kua bururu, Lefi wi, u seewa u k̄i u swaa w̄ri. U gambo ken̄ia, yera u deema wee, win kur̄ u kp̄i u ḡaseru d̄mie k̄w̄k̄w̄. ²⁸ Ma u kur̄ wi s̄w̄wa u n̄e, a seewo su doona.

Adama uñ wisibu nua. Ase kur̄ wi, u guwa mi. Yera dur̄ n̄n sua u s̄ndi win ket̄ekun̄ w̄ll̄ u ka doona win wuu. ²⁹ Ye u tura win ȳenu, yera u woburu sua u ka kur̄ win goo te b̄tira kpirinu w̄kura yiru, ma u Isireliban bwese kera baayere kpiri tia tia m̄risia. ³⁰ Be ba ye wa kpuro, ba biti soorawa ba n̄e, sañ yenin bweseru waare saa m̄n̄ di sa yarima Egibitin di. Yen s̄w̄, i de su m̄na su wesiana kpa su wa yen m̄e sa ko ko.

Ba Benyamεεba sεeyasia

20 Isireli be ba wāa Danu sō yēsan nkm geu gia sere n ka girari Beri Seba sō yēsan nkm dware ka maa be ba wāa Galadin tem sō yari yeru gia, ba menna ba nka tia kua nge tōn turo Yinni Gusun sōa yeru Misipaa. ² Ben bwese kera baayeren wirugibu ba nawa dōma te. Ben tabu naanaakobu be ba koo kpī bu ka takobi sanna ba sāawa tōmbu nka nka suba nēru (400.000). ³ N deema Benyamεεba ba nua kō ma Isireli be ba tie ba mēne Misipaa.

Ma Isireli be, ba bikia ba nē, amōna daa kōsa yenin bweseru ya ka koora.

⁴ Ma Lefi win kurō ba go mi, u bu sōwa u nē, na nen kurō naa dawa sa wee. Ma sa tunuma Gibeaa sa kpuna mi. ⁵ Yera Gibeagii be, ba man seesi, ba na ba man tarusi diru mi na kpī wōkuru. Nen tiwa ba raa kasu bu ka kpuna bu go adama na bu nen kurō wē ma ba ka nūn kpuna ka tilasi ba go. ⁶ Yera na win goo te sua na bōtira na Isirelin bwese kera baayere kpiri tia tia mōrisia. Domi gāa kōsuna ba kua mi, nīn bweseru n n weene Isireliba bu ko. ⁷ Yen sō, bē Isireliba, wee i mēne mini tē. I wesiana kpa i ko ye n weene i ko.

⁸ Ma be kpuro ba nka nera nge tōn turo. Ba nē, besen goo kun wurō win yenu u sere nē u koo sina win kuu bekurugirō. ⁹ Wee ye sa ko Gibeagii be kua. Sa ko tete towa ¹⁰ su ka tōmbu gōsi Isirelin bwese kera baayere nka. Tōmbu wunbu (100) nka, sa ko wōkuru wā. Tōmbu nka (1.000) nka, sa ko wunbu wā. Tōmbu nka suba wōkuru (10.000) nka, kpa su nka wā. Tōn beya ba koo da bu sun dīanu kasuama su ka wa su di bese be sa mēne mini, kpa su wa su Gibeagii be sēyasia ben daa kōsa ye ba kua min sō.

¹¹ Nge meya Isireliba kpuro ba ka menna ba nka tia kua bu ka Gibeagii be wōri. ¹² Ma Isireli be, ba tōmbu gōra Benyamēen tem kpuro nka ba nē, amōna kōsa yenin bweseru ya ka koora besen suunu nka mē. ¹³ Yen sō, i sun tōn kōso be nka nka su bu go, kpa su kōsa ye wuna bese Isireliban suunu nka di.

Adama Benyamεε be, ba yina bu ben mero bisi ben gari nka. ¹⁴ Ma ba maa menna Gibeaa bu ka Isireliba tabu ko. ¹⁵ Yen dōma te, tōmbu nka suba yenda nka ka tia (26.000) be ba koo kpī bu ka takobi sanna, ba menna Benyamēen tem nka ka sere maa tabu durōbu nata ka wunbu (700) be ba sōa Gibeaa ti-gibu. ¹⁶ Benyamεεban tabu durōbu nka, ben nata ka wunbu (700) ba sōawa nka dwaagibu. Be kpuro ba nka dowa gem gem. Domi ben goo sari wi u koo tōnun sera kpurantēru yīsi u kōmia. ¹⁷ Isireliba nka maa, be ba tabun nka nka ba koo kpī bu ka takobi sanna ba sōawa nka suba nēru (400.000).

¹⁸ Ma Isireli be, ba da Beteli bu ka Gusun bikia u bu sōsi bwese kera ye ya koo gbi yu Benyamεεba wōri. Ma Yinni Gusun u Yudaba gōsa. ¹⁹ Sisuru bururu Isireliba kpuro ba seewa ba ben sansani gira Gibeaa nka. ²⁰ Yen biru ba ben tabu sōa yi Gibeaa deederu bu ka Benyamεεba wōri. ²¹ Yen dōma tera Gibeagii be,

ba yarima ba Isireliba wōri ba ben tōmbu nka suba yenda yiru (22.000) go. ²² Ma Isireliba ba da ba Gusun weeweenu koosi sere n ka kua yoka. Ma ba nūn bikia ba nē, bu maa ben mero bisi be wōrio?

Ma Yinni Gusun u nē, oo, bu doo.

Saa yera ba dam wa. Ma ba ben tabu sōa kpī mi ba raa yellu kpī ba ka Benyamεε be wōri. ²⁴ Yera ba kpam Benyamεεba wōri nka yiruse te. ²⁵ Benyamεε be, ba kpam yarima ba Isireliban tabu durōbu nka suba yendu yiru sari go (18.000). ²⁶ Yera Isireliba kpuro ba menna Beteli ba sina Yinni Gusun sōa yeru mi, ba weeweenu mō. Yen dōma te, ba nka nka kuawa sere n ka kua yoka. Ma ba Yinni Gusun yāku dō mwaaruginu kua ka siarabun yākun. ²⁷ N deema Yinni Gusun woodan kpakoro te, ta wā Beteli mi. Finēsi, Eleasaan bii, Aronin debubuwa u sōa yāku kowo saa ye. Yera Isireli be, ba Yinni Gusun bikia ba nē, su kpam Benyamεεba wōrio?

Ma u nē, oo, i doo. Kon bē bu nka beria sia.

²⁹ Sō itase Isireliba ba da ba tabu sōa kpī bu ka Benyamεεba wōri nge mē ba raa kua yellu. Adama ba maa tabu kowobu berua ba ka Gibeaa sikerena. ³¹ Yera Benyamεεba ba maa yera ba ka Isireli be yinna. Ma ba bu naa gira ba ka wuu yera ba tonda. Nge mē ba raa kua ba ka Isireliba go yellu, nge meya ba maa torua ma ba maa ben tōnu tena go Betelin swaa ka Gibeaa nka yakaa. ³² Ma Benyamεε be, ba nē, wee, sa maa bu kamia nge yellu. Adama Isireliba ba nē, i de su duki su kpa bu ben wuu deri bu tonda. ³³ Ma ba da ba menna Baali Tamaaa. Yera be ba raa kukua ba yarima Mare Geban di mi ba wā. ³⁴ Ba sōawa tōmbu nka suba wōkuru (10.000). Ma ba da Gibeaa ba tabu kua gem gem ka Benyamεεba. Benyamεε be, ba nē ye ba kam kobu nka mi. ³⁵ Ma Yinni Gusun u dera ba burisina Isireliban wuswaa. Yen dōma tera Isireliba ba tōmbu go nka suba yenda nka ka wunbu (25.100) Benyamēen tabu kowobu nka. ³⁶ Saa ye nka Benyamεεba ba tuba ma ba kam kuawa.

Isireliba ba raa duki sua ba bu deri yēn sō ba yē ma ben tabu kowobu gaba kukua Gibeaa ba Benyamεεba mara. ³⁷ Bera ba yarima ba Gibeaa ye wōri ba yen tōmbu go. ³⁸ N deema Isireliba ba raa wesiana ba nē, be ba kukua mi, bu wuu ge dō sōreo, kpa be ba tie bu gōsiramaa nka nka wiisu wa. ³⁹ Ye ba wii si wa, yera ba gōsiramaa. Benyamεεba ba raa bu tōmbu tena goori. Yen sōna ba tamaa ba maa bu kamiawa nge yellu.

⁴⁰ Adama saa ye nka, wii bakara seewa saa Gibeaa di, ma Benyamεεba ba wa dō wiira ben wuu wukiri mam mam. ⁴¹ Isireli be ba raa duki sua mi, ba gōsiramaa. Saa yera Benyamεε be, ba nanda, domi ba wa nka ye ya bu deema. ⁴² Yen sōna ba duki sua ba doona tem saaram bera gia. Adama Isireli be ba wuu ge dō sōre ba yarima ba bu naa swīi ba goom ⁴³ sere Gibeaa sō yari yeru. Ba n wure Benyamεε be, bu yōra baa fiiko bu sere wēra. ⁴⁴ Nge meya ba kua ba ka Benyamεεban tabu durōbu nka suba yendu yiru sari (18.000) ye go. ⁴⁵ Ba maa ben tōmbu nka suba nka (5.000) go swaa nka be ba duki mō ba nka tem saaram

Rimwɔn kperu gia. Ma ba be ba tie naa swii sere Gideomu. Miya ba maa ben tɔmbu nɔwɔn suba yiru (2.000) go. ⁴⁶ Be ba gu dɔma te, ben bwese te wɔ, ba sɔawa tabu durɔbu nɔwɔn suba yenda wɔwɔ (25.000).

⁴⁷ Adama Benyamɛba nata (600) ba kpia ba tura Rimwɔn kperu mi, tem saaramɔ ma ba kua suru nne bera mi. ⁴⁸ Isireliba ba gɔsira ma ba na Benyamɛ be ba tien wusu wɔ. Ba bu go go sere ka ben yaa sabeno. Hunde koni ye ya waa mi kpuro gesi, ba gowa. Ma ba ben wuu si kpuro dɔwɔ meni.

Benyamɛn bwese kera

maa seewa

21 N deema Isireliba ba raa wɔ mweeru kua Misipaɔ ba nɛ, baɔ Benyamɛ goo ben bii wɔndia goo wɛmɔ u sua kurɔ. ² Ma ba na ba sina Beteliɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔ sere n ka kua yoka. Ba wuri kua ka dam ³ ba nɛ, Gusunɔ, bese Isireliban Yin- ni, mban sɔna besen bwese kera tia ya kpeera.

⁴ Ma ba seewa buru buru yellu ba yaku yeru kua mi, ma ba yaku dɔwɔ mwaararuginu ka siarabun yakunu kua ten wɔwɔ. ⁵ Yen biruwa ba nɛ, geema sa wɔ mweeru kua ka bɔri sa nɛ, be ba kun de Misipaɔ Yinni Gusunɔn sɔa yero sa ko bu gowa. N n men na, berɔ bese Isireliba wɔ, baɔ ka sun menne mi.

⁶ N deema Isireliba ba gɔru gɔsia ba nɛ, wee sa besen bwese keri tia go. ⁷ Tɛ amɔna sa ko ko su ka Benyamɛ be ba tie kurɔbu waawa. Domi sa bɔrua ko Yinni Gusunɔn wuswaɔ sa nɛ, saɔ maa bu besen bii wɔndiaba wɛmɔ bu sua kurɔbu.

⁸ Ma ba bikiana ba nɛ, bese wɔ berɔ baɔ ne Yinni Gusunɔn wuswaɔ Misipaɔ. Ma ba deema goo kun ne saa Yabesin di ye ya waa Galadiɔ. ⁹ Domi sanam me ba tɔmbu gara ba deema Yabesigii goo kun waa mi. ¹⁰ Saa yera Isireli be wɔ, ba tabu kowobu nɔwɔn suba wɔkura yiru (12.000) gɔsa ba bu wooda wɛ ba nɛ, i doo i Yabesigibu go kpuro. ¹¹ I tɔn durɔbu kpuro goowo ka kurɔ be ba durɔ yɛ ka.

¹² Ye ba tura mi, ba wɔndiaba wa tɔnu nɛru (400) be ba kun durɔ yɛ. Ma ba bu mweerima ba ka na ben sansaniɔ Siloɔ Kananin temɔ.

¹³ Yen biruwa Isireliba ba Benyamɛ be ba da ba kukua Rimwɔn kpee wɔruɔ gɔria ba nɛ, bu yarima, tabu kpa, ba dora. ¹⁴ Yera Benyamɛ be, ba yarima. Ma ba bu wɔndia be wɛ ba sua kurɔbu, be ba mweerima saa Yabesin di mi, Galadin temɔ. Adama kurɔ be, baɔ bu dabiru tura.

¹⁵ Ma Isireliba ba Benyamɛ ben wɔnwɔndu wa yen sɔ Yinni Gusunɔ u dera ben bwese kera kanda. ¹⁶ Ma Isireliban guro gurobu ba nɛ, wee tɔn kurɔbu sari Benyamɛn bweseru wɔ. Mana ben tɔn durɔ be ba tie ba koo kurɔbu wa. ¹⁷ Domi n n weene ben bweseru tu kam ko, kpa bese Isireliban bwese keri tia ye, yu gbi.

¹⁸ Adama saɔ kpɛ su bu besen bii wɔndiaba wɛ bu sua kurɔbu, domi sa wɔ mweeru kua ka bɔri sa nɛ, Isireli wi u win bii wɔndia Benyamɛ goo wɛ u sua kurɔ, yen yɛro u kam ko.

¹⁹ Adama ba bwisika ba nɛ, wee wɔ ka wɔwɔ tɔwɔ bakara turuku kua te sa ra Yinni Gusunɔ kua Siloɔ. Silo ye, ya waa swaɔ ye ya dɔwɔ saa Betelin di sere Sike- muɔ sɔwɔ yari yero, Beteli ka Lebanon baa wɔ. ²⁰ Ma ba Benyamɛba bwisi yini ka ba nɛ, i doo i kuke resen gbaanɔ. ²¹ Kpa i n yɔwɔ bwɛ i n Silon wɔndiaba mara, be ba koo yarima ba n yaamɔ. I n bu wa me, kpa i yarima gbaa nin min di, i bu sere i mweeri i ka doona besen temɔ bu ko besen kurɔbu. ²² Ben mɔwɔbu ba n na, ba sun weeweenu koosi, sa ko bu wisi su nɛ, saɔ kpia sa bese kpuro kurɔbu waawe Yabesin taa bi wɔ. Nge me n n ben tii ba bese bii wɔndia be wɛ, baɔ ben wɔ mweeru kɔbie.

²³ Ma Benyamɛ be, ba ka tɔn ben gari wɔmburu kua. Ba wɔndia be mweera sanam me ba yaamɔ Siloɔ. Ben baawure u wɔndia wa u sere u sua kurɔ. Ma ba ka da ben temɔ. Ba wure ba ben wusu bana, ba sina mi. ²⁴ Yen biruwa Isireli be ba tie ba yarina. Baawure u da u win bwese kera deema win temɔ.

²⁵ N deema saa ye wɔ, Isireliba baɔ kparo wɔ. Ben baawure u mɔwa nge me u ki.

Rutu

Tire te, ta ka kurɔ goon gari yã wi ba m̀ Rutu. Rutu wi, u ñ sãa Isireli. Ta sun s̄w̄simɔ nge mɛ u ka dua Gusunɔn t̄mbu Isireliba s̄w̄. Ta maa Rutu win b̄r̄k̄kiniru s̄w̄si win durɔn t̄mbu s̄w̄ ka naanɛ ye u Gusunɔ Isireliban Yinni kua.

Rutu ka win dwaɛ mero ba raa wãa yãaru s̄w̄. Ben naanɛ ye ba Gusunɔ kuan s̄, u bu kua dukiagibu sere u mam dera Rutu u bii mara ma bii wi, u kua Dafidin debu.

Tire ten kpunaa

1. Naomi u gɔsira u wura Betelehemuɔ, wiru 1.
2. Rutu u Boasin k̄i geeru wa, wiru 2 ka wiru 3.
3. Boasi u Rutu sua kurɔ, wiru 4.

Elimɛlekin yenun n̄ni swãaru

1 Kparobun waati s̄w̄, ḡw̄ra dua Isireliban temɔ. Yera durɔ goo u seewa Betelehemun di ye ya wãa Yudan temɔ, u da u wãa Mɔabuɔ ka win kurɔ ka win bii t̄n durɔbu yiru. ² Durɔ win ȳsira Elimɛleki. Win kurɔwa Naomi. Win bii ben ȳsa wee, Maloni ka Kilioni. Be kpuro ba sãawa Efaratan bweseru. Ben wuuwa Betelehemu, Yudan temɔ. Ye Elimɛleki ka win t̄n be kpuro ba tura Mɔabu mi, yera ba ben wãa yeru kua. ³ S̄w̄ teeru, Elimɛleki u kpuna u gu. Ma u Naomi ka bibu yiru ye deri. ⁴ Ma bii be, ba Mɔabun bii w̄ndiaba sua kurɔbu. Kurɔ ben turon ȳsira Oripa, turowa maa Rutu. Ma ba wãa mi sannu sere n ka kua w̄k̄w̄kuru. ⁵ Yen biruwa Maloni ka Kilioni ba kpuna ba gu. Ma Naomi u tia wi turo. U ñ ka win durɔ, u ñ maa ka win bibu yiru ye.

Naomi ka Rutu

ba gɔsira Betelehemuɔ

⁶ Yeniban biru, Naomi u nua Gusunɔ u win t̄mbu durom kua u bu d̄ianu w̄. Yera u seewa s̄w̄ teeru ka win bigii kurɔbu Mɔabun di, ba wiɔ Yudan temɔ. ⁸ Ma u bigii kurɔ be s̄w̄wa u nɛɛ, bɛɛn baawure u wuro win meron yenuɔ, kpa Yinni Gusunɔ u bɛɛ gea kua nge mɛ i bɛɛn durɔ be ba gu kua, ka maa nen tii. ⁹ Kpa Yinni Gusunɔ u de bɛɛn baawure u durɔ wa u w̄ra win yenuɔ.

Ma u ben baawure s̄wsu u bu k̄n̄ kana. Saa ye s̄w̄ra ba wuri k̄n̄ kp̄ɛ ba sw̄. ¹⁰ Yera ba n̄n̄ s̄w̄wa ba nɛɛ, sa ko ka nun dawa wunen t̄mbun mi.

¹¹ Ma Naomi u bu s̄w̄wa u nɛɛ, bii kurɔminu, i wuro bɛɛn t̄mbun mi. Mban daaba i ko ka man da. Domi na ñ maa bii t̄n durɔbu tie nukurɔ be ba koo ko bɛɛn durɔbu. ¹² Ñ n men na, i gɔsiro nen bii kurɔminu. Domi na bukura k̄, na ñ maa sãa wi u koo durɔ sua. Baa ñ n maa bɛɛ s̄w̄wa na nɛɛ, kon durɔ wa w̄ku te kpa n

gura sua n bii ma, ¹³ i ko i ȳra ù n kp̄ɛa i sere n̄n̄ sua durɔ? Nge win s̄na i ko nɛɛ, i ñ durɔ goo suamu? Aawo, nen bii kurɔminu, yeni ya ñ koorɔ. Bɛɛn s̄na na nuki sankire too. Domi Gusunɔ u man win n̄mu s̄re.

¹⁴ Yera be kpuro ba maa wuri k̄n̄ kp̄ɛ ba sw̄. Ma Oripa u Naomi s̄wsu u n̄n̄ k̄n̄ kana u doona. Adama Rutu kun n̄n̄ deri. ¹⁵ Yera Naomi u nɛɛ, wee wunen beruse u wura win t̄mbun mi, kpa ba n ben b̄nu s̄am̄ sannu. Wunen tii a gɔsiro a n̄n̄ sw̄i.

¹⁶ Ma Rutu u nɛɛ, a ku man tilasi ko n ka nun deri. A de n ka nun da. Domi mi a d̄w̄ miya kon da. Mi a wãa, miya ko na n wãa. Kpa wunen t̄mbu bu ko nen t̄mbu. Kpa Gusunɔ wunen Yinni u ko nen Yinni. ¹⁷ Mi kaa gbi, miya kon gbi, kpa bu sun sike mi sannu. Gãanu n̄ n dera na nun deri, ma n kun m̄ ḡk̄, Gusunɔ u man kuo nge mɛ u k̄i.

¹⁸ Ye Naomi u wa ma Rutu u ȳrawa u ka n̄n̄ da, yera u ñ maa gɛɛ gerua.

¹⁹ Ma be yiru ye kpuro ba da Betelehemuɔ sannu. Ye ba tura mi, ma biti t̄mbu mwa ba m̀, Naomiwa mini?

²⁰ Ma u bu wisa u nɛɛ, i ku maa man soku Naomi, i man sokuo Mara †. Domi Dam kpurogii u man nuki sanki. ²¹ Doo k̄n̄ra na ka yara minin di, adama Yinni Gusunɔ u dera na gɔsirama n̄m̄ dira. Ñ n men na, mban s̄na i man sokum̄ Naomi. Domi wee Yinni Gusunɔ Dam kpurogii u man taare w̄, ma u man nuku sankiranu kp̄ɛ.

²² Nge meya Naomi ka win bigii kurɔ Rutu, Mɔabu, ba ka Mɔabun tem deri ba na Betelehemuɔ d̄ia ni ba m̀ k̄n̄sun ḡɛrun tore s̄w̄.

Rutu u d̄ianu kunɔnu m̀

Boasin gberɔ

- 2** Naomin durɔ Elimɛlekin dusi goo u wãa wi ba m̀ Boasi. Durɔ wi, u dukia m̄, u maa bɛɛɛ m̄.

† Mara - Ȳsi ten tubusiana sosura. Naomi, ȳsi ten tubusiana, dobu.

² Yera s̄w̄ teeru Rutu M̄abu u Naomi s̄w̄wa u n̄e, a de n da goo wi u koo man t̄n geeru kuan gber̄w̄ n d̄ianu kunc̄nu ko. Ma Naomi u n̄e, ya w̄ā, a doo nen bii kur̄bu.

³ Ma u seewa u da goon gber̄w̄ u c̄wsu kunc̄nu m̄, u ka be ba c̄wsu ḡēm̄ sw̄i. N deema gbee te, ta s̄āwa Boasigiru Elim̄lekin dusi.

⁴ Yera Boasin tii u seema Betelehemun di u na gberu mi, u win s̄m̄ kowobu t̄bura u n̄e, Yinni Gusun̄w̄ u n ka b̄e w̄ā.

Ma ba n̄n wisa ba n̄e, kpa u maa nun domaru kua.

⁵ Saa yera u win s̄m̄ kowo ben wirugii bikia u n̄e, waran kur̄wa bii kur̄bu ge.

⁶ Wirugii wi, u n̄n wisa u n̄e, kur̄w̄ M̄abu wi u ka Naomi w̄ma wiya mi. ⁷ U na u n̄e, su de u sun sw̄i u n d̄ianu kunc̄nu m̄. Ye sa wura, ma u win s̄mburu w̄ri saa buru ten di, u n̄ w̄re sere ka t̄, ma n kun m̄ ye u da u sina saa fiiko saar̄w̄.

⁸ Saa yera Boasi u Rutu s̄w̄wa u n̄e, a n̄c̄w̄ bii kur̄bu, a n da n̄e mini baadomma, a ku maa da goon gber̄w̄. A na a n kunc̄nu m̄ a n nen s̄m̄ kowo bii kur̄m̄ii nini sw̄i a n laakari s̄ā mi ba ḡēm̄. ⁹ Na maa nen s̄m̄ kowobu s̄w̄wa na n̄e, bu ku nun baba. Nim n̄ru ḡā n nun m̄, a doo a n̄ ben bw̄ā nin mi, m̄i c̄w̄ ba nim take.

¹⁰ Saa ye c̄w̄ra Rutu u yiira kure u wiru tem girari u n̄e, am̄na na ka k̄i geeru wa wunen mi, n̄e wi na s̄ā c̄w̄.

¹¹ Ma Boasi u n̄n wisa u n̄e, sa nua ye a wunen dwaa mero kua saa m̄n di wunen dur̄w̄ u gu, ka nge m̄e a wunen baaba ka wunen mero deri, ka wunen tem ka sere maa wunen bweseru. Ma a na besen bweseru c̄w̄ te a n̄ daa ȳ. ¹² N̄ n men na, Gusun̄w̄ Isireliban Yinni wi, w̄n mi a na u ka nun k̄su u nun yen dibu k̄sia mam mam ye a kua kpuron s̄.

¹³ Saa yera Rutu u n̄e, nen yinni, na wa ma a man k̄i geeru s̄w̄si. Domi a ka man gari kua, a nen nukuru yemiasia, n̄e wi na n̄ wunen s̄m̄ kowobun goo tura.

¹⁴ Sanam m̄e ba dim̄, Boasi u n̄n s̄w̄wa u n̄e, a susima a p̄e sua a s̄re kpee c̄w̄ kpa a di.

Ma Rutu u sina s̄m̄ kowo ben b̄ku. Yera ba n̄n dobi c̄nd̄e w̄ u di. Ye u deba ma u sukum berua.

¹⁵ Yen biru, u seewa u ka d̄ianu kunc̄nu ko. Ma Boasi u win s̄m̄ kowobu s̄w̄wa u n̄e, i de u mam d̄ianu kunc̄nu ko ka mi i n̄ ḡā. I ku n̄n yinari. ¹⁶ Kpa i d̄ia n̄c̄musu gasu deri u ka wa u gura. I ku maa n̄n w̄kisi.

¹⁷ Yen d̄ma te, Rutu wi, u d̄ianu kunc̄nu kuawa saa bururun di sere ka yok̄. Domi ni u wa nin yari yi kuawa kilo tenan saka. ¹⁸ Yen biru, u yi sua u ka da yenu u win dwaa mero s̄w̄si ka sere maa d̄ia ni u din sukum, ma u ye kpuro win dwaa mero wi yiyi. ¹⁹ Yera win dwaa mero u n̄n bikia u n̄e, waran gber̄w̄wa a d̄ia nini wa a kunc̄nu kua m̄e gis̄. Gusun̄w̄ u ȳro domaru kua wi u wunen bwisiku nini kua.

Ma Rutu u n̄n wisa u n̄e, Boasin gber̄w̄wa u s̄mburu kua d̄ma te. ²⁰ Ma Naomi u n̄e, Boasi wi, u s̄āwa besen dusi wi u ra sun tubi di. Yinni Gusun̄w̄ w̄ u ra

baadomma ḡribu ka wasobu durom kue, u n̄n domaru kua.

²¹ Rutu u maa Naomi s̄w̄wa u n̄e, dur̄w̄ wi, u mam man s̄w̄wa u n̄e, na n da n w̄ā ka win s̄m̄ kowobu sere bu ka win d̄ia ni ḡē bu kpe.

²² Ma Naomi u n̄e, ya w̄ā. N̄ n men na, a ku ra maa da goon gber̄w̄. A doo a ka win s̄m̄ kowo t̄n kur̄w̄ be sw̄ina.

²³ Yera Rutu u ra n ka Boasin s̄m̄ kowo t̄n kur̄w̄ be s̄mburu m̄ sere ba ka ben c̄wsu ka alikama ḡā ba kpa. Adama Naomin miya u w̄ā u ka s̄mbu te daam̄.

Rutu u dur̄w̄ wa

3 S̄w̄ teeru Naomi u win bigii kur̄w̄ Rutu s̄w̄wa u n̄e, na kon nun w̄ā yeru kua mi kaa w̄ra, kpa a n ka nuku dobu m̄. ² Boasi win s̄m̄ kowo t̄n kur̄bu a ra n sw̄i, u s̄āwa besen dusi. Wee t̄, u koo da w̄ku te, u alikama sara doo soo yer̄w̄. ³ Yen s̄, a woburuo, kpa a wunen ȳā geenu doke, kpa a tii turare ȳka, kpa a n̄n naamw̄e doo soo yeru mi. Adama a ku de dur̄w̄ wi, u nun tubu sere u ka di u n̄ u kpe. ⁴ Saa ye u da u kpuna, a m̄erio mi u kp̄i. Yen biru, kpa a win bekuru ḡbia a kpuna win naasu gia. Saa yera u koo nun s̄ ye u k̄i a ko. ⁵ Ma Rutu u win dwaa mero s̄w̄wa u n̄e, ye a man s̄w̄wa kpuro, yera kon ko.

⁶ Ma u seewa u da doo soo yeru mi, u kua nge m̄e win dwaa mero wi, u n̄n s̄w̄wa kpuro. ⁷ Ye u wa Boasi u di u kpa u n̄ra, u da u kpuna mi win d̄ianu suba, saa yera Rutun tii u da s̄e u dur̄w̄ win bekuru ḡbia u kpuna win naas̄. ⁸ Ye n kua w̄ku suunu, yera Boasi u dom nanda u ȳsa ḡsia, ma u deema wee kur̄w̄ goo u kp̄i win naas̄. ⁹ Ma u bikia u n̄e, wara mi.

Rutu n̄n wisa u n̄e, n̄na wunen yoo Rutu. A man yakio kpa n ko wunen kur̄w̄, domi wuna a ra man tubi di.

¹⁰ Ma Boasi u n̄e, Yinni Gusun̄w̄ u nun domaru kua nen bii kur̄bu. Wunen b̄r̄k̄ini te a man s̄w̄si mini, ta kere te a wunen dwaa mero kua. Domi a n̄ aluwaasi goo kasu a sua wi u s̄ā s̄aro, n̄ kun m̄e gobigii.

¹¹ Yen s̄, nen bii kur̄bu, a ku berum ko. Ye a bikia kpuro yera kon nun kua. Domi nen t̄mbu kpuro ba nua ma wun̄e kur̄w̄ geowa. ¹² Geema, kon kp̄i n̄ nun tubi di, adama goo w̄ā wi u s̄ā wunen dur̄w̄ mero bisi n̄ nen mi turuku kere. ¹³ A kpunc̄ mini w̄ku te. Sia bururu, ù n̄ k̄i u nun tubi di, u koo yen gari ko. Adama ù n̄ yina, sere ka Yinni Gusun̄w̄ w̄aru, nen tiiwa kon ye ko. N̄ n men na, a kpunc̄ mini sere sia.

¹⁴ Ma Rutu u kpuna gee Boasi u naasu t̄i sere n ka kua bururu. Adama t̄mbu bu ka n̄n wa kpuro, u seewa. Yera Boasi u n̄n s̄w̄wa u n̄e, a ku de goo u n̄ ma t̄n kur̄w̄ goo u na doo soo yeru mini. ¹⁵ Ma u maa Rutu s̄w̄wa u n̄e, a wunen beku te a wukiri mi terio.

Ma u tu teria. Yera Boasi u n̄n c̄wsu kilo w̄kura n̄c̄w̄ wisa u b̄kua u n̄n w̄. Ma Rutu u ḡsira u da wu. ¹⁶ Saa ye u tura win dwaa meron mi, ma dwaa mero u n̄n bikia u n̄e, wuna mi nen bii kur̄bu?

Ma Rutu u n̄e, oo, n̄na.

Yen biru, u dwa mero saaria ye Boasi u nùn kua.
¹⁷ U nɛɛ, durɔ wi, u nɛɛ, na ñ gɔsɔrɔ wunen mi nɔm dira.
 Yen sɔna u man kɔsu kilo wɔkura nɔkɔbu ye wɛ.

¹⁸ Ma Naomi u nùn wisa u nɛɛ, a sɔnɔ mini sɛɛ nɛn bii
 kurɔbu sere su ka wa mɛ gari yi, yi koo ka wiru goora.
 Domi durɔ win bwɛra kun kpunamɔ ma n kun mɔ u yi
 wiru go gisɔ.

Boasi u Rutu sua kuro

4 Bururu Boasi u da u sina wuun gbãra kɔnkɔwɔ
 mi ba ra siri. Yera u win mero bisi goo wa u sarɔ.
 N deema win gariya u raa Rutu sɔɔwa u nɛɛ, wiya u
 koo nùn yakia u tubi di. Ma u nùn soka u nɛɛ, waane,
 a na mini.

Ma u na u yɔra. ² Yera Boasi u wuun guro gurobu sɔɔ
 tɔmbu wɔkuru soka, ma u nɛɛ, i sɔnɔ mini. Ma ba sina.
³ Saa yera u win mero bisi wi sɔɔwa u nɛɛ, Naomi wi u
 wɔma saa Mɔabun di u tem dɔramɔ mɛ mu sã
 Elimeleki besen mero bisigum. ⁴ Yen sɔna na gɔru doke
 n nun ye nɔkɔsia. Kpa a mu yakia a tubi di wuugibu ka
 besen guro gurobun wuswaɔ. A kun maa mu yak-
 iamɔ, a man sɔ kpa na n yɛ. Domi wunen biru goo sari
 wi koo mu yakia u tubi di ma n kun mɔ nɛ.

Ma durɔ wi, u nɛɛ, kon mu yakia.

⁵ Yera Boasi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, dɔma te kaa mu yak-
 ia a tubi di, ka Rutu Mɔabu Elimelekin biin gɔmini san-
 na kaa menna a yakia a tubi di. Kpa Elimelekin yɔsiru
 tu ku ka gbi.

⁶ Ma durɔ wi, u nɛɛ, ñ n men na, na ñ maa mu yak-
 iamɔ. Domi ye na mɔ nɛn tii ya koo ra kam ko. Yen sɔ,
 na nun mu deria. A yakio a tubi di.

⁷ N deema sanam mɛ, Isireliba sɔɔ, wi u gãanu kɔs-
 inamɔ ka goo, ñ kun mɛ u gãanu yakiamɔ, u ra win
 bara nɔkɔ teu potewa u wɔkɔ wɛ ga n ka sã seeda.

⁸ Yera durɔ wi, u Boasi sɔɔwa u nɛɛ, a tem mɛ yakio.
 Ma u win bara nɔkɔ teu sua u nùn wɛ. ⁹ Ma Boasi u wu-
 un bukuro be, ka tɔn be ba wã mi kpuro sɔɔwa u nɛɛ,
 bɛya i sã nɛn seedagibu gisɔ, ma na Elimeleki ka win
 bibu Kilioni ka Malonin yãnu kpuro yakia saa Naomin

min di na tubi di. ¹⁰ Mɛya na maa Rutu Mɔabu wi u
 sã Malonin gɔmini yakia u kua nɛn kurɔ. Kpa
 Malonin tubi ye u deri yu ku ka kam ko. Kpa win yɔsiru
 tu ku gbi win bweseru sɔɔ ka sere maa wuu geni sɔɔ.

¹¹ Ma guro guro be, ka tɔn be ba wã mi, ba nɛɛ,
 mɛya sa sã wunen seedagibu. Yinni Gusunɔ u de
 kurɔ wi u durɔ wunen yenuɔ mi, u ko nge Raseli ka Lea.
 Domi be yiru yera ba Isirelin bweseru mara. Gusunɔ u
 maa nun ko tɔn boko kpa a yɔsiru yari Betelehemu ye
 sɔɔ Efaratan bweseru sɔɔ. ¹² Kpa u de bii be kurɔ wi, u
 koo nun maruan bweseru tu ko nge Perɛsin bweseru
 wi Tamaa u Yuda marua.

Boasin bweseru

¹³ Yen biru, Boasi u Rutu yenu doke. Ma u ka nùn
 menna. Yinni Gusunɔ u dera Rutu u gura sua, ma u bii
 tɔn durɔ mara. ¹⁴ Ma tɔn kurɔbu ba Naomi sɔɔwa ba
 nɛɛ, sa Yinni Gusunɔ siara wi u dera a goo wa u nun
 yakia. Gusunɔ u de u yɔsiru yari Isireliɔ. ¹⁵ Wunen bigii
 kurɔ wi, u bibu nɔkɔba yiru kere be kaa n mɔ. Domi u
 nun kɔ too. Wee u nun bii tɔn durɔ marua wi u koo nun
 wã kpaaru wɛ. Kpa u nun nɔkɔri wunen tɔkɔru sɔɔ.

¹⁶ Ma u bii wi sua u taaru sɔndi u ka sɔɔsi ma u kua
 win tii tiigii. Yen biru, u nùn mwa u nɔkɔrimɔ. ¹⁷ Yera
 Naomin kpaasibu ba nɛɛ, wee ba Naomi bii tɔn durɔ
 marua. Ma ba nùn yɔsiru kã Obɛdi. Wiya u seewa u
 Isai Dafidin tundo mara.

Dafidin sikadoba

¹⁸ Be ba sã Perɛsin bweseru be wee. ¹⁹ Perɛsi u
 Hesironi mara. Ma Hesironi u seewa u Ramu mara.
 Ma Ramu u seewa u maa Aminadabu mara. ²⁰ Ma
 Aminadabu u seewa u Nasoni mara. Ye Nasoni u
 seewa, yera u Saamɔ mara. ²¹ Ma Saamɔ u seewa u
 Boasi mara. Ye Boasi u seewa ma u Obɛdi mara. ²² Ma
 Obɛdi u seewa u Isai mara. Ma Isai u maa seewa u
 Dafidi mara.

Samueli I

Tire teni ta sun sɔ́wɔ nge me kparoba ka nɔru kua ma banda torua Isireliban suunu sɔ́wɔ. Ta sun sɔ́wɔ nge me Samueli u win sɔ́mburu koosina. Wiya u sɔ́wɔ Isireliban sina boko gbiikoo bandu wě.

Tire te, ta maa sun sɔ́wɔ ye sɔ́wɔ wi, u kua. U mem nɔ́wɔ sariu kua, u Gusunɔ́n arukawani kusia. Ma u kua sunɔ́ kɔ́so. Ye Gusunɔ́n u wa me, yera u Dafidi gɔ́sa u swíi bandu sɔ́wɔ, sɔ́wɔlun ayerɔ́.

Tire ten kpunaa

1. Samuelin waati, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Sɔ́wɔ u bandu di Isireliba sɔ́wɔ, wiru 8n di sere wiru 15.
3. Gusunɔ́n u sɔ́wɔlun biru kisi, ma u Dafidi gɔ́sa, wiru 16n di sere wiru 31.

Elikana ka wigibu Silo

1 Durɔ́ goo u wáa Efaraimun bweseru sɔ́wɔ, win yísira Elikana. Win wuuwa Ramataimu Sofimu, Efaraimun guunun bera gia. U sáawa Yerohamun bii. N deema Sufuwa u Tohu mara. Tohu u Elihu mara. Ma Elihu u Yerohamu wi mara. ² Elikana wi, u kurɔ́bu yiru mɔ́. Gbiikoon yísira Hana, yirusen yísira Penina. Ma Penina u bibu mara adama Hana u ñ bii marure.

³ Wɔ́wɔ baagere durɔ́ wi, u ra win wuu deriwa u da Silo u Gusunɔ́n wɔ́llu ka tem Yinni sá, kpa u yáku ko mi, mi Elin bibu yiru Hofini ka Finɛesi ba wáa be ba sáa Yinni Gusunɔ́n yáku kowobu. ⁴ Elikana ù n yáku kua, u ra Penina ka maa win bii tɔ́n durɔ́bu ka tɔ́n kurɔ́bu ben yáku yaa wěwa. ⁵ Adama Hanagia u ra de ya n kpáaru bo. Domi u nún kí baa me Yinni Gusunɔ́n u nún kua wíro. ⁶ Adama win nisi u ra n nún kɔ́ ku-urimɔ́wa win wíro ten saabu. ⁷ Meya u ra nún kue wɔ́wɔ baagere. Hana ù n tura Yinni Gusunɔ́n sáa yeru mi, win nisi u ra nún kɔ́ kuuriwa sere u swí, kpa u kun di. ⁸ Kpa win durɔ́ Elikana u nún bikia u nɛɛ, Hana, mba n kua a ka sumɔ́. Mban sáa a ñ dimɔ́. Mba n kua wunen nuki ra n ka sankire. Ne ka wunen wáasináa ya ñ kere bii tɔ́n durɔ́bu wɔ́kuru?

Hanan kanaru

⁹ Sɔ́wɔ teeru ye ba di ba kpa, yera Hana u seewa ka nuku sankira bakanu u da u Yinni Gusunɔ́n kanamɔ́ ka swíi. U kɔ́ mweeru kua ka bɔ́ri u nɛɛ, Gusunɔ́n, wɔ́llu ka tem Yinni, a de a ne wunen yoon nɔ́ni swáaru wa, kpa a man yaaya, a ku man duari. À n man bii tɔ́n durɔ́ ká, kon de u n sáa wunegii win wáaru kpuro sɔ́wɔ. Meya kɔ́wɔ ga ñ win wiru babamɔ́ baa nɔ́n teeru. N deema Eli wi u sáa yáku kowo tɔ́nwero u sɔ́ kitarɔ́ Yinni Gusunɔ́n sáa yerun kɔ́nɔ́wɔ.

¹² Nge me Hana u kana te mɔ́ kpeetim sari, yera Eli u win kɔ́ mɛera tii. ¹³ Hana u gari mɔ́wa gɔ́ru, win kɔ́ ga mɔ́ sumi sumi, adama u ñ gari gerua u yare goo u nɔ́. Yen sáa Eli u tamaa tama u nɔ́ra too. ¹⁴ Ma u nún

sɔ́wɔwa u nɛɛ, sere domma kaa de tam mu n nun goomɔ́. A wunen tam nɔ́ru bi derio.

¹⁵ Hana u nún wisa u nɛɛ, n ñ me, yinni. Na ñ tam gam nɔ́ra. Ne tɔ́n kurɔ́ nuku sankiranugiiwa. Nen gɔ́run gariya na Yinni Gusunɔ́n sɔ́wɔ. ¹⁶ A ku ne wunen bii garisi nge bii kam. Nen nuku sankira bakanun saabuwa na kanaru mɔ́ sere ka tɛ.

¹⁷ Saa yera Eli u nún wurari u nɛɛ, a doo ka alafia kpa Isireliban Yinni u nun wě ye a nún bikia.

¹⁸ Ma Hana u nún kɔ́ kana u nɛɛ, a ka man wunen nɔ́nu geu mɛerio.

Ma u doona. U da u di. U ñ maa mɔ́rua.

¹⁹ Ma ba seewa buru buru yellu ba Yinni Gusunɔ́n sáa ba sere swaa wɔ́ri ba sáa ben wuu Ramɔ́.

Samuelin marubu

ka win tusiaru

Elikana u ka Hana menna, ma Gusunɔ́n u Hanan kanaru mwa. ²⁰ Sanam dɔ́wɔ sanam wee, Hana u gura sua u bii tɔ́n durɔ́ mara. U nún yísiru ká Samueli u nɛɛ, domi na nún nɔ́na kuawa Yinni Gusunɔ́n mi.

²¹ Ye wɔ́wɔ ga kpam wurama, Elikana u seewa ka win yenugibu kpuro, ba dɔ́wɔ bu ka wɔ́wɔ ka wɔ́wɔ yáku ko Yinni Gusunɔ́n sáa yerɔ́ kpa u ka win kɔ́ mweeru yibia. ²² Adama Hana u ñ de. U win durɔ́ sɔ́wɔwawa u nɛɛ, n kua ù n bii wi kɔ́m kara, yera u koo ka nún da kpa bu nún Yinni Gusunɔ́n tusia kpa u nún deri mi, sere ka baadomɔ́.

²³ Win durɔ́ Elikana u nún wisa u nɛɛ, a koowo nge me n wá wunen nɔ́ni sɔ́wɔ. A sɔ́wɔ sere ñ n bii wi kɔ́m kara kpa Yinni Gusunɔ́n u de wunen gari yi kooa.

Ma kurɔ́ wi, u sina u win bii kɔ́m kɛm sere u ra ka nún kɔ́m kara.

²⁴ Ye u nún kɔ́m me kara u kpa, ye ba maa wɔ́wɔ ka wɔ́wɔ yáku ko dɔ́wɔ, ma u ka nún da ka naa kineru wɔ́wɔ itagiru ka som saaki kpiriru ka tam bwáa teeru. Yera u ka da Silo mi, Yinni Gusunɔ́n sáa yerɔ́. Sanam me, bii wi, u ñ kpá. ²⁵ Ba naa kine te saka, ma ba ka bii wi da

Elin mi. ²⁶ Ma Hana u gerua u nɛɛ, nen yinni, a man gafara kuo. Sere ka wunen wāaru, nena kurɔ wi u dɔma te yāra wunen bɔkuɔ mini, u kanaru kua Yinni Gusunɔn mi. ²⁷ Bii winiwa na kana, ma Yinni Gusunɔn u nen kanaru mwa u man nùn kã. ²⁸ Yen sōna na kī n nùn Yinni Gusunɔn wē kpa u n sãa wigii win wāaru kpuro sɔɔ ma ba yiira ba Yinni Gusunɔn sãawa.

Hanan siarabu

2 Hana u Gusunɔn siara u nɛɛ,
nen gōru ga dora ye Yinni Gusunɔn u man kuan sã.

Nen nukura do win faaban sã.

Wee na dam kua.

Na nùn siaramɔ nen yibereban wuswaacɔ.

² Yinni Gusunɔn turowa u deere.

U sãawa nge kpee baa mi na ra kuke.

Wi turowa u sãa Gusunɔn.

³ I kun da n maa tii siaramɔ.

I ku de tii sua gari yi yari beɛn kɔsun di.

Domi Gusunɔn u sãawa Yinni wi u kpuro yē.

Wiya u ra tɔnun daa wēeri.

⁴ Wiya u dera tabu kowo damgibun tema bɔkɔkira.

Ma dam sarirugiba dam kua.

⁵ Be ba raa deburu mɔ,

bera ba tē sɔmburu kasu

bu ka dīanu wa.

Be gōɔra raa mɔ,

beya ba tē wēre.

Wīro u mara bibu kɔkɔba yiru.

Adama wi u raa bii dabinu mara

u tia wi turo.

⁶ Yinni Gusunɔnwa u ra de tɔnu u gbi.

Wiya u ra maa de u n wãa.

Wiya u ra de u da gɔkɔ.

Wi turo wiya u ra maa nùn yare min di.

⁷ Yinni Gusunɔn min diya

yāaru ka arumani ya ra nɛ.

U ra goo taare temɔ,

kpa u goo walle sua.

⁸ U ra wɔnɔwɔndo seeye tem di.

Kpa u wi ba gema walle sua.

U ra bu sinasie ka sina bibu sannu

kpa bu ko beeregibu.

Wiya u handunian kpɛɛkpɛɛku swī.

Gen wɔkwɔwa u ye sɔndi.

⁹ U koo win bɔkɔkiniban sanu sanusu kōsu.

Adama u koo de tɔn kōsobu

bu kam ko yam wōkurɔ.

Domi goo sari wi u koo nasara wa

ka win tiin dam.

¹⁰ Yinni Gusunɔn u koo win yibereba kɔsuku

muku muku ka guru kpenu.

U koo handunia kpuro siri.

U koo wi u gɔsa ko sunɔ,

kpa u nùn dam wē.

¹¹ Yen biru Elikana u wura win wuuɔ Ramacɔ. Adama Samueli u sina yāku kowo Elin mi, u ka Yinni Gusunɔn sɔmburu mɔ.

Elin bii tɔn durɔbu

¹² Elin bii tɔn durɔbu ba sãawa bii kamba. Ba ñ Yinni Gusunɔn nasie. ¹³ Baa mɛ ba sãa yāku kowobu, wee ye ba ra ko. Goo ù n yākuru na, ma ba ten yaa yikumɔ, yāku kowon sɔm kowo u ra ka win sii kaato donnu itaguu nɛwa, ¹⁴ kpa u gu kpɛɛ wekerɔ. Ye ga sɔka kpuro, yera ya ra ko yāku kowogia. Mesuma ba ra Isireliba kpuro kue be ba yākuru na Silocɔ.

¹⁵ Gasɔ, bu sere yaa gum dōɔ doke Yinni Gusunɔn sã, yāku kowon sɔm kowo u ra nɛwa u durɔ wi u ka yāku te na sã u nɛɛ, a man yāku kowon yaa wēema u winyam wō. Domi u ñ yaa yikura mwaamɔ wunen nɔman di. Yaa gɔma u kī.

¹⁶ Durɔ wi, ù n nùn sōɔwa u nɛɛ, a de bu yaa gum dōɔ doke gina nge mɛ wooda ya gerua, bà n kpa, kpa a sua mèn kɔɔ a kī, sanam meya yāku kowon sɔm kowo wi, u ra nɛɛ, aawo, a man ye wēeyɔ tēn tē, ñ kun mɛ, kon mwa ka dam.

¹⁷ Nge meya ba yāku ni ba ra Yinni Gusunɔn kuen beere kawa. Ma ya kua durum baka win wuswaacɔ.

¹⁸ Samueli u sɔmburu mɔ Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. U sãawa bii piibu ma ba nùn yāku kowon yaberu kua ka wēe damgii u sebua.

Yinni Gusunɔn u Elikana

ka Hana domaru kua

¹⁹ Meya maa wōɔ baagere Samuelin mero u ra n nùn yabe piibu kuammɛ u ka na bà n yākuru sisi ka win durɔ. ²⁰ Kpa Eli u Elikana ka win kurɔ Hana domaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔn u de kurɔ wi, u ka nun bii dabinu ma, kpa bu ko Samueli wi i Yinni Gusunɔn wēn kɔsire.

Yen biru kpa Elikana ka Hana bu gɔsira ben wuuɔ.

²¹ Ma Yinni Gusunɔn u Hana domaru kua. U maa bibu mara tɔn durɔbu ita, tɔn kurɔbu yiru.

Samueli u maa kpɛamɔ Yinni Gusunɔn wuswaacɔ.

Eli ka win bii tɔn durɔbu

²² Eli u tɔkɔ kua gem gem ma u nua ye win bii tɔn durɔbu ba Isireliba kuammɛ kpuro ka nge mɛ ba ra ka kurɔbu kpune be ba sɔmburu mɔ Yinni Gusunɔn sãa yerun kɔnɔkɔ. ²³ Ma u bu bikia u nɛɛ, amɔna i ka daa yenin bweseru mɔ, domi tɔmbu kpurowa ba man beɛn daa kōsan gari sōɔmɔ. ²⁴ I ku maa ko mɛ, beɛ nen bibu. Beɛn labaari ye na kɔkɔ ya ñ wã. Domi i dera Yinni Gusunɔn tɔmba durum mɔ. ²⁵ Goo ù n win winsim torari, Gusunɔnwa u koo nùn yen suuru kana, adama goo ù n Yinni Gusunɔn torari, wara u koo nùn suuru kana.

Ka mɛ, ba ñ ben tundon gere ye nua, domi Yinni Gusunɔn u sɔɔru kpa kɔ u ka bu go.

²⁶ Adama Samuɛli u kpɛamɔ ma Yinni Gusunɔ u ka nùn nɔnu geu mɛera. Mɛya maa tɔmbun tii.

Gari yi Gusunɔ u gerua

Elin bweserun sɔ

²⁷ Gusunɔn sɔmɔ goo u na Elin mi, u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, saa ye wunen baababa ba wã Egibitiɔ ba yoru dimɔ Egibiti sunɔn mi, u bu win tii sɔɔsi kpasasa. ²⁸ Ma u wunen baaba Aroni gɔsa Isireliban bweseru kpuro sɔɔ u ka ko win yãku kowo kpa u n da nùn yãkunu kue, u turare dɔɔ doke, kpa u n da Isireliba bikiaru kue wi Yinni Gusunɔn mi. U mam wi ka win yenugibu Isireliban yãku yaan sukum yolla kua bu di. ²⁹ Mba n kua i ka win yãkunu kam mɛera mɛ, ka kɛɛ ni u yiire bu ka na win sãa yerɔ. Mban sɔna i win tɔmbu Isireliban yãkunun yaa gumgia dimɔ i bɔriamɔ. Amɔna a ka wunen bibu bɛɛɛ wɛɛmɔ n kere wi. ³⁰ Yen sɔ, u nɛɛ, wiya u raa gerua ma wunen yenu ka wunen baaban yenugibu ba koo ko win yãku kowobu sere ka baadomɔmɔ. Adama tɛ u gerua u nɛɛ, ya n maa koorɔ mɛ, domi be ba nùn bɛɛɛ wɛɛmɔ, beya u koo bɛɛɛ wɛ. Be ba kun nùn gara, beya u n gariisimɔ. ³¹ Wee, sanam sisi mɛ sɔɔ u koo wunen dam sura ka maa wunen baaban yenun dam, kpa goo u ku maa tɔkɔ ko wunen bweserɔ. ³² Goo koo ko wunen kɔsire win sãa yerɔ. Isireli be ba tie ba koo durom wa adama wunen bweseru sɔɔ goo kun maa tɔkɔ mɔ. ³³ Ba koo gbiwa tabu sɔɔ. Baa ù n goo deri u waamɔ ye ba mɔ win sãa yerɔ, u ko n nisinu mɔwa kpa u n nu-ki sankire.

³⁴ Yeniwa ya koo ko nen garin yĩreru wunɛ sɔɔ. Wunen bibu yiru ye, Hofini ka Finɛɛsi, ba koo gbi san-nu sɔɔ teerun sɔɔ. ³⁵ Na kon yãku kowo naanɛgii goo seeya wi u koo nen kĩru ko nge mɛ na gĩru doke, kpa win bweseru tu ko yãku kowobu sere ka baadomɔmɔ sunɔ wi na gɔsan wuswaɔ. ³⁶ Goo ù n tiara wunen bweserɔ u koo da u yẽro wiru kpĩyawa gobi fiikon sɔ, n̄ kun mɛ dƒanun sɔ, kpa u gere u nɛɛ, a suuru koowo, a de n ko yãku kowo goon sɔm kowo kpa na n da dƒanu fiiko wa n di.

3 Samuɛli, bii aluwaasi wi, u wãa u Yinni Gusunɔn sɔmburu mɔ Elin wuswaɔ.

Yinni Gusunɔ u Samuɛli kure

Saa ye sɔɔ, daa daakawa Yinni Gusunɔ u ra ka tɔnu gari ko, kpa u bu kure kãsiru sɔɔ gasɔ ka gasɔ tɔna.

² N deema saa ye sɔɔ, Elin nɔni dam dwiyama. U ku ra maa yam wa sãa sãa. Sɔɔ teeru, u kpĩ win kpin yerɔ sãa yerɔ, ³ Samuɛli u maa kpĩ Gusunɔn woodan kpakororun bɔkuɔ. Saa ye, fitila ga gina sɔre. ⁴ Yera Yinni Gusunɔ u Samuɛli soka ma u wura. ⁵ Ma u duka da Elin mi, u nɛɛ, nɛ wee.

Eli u nɛɛ, amɔna.

U nɛɛ, na nua a man sokawa.

Ma Eli u nɛɛ, na n̄ nun soka, a wuro wunen kpin yerɔ.

Ma u wura u kpuna. ⁶ Yinni Gusunɔ u maa nùn soka u nɛɛ, Samuɛli, Samuɛli.

Ma u seewa u da Elin mi, u nɛɛ, nɛ wee. Na nua a man sokuwa.

Eli u nɛɛ, na n̄ nun soka, nen bii. A doo a kpuna.

⁷ N deema Samuɛli u n̄ Yinni Gusunɔn n̄ tuba domi u n̄ gu n̄kɔre.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa nùn soka n̄n itase. Ma u seewa u da Elin mi, u nɛɛ, nɛ wee, domi na nua a man soka.

Ma Eli u tuba ma Yinni Gusunɔwa u bii wi soku. ⁹ Yen sɔna u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a kpuna. Bã n kpam nun soka a geruo a nɛɛ, wunɛ win sɔm kowo a n̄kɔm, u geruo.

Ma Samuɛli u da u kpuna win kpin yerɔ.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nùn susi ma u nùn soka nge mɛ u raa kua. U nɛɛ, Samuɛli, Samuɛli.

Saa yera Samuɛli u wura u nɛɛ, nɛ wunen sɔm kowo, na n̄kɔm, a geruo.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee, kon gãa kɔsunu ko Isireliban suunu sɔɔ. Tɔn be ba ye nua kpuro ba koo gɔma dwiia. ¹² Tɔn te sɔɔra kon de ye kpuro yu koora mam mam ye na gerua Elin yenun sɔ.

¹³ Domi Eli u yẽ ma win biba bɔrin kookoosu mɔ, u n̄ maa bu gerusi. Yen sɔna na bɔrua na nɛɛ, kon win yenugibu sɛeyasia sere ka baadomɔmɔ ben daa kɔsan sɔ. ¹⁴ Yãkuru garu sari te ba koo maa ko n ka bu suuru kua.

¹⁵ Samuɛli u kpuna sere n ka kua sisiru. Ma u sãa yerun gamboba kenia. Adama u n̄ kãka u Eli kãsi ten gari yi sɔ. ¹⁶ Saa ye sɔɔra Eli u nùn soka u nɛɛ, Samuɛli, nen bii.

Ma Samuɛli u wura u nɛɛ, nɛ wee.

¹⁷ Eli u gerua u nɛɛ, mba Yinni Gusunɔ u nun sɔɔwa. A suuru koowo, a ku man yi berua. Gusunɔwa u koo nun sɛeyasia a kun man ye kpuro sɔɔwa.

¹⁸ Ma Samuɛli u nùn gari yi kpuro saaria. U n̄ nùn yin gɛɛ berue. Ma Eli u nɛɛ, Gusunɔn wiya Yinni. U koowo nge mɛ n weenɛ win n̄nɔn sɔɔ.

¹⁹ Ma Samuɛli u kpɛamɔ. Yinni Gusunɔ u wãa ka wi. U n̄ maa dere Samuɛlin gari yi kam wɔri, baa yin tia.

²⁰ Isireliba kpuro saa Danun di sɔɔ yɛsan n̄m geu gia sere n ka da Beri Sebaɔ sɔɔ yɛsan n̄m dwaru gia ba gia ma Gusunɔwa u Samuɛli kua win sɔm ka gem.

²¹ Yinni Gusunɔ u ra n tii sɔɔsimɔ Siloɔ mi u Samuɛli kure u ka nùn gari kua.

4 Ma Isireliba kpuro ba Samuɛlin gari nua.

Filisitiba ba Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu mwa

Sɔɔ teeru Isireliba ba yara bu ka Filisitiba tabu wɔri ma ba ben sansani gira Eɓeni Eɛɛn bɔkuɔ. Filisiti be, ba maa wãa Afɛki gia. ² Miya ba ben tabu tɛria ba dɔɔ bu ka Isireliba yinna. Saa yɛ sɔɔ ba sannɔ wɔrina ma Filisitiba ba Isireliba kamia ba bu go dabi dabinu nge tɔmbu n̄kɔnbun suba n̄nen saka (4.000) tabu gberu mi.

³Ye Isireliba ba wura ben sansani, yera ben guro gurobu ba gerua ba n̄e, mba n kua gis̄, Gusun̄ u ka dera Filisitiba ba sun kamia. I de su da su Gusun̄ woodan kpakororu tama Silon di ta n wāa besen su-unu s̄, kpa tu sun w̄ra besen yibereban n̄man di.

⁴Ma t̄n be, ba gabu ḡra Silo, ma ba ka bu Gusun̄ w̄llu ka tem Yinnin woodan kpakoro te naa. Ten w̄l-lwa Yinni Gusun̄ u ra tii s̄s̄i w̄llun k̄sobun weenasibun suunu s̄. Ma Elin bii t̄n dur̄bu yiru, Hofini ka Fin̄esi ba kpakoro te ȳsirima. ⁵Sanam m̄ ba ka kpakoro te tura Isireliban sansani mi, ma be kpuro ba seewa ba kuuki m̄ sere tem mu ȳirim̄.

⁶Ye Filisitiba ba wure ni nua, ba n̄e, mban s̄na Heberu be, ba wure m̄, ben sansani.

⁷Ma ba ra nua ma Yinni Gusun̄ woodan kpakoro ra ta tunuma mi. Yera berum bu mwa ba n̄e, Gusun̄ u dua Heberuban sansani. Gbera sun di. Yenin bweseru raa sari. ⁸Gbera sun di. Wara koo sun w̄ra Gusun̄ damgii winin n̄man di. Wiya u Egibitigibu n̄ni swāa bwese bweseka doke sere ka gbabur̄. ⁹Yen s̄, i w̄ruḡru koowo kpa i t̄n dur̄ kom s̄s̄i, b̄e Filisitiba, kpa i ku ra ko ben yobu, nge m̄ ba raa gas̄ kua b̄en yobu. I t̄n dur̄ kom s̄s̄io kpa i ka bu sanna.

¹⁰Ma Filisitiba ba Isireliba tabu w̄ri ba kamia. Yera Isireli be kpuro ba duki sua. Ben baawure d̄ win kur̄u gia. Ben be ba gu taa bi s̄ d̄ma te, ba kuawa t̄nu t̄nbun suba t̄na (30.000). ¹¹Ma Filisitiba ba Gusun̄ woodan kpakororu mwa. Miya Elin bii t̄n dur̄bu yiru ye, Hofini ka Fin̄esi ba gu.

Eli ka Fin̄esin kur̄n ḡ

¹²D̄ma tera, dur̄ goo wi u s̄a Benyam̄en bweseru u duka yara tabu sansani min di u da Silo. N deema u win yaberu ḡ̄ka u tua wisi win wir̄ u ka win nuku sankiranu s̄s̄i. ¹³Ma u dua wuu u wuugibu tabun labaari s̄s̄wa. Ma wuu giru ge kpuron t̄mba seewa ba wuri m̄. N deema Eli u t̄ka kua u w̄ wun̄bu yiru sari m̄. Win n̄ni kun dam m̄. U ñ maa yam waam̄ s̄a s̄a. Saa ye, u s̄ kitar̄ u swaa m̄era, domi win bw̄era kun kpun̄ Gusun̄ woodan kpakoro ten s̄. Ye u wuri yi nua, ma u n̄e, mban s̄na ba wuri m̄ m̄. Ma dur̄ wi, u duka da win mi, u ka n̄n s̄ ye n̄ koora. ¹⁶Ma u n̄n s̄s̄wa u n̄e, na weewa tabu gberun di. Gis̄ra na yarima min di.

Ma Eli u n̄n bikia u n̄e, am̄na n kua, nen bii.

¹⁷Ma u wisa u n̄e, Isireliba ba duki sua Filisitiban wuswaan di. T̄n be ba go mi ba dabi. M̄ya maa wunen bibu yiru ye, Hofini ka Fin̄esi, ba gu. Ma Filisitiba ba Yinni Gusun̄ woodan kpakororu mwa.

¹⁸Saa ȳ s̄ Eli u nua ba Gusun̄ woodan kpakororu mwa, yera u w̄ruma win kitarun di gbaru gbara gambon k̄ku. Win w̄i suma k̄ra ma u gu, domi u t̄ka kua, u maa kp̄. W̄ w̄erua Eli wi, u kua Isireliban kparo.

¹⁹Saa ye s̄, Elin bii Fin̄esin kur̄ u gura m̄. Win marubu maa turuku kua. Saa ye u nua ba Gusun̄ woodan kpakororu mwa, win dwaa tundo u maa gu,

ka win dur̄n tii, yera win nukura wuriribu torua, ma u yiira u mara. ²⁰Yen biru u ḡ k̄. Ye u wasikiram̄, be ba n̄n ȳre saa ye u yiire, ba n̄n s̄s̄wa ba n̄e, a ku berum ko, wee, a bii t̄n dur̄ mara.

Adama u ñ ben gari wure. U bu atafiiru kua. ²¹Ma u bii wi ȳsiru k̄ Ikab̄du. Ȳsi ten tubusiana, Gusun̄ kun maa wā Isireliban suunu s̄. U n̄n soka m̄, ȳn s̄ ba bu Yinni Gusun̄ woodan kpakororu mwaari ka maa win dwaa tundo ka win dur̄n ḡ s̄. ²²Ma u n̄e, Gusun̄ kun maa wā Isireliban suunu s̄. Domi yibereba ba win woodan kpakororu mwa.

Gusun̄ woodan kpakororu

Filisitiban mi

⁵Filisitiba ba Gusun̄ woodan kpakoro te sua saa Ebeni Ēen di ba ka da Asid̄du, ²ba tu duusia ben b̄u Dagonin dir̄ ba yi tem̄ win k̄ku. ³Ye n kua sisiru Asid̄dugibu ba seewa buru buru yellu ba deema wee, ben b̄u wi, u w̄rum̄ u kibari Yinni Gusun̄ woodan kpakororu wuswaan. Ma ba n̄n seeya ba kpam wesia win ayer̄. ⁴Sisuru ba maa seewa buru buru yellu ba deema wee, b̄u wi, u w̄rum̄ u kibari Yinni Gusun̄ woodan kpakoro ten wuswaan, ma win wiru ka n̄ma kpuro ya b̄tikire ya yii dii k̄k̄. Win kuseru t̄nawa ta tie. ⁵Yen s̄na Dagonin ȳku kowobu ka be ba ra du win dir̄ bu ka n̄n s̄ kpuro Asid̄du, ba ku ra maa dii k̄n̄n gen deedeeru taare sere ka gis̄n gis̄.

⁶Ma Yinni Gusun̄ u Asid̄dugibu ka ben baru kpaanugibu kpuro n̄mu doke u bu bwisinu wisi u dera ba n̄ni swāaru wa. ⁷Saa ye Asid̄dugibu ba deema m̄ya n s̄a, ma ba n̄e, sa ñ maa Isireliban Yinnin woodan kpakororu yiim̄ besen mini domi u sun n̄mu doke ka mam besen b̄u Dagonin tī. ⁸Ma ba ḡra baama kpuro mi Filisitiban sinamba wā. Ba na ba m̄na ba wesiana ba n̄e, am̄na sa ko ko ka Isireliban Yinnin woodan kpakoro te.

Yera ba n̄e, i de su ka tu da Gat̄.

Ma ba tu sua ba ka da mi. ⁹Ye ba ka tu tura wuu gen mi, Yinni Gusun̄ u maa wuu gegibu n̄mu doke sere wuu ge, ga burisina. Gen t̄n dur̄bu saa bukurobun min di, sere ka bib̄, ba bwisinu barawa. ¹⁰Yen s̄na ba ka maa kpakoro te da Ekoron̄. Ye ba ka tu wuu dua, yera Ekoron̄igiba wuri wura ba n̄e, wee, ba ka sun Isireliban Yinnin woodan kpakoro te naawa bu ka sun go b̄e kpuro.

¹¹Ma ba ḡra Filisitiban sinambu kpuron mi, ba bu m̄na ba n̄e, i de bu ka Isireliban Yinnin kpakoro te wura ten ayer̄ kpa tu ku sun go tu kpe.

Domu wuu ge kpuro ga burisina ḡn̄ berum s̄, ȳn s̄ Gusun̄ u bu n̄mu doke gem gem. ¹²Wuu gen t̄n dur̄ be ba ñ gu, bwisinu bu wisiwa kpuro sere ben wuri yi w̄llu girari.

Filisitiba ba kpakoro te wesia

6 Yinni Gusunƙon woodan kpakorora wāawa Filisitiban temƙo suru ƙƙɓa yiru. ² Ma Filisitiba ba ben yāku kowobu ka ben sɔrobu soka ba bu bikia ba nɛɛ, amƙna sa ko ka Yinni Gusunƙon woodan kpakoro te ko. I sun sɔƙwa nge mɛ sa ko koosina su ka tu wesia Isireliban mi.

³ Ma ba bu sɔƙwa ba nɛɛ, ì n Isireliban Yinnin kpakoro te wesiamƙ, i ku ra tu wesia kam dirum, adama baa ñ n mɛren na, i suuru kanabun kɛnu wɛɛyo, i ka bekura, kpa i gia yèn sɔ u bɛɛ nƙmu doke sere ka tɛ.

⁴ Ma Filisitiba ba nɛɛ, kɛɛ nirà sa ko wɛ su ka suuru kana.

Ma ba bu sɔƙwa ba nɛɛ, i bwisinun weenasinu koowo wasi ƙƙɓu ka maa gunƙonun weenasinu wasi ƙƙɓu, ye kpuro ka wura, nge mɛ bɛɛ Filisitiban sinamba geeru nɛ, yèn sɔ bara tee tera ta bɛɛ mwa ka bɛɛn sinambu. ⁵ Yen sɔna i ko i bwisinun weenasinu ko ka gunƙo ni nu tem sankumƙon weenasinu, kpa i Isireliban Yinni bɛɛɛ wɛ. Sɔƙkudo u koo win nƙman bunum kawa u bɛɛ wahala wunari bɛɛ ka bɛɛn būnu ka bɛɛn tem min di. ⁶ Ñ n mɛn na, i ku bɛɛn gɔru ƙɔbiasia nge mɛ Egibitigibu ka ben sunƙo ba kua. I yaayo nge mɛ Gusunƙo u bu kua sanam mɛ ba ñ Isireliba yɔsu ba doone. ⁷ Yen sɔ, i naa kɛkɛ kpaa koowo tɛ, kpa i naa mɛrobu tama yiru yi yi binu bom kɛm yi ba kun sugu dokere kpa i yi sɔri kɛkɛ ye sɔƙ, kpa i ka yin binu da yenu. ⁸ Kpa i Yinni Gusunƙon kpakoro te sua i sɔndi kɛkɛ ye sɔƙ, kpa i wuran yabu ye i nùn kua mi sua i doke kpakororu garu sɔƙ i yi teƙƙa ƙƙu, kpa i nɛɛ yi yɔsu yi doona ka yin tii. ⁹ Sanam mɛ yi doonƙ, i n yi mɛɛra. Yi n ƙƙ Beti Semɛsi gia Isireliban tem ƙƙ bura yero, i n yɛ ma Yinni Gusunƙwa u sun ƙɔsa yeni kua. Adama yi kun kue mɛ, sanam meya i ko i gia ma n ñ win nƙma ya sun so, ya yen naaru nawa.

¹⁰ Ma durƙo be, ba kua mɛ. Ba naa mɛrobu yiru ye kasu ba yi sɔri naa kɛkɛ ye sɔƙ, ma ba yin binu kenusi yenu. ¹¹ Ma ba ka Yinni Gusunƙon kpakoro te na ba yi kɛkɛ ye sɔƙ, ka kpakoro tɛ sɔƙ bwisinu ka gunƙonun weenasinu wāa mi.

¹² Ma nɛɛ yi, yi yande doona Beti Semɛsin swaaƙ tururu. Yi sumƙo yi ka swaa ye swii, yi ƙƙ sɔru sɔrum mɛ, yi ñ gam gere. Ma Filisitiban sinamba yi swii dandankuru ba ka ƙƙ sere Beti Semɛsi, Isireliban tem ƙƙ bura yero. ¹³ N deema Beti Semɛsigibu ba ben alikama gɛɛmƙo ƙƙwa. Ye ba ƙƙni seeya, yera ba woodan kpakoro te wa, ma ba nuku dobu wɔri.

¹⁴ Ma naa kɛkɛ ye, ya dua Yosue Beti Semɛsiin gberƙo, ya yɔra mi. Wee kpee bakaru gara wāa mi. Ma Lefiba ba na ba Yinni Gusunƙon woodan kpakoro te sua kɛkɛ yen di ka sere maa kpakoro te ta wuran yabu yeba mƙ, ma ba ye kpuro yi kpee baka ten wɔllɔ. Ma ba kɛkɛ yen dāa besuka ba ka naa mero be Yinni Gusunƙo yāku dɔƙo mwaararugiru kua. Ma ba maa siarabun yāƙunu kua dɔma te. ¹⁶ Ye Filisitiban sinambu ƙƙɓu be, ba wa mɛ, yera ba gɔsira Ekoronio dɔma te.

¹⁷ Bwisinun weenasii ni Filisitiba ba kua ka wura ba Yinni Gusunƙo wɛ ben durum sɔ, ba nu kuawa wuu sinin sɔ, Asidɔdu ka Gasa ka Asikaloni ka Gati ka maa Ekoroni. ¹⁸ Gunƙonun weenasii ni ba kua ka wura, nin geera maa kuawa nge mɛ Filisitiban sinambu ƙƙɓu yen wusu nɛ si su gbāraru mƙ ka si su kun mƙ. Kpee baka tèn wɔllɔ ba kpakoro te yi, ta wāawa Yosue Beti Semɛsiin gberƙo, ta sāa seeda sere ka gison giso.

¹⁹ Yinni Gusunƙo u maa Beti Semɛsigibu gabu go domi ba win kpakoro ten sɔƙwa mɛɛra. Be u go mi, ben geera kuawa tɔnu wata ka wɔkuru. Ma be ba tie ba ƙƙgiru sua ba gɔƙ swii yèn sɔ Yinni Gusunƙo u ben dabinu go.

²⁰ Ma Beti Semɛsigibu ba nɛɛ, wara u koo yɔra Yinni Gusunƙon wuswaaƙ, domi u dɛɛre. Nge weren miya kpakoro te, ta koo da tà n yara besen min di.

²¹ Ma ba sɔmƙo bu gɔra Yarimun wuugibun mi, ba nɛɛ, Filisitiba ba ka Yinni Gusunƙon woodan kpakoro te wurama mini. I na i tu sua i ka da bɛɛn mi.

7 Ma Yarimun wuugiba na ba kpakoro te sua ba ka da Abinadabun yenuƙo guuru wɔllɔ. Ma ba win bii Eleasaa wuna nenem u ka kpakoro te kɔsu.

Samueli u Isireliba kpare

² Saa mìn di Yinni Gusunƙon kpakoro te, ta wāa Yarimun wuu mi, ya tɛ ya kuawa wɔƙo yendu. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusunƙo kasu.

³ Ma Samueli u bu sɔƙwa u nɛɛ, ì n yɛ i gɔsirawa Yinni Gusunƙon mi, ka bɛɛn gɔru kpuro, i būu wi ba mɔ Asitaaten bwāarokunu wunƙo bɛɛn suunu sɔƙn di, ka ni nu tie, kpa i bɛɛn gɔrusu Yinni Gusunƙo wɛ i wi turo sã. U koo bɛɛ faaba ko Filisitiban nƙman di.

⁴ Ma Isireliba ba būu ni ba mɔ Asitaate ka Baali kpuro wuna ben suunu sɔƙn di, ba Gusunƙo sãamƙo wi turo. ⁵ Ma Samueli u nɛɛ, Isireliba kpuro bu mennama Misipa, kpa u Yinni Gusunƙo suuru kana ben sɔ.

⁶ Ma ba menna Misipa mi, ba ƙƙ ƙƙkua ba gerua ba nɛɛ, sa Yinni Gusunƙo tora. Ma ba nim taka ba mu yɛka win sã yero bu ka sɔƙsi ma ba tii wɛ. Yen tɔƙ te, be kpuro ba wura ma Samueli sãa ben kparo.

⁷ Ye Filisitiba ba nua ma Isireliba ba menna Misipa, yera ben sinamba bu daawa. Saa ye Isireliba ba ben baaru nua, ma ba nanda ben sɔ. ⁸ Ma ba Samueli sɔƙwa ba nɛɛ, a ku mari, a n da sun Gusunƙo besen Yinni sokue u sun faaba ko Filisitiban nƙman di.

⁹ Ma Samueli u yāa kineru sua te ta bom nƙrumƙo u ka tu Yinni Gusunƙo yāku dɔƙo mwaararugiru kua. U maa nùn kana Isireliban sɔ, ma u nùn wurari. ¹⁰ Saa ye Samueli u yāku te mɔ mi, saa yera Filisitiba ba Isireliba tabu wɔrima. Yera Yinni Gusunƙo u dera gura ya gbāra ya Filisiti be nandasia, ben laakari ya burisina, ma ba duki yarina Isireliban min di. ¹¹ Ma Isireliban tabu durƙo ba yara Misipan di ba Filisiti be naa gira ba bu go go ba ka tura sere Beti Kari. ¹² Ma Samueli u nɛɛ, Gusunƙo u sun somimƙwa sere ka giso. Ma u kperu garu sua u tu gira Misipa ka Senin baa sɔƙ, u tu soka Ebeni Eɛɛ. Yen tubusiana, somirun kperu.

¹³ Nge meya Yinni Gusunɔ u ka Filisitiba taare, ba ɛn maa naare Isireliban mi. Ma u bu nɔni sɔɔwa sere Samuelin wɔarun ɔɔ. ¹⁴ Wuu si Filisitiba ba raa mwa Isireliban mi, saa Ekoronin di sere n ka da Gatiɔ, Isireliba ba si kpuro wɔrawa ka sin baru kpaanu Filisitiban nɔman di. Ma alafia ya dua Isireliba ka bwese ni nu ka bu sikerenen suunu ɔɔ.

¹⁵ Samueli u kuawa Isireliban kparo win wɔarun tɔru kpuro ɔɔ. ¹⁶ Wɔɔ ka wɔɔ u ra dewa u Beteligibu ka Giligaligibu bera ka maa Misipagibu, kpa u bu siribu kua. ¹⁷ Yen biru kpa u wura Ramaɔ mi win tɔmba wɔa, u bu siribu kua. U maa Yinni Gusunɔ yɔku yeru kua mi.

Isireliba ba sina boko bikia

8 Saa ye Samueli u tɔkɔ kua, u dera win biba kua Isireliban kparobu. ² Win bii gbiikoon yɛsira Yoeli, yirusegira maa Abia. Bera ba kua kparobu Beri Sebaɔ. ³ Adama win bii be, ba ɛn win yira swii. Ba ye gerariwa gobin binen sɔ. Ba nɔm biran kɛnu mwaamɔ. Ba ku ra tɔmbu sirie dee dee. ⁴ Ma Isireliban guro gurobu kpuro ba menna ba da Samuelin mi Ramaɔ. ⁵ Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, wee, a tɔkɔ kua, wunen biba kun maa wunen yira swii. N n men na, a sun goo kasuo u ko besen sina boko u n sun kpare nge me bwesenu kpuro nu mɔ.

⁶ Adama gari yi, yi ɛn Samueli dore, ye ba nɛɛ, u bu sina boko kasuo wi u ko n bu kpare. Ma u kanaru kua. ⁷ Yera Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, ye tɔn be, ba nun sɔɔwa kpuro, a wuro. A ku yina. Domi n ɛn wune ba yinamɔ, nena ba yina na n sɔa ben sunɔ. ⁸ Saa min di na bu yarama Egibitin di sere ka gisɔ ba man yinawa ba bɔnu sɔamɔ. Nge meya ba maa nun kuam-mɛ. ⁹ Yen sɔ, a ben gere wuro, adama a bu sɔɔwa ye sina boko wi, u koo ra bu kua, kpa ba n yɛ.

Sina bokon saria

¹⁰ Ma Samueli u Yinni Gusunɔn gari yi kpuro tɔn be tusia. ¹¹ U nɛɛ, sina boko wi u koo bandu di mi, ameni-wa u koo ko. U koo beɛn bii tɔn durɔbu mwɛeri ba n sɔa win tabu kowobu, gabu bu win tabu kekeban sɔm-buru ko, kpa gabu ba n sɔa maasɔbu, kpa gabu ba n sɔa win kirukuba ba n duku dukubu mɔ win tabu keken wuswaamɔ. ¹² U koo gabu gɔsi ba n sɔa tabu kowo wuunun wirugibu, kpa u gabu wuna ba n win gbee sɔma mɔ kpa gabu ba n tabu yɔnu ka tabu kekeban yɔnu sekumɔ. ¹³ U koo maa beɛn bii wɔndiaba mwɛeri ba n da nɔn turare kue kpa ba n sɔa dɛa kowobu ka pɛɛ kowobu. ¹⁴ U koo beɛn gbee geenu mwɛeri ka maa beɛn gbaa geenu mi i dɛa binu duura ni ba sokumɔ resɛm ka olifi, kpa u win bwɔabu wɛ. ¹⁵ N beɛn gberun dɛanu ka beɛn resɛm marum kpuro suba suba wɔkuru, sube teera ko n sɔawa wigiru, kpa u tu sua u win sɔm kowobu ka ben wirugibu wɛ. ¹⁶ U koo beɛn sɔm kowo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu be ba dam mɔ mwɛeri, ka beɛn ketɛkunu ka beɛn naa kinɛ geenu kpa u ka win tii tiin sɔmburu

ko. ¹⁷ U koo beɛn yaa sabenu menna kpa nin wɔkuru baateren wɔɔ u teeru sua, kpa beɛn tii i n sɔa win jobu. ¹⁸ Dɔma te ye kpuro ya koo, i ko weeweenu ko sina boko wi i gɔsan sɔ, adama Yinni Gusunɔ u ɛn beɛ wurarimɔ dɔma te.

¹⁹ Ka mɛ, tɔn be, ba ɛn Samuelin gere wure. Ba nɛɛ, sina bokowa sa kɛ. ²⁰ Kpa besen tii sa n sɔa nge bwesenu kpuro. Sina boko wi, u ko n da besen siribu ko kpa u n da sun kpare tabu ɔɔ.

²¹ Ye Samueli u tɔn ben gari yi kpuro nua u kpa, yera u yi Yinni Gusunɔ saaria. ²² Yinni Gusunɔ u Samueli sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn ben gere wuro, kpa a bu sina boko wi kua.

Yen biru Samueli u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, ben baawure u gina doo win wuuɔ.

Sɔɔlu u win baan ketɛkunu

kasu

9 Durɔ goo u wɔa Benyameɛn bweseru ɔɔ, win yɛsira Kisi. Win baababara Abieli ka Serori ka Bekorati ka Afia. Be kpuro ba sɔawa Benyameɛn bweseru. Kisi wi, u sɔawa tɔn boko, u maa gobi mɔ. ² Wiya u bii tɔn durɔ goo mɔ wi ba sokumɔ Sɔɔlu. U sɔa aluwaasi durɔ burɔ. Isireliba kpuro ɔɔ, goo sari wi u nɔn gea tura. Meya be kpuron gunum mu ra yɔrewa win serɔ.

³ Yera Kisi win ketɛkunu nu kɔɔra. Ma u win bii Sɔɔlu wi sɔɔwa u nɛɛ, u seewo u sɔm kowo turo sua bu da bu nɔn ketɛku ni kasuama. ⁴ Ma ba sara ba da Efaraimun guunun bera gia, ka Salisan temɔ, adama ba ɛn nu wa. Min di, ba maa da Salimun temɔ ka Benyameɛn tem mɛ kpuro ɔɔ, adama ba ɛn nu wa. ⁵ Saa ye ba tura Sufuɔ, yera Sɔɔlu u sɔm kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, a na su wura yenuɔ, domi ɛn da, nen baaba u ketɛku nin gari duari u besen weeweenu mɔ.

⁶ Ma sɔm kowo wi, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wee, Gusunɔn tɔnu goo u wɔa wuu ge ɔɔ, u beɛre mɔ. Ye u maa gerua kpuro ya ra koorewa. A na su da win mi. Sɔɔkudo u koo sun sɔ swaa ye sa ko kpe su ka ketɛku ni wa.

⁷ Ma Sɔɔlu u sɔm kowo wi wisa u nɛɛ, sɔa n da durɔ win mi, mba sa ko sii kɛ. Wee, sa ɛn maa dɛanu tie besen ɔɔ. Meya gɔanu ganu maa sari ni sa ko nɔn kɛ. Nge mba sa mɔ.

⁸ Ma sɔm kowo wi, u Sɔɔlu wisa u nɛɛ, na sii geesun gobi piibu gagu mɔ mini, kon yi Gusunɔn tɔnu wi kɛ kpa u sun besen swaa sɔɔsi ye sa ko kpe su ka ketɛku ni wa.

⁹ Saa yera Sɔɔlu u sɔm kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, geema a gerua. A na su da. Ma ba da wuu mi, mi Gusunɔn tɔnu wi, u wɔa. Ye ba wuu gen tureru yɔmɔ, yera ba ka wɔndia gabu yinna ba yarima ba nim takam ɔɔ. Ba bu bikia ba nɛɛ, yam wao wi, u wɔa mini?

N deema yellu Isireliban goo ɛn n kɛ u gɔanu bikia Gusunɔn mi, ba ra nɛɛwa, a na su da yam waon mi. Wi sa tɛ sokumɔ Gusunɔn sɔmɔ, wiya ba ra sanam me soku yam wao.

¹² Wāndia be, ba bu wurari ba nēē, oo, tēn tē gera u doona mini. I bōbio, u bēē gbiiye wuu, domi tōmba yākuru garu kobu na gunguru mi gisō. ¹³ Ì n wuu dua i ko nùn wa u sere yō gunguru mi, u di. Domi goo kun dimō ma n kun mō u tura mi, yèn sō wiya u koo yākuru domaru koosi, yen biru be ba soka bu sere di. I doo fuuku, i ko i nùn wa.

Saalu ka Samueli ba yinna

¹⁴ Ma ba doona. Ye ba duw wuu, yera ba ka Samueli yinna u yaric u dō gunguru mi.

¹⁵ N deema Saalu u sere na wuu mi, Yinni Gusunc u Samueli sōwā u nēē, ¹⁶ sia amadaare kon Benyameēban turo gōrima wunen mi, kpa a nùn gum tāre wirō domi na nùn gōsa u ka ko nen tōmbu Isireliban sunō. Wiya u koo bu wōra Filisitiban nōman di. Domi na ben wuri nua ma na bu mērima na ben wahala wa.

¹⁷ Saa ye Samueli u Saalu wa, Yinni Gusunc u nùn sōwā u nēē, durō wiya mi, wìn gari na raa nun sōwā. Wiya u koo bandu di nen tōmbun suunu sō.

¹⁸ Yera Saalu u susi Samuelin bōku wuu duu yerō u nēē, a gem mō, a man sōwō mi yam wao wi, u wā.

¹⁹ Samueli u Saalu wisa u nēē, nēna yam wao wi. A na su da gunguru mi. Sanna sa ko di gisō. Ì n kua bururu, ye a bwisikumō wunen gōruō a bikia, kon nun ye kpuro wisi, kpa n de a doona. ²⁰ Keteku ni nu kōra yen sō ita gisō, a ku maa nin gari ko, domi siba nu wa. Adama a n yē ma Isireliban sia ya ko n wā wunē ka wunen baan yenugibun nōma.

²¹ Ma Saalu u nùn wisa u nēē, nē Benyameēn bwesera. N ñ beya ba piiburu bo Isireliba sō? Benyameēn bwese te sō kpa, n ñ nen dusiba ba bwēebwēeru bō? Mba n kua a ka man gari yinin bweseru mō.

²² Samueli u ka Saalu ka sōm kowo wi da gunguru mi, u bu duusia dii bakarō u bu aye bēeregiru wē tōmbu tenan suunu sō be ba dim soka mi. ²³ Ma Samueli u dīa kowo sōwā u nēē, a dīa ni tama ni na nēē, a gina yiiyo bee tia wunen mi. ²⁴ Dīa kowo u ka yaa taaru na u yi Saalun wuswā. Ma Samueli u nēē, wee ye ba nun yiiya, a tii ye gaweo a di. Domi na ye beruawa wunen gisō naa ten sō n sere tōmbu dim soku mini.

Ma Saalu ka Samueli ba di sannu dōma te. ²⁵ Ye ba sarama gunguru min di, ba wura wuu, ma Samueli u ka Saalu gari kua win dii tēera wōlō, ma Saalu ka win sōm kowo ba kpuna mi.

Samueli u Saalu gum tāre

u ka ko sunō

²⁶ Buru buru yellu, Samueli u Saalu soka dii tēera wōlu mi, u nēē, a sewo, kon nun kara a doona.

Saalu u sewo, ma wi ka Samueli ba yara sannu yenun di. ²⁷ Sanam mē ba wuu yarimam dō, Samueli u Saalu sōwā u nēē, a de wunen sōm kowo u sun gbiiya u doona.

Ma sōm kowo wi, u gbia u doona. Yera Samueli u nēē, a yōro, kpa n nun sō ye Gusunc u gerua.

10 Ma Samueli u gum kparaba piibu sua u gen gum tāre Saalun wirō u nùn bōkasi u nēē, na yeni kuawa a n ka yē ma Yinni Gusuncwa u nun gōsa a ka ko win tōmbun sunō. ² Sā n yarina minin di tē, kaa ka durōbu yiru gabu yinna Sētakiō, Benyameēn temō Raselin sikirun bōku. Ba koo nun sō bu nēē, keteku ni a kaso da mi, ba nu wa kō. Wunen baa u ñ maa nin bwisikunu mō, wunen tiin bwisikuna u mō. U tii bikiamō, amōna u koo ko win biin sō. ³ Kpa a sara a da sere Taborin dāa baka ten mi. Kaa ka durōbu ita gabu yinna be ba dō Beteliō bu ka Yinni Gusunc sā. Ben turo u ko n boo binu ita sōwā, turo ko n pēē ita neni, kpa turo u n maa tam kparaba neni. ⁴ Ba koo nun tōbiri kpa bu nun pēē yiru wē kpa a ye mwa. ⁵ Yen biru kaa da sere gunguru mi ba ra Gusunc sā te ba mō Gibea. Miya Filisitiban tabu kowo wuuru gara wā. Saa ye a duw wuu ge sō, kaa ka Gusuncōmōmbun wuuru garu yinna be ba saram wee gunguu ten min di, ba girigbo ka bwāaru ka guuru ka mōmō soomō, ba Yinni Gusunc sāmō. ⁶ Saa ye, Yinni Gusuncōn Hunde u koo nun yō kpa a ko tōn kpao kpa a n Yinni Gusunc sāmō ka win sōm be sannu. ⁷ Saa ye yirenu ita ye, ya nun koora ya kpa, a koowo kpuro ye wunen nōma ya baba domi Yinni Gusunc u wā ka wunē. ⁸ Kpa a man gbiiya a da Giligaliō a man ma mi sō mōmō yiru. Miya kon nun deema kpa n yāku dō mwaararuginu ko ka maa siarabun yākunu kpa n nun sōsō ye n weenē a ko.

⁹ Sanam mē Saalu u Samueli biru kisi u doonō, Gusunc u win gōru gōsia kpō, ma yire ni kpuro nu koora tō te sō. ¹⁰ Sanam mē Saalu ka win sōm kowo ba tura Gibea, Gusuncōmōmbun wuuru gara ka bu yinna. Yera Gusuncōn Hunde u Saalun wōwō, ma u Gusunc sōaru wōri ben suunu sō. ¹¹ Be ba raa nùn yē kpuro, ye ba nùn wa u Gusunc sāmōmō ben suunu sō mē, yera ba bikiamō ba mō, mba n Kisin bii Saalu deema. U tē sōawa Gusuncōmōmō? ¹² Wuu gen tōnu goo u wisa u nēē, wara sōmō ben tiin baaba. Yen sōna ba ra mōndu ko bu nēē, Saalu tē sōawa Gusuncōmōmō?

¹³ Saa ye Saalu u sā te kua u kpa, ma u da gunguu ten mi. ¹⁴ Yera win baa yākabu u nùn bikia u nēē, mana i da ka wunen sōm kowo.

Saalu u nùn wisa u nēē, sa ketekunu kaso dawa, adama sa ñ nu wa. Ma sa da Samuelin mi.

¹⁵ Yera baa yākabu wi, u nēē, a man sōwō ye Samueli u nun sōwā.

¹⁶ Ma Saalu u nēē, u sun sōwā dim dim ma ba keteku ni wa.

Adama u ñ nùn bandun gari sōwā yi Samueli u gerua.

Ba Saalu bandu wē

¹⁷ Yen biru Samueli u Isireliba kpuro sokusia ba mena Yinni Gusuncōn sāa yerō Misipā. ¹⁸ Ma u bu sōwā u nēē, ameniwa Gusuncōmō Isireliban Yinni u gerua. U nēē, u bēē yarama Egibitin di ma u bēē wōra Egibitigi-

bun noman di, ka bwesenu kpuro ni nu raa bee dam doremoman di. ¹⁹ Adama wee, i nun yina giso, wi u bee faaba kua been wahala ka been noni swaarun di. Ma i nee, u bee suno kuo, u bee kpara. N n men na, i yarima bweseru ka bweseru, kpa i tii tusia yenu ka yenu win wuswaas.

²⁰ Ma Samueli u dera Isireliban bwesenu kpuro nu susi nu tii tusia. Yera Gusunok u ssoi ka yireru ma u Benyameen bweseru gosa. ²¹ Yen biru Samueli u dera Benyameen tumbu ba susi ba tii tusia yenu ka yenu ma Gusunok u Matirin yenu gosa. Matirin yenu ge sso, Kisin bii Sso luwa u gosa. Adama ye ba nun soka soka ba n nun wa. ²² Yen sso na ba kpm Yinni Gusunok bikia ba nee, duru wi, u tunuma ko mini?

Ma Yinni Gusunok u nee, oo, wee, u kukua tumbun yanu sso.

²³ Ba duki da mi, ma ba ka nun na. Ye u yro tumbun suunu sso, be kpuron gunum mu yrowa win sero.

²⁴ Ma Samueli u ton be kpuro sso wa u nee, duru wi wee, wi Yinni Gusunok u gosa. Goo maa sari bee kpuro sso wi u ka nun ne.

Ma ton be kpuro ba kuuki kua ma ba nee, sunon hunde yu daka da.

²⁵ Ma Samueli u bu sinandun wooda tusia, ma u ye yorua tireru sso u yi Gusunok sso yero. Yen biru u ton be kpuro kara, ben baawure u da win yenu. ²⁶ Sso lun tii u maa da win yenu Gibeao. N deema Gusunok u tabu duru damgibu gabun goro doke bu nun swi. ²⁷ Adama aluwaasi garu ko sariba gabu ba gerum ba mo, duru winiwa u koo kpi u sun faaba ko? Ma ba nun gema ba n ka nun keru naawe. Adama Sso lu kun gee gerua.

Sso lu u Amnoniba kamia

11 Amnoniban suno wi ba mo Nakasi u seewa u da u Yabesi wro Galadin temo. Ma Yabesigibu kpuro ba nun sso wa ba nee, a ka sun arukawani boko, sa ko nun yoru diiya.

² Adama Nakasi u bu wisa u nee, i n wura n been baawuren kom geun nonu kawa, kpa bee Isireliba kpuro i sekuru wa, sanam meya kon ka bee arukawani boko.

³ Yabesin guro gurobu ba nun sso wa ba nee, a sun sso koba yiru keeyo su wa su ka tumbu gori Isirelin tem kpuro sso. Sa kun wa wi u koo sun faaba ko, sa ko bee tii yso.

⁴ Yera goro be, ba da Gibeao mi Sso lu u wa, ba labaari ye gerua. Ye tumba nua me, ma be kpuro ba kockgiru sua ba swi. ⁵ N deema Sso lu u wee gberun di ka win keteba, ma u bikia u nee, mba n ton be deema ba ka sum me. Ma ba nun Yabesigibun gari yi saaria. ⁶ Ye Sso lu u yi nua, yera Gusunok Hunde u nun kawa ma win nukura gbisa gem ka tia. ⁷ Yera u win keteba yiru sua u go u ye btira btira, ma u dera ba ka yen kpiri ni da Isirelin tem kpuro sso ba nee, nge meya ba koo baawuren keteba kua wi u yina u Sso lu ka Samueli swi ba n tabu seewa.

Ma Yinni Gusunok berum mu ton be mwa, yera be kpuro ba menna ba yara nge ton turo. ⁸ Sso lu u dera ba ton be gara gara Beseki. Isireliban geera kuawa tonu kockbun suba gooba wunoko (300.000). Yudaba ba maa sso tonu kockbun suba tena (30.000). ⁹ Ma ba Yabesigibun goro be sso wa ba nee, i doo i besigibu sso i nee, sia sere sso u ka ye, ba koo faaba wa.

Ye goro be, ba tura ba Yabesigii be sso wa me, yera ben nukura dora. ¹⁰ Ma ba Amnoniba sso wa ba nee, sia sa ko bee tii yso u ka sun ko nge me n bee we.

¹¹ Sso lu u win tumbu nonu kua wunu ita. Yen sisiru saa ye goo gbiika swi, u dera ba da ba Amnoniban sansani wro ba bu go go sere sso ka ye. Be ba tie ba yarinawa ba sebiri tia tia. ¹² Yera Isireliba ba Samueli sso wa ba nee, beru ba n daa ki Sso lu u ko been suno. Be ba gerua me, a de bu yarima su bu go.

¹³ Adama Sso lu u nee, ba n goo goom giso, domi gisora Yinni Gusunok u sun faaba kua.

¹⁴ Ma Samueli u be kpuro sso wa u nee, i na su da Giligali kpa su Sso lun bandun dam sire.

¹⁵ Ma be kpuro ba da mi, ba Sso lun bandun dam sire Yinni Gusunok sso yero. Ba maa Yinni Gusunok siarabun yaku kua. Ma Sso lu ka Isireliba kpuro ba to bakaru di ka nuku dobu.

Samueli u Isireliban kparabu

deri

12 Samueli u Isireliba kpuro sso wa u nee, wee na been gere wura ganu kpuro sso ma na bee suno kua. ² Te wiya u koo bee kpara, domi na koka kua, nen seri burura, nen biba maa bukura nge bee. Wee na bee kpara saa nen aluwaasirun di sere n ka girari giso. ³ I man seeda diyo Yinni Gusunok ka suno wi u gosan wuswaas. Waran ketewa na mwaare. N kun me, weren ketekuwa na mwa. Wara na taki diire. N kun me, wara na dam dore. Nge weren kera na mwaare n ka nun gem we. Wi na yen gaa kuare, kon yero yen dibu kosa.

⁴ Ba nee, a n sun taki diire, a n maa sun dam dore. Meya a n maa been goon keru mwaare a ka nun gem we.

⁵ Samueli u bu sso wa u nee, Yinni Gusunok ka suno wi u gosa ba sso seeda giso ma i n kosa gaa wa ne sso. Ba nee, meya.

⁶ Yera Samueli u kpm bu sso wa u nee, Yinni Gusunok u sso nen seeda, wi, wi u Mwisi ka Aroni gosa ma u been baababa yarama saa Egibitin tem di. ⁷ N n men na, i yro see te, kpa i been taare ko Yinni Gusunok wuswaas. Kon bee win kom geenu yaayasia ni u kua bee ka been baababan so. ⁸ Yakobu ka wigibu ba da Egibiti. Ma Egibitigibu ba ben bibun bweseru noni sso wa, ma ba Yinni Gusunok kockgiru sue u ka bu somi. Ma u bu Mwisi ka Aroni goria. Beya ba bu yara Egibitin di, ma ba dera ba sina tem mini. ⁹ Adama ba Gusunok ben Yinni wi duari. Ma u bu Hasorin tabu suno Sisera komu sonda ka Filisitiba ka Mabun suno. Be

kpurowa ba ka bu tabu kua ba bu kamia. ¹⁰ Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, ba durum kua domi ba nùn deri ba bũu tɔn durɔ be ba m̀ Baaliba ka bũu tɔn kurɔ wi ba m̀ Asitaate sãamɔ. Adama ù n bu wɔra ben yiberɛban nɔman di, ba koo nu deri bu nùn sã. ¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u bu Gedeoni gɔriama ka Baraki ka Yefite ka sere maa nɛ Samueli. Ma u bɛɛ wɔra saa bɛɛn yiberɛban nɔman di be ba bɛɛ sikerɛnɛ, ma i sina ka alafia. ¹² Adama sanam mɛ i wa ma Amɔniban sunɔ Nakasi u bɛɛ tabu wɔrim wee, yera i man sɔɔwa i nɛɛ, sunɔwa i kɪ u bɛɛ kpara, baa mɛ Yinni Gusunɔ u bandu dii bɛɛn suunu sɔɔ. ¹³ I nùn sunɔ bikia, ma u bɛɛ nùn wɛ. Sunɔ wi i kɪ mi, wi wee mi tɛ. ¹⁴ Ì n Yinni Gusunɔ nasie, ì n nùn sãamɔ, ì n win gari mem nɔkwammɛ, ma i ñ win gere yinɛ, ma i nùn swĩi dee dee, bɛɛ ka bɛɛn sunɔ wi u bɛɛ kpare, i ko i gea wa. ¹⁵ Adama ì kun win gari mem nɔkwɛ, ma i win gere yina, u koo bɛɛ nɔma doke nge mɛ u bɛɛn baababa kua. ¹⁶ Tɛ, i yɔro i wa gãa baka ni Yinni Gusunɔ u koo ko bɛɛn wuswaɔ. ¹⁷ N ñ doo gɛɛrun saawa sa wãa mi tɛ? Kon Yinni Gusunɔ kana u de gura yu nɛ ka gbã-sukunu. Sanam meya i ko gia ma durum baka i kua win mi, ye i ka tii sunɔ bikia.

¹⁸ Ma Samueli u Yinni Gusunɔ kana. Gura na tɔɔ te sɔɔ, ka gbã-sukunu. Yera tɔn be kpuro ba Yinni Gusunɔ ka Samueli nasia. ¹⁹ Ma be kpuro ba Samueli sɔɔwa ba nɛɛ, a Gusunɔ wunen Yinni kanɔ bɛɛ wunen bwãabun sɔ kpa su ku ra gbi yèn sɔ sa kpam durum sosi bɛɛn durum gura sɔɔ domi sa tii sunɔ bikia.

²⁰ Ma Samueli u bu wisa u nɛɛ, i ku nanda. Geema, i kɔsa ye kpuro kua, adama i ku maa gera Yinni Gusunɔn swaan di. I nùn sãawɔ ka bɛɛn gɔru kpuro. ²¹ I ku gera i bũnu swĩi. Nu ñ arufaani gaa mɔ, nu ñ maa kpɛ nu bɛɛ faaba ko, domi kama nu sãa. ²² Yinni Gusunɔ u gɔru doke u bɛɛ ko win tɔmbu, u ñ maa bɛɛ yinamɔ win yĩsi bakarun bɛɛɛn sɔ. ²³ Nen tii maa Gusunɔ u man gbara bu nɛɛ, na ñ maa bɛɛ kanaru kuammɛ. Domi yeya n ko n sãa nen durum win mi. Ko na n bɛɛ swaa gea sɔɔsimɔwa ye ya dende. ²⁴ I n gesi Yinni Gusunɔ nasie kpa i n nùn sãamɔ ka nuku tia ka bɛɛn gɔrusu kpuro, kpa i n yaaye gãa baka ni u bɛɛ kua. ²⁵ Adama ì n daa kɔsa m̀, i ko i kam kowa bɛɛ ka bɛɛn sunɔ wi.

Isireliba ba ka Filisitiba

tabu kua

13 Sɔɔlu u mɔwa wɔɔ † sanam mɛ u bandu di Isireliba sɔɔ. Ye u bu kpara wɔɔ yiru, ² yera u tɔnu nɔɔɔbun suba ita (3.000) gɔsa be sɔɔ. Ben nɔɔɔbun suba yiru (2.000) ya wãa ka wi Mikimasiɔ, Betelin guurun bera gia. Tɔnu nɔɔɔbu (1.000) ba maa wãa ka Yonatam Gibeaa, Benyamɛɛn temɔ. Ma u dera tɔn be ba tie ba wura ben yenusɔ.

³ Gibeaa miya Yonatam u Filisitiban tabu kowo wuuru garu wɔri u kamia. Ma Filisiti be ba tie ba yen baaru

† wɔɔ - Ye ba yorua Heberum sɔɔ, ya ñ deɛɛ.

nua. Yera Sɔɔlu u dera ba kɔba so Isirelin tem kpuro sɔɔ ba nɛɛ, i de Heberuba kpuro bu baaru ye sɔɔ. ⁴ Yera Isireliba kpuro ba nua ma Sɔɔlu u Filisitiban tabu kowo be kamia sere ben mɔru seewa. Yera n dera Isireli be kpuro ba menna Sɔɔlun mi ye u bu soka Giligaliɔ. ⁵ Ma Filisitiba ba maa menna bu ka Isireliba tabu ko. Ba tabu kekeba mɔwa nɔɔɔbun suba tɛna (30.000) ka maa maasɔbu nɔɔɔbun suba nɔɔba tia (6.000). Ben tabu kowobu ba ñ garirɔ. Ba dabiwa nge yari sɛɛri nim wɔkun goorɔ. Ma ba na ba sansani gira Mikimasiɔ, Beti Afenin sɔɔ yari yeru gia. ⁶ Sanam mɛ Isireliba ba wa ma ba ñ kurɔ, domi Filisitiba ba bu sɛke, ma ba da ba kukua kpee wɔrusɔ, ka awĩi sɔɔ, ka kpee baaba sɔɔ, ka wɔrusɔ, sere ka dɔka kpirinɔ. ⁷ Isireliba sɔɔ, gabu ba mam da sere Yuudenin gurusu Gadi ka Galadin temɔ.

Adama Sɔɔlu u wãa Giligaliɔ. Be ba ka nùn wãa mi kpuro ba berum soore ba diirumɔ. ⁸ Ba tɛ mi, ba kuawa sɔɔ nɔɔba yiru nge mɛ Samueli u Sɔɔlu bura, adama Samueli u ñ nɛ. Yera tɔmba yarinam torua. ⁹ Yen sɔɔna Sɔɔlu u nɛɛ, bu yaa sabenu tama u ka yãku dɔɔ mwaaruginu ko ka maa siarabun yãkunu. Ma u yãku dɔɔ mwaarugini te kua ka win tii. ¹⁰ Saa ye u yãku te kua u kpa kese, yera Samueli u kurama ma Sɔɔlu u yarima u nùn sennɔ da. ¹¹ Samueli u nɛɛ, mban sɔɔna a yenin bweseru kua.

Sɔɔlu u wisa u nɛɛ, na wa tɔmba yarinamɔ ma a ñ nɛ saa ye a bura. Filisitiba wee, ba maa menne Mikimasiɔ. ¹² Ma na bwisika na nɛɛ, Filisitiba ba koo man wɔrima Giligali mini, na ñ maa Gusunɔ somiru kanɛ. Yen sɔɔna nen tii na yãku te kua.

¹³ Ma Samueli u nɛɛ, gari kɔkɔn kookoosa a kua mi. A ñ Gusunɔ wunen Yinnin wooda mem nɔkwɛ ye u nun wɛ. A n daa ye mem nɔkwɔ, Yinni Gusunɔ u koo raa de wunen bweseru ta n bandu dii Isireliba sɔɔ sere ka baadommaɔ. ¹⁴ Adama tɛ wunen bandu ta ñ maa tɛɛmɔ. Yinni Gusunɔ u koo goo kasu win daa ya nùn wɛre kpa u nùn ko win tɔmbun kpara. Domi wunɛ, a ñ win wooda mem nɔkwɛ.

¹⁵ Ma Samueli u seewa u doona Giligalin di. Yera Sɔɔlu ka win tabu kowo be ba tie ba maa da Gibeaa, Benyamɛɛn temɔ. Ma u bu gara mi. Ben geera kua tɔnu natan (600) saka. ¹⁶ Sɔɔlu ka win bii Yonatam ka tɔn be ba ka bu wãa sannu, ba ben sansani gira Gibeaa mi. Adama Filisitiban sansani ya wãa Mikimasiɔ. ¹⁷ Filisitiban tabu kowobun wuunu ita ya yara ben sansanin di ya Isireliba wɔraa da. Wuu teera da Ofaran swaaɔ Sualin temɔ. ¹⁸ Ma yirusera Beti Horonin swaa swĩi. Ma itasera maa da Benyamɛɛn tem nɔɔ bura yerɔ wɔwa gaan bɔkuɔ mi purukanu ra n wãa gbaburun bera gia.

¹⁹ N deema sekobu sari Isireliban tem kpuro sɔɔ domi Filisitiba ba nɛɛ, ba ñ wure bu takobiba ko ñ kun mɛ yaasi. ²⁰ Yen sɔɔna Isireliba ba ra de Filisitiban mi bu ka ben naa tebonun yari nɔɔ dera, ka ben dãkunu ka ben gbɛɛ ka ben tebonu ka maa ben naa kpara dekin nɔɔ sɛnu. ²² Yen sɔɔna tabun sanam mɛ sɔɔ, tɔn be ba wãa Sɔɔlu ka win bii Yonatam mi, ben goo kun

takobi mɔ, ñ kun mɛ yaasa. Sɔɔlu ka win bii Yonatham tɔnawa ba yeba mɔ.

²³ Ma Filisitiban tabu kowobun wuu teeru gara yara ta da Mikimasiɔ, bera mi guunu yiru nu yinna. N deema miya ba ra ka sare.

Yonatham u Filisitiba kamia

14 Sɔɔ teeru Yonatham, Sɔɔlun bii, u win bɔɔ aluwaasi wi u ra win tabu yānu sɔbe sɔɔwa u nɛɛ, a na su da Filisitiban tabu kowo wuu ten mi, te ta wāa giɔ.

Adama u ñ Sɔɔlu sɔɔwa ma u gam dɔɔ. ² Sɔɔlu u wāa Migoronio Gibean bɔkɔɔ dāru garun nuɔɔ te ba ra soku gerenadi. Tɔn be ba wāa ka wi, ben geera sāawa tɔnu natan (600) saka. ³ N deema yāku kowo wi ba mɔ Aya u wāa tɔn ben suunu sɔɔ u sāa yā ni ba ra ka bikiaru ko Gusunɔn mi neni. Aya wi, u sāawa Akitubun bii. Akitubu wi, ka win kɔɔɔ Ikabɔdu, be, ba maa sāawa Finɛɛsin bibu. Finɛɛsin tundowa Eli, wi u raa sāa Yinni Gusunɔn yāku kowo Siloɔ. Tɔnu nata ye sɔɔ, goo kun yē Yonatham u yara.

⁴ Swaa ye Yonatham u swīi u ka da Filisitiban tabu kowo ben mi, ya kpawa ka kpee bakanu yirun baa sɔɔ. Teerun yīsira Bosesi, yirusera maa Sɛnɛ. ⁵ Teera wāa swaa yen sɔɔ yēsan nɔm geu gia Mikimasin deedeeru. Teera maa wāa Geban deedeeru. ⁶ Yonatham u win bɔɔ aluwaasi wi sɔɔwa u nɛɛ, a na su da bango sari ben mi. Sɔɔkɔdu Yinni Gusunɔn u koo sun somi. Domi gāanu sari ni nu koo nūn ganɛ u kun ka sun faaba kue, baa sà kun dabi.

⁷ Aluwaasi wi, u nɛɛ, a koowo kpuro ye a gōru doke, a ku sika ko. Na wāa ka wunɛ.

⁸ Ma Yonatham u nɛɛ, ñ n men na, su da ben bera gia kpa bu sun wa. ⁹ Bā n nɛɛ, su yōro su bu ma, sa ko yōrawa su bu ma. ¹⁰ Bā n maa nɛɛ, su na ben mi, sa ko dawa, domi ben soku tera ta ko n sāa yīreru ma Yinni Gusunɔn u sun bu nɔmu beria.

¹¹ Ma be yiru ye, ba dera Filisitiba ba bu wa. Ma Filisiti be, ba nɛɛ, Heberuba wee, ba yarimamɔ wɔrusun di mi ba raa kukua.

¹² Ma Filisitiban tabu kowo be, ba Yonatham ka win aluwaasi wi kɔɔ kɔ ba nɛɛ, i na mini su bɛɛ gari gɛɛ sɔɔ.

Ma Yonatham u win bɔɔ aluwaasi wi sɔɔwa u nɛɛ, a man swīima domi Yinni Gusunɔn u sun bu nɔmu beria, bɛɛ Isireliba.

¹³ Yera durɔ u kabura u ka yɔɔwa u da mi ba wāa ma aluwaasi wi, u nūn swīi. Ye ba tura mi, ma u bu soomɔ u suririmɔ. Yera win bɔɔ aluwaasi wi, u bu goomɔ win biruɔ. ¹⁴ Ben tabun tore ye sɔɔ, be yiru ye, ba tɔmbu gowa nge tɔnu yendun saka batuma piibu sɔɔ. ¹⁵ Ma berum Filisitiban tabu kowobu mwa kpuro be ba wāa sansaniɔ, ka be ba wāa tabu gberɔ, ka be ba sansani kōsu, ka maa be ba yarimɔ ba tɔmbu wɔraa daamɔ. Sere ka tem tii mu yīrumɔwa ma tɔmba burisina. Gusunɔwa u dera yabu ye kpuro ya kooru mɛ.

¹⁶ Be ba Sɔɔlun sansani kōsu Gibeaɔ Benyameɛn temɔ, ba wa Filisitiban tabu kowo dabinu ba duku dukubu mɔ baama kpuro. ¹⁷ Ma Sɔɔlu u win tɔmbu

sɔɔwa u nɛɛ, i bɛɛn tɔmbu menɔ i ben yīsa soku kpa su wa be ba kun wāa mi.

Ma ba kua mɛ, ba deema Yonatham ka win bɔɔ aluwaasi wi u ra win tabu yānu sɔbe, beya ba sari mi.

¹⁸ Ma Sɔɔlu u Aya sɔɔwa u nɛɛ, u Gusunɔn woodan kpakororu suama.

N deema kpakoro te, ta wāa Isireliban sansaniɔ sanam mɛ.

¹⁹ Nge mɛ Sɔɔlu u ka yāku kowo wi gari mɔ, wure ni nu wāa Filisitiban sansaniɔ nu sosimɔwa nu dɔɔ. Yera Sɔɔlu u yāku kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, a kpakoro te derio, su ku maa Gusunɔn gāanu bikia.

²⁰ Ma Sɔɔlu ka win tabu kowobu ba menna ba da tabu gberɔ, ba deema wee Filisitiba ba burisine ba goonamɔ ka takobi. ²¹ N deema Heberu gabu ba raa yoru dimɔ Filisitiban mi, sere ba ka bu da ben sansaniɔ. Adama ye ba Sɔɔlu ka Yonatham ka begibu wa, yera ba tii wuna ba wura ben mi.

²² Isireli gabu ba raa maa kukua Efaraimun guunun bera gia. Ye ba nua ma Filisitiba ba duki mɔ, yera ba seema ba wɔri tabu sɔɔ ba bu naa swīi, ²³ ba ka tura Beti Afenin wuswaɔ. Nge meya Yinni Gusunɔn u ka Isireliba faaba kua dɔma te.

Isireliba ba Yonatham yakia

Sɔɔlu nɔman di

²⁴ Isireliba ba nɔni sɔɔra gem gem dɔma te, yèn sɔ Sɔɔlu u bōrua u nɛɛ, ma n kun mɔ na nen yibereba mɔru kɔsia, wi u di yoka yu sere turi, kon yēro gowa. Yen sɔna tɔn be sɔɔ, goo kun dīanu dende.

²⁵ Sɔɔlun tɔmbu kpuro ba tura dāa sɔɔkɔ mi tim mu terie temɔ. ²⁶ Sanam mɛ ba sɔɔ ge duɔ, ba deema wee, tim mɛ, mu koka temɔ. Ka mɛ, goo kun kākā u mu dabure domi ba bōri yi nasie. ²⁷ Adama Yonatham u ñ daa nua ma win tundo u tɔn be kirɔ kua ka bōri. Yera u dɛka ye u neni ka tim bau sɔka u wuna u kɔɔ kpɛɛ, ma u dam wa. ²⁸ Saa ye sɔɔra tɔn ben turo u nūn sɔɔwa u nɛɛ, wunen tundo u sun kirɔ kua ka bōri u nɛɛ, wi u di gisɔ, u koo yēro go. Yera n dera tɔn be, ba ka wasira gem gem.

²⁹ Ma Yonatham u nɛɛ, nen baaba u bɛɛn tɔmbu nɔni sɔɔkɔwa. A ñ wa nge mɛ na dam wa sanam mɛ na tim men fiiko di? ³⁰ N koo raa wēra too tɔn be, bā n di baa fiiko ye ba wɔra ben yibereban nɔman di. Domi ba koo raa Filisiti be go n kere mɛ.

³¹ Dɔma te, ba Filisitiba gowa saa Mikimasin di sere ka Ayalonio. Ma ba wasira gem gem. ³² Yera ye Filisitiba ba deri, ba ye kata kua ba gura. Ba yānu ka keteba ka kete binu mweɛrimɔ ba goomɔ ma ba yaa ye temmɔ mi ya kpī yem sɔɔ. ³³ Saa ye sɔɔra ba Sɔɔlu sɔɔwa ba nɛɛ, wee, tɔn be, ba Yinni Gusunɔn torarimɔ ba yaa temmɔ mi ya kpī yem sɔɔ.

Ma Sɔɔlu u nɛɛ, naane sarirugibu bɛɛ! I kpee bakaru bimiamina mini tɛ. ³⁴ Kpa i baawure sɔ u ka win kete ñ kun mɛ win yāru na u saka mi, kpa u da u di. Bā n kua mɛ, ba ñ maa Yinni Gusunɔn torarimɔ.

Wōku te ɔɔ, tɔn ben baawure u ka win ketɛ na u go mi. ³⁵ Ma ɔɔɔɔ u Yinni Gusunɔ yāku yeru kua mi, tera ta sāa gbiikuru ni u kua ɔɔɔ.

³⁶ Yen biru u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, su da su Filisitiba naa gira wōkuru su bu wɔri sa n ben yānu guramɔ sere yam mu ka sāra. Su ku ra ben goo deri, baa turo.

Ma ba nɛɛ, a koowo mɛ n nun wɛre.

Adama yāku kowo u nɛɛ, su gina da su Gusunɔ bikia.

³⁷ Ma ɔɔɔɔ u Gusunɔ bikia u nɛɛ, n doo n Filisitiba naa gira? Kaa sun bu nɔmu beria?

Adama Gusunɔ u n nūn wisa dɔma te. ³⁸ Yera ɔɔɔɔ u nɛɛ, i mennama bɛɛ be i sāa wirugibu kpa su gia mi torara wāa gisɔ. ³⁹ Sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, wi u ra Isireliba faaba ko, baa n n nɛn bii Yonatam na, u tora, u koo gbiwa.

Adama tɔn ben goo kun nūn wisa. ⁴⁰ Ma u nɛɛ, i doo i yōra miɔnɔ, nɛ ka nɛn bii Yonatam sa ko maa yōra mini.

Tɔn be, ba nɛɛ, a koowo mɛ n nun wɛre.

⁴¹ Ma ɔɔɔɔ u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ, bɛsɛ Isireliban Yinni, a sun sɔɔsio ka yīreru mi torara wāa.

Ma torara sɔɔsira Yonatam ka ɔɔɔɔn bera gia. Be ba tie ba yara. ⁴² ɔɔɔɔ u kɔpam nɛɛ, n tiara nɛ ka nɛn bii.

Ma torara sɔɔsira Yonatam mi. ⁴³ ɔɔɔɔ u Yonatam sɔɔwa u nɛɛ, a man sɔɔwa ye a kua.

Yonatam u nɛɛ, na tim bau ɔɔka ka deka ye na neni ma na mɛn fiiko denda. Nɛ wee, na wura n gbi.

⁴⁴ Yera ɔɔɔɔ u nɛɛ, nā kun nun go, Yonatam, Gusunɔ u man kua nge mɛ u kī.

⁴⁵ Adama tɔn be, ba ɔɔɔɔ sɔɔwa ba nɛɛ, Yonatam, wi u Isireliba faaba baka yeni kua, wiya u koo gbi? Sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, baa win seri tia ya n wukuramɔ yu wɔri. Domi ka Gusunɔn somira u sɔmburu kua gisɔ.

Mesuma ba ka Yonatam yakia u n ka gu. ⁴⁶ Yen biru ɔɔɔɔ u sina u n maa Filisitiba naa swī. Ma Filisiti be, ba wura ben temɔ.

ɔɔɔɔn nasara

⁴⁷ Sanam mɛ ɔɔɔɔ u bandu di u kpa Isireliban suunu ɔɔɔ u ka win yiberɛba tabu kua u ka sikerena. Bera Mɔabuba ka Amɔniba ka Edɔmuba ka Soban sinambu ka sere maa Filisitiba. Mi u tabu da da kpuro u ra kamiewa. ⁴⁸ Sɔɔ teeru u tabu kua ka wɔrugru u Amaleki be ba bu dam dɔremɔ kamia u Isireliba faaba kua ben nɔman di.

⁴⁹ ɔɔɔɔn bii tɔn durɔbun yīsa wee, Yonatam ka Yisifi ka Maakisua. Win bii tɔn kurɔ gbiikoon yīsira Merabu, yiruse maa Mikali. ⁵⁰ Win kurɔn yīsira Akinɔamu, Akimasin bii. Win tabu sunɔwa Abinɛɛ, Nerin bii. Neri sāawa ɔɔɔɔn tundon tundo. ⁵¹ Kisi, ɔɔɔɔn tundo, ka Neri, Abinɛɛn tundo, ba sāawa Abielin bibu.

⁵² ɔɔɔɔn wāaru kpuro ɔɔɔ, tabu kun dwiyare wi ka Filisitiban baa ɔɔɔ. Yen sɔɔna win tɔmbu ɔɔɔ, n goo wa

wi u dam mɔ u wɔrugru mɔ, u ra yēro mwaamewa u ko win tabu kowo.

Isireliba ka Amalekiban tabu

15 Samueli u ɔɔɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, nena Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gɔrima wunen mi, n nun gum wisi n ka sɔɔsi ma u nun gɔsa a ko sunɔ win tɔmbu Isireliban suunu ɔɔɔ. Yen sɔ tɛ, a swaa dakio a nɔ ye u gerua. U nɛɛ, u koo Amalekiba dibu kɔsia ye ba ka Isireliba swaa bura sanam mɛ ba yara Egibitin di. ³ Yen sɔ, a doo a bu wɔri kpa a ye ba mɔ kpuro kpeerasia mam mam. A ku de bu tiara. A bu goowo kpuro tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu sere ka bii wɛɛnɔ, ka maa ben yaa sabenu.

⁴ Ma ɔɔɔɔ u win tɔmbu menna u gara Telaimuɔ. Win tabu kowobun geera kua nɔɔɔbun suba goobu (200.000), ma Yudaba ba maa kua tɔmbu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000). ⁵ Sanam mɛ ɔɔɔɔ ka win tabu kowobu ba tura Amalekiban wuu bɔkɔkɔ, yera ba kukua gen wɔwa gaa ɔɔɔ. ⁶ Ma ɔɔɔɔ u Keniba sɔɔwa u nɛɛ, bu de bu tii wuna Amalekiban min di, kpa wi, u ku raa bu menna u go kpuro sannu. Domi be, ba Isireliba durom kuawa saa ye ba wee Egibitin di. Ma Keni be, ba yara saa Amalekiban min di. ⁷ Yen biru ɔɔɔɔ ka win tabu kowobu ba Amalekiba wɔri ba bu sunka saa Hafilan di sere ka Surio ye ya wāa Egibitin sɔɔ yari yeru gia. ⁸ Ma ba ben sunɔ mwa wi ba sokumɔ Agagi. Be ba tie, ma ba bu go ka takobi. ⁹ Adama ɔɔɔɔ ka win tabu kowobu, ba Agagi deri, ba n nūn go, ka sere maa yaa sabe ni nu gea sāa, yāanu ka ketɛba ka naa kpemi ka yāa kpemminu ni nu gum mɔ ka baayere kpuro ye ya gea sāa. Ba yina bu ye kpuro kpeerasia mam mam. Adama ye ya n dam mɔ ka ye ya n waabu wā, ba ye kpuro gowa mam mam.

¹⁰ Saa ye ɔɔɔɔ Yinni Gusunɔ u ka Samueli gari kua u nūn sɔɔwa u nɛɛ, ¹¹ nɛn nukura sankira ye na ka ɔɔɔɔ kua sunɔ. Domi u man biru kisi, u n nɛn gere mɛm nɔɔɔɔ.

Ye Samueli u gari yi nua, yera u mɔru kua gem gem, ma u Yinni Gusunɔ nɔɔguru sue wōku giriru.

¹² Sisiru bururu u seewa yellu u dɔɔ u ka ɔɔɔɔ yinna. Adama ba nūn sɔɔwa ba nɛɛ, ɔɔɔɔ u da wuu ge ba mɔ Kaameli gia. Miya u kperu garu gira tɔmbu bu ka win nasara yaaya. Min diya u maa gɔsira u da Giligaliɔ.

¹³ Ma Samueli u da win mi. Ye ɔɔɔɔ u Samueli wa, yera u nɛɛ, Gusunɔ u nun domaru kua. Wee na kpuro kua ye u man yiire.

¹⁴ Samueli u nɛɛ, n n mɛn na, amɔna na ka yāanu ka ketɛban wuri nɔɔɔɔ.

¹⁵ ɔɔɔɔ u nɛɛ, tabu kowoba ba yāanu ka ketɛ geenu gɔsa ba ka wɔma saa Amalekiban min di kpa bu ka Gusunɔ wunen Yinni yākuru kua. Adama ba ye ya n gea sāa kpeerasiawa mam mam.

¹⁶ Ma Samueli u nɛɛ, a sakuo n nun sɔ ye Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa gīa wōkuru.

ɔɔɔɔ nɛɛ, a geruo.

¹⁷ Samueli u nɛɛ, yellu a tii garisawa bwɛɛbwɛɛ, ma Yinni Gusunɔ u nun gɔsa a kua Isireliban sunɔ. ¹⁸ Ma u

nun gɔra u nɛɛ, a doo a Amaleki durumgii be tabu wɔri a bu go a kpeerasia mam mam. ¹⁹ Ñ n men na, mban sɔna a ñ Yinni Gusunɔn gere mem nɔkɔwɛ. Mban sɔna i kua ye ya ñ nùn dore, i ben yãnu kata kua i gura.

²⁰ Sɔɔlu u nɛɛ, na Yinni Gusunɔn gere mem nɔkɔwa fa. Na da mi u man gɔra, ma na Amalekiban sunɔ Agagi mwa na ka na, ma na win tɔmbu go mam mam.

²¹ Adama nen tabu kowoba ba ben yãanu ka ben ketɛ geenu mwaama bu ka Gusunɔn wunen Yinni yãkuru kua Giligaliɔ.

²² Samueli u nɛɛ, mba Yinni Gusunɔn u kɪru bo. Yãkunu? Nge mem nɔkɔbu. Wee mem nɔkɔbu bu yãkuru kere. Wii kpɪɪbu bu maa yãku yaa gum kere. ²³ Wi u ku ra Gusunɔn mem nɔkɔwɛ u sãawa taaregii nge sɔro. Wi u ku ra nùn wiru kpɪiyɛ, u sãawa nge bũu sã. Tɛ, yèn sɔ a Yinni Gusunɔn gere yina, win tii u maa nun yina, u nun bandu yara.

²⁴ Yera Sɔɔlu u Samueli sɔɔwa u nɛɛ, na durum kua, na Yinni Gusunɔn wooda sara ka maa wunen gere. Na nen tɔmbun berum kua ma na ben gere wura.

²⁵ Adama na nun kanamɔ, a man nen durum suuru kuo, kpa a ka man wura Giligaliɔ, n ka Yinni Gusunɔn sã.

²⁶ Ma Samueli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na ñ maa ka nun wurɔ. Domi a Yinni Gusunɔn gari yina. Mɛya u maa nun yina, u nun bandu yara.

²⁷ Sanam mɛ Samueli u gɔsira u ka doona, yera Sɔɔlu u win yaberun swaa gaba, ma yabe te, ta gɛɛra. ²⁸ Samueli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔn u nun Isireliban bandu wrari gisɔ u tu goo wɛ wi u nun sanɔ kere.

²⁹ Gusunɔn, Isireliban Yinni yikogii u ku ra weesu ko, u ku ra maa win himba gɔsie, domi u ñ sã nge tɔnu.

³⁰ Sɔɔlu u kpam nɛɛ, na durum kua, adama tɛ na nun kanamɔ a man beɛɛ dokeo nen tɔmbu Isireliba ka ben guro gurobu kpuron wuswaɔ. A ka man gɔsiro Giligali mi kpa n ka Gusunɔn wunen Yinni sã.

³¹ Ma Samueli u gɔsira u ka Sɔɔlu da. Sɔɔlu u Yinni Gusunɔn sãwa.

³² Yera Samueli u nɛɛ, i ka man Agagi, Amalekiban sunɔ wi naawa mini. Ma Agagi wi, u susi ka nuku dobu. Domi u bwisika ma gɔɔ nùn sarari. ³³ Adama Samueli u nɛɛ,

nge mɛ wunen takobi ya tɔn kurɔbu gabun bibu go, nge mɛya wunen mero u koo maa bii bia.

Ma Samueli u Agagi go u bɔtira Yinni Gusunɔn sãa yero Giligaliɔ.

³⁴ Yen biru Samueli u da Ramaɔ, Sɔɔlu maa da win yenuɔ Gibeaɔ. ³⁵ Sere Samueli u ka gu, u ñ maa Sɔɔlu mɛɛrim daare. Adama u ra n nùn swɪiyammewa yèn sɔ Gusunɔn nuki sankira ye u ka nùn kua Isireliban sunɔ.

Gusunɔ u Dafidi gɔsa

u ka ko sunɔ

16 Yinni Gusunɔn u Samueli sɔɔwa u nɛɛ, sere saa yerà kaa n wãa a n Sɔɔlu swɪiyammɛ. Domi na nùn bandu yara. U ñ maa kpɛ u bandu di Isireliba sɔɔ. Yen sɔ, a gum yibio wunen kɔba ye sɔɔ kpa n nun gɔri a da Isai, Betelehemugiin mi. Domi na win bii turo gɔsa u ka ko sunɔ wi na kɪ.

² Adama Samueli nɛɛ, amɔna kon ko n ka da mi, domi Sɔɔlu ù n ye nua, u koo man go.

Ma Yinni Gusunɔn u nɛɛ, a naa gbiiba suo kpa a nɛɛ, a nawa a ka man yãkuru kua. ³ Kpa a Isai soku yãku yeru mi. Miya kon nun sɔ ye kaa ko. Yera a gum tãre wi kon nun sɔɔsin wirɔ.

⁴ Samueli u kua nge mɛ Yinni Gusunɔn u nùn sɔɔwa. Ye u na Betelehemuɔ, yera wuu gen guro gurobu ba na win mi ka berum ba nɛɛ, n ka sere do mɛ?

⁵ Ma Samueli u bu wisa u nɛɛ, n do gbãa gbãa. Na nawa n ka Yinni Gusunɔn yãkuru kua. I beɛn tii disi wunario kpa i na yãku yero.

Ma Samueli u maa Isai ka win bii tɔn durɔbu soka. Ba tii disi wunari ba na yãku yeru mi. ⁶ Saa ye be kpuro ba tunuma, yera Samueli u Eliabu wa. Ma u bwisika u nɛɛ, à n da wiya mi, wi Yinni Gusunɔn u gɔsa. ⁷ Adama Yinni Gusunɔn u Samueli sɔɔwa u nɛɛ, a ku win wasin buram mɛɛri, ñ kun mɛ win gunum, n ñ wi, na gɔsa. Domi nɛ, Yinni Gusunɔn, na ku ra wasin buram mɛɛri nge tɔnu. Gɔruwa na ra mɛɛri.

⁸ Ma Isai u Abinadabu soka, u dera u susi Samuelin wuswaɔ. Ma Samueli u nɛɛ, Yinni Gusunɔn kun maa wini gɔsa.

⁹ Ma Isai u dera Sama u susi Samuelin wuswaɔ. Adama Samueli u nɛɛ, Yinni Gusunɔn kun winin tii gɔsa.

¹⁰ Isai u dera win bibu nɔkɔba yiru ba susi Samuelin wuswaɔ. Adama Samueli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni kun ben goo gɔsa.

¹¹ Ma u Isai bikia u nɛɛ, wunen bii tɔn durɔbu kpurowa mini?

Isai u nùn wisa u nɛɛ, ben dãako wi ba mɔ Dafidi, wiya u woo, u yãanu kparamɔ.

Yera Samueli u nɛɛ, a de bu nùn kasuma. Domi sa ñ kpɛ su yãkuru ko ma n kun mɔ u na.

¹² Ma Isai u dera ba nùn kaso da ba ka na. Dafidi wi, u sãawa tɔn swã, u wasi bwãa do, u maa waabu wã. Ma Yinni Gusunɔn u nɛɛ, a seewo a nùn gum mɛ tãre domi wiya na gɔsa. ¹³ Yera Samueli u win kɔba ye sua u nùn gum mɛ tãre win maabun wuswaɔ. Ma Gusunɔn Hunde u Dafidi yɔkɔwa saa dɔma ten di.

Yen biru Samueli u gɔsira u wura Ramaɔ.

¹⁴ Yen biru Gusunɔn Hunde u Sɔɔlu deri ma Yinni Gusunɔn u dera hunde kɔsa ya nùn tɔya mɔ. ¹⁵ Ma Sɔɔlun bwãabu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee Yinni Gusunɔn u dera hunde kɔsa ya nun tɔya mɔ. ¹⁶ Ñ n men na, besen yinni, a de su goo kasu wi u mɔɔku soberu

yě. Yinni Gusunɔ̀ ù n dera hunde kɔ́sa ya nun seeri, kpa u mɔ̀wɔ̀ku ge so kpa yu sara.

¹⁷ Ma Sɔ̀ɔ̀lu u win bɔ̀wá be wisa u nɛɛ, i doo i goo kasu wi u mɔ̀wɔ̀ku soberu yě sáa sáa kpa i ka nùn na nɛn mi.

¹⁸ Ma win bɔ̀wɔ̀ turo u nɛɛ, na Isai Betelehemugiin bii turo waare wi u mɔ̀wɔ̀ku soberu yě. U maa wɔ̀rugru mɔ̀ gem gem, u sáawa tabu durɔ̀, u ra maa gari gere ka laakari. Durɔ̀ burɔ̀n tiiwa. Yinni Gusunɔ̀ maa wáa ka wi.

¹⁹ Yera Sɔ̀ɔ̀lu u gɔ̀ra Isain mi, u nɛɛ, a man wunen bii Dafidi yáa kparɔ̀ wi kɛ́ema u na nɛn mi. ²⁰ Ma Isai u pɛ́e sua ka tam mɛ ba doke yaa gɔ̀nan bɔ̀wɔ̀ru kɔ̀, ka boo kpɛmu, u ye kpuro ketɛku sɔ̀bi. Ma u Dafidi swaa sure ka yáa ni kpuro u da Sɔ̀ɔ̀lun mi. ²¹ Ye u tura mi, u kua win bɔ̀wɔ̀. Sɔ̀ɔ̀lu u nùn kɔ̀a gem gem ma u nùn kua win tabu yáa sɔ̀wo. ²² Ma Sɔ̀ɔ̀lu u maa gɔ̀ra Isain mi, u nɛɛ, a man Dafidi derio u n sáa nɛn sɔ̀m kowo, domi win daa ya man dore.

²³ Saa dɔ̀ma ten di, Yinni Gusunɔ̀ ù n dera hunde kɔ́sa ya Sɔ̀ɔ̀lu seeri, Dafidi u ra win mɔ̀wɔ̀ku suewa u so, kpa hunde kɔ́sa ye, yu sara. Kpa win laakari yu wurama mam mam.

Dafidi ka Goliati

17 Yen biru Filisitiba ba ben tabu kowobu menna ba tabun sɔ̀wɔ̀ru kua Sokɔ̀ Yudan temɔ̀. Ba ben sansani gira Efesi Damimuɔ̀, ye ya wáa Soko ka Asekan baa kɔ̀. ² Sɔ̀ɔ̀lu ka Isireliba ben tii ba menna ba ben sansani gira Elan wɔ̀wa kɔ̀. Miya ba tabu kpí bu ka Filisitiba wɔ̀ri. ³ Filisitiba ba yɔ̀ wɔ̀wa yen bera gee, ma Isireliba ba maa yɔ̀ yen bera gɔ̀.

⁴ Tabu durɔ̀ goo u yarima Filisitiban sansanin di, u da u yɔ̀ra sansani yiru yen baa kɔ̀. Win yísiira Goliati. Gatin diya u na. Ma win gunum tura gɔ̀m soonu nɔ̀wɔ̀tia ka tɔ̀nu. ⁵ U sii gandun furɔ̀ doke, ka sii gandun tarakpe ye ba kua nge swáa kokosu. Yen bunum mu kua kilo wata. ⁶ U maa sii gandun kɔ̀wɔ̀m doke, ma u sii gandun yaasa beki. ⁷ Yaasa yen buru ta sáawa nge weson deka ye u ra beku yasa tɛ́ke. Yen bɛm bunum tura kilo nɔ̀wɔ̀ba yirun saka. Ma tabu kowo goo u nùn gbiiye u win tereru neni. ⁸ Goliati wi, u yɔ̀ra u gbára u Isireliban tabu kowobu sɔ̀wɔ̀ u nɛɛ, mban sɔ̀na i yarima i tabu sɔ̀a kpí. I ò yě ma nɛ Filisitiwa, bɛɛ maa Sɔ̀ɔ̀lun yobu? I goo gɔ̀sio bɛɛn suunu kɔ̀ u na u ka man sanna. ⁹ Ò n kpía u man kamia u go, nɛn tɔ̀mbu bu ko bɛɛn yobu. Adama ná n nùn kamia na go, bɛɛya ko i ko bɛɛn yobu, kpa i sun sá. ¹⁰ Sannɔ̀wa na kí gɔ̀. I goo wunama wi u koo ka man sanna.

¹¹ Ye Sɔ̀ɔ̀lu ka Isireliba kpuro ba Filisiti win gari yi nua, ma berum bu mwa gem gem.

¹² Dafidi wee, u sáawa Isain bii. Isai wi, Efaratigiwi wi u wáa Betelehemuɔ̀ Yudan temɔ̀. Bii tɔ̀n durɔ̀wɔ̀ nɔ̀wɔ̀ba itawa u mara. Sɔ̀ɔ̀lun waati ye kɔ̀, u sáawa durɔ̀ wɔ̀wɔ̀ru gem gem. ¹³ Win bii bukurobu ita ba Sɔ̀ɔ̀lu swíi ba ka tabu da. Ben yísa wee, Eliabu ka Abinadabu ka Sama. ¹⁴ Sanam mɛ ba wáa Sɔ̀ɔ̀lun sansaniɔ̀, win bii

dáako Dafidi ¹⁵ u ra dewa Betelehemuɔ̀ u ka win tundon yáanu kpara kpa u gɔ̀siramama Sɔ̀ɔ̀lun mi.

¹⁶ Saa ye kɔ̀, Goliati wi, u ra nɛwa Isireliban wuswaɔ̀ bururu ka yoka u ka tii bu sɔ̀wɔ̀. Meyá u kua sere sɔ̀wɔ̀ weeru.

¹⁷ Sɔ̀wɔ̀ teeru Isai u win bii Dafidi sɔ̀wɔ̀ u nɛɛ, a gbere sɔ̀ndanu saaki tia suo ka pɛ́e wɔ̀ku te, kpa a ka wunen maabu daawa fuuku tabu gberɔ̀. ¹⁸ A maa gasanu wɔ̀ku te suo a ben wuurun wirugii wě kpa a wa nge bá n bɔ̀wá do, kpa a ka gáanu wurama ben min di ni nu koo man sɔ̀wɔ̀ ma a tura mi. ¹⁹ Ba wáa ka Sɔ̀ɔ̀lu ka Isireliban tabu kowobu Elan wɔ̀wɔ̀. Miya ba tabu mɔ̀ ka Filisitiba.

²⁰ Sisiru buru buru, Dafidi u seewa u yáa ni goo nɔ̀mu sɔ̀ndia. Ma u win sɔ̀munu sua u doona nge mɛ Isai u nùn yiire. Ye u tura mi, u deema wee, tabu kowoba yarimamɔ̀ ba tabun sɔ̀wɔ̀ mɔ̀. Ba gbamgba soomɔ̀ ba kuuki mɔ̀. ²¹ Isireliba ka Filisitiba ba tabu teriamɔ̀.

²² Dafidi u win sɔ̀munu sɔ̀bia u yáanun kɔ̀so nɔ̀mu beria, ma u duka da tabu gberɔ̀ u win maabu deema u bu tɔ̀bura. ²³ Sanam mɛ u ka bu gari mɔ̀, wee Filisitiban tabu durɔ̀ Gatigii wi ba mɔ̀ Goliati u kurama saa Filisitiban tabu sɔ̀an di. U win gari yi saarim seewa, ma Dafidi u yi nua. ²⁴ Ye Isireliba ba durɔ̀ wi wa, be kpuro ba berum soora gem gem ba duki yakikira. ²⁵ Ma ba mɔ̀, durɔ̀ wi wee, u maa yarima u ka sun kɔ̀ kasu. Wi u kpía u nùn go, sunɔ̀ u koo yěro dukia baka wě, kpa u nùn win bii wɔ̀ndia kě kurɔ̀. Meyá yěron yenugiba ko n tii mɔ̀. Sunɔ̀ kun maa bu gáanu bikiamɔ̀.

²⁶ Ma Dafidi u be ba wáa win bɔ̀wɔ̀ bikia u nɛɛ, wara ra n Filisiti, bango sarirugii wi, u sere ka bɛse Gusunɔ̀ tabu kowobu nɔ̀ kasu. Mba ba koo yěro wě wi u nùn go, ma u Isireliba sekuru yara.

²⁷ Ba nùn sɔ̀wɔ̀ ye ba raa gerunamɔ̀. Ba nɛɛ, yeni ka yeniwa ba koo yěro wě wi u nùn go.

²⁸ Ye Eliabu Dafidin kɔ̀ tɔ̀nwero u nua Dafidi u gari mɔ̀ ka tɔ̀n be, u ka nùn mɔ̀ru kua u nùn bikia u nɛɛ, wara a sere yáa gɔ̀wɔ̀ piibu ge deria gbaburɔ̀. Na wunen anayisiru yě ka wunen woo bɔ̀wɔ̀nu. Na yě ma a na a ka tabu mɛeriwa.

²⁹ Dafidi u wisa u nɛɛ, mba n kua. Baa gari na ò kpě n bikia?

³⁰ Ma u nùn biru kisi u da u goo gari bikia. Yera ba nùn wisa nge mɛ gbiikoba raa gerua.

³¹ Be ba nua ye Dafidi u gerua, yera ba da ba Sɔ̀ɔ̀lu saaria. Ma Sɔ̀ɔ̀lu u Dafidi sokusia. ³² Dafidi u Sɔ̀ɔ̀lu sɔ̀wɔ̀ u nɛɛ, a ku de goon tororu tu kara Filisiti win sɔ̀, yinni, kon da n ka nùn sanna.

³³ Sɔ̀ɔ̀lu u nɛɛ, a ò kpě a susi Filisiti win mi, a sere ka nùn sanna. Domi wunɛ bii piibuwa gina. Durɔ̀ wi, u maa sáawa tabu durɔ̀ saa win aluwaasirun di.

³⁴ Ma Dafidi u Sɔ̀ɔ̀lu sɔ̀wɔ̀ u nɛɛ, na raa sáawa nɛn tundon yáa kparɔ̀. Gbee sunɔ̀, ò kun mɛ yaa kɔ́sa gaa yà n na ya yáa teeru mwa yáa gɔ̀wɔ̀ kɔ̀, ³⁵ na ra ye naa girewa kpa n ye so n yáa te wɔ̀ra yen nɔ̀wɔ̀ di. Yà n man síirema yen kɔ̀ gbiniya na ra nɛnɛ n ka ye so n go. ³⁶ Yinni na yaa kɔ̀si goore. Nge meya kon maa Filisiti bango sarirugii wini go nge yen tia, domi u

Gusunok tabu kowobu k̄kasu. ³⁷ Yinni Gusunok wi u man w̄kra saa gbee sunok ka yaa k̄sa yen min di u koo maa man w̄kra Filisiti win nokman di.

Ma Soklu u n̄e, a doo kpa Yinni Gusunok u nun ȳre.

³⁸ Ma Soklu u win tiin tabu ȳnu kpuro sua u Dafidi sebusia. Niya tarakpe ka sii gandun fur̄, ³⁹ ka takobi. Yen biruwa Dafidi u kookari kua u ka s̄i, domi u ñ yen d̄ok̄ne m̄. Adama u Soklu s̄ok̄wa u n̄e, na ñ kp̄e n ka yeniba kpuro s̄i, domi na ñ yen d̄ok̄ne m̄.

Ma u ye pota u yi. ⁴⁰ Yera u win d̄eka sua u da u kpee gori nok̄bu d̄ok̄bura daara u yi doke win kpara nok̄bu ma u win kpurant̄eru sua u susi Filisiti win mi.

⁴¹ Saa ye sok̄, Filisiti wi, u win t̄ere nenok̄ gbiisie ba ka susim̄ ba d̄ok̄ Dafidin mi. ⁴² Ye Filisiti wi, u Dafidi m̄era tii, u wa ma aluwaasi kp̄embuwa, t̄on sw̄ā d̄ur̄ok̄ bur̄, yera u n̄n̄ gema. ⁴³ Ma u n̄n̄ s̄ok̄wa u n̄e, n̄e b̄ok̄wa a ka sere d̄eki suama a man kasu? Yera u Dafidi b̄rusi ka win b̄nun̄ ȳsiru. ⁴⁴ Ma u n̄e, a susima, kon de gunok̄u ka gbeeku ȳe yu wunen yaa di.

⁴⁵ Dafidi wi, u Filisiti wi s̄ok̄wa u n̄e, wun̄e wee a ka man sannok̄ wee ka takobi ka yaasa ka saka. Adama n̄e, na ka nun sannok̄ weewa ka Gusunok̄ w̄llu ka tem Yinnin̄ ȳsiru, wi u maa s̄ā Isireliban tabu kowobun Yinni wi a k̄kasu. ⁴⁶ Gisok̄ Yinni Gusunok̄ u koo man nun nok̄mu beria. Kon nun so n sura kpa n wunen wiru bura. Gisok̄ kon Filisitiban tabu kowobun gonu gunok̄u ka gbeeku ȳe w̄e yi di. Kpa handuniagibu kpuro bu gia ma Gusunok̄ Isireliban Yinni u dam m̄. ⁴⁷ Be ba w̄ā mini kpuro ba koo wa ma Yinni Gusunok̄ kun takobi ka yaasan bukata m̄ u ka t̄onu faaba ko. Domi wiya u ra tabu di. U koo sun b̄e nok̄mu beria.

⁴⁸ Saa ye Filisiti wi, u susim̄ u ka Dafidi w̄ri, saa yera Dafidin tii u maa duka d̄ok̄ Filisitiban tabu s̄ā u ka n̄n̄ yinna. ⁴⁹ Ma u win nok̄mu kp̄e kpara nok̄ te sok̄ u kperu wuna u beri win kpurant̄eru sok̄. Ma u Filisiti wi kpee te kara ta da ta numa win sirikanok̄ ma u w̄ruma u kibari.

⁵⁰ Kpurant̄erun kpee teera Dafidi u ka Filisiti wi kamia. Ye u n̄n̄ sura baa takobi u ñ n̄ni.

⁵¹ Ma u duka da u dur̄ok̄ win takobi woma yen kararun di u ka n̄n̄ go u wiru bura. Ye Filisitiba ba wa ma ben tabu dur̄ok̄ wi, u gu, yera ba duki yarina. ⁵² Yera Isireliban tabu dur̄ok̄u ka Yudaba ba seewa ba Filisitiba f̄erisi ka tabun wurenu ba bu gira sere Gati ka Ekoronin̄ k̄nok̄nok̄, ma Filisitiban gonu w̄ruka Saaramun swaas̄ sere ka Gati n ka girari Ekoronin̄.

⁵³ Ma Isireliba ba ḡsirama ba Filisitiban sansani w̄ri ba ben ȳnu gura. ⁵⁴ Yen biru Dafidi u Goliatin wiru sua u ka da Yerusalem̄. Adama ye ya s̄ā Goliatin tabu ȳnu kpuro u ni yiwa win tiin kur̄.

Yonatam

u ka Dafidi nok̄onu kua

⁵⁵ Saa ye Soklu u Dafidi wa u d̄ok̄ u ka Filisiti wi sana, yera u win tabu sunok̄ Abin̄e bikia u n̄e, Abin̄e, weren biiwa bii dur̄ok̄u geni.

Abin̄e u wisa u n̄e, sere ka wunen w̄āru, na ñ ȳ.

⁵⁶ Ma sunok̄ u n̄e, a bikio kpa a nok̄ ñ n weren biin̄ na.

⁵⁷ Ye Dafidi u Filisiti wi go u kpa u win wiru bura u n̄ni u ka wee, yera Abin̄e u ka n̄n̄ da Soklun mi.

⁵⁸ Soklu u n̄n̄ bikia u n̄e, bii wun̄e, weren biiwa wun̄e.

Dafidi u n̄e, Isai, wunen b̄ok̄ wi u w̄ā Betelehem̄u, wiya u man mara.

18 Saa ye Dafidi u ka Soklu gari kua u kpa, Yonatam u n̄n̄ k̄ā nge win tiin hunde ma u ka n̄n̄ nok̄onu kua gem gem. ² Saa maa d̄oma ten diya Soklu u n̄n̄ mwa u yi u ñ maa wure u da win tundon mi. ³ Yonatam u b̄rua ma u ko n s̄ā Dafidin nok̄u sere ka baadommas̄ ȳn̄ s̄i u n̄n̄ k̄i nge win tiin hunde. ⁴ Yera u win tiin yaberu pota u Dafidi k̄ā ka maa win tabu yaberu ka mam win takobi ka win tendu ka win kpaka.

⁵ Mi Soklu u Dafidi tabu ḡra kpuro, u ra nasara suewa. Yen s̄āna u n̄n̄ kua win tabu kowobun t̄onwero. Ma n t̄ombu kpuro dore ka mam Soklun tabu dur̄ok̄u tii.

Soklu

u ka Dafidi nisinu seewa

⁶ Saa ȳe sok̄ tabu kowoba wee tabu gberun di, mi Dafidi u Filisiti wi go, yera t̄on kur̄ok̄a yarima Isireliban wusu kpuron di bu ka Soklu senna. Ba yaam̄ ba baranu ka nok̄ok̄unu soom̄, ba kuuki m̄ ka nuku dobu. ⁷ Ba womusu m̄ ba m̄,

Soklu u ra nok̄nok̄ nok̄nok̄ (1.000) go.

Adama Dafidi u ra nok̄nok̄ suba w̄ku w̄kubu (10.000) go.

⁸ Gari yi, yi ñ ka Soklu naawe, ma u nok̄u bara gem gem. U n̄e, ba Dafidi siara nok̄nok̄ suba w̄ku w̄kubun s̄i, adama n̄gibu nok̄nok̄ nok̄nok̄. Mba na maa ka Dafidi kere sina ḡna baasi. ⁹ Saa d̄oma ten diya Soklu u ka Dafidi nok̄u k̄su m̄erim torua.

¹⁰ Yen sisiru Gusunok̄ u dera hunde k̄sa ya Soklu seeri ma u bindim̄ win yenun suunu sok̄ u gari gerum̄ nge b̄nugii. Ma Dafidi u nok̄ok̄ sua u n̄n̄ soowamm̄e nge m̄ win d̄ok̄ne. N deema Soklu u win yaasa n̄ni.

¹¹ Ma u ye f̄ia u ka Dafidi sok̄u u n̄e, kon ka n̄n̄ gana mennawa. Nge meya u kua sere nok̄ yiru, adama Dafidi u ye kpuro fuka ma Soklu u n̄n̄ nok̄mu. ¹² Yen biru Soklu u Dafidi nasia, domi u gia ma Yinni Gusunok̄ u n̄n̄ deri, ma u ka Dafidi w̄ā. ¹³ Yera n dera u n̄n̄ desirasia win nok̄u di u n̄n̄ kua tabu kowobu nok̄u (1.000) t̄onwero. Ma Dafidi u Isireliba kpara tabu sok̄. ¹⁴ Ye u ḡru doke u ko kpuro, ya ra koorewa, domi Yinni Gusunok̄ u w̄ā ka wi. ¹⁵ Ye Soklu u wa ye Da-

fidi u m̀ kpuro ya ra koorewa, yera u ǹn nasiam sosi. ¹⁶ Adama Isireliba ka Yudaba kpuro ba Dafidi k̄a ỳn s̄s̄ u bu kparam̄ ben tabu s̄s̄.

Dafidi u S̄s̄lun bii Mikali

sua kur̄

¹⁷ Ma S̄s̄lun u Dafidi s̄s̄wa u n̄e, nen bii w̄ndia gbi-ikoo Merabuwa kon nun k̄e kur̄. Adama a de a n s̄a damgii kpa a Yinni Gusun̄ sanna. Domi S̄s̄lun u bwisika u n̄e, u n̄ k̄i u ǹn go win tii, Filisitibara u koo ǹn b̄rie.

¹⁸ Adama Dafidi u S̄s̄lun wisa u n̄e, yinni, wara ra n̄e. Mba nen ȳnugibu ka nen tondon bweseru n̄ ka sere ko wunen dokiri.

¹⁹ Adama saa ye S̄s̄lun u koo Dafidi Merabu wi w̄e kur̄, saa yera u ǹn sua u Adirieli, Mehologii w̄e u sua kur̄.

²⁰ N deema S̄s̄lun bii w̄ndia goo, wi ba m̀ Mikali, u Dafidi k̄i. Ye ba S̄s̄lun gari yi s̄s̄wa, n ǹn dore. ²¹ Ma u n̄e, kon ǹn wi k̄e, kpa u ko yina Filisitiba bu ka Dafidi n̄ma turi. Ma u Dafidi s̄s̄wa n̄n yiruse u n̄e, saa gis̄n̄ di kaa ko nen dokiri.

²² Ma S̄s̄lun u win bw̄abu yiire bu ka Dafidi gari yi ko neke neke bu n̄e, wee, sun̄n nukura do wunen s̄s̄. Win bw̄abu kpuro ba maa nun k̄i. Yen s̄s̄, a de a n s̄a win dokiri.

²³ Ma ba da ba Dafidi gari yi n̄n̄sia. Ma Dafidi u n̄e, b̄en n̄n̄i s̄s̄ ḡa piimina mi? Bu n̄e, na s̄a sun̄n dokiri? N̄e bw̄ebw̄ewa wi ba kun garisi ḡanu.

²⁴ Ma S̄s̄lun ḡro be, ba wura ba ǹn Dafidin gari yi s̄s̄wa. ²⁵ S̄s̄lun u n̄e, ameniwa i ko i Dafidi s̄s̄ i n̄e, na n̄ dokirirun ḡanu ganu k̄i, ma n̄ kun m̄ Filisitiban sen sarusu wun̄bu (100). Yera ya ko n̄ s̄a m̄ku k̄s̄iaru nen yibereban mi.

S̄s̄lun u yeni gerum̄wa kpa Filisitiba bu ka Dafidi go. ²⁶ Ye ba da ba Dafidi gari yi s̄s̄wa ya ǹn dore u n̄ ka s̄a sun̄n dokiri. T̄s̄ te ba koo ǹn kur̄ w̄e tu sere turi, ²⁷ u seewa ka win tabu kowobu ba da ba Filisitiba go t̄nu goobu (200). Ma Dafidi u ka ben sen sarusu na u su gara tia tia u sun̄ w̄e. Saa yera S̄s̄lun u ǹn win bii Mikali w̄e kur̄.

²⁸ Ye S̄s̄lun u gia ma Yinni Gusun̄ u ka Dafidi w̄a, win bii Mikali u maa ǹn k̄i gem gem, ²⁹ yera u ǹn nasiam sosi. Ma u kua win yibere win w̄aru kpuro s̄s̄.

³⁰ Yen biru Filisitiban tabu sinambu ba ra n̄ w̄raa naam̄ Isireliban mi. Dafidi u n̄ ka bu sanna, u ra nasara suewa n̄ kere S̄s̄lun tabu t̄nwero be ba tie. Yen s̄s̄na u ȳs̄iru yara.

Yonatam u ka Dafidi yina

19 S̄s̄lun u win bii Yonatam ka win bw̄abu kpuro s̄s̄wa u n̄e, bu Dafidi goowo. Adama Yonatam u Dafidi k̄i n̄ banda. ² Ma u ǹn s̄s̄wa u n̄e, nen baa S̄s̄lun u swaa kasu u ka nun go. A de a n̄ tii ȳe sia bururu, kpa a kuku yeru kasu a n̄ w̄a mi. ³ N̄e ka nen baa

sa ko na su ȳra deedeeru mi a kukua kpa n̄ ka ǹn wunen gari ko. Kpa n̄ nun s̄s̄ ye na nua win min di.

⁴ Ye ba na mi, Yonatam u win baa Dafidin gea saaria u n̄e, wun̄e sun̄ a ku wunen b̄s̄ Dafidi torari. U n̄ nun k̄sa gaa kue. Ye u kua kpuro, ḡa geena. ⁵ U tii kari b̄rie ye u ka Filisiti wi go. Ma Yinni Gusun̄ u Isireliba kpuro nasara baka w̄e. Wunen tii a ye wa, ma wunen nukura dora. N̄ n̄ men na, mban s̄s̄na a k̄i a tora a ka Dafidi wi u d̄ere mi go kam.

⁶ Ma S̄s̄lun u Yonatam gari yi wura ma u b̄rua u n̄e, sere ka Yinni Gusun̄n w̄aru, na n̄ maa Dafidi goom̄.

⁷ Ma Yonatam u Dafidi soka u ǹn gari yi kpuro saaria. U ka ǹn da S̄s̄lun mi, ma Dafidi u ǹn s̄a wa nge yellu.

Mikali u Dafidi faaba kua

⁸ Tabu kpam tunuma ma Dafidi u yara u ka Filisitiba sanna. U bu kamia mam mam, ma ba duki sua.

⁹ S̄s̄ teeru Yinni Gusun̄ u dera hunde k̄sa ya kpam S̄s̄lun seeri. Saa ye, u s̄s̄ win dir̄ u win yaasa neni, ma Dafidi u ǹn m̄ku soowamme. ¹⁰ S̄s̄lun u k̄i u Dafidi yaasa kara u ka gana menna, adama Dafidi u fuka ma S̄s̄lun yaasa ya da ya gira gan̄. Yera Dafidi u kura u duka sua w̄ku te. ¹¹ Ma S̄s̄lun u s̄m̄bu ḡra Dafidin dir̄ bu tu k̄su bu wa bu ka ǹn go yam s̄are-ru. Adama Mikali, Dafidin kur̄, u ǹn gari yi n̄n̄sia u n̄e, u kun duka sua w̄ku te, sisiru ba koo ǹn go.

¹² Yera Mikali u Dafidi yara fenentin di ma u kura u kpikiru sua. Nge meya u ka bu kisirari. ¹³ Ma Mikali u bw̄aroku gagu sua u gu kp̄i kpin yer̄. U gen wiru boo ḡna wukiri. Ma u gu bekuru bubusi. ¹⁴ Saa ye S̄s̄lun u t̄mbu ḡra bu Dafidi mwaama, yera Mikali u n̄e, sii bar̄ u kp̄i.

¹⁵ Ye ba wura ba S̄s̄lun s̄s̄wa m̄e, yera u n̄e, bu doo bu Dafidi wa, kpa bu ka ǹn na ka win kpin yee te sannu, u ǹn go.

¹⁶ Ye ba dua Dafidin dir̄, ba deema bw̄arokuwa ga kp̄i kpin yeru w̄k̄. Gen wira boo ḡna wukiri. ¹⁷ Yen biru S̄s̄lun u Mikali sokusia u ǹn bikia u n̄e, mban s̄s̄na a man n̄n̄i w̄kua m̄e, a dera nen yibere u man kisirari u doona.

Mikali u ǹn wisa u n̄e, u n̄ewa n̄ de u doona. N̄ kun m̄e, u koo man go.

S̄s̄lun u Dafidi naa sw̄i

Nayctus

¹⁸ Ye Dafidi u kpikiru sua u S̄s̄lun kisirari, yera u da Samuelin mi Ram̄ u ǹn saaria kpuro ye S̄s̄lun u ǹn kua. Ma wi ka Samueli ba sina sannu Raman k̄k bera ye ba m̀ Nayctus. ¹⁹ Yera ba S̄s̄lun s̄s̄wa ba n̄e, k̄k Dafidi u w̄a Ram̄ ka Samueli sannu k̄k bera ye ba m̀ Nayctus. ²⁰ Ma S̄s̄lun u s̄m̄bu ḡra mi, bu Dafidi mwaama. Adama ye ba tura mi, ba ka Gusun̄n̄ s̄m̄bu wuuru yinna, Samueli u bu gbiiye ba s̄aru m̀. Ma Gusun̄n̄ Hunde u s̄m̄bu be k̄kwa ma ben tii ba Gusun̄n̄ s̄aru w̄ri nge s̄m̄bu be. ²¹ Yera gaba da ba

Sɔɔlu sɔɔwa. Ma u maa sɔɔmbu gabu gɔra. Ma ben tii ba maa Gusunɔ sɔaru wɔri nge sɔɔm be. ²²Ye Sɔɔlu nua mɛ, yera win tii u den swaa wɔri u dɔɔ Ramas. Ye u tura dɔɔka baka ye ya wɔa Sekuɔ, yera u bikia u nɛɛ, mana Samueli ka Dafidi ba wɔa.

Ma ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, ba wɔa Raman wɔɔ bera ye ba mɔ Nayɔtuɔ.

²³Ye u dɔɔ mi, yera Gusunɔn Hunde u maa win tii yɔɔwa ma u Gusunɔ sɔaru wɔri nge win sɔɔm, u ka tura sere Nayɔtuɔ. ²⁴U win yaberu pota ma u Gusunɔ sɔamɔ Samuelin wuswaɔ. Dɔma te, u kpɔwa basi sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru kpuro. Yen sɔna ba ra nɛɛ, Sɔɔlu tii u maa kua Gusunɔn sɔmɔ?

Yonatam u Dafidi somi

20 Dafidi u yakura u doona saa Raman wɔɔ bera ye ba mɔ Nayɔtuɔ di, u da u Yonatam deema. U nɛɛ, mba na kua. Mba nen toraru. Nge taare mba na wunen tundo kua u ka kɔ u man go.

²Yonatam u nɔn wisa u nɛɛ, su ku wa mɛ! A n gbimɔ. Nen tundo u ku ra gɔanu ganu ko u kun man sɔɔwa, baa n n gɔa piiminun na. N n men na, u n yenin bweseru mɔ u kun man sɔɔwa. Gari yi, yi n sɔa mɛ.

³Dafidi u nɛɛ, kam kam mɛya n sɔawa. Adama wunen tundo u n dere a yi nɔ, domi u yɛ ma a man kɔ too. U n maa kɔ wunen nukuru tu sankira. Sere ka wunen wɔaru ka maa Yinni Gusunɔn wɔaru, naa dabusa teera ta man karane ka gɔɔ.

⁴Ma Yonatam u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, n n men na, ye a kɔ kpuro, a geruo. Kon nun ye kua.

⁵Dafidi u nɛɛ, wee siara suru kpao u koo yari. Na n kon maa ko na kun de sunɔn mi su di sannu. Adama a de n da n kuke yakasɔ sere n ka ko sin teerun yoka.

⁶Wunen tundo u n bikia mana na wɔa, a nɔn sɔɔwa ma na nun kana n ka da nen wuu Betelehemuɔ. Domi nen yenugibu kpuro ba ben wɔɔ ka wɔɔn yɔkuru mɔ mi. ⁷U n nɛɛ, n wɔa, nɛ wunen bɔɔ, na alafia wawa. Adama u n mɔru bara, a n yɛ ma kɔsa u bwisikumɔ nen sɔ.

⁸Adama wunɛ, a man kɔru sɔɔsio, domi a nɔ mweeru kua Yinni Gusunɔn wuswaɔ ma kaa n sɔa nen bɔɔ sere ka baadommaɔ. Na n taare gaa mɔ, a man goowo wunen tii. Mban sɔna kaa ka man da wunen tondon mi u ka man go.

⁹Yonatam u nɛɛ, a ku yenin bweseru bwisiku. Na n gia ma nen tundo u kɔ u nun kɔsa kua, kon nun sɔ.

¹⁰Dafidi u bikia u nɛɛ, wunen tundo u n ka nun mɔru wisa, wara koo man sɔ.

¹¹Yonatam u nɛɛ, a na su da yakasɔ.

Ma be yiru ba yara ba da yakasɔ. ¹²Ma Yonatam u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, sere ka Gusunɔ Isireliban Yinnin wɔaru, sia amadaare, n kun mɛ sin teeru, kon nen tondon laakari mɛeri. U n gea bwisikumɔn na wunen sɔ, kon nun goo gɔriama u nun sɔ. ¹³Adama u n kɔ u nun kɔsa kua, kon nun nɔksia kpa n de a doona ka bwɛɛ dora. Na kun kue mɛ, Yinni Gusunɔ u man yen dibu kɔsia. Kpa u nun yɔre nge mɛ u nen tundo yɔre. ¹⁴Adama saa ye na wɔa wɔaru sɔɔ kpuro, a man kɔru sɔɔsio tɛn bweseru Yinni Gusunɔ u ra win tumbu sɔɔsi,

kpa bu ku raa man go. Na n maa gu, ¹⁵kpa a nen yenugibu kɔru sɔɔsi, baa sanam mɛ Yinni Gusunɔ u dera wunen yibereba kpuro ba gbisuka ba kpa.

¹⁶Ma u ka Dafidi arukawani bɔkua win yenugibun sɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u Dafidin yibereba ben dibu kɔsie.

¹⁷Yen biru Yonatam u dera Dafidi u win nɔ mweeru sire kɔru sɔ domi u nɔn kɔa nge win tiin hunde.

¹⁸Ma u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, siara suru kpao koo yari. Ba koo bikia, mana a wɔa. Domi ba n dimɔ, ba koo wa ma a n wɔa wunen sin yero. ¹⁹Sin teerun yoka, a doo mi a raa kukua sanam mɛ wahala ye, ya torua. Kpa a n wɔa kpee te ba mɔ Eselin gɔarɔ. ²⁰Kon sɛɛnu ita to kpee ten bera gia kpa n sɔa nge yɔreru gara na toosimɔ. ²¹Yen biru kon bii gɔri u da u sɛɛ ni kasuma. Na n nɔn sɔɔwa na nɛɛ, u mɛerio, wee sɛɛ ni, nu wɔa win biruɔ, u nu tama, a n yɛ ma kaa kpɔ a yarima ka bɔri yendu. Domi sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru, kari maa sari. ²²Adama na n bii wi sɔɔwa na nɛɛ, wee sɛɛ ni, nu wɔa win wuswaɔ, a n yɛ ma Yinni Gusunɔwa u kɔ u doona. N n men na, a doonɔ. ²³Gari yi sa maa bɔkua nɛ ka wunɛ, Yinni Gusunɔwa u sɔa besen seeda sere ka baadommaɔ.

²⁴Ma Dafidi u da u kukua yakasɔ.

Ye suru kpao u yara, sunɔ u na u ka yen tɔɔ bakaru di. ²⁵Ma u sina win ayero ganan bɔkuɔ, Abineɛ maa wɔa win bɔkuɔ, ma Yonatam u sina ben wuswaɔ, adama Dafidin sin yero goo sari. ²⁶Tɔɔ te sɔɔ, Sɔɔlu kun gɔanu gerua, domi u tamaa, u disi mɔwa. Yiya yi ko n nɔn yinari. ²⁷Adama yen sisiru, surun sɔɔ yiruse, goo sari kpam Dafidin sin yero. Ma Sɔɔlu u win bii Yonatam bikia u nɛɛ, mban sɔna Isain bii u n tɔɔ bakaru nɛ saa gɔan di.

²⁸Ma Yonatam u nɔn wisa u nɛɛ, Dafidi u man suuru kana u nɛɛ, n de u da Betelehemuɔ, ²⁹domi miya ba yɔkuru garu mɔ, ma win mɔ u nɔn sokusia. Yen sɔna u nɛɛ, u n nen kɔ geeru wa, n nɔn yolla kuo u da u win maabu wa. Yera n dera u n nɛ u ka nun di.

³⁰Ma Sɔɔlu ka Yonatam mɔru kua u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, bii sege wunɛ! Na yɛ ma wunɛ ka wunen meron sekura nɔ tia ye a ka Isain bii sɔa mi. ³¹Domi u n wɔa wɔaru sɔɔ, a n maa bandu dimɔ tem mɛ sɔɔ. A n kaa n maa bɔri yendu mɔ. N n men na, a gɔrio bu nɔn mwaama, domi n weenewa bu nɔn go.

³²Ma Yonatam u win tundo bikia u nɛɛ, mban sɔna u koo gbi. Mba u kua.

³³Yera Sɔɔlu u win yaasa fɔa u ka Yonatam sɔku, ma Yonatam u gia ma win tundo u sɔɔru kpa u ka Dafidi go. ³⁴Yera u seewa dii yerun min di ka mɔru. U n maa sɔɔ yirusen tɔɔ baka te di. Win nukura sankira gem gem Dafidin sɔ. Domi win tundo u nɔn beere sari kom kua.

³⁵Ye n kua sisiru bururu, Yonatam u da yam mi ba raa yinna yeru kuana, wi ka Dafidi. Ma bii tɔn durɔbu gagu ga nɔn swi. ³⁶Ma u bii wi sɔɔwa u nɛɛ, a duka doo a sɛɛ ni kon to mi kasuma.

Ye bii wi, u duka dɔɔ, yera Yonatam u sɛu toba ga nɔn sarari. ³⁷Saa ye bii wi, u tura dedeeru mi sɛu ge, ga da, yera Yonatam u kpam gbɔra u nɛɛ, ga wɔa

wunen wuswaaw, ³⁸ a duka doo, a ku yōra, a wasi suo.

Ma bii wi, u da u sēu ge dɔbama u ka na win yinnin mi. ³⁹ Adama u ñ yē asiri ye ya wāa mi. Yonatam ka Dafidi tɔnawa ba ye yēesinε. ⁴⁰ Ma Yonatam u win tabu yānu sua u bii wi wē u nεε, a ka wuro yenuɔ.

⁴¹ Saa ye bii wi, u doona ma Dafidi u yarima saa kpee ten gāarun di sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia. Yera u Yonatam kpuna nɔn ita u wiru tem girari. Ma u seewa ba bɔkasina ba swīsi be kpuro. Adama Dafidigiya yi kera.

⁴² Ma Yonatam u Dafidi sɔɔwa u nεε, a doo ka alafia, kpa a n yaaye nge mε nε ka wunε sa nɔɔ tia kua sa bōrua ka Yinni Gusunɔn yīsiru sa nεε, u n wāa besen suunu sɔɔ ka maa besen bibu sɔɔ sere ka baadom-maɔ.

21 Yera Dafidi u seewa min di, u n doonɔ. Ma Yonatam maa gɔsira u da wuuɔ.

Dafidi u Sɔɔlu duka suuri

² Dafidi u da Nɔbun Akimelekin mi, wi u sāa yāku kowo. Ye Akimeleki u nūn wa, yera u nūn sennɔ na ka berum, u nūn bikia u nεε, mba n kua a ka sīimɔ wunε turo, baa tɔn turo u ñ ka nun swīi.

³ Ma Dafidi u yāku kowo wi wisa u nεε, sunɔwa u man sɔmburu garu yiire. U maa nεε, n ku de goo u n yē yèn sɔ u man gɔra. Yen sōna na nen bwāabu sɔɔwa na nεε, su yinna yam kasa. ⁴ Tē dīa nirà a mɔ yenuɔ. Ñ n pēen na, a man wasi nɔɔbu kēema, ñ kun mε, ye a gesi mɔ kpuro.

⁵ Ma yāku kowo wi, u Dafidi wisa u nεε, pēε gaa sari ma n kun mɔ pēε ye ba Yinni Gusunɔ wē, ye à n kaa di, kaa gina tɔn kurɔ desirari.

⁶ Ma Dafidi u yāku kowo wi wisa u nεε, ba sun kurɔ dendibu yinari kɔ nge mε ba ra sun kue sà n tabu sɔɔ. Kaa ra sere gere gɔra ye ba sun kooma mini? Yen sɔ, nen bwāaba dεere kɔ.

⁷ Yera yāku kowo wi, u pēε ye suama u Dafidi wē, domi pēε gaa sari mi, ma n kun mɔ ye ba raa gura Yinni Gusunɔn sāa yerun di, ma ba swīa kɔsire kua.

⁸ N deema yen tɔɔ te, Sɔɔlun yāa kparobun wirugii u na Yinni Gusunɔn sāa yerɔ u ka sāarun wororu garu ko. Durɔ win yīsira Dɔεgu. U sāawa Edɔmu.

⁹ Ma Dafidi u Akimeleki bikia u nεε, a ñ yaasa ñ kun mε takobi mɔ mi? Domi na ñ sannɔ yānu ganu suame yenun di yèn sɔ sunɔ u man baasi n win gɔra ye da fuuku.

¹⁰ Yera Akimeleki wi, u nūn wisa u nεε, takobi gaa sari ma n kun mɔ Goliatigia wi a go Elan wɔwɔ. Ye wee, ba ka bekuru bɔkua ba yii yāku kowon yabe tarakpen biruɔ. À n ye kī, a suo.

Ma Dafidi nεε, a man ye wēema domi gaa raa ru maa sari ye ya ye tura.

Dafidi u wāa Filisitiban mi

Gatiɔ

¹¹ Yen biru Dafidi u seewa u duka yakura Sɔɔlun sɔ ma u da u wāa Akisin mi, wi u sāa Gatin sunɔ.

¹² Adama Akisin sina bwāabu ba nεε, n ñ Dafidi Isireliban sunɔ, wiya mi? Wi ba ra n tɔmamɔ ba n m̀, Sɔɔlu u ra nɔɔnɔ nɔɔnɔ go.

Adama Dafidi u ra nɔɔnɔnɔn suba wɔku wɔkubu (10.000) go.

¹³ Ma gari yi, yi Dafidi sāwana sere u Akisin berum kua. ¹⁴ Yera u tii gɔsia wiuro u dweebu m̀ nge gari bɔkɔ, u seewa u yorumɔ wuun kɔnnɔn gamboba sɔɔ. Ma u yātam wīimɔ mu kokumɔ win toburɔ. ¹⁵ Ma Akisi u win bwāa be sɔɔwa u nεε, bεen tii i wa ma durɔ wini kun bwāa do. Mban sōna i ka man nūn naawa.

¹⁶ I tamaa na ñ wiuro waarewa i ka sere man durɔ wini naawa u man win wiira kookoosu sɔɔsi? Durɔ winin bwesera i ko i duusia nen dirɔ?

Dafidi u kua

wuuru garun wirugii

22 Yen biru Dafidi u maa kpam da u kukua Adulamun kpee wɔruɔ. Ye win tondon yenugibu kpuro ba nua ma u kukua mi, yera ba seewa ba da win mi.

² Ma be ba dibu neni, ka be ba dam dɔremɔ ka be ba ñ nuku dobu mɔ, ba menna ba da win mi, ba nūn kua ben kparo. Ben geera sāawa tɔnu nεerun (400) saka.

³ Saa min diya Dafidi u da Misipɔ Mɔabun temɔ, ma u tem min sunɔ sɔɔwa u nεε, na nun kanamɔ, a de nen tundo ka nen mero bu na ba n kukua wunen mini sere n ka gia ye Gusunɔ u koo ka man ko.

⁴ Ma sunɔ u wura. Yera Dafidi u ka win tundo ka win mero da sunɔ win mi. Miya ba wāa sere n ka kua win saa kpuro ye u kukua kperu mi.

⁵ Sɔɔ teuru Gusunɔn kɔmɔ Gadi u Dafidi sɔɔwa u nεε, a kun wāa kpee wɔru geni sɔɔ. A seewo a da Yudan temɔ kpa a n wāa mi.

Ma Dafidi u seewa u da u wāa dāa sɔɔ ge ba m̀ Heretiɔ.

Sɔɔlu u dera

ba yāku kowobu go

⁶ Sɔɔ teuru Sɔɔlu u da u sɔ dāru garun nuurɔ Gibeaɔ gunguru garun mi, u win yaasa neni, ma win bwāaba nūn sikerene. Saa ye sɔɔra u Dafidi ka win tɔmbun labaari nua. ⁷ Yera u win bwāa be sɔɔwa u nεε, bεε nεgibu, Benyameen bweseru, i swaa dakio i nɔ. I tamaa Isain bii u koo bεε resem gbaaru wē nge mε na bεε wē, kpa u bεen baawure ko tɔmbu wunɔbu (100) ñ kun mε nɔɔnɔn (1.000) wirugii? ⁸ Ñ n men na, mban sōna i man seesi. Domi bεen goo kun man dɔmεye arukawani ye nen bii Yonatam u ka Isain bii Dafidi

bɔkua. Bɛɛn goo kun maa man wɔnwɔndu kue, u man sɔ bwisi yi nen bii u Dafidi kã u ka man yina beria nge mɛ u mɔ gisɔ.

⁹ N deema Dɔɛgu Edɔmu wi, u wãa ka Sɔɔlun bwãabu sannu dɔma te. Yera u wisa u nɛɛ, na Isain bii wi wa Nɔɔbu Akimeleki, Akitubun biin mi. ¹⁰ Ma Akimeleki wi, u nùn bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi. Yen biru u nùn dɔanu wɛ ka maa Goliatin takobi ye.

¹¹ Ye Sɔɔlu u nua mɛ, yera u dera ba Akimeleki Akitubun bii wi sokusia ka win yenugibu, be, be ba sãa yãku kowobu Nɔɔbu. Ma ba menna ba na sunɔn mi.

¹² Ma Sɔɔlu u nɛɛ, Akimeleki, a swaa dakio a nɔ.

Yera Akimeleki u wisa u nɛɛ, na nɔɔɔ, yinni.

¹³ Sɔɔlu u nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna i nɔɔ tia kua i man seesi, wunɛ ka Isain bii. Mban sɔna a nùn dɔanu ka takobi wɛ. Yen biru a nùn bikiaru kua Gusunɔn mi, u ka man seesi, kpa u man yina beria nge mɛ u mɔ gisɔ.

¹⁴ Akimeleki u sunɔn wisa u nɛɛ, wunen bwãabu kpuro sɔɔ, wara u ra nun wiru kpɔiyɛ nge wunen dokiri Dafidi wi u ra wunen woodaba mɛm nɔɔɔ. Meyã maa wunen yenugibu ba ra n nùn bɛɛɛ wɛɛm. ¹⁵ Gisɔra na bikiaru torua Yinni Gusunɔn mi win sɔ? Ñ n men na, yinni, a ku man gari yini sɔbi, ñ kun mɛ nen yenugii goo. Na ñ yi yɛ, baa fiiko.

¹⁶ Yera sunɔn u nùn wisa u nɛɛ, kon bɛɛ gowa wunɛ ka wunɛgibu kpuro.

¹⁷ Ma u win tabu kowo be ba nùn kɔsu sɔɔwa u nɛɛ, i susima i man Yinni Gusunɔn yãku kowo beni goowa, yèn sɔ ben tii ba Dafidi nɔma kã. Ba maa yɛ ma u man duka suuriwa. Ma ba ñ nɛ bu man sɔ.

Adama tabu kowo be, ba yina bu Yinni Gusunɔn yãku kowo be go. ¹⁸ Yera n dera u Dɔɛgu sɔɔwa u nɛɛ, a susima, kpa a Yinni Gusunɔn yãku kowo be go.

Ma u susi u bu go. Yen dɔma te, yãku kowobu wɛnɛ ka nɔɔbuwa u go be ba ben sãa yãnu doke. ¹⁹ Sɔɔlu u maa dera ba Nɔɔbugibu go, kurɔbu ka durɔbu, sere ka bii wɛɛnɔ, ka yaa sabɛnɔ, niya ketɛba ka ketekunu ka yãanu. N deema wuu ge, ga sãawa yãku kowobun wuu. ²⁰ Sanam mɛ ba tɔn be goomɔ, ba ñ Akimelekin bii turo Abiataa nɔma tura. Domi u duka sua u doona Dafidin mi gia. ²¹ Ye u tura Dafidin mi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Sɔɔlu u Yinni Gusunɔn yãku kowobu go.

²² Yera Dafidi u Abiataa sɔɔwa u nɛɛ, saa dɔma tèn di na Dɔɛgu Edɔmu wa, u wãa mi, na yɛ kam kam ma u koo da u Sɔɔlu nen labaari sɔ. Ñ n men na, nena na dera ba wunen yenugibu kpuro go. ²³ Yen sɔ, a sinɔ a n wãa ka nɛ. A ku nanda, domi wi u kasu u nun go mi, nen tiiwa yɛro u maa kasu u go. Æ n maa wãa nen bɔkuɔ, kaa n wãa alafia sɔɔ.

Dafidi u kpikuru da

23 Sɔɔ teeru ba na ba Dafidi sɔɔwa ba nɛɛ, wee, Filisitiba ba Keila wɔri ma ba ben dɔa ni nu wãa biranu sɔɔ kpuro gura. ² Yera Dafidi u Yinni Gusunɔn bikia u nɛɛ, kon kpɔ n da n Filisiti be wɔri?

Ma Yinni Gusunɔn u nùn wisa u nɛɛ, oo, a doo a bu wɔri. Kaa bu kamia kpa a Keila wɔra.

³ Adama Dafidin tɔmbu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, bɛɛɛ wee, sa nande baa mɛ sa wãa Yudan tem sɔɔ. Amɔna sa ko n sãa sã n Filisitiba wɔrim dɔɔ.

⁴ Yera Dafidi u maa Yinni Gusunɔn bikia u nɛɛ, n doo n Keila ye wɔra?

Ma Yinni Gusunɔn u nùn wisa u nɛɛ, oo, a seewo a da a Filisiti be wɔri. Domi na nun bu nɔmu beria.

⁵ Yera Dafidi u seewa u da Keila mi ka win tɔmbu. Ma u Filisitiba wɔri u bu kamia mam mam, u ben yaa sabenu gurama. Nge meya u ka Keilagii be faaba kua.

⁶ N deema saa ye, Abiataa, Akimelekin bii, u duka yakurama u na u wãa Dafidin mi, u yãku kowon yabe tarakpe neni te ba ra ka Yinni Gusunɔn kɔru bikie.

⁷ Yen biruwa ba da ba Sɔɔlu sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u tunuma u wãa Keila. Yera Sɔɔlu u nɛɛ, Gusunɔwa u man nùn nɔmu beria. Domi u na u tii kenusi wuu ge ga gbãraru ka gambo nɔɔ.

⁸ Yera Sɔɔlu u win tabu kowobu kpuro menna bu da bu ka Keila wɔri, kpa bu Dafidi ka win tɔmbu tarusi.

⁹ Saa ye sɔɔ, Dafidi u nua kɔsa ye Sɔɔlu u kɔ u nùn kua. Yera u yãku kowo Abiataa sɔɔwa u nɛɛ, a ka yabe tarakpe ye na.

¹⁰ Ma Dafidi u nɛɛ, Gusunɔn Isireliban Yinni, wee, na nua ma Sɔɔlu u swaa kasu u ka na Keila mini u ye kperasia nen sɔ. ¹¹ Yinni, a man sɔɔwa, Sɔɔlu u koo na mini ka gem? Æ n tunuma, wuu gen wirugibu ba koo man mwa bu nùn nɔmu beria?

Ma Yinni Gusunɔn u nùn wisa u nɛɛ, kam kam, Sɔɔlu u koo na.

¹² Ma Dafidi u maa Yinni Gusunɔn bikia u nɛɛ, wuu gen wirugibu ba koo man mwa bu nùn nɔmu beria?

Ma Yinni Gusunɔn u nɛɛ, oo, meya ba koo nun kua.

¹³ Yera Dafidi u seewa ka tɔmbu natan (600) saka ba yara Keilan di ba da ba sirene. Saa ye sɔɔra ba maa Sɔɔlu nɔɔsia ma Dafidi sari mi. Ma Sɔɔlu u ñ maa de u wuu ge wɔri.

¹⁴ Yeniban biru Dafidi u da u kukua gbaburu kpee baa sɔɔ Sifun guuru. Ma Sɔɔlu u maa nùn kaso wɔri nge mɛ u ra ko baadomma. Adama Gusunɔn kun dere u nùn nɔma turi. ¹⁵ Saa ye sɔɔra Dafidi u gia kam kam ma Sɔɔlu u kasuwa u nùn go. Ma u da u wãa gbaburu Sifun dãa sɔɔwa.

¹⁶ Yera Yonatam Sɔɔlun bii u maa wa mɛ, ma u seewa u da Dafidin mi, u ka nùn dam kɛ u Gusunɔn naane ko. ¹⁷ Ye u tura mi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku nanda. Domi Sɔɔlu kun nun naa turi. Wuna kaa bandu di Isireli kpa na n sãa wunen yiruse ban te sɔɔ. Nen tundo Sɔɔlun tii, u yɛ mɛ.

¹⁸ Yera ba arukawani bɔkua Yinni Gusunɔn wuswaas. Ma Dafidi u sina dãa sɔɔ mi. Yonatam u maa gɔsira u da yenu.

Sɔɔlu u Dafidi naa gire

¹⁹ Ma Sifugibu ba da Sɔɔlun mi Gibɛaɔ ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u kukua besen mi, kpee baa sɔɔ dãa sɔɔwa, Hakilan guuru te ta wãa bera mi gãanu ku ra kpɔn sɔɔ yɛsan nɔm dɔaru gia. ²⁰ Tɛ wee, a nùn kasu a mwa. Ñ n men na, a na, sa ko nun nùn nɔmu beria.

²¹ Ma Sɔɔlu u bu wisa u nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ domaru kua domi na wa i nen wɔnwɔndu ɔ. ²² Yen sɔ, na bɛɛ kanamɔ, i doo i mɛeri mi u ra sɪ sɪ. Kpa i win kuku yenu kpuro mɛeri, kpa i wa mi u wɔa. Domi ba man sɔɔwa ma u bwisi ɔ too. Yen biru kpa i na i man sɔ ù n wɔa mi. Kpa n se n da n nùn kasu, baa ñ n Yudan bweseru kpuro ɔɔn na kon bukiana.

²⁴ Ma tɔn be, ba kua mɛ. Ba gbia ba da Sifunɔ Sɔɔlu u sere na. N deema saa ye ɔɔ, Dafidi ka wigibu ba wɔa Araban guurɔ Maonɔ mi gɔanu ku ra kpin sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. ²⁵ Yen biruwa Sɔɔlu u seewa ka win tumbu u da u Dafidi kasu. Yera gaba na ba ye Dafidi sɔɔwa. Ma u seewa min di u da u wɔa guuru garun mi Maonin gbaburɔ. Ye Sɔɔlu u nua mɛ, yera u Dafidi naa swii gbaburu mi. ²⁶ Ye u tura mi, guu ten bee tia u bewe. Ma Dafidi u maa wɔa ten bee tia ka wigibu. Adama saa ye ɔɔ, Sɔɔlu ka wigibu ba Dafidi ka win tumbu kooro bure ba kpa. Yera Dafidi u swaa kasu u ka duka yakura. ²⁷ Yera ɔɔmɔ goo u na yenun di u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, a de a na fuuku, Filisitiba wee, ba sun wɔrima.

²⁸ Yera Sɔɔlu u gɔsirama u gina Dafidi deri u da Filisiti ben mi gia. Yen sɔna ba yam mi soka kpee te ta bu burana.

Dafidi u yina u Sɔɔlu go

24 Dafidi u seewa bera min di ma u da u kukua Engediɔ. ² Saa ye ɔɔ Sɔɔlu u Filisitiba naa swii u gɔsirama, yera ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u wɔa Engedin gbaburɔ. ³ Ma Sɔɔlu u tumbu nɔɔnɔn suba ita (3.000) sua be ba sɔa tabu durɔbu Isireliba ɔɔ, bu da sere kpee bakanun bera gia mi kpee beri yi ra n wɔa bu Dafidi ka win tumbu kasuma. ⁴ Ye ba tura yɔanun wɔa yeru garun mi, swaa ye ɔɔ, kpee wɔru gaga maa wɔa mi, ma Sɔɔlu u dua wɔru ge ɔɔ u ka swaa swii bu ko. N deema Dafidi ka win bwɔabu ba wɔa wɔru gen ɔɔɔɔ. ⁵ Ma Dafidin bwɔaba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a ñ wa ma tɔ te, ta tura? Te Yinni Gusunɔ u nun bura u nɛɛ, u koo nun wunen yiberɛ nɔmu beria kpa a nùn kua nge mɛ a kɪ.

Yera Dafidi u seewa sɛɛ u Sɔɔlun yaberun soo bura. ⁶ Yen biruwa u nanda ye u ka Sɔɔlun yaberun soo ge bura. ⁷ Saa ye ɔɔra Dafidi u win bwɔabu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u man yenin bweseru gbara bu nɛɛ, nena na nen yinni nɔma doke wi Yinni Gusunɔ u gɔsa u kua sunɔ.

⁸ Ka gari yiya Dafidi u win bwɔabun laakari kpunasia u ñ ka dere bu Sɔɔlu wɔri.

Ma Sɔɔlu u seewa u yara u doona min di. ⁹ Yen biruwa Dafidi u yarima wɔru gen min di u Sɔɔlu soka u nɛɛ, nen yinni, sunɔ.

Ma Sɔɔlu u siira u mɛerima biruɔ. Yera Dafidi u yiira u wuswaa tem girari u nùn bɛɛɛ wɛ. ¹⁰ Ma u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a ka tɔmbun gari nɔmɔ be ba mɔ, wunen kɔsa na kasu. ¹¹ Wee, wunen tiin nɔni wa gisɔ ma Yinni Gusunɔ u man nun nɔmu beria kpee wɔru ge ɔɔ. Ba nɛɛ, n nun goowo, adama na nun deri. Na nɛɛ, na ñ nen yinni, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa u

kua sunɔ nɔmu dokemɔ. ¹² Ka yen de kpuro a mɛerio. Wee, na wunen yaberun sukum neni. Nge mɛ na ka yabe ten soo bura mi, na ñ ka nun go, n weene a gia ma na ñ sɔa mem nɔn sari. Nen kookoosu ɔɔ, kɔsa gaa maa sari, ñ kun mɛ toraru garu wunen sɔ. Adama wunɛ wee, a man naa swii a go. ¹³ Yen sɔ, Yinni Gusunɔwa u koo sun siria nɛ ka wunɛ. Kpa u nun ye a man kuan dibu kɔsia. Adama nen nɔma kun nun babamɔ. ¹⁴ Nge mɛ ba ra gere bu nɛɛ, daa kɔsa ya ra nɛwa tɔn kɔson min di. Yen sɔna nen nɔmu ga ñ nun babamɔ. ¹⁵ Weren sɔna wunɛ Isireliban sunɔ a yarima. Wara a naa gire. Nɛ wi na sɔa nge bɔɔ goru? Ñ kun mɛ nge goo dɛɛ? ¹⁶ Yinni Gusunɔwa u sɔa siri kowo. Ù n besen gari wɛɛra, u koo sun siria, nɛ ka wunɛ. Kpa u ka man yina u man wɔra wunen nɔman di.

¹⁷ Ye Dafidi u Sɔɔlu gari yi sɔɔwa u kpa, yera Sɔɔlu u nɛɛ, ñ n men na, wunen nɔmɔ mi, Dafidi nen bii?

Ma Sɔɔlu u nɔngiru sua u wura kua. ¹⁸ U Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a man gem kere. Domi a man gea kua, ma na nun kɔsa dibu kɔsia. ¹⁹ Wee, a man sɔɔsi gisɔ gea ye a man kua. Yinni Gusunɔ u raa man doke wunen nɔmuɔ. A ñ maa man go. ²⁰ Domi tɔnu u ku ra win yiberɛ nɔma turi kpa u nun yɔsu u doona ka alafia. Yen sɔna Yinni Gusunɔ u koo nun gea dibu kɔsia ye a man kua minin sɔ. ²¹ Tɛ na yɛ kam kam ma kaa ko sunɔ kpa Isireliban bandu ta n dam ɔ wunen nɔmɔ. ²² Yen sɔ, a bɔruo tɛ ka Yinni Gusunɔn yisuru ma a ñ nen bibun bweseru kpuro goomɔ nen biru, kpa bu nen yisuru duari nen baaban bweseru ɔɔ.

²³ Ma Dafidi u Sɔɔlun gari yi wura ka bɔri u nɛɛ, u ñ bu goomɔ. Yen biru Sɔɔlu u da yenuɔ. Adama Dafidi ka win bwɔabu ba gɔsira ba wura ben kuku yerɔ.

Nabali u yina u Dafidi somi

25 Saa ye ɔɔra Samueli u gu, ma Isireliba kpuro ba menna ba win ɔɔ swi. Ma ba nùn sikua win yenu ɔɔ Ramamɔ. Yen biruwa Dafidi u seewa u da u wɔa Paranin gbaburɔ.

² Durɔ goo wɔa Maonɔ, win yisira Nabali. U sɔawa Kalebun bweseru. U maa sɔawa dukia bakagii. U yɔanun nɔmɔ nɔɔnɔn suba ita (3.000), bonu maa nɔnɔnɔn (1.000). Durɔ wi, u sɛ, win kookoosu kun wɔ, adama win kurɔ Abigali u bwisi ɔ. U maa sɔa kurɔ burɔ. Kaamelɔra durɔ win gberu kpaane wɔa. Miya u win yɔa nin sansu nɔnɔnɔ.

⁴ N deema saa ye ɔɔ, Dafidi u maa wɔa bera mi. Yera u nua ma Nabali u win yɔanun sansu nɔnɔnɔn mi, ⁵ ma u aluwaasi tɔnu wɔkuru gɔra u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo Nabalin mi, i man nùn tɔbiria. ⁶ I nɛɛ, Gusunɔ u win wɔaru dakaa daasia, kpa u n wɔa bɔri yendu ɔɔ wi ka win yenugibu, ka ye u ɔ kpuro. ⁷ Wee, tɛ na nua ma ba win yɔanun sansu nɔnɔnɔn. Mɛya sa maa wɔa ka win yɔa kparobu sannu. Sa ñ ben goo torarire. Mɛya ben goo kun maa win yɔaru biare saa min di sa wɔa Kaameli mini ka be. ⁸ Ñ n weesun na, u win yɔa kparobu be bikio. Yen sɔ, u de u bɛɛ nen nɔm kowobu mɛeri ka nɔnu geu. Domi i nawa tɔn bakarun saa ɔɔ.

Yen sōna na nūn kanamō u nē win bii ka bēē nen sōm kowobu dīanu kēema ni u mō.

⁹ Saa ye Dafidin sōmō be, ba tura mi, yera ba Nabali gari yi kpuro sōwa. Yen biru ba ñ maa gam gerua.

¹⁰ Yera Nabali u bu wisa u nēē, wara ra n Dafidi, Isain bii. Tē sō, yoo aluwaasi dabira ta ra kpikuru su saa ben yinnibun min di. ¹¹ Yera kon ben bweseru nen dīanu ka nen nim ka yaa wē ye na nen sōm kowobu yi- iye, be, be na ñ yē min di ba wee?

¹² Ma Dafidin aluwaasi be, ba gōsiramā ba nūn sōwa kpuro ye Nabali u gerua. ¹³ Yera u win tōmbu sōwa u nēē, i de bēēn baawure u sōru ko kpa u win takobi sua u beki.

Ma ben baawure u win takobi sua u beki. Dafidi u maa wigia sua u beki. Win tōn be, ba sāawa nata. Yera ben nēeru (400) ba nūn swīi. Ma u dera goobu (200) be ba tie, ba ben yānu kōsu.

Abigali u Dafidi somi

¹⁴ Yera Nabalīn sōm kowo turo u na u Abigali sōwa u nēē, wee, Dafidi u bēsen yinni sōmōbu gōriama saa gbaburun di bu nūn tōbiri. Adama u bu gira ka dam,

¹⁵ baa mē siba sun gea kua. Ben goo kun sun torari. Ba ñ bēsen yaa saberu garu mwe saa ye sa wāa ka be gbaburō. ¹⁶ Wōkuru ka sō sō, ba kua bēsen gbāraru, ba sun kōsu sanam mē sa wāa ka be, sa bēsen yaa sabenu kparamō. ¹⁷ Ñ n men na, a koowo ye kaa kpī a ko. Domi Dafidi u bwisika u bēsen yinni ka win yenugibu kpuro kam koosia. A maa yē bēsen yinni wi, u sē sere goo kun kpē u nūn susi u nūn bwisi kē.

¹⁸ Ye Abigali u nua mē, yera u pēē goobu (200) sua fuuku ka tam bwāa bakānu yiru ka yāanu kōmbun yaa ka dīa bii sōnden sakaku kōmbu ka resēm gbebi saaki wunōbu (100) ka dāa marum mē ba sokumō figien gbebi saaki goobu (200), ¹⁹ ma u ye kpuro sua u ketekunu sōbi. Ma u win sōm kowobu sōwa u nēē, i gbiiyo, na wee biruō.

Adama u ñ win durō gāanu sōwa. ²⁰ Yera u win keteku kōwa u kpa ka guurun yēsā. Saa ye sō, Dafidi ka wigibu ba maa saram wee ma ba yinna kē.

²¹ N deema Dafidi u raa nēē, wee, kam sōra na Nabalīn dukia kōsu. Baa win yaa saberun teera kun gu gbaburō. Wee tē, kōsa u man dibu kōsie. ²² Yen sō, nā kun Nabali ka win ye u mō kpuro kpeerasie yam mu sere sāra Gusunō u man kuo mē u kī.

²³ Sanam mē Abigali u Dafidi wa, yera u sara win ketekun di fuuku u yiira u wiru tem girari win wuswā. ²⁴ U nēē, nēna na taarē mō, nen yinni. A de a swaa tem kpī a kō ye kon nun sō. ²⁵ Ye Nabali tōnu kam wi, u nun kua kpuro, a ku ye garisi gāanu. Domi u sāawa nge wiiru nge mē win yīsira gerumō. Mēya maa, tōn be a gōrima mi, nē ka be, sa ñ waanē. ²⁶ Sere ka Yinni Gusunōn wāaru ka maa wunen wāaru, Yinni Gusunōwa u nun yinari a wunen yibereban yem yari. Yen sō tē, be ba nun tusa ba wunen kōsa kasu, u de bu kam ko nge Nabali. ²⁷ Ñ n men na, a nen kēnu mō kpa a nu wunen aluwaasi be ba nun swīi kōnu kua. ²⁸ Na nun kanamō, yinni, a man nen toranu suuru kuo. Do-

mi Yinni Gusunō u koo de a bandu di kpa ta n wāa sere ka wunen bibun bweserō, yēn sō a tabu mō win sō. Ba ñ maa toraru garu wasi wunen wāaru sō.

²⁹ Goo ñ n nun naa gire u kasu u nun go, Gusunō u koo wunen hunde bere kpa u nun kōsu, adama u koo wunen yibereban hunde kasa ko n toma nge kpuran- tēerun kperu. ³⁰ Saa ye Yinni Gusunō u koo nun durom kua mē u nun kō mweeru kua, kpa u nun ko Isireliban kparō, ³¹ a ku de wunen gōru gu nun taarē wē a sere sōnsōnnu ko yibereban yem mē a yarin sō a ka wunen tii faaba ko. Yinni Gusunō ñ n nun durom mē kua, a de a man yaaya.

³² Yera Dafidi u Abigali wisa u nēē, na Gusunō Isire- liban Yinni siara wi u nun gōrima a na a ka man yinna mini gisō. ³³ Na nūn siara bwisi yi u nun kān sō yi a ka man yōrasia n ku ka tōnu go n ka nen tii faaba ko.

³⁴ Ye kpuro sō, Gusunō Isireliban Yinniwa u man yinari n kōsa ko. Adama sere ka win wāaru, à kun daa nē nen mini fuuku, sere n ka ko bururu yam sāreru, baa Nabalīn tōmbun turo, na ñ derimō na kun go.

³⁵ Yen biru u Abigalin kēē ni mwa ni u ka na saa win yenun di. Ma u nūn sōwa u nēē, a gōsiro ka bōri yē- du. Domi wunen tii a wa nge mē na nun swaa daki. Na maa nun dam koosia ka kīru.

Nabalīn gō

³⁶ Yen biru Abigali u gōsira Nabalīn mi, ma u deema wee, u tō bakaru dimō nge sina boko, u nuku dobu mō, ma tam nūn goomō. Adama Abigali kun nūn gāanu sōwa gina sere ye n kua sisiru. ³⁷ Sisi ten buru- ru Nabalīn tam mu sara ma Abigali u nūn sōwa kpuro ye n koora. Yera u nanda sere win torora kara. Ma win wasi kpuro dwiia. ³⁸ Sō wōkurun biru Gusunō u dera Nabali wi, u gu.

³⁹ Ye Dafidi u nua Nabali u gu, yera u gerua u nēē, na Yinni Gusunō siara yēn sō u man sanna, u Nabali kōsie ye u man kua. Mēya u maa yina nē win bō n kōsa ko. Win tiiwa u Nabali nūn win nuku kōsuru kōsie.

Yen biru Dafidi u Abigali gōria u nēē, u kī u nūn sua kurō. ⁴⁰ Ye Dafidin sōmō be, ba tura Abigalin mi, Kaamelio, yera ba nūn sōwa ba nēē, Dafidiwa u sun gōrima wunen mi, su be nun suama a ko win kurō.

⁴¹ Ma kurō wi, u seewa u wuswaa tem girari ma u nēē, wee, na wura n ko win yoo kpa na n da win bwāabun naasu teye.

⁴² Yera Abigali u yande seewa u wōndiaba sua tōmbu kōmbu. Ma u win keteku kōwa ba Dafidin sōmō be swīi, u da u kua Dafidin kurō.

⁴³ Dafidi u raa maa Akinōamu Yisireeligii sua kurō. Ma be yiru ye, ba mōre win mi. ⁴⁴ N deema sōlu u raa win bii Mikali wōra Dafidin min di u Paati, Laisin bii kā u sua kurō. Paati wi, u sāawa Galimugii.

Dafidi u Sɔɔlu deri

u ñ nùn go

26 Yeniban biruwa Sifugibu ba da Gibeaw ba Sɔɔlu sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u wāa u kukua Hakilan guurɔ gɔɔburu mi gāanu ku ra kpɪn deedeeru.

² Ma Sɔɔlu u seewa u da gɔɔburu mi, ka tabu durɔ damgibu nɔɔɔɔɔɔ suba ita (3.000) u ka Dafidi kasu.

³ Ye u tura mi, yera u win sansani gira Hakilan guurɔ, swaan bɔkuu. N deema Dafidin tii u wāa gɔɔburu mi.

⁴ Ye u nua Sɔɔlu u nùn kasu mɛ, yera u tumbu gɔɔɔ bu da bu mɛeri ù n tunuma. Ma tɔn be, ba da. Yen biru ba gɔɔsɔɔɔɔɔɔ ba nɛɛ, Sɔɔlu u wāa mi kam kam. ⁵ Yera Dafidin tii u seewa u na mi Sɔɔlu u win sansani gire. U wa mi Sɔɔlu ka win tabu sunɔ Abinɛɛ, Nɛrin bii, ba ra kpunɛ. Sɔɔlu u ra kpunɛwa sansanin suunu sɔɔ kpa tabu kowo be ba tie ba n kpɪ ba n ka nùn sikerɛɛ.

⁶ Ma Dafidi u na u Akimɛlɛki Hɛti ka Abisai bikia u nɛɛ, bɛɛn wara koo ka man da Sɔɔɔɔɔɔ sansaniɔ.

Ma Abisai u nɛɛ, kon ka nun da. N deema Abisai wi, u sāawa Yoabun mɔɔɔ. Ben meron yīsira Seruya.

⁷ Yera Dafidi ka Abisai wi, ba seewa wɔkuru ba da Sɔɔɔɔɔɔ sansaniɔ ba deema wee, u kpɪ u do sansani yen suunu sɔɔ, u win yaasa gire win wiru gia. Ma Abinɛɛ ka tabu kowo be ba tie ba kpɪ ba ka nùn sikerɛɛ. ⁸ Abisai u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a ñ wa ma Gusunɔ u nun wunen yiberɛba nɔmu beria? Yen sɔ, a de n Sɔɔlu nɛn yaasa sɔku nɔn teeru n ka tem mɛnna n derisi mi.

⁹ Adama Dafidi u Abisai sɔɔwa u nɛɛ, a ku nùn go. Domi wara u koo wi Yinni Gusunɔ u gɔɔsa go, kpa Gusunɔ u yɛro deri u kun nùn ye kɔsie. ¹⁰ Dafidi u maa nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru na yɛ ma win tii u koo nùn go tabu gberɔ, ñ kun mɛ win gɔɔɔ tɔru tã n tura. ¹¹ Gusunɔ u man bere bu nɛɛ, nɛna na wi u gɔɔsa nɔmu doke na go. Yen sɔ, a de su win yaasa ye ya wāa win wirɔ mi sua ka win nim bwāaru kpa su ka doona.

¹² Ma Dafidi u yaasa ye sua ka nim bwāa te, ma ba doona. Goo kun maa seewe u sere bu wa, domi Gusunɔwa u bu dom mɔn bakaru kpɛɛ. ¹³ Ma u besira u yɔɔwa guu ten bee tia ye ya ka Sɔɔɔɔɔɔ sansani dɛsire. ¹⁴ Yera u nɔɔguru sua sansani mi gia ka dam u nɛɛ, Abinɛɛ, Nɛrin bii, a ñ wuramɔ?

Ma Abinɛɛ u nùn wisa u nɛɛ, wuna were a ka sina boko wɔkɔsimɔ.

¹⁵ Ma Dafidi u Abinɛɛ wisa u nɛɛ, a ñ tɔn durɔ ro? Tabu durɔ wara u ka nun nɛ Isireliɔ. Mban sɔna a ñ wunen yinni sina boko kɔsu. Domi wee, goo u na u ka nùn go. ¹⁶ Ye a kua mi, ya ñ wā. Sere ka Yinni Gusunɔn wāaru n weenɛwa bu bɛɛ kpuro go, yèn sɔ ñ bɛɛn yinni sina boko kɔsu, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa. A mɛerio tɛ win wiru gia. Mana win yaasa ka win nim bwāara wāa.

¹⁷ Yera Sɔɔlu u Dafidin nɔɔ gia. Ma u nɛɛ, Dafidi, nɛn bii, wunen nɔɔwa mi?

Ma Dafidi u nùn wisa u nɛɛ, yinni sina boko, nɛna mi.

¹⁸ Ma u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a man naa gire sere ka tɛ. Mba na nun kua. Mba na tora. ¹⁹ Yinni sina boko, a man swaa dakio. Ñ n Yinni Gusunɔn na u nun bɔriamɔ a ka man go, u nɛn yākuru mɔɔ, kpa win bwāra yu kpuna su dora. Adama ñ n tɔmbun na, Yinni Gusunɔ u bu bɔrusio domi ba man girewa n ka yari tem minin di mɛ u win tumbu wɛ kpa n da n bũnu sã.

²⁰ Domi wee wunɛ Sɔɔlu, Isireliban sina boko, a man kasu a go nge goo dɛɛ, ñ kun mɛ nge kusu guuru wɔɔɔɔ. Adama Gusunɔ u ku de n gbi tem tukumɔ mi ko na n ka nùn toma.

²¹ Sɔɔlu u Dafidi wisa u nɛɛ, nɛn bii, na gɔba kuawa. A wurama yenuɔ. Na ñ maa nun kɔsa kuammɛ. Domi gisɔ nɛn wāaru ta sāawa gāa bakanu wunen nɔni sɔɔ. Wee na kua nge wiuro, na tora too.

²² Yera Dafidi u nɛɛ, sina boko, wunen yaasa wee. A de wunen aluwaasi turo u na u ye mwa. ²³ Kpa Yinni Gusunɔ wi u sã gemgii ka bɔɔɔkɔni u baawure kɔsie ye u kua. Wee, u man nun nɔma beria gisɔ, adama na ñ wure n nun nɔma doke wunɛ wi u gɔsa u kua sunɔ.

²⁴ Nge mɛ na wunen wāaru garisi gāa bakanu gisɔ, nge mɛya Yinni Gusunɔ u maa negiru garisi. Wiya u koo maa man yara saa nuku sankiranu kpuron di.

²⁵ Ma Sɔɔlu u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u nun domaru kua, nɛn bii. Wunen ye a nia sã kpuro ya koo koorawa.

Yen biru Dafidi u swaa wɔri u doona. Ma Sɔɔlu u maa gɔsira u da win yenuɔ.

Dafidi u kpikuru da

Filisitiban temo

27 Yeniban biru, Dafidi u tii sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ teeru Sɔɔlu u koo man nɔma turi u go. Yen sɔ, n buram bo n duka yakura minin di n kpikuru da Filisitiban temɔ kpa Sɔɔlu u ku maa man kasu Isireliban tem kpuro sɔɔ. Nge mɛya kon ka wa n kisira win nɔman di. ² Yera Dafidi u seewa wi ka win tabu durɔɔɔ nata (600) ba da Akisi, Maɔkin biin mi. Akisi wi, u sāawa Gatin sunɔ. ³ Durɔ win miya u wāa ka win tɔmbu nata ye, ben baawure ka win kurɔ ka bibu. Dafidin kurɔbu yiru Akinɔamu, Yisireeligii, ka Abigali, Kaameligii, Nabalɔn gɔmini, ba maa wāa ka wi. ⁴ Saa yera ba da ba Sɔɔlu sɔɔwa ma Dafidi u kpikuru sua u wāa Gatiɔ. Ma Sɔɔlu u nùn deri sɛɛ, u ñ maa kasu u nùn go.

⁵ Sɔɔ teeru Dafidi u Akisi sɔɔwa u nɛɛ, a man durom kuo, a de n da n sina baru kpaaru garun mi. Domi na ñ kɪ na n wāa ka wunɛ sannu wunen tiin wuu mini.

⁶ Yen tɔɔ tera Akisi u nùn wuu ge ba mɔ Sikilagi wɛ. Yen sɔna ga kua Yudaban sina boko wi u bandu diguu sere ka gisɔ.

⁷ Ma Dafidi u wāa baru kpaaru mi sere n ka kua wɔɔ tia ka suru nɛɛ. ⁸ Min diya wi ka win tumbu ba ra yari bu Gesuriba ka Girisigibu ka Amalɛkiba wɔraa de. Domi tɔn beya ba wāa Surɔ n ka girari Egibitin temɔ saa yellun di. ⁹ Dafidi ka win tabu kowobu bā n dua tɔn

ben wuu gagu סכ, ba ra gen tōmbu gowa mam mam, kurōbu ka durōbu, kpa bu ben yānu gura ka ben yaa sabenu, niya yāanu ka ketēba ka ketekunu ka yooy-oosu. Yen biru kpa bu gōsira Akisin mi. ¹⁰ Yera Akisi u ra bu bikie u nē, mana i gisō wōraa da. Kpa Dafidi u nūn wisi u nē, sa dawa Yudan tem sō yēsan nōm dwaru gia. Gasō kpa u maa nē, sa dawa Yeramēliban tem sō yēsan nōm dwaru gia. Gasō kpa u maa nē, Keniban tem sō yēsan nōm dwaru gia. ¹¹ Dafidi ka win tōmbu bā n wōra ye da, wuu ge ba wōri ba ra gen tōmbu gowa mam mam. Baa tōn turo ba ku ra deri wasiru, u sere na Gatō u Akisi sō u nē, ameni ka ameniwa Dafidi ka win tōmbu ba ra ko. Nge mēya Dafidi u kua saa ye u wāa Filisitiban tem mi. ¹² Ma Akisi u nūn naanē kua u nē, Isirelibara Dafidi u mōru seeyamō. Yen sō, u ko n sāawa nēgii sere ka baadommaō.

28 Sanam mē סכ, Filisitiba ba ben tabu kowobu menna bu wa bu ka Isireliba sanna. Ma Akisi u Dafidi sōwō u nē, a n yē kam kam ma kaa ka man taa bini da, wunē ka wunen bwāabu.

² Dafidi u nē, geema, yinni. Kaa maa wa ye kon kpt n ko.

Akisi u nē, n n men na, kaa kowa nen tii tiin kōso sere ka baadommaō.

סכlu u bikiaru da

³ N deema Samueli u gu סכ. Ma Isireliba kpuro ba win סכ swī, ba nūn sikua win wuu Ramaō. סכlu u maa sōrobu ka gōri sokobu kpuro gira tem men di.

⁴ Yera sō teeru Filisitiba ba menna ba ben sansani gira Sunemuō. Ma סכlu u Isireliba kpuro menna ba maa ben sansani gira Giliboā. ⁵ Saa ye סכlu u Filisitiban tabu kowo be wa u nanda, win torora kara u diirumō gem gem. ⁶ Ma u Yinni Gusunō kana u nūn sōwō ye u koo ko. Adama u n nūn wisa dosu סכ, n kun mē yāku kowon min di, n kun mē win סכ goon min di. ⁷ Ma סכlu u win bwāabu sōwō u nē, i man kurō goo kasuo wi u ra gōribu soku, kpa n da win mi n bikiaru ko.

Ba nūn wisa ba nē, kurō goo wāa Endorō wi u ra gōribu soku.

⁸ Ma סכlu u tii gōsia u yānu kōsa u da kurō win mi wōkuru, ka win bwāabu yiru gabu sannu. Ye ba tura mi, ma u nē, na kī a man gōri goo sokua win yīsiru kon nun sō.

⁹ Adama kurō wi, u nūn wisa u nē, a yē sāa sāa ye סכlu u kua, nge mē u gōri sokobu ka sōrobu kpuro gira tem men di. N n men na, mban sōna a man yina beriammē bu ka man go.

¹⁰ Ma סכlu u bōrua ka Yinni Gusunōn yīsiru u nē, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, a n wahala gaa wasi gari yini סכ.

¹¹ Ma kurō wi, u סכlu bikia u nē, ben weren yarowa kon nun sokua.

Ma u nē, Samueli.

¹² Ye kurō wi, u Samueli wa, yera u nōngiru sua u nē, ase wuna mi, סכlu? Mban sōna a man nōni wōkua.

¹³ Ma sina boko סכlu u nē, a ku berum ko, a man sōwō ye a wa.

Kurō wi, u nē, siiniwa na wa. Ya yarimam wee tem di.

¹⁴ סכlu u nē, mba ya ka weenē.

U nē, durō tōkra ya ka weenē, ta kumbooro sebua ta yarim wee.

Ma סכlu u gia ma Samueliwa. Ma u yiira u wuswaa tem girari u nūn beere wē. ¹⁵ Samueli u סכlu sōwō u nē, mban sōna a man baasi ka wunen soku te.

סכlu u nē, nōni swāa bakara ta man deema domi Filisitiba ba ka man tabu mō. Gusunō u maa man deri. U ku ra maa man wisi saa win סכbun min di, n kun mē dosu סכ. Yen sōna na na n nun soku kpa a man sōwō ye kon ko.

¹⁶ Samueli u nē, ma a yē Yinni Gusunō u nun deri u kua wunen yiberē, mban sōna a man bikiamō ye kaa ko. ¹⁷ U kua ye u raa gerua saa nen min di. U wunen bandu wōra u Dafidi wē, ¹⁸ yēn sō a n win gari mem nōwē, ma a yina a Amalekiba win mōru kpuro kōsia. ¹⁹ U koo wunē ka Isireliba Filisitiba nōmu beria. Sia wunē ka wunen bii tōn durōbu i ko man deema mini. Kpa Yinni Gusunō u Isireliban tabu kowobu Filisitiba nōmu beria.

²⁰ Mii mii סכlu u wōruma birem nge wi u gu. Berum nūn mwa gem gem Samuelin gari yin sō. U n maa dam mō tō te סכ, domi u n di sō סכ di sere n ka kua wōkuru. ²¹ Ye kurō wi, u na סכlu mi, u wa ma u berum soore ma u nē, wee, yinni, na wunen gari mem nōwā. Na nen wāaru saraa kua, na kua ye a man yire. ²² Yen sō, na nun kanamō, a nen gari nōwō. Wee kon nun dīanu fiiko yiya. A de a nu di kpa a dam wa a ka swaa wōri.

²³ Adama סכlu u yina u nē, na n dimō. Yera win bwāabu ka kurō wi, ba nūn suuru kana. Ma u ben gere wura u seewa tem di u sina kpin yerō. ²⁴ N deema kurō wi, u naa kpema gaa mō ye ya gea sāa ma u kua bara bara u ye go u sawa. U maa som sua u bura u ka pēe kua, u n seeyatia doke. ²⁵ U ka ye סכlu ka win bwāabu naawa ba di. Ye ba di ba kpa, ma ba seewa ba doona wōku te.

Filisitiban tabu sinambu

ba Dafidi yina

29 Filisitiba ba ben tabu kowobu menna Afekio. Saa ye סכ Isireliba ba ben sansani gire

Yisirelin bwiin bōku. ² Yera Filisitiban tabu kowobu ba seewa wuu wuuka ma ben sinambu ba bu swaa gbiye ba ka סכ. Ma Dafidi ka win tōmbu ba wāa Akisin wuuru סכ biru. ³ Yera Filisitiban sinambu ba nē, mba Heberu beni ba mō mini.

Ma Akisi u bu wisa u nē, Dafidi, סכlu Isireliban sina bokon bōwō mi. Ye u ka wāa besen suunu סכ, ya sō yiru kua. Na n maa taare gaa wa wi סכ sere ka gisō.

⁴ Ma Filisitiban sinam be, ba ka Akisi mōru kua sere ba nūn sōwō ba nē, a durō wi giro u wura mi a raa

nùn yii. A ku de u ka sun taa bi da kpa u ku raa ko besen yibere sà n ka Isireliba tabu m̀. Nge amona u koo ko u ka durom wa win yinnin mi, ma n kun m̀ u besen tumbu go. ⁵ Nge n ò Dafidi turo wi mi rò, wi ba tɔmam ba m̀,

Sɔlu u ra m̀m̀m̀ (1.000) go.

Adama Dafidi u ra m̀m̀m̀ suba waku wɔkubu (10.000) go.

⁶ Akisi u Dafidi soka u nùn sɔwa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, a sāawa bɔɔkɔkɔni. Na raa kɪ a n wāa ka nɛ taa bini sɔ. Domi na ò kɔsa gaa wa wunɛ sɔ saa min di a ka wāa mini, sere ka gɔsɔ. Adama Filisitiban sinam be ba tie ba ò nun kɪ. ⁷ Yen sɔ tɛ, a wuro yenuɔ ka bɔri yendu kpa a ku ra ben m̀ru seeya.

⁸ Adama Dafidi u Akisi wisa u nɛɛ, mba na nun kua. Tora terà a wa nɛ sɔ saa min di na ka wāa wunen mi, a sere nɛɛ, na ò ka nun taa bi dɔ.

⁹ Ma Akisi u nùn wisa u nɛɛ, na yɛ ma a ò gāanu kue. Na maa nun kɪ. Ma na nun mɛera nge Gusunɔn gɔra-do. Adama ka mɛ, Filisitiban sinam be, ba nɛɛ, a ò ka sun taa bi dɔ. ¹⁰ Ò n mɛn na, a seewo buru buru yellu wunɛ ka wunen yinnin bwāa be ba nun swīma, kpa i doona.

¹¹ Ma Dafidi ka win tɔn be, ba seewa buru buru yellu ba wura Filisitiban temɔ. Ma Filisiti be tɔna ba da Yisireliɔ bu ka taa bi ko.

Dafidi u Amalekiba naa gire

30 Ye n kua sɔ ita Dafidi ka win tumbu ba Sikilagi tura. N deema Amalekiba ba raa tem mɛn sɔ yɛsan nɔm dware gia wɔraa da. Saa ye sɔra ba maa na ba Sikilagi wɔri, ba ye kɔsuka ba dɔ mɛni. ² Ba yen tumbu mɛera tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu, saa bukurobun di sere ka bibɔ. Adama ba ò ben goo go. Ba bu gura ba ka doonawa. ³ Ye Dafidi ka win tumbu ba tura mi, ba deema wee, ba wuu ge dɔ mɛni ma ba ben kurɔbu ka bibu gura ba ka doona. ⁴ Ba ka Dafidin tiin kurɔbu yiru ye doona, Akinɔamu Yisireligii, ka Abigali, wi u raa sāa Nabalɔn kurɔ Kaamelɔ. Yera Dafidi ka win tumbu ba wuri kua sere ba ò maa dam tie.

⁶ Ma Dafidin nuki sankira too domi win tumbu ba gerunamɔ ba m̀ bu nùn kpenu kasuku bu go, yèn sɔ ba ben kurɔbu ka bibu bia. Yera n dera ba nuki sankire. Adama Dafidi u tii deri Yinni Gusunɔn nɔmɔ. Ma u nùn dam kā.

⁷ Yera Dafidi u yāku kowo Abiataa, Akimelɛkin bii sɔwa u nɛɛ, a ka man yabe tarakpe ye naawa ye ba ra ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi.

Ma Abiataa u ka ye na. ⁸ Ma Dafidi u bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi, u nɛɛ, Yinni, nà n Amalekiban tabu kowo be naa gira, kon bu naamwɛ?

Yera Yinni Gusunɔn u nùn wisa u nɛɛ, mɛya, kaa bu naamwɛ, kpa a wunen tumbu yakiam.

⁹ Ma Dafidi u seewa ka tabu kowobu nata (600) ye. Ye ba tura Besorin daaɔ miya ben goobu (200) be ba wāa biruɔ ba yɔra domi ba wasire too. Ma wi ka tumbu nɛru (400) te ta tie ba tɔbura ba Amaleki be naa swī. ¹¹ Yera ba Egibitigii goo wa gɔabu te sɔ, ma ba

ka nùn da Dafidin mi, ba nùn pɛɛ wɛ u di. Ma u nim nɔra. ¹² Yera ba maa nùn dāa marum mɛ ba ra soku figien gbebi ka maa resɛm gbebin kurenu yiru wɛ. Ye u yeba kpuro di u kpa, ma win hunde ya wurama. Domi u raa kuawa sɔ sɔ ita ka wɔkunu ita u ò di u ò nɔra. ¹³ Dafidi u nùn bikia u nɛɛ, wara u sāa wunen yinni. Bwese terà wunen tii a sāa.

Yera u Dafidi wisa u nɛɛ, na sāawa Egibitigii, na ka sere sāa Amaleki goon yoo. Yen sɔ itawa mini ye nɛn yinni u ka man deri yèn sɔ na barɔ. ¹⁴ Sa wɔraa dawa Keretiba ka Yudaba ka Kalebuban tem sɔ yɛsan nɔm dware gia. Mɛya sa maa da Sikilagi sa ye dɔ mɛni.

¹⁵ Ma Dafidi u nùn bikia u nɛɛ, a kɪ a ka man da tɔn ben mi?

Yera durɔ wi, u Dafidi sɔwa u nɛɛ, a bɔruo ka Gusunɔn yisiru ma a ò man goomɔ, a ò maa man nɛn yinni nɔmɔ sɔndiammɛ, nà n ka nun da mi.

Dafidi u Amalekiba kamia

¹⁶ Ma ba nɔksina nge mɛ. Ma u ka Dafidi da. Ye ba tura mi, yera ba wa wee, Amalekiba ba terie baama ba tɔ bakanu m̀ ba dimɔ ba nɔrumɔ dukia ye ba gura Filisitiba ka Yudaban min din sɔ. ¹⁷ Yera Dafidi u bu wɔri u goomɔ saa bururun di n ka kua sisirun yoka. Baa ben goo kun kisire ma n kun m̀ aluwaasi tɔnu nɛru (400) be ba yooyoosu sɔni. Bera ba duki. ¹⁸ Dafidi u ye kpuro yakia ye Amaleki be, ba raa mɛera ka sere maa win kurɔbu yiru ye. ¹⁹ Ma Yuda ben baawure u win tumbu wa, bukurobu ka bibu. Ye yibereba ba raa gesi mwa mi kpuro, yen gaa kun kam kue. Ba ye kpuro mɛerimawa ba ka wɔma yenuɔ. ²⁰ U maa yaa sabenu kpuro mɛera, ma win tɔn be ba nu kpare ba gerumɔ ba m̀, wee, ye Dafidi u tabu diima.

²¹ Ye u gɔsirama u wee, u tura Besorin daaɔ, mi u raa win tumbu goobu (200) deri be ba wasira, yera ba seewa ba nùn sennɔ na. Ma u susi u bu tɔbura. ²² Yera tɔn kɔso be ba ka nùn taa bi da, ba seewa ba wɔki ba nɛɛ, sa ò ka tɔn be ba wasira mi dukia ye sa waama tɔnu m̀. Adama sa ko bu ben kurɔbu ka ben bibu wesia. Domi ba ò ka sun taa bi de.

²³ Yera Dafidi u bu sɔwa u nɛɛ, nɛgibu i ku ko mɛ ye Yinni Gusunɔn u sun kā sɔ. Wee, u sun kɔsu besen yibereban suunu sɔ, ma u sun bu nɔmɔ beria. ²⁴ Ye i man bikiamɔ mini, goo kun ye wuramɔ.

Be ba taa bi da
ka be ba sina ba besen yānu kɔsu,
be kpuron tɔnu ya ko n nɛwa.

²⁵ Nge mɛya ba kua dɔma te, ma ya kua wooda Isireliɔ sere ka gɔsɔ.

²⁶ Ye Dafidi u tunuma Sikilagi, yera u dukia yen sukum Yudaban guro gurobu ka win bɔɔba mɔrisia, u nɛɛ, dukia ye sa mɛerima Gusunɔn yibereban min di, ye sɔ, ye sa bɛɛ kāwa mi. ²⁷ Ma u Beteligibu begia mɔrisia ka Ramɔtigibu be ba sɔ sɔ yɛsan nɔm dware gia, ka Yatirigibu, ²⁸ ka Aroɛgibu ka Sifumɔtigibu, ka Esitemɔgibu, ²⁹ ka Rakaligibu ka Yerameeliba ka sere be ba wāa Keniban wusɔ, ³⁰ ka Hɔɔmagibu ka Ko-

rasanigibu ka Atakigibu ³¹ ka Heboronigibu ka sere maa bèn mi wi Dafidi ka win tǎmbu ba raa da da.

Sɔɔlu ka win bibun ɔɔ

31 Filisitiba ba Isireliba tabu wɔri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurɔ. ² Ba maa Sɔɔlun tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwɛ. Ma ba bii be go. ³ Sannɔ ge, ga Sɔɔlu swiɣiye. Ten towobu ba nùn sɛɛnu twee ba mɛera kua gem gem. ⁴ Yera u win tabu yǎa sɔɔwo sɔɔwa u nɛɛ, a wunen takobi womɔ a man ye sɔku kpa bango sarirugii be, bu ku raa man sɔku bu yaa kasiki.

Adama durɔ wi, u yina u ko mɛ, domi berum nùn mwa gem gem. Ma Sɔɔlu u takobi ye mwa u ka tii sɔka u kibarisi u taare. ⁵ Ye win tabu yǎa sɔɔwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sɔka nge mɛ Sɔɔlu u kua. Ma ba gu yǎatem mi.

⁶ Nge meya Sɔɔlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yǎa sɔɔwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu sɔɔ tee te.

⁷ Ye Isireli be ba wǎa wɔwan gururɔ ka be ba wǎa Yu-udenin daarun gururɔ ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sɔɔlu ka win bii tɔn durɔbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sɔɔ.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yǎnu potirimɔ. Yera ba Sɔɔlu ka win bibu itan gonu wa Gili-boan guurɔ. ⁹ Ma ba Sɔɔlun wiru bura ba win tabu yǎnu kpuro potira. Yera ba sɔɔwɔbu gɔra bu yen labaari kpara ben bũu diaɔ ka ben tǎmbun mi, ben tem sɔɔ kpuro gesi. ¹⁰ Yera ba win tabu yǎnu sua ba doke ben bũu wi ba mɔ Asitaaten dirɔ, ma ba win goru sua ba bwɛ Beti Sanin gbāraru wɔlɔ.

¹¹ Sanam mɛ Galadin wuu ge ba mɔ Yabesin tǎmba nua ye Filisitiba ba Sɔɔlu kua, ¹² yera be ba sǎa tabu durɔbu ba seewa ba sanum so wɔku giriru. Ye ba tura Beti Sani mi, yera ba Sɔɔlu ka win bibun gonu bwɛɛya gbāra ten min di, ba ka na Yabesin, ba nu dɔɔ kpakura. ¹³ Ma ba ben kukunu gura ba sikua dāru garun nuurɔ Yabesin. Ma ba gɔɔ wooru sina, ba sɔɔ bɔkua sɔɔ bɔkɔba yiru.

Samueli II

Samuelin tire gbiikirun gariya tire teni ta kurasiam. Dafidin bandun gariya ta m̀ te u di Yudaba ka Isireliba kpuro ƙƙ.

Ta maa sun s̀ƙƙ taa bi Dafidin tabu kowobu ka win tii ba kua u ka kp̄a u win bandu dam sire. Nasia te u Gusunƙ nasie ka sere maa k̄i te u ǹn k̄i, ye kpuro ya dera t̄mba win tii k̄i ma u b̄ere kua. M̄ya ta maa sun s̀ƙƙ ma Dafidi u k̄mie win w̄aru ƙƙ. U tora, ma win tora te, ta ka wahala dabinu na win yenu. Win biba goona ma ba karana. Ba toranu kua ni nu ñ mam ka ƙƙ gerur. Adama wahala ye kpuro ƙƙ, Dafidi u nasara wa, ỳn s̀ u win toranu wura Yinni Gusunƙ wuswaas.

Tire ten kpunaa

1. Dafidi u bandu di Yudaba ƙƙ, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Dafidi u bandu di Isireliba kpuro ƙƙ, wiru 5n di sere wiru 20.
3. Dafidin bandun gari ḡe, wiru 21n di sere wiru 24.

Dafidi u Sƙƙun ƙƙ nua

1 Ye Dafidi u Amalekiba go u wee, yera u ȳra Sik-ilagjo s̀ƙƙ yiru. N deema Sƙƙu u gu ƙ. ² S̀ƙƙ itaseru, yera durƙ goo u yarima saa tabu gberun di mi Sƙƙu u raa w̄a. Durƙ win yabera ḡekire ma win wira tua s̄a nuku sankiranun s̀. Saa ye u tunuma Dafidin mi, u yiira kure u wiru tem girari. ³ Ma Dafidi u ǹn bikia u n̄e, man diya a wee.

Ma u n̄e, saa Isireliban tabun sansanin diya na duka suuma.

⁴ Dafidi u kpam ǹn bikia u n̄e, am̄na gbera s̄a. A suuru koowo a man s̀ƙƙ nge m̄ n koosina kpuro.

Ma durƙ wi, u n̄e, tabu Isireliba sw̄iȳe ba duki. Ben dabira maa w̄ruka ba gu. M̄ya Sƙƙun tii ka win bii Yonatam ba gu.

⁵ Ma Dafidi u n̄e, am̄na a kua a ka ȳe ma Sƙƙu ka win bii Yonatam ba gu.

⁶ Ma u n̄e, na n̄n w̄aru w̄awa Giliboan guuru w̄ƙƙ na ka Sƙƙu m̄era u ka tii win yaasa t̄sa. Ma yibereban tabu keke dumigii ka maas̄bu ba ǹn s̄ndi mam mam ba gire. ⁷ Saa ye u s̄ira u m̄erima biru u man wa, yera u man soka ma na wura na da win mi.

⁸ Ma u man bikia u n̄e, n̄e wara. Na ǹn wisa na n̄e, n̄e Amalekiwa. ⁹ Ma u n̄e, n̄e susima win ƙƙuƙa kpa ǹn go baa m̄e u dam tie u tirekiram. ¹⁰ Ma na susi win ƙƙuƙa na ǹn go. Domi na ȳe ma u ñ maa seem, mi u w̄ra mi. Ma na win sina furƙ pota ka win suma ye u doke n̄ma. Yera na ka nun naawa mini, n̄n yini.

¹¹ Ye Dafidi u nua m̄e, yera u win yaberu n̄enua u karana. Ma be ba w̄a ka wi, ben tii ba maa kua m̄e bu ka ben nuku sankiranu s̀ƙƙi. ¹² Ma ba ƙƙ wooru sina ba sw̄i ba ƙƙuƙa sere s̀ƙƙ u ka kpa Sƙƙu ka win bii Yonatam s̀, ka sere maa Isireliban s̀, be, Yinni

Gusunƙ t̄n be ba go tabu gber. ¹³ Ma Dafidi u durƙ wi bikia u n̄e, wuu man diya a na.

U wisa u n̄e, n̄n baa u yarimawa saa Amalekiban tem di sa ka w̄a mini.

¹⁴ Dafidi kpam ǹn bikia u n̄e, am̄na a ka k̄ka a wi Yinni Gusunƙ ḡsa n̄ma doke a go. Yen s̀, wunen yem mu ȳra wunen wiru w̄ƙƙ. Domi wunen tiin n̄ƙƙwa ga seeda di ma a wi Yinni Gusunƙ ḡsa go.

Saa yera Dafidi u win aluwaasiban turo soka u n̄e, a susio a ǹn s̄re a go.

Ma aluwaasi wi, u Amaleki wi s̄re u so u go.

Dafidi u Sƙƙu ka Yonatam ƙƙ sw̄i

¹⁷ Ma Dafidi u womu geni kua win ƙƙ sw̄i ƙƙ Sƙƙu ka win bii Yonatam s̀. ¹⁸ M̄ya u maa yiire bu Yudaban bibu womu ge s̀ƙƙi. Tenda ga t̄mam. Ma ba ge yorua Yamarin tireru ƙƙ. Womu ge wee.

¹⁹ Isireli, wunen yiikogiba w̄ruma, wunen damgiba kpuna guuru w̄ƙƙ.

²⁰ I ku de bu labaari ye n̄ Gati.

I ku de bu ye kpara Asikalonin wuu.

Kpa Filisiti bango sari ben kur̄bu bu ku ȳeri.

Kpa ben w̄ndiaba bu ku nuku dobu ko.

²¹ B̄e Giliboan guunu,

Gusunƙ u ku de gura yu n̄e b̄en w̄ƙƙ.

Gusunƙ u ku de kakoru tu w̄ruma b̄en wii kpiir.

Gusunƙ u ku de b̄en tem mu d̄a geenu ma.

Domi miya ba tabu dur̄bu fune w̄a.

Miya ba ben terenu kasi kua.

Miya Sƙƙun terera gum teenibu n̄ru kua.

²² Baa m̄e ba yibereba waam,

baa m̄e ba tabu dur̄bun w̄ruḡru waam,

Yonatam n̄m w̄ira kun dwiyare ka ten tobu.

Sƙƙun takobi kun maa kam w̄rire.

²³ Sƙƙu ka Yonatam ba k̄anawa

ben w̄arun t̄ru kpuro ƙƙ.

Ba ñ karane baa ka 𐤀𐤊𐤁𐤁.
 Ba sãu tabu 𐤀𐤊𐤁𐤁 n kere gunɔ bakenu.
 Ba gbee sinansu dam kere.
²⁴ Bɛɛ Isirelin tɔn kurɔbu,
 Sɔɔlu u ra raa de i beku nɔni swãa bureginu dewe.
 Wiya u ra raa de i wuran buranu doke bɛɛn yãnu 𐤀𐤊𐤁𐤁.
 I swīyɔ win sã.
²⁵ Damgiba wɔruka tabu gberɔ.
 Yonatam u kpuna Isirelin guunu wɔɔɔ.
²⁶ Yonatam nen kɔnasi,
 na nuku sankira bakanu mɔ wunen sã.
 A ra n sãawa gãa bakanu nen nɔni 𐤀𐤊𐤁𐤁.
 Wunen kɔi te a man kɔi ta tɔn kurɔguru kere.
²⁷ Damgiba wɔruka tabu gberɔ.
 Tabu yãnu nu kam kua.

Ba Dafidi kua sunɔ Yudaɔ

2 Yeniba kpuron biru ye ya koorã wee. Dafidi u Yin-
 ni Gusunɔ bikia u nɛɛ, n doo n Yudan wuu gagu
 mwa?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, oo, a doo.
 Ma u nɛɛ, gen geren miya kon da.
 Yinni Gusunɔ u nùn wisa u nɛɛ, a doo Heboroniɔ.
² Ma Dafidi u da mi ka win kurɔbu yiru beni, Akinɔa-
 mu Yisireeligii ka Abigali Nabalín gɔmini. ³ Ma u dera
 win bwãa be ba wãa ka wi, be ka ben tɔmbu ba da ba
 wãa Heboroniɔ ka yen baru kpaanɔ. ⁴ Yudaba ba na
 Dafidin mi, ba nùn gum tãre wirɔ u ka ko ben sunɔ.
 Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Yabesi Galadigibu ba
 Sɔɔlun goru sikua.
⁵ Yera Dafidi u bu sɔɔwɔbu gɔria u nɛɛ, i bu sɔɔwɔ i
 nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo be bu domaru kua yèn sã ba
 ben yinni Sɔɔlu gea kua, ba win goru sikua. ⁶ Tɛ̄, Yinni
 Gusunɔ u be bu durom kuo. Kpa u bu bɔɔkɔniruru sɔɔsi.
 Nen tii kon maa bu durom kua ben ye ba kua min sã.
⁷ Ñ n mɛn na, bu be yãro dim dim kpa bu ko tabu durɔ
 wɔrugɔba domi ben yinni Sɔɔlu u gu. Adama ba n yɛ̄
 ma Yudaba ba man gum tãre wirɔ n ka ko ben sunɔ.

Ba Isi Boseti kua

Isireliban sunɔ

⁸ Yera Abineɛ, Nerin bii wi u sãa Sɔɔlun tabu
 kowobun wirugii, u Sɔɔlun bii Isi Boseti sua u ka da
 Mahanaimuɔ. ⁹ Miya u nùn kua Isireliba kpuron sunɔ
 be ba wãa Galadiɔ ka Asuriɔ ka Yisireeliɔ ka Efaraimun
 temɔ ka sere maa Benyamɛɛn temɔ. ¹⁰ Isi Boseti wi, u
 mɔwa wãa weeru sanam mɛ u bandu di Isireliba 𐤀𐤊𐤁𐤁.
 Adama Dafidiwa Yudaba ba ka yãra. ¹¹ Ma u kua ben
 sunɔ wãa kɔkɔba yiru ka suru kɔkɔba tia Heboroniɔ.

Tabu dua Isireliba

ka Yudaban suunu 𐤀𐤊𐤁𐤁

¹² Abineɛ, Nerin bii ka Isi Bosetin tabu kowobu ba
 yara saa Mahanaimun di ba da Gabaoniɔ. ¹³ Yera

Yoabu Seruyan bii, Dafidin tabu sunɔ ka win tabu
 kowobu ba maa da Gabaoni mi. Ma ba yinna daa bur-
 ɛrɔ ka Isi Bosetin tabu kowo be, ka Abineɛ wi. Ma daa
 te, ta bu burane. Dafidi ka wigibu ba wãa guru gee.
 Ma Isi Bosetigibu ba maa wãa guru giɔ. ¹⁴ Abineɛ u
 Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, a de wunen aluwaasi beni bu
 seema bu gabirina ka nɛgibu besen wuswaɔ, ben
 baawure ka win saro. Kpa su wa wi u kere.

Ma Yoabu u nɛɛ, oo, na wura.

¹⁵ Yera ba seewa ba da ba yinna ben baawure ka
 win saro Isi Bosetin bera gia be ba sãa Benyamɛɛn
 bweseru, tɔmbu wɔkura yiruwa ba yarima. Dafidin
 tɔmbu 𐤀𐤊𐤁𐤁 maa, tɔmbu wɔkura yiru. ¹⁶ Yera aluwaasi
 be, ba gabirina. Ben baawure u win yiberɛn wiru neni,
 ma ba takobi sɔkɔrina yɛsɔɔ ba wɔruka sannu sannu
 ba gbisuka. Yera ba yam mi yisuru kã, takobin gberu.

¹⁷ Yen dɔma te, taa bi, bu swãa. Ma Dafidin tɔmbu ba
 Abineɛ ka wigibu kamia. ¹⁸ Dafidin tabu kowo be 𐤀𐤊𐤁𐤁,
 Seruyan bibu itawa ba wãa mi. Beya Yoabu ka Abisai
 ka Asaeli. Asaeli u duka mɔwa wi, nge nɛm taakɔ.
¹⁹ Yera u dɔma te Abineɛ naa gira, u ñ wure u nùn deri
 baa fiiko. ²⁰ Ma Abineɛ u sãira u Asaeli bikia u nɛɛ,
 Asaeli, wuna mi?

Ma u wisa u nɛɛ, oo, nɛna mi.

²¹ Yera Abineɛ u nɛɛ, a man derio n doona, a ku man
 swīi. A nen aluwaasiban turo mɛɛrio a mwa kpa a win
 yãnu wɔra a ka doona.

Adama Asaeli u yina u nùn deri. ²² Abineɛ u kpam
 nùn sɔɔwa u nɛɛ, a desiro nen bɔkun di. Domi nà n
 nun so na go, amɔna nɛ ka wunen mɔw Yoabu sa ko n
 mɛɛrine.

²³ Adama Asaeli u yina u nùn deri. Yera Abineɛ u ka
 nùn yaasan koru sɔka nukurɔ ma ya yara win biruɔ.
 Ma u wɔruma yande u gu. Wi u tunuma mi Asaelin
 goo te, ta kpĩ, u ra gina yãrewa.

²⁴ Ma Yoabu ka Abisai ba Abineɛ naa gira. Ye sɔɔ u
 duɔ yera ba tura Aman gungurɔ te ta wãa Giasin
 deedeeru Gabaonin swaɔ mi gãanu ku ra kpin bera
 gia. ²⁵ Benyamɛɛgibu ba menna ba ka Abineɛ yãra. Ma
 ba da ba yɔkwa guuru garun wɔɔɔ. ²⁶ Yera Abineɛ u
 Yoabu soka u nùn sɔɔwa u nɛɛ, saa yerà kaa
 wunɛgibu sã bu ku maa ben mero bisibu naa swīi. Kaa
 de sa n tabu mɔwa sere ka tɛ̄? A ñ yɛ̄ ma bin wii
 goberu, nisina ta koo ma?

²⁷ Yoabu u nùn wisa u nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wãaru,
 à kun daa yeni gerua, sere sia burura nen tɔmba koo
 raa tabu yãra.

²⁸ Ma u kɔba so. Yera tɔn be kpuro ba tabu yãra ba
 Isireliba deri. ²⁹ Abineɛ ka wigibu ba sãawa wãku giruru
 Yuudenin wɔwɔɔ, ma ba Yuudeni tɔbura ba Bitoroni
 bukiana ma ba tura Mahanaimuɔ. ³⁰ Ma Yoabu u
 Abineɛ deri u doona. Yera win tii u gɔsirama u win
 tabu kowobu menna u gara. Ma u deema Dafidin tɔn
 be 𐤀𐤊𐤁𐤁, tɔmbu yendu tia sariwa ba go, ka sere maa
 Asaeli. ³¹ Adama Dafidin tɔmbu ba Benyamɛɛba ka
 Abineɛn tabu kowobu gabu gowa tɔmbu gooba
 wunɔbu ka wata (360). ³² Ma ba da ba Asaelin goru
 sua ba sikua win tondon sikirɔ Betelehemuɔ. Yoabu ka

win tumbu ba dōma te sīawa wōku giriru. Sanam me ba Heboroni duɔ, yera yam mu n sārāmɔ.

3 Sɔɔlun yenugibu ba ka Dafidi yiberɛ tɛɛru kua n tɛ. Ma Sɔɔlun yenu ga dam dwiyamɔ ga dɔɔ, adama Dafidiguu ga dam sosimɔwa ga dɔɔ.

Dafidin bii be u mara

Heboroniɔ

(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 3:1-4)

² Saa ye sɔɔ, Dafidi u bibu nɔɔba tia mara Heboroniɔ. Ben gbiikoowa Amɔɔ. Win mɛrowa Akinɔamu, Yisireɛligii. ³ Yirusewa Kileabu. Win mɛrowa Abigali, Nabali Kaamɛligiin gɔmini. Itasewa Abusalɔmu. Win mɛrowa Maaka, Talimai Gesuriban sina bokon bii. ⁴ Nnɛsewa Adoniya. Win mɛrowa Hagiti. Nɔɔbusewa Sefatia. Win mɛrowa Abitali. ⁵ Nɔɔba tiasewa maa Yitreamu. Win mɛrowa Egila.

Abinɛɛ ka Isi Boseti

ba ñ nɔɔsine

⁶ Saa ye tabu wāa Dafidin yenu ka Sɔɔlun yenun baa sɔɔ, Abinɛɛ u ka Sɔɔluba yōrawa dim dim. ⁷ Adama sɔɔ teeru Isi Boseti u Abinɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, mban sōna a ka nen tundo Sɔɔlun kurɔ Risipa, Ayan bii kpuna.

⁸ Ma Isi Bosetin gari yi, yi Abinɛɛ dua. Ma u nɛɛ, a tamaa na sāawa nge Yudan wirugii be ba Sɔɔlu seesimɔ? Wee, sere ka tɛ, nena na wunen tundo Sɔɔlun yenugibu ka win bɔɔba durom kuammɛ. Yen biru na ñ wure n nun Dafidi nɔmu sɔndia. Yera tɛ a man gerusimɔ kurɔ winin sɔ? ⁹ Ñ n men na, Gusunɔ u man kua ye u kī nā kun ka Dafidi yōre kpa n de Gusunɔ u win nɔ mweɛru yibia te u nūn kua, ¹⁰ ye u nɛɛ u koo bandu wuna saa Sɔɔlun bweserun di u tu Dafidi wɛ kpa u n sāa sunɔ Isireliba ka Yudaban tem kpuro sɔɔ.

¹¹ Saa ye sɔɔ, Isi Boseti kun maa gāanu gerua. Domi Abinɛɛn gari yi, yi nūn berum mwa.

Abinɛɛ ka Dafidi ba dora

¹² Yera Abinɛɛ u Dafidi sɔɔmbu gɔria Heboroniɔ u nɛɛ, wara u tem mɛ mɔ. Yen sɔ, u be ka man arukawani bɔkuo. Ko na n wāa ka wi, kpa n de Isireliba kpuro bu wura win mi gia.

¹³ Ye sɔɔ be, ba tura mi, ba Dafidi gari yi saaria. Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, ya wā, kon ka be nūn arukawani bɔke. Adama gāa teena na nūn bikiamɔ. Niya u gina man Mikali, Sɔɔlun bii mwaama su sere waana nɛ ka wi. ¹⁴ Ma Dafidi u Isi Boseti sɔɔmbu gɔria bu nūn sɔ bu nɛɛ, bu be nūn win kurɔ Mikali wɛɛma win dokuru u raa kɔrua ka Filisitiban sen sarusu wunɔbu (100) si ba nūn bikia. ¹⁵ Yera Isi Boseti u dera ba kurɔ wi mwaama Patieli, Laisin biin min di mi u mɔre. ¹⁶ Ma Patieli wi, u Mikali swī u sum sere ba ka tura Bahurimuɔ. Ma Abinɛɛ u nūn sɔɔwa u nɛɛ, a den gɔsiro. Yera u gɔsira u wura win yenuɔ.

¹⁷ Yen biru Abinɛɛ u Isireliban guro gurobu menna u bu sɔɔwa u nɛɛ, Dafidiwa i raa kī u n sāa bɛɛn sina boko. ¹⁸ Yen sɔ tɛ, i nūn koowo sunɔ. Domi Yinni Gusunɔ u raa gerua u nɛɛ, saa win bɔɔ Dafidin nɔman diya u koo win tumbu Isireliba yakia Filisitiban nɔman di ka sere maa ben yiberɛ be ba tien nɔman di.

¹⁹ Ma Abinɛɛ u da u Benyamɛɛba be ba sāa Sɔɔlun bweseru deema u bu gari yi sɔɔwa. Ma ba tumbu yendu gɔsa ba nūn yōsiri ba da Dafidin mi. Ye ba tura mi, yera u Dafidi sɔɔwa kpuro ye Isireliba ka Benyamɛɛba ba gōru doke bu ko. Ma Dafidi u bu tōɔ baka dim kua. ²¹ Yen biruwa Abinɛɛ u maa Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, yinni sina boko, kon se n da n Isireliba kpuro menna kpa bu ka nun arukawani bɔke ba n ka wunen gari sɔmburu mɔ. Kpa a n bandu dii be sɔɔ, a n mɔ ye a kī.

Yen biru Dafidi u dera Abinɛɛ u gɔsira u da win yenuɔ ka bɔri yendu.

Yoabu u Abinɛɛ go

²² Saa ye sɔɔ, Dafidin tabu kowobu ba gabu wɔraa da, ma ba dukia baka gurama ba ka wee. N deema Dafidi u dera Abinɛɛ u gɔsira win yenuɔ ka bɔri yendu saa Heboronin di. ²³ Sanam mɛ Yoabu ka tabu kowo be, ba tunuma yenuɔ, yera ba bu Abinɛɛn labaari sɔɔwa. Ba nɛɛ, Abinɛɛ, Nerin bii, u na Dafidi sina bokon mi. Adama Dafidi u nūn deri u doona ka bɔri yendu. ²⁴ Yera Yoabu u da u sina boko deema u nɛɛ, mban sōna a kua mɛ. Ye Abinɛɛ u na wunen mi, ma a nūn deri u doona ka bɔri yendu? ²⁵ Wunen tii a Abinɛɛ wi yɛ. A yɛ ma u nawa u ka nun nɔni wōke kpa u ka gia ye a mɔ kpuro.

²⁶ Ye Yoabu u gari yi gerua u kpa, yera u doona Dafidin min di, ma u sɔɔmbu gɔra ba Abinɛɛ naa swī, ba nūn naamwe Siran dɔɔwa. Ma ba dera u gɔsirama. Adama Dafidi u ñ yeniba kpuro yɛ. ²⁷ Saa ye Abinɛɛ u gɔsirama Heboroniɔ, yera Yoabu u nun soka wuun gbāraran kɔnnɔ bee tiaɔ, u kua nge u kī u nūn gari asirigii sɔ. Ma u nūn wobu sɛu sɔka nukurɔ u go. Nge meya u ka mɔru kɔsia yèn sɔ u win kɔwa Asaeli go.

²⁸ Yen biruwa Dafidi u ye nua, ma u nɛɛ, nen bandu ta dɛɛre Yinni Gusunɔn wuswaɔ, nen tii na maa dɛɛre, Abinɛɛ, Nerin biin yem mɛ ba yarin sɔ. ²⁹ Yen sɔ, Gusunɔ u de mu wɔri Yoabun wirɔ ka sere maa win bweserɔ. Kpa win bweseru sɔɔ, goo u n da n yem wīimɔ, ñ kun mɛ u n bara disigiru mɔ, ñ kun mɛ u n sāa yemɔ, ñ kun mɛ u gbi tabu sɔɔ, ñ kun mɛ u dīanu bia u di.

³⁰ Nge meya Yoabu ka win kɔwa Abisai ba ka Abinɛɛ go yèn sɔ u ben kɔwa Asaeli go tabu sɔɔ Gabaoniɔ.

³¹ Ma Dafidi u Yoabu ka tɔn be ba wāa mi sɔɔwa u nɛɛ, i bɛɛn yāa ni i doke mi kasukuo kpa i saakiba dewe nuku sankiranun sɔ, kpa i Abinɛɛn gɔɔ swī.

Ma wi, Dafidin tii, u goo te swī ye ba ka tu dɔɔ bu sike. ³² Ma ba Abinɛɛn goo te sikua Heboroni mi. Yera wi Dafidi sina boko u wura kua ka dam siki ten mi. Ma tɔn be ba wāa mi, ba swī. ³³ Win gɔɔ wuri sɔɔ u nɛɛ, Abinɛɛ, mban sōna a gu nge tɔn gowo.

³⁴ Ba ñ nun mwe ba nɔma ka naasu bɔkue.

A wɔruma a gu nge wi tɔn kɔsoba so ba go.

Yera tɔmbu kpuro ba kpam wure ba swi. ³⁵Yen biru ba maa na ba Dafidi nukuru yemiasia ba nɛɛ, u dio. Adama u yina, domi u Yinni Gusunɔw ɔɔ mweeru kua u nɛɛ, Gusunɔw u nɔn kua ye u ki, u n di sɔw u sere du.

³⁶Ma tɔmbu kpuro ba wa ye Dafidi sina boko u kua ma ya bu dore. ³⁷Dafidin tɔmbu ka Isireliba kpuro gesi, ba gia ma n n ka win yɛru ba ka Abinɛɛ, Nerin bii go. ³⁸Ma sina boko u win bwɔabu sɔwɔwa u nɛɛ, i n yɛ ma tɔn bokowa u gu mi gisɔ Isireliɔ. ³⁹Wee, na n dam mɔ, baa mɛ ba man gum tɔre wirɔ na ka kua sunɔ. Seruyan bibu ba man bɔbunu kere. Yen sɔ, Gusunɔw u tɔn kɔso nɔn win nuku kɔsuru kɔsie.

Ba Isi Boseti go

4 Saa ye Sɔɔlun bii Isi Boseti u nua ma Abinɛɛ u gu Heboroniɔ, yera win gɔma kpuro dwiia. Ma Isireliba kpuro ba nanda.

²Sɔɔlun bii wi, u tabu sinambu yiru mɔ be ba ra tabu kowobu kpare bu ka wɔraa da. Beya Baana ka Rekabu. Be kpuro ba sɔawa Rimɔɔ, Beerɔtugiin bibu Benyamɛɛn bweseru sɔɔ. ³Beerɔtu ye, ya wɔawa Benyamɛɛn tem sɔɔ. Adama yen tɔmbu ba duki sua ma ba da ba wɔa Gitaimu sere ka gisɔn gisɔ. ⁴N deema Yonataɔ, Sɔɔlun bii turo u bii tɔn durɔ mɔ wi ba mɔ Mefiboseti. Bii wi, u kua yɛmɔ. Wɔɔ kɔɔbuwa u mɔ sanam mɛ Sɔɔlu ka Yonataɔ ba gu Yisireliɔ tabu sɔɔ. Ye kurɔ wi u bii wi kɔɔrɔmɔ u gɔɔ win labaari nua, yera u bii wi sua u ka doonɔ. Ye u duka mɔ ka sendaru ma u wɔruma u nɔn sura. Min diya bii wi, u kua yɛmɔ.

⁵Yera sɔɔ teeru Baana ka Rekabu ba da Isi Bosetin dirɔ sɔɔ kɔɔ mi u do u sɔɔ sure. ⁶Ma ba dua sere dii ten sɔɔ nge ba ki bu dobi sua. Ye ba tura mi u kpi, yera ba nɔn woburu sɔka ba go. Ma ba win wiru bura ba ka doona. Ma ba swaa mwa ye ya sɔɔ Yuudenin wɔwa gia. Yen dɔma te, wɔku girira ba si. ⁸Yera tɔn be, ba ka Isi Bosetin wii te da Dafidin mi, Heboroniɔ, ba nɛɛ, wunen yibere Sɔɔlu wi u kasu u nun hunde wuna, win bii Isi Bosetin wiru wee. Yinni Gusunɔwɔ u Sɔɔlu ka win bweseru mɔru kɔsie gisɔ wunen sɔɔ.

⁹Dafidi u Rekabu ka Baana wisa u nɛɛ, i n yaaye sɔmɔ wi u na u man Sɔɔlun gɔɔ sɔwɔwa, ma u tamaa labaari gea u man kɔɔsiamɔ, adama na dera ba nɔn mwa ba go Sikilagiɔ? Na nɔn win labaarin are wɛ. Kaa sere gere tɔn kɔsoba be ba tɔnu wi u kun gɔanu kue kɔasi ba go win dirɔ mi u kpi? Sere ka Yinni Gusunɔw wɔaru wi u man wɔra saa nɔni swɔaru kpuron di, kon de bu beɛ gowa.

¹²Ma u win tabu kowobu sɔwɔwa u nɛɛ, bu Rekabu ka Baana mɔ bu go. Yera ba ben naasu ka nɔma kɔɔra, yen biru ba bu bwɛ Heboronin daa burerun bɔkuɔ. Ma ba Isi Bosetin wii te sua ba sikua Abinɛɛn sikirɔ Heboroni mi.

Dafidi u kua

Isireliba ka Yudaban sunɔ

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 11:1-3)

5 Isireliban bwesenu kpuro nu menna nu na Dafidin mi Heboroniɔ, ba nɔn sɔwɔwa ba nɛɛ, beɛ ka wune sa sɔawa yem tem. ²Baa yellun di saa ye Sɔɔlu u wɔa u sɔa besen sunɔ, wuna a ra sun menna a sun kpura su ka tabu da su ka wurama. Yinni Gusunɔw u maa nun sɔwɔwa ma wuna kaa ko besen wirugii kpa a beɛ win tɔmbu kpura.

³Dafidi u ka ben guro gurobu arukawani bɔkua Yinni Gusunɔw wuswaɔ Heboroni mi. Yera ba nɔn gum tɔre wirɔ ba nɔn kua be Isireliban sunɔ. ⁴Dafidi u mɔwa wɔɔ tena saa ye sɔɔ u ban dibu torua. U kua Yudaban sunɔ wɔɔ kɔɔba yiru ka suru kɔɔba tia Heboroniɔ. Ma u maa bandu di Yerusalemu wɔɔ tena ka ita. Yudaba ka Isireliba kpuron suunu sɔɔ u kuawa wɔɔ weeru bandu sɔɔ.

Dafidi u Yerusalemu mwa

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 11:4-9, 14:1-2)

⁶Sɔɔ teeru Dafidi sina boko u seewa ka win tɔmbu ba da Yerusalemu bu ka Yebusiba tabu wɔri.

Adama Yebusi be, ba nɛɛ, u n kpi u du mi. Domi baa wɔkɔbu ka yemɔbu ba koo nɔn gira. ⁷Adama Dafidi u ben kari ye ya wɔa wuu gen suunu sɔɔ wɔri u mwa. N deema yeya ba mɔ Sɔni. Yen biru ba ye soka Dafidin wuu.

⁸Tɔɔ teya Dafidi u gerua u nɛɛ, beɛn baawure wi u ki u Yebusiba go, u duo ben nim swaa ye ba gban min di kpa u wɔkɔbu ka yemɔ be, be na tusa mi nɔma turi. Yen sɔna ba ra nɛɛ, wɔkɔbu ka yemɔbu ba n duɔ Yinni Gusunɔw sɔa yerɔ.

⁹Ye Dafidi u kari ye mwa u kpa, yera u sina mi. Ma ba ye soka Dafidin wuu. Yera u gbɔraru bana saa win tiin yenun di u ka da sere batuma ye ba mɔ Miloɔ.

¹⁰Saa ye sɔɔ, Dafidin banda dam sosimɔ ta sɔwɔwa. Domi Gusunɔw wɔllu ka tem Yinni u wɔa ka wi.

¹¹Yera Tirin sunɔ wi ba mɔ Hiram u Dafidi sɔmɔbu gɔria ka dɔa gea ye ba sokumɔ sɛduru, ka sere maa dɔa dɔkɔbu ka be ba ra maa kpenu dɔku. Kpa bu nɔn sina kpaaru bania. ¹²Ma Dafidi u tuba ma Gusunɔwɔ u win bandun dam siremɔ. Wiya u maa ban te wɔlle suamɔ win tɔmbu Isireliban sɔɔ.

Dafidin bii be u mara

Yerusalemu

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 3:5-9; 14:3-7)

¹³Sanam mɛ Dafidi u doonama Heboronin di u da u wɔa Yerusalemu, yera u maa kurɔbu gabu sua ma ba nɔn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua. ¹⁴Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salomɔ ¹⁵ka Yibaa ka Elisua ka Nefegi ka Yafia ¹⁶ka Elisama ka Eliada ka Elifeleti.

Dafidi u Filisitiba tabu di

(I maa mēerio Bandun Gari I, 14:8-16)

¹⁷ Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum tāre wirɔ u kua Isireliban sunɔ, yera be kpuro ba seewa ba nūn wɔrim wee. Ye u nua mē, ma u sara u da kuku yeru garun mi, mi ba ñ nūn wasi. ¹⁸ Saa ye sɔɔra Filisiti be, ba tunuma ba teria Refan wɔwɔ. ¹⁹ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nē, n doo n Filisiti be wɔri? Kaa man bu nɔmu beria?

Ma Yinni Gusunɔ u nūn wisa u nē, a doo, kon nun bu nɔmu beria.

²⁰ Ma Dafidi u seewa u da Baali Perasimu. Miya u Filisiti be go go. Ma u gerua u nē, Yinni Gusunɔ u nen yibereban wuuru gīa nge mē nim tora ya ra guna gīe.

Yen sōna ba yam mi yīsiru kã Baali Perasimu. ²¹ Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bwārokunu deri mi. Ma Dafidi ka win tɔmbu ba nu gura.

²² Amen biru Filisiti be, ba kpam na ba teria Refan wɔwɔ mi. ²³ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nē, n doo n bu wɔri kpam? Ma Yinni Gusunɔ u nūn wisa u nē, oo, adama a ku da sɔru sɔrum mē. A besiro kpa a da ben biru, a n wāa dāa ye ba mō miren sɔwɔ.

²⁴ Sanam mē a naa damu damusu gasu kɔwɔ dāa wɔwɔ, a wasi suo, domi nē, Yinni Gusunɔwɔ na nun gbiiye n ka ben sansani wɔri.

²⁵ Dafidi u kua nge mē Yinni Gusunɔ u nūn sɔwɔ. U da u Filisiti be go go saa Geban di u ka da Gesē.

Dafidi u Yinni Gusunɔ**woodan kpakororu suam da**

(I maa mēerio Bandun Gari I, 13:4-14)

6 Dafidi u kpam Isireliban tabu durɔbu kpuro soka u menna ba kua tɔmbu nɔwɔn suba tena (30.000). ² Yera Dafidi u seewa ka win tɔn be kpuro ba da Balɔ Yudan temɔ bu ka Gusunɔ woodan kpakororu tama. Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin yīsira ba ra ka tu soku, wi, wi u ra sine ten wɔwɔ, wɔllun kōsobun weenasibun suunu sɔ. ³ Ma ba tu sua ba doke naa keke kpa gaa sɔ ba ka doona Abinadabun yenun di ge ga wāa gunguru wɔwɔ. Usa ka Akiyo, Abinadabun bibu, bera ba naa keke ye kpare. ⁴ Usa u wāa yen yēsɔ, ma Akiyo u ye gbiiye ba ka dɔ. ⁵ Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu swī ba mɔwɔkunu soomɔ, ka gɔwɔgenu ka bara kpānu ka seketirenu ka yankokonu. Ma ba womusu mō ba yaamɔ ka ben dam kpuro, ba ka Gusunɔ sāmɔ. ⁶ Saa yē sɔ ba tura Nakonin doo soo yerɔ, yera nē yi, yi sokura. Ma kpakoro te, ta sikirama, ma Usa u tu gaba. ⁷ Mii mii Yinni Gusunɔ u ka nūn mɔru kua. Ma u dera u wɔruma kpakoro ten bɔku u gu, yēn sɔ u tu baba.

⁸ Dafidi u mɔru kua too yēn sɔ Yinni Gusunɔ u ka Usa sēyasia mē. Ma u yam mi yīsiru kã Usan goo yeru. Tera ba ka mu sokumɔ sere ka gisɔn gisɔ. ⁹ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ nasia dɔma te. Yera n dera u ka nē,

amɔna u koo ko u ka Yinni Gusunɔ woodan kpakoro te turi win yenu.

¹⁰ Ma u gōru doke u ku gina ka tu da win wuu. Ma u dera ba ka tu da Obedi Edɔmu Gatigiin yenu. ¹¹ Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi ka win yenugibu domaru kua.

Ba ka kpakoro te na**Yerusalem**

(I maa mēerio Bandun Gari I, 15:25-16:3)

¹² Yen biru ba Dafidi sɔwɔ ma Yinni Gusunɔ u Obedi Edɔmu ka win ye u mɔ kpuro domaru kua woodan kpakoro ten sɔ. Saa yera Dafidi u da u kpakoro te suama u ka na win wuu ka nuku doo bakabu. ¹³ Tɔn be ba kpakoro te sɔwɔ mi, ye ba kua naa dabusanu nɔwɔ tia, yera Dafidi u dera ba naa kineru ka naa kpembu ge ga gea sã go ba ka yākuru kua. ¹⁴ Ma u seewa u yaberu pota u yāku kowon sã yānu ganu pɔra sēke ma u yaamɔ basi ka win dam kpuro Yinni Gusunɔ wuswaɔ. ¹⁵ Wi ka Isireliba kpuro ba Yinni Gusunɔ woodan kpakoro te suama ba wee ba kuuki mō ka nuku doo ma ba kɔbi soomɔ.

¹⁶ Ye kpakoro te, ta durɔ Dafidin wuu, ma Mikali, sɔwɔn bii tɔn kurɔ u mērima saa fenentin di u wa wee, Dafidi u yɔwɔkumɔ u yaamɔ kpakoro ten wuswaɔ. Yera u nūn gema. ¹⁷ Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerɔ kuu bekurugiru sɔ te Dafidi u kua ten sɔ. Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ yāku dɔ mwaararuginu kua ka maa siarabun yākunu. ¹⁸ Ye u yāku ni kua u kpa, yera u win tɔmbu Isireliba domaru kua ka Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin yīsiru. ¹⁹ Ma u be kpuro dīanu tɔn kua tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu. U ben baawure pēe ka yaa wɔwɔ wē ka sere maa kira te ba kua ka resem gbepa. Ma ben baawure u gɔsira u da win yenu.

²⁰ Dafidi u maa seewa u da u ka win yenugibu tɔbiri. Yera Mikali, sɔwɔn bii tɔn kurɔ u yarima u Dafidi senna. Ma u nē, anna a girima wa gisɔ ye Isireliban sina boko u ka tii kawa, u tii kakia nge tɔn diro win bwāabun yoo tɔn kurɔbun wuswaɔ.

²¹ Yera Dafidi u Mikali sɔwɔ u nē, Yinni Gusunɔ wi u wunen tundo ka win yenugibu kpuro deri, ma u man gɔsa n ka ko win tɔmbu Isireliban kparo, wiya na yaawa na bēere wē. ²² Kon maa wure n de bu man gem win sɔ n mē kere, kpa n tii kawa. Nge meya ko na n bēere mɔ baa ka yoo tɔn kurɔ ben wuswaɔ.

²³ N deema Mikali, sɔwɔn bii tɔn kurɔ wi, u ñ bii marure sere u ka gu.

Nɔwɔ mwe**te Yinni Gusunɔ u Dafidi kua**

(I maa mēerio Bandun Gari I, 17:1-15)

7 Ye Yinni Gusunɔ u sina boko Dafidi wɔra win yibere be ba nūn sikerenen nɔman di, u dera u wāa bɔri yendu sɔ u sɔ win yenu. ² Yera sina boko wi,

u Gusunƙƙo sƙoƙo Natani sƙoƙo u nƙƙe, n wee na wƙa diru sƙoƙo te ba kua ka dƙa gea ye ba mƙo sƙoƙo. Adama Gusunƙƙo woodan kƙaƙoƙoƙo wee ta wƙa kuu beƙuƙuƙuƙu sƙoƙo. Amƙoƙo a wa.

³ Ma Natani u nƙnƙo wisa u nƙƙe, a doo a ko nge mƙe a gƙoƙo doke kƙuƙo. Domi Yinni Gusunƙƙo u wƙa ka wunƙe.

⁴ Ye n kua wƙoƙuƙu, yera Yinni Gusunƙƙo u Natani sƙoƙo kƙasiru sƙoƙo u nƙƙe, ⁵ a doo a nen sƙoƙo kowo Dafidi sƙoƙo a nƙƙe, nƙe Yinni Gusunƙƙo na nƙnƙo sƙoƙo, n ƙƙo wiyu u koo man diru bania mi na kon wƙa. ⁶ Domi na ƙƙo sinare diru garu sƙoƙo saa mƙnƙo di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua gisƙo. Adama na ra n wƙawa kuu beƙuƙuƙuƙu sƙoƙo. ⁷ Baama mi sa da nƙe ka Isireliba gƙaburu, na ra ben gabu gƙosiwa ba n ka be ba tie kƙare. Adama na ƙƙo ben goo taare wƙere n nƙƙe, mban sƙoƙo u ƙƙo man diru banie ka dƙa ye ba mƙo sƙoƙo.

⁸ Yen sƙoƙo, a doo a Dafidi nen sƙoƙo kowo sƙoƙo a nƙƙe, nƙe Gusunƙƙo wƙoƙo ka tem Yinni, nƙe na yeni gerumƙo. Yƙa kƙarabun diya na nƙnƙo wunama u n ka sƙa nen tƙmbu Isireliban kƙaro. ⁹ Na wƙa ka wi baama kƙuƙo mi u da. Meyu na maa nƙnƙo win yibereba dera. Ma na dera u yisiru yara nge tƙn boko dunia sƙoƙo. ¹⁰ Na Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wƙa mi ka bƙri yendu, kƙa tƙn kƙosobu bu ku raa maa se bu bu nƙni sƙoƙo nge mƙe ba bu kua yellu, ¹¹ kƙarobun waati sƙoƙo. Na nƙnƙo wƙa win yibereba kƙuron nƙmun di ma na nƙnƙo wƙerabu wƙe. Nƙe Yinni Gusunƙƙo na nƙnƙo sƙoƙo, kon nƙnƙo ko bwese bakarun nuuru. ¹² Win saa ya n tura u gu ba nƙnƙo sika win baababan sikirƙo, kon win bii turo wuna u bandu di. Kƙa n win ban ten dam sire. ¹³ Wiya u koo man diru bania u ka nen yisiru beere wƙe, kƙa n win sina gƙoƙo swi sere ka baadomma. ¹⁴ Na kon sƙa win tundo, kƙa u n maa sƙa nen bii. U n toraru garu kua, tƙmba kon de bu nƙnƙo so bu seeyasia. ¹⁵ Adama na ƙƙo nƙnƙo nen durom wunarimƙo nge mƙe na mu sƙoƙo wunari wi na yina ma na wi, Dafidi gƙoƙo. ¹⁶ Win bweseru ta ƙƙo gbimƙo. Win bandu ta ko n maa wƙawa win bibun bweseru sƙoƙo, kƙa n ten dam sire sere ka baadomma.

¹⁷ Ye Natani u gari yi kƙuƙo nua u kƙa, yera u seewa u da u Dafidi sƙoƙo nge mƙe Yinni Gusunƙƙo u nƙnƙo sƙoƙo kƙuƙo kƙasi te sƙoƙo.

Dafidi u Gusunƙƙo siaramo

(I maa meerio Bandun Gari I, 17:16-27)

¹⁸ Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunƙƙo sƙa yeru u gerua u nƙƙe, Yinni Gusunƙƙo, na ye ma na ƙƙo sƙa gƙanu. Nen bwesera kun maa gƙanu tura. Ka mƙe, a man kua sunƙo Yerusalemu mini. ¹⁹ Adama a ye garisi gƙa pi-iminu wunen mi. Domi a kƙam gerumƙo nge mƙe nen bweseru ta ko n sƙa sia. Ma a man ye sƙoƙo, nƙe wi na sƙa tƙn diro. ²⁰ Yinni, mba kon maa nun sƙoƙo. Domi a man ye kƙo. ²¹ Wunen gari ka maa wunen gƙrun kirun saabuwa a ka man gƙa baka nini kƙuƙo kua. Ma a man nu sƙoƙo. ²² Gƙanu kƙuƙo ye sa nua a kua, geema, ya sƙoƙo ma a kƙa. Goo sari wi u sƙa nge wunƙe. Wunƙe turowa a sƙa Gusunƙƙo. ²³ Bweseru garu maa sari nge beƙe Isireliba te ta koo nƙƙe, ten buu u tu yakiamu

yorun di ma u tu yisiru ka ta n ka sƙa wigiru. Ka geema gƙa bakana a sun kua. A maa gƙa maamaakiginu kua wunen tem sƙoƙo besen wuswaƙo ye a ka sun yakiamu Egibitigibun min di, ka bwesenu ganun nƙman di, ka ben bunun suunu sƙoƙo di, kƙa sa n ka sƙa wunegibu ²⁴ mam mam sere ka baadomma. Ma wunƙe Gusunƙƙo a kua besen Yinni. ²⁵ N n men na, Yinni, gari yi a gerua nƙe ka nen bweseru sƙoƙo, a de yi kooƙa sere ka baadomma. ²⁶ A de wunen yisiru tu wolle suara sere ka baadomma kƙa bu nƙƙe, wunƙe Gusunƙƙo wƙoƙo ka tem Yinniwa a sƙa Isireliban Yinni. Kƙa a de nen bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaƙo. ²⁷ Domi wunƙe Gusunƙƙo, wƙoƙo ka tem Yinni, wunƙe wi a maa sƙa Isireliban Yinni, wuna a man sƙoƙo a nƙƙe, kaa de nen bibun bweseru tu bandu di nen biru. Yen sƙoƙo na ka kƙa na kana teni mƙo. ²⁸ Yinni Gusunƙƙo, wuna a sƙa Gusunƙƙo. Wunen gari yi a gerua yi ra koorewa. Wuna a maa man durom meni nƙo mweeru kua. ²⁹ N n men na, a nen bweseru domaru kuo kƙa ta n bandu dii sere ka baadomma wunen wuswaƙo. Domi wuna a gerua mƙe. Kƙa a maa de doma te, ta n bu wƙasi sere ka baadomma.

Dafidin tabu kowobu

ba nasara wa

(I maa meerio Bandun Gari I, 18:1-13)

8 Yeniban biru ye ya kooƙa wee. Dafidi u ka Filisitiba tabu kua u kamia u bu sekuru doke. Ma u bu taare u kua ben yinni. ² Yen biru u maa Mƙabuba wƙri u kamia. Be u mweera u bu kƙi kƙiwa sƙa ita. Ma u sƙa yirun tƙmbu go, ma u tiagibu deri. Nge meya Dafidi u ka Mƙabuba mwa u taare u bu wƙo gobi sure. ³ U maa Hadadesƙe Rehobun bii kamia, wi u sƙa Soban sina boko Sirin temƙo. Sanam mƙe sƙoƙo, Hadadesƙe wi, u dƙoƙo u daa te ba mƙo Efaratin tem mwa. ⁴ Yera Dafidi u durƙo win maasƙoƙo tƙmbu nƙnƙo ka nata ka wunƙoƙo (1.700) mwa ka maa naanaakobu nƙnƙo suba yendu (20.000). Ma u tii dumi wunƙoƙo (100) yiyu ben dumi sƙoƙo, ma u yi yi tien naa siinu nƙnƙo. ⁵ Yen biruwa Sirigibu ba na saa Damasini di bu ka Hadadesƙe Soban sunƙo wi somi. Ma Dafidi u ben tƙmbu nƙnƙo suba yenda yiru (22.000) go. ⁶ Yera u win tabu kowobu yi yi Siri mi. Ma Sirigii be, ba kua wigibu, u bu taare u wƙo gobi sure. Mi Dafidi u gesi dua kƙuƙo, Yinni Gusunƙƙo u ra nƙnƙo nasara wƙe. ⁷ Yera Dafidi u Hadadesƙe tere wuraginu suama u ka na Yerusalemu. ⁸ Ma u maa sii gannu wa too u gura saa Hadadesƙe wuu maro sinin min di, Betasi ka Berotai.

⁹ Ye Toi, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesƙe tabu kowobu kƙuƙo kamia, ¹⁰ yera u win bii Yoramu gƙa Dafidin mi, u ka nƙnƙo tƙbiri kƙa u nƙnƙo siara yen sƙoƙo u Hadadesƙe tabu wƙri u kamia. Domi Toi ka Hadadesƙe ba raa tabu wƙrinewa. Ma Yoramu u seewa u dendi ya ni ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu sua u ka Dafidi naawa. ¹¹ Ma Dafidi u ye kƙuƙo mwa u Yinni Gusunƙƙo yiyu nge mƙe u raa nƙnƙo sii geesu ka wura yiyu ye u gura saa Sirigibu ka

Mwabuba ka Amōniba ka Filisitiba ka Amalekiban min di, ka sere maa ye u wa Hadadesē Rehōbun biin min di.

¹³ Sanam mē Dafidi u ka Sirigibu tabu kua u wee, yera u Edōmuba wōri wōwa ye ya wāa nim wōku bōrugun sō yēsān nōm dwaru gia. Ma u yīsiru yara, u ben tōmbu nōrōbun suba yendu yiru sari (18.000) go. ¹⁴ Yera u tabu kowobu yi yi Edōmun tem kpuro sō. Edōmuba ba kua wigibu, ba ka win woodaba sōmburu mō. Mi Dafidi u gesi dua kpuro Gusunō u ra nūn nasara wēwa.

Dafidin sōm kowobun yīsā

(I maa mēerio Bandun Gari I, 18:14-17)

¹⁵ U bandu dii Isireliba kpuro sō u be kpuro siriam-mē nge mē n weenē. ¹⁶ Saa ye sō, Yoabu Seruyan bii-wa u sāa win tabu sunō. Yosafati, Ahiludun biiwa maa sāa win tire bero. ¹⁷ Sadōku, Akitubun bii ka Akimēleki, Abiataan bii, beya ba sāa yāku kowobu. Serayawa maa sāa win tire yoro. ¹⁸ Benaya, Yehoyadan bii u sāawa Dafidin kōsobun wirugii. Kōso beya Keretiba ka Peletiba. Beya ba ra tōn kōsobu go, kpa bu win gōra da. Win tiin biba ba maa sāa win tem sina asakpōbu.

Dafidi ka Mefiboseti

9 Sō teeru Dafidi u bikia u nē, Sōlun bweseru sō, goo u n maa tie, kpa n wa n yēro durom kua Yonatham sō?

² N deema sōm kowo goo u wāa Sōlun yenuō wi ba sokumō Siba. Ma Dafidi u nūn sokusia. Ye u na, ma u nūn bikia u nē, wuna ba sokumō Siba?

Ma u wura u nē, oo, nēna mi, yinni.

³ Ma Dafidi u nē, goo sari wi u sāa Sōlun bweseru kpa n wa n yēro durom kua nge mē na Yinni Gusunō nō mweeru kua?

Ma Siba u nūn wisa u nē, Yonatham u bii goo mō mi, wi u sāa yemō.

⁴ Sina boko u bikia u nē, mana u sere wāa.

Ma Siba u nē, u wāawa Makiri, Amielin biin yenuō Lodebaa.

⁵ Ma Dafidi u gōra Lodebaa mi, bu nūn kasuma.

⁶ Yera ba ka Mefiboseti, Yonatham bii, Sōlun debubu ge na Dafidin mi. Ma u kpuna Dafidin wuswaō u nūn bēere wē.

Dafidi u nūn soka u nē, Mefiboseti.

Ma u wura u nē, nē wee, yinni.

⁷ Dafidi u nūn sōwa u nē, a ku nanda. Duroma kon nun kua ka gem wunen baaba Yonatham sō. Kon nun wunen debu Sōlun tem kpuro wesia. Yen biru a n da ka man di saa baayere nen dii yerō.

⁸ Ma u maa kpuna u Dafidi bēere wē. U nē, yinni, mba na sāa a ka nen laakari mō mesum, nē wi na sāa nge bōō goru mini.

⁹ Yera sina boko u Siba Sōlun sōm kowo soka u nūn sōwa u nē, gāa ni nu raa sāa Sōlu wunen yinniginu kpuro, ka ye ya sāa win yenuō baayere gesi, na ye win debubu Mefiboseti wē. ¹⁰ Tē wunē ka wunen bibu ka wunen sōm kowobu, bē kpurowa i ko i nūn wukua,

kpa u ka dīanu wa u n dimō. Adama Mefiboseti wi, u ko n da ka man diwa baadomma nen dii yerō.

N deema Siba wi, bii tōn durōbu wōkura nōkōbuwa u mō. Win sōm kowobu maa tōnu yendu. ¹¹ Ma u sina boko wisa u nē, yinni, ye a man sōwa kpuro, yera kon ko. Ma Mefiboseti u ra n daamō u n dimō Dafidin dii yerō, nge win bibun turo.

¹² Mefiboseti wi, u bii piibu gagu mō ge ba mō Mika. Ma tōn be ba wāa Siban yenuō kpuro ba kua Mefibosetin sōm kowobu. ¹³ Mefiboseti, yemō wi, u da u wāa Yerusalemō kpa u wa u n da ka dim de sina bokon dii yerō baadomma.

Ba Dafidigibu sekuru doke

(I maa mēerio Bandun Gari I, 19:1-5)

10 Yeniba kpuron biru, Amōniban sunō u kpuna u gu, ma win bii Hanuni u gōna kōsire kua. ² Yera Dafidi u nē, kon Hanuni durom kuawa nge mē win tundo Nakasi u raa man kua. Ma u win bwāabu gōra bu da bu ka nūn nukuru yemiasia win tondon gōnō sō. Ye bwāa be, ba tura mi, ³ yera Hanunin sina asakpōbu ba nūn sōwa ba nē, a tamaa Dafidin bwāa be, ba nawa bu ka wunen tundo bēere wē? A n yē ba nawa bu ka besen wun saria gia, kpa bu gu wōrima bu mwa?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin bwāa be mweera, u ben tobunu kōna beri berika u sukum deri. Ma u ben yabenu bōtira ben taanun deederun di. Yen biru u bu gira ba doona. ⁵ Yera gaba da ba ye Dafidi sōwa. Ma u tōmbu seeya bu na bu bu sennō ko kpa bu bu sō bu gina sōnō Yerikō sere ben tobunu nū n kpia. Domi ba wāawa seku bakaru sō.

Dafidi u Sirigibu ka Amōniba kamia

(I maa mēerio Bandun Gari I, 19:6-19)

⁶ Ye Amōniba ba wa ma Dafidin wēra woo dua ben sō, yera ba tabu durōbu nōrōbun suba yendu (20.000) kana Sirigibun min di. Tabu kowo ben wusa, Bēti Rehōbu ka Soba. Ma ba tōmbu nōrōbu (1.000) wa Maakan sina bokon min di. Sobagibun min di maa tōmbu nōrōbun suba wōkura yiru (12.000). ⁷ Ye Dafidi u nua mesum, yera u bu Yoabu ka win tabu durōbu sure ba bu wōri. ⁸ Ma Amōni be, ba yera ba ben tabu sōa kpī ben wun gbāraran kōnōkō. Adama Sirigii be ba na Soba ka Bēti Rehōbun di, ka Tobugibu ka Maakagibu, ba da ba wāawa nenem yakasō. ⁹ Ye Yoabu u wa ma ba koo bu wōrimawa biru ka wuswaan di, yera u tabu yērobu gōsa Isireliba sō, bu ka da bu Sirigibu wōri.

¹⁰ Be ba maa tie u nē win kōnō Abisai u bu kparo, bu ka da bu Amōniba wōri. ¹¹ U win kōnō wi sōwa u nē, Sirigibu bā n man dam kera, a na a man somi. Amōniba bā n maa nun dam kera kon na n nun somi. ¹² A de a n wōrugru mō, kpa su sanna ka hania besen tōmbu ka wuu si Yinni Gusunō u sun wēn sō, kpa win tiin u sun kua nge mē u kī.

¹³ Yoabu ka win tabu kowobu ba seewa ba da bu ka Sirigii be wōri, ma Sirigii be, ba duki yakikira. ¹⁴ Ye Amōniba ba wa ma Sirigibu ba duki yakikira, yera ben

tii ba maa yakikira Abisain wuswaan di, ba wɔri wuuɔ. Yen biru Yoabu u gɔsira u wura Yerusalemɔ.

¹⁵ Ye Sirigii be, ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba wure ba maa ben tabu kowobu menna. ¹⁶ Ma Hadadesɛ u gɔra bu Sirigii be ba wɔa daa te ba mɔ Efaratin guruɔ sokuma. Yera ba menna ba na Helamuɔ. Sobaki Hadadesɛen tabu sunɔwa u bu kpare.

¹⁷ Yera ba Dafidi ye sɔɔwa. Ma u Isireliba menna, ba Yuudeni tɔbura ba na Helamuɔ. Saa ye sɔɔra Sirigibu ba sɔɔru kua ba Isireliba wɔri ba ka bu tabu kua.

¹⁸ Adama ba bu kpana ba duki sua. Ma Isireliba ba ben tɔmbu nata ka wunɔbu (700) go be ba tabu kekeba kpare sɔɔ, ka maasɔbu nɔɔnɔ suba weeru (40.000). Ma ba ben tabu sunɔ Sobaki mɛɛra kua. Miya u gu.

¹⁹ Sinam be ba raa Hadadesɛ sɔamɔ mi, ba wa ma Isireliba ba nɔn kamia. Yera ba ka Isireli be dora ma ba Dafidi sɔwa. Saa yen dɔma ten di, Sirigibu ba n maa wure bu Amɔniba somiru da.

Dafidi ka Bati Seba

11 Wɔɔ kpɔɔn saa yɛ sɔɔ sinambu ba ra tabu yari, yera Dafidi u win bwɔabu ka win tabu sunɔ Yoabu ka sere maa Isireliba kpuro gɔra bu da bu Amɔniba go. Kpa bu wuu ge ba mɔ Raba mwa. Adama win tii u n de. U sɔ yenuɔ Yerusalemɔ.

² Yera yoka gaa u seewa saa win kitarun di u bɔsu win sina dii tɛɛra wɔllɔ. Min diya u kurɔ goo wa u woburumuɔ. Kurɔ wi, kurɔ burɔn tiiwa. ³ Yera u gɔra bu kurɔ win asansi bikia. Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, wiya ba mɔ Bati Seba, Eliamun bii. U sɔawa Uri Hetin kurɔ.

⁴ Ma Dafidi u sɔmɔbu gɔra bu nɔn sokuma. Ye u na, ma u ka nɔn menna. Yen biru kurɔ wi, u deerasiabun wororu kua, ma u wura win yenuɔ.

⁵ Ye u deema wee, n kua gura, ma u Dafidi gɔria bu nɔn sɔ wee, u gura mɔ.

⁶ Yera Dafidi u gɔra Yoabun mi, u de Uri Heti wi, u na.

Ma Yoabu u dera Uri u da Dafidin mi saa tabu gberun di. ⁷ Ye u tura, yera Dafidi u nɔn bikia u nɛɛ, Yoabu u bwɔa do? Win tɔmbu kpuro ba alafia mɔ? Anna maa tabu gia sɔa. ⁸ Yen biru u maa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, u doo win yenuɔ kpa u win kɔri tea u wɛra.

Yera Uri u seewa u yara sina kpaarun di. Ma Dafidi u nɔn kɛnu mɔrisia yenuɔ. ⁹ Adama Uri kun de win yenuɔ. U da u kpunawa sina kpaɔ ten kɔnɔkɔ ka sunɔn kirukuba sannu. ¹⁰ Ye ba Dafidi sɔɔwa ma Uri kun de yenuɔ, yera Dafidi u nɔn bikia u nɛɛ, n n gbaburun diya a wee ro? Mba n kua a n ka de wunen yenuɔ.

¹¹ Ma Uri u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn woodan kpakororu ka Isireliba ka Yudaba ba wɔa kunu sɔɔ tabu gberɔ, ka sere nen yinni Yoabu. Yera kon da nen yenuɔ n di kpa n n kpa n ka nen kurɔ menna? Sere ka wunen wɔaru, na n kpɛ n yen bweseru ko.

¹² Ma Dafidi u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, n n men na, a kpam kpunɔ mini gisɔ kpa a doona sia. Ma Uri u sina

Yerusalemɔ dɔma te. ¹³ Yera Dafidi u nɔn dim soka u dera u di u nɔra sere tam mu nɔn go.

Adama ye n kua wɔkuru u kpam yara u da u kpuna ka sunɔn kirikuba. U n de win yenuɔ.

¹⁴ Sisiru bururu yera Dafidi u Yoabu tireru yorua u Uri wɛ u ka da. ¹⁵ Ye u yorua tire te sɔɔ wee. U nɛɛ, bu ka Uri doo mi tabu sum kpa bu yarina bu nɔn deri, yibereba bu nɔn sɛre bu go.

Urin gɔɔ

¹⁶ Saa yɛ sɔɔ Yoabu u tire te gara u kpa, yera u Uri sure mi u yɛ yibereban tabu durɔ damgiba wɔa. Domi wiya u wuu gen saria yɛ ba ka gu tarusi. ¹⁷ Yera wuu gen tabu durɔ be, ba yarima ba tabu wɔrina ka Yoabu, ma Dafidin tɔmbu sɔɔ dabira wɔruka. Mi sɔɔra Uri Heti wi, u gu. ¹⁸ Ma Yoabu u sɔmɔ wuna u ka nɔn gɔri Dafidin mi, u nɔn taa bin labaari kpuro sɔ. ¹⁹ Yera u sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a n sina boko taa bin baaru kpuro saaria a kpa, ²⁰ ma a wa u mɔru besira sere u nun sɔɔwa u nɛɛ, wara raa nɛɛ, i wuu ge susi i gu tabu wɔri. I n yɛ ma gbɔraru wɔllun diya ba ra sɛɛnu tweemɛ? ²¹ Wara u Abimeleki, Gedeonin bii go. I n yaaye ma tɔn kurɔwa u nɔn nɛɛrun bia kara gbɔraru wɔllun di ma u gu Tebesiɔ? N n men na, mban sɔna i gbɔra te susi. U n gerua mɛ, u kpa, saa yera kaa nɔn sɔ win bɔɔ Uri, Heti wi, u maa gu.

²² Sɔmɔ wi, u seewa u doona. Ye u tura Dafidin mi, u nɔn ye kpuro saaria ye Yoabu u nɔn sɔɔwa u gere. ²³ U nɛɛ, ka gem, tɔn be, ba sun dam kere. Ba raa yarima ba sun deema yakasɔ, ma sa bu gira sa ka da sere ben gbɔra kɔnɔkɔ. ²⁴ Yera ben ten towobu ba wunen bwɔabu tweema saa gbɔra ten wɔllun di. Sina boko, miya wunen bwɔabun dabira gu. Mi sɔɔra Uri Heti win tii u gu.

²⁵ Ma Dafidi u sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a n wura, a Yoabu sɔ u ku de yeniba yu win nuki sanku. Domi tabu sɔɔ, takobi yɔ kun gee go, ya koo giɔ go. N n men na, u hania koowo u tɔn be wɔri u wuu ge mwa. Wunen tii a n tura, a nɔn dam kɛɛyɔ.

²⁶ Ye Urin kurɔ wi, u nua ma win durɔ u gu yera u win gɔɔ swi. ²⁷ Saa ye yen baa ya doona, ma Dafidi u sɔmɔ gɔra ba ka kurɔ wi na win yenuɔ u nɔn sua kurɔ, ma u nɔn bii tɔn durɔ marua. Adama ye Dafidi u kua mi, ya n Yinni Gusunɔ dore.

Natani

u Dafidi nɔn win taare sɔɔsi

12 Yen biru Yinni Gusunɔ u Natani gɔra Dafidin mi. Ye u tura, ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, tɔmbu yiru gaba ba wɔa wuu teu sɔɔ. Turo sɔa gobigii. Turo maa sɔa sɔaro. ² Ben wi u sɔa gobigii mi, u yɔanu ka keteba mɔ dabi dabinu. ³ Adama sɔaro wi, u n gɔanu ganu mɔ ma n kun mɔ yɔa niu piibu gagu ge u dwa. U gu kɔkɔrimɔ ma ga kpɛamɔ ka win bibu sannu. Dɔa ni durɔ wi, u ra di, niya u ra yɔa buu ge wɛ. Kaa te u ra ka nim nɔ, tera u ra maa ka gu nim kɛ. Kpa ga n kpɛ

win tororu ܘܠܠܘ. U yāa buu ge mēerawa nge win bii wāndia. ⁴ Sōw teeru gobigii wi, u sōw wa. Ye u kī u nūn yaare ko, yera u ḥ wa win sabe dabi te sōw, ye u koo wuna u go sere sāaro win yāa buu teu ge. Gera u mwa u ka win sōw yaare kua.

⁵ Ye Dafidi u gari yi nua u kpa, yera win mōru seewa gem gem ye durō wi, u kua min sō. Ma u Natani sōwka u nē, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, n weenewa durō wi, u yāa buu gen saka nne kōsia kpa bu durō win tii go. Domi u ḥ sāaro win wōnwōndu kue.

⁷ Ma Natani u Dafidi sōwka u nē, wuna a sāa nge durō wi. Tē wee ye Gusunō Isireliban Yinni u gerua. U nē, u nun bandun gum tāre a ka kua Isireliban sunō. Ma u nun wōra sōwōlun nōman di. ⁸ Yen biru u nun wunen yinni sōwōlun yenu wē ka win kurōbu ka sere maa Isireliba ka Yudaban bweseru. Ū kun yē ma yeni ya tura u n daa nun sosie. ⁹ Ḥ n men na, mban sōna a win gari atafiiru kua a ka kua ye n sāa kōsa win nōni sōw. A dera Amōniba ba Uri Heti wi go ka takobi, ma a win kurō sua a tii koosi. ¹⁰ Yen sō, tabu kun maa kpeemō wunen yenuō, domi a nūn gema ma a Uri Hetin kurō wōra a kua wunegii. ¹¹ U kpm nun sōwōm ma u koo de kōsa gaa yu se wunen bweseru sōw di yu nun deema. Yera u koo de wunen bweserun goo u wunen kurōbu sua u ka kpuna wunen wuswaōw sōw sōw gbāara. ¹² Wunē a raa ka Urin kurō kpunawa gbenu, adama u koo de yēro wi, u ka wunegibu kpuna Isireliba kpuron wuswaōw sōw sōw.

¹³ Ma Dafidi u Natani sōwka u nē, nen tora te, ta kpā te na Yinni Gusunō kua.

Natani u nūn wisa u nē, Yinni Gusunō u maa nun wunen durum suuru kua. A ḥ maa gbimō. ¹⁴ Adama ye a kua mi, ya dera Yinni Gusunōn yiberēba ba win yīsiru gari kam gerusi. Yen sō, u koo de bii wi kurō wi, u ka nun mara mi, u gbi. ¹⁵ Ye Natani u gari yi gerua u kpa, u gōsira u da win yenuō.

Dafidin biin gōw

Yen biru Yinni Gusunō u dera bii wi Dafidi u ka Urin kurō Bati Seba mara u bara gem gem. ¹⁶ Yera Dafidi u Gusunō kanaru wōri u sōw bōkua bii win sō. Ma u dua dirō u kpuna temō wōku giriru. ¹⁷ Win bwāabun guro gurobu ba nūn suuru kana u ka se tem sōw di, adama u yina. Meya u maa yina u gāanu di. ¹⁸ Ye n kua sōw sōwba yiruse, yera bii wi, u gu. Ma Dafidin bwāa be, ba berum bara bu nūn sō. Domi ba nē, u ḥ sun swaa daki nuku sankiranun sō sanam mē bii wi, u barō. Amōna sa ko koosina tē su ka nūn bii win gōw sō kpa sa kun ka win nuki sankā sa sosi. ¹⁹ Sanam mē Dafidi u wa win bwāabu ba gunnu gunnu gari mō, u gīa ma bii wi, u guwa. Ma u bu bikia u nē, bii wi, u guwa?

Ba nūn wisa ba nē, oo, u gu.

²⁰ Saa yera Dafidi u seewa tem di u da u wobura u win yānu kōsa, ma u tii turare yēka u da Yinni Gusunōn sāa yerō u nūn sāwa. Yen biru u gōsirama yenuō u dīanu bikia. Ma ba nūn wē u di. ²¹ Ma win bwāabu ba nūn bikia ba nē, yinni, mba wunen

kookoo sin tubusianu. Domi sanam mē bii wi, u wasi, a nōw bōkua ma a swī. Adama tē ye u gu, ma a seewa a di.

²² U bu wisa u nē, saa ye bii wi, u wasi, na nōw bōkua na swī, domi na ḥ yē Yinni Gusunō ḥ n koo nen wōnwōndu wa kpa u bii wi bekia. ²³ Adama tē u gu. Mban sōna ko na n maa nōw bōkua. Kon kpī n nūn seeya gōrin di? Nena kon da n nūn deema mi u wāa. N ḥ maa wi, u koo wurama nen mi.

Salomōw marubu

²⁴ Yen biru Dafidi u da u win kurō Bati Seba nukuru yemiasia, ma u ka nūn mēna. Kurō wi, u gura sua u mara bii tōn durō. Ma Dafidi u nūn yīsiru kā Salomōw. Yinni Gusunō u bii wi kīa gem gem. ²⁵ Ma u win sōwōm Natani gōra u maa nūn yīsiru garu kē te ba mō Yedidia. Yen tubusiana, wi Yinni Gusunō u kī.

Dafidi u Raba mwa

(I maa mēerio Bandun Gari I, 20:1-3)

²⁶ Saa ye sōwōra Yoabu u Amōniban wuu ge ba mō Raba wōri u gen wōw bera mwa mi ben sina boko u ra n wāa. ²⁷ Yera u Dafidi sōwōm bu gōria u nē, wee, na Raban bera mi nim mu wāa mwa kō. ²⁸ Yen sō, a tōn be ba tie mēnō kpa i na i wuu ge mwa mam mam. Domi na ḥ kī bu nē, nē Yoabuwa na gu mwa. ²⁹ Yera Dafidi u tōn be kpuro mēna, ma ba da ba Raba wōri ba ye mwa. ³⁰ Ma u wuu min sunōn furō wuraguu mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tēna ka nne. Ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirō. Yen biru u ka gu da Yerusalemō. Yen dōma te, dukia baka Dafidi u gura. ³¹ Ma u Raban tōn be ba tie yoo sōma koosia. Ben gaba dāa bōwōrimō ka gbē, gabu ka sii, gaba tem gbemō ka dākuru, ma gaba birikiba mō. Nge mēya u Amōniban wusu kpuron tōm bu yoo sōma kpē. Yen biru u gōsirama Yerusalemō ka win tōmbu kpuro.

Amōw ka Tamaa

13 Yeniban biru, ye ya koora wee. Abusalōmu, Dafidin bii, u sesu mō wi ba sokumō Tamaa. Kurō burōn tiiwa u sāa. Yera ben tundo turosi wi ba mō Amōw u nūn kīa too, ² sere kīi te, ta dera u ḥ maa yē ye u mō. Ma u tii kua barō. Adama Tamaa u ḥ gina durō yē, ya maa sē Amōw u ka nūn kpuna. ³ N deema Amōw u kōw goo mō wi ba sokumō Yonadabu. U sāawa Dafidin mōw Saman bii. U maa bwisi mō too. ⁴ Ma u Amōw bikia u nē, mban sōna a wooramō a dōw, wunē wi a sāa sina bokon bii. A man sōwōw ye n nun mō.

Ma Amōw u nūn sōwōw u nē, nen sesu Tamaawa na kī, Abusalōmun mero turosi.

⁵ Ma Yonadabu u nūn sōwōw u nē, a doo a kpuna kpa a nē, a barōwa. Wunen tundo, ḥ n na wunen mi, kpa a nūn sō a nē, u de wunen sesu Tamaa u na wunen mi, u nun dīanu kua a n waamō, kpa a nu mwa win nōman di a sere di.

⁶Ma Amᵋᵋ u da u kpuna u tii bararu mani. Yera sina boko Dafidi u nùn beram na. Ma Amᵋᵋ u nùn sᵋᵋwa u nᵋᵋ, na nun kanamᵋ, a de nen sesu Tamaa u na u man kiranu yiru kua na n waamᵋ, kpa n nu mwa win nᵋman di n di.

⁷Ma Dafidi u sᵋᵋm gᵋra Tamaan mi, u nùn sᵋᵋ u nᵋᵋ, u doo u win sesu Amᵋᵋ deema win dirᵋ u nùn dīanu kua.

⁸Yera Tamaa u da u Amᵋᵋ deema diru mi u kpī, ma u som sua u bura u kira ni kua Amᵋᵋᵋ nᵋni biru. ⁹Yen biru u kira weke te sua ma u kira ni gᵋsie gbᵋᵋru garu sᵋᵋ. Adama Amᵋᵋ u yina u di. U nᵋᵋ, bu tᵋmbu kpuro yaro win dirun di. Yera be kpuro ba yara min di. ¹⁰Saa yera Amᵋᵋ u Tamaa sᵋᵋwa u nᵋᵋ, a ka kira ni na dii sᵋᵋᵋᵋ kpa n nu mwa wunen nᵋmun di, n sere di.

Ma Tamaa u kira ni sua u ka nùn daawa dii sᵋᵋ mi. ¹¹Ye u nùn kira ni wᵋᵋmᵋ, yera Amᵋᵋ u nùn gaba u nᵋᵋ, a de n ka nun kpuna, nen sesu.

¹²Ma Tamaa u nᵋᵋ, aawo, a ku man sanku. Domi ba ku ra yen bweseru ko beᵋᵋ Isireliba sᵋᵋ. A ku beᵋᵋ sari kom mᵋ ko. ¹³À n kua mᵋ, mana kon we ka seku ten bweseru. Meyā wunen tii kaa ko beᵋᵋ sari beᵋᵋ Isireliba sᵋᵋ. Yen sᵋᵋ, a besen tundo sina boko sᵋᵋᵋᵋ. U ñ yinamᵋ a man sua kurᵋ.

¹⁴Adama Amᵋᵋ kun Tamaan gari yi wure. Ma u nùn tilasi kua u ka nùn kpuna. ¹⁵Yen biru Amᵋᵋ u nùn tusa too n kere kī te u raa nùn kī. Ma u nùn sᵋᵋwa u nᵋᵋ, a seewo a doona.

¹⁶Yera Tamaa u nᵋᵋ, a ku maa kᵋsa sosi kᵋsa ye a man kua sᵋᵋ a n man gire.

Adama Amᵋᵋ u ñ win gari swaa daki. ¹⁷Ma u aluwaasi wi u nùn nᵋᵋᵋᵋ soka u nᵋᵋ, a kurᵋ wini giro minin di. A de u yari sᵋᵋᵋᵋ kpa a gambo kenᵋ a berī.

¹⁸Ma Amᵋᵋᵋ aluwaasi wi, u Tamaa yara u gambo ye kenua.

N deema yabe nᵋnigira † Tamaa u sebua. Ten bwesera sina bokon bii wᵋndia be ba ñ durᵋ yᵋ ba ra sebe.

¹⁹Ye Tamaa u yara, yera u tii torom wisi wirᵋ ma u win yabe nᵋnigii te gīa u ka win nuku sankiranu sᵋᵋᵋsi. U wiru nᵋma sᵋndi u sumᵋ ka dam. ²⁰Yera win sesu Abusalᵋmu u na u nùn bikia u nᵋᵋ, Amᵋᵋ u ka nun kpuna? Ñ n men na, a seewo, nen sesu, a ku gari yi garisi gᵋruᵋ too, domi wunen sesuwa.

Adama ka mᵋ, Tamaan nukura sankira too. Ma u da u wāa Abusalᵋmun dirᵋ. ²¹Sina boko Dafidi u ye kpuro nua, yera u mᵋru kua. Adama u ñ Amᵋᵋ gerusi, yèn sᵋᵋ u sāa win bii gbiikoo ma u nùn kī too. ²²Abusalᵋmu kun maa Amᵋᵋ gāanu sᵋᵋwa. Adama u nùn tusa yèn sᵋᵋ u win sesu tilasi kua u ka kpuna.

Abusalᵋmu u win sesu

mᵋru bara

²³Wᵋᵋ yirun biru, sᵋᵋ teeru Abusalᵋmu u win yāanun sansu bᵋᵋrimᵋ Baali Hasoric Efaraimun tem bᵋᵋᵋ. Ma u win tundo turosibu sina bokon bibu kpuro dim soka.

† YABE NᵋNIGIRU - I Handunian torubu 37:3n tubusianu meerio.

²⁴U sere bu dim mᵋ soku, u da u sina boko deema u nᵋᵋ, yinni, wee ba nen yāanun sansu bᵋᵋrimᵋ, sa yen tᵋᵋ bakaru mᵋ. Na kī wunᵋ ka wunen bwāabu i na i ka sun di.

²⁵Ma sina boko u nùn wisa u nᵋᵋ, aawo, nen bii, besen kpuro kun dᵋᵋ. Domi sᵋmunu koo kpᵋā.

Ma u nᵋᵋ, a suuru ko, a de a da ka mᵋ.

Adama sina boko u yina. Domara u nùn kua. ²⁶Yera u sina boko sᵋᵋwa u nᵋᵋ, a de baa nen mᵋᵋ Amᵋᵋ u na. Ma sina boko u nᵋᵋ, mban sᵋna a kī u na wunen mi.

²⁷Abusalᵋmu u maa sina boko suuru kana, ma u dera Amᵋᵋ u da ka sere maa win bii be ba tie kpuro.

²⁸Yera Abusalᵋmu u win sᵋm kowobu sᵋᵋwa u nᵋᵋ, i n laakari sāa sanam mᵋ tam mu koo Amᵋᵋ go. Saa yera kon beᵋ sᵋᵋ n nᵋᵋ, i nùn soowo i go. I ku berum ko domi nena na beᵋ wooda wᵋᵋmᵋ. I de i yᵋra i tᵋn durᵋ kom sᵋᵋsi.

²⁹Ma Abusalᵋmun sᵋm kowo be, ba Amᵋᵋ kua nge mᵋ u gerua. Yera sina bokon bii be ba tie ben baawure u win ketᵋku sᵋᵋwa u duka sua.

³⁰Sanam mᵋ ba duki yarina mi, yera Dafidi u nua ma ba win bibu kpuro go, baa ben turo kun tie. ³¹Ma u seewa u win yaberu nenua u karana u kpuna temᵋ nuku sankiranun sᵋᵋ. Meyā maa win bwāaba kua.

³²Yonadabu, Dafidin mᵋᵋ Saman bii, u gerua u nᵋᵋ, yinni, a ku nᵋᵋ, ba wunen bibu kpuro go. Domi Amᵋᵋ tᵋnawa u gu. Saa dᵋma tèn di u ka Tamaa kpuna ka dam mi, yera Abusalᵋmu u ka bwisika u nùn go. ³³Yen sᵋᵋ tᵋ, a ku gᵋru doke ma wunen bibu kpurowa ba gu. Adama a n yᵋ ma Amᵋᵋ tᵋnawa u gu.

³⁴Yen biru Abusalᵋmu u duka yakura.

Gbārarun kᵋnᵋᵋ kᵋso u sīira u wa wee, tᵋn wᵋru ga wee win biruᵋ guurun bera gian di. Ma u da u sina boko sᵋᵋwa ye u wa.

³⁵Ma Yonadabu u nùn sᵋᵋwa u nᵋᵋ, yinni, wunen biba. Wee ba wee. N ñ meya na nun sᵋᵋwa?

³⁶Sere u ka gari yi gere u kpe, yera sina bokon bii be, ba tunuma. Ma ba wuri wᵋri. Sina bokon tii ka win bwāabu ba maa swī gem gem.

³⁷N deema saa ye sᵋᵋ, Abusalᵋmu u kpikuru woo Talimai, Amihudun biin mi, wi u sāa Gesurin sina boko. Ma u sina mi, n ka kua wᵋᵋ ita. Saa ye kpuro sᵋᵋ, Dafidi u wāa win sina kpaarᵋ u win bii Amᵋᵋᵋ sᵋᵋ sumᵋ. ³⁹Saa ye Dafidin nukura yemia, win mᵋru ye u ka Abusalᵋmu mᵋ ya sure.

Yoabu u kī

Abusalᵋmu u gᵋsirama yenuᵋ

14 Yoabu Seruyan bii u gia ma Dafidi sina bokon gᵋru ga woowa win bii Abusalᵋmun mi gia. ²Yera u gᵋra Tekoaᵋ bu da bu kurᵋ bwisigii goo ka-suma. Ye kurᵋ wi, u tunuma yera Yoabu u nùn sᵋᵋwa u nᵋᵋ, a sᵋᵋ woorun yānu dokeo kpa a n sāa nge a nuki sankire. A ku turare gaa doke. A n gesi sāa nge wi u gᵋᵋ sᵋᵋ n tᵋ. ³À n kua mᵋ, kpa a da sina bokon mi, a nùn sᵋᵋ ye kon nun sᵋᵋ kpuro.

Ma u nùn sɔ́wa ye u koo gere. ⁴ Ma kurɔ́ wi, u seewa u da u ka sina boko gari yi ko. Ye u tura mi, yera u yira u wiru tem girari u nɛɛ, yinni, a man faaba koowo.

⁵ Yera sina boko u nùn bikia u nɛɛ, mba n kua.

Ma u wisa u nɛɛ, yinni, wee, nɛ gɔ́miniwa. Nɛn durɔ́ u gu, ⁶ u man bibu yiru deria. Bii bera ba sanna gberɔ́. Saa ye sɔ́, goo sari ben turuku u sere bu yakiana. Ma turo u win winsim so u go. ⁷ Tɛ́ wee, nɛn bweseru ta man seesi ta nɛɛ, n bu wi u win winsim go mi nɔ́mu sɔ́ndio bu maa nùn go, yèn sɔ́ u win winsim yem yari. Wee, nà n bu bii wi nɔ́mu sɔ́ndia, na ò maa bii goo mɔ́ wi u koo nɛn durɔ́n tubi di, kpa win bweseru tu gbi.

⁸ Ma sina boko u kurɔ́ wi sɔ́wa u nɛɛ, a gina wio. Kon nɛn bwāabu sɔ́ bu da bu nun wunen gari yi wunana.

⁹ Ma kurɔ́ wi, u nùn wisa u nɛɛ, yinni, baa bà n koo goo taare wɛ́, nɛ ka nɛn tondon yenugiba ba koo taare wɛ́, n ò wunɛ ka wunen bwāabu.

¹⁰ Sina boko u nùn sɔ́wa u nɛɛ, goo ù n wunen kɔ́sa gerua, a ka nùn na mini. Saa yera yɛ́ro kun maa nun babamɔ́.

¹¹ Ma kurɔ́ wi, u nɛɛ, a man nɔ́k mwɛ́eru kuo ka Yinni Gusunɔ́n yísiru, ma a ò derimɔ́ be ba bii win mɔ́ru kɔ́siamɔ́ bu maa kɔ́sa sosi bu nɛn bii wi u tie go.

Yera sina boko u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔ́n wāaru, wunen bii wi, baa win wirun seri tia kun wɔ́rimɔ́.

¹² Ma kurɔ́ wi, u nɛɛ, yinni, a de n maa gari fiiko gere.

Yera sina boko u nɛɛ, a geruo.

¹³ Ma u nɛɛ, yinni, mban sɔ́na a kɔ́sa yeni mò ye ya Gusunɔ́n tɔ́mbu waamɔ́. A dera wunen tiin bii u kpikuru woo wunen sɔ́. Tɛ́, wunen gari yi a gerua mi, wuna yi ka yá. ¹⁴ Tilasiwa besen baawure u ka gbi sɔ́ teeru kpa sa n sáa nge nim mɛ mu yari tem sɔ́, mɛ ba ò kpɛ́ bu maa gura. Adama Gusunɔ́n kun kí Abusalɔ́mu u gbi tɛ́. U kíwa u gɔ́siramama kpikurun di u n wāa win bɔ́kuɔ́.

¹⁵ Yinni, ye na ka na wunen mi, na nun gari yini kpuro sɔ́wa, nɛn tɔ́mba ba man berum tia. Yera na nɛɛ, kon na n nun yi sɔ́. Sɔ́kɔ́kudo kaa nɛn gere wura. ¹⁶ Kpa a sun wɔ́ra nɛ ka nɛn bii be ba kasu bu sun gon nɔ́man di, be, be ba ò kí sa n maa baa mɔ́ tem mɛ Gusunɔ́n u sun wɛ́ sɔ́. ¹⁷ Na tii sɔ́wa na nɛɛ, wunen gari yi koo man nukuru yemiasia. Domi na nun mɛ́erawa nge Gusunɔ́n gɔ́rado wi u kɔ́sa ka gean wunano yɛ́. Kpa Gusunɔ́n wunen Yinni u n wāa ka wunɛ.

¹⁸ Ma sina boko u kurɔ́ wi sɔ́wa u nɛɛ, na kí n nun gāanu bikia. A ku man weesu kua a yen gaa bere.

Ma kurɔ́ wi, u nɛɛ, yinni, a geruo.

¹⁹ Yera sina boko u nɛɛ, n ò Yoabuwa u nun yeniba sɔ́wa?

Kurɔ́ wi, u nùn wisa u nɛɛ, yinni, sere ka wunen wāaru, ye a gerua mi, ya sáawa gem. Wunen bɔ́ɔ Yoabuwa u man gari yi sɔ́wa u nɛɛ, n na n nun sɔ́.

²⁰ U ye kuawa n wa gari yi kpuro yi ka wɛ́ra. Wee, a maa bwisi mɔ́ nge Gusunɔ́n gɔ́rado a n ka yɛ́ ye ya kooramɔ́ handuniaɔ́.

²¹ Yen biru Dafidi sina boko u da u Yoabu sɔ́wa u nɛɛ, to, kon ko nge mɛ a kí. A doo a nɛn bii Abusalɔ́mu wi gɔ́siamama.

²² Yera Yoabu u nùn kpuna ka beere u nùn siara. Ma u gerua u nɛɛ, yinni, gisɔ́ra na wa ma a ka man nɔ́nu geu mɛ́era. Domi a nɛɛ, kaa ko ye na nun kana.

²³ Ma Yoabu u seewa u da Gesurik Abusalɔ́mun mi, u ka nùn wurama Yerusalemuɔ́. ²⁴ Ye ba tunuma, sina boko u nɛɛ, a de u da u sina win yenuɔ́. A ku de u na nɛn mi.

Ma Abusalɔ́mu u da win yenuɔ́, u ò de sina bokon mi.

Abusalɔ́mu ka Dafidi ba dora

²⁵ Abusalɔ́mu wi, durɔ́ burɔ́n tiwa. Goo sari Isireliba sɔ́ wi u yísiru yara buram men saabu. Saa win naa tararun di sere ka win wirɔ́, gam sari mi kaa kpaka wa. ²⁶ Wɔ́ɔ ka wɔ́wa u ra win seri kɔ́ni. Domi saa yera yi ra nùn bunie too. Win seri yi ba kɔ́na mi, yin bunum mu ra kilo yiru kere. ²⁷ Bii tɔ́n durɔ́bu itawa u mara ka bii tɔ́n kurɔ́ turo. Win yísira Tamaa. U sáawa kurɔ́ burɔ́n tii.

²⁸ Abusalɔ́mu wi, u kuawa wɔ́ɔ yiru Yerusalemuɔ́, u ò sina boko waare. ²⁹ Yera u Yoabu sokusia u na u nùn gɔ́ri sina bokon mi. Adama Yoabu u yina u na. Ma u kpam wure u nùn sokusia. Ka mɛ, u yina u na. ³⁰ Ma Abusalɔ́mu u win bwāabu sɔ́wa u nɛɛ, Yoabun gberu wee negirun bɔ́kuɔ́. U maa dīanu mɔ́ mi. I doo i win gbee te dɔ́ɔ meni.

Ma ba da ba tu dɔ́ɔ meni. ³¹ Yera Yoabu u seewa u da Abusalɔ́mun mi, u nùn bikia u nɛɛ, mba n kua wunen bwāabu ba ka da ba nɛn gberu dɔ́ɔ meni.

³² Abusalɔ́mu u nùn wisa u nɛɛ, domi na nun sokusia na nɛɛ, a na n nun gɔ́ri sina bokon mi, kpa a nùn bikia mban sɔ́na u dera na wurama Gesurin di. Domi n daa sanɔ́ na n woo mi gia. Tɛ́ na kí su waana nɛ ka sina boko. Taare gaa yà n man wāasi, kpa u man go.

³³ Ma Yoabu u da sina bokon mi, u nùn gari yi tusia. Yera sina boko u Abusalɔ́mu sokusia. Ye u tunuma win mi, u kpuna ka beere. Ma sina boko u nùn tɔ́bura u bɔ́kasi.

Abusalɔ́mu u nia sáa

u sina boko bandu mwaari

15 Yen biru Abusalɔ́mu u da u tabu keke kasu ka dumi ka tɔ́mbu weeraakuru be ba ra n nùn gbi-
iye mi u dɔ́. ² U ra sewa buru buru yellu u n wāa wu-
un duu yerɔ́. Goo ù n sarɔ́ u siribu dɔ́ɔ sina bokon mi,
yera u ra yɛ́ro yɔ́rasie u nùn bikia u nɛɛ, bwese kera
yeren min diya a yarima.

Ù n nùn wisa u nɛɛ, u yarimawa Isireliban bwese kera kasan di, ³ kpa Abusalɔ́mu u nùn sɔ́ u nɛɛ, a wunen gem mɔ́, adama à n da sina bokon mi, goo kun nun swaa dakimɔ́.

⁴ Kpa u n kparam m̀, bà n man kua siri kowo tem me sɔɔ, baawure wi u siribu na nen mi, kon ǹn sirawa dee dee.

⁵ Mi u ȳ wuun duu yerɔ, goo ù n na win mi, u ǹn kpuna u ka nun beere w̄, u ra n̄m̄ dem̄ewa u ȳro nen̄e u b̄kasi.

⁶ Nge meya Abusal̄mu u Isireliba kpuro kua be ba siribu daam̄ sina bokon mi. Ma ba tii wesia win mi gia.

⁷ Ye n kua w̄ n̄n̄, yera Abusal̄mu u sina boko Dafidi s̄ɔɔwa u n̄n̄, na nun kanam̄, a de n da Heboroni n ko ȳn̄ n̄n̄ m̄w̄eru na Yinni Gusun̄ kua. ⁸ Domi sanam̄ me na w̄a Gesuri, Sirin tem̄, na n̄n̄, ma Yinni Gusun̄ u ka man wurama baani ka gem, kon ǹn̄ ȳkuru kua Heboroni.

⁹ Ma sina boko u n̄n̄, a doo ka b̄ri yendu.

Ma Abusal̄mu u seewa u da Heboroni mi. ¹⁰ Min diya u t̄mbu ḡra ḡra asiri s̄ɔɔ Isireliban bwesenu kpuro s̄ɔɔ, u n̄n̄, bu be s̄, bà n k̄ak̄agin sw̄i nua, bu kuuki koowo kpa bu kpara bu n̄n̄, Abusal̄mu u bandu di Heboroni. ¹¹ Ma u t̄mbu goobu (200) kana Yerusalemun di, ba ka ǹn̄ da Heboroni mi. Adama ba ñ ȳ ye u nia s̄a win ḡrua.

¹² Sanam̄ me u ȳkuru m̀, yera u dera ba da Gilo ba Ahitofeli, Dafidin bwisi k̄ɔ kasuma. Yera Abusal̄mun nia ye u s̄a mi, ya dam kua. T̄n be ba ka ǹn̄ ȳra ba dabiam̄ gem gem.

Dafidi u kpikuru sua Yerusalemun di

¹³ Yera goo u na u Dafidi s̄ɔɔwa u n̄n̄, Isireliban dabira ba tii wesia Abusal̄mun mi.

¹⁴ Ma Dafidi u win bw̄a be ba ka ǹn̄ w̄a Yerusalemun s̄ɔɔwa u n̄n̄, ñ n men na, i seewo su kpikuru su. Ma n kun me, besen goo kun kisiram̄ Abusal̄mun n̄man di. I wasi suo su doona, u ku raa sun deema mini u sun wahala doke. Kpa u wuu ge w̄ri u gen t̄mbu go.

¹⁵ Yera win bw̄a be, ba gerua ba n̄n̄, ye a k̄i kpuro, yinni, yera sa ko ko.

¹⁶ Ma sina boko u swaa w̄ri, ka win yenugibu. Adama u dera win ban sina kur̄bu w̄kuru ba sina ba sina kpaaru k̄su.

¹⁷ Saa ye sina boko u yari, yera win t̄mbu kpuro ba ǹn̄ sw̄i. Ma ba da ba ȳra sere wuun yenu d̄aku gagun b̄ku. ¹⁸ Ma win bw̄abu kpuro ka Keretiba ka Peletiba ba ǹn̄ sararim̄ ka sere maa t̄mbu nata (600) be ba ǹn̄ sw̄i Gatin di ba sara ba da win wuswaa. ¹⁹ Ma sina boko u Itai, Gatigii s̄ɔɔwa u n̄n̄, mban s̄na a ka sun sw̄i. A ḡsiro a sina Abusal̄mu u nun deema. Domi wun̄ s̄ɔɔwa. Yen biru ba ka nun nawa saa wunen tem di. ²⁰ S̄ɔ m̄e tera a tunuma, kpa na ñ ka nun yaayaare m̀ gis̄? Nen tii na ñ ȳ mi na d̄. ñ n men na, a ḡsiro ka wunen t̄n be ba nun sw̄i, kpa Yinni Gusun̄ durom ka win b̄k̄kiniru ta n ka nun w̄a.

²¹ Adama Itai u sina boko wisa u n̄n̄, sere ka Yinni Gusun̄ w̄aru ka maa wunen tiin w̄aru, yinni, yam

kpuro mi a w̄a, baa ñ n ḡɔ s̄ɔɔ na, miya ko na n maa w̄a.

²² Ma Dafidi u ǹn̄ s̄ɔɔwa u n̄n̄, ñ n men na, a gbiyo su da.

Ma Itai, Gatigii wi, u gbia ka win tabu kowobu ka sere ben yenugibu kpuro. ²³ Saa ye t̄n be, ba sar̄ ba doon̄, yera tem men t̄mbu ba wuri wure. Ma sina boko ka win t̄mbu kpuro ba daa te ba m̀ Sedoroni t̄bura ba doona ḡbaburun bera gia. ²⁴ Ȳku kowo Sad̄ku u maa w̄a mi ka Lefi be ba Yinni Gusun̄ woodan kpakororu s̄ɔɔwa. Ba tu s̄bia ba yi. Ma ȳku kowo Abiataa u ȳkuru m̀ sere t̄n be kpuro ba ka yara wuun di ba kpa.

²⁵ Ye ba ȳkuru kua ba kpa, yera sina boko u Sad̄ku s̄ɔɔwa u n̄n̄, a Yinni Gusun̄ woodan kpakoro te suo a ka wura wuu. Yinni Gusun̄ ù n man durom kua, u koo de n wurama kpa n maa tu wa ten w̄a yerɔ.

²⁶ Adama ù n n̄n̄, u man yinawa, to, n̄n̄! U man kuo nge me u k̄i.

²⁷ Ma u kparam ǹn̄ s̄ɔɔwa u n̄n̄, a wa? A wuro ka b̄ri yendu, ka wunen bii Akimasi ka Abiataa ka win bii Yonatham. ²⁸ Wee, kon ȳra daa ten t̄bura yerɔ ḡbaburu mini, sere a ka man labaari s̄ɔɔma.

²⁹ Nge meya Sad̄ku ka Abiataa ba ka Yinni Gusun̄ kpakoro te wura Yerusalemun. Ma ba sina mi.

Dafidi u Usai ḡra

u ka Abusal̄mun kpunaa gia

asiri s̄ɔɔ

³⁰ Ma Dafidi u Olifin guuru ḡɔɔ ka sw̄i u yasa wiru wukiri, u s̄im̄ ka naa dirusu. Nge meya win bw̄a be ba ka ǹn̄ d̄ɔ ba maa kua. Ba guu te ḡɔɔ ka sw̄i ba yasi wiru wukiri. ³¹ N deema goo u raa Dafidi s̄ɔɔwa u n̄n̄, Ahitofeli u w̄a ka Abusal̄mu, t̄n be ba sina boko seesi s̄ɔɔ. Ma Dafidi u Yinni Gusun̄ kana u n̄n̄, u de Ahitofelin bwisi yi u Abusal̄mu k̄m̄ mi, yi ko asansi sarirugii. ³² Sanam̄ me Dafidi u tura guuru w̄ll̄ mi ba ra Gusun̄ s̄, u deema Usai Aakigii u w̄a mi, u ǹn̄ mara u yabe k̄iasu sebua. Ma win wira tua s̄a u ka win nuku sankiranu s̄ɔɔ. ³³ Ma Dafidi u ǹn̄ s̄ɔɔwa u n̄n̄, s̄a n da sannu, ya ñ man somim̄. ³⁴ ñ n men na, a ḡsiro wuu kpa a da a Abusal̄mu s̄ ma kaa ko win b̄ɔ nge me a raa s̄a win tundon b̄ɔ. Nge meya kaa man somi ù n Ahitofelin bwisi kam koosiam̄. ³⁵ Ȳku kowobu Sad̄ku ka Abiataa ba w̄a mi ka wun̄. Gari yi a nua saa sun̄ Abusal̄mun yenun di kpuro, a doo a bu yi s̄. ³⁶ Wee, ben bibu yiru Akimasi, Sad̄kun bii ka Yonatham Abiataan bii ba maa w̄a mi. Beya kaa ḡrima bu na bu man s̄ ye a nua kpuro.

³⁷ Ma Usai, Dafidin b̄ɔ wi, u wura Yerusalemun. Saa yera Abusal̄mun tii u maa tunuma mi.

Dafidi ka Siba

16 Saa ye Dafidi u saram wee, u guu ten wii kpiiru deri kese, yera Siba, Mefibosetin s̄m̄ kowo u

kurama Dafidin wuswaas ka ketekunu yiru ni u p̄ē goobu (200) s̄obi ka res̄em swaanu wun̄obu (100) ka maa d̄āa binu ganun swaanu wun̄obu ka sere tam me ba doke ḡnan b̄ob̄o bakaru s̄ob̄o. ² Ma sina boko u Siba bikia u n̄ē, mba yeniba.

Ma Siba u n̄un wisa u n̄ē, yinni, keteku nini, nu s̄āawa ni wunen yenugibu ba koo s̄oni. P̄ē yen̄i ka d̄āa bii nini, ya s̄āawa ye wunen tabu kowobu ba koo di. Be ba maa wasira gbabur̄o, tam meniwa ba koo n̄o, kpa bu dam wa.

³ Sina boko u kpm̄a bikia u n̄ē, M̄efibos̄eti wunen yinn̄in debubu maa ni?

Ma Siba u n̄ē, u w̄āa Yerusalem̄o. Domi u n̄ē, gis̄ra Isireliba ba koo n̄un win debun bandu wesia.

⁴ Sina boko u n̄un s̄ōw̄a u n̄ē, t̄ē, ye M̄efibos̄eti u raam̄o, ya kua wun̄egia.

Ma Siba u kpuna u n̄un b̄ēere w̄ē u n̄ē, na siara, yinni, ye a ka man durom meni kua.

Sim̄ei u Dafidi w̄am̄m̄o

⁵ Ye sina boko Dafidi u tunuma Bahurim̄o, yera s̄ōlun dusi goo wi ba m̄ō Sim̄ei, Geran bii, u yarima wuu gen min di, u kpenu sua u Dafidi ka win sina asakp̄obu kasukum̄o, baa m̄ē Dafidin tabu dur̄obu ka win t̄ambu ba w̄āa win n̄om̄ geūo ka win n̄om̄ d̄war̄o. Ma u n̄un w̄am̄m̄o, ⁷ u m̄ō, a doon̄o, a doon̄o, t̄on̄ gowo wun̄ē, kam wun̄ē. ⁸ Gusun̄o u nun m̄ō k̄s̄ie, ma u ban te sua u wunen bii Abusal̄omu n̄om̄u beria ȳen̄ s̄ō a s̄ōlun yenugibu go ma a bandu di win ayer̄o. Wee t̄ē, a w̄n̄w̄n̄du soore, m̄ēya n̄ maa ka nun w̄ā, domi wun̄ē t̄on̄ gowowa.

⁹ Yera Abisai, Seruyan bii, u sina boko s̄ōw̄a u n̄ē, yinni, mban s̄ōna b̄ōb̄o goo teni ta ka nun w̄am̄m̄o m̄ē. A de n̄ da n̄ n̄un wiru bura.

¹⁰ Ma Dafidi u n̄ē, ya ñ̄ b̄ē wa, b̄ē Seruyan bibu. Dur̄ wi, ù n̄ man w̄am̄m̄o ȳen̄ s̄ō Yinni Gusun̄o u n̄ē u ko m̄ē, wara koo n̄un yinari. ¹¹ Ma u Abisai ka win bw̄āabu kpuro s̄ōw̄a u n̄ē, wee, nen̄ tiin̄ bii wi na mara, u k̄i u man go. Kaa sere gere B̄enyam̄ē wini? Ñ̄ n̄ men̄ na, i de u man w̄am̄ē, Yinni Gusun̄o ù n̄ n̄un s̄ōw̄a m̄ē. ¹² S̄ōk̄udo Yinni Gusun̄o u koo nen̄ w̄n̄w̄n̄du wa kpa u k̄ōsa ye ḡsia gea.

¹³ Ye Dafidi u seewa u win swaa w̄ri u doon̄o ka win t̄ambu, yera Sim̄ei u s̄iim̄o guu ten̄ ȳēs̄o u bu b̄ewe u bu kpenu kasukum̄o, u bu yanim wisim̄o, u Dafidi w̄n̄sim̄o. ¹⁴ Ye sina boko ka win t̄on̄ be, ba tura Yuudenin daar̄o, ba wasira gem gem. Ma ba w̄ēra mi.

Abusal̄omu u w̄āa

Yerusalem̄o

¹⁵ Abusal̄omu u tunuma Yerusalem̄o ka Isireliba dabinu. Ahitofeli u maa w̄āa ka be. ¹⁶ Sanam m̄ē Usai Aakigii, Dafidin b̄ob̄o u tunuma Abusal̄omun mi, yera u gerua u n̄ē, sina boko, wunen hunde yu daka da.

¹⁷ Ma Abusal̄omu u n̄un s̄ōw̄a u n̄ē, mba n̄ kua a ñ̄ ka w̄āa wunen b̄ob̄o Dafidin wuur̄o. Nge m̄ēya a ka n̄un k̄iru s̄ōsim̄o?

¹⁸ Usai u n̄un wisa u n̄ē, n̄ ñ̄ men̄ baa. Domi wi Yinni Gusun̄o ka t̄on̄ beni ka Isireliba kpuro ba ḡōsa, wigiwa na s̄āa. Wiya na kon maa ka ȳōra. ¹⁹ Yen biru n̄ ñ̄ wuna win bii? Nge m̄ē na raa wunen tundo s̄āwa, nge m̄ēya kon maa nun s̄ā.

Abusal̄omu

u ka Dafidin kur̄obu kpuna

²⁰ Yera Abusal̄omu u Ahitofeli s̄ōw̄a u n̄ē, i wesian̄o sannu kpa i gere ye sa ko ko.

²¹ Ma Ahitofeli u Abusal̄omu s̄ōw̄a u n̄ē, a doo a ka wunen tondon kur̄o be ba sina kpaaru k̄ōsu mi kpuna. Saa ye s̄ōra Isireliba kpuro ba koo gia ma a ka wunen tundo wi karanawa mam mam. Kpa be ba ka nun w̄āa kpuro bu ka nun ȳōra dim dim.

²² Ma ba Abusal̄omu kuru gira dii t̄ēra w̄ōl̄o, ma u ka win tondon kur̄o be menna Isireli ben̄ n̄oni biru.

²³ N deema saa ye s̄ō, ba ra n̄ Ahitofelin gari garisi-wa nge Gusun̄o tiin̄ gere. M̄ēya Abusal̄omu ka Dafidin tii ba ra n̄ yi garisi.

Usai u Ahitofelin kpunaa

sanka

17 Yen biru Ahitofeli u Abusal̄omu s̄ōw̄a u n̄ē, a de n̄ t̄ambu n̄ōb̄on̄ suba w̄ōkura yiru (12.000) ḡōsi kpa n̄ Dafidi naa sw̄i w̄ōku te. ² Saa ye s̄ō, u ko n̄ wasire, u ñ̄ ko n̄ maa dam gam m̄o, kpa n̄ n̄un nare. Win t̄ambu b̄ā n̄ yarina ba n̄un deri wi turo, kpa n̄ n̄un s̄ēre n̄ go. ³ Mesuma kon ko Isireliba kpuro bu ka wurama wunen mi. Domi wi a kasu mi, s̄ā n̄ n̄un n̄ōma tura, be kpuro ba koo wurama wunen mi, kpa ba n̄ w̄āa b̄ōri yendu s̄ō.

⁴ Ma gari yi, yi Abusal̄omu ka Isireliban guro gurobu kpuro dore. ⁵ Adama Abusal̄omu u n̄ē, bu Usai Aakigii sokuma kpa bu maa n̄o ye win tii koo gere.

⁶ Ye Usai u tunuma Abusal̄omun mi, ma Abusal̄omu u n̄un s̄ōw̄a u n̄ē, ameniwa Ahitofeli u gerua. Ya nun w̄ēre su ko m̄ē? Nge am̄ōna a wa.

⁷ Usai u n̄ē, Ahitofelin bwisi yi u nun k̄ēm̄o mini gis̄o, yi ñ̄ bwisi gee. ⁸ Wunen tii, a wunen tundo ka win t̄ambu ȳē ma ba s̄āawa tabu dur̄obu. Ba k̄ōruawa nge gbeeku yaa ḡōba ye ba binu mwaari. Yen biru a ȳē ma wunen tundo wi, u s̄āawa tabun saria ȳēro. U ñ̄ wuram̄o u kpuna ka t̄on̄ be sannu. ⁹ Wee à n̄ da t̄ē, u kukua kpee w̄ōru gagu s̄ō, ñ̄ kun m̄ē yam gam. Win t̄ambu b̄ā n̄ gb̄ia ba sun w̄ri, ma ba bes̄en gabu go, wi u ye nua, u koo n̄ē, wee, ba Abusal̄omun t̄ambu go go. ¹⁰ Saa ye s̄ō, bes̄en suunu s̄ō, baa goo ù n̄ s̄āa tabu dur̄o, ma u w̄ōruḡo n̄o nge gbee sun̄o, ȳēro koo berum duura. Domi Isireliba kpuro ba ȳē ma wunen tundo u s̄āa tabu dur̄o. M̄ēya u maa tabu kowo damgibu m̄o. ¹¹ Bwisi yi na m̄o kon nun k̄ē wee. A de

Isireliba kpuro be ba wāa Danun di sere ka Beri Seba bu menna ba n dabi nge yani sēeri nim wōkun goorō kpa wunen tii a n bu gbiiye i ka taa bi da. ¹² Kpa su bu wōri subaru sōō mi ba gesi wāa su bu wukiri mam mam nge mē dirum mu ra yakasu wukiri. Sā n kua mē, ben goo kun kisiramō baa sunōn tii. ¹³ Bā n dua wuu gagu sōō ba kukua, Isireliba kpuro ba koo wuu ge wōri bu gen gani wēē sōre bu gawa bu suriri kpa bu gen kpenu gura bu da bu sure wōwa sōō. Baa gen kpee teera kun tiaramō.

¹⁴ Ma Abusalōmu ka win tōmbu ba nēē, Usai Aakigiin bwisi yi, yi Ahitofeligii kere.

N deema Yinni Gusunōwa u kī u Ahitofelin bwisi gee yi sīiya kpa kōsa yu Abusalōmu deema.

Ba Dafidi bwisi kā u ka duka

¹⁵ Yera Usai u da u Sadōku ka Abiataa yāku kowo be sōōwa u nēē, menī ka menīwa Ahitofeli u Abusalōmu ka Isireliban guro gurobu bwisi kā. Ma nē, na maa bu sōōwa menī ka menī. ¹⁶ Yen sō, a goo gōrio tē Dafidin mi, u nūn sō u ku raa kpuna daa ten tōbura yerō gbaburu mi, wōku te. U tōburo u doona ka win tōmbu kpa bu ku raa bu nōma turi bu go.

¹⁷ N deema saa ye sōō, Yonatam ka Akimasi ba wāa Eni Rogeliō domi ba n kākō bu du wuuō goo u bu wa. Yen sōna ba ra wōndia goo gōri ben mi, u bu sō kpuro ye ya kooramō, kpa be maa bu da bu Dafidi sina boko sō. ¹⁸ Adama sōō teeru, aluwaasi goo u bu wa ma u da u Abusalōmu sōōwa. Yen sōna ba seewa fuuku fuuku, ba yakura ba da durō goon yenuō Bahurimō. N deema durō wi, u dōkō mō win yenu yaaraō. Ma ba dua ye sōō ba kukua. ¹⁹ Yera durō win kurō u bekuru garu sua u ka dōkō ye wukiri ma u dobi yi ba sura teria ten kōkō kpa bu ku ka gia ma ba wāa mi. ²⁰ Ye Abusalōmun bwāaba da yenu mi, yera ba kurō wi bikia ba nēē, mana Akimasi ka Yonatam ba wāa.

Ma kurō wi, u bu wisa u nēē, ba daa piibu geni tōbura ba doona.

Ba bu kasu kasu ba n wa. Ma ba gōsira Yerusale-mō. ²¹ Ye ba doona ba kpa, yera Yonatam ka Akimasi ba yarima dōkō yen min di, ba da ba Dafidi gari yi sōōwa ba nēē, u seewo fuuku ka win tōmbu bu daa te tōbura bu doona. Domi ameniwa Ahitofeli u Abusalōmu bwisi kā win sō.

²² Ye Dafidi u gari yi nua, ma u seewa ka win tōmbu u Yuudenin daa te tōbura. Be kpurowa ba doona yam mu sere sāra.

²³ Ye Ahitofeli u wa ba n ka win gari sōmburu kue, yera u win keteku gaari bōkua u sīa win wuuō, u da win tiin yenuō u win yenugibu saaria kpuro mē ba koo koosina. Yen biru u win tii soora doke u gu. Ma ba nūn sikua win baaban sikiro.

Dafidi u wāa Mahanaimu

²⁴ Ye Dafidi u tura Mahanaimu, saa yera, Abusalōmu u Yuudenin daaru tōburama, wi ka win tōmbu kpuro. ²⁵ U Amasa kua win tabu sunō Yoabun ayero.

Amasan tundon yīsira Yitira, Isireli †. Win merowa Abigali, Nakasin bii. Wi ka Seruya, Yoabun mero ba sāawa mōō ka mōō.

²⁶ Abusalōmu ka win tōmbu ba ben sansani girawa Galadin temō.

²⁷ Saa yē sōō Dafidi u wāa Mahanaimu, yera Sobi, Nakasin bii, wi u sāa Amōniban bweseru saa Raban di, ka Makiri Amielin bii saa Lodebaan di, ka Baasilai, Galadigii, saa Rogelimun di, ²⁸ ba ka Dafidi kpin yenu naawa ka gbēē basilaba, ka wekenu, ka maa dīanu. Niya alikama ka sōō, ka som, ka gberē wōōranu ka swii ka dāsi ka sōki yi ba sōōwa, ²⁹ ka tim, ka naa bogum ka yāa yaa, ka gasanu. Domi ba nēē, gōōru ka nim nōru ka wasiraru, ya ko n tōn be wahala koome gbaburun di.

Ba Abusalōmun tabu kowobu

kamia

18 Yen biru Dafidi u seewa u win tabu kowobu gara be ba ka nūn wāa. Yera u bu kua wuu wuuka tōmbu mōō mōō (1.000) ka wunōm wunōm (100), wuu nin baatere ka ten wirugii. ² Ma u tōn be bōnu kua suba ita. U sube teeru sua u Yoabu Seruyan bii nōmu beria. U maa sube tee teni sua u Abisai, Yoabun mōō mōō beria. Tee te ta maa tie, ma u Itai Gatigii wē. Ma u bu sōōwa u nēē, nen tii, kon ka bēē da tabu gberō.

³ Ma ba nūn sōōwa ba nēē, a ku ka sun da. Domi yiberēba bā n sun wōri sa duki mō, ya n ko n bu gāanu sāa, baa bā n besen bōnu go. Adama wunē, bā n nun nōma tura, a sāawa nge besen nōōbun suba wōkuru (10.000). Yen sō, n sanō a n sō wuuō kpa a n ka sun somimamō.

⁴ Ma sina boko u bu sōōwa u nēē, ye ya bēē wēre, yeya kon ko.

Ma u da u yō gbāra kōnōnō kōkō saa ye tabu kowobu ba yarō wuu wuuka, gabu wunōm wunōm, gabu maa mōō mōō (1.000). ⁵ Sina boko u Yoabu ka Abisai ka Itai wooda yeni wē u nēē, i ku ka Abusalōmu bii aluwaasi wi mōō mōō ko, i n yē i man kīn na.

Ma tōmbu kpuro ba sina bokon woodan gari yi nua yi u wirugii be sōōwa Abusalōmun sō.

⁶ Yera ba yara ba da tabu gberō bu ka Isireli be ba Abusalōmu swī yinna. Ma ba sannō wōrina Efaraimun sōōō. ⁷ Dāa sōō miya Dafidin tōn be, ba Abusalōmugibu go go. Tōmbu nōōbun suba yenda (20.000) ba go dōma te. ⁸ Ma taa bi, bu teria tem mē kpuro sōō. Tōn be ba kam kua dāa sōō ge sōō, ba kere be ba nōma tura ba go.

Yoabu u Abusalōmu go

⁹ Wee ye ya Abusalōmu deema. U kurama Dafidin tabu kowobun wuswaō u win keteku sōni. Yera keteku ge, ga ka nūn dua dāa bakaru garun kōkō. Miya dāa ten kāasa gaa ya win seri sōre ma keteku ge, ga

† ISIRELI - Bandun Gari I, 2:17 sōō ba nēē, Yitira u sāawa Isimeeli.

doona ga nùn deri mi, u sãare, u ñ ka wɔllu, u ñ maa ka tem. ¹⁰ Ye Dafidin tɔmbun turo u nùn wa, ma u da u Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, wee, na Abusalɔmu wa u sãare dãru garun kɔkɔ.

¹¹ Yoabu u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, ye a nùn wa mɛ, mba n kua a ñ ka nùn so a sure, kpa n da nun sii geesun gobi wɔkuru kɛ ka kpa.

¹² Ma durɔ wi, u Yoabu wisa u nɛɛ, baa nà n sii geesun gobi wɔkuru (1.000) wa, na ñ sina bokon bii nɔmu sɔndimɔ. Domi sa wɔkuru sanam mɛ sina boko u wunɛ ka Abisai ka Itai wooda wɛɛmɔ u nɛɛ, i ku ka win bii Abusalɔmu wɔkuru ko. ¹³ Yen biru nà n wooda ye sara na nùn go, wunen tii a ñ ka man yɔramɔ. Gãanu maa sari ni nu sina boko berue.

¹⁴ Ma Yoabu nɛɛ, na ñ maa yɔramɔ kam sɔɔ n ka te ka wunen gari yi.

Yera u dɛki ita sua yi yi sɛu sãa u da mi dãa te, ta Abusalɔmu sɔre. Ma u nùn yi sɔkura win sɔndun deedeerɔ sanam mɛ u ñ gina sɔɔ kpa. ¹⁵ Ma aluwaasi wɔku te ta Yoabun tabu yãnu sɔɔwa ba Abusalɔmu koro bure ba so ba dakura.

¹⁶ Yera Yoabu u dera ba kɔba so win tɔmbu bu ka wurama bu ku maa Abusalɔmun tɔmbu naa swii.

¹⁷ Ma ba Abusalɔmun goru sua ba kpɛɛ wɔru kɔkɔ gagu sɔɔ dãa sɔɔ mi. Yera ba kpenu menna ba suba win goo ten wɔllɔ ba nin takaru kua. Isireli be ba raa Abusalɔmu swii kpuro ba duki yarina. Ben baawure u wura win yenu.

¹⁸ N deema sanam mɛ Abusalɔmu u wãa wãaru sɔɔ, u tii gana gaa bania ka kpenu wɔwa sɔɔ ye ba sokumɔ sina bokogia. U ye kuawa ba n ka nùn yaaye, domi u nɛɛ, u ñ bii mara wi u koo de ba n nùn yaaye. Yen sɔɔna u gana ye soka ka win tiin yisuru. Yera ba sokumɔ sere ka gisɔ Abusalɔmun yaayatia.

Ba Dafidi Abusalɔmun sɔɔ

sɔɔwa

¹⁹ Akimasi, Sadɔkun bii, u Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, a de n duka da n sina boko labaari dora yeni sɔɔ, ma Yinni Gusunɔ u nùn wɔra win yiberɛban nɔman di.

²⁰ Ma Yoabu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ñ ka labaari ye dɔɔ gisɔ. A de sere sanam gam domi sina bokon biiwa u gu.

²¹ Yera Yoabu u yoo Kusigii wi u ka bu wãa mi sɔɔwa u nɛɛ, a doo a sina boko sɔɔ ye a wa ka wunen nɔni.

Ma durɔ wi, u kpuna Yoabun wuswaɔ u nùn bɛɛɛ wɛ. Yen biru u seewa u duka da. ²² Akimasi, Sadɔkun bii wi, u kpam Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, a de n Kusigii wi swii biruɔ baa ñ n yen meren na.

Ma Yoabu u nɛɛ, nen bii, mban sɔɔna a kɛ a da, domi labaari yeni, ya ñ nun arufaani gaa wɛɛmɔ à n ye sina boko sɔɔwa.

²³ Ma Akimasi u nɛɛ, baa ñ n yen meren na, ka mɛ, na kon dawa.

Yoabu u nɛɛ, ñ n men na, a doo.

Ma Akimasi u kpa ka Yuudenin wɔwa gia u Kusigii wi gbiiri.

²⁴ Saa ye sɔɔ, Dafidi u sɔɔ wuun gbãrarun kɔnkɔsu yirun baa sɔɔ. N deema wuun kɔso u yɔkwa dii tɛɛran wɔllɔ gbãrarun kɔnkɔn deedeeru. Ye u wiru seeya, yera u wa wee, goo u duka mɔ u wee wi turo. ²⁵ Yera u nɔkɔguru sua u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, goo sɔɔ u wee!

Ma sina boko u nɛɛ, ñ n tɔn turon na, labaari dora u ka wee.

Saa ye sɔɔ, durɔ wi, u turuku mɔ. ²⁶ Ma kɔso wi, u maa goo wa u wee. Yera u kpam nɔkɔguru sua kɔnkɔn bera gia u nɛɛ, goo sɔɔ u maa duka mɔ u wee!

Sina boko u nùn wisa u nɛɛ, labaari dora win tii u maa ka wee.

²⁷ Kɔso wi, u nɛɛ, wi u gbia mi, win duku naasu su ka Akimasi, Sadɔkun biigisu weene.

Ma sina boko u nɛɛ, tɔn geowa. Labaari gea u ka sisi.

²⁸ Ye Akimasi u turuku kua, yera u nɔkɔguru sua ka dam u nɛɛ, sina boko, wunɛ ka baruka!

Ma u nùn kpuna u gerua u nɛɛ, su Gusunɔ wunen Yinni siara ye u ka wunɛ nen yinni wɔra be ba nun seesimɔ nɔman di.

²⁹ Ma sina boko u bikia u nɛɛ, Abusalɔmu bii aluwaasi wi, u wãa alafia sɔɔ?

Akimasi u nùn wisa u nɛɛ, yinni, sanam mɛ Yoabu u nɛ ka wunen sɔmɔ Kusigii wi gɔrima, saa yera na tɔn dabinun wurenu nua, adama na ñ yɛ mba n kua.

³⁰ Ma sina boko u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a desiro minin di a yɔra giɔ.

Yera Akimasi u desira u da u yɔra mi. ³¹ Saa yera Kusigii wi, u maa tunuma sina bokon mi, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni sina boko, a swaa dakio a labaari dora nɔ. Gisɔ Yinni Gusunɔ u nun siria u nun wɔra be ba nun seesimɔ kpuron nɔman di.

³² Sina boko u Kusigii wi bikia u nɛɛ, Abusalɔmu, bii aluwaasi wi, u wãa alafia sɔɔ?

Kusigii wi, u wisa u nɛɛ, nge mɛ n bii aluwaasi wi kua, Gusunɔ u de n wunen yiberɛba ka be ba nun seesimɔ kpuro kua mɛ.

Dafidin nuku sankiranu

19 Ma gari yi, yi sina boko wurura. Yera u seewa u yɔkwa gbãrarun gidambisa wɔllɔ. Miya u wãa u sirene u sumɔ u mɔ, nen bii Abusalɔmu, nen bii. Nà n daa gu wunen ayerɔ, ya sanɔ bo. Nen bii Abusalɔmu, nen bii.

² Yera ba da ba Yoabu sɔɔwa ba nɛɛ, wee sina boko u sumɔ u kpaɔ wɔri mɔ Abusalɔmun sɔɔ.

³ Dɔma ten nasara ye, ya gɔsirawa nuku sankiranu Dafidin tɔmbu kpuron mi. Domi ba nua ma u sumɔ win bii kɔkɔ sɔɔ. ⁴ Ma tɔn be kpuro ba gɔsirama tabu gberun di ba dua wuuɔ ka sekuru dɔma te, nge be ba duki yakikirama tabu gberun di. ⁵ Sina boko u win wuswaa wukiri u wura mɔ tãa tãa u mɔ, nen bii Abusalɔmu, Abusalɔmu nen bii, nen bii.

⁶ Ye Yoabu u tunuma, yera u da u sina boko deema yenu sɔɔwa. Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee a bɛɛ wunen

bwāabu kpuro sekuru doke gisɔ bese be sa wunε ka wunen bibu kpuro faaba kua ka wunen kurɔbu kpuro. ⁷ Sa wa wee a wunen yiberεba kī ma a be ba nun kī tusa. Domi a sun sɔɔsi gisɔ ma bese wunen bwāabu ka besen wirugibu sa ñ sãa gãanu wunen nɔni sɔɔ. Tē na gia ma Abusalɔmu ù n daa wãa wãaru sɔɔ kpa bese kpuro sa n guwa, ya koo nun dore. ⁸ Adama tē, a yario a da a wunen bwāabu gɔrusu yemiasia. A n yina a ko mε, na nun sɔɔm sere ka Yinni Gusunɔn wãaru baa tɔn turo kun ka nun yɔram sãa wɔku ten di. Kaa maa wahala wa ya n kere ye a waare saa wunen aluwaasirun di n ka girari gisɔ.

⁹ Yera sina boko u da u sina gbãra kɔnɔkɔw. Ma ba tɔn be kpuro sɔɔwa ba nεε, wee sina boko u yarima u sɔ kɔnɔkɔw. Ma be kpuro ba na win mi.

Dafidi u swaa wɔri

u wurɔ Yerusalemuɔ

N deema Isireli be ba raa Abusalɔmu swīi kpuro ba duki sua. Ben baawure u da u wãa win yenuɔ. ¹⁰ Yera Isireliban bwese ni sɔɔ kpuro ba sikirinamɔ ba mɔ Dafidi sina bokowa u sun wɔra besen yiberεban nɔman di ñ kun mam ko Filisitiba. Tē wee u yakura besen tem di Abusalɔmun sɔ. ¹¹ Adama n wee Abusalɔmu wi sa bandu wē mi, u gu tabu gberɔ. N n men na, mban sɔna sa ñ gerunamɔ su ka sina boko naa da.

¹² N deema Dafidi u nua ye Isireli be kpuro ba gerumɔ. Yera u gɔra bu yãku kowobu Sadɔku ka Abiataa sɔ bu da bu Yudaban guro gurobu sɔ bu nεε, beya ba sãa win dusibu, wi ka beya ba sãa yem tem, ñ n men na mban sɔna ba koo nεε, beya ba dākuru seema ba sina boko naa na. ¹⁴ U maa nεε, bu Amasa sɔ ma wi ka wi ba sãawa yem tem. Yen sɔ, wi Dafidi u koo nùn ko win tabu sunɔ sere ka baadommaɔ Yoabun ayerɔ. Û kun kue mε, Gusunɔ u be nùn kua nge mε u kī.

¹⁵ Ma Dafidin gari yi, yi dera Yudaba kpuro ba nɔ nɔra mam mam. Ma ba nùn sɔmɔ gria ba nεε, ñ n men na, u wurama ka win bwāabu kpuro. ¹⁶ Yera sina boko u gɔsirama u na Yuudenin daaraɔ.

Dafidi u Simeï suuru kua

Ma Yudaba ba nùn sennɔ da. Ba tura sere Giligaliɔ kpa bu ka nùn somi ù n daa te tɔburamɔ. ¹⁷ Ma Simeï, Gera Bahurimugiin bii wi u sãa Benyameen bweseru u seewa fuuku u ka sina boko Dafidi sennɔ da ka Yudaba sannu. ¹⁸ Benyameen bweseru sɔɔ be ba Simeï swīima ba sãawa tɔmbu kɔkɔbu (1.000) ka sere Siba wi u raa sãa Sɔɔlun sɔm kowo wi ka maa win bibu wɔkura kɔkɔbu ka win sɔm kowobu yendu. Tɔn be kpurowa ba gbia ba sina boko turia Yuudenin daaru mi. ¹⁹ Ma ba sina bokon yenugibu guramɔ ba ka tɔburamɔ ka goo nimkuu bu ka win nɔnu geu wa.

Ye sina bokon tii u tɔbura u kpa, Simeï wi, u da u yira win wuswaɔ. ²⁰ U nεε, yinni, a ku kɔsa ye garisi ye na nun kua dɔma te a yario Yerusalemun di. A ku ye

doke gɔruɔ. ²¹ Na yē ma na torawa. Yen sɔna yinni, be ba sãa Isireliban bweseru kpuro na bu gbiiya n ka nun sennɔ na.

²² Yera Abisai Seruyan bii u sina boko sɔɔwa u nεε, n ñ weene bu Simeï wi go? Domi u wunε wi Yinni Gusunɔ u gɔsa wɔnwa.

²³ Ma Dafidi u Abisai ka win mɔɔ Yoabu wisa u nεε, mba n bεε wa bεε Seruyan bibu. Mban sɔna i man yiberε tεeru seesimɔ. N weene bu goo go gisɔ? Wara kun yē ma nena na sãa Isireliban sina boko tē.

²⁴ Ma sina boko u Simeï sɔɔwa ka bɔri u nεε, a ñ gbimɔ.

Dafidi u Mefiboseti kīru sɔɔsi

²⁵ Mefiboseti, Sɔɔlun debubu, win tii u sina boko sennɔ da. N deema saa mìn di sina boko u kpikuru sua sere u ka wurama bɔri yendu sɔɔ, Mefiboseti kun win naasu nim tēnire. U ñ maa win nɔɔ sansu kɔnire. Meyã u ñ maa win yãnu teare. ²⁶ Sanam mε u tunuma Yerusalemuɔ sina bokon mi, yera sina boko u nùn bikia u nεε, Mefiboseti, mban sɔna a ñ ka man de sanam mε na kpikuru sɔɔ.

²⁷ Mefiboseti u nùn wisa u nεε, geema a yē ma na sãawa yemɔ. Yen sɔna na nen sɔm kowo sɔɔwa na nεε, u man nen keteku gaari bɔkuo kpa n ka nun da. Adama u man bɔkɔ kɔɔru kua. ²⁸ Ma u da u man sankã wunen mi. Nen yinni sina boko, na yē ma a sãawa nge Gusunɔn gɔrado. A koowo nge mε n nun wēre. ²⁹ Domi gɔkwa nen baaban bweseru ta ka weene wunen mi. Adama ka mε, a dera na ra di ka be ba dimɔ wunen dii yerɔ sannu. Mba kon kpī n maa nun bikia.

³⁰ Sina boko u nεε, mban sɔna na maa gari dēyiasiamɔ, domi na gɔru doke kɔ ma wunε ka Siba i ko wunen debun tem mε bɔnu kowa.

³¹ Yera Mefiboseti u nùn wisa u nεε, yinni, Siba u mam mε kpuro suo. Domi wee a wɔma yenuɔ baani.

Dafidi u Baasilai kīru sɔɔsi

³² Baasilai, Galadigii u maa na saa Rogelimun di u ka Dafidi yɔsiri sere Yuudenin daaraɔ kpa bu daa te tɔbura sannu. ³³ Baasilai wi, u tɔkɔ kua gem gem. U mɔwa wɔɔ wene. U maa sãa gobigii. Wiya u Dafidi nɔɔri saa ye u wãa Mahanaimuɔ. ³⁴ Yera sina boko u nùn sɔɔwa u nεε, a na a ka man tɔbura su da Yerusalemuɔ a n wãa nen mi. Kon nun nɔɔri mam mam.

³⁵ Adama Baasilai u nùn wisa u nεε, nen wãarun tɔra kun maa dēu n sere ka nun swīi su da Yerusalemuɔ.

³⁶ Wee wɔɔ weneɔwa na mɔ. Na ñ maa kpē n gea ka kɔsa wunana. Meyã baa dīa ni na dimɔ na ñ kpē n maa ye ya do ka ye ya kun do wunana. Yen biru, na ñ maa kpē n tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbun womusu nɔ. Ñ n men na, yinni, mban sɔna na kon maa sãa wunen sɔmunu. ³⁷ Na ñ tura n ka are beke yinin bweseru wa. Kon ka nun Yuudenin daaru tɔburawa kpa n nun yɔsiri fiiko. ³⁸ Kpa a de n gɔsira n wura nen wuuɔ n gbi mi. Kpa bu man sike nen baaba ka nen meron sikinun

bɔkɔɔ. Adama nen bii Kimuhamu wee, i doo ka wi u n sãa wunen bɔɔ, kpa a nùn kua nge me a kɪ.

³⁹ Ma sina boko u nɛɛ, na wura Kimuhamu u ka man da. Kon maa nùn kua nge me n koo nun wɛre. Ye a gɔru doke n nùn kua kpuro, yeya kon ko.

⁴⁰ Sanam me sina boko ka win tɔn be ba nùn swii ba daaru tɔbura ba kpa, yera u Baasilai bɔkasi u nùn domaru kua. Ma Baasilai u gɔsira u wura win yenuɔ.

⁴¹ Sina boko u Giligalin swaa wɔri. Ma Kimuhamu u nùn swii.

Yudaba ka Isireliba

ba sina boko sikirinɛmɔ

Yudaba kpuro ka Isireliban sukum ba nùn biru wɔku kua. ⁴² Yen biru Isireliba kpuro ba na sina bokon mi ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, mban sɔna Yudaba besen tundo bisibu ba na ba nun sua gbenum ba Yuudenin daaru tɔburasia wunɛ ka wunen yenugibu, ka wunen tɔmbu kpuro.

⁴³ Ma Yudaba ba Isireliba wisa ba nɛɛ, sa yeni kuawa yèn sɔ besɛ ka sina boko sa sãa bwese keri tia. Nge mban mɔruwa i mɔ. I nua sina boko u sun dɪanu wɛɛmɔwa? Nge kɛnu gana i nua u sun kã.

⁴⁴ Ma Isireliba ba Yudaba wisa ba nɛɛ, besera sa bɛɛ Dafidi sina boko mɔru kere sere nɔn wɔkuru. Domi sa dabiru bo. Besera sa gbɪa sa bwisika su ka da su besen sina boko suama. Mba n kua i ka sun gema.

Adama Yudaba ba bu gerusi ka dam.

Seba u Dafidi seesi

20 Saa ye sɔɔ, tɔn kɔso goo wãa Benyameɛn bwe-seru sɔɔ, win yisira Seba, Bikirin bii. Yera u kɔba so u nɛɛ,

m̄ba n sun mɔɔsine besɛ ka Dafidi Isain bii.

Meya sa ñ maa tubi tia dimɔ.

Yen sɔ, bɛɛ Isireliba, baawure u wuro win yenuɔ.

² Yera Isireli be kpuro ba Dafidi deri ba Seba swii. Adama Yudaba ba ka Dafidi ben sina boko yɔra. Ma ba nùn yɔsiri saa Yuudenin daarun di sere Yerusalemɔ.

³ Dafidi u tura win yenuɔ Yerusalemɔ. U win kurɔbu wɔku te u raa deri ba yenu kɔsu sua u doke diru garu sɔɔ u nɔkɔrimɔ. Adama u ñ ka bu kpunare. Diru miya u bu kenusi ba wãa nge gɔminibu sere ba ra ka gu.

Yoabu u Amasa go

⁴ Yera sina boko u Amasa sɔɔwa u nɛɛ, sere n ka ko sɔɔ ita na kɪ a man Yudaba menna a ka bu na mini.

⁵ Ma Amasa wi, u da u Yuda be kpuro menna.

Adama u tɛ n kere sɔɔ ita ye sina boko u nùn bura.

⁶ Ma Dafidi u Abisai sɔɔwa u nɛɛ, Seba, Bikirin bii, u koo sun kɔsa kua ya n Abusalɔmugia kere. Yen sɔ, a wunen yinnin tabu kowobu suo kpa i nùn naa swii, u sere kuke wuu ge ga gb̄araru m̄ sɔɔ.

⁷ Ma Abisai u seewa ka Yoabun tabu kowobu ka Peletiba ka Keretiba be ba sãa sina bokon kɔsobu, ka

sere maa tabu durɔ wɔrugɔba. Beya ba yara Yerusalemun di ba Seba, Bikirin bii wi naa gira. ⁸ Sanam me ba tura Gabaonin kpee bakarɔ yera ba ka Amasa yinna. N deema Yoabu u win tabu yãnu sebua ma u win takobin bekitia sɛka pɔraɔ, ma yen tii ya sãare. Ye u Amasa susimɔ, yera takobi ye, ya wɔruma yen kararun di. ⁹ Ma u Amasa sɔɔwa u nɛɛ, a bwãa do nen wɔnɔku?

Yen biru u win toburu nenua u ka nùn bɔkasi. ¹⁰ N deema Amasa kun takobi yen laakari sãa ye Yoabu u neni. Ma u nùn ye sɔka nɔn teeru nukurɔ u nuki yara. Ma Amasa u wɔruma yande u gu.

Ba Seba kamia ba go

Yen biru Yoabu ka win wɔnɔ Abisai ba wure ba Seba naa gira. ¹¹ Yera Yoabun tabu durɔ turo u yɔra Amasan goo ten bɔkɔ u gerumɔ u mɔ, wi u Yoabu ka Dafidi kɪ, u Yoabu swiiyɔ.

¹² Ma Amasan goo te, ta kpɪ ta yem mwɛere swaa su-unu sɔɔ. Ye tabu durɔ wi, u wa tɔmba yɔramɔ mi, yera u goo te gawa swaan di u ka da yakasɔ u tu bekuru wukiri. ¹³ Ye u kpa, yera tɔmba sara ba Yoabu swii ba ka Seba Bikirin bii wi naa gira.

¹⁴ Ye Yoabu u dɔɔ Abeli Beti Maakan bera gia, yera u Isireliban bwese keri kpuro bukiana. Ma ben tabu durɔ wɔrugɔba ba nùn swii. ¹⁵ Ye ba tunuma Abeli Beti Maakas ba deema Seba u wãa mi, yera ba ye tarusi. Ba yanim takaru kua ta ka wuu gen gb̄araru gunum nera. Yen biru ba gb̄ara ten temɔ gba bu ka tu sura.

¹⁶ Yera wuu min tɔn kurɔ bwisigii goo u nɔkɔgiro sua u nɛɛ, i swaa dakio i nɔ. I man Yoabu sokuama n ka nùn gari ko.

¹⁷ Ma Yoabu u nùn susi. Yera kurɔ wi, u nùn bikia u nɛɛ, wuna Yoabu?

Ma u wisa u nɛɛ, oo, nena.

Kurɔ wi, u maa nɛɛ, a nen gari swaa dakio.

Ma Yoabu u nɛɛ, a geruma.

¹⁸ Kurɔ wi, u nɛɛ, yellu ba ra raa nɛɛwa, a bikiaru doo Abeli Beti Maakas kpa n nùn kua nge me a kɪ. ¹⁹ Besen wuu geni, ga sãawa wuu si su bɔri yendu mɔn teu ka si su ra Isireliban woodaba mem nɔkɔwen teu, n kere wuu si su tie. Adama wunɛ, a kasu a gu go, ge, ge ga sãa Isireliban wuu marosun teu. Mban sɔna a kasu a Yinni Gusunɔn arumani kpeerasia.

²⁰ Ma Yoabu u nùn wisa u nɛɛ, su ku wa me, bu nɛɛ, nena na wuu ge kpeerasia na gen dukia gura. ²¹ N ñ me nen bwisikunu. Efaraimu wi ba mɔ Seba, Bikirin bii-wa u Dafidi seesi. Wiya sa kasu. Yen sɔ, i nùn yarama i sun nɔmu sɔndia, kpa n doona n wuu ge deri.

Ma kurɔ wi, u Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, sa ko nun win wiru kasa kuama.

²² Ma kurɔ wi, u da u tɔmbu menna ka bwisi ba da Seban mi, ba win wiru bura ba tu Yoabu kasa kuama. Yera Yoabu u kɔba so ma win tabu kowobu ba yarina ba wuu ge deri. Ben baawure u wura win yenuɔ. Ma Yoabun tii u gɔsira Yerusalemɔ u da sina bokon mi.

Dafidin sɔm kowobu

²³ Saa ye sɔɔ, be ba sãa Dafidi sina bokon sɔm kowobu, ben yĩsa wee. Yoabuwa Dafidi u kua Isireliba kpuron tabu sunɔ. Benaya, Yehoyadan bii, wiya u maa Keretiba ka Peletiba kpare be ba sãa Dafidin tiin kɔ-sobu. ²⁴ Adoramuwa u ra maa tɔmbu wɔɔ gobi mwaari. Yosafati, Ahiludun biiwa u ra maa tirenu bere. ²⁵ Seyawa maa sãa tire yoro. Ma Sadku ka Abiataa ba sãa yãku kowobu. ²⁶ Ira, Yairigiwa maa sãa Dafidin sina kpaarun wirugii turo.

Ba Sɔɔlun bweseru go

21 Dafidin bandun waati, gɔɔra dua tem me sɔɔ, ta kua wɔɔ ita. Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, mban sɔna gɔɔ te, ta wãa me. Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, gɔɔ te, ta wãawa yèn sɔ Sɔɔlun yenugibu ba yem yari, ba Gabaonigibu go.

² N deema Gabaonigii be, ba ñ sãa Isireliba. Ba sãawa Amɔreban bweseru. Adama Isireliba ba ka bu arukawani bɔkua ba nɛɛ, ba ñ bu goomɔ. Ka me, Sɔɔlu u kasu u bu kpeerasia Isireliba ka Yudaban kĩrun sɔ. Yera Dafidi u bu soka u nɛɛ, ³ mba kon kpĩ n bɛɛ kua. Mba kon ko n ka kɔsa ye ba bɛɛ kua min durum wɔka kpa i wa i sun domaru kua, bɛɛ be sa sãa Gusunɔn tɔmbu.

⁴ Ma Gabaonigii be, ba nùn wisa ba nɛɛ, bɛɛ ka Sɔɔlun yenugibun sannɔ ge, ga ñ kpeemɔ ka wura ñ kun me ka sii geesu. Mɛya ñ ñ maa bɛsɛn sɔmunu su ka nɛɛ, bu goo go Isireliɔ.

Ma sina boko Dafidi u bu sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, i man sɔɔwa ye i kĩ. Kon bɛɛ ye kua.

⁵ Ma ba sina boko wisa ba nɛɛ, nge me Sɔɔlu u kasu u bɛsɛn bweseru kpeerasia Isireliban suunu sɔɔn di, ⁶ nge mɛya a maa sun win bweseru sɔɔ tɔn durɔbu nɔɔba yiru yaro a sun bu nɔmu beria, kpa su ka bu da su sãarusia Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ Gibɛɔ, wi, Sɔɔlu wi Yinni Gusunɔ u raa gɔsan tiin wuuɔ.

Ma sina boko u bu wisa u nɛɛ, kon bɛɛ bu nɔmu beria.

⁷ Adama u ñ dere bu ka Mefiboseti, Yonatam bii, Sɔɔlun debubu da, arukawani ye ba bɔkua wi ka Yonatam Yinni Gusunɔn wuswaɔɔn sɔ. ⁸ Ma u Risipa, Ayan biin bibu yiru mwa be u ka Sɔɔlu mara. Bii bera Aamɔni ka Mefiboseti. Ma u maa Merabu Sɔɔlun biin bii tɔn durɔbu nɔɔba mwa be u ka Adirieli Mehologii mara. Adirieli wi, u sãawa Baasilain bii. ⁹ Beniwa Dafidi u Gabaonigii be nɔmu beria. Ma ba da ba bu bwɛ guuru wɔɔlɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. Ma be kpuro ba gu sɔɔ tee te. Saa ye, ya sãawa dĩa gbiikinun gɛɛbun saa.

¹⁰ Risipa, Ayan bii, u saaki sua u da u teria guu ten wɔɔlɔ, ma u wãa mi saa gɛɛbun torubun di sere gura ya ka wurama. U win bibun gonu kɔsu. Sɔɔ sɔɔ u ra gunɔsu girewa su ku raa goo ni di. Wɔkuru kpa u gbeku yeɛ gira.

¹¹ Yera ba da ba ye Dafidi sɔɔwa. ¹² Ma u da Yabesio Galadin temɔ u Sɔɔlu ka win bii Yonatam kukunu gurama. N deema Yabesigii beya ba raa goo ni sua Beti Sanin di mi Filisitiba ba raa nu bwɛ sanam me ba Sɔɔlu go Giliboɔɔ. ¹³ Ma u Sɔɔlu ka Yonatam kuku ni sua ka sere maa be ba bwɛ miginu. ¹⁴ Ma ba Sɔɔlu ka Yonatamginu sikua Selɔɔ Benyamɛɛn temɔ Kisi, Sɔɔlun tundon sikiro.

Ye ba ye kpuro kua mam mam nge me sina boko u gerua, yera Yinni Gusunɔn mɔru ya sure.

Dafidin tabu kowobu

ba ka Filisitiba tabu kua

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 20:4-8)

¹⁵ Filisitiba ba ka maa Isireliba tabu seewa, ma Dafidi ka win tabu kowobu ba da ba bu wɔri. Yen dɔma te, Dafidi u wasira gem gem. ¹⁶ Filisiti goo wi ba mɔ Yisibi Benɔbu, Rafan bweseru sɔɔ u yaasa mɔ ye ba kua ka sii gandu. Yen bunum mu sãawa kilo ita. Durɔ wi, u maa takobi kpaa sɛke win pɔraɔ. Wiya u gerua ma u koo Dafidi go. ¹⁷ Ma Abisai Seruyan bii, u na u Dafidi somi u Filisiti wi so u go. Yera Dafidin tabu kowobu ba nùn sɔɔwa ka bɔri ba nɛɛ, a ñ maa ka sun tabu dɔɔ. Domi sa ñ kĩ bu nun go kpa bandu tu kpe Isireliɔ.

¹⁸ Yeniban biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sɔɔ Gɔbuɔ. Yera Sibekai, Husagii, u Safu sɛre u go. Safu wi, u maa yarawa Rafan bweserun di. ¹⁹ Yen biru, tabu maa seewa Gɔbu mi, Isireliba ka Filisitiban suunu sɔɔ. Ma Elikanani, Yaaren bii, Betelehe-mugii, u Goliati Gatigiin wɔɔ go. Wi ba go mi, win yaasan buru ta sãawa nge weson deka. ²⁰ Taa binin biru ba maa tabu kua Gatiɔ ka Filisitiba. Durɔ goo wãa Gati mi, wi u yara Rafan bweserun di. Durɔ wi, u gunu too. Niki bii nɔɔba tia tiawa u mɔ nɔmɔ ka naasɔ, ma ni kpuro nu kua yenda nne. ²¹ Yera u Isireliba nɔɔ kuura. Ma Yonatam, Dafidin mɔɔ Saman bii, u da u nùn go.

²² Filisitiban tabu kowo Gatigibu nne be, ba yarawa Rafan bweserun di. Ma Dafidi ka wigibu ba bu go.

Dafidin nasaran womu

(I maa mɛerio Womu 18)

22 Womu geniwa Dafidi u Yinni Gusunɔ kua sanam me u nùn wɔra saa win yibereban nɔman di, n mam nɛere Sɔɔlu. ² U nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wuna a sãa nen dam. Wuna na kĩ.

³ A sãawa nge kpee baa ye sɔɔ kon kuke.

A sãawa nen kuku yee naanɛguru.

Wuna a sãa nen Yinni wi u man yakia.

Wuna a sãa nen terɛru.

Wunen dama mu man wɔra.

Wuna a sãa nen kari.

⁴ I Yinni Gusunɔ siaro.

Nà n nùn nɔɔguru sue

na faaba kana,

u ra man wɔkrewa
 nen yiberēban nɔman di.
 5 Gɔɔ raa man bɔkua,
 u ka man doon nge nim tori baka.
 6 Gɔribun wāa yera man tēkua.
 Gɔɔ man taa berie.
 7 Ma na nɔngiru sua nen nuku sankiraru ɔɔ,
 na Yinni Gusunɔ soka.
 Ma u nen nɔɔ nua saa win wāa yerun di.
 Meya maa nen weeweenu wɔri win swaa ɔɔ.
 8 Tem mu yīira,
 ma guunu diira,
 yèn sɔ Yinni Gusunɔ u mɔru besira.
 9 Ma win mɔru seewa nge wiisu,
 ma ya yabura nge dɔɔ yara,
 ma ya yarim win nɔɔ di nge dɔɔ buri.
 10 U dera wolla ka tem dɛɛ dɛɛ kua.
 Ma u sarama u guru wii bakaru taakumɔ.
 11 U wollun kɔso ɔni nge duma.
 Ma u bellimɔ woo ɔɔ.
 12 U kukua yam wɔkuru ɔɔ,
 ma guru wii sinumginu nùn wukiri.
 13 Win wuswaɔ yam bururam mu wāa.
 Min diya gura nɛmɔ ka guru kpenu ka dɔɔ buri.
 14 Win nɔɔ ga nɔɔ wollun di nge guru gbāsukubu.
 Ma guru kpenu nɛmɔ ka dɔɔ buri.
 15 U nen yiberēba yarinasia ka guru kpenu
 ni nu sāa nge sēenu.
 U bu gira baama ka guru maakinu.
 16 U wēru wura, yiberēba ba nanda.
 Ma guru woo bɔkɔ ga daanu gberasia.
 Ma dunian kpɛɛkpɛɛku ga sɔɔsira.
 17 Ma u win nɔmɔ demiamā wollun di
 u man nenua u yara nim bwee bakarun di.
 18 U man wɔra yiberēban nɔman di.
 Yiberē be, ba man dam kere.
 Yiberē be, ba man tusa.
 19 Yiberē be, ba man wɔriwa nɔni swāarun saa ɔɔ.
 Adama Yinni Gusunɔ u kua nen tāsī yeru.
 20 U man wɔra ben nɔman di,
 na n ka tii mɔ,
 domi u man kī.
 21 U man domaru kua yèn sɔ na dɛere.
 U man domaru kua yèn sɔ na gem swī.
 22 Na win wooda mɛm nɔɔwa.
 Na n nùn seesi.
 23 Na win wooda kpuro swī.
 Na n win gere yinɛ.
 24 Na nen tii nenua,
 kpa n ku ra ka durum ko.
 Na sāawa dee dee win wuswaɔ.
 25 Yen sɔna u man kɔsia nge mɛ nen daa gea nɛ.
 U man kɔsia nge mɛ nen gɔru ga dɛeram nɛ.
 26 Sà n sāa naanɛgibu, kaa n sun sāawewa naanɛgii.
 Sà n sāa gemgibu, kaa n sun sāawewa gemgii.
 27 Sà n sāa dɛerobu, kaa n sun sāawewa dɛero.
 Sà n maa sāa keetagibu, kaa n sun sāawewa
 keetagii.

28 Yinni Gusunɔ, wunen tiiwa
 a ra tɔn be ba tii kawe faaba ko,
 kpa a be ba tii sue kawa.
 29 Yinni Gusunɔ, a sāawa nen fitila.
 A ra man yam bururasie.
 30 A ra man dam kē
 n ka kpī n yiberē be ba tabu yānu mɔ wɔri,
 kpa n yɔ n ben gbāraru sure.
 31 Ye Yinni Gusunɔ u mɔ, ya ra n dɛndewa.
 Bwisi geeya u ra tɔnu kē.
 U sāawa be ba nùn naanɛ sāan tɛrɛru.
 32 Gusunɔ turowa u wāa.
 Wi turowa u sāa besen Yinni.
 Wi turowa u koo sun kɔsu.
 33 Wiya u sāa nen kuku yee damgiru.
 Wiya u ra man swaa gea sure,
 34 kpa u de nen naasu su n sāu nge nɛmu,
 na n ka yɔ dim dim guuru wollɔ.
 35 Wiya u ra man tabu sɔɔsi.
 Wiya u ra man dam kē, n ka tɛndu gawa te ta bɔ.
 36 Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko nge tɛrɛru.
 Wuna a ra man bere ka wunen dam bakam.
 Wunen durom saabuwa na ka kua damgii.
 37 Nà n duka mɔ, a ra de na n sāu.
 Nà n duka mɔ, na ku ra maa sokure.
 38 Nà n nen yiberēba naa gire,
 wuna a ra de n bu naamwɛ.
 Wuna a ra de na kun gɔsirame,
 ma n kun mɔ na bu kpeerasia.
 39 Na ra bu suririwa temɔ n kɔsuku
 kpa bu kpana bu se.
 40 Yinni, wuna a ra man dam kē n ka tabu ko.
 Wuna a ra man nasara wē nen yiberēban wollɔ.
 41 Wuna a ra de nen yiberēba bu man biru kisi.
 Wuna a ra de n be ba man tusa kpeerasia.
 42 Na ra bu munkuwa kpa bu ko nge tua.
 Na ra bu taakuwa kpa bu ko nge pɔtɔkɔ.
 Yinni Gusunɔ, bà n nɔngiru sua ba faaba kana,
 a ku bu faaba ko.
 Bà n somiru kana,
 a ku bu wisi.
 44 Yinni Gusunɔ, wuna a man wɔra
 be ba man seesin nɔman di.
 Wuna a man kua bwese tukunun wirugii.
 Wuna a dera ba man yoru diiyammɛ.
 45 Bà n yande nen gari nua,
 ba ra n man mɛm nɔɔwammɛwa.
 Bà n man wa, ba ra n man sāamɔwa.
 Bà n man wa, ba ra nandewa.
 46 Bà n man wa, ba ra yarimewa
 ben kuku yerun di ba n diirumɔ.
 47 Yinni Gusunɔ u wāa.
 I nùn siaro. Wiya u sāa nge kperu mi na ra kuke.
 I nùn beere wēeyɔ. Wiya u man faaba kua.
 48 Wiya u ra man mɔru kɔsie nen yiberēban mi.
 Wiya u ra de bwesenu nu man yiira.
 49 Wiya u ra de n kisira yiberēban nɔman di.
 Yinni, a man wolle sua ben wuswaɔ.

Wuna a man faaba kua tɔn kɔsobun nɔman di.
⁵⁰Yen sɔna kon womusu ko ka wunen yɔsiru.
 Wuna kon siara bwesenun suunu sɔɔ.
⁵¹Yinni Gusunɔ, a man gɔsa a kua sunɔ.
 Wuna a man nasara baka wɛ.
 Na yɛ ma kaa n man durom sɔɔsimɔ,
 nɛ ka nen bweseru sere ka baadommaɔ.

Dafidin gari dɔaki

23 Dafidi, Isain bii, wi Gusunɔ Yakɔbun Yinni u gɔsa u wɔlle sua, win womusa Isireliba ba ra n kɔ bu nɔ. Win gari dɔaki wee. U nɛɛ,
²Gusunɔn Hunde u gari kua saa nen nɔnɔn di.
 Win gariya yi wɔa nen yara sɔɔ.
³Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u ra bu kɔsu, u man sɔɔwa u nɛɛ,
 sunɔ wi u tɔmbu kparamɔ gem swaa sɔɔ,
 ma win tii u Gusunɔ nasie,
⁴u sɔawa nge sɔɔ yanan yam bururam guru wiru sari.
 Sɔɔ yana yera ya ra de yaka bekusu su balli,
 gura yà n na ya kpa.
⁵Nge meya nen bweseru ta sɔa Gusunɔn wuswaaɔ.
 Domi u ka man arukawani bɔkua ye ya n nɔru mɔ.
 U ye kpuron kpunaa yi.
 Goo kun maa kpɛ u ye kɔsi.
 Saa kpuro u ra man nasara wɛ.
 Ye na kɔ kpuro u ra man kuenta.
⁶Adama be ba Gusunɔ gema ba sɔawa nge sɔki yi ba ra bure bu kɔ.
 Ba ku ra yi babe ka nɔm dira.
⁷Wi u kɔ u yi baba,
 sisu ka yaasan bura u koo ka yi sɔre,
 kpa u yi dɔɔ meni yam tem mi sɔɔ.

Dafidin tabu durɔbu

(I maa meerio Bandun Gari I, 11:10-47)

⁸Dafidin tabu durɔbun yɔsa wee. Ben ita ba yɔsiru yara.
 Yosebu Basebeti, Takemɔnigii, u sɔawa ben turo.
 Wiya u tɔmbu nɛnɛ (800) go ka yaasa nɔn teerun tabu sɔɔ.
⁹Yirusen yɔsira Eleasaa, Dodon bii, Akosin sikadobu.
 Sanam mɛ Filisitiba ba yara bu ka Isireliba tabu ko, wi ka Dafidiwa ba yɔra ba bu mara. N deema saa ye, Isireliba ba wɔa guunɔ.
¹⁰Yen dɔma te, Eleasaa wi, u Filisitiba gowa sere win nɔma mɔnya u kpana u takobi yɔsu. Ma Yinni Gusunɔ u nɔn nasara baka wɛ. Yen biru Isireliba ba na ba nɔn deema bu ka Filisiti ben yɔnu gura.
¹¹Ben itasen yɔsira Sama, Agen bii, Hararigii. Saa ye sɔɔ, Filisitiba ba maa menna Lekio bu ka Isireliba tabu wɔri. N deema gberu gara wɔa mi, tɛ sɔɔ ba dɔsi dura. Ye Isireliba ba duki mɔ Filisiti ben sɔɔ,
¹²yera Sama u yɔra mi, u ka tu yina. Ma u ka Filisitiba tabu kua u bu go. Gusunɔ u nɔn nasara baka wɛ dɔma te.
¹³Gɛɛbun saa sɔɔ, Dafidin tabu sinambu tɛna sɔɔ ben ita ba da ba nɔn deema Adulamun kpee wɔruɔ

sanam mɛ Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wɔwɔɔ.
¹⁴Saa ye sɔɔ, Dafidi u wɔa kpee wɔru ge sɔɔ. Ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemuɔ.
¹⁵Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u nɛɛ, wara u koo ka man Betelehemun gbɔra kɔnɔnɔn dɔkɔn nim naawa n nɔ.

¹⁶Yera win tabu durɔbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wɔri ka dam ba Dafidi nim mɛ takama. Adama u n mu nɔra. U ka mu yɔkuru kuawa, u Yinni Gusunɔ yaria.
¹⁷U nɛɛ, Gusunɔ u man gbara bu nɛɛ, nɛna na nim mɛ nɔra. Domi men sɔna tɔn beni ba ben wɔaru kari bɔrie. Nim mɛ, mu sɔawa nge ben yem mɛ mu koo raa yari.

Yen sɔna u yina u mu nɔ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu durɔbu ita be, ba kua.

¹⁸Abisai Seruyan bii, Yoabun wɔnɔ, wiya u sɔa tɔmbu tɛna yen wirugii. Tɔmbu gooba wunɔbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yɔsiru yara tɔmbu tɛna yen suunu sɔɔ.
¹⁹Ba nɔn beere wɛ too. Adama u n tabu durɔ gbikobu ita be tura.

²⁰Benaya, Kabiseeligii, Yehoyadan bii, u sɔawa tabu durɔ wɔrugɔ. Ma u yɔsiru yara nasara dabi ni u wan sɔ. Wiya u Mɔabun tɔmbu yiru gabu go be ba sɛ nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dɔkɔ kpiriru sɔɔ u gbee sunɔ kɔasi mi, u go puran saa sɔɔ.
²¹Ma u Egibitin tabu durɔ damgii goo go. Saa yɛ sɔɔ u nɔn wɔrim dɔɔ, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durɔ win yaasa ye u neni wɔra u ka nɔn sɔka u go.
²²Yeniwa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u maa yɔsiru yara Dafidin tabu durɔbu tɛna ye sɔɔ.
²³U beere baka wa be sɔɔ, adama ya n tabu durɔ gbikobu ita begia tura. Ma Dafidi u nɔn kua win kɔsobun wirugii.

²⁴Dafidin tabu durɔbu tɛna yen gabun yɔsa wee. Asaeli, Yoabun wɔnɔ, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii,
²⁵ka Sama, ka Elika, Harodugibu,
²⁶ka Helesi, Peleti ka Ira Ikesin bii, Tekoagii,
²⁷ka Abiesee, Anatɔtugii, ka Mebunai, Husagii,
²⁸ka Saamɔɔ, Akoasigii, ka Maharai, Netofagii,
²⁹ka Helebu, Baanan bii, wi u maa sɔa Netofagii, ka Itai, Ribain bii, Gibeagii. Gibeaa ye, ya wɔa Benyameen temɔ.
³⁰Ka Benaya, Piratonigii, ka Hidai, Nakale Gaasigii,
³¹ka Abi Aliboni, Arabagii, ka Asimafeti, Baakumugii,
³²ka Eliaba, Saabonigii, ka Bene Yaseni, ka Yonatan,
³³ka Sama, Hararigii, ka Akiamu, Saraan bii, Hararigii,
³⁴ka Elifeleti, Akasibain bii. Akasibain tundo u sɔa Maakagii. Ka Eliamu, Ahitofelin bii, Gilogii,
³⁵ka Hesirai, Kaameligii, ka Paarai, Arabugii,
³⁶ka Yigeali, Natanin bii, Sobagii, ka Bani, Gadigii,
³⁷ka Seleki, wi u sɔa Amɔnin bweseru, ka Naharai, Beerɔtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu yɔnu sɔbe,
³⁸ka Ira, ka Garebu, Yeteeigibu,
³⁹ka Uri, Heti. Dafidin tabu durɔ damgibu ba sɔawa tɔnu tɛna ka nɔnɔba yiru.

Dafidi u win tɔmbu gara

(I maa meerio Bandun Gari I, 21:1-6)

24 Yinni Gusunɔ u ka maa Isireliba mɔru kua too, ma u dera Dafidi u bu seesi, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a Isireliba ka Yudaba gari. ²Yera u Yoabu win

tabu suno wi u wāa win turuku sōowa u nē, a doo a Isireliban bwesenu kpuro bera saa tem men sōo yēsan nōm geu gian di sere men sōo yēsan nōm dwaro, kpa a bu gari. Nge mēya kon ka gia mēn nōm ba geeru nē.

³ Yoabu u sina boko sōowa u nē, Gusunō wunen Yin-ni u de tōn ben dabiru tu sosi wunōm wunōm subenu n kere yellu, kpa u maa de a bu wa ka nōni. Adama mban sōna a kī a yenī ko.

⁴ Ka mē, sina boko u Yoabu gari kamia ka sere maa tabu sinam be ba tie. Ma Yoabu ka tabu sinam be, ba yara ba da ba Isireliba gara. ⁵ Ba da ba Yuudeni tōbura ma ba ben kunu gira Aroēen sōo yēsan nōm dwaro, wawo. Ma ba Gadin tem bukiana ba da Yasēe gia. ⁶ Min di, ba da Galadin temo, ka Kadēsio Hetiban temo, ka Danu Yanio ka yen baru kpaano ka Sidonio, ⁷ ka Tiriyo ye ya gbāra damguru mo, ka wuu si su raa sāa Hefiba ka Kananibagiso, n ka girari Beri Seba, Yudan tem sōo yēsan nōm dwaro. ⁸ Nge mēya ba kua ba ka tem mē kpuro bukiana. Ma n kua suru nōm nne ka sōo yendu ba sere tunuma Yerusalemu. ⁹ Ye ba tunuma sina bokon mi, ma Yoabu u nūn tōn ben geeru sōowa. U nē, Isireliba sōo, be ba sāa tabu kowobu ba ka takobi sannō yē, ba sāawa tōmbu nōm suba nēnē (800.000). Yudan bweseru sōo maa, ba sāawa tōmbu nōm suba nēera wunōbu (500.000).

Gusunō u Dafidi sēyasia

win torarun sō

(I maa mērio Bandun Gari I, 21:7-17)

¹⁰ Ye Dafidi u nua mē, yera win torara kara, ma u Yinni Gusunō sōowa u nē, na tora n kpā ye na ka tōn be gara. Tē na gia ma gari baka kookoosa na kua. A man nen tora ten suuru kuo.

¹¹ Saa yera Yinni Gusunō u win sōmō Gadi sōowa u nē, a doo a Dafidi sō a nē, ameniwa nē Yinni Gusunō na gerumo. Wee, na nūn nōni swāaru ita gaa yiye. Yen sō, u de u gōsima ten te u kī kpa n sere de tu koora.

Sisuru bururu ye Dafidi u seewa, ¹³ Gusunō nōmō Gadi u da win mi, u nūn sōowa ye Yinni Gusunō u gerua. U nē, yen yerā a kī. Gōro tu du wunen tem sōo wōo nōm yiru? Nge a kpikuru su suru ita wunen yibereban sō. Nge bararu garu tu pusi wunen tem sōo sō ita. Tē, a bwisikuo kpa a man sō ye kon da n wi u man gōrima sō.

¹⁴ Yera Dafidi u Gadi wisa u nē, nuku sankira bakana nu man deema mi. N buram bo Yinni Gusunō u man sēyasia ye tōnu koo ka man sēyasia. Domi win wōnōwōnda kpā.

¹⁵ Ma Yinni Gusunō u dera barara pusi saa dōma ten bururun di n ka girari sōo ita ye. Ma tōmbu nōm suba wata ka wōkuru (70.000) ba gbisuka Isirelin tem kpuro sōo. ¹⁶ Saa ye Yinni Gusunō gōrado u sōro kpa u ka Yerusalemu kpeerasia, yera Yinni Gusunō u gōru gōsia u wahala baka ye yōrasia. Ma u gōrado wi sōowa u nē, ya tura mē. A wunen nōmō wō minin di.

Saa ye sōo, gōrado wi, u wāawa Arafuna Yebusin doo soo yerun bōku. ¹⁷ Sanam mē Dafidi u gōrado wi wa wi u tōmbu gōmo yera u nē, nena na tore. Tōn beni ba nē gāanu kue. Yen sō, a de a man nōmō doke nē ka nen yenugibu.

Dafidi u Yinni Gusunō

yāku yeru bania

(I maa mērio Bandun Gari I, 21:18-26)

¹⁸ Yen dōma tera Gadi u da Dafidin mi, u nūn sōowa u nē, a Yinni Gusunō yāku yeru kuo Arafuna Yebusin doo soo yeru mi.

¹⁹ Ma Dafidi u Gadin gari yi wura. U kua nge mē Yin-ni Gusunō u gerua. U da mi. ²⁰ Yera Arafuna u mēera gunguru wōllun di u wa wee, sina boko ka win sina asakōbu ba wee, yera u sarama ka duka u da u nūn yiira u wuswaa tem girari. ²¹ Ma u Dafidi bikia u nē, yinni, mba n kua a ka sisi nen mi.

Dafidi u nūn wisa u nē, na nawa n ka wunen doo soo yee te dwe kpa n Yinni Gusunō yāku yeru bania mi. Kpa bara te ta pusa besen tem sōo mi, tu doona.

²² Yera Arafuna u Dafidi sōowa u nē, a batuma ye suo kam, kpa a yāku ko mi, ni a kī. Ketēba wee, yi kaa ka yāku dōo mwaaruguru ko, kpa yin sugu ka yin kekeban dānu nu ko yāku dā. ²³ Ye kpurowa duru wi, u sina boko kā, ma u maa nūn sōowa u nē, Gusunō wunen Yinni, u ka nun nōnu geu mēri.

²⁴ Adama sina boko u nē, aawo, kon batuma ye dwewa ka nen gobi. Na nē Gusunō nen Yinni yāku dōo mwaaruguru kuamme ka gāa ni nu nē man gāanu di-iri.

Ma Dafidi u batuma ye ka ketē be dwa ka sii geesun gobi weeraakuru. ²⁵ Ma u yāku yee te kua batuma mi. U yāku dōo mwaaruginu kua ka sere maa siarabun yāku. Saa yera Yinni Gusunō nōmō yu sure. Ma bara te, ta doona tem min di.

Sinambu I

Isireliban bandun gari yi ba torua Samuelin tirenu כַּכ, yin sukuma mu wāa Sinambun tirenu כַּכ. Tire gbiikii teni כַּכra Dafidin gֹכֹכ gari wāa ka sere maa win bii Salomכַּכ bandun gari. Salomכַּכ wi, u Yinni Gusunכַּכ sāa yeru bania Yerusalemכַּכ. Amen biru, ma u mem כַּכbu sariru kua. Mem כַּכbu sari tera ta dera Isireliban banda כַּכnu kua yiru. Ma ya dera Isireliba kpuron dam ka ben girima ya kaara. Waati ye כַּכ, Gusunכַּכ u ra Isireliba ka ben sinambu win כַּכbu gֹכֹכrie bu ka bu kiru ko būu sāaru ka daa kֹכsa kpuron sֹכ.

Tire ten kpunaa

1. Dafidin wāa dāakiru bandu כַּכ, wiru 1n di sere wiru 2:12.
2. Salomכַּכ bandu, wiru 2:13n di sere wiru 11.
3. Isireliban banda כַּכnu kua yiru, wiru 12n di sere wiru 22.

Adoniya u kī u tii ko suno

1 Dafidi u כַּכ kua u bukura gem gem. Baa bà n nùn beka bubusi, ka mε, u ra n kurusinεwa woorun sֹכ. ² Sֹכ teeru win bwāaba na ba nùn sֹכwa ba nεε, Yinni, a de su nun wֹכndia kasuama u n da n wāa wunen כַּכku u n nun כַּכrimכַּכ kpa u n da n nun כַּכkasi a n ka yam susuru waamכַּכ.

³ Ma ba wֹכndia kurכַּכ burכַּכ kaso wֹכri Isireliban tem kpuro כַּכ. Yera ba wֹכndia goo wa wi ba sokumכַּכ Abisagi. Wֹכndia wi, kurכַּכ burכַּכ tiiwa. U sāawa Sunεmugii. Ma ba nùn mwaama ba ka na sina bokon mi. Wiya u ra n nùn כַּכrimכַּכ. Adama u n nùn yε kurכַּכ.

⁵ Adoniya wi Dafidi u ka Hagiti mara wiya u kua Dafidin yeruma Abusalכַּכmun gֹכֹכn biru. U sāawa durכַּכ burכַּכn tii. Tundo kun nùn wֹכkisire saa mֹכn di ba ka wāa. U n maa nùn bikiare u nεε, mban bwesera a mֹכ mε. Yera Adoniya wi, u tii wֹכlle sua u nεε, wiya u koo bandu di. Ma u tii tabu kεke kasua ye dumi gawe ka maasכַּכbu ka sere tabu durכַּכbu כַּכnu weeraakuru be ba ra n nùn gbiie. ⁷ Ma u ka Yoabu Seruyan bii ka yֹכku kowo Abiataa gari כַּכkua. Ma ba ka nùn yֹכra. ⁸ Adama yֹכku kowo Sadכַּכku ka Benaya Yehoyadan bii, ka Gusunכַּכn כַּככ Natani, ka Simeı ka Rei ka sere Dafidin tabu kowo damgibu, beya ba n ka Adoniya כַּכ tia kue.

Natani u Bati Seba bwisi kā

⁹ Ma Adoniya u yֹכkuru kua ka yֹכanu ka ketε kpemi yi yi gum כַּכ Soheletin kperun כַּכku te ta wāa Eni Rogelin bera gia. Ma u win tundo turosibu dim soka mi, ka Yudaba kpuro, be ba sāa sina bokon bwāabu. ¹⁰ Adama u n Gusunכַּכn כַּככ Natani soka ka Benaya ka Dafidin tabu durכַּכ damgii be, ka maa sere Salomכַּכ win tundo turosi.

¹¹ Yera Natani u da u Bati Seba Salomכַּכn mεro sֹכwa u nεε, a n nua ma Adoniya Hagitin bii, u bandu di? Dafidi besen yinni kun maa yε. ¹² Yen sֹכ, a na tε n

nun bwisi kε ye kaa ko a ka wunen hunde bere, ka maa wunen bii Salomכַּכgia. ¹³ A doo a wunen yinni Dafidi sina boko deema a nùn sֹכ a nεε, n n wiya u כַּכ mwεeru kua u nεε, wunen bii Salomכַּכwa u koo bandu di win biru? Mba n kua Adoniya u ka bandu sina.

¹⁴ Saa ye kaa ka nùn gari yi tore, kon duuma mi nen tii, kpa n wunen gari sire n sosi.

¹⁵ Ma Bati Seba u seewa u da diru mi sina boko u kpı. Domi sina boko u כַּכ kua gem gem. Abisagi Sunεmugiiwa u wāa mi, u nùn כַּכrimכַּכ. ¹⁶ Ye Bati Seba u tura mi, u yiira sina bokon wuswaas. Ma sina boko u nùn bikia u nεε, mba a kı.

¹⁷ Ma u wisa u nεε, nen yinni, wuna a man כַּכ mwεeru kua ka bֹכri a nεε, sere ka Yinni Gusunכַּכn yֹכsiru nen bii Salomכַּכwa u koo bandu di wunen biru. ¹⁸ Wee tε Adoniya u bandu di. Wunε nen yinni sina boko a n ka baaru. ¹⁹ Ma u ketε kpemi yi yi gum כַּכ ka yֹכa dabinu go. Ma u win tundo turosibu dim soka ka Abiataa yֹכku kowo ka sere Yoabu wi u sāa tabu suno. Adama u n wunen bii Salomכַּכ soka. ²⁰ Tε sina boko, wee, wuna Isireliba kpuro ba swaa daki a ka bu sֹכ wi u koo ko wunen כַּכsire bandu כַּכ. ²¹ Yinni, saa ye kaa kpuna nge wunen baaba, ba koo nε ka nen bii Salomכַּכ mεeriwa taaregibu.

²² Ye Bati Seba ka Dafidi ba gari mֹכ, yera Gusunכַּכn כַּככ Natani u tunuma mi. ²³ Ma ba sina boko sֹכwa ba nεε, Gusunכַּכn כַּככ Natani wee, u tunuma. Yera u sina boko yiira u wuswaa tem girari. ²⁴ U nùn bikia u nεε, yinni, wuna a nεε, Adoniya u bandu dio u ko wunen כַּכsire sina gֹכֹכ? ²⁵ Domi wee, u ketε kpemi yi yi gum כַּכ go ka yֹכa dabi dabinu. Ma u win tundo turosibu sokusia ka tabu sinambu ka Abiataa yֹכku kowo. Wee, ba dimכַּכ ba כַּכrumכַּכ win wuswaas. Ma ba gerumכַּכ ba mֹכ Adoniya, sina boko, win hunde yu dakaa da. ²⁶ Adama u n nε ka Sadכַּכku yֹכku kowo soka, ka Benaya Yehoyadan bii, ka sere maa wunen bii Salomכַּכ. ²⁷ Sina boko, wunen min diya gari yini yi kooora? Ma a n sere bese wunen bwāabu sֹכwa wi u koo bandu di wunen biru?

Dafidi u Salomככ gכsa

u ka ko win kכsire

²⁸ Ma Dafidi sina boko u נעע, i man Bati Seba sokuo.

Ma ba nùn soka u susi u yכra sina bokon wuswaaכ.

²⁹ Yera sina boko u bכrua u נעע, sere ka Yinni Gusunככ wכaru wi u man yara saa wahala kpuron di, ³⁰ kon nen ככ mכערu yibia gisכ te na nun kua ka Gusunככ besע Isireliban Yinnin yכsiru na נעע, Salomככwa u koo bandu di nen biru u ko nen kכsire.

³¹ Ma Bati Seba u yiira u wuswaa tem girari u נעע, nen yinni sina boko, wunen hunde yu dakaa da.

³² Ma Dafidi u נעע, bu nùn Sadכku yכku kowo sokuo ka Gusunככ כככ Natani ka maa Benaya Yehoyadan bii. Ye ba tunuma, yera ba dua mi u wכa. ³³ Ma u bu sככwa u נעע, i nen bwכabu suo kpa i nen bii Salomככ keteku kככsia i ka nùn da bwia ye ba mכ Gihoniכ.

³⁴ Miya yכku kowo Sadכku ka Gusunככ כככ Natani ba koo nùn gum tכre wirכ u ka ko Isireliban sunכ, kpa i kכbi wura, yen biru i gere i נעע, Salomככ sina bokon hunde yu dakaa da. ³⁵ Yen biru kpa i nùn suama u na u sina nen sina gכככ u ko nen kכsire. Domi wiya na gכsa u ka Isireliba ka Yudaba kpara.

³⁶ Ma Benaya Yehoyadan bii u נעע, ami, nen yinni sina boko. Yinni Gusunככ u de n kooru mכ. ³⁷ Nge mכ Yinni Gusunככ u ka nun wכa, u n maa ka Salomככ wכa mכ, kpa u win bandu wכlle sua n wunegiru kera.

Salomככ u kua sunכ

(I maa mכerio Bandun Gari I, 29:21-25)

³⁸ Yera yכku kowo Sadכku ka Gusunככ כככ Natani ka Benaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Peletiba be ba sכa sina bokon tiin kכsobu, ba da ba Salomככ deema. Ma ba nùn kככsia sina bokon keteku wכlle ma ba da Gihoni mi. ³⁹ Ye ba tura mi, yera Sadכku u da kuu bekurugirכ u gum kכba tama. Ma u Salomככ gum mכ tכre wirכ u ka nùn ko sunכ. Yen biru ba kכba so, ma tכn be kpuro ba נעע, sina boko Salomככ, wunen hunde yu dakaa da. ⁴⁰ Ma tכn be kpuro ba nùn swככ ba kכbi soomכ ka nuku doo bakabu. Ma n sכare nge tem mu yכrumכwa ben wurenun sכ.

Salomככ u Adoniya suuru kua

⁴¹ Adoniya ka win tכn be u dim soka mi kpuro ba wure ni nua saa yכ sככ ba dim kpa. Ye Yoabu u kכban swככ nua, yera u נעע, mban sכna ba wure meni wuuכ.

⁴² U gari yi gerumכ u n kpa, yera Yonatam, Abiataa yכku kowon bii u tunuma. Ma Adoniya u נעע, a dam kooma tabu durכ naanegii. Na yכyכ n labaari gea nכ wunen min di. ⁴³ Yonatam u nùn wisa u נעע, aawo. Domi Dafidi sina boko besen yinni u Salomככ bandu wכ.

⁴⁴ Ma u dera Sadכku yכku kowo ka Gusunככ כככ Natani ka Benaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Peletiba ba nùn sina bokon keteku kככsia, ⁴⁵ ba da Gihoniכ. Miya Sadכku yכku kowo ka Gusunככ כככ Natani ba nùn gum tכre wirכ, u kua sunכ. Yen biruwa

ba gכsirama min di ka nuku doo bakabu. Ma wuu ge, ga gכsimכ ka wurenu. Niya i ככככ mi. ⁴⁶ Salomככ u maa sככ sina gככככ ככ. ⁴⁷ Ma sina bwכaba na ba besen sina boko Dafidi domaru kua ba נעע, Gusunככ u Salomכככ yכsiru ka win bandu wכlle sua n kere wi Dafidigiru. Ma Dafidi u seewa u wuswaa tem girari win kpın yerun wכlle. ⁴⁸ Ma u gerua u נעע, Gusunככ Isireliban Yinnigia siarabu wi u nùn goo kכ u win sina gכna kכsire kua. Ma u maa ka yכro ככni wa.

⁴⁹ Be Adoniya u dim soka mi kpuro, ba nanda ye ba gari yi nua. Ma ben baawure u win swaa mwa u doona. ⁵⁰ Yera Adoniya u berum soora Salomכככ sככ, ma u seewa u da u yכku yerun kכanu nenua Salomככ u ku ka nùn gon sככ. ⁵¹ Yera ba Salomכככ sככwa ba נעע, wee Adoniya u berum soore wunen sככ. U da u yכku yerun kכanu neni u mכ, wunע Salomככ a be bכruo gisכ ma a n nùn goomכ.

⁵² Ma Salomככ u נעע, u n tii nenua dee dee, baa win wirun seri tia ya n wכrumamכ. Adama sכ n kכsa gaa wa win min di, u koo gbiwa.

⁵³ Yera u dera ba nùn yara yכku yee ten min di. Ma Adoniya wi, u na Salomכככ wuswaaכ u kpuna u nùn tכbura. Yen biru Salomככ u נעע, u wio win yenuכ.

Wooda ye Dafidi u Salomככ wכ

2 Ye Dafidi u ככ turuku kua, yera u win bii Salomככ wooda yeniba wכ u נעע, ² wee, na ככ mi baawure u koo da. Adama wunע a de a n wכrugכru ככ, a n tororu sככ. ³ A Yinni Gusunככ gere mem ככככ, kpa a n sככimכ win swעע כככ, kpa a n win woodaba swככ nge mכ ba yorua Mכwisin tireru כככ. A n kua mכ, ye a mכ kpuro, ya koo koorawa. ⁴ Kpa Yinni Gusunככ u win כככ mכערu yibia te u man kua u נעע, nen bibu bכ n sככimכ gem כככ ka ben gכru kpuro ka ben bwisikunu kpuro, na n kon bia wi u koo ko nen kכsire Isireliban bandu כככ.

⁵ Yen biru Dafidi u maa נעע, a n yכ ye Yoabu Seruyan bii u man kua. Domi u Isireliban tabu sinambu yiru beni, Abineע, Nerin bii ka Amasa Yetעen bii go, u ben yem yari ככri yendun saa כככ. Ma u mu tעeni win kpakכ, ka maa win baranכ. ⁶ Yen sככ, a koowo mכn כככ wunen bwisi yi נע. A ku ra de u seri burura u sere gbi. ⁷ Adama a Baasilai Galadigiin bibu durom kuo. A de ba n da di ka be ba dimכ wunen dii yerכ sannu. Domi beya ba na ba man somi sanam mכ na kpikiru sua wunen כככ Abusalכmun sככ. ⁸ A maa Simeı Geran bii Benyamעen bweseru כככ yaayo. U na Bahurimun di, u man כככ kכsunu wכnwa dכma te na kpikiru כככ Mahanaimuכ. Adama ye na wee, u man sennכ na Yu-udenin daarכ. Ma na bכrua ka Yinni Gusunכככ yכsiru na נעע, nen takobi kun maa nùn goomכ. ⁹ Adama tכ, a ku de u kun seeyasiabu wa. A bwisi ככ, wuna a yכ mכ kaa nùn kua. A de u ka hunde tumaru gbi.

Dafidin ګګ

ka Salomګګ bandu

(I maa meerio Bandun Gari I, 29:26-28)

¹⁰ Yen biru Dafidi u kpuna u gu u win baababa naamwε. Ma ba nùn sika win wuu Yerusalemu ګe ba maa sokumu Dafidin wuu. ¹¹ Dafidi u kuawa wōw weeru bandu ګګ. Gbiikaa u kua wōw ګګba yiru Heboroni. Yen biruwa u kua wōw tena ka ita Yerusalemu. ¹² Saa ye ګګra Salomګګ u da u sina win tondon sina ګګna wōll. Ma ba win ban te dam sire gem gem.

Adoniyān ګګ

¹³ Adoniya Hagitin bii u na Salomګګ mero Bati Seban mi, ma Bati Seba u nùn bikia u nεε, n ka sere do? Ma u nùn wisa u nεε, n do gbāa gbāa. ¹⁴ Adama gari ګεε wāa yi na kī n nun sō. Ma kurw wi, u nεε, a geruo mε. ¹⁵ Yera Adoniya u nεε, a yē ma nena na raa ban te m. Nena Isireliba kpuro ba yīy n tu di. Adama wee ta wura nen ګګn mi. Domi Yinni Gusunګwa u nùn tu wē. ¹⁶ Tē, ګāa teena na kī n nun bikia. Yen sō, a ku man nu yinari.

Ma kurw wi, u nùn sōw u nεε, a geruo.

¹⁷ Ma Adoniya u nεε, na nun kanam, a doo a man Salomګګ sōw u be man Abisagi Sunemugii kē kurw. U nùn ye yinarim.

¹⁸ Ma Bati Seba u nεε, to, kon da n nùn sō.

¹⁹ Yera Bati Seba u da Salomګګ mi, u ka nùn Adoniyān gari yi sō. Ye sina boko u win mero wa u wee, yera u seewa u nùn senn da. U yiira win wuswaad. Ma u seewa u da u sina win sina kitarw. Ma u dera ba ka win mero kitaru garu naawa u sina win ګګm ګεw. ²⁰ Ye u sina u kpa, yera u sina boko sōw u nεε, ګāanu gana na ka na, na kī n nun kana. Yen sō, a ku man nu yinari.

Ma Salomګګ u nεε, a geruo na nùn yinarim.

²¹ Ma Bati Seba u nεε, a de bu Abisagi Sunemugii wunen ګګ Adoniya wē kurw.

²² Yera Salomګګ u nùn wisa u nεε, a ku ra yande nεε, n nùn bandu wēy? Domi u sāawa nen ګګ. Win tōmba maa yāku kowo Abiataa ka Yoabu Seruyan bii.

²³ Ma Salomګګ u bōrua u nεε, Yinni Gusunګ u man kua nge mε u kī, ma na kun Adoniya go win gari yinin sō. ²⁴ Yinni Gusunګ wiya, u man dam kā ma u man sinasia nen tundo Dafidin sina ګګn, ma u man ban te wē ka nen bibun bweserw nge mε u ګګ mwεeru kua. Sere ka win wāaru, kon dewa bu Adoniya go ګis.

²⁵ Ma Salomګګ wi, u Benaya Yehoyadan bii ګra u da u Adoniya go. Ma u da u nùn go.

Ba yāku kowo Abiataa yara

win sōmburun di

²⁶ Yen biruwa Salomګګ u yāku kowo Abiataa sōw u nεε, a doo wunen temw Anatw. Domi ګګwa a ka

weene. Adama na n gina nun goomw yèn sō wuna a kua yāku kowo nen tundo Dafidin waati ګګ. Meya a maa ka nùn win ګګn swāaru kpuro ګګn kua.

²⁷ Nge meya Salomګګ u ka Abiataa gira yāku kowo sōmburun di. Ma Yinni Gusunګ gari yi u raa gerua Elin yenun sō Silow yi koora.

Yoabun ګګ

²⁸ Sanam mε Yoabu u nua ye ya Adoniya ka Abiataa deema, yera u duka sua u da Yinni Gusunګn sāa yerw, u yāku yerun kāanu nenua u ka bōrua. Domi Adoniyawa u ka yō. Adama u n daa ka Abusalomw yōre. ²⁹ Ma ba da ba Salomګګ sōw ma Yoabu u duka sua u na u wāa Yinni Gusunګn sāa yerw u yāku yerun turarun kāanu neni.

Saa yera Salomګګ u Benaya Yehoyadan bii sōw u nεε, u doo u nùn go.

³⁰ Ye Benaya u tura sāa yee ten mi, yera u Yoabu sōw u nεε, sina boko u nεε, a yarima.

Adama Yoabu u nεε, aawo, miniwa kon gbi.

Ma Benaya u ګōsira u wura Salomګګ mi, u nεε, ameni ka ameniwa Yoabu u gerua.

³¹ Sina boko u nεε, a koowo nge mε u gerua. A nùn sēreo mi, a go, kpa a nùn yara min di a da a sike. Nge meya kaa nε ka nen bweseru yara tōmbu yiru ben yem di, mε Yoabu u yari. Domi ba n kōsa gaa kue. ³² Tōn beya Abinεε, Nerin bii, Isireliban tabu sunw, ka maa Amasa Yetεen bii, Yudaban tabu sunw. Ba nùn gem ka bεere kere, ma u bu go ka takobi nen tundo Dafidi u n ka baaru. Yen sō, Gusunګ u de win yem mu wōri win tii ګګ. ³³ Ben yem mu ko n wāawa Yoabu ka win bibun bweserw sere ka baadomma. Adama Yinni Gusunګ u koo de ګōri yendu ta n wāa Dafidi ka win bibun bweserw ka maa win bibun bandu ګګ sere ka baadomma.

³⁴ Yera Benaya u da u Yoabu sēre u go. Ma ba nùn sikua win gberu kpaanε. ³⁵ Ma sina boko u Benaya kua tabu sunw Yoabun ګōsire. Meya u maa Sadwku kua yāku kowo Abiataa ګōsire.

Salomګګ u dera ba Simeī go

³⁶ Yen biru sina boko u ګra bu da bu Simeī sokuma. Ye u na, yera sina boko u nùn sōw u nεε, a wunen tin yenu banw Yerusalemu. Kpa a n wāa ge ګګ, a ku yari min di. ³⁷ Dōma te a yara min di, ma a Sedoronin wōwa tōbura na kon dewa bu nun go. Saa ye ګګ, wuna a tii go.

³⁸ Ma Simeī u nεε, ya wā yinni. Kon ko ye a gerua.

Ma u da u wāa Yerusalemu mi, n ka tε. ³⁹ Wōw itan biru yera win yobu yiru gabu ba duka yakura ba da ba wāa Akisi, Maakan biin mi, wi u sāa Gatin sunw. Yera ba na ba nùn sōw ba nεε, wee, wunen yobu ba wāa Gati. ⁴⁰ Yera Simeī u seewa u win keteku gaari ګōkua u da Gatiw Akisin mi, u yoo be mwaama. ⁴¹ Yera ba da ba Salomګګ sōw ma Simeī u yara Yerusalemu di u da Gati. Adama u wurama ګ. ⁴² Sina boko u ګra u nεε, bu nùn sokuma. Ye u na, u nùn sōw u

nεε, na ñ daa nun bõrusie ka Yinni Gusunɔn yĩsiru na nεε, a n yě dɔma te a yara Yerusalemun di, kaa gbiwa? A ñ wisa a nεε, ya wã, a nua? ⁴³ Ñ n men na, mban s̄na a ñ ɔɔ mweε te yibie te a kua Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Mban s̄na a ñ gari yi mem ɔɔwε yi na nun s̄ɔwa mi. ⁴⁴ Tε a yaaye k̄sa ye a nen tundo Dafidi kua? Yinni Gusunɔwa u koo nun ye k̄sie. ⁴⁵ Adama nε, sina boko Salomɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo man domaru kua. Kpa u nen tundo Dafidin ban te na dii mini t̄sisia sere ka baadommaɔ.

⁴⁶ Yen biru sina boko u Benaya Yehoyadan bii wooda wε, u nεε, u doo u Simeĩ go. Ma u yara u da u n̄n go. Yeniban biruwa Salomɔɔn banda dam kua.

Salomɔɔ u Egibitin sunɔn bii

sua kuru

3 Salomɔɔ u Egibitin sunɔn bii sua kuru. Nge meya ba ka arukawani b̄kua. Ma u ka kuru wi da Dafidin wuu Yerusalemun sere u ka win tiin yenu bani ka Yinni Gusunɔn s̄a yeru, ka sere maa gb̄ara te u koo bani u ka Yerusalemu sikerena.

² Isireliba ba ra ȳkuru kowa gungunu w̄llɔ saa ye ɔɔ, domi ba ñ gina diru garu banε mi ba ko n da Yinni Gusunɔ s̄a. ³ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔ k̄ia. Ma u win tundo Dafidin wooda kpuro mem ɔɔwε. Meya win tii u ra ȳkunu ko gungunu w̄llɔ, kpa u turare d̄ɔ doke mi.

Salomɔɔ u bwisi kana

(I maa meerio Bandun Gari II, 1:2-13)

⁴ S̄ɔ teeru Salomɔɔ sina boko u seewa u da Gabaoni u ka ȳkuru ko. Domi miya ȳku yee bakara wã. Ȳku d̄ɔ mwaararuginu dabi dabina u d̄ma te kua mi. ⁵ Gabaoni miya Yinni Gusunɔ u n̄n kure dosu ɔɔ w̄kuru. U n̄n s̄ɔwa u nεε, a bikio ye a k̄i n nun kua.

⁶ Salomɔɔ u n̄n wisa u nεε, a wunen b̄ɔ Dafidi nen tundo k̄i geeru s̄ɔsi ȳn s̄ u s̄a dee dee gem ɔɔ ka ḡru d̄εrɔ wunen wuswaɔ. Ye ya kpuro kere, yera a dera nε, win bii, na kua win k̄sire bandu ɔɔ gisɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ, wuna a man ḡsa a kua nen tundo Dafidin k̄sire. Wee nε aluwaasi piibuwa. Na ñ yě mε kon ko n ka t̄n be kpara. ⁸ Na maa wã ben suunu ɔɔ, be, be a ḡsa. Ma ba maa dabi sere ba ñ garirɔ. ⁹ Yen s̄, a man bwisi k̄εyɔ n ka bu kpara, kpa n kp̄i n gea ka k̄sa wunana. Ma n kun mε, wara u koo kp̄i u wunen t̄n dabi teni kpara.

¹⁰ Ma Salomɔɔn wisi bi, bu Yinni Gusunɔ dore. ¹¹ Yera u n̄n s̄ɔwa u nεε, a ñ bikie wunen w̄aru tu dakaa da, a ñ maa bikie a n dukia m̄, meya a ñ maa wunen yibereban ɔɔ kanε. Adama bwisiya a bikia a ka kp̄i a wunen t̄mbu kpara dee dee. ¹² Yen s̄na kon nun kua nge mε a gerua. Kon nun laakari ka bwisi k̄ε ȳn bwe-seru goo kun waare, meya goo kun maa ye wasi wunen biru. ¹³ Kon maa nun dukia ka b̄εrε wε wunen w̄aru ɔɔ ye a ñ bikie. Sinambu ɔɔ, goo sari wi u koo

ka nun nera. ¹⁴ Yen biru ñ n s̄imɔ nen swεε ɔɔ, ma a nen woodaba ka nen yiirebu mem ɔɔwammε nge mε wunen tundo Dafidi u kua, kon de wunen w̄aru tu dakaa da.

¹⁵ Saa yera Salomɔɔ u yanda ma u tuba ma Yinni Gusunɔwa u ka n̄n gari kua dosu ɔɔ. Ma u ḡsiramama Yerusalemun u da mi Yinni Gusunɔn woodan kpakorora yii u ȳku d̄ɔ mwaararuginu kua mi, ka siarabun ȳkunu. Ma u win bw̄abu kpuro dim soka.

Salomɔɔ u gari s̄εɔgii siri

¹⁶ S̄ɔ teeru kuru tanɔbu yiru gabu ba na sina boko Salomɔɔn mi, ba ȳra win wuswaɔ. ¹⁷ Ma ben turo u nεε, yinni, a man yisa kuo. Nε ka kuru winiwa sa wã dii teeru. Win b̄kura na yiira na mara. ¹⁸ Ye na mara, yen s̄ɔ itasera win tii u maa mara. Ma sa wã dii tee te ɔɔ sannu. Goo kun maa ka sun wã mi. ¹⁹ Ye n kua w̄kuru yera u win bii kpunari u go. ²⁰ Yinni, yera u seema w̄ku te, u nen bii sua saa nen ȳsan di ye na do. Ma u n̄n kp̄i win tororu w̄llɔ. Yen biru u win bii goo te sua u man yiya. ²¹ Ye na seewa bururu n ka nen bii b̄m k̄ε, yera na deema bii gora. Ma na wure na bii wi m̄era tii, na deema u ñ s̄a negii.

²² Ma win winsim u nεε, nen biiwa u wasi.

Gbiikoo wi, u maa nεε, n ñ mε, wunegiiwa u gu.

Mesuma ba sikirinamɔ sina bokon wuswaɔ. ²³ Yera sina boko u nεε, too wee, b̄ε kpuro i ñ wure. Domi wini ù n nεε, win biiwa u wasi kpa w̄ɔn u nεε, aawo, wunegiiwa u gu. ²⁴ Ñ n men na, i man takobi tama. Ma ba ka n̄n ye naawa.

²⁵ Ma u nεε, bu bii wi u wasi mi buranɔ kpirinu yiru. Kpa ben baawure u kpiri kpirika sua.

²⁶ Yera w̄nɔw̄nda bii win meron tii mwa. Ma u sina boko s̄ɔwa u nεε, nen yinni, na nun kanamɔ, a n̄n bii wi w̄εyɔ. A ku de bu n̄n go.

Adama turo wini u nεε, a n̄n buranɔ kpa u ku ko besen googii.

²⁷ Yera sina boko u nεε, i ku bii wi go. I kuru gbiikoo bii wi w̄εyɔ. Wiya u s̄a win mero.

²⁸ Ye Isireliba kpuro ba nua nge mε sina boko u siri ba n̄n nasia. Domi ba wa ma Gusunɔwa u n̄n bwisi yi k̄a u ka siri bi kua.

Salomɔɔn sina asakpɔbu

4 Salomɔɔ u kua Isireliba kpuron sina boko. ² Win sina asakpɔbun ȳsa wee, Asaria Sadɔkun bii, u s̄awa ȳku kowo.

³ Elihorefu ka Akiya, Sisan bibu ba s̄awa tire yorobu. Yosafati Ahiludun bii, wiya u ra maa tirenu bere.

⁴ Benaya, Yehoyadan bii, wiya u s̄a tabu sunɔ. Sadɔku ka Abiataawa ba maa s̄a ȳku kowobu.

⁵ Asaria Natanin bii, wiya u maa s̄a bera ka beran wirugibun guro guro.

Sabudu, Natanin bii, wiya u s̄a win sina asakpɔ wi u ra n̄n bwisi k̄ε.

⁶ Ma Akisaa u s̄a sina kpaarun ɔɔm kowobun wirugii.

Adoniramu Abidan bii u sãawa be ba yoo sãma m̀n wirugii.

⁷ Salomkwa u tem me kɔnu kuawa bera wakura yiru. Ma u yen baayeren wirugii swii. Bera, ba ra wi sina boko ka win yenugibu kɔri. Ben baawure u ra bu kowa suru tia wã tia kɔ. ⁸ Wirugii ben yisa wee.

Hurin biiwa u Efaraimun guunun bera gia m̀.

⁹ Dekerin biiwa u maa Makasi m̀ ka Saabimu, ka Beti Semesi ka Eloni ka Beti Hanani.

¹⁰ Hesedin biiwa u maa Aruboti m̀ ka Soko ka sere maa Hefeen tem kpuro.

¹¹ Abinadabun biiwa u Dorin tem m̀. Wiya u Salomkwa bii Tafati sue kurɔ.

¹² Baana, Ahiludun bii, wiya u Tanaki, ka Megido m̀ ka Beti Seani ye ya wã Saatanin kɔkuɔ Yisireelin wakwa. Bera ye, ya toruawa saa Beti Seanin di n ka da Abeli Mehola sere ka Yokumeamun bera gia.

¹³ Gebeen biiwa u maa Ramoti m̀ ye ya wã Galadin tem m̀ ka sere maa Yairi, Manasen biin baru kpaanu, Galadi. Gebeen bii wiya u maa Aagbu m̀ Basanin tem m̀. Wusu watawa u m̀ si ba gbãranu toosi ba nin kenutinun s̄retinu kua ka sii gandu.

¹⁴ Akinadabu Idon bii, wiya u maa Mahanaimu gia m̀.

¹⁵ Akimasi wi, u Salomkwa bii Basimati sue kurɔ, wiya u Nefitalin bera gia m̀.

¹⁶ Baana Usain bii, wiya u maa Aseen tem ka Bealtun tem m̀.

¹⁷ Yosafati, Paruakin bii, wiya u maa Isakarin tem m̀.

¹⁸ Simei, Elan bii, wiya u maa Benyameen tem gia m̀.

¹⁹ Geberi Hurin bii, wiya u maa Galadin tem gia m̀, mi Sihoni Amreban sina boko ka Ogu Basanin sina boko ba raa bandu dii. Tumbu wakura yiru ye baasi, Salomkwa u maa tɔn turo gɔsa u n ka sãa be kpuron guro guro.

Salomkwa u dukia wa win bandu kɔ

²⁰ Saa ye kɔ, Yudaba ka Isireliba ba dabi nge nim wãkun yani s̄eri. Ba dim, ba kɔrum, ba nuku dobu m̀.

5 Sinam be ba wã saa daa te ba m̀ Efaratin di sere n ka girari Filisitiban tem m̀, n ka da Egibitin daara, Salomkwa u be kpuro m̀ win wãaru kpuro kɔ. Ba ra n ka ǹn wã gobi naawamme.

² Dã ni Salomkwa yenugibu ba ra di s̄õ teeru wee. Som me mu ñ ye, tɔnnu kɔba nne ka sere maa som buuru tɔnnu yendu yiru sari, ³ ka ketɛ wakuru yi ba kɔrim kɔ yenu ka ketɛ yendu yi ba ra kpare, ka yãanu wunbu (100) ka gbeeku yee ḡee nge nennu ka gini ka sere maa gue yi yi gum m̀.

⁴ Be ba wã Efaratin s̄õ duu yerɔ, saa Tifusakin di sere ka Gasaw Salomkwa u be kpuro m̀. Win woodawa ba ka sɔmburu m̀. Ma kɔri yenda wã bera mi kpuro kɔ. ⁵ Win waati ye kɔ, Yudaba ka Isireli be ba wã saa tem men goo gbiikirun di sere men goo gɔmkirɔ ba wãawa kɔri yendu kɔ, ben baawure u win gberu wukum.

⁶ Yeniban biru, Salomkwa u dumi m̀ kɔkɔbun suba weeru (40.000), ma u yi wã yeru kua. Yiya yi ra win

tabu kekeba gawe. U maa maasbu m̀ tɔnu kɔkɔbun suba wukura yiru (12.000).

⁷ Bera wakura yiru yen wirugii bera, ba ra n ka d̄ianu naam ni Salomkwa ka win tumbu ba ra di. Wã tia kɔ, suru tia bera baayere ya m̀ yu ka d̄ianu na. Ba ku ra de d̄ianu nu biara Salomkwa yenu. ⁸ Ba ra maa ka do-bi ka taka de de win dumin s̄õ mi yi wã nge me ba bu s̄õwa bu ko.

Salomkwa u tumbu kpuro

bwisi kera

⁹ Gusunɔ u Salomkwa bwisi ka laakari ka ȳee bakaru kã te ta ñ kine m̀. ¹⁰ Win bwisi yi, yi s̄õ yari yerugibun bwisigibu ka Egibitigibun bwisigibugii kere sere mi n toma. ¹¹ Goo sari wi u ǹn bwisi tura. Win bwisi yi, yi Etani, Esarakin sikadobugii kere. Meya yi maa Hemanigii kere ka Kaakoligii, ka Daadagii ka Maholin bibugii. Ma Salomkwa u ȳisuru yara bwese ni nu ka ǹn sikerenen suunu kɔ. ¹² M̄nnu kɔkɔbun suba itawa (3.000) Salomkwa u yorua. Ma u womusu kua su kɔkɔbu (1.000) kere. ¹³ U tumbu d̄annun faagi kua saa bakanun di sere ka d̄ã kikisɔ, si su ra kpi gana waklɔ. Meya u maa yee naasu n̄egiin faagi kua ka yi yi ra kabiri, ka gunsu ka sw̄ee. ¹⁴ Ma sinam dabu ba tumbu gɔrim win mi, saa tem tukum di bu ka win bwisin gari kɔ.

Salomkwa u kɔkɔ m̀ u ka

Yinni Gusunɔ sãa yeru bani

(I maa meerio Bandun Gari II, 2:2-15)

¹⁵ Hiramun Tirin sunɔ u raa sãawa Dafidin kɔkɔ. Ye u nua ma ba Salomkwa bandun gum tãre u kua sunɔ, win tundo Dafidin kɔsire, yera u kɔkɔbu gɔra bu ǹn tɔbiri. ¹⁶ Ma Salomkwa u maa gɔra Hiramun mi.

¹⁷ U n̄ee, a nen tundo Dafidi ȳee. A ȳee ma u ñ kp̄ã u Yinni Gusunɔ sãa yeru banie, ȳen s̄õ tabu ǹn sikerene baama kpuron di. Yinni Gusunɔ u maa dera u win yibereba taare. ¹⁸ T̄ee na w̄ere ȳen s̄õ Gusunɔ nen Yinni u dera kɔri yenda wã nen tem beri berika kpuro kɔ. Meya na ñ maa yibere goo m̀ wi u koo man w̄rima.

¹⁹ Yen s̄õ, t̄ee na nia sãa n diru bani mi ba ko n da Gusunɔ nen Yinni sã, nge me win tii u raa Dafidi nen tundo s̄õwa. U n̄ee, win bii wi u koo sina win sina gɔna waklɔ u ko win kɔsire, wiya u koo ǹn diru bania.

²⁰ Yen s̄õ, a de wunen s̄õm kowobu bu man d̄ã damgia ye ba m̀ seduru kɔkɔriama Libanin guurun di. Kpa n nun ben kɔsiaru w̄ee nge me a gerua kpuro. Nen s̄õm kowobu ba koo wunegibu somi bu ka sɔmbu te ko. Domi a ȳee ma goo sari bese kɔ wi u d̄ã burabu ȳee nge b̄ee, Sidonigibu.

²¹ Ye Hiramun u Salomkwa gari yi nua, yera win nukura dora gem gem. Ma u n̄ee, na Yinni Gusunɔ siara wi u Dafidin bii bwisi kã u ka tɔn dabi te kpara.

²² Ma u kpam Salomkwa gɔria u n̄ee, na nua ye a geruma. Yen s̄õ, na kon ko ye a bikia mi kpuro. Kon nun d̄ã damgia ye ba m̀ seduru ka sipere kasuama.

²³ Nen sɔm kowobu ba koo ka dāa ye na saa Libanin guunun di sere nim wɔku. Yen biru, kon ye tari tari ya n ka gerua nim sɔk yu ka na sere mi kaa man sɔ. Miya kon de bu ye kusia bu yi, kpa wunen tiigibu bu den yen wunan ko. Ye kaa man kɔsia, yera a nen yenugibu dīanu mɔrisiama.

²⁴ Ma Hiram u dāa ni kpuro mɔrisia nge mèn kɔ Salomkɔ u kɪ. ²⁵ Ma Salomkɔ u Hiram alikama tɔnnu nɔrɔbun suba kɔkba tia (6.000) mɔrisia, ka olifin gum yaram ditiri nɔrɔbun suba kɔkba ita (8.000). Nge meya u ra ko wɔk baagere Hiram u ka win yenu nɛnɛ.

²⁶ Yinni Gusun u Salomkɔ bwisi kã nge mɛ u raa gerua. Ma bɔri yenda wã wi ka Hiramun baa sɔk. Ma ba arukawani mɔksinɛ.

Salomkɔ u tɔmbu sɔma koosia

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 1:18, 2:1,16-17)

²⁷ Salomkɔ u tɔmbu gɔsa Isireliba sɔk be ba koo kpɪ bu sɔmunu sɔbe. Ma ben geera kua tɔmbu nɔrɔbun suba tɛna (30.000). ²⁸ Adoniram u sãa tɔn be kpuron kparo. Ma u bu bɔnu kua wuunu ita, nɔrɔbun suba wɔku wɔkubu (10.000). Suru tia sɔk, wuu nin teera ta ra ka dīa ni de Libanin, kpa be ba tie ba n wãa yenu. Yen sɔna ben baawure u ra ko suru yiru win yenu, kpa u ko suru tia Libanin. ²⁹ Salomkɔ u maa sɔm kowobu mɔ tɔnu nɔrɔbun suba wɛnɛ (80.000) be ba ra kpenu dāku guun, ka tɔmbu nɔrɔbun suba wata ka wɔkuru (70.000) be ba ra kpee ni gure. ³⁰ Be ba ra n sɔm kowo be kpuro kpare, ba n bu wooda wɛɛm, ba sãawa nɔrɔbun suba ita ka gooba wunɔbu (3.300). ³¹ Salomkɔ sina boko, u wooda wɛ u nɛɛ, bu kpee bakanu besukuo ni nu geenu sãa bu ka dii ten kpeɛkpeɛku swii. ³² Win sɔm kowobu ka Hiramugibu ka Gibaligibu be ba sɔmbu ten saria yɛ ba menna ba dāa yen sɔmburu kua ma ba kpee ni dāka bu ka dii te bani.

Salomkɔ u diru bana tèn mi

ba kon da Yinni Gusun sã

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 3:1-14)

6 Ye Yuuba ba yara Egibitin di n kua wɔk nɛru ka wɛnɛ (480), yera Salomkɔ u diru bana torua tèn mi ba ko n da Yinni Gusun sã. N deema win bandun wɔk nɛsen suru yiruse sɔkra mi.

² Dii te u bana mi, ten dɛɛbu sãawa gɔm soonu wata. Ma ten yasum mu sãa gɔm soonu yendu. Ten gunum maa gɔm soonu tɛna. ³ Dii ten duu yee gbi-ikirun dɛɛbu sãawa gɔm soonu yendu. Duu yee ten yasum ka dii ten tiin yasum tia. Ma ten gunum mu sãa gɔm soonu wɔkuru. ⁴ Sina boko Salomkɔ u dera ba dii te fɛnentiba kua ba sisu kare. ⁵ Yera u maa gidambisa ye ya dinu ita mɔ gɔri ten yɛsi yɛsikɔ ka ten biru.

⁶ Gidambisa yen dii temkirun yasum mu sãawa gɔm soonu nɔkbu. Te ta maa wãa suunu sɔk, tegim maa gɔm soonu nɔkba tia. Itaserugim maa sãawa gɔm soonu nɔkba yiru. N deema sãa yee ten gana ya

sinum mɔ tem, adama gidambisan dii temkirun wɔkba ba yen sinum kawawa gɔm soo teeru daasin dāa yii yerun sɔ. Dii suunukirun wɔkba ba maa yen sinum kawa gɔm soo teeru daasin dāa yii yerun sɔ. Ba yen kuawa domi ba n kɪ bu sãa yee ten gana yaba. ⁷ Ye ba dii te banim, ba tu banawa ka kpee ni ba raa dāka ten sɔ. Yen sɔna ba n sɔm yānu ganun damu nua mi, ni ba kua ka sisu, baa matalaka n kun mɛ gbāa.

⁸ Gidambisa yen kɔnnɔsu, su wãawa sɔk yɛsan nɔm dware gia. Ma ba yɔkɔtii bana saa tem di bu ka yɔ yen dii wɔrɔkirɔ. ⁹ Ye Salomkɔ u dii te bana u kpa, yera u tu kpe ka sedurun dāa besi, ka dāa yen bīinu. ¹⁰ Gidambisa yen diru baateren gunum mu sãawa gɔm soonu nɔkbu. Ma u dii nin daasi dāa sɔndi sɔndi nin ayen, sãa yee ten gana wɔkba.

¹¹ Ma Yinni Gusun u ka Salomkɔ gari kua u nɛɛ, ¹² wee, a man diru baniammɛ. Meya à n maa nen yiire-bu ka nen woodaba mem nɔkɔwammɛ, kon nen nɔk mweeru yibia te na wunen tundo Dafidi kua wunen sɔ. ¹³ Ko na n wãa dii te sɔk nen tɔmbu Isireliban suunu, na n bu derimɔ.

Dii ten sɔk bura yānu

¹⁴ Ye Salomkɔ u dii te bana u kpa, ¹⁵ yera u dera ba ten sɔk gani wukiri ka dāa damgia ye ba mɔ sedurun besi, saa yin tem di sere ba ka daasi girari. Ma u maa dāa damgia ye ba mɔ sipere tɛria ten tem. ¹⁶ Yera u dii ten sɔk burana ka sedurun dāa saa ten tem di sere ka daasi, ma n kua dii sɔk gèn yasum kua gɔm soonu yendu. Ma u gu kua dii te ta dɛere gem gem.

¹⁷ Sãa yee ten adɛrɔn dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu weeru. ¹⁸ Sedurun dāa ye ba doke dii ten gani sɔk mi, ba ye sɔk bwānu ka biibiin weenasii yorua. Dii ten ganam gam sari mi n tere. ¹⁹ Dii sɔk ge u kua sãa yee ten suunu sɔk mi, u gu kuawa u ka Yinni Gusun woodan kpakoro te yi mi. ²⁰ Dii sɔk gen dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu yendu. Ma gen yasum maa sãa gɔm soonu yendu. Ma gen ganin gunum maa sãa gɔm soonu yendu. Ma u yi wura wukiri. U maa dera ba kpakororɔ garu kua ka sedurun dāa, ba wura pote. Ma ba tu yi dii sɔk gen kɔkɔkɔ. ²¹ Ma u dera ba wuran tii tii doke sãa yee ten sɔk gani ka ten tem. U maa wuran sum piiminu kua u doke dii te ta dɛere gem gem kɔkɔkɔ. Niya ba ka beku kare te gabe. ²² U wura dokewa dii ten sɔk kpuro, sere ka kpakoro te ta wãa dii te ta dɛere gem gem kɔkɔkɔ.

²³ Ma u wɔllun kɔsobun weenasibu yiru gɛɛ kua ka dāa damgia u doke dii te ta dɛere gem gem sɔk. Yin gunum mu sãawa gɔm soonu wɔkuru. ²⁴ Yin kasan dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu nɔkbu nɔkbu. Yin kasi yiru ye ya girarine mi, yin dɛɛbu kuawa gɔm soonu wɔkuru. ²⁵ Wɔllun kɔsobun weenasii be, ba weenewa mam mam. Ba maa gunum ka yasum newa. ²⁷ Salomkɔ u bu yɔrasia dii te ta dɛere gem gem suunu sɔk. Ba kasa demie. Turon kase teeru ta gana gee girari. Ma tur-ogira maa gana gɔk girari. Ma kasa yiru yen, ya yinne dii ten suunu sɔk. ²⁸ Ma u yi kpuro wura pote.

²⁹ Yen biru, u dera ba dii ten ƙƙaƙa ka ten aƙƙaƙa ƙƙallun ƙƙsɔbun weenasibu kua gani ƙƙa, ka sere maa ƙƙapƙa wurusu, ka biibiiban weenasii. ³⁰ Ma u s̄a yee ten temƙ kpuro wura doke.

³¹ Yera u gambo sikanɛba doke dii te ta dɛɛre gem gem ƙƙaƙaƙa ye ba kua ka d̄a damgia. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen ƙƙnu ƙƙbun tia nɛ. ³² D̄a damgia ba ka gambo sikanɛ be kua. Ma ba ƙƙallun ƙƙsɔbu ka ƙƙapƙa wurusu ka biibiiban weenasii yorua gambo ye ƙƙa. Yera u ye kpuro wura pote, ma ya kua buraru. ³³ U maa dera ba s̄a yee ten ƙƙnƙnƙn gambon kadiri kua ka d̄a damgia. Ma u ye gambo sikanɛba doke ye ba kua ka d̄a ye ba m̄ sipɛɛ. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen ƙƙnu nnen tia nɛ. ³⁴ D̄a yen besi yiru yiruwa ba doke gambo sikanɛ yen baayere ƙƙa. B̄a n ye ƙenia ƙpa yu tii kure. ³⁵ Ma ba ƙƙallun ƙƙsɔbu ka ƙƙapƙa wurusu ka biibiin weenasii yorua gambo ye ƙƙa. Ma u ye kpuro wura doke.

³⁶ Ma ba dii te agbara toosi ba ka sikerena. Ba yen gana kuawa kpenu itan sƙenun saka. Ma ba sedurun d̄a b̄inu sƙndi yen ƙƙa.

³⁷ Salomƙƙ bandun ƙƙw̄ nnesen suru yiruse ƙƙaƙa ba Yinni Gusunƙƙ s̄a yee ten ƙƙɛƙƙɛƙu sw̄i. ³⁸ Ma ba dii te bana ba ƙpa ka ten baayere kpuro nge mɛ ba ten kpunaa yi, win bandun ƙƙw̄ ƙƙura tiasen suru ƙƙa itase ƙƙa.

Salomƙƙ u dii te banawa ƙƙw̄ ƙƙaƙa yiru.

Salomƙƙ sina kpaarun bana

7 Salomƙƙ u win tiin sina kpaaru banawa ƙƙw̄ ƙƙura ita u sere tu ƙpa. ² Dii te ba sokumƙ Libanin d̄a s̄ƙ tera u gbia u bana. Ten d̄ɛɛbu s̄awa gƙm soonu wunƙbu (100), ten yasum maa gƙm soonu weeraakuru, ten gunum maa gƙm soonu tɛna. D̄a gea ye ba m̄ sedurun b̄ina ba gira s̄a nɛ. Yen biru, yera ba maa ka d̄a dumi kua ba sƙndi d̄a b̄i nin ƙƙa. ³ Ma ba daasi kua ka sedurun d̄a, ba sƙndi d̄a dumi yin ƙƙa. Yin geera s̄awa weeru ka ƙƙa. Ma ba ye ƙƙnu kua s̄a ita. S̄a yen baayere ya m̄wa d̄a ƙƙura ƙƙa. ⁴ Ba dii ten goo bakanaƙ fenentiba doke s̄a ita ita, ba ƙƙa ƙƙisɛ. ⁵ Fenenti be, ka ben kadirin goonu nɛ ya yasum nɛwa kpuro. Ma yi ƙƙa ƙƙisɛ.

⁶ Ma u maa dii ten wuswaƙ ƙƙbe kua ka gbereba. Yen d̄ɛɛbu bu s̄awa gƙm soonu weeraakuru, yen yasum maa gƙm soonu tɛna. Ma u maa gaa kua yen wuswaƙ ka gbereba.

⁷ Ma u maa siri gbaburu bana u sedurun d̄a besi teria ten temƙ ka ten daasi.

⁸ Yen biru ba maa win tiin diru bana nge mɛ ba dii te ba m̄ Libanin d̄a s̄ƙ bana. Ba tu banawa dii ten biru.

Ma u maa Egibitin sunƙƙ bii wi u sue kurƙ bania mɛ.

⁹ Ba dia ye kpuro banawa ka kpee buranu ni ba ƙƙaƙa ka sii nge mɛ n weenɛ nu n d̄ɛɛbu nɛ. Nin goonu kpurowa ba d̄aƙa ba sere ka nu bana ye kua. Kpee niya ba ka dia ye kpuro bana saa yen ƙƙɛƙƙɛƙu di sere ka ƙƙa. Niya ba maa ka sina kpaƙa ten agbara

bana. ¹⁰ Kpee bakana ba ka ƙƙɛƙƙɛƙu ge kua. Nin ganu nu s̄awa gƙm soonu ƙƙkuru, ganu maa gƙm soonu ƙƙba ita. ¹¹ Ƙƙɛƙƙɛƙu gen ƙƙƙwa ba kpee bura ni sƙndi ka sedurun d̄a b̄inu. ¹² Kpee nin ita itawa ba sƙnna ba ka agbara ye kua. Yen biru ma ba sedurun d̄a b̄i ni ȳrasia yen ƙƙa ba ka ye sikerena nge mɛ ba Yinni Gusunƙƙ s̄a yerun agbara kua ka nge mɛ ba win sina kpaarun ƙƙbe kua.

Hiramun s̄mburu

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 2:12-13)

¹³ Durƙ goo w̄a Tirƙ wi ba m̄ Hiram. Hiram wi, u s̄awa gƙmini goon bii Nefitalin bweseru ƙƙa. Adama win tundo u s̄a Tirigii. Ma u s̄a seko. Hiram wi, u bwisi ka laakari m̄ gem gem. U maa sii gandun s̄mburu ȳ. Yen s̄na sina boko Salomƙƙ u n̄n sokusia u ka n̄n sii gandun s̄m bwese bweseka kua. Ye u tunuma ma u n̄n s̄ma ye kpuro kua.

Gbere sii gandugii

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 3:15-17)

¹⁵ U gbere yiru kua ka sii gandugii. Yen baayeren d̄ɛɛbu s̄awa gƙm soonu yendu yiru sari. Yen ƙƙrum maa gƙm soonu ƙƙura yiru. ¹⁶ Ma u yen baayere furƙ kua ka sii gandugii. Furƙ gen baageren gunum mu s̄awa gƙm soonu ƙƙa. ¹⁷ U furƙ gen baageren ƙƙa sii ȳƙi tara ƙƙa yiru yiru. Ma u yi kua nge yƙni. ¹⁸ Ma u d̄a marum weenasim kua s̄a yiru, u ka yƙni yin baayere sikerena. Yen geera s̄awa goobu (200). Ma ba ƙƙa ƙƙa kua yƙni yin ƙƙa, ba ka sikerena. Ba maa furƙsu gasu sƙndi ƙƙa ƙƙa yen ƙƙa, s̄n gunum maa s̄a gƙm soonu nɛ. Ma ba su biibiin weenasii doke. ²¹ Ma u da u gbere yi doke Yinni Gusunƙƙ s̄a yerun duu yerun wuswaƙ. Ye u yi ƙƙm geu, yera u ȳsiru ƙ̄a Yakini, yen tubusiana Gusunƙƙ u ra t̄asisie. Ye ya maa w̄a ƙƙm dwaru gia, yera u maa ȳsiru ƙ̄a, Boasi, yen tubusiana Gusunƙƙ u dam m̄.

²² Nge meya ba ka gbere yiru yen s̄ma wiru go.

Boo sii ganduguu mi

ba ko n da s̄arun nim doke

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 4:2-5)

²³ Hiram u boo kua, ka sii gandugii. Ga s̄awa bwɛɛɛɛ. Gen yasum mu s̄awa gƙm soonu ƙƙkuru. Gen gunum maa s̄a gƙm soonu ƙƙa. Ma gen kekera s̄a gƙm soonu tɛna. ²⁴ Ma gen ƙƙnƙn temƙ d̄a marum gam weenasim mu w̄a s̄a yiru, s̄a baayeren gƙm soo teeru ƙƙa ƙƙa ƙƙa. Ba ye kpuro wisiwa ka sii gandugii. ²⁵ Ma ba boo sii ganduguu ge sƙndi ketɛn bw̄arokunu ƙƙura yirun ƙƙa. Yen ita ya s̄ƙ ȳsan ƙƙm geu gia mɛera. Ma ita ya mɛera s̄ƙ ȳsan ƙƙm dwaru gia, ita yeni ya mɛera s̄ƙ yari yeru gia. Ma ita ye ya maa tie ya mɛera s̄ƙ duu yeru gia. Ma yi kpuro yi koru ƙƙisɛ boo gen temƙ. ²⁶ Ba gen ƙƙa kuawa nge nƙran ƙƙa ga ka biibii ye ya ƙƙa ƙƙisɛ weenɛ. Ƙƙa gen

sinum mu ka nɔm tararu yasum nɛ. Boo ge, ga koo kpɪ gu ditiri nɔrɔɔbun suba wenen (80.000) nim mwa.

Boo gen yɔratii

²⁷ Ma u boo ge yɔratii wɔkuru kua ka sii gandu. Yin baayeren goonu nne ya yasum newa. Mu sɔawa gɔm soonu nne nne. Ma yin dɛɛbu maa sɔa gɔm soonu ita ita. ²⁸ Wee nge mɛ Hiram u yɔratii yi koosina. U gina yen baayere kadiri kua ka sii gandun dɛki nne, ye ba swɛena ka sii gandun bɛsi. Yen biru u sii gandu kua fɛfɛrɛfɛ u wasi wasi. ²⁹ Sii fɛfɛrɛfɛ ye sɔɔra u gbee sinansu ka ketɛba ka wɔllun kɔsobun weenasibu kua. Ma u kadiri yen temɔ ka yen wɔllɔ buraru garu kua ta sɔare. ³⁰ Yɔratia yen baayere, uruu nnewa ya mɔ. Ba ye kuawa ka sii gandu. Ma ba yen baayere akisi bɔra kua ka sii gandu ba sɔre kadiri yen naasu nne sɔɔ. Ma bura ni nu sɔare mi, nu naa si wukiri. Kadiri ye, ka yen naa si, ya sɔawa sii bɔri tia. ³¹ Ba yɔratia yen baayeren wɔllɔ kɔ gagu seeya bwɛrɛrɛ. Gen dukum mu sɔawa gɔm soo teeru, ma gen yasum mu sɔa gɔm soo teeru ka bɔnu. Miya ba koo boo ge sɔndi. Sii fɛfɛrɛfɛ si ba wasi yɔratii yin kadiri sɔɔ mi, goonu nnewa su mɔ. Nin dɛɛbu ka yasum n newa. Sin wɔllɔwa ba buraru koosi. ³² Boo gen uruu nne ye, ya wɔawa kadiri yen temɔ. Ma uruu ben akisi bɔri yi gbinne kadiri yen naasu nne sɔɔ. Uruu yen baayeren gunum mu sɔawa gɔm soo teeru ka bɔnu. ³³ Ba yen naa si kuawa nge tabu kɛkɛgisu. Sin akisi bɔra ka yen mɔyo, ka yen uruu ka ɛrɛyɔba, ba ye kpuro kuawa ka sii gandu te ba yania. ³⁴ Yɔratii yin gooru baatere ta gabatia mɔwa. Yɔratia baayere ka yen gabatia ye, ya sɔawa sii bɔri tia. ³⁵ Nɔɔ ge ba seeya mi, ba gen wɔllɔ buraru kua gɔm soorun bɔnu. Yɔratia baayere ka yen sii fɛfɛrɛfɛ ka yen gabatia, ya sɔawa sii bɔri tia. ³⁶ Gabatii yi ka yin sii fɛfɛrɛfɛ si sɔɔ, ba wɔllun kɔsobu ka gbee sinansu ka kpakpa wurusun weenasisu kua mi ayera tie. Yen biruwa ba maa buraru garu kua ba ka sikerena. ³⁷ Nge mɛya ba ka yɔratii wɔku te kua ka sii bwese teeru te ba yania. Yi kpuro yi weenɛwa ma yi kpɔaru nɛ.

³⁸ Ma u maa boosu gasu kua wɔkuru ka sii gandu. Gen baagere ga koo litiri nɔrɔɔbu ka natan (1.600) nim mwa. Ma gen baageren gunum mu sɔa gɔm soonu nne. Siya u koo sɔndi yɔratii yin wɔllɔ. ³⁹ U yɔratia yen nɔɔbu doke dii ten sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, ma u maa nɔɔbu yeni doke ten sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma u boo bɔkɔ ge yi dii ten gɔmburɔ sɔɔ yari yerɔ, Nɛgebun bera gia.

Sɔa yerun dendi yɔnu

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 4:7-5:1)

⁴⁰ Ma Hiram u torom guratii kua, ka kaatonu ka gbɛɛ ni ba ko n da ka yem yɛke. Nge mɛya u ka dendi yɔa ni kpuro kua u wiru go, ni Salomɔɔ u nɔn yiire u ko Yinni Gusunɔn sɔa yee ten sɔ. ⁴¹ Ye u kua mi, yera gbere sii gandugii yiru ka yin furɔsu yiru, ka maa yin furɔsu gasu, si ba kua bwɛrɛrɛ, ka yin sii yɔki, yi ba tara nge yɔni, ⁴² ka sere dɔa marum weenasim nɛru (400),

ye ba kua nge buraru ba ka yɔni yi sikerena, ⁴³ ka yɔratii wɔkuru ka boosu wɔkuru,

⁴⁴ ka maa boo bɔkɔ, ka keten bwɔarokunu wɔkura yiru yɛn wɔllɔ ba boo ge sɔndi,

⁴⁵ ka torom guratii ka kaatonu,

ka gbɛa ye ba ra ka yɔku yem yɛke.

Sɔa yee ten dendi yɔa ni Salomɔɔ u Hiram u yiire u ko, u nu kuawa ka sii gandu, ma u nu wɔriasia. ⁴⁶ Sina boko Salomɔɔ u dera ba dendi yɔa ni kpuro sekawa Yuudenin wɔwa, Sukɔtu ka Saatanin baa sɔɔ. ⁴⁷ Yen biru, u dera ba dendi yɔa ni kpuro gura ba ka da Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. Dendi yɔa ni, nu dabi sere ba n mam kasu bu nin bunum geeru gia.

⁴⁸ Dendi yɔa ni Salomɔɔ u dera ba kua ka wura, niya kpakoro tɛn wɔllɔ ba ra turare dɔɔ doke ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ye ba ka Gusunɔn naawa, ⁴⁹ ka dabu wɔkuru ni ba yi dii te ta dɛere gem gem kɔnɔn deedeerɔ, nɔɔbu nɔm geu gia, nɔɔbu yeni maa nɔm dwaru gia,

ka nin fitilanu, ka nin bakusu ka sere nin biibiin weenasii,

⁵⁰ ka gbɛa, ka woba ka nɔri, ka gbɛɛ yorukunu, ka dɔɔ guratii,

ka dii te ta dɛere gem gem gamboban sɔretii. Ka sere maa gambo ni nu tien sɔretii.

⁵¹ Ye ba sɔa yee ten sɔmburu kpuro kpa, yera sina boko Salomɔɔ u sii geesu ka wura ka yɔnu ganu yarama ni win tundo Dafidi u raa gɔsa u yi Yinni Gusunɔn sɔ. Ma u ye kpuro yi sɔa yee ten arumani beru yerɔ.

Ba ka woodan kpakoro te da

Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 5:2-6:2)

8 Yen biru, Salomɔɔ u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yɛrobu ka ben bwese kɛra baayeren wirugibu sokusia Yerusalemɔɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakororɔ suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba mɔ Sɔni, kpa bu tu doke sɔa yeru mi. ² Yera Isireliba kpuro ba menna Salomɔɔ mi, wɔɔn suru nɔɔba yiruse wɔ sɔɔ ba ra tɔɔ bakaru garu ko. ³ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera yɔku kowobu ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua, ⁴ ka win kuu bekurugii te, ka sere sɔarun dendi yɔa ni nu wɔa te sɔɔ kpuro. Yɔku kowobu Lefibara ba ye kpuro suama. ⁵ Sina boko Salomɔɔ ka Isireliba kpuro be ba menne mi, ba na ba yɔra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten bɔkuɔ. Ma ba yɔanu ka ketɛ dabinu go ba ka yɔkunu kua. Sabe ni ba go mi, nu n gariɔ.

⁶ Ma yɔku kowobu ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ayerɔ dii te ta dɛere gem gem sɔɔ. Ba tu yiwa wɔllun kɔsobun weenasibu yirun kasin kɔkɔ. ⁷ Kɔso be, ba kasa dɛriewa ba woodan kpakoro te wukiri. ⁸ Ba koo kpɪ bu nenutia ye wa ya tere saa dii te ta dɛere gem gem kɔnɔn di, domi ba ye kuawa ya dɛu. Adama ba n kpɛ bu ye wa saa tɔn di. Miya ya

wāa sere ka gisɔn gisɔ. ⁹ Gāanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n kun mɔ wooda wɔkurun kpee besi yiru yi Mɔwisi u doke mi. Yinni Gusunɔwa u nùn yi wē Horeɓun guuru sanam me u ka Isireliba arukawani bɔkua, ye ba yarima Egibitin di.

¹⁰ Saa ye yāku kowo be, ba yarima sāa yee ten min di, yera guru wii wurora dii te wukiri, sere ka ten sɔɔ. ¹¹ Yāku kowo be, ba kpana bu ben sɔmburu ko dii ten mi, guru wii wuro ten saabu. Domi Yinni Gusunɔn yiiko ya yiba dii te sɔɔ. ¹² Yera Salomɔɔ u nɔɔguru sua u nɛɛ,

Yinni Gusunɔ, a bwisika a n wāa guru wii sinumguru sɔɔ.

¹³ Adama nɛ, na nun wāa yee geeru bania, mi kaa n wāa sere ka baadomɔɔ.

Salomɔɔn gari

yi u Isireliba sɔɔwa

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 6:3-11)

¹⁴ Yera sina boko Salomɔɔ u sīra Isireliba kpuron mi gia mi ba yɔ. Ma u bu domaru kua. ¹⁵ U gerua u nɛɛ, na Gusunɔ Isireliban Yinni siara, domi u win nɔɔ mweeru yibia te u Dafidi nen tundo kua u nɛɛ, ¹⁶ saa mìn di u win tumbu Isireliba yarima Egibitin di, u n wuu gagu gɔsa ben wusu gasu sɔɔ bu ka diru bani mi ba koo nùn sã. Adama Dafidiwa u gɔsa u n ka sãa ben kparo. ¹⁷ Nen tundo Dafidi wi, u raa gɔru doke u Gusunɔ besen Yinni diru bania. ¹⁸ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ya wā ye u gɔru doke u ka nùn diru bania. ¹⁹ Adama n n̄ wi, u koo nùn tu bania. Win bii wi u koo ma wiya u koo tu bani. ²⁰ Tē Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwee te yibia. Wee nɛ Salomɔɔ na sina besɛ Isireliban sina gɔna wɔllɔ, na nen tundo Dafidi kɔsire kua. Yen biru na Gusunɔ besen Yinni dii te bania mi ba ko n da nùn sã. ²¹ Dii te sɔɔra na win woodan kpakororu wāa yeru kua. Kpee besi yiruwa yi wāa kpakoro te sɔɔ, yi sɔɔ ba win woodaba yorua, ye u besen baababa wē sanam me u bu yarima Egibitin di.

Salomɔɔn kanaru

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 6:12-40)

²² Yera Salomɔɔ u yɔra tura tèn mi ba ra yāku kon wuswaɔ Isireliban nɔni biru, ma u nɔma sua wɔllɔ u kanaru kua. ²³ U nɛɛ, Gusunɔ besɛ Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunɛ wɔllɔ ka temɔ. Wunen bwāa be ba nun mem nɔɔwammɛ ka gɔru tia, a ra arukawani ye a ka bu bɔkua yibie kpa a bu wunen wɔnwɔndu sɔɔsi. ²⁴ Wee a wunen nɔɔ mweeru yibia te a wunen bɔɔ Dafidi nen tundo kua. Ye a nùn sɔɔwa kpuro, a ye kua gisɔ, ka wunen dam. ²⁵ Yen sɔ, Gusunɔ besen Yinni, a nɔɔ mwee te yibio te a nùn kua mi, a nɛɛ, u n̄ kɔsire biamɔ win bibun bweseru sɔɔ wi u koo win bandu di, bii be, b̄a n tii neni dee dee ben wāaru sɔɔ, ma ba nun mem nɔɔwammɛ nge me wi, Dafidi u kua. ²⁶ N̄ n men na, Gusunɔ besen Yinni, a de wunen gari yi a nùn sɔɔwa mi kpuro, yi koora.

²⁷ Adama kaa sere kpī a sina tem me sɔɔ ka gem? Domi wɔlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ²⁸ Ka me, Gusunɔ nen Yinni, a nen gere swaa dakio kpa a nen kanaru nɔ te na m̄ gisɔ. ²⁹ A de wunen nɔni yi n wāa dii te sɔɔ wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ. A nen kanaru swaa dakio te na m̄ yam mini, domi miya a nɛɛ, kaa tii sɔɔsi. ³⁰ Ne ka wunen tumbu s̄a n mennama yam mini, sa kanaru m̄, a sun swaa dakio, saa wɔllu di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

³¹ Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua, u ka na mini u b̄re yāku yerɔ, ³² na nun kanamɔ, a nùn swaa dakio wɔllun di, kpa a bu siria. A tɔn k̄so nùn win k̄sa kɔsieyo, kpa a maa gemgii nùn win gem wē.

³³ Yibereba b̄a n wunen tumbu Isireliba kamia yèn s̄s̄ ba nun torari, ma ba gɔru gɔsia ba na ba nun suuru kanamɔ dii teni sɔɔ, ³⁴ a bu swaa dakio saa wɔllun di kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mweera bu wurama tem me sɔɔ, me a raa ben baababa wē.

³⁵ À n dera gura ya yɔra yèn s̄s̄ ba nun torari, ma ba gɔru gɔsia yèn s̄s̄ a bu sekuru doke, ma ba mɛerima yam mini, ba nun s̄amɔ ba kanaru m̄, ³⁶ a bu swaa dakio saa wɔllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea s̄s̄s̄io yè sɔɔ ba koo s̄i, kpa a de gura yu nɛ tem me sɔɔ, me besɛ wunen tumbu sa tubi di mi.

³⁷ Ḡɔru t̄a n dua tem me sɔɔ, n̄ kun me k̄esi k̄esi bararu, n̄ kun me d̄ianun gɔɔ, n̄ kun me twee, n̄ kun me kɔkɔnu ganu ni nu ra d̄ianu sanku, n̄ kun me yibereba b̄a n tem men wusu tarusi, n̄ kun me bara bwese bweseka ȳa n wunen tumbu deema, n̄ kun me wahala gaa, ³⁸ b̄a n seewa ba kanaru m̄, ma ben baawure u win toraru wura win ḡruɔ, ma u win nɔma suema dii tenin bera gia, ³⁹ a bu swaa dakio saa wɔllun di mi a wāa, kpa a bu suuru kua, a baawure kua nge me u s̄a. Domi wunɛ turowa a tɔnun ḡru yē.

⁴⁰ Kpa bu nun nasia ben wāaru kpuro sɔɔ tem me sɔɔ, me a ben baababa wē.

⁴¹ Tɔn tuko goo ù n na u ka nun s̄a yèn s̄s̄ u nua wunen yīsira kp̄a, ma a dam bakam m̄, ma yēro u kanaru m̄ dii te sɔɔ, ⁴² a nùn swaa dakio saa wɔllun di mi a wāa, kpa a nùn kua ye u nun bikiamɔ kpa handunian tumbu kpuro bu nun gia kpa bu nun nasia, nge me wunen tumbu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n yē ma wuna ba ra s̄a dii te sɔɔ, te na bana mini.

⁴⁴ À n wunen tumbu Isireliba wooda wē bu da bu ben yibereba tabu w̄ri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mɛerima wuu ge a gɔsa ka dii te na nun banian bera gia, ⁴⁵ a ben kanaru swaa dakio wɔllun di kpa a bu nasara wē.

⁴⁶ B̄a n daa maa nun torari, domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen m̄ru ya seewa a bu yibereba nɔmu sɔndia, ma ba bu mweera ba ka da, ba yoru dimɔ turuku n̄ kun me, mi n toma, ⁴⁷ b̄a n bwisika tem mi ba yoru dimɔ mi, ma ba gɔru gɔsia mam mam, ba nun tii wē ma ba tem meni mɛerima me a ben baababa wē, ka wuu geni, ge a gɔsa ka s̄a yee te na nun bania mini, b̄a n kanaru m̄, ba m̄, ba nun torari ba durum kua, ⁴⁹ a bu swaa dakio wunen wāa yerun di kpa a bu

kua ye n weene. ⁵⁰ A bu ben durum ka ben toranu kpuro suuru kuo, kpa a de be ba bu yoru diisiamɔ bu ben wɔnwɔndu wa. ⁵¹ Domi ba s̄awa wunen tɔmbu be a yarama Egibitin di mi ba nɔni s̄ɔra.

⁵² A de a nɛ ka wunen tɔmbu kpuro durom kua kpa a besen nɔ nɔ, saa ye sa nun kanamɔ kpuro. ⁵³ Domi wuna a sun gɔsa bwese ni nu tien suunu sɔnɔ di. Ma a sun kua wunegibu nge mɛ a gerua, saa wunen sɔm kowo Mɔwisin nɔnɔ di, sanam mɛ a besen baababa yarama Egibitin di.

Salomɔɔ kana d̄akiru

⁵⁴ Saa ye Salomɔɔ u win kana te kua u kpa, yera u seewa u ȳra ȳku yeru mi, mi u raa yiire u nɔma sue wɔlɔ. ⁵⁵ Mi u ȳ mi, u nɔngiru sua min di, ka dam u Isireli be ba mɛnɛ mi domaru kua u nɛ, ⁵⁶ na Yinni Gusunɔ siara wi u win tɔmbu bɔri yendu w̄ nge mɛ u raa gerua. Nɔ mweɛ duro ni u raa kua saa win sɔm kowo Mɔwisin min di, nin gara kun kam kue. ⁵⁷ Yen s̄, na kanamɔ u n maa ka sun w̄a nge mɛ u raa ka besen baababa w̄a, u ku sun duari, u ku maa sun deri. ⁵⁸ U besen bw̄era gɔsio win mi gia kpa su kp̄i su win sweɛ kpuro sw̄i su win woodaba ka win yiirebu kpuro mɛm nɔnɔ bi u besen baababa w̄. ⁵⁹ Kana te na kua win wuswaɔ mini, u tu nɔ kpa u n tu yaaye baadomma, kpa u n da nɛ ka win tɔmbu Isireliba gea kue. ⁶⁰ Nge mɛya handunian bwesenu kpuro nu koo ka gia ma wi turowa u s̄a Gusunɔ. Goo maa sari nge wi. ⁶¹ Yen s̄, bɛ win tɔmbu, i bɛn ḡrusu n̄n w̄ɛyɔ mam mam. Kpa i kp̄i i win yiirebu ka win woodaba mɛm nɔnɔ.

Ba ȳku kobu torua

Yinni Gusunɔn s̄a yeru

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 7:4-10)

⁶² Yen biru Salomɔɔ sina boko ka Isireliba kpuro ba menna ba Yinni Gusunɔ ȳkunu kua. ⁶³ Salomɔɔ u ketɛ nɔnɔ bun suba yenda yiru (22.000) ka ȳanu nɔnɔ bun suba wuna teeru (120.000) go u ka siarabun ȳkunu kua. Mɛya ba ka Yinni Gusunɔ s̄a yee te wukia. ⁶⁴ Yen dɔma te, Salomɔɔ u dera ba s̄a yee ten yaaran suunu gɔsa ba dɛerasia. Ma ba ȳkunu kua mi, domi ȳku yerun tura te ba kua ka sii gandɔ ta n̄ kp̄ɛ tu ȳku d̄ɔ mwaararugii ni mwa ka d̄i ni ba Yinni Gusunɔ k̄a mi, ka sere siarabun ȳkunun yaa gum.

⁶⁵ Ba s̄a yee ten wukiabun t̄ɔ bakaru diwa s̄ɔ nɔnɔ yiru. Yen biruwa ba maa Kunun t̄ɔ bakaru di. Tɔn dabira nawa tem men baaman di saa Hamatin di n ka girari Egibitin daarun bera gia. Ma ba menna Yinni Gusunɔn wuswaɔ siki siki. Ba t̄ɔ baka te diwa s̄ɔ nɔnɔ yiru. ⁶⁶ S̄ɔ nɔnɔ itase, yera Salomɔɔ u ben baawure kara, ma ba n̄n domaru kua. Yen biru ba s̄a ben yenɔsɔ ka nuku dobu ka bɔri yendu, durom mɛ Yinni Gusunɔ u win b̄ɔ Dafidi ka win tɔmbu Isireliba kuan s̄.

Yinni Gusunɔ

u maa Salomɔɔ kure

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 7:11-22)

⁹ Saa yè s̄ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka win tiin sina kpaaru ka sere maa ye u ḡru doke kpuro kua u kpa, ² saa yera Yinni Gusunɔ u n̄n kure nɔn yiruse nge mɛ u raa n̄n kure Gabaonɔ. ³ Ma u n̄n s̄ɔwa u nɛ, na wunen kanaru nua. Yen s̄ t̄, dii te a bana nɛn s̄ mi, na tu wuna nɛnɛm ta kua mi ba ko n da man s̄. Ko na n tu mɛera kpa nɛn bw̄era n w̄a te s̄ sere ka baadomma. ⁴ Wunen tii à n s̄imɔ gem s̄ ka ḡru dɛerɔ nɛn wuswaɔ ma a nɛn woodaba ka nɛn yiirebu mɛm nɔnɔwammɛ nge mɛ Dafidi wunen tundo u kua, ⁵ kon wunen bandu dakaa daasia nge mɛ na wunen tundo wi nɔ mweeru kua, na nɛ, u n̄ kɔsire biamɔ win bibun bweseru s̄ wi u koo bandu di Isireliba s̄. ⁶ Adama wunɛ ka wunen tɔmbu ka bɛn bibun bweseru i n man yina, ma i n̄ nɛn woodaba ka nɛn yiirebu mɛm nɔnɔwammɛ, ma i da i n b̄nu s̄amɔ, ⁷ kon bɛ wuna tem mɛ na raa bɛ w̄ kpuron di. Kpa n maa dii te na wuna nɛnɛm nɛn s̄ mi yina mam mam kpa i sekuru wa bwese tukunun wuswaɔ nu bɛ ȳɛ. ⁸ Wi u raa dii ten kp̄aru ȳ, u n doonɔ mi, ma u ten bansu wa bitɔ koo n̄n mwa u nɛ, kuku! Mban s̄na Yinni Gusunɔ u tem mɛgibu kua mɛ, ka maa dii teni. ⁹ Kpa bu wisi bu nɛ, ba Gusunɔ ben Yinni deriwa wi u ben baababa yarama Egibitin di. Wee t̄ b̄na ba s̄amɔ. Niya ba mɛm nɔnɔwammɛ. Yen s̄na u dera wahala yeni ya bu deema.

Salomɔɔ ka Hiramun

arukawani

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 8:1-18)

¹⁰ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka win tiin sina kpaaru banawa w̄ɔ yendu u sere ye kpuro wiru go. ¹¹ N deema Hiramun Tirin sina bokowa u n̄n d̄a ye ba m̄ seduru ka sipɛrɛ ka wura mɔrisia nge m̄n nɔn u k̄i sanam mɛ u win sɔma ye m̄. Yen s̄na u maa Hiramun wi wusu yendu k̄a, Galilen tem s̄. ¹² Yera Hiramun u seewa Tirin di u da u wuu si mɛera, si Salomɔɔ u n̄n k̄a mi. ¹³ Adama wuu si, su n̄ n̄n w̄ɛre. Ma u nɛ, wuu sinin bwesera a man k̄a nɛn k̄inasi? Yera u su ȳsiru k̄a Kam. Ȳsi tera ba ra ka su soku sere ka gisɔn gisɔ. ¹⁴ N deema Hiramun u raa Salomɔɔ wura tɔnɔ ita ka bɔnu mɔrisia.

Ye Salomɔɔ u maa kua

¹⁵ Tɔn be Salomɔɔ u yoo sɔma koosia, beya ba Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka win tiin sina kpa te bana te u soka Wɔwa ye ba kɔrua, ka sere Yerusalemun gb̄ara te, ka maa wuu si ba m̄ Hasori, ka Mɛgido, ka Gesɛ. ¹⁶ N deema Egibitin sunɔ u raa Gesɛ wɔri u d̄ɔ menɔ u Kanani be ba w̄a mi go u kpa, ma u wuu ge sua u win bii tɔn kurɔ k̄a, saa ye Salomɔɔ u bii wi sua kurɔ.

¹⁷Yen s̄na Salom̄ u wuu ge s̄nwa u bana. U maa Beti Horoni bana ye ya w̄a w̄aw̄a, ¹⁸ka Balati, ka Tadiṁri ye ya w̄a Yudan tem̄ mi ḡānu ku ra kpi, ¹⁹ka maa wuu s̄n mi u ra win d̄ānu bere, ka s̄n mi win tabu k̄k̄e be dumi gawe w̄a ka s̄n mi win maas̄bu ba w̄a ka si u ḡru doke u bana Yerusalem̄ ka Libanī ka maa tem̄ me u m̄ kpuro s̄k̄.

²⁰Bwese ni nu w̄a Isireliban suunu s̄k̄ ba ñ kp̄a ba go, niya Am̄reba ka Hetiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Ben bibun bwesera Salom̄ u yoo s̄ma koosia. Ma ba kua yobu sere ka gis̄n gis̄. ²²Adama Salom̄ u ñ Isireliba yoo s̄ma koosie. U bu kuawa win tabu kowobu ka win tiin s̄m kowobu, ka win sina asak̄bu ka win tabu sinambu ka win tabu k̄k̄e kparobu ka win maas̄bu. ²³Be u ḡsa bu ka yoo s̄ma ye kpara, ba s̄awa n̄era wun̄bu ka weeraakuru (550).

²⁴Sanam me Egibiti sun̄n bii w̄ndia wi Salom̄ u sue kur̄, u wura yenu ge Salom̄ u n̄n bania s̄k̄, saa yera Salom̄ u maa w̄wa ye ya w̄a s̄k̄ yari yeru gia k̄rua.

²⁵W̄ñ tia s̄k̄, n̄n itawa Salom̄ u ra Yinni Gusun̄ ȳku d̄ñ mwaaruginu kue ka siarabun ȳkunu, ȳku yee ten mi, te u Yinni Gusun̄ kua. Yen biru u ra turare d̄ñ doke kpakoro t̄n w̄ll̄ ba ra turare d̄ñ doke te ba yi dii te ta d̄ere gem gem k̄n̄n̄ deedeeru. Nge meya Salom̄ u ka s̄w̄si ȳn s̄ ba s̄a yee te kua.

²⁶Ma u dera ba goo nimkuu d̄ka Esioni Geb̄e, Elatin b̄k̄u nim w̄ku ge ba m̄ Naa yarī Ed̄m̄n tem̄. ²⁷Ma Hiram̄ u win tiin s̄m kowo be ba nim asansi ȳ m̄risia Salom̄n̄n̄ goo nimkuu sin s̄. ²⁸Yera ba da Ofirī ba wura gura t̄n̄n̄ w̄kura yiru ba ka Salom̄ daawa.

Seban sun̄ t̄n̄ kur̄

u Salom̄ m̄erim da

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 9:1-12)

10 Saa ȳ s̄k̄ Seban sun̄ t̄n̄ kur̄ u nua ma Yinni Gusun̄ u dera Salom̄ u ȳsiru yara, yera u da u ka Salom̄n̄n̄ bwisi yin saka m̄eri kpa u n̄n ḡa s̄s̄ḡii dabinu bikia. ²U tura Yerusalem̄ ka win sina bw̄a dabinu be ba n̄n sw̄i ka yooyoo si su turare ka wura dabinu s̄k̄wa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salom̄n̄n̄ mi, ma u gerua kpuro ye ya w̄a win ḡru. ³Ma Salom̄ u n̄n wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun n̄n wisibu s̄sie. ⁴Ye kur̄ wi, u Salom̄n̄n̄ bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana, ⁵ka d̄ia ni u ra di, ka win bw̄abun w̄a yeru, ka win s̄m kowobun ȳa ni ba ra doke bu ka n̄n k̄ri, ka sere be ba ra n̄n tam dok-eye k̄r̄ginu, ka maa ȳku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusun̄ s̄, ye kpuro ya n̄n biti mwa sere u wom m̄e.

⁶Ma u sina boko Salom̄n̄n̄ s̄w̄a u n̄e, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa n̄n tem̄ di, ye kpuro gema. ⁷Adama na ñ daa gari yi naane kue sere na ka tunuma mini. Wee, n̄n n̄ni yi ye kpuro wa. Ka

gem ye na wa mini, ba ñ daa man yen b̄nu s̄w̄a. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kp̄a n kere nge me wunen ȳsira yara. ⁸Doo k̄rugiba wunen t̄mbu ka wunen s̄m kowo be ba nun k̄rim̄ saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki. ⁹Na Gusun̄ wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun sw̄i Isireliban sina ḡna w̄ll̄. U bu k̄wa sere ka baadom-ma. Yen s̄na u nun kua ben sun̄, a n da ka bu sirie dee dee.

¹⁰Ma u sina boko wura k̄ t̄n̄n̄ ita ka b̄nu ka maa turare, ka kpee gobiginu. Salom̄n̄n̄ kun maa turare waare gam gum di ya n kp̄aru n̄e me.

¹¹Hiramun goo nimkuu si su ka wura naam̄ Ofirin di siya su maa ka d̄a gea ye ba m̄ santali naam̄ ka maa kpee gobiginu. ¹²Ma sina boko u ka d̄a ye gbereba kua s̄a yer̄, ka sere maa win tiin dir̄. D̄a yera u maa ka sinusu kua ka be ba ra womusu kon m̄k̄k̄unu. D̄a yen bwesera kun saara m̄. Meya ba ñ maa yen bweseru waare.

¹³Ma Salom̄ u sun̄ t̄n̄ kur̄ wi w̄ kpuro ye u bikia. U n̄n k̄ru k̄wa nge me win ȳiko ya n̄e. Yen biru ma kur̄ wi, u ḡsira u wura win tem̄ ka win bw̄abu.

Salom̄n̄n̄ dukia

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 1:14-17, 9:13-28)

¹⁴Wura ye Salom̄n̄n̄ u ra wa w̄ñ ka w̄ñ ya s̄awa t̄n̄n̄ yendu. ¹⁵Ye baasi, u ra maa wura m̄e tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani b̄kuan mi, ka sere maa win tem̄ beri berikan wirugin mi.

¹⁶U dera ba t̄re bakanu goobu (200) ka t̄re piiminu gooba wun̄bu (300) kua ka wura. T̄re baka nin teerun bunum mu s̄awa kilo k̄k̄ba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa s̄a kilo tia ka b̄nu. Ma u t̄re ni doke diru garu s̄k̄, te ba sokum̄ Libanin d̄a s̄k̄, win sina kpaar̄.

¹⁸Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu ma u tu wura gean tii pote. ¹⁹Sina kita te, ta ȳk̄tia m̄wa naa dabusanu k̄k̄ba tia. Ma ba ten mi u ra gballi w̄wa koosia. Ma ta n̄m s̄nditia m̄ ȳsi ȳsika. Yen baayeren b̄k̄ra ba gbee sun̄n̄ weenasia kua ya ȳ, tia n̄m dwar̄, tia maa n̄m geu. ²⁰Ma ba maa gbee sinansun weenasisu kua w̄kura yiru ba doke tia tia ȳk̄tia yen naa dabusaru baateren ȳsi ȳsika. N̄k̄ba tia ya w̄a n̄m dwar̄, k̄k̄ba tia maa n̄m geu. Sun̄ goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²¹Salom̄n̄n̄n̄ k̄ri kpuro yi s̄awa wura, ka sere maa win gb̄a ye u ra ka di win sina kpaar̄ te ba sokum̄ Libanin d̄a s̄k̄n̄ diru. Ḡānu ganu sari mi, ni ba kua ka sii geesu. Domi win waati ye s̄k̄, ba ñ sii geesu garis ḡānu, ²²ȳn s̄ win tiin goo nimkusu si su ka Hiramugisu tenkuru m̄ sannu su ra n naam̄ w̄ñ ita ka w̄ñ ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu s̄k̄wa ka suunu donnu ka w̄n̄n̄ ka gun̄ burasu.

²³Salom̄n̄n̄n̄ sinam be ba w̄a dunia s̄k̄ kpuro bwisi ka dukia kere. ²⁴T̄mbu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari n̄, win bwisi yi Yinni Gusun̄ u n̄n k̄n̄ s̄. ²⁵W̄ñ baagere t̄mbu ba ra ka n̄n k̄nu naawe. Gabuginu

sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

²⁶ Ma Salomkɔɔ u tabu kekeba kasu yi dumi gawe ka maa maasɔbu. Tabu keke yen geera s̄awa nɔɔɔbu ka n̄eru (1.400). Maasɔ be, ba maa s̄a nɔɔɔbun suba wɔkura yiru (12.000). Ma u maasɔ be yi yi wuu marosɔ mi win tabu keke yi w̄a ka sere maa Yerusalemuɔ mi win tii u w̄a. ²⁷ Ma u dera sii geesu koorā Yerusalemu mi nge kpenu. U dera d̄a gea ye ba m̄ s̄eduru ya dabiā nge yakasun d̄a ye ba m̄ sikam̄re ye ya ra n w̄a wɔwɔ. ²⁸ Salomkɔɔ u tenkuba m̄ be ba ra n̄n dumi ka tabu kekeba dwem daawe Egibiti kpa bu ka yi na wuunu ka wuunu. Tabu keke yen tian gobi s̄awa sii geesun gobi nata. Dum tian gobi maa s̄a sii geesun gobi wunaa weeru ka wɔkuru. Tenku bera ba ra maa yi Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu d̄re nge m̄.

Salomkɔɔ u Gusunɔɔ biru kisi

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 11:18-12:1)

11 Egibiti sunɔɔn bii wɔndia wi Salomkɔɔ u sue baasi, u maa bwese tukunun kurɔbu k̄iā. U kurɔbu sua Mɔabuban bweseru ɔɔ ka Amɔniba ɔɔ ka Edɔmuba ɔɔ ka Sidonigibu ɔɔ ka Hetiba ɔɔ. ² N deema Yinni Gusunɔɔ u raa Isireliba s̄ɔwɔ u n̄e, bu ku raa ka bwese tuku ni m̄enna, bu ku raa maa wura nu na ben mi, nu ka bu m̄enna. Domi nu koo de bu ben ḡrusu s̄iīya win min di kpa bu nin b̄nu s̄a. Adama bwese niya Salomkɔɔ u da u ka m̄enna ben kurɔ be u k̄in saabu. ³ Sina bibu nata ka wunɔbuwa (700) Salomkɔɔ u sua kurɔbu ka sere maa gooba wunɔbu (300) be ba ñ s̄a sina bibu. Kurɔ bera ba win ḡru s̄iīya Yinni Gusunɔɔn min di. ⁴ Yera n dera win tɔkɔru ɔɔ, u da u b̄u s̄am̄. Ma u ñ maa tii Yinni Gusunɔɔ w̄e mam mam. U ñ kue nge m̄e win tundo Dafidi u kua Yinni Gusunɔɔn s̄aru ɔɔ. ⁵ Salomkɔɔ u da u Sidonigibun b̄u wi ba m̄ Asitaate ka Amɔniban b̄u wi ba m̄ Milikɔmu s̄am̄. ⁶ K̄sa u kua. U ñ Yinni Gusunɔɔ sw̄i mam mam nge m̄e win tundo Dafidi u kua. ⁷ Yera u maa da u b̄u k̄sunun turanu bana guu te ta w̄a Yerusalemun deedeerɔ. Niya Mɔabuban b̄u wi ba m̄ Kemɔsi ka Amɔniban b̄u wi ba m̄ Mɔkɔku. ⁸ Ma u win kurɔ be kpuro b̄u turanu bania. Miya ba ra n b̄u yākuru kuamm̄e kpa ba n nu turare d̄ɔ dokeamm̄e. ⁹ N deema Gusunɔɔ Isireliban Yinni u raa Salomkɔɔ kure nɔɔn yiru ma u n̄n s̄ɔwɔ u n̄e, u ku raa da u b̄u goo s̄a. Adama Salomkɔɔ u ñ Yinni Gusunɔɔn gere ye m̄em nɔɔw̄e. Ma u win ḡru s̄iīya Yinni Gusunɔɔn min di. Yera Yinni Gusunɔɔ u ka n̄n m̄ku kua. ¹¹ Ma u n̄n s̄ɔwɔ u n̄e, wee a ñ nen arukawani ka nen wooda ye na nun w̄e m̄em nɔɔw̄e. Yen s̄, kon wunen bandu karana n ten sukum wunen ɔɔm kowo goo w̄e. ¹² Adama na ñ ye m̄ wunen w̄aru ɔɔ, wunen tundo Dafidin s̄. Wunen biin nɔɔmun diya kon tu mwa. ¹³ Adama nen b̄ɔ Dafidin s̄ ka sere maa Yerusalemu ye na ḡsan s̄, na ñ nun te kpuro mwaarim̄. Kon n̄n Isireliban bwese kera tia deria u ko yen sunɔɔ.

Salomkɔɔ yibereba

¹⁴ Yinni Gusunɔɔ u dera Hadadi wi u s̄a Edɔmun bweserun sina bii u kua Salomkɔɔ werɔ.

¹⁵ N deema Dafidi u raa ka Edɔmuba tabu kua u bu go. Yera win tabu sunɔɔ Yoabu u da mi, u ka Isireli be ba go go sike. ¹⁶ Ma u sina mi, suru nɔɔɔtia, wi ka win tabu kowobu. Ma ba Edɔmuban t̄n durɔbu kpuro go, bibu ka bukurobu. ¹⁷ Saa yera Hadadi u kpikuru sua u da Egibiti gia ka Edɔmuba gabu be ba s̄a win baaban yobu. N deema Hadadi wi, u s̄awa aluwaasi. ¹⁸ Ye ba seewa Madianin di, ba dawa Paraniɔ, miya u maa gabu wa ba n̄n sw̄i ba ka tura Egibiti sunɔɔn mi. Yera Egibiti sunɔɔ wi, u n̄n diru w̄e ka maa tem. Yen biru u n̄n m̄weru kua ma u ko n da n̄n d̄ianu w̄e. ¹⁹ Egibiti sunɔɔ wi, u ka Hadadi n̄nu geu m̄era. N deema Egibiti sunɔɔ wi, u kurɔ m̄ wi ba m̄ Tapenesi. Kurɔ wi, u yiiko m̄. Win wɔwɔw̄a Egibiti sunɔɔ u Hadadi k̄ u sua kurɔ. ²⁰ Yera Hadadin kurɔ wi, u n̄n bii t̄n durɔ marua. Ma ba n̄n ȳsiru k̄ Genubati. Ma Tapenesi u bii wi sua u n̄nua win yenuɔ ka Egibiti sunɔɔn bibu sannu.

²¹ Saa ye Hadadi u nua ma Dafidi u kpuna u gu, ba n̄n sikua win baababan sikaɔ, win tabu sunɔɔ Yoabu u maa gu, yera u Egibiti sunɔɔ s̄ɔwɔ u n̄e, a de n den ḡsira n da nen wuuɔ.

²² Yera u n̄n s̄ɔwɔ u n̄e, mba n nun k̄m̄ie nen mini a ka k̄i a we.

Ma u n̄n wisa u n̄e, na ñ ḡanu bie. Adama ka m̄e, a de n we.

²³ Yinni Gusunɔɔ u maa Resoni Eliadan bii seeya u ka Salomkɔɔ seesi. Resoni wi, u raa kpikuru suawa win yinni Hadades̄e Soban sunɔɔn min di. ²⁴ Sanam m̄e Dafidi u bu w̄ri u goom̄, ma Resoni wi, u t̄mbu m̄enna u kua ben wirugii. Wi, ka t̄n beya ba da ba sina Damasiɔ u bandu di mi. ²⁵ Resoni wi, u kua Isireliban yibere Salomkɔɔn w̄aru kpuro ɔɔ. Meya maa Hadadi u Isireliba k̄sa kua, u bu tusa. Ma u da u bandu di Siriɔ.

Nɔɔ m̄we te Gusunɔɔ

u Yeroboamu kua

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 9:29-31)

²⁶ Salomkɔɔn ɔɔm kowo turo wi ba m̄ Yeroboamu u maa n̄n seesi. Win tondon ȳsira Nebati. U s̄awa Efaratigii, win wuuwa Sereda, win meron ȳsira Serua. U s̄awa ḡmini.

²⁷ Wee nge m̄e u ka n̄n seesi. Salomkɔɔ u w̄wa gaa krum̄. Ma u Yerusalemun gb̄araru ɔɔm̄. ²⁸ Ye u Yeroboamu wa u s̄a aluwaasi damgii u maa ɔɔmburu m̄ mi ka hania, yera u n̄n kua Manase ka Efaraimun bwese keran wirugii bu ka ɔɔmbu te ko.

²⁹ S̄ɔ teeru, Yeroboamu u yara Yerusalemun di, ma u ka Gusunɔɔn ɔɔm̄ Akiya Sidonigii yinna swaas̄. U kumbooro kp̄ɔ sebua. Be yiru t̄nawa ba w̄a yakasu mi d̄ɔma te. ³⁰ Ma Akiya u win kumbooro kp̄ɔ ge n̄nua u ḡeka besi wɔkura yiru. ³¹ Yera u Yeroboamu s̄ɔwɔ u

nɛɛ, a yen wasi wɔkuru suo, domi ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, u koo Salomɔɔn bandu mwa u karana kpa u nun Isireliban bwese keri wɔkuru wɛ a n s̄a ben sunɔ. ³² Adama u koo n̄n keri tia deria win b̄ɔɔ Dafidin s̄ɔ, ka maa Yerusalemun s̄ɔ. Domi Isireliban wusu kpuro s̄ɔ, yera u gɔsa. ³³ U yeni m̄wa yèn s̄ɔ be Isireliba ba wi Yinni Gusunɔ deri. Ma ba da ba Sidonigibun b̄u wi ba m̄ Asitaate s̄amɔ ka Mɔabuban b̄u wi ba m̄ Kemɔsi, ka Amɔniba b̄u wi ba m̄ Milikomu. Ba yina bu s̄i win swaa s̄ɔ bu sere ko ye u k̄i. Meyya ba maa yina bu win woodaba ka win yiirebu mɛm kɔɔwa nge mɛ Dafidi wi, Salomɔɔn tundo u kua. ³⁴ Adama u koo be de u n gina ban te dii sere u ka gbi win b̄ɔɔ Dafidin s̄ɔ, wi u gɔsa ma u win woodaba ka win yiirebu mɛm kɔɔwa. ³⁵ Yen biru u koo Isireliban bwese keri wɔkuru mwa saa win biin nɔman di kpa u nun ko ben sunɔ. ³⁶ Kpa u bwese keri tia win bii wɛ Dafidin s̄ɔ kpa u n da n kɔsire m̄ bandu s̄ɔ Yerusalemun wuu ge u gɔsa bu ka n̄n s̄a mi.

³⁷ Wunɛ maa Yeroboamu u koo nun sua kpa a n bandu dii Isireliba kpuro s̄ɔ, kpa a n bu wooda wɛɛm nge mɛ a k̄i. ³⁸ À n da ko ye u nun yiire kpuro ma a s̄imɔ win swɛɛ s̄ɔ, ma a win woodaba mɛm kɔɔwa nge mɛ win b̄ɔɔ Dafidi u kua, u ko n ka nun w̄awa sere ka baadommaɔ, kpa u nun ko Isireliban bwese keri wɔkurun sunɔ. Kpa wunen bibun bweseru ba n da ban te di sere ka baadommaɔ nge mɛ u Dafidi kɔ mweeru kua. ³⁹ Nge meya u koo ka Dafidin bibun bweseru sekuru doke Salomɔɔn durum s̄ɔ. Adama n ñ m̄ ka baadommaɔ.

⁴⁰ Ye Salomɔɔ u gari yi nua, yera u swaa kasu u ka Yeroboamu go. Ma Yeroboamu u seewa u kpikuru sua u da Egibitin sunɔ Sisakin mi. Miya u w̄a sere Salomɔɔ u ka gu.

⁴¹ Ye Salomɔɔ u kuan sukum ka sere maa win bwisin gari, ye kpuro ya yorua tireru garu s̄ɔ te ba m̄ Salomɔɔn kookoosun tireru. ⁴² Salomɔɔ u bandu diwa w̄ɔ weeru Isireliba kpuro s̄ɔ. ⁴³ Ye u kpuna u gu, ba n̄n sika win tundo Dafidin wuu. Ma win bii Roboamu u kua win kɔsire bandu s̄ɔ.

Roboamu

u bukurobun gari yina

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 10:1-15)

12 Roboamu u da Sikemuɔ. Domi Isireliba kpurowa ba da mi, bu ka n̄n ko sunɔ. ² Saa yè s̄ɔ Yeroboamu Nebatin bii u kpikuru sua Salomɔɔn s̄ɔ, u w̄a Egibitin yera u nua ma Roboamu u bandu di. Yera ba n̄n kɔm̄ gɔria ba nɛɛ, u na. ³ Ye u tunuma, ma wi ka Isireliban bwese keri wɔkuru ba menna ba da ba Roboamu s̄ɔɔwa ba nɛɛ, ⁴ wunen tundo u sun yoo s̄oma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wunɛ a sun tu kawo kpa su nun sw̄i.

⁵ Ma u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, i gina doo. Ñ n kua s̄ɔ ita kpa i wurama.

Ma tɔn be, ba doona. ⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo

Salomɔɔ bwisi kɛ, u bu bikia u nɛɛ, bwisi yir̄a i man kɛm̄ n tɔn be s̄ɔ.

⁷ Ma ba n̄n wisa ba nɛɛ, à n wura saa gisɔn di, a tɔn be nɔɔri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka k̄iru, ba ko n s̄awa wunen tɔmbu sere ka baadommaɔ.

⁸ Adama Roboamu wi, u ñ bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia.

⁹ U bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, bwisi yir̄a i man kɛm̄ n ka tɔn be wisi be ba nɛɛ, n b̄u yoo s̄oma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba n̄n wisa ba nɛɛ, a bu s̄ɔɔwa a nɛɛ, wunen nikibii piibu ga wunen tondon pɔra kɔkum kere.

¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo s̄oma koosia. Meyya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu seeyasia ka yii sennu, meya kaa maa bu seeyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tɔn be kpuro ba na Roboamun mi s̄ɔ itase ye, nge mɛ u raa gerua. ¹³ Roboamu u tɔn be wisa ka dam, u ñ bukuro ben bwisi yi garisi ḡanu.

¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka s̄omburu kua ma u nɛɛ, nen tundo u raa bɛɛ yoo s̄oma koosia. Adama t̄ɛ, negira ta koo kera. U raa bɛɛ seeyasia ka yii sennu. Adama nɛ, som kpakiya kon ka bɛɛ seeyasia.

¹⁵ Nge meya Roboamu u yina u tɔn begii swaa daki domi Yinni Gusunɔwa u dera n kua mɛ, kpa win gari yi ka kooru, ye u Yeroboamu Nebatin bii s̄ɔɔwa saa Akiya Silogiin kɔn di.

Isireliban banda bɔnu kua

yiru

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 10:16-11:4)

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u ñ ben gere swaa daki, yera ba n̄n s̄ɔɔwa ba nɛɛ, mba n sun m̄ɔsine bese ka Dafidi Isain bii.

Sa ñ maa bɔnu gaa m̄ ka wi.

Bese Isireliba i de su gɔsira besen yenuso.

Wunɛ Roboamu a wunen bweserun wunano koowo.

Ma Isireli be, ba gɔsira ben yenuso. ¹⁷ Ma Roboamu u kua Yudan bweseru tɔnan sunɔ. ¹⁸ Saa ye s̄ɔɔwa u Adoramun gɔra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka

yoo s̄oma ko. Ma ba n̄n kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii, u win tabu keke w̄ri fuuku fuuku u da Yerusalemun. ¹⁹ Nge meya Isireliban bwese keri wɔku te, ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka gisɔ.

²⁰ Saa yè s̄ɔ Isireliba kpuro ba nua ma Yeroboamu u wurama saa Egibitin di, yera ba menna ba n̄n sokusia. Ye u na, yera ba n̄n kua ben sunɔ. Yudan bweseru baasi, goo sari wi u maa ka Dafidin bweseru ȳra.

²¹ Saa yè s̄ɔ Roboamu u tunuma Yerusalemun, yera u Yudaba ka Benyameeba kpuro menna. Ma u be s̄ɔ tabu durɔ damgibu kɔkɔbun suba goobu yendu sari (180.000) gɔsa bu da bu Isireliban bwese keri wɔku te w̄ri, kpa bu ban te wɔrama bu n̄n wesia. ²² Adama Gusunɔ u ka win kɔm̄ Semaya gari kua u nɛɛ, ²³ a Roboamu Salomɔɔn bii Yudaban sunɔ ka Yudaba ka Benyameeba kpuro s̄ɔɔwa, ²⁴ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni

Gusunɔ na gerua. Bu ku raa da bu ka ben mero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gɔsiro win yenuɔ, domi yeni ya nawa saa ne Yinni Gusunɔn min di.

Ma ba Yinni Gusunɔn gere wura, ba gɔsira ba wura ben yenuɔ.

²⁵ Yeroboamu u wuu ge ba mɔ Sikemu gb̄araru toosi ge ga w̄a Efaraimun guurun bera gia. Ma u sina mi. Yen biru u yara min di u da u Penueli gb̄araru toosi.

Yeroboamu

u Gusunɔn swaa deri

²⁶ Yera Yeroboamu u bwisika u neɛ, tɔn be, b̄a n daamɔ Yerusalemu bu ka ȳkuru ko Yinni Gusunɔn s̄a yerc̄, nen ban te na dii mi, ta koo ra wura Dafidin bweseru s̄a. Domi ben laakari ya koo wura ben yinni Roboamun mi, wi u s̄a ben sunɔ. Kpa bu man go bu wa bu ka wura win mi. ²⁸ Ye Yeroboamu u bwisi bikia bikia, yera u keten bw̄arokunu yiru kua ka wura u neɛ, b̄eɛ Isireliba na b̄eɛ wasiraru waawa ka Yerusalemun daabu. Yen s̄, b̄een yinni wee mini wi u b̄eɛ yarama Egibitin di.

²⁹ Ma u gen teu yi Beteliɔ, teu maa Danuɔ. ³⁰ Ma yeni ya kua yina ye ya bu sure durum s̄a, domi ba ra n daamɔwa Beteliɔ ñ kun me Danuɔ ba n bw̄aroku ni s̄amɔ.

³¹ Yera Yeroboamu u s̄a yenu bana gungunu w̄lɔ. Yen biru u ȳku kowobu gɔsa be ba kun s̄a Lefin bweseru. ³² Yeroboamu u t̄ru bura bu ka t̄ɔ bakaru ko w̄ɔn suru n̄kba itasen s̄ɔ w̄kura n̄kɔbuse s̄a, nge me Yudaba ba ra ko. Ma u da Beteliɔ u ȳkwa ȳku yerc̄ u bw̄aroku ni ȳkuru koosi. Ma u ȳku kowo be u gɔsa yi Beteli mi.

Yeroboamun ȳku yee te,

ta ñ ka Gusunɔ naawe

³³ Ye t̄ɔ te, ta tura te Yeroboamu u bura mi, yera Isireliba kpuro ba t̄ɔ bakaru di Beteliɔ. Ma win tii u ȳkwa ȳku yerc̄, u turare d̄ɔ doke.

13 Yera Yinni Gusunɔ u dera win s̄amɔ goo u seema saa Yudan di u na Beteliɔ sanam me Yeroboamu u turare d̄ɔ dokemɔ ben ȳku yerc̄. ² Ma u ȳku yee te n̄kɔgiru sue u neɛ, ȳku yeru wunɛ! Ȳku yeru wunɛ! A n̄kɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, wee ba koo bii tɔn durɔ goo ma Dafidin bweseru s̄a, kpa bu n̄n ȳsiru k̄e Yosiasi. Wiya u koo se u ka b̄u ȳku kowo be ȳkuru ko mi ba ra raa ȳkuru ko. Kpa bu tɔmbun kukunu d̄ɔ meni wunen w̄lɔ.

³ Gusunɔn s̄amɔ wi, u maa neɛ, ȳku yee teni, ta koo besikirawa. Kpa ten ȳku torom mu yari baama. Saa ye s̄a, ba koo gia ma Yinni Gusunɔwa u gari yi gerua.

⁴ Sanam me Yeroboamu u nua ye s̄amɔ wi, u ȳku yee te gerusi, yera u n̄mu demia u neɛ, i n̄n s̄amɔ.

Adama Yeroboamun n̄mu ge u Gusunɔn s̄amɔ wi t̄i mi, ga gu, ma u kpana u gu kure. ⁵ Yera ȳku yee te, ta besira, ma ten ȳku torom me mu w̄a w̄lɔ mu

pusi yam kpuro nge me Yinni Gusunɔ u raa gerua saa s̄amɔ win n̄kɔ di. ⁶ Yera Yeroboamu u Gusunɔn s̄amɔ wi s̄ɔwa u neɛ, a Gusunɔ wunen Yinni kanɔ nen s̄, kpa u de nen n̄mu ge, gu wurama nge me ga raa s̄a.

Ma s̄amɔ wi, u Yinni Gusunɔ kana. Yera Yinni Gusunɔ u dera n̄mu ge, ga wurama nge me ga raa s̄a. ⁷ Saa yera sina boko Yeroboamu u neɛ, a duuma nen yenuɔ kpa a di. Yen biru, kpa n nun k̄enu w̄e.

⁸ Yera Gusunɔn s̄amɔ wi, u sina boko wisa u neɛ, baa ã n neɛ, kaa man wunen dirun arumanin n̄n k̄e, na ñ duɔ wunen yenuɔ. Na ñ maa d̄ianu ganu dimɔ. Meya na ñ maa nim n̄kumɔ. ⁹ Domi Yinni Gusunɔwa u man wooda yeni w̄e u neɛ, n ku ra d̄ianu ganu di, n ku ra nim n̄, n ku ra maa gɔsira ka swaa ye na ka na.

¹⁰ Ye u yeniba gerua u kpa, yera u swaa gaa mwa u ka s̄a.

Gusunɔn s̄amɔ

mem n̄kɔ sariru

¹¹ Saa ye s̄a, Gusunɔn s̄amɔ durɔ t̄ɔkɔ goo u maa w̄a Beteli mi. Yera win bii tɔn durɔbu ba na, ba n̄n s̄ɔwa kpuro ye Gusunɔn s̄amɔ wi, u kua Beteli mi d̄ɔma te, ka maa gari yi u sina boko Yeroboamu s̄ɔwa. ¹² Ye durɔ t̄ɔkɔ wi, u nua me, yera u bu bikia u neɛ, swaa yerã u mwa u ka s̄a.

Ma bii be, ba n̄n s̄ɔwa swaa ye u ka s̄a. ¹³ Yera u neɛ, bu win keteku gaari b̄kɔuo.

Ye ba gu gaari b̄kɔua ba kpa, u gu s̄oni. ¹⁴ Ma u Gusunɔn s̄amɔ wi naa sw̄i. Yera u n̄n deema u s̄, d̄ã bakaru garun nuurɔ u n̄n bikia u neɛ, wuna Gusunɔn s̄amɔ wi u na saa Yudan tem di?

Ma u n̄n wisa u neɛ, oo, nena.

¹⁵ Ma durɔ t̄ɔkɔ wi, u neɛ, su wura su da nen yenuɔ su di.

¹⁶ Adama s̄amɔ wi, u n̄n wisa u neɛ, n ñ koorɔ n ka nun wura n sere mam neɛ, kon di mi, kpa n n̄. ¹⁷ Domi Yinni Gusunɔwa u man wooda yeni w̄e, u neɛ, n ku ra di, n ku ra maa nim n̄ mi. Kpa n ku ra ka maa swaa ye w̄ama ye na ka da.

¹⁸ Yera durɔ t̄ɔkɔ wi, u n̄n s̄ɔwa u neɛ, nen tii Gusunɔn s̄amɔwa nge wunɛ. Gusunɔwa u man win grado gɔriama, u man s̄ɔwa u neɛ, n ka nun gɔsiana nen yenuɔ a di mi, kpa a n̄.

N deema weesa durɔ t̄ɔkɔ te, ta m̄. ¹⁹ Ma Gusunɔn s̄amɔ wi, u gɔsira u da durɔ t̄ɔkɔ win yenuɔ u di u n̄ra.

Gusunɔ u win s̄amɔ wi

taare w̄e

²⁰ Ye ba s̄ ba dimɔ, yera Yinni Gusunɔ u ka durɔ t̄ɔkɔ te gari kua. ²¹ Ma durɔ t̄ɔkɔ te, ta Gusunɔn s̄amɔ wi s̄ɔwa ka dam ta neɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, ȳn s̄ a ñ win gere mem n̄kɔwe wi, wi u s̄a wunen Yinni, ²² ma a gɔsira a di a n̄ra yam mini,

mi u nɛɛ, a ku di a ku maa ɲ, yen sɔna tɛ kaa gbi. Adama ba ɲ wunen goru sikumɔ wunen baababan sikaa.

²³ Ye Gusunɲɲɲ wi, u di u kpa u ɲɲra, yera durɔ ɲɲɲ wi, u nɲn ketɛku gaari ɲɲkua. ²⁴ Ye u gu sɲni u wiɲ, yera swaa ɲɲ gbee sunɲ ga nɲn sɛre ga go. Ma win goru ta kpɪ swaa ɲɲ. Ma win ketɛku ge, ka gbee sunɲ ge, nu yɔ win ɲɲkua. ²⁵ Be ba sarɲ mi, ba goo te wa, ka gbee sunɲ ge, ga yɔ goo ten ɲɲkua. Ye ba tura wuu mi Gusunɲɲɲ durɔ ɲɲɲ te, ta wɔa, ma ba ye tɲmbu sɲɲɲ. ²⁶ Ye Gusunɲɲɲ durɔ ɲɲɲ te, ta nua mɛ, yera ta nɛɛ, Gusunɲɲɲ wiya. Domi u ɲ Gusunɲɲ wooda mɛm ɲɲɲɛ. Yen sɔna u nɲn gbee sunɲ kpare ga nɲn sɛre ga go nge mɛ u raa gerua.

²⁷ Ma durɔ ɲɲɲ te, ta ten bibu sɲɲɲ ta nɛɛ, i man nɛn ketɛku gaari ɲɲkua.

Ma ba gu gaari ɲɲkua. ²⁸ Yera u seewa u da. Ma u deema Gusunɲɲɲ durɔ te wee ta kpɪ. Ma ketɛku ge, ka gbee sunɲ ge, nu yɔ goo ten ɲɲkua. Adama gbee sunɲ ge, ga ɲ goo te temɛ, ga ɲ maa ketɛku ge go. ²⁹ Ma durɔ wi, u goo te sua u sɲndi win ketɛku wɔɔɔ u ka tu na win wuuɲ, u sika siki wɔru ge u raa gba win tiin sɲn mi, u ten ɲɲ swɪ. ³⁰ Ye ba goo te sikua ba kpa, ma ba ɲɲ wuri kua ba nɛɛ, wanyo, wanyo, nɛn kɪnasɪ!

³¹ Ye ba yeniba kpuro kua ba kpa, yera Gusunɲɲɲ durɔ ɲɲɲ wi, u win bibu sɲɲɲ u nɛɛ, nà n gu, i man sikuo mi ba Gusunɲɲɲ wi sikua, kpa nɛn kukunu nu n kpɪ wiginun ɲɲkua. ³² Domi gari yi u gerua Betelin sɲ, ka maa bɔu tura ni ba bana Samarin wuu marosɲ sɲ, yi koo koorawa kam kam.

³³ Baa mɛ ba Yeroboamu kirɔ kua, ka mɛ, u ɲ win gɔru gɔsie. U maa kpam bɔu yɔku kowobu gɔsawa win tɲmbu ɲɲ, be ba yen kɪru ɲ. ³⁴ Yera ya Yeroboamun yenugibu durum koosia. Yen sɔna Gusunɲ u win bweseru kpeerasia tem mɛ kpuro ɲɲ.

Yeroboamun biin ɲɲ

14 Saa ye ɲɲra Abia Yeroboamun bii u bara. ² Ma Yeroboamu u win kurɔ sɲɲɲ u nɛɛ, na nun kanamɲ, a seewo a tii gɔsia kpa bu ku raa gia ma a sɔawa nɛn kurɔ kpa a da Siloɲ, a Gusunɲɲɲ Akiya deema, domi wiya u man sɲɲɲ ma nɛna kon ko tɲn benin sina boko. ³ Yen sɲ, a pɛɛ suo wasi wɔkuru ka kiranu ganu, ka tim bwɔaru, kpa a ka nɲn daawa kpa a nɲn bikia ye ya koo bɛsɛn bii wi deema.

⁴ Ma kurɔ wi, u kua nge mɛ. U seewa u da Siloɲ u Gusunɲɲɲ Akiya deema win dirɔ. N deema Akiyan ɲɲni dam dwiia ɲɲɲɲ sɲ. U ku ra maa yam wa.

⁵ Yinni Gusunɲ u Akiya sɲɲɲ u nɛɛ, wee Yeroboamun kurɔ u wee u ka bikiaru ko wunen mi, yɛn sɲ win bii u barɔ. U n tunuma wunen mi, a nɲn sɲɲɲ mɛni ka mɛni. Domi u koo tii gɔsiawa nge goo.

⁶ Ye kurɔ wi, u tunuma, yera Akiya u win naasun damu nua win dii ɲɲɲɲ. Ma u nɛɛ, a duuma Yeroboamun kurɔ. Mban sɔna a tii gɔsiam nge goo. Wee Gusunɲ u man yiire n nun labaari kɔsa yeni sɲ. ⁷ Yen sɲ, a doo a Yeroboamu sɲ a nɛɛ, amɛniwa Gusunɲ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wee wiya u nɲn gɔsa

Isireliban suunu ɲɲ ma u nɲn kua ben kparo. ⁸ U ban ten sukum mwa saa Dafidin bweserun min di u nɲn wɛ. Adama wee u ɲ kue nge win ɲɲɲ Dafidi wi u win woodaba mɛm ɲɲɲ u nɲn sɔwa ka win gɔru kpuro. Ma u sɪa dee dee win wuswaɔ. ⁹ Wee, wi Yeroboamu u kɔsa kua n kere tɲn be ba nɲn gbiiye. Domi u dera ba bɔnu sɔwa. Ma u bwɔarokunu kua ka sisu u ka wi, Gusunɲɲɲ mɔru seeya. Ma u nɲn biru kisi. ¹⁰ Yen sɔna u koo de kɔsa yu du win yenuɲ. U koo win yenugibu kpuro go, bibu ka yobu, ba ɲ goo derimɲ. U koo bwese te kpuro gowa mam mam. ¹¹ Wi u gu wuuɲ ɲɲna nu koo yɛron goru tem. Wi u maa gu yakasɲ gunɔsa su koo maa win goru di. ¹² Tɛ wunɛ win kurɔ a seewo a da yenuɲ. Adama à n wuu duɲ fia, bii wi, u ko n maa gbimɲɲ. ¹³ Isireliba ba koo nɲn sike kpa bu win ɲɲ wooru sina. Wi turowa ba koo sike Yeroboamun bwese te ɲɲ. Domi wi turo wiya u Gusunɲ Isireliban Yinni wɛre. ¹⁴ Yen biru Yinni Gusunɲ u koo sina boko kpao swɪ Isireliɲ, kpa u Yeroboamun bwese te kpuro go. Ye wee, ya mam tunuma ɲ. ¹⁵ Mɛya Yinni Gusunɲ u koo maa Isireliba ɲɲni sɲ, kpa ba n sɔa nge kaba te ta bɔarimɲ nim ɲɲ. U koo bu yara tem gem mɛn di, mɛ u ben baababa wɛ. Kpa u bu yarinasia sere Efaratin daarun guru gɲ. Domi ba win mɔru seeya ba bɔu wi ba mɔ Asitaaten bwɔarokunu kua. ¹⁶ U koo bu biru kisi Yeroboamun durum ye u kuan sɲ, ka ye u maa dera win tɲmba kuan sɲ.

¹⁷ Yen biru Yeroboamun kurɔ wi, u seewa u doona. Ye u tura yenuɲ Tirisɲ, u win dii konɲ ɲɲ sɲndi, yera win bii aluwaasi wi, u n gbimɲ. ¹⁸ Yera ba nɲn sikua. Ma Isireliba kpuro ba win ɲɲ wooru sina nge mɛ Yinni Gusunɲ u raa gerua, saa win ɲɲɲ Akiyan ɲɲni di.

¹⁹ Taa bi Yeroboamu u kua win bandu ɲɲ, ka nge mɛ u tɲmbu kpara, ye kpuron gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru ɲɲ. ²⁰ Wɔɔ yenda yiruwa u kua bandu ɲɲ. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nɲn sikua win baababan sikaa. Yera win bii Nadabu u gɲna kɔsire kua.

Roboamun

bandun faagin sukum

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 12:1-16)

²¹ Salomɲɲ bii Roboamu u bandu di Yudaɲ. Win meron yɪsira Naama. U sɔawa Amɲnigii. Roboamu wi, u ɲɲ wɔɔ weeru ka tia u sere ban te di. Ma u kua wɔɔ wɔkura ɲɲɲ ka yiru ban te ɲɲ Yerusalemɲ. N deema wuu gera Yinni Gusunɲ u gɔsa Isireliban wusu kpuro ɲɲ, u win yɪsiru doke. ²² Roboamun waati ye ɲɲ, Yudaba ba kɔsa kua Yinni Gusunɲ wuswaɔ, ma ba win mɔru seeya ya kere ye u raa ka ben baababa kua. ²³ Domi ben tii ba bɔu turanu bana, ma ba maa bɔu wi ba mɔ Asitaaten bwɔarokunu kua ba yi gungunu wɔɔ ka mi dɔa koo bakanu wɔa. ²⁴ Ba maa kurɔbu ka durɔbu gɔsa sakararun sɲ ba ka bwese ni Yinni Gusunɲ u nɛɛ bu kpeerasian sɔanu saarimɲ.

²⁵ Roboamun bandun wɔɔ ɲɲɲɲ ɲɲra Sisaki Egibitin sina boko u na u Yerusalemu tabu wɔri. ²⁶ Ma

u Yinni Gusunƙon s̄a yerun dukia gura sere ka be Yudaban sina kpaarugia kpuro. U maa tere ni sua, ni Salomƙƙ u kua ka wura. ²⁷ Yera Roboamu u dera ba nin kpaanu kua ka sii gandun. Ma u dera sina bokon tin k̄sɔbu ba nu k̄sɔ. ²⁸ Sina boko ù n dƙƙ Yinni Gusunƙon s̄a yerƙ, win kirukuba ba ra tere ni suewa ba n nùn gbiiye. Bà n ḡsiramama kpa bu nu yi ben diaƙ. ²⁹ Ye Roboamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sƙƙ. ³⁰ Win waati ye sƙƙ, tabu ra n w̄awa wi ka Yeroboamun baa sƙƙ. Yeniban biru Roboamu u kpuna u gu. ³¹ Ma ba nùn sika win baababan sikaƙ Dafidin wuuƙ. Win meron ȳsira Naama, Amƙnigii. Win biru, win bii Abiyamuwa u bandu k̄sire kua.

Abiyamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 13:1-3, 22-23)

15 Yeroboamun bandun w̄ƙƙ w̄ƙƙura kƙƙbu ka itase sƙƙra Abiyamu u bandu di Yudab. ² U kuawa w̄ƙƙ ita bandu sƙƙ Yerusalemuƙ. Win meron ȳsira Maaka. U s̄awa Abisalƙmun † bii. ³ Durum ye Abiyamun tundo u kua, yera win tii u maa kua. U ñ win tii Yinni Gusunƙon w̄ƙƙ mam mam nge m̄e win sikado Dafidi u kua. ⁴ Adama Dafidin bweseru ta n ka s̄ƙƙsire bandu sƙƙ nge fitila, yen s̄na Yinni Gusunƙon u nùn Abiyamu k̄a u kua win k̄sire bandu sƙƙ, Yerusalemuƙ. ⁵ Domi Dafidi wi, u s̄a dee dee Yinni Gusunƙon wuswaƙƙ. U ye kpuro m̄em kƙƙwa ye u nùn s̄ƙƙwa u ko, ma n kun mƙ ye u Uri Heti go ma u win kurƙ sua baasi.

⁶ Abiyamun tundo Roboamun waati sƙƙ, tabu kun kpa wi ka Yeroboamun baa sƙƙ.

⁷ Ye Abiyamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sƙƙ. M̄eya maa win waati ye sƙƙ, tabu w̄a wi ka Yeroboamun baa sƙƙ. ⁸ Yen biru Abiyamu u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaƙ, Dafidin wuuƙ. Ma win bii Asa u bandu k̄sire kua.

Asa u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 14:1-2, 15:16-19, 16:1-6, 11-14)

⁹ Yeroboamu Isireliban sunƙon bandun w̄ƙƙ yen-
dusewa Asa u bandu di Yudab. ¹⁰ U kuawa w̄ƙƙ weeru ka tia Yerusalemuƙ. Win nikurƙon ȳsira Maaka. U s̄awa Abusalƙmun bii. ¹¹ Asa wi, u s̄awa dee dee Yinni Gusunƙon wuswaƙƙ nge win sikado Dafidi. ¹² U kurƙ tanƙbu gira win tem di. Ma u b̄u ni win baababa ba raa seka k̄suka. ¹³ U maa win nikurƙ yara sina asakƙƙ te u diin di, yèn s̄ƙƙ kurƙ wi, u Asitaaten bw̄aroku kua. Ma Asa u bw̄aroku ge k̄suka u gu d̄ƙƙ meni muku muku. U gen torom gura u wisi Sedoronin wƙƙwaƙ. ¹⁴ Adama u ñ gungunu mi ba ra ȳƙuru ko mi k̄suke, baa m̄e u Yinni Gusunƙon k̄a ka win ḡru kpuro. ¹⁵ U

† ABISALƘMU - Baa m̄e yen yora ya wunane fiiko, ka m̄e, gaba tamaa Abusalƙmuwa ba ka ȳa.

maa dera ba ka k̄nu na Yinni Gusunƙon s̄a yerƙ, nìn wooda win baaba ka win tii ba yi. K̄ƙƙ niya sii geesu ka wura ka sere maa ȳanu ganu.

¹⁶ Asan waati ye sƙƙ, tabu ra n w̄awa wi ka Isireliban sunƙon Basan baa sƙƙ. ¹⁷ S̄ƙƙ teeru Basa u Yudaba w̄ri. Ma u Rama mwa u yen gb̄araru sƙƙwa. Kpa Yudaba bu ku raa maa ka du mi, bu yari. ¹⁸ Yera Asa u sii geesu ka wura ye ya tie kpuro gura, saa s̄a yerun arumani beru yerun di, ka sere sina kpaarun arumani beru yerun di u ka ḡra Damasio Sirin sina boko Beni Hadadi Tabirimƙon biin mi, wi u s̄a Hesionin debubu. Ma Asa u ḡro be s̄ƙƙwa u n̄e, i n̄e, ¹⁹ u de su arukawani b̄ke n̄e ka wi nge m̄e ya raa w̄a nen baaba ka win baaban suunu sƙƙ. Wee na nùn sii geesu ka wura k̄ƙema. Yen s̄ƙƙ, u de u arukawani ye kusia, ye u ka Basa Isireliban sunƙon b̄kua, kpa u nùn deri.

²⁰ Beni Hadadi u Asan gari nua, ma u win tabu sinambu ḡra Isirelin wuu marosƙƙ, ba da ba Iyoni w̄ri ka Danu ka Abeli Beti Maaka ka Kinerƙtu ka sere maa Nefitalin tem kpuro. ²¹ Saa ye Basa Isireliban sina boko u ye nua, yera u Raman gb̄ara ten sƙƙburu deri ma u da u w̄a Tirisac. ²² Ma sina boko Asa u Yudaba kpuro menna, baa tƙn turo ba ñ deri. Ba da ba kpenu ka d̄a gura ye Basa u raa ka gb̄ara te sƙƙmƙ. Ma u dera ba ka ye Geban gb̄araru sƙƙwa Benyam̄en tem sƙƙ, ka sere maa Misipagiru.

²³ Ye Asa u kuan sukum ka sere maa wuu si u bana kpuro ka w̄rugƙƙ te u s̄ƙƙƙ ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sƙƙ. Win t̄ƙƙru sƙƙ u naasu bara, ²⁴ ma u kpuna u gu. Ba nùn sikua win baababan sikaƙ win sikado Dafidin wuuƙ. Ma win bii Yosafati u ḡra sina.

Nadabu u kua Isireliban sina boko

²⁵ Nadabu Yeroboamun bii u bandu di Isireliƙ, Asa Yudan sina bokon bandun w̄ƙƙ yiruse sƙƙ. Nadabu wi, u kuawa w̄ƙƙ yiru bandu sƙƙ. ²⁶ U ñ s̄a dee dee Yinni Gusunƙon wuswaƙƙ. K̄s̄a u kua nge m̄e win tundo u raa kua ye ya Isireliba doke toraru sƙƙ. ²⁷ Ma Basa Akiyan bii Isakarın bweseru sƙƙ, u nùn seesi u s̄ere u go, Gibetonio, Filisitiban temƙ, saa ye Nadabu ka Isireliba kpuro ba wuu ge tarusi. ²⁸ Asa Yudaban sina bokon bandun w̄ƙƙ itase sƙƙra Basa u Nadabu wi go. Ma u bandu di win ayerƙ. ²⁹ Sanam m̄e u bandu di u kpa, yera u Yeroboamun yenugibu kpuro go. Baa ben tƙn turo u ñ deri nge m̄e Yinni Gusunƙon u gerua Siloƙ saa win sƙƙmƙ Akiyan kƙƙ di. ³⁰ Yeni ya koorawa Yeroboamun durum s̄ƙƙ ka yèn s̄ƙƙ u Isireliba doke toraru sƙƙ. Ma ba Gusunƙon ben Yinnin m̄ru seeya.

³¹ Ye Nadabu u kuan sukum mu yorua Isireliban sinambun faagin tireru sƙƙ.

³² Basa ka Asan baa sƙƙ, tabu w̄awa sere be kpuro ba ka gu.

Basa u kua Isireliban sina boko

³³ Asa Yudaban sina bokon bandun wã itasewa Basa Akiyan bii u bandu di Tirisaw Isireliba kpuron sunu wã. U kuawa wã yenda nne ban te wã. ³⁴ Adama u ñ sãa dee dee Yinni Gusunwã wuswaaw. Kãsa u kua. Yeroboamun yira u swii, ye ya Isireliba doke toraru wã.

16 Saa ye wãra Yinni Gusunwã u win wã Yehu Hananin bii gwã Basan mi, u nùn sã u nne, ² wiya u nùn gwã sanam me u ñ sãa gãanu ma u nùn kua win tãmbu Isireliban kparo. Adama u Yeroboamun yira swii. Ma u wi Gusunwã tãmbu doke toraru wã ba win wãru seeya. ³ Yen sã, Gusunwã u koo win yenu kpeerasia kpa gu ko nge Yeroboamu Nebatin biiguu. ⁴ Win yenugii wi u koo gbi wuu, bãna nu koo yeron goru tem. Wi u maa gu yakaw, gunwã su koo yeron goru di.

⁵ Ye Basa u kuan sukum ka wãrugã te u sãsi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru wã. ⁶ Yen biru Basa u kpuna u gu. Ba nùn sika win baababan sikaw Tirisaw. Ma win bii Ela u gwã kãsire kua.

⁷ N deema Basa u sere gbi, Yinni Gusunwã u nùn sãwã saa win wã Yehu Hananin biin wã di u nne, win yenu ga koo kowa nge Yeroboamuguu, kãsa ye u kuan sã, ye ya wi, Yinni Gusunwã wãru seeya, ka sere yèn sã u Yeroboamun yenugibu kpuro go.

Ela u kua Isireliban sina boko

⁸ Asa Yudaban sina bokon bandun wã yenda wãbu ka tiase wãra Ela Basan bii u bandu di Tirisaw. U kuawa wã yiru ban te wã. ⁹ Win tabu sunwã turo wi ba m̃ Simiri wi u ra tabu kãkã yi dumi gawen wãnu kpare u nùn seesi saa ye wi, Ela u wã Tirisaw u tam wãrumu mu nùn gwã Tirisaw sunwã wã kowobun wirugiin mi, wi ba m̃ Aritisa. ¹⁰ Miya Simiri u dua u nùn sãre u go. Saa ye wã, Asa Yudaban sina bokon bandun wã yenda wãbu ka yiruse wãra mi. Ma Simiri wi, u bandu di wi, Elan ayew. ¹¹ Sanam me u ban te di u kpa, yera u Basan tãmbu kpuro go, ka win dusibã ka win kpaasibã. Baa ben wã turo u ñ deri. ¹² Simiri u Basan yenugibu kpuro gowa nge me Yinni Gusunwã u gerua saa win wã Yehun wã di, ¹³ ye u nne, u koo de bu Basan yenu kpeerasia, wi ka win bii Elan toranun sã te ba dera Isireliba ba kua. Domi ba dera ba bũnu sãwa ma ya wi Gusunwã Isireliban Yinnin wãru seeya.

¹⁴ Ye Ela u kuan sukum ba yen gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru wã.

Simiri u kua Isireliban sina boko

¹⁵ Asa, Yudaban sina bokon bandun wã tena ita sarise wãra Simiri u bandu di Tirisaw. Ma u kua sã wãbu yiru ban te wã. N deema saa ye wã, Isireliba ba ben sansani gire Filisitiban wuu ge ba sokumã Gibetonin deedeew. ¹⁶ Wã be ba wã sansani mi, ba nua ma Simiri u sina boko seesi, sere u mam nùn go.

Yen wãra tera, Isireli be ba wã sansani mi, ba tabu sunwã Omiri kua sunwã Isireliba kpuro wã. ¹⁷ Ma Omiri ka wã be, ba seewa Gibetonin min di ba da ba Tirisa tarusi. ¹⁸ Ye Simiri u wa ba wuu ge tarusi me, yera u da u kukua sina kpaaw sere sina bokon dirwã. Ma win tii u dii te dã sãre. ¹⁹ Nge meya u ka gu win tora te u kuan sã. Domi kãsa u kua Yinni Gusunwã wuswaaw. Yeroboamun yira u swii ye ya Isireliba doke toraru wã.

²⁰ Ye Simiri u kuan sukum ka nge me u Isireliban sinambu seesi u go, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru wã.

²¹ Saa ye wãra Isireliba ba wãnu kua wuunu yiru. Wuu teeru ta ka Tibini Ginatin bii yãra, ma ta nùn kua sunwã. Teera maa ka Omiri yãra. ²² Be ba ka Omiri yãra bera ba dabiru bo. Tibini u gu. Ma Omiri u kua be kpuron sunwã.

Omiri u kua Isireliban sina boko

²³ Asa Yudaban sina bokon bandun wã tena ka tiase wãra Omiri u bandu di Isireliw. U raa bandu di Tirisaw wã wãba tia u sere kua Isireliba kpuron sunwã. Ma u kua wã wãkura yiru ban te wã. ²⁴ Yera u da Semee mi u Samarin guuru dwa ka sii geesun gobi wãwã suba wãba tia (6.000). Ma u wuu bana guu ten wãwã u gu yisuru kã Samari, Semee win yisurun sã. ²⁵ Omiri wi, kãsa u kua Yinni Gusunwã wuswaaw ya kere sinam be ba nùn gbiyegia. ²⁶ Yeroboamu Nebatin biin yira u swii mam mam ye ya Isireliba doke toraru wã. Ya dera ba bũnu sãwa. Ma Gusunwã Isireliban Yinni u ka bu wãru kua.

²⁷ Ye Omiri u kuan sukum ka wãrugã te u sãsi, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru wã.

²⁸ Omiri wi, u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaw Samariw. Yen biru, win bii Akabu u gwã kãsire kua.

Akabu u kua Isireliban sina boko

²⁹ Asa Yudaban sina bokon bandun wã tena ka wãba itase wãra Akabu Omirin bii u maa bandu di Isireliban mi Samariw. U kuawa wã yenda yiru ban te wã. ³⁰ Yinni Gusunwã wã wã, u kãsa kua n kere sinam be ba nùn gbiye. ³¹ U ñ daa mam yã Yeroboamu Nebatin bii u durum kua, wigian kpãarun saabu. Domi u Yesabeli Etibaalin bii sua kurwã. Etibaali wiya u sãa Sidonigibun sunwã. Yen biru u maa da u bũu wi ba m̃ Baali sãaw. ³² Ma u bũu wi diru bania Samariw. Ma u yãku yeru kua dii te wã. ³³ Ma u bũu wi ba m̃ Asitaaten bwãaroku kua ge ba ko n da maa sã. Yeya n dera Yinni Gusunwã u ka nùn wãru kua n kere sinam be ba nùn gbiye.

³⁴ Akabun waati ye wã, Hili Beteligii u seewa u Yeriko bana. Saa ye u wuu gen kpeekpeeku swiimã ma win bii gbiikoo Abiramu u gu. Saa ye u maa gen gbãrarun gambo dokemã ma win bii dãako Segubu u maa gu. N deema Yinni Gusunwã u raa gerua Yosue Nunin biin wã di u nne, wi u maa wuu ge bana, mesuma yeron bibu ba koo gbi.

Eli u nɛɛ, gbeburu koo na

17 Gusunɔnɔn sɔmɔ Eli wi u wāa Tisibio Galadin temɔ u sina boko Akabu sɔɔwa u nɛɛ, ka Gusunɔn Isireliban Yinni wi na sāmɔ minin wāaru, gura ka kakoru, yen gaa kun maa nɛmɔ wɔɔ sinin baa sɔɔ sere dɔmɔ te na wure na nɛɛ, ya koo nɛ.

Eli u wāa

daa te ba m̀ Keritio

² Yera Yinni Gusunɔn u Eli sɔɔwa u nɛɛ, ³ a seewo minin di kpa a da sɔɔ yari yeru gia a n wāa Keritin daaru Yuudenin gurus. ⁴ Daa ten nima kaa n da n nɔrumɔ kpa n gunɔmɔri gɔrima yi ka nun dīanu naawa.

⁵ Ma Eli u doona min di u kua nge mɛ Yinni Gusunɔn u nùn sɔɔwa. U da u wāa daa ten mi. ⁶ Yera gunɔmɔri yi, yi ra ka nùn pɛɛ ka yaa naawe bururu ka yoka. Daa ten nima u ra n maa nɔrumɔ.

Eli ka kurɔ gɔmini goo

Sarepataɔ

⁷ Sanam dɔɔ sanam wee, daa ten nim mu kpa. Domi gura kun maa nɛere tem mɛ sɔɔ. ⁸ Yera Yinni Gusunɔn u kpa Eli sɔɔwa u nɛɛ, ⁹ a seewo a da Sarepataɔ, Sidonin temɔ, kpa a n wāa mi. Domi na gɔmini goo sɔɔwa u nun diisia.

¹⁰ Ma u seewa u da Sarepata mi. Ye u wuu ge duɔ, yera u deema gɔmini goo wee, u dāa kasu. Ma u nùn soka u nɛɛ, a suuru koowo a doo, a man nim ka-suama fiiko n nɔ.

¹¹ Ye u nim mɛ kaso dɔɔ, Eli u kpa nùn soka u nɛɛ, a man pɛɛ kpiribu kasuama mi, n nɔ kpɛɛ.

¹² Ma kurɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, ka Gusunɔn wunen Yinnin wāaru, na ñ dīa yebunu ganu mɔ yenuɔ, ma n kun mɔ som nɔm kure teeru te na mɔ kaaru ka sere maa gum fiiko bwāaru. Yen dāa na kasu mini, nà n sīa yenuɔ, n ka doo ko su di ka nen bii. Yen biru kpa sa n sɔɔ mara.

¹³ Eli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku bɛrum ko, a doo a ko nge mɛ a gerua. Adama a gina man kira piibu kuama ka som mɛ. Yen biru kpa a wunɛ ka wunen biigiru ko.

¹⁴ Domi Gusunɔn Isireliban Yinni u gerua u nɛɛ, som mɛ mu wāa kaa te sɔɔ, ka gum mɛ mu wāa bwāa te sɔɔ, mu ñ kpeemɔ pai, sere n ka ko tɔɔ te u koo de gura yu nɛ.

¹⁵ Ma u da u kua nge mɛ Eli u gerua. Wi ka win yenugibu ka Elin tii ba maa wa ba di sɔɔ dabi dabinu.

¹⁶ Som mɛ, ka gum mɛ, mu ñ kpa nge mɛ Yinni Gusunɔn u raa gerua win sɔmɔ Elin nɔnɔ di.

Eli u kurɔ gɔmini win bii

wesia wasiru

¹⁷ Yeniban biru, kurɔ win bii u bara gem gem ma u gu. ¹⁸ Yera u Eli sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn tɔnu wunɛ, a nawa a ka Gusunɔn nen toranu yaayasia? Domi wee nen bii u gu.

¹⁹ Eli u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a man bii wi wɛɛma.

Ma u nùn mwa kurɔ win nɔman di u ka da dii ten gidambisan wɔllɔ mi u ra n wāa. Ma u nùn kpɔ win kpɔn yerɔ. ²⁰ Ma u Yinni Gusunɔn kana u nɛɛ, Yinni kaa dewa kɔsa yu kurɔ wi deema win mi na sɔbia? Kpa a de win bii u gbi?

²¹ Yera u bii wi kibarisi nɔn ita u Gusunɔn kana u nɛɛ, Gusunɔn nen Yinni, a de bii wi, u se.

²² Ma Yinni Gusunɔn u Elin kana te mwa, bii win wɛsiara wurama u kua waso. ²³ Yera Eli u nùn suama u ka sarama wasiru u nùn win mero wɛ. U nɛɛ, wunen bii wee.

²⁴ Ma kurɔ wi, u Eli sɔɔwa u nɛɛ, tɛ, na gia ma Gusunɔn tɔnuwa a sāa. Gari yi a maa gerumɔ yi sāawa gem, yi weewa Gusunɔn min di.

Eli u nɛɛ,

gura koo maa wurama

18 Yeniban biru, gbebu ten wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusunɔn u Eli sɔɔwa u nɛɛ, a doo, Akabu u nun wa domi kon de gura yu nɛ.

² Saa ye, gɔɔra dam mɔ Samariɔ. Ma Eli u seewa u dɔɔ Akabun mi.

³ N deema saa ye sɔɔra Akabu u Abudiasi sokusia, wi u sāa win sina kpaarun sɔm kowobun wirugii. ⁴ Saa yè sɔɔ Yesabeli u Yinni Gusunɔn sɔmɔmɔ goomɔ, yera Abudiasi wi, u ben wunɔbu (100) sua u nɔnu kua weeraakuukuubu u berua kpee wɔru sɔɔ. Miya u ra n ka bu dīanu ka nim daawammɛ. ⁵ Ye u tunuma Akabun mi, Akabu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a de su da su mɛeri nge sa ko yaka bekusu wa mi bwii ka daru koki yi wāa kpa besen yooyoosu ka dumi ka ketɛkunu nu wa nu di. Kpa besen sabenun gɔɔ u ka saka nera.

⁶ Ma Akabu ka Abudiasi, ba yam mi nɔnu kua, ba yaka bekusu kaso wɔri. Ben baawure u win swaa mwa. ⁷ Ye Abudiasi u swaa m̀ u dɔɔ, yera u ka Eli yina. Ma u nùn tuba. Yera u yiira u wuswaa tem girari u nɛɛ, wuna mini, nen yinni Eli?

⁸ Yera Eli u nùn wisa u nɛɛ, nena mi. A doo a wunen yinni Akabu sɔɔ ma a man wa.

⁹ Ma Abudiasi u nɛɛ, toraru mba na tora yinni, a ka kɔ a man Akabu nɔmu sɔndia u man go. ¹⁰ Ka Gusunɔn wunen Yinnin wāaru, bweseru garu sari tèn mi nen yinni kun gɔre bu nun kasuma. Bwese te, tã n nɛɛ, ta ñ nun wa mi, u ra bu bɔrusiewa kpa u n ka yɛ ma geema a ñ wāa mi. ¹¹ Miya a nɛɛ, n seewo n da tɛ n nɛɛ, na nun wa? ¹² Nà n doona kpa Gusunɔn Hunde u nun sua u ka da mi na ñ yɛ. Saa ye sɔɔ, nà n Akabu

sɔɔwa na nun wa kpa u na u nun bia, a n yɛ ma u koo man gowa. N deema na Gusunɔ nasiewa saa nen pi-iburun di. ¹³ Yinni, ba ñ nun sɔɔwa ye na kua ye Yesabeli u Yinni Gusunɔ sɔmɔbu goomɔ? Sɔmɔbu wunɔbuwa (100) na berua. Na bu bɔnu kua weeraakuukuubu. Na dera ba dua kpee wɔrusu sɔɔ. Miya na ra ka bu dɛanu ka nim daawe. ¹⁴ Yera a nɛɛ, n doo tɛ n nen yinni sɔ n nɛɛ, wunɛ Eli a wɔa mini. U ñ koo man go?

¹⁵ Adama Eli u nɔn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔ dam kpurogii wi na sɔamɔn wɔaru kon da n yɔra Akabun wuswaɔ gisɔ.

Eli ka Akabu ba waana

¹⁶ Yera Abudiasi u da u ka Akabu yinna ma u nɔn sɔɔwa kpuro ye u wa. Ma Akabu u Eli sennɔ da. ¹⁷ Saa ye u Eli wendɛ kua, yera u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wuna mi, wunɛ wi a nɔni swɔa teni doke bɛsɛ Isireliban temɔ?

¹⁸ Eli u nɔn wisa u nɛɛ, n ñ nɛ na nɔni swɔaru doke tem mɛ sɔɔ. Wuna. Domi wunɛ ka wunen tundon yenugibu, bɛɛya i Yinni Gusunɔn woodaba deri, ma i da i bɔu wi ba sokumɔ Baali sɔamɔ. ¹⁹ Yen sɔ tɛ, a de Isireliba bu mennama guu te ba mɔ Kaamelio ka sere bɔu wi ba sokumɔ Baalin yɔku kowobu tɔnu nɛɛru ka weeraakuru (450) ka maa bɔu wi ba sokumɔ Asitaaten yɔku kowobu tɔnu nɛɛru (400) be ba ra men-ɛ bu di sannu ka Yesabeli.

Eli ka bɔu yɔku kowobu

²⁰ Yera Akabu u gɔra ba Isireliba menna ka bɔu yɔku kowo be, guu te ba mɔ Kaamelio. ²¹ Ma Eli u bu susi u nɛɛ, domma i ko i bɛɛn gɔrusu yiru deri. Ñ n Yinni Gusunɔn na u sɔa kpuron Yinni, i nɔn sɔawɔ. Ñ n maa Baalin na, i nɔn sɔawɔ.

Adama tɔn be, ba ñ nɔn gɔanu ganu wisa. ²² Ma u maa bu sɔɔwa u nɛɛ, wee tɛ, nɛ turowa na tie Yinni Gusunɔn sɔmɔbu sɔɔ. Adama be, be ba sɔa Baalin yɔku kowobu, ba sɔawa tɔnu nɛɛru ka weeraakuru (450). ²³ Yen sɔ tɛ, bu sun naa kinɛnu yiru wɛɛma. Kpa Baalin yɔku kowo be, bu teeru sua bu ten yaa muriri bu sɔndi dɔa gbebi wɔlɔ bu ku dɔɔ doke. Kpa nɛ n maa teeru sua n ko mɛ. ²⁴ Yen biru kpa bu ben bɔnu soku, kpa n maa Yinni Gusunɔ soku kpa su wa win Yinni u koo wisi u dɔɔ doke dɔa ye sɔɔ.

Ma tɔn be kpuro, ba nɛɛ, too, ya wɔ.

²⁵ Ma Eli u yɔku kowo be sɔɔwa u nɛɛ, i gbio i bɛɛn naa kinɛru sua i go, domi bɛɛya i dabiru bo, kpa i bɛɛn bɔu soku. Adama i ku ra dɔɔ doke dɔa ye sɔɔ ka bɛɛn tii.

²⁶ Ma ba naa kinɛ te ba bu wɛ mi go. Yera ba bɔu wi soka saa bururun di sere sɔɔ u ka na wiru wɔlɔ. Ba mɔ, Baali, a sun wurario! Ma ba yaamɔ ba ka ben yɔku yerun tura te sikerenamɔ. Adama ba ñ nɔn gagu nua. Ba ñ maa wisibu gabu wa. ²⁷ Sɔɔ wii kɔɔ te, yera den Eli u bu yaakoru mɔ, u mɔ, i gbɔro ka dam, domi u sɔawa bɛɛn bɔu. Sɔɔkudo u gɔanu bwisikumɔwa, ñ kun mɛ, u gɔanu mɔwa ni nu nɔn neni ñ kun mɛ u

gam dawa, ñ kun mɛ, u do! Yen sɔ, i gbɔro kpa u dom yanda.

²⁸ Ma ba gbɔsuka tɔa tɔa ba seewa ba tii takobi ka yaasi sɔkirimɔ nge mɛ ben komaru. Ma yem mu kokumɔ saa ben wasin di. ²⁹ Ye sɔɔ u kella, yera ba maa sɔaru wɔri ka dam, sere yokan yɔkurun saa ya ka tura. Adama ba ñ bɔu goon nɔɔ nua, ba ñ maa wisibu gabu nua, ñ kun mɛ gɔa ni nu koo tɔmbun laakari seeya.

³⁰ Ye Eli u tɔn be kpuro sɔɔwa u nɛɛ, i susima nen gee, ma be kpuro ba susi win mi. Yera u Yinni Gusunɔn yɔku yerun tura te ba raa sanku mi sɔnwa. ³¹ Ma u kpenu wɔkura yiru sua nge mɛ Yakɔbun bibun geera nɛ. Yakɔbu wiya Yinni Gusunɔ u maa yɔsiru kɔ Isireli. ³² Kpee niya Eli u ka yɔku yee te kua ma u wɔru gba u ka tu sikerena. Wɔru ge, ga koo nim kotosu yirun saka mwa. ³³ Ma u dɔa gbebi yorua tura ten wɔlɔ u naa kinɛ te go, u ten yaa murura u sɔndi dɔa yen wɔlɔ. ³⁴ Yen biru u nɛɛ, bu kotosu nɛɛ nim yibio bu wisi yɔku yaa ye ka dɔa yen wɔlɔ.

Ma ba kua mɛ. Ma u maa nɛɛ, bu wureo bu nim mɛ wisi.

Ma ba kua mɛ. U maa nɛɛ, bu wureo bu wisi nɔn itase.

Ma ba kua mɛ. ³⁵ Ma nim mɛ, ku kokumɔ tura ten min di, sere mu wɔru ge ga ka tu sikerene mi yiba.

³⁶ Ye yokan yɔkurun saa ya tura, yera Gusunɔn sɔmɔ Eli u susi yɔku tura ten mi, u nɛɛ, Gusunɔ, Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni, a de bu gia gisɔ ma wuna a sɔa Gusunɔ Isireli, ma na maa sɔa wunen bɔɔ. Kpa ba n yɛ ma gɔa ni na kua, wunen min diya nu kooru. ³⁷ A man wisio Yinni Gusunɔ, a man wisio, kpa tɔn be, bu gia ma wuna a sɔa kpuron Yinni, wuna kaa de bu ben gɔru gɔsie wunen mi.

³⁸ Yera Yinni Gusunɔ u dera dɔɔ u sarama u yɔku yee te wɔri. Yaa ye, ka dɔa ye, ka kpee ni, ye kpurowa ya dɔɔ mwaara sere ka temɔ. Ma wɔru gen nim mɛ, mu gbera. ³⁹ Saa ye tɔn be, ba wa mɛ, yera ba yiira ba wuswa tem girari ba nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u sɔa kpuron Yinni. ⁴⁰ Ma Eli u nɛɛ, ñ n men na, bu bɔu wi ba mɔ Baalin yɔku kowo be mwɛerima, bu ku raa de ben goo u kisira.

Yera ba bu mwɛera. Eli u dera ba ka bu da Kisionin daarɔ. Miya u bu sakira.

Gura ya wurama

⁴¹ Yen biru Eli u Akabu sɔɔwa u nɛɛ, a doo a di kpa a nɔ. Domi gbɔra bi a nɔnɔ mini, gura ya wee mi.

⁴² Ma Akabu u doona u ka di kpa u nɔ. Adama Eli u da guu ten wii kpiirɔ. Miya u yiira u win wiru beri win dɔan baa sɔɔ. ⁴³ Ma u win bɔɔ aluwaasi sɔɔwa u nɛɛ, a yɔɔma kpa a mɛeri nim wɔkun bera gia.

Yera aluwaasi wi, u yɔɔwa u mɛera u nɛɛ, na ñ gɔanu ganu wa.

Ma Eli u nɔn daasia mɛ sere nɔn nɔnba yiru. ⁴⁴ Ye u mɛera nɔn nɔnba yiruse, yera u nɛɛ, guru wii wuro pi-ibu gagu wee ga seema nim wɔkun di, ga ka tɔnun nɔm tararu nɛ.

Yera Eli u nùn sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, ñ n mɛn na, a saro a da a Akabu sɔ́ u win tabu kɛkɛ ye dumi gawe sɔ́wɔ́ ko u da yenu fuuku kpa gura yu ku raa nùn yɔ́rasia.

⁴⁵ Ye n sosi fiiko wɔ́lla t́ira guru wirun saabu. Ma woo ga seewa, gura ya tunuma ka dam. Yera Akabu u win tabu kɛkɛ ye wɔ́ri u da Yisireɛli. ⁴⁶ N deema Yinni Gusunɔ́n dam mu wáa ka Eli. Yera u kpaka sɛ́ka pɔ́ra, ma u duka wuka u Akabu gbiiri, u gbia u tura Yisireɛli mi.

Eli u mwia kpana

19 Ye Akabu u tura yenu u win kurɔ́ Yesabeli sɔ́wɔ́wa ye Eli u kua kpuro ka nge mɛ u b́u wi ba m̀ Baalin yáku kowo be kpuro go ka takobi. ² Ma Yesabeli u Eli sɔ́wɔ́ gɔ́ria u nɛɛ, ma na kun nun go sia amadaare nge mɛ a tɔ́n ben baawure go, b́nu nu man kua nge mɛ nu kí. ³ Ye Eli u nua mɛ, yera u duka sua u ka win hunde bere. Ma u tura Beri Sebaɔ́ Yudan tem. Miya u win b́ɔ́ aluwaasi deri. ⁴ Ma win tii u sanum so t́ɔ́ giriru, u da u wáa gbaburɔ́ u sɔ́ d́aru garun nuurɔ́, ma u Yinni Gusunɔ́n sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, ya den tura mɛ, a nen hunde suo. Domi na ñ nen baababa gea kere.

⁵ Ma u kpuna u dweeya d́a ten nuurɔ́. Yera Gusunɔ́n gɔ́rado goo u na u nùn baba u nɛɛ, a seewo a di.

⁶ Ma Eli u seewa u deema kiraru wee win wirun bɔ́kɔ́ kpee sundu garun wɔ́llɔ́, ka nim bwáaru. Yera u di u nɔ́ra. Ma u wure u kpuna. ⁷ Yinni Gusunɔ́n gɔ́rado wi, u kpam wurama u nùn baba u nɛɛ, a seewo a di, domi gbabu te ta nun tie, ta d́u.

⁸ Ma u seewa u di u nɔ́ra. U dam wa u ka sanum wɔ́ri. U śa sɔ́ wɔ́ weeru ka ẃkuru weeru. Ma u tura Yinni Gusunɔ́n guurɔ́, te ba m̀ Horebu.

Yinni Gusunɔ́n u Eli dam ká

⁹ Guu ten kpee wɔ́ru sɔ́wɔ́wa Eli u da u kpuna ẃkuru, yera Yinni Gusunɔ́n u nùn bikia u nɛɛ, mba a m̀ mini.

¹⁰ Ma u nùn wisa u nɛɛ, wunɛ wɔ́llu ka tem Yinniwa na sannammɛ, domi Isireliba ba wunen woodaba deri ma ba wunen yáku yenu kɔ́suka. Meyá ba wunen sɔ́wɔ́bu go go ka takobi. Nɛ turowa na tie. Yera ba maa man kasu bu hunde wuna. ¹¹ Yinni Gusunɔ́n u nùn sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, a yarima kpa a ýra guu ten wɔ́llɔ́ kpa n na n sara wunen wuswaas. Ma u yarima.

Yera woo bɔ́kɔ́ ga na ga guu te besuka. Adama Yinni Gusunɔ́n u ñ wáa woo ge sɔ́. Ma tem mu ýira. Adama Yinni Gusunɔ́n u ñ wáa ýiri bi sɔ́. ¹² Ma d́ɔ́ u maa na. Meyá Yinni Gusunɔ́n kun wáa d́ɔ́ wi sɔ́. Yen biru damu piibu gaga maa na ge ga kɔ́bu do. ¹³ Ye Eli u damu ge nua, yera u win kumbooro wiru wukiri, u yarima kpee wɔ́ru gen min di, u ýra gen kɔ́wɔ́. Ma u maa nɔ́ gagu nua ga nùn bikia ga nɛɛ, mba a m̀ mini, Eli.

¹⁴ Eli u wisa u nɛɛ, wunɛ wɔ́llu ka tem Yinniwa na sannammɛ domi Isireliba ba wunen woodaba deri, ma ba wunen yáku yenu kɔ́suka. Meyá ba maa wunen

sɔ́wɔ́bu go ka takobi. Nɛ turowa na tie. Yera ba maa man kasu bu hunde wuna.

¹⁵ Ma Yinni Gusunɔ́n u nùn wisa u nɛɛ, a gɔ́siro a gbaburun swaa mwa kpa a da Damasiɔ́. A n tura mi, a Hasaɛli bandun gum t́areo u ko Sirin sunɔ́. ¹⁶ Kpa a maa Yehu Nimusin bii bandun gum t́are u ko Isireliban sunɔ́. Kpa a Abeli Meholagii wi ba m̀ Safatin bii Elisee gum t́are u ko Gusunɔ́n sɔ́wɔ́ wunen kɔ́sire.

¹⁷ Kon de Hasaɛli u tɔ́n be go ka takobi. Ben wi u kisira win nɔ́man di, Yehuwa u koo ýero go. Wi u maa kisira Yehun nɔ́man di, kpa Gusunɔ́n sɔ́wɔ́wa Elisee u nùn go.

¹⁸ Adama kon tɔ́mbu tɔ́mbun suba kɔ́kɔ́ba yiru (7.000) deri Isireliba sɔ́, be ba kun yiirare b́u wi ba m̀ Baalin nuurɔ́ bu nùn sá.

Yinni Gusunɔ́n u Elisee soka

¹⁹ Yen biru Eli u seewa u doona min di. Ma u da u Elisee Safatin bii deema u kɔ́kɔ́ m̀ win gberɔ́. N deema naa wuku yenda nnewa u m̀. Win tii u ka yen yiru sɔ́mburu m̀. Ma Eli u nùn susi mi u sɔ́mburu m̀, u win kumbooro pota u nùn kare u ka nùn sɔ́wɔ́ ma wiya u koo ko win kɔ́sire. ²⁰ Yera Elisee u win nɛɛ yi deri u Eli duka swíi biru u nùn sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, a de n da n nen tundo ka nen mero kɔ́ kana kpa n wurama n nun swíi.

Eli u nùn wisa u nɛɛ, a doo, adama a n yaaye ye na nun kua.

²¹ Ye Elisee u gɔ́sirama Elin min di, yera u na u win nɛɛ yin yiru sua u go u ka yáku kua. Ma u yin sugun d́a sua u ka yen yaa yikua, u tɔ́mbu wé ba tema. Yen biru u seewa u da u Eli swíi u kua win b́ɔ́.

Akabu u ka Sirigibu tabu kua

20 Beni Hadadi Sirin sina boko u win tabu kowobu kpuro menna, ka dumi ka tabu kɛkɛ be dumi gawe. Ma sinambu tena ka yiru ba nùn somiru na. Ma u da u Samari wɔ́ri ba ye tarusi. ² Yera u Akabu Isireliban sina boko sɔ́wɔ́bu gɔ́ria u nɛɛ, ³ bu nùn sɔ́ ma win wura ka win sii gee si u m̀ kpuro ya kua wi Beni Hadadigia. Meyá maa win kurɔ́bu ka win bii be ba buram bo, ba kua wi Beni Hadadigibu. ⁴ Ma Isireliban sina boko u nɛɛ, i doo i been yinni sɔ́ ma na wura na n sáa wigii ka nen ye na m̀ kpuro nge mɛ win tii u gerua. ⁵ Yeniban biruwa sɔ́wɔ́ be, ba wurama Akabun mi, ba nɛɛ, wee Beni Hadadi u raa nun gɔ́riama a nùn sii geesu ka wura ka wunen kurɔ́bu ka bibu wéema.

⁶ Yen sɔ́, sia amadaare u koo win sɔ́m kowobu gɔ́rima bu wunen diru b́uri ka wunen bwáabuginu, kpa bu mɛeri ye ya sáa gáa bakanu wunen nɔ́ni sɔ́ bu sua.

⁷ Ye Akabu Isireliban sina boko u ye kpuro nua, yera u Isireliban guro gurobu menna u nɛɛ, i ñ wa ma durɔ́ wi, u besen ḱsa kasuwa. Domi u raa gɔ́rima n nùn nen kurɔ́bu ka bibu ka sii geesu ka wura wéema. Ma na ñ yen gaa yine.

⁸ Ma Isireliban guro guro be, ba nɛɛ, a ku nùn swaa daki. A ku ra wura.

⁹ Yera Akabu u Beni Hadadin gɔro be sɔɔwa u nɛɛ, i doo i bɛɛn yinni sina boko sɔɔ i nɛɛ, ye u gbia u bikia, kon ye ko. Adama ye u geruma mini tɛ, na ñ ye mɔ.

Ma gɔro be, ba seewa ba wura ba Beni Hadadi ye kpuro sɔɔwa. ¹⁰ Ye Beni Hadadi u nua mɛsum yera u Akabu sɔɔwa u nɛɛ, nen bũnu nu man kua nge mɛ nu kɪ, nà kun Samari kɔsuke sere yen tua kun tura yu nen tɔmbu kpuron nɔm kɔɔnu yibu. ¹¹ Ma Isireliban sina boko, u wisa u nɛɛ, wi u tabu yãnu sebua, u ñ kpɛ u tii siara nge wi u tabu yãnu pota u yi.

¹² N deema Beni Hadadi u tam nɔrumɔwa ka sinambu gabu sannu kuu bekurugiro, sanam mɛ u Akabun gari yi nua. Yera u win tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, bu doo bu sɔɔru ko ben sansaniɔ kpa bu wuu ge tarusi. Ma ba da ba gu tarusi.

Akabu u tabu di

¹³ Yera Gusunɔn sɔɔm goo u na Akabun mi, u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔn u gerua. U nɛɛ, a tɔn dabi te wa? U koo nun tu nɔmu sɔndia kpa a gia ma wiya u sãa kpuron Yinni.

¹⁴ Akabu u nɛɛ, weren min diya ya koo ka koora mɛ. Ma sɔɔm wi, u nùn wisa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔn u gerumɔ. U nɛɛ, ya koo koorawa saa tabu kowo be bera ka beran wirugiba gɔsan min di.

Ma Akabu u maa bikia u nɛɛ, tabu sunɔ wara u koo wooda wɛ su ka bu wɔri.

Sɔɔm wi, u nùn wisa u nɛɛ, wuna kaa ko taa bin sunɔ.

¹⁵ Yera Akabu u bera ka beran tabu kowo be menna. Ma ba kua goobu ka tena ka yiru (232). Yen biru u Isireliban tabu kowobu menna, ma be, ba maa kua nɔkɔbun suba nɔkɔba yiru (7.000). ¹⁶ Ma u Sirigii be wɔrim da sɔɔ yɛsan nɔm dware gian di. Saa ye sɔɔ, Beni Hadadi u sɔɔ u tam nɔrumɔ wi ka sinambu tena ka yiru be ba nùn somiru na. ¹⁷ Isireliban bera ka beran tabu kowo be, ba gbia ba tabu yara. Yera Beni Hadadi u bikia u nɛɛ, berà mini. Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, Samarin diya ba yarima. ¹⁸ Ma u nɛɛ, ba yarima bu ka tabu ko? Aa, ba yarimawa bwɛ dora sɔɔ? Ka mɛ, i bu mwɛrima wasiru.

¹⁹ Yera Isireliban tabu kowo be ba tie, ba bera ka beran tabu kowo be swii. ²⁰ Ma ben baawure u win wɛrɔ naa swii u go. Sirigii be ba tie, ba duki yakura ba doona. Adama Isireli be, ba bu naa swii. Beni Hadadi u duka yakura ka win duma, ka sere maa maasɔbu gabu. ²¹ Nge meya Isireliban sina boko u ka Beni Hadadin tabu kowobu kamia mam mam. U ben dumi go. Ma u ben tabu kekeba mwɛera.

²² Yera Gusunɔn sɔɔm wi, u maa da Akabun mi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo kpa a n wɔrugru mɔ kpa a bwisiku mɛ kaa ko. Domi wɔɔ kpɔ Sirin sina boko wi, u koo maa gɔsirama u nun wɔri.

Sirigibu

ba kpam Isireliba wɔri

²³ Sirin sina bokon tabu kowobu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Isireliban bũnu nu sãawa guunuginu. Yen sɔna ba sun kamia. Ñ n men na, su bu wɔri kɔwa sɔɔ kpa bu wa ma sa bu dam kere. ²⁴ Yen sɔ, a sinam be kpuro yaro bɛɛn wuurun di kpa a tabu sinambu kɔsire ko mi. ²⁵ Yen biru kpa a maa tabu kowo kpaobu gɔsi ka tabu keke yi dumi gawe kpa ye kpuro ya n geeru ne nge mɛ a raa mɔ yellun taa bi sɔɔ. Kpa su da su bu wɔri kɔwa mi. Miya sa ko bu kamia.

Yera u ben gari yi wura u kua mɛ. ²⁶ Yen wɔɔ kpɔ Beni Hadadi u win tabu kowo be menna u gara, ma ba da Afekiɔ bu ka Isireliba wɔri. ²⁷ Isireliban tii, ba ben tabu kowobu menna ba gara. Ma ba dɛanu sua, ba da bu ka Sirigii be wɔri. Yera ba ben sansani gira Sirigibun sansanin dedeero. Ma ba sãa nge boo gɔɔ pi-iminu yiru Sirigibun wuswaɔ. Domi Sirigii be, ba dabiwa sere ba bera mi yiba. ²⁸ Yera Gusunɔn sɔɔm wi, u maa na Isireliban sina bokon mi u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔn u gerumɔ. U nɛɛ, yèn sɔ Sirigibu ba nɛɛ, u sãawa guunun yinni, yen sɔna u koo be tabu kowo dabi te bɛɛ nɔmu beria kpa i gia ma wiya u sãa kpuron Yinni. ²⁹ Ma Sirigii be, ka Isireliba ba kua sɔɔ nɔkɔba tia ba mɛerinɛ. Yen nɔkɔba yirusera ba tabu wɔrina. Ma Isireliba ba Sirigibun tabu kowobun nɔkɔbun suba wunɔbu (100.000) go sɔɔ teeru. ³⁰ Be ba tie, ba sãawa tɔmbu nɔkɔbun suba tena ita sari (27.000). Ma ba duki yakikira, ba da ba wãa Afekiɔ. Yera gbãrara bu sɛre ta go.

Akabu u Beni Hadadi deri

u ñ go

Saa ye sɔɔra Beni Hadadi u da u kukua Afeki yen diru garun gidambisan wɔɔ. ³¹ Ma win bwãaba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee, sa nua ma Isireliban sinamba ra n tɔmbun wɔnwɔndu mɔ. Yen sɔ, su saakiba dewe kpa su wɛɛ sɛka wirɔ nuku sankiranun sɔ, kpa su da Isireliban sina bokon mi, sɔɔkudo u koo sun wɔnwɔndu kua, kpa u de sa n wãa.

³² Ma ba saaki be deewa pɔraɔ, yen biru ba wɛɛ sɛka wirɔ, ba da ba Isireliban sina boko deema ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wunen bɔɔ Beni Hadadiwa u sun gɔrima u nɛɛ, a win wãaru dweo u ka wa u n wãa.

Yera Akabu u bu wisa u nɛɛ, wi, nen kɪnasi, u wãa wãaru sɔɔ?

³³ Ye tɔn be, ba nua u wisa n do, yera ba gerua fuuku fuuku ba nɛɛ, oo, wunen kɪnasi u wãa.

Ma Akabu u nɛɛ, i doo i ka nùn na.

Yera Beni Hadadi u na wi, Akabun mi. Ma Akabu u nùn yɔksia win tabu keke wɔɔ. ³⁴ Saa yera Beni Hada-di u nùn sɔɔwa u nɛɛ, kon nun wuu si nen tundo u raa wunen tundo mwaari mi wesia. Kpa a kia dɔra yenu ko Damasio nge mɛ nen tundo u kua Samariɔ.

Ma Akabu u nùn sɔ́wɔ́a u nɛɛ, nɛ maa kon nun deri a n wǎa, kpa su arukawani bɔ́ke nɛ ka wunɛ.

Ma ba arukawani ye bɔ́kua. Yen biru u dera Beni Hadadi u doona.

Gusunc u Akabu taare wɛ́

³⁵ Saa ye sɔ́wɔ́a Yinni Gusunc u win sɔ́wɔ́a aluwaasi goo sɔ́wɔ́a u nɛɛ, u win turo kanɔ́ u nùn so. Adama win turo wi, u yina u nùn so. ³⁶ Yera sɔ́wɔ́a wi, u nùn sɔ́wɔ́a u nɛɛ, à n man doonari tɛ́, gbee sunɔ́ ga koo nun sɛ́re gu go. Domi a ñ Yinni Gusunc gari mem nɔ́wɛ.

Sanam mɛ u sɔ́wɔ́a wi doonari, yera gbee sunɔ́ ga nùn sɛ́re ga go. ³⁷ Yera sɔ́wɔ́a wi, u ka maa goo yinna, ma u nɛɛ, a man soowo, a suuru ko.

Ma durɔ́ wi, u nùn so u mɛɛra kua. ³⁸ Ma sɔ́wɔ́a wi, u tii kɔ́sa u sɛ́katia sɛ́ka win nɔ́wɛ, u da u sina swaa baarɔ́ mi sina boko Akabu u koo ka doona. ³⁹ Sanam mɛ sina boko u sarɔ́ win bɔ́kuɔ́, yera u nɔ́wɔ́a giru sua u nɛɛ, wee na raa wǎa tabu sǎa sɔ́wɔ́a, ma subaru sɔ́wɔ́a goo u yara u ka man tabu durɔ́ goo naawa n nùn kɔ́su. U nɛɛ, nà n dera durɔ́ wi, u doona, nena kon ko win kɔ́sire, ñ kun mɛ, kon sii geesun gobi nɔ́wɔ́a suba ita (3.000) kɔ́sia. ⁴⁰ Sanam mɛ na wǎa na sirene, yera durɔ́ wi, u man kisirari u doona.

Ma Isireliban sina boko u nɛɛ, mesuma ba koo nun kua. Domi wunen tiiwa a gerua.

⁴¹ Saa yera sɔ́wɔ́a wi, u win sɛ́katia ye u ka nɔ́ni bɔ́kua mi kusia, ma Isireliban sina boko u nùn tuba u wa ma Gusunc sɔ́wɔ́a u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunc u gerua. U nɛɛ, yèn sɔ́ a dera durɔ́ wi u nun nɔ́mu beria mi, u doona, wi u nɛɛ, a kam koosia, tɛ́, wuna kaa gbi win ayerɔ́, kpa wunen tɔ́mbu bu maa gbi win tɔ́mbun ayerɔ́.

⁴³ Yera Isireliban sina boko Akabu u gɔ́sira win yenuɔ́ ka nuku sankiranu ka mɔ́ru.

Akabu u dera ba Nabɔ́ti go

21 Yeniban biru ye ya kooru wee. Durɔ́ goo u wǎa Yisireliɔ́, win yǎsira Nabɔ́ti. U resɛm gbaaru mɔ́, Akabu Samarin sunɔ́n sina kpaarun bɔ́kuɔ́. ² Sɔ́wɔ́a teeru Akabu u nùn sɔ́wɔ́a u nɛɛ, a man wunen resɛm gbaa te derio tu ko nen saadiɛ́. Domi ta wǎa nen sina kpaarun bɔ́kuɔ́. Kpa n nun resɛm gbaaru garu kɔ́sire kua tèn resɛm ya yeni gea kere. Ñ n maa gobin na a kǐ, kon nun yi wɛ́ nge mɛ gbaa ten geera nɛ.

³ Adama Nabɔ́ti u nɛɛ, Gusunc u man bere n ka nen tubi sua n nun wɛ́, ye nen baababa ba man deria.

⁴ Ma Akabu u gɔ́sira yenuɔ́ ka nuku sankiranu u mɔ́rua Nabɔ́ti Yisireliigiin gari yin sɔ́. U da u kpuna u kɔ́rua, u yina u di. ⁵ Yera win kurɔ́ Yesabeli u na win mi, u nùn bikia u nɛɛ, mban sǎna wunen nukura ka sankire sere a kpana a di.

⁶ U nun wisa u nɛɛ, Nabɔ́tiwa na sɔ́wɔ́a na nɛɛ, u man win resɛm gbaaru derio. Kpa n nùn ten gobi kɔ́sia, ñ kun mɛ, n nùn garu kɔ́sire kua. Adama u nɛɛ, u ñ man tu wɛ́ɛmɔ́.

⁷ Yera Yesabeli wi, u nùn sɔ́wɔ́a u nɛɛ, n ñ wuna a sǎa Isireliban sunɔ́? A seewo a di ka nuku dobu. Nɛ, kon nun Nabɔ́tin gbaa te wɛ́.

⁸ Yera u guro gurobu ka siri kowobu be ba wǎa wuu teu ka Nabɔ́ti tirenu yorua ka Akabun yǎsiru u Akabun yǎreru doke tire ni sɔ́wɔ́a. ⁹ Ye u yorua wee. U nɛɛ, i kparo i baawure sɔ́ u nɔ́ni bɔ́ke kpa i de tɔ́mbu bu menna kpa i Nabɔ́ti gbiisia ben wuswaasɔ́. ¹⁰ Kpa i tɔ́n kɔ́sobu yiru gabu wuna bu na win wuswaasɔ́ bu nùn taare wɛ́ ba n mɔ́, wiya u Gusunc ka sina boko bɔ́rusi. Yen biru i nùn yaro i ka da wuun biruɔ́ i kpenu kasuku i go.

¹¹ Ma Nabɔ́tin wuun guro guro be, ka ben siri kowo be, ba kua nge mɛ Yesabeli u bu sɔ́wɔ́a tire ni sɔ́wɔ́a. ¹² Ba nɔ́ni bɔ́kuɔ́ te kua wuu giru ba maa Nabɔ́ti gbiisia tɔ́mbun wuswaasɔ́. ¹³ Ma tɔ́n kɔ́sobu yiru ye, ba na ba sina win wuswaasɔ́. Ba tɔ́n wɔ́ru ge sɔ́wɔ́a ba nɛɛ, Nabɔ́ti u Gusunc ka sina boko bɔ́rusi.

Ma ba nùn gawa ba ka yara wuun biruɔ́ ba kpenu kasuka ba go. ¹⁴ Ma wuun wirugii be, ba Yesabeli sɔ́wɔ́a gria ba nɛɛ, ba Nabɔ́ti kpee ni kasuka ba go. ¹⁵ Saa ye Yesabeli u nua ma ba Nabɔ́ti go, yera u da u Akabu sɔ́wɔ́a u nɛɛ, a doo a resɛm gbaa te sua te Nabɔ́ti Yisireliigiin u raa yina u nun dɔ́re mi, domi u gu.

¹⁶ Ye Akabu u nua mɛ, yera u da u gbaa te sua.

Yinni Gusunc

u Akabu ka Yesabeli taare wɛ́

¹⁷ Saa yera Yinni Gusunc u Eli Tisibigii sɔ́wɔ́a u nɛɛ, ¹⁸ a seewo a da a ka Akabu Isireliban sina boko yinna wi u wǎa Samariɔ́. Wi wee, u wǎa Nabɔ́tin resɛm gbaarɔ́ u ka tu sua. ¹⁹ A nùn sɔ́wɔ́a a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunc na gerua. Ye u tɔ́nu go u kpa, yera u koo maa yǎron tubi sua? Tɛ́ mi bɔ́nu nu Nabɔ́tin yem dabura, miya nu koo maa win tiigim dabiri.

²⁰ Yera Eli u da Akabun mi. Ye u tura mi, yera Akabu u nùn sɔ́wɔ́a u nɛɛ, nen yibere, a den man wa?

Eli u nùn wisa u nɛɛ, na nun wa. Wee, Yinni Gusunc u koo nun kɔ́sa surema kpa u wunen tɔ́mbu kpuro go ka wunen yobɔ́ yèn sɔ́ a tii yǎsu a kɔ́sa kua win wuswaasɔ́.

²² U koo de wunen yenu gu ko nge Yeroboamu Nɛbatin biiguu, ñ ku mɛ, nge Basa Akiyan biiguu. Domi a win mɔ́ru seeya, ma a Isireliba doke toraru sɔ́wɔ́a. ²³ Wee ye Yinni Gusunc u maa gerua Yesabelin sɔ́. U nɛɛ, bɔ́na nu koo win goru tem Yisirelin gbǎrarun bɔ́kuɔ́.

²⁴ Meyaa maa Akabugibu sɔ́wɔ́a, wi u gu yenuɔ́, bɔ́na nu koo yǎron goru tem. Wi u maa gu yakasɔ́, gunɔ́sa su koo yǎron goru di.

²⁵ Domi goo sari wi u tii yǎsu kɔ́sa sɔ́wɔ́a nge Akabu, Yinni Gusunc wuswaasɔ́. N deema win kurɔ́ Yesabeliwa u ra n nùn dam kɛ́mɔ́ u ka ye ko. ²⁶ U kɔ́sa kua ye ya ñ ka nɔ́ni gerurɔ́. Domi u da u bǎnu sǎam nge Amɔ́reba be Gusunc u gira. Ma u ben tem Isireliba wɛ́.

Akabu u win durum

tuuba kua

²⁷ Ye Akabu u Elin gari yi nua me, yera u tii kawa u win yabe ni u sebua nenua u gëeka ma u saaki sua u tii tēkusi, u kōk bōkua. Saaki yera, u ra ka bōsu ka nuku sankiranu. Yera u ra mam ka kpunε. ²⁸ Ma Yinni Gusunō u maa Eli Tisibigii wi sōwa u nεε, ²⁹ a wa nge me Akabu u tii kawa nen wuswaas? Yen sō, na ñ maa derimō kōsa ye, yu koora win waati sō. Win biin waati sōra kon de yu koora.

Akabu u kī

u wuu ge ba mō Ramōti wōra

(I maa mēerio Bandun Gari II, 18:1-3)

22 Isireliba ka Sirigibu ba kua wōk yiru ben goo kun goo tabu wōri. ² Wōk itase sōk, ye Yosafati Yudaban sina boko u na Isireliban sina bokon mi, ³ yera Isireliban sina boko u win bwāabu sōwa u nεε, i yē ma Ramōti ye ya wā Galadin temō ya sōawa besegia? Mban sōna sa ñ ko ye mwa Sirin sunōn nōman di. ⁴ Ma u Yosafati bikia u nεε, kaa ka man taa bi da Ramōti Galadin temō?

Yosafati u nūn wisa u nεε, à n sōru kpa na kpawa mi. Wunen tōmbu bā n seewa, nεgiba maa seewawa mi. Meya maa nen maasōbu.

Sōk weesugibu ba nεε,

Akabu koo tabu di

(I maa mēerio Bandun Gari II, 18:4-11)

⁵ Ma Yosafati u maa nεε, na nun kanamō, a gina Yinni Gusunō bikio a nō me u koo nun sō.

⁶ Saa yera Isireliban sina boko u sōkōbu menna nge tōnu nērun (400) saka. Ma u bu bikia u nεε, n doo Ramōti Galadin temō n ka Sirigibu tabu ko? Nge n ku da.

Yera sōk be, ba nūn wisa ba nεε, a doo. Yinni Gusunō u koo nun ye nōmu beria.

⁷ Adama Yosafati u bikia u nεε, Yinni Gusunōn sōkō goo sari mini wīn min di sa ko kpī su Yinni Gusunōn gere nō?

⁸ Isireliban sina boko u nεε, Gusunōn sōkō turowa u wā mini, wīn min di sa ko kpī su Yinni Gusunōn gere nō. Adama na nūn tusa. Domi u ku ra man gā geenu sō. Sōk win yīsira Miseen Yimilan bii.

Ma Yosafati u nūn sōwa u nεε, sina boko, a ku gere mε.

⁹ Yera Isireliban sina boko wi, u win sōk kowo gōra u nεε, u doo u Miseen Yimilan bii wi sokuma fuuku.

¹⁰ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u sō win sina kitarō, Samarin gbāra kōnkōkō. Ma sōk be, ba wā ben wuswaas ba gari mō. ¹¹ Yera Sedesiasi

Kenaanan bii u sisun kōbunu seka. Ma u nεε, ameniwa Yinni Gusunō u gerua, kōbi yini, yi sōawa yīreru te ta wunen dam sōsīmō me kaa ka Sirigibu go.

¹² Nge meya sōk be kpuro, ba gerumō ba mō, a doo Ramōti Galadin temō. Kaa nasara wa. Yinni Gusunō u koo nun tōn be nōma beria.

Misee u Akabu sōwa

ma u ñ nasara wasi

(I maa mēerio Bandun Gari II, 18:12-27)

¹³ Sōk wi ba gōra u bu Miseen sokua u nūn sōwa u nεε, wee sōk be ba wā mi kpuro, ba sina boko gari gea gerua. Yen sō, a de wunε ka ben gari yi ko tia.

¹⁴ Ma Miseen u nεε, sere ka Yinni Gusunōn wāru, ye wi, Yinni Gusunō u man sōwa, yera kon gere.

¹⁵ Ye Miseen u tura sina bokon wuswaas, sina boko u nūn bikia u nεε, sa ko kpī su tabu da Ramōti Galadin temō? Nge su ku da.

Ma u nεε, i doo me, i ko i nasara wa. Yinni Gusunō u koo nun bu nōmu beria.

¹⁶ Adama sina boko u nūn wisa u nεε, nōn nyewa kon nun bōrusia a sere man gem sō me Yinni Gusunō u nun sōwa a gere.

¹⁷ Miseen u nūn wisa u nεε, na Isireliba wa ba yarine guunu wōk ba sōa nge yā ni nu kun kparo mō.

Ma Yinni Gusunō u nεε, tōn beni ba ñ kparo mō. Ben baawure u gōsiro u wura yenuō ka alafia.

¹⁸ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sōwa u nεε, na ñ daa nun sōwa ma u ku ra man gā geenu sō, sere gā kōsunu?

¹⁹ Yera Miseen u Akabu sōwa u nεε, a Yinni Gusunōn gari swaa dakio, na nūn wa u sō win sina kitaru wōk.

Ma win tabu kowobu ba yō win nōm geu ka win nōm dwarō. ²⁰ Ma u nεε, wara u koo Akabu nōni wōke u ka taa bi da Ramōti Galadin temō, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesianō mō. Wini ù n gerua meni, wi, u gere me.

²¹ Yera hunde gaa ya yarima ya yōra Yinni Gusunōn wuswaas ya nεε, kon Akabu wi nōni wōke. Yinni Gusunō u ye bikia u nεε, amōna kaa koosina. ²² Hunde ye, ya nεε, kon yari kpa n du sōk be sōk, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko nōni wōke. Ma Yinni Gusunō u ye wisa u nεε, ya wā, swaa gea. Kaa maa kpī a nūn nōni wōke. Ñ n men na, a yario a da a ko me. ²³ Wee tē, Yinni Gusunō u dera hunde ye, ya dua sōk be sōk, bu ka nun weesu kua. Yen sō, a n yē ma kōsa Yinni Gusunō u koo de yu nun deema.

²⁴ Yera Sedesiasi Kenaanan bii u susi Miseen bōku u nūn baara so. Ma u nεε, domma Yinni Gusunōn hunde u yara nen min di u ka sere nun gari kua.

²⁵ Miseen u nūn wisa u nεε, kaa gia dōma te kaa duku dukubu ko, a n kuku yeru kasu dirō.

²⁶ Yera Isireliban sina boko u nεε, i Miseen sōk i ka da Amōk wi u sōa wuun wirugii ka maa Yoasi, sina bokon biin mi. ²⁷ Kpa i bu sō i nεε, ameniwa nεe sina boko na gerua. Na nεε, bu durō wi sōk bu doke pirisōmōwō kpa

ba n nùn dīanu ka nim wēemɔ saka sɔɔ sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁸ Misee u nùn sɔɔwa u nɛɛ, à n wurama ka alafia, n ò Yinni Gusunɔ u ka man gari kua. Bɛɛ be i wāa mini, bɛɛn baawure u gari yi swaa suo.

Akabun ɔɔ

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 18:28-34)

²⁹ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ. ³⁰ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, na kon nɛn yānu kɔsi kpa n ganu doke nì sɔɔ ba ò man tubu. Adama wunɛ, a n wunen sina yānu doke.

Mɛsuma Isireliban sina boko u kua bu ku ka nùn tubu taa bi sɔɔ. ³¹ N deema tabu kɛkɛ tena ka yiruwa Sirin sina boko u mɔ ye dumi gawe. Ma u yen wirugibu sɔɔwa u nɛɛ, bu ku raa goo go ma n kun mɔ Isireliban sina boko tɔna. ³² Saa ye Sirin tabu wirugii be, ba Yosafati wɛndɛ kua, yera ba nɛɛ, Isireliban sina bokowa mi kam kam. Ma ba sīirema win mi, bu nùn wɔri. Adama u nɔɔguru sua u faaba kana. ³³ Ye Sirin tabu kowo be, ba deema n ò Isireliban sina boko mi, yera ba nùn deri ba doona.

³⁴ Saa ye sɔɔra durɔ goo u sɛu tooma Isireliban mi gia u ò goo yīisi. Adama ga na ga Akabu wɔri deedeeru mi wi tarakpe ga yɔra. Yera u win tabu kɛkɛ swaa sɔɔsio sɔɔwa u nɛɛ, a kɛkɛ sīiyɔ biruɔ kpa a man yara tabu sīan di, domi ba man mɛera kuawa mi.

³⁵ Yen dɔma te, taa bi, bu swīa gem gem. Ma ba sina boko nɛnusi u ka yɔ win tabu kɛkɛ sɔɔ u wuswaa tīi Sirigibun tabu sansanin bera gia. Ma win yem mu wīa kɛkɛ ye sɔɔ. Yen yoka ma u gu. ³⁶ Ye sɔɔ u duɔ, yera goo u gbāra Isireliban sansanin u nɛɛ, baawure u wuro win yenuɔ.

³⁷ Nge mɛya sina boko Akabu u ka gu. Ma ba ka win goru na Samariɔ ba sikua. ³⁸ Ye ba win tabu kɛkɛ ye woburumɔ Samarin yeruɔ, yera bɔnu na, nu win yem dabura. Ma kurɔ tanɔba na ba wobura mi, nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua.

³⁹ Ye Akabu u kuan sukum ka dii te u bana ka suunu donnu, ka wuu si u bana kpuron gari yi wāa Isireliban

sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁴⁰ Ba Akabu sikua win baababan sikasɔ. Ma win bii Akasia u bandu di.

Yosafati u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 20:31-21:1)

⁴¹ Akabu Isireliban sina bokon bandun wɔɔ nɛse sɔɔra Yosafati u bandu di Yudaɔ. ⁴² Yosafati wi, u mɔwa wɔɔ tena ka nɔɔbu sanam mɛ u ban te di. Ma u kua wɔɔ yenda nɔɔbu bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Win meron yīsira Asuba Silikin bii. ⁴³ U kua ye ya Yinni Gusunɔ wēre. Win tundo Asan yira u swīi mam mam. ⁴⁴ Adama u ò gungunu mi ba ra būu yākuru ko kɔsuke. U dera tɔmba ben yākunu mɔ mi, ma ba turare dɔɔ dokemɔ. ⁴⁵ Mɛya maa bɔri yenda wāa wi ka Isireliban sina bokon suunu sɔɔ.

⁴⁶ Ye Yosafati u kuan sukum ka wɔrugɔ te u sɔɔsi tabu sɔɔ, ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ, ⁴⁷ ka nge mɛ u kurɔ tanɔ be ba tie saa win tundo Asan waatin di gira, be ba gɔsa ba n ka sakararu mɔ ben sāarun swaa sɔɔ. ⁴⁸ Saa ye sɔɔ, Edɔmuba ba ò sunɔ mɔ. Adama Yudaban sina boko u goo yi mi, u n ka sāa ben wirugii. ⁴⁹ Yosafati u goo nimkusu dāka si ba ko n da ka wura kaso de Ofiriɔ. Adama su ku ra turi mi, su ra kɔsirewa swaaɔ, wuu ge ba mɔ Esioni Gebɛɛ. ⁵⁰ Yera Akasia Akabun bii u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, a kī wunen sɔm kowobu ka nɛgibu ba n da de sannu? Ma Yosafati u yina. ⁵¹ Yen biruwa Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win baababan sikasɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yoram u bandu kɔsire kua.

Akasia u kua Isireliban sina boko

⁵² Akasia, Akabun bii u bandu di Isireliba sɔɔ Samariɔ, Yosafati Yudaban sina bokon bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiruse sɔɔ. Ma Akasia wi, u kua wɔɔ yiru bandu sɔɔ. ⁵³ Win ban te sɔɔ, kɔsa u kua Yinni Gusunɔ wuswaaɔ. Win tundo ka win meron yira u swīi, ka sere maa Yeroboamu Nebatin biigia, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ. ⁵⁴ Būu wi ba mɔ Baali wiya u ra yiire u n sāmɔ. Ma u Yinni Gusunɔ mɔru seeya nge mɛ win tundo u raa kua.

Sinambu II

Sinambun Tireru Yiruse te, Isireliban ban te ta bɔnu kua yirun gariya ta m̀. Waati ye ɔɔ, Gusunɔn ɔɔm Eliseewa u Isireliban sinambu kirɔ kua ben mem ɔɔ sarirun s̄.

Ta sun s̄ɔɔ nge m̄ yibereba ba na Asirin di ba Isireliba gura ba ka da ben temɔ. Ma ben banda nɔru kua, ma n tie Yudabagiru. Adama w̄ɔ wunaa teeru ka wɔkura nɔɔɔn biru, Babilonin sina boko u na u Yudaba wɔri. Ma u Gusunɔn s̄a yerun ȳnu gura kpuro ma u Yudaban sinambu gabu ka maa Yudaba gabu mwɛera u ka da win temɔ Babiloni. Saa yera Yudaban tiin banda nɔru kua.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban bandu ka Yudabagirun gari, wiru 1n di sere wiru 17.
2. Yudaban ban d̄akiru, wiru 18n di sere wiru 24.
3. Yerusalemun kpeeru, wiru 25.

Gusunɔn ɔɔm Eli ka Akasia

1 Akabun ɔɔn biru Mɔabuba ba maa ka tii yinam seewa.

² N deema Akasia u wɔruma saa win gidambisan fɛnentin di. Ma u tii mɛera kua gem gem. Yera u win bw̄abu ɔɔra u nɛɛ, i doo i man bikiaru kua Filisitiban b̄u wi ba m̀ Baali Seubun mi Ekoroniɔ. Kpa u man s̄ n̄ n kon se nen mɛera yen bosun di.

³ Saa ye ɔɔra Yinni Gusunɔn ɔɔrado u Eli Tisibigii s̄ɔɔwa u nɛɛ, a seewo a ka Isireliban sina bokon ɔɔm be yinna kpa a bu s̄ a nɛɛ, n n̄ Gusunɔ sariwa Isireliɔ, i ka bikiaru ɔɔ b̄u wi ba m̀ Baali Seubun mi Ekoroniɔ? ⁴ Yen s̄ t̄ɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ u nɛɛ, kpin yee t̄ɛ ɔɔ Akasia u kp̄ mi, u n̄ maa seemɔ. U koo gbiwa ka gem.

Ma Eli u seewa u da u kua nge m̄ ɔɔrado wi, u gerua. ⁵ Saa yera ɔɔm be, ba wurama Akasian mi. Yera u bu bikia u nɛɛ, mban s̄na i wurama fuuku m̄.

⁶ Ba n̄n wisa ba nɛɛ, goowa u sun sennɔ na, ma u sun s̄ɔɔwa u nɛɛ, su ɔɔsiro wunen mi, kpa su nun s̄ su nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, n n̄ Gusunɔ sariwa Isireliɔ wunɛ sina boko a ka bikiaru ɔɔ Baali Seubun mi Ekoroniɔ? Yen s̄ t̄ɛ, kpin yee t̄ɛn mi a kp̄ mi, a n̄ kaa maa se, kaa gbiwa.

⁷ Akasia u kpam bu bikia u nɛɛ, durɔ wi i ka yinna mi, amɔna u s̄a.

⁸ Ba n̄n wisa ba nɛɛ, durɔ wi, yaa sansun yabera u sebua. Ma u ɔɔnan kpaka s̄ɛke ɔɔraɔ.

Yera Akasia u nɛɛ, Eliwa, Tisibigii.

Akasia u k̄i u Eli mwa

⁹ Ma Akasia u t̄mbu weeraakuru ɔɔra ka ben wirugii u nɛɛ, bu doo guuru w̄llu mi Eli u s̄, bu n̄n mwaama. Ye ba tura mi, yera ba n̄n s̄ɔɔwa ba nɛɛ, Gusunɔn ɔɔm wunɛ! Sina boko u nɛɛ, a sarama.

¹⁰ Eli u wirugii wi wisa u nɛɛ, n̄ n s̄an na Gusunɔn ɔɔm, d̄ɔɔ u sarama w̄llu di u wunɛ ka wunen t̄mbu weeraakuu te wɔri.

Yera d̄ɔɔ u sarama u bu wɔri. ¹¹ Akasia u maa kpam wirugii goo ɔɔra ka t̄nu weeraakuru. Ye u tura Elin mi, yera u n̄n s̄ɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn ɔɔm wunɛ, sina boko u nɛɛ, a sarama fuuku.

¹² Ma Eli u n̄n wisa u nɛɛ, n̄ n s̄an na Gusunɔn ɔɔm, d̄ɔɔ u sarama u nun wɔri wunɛ ka wunen t̄mbu.

Ma d̄ɔɔ u sarama u durɔ wi ka win t̄n be kpuro wɔri u go. ¹³ Yera Akasia u kpam wirugii goo ɔɔra n̄n itase ka t̄mbu weeraakuru. Ye wirugii wi, u tura mi, yera u yɔɔwa sere mi Eli u s̄, ma u yiira win wuswaas u n̄n kana u nɛɛ, Gusunɔn ɔɔm wunɛ, na nun kanamɔ, a n̄ ka t̄mbu weeraakuu ten w̄aru mɛerio. ¹⁴ Domi a dera d̄ɔɔ u wirugibu yiru ye wɔri, ka ben baawuren t̄mbu weeraakuukuubu. Adama n̄, na nun kanamɔ, a nen w̄aru mɛerio.

¹⁵ Saa yera Yinni Gusunɔn ɔɔrado u Eli s̄ɔɔwa u nɛɛ, a ka durɔ wi doo, a ku berum ko.

Ma u sara ba da sina bokon mi. ¹⁶ U sina boko s̄ɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, Gusunɔ sariwa Isireliɔ w̄n mi kaa bikiaru ko, a ka bikiaru ɔɔ Filisitiban b̄u wi ba m̀ Baali Seubun mi, Ekoroniɔ? Yen s̄, kpin yee t̄ɛ ɔɔ a kp̄ mi, a n̄ maa seemɔ, kaa gbiwa.

¹⁷ Yeniban biru Akasia u kpuna u gu nge m̄ Yinni Gusunɔ u raa gerua saa win ɔɔm Elin n̄n di. Ma Yoramu u bandu di. Domi Akasia u n̄ bii mara. Ma win w̄ɔɔ Yoramu u bandu di. N deema Yudaban sina boko Yoramu, Yosafatin biin bandun w̄ɔɔ yiruse ɔɔra mi.

¹⁸ Ye Akasia u kuan sukum ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru ɔɔ.

Eli u suara wɔllɔ

2 Ye saa ya tura Yinni Gusunɔ u ka Eli sua wɔllɔ ka woo guna, yera wi ka Elisee ba seewa ba yara Giligalin di. ² Swaa sɔɔ, yera Eli u Elisee sɔɔwa u nɛɛ, a yɔro mini, domi Yinni Gusunɔ u man gɔriɔ sere Beteliɔ.

Ma Elisee u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru ka maa wunen tiigiru na ñ nun derimɔ.

Ma ba da Beteliɔ sannu. ³ Yera Gusunɔn sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma gisɔra ba koo nun wunen yinni suari?

Ma u bu wisa u nɛɛ, oo, na yɛ. I bɛɛn nɔsu mario.

⁴ Ye ba maa swaa wɔri ba doonɔ, yera Eli u kɔam Elisee sɔɔwa u nɛɛ, a yɔro mini. Domi ba man gɔriɔ Yerikoɔ.

Elisee u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru ka maa wunen tiigiru na ñ nun derimɔ.

Ma ba da Yeriko mi sannu. ⁵ Ma Gusunɔn sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma gisɔra ba koo nun wunen yinni suari?

Ma u bu wisa u nɛɛ, oo, na yɛ. I bɛɛn nɔsu mario.

⁶ Ye ba maa swaa wɔri ba doonɔ, yera Eli u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, a yɔro mini, domi Yinni Gusunɔ u man gɔriɔ Yuudeninɔ.

Elisee u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru ka maa wunen tiigiru, na ñ nun derimɔ.

Ma ba swaa wɔri ba n doonɔ. ⁷ Gusunɔn sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma gisɔra ba koo nun wunen yinni suari? Ma Eli ka Elisee ba da ba yɔra daa ten goorɔ. ⁸ Yera Eli u win kumbooro pota u gu kurua u ka daa ten nim so. Ma nim mɛ, mu burana mu kua tem dira. Ma be yiru ye, ba tɔbura ba doona.

⁹ Saa ye ba sara ba kɔa, Eli u Elisee sɔɔwa u nɛɛ, mba a kɔi n nun kua bu sere man nun suari.

Elisee u nɛɛ, ye na nun kanamɔ yera a de na n wunen dam mɛ Gusunɔn Hunde u nun wɛn nɔn yiru mɔ.

¹⁰ Eli u nùn wisa u nɛɛ, gāa sɛsɔgina a bikia. Adama à n man waamɔ sanam mɛ na suaramɔ wɔllɔ, ya koo koora nge mɛ a kɔi. À kun maa man wa ya ñ koorɔ.

¹¹ Nge mɛ ba faagi mɔ ba ka dɔɔ, yera gāanu ganu na ka dɔɔ nge tabu kɛkɛ ye dumi gawe ka yen maasɔbu, ma ya bu karana. Ma Eli u suara wɔllɔ ka woo guna. Ma u win kumbooro kɔ temɔ. ¹² Saa ye Elisee u wa ba ka Eli doona, yera u nɔngiru sua wɔllɔ u nɛɛ, nen baaba, nen baaba, wunɛ wi a sāa Isireliban dam mɛ mu bu kɔsu nge ben tabu kɛkɛ dumigii ka yen maasɔbu.

Yen biru u ñ maa nùn wa. Ma Elisee u win tiin yaberu nenua u gɔa wasi yiru, nuku sankiranun sɔ.

¹³ Ma u kumbooro ge sua ge Eli u kɔ temɔ. Yen biru u gɔsirama u na u yɔra Yuudenin daaran tɔbuɔ.

¹⁴ Yera u kumbooro ge sua u ka nim mɛ so u nɛɛ, mana a wāa, Gusunɔ, Elin Yinni. Mana a wāa!

Ma nim mɛ, mu burana mu kua tem dira. Saa yera u tɔbura. ¹⁵ Yera Gusunɔn sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma gisɔra ba koo nun wunen yinni suari?

di mi, ba nùn wa. Ma ba nɛɛ, Elin dam mu wāa Elisee sɔɔ.

Ma ba nùn sennɔ da, ba yiira win wuswaɔ ba wiru tem girari. ¹⁶ Yera ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, bɛsɛ wunen bwāabu sɔɔ, tabu durɔbu weeraakuru ba wāa. A de bu da bu nun wunen yinni kasuama. Sɔɔkudo, Yinni Gusunɔ u ko n nùn deri guuru garun wɔllɔ, ñ kun mɛ wɔwa gaa sɔɔ.

Ma Elisee u bu wisa u nɛɛ, i ku de bu da.

¹⁷ Adama ba nùn bikia ba baasi. Ma u wura u nɛɛ, bu doo.

Yera tɔn be, ba da ba Eli kasu sere sɔɔ ita ba ñ nùn wa. ¹⁸ Yen biru ba gɔsirama ba Elisee deema Yerikoɔ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, na ñ daa bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, i ku da?

Elisee u nim dorasia

¹⁹ Sɔɔ teeru Yerikogibu ba na Eliseen mi, ba nɛɛ, bɛsen wuu ge, ga wā nge mɛ wunɛ bɛsen yinni a waamɔ. Adama gen nim kun gea sāa. Meya mu ku ra de gāanu nu ma, saa tɔmbu sere ka yaa sabenɔ ka dāaɔ.

²⁰ Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu gbɛɛ kpaaru tama bu bɔru doke te sɔɔ.

Ma ba ka nùn tu naawa. ²¹ Ma u da daa ten wirɔ, u bɔɔ te doke mi. Yera u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo nim mɛ dorasia, mu ñ maa goo goomɔ, mu ñ maa yinamɔ gāanu nu ma.

²² Ma nim mɛ, mu dora sere ka gisɔn gisɔ nge mɛ Elisee u gerua.

Yɛɛ kɔsi yi bibu go

be ba Elisee yɛɛmɔ

²³ Saa Yerikon di Elisee u maa da Beteliɔ. Yera swaa sɔɔ, biba nùn wuremɔ ba mɔ, wii kpararugii, a yario minin di.

²⁴ Yera Elisee u sɔira biruɔ u bu mɛɛrima ma u bu bɔrusi ka Yinni Gusunɔn yɔsiru. Yera yɛɛ kɔsi yiru yi yarima dāa sɔɔn di yi ben weeru ka yiru sɛsuka yi go.

²⁵ Saa Beteli min di, u maa da guu te ba mɔ Kaamelio. Min diya u gɔsira u da Samario.

Yoram u kua Isireliban sina boko

3 Yosafati Yudaban sina bokon bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔra, Yoram Akabun bii u bandu di Isireliba sɔɔ, Samario. U kuawa wɔɔ wɔkura yiru ban te sɔɔ. ² Ma u kɔsa kua Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Adama ya ñ win tundo ka win merogia tura. Domi u būu wi ba mɔ Baalin bwāarokunu kɔsuka ye win tundo u raa kua. ³ Yeroboamu Nebatin bii wi u Isireliba doke toraru sɔɔn yira u swii mam mam.

Isireliba

ba ka Mɔabuba tabu kua

⁴ N deema Mɛsa, Mɔabuban sina boko, yaa sabenun sɔmbura u ra ko. Mɛya Isireliba ba ra nùn mɔkru mwaari. Mɔk tera yāa gbiibi mɔkɔbun suba wunɔbu (100.000) ka yāa kinenu mɔkɔbun suba wunɔbu, ka sere maa nin sansu. ⁵ Saa yè sɔk Akabu u gu, yera Mɔabuban sunɔ wi, u Isireliba seesi. ⁶ Yera sɔk teeru Yoramu u seewa Samarin di u da u Isireliban tabu kowobu kpuro bera. ⁷ Ma u gɔra bu Yosafati Yudaban sina boko sɔ bu nɛɛ, wee, Mɔabun sunɔ u nùn seesi. Yen sɔ, wi Yosafati u kɔ u na u ka nùn da bu Mɔabun sunɔ wi wɔri? Ye Yosafati u gari yi nua, u wura u nɛɛ, oo, kon da nɛ ka nen tɔmbu, ka maasɔ tabu durɔbu. Domi nɛ ka wunɛ sa sāawa tia. ⁸ Adama u bikia u nɛɛ, swaa yerà sa ko kpe su ka bu wɔri bi da. Ma Yoramu u nɛɛ, bu doo bu nùn sɔ ma ba koo kpewa Edɔmun gbaburu tem mi gāanu ku ra kpi gian di.

⁹ Ma Isireliban sina boko ka Yudaban sina boko ka Edɔmun sina boko ba seewa ba swaa ye wɔri. Ye ba sɔa sɔk mɔkba yiru yera sinam be, ka ben tabu kowobu ka ben yaa sabe ni ba ka bu swii kpuro, ba nim bia bu mɔ. ¹⁰ Ma Isireliban sina boko u mɔkɔguru sua u nɛɛ, kuuku! Yinni Gusunɔ, a bɛsɛ sinambu ita yeni sokawa a ka sun Mɔabuba mɔmu beria?

¹¹ Saa yera Yosafati u nɛɛ, Yinni Gusunɔ mɔkɔm goo sari mini, win min di sa ko kpɔ su mɔ ye Yinni Gusunɔ u koo sun sɔ?

Ma Isireliban sina bokon bɔk turo u nɛɛ, Elisee Safatin bii u wāa mini, wi u raa sāa Elin bɔk.

¹² Ma Yosafati u nùn bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u ra ka nùn gari ko?

Ba nɛɛ, oo.

Saa yera Isireliban sunɔ ka Yosafati Yudaban sunɔ, ka Edɔmun sunɔ ba seewa ba da Eliseen mi. ¹³ Ma Elisee u Isireliban sunɔ sɔkwa u nɛɛ, mba n sun mɔkɔsɔnɛ nɛ ka wunɛ. A doo Gusunɔ mɔkɔm bèn mi wunen baa ka wunen mero ba ra raa bikiaru den mi.

Ma Isireliban sina boko u nùn wisa u nɛɛ, aawo, domi Yinni Gusunɔ u bɛsɛ sinambu ita yeni sokawa u ka sun Mɔabuba mɔmu beria.

¹⁴ Yera Elisee u nɛɛ, sere ka Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin wāaru win mɔkɔm na sāa, nà kun daa Yosafati Yudaban sina boko mɛera, na n daa wunen laakari mɔ, n sere mam nɛɛ, kon nun mɛeri. ¹⁵ Adama tɛ, a ka man mɔkɔku sowo naawa.

Sanam mɛ mɔkɔku sowo wi, u na u mɔkɔku soomɔ, yera Yinni Gusunɔ dam mu dua Elisee sɔk. ¹⁶ Ma u nɛɛ, ye Yinni Gusunɔ u gerua wee. U nɛɛ, i wɔrusu gbeo wɔwa mini. ¹⁷ Domi i n woo wasi, i n maa gura wasi. Ka mɛ, wɔwa ye, ya koo nim yibu kpa i mɔ bɛɛ ka bɛɛn tabu kowobu, ka maa sere bɛɛn yaa sabenu.

¹⁸ Adama yeniba kpuro gāa piimina Yinni Gusunɔ mɔkɔm sɔk. Domi u koo Mɔabuba beria bɛɛn mɔma sɔk.

¹⁹ Kpa i ben wuu marosu mweeri si su gbāranu mɔ.

Kpa i ben dāa gbaanu kpuro mweeri i mɔkɔri. Kpa i ben dɔkɔba ka ben bwii kpuro mɔre. Mɛya i ko i maa ben gbee geenu kam koosia i nu kpenu sɛsiki.

²⁰ Yen sisiru bururu, saa ye ba kɔ bu bururun yākuru ko, yera ba wa wee, nim mu wee, saa Edɔmun bera gian di, mu tem wukiri.

²¹ Saa ye sɔk Mɔabuba ba nua ma sinam be, ba bu wɔrim wee. Yera ba ben tɔmbu kpuro menna be ba tura bu tabu da ka be ba kere mɛ. Ma ba bu yi yi ben tem mɔk bura yeno. ²² Ye Mɔabu be, ba seewa bururu, yera ba wa sɔk yana ballimɔ nim mɛ sɔk. Ma mu sɔri nge yem. ²³ Saa yera ba nɛɛ, yema mi, Isireliban sinam be ka ben tabu kowoba ba sɔkirina ba goona. N n men na, i de su da su ben yānu gura.

²⁴ Ye ba tura Isireliban sansaniɔ, yera Isireliba ba yarima ba bu go go. Ben gaba duki yakikira. Ma Isireliba ba bu naa swii sere wuuɔ ba bu go go. ²⁵ Ma ba ben wuu marosu kpuro mɔsuka ba ben gbee geenu kpuro kam koosia. Ba nu kpenu sɛsiki. Ma ba ben dɔkɔba ka bwii kpuro mɔrua. Ba maa ben dāa gbaanu kpuron dānu mɔkɔra.

Yen biru be ba ka kpurantɛru tabu mɔ, ba wuu ge ba mɔ Kiri Hareseti wɔri, ba gen gbāraru mɔsuka. ²⁶ Ye Mɔabuban sunɔ u wa ma ba nùn tabu kamiawa, yera u tumbu nata ka wunɔbu (700) wuna be ba ka takobi tabu yɛ, ba swaa kasu bu ka da bu Edɔmun sunɔ wɔri. Adama ba kpana. ²⁷ Yera Mɔabuban sunɔ wi, u win yeruma sokusia wi u koo raa nùn mɔsire ko bandu sɔk. Ma u nùn mwa u ka yāku dɔk mwaararuguru kua win gbāraru wɔllu. Ma ya Isireliba bita kua. Yen sɔna ba mɔsira ba doona ba nùn deri.

Elisee u kurɔ gɔmini goo somi

4 Sɔk teeru kurɔ goo u na Eliseen mi. N deema win durɔ u raa wāawa Gusunɔ mɔkɔm bɔwāabu wuu-ru sɔk. Yera kurɔ wi, u Elisee mɔkɔguru sue u nɛɛ, wee nen durɔ wi u sāa wunen mɔk kowo u gu. A maa yɛ ma u Yinni Gusunɔ nasie. Yera u durɔ goon dibu neni. Durɔ wiya u na u nen bibu yiru mwa. U bu kua yobu.

² Yera Elisee u nùn bikia u nɛɛ, mba kon kpɔ n nun kua. A man sɔkwa ye a mɔ yenuɔ. Ma kurɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, yinni, na n gāanu ganu mɔ yenuɔ, ma n kun mɔ gum fiiko akparaba sɔk.

³ Ma Elisee u nùn wisa u nɛɛ, a doo a gbɛa mɔkura wunen berusebu kpuron mi kpa a ka nu na dabi dabinu. ⁴ A n tura wunen yenuɔ, a duo wunen dirɔ ka wunen bibu kpuro i tii diru kenusi. Yen biru kpa a gum mɛ wisi wisi gbɛɛ ni sɔk. Nin ni nu yiba kpa a ni yi bee tia.

⁵ Saa yera kurɔ wi, u seewa u Elisee deri. Ma u da u tii gambo kenusi wi ka win bibu. Ma bii be, ba nùn gbɛɛ ni tɔimɔ u gum mɛ wisimɔ. ⁶ Sanam mɛ gbɛɛ ni, nu yiba yera u win bii turo sɔkwa u nɛɛ, a maa man gbɛɛru wɛɛma.

Yera bii wi, u nɛɛ, gbɛa kpa.

Ma gum mɛ, mu yɔra. ⁷ Yen biruwa u da u Elisee deema u nùn sɔkwa ye ya kooru. Ma Elisee u nùn sɔkwa u nɛɛ, a doo a gum mɛ dɔra kpa a ka men gobi

dii bi kɔsia. Kpa a yi yi tie yi, i n dimɔ i n ka wāa wunɛ ka wunen bibu.

Elisee ka kurɔ gobigii

wi u wāa Sunemuɔ

⁸ Sɔɔ teeru Elisee u sarɔ Sunemuɔ. N deema kurɔ gobigii goo wāa mi, ma kurɔ wi, u nùn suuru kana u na u di win mi. Saa maa dɔma ten di, ù n sarɔ mi, miya u ra gere u di.

⁹ Yera kurɔ wi, u win durɔ sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wi u ra sare mini, Gusunɔn tɔn dɛerowa u sãa. ¹⁰ A de su gidambisa bani bɛsen dirun wɔllɔ. Kpa su kpinu doke mi ka tabulu ka kitaru ka fitila. Kpa durɔ wi, u n da n wāa mi, ù n na.

¹¹ Sɔɔ teeru Elisee u maa wura mi, yera u deema ba ye kpuro bana. Ma u da u kpuna mi. ¹² Ma u win sɔm kowo aluwaasi wi ba ra soku Gehasi gɔra u da u kurɔ wi sokuma. Yera u da u nùn soka. Ma kurɔ wi, u na u yɔra Eliseen wuswaɔ. ¹³ Elisee u Gehasi sɔɔwa u nɛɛ, a kurɔ wi sɔ, wee u sun bɛɛɛ doke nɛ ka wunɛ. Tɛ mba u kɪ su nùn kua. U kɪ su win durom mɛ u sun kua sina boko sɔ? Ñ kun mɛ tabu sunɔ?

Adama kurɔ wi, u wisa u nɛɛ, na wāawa mini ka bɔri yendu nen tɔmbun suunu sɔɔ.

¹⁴ Yen biru Elisee u Gehasi bikia u nɛɛ, mba sa ko kpɪ su kurɔ wi kua.

Gehasi u wisa u nɛɛ, u ñ bii marure, win durɔ maa sere tɔkɔ kua.

¹⁵ Elisee u nɛɛ, ñ n men na, a nùn sokuma.

Ma Gehasi u nùn soka u na u yɔra dii kɔnɔkɔ.

¹⁶ Elisee u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, gasɔku amadaare, kaa bii tɔn durɔ taaru swɪ.

Yera kurɔ wi, u nɛɛ, yinni, a ku man nɔni wɔke, domi a sãawa Gusunɔn tɔnu.

¹⁷ Yen biruwa kurɔ wi, u gura sua u bii tɔn durɔ mara wɔkɔ kpɔkɔ ge sɔɔ, ge Elisee u nùn bura.

Elisee

u kurɔ gobigii win bii seeya

¹⁸ Bii wi, u kpɛa. Sɔɔ teeru ye u yara u da mi win tundo u wāa ka win sɔm kowobu ba dobi gɛɛmɔ. ¹⁹ Yera u win tundo sɔɔwa u nɛɛ, nen wira man dumɔ, nen wira man dumɔ.

Ma tundo u win sɔm kowo turo sɔɔwa u nɛɛ, a ka nùn doo win meron mi fuuku.

²⁰ Saa yera u bii wi sua u ka da. Ma mero u nùn sua u taaru sɔndi. Sere n ka ko sɔɔ sɔɔ, bii wi, u gu. ²¹ Ma kurɔ wi, u yɔkɔwɔ dii te ba Elisee kuan mi, u bii goo te kpɪ win kpin yerɔ. Ma u tu gambo kɛnusi u sarama.

²² Yen biru u win durɔ soka u nɛɛ, a man sɔm kowo ben turo kɛɛma ka ketɛku teu. Na kon duka da Eliseen mi, n wurama tɛ.

²³ Durɔ wi, u nɛɛ, mban sɔna a dɔkɔ win mi gisɔ. Domi suru kpao kun yara. Tɔkɔ wɛrarugira kun maa tura. Adama kurɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, gam sari.

²⁴ Yen biru u dera ba ketɛku gaari bɔkua. Ma u sɔm kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, a ka man doo a ku yɔra gam, ma n kun mɔ na nɛɛ, a yɔro.

²⁵ Ma ba da mi Elisee u wāa guu te ba mɔ Kaamelio. Ye u kurɔ wi wɛndɛ kua, yera u win bɔɔ aluwaasi Gehasi sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ Sunemugii wi wee, u wee.

²⁶ A duka doo a ka nùn yinna. A nùn bikia a nɛɛ, u bwāa do? Win durɔ maa ni? Bii wi, u alafia mɔ? Yenugibu kpuro ba bwāa do?

Ye u nùn bikia mɛ, ma kurɔ wi, u wisa u nɛɛ, sa bwāa do kpuro gbāa gbāa. ²⁷ Ye kurɔ wi, u tura mi Elisee u wāa guu ten wɔllɔ, yera u win naasu sɛre. Ma Gehasi u susi u ka nùn bɔria. Ma Elisee u nɛɛ, a nùn derio. Domi u wāa nuku sankiranu sɔɔ. Na ñ maa yɛ mban sɔna. Domi Yinni Gusunɔn kun man ye sɔɔsi.

²⁸ Yera kurɔ wi, u Elisee sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni, na nun bii bikia? Na ñ daa nun sɔɔwa na nɛɛ, a ku man nɔni wɔke?

²⁹ Ma Elisee u Gehasi sɔɔwa u nɛɛ, a tii suo kpa a nen dɛka sua a n neni a da kurɔ win yenuɔ. À n ka goo yinna swaɔɔ, a ku yɔra a yɛro tɔbiri. Goo ù n maa nun tɔbura, a ku nùn wurari. À n tura mi, a nen dɛka ye sɔndio bii win wuswaɔ.

³⁰ Ma bii win mero u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru ka maa wunen tiigiru, na ñ nun derimɔ n doona minin di.

Yera Elisee u seewa u bu swɪ. ³¹ Gehasi u bu gbiiya u doona. Ye u tura mi, yera u dɛka ye sua u sɔndi bii win wuswaɔ. Adama bii wi kun kusunu kue u sere nɛɛ, u koo gari gere. Yen biru Gehasi u gɔsira u ka Elisee yinna. U nùn sɔɔwa u nɛɛ, bii wi kun seewe.

³² Ye Elisee u dua diru mi, u deema wee bii goo te, ta kpɪ win kpin yerɔ. ³³ Yera u tii gambo kɛnusi u Yinni Gusunɔn kana. ³⁴ Ma u bii wi kibarisi, u win nɔk girari win nɔkɔ. U win nɔni girari win nɔkɔ. Ma u maa win nɔma sɔndi win nɔkɔ. Meyu u bii wi kibarisi sere win wasi yi ka swɪ. ³⁵ Elisee u seewa bii win wɔllun di. Ma u gina sɪa sɪa dii te sɔɔ. Yen biru u maa wurama u nùn kibarisi. Bii wi, u sūa nɔk nɔkɔba yiru, ma u nɔni wukia.

³⁶ Yera Elisee u Gehasi soka u nɛɛ, a doo a kurɔ wi sokuma.

Ma Gehasi u da u nùn sokuma. Ye kurɔ wi, u tunuma Eliseen mi, yera Elisee u nɛɛ, a wunen bii suo.

³⁷ Ma u yiira Eliseen nuurɔ u wiru tem girari, yen biru u win bii sua u yara.

Kpee yi yi ñ diirɔ

³⁸ Yeniban biru, Elisee u wurama Giligaliɔ. Saa ye sɔɔ, gɔɔra wāa tem mi. Ma Gusunɔn sɔmɔn bwāabun wuuru ta sɔ win wuswaɔ. Yera u win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ, a weke bakaru sɔndio a sɔmɔ be kpee saawa.

³⁹ Yera sɔmɔ ben turo u seewa u kpee yorim da yakasɔ. Yera u kaaru garun marum wa resem yaka-sugia sɔɔ. Ma u mu yora u nɔkru yibia. Ye u tura yenuɔ yera u mu nɔkru u kpɛɛ kpee yi sɔɔ. Domi ba ñ mu yɛ.

⁴⁰ Ma ba tɔmbu wɛ bu ka di. Adama sanam mɛ ba ye dabura ba nɔkɔgiru sua ba nɛɛ, dɛɛ wāa kpee yi sɔɔ, Yinni Gusunɔn sɔmɔ wunɛ!

Goo kun kpīa u maa yi di. ⁴¹ Yera Elisee u win sɔm kowo sɔwɔa u nɛɛ, a seewo a som sua a doke kpee weke te sɔɔ. Ma sɔm kowo wi, u kua mɛ. Yera Elisee u maa nùn sɔwɔa u nɛɛ, a yi tɔmbu wɛɛyɔ bu di.

Domi gāa kōsunu kun maa wāa kpee yi sɔɔ.

Elisee u tɔmbu wunɔbu diisia

⁴² Yeniban biru, durɔ goo u na saa Baali Salisan di u ka Elisee pɛɛ naawa, ye ba kua ka sɔsun som kpam ka sere maa dīa bimi kpee gɛɛn saaki tia. Yera Elisee u win sɔm kowo sɔwɔa u nɛɛ, u ye bɔnu koowo tɔn be ba wāa min sɔ.

⁴³ Adama sɔm kowo wi, u nùn wisa u nɛɛ, amɔna kon kpī n ka dīa nini tɔmbu wunɔbu (100) diisia.

Ma Elisee u maa nùn wisa u nɛɛ, a ye tɔn be kpuro bɔnu kuo. Domi Yinni Gusunɔ u nɛɛ, baawure u koo wa u di, kpa nu tiara.

⁴⁴ Ma Eliseen sɔm kowo wi, u pɛɛ ye, tɔn be bɔnu kua. Ben baawure u wa u di. Ma sukum tia nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

Namani u bekura

5 Namani u sāawa Sirin sina bokon tabu sunɔ, ma u sāa tɔn boko bɛɛɛgii win yinnin nɔni sɔɔ. Domi win min diya Yinni Gusunɔ u dera Sirigibu ba nasara wa. Adama tabu durɔ wi, u bara disigiru mɔ win wasi sɔɔ. ² N deema Sirigibu ba Isireliban bii wɔndia goo mwaama sanam mɛ ba ka Isireliba tabu kua. Bii wiya, u ra n wāa Namanin kurɔn mi. ³ Sɔɔ teeru bii wi, u kurɔ wi sɔwɔa u nɛɛ, nen yinni ù n daa da Gusunɔn sɔm wi u wāa Samarion mi u koo nùn bekia.

⁴ Ye Namani u gari yi nua, yera u seewa u da u win yinni sina boko sɔwɔa u nɛɛ, meni ka meniwa bii wɔndia wi sa mwaama Isireliban tem di u gerua. ⁵ Ma sina boko wi, u nùn sɔwɔa u nɛɛ, ñ n men na, a de a da Samari mi, kpa n Isireliban sina boko tireru yorua n nun wɛ.

Ma Namani u seewa u sii geesu sua kilo gooba wunɔbu (300), ka wura kilo wata ka yabe kumboorosu wɔkuru. ⁶ Ye u tura mi, yera u tire te Isireliban sina boko wɛ. Ye ta gerua wee. Sina boko, tire teni tà n wunen nɔmu dua, a n yɛ ma nena na nen tabu sunɔ Namani surema wunen mi, a ka nùn win bara disigiru bekia. ⁷ Saa ye Isireliban sina boko u tire te gara u kpa, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ. U nɛɛ, na ra ko Gusunɔ, wi u ra go kpa u wure u wāaru wɛ? Mban sɔna u man durɔ wi surema n nùn bekia. Bɛɛn tii i mɛerio i ñ wa ma u man nɔ kasuwa?

⁸ Saa ye Elisee Gusunɔn sɔm u nua sina boko u win tiin yaberu karana yera u nùn gria u nɛɛ, mban sɔna a kua mɛ. A de Namani u na nen mi, kpa u gia ma Gusunɔn sɔm u wāa Isirelib.

⁹ Ma Namani u seewa u da mi ka dumi ka win tabu keke yi dumi gawe. Ma u da u yōra Eliseen yenun kɔn-kɔwɔ. ¹⁰ Yera Elisee u sɔm gɔra u nɛɛ, a doo a Namani sɔ u doo u num nɔn kɔnɔba yiru Yuudenin daarun nim

sɔɔ. Win wasi koo wurama nge mɛ yi raa sāa, kpa u dɛɛra.

¹¹ Ye Namani u yeni nua, yera u mɔru bara ma u gɔsira u doonɔ u mɔ, na raa tamaa u koo yarimawa u yōra nen wuswaas u Gusunɔ win Yinni kana, kpa u win nɔma saasi mi nen bara te, ta wāa u man bekia.

¹² Damasın daa ni ba mɔ Abana ka Paripari, nin nim kun Isireliban daarun nim buram kere? Na ñ kon da n wobure mi kpa n dɛɛra?

Ma u sīra u doonɔ ka mɔru. ¹³ Adama win bwāabu ba nùn susi, ma ba nùn dam kā ba nɛɛ, baaba, Gusunɔn sɔm wi, ù n daa nun gāanu bikia ni nu sɛ, a ñ kaa ko? Ñ n men na, yera kaa kpāna a da a wobure a ka dɛɛra?

¹⁴ Yera u sara u dua nim mɛ sɔɔ u numa nɔn kɔnɔba yiru nge mɛ Gusunɔn sɔm wi, u raa nùn sɔwɔa. Ma win wasin gɔna ya wɛra nge bii piibugia ma u dɛɛra.

¹⁵ Yen biru u gɔsirama Eliseen mi, ka win tɔn be ba nùn swī kpuro. Ye ba tura mi, yera u yōra Eliseen wuswaas u nɛɛ, na gia tɛ, ma Yinni goo sari tem kpuro sɔɔ ma n kun mɔ Gusunɔ Isireliban Yinni. Yen sɔ, a suuru koowo a nen kɛru mɔɔ.

¹⁶ Ma Elisee u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔ wi na sāmɔn wāaru na ñ wunen kɛɛ te mwaamɔ.

Namani u nùn kɔkura. Ka mɛ, u yina.

¹⁷ Yera Namani u nɛɛ, yinni, wee a nen kɛnu yina. A de n tem sɔka ketekunu yirun sɔmunun saka n ka da nen yenɔɔ. Domi na ñ maa kī n yāku dɔɔ mwaararuginu ñ kun mɛ siarabuginu ko gāanu ganun nuuru, ma n kun mɔ Yinni Gusunɔn mi. ¹⁸ Adama Yinni Gusunɔ u man suuru kua, nà n nen yinni Sirin sunɔn nɔma nenua su ka da būu wi ba ra soku Rimɔnɔn dirɔ, ma na yiira ka wi sannu mi.

¹⁹ Elisee u nùn sɔwɔa u nɛɛ, a doo ka bɔri yendu. Ma u doona.

Gehasin toraru

Ye Namani u doona Eliseen min di u tonda fiiko, ²⁰ yera Gehasi Eliseen aluwaasi wi, u bwisika u nɛɛ, wee, nen yinni kun Namani Sirigii wi gāanu mwaari ni u ka na sɔɔ. Yen sɔ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru kon nùn naa girawa kpa n nùn gāanu mwaari. ²¹ Yera Gehasi u Namani naa gira. Ye Namani u nùn wa u bu naa gire biruɔ, yera u yɔwɔa saa win tabu keken di u sura, u na u ka Gehasi yinna. Ma u nùn bikia u nɛɛ, n ka do mɛ?

²² Gehasi u nùn wisa u nɛɛ, n do gbāa gbāa. Nen yinniwa u man gɔrima. U nɛɛ, wee ye ya nùn deema. Gusunɔn sɔm bwāabu yiru gaba na saa Efaraimun guurun beran di. A be nùn sii geesun kilo tena ka yabe geenu yiru wɛɛma ben sɔ.

²³ Namani u nùn kɔkura u nɛɛ, a yande kilo wata suo.

Ma u sii gee si doke saaki yiru sɔɔ, ma u nùn yabenu yiru ye wɛ. Yera u win aluwaasiba sɔɔ, tɔnu yiru wuna bu ka nùn ye daawa. ²⁴ Ye ba tura guuru mi Elisee u wāa, yera Gehasi u kɛɛ ni mwa saa tɔn ben min di u ka da win dirɔ. Ma u dera ba gɔsira ba doona.

²⁵ Yen biru u da u win yinni Elisee deema. Ma Elisee u nùn bikia u nɛɛ, Gehasi, man diya a wee mɛ.

U nùn wisa u nɛɛ, na ñ gam de ni.

²⁶ Adama Elisee u nùn sɔwɔa u nɛɛ, a tamaa nɛn bwɛra kun ka nun wāa mi, saa ye durɔ wi, u yɔwɔa u sura win tabu kɛkɛn di u ka nun yinna? Saa yeni sɔwɔa kaa sii geesu mwa kpa a ka yabenu ka olifin dāa gbaanu dwe, ka resɛm marum ka yaa sabenu ka sɔm kowobu? ²⁷ Tɛ, Namanin bara disigii te, ta koo wura wunɛ ka wunen bweseru kpuro sɔwɔ, sere ka baadom-maɔ.

Ma Gehasi u doona Eliseen min di, ka bara disigii te. Ma ta win wasin gɔna bururasia.

Gbāa yara ye ya wɔri

nim bwerɔ

6 Gusunɔnɔn sɔm kɔwɔa be ba wāa Eliseen mi, ba nùn sɔwɔa ba nɛɛ, wee mi sa wāa mini, min ba-tuma kun sun tura. ² Yen sɔ, a de su da daa te ba mɔ Yuudenɔn besɛn baawure u dāa gɔwɔn kasuma. Kpa su ka wāa yee kpaaru ko. U bu wisa u nɛɛ, i doo.

³ Ma ben turo u nɛɛ, a de su da ka wunen tii sannu. Elisee u nɛɛ, too, su da.

⁴ Ma ba da sannu. Ye ba Yuudeni tura yera ba dāa kīinu wɔri. ⁵ Saa ye ben turo u dāru garu buramɔ, yera win gbāa wɔwɔa ya wɔri nim bweru sɔwɔ. Ma u Elisee nɔwɔguru sue u nɛɛ, nɛn yinni, na gbāa ye bɔkuramawa.

⁶ Yera Elisee u nɛɛ, deedeeru mana ya wɔri.

Ma durɔ wi, u nùn sɔwɔ. Elisee u dɛka bura u kpɛɛ deedeeru mi. Ma gbāa yara ye, ya geruma wɔwɔ.

⁷ Elisee u durɔ wi sɔwɔa u nɛɛ, a ye suo.

Ma u nɔmu demia u ye sua.

Ba Sirigibu tabu di

⁸ Sanam mɛ Sirin sina boko u ka Isireliba tabu mɔ, yera u win bwāabu sɔwɔa mi u koo win sansani gira.

⁹ Adama Elisee u Isireliban sina boko gɔria u nɛɛ, u tii laakari ko, u ku raa de yam kasa. Domi Sirigibu ba wāa mi.

¹⁰ Yera Isireliban sina boko u gɔra yam mi Elisee u nùn yīreru kua mi, bu ka mu gia kpa ba n mu kɔsu.

Nɔn dabira ya koora mɛsum. ¹¹ Yera Sirin sina bokon bwɛra kun kpunɛ gari yin sɔ. Ma u win tabu kowobu menna u bu sɔwɔa u nɛɛ, i man sɔwɔwɔ wi u sāa Isireliban tɔnu besɛn suunu sɔwɔ.

¹² Ma win tabu kowo ben turo u nùn wisa u nɛɛ, nɛn yinni, goo sari besɛn suunu sɔwɔ wi u sāa Isireli. Gusunɔnɔn sɔm Elisee wi u wāa Isireli, wiya u ra ka wunen gari yi a gerumɔ wunen dii sɔwɔ de u Isireliban sina boko sɔ.

¹³ Yera sina boko u nɛɛ, i doo i kasu mi u wāa kpa n gɔri bu nùn mwaama.

Ye ba da ba wurama, yera ba nùn sɔwɔa ba nɛɛ, u wāawa Dotani. ¹⁴ Ma ba maasɔbu gɔra ka tabu kɛkɛ yi dumi gawe ka tabu durɔbu dabi dabinu, ba na ba wuu ge tarusi wɔkuru.

¹⁵ Ye Eliseen sɔm kowo aluwaasi u seewa buru buru yellu u yariɔ, yera u wa wee, tabu durɔbu ba wuu ge tarusi ka dumi ka tabu kɛkɛ yi dumi gawe. Ma u nɔwɔguru sua u nɛɛ, wee! Nɛn yinni, amɔna sa ko koos-ina.

¹⁶ Elisee u nùn wisa u nɛɛ, a ku berum ko, domi be ba ka sun wāa ba dabi ba kere begibu.

¹⁷ Ma Elisee u Yinni Gusunɔn kana u nɛɛ, a nɛn aluwaasi win nɔni wukio kpa u wa.

Ma Yinni Gusunɔn u win nɔni wukia. Yera u deema wee, dumi ka tabu kɛkɛ dɔwɔgii yi wāa guu ten wɔwɔ kpuro yi ka Elisee sikerɛnɛ.

¹⁸ Ma Sirigii be, ba da Eliseen mi. Yera Elisee u kanaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔn, a bu wɔkoru kpɛɛyɔ.

Ma u bu wɔkoru kpɛɛ nge mɛ Elisee u gerua. ¹⁹ Elisee u tɔn be sɔwɔa u nɛɛ, n ñ swaa ye mini, n ñ maa wuu ge mini. I man swīima kon ka bɛɛ da wi i kasun mi.

Ma u ka bu da Samari. ²⁰ Saa ye ba tura mi, Elisee u kanaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔn, a tɔn ben nɔni wukio kpa bu wa mi ba wāa.

Ma Yinni Gusunɔn u ben nɔni wukia. Yera ba deema wee, ba wāawa Samarin wuu suunu sɔwɔ.

²¹ Ye Isireliban sina boko u bu wa, yera u Elisee bikia u nɛɛ, nɛn baaba n bu goowo?

²² Elisee u nùn wisa u nɛɛ, be a yoru mwaama tabu gberun di, a ra bu go ro? Ñ n mɛn na, a beni dīanu ka nim wɛɛyɔ bu di bu nɔ, kpa a de bu gɔsira ben yinnin mi.

²³ Isireliban sina boko u dera ba bu dim bakam kua. Ma ba di ba nɔra. Yen biru u bu yɔsu ba doona ben yinnin mi. Saa dɔma ten di, Sirigibu ba ku ra maa Isireliba wɔrimɛ.

Gɔwɔra dua Samari

²⁴ Ye n tɛ fiiko Beni Hadadi Sirin sina boko, u win tabu kowobu kpuro menna ba da ba Samari tarusi.

²⁵ Yera n dera gɔwɔra dua Samari sere ba ketɛkun wiru dɔramɔ sii geesun gobi wɛnɛ ma ba totobɛɛ bisun kilon tɔnu dɔramɔ sii geesun gobi wunɔwɔ (100).

²⁶ Ye kurɔ goo u Isireliban sina boko wa u sīimɔ gbāraru wɔwɔ, yera u nùn nɔwɔguru sue u nɛɛ, a man faaba koowo nɛn yinni.

²⁷ Ma sina boko u nùn wisa u nɛɛ, Gusunɔn ù kun nun faaba kue, nɛna kon sere kpī n nun faaba ko? A wa na dobi neniwa? Ñ kun mɛ resɛm tama a wa na neni?

²⁸ U maa nùn bikia u nɛɛ, nge mba n nun mɔ.

Kurɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, kurɔ winiwa u man sɔwɔa u nɛɛ, n ka nɛn bii tɔn durɔ na su tem gisɔ, sia kpa su maa wigii tem. ²⁹ Ma na wura na nɛn bii yikua sa tema. Sisiru, na nɛɛ, u maa ka wigii wi na su tem. Adama u winyam berua.

³⁰ Saa ye sina boko u kurɔ win gari nua, yera u win tiin yaberu nɛnua u karana nuku sankiranun sɔ. N deema gbāraru wɔwɔ u wāa. Yera tɔmba wa wee, u saaki sebua. ³¹ Ma sina boko u gerua u nɛɛ, Gusunɔn u man kua nge mɛ u kī, ma na kun Elisee Safatin biin wiru bure gisɔ.

Elisee u gerua

ma gōra koo kpe

³² N deema saa ye ƿƿ, Elisee u s̄ win yenuƿ wi ka Isireliban guro guro be ba nùn beram na. Ma sina boko u win b̄ƿ turo gōra Eliseen mi. Adama b̄ƿ wi, u sere turi mi, Elisee u guro guro be s̄ƿƿa u n̄, t̄n gowo wi, u ƿƿ gōrim wee u ka man wiru bura. Yen s̄, i n tii s̄ saa ye ƿƿ wi, u koo tunuma. I ka nùn gambo ye b̄rio ƿƿ, i ku de u du. Domi win yinnin tii u nùn sw̄i biru.

³³ U ka bu gari yi m̄ u n̄ kpa, yera ƿƿ wi, u kurama u da Eliseen bera gia. U n̄, wahala yeni ya weewa Yinni Gusunƿ min di, mban s̄na ko na n maa gāanu ȳi win mi.

7 Elisee u bu wisa u n̄, i Yinni Gusunƿ gari swaa dakio i n̄. U n̄, sia amadaare som ka alikama ya ko n wā Samarin gbāra k̄nƿ ba n d̄ram. Ba koo som men kilo ƿƿ yiru dwe ka sii geesun gobi tia kpa bu ƿƿ kilo yenda n̄ dwe ka sii geesun gobi tia.

² Sina bokon k̄sobun wirugii u Elisee wisa u n̄, baa Yinni Gusunƿ ù n f̄entiba yabura ƿƿ ya koo koora m̄?

Elisee u nùn wisa u n̄, kaa ye wa ka wunen n̄ni. Adama a n̄ ye dim.

Sirigiba duki sua

ba ben sansani deri

³ N deema t̄mbu n̄ gabu be ba bara disigiru m̄ ba ra n wā wuu gen k̄nƿ ba s̄na ba n̄, mban s̄na sa ko n wā mini sere su ka gbi. ⁴ Sà n maa s̄ mini, ḡƿ turo wiya mi. N̄ n men na, su da su tii Sirigibu n̄ beria. B̄ n sun deri sa n wā, b̄ n maa sun go su gbi.

⁵ Yera ba seewa yoki yam bere berebu ba da mi Sirigibu ba ben sansani gire. Ye ba tura mi, ba deema goo sari.

⁶ N deema Yinni Gusunƿ u dera Sirigibu ba tabu keke yi dumi gawen wurenu nua, ka maa maas̄bu, ka tabu kowobu dabi dabinu. Yera ba n̄, Isireliban sina boko u Hetiba ka Egibitigibu gobi k̄ bu ka na bu sun tabu w̄ri. ⁷ Yera ba seewa yoki yam bere berebu ge, ba duki sua ba ben kuu bekunuginu deri ka ben dumi ka ketekunu ka ben sansani nge m̄ ba ka ye gira. Ba duki yakikirawa n̄m dira, bu gesi wa bu ben hunde faaba ko.

⁸ Saa ye t̄n be, ba tura sansani yen mi, yera ba dua kuu bekurugiru garu ƿƿ. Miya ba d̄anu wa ba di ba n̄ra. Ma ba sii geesu gura ka wuraba ka yānu, ba da ba ye kpuro berua. Yen biru ba wurama ba dua garun mi, ma ba gāa dabinu wa ba gura ba berua.

Gōra kpa Samario

⁹ Yen biru ba geruna ba n̄, n n̄ gea sa m̄ mini. Domi gisc̄n t̄ƿ te, labaari gean t̄ra. Sà n maari sere yam mu ka s̄ra, sa ko n̄ni swāru wa. N̄ n men na, su da wuu t̄ su sina boko n̄sia.

¹⁰ Ye ba tura wuu duu yer̄, ba wuu k̄so turo soka, ba nùn saaria ye ba wa. Ba n̄, sa dua Sirigibun sansani. Meya sa n̄ maa goon n̄ nua gam. Dumi ka ketekunu t̄nawa sa wa mi, ni ba s̄ri, ka sere maa ben kuu bekunuginu nu ȳ nge m̄ ba ka nu gira.

¹¹ Ma wuu k̄sobu ba menna ba da sina bokon mi, ba nùn gari yi saaria.

¹² Yera sina boko u seewa w̄kuru u win bwāabu s̄ƿƿa u n̄, kon b̄e s̄ bwisi yi Sirigibu ba sun kua. Ba ȳ ma sa wā ḡƿ ƿƿ, yen s̄na ba ben sansani deri ba da ba kukua yakas̄, ma ba n̄, b̄e Isireliba s̄ n yara besen wuu di, kpa bu sun mw̄eri wasiru. Yen biru bu du besen wuu.

¹³ Yera win b̄ƿ turo u n̄, t̄n be ba gu k̄ wuu geni ƿƿ ka be ba tie, tia yera. Yen s̄, a de su dumi n̄bu wuna dumi yi yi tie ƿƿ, su ka gabu ḡri kpa su wa ye n koo bu deema.

¹⁴ Yen s̄na ba tabu keke ye dumi gawe wuna yiru ka sere maas̄ dumigibu. Ma sina boko u n̄, bu Sirigii be naa sw̄i bu wa. ¹⁵ Yera ba bu naa sw̄i sere daa te ba m̄ Yuudenio. Ma ba Sirigii ben yira ye ƿƿ yānu wa ni ba k̄ k̄ sendarun s̄. Yen biru ƿƿ be, ba ḡsirama ba na ba sina boko ye kpuro s̄ƿƿa.

¹⁶ Yera Isireliba ba yara ba da ba Sirigibun sansani w̄ri ba yen yānu gura. Ma som ka ƿƿ ya koora. Ma ba som men kilo ƿƿ yiru d̄ram ka sii geesun gobi tia. Ma ba maa ƿƿ kilo yenda n̄ d̄ram ka sii geesun gobi tia nge m̄ Yinni Gusunƿ u raa gerua.

¹⁷ Sina boko u win k̄sobun wirugii wi yi gbāra k̄nƿ. Adama t̄mba nùn taaka ba go, nge m̄ Elisee u raa gerua saa ye sina boko u da win mi.

¹⁸ U n̄, som ka ƿƿ ya ko n wā Samarin gbāra k̄nƿ. Kpa bu som men kilo ƿƿ yiru dwe ka sii geesun gobi tia. Kpa bu ƿƿ kilo yenda n̄ dwe ka sii geesun gobi tia.

¹⁹ Adama sina bokon k̄sobun wirugii wi, u n̄, baa Yinni Gusunƿ ù n f̄entiba yabura ƿƿ, yeni ya koo koora m̄?

Ma Elisee u nùn wisa u n̄, kaa ye wa ka wunen n̄ni. Adama a n̄ ye dim.

²⁰ Meya n maa nùn kua. Domi t̄mba nùn taaka ba go.

Kur̄ Sunemugii wi,

u wurama win tem

8 S̄ƿƿ teeru Elisee u kur̄ w̄n bii u raa seeya ḡrin di mi, s̄ƿƿa u n̄, i seewo wun̄ ka wunen yenugibu i kpikuru su i da mi i ko i kp̄ i n wā. Domi Yinni Gusunƿ u koo de ḡƿ bakaru tu du tem m̄ ƿƿ, sere w̄ƿ n̄ba yiru.

² Ma kurɔ wi, u kua nge mɛ Gusunɔnɔ sɔmɔ wi, u gerua. Ba seewa wi ka win yɛnugii be, ba kpikuru da Filisitiban temɔ. Miya ba sina sere wɔɔ nɔɔba yiru ye. ³ Wɔɔ nɔɔba yiru yen biruwa kurɔ wi, u gɔsirama win temɔ Isireliɔ. Ma u da u sina boko deema u nɔn win yenu ka win gbea wesia.

⁴ N deema saa ye sɔɔra sina boko u ka Eliseen bɔɔ Gehasi gari mɔ u nɔn bikiamɔ sɔm maamaaki ye Elisee u kua. ⁵ Sanam mɛ Gehasi u sina boko gari yi saariamɛ nge mɛ Elisee u goru seeya gɔrin di, yera kurɔ win bii u seeya mi, u kurama u na sina bokon mi u ka win yenu ka win gbea bikia u nɔn wesia. Ma Gehasi u nɛɛ, yinni, kurɔ wi wee, ka win bii wi Elisee u seeya mi.

⁶ Yera sina boko u kurɔ wi Eliseen gari bikia. Ma u nɔn kpuro saaria. Yen biruwa sina boko u win kiruku turo seeya u nɛɛ, u doo u kurɔ win tem mwa, u nɔn wesia ka ye ba raa duuran are kpuro saa min di u ka wuu yara, sere n ka girari dɔma te.

Elisee ka Hasaeli

⁷ Yen biru Elisee u da Damasiɔ. N deema Beni Hada-di Sirin sina boko u barɔ ta kpã. Yera ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, Gusunɔnɔ sɔmɔ goo u na u wãa wuu mini. ⁸ Yera sina boko wi, u Hasaeli sɔɔwa u nɛɛ, a kɛru suo a n neni, kpa a da Gusunɔnɔ sɔmɔ win mi, a nɔn sɔ a nɛɛ, u man Gusunɔnɔ bikio nã n kon bekura nen bara te na barɔ minin di.

⁹ Ma Hasaeli u da Eliseen mi ka kɛɛ ni nu sãa Damasin gãa geenu, u nu yooyoosu weeru sɔbi. Ye u tura Eliseen mi, yera u nɛɛ, wunen bɔɔ Sirin sina boko Beni Hadadiwa u man gɔrima n be nun bikia ù n koo bekura win bara te u barɔ min di.

¹⁰ Ma Elisee u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a nɔn sɔ ma u koo raa bekura, adama wee tɛ Yinni Gusunɔnɔ u man sɔɔsi ma u koo gbi.

¹¹ Yera Elisee u Hasaeli mɛera tii, ma u swii wɔri.

¹² Hasaeli wi, u nɔn bikia u nɛɛ, mba n kua a ka sumɔ, nen yinni.

Ma Elisee u nɔn wisa u nɛɛ, na wa kɔsa ye kaa Isireliba kua. Kaa ben wuu si su gbãra damginu mɔ dɔɔ meni, kpa a ben aluwaasiba go ka takobi, kpa a ben bii piiminu nam muku muku, kpa a ben gurigibun nuku besuku.

¹³ Hasaeli u nɔn wisa u nɛɛ, yinni, man diya kon dam bakam menin bweseru wa n ka gãa baka ninin bweseru ko, nɛ wi na ñ sãa gãanu.

Ma Elisee u nɔn wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔnɔ u man sɔɔsi ma kaa bandu di Sirin.

¹⁴ Saa ye sɔɔra u doona Eliseen min di u da u win yinni Beni Hadadi deema. Yera Beni Hadadi u nɔn bikia u nɛɛ, mba Elisee u nun sɔɔwa.

Ma u nɔn wisa u nɛɛ, kaa be bekura.

¹⁵ Ye n kua sisuru, yera Hasaeli u bekuru kasu te ta sinum mɔ u wasa nimɔ ma u tu sua u ka sina bokon wuswa wukiri. Ma u gu. Saa ye sɔɔra Hasaeli u gɔna kɔsire kua.

Yoramu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 21:2-20)

¹⁶ Akabu Isireliban sina bokon bii Yoramun bandun wɔɔ nɔɔbuse sɔɔra, Yosafati Yudaban sina bokon bii Yoramun u bandu di Yudaɔ. ¹⁷ Yosafatin bii Yoramun wi, u mɔwa wɔɔ tena ka yiru sanam mɛ u ban te di Yerusalemu. U kuawa wɔɔ nɔɔba ita ban te sɔɔ. ¹⁸ Ma u kɔsa kua Yinni Gusunɔnɔ nɔni sɔɔ. U Isireliban sinambun yira swii, nge mɛ Akabun bwesera kua. Domi Akabun biiwa u sue kurɔ. ¹⁹ Adama Yinni Gusunɔnɔ u ñ kɛ u Yudaban bweseru kpeerasia win bɔɔ Dafidin sɔ. Domi u raa nɔn nɔ mweeru kua ma win bibun bwesera ta ko n wãa ban te sɔɔ sere ka baadomma.

²⁰ Yoramun waati ye sɔɔra Edɔmuba ba Yudaba seesi. Ma ba ben tii sunɔ kua. ²¹ Sɔɔ teeru yera Yoramun u seewa u da Sairin ka win tabu keke yi dumi gawe. Ye n kua wɔku suunu, yera u Edɔmu be wɔri be ba nɔn tarusi mi, ka ben tabu sinambu ka sere be ba tabu kekeba kpare. Adama Yudaba kpuro ba duki yakikira, ba da ben yenu. ²² Saa dɔma ten diya Edɔmuba ba ka tii yina Yudaban min di sere ka gison giso.

Saa tia ye sɔɔra Libinagibun tii ba maa Yudaba seesi.

²³ Ye Yoramun u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁴ Yen biruwa Yoramun u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua win baababan sikaw Dafidin wuu. Ma win bii Akasia u gɔna kɔsire kua.

Akasia

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 22:1-6)

²⁵ Yoramun, Akabun bii, wi u sãa Isireliban sina boko, win bandun wɔɔ wɔkura yiruse sɔɔra Akasia Yoramun bii u bandu di Yudaban mi. ²⁶ Akasia u mɔwa wɔɔ yenda yiru saa ye sɔɔ u ban te di. Ma u kua wɔɔ tia ban te sɔɔ Yerusalemu. Win meron yisira Atali Isireliban sina boko Omirin bii. ²⁷ Adama kɔsa u kua Yinni Gusunɔnɔ wuswa nge mɛ Akabun bwesera kua, yen sɔ u Akabun debubu sue kurɔ.

²⁸ Yera wi ka Yoramun Akabun bii ba da ba Hasaeli Sirin sina boko tabu wɔri Ramɔtiɔ Galadin temɔ. Ma Sirigii be, ba Yoramun mɛera kua. ²⁹ Saa ye sɔɔra Yoramun u gɔsira Yisireliɔ u ka win mɛera yen tim ko. Yen biru Akasia Yudaban sina boko u na mi, u ka nɔn tɔbiri win mɛera yen sɔ.

Ba Yehu gum tãre

u ka ko Isireliban sina boko

⁹ Sɔɔ teeru Elisee u turo soka Gusunɔnɔ sɔmɔn bwãabun wuurun di u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a sɔɔru koowo kpa a gum koba ye sua a ka da Ramɔtiɔ

Galadin temɔ. ²À n tura mi, a doo a Yehu wa Yosafatin bii, Nimusin debubu. A nùn wunɔ wigibun suunu sɔɔn di a ka da diru garun mi, bee tia. ³Miya kaa nùn gum tāre u ko sunɔ kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo nùn ko Isireliban sina boko. Yen biru kpa a gambo kenja a duka doona. A ku ra yǒre.

⁴Ma Gusunɔn sɔɔm aluwaasi wi, u da Ramɔti mi, Galadin temɔ. ⁵Ye u tura mi, yera u deema wee, be, tabu sinambu ba mɛnɛ ba wesianamɔ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i man isa kuo, na kɪ n ka bɛɛn turo gari ko.

Ma Yehu u nùn wisa u nɛɛ, bɛɛn wara.

Ma sɔɔm wi, u nɛɛ, tabu sunɔ wuna.

⁶Yera u seewa ba da yenuɔ. Ye ba tura dirɔ, ma u nùn gum mɛ tāre wirɔ u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wuna u gɔsa a ka ko win tɔmbu Isireliban sina boko. ⁷Kpa a wunen Yinni Akabun bweseru kpuro go. U koo maa de a win sɔɔm bu ka win sɔm kowobu kpuron yem mɔɔru mwa Yesabelin mi. ⁸Akabun bweseru kpurowa u koo de a kpeerasia sere ka ben bibɔ. ⁹Kpa bwese te, tu ko nge mɛ Yeroboamu Nebatin biigira kua ka Basa Akiyan biigiru. ¹⁰Meya ba ñ maa Yesabeli sikumɔ, bɔna nu koo win goru tem Yisireliɔ.

Ye Gusunɔn sɔɔm wi, u gari yi gerua u kpa, yera u gambo kenja u duka yakura.

¹¹Yehu u yarima u da u win berusebu deema. Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, n ka sere do? Mban sɔna wiirɔ wini u na wunen mi.

Ma Yehu u bu wisa u nɛɛ, bɛɛn tii i durɔ wi yɛ, i maa yɛ ye u koo kpɪ u gere.

¹²Adama ba nɛɛ, aawo, sa ñ yɛ. A sun sɔɔm ye u gerua.

Ma Yehu u nɛɛ, ameni ka ameniwa u man sɔɔwa. Yen biru u man gum tāre ma u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u man gɔsa n ka ko Isireliban sina boko.

¹³Mii mii ba seewa ba ben yānu potira ba teria dii kɔnɔnɔn yɔɔtia wɔɔɔ ba Yehu swɪi mi. Ma ba kɔba soomɔ ba mɔ Yehu u kua sunɔ.

Ba nɔɔsina bu ka Yoramun

Isireliban sina boko go

¹⁴Saa ye sɔɔ, Yoramun ka Isireliba ba Sirin sina boko Hasaeli wɔrim da Ramɔtiɔ Galadin temɔ. Yera Yehu Yosafatin bii Nimusin debubu u nùn seesi. ¹⁵N deema Yoramun wi, u gina wāa Yisireliɔ ba nùn nɔɔrimɔ mɛera ye u wan sɔ sanam mɛ u tabu mɔ ka Sirin sunɔ wi.

Yera Yehu u win tabu sina kpaasibu sɔɔwa u nɛɛ, ñ n bɛɛn kɪrun na, i ku de baa bɛɛn tɔn turo u yari u da Yisireliɔ u sina boko yen labaari sɔ.

¹⁶Saa yera Yudan sina boko Akasia u maa Yoramun mɛrim na win mɛera yen sɔ. Yera Yehu u win tabu keke ye dumi gawe yɔɔwa u maa da mi. ¹⁷Ma wuu kɔso u Yehun tabu wuuu wa ta wee. Yera u da u sina

boko sɔɔwa u nɛɛ, na tabu wuuu garu waamɔ ta wee.

Ma Yoramun u nɛɛ, a maasɔ goo gɔrio u da u bu bikia u nɛɛ, bɔri yendun gariya ba ka sɪimɔ?

¹⁸Ma maasɔ wi, u da Yehun mi, u nɛɛ, sina boko u nɛɛ, bɔri yendun gariya i ka sɪimɔ?

Ma Yehu u nɛɛ, mba n nun wa, a wuro nen biruɔ!

Yera kɔso wi, u maa da sina bokon mi, u nɛɛ, gɔro wi, u tura tɔn ben mi, adama u ñ gɔsirame.

¹⁹Ma Yoramun u maa dera maasɔ kpao u da. Ye u tura mi, yera u nɛɛ, sina boko u nɛɛ, bɔri yendun gariya i ka sɪimɔ?

Ma Yehu u nɛɛ, mba n nun wa. A wuro nen biruɔ!

²⁰Yera kɔso wi, u maa da sina bokon mi, u nɛɛ, winin tii u tura mi. Adama u ñ wurame. Tɔn wuu te ta maa wee mi, ta sāawa nge Yehu Nimusin biigiru. Domi wi u tabu keke ye kpore u mɔwa nge wiirɔ.

²¹Yera Yoramun u nɛɛ, i nen tabu keke sɔɔru koowo, ma ba ye sɔɔru kua. Yera wi, Yoramun, Isireliban sina boko ka Akasia Yudaban sina boko ba seewa ba dɔ bu ka Yehu yinna, ben baawure u wāa win tabu keke sɔɔ. Ma ba Yehu deema Nabɔti Yisireliigiin gbaarɔ.

Yoramun gɔɔ

²²Saa ye sɔɔ Yoramun u Yehu wa, yera u nùn bikia u nɛɛ, alafiawa a ka sɪimɔ mɛ?

Ma Yehu u nɛɛ, amɔna alafia ya ko n ka wāa, domi a dera wunen mero Yesabeli u būnu gasirimɔ u sāmɔ ma u sɔroru mɔ.

²³Ma Yoramun u biruku yira wura u duka yakura. U nɔɔguru sua u nɛɛ, kɛsira tunuma, Akasia.

²⁴Saa yera Yehu u win tendu sua u Yoramun toba win senun baa sɔɔ. Ma sɛu ga da ga wɔri win woo sɔɔndɔ. Ma u wɔruma u gu, win tabu keke ye sɔɔ. ²⁵Ma Yehu u win tabu sunɔ turo Bidikaa sɔɔwa u nɛɛ, sanam mɛ sa Akabu swɪi ka dumi a yaaye ye Yinni Gusunɔ u gerua win sɔ? U nɛɛ, nge mɛ Akabu u Nabɔti ka win bibun yem yari gbaa te sɔɔ, nge meya u koo maa de win bweserun yem mu yari gbaa te sɔɔ. Yen sɔ, a Yoramun goo te suo a kare gbaa ten mi.

Ba Akasia

Yudaban sina boko go

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 22:7-9)

²⁷Ye Akasia u wa mɛ, yera u duka sua u da Beti Gani gia. Ma Yehu u nùn naa swɪi sere Gurin gungurɔ, Yibileamun bɔkuɔ. Ma u nɛɛ, i nùn tweeyo, ma ba nùn twee ba ka da Megidoɔ. Miya u gu. ²⁸Ma win bwāaba win goru sua ba ka da Yerusalemɔ ba sikua, win baababan sikaa, Dafidin wuuɔ.

²⁹N deema Akasia wi, u bandu diwa Yudaɔ Akabun bii Yoramun bandun wɔɔ wɔkura tiase sɔɔ.

Ba Yesabeli go

³⁰Yen biruwa Yehu u dua Yisireliɔ. Ye Yesabeli u nua mɛ, yera u win wuswaa buraru kua u kiroba doke nɔnɔ. Ma u win wiru yara fenentini di u ka yam mɛera.

³¹ Sanam me Yehu u dua wuuɔ, yera Yesabeli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Simiri wi u ra win yinni gon kɔsire, n sere do a ka na mi?

³² Ma Yehu u wuswaa seeya fenenti yen bera gia wɔl-lɔ u nɛɛ, wara u ka man yɔra.

Ma sina bokon sɔm kowobun wirugibu gabu yiru n̄ kun me ita ba nùn mɛerima temɔ. ³³ Yera u nɛɛ, i Yesabeli kasa kooma temɔ.

Ma ba nùn kasa kua. Yera win yem yari gb̄araru wɔl-lɔ, ka maa dumin wɔllɔ. Ma Yehu u nùn yasisi ka tabu keke ye dumi gawe.

³⁴ Yen biruwa Yehu u dua sina kpaaru mi, ma u di u nɔra. Yera u nɛɛ, i doo i kurɔ kam wi sike domi u s̄awa sina bokon bii.

³⁵ Ye ba da, yera ba deema win wii koko ka win naa-su ka nɔm taranu tɔnawa nu w̄a mi, ma ba nu sua ba sikua. ³⁶ Ma ba da ba ye Yehu s̄ɔɔwa, yera u bu wisa u nɛɛ, meya Yinni Gusunɔ u raa gerua saa win sɔmɔ Eli Tisibigiin nɔnɔ di, ye u nɛɛ, b̄na nu koo Yesabelin goru tem Yisireelin gberɔ. ³⁷ Nge meya win wasin sukum mu kua taaki Yisireelin gberɔ. Kpa bu ku raa ka nɛɛ, Yesabelin sikira mini.

Ba Akabun bweseru go

10 Akabu u bibu mɔwa wata ka wɔkuru, ba w̄a Samariɔ. Ma Yehu u Yisireelin sinambu tireru yorua ka yen guro gurobu ka sere be ba Akabun bii be neni u nɛɛ, ² bɛɛ be i sina bokon bibu k̄su ka win tabu keke yi dumi gawe, ka win dumi ka wuu gb̄araruguu ka win tabu ȳanu, tire teni t̄a n bɛɛn nɔma dua, ye ko i ko wee, ³ i mɛerio win bii be sɔɔ, wi n weene u win baan gɔna kɔsire ko kpa i nùn ko sunɔ. Yen biru kpa i nùn sanna.

⁴ Ye ba tire te wa, ma ba b̄erum soora gem gem ba nɛɛ, wee sinambu yiru ba n̄ kp̄ia ba ȳre wunɛ Yehun wuswaaɔ. Kaa sere gere bɛɛ? ⁵ Sina kpaarun sɔm kowobun wirugii ka wuun wirugibu ka guro gurobu, ka be ba sina bii be neni, ba menna ba Yehu bii gɔria ba nɛɛ, sa ko n s̄awa wunen bw̄abu. Ye a maa gerua kpuro yera sa ko ko. Sa n̄ goo bandu w̄ɛmɔ.

⁶ Yera Yehu u maa bu tireru yorua u nɛɛ, i n s̄aan na n̄gibu, ma i ko i nen gere wura, i man bii ben winu b̄ɔriama Yisireeliɔ sia amadaare.

N deema tem min wirugiba ba sina bokon bibu wata ka wɔku te neni.

⁷ Ye ba tire te wa, yera ba sina bibu wata ka wɔku te mw̄era, ba ben winu bura. Ma ba nu gure birenu sɔɔ ba ka Yehu daawa Yisireeliɔ. ⁸ Ma win sɔmɔ u da u nùn s̄ɔɔwa u nɛɛ, ba ka sina bii ben wii ni na. Yera u nɛɛ, bu nu b̄nu koowo suba yiru kpa bu nu yi k̄nɔnɔn sere sisiru bururu. ⁹ Ye u yara sisiru bururu, ma u da u ȳra tɔmbu kpuron wuswaaɔ u nɛɛ, bɛɛ i s̄awa gemgibu. Adama nɛ, na nen yinni sina boko Yoramu seesi ma na nùn go. Beni maa ni, wara u be go. ¹⁰ I n ȳ ma Yinni Gusunɔn gari yi u gerua Akabun bweserun s̄ɔ, yen gaa kun kam w̄rimɔ domi u win n̄n mw̄eru yibiamɔwa te u kua saa win sɔmɔ Elin n̄nɔ di.

¹¹ Ma Yehu u tɔn be ba tie Akabun yenuɔ kpuro go Yisireeliɔ, saa be ba s̄a wirugibu ka win kpaasibu ka win b̄u ȳku kowobu, baa ben turo u n̄ deri.

Yehu u Akasian tɔmbu go (I maa mɛerio Bandun Gari II, 22:8)

¹² Yen biru Yehu u seewa u da Samariɔ mi ȳa kparobu ba ra ben ȳanu s̄ri bu ka nin sansu b̄ɔri.

¹³ Yera u ka Akasia Yudaban sina bokon mero bisibu gabu yinna. Ma u bu bikia u nɛɛ ber̄a i s̄a.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, sa s̄awa Akasian mero bisibu. Sa nawa su ka Yesabelin bibu tɔbiri ka sina bokon bii be ba tie Yisireeliɔ.

¹⁴ Yera Yehu u win bw̄abu s̄ɔɔwa u nɛɛ, i bu mɔɔ wasiru.

Ma ba bu mw̄era wasiru ba sakira. Baa ben turo ba n̄ deri. Yen biru ba ben gonu sure d̄kɔ kpiriru garu sɔɔ. Be ba go mi, ben geera s̄awa tɔnu weeru ka yiru.

Yehu u maa

Akabun tɔn be ba tie go

¹⁵ Ye Yehu u doona min di, yera u ka Yonadabu, Rekabun bii yinna u wee. Ma u nùn tɔbura. Yen biru u nɛɛ, wunen ḡru ga d̄ere nge me neguu ga s̄a wunen s̄ɔ?

Ma Yonadabu u nùn wisa u nɛɛ, oo.

Ma Yehu u nɛɛ, n̄ n men na, a man nɔma w̄ɛma.

Ma u nùn nɔma w̄ɛ. Yera Yehu u nùn yɔɔsia win tabu keke sɔɔ, u ȳra win b̄kuɔ. ¹⁶ Ma u nɛɛ, su da sannu kpa a wa sɔmbu te na m̄ ka k̄ru Yinni Gusunɔn s̄ɔ.

¹⁷ Ye ba tura Samariɔ, ma Yehu u Akabun tɔn be ba tie kpuro go. U bu kpeerasia nge me Yinni Gusunɔn u gerua saa win sɔmɔ Elin n̄nɔ di.

Yehu u b̄u wi ba m̄ Baalin

s̄ɔɔbu kpuro go

¹⁸ Yen biru Yehu u tɔmbu kpuro menna u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, Akabu u b̄u wi ba m̄ Baali s̄awa fiiko. Adama nɛ, kon nùn s̄awa gem gem. ¹⁹ Yen s̄ɔ t̄ɛ, i man Baalin ȳku kowobu mennama ka ben s̄robu ka ben bw̄abu be ba ra gesi Baali ye s̄a kpuro. I ku ra de baa ben tɔn turo u sina. Domi na k̄ n ȳku bakaru kowa Baalin mi. Ben wi u maa yina u na sere bu ȳro go.

Adama u yeni gerumɔwa u ka Baalin s̄ɔɔbu kpuro bwisi kua u bu go. ²⁰ Yehu u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, bu kparo kpa tɔmbu kpuro bu menna s̄ɔɔ teeru bu Baali s̄a. Ma ba kpara. ²¹ Yera u maa sɔmɔbu gɔra Isireliban tem kpuro sɔɔ. Ba Baalin s̄ɔɔbu kpuro menna. Baa ben tɔn turo kun sine. Ma be kpuro ba yiba b̄u wi ba m̄ Baalin diru mi, siki siki. ²² Ma u wi u ra b̄u dii ten ȳku ȳanu bere s̄ɔɔwa u nɛɛ, u ȳa ni yarama u be ba koo b̄u ni s̄a kpuro w̄ɛ. Ma u nu yarama. ²³ Yera Yehu ka Yonadabu Rekabun bii ba dua b̄u diru mi, ba b̄u s̄a be s̄ɔɔwa ba nɛɛ, i mɛerio s̄a s̄a Yinni Gusunɔn

sāḅbu bà n wāa mi. Domi Baalin sāḅbu tḅna tḅnawa sa kī ba n wāa mini.

²⁴ N deema Yehu u tabu durḅbu ḅḅsa tḅmbu wene u yḅrasia dii ten kḅnḅḅḅ u bu sḅḅwa u nee, been wi u dera tḅn be ba wāa dii te sḅḅ, baa ben turo, u yara u doona, yḅrowa ba koo go. Ma wi Yehu ka Yonadabun tii ba dua bu ka siarabun yāḅkuru ko Baalin mi ka maa yāḅku dḅḅ mwaararugiru. ²⁵ Sanam me ba yāḅku ni kua ba kpa, yera Yehu u tabu kowo be sḅḅwa u nee, i duo mi, i bḅu sāḅ be kpuro go, i ku ra de baa ben turo u yari.

Ma ba dua mi, ba bu go go ka takobi. Yera ba goo ni yara ba ka da wuun biru. Yen biru ba ḅḅsira ba wura bḅu diru mi. ²⁶ Ma ba Baalin bwāaroku ge yarama ba dḅḅ meni kḅḅḅ. ²⁷ Yen biru ba bḅu dii te sura. Ma mi kpuro n kua tḅmbun swaa swīi yeru sere ka ḅḅḅ.

Yehun ḅḅḅ

²⁸ Nge meḅuma Yehu u ka Baalin sāaru kpeerasia Isireliḅ. ²⁹ Adama ka me, u Yeroboamu Nebatin biin yira swīi, wi u Isireliba doke toraru sḅḅ, ye ba ka naa buu wuraginu sāwa ni u kua u yi Beteliḅ, ka Danu.

³⁰ Yera Yinni Gusunḅ u Yehu sḅḅwa u nee, wunen bibu ba koo bandu diwa Isireliḅ sere ka ben debuminḅ, yèn sḅ a kua ye ya wā nen nḅni sḅḅ. A Akabun bweseru go nge me na gerua.

³¹ Adama ka me, Yehu u ḅ Gusunḅ Isireliban Yinni mem kḅḅwe kpuro, domi Yeroboamun yira u swīi, wi u Isireliba doke toraru sḅḅ.

³² Saa ye sḅḅra Yinni Gusunḅ u Isireliban tem kawabu torua. Ma u dera Hasaeli u bu seesi u ben tem nḅḅ bura yenu kpuro mweera. Nge meya n kua ba ḅ ka Yu-udenin sḅḅ yari yerun bera kpuro mḅ n ka da sere daa te ba mḅ Aanḅḅḅ, Aneen bera gia, Galadi ka Basanin temḅ, mi Gadigibu ka Rubeniba ka Manaseba ba wāa.

³⁴ Ye Yehu u maa kuan sukum ka wḅrugḅḅ te u sḅḅsi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sḅḅ. ³⁵ U kuawa wḅḅ tena yiru sari bandu sḅḅ, Samariḅ Isireliba sḅḅ. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nḅn sikua win baababan sikaḅ Samariḅ. Ma win bii Yoakasi u bandu kḅsire kua.

Atali u bandu wḅra Yudas

(I maa meerio Bandun Gari II, 22:10-12)

11 Ye Atali sina boko Akasian mero u wa ma win bii u gu, yera u seewa u sina bibun bweseru kpuro go. ² Adama Yoseba, Yoramun sina bokon bii, u win sesu Akasian bii Yoasi sua asiri sḅḅ sanam me Atali u sina bii be goomḅ. Ma u da u nḅn berua win nḅḅrion kpin yerḅ Yinni Gusunḅḅ sḅa yerḅ. Nge meya n kua ba ḅ ka Yoasi go. ³ Ma Yoseba u nḅn berua wḅḅ kḅḅba tia sḅa yeru mi. N deema saa ye sḅḅ, Atali u bandu dii tem mi.

Ba Yoasi kua sunḅ

(I maa meerio Bandun Gari II, 23:1-21)

⁴ Ye Yoasi u kua wḅḅ kḅḅba yiru mi ba nḅn berua mi, yera Yehoyada yāḅku kowo u tabu kowobu wunḅḅḅ wunḅḅḅ wirugibu menna ka Keretiba ka sina bokon kḅ-sobu Yinni Gusunḅḅ sḅa yerḅ, u ka bu arukawani kḅkua. Ma u dera ba bḅrua sḅa yee ten mi. Yen biru u bu sina bokon bii Yoasi wi sḅḅsi. ⁵ Ma u bu wooda yeni wḅ u nee, ye i ko i ko wee. Bee sḅḅ, be ba koo sḅḅburu ko tḅḅ wḅrarugiru sḅḅ, ba koo bu kḅḅḅ kowa wuunu ita. Kpa wuu teeru tu sina bokon yenu kḅsu. ⁶ Yiruse maa, tu maa yḅra kḅḅḅ ge ba mḅ Suuri gia. Kpa itase te ta tie, tu yḅra sina kpa kḅsobun biruḅ bu ka tḅmbu yinari bu du mi. ⁷ Wuunu yiru ni nu ḅ sḅḅburu mḅ tḅḅ wḅrarugiru sḅḅ, niya nu koo Yinni Gusunḅḅ sḅa yeru kḅsu mi sina boko u wāa. ⁸ Kpa nu n nḅn sikerene, ben baawure u n win tabu yānu neni. Saa ye sḅḅ, wi u bu besu kpuro bu yḅro goowo. Ba ko n wāawa sina bokon kḅḅḅ ḅ n yariḅ ḅ kun me ḅ n du.

⁹ Ma tabu kowobun wirugii be, ba kua kpuro nge me Yehoyada u bu yiire. Ben baawure u win tabu kowobu sua be ba ra sḅḅburu sue tḅḅ wḅrarugiru sḅḅ, ka sere be ba ra maa wḅre te sḅḅ. Be kpuro ba da Yehoyadan mi. ¹⁰ Yera Yehoyada wi, u wirugii be, Dafidin yaasi wḅ yi yi wāa Yinni Gusunḅḅ sḅa yerḅ ka terenu. ¹¹ Ma tabu kowo ben baawure u win tabu yānu neni ba ka yḅ ba sina boko sikerene yāḅku yerun kḅḅḅ Yinni Gusunḅḅ sḅa yerḅ. ¹² Yāḅku kowo Yehoyada u Yoasi, sina bokon bii yarama. U nḅn sina furḅ dokea ma u nḅn woodan tireru wḅ. Yen biru ba nḅn gum tāre wirḅḅ ba kua sunḅ. Ma ba taki kua ba nee, sina boko, wunen wāaru tu daka da.

¹³ Saa ye sḅḅ, Atali u tḅn be kpuron wurenu nua, yera u seema u na Yinni Gusunḅḅ sḅa yeru mi. ¹⁴ U wa wee, sina boko u yḅ mi sina bokoba ra yḅre bu ka gari ko, ka tabu sinambu ka be ba ra kḅḅi so, be kpuro ba yḅ sina bokon kḅḅḅ. Ma tem men tḅmbu kpuro ba nuku dobu mḅ, ba kḅḅi soomḅ. Saa yera Atalin tii u win yaberu nenua u karana u nee, ba man seesi! Gbera man di!

¹⁵ Yehoyada u ḅ kī bu Atali go Yinni Gusunḅḅ sḅa yerḅ. Yen sḅḅna u wirugii be sḅḅwa u nee, i Atali yaro kḅḅḅ. Wi u nḅn swīi kpuro, i yḅro goowo ka takobi.

¹⁶ Ma ba ka nḅn yara, ba ka da sina bokon yenuḅ ka swaa ye dumi yi ra ka du. Miya ba nḅn go.

¹⁷ Yen biru Yehoyada u dera sina boko Yoasi ka win tḅmbu Yudaba ba ka Yinni Gusunḅḅ arukawani kḅkua ye ya gerumḅ ma ba ko n sḅa win tḅmbu. ¹⁸ Ma ba da bḅu wi ba mḅ Baalin dirḅ, ba tu kḅsuka muku muku ka ten turanu ka ten bwāarokunu. Ma ba Matani go wi u sḅa Baali yen yāḅku kowo. Yen biruwa Yehoyada yāḅku kowo u tḅmbu yi yi bu ka Yinni Gusunḅḅ sḅa yeru kḅsu.

¹⁹ Ma u dera tabu kowobun wirugii be, ka Kereti be, ka sina bokon tiin kḅso be, ka sere maa wuun tḅmbu kpuro, ba ka Yoasi yara Yinni Gusunḅḅ sḅa yee ten min di, ba ka nḅn da sina kpaarḅḅ ka swaa ye sina

bokon k̄sobu ba ra ka du. Ma ba n̄n swīi sina kitar̄.

²⁰ Ma t̄n be kpuro ba nuku dobu m̄.

Ba w̄a b̄ri yendu s̄, domi ba Atali go ka takobi sina kpaar̄.

Yoasi u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Bandun Gari II, 24:1-3)

12 Yehun bandun w̄k̄ba yiruse s̄kra Yoasi u bandu di Yerusalem̄. U m̄wa w̄k̄ba yiru saa ye s̄. Ma u kua w̄k̄ weeru ban te s̄. Win meron ȳsira Sibia Beri Sebagii. ³ Yoasi wi, u kuawa ye ya Yin-ni Gusun̄ w̄re win w̄aru s̄. Yera u ȳku kowo Yehoyadan s̄s̄s̄iru wura. ⁴ Adama u ñ gunguu ni k̄suke n̄n mi ba ra b̄nu s̄. Domi t̄mba ra n daam̄ mi ba n b̄u ni s̄am̄ kpa ba n turare d̄w̄ dokem̄.

Yoasi u Yinni Gusun̄ s̄a yeru s̄nwa

(I maa meerio Bandun Gari II, 24:4-14)

⁵ Yoasi u dera ba Yinni Gusun̄ s̄a yeru s̄nwa ma u ȳku kowobu menna u bu s̄w̄a u n̄e, bu gobi m̄k̄ yi ba ka na s̄a yerun s̄. Yiya yi ba raa baawure bure win w̄arun s̄, ka sere maa yi gaba ḡru doke ba w̄ ka nuku tia. ⁶ U n̄e, bu yi kpuro m̄k̄ begibun min di. Kpa bu yi dendi bu ka s̄a yee te s̄me mi ta sankira.

⁷ Adama ȳku kowo be, ba ñ s̄a yee te s̄nwa sere n ka kua sina boko Yoasin bandun w̄k̄ yenda itase.

⁸ Yera sina boko u ȳku kowo Yehoyada ka ȳku kowo be ba tie soka. Ma u bu bikia u n̄e, mban s̄na i ñ s̄a yee te s̄nwa. Ñ n men na, i ku ra maa gobi ḡe mwa t̄mbun min di, b̄en tiin s̄. Adama i ko yi deriwa i ka s̄a yee te s̄me.

⁹ Ma ȳku kowo be, ba ḡru doke bu ku maa t̄n ben gobi mwa, kpa bu ku maa bu s̄a yee ten s̄mbun s̄mburu n̄mu s̄ndia.

¹⁰ Yera ȳku kowo Yehoyada u kpakoro piibu gagu kua, u gu yaba w̄k̄. Ma u da u yi ȳku yerun b̄ku, n̄m geu gia, Yinni Gusun̄ s̄a yerun k̄n̄k̄. Gobi yi t̄mba ka na s̄a yee ten s̄, mi s̄kra ȳku kowo be ba s̄a yee te k̄su ba ra yi kp̄e. ¹¹ B̄a n wa gobi yi, yi dabia kpakoro te s̄, yera ba ra sun̄ tire yoro ka ȳku kowo t̄nwero sokusie bu yi gura bu gari. ¹² Kpa bu yi be ba koo s̄a yee ten s̄mburu ko n̄ma beria. Yiya ba ka d̄a d̄akobu k̄sia, ka n̄man s̄m kowobu, ¹³ ka ban̄bu, ka be ba kpenu d̄akum̄. Yi s̄kra ba ka maa d̄a dwa ka kpenu ka ḡa ni ba koo ka s̄a yee te s̄me kpuro gesi.

¹⁴ Adama baa yin ḡe, ba ñ ka s̄a yee ten dendi ȳnu dwa nge gb̄a ye ba kua ka sii geesu ñ kun me wobunu, ñ kun me n̄ri, ñ kun me k̄bi, ñ kun me ȳa ña ni ba kua ka wura, ñ kun me ka sii geesu. ¹⁵ Be ba s̄mbu te m̄, beya ba yi w̄ ba ka s̄a yee te s̄nwa.

¹⁶ Ba ku ra bu bikie nge me ba ka gobi yi dendisnam̄. Domi ba ye kpuro m̄wa dee dee.

¹⁷ Gobi yi ba ra w̄ yaa saberun ayer̄, torarun ȳku-run s̄ ba ku ra yi yi Yinni Gusun̄ s̄a yerun s̄. Yiya yi ra ko ȳku kowogii.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa meerio Bandun Gari II, 24:23-27)

¹⁸ Saa ye s̄kra Sirin sina boko Hasaeli u Gati w̄ri. Ma u ye mwa. Yen biru u ḡru doke u da u Yerusalem̄ mwa. ¹⁹ Yera Yoasi Yudan sina boko u ȳa geenu gura ni win tii u yi Yinni Gusun̄ s̄, ka sere ni win baababa Yosafati ka Yoram̄ ka Akasia ba yi, ka maa wura ye ya w̄a Yinni Gusun̄ arumanin beru yer̄, ka sere ye ya w̄a sina kpaar̄. Ye kpurowa u sua u Hasaeli Sirin sina boko m̄risia. Ma Hasaeli wi, u ñ maa Yerusalem̄ w̄ri.

²⁰ Ye Yoasi u kuan sukum mu yorua Yudan sinambun faagin tireru s̄. ²¹ N deema win bw̄abu Yosakaa Simeatin bii, ka Yosabadi Someen bii, beya ba n̄n seesi ba go Milon dir̄ Silan w̄w̄. Ma ba n̄n sikua win baababan sik̄ Dafidin wuu. Ma win bii Amasia u bandu k̄sire kua.

Yoakasi u kua Isireliban sina boko

13 Yoasi Akasian bii, Yudaban sina bokon bandun w̄k̄ yenda itase s̄kra Yoakasi, Yehun bii u bandu di Isireliba s̄, Samar̄. Yoakasi wi, u kuawa w̄k̄ w̄kura n̄k̄bu ka yiru ban te s̄. ² K̄sa u kua Yinni Gusun̄ n̄ni s̄, Yeroboamu Nebatin biin yira u swīi mam mam, wi u Isireliba doke toraru s̄. ³ Saa ye s̄kra Yinni Gusun̄ u ka Isireliba m̄ru bara too. Ma u bu Sirin sina boko Hasaeli n̄mu beria ben w̄aru kpuro s̄ n ka girari sere win bii Beni Hadadin waati kpuro s̄.

⁴ Yera Yoakasi u Yinni Gusun̄ somiru kana. Ma Yinni Gusun̄ u n̄n wurari. Domi u wa dam me Sirin sinam be, ba Isireliba d̄rem̄. ⁵ Yera u bu faaba kowo seeya wi u bu yara n̄ni sw̄a ten min di. Saa yera ba sina ka b̄ri yendu ben yenus̄ nge yellu. ⁶ Adama ka me, ba ñ Yeroboamun bweserun yira deri wi u Isireliba doke toraru s̄. Ba w̄riwa win durum s̄. Ba maa dera b̄u wi ba m̄ Asitaaten bw̄arokunu nu gire Samar̄.

⁷ Yoakasin tabu kowobu s̄, Yinni Gusun̄ u dera Sirin sina boko u ben dabiru go, u nama muku muku ba kua nge tua. Maas̄bu weeraakuru t̄nawa u n̄n deria ka tabu kowobu n̄k̄bun suba w̄kuru (10.000) ka tabu keke yi dumi gawe w̄kuru.

⁸ Ye Yoakasi u kuan sukum, ka w̄ruḡ te u s̄s̄, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru s̄. ⁹ Yeniban biru u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win baababan sik̄ Samar̄. Ma win bii Yoasi u bandu k̄sire kua.

Yoasi u kua Isireliban sina boko

¹⁰ Yoasi Yudaban sina bokon bandun w̄k̄ tena ka n̄k̄ba yiruse s̄kra, Yoasi Yoakasin bii u bandu di Isireliba s̄ Samar̄. U kuawa w̄k̄ w̄kura n̄k̄bu ka tia ban te s̄. ¹¹ Yoasi wi, k̄sa u kua Yinni Gusun̄ wuswaas̄. Yeroboamu Nebatin biin yira u swīi mam mam, wi u Isireliba doke toraru s̄.

¹² Ye Yoasi u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi, ka sere maa taa bi u kua ka Amasia Yudaban sina boko, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ¹³ Ma u kpuna u gu, ba nùn sikua mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Yeroboamu u bandu kɔsire kua.

Isireliba ba koo Sirigibu kamia

¹⁴ Elisee u bara. Bara tera u ka gu. Adama u sere gbi, Yoasi Isireliban sina boko u da win mi, u swi win wuswaɔ u nɛɛ, nen baaba! Nen baaba wunɛ wi a sãa Isireliban dam mɛ mu bu kɔsu nge ben tabu keke dumigii ka ben maasɔbu.

¹⁵ Elisee u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a tendu sua ka sɛɛnu.

Ma u ten te sua ka sɛɛ ni. ¹⁶ U maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, a fenenti wukio ye ya wãa sɔɔ yari yeru gia.

Ma sina boko Yoasi wi, u ye wukia. Ma Elisee u maa nɛɛ, a wunen ten te suo a beri.

Ma sina boko u tu sua u beri. Yera Elisee u win nɔma sɔndi sina bokogian wɔɔɔ. Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a toowo. Ma u toba. Yen biru u maa sina boko Yoasi sɔɔwa u nɛɛ, nasaran sɛuwa mi. Geya ga sɔɔsi ma Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ nasara wɛ Sirigibun wɔɔɔ. I ko i bu gowa mam mam Afekio.

¹⁸ Elisee u kpam Yoasi sɔɔwa u nɛɛ, a sɛɛ ni suo.

Ma u nu sua. Yera u nɛɛ, a ka nu tem soowo.

Ma u so nɔn ita u yɔra. ¹⁹ Ma Elisee u ka sina boko mɔru kua u nùn sɔɔwa u nɛɛ, kaa raa sowa nɔn kɔɔbu ñ kun mɛ nɔn kɔɔba tia. Saa yera kaa raa Sirigii be go mam mam. Adama wee tɛ nɔn ita tɔnawa kaa bu kamia.

²⁰ Yen biruwa Elisee u gu, ba nùn sikua. Yen wɔɔ ge ga swii sɔɔra Mɔabun tabu kowobun wuunu ganu nu ra Isireliba wɔraa nɛ. ²¹ Yera sɔɔ teeru durɔ goo u gu Isireliban suunu sɔɔ. Ye ba nùn sikumɔ, yera ba wa wee, Mɔabuban tabu kowo wuuru gara kurama. Ma ba goo te kare Eliseen siki wɔru. Ye durɔ win goo te, ta da ta Eliseen kukunu wɔri, yera durɔ wi, u kua waso. Ma u seewa u yɔra.

Isireliba ba Sirigibu kamia

²² Hasaɛli, Sirin sina boko u raa Isireliba dam dɔre Yoakasin wãarun tɔru kpuro sɔɔ. ²³ Adama Yinni Gusunɔ u bu mɛrima, ma u ben wɔnɔwɔndu wa, arukawani ye u ka Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu bɔkuan sɔɔ. U ñ wure u bu biru kisi, bu kam ko.

²⁴ Hasaɛli wi, u gu. Ma win bii Beni Hadadi u bandu kɔsire kua. ²⁵ Saa ye sɔɔra Yoasi Yoakasin bii, u Isireliban wuu si mwɛera si Beni Hadadin tundo Hasaɛli u raa mwɛera tabu sɔɔ. Nɔn itawa u Beni Hadadi wi tabu di u ka wuu si kpuro mwɛera.

Amasia u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 25:1-4,11-12,17-28; 26:1-2)

14 Yoasi Yoakasin bii, Isireliban sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔra Amasia, Yoasi Yudaban

sina bokon bii u bandu di Yudaɔ. ² Saa ye u ban te di, wɔɔ yenda nɔɔbuwa u mɔ. Ma u kua wɔɔ tena tia sari bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Win meron yisira Yoadani Yerusalemugii. ³ Gea u kua Yinni Gusunɔ nɔn sɔɔ, adama ya ñ Dafidigia tura. U kuawa nge mɛ win tundo Yoasi u kua. ⁴ U ñ maa gunguu nìn mi ba ra bũnu yãkuru ko kɔsuke. U dera ba yãkunu mɔ ma ba turare dɔɔ dokemɔ nin wɔɔɔ.

⁵ Sanam mɛ win banda dam kua, yera u win bwãabu go, be ba raa win tundo go. ⁶ Adama u ñ tɔn ben bibu go nge mɛ ya yorua Mɔwisin tireru sɔɔ tɛ sɔɔ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ba ñ tundo goomɔ win biin torarun sɔɔ. Meya ba ñ maa bii goomɔ win tondon torarun sɔɔ. Adama wi u tora wiya ba koo go. ⁷ Amasia wiya, u maa Edmuban tabu kowobu nɔnɔn suba wɔkuru (10.000) go wɔwa sɔɔ ye ba sokumɔ Bɔru. Taa bi sɔɔra u wuu ge ba sokumɔ Sila mwa, ma u gen yisuru gɔsia Yokutɛeli. Yisi tera ba ka gu sokumɔ sere ka gisɔ.

⁸ Yera u maa Yoasi Yoakasin bii, Yehun debubu sɔmɔ gria u nɛɛ, u seema bu yinna bu tabu ko. ⁹ Yera Yoasi wi, u Amasia sɔɔwa u nɛɛ, sãku koru garu ta wãa Libanin guurɔ, tera ta dãa bakaru garu gria ta nɛɛ, a man wunen bii wɔndia kɛɛma u ko nen biin kurɔ. Yera gbeeku yɛɛ yi seewa yi da yi sãku koo te taaka yi go.

¹⁰ Geema Amasia, wee tɛ a Edmuba kamia ma a tii sue. A ñ sinamɔ wunen yenuɔ sɛɛ? Kpa a n nuku dobu mɔ wunen nasaran sɔɔ? Mban sɔna kaa maa tii tabu kpɛɛ bi bu koo ka nun kɔsa naawa kpa wunɛ ka Yudaba i kam ko.

¹¹ Adama Amasia kun win gere swaa sue. Ma Yoasi Isireliban sina boko u da u bu tabu wɔri. Ma ba yinna ba waana nɔn ka nɔn wi ka Yudaban sina boko Beti Semesiɔ, Yudaban temɔ. ¹² Ma Isireliba ba Yudaba kamia ba duki yakikira, ben baawure u da u wɔri win kuu bekurugirɔ. ¹³ Isireliban sina boko Yoasi, Akasian debubu u Amasia Yudaban sina boko yoru mwa Beti Semesi mi. Yen biru u da Yerusalemɔ ma u yen gbãrarun gana sura gɔm soonu nɛɛru (400) saa kɔnɔ ge ba mɔ Efaraimun di sere n ka da kɔnɔ ge ga wãa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ¹⁴ Ma u da u wura gura, ka sii geesu ka sere gãa gee ni nu wãa Yinni Gusunɔ sãa yerɔ ka sinambun arumanin beru yerɔ. Yen biru u maa tɔmbu mɔru mwɛera. Ma u gɔsira Samariɔ.

¹⁵ Ye Yoasi u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u sɔɔsi ka taa bi u ka Amasia Yudaban sina boko kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

¹⁶ Sanam mɛ Yoasi u kpuna u gu, ba nùn sikua Samariɔ mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Yeroboamu u bandu kɔsire kua.

¹⁷ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gɔnɔ biru, Amasia Yoasin bii, Yudaban sina boko u maa kuawa wɔɔ wɔkura kɔɔbu. ¹⁸ Ye Amasia u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

¹⁹ Yera sɔɔ teeru ba nùn seesi Yerusalemɔ. Ma u duka yakura u da Lakisiɔ. Adama ba nùn naa swii mi, ba go. ²⁰ Ma ba win goo te sua ka keke ye dumi gawe ba ka na Yerusalemɔ ba sikua win baababan sikaɔ, Dafidin wuu. ²¹ Yeniban biru Yudaba kpuro ba Asaria

Amasian bii sua ba swī win tundon bandun ƿƿ. Saa ye ƿƿ, u ƿƿa ƿƿ ƿƿkura ƿƿƿbu ka tia. ²² Ye Asaria u bandu di u kpa, yera u Elati mwa ma u ye bana ƿƿƿa.

Yeroboamu yiruse

u kua Isireliban sina boko

²³ Amasia Yoasin bii Yudaban sina bokon bandun ƿƿ ƿƿkura ƿƿƿbuse ƿƿƿra Yeroboamu Yoasin bii, Isireliban sina boko u bandu di Samariƿ. Ma u kua ƿƿƿ weeru ka tia. ²⁴ Kƿsa u kua Yinni Gusunƿƿ wuswaƿƿ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swī mam mam, wi u Isireliba doke toraru ƿƿ. ²⁵ U Isireliban wusu kpuro mƿƿera si su wā saa Hamatin di, ƿƿƿ yēsan ƿƿƿ geu gia sere n ka da nim ƿƿƿƿ ƿƿƿƿƿƿ nge mē Yinni Gusunƿƿ u gerua saa win ƿƿƿƿ Yonasi Amitain biin ƿƿƿ di, wi u sāa Gati Hefēegii. ²⁶ Meya Yinni Gusunƿƿ u Isireliban ƿƿƿ swāaru wa ta kpā. Domi be kpurowa ba yoru dimƿ, ba ñ maa goo ƿƿ wi u koo bu ƿƿra. ²⁷ N deema Yinni Gusunƿƿ u ñ gƿru doke u ka Isireliban yīsiru go. Yen sƿna u bu faaba kua saa Yeroboamu Yoasin biin ƿƿƿ di.

²⁸ Ye Yeroboamu u kuan sukum ka ƿƿƿƿƿ te u sƿƿƿ taa bi u kua ƿƿ, ka nge mē u wuu si su wā Damasiƿ ka Hamatiƿ mƿƿera si su raa sāa Yudabagisu, ye kpurowa ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru ƿƿ. ²⁹ Sanam mē u kpuna u gu, ba ñƿn sikua win baababan sikaƿ mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Sakari u bandu ƿƿsire kua.

Asaria

u kua Yudaban sina boko

(I maa mērio Bandun Gari II, 26:3-4,21-23)

15 Yeroboamu Isireliban sina bokon bandun ƿƿƿ tēna ita sarise ƿƿƿra Asaria Amasian bii u bandu di Yudaƿ. ² U ƿƿƿa ƿƿƿ ƿƿkura ƿƿƿbu ka tia sanam mē u bandu di. Ma u kua ƿƿƿ weeraakuru ka yiru bandu ƿƿ. Win meron yīsira Yekolia, Yerusalemugii. ³ U kua ye ya wā Yinni Gusunƿƿƿ wuswaƿƿ nge mē win baaba Amasia u kua. ⁴ Adama u ñ gungunu mi ba ra būu yāƿƿƿ ko, bu turare dƿƿ doke ƿƿsuke. Domi ƿƿƿ ba daamƿ ba yāƿƿƿ mƿ mi.

⁵ Yera Yinni Gusunƿƿ u sina boko wi bara disigiru kpēƿ sere u da u ka gu. Ma ba ñƿn yara ba ka da diru garun mi. U wā mi wi turo. Ma win bii Yotamu u ñƿn ƿƿsire kua u tem mē kpare.

⁶ Ye Asaria u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru ƿƿ. ⁷ Sanam mē u kpuna u gu, ba ñƿn sikua win baababan sikaƿ Dafidin wuu. Ma win bii Yotamu u bandu ƿƿsire kua.

Sakari

u kua Isireliban sina boko

⁸ Asaria Yudaban sina bokon bandun ƿƿƿ weeru yiru sarise ƿƿƿra, Sakari Yeroboamun bii u kua Isireliban sina boko Samariƿ. U kuawa suru ƿƿƿba tia bandu ƿƿ. ⁹ Kƿsa u kua Yinni Gusunƿƿƿ wuswaƿƿ, nge mē win baababa ba kua. Yeroboamu Nebatin biin yira u swī, wi, wi u Isireliba doke toraru ƿƿ. ¹⁰ Sƿƿ teeru Salumu Yabesin bii u ñƿn seesi u go Yibileamu. Ma u bandu ƿƿsire kua.

¹¹ Ye Sakari u kuan sukum mu yorua Isireliban sinambun faagin tireru ƿƿ.

¹² Nge meya Yinni Gusunƿƿƿ gari yi ka kooru yi u Yehu sƿƿƿa u nē, win biba koo bandu diwa sere ka win bi-bun debumini.

Salumu u kua Isireliban sina boko

¹³ Asaria Yudaban sina bokon bandun ƿƿƿ weeru tia sarise ƿƿƿra, Salumu u bandu di Samariƿ Isireliba ƿƿ. U kuawa suru tia ban te ƿƿ. ¹⁴ Sƿƿ teeru Menahemu Gadin bii u seewa Tirisan di u na Samariƿ. Miya u Salumu Yabesin bii go. Ma u bandu ƿƿsire kua.

¹⁵ Ye Salumu u kuan sukum ka nge mē u Sakari seesi u go, ye kpurowa ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru ƿƿ.

¹⁶ Yen biruwa Menahemu wi, u wuu ge ba mƿ Tifusaki wri. Ma u tumbu go saa Tirisan di n ka da Tifusaki mi. U Tifusaki ye wriwa ka dam yēn sƿƿƿ be, ba yina u du ben wuu, ma u ben gurigibun nuki besuka.

Menahemu u kua Isireliban sina boko

¹⁷ Asaria Yudaban sina bokon bandun ƿƿƿ weeru tia sarise ƿƿƿra Menahemu Gadin bii u bandu di Isireliƿ. U kuawa ƿƿƿ ƿƿƿƿƿƿƿ ban te ƿƿƿ Samariƿ. ¹⁸ Kƿsa u kua win wāaru kpuro ƿƿ, Yinni Gusunƿƿƿ wuswaƿƿ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swī wi u Isireliba doke toraru ƿƿ.

¹⁹ Yen biru Pulu Asirin sina boko u na u Isireliba wri. Yera Menahemu u ñƿn sii geesun tƿƿƿ tēna wē u ka wa u ñƿn deri kpa u maa win bandu tāsisia.

²⁰ Menahemu wi, u sii gee si mƿƿera wa be ba dukia mƿƿ mi. U ben baawure burewa sii geesun gobi weeraakuru. Ye Asirin sina boko u sii gee si mwa, yera u gƿsira u da win tem.

²¹ Ye Menahemu u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru ƿƿ. ²² Sanam mē u kpuna u gu, ba ñƿn sikua win baababan sikaƿ. Ma win bii Pekasia u bandu ƿƿsire kua.

Pekasia

u kua Isireliban sina boko

²³ Asaria Yudaban sina bokon bandun ƿƿƿ weeraakuruse ƿƿƿra Pekasia Menahemun bii, u bandu

di Isireliba כַּכְּ Samarī. Ma u kua wֹכְּ yiru ban te כַּכְּ.
²⁴ Kֹסָּ u kua Yinni Gusunֹכְּ wuswaאֹכְּ. Yeroboamu
 Nebatin biin yira u swִי, wi u Isireliba doke toraru כַּכְּ.
²⁵ Yera win tabu sunֹכְּ Peka Remalian bii, ka Galadin
 tabu kowobu weeraakuru ba nֹּn seesi ba go sina
 kpaarֹכְּ Samarī. Yen biruwa ba maa Aagֹכְּ ba ka Arie
 go. Ma Peka u bandu kֹסִire kua.

²⁶ Ye Pekasia u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua
 Isireliban sinambun faagin tireru כַּכְּ.

Peka

u kua Isireliban sina boko

²⁷ Asaria Yudaban sina bokon bandun wֹכְּ
 weeraakuru ka yiruse כַּכְּ Peka, Remalian bii, u ban-
 du di Isireliba כַּכְּ, Samarī. U kuawa wֹכְּ yendu ban te
 כַּכְּ. ²⁸ Kֹסָּ u kua Yinni Gusunֹכְּ wuswaאֹכְּ. Yeroboamu
 Nebatin biin yira u swִי wi u Isireliba doke toraru כַּכְּ.

²⁹ Peka waati ye כַּכְּ Tigilati Pileseε, Asirin sina
 boko, u Iyoni mwa ka Abeli Beti Maaka ka Yanֹכְּ, ka
 Kedesi ka Hasori ka Galadi ka Galilen tem ka Ne-
 fitaliban tem kpuro. Ma u tem mi kpuron tֹכְּbu
 mwεera u ka da Asiriֹכְּ. ³⁰ Yen biruwa Osee Elan bii, u
 Isireliban sina boko Peka seesi u go. Ma u bandu di
 win ayerֹכְּ. N deema Yotamu Asarian biin bandun wֹכְּ
 yendusewa mi.

³¹ Ye Peka u kuan sukum ya yorua Isireliban sinam-
 bun faagin tireru כַּכְּ.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Bandun Gari II, 27:1-3,7-9)

³² Peka, Remalian bii Isireliban sina bokon bandun
 wֹכְּ yiruse כַּכְּ Yotamu, Asarian bii, u bandu di
 Yudaֹכְּ. ³³ U כַּכְּ wֹכְּ yenda כַּכְּbu sanam mε u ban te
 di. Ma u kua wֹכְּ wֹכְּkura כַּכְּbu ka tia ban te כַּכְּ. Win
 meron yִsira Yerusa, Sadֹכְּkun bii. ³⁴ Win baaba
 Asarian yira u swִי mam mam. U kua ye ya Yinni
 Gusunֹכְּ wεre. ³⁵ Adama u nֹּn gunguu nin mi ba ra bֹּu
 yֹכְּkuru ko kֹכְּsuke. Ma tֹכְּba daamֹכְּ ba yֹכְּkunu mֹכְּ mi,
 ba turare dֹכְּ dokemֹכְּ nin כַּכְּ.

Yotamu wiya, u Yinni Gusunֹכְּ sֹכְּ yerun כַּכְּnֹכְּ ge
 ga mεera sֹכְּ yεsan כַּכְּm geu gia bana.

³⁶ Ye Yotamu u kuan sukum mu yorua Yudaban
 sinambun faagin tireru כַּכְּ. ³⁷ Win waati ye כַּכְּ Yinni
 Gusunֹכְּ u dera Resini Sirin sina boko ka Peka,
 Remalian bii Isireliban sina boko ba Yudaba wֹכְּrim
 torua. ³⁸ Sanam mε Yotamu u kpuna u gu, ba nֹּn
 sikua win baababan sikֹכְּ Dafidin wuu. Ma win bii
 Akasi u bandu kֹכְּsire kua.

Akasi u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Bandun Gari II, 28:1-27)

16 Peka, Remalian biin bandun wֹכְּ wֹכְּkura
 כַּכְּbuse כַּכְּ Akasi, Yotamun bii u bandu di.
² Akasi wi, u כַּכְּ wֹכְּ yendu sanam mε u ban te di.

Ma u kua wֹכְּ wֹכְּkura כַּכְּbu ka tia bandu כַּכְּ Yerusa-
 lemu. Adama kֹסָּ u kua Yinni Gusunֹכְּ wuswaאֹכְּ. U nֹּn
 kue nge win sikado Dafidi. ³ Isireliban sinambun yira u
 swִי sere u mam dera ba ka win bii yֹכְּkuru kua ba
 wֹכְּwa nge mε bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunֹכְּ
 u nεε bu kpeerasio. ⁴ Mεya ba ra maa bֹּu yֹכְּkuru ko
 kpa bu turare dֹכְּ doke gungunu כַּכְּllֹכְּ ka guunu כַּכְּllֹכְּ
 ka sere maa dֹכְּ kubenֹכְּ.

⁵ Yera sֹכְּ teeru Resini, Sirin sina boko ka Peka
 Remalian bii Isireliban sina boko ba seewa ba Akasi
 tabu wֹכְּri, ma ba Yerusalemu tarusi. Adama ba kpna
 bu nֹּn kamia. ⁶ Saa ye כַּכְּ Resini u Elati mwa
 Yudaban כַּכְּman di, ma u bu gira min di. U dera Edֹכְּ-
 muba ba na Elati mi, sere ka gisonֹכְּ.

⁷ Yera Akasi u Tigilati Pileseε Asirin sina boko כַּכְּ
 gria u nεε, nena Akasi, wunen bֹכְּ, a na a man somi,
 Sirin sina boko ka Isireliban sina bokon sֹכְּ be ba man
 tabu wֹכְּrima. ⁸ Ma Akasi u sii geesu sua ka wura ye ya
 wֹכְּ Yinni Gusunֹכְּ sֹכְּ yerֹכְּ, ka sinambun arumani
 beru yerֹכְּ. Ma u ye kpuro gura u Asirin sina boko wε.
⁹ Saa ye כַּכְּ Asirin sina boko wi, u Akasin gari yi
 wura. Ma u da u Damasi wֹכְּri u mwa u gen tֹכְּbu
 yoru mwεera u ka da Kirֹכְּ. Ma u ben sina boko Resini
 wi mwa u go.

¹⁰ Ye Akasin tii u da Damasiֹכְּ u ka Tigilati Pileseε yin-
 na mi, yera u bֹּu turaru garu wa mi, ma u ten dεεbu
 ka ten yasum ka ten gunum yִira u yorua ye ya sֹכְּ
 ten saria kpuro gesi. Ma u ye yֹכְּkuru kowo Uri mֹכְּrisia u
 nεε, u nֹּn ten bweseru kuo. ¹¹ Ma yֹכְּkuru kowo wi, u
 bֹּu tura ten weenasiru kua nge mε Akasi u nֹּn yorua
 u ko. U tu kuawa Akasi u sere gֹכְּsirama saa Damasֹכְּ
 di. ¹² Ye Akasi u gֹכְּsirama Damasi min di, u bֹּu tura te
 wa. ¹³ Ma u susi u yֹכְּkuru dֹכְּ mwaararugiru kua ka ni
 ba ra ko ka tam ka som ka sere maa siarabun
 yֹכְּkunu. Ma u ten yaa yem wisi bֹּu tura ten כַּכְּllֹכְּ.

¹⁴ Yֹכְּkuru yee te ba kua ka sii gandu Yinni Gusunֹכְּ sֹכְּ ta
 wֹכְּ Yinni Gusunֹכְּ sֹכְּ yerun כַּכְּnֹכְּ ka yֹכְּkuru yee ten
 baa כַּכְּ. Yera Akasi u Yinni Gusunֹכְּ yֹכְּkuru yee te
 swenyasia u tu yi kpaאֹכְּ ten biruֹכְּ sֹכְּ yεsan כַּכְּm geu
 gia. ¹⁵ Ma sina boko Akasi u yֹכְּkuru kowo wi sֹכְּwa u nεε,
 saa tεn di, a de a n da bururun yֹכְּkuru dֹכְּ
 mwaararugiru ko ka yokan yֹכְּkuru te ba ra ko ka som
 yֹכְּkuru yee kpaאֹכְּ ten mi, ka nε sina bokon yֹכְּkuru dֹכְּ
 mwaararugiru ka yֹכְּkuru ni ba ra ko ka som ka tam ka
 sere maa yֹכְּkuru ni tֹכְּba ka naamֹכְּ. Kpa a n da yֹכְּkuru ni
 ba ka na kpuro gesin yem wisi ten כַּכְּllֹכְּ. Adama nen tii
 ko na n da bikiaru ko Yinni Gusunֹכְּ yֹכְּkuru yee te ba
 kua ka sii gandan mi.

¹⁶ Ma yֹכְּkuru kowo Uri, u wura ye sina boko Akasi u
 gerua kpuro. ¹⁷ Akasi u boo sii gandugii sin כַּכְּwaritii
 kֹכְּsuka ma u boo sin tii sua. Ma u boo כַּכְּ ge swenya
 nεε yin כַּכְּllun di, yi ba kua ka sii gandu. Ma u gu כַּכְּndi
 turaru garun כַּכְּllֹכְּ te ba bana ka kpenu. ¹⁸ Asirin sina
 bokon nuku dobun sֹכְּ, u maa כַּכְּnֹכְּ gֹכְּnֹכְּ min di ba ra
 ka du Yinni Gusunֹכְּ sֹכְּ yerֹכְּ tֹכְּ wεrarugiru כַּכְּ kֹכְּsa,
 ka sinambun duu yeruguu.

¹⁹ Ye Akasi u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua
 Yudaban sinambun faagin tireru כַּכְּ. ²⁰ Sanam mε

Akasi u kpuna u gu, ba nùn sikua win baababan sikas Dafidin wuu. Ma win bii Esekiasi u gɔna kɔsire kua.

Osee u kua Isireliban sina boko

17 Akasi, Yudaban sina bokon bandun wɔ̄k wɔ̄kura yiruse sɔ̄kɔ, Osee Elan bii, u bandu di Samariɔ. Ma u kua wɔ̄k wɔ̄kɔba nne ban te sɔ̄k. ² Kɔ̄sa u kua Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Adama ya ñ Isireliban sinam be ba nùn gbiiyegia tura. ³ Yera Asirin sina boko Saamanasaa u Osee wi wɔ̄ri u kamia, ma u nùn gobi bure wɔ̄k ka wɔ̄k ye u ko n da kɔsie. ⁴ Sɔ̄k teeru Asirin sina boko wi, u gia ma Osee u kɔ̄ u nùn seesi. Domi u nua ma u Egibitin sina boko gɔria Soowɔ kpa u ku raa maa ka Asirin sina bokon wɔ̄k gobi yi kɔsia. Yera Asirin sina boko wi, u Osee mwa u ka yɔ̄ni bɔkua u kenua. ⁵ Yen biru u Isireliban tem kpuro wɔ̄ri u da Samariɔ. Ma u dera ba ye tarusi wɔ̄k ita.

Isireliban banda kpa

⁶ Oseen bandun wɔ̄k wɔ̄kɔba nneɛ sɔ̄kɔ, Asirin sina boko u Samari mwa. Ma u Isireliba yoru mwɛɛra u ka da win temɔ. U dera ben gaba wɔ̄a Salasin temɔ ka Gosanin temɔ mi daa te ba mɔ Sabori ta wɔ̄a ka maa Mediban wuu marosɔ. ⁷ Yeni ya kooru yèn sɔ̄ Isireliba ba tora ba bũnu sɔ̄amɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔ wi, wi u bu yara saa Egibitin sunɔn nɔman di. ⁸ Ba bwese tukunun deema swii ni Yinni Gusunɔn tii u gira ben sunu sɔ̄k di ka maa koma kamgii ni ben sinamba mwaama. ⁹ Isireliba ba Yinni Gusunɔn kɔ̄sa kua ya banda, ba gungunu bana mi ba ra bũnu sɔ̄ ben wuu marosɔ, ka sere mi wuun kɔ̄soba ra yɔ̄re, gbãranɔ. ¹⁰ Ba maa tii bwãarokunu kua gungunu kpuron wɔ̄k, ka mi dɔ̄a kubenu wɔ̄a. ¹¹ Miya ba ra n yãkunu mɔ, ba n turare dɔ̄k dokemɔ nge bwese tuku ni Yinni Gusunɔn tii u gira ben sunu sɔ̄k di. Nge mɛya ba ka gɔ̄a kɔ̄su dabinu kua ni nu Yinni Gusunɔn mɔru seeya. ¹² Domi ba bũnu sɔ̄wa ni u bu yinari mam mam.

¹³ Mɛya u Isireliba ka Yudaba kirɔ kua saa win sɔ̄kɔbun sɔ̄k di u nɛɛ, bu daa kɔ̄sa derio kpa bu win woodaba mɛm nɔkwa ka win gere, kpa ba n sɔ̄imɔ dee dee win woodaba sɔ̄k ye u ben baababa wɛ. Yera u maa ben tii wɛ saa win sɔ̄k sɔ̄m kowobun sɔ̄k di.

¹⁴ Adama ba swaa taaya, ba ñ Yinni Gusunɔn mɛm nɔkwa. Ba kua nge ben baababa be ba ñ Gusunɔn ben Yinni naanɛ kue. ¹⁵ Ba win woodaba deri ka arukawani ye u ka ben baababa bɔkua ka sere maa kirɔ ye u bu kua. Ma ba kam dirum swii, ma ben tii ba kam kua. Ba bwese tukunu ni nu ka bu sikerenen daa saara ye Gusunɔn ben Yinni u bu yinari. ¹⁶ Ba Yinni Gusunɔn wooda atafiiru kua ba tii keten bwãarokunu kua ka sii gandu ka bũu wi ba mɔ Asitaaten bwãarokunu. Ma ba sɔ̄k ka suru ka kperi sɔ̄amɔ ka sere maa bũu wi ba mɔ Baali. ¹⁷ Kɔ̄sa ba mɔ Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Domi ba ka ben bibu yãkunu mɔ, ba wɔ̄k mɔ dɔ̄k sɔ̄k. Yen biru ba sɔ̄ronu mɔ. Yeniba kpurowa ya Yinni Gusunɔn mɔru seeya. ¹⁸ Ma u Isire-

liba kpuro yarinasia saa win wuswaan di. U Yudaba tɔna deri.

¹⁹ Yudaban tii, ba ñ Gusunɔn ben Yinni mɛm nɔkwa. Isireliban yira ba swii mam mam. ²⁰ Ma Yinni Gusunɔn u Isireliban bweseru kpuro biru kisi. U bu wɛrɔbu nɔma beria, ba bu sekuru doke, ba ka bu doona win wuswaan di.

²¹ Sanam mɛ Yinni Gusunɔn u dera Isireli be, ba karana ka Dafidin yenugibu ba kpa, yera ba Yeroboamu Nebatin bii kua ben sunɔ. Ma Yeroboamu wi, u dera ba tora Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ²² Domi kɔ̄sa ye u kua, yera ba maa swii mam mam. ²³ Yen sɔ̄na u bu gira win wuswaan di nge mɛ u raa gerua saa win sɔ̄kɔbun sɔ̄k di. Ma ba bu gura ba ka da Asiriɔ. Mɛya ba yoru dimɔ sere ka gisɔn gisɔ.

Ba ka Isireliba da Asirin temɔ

²⁴ Yen biru, Asirin sina boko u dera tɔmba na saa Babilonin di ka Kutan di ka Afan di ka Hamatin di ka sere maa Sefaafaimun di. Ma u dera ba Isireliba kɔsire kua. Ba Samari mwa, ma ba sina Isireliban wuu marosɔ. ²⁵ Sanam mɛ ba sindu torua tem mi, ba ñ Gusunɔn Isireliban Yinni sɔ̄amɔ. Ma Gusunɔn u dera gbee sinansu su ben dabiru go. ²⁶ Yera ba Asirin sina boko sɔ̄kwa ba nɛɛ, bwese tuku ni a ka na Samari mini, nu ñ Gusunɔn Isireliban Yinnin sãaru yɛ. Wee u dera gbee sinansu su na su bu sɛsuka su go. ²⁷ Ma Asirin sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, Isireli be na yoru mwɛɛra sɔ̄k bu de yãku kowo turo u da u bu sɔ̄kɔ nge mɛ ba ra ka Gusunɔn sɔ̄ tem mi. ²⁸ Yera Isireliban yãku kowo turo u na u sina Beteliɔ u ka bu sɔ̄kɔ nge mɛ ba koo ka Gusunɔn sɔ̄.

²⁹ Adama bwese tuku nin baatere mi ta wɔ̄a kpuro ta ten bwãaroku kuawa ta sɔ̄amɔ. Ma ba nu yi yi mi Isireliba ba ra raa yãkunu ko, gungunu wɔ̄k. ³⁰ Ben bũu nin yisa wee. Babilonigibugiin yisira Sukɔtu Benɔtu. Kutagibugiwa maa Nɛɛgali. Hamatigibugiwa Asima. ³¹ Afabagina maa Nibukasi ka Taataki. Sefaafaimugibu maa, biba ba ra wɔ̄ bu ka ben bũu ni ba mɔ Adameleki ka Anameleki yãkuru kua. ³² Ka mɛ, ba maa Gusunɔn sɔ̄amɔ. Adama ba maa yãku kowobu gɔsa be sɔ̄k, be ba ko n da bu yãkuru kue ben bũu yãku yerɔ, gungunu wɔ̄k. ³³ Nge mɛya ba Yinni Gusunɔn sɔ̄amɔ. Ma ben baawure u maa win bũu mɔ u sɔ̄amɔ, wi u ka na saa win tem di.

³⁴ Sere ka gisɔ ben yellun komana ba swii. Ba ñ maa Yinni Gusunɔn sɔ̄amɔ ka gem. Ba ñ win yiirebu ka win woodaba swii dee dee ye u Yakɔbun bibun bweseru wɛ. Yakɔbu wiya, Yinni Gusunɔn u maa yisuru kã Isireli. ³⁵ N deema Yinni Gusunɔn u raa ka Yakɔbun bii be arukawani bɔkua u nɛɛ, i ku ra yiira bũnun nuurɔ i nu sã. I ku ra maa nu yãkuru koosi. ³⁶ Adama nɛ, Yinni Gusunɔn, nɛ wi na bɛɛ yarama Egibitin di ka nen dam bakam, nɛ turowa i ko i yiira i sã kpa i man yãkuru kua. ³⁷ I nen yiirebu ka nen woodaba kpuro ye na bɛɛ wɛ mɛm nɔkwa baadomma. I ku ra bũnu ganu sã. ³⁸ Mɛya i ku maa arukawani ye duari ye na ka bɛɛ bɔkua na nɛɛ, i ku ra bũu goo sã. ³⁹ I de i man sã domi

nena na sāa Gusunɔ beɛn Yinni. Kon beɛ wɔra saa beɛn werɔbu kpuron nɔman di.

⁴⁰ Adama ka mɛ, ba ñ Yinni Gusunɔ mem nɔkɔwɛ. Ben tiin yellun komana ba swii. ⁴¹ Nge meya bwese tuku nin tii nu Yinni Gusunɔ sãamɔ nu maa ka nin būnu sãamɔ. Meya ben bibu ka ben debuminɔ nu mɔ sere ka gisɔ nge mɛ ben baababa ba kua.

Esekiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa meerio Bandun Gari II, 29:1-2; 31:1)

18 Osee, Elan bii, Isireliban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔkra, Esekiasi Akasin bii, Yudaban sina boko u bandu di Yudab. ² U mɔwa wɔɔ yenda nɔkɔbu sanam mɛ u ban te di. Ma u kua wɔɔ tena tia sari ban te sɔɔ Yerusalemɔ. Win meron yisira Abi, Sakarin bii. ³ Esekiasi u kua ye ya Yinni Gusunɔ wɛre nge mɛ win sikado Dafidi u kua. ⁴ U gungunu kɔsuka mi ba ra būu yākuru ko ka maa nin bwāarokunu. Ma u waa sii gandugia ye nɔkɔka ye Mɔwisi u kua. Domi Isireliba ba ra n daamɔ yen nuurɔ ba n turare dɔɔ dokemɔ. Ba ye yisira kã Nehusitani. ⁵ Esekiasi wi, u Gusunɔ naane kua n kere Yudaban sinam be ba nùn gbiiye kpuro ka sere be ba bandu di win biru. ⁶ U ka Gusunɔ yɔrawa dim dim. U ñ nùn biru kisi baa fiiko. U win woodaba mem nɔkɔwawa ye u Mɔwisi wɛ. ⁷ Gusunɔ u ka nùn wãa. Ma n nùn koorammɛ ye u mɔ kpuro sɔɔ. Saa ye sɔɔ, u Asirin sina boko seesi. Ma u yara win yorun di. ⁸ Yen biru u Filisitiba tabu wɔri u kamia sere u ka da Gasɔ. Ma u ben tem mwɛera ka ben wuu gbāra damgisu ka mi ben kɔsobu ba ra n wãa wãa.

Samarin tarusibun

yaayasiabu

⁹ Esekiasi Yudaban sina boko win bandun wɔɔ nɛse sɔɔ, ka maa Osee, Elan bii, Isireliban sina bokon bandun wɔɔ nɔkɔba yiruse sɔɔ, yera Saamanasaa Asirin sina boko ka win tɔmbu ba Samari tarusi wɔɔ yiru. ¹⁰ Ma wɔɔ itaseru ba ye kamia. Saa yera Esekiasi u win bandun wɔɔ nɔkɔba tiase sɔɔ dɔɔ. Ma Osee, Isireliban sina boko u maa wãa win bandun wɔɔ nɔkɔba nɛse sɔɔ. ¹¹ Asirin sina boko u Isireliba gura u ka da win temɔ. Ma u bu yi wuu ge ba sokumɔ Salasiɔ ka Saborin daarun goorɔ Gosanin temɔ ka sere maa Mediban wusɔ. ¹² Domi Isireli be, ba ñ Yinni Gusunɔ gere mem nɔkɔwɛ, ba ñ maa arukawani ye u ka bu bɔkua wure. Meya ba ñ maa Mɔwisi win sɔm kowo mem nɔkɔwɛ.

Asirigibu

ba Yerusalemu tarusi

(I maa meerio Esai 36:1 ka Bandun Gari II, 32:1)

¹³ Esekiasi Yudaban sina bokon bandun wɔɔ wɔkura nɛse sɔɔ, yera Asirin sina boko Sankeribu u Yudaban wuu si su gbāranu mɔ kamia.

¹⁴ Ma Esekiasi u gɔra Lakisiɔ Asirin sina boko win mi u nɛɛ, bu nùn sɔ ma wi Esekiasi u torawa. Ye u maa nùn bikia kpuro u koo ye ko. Yen sɔ, u de u doona win tem di.

Ma Asirin sina boko wi, u Esekiasi sii geesu kilo nɔkɔbun suba nɔkɔba nɛɛ (9.000) ka wura kilo nɛɛ ka wunɔbu (900) bikia. ¹⁵ Ma Esekiasi u sii gee si su wãa Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ka maa si su wãa sina bokon arumani beru yerɔ gura u Asirin sina boko wi wɛ, ¹⁶ ka maa wura ye u raa doke sãa yerun gamboba sɔɔ ka kɔnɔnɔn dãa sɔɔ.

Asirin tabu kowobun

wirugiin gere

(I maa meerio Esai 36:2-22 ka Bandun Gari II, 32:9-16)

¹⁷ Saa Lakisi min diya Asirin sina boko u tabu duro damgibu gɔrima ka ben wirugibu ita bu Esekiasi wɔri Yerusalemɔ. Ye tɔn be, ba tura mi, yera ba bura ba yɔra nim toran bɔkuɔ ye ba kua ya ra ka nim nɛ wuuɔ saa bwian di, mi ba ra beka wɔken swaaɔ. ¹⁸ Sanam mɛ sɔkra ba sina boko sokusia. Adama Eliakimu Hilikiyan bii, sina bokon sɔm kowobun wirugiwa u da ben mi ka Sebina wi u sãa sina bokon tire yoro ka Yoasi Asafun bii wi u ra tirenu bere. ¹⁹ Asirin tabu kowobun wirugii ben turo, u bu sɔɔwa u nɛɛ, i Esekiasi sɔɔkɔ i nɛɛ, ameniwa beɛɛ Asirigibun sina boko wi u kpuro kere u gerua. U nɛɛ, mba u yɔrari u naane sãa mɛ. ²⁰ Domi u nɛɛ, u dam mɔ. Ma u bwisi kɛɔ mɔ u ka tabu ko. Adama gari saarinu tɔnawa. Ñ n men na, ma sɔkra win naane ya wãa u ka nùn seesi. ²¹ Geema win naane wãawa Egibitin sunɔn mi, wi u sãa nge kaba te ta kɔsikire. Wi u tu nenua u tāsiri kpa tu nùn mura tu mɛera ko. Nge meya Egibitin sunɔn u sãa be ba nùn yīiyɔn mi.

²² Meya i ko i gere i nɛɛ, Gusunɔ beɛn Yinniwa i naane sãa. Adama n ñ win sãa yenu ka yāku yena Esekiasi u kɔsuka? Ma u beɛ Yudaba ka Yerusalemugibu sɔɔwa u nɛɛ, i n da de sãa yerɔ, Yerusalemɔ i yākuru ko mi tɔna?

²³ Ñ n men na, u ka nen yinni Asirin sina boko arukawani bɔkuo kpa u nùn dumi nɔkɔbun suba yiru (2.000) wɛ ù n yɛ u koo maasɔbu wa bu yi sɔni. ²⁴ Domi u ñ kpɛ u yɔra u wi u piiburu bo nen yinnin tabu kowobu sɔɔ ma, baa mɛ u tamaa Egibitigibu ba koo nùn tabu keke yi dumi gawe ka maasɔbu wɛ. ²⁵ U ñ yɛ ma ka Yinni Gusunɔn yɛra u ka tem mɛ wɔrima, kpa u mɛ kɔsuku? Domi Gusunɔn tiwa u nɛɛ, u doo u tem mɛ wɔri kpa u mu kɔsuku.

²⁶ Eliakimu Hilikiyan bii ka Sebina ka Yoasi ba durɔ wi sɔɔwa ba nɛɛ, a suuru koowo, sa nun kanamɔwa a ka bɛsɛ wunen bwãabu gari koowo ka aramum, domi sa mu ɔmɔɔ. A ku ka maa bɛsɛn barum Heberum gari gere, kpa tɔn be ba swaa daki gbãrarun di bu ku nɔ ye sa gerumɔ.

²⁷ Adama durɔ wi, u bu wisa u nɛɛ, i tamaa nen yinni u man gɔrima bɛɛ ka bɛɛn yinni tɔnan sɔ n ka gari yini gere? Aawo, ka maa be ba sɔ gbãraru wɔllɔn sɔna u man gɔrima. N ñ maa tɛɛmɔ i ka bɛɛn tiin swaa swãibu di kpa i bɛɛn yɛkum nɔ ka be sannu.

²⁸ Saa ye sɔɔra durɔ wi, u gbãra ka dam ka Yudaban barum u nɛɛ, i bɛsɛ Asirigibun sina boko wi u kpuro keren gari swaa dakio. ²⁹ U nɛɛ, i ku de Esekiasi u bɛɛ nɔni wɔke domi u ñ kpɛ u bɛɛ wɔra saa win nɔmun di. ³⁰ I ku wura i Gusunɔ naanɛ ko baa Esekiasi ù n nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ wɔra, n ñ koorɔ Asirin sina boko u wuu ge mwa. ³¹ I ku maa nùn swaa daki. Adama i ɔmɔɔ ye Asirin sina boko u gerua. U nɛɛ, i ka nùn nɔ tia koowo kpa i nùn tii wɛ. Kpa baawure u wa u win tiin resemba ka win dãa binu di. Kpa u maa win dɔkɔn nim nɔ. ³² Yen biru u koo na u bɛɛ sua u ka da tem gam mɛ mu sãa nge bɛɛn tiin tem mɛ, mi resem ka alikama wãa, kpa i n pɛɛ ka tam mɔ ka tim ka olifin gum. Mɛya i ko i n wãa, ye i ko i raa ka gbi mini. Yen sɔ, i ku maa Esekiasin gere swaa daki. Domi u koo bɛɛ nɔni wɔke u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ wɔra.

³³ Bwese ni nu tien bũnu nu ñ bu wɔre Asirin sina bokon nɔman di. ³⁴ Mana Hamati ka Aapadi ka Se-faafaimu ka Hena ka Ifan bũnu nu wãa tɛ. Nu kpã nu Samarigibu wɔra saa win nɔman di? ³⁵ Bũu ni kpuro sɔɔ, nin nirã nu nin tem wɔra saa win nɔman di, bu sere nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo Yerusalemu wɔra.

³⁶ Ma Yudaba kpuro ba mari, domi sina boko Esekiasi u nɛɛ, bu ku raa nùn gɛɛ wisi. ³⁷ Ma Eliakimu Hilikiyan bii, sina bokon sɔm kowobun wirugii wi, ka maa win tire yoro Sebina ka sere Yoasi, Asafun bii wi u ra tirenu bere, ba na Esekiasin mi, ba yabe kãanu se-bua nuku sankiranun sɔ. Ma ba nùn durɔ win gari yi kpuro saaria.

Sina boko Esekiasi

u bwisi bikia

(I maa mɛɛrio Esai 37:1-7)

19 Saa ye Esekiasi sina boko u gari yi nua, yera u win tiin yabenu nenua u gãana. Ma u saaki sua u sebua nuku sankiranun sɔ. Ma u da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ² Yera u Eliakimu sɔm kowobun wirugii ka maa Sebina win tire yoro ka yãku kowo guro gurobu gɔra Gusunɔn sɔm Esai Amɔtin biin mi. N deema be maa, saakibara ba sebua ba ka da mi. ³ Ye ba tura mi, ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, ameniwa Esekiasi u gerua u nɛɛ, gisɔn tɔɔ te, nuku sankiranu sɔɔra sa wãa. Ba sun sɛɛyiasiamɔ, ma ba sun doke sekuru sɔɔ. Gisɔn wahala ye, ya sãawa nge tɔn kurɔ wi u yiire u kã u ma, ma u ñ dam mɔ u ka wɛma. ⁴ Ñ n mɛn na, a kanaru koowo bɛsɛ be sa gina tien sɔ. Sɔɔkudo Gusunɔ wunen Yinni

u ko n Asirin sina bokon gari yi nua wi u na u nùn wɔnwa. Kpa u nùn sɛɛyasia.

⁵ Ye Esai u Esekiasin bwãa ben gari yi nua, ⁶ yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, ye i ko i bɛɛn yinni sɔ weɛ. I nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u ku de gari yi u nua mi, yi nùn bɛrum ko, ye Asirin sina bokon gɔro be, ba ka wi Yinni Gusunɔ wɔnwa mi. ⁷ U koo de Asirin sina boko wi, u labaari gaa nɔ kpa yu win bwɛra gɔsia u wura win temɔ. Miya u koo de bu nùn go ka takobi.

Asirigibu

ba maa Yudaba nandasia

(I maa mɛɛrio Esai 37:8-13 ka Bandun Gari II, 32:17)

⁸ Asirin sina bokon gɔro wi, u gɔsira u da Libinaɔ. Domi u nua ma win yinni u doona Lakisin di u da u Libinagii be tabu wɔri. ⁹ Saa ye sɔɔra Asirin sina boko u nua ma Tiraka Etiopin sina boko u nùn tabu wɔrim weɛ. Yera u maa Esekiasi sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, ¹⁰ ameniwa i ko i Esekiasi sina boko sɔ. I nɛɛ, u ku de Gusunɔ win Yinni wi u naanɛ sãa mi, u nùn nɔni wɔke, u nɛɛ, nɛ, Asirin sina boko na ñ kpɛ n Yerusalemu mwa. ¹¹ Wi Esekiasin tii u nua nge mɛ bɛsɛn sinam be ba man gbiiye ba raa tem mɛ mu tiegibu kpuro kam koosia. Yera wi, u tamaa u koo yari win nɔman di? ¹² Sanam mɛ nen baababa ba Gosani kpeerasia ka Harani ka Resefu ka sere Edenigibu, be ba wãa Telasaaɔ, ben bũnu kpã nu bu yara? ¹³ Nge mana Hamatigibun sunɔ u wãa ka Aapadigibun sunɔ ka Se-faafaimugibun sunɔ, ka Henagibun sunɔ ka sere maa Ifagii.

Esekiasin kanaru

(I maa mɛɛrio Esai 37:14-20)

¹⁴ Ye Asirin sina bokon sɔm be, ba tura Esekiasin mi, yera ba nùn tireru wɛ tɛ sɔɔ ben yinnin gari wãa. Ma Esekiasi u tu gara. Yen biru u da Gusunɔn sãa yerɔ ma u tu deria mi. ¹⁵ U kanaru kua u nɛɛ, Gusunɔ bɛsɛn Yinni, wunɛ wi a sɔ gɔradoban suunu sɔɔ, wunɛ turowa a sãa sinambu kpuron Yinni. Wuna a wɔllu ka tem taka kua. ¹⁶ A nɔni seeyo a mɛeri, kpa a swaa daki a nen gari nɔ. Kpa a Sankeribu Asirin sunɔn gari nɔ, wi u win sɔm kowobun wirugii gɔrima u ka nun wɔmɛ. ¹⁷ Ka gem, Yinni, na yɛ ma Asirin sinambu ba bwese dabinu kpeerasia ka nin tem. ¹⁸ Ma ba nin bwãarokunu dɔɔ mɛniki. Domi nu ñ sãa Gusunɔ. Nu sãawa tɔmbun sɔma ye ba kua ka dãa ka kpenu. Yen sɔna ba kpã ba nu kpeerasia. ¹⁹ Adama wunɛ, a sãawa Gusunɔ bɛsɛn Yinni. A sun wɔro saa Sankeribun nɔman di kpa handunian sinambu kpuro bu gia ma wunɛ turowa a sãa Gusunɔ.

Esain gari

yi u sina boko ነኩኒኦኒኦ

(I maa mēerio Esai 37:21-35)

²⁰ Yera Esai Amōtin bii u Esekiasi ናጋጋ ግሪኦ u ነዩ, bu nūn s̄s̄ ma Gusunō Isireliban Yinni u win kanaru mwa te u kua Sankeribu Asirin sina bokon s̄s̄. ²¹ Ye Yinni Gusunō u gerua win s̄s̄, ye wee. U ነዩ,

Yerusalemun tōmbu kpuro ba nūn gema.

Ba nūn yaakoru m̄.

Ba nūn yēemō ba wii gimanu koosimō.

²² Wara u kam mēera. Wara u wōnwa.

Wara u ka ነኩ ናጋጋጠunu m̄.

U ḥ yē ma wi, Gusunō, Isireliban Yinnin tii

wi u dēeren wuswaawra u tii sue?

²³ Win ናጋጋጠba na, ba wi, Yinni Gusunō ነኩኒኦኒኦ.

Ma u ነዩ, ka win tabu kēkē dabira

u ነኩኒኦ Libanin guu ni nu bon wōllō.

Ma u dua sere sere yen dāa ናጋጋ ነኩኒኦ

u gen dāa gea ye ba m̄ seduru ka sipere

ye ya gunum bo ነኩኒኦ.

²⁴ U ነዩ, u bwia gba.

Ma u tem tukum nim ነኩኒኦ.

Win tabu kowobu ba ነኩኒኦ

Egibitin nim tori kpuro ናጋጋ

ba yi sankā.

²⁵ Adama u ḥ yē ma wi, Yinni Gusunōn tiiwa

u yeniban himba yi saa yellun di?

Wee tē, himba ye, ya koora.

Ma u dera wi, Asirin sina boko

u wuu si su gbāranu ናጋጋ bansu koosia.

²⁶ Yinni Gusunōwa u dera wuu sin tōmba berum soora,

ba wāa sekuru ናጋጋ.

Ba kua dam sarirugibu nge yakasu gberō,

ḥ kun mē, nge doo gāaru te gemi di.

²⁷ Yinni Gusunō wi, u maa ነዩ,

u yē saa ye Asirin sina boko wi,

u ra sine ka saa ye u ra du dirō

ka saa ye u ra yari,

ka maa saa ye u ka nūn ናጋጋ m̄.

²⁸ Tē yēn s̄s̄ u ka Yinni Gusunō ናጋጋ m̄

ma u nūn gari ናጋጋwa ka tii suabu,

u koo win wēru yaba u ነኩኒኦ doke.

Kpa u maa nūn yaruka dokea ናጋጋ.

Kpa u de u ናጋጋsira u wura m̄n di u na.

²⁹ Ma Esai u Esekiasi ናጋጋwa u ነዩ, wee ye ya ko n s̄a yīreru wunen mi. Gisōku ge, ka gasōku, doo gāariya i ko i di. Adama wōw itase i ko i duurewa kpa i gē. Meya i ko i maa resem duure kpa i yen marum di. ³⁰ Yudaban bweseru ናጋጋ, be ba tiara Sionin guurō Yerusalemō ba koo faaba wa kpa bu kpara nge dāa, kpa bu gbini ko sere tem ናጋጋwa kpa bu binu ma. Yeniwa Gusunō, wōllu ka tem Yinni u koo ko win hanian s̄s̄. ³² U gerua u ነዩ, Asirin sina boko wi, u ḥ duō Yerusalemō. Meya win tabu kowobu ba ḥ ye susiō ba n tērenu neni bu ka kuku yenu ko bu sere ነዩ, ba koo sēu to. ³³ Swaa ye u

ka na, yera u koo ka ናጋጋsira, u ḥ duō wuu ge ናጋጋ. Yinni Gusunōn tiiwa u gerua mē. ³⁴ Domi u koo wuu ge ናጋጋsuwa u gu faaba ko win tiin s̄s̄, ka maa Dafidi win ናጋጋm kowon s̄s̄.

Yinni Gusunō

u Asirigibu kamia

(I maa mēerio Esai 37:36-38 ka Bandun Gari II, 32:21-22)

³⁵ Ye n kua wōkuru yera Yinni Gusunōn ናጋጋrado u yara u da Asirigibun sansaniō ma u tōnu ናጋጋኩኒኦ suba wunaa wene ka ናጋጋbu (185.000) go. Ye ba seewa bururu, ba deema wee gona nu tērie. ³⁶ Yera Sankeribu Asirin sina boko u ናጋጋsira u da u wāa Ninifurō. ³⁷ S̄s̄ teeru u da u yiire win būu wi ba ra soku Nisōkōkun nuurō. Miya win bibu yiru beni, Adamelēki ka Sarēsēē ba nūn go ka takobi. Ma ba kpikiru sua ba da tem mi ba m̄ Ararati gia. Ma win bii Esaa Hadoni u bandu ናጋጋsire kua.

Esekiasi u bara

ma Yinni Gusunō u nūn bekia

(I maa mēerio Esai 38:1-8 ka Bandun Gari II, 32:24)

20 Saa ye ናጋጋ, Esekiasi u bara sere u ናጋጋ turuku kua. Ma Gusunōn ናጋጋ Esai Amōtin bii u na win mi. U nūn ናጋጋwa u ነዩ, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U ነዩ, a wunen yenugibu ናጋጋwa ye baawure ko n da ko wunen biru. Domi kaa gbi.

² Yera Esekiasi u win wuswaa s̄iyya u gana girari ma u kanaru kua u ነዩ, ³ Yinni Gusunō, a suuru koowo, a yaayo ma na s̄a dee dee wunen wuswaa. Na wunen woodaba mem ናጋጋwa. Na maa kua ye n nun wēre.

Yen biru u swī gem gem.

⁴ Sanam mē Esai u yariō sina kpaaru min di, yera Yinni Gusunō u ka nūn gari kua u ነዩ, ⁵ a ናጋጋsiro a ka Esekiasi nen tōmbun kparo s̄s̄ a ነዩ, ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerua, nē wi na s̄a bēen baaba Dafidin Yinni. Na ነዩ, na win kanaru mwa, na maa win ናጋጋn yīresu wa. Wee, kon de u bekura. Yen biru ናጋጋ itase u koo da nē, Yinni Gusunōn s̄a yerō. ⁶ Kon maa win wāarun tōru sosi ናጋጋ ናጋጋkura ናጋጋbu kpa n nūn faaba ko n wuu ge ናጋጋ saa Asirin sina bokon ናጋጋman di. Meya kon gu ናጋጋsu nen tiin s̄s̄ ka nen ናጋጋm kowo Dafidin s̄s̄.

⁷ Yen biru Esai u ነዩ, bu dāa ye ba m̄ figien marum suo bu pera bu tēeni win bara ten wōllō. Ma ba mu pera ba tēeni ma u bekura.

⁸ N deema Esekiasi u raa Esai bikia u ነዩ, mba n ko n s̄a yīreru te ta koo nūn ናጋጋsi ma u koo bekura kpa u da Yinni Gusunōn s̄a yerō yen ናጋጋ itaseru.

⁹ Ma Esai u nūn wisa u ነዩ, Yinni Gusunō u koo win gari yibia yin ናጋጋ mwēru u kua. Yōctian tiro ga koo kesi sere naa dabusanu ናጋጋkuru ናጋጋ ḥ n kella. A kī gu kaara? Nge gu sosi.

¹⁰ Ma Esekiasi u nɛɛ, n ñ sɛ yɔɔɔtɪan tiro gu ka sosi naa dabusanu wɔkuru sɔɔ ù n kɛlla. Yen sɔ, na kɪwa gu kaara.

¹¹ Yera Gusunɔɔn sɔɔ Esai u Yinni Gusunɔɔn kana u de gu kaara. Ma Yinni Gusunɔɔn u dera n koora mɛ.

Babilonin sina boko

u Esekiasi sɔɔɔɔbu gɔria

(I maa mɛɛrio Esai 39)

¹² Saa ye sɔɔ, Mɛrodaki Baladani, Baladanin bii, Babilonin sina boko u Esekiasi sɔɔɔɔbu gɔria ka tireru ka kɛnu. Domi u nua ma Esekiasi u bara. ¹³ Ye sɔɔ be, ba tunuma Esekiasin mi, yera u bu dam koosia, ma u ben gari swaa daki ye ba ka sɪmɔ. Yen biru u ka bu da win arumani beru yerɔ. Yera ya sɔa sii geesu ka wura ka turare ka gum nubu durorugim ka tabu yɔnu. Ye ya gesi sɔa win arumani kpuro, yen gaa sari ye u ñ bu sɔɔsi.

¹⁴ Yen biruwa Esai u na u sina boko Esekiasi bikia u nɛɛ, man diya tɔn beni ba nun naawa. Ye ba tunuma, mba ba gerua.

Ma Esekiasi u nùn wisa u nɛɛ, ba nawa saa tem ton-tonden di mɛ ba mɔ Babiloni.

¹⁵ Esai u kpam nùn bikia u nɛɛ, mba ka mba ba wa wunen yenuɔ.

Ma Esekiasi u nùn wisa u nɛɛ, ye ya wɔa nen yenu ge sɔɔ kpuro, ba wawa. Nen arumani sɔɔ gɔanu sari ni na ñ bu sɔɔsi.

¹⁶ Yera Esai u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a swaa dakio a nɔ ye Yinni Gusunɔɔn u gerua. ¹⁷ U nɛɛ, wee tɔru gara sisi tɛ sɔɔ ba koo wunen arumani kpuro gura bu ka da Babilonin ka ye wunen baababa ba sweena ba nun deria. Yen gaa sari ye ba koo nun deria tɔɔ te. ¹⁸ Ba koo wunen tiin bweseru sɔɔ bibu mwɛeri kpa bu ka bu da Babilonin bu bu maatam ko. Kpa bu ko sina bokon sɔm kowobu sina kpaarɔ.

¹⁹ Yera Esekiasi u Esai wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔɔn gari yi a gerua mi, gari bura.

Domi alafia ka bɔri yendu ta ko n wɔa nen wɔarun tɔru kpuro sɔɔ.

²⁰ Yen biru Esekiasi u kpuna u gu, ma ba nùn sika win baababan sikaɔ. Saa yera win bii Manase u bandu kɔsire kua. Ye Esekiasi u kuan sukum ka maa win wɔrugru ka nge mɛ u wɔru gba mi nim mu koo sina, ma u mu tori wuna yi ka nim na Yerusalemɔ, ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Manase

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 33:1-10,18-20)

21 Wɔɔwɔkura yiruwɔ Manase u mɔ sanam mɛ u bandu di Yerusalemɔ. Ma u ban te sɔɔ kua wɔɔ weeraakuru ka nɔɔbu. Win mɛron yɪsira Hefisiba.

² Manase wi, u kua ye ya ñ Yinni Gusunɔɔn dore. Domi u

bwese tuku ni Yinni Gusunɔɔn u gira be Isireliban suunu sɔɔɔn din komanu swɪi. ³ Ma u wure u kpam gunguu ni bana, mi ba ra bũu yɔkuru ko, ni win tundo Esekiasi u kɔsuka. Ma u maa bũu wi ba mɔ Baali yɔku yenu kua. Mɛya u kpam wure u bũu wi ba mɔ Asitaaten bwɔaroku kua ba sɔamɔ nge mɛ Akabu Isireliban sina boko u raa kua. Saa yera u maa sɔɔ ka suru ka kperi kpuro menna u sɔamɔ. ⁴ Ma u maa bũu turanu ganu kua Yinni Gusunɔɔn sɔa yerɔ. N deema sɔa yee ten sɔna Yinni Gusunɔɔn u raa nɛɛ, Yerusalemu miya kon nen yɪsiru doke. ⁵ Ma u turanu kua mi ba ra sɔɔ ka suru ka kperi sɔ sɔa yerun yaari yiru sɔɔ. ⁶ U mam ka win bii yɔkuru kua u nùn wɔɔwa. U ra maa guru winu ka wɛɛ bikiaru koosi. U tɔmbu gɔsa be ba ra nùn gɔribu sokue. Nge mɛya u kɔsa mɔ u sosimɔ Yinni Gusunɔɔn wuswaɔ u ka win mɔru seeya. ⁷ U bũu wi ba mɔ Asitaaten bwɔaroku sua, u doke Yinni Gusunɔɔn sɔa yerɔ. N deema sɔa yee ten sɔna Gusunɔɔn u Dafidi ka win bii Salomɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, Yerusalemuwa na gɔsa Isireliban wusu kpuro sɔɔ. Ma na dera ba man diru bania mi, mi ba ko n da man sɔ. Miya na nɛɛ, kon nen yɪsiru doke. ⁸ Mɛya na ñ maa derimɔ Isireliba bu yari ben tem di mɛ na ben baababa wɛ, bɔ n nen woodaba mɛm nɔɔwammɛ, ye nen sɔm kowo Mɔwisi u bu wɛ. ⁹ Adama ba ñ swaa daki. Wee Manase u bu torasia ba kɔsa kua ya kere bwese tuku ni Yinni Gusunɔɔn u kpeerasia, be Isireliban suunu sɔɔɔn digia.

¹⁰ Yera Yinni Gusunɔɔn u gari kua saa win sɔɔɔn nɔɔn di. ¹¹ U nɛɛ, wee Manase Yudaban sina boko u kua ye ya ñ wɔ. U mam kɔsa kua n kere ye Amɔreba ba kua. U dera Yudaba ba durum kua. Domi u bwɔarokunu kua ba sɔamɔ. ¹² Yen sɔ, nɛ, Gusunɔɔn Isireliban Yinni kon Yerusalemu ka Yudan tem mɛ n tie nɔɔn swɔaru doke kpa baawure wi u wuu ge wa, biti yu nùn mwa sere u kpana u nɔɔ mari. ¹³ Kon bu sɛɛyasia nge mɛ na dera ba Samari ka Akabun yenu kua. Kon de bu gen tɔmbu kpuro gurawa, kpa bu bu gɔɔri wɔa wɔa, bu wukiri nge wekeru. ¹⁴ Mi sɔɔ, be ba tiara kon bu wɛrɔɔbu nɔmɔ sɔndia kpa wɛrɔ be, bu ben yɔnu gura kpuro. ¹⁵ Domi ba man kɔsa kua, ba nen mɔru seeyamɔ saa dɔma tɛn di na ben baababa yarama saa Egibitin di.

¹⁶ Mi sɔɔra Manase u tora teni sosi, u taare sarirugibun yem yari sere mu koka Yerusalemun swɛɛ kpuro sɔɔ, tora ni u Yudaba koosia Yinni Gusunɔɔn wuswaɔ baasi, ye u ka dera ba bũnu sɔa.

¹⁷ Ye Manase u kuan sukum ka win tora ni u kua, ye kpuro ya yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

¹⁸ Sanam mɛ u kpuna u gu, u da u win baababa deema. Ma ba nùn sikua win yenuɔ gbaa te ba mɔ Usɔ. Yen biru win bii Amɔɔ u bandu kɔsire kua.

Amɔɔ u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 33:21-25)

¹⁹ Wɔɔ yenda yiruwɔ Amɔɔ u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ Yerusalemɔ. Win mɛron yɪsira Mɛsulemeti, Harusi Yotibagiin bii. ²⁰ Amɔɔ wi, u maa kua ye ya kun Yinni Gusunɔɔn dore, nge mɛ

win tundo Manase u kua. ²¹ Win tundon yira kpurowa u swīi. U būnu sām, ma u yiiram bōāarokunun nu-ur nge mē win tundo u ra raa ko. ²² Ma u Gusun win sikadoban Yinni deri, u ñ win swē swīi.

²³ Yera win bwāabu gaba kō tia kua ba da ba nūn go win dir. ²⁴ Adama tōn be ba nūn go mi, ba maa ben tii mwēera ba go. Ma ba dera win bii Yosiasi u bandu kōsire kua.

²⁵ Ye Am u kuan sukum ye kpuro ya yorua Yudaban sinambun faagin tireru kō. ²⁶ Sanam mē Am u kpuna u gu ba nūn sikua win baababan sikag gbaa te ba mō Usa. Ma win bii Yosiasi u bandu kōsire kua.

Yosiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mēerio Bandun Gari II, 34:1-2)

22 Wō kōba itawa Yosiasi u mō saa ye u bandu di Yerusalem. U kua wō tena ka ita ban te kō. Win meron yīsira Yedida, Adaya Bosikatigiin bii. ² Yosiasi wi, u kua ye ya Yinni Gusun wēre, domi u sīa win sikado Dafidin yira kpuro kō, u ñ yen gaa gēerari.

Ba Yinni Gusun woodan

tireru wa

(I maa mēerio Bandun Gari II, 34:8-18)

³ Ye Yosiasi u kua wō yendu yiru sari bandu kō, yera sō teeru u win tire yoro Safani Asalian bii, Mē-sulamun debubu gōra sāa yer u nē, ⁴ a doo yāku kowo tōnwero Hilikiyan mi, a nūn sō a nē, u gobi yi dooru koowo yi ba ka na Yinni Gusun sāa yer yi tōmba kōsobu wē. ⁵ Kpa bu sāa yerun kōm kowobun wirugibu gobi yi kōmu beria. ⁶ Kpa bu ka yi dāa dākobu ka banbu ka kōm kowobu kōsia kpa bu ka dāa dwe ka kpenu ni ba koo ka sāa yee te kōmē. ⁷ Adama bu ku bikia nge mē ba ka gobi yi dendisina, domi ba sāawa naanegibu.

⁸ Safani u da u Hilikiya gari yi sōwa. Ma Hilikiya u Safani sōwa u nē, na Yinni Gusun woodan tireru wa sāa yer. Ma u nūn tu wē u gara. ⁹ Yen biru Safani u gōsirama u na sina bokon mi, u nūn gōra tusia. U nē, wunen bwāaba gobi yi sua ba sāa yerun kōm kowobun wirugibu kōmu beria.

¹⁰ Ma u maa nē, tireru garu wee te yāku kowo tōnwero Hilikiya u man wē.

Ma u tu sina boko garia.

Yosiasi sina boko

u bikiaru da Huludan mi

(I maa mēerio Bandun Gari II, 34:19-28)

¹¹ Saa yē kō sina boko Yosiasi u tire ten gari nua, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sō. ¹² Ma u yāku kowo Hilikiya ka Akikamu Safanin bii ka Akabori Miseen bii ka sere Safani win tire yoro

ka Asaya win kōm kowo sōwa u nē, ¹³ i doo i Yinni Gusun bikia ye tire tenin gari gerum nē ka nen tōmbu Yudaban sō. Domi mōru ye Yinni Gusun u ka sun mō ya kpā, yēn sō besen baababa ba ñ tire ten gari swaa sue bu sere ko nge mē ta gerua.

¹⁴ Ma yāku kowo Hilikiya ka Akikamu ka Akabori ka Safani ka Asaya ba da ba Gusun kōm Huluda wa Yerusalemun kō bera kpa. Huluda win durōwa Salumu Tikifan bii, Harasin debubu. Salumu wiya u ra yāku kowobun yabenu bere. Ye ba tura mi, yera ba Huluda gari yi sōwa. ¹⁵ Ma u bu wisa u nē, ameniwa Gusun Isireliban Yinni u gerua. U nē, i durō wi u bē gōrima sōwa i nē, ¹⁶ ameniwa Yinni Gusun u gerua. U nē, u koo de kōsa yu na Yerusalem kpa yu min tōmbu deema nge mē tire ten gari yi gerua te wi Yudaban sina boko u gara. ¹⁷ Domi ba wi Yinni Gusun deri, ma ba būnu turare dō dokeammē bu ka win mōru seeya ka ben kookoosu kpuro. Yen sō tē, u ka Yerusalemugibu mōru mō, ya ñ maa surem. ¹⁸ Adama Yudaban sun wi u bē gōrima, i nūn sōwa i nē, ameniwa Gusun Isireliban Yinni u gerua win wooda ye u garan sō. U nē, ¹⁹ yēn sō wi, sina boko u nua Yerusalemugibu ba koo kōsa wa, bu nuki sankira kpa bu bu gem, ma gari yi, yi wi sina bokon gōru so, ma u tii kawa Yinni Gusun wuswa u swī, u win yaberu nenua u karana, ²⁰ yen sōna u koo de wi, sina boko u gbi bōri yendu kō kpa bu nūn sike win baababan sikag. Win nōni kun maa kōsa ye wasi, ye ya koo Yerusalem deema.

Yosiasi u Gusun arukawani dubia

ye u ka Isireliba bokua

(I maa mēerio Bandun Gari II, 34:29-32)

Ma tōn be, ba gōsirama ba sina boko gari yi kpuro sōwa.

23 Yeniban biru, sina boko Yosiasi u gōra bu Yudaba ka Yerusalemugibun guro gurobu men-nama. ² Ma ba da sāa yer ka yāku kowobu ka Gusun kōm bu ka Yudaba ka Yerusalemugibu gesi kpuro, bibu ka guro gurobu. Ma ba bu Yinni Gusun tire te garia, te ba wa mi. ³ Yera sina boko u da u yōra mi u ra yōre, u kō mwē teni kua Yinni Gusun wuswa. U nē, kon Yinni Gusun swīwa kpa n win woodaba ka win yiirebu ka ye u gerua kpuro mem kōwa ka nen gōru kpuro. Kpa n wa n tire tenin gari nē. Ma tōn ben tii ba wura mē.

Yosiasi u sāa tukunu yinasia

win tem kō

(I maa mēerio Bandun Gari II, 34:3-5)

⁴ Ma u dera yāku kowo tōnwero Hilikiya ka yāku kowo be ba tie ka be ba sāa yerun kō kōsu ba būu ni ba mō Baali ka Asitaaten sāa yānu ka ye ba ra ka kperi sō gura ba yara sāa yee ten min di. Ma ba da ba nu dō meni Yerusalemun biru, Sedoronin wōwa. Ma

ba nin torom gura ba ka da Beteli. ⁵ Ma u maa yāku kowobu gira, be Yudaban sinamba gɔsa bu ka turare dɔɔ doke yāku yenu ɔɔ ni ba kua Yerusalemu ka yen baru kpaanɔ, ka Yudaban wusɔ. Ma u maa bũu wi ba mɔ Baalin yāku kowobu gira ka maa be ba suru ka sɔɔ ka kperi sãamɔ. ⁶ U maa dera ba bwāaroku ge ba kua Asitaaten sɔ yara sãa yerun di. Ma u gu yara Yerusalemun di u gu dɔɔ meni Sedoronin wɔwɔ. Ma u gen torom sua u wisi mi ba ra tumbu sike. ⁷ Yera u maa dia ye kɔsuka mi ba ra sakararu ko bũu sãarun sɔ. Miya maa kurɔbu ba ra yānu wesi bũu wi ba mɔ Asitaaten sɔ.

⁸ U dera Yinni Gusunɔn yāku kowoba na saa Yudan wusun di, ma ba sãa yee nin mi ba ra turare dɔɔ doke gungunu wɔɔ kɔsuka saa Geban di n ka girari Beri Sebaɔ. Meya ba maa bũu sãa yee ni nu wãa wuun gbāra kɔnɔnɔn kɔm dware kɔsuka, Yosue wuun sunɔn dii kɔnɔnɔn kɔkɔ. ⁹ U ñ dere gunguu nin yāku kowobu bu yākuru ko Yinni Gusunɔn sãa yero Yerusalemu. Adama u dera ba pɛɛ ye ba ñ seeyatia doke dimɔ ka begibu sannu.

¹⁰ Ma u maa dera ba sãa yee te ba mɔ Tofeti kɔsuka Hinɔmun wɔwɔ. Kpa bu ku raa maa ka ben bibu yāku dɔɔ mwaararugiru ko mi, bũu wi ba mɔ Mɔɔkɔkun sɔ.

¹¹ Ma u dera ba bwāaroku ni nu ka dumi weene kɔsuka ni Yudaban sinamba ka na bu ka sɔɔ sã. U maa keke ye dumi gawe dɔɔ meni ye ba ra dendi bu ka sɔɔ wi sã. Yeniba kpurowa ya raa wãa sãa yerun kɔnɔnɔn, Netani Melekin yenun kɔkɔ. Netani Meleki wi, u sãawa sina bokon ɔm kowobun wirugii. ¹² Yosiasi u dera ba bũu tura ni Yudaban sinamba raa kua Akasin dirun gidambisan wɔɔ kɔsuka ka ni Manase u kua sãa yerun yaari yiru ye ɔɔ. Ye Yosiasi u nu kɔsuka u kpa, u dera ba nin yanim gura ba wisi Sedoronin wɔwɔ. ¹³ U dera ba maa bũu sãa yenu kɔsuka ni Salomɔɔ u kua Yerusalemun sɔɔ yari yero Olifin guurun sɔɔ yɛsan nɔm dware gia. Miya ba ra Sidonigibun bũu wi ba mɔ Asitaate sã ka Mɔabuban bũu wi ba mɔ Kemɔsi ka maa Amɔniban bũu wi ba mɔ Milikɔmu. ¹⁴ Ma u ben bwāarokunu kɔsuka u maa dera ba dãa ye wuka ye ba raa gire Asitaaten sɔ. Ma u ka tumbun kukunu yen wɔrusu kɔrua.

Yosiasi u sãa tukunu yinasia

Isirelio

(I maa meerio Bandun Gari II, 34:6-7)

¹⁵ U maa dera ba tura te ta wãa Beteli kɔsuka ka bũu tura te Yeroboamu Nebatin bii u kua, wi u Isireliba doke toranu ɔɔ. Yen biru u tu dɔɔ meni muku muku, ka sere maa dãa ye ba gira Asitaaten sɔ.

¹⁶ Ye Yosiasi u sãa u meera guu ten wɔɔ, yera u wa sika wee. Ma u gɔra bu da bu tɔn be ba sikua min kukunu sikiana. Ma u kuku ni dɔɔ doke Betelin bũu turaru mi, u ka yāku yee te disi doke nge me Gusunɔn u gerua saa win ɔmɔnɔn di. ¹⁷ Saa yera u maa bikia u nɛɛ, waran sikira na waamɔ mini.

Ma wuu gen tumbu ba nùn wisa ba nɛɛ, Gusunɔn ɔmɔ wi u na saa Yudan di u ye a yāku yee te kua minin gari gerua, win sikira mi.

¹⁸ Ma sina boko u nɛɛ, i tu derio goo u ku raa win kukunu baba.

Nge meya ba ka durɔ win kukunu deri, ka sere maa Gusunɔn ɔmɔ wi u na Samarin diginu.

¹⁹ Yosiasi u maa dera ba bũu dia ye Isireliban sinamba bana kɔsuka, ben tem me kpuron wuu marosɔ. Domi yera ba ka Yinni Gusunɔn mɔru seeya. U bũu dia ye kɔsukawa mam mam nge me u kua Beteli. ²⁰ U bũu nin yāku kowobu go nin turanɔ mi ba ra nu sã. Ma u tumbun kukunu dɔɔ meni tura nin wɔɔ.

Yen biru u gɔsira u wura Yerusalemu.

Yosiasi u Gɔɔ sararibun

tɔɔ bakaru kua

(I maa meerio Bandun Gari II, 35:1,18-19)

²¹ Yosiasi sina boko u win tumbu kpuro wooda wɛ u nɛɛ, i beɛn Yinni Gusunɔn Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di-iyon nge me ba yorua win woodan tireru ɔɔ. ²² Ma ba tɔɔ baka te di ta kera te ba ra raa di saa kparobun waatin di n ka girari sinam be ba nùn gbiiye kpuron waati ɔɔ Yudaɔ ka Isirelio. ²³ Yosiasi u kuawa wɔɔ yendu yiru sari bandu ɔɔ, saa ye ba tɔɔ baka te di Yerusalemu.

Ye Yosiasi u maa kua

(I maa meerio Bandun Gari II, 35:20-27; 36:1)

²⁴ Yen biru Yosiasi u dera ba gɔri sokobu ka ɔrobu go. Ma u maa dera ba bwāaroku ni ba mɔ Terafimu kam koosia ka sere maa bũu tura ni nu wãa Yerusalemu ka Yudan temɔ. U yeni kuawa bu ka woodan tire te yāku kowo Hilikiya u wa Yinni Gusunɔn sãa yero mem kɔkɔ.

²⁵ Sinam be ba Yosiasi gbiiye, ben goo sari wi u Yinni Gusunɔn sãwa nge wi ka win gɔru kpuro, ka win bwɛra kpuro, ka win dam kpuro nge me Mɔwisin wooda ya gerua. Meya maa win biru sunɔ goo sari wi u kua nge me.

²⁶ Adama ka me, Yinni Gusunɔn mɔru kun sure ye u Yudaba seesi, kɔsa ye Manase u kuan sɔ. ²⁷ Ma u nɛɛ, kon Yudaba kua nge me na Isireliba kua. Kon bu gira nen wuswaan di, kpa n Yerusalemu wuu ge na raa gɔsa mi deri, ka sere maa sãa yee tèn mi na nɛɛ, ko na n da tii sɔɔsi.

²⁸ Ye Yosiasi u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru ɔɔ. ²⁹ Yosiasin waati ye ɔɔ, Egibitin sina boko wi ba mɔ Neko, u seewa sɔɔ teeru u Asirin sina boko tabu somiru dɔɔ daa te ba mɔ Efaratin bera gia. Ma sina boko Yosiasi u seewa u da u ka nùn tabu wɔri. Ye Neko u nùn wa, yera u dera ba nùn go Megido. ³⁰ Ma Yosiasin tabu kowobu ba win goru sua ba kpɛɛ win tabu keke ɔɔ ye dumi gawe, ba ka na Yerusalemu. Ba nùn sika win siki wɔrusɔ. Yera

ba win bii Yoakasi sua ba bandun gum tāre, u kua sunɔ win tondon ayero.

Yoakasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 36:2-4)

³¹ Yoakasi u mɔwa wɔɔ yenda ita saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ban te sɔɔ, Yerusalemɔ. Win meron yīsira Hamutali Yeremin bii, wi u wāa Libinɔ.

³² Yoakasi wi, u ñ kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Kɔsa ye win sikadoba ba raa kua, yera u kua mam mam. ³³ Ma Neko Egibitin sina boko u nùn mwa u bɔkua u ka da Ribilɔ Hamatin temɔ. Nge mɛya u ka nùn bandu yara. Ma u Yudaba sii geesun kilo nɔɔɔ suba ita (3.000) bure ka wuran kilo tɛna.

³⁴ Ma u Eliakimu Yosiasin bii bandu wɛ. Yera u nùn yīsira kpaaru kã Yoyakimu. Ma u ka Yoakasi da Egibitiɔ. Miya u gu. ³⁵ Yoyakimu u Egibitin sunɔ sii gee si wɛ ka wura ye. Adama u win tem tɔmbu sii geesu ka wuran geeru burewa n ka turi gee te Egibitin sunɔ u bikia.

Yoyakimu u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 36:5-8)

³⁶ Wɔɔ yenda nɔɔɔ buwa Yoyakimu u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia ban te sɔɔ. Win meron yīsira Sebuda, Pedaya Rumagiin bii.

³⁷ Yoyakimu wi, u ñ kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Kɔsa ye win sikadoba ba raa kua, yera u kua mam mam.

24 Yoyakimun waati sɔɔra Nebukanɛsaa Babilonin sina boko u Yudaba wɔri u bu taarewa wɔɔ ita. Yen biru ba nùn seesi bu ka tii yina. ² Adama Yinni Gusunɔ u dera Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu, ka Mɔabuba, ka Amɔnigibu, ba Yoyakimu wɔri bu ka Yudaba kpeerasia nge mɛ u gerua saa win sɔɔɔɔɔ nɔɔ di. ³ U yeni kuawa u ka Yudaba gira win wuswaan di Manasen tora ni u kuan sɔ. ⁴ Domi Manase wi, u taare sarirugibun yem yari mu koka Yerusalemun swɛ sɔɔ. Yeni kpuron sɔna Yinni Gusunɔ u ñ bu suuru kue.

⁵ Ye Yoyakimu u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁶ Yeniban biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sika win baababan sikaɔ. Ma win bii Yoyakini u bandu kɔsire kua.

⁷ Egibitin tabu kowobu ba ñ maa yarire ben tem di. Domi Babilonin sina boko u bu tem mwaari saa Egibitin daarun di sere n ka girari daa te ba mɔ Efaratiɔ.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 36:9-10)

⁸ Wɔɔ yendu yiru sariwa Yoyakini u mɔ saa ye u bandu di. Win meron yīsira Nehusita Elinatani Yerusalemugiin bii. ⁹ Yoyakini wi, u ñ kue dee dee Yinni

Gusunɔn wuswaɔ. Kɔsa u kua mam mam nge mɛ win tundo u raa kua.

¹⁰ Saa ye sɔɔra Babilonin sina boko Nebukanɛsaa tabu kowobu ba na ba Yerusalemu wɔri ba ye tarusi. ¹¹ Ma wi sina bokon tii u na mi, u bu deema. ¹² Yera Yoyakini Yudaban sina boko u yara u Nebukanɛsaa wi sennɔ da ka win mero, ka win bwāabu ka win sina asakɔbu ka win yenun sɔm kowobun wirugibu. Ma Nebukanɛsaa u nùn mwa u piriɔm doke. U yeni kuawa win bandun wɔɔ nɔɔɔ itase sɔɔ.

¹³ Ma u sãa yerun arumani gura, ma u ten dendi yã ni Salomɔ u kua ka wura kɔsuka, ma u maa sina kpaarun arumani gura nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁴ Ma u Yerusalemun wirugibu ka ben damgibu gura u ka da ben mi. Ben geera sãawa tɔmbu nɔɔɔɔ suba wɔkuru (10.000). Ben gaba sãa sekobu gabu maa dãa dãkɔbu. Bwɛɛbwɛɛbu tɔnawa u deri. ¹⁵ U sina boko Yoyakini ka win mero ka win kurɔbu ka win yenun sɔm kowobun wirugibu ka tem min damgibu kpuro gura u ka da Babilonin. ¹⁶ Tabu kowo be u gura ba sãawa tɔmbu nɔɔɔɔ suba nɔɔɔ yiru (7.000). Ma mɔman sɔm kowobu ba sãa tɔmbu nɔɔɔ (1.000). Be kpuro ba sãawa tabu durɔ wɔrugɔba.

¹⁷ Yen biru u Matania kua sunɔ Yoyakinin ayero. Ma u nùn yīsira kã Sedesiasi. Matania wi, u sãawa Yoyakinin tondon nɔɔɔ.

Sedesiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Yereimi 52:1-3 ka Bandun Gari II, 36:11-12)

¹⁸ Saa ye Sedesiasi u bandu di Yerusalemɔ, u mɔwa wɔɔ yenda tia. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia bandu sɔɔ. Win meron yīsira Hamutali Yereimi Libinagiin bii.

¹⁹ Sedesiasi wi, u ñ kue dee dee Yinni Gusunɔn wuswaɔ. Kɔsa ye Yoyakimu u raa kua, yera win tii u maa kua mam mam.

²⁰ Ye kpuro ya kooa yèn sɔ Yinni Gusunɔ u ka Yudaba ka Yerusalemugibu mɔru kua domi u kɔ u bu fɛra u kɔ.

Ba Yerusalemu tarusi

(I maa mɛerio Yereimi 39:1-7; 52:3-11)

Saa ye sɔɔra Sedesiasi u Babilonin sina boko seesi.

25 Sedesiasin bandun wɔɔ nɔɔɔ nɛse yen suru wɔkurusen sɔn wɔkursewa Nebukanɛsaa Babilonin sina boko u Yerusalemu wɔrima ka win tabu kowobu kpuro. Yera u win sansani gira yen nɔɔɔ. Ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena. ² Ma ba wuu ge tarusi sere n ka kua Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiase.

³ Saa ye sɔɔra gɔɔra dam kua wuu ge sɔɔ. Wɔɔ gen suru nɛsen sɔn nɔɔɔ nɛse sɔɔ, ⁴ Babilonigibu ba Yerusalemun gbãra te yaba. Ma Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba duki yakura min di wɔkuru baa mɛ Babilonigii be, ba wuu ge tarusi. Yudaba ba yarawa saa kɔnɔ ge ga wã gbãraru yirun baa sɔɔ

di, sina bokon saadiēn בָּכָה, Yuudenin wəwan bera gia. ⁵ Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa swīi. Ma ba nūn naamwē Yerikon wəwə. Yera win tabu kowobu ba yarina ba nūn deri. ⁶ Ma ba nūn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi Ribila. Miya ba nūn siri. ⁷ Ba win bibu sakira win wuswa. Ma ba win tiin תִּינִי בָּכָה. Yen biru ba nūn בָּכָה ka sii gandun yִכְנִי yiru ba ka da Babiloni.

Ba Yerusalemun tən be ba tie

yoru mwēera

(I maa mēerio Yeremi 39:8-10; 52:12-30 ka Bandun Gari II, 36:17-21)

⁸ Nēbukanesaan bandun בָּכָה wəwə ka nneſe סָכָה, yen suru סָכָה busen סָכָה yiruse סָכָה Nēbusarada wi u sāa Babilonin sina bokon k̄s̄obun wirugii u na Yerusalem. ⁹ Ma u Yinni Gusunən sāa yeru d̄s̄ menī ka Isireliban sina kpaaru, ka dia ye ya gesi wā kpuro. Ye ya sāa damgibun dia u d̄s̄ menīwa. ¹⁰ Tabu kowo be ba nūn swīi ba Yerusalemun gbāraru k̄s̄uka.

¹¹ Ma u Isireli be ba tii wē ka be ba tie gura u ka doona. ¹² Adama u mēera be ba bwēbwēru bo, ma u be deri Yerusalemu mi, bu ka gbea wuku, kpa ba n resem s̄mburu m̄.

¹³ Babilonin tabu kowo be, ba Yinni Gusunən sāa yerun gbere ye ba kua ka sii gandu k̄s̄uka, ka yen ȳratii ka sere maa boo sii ganduguu gē s̄ka ba ra nim doke. Ma ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloni. ¹⁴ Ma ba maa ten dendi yānu gura ni ba kua ka sii gandu. Niya gbē ni ba ra ka torom gure, ka kaatonu ka wobunu ka n̄ri. ¹⁵ K̄s̄obun wirugii wi, win tii u ten doo sua ka ten gbēa ye ba kua ka wura ka sii geesu, ¹⁶ ka sere sāa yerun gbere yiru ye, ka boo ge, ka ȳratii yi. Dendi yāa sii gandugii ni Salom̄ u kua kpuro, niya ba gura. Goo kun kpē u nin bunum geeru gari. ¹⁷ Domi gbere yen tian gunum mu sāawa ḡm soonu yendu yiru sari. Ma ba yen w̄l̄k̄ sii gandu s̄ndi nge fur̄, ḡm soonu ita. Yen biru ba fur̄ ge buraru koosi nge mangon marum. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandu. Nge mēya ba maa yiruse kua.

¹⁸ K̄s̄obun wirugii wi, u yāku kowo t̄nwero Seraya mwa, ka win yiruse Sofoni, ka sere maa t̄mbu ita be ba sāa yerun k̄n̄k̄ k̄s̄u. ¹⁹ Yen biru u tabu kowobun wirugii goo mwa ka t̄mbu k̄n̄k̄ sina bokon bwāabu s̄ka, ka sere tabu sun̄n tire yoro wi u ra t̄mbu

soogeru mwe, ka sere maa damgibu gabu t̄mbu wata be ba tie wuu ge s̄ka. ²⁰ Be kpurowa u sua u ka Babilonin sina boko daawa Ribila. ²¹ Ma Babilonin sina boko wi, u dera ba bu so ba go Ribila mi, Hamatin tem.

Nge mēya ba ka Yudaba gura ba ka da tem tukum̄ sere mi n toma.

Ba Gedalia kua

Yudaban tem yēro

(I maa mēerio Yeremi 40:7-41:18)

²² Yen biru Babilonin sina boko Nēbukanesa u Gedalia Akikamun bii Safanin debubu kua Yuda be ba tien tem yēro. ²³ Saa ye tabu kowobun wirugii be ba tie Yuda ka ben t̄mbu, ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia kua ben tem yēro, yera ba seewa ba da Gedalia win mi Misipa. Wirugii beya Isimēeli Netanian bii ka Yokanani Karean bii ka Seraya, Tanumeti Netofagiin bii ka Yaasania Maakagiin bii. ²⁴ Yera Gedalia u gerua ka b̄ri u nē, i ku Babilonin sinam ben berum ko. I sin̄ s̄ē besen tem mē s̄ka kpa i ben sina boko wi s̄a. Ì n kua mē, i ko i dobu n̄.

²⁵ Adama w̄k̄ gen suru k̄n̄k̄ yiruse s̄ka, Isimēeli Netanian bii Elisaman debubu, wi u sāa sina bii u na, wi, ka t̄mbu w̄k̄u gabu ba Gedalia go, ka Yudaba gabu ka maa Babilonigii be ba wāa ka wi. ²⁶ Ma Yuda be ba tie saa ben wirugibun di sere ka bwēbwē, ka ben tabu kowobun wirugii be, ba seewa ba kpikuru sua ba da Egibiti. Domi ba Babilonigibun berum m̄.

Ba Yoyakini yara piris̄m di

(I maa mēerio Yeremi 52:31-34)

²⁷ Ye ba Yoyakini Yudaban sina boko mwa ba ka da Babiloni, yen w̄k̄ tena ka k̄n̄k̄ yiruse s̄ka Efilī Merodaki u bandu di Babiloni. W̄k̄ gen suru w̄k̄u yirusen s̄ka yenda k̄n̄k̄ ka yiruse s̄ka u Yoyakini wi yara piris̄m di. ²⁸ U ra ka nūn gari ko ka k̄ru. Ma u nūn aye b̄eregiru wē. Win aye te, ta sinam be ba yoru dim̄ Babiloni kpuroginu kere. ²⁹ Babilonin sina boko wi, u dera ba Yoyakini yāa kpaanu sebusia d̄ma te u nūn yara piris̄m di. Sanna ba ra di sere Yoyakini u da u ka gu. ³⁰ Yēn bukata u m̄ kpuro sina boko wi, u ra nūn wēwa baadomma sere ka win wāarun t̄ru kpuro s̄ka.

Bandun Gari I

À n gina Isireliban bandun garin tire gbiikiru gara kaa nɛɛ, Samuelin tirera yěro u sua u ka tu yorua. Dafidin bandun gariya u m̀ te Gusunɔn tii u swĩ. Yěro u kĩ u sun s̄w̄si ma Gusunɔ turowa u s̄a Isireliban sina boko. Ma ben sinam be u ra swĩ mi, ba s̄a win s̄om kowobu. Ta maa sun s̄w̄m̄ ma Dafidiwa u s̄a yerun banan himba ka ten s̄oma kpuron s̄w̄ru kua. Ma u Lefiba b̄nu kua wuu wuuka s̄arun s̄. Adama Salom̄w̄wa u tu bana.

Tire ten kpunaa

1. Bwese t̄ki ka yin t̄mbun ȳsa, wiru 1n di sere wiru 9.
2. S̄w̄lun gw̄, wiru 10.
3. Dafidin bandun gari, wiru 11n di sere wiru 29.

ISIRELIBAN BWESE T̄KI

Adamun bweserun t̄kan di n ka girari Esaun bibun bweserɔ

1 Adamuwa u s̄a Setin tundo. Ma Seti u maa En̄si mara. ² Ma En̄si u Kenani mara. Ma Kenani u Mahalal̄eli mara. Ma Mahalal̄eli u maa Yer̄edi mara. ³ Yer̄ediwa u En̄ku Mara. Ma En̄ku u Metusela mara. Ma Metusela u Lem̄eki mara. ⁴ Ma Lem̄eki u maa N̄w̄e mara. N̄w̄e wiya u s̄a Semu ka Kamu ka Yafetin tundo.

⁵ Be ba s̄a Yafetin bibu, bera Gom̄ɛ, ka Maḡgu, ka Madai, ka Yafani, ka Tubali, ka M̄ɛski, ka sere maa Tirasi. ⁶ Be ba s̄a Gom̄ɛn bibu, bera Asikenasi, ka Rifati, ka Togaama. ⁷ Be ba s̄a Yafanin bibu, bera Elisa, ka Taasisa, ka Kitimu, ka sere Dodanimu.

⁸ Kamun biba, Kusi, ka Misiraimu, ka Puti, ka sere Kanani. ⁹ Kusi biba maa, Saba, ka Hafila, ka Sabuta, ka Raema, ka sere Sabuteka. Be ba s̄a Raeman bibu, bera Seba ka Dedani. ¹⁰ Kusi u maa bii mara wi ba sokum̄ Nimurodu. Wiya u gbia u kua w̄ruḡ damgii handunia s̄w̄. ¹¹ Misiraimuwa u Ludiba mara ka Ananiba, ka Lehabuba, ka Nafituba, ¹² ka Patu-rusigibu, ka Kasulugibu, m̄n di Filisitiban bwesera yarima, ka sere Kafitorigibu. ¹³ Kananiwa u Sidoni ka H̄eti mara. Sidoni wiya u s̄a win bii gbiikoo. ¹⁴ Kanani win bibu gaba ba kua Yebusiba, ka Am̄reba, ka Girigasiba, ¹⁵ ka Hefiba, ka Aakiba, ka Siniba, ¹⁶ ka maa Aafadiba, ka Semarigibu, ka Hamatiba.

¹⁷ Be ba s̄a Semun bibun bweseru, bera Elamu, ka Asuri, ka Aapasadi, ka Ludi, ka Aramu, ka Usi, ka Uli, ka Get̄ɛ, ka sere M̄ɛski. ¹⁸ Aapasadiwa u Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara. ¹⁹ Bii t̄n dur̄bu yiruwa Heberu u mara. Gbiikoon ȳsira Pelegi. Ȳsi ten tubusiana, ba b̄nu kua, ȳn s̄ win waati s̄w̄ duniagiba tem b̄nu kua. Win w̄n̄n̄ ȳsira maa

Yokutani. ²⁰ Yokutaniwa u Alim̄dadi mara, ka Selefu, ka Hasamafeti, ka Yeraa, ²¹ ka Hadoramu, ka Usali, ka Dikila, ²² ka Ewali ka Abimaeli, ka Seba, ka Ofiri, ka Hafila, ka Yobabu. ²³ Beni kpurowa ba s̄a Yokutanin bibu.

²⁴ Semuwa u Aapasadi mara. Ma Aapasadi u maa Sela mara. ²⁵ Selawa u Heberu mara. Ma Heberu u Pelegi mara. Ma Pelegi u maa Rehu mara. ²⁶ Rehuwa u Serugu mara. Ma Serugu u Nakori mara. Ma Nakori u maa Tera mara. ²⁷ Terawa u Aburamu mara wi ba maa sokum̄ Aburahamu.

²⁸ Aburahamun biba, Isaki ka Isimeeli. ²⁹ Ben bibun bweseru wee.

Isimeelin bii gbiikoowa Nebaȳtu. Win w̄n̄ba Kedaa, ka Adibeli, ka Mibusamu, ³⁰ ka Mikima, ka Duma, ka Masa, ka Hadadi, ka Tema, ³¹ ka Yeturi, ka Nafisi, ka sere K̄dima. Beniwa ba s̄a Isimeelin bibu.

³² Aburahamun kur̄ wi ba m̀ Ketura, win biba Simurani, ka Yokusani, ka M̄dani, ka Madiani, ka Yisibaku, ka sere Sua. Yokusanin biba maa Seba ka Dedani. ³³ Madianin biba Efa, ka Ef̄ɛ, ka En̄ku, ka Abida, ka Elida. Beni kpurowa ba s̄a Keturin bibu ka win nikur̄minu.

³⁴ Aburahamuwa u Isaki mara. Isakin biba Esau ka Isireli. ³⁵ Be ba s̄a Esaun bibu, bera Elifasi, ka Reweli, ka Yeusi, ka Yalamu, ka sere Kore. ³⁶ Be ba s̄a Elifasin bibu, bera Temani, ka Omaa, ka Sefi, ka Gatamu, ka Kenasi, ka Tinna, ka sere Amaleki. ³⁷ Be ba s̄a Rewelin bibu, bera Nahati, ka Seraki, ka Sama, ka sere Misa. ³⁸ Seirin biba Lotani, ka Sobali, ka Sibeoni, ka Ana, ka Disoni, ka Ēɛɛ, ka sere Disani. ³⁹ Be ba s̄a Lotanin bibu, bera Hori, ka Homamu. Lotanin sesuwa Tinna. ⁴⁰ Be ba s̄a Sobalin bibu, bera Aliani, ka Manahati, ka Ewali, ka Sefi, ka sere Onamu. Sibeonin biba maa Aya ka Ana. ⁴¹ Anan biiwa Disoni. Disonin biba maa Hamurani, ka Esibani, ka Yitirani, ka sere Kerani. ⁴² Be ba s̄a Ēɛɛn bibu, bera Bilani, ka Safani, ka Yakani. Be ba maa s̄a Disanin bibu, bera Usi ka Arani.

Edǎmun sinambu

(I maa mǎerio Torubu 36:31-43)

⁴³ Sinam be ba bandu di Edǎmu, Isireliba bu sere maa bandu swii ben tem, bera Bela, Beorin bii. Win wuun yisira Dinaba. ⁴⁴ Ye Bela u gu, ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gona kǎsire kua. ⁴⁵ Ye Yobabu u gu, ma Husamu, Temanigii u gona kǎsire kua. ⁴⁶ Ye Husamu u gu, ma Hadadi, Bedadin bii u gona kǎsire kua. Wiya u Madianiba go Mǎabun baru kpaan. Win wuuwa Afiti. ⁴⁷ Ye Hadadi u gu, ma Samula, Masirekagii u gona kǎsire kua. ⁴⁸ Ye Samula u gu, ma Sǎalu, Rehobǎtugii u gona kǎsire kua. Rehobǎtu ye, ya wǎawa daa bakarun bera gia. ⁴⁹ Ye Sǎalu u gu, ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gona kǎsire kua. ⁵⁰ Ye Baali Hanani u gu, ma Hadari, Paigii, u gona kǎsire kua. Win kurǎn yisira Mǎhetabeli, Matiredin bii, Mǎsaabun debubu.

⁵¹ Hadarin gǎn biru, Edǎmuba ba bandu bǎnu kuawa bwese kǎra ka bwese kǎra. Be ba kua wirugibu bwese kǎri yi sǎ, bera Tinna, ka Alifa, ka Yeteti, ⁵² ka Oholibama, ka Ela, ka Pinǎni, ⁵³ ka Kenasi, ka Temani, ka Mibisaa, ⁵⁴ ka Madieli, ka Iramu. Be ba kua ben bwese kǎrin wirugibu Edǎmu, bera mi.

Yudan bibun bweseru

2 Yakǎbu wi ba maa sokumǎ Isireli, win bibun yisra wee. Rubeni, ka Simeǎ, ka Lefi, ka Yuda, ka Isakari, ka Sabuloni, ² ka Danu, ka Yosefu, ka Benyamǎe, ka Nefitali, ka Gadi, ka Aseǎ.

³ Be ba maa sǎa Yudan bibu, bera Eri ka Onani, ka Sela. Ben mǎrowa Sua, Kananigii. Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kǎsa kua Yinni Gusunǎn nǎni sǎ, ma Yinni Gusunǎ u dera u gu. ⁴ Tamaa Yudan biigii kurǎwa u nǎn Perǎsi ka Seraki marua. Ma Yudan bibu kpuro ba kua tǎmbu nǎnbu. ⁵ Be ba sǎa Perǎsin bibu, bera Hǎsironi, ka Hamulu. ⁶ Serakin biba maa Simiri, ka Etani, ka Hemani, ka Kalikoli, ka sere Dara. Be kpuro ba kuawa mi tǎmbu nǎnbu. ⁷ Kaamiwa u Akani mara. Akani wiya u Isireliba nǎni swǎaru kpǎe kǎsa ye u kuan sǎ. U yǎnu sua ni Gusunǎ u nǎe bu kpeerasia mam mam. ⁸ Etanin biiwa Asaria. ⁹ Be ba maa sǎa Hǎsironin bibu, bera Yerameǎli, ka Ramu, ka Kalebu, wi ba maa sokumǎ Kelubai.

¹⁰ Ramuwa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u maa Nasoni mara, wi u kua Yudaban wirugii. ¹¹ Nasoni wiya u Saluma mara. Ma Saluma u maa Boasi mara. ¹² Boasiwa u Yobedi mara. Ma Yobedi u maa Isai mara. ¹³ Eliabuwa u sǎa Isain bii gbiikoo. Ma Abinadabu u sǎa yiruse. Ma Sama u sǎa itase. ¹⁴ Ma Netanǎeli u sǎa nnese. Ma Radai u sǎa nǎnbuse. ¹⁵ Ma Osemu u sǎa nǎnba tiase. Ma Dafidi u sǎa nǎnba yiruse. ¹⁶ Ben sesuba Seruya ka Abigali. Be ba sǎa Seruyan bibu, bera Abisai ka Yoabu ka Asaeli. Ba sǎawa mi, be ita. ¹⁷ Amasan mǎrowa Abigali. Win tundo maa Yetǎe, Isimǎeli.

¹⁸ Kalebu, Hǎsironin bii u tǎn durǎbu ita mara ka win kurǎ Asuba. Bera Yesǎe ka Sobabu ka Aadoni. U maa

ka Yerictu mara. ¹⁹ Ye Asuba u gu, ma Kalebu u Efarata sua kurǎ. Ma Efarata wi, u nǎn Huri marua.

²⁰ Huri wiya u Uri mara. Ma Uri u maa Besaleli mara.

²¹ Yen biru, ye Hǎsironi u kua wǎwata, yera u Makiri, Galadin tondon bii sua kurǎ. Ma u nǎn Segubu marua. ²² Segubu wiya u Yairi mara. Yairi wi, u wusu wawa yenda ita Galadin tem. ²³ Adama Gesuriba ka Sirigibu ba Yairin wuu si wǎri ba mwa ka Kenatin wusu ka sin baru kpaanu kpuro. Su sǎawa wusu wata. Be ba wǎa wuu si sǎ kpuro, ba sǎawa Makiri Galadin tondon debuminu. ²⁴ Hǎsironi, Abian durǎn gǎn biru, Kalebu u maa ka Efarata menna ma u nǎn bii tǎn durǎ marua wi ba sokumǎ Asuri. Asuri wiya u sǎa Tekoagibun sikado.

²⁵ Yerameǎli, Hǎsironin bii gbiikoon biba, Ramu, ka Buna, ka Oreni, ka Osemu, ka Akiya. Ramuwa u sǎa ben gbiikoo. ²⁶ Yerameǎli wi, u maa kurǎ goo sua wi ba sokumǎ Atara, Onamun mero. ²⁷ Ramu, Yerameǎlin bii gbiikoon biba Maasi, ka Yamini, ka Ekǎe. ²⁸ Be ba sǎa Onamun bibu, bera Samai, ka Yada. Be ba maa sǎa Samain bibu, bera Nadabu ka Abisuri. ²⁹ Abisurin kurǎn yisira Abihaili. Wiya u nǎn Akubani ka Mǎlidi marua. ³⁰ Be ba sǎa Nadabun bibu, bera Seledǎ ka Apaimu. Seledǎ wi, u nǎ bii mara u ka gu. ³¹ Apaimuwa u Yisei mara. Ma Yisei u Sesani mara. Ma Sesani u maa Alai mara. ³² Be ba sǎa Yada, Samain wǎnǎn bibu, bera Yetǎe ka Yonatam. Yetǎe wi, u nǎ bii mara u ka gu. ³³ Be ba sǎa Yonatam bibu, bera Peleti ka Sasa. Beni kpurowa ba sǎa Yerameǎlin bibun bweseru.

³⁴ Sesani u nǎ bii tǎn durǎbu mara. Bii tǎn kurǎbu tǎnawa u mara. Sesani wi, u Egibitigii goo mǎ yoo, wi ba ra soku Yara. ³⁵ Ma Sesani u win bii tǎn kurǎ sua u Yara win yoo Egibitigii wi wǎ u sua kurǎ. Ma u nǎn Atai marua. ³⁶ Ataiwa u Natani mara. Ma Natani u maa Sabadi mara. ³⁷ Sabadiwa u Efilali mara. Ma Efilali u Obedi mara. ³⁸ Obediwa u Yehu mara. Ma Yehu u maa Asaria mara. ³⁹ Asariawa u Halesi mara. Ma Halesi u maa Elasa mara. ⁴⁰ Elasa u Sisimai mara. Ma Sisimai u maa Salumu mara. ⁴¹ Salumuwa u Yekamia mara. Ma Yekamia u Elisama mara.

⁴² Kalebu, Yerameǎlin mǎn bii gbiikoowa Mǎsa, wi u sǎa Sifun tundo ka Maresa wi u sǎa Heboronin tundo.

⁴³ Be ba sǎa Heboronin bibu, bera Kore, ka Tapua ka Rekemu, ka Sema. ⁴⁴ Semawa u Rakamu, Yǎkamun tundo mara. Rekemuwa u maa Sammai mara. ⁴⁵ Sammaiwa u Maoni mara. Ma Maoni u Bǎti Suri mara. ⁴⁶ Efa, Kalebun kurǎ goo, wiya u Harani, ka Mǎsa, ka Gasesi mara. Harani wi, u maa bii mara ma u nǎn yisuru kǎ Gasesi. ⁴⁷ Be ba sǎa Yadaibib, bera Regemu ka Yotamu, ka Gesani, ka Peleti, ka Efa, ka Saafu. ⁴⁸ Maaka, Kalebun kurǎ goowa u Sebeǎe ka Tirana mara. ⁴⁹ Yen biru u maa Saafu, Madimanan tundo mara, ka Sefa, Makibena ka Gibeian tundo. Kalebu u bii tǎn kurǎ mara. Wiya ba mǎ Akusa.

⁵⁰ Win kurǎ Efaratan bii gbiikoowa Huri. Bibu itawa Huri u mara. Bera Sobali wi u sǎa Kiriati Yarimun kaba wuko, ⁵¹ ka Saluma, Betelehemun kaba wuko, ka Harefu, Bǎti Gedǎen kaba wuko. ⁵² Be ba sǎa Sobali,

Kiriati Yarimun kaba wukon bweseru, bera Haroegibu, ka Menuhɔtugibun sukum, ⁵³ ka bwese keru yi yi wāa Kiriati Yarimuɔ. Yiya Yetεεba, ka Putiba, ka Sumatiba, ka Misiraiba. Bwese keru yin min diya Soreagibu ka Esitaoligibu ba yara.

⁵⁴ Saluman min diya Betelehemugibu ba yara ka Netofagibu, ka Atarɔtu Beti Yoabugibu, ka Manahatigibun sukum, ka Soreagibu, ⁵⁵ ka be ba ra tirenu yore ba ka wāa Yabesiɔ. Bera Tireatigibu ka Simeatigibu ka Sukatigibu. Ba sāawa Keniba be ba yara Hamatin bweserun di wi u sāa Rekabun bweserun sikado.

Dafidin bibun bweserun tōka

3 Bii be Dafidi u mara Heboroniɔ ben yīsa wee. Amɔɔ, Akinɔamu Yisireligiin biiwa u sāa gbiikoo. Ma Danieli, Abigali, Kaameligiin bii u sāa yiruse. ² Ma Abusalɔmu, Maakan bii u sāa itase. Maaka wi, u sāawa Talimai, Gesurin sina bokon bii. Ma Adoniya, Hagitin bii u sāa nnese. ³ Ma Sefatia, Abitalin bii u sāa nɔɔbuse. Ma Yitireamu, Egilan bii u sāa nɔɔba tiase. Egila wi, u maa sāawa Dafidin kurɔɔbun turo. ⁴ Be nɔɔba tia yera ba nùn marua Heboroniɔ. Dafidi u bandu diwa Heboroni mi wāɔ nɔɔba yiru ka suru nɔɔba tia. Yen biruwa u maa bandu di Yerusalemuɔ wāɔ tɛna ka ita. ⁵ Bii be u maa mara Yerusalemuɔ, bera Simeɔ, ka Sobabu, ka Natani ka Salomɔɔ. Bibu nne ye, ya sāawa Bati Seba, Amielin biin bibu. ⁶ Dafidi u maa bibu gabu mara. Bera Yibaa, ka Elisua, ka Elifeleti, ⁷ ka Nɔɔga, ka Nefegi, ka Yafia, ka Elisama, ⁸ ka Eliada, ka Elifeleti. Ba sāawa mi be nɔɔba nne. ⁹ Be ba sāa Dafidin bibu bera mi, win kurɔɔbu gabun bibu baasi. Ben sesuwa Tamaa. ¹⁰ Salomɔɔwa u Roboamu mara. Ma Roboamu u Abiya mara. Ma Abia u Asa mara. Ma Asa u Yosafati mara. ¹¹ Ma Yosafati u Yoramumu mara. Ma Yoramumu u Akasia mara. Ma Akasia u Yoasi mara. ¹² Ma Yoasi u Amasia mara. Ma Amasia u Asaria mara. Ma Asaria u Yotamu mara. ¹³ Ma Yotamu u Akasi mara. Ma Akasi u Esekiasi mara. Ma Esekiasi u Manase mara. ¹⁴ Ma Manase u Amɔɔ mara. Ma Amɔɔ u Yosiasi mara. ¹⁵ Be ba sāa Yosiasin bibu, be wee. Yohananiwa u sāa gbiikoo. Ma Yoyakimu u sāa yiruse. Ma Sedesiasi u sāa itase. Ma Salumu u sāa nnese. ¹⁶ Be ba sāa Yoyakimun bibu, bera Yekonia ka Sedesiasi.

¹⁷ Be ba maa sāa Yekonian bibu, bera Asiri wi u Sealitieli mara, ¹⁸ ka Maakiramumu, ka Pedaya, ka Senasaa, ka Yekamia, ka Hosama, ka Nedabia. ¹⁹ Be ba sāa Pedayan bibu, bera Sorobabeli ka Simeɔ. Be ba maa sāa Sorobabelin bibu, bera Mesulamu ka Hanania. Selomitiwa u sāa ben sesu. ²⁰ Pedaya wi, u maa bibu nɔɔbu gabu mara. Bera Hasuba, ka Oheli, ka Berekia, ka Hasadia, ka Yusabu Hesedi.

²¹ Be ba sāa Hananian bibun bweseru, bera Pelatia, ka Esai, ka Refayan bibu, ka Ananin bibu, ka Abudiasin bibu, ka Sekanian bibu. ²² Bibu nɔɔba tia Sekania u mara. Bera Semaya, ka Hatusi, ka Yigeali, ka Bariaki, ka Nearia, ka Safati. ²³ Bibu itawa Nearia u mara. Bera Elionai, ka Esekiasi, ka Asirikamu. ²⁴ Be ba

maa sāa Elionain bibu, bera Hodafia, ka Eliasibu, ka Pelaya, ka Akubu, ka Yokanani, ka Delaya, ka Anani. Ba maa sāawa mi be nɔɔba yiru.

Yudan bibun bweseru

4 Be ba sāa Yudan bibu, bera Peresi, ka Hesironi, ka Kaami, ka Huri, ka Sobali. ² Reaya, Sobalin biiwa u Yasati mara. Ma Yasati u Akumai ka Lahadi mara. Bera ba sāa Sorean bweserun tōka.

³ Huri, Efaratan bii gbiikoo, Betelehemun kaba wuko, u bibu mara. Bera Etamu, ka Yisireeli, ka Yisima, ka Yidibasi, ka ben sesu Heseleponi, ka Penueli, Gedorin kaba wuko, ka Esee, Husan kaba wuko.

⁵ Kurɔɔbu yiruwa Asuri, Tekoan kaba wuko u mɔ. Bera Helea ka Naara. ⁶ Be Naara u nùn marua, bera Akusamu, ka Hefee, ka Temeni, ka Akasitari. ⁷ Be ba sāa Helean bibu, bera Sereti, ka Sokaa, ka Etinani.

⁸ Kosiwa u Anubu ka Sobeba mara. Hosi win min diya Akaakeli, Harumun biin bwese tōka ya yara.

⁹ Yabesi u beere mɔ n kere win wɔɔɔbu. Win mero u nùn yīsi te kāwa yèn sɔ u wahala kua win marubu nɔɔ.

¹⁰ Yabesi wi, u kanaru kua u nee, Gusunɔ, Isireliban Yinni, a de wunen domaru ta n man wāasi. A nen tem kpāaru sosio. A wunen nɔmu demɔ a man kōsu. Kpa a de nɔni swāaru ka wahala yu ka man tonda.

Ma Gusunɔ u nùn kua ye u bikia.

¹¹ Kelubu, Sukan mɔɔwa u Mekiri, Esitonin tundo mara. ¹² Esitonniwa u sāa Rafa ka Paseaki ka Tekinan yenugibun sikado. Tekina wiya u wuu ge ba mɔ Nakasi swii. Ben bibun bwesera ta sina Rekaɔ.

¹³ Be ba sāa Kenasin bibu, bera Otinieli ka Seraya. Otinielin biiwa maa Hatati. ¹⁴ Menɔtaiwa u Ofara mara. Ma Seraya u maa Yoabu mara. Yoabu wiya u sāa nɔm kowobun sikado be ba wāa wɔɔɔ ye ba mɔ Nɔman nɔm kowobun wɔɔwa.

¹⁵ Kalebu, Yefunen biiwa u Iru ka Ela ka Naamu mara. Elawa u maa Kenasi mara.

¹⁶ Be ba sāa Yehaleelin bibu, bera Sifu, ka Sifa, ka Tiriya, ka Asareli.

¹⁷ Esidasin bibu Yetee, ka Meredi, ka Efee, ka Yaloni. Meredi u Bitiya Egibiti sunɔn bii wɔndia sua kurɔ, ma u nùn Mariamu ka Samai ka Yisiba marua. Yisiba wiya u wuu ge ba mɔ Esitemɔɔ swii. Ma Meredi wi, u maa kurɔ Yuda goo sua. Wiya u Yeredi mara, ka Hebee, ka Yekutieli. Yerediwa u wuu ge ba mɔ Gedori swii, ma Hebee u maa Soko swii, ma Yekutieli u maa Sanɔa swii.

¹⁹ Hodiya u Nakamun sesu sua kurɔ. Win bibun bwesera Gaamiba be ba wāa Keilaɔ ka sere Maakagibu be ba wāa Esitemɔɔɔ.

²⁰ Be ba sāa Simɔɔn bibu, bera Amɔɔ, ka Rina, ka Beni Hanani, ka Tiloni. Be ba maa sāa Yisein bibun bweseru, bera Soketi ka win bii.

²¹ Be ba sāa Sela, Yudan biin bweseru, bera Eri, wi u wuu ge ba mɔ Leka swii, ka Lada, wi u maa Maresa swii, ka sere maa bwese te ta ra beka wesi ka wēe damgii Beti Asibeɔɔ, ²² ka Yokimu ka tɔn be ba wāa Kosebaɔ ka Yoasi ka Sarafu be ba Mɔabuba sua

kurɔbu, ba sere na ba sina Lesemuɔ. Yeni ya koorawa yee yellun di. ²³ Ben bibun bwesera ta ra wekenu mɔm. Ba ra n wāa dāa gbaanɔ ka kpara yenɔ ba n sina boko sɔmburu kuamme.

Simeɔn bibun bweseru

²⁴ Be ba sāa Simeɔn bibun bweseru, bera Nemueli, ka Yamini, ka Yaribu, ka Seraki, ka Sɔɔlu. ²⁵ Ye Sɔɔlu u seewa, yera u Salumu mara. Ma Salumu u maa seewa u Mibusamu mara. Ma Mibusamu u maa Misama mara. ²⁶ Ye Misama u seewa, yera u Hamueli mara. Ma Hamueli u maa seewa u Sakuri mara. Ma Sakuri u maa Simeɔi mara. ²⁷ Bii tɔn durɔbu wɔkura nɔɔbu ka tia Simeɔi u mara ka sere bii tɔn kurɔbu nɔɔba tia. Ben bweseru ta n mara n dabi. Yen sōna ta n kuure too nge Yudan bweseru.

²⁸ Wuu si sɔɔ ba wāa sere n ka girari Dafidin bandun waati sɔɔ, si ka sin baru kpaanu, siya Beri Seba, ka Mɔlada, ka Hasaa Suali, ka Bila, ka Etisemu, ka Toladi, ka Betueli, ka Hɔɔma, ka Sikilagi, ka Beti Maakabɔti, ka Hasaa Susimu, ka Beti Bire, ka Saaramu, ³² ka maa wusu nɔɔbu yeni, Etamu, ka Aini, ka Rimɔɔ, ka Tokeni, ka Asani, ³³ ka sere maa wuu si su ka bu sikerene ka sin baru kpaanu n ka girari sere Balatiɔ. Ye ba yoru ben wāa yenu ka ben bwese tōkan sō, yera mi.

³⁴ Be ba sāa Simeɔn bwese keran wirugibu, bera Mɛ-sobabu, ka Yamuleki, ka Yosa, Amasian bii, ³⁵ ka Yoeli ka Yehu, Yosibian bii, Serayan debubu, Asielin sikadobu, ³⁶ ka Elionai, ka Yaakoba, ka Yesosaya, ka Asaya, ka Adieli, ka Yesimieli, ka Benaya, ³⁷ ka Sisa, Sifein bii, Alonin debubu, Yedaya ka Simuri ka Semayan sikadobu. ³⁸ Beniwa ba sāa wirugibu ben bwese keran sɔɔ. Ma ben bwesera marura ba dabia. ³⁹ Ma ba da Gedorin bera gia n ka da wɔwan sō yari yeru gia bu ka yakasu kasu ben yaa sabenu sō. ⁴⁰ Ba yaka geesu wa mi. Ben tem mɛ, mu kpā. Ma mu wāa bɔri yendu sɔɔ. Domi be ba raa wāa mi yellu ba sāawa Kamun bweseru. ⁴¹ Esekiasi, Yudaban sina bokon waati sɔɔra tɔn be, ba na tem mɛ sɔɔ, ma ba Maoniba kpeerasia mam mam. Ma ba ben kunu wɔri ba kɔ-suka. Ma ba sina tem mɛ sɔɔ. Domi yakasu wāa mi, ben yāanun sō.

⁴² Simeɔn bwese keran tɔmbu gabu ba da Seirin gu-urɔ. Ben geera sāawa tɔmbu nɛera wunɔbu (500). Be ba maa sāa ben wirugibu, bera Pelatia, ka Nɛaria, ka Refaya, ka Usieli, Yisein bii. ⁴³ Ma ba Amaleki be ba tie mi go. Ma ba sina mi, sere ka gison giso.

Rubenin bwese keran tɔmbu

5 Rubeni u sāawa Isirelin bii gbiikoo. N deema Rubeni wi, u ka win tondon kurɔ kpuna. Ma ba win yerumaru mwa ba win wɔɔ Yosefun bibu wɛ. Yen sōna ba n win bwese keran tɔmbun yīsa tireru doke yerumarun swaa sɔɔ. ² Isirelin bii be sɔɔ, Yudawa u dam bo. Win bwese keran diya kparo u yara. Adama Yosefun biba ba yerumaru wɛ.

³ Be ba sāa Rubeni, Isirelin bii gbiikoo bibu, bera Enɔku, ka Paalu, ka Hesironi, ka Kaami.

⁴ Yoeliwa u Semaya mara. Ma Semaya u seewa u Gɔgu mara. Ma Gɔgu u maa seewa u Simeɔi mara. ⁵ Ye Simeɔi u seewa, ma u Misee mara, ma Misee u seewa u Reaya mara. ⁶ Ma Reaya u seewa u Baali mara. Ma Baali u seewa u Beera mara. Wiya u sāa Rubeniban wirugii. Wiya Tigilati Pilesee, Asirin sina boko u yoru mwa.

⁷ Beeran tɔmbun yīsa wee nge mɛ ba ka bu tireru doke yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, ka nge mɛ ba ka kerane. Yeyeliwa u sāa ben gbiikoo. Ma Sakari u swīi, ⁸ ka Bela, Asasin bii, Seman debubu, Yoelin sikadobu.

Belan tema Aroɛen di, n ka da guu te ba mō Nɛboɔ, sere ka Baali Mɛnɔn. ⁹ Sō yari yeru gia, win tem mu wāawa saa Efaratin daarun di sere n ka da gbaburun duu yeru. Domi ben yaa sabenu nu dabia Galadin tem mɛ sɔɔ. ¹⁰ Sɔɔlu, sina bokon waati sɔɔ, ba ka Hagareniba tabu kua ba kamia. Ma ba sina ben wāa yenɔ Galadin sō yari yerun bera gia kpuro.

Gadin bwese keran tɔmbu

¹¹ Gadin bwese keran tɔmbu ba sina Rubeniban deedeeru sō yēsan nɔm geu gia, Basanin tem sere n ka girari Salika sɔɔ yari yeru gia. ¹² Yoelin bwese kera ya kpāaru bo. Ma Safamugia ya sāa yiruse. Ma Yanaigia ka Safatigia ya wāa Basanin. ¹³ Bwese keran nɔɔba yiru gɛɛ maa wāa. Yiya Mikaelin bwese kera, ka Mesulamugia, ka Sebagia, ka Yoraigia, ka Yakanigia, ka Siagia, ka sere Ebeɛgia. ¹⁴ Be ba sāa Abihailin bibun bweseru, bera Huri, ka Yaroasi, ka Galadi, ka Mikaeli, ka Yesisai, ka Yado, ka sere Busi. ¹⁵ Aki, Abudielin bii, Gunin debubuwa u sāa ben wirugii. ¹⁶ Gadin bwese keran tɔn be, ba wāawa Galadi ka Basanin ka yen baru kpaanɔ ka yen kpara yenɔ saa Saronin di n ka da yen nɔɔ bura yenɔ.

¹⁷ Ba ben bwese keran yi kpuro tireru dokewa nge mɛ yi ka swīine, Yotamu Yudaban sina boko ka Yeroboamu Isireliban sina bokon waati sɔɔ.

¹⁸ Rubenin bwese kera ka Gadigia ka sere Manasen bwese keran tɔn ba tabu durɔ damgibu mɔ be ba koo kpī bu tereru ka takobi nene kpa bu tendu to. Ba maa tabu tobu yē gem gem. Ben geera sāawa tɔmbu nɔɔɔn suba weeru ka nne ka tɔmbu nata ka wunɔbu ka wata (44.760). Ba maa sɔɔru sāa bu ka tabu to. ¹⁹ Ma ba Hagareniba ka Yeturigibu, ka Nafisigibu, ka Nɔdabugibu tabu wɔri. ²⁰ Sanam mɛ ba taa bi mō, ba Yinni Gusunɔ somiru kana domi ba ben naane doke wi sɔɔ. Ma ba Hagarenigii be, ka be ba bu somiru na kamia. ²¹ Ma ba ben yaa sabenu mwɛera. Niya yooy-oosu nɔɔɔn suba weeraakuru (50.000) ka yāa ninu nɔɔɔn suba goobu ka weeraakuru (250.000) ka ketekunu nɔɔɔn suba yiru (2.000) ka sere tɔmbu nɔɔɔn suba wunɔbu (100.000). ²² Tɔn be ba go taa bi sɔɔ, ba dabi. Domi Yinni Gusunɔwa u dera n kora mɛ. Ma ba sina tem mi sere n ka tura saa ye ba bu yoru mwa ba ka doona.

Manasen bwese kera

²³ Manasen bwese keran sukum mu na mu sinawa tem me mu wāa Basani, n ka da Baali Hεεmɔɔ ka Seniri, sere ka guu te ba mɔ Hεεmɔɔ. Tɔn be, ba dabi. ²⁴ Ben wirugibun yīsa wee. Efεε, ka Yisei, ka Elieli, ka Asirieli, ka Yeremi, ka Hodafia, ka Yadieli. Ba sāawa tɔn durɔ wɔrugɔba, ma ba yīsiru yara.

²⁵ Adama ba Gusunɔ ben baababan Yinni torari. Ba bwese tukunun būnu sāwa ni u raa kam koosia. ²⁶ Yen sōna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni u dera Asirin sinam beni, Pulu ka Tigilati Pileseε ba Rubeniba, ka Gadiba, ka Manasen bwese keran sukum yoru mwεera ba ka da Salasi, ka Sabori, ka Haras, ka sere Gosanin daaran bɔkuɔ. Miya ba wāa sere ka gisɔ.

Lefi be ba sāa yāku kowo

tɔnwerobu

²⁷ Be ba sāa Lefin bibu, bera Gεεsɔni, ka Kehati, ka Merari. ²⁸ Ye Kehati u seewa, ma u Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli mara. ²⁹ Ye Amuramu u seewa, ma u Aroni ka Mɔwisi ka Mariamu mara. Ma Aroni u maa seewa u Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa mara. ³⁰ Ye Eleasaa u seewa, ma u Finεesi mara. Ma Finεesi u seewa u Abisua mara. ³¹ Ye Abisua u seewa ma u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. ³² Ye Usi u seewa, ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Mεrayɔtu mara. ³³ Ye Mεrayɔtu u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁴ Ye Akitubu u seewa, ma u Sadɔku mara. Ma Sadɔku u seewa u Akimasi mara. ³⁵ Ye Akimasi u seewa, ma u Asaria mara. Ma Asaria u seewa u Yokanani mara. ³⁶ Ye Yokanani u seewa, ma u Asaria mara. Asaria wiya u ra yākunu ko Yinni Gusunɔn sāa yerɔ te Salomɔɔ u bana Yerusalemɔ. ³⁷ Ye Asaria wi, u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ye Akitubu u seewa ma u Sadɔku mara. Ma Sadɔku u seewa u Salumu mara. ³⁹ Ye Salumu u seewa, ma u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u seewa u Asaria mara. ⁴⁰ Ye Asaria u seewa ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Yosadaki mara. ⁴¹ Sanam mε Yinni Gusunɔ u dera Nebukanεsaa u Yudaba ka Yerusalemugibu yoru mwεera u ka doona, ka Yosadaki wi sanna mi.

Lefin bwese keran

tɔmbu gabu

6 Lefiwa u Gεεsɔni ka Kehati ka Merari mara. ² Ye Gεεsɔni u seewa, ma u Libini ka Simeɪ mara. ³ Be ba sāa Kehatin bibu, bera Amuramu, ka Yisehari, ka Heboroni, ka Usieli. ⁴ Be ba maa sāa Merarin bibu, bera Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua wirugibu Lefin bwese kerɪ sɔɔ.

⁵ Ma Gεεsɔni u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Yasati mara. Ma Yasati u seewa u Simma mara. ⁶ Ma Simma u seewa u Yoasi mara. Ma Yoasi u seewa u Ido mara. Ma Ido u seewa u Seraki mara. Ma Seraki u seewa u Yatarai mara.

⁷ Kehatiba sɔɔ, Kehati u seewa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u seewa u Kore mara. Ma Kore u seewa u Asiri mara. ⁸ Ma Asiri u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Abiasafu mara. Ma Abiasafu u seewa u Asiri mara. ⁹ Ma Asiri u seewa u Tahati mara. Ma Tahati u seewa u Urieli mara. Ma Urieli u seewa u Osiasi mara. Ma Osiasi u seewa u Sɔɔlu mara.

¹⁰ Be ba sāa Elikanan bibu gabu, bera Amasai ka Akimɔti. ¹¹ Ahimɔtin bweseru sɔɔ, Akimɔti u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Sofai mara. Ma Sofai u seewa u Nahati mara. ¹² Ma Nahati u seewa u Eliabu mara. Ma Eliabu u seewa u Yeroamu mara. Ma Yeroamu u seewa u Elikana goo mara. ¹³ Samuelin biba maa sāa Yoeli ka Abiya.

¹⁴ Merarin bwese kera sɔɔ, Merari u seewa u Makili mara. Ma Makili u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Simeɪ mara. Ma Simeɪ u seewa u Usa mara. ¹⁵ Ma Usa u seewa u Simeɔ mara. Ma Simeɔ u seewa u Hagiya mara. Ma Hagiya u seewa u Asaya mara.

¹⁶ Sanam mε ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu yii yeru waawa, sanam meya Dafidi u Lefi ben gabu kua wom kowobun wirugibu Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. ¹⁷ Bera ba ra wom kowobu kpare Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun wuswaɔ sere Salomɔɔ u ra ka Yinni Gusunɔn sāa yeru bana Yerusalemɔ. Ba ben sɔmburu kuawa dee dee nge mε ba bu ten wooda wε.

¹⁸ Be ba kua wom kowobun wirugibu ka ben bibun bweseru wee.

Kehatin bweseru sɔɔ, Hemanɪwa u sāa wom kowobun wirugii. Win sikadobara Yoeli ka Samueli, ¹⁹ ka Elikana, ka Yeroamu, ka Elieli, ka Toa, ²⁰ ka Sufu, ka Elikana, ka Mahati, ka Amasai, ²¹ ka maa Elikana goo, ka Yoeli goo ka Asaria, ka Sofoni, ²² ka Tahati, ka Asiri, ka Abiasafu, ka Kore, ²³ ka Yisehari, ka Kehati, ka Lefi, ka Isireli.

²⁴ Asafu u maa sāawa wom kowobun wirugii turo. Wiya u ra n wāa Hemanɪn nɔm geuɔ u n nùn somimɔ. Win sikadobara Berekia, ka Simeɔ, ²⁵ ka Mikaeli, ka Baaseya, ka Maakiya, ²⁶ ka Etini, ka Seraki, ka Adaya, ²⁷ ka Etani, ka Simma, ka Simeɪ, ²⁸ ka Yasati, ka Gεεsɔni, ka Lefi.

²⁹ Merarin bweseru sɔɔ, be ba ra womusu ko, ba ra n wāawa Hemanɪn nɔm dware gia. Ben wirugiiwa Etani. Etani win sikadobara Kisi, ka Abudi, ka Maluku, ³⁰ ka Hasabia, ka Amasia, ka Hilikiya, ³¹ ka Amusi, ka Sani, ka Semεε, ³² ka Makili, ka Musi, ka Merari, ka Lefi.

³³ Ben mero bisi be ba tie, bera ba ra sɔma ko ye ya wāa Yinni Gusunɔn sāa yerɔ kpuro.

³⁴ Aroni ka win bibun bwesera ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu ko yāku yeru wɔɔɔ kpa bu maa turare dɔɔ doke mi. Bera ba ra sɔma kpuro ko dii te ta dεere gem gem sɔɔ kpa bu torarun yākunu ko Isireliban sɔ

nge mε Mōwisi, Gusunon sōm kowo u bu yiire.
³⁵ Aronin bweserun tōka wee. Aroni u seewa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u seewa u Finēesi mara. Ma Finēesi u seewa u Abisua mara. ³⁶ Ma Abisua u seewa u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. Ma Usi u seewa u Seraya mara. ³⁷ Ma Seraya u seewa u Merayōtu mara. Ma Merayōtu u seewa u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ma Akitubu u seewa u Sadōku mara. Ma Sadōku u seewa u Akimasi mara.

Wuu si ba Lefin bibun

bweseru wē

³⁹ Ye ba tētē toba, be ba gbia ba tem wē bera Kehatin bwese keragibu, Aronin bweseru sō. Ben wā yenu ka ben kpara yenu ka ben tem nō bura yenu wee. ⁴⁰ Niya Heboroni ye ya wā Yudan temō ka yen kpara yenu ni nu ka ye sikerene. ⁴¹ Adama yen baru kpaanu, Kalebu, Yefunen biiwa ba mi wē. ⁴² Wuu si ba Aronin bibun bweseru wē, siya Heboroni mi ba ko n da kpikuru de, ka Libina ka yen kpara yenu, ka Yatiri, ka Esitemōka ka yen kpara yenu, ⁴³ ka Hileni ka yen kpara yenu, ka Debiri ka yen kpara yenu, ⁴⁴ ka Asani ka yen kpara yenu, ka Bēti Semesi ka yen kpara yenu, ⁴⁵ ka Benyameen tem wuu sini, Gibeā ka yen kpara yenu, ka Alemeti ka yen kpara yenu, ka Anatōtu ka yen kpara yenu. Wuu si kpuro su kuawa mi wōkura ita nge mε bwese keri yi, yi geeru nε.

⁴⁶ Ye ba maa tētē toba, Kehatin bibun bwese te ta tie, ta wusu wōkuru wa Efaraimun bwese keran tem sō ka Danun bwese keragim sō, ka Manasen bwese keran sukumgim sō. ⁴⁷ Gēsōnin bibun bweseru ta wusu wawa wōkura ita nge mε ben bwese kerin geera nε. Wuu si, su wāwā Isakarin bwese keran tem sō ka Aseen bwese keragim sō, ka Nefitalin bwese keragim sō ka Manasen bwese keragim sō Basani. ⁴⁸ Ye ba maa wure ba tētē toba, wusu wōkura yiruwa Merarin bibun bwesera wa Rubenin bwese keran tem sō, ka Gadigian tem sō, ka Sabulonigian tem sō nge mε ben bwese kerin geera nε. ⁴⁹ Isireliba ba maa Lefiba wusu gasu wē ka sin kpara yenu. ⁵⁰ Ba wuu si gōsawa ka tētē Yudan bwese keran temō, ka Simeon bwese keragim sō, ka Benyameen bwese keragim sō.

⁵¹ Kehatin bibun bwese te ta maa tie, ta wusu wawa Efaraimun bwese keran tem sō. ⁵² Wuu si ba bu wē, siya Sikemu ye ya wā Efaraimun guro, ka yen kpara yenu. Miya ba ko n da kpikuru de. Ka Gesē ka yen kpara yenu, ⁵³ ka Yokumēamu ka yen kpara yenu, ka Bēti Horoni ka yen kpara yenu, ⁵⁴ ka Ayaloni ka yen kpara yenu, ka sere maa Gati Rimō ka yen kpara yenu. ⁵⁵ Wuu si Manasen bwese keran sukum mu maa wa, siya Anē ka yen kpara yenu, ka Bileamu ka yen kpara yenu. Siya ba Kehatin bwese keragii be ba tie wē.

⁵⁶ Ba maa Gēsōnin bwese keran tōmbu wusu wē. Wuu si ba wa Manasen bwese keran sukum min di, siya Golani ye ya wā Basani ka yen kpara yenu, ka

Asitarōtu ka yen kpara yenu. ⁵⁷ Wuu si ba wa Isakarin bwese keran min di, siya Kedesi ka yen kpara yenu, ka Dabarati ka yen kpara yenu, ⁵⁸ ka Ramōti ka yen kpara yenu, ka sere Anemu ka yen kpara yenu. ⁵⁹ Wuu si ba wa Aseen bwese keran min di, siya Masikali ka yen kpara yenu, ka Abudoni ka yen kpara yenu, ⁶⁰ ka Hukōku ka yen kpara yenu, ka sere Rehōbu ka yen kpara yenu. ⁶¹ Wuu si ba wa Nefitalin bwese keran min di, siya Kedesi ye ya wā Galilen temō ka yen kpara yenu, ka Hamō ka yen kpara yenu, ka sere Kiriataimu ka yen kpara yenu.

⁶² Ba Lefi be ba tie Merarin bweseru sō wusu wē. Wuu si ba wa Sabulonin bwese keran min di, siya Rimōka ka yen kpara yenu, ka Tabori ka yen kpara yenu. ⁶³ Wuu si ba wa Rubenin bwese keran min di Yudenin guru gō, Yerikon deedeeru sō yari yeru gia, siya Beseri ye ya wā tem saaraō ka yen kpara yenu, ka Yasa ka yen kpara yenu, ⁶⁴ ka Kedemōti ka yen kpara yenu, ka sere Mefati ka yen kpara yenu. ⁶⁵ Wuu si ba maa wa Gadin bwese keran min di, siya Ramōti, Galadin temō ka yen kpara yenu, ka Mahanaimu ka yen kpara yenu, ⁶⁶ ka Hesiboni ka yen kpara yenu, ka sere Yasē ka yen kpara yenu.

Isakarin bibun bweseru

7 Bibu nnewa Isakari u mara. Bera Tola, ka Pua, ka Yasubu, ka Simuroni. ² Tolan biba Usi, ka Refaya, ka Yerieli ka Yamai, ka Yibisamu, ka sere Samuēli. Bera ba sā wirugibu ben yenusō, Tolan bwese kera sō. Ba sāwā wōrugōba ben waati ye sō. Dafidin waati sō, ben geera sāwā nōkōbun suba yenda yiru ka tōmbu nata (22.600). ³ Usin biiwa Yisiraya. Yisiraya ka win bibu ba sāwā be wirugibu nōkōbu. Win bii bera Mikaeli, ka Abudiasi, ka Yoeli, ka Yisiya. ⁴ Be ba wā ka be sannu, tōn kurōbu ka bibu ba dabi sere ba koo kpī bu tōn durōbu nōkōbun suba tēna ka nōkōba tia (36.000) wa be sō be ba koo kpī bu tabu ko.

⁵ Isakarin bwese kera sō, be ba tireru doke, ben geera sāwā nōkōbun suba wēne ka nōkōba yiru (87.000). Be kpuro ba sāwā wōrugōba.

Benyameē ka Nefitalin

bibun bweseru

⁶ Bibu itawa Benyameē u mara. Bera Bela, ka Bekē, ka Yedieli. ⁷ Bibu nōkōbuwa Bela u mara. Bera Esiboni, ka Usi, ka Usieli, ka Yerimōti, ka maa Iri. Ben baawure u sāwā win bwese keran wirugii. Be kpuro maa wōrugōbara. Ba bu tireru doke ma ben geera kua nōkōbun suba yenda yiru ka tōmbu tēna ka nne (22.034). ⁸ Bekēen biba Semira, ka Yoasi, ka Eliesē, ka Elionai, ka Omiri, ka Yeremōti, ka Abiya, ka Anatōtu, ka Alameti. Beni kpurowa ba sā Bekēen bibu. ⁹ Ma ba bu tireru doke nge mε ba ka swīine bwese kera ye sō. Be kpuro ba sāwā yenu yēro wōrugōba. Ma ben geera sā tōnu nōkōbun suba yendu ka goobu (20.200).

¹⁰ Yedielin biiwa Bilihani. Bilihanin biba maa Yeusi, ka

Benyameε, ka Ehudu, ka Kenaana, ka Setani, ka Taa-sisi, ka sere Akisasaa. ¹¹ Be kpuro ba s̄awa Yedielin bibun bweseru. Be kpuro maa w̄ruḡbara. Ma ben baawure u s̄a wirugii win bwese k̄era s̄a. Ben geera s̄awa n̄r̄bun suba w̄kura n̄r̄bu ka yiru, ka t̄mbu goobu (17.200) be ba koo kp̄i bu tabu ko.

¹² Supimu ka Hupimu ba s̄awa Irin bibu. Ma Husimu u maa s̄a Ak̄een bii.

¹³ N̄fitalin biba Yasieli, ka Guni, ka Yes̄ε, ka sere Salumu. Beni kpuro ba s̄awa Bilihan nikur̄minu.

Manasen bibun bweseru

¹⁴ Bii be Manase u ka win kur̄ Sirigii mara, bera Asirieli ka Makiri wi u s̄a Galadin tundo. ¹⁵ Makiri wiya u Hupimu ka Supimu kur̄bu sua. Win sesun ȳsira Maaka. Win bii yirusen ȳsira Selofadi. Bii t̄n kur̄ba Selofadi wi, u mara. ¹⁶ Maaka, Makirin kur̄ u bii t̄n dur̄ mara ma ba n̄n ȳsiru k̄a Per̄esi. U maa wure u bii t̄n dur̄ mara ma ba n̄n ȳsiru k̄a Ser̄esi. Ser̄esi wiya u Ulamu ka Rek̄emu mara. ¹⁷ Ulamun bii-wa Bedani.

Beniwa ba s̄a Galadi, Makirin bii, Manasen debubun bibun bweseru.

¹⁸ Ham̄leketi, Galadin sesuwa u Isodu ka Abies̄ε ka Mala mara. ¹⁹ Be ba s̄a Semidan bibu, bera Akiyani ka Sik̄emu ka Likisi ka sere Aniamu.

Efaraimun bibun bweseru

²⁰ Efaraimun bibun bweseru wee. Efaraimu u Sutelaki mara. Ma Sutelaki u Ber̄edi mara. Ma Ber̄edi u Tahati mara. Ma Tahati u Eleada mara. Ma Eleada u Tahati mara. ²¹ Ma Tahati u Sabadi mara. Ma Sabadi u Sutelaki mara. Efaraimu u maa bibu yiru mara, Sutelaki baasi, beya Es̄ε ka Eleadi. Bera ba Gatigibu w̄ri bu ka sibun yaa sabenu mwa. Adama Gatigii be, siba bu go. ²² Ma Efaraimu u ḡw̄ wooru sina n ka t̄. Ma win mero bisibu ba na ba n̄n nukuru yemiasia. ²³ Yen biruwa u ka win kur̄ m̄enna, ma u gura sua u bii t̄n dur̄ mara. Ma ba n̄n ȳsiru k̄a Beria ȳn s̄ u nuku sankiranu wa win ȳnu. ²⁴ U maa bii t̄n kur̄ mara wi ba m̄ Seraki. Wiya u Beti Horoni bana ye ya w̄a w̄w̄a, ka ye ya w̄a gunguru w̄ll̄, ka maa Us̄eni Seera. ²⁵ Ma Beria wi, u seewa u Refa mara. Ma Refa u seewa u Res̄efu mara. Ma Res̄efu u seewa u Telaki mara. Ma Telaki u seewa u Takani mara. ²⁶ Ma Takani u seewa u Ladani mara. Ma Ladani u seewa u Amihudu mara. Ma Amihudu u seewa u Elisama mara. ²⁷ Ma Elisama u seewa u Nuni mara. Ma Nuni u seewa u Yosue mara.

²⁸ Tem m̄ε ba wa ba sina m̄eya Beteli ka yen wuu si su ka ye sikerene. Siya Naarani ye ya w̄a s̄̄ yari yeru gia ka Ges̄ε ye ya w̄a s̄̄ duu yeru gia ka yen baru kpaanu, ka Sik̄emu ka yen baru kpaanu, n ka girari Gas̄a ka yen baru kpaan̄.

²⁹ Tem m̄ε Manasen bibun bwesera wa, m̄eya Beti Seani ka yen baru kpaanu, ka Taanaki ka yen baru

kpaanu, ka Megido ka yen baru kpaanu, ka sere Dori ka yen baru kpaanu.

Wuu si s̄̄ra Yosefu, Isirelin biin bibun bwesera sina.

Asēen bibun bweseru

³⁰ Be ba s̄a Asēen bibu, bera Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka sere ben sesu Seraki. ³¹ Be ba s̄a Berian bibu, bera Heb̄ε ka Maakieli. Maakieli wiya u wuu ge ba m̄ Biisafiti sw̄i. ³² Heb̄ewa u Yafileti mara ka Som̄ε ka Hotamu ka sere ben sesu Sua. ³³ Be ba s̄a Yafiletin bibu, bera Pasaki ka Bimali ka sere Asifati. Be ba s̄a Yafiletin bibu, bera mi. ³⁴ Be ba s̄a Sam̄en bibu, bera Aki ka Roga ka Huba ka sere Aramu. ³⁵ Be ba s̄a win w̄n̄ Hel̄emun bibu, bera Sofaki ka Yimina ka Selesi ka sere Amali. ³⁶ Be ba s̄a Sofakin bibu, bera Sua ka Haanef̄ε ka Suali ka Beri ka Yimura, ³⁷ ka Beseri ka H̄odu ka Samma ka Silisa ka Yitirani ka sere Beera. ³⁸ Be ba s̄a Yet̄en bibu, bera Ȳfun̄ε ka Pisipa ka sere Ara.

³⁹ Be ba s̄a Ulan bibu, bera Ara ka Hanieli ka sere Risia.

⁴⁰ Be ba s̄a Asēen bibun bweseru, bera mi. Ben baawure u s̄awa wirugii win ber̄a. Be kpuro ba s̄awa w̄ruḡba. Be ba tireru doke, ben geera s̄awa n̄r̄bun suba ȳnda n̄r̄bu ka tia (26.000) be, be ba koo kp̄i bu tabu ko.

Benyamēen bwese keragii

be ba w̄a Yerusalemu

8 Bibu n̄r̄buwa Benyamēε u mara. Wee nge m̄ε ba ka sw̄in̄ε, Bela ka Asibeli ² ka Ara ka N̄ka ka sere Rafa. ³ Be ba s̄a Belan bibu, bera Adari ka Gera ka Abihudu ⁴ ka Abisua ka Naama ka Akoasi ⁵ ka Gera ka Sefufani ka sere Huramu.

⁶ Ehudun bii be ba s̄a wirugibu Gebagibun suunu s̄̄, ma ba ka bu da Manahati, ⁷ bera Namani ka Akiya ka sere Gera. Gera wi u ka bu da mi, wiya u Usa ka Ahihudu mara.

⁸ Saaraimu u win kur̄bu yiru beni gira. Bera Husimu ka Baara. Yen biruwa u bibu gabu mara M̄abuban tem̄. ⁹ Bii be u ka win kur̄ Hod̄esi mara, bera Yobabu ka Sibiya ka Mesa ka Malikamu, ¹⁰ ka Yeusi ka Sokia ka sere Mirima. Be kpuro ba s̄awa ȳnu ȳrobu. ¹¹ Be u ka win kur̄ Husimu mara, bera Abitubu ka Elipali. ¹² Be ba s̄a Elipalin bibu, bera Eb̄ε ka M̄is̄eamu ka sere Sem̄ε wi u wuu ge ba m̄ On̄̄ bana ka sere maa Lodu ka yen baru kpaanu.

¹³ Beria ka Sema be ba s̄a wirugibu Ayalonigibun suunu s̄̄, bera ba Gatigibu gira. ¹⁴ Be ba s̄a Berian bibu, bera Akiyo ka Sasaki ka Yerem̄oti ka Sebadia ka Aradi ka Ed̄ε ka Mikaeli ka Yisifa ka sere Yoasi.

¹⁷ Be ba s̄a Elipalin bibu, bera Sebadia ka Mesulamu ka Hisiki ka Heb̄ε ka Yisimerai ka Yisilia ka sere Yobabu.

¹⁹ Be ba sāa Simein bibu, bera Yakimu ka Sikiri ka Sabidi ka Elienai, ka Silitai ka Elieli ka Adaya ka Beraya ka Simurati.

²² Be ba sāa Sasakin bibu, bera Yisipani ka Ebεε ka Elieli ka Abudoni ka Sikiri ka Hananu ka Hanania ka Elamu ka Antotia ka Yifideya ka sere Penueli.

²⁶ Be ba sāa Yerohamun bibu, bera Sanserai ka Seharria ka Atalia ka Yaaresia ka Eliya ka sere Sikiri.

²⁸ Be ba sāa wirugibu nge mε ba ka swīine, bera mi. Ba wāawa Yerusalemu.

²⁹ Wi u Gabaoni swīi, u wāa Gabaoni mi. Win kurɔn yīsira Maaka. ³⁰ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Nadabu, ³¹ ka Gedori ka Akiyo ka Sekεε, ³² ka sere Mikoloti, Simean tundo. Ben tii ba wāawa Yerusalemu, ben mero bisibun bɔku.

Sɔɔlun bibun bweseru

(I maa mεerio 9:39-44)

³³ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Sɔɔlu mara. Ma Sɔɔlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ³⁴ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Miseen mara. ³⁵ Be ba sāa Miseen bibu, bera Pitoni ka Mεleki ka Tarea ka sere Akasi. ³⁶ Akasiwa u Yehoyada mara. Ma Yehoyada u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mɔsa mara. ³⁷ Ma Mɔsa u Bineε mara. Ma Bineε u Rafa mara. Ma Rafa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ³⁸ Bibu kɔɔba tia Aseli u mara. Bera Asirikamu ka Bokuru ka Isimεeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Beni kpurowa ba sāa Aselin bibu. ³⁹ Aseli wi, u kɔɔ mɔ wi ba sokumɔ Eseki. Bibu itawa Eseki wi, u mara. Bera Ulamu ka Yeusi ka Elifeleti. ⁴⁰ Ulamun bibu ba kuawa wɔrugɔba ka ten towobu. Ben bibu ka ben debuminu dabi. Ba tura nge tɔmbu wunaa weeru ka wɔkuru (150).

Be kpurowa ba sāawa Benyamεen bibun bweseru.

9 Ba Isireliba kpuron yīsira yorua ben gari garin tire-ru sɔɔ nge mε ba ka swīine, bwese kera ka bwese kera.

Isireli be ba wurama yorun di

N deema ba Yudaba kpurowa yoru mwa ba ka da Babilonic kɔsa ye ba kuan sɔ. ² Be ba gbia ba sina ben tem wusu sɔɔ, bera Isireliba ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere Netiniba.

³ Be ba na ba sina Yerusalemu, bera Yudan bweseru ka Benyamεen bweseru ka Efaraimugiru ka Manasegiru.

⁴ Ka sere Utai wi u wāa Yudan bwese kera sɔɔ. U sāawa Amihudun bii. Amihudu wi, u sāawa Omirin bii, Imirin debubu, Banin sikadobu, Perεsin bwese kera sɔɔ. ⁵ Silonigibun bwese kera sɔɔra Asaya u wāa ka win bibu. Asaya wiya u sāa win bii gbiikoo. ⁶ Serakin bwese kera sɔɔra Yeweli ka wigibu ba wāa. Ben geera sāawa nata ka wene ka wɔkuru (690).

⁷ Be ba wāa Benyamεen bwese kera sɔɔ, bera Salu, Mesulamun bii, Hodafian debubu, Asenuan sikadobu,

⁸ ka Yibineε, Yoramun bii, ka Ela, Usin bii, Mikirin debubu ka Mesulamu, Sefatian bii, Rewelin debubu, Yibinian sikadobu, ka sere ben tɔmbu gabu. ⁹ Tɔn be kpurowa ba sāa wirugibu ben yenusɔ nge mε ba ka swīine. Ben geera sāawa nene ka wunɔbu ka weeraakuru ka kɔɔba tia (956).

¹⁰ Be ba sāa yāku kowobu, bera Yedaya ka Yoyaribu ka Yakini, ¹¹ ka Asaria. Win sikadobara Hilikiya ka Mesulamu ka Sadɔku ka Merayɔtu ka sere Akitubu wi u sāa Yinni Gusunɔn sāa yerun wirugii. ¹² Adaya u maa sāa yāku kowo. Win sikadobara Yerohamu ka Pasuri ka Maakiya ka Masai ka Adieli ka Yasisia ka Mesulamu ka Mesilemiti ka Imeri. ¹³ Be ka begii be ba sāa wirugibu ben yenusɔ, ben geera sāawa tɔmbu kɔɔbu ka nata ka wunɔbu ka wata (1.760). Be kpurowa ba sāawa wɔrugɔba. Bera ba ra sɔmburu ko Yinni Gusunɔn sāa yeru.

¹⁴ Semaya u sāawa Lefi. Win sikadoba wee, nge mε ba ka swīine. Bera Hasubu ka Asirikamu ka sere Hasabia, Merarin bwese kera sɔɔ. ¹⁵ Be ba maa sāa Lefiba, bera Bakibakaa ka Heresi ka Galali ka Matania. Matania win sikadobara Miseen ka Sikiri ka Asafu. ¹⁶ Abudiasin tii u sāa wa Lefi. Win sikadobara Semaya ka Galali ka Yedutum. Berekia, Asan bii, Elikanan debubu wi u wāa Netofagibun temɔ, u maa sāawa Lefi.

¹⁷ Be ba sāa kɔɔnɔ kɔsobu, bera Salumu ka Akubu ka Talumɔɔ, ka Ahimani ka begibu. Salumuwa u sāa ben wirugii. ¹⁸ Wiya u ra n wāa sina bokon kɔnɔnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia sere ka gisɔ. Be ba sāa kɔɔnɔ kɔsobu Lefin bweseru sɔɔ, bera mi. ¹⁹ Salumu, Koren bii, Abiasafun debubu, Koren sikadobu ka wigii be ba tie, bera ba ra Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun kɔnɔn kɔsu. Ben sikadobara ba ra raa sɔmbu te ko. ²⁰ Finεesi, Eleasaan biiwa u sāa ben wirugii. Ma Yinni Gusunɔn u wāa ka wi. ²¹ Sakari, Meselemian biiwa u ra kuu bekurugii ten kɔnɔn kɔsu.

²² Be kpuron geera sāawa mi goobu ka wɔkura yiru (212). Bera ba ra kɔnɔnsu kɔsu. Ben yīsira ba maa doke tireru sɔɔ ka ben wusu. Dafidi ka Gusunɔn sɔɔ Sa-mueliwa ba bu sɔmbu te kɔmu sɔndia. ²³ Be ka ben bibun bwesera ba ra Yinni Gusunɔn sāa yee ten kɔnɔn si kɔsu.

²⁴ Be ba sāa yerun kɔnɔn si kɔsu mi, ba ra n wāawa bera ka bera, sɔɔ yari yeru ka sɔɔ duu yeru, ka sɔɔ yēsian kɔm geu ka yen kɔm dwarɔ. ²⁵ Begibu gabu ba ra ne ben mi saa ben wusun di bu ka bu sina mi alusuma tia. ²⁶ Kɔnɔn kɔsobun wirugibu nne be, ba sāawa Lefiba. Ba ra n wāawa ben sɔmburu sɔɔ baadomma. Bera ba ra maa sāa yerun dii sɔsu ka sāa yee ten arumani kɔsu. ²⁷ Ba ra kpunewa bu ka sāa yee te sikerena. Yam mù n sara, kpa bu ten kɔnɔnsu wukia.

²⁸ Kɔnɔn kɔso ben gaba ba ra yākurun dendi yānu kɔsu. Ba ra nu gariwa bà n nu yaramɔ. Kpa bu maa nu gari bà n nu duusiamɔ. ²⁹ Ben gaba ba ra maa sāa yerun dendi yā ni nu tie kɔsu ka sere maa som ka tam ka gum ka turare ye ba ra dɔɔ doke ka maa

turare nubu durorugia. ³⁰Yāku kowoba ba ra turare nubu durorugia ye ko.

³¹Lefi ben turo, Matitia, Salumun bii gbiikoo, Koren bweseru סכ, wiya u ra kiranu וס. ³²Wigibu gabu Kehatin bweseru סכ, bera ba ra תס wērarugiru baateren pēε ko, ye ba ra Yinni Gusunε yiiye.

³³Bera ba sāa Lefiban yenu yērobu. Bera ba ra maa wom kowobu kpare. Ba ra n wāawa sāa yerun dinu ganu סכ. Ba ku ra maa soma gaa ko, yēn sō ba ra n samburu mō סכ סכ ka wōkuru.

³⁴Bera ba sāa Lefiban yenu yērobu nge mε ba ka swīne. Be, ba wāawa Yerusalemu.

Sɔɔluɔn bibun bweseru

(I maa mεerio 8:29-38)

³⁵Yeyeli wi u Gabaoni swīi, u wāawa Gabaoni. Win kurεn yīsira Maaka. ³⁶Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Neri ka Nadabu, ³⁷ka Gedori ka Akiyo ka Sakari ka sere Mikoloti. ³⁸Mikoloti wiya u Simeamu mara. Be kpuro ba wāawa Yerusalemu begibun bōku.

³⁹Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Sɔɔlu mara. Ma Sɔɔlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ⁴⁰Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Miseen mara. ⁴¹Miseen biba Pitoni ka Mēleki ka sere Tarea. ⁴²Akasiwa u Yara mara. Ma Yara u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mōsa mara. Ma Mōsa u maa Bineε mara. ⁴³Bineεawa u Refaya mara. Ma Refaya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ⁴⁴Bibu bōkba tia Aseli u mara. Ben yīsa wee, Asirikamu ka Bokuru ka Isimēeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Be ba sāa Aselin bibu, bera mi.

DAFIDI, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

Sɔɔlu ka win bibun gɔ

(I maa mεerio Samuēli I, 31:1-13)

10 Filisitiba ba Isireliba tabu wōri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurε. ²Ba maa Sɔɔluɔn tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwε. Ma ba bii be go. ³Sannε ge, ga Sɔɔlu swīε. Ten towobu ba nūn sēenu twee ba mēera kua gem gem. ⁴Yera u win tabu yāa sɔkwo sōkwa u nεε, u win takobi womε u nūn ye sōku kpa bango sarirugii be, bu ku raa nūn sōku bu yaa kasiki.

Adama durε wi, u yina u ko mε, domi berum nūn mwa gem gem. Ma Sɔɔlu u takobi ye mwa u ka tii sōka u kibarisi u taare. ⁵Ye win tabu yāa sɔkwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sōka nge mε Sɔɔlu u kua. Ma ba gu yam tem mi.

⁶Nge meya Sɔɔlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sɔkwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu. ⁷Ye Isireli be ba wāa Yisireelin wōkwa ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sɔɔlu ka win bii tēn

durεbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si סכ.

⁸Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimε. Yera ba Sɔɔlu ka win bibu itan gonu wa Gili-boan guurε. ⁹Ma ba Sɔɔluɔn wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sōkwo bu yēn labaari kpara ben būu diaε ka ben tōmbun mi, ben tem סכ kpuro. ¹⁰Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben būu dirε. Ma ba win wiru sua ba bwē ben būu wi ba mō Dagonin dirε.

¹¹Sanam mε Yabesi ye ya wāa Galadin temε, yēn tōmbu ba nua ye Filisitiba ba Sɔɔlu kua, ¹²yera be ba sāa tabu durε wōrugba ba seewa ba Sɔɔlu ka win bibun goo ni sua ba ka da Yabesiε. Ma ba ben kukunu sikua dāru garun nuurε Yabesi mi. Ma ba kōkba sōkwa yiru.

¹³Sɔɔlu u guwa yēn sō u Yinni Gusunε tōnu kam kom kua, u n win woodaba mēm kōkwe. U bikiaru dawa be ba ra gōribu sokun mi. ¹⁴U n Yinni Gusunε bikie. Ma Yinni Gusunε u dera u gu. Ma u win bandu sua u Isain bii, Dafidi wē.

Dafidi u kua Isireliban sunε

(I maa mεerio Samuēli II, 5:1-3)

11 Isireliba kpuro ba menna ba na Dafidin mi Heboroniε. Ma ba nūn sōkwa ba nεε, besε ka wunε, sa sāawa yem tem. ²Baa yellun di, saa ye Sɔɔlu u sāa besen sunε, wuna a ra sun mēne a sun kpara a ka tabu da, kpa a ka maa sun wurama. Gusunε wunen Yinni u maa nun sōkwa u nεε, wuna kaa ko besen wirugii kpa a besε win tōmbu kpara.

³Yera Isireliban guro gurobu kpuro ba na Dafidi sina bokon mi Heboroniε. Ma u ka bu arukawani bōkua Yinni Gusunε wuswaε Heboroni mi. Yera ba nūn gum tāre wirε, ba nūn kua be, Isireliban sunε nge mε Yinni Gusunε u gerua saa Samuēlin kōkwa di.

Dafidi u Yerusalemu wōri

u mwa

(I maa mεerio Samuēli II, 5:6-10)

⁴Sō teeru, Dafidi ka Isireliba kpuro ba Yerusalemu wōri. Yerusalemu yera ba maa sokumε Yebusi. Miya Yebusiba ba wāa. ⁵Yera ba Dafidi sōkwa ba bεε, n n koorε u duuma wuu ge סכ.

Adama Dafidi u bu wōri u ben wuu gbāraruguu ge mwa. N deema gera ba maa sokumε Sōni. Yēn biru ba gu soka Dafidin wuu. ⁶N deema Dafidi u raa win tabu kowobu sōkwa u nεε, wi u gbia u Yebusiba wōri u kamia, yērowa u koo ko tabu kowobun wirugii. Ma Yoabu, Seruyan bii u gbia u bu wōri u kamia. Ma u kua wirugii.

⁷Dafidi u da u sina wuu gbāraruguu gen mi. Yēn sōna ba gu soka Dafidin wuu. ⁸Ma u bani kua u ka gu sikerena. U banawa saa Milon di u ka sikerena. Ma Yoabu u maa gen mi n tie sōkwa.

⁹ Ma Dafidin dam mu sosimɔ. Domi Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u wāa ka wi.

Dafidin tabu kowobu

(I maa meerio Samueli II, 23:8-39)

¹⁰ Wee be ba sāa Dafidin tabu kowobun wirugibu. Be ka Isireliba kpurowa ba nùn kua sina boko nge me Yinni Gusunɔ u gerua win tɔmbun sɔ̄. Ba nùn mem nɔkwawa mam mam win bandun waati ye kpuro sɔ̄.

¹¹ Yasobeamu, Hakumɔnin bii u sāa tabu kowobun wirugii ben turo. Wiya u tɔmbu gooba wunɔbu (300) go ka yaasa nɔn teerun tabu sɔ̄.

¹² Yen biru Eleasaa, Dodon bii, Akosigii, u sāawa tabu kowobu ita yen turo. ¹³ U wāa ka Dafidi Pasi Damimuɔ, sanam me Filisitiba ba menna bu ka bu tabu wɔri. Ma Isireliba ba duki Filisitiban wuswaan di. N deema gberu gara wāa mi, tɛ sɔ̄ ba sɔ̄ duura.

¹⁴ Yera Eleasaa ka win tɔmbu ba yɔra gbee ten suunu sɔ̄ ba ka tu yina. Ma ba ka Filisitiba tabu kua ba bu go. Yinni Gusunɔ u bu nasara baka wɛ dɔma te.

¹⁵ Sɔ̄ teeru Dafidin tabu sinambu tɛna ye sɔ̄, ben ita ba da ba nùn deema Adulamun kpee wɔruɔ, sanam me Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wɔwɔ. ¹⁶ Saa ye sɔ̄, Dafidi u wāa kpee wɔru ge sɔ̄, ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemuɔ. ¹⁷ Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u nɛɛ, wara u koo ka man Betelehemun gbāra kɔnkɔ dɔkɔ nim naawa n nɔ.

¹⁸ Yera win tabu durɔbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wɔri ka dam ba Dafidi nim me takama ba ka na. Adama u ñ mu nɔra. U ka mu yākuru kuawa, u Yinni Gusunɔ yaria. ¹⁹ U nɛɛ, Gusunɔ u man gbara bu nɛɛ, nɛna na nim me nɔra. Domi men sɔ̄na tɔn beni ba ben wāaru kari bɔrie. Nim me, mu sāawa nge ben yem me mu koo raa yari.

Yen sɔ̄na u yina u mu nɔ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu kowobu ita be, ba kua.

²⁰ Abisai, Yoabun wɔkwɔwa u sāa tabu sinambu tɛna yen wirugii. Tɔmbu gooba wunɔbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yīsiru yara wigibun suunu sɔ̄. ²¹ Ba nùn beere wɛ too. Adama u ñ tabu durɔbu ita be tura.

²² Benaya, Kabiseeligii, Yehoyadan bii, u sāawa tabu durɔ wɔrugɔ. Ma u yīsiru yara nasara dabi te u wan sɔ̄. Wiya u Mɔabuban tɔmbu yiru gabu go, be ba sɛ nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dɔkɔ kpiriru sɔ̄ u gbee sunɔ kāsasi mi, u go puran saa sɔ̄. ²³ Ma u Egibitin tabu durɔ damgii goo go. Win gunum mu sāawa gɔm soonu nɔkwɔ. Ma u yaasa neni. Yen buru ta sāawa nge weson dɛka ye u ra beku yasa tɛke. Saa ye sɔ̄ u nùn wɔrim dɔkɔ, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durɔ win yaasa ye u neni mi wɔra u ka nùn sɔ̄ka u go. ²⁴ Yeniba kpurowa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u yīsiru yara tabu kowobu tɛna ye sɔ̄. ²⁵ U beere baka wa Dafidin tabu durɔbu tɛna ye sɔ̄. Adama ya ñ tabu durɔ gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u nùn kua win tiin k̄sobun wirugii.

²⁶ Dafidin tabu kowo ben gabun yīsa wee, Asaeli, Yoabun wɔkwɔ, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii,

²⁷ ka Samɔti, Harorigii, ka Helesi, Palonigii, ²⁸ ka Ira, Ikesin bii, Tekoagii, ka Abiesɛɛ, Anatɔtugii, ²⁹ ka Sibekai, Husagii, ka Ilai, Akoasigii, ³⁰ ka Maharai, Netofagii, ka Heledi, Baanan bii, wi u maa sāa Netofagii, ³¹ ka Itai, Ribain bii, Gibeagii, ye ya wāa Benyamɛɛn temɔ, ka Benaya, Piratonigii, ³² ka Hurai, Nasale Gaasigii, ka Abieli, Arabagii, ³³ ka Asimafeti, Basarumugii, ka Eliaba, Saabonigii, ³⁴ ka Bene Hase-mu, Gisonigii, ka Yonatam, Sagen bii, Hararigii, ³⁵ ka Akiamu, Sakaan bii, Hararigii, ka Elifali, Urun bii, ³⁶ ka Hefɛɛ, Mekeragii, ka Akiya, Palonigii, ³⁷ ka Hesiro, Kaameligii, ka Naarai, Esibain bii, ³⁸ ka Yoeli, Natanin mɔkɔ, ka Mibisaa, Hagirin bii, ³⁹ ka Seleki, Amɔnigii, ka Nakarai, Berɔtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu yānu sɔ̄be, ⁴⁰ ka Ira, ka Garebu be ba sāa Yetɛɛba, ⁴¹ ka Uri, Heti, ka Sabadi, Alaigii, ⁴² ka Adina, Sisan bii, Rubenin bwese keran wirugii turo, wi u tabu kowobu tɛna mɔ, ⁴³ ka Hanani, Maakan bii, ka Yosafati, Mitinigii, ⁴⁴ ka Osiasi, Asitarɔtugii, ka Sama, ka Yeyeli be ba sāa Hotamun bibu, Aroɛɛgibu, ⁴⁵ ka Yedieli, Simurin bii, ka win wɔkwɔ Yoka, Tisigii, ⁴⁶ ka Elieli, Makafimugii, ka Yeribai, ka Yosafia, Elinamun bibu, ka Yitima, Mɔabu, ⁴⁷ ka Elieli, ka Obedi, ka Yasieli, Sobagii.

Tabu kowo be ba ka Dafidi

nɔkɔ tia kua Sɔ̄lun waati

12 Sanam me Dafidi u kpikuru sua u da Sikilagiɔ u ka Sɔ̄lu Kisin bii tonda, yera gaba seewa ba da win mi. Ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba be ba sɔ̄ru sāa bu ka nùn tabu somi. ² Ma ba tennu ka kpurantɛenu neni. Ba maa ye kpuron tobu yɛwa nɔm geu ka nɔm dwaru.

Be ba sāa Benyamɛɛba, Sɔ̄lun bwese kera sɔ̄, ³ bera tabu sunɔ Akiesɛɛ ka Yoasi be ba sāa Sema, Gibeagiin bibu, ka Yesieli, ka Peleti be ba sāa Asimafetin bibu, ka Beraka ka Yehu be ba sāa Anatɔtugibu, ⁴ ka Yisimaya, Gabaonigii, wi u sāa tabu sinambu tɛna yen wirugii turo, ⁵ ka Yere mi ka Yasieli, ka Yokanani ka Yosabadi, Gederagii, ⁶ ka Elusai ka Yerimɔti ka Bealia ka Semaria ka Sefatia, Harɔfugii, ⁷ ka Elikana ka Yisiya ka Asareli, ka Yoeseɛ ka Yasobeamu, be ba sāa Koren bwese keragibu, ⁸ ka Yoela ka Sebadia be ba sāa Yerohamun bibu, Gedorigibu.

⁹ Gadiba sɔ̄, tabu durɔ wɔrugɔba ba na Dafidin mi kpee wɔru gen mi, gbaburɔ. Ba sāawa be ba tabu tobu yɛ. Ma ba terenu ka yaasi neni. Ba dam mɔwa nge gbee sinansu. Ma ba sāu nge nem ni nu wāa guunu wɔllɔ. ¹⁰ Ba sāawa tɔnu wɔkura tia. Bera tabu sunɔ Esɛɛ ka Abudiasi ka Eliabu ka Misimana ka Yere mi ka Atai ka Elieli ka Yokanani ka Elisabadi ka Yere mi ka Makibanai. ¹⁵ Be ba sāa Gadigibu ba ka sāa tabu sinambu, bera mi. Wi u piiburu bo be sɔ̄, wiya u koo tɔmbu wunɔbu (100) tabu wɔri. Wi u maa bo, kpa u tɔmbu nɔkwɔbu (1.000) tabu wɔri. ¹⁶ Bera ba Yuudeni tɔbura wɔkwɔ suru gbiikoo sɔ̄, sanam me ya nim yiba

owa ba naa keke ye kpare. ⁸ Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu swii ba mawakunu soom ka gɔɔgenu, ka bara kpānu, ka seketirenu, ka yankokonu. Ma ba womusu m̄ ba yaam ka ben dam kpuro ba ka Gusunɔ s̄am. ⁹ Saa yè s̄a ba tura Kidonin doo soo yerɔ, yera kpakoro te, ta wɔrumaa d̄a, ma Usa u noma demia u tu gaba. ¹⁰ Mii mii, Yinni Gusunɔ u ka n̄n m̄ru kua. Ma u dera u wɔruma kpakoro ten b̄ku u gu, yèn s̄a u tu baba.

¹¹ Dafidi u m̄ru kua too yèn s̄a Yinni Gusunɔ u ka Usa s̄eyasia m̄. Ma u yam mi ȳsiru k̄a Peresi Usa. Yen tubusiana Usan goo yeru. Ȳsi tera ba ka mu sokum̄ sere ka gisɔn gisɔ. ¹² Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ nasia d̄ma te. Yera n dera u ka n̄e, am̄na u koo ko u ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te turi win yenu. ¹³ U ñ dere bu gina ka tu da win yenu Yerusalem̄. U dera ba ka tu dawa Obedi Ed̄mu Gatigiin yenu. ¹⁴ Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi ka win yenugibu ka maa ye u m̄ kpuro domaru kua.

Dafidi u w̄a Yerusalem̄

(I maa m̄erio 3:5-9; Samueli II, 5:11-16)

14 S̄a teeru, Hiram, Tirin sunɔ u Dafidi s̄am̄bu gria ka d̄a gea ye ba sokum̄ seduru ka d̄a d̄akobu ka be ba ra kpenu d̄aku, kpa bu n̄n sina kpaaru bania. ² Dafidi u tuba ma Gusunɔwa u win bandun dam sirem̄. Wiya u maa ban te w̄lle suam̄ win t̄mbu Isireliban s̄a.

³ Yen biru Dafidi u maa kurɔbu gabu sua Yerusalem̄. Ma ba n̄n bii t̄n durɔbu ka t̄n kurɔbu marua. ⁴ Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salom̄ ⁵ ka Yibaa ka Elisua ka Elifeleti ⁶ ka N̄ga ka Nefegi ka Yafia ⁷ ka Elisama ka Beliada ka sere Elifeleti goo.

Dafidi u Filisitiba kamia

(I maa m̄erio Samueli II, 5:17-25)

⁸ Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum t̄re wirɔ u kua Isireliba kpuron sunɔ, yera be kpuro ba seewa ba n̄n w̄rim wee. Ye u nua m̄, yera u sara u da u ka bu yina. ⁹ Saa ye s̄ara Filisiti be, ba tunuma ba teria Refan w̄ka. ¹⁰ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u n̄e, n doo n Filisiti be w̄ri? Kaa man bu n̄mu beria?

Ma Yinni Gusunɔ u n̄n wisa u n̄e, a doo, kon nun bu n̄mu beria.

¹¹ Ma ba seewa ba da Baali Perasim̄. Miya Dafidi u Filisiti be go go. Ma u gerua u n̄e, Yinni Gusunɔ u n̄n yibereban wuuru ḡa nge m̄ nim tora ya ra guna ḡe.

Yen s̄na ba yam mi ȳsiru k̄a Baali Perasimu. ¹² Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bw̄arokunu deri mi. Ma Dafidi u win t̄mbu s̄wa bu nu guro bu d̄a meni.

¹³ Amen biru, Filisiti be, ba kpm̄ na ba teria Refan w̄ka mi. ¹⁴ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u n̄e, n maa doo n bu w̄ri? Ma Yinni Gusunɔ u n̄n wisa u n̄e, oo. Adama a ku da s̄ru s̄rum m̄. A besiro kpa da a n w̄a d̄a ye ba m̄ miren s̄wa. ¹⁵ Sanam m̄ a naa damu damusu gasu k̄m̄ d̄a k̄w̄, a yarima. Domi n̄, Yinni Gusunɔwa na nun gbiye n ka ben san-sani ye w̄ri.

¹⁶ Ma Dafidi u kua nge m̄ Yinni Gusunɔ u n̄n s̄wa. U da u Filisiti be go go saa Gabaonin di n ka da Ges̄e. ¹⁷ Ma Dafidi u ȳsiru yara tem baama kpuro s̄a. Ma Yinni Gusunɔ u n̄n dam w̄ bwesenu kpuro s̄a.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

woodan kpakoruru w̄a yeru

s̄ru kua

15 Yeniban biru, Dafidi u tii dia bania Yerusalem̄. U maa Yinni Gusunɔn woodan kpakoruru w̄a yeru kua mi. ² Ma u n̄e, Lefiba t̄nawa n weene bu tu s̄be. Domi bera Yinni Gusunɔ u ḡsa bu ka tu s̄be, kpa bu maa ten s̄mburu ko saa kpuro s̄a.

³ Ma Dafidi u Isireliba kpuro m̄na Yerusalem̄ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ayerɔ mi u s̄ru kua ten s̄. ⁴ U maa ȳku kowobu Aronin bwe-serugibu ka Lefiba m̄na. ⁵ Kehatin bweseru s̄a, Urieliwa u s̄a wirugii ka wigibu t̄nu wunaa teeru (120). ⁶ Merarin bwese kera s̄a, Asayawa u s̄a wirugii, ka wigibu t̄mbu goobu ka yendu (220). ⁷ Ḡe s̄nin bwese kera s̄a, Yoeliwa u s̄a wirugii ka wigibu t̄mbu wunaa teeru ka w̄kuru (130).

⁸ Elisafanin bwese kera s̄a, Semayawa u s̄a wirugii ka wigibu t̄nu goobu (200). ⁹ Heboronin bwese kera s̄a, Elieliwa u s̄a wirugii ka wigibu t̄nu wene (80).

¹⁰ Usielin bwese kera s̄a, Aminadabuwa u s̄a wirugii ka wigibu t̄nu wun̄bu ka w̄kura yiru (112). ¹¹ Ma Dafidi u ȳku kowobu Sad̄ku ka Abiataa soka, ka sere maa Lefi beni, Urieli ka Asaya ka Yoeli ka Semaya ka Elieli ka sere Aminadabu. ¹² Ma u bu s̄wa u n̄e, b̄eya i s̄a wirugibu Isireliban bwese ker̄i s̄a. Yen s̄a, i tii d̄erasio b̄e ka b̄en yenugibu, kpa i da i ka Gusunɔ b̄e Isireliban Yinnin woodan kpakoruru suama i ka na yam mi na tu w̄a yeru kua s̄a. ¹³ Yellu, Gusunɔ b̄en Yinni u sun s̄eyasia ka s̄a yèn s̄a i ñ daa w̄a mi, ma sa ñ win wooda mem̄ k̄w̄.

¹⁴ Yera ȳku kowo be, ka Lefi be, ba tii d̄erasia bu wa bu ka Gusunɔ be Isireliban Yinnin woodan kpakoro te suama. ¹⁵ Ma Lefi be, ba kpakoro te sua ba seru s̄ndi ka ten d̄a k̄si yi ba ra ka tu sue nge m̄ Yinni Gusunɔ u raa yiire bu ko saa M̄wisin k̄n̄ di. ¹⁶ Ma Dafidi u maa Lefiban wirugii be s̄wa u n̄e, bu begibu s̄ru koosio be ba koo womusu ko ba n gu-unu ka m̄akunu ka seketirenu soom̄ ka dam bu ka nuku dobu s̄si. ¹⁷ Be Lefiba ba s̄ru koosia, bera Hemani, Yoelin bii ka win s̄m̄ kowosii beni, Asafu, Berekian bii ka sere maa Etani, Kusayan bii, Merarin bwese keragii. ¹⁸ Be ba maa sw̄i, bera Sakari ka Beni ka Yaasieli ka Semiram̄tu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Benaya ka Maaseya ka Matitia ka Elifele ka Mikineya ka Obedi Ed̄mu ka sere Yeyeli. N deema beni kpuro ba s̄awa k̄k̄ sobu. ¹⁹ Wom kowo be ba seketirenu soom̄ ni ba kua ka sii gandu, bera Hemani ka Asafu ka sere Etani. ²⁰ Be ba maa guunu soom̄ ni

nu gõru yãka mɔ, bera Sakari ka Asieli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Maaseya ka sere maa Benaya. ²¹ Matitia ka Elifele ka Mikineya ka Obedi Edɔmu ka Yeyeli ka sere Asasia, bera ba mɔɔku serum nɔɔba itaginu soomɔ ba ka womusu swii. ²² Lefi be sɔɔ, Kenaniawa u sãa wom kowo ben wirugii. Wiya u bu womusu koosiamɔ domi u yẽru mɔ. ²³ Be ba ra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sɔbe, bera Berekia ka Elikana ²⁴ ka Obedi Edɔmu ka Yehia. Yãku kowo be ba ra kɔbi so Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaɔɔ, bera Sebania ka Yosafati ka Netanæeli ka Amasai ka Sakari ka Benaya ka sere Eliesæ.

Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu

ta tura Yerusalemɔ

(I maa mæerio Samueli II, 6:12-19)

²⁵ Dafidi ka Isireliban guro gurobu ka tabu kowobu mɔɔm mɔɔm wirugibu ba swaa wɔri ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te wee Obedi Edɔmun yennun di ka nuku dobu. ²⁶ Yinni Gusunɔn u wãa ka Lefi be ba win woodan kpakoro te sɔɔwa. Ma ba ketε nɔɔba yiru ka yãa kinenu nɔɔba yiru go ba ka yãkuru kua. ²⁷ Dafidi ka Lefi be ba woodan kpakoro te sɔɔwa ka wom kowobu, ka sere Kenania wi u wom kowo be kpare, be kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wẽε damgii. Yen biru, Dafidi u maa yãku kowon yabe tarakpe doke. ²⁸ Isireliba kpuro ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te na Yerusalemɔ. Ba kuuki mɔ nuku dobun sɔ, ma ba kɔbi ka seketirenu ka guunu ka mɔɔkunu soomɔ.

²⁹ Ye ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te duɔ Dafidin wuuɔ, yera Mikali Sɔɔlun bii tɔn kurɔ u mærima saa fenentɔn di. Ye u wa sina boko Dafidi u yɔɔkumɔ u yaamɔ, yera u nùn gema.

16 Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerɔ kuu bekurugiru sɔɔ te Dafidi u kua ten sɔ. Yen biruwa u Yinni Gusunɔn yãku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yãkunu kua. ² Ye Dafidi u yãku ni kua u kpa, yera u win tɔmbu Isireliba domaru kua ka Yinni Gusunɔn yĩsiru. ³ Ma u be kpuro dīanu bɔnu kua, tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu. U baawure pẽε ka yaa wɔɔra wẽε ka sere maa kira te ba kua ka reseɔm gbeba.

Lefiba ba Yinni Gusunɔ

siaramɔ ka womusu

(I maa mæerio Womu 105:1-15; 96; 106:1,47-48)

⁴ Ma Dafidi u Lefi ben gabu sɔma wẽε woodan kpakoro ten sɔ, kpa bu ka Gusunɔn be Isireliban Yinni sã. Kpa bu nùn siara, kpa bu nùn bæere wẽε. ⁵ Asafuwa u sãa ben wirugii. Ma Sakari u sãa win yiruse. Ma Yeyeli ka Semiramɔtu ka Yehieli ka Matitia ka Eliabu ka Benaya ka Obedi Edɔmu ka sere Yeyeli ba guunu ka mɔɔkunu

soomɔ. Ma Asafu u maa seketirenu soomɔ. ⁶ Ma yãku kowo beni, Benaya ka Yasieli ba kɔbi soomɔ tãa tãa Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaɔɔ. ⁷ Tɔɔ tera Dafidi u dera Asafu ka wigibu ba Yinni Gusunɔn tɔmam torua. Ba nεε,

⁸ i Yinni Gusunɔn siaro, kpa i nùn sã,
kpa i bwesenu nɔɔsɔ sɔm baka ni u kua.
⁹ I nùn tɔmɔ.

I nùn siaro ka womusu,
kpa i win sɔm maamaakiginun gari kpara.

¹⁰ I yẽerio win yĩsi dæerarun sɔ,
kpa i nuku dobu ko

bεε bèn gõru ga nùn kasu.

¹¹ I gɔsiro Yinni Gusunɔn Dam kpurogiin mi,
kpa i nùn kasu baadomma.

¹² Bεε Isireliba, Yakɔbu Gusunɔn sɔm kowon bweseru,
bεε be u gɔsa,

i yaayo sɔm maamaakigii ni u kua
ka gari yi u bæε sɔɔwa.

¹⁴ Gusunɔwa u sãa besen Yinni.

Wiya u koo handunia kpuro siri.

¹⁵ I arukawani ye yaayo baadomma
ye u ka Aburahamu bɔkua
ka maa nɔ mweε te u Isaki kua.

¹⁷ U ka ye Isireliba, Yakɔbun bweseru bɔkuawa
ya n sãa wooda sere ka baadommaɔ.

¹⁸ U nεε, u koo bu Kananin tem wẽε
bu tubi di.

¹⁹ N deema sanam mε,
Isireliba ba n dabi,

ma ba sãa sɔbu tem mε sɔɔ.

²⁰ Ba ra n daamɔwa bwese tukunun mi
ka wuu tukusɔ.

²¹ Adama u n dera goo u bu dam dɔre.

U maa sinambu sεeyasia ben sɔ.

²² U nεε, i ku nen tɔn be na gɔsa baba.

I ku maa nen sɔmɔbu kɔsa kua.

²³ Yen sɔ, bæε handuniagibu,
i Yinni Gusunɔn tɔmɔ.

I win faaban gari kpara tɔɔ baatere.

²⁴ I win yikon girima ka win sɔm maamaakiginu
kpara

bwesenu suunu sɔɔ.

²⁵ Domi Yinni Gusunɔn u kpã.

Wiya n weene bu siara.

U bũnu kpuro nanum kere.

²⁶ Bwese tukunun bũnu nu sãawa kam dirum.

Adama Yinni Gusunɔwa u wɔllu kua.

²⁷ Yiiko ka girima ya wãa win wuswaɔɔ.

Ma dam ka nuku dobu wãa win wãa yerɔ.

²⁸ Bεε bwesenu kpuro,
i Yinni Gusunɔn yiiko ka bæere wẽeyɔ.

²⁹ I Yinni Gusunɔn yĩsiru yiiko wẽeyɔ.

I ka nùn kẽnu daawo win sãa yerɔ.

Kpa i yiira win wuswaɔɔ

i nùn sã win dæerarun sɔ.

³⁰ Bεε handuniagibu kpuro,
i diirio win wuswaɔɔ.

Tem mu dam mə,
mu ñ bāarimə.
³¹ Wəllu, a yēerio,
kpa tem mu nuku dobu ko.
I bwesenu kpuro sɔwə
ma Yinni Gusunə u bandu dii.
³² Nim wəku gu kuuki koowo,
ka ye ya wāa ge sɔwə.
Ye ya wāa gen bera mi gia kpuro,
yu nuku dobu koowo.
³³ Dānu, i nuku dobu kuuki koowo
Yinni Gusunə wuswaə.
Domi u wee u handuniagibu siri.
³⁴ I Yinni Gusunə siaro win tən geerun sɔ.
Win kīru ta ñ nɔwə mə.
³⁵ I nùn nɔwə sueyo i nɛɛ,
Gusunə bɛsɛn Faaba kowo, a sun faaba koowo.
A sun wəro bwese tukunun nɔman di,
kpa a sun menna.
Saa yera sa ko nun tɔma
sa n wunen yīsi dɛeraru soku,
kpa sa n yēerimə, sa n mɔ,
³⁶ Gusunə, Isireliban Yinni,
wuna ba ko n siaramə sere ka baadomma.
Ma tɔmbu kpuro ba nɛɛ, ami! I Yinni Gusunə siaro.
³⁷ Yen biru Dafidi u Asafu ka wigibu yiire ba n wāa
Yinni Gusunə woodan kpakoro ten mi, ba n sɔmburu
mɔ baadomma. ³⁸ Ma u Obedi Edəmu ka Hosa ka
begibu gɔsa. Ben geera sāawa tɔmbu wata ka nɔwə
ita (68). Obedi Edəmu, Yedutum bii, ka Hosa ba sāawa
kəwə kɔsobu.
³⁹ Ma Dafidi u yāku kowo Sadəku ka wigibu yiire bu
sɔmburu ko gunguru wəllə Gabaonə, mi ba ra Yinni
Gusunə yākuru kue, ⁴⁰ ba n da nùn yāku dɔwə
mwaaruginu kue baadomma yāku yerə, bururu ka
yoka, kpa bu maa ko kpuro ye ya wāa wooda sɔwə ye u
Isireliba wɛ. ⁴¹ Be sɔwə Hemani ka Yedutum ka sere
be ba gɔsa ba ben yīsa sia sia mi, bu ka Yinni Gusunə
sā ba wāa. Domi wi, Yinni Gusunə tən geeru ta ra n
wāawa sere ka baadomma. ⁴² Hemani ka Yedutum,
bera ba ra kɔbi ka sɛketirɛnu ka sere maa yā ni nu
tien wunanəsu ko, ni ba ra ka womusu ko bə n Yinni
Gusunə sāmə. Yedutum biba ba maa sāa kəwə kɔ-
sobu.
⁴³ Yen biru, tɔmbu kpuro ba gɔsira ba wura ben
yenusə. Ma Dafidi u maa da win yenusə u ka win
yenugibu domaru kua.

Nɔwə mɛɛ te Gusunə u Dafidi

ka win bibun bweseru kua
(I maa mɛerio Samuɛli II, 7:1-17)

17 Ye Dafidi u da u sina win yenusə, yera u Gusunə
sɔwə Natani sɔwə u nɛɛ, n weenɛ na n wāa
diru sɔwə te ba kua ka dāa gea ye ba mɔ sɛduru, kpa
Gusunə woodan kpakororə ta n wāa kuu bekurugiru
sɔwə?

² Ma Natani u nùn wisa u nɛɛ, a doo a ko nge mɛ a
gɔru doke kpuro. Domi Yinni Gusunə u wāa ka wunɛ.
³ Ye n kua wəkuru, yera Yinni Gusunə u Natani sɔwə
kāsiru sɔwə u nɛɛ, ⁴ a doo a nen sɔwə kowo Dafidi sɔ a
nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunə na nùn sɔwə ma n ñ wi u koo
man diru bania mi na ko n wāa. ⁵ Domi na ñ sinare
diru garu sɔwə saa mìn di na ka Isireliba yarama
Egibitin di sere n ka kua gisə. Adama na ra n wāawa
kuu bekurugirə kpa ba n ka man bɔsu. ⁶ Baama mi sa
da nɛ ka Isireliba, na ra kparobu gɔsiwa ba n be ba tie
kpare. Adama na ñ ben goo taarɛ wɛere n nɛɛ, mban
sɔna u ñ man diru banie ka dāa ye ba mɔ sɛduru.
⁷ Yen sɔ, a doo a Dafidi nen sɔwə kowo sɔ a nɛɛ, nɛ,
Gusunə wəllu ka tem Yinni, na nɛɛ, yāa kparabun diya
na nùn wunama u n ka sāa nen tɔmbu Isireliban
kparə. ⁸ Na wāa ka wi, baama kpuro mi u da. Meya na
nùn win yiberɛba dɛra. Ma na dɛra u yīsiru yara nge
tən boko dunia sɔwə. ⁹ Na nen tɔmbu Isireliba ayeru kua
na bu sinasia ba n ka wāa mi ka bɔri yendu, kpa tən
kɔsobu bu ku raa maa se bu bu nɔni sɔ ¹⁰ nge mɛ ba
bu kua yellu kparobun waati sɔwə. Na win yiberɛba
kpuro sekuru doke. Nɛ, Yinni Gusunə na nùn sɔwə
ma kon nùn ko bwese bakarun nuuru. ¹¹ Win saa yə n
tura u gu, ba nùn sika win baababan sika, kon win
bii turo wuna u bandu di, kpa n ban ten dam sire.
¹² Bii wiya u koo man diru bania, kpa n win sina gɔna
swīi ya n dam mə sere ka baadomma. ¹³ Na kon sāa
nge win tundo, kpa u n maa sāa nge nen bii. Na ñ nùn
nen durom wunarimə nge mɛ na mu sunə wi u nùn
gbiiye wunari. ¹⁴ Kon nùn ko nen tɔmbun sunə, kpa n
win ban ten dam sire sere ka baadomma.
¹⁵ Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u da u yi
Dafidi sɔwə nge mɛ Yinni Gusunə u nùn sɔwə kāsī te
sɔwə.

Dafidi u kanaru kua
(I maa mɛerio Samuɛli II, 7:18-29)

¹⁶ Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunə sāa yerə. U
gerua u nɛɛ, Yinni Gusunə, na yɛ ma na ñ sāa gāanu.
Nen bwesera kun maa gāanu tura. Ka mɛ, a man kua
sunə Yerusalemu mini. ¹⁷ Ma a ye garis gāa piiminu
wunen mi. Domi a kpam gerumə nge mɛ nen bweseru
ta ko n sāa sia. Ma wunɛ wi a kpā, a man ye sɔwə nɛ
wi na sāa tən diro. ¹⁸ Mba kon maa gere bɛɛɛ ye a
man doke min sɔ. Domi a man yɛ kɔ. ¹⁹ Yinni Gusunə,
wunen gari ka maa wunen gɔrun kīrun saabuwa a ka
man gāa baka nini kpuro kua. Ma a man nu sɔwə.
²⁰ Gāanu kpuro ye sa nua a kua, ya sɔwə ma a kpā.
Goo sari wi u sāa nge wunɛ. Wunɛ turowa a sāa
Gusunə. ²¹ Bweseru garu maa sari nge bɛsɛ Isireliba te
ta koo nɛɛ, ten būu u tu yakama yorun di, ma u tu
yīsiru kā ta n ka sāa wigiru. Ka geema, gāa bakana a
sun kua. A maa gāa maamaakiginu kua bɛsɛn
wuswaə ye a ka bwese tukunu gira bɛsɛn wuswaan
di, ma a sun yakama Egibitigibun min di. ²² A wunen
tɔmbu Isireliba swīi ba n ka sāa wunɛgibu mam mam
sere ka baadomma. Ma wunɛ Gusunə, a kua ben Yin-
ni. ²³ Ñ n mən na, gari yi a gerua nɛ ka nen bweseru

sõ a de yi koora sere ka baadommas. ²⁴ A de wunen yĩsiru tu walle suara sere ka baadommas. Kpa bu n̄e, wun̄e Gusun̄ walle ka tem Yinniwa a sãa Isireliban Yinni. Kpa a de nen bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaaw. ²⁵ Yinni Gusun̄, wunen tiwa a man sãowa a n̄e, kaa de nen bibun bweseru tu bandu di nen biru. Yen sãna na ka kãka na kana teni m̄. ²⁶ Yinni, wuna a sãa Gusun̄. Wuna a maa n̄e wunen s̄m kowo durom menin n̄n mw̄eru kua. ²⁷ N̄ n̄ men na, a nen bweseru domaru kuo, kpa ta n bandu dii sere ka baadommas wunen wuswaaw. Ye a domaru kua, ya ko n maa domaru m̄wa sere ka baadommas.

Dafidi u bwese tukunu kamia

(I maa m̄erio Samueli II, 8:1-14)

18 Yeniban biru, Dafidi u Filisitiba kamia, u bu sekuru doke. Ma u Gati ka yen baru kpaanu mwa. ² Ma u M̄abuba kamia ba kua win yobu. Ma ba n̄n w̄w̄ gobi k̄siam̄. ³ Yen biru u Hadades̄e, Soban sina boko kamia Hamatin bera gia, sanam m̄e wi, Hadades̄e u d̄w̄ u win tem yasia daa te ba m̄ Efaratiw. ⁴ Ma Dafidi u n̄n tabu keke n̄k̄bu (1.000) mwaari ye dumi gawe, ka maas̄bu n̄k̄bun suba n̄k̄ba yiru (7.000), ka naanaakobu n̄k̄bun suba yendu (20.000). Ma u ben dumi kpuron naa s̄inu n̄k̄ba ma n̄ kun m̄ wun̄bu (100) yi u tii deria. ⁵ Sirigii be ba wãa Damasiw ba na bu ka Hadades̄e, Soban sina boko somi. Ma Dafidi u ben t̄mbu n̄k̄bun suba yenda yiru (22.000) go. ⁶ Ma u bu kparobu yiiya. Ma Sirigii be, ba kua win yobu, ba n̄n w̄w̄ gobi k̄siam̄. Yinni Gusun̄ u ra n Dafidi k̄suwa baama kpuro mi u da. ⁷ Ma u Hadades̄en s̄m kowobun t̄renu mw̄era ni ba kua ka wura. Ma u ka nu na Yerusalemuw. ⁸ U maa sii gandu gurama ta k̄pã Tibusati ka Kunun di. Wusu yiru ye, ya sãawa Hadades̄egisu. Sii gan teya Salom̄w u ka boo kua ka gen ȳratii ka maa sãa yerun dendi yãnu.

⁹ Ye Tohu, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadades̄e, Soban sina boko ka win tabu kowobu kamia, ¹⁰ yera u win bii Hadoramu ḡra Dafidin mi u n̄n t̄biri kpa u n̄n siara ȳn s̄ u Hadades̄e tabu w̄ri u kamia. Domi Tohu u raa ka Hadades̄e tabu m̄wa. Ma u Dafidi gb̄ã m̄risia bwese bweseka ye ba kua ka wura ka sii geesu ka maa sii gandu. ¹¹ Ma Dafidi u ye kpuro yi Yinni Gusun̄ s̄, ka maa sii geesu, ka wura ye u mw̄era bwese tuku ninin min di. Niya, Ed̄muba ka M̄abuba ka Am̄niba ka Filisitiba ka sere Amalekiba.

¹² Abisai, Seruyan bii, u Ed̄muba kamia w̄w̄aw ye ba m̄ B̄ru. Ma u ben n̄k̄bun suba yendu yiru sari (18.000) go. ¹³ Ma u kparobu yi yi Ed̄mu mi. Ma Ed̄mu be kpuro ba kua Dafidin yobu. Yinni Gusun̄ u ra n Dafidi k̄suwa baama kpuro mi u da.

Dafidin s̄m kowobun yĩsa

(I maa m̄erio Samueli II, 8:15-18)

¹⁴ Dafidi u bandu di Isireliba kpuro s̄w̄. Ma u gea m̄, u bu siriam̄e dee dee. ¹⁵ Yoabu, Seruyan biiwa u

tabu kowobu kpare. Ma Yosafati, Ahiludun bii u sãa tirenun bero. ¹⁶ Sad̄ku, Akitubun bii, ka Abim̄leki, Abiataan biiwa ba sãa yãku kowobu. Ma Safusa u sãa tire yoro. ¹⁷ Benaya, Yehoyadan biiwa u sãa Keretiba ka Peletiban kparo. Ma Dafidin bibu ba sãa win gerunasibu.

Ba Dafidin sina asakp̄bu

sekuru doke

(I maa m̄erio Samueli II, 10:1-5)

19 Yeniban biru Nakasi, Am̄niban sina boko u gu. Ma win bii u bandu k̄sire kua. ² Ma Dafidi u n̄e, kon Hanuni, Nakasin bii wi t̄n geeru kua. Domi m̄ya win tundo u man kua. Yera Dafidi u s̄m̄bu ḡra bu n̄n nukuru yemiasia win tundon ḡw̄ s̄. Ye Dafidin s̄m̄ be, ba tura Hanuni win mi, Am̄niban tem̄ bu ka n̄n nukuru yemiasia, ³ yera Am̄niban wirugibu ba Hanuni s̄w̄wa ba n̄e, a tamaa Dafidi u ka wunen tundo b̄ēē w̄n s̄na u s̄m̄bu ḡrima bu nun nukuru yemiasia? A ñ ȳ bu ka wuu ge bukiana bu gen saria gia kpa bu gu w̄rima bu kam koosian s̄na s̄m̄ beni ba na wunen mi?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin s̄m̄ be mwa u ben toba k̄na ma u ben yabenu karana saa suunun di sere taan̄. Ma u bu ȳsu ba doona. ⁵ Ye Dafidi u nua ye n t̄n be deema ma u wa ba wãa seku bakaru s̄w̄, yera u gabu ḡra bu ka bu yinna kpa bu bu s̄ bu gina doo bu sina Yerik̄w sere ben toba ye, yã n̄ kpia bu sere wurama.

Dafidi u ka Am̄niba

ka Sirigibu tabu kua

(I maa m̄erio Samueli II, 10:6-19)

⁶ Ye Am̄ni be, ba wa ma ba Dafidin m̄ru seeyawa, yera Hanuni ka Am̄ni be, ba sii geesun gobi n̄k̄bu (1.000) m̄risia Sirigibun mi be ba wãa Mesopotamiw ka Maak̄w ka sere Sob̄w bu ka bu tabu kekeba ka maas̄bu w̄̄ema. ⁷ Ma ba bu tabu keke n̄k̄bun suba tena ka yiru (32.000) w̄̄ema, ka maa Maakan sun̄w ka win tabu kowobu. Ma ba na ba ben sansani gira Medebaw. Ma Am̄niba ba maa yarima ben wusun di ba men̄na ka tabun s̄w̄ru.

⁸ Ye Dafidi u nua m̄e, yera u bu Yoabu ka win tabu kowo damgibu sure. ⁹ Ma Am̄niba ba yarima ba wãa wuun duu yer̄w. Sinam be ba maa bu somiru na, ma ba da ba ȳra n̄nenka. ¹⁰ Ma Yoabu u deema u koo tabu kowa bir̄w ka wuswaaw. Ma u Isireliban tabu kowo damgibu s̄w̄ tabu kowo wuuru sua u Sirigibu kpare. ¹¹ Ma u maa win w̄w̄ Abisai tabu kowo be ba tie w̄ bu ka Am̄niba w̄ri. ¹² Ma u n̄e, Sirigibu b̄a n̄ man kamiam̄, a man somiru na. Am̄niba b̄a n̄ maa nun kamiam̄, kon nun somiru na. ¹³ A de a n̄ w̄rugru m̄, kpa su taa bi ko ka w̄rugru besen t̄mbun s̄ ka maa Gusun̄ besen Yinnin wusun s̄. Kpa Yinni Gusun̄ u ko ye n̄ ko n̄ n̄n w̄̄e.

¹⁴ Ma Yoabu ka win tɔmbu ba Sirigibu tabu wɔri. Ma Sirigii be, ba duki sua Yoabun wuswaan di. ¹⁵ Ye Amɔniba ba wa ma Sirigibu ba duki sua, yera ben tii ba maa duki yarina Abisai, Yoabun wɔnwɔn wuswaan di ba dua wuuɔ. Ma Yoabu u gɔsiramama Yerusalemuɔ.

¹⁶ Ye Sirigibu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba sɔmbu gɔra bu Sirigii be ba wɔa daarun guru giɔ sokuma. Sofaki, Hadadesɛɛn tabu kowobun wirugii u bu gbiiye. ¹⁷ Ma ba ye Dafidi kɔkɔsia. Yera u Isireliban tabu kowobu kpuro menna, u ka bu Yuudeni tɔbura, ma ba sɔa ba da Sirigii ben bera gia ba bu tabu wɔri ba kamia. Ma Sirigii be, ba duki sua Isireliban wuswaan di. ¹⁸ Dafidi u ben tabu kɛkɛ be dumi gawe kɔnwɔn suba kɔnwɔn yiru (7.000) kɔsuka ka be ba wɔa be sɔɔ, ka naanaakobu kɔnwɔn suba weeru (40.000), ka sere maa ben tabu sunɔ Sofaki.

¹⁹ Ye Hadadesɛɛn sɔm kowobu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba ka Dafidi kɔkɔ tia kua ba nɔn tii wɛ. Saa dɔma ten di, Sirigibu ba ku ra maa kɔ bu Amɔniba somiru da.

Yoabu u Raba tabu wɔri

u mwa

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 11:1; 12:26-31)

20 Wɔnwɔn kɔnwɔn saa yɛ sɔɔ sinambu ba ra tabu yari, yera Yoabu ka win tabu kowo damgii be u kpare ba da ba Amɔniban tem wɔri ba kɔsuka. Ma ba Raba tarusi ba mwa. N deema saa ye sɔɔ, Dafidi u wɔawa win yenuɔ Yerusalemuɔ.

² Yen biruwa Dafidi u wuu gen sunɔn furɔ wuraguɔ mwa. Gen bunum mu sɔawa kilo tena ka nɛɛ. Ma ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirɔ. Yen dɔma te, dukia baka Dafidi u gura wuu gen min di u ka doona. ³ Ma u gen tɔmbu yoo sɔma koosia. Ben gaba dɔa kɔnwɔn ka sii, gabu ka gbɛɛ, gaba kpenu dɔkumɔ, ma gaba tem gbemɔ ka dɔkunu. Nge mɛya u maa Amɔniban wusu kpuron tɔmbu yoo sɔma koosia. Yen biru, Dafidi u gɔsiramama Yerusalemuɔ ka win tabu kowobu.

Ba Filisitiba kamia

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 21:18-22)

⁴ Yeniban biru Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua Gesɛɔ. Saa ye sɔɔra Sibekai, Husagii u Sipai, Rafan bweserun turo go. Ma u Filisiti be sekuru doke. ⁵ Yen biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sɔɔ. Yera Elikanani Yairin bii, u Lasimi, Goliati, Gatigiin wɔnwɔn go. Lasimi win yaasan buru ta kɔnwɔn nge weson beku tɛketiru. ⁶ Isireliba ba maa ka Filisitiba tabu kua Gati mi. Miya tabu kowo goo wɔa u gunu too. Niki binu kɔnwɔn tia tiawa u mɔ kɔnwɔn ka naasɔ. Ma ni kpuro nu kua yenda nɛɛ. Win tii u sɔawa Rafan bweserugii. ⁷ U Isireliba kɔkɔ kuura, ma Yonatam, Dafidin kɔkɔ, Simean bii, u nɔn go.

⁸ Tɔn be kpuro ba sɔawa Rafan bweseru. Dafidi ka win tabu kowoba ba bu go Gatiɔ.

Dafidi u dera ba Isireliba gara

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 24:1-9)

21 Sɔnwɔn teeru Setam u Isireliba seesi, ma u Dafidi bɔrie u ka bu gari. ² Ma Dafidi u Yoabu ka tabu kowobun wirugii be ba tie sɔnwɔn u nɛɛ, bu doo bu Isireliba gari saa ben tem sɔnwɔn yɛsan nɔm geu gian di sere men sɔnwɔn yɛsan nɔm dwarɔ, kpa bu na bu nɔn gɔra tusia. Nge mɛya u koo ka ben geeru gia.

³ Yoabu u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u de win tɔmbu bu dabia wunɔm wunɔm subenu. Nen yinni sina boko, tɔn beni kpurowa ba sɔa wunen sɔm kowobu. Mban sɔna a maa yeni bikiamɔ. Mban sɔna kaa bu torasia.

⁴ Adama sina boko u yɔrariwa win wooda ye sɔɔ dim dim, ye u Yoabu wɛ mi. Ma Yoabu u da u Isireliban tem kpuro bukiana. Ma u wurama Yerusalemuɔ. ⁵ U Dafidi gari gari yi tusia. Isireli be ba koo kpɛ bu tabu ko, ben geera sɔawa yako tia ka tɔmbu kɔnwɔn suba wunɔbu (1.100.000). Yudaban geera sɔawa kɔnwɔn suba nɛɛru ka wata ka wɔkuru (470.000).

⁶ Yoabu u nɔn Lefin bwese kɛragibu ka Benyameɛn bwese kɛragibu gara. Domi sina bokon wooda ye, ya nɔn ka nɔn naawe.

Yinni Gusunɔ u Dafidi

taare wɛ

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 24:10-17)

⁷ Dafidin wooda ye, ya nɔn Yinni Gusunɔ dore. Ma u Isireliba sɛɛyasia. ⁸ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ sɔnwɔn u nɛɛ, ye na kua mi, tora bakara. A de a nɛ wunen sɔm kowo suuru kua, domi wiira kookoosa na kua mi.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u win sɔnwɔn Gadi sɔnwɔn u nɛɛ, ¹⁰ a doo a Dafidi sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee, na nɔn kɔni swɔanu ita yiiye. U gɔsio te u kɛ nɔn ka nɔn sɛɛyasia.

¹¹ Yera Gadi u da Dafidin mi, ma u nɔn sɔnwɔn u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. ¹² U nɛɛ, gɔnwɔn tu wunen tem wɔri wɔnwɔn ita, nɔn kun mɛ wunen yibɛɛba bu ka nun tabu ko suru ita bu kamia, nɔn kun mɛ Yinni Gusunɔ u de gɔnwɔn gɔrado u kɛsi kɛsi bararu pusi Isireliban tem kpuro sɔɔ u mu kpeerasia. Nɔni swɔanu ita ye sɔɔ, a gɔsio ye a kɛ kpa n da n ye Yinni Gusunɔ sɔ, wi u man gɔrima.

¹³ Dafidi u Gadi wisa u nɛɛ, na wɔa nuku sankira bakanu sɔɔ. Adama n buram bo n wɔri Yinni Gusunɔn kɔnwɔn ye kon ka wɔri tɔmbun kɔnwɔn. Domi win wɔnwɔn kɔnwɔn kpɔ.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u kɛsi kɛsi bararu sure Isireliba sɔɔ. Ma tɔmbu kɔnwɔn suba wata ka wɔkuru (70.000) ba gu. ¹⁵ Yinni Gusunɔ u win gɔrado gɔra Yerusalemuɔ u ye kpeerasia. Sanam mɛ gɔrado wi, u ye kpeerasiamɔ, Yinni Gusunɔ u mɛera, ma u gɔru gɔsia kɔsa yen di. Ma u win gɔrado wi u wuu ge kpeerasiamɔ mi, sɔnwɔn u nɛɛ, n den tura mɛ, a wunen nɔmu wunɔ.

N deema gɔrado wi, u wāawa ɔɔnani, Yebusin doo soo yeru. ¹⁶ Dafidi u nɔni seeya u gɔrado wi wa u wāa wɔllu ka tem baa sɔɔ, u win takobi sue Yerusalemun bera gia. Yera Dafidi ka win tɔmbun guro gurobu ba saaki dewa ma ba yiira ba wuswaa tem girari nuku sankiranun sɔ. ¹⁷ Yera Dafidi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, nena na wooda wɛ bu tɔn be gari. N n men na, nena na tora. Tɔn beni ba n gāanu kue. Yen sɔ, a nɛ ka nen yenugibu nɔma dokeo kpa a wunen tɔmbu Isireliba deri.

Dafidi u Yinni Gusunɔ

yāku yeru bania

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 24:18-25)

¹⁸ Yinni Gusunɔn gɔrado u Gadi sɔɔwa u nɛɛ, a Dafidi sɔɔwa a nɛɛ, u doo ɔɔnani, Yebusin doo soo yeru mi, u Yinni Gusunɔ yāku yeru bania.

¹⁹ Ma Dafidi u seewa u da nge mɛ Yinni Gusunɔ u Gadi sɔɔwa. ²⁰ N deema ɔɔnani u wāa win doo soo yeru ka win bibu nɛ ba alikama soomɔ. Ye u sīira yera u Gusunɔn gɔrado wa ma ba da ba kukua. ²¹ Ma Dafidi u da ɔɔnanin mi. Ye ɔɔnani u Dafidi wa, yera u yarima doo soo yee ten min di u yiira win wuswaa u siriru tem girari. ²² Ma Dafidi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man wunen doo soo yee te derio n Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Kpa wahala ye ya nen tɔmbu deema mi, yu kpe. Kon tu dwe ka sii geesun gobi nge mɛ kaa ten gobin geeru bure.

²³ Ma u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni sina boko, a tu suo a ka ko ye a kī. Ketɛba wee, a ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Naa kekeba wee yi ko yāku dāa. Alikama wee a ka kērun yākuru ko. Ye kpuro na nun kāwa.

²⁴ Ma Dafidi sina boko u nùn wisa u nɛɛ, aawo, kon tu dwewa nge mɛ kaa ten gobin geeru bura. Na n Yinni Gusunɔ gāanu wɛɛmɔ ni nu sāa wuneginu n ka nùn yāku dɔɔ mwaararugiru kua te ta n man gāanu diiri.

²⁵ Ma Dafidi u nùn wuran gobi nata (600) wɛ yam min sɔ. ²⁶ Dafidi u Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Ma u yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua. Yen biru u Yinni Gusunɔ kana. Ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa, u dera dɔɔ u sarama wɔllun di yāku yeru wɔllu mi, u yāku ni mwa. ²⁷ Yinni Gusunɔ u ka win gɔrado wi gari kua, ma u win takobi wesia yen kararɔ.

²⁸ Saa yera Dafidi u tuba ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa ɔɔnani Yebusin doo soo yeru mi. Saa dɔɔma ten diya u ra nùn yākuru kue mi. ²⁹ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii te Mɔwisi u kua gɔbaburɔ, ta wāawa Gabaonin gungurɔ ka yāku yeru sannu mi ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu ko. ³⁰ Dafidi kun kpɛ u da kuu bekurugii ten mi, u ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi, yèn sɔ berum nùn mwa gɔrado win sɔ.

22 Ma Dafidi u nɛɛ, yam miniwa ba koo Yinni Gusunɔn sāa yeru bani. Miya yāku yera ko n maa wāa mi Isireliba ba ko n da yāku dɔɔ mwaararuginu ko.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

sāa yerun sɔɔru mɔ

² Dafidi u dera ba sɔbu kpuro menna be ba wāa Isireliɔ. Ma u bu yiire bu kpee bakanu dāku bu ka Yinni Gusunɔn sāa yeru bani. ³ U maa sisu sɔɔru kua siki siki bu ka kulumba seku gamboban kadiriban sɔ ka maa sɔretii. Sii gan te u menna, ta kpā sere n n koorɔ bu tu yiire. ⁴ Meya u maa dāa gea ye ba mɔ sɛduruba menna siki siki sere ba n kpɛ bu ye gari. Sidonigibu ka Tirigiba ba ka nùn ye naawa. ⁵ Domi Dafidi u tii sɔɔwa u nɛɛ, win bii Salomɔɔ u sāawa bii piibu. U n gina bwisi mɔ. Wee sāa yee te ba koo Yinni Gusunɔn bania mi, ta ko n yīsiru yarawa tem kpuro sɔɔ ten giriman kpāarun sɔ. Yen sɔna u kī u nùn ten sɔɔru kua. Ma Dafidi u sɔɔru dabinu kua u sere gu.

Dafidi u Salomɔɔ yiire

u Yinni Gusunɔn sāa yee te

bani

⁶ Dafidi u win bii Salomɔɔ soka ma u nùn yiire u nɛɛ, a Gusunɔ Isireliban Yinni sāa yeru bania. ⁷ Nen bii, nen tiiwa na raa gɔru doke n nùn tu bania. ⁸ Adama u man sɔɔwa u nɛɛ, na tɔmbun yem yari too win wuswaa taa baka bi na kuan sɔ. Yen sɔ n n nɛ kon nùn sāa yeru bania mi ba ko n da nùn sā. ⁹ Adama kon bii ma. Bii wi, u ko n wāawa bɔri yendu sɔ. U koo maa nùn wɔra win yiberɛ be ba ka nùn sikerenen nɔman di. Ba koo nùn sokuwa Salomɔɔ. Yen tubusiana bɔri yendu. Domi win bandun saa sɔɔ, u koo de Isireliba ba n wāa bɔri yendu sɔ. ¹⁰ Wiya u koo nùn sāa yeru bania. U ko n sāawa win bii, kpa wi, u n maa sāa win tundo. Kpa u win bandun dam sire Isireliban suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ. ¹¹ Tɛ, nen bii, Gusunɔ wunen Yinni u ko n ka nun wāa. Kpa wunen wāaru tu dakaa da. Kpa a kpī a nùn sāa yee te bania nge mɛ u nun yiire. ¹² U de a n bwisi ka yēru mɔ sanam mɛ u koo de a bandu di Isireliba sɔ, kpa a win woodaba mɛm nɔkwa. ¹³ À n Yinni Gusunɔn wooda ka win yiirebu mɛm nɔkwa bi u Mɔwisi wɛ Isireliban sɔ, saa yera ye a mɔ kpuro ya koo nun kooru. A n gesi dam ka wɔrugurɔ mɔ. A ku nanda, a ku maa berum ko. ¹⁴ Wee na kookari kua na wura sɔɔru kua ya tɔnnu nɔkɔɔn suba ita (3.000) kere Yinni Gusunɔn sāa yee ten sɔ. Ma na sii geesu sɔɔru kua su tɔnnu nɔkɔɔn suba tena (30.000) kere. Na sii gandu ka sii wɔkusu sɔɔru kua siki siki sere ba n kpɛ bu su yiire. Meya na maa dāa ka kpenu sɔɔru kua. Adama wunen tii kaa kpī a maa sosi mi sɔ. ¹⁵ Sɔm kowoba ko n wāa wunen bɔkɔɔ dabi dabinu. Bera be ba ra kpenu dāku ka be ba ra dāa dāku ka sere be ba sɔm bwese bwese kan kobu yɛ. ¹⁶ Wee a wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu

mɔ su ñ geeru mɔ. Tɛ, a seewo, kpa a sɔmbu te ko. Kpa Yinni Gusunɔ u n ka nun wãa.

¹⁷ Yen biru Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro yiire bu win bii Salomɔ somi sɔmbu te sɔɔ. ¹⁸ U maa bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ bɛɛn Yinni u wãa ka bɛɛ. Wiya u dera i wãa bɔri yendu sɔɔ beri berika. Domi u man tem mɛ nɔmu beria. Ma mu kua wi ka win tɔmbugim. ¹⁹ Tɛ i Gusunɔ bɛɛn Yinni kasuo ka bɛɛn gɔru kpuro ka bɛɛn bwɛra kpuro. I seewo i win sãa yeru bani, kpa i ka win woodan kpakororu ka win sãarun dendi yãnu kpuro da mi.

Dafidi u dera ba Lefiba gara

23 Ye Dafidi u tɔɔ kua, yera u win bii Salomɔ kua Isireliban sunɔ. ² Ma u Isireliban guro gurobu ka yãku kowobu ka Lefiba menna.

³ Ma ba Lefiba gara tia tia be ba wãɔ tena mɔ, ka be ba kere mɛ. Ma ben geera kua nɔɔɔɔɔ suba tena ka nɔɔɔɔ ita (38.000). ⁴ Ma Dafidi u tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba yenda nɛɛ (24.000) gɔsa be sɔɔ, be ba ko n da Yinni Gusunɔ sãa yee ten bana nɔni doke, ka tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba nɔɔɔɔ tia (6.000) be ba koo tɔmbu kpapa, kpa ba n da bu sirie. ⁵ U maa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba nɛɛ (4.000) gɔsa be ba tie sɔɔ, ba n da sãa yee ten kɔɔɔɔ sɔɔ, kpa tɔmbu nɔɔɔɔɔ suba nɛɛ (4.000) be ba tie ba n da Yinni Gusunɔ tɔmɛ ka dwee yãa ni wi, Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunɔ siara. ⁶ Ma u bu bɔnu kua wuu wuuka nge mɛ ba ka wãa Gɛɛsɔni ka Kehati ka Mɛrari, Lefin bibun bwese keru sɔɔ.

⁷ Gɛɛsɔnin biba Ladani ka Simeɪ. ⁸ Bibu itawa Ladani u mara. Bera Yehieli ka Setamu ka Yoeli. Yehieliwa u sãa ben gbiikoo. ⁹ Bibu itawa Simeɪ u mara. Bera Selomiti ka Hasieli ka Harani. Bera ba sãa Ladanin bwese keran wirugibu. ¹⁰ Simeɪ u maa bibu nɛɛ gabu mara. Bera Yasati ka Sina ka Yeusi ka Beria. ¹¹ Yasatiwa u sãa ben gbiikoo. Ma Sina u sãa yiruse. Yeusi ka Beria ba ñ bibu mara n dabi. Ma ba bu garisi bwese keru tia.

¹² Bibu nnɛwa Kehati u mara. Bera Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. ¹³ Amuramun biba Aroni ka Mɔwisi. Ma ba Aroni ka win bibun bweseru gɔsa ba yi nenɛm sere ka baadommaɔ ba n da ka Yinni Gusunɔ turare dɔɔ dokeye, kpa ba n da maa sãarun sɔmburu ko, kpa ba n da maa tɔmbu domaru kue ka Yinni Gusunɔ yisuru. ¹⁴ Adama ba Mɔwisi Gusunɔ sɔm kowon bibu garisiwa Lefin bwese kera sɔɔ.

¹⁵ Mɔwisin biba, Gɛɛsɔmu ka Eliesɛɛ. ¹⁶ Gɛɛsɔmun bii gbiikoowa Sebueli. ¹⁷ Eliesɛɛn biiwa Rehabia. Bii turo win biru u ñ maa goo mara. Adama Rehabia u bibu mara ba dabi. ¹⁸ Yiseharin bii gbiikoowa Selomiti.

¹⁹ Bibu nnɛwa Heboroni u mara. Bera Yeriya ka Amaria ka Yasieli ka Yekameamu. ²⁰ Bibu yiruwa Usieli u mara. Bera Mises ka Yisiya.

²¹ Merarin biba Makili ka Musi. Makilin biba maa Eleasaa ka Kisi. ²² Eleasaa u ñ bii tɔn durɔbu mara u ka gu. Bii tɔn kurɔba u mara. Bera ben mero bisibu

Kisin bibu ba sua kurɔbu. ²³ Bibu itawa Musi u mara. Bera Makili ka Edɛɛ ka Yeremɔti.

²⁴ Be ba sãa ben yenun wirugibu Lefin bibun bweseru sɔɔ nge mɛ ba ka bu tireru doke tia tia, bera mi. Bera ba ko n da sɔmburu ko Yinni Gusunɔ sãa yeru saa be ba wãɔ yendu mɔn di n ka da be ba mɛ kere.

²⁵ Domi Dafidi u raa nɛɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni u win tɔmbu bɔri yendu wɛ. Yen biru u ko n wãawa Yerusalem sere ka baadommaɔ. ²⁶ Saa ye sɔɔ, Lefiba ba ñ maa Yinni Gusunɔ kuu bekurugiru ka ten dendi yãnu sɔɔɔɔ. ²⁷ Dafidin yiire dãaki bin biruwa ba Lefiba gara saa be ba wãɔ yendu mɔn di n ka girari be ba kere mɛ.

²⁸ Ba bu dokewa Aronin bibun bweseru wuuru sɔɔ bu ka sɔmburu ko Yinni Gusunɔ sãa yerun yaaraɔ ka ten dii sɔɔɔ. Bera ba ko n da sãa yee ten dendi yãnu kpuro dɛerasie kpa bu maa sɔma gaa ko mi. ²⁹ Bera ba ko n da pɛɛ ye ba ko n da Yinni Gusunɔ yiye ko, ka sere maa som mɛ ba ko n da ka kɛnun yãkunu ko, ka pɛɛ ye ba ku ra seeyatia doke, ka pɛɛ ye ba ra wɔ perenti sɔɔ, ka kira ni ba ra sɔmɛ. Bera ba ko n da yeba kpuron kpãaru ka yen dɛɛbun saria mɛeri. ³⁰ Ba ko n da nɛwa sãa yeru mi bururu ka yoka bu ka Yinni Gusunɔ tɔma, kpa bu nɔn bɛɛɛ wɛ. ³¹ Meya ba ko n da maa nɔn yãku dɔɔ mwaaruginu kue baadomma tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ka suru kpao ñ n yara, ka tɔɔ baka ni nu tia sɔɔ nge mɛ nin geera nɛ ka nge mɛ ba nin wooda yi. ³² Bera ba ko n da Yinni Gusunɔ kuu bekurugiru sɔmburu ko, kpa Aronin bibun bweseru tu maa win sãa yerun sɔmburu ko.

Yãku kowobun wuunu

24 Ba Aronin bibun bweseru bɔnu kua wuuru ka wuuru. Bibu nnɛwa Aroni wi, u mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa. ² Nadabu ka Abihu ba gbia ba guwa ben tundo u sere gu. Be, ba ñ bibu mara. Eleasaa ka Itamaa, be tɔnawa ba yãku sɔma kua. ³ Dafidi u Aronin bibun bweseru bɔnu kuawa nge mɛ ben baawuren sɔmbura sãa. Sadɔku u wãawa Eleasaan bibun bweseru sɔɔ. Ma Akimɛlɛki u maa wãa Itamaan bibun bweseru sɔɔ. ⁴ N deema tɔmba dabiru bo Eleasaan bibun bweseru sɔɔ n kere Itamaan bibugiru sɔɔ. Yen sɔna ba Eleasaan bibun bweseru bɔnu kua wuuru wɔkura nɔɔɔɔ ka tia, nin baatere ka ten wirugii. Ma ba maa Itamaan bibugiru bɔnu kua wuuru nɔɔɔɔ ita, nin baatere ka ten wirugii. ⁵ Ba bu bɔnu kuawa ka tɛtɛ. Domi be ba sãa sãa yerun wirugibu ka Yinni Gusunɔ sãarun wirugibu, be kpuro ba sãawa Eleasaa ka Itamaan bibun bweseru.

⁶ Tire yoro Semaya, Netanɛɛlin bii, Lefin bwese kera sɔɔ, wiya u ben yisa tireru doke sina boko ka wirugibu ka yãku kowo Sadɔku ka Akimɛlɛki, Abiatan bii ka yãku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaɔ. Ba Eleasaa ka Itamaan bibun bwese nin yisa tireru dokewa ka tɛtɛ. Ba ra gina Eleasaagibu gɔsiwa, yen biru kpa bu maa Itamaagibu gɔsi. ⁷ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tɛtɛ, ben yisa wee. Yehoyaribuwa u sãa gbiikoo. Ma Yedaya u sãa yiruse.

Ma Harimu u sãa itase.
 Ma Seorimu u sãa nnese.
 Ma Maakiya u sãa nããbuse.
 Ma Miyamini u sãa nããba tiase.
 Ma Hakotu u sãa nããba yiruse.
 Ma Abiya u sãa nããba itase.
 Ma Yosue u sãa nããba nnese.
 Ma Sekania u sãa wãkuruse.
 Ma Eliasibu u sãa wãkura tiase.
 Ma Yakimu u sãa wãkura yiruse.
 Ma Hupa u sãa wãkura itase.
 Ma Yesebabu u sãa wãkura nnese.
 Ma Biliga u sãa wãkura nããbuse.
 Ma Imeri u sãa wãkura nããbu ka tiase.
 Ma Hesiri u sãa wãkura nããbu ka yiruse.
 Ma Hapisesi u sãa wãkura nããbu ka itase.
 Ma Petahia u sãa wãkura nããbu ka nnese.
 Ma Esekieli u sãa yenduse.
 Ma Yakini u sãa yenda tiase.
 Ma Gamulu u sãa yenda yiruse.
 Ma Delaya u sãa yenda itase.
 Ma Maasia u sãa yenda nnese.

¹⁹ Nge meya ba ka bu yi bu ka sãmburu ko Yinni Gusunã sãa yerc. Ba ra ben sãmburu kowa nge me ben sikado Aroni u bu yiire bu ko. N deema Gusunã Isireliban Yinnin tiwa u Aroni wooda ye wẽ.

Lefi be ba tien yĩsa

²⁰ Lefin bibun bweserun wirugii be ba tien yĩsa wee. Amuramun bibun bweseru nãã, Subaeliwa. Subaelin bibun bweseru nãã, Yesidiawa. ²¹ Rekabian bibun bweseru nãã, Yisiyawa u sãa gbiikoo. ²² Yiseharin bibun bweseru nãã, Selomãtuwa. Selomãtun bibun bweseru nãã maa, Yasatiwa. ²³ Heboronin bibun bweseru nãã, Yeriya u sãa gbiikoo. Ma Amaria u sãa yiruse. Ma Yasieli u sãa itase. Ma Yekameamu u sãa nnese. ²⁴ Usielin bibun bweseru nãã, Miseewa. Miseen bibun bweseru nãã, Samiriwa. ²⁵ Yisiya, Miseen mããã bibun bweseru nãã, Sakariwa. ²⁶ Merarin bibun bweseru nãã, Makili ka Musi ka Musin bii Yasian biba. ²⁷ Yaasiya, Merarin biin bibun bweseru nãã, Sohamu ka Sakuri ka Ibiriwa. ²⁸ Makilin bibun bweseru nãã, Eleasaawa, wi u kun bibu mara. Kisin bibun bweseru nãã, Yerameeliwa. ³⁰ Musin bibun bweseru nãã, Makili ka Edẽẽ ka Yerimãtiwa.

Be ba sãa Lefin bibun bweserun keru, bera mi. ³¹ Ben tii ba tẽtẽ tobawa nge me begibu Aronin bibun bweserugibu ba kua sina boko Dafidi ka Sadãku ka Akimeleki ka yãku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaã. Ka woro tee teya ba ka ben baawuren yĩsiru tireru doke, ba ñ ben keranaa meera.

Wom kowobun wuunu

25 Dafidi ka tabu sinambu ba Asafun bibun bweseru ka Hemanin bibugiru ka Yedutum bibugiru gõsa ba yi nenem sãarun sã. Gari yi Gusunã u bu

sããwa, yiya ba ra ka womusu ko ka mãããkunu ka guunu ka sekẽtĩreũ. Be ba sãma ye mã, ben yĩsa wee.

² Asafun bibun bweseru nãã, Sakuri ka Yosufu ka Netania ka Asarela. Ben tundo Asafuwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunã u nũn sããwa yiya u ra n ka womu mã nge me sina boko u nũn yiire.

³ Yedutum bibun bweseru nãã, Gedalia ka Seri ka Esai ka Hasabia ka Matitia ka Simeĩwa. Ben tundo Yedutumwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunã u nũn sããwa, yiya u ra n ka womu mã ka mãããku, u n ka Gusunã siaramã kpa u n nũn beere wẽẽmã.

⁴ Hemanin bibun bweseru nãã maa, Bukia ka Matania ka Usieli ka Sebueli ka Yerimãti ka Hanania ka Hanani ka Eleata ka Gidaliti ka Romanti Esee ka Yosibekasa ka Malãti ka Hotiri ka Makasiãti. ⁵ Beni kpurowa ba sãa Hemanin bibun bweseru. Hemanin wiya u ra Yinni Gusunã dam wãlle sue kpa u sina boko sã ye Yinni Gusunã u gerua. Hemanin wi, u bii tãã durãbu mara wãkura nne, bii tãã kurãbu maa ita.

⁶ Tãã be kpurowa ba ra womusu ko Yinni Gusunã sãa yerc ka sekẽtĩreũ ka guunu ko mãããkunu kpa ben tundobu ba n bu kpare. Ba ra ben sãmburu kowa ka sina bokon wooda. Kpa Asafu ka Yedutum ka Hemanin ba n bu gbiiye. ⁷ Be ba womusu yẽ ka be ba bu swĩ, be kpuron geera sãawa goobu ka wene ka nããba ita (288).

⁸ Ba tẽtẽ tobawa bu ka sãmburun kpunaa yi. Ba ñ nee, bukurowa gee, ñ kun me biiwa gee. Meya ba ñ maa nee, be ba womusu yẽwa gee, ñ kun me be ba torumãwa gee.

⁹ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gõsa ka tẽtẽ, be wee.

Yosufu, Asafun bweseru nãã, wiya u sãa gbiikoo.

Ma Gedalia u sãa yiruse.

Ma Sakuri u sãa itase.

Ma Yiseri u sãa nnese.

Ma Netania u sãa nããbuse.

Ma Bukia u sãa nããba tiase.

Ma Yesarela u sãa nããba yiruse.

Ma Esai u sãa nããba itase.

Ma Matania u sãa nããba nnese.

Ma Simeĩ u sãa wãkuruse.

Ma Asareli u sãa wãkura tiase.

Ma Hasabia u sãa wãkura yiruse.

Ma Subaeli u sãa wãkura itase.

Ma Matitia u sãa wãkura nnese.

Ma Yeremãti u sãa wãkura nããbuse.

Ma Hanania u sãa wãkura nããbu ka tiase.

Ma Yosibekasa u sãa wãkura nããbu ka yiruse.

Ma Hanani u sãa wãkura nããbu ka itase.

Ma Malãti u sãa wãkura nããbu ka nnese.

Ma Eliata u sãa yenduse.

Ma Hotiri u sãa yenda tiase.

Ma Gidaliti u sãa yenda yiruse.

Ma Makasiãti u sãa yenda itase.

Ma Romanti Esee u sãa yenda nnese.

Wuuru baateren wirugii ka win yenugibu ba ra n sãawa wãkura yiru.

Be ba ra sāa yerun kōnksu

kōsu

26 Ba be ba ra sāa yerun kōnksu kōsu kōnu kua wuu wuuka. Koren bweseru kōk, Meselemia, Koren bii, Asafun debubuwa ba gōsa. ² Bibu kōkba yiruwa u mara. Wee nge mē ba ka swīine. Sakari ka Yedieli ka Sebadia ka Yatinieli, ³ ka Elamu ka Yokanani ka sere Elionai.

⁴ Ba maa Obedi Edōmu gōsa. Ma Yinni Gusunō u nūn domaru kua, u bibu kōkba ita mara. Wee nge mē ba ka swīine. Semaya ka Yosabadi ka Yoasi ka Sakaa ka Netanēeli, ⁵ ka Amieli ka Isakari ka sere Pelitai.

⁶ Semaya, Obedi Edōmun bii gbiikoo u bibu mara be ba kua damgibu, begibun suunu kōk. Domi ba sāawa wōrugba. ⁷ Bii bera, Otini ka Refaeli ka Obedi ka Elisabadi ka sere ben kōkbu yiru beni, Elihu ka Semaya be ba sāa wōrugba. ⁸ Tōk be kpurowa ba sāa Obedi Edōmun bibun bweseru. Be ka ben bibu ka ben dusibu ba sāawa wōrugba ma ba hania kō kōmburu kōk. Ba sāawa tōmbu wata ka yiru.

⁹ Meselemian bibu ka win kōkbu ba sāawa tōmbu wōkura kōkbu ka ita. Be kpuro ba sāawa wōrugba.

¹⁰ Merarin bweseru kōk, Hosawa ba gōsa. Bibu nnēwa u mara. Bera Simiri ka Hilikiya ka Tebalia ka Sakari. Ma u Simiri kua ben wirugii baa mē n ñ wi u sāa bii gbiikoo. Hosan bibu ka win kōkbu ba sāawa tōmbu wōkura ita.

¹² Kōnksu kōsobun wuu ni, ka nin wirugibu ka ben mero bisibu, bera ba ko n da kōnksu kōsu Yinni Gusunō sāa yeru. ¹³ Ba kōnksu kōnu kuawa ka tēte, yenu ka yenu, bibu ka bukurobu, baawure u n ka yē mi u koo kōsu.

¹⁴ Ye ba tēte toba, sōk yari yeru giara Selemia u wa. Ma win bii Sakari wi u sāa bwisi kēk u maa sōk yēsan kōm geu gia tēte di. ¹⁵ Obedi Edōmuwa u sōk yēsan kōm dwarugia tēte di. Ma win bii u maa yenusu tēte di mi ba ra dīanu bere. ¹⁶ Supimu ka Hosawa ba kōnksu ge ga wāa sōk duu yeru gia tēte di, ka ge ba mō Saleketi, ga mēera swaaw ye ya kōk gunguru gia. Kōso be, ba mēerinēwa.

¹⁷ Tōk baatere Lefiba kōkba tia ba ra n wāa sōk yari yeru gia, kpa tōmbu nnē ba n wāa sōk yēsan kōm geu gia, kpa nnē ba n wāa sōk yēsan kōm dwaru kpa nnē ba n maa wāa dīa mi ba ra dīanu bere. Adama ba diagii be kōnu sāawa wuunu yiru, wuu teerō tōmbu yiru. ¹⁸ Sōk duu yeru gia, dia ye ba gōri gōri kōk, tōmbu yiru, swaan bera gia, maa tōmbu yiru.

¹⁹ Kōnksu kōsobun wuu ni ba kua Kore ka Merarin bwese keri kōk, niya mi.

Sōma ye ba Lefi gabu wē

²⁰ Lefiba kōk, Akiyawa u ra Yinni Gusunō sāa yerun arumani bere ka sere maa kēē ni ba ka Yinni Gusunō naawa. ²¹ Gēesōnin bweseru kōk, Ladanin bibun bwesera ba sāa yenu yērobu. Wee nge mē ba ka swīine.

²² Yeyeli ka win bibu Setamu ka win kōk Yoeli bera ba ra Yinni Gusunō sāa yerun arumani bere. ²³ Amuramun bweseru kōk ka Yiseharin bweseru kōk, ka Heboronin bweseru kōk ka Usielin bweseru kōk, ²⁴ Sebueli, Gēesōmun bii, Mōwisin debubuwa u sāa arumanin berobun wirugii. ²⁵ Win bweseru kōkra Eliesē, Gēesōmun kōk bibun bwesera wāa. Rehābia, Eliesēen bii u Esai mara. Ma Esai u Yoramū mara. Ma Yoramū u Sikiri mara. Ma Sikiri u Selomiti mara. ²⁶ Arumani ye sina boko Dafidi ka yenu yērobu ka tabu kowobu kōk kōk ka wunōm wunōm wirugibu ka tabu sinambu ba ka Yinni Gusunō naawa, yera Selomiti ka wigibu ba kōsu. ²⁷ N deema arumani ye ba tabu di, yen sukuma ba ka Yinni Gusunō naawa bu ka win sāa yeru kōm. ²⁸ Arumani ye Gusunō kōm Samuēli ka Sōlu, Kisin bii ka Abinē, Nerin bii ka Yoabu, Seruyan bii, ba ka Yinni Gusunō naawa, Selomiti ka wigii bera ba maa ye kpuro berua.

²⁹ Kenania ka win bibu be ba wāa Yiseharin bweseru kōk, bera ba ra tōmbun wunōksu ka siribu ko Isirelin temō.

³⁰ Hasabia ka tōmbu kōkbu ka nata ka wunōbu (1.700) gabu be ba sāa wōrugba Yiseharin bweseru kōk, bera ba Isireliban temō kpare mē mu wāa Yudenin sōk duu yeru gia. Bera ba ra maa Yinni Gusunō sāa yerun kōmburu ko ka maa sina bokogiru. ³¹ Yeriya u sāa wirugii Heboronin bweseru kōk. Dafidin bandun wōk weeruse kōkra ba bweseten tōkan kaso kua. Ma ba wōrugba wa be kōk Yaseō Galadin temō. ³² Yerian mero bisi be, ba sāawa wōrugba. Be kpuro maa yenu yēroba. Ben geera sāawa kōkbu suba yiru ka tōmbu nata ka wunōbu (2.700). Bera ba Yinni Gusunō sāa yerun kōmburu ka maa sina bokogiru kōmu beria bera mi Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgiba wāa sōk yari yeru gia.

Tabu kowobun kōma

27 Wee Isireli be ba sina bokon kōmburu mō. Ba sāawa yenu yērobu ka tabu kowobu kōk kōk ka wunōm wunōm wirugibu. Bera ba ra tabu kowobun wuunu kpare be ba ra n kōmburu naamō suru ka suru, wōk kōk. Wuuru baatere ta sāawa tōmbu kōkbu suba yenda nnē (24.000). ² Wuu nin baatere ta ten wirugii kōm.

Suru gbiikoo kōk, Yasobeamu, Sabudiēlin bii, Perēsīn bweseru kōk, wiya u wuu gbiikii ten tabu sinambu kpara.

Suru yiruse kōk, Dodai, Akosigiiwa u wuuru yiruse kpara. Ma Mikoloti u sāa win yiruse.

Suru itase kōk, Benaya, yāku kowo Yehoyadan biiwa u wuuru itase kpara. U sāawa tabu durō wōrugba tenan turo. Wiya u maa sāa ben wirugii. Win bii Amisabadiwa u nūn kōsire kua u wuu te kpara.

Suru nnese kōk, Asaeli, Yoabun kōkwa u wuuru nnese kpara. Yen biruwa win bii Sebadia u nūn kōsire kua. Suru kōkbuse kōk, Samehutu Yisiragiiwa u wuuru kōkbuse kpara.

Suru ƙƙƙƙa tiase ƙƙƙ, Yira, Ikɛsin bii, Tekoagiiwa u wu-
uru ƙƙƙƙa tiase kpara.

Suru ƙƙƙƙa yiruse ƙƙƙ, Helesi Palonigii, Efaraimun
bwese ƙƙƙƙa, wiya u wuuru ƙƙƙƙa yiruse kpara.

Suru ƙƙƙƙa itase ƙƙƙ, Sibekai Husagii, Serakin bwese
ƙƙƙƙa, wiya u wuuru ƙƙƙƙa itase kpara.

Suru ƙƙƙƙa nnese ƙƙƙ, Abiesɛɛ Anatɔtugii, Benyameɛn
bwese ƙƙƙƙa, wiya u wuuru ƙƙƙƙa nnese kpara.

Suru wƙƙuruse ƙƙƙ, Marai Netofagii, Serakin bwese
ƙƙƙƙa, wiya u wuuru wƙƙuruse kpara.

Suru wƙƙura tiase ƙƙƙ, Benaya Piratonigii, Efaraimun
bwese ƙƙƙƙa, wiya u wuuru wƙƙura tiase kpara.

Suru wƙƙura yiruse ƙƙƙ, Helidai Netofagii, Otiniɛlin
bwese ƙƙƙƙa, wiya u wuuru wƙƙura yiruse kpara.

Bwese ƙerin wirugibu

¹⁶ Wee be ba sƙa Isireliban bwese ƙerin wirugibu.
Rubenin bwese ƙƙƙƙa, Eliesɛɛ, Sikirin biiwa u sƙa
wirugii.

Simeɔn bwese ƙƙƙƙa, Sefatia, Maakan biiwa u sƙa
wirugii.

¹⁷ Lefin bwese ƙƙƙƙa, Hasabia, Kemuelin biiwa u sƙa
wirugii.

Aronin bibun bweseru ƙƙƙ, Sadƙuwa u sƙa wirugii.

¹⁸ Yudan bwese ƙƙƙƙa, Elihu, Dafidin mero bisibu
ƙƙƙ, wiya u sƙa wirugii.

Isakarɛn bwese ƙƙƙƙa, Omiri, Mikaelin biiwa u sƙa
wirugii.

¹⁹ Sabulonin bwese ƙƙƙƙa, Yisimaya, Abudiasin bii-
wa u sƙa wirugii.

Nefitalin bwese ƙƙƙƙa, Yerimɔti, Asiriɛlin biiwa u sƙa
wirugii.

²⁰ Efaraimun bibun bweseru ƙƙƙ, Hosee, Asasian biiwa
u sƙa wirugii.

Manasen bwese ƙƙƙƙa sukumgibu ƙƙƙ, be ba wƙa sƙa
duu yeri gia, Yoeli, Pedayan biiwa u sƙa wirugii.

²¹ Manasen bwese ƙƙƙƙa sukumgibu ƙƙƙ, be ba maa
wƙa sƙa yari yeri gia, Galadin temɔ, Ido, Sakarin bii-
wa u sƙa wirugii.

Benyameɛn bwese ƙƙƙƙa, Yaasiɛli, Abunɛɛn biiwa u
sƙa wirugii.

²² Danun bwese ƙƙƙƙa, Asareli, Yerohamun biiwa u
sƙa wirugii.

Tɔn beni kpurowa ba sƙa Isireliban bwese ƙerin
wirugibu.

²³ Dafidi u ƙ Isireliba gara be ba wƙa yendu mɔ ka be
ba ƙ tura mɛ, yɛn sƙa Yinni Gusunɔ u ƙƙ mweɛru kua
ma u koo Isireliba dabiasia nge wɔllun kperi. ²⁴ Yoabu,
Seruyan biiwa u raa Isireliba garibu torua, ma ya Yin-
ni Gusunɔ mɔru kua. Yen sƙa u ƙ ye kurasie. Adama
ba ƙ tɔn be ba gara min geeru yorua sina boko Da-
fidin wƙarun faagin tireru ƙƙƙ.

Dafidin sƙm kowobu gabu

²⁵ Asimafeti, Abudiɛlin biiwa u ra sina bokon
arumani bere.

Yonatam, Osiasin biiwa u ra maa gbean dƙanu bere,
wu marosuginu ka baru kpaanuginu, ka sere ƙsɔ
yenuginu.

²⁶ Esiri, Kelubun bii wiya u sƙa be ba gbean sɔma
mɔn wirugii.

²⁷ Simeɔ, Ramagii, wiya u sƙa resɛm gbaa sɔm
kowobun wirugii.

Sabidi Sefamugii, wiya u sƙa mi ba ra tam bere
kpuron wirugii.

²⁸ Baali Hanani, Gedɛɛgii, wiya u ra dƙa ye ba mɔ
olifi ka sikamɔre ye ya wƙa wɔwa ye ba mɔ Sefalaɔn
wunanɔsu ko.

Yoasi, wiya u maa sƙa gum beru yenun wirugii.

²⁹ Sitarai Saronigii, wiya u ra ketɛ yi ba kparamɔ
Saroniɔn wunanɔsu ko.

Safati, Adilain bii, wiya u ra maa ketɛ yi ba kparamɔ
wɔwi ƙƙƙ wunanɔsu ko.

³⁰ Obili, Isimeɛli, wiya u ra yooyoo si ba mɔn wunanɔ-
su ko.

Yesidia Meronɔtugii, wiya u ra maa ketɛku ninu ni ba
mɔn wunanɔsu ko.

³¹ Yasisi Hagarenigii, wiya u ra yƙa ni ba mɔn
wunanɔsu ko.

Beni kpurowa ba sina boko Dafidin arumanin
wunanɔsu mɔ.

Sina bokon gerunasibu

³² Yonatam, Dafidin dusiwa u sƙa win bwisi kɛɔ.

Yonatam wi, u bwisi ka yɛru mɔ too. Yehieli,
Hakumɔnin bii wiya u sƙa sina bokon bibun keu
koosio. ³³ Ahitofeli u maa sƙawa sina bokon bwisi kɛɔ.
Usai Aakigii, wiya u sƙa sina bokon bɔƙƙƙƙa kpaasi.

³⁴ Ahitofelin biru, Yehoyada, Benayan bii ka Abiataa,
beya ba maa kua win bwisi kɛɔbu. Ma Yoabu u sƙa
win tabu sunɔ.

Dafidi u Salomɔƙƙƙ yiire

u Yinni Gusunɔn sƙa yeri bani

28 Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro menna
Yerusalemɔ ka ben bwese ƙerin wirugibu ka
tabu kowo wuunun wirugibu ka tabu sinam be ba
tabu kowobu ƙƙƙƙa ƙƙƙƙa ka wunɔm wunɔm kpare
ka be ba sina bokon arumani ka win sabenun
wunanɔsu mɔn wirugibu, ka win bibun keu koosiobu
ka win sina kpaarun sɔm kowobu ka win tabu durɔ
wɔrɔgɔba ka ben damgibu kpuro gesi. ² Yera sina
boko Dafidi u seewa u yɔra u nɛɛ, bɛɛ nen mero bisibu,
bɛɛ nen tɔmbu kpuro, i man swaa dakio i ƙ. Wee na
raa gɔru doke n Gusunɔ besen Yinni diru bania mi ba
koo win woodan kpakororu yi te ta sƙa win naa sɔndi-
turu, ma na ƙƙƙƙa sƙa n ka tu bani. ³ Adama u man
sƙƙƙƙa u nɛɛ, n ƙ nɛ kon tu bani. Domi na sƙawa tɔnu
wi u tabu kua ma u yem yari. ⁴ Wi, Gusunɔ bese Isire-
liban Yinni u man gɔsa nen tondon yenun di n ka ko
bɛɛ Isireliban sunɔ sere ka baadomɔmɔ. Yellun di,
Yudan bwesera u kua wirugii. Yudan bwese te ƙƙƙ, ma

u nen tondon yenu gɔsa. Nen tondon yenu ge ɔɔ, ma u man gɔsa n ka bandu di bɛɛ Isireliba ɔɔ. ⁵Yinni Gusunɔ u man bii dabiru kã. Be ɔɔra u Salomɔɔ gɔsa u swii bɛɛ Isireliban sina gɔna ɔɔ, ye ya sãa wi, Yinni Gusunɔgia. ⁶U man sɔɔwa u nɛɛ, nen bii Salomɔɔwa u koo nùn diru bania ka ten yaari mi ba ko n da nùn sã. Domi wiya u gɔsa u n ka sãa nge win bii kpa wi, Yinni Gusunɔ u n maa sãa nge win tundo. ⁷U koo win bandun dam sire sere ka baadommaɔ ù n win woodaba ka win yiirebu mem nɔɔwammɛ nge mɛ u m̀ gisɔ. ⁸Tɛ, negibu, na bɛɛ yiiremɔ Isireliba, Gusunɔn tɔmbun wuswaɔ ka Gusunɔ besen Yinnin tii wi u sun swaa dakin wuswaɔ, i de i win wooda mem nɔɔwa, i ye nɛnɛ bɛɛn gɔrusɔ kpa i wa i n tem mɛ mɔ, kpa i maa bɛɛn bibu mu deria bu tubi di sere ka baadommaɔ.

⁹Ma u maa nɛɛ, wunɛ maa Salomɔɔ nen bii, a Gusunɔ, nɛ wunen tondon Yinni gio kpa a nùn sã ka wunen gɔru kpuro ka wunen bwɛra kpuro. Domi wiya u ra tɔmbun gɔrusu ka ben bwisikunu wɛɛri. À n nùn kasu, u koo de a nùn wa. Adama à n nùn deri, u koo maa nun deriwa sere ka baadommaɔ. ¹⁰Tɛ, a n yɛ ma Yinni Gusunɔ u nun gɔsawa a ka nùn diru bania mi ba ko n da nùn sã. Yen sɔ a de a n wɔrugru mɔ kpa a se a sɔmburu ko.

Dafidi u Salomɔɔ

sãa yee ten kpunaa wɛ

¹¹Yen biru Dafidi u win bii Salomɔɔ sãa yee ten kpunaa wɛ ka ten dia ye ba gɔri gɔrigia, ka ten arumani beru yerugia, ka dii wɔrukinugia, ka dii ɔɔk-inugia, ka dii tèn mi ba koo Yinni Gusunɔn woodan kpakororu yigia. ¹²Dii ten kpunaa kpurowa u nùn wɛ ye u raa himba sãa u ko kpuro. Yera sãa yerun yaarin kpunaa ka dia ye ya ka yi sikerenegia ka dia yèn mi ba ko n da sãa yee ten arumani beregia, ka yèn mi ba ko n da kɛnu beregia ni ba Gusunɔ wɛ, ¹³ka nge mɛ ba yãku kowobu ka Lefiba bɔnu kua wuu wuukagia, ka nge mɛ ba ko n da ben sɔmburu koosinɛ Yinni Gusunɔn sãa yerɔgia, ka sere maa dendi yãa ni ba ko n da ka sɔmburu kogia. ¹⁴U nùn wura sɔɔsi ye u koo ka dendi yãa wuraginu ko, nge mɛ nin baaniren bunum nɛ. Ma u nùn sii geesu sɔɔsi si u koo ka dendi yãa sii geesuginu ko, nge mɛ nin baaniren bunum nɛ. Ba koo dendi yãa ni kowa nin baanire ka nin sɔmburu. ¹⁵Mɛya u maa bu wura ka sii geesun bunum saka wɛ ye ba koo ka dabu wuraginu ka sii geesuginu ko, ni kpuro ka nin fitilaba. ¹⁶U maa nùn wura wɛ mèn saka ba koo ka tabulu wuragii ko mi ba ko n da Yinni Gusunɔ pɛɛ yiye, ma u maa nùn sii geesu wɛ u ka tabulu gɛɛ ko. ¹⁷Yen biru u maa nùn sɔɔsi nge mɛ ba koo kaato donnuginu koosina ka gbɛa ka nri yi ba kua ka wura gea ka sii geesugii, ka yin baayeren bunum, ¹⁸ka yãku yee wuragiru mi ba ko n da turare dɔɔ doke ka ten bunum. U maa nùn sɔɔsi nge mɛ ba koo naa keke ka wɔllun kɔsobun weenasibu koosina ka wura. Yin kasi yi ko n deriewa yi n Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu wukiri. ¹⁹Ma Dafidi u nɛɛ, Yinni Gusunɔn tiiwa u yeniba kpuron kpunaa yorua u man wɛ. Ma u man yen bwisi wɛ n ka ye tubu.

²⁰Yen biru, Dafidi u win bii Salomɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, a tii dam kɛɔ, kpa a n wɔrugru mɔ, kpa a se a sɔmburu ko. A ku berum ko, a ku maa nanda. Domi Gusunɔ nen Yinni u ko n ka nun wãa. U ò nun derimɔ, u ò maa nun biru kisimɔ sere win sãa yee ten sɔmburu kpuro tu ka wiru goora. ²¹Yãku kowobu ka Lefiba wee ba bɔnu sãa wuu wuuka bu ka Yinni Gusunɔn sãarun sɔma ko. Ñ n sãa yee ten banan sɔn na, tɔmbu wee be ba sɔm bwese bwesekan koku yɛ ba maa tii wɛ ka kiru. Be ka wirugibu ka Isireliba kpuro ba koo nun wiru kpɛiya.

Kɛɛ ni ba wɛ

sãa yee ten banan sɔ

29 Sina boko Dafidi u tɔn be ba menne mi kpuro sɔɔwa u nɛɛ, nen bii Salomɔɔ wi Yinni Gusunɔ u gɔsa, u sãawa bii piibu. U ò gina tɔmbun kparabun bwisi mɔ. Sɔmbu te u koo maa ko ta kpã, domi sãa yee te, ta ò ko n sãa tɔnugiru. Ta ko n sãawa Yinni Gusunɔgiru. ²Na nen dam kpuro doke n ka Gusunɔ nen Yinni sãa yee ten banan sɔru ko. Dendi yãa ni ba koo ko ka wura, na nin wura yii. Ni ba koo maa ko ka sii geesu, na nin sii geesu yii. Ni ba koo maa ko ka sii gandu, na nin sii gandu yii. Ni ba koo maa ka sii wɔkusu ko, na nin sii wɔkusu yii. Ni ba koo maa ko ka dãa, na nin dãa yii. Ni ba koo maa ko ka kpee gobigii nɔni bwese bwesekaginu, na nin kpee gobiginu yii. Ma maa kpee kpiki buranu yii nu kpã. ³Gusunɔ nen Yinnin sãa yee ten kirun sɔ, wura ye na mɔ ka sii gee si na mɔ, ye kpurowa na wɛ sãa yee ten sɔ ye na raa sɔru kua yellu baasi. ⁴Yera wura ye ya na Ofirin di tɔnnu wunɔbu (100), ka sii geesu tɔnnu goobu ka weeru (240) bu ka sãa yee ten gani pote, ⁵ka sere maa dendi yãa ni ba koo ka wura ko ka ni ba koo ka sii geesu ko, dendi yãa ni sɔm kowo be, ba koo gesi ko kpuro. Tɛ, bɛɛ ɔɔ, wara kɪ u Yinni Gusunɔ kɛru wɛ ka nuku tia, kpa sɔm kowobu bu ka ye gãa wuraginu ka sii geesuginu seku.

⁶Yera yenu yɛrobu ka Isireliban bwese kerin wirugibu ka tabu kowobu nɔɔm nɔɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu ka sina bokon sɔm kowobun wirugibu ba kɛnu wɛ ka nuku tia. ⁷Ye ba wɛ Yinni Gusunɔn sãa yee ten sɔ, yera wuran tɔnnu wunaa wata ka wɔkuru ka wuran gobi nɔɔbun suba wɔkuru (10.000) ka sii geesun tɔnnu gooba wunɔbu (300) ka sii gandun tɔnnu nata (600) ka sii wɔkusun tɔnnu nɔɔbun suba ita (3.000). ⁸Be ba kpee gobiginu mɔ, ba nu Yeyeli, Gɛɛɔnin bweserugii wɛ u doke Yinni Gusunɔn sãa yerun arumanin beru yerɔ. ⁹Tɔn be kpuro ba nuku dobu kua kɛɛ ni ba Yinni Gusunɔ wɛn sɔ, domi ba nu wɛwa ka nuku tia. Ma sina boko Dafidin tii u nuku doo bakabu kua.

Dafidin kanaru

¹⁰ Dafidi u Yinni Gusunƙ siara tƙn be ba mɛnnɛ mi kpuron wuswaaƙ. U nɛɛ, i Gusunƙ besɛn sikado Yakɔbun Yinni siaro sere ka baadommaƙ. ¹¹ Yinni Gusunƙ, wuna a kp̄ã, a dam mƙ, a maa yiiko mƙ. A ñ nƙru mƙ. Domi wuna a mƙ kpuro ye ya w̄ã w̄ollɔ ka ye ya w̄ã temƙ. Wuna a bandu dii, wuna a kpuro kere. ¹² Wunen min diya dukia ka bɛɛɛ ya ra nɛ. Wuna a bandu dii kpuron w̄ollɔ. Wunen nɔmuƙra dam kpuro mu w̄ã. Wuna kaa kp̄ã a ḡãanu kpuro w̄olle sua kpa a nu t̄ãsisia. ¹³ T̄ɛ, Gusunƙ besɛn Yinni, sa nun siaramƙ, sa maa wunen ȳisirun kp̄ãaru bɛɛɛ w̄ɛɛmƙ. ¹⁴ Nɛ ka nen tɔmbu sa ñ ḡãanu tura su ka nun k̄ɛnu w̄ɛ. Ḡãanu kpuro naamƙwa wunen min di. Ye sa maa nun w̄ɛɛmƙ kpuro, wunen min diya sa ye waamƙ. ¹⁵ Sa besɛn w̄ãaru dimƙwa wunen wuswaaƙ nge sɔbu nge mɛ besɛn sikadoba ba kua. Besɛn w̄ãarun t̄ru kpuro koo doonawa nge saaru, ȳiyɔbu sari. ¹⁶ Gusunƙ besɛn Yinni, wuna a kpuro mƙ. Wunen min diya arumani yeni kpuro ya wee ye sa sɔƙru kua su ka nun diru bania te ta ko n wunen ȳisi dɛɛraru sɔƙwa. ¹⁷ Gusunƙ nen Yinni, na ȳɛ ma wuna a ra tɔnun ḡru w̄ɛɛri, a ra maa gem k̄ã. Wee na ka nun k̄ɛɛ nini naawa ka ḡru dɛɛɛ. Na maa wa wunen tɔn be ba w̄ã mini, ba nun k̄ɛnu w̄ɛɛmƙ ka nuku dobu. ¹⁸ Gusunƙ, besɛn sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni, a de wunen tɔmbun ḡrusu ka ben bwisikunu nu n s̄ã meni baadomma, kpa ben ḡrusu su n t̄ãsa wunɛ sɔƙ. ¹⁹ Kpa a de nen bii Salomƙƙ ḡru ga n s̄ã, u ka wunen yiirebu ka wunen s̄ãsinu ka wunen woodaba mem nƙƙwa, u ka ye kpuro sɔmburu ko, kpa u s̄ã yee te bani t̄n s̄ã na sɔƙru yeni kpuro kua.

²⁰ Dafidi u maa tɔn be ba mɛnnɛ mi kpuro s̄ãwa u nɛɛ, i Gusunƙ besɛn Yinni siaro.

Ma be kpuro ba Gusunƙ ben sikadoban Yinni siara, ba yiira win wuswaaƙ ka maa sina bokon wuswaaƙ.

Ba Salomƙƙ kua sina boko

²¹ Yen sisiru, ba Yinni Gusunƙ siarabun ȳãkunu ka ȳãku d̄ɔƙ mwaararuginu kua ka ketɛ nƙɔƙbu (1.000) ka ȳã kinɛnu nƙɔƙbu (1.000) ka ȳã kpɛmmɛnu nƙɔƙbu (1.000), ȳãku nin baatere ka ten tam. Ma ba maa ȳãku dabinu ganu kua Isireliba kpuron s̄ã. ²² Yen t̄ɔ te, ba di ba nƙra Yinni Gusunƙƙ wuswaaƙ ka nuku doo bakabu. Ma ba maa Salomƙƙ Dafidin biin bandu dam sire ba n̄n gum t̄ãre wirɔ nƙn yiruse Yinni Gusunƙƙ wuswaaƙ, u ka ko kparo. Yen biru, ba maa Sadɔku gum t̄ãre wirɔ ba n̄n kua ȳãku kowo. ²³ Salomƙƙ u sina Isireliban sina gɔƙa ye ya maa s̄ã Yinni Gusunƙgia. U kua sunƙ win tundo Dafidin ayɛɛ. U ku-ura, ma Isireliba kpuro ba n̄n wiru kp̄iya. ²⁴ Wirugibu ka tabu kowo damgibu ka mam sina boko Dafidin bii be ba tie kpuro, ba n̄n wiru kp̄iyawa. ²⁵ Yinni Gusunƙ u Salomƙƙ w̄olle sua Isireliba kpuron suunu sɔƙ. Ma u win bandu girima doke n kere sinam be ba n̄n gbiiye Isireliɔ.

Dafidin gɔƙ

²⁶ Dafidi Isain bii u bandu di Isireliba kpuro sɔƙ. ²⁷ U bandu diwa w̄ɔƙ weeru Isireliba sɔƙ. Heboroniɔ w̄ɔƙ nƙƙba yiru, Yerusalemuɔ maa w̄ɔƙ tena ka ita. ²⁸ Dafidi u dukia ka girima wa. U tɔƙ kuawa k̄ɔƙ k̄ɔƙ. Ma u gu bƙri yendu sɔƙ. Ma win bii Salomƙƙ u bandu kɔsire kua.

²⁹ Ye sina boko Dafidi u gbia u kua, ka ye u kua d̄ãku te, ye kpuron gari yi yorua yam wao Samuelin tireru sɔƙ ka Gusunƙƙ sɔƙ Natanin tireru sɔƙ, ka sere maa yam wao Gadin tireru sɔƙ. ³⁰ Tire ni sɔƙra ba maa win bandun gari yorua ka win wɔrugɔru, ka ye n koora Isireliban temƙ ka tem tukumu win waati ye sɔƙ.

Bandun Gari II

Salomɔɔn bandun faagiwa tire te, ta m̀ ka nge mɛ Isireliban bwese keri wɔkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tɔnan sina boko ma win bibun bwesera ban te wɛɛnamɔ sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu wɔri ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Salomɔɔn bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda bɔnu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMɔɔ, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

1 Salomɔɔ, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunɔ win Yinni u wɔa ka wi, ma u ǹn wɔlle sua.

Salomɔɔ u bwisi kana

(I maa mɛerio Sinambu I, 3:4-15)

² Sɔn teeru Salomɔɔ u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu nɔɔn nɔɔn (1.000) ka wunɔm wunɔm sinambu ka ben siri kowobu ka ben yenu yɛrobu, ben wirugibu kpuro gesi. ³ U ka tɔn be kpuro da Gabaonib gunguru. N deema miya Yinni Gusunɔn kuu bekurugiru ta wɔa te Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u kua sanam mɛ Isireliba ba wɔa gbaburu.

⁴ Adama ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di ba ka da Yerusalemu ba yi kuu bekurugiru. ⁵ N deema kuu ten wuswaara yɔku yee te Besaleli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii gandu ta wɔa.

Miya Salomɔɔ ka tɔn be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi. ⁶ Yera Salomɔɔ u da u yɔkuru kua yɔku yee ten mi, te ta wɔa kuu bekurugii ten wuswaara. Yɔanu nɔɔnbuwa (1.000) u ka yɔku dɔn mwaararuginu kua. ⁷ Ye n kua wɔkuru, yera Yinni Gusunɔn u Salomɔɔ kure. Ma u ǹn sɔwɔa u nɛɛ, a man bikio ye a kɔi n nun kɛ.

⁸ Ma Salomɔɔ u nɛɛ, wee a nen tundo Dafidi durom kua. Ma a man kɔsire kua win ayeru. ⁹ Tɛ, a de wunen nɔɔn mɛɛru tu yibiara te a nen tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di tɔn wuurun suunu sɔɔ te ta dabi nge yani sɛeri. ¹⁰ Yen sɔ tɛ, a man bwisi ka laakari kɛyɛ, kpa n kpɔi n ka tɔn be kpara. Ma n kun mɛ, wara u koo kpɔi u wunen tɔn dabi te kpara.

¹¹ Gusunɔn u Salomɔɔ sɔwɔa u nɛɛ, na nua ye ya wɔa wunen gɔru. Wee, a n dukia ka arumani bikie, n kun mɛ bɛɛɛ, n kun mɛ be ba nun tusan gɔɔ. Meya a n maa bikie wunen wɔaru tu dakaa da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka nen tɔmbu kpara bɛn wɔllɔ na dera a bandu dii. ¹² Tɛ, kon nun bwisi ka laakari ye wɛ.

Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka bɛɛɛ wɛ ye sinam be ba nun gbiye ba n waare a sere bandu di. Meya wunen biru, goo kun maa ye wasi.

¹³ Yeniban biru, Salomɔɔ u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusunɔn kuu bekurugira wɔa. Ma u wurama Yerusalemu u bandu dii Isireliba kpuron wɔlɔ.

Yiiko ka arumani

ye Salomɔɔ u mɔ

(I maa mɛerio 9:25-28, Sinambu I, 10:26-29)

¹⁴ Salomɔɔ u tabu keke yi dumi gawe menna nɔɔnbu ka nɛɛru (1.400). Ma u maa maasbu menna nɔɔnbun suba wɔkura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu sɔɔ ka sere maa Yerusalemu mi win tii u wɔa.

¹⁵ U dera wura ka sii geesu dabia Yerusalemu nge kpenu. Ma u dera dɔa ye ba m̀ seduru ya maa dabia baama nge dɔa ye ba m̀ sikamɔre ye ya ra n wɔa Sefalan wɔwɔ. ¹⁶ Egibitin diya ba ra ka ǹn dumi naawe. Tenkubara ba ra yi dwem de. ¹⁷ Ba ra ǹn tabu keke yi dumi gawen tia dɔrewa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu maa ǹn duma dɔre sii geesun gobi wunaa weeru ka wɔkuru. Bera ba ra maa ka Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Salomɔɔ u sɔa yerun banan

sɔɔru m̀

(I maa mɛerio Sinambu I, 5:15-32, 7:13-14)

¹⁸ Salomɔɔ u wooda wɛ bu Yinni Gusunɔn diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2 Yera u tɔmbu nɔɔnbun suba wata ka wɔkuru (70.000) gɔsa be ba ko n da sɔmunu sue, ka tɔmbu nɔɔnbun suba wɛnɛ (80.000) be ba ko n da kpenu dɔku guunu. Ma u maa tɔmbu nɔɔnbun suba ita ka nata (3.600) gɔsa be ba ko n sɔmbu te nɔni doke.

² Salomɔɔ u Hiram, Tirin sunɔ gɔria u nɛɛ, nge mɛ a raa nen tundo Dafidi dɔa ye ba m̀ seduru kɔ u ka win sina kpaaru bana, nge meya nen tii na maa kɔi a man

kēema. ³Wee na Gusunɔ nɛn Yinni diru baniamme ta n sãa wigiru. Miya ba ko n da nùn turare nubu durorugia dɔɔ dokeye, kpa bu win pēē yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa yãku dɔɔ mwaaruginu ko bururu ka yoka, tɔɔ baatere, ka tɔɔ wērarugiru sɔɔ, ka suru kpao baawure sɔɔ, ka Yinni Gusunɔn tɔɔ bakaru baatere sɔɔ nge mē ba Isireliba yen wooda wē sere ka baadomma. ⁴Dii te, ta ko n kpã. Domi Gusunɔn bēsen Yinni u būnu kpuro kpãaru kere. ⁵Ñ n men na, goo kun kpē u nùn diru bania. Domi baa wɔllu ka ten kpãaru ta ñ kpē tu nùn mwa. Yen sɔ, wara ra n nē, Salomɔɔ n sere ka nùn diru bania. Nēgia n ko mi ko na n da nùn turare dɔɔ dokeye. ⁶Yen sɔ tē, wunē Hiram, a man goo mɔrisiama wi u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusun sɔmburu yē ka sere beka ye ba wɔkua ka wunɔm ka maa gaadura kpa u n maa gāanun weenasinun kobu yē gana sɔɔ, kpa bu sɔmburu ko sannu ka nɛn tɔn be ba maa yēru mɔ ba ka wãa Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro sɔɔ. Tɔn be, ba sãawa be nɛn tundo Dafidi u gɔsa. ⁷A de a man dãa ye ba mɔ sɛduru ka sipere ka santali mɔrisiama Libanin di. Domi na yē ma wunen sɔm kowobu ba yen burabu yē. Nɛn sɔm kowobu ba koo bu somi sɔmbu te sɔɔ. ⁸A de bu man dãa ye kasuama ya n kpã. Domi dii te na kī n bani mi, ta kpã. Ta ko n maa wã. ⁹Saa ye sɔɔ, kon wunen sɔm kowobu alikaman som tɔnnu nɔɔɔɔ bun suba nɔɔɔɔ tia (6.000) wē ka dīa bimi yi ba mɔ sɔsun som tɔnnu nɔɔɔɔ bun suba nɔɔɔɔ tia ka tam ditiri nɔɔɔɔ bun suba nɛnē (800.000) ka sere maa gum ditiri nɔɔɔɔ bun suba nɛnē.

¹⁰Ma Hiram, Tirin sunɔ, u Salomɔɔ wisa tireru sɔɔ u nēē, geema, yèn sɔ Yinni Gusunɔ u win tumbu kī, yen sɔna u nun kua ben sunɔ. ¹¹I ka man Gusunɔ Isireliban Yinni siaro wi u wɔllu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigii ka laakarigii kã wi u koo wi, Yinni Gusunɔ sãa yeru bania ka sere maa win tiin sina kpaaru. ¹²Tē, wunē Salomɔɔ, kon sɔm yēro goo mɔrisiama. Yēro u bwisi mɔ too. Win yīsira Hiramabi. ¹³U sãawa kurɔ goon bii. Kurɔ wi, u sãawa Danun bweserugii. Ma win tundo u sãa Tirigii. Hiramabi wi, u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka kpenu ka dāan sɔmburu yē. U maa bekan sɔmburu yē, ye ba kua ka wēē wunɔmgii ka gaaduragii, ka wēē swēē ka sere maa wēē damgii. Meyu u maa gāanun weenasinun kobu gani sɔɔn sɔmburu yē. Sɔmbu te ba gesi nùn mɔmu sɔndia kpuro, u koo kpī u tu kowa. U koo sɔmbu te kowa ka wunen sɔm kowobu sannu ka sere be nɛn Yinni Dafidi wunen tundo u gɔsa. ¹⁴Tē, wunē maa, a sun alikama ka sɔsu ka gum ka tam mē mɔrisiama yèn gari a gerua mi. ¹⁵Bese sa ko maa nun dãa nɔɔria nge mēn nɔɔ a kī, kpa su ye mɔrisiama ka goo nimkusu sere Yafoɔ. Kpa wunegibu bu maa na bu ka ye da Yerusalemu.

¹⁶Salomɔɔ u sɔbu gara be ba wãa Isireliba sɔɔ. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. Sɔɔ ben geera kuawa tɔnu nɔɔɔɔ bun suba wunaa weeru ka wɔkura ita ka nata (153.600). ¹⁷Ma u ben nɔɔɔɔ bun suba wata ka wɔkuru (70.000) gɔsa ba n da sɔmunu sue, kpa ben

nɔɔɔɔ bun suba wene (80.000) ba n da kpenu dãku guunɔ. Ben nɔɔɔɔ bun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da sɔm kowo be ba tie nɔni doke.

Sãa yerun bana

(I maa meerio Sinambu I, 6:1-38)

³Salomɔɔ u sãa yee ten bana torua Yerusalemu guu te ba mɔ Mɔriyan wɔllu mi ba win tundo Dafidi sɔɔsi. N deema yam mi n daa sãawa nɔnani, Yebusin doo soo yeru. ²U sãa yee ten bana toruawa win bandun wɔɔ nnesen suru yirusen sɔɔ yiruse sɔɔ.

³Ba dii te yīirawa ka yellun yīirutia ye ba ra ka gāanu yīire. Ten dēēbu bu sãawa gɔm soonu wata. Ten yasum maa sãa gɔm soonu yendu. ⁴Dii ten yasum ka ten duu yee gbiikirun dēēbu n nēwa. N sãawa gɔm soonu yendu. Ma ten gunum mu sãa gɔm soonu wunaa teeru. Ma Salomɔɔ u ten sɔɔɔɔ wura gea pote. ⁵Ma u dii ten tiin gani dãa ye ba mɔ sipere wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea sãa pote. Ma u dera ba kpakpa wurusu ka yɔnin weenasii kua kua gani yi sɔɔ. ⁶Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N deema wura ye u ka sɔma ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di. ⁷U dii te wura potewa ka ten gbereba sɔɔ, ka ten kɔnɔn suukusɔ ka ten ganiɔ, ka ten gamboba sɔɔ, ma u wɔllun kɔsobun weenasibu kua ten gani sɔɔ.

⁸Ma u dii te ta dēere gem gem bana mi. Ten dēēbu ka dii ten tiin yasum mu nēwa. Mu sãawa gɔm soonu yendu. Ma ten yasum maa sãa gɔm soonu yendu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera sãawa tɔnnu yendu. ⁹Wura ye ba ka kulumba kuan geera sãawa kilon tɔnu. Baa ka dia ye ya wãa wɔllu kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰U maa kɔsobun weenasibu yiru kua dii te ta dēere gem gem mi sɔɔ. Ma u ye wura pote. ¹¹Wɔllun kɔso ben kasa nne ye kpuron dēēbu bu sãawa gɔm soonu yendu. Kasa yen tian dēēbu bu sãawa gɔm soonu nɔɔɔɔ. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka kɔso yirusegirun teeru girarine. ¹²Ma kɔso yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo tɔnɔn girari. N deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarine. ¹³Kɔso be kpuron kasa ya deriarewa. Ma yen dēēbu kua gɔm soonu yendu. Ma ba yɔ ba wuswaa tīi dii ten kɔnɔn gia. ¹⁴Ma u dii ten beku kareru kua ka wēē damgii yi ba wɔkua ka gaadura ka wunɔm ka sere maa tom. Ma ba maa kɔsobun weenasibu kua beku te sɔɔ.

Dii ten gbere be ba kua

ka sii gandu

(I maa meerio Sinambu I, 7:15-22)

¹⁵U dii ten wuswaa gbere yiru kua. Yen baayeren gunum mu sãawa gɔm soonu tena ka nɔɔɔɔ. Ma ba ye furɔsu sɔndia wɔllu. Sin gunum mu sãawa gɔm soonu nɔɔɔɔ. ¹⁶U maa yɔnin weenasii buraru garu kua nge te u raa kua sãa yeru mi. Ma u bura te doke

furɔ sin ɔllɔ. Ma u dāa marum weenasim kua wunɔbu (100) u doke yɔni yi sɔɔ. ¹⁷ Ma u gbere yiru ye gira sāa yee ten wuswaas. Tia nɔm geuɔ, tia maa nɔm dwarɔ. Ma u nɔm geugia ye yīsiru kā Yakini. Ma u maa nɔm dwarugia ye yīsiru kā Boasi.

4 U maa yāku yeru kua ka sii gandu. Ten dēebu bu sāawa gɔm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gɔm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gɔm soonu wākuru.

Boo sii ganduguu

(I maa mēerio Sinambu I, 7:23-26)

² U boo sii ganduguu kua. Gen nɔnɔ yasum mu sāawa gɔm soonu wākuru. Gen gunum maa gɔm soonu nɔnɔ. Ma gen kekera sāa gɔm soonu tena. Ga sāawa bwēereke mam mam. ³ Ba gen nɔnɔ bɔkan temɔ ketēban weenasii kua ba ka sikerena. Gɔm soo teerun baa sɔɔ, ketē wākura ba kua. Ba ketēn weenasii yi kuawa sīa yiru. Ma ye kpuro ya sāa sii bɔri tia ka boo sii ganduguu ge. ⁴ Ba boo ge sɔndiwa ketēn weenasii wākura yirun ɔllɔ. Yen ita ya wuswaa kisi sɔɔ yēsān nɔm geu gia, ita maa sɔɔ duu yeru gia, ita yeni maa sɔɔ yēsān nɔm dwaru gia, ita ye ya maa tie, sɔɔ yari yeru gia. Ma boo ge, ga sɔndi ketēn weenasii yin ɔllɔ. Ma ketē ben biru ga wura sɔɔ. ⁵ Boo gen sinum mu ka nɔm tararu nē. Ma ba gen nɔnɔ bɔka kua nge nɔragia. Ma ga maa nɔnɔ deriare nge biibii. Ga koo kpī gu nim mwa ditiri nɔnɔ bun suba wunaa teeru (120.000).

⁶ U wekenu wākuru kua ma u nin nɔnɔ yi sāa yee ten nɔm geuɔ. Nɔnɔ yeni maa ten nɔm dwarɔ bu wa bu ka tii sārasia, kpa bu maa ka yāku yaa kpakia bā n yāku dɔɔ mwaaruginu mɔ. Boo sii ganduguu gen nima yāku kowobu ba ra ka ben nɔma ka naasu kpakie.

Dendi yāa ni ba kua ka sisu

(I maa mēerio Sinambu I, 7:40-51)

⁷ U maa dabu wuraginu kua wasi wākuru. U nu kuawa nge mē ba nin wooda yi. Ma u nin nɔnɔ yi sāa yee ten nɔm geuɔ. Nɔnɔ yeni maa nɔm dwarɔ.

⁸ U tabulu wākuru kua u yi sāa yeru mi. U nɔnɔ yi nɔm dwarɔ, ma u maa nɔnɔ yi nɔm geuɔ.

Ma u maa gbēe wuraginu kua wunɔbu (100) nɔnɔ ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka.

⁹ U yaara gaa kua yāku kowobun sɔ. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰ U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen nɔm geuɔ sɔɔ yari yerun nɔm dwaru gia.

¹¹ Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gbēa yē sɔɔ ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka. Nge mēya u ka sɔmbu te kua u kpa te sina boko Salomɔɔ u nūn yiire u ko Yinni Gusunɔn sāa yee ten sɔ. ¹² Wee ye u maa kua. Yera gbere yiru ka furɔsu yiru si ba koo doke gbere ben ɔllɔ ka kɔkɔ bwesenu yiru ye ba koo sɔndi furɔ sin ɔllɔ.

¹³ U maa dāa marum weenasim kua nēeru (400) kɔkɔ yiru yen sɔ. Kɔkɔ yiru yen baayere sɔɔ, dāa marum weenasim mēn sīa yiru yiruwa u kua u ka sɔndi furɔ sin ɔllɔ.

¹⁴ U wekenu kua wākuru ka nin sɔwaritii wākuru.

¹⁵ U boo sii ganduguu kua, ka ketēn weenasii wākura yiru yi yi boo ge sɔɔwa.

¹⁶ U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato don-nuginu.

Dendi yāa ni sina boko Salomɔɔ u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba wɔriasia. ¹⁷ U dera ba yāa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin wɔwɔ mi sɔnda wāa Sukɔtu ka Seredan baa sɔɔ. ¹⁸ Salomɔɔ u dera ba dendi yāa ni kua nu dabi sere ba n maa sii gan ten bunum yīira.

¹⁹ Salomɔɔ u maa dera ba dendi yāa ni nu tie kua.

Niya

yāku yee wuragii te,

ka tabulu yē sɔɔ ba ra pēe sɔndi,

²⁰ ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wura gea. Ba koo nu sɔrawa nge mē sāa yerun wooda ya gerua.

²¹ U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²² U maa woba kua, ka nɔri, ka gbēa, ka dɔɔ guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta dēere gem gem gamboba ka sāa yee ten tiin kɔnɔn gamboba kua ka wura.

5 Ye Salomɔɔ u sāa yee ten sɔmburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wura ka gāa ni win tundo u raa yi sāa yee ten sɔ kpuro gurama u doke Yinni Gusunɔn arumanin beru yerɔ.

Ba woodan kpakororu yi Yinni Gusunɔn sāa yerɔ

(I maa mēerio Sinambu I, 8:1-13)

² Yen biru, Salomɔɔ u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ka bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusalemuɔ bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba maa mɔ Sɔni, kpa bu tu doke sāa yeru mi. ³ Yera Isireliba kpuro ba mēna Salomɔɔ mi wɔɔ suru nɔnɔ yiruse wi sɔɔ ba ra tɔɔ bakaru garu ko. ⁴ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua, ⁵ ka win kuu bekurugii te, ka sere sāraru dendi yāa ni nu wāa te sɔɔ kpuro. Yāku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama. ⁶ Sina boko Salomɔɔ ka Isireliba kpuro be ba mēne mi, ba na ba yōra Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaas. Ma ba yāanu ka ketē dabinu go ba ka yākunu kua. Sabe ni ba go mi, nu n gariɔ.

⁷ Ma yāku kowobu ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te da ten ayerɔ dii te ta dēere gem gem sɔɔ. Ba tu yiwa wɔllun kɔsobun weenasibu yirun kasin kɔkɔ. ⁸ Kɔso be, ba kasa deriewa ba woodan kpakoro te ka ten nenutii wukiri. ⁹ Ba koo kpī bu nenutii yi wa yi tere saa dii te ta dēere gem gem kɔnɔn di. Domi ba yi kuawa yi dēu. Adama ba n kpē bu yi wa saa nɔnɔ di. Miya kpakoro te, ta wāa sere ka gisɔn gisɔ. ¹⁰ Gāanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n kun mɔ wooda wākurun

kpee besi yiru ye Mawisi u doke mi. Yinni Gusunɔwa u nùn yi wě Horebun guurɔ sanam me u ka Isireliba arukawani bɔkua ye ba yarima Egibitin di.

¹¹ Yāku kowobu ba tii dɛerasia. Adama ba ñ kue nge me wooda ya nɛ bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara sãa yee ten min di. ¹² Ma Lefiba kpuro be ba sãa wom kowobu, Asafu ka Hemani ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wɛɛ damgii ba ka yɔ yāku yerun sɔɔ yari yeru gia ba seketirenu neni ka guunu ka mawɔkunu. Ma yāku kowobu wunaa teeru ba wāa ben bɔkɔ ba kɔbi soomɔ. ¹³ Be ba kɔbi soomɔ ka be ba womusu mɔ ba Yinni Gusunɔ siaramɔ ba mɔ, i Yinni Gusunɔ siaro, domi u sãawa tɔn geo, win durom mu ko n wāawa sere ka baadommaɔ.

Ye ba mɔ me, saa yera guru wii wurora Yinni Gusunɔn sãa yee te wukiri. ¹⁴ Ma yāku kowobu ba kpana bu yɔra bu ben sɔmburu ko guru wii ten sɔ. Domi Yinni Gusunɔn yikon girima ya dii te yiba.

6 Yera Salomɔ u nɔɔgiri sua u nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, a bwisika a n wāa guru wii sinumgiri sɔɔ.

² Adama nɛ, na nun wāa yee geeru bania mi kaa n wāa sere ka baadommaɔ.

Gari yi Salomɔ

u Isireliba sɔɔwa

(I maa meerio Sinambu I, 8:14-21)

³ Yera sina boko Salomɔ u sīra Isireliba kpuron mi gia, mi ba yɔ. Ma u bu domaru kua. ⁴ U gerua u nɛɛ, na Gusunɔ Isireliban Yinni siara. Domi u win nɔɔ mwɛru yibia te u Dafidi nen tundo kua u nɛɛ, ⁵ saa mìn di u win tɔmbu Isireliba yarima Egibitin di, u ñ wuu gagu gɔsa ben wusu gasu sɔɔ bu ka diru bani mi ba koo nùn sã. U ñ maa goo gɔsa u n ka sãa win tɔmbun kparɔ. ⁶ Adama Yerusalemuwa u gɔsa bu ka nùn sãa yeru bania mi. Meya u maa Dafidi gɔsa u n ka sãa ben kparɔ. ⁷ Nen tundo Dafidi wi, u raa gɔru doke u Gusunɔ besen Yinni diru bania. ⁸ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ya wā ye u gɔru doke u ka nùn diru bania. ⁹ Adama n ñ wi, u koo nùn tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u koo tu bani. ¹⁰ Tɛ, Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwɛ te yibia. Wee nɛ, Salomɔ, na sina besɛ Isireliban sina gɔna wɔɔ na kua nen tundo Dafidin kɔsire. Yen biru, na Gusunɔ besen Yinni dii te bania mi ba ko n da nùn sã. ¹¹ Dii te sɔɔra na win woodan kpakororu wāa yeru kua. Kpee besi yiruwa yi wāa kpakoro te sɔɔ, yi sɔɔ ba win woodaba yorua be u besen baababa wɛ.

Salomɔ kanaru

(I maa meerio Sinambu I, 8:22-53)

¹² Yera Salomɔ u yɔra Yinni Gusunɔn yāku yerun wuswaɔ Isireliban nɔni biru, ma u nɔma yīya wɔɔ u kanaru kua. ¹³ N deema Salomɔ u raa turaru garu kua ka sii gandu. Ma u tu doke sãa yerun yaara yen suunu sɔɔ. Tura ten dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu

nɔɔbu. Ten yasum maa gɔm soonu nɔɔbu. Ma ten gunum maa sãa gɔm soonu ita. Miya u yīya Isireliba kpuron wuswaɔ. Ma u nɔma yīya wɔɔ u nɛɛ, ¹⁴ Gusunɔ, besɛ Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunɛ wɔɔ ka temɔ. Wunen bwāa be ba nun mem nɔɔwammɛ ka gɔru tia, a ra arukawani ye a ka bu bɔkua yibia, kpa a bu wunen wɔnɔwɔndu sɔɔsi. ¹⁵ Wee a wunen nɔɔ mwɛru yibia te a wunen bɔɔ Dafidi nen tundo kua. Ye a nùn sɔɔwa kpuro, a ye kua gisɔ ka wunen dam. ¹⁶ Yen sɔ, Gusunɔ besen Yinni, a nɔɔ mwɛ te yibio te a nùn kua mi. A nɛɛ, u ñ kɔsire biamɔ win bi-bun bweseru sɔɔ wi u koo win bandu di, bii be, bā n tii neni dee dee ben wāaru sɔɔ, ma ba nun mem nɔɔwammɛ nge me wi, Dafidi u kua. ¹⁷ Ñ n men na, Gusunɔ besen Yinni, a de wunen gari yi a nùn sɔɔwa mi kpuro yi koora.

¹⁸ Adama kaa sere kpɔ a sina tem me sɔɔ ka gem? Domi wɔlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ¹⁹ Ka me, Gusunɔ nen Yinni, a nen gere swaa dakio, kpa a nen kanaru nɔ te na mɔ gisɔ. ²⁰ A de wunen nɔni yi n wāa dii te sɔɔ wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ. A nen kanaru swaa dakio te na mɔ yam mini. Domi miya a nɛɛ, kaa tii sɔɔsi. ²¹ Ne ka wunen tɔmbu, sã n menna yam mini, sa kanaru mɔ, a sun swaa dakio saa wɔllun di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

²² Goo ù n win winsim torari, ma ba yɛro tilasi kua u ka na mini u bɔre yāku yeru, ²³ na nun kanamɔ a yɛro swaa dakio wɔllun di kpa a bu siria. A tɔn kɔso nùn win kɔsa kɔsieyo, kpa a maa gemgii nùn win gem wɛ.

²⁴ Yibereba bā n wunen tɔmbu Isireliba kamia yèn sɔ ba nun torari, ma ba gɔru gɔsia ba na ba nun suuru kanamɔ dii teni sɔɔ, ²⁵ a bu swaa dakio saa wɔllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwɛra bu wurama tem me sɔɔ me a raa ben baababa wɛ.

²⁶ À n dera gura ya yɔra yèn sɔ ba nun torari, ma ba gɔru gɔsia yèn sɔ a bu sekuru doke, ma ba meerima yam mini ba nun sãamɔ ba kanaru mɔ, ²⁷ a bu swaa dakio saa wɔllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sɔɔsio yè sɔɔ ba koo sɔ, kpa a de gura yu nɛ tem me sɔɔ, me besɛ wunen tɔmbu sa tubi di mi.

²⁸ Gɔɔru tã n dua tem me sɔɔ, ñ kun me kɛsi kɛsi bararu, ñ kun me dīanun gɔɔ, ñ kun me twee, ñ kun me kɔkɔnu ganu ni nu ra dīanu sanku, ñ kun me yibereba bā n tem men wusu tarusi, ñ kun me bara bwese bweseka yà n wunen tɔmbu deema, ñ kun me wahala gaa, ²⁹ bā n seewa ba kanaru mɔ ma ben baawure u win toraru wura win gɔru, ma u win nɔma suema dii tenin bera gia, ³⁰ a bu swaa dakio saa wɔllun di mi a wāa kpa a bu suuru kua a baawure kua nge me u sãa. Domi wunɛ turowa a tɔnun gɔru yɛ.

³¹ Kpa bu nun nasia ba n sīimɔ wunen swɛɛ sɔɔ ben wāaru kpuro sɔɔ tem me sɔɔ, me a ben baababa wɛ.

³² Tɔn tuko goo ù n na u ka nun sã yèn sɔ u nua wunen yīsira kpā, ma a dam bakam mɔ, ma yɛro u kanaru mɔ dii te sɔɔ, ³³ a nùn swaa dakio saa wɔllun di mi a wāa, kpa a nùn kua ye u nun bikiamɔ. Kpa handunian tɔmbu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia

nge me wunen tumbu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n yē ma wuna ba ra sā dii te sɔɔ, te na bana mini.

³⁴ Æ n wunen tumbu Isireliba wooda wē bu da bu ben yibereba tabu wɔri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mɛerima wunen gee a gɔsa, ka dii te na nun banian bera gia, ³⁵ a ben kanaru swaa dakio wɔllun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶ Bā n daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen mɔru ya seewa, a bu yibereba nɔmu sɔndia, ma ba bu mwɛera ba ka da ba yoru dimɔ turuku ñ kun mɛ mi n toma, ³⁷ bā n bwisika tem mi ba yoru dimɔ mi ma ba gɔru gɔsia mam mam ba nun tii wē, ma ba tem meni mɛerima mɛ a ben baaba wē, ka wuu geni ge a gɔsa ka sāa yee te na nun bania mini, bā n kanaru mɔ ba mɔ, ba nun torari, ba durum kua, ³⁹ a bu swaa dakio saa wɔllun di mi a wāa kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua. ⁴⁰ Tē, Gusunɔ nen Yinni, a de a nɔni wukia kpa a swaa daki kana te na mɔ.

⁴¹ Yinni Gusunɔ,
a seewo a na mi a ra wēre,
wunɛ ka wunen woodan kpakororu,
mi wunen dam mu ra sɔɔsire.
A de wunen yāku kowobu ba n faaba mɔ.
Kpa be ba nun mɛm nɔɔwammɛ
ba n nuku dobu mɔ doo nɔɔru sɔ.
⁴² Yinni Gusunɔ,
a ku wi a gɔsa biru kisi.
A wunen durom yaayo
mɛ a Dafidi wunen sɔm kowo kua.

Sāa yee ten wukiabu

(I maa mɛerio Sinambu I, 8:62-66)

7 Sanam mɛ Salomɔɔ u kanaru kua u kpa, yera dɔɔ u sarama wɔllun di u yāku dɔɔ mwaararugii ni ka yāku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te wukiri. ² Yāku kowobu ba ñ kpā bu du Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, domi win yiikon girima ya yiba ten mi. ³ Ye Isireliba kpuro ba dɔɔ wi ka Yinni Gusunɔn yiikon girima ye wa ya sarama ya wāa sāa yee ten wɔlɔ, yera ba yiira ba siriri tem girari turarun wɔllɔ te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusunɔn siaramɔ ba mɔ, Yinni Gusunɔn u sāawa tɔn geo. Win durom mu ra n wāawa sere ka baadommaɔ.

⁴ Isireliba kpuro ka sina boko ba yāku kua Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. ⁵ Yen dɔma te, Salomɔɔ u naa kinenu nɔɔɔbun suba yenda yiru (22.000) go ka yāanu nɔɔɔbun suba wunaɔ teeru (120.000). Nge mɛya ba ka sāa yee te wukia. ⁶ Yāku kowobu ba yɔ ben ayenɔ, ma Lefiba ba dwee yānu soomɔ, ni sina boko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunɔn sā. N deema u raa bu yiire bu womu geni ko bu nɛɛ, Gusunɔn durom mu ko n wāawa sere ka baadommaɔ. Ma yāku kowobu ba kɔbi soomɔ Isireliba kpuron wuswaɔɔ mi ba yɔ.

⁷ Salomɔɔ u sāa yee ten yaaran suunu dɛerasia ye ya wāa sāa yee ten tii tiin wuswaɔɔ. Domi miya u yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yāku kua yèn sɔ

yāku yee te ba kua ka sii gandu ten ayera kun tura bu ka yāku ni kpuro ko mi.

⁸ Salomɔɔ ka Isireliba kpuro ba tɔɔ baka te diwa sere sɔɔ nɔɔba yiru. Ma tɔn dabiru ta na saa Hamatin tem kpuron di, n ka girari Egibitin daaru gian di. ⁹ Sɔɔ nɔɔba itase, ba maa menna be kpuro ba yāku yee te dɛerasia ba yi nenɛm. Ba ye kuawa sɔɔ nɔɔba yiru. Yen biruwa ba maa tɔɔ bakarun tii di sere sɔɔ nɔɔba yiru.

¹⁰ Wɔɔn suru nɔɔba yirusen sɔɔ yenda itase sɔɔra Salomɔɔ u dera tumba wura ben yenusɔ. Ma ba nuku dobu mɔ durom mɛ Gusunɔ u Dafidi ka Salomɔɔ ka sere win tumbu Isireliba kuan sɔ.

Yinni Gusunɔ

u kɔam Salomɔɔ kure

(I maa mɛerio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)

¹¹ Sanam mɛ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn sāa yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya kooru, ye u gɔru doke u ko Yinni Gusunɔn sāa yerɔ ka sere maa win tiin sina kpaaru, ¹² yera Yinni Gusunɔn u nɔn kure wɔkuru. Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na wunen kanaru nua. Na yam mi gɔsa. Miya ba ko n da man yāku kua. ¹³ Nā n wɔllu kenua, ma gura kun maa nɛmɔ, ñ kun mɛ na dera twee yi tem mɛ wukiri yi men dɔanu di, ñ kun mɛ nā n men tumbu kɛsi kɛsi baranu sure, ¹⁴ saa ye sɔɔ, bɛɛ be i sāa nen tumbu, i nen yisuru sɔɔwa, ma i tii kawa i bɛɛn daa kɔsa deri, ma i man soka, kon bɛɛ wurari wɔllun di kpa n bɛɛ bɛɛn toranu suuru kua, kpa n bɛɛn tem arumani wesia. ¹⁵ Saa ye sɔɔ, kon bɛɛ mɛeri kpa n kana ni i man koosima sāa yeru mini swaa daki. ¹⁶ Tē, na tu gɔsa na yi nenɛm nen sɔ, ta n ka nen yisuru sɔɔwa. Ten miya nen nɔni ka nen gɔru kpuro ko n woo. ¹⁷ Wunɛ maa Salomɔɔ, ñ n siimɔ nge mɛ wunen tundo Dafidi u sāa, ma a mɔ ye na nun yiire kpuro, ma a nen woodaba mɛm nɔɔwammɛ, ¹⁸ kon wunen bandun dam sire nge mɛ na wunen tundo Dafidi nɔ mweeru kua na nɛɛ, u ñ kɔsire biamɔ wi u koo bandu di Isireliba. ¹⁹ Adama ñ n gɔsira i nen woodaba deri be na bɛɛ wē, ma i maa da i būnu sāwa, ²⁰ kon bɛɛ wunawa nen tem di mɛ na bɛɛ wē. Kpa n dii te yina te na gɔsa na yi nenɛm nen yisurun sɔ mi. Kpa n de bwesenu kpuro nu tu yēɛ. ²¹ Be ba raa ten kpāaru yē yellu, bā n sarɔ mi, biti koo bu mwa kpa bu bikia bu nɛɛ, mban sɔna Yinni Gusunɔn u wuu geni ka dii teni kua mɛ. ²² Kpa bu wisi bu nɛɛ, ba Gusunɔn ben baababan Yinni deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba būnu yiiramɛ ba sāamɔ. Yen sɔna u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

Ye Salomɔɔ u maa kua

(I maa mɛerio Sinambu I, 9:10-28)

8 Wɔɔ yendun baa sɔɔra Salomɔɔ u Yinni Gusunɔn sāa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa. ² U maa wuu si Huramu u nɔn kā sɔnwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³ Salomɔɔ u Hamati wɔri ye ya wāa Soban bera gia, ma u ye mwa. ⁴ U tem mi gāanu ku ra kpin wuu ge ba mɔ Tadiwɔri bana ka sere maa Hamatin wuu sɪn mi ba ko n da win dīanu bere. ⁵ U Beti Horoni ye ya wāa gunguru wɔɔ ka ye ya wāa wɔwɔ bana. Wuu si, su gbāranu ka gamboba mɔ, ka maa yen sēretinu. ⁶ U maa wuu ge ba mɔ Balati bana ka wuu sɪn mi u ko n da win dīanu bere. Ma u sin gasu wɔɔ win tabu kɛkɛ yi dumi gawe berua ka maasɔbu. Ye Salomɔɔ gɔru ga kī, yera u bana Yerusalemɔɔ ka Libaniɔ, ka sere wuu si u mɔ kɔ.

⁷ Tɔn be ba tie Hetiba kɔ, ka Amɔreba kɔ, ka Feresiba kɔ, ka Hefiba kɔ, ka Yebusiba kɔ, be, be ba n sāa Isireliba, ⁸ ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Salomɔɔ u yoo sɔma koosia sere ka gisɔn gisɔ.

⁹ Salomɔɔ u n̄ Isireliban goo yoo sɔmburu koosie. Be, ba sāawa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu kɛkɛ yi dumi gawen kparobu.

¹⁰ Wirugii be Salomɔɔ u gɔsa bu ka win tɔmbu kpara sɔmbu te kɔ, ben geera sāawa goobu ka weeraakuru (250).

¹¹ Salomɔɔ u dera win kurɔ wi u sāa Egibiti sunɔn bii u yara Dafidin yenun di ge u bana. U n̄, win kurɔ kun sinamɔ Dafidi Isireliban sina bokon yenuɔ. Domi mi ba woodan kpakororu doke, yam mi, mu kuawa mi yam dɛram.

¹² Yera Salomɔɔ u yāku d̄ɔ mwaararuginu kua yāku yee ten wɔɔ te u bana Yinni Gusunɔn sāa yerun wuswaɔ. ¹³ U ra yākunu ko nge m̄ M̄wisin wooda ya gerua t̄ɔ baateren s̄, ka suru kpaon s̄, ka t̄ɔ w̄ɛrarugiru kɔ ka t̄ɔ bakanu ita yenin s̄ ni ba ra ko w̄ɔ tia kɔ. Niya p̄ɛ ye ba ku ra seeyatia doken t̄ɔ bakaru, ka duurubun t̄ɔ bakaru, ka sere maa Kunun t̄ɔ bakaru. ¹⁴ U yāku kowobu yi wuu wuuka nge m̄ win tundo Dafidi u raa kua. Yāku kowo ben baawure ka win sɔmburu. Lefiba ka maa ben sɔmburu. Bera ba ra n Yinni Gusunɔ siaramɔ t̄ɔ baatere kpa bu maa yāku kowobu somi ben sɔma kɔ. Ma ba kɔnkɔsun k̄-sobu yi yi wuu wuuka. ¹⁵ Ba n̄ sina bokon wooda sare ye u yi yāku kowobu ka Lefiban s̄ ka sere maa arumani beru yerun s̄.

¹⁶ Nge meya ba ka sāa yee ten sɔmbu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge meya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷ Yen biru Salomɔɔ u da ɛsioni Gebɛɛ ka Elɔtuɔ. Wuu si, su wāawa nim w̄kun k̄kuɔ Edɔmun temɔ.

¹⁸ Huramu u dera win sɔm kowo be ba nim ȳɛ ba ka Salomɔɔ goo nimkusu daawa. Ma ba da Ofirɔ ka Salomɔɔ sɔm kowobu sannu. Min diya ba ka sina boko Salomɔɔ wuran t̄ɔnnu w̄kura ita naawa.

Seban sunɔn kurɔ

u Salomɔɔ m̄ɛrim da

(I maa m̄ɛrio Sinambu I, 10:1-13)

9 Saa ȳɛ kɔ Seban sunɔn kurɔ u nua ma Yinni Gusunɔ u dera Salomɔɔ u ȳsiru yara, yera u da u ka Salomɔɔ bwisi yin saka m̄ɛri kpa u n̄n gāa

dabinu bikia. U tura Yerusalemɔ, ka win sina bwāa dabinu be ba n̄n swī, ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sɔwɔ, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salomɔɔ mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win ḡruɔ. ² Ma Salomɔɔ u n̄n wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun n̄n wisibu s̄s̄ie. ³ Ye kurɔ wi, u Salomɔɔ bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana ⁴ ka dīa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win sɔm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka n̄n k̄kri, ka sere be ba ra n̄n tam dok-eye k̄kri ginu, ka yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunɔ s̄, ⁵ ye kpuro ya n̄n biti mwa sere u wom m̄ɛ. Ma u sina boko Salomɔɔ s̄wɔ u n̄, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nen tem di, ye kpuro geema. ⁶ Adama na n̄ daa gari yi naane kue sere na ka tunuma mini. Wee nen k̄ni yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba n̄ daa man yen k̄nu s̄wɔ. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kp̄a n̄ kere nge m̄ wunen ȳsira yara. ⁷ Doo k̄kri ginu wunen tɔmbu ka wunen sɔm kowo be ba nun k̄kri saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki. ⁸ Na Gusunɔ wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swī Isireliban sina gɔna wɔɔ. U bu kīwa sere ka baadom-maɔ. Yen s̄na u nun kua ben sunɔ a n da ka bu sirie dee dee.

⁹ Ma u sina boko wura k̄a t̄ɔnnu ita ka k̄nu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Salomɔɔ kun maa turare waare gam gum di ya n kp̄aru n̄ m̄.

¹⁰ Huramun sɔm kowobu ka Salomɔɔgii be ba ka wura naamɔ Ofirin di, beya ba maa ka dāa gea ye ba m̄ santali ka kpee gobiginu naamɔ. ¹¹ Ma sina boko u ka dāa ye ȳk̄t̄ii kua sāa yeru ka sere maa win tiin diru. Dāa yera u maa ka wom kowobun m̄k̄kunu ka ben guunu kua. Dāa yen bwesera kun saara m̄. Meya ba n̄ maa yen bweseru waare Yudan temɔ.

¹² Salomɔɔ u sunɔn kurɔ wi w̄ kpuro ye u bikia. U n̄n k̄ru k̄wa n̄ kere ye u ka na. Yen biru, ma kurɔ wi, u gɔsira u wura win temɔ ka win bwāabu.

Salomɔɔ dukia

(I maa m̄ɛrio Sinambu I, 10:14-29)

¹³ Wura ye Salomɔɔ u ra wa w̄ɔ ka w̄ɔ ya sāawa t̄ɔnnu yendu. ¹⁴ Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu m̄ɛ tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani k̄kuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wiruginu mi.

¹⁵ U dera ba t̄ɛ bakanu goobu (200) ka t̄ɛ piiminu gooba wunɔbu (300) kua ka wura. T̄ɛ baka nin teerun bunum mu sāawa kilo k̄kba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sāa kilo ita. Ma u t̄ɛ ni doke diru garu kɔ te ba sokumɔ Libanin dāa s̄wɔ, win sina kpaɔ.

¹⁷ Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pote. ¹⁸ Sina kita te, ta ȳk̄tia k̄wa naa dabusanu k̄kba tia. Ma ba ten naa s̄nditia kua ka wura. Ma ta k̄m s̄nditia m̄ ȳsi ȳsika. Yen baay-eren k̄kura ba gbee sunɔn weenasia kua ya ȳ, tia k̄m dwarɔ, tia maa k̄m geu. ¹⁹ Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua w̄kura yiru ba doke tia tia

yɔɔtia yen naa dabusaru baateren yēsi yēsikaw. Nɔɔba tia ya wāa nɔɔm dɔɔwaw, nɔɔba tia maa wāa nɔɔm geuw. Sunɔɔ goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²⁰ Salomɔɔw nɔɔri kpuro yi sāawa wura gea ka sere maa win gbēa ye u ra ka di win sina kpaarɔ te ba sokumɔɔ Libanin dāa sɔɔw. Gāanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye sɔɔw, ba ñ sii geesu garisi gāanu. ²¹ Yèn sɔɔ Huramun sɔɔm kowobu ba ka Salomɔɔw goo nimkusu tenkuru mɔɔ su ra n naamɔɔ wɔɔw ita ka wɔɔw ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu sɔɔw ka suunu donnu, ka wɔɔw ka gunɔɔ burasu.

²² Salomɔɔw u sinam be ba wāa dunia sɔɔw kpuro bwisi ka dukia kere. ²³ Sinambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari nɔɔ win bwisi yi Yinni Gusunɔɔw u nùn kǎn sɔɔw. ²⁴ Wɔɔw baagere, ben baawure u ra ka nùn kēru naawewa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

²⁵ Ma Salomɔɔw u tabu kekeba kasu yi dumi gawe ka maasɔɔbu. U dum gɔɔnu kua nɔɔwɔɔw suba nne (4.000). Maasɔɔw be, ba maa sāa nɔɔwɔɔw suba wɔɔkura yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu marosɔɔw, mi win tabu kekeba ba wāa ka sere maa Yerusalemɔɔw mi win tii u wāa. ²⁶ Sinam be ba wāa saa daa te ba mɔɔ Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temɔɔw, n ka da Egibitin daaru, Salomɔɔw u be kpuro mɔɔw. ²⁷ Ma u dera sii geesu kooru Yerusalemu mi nge kpenu. Meyu u maa dera dāa gea ye ba mɔɔ sɔɔduru ya dabia nge yakasun dāa ye ba mɔɔ sikamɔɔre ye ya ra n wāa Sefalan wɔɔwaw. ²⁸ Salomɔɔw u tenkuba mɔɔw be ba ra nùn dumi dwem daawe Egibitiɔɔw ka sere maa tem baamaɔw.

Salomɔɔw kɔɔw

(I maa mɔɔerio Sinambu I, 11:41-43)

²⁹ Salomɔɔw kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakisu, si kpuron garin sukum yorua Gusunɔɔw sɔɔmɔɔw Natanin tireru sɔɔw, ka Gusunɔɔw sɔɔmɔɔw Akiya, Silogiin tireru sɔɔw, ka sere maa Gusunɔɔw sɔɔmɔɔw Yedon kāsiniun tireru sɔɔw. Yedo wiya u Yeroboamu, Nebatin bii, Isireliban sina bokon wāarun faagi yorua. ³⁰ Salomɔɔw u bandu diwa wɔɔw weeru Isireliba kpuron wɔɔw Yerusalemɔɔw. ³¹ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win tundo Dafidin wuu. Ma win bii Roboamu u bandu kɔɔsire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

Isireliban banda

ɔɔw kua yiru

(I maa mɔɔerio Sinambu I, 12:1-15)

10 Roboamu u da Sikemuɔɔw. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka nùn ko sunɔɔw. ² N deema Yeroboamu, Nebatin bii, u raa kpikuru sua Salomɔɔw sɔɔw u da u wāa Egibitiɔɔw. Sanam mɔɔw u nua Roboamu u bandu di, yera u gɔɔsirama Egibiti min di. ³ Yera ba nùn sɔɔmɔɔw gɔɔria ba nɔɔw, u na. Ye u tunuma,

yera wi ka Isireliban bwese keri wɔɔkuru ba menna ba da ba Roboamu sɔɔwba ba nɔɔw, ⁴ wunen tundo u sun yoo sɔɔma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wunɔɔw a sun tu kawo kpa su nun swii.

⁵ Ma u bu sɔɔwba u nɔɔw, i gina doo. Ñ n kua sɔɔw ita kpa i wurama.

Ma tɔɔn be, ba doona. ⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo Salomɔɔw bwisi kē. Ma u bu bikia u nɔɔw, bwisi yirā i man kēmɔɔw n tɔɔn be sɔɔw.

⁷ Ma ba nùn wisa ba nɔɔw, ñ n wura saa gison di, a tɔɔn be nɔɔri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n sāawa wunen tɔɔmbu sere ka baadomɔɔw.

⁸ Adama Roboamu wi, u ñ bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia.

⁹ U bu sɔɔwba u nɔɔw, bwisi yirā i man kēmɔɔw n ka tɔɔn be wisi be ba nɔɔw, n bu yoo sɔɔma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nùn wisa ba nɔɔw, a bu sɔɔwba a nɔɔw, wunen niki bii piibu ga wunen tondon pɔɔra bɔɔwum kere.

¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo sɔɔma koosia. Meyu kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu sɔɔyasia ka yii sennu. Meyu kaa maa bu sɔɔyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tɔɔn be kpuro ba na Roboamun mi sɔɔw itase te, nge mɔɔw u raa gerua. ¹³ Roboamu u tɔɔn be wisa ka dam. U ñ bukuro ben gari yi garisi gāanu.

¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka sɔɔmburu kua, ma u nɔɔw, nen tundo u raa bɔɔw yoo sɔɔma koosia. Adama tē, negira ta koo kera. U raa bɔɔw sɔɔyasia ka yii sennu. Adama nɔɔw, som kpakiya kon ka bɔɔw sɔɔyasia.

¹⁵ Nge meyu Roboamu u yina u tɔɔn begii swaa daki, domi Yinni Gusunɔɔw u dera n kooru mɔɔw, kpa win gari yi ka kooru yi u raa Yeroboamu, Nebatin bii sɔɔwba saa Akiya, Silogiin kɔɔw di.

Roboamu

u kua Yudaban sunɔɔw

(I maa mɔɔerio Sinambu I, 12:16-25)

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u ñ ben gere swaa daki, yera ba nùn sɔɔwba ba nɔɔw, mba n sun mɔɔwɔɔw bɔɔw ka Dafidi, Isain bii. Sa ñ maa bɔɔw gaa mɔɔw ka wi.

Bɔɔw Isireliba i de su gɔɔsira su wura besen yenusɔɔw.

Wunɔɔw Roboamu, a wunen bweserun wunano koowo.

Ma Isireli be, ba gɔɔsira ba wura ben yenusɔɔw. ¹⁷ Ma Roboamu u kua Yudaba tɔɔnan sunɔɔw. ¹⁸ Saa ye sɔɔwba u Hadoramu gɔɔra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka wɔɔw gobi mwa. Ma ba nùn kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii u win tabu keke wɔɔri fuuku fuuku u da Yerusalemɔɔw. ¹⁹ Nge meyu Isireliban bwese keri wɔɔku te, ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka giso.

11 Saa yè sɔɔw Roboamu u tunuma Yerusalemɔɔw, yera u Yudaba ka Benyameeba kpuro menna, ma u be sɔɔw tabu durɔ damgibu nɔɔwɔɔw suba wunɔɔw

ka wene (180.000) gɔsa bu da bu Isireliban bwese keri waku te wɔri kpa bu ban te wɔrama bu nùn wesia. ² Adama Gusunɔ u ka win sɔkɔ Semaya gari kua u nɛɛ, ³ a Roboamu, Salomɔɔn bii, Yudaban sunɔ ka Yudaba ka Benyamɛɛba kpuro sɔkɔ a nɛɛ, ⁴ wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku raa da bu ka ben mɛro bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gɔsiro win yenuɔ. Domi yeni ya nawa saa nen min di. Ma ba Yinni Gusunɔn gere wura, ba gɔsira ba wura ben yenusɔ.

Roboamu

u wusu gbāranu banisi

⁵ Roboamu u da u sina Yerusalemɔ. Ma u Yudan wusu gbāranu banisi. ⁶ U Betelehemu bana, ka Etamu ka Tekoa ⁷ ka Beti Suri ka Soko ka Adulamu ⁸ ka Gati ka Maresa ka Sifu ⁹ ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka ¹⁰ ka Sorea ka Ayaloni ka Heboroni. Wuu si, su wāawa Yudan temɔ ka Benyamɛɛn temɔ. Ma u su tāsisia. ¹¹ U su gbāranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n da dīanu ka gum ka tam bere. ¹² U wuu sin baagere sɔkɔ tɛrenu ka yaasi yi. Ma u su tāsisia. Ma Yudaba ka Benyamɛɛba ba ka nùn yōra.

Yāku kowobu ka Lefiba

ba wura Roboamun mi gia

¹³ Yāku kowobu ka Lefi be ba wāa Isireliban tem sɔkɔ kpuro, ba seewa ben wāa yerun di ba na Roboamun mi. ¹⁴ Lefiba ba ben wāa yenu deri ma ba na Yudaɔ ka Yerusalemɔ yèn sɔ Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben yāku kowo sɔkɔ ko. ¹⁵ Yeroboamu u yāku kowobu yi yi win bwāarokunun sɔ, ni u kua nu ka boo kinenu ka ketɛba weene. ¹⁶ Isireli be ba tie ba Yinni Gusunɔn sāraru kīru mɔ, ba Lefiba swīi Yerusalemɔ bu ka Gusunɔ ben baababan Yinni yākuru kua. ¹⁷ Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Salomɔɔn bii tāsisia wɔkɔ ita. Wɔkɔ ita ye sɔkɔ ba sīa Dafidi ka Salomɔɔn yira sɔkɔ.

Roboamun bweseru

¹⁸ Roboamu u Mahalati sua kurɔ. Mahalatin tondon yīsira Yerimɔti, Dafidin bii. Win meron yīsira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu. ¹⁹ Mahalati wi, u bii tɔn durɔbu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu. ²⁰ Mahalatin biru, u Maaka sua kurɔ. Maaka wi, u sāawa Abusalɔmun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti. ²¹ Roboamu u Maaka kī too n kere win kurɔ be ba tie. Domi kurɔbu yendu yiru sariwa u sue yenuɔ ma u maa kurɔ tanɔbu mɔ wata tɔkɔ. Bii tɔn durɔbu tɛna yiru sariwa u mara. Bii tɔn kurɔbu maa wata. ²² Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru wɛ. Ma u nùn kua win maabu ka win wɔkɔɔn guro guro. Domi u kī u nùn ko sunɔ. ²³ Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba

da ba wāa Yudaba ka Benyamɛɛn wuu gbāranugisu sɔkɔ. U bu dīanu wɛ nu kpā. Ma u maa bu kurɔ dabinu sua.

Egibitin sunɔ Sisaki

u Yudaba wɔri

(I maa mɛrio Sinambu I, 14:25-28)

12 Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u tāsia, yera u Yinni Gusunɔn woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira swīi. ² Roboamun bandun wɔkɔɔn buse sɔkɔ Sisaki, Egibitin sunɔ u Yerusalemɔ wɔri. Domi Roboamu ka wigibu ba Yinni Gusunɔ torari. ³ Sisaki wi, u tabu kekeba mɔwa tɔkɔbu ka goobu (1.200), maasɔbu maa tɔkɔɔn suba wata (60.000). Ma u na saa Egibitin di ka tɔn dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu. ⁴ Ma u Yudan wuu gbāranugisu mweera sere n ka girari Yerusalemɔ. ⁵ Yera Gusunɔn sɔkɔ Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam mɛ Sisaki u wee. Ma u bu sɔkɔ u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, i nùn deri. Wee u koo maa been tii deri, kpa u bɛɛ beri Sisakin mɔmu.

⁶ Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wura ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ u sāawa gemgii.

⁷ Ye Yinni Gusunɔ u wa ba tii kawa, yera u Semaya sɔkɔ u nɛɛ, wee ba tii kawa. Yen sɔ, na n maa bu kpeerasiamɔ. Na n tɛmɔ n ka bu somiru na. Na n derimɔ Sisaki u maa Yerusalemɔ wɔri nen mɔrun sɔ.

⁸ Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma nen yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n tia.

⁹ Sisaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalemɔ wɔri ma u Yinni Gusunɔn sāa yeru ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa tɛrenu gura ni Salomɔɔn u kua ka wura. ¹⁰ Ma Roboamu u tɛɛ nin kɔsire kua ka sii gandu. Ma u nu sina kpaarun kɔkɔn kɔsɔɔn wirugibu mɔmu sɔkɔ. ¹¹ Mèn kɔkɔ sina boko u gesi kɔkɔ Yinni Gusunɔn sāa yeru, kɔkɔn kɔsɔ be, ba ra newa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wura bu yi ben dirɔ.

¹² Mɔru ye Yinni Gusunɔ u raa ka Roboamu sāa ya sure yèn sɔ u tii kawa. Ma u n dera bu nùn kam koosia mam mam. Ma u dera gāa geenu tiara Yudaɔ.

Roboamun bandun kpeeru

(I maa mɛrio Sinambu I, 14:21-24,29-31)

¹³ Roboamu u mɔwa wɔkɔ weeru ka tia sanam mɛ u bandu di Yerusalemɔ. Ma u win bandun dam sire. U kuawa wɔkɔ wɔkɔ kura tɔkɔbu ka yiru bandu sɔkɔ Yerusalemɔ mi. N deema wuu gera Yinni Gusunɔ u gɔsa Isireliba kpuro sɔ ga n ka win yīsiru sɔkɔ. Roboamu win meron yīsira Naama, wi u sāa Amɔni. ¹⁴ Kɔsa u kua, domi u n Yinni Gusunɔn kasu ka win gōru kpuro.

¹⁵ Roboamun kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakisu, ye kpuro gari yi yorua Gusunɔn sɔkɔ Semaya ka Idon tirenu sɔkɔ. Tire ni sɔkɔ ba ben yīsira yorua nge mɛ

ba ka swiine. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n tabu mɔwa baadomma. ¹⁶ Roboamu u kpuna u gu, ma ba nɔn sikua win baababan sikas Dafidin wuuɔ. Ma win bii Abia u bandu kɔsire kua.

Abia u bandu di Yudas
(I maa meerio Sinambu I, 15:1-8)

13 Yeroboamun bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka itase sɔɔra Abia u bandu di Yudas. ² U bandu di-wa wɔɔ ita Yerusalemuɔ. Win meron yisira Maaka, Urieli, Gibeagiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben wɔaru kpuro sɔɔ. ³ Abia u tabu kowo damgibu sua nɔɔɔbun suba nɛeru (400.000) u ka Yeroboamu wɔri. Ma Yeroboamu u maa tabu durɔ damgibu sua nɔɔɔbun suba nɛne (800.000) u bu sure. ⁴ Yera Abia u seewa u nɔɔguru sua saa guu te ba mɔ Semaraimun di. Guu te, ta sɔawa Efaraimun guurun bee tia. U nɛ, Yeroboamu, wune ka Isireliba, i man swaa dakio i nɔ. ⁵ I n yɛ ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusunɔ Isireliban Yinni u bandu wɛ Isireliba kpuro sɔɔ? U maa nɛ, u n arukawani ye kusiamɔ. ⁶ Adama Yeroboamu, Nebatin bii, Salomɔɔ, Dafidin biin sɔm kowo u win yinni seesi. ⁷ N deema garu koo saribara ba menna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u sɔawa aluwaasi. U ku ra gɔanu ko ka toro sindu. Ma u kpuna u yɔra dim dim ben wuswaɔ. ⁸ Tɛ, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusunɔ u Dafidin bibun bweseru nɔ mwɛeru kua. Geema i dabi too. Ma i keten bwɔarokunu mɔ ni Yeroboamu u bɛ kua ka wura nu n sɔa been yinnibu. ⁹ Ma i Yinni Gusunɔn yɔku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma i tii yɔku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kpema ka yɔa kinenu nɔɔba yiru na, wiya ba ra ko bwɔaroku nin yɔku kowo, ni, ni nu n sɔa Gusunɔ. ¹⁰ Adama besɛ Yudaba, Gusunɔwa u sɔa besen Yinni. Sa n maa nɔn deri. Yɔku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win sɔma mɔ. ¹¹ Sa ra Yinni Gusunɔ tɔɔ baateren yɔku dɔɔ mwaararuginu kue bururu ka yoka. Sa ra nɔn turare dɔɔ dokeye kpa su nɔn pɛɛ yiya tabulu dɛera yen wɔɔɔ. Meyya sa ra maa fitilanu sɔre yoka baayere dabu wuragu gen wɔɔɔ. Besɛ, sa nɔn mem nɔɔwammɛ. Adama bɛ i nɔn deri. ¹² Meyya Gusunɔ ka win yɔku kowobu ba wɔa ka besɛ. Ba sun swaa gbiiye. Meyya sa kɔbi mɔ yin swi yi dam mɔ. Sa ko bɛ yi swee. Bɛ Isireliba, i ku ka Gusunɔ been baababan Yinni tabu ko. Domi i n kamiamɔ.

¹³ Yera Yeroboamu u dera win tɔn be ba kukua Yudaban biruɔ ba yarima ba Yuda be wɔri. N deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba wɔa Yudaban wuswaɔ. Nge meya n kua ba ka bu suunu doke. ¹⁴ Ye Yudaba ba siira, yera ba wa ma ba koo tabu kowa biruɔ ka wuswaɔ. Ma ba nɔɔguru sua ba Yinni Gusunɔ somiru kana. Sanam mɛ, yɔku kowobu ba kɔbi soomɔ, ¹⁵ yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusunɔ u Yeroboamu ka wigibu wɔri Abia ka Yudaban wuswaɔ. ¹⁶ Isireliba ba duki yakikira adama Gusunɔ u bu beri Yudaban nɔmɔ. ¹⁷ Ma Abia ka win tɔmbu ba

Isireliba kamia. Isireli be sɔɔ, tɔmbu nɔɔɔbun suba nɛera wunɔbuwa (500.000) ba wɔruka ba gu. ¹⁸ Isireliba ba sekuru wa dɔma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusunɔ ben baababan Yinniwa ba tɔsa. ¹⁹ Abia u Yeroboamu naa gira, ma u nɔn wuu sini mwaari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰ Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye sɔɔ. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. ²¹ Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kurɔbu sua wɔkura nɛ. Ma u bii tɔn durɔbu yenda yiru mara ka bii tɔn kurɔbu wɔkura nɔɔbu ka tia.

²² Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yorua Gusunɔn sɔm Idon tireru sɔɔ. ²³ Abia u kpuna u gu, ma ba nɔn sikua win baababan sikas, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Asa u bandu kɔsire kua.

Asa u bandu di Yudas
(I maa meerio Sinambu I, 15:9-11)

Ma wɔri yenda dua tem mɛ sɔɔ sere wɔɔ wɔkuru.

14 Asa u sɔa dee dee Gusunɔ win Yinnin wuswaɔ. ² U bɔu yɔku yenu ka gungunu ka bwɔarokunu kɔsuka. ³ U Yudaba sɔɔwa u nɛ, bu Gusunɔ ben baababan Yinni kasuo, kpa bu win yiirebu ka win woodaba mem nɔɔwa. ⁴ U bwɔaroku ka gungunu mi ba ra bɔnu sɔ kpuro kɔsuka. Ma win banda wɔa wɔri yendu sɔɔ. ⁵ U dera ba wuu gbɔranugisu seeya. Win bandu sɔɔ, tabu sari. Bɔri yenda ta wɔa, domi Yinni Gusunɔ u dera u wɛra. ⁶ Asa u maa Yudaba sɔɔwa u nɛ, su wuu si sɔmɛ su si gbɔranu ka kɔsu yenu toosi kpa su sin kɔnɔsun gamboba kɔkɔɔba doke, domi tem mɛ, mu sɔawa besegim. Meyya sa Gusunɔ besen Yinni kasu ma u sun wɛrabu wɛ beri berika kpuro.

Ma ba kpɔa ba wuu si sɔnwa.

⁷ Asa u tabu kowobu nɔɔɔbun suba gooba wunɔbu (300.000) mɔ Yudaba sɔɔ be ba tɛrenu ka yaasi mɔ. Benyamɛɛba sɔɔ maa, tɔmbu nɔɔɔbun suba gooba ka wɛnɛ (280.000) be ba tɛrenu neni ma ba ten toobu yɛ. Be kpuro ba sɔawa tabu durɔ damgibu. ⁸ Yera Seraki, Etiopigii u Yudaba wɔrim wee. Ma u tunuma Maresɔ ka win tabu kowobu nɔɔɔbun suba nɔɔɔbu (1.000.000), ka tabu keke yi dumi gawe gooba wunɔbu (300). ⁹ Ma Asa u seema u ka nɔn yinna wɔwa ye ba mɔ Sefataɔ, Maresan kɔkuɔ. ¹⁰ Ma Asa u Gusunɔ win Yinni kana u nɛ, Yinni Gusunɔ, wune turowa kaa kpɔ a damgii nɔ kun mɛ dam sarirugii somiru na. Yen sɔ, a na a sun somi. Domi wune sɔɔra sa tɔsa. Meyya ka wunen yisira sa ka tɔn dabi teni wɔrim na. Gusunɔ besen Yinni, a ku de tɔnu u nasara wa wunen wɔɔɔ.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di. ¹² Ma Asa ka wigibu ba bu naa gira sere Geraɔ. Ma Etiopigii be, ba wɔruka ba gu. Domi Yinni Gusunɔ ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosia. Yen dɔma te, Yudaba ba yɔnu gurawa too. ¹³ Asa ka win tɔmbu ba wuu si su wɔa Geraɔ wɔri ba kɔsuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin tɔmba Yinni Gusunɔn berum kua ba nanda. ¹⁴ Ba be ba yaa sabenu kɔsun

kuu bekunuginu kasuka. Ma ba yāanu ka yooyoosu mweera dabi dabinu. Yen biru, ba gɔsira ba wura Yerusalemu.

Asa u būu sāaru yina

(I maa mēerio Sinambu I, 15:12-15)

15 Yinni Gusunɔ u dera win Hunde u Asaria, Odēdin bii kɔkwa. ² Ma u da Asan wuswaɔ u nùn sɔkwa u nɛɛ, Asa, wunɛ ka Yudaba, ka Benyamēɛba, i swaa dakio i kɔ. Yinni Gusunɔ u wāa ka bɛɛ, ì n ka nùn yōra. Ì n nùn kasu, i ko i nùn wa. Adama ì n nùn deri, u koo maa bɛɛ deri. ³ N deema saa ye kɔk, Isireliba ba Yinni Gusunɔ deri. Ba ñ yāku kowobu mɔ be ba koo bu Yinni Gusunɔ woodaba sɔkɔsi. Meya ba ñ maa Gusunɔ wooda gaa mɔ. ⁴ Adama ben nuku sankiranu kɔk, ba gɔsirama Gusunɔ ben Yinnin mi ba nùn kasu. Ma u tii bu sɔkɔsi. ⁵ Waati ye kɔk, be ba dumɔ ka be ba yarimɔ ba ñ bɔri yendu mɔ. Domi tabu wāawa tem kpuro kɔk. ⁶ Tabu wāa bwesenu kɔk ka wusu kɔk. Domi Gusunɔwa u bu wahala dabi ni suremɔ. ⁷ Yen sɔ tɛ, i yōro dim dim, kpa i ku mwia kpana. Domi i ko i bɛɛn kookoosun are wa i mwa.

⁸ Ye Asa u Gusunɔ kɔk Asaria, Odēdin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u būu ni nu wāa Yudan tem kɔk ka Benyamēɛn tem kɔk kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu wāa wuu si ba mweera kɔk Efaraimun gu-urɔ. Ma u Yinni Gusunɔ yāku yeru seeya te ta ra n wāa sāa yerun wuswaɔ. ⁹ Ma u Yudaba kpuro menna ka Benyamēɛba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Simeɔba, be, be ba wurama win mi Yudaɔ. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaɔ yèn sɔ ba wa ma Gusunɔ, Asan Yinni u ka nùn wāa. ¹⁰ Ma ba menna Yerusalemu kɔk suru itase kɔk. N deema Asan bandun wɔk wɔkura kɔk mi. ¹¹ Yen tɔ te, arumani ye ba gura kɔk, kɛɛ nata ka wunɔbu (700) ka yānu kɔk bun suba kɔk yiruwa (7.000) ba ka Yinni Gusunɔ yāku kua. ¹² Ba kɔ mweeru kua ma ba koo Gusunɔ ben baababan Yinni kasuwa ka ben gōru kpuro, ka ben bwēra kpuro. ¹³ Ben wi u yina u Gusunɔ Isireliban Yinni kasu, ba koo yōro gowa, baa ù n sāan na bukuro ñ kun mɛ bii, tɔn durɔ ñ kun mɛ tɔn kurɔ. ¹⁴ Ma ba bōri yi wuramɔ ka dam Yinni Gusunɔ wuswaɔ, ma ba nuku dobu kuuki mɔ ba kɔbi ka gu-unu soosimɔ. ¹⁵ Ma Yudaba kpuro ba nuku dobu kua ben kɔ mweɛ te ba kuan sɔ. Domi ba tu kuawa ka ben gōru kpuro. Ma ba Yinni Gusunɔ kasu ka ben gōru kpuro. Ma u bu tii sɔkɔsi, u bu wērabu wē beri berika.

¹⁶ Asa u mam Maaka win mero yara bandun di. Domi u bwāaroku kua Asitaaten sɔ. Ma Asa u gu kɔsuka muku muku u dɔkɔ meni wɔkwa ye ba mɔ Sedoroni.

¹⁷ Adama Asa u ñ kpīa u gungunu mi ba ra būnu sɔ kpuro kpeerasia baa mɛ u tii Gusunɔ wē mam mam win wāaru kpuro kɔk. ¹⁸ Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka gāa bwese bweseka yi Yinni Gusunɔ sɔ. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusunɔ sɔa yera.

¹⁹ Ma tabu yōra saa ye kɔk, sere n ka kua Asan bandun wɔk tɛna ka kɔkɔbuse kɔk.

Asa u ka Basa,

Isireliban sina boko tabu kua

(I maa mēerio Sinambu I, 15:16-22)

16 Asan bandun wɔk tɛna ka kɔkɔba tiase kɔk, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu wɔrima. Ma u Rama gbāraru toosi u ka Asan tɔmbu Yudaba yinari bu du bu yari. ² Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusunɔ arumani beru yerun di ka maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro gɔra Sirin sina boko Beni Hadadin mi, wi u wāa Damasiɔ. ³ U nɛɛ, u de bu arukawani bɔke nge mɛ ben baababa ba raa bɔkua. Wee u nùn sii geesu ka wura mɔrisiammɛ. Yen sɔ, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba bɔkua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri. ⁴ Ma Beni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu gɔra bu Isireliban wusu wɔri. Ma ba Iyoni wɔri ka Danu ka Abeli Maimu ka sere maa Nefitalin wuu sìn mi ba ra dīanu bere. ⁵ Sanam mɛ Basa u ye nua, yera u win sɔmburu yōrasia u Raman bana ye deri. ⁶ Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka dāa ye Basa u raa ka Rama banimɔ mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusunɔ kɔk Hanani

pirisɔm doke

⁷ Saa ye kɔkɔra, Gusunɔ kɔk Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u nɛɛ, yèn sɔ a wunen naane doke Sirin sina boko kɔk, n ñ mɔ Gusunɔ wunen Yinni kɔk, yen sɔ, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari. ⁸ Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu mɔ ka tabu kɛɛ dabi dabinu yi dumi gawe, ka sere maa maasɔbu. Ka mɛ, Yinni Gusunɔ u nun bu kɔmu beria yèn sɔ a nùn naane kua. ⁹ Domi Yinni Gusunɔ u kpuro mēera handunia ye kɔk u ka wa be ba nùn kī ka ben gōru kpuro. Adama wunɛ, a gari baka kookoosu kua gari yi kɔk. Yen sɔ, saa tɛn di, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰ Ma Asa u ka Gusunɔ kɔk wi mɔru kua gem gem. Ma u dera ba nùn pirisɔm doke. Saa ye kɔkɔra u maa Yudaban gabu dam dɔremɔ.

Asan bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹ Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yorua Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru kɔk.

¹² Asan bandun wɔk weeru tia sarise kɔk, u naasu bara sere u kɔni sɔkɔra. Baa mɛ u barɔ, ka mɛ, u ñ Yinni Gusunɔ kasu. Timgiba u kasu. ¹³ Ma Asa u kpuna u gu win bandun wɔk weeru ka tiase kɔk. U da u win baababa deema. ¹⁴ Ba nùn sikua siki ni u dera ba gban teerɔ Dafidin wuuɔ. Bu sere nùn sike, ba nùn kpīwa kpīn yeru garun mi tɛ kɔk ba turare bwese bweseka menna ye ba kua nge mɛ turare kowobu ba ra ko. Ma ba nùn ye dɔkɔ dokea gem gem.

Yosafati u bandu di

17 Asan gɔɔn biru, win bii Yosafatiwa u bandu kɔsire kua. ² U win bandun dam sire Isireliban sɔ. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gbāranugisu kpuro ɔɔ. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem mɛ ɔɔ ka sere maa Efaraimun wusu ɔɔ si win tundo Asa u raa mwɛera. ³ Yinni Gusunɔ u ka Yosafati wāa. Domi u sīa Dafidi win sikadon yiri gbiikii ɔɔ. U ñ bũu wi ba mɔ Baali kasu u sāwa. ⁴ Gusunɔ win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba mɛm nɔɔwa. U ñ Isireliban yira swīi. ⁵ Yinni Gusunɔ u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba kpuro ba ka nùn kēnu naawammɛ. U dukia baka ka bɛɛɛ baka wa. ⁶ Ma win gɔru ga tāsā Yinni Gusunɔ ɔɔ. Ma u dera ba bũnu ka nin sāa yenu kɔsuka Yudaɔ.

⁷ Win bandun wɔɔ itase ɔɔ, yera u win tabu sinam beni gɔsa bu da bu keu sɔɔsi Yudan wusu ɔɔ. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka Netanɛeli ka Miseen. ⁸ Ma u dera Lefiba ba bu swīi. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaeli ka Semiramɔtu ka Yonatan ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere yāku kowo beni, Elisama ka Yoram. ⁹ Ba Yinni Gusunɔn woodan tireru neni ba ka Yudaban wusu bukianɛ, ba bu wooda yen keu sɔɔsimɔ.

Yosafatin bandun dam

¹⁰ Sinam be ba ka Yudaba sikerene ba bɛrum duura Yinni Gusunɔn sɔ. Ba ñ maa ka Yosafati tabu kue. ¹¹ Filisitiba ba ka Yosafati kēnu naawa, ka sere maa wɔɔ gobi yi ba ra nùn kɔsie ka sii geesun gobi. Ma Daarububa ba ka nùn yaa sabenu naawa. Niya yāanu nɔɔɔɔn suba nɔɔɔɔ yiru ka nata ka wunɔɔbu (7.700) ka bonu nɔɔɔɔn suba nɔɔɔɔ yiru ka nata ka wunɔɔbu. ¹² Ma Yosafatin yiiko ya sosimɔ ya ɔɔ. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yudaɔ mi ba ra dīanu bere. ¹³ U ɔɔm dabi dabinu kua Yudan wusu ɔɔ. Ma u tabu kowo wɔrugɔɔba mɔ Yerusalem. ¹⁴ Tabu kowo ben geeru wee yenu ka yenu. Yudaba ɔɔ, be ba sāa tabu kowobu nɔɔn nɔɔn (1.000) wirugibu, be wee. Adina ka win tabu kowo wɔrugɔɔba nɔɔɔɔn suba gooba wunɔɔbu (300.000). ¹⁵ Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu nɔɔɔɔn suba goobu ka wene (280.000). ¹⁶ Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunɔ wɛ ka kīru, u maa tabu kowobu nɔɔɔɔn suba goobu (200.000) kpare. ¹⁷ Benyameen bweseru ɔɔ, Eliada tabu kowo wɔrugɔɔwa u tabu kowobu nɔɔɔɔn suba goobu (200.000) kpare be ba tennu ka terenu mɔ. ¹⁸ Ma Sosabadi u maa tɔmbu nɔɔɔɔn suba wunɔɔbu ka wene (180.000) kpare be ba tabu yānu neni. ¹⁹ Tabu kowo beniwa ba sina bokon ɔɔma mɔ, be ba wāa Yudan wuu gbāranugisu ɔɔ baasi.

Yosafati u ka Akabu

arukawani bɔkua

(I maa mɛerio Sinambu I, 22:1-4)

18 Yosafati u dukia baka ka bɛɛɛ baka wa. Ma u ka Akabu arukawani bɔkua kurɔ kēnaa ɔɔ. ² Amen biru, u da u Akabu deema Samariɔ. Ma Akabu u dera ba ka yāanu ka ketɛ dabi dabinu go Yosafati ka win tɔmbun sɔ. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Ramɔti wɔri ye ya wāa Galadin temɔ. ³ U nɛɛ, Yosafati, kaa ka man da Ramɔti, Galadin temɔ? Ma Yosafati u nùn wisa u nɛɛ, oo. Æ n ɔɔru kpa, na maa kpawa mi. Wunen tɔmbu bā n seewa, nɛgiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge wɔri sannu.

ɔɔm weesugiba nɛɛ,

Akabu koo tabu di

(I maa mɛerio Sinambu I, 22:5-12)

⁴ Ma Yosafati u Isireliban sina boko sɔɔwa u nɛɛ, adama a gina Yinni Gusunɔ bikio a nɔ mɛ u koo nun sɔ. ⁵ Ma Isireliban sina boko u ɔɔmɔbu menna tɔmbu nɛɛru (400). Ma u bu bikia u nɛɛ, su tabu doo Ramɔti Galadin temɔ? Nge su ku da. Ma ba wisa ba nɛɛ, a doo, Gusunɔ u koo nun ge nɔmu beria. ⁶ Adama Yosafati u maa bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔn ɔɔmɔ goo maa sari mini wìn min di sa ko win gere nɔ? ⁷ Isireliban sina boko u wisa u nɛɛ, Gusunɔn ɔɔmɔ turowa u wāa mini wìn min di sa ko kpī su Gusunɔn gere nɔ. Adama na nùn tusa domi u ku ra man gāa geenu sɔ ma n kun mɔ gāa kōsunu. Win yīsira Miseen Yimilan bii. Ma Yosafati u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sina boko, a ku gere mɛ. ⁸ Yera Isireliban sina boko u win ɔɔm kowo gɔra u da u Miseen Yimilan bii sokuma fuuku. ⁹ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u sɔ win sina kitarɔ Samarin gbāra nɔɔnɔɔ. Ma Gusunɔn ɔɔmɔ be kpuro ba wāa ben wuswaɔɔ ba gari mɔ. ¹⁰ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kɔbunu seka. U nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, kɔbi yini yi sāawa yīreru te ta wunen dam sɔɔsimɔ mɛ kaa ka Sirigibu go mam mam. ¹¹ Ma Gusunɔn ɔɔmɔ be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba mɔ, a doo Ramɔti Galadin temɔ. Kaa nasara wa. Yinni Gusunɔ u koo nun wuu ge nɔmu beria.

Misee u nɛɛ,

ba koo Akabu kamia

(I maa mɛerio Sinambu I, 22:13-28)

¹² Sɔmɔ wi ba gɔra u bu Misee sokua u Misee sɔɔwa u nɛɛ, wee Gusunɔn sɔmɔ be ba wɔa mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen sɔ, a de wunɛ ka ben gari yi ko tee.

¹³ Ma Misee u wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru, ye wi, Gusunɔn nen Yinni u man sɔɔwa, yera kon gere.

¹⁴ Ye Misee u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u nɔn bikia u nɛɛ, Misee, sa ko kpɪ su tabu da Ramɔti Galadin temɔ? Nge su ku da.

Ma Misee u wisa u nɛɛ, i doo mɛ. I ko i nasara wa. Yinni Gusunɔn u koo nun bu nɔmu bɛria.

¹⁵ Adama sina boko u nɛɛ, nɔn nyewa kon nun bɔrusia a sere man gem sɔ mɛ Yinni Gusunɔn u nun sɔɔwa a gere.

¹⁶ Misee u nɛɛ,

na Isireliba wa ba yarine guunu wɔllɔ,
ba sɔa nge yɔa ni nu kun kparɔ mɔ.

Ma Yinni Gusunɔn u nɛɛ,
tɔn beni ba n̄ kparɔ mɔ.

Ben baawure u gɔsiro u wura yenuɔ ka alafia.

¹⁷ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, na n̄ daa nun sɔɔwa ma u ku ra man gɔa geenu sɔ, ma n̄ kun mɔ gɔa kɔsunu?

¹⁸ Yera Misee u Akabu sɔɔwa u nɛɛ, a Yinni Gusunɔn gari swaa dakio. Na nɔn wa u sɔ win sina kitarɔ. Ma win tabu kowobu ba yɔ win nɔm geuɔ ka win nɔm dwarɔ. ¹⁹ Ma u nɛɛ, wara koo Akabu nɔni wɔke u ka taa bi da Ramɔti Galadin temɔ, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesianɔ mɔ. Wini u n̄ gerua mɛni, wɔnɔn u gere mɛ. ²⁰ Yera hunde gaa ya yarima ya yɔra Yinni Gusunɔn wuswaɔ ya nɛɛ, kon Akabu wi nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔn u ye bikia u nɛɛ, amɔna kaa koosina.

²¹ Hunde ye, ya nɛɛ, kon yari kpa n̄ du Gusunɔn sɔmɔ be sɔɔ, kpa n̄ de bu weesu ko bu ka sina boko nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔn u ye wisa u nɛɛ, ya wɔ. Swaa gea. Kaa maa kpɪ a bu nɔni wɔke. N̄ n̄ mɛn na, a yario a da a ko mɛ. ²² Wee tɛ, Yinni Gusunɔn u dera hunde ye, ya dua win sɔmɔ be sɔɔ bu ka nun weesu kua. Yen sɔ, a n̄ yɛ ma kɔsa Yinni Gusunɔn u koo de yu nun deema.

²³ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u susi Miseen bɔkuɔ, u nɔn baara so. Ma u nɛɛ, swaa yerà Yinni Gusunɔn hunde u ka yara nen min di u ka sere nun gari kua.

²⁴ Misee u nɔn wisa u nɛɛ, kaa ye gia dɔma te kaa n̄ duku dukubu mɔ a n̄ kuku yeru kasu diaɔ.

²⁵ Yera Isireliban sina boko u nɛɛ, i Misee mɔ i ka da Amɔ wi u sɔa wuun wirugii ka maa Yoasi sina bokon biin mi. ²⁶ Kpa i bu sɔ i nɛɛ, ameniwa nɛ sina boko na gerua. Na nɛɛ, bu nɔn mɔ bu kpɛɛ pirisɔm sɔɔ kpa ba n̄ nɔn dɪanu ka nim wɛɛmɔ saka sɔɔ sere n̄ ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁷ Misee u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, à n̄ wurama ka alafia, n̄ n̄ Yinni Gusunɔn u ka man gari kua. Bɛɛ be i wɔa mini, bɛɛn baawure u gari yi swaa suo.

Akabun gɔɔ

(I maa mɛerio Sinambu I, 22:29-40)

²⁸ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudan sinan boko ba seewa ba taa bi da Ramɔti Galadin temɔ. ²⁹ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, kon yɔnu ganu kɔsi ni ba n̄ ka man tubu. Adama wunɛ, a n̄ wunen sina yɔnu doke.

Mesuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da. ³⁰ N̄ deema Sirin sina boko u win tabu kekeban tabu sinambu sɔɔwa u nɛɛ, i ku goo go ma n̄ kun mɔ Isireliban sina boko tɔna.

³¹ Ye tabu sinam be, ba Yosafati wendɛ kua, yera ba nɛɛ, Isireliban sunɔwa. Ma ba nɔn kooro bure bu ka nɔn wɔri. Adama u nɔn giru sua u somiru kana. Ma Yinni Gusunɔn u nɔn somi, u bu gira ba ka nɔn tonda.

³² Ye tabu sinam be, ba wa ma n̄ n̄ Isireliban sina boko mi, yera ba nɔn deri ba doona.

³³ Yera goo u sɛu tooma Isireliban mi gia. U n̄ goo yɔisi. Adama ga na ga Akabu wɔri deederu mi win tarakpe ga yɔra. Yera u win tabu keke swaa sɔɔsio sɔɔwa u nɛɛ, a tabu keke ye sɔiyo biruɔ, kpa a man yara tabu sɪan di. Domi ba man mɛera kua.

³⁴ Tabu swɔa yen dɔma te, sere ba sina boko neni u ka yɔ win tabu keke sɔɔ u mɛera Sirigibun sansani gia sere n̄ ka kua yoka. Ye sɔɔ u dua, ma u gu.

Yosafati u wirugibu gɔsa

19 Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusalemɔ ka bɔri yendu. ² Ma Yehu, Gusunɔn sɔmɔ Hananin bii u nɔn sennɔ da. Ma u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, ba ra tɔn kɔso somi? A be ba Gusunɔn tusa kɪ? Yeniban sɔ, Yinni Gusunɔn u ka nun mɔru sɔa. ³ Adama u gɔa geenu wa ni a kua. Yera a bɔu wi ba mɔ Asitaaten bwɔarokunu kpuro kɔsuka mam mam tem mɛ kpuro sɔɔ. Ma a wunen tii wɛ a ka wi, Yinni Gusunɔn kasu.

⁴ Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalemɔ. Ma u win tɔmbu bera saa Beri Seban di n̄ ka da Efaraimun guunɔ. Ma u ben gɔrusu wesia Gusunɔn ben baababan Yinnin mi. ⁵ Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gbɔraruguu baagere sɔɔ. ⁶ Ma u siri kowo be sɔɔwa u nɛɛ, i de i n̄ tii sɛ ye i sirimɔ sɔɔ. Domi n̄ n̄ tɔmbun sɔ i siribu mɔ. Yinni Gusunɔn sɔna i sirimɔ. U ko n̄ maa wɔa bɛɛn bɔkuɔ. ⁷ Yen sɔ, i de i nɔn nasia kpa i n̄ tii sɛ. Domi Yinni Gusunɔn mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisi tuko. Meya u ku ra maa nɔm biram kɛnu mwe.

⁸ Sanam mɛ ba wurama Yerusalemɔ, Yosafati u Lefiba ka yɔku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka tɔmbu siria b̄ n̄ gari gɛɛ mɔ. ⁹ Wee wooda ye u bu wɛ. U nɛɛ, goo u n̄ ka siribu na bɛɛn mi saa wuu gagun di yɛn sɔ ba goo go, n̄ kun mɛ goo u wooda sara, n̄ kun mɛ u Yinni Gusunɔn yiirebu gabu yina, i ko i nɔn siriawa dee dee Gusunɔn nasiaru sɔɔ, ka murafitiru sariru sɔɔ, ka gɔru dɛɛɔ. I de i bu swaa

gea s̄w̄si kpa bu ku raa Yinni Gusun̄w̄ torari kpa u ku b̄e ka b̄eegibu m̄w̄u ko. Nge m̄ya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taare wa. ¹¹Wee ȳāku kowo t̄nwero Amaria u ko n s̄ā wirugii s̄ārun swaa s̄w̄, kpa Sebadia, Isimeelin bii Yudaban yenu ȳēro u n s̄ā wi u ra sina bokon yenu wunan̄su ko, kpa Lefiba ba n maa s̄ā siri kowobu. Yen s̄, i tii dam k̄ēȳo kpa i se i s̄ma ko, kpa Yinni Gusun̄w̄ u n w̄ā ka wi u koo gea ko.

Yosafati u ka Ed̄muba

tabu kua

20 Yeniban biru, M̄abuba ka Am̄niba ba seewa ba Yosafati tabu w̄rim wee. ²Ma ba na ba ye Yosafati s̄w̄wa. Ba n̄e, wee t̄n dabiru ta nun w̄rim wee saa nim w̄ku b̄w̄guun guru ḡin di, Ed̄mun tem̄. Ba w̄ā Hasas̄n Tamaa ye ya w̄ā Enged̄i.

³Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusun̄w̄ kasu. U dera ba k̄w̄ b̄kua Yudan tem̄ kpuro s̄w̄. ⁴Ma Yudaba kpuro ba m̄nna bu ka Yinni Gusun̄w̄ kana. T̄mbu kpurowa ba na saa Yudan wusu kpuro di bu ka Yinni Gusun̄w̄ kasu. ⁵Yosafati u seewa u ȳra Yudaba ka Yerusalem̄gii ben suunu s̄w̄ Yinni Gusun̄w̄ s̄ā yerun yaara kpaan wuswaaw. ⁶Ma u n̄e, Gusun̄w̄ besen baababan Yinni, wuna a s̄ā Yinni w̄ll̄. Wuna a bwe-senu kpuro bandu n̄ni. Wuna a maa dam kpuro n̄ni wunen n̄ma. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko. ⁷Yinni Gusun̄w̄, wuna a tem̄ min t̄mbu gira b̄se, wunen t̄mbu Isireliban wuswaan di. Ma a mu b̄se, Aburhamu wi u nun k̄ān bibun bweseru w̄. ⁸Sa sina tem̄ m̄ s̄w̄. Ma sa s̄ā yeru bana te ta wunen ȳs̄iru s̄w̄wa. ⁹Sa n̄e, wahala gaa ȳā n sun deema, aa, taba? Wunen siribu bu sun w̄riwa? Aa, barara? Aa, ḡw̄ra? Ma sa seema sa na diru mini wunen wuswaaw sa nun kana besen wahala s̄w̄, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko. ¹⁰Wee t̄, M̄abuba ka Am̄niba ka Ed̄muba be ba w̄ā Seirin guur̄ ba na bu b̄se Isireliba gira tem̄ m̄ a sun w̄n di. N deema a raa besen baababa s̄w̄wa a n̄e, bu ku du bwese ni s̄w̄ sanam m̄ ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba ñ bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun k̄sa kua. ¹²Yera wun̄e Yinni Gusun̄w̄, a ñ kaa bwese ni siri? Domi b̄se, sa ñ dam gam̄. Wee t̄n dabira sun w̄rim wee, sa ñ ȳ ye sa ko ko. Adama wuna sa m̄era.

¹³Ma Yudaba kpuro ba ȳ Yinni Gusun̄w̄ wuswaaw ka ben kur̄bu ka bibu kpuro.

Gusun̄w̄ u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴Yera Yinni Gusun̄w̄ Hunde u Yaasieli, Sakarin bii ȳw̄wa t̄mbun suunu s̄w̄. Yaasieli wi, u s̄āwa Asafun bweseru, Lefiba s̄w̄. Win sikadobara Benaya ka Yeyeli ka Matania. ¹⁵Ma Yaasieli u n̄e, b̄e Yudaba kpuro, ka b̄e Yerusalem̄gibu kpuro, ka sere wun̄e sina boko Yosafati, i swaa dakio i n̄ ye Yinni Gusun̄w̄ u gerum̄. U n̄e, i ku nanda, i ku maa wurura t̄n dabi ten

wuswaaw. Domi n ñ b̄e i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusun̄w̄ tiiwa u koo taa bi ko. ¹⁶Sia i doo i bu w̄ri. Ba koo kurana saa gunguu te ba m̄ Sisin di, kpa i bu deema w̄wi piibu gagu s̄w̄ gbabu te ba m̄ Yerueli.

¹⁷B̄en tii i ñ tabu m̄. Adama i gesi doo i ȳra mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusun̄w̄ u koo b̄e ko. B̄e Yudaba ka b̄e Yerusalem̄gibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusun̄w̄ u ko n ka b̄e w̄ā.

¹⁸Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalem̄gibu ba yiira ba wuswaaw tem̄ girari Yinni Gusun̄w̄ wuswaaw bu ka n̄n b̄ere w̄. ¹⁹Yera Lefiba s̄w̄, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusun̄w̄ Isireliban Yinni siaram̄ ka k̄w̄guru.

²⁰Yera ba yara buru yellu ba da gbaburu gia te ba m̄ Tekoa. Sanam m̄ ba yario, yera Yosafati u seewa u ȳra. U n̄e, b̄e Yudaba ka b̄e Yerusalem̄gibu, i man swaa dakio i n̄. I Gusun̄w̄ b̄en Yinni naane koowo, kpa i dam wa. I b̄en naane dokeo win s̄w̄w̄n gere s̄w̄, kpa i nasara wa.

²¹Ma ba n̄w̄sina ka t̄n be. Yera Yosafati u wom̄ kowobu ḡsa ba n s̄ā ȳnu sebua, kpa ba n tabu kowobu gb̄iye, ba n Yinni Gusun̄w̄ siaram̄ ka womu geni, ba n m̄, i Yinni Gusun̄w̄ siaro. Domi win durom mu ñ n̄w̄u m̄.

²²Sanam m̄ t̄n be, ba taki seewa ba womu m̄ bu ka Yinni Gusun̄w̄ siara, yera Yinni Gusun̄w̄ u Am̄niba ka M̄abuba ka Ed̄mu be ba w̄ā guu te ba m̄ Seirin burisina. Ma ba s̄sukuna ben tii tiine. ²³Am̄niba ka M̄abuba ba Ed̄muba w̄ri ba kam koosia mam̄. Ye ba bu go ba kpa, yera ba w̄rina ben tii tiine ba goona. ²⁴Sanam m̄ Yudaba ba tunuma m̄n di ba ra n tem̄ mi ḡānu ku ra kpi wende s̄ā, yera ba m̄era bera m̄ gia t̄n dabira raa w̄ā, ma ba deema gona nu kp̄i kp̄i. Goo kun kisire. ²⁵Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin ȳnu potira. Ba dukia gurawa be s̄w̄ ka sere ḡā gobiginu. Ba ȳā ni gurawa nge m̄n k̄w̄ ba koo kp̄i bu sua. Ba kuawa s̄w̄ ita ba ȳā ni guram̄. Domi nu kp̄ā.

²⁶S̄w̄ n̄ese, ba m̄nna w̄w̄w̄ ye ba m̄ Beraka. Ma ba Yinni Gusun̄w̄ siara. Yen s̄na ba yam mi ȳs̄iru k̄ā Beraka. Tera ba ka mu sokum̄ sere ka ḡw̄. Ȳsi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusun̄w̄ siara. ²⁷Yosafati u Yudaba ka Yerusalem̄gibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalem̄w̄. Domi Yinni Gusun̄w̄ u bu nuku dobu w̄ ben yibere be u bu kamian s̄. ²⁸Ba dua Yerusalem̄w̄ ba womusu m̄ ka m̄w̄kunu ka ḡw̄genu ka k̄bi ba ka dua sere Yinni Gusun̄w̄ s̄ā yer̄.

²⁹Ma tem̄ tukum̄ sinambu kpuro ba Yinni Gusun̄w̄ nasia sanam m̄ ba nua ma u Isireliban yibereba kpeerasia. ³⁰Yosafati u win bandu diwa b̄ri yendu s̄w̄. Ma Gusun̄w̄ win Yinni u n̄n w̄rabu w̄ beri berika kpuro.

Yosafatin bandun kpeeru
(I maa mæerio Sinambu I, 22:41-51)

³¹ Sanam mɛ Yosafati u bandu di Yudaɔ, wɔɔ tɛna ka nɔɔbuwa u mɔ. Win meron yĩsira Asuba, Silikin bii. Ma u kua wɔɔ yenda nɔɔbu bandu sɔɔ Yerusalemuɔ.

³² Yosafati u win tundo Asan yira swĩiwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. ³³ Adama u ñ gunguu nìn mi ba ra bũu yãkunu ko kpuro kpeerasie. Domi win tɔmbu Yudaba ba ñ ben gɔru Gusunɔ ben baababan Yinni wɛ mam mam. ³⁴ Yosafatin kookoosun sukum, gbiikisu ka dãakisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru sɔɔ te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³⁵ Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani bɔkua. Akasia wi, u ñ Yinni Gusunɔn bɛɛɛ yɛ. ³⁶ Durɔ wiya Yosafati u ka arukawani bɔkua ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisiɔ. Ba goo nimkuu si kuawa ɛsioni Gebɛɛɔ.

³⁷ Yera ɛliesɛɛ, Dodafan bii, Maresagii u Gusunɔn gari gerua Yosafatin sɔɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo wunen sɔmburu kam koosia yèn sɔɔ a ka Akasia arukawani bɔkua.

Yen biruwa goo nimkuu si, su kɔsikira. Su ñ maa kpã su Taasisi de.

21 Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nùn sika win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yoram u bandu kɔsire kua.

Yoram u bandu di
(I maa mæerio Sinambu II, 8:16-24)

² Yoram u wɔɔbu mɔwa nɔɔba tia. Be kpuro ba sãawa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia. ³ Ben tundo u ben baawure kɛru wɛ ta kpã. Tera sii geesu ka wura ka gãa gobiginu ka wuu si su gbãranu mɔ Yudan temɔ. Adama Yoram u bandu wɛ domi wiya u sãa win bii gbiikoo.

⁴ Sanam mɛ Yoram u ban te di u kpa, ma u tu tãsisia, yera u win wɔɔ be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go. ⁵ Sanam mɛ Yoram u ban te di, u mɔwa wɔɔ tɛna ka yiru. Ma u kua wɔɔ nɔɔba ita bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. ⁶ Isireliban sinambun yira u swĩi nge mɛ Akabun yenugibu ba kua. Domi Akabun bii tɔn kurɔwa u sua kurɔ. Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ.

⁷ Adama Yinni Gusunɔ u ñ wure u nùn go, arukawani ye u ka Dafidi bɔkuan sɔɔ ye u nɛɛ, Dafidi kun kɔsire biamu bandu sɔɔ win bweserɔ.

⁸ Yoramun waati ye sɔɔ, Edɔmuba ba ka tii yina, ma ba ben sunɔ kua. ⁹ Yera Yoram u seewa ka win tabu sinambu ka tabu keke yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n kua wɔkuru, ma ba duki yakura. ¹⁰ Saa yen dɔma ten diya Edɔmuba ba ka tii yine sere ka gisɔn gisɔ.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi yèn sɔɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. ¹¹ Yoram u mam bũu yãku yenu kua Yudaban guunu wɔɔɔ. Ma u dera ba bũu gasirinu wɔri. U bu bɔriewa ni sɔɔ mam mam.

¹² Yera Gusunɔn sɔɔ Eli u nùn yorua u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U nɛɛ, wee, a ñ sãa wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira sɔɔ. ¹³ Isireliban sinambun yira sɔɔra a sãa. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba bũu gasirinu wɔri nge mɛ Akabun yenugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen wɔɔbu mweera a go, be, be ba nun sanɔ kere wunen tundon yenuɔ. ¹⁴ Yen sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo wunen tɔmbu wahala baka doke, ka wunen kurɔbu ka wunen bibu ka sere maa bɛen arumani ye i mɔ. ¹⁵ Kpa u wunen tii bara bakaru kpɛɛ nuki sɔɔ. Kpa ta n kpɛamɔ tɔɔ baatere sere tu ka wunen nuki yarama sɔɔ.

¹⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba wãa Kusigibun bɔkua. Ma ba Yoram wɔri.

¹⁷ Yera ba Yudaba wɔri ba ben dukiaba mweera ye ya wãa sina bokon yenuɔ ka maa win bibu ka win kurɔbu ba ka doona. Win bii dãako Akasiawa ba deri, wi ba maa mɔ Yoakasi.

¹⁸ Yeniban biru, Yinni Gusunɔ u sina bokon tii bararu kpɛɛ nukurɔ te u ñ bɛkuramɔ. ¹⁹ Ma win bara te, ta sosimɔ tɔɔ baatere. Bara ten wɔɔ yiruse sɔɔra win nuki yarima ten wahalan sɔɔ. Ma u gu nɔni swãa bakaru sɔɔ. Win tɔmbu ba ñ nùn turare dɔɔ dokeye nge u win baababa kua.

²⁰ Yoram u mɔwa wɔɔ tɛna ka yiru sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ nɔɔba ita bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Ye u gu, goo kun nùn wɔɔwɔndu kue. Ma ba nùn sika Dafidin wuuɔ. Adama n ñ mɔ sinambun sikaɔ.

Akasia u bandu di Yudaɔ

(I maa mæerio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29)

22 Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii dãako u bandu di win tundon ayerɔ. Domi yiberɛ be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro wɔri ba go. Nge meya Akasia u ka bandu wa u di.

² Sanam mɛ u bandu di, u mɔwa wɔɔ yenda yiru. Wɔɔ tia u kua bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Win meron yĩsira Atali, Omirin bii. ³ U sãawa Akabun yenugibun yira sɔɔ. Domi bwisi kɔsiya win mero u nùn kɛmɔ u ka kɔsa ko.

⁴ Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ nge mɛ Akabun yenugibu ba kua. Ben miya u bwisi kɛɔbu wa win tundon gɔnɔ biru. Ba nùn bwisi kɔsi kã, ma yi nùn kam koosia.

⁵ Domi u ka Yoram Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaɛli, Sirin sina boko tabu wɔri Ramɔɔ Galadin temɔ. Ma Sirigibu ba Yoram mɛera kua. ⁶ Ma u gɔsira Yisireɛliɔ bu ka win mɛera ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireɛli mi u ka nùn wa mi ba nùn tim nendu kuamme. Domi mɛera ye, ya ñ sanɔ mɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ u dera Akasia u Yoram beram da kpa u ka kam ko mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoram ba Yehu, Nimusin bii wɔrim da. N deema Yinni Gusunɔwa u Yehu wi gɔsa u ka Akabun yenugibu kpeerasia. ⁸ Sanam mɛ u Akabun yenugii be kpeerasiamɔ, yera u ka Akasian sina bwãabu yinna ka win maabun bibu be ba nùn kɔsu. Ma Yehu u be kpuro mweera u go. ⁹ Ma ba Akasian tii kasu ba mwa

Samarik, mi u kukua. Ba ka nùn na Yehun mi, ba go. Ma ba nùn sikua yèn s̄s̄ u s̄a sina boko Yosafati wi u Gusunok kasu ka win ḡru kpuron bii.

Akasian bwese te ɔɔ, goo sari wi u s̄a dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di

(I maa m̄erio Sinambu II, 11:1-3)

¹⁰ Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go. ¹¹ Sanam m̄e ba bii be goomɔ, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii tɔn kurɔ u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri ɔɔ. Ma u nùn sua u ka da ka win n̄ɔrio mi kpin yenu w̄a s̄a yerɔ. Nge m̄ya Yoseba, ȳaku kowo Yehoyadan kurɔ u ka Yoasi w̄ara Atalin n̄ɔman di, u ñ ka nùn wa u go. Yoseba wi, u s̄awa Akasian sesu. ¹² Ba nùn beruawa w̄ɔ n̄ɔba tia Yinni Gusunok s̄a yerɔ. Domi Atali u bandu dii saa ye.

Ba Atali bandu yara

(I maa m̄erio Sinambu II, 11:4-20)

23 W̄ɔ n̄ɔba yiruse ɔɔ, Yehoyada u w̄rugru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wunɔm wunɔm kpare arukawani b̄kua. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isimeeli, Yokananin bii ka Asaria, Obedin bii ka Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii. ² Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba m̄enna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yenu ȳerobu. Be kpuro ba na Yerusalemɔ. ³ Ma be kpuro ba ka sina bokon bii Yoasi arukawani b̄kua Yinni Gusunok s̄a yerɔ. Yera Yehoyada u bu s̄ɔwa u n̄e, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalemɔ nge m̄e Yinni Gusunok u gerua Dafidin bibun s̄s̄. ⁴ Wee ye ba koo ko. Be ba koo s̄mburu ko t̄ɔ w̄r̄arugiru ɔɔ, ȳaku kowobu ka Lefiba, ba koo tii b̄ɔnu kowa wuunu ita. ⁵ Wuu teeru ta n s̄a yerun k̄n̄n̄s̄u k̄s̄u, kpa wuu teeru ta n sina kpaaru k̄s̄u, kpa itaseru ta n w̄a k̄n̄n̄ ge ba m̄ Kp̄ekp̄eku, kpa tɔn be ba tie kpuro ba n ȳ s̄a yerun yaara. ⁶ Goo u ku raa du Yinni Gusunok s̄a yerɔ ma n kun m̄ ȳaku kowobu ka Lefiba be ba s̄mburu m̄ d̄ɔma te. Beya ba koo kp̄i bu du mi, domi beya ba d̄ere. T̄mbu kpuro ba koo ȳrawa k̄ɔ bu k̄n̄n̄ k̄s̄u. ⁷ Lefiba ba koo sina boko sikerenawa, kpa ben baawure u n tabu ȳanu neni, wi u dua mi, bu ka nùn go. I ko i n w̄awa sina bokon b̄kua sanam m̄e u duɔ ka sanam m̄e u yari.

⁸ Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye ȳaku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win t̄mbu sua be ba duɔ s̄mburu ɔɔ ka be ba yari t̄ɔ w̄r̄arugii te ɔɔ. Domi ȳaku kowo Yehoyada u ñ goo bure. ⁹ U tabu kowobu wunɔm wunɔm wirugibu yaasi ka t̄re bakanu ka piiminu w̄e. T̄re ni, nu s̄awa sina boko Dafidiginu ni nu w̄a Yinni Gusunok s̄a yerɔ. ¹⁰ Ma u t̄mbu yi yi ba sina boko sikeren̄e saa s̄a yee ten n̄m geu gian di n ka da ten n̄m d̄warɔ ȳaku yerun b̄ku. Ben baawure u win tabu ȳanu neni. ¹¹ Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba nùn bandun gum t̄re u kua sina boko. Ma ba nùn

sina furɔ dokea. Ma ba nùn woodan tireru w̄e ba n̄e, sina boko, wunen w̄aru tu dakaa da.

¹² Ye Atali u nua t̄mba duki m̄ ba sina boko t̄mamɔ, ¹³ yera u na ben mi, Yinni Gusunok s̄a yerɔ. U m̄era u deema sina boko u ȳ turaru k̄ɔ. Ma wirugibu ka be ba k̄bi wuramɔ ba ȳ win b̄ku. T̄mbu kpuro ba nuku dobu m̄, ba k̄bi soomɔ. Yera wom kowobu ba womusu m̄ ka ben dwee ȳanu ba Yinni Gusunok siaramɔ. Yera Atali u win ȳanu nenua u ḡeka nuku sankiranun s̄s̄. U n̄e, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴ Ma Yehoyada u tabu sinam be yara be ba s̄a tabu kowobu wunɔm wunɔm wirugibu. U bu s̄ɔwa u n̄e, i Atali wi yaro. Wi u maa nùn sw̄i, kpa i ȳero go ka takobi. N deema ȳaku kowo Yehoyada u raa bu s̄ɔwa u n̄e, bu ku nùn go s̄a yeru mi.

¹⁵ Ma ba nùn deri u da sina bokon dirɔ saa dumin k̄n̄n̄ di. Miya ba nùn s̄ere ba go.

¹⁶ Yeniban biru, Yehoyada ka tɔn be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawani b̄kua ba n̄e, ba ko n s̄awa Yinni Gusunok t̄mbu. ¹⁷ Ma tɔn be kpuro ba dua b̄u wi ba m̄ Baalin dirɔ ba ye k̄suka ka yen turarɔ ka yen bw̄arokunɔ. Ma ba yen ȳaku kowo Matani go yen ȳaku yenɔ. ¹⁸ Yehoyada u Yinni Gusunok s̄a yeru Lefi be ba s̄a ȳaku kowobu n̄m beria bu k̄su. N deema Dafidi u raa bu b̄ɔnu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusunok ȳaku d̄ɔ m̄wararuginu kua nge m̄e M̄wisin wooda ya gerua. Kpa ba n da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusunok siara. ¹⁹ U k̄n̄n̄ k̄s̄o be yiwa s̄a yee ten k̄n̄n̄ k̄ɔ kpa disigii goo u ku raa ka du mi.

²⁰ U tabu sinambu ka sina bibu ka wuun bukurobu ka sere t̄mbu kpuro m̄enna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusunok s̄a yerun di, ma ba ka nùn da sina kpaaru saa k̄n̄n̄ ge ga w̄a gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitarɔ. ²¹ Ma t̄mbu kpuro ba nuku dobu m̄.

Wuu ga w̄a b̄ri yendu ɔɔ yèn s̄s̄ ba Atali go.

Yoasi u dera ba Yinni Gusunok

s̄a yeru s̄n̄wa

(I maa m̄erio Sinambu II, 12:1-17)

24 W̄ɔ n̄ɔba yiruwa Yoasi u m̄ sanam m̄e u bandu di. Ma u kua w̄ɔ weeru bandu ɔɔ Yerusalemɔ. Win meron ȳisira Sibia, Beri Sebagii. ² Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusunok w̄ere ȳaku kowo Yehoyadan w̄aru kpuro ɔɔ. ³ Yera Yehoyada u Yoasi kurɔbu yiru sua. Ma ba Yoasi bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua. ⁴ Yeniban biruwa Yoasi u ḡru doke u Yinni Gusunok s̄a yeru s̄m̄e. ⁵ Ma u ȳaku kowobu ka Lefiba m̄enna u n̄e, i yario i da Yudaban wusu ɔɔ, ka Isirelibagisɔ i gobi m̄w̄eri w̄ɔ baagere i ka Gusunok besen Yinnin s̄a yeru s̄m̄e. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba ñ ye kue. ⁶ Yera sina boko u ȳaku kowo Yehoyada soka. U nùn bikia u n̄e, mban s̄na a ñ Lefiba gobi yi bikie yi M̄w̄isi Yinni Gusunok s̄m̄e kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunok s̄a yeru

7 Domi Atali tɔn kɔso wi ka win bibu ba Yinni Gusunɔn sãa yerun yãnu gura ka ten dendi yãnu ba ka bũu wi ba mɔ Baali sãwa.

8 Yera sina boko u nɛɛ, bu de bu kpakoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi sãa yerun kɔnɔn kɔnɔn kɔnɔn. 9 Ma ba kpara Yudaɔ ka Yerusalemuɔ ba nɛɛ, bu ka gobi yi na yi Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u Isireliba bure gbaburɔ mi gãanu ku ra kpi. 10 Yenu yẽrobu ka tɔn be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba kpɛɛmɔ kpakoro te sɔɔ sere ta ka yiba. 11 Tɔɔ baatere Lefiba ba ra nɛwa bu kpakoro te sua bu ka da tɔn be sina boko u gɔsa ba n da gina tu mɛerim mi. Bã n deema kpakoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka yãku kowo tɔn-weron sɔmɔ ba ra gobi yi wie kpa bu kpakoro te wesia ten ayerɔ. Nge meya ba ra ko tɔɔ baatere, kpa bu gobi wa yi n kpã. 12 Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi tɔn be wɛ be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia. Domi ba sɔm kowobu sua be ba koo gobi kɔsia. Ben gabu ba sãawa kpee dãkoku, gabu dãa dãkoku, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun sɔmburu ko. Tɔn beni kpurowa ba koo dii te sɔmɛ. 13 Be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia, ba sɔmburu kua. Ma ba dera ba sãa yee te sɔmmɔ. Ba dii te sɔnwa ta dam kua.

14 Sanam mɛ ba sɔmbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba sãa yee ten dendi yãnu kua ka mi ba ra yãku dɔɔ mwaararuginu kon dendi yãnu, ka nɔri, ka dendi yãnu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra yãku dɔɔ mwaararugii ni kowa Yehoyadan wãarun tãru kpuro sɔɔ Yinni Gusunɔn sãa yerɔ.

Yoasi u Gusunɔn biru kisi

15 Yen biru, Yehoyada u tɔkɔru kua kɔɔ kɔɔ. Ma u kpuna u gu. U mɔwa wɔɔ wunaa teeru ka wɔkuru sanam mɛ u gu. 16 Ma ba nùn sikua Dafidin wuuɔ, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isireliɔ ka maa Yinni Gusunɔn wuswaɔ ka sere sãa yee ten mi.

17 Yehoyadan gɔnɔn biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka bɛɛɛ, ma u ben gari swaa daki. 18 Yera ba Gusunɔn ben baababan Yinnin sãa yeru biru kisi. Ma ba da ba bũu wi ba mɔ Asitaate sãamɔ ka sere bwãarokunu ganu. Yera Yinni Gusunɔn u ka Yudaba ka Yerusalemugibu mɔru kua. Domi ba tora. 19 Yinni Gusunɔn u bu win sɔmɔbu gɔria bu wa bu ka gɔru gɔsia bu wurama win mi. Ma sɔmɔ be, ba ka bu gari kua. Adama ba ñ swaa daki. 20 Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Sakari, yãku kowo Yehoyadan bii yɔkwa. Ma u yãra tɔmbun wuswaɔ u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔn u gerumɔ. U nɛɛ, mban sãna i win woodaba saramɔ. I ñ maa koorɔ. Domi i wi, Yinni Gusunɔn deri. Yen sãna win tii u koo maa bɛɛ deri.

21 Yera ba kɔ toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda wɛ bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusunɔn sãa yerun yaaraɔ. 22 Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u nùn kua. Ye Sakari u gɔn kɔ, yera u nɛɛ, Yinni Gusunɔn, a waawo kpa a baawure siria.

Yoasin bandun kpeeru (I maa mɛerio Sinambu II, 12:18-22)

23 Wɔɔ tian biru, Sirigibu tabu kowobu ba Yoasi wɔrima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalemuɔ. Ma ba wirugibu go go ba ben yãnu gura ba ka ben sina boko daawa Damasiɔ. 24 Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba ñ dabi. Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔn u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusunɔn ben baababan Yinni deri. Nge meya Yinni Gusunɔn u Sirigibu denda u ka Yoasi sɛeyasia. 25 Sanam mɛ Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka sɔɔ, ma win bwãaba nùn seesi ba go win kpin yerɔ yèn sɔ u yãku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba nùn sikua Dafidin wuuɔ. Adama ba ñ ka nùn de mi ba ra sinambu sike. 26 Be ba nùn seesi, bera Sabadi ka Yosabadi. Sabadin meron yĩsira Simeati, wi u sãa Amɔni, Yosabadin meron yĩsira maa Simeriti, wi u sãa Mɔabu.

27 Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win sɔ ka sere Yinni Gusunɔn sãa yee te u sɔnwa, ye kpuron gari yi yorua sinambun faagin tireru sɔɔ. Win bii Amasiawa u bandu di win ayerɔ.

Amasia

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Sinambu II, 14:1-7)

25 Amasia u mɔwa wɔɔ yenda nɔnɔbu sanam mɛ u bandu di Yerusalemuɔ. Ma u kua wɔɔ yenda nɔnɔbu ka nɛɛ bandu sɔɔ. Win meron yĩsira Yoarani, Yerusalemugii. 2 U kua dee dee Yinni Gusunɔn nɔnɔ sɔɔ. Adama u ñ win gɔru kpuro Yinni Gusunɔn wɛ.

3 Sanam mɛ win banda dam kua, yera u win bwãabu go be ba raa win tundo go. 4 Adama u ñ ben bibu go. U Yinni Gusunɔn wooda swiwa ye u Mɔwisi sɔɔwa u yorua woodan tireru sɔɔ u nɛɛ, baababa ba ñ gbimɔ ben bibun toranun sɔ. Meya maa bibu ba ñ gbimɔ ben baababan toranun sɔ. Baawure u koo gbiwa win tiin toranun sɔ.

5 Yera Amasia u Yudaba ka Benyameɛba menna yenu ka yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wunɔm wunɔm ka nɔnɔ mɔm (1.000) kpare. Ma u bu gara saa be ba wɔɔ yendu mɔn di n ka girari be ba kere mɛ. Ma ba kua tɔmbu nɔnɔn suba gooba wunɔbu (300.000). Ba sãawa be ba tabu yɛ sãa sãa. Ba koo kpĩ bu ka yaasi ka tɛrenu sanna. 6 Ma u maa tabu durɔ wɔrugɔba kasu Isireliba sɔ, tɔmbu nɔnɔn suba wunɔbu (100.000) bu ka nùn somi kpa u bu sii geesun gobi tɔnɔn ita wɛ. 7 Yera Gusunɔn sɔmɔ goo u na u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusunɔn u ñ ka bu wãa, be Efaraimu be. 8 Æ n ka bu da, baa mɛ a dam mɔ, Gusunɔn u koo nun sura yibereban wuswaɔ. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹ Ma Amasia u sɔwɔ wi sɔwɔ u nɛɛ, amɔna kon ko tɛ n ka nen sii geesun gobi tɔnnu ita ye mwa ye na Isireliban tabu kowo be wɛ mi.

Yera sɔwɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, Gusunɔ u koo kpɪ u nun wɛ n ye kpuro kere.

¹⁰ Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka gɔsira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba mɔru kua, ma ba gɔsira ben yenuɔ ka mɔru baka.

¹¹ Ma Amasia u wɔrugɔru seewa u win tɔmbu kpara ma u da u wɔa wɔwɔ ye ba m̀ Bɔru. Miya u tɔmbu nɔwɔbun suba wɔkuru (10.000) go Seirin bibun bweseru sɔwɔ. ¹² Ma ba maa tɔn ben nɔwɔbun suba wɔkuru (10.000) mwɛera wasiru ba ka da guuru wɔwɔ. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³ Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka nùn tabu da mi, ba pusi Yudan wusu sɔwɔ saa Samarin di n ka da Beti Horonɔ. Ma ba tɔmbu nɔwɔbun suba ita (3.000) go, ba ben yɔnu gura.

Yoasi, Isireliban sina boko

u Amasia kamia

(I maa mɛerio Sinambu II, 14:8-14)

¹⁴ Sanam mɛ Amasia u Edɔmuba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun bɔnu gurama ba ka na win temɔ. Ma u nu kua win tiiginu. U nu yiramɛ u sɔamɔ. Ma u nu turare dɔwɔ dokeamɛ.

¹⁵ Yera Yinni Gusunɔ u ka Amasia mɔru kua. Ma u nùn win sɔwɔ goo gɔriama. U nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a Edɔmuban bɔnu gurama, ni, ni nu ǹ kpɪa nu bu wɔre wunen nɔman di.

¹⁶ Sanam mɛ u gari yi m̀ u dɔwɔ, yera Amasia u nùn sɔwɔ u nɛɛ, wara nun gɔsa a n ka sɔa nɛ sina bokon bwisi kɛwɔ. A doonɔ min di. Mban sɔna a kɪ bu nun go.

Ye sɔwɔ wi, u doonɔ, yera u nùn sɔwɔ u nɛɛ, na yɛ ma Gusunɔ u gɔru doke u nun kpeerasia yèn sɔ a kua mɛ. Wee a ǹ nen bwisi kɛru wure.

¹⁷ Sanam mɛ Amasia ka wigibu ba nɔwɔsina, yera u gɔra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu sɔ bu nɛɛ, u na bu tabu yinna. ¹⁸ Yera Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nɛɛ, sɔkin kikiru garu ta wɔa Libanin guurɔ. Tera ta dɔa bakarɔ sɔwɔbu gɔria Libanɔ ta nɛɛ, a man wunen bii wɔndia kɛɛma u ko nen biin kurɔ. Adama gbeeku yɛɛ yi seewa yi da yi sɔkin kiki te taaka yi go. ¹⁹ Geema Amasia. Wee, a Edɔmuba kamia. Ma a tii sue. Yen sɔ, a sinɔ sɛɛ wunen yenuɔ. Mban sɔna kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun kɔsa naawa. Domi wunɛ ka Yudaba, sa ko bɛɛ kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun nùn swaa daki. Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusunɔ min di u ka wa u nùn yibereba nɔmu beria. Domi Amasia wi, u Edɔmuban bɔnu guramawa u sɔamɔ. ²¹ Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko wɔri Beti Semɛsɔ Yudaban temɔ. ²² Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuɔ. ²³ Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia,

Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru mwa Beti Semɛsɔ. Ma u ka nùn da Yerusalemɔ. Saa ye sɔwɔ wi, Yoasi, u Yerusalemun gb̄araru sura gɔm soonu nɛeru (400) saa kɔnnɔ ge ba m̀ Efaraimun di sere n ka da kɔnnɔ ge ba m̀ Gani gɔmburu. ²⁴ Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka sɔa yerun gɔa gee ni nu wɔa Obedi Edɔmun yenuɔ ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu mɔwɔru mwɛera u ka gɔsira win wuuɔ Samariɔ.

Amasian gɔwɔ

(I maa mɛerio Sinambu II, 14:15-20)

²⁵ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gɔnnɔ biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua wɔwɔ wɔkura nɔwɔbu bandu sɔwɔ. ²⁶ Ye Amasia u gbia u kua ka ye u kua dɔku ten sukum, ye kpuro ya yoru Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sɔwɔ. ²⁷ Ye Amasia u ka Yinni Gusunɔ tonda u kpa, yera ba nùn seesi Yerusalemɔ. Ma u duka sua u da u wɔa Lakisɔ. Miya ba nùn naa swɪi ba go. ²⁸ Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikɔ Dafidin wuuɔ.

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

²⁶ Amasian gɔnnɔ biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba swɪi bandu sɔwɔ win tundo Amasian ay-erɔ. Saa ye sɔwɔ, u mɔwa wɔwɔ wɔkura nɔwɔbu ka tia.

² Wiya u Elati bana u sɔnwɔ. Ma u dera ya kua Yudabagia win tondon gɔnnɔ biru.

³ Osiasi u kuawa wɔwɔ weeraakuru ka yiru Yerusalemɔ. Win mɛron yɪsira Yekolia Yerusalemugii. ⁴ U sɪawa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaɔw nge mɛ win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunɔ biru kisi

⁵ Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunɔ sɔwa Sakarin wɔaru kpuro sɔwɔ. Sakari wi, u bwisi mɔ u ka kɔsinu tubusia ni nu wee Gusunɔn min di. Saa ye sɔwɔ, ye Osiasi u m̀ kpuro ya ra nùn koorewa.

⁶ Sɔwɔ teeru u yara u ka Filisitiba wɔri. Ma u da u Gatin gb̄araru yaba ka Yabinegiru ka Asidɔdugiru. Ma u wusu bana Asidɔdugibun temɔ Filisitiban wusun sunu sɔwɔ. ⁷ Yinni Gusunɔ u nùn somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba wɔa Guri Baalɔ ka sere Maoniba.

⁸ Saa ye sɔwɔ, Amɔniba ba ka Osiasi kɛnu naawamme ma u yɪsiru yara sere Egibitin tem nɔwɔ bura yerɔ. Domi win dam mu nɔwɔ baama kpuro. ⁹ Osiasi u kɔsu yenu kua Yerusalemɔ kɔnnɔ ge ba m̀ Gani gɔmburu, ka ge ga wɔa wɔwɔ gia, ka gb̄ararun goo gɔmkirɔ. Ma u dera nu dam mɔ. ¹⁰ U maa kɔsu yenu bana gbaburɔ, ma u dɔkɔ dabi dabinu gba, domi u sabe dabi dabinu mɔ ni nu wɔa Sefalan wɔwɔ ka nim wɔkun goorɔ. Mɛya u maa gbaa wukobu mɔ ka be ba ra resɛm sɔm-

buru ko guunɔ ka guu te ba mɔ Kaamelio. Domi u ra gbee sɔmburu kã.

¹¹ Osiasi u tabu durɔbu mɔ be ba ra tabu de wuu wuuka nge mɛ win tire yoro Yeyeli ka win tabu sunɔ turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpɔ turo wi ba mɔ Hanania, wiya u bu kpare. ¹² Yenu yẽrobu ka tabu durɔ wɔrugɔba, be kpuron geera sãawa nɔɔɔɔ suba yiru ka nata (2.600). ¹³ Tɔn be, ba tabu durɔbu nɔɔɔɔ suba gooba wunɔbu ka nɔɔɔɔ yiru ka nɛera wunɔbu mɔ ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu sɔɔ. ¹⁴ Osiasi u tabu kowo be kpuro tɛrɛnu ka yaasi wɛ ka sii furɔsu ka yabe tarakpenu ka tɛnnu ka kpurantɛenu. ¹⁵ U dera bwisigii goo u tabu yãnu ganu kua ni ba yi kɔsu yenɔ ka gani gɔmɔnɔ. Niya nu ra n sɛɛnu toomɔ, ñ kun mɛ nu n kpenu kasukumɔ. Ma sina boko Osiasi u yĩsiru yara n toma. Domi u somiru wa sere u ka win bandu tãisia.

¹⁶ Sanam mɛ Osiasi u win bandu tãisia u kpa, yera u tii sua sere bu nùn kam kua. U ñ Gusunɔ win Yinni mɛm nɔɔwɛ. Ma u da Yinni Gusunɔ sãa yerɔ u ka turare dɔɔ doke mi, ka tii. ¹⁷ Yen biru, yãku kowo Asaria u dua mi, ka yãku kowobu wɛnɛ, ¹⁸ be ba wɔrugru mɔ. Ma ba sina boko Osiasi sɔɔɔɔ ba nɛɛ, Osiasi, n ñ wunɛ kaa Yinni Gusunɔ turare dɔɔ dokea. Aronin bibun bwesera ba gɔsa yen sɔ. Ñ n mɛn na, a yario sãa yeru min di. Domi a kua mɛm nɔɔ sari. A ñ maa bɛɛɛ wasi Yinni Gusunɔ wuswaɔɔ.

¹⁹ Yera sina boko Osiasi u mɔru seewa. N deema u ye ba ra ka turare dɔɔ doke neni. Yera bara disigira nùn wɔri win sirikanɔɔ yãku kowo ben nɔni biru Yinni Gusunɔ sãa yeru mi, mi ba ra turare dɔɔ doken wuswaɔɔ. ²⁰ Yera yãku kowo tɔnwero Asaria ka yãku kowo be ba tie, ba nùn mɛera, ma ba deema wee, bara disigira win sirikanɔɔ. Yera ba yande nɛɛ, u yario nɔɔɔɔ. Ma Osiasi u yara nɔɔɔɔ fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusunɔ u nùn bara disigiru kpɛɛ.

Osiasin bandun kpeeru
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 15:5-7)

²¹ Ma bara disigii te, ta Osiasi wãasi sere u da u ka gu. Ba nùn yara Isireliban suunu sɔɔɔ di, u da u wãa wi turo. Win bii Yotamuwa u nùn kɔsire kua u tem mɛ kparamɔ. ²² Ye Osiasi u gbia u kua, ka ye u kua win wãa dãakiru sɔɔ, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔ nɔɔɔ Esai, Amɔtin biin tireru sɔɔ. ²³ Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka nùn da mi ba ra sinambu sike. Adama ba ñ nùn sikua win baababan siki wɔruɔ, domi ba nɛɛ, u bara disigiru mɔ. Ma win bii Yotamu u bandu kɔsire kua.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 15:32-38)

27 Wɔɔ yenda nɔɔɔɔ buwa Yotamu u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔɔɔ bu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ. Win meron yĩsira Yerusa,

Sadɔkun bii. ² U sãawa dee dee Yinni Gusunɔ wuswaɔɔ. Win tundo Osiasin yira u swii mam mam. Adama u ñ due Yinni Gusunɔ sãa yerɔ. Yen biru, u dera tɔmba sankiramɔ win tem mɛ sɔɔ.

³ Wiya u Yinni Gusunɔ sãa yerun nɔɔɔ ge ga wãa gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gbãrarɔ. ⁴ U wusu bana Yudan guunɔ. Ma u maa kɔsu maru yenu kua ka dii baka damginu yakasɔ.

⁵ U maa ka Amɔniba tabu kua, ma u bu kamia. Wɔɔ ge sɔɔ, Amɔniba ba nùn sii geesun gobi wunɔbu (100) wɛ ka dĩa bimi yi ba mɔ sɔɔ sun tɔnnu nɔɔɔ suba ita (3.000) ka alikaman tɔnnu nɔɔɔ suba ita. Nge meya ba mɔ sere n ka girari wɔɔ ita. ⁶ Yotamu u dam kua. Domi u win naanɛ doke Yinni Gusunɔ sɔɔ.

⁷ Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win sɔma ye u kua, ye kpuron gari yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ⁸ Yotamu u mɔwa wɔɔ yenda nɔɔɔ sanam mɛ u kua sina boko. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔɔ bu ka tia ban te sɔɔ Yerusalemɔ. ⁹ Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Dafidin wuuɔ. Ma win bii Akasi u bandu kɔsire kua.

Akasi u kua sina boko Yudas
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 16:1-6)

28 Akasi u mɔwa wɔɔ yendu sanam mɛ u bandu di. U kuawa wɔɔ wɔkura nɔɔɔ bu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemɔ. U ñ sãa dee dee Yinni Gusunɔ wuswaɔɔ. U ñ win sikado Dafidin yira swii. ² Isireliban sinambun yira u swii. U mam bũu wi ba mɔ Baalin bwãaroku sii ganduguu kua. ³ U turare dɔɔ doke Hinɔmun bibun bweserun wɔwɔ. Ma u ka win tiin bibu yãku dɔɔ mwaaruginu kua nge mɛ bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di. ⁴ U ra bũu yãkunu ko kpa u nu turare dɔɔ dokea gungunɔ ka guunɔ ka sere dãa kubɛnɔ.

⁵ Gusunɔ wi, Akasin Yinni u nùn Sirin sina boko nɔmɔ beria. Ma ba nùn kamia ba win tɔn dabinu mweera ba ka da Damasiɔ. Yen biru, Gusunɔ u maa nùn beri Isireliban nɔmɔ. Ma Isireli be, ba nùn kamia. ⁶ Peka, Remalian bii, u tɔmbu nɔɔɔ suba wunaa teeru (120.000) go sɔɔ teerun sɔɔ, yɛn sɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. Tɔn be ba go mi, be kpuro ba sãawa tabu durɔ wɔrugɔba. ⁷ Sikiri, Efaraimuban tabu durɔ u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u sãa sina bokon yenun sɔm kowobun wirugii ka sere Elikana sina bokon sina asakpɔ gbiiikoo. ⁸ Isireliba ba ben mero bisibu Yudaba yoru mwa tɔmbu nɔɔɔ suba goobu (200.000), kurɔbu ka bibu. Ma ba ben yãa dabinu gura ba ka da Samariɔ.

⁹ N deema Yinni Gusunɔ nɔmɔ goo u wãa mi. Win yĩsira Odɛdi. Yera u tabu kowo be sennɔ da. U nɛɛ, wee Gusunɔ bɛɛn baababan Yinni u ka Yudaba mɔru kua, ma u bɛɛ bu nɔmɔ beria, ma i bu go ka wɔnɔwɔndu sariru sere ben wuri yi nùn girari. ¹⁰ Yera i kĩ tɛ, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko bɛɛn yobu? I ñ tamaa i Gusunɔ bɛɛn Yinni torari? ¹¹ I swaa dakio i nɔ. I yoo be i mweera bɛɛn mero bisibu sɔɔ mi yĩsuo bu

wura ben yenusɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ mɔru baka mɔ.

¹² Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, Məsilemɔtun bii ka Esekiasi, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, bera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gberun di. ¹³ Ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, i ñ ka yoo be duɔ mini. I kɪ i besen taare sosiwa Yinni Gusunɔn mi. Domi sa tore kɔ. Ma Yinni Gusunɔ u ka sun mɔru sãa.

¹⁴ Yera tabu kowo be, ba yoo be yɔsu, ba bu ben yãnu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaɔ.

¹⁵ Wirugii be ba soka ka ben yɪsa ba yoo be sua, ba ben be ba wãa tereru yãnu dokea ni tabu kowoba mwɛɛrima. Ba bu yãnu ka baranu wɛ. Ba dera ba di ma ba nɔra. Ma ba ben mɛɛran bosu bɔkua. Ma ba yoo be sɔɔ be ba kun kpɛ bu sɪ ketɛkunu sɔndi ba ka da Yerikoɔ mi kpakpa bɛɛ wãa. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samariɔ.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶ Saa ye sɔɔra sina boko Akasi u gɔra Asirin sinambun mi, u bu somiru kana. ¹⁷ Edɔmuba ba na ba kpam Yudaba wɔri ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mwɛera ba ka doona. ¹⁸ Filisitiba ba wɔraa na wuu si su wãa Sefalan wɔwɔa ka si su wãa Yudan tem sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Ma ba Bɛti Semesi ka Ayaloni mwa ka Gedertu ka Soko ka yen baru kpaanu ka Tinna ka yen baru kpaanu ka Gimuso ka yen baru kpaanu. Ma ba sina wuu si sɔɔ. ¹⁹ Domi Yinni Gusunɔ u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin sɔ. Akasi wi, u kom bɛɛtɛkɛ kuawa Yudaɔ, u Yinni Gusunɔ mɛm nɔɔbu sariru koosiwa mam mam.

²⁰ Ma Asirin sina boko Tigilati Pilesee u na u nùn wɔri nge yibere. U ñ nùn somi. ²¹ Domi Akasi u Yinni Gusunɔn sãa yeru ka sina kpaaru ka win tem wirugibun arumani gura u Asirin sina boko wɛ. Adama ka mɛ, yen gaa kun nùn yare. ²² Sanam mɛ u wãa nuku sankiranu sɔɔ, ka mɛ, u Yinni Gusunɔ mɛm nɔɔbu sariru koosimɔwa u dɔɔ. ²³ U Damasın bũnu yãkuru kua ni nu nùn kamia mi. Domi u nɛɛ, wee Sirin sina bokon bũnu nu ra bu somi. Tɛ, win tii u koo maa nu yãkuru kua kpa nu wa nu nùn somi. Adama nu ñ nùn somi. Nu nùn kam kuawa wi ka Isireliba kpuro.

²⁴ Akasi u Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yãnu kpaasina u kɔsuka. Ma u dera ba tu kenua. Ma u bũu yãku yenu kua beri berika kpuro Yerusalemɔ. ²⁵ Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro sɔɔ bu ka bũnu yãkuru kua kpa bu maa nu turare dɔɔ dokea mi. Nge meya u kua u ka Gusunɔ win baababan Yinnin mɔru seeya.

²⁶ Akasin kookoosun sukum gbiikisu ka dãakisu si kpuro su yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁷ Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba nùn sikua Yerusalemɔ. Adama ba ñ nùn sikua Isireliban sinambun sikaw. Yen biru, win bii Esekiasi u bandu kɔsire kua.

Esekiasi u bandu di Yudaɔ

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 18:1-4)

²⁹ Esekiasi u mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam mɛ u bandu di. Win meron yɪsira Abiya, Sakarin bii. U kuawa wɔɔ yenda nɔɔbu ka nɛɛ bandu sɔɔ Yerusalemɔ. ² U kua ye ya Yinni Gusunɔ wɛre. Win sikado Dafidin yira u swii mam mam.

³ Win bandun wɔɔ gbiikuun suru gbiikoo sɔɔ, u Yinni Gusunɔn sãa yeru kenia. Ma u ten gamboba sɔɔnwa. ⁴ U dera yãku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu mena sãa yerun batumɔa ye ya wãa sɔɔ yari yeru gia. ⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Lefiba i swaa dakio i nɔ. I tii dɛerasio, kpa i maa Gusunɔ bɛɛn baababan Yinnin sãa yeru dɛerasia. I ye ya disi mɔ kpuro yaro sãa yee ten min di. ⁶ Besen baababa ba kua mɛm nɔɔ sariba. Ba kɔsa kua Gusunɔ besen Yinnin nɔni sɔɔ. Ba wi ka win sãa yeru biru kisi. ⁷ Ma ba sãa yee te kenua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra nùn turare dɔɔ dokeye. Ba ku ra maa nùn yãku dɔɔ mwaararuginu kue. ⁸ Yera Yinni Gusunɔ u Yuda ka Yerusalemɔ mɔru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye yɛɛmɔ nge mɛ i waamɔ gisɔ. ⁹ Besen baababa ba gbisuka tabu sɔɔ ma besen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka besen kurɔbu ba yoru da tem tukumɔ Yinni Gusunɔn mɔru yen sɔ. ¹⁰ Tɛ, na kɪ n ka Gusunɔ bese Isireliban Yinni arukawani bɔke, kpa win mɔru ye, yu wa yu sure u sun deri. ¹¹ Yen sɔ, nen bibu, i ku maa Gusunɔ atafiiru ko. Domi u bɛɛ gɔsawa i ka nùn sɔmburu kua, i n nùn sãamɔ, kpa i n nùn turare dɔɔ dokeammɛ.

¹² Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru sɔɔ ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehalɛelin bii Merarin bibun bweseru sɔɔ ka Yoasi, Simman bii ka Edeni, Yoan bii Gɛɛsɔnin bibun bweseru sɔɔ ¹³ ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru sɔɔ ka Sakari ka Matania Asafanin bibun bweseru sɔɔ ¹⁴ ka Yeyeli ka Simeï Hemanin bibun bweseru sɔɔ ka Semaya ka Usieli Yedutum bibun bweseru sɔɔ. ¹⁵ Ba ben mero bisibu mena ye ba tii dɛerasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusunɔn sãa yeru dɛerasia nge mɛ sina boko u gerua ka nge mɛ Yinni Gusunɔ u wooda wɛ. ¹⁶ Yãku kowobu ba dua Yinni Gusunɔn sãa yeru bu ka tu dɛerasia. Ma ba disinu kpuro yara ni nu wãa sãa yeru mi, ka ten yaaraɔ. Min diya Lefiba ba disi ni gura ba ka da ba kube wɔwɔa ye ba mɔ Sedoroni. ¹⁷ Ba sãa yee ten dɛerasiabɔ toruawa wɔɔn suru gbiikoon tɔɔ gbiikirun di. Yen sɔɔ nɔɔba itase, ma ba tura ten adɛɔwɔ. Yen biruwa ba maa kua sɔɔ nɔɔba ita ba ka tu dɛerasia ba kpa. Sɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ba kua ba ka te kpuro dɛerasia ba kpa.

¹⁸ Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba nɛɛ, wee sa sãa yee te dɛerasia sa kpa ka yãku yee te, ka ten dendi yãnu ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ka yen dendi yãnu. ¹⁹ Yãa ni kpurowa sa sɔɔnwa, ma sa nu dɛerasia ni Akasi u raa disi doke win mɛm nɔɔbu sarirun sɔ sanam mɛ u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunɔn yãku yerun wuswaɔ.

Esekiasi u maa

Yinni Gusunɔn s̄āru seeya

²⁰ Yera s̄ɔw teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu menna, ma ba da Yinni Gusunɔn s̄ā yero. ²¹ Ma ba ka naa kinenu nɔɔba yiru na ka yā kinenu nɔɔba yiru ka yā kpemminu nɔɔba yiru ka boo kinenu nɔɔba yiru bu ka toranun yākuu ko bandun s̄ɔ ka yāku yee ten s̄ɔ ka sere Yudaban s̄ɔ. Yera sina boko u yāku kowobu Aronin bibun bweseru s̄ɔɔwa u nɛɛ, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunɔn yāku yero. ²² Ma ba ketɛ kinɛ ni sakira ba nin yem sua ba yēka yāku yero. Yen biru, ba yā kinɛ ni sakira ma ba nin yem yēka yāku yero. Meya ba maa yā kpemmii ni sakira ba nin yem yēka yāku yero. ²³ Yen biru, ba maa ka boo kinɛ ni na sina bokon wuswaɔ ka t̄mbu kpuron wuswaɔ bu ka toranun yākuu ko. Ma be kpuro ba ben nɔma s̄ɔndi boo nin wiru wɔɔ. ²⁴ Ma yāku kowobu ba boo ni sakira ba nin yem yari yāku yerun temɔ. Ba yāku te kuawa Isireliba kpuron toranun s̄ɔ. Domi sina boko u nɛɛ, yāku d̄ɔw mwaararugii ni, ka torarun yāku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron s̄ɔ.

²⁵ U Lefiba doke Yinni Gusunɔn s̄ā yero ba seketirenu neni ka guunu ka m̄ɔɔkunu nge mɛ Dafidi ka Gusunɔn s̄ɔɔbu Gadi ka maa Natani ba wooda wɛ bu ko. Yinni Gusunɔwa u bu wooda ye wɛ. ²⁶ Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunɔn s̄ā yero ka dwee yā ni Dafidi u dera ba kua. Ma yāku kowobu ba maa dua ka ben kɔbi. ²⁷ Ma Esekiasi u nɛɛ, bu yāku d̄ɔw mwaararugiru koowo yāku yero wɔɔ. Ye ba yāku d̄ɔw mwaararugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kɔbi so ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yā ni. ²⁸ Ma tɔn be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunɔ bɛɛɛ wɛ. Ba kɔbi soomɔ, ba womusu m̄ sere ba ka yāku d̄ɔw mwaararugii te wiru go. ²⁹ Sanam mɛ ba yāku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win tɔn be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunɔ bɛɛɛ wɛ. ³⁰ Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba s̄ɔɔwa ba nɛɛ, bu Yinni Gusunɔ siaro ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunɔ kpuna ba n̄n s̄āwa ka nuku doo bakabu.

³¹ Esekiasi u nɛɛ, t̄ɛ, wee i tii dɛɛrasia, i kua Yinni Gusunɔgibu. Yen s̄ɔ, i susima i n̄n siarabun yākuu kua win s̄ā yero.

Yera tɔn be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka n̄n siarabun yāku ni kua. Ma gaba maa n̄n yāku d̄ɔw mwaararuginu kua ka nuku tia. ³² Yaa sabe ni ba ka yāku d̄ɔw mwaararugii ni kua mi, nu dabi. Ketɛban geera s̄āwa wata ka wɔkuru, yā kinenu maa wunɔbu (100) ka sere yā kpemminu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yāku d̄ɔw mwaararugii ni kua. ³³ Yen biru, ba maa ketɛ nata (600) go ka yānu nɔɔɔbu suba ita (3.000). ³⁴ Adama yāku kowobu ba n̄ dabi dɔma te. Yen s̄na ba n̄ kp̄a bu yāku yā ni koku. Ben mero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka s̄ɔɔbu te kua sere saa ye yāku kowobu be ba tie ba tii dɛɛrasia. Do-

mi Lefiba ba tii wɛ ka k̄iru n kere yāku kowobu.

³⁵ Dɔma te, ba yāku d̄ɔw mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yāku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam mɛ ba ka yāku d̄ɔw mwaararuginu kua.

Nge meya ba ka s̄āru seeya Yinni Gusunɔn s̄ā yero. ³⁶ Esekiasi ka tɔn be kpuro ba nuku dobu kua yèn s̄ɔ Gusunɔ u doke t̄mbun ḡrusɔ ba ka win s̄āru seeya m̄sum fuuku.

Gɔɔ sararibun t̄ɔw bakarun

s̄ɔɔru

30 Esekiasi u s̄ɔɔbu gɔra Isireliɔ ka Yudaɔ. N deema u raa Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Gɔɔ sararibun t̄ɔw bakaru di Gusunɔ, be Isireliban Yinnin s̄ā yero, Yerusalemuɔ. ² Sina boko Esekiasi ka win sina asakpɔbu ka Yudaba ba nɔɔsina ma ba koo Gɔɔ sararibun t̄ɔw baka te di w̄ɔn suru yiruse s̄ɔ. ³ Domi ba n̄ kp̄ɛ bu tu di ten saa s̄ɔ yèn s̄ɔ yāku kowo dabiru ta n̄ tii dɛɛrasie. Meya tɔn dabira kun maa menne Yerusalemuɔ. ⁴ Sina boko ka tɔn be kpuro ba t̄ɔw te wura. ⁵ Ma ba dera ba kpara Isirelin tem kpuro s̄ɔ saa Beri Seban di n ka da sere Danuɔ, t̄mbu bu ka na Yerusalemuɔ bu Gusunɔ Isireliban Yinni Gɔɔ sararibun t̄ɔw baka te diiya. Domi tɔn dabiru ta ku ra raa maa tu di nge mɛ ba yorua bu ko. ⁶ Ma gɔro be, ba sina boko ka win sina asakpɔbun tire ni sua ba ka da Isireliɔ ka Yudaɔ. Ma ba bu s̄ɔɔwa ka sina bokon ȳsiru ba nɛɛ, bɛɛ Isireliba, i wurama Gusunɔ Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama bɛɛn mi. I de i wurama bɛɛ be i kisira Asirin sina bokon nɔman di. ⁷ I ku bɛɛn baababa ka bɛɛn maabu saari be ba n̄ Gusunɔ ben baababan Yinni mem nɔɔwɛ, ma u bu kam koosia nge mɛ i waamɔ gisɔ. ⁸ I ku swaa taaya nge bɛɛn baababa. I wurama Yinni Gusunɔn mi. I na i n̄n s̄ā win s̄ā yero te u tii yiye sere ka baadomma. I na i Gusunɔ bɛɛn Yinni s̄ā kpa win m̄ru baka ye, yu bɛɛ doonari. ⁹ I n wurama Yinni Gusunɔn mi, bɛɛn t̄mbu ka bɛɛn bii be ba mwɛera ba ka yoru da, ba koo bu wɔnɔwɔndu kua kpa bu den de bu wurama tem mɛ s̄ɔ. Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u ra suuru ko. Win wɔnɔwɔnda kp̄a. U n̄ maa bɛɛ biru kisimɔ i n wurama win mi.

¹⁰ Nge meya gɔro be, ba gerumɔ ba ka wusu gasirimɔ saa Efaraimun tem di ka Manasen temɔ n ka girari Sabulonin temɔ. Ma ba bu ȳɛmɔ ba yaakoru koosimɔ. ¹¹ Adama gaba tii kawa Aɛɛn temɔ ka Manasen temɔ ka Sabulonin temɔ, ma ba seema ba na Yerusalemuɔ. ¹² Meya maa Yinni Gusunɔ u ka Yudaba w̄a. Ma u dera ben ḡru ga kua tia bu ka sina boko ka win sina asakpɔbun gari mem nɔɔwa nge mɛ wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

Gɔɔ sararibun t̄ɔw bakaru

¹³ Tɔn dabiru ta menna w̄ɔn suru yiruse s̄ɔ Yerusalemuɔ bu ka p̄ɛ ye ba kun seeyatia doken t̄ɔw bakaru ko. Dɔma te, tɔn be, ba dabia. ¹⁴ Yera ba

seewa ba būu yāku yee ni nu wāa Yerusalemu kɔ-suka ka sere mi ba ra nu turare dɔɔ dokeye. Ma ba ye kpuro gura ba sure wɔwɔ ye ba mɔ Sedoroni. ¹⁵Yen biru, ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun yāku yaa sakira wɔɔn suru yirusen sɔɔ wɔkura nnese sɔɔ. Sekura yāku kowobu ka Lefiba mwa, ma ba tii dɛerasia. Ba yāku dɔɔ mwaaruginu kua Yinni Gusunɔn sɔɔ yero. ¹⁶Ben baawure u da u wāa win ayero nge mɛ Mɔwisi Yinni Gusunɔn tɔnu u yorua woodan tireru sɔɔ. Ma yāku kowobu ba yem yēkamɔ mɛ Lefiba ba bu wēɛmɔ. ¹⁷Nge mɛ tɔn dabira wāa be ba ñ tii dɛerasie dɔma te, yera n dera Lefiba ba bu yāku yee yi sakiriamɛ, kpa bu ka yi dɛerasia bu yi nenem Yinni Gusunɔn sɔɔ. ¹⁸Tɔn dabiru ta wāa te ta ñ tii dɛerasie, n mam nɛere Efaraimuba sɔɔ ka Manaseba sɔɔ ka Isakariba sɔɔ ka sere Sabuloniba sɔɔ. Ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di. Adama ba ñ ten wooda swī. Yen sɔɔna Esekiasi u bu kanaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔn, wunɛ tɔn geowa. Be ba tii wē ka ben gɔru kpuro ba ka wunɛ Gusunɔn ben baababan Yinni kasu, baa mɛ ba ñ tii dɛerasie, a bu suuru kuo.

²⁰Yinni Gusunɔn u Esekiasin kana te mwa ma u tɔn be suuru kua.

²¹Nge meya Isireli be ba menna Yerusalemu, ba ka pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru di sɔɔ kɔɔba yiru ka nuku dobu. Tɔɔ baatere yāku kowobu ka Lefiba ba ra n Yinni Gusunɔn siaramɔwa ka dwee yānu. ²²Esekiasi u Lefi baawure siara sɔmbu te u kuan sɔɔ Yinni Gusunɔn sɔɔ. Ba yāku yaa ye tema sɔɔ kɔɔba yiru. Ma ba siarabun yāku kua ba ka Gusunɔn ben baababan Yinni siara. ²³Yen biru, tɔn be, ba maa wura bu tɔɔ bakaru di sɔɔ kɔɔba yiru. Ma ba maa sina sɔɔ kɔɔba yiru ba tɔɔ bakaru di ka nuku dobu. ²⁴Domi Esekiasi u ketɛ kinenu nɔɔɔbu (1.000) gɔsa ka yānu nɔɔɔbun suba kɔɔba yiru (7.000). Ma win sina asakpɔbu ba maa ketɛ kinenu nɔɔɔbu gɔsa ka yānu nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000). Ma yāku kowobu dabinu ba tii dɛerasia. ²⁵Yudaba kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka sɔbu be ba wāa Isireli ka Yuda, be kpurowa ba nuku dobu kua dɔma te. ²⁶Nuku doo bakabu bu wāa Yerusalemu. Saa Salomɔ Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba ñ tɔɔ baka ten bweseru koore Yerusalemu. ²⁷Yera yāku kowobu ka Lefiba ba seewa ba tɔn be domaru kua. Yinni Gusunɔn u ben kɔɔ nua domi ben kana te, ta nùn girari sere win wāa yee dɛerarɔ wɔɔ.

Esekiasi

u Yinni Gusunɔn sɔaru seeya

31 Yeniba kpuron biru, Isireli be ba wāa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro sɔɔ ba bwāarokunu kɔsuka ma ba gungunu ka būu yāku yenu kpuro kɔsuka Yudan temɔ ka Benyamɛɛn temɔ ka Efaraimun temɔ ka Manasen temɔ. Yen biru, be

kpuro ba wurama ben temɔ, ben baawure u da u wāa win wāa yero.

²Esekiasi u wure u yāku kowobu ka Lefiba wesia ben sɔmburu sɔɔ nge mɛ ba ka kɔnu sɔa ka sɔmbu te baawure u ra ko. Bera ba ko n da yāku dɔɔ mwaaruginu ka siarabun yāku ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusunɔn siara win sɔa yerun kɔn-kɔɔ. ³Sina boko Esekiasi u win dukian sukum wē bu ka yāku dɔɔ mwaaruginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko tɔɔ wērarugiru sɔɔ ka suru kpaon tɔɔ bakaru sɔɔ ka sere tɔɔ baka ni nu tie sɔɔ nge mɛ ba yorua woodan tireru sɔɔ.

⁴Yera u Yerusalemugibu sɔɔwa u nɛɛ, bu yāku kowobu ka Lefiba ben baa wēɛyɔ, kpa bu kpɔ bu Yinni Gusunɔn woodaba mem kɔɔwa sɔa sɔa. ⁵Sanam mɛ gari yi, yi kɔɔba baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gbia ya ye wē ka tam kɔam ka gum ka tim ka sere ben dɔanu ganu. Meyā ba maa ka gāanu kpuron wɔkuru baateren wɔɔɔn tia tia na. ⁶Meyā Isireliba ka Yudaba be ba wāa Yudan wuu marosɔ ba ben yaa sabenun wɔkuru baateren wɔɔɔn tia tia wē ka sere gāa ni ba gɔsa ba yi nenem Yinni Gusunɔn sɔɔ. Ma ba nu suba suba. ⁷Ba nin subenu toruawa saa wɔɔn suru itasen di n ka da wɔɔ gen suru kɔɔba yiruse sɔɔ. ⁸Esekiasi ka win sina bwāabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusunɔn ka win tɔmbu siara.

⁹Ma Esekiasi u yāku kowobu ka Lefi be bikia u nɛɛ, subu nirà mini. ¹⁰Yera yāku kowo tɔnwero Asaria, Sadɔkun bweseru sɔɔ, u nùn wisa u nɛɛ, saa mìn di ba ka kēnu naamɔ Yinni Gusunɔn sɔa yero, dɔanu ra n wāawa sa n dimɔ, sa n debumɔ. Ni nu tiara nu kpā niya mini. Domi Yinni Gusunɔn u sun domaru kua.

¹¹Ma Esekiasi u wooda wē bu dinu sɔmɛ mi ba koo nu yi. Ma ba dinu sɔnwa. ¹²Ma ba ka kēnu ka wɔkuru baateren wɔɔɔn tia tia na ka yāku dɔa ni nu sɔa Yinni Gusunɔnginu. Lefi wi ba mɔ Konania wiya ba dɔa ni kɔmu sɔndia, ma win mero bisi Simeu u sɔa win yiruse. ¹³Yeyeli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka Yerimɔti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simeu ba kpare nge mɛ sina boko Esekiasi ka yāku kowo Asaria Yinni Gusunɔn sɔa yerun wirugii ba wooda wē. ¹⁴Kore wi u sɔa Lefi Yiminan bii, u sɔawa kɔɔn ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian kɔso. Wiya ba kēɛ ni kɔmu sɔndia ñ ba ka Yinni Gusunɔn naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wunɛ Yinni Gusunɔn sɔɔ. Beya ba ko n da kēɛ ni kɔnu ko. ¹⁵Yāku kowobun wusu sɔɔ, Edeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba gɔsa bu Kore wi somi ba n da ka kēɛ ni begibu kɔnu kue dee dee bibu ka bukurobu kpuro nge mɛ ba ka bu kɔnu sɔa wuu wuuka. ¹⁶Beya tɔn durɔ bii be ba gara saa wɔɔ itan di n ka da be ba kere mɛ, ka be ba gesi dumɔ Yinni Gusunɔn sɔa yero tɔɔ baatere bu ka ben sɔma ko wuu wuuka, ¹⁷ka yāku kowo be ba gara yenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba wɔɔ yendu kɔn di nge mɛ ben sɔmbura sɔa wuu wuuka, ¹⁸ka sere maa tɔn be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kurɔbu ka bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu, domi ba tii wēwa mam

mam Yinni Gusunon sāa yerun sōmburu ככ. ¹⁹ Aronin bibun bweseru te ta sāa yāku kowobu baru kpaano wuu marosun ככ, ba tōmbu gōsa wuu baagere ככ be ba ko n da bu dīanu kōnu kue ben suunu ככ, ka sere Lefi be ba gara garan suunu ככ.

²⁰ Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro ככ. U sīawa dee dee gem ככ Gusunon win Yinnin wuswaas. ²¹ Sōma ye u kua bu ka sāaru ko Yinni Gusunon sāa yeru ka sere win woodan mem ככ, u ye kpuro kuawa ka gōru tia. Ma u kōora.

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem wōri

(I maa mēerio Sinambu II, 18:13, Esai 36:1)

32 Esekiasi u sīa dee dee Yinni Gusunon wuswaas. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na Yuda, ma u dera ba wuu gbāraru gisu tarusi. U nē, u koo su wōriwa ka dam. ² Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo damgibu soka, ³ bu wesiana bu ka bwii yi kēne yi yi wāa wuun biru. ⁴ Tōn dabira ta nūn somi ba ka bwii yi kōrua ka nim tora ye ya kokum bera yen suunu ככ. Domi Esekiasi u nē, u n kī Asirigibu bā n tunuma bu nim deema n kpā.

⁵ Ma u win bandun dam tāsisia. U Yerusalemun gbāraru mi n wōruma seeya ka maa wuun kōsu yenu. Ma u gbāraru garu bana wuun biru u ka sik-erena. Ma u kari ye sōnwa ye ba mō Milo Dafidin wuu. U tabu yāa dabi dabinu kasu ka maa tērenu.

⁶ U tabu sinambu kua ma u bu mēna wuun gbāraru kōnōkō. Ma u bu kiru kua u nē, ⁷ bu tii dam kēyō kpa bu wōrugōru sōsi. Bu ku berum ko bu diiri Asirin sina boko ka win tōn dabi ten wuswaas. Domi be ba ka bu wāa ba dabi n kere be ba ka nūn wāa. ⁸ Tōmba ba ka nūn wāa. Adama be, Gusunon ben Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu dam wē tabu ככ.

Ma tōn be, ba Esekiasi Yudan sina bokon gari yi naane kua.

Sankeribu u gōra

Yerusalemu

(I maa mēerio Sinambu II, 18:17-37, Esai 36:2-22)

⁹ Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina boko u win sōm kowobu gōra Yerusalemu sanam mē u wāa Lakisō ka win tabu kowobu kpuro. U sōm kowo be gōrawa Esekiasi ka Yuda be ba wāa Yerusalemu kpuron mi, ¹⁰ bu nē, amēniwa wi, Sankeribu, Asirin sina boko u gerua. U nē, ma sōkra ba ben naane doke ba ka wāa Yerusalemu ka nuku sankiranu. ¹¹ Bu ku de Esekiasi u bu kōni wōke kpa u de bu gbi gōkōru ka nim kōrun sō ye u nē, Gusunon ben Yinni u koo bu wōra wi, Asirin sina bokon kōman di. ¹² Ba n yē ma wi, Esekiasiwa u gungunu kōsuka ka Yinni Gusunon yāku yee te? Ma u bu sōkwa u nē, yāku yee teeru tōnan miya ba ko n da de bu yiira bu Yinni Gusunon sā kpa bu nūn turare dō

doke. ¹³ Adama be, ba n yaaye ye wi, Sankeribu ka win baababa ba bwesenu kpuro kua? Nin būnu nu kpā nu bu yara saa win kōman di? ¹⁴ Bwese ni win baababa ba kam kōsia ככ, nin niren būna nu kpā nu bu yakia win kōman di ben tii bu ka sere nē, Gusunon ben Yinni u koo bu yakia. ¹⁵ Yen sō, bu ku de Esekiasi u bu kōni wōke kpa u n bu gārī seeyam mēsum. Bu ku nūn naane ko. Domi bweseru garun būnu kun kpā nu tu wōre win kōman di, n kun mē win baababan kōman di. Kaa sere gere Yudaban būnu?

¹⁶ Nge mēya Sankeribun sōm be, ba Yinni Gusunon ka win sōm kowo Esekiasi wōmmō.

Sankeribun sōmōbu

ba Yinni Gusunon wōmmō

(I maa mēerio Sinambu II, 19:14-19, Esai 37:14-20)

¹⁷ Sankeribu u tireru yōrua u ka Gusunon Isireliban Yinni wōmē. U nē, nge mē bwese ni nu tien būnu nu n kpā nu nin tōmbu wōre win kōman di, nge mēya Gusunon, Esekiasin Yinni u n maa kpē u bu wōra win kōman di.

¹⁸ Ma Sankeribun sōm be, ba gbārāmō ka dam ka Yudan barum bu ka tōmbu nandasia be ba wāa gbāra ten sōkō kpa bu wa bu wuu ge mwa. ¹⁹ Ba Gusunon Yerusalemugibun Yinnin gari mō nge bwese ni nu tien būnu ni ba ka tii seka.

Asirigibu ba duki yakikira

(I maa mēerio Sinambu II, 19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)

²⁰ Yera Esekiasi ka Gusunon sōm Esai, Amōtin bii ba kanaru wōri gari yin sō ba Yinni Gusunon kōkōgi sue wōllō. ²¹ Yera Yinni Gusunon u gōrado goo gōra u Asirigibun sansani wōri u ben tabu duru wōrugōba ka ben tabu sinambu ka ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko u gōsira u wura win temō ka sekuru. Ma u da win būnu diru. Miya win tiin bibu ba na ba nūn kāsia ba go ka takobi.

²² Nge mēya Yinni Gusunon u ka Esekiasi ka Yerusalemugibu faaba kua saa Sankeribun kōman di ka sere be ba tie kpuron kōman di. Ma u bu kōsu be ba ka bu sikerēnē sō. ²³ Tōn dabira ta ra ka Yinni Gusunon kēnu naawe Yerusalemu kpa tu maa ka Esekiasin tii kēnē gobiginu naawa. Saa yen dōma ten di, u yīsiru yarawa bwesenu kpuro ככ.

Esekiasin bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)

²⁴ Saa ye ככ, Esekiasi u bara sere u kōkō turuku kua. Ma u Yinni Gusunon kana. Ma Yinni Gusunon u nūn wisa, ma u nūn sōm maamaakiginu kua. ²⁵ Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusunon min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusunon u bu mōru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalemugibu. ²⁶ Ye u wa mē, yera wi ka Yerusalemugibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusunon mōru ya doona ben min di Esekiasin waati ye ככ.

²⁷ Esekiasi u dukia baka ka beere baka wa. U sii geesu ka wura ka kpee gobiginu ka turareba kasu ka terenu ka gaa bwese bweseka ye ya wa. ²⁸ U alikaman biranu kua, ma u tam kpam ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren gɔru kua ka sere nin dii yenu. ²⁹ Ma u tii wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, keteba ka yaanu ka bonu. Domi Yinni Gusunɔ u nɔn dukia baka wɛ.

³⁰ Wiya u maa Gihonin yeru gɛn kɔk ga waa gungu-run bera gia kɔrua, ma u kɔk kpɔk yaba Dafidin wuun sɔɔ duu yeru gia.

Ye Esekiasi u gɔru doke u ko kpuro, ya nɔn koorawa. ³¹ Adama sanam mɛ Babilonin sina boko u sɔmɔbu mɔrisia u ka wa sɔm maamaaki ye Yinni Gusunɔ u mɔ Isireliɔ, yera Gusunɔ u Esekiasi deri u ka wa ye ya waa win gɔru.

³² Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge mɛ u Gusunɔ sɔwa ka naane, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔm Esai, Amɔtin biin kɔsinun tireru sɔk ka maa Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔk. ³³ Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua Dafidin bibun bweserun siku yerɔ bera gee n gunum bo. Yerusalemugibu ka Yudaba ba nɔn kɔk swiia. Yen biru, win bii Manase u bandu kɔsire kua.

Manase

u kua Yudaban sina boko (I maa mɛerio Sinambu II, 21:1-18)

33 Manase u mɔwa wɔk wɔkura yiru sanam mɛ u bandu di Yudab. Ma u kua wɔk weeraakuru ka kɔkɔ ban te sɔk Yerusalemɔ. ² Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn kɔni sɔk. Bwese ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di nin kom kɔsum mɛya u swii. ³ U wure u gungunu seeya ni win tundo Esekiasi u kɔsuka. Ma u bɔu wi ba mɔ Baalin yaku yenu kua ka bɔu wi ba mɔ Asitaaten bwɔarokunu ni win tundo u raa kɔsuka. Ma u kperi ka sɔk ka surun sɔaru wɔri. ⁴ U bɔu turanu bana Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ tɛn mi Yinni Gusunɔ u win yisuru doke sere ka baadomma. ⁵ U maa suru ka sɔk ka kperin yaku yenu kua sɔa yee ten yaari yiru ye sɔk. ⁶ U dera ba ka win bii tɔn durɔbu yakuru kua Hinɔmun wɔwas. U ra ka wɛ ka guru winu sɔroru ko kpa u dobo doboba ko. U gɔri sokobu yii be ba ra nɔn sian gari sɔ. Ma u kɔsa mɔ u dɔk ye ya Yinni Gusunɔn mɔru seeya. ⁷ U win bɔun bwɔaroku kua u yi Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. N deema Yinni Gusunɔ u raa Dafidi ka win bii Salomɔ sɔkwa u nɛ, sɔa yee teni ka Yerusalemu yeniwa na gɔsa Isireliban suunu sɔk ya n ka nen yisuru sɔkwa sere ka baadomma. ⁸ Na n maa Isireliba yaramɔ saa ben tem di me na ben baababa wɛ ba n gesi nen woodaba ka nen gere mɛm kɔkwammɛ ye na Mɔwisi wɛ u yorua. ⁹ Adama Manase u dera Yudaba ka Yerusalemugibu ba ka Yinni Gusunɔn tonda, ma ba kɔsa kua n kere bwese ni Yinni Gusunɔn tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u ka Manase ka win tɔmbu gari kua. Adama ba n nɔn swaa daki. ¹¹ Yera Yinni Gusunɔ u Asirin sina bokon tabu sinambu gɔra ba Manase mwa ba yɔni doke, ma ba nɔn bɔkua ka sii gandun yɔni ba ka da Babilonɔ. ¹² Sanam mɛ u waa nuku sankiranu sɔk, yera u tii kawa Gusunɔ win baababan Yinnin wuswaan. Ma u nɔn kana. ¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gɔsia u win kanaru mwa, u ka nɔn wura Yerusalemɔ win bandu sɔk. Saa ye sɔkɔ Manase u gia ma Gusunɔwa u sɔa Yinni.

¹⁴ Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun tɔkɔk Gi-honin sɔk duu yeru gia wɔwɔ. Gana ye, ya dawa sere kɔnkɔk ge ba mɔ Swɛɛ. Ma ya ka Yerusalemun kɔk bera ye ba mɔ Ofeli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gbɔranu mɔ kpuro sɔk. ¹⁵ Ma u tɔn tukobun bɔnun bwɔarokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ kpuro wuna ka sere bɔu yaku yee ni u bana Yinni Gusunɔn sɔa yerun guuru Yerusalemɔ. Ma u nu kasi kua wuun biru. ¹⁶ Yera u Yinni Gusunɔn yakuru yeru wesia sɔa yerɔ. Ma u siarabun yakunu kua. U Yudaba wooda wɛ bu Gusunɔ Isireliban Yinni wi turo sɔ. ¹⁷ Saa ye sɔk, tɔmba yakunu mɔ gungunɔ, adama Gusunɔ ben Yinniwa ba nu kuammɛ.

¹⁸ Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunɔn gari yi win sɔmɔbu ba nɔn sɔkɔk, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔk. ¹⁹ Win kanaru ka nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn wurari ka win toranu ka gunguu ni u kua ka mɛm kɔkɔbu sari te u kua ka sere bwɔaroku ni u seka ma u nu gira u sɔwa u sere tii kawa, ye kpuron gari yi yorua Hosain tireru sɔk. ²⁰ Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua win tiin dirɔ. Ma win bii Amɔk u bandu kɔsire kua.

Amɔk u kua sina boko Yudab (I maa mɛerio Sinambu II, 21:19-26)

²¹ Wɔk yenda yirua Amɔk u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔk yiru ban te sɔk Yerusalemɔ. ²² Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn kɔni sɔk nge win tundo Manase. U bwɔaroku ni Manase u kua kpuro yakuru kua u sɔwa. ²³ U n tii kawe Yinni Gusunɔn wuswaan nge mɛ win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosimɔwa u dɔk.

²⁴ Win sɔm kowobu ba nɔn seesi ma ba nɔn go win dirɔ. ²⁵ Adama be ba nɔn seesi ba go mi, tɔmba maa ben tii so ba go. Ma ba win bii Yosiasi kɔsire kua bandu sɔk.

Yosiasi

u kua Yudaban sina boko (I maa mɛerio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20)

34 Wɔk kɔkɔba itawa Yosiasi u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔk tena ka tia bandu sɔk Yerusalemɔ. ² Gea u kua Yinni Gusunɔn kɔni sɔk. Win

sikado Dafidin yira sɔɔra u sɔa mam mam. U ñ yen gam gere.

³ Win bandun wɔɔ ɔɔba itase sɔɔ, sanam me u sɔa aluwaasi, u Gusunɔ win sikado Dafidin Yinni kasum wɔri. Win bandun wɔɔ wɔkura yiruse sɔɔ, u Yerusalemu ka Yuda deerasiabu torua. U gunguu ñin mi ba ra bũnu sɔa kɔsuka ka nin bwāaroku bwese bweseka. ⁴ Ba bũu wi ba mɔ Baalin yāku yenu kɔsuka win wuswaɔ. Ma u bwāaroku ni ba kua sɔɔn sɔɔ ka ni ba kua ka sii gandu kɔsuka. U dera ba nu munkawa ma ba nin kēki gura ba wisi be ba nu sɔamɔn sikan wɔɔ. ⁵ Ma u bũu yāku kowobun kukunu sikia u dɔɔ doke ben yāku yenu. Nge meya u ka Yuda ka Yerusalemu deerasia.

⁶ Manasen wusu sɔɔ ka Efaraimugisɔ ka Simeɔgisɔ ka Nefitaligisɔ si su kua bansu, u bũu yāku yenu kɔsukawa ⁷ ma u bwāarokunu surura ma ba nu kɔsuka muku muku nu kua tua. Meya u maa bwāaroku ni ba kua sɔɔn sɔɔ kɔsuka Isireliban tem kpuro sɔɔ. Ma u gɔsira u wura Yerusalemu.

Yāku kowo tɔnwero

u woodan tireru wa

(I maa meerio Sinambu II, 22:3-10)

⁸ Yosiasin bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔ, sanam me u tem me, ka Yinni Gusunɔn sɔa yee te deerasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii gɔra ka Maaseya wi u sɔa wuun guro guro ka Yoasi, Yoakasin bii wi u sɔa tire bero bu ka Gusunɔ win Yinnin sɔa yeru sɔme. ⁹ Tɔn be kpuro ba da yāku kowo tɔnwero Hilikiyan mi. Ma ba ñun gobi wē yi Lefiba ba raa mwera Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔ sa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Benyamēn tem di ka sere Yerusale-mugibun min di. ¹⁰ Be ba sɔmbu te kpare bera ba gobi yi nɔmu sɔndia ma ba yi sɔm kowobu wē be ba sɔa yee te sɔmm. ¹¹ Bera dāa dākobu ka banɔbu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka dāa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sanku. ¹² Tɔn be, ba sɔm-buru kuawa ka naane. Yasati ka Abudiasi be ba sɔa Lefiba, Merarin bweseru sɔɔ ka Sakari ka Mesulamu, Kehatin bweseru sɔɔ, bera ba bu kpare. ¹³ Lefi be ba womusu ka dweebu yē, bera ba ra maa be ba ra sɔ-munu sue nɔni doke ka sere maa sɔa yee ten sɔm bwese bwesekan kowobu. Ma Lefiba gabu ba sɔa tire yorobu ka sɔman guro gurobu. Gaba maa sɔa kɔnɔn kɔsobu.

¹⁴ Sanam me ba da bu ka gobi yi sua yi ba wē Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔ, yera yāku kowo Hilikiya u woodan tireru wa tē Yinni Gusunɔ u raa Mɔwisi wē.

¹⁵ Yera Hilikiya u Safani, tire yoro sɔɔwa u nɛɛ, na woodan tireru wa Yinni Gusunɔn sɔa yeru. Ma Hilikiya u tu suama u Safani wē. ¹⁶ Ma Safani u tire te sua u ka sina boko daawa. Ma u ñun sɔɔwa u nɛɛ, wunen sɔm kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire. ¹⁷ Ba tɔn be a sɔa yee ten sɔmburu nɔmu sɔndia ka tɔn be ba sɔma mɔ mi, gobi yi wē.

¹⁸ Yen biru, yāku kowo Hilikiya u maa man tireru garu wē.

Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaɔ.

Yosiasi u tɔmbu gɔra

bu bikiaru ko Huludan mi

(I maa meerio Sinambu II, 22:11-20a)

¹⁹ Sanam me sina boko u wooda yen gari nua, yera u win yānu nenua u karana nuku sankiranun sɔ. ²⁰ Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire yoro Safani ka Asaya win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ, ²¹ i doo i bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi Isireliba ka Yuda be ba tien sɔ tire te sa wa minin garin sɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka sun mɔru mɔ ya kpā yèn sɔ besen baababa ba ñ win gari mem nɔkwe. Ba ñ kue nge me ya yorua woodan tire te sɔɔ.

²² Hilikiya ka tɔn be sina boko u gɔsa mi, ba da Gusunɔn sɔm tɔn kurɔ Huludan mi. Huluda wi, u sɔawa Salumun kurɔ, Tokehatin bii, Hasira wi u ra sɔa yānu kɔsun debubu. Huluda wi, u wāawa Yerusale-mun wɔɔ beri kpaɔ. Sanam me ba ñun sɔɔwa ye ba kī, ²³ yera u bu wisa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, i durɔ wi u bɛɛ gɔrima sɔɔwa i nɛɛ, ²⁴ u koo de kɔsa ka bɔri yi tem men tɔmbu deema yi yi yorua tireru sɔɔ tē i gara Yudaban sina bokon wuswaɔ. ²⁵ Domi ba ñun biru kisi ba da ba bũnu turare dɔɔ dokeamme. Ma ba win mɔru seeya ka bwāaroku ni ba tii kua ba sɔam. Yen sɔ, u ko n ka tem men tɔmbu mɔru sɔawa, ya ñ surem. ²⁶ Adama i ko i Yudaban sina boko wi u bɛɛ gɔrima i ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi sɔ i nɛɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni u nɛɛ, u win kanaru mwa. Domi ye u win woodan gari yi nua, yi win gɔru taare wē, ma u tii kawa Gusunɔn wuswaɔ, ma u win yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ, ma u swī wi, Gusunɔn wuswaɔ. ²⁸ Tē, Gusunɔ wi, u koo de u gbi bɔri yendu sɔɔ kpa bu ñun sike win sikirɔ. Win nɔni kun wahala ye wasi ye u koo de yu Yerusalemu ka yen tɔmbu deema.

Yosiasi u wure u ka Gusunɔ

arukawani bɔkua

(I maa meerio Sinambu II, 22:20b-23:3)

Yera Hilikiya ka wigibu ba ka sina boko gari yi daawa. ²⁹ Ma sina boko u gɔra bu Yudaba ka Yerusale-mun guro gurobu kpuro menna. ³⁰ Yen biru, u da Yinni Gusunɔn sɔa yeru ka Yudaba ka Yerusale-mugibu kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba tɔmbu kpuro gesi, saa bukurobun di n ka da bibɔ. Ma u be kpuro Yinni Gusunɔn woodan tire te garia te ba wa sɔa yee ten mi. ³¹ Yera sina boko u yɔra win turaru wɔɔ, ma u ka Yinni Gusunɔ arukawani bɔkua u nɛɛ, u koo wi, Yinni Gusunɔn woodaba ka win gere swīwa ka win gɔru kpuro ka win bwēra kpuro kpa u ka gari yi mem nɔkwa yi ba yorua woodan tire te sɔɔ. ³² Ma u dera tɔn be ba wāa Yerusalemu ka Benyamēn tem ba dua

arukawani ye כַּכּ. Ma ba kua nge με Gusunɔ ben baababan Yinnin arukawani ye, ya gerumɔ. ³³Yosiasi u b̄n̄nun b̄w̄ārokunu kɔsuka ni Isireliba ba waama tem tukum di. Ma u be ba w̄ā Isireliɔ kpuro tilasi kua bu ka Gusunɔ ben Yinni s̄ā. Win w̄āarun t̄ōru kpuro כַּכּ, ba ñ gere Yinni Gusunɔn yiran di.

Yosiasi

u Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di

(I maa m̄erio Sinambu II, 23:21-23)

35 Yosiasi u Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di Yerusalemɔ Yinni Gusunɔn s̄ā. Ba ten ȳāku ȳē sakirawa w̄ɔɔn suru gb̄iikoon s̄ɔɔ w̄ākura nnese כַּכּ. ²U ȳāku kowobu doke ben s̄ɔmburu כַּכּ. Ma u bu dam k̄ā bu ka Yinni Gusunɔn s̄ā yerun s̄ɔmburu ko. ³U Lefi be ba gɔsa nenem Yinni Gusunɔn s̄ā ba Isireliba keu s̄ɔɔsimɔ s̄ɔɔwa u n̄ē, i Yinni Gusunɔn woodan kpakoro d̄ēera te dokeo s̄ā yerɔ t̄ē Salomɔɔ Dafidi Isireliban sina bokon bii u bana. I ñ maa tu suamɔ senɔ. I de b̄ēē ka b̄ēēn t̄ambu i Gusunɔn b̄ēēn Yinni s̄ā. ⁴I de i n s̄ɔɔru s̄ā ȳenu ka ȳenu ka nge με Dafidi Isireliban sina boko ka win bii Salomɔɔ ba b̄ēēn k̄onu kua ba yorua. ⁵I de i b̄ēēn ayeru mwa s̄ā yerɔ ȳenu ka ȳenu nge με ba b̄ēēn mero bisibu Lefiba k̄onu s̄ā. ⁶B̄ēēya i ko i Gɔɔ sararibun ȳāku ȳē sakiri. Yen s̄ā, i de i tii d̄ēerasia, kpa i ten s̄ɔɔru ko b̄ēēn mero bisibun s̄ā nge με Yinni Gusunɔ u M̄ɔwisi wooda w̄ē.

⁷Yosiasi u t̄ɔn be ba w̄ā mi ȳāanu ka bonu w̄ē n̄ɔɔɔɔ bun suba tena (30.000) ka sere keteba n̄ɔɔɔɔ bun suba ita (3.000) bu ka ye kpuro Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru ko. Yaa sabe ni kpuro nu weewa sina bokon arumanin di. ⁸Win sina b̄w̄āabu ba t̄ambu ka ȳāku kowobu ka Lefiba k̄ēnu k̄ā ka nuku tia. Ma s̄ā yerun wirugibu, Hilikiya ka Sakari ka Yehieli ba ȳāku kowobu ȳāanu n̄ɔɔɔɔ bun suba yiru ka nata (2.600) ka sere keteba gooba wunɔɔbu (300) w̄ē. ⁹Konania ka Semaya ka Netan̄ēli ka ben mero bisibu Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba ȳāanu n̄ɔɔɔɔ bun suba k̄ɔɔbu (5.000) ka keteba n̄ēera wunɔɔbu (500) w̄ē. ¹⁰Wee nge με ba t̄ɔɔ baka ten kpunaa koosina. Ȳāku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge με sina boko u gerua. ¹¹Ba Gɔɔ sararibun ȳē go. Ma ȳāku kowobu ba yem ȳēkamɔ με Lefiba ba bu t̄iimɔ. Yen biru, ma Lefi be, ba ȳē yi kokumɔ. ¹²Ba ȳāku d̄ɔɔ mwaararuginun ȳē yi nenem bu ka ye t̄ɔmbu w̄ē ȳenu ka ȳenu kpa bu ka ye Yinni Gusunɔ ȳākuru kua nge με ba yorua woodan tireru כַּכּ te Yinni Gusunɔ u M̄ɔwisi w̄ē. Nge m̄eya ba maa kua ka keteba. ¹³Ba Gɔɔ sararibun ȳāku yaa ye w̄ɔɔwa nge με wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba w̄ā nenem Yinni Gusunɔn s̄ā yikua. Ma ba yande ye t̄ambu kpuro k̄onu kua. ¹⁴Yen biruwa ba ben tiigia ka ȳāku kowobugia yikua. Domi ȳāku kowo Aronin bibu ba s̄ɔmburu kua sere ka w̄ākurɔ. Ba ȳāku d̄ɔɔ mwaararuginu ka yaa gum ȳākunu m̄. Yen s̄āna Lefiba ba bu yaa yikuam̄ē. ¹⁵Wom kowo Asafun bibu ba w̄ā ben ayerɔ nge με Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina

bokon bwisi k̄ēɔ ba wooda yi. Ma k̄ɔn̄k̄ɔn̄ k̄ɔsobu ba ȳ k̄ɔn̄k̄ɔn̄ baageren mi. Ba ñ doon̄ē ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben d̄ānu kuamm̄ē. ¹⁶Nge m̄eya ba kpunaa yi d̄oma te, bu ka Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di, kpa bu ȳāku d̄ɔɔ mwaararuginu ko Yinni Gusunɔn ȳāku yerɔ nge με sina boko u wooda yi.

¹⁷Isireli be ba w̄ā mi kpuro ba Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di d̄oma te, ma ba p̄ēē ye ba kun seeyatia do-ken t̄ɔɔ bakaru di s̄ɔɔ k̄ɔɔba yiru. ¹⁸Saa Gusunɔn k̄ɔm̄ Samuēlin waatin di sere n ka gisɔ girari, ba ñ Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru garu diire με Isireliɔ. M̄eya sina boko goo maa sari Isireliɔ wi u Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru diire nge Yosiasi ka ȳāku kowobu ka Lefiba ka Yudaba ka Isireliba be ba w̄ā Yerusalemɔ d̄oma te. ¹⁹Yosiasin bandun w̄ɔɔ yendu yiru sarise כַּכּ ba Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ baka te di.

Yosiasin bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu II, 23:28-30)

²⁰Ye Yosiasi u Yinni Gusunɔn s̄ā yee te s̄ɔnwa u kpa, yen biruwa Egibitin sunɔ Neko u seewa u tabu d̄ɔɔ Kaakemisiɔ, daa te ba m̄ Efaratiɔ. Yera Yosiasi u seewa u n̄un w̄ɔrim da mi. ²¹Yera Neko u n̄un s̄ɔm̄ɔbu ḡria u n̄ē, mba n sun m̄ɔsine n̄ē ka wun̄ē Yudaban sina boko. Domi n ñ wun̄ē na tabu w̄ɔrim wee gisɔ. Ȳenu ge ga ka man tabu m̄, gera na w̄ɔrim d̄ɔɔ. Yinni Gusunɔwa u man s̄ɔɔwa u n̄ē, n doo fuuku. Yen s̄ā, a ku ka Gusunɔ gabirina wi u ka man w̄ā, kpa u ku raa nun kam koosia. ²²Adama Yosiasi u yina u n̄un deri. U ñ Nekon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunɔn min di. Ma u tii k̄ɔsa bu ku ka n̄un tubu. U da u Neko tabu w̄ɔri w̄ɔwa ye ba m̄ Megido. ²³Yera ten towobu ba Yosiasi twee. Ma u win s̄ɔm̄ kowobu s̄ɔɔwa u n̄ē, i ka man doon̄ minin di, domi ba man m̄era kua ya kp̄ā.

²⁴Win s̄ɔm̄ kowobu ba n̄un sua saa win tabu k̄eken di ma ba n̄un doke win tabu k̄ēk̄ē gaa כַּכּ ba ka da Yerusalemɔ. Ma u kpuna u gu. Ma ba n̄un sikua win baababan sikas̄. Ma Yudaba ka Yerusalemugibu ba win כַּכּ sw̄i.

²⁵Yeremi u כַּכּ sw̄i Yosiasin s̄ā. Ma wom kowobu, t̄ɔn durɔɔbu ka t̄ɔn kurɔɔbu ba Yosiasi doke כַּכּ sw̄iin womusu כַּכּ sere ka gisɔ. Su kua wororu Isireliɔ. Womu si, su w̄ā ben כַּכּ sw̄iin womusun tireru כַּכּ.

²⁶Ye Yosiasi u kuan sukum, ye u gb̄ia u kua ka ye u kua d̄āku te, ka nge με u Gusunɔ s̄āwa ka naan̄ē nge με Yinni Gusunɔn woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru כַּכּ.

Yoakasi ka Yoyakimu

ka Yoyakini ba bandu di

ba w̄ēna

(I maa m̄erio Sinambu II, 23:30-24:17)

36 T̄omba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba n̄un kua sunɔ win t̄undon ayerɔ Yerusalemɔ. ²Yoakasi u

מכא וכוּ yenda ita sanam מַע u bandu di Yudaכּ. Ma u kua suru ita ban te כּכּ Yerusaleמּכּ. ³ Egibitin sunkwa u nùn bandu yara. Ma u win tֹכּמּבּוּ sii geesun tֹכּנּוּ ita ka wuran kilo tֵנּא bure bu כּסּיא וכוּ ka וכוּ. ⁴ Yen biruwa u Yoakasi win כּכּכּ, Eliakimu sua u כּסּירֵה kua bandu כּכּ. Ma u nùn yִסּי kpaaru kֵּ Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibitio.

Yoyakimu

u kua Yudaban sina boko

⁵ Yoyakimu u מכּא וכוּ yenda כּכּכּבּוּ sanam מַע u bandu di Yudaכּ, ma u kua וכוּ כּכּכּרֵה tia bandu כּכּ. Kֵּסּא u kua Gusunכּ win Yinnin כּכּכּ. ⁶ Yera sֵּכּ teeru Babilonin sina boko, Nebukanֵּסּא u na u Yoyakimu tabu כּכּרֵי. Ma u nùn mwa u כּכּכּא ka sii gandun כּכּרֵי u ka da Babilonio. ⁷ Nebukanֵּסּא u Yinni Gusunכּ sֵּכּ yerun dendi yֵּנּוּ gura u ka da u yi win sina kpaaru.

⁸ Ye Yoyakimu u kuan sukum ka kֵּסּא ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru כּכּ. Yen biru, win bii Yoyakiniwa u bandu כּסּירֵה kua.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

⁹ וכוּ כּכּכּבּא itawa † Yoyakini u כּכּ saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka sֵּכּ כּכּכּרֵה ban te כּכּ Yerusaleמּכּ. Kֵּסּא u kua Yinni Gusunכּ win Yinnin כּכּכּ. ¹⁰ Ye n kua וכוּ כּכּכּ, yera Nebukanֵּסּא Babilonin sina boko u na u Yoyakini mwa u ka da Babilonio. Ma u Yinni Gusunכּ sֵּכּ yerun dendi yֵּנּוּ ganu gura. Ma u Yoyakinin baa yֵּכּאבּוּ Sedesiasi kua sunכּ Yudaban suunu כּכּ Yerusaleמּכּ.

Sedesiasi u bandu di Yudaכּ

(I maa mֵּרֵיֹו Sinambu II, 24:18-25:21, Yeremi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹ Sedesiasi u מכּא וכוּ yenda tia sanam מַע u bandu di Yudaכּ. Ma u kua וכוּ כּכּכּרֵה tia ban te כּכּ Yerusaleמּכּ. ¹² Kֵּסּא u kua Gusunכּ win Yinnin wuswaכּ. U n tii kawe Gusunכּ כּכּכּ Yeremin wuswaכּ wi u ra nùn Yinni Gusunכּ gari sֵּכּ. ¹³ U swaa

† וכוּ כּכּכּבּא itawa - Sinambu II, 24:8 ya nֵּע, Yoyakini u מכּא וכוּ כּכּכּרֵה כּכּכּבּוּ ka ita sanam מַע u bandu di.

taaya, ma u gֵּרֵה כּכּבּיא. U n win gֵּרֵה wesie Gusunכּ Isireliban Yinnin mi gia. U mam Nebukanֵּסּא seesiwa wi u nùn bֵּרֵסּיא ka Yinni Gusunכּ yִּסּירֵה sanam מַע ba arukawani כּכּכּמּ. ¹⁴ Yֵּכּוּ kowobun wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba kֵּסּא kua ya kֵּפּא. Domi ba tֹכּn tukobun komanu swִי. Ma ba Yinni Gusunכּ sֵּכּ yeru disi doke te u gֵּסּא Yerusaleמּכּ. ¹⁵ N deema Gusunכּ ben baababan Yinni wi, u bu kirֹכּ kua yee yellun di saa win כּכּכּכּבּוּ min di. Domi u kִּי u win tֹכּמּבּוּ ka win sֵּכּא yee te faaba ko. ¹⁶ Adama ba Yinni Gusunכּ כּכּכּ be yֵּעֵ ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiiru kua sere Yinni Gusunכּ tii u ka bu כּכּרֵה kua ye ba n kֵּפֵּ bu suresia. ¹⁷ Yera Yinni Gusunכּ u dera Nebukanֵּסּא, Babilonin sina boko u bu tabu כּכּרֵי, ma u ben aluwaasi-ba takobinu כּכּכּרֵה u go ben sֵּכּ yeru. U n goo deri, aluwaasiba ka כּכּכּיאבּא ka durֹכּ כּכּכּנּוּ. Be kpurowa Yinni Gusunכּ u beri win כּכּכּמּ. ¹⁸ Nebukanֵּסּא u Yinni Gusunכּ sֵּכּ yerun arumani gura baka ka piibu ka ben sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia ka sere maa win sina bwֵּכּאבּוגיא. ¹⁹ Ma ba Yinni Gusunכּ sֵּכּ yeru ka Yerusaleמּכּn dii geenu dֵּכּ כּכּכּא. Ma ba yen gֵּכּא geenu כּסּוכּא. Ma ba yen gbֵּרֵרֵה sura. ²⁰ Nebukanֵּסּא u be ba n go tabu כּכּכּ gura u ka da Babilonio. Ma ba kua wi ka win bibun yobu sere Pֵּעֵסּי-ba ba ka bandu di. ²¹ Nge meya Yinni Gusunכּ gari yi ka kooru yi win כּכּכּכּ Yeremi u raa gerua u nֵּע, ba koo Yudaba yoru mwa kpa tem מַע, mu wa mu sanam wֵּרֵגִימ di kpa mu wֵּרֵה sere וכוּ wata ka כּכּכּרֵה, wahala ye mu raa wan sֵּכּ.

Sirusi u Yudaba wooda wֵּ

bu wura ben temo

²² Sirusi, Pֵּעֵסּין sina bokon bandun וכוּ gbiikuu כּכּ, yera Yinni Gusunכּ u gֵּרֵה doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win gֵּכּרֹ Yeremin כּכּכּ di. Ma u doke Sirusin gֵּרֵהכּ bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro כּכּ. ²³ Yi nֵּע, ameniwa Sirusi, Pֵּעֵסּין sina boko u gerua. U nֵּע, Gusunכּ Wֹכּרוּכּוּ u man handunian bannu kpuro wֵּ. Ma u man yiire n nùn sֵּכּ yeru bania Yerusaleמּכּ Yudaban temכּ. Yen sֵּכּ, be ba sֵּכּא Isireliba kpuro bu wuro Yerusaleמּכּ kpa Gusunכּ ben Yinni u n ka bu wֵּכּא.

Esidarasi

Esidarasin tireru, Isireliban bandun gari yirusen mi n tiewa ta fæerisi. Tire ten gari sun sãwãwã nge mε Yuu be ba raa yoru mwæera ba ka da Babiloni ben gaba ka wurama yorun di Yerusalemu. Beya ba wure ba Yinni Gusunon sãaru seeya. N deema Babilonin sina boko Sirusiwa u wooda ye wẽ ba ka wurama Yerusalemu ba Yinni Gusunon sãa yeru seeya.

Yeniban biru sina boko Aatasesi u dera Yuu gabu ba maa gocsirama Babilonin di ba wurama Yerusalemu. Esidarasiwa u sãa ben kparo. Esidarasi wi, u Yinni Gusunon woodan yẽru m. U dera ba gãa dabinu sãwã sãarun swaa sãa ka ben wãasinaa sãa.

Tire ten kpunaa

1. Isireli be ba gbia ba wurama yorun di, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliba ba wure ba Yinni Gusunon sãa yeru seeya, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Esidarasi u gocsirama Yerusalemu ka Yuu gabu, wiru 7n di sere wiru 10.

Sirusi u Yudaba wooda wẽ bu wura ben temo

1 Sirusi Pæsin sina bokon bandun wãwã gbiikuu sãa, Yinni Gusunon u gãru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win sãwã Yeremin nãã di. Ma u doke Sirusin gãru bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro sãa. ² Yi nεε, ameniwa Sirusi Pæsin sina boko u gerua. U nεε, Wãrukoo u man handunian banu kpuro wẽ. Ma u man yiire n nùn sãa yeru bania Yerusalemu Yudaban temo. ³ Yen sã, be ba sãa Isireliba kpuro bu doo Yerusalemu kpa bu Gusunon ben Yinni sãa yeru bania mi, domi miya ba ra nùn yãkuru kue. Kpa u n ka bu wãa. ⁴ Bèn mi Isireli be ba tie ba wãa kpuro ba koo bu somiwa ka sii geesu ka wura ka yaa sabenu ka gãa nìn bukata ba ko n m ka sere maa kãε ni ba koo wẽ ka kãru sãa yee ten banan sã.

⁵ Saa ye sãwã Yudaba ka Benyameεban yenu yẽrobu ka yãku kowobu ka Lefiba ba sãwã kua, be kpuro gesi, be Yinni Gusunon u seeya bu ka da bu win sãa yeru bani Yerusalemu. ⁶ Bèn mi ba raa wãa, ma ba bu somi ka dendi yãa wuraginu ka sii geesuginu ka yaa sabenu ka gãa nìn bukata ba ko n m m ka gãa geenu kpuro gesi ka sere kãε ni ba wẽ ka kãru.

⁷ Ma sina boko Sirusi u bu Yinni Gusunon sãa yerun dendi yãnu kpuro wesia ni Nebukanεsaa u raa gurama Yerusalemu di u ka da u yii win bũu diru.

⁸ Sirusi wi, u dera win arumani bero Miteredati u ye kpuro gurama ma u ye gara u Sesibasaa wẽ wi u sãa Yudaban sina bii turo. ⁹ Ye u bu wesia mi, yera gbãε wuraginu tena ka gbãε sii geesuginu nããbu (1.000) ka wobunu tena tia sari ¹⁰ ka nãri wuragii tena ka nãri sii geesugii nεeru ka wãkuru (410) ka sere dendi yãnu ganu nããbu (1.000). ¹¹ Dendi yãa ni kpuro ni ba kua ka wura ka sii geesu, yen geera kuawa nããbu suba nããbu ka nεeru (5.400). Sesibasaa u ka ye kpuro da

sanam mε be, Isireli be ba yoru mwæera ba wuru Yerusalemu.

Yuu be ba wurama

Yerusalemu

2 Isireli be Nebukanεsaa Babilonin sina boko u yoru mwæera u ka da Babiloni ben dabira wurama Yerusalemu Yudab ma ben baawure u da u sina win wuu. ² Tãn be ba bu kpare ba ka wurama Yerusalemu mi, bera Sorobabeli ka Yosue ka Nεemi ka Seraya ka Relaya ka Maadose ka Bilisani ka Misipaa ka Bigifai ka Rehumu ka Baana. Isireli be kpuron geeru wee bwese kera ka bwese kera. ³ Parecsin bweseru sãa, ba sãawa tãmbu nããbu suba yiru ka wunãbu ka wata ka wãkura yiru (2.172).

⁴ Sefatian bweseru sãa, ba sãawa tãmbu gooba wunãbu ka wata ka wãkura yiru (775).

⁵ Arasin bweseru sãa, ba sãawa tãmbu nata ka wunãbu ka wata ka wãkura nããbu (775).

⁶ Parati Mãabun bweseru sãa, ba sãawa tãmbu nããbu suba yiru ka nene ka wãkura yiru (2.812). Tãn be, ba sãawa Yoabu ka Yosuen sikadominu.

⁷ Elamun bweseru sãa, ba sãawa tãmbu nããbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

⁸ Satun bweseru sãa, ba sãawa tãmbu nene ka wunãbu ka weeru ka nããbu (945).

⁹ Sakain bweseru sãa, ba sãawa tãmbu nata ka wunãbu ka wata (760).

¹⁰ Banin bweseru sãa, ba sãawa tãmbu nata ka weeru ka yiru (642).

¹¹ Bebain bweseru sãa, ba sãawa tãmbu nata ka yenda ita (623).

¹² Asigadin bweseru sãa, ba sãawa tãmbu nããbu ka goobu ka yenda yiru (1.222).

13 Adonikamun bweseru כַּכּ, ba s̄awa t̄mbu nata ka wata ka כַּכּba tia (666).
 14 Bigifain bweseru כַּכּ, ba s̄awa t̄mbu כַּכּכּbun suba yiru ka weeraakuru ka כַּכּba tia (2.056).
 15 Adinin bweseru כַּכּ, ba s̄awa t̄mbu n̄eru ka weeraakuru ka n̄e (454).
 16 At̄en bweseru כַּכּ, be ba s̄a Esekiasin ȳenugibu ba s̄awa t̄mbu wunכּbu yiru sari.
 17 Besain bweseru כַּכּ, ba s̄awa t̄mbu gooba wunכּbu ka ȳenda ita (323).
 18 Yoran bweseru כַּכּ, ba s̄awa t̄mbu wunכּbu ka w̄kura yiru (112).
 19 Hasun bweseru כַּכּ, ba s̄awa t̄mbu goobu ka ȳenda ita (223).
 20 Gibaan bweseru כַּכּ, ba s̄awa t̄mbu w̄ne ka w̄kura כַּכּbu.
 21 Betelehemugibu ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka ita (123).
 22 Netofagibu ba s̄awa t̄mbu weeraakuru ka כַּכּba tia.
 23 Anat̄ugibu ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka כַּכּba ita (128).
 24 Asimaf̄etigibu, ba s̄awa t̄mbu weeru ka yiru.
 25 Kiriati Arimugibu ka Kefiragibu ka Beer̄tugibu ba s̄awa t̄mbu nata ka wunכּbu ka weeru ka ita (743).
 26 Ramagibu ka Gebagibu ba s̄awa t̄mbu nata ka ȳenda tia (621).
 27 Mikimasigibu ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka yiru (122).
 28 Beteligibu ka Ayigibu ba s̄awa t̄mbu goobu ka ȳenda ita (223).
 29 Nebogibu ba s̄awa t̄mbu weeraakuru ka yiru.
 30 Magibisigibu ba s̄awa t̄mbu wunaa weeru ka w̄kura כַּכּbu ka tia (156).
 31 Elamu goon bweseru כַּכּ maa, ba s̄awa t̄mbu כַּכּכּbu ka goobu ka weeraakuru ka n̄e (1.254).
 32 Harimun bibun bweseru כַּכּ, ba s̄awa t̄mbu gooba wunכּbu ka ȳendu (320).
 33 Lodugibu ka Hadidigibu ka Onכּכּgibu ba s̄awa t̄mbu nata ka wunaa teeru ka כַּכּbu (725).
 34 Yerikogibu ba s̄awa t̄mbu gooba wunכּbu ka weeru ka כַּכּbu (345).
 35 Senaagibu ba s̄awa t̄mbu כַּכּכּbun suba ita ka nata ka t̄na (3.630).
 36 Ȳaku kowobu Lefiban bweseru כַּכּ be ba s̄a Yedayan bibu be ba s̄a Yosuen ȳenugibu, ba s̄awa t̄mbu n̄e ka wunaa wata ka w̄kura ita (973).
 37 Im̄erin bibu ba s̄awa t̄mbu כַּכּכּbu ka weeraakuru ka yiru (1.052).
 38 Pasurin bibu ba s̄awa t̄mbu כַּכּכּbu ka goobu ka weeru ka כַּכּbu yiru (1.247).
 39 Harimun bibu ba s̄awa t̄mbu כַּכּכּbu ka w̄kura כַּכּbu ka yiru (1.017).
 40 Lefiba כַּכּ, be ba s̄a Yosue ka Kadimieli, Hodafian sikadominu, ba s̄awa t̄mbu wata ka w̄kura n̄e (74).

41 Lefi be כַּכּ, be ba s̄a wom kowobu Asafun sika-dominu ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka כַּכּba ita (128).

42 Lefi be כַּכּ, be ba ra s̄a yerun כַּכּכּsu k̄su, bera Salumun debuminu ka At̄e ka Talumכּכּ ka Akubu ka Hatita ka Sobai. Be kpuro ba s̄awa t̄mbu wunaa teeru ka w̄kura כַּכּbu ka n̄e (139).

43 Be ba w̄a Netinin bweseru כַּכּ, ben sikadobara Sisa, ka Hasufa ka Tabact̄u 44 ka Ker̄si ka Saa ka Padoni 45 ka Lebana ka Hagaba ka Akubu 46 ka Hagabu ka Samulai ka Hananu 47 ka Gideli ka Gasara ka Reaya 48 ka Resini ka Nekoda ka Gasamu 49 ka Usa ka Pasea-ki ka Besai 50 ka Asina ka Mehunimu ka Nefusimu 51 ka Bakibuki ka Hakufa ka Haahuru 52 ka Basilutu ka Mehida ka Haasa 53 ka Baak̄si ka Sisera ka Tamaa 54 ka Netisa ka Hatifa.

55 Be ba s̄a Salomכּכּ כַּכּ kowobun bibun sikadoba, bera Sotai ka Sofereti ka Peruda 56 ka Yaala ka Daakoni ka Gideli 57 ka Sefatia ka Hatili ka Pokereti Hatisebaimu ka Ami.

58 Salomכּכּ כַּכּ kowo ben bibu ka Netini be, be kpuro ba s̄awa t̄mbu gooba wunכּbu ka w̄ne ka w̄kura yiru (392).

59 T̄mbu nata ka weeraakuru ka yiru (652) be ba s̄a Delaya ka Tobiya ka Nekodan bweseru ba wurama Teli Melan di ka Teli Asan di ka Kerubu Adanin di ka Im̄erin di ba ñ kp̄a ba ben bweserun t̄ka wunane bu ka s̄si ma ben tii ba s̄awa Isireliba.

61 Ȳaku kowobu כַּכּ, gaba ben bweserun t̄ka kasu ba bia, ma ba bu yara ȳaku כַּכּburun di. Bera, Habayan bweseru ka Hak̄tugiru ka Baasilaigiru. Ba bwese te soka Baasilai ȳen s̄ ben sikado u Baasilai Galadigiin bii w̄ndia sua kur̄. 63 Ma tem men kparo u n̄e, ma n kun כַּכּ ȳaku kowo goo u kp̄a u bikiaru kua ka urimu ka tumimu, ben goo kun ȳaku d̄ianu dim̄.

64 T̄n be kpuro ba s̄awa t̄mbu כַּכּכּbun suba weeru ka yiru ka gooba wunכּbu ka wata (42.360).

65 Ben כַּכּ kowobun geeru ta s̄awa כַּכּכּbun suba כַּכּba yiru ka gooba wunכּbu ka t̄na ka כַּכּba yiru (7.337). Be כַּכּ, wom kowoba s̄awa goobu (200) t̄n dur̄כּbu ka t̄n kur̄כּbu. 66 Ba dumi כַּכּwa nata ka wunaa teeru ka w̄kura כַּכּbu ka tia (736) ka birak̄su goobu ka weeru ka כַּכּbu (245) 67 ka maa yooyoosu n̄eru ka t̄na ka כַּכּbu (435) ka ketekunu כַּכּכּbun suba כַּכּba tia ka nata ka wunaa teeru (6.720).

68 Ye Isireliba ba tura Yerusalem̄u, yera ȳenu ȳerobu gabu ba ka Yinni Gusun̄ k̄eru naawa bu ka win s̄a yeru bani mi ta raa w̄a. 69 Baawure u win k̄eru w̄wa nge m̄e win כַּכּra n̄e s̄a yee ten כַּכּburun s̄. K̄e ni kpuro nu kua wuran gobi כַּכּכּbun suba wata ka tia (61.000) ka sii geesun kilo כַּכּכּbun suba yiru ka n̄era wunכּbu (2.500) ka ȳaku kowon takoba wunכּbu (100).

70 Ȳaku kowobu ka Lefiba ka Isireli be ba tie ka wom kowobu ka be ba ra כַּכּכּsu k̄su ka Netiniba, be kpuro ba sinawa ben wus̄ mi ba raa w̄a, Isireliba kpuro gesi.

Yosue ka Sorobabeli

ba Yinni Gusunƙƙan s̄āru seeya

3 Sanam me w̄ƙƙan suru ƙƙɔba yiruse ya tunuma, yera Isireli be ba w̄a ben wusƙ ba ƙƙƙ tia kua ba menna Yerusalemu. ² Ȳaƙu kowo Yosue, Yosadakin bii ka win ȳaƙu kowosibu ka Sorobabeli, Sealitielin bii ka win mero bisibu ba Yinni Gusunƙƙan ȳaƙu yeru bana seewa bu ka ȳaƙu d̄ƙƙ mwaararuginu ko mi nge me ba yorua Gusunƙƙan woodan tireru sƙƙ te win sƙƙm kowo Mƙwisi u yorua. ³ Ma ba ȳaƙu yee te bana yellugirun kƙeƙƙeƙu w̄aƙƙ baa me ba tƙn be ba deema min berum mƙ. Ma ba ra Yinni Gusunƙƙan ȳaƙu d̄ƙƙ mwaararuginu kue mi, bururu ka yoka. ⁴ Yen biru, ba Kunun t̄ƙƙ bakaru kua nge me woodan tirera gerua. T̄ƙƙ baatere, ba ra ȳaƙu d̄ƙƙ mwaararuginu kowa nge me wooda ye, ya nin geeru yi. ⁵ Saa yen d̄ƙƙma ten diya ba ra t̄ƙƙ baateren ȳaƙunu ko ka surun t̄ƙƙ gbi-ikiruginu ka t̄ƙƙ baka ni nu tieginu ka sere k̄ƙƙ ni ba ra ka Yinni Gusunƙƙan naawe. ⁶ Nge meya saa suru ƙƙɔba yirusen t̄ƙƙ gbiikirun di, ba Yinni Gusunƙƙan ȳaƙu d̄ƙƙ mwaararuginu kuamme baa me ba ñ gina s̄ā yee ten kƙeƙƙeƙu sw̄i.

⁷ Amen biru, ba sƙƙm kowobu gobi w̄ƙƙ bu ka kpenu d̄aƙu kpa bu ka d̄aƙa b̄iinu ƙƙƙri. Yen biru ba maa Sidonigibu ka Tirigibu d̄ianu k̄a ka gum ka tam kpa bu wa bu ka bu d̄aƙa ye ba m̄ seduruba naawa ka goo nimkuu sere Yafoƙ. Sirusiwa u yen wooda w̄ƙƙ. ⁸ Ye Isireliba ba wurama Yerusalemu, yen w̄ƙƙ yirusen suru yiruse sƙƙra Sorobabeli, Sealitielin bii ka Yosue, Yosadakin bii ka ben ȳaƙu kowosibu ka Lefiba ka sere be ba wurama yorun di, be kpuro ba sƙƙmburu w̄ri. Yera ba Lefi be ba w̄ƙƙ yendu mƙ ka be ba me kere yi-ire bu s̄ā yee ten banan sƙƙmburu kpara. ⁹ Ma Yosue ka win bibu ka win ƙƙƙƙbu ka Kadimieli ka win bibu be ba s̄ā Yudaba, be kpuro ba sƙƙru kua bu ka s̄ā yee ten sƙƙmburu kpara. Be ba s̄ā Henadadin bwe-seru ba maa bu somi.

¹⁰ Sanam me ba s̄ā yee ten kƙeƙƙeƙu sw̄imƙ, ba dera ȳaƙu kowobu ba ben s̄ā ȳanu doke ba na ba ȳra mi, ba ƙƙbi neni. Ma Lefi be ba s̄ā Asafun bibu ba maa ben s̄ƙƙatii neni. Be kpuro ba Yinni Gusunƙƙan s̄āamƙ nge me Dafidi Isireliban sina boko u yiire. ¹¹ Ba womu geni ƙƙƙƙamƙ ba ka Yinni Gusunƙƙan beere w̄ƙƙemƙ ba m̄, Yinni Gusunƙƙan u s̄āawa tƙn geo. Win k̄iru Isireliban s̄ƙƙ ta ñ kpeemƙ. Ma tƙn be kpuro ba Gusunƙƙan beere w̄ƙƙemƙ ba kuuki m̄ yèn s̄ƙƙ ba win s̄ā yerun kƙeƙƙeƙu sw̄imƙ.

¹² Adama ȳaƙu kowo dabiru ka Lefi be ba tien dabiru ka yenu ȳrobu gabu be ba bukure ba s̄ā yee ten yel-lu ȳƙ, ba sumƙ ka dam sanam me ba kpaarun kƙeƙƙeƙu sw̄imƙ. Gaba maa nuku doo bakabun kuuki m̄ ¹³ sere ba ñ kƙƙ bu nuku doƙun kuuki ka sw̄i wunana. Domi be kpuro ba kuuki m̄wa ka dam ma yi ƙƙƙramƙ n toma.

Yibereba ba Yinni Gusunƙƙan

s̄ā yerun bana ȳrasia

4 Yudaba ka Benyameƙban yibereba ba nua ma be ba raa yoru mwera ba wurama ba Gusunƙƙan Isireliban Yinni s̄ā yeru baniamme. ² Yera yibere be, ba na Sorobabeli ka Yudaban bukurobun mi ba bu s̄ƙƙwa ba nee, sa ko ka beƙe bana ye ko, domi besen tii sa ra Gusunƙƙan beƙe Yinni s̄ā, kpa su n̄n ȳaƙuru kua saa Es-ari Hadoni, Asirin sina bokon waatin di, wi, wi u ka sun na mini.

³ Adama Sorobabeli ka Yosue ka Isireliban yenu ȳro be ba tie, ba bu s̄ƙƙwa ba nee, n ñ ka beƙe, beƙe tƙnawa nge me Sirusi P̄esiban sina boko u gerua. Domi Gusunƙƙan beƙe Isireliban Yinnin s̄ā yera.

⁴ Saa yera tƙn be ba w̄a tem me sƙƙ, ba Yudaban dam bua. Ma ba bu nandasia bu ku ka bana ye ko. ⁵ Ba bwisi k̄ƙƙbu gabu gobi k̄a bu ka t̄mbu swaa nim wia bu ka sƙƙmbu te kpana. Nge meya n koora Sirusin bandun waati kpuro sƙƙ, sere n ka girari Darusi P̄esiban sina bokon bandu sƙƙ.

Ba Yudaba ƙƙrumƙƙƙu kua

⁶ Asuresin bandun tore sƙƙ, ba tireru yorua bu ka Yudaba ka Yerusalemugibu taare w̄ƙƙ.

⁷ Aatasesi P̄esin sina bokon waati sƙƙ, Bisilamu ka Miteredati ka Tab̄eli ka sere ben sƙƙm kowosibu ba Aatasesi wi tireru yorua. Ba tu yoruawa ka Aramun barum ka men yora.

⁸ Rehumu, bera min kparo ka win tire yoro Simusai ba sina boko Aatasesi tire te yorua te ta ka Yerusalemu ȳa.

⁹ Wee ye tire te, ta gerua. Ta nee, Aatasesi, sina boko, beƙe wunen sƙƙm kowobu, beƙe be sa w̄a daa guru gee, ne, Rehumu, bera minin kparo ka Simusai nen tire yoro ka sere besen sƙƙm kowosibu be ba w̄a Dinio ka Aafasatakiƙ ka Taapeliƙ ka Afarasioƙ ka Erekiƙ ka Babiloniƙ ka Susiƙ ka Dehaƙ ka Elamuƙ ka sere bwese ni nu tie ni Asinapari wi u s̄ā tƙn boko u sw̄i Samariko ka sere wuu si su w̄a Efaratin guru gee, s̄ƙƙ duu yeru gia, besera sa nun yoruamme. Sa nee, ¹² sina boko, a de a n ȳƙ ma Yuu be ba na saa wunen min di ba tunuma besen suunu sƙƙ Yerusalemu mini. Ba na ba Yerusalemu ye seeya yèn t̄mba s̄ā tƙn k̄s̄obu ba ku ra mem ƙƙ mi. Ba yen gb̄ararun kƙeƙƙeƙu sƙƙmƙ. ¹³ Yen s̄ƙƙ, a n ȳƙ ma b̄a n wuu gen gb̄araru seeya, ba ñ maa w̄ƙƙ gobi ƙƙsiamƙ ñ kun me gbererun gobi. Yen biru wunen arumani ye a ra raa wa ya koo kaarawa. ¹⁴ Nge me sa maa waamƙ sa dimƙ wunen min di, yera sa nee, n ñ weene bu nun gem. Yen s̄ƙƙna sa nun labaari yeni s̄ƙƙmƙ. ¹⁵ A de a kasu wunen sika-doban faagin tireru sƙƙ, kaa wa nge me Yerusalemu ya s̄ā. Ya s̄āawa wuu ge ga ra sinambu seesi ka sere bera mi ya w̄an t̄mbu. Saa yellun diya ya ra ko me. Yen s̄ƙƙna ba ye bansu koosia. ¹⁶ Yen s̄ƙƙ, wune sina boko, ñ n wura wuu ge, ga banira, ma ba gen

gbāraru seeya, a ñ kaa maa Efaratin daa guru ge noma sikerena a n ma.

Sina boko Aatasësin wisibu

¹⁷ Sina boko Aatasësi u bu wisa u nɛɛ, Rehumu, wunɛ wi a sãa bera yen kparo, ka wunen tire yoro Simusai ka bɛɛn sɔm kowosibu be ba wãa Samariɔ ka be ba wãa Efaratin daarin guru gɔ, bɛɛ kpurowa na tɔbura. ¹⁸ Tire te i man mɔrisiama mi, ba man tu garia mam mam. ¹⁹ Ma na wooda wɛ bu kasu nen sikadoban faagin tireru sɔɔ. Ma ba kaso ge kua ba wa ma saa yellun di wuu ge, ga ra sinambun wooda yinɛ kpa ba n bu seesimɔ. ²⁰ Yerusalemu mi, sinam dangiba ba bandu di ma ba beri min tem kpuro mɔ. Ma sinambu gabu ba ra bu wɔɔ gobi ka gberɛ gobi kɔsie. ²¹ Yen sɔ, i tɔn ben sɔmburu yɔrasio kpa bu ku raa wuu gen bansu seeya ma n kun mɔ na bu wooda wɛ. ²² I ku gari yi atafiiru ko kpa kɔsa yu ku raa sosi yu ka sinambu asɔɔ naawa.

²³ Ye ba yande Aatasësin tire te wa, ba gara Rehumu ka win tire yoro Simusai ka sere ben sɔm kowosibun wuswaɔ, yera ba da fuuku Yerusalemu Yuuban mi, ba ben sɔmbu te yɔrasia ka dam.

Ba maa sãa yerun

banan sɔmburu seewa

²⁴ Sãa yee ten sɔmbu te, ta yɔra n ka kua Darusi Pɛsiban sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔ.

5 Saa ye sɔɔ, Gusunɔn sɔmɔ Asee ka Sakari Idon bii ba Gusunɔn gari gerua ka Gusunɔ Isireliban Yinnin yɔsiru Yerusalemu ka Yudaban tem kpuro sɔɔ.

² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii ka Yosue, Yosadakin bii ba seewa ba Yinni Gusunɔn sãa yee te bana torua Yerusalemu. Ma Gusunɔn sɔmɔ be, ba bu somimɔ.

³ Saa ye sɔɔra Tatinai, bera ye ya wãa Efaratin guru geen kparo ka Setaa Bosinai ka ben sɔm kowosibu ba na ba bu deema ba nɛɛ, wara u bɛɛ wooda wɛ i ka dii te banimɔ. Wara u bɛɛ wooda wɛ i ka gbãra te seeyamɔ. ⁴ Tɛ, be ba bani yi mɔ i sun ben yɔsa wɛɛma.

⁵ Adama Gusunɔ u ka Yuuban bukuro be wãa ma ba ben sɔmburu mɔ ba dɔɔ ba ka mara tireru tu turi sina boko Darusin mi, kpa wi, u maa bu wisima.

Ba Yuuba kɔrumɔɔnu kua

Darusin mi

⁶ Be ba sina boko Darusi tireru yorua Yuuban sɔ ben yɔsa wee, Tatinai bera min wirugii ka Setaa Bosinai ka wirugii be ba wãa Efaratin guru gee, sɔɔ duu yeru gia. ⁷ Wee ye ba gerua tire te sɔɔ. Ba nɛɛ, sina boko Darusi, Gusunɔ u nun alafia kɛ. ⁸ Wee sa nun nɔɔsiamɔ ma sa da Yudaban tem sere Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. Ba tu banawa ka kpee bakanu ma ba ten gani dãa wukirimɔ tɛ. Sɔmbu te, ta dɔɔ gem gem. ⁹ Ma sa ben bukurobu bikia sa nɛɛ, wara u bu wooda wɛ bu ka dii

te bani kpa bu ten gani seeya. ¹⁰ Ma sa ben yɔsa bikia kpa su wa su ka nun ye mɔrisiama. ¹¹ Wee ye ba sun wisa. Ba nɛɛ, ba sãawa Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin sɔm kowobu. Yera ba win sãa yeru seeyamɔ te ba raa nùn bania saa yellun di. Be, Isireliban sina boko wi u yɔsiru yara, wiya u raa tu bana. ¹² Adama ye ben baababa ba Wɔrukoon mɔru seeya, yera u bu Babilonin sina boko Nebukanɛsaa noma sɔndia. Yera sina boko wi, u Yinni Gusunɔn sãa yee te kɔsuka. Ma u bu gura u ka da win temɔ. ¹³ Yen biruwa Sirusi Babilonin sina boko u wooda wɛ win bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ bu da bu Yinni Gusunɔn sãa yee te bani. ¹⁴ N deema sina boko Nebukanɛsaawa u raa Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yãa ni ba kua ka wura ka sii geesu gurama saa Yerusalemun di u doke ben bũu dirɔ. Yera Sirusi u dendi yãa ni sua bũu dii ten min di u Sesibasaa wɛ wi u kua Isireliban tem kparo. ¹⁵ Ma u Sesibasaa sɔɔwa u nɛɛ, u doo u dendi yãa ni doke Yerusalemun sãa yerɔ kpa u de bu maa Yinni Gusunɔn sãa yee ten bansu seeya mi ba raa tu bana. ¹⁶ Sesibasaa wi, u na u sãa yee ten kpɛɛkpɛɛku swii Yerusalemu. Saa yen dɔma ten di, ba bana torua. Adama sere ka gisɔ, ba ñ tu kpa. ¹⁷ Yen sɔ, ñ n wunɛ sina boko wɛre, a de bu kasu sinambun faagin tireru sɔɔ, Sirusi ù n wooda wɛere bu Yinni Gusunɔn sãa yee te seeya Yerusalemu, kpa a sun sɔɔma ye a kɔ bana yen sɔ.

Darusi u wooda wɛ

bu Sirusin wooda ye kasu

6 Sina boko Darusi u wooda wɛ bu kaso ko Babilonin tem sɔɔ mi ba ra sinambun kookoosun tirenu ka ben gãa geenu bere. ² Yera ba tireru garu wa Medin wuu maro kɔkɔwɔ ge ba mɔ Eki Batani.

³ Wee ye tire te, ta gerumɔ. Ta nɛɛ, sina boko Sirusin wɔɔ gbiikuu sɔɔ, u wooda yara u nɛɛ, ba koo wure bu Yinni Gusunɔn sãa yee te ta wãa Yerusalemu baniwa mi yerukiru ta raa wãa. Kpa ba n da yãkuru ko mi. Ten ganan gunum mu ko n sãawa gɔm soonu wata. Ten yasum maa gɔm soonu wata. ⁴ Ba koo ten gana seeyawa ka kpee sɔkenu ita kpa bu dãa sɔke teeru sɔndi. Yen biru maa kpee sɔkenu ita ka dãa sɔke teeru sere bu ka ye bani bu kpe. Sina bokowa u koo yen sɔmburun gobi kɔsia. ⁵ Yen biru, Gusunɔn sãa yerun dendi yãa wuraginu ka sii geesugii ni sina boko Nebukanɛsaa u raa gurama u ka na mini, ba koo ni wesia kpa bu nin baanire doke nin ayerɔ.

⁶ Yen sɔna Darusi u tireru yorua u nɛɛ, bɛɛ Tatinai, Efaratin sɔɔ duu yeru gian kparo ka Setaa Bosinai ka bera min wirugibu gabu, i tii wunɔ Yudaban garin di. ⁷ I bu derio sɛɛ, kpa ben kparobu ka ben wirugibu bu sɔmbu te kpara bu ka sãa yee te bani mi yerukiru ta raa wãa. ⁸ Yen sɔna na bɛɛ wooda wɛɛmɔ. I Yuuban wirugii be somiɔ sãa yee ten bana sɔɔ. Gobi yi ba koo di, yi ko n sãawa nen arumani ye ya naamɔ bera min tɔmbun wɔɔ gobin di. Kpa i sɔm kowobu kɔsia dee dee sɔmbu te, tu ku raa ka yɔran sɔ. ⁹ I de i n sɔɔru sãa i ka

Yuuban yāku kowobu wē yèn bukata ba m̄ t̄ō baateren yāku d̄ō mwaararugirun s̄ te ba koo W̄rukoo kua. Yera ketē kinenu ka yā kinenu ka yā k̄peminu ka sere alikama ka tam ka b̄ru ka gum. ¹⁰ Nge m̄ya ba koo k̄pī bu ka n̄n yāku nubu durorugiru kua kpa bu kanaru ko n̄e sina boko ka nen bibun s̄. ¹¹ Wi u yina u wooda yeni m̄m k̄kwa, i ȳron dirun d̄aru garu wuko i k̄k s̄m ko kpa i ka n̄n ye s̄ku i suasia w̄ll. Yen biru kpa i dii te k̄suku. ¹² Gusun̄ wi u ra tii s̄ōsi Yerusalem̄, u sina boko ñ kun m̄ bwese te ta k̄i tu s̄a yee te sura kam koosio, yèn s̄ ta nen wooda gema. N̄e Darusiwa na wooda yeni w̄. I ye m̄m k̄kwa mam mam. ¹³ Ma Tatinai Efaratin s̄ō duu yeru gian k̄paro wi, ka Setaa Bosinai ka ben s̄m kowosibu ba wooda ye m̄m k̄kwa mam mam.

Ba s̄a yee te dendibu torua

¹⁴ Gusun̄n s̄m̄bu Asee ka Sakari, Idon bii ba Isireliban wirugibu dam k̄a ba ka s̄a yee te bana ba kpa mam mam. Ba tu banawa nge m̄ Gusun̄ Isireliban Yinni u gerua ka nge m̄ P̄esin sinam beni, Sirusi ka Darusi ka Aatasesi ba yen wooda yi. ¹⁵ Ba bana ye k̄pawa suru wi ba m̄ Adarin s̄ō itase s̄k, Darusin bandun w̄ō k̄kba tiase s̄k. ¹⁶ Isireliba ka ben yāku kowobu ka Lefiba ka be ba wurama yorun di kpuro, ba s̄a yee te dendibu torua ka t̄ō bakaru, nuku dobu s̄k. ¹⁷ Yen t̄ō te, ba ketē kinenu wun̄bu (100) go ba ka yākuru kua ka yā kinenu goobu ka yā k̄peminu n̄eru (400). Ma ba maa boo kinenu w̄kura yiru go toranun yākunun s̄. Boo teuwa bwese k̄era baayere ya go. ¹⁸ Ma ba yāku kowobu ka Lefiba b̄nu kua wuu wuuka nge m̄ ben baawuren s̄mbura s̄a Yinni Gusun̄n s̄a yer̄ ka nge m̄ ya yorua woodan tireru s̄k ye Gusun̄n u M̄wisi w̄.

Isireliba ba Ḡk sararibun

t̄ō bakaru kua

¹⁹ Isireli be ba wurama yorun di kpuro ba Ḡk sararibun t̄ō bakaru kua w̄ō k̄p̄n̄n suru gbiikoon s̄ō w̄kura n̄ese s̄k. ²⁰ Yāku kowobu ka Lefiba ba tii d̄erasia sannu. Ma Lefiba ba Isireliba Ḡk sararibun yāku yānu sakiria ka ben yāku kowosibuginu ka sere ben tiiginu. ²¹ Ma Isireliba kpuro ba t̄ō baka ten d̄ānu di ka be ba wurama yorun di ka Isireli be ba tem min t̄n tukobun koma ni nu ñ d̄ere deri ma ba Gusun̄ Isireliban Yinni s̄ām. ²² Yen biru, ba p̄ē ye ba ñ seeyatia doken t̄ō bakaru kua s̄ō k̄kba yiru ka nuku dobu. Yinni Gusun̄n u bu nuku dobu yibia yèn s̄ u dera sina boko u ka bu k̄nu geu m̄era, u bu dam k̄a ba ka s̄a yee te bana.

Yāku kowo Esidarasi

u tunuma Yerusalem̄

7 Sanam m̄ Aatasesi P̄esin sina boko u bandu s̄, yera Esidarasi, Serayan bii u tunuma Yerusalem̄. U s̄awa Aroni yāku kowo t̄nweron bibun bweseru. Aroni wiya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Fin̄esi mara. Ma Fin̄esi u Abisua mara. Ma Abisua u Buki mara. Ma Buki u Usi mara. Ma Usi u Seraya mara. Ma Seraya u M̄raȳtu mara. Ma M̄raȳtu u Asaria mara. Ma Asaria u Amaria mara. Ma Amaria u Akitubu mara. Ma Akitubu u Sad̄ku mara. Ma Sad̄ku u Salumu mara. Ma Salumu u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u Asaria mara. Ma Asaria u Seraya, Esidarasin tundo mara. Esidarasi wi, u s̄awa tire ȳro. U maa woodan ȳru m̄ gem gem ye Yinni Gusun̄n u M̄wisi w̄. Gusun̄ wi, Esidarasin Yinni u ka n̄n w̄a. Yen s̄na sina boko u n̄n w̄ kpuro ye u bikia. ⁷ Isireli gabu ka yāku kowobu ka Lefiba ka wom kowobu ka be ba s̄a s̄a yerun k̄n̄n̄n k̄s̄obu ka sere ben yobu gabu N̄tiniba, ba maa tunuma Yerusalem̄ mi, Aatasesin bandun w̄ō k̄kba yiruse s̄k. ⁸ Ka Esidarasin tii sanna ba tunuma sina bokon bandun w̄ō k̄kba yirusen suru k̄kbase s̄k. ⁹ N̄ deema u seewawa Babilonin di w̄ō gen suru gbiikoon t̄ō gbiikiru s̄k. Ma u tura Yerusalem̄ yen suru k̄kbusen t̄ō gbiikiru. Gusun̄ win Yinniwa u n̄n k̄su. ¹⁰ Domi Esidarasi u tii Gusun̄n w̄. Ma u win woodaba keu kua, u ra ye m̄m k̄kwe kpa u ye Isireliba s̄ōsi.

Wooda

ye Aatasesi u Esidarasi w̄

¹¹ Sina boko Aatasesi u Esidarasi tireru w̄. Esidarasi wi, u s̄awa yāku kowo. Ma u woodan ȳru m̄ ye Yinni Gusun̄n u Isireliba w̄. Aatasesin tire ten gari wee. ¹² U n̄e, nena Aatasesi, sinambun sina boko. Wun̄e Esidarasiwa na tire teni yoruamm̄, wun̄e wi a s̄a yāku kowo ka maa W̄rukoon wooda ȳro. ¹³ Na n̄e, bu wun̄e ka Isireli be ba w̄a nen tem s̄k ȳs̄uo i da Yerusalem̄, t̄n dirobu ka yāku kowobu ka Lefiba be ba k̄i bu da Yerusalem̄ mi. ¹⁴ N̄e ka nen bwisi k̄ēbu k̄kba yiruwa sa nun ḡrīc Yerusalem̄ Yudan tem̄ a ka wa nge m̄ ba Gusun̄n wunen Yinnin wooda m̄m k̄kamm̄ yèn tireru a neni mi. ¹⁵ Kpa a sii geesu ka wura sua ye n̄e ka nen bwisi k̄ē be, sa Gusun̄n b̄e Isireliban Yinni k̄a ka nuku tia, wi, win s̄a yera w̄a Yerusalem̄. ¹⁶ Kpa a maa k̄ēnu kpuro gura ni nu s̄a sii geesu ka wura ye wunen Isirelisibu t̄n dirobu ka yāku kowobu ba w̄ ka nuku tia Babiloni mini Yinni Gusun̄n s̄a yee ten s̄. ¹⁷ Æ n̄ tura Yerusalem̄ mi, a de a ka sii gee si naa kinenu dwe ka yā kinenu ka yā k̄peminu ka d̄ānu ka sere tam kpa a ka ye kpuro yākunu ko yāku yer̄ Gusun̄n b̄en Yinnin s̄a yer̄. ¹⁸ Kpa wun̄e ka wunen t̄mbu i wura ka sii gee si su tie dendi s̄a yee ten s̄ nge m̄ Gusun̄n b̄en

Yinni u bæ sɔ̄wa. ¹⁹ Kpa a maa Yinni Gusunɔ̄n sãa yerun dendi yãa ni ba nun wẽ mi wesia sãa yeru mi. ²⁰ À n kaa maa gãanu ganu ko sãa yee ten sɔ̄, a de a gobi bikia nɛ sina bokon arumani berobun mi.

²¹ Nɛ Aatasesi, na nen gobi bero be ba wãa Efaratin sɔ̄ duu yeru gia wooda wẽmɔ̄ bu ka nun wẽ ye kaa bu bikia. ²² Ba koo nun sii geesu wẽ sere kilo nɔ̄ɔ̄bun suba ita (3.000). Mɛya ba koo maa nun alikama wẽ sere kilo nɔ̄ɔ̄bun suba tɛna (30.000) ka tam sere ditiri nɔ̄ɔ̄bun suba nɛ (4.000) ka gum sere ditiri nɔ̄ɔ̄bun suba nɛ. Adama ba koo nun bɔ̄ru wẽ nge mɛn nɔ̄ɔ̄ a ten bukata mɔ̄. ²³ Ye Wɔ̄rukoo u yi, i ye koowo fuuku. Kpa u ku raa ka nen tem tɔ̄mbu ka nen tii ka nen bi-bun bweseru mɔ̄ru ko. ²⁴ Yen biru, sa gberɛ mwaɔ̄bu nɔ̄ɔ̄siamɔ̄ bu ku raa yãku kowo be gberɛ gobi mwaari ka wom kowo be, ka Lefi be, ka sãa yerun kɔ̄nɔ̄n kɔ̄so be, ka sere maa yoo be, tɔ̄n be ba gesi sarɔ̄ mi kpuro, ba sãa yee ten sɔ̄mburu dɔ̄.

²⁵ Wunɛ maa Esidarasi, nge mɛ a Yinni Gusunɔ̄n bwisi mɔ̄ mi, a siri kowobu ka wirugibu gɔ̄sio bu ka Efaratin sɔ̄ duu yeru gian tɔ̄mbu kpara be ba Gusunɔ̄n wunen Yinnin wooda yẽ. Be ba ñ maa ye yẽ, kpa a bu ye sɔ̄ɔ̄si. ²⁶ Yen biru, goo ù n yina u wooda ye mɛm nɔ̄ɔ̄wa mam mam ñ kun mɛ nɛ sina bokogia, bu yẽro sirio. Ñ n gɔ̄n na u ka weenɛ, bu nùn goowo. Bã n koo nùn yaran na ben suunu sɔ̄n di, bu nùn yaro. Bã n koo nùn gãanu mwaarin na, bu nùn mwaario. Bã n koo maa nùn pirisɔ̄m doken na, bu nùn dokeo.

Esidarasi u Gusunɔ̄n siara

²⁷ Esidarasi u nɛɛ, i Gusunɔ̄n besen baababan Yinni siaro. U dera sina boko u win sãa yee te ta wãa Yerusalemɔ̄ bæɛɛ wẽ. ²⁸ Yinni Gusunɔ̄n u man durom kua sina boko ka win bwisi kɛ̄ɔ̄bu ka win damgibun wuswaɔ̄. U man dam kã na ka Isireliban wirugibu menna. Ma ba ka man da Yerusalemɔ̄.

Esidarasin bwãabu

8 Bwese kɛran wirugii be ba nɛ Esidarasi swiima saa Babilonin di sere Yerusalemɔ̄ sina boko Aatasesin waati sɔ̄ ben yiisa wee.

² Gɛɛsɔ̄mu, Finɛɛsin bwese kɛra sɔ̄, ka Danieli, Itamaan bwese kɛra sɔ̄, ka Hatusi, Dafidin bwese kɛra sɔ̄,

³ ka Sakari, Sekanian bii turo, Pareɔ̄sin bwese kɛra sɔ̄ ka win tɔ̄mbu wunɔ̄bu ka weeraakuru (150),

⁴ ka maa Elionai, Serayan bii, Pakati Mɔ̄abun bweseru sɔ̄ ka win tɔ̄mbu goobu (200),

⁵ ka Sekania, Yasielin bii, Satun bwese kɛra sɔ̄ ka win tɔ̄mbu gooba wunɔ̄bu (300),

⁶ ka Ebɛdi, Yonatam bii, Adinin bweseru sɔ̄ ka win tɔ̄mbu weeraakuru,

⁷ ka Esai, Atalian bii, Elamun bweseru sɔ̄ ka win tɔ̄mbu wata ka wɔ̄kuru,

⁸ ka Sebadia, Mikaelin bii, Sefatian bweseru sɔ̄ ka win tɔ̄mbu wenɛ,

⁹ ka Abudiasi, Yehielin bii, Yoabun bwese kɛra sɔ̄ ka win tɔ̄mbu goobu ka yendu yiru sari (218),

¹⁰ ka Selomiti, Yosifian bii, Banin bweseru sɔ̄ ka win tɔ̄mbu wunɔ̄bu ka wata (160),

¹¹ ka Sakari, Bebain bii, Bebain bweseru sɔ̄ ka win tɔ̄mbu tɛna yiru sari,

¹² ka Yokanani, Hakatanin bii, Asigadin bweseru sɔ̄ ka win tɔ̄mbu wunɔ̄bu ka wɔ̄kuru (110),

¹³ ka Elifeleti ka Yeyeli ka Semaya be ba yãkaminu bo Adonikamun bweseru sɔ̄ ka ben tɔ̄mbu wata,

¹⁴ ka Utai ka Sabudu, Bigifain bweseru sɔ̄ ka ben tɔ̄mbu wata ka wɔ̄kuru.

Yerusalemun daarun sɔ̄ru

¹⁵ Nɛ Esidarasi, na tɔ̄n be kpuro menna daa te ta kokumɔ̄ Ahafa gia. Miya sa besen sansani gira sɔ̄ ita. Ma na tɔ̄n be ka yãku kowo be mɛɛra mɛɛra ka laakari. Adama na ñ goo wa be sɔ̄ wi u sãa Lefi.

¹⁶ Yera na wirugii beni soka, Eliesɛɛ ka Arieli ka Semaya ka Elinatani ka Yaribu ka Natani ka Sakari ka Mesulamu ka sere woodan keu koosibu Yoyaribu ka Elinatani. ¹⁷ Ma na bu gɔ̄ra na nɛɛ, bu doo wirugii Idon mi, ka win mero bisibu Netiniban mi be ba wãa Kasifia bu sun sɔ̄m kowobu mɔ̄risiama Gusunɔ̄n besen Yinnin sãa yee ten sɔ̄. ¹⁸ Nge mɛ Gusunɔ̄n durom mu ka sun wãa, yera ba sun Serebia mɔ̄risiama wi u sãa Makilin bii, Lefin bweseru sɔ̄, Yakɔ̄bun sikadobu, ka maa win tundo turosibu gabu ka ben bibu. Be kpuro ba kuawa yendu yiru sari. N deema Serebia wi, u bwisi mɔ̄ too. ¹⁹ Merarin bweseru sɔ̄, be ba sun mɔ̄risiama, bera Hasabia ka Esai ka ben tundo turosibu ka tundo turosi ben bibu. Ba kuawa tɔ̄mbu yendu. ²⁰ Be Dafidi ka win tabu sinambu ba Lefiba nɔ̄mu beria Netiniban bweseru sɔ̄, ba kuawa tɔ̄mbu goobu ka yendu (220) ma ba ben baawure soka ka win yiisuru.

²¹ Daa te ba mɔ̄ Ahafan bɔ̄ku miya na nɛɛ, su tii kawa su nɔ̄ bɔ̄ke su Gusunɔ̄n besen Yinni kana besen sanum mu dora su ka turi baani besɛ ka besen bibu ka sere arumani ye sa mɔ̄. ²² Seku bakara n ka maa sina boko kana u ka man tabu kowobu ka maasɔ̄bu kɛ̄ bu sun yiisiri besen sanum mɛ sɔ̄ yibɛɛban sɔ̄. Domi sa raa nùn sɔ̄wa sa nɛɛ, be ba Gusunɔ̄n kasu, bera u ra n ka wãa, kpa u be ba nùn biru kisi dam sɔ̄si ka mɔ̄ru. ²³ Yen sɔ̄na sa nɔ̄ bɔ̄kua ma sa Gusunɔ̄n kana. U maa sun wurari.

²⁴ Ma na yãku kowobun wirugibu wɔ̄kura yiru wuna nenɛm. Bera Serebia ka Hasabia ka ben mero bisibu gabu tɔ̄mbu wɔ̄kuru. ²⁵ Ma na sii geesu yiira ben wuswaɔ̄ ka wura ka sere gãa ni sina boko ka win bwisi kɛ̄ɔ̄bu ka win sina asakɔ̄bu ka sere Isireliba kpuro be ba wãa mi, ba wẽ sãa yee ten sɔ̄. ²⁶ Ma na bu sii geesun tɔ̄nnu yendu nɔ̄mu sɔ̄ndia ka gãa ni ba kua ka sii geesu tɔ̄nnu ita ka wura tɔ̄nnu ita ²⁷ ka gbɛɛ basilanu yendu ni ba kua ka wura. Yen geera sãawa wuran gobi nɔ̄ɔ̄bun (1.000) ka sere boo sii gandugisu yiru si su ballimɔ̄. Boo si, su ka wuragisu bæɛɛ nɛwa. ²⁸ Yen biru, na bu sɔ̄wa na nɛɛ, nge mɛ ba wãa nenɛm Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄, nge mɛya yãa ni, nu maa wãa

nenem Yinni Gusunɔn sɔ̄. Sii gee si, ka wura ye, ya sɔ̄awa kɛɛ ni ba Gusunɔn ben baababan Yinni wɛ̄ ka nuku tia. ²⁹Yen sɔ̄, bu de ba n tii sɛ. Kpa bu ye nenɛ ka laakari sere bu ka ye yĩire yǎku kowobun wirugibu ka Lefiba ka Isireliban bwese kerin wirugibun wuswaas Yerusalemun Yinni Gusunɔn sɔ̄a yerɔ.

³⁰Ma yǎku kowo be, ka Lefi be, ba sii gee si, ka wura ye, ka sere dendi yǎa ni ba wɛ̄ sɔ̄a yee ten sɔ̄ mi sua ba ka dɔ̄ Yerusalemun Gusunɔn besen Yinnin sɔ̄a yerɔ.

Ba swaa wɔ̄ri

³¹Wɔ̄ gen suru gbiikoon sɔ̄ wɔ̄kura yiruse sɔ̄ra sa seewa sa Yerusalemun swaa wɔ̄ri, Gusunɔn besen Yinni u ka sun wǎa. Ma u sun gbara besen yibereban yina ka ben sannɔ̄sun di gbaburɔ. ³²Ye sa tura Yerusalemun, sa wɛ̄ra sɔ̄ ita. ³³Sɔ̄ nnese sa sii gee si, ka wura ye, ka sere maa dendi yǎa ni yĩira Gusunɔn besen Yinnin sɔ̄a yerɔ. Ma ba ye Mɛremɔtu, Uri yǎku kowon bii nɔ̄mu sɔ̄ndia ka Eleasaa Finɛsin bii ka sere maa Lefi beni, Yosabadi, Yosuen bii ka Nɔ̄adia, Binuin bii. ³⁴Ye ba ye kpuro gara ba yĩira, ma ba ye kpuron geeru doke tireru sɔ̄.

³⁵Be ba raa yoru mwɛera ba wurama Isireliɔ ba Gusunɔn Isireli ben Yinni yǎku dɔ̄ mwaararuginu kua Isireliba kpuron sɔ̄ ka naa kinenu wɔ̄kura yiru ka yǎa kinenu wɛne ka wɔ̄kura nɔ̄kɔbu ka tia ka yǎa kpemminu wata ka wɔ̄kura nɔ̄kɔbu ka yiru ka boo kinenu wɔ̄kura yiru ben toranun sɔ̄. ³⁶Ma ba Aatasesin wooda ye bera geen wirugibu wɛ̄. Ma ba ka Isireliba yɔ̄ra ba ka dii te bana.

Yuuba dabɔnu

ba tɔn tuko kurɔbu sua

9 Ye ba dii te bana ba kpa, Isireliban wirugibu ba man susi ba nɛɛ, wee Isireliba ka yǎku kowobu ka sere Lefiba ba n ka tem min tɔn be karane, domi ba Kananiban koma kamginu saarimɔ ka Mɛdibaginu ka Feresibaginu ka Yebusibaginu ka Amɔnibaginu ka Mɔabubaginu ka Egibitigibun bũnu ka Amɔrebaginu. ²Ma ba bwese tuku nin bii wɔ̄ndiaba suamɔ kurɔbu. Nge mɛya be Isireliba, be, be ba sɔ̄a Yinni Gusunɔn tɔmbu ba ka tem min tɔmbu mennamɔ. Ben wirugibu ka ben siri kowoba ba gbia ba tora te kua.

³Sanam mɛ na nua mɛsum, yera na nen yaberu nenua na gɛɛka ma na nen seri wukura ka nen toburu ma na sina ka nuku sankiranu. ⁴Ma be ba nanda Gusunɔn Isireliban Yinnin garin sɔ̄ ba na ba sina nen bɔkɔ Isireli be ba raa yoru mwɛeran toranun sɔ̄. Ma na sina ka nuku sankiranu sere n ka kua yokan yǎkurun saa.

Esidarasi u kanaru mɔ

taaregibun sɔ̄

⁵Yokan yǎkurun saa ye sɔ̄, na seewa min di ka nen yǎa ni na gɛɛka nuku sankirarun sɔ̄ mi. Ma na yĩira na nɔ̄ma sua wɔ̄llɔ na Yinni Gusunɔn kana na nɛɛ, ⁶Gusunɔn nen Yinni, wee na wǎa sekuru sɔ̄ sere na n kpɛ n wuswaa seeya. Besen toranu nu dabia nu sun kera. Besen durum kpɛa sere ya wɔ̄llu girari. ⁷Saa besen baababan waatin diya sa tore too sere ka gisɔ. Besen tora nin sɔ̄na wunɛ Yinni Gusunɔn a sun bwese tukunu nɔ̄mu beria besɛ ka besen sinambu ka besen yǎku kowobu. Wee tɛ, tabu sun di ma sa wǎa yoru sɔ̄. Ba besen yǎnu gura ma sa wǎa sekuru sɔ̄. ⁸Adama Gusunɔn besen Yinni, a sun durom kua besen gaba wurama yorun di. Ma a sun wǎa yeru kua wunen tem mɛ a gɔsa sɔ̄ kpa a ka besen nɔ̄ni wukia, a sun wǎa geeru wɛ besen yoru sɔ̄. ⁹Wee sa sɔ̄awa yobu. Adama wunɛ Gusunɔn, a n sun deri. A dera Pɛesiban sinambu ba ka sun nɔ̄nu geu mɛera ma ba dera sa wǎa su ka wunɛ Gusunɔn besen Yinnin sɔ̄a yeru bani. Kpa su wɛra yeru wa Yerusalemun ka Yudan tem kpuro sɔ̄.

¹⁰Tɛ, Gusunɔn, mba sa yɛ sa ko gere domi sa wunen woodaba deri ¹¹be a sun wɛ saa wunen sɔ̄mɔbun min di. A bu sɔ̄wa a nɛɛ, tem mi sa ko du, mu sɔ̄awa mɛ mu disi mɔ baama men tɔmbun daa kɔsan sɔ̄. ¹²Yen sɔ̄, su ku bu besen bii wɔ̄ndiaba wɛ bu sua kurɔbu. Kpa su ku maa begibu sua kurɔbu. Mɛya su ku maa ben dukia gaa bine ko. Sà n yeni mem nɔ̄kɔwa, sa ko ko damgibu kpa su tem men dɛa geenu di sere su mam mu besen bibu tubi kerea. ¹³Besen daa kɔsa ka besen tora bakanun sɔ̄na yeni kpuro ya sun deema. Adama a n sun seeyasie nge mɛ besen tora ni, nu nɛ. Ma a maa dera besen gaba yakiarama yorun di. ¹⁴Yera sa ko maa wura su wunen wooda sara su ka bwese tuku ni nu kom kɔsum mɔ arukawani bɔke? Sà n maa kua mɛ, a n kaa mɔru se a sun go mam mam baa fiiko a kun deri? ¹⁵Gusunɔn besɛ Isireliban Yinni, wuna a sɔ̄a gemgii. Besɛ sa sɔ̄awa be ba tiara Isireliba sɔ̄. Besɛ wee wunen wuswaas sa tora. Sa n maa kpɛ sa n ka wǎa mɛ wunen wuswaas.

Yuuba ba ben kurɔ

bwese tukunu gira be ba raa sue

10 Sanam mɛ Esidarasi u yĩire u kanaru mɔ Yinni Gusunɔn sɔ̄a yerɔ u win tɔmbu suuru kanamme, yera ba menna tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu be kpuro ba maa sumɔ. ²Yera Sekania Yehielin bii Elamun debuminu sɔ̄, u Esidarasi sɔ̄wa u nɛɛ, geema, sa Gusunɔn torari ye sa ka tɔn tuko kurɔbu sua be ba sɔ̄a tem min tɔn kurɔbu. Adama ka mɛ, Isireliba ba yĩiyɔbu mɔ. ³Tɛ, su ka Gusunɔn arukawani bɔke kpa su tɔn tuko kurɔ be gira ka bii be sa ka bu mara nge mɛ Esidarasi besen yinni ka sere be ba wooda ye nasie ba

gerua. I de su ko nge me Gusunon wooda ye, ya gerua. ⁴Wune Esidarasi, a seewo, gari yi, yi nun wa. Sa ko n waa wunen biru. A de a wurugru ko kpa a se a ko nge me.

⁵Ma Esidarasi u seewa u dera yaku kowo tonwerobu ka Lefiba ka Isireliba kpuro ba bɔrua arukawani yen sɔ. ⁶Yen biru, Esidarasi u yara Gusunon saa yerun di u da Yokanani Eliasibun biin diru. Sanam me u dua mi, u n dɔanu di, u n maa nim kra. Domi win nuki sankire Isireli be ba yoru mwɛeran daa kɔsa ye ba kuan sɔ.

⁷Ma ba kpura Yerusalemu, Yudan tem kpuro sɔ gesi, be ba yoru mwɛera kpuro bu mennama Yerusalemu. ⁸Wi u yina u na sɔ itan baa sɔ, ba koo win ye u m kra kpa bu nun yara Isireliban suunu sɔn di. Wooda yeniwa Isireliban wirugibu ka ben bukurobu ba yi.

⁹Ma Yudaba ka Benyameeba ba menna Yerusalemu sɔ ita yen baa sɔ wɔ gen suru kra nnesen sɔ yenduse kra mi. Tumbu kpuro ba menna saa yerun yaara mi. Ma ba diirim soku ten sɔ ka guran sɔ. ¹⁰Yaku kowo Esidarasi u seewa u nee, wee i tora ye i ka ton tuko kurɔbu sua ma i Isireliba kpuro doke taare sɔ. Yen sɔ tɛ, i beɛn toranu tuuba koowo Gusunon beɛn baababan Yinnin mi kpa i win kiru ko. ¹¹I tii nenun tem minin tumbun sɔ ka sere maa ben kurɔbun sɔ.

¹²Ma ton be kpuro ba wura ba nee, sa ko ko nge me a gerua. ¹³Adama ton be, ba dabi. Ma gura nem. Yen sɔ, ba n kɛ bu yɔra kra. Yen biru, gari yi, yi n sɔ teeru n kun me sɔ yirun sɔmburu. Domi ton dabira ta tora gari yi sɔ. ¹⁴N n men na, besen wirugibu tona bu sina kpa be ba ton tuko kurɔbu sue bu na ka ben guro gurobu ka siri kowobu saa ye ba bu bura bu ka gari yi siri. Nge meya Gusunon besen Yinnin mɔru ya koo ka doona gari yin sɔ.

¹⁵Yonatam, Asaelin bii ka Yaasiya, Tikifan bii ka Mesulamu ka sere Sabetai Lefi wi, be tonawa ba n ka sun kra tia saa. ¹⁶Adama be ba tie ba wurama yorun di ba gari yi wura. Ma ba Esidarasi yaku kowo gɔsa ka sere yenu yɛrobu yenu baageren di ben baawure ka win yisuru. Ma ba gari yin siribu torua wɔ gen suru waku-rusen tɔ gbiikuru sɔ. ¹⁷Wɔ kra suru gbiikoon tɔ gbiikuru kra ba be ba ton tuko kurɔbu sua siri ba kpa.

Yuu be ba toran yisa

¹⁸Yaku kowobu sɔ, gaba waa be ba ton tuko kurɔbu sua. Beya Yosuen sikadominu ka win mero bisi

Yosadakin bibu Maaseya ka Eliesee ka Yaribu ka Gedalia. ¹⁹Ton be, ba bɔrua batuma sɔ ba nee, ba koo ben kurɔ be gira be ba saa ton tukobu mi, kpa bu ka yaa kineru yakuru ko ben toranun sɔ. ²⁰Imerin bweseru sɔ, Hanani ka Sebadia ba waa sɔ.

²¹Harimun bweseru sɔ, Maaseya ka Eli ka Semaya ka Yeyeli ka Osiasi. ²²Pasurin bweseru sɔ, Elionai ka Maaseya ka Isimeeli ka Netaneeli ka Yosabadi ka Eleasaa.

²³Lefin bweseru sɔ, Yosabadi ka Simeɪ ka Kelaya wi ba maa mɔ Kelita ka Petaya ka Yuda ka Eliesee.

²⁴Wom kowobun bweseru sɔ maa, Eliasibu.

Saa yerun kra sun kra sɔsobu sɔ, Salumu ka Telemu ka Uri.

²⁵Isireli be ba tie sɔ, Pareɔsin bweseru sɔ Ramia ka Yisiya ka Maakiya ka Miyamini ka Eleasaa ka Maakiya ka Benaya.

²⁶Elamun bweseru sɔ, Matania ka Sakari ka Yehieli ka Abudi ka Yeremoti ka Eli.

²⁷Satun bweseru sɔ, Elionai ka Eliasibu ka Matania ka Yeremoti ka Sabadi ka Asisa.

²⁸Bebain bweseru sɔ, Yokanani ka Hanania ka Sabai ka Atilai.

²⁹Banin bweseru sɔ, Mesulamu ka Maluku ka Adaya ka Yasubu ka Seali ka Yeremoti.

³⁰Pakati Mɔabun bweseru sɔ, Adina ka Kelali ka Benaya ka Maaseya ka Matania ka Besaleli ka Binui ka Manase.

³¹Harimun bweseru sɔ, Eliesee ka Yisiya ka Maakiya ka Semaya ka Simeɔ

³²ka Benyamee ka Maluku ka Semaria.

³³Hasumun bweseru sɔ maa, Matinai ka Matata ka Sabadi ka Elifeleti ka Yeremai ka Manase ka Simeɪ.

³⁴Banin bweseru sɔ, Madai ka Amuramu ka Weli ³⁵ka Benaya ka Bedia ka Keluhu ³⁶ka Fania ka Meremotu ka Eliasibu ³⁷ka Matania ka Matinai ka Yaasai ³⁸ka Bani ka Binui ka Simeɪ ³⁹ka Selemia ka Natani ka Adaya ⁴⁰ka Makinabai ka Sasai ka Sarai ⁴¹ka Asareli ka Selemia ka Semaria ⁴²ka Salumu ka Amaria ka Yosufu.

⁴³Nebon bweseru sɔ, Yeyeli ka Matitia ka Sabadi ka Sebina ka Yadaɪ ka Yoeli ka Benaya.

⁴⁴Ton beni kpurowa ba ton tuko kurɔbu sua. Kurɔ ben gaba ka bu bibu mara.

Nɛɛmi

Sa ko kpĩ su Nɛɛmin tirerun gari bɔnu ko ita.

Gbiikaa, Yerusalemun gb̄ararun bana. Babilonin sina bokowa u Nɛɛmi gɔra u ka sɔmbu te kpara. U maa ḡaa dabinu sɔnwa s̄aarun swaa sɔɔ ka maa ben tiin w̄asinaan swaa sɔɔ.

Yiruse, Esidarasi u tɔmbu Yinni Gusunɔn wooda garia, ma tɔn be kpuro ba ben toranu wa, ma ba nin suuru bikia ba ka Gusunɔ arukawani kpaɔ bɔkua.

Itase, ya sun s̄ɔɔɔ ma Nɛɛmi u s̄aa kpara Yudaba sɔɔ. Ye ya s̄aa ḡaa girinu win w̄aaru sɔɔ, yera u tii Gusunɔ w̄ɛ mam mam. Wiya u ra Gusunɔ kanɛ saa kpuro.

Tire ten kpunaa

1. Ba Yerusalemun gb̄araru bana, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Ba Yinni Gusunɔn woodaba gara ma ba ka n̄n arukawani kpaɔ bɔkua, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye Nɛɛmi u kuan sukum, wiru 11n di sere wiru 13.

Nɛɛmi u Yerusalemun labaari nua

1 Gari yi Nɛɛmi Hakalian bii u yorua, yi wee. U nɛɛ, Aatasesin bandun w̄ɔɔ yenduse sɔɔ, gen suru nɔɔba nɛɛɛ sɔɔra nɛ Nɛɛmi na w̄aa wuu bɔkɔ ge ba m̄ɔ Susiɔ. ²Yera nen mero bisi turo wi ba m̄ɔ Hanani u tunuma saa Yudan tem di ka tɔmbu gabu ma na bu Yuu be ba ñ yoru mwɛɛra ka Yerusalemun labaari bikia. ³Ma ba man wisa ba nɛɛ, be ba ñ yoru mwɛɛra mi, ba w̄aa Yudaɔ ȳaa bakaru ka seku bakaru sɔɔ. Ma Yerusalemun gb̄aranu nu kurunu m̄ɔ ma nin gam-boba ba d̄ɔɔ mwaakira.

Nɛɛmi

u kanaru m̄ɔ Yuuban s̄ɔ

⁴Sanam mɛ nɛ Nɛɛmi na labaari ye nua, na sinawa ka sw̄ii. Na w̄aa nuku sankiraru sɔɔ s̄ɔɔ dabinu. Ma na nɔɔ bɔkua na Wɔrukoo kanam w̄ari. Na n̄n s̄ɔɔwa na nɛɛ, ⁵Yinni, wunɛ wi a w̄aa w̄alɔ, a kp̄a. A dam kpuro m̄ɔ. A ra wunen arukawani yibie be ba nun mem nɔɔwammen mi, kpa a be ba nun k̄i w̄anw̄andu kua.

⁶A man m̄ɛrima. A swaa dakio ye na nun kanamɔ nɛ wunen sɔm kowo. S̄ɔɔ sɔɔ ka w̄ɔkuru na nun kanamɔ besɛ Isireliban s̄ɔ, besɛ wunen sɔm kowobu. Na nun kanamɔ a sun besen durum w̄ako. Geema, nɛ ka nen yenugibu sa torawa, ⁷ye sa ñ ka wunen woodaba ka wunen gere ka wunen yiirebu mem nɔɔwɛ ye a M̄wisi wunen sɔm kowo w̄ɛ. ⁸A yaayo ye a M̄wisi s̄ɔɔwa u sun s̄ɔ. A nɛɛ, s̄a kun nun mem nɔɔwɛ, kaa sun yarinasia sa n w̄aa bwesenu kpuron suunu sɔɔ.

⁹Adama amen biru, s̄a n ḡɔru gɔsia sa wurama wunen mi, ma sa wunen woodaba mem nɔɔwɛ, kaa sun ka-sum da baa s̄a n toman na, kpa a ka sun wurama tem mɛ a gɔsa sɔɔ mi a nɛɛ, kaa n w̄aa. ¹⁰Yinni Gusunɔ, sa s̄awa wunen tɔmbu ka maa wunen sɔm kowobu.

Besera a yakia ka wunen dam bakam. ¹¹Yinni Gusunɔ, a suuru koowo. A nen kanaru nɔɔwɛ ka maa be ba nun naane s̄aa ba k̄i bu nun bɛɛɛ w̄ɛ. A de nen sanum mu dora sina bokon mi, kpa u ka man n̄n geu m̄ɛri.

N deema saa ye sɔɔ, na s̄awa sina bokon sɔm kowo wi u ra n̄n tam dokeye nɔɔra.

Aatasesi u wura

Nɛɛmi u gɔsira Yerusalemuɔ

2 Ye Aatasesi u kua w̄ɔɔ yendu bandu sɔɔ, w̄ɔɔn suru gbiikoon t̄ru garu, u s̄ɔ u dimɔ, ma na tam sua na n̄n w̄ɛ. Adama saa ye sɔɔ, na nuki sankire too. Na ñ nuki sankirare nge mɛ. ²Yera sina boko u man bikia u nɛɛ, amɔna nen wuswaa ya ka burisine mɛ. Na barɔwa? Nuku sankira nir̄a na m̄ɔ mɛ.

Yera na nanda too. ³Adama ka mɛ, na kp̄a na n̄n s̄ɔɔwa na nɛɛ, yinni, wunen w̄aaru tu daka da. Na ñ kp̄ɛ na kun nuki sankire. Domi wuu ḡen mi ba nen sikadoba sika ga kua bansu. Ma gen gb̄ararun gam-boba ba d̄ɔɔ mwaakira.

⁴Sina boko u man bikia u nɛɛ, mba na k̄i u man kua.

Yera na yande Wɔrukoo kana. ⁵Ma na n̄n wisa na nɛɛ, yinni, ñ n ka man n̄n geu m̄ɛra, a de n wura Yudaban temɔ wuu ḡen mi ba nen sikadoba sika kpa n gu bani n seeya.

⁶N deema sina boko ka win kurɔwa ba s̄ɔ d̄ɔma te. Yera u maa man bikia u nɛɛ, s̄ɔɔ nyewa kon ko mi. Saa yer̄a kon wurama.

Ma na n̄n s̄ɔɔwa saa ye kon wurama. Ma u wura n da. ⁷Yen biru, na nɛɛ, sina boko, na nun kanamɔ, a man tireru w̄ɛyɔ tem ȳro be ba w̄aa Efaratin s̄ɔɔ duu yeru gian s̄ɔ bu ka man deri n turi Yudaɔ. ⁸Mɛya na maa k̄i a man tireru garu w̄ɛ Asafun s̄ɔ wi u s̄aa sina bokon d̄aa k̄so kpa u man d̄aa k̄ɛ n ka dii te ta w̄aa

sāa yerun bɔkɔɔn gamboba ko ka wuu gen gbāraru gamboba ka sere diru mi nen tii ko na n wāa.

Yera sina boko u man tire ni kpuro wē. Domi Gusunɔ u wāa ka nε. ⁹ Ma u tabu sinambu ka maasɔbu gɔsa bu ka man ȳsiri. Yera na seewa na da na tem ȳro be deema be ba wāa s̄ɔɔ duu yeru gia mi. Ma na bu sina bokon tire ni wē. ¹⁰ Sanam mε Sambala wi u sāa Horoni ka win sɔm kowo Tobiya wi u sāa Amɔni ba nua ma na wee n ka Isireliba gea kua, yera ben nuki sankira too.

Nεemi u mεerimɔ

mi gbārara sankira

¹¹ Sanam mε nε Nεemi na tunuma Yerusalemɔ, na sinawa gina s̄ɔɔ ita. ¹² Na ñ goo s̄ɔɔwa ye Gusunɔ nen Yinni u man s̄ɔɔwa n ko Yerusalemun s̄ɔ. Yen biru, na seewa w̄kuru ka tɔmbu gabu. Na ñ yaa saberu garu sue ma n kun mɔ keteku ge na sɔni. ¹³ W̄ku suunu sɔɔ, na yara saa kɔnɔ ge ga wāa wɔwa gian di na da bwiaɔ ye ba m̄ Yaa gɔba ka maa sere kɔnɔwɔ mi ba ra kubanu yari. Ma na Yerusalemun gbāra te mεera mεera, na wa ta kurunu mɔ. Ma ten gamboba ba d̄ɔ mwaakira. ¹⁴ Ma na da kɔnɔ ge ga wāa bwia ye ba gban bɔkɔɔ ka sere sina bokon bwiaɔ. Adama ayeru garu sari mi nen keteku ga koo ka sara. ¹⁵ Ma na kpa ka Sedoronin wɔwa gia na ka gbāra te mεeri mεerimɔ sere na ka tunuma kɔnɔ ge ga wāa wɔwa giaɔ min di na raa ka yara.

¹⁶ Saa ye sɔɔ, wuun siri kowobu ba ñ yē mi na da ka ye na m̄. Domi na ñ Yuu goo gāanu s̄ɔɔwa baa ka yāku kowobu ka wuun bukurobu ka sere tem men kparobu. ¹⁷ Adama ye na wurama na bu s̄ɔɔwa na nε, bεen tii i wa nge mε Yerusalemu ya sāa. Wee ya bansu kua. Ma yen gbāraru gamboba ba d̄ɔ mwaakira. Yen s̄ɔ, su yen gbāra te seeya kpa sa kun maa wāa sekuru sɔɔ.

¹⁸ Ma na bu s̄ɔɔwa nge mε Gusunɔ nen Yinni u man k̄su ka ye sina boko Aatasesi u man kua. Yera be kpuro ba yande nɔgiri sua ba nε, su se su gbāra te bani.

Ma ba dam kēena ka gari yi. ¹⁹ Adama Sambala wi u sāa Horoni ka win sɔm kowo Tobiya wi u sāa Amɔni ka Gesemu wi u sāa Daarubu ba yen labaari nua. Yera ba sun yaakoru torua. Ma ba sun bikia ka gendu mba sa m̄ mi. Sa kasuwa su sina boko seesi?

²⁰ Ma na bu wisa na nε, Yinni wi u wāa wɔɔ wiya u koo sun nasara wē. Besε win sɔm kowobu sa ko sewa su wuu ge bani. Adama bε, i ñ baa mɔ ge sɔɔ, i ñ maa gāanu mɔ i gere mi. I ñ ko mam bweseru garu deri tēn s̄ɔ ba koo bε yaaya.

Yuuba ba Yerusalemun

gbāraru bana seewa

3 Yera yāku kowo tɔnwero Eliasibu u seewa ka yāku kowo be ba tie, ba kɔnɔ ge ba m̄ Yāanun

gani seeya. Ma ba yi sārasia ba yi nenem ka yāku yāki. Yen biruwa ba yen gamboba doke. Saa min di, ba maa gbāraru sɔnwa Mean k̄su yerun di sere n ka girari k̄su yee te ba m̄ Hananελiɔ. Ma ba maa ten tii sārasia. ² Yera Yerikogibu ka Sakuri Iimirin bii ba sɔm-buru kua Eliasibun bɔkɔɔ. ³ Senaagibu ba bu somi ba ka kɔnɔ ge ba m̄ Swēε bana. Ba gen kadiriba kua ka gen kɔkɔɔba. Ma ba ye kpuro doke gambo ye sɔɔ. ⁴ Ben bɔkɔɔ Meremɔtu, Urin bii, Hakɔtun debubu, u maa somi sɔmbu te sɔɔ. Ben bɔkɔɔ maa Mesulamu, Berekian bii, Mesesabelin debubu u maa somi sɔmbu te sɔɔ. Ben bɔkɔɔ, Sadɔku, Baanan bii u maa somi sɔmbu te sɔɔ. ⁵ Ben bɔkɔɔ, Tekoagibu ba maa na bu ka somi sɔmbu te sɔɔ. Adama ben wirugiba yina bu sɔmbu ten kparobu wiru kp̄iya.

⁶ Yoyada Paseakin bii ka Mesulamu Besodian bii ba kɔnɔ ge ba m̄ Yesana sɔnwa ba bana. Ba gen kadiriba kua ka gen kɔkɔɔba ka sere maa gen s̄retii. ⁷ Be ba maa sɔmburu kua ben bɔkɔɔ be wee, Melatia Gabaonigii ka Yadoni Meronɔtugii ka Gabaonigibu ka Misipagibu. Beya ba bana n ka girari tem ȳron dirɔ wi Babilonin sina boko u yi mi. ⁸ Ben bɔkɔɔ be ba maa somi wee, Usieli, Harayan bii wi u sāa wuran sɔm kowobun turo ka Hanania wi u sāa turare kowobun turo. Ba ben sɔmburu kua ba ka da sere mi Yerusalemun gbāraru ta yasum sosi. ⁹ Ben bɔkɔɔ Refaya, Hurin bii wi u sāa Yerusalemun bee tian kparo u maa somi sɔmbu te sɔɔ. ¹⁰ Benin bɔkɔɔ maa, Yedaya, Harumafun bii u gbāraru sɔnwa u bana te ta wāa win yenun dee deeru. Yen biru Hatusi, Hasanian bii u bana u swεesi. ¹¹ Maakiya, Harimun bii ka Hasubu, Pasati Mɔabun bii ba maa gbāra ten gam sɔnwa ka k̄su yee te ba m̄ P̄εen d̄ɔ s̄ru yeru. ¹² Benin bɔkɔɔ Salumu, Halosesin bii wi u Yerusalemun wɔɔ beri tia kpare u maa somi ka win bii wɔndiaba. ¹³ Hanuni ka Sanɔagibu ba kɔnɔ ge ga wāa wɔwa gia sɔnwa ba gu bana ba gen kadiriba ka gen kɔkɔɔba ka gen s̄retii doke. Mi ba bana mi, n kuawa gɔm soonu kɔɔbu (1.000) ba ka girari kɔnɔ gèn min di ba ra kubanu yari. ¹⁴ Maakiya Rekabun bii wi u sāa Beti Hakeremun beran tem ȳro u kɔnɔ gèn min di ba ra kubanu yari sɔnwa. Ma u gen kadiriba kua u doke ka gen kɔkɔɔba ka sere maa gen s̄retii.

¹⁵ Saluni, Kolohose Hoseen bii, Misipan tem ȳro u kɔnɔ gèn mi gia bwia wāa sɔnwa u gen kadiriba kua ka gen kɔkɔɔba ka gen s̄retii. Yen biru u Siloen yerun gana bana u ka na sere sina bokon saadiēn ganan bɔkɔɔ ka yɔɔtia ye ba kua ba ra ka de sina boko Dafidin wuu gia. ¹⁶ Win bɔkɔɔ Nεemi Asibukun bii, wi u Beti Surin bee tia kpare u gbāraru sɔnwa u ka da sere Dafidi ka wigibun siku yerɔ ka mi ba bwii gba ka sere mi tabu durɔbun dira wāa. ¹⁷ Win bɔkɔɔ Lefiban bweseru ta maa bana saa min di. Wi u sāa ben wirugii wiya Rehumu, Banin bii. Yen biru Hasabia wi u sāa Keilan bee tian kparo u maa sɔnwa ye ya wāa win bera gia. ¹⁸ Ben bɔkɔɔ win mero bisibu ba maa sua min di. Wi u bu kpare wiya Bafai, Henadadin bii. Wiya u maa Keilan bera ye ya tie kpare. ¹⁹ Ben bɔkɔɔ Esε,

Yosuen bii, Misipan sunɔ u maa sua min di u ka da sere mi ba ra tabu yānu bere gbāraran goo gɔmkirɔ. ²⁰ Win bɔkuɔ Baruku, Sabain bii u maa sua min di u bana saa goo gɔmkii ten min di n ka girari yāku kowo tɔnwero Eliasibun dii kɔnkɔ. U sɔmbu te kua ka kīru. ²¹ Saa min di, Mɛremɔtu, Urin bii, Hakɔtun debubuwa u maa bana saa Eliasibun dirun kɔnkɔ di sere ka dii ten bera giɔ.

²² Win bɔkuɔ yāku kowo be ba wāa Yerusalemun baru kraanɔ ba maa begia bana. ²³ Ben bɔkuɔ Benyamɛ ka Hasubu ba maa sɔnwa ba bana ben dian dee deeru. Ma Asaria Maaseyan bii, Ananian debubu u maa bana win dirun bɔkuɔ. ²⁴ Ben bɔkuɔ Binui, Henadadin bii u maa bana saa Asarian dirun di sere ka gbāra ten goo gɔmkirɔ. ²⁵ Pala, Usain biiwa u maa sɔnwa goo gɔmkii ten dee deeru di n ka da wuu kɔsɔbun dirɔ te ta sina kraaru mɛera pirisɔm dirun bɔkuɔ. Min diya Pedaya, Pareɔsin bii u maa sɔnwa. ²⁶ Netini be ba wāa gungunɔ ba maa sɔnwa ba bana ba ka da kɔnkɔ ge ga wāa nim gia sɔɔ yari yeru gia wuu kɔsɔbun dirun dee deeru. ²⁷ Ben bɔkuɔ Tekoagibu ba maa sɔnwa ba bana wuu kɔsɔbun dii bakarun dee deeru di n ka da gana ye ya wāa gungurɔ.

²⁸ Kɔnkɔ gèn min di dumi ra ka du, yāku kowo ben baawurewa u mi sɔnwa u bana win dirun dee deeru. ²⁹ Ben bɔkuɔ Sadɔku, Imerin bii u sɔnwa u bana win dirun dee deeru. Ma Semaya, Sekanian bii wi u sāa kɔnkɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian kɔso u maa sɔnwa u bana. ³⁰ Win bɔkuɔ Hanania, Selemian bii ka Hanuni, Salafun bii kɔnkɔ tiase be, ba maa seewa ba gbāra ten gam sɔnwa. Ma Mɛsulamu, Berekian bii u maa sɔnwa win dirun dee deeru. ³¹ Win bɔkuɔ Maakiya wuran sɔm kowobun turo u maa sɔnwa u ka da Nɛtiniba ka tenkuban yenusɔ Mifukadin kɔnkɔ dee deeru sere ka dii tɛera ye ya wāa gbāraran goo gɔmkirɔ. ³² Wurand sɔm kowo be, ka tenku be, ba maa sɔnwa dii tɛera yen min di sere n ka da kɔnkɔ ge ba mɔ Yāanu.

Yibereba

ba kī bu sɔmbu te yɔrasia

³³ Sanam mɛ Sambala ka wigibu ba nua ma besɛ Yuuba sa gbāra te banimɔ, yera ba mɔru seewa ka dam. ³⁴ Ma ba sun yaakoru mɔ Samarind tabu kowobun wuswaɔ ba mɔ, mba Yuu wɔnwɔndo beni ba mɔ. Sa ko bu deriwa bu ben sɔmbu te ko? Sa ko bu deriwa bu Gusunɔ ben Yinni yākuru kua? Sa ko wuru bu sɔmbu te wiru go? Sa ko wurawa bu maa ban si seeya sin kpenu dɔɔ mwaakira kpuro mi?

³⁵ Tobiya wi u sāa Amɔni u wāa win bɔkuɔ. Ma u nɛɛ, bana yeren bwesera ba mɔ mɛ. Gana ye demaku gà n yɔkwa ya koo wɔruma mi?

³⁶ Yera nɛ Nĕemi na kɔngiru sua na nɛɛ, Gusunɔ besen Yinni, a swaa dakio a nɔ nge mɛ besen yibereba ba sun yaakoru mɔ. A de ben yaako ten are yi wɔri ben wiru wɔllɔ. A de bu ben yānu gura bu bu yoru

mweeri bu ka da tem tukumɔ. ³⁷ A ku bu ben durum wɔka, domi ba sun wɔnwa gbāra te sa banimɔn sɔ.

³⁸ Nge meya sa ka gbāra te kpuro bana sere ten gunum kɔnun saka. Be ba sɔmbu te kua, ba tu kuawa ka nuku tia.

4 Sanam mɛ Sambala ka Tobiya ka Daarububa ka Amɔniba ka Asidɔdugibu ba nua ma Yerusalemun gbāra ten sɔmbura sīimɔ, ba maa ten kuu dabinu kɔrumɔ, yera ba mɔru besira too. ² Ma ba nɔɔ tia kua bu ka Yerusalemu wɔri kpa bu yen tɔmbu burisina.

³ Yera sa Gusunɔ besen Yinni kana ma sa gbāra te kɔsu sɔɔ kɔɔ ka wɔkuru. Sa yibere be mara. ⁴ Adama Yudaba ba gerumɔ ba mɔ,

gbāra ten wɔrumaan tem kusanu nu kpā sere besen sɔm kowoba wasira ka nin gurabu. Sa ñ kpɛ su tu bani.

⁵ Ma besen yibereba ba tamaa sa ñ ben baaru nɔnkɔmɔ, sa ñ maa bu wasi sere dɔma te ba koo sun wɔri bu go kpa bu besen sɔmbu te yɔrasia.

Nĕemi u tɔn be ba sɔmburu mɔ

tabu yānu wɛ

⁶ Yuu be ba wāa besen yibereban suunu kɔɔ ba na ba sun sɔɔwɔ nɔn dabinu kari ye ya wee saa yibere ben min di ka sere min di ba koo sun wɔrima. ⁷ Yen sɔna na tɔmbu tabu yānu wɛ ben baawure ka win takobi ka win yaasa ka win tendu. Ma na bu yi yi bwese kera ka bwese kera gbāraran biruɔ mi ba ñ gina banɛ. ⁸ Ma na seewa na bukurobu ka siri kowobu ka tɔn be ba tie sɔɔwɔ na nɛɛ, i ku ben berum ko. I yaayo ma Yinni Gusunɔ u kpā. Wiya ba koo nasia. I tabu koowo besen mero bisibun sɔ ka besen bibun sɔ ka besen kurɔbun sɔ ka sere besen yenusun sɔ.

⁹ Yen biru, besen yibereba ba nua ma ba sun sɔɔwɔ ye ba mɔ kpuro. Gusunɔ u maa ben himbaba kam koosia. Ma baawure u wuru mi u raa sɔmburu mɔ.

¹⁰ Saa dɔma ten di, nen sɔm kowobun sukum mu ra n sɔmburu mɔwa kpa be ba tie ba n yaasi ka tɛrenu ka tennu beki kpa ba n yabe tarakpenu doke. Kpa besen wirugibu ba n sun dam kɛmɔ. ¹¹ Be ba maa gbāra te banimɔ ka be ba kpenu guramɔ, ba ra n nɔm teuɔ tabu yānu neniwa kpa ba n ka teu sɔmburu mɔ. ¹² Ben baawure u ra n win takobi sārusewa pɔkɔ. Wi u ra kɔba so, wiya u ra n man swīi. ¹³ Ma na bukurobu ka siri kowobu ka sere tɔn be ba tie mi sɔɔwɔ na nɛɛ, besen sɔmbu te, ta kpā. Wee sa yarine baama kpuro. Goo kun ka goo turuku gbāra ten sɔmburu kɔɔ. ¹⁴ Yen sɔ, ñ n kɔban swīi nua, i mennama nen mi bera gee i yen swīi yi nua. Gusunɔ besen Yinni u koo sun sanna.

¹⁵ Nge meya sa ka sɔmbu te mɔ. Besen sukum mu yaasi neni saa bururun di sere ka wɔkurɔ. ¹⁶ Na maa wure na bu sɔɔwɔ na nɛɛ, baawure u kpunɔ Yerusalemun nukurɔ ka win sɔm kowobu kpa su dom se wɔkuru sa n yibereba mara. Kpa su sɔmburu ko sɔɔ kɔɔ.

¹⁷ Ma nɛ Nĕemi ka nen mero bisibu ka nen sɔm kowobu ka nen kɔsɔbu be ba man swīi, besɛ kpuro sa

ɛn bɛsɛn yǎnu potira. Ma baawure u win tabu yǎnu ka win nim neni.

Nɛɛmi u taki kpeesia

5 Sɔɔ teeru, Yuuban tɔn durɔbu ka ben tɔn kurɔbu ba ka begibu gabu mɔru mɔ. ² Gaba gerumɔ ba mɔ, bɛsɛ ka bɛsɛn bibu, sa dabi. Yen sɔ, sa alikaman bukata mɔ ye sa ko di sa n ka wǎa. ³ Gaba maa gerumɔ ba mɔ, sa bɛsɛn gbea ka bɛsɛn resɛm gbaanu ka mam bɛsɛn dia tɔruba yiimɔ su ka alikama wa gɔɔrun saa. ⁴ Gaba maa gerumɔ ba mɔ sa gobi bɔkɔrawa bɛsɛn gbean dǎanu sɔɔ su ka wa su Babilonin sina bokon wɔɔ gobi kɔsia. ⁵ Adama bɛsɛ kpuro sa sǎawa bwese teeru. Bɛsɛn bibu ka ben bibu tia yera. Adama ba sun tilasi mɔ su ka bɛsɛn bibu yoru kpɛɛ. Bɛsɛn bii wɔndia dabiru ta mam wǎa yoo te sɔɔ kɔ. Sa ɛn maa kpɛ su gǎanu ko domi wee ba bɛsɛn gbea ka bɛsɛn resɛm gbaanu tɔruba mwa.

⁶ Sanam mɛ na ye kpuro nua, ka tɔn ben weewee ni ba mɔ, yera mɔru man mwa gem gem. ⁷ Ma na gɔru doke n bukuro be, ka siri kowo be gerusi. Ma na be kpuro sokusia ba menna. Na bu bikia na nɛɛ, amɔna i ka bɛɛn mero bisibu gǎanu bɔkɔramɔ i nim dokemɔ. ⁸ Ma na bu sɔɔwa na nɛɛ, sa bɛɛn mero bisi be ba tii tɔn tukobu dɔre yakia ka dam mɛ sa mɔ. Yera bɛɛn tii i maa bu dɔramɔ bɛɛn tii tiine sɔɔ?

Ma ba mari ba ɛn maa gǎanu wisa. ⁹ Na maa wure na nɛɛ, ye i mɔ mi, ya ɛn wǎ. Ya weene i n Gusunɔ nasie, kpa bwese tukunu nu ku sun wɔmɛ. ¹⁰ Nen tii ka nen tundo bisibu ka nen sɔm kowobu sa tɔn be gobi ka alikama bɔkura. Adama su bu ye kpuro deria. ¹¹ Ɖn n men na, i doo saa gisɔn di i ben gbea ka ben resɛm gbaanu ka ben dia ye i tɔruba mwa wesia. Kpa i maa are yin tii bu wesia yi i bu mwaari gobi yi i bu bɔkura sɔɔ ka alikama sɔɔ ka tam sɔɔ ka sere maa gum sɔɔ.

¹² Ma ba man wisa ba nɛɛ, sa ko ye wesia. Sa ɛn maa bu gǎanu mwaarimɔ. Sa ko kowa nge mɛ a gerua.

N deema na yǎku kowobu sokusia. Ben wuswaɔra ba sɔɔ mwɛɛ ni kua ka bɔri. ¹³ Yen biru na nen yaberu nɛnu na kpara ma na nɛɛ, wi u kun win sɔɔ mwɛɛru yibie, Gusunɔ u yɛro kparo nge mɛsum kpa u yɛro yara win yɛnun di. U de yɛron dukia yu doona kpa u yɔra nɔm dira.

Ma be kpuro ba wura ba nɛɛ, ami, n yɛro koowo mɛsum.

Ma be kpuro ba Yinni Gusunɔ siara. Yen biru ba ben sɔɔ mwɛɛ ni yibia.

¹⁴ Saa sina boko Aatasesin bandun wɔɔ yendun diya u man kua Yudaban kparo sere n ka girari win bandun wɔɔ tɛna ka yiru. N kuawa mi wɔɔ wɔkura yiru. Saa ye kpuro sɔɔ, nɛ ka nen mero bisibu sa ɛn tem yɛrorun gǎanu mwaare. ¹⁵ Adama n sere tunuma mi, kparo be ba raa wǎa mi, ba ra tɔmbu wɔɔ gobi burewa n kpǎ kpa bu bu dǎanu mwaari ka tam ka sere maa sii geesun gobi weeru. Yen biru, ben sɔm kowobu ba ra n tɔmbu dam dɔremɔwa. Adama nɛ, na ɛn kue mɛ, yɛn sɔ na Gusunɔ nasie. ¹⁶ Bɛsɛn tiiwa sa sɔmburu kua sa ka gbǎra te sɔnwa. Sa ɛn maa gberu garu dwa

bɛsɛn tiin sɔ. Nen sɔm kowobu kpurowa ba ka man sɔmbu te kua. ¹⁷ Ka mɛ, Yuuba ka ben wirugibu be ba ra di nen yenuɔ, ba sǎawa wunaa weeru ka wɔkuru ka sere maa sɔɔ be sa ra wa tem tukum di. ¹⁸ Tɔɔ baatere naa na ra de bu go ka yǎanu sɔɔba tia ni nu gea sǎa ka sere maa gue. Yen biru sɔɔ wɔkuru ka sɔɔ wɔkura, ba ra ka man tam naawɛ. Ka mɛ, ye kpuro sɔɔ, na ɛn tɔmbu tem yɛrorun gǎanu bikiare. Domi ben ye ba mɔ ya kpǎ kɔ.

¹⁹ Yinni Gusunɔ, a man yaayo ye na tɔn be kuan sɔ, kpa a ka man nɔnu geu mɛɛri.

Yibɛrɛba ba maa kpam seewa

6 Sambala ka Tobiya ka Gesɛmu wi u sǎa Daarubu ka sere bɛsɛn yibɛrɛ be ba tie ba nua ma sa gbǎra te kpuro sɔnwa, ten gambobara ba tie. ² Yera Sambala ka Gesɛmu ba man gɔria ba nɛɛ, n na su wesianɔ ko Kefirimunɔ Onɔnɔn wɔwɔ. N deema kɔsa tɔn be, ba bwisika bu man kua. ³ Yera na maa bu gɔria na nɛɛ, na sɔmburu mɔ ta kpǎ, na ɛn kpɛ n tu deri n na. Domi nà n tu deri ta koo yɔra.

⁴ Yera ba man gɔria mɛsum sere nɔn nɛɛ. Adama gari tee yiya na ra bu wisi. ⁵ Yera Sambala u maa man win sɔm kowo gɔria nɔn sɔɔbuse. Sɔm kowo wi, u tire ru neni te ba ɛn wukiri. ⁶ Wee ye ya yorua tire te sɔɔ. Ta nɛɛ, Gesɛmu u nɛɛ, labaari gaa ya sɔɔramɔ bwesenu sɔɔ. Yera wunɛ ka wunɛgibu i be sɔɔru kpa i ka tii yina. Yen sɔna a gbǎra te seeyamɔ. Wunen tii a kɔ a be ko ben sina boko. ⁷ A mam be Gusunɔn sɔmɔbu gɔsa be ba koo kpara Yerusalemɔ ma a kua Yudaban sina boko. Tɛ, a n yɛ ma n ɛn tɛemɔ sina boko u ka labaari ye nɔ. Yen sɔ, a na su wesiana sannu. ⁸ Ma na Sambala wisa na nɛɛ, weesa a mɔ. Wuna a wunen gari sekumɔ. ⁹ Bɛsɛn yibɛrɛ be, ba kookari kua bu ka sun nandasia. Ba tamaa sa ko mwia kpanawa su sɔmbu te deri.

Tɛ, Yinni Gusunɔ a man dam kɛɛyɔ sɔmbu te sɔɔ.

¹⁰ Yen biru, na wura na Semaya Delayan bii Mɛhetabelin debubu deema. N deema u raa tii kenusi ma u nɛɛ, su da sannu Yinni Gusunɔn sǎa yerɔ sere sɔɔ sɔɔ su kuke. Kpa su tii gamboba kenusi. Domi yibɛrɛ be, ba wee bu nɛ, Nɛɛmi go wɔkuru. ¹¹ Ma na nùn wisa na nɛɛ, tɔnu wi sǎa nge nɛ u koo maa duka su yibɛrɛban wuswaɔ? Nge wara u koo du Yinni Gusunɔn sǎa yerɔ u yari wasiru. Na ɛn duɔ mi.

¹² Domi na tuba ma n ɛn Gusunɔ u nùn gɔrima. Adama u win gari geruawa yɛn sɔ Sambala ka Tobiya ba nùn gobi kɔsia u ka ye ko. ¹³ Tɔn be, ba tamaa ɛn n kua mɛ, kon berum ko kpa n win gere swii n wɔri durum sɔɔ, kpa bu nen yisuru sanku n bɛɛrɛ bia.

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a de a n yaaye ye Tobiya ka Sambala ka Gusunɔn sɔmɔ Nɔadia tɔn kurɔ wi, ba kua ka sere Gusunɔn sɔmɔ be ba tie ba kasu bu man berum tia.

¹⁵ Sa gbǎra ten bana kpawa suru wi ba mɔ Elulun sɔɔ yenda sɔɔbuse sɔɔ. Sa sɔmbu te kuawa sɔɔ weeraakuru ka yiru. ¹⁶ Sanam mɛ bɛsɛn yibɛrɛba ka bwese ni nu ka sun sikerɛnɛ ba nua sa gbǎra te seeya,

yera ba berum soora. Ma sekura bu mwa. Saa ye sɔɔra ba tuba ma Yinni Gusunɔwa u dera sɔmbu te, ta koora.

¹⁷ Sanam mɛ sa bana ye mɔ, Yudan wirugibu gabu ka Tobiya ba ra n tirenu kuanammɛwa kiri kiri. ¹⁸ Domi Yuu dabira ta ɔɔtia kua ka wi, ka bɔri yɛn sɔ u Yuu wi ba mɔ Sekania, Aran biin bii wɔndia sue kurɔ. Mɛya maa Tobiyani bii Yokanani u Yuu wi ba mɔ Berekia, Mɛsulamun biin bii wɔndia sue kurɔ. ¹⁹ Ba ra n mam wi, Tobiyani gea gerumɔwa nen wuswaɔ kpa bu da bu nɔn nen gari swaa gurea. Tobiya wi, u ra n man tirenu kuammɛwa u ka man nandasia.

Nge mɛ ba koo ka Yerusalemu kɔsu

7 Sanam mɛ sa gbɔra te bana sa kpa sa ten gamboba doke, yera sa be ba ra kɔnɔsu kɔsu doke ben sɔma sɔɔ ka sere maa wom kowobu ka Lefi be ba tie. ² Ma na nen mɔɔ Hanani wooda wɛ u Yerusalemu kpara, wi ka Hanania, wi u sɔa Yerusalemun gbɔra kɔsobun wirugii. Durɔ wi, u tɔn be ba tie kere. Domi u sɔa naanɛgii ma u Gusunɔ nasie. ³ Na bu sɔɔwa na nɛɛ, ba n Yerusalemun kɔnɔsu keniamɔ ma n kun mɔ sɔɔ u yara. Yoka ba koo su kenɛwa kɔnɔ kɔsobu bu sere doona. Yen biru, ba koo Yerusalemugibu bikia bu wuu kɔsu, ben baawure u n yɔ win dii kɔnɔwa.

Yuu be ba wura ben temɔ

⁴ Baa mɛ Yerusalemu ya kpɔ, ya maa yasu, yen tɔmbu ba n dabi, ba n maa dia banɛ. ⁵ Yera Yinni Gusunɔ u doke nen gɔruɔ n bukurobu menna ka siri kowobu ka wuun tɔmbu n ka bu gari gari. Ma na tireru garu wa tɛ sɔɔ ba tɔmbun yɔsa yorua nge mɛ ben baawuren bweserun tɔka sɔa. Bera be ba gbia ba wurama Babilonin di. Ye na wa ba yorua wee.

⁶ Tɔn be Babilonin sina boko Nɛbukanesaa u yoru mwɛɛra u ka da win mi, ben dabiru ta wurama Yerusalemu Yudan temɔ. Ma ben baawure u da win wuu. ⁷ Wee be ba tɔn be kparama. Bera Sorobabeli ka Yosue ka Nɛɛmi ka Asaria ka Ramia ka Nakamani ka Maadose ka Bilisani ka Misipaa ka Bigifai ka Nehumu ka Baana. Tɔn ben geeru ka ben bwese kerin yɔsa wee.

⁸ Parezin bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba yiru ka wunɔbu ka wata ka wɔkura yiru (2.172).

⁹ Sefatian bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu gooba wunɔbu ka wata ka wɔkura yiru (372).

¹⁰ Aran bweseru sɔɔ ba sɔawa tɔmbu nata ka weeraakuru ka yiru (652).

¹¹ Pakati Mɔabun bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba yiru ka nɛnɛ ka wɔkura nɔɔɔn ka ita (2.818). Ba sɔawa Yosue ka Yoabun sikadominu.

¹² Elamun bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba yiru ka goobu ka weeraakuru ka nɛnɛ (1.254).

¹³ Satun bweseru sɔɔ ba sɔawa tɔmbu nɛnɛ ka weeru ka nɔɔɔn (845).

¹⁴ Sakain bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nata ka wunɔbu ka wata (760).

¹⁵ Binuin bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nata ka weeru ka nɔɔɔn ita (648).

¹⁶ Bebain bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nata ka yenda nɔɔɔn ka ita (628).

¹⁷ Asigadin bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba yiru ka gooba wunɔbu ka yenda yiru (2.322).

¹⁸ Adonikamun bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nata ka wata ka nɔɔɔn yiru (667).

¹⁹ Bigifain bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba yiru ka wata ka nɔɔɔn yiru (2.067).

²⁰ Adinin bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu nata ka weeraakuru ka nɔɔɔn (655).

²¹ Ateɛn bweseru sɔɔ, be ba sɔa Esekiasin yenugibu ba sɔawa tɔmbu wunɔbu yiru sari.

²² Hasumun bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu gooba wunɔbu ka yenda nɔɔɔn ka ita (328).

²³ Besain bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu gooba wunɔbu ka yenda nɛnɛ (324).

²⁴ Harifun bweseru sɔɔ, ba sɔawa tɔmbu wunɔbu ka wɔkura yiru (112).

²⁵ Gabaonigibu ba sɔawa tɔmbu wɛnɛ ka wɔkura nɔɔɔn (95).

²⁶ Betelehemugibu ka Netofagibu ba sɔawa tɔmbu wunɔɔn wɛnɛ ka nɔɔɔn ita (188).

²⁷ Anatɔtugibu ba sɔawa tɔmbu wunɔɔn teeru ka nɔɔɔn ita (128).

²⁸ Bɛti Asimafetigibu ba sɔawa tɔmbu weeru ka yiru (42).

²⁹ Kiriati Yarimu ka Kefiragibu ka Beerɔtugibu ba sɔawa tɔmbu nata ka wunɔɔn weeru ka ita (743).

³⁰ Ramagibu ka Gebagibu ba sɔa tɔmbu nata ka yenda tia (621).

³¹ Mikimasigibu ba sɔawa tɔmbu wunɔɔn teeru ka yiru (122).

³² Beteligibu ka Ayigibu ba kua tɔmbu wunɔɔn teeru ka ita (123).

³³ Nɛbo yenɔɔɔnigibu ba sɔawa tɔmbu weeraakuru ka yiru (52).

³⁴ Elamu wɔnɔɔn yenugibu ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba yiru ka goobu ka weeraakuru ka nɛnɛ (1.254).

³⁵ Harimun yenugibu ba sɔawa tɔmbu gooba wunɔbu ka yendu (320).

³⁶ Yerikogibu ba sɔawa tɔmbu gooba wunɔbu ka weeru ka nɔɔɔn (345).

³⁷ Lodugibu ka Hadidigibu ka Onɔɔɔnigibu ba sɔawa tɔmbu nata ka wunɔɔn teeru ka tia (721).

³⁸ Senaagibu ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba ita ka nɛnɛ ka wunɔɔn teeru ka wɔkura (3.930).

³⁹ Wee tɔn be ba wɔa yɔku kowobun bweseru sɔɔ. Yosuen bweseru sɔɔ, Yedayan yenugibu ba sɔawa nɛnɛ ka wunɔɔn wata ka wɔkura ita (973)

⁴⁰ Imerin yenugibu ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba yiru ka weeraakuru ka yiru (1.052).

⁴¹ Pasurin yenugibu ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba yiru ka goobu ka weeru ka nɔɔɔn yiru (1.247).

⁴² Harimun yenugibu ba sɔawa tɔmbu nɔɔɔn suba yiru ka wɔkura nɔɔɔn ka yiru (1.017).

⁴³ Lefiban wuuru כַּכּ, be ba sāa Yosue ka Kadimielin bweseru, Hodifan sikadominu, ba sāawa tumbu wata ka wākura nne (74).

⁴⁴ Asafun yenugii be ba ra womu ko sāa yerכּ, ba sāawa tumbu wunaa weeru ka nכּba ita (148).

⁴⁵ Be ba sāa gbārarun כַּכּכּ kōsobu ba ka sāa Salumun yenugibu ka Atēba ka Talumכּכּba ka Akububa ka Hatitaba ka sere Sobaiba ba sāawa tumbu wunaa weeru yiru sari (138).

⁴⁶ Netiniban bweseru כַּכּ, be ba ra sāa yerun sčmburu ko ben sikadobara Siha ka Hasufa ka Tabactu ⁴⁷ ka Kerčsi ka Sia ka Padoni ⁴⁸ ka Lebana ka Hagaba ka Salumai ⁴⁹ ka Hananu ka Gideli ka Gasaari ⁵⁰ ka Reaya ka Resini ka Nekoda ⁵¹ ka Gasamu ka Usa ka Paseaki ⁵² ka Besai ka Mehunimu ka Nefisimu ⁵³ ka Bakibuki ka Hakufa ka Haahuru ⁵⁴ ka Basiliti ka Mehida ka Haasa ⁵⁵ ka Baakčsi ka Sisera ka Tamaki ⁵⁶ ka Netisa ka Hatifa.

⁵⁷ Be ba sāa Salomכּכּ sčm kowobun bibun sikadoba, bera Sotai ka Sofereti ka Perida ⁵⁸ ka Yaala ka Daakoni ka Gideli ⁵⁹ ka Sefatia ka Hatili ka Pokereti Hasebaimu ka Amכּכּ.

⁶⁰ Netini be, ka Salomכּכּ sčm kowobun bii be, be kpuro ba kuawa mi tumbu gooba wunčbu ka wene ka wākura yiru (392).

⁶¹ Be ba yoru wčma saa Teli Melakin di ka Teli Hasaan di ka Kerubu Adonin di ka Imērin di ba n kpīa ba ben tondon yenu gie, ba n maa kpīa ba ben bweserun tčka wunanē bu ka sččsi ma ben tii ba sāawa Isireliba. ⁶² Ben wirugiba Delaya ka Tobiya ka Nekoda. Be kpuro ba sāawa tumbu nata ka weeru ka yiru (642).

⁶³ Yāku kowobu כַּכּ, gaba maa wāa be ba n kpīa ba ben bweserun tčka wunanē. Bera Hobayan bibun bweseru ka Hakčtuguru ka Baasilaguru. Ba bwese te soka Baasilai yēn sč ben sikado u Baasilai Galadigiin bii wčndia sua kuru. ⁶⁴ Bera ba ben bweserun tčka kasu ba bia. Ma ba bu yara yāku sčmburun di. ⁶⁵ Ma tem men kparo u bu sččwa u nēē, ma n kun mč yāku kowo goo u kpīa u bikiaru kua ka urimu ka tumimu ben goo kun yāku dīanu dimč.

⁶⁶ Tčn be kpuron geeru ta sāawa tumbu nčrbun suba weeru ka yiru ka gooba wunčbu ka wata (42.360) ⁶⁷ ben sčm kowobu baasi. Ben sčm kowo ben geeru wee, tumbu nčrbun suba nčba yiru ka gooba wunčbu ka tēna ka nčba yiru (7.337). Be כַּכּ, wom kowobu goobu ka weeru ka nčbu (245) ba wāa tčn durčbu ka tčn kurčbu. Ben dumin geera sāawa nata ka wunaa teeru ka wākura nčbu ka tia (736) ka sere birakčsu goobu ka weeru ka nčbu (245) ^{†68} ka yooyoosu nēeru ka tēna ka nčbu (435) ka sere ketekunu nčrbun suba nčba tia ka nata ka wunaa teeru (6.720). ⁶⁹ Yenu yērobu dabina ba kēnu kua bana yen sč. Wee ye tem men kparo u maa wē bana yen sč. U wuran gobi nčrbu (1.000) wē ka gbēenu weeraakuru ni ba koo ka yaa yem yēka ka yāku kowobun takoba

† (245) - Esidasin tireru כַּכּ, 2:66, ba nēē, ba dumi 736 ka birakčsu 245 mč. Adama Nēemin tireru כַּכּ, ba n yoru.

nēera wunčbu ka tēna (530). ⁷⁰ Yenu yēro ben kēē ni ba kua nu sāawa wuran gobi nčrbun suba yendu (20.000) ka sii geesu kilo nčrbu ka wunčbu (1.100).

⁷¹ Tčn be ba tie ba maa wuran gobi nčrbun suba yendu (20.000) wē ka sii geesu kilo nčrbu (1.000) ka sere yāku kowobun takoba wata ka nčba yiru.

⁷² Yāku kowobu ka Lefiba ka gbāra כַּכּכּ kōsobu ka wom kowobu ka Netiniba ka sere Isireli be ba tie ben baawure u wurawa win wuu.

Esidarasi u woodan tireru gara

batuma כַּכּ

Wčnčn suru nčba yirusen tčč gbiikuru כַּכּ, Isireliba kpuro ba wāa ben wusč.

8 Suru nčba yirusen tčč gbiikii te כַּכּ, yera Isireliba kpuro ba כַּכּ tia kua ba mēna Yerusalemu gbārarun כַּכּכּ ge ba sokumč Nim כַּכּכּ. Ma ba Esidarasi wi u sāa wooda yēro kana u ka tireru na mi ba wooda yoru ye Yinni Gusunč u Mčwisi wē be, Isireliban sč. Ma Esidarasi u ka tire te na tčn ben wuswaas tčn kurčbu ka tčn durčbu ka bibu be ba koo kpī bu tubu ye ba gerumč gesi.

³ Ma u bu tire te gariammē saa bururun di sere ka sčč wii כַּכּ batuma ye ya wāa כַּכּכּ ge ba sokumč Nim כַּכּכּ. Ma be kpuro ba nčn swaa daki.

⁴ N deema ba turaru garu kua ka dāa. Miya Esidarasi u kčwa u yčra u ka tire te garimč. Ma gabu ba yč win nčm geu. Bera Matitia ka Sema ka Anaya ka Uri ka Hilikiya ka Maseya. Gaba maa wāa win nčm dwarč, bera Pedaya ka Mikaeli ka Maakiya ka Hasumu ka Hasabadana ka Sakari ka Mesulamu. ⁵ Tčm-bu kpuro ba nčn waamč. Domi u yčwa u bu gunum kere. Sanam mē u tire te wukia tčn ben nčni biru, yera ba seewa ba yčra. ⁶ Yera u Gusunč Yinni boko siara. Ma be kpuro ba nčma yīya ba nēē, ami, ami! Ma ba kpuna temč ba Gusunč sāwa. ⁷ Ye ba seewa tem di, saa yera Lefi beni, Yosue ka Bani ka Serebia ka Yamini ka Akubu ka Sabetai ka Hodiya ka Maseya ka Kelita ka Asaria ka Yosabadi ka Hananu ka Pelaya, ba bu wooda ye tubusiamč. ⁸ Lefi be, ba wooda ye garimčwa sāa sāa ma ba ye tubusiamč nge mē ya koo ka tumbu yeeri.

⁹ Sanam mē tčn be, ba tire ten gari כַּכּכּ, ba sumčwa. Adama Nēemi ben kparo ka Esidarasi wi u sāa yāku kowo ka wooda yēro ka Lefi be ba wooda ye tubusiamč mi, ba bu sččwa ba nēē, sa tčč teni yiwa su ka Gusunč besen Yinni sā. Yen sč, i ku nuki sankira i n sumč.

¹⁰ I gčsiro besen yenusč kpa i dīa geenu di kpa i tam durom nč. Kpa i ka be ba n dīanu sčru kue beeginu bčnu ko. Domi sa tčč teni yiwa su ka besen Yinni sā. I ku nuki sankira. Nuku doo bi Yinni Gusunč u koo beē wē bu koo beē dam kē.

¹¹ Lefi be, ba maa bu nukuru yemiasia ba nēē, i sino sčē. Sa tčč teni yiwa su ka Yinni Gusunč sā. I ku nuki sankira.

¹² Saa yera be kpuro ba gɔsira ba da ben yenusɔ ba di ba nɔra, ba ka be ba ñ dīanu mɔ beginu bɔnu kua. Ma ba nuku doo bakabu kua. Domi tire te ba gara mi, ten gari bu yeeri.

Kunun t̄ɔ bakaru

¹³ Yen sisiru, yenu yērobu kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba ba menna Esidasasin mi, wi u s̄a wooda yēro u ka bu wooda ye tubusia. ¹⁴ Yera ba wa wooda yen gaa sɔɔ ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wē mi, ya nεε, Isireliba ba ko n da n wāawa kunu sɔɔ b̄a n Kunun t̄ɔ bakaru m̄ɔ suru kɔɔba yiruse sɔɔ. ¹⁵ Kpa bu kpara wuu baagere kpuro sɔɔ ka Yerusalemɔ bu nεε, t̄mbu bu doo guunɔ bu olifi ye ba duura ka ye ba ñ duuren wu-rusu kasuma ka d̄āa wuru bakasu ka sere maa kpa kpa wurusu bu ka kunu ko nge mε ya yorua wooda ye sɔɔ.

¹⁶ Yera tɔn be, ba da ba d̄āa wuru si kasuma ba ka kuu ni gira, gabu ben dii t̄εeran wɔllɔ, gabu ben yenu yaaraɔ, gabu Yinni Gusunɔn s̄a yerun yaaraɔ, gabu kɔnɔkɔn ge ba ra soku Nim kɔnɔ, gabu maa kɔnɔkɔn ge ba m̄ɔ Efaraimu. ¹⁷ Tɔn be ba wɔma yorun di mi kpuro, ba kunu girawa. Ma ba sina mi. Yen d̄oma te, ba nuku doo bakabu kua. Domi Isireliba ba ñ t̄ɔ baka te koore nge mε, saa m̄in di Yosue Nunin bii u gu. ¹⁸ Ba ra wooda yen wiru garu gariwa t̄ɔ baka ten t̄ɔ baatere sere ta ka kpa. Ba tu diwa s̄ɔ kɔɔba yiru. Nɔɔba itase ma ba menna siki siki ba ka tu wiru go nge mε wooda ya gerua.

Isireliba

ba ben durum tuuba kua

⁹ Suru kɔɔba yiruse, yen s̄ɔ yenda nnese sɔɔra Isireliba kpuro ba menna bu ka kɔ kɔke. Ma ba saaki deewa ba tii tua wisi wirɔ nuku sankirarun s̄ɔ. ² Be ba s̄a Yuuba gesi, ba tii w̄a tɔn tukobun suunu sɔɔn di ba na ba ben durum ka ben sikadobagia tu-uba kua. ³ Yen biru, ba bu Yinni Gusunɔn gari garia kɔba itan saka ba ȳ ba swaa daki. Ma ba yiira wi, ben Yinnin wuswaaɔ ba suuru kana sere kɔba ita maa.

⁴ Yera Yosue ka Bani ka Kadimieli ka Sebania ka Buni ka Serebia ka Bani goo ka Kenani ba yɔɔwa tura ten mi. Ma ba kɔɔguru sua Gusunɔ ben Yinnin mi gia ba somiru kana. ⁵ Yera Lefi beni, Yosue ka Kadimieli ka Bani ka Asabinia ka Serebia ka Hodiya ka Sebania ka Petaya ba nεε, i seewo i Gusunɔ besen Yinni siara sere ka baadommaɔ.

Baawure u n̄n siaro win ȳisi b̄εεregirun s̄ɔ, baa mε i ñ gari yē yi i ko i ka n̄n siara.

Kana te ba kua

⁶ Ma Isireliba ba kana teni kua ba nεε, Yinni, wunε turowa a s̄a Gusunɔ. Wuna a wɔllu kua ta kp̄a. Wuna a maa kperi kua too. Wuna a tem taka kua ka ye ya w̄a mε sɔɔ.

Wuna a nim w̄ɔku kua ka ye ya w̄a ge sɔɔ.

Wuna a hunde koni kpuro w̄aaru wē.

Ma kperi ka suru ka s̄ɔ, ye kpuro ya nun b̄εεε w̄εmɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ, wuna a Aburamu gɔsa.

Ma a dera u seewa Urin di, Kaladen temɔ.

Yen biru, ma a n̄n ȳisi kpaaru k̄a Aburahamu.

⁸ A wa ma u s̄a naanegii,

ma a ka n̄n arukawani bɔkua a nεε,

kaa n̄n tem mε wē m̄ε sɔɔ Kananiba

ka Hetiba ka Amɔreba ka Feresiba

ka Yebusiba ka Girigasiba ba w̄a,

kpa win bibun bweseru tu sina mi.

Meya a maa wunen arukawani ye yibia.

Dom̄i a s̄awa naanegii.

⁹ Sanam mε besen baababa ba w̄a Egibitiɔ,

a ben n̄ni sw̄aaru wa.

Ba nun somiru kana,

ma a ben wuri nua nim w̄ɔku ge ba m̄ɔ Naa yariɔ.

¹⁰ A yē nge mε Egibitigibu ba besen baababa dam

d̄re ka nuku k̄ɔsuru.

Ma a sɔm maamaakiginu kua a ka ben sunɔ

ka win sina asakɔbu ka win t̄mbu kpuro seesi.

Ma a ȳisiru yara sere ka gisɔn gisɔ.

¹¹ A dera nim mu burana besen baaba ben wuswaaɔ.

Ma ba t̄ɔbura tem gbebum sɔɔ.

Adama Egibitigii be ba bu naa gire,

a bu sure nim bwerɔ.

Ma ba numa nge kpee te ba kare nim sɔɔ.

¹² S̄ɔ sɔɔ, guru wii wurora a ra ka wunen tɔn be

kp̄are.

W̄ɔkuru maa, kpa ta n ka d̄ɔɔ yari bakaru weenε,

ta n bu yam bururasie swaa sɔɔ.

¹³ A sarama saa wɔllun di,

ma a ka bu gari kua Sinain guuru.

A bu wooda gea ka s̄ɔɔsi geenu wē.

¹⁴ A dera wunen sɔm kowo Mɔwisi u bu t̄ɔ

w̄εrarugiru wē

te ta s̄a nenem wunen s̄ɔ.

Ma a dera u bu wooda ye ya tie s̄ɔɔsi.

¹⁵ A bu dīanu w̄εema saa wɔllun di

sanam mε ḡɔɔra bu m̄ɔ.

Ma a dera nim mu yara kpee baan di

sanam mε nim n̄ru ga bu m̄ɔ.

Ma a nεε, bu doo bu tem mε mwa

m̄en kɔ m̄wεeru a bu kua ka b̄ɔri.

¹⁶ Adama besen baaba be, ba tii sua ba nun seesi.

Ba ñ wunen woodaba mem kɔɔwε.

¹⁷ Ba swaa taaya

ba wunen sɔm maamaakigii ni duari

ni a bu kua.

Ma ba nun seesi ba tii kparo kua

bu ka wura mi ba raa yoru di.

Adama ka mε, a ñ bu deri.

Dom̄i a s̄awa Yinni

wi u ra tɔnu suuru kue.

A wɔnɔwɔndu ka durom mɔ.

Wunen m̄ru ku ra fuuku se.

Wunen kīru ta ñ kpeemɔ sere ka baadommaɔ.
¹⁸ Ka mε kpuro, ba tii būu wuraguu kua.
 Ma ba ƙɔƙguru sua ba nεε,
 gera ga s̄a ben yinni
 wi u bu yarama Egibitin di.
 Nge mεya ba kua ba ka nun wɔnwa.
¹⁹ Adama wunen kīi bakarun s̄s̄,
 a ñ bu deri gbaburɔ.
 Guru wii wuro te ta bu swaa gbiiye mi,
 w̄kuru ka s̄s̄ ɔɔ, ta ñ bu deri.
²⁰ Wunen kīrun saabu,
 a bu wunen Hunde w̄
 ba n ka bwisi ɔɔ.
 Baadomma a ra bu dīanu w̄
 ni ba ra soku manna bu di,
 kpa a bu nim w̄ bu ɔɔ.
²¹ A bu ƙɔƙri gbaburɔ w̄ ɔɔ weeru,
 ba ñ gāanu biare,
 ben yānu kun ḡεkirare,
 ben naasu kun maa m̄sire.
²² A bu bwese tukunu ka nin sinambu ɔɔmu ɔɔndia
 ka be ba ka bu sikerenen tem.
 Mεya Hesibonin tem mi Sihoni u bandu dii
 ka Basanin tem mi Ogu u bandu dii.
²³ A dera ba bibu mara ba dabia nge kperi.
 Ma a dera ba dua Kananin temɔ
 mε a ben baababa ɔɔ m̄wεru kua.
²⁴ Ma ba Kananiba kamia
 ba bu taare ba ben tem mε mwa.
 Ma ba bera min sinambu ka min bwesenu kpuro kua
 nge mε ba kī.
²⁵ Ba wuu gbārarugisu m̄wεra ka mi tem gem w̄a,
 ka yenu si su dukia ɔɔ, ka dɔɔba ka resεm gbaanu,
 ka olifiba ka d̄a dabi dabinu ñn marum ba ra di.
 Yinni Gusunɔ, wunen kīrun saabuwa
 ba ka di ba deba ba b̄ria.
 Ma ba w̄a doo ɔɔ ɔɔ.
²⁶ Adama ka mε, ba ñ nun mεm ɔɔwε.
 Ba nun seesiwa, ba wunen woodaba biru kisi.
 Ma ba wunen ɔɔɔbu go go
 be ba bu kirɔ kua bu ka ḡru gɔsia
 bu ben daa k̄sa deri kpa bu wurama wunen mi.
 Adama ba ben daa k̄sa sosiwa.
²⁷ Saa yera a bu yibereba ɔɔmu ɔɔndia,
 ma ba bu dam d̄re.
 Adama ben ɔɔni swāaru ɔɔ, ba nun ɔɔguru sue.
 Ma a ben ɔɔ nua saa w̄llun di.
 A bu t̄mbu seeya
 bu ka bu w̄ra saa yibere ben ɔɔman di
 wunen kīi bakarun s̄s̄.
²⁸ Adama ye ba w̄a ɔɔri yendu ɔɔ,
 ba maa w̄ri ben durum ɔɔ.
 Ma a bu biru kisi,
 a bu yibereba ɔɔmu ɔɔndia.
 Yera ba maa kpam ɔɔguru sua
 ba nun somiru kana.
 Ma a ben ɔɔ nua w̄llun di,
 a bu w̄ra ɔɔn dabinu wunen kīrun saabu.

²⁹ Yen biru, a bu kirɔ kua
 bu wunen woodaba mεm ɔɔwε.
 Adama ba tii sua ba ñ ye mεm ɔɔwε,
 baa mε yera ya ra t̄nu wāaru w̄
 wi u ye mεm ɔɔwε.
 Ba swaa taayawa ba ye yina mam mam.
³⁰ A ka bu temana w̄ɔ dabinu.
 A wunen ɔɔɔbu wunen Hunde w̄
 ba n ka bu kirɔ m̄.
 Adama ba ñ swaa daki.
 Ma a bu bwese tukunu ɔɔmu b̄ria.
³¹ Adama wunen kīi bakarun s̄s̄,
 a ñ bu go, a ñ maa bu deri,
 domi a s̄awa Yinni wɔnwɔndugii ka duromgii.
³² Gusunɔ besen Yinni, a k̄ā, a maa dam ɔɔ.
 Wuna a durom bakam ɔɔ.
 Ma a wunen arukawani neni ye a ka sun ɔɔkua.
 A besen wahala m̄erio ye sa m̄
 besε ka besen sinambu ka ben sina asakɔbu
 ka wunen ɔɔɔbu ka besen yāku kowobu
 saa Asirin sinambun waatin di sere n ka gisɔ girari.
³³ A s̄awa naanegii.
 A maa kuawa dee dee ḡa ni nu sun deema ɔɔ.
 Adama besε, sa kuawa naanε sarirugibu.
³⁴ Besen sinambu ka ben sina asakɔbu
 ka besen yāku kowobu ka besen baababa
 ba ñ wunen woodaba mεm ɔɔwε.
 Ba wunen kirɔba atafiiru kuawa.
³⁵ Ba ñ nun s̄awa.
 Ba ñ maa ben daa k̄sa deri,
 baa mε a bu tem bakam w̄ mε mu gea s̄a,
 ba kua men sinambu.
 Ma a bu ƙɔƙri ba w̄a doo ɔɔ ɔɔ.
³⁶ Yen s̄s̄, besε wee sa yoru dimɔ gisɔ
 tem mε a bu w̄ ɔɔ
 bu ka men dīa geenu di.
³⁷ Dīa gee ni, nu kua sinam be ba sun yoru di-
 isiamɔginu.
 Ba sun ɔɔ besε ka besen yaa sabenu.
 Ba ka sun m̄ nge mε ba kī besen durum s̄s̄.
 Ma sa w̄a nuku sankira bakanu ɔɔ.

Isireliba ba ɔɔ m̄wεru kua

bu wooda mεm ɔɔwε

10 Yeniba kpuron s̄na besε Isireliba sa ɔɔ
 m̄wεru kua sa yorua. Besen wirugibu ka Lefiba
 ka yāku kowobu ba besen ɔɔ m̄wε ten tireru ɔɔma
 dokewa.
² Be ba tire te ɔɔma doke, bera besen kparo Nεemi,
 Hakalian bii, ³ ka Sedesiasi ka Seraya ka Asaria ka
 Yeremi
⁴ ka Pasuri ka Amaria ka Maakiya ⁵ ka Hatusi ka Se-
 bania ka Maluku ⁶ ka Harimu ka Meremɔtu ka
 Abudiasi ⁷ ka Danieli ka Ginetoni ka Baruku ⁸ ka Mε-
 sulamu ka Abia ka Miyamini ⁹ ka Maasia ka Biligai ka
 Semaya. Be kpuro ba s̄awa yāku kowobu.

¹⁰ Be ba s̄a Lefiba, bera Yosue, Asanian bii ka Binui, Henadadin bii ka Kadimieli ¹¹ ka ben mero bisibu Sebania ka Hodiya ka Kelita ka Pelaya ka Hanani ¹² ka Misee ka Rehobu ka Hasabia ¹³ ka Sakuri ka Serebia ka Sebania ¹⁴ ka Hodiya ka Bani ka Beninu.

¹⁵ Be ba maa s̄a wirugibu beya Pareosi ka Pakati Mɔabu ka Elamu ka Satu ka Bani ¹⁶ ka Buni ka Asigadi ka Bebai ¹⁷ ka Adoniya ka Bigifai ka Adini ¹⁸ ka Atee ka Esekiasi ka Asuri ¹⁹ ka Hodiya ka Hasumu ka Besai ²⁰ ka Harifu ka Anatotu ka Nebai ²¹ ka Magipiasi ka Mesulamu ka Hesiri ²² ka Mesesabeli ka Sadoku ka Yadua ²³ ka Pelatia ka Hananu ka Anaya ²⁴ ka Hosee ka Hanania ka Hasubu ²⁵ ka Halosesi ka Pilika ka Sobeki ²⁶ ka Rehumu ka Hasabuna ka Maaseya ²⁷ ka Akiya ka Hananu ka Anani ²⁸ ka Maluku ka Arimu ka Baana.

²⁹ Tɔn be ba tie, ȳaku kowobu ka Lefiba ka s̄a yerun kɔnɔn kɔsobu ka wom kowobu ka Netiniba ka sere be ba ka tii wurama tɔn tukobun min di ba Yinni Gusunɔn woodaba mem nɔkwe ka ben kurɔbu ka bibu, be ba gesi bwisi ka ȳeru m̄, ³⁰ be kpuro ba ka ben mero bisibu nɔk tia kua be ba tɔn giroru bo. Ba nɔk mweeru kua ka b̄ri ba nɛ, ba koo Yinni Gusunɔn wooda mem nɔkwa ye u bu w̄ saa Mɔwisin min di kpa ba n ka yi sɔmburu m̄.

³¹ Ba nɛ, ba n̄ maa ben bii wɔndiaba tɔn tukobu w̄ɛm̄ bu sua kurɔbu. Meya ben aluwaasiba ba n̄ maa tɔn tukobun bii wɔndiaba suam̄ kurɔbu. ³² Meya ba n̄ maa ḡanu dwem̄ t̄ɔ w̄ɛrarugiru ka t̄ɔ bakannun saa nɔk tɔn tukobu b̄ n ka kiaru na. Ba koo maa tɔmbu yoru kara w̄ɔ nɔkba yiruse nɔk kpa ba kun ḡanu kɔsie. ³³ Meya ba tii wooda yiya bu k̄nu w̄ s̄i geesun gobi garamu nɛ w̄ɔ ka w̄ɔ bu ka Gusunɔ ben Yinnin s̄a yerun sɔmburu ko. ³⁴ K̄ɛ ni, nu ko n s̄awa ni ba koo ka p̄ɛ dwe Yinni Gusunɔn ȳaku ninin s̄i. Niya, ȳaku d̄ɔ mwaararuginu ka ȳaku ni ba ra ko t̄ɔ w̄ɛrarugiru nɔk ka ȳaku ni ba ra ko t̄ɔ baatere ka ni ba ra ko suru kpao ù n yara ka ȳakunu ganu ka sere torarun ȳakunu. K̄ɛ niya nu koo maa somi bu ka s̄a yerun sɔma baayere ko. ³⁵ Ȳaku kowobu ka Lefiba ka Isireliba bes̄e kpurowa sa tete toba su ka wa d̄a ye sa ko n da ka n̄ w̄ɔ baagere ȳakunun s̄i Gusunɔ bes̄en Yinnin s̄a yeru yen saa ȳa n tunuma. D̄a yera ba ko n da ka ȳaku d̄ɔ s̄re ȳaku yeru w̄ɔ nge m̄ ba gerua woodan tireru nɔk. ³⁶ Meya sa Gusunɔ nɔk mweeru kua sa nɛ, sa ko n da ka bes̄en gberun d̄a gbiikinu ka bes̄en d̄a marum gbiikum be ba sɔmburu m̄ ȳaku yeru naawe Yinni Gusunɔn s̄a yeru ³⁷ ka bes̄en bii gbiikobu ka sere maa bes̄en yaa sabenun bii gbiikinu nge m̄ ba yoru woodan tireru nɔk. ³⁸ Meya sa ko maa ka bu bes̄en som kpam ka bes̄en d̄a marum gbiikum ka bes̄en tam kpam ka bes̄en gum kpam naawa. Sa maa nɔk mweeru kua sa nɛ, sa ko wɔkuru baateren w̄ɔl̄l̄ tia w̄ɛ bes̄en gbean d̄ianu nɔk. Lefiban tiiwa ba koo ye mweeri wusu kpuron di tem m̄ nɔk sa gbea m̄. ³⁹ Ȳaku kowo wi u s̄a Aronin bwe-seru wiya u koo Lefiba ȳsiri sanam m̄ ba koo wɔkuru baateren w̄ɔl̄l̄n tia tia ye mwa. Kpa Lefi ben tii bu maa ka ye ba mwa min wɔkuru baateren w̄ɔl̄l̄n tia tia

na Gusunɔ ben Yinnin s̄a yeru mi ba ra arumani bere. ⁴⁰ Isireliba ka Lefiba ba koo ka ben k̄nu nawa mi ba ra ȳakunun dendi ȳanu bere Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka sere mi ȳaku kowobu ka s̄a yerun kɔsobu ka wom kowobu ba ra sɔmburu ko. K̄ɛ niya alikama ka tam kpam ka gum.

Nge meya sa n̄ maa ka Yinni Gusunɔn s̄a yeru derim̄.

Yuu be ba wurama

ba sina Yerusalemɔ

11 Isireliban wirugiba da ba sina Yerusalemɔ. Ma ba tete toba bu ka tɔn tia tia wuna Isireli be ba tien wɔkuru baateren w̄ɔl̄l̄. Bera ba koo sina Yerusalemu wuu d̄ɛru ge nɔk, kpa nɔkba nɛ be ba tie bu da wuu si su tien mi. ² Be ba ḡru doke ka k̄ru bu ka sina Yerusalemu mi, tɔmba bu domaru kua.

³ Isireliban berin wirugibu ba da ba sina Yerusalemɔ ma Isireli be ba tie ka ȳaku kowobu ka Lefiba ka Netiniba ka sere Salomɔn sɔm kowobun bibu ba da ba sina Yudan tem̄ ben wus̄. ⁴ Yudaba ka Benyam̄eba gaba ba sina Yerusalemɔ.

Be ba s̄a Yudaba bera Ataya ka Maaseya, Osiasin bii. Ataya u s̄awa Sakarin debubu. Win sikadobara Sakari ka Amaria ka Sefatia ka Mahalaleli ka Peresi. Maaseya u maa s̄awa Barukun bii. Win sikadobara Kolohose ka Hasaya ka Adaya ka Yoyaribu ka Sakari ka Siloni. ⁶ Peresin sikadominu be ba sina Yerusalemɔ ben geera s̄awa tɔmbu n̄eru ka wata ka nɔkba ita (468). Ba s̄awa tabu duru wɔrugɔba.

⁷ Benyam̄e be ba sina Yerusalemɔ, bera Salu ka Gabai ka Salai. Salu u s̄awa Mesulamun bii, Yoedin debubu. Win sikadobara Pedaya ka Kolaya ka Maaseya ka Itieli ka Esai. Be ba s̄a Benyam̄en bwe-seru ba ka sina Yerusalemɔ ben geera s̄awa tɔmbu n̄ene ka wuna teeru ka nɔkba ita (928). ⁹ Yoeli Sikirin biiwa u s̄a ben kparo. Ma Yuda Senuan bii u maa s̄a ben wirugii yiruse.

¹⁰ Ȳaku kowo be ba maa sina Yerusalemɔ bera Yedaya, Yoyaribun bii ka Yakini, ¹¹ ka Seraya, Hilikiyan bii, Mesulamun debubu, Sadoku ka Merayotu ka Akitubu wi u raa s̄a ȳaku kowo tɔnweron sikadobu, ka sere tɔmbu wene ka yenda yiru (822) be ba ra n sɔmburu m̄ Yinni Gusunɔn s̄a yeru, ka Adaya Yerohamun bii, Pelatian debubu, Amusi ka Sakari ka Pasuri ka Maakiyan sikadobu, ka sere tɔmbu goobu ka weeru ka yiru (242), be kpuro yenu ȳrobu, ka Amasai, Asarelin bii, Akusain debubu, Mesilem̄tu ka Imerin sikadobu, ka tabu duru wɔrugɔba wuna teeru ka nɔkba ita (128). Sabudieli Gedolimun biiwa u s̄a ben wirugii.

¹⁵ Lefi be ba maa da Yerusalemɔ, bera Semaya, Hasubun bii, Asirikamun debubu, Hasabia ka Bunin sikadobu, ¹⁶ ka Sabetai ka Yosabadi be ba s̄a sɔmbu te ba ra ko yaaraɔn guro gurobu, ¹⁷ ka Matania, Miseen bii, Sabudin debubu, Asafun sikadobu, wi u ra womu

gbi bà n Gusunɔ siaramɔ kanarun saa, ka win wɔnɔ turo Bakibukia wi u ra nùn somi, ka Abuda, Samuan bii, Galalin debubu, Yedutum sikadobu. ¹⁸ Lefi be ba wãa Yerusalemɔ kpuro ben geera sãawa tɔmbu goobu ka wene ka nne (284).

¹⁹ Be ba ra sãa yerun kɔnnɔ kɔsu, bera Akubu ka Talumɔɔ ka wigibu. Be kpuron geera sãawa wunaa wata ka wɔkura yiru (172).

²⁰ Isireli be ba tie, ka yãku kowobu ka Lefiba ba da ba sinawa Yudan wusu kpuro sɔɔ, ben baawure u wãa win temɔ. ²¹ Netiniba ba da ba sinawa gungunɔ. Ben wirugiba Sisa ka Gisipa.

²² Lefiban wirugii wi u sina Yerusalemɔ win yĩsira Usi, Banin bii, Hasabian debubu. Win sikadobara Matania ka Misee, Asafun bweseru sɔɔ. Asafun bwese te, ta sãawa te ta ra womu ko Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ²³ Sina boko u wom kowo be wooda yiya ye ba koo swii ka sere maa sɔma ye ba ko n da ko tɔɔ baatere.

²⁴ Petaya, Mesesabelin bii, Serakin debubu, Yudan sikadobu, wiya u sãa Isireliban sɔmɔ Peesiban sina bokon mi.

Yuu be ba wãa wuu si su tie sɔɔ

²⁵ Yudaba ba da ba sina wuu sini ka sin baru kpaanu sɔɔ. Wuu siya Kiriati Ariba ka yen baru kpaanu ka Diboni ka yen baru kpaanu ka Yokaseeli ka yen baru kpaanu ²⁶ ka Yesua ka Mɔlada ka Beti Paleti ²⁷ ka Hasaa Suali ka Beri Seba ka yen baru kpaanu ²⁸ ka Sikilagi ka Mekɔna ka yen baru kpaanu ²⁹ ka Eni Rimɔɔ ka Sorea ka Yaamuti ³⁰ ka Sanɔa ka Adulamu ka yen baru kpaanu ka Lakisi ka yen baru kpaanu ka Aseka ka yen baru kpaanu. Ba sinawa Beri Seban di n ka da Hinɔmun wɔwɔa.

³¹ Benyameeba ba da ba sinawa Geban di n ka da Mikimasio ka Ayaa ka Beteliɔ ka yen baru kpaanɔ ³² ka Anatɔtuɔ ka Nɔbuɔ ka Hananiaɔ ³³ ka Hasoriɔ ka Ramaɔ ka Gitaimuɔ ³⁴ ka Hadidiɔ ka Seboimuɔ ka Nebalatiɔ ³⁵ ka Loduɔ ka Onɔɔ ye ba maa sokumu nɔman sɔm kowobun wɔwɔa.

³⁶ Lefiba sɔɔ, be ba wãa Yudaɔ, ben gaba seewa ba wura Benyameeban temɔ.

Lefiba ka yãku kowobun yĩsa

12 Yãku kowobu ka Lefi be ba Sorobabeli Salatielin bii ka Yosue swiima ba ka na Yerusalemɔ, bera Seraya ka Yeremi ka Esidarasi ² ka Amaria ka Maluku ka Hatusi ³ ka Sekania ka Rehumu ka Mɛremɔtu ⁴ ka Ido ka Ginetoɔ ka Abia ⁵ ka Miyamini ka Maadia ka Biliga ⁶ ka Semaya ka Yoyaribu ka Yedaya ⁷ ka Salu ka Amɔku ka Hilikiya ka Yedaya. Bera ba sãa yãku kowobu ka be ba bu somimɔn wirugibu Yosuen waati. ⁸ Be ba sãa Lefiba, bera Yosue ka Binui ka Kadimieli ka Serebia ka Yuda ka Matania. Matania wi, ka win tɔmba ba ra siarabun womusu ko. ⁹ Bakibukia ka Uniwa ba ra sɔmburu ko ben mero bisibu Lefi ben bɔkuɔ.

¹⁰ Yosuewa u Yoyakimu mara. Ma Yoyakimu u seewa u Eliasibu mara. Ma Eliasibu u seewa u Yoyada mara.

¹¹ Yoyada u maa seewa u Yonatam mara. Ma Yonatam u seewa u Yadua mara.

¹² Be ba sãa yãku kowobu Yoyakimun waati ye sɔɔ, ba ka sãa yenu yẽrobu, bera Mɛraya, Serayan bweseru sɔɔ ka Hanania, Yeremin bweseru sɔɔ, ¹³ ka Mɛsulamu, Esidarasin bweseru sɔɔ, ka Yokanani, Amarian bweseru sɔɔ, ¹⁴ ka Yonatam, Melukin bweseru sɔɔ, ka Yosefu, Sebanian bweseru sɔɔ, ¹⁵ ka Adina, Harimun bweseru sɔɔ, ka Helikai, Mɛrayɔtun bweseru sɔɔ, ¹⁶ ka Sakari, Idon bweseru sɔɔ, ka Mɛsulamu, Ginetonin bweseru sɔɔ, ¹⁷ ka Sikiri, Abian bweseru sɔɔ, ka Pilitai, Minyamini ka Mɔadian bweseru sɔɔ, ¹⁸ ka Samua, Biligan bweseru sɔɔ, ka Yonatam, Semayan bweseru sɔɔ, ¹⁹ ka Matinai, Yoyaribun bweseru sɔɔ, ka Usi, Yedayan bweseru sɔɔ, ²⁰ ka Kalai, Salain bweseru sɔɔ, ka Ebee, Amɔkun bweseru sɔɔ, ²¹ ka Hasabia, Hilikiyan bweseru sɔɔ, ka Netaneeli, Yedayan bweseru sɔɔ.

²² Tɔn bɛn waati sɔɔ ba Lefi be ba sãa yenu yẽrobu ka yãku kowobun yĩsa yorua tireru sɔɔ n ka da Darusi Peesiban sina bokon bandun waati sɔɔ, bera Eliasibu ka Yoyada ka Yokanani ka Yadua.

²³ Adama ba Lefi be ba sãa yenu yẽrobun yĩsa yorua yerukobun garin tireru sɔɔ sere Yokanani, Eliasibun bi-in waati sɔɔ tɔna.

²⁴ Lefiban yenu yẽro beni, Hasabia ka Serebia ka Yosue, Kadimielin bii, bera ba ra womusu ko bu ka Gusunɔ siara kpa Lefi be ba tie ba n wuramɔ nge mɛ Dafidi Gusunɔn sɔm kowo u gerua.

²⁵ Be ba maa sãa sãa yerun kɔnnɔn kɔsobu, bera Matania ka Bakibukia ka Abudiasi ka Mɛsulamu ka Talumɔɔ ka Akubu. ²⁶ Be kpurowa ba wãa Yoyakimu, Yosuen bii, Yosadakin debubun waati sɔɔ. Beya ba maa wãa Nεemi wi u sãa kparo ka Esidarasi wi u sãa yãku kowo ka tire yoron waati sɔɔ.

Ba Yerusalemun gbãra ten

wii goberun tɔɔ bakaru di

²⁷ Sanam mɛ ba Yerusalemun gbãra ten wii goberun tɔɔ bakaru dimɔ, ba da ba Lefiba mennama beri berikan di mi ba raa wãa kpa bu ka tɔɔ te di nuku dobu sɔɔ ba n womusu mɔ ba n seketirenu ka mɔwɔkunu ka gɔwɔgenu soomɔ. ²⁸ Wom kowo be ba wãa Yerusalemun baru kpaanɔ ka be ba wãa Netofaɔ ka Beti Giligaliɔ ka Geban baru kpaanɔ ka Asimafetiɔ ba mennama dɔma te, domi wom kowo be, ba tii yenusu kuawa Yerusalemun bɔkuɔ. ³⁰ Yãku kowobu ka Lefiba ba tii dɛerasia. Ma ba maa tɔmbu ka kɔnnɔsu ka gbãraru dɛerasia.

³¹ Ne, Nεemi, na dera Yudaban wirugibu ba yɔwɔa gbãraru wɔllɔ ma ba wom kowobu bɔnu kua wuuru yiru. Bɔnu gbiika ya sãa ya da nɔm geu gia gbãrarun kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Kubanu. ³² Ma Hosee ka Yudaban wirugibun bɔnu ba wom kowo be swii biruɔ. ³³ Yen biruwa tɔn beni ba maa swii. Bera, Asaria ka Esidarasi ka Mɛsulamu ³⁴ ka Yuda ka Benyamee ka Semaya ka Yeremi ³⁵ ka yãku kowobun bii be ba kɔbi neni ka

Sakari, Yonatam bii, Semayan debubu, Matania ka Misee ka Sakuri ka Asafun sikadobu, ³⁶ ka sere win tumbu Semaya ka Asareli ka Milalai ka Gilalai ka Mai ka Netanĕeli ka Yuda ka Hanani. Tĕn be, ba mĕwĕkunu neni ni Dafidi Gusunĕn sĕm kowo u kua. Ma Esidarasi tire yoro u bu swaa gbiye. ³⁷ Ye ba tunuma kĕnĕwĕ ge ba mĕ Bwia, yera ba da Dafidin wuun yĕwĕ yera ma ba yĕwĕwĕ gana yen wĕwĕ ba ka Dafidin sina kpaaru tuke, ma ba da kĕnĕwĕwĕ ge ba mĕ Nim, sĕwĕ yari yeru gia.

³⁸ Wom kowobun bĕnu yiruse ya maa sĕa ya da nĕm dware gia. Ma nĕ ka tĕn be ba tie sa bu swĕi biru. Ma sa da ka wuu kĕsu yee te ba mĕ Pĕĕn dĕwĕ sĕru yerun gĕar sere ka gbĕra te ta yasun bera gia ³⁹ ka kĕnĕ ge ba mĕ Efaraimu ka kĕnĕwĕwĕ ge ba sokumu Tĕk sere ka kĕnĕwĕwĕ ge ba mĕ Swĕĕ ka wuu kĕsu yee te ba mĕ Hananĕelin bĕku ka te ba mĕ Mĕan bĕku sere ka kĕnĕwĕwĕ ge ba mĕ Yĕanu. ⁴⁰ Ma wom kowo be kpuro ba da ba yĕra Yinni Gusunĕn sĕa yeru. Ma nen tii na yĕra mi ka siri kowo be ba man swĕi ⁴¹ ka yĕku kowo beni, Eliakimu ka Maaseya ka Minyamini ka Misee ka Elionai ka Sakari ka Hanania be ba kĕbi soomĕ kpuro ⁴² ka sere maa Maaseya ka Semaya ka Eleasaa ka Usi ka Yokanani ka Maakiya ka Elamu ka Esĕĕ. Ma wom kowobu ba womusu mĕ. Yisirayawa u bu kpare.

⁴³ Yen tĕwĕ te, tumba yĕku dabi dabinu kua ma ba nuku dobu kua. Domi Gusunĕn u bu nuku doo bakabu wĕ. Kurĕbu ka bibun tii ba nuku dobu kua ma Yerusalemun di nuku dobu kuuki yi kĕwĕ n toma.

Ye n sĕa yĕku kowobu

ka Lefiban bĕnu

⁴⁴ Yen tĕwĕ te, ba tumbu gĕsa bu ka dia kĕsu mi ba ra kĕnu ka dĕa gbiikinu yi ka sere tia tia ye ba ra Yinni Gusunĕn wĕ ben mĕrun wĕkuru baateren wĕwĕ. Ma ba tĕn be yiire bu dĕa ni mwĕeri wusun di ni ba koo yĕku kowobu ka Lefiba wĕ nge mĕ wooda ya gerua. Yudaba ba nuku dobu mĕ yĕn sĕ yĕku kowobu ka Lefiba ba wura ben sĕmburu sĕwĕ, ⁴⁵ ba Yinni Gusunĕn sĕa yerun wooda mĕm kĕwĕwĕwĕ ba tumbu dĕerasiamĕ. Mĕya wom kowobu ka sĕa yerun kĕnĕwĕwĕ kĕsobu ba maa wooda ye kpuro mĕm kĕwĕwĕwĕ nge mĕ Dafidi ka win bii Salomĕwĕ ba gerua. ⁴⁶ Domi yellu Dafidi ka Asafun waati wom kowoba wĕawa be ba ra siarabun womusu ko Yinni Gusunĕn sĕ. ⁴⁷ Sorobabeli ka Nĕemin waati sĕwĕ, Isireliba kpuro ba ra wom kowobu ka sĕa yerun kĕnĕwĕwĕ kĕsobu ka Lefiba ben dĕanu wĕwa tĕwĕ baatere. Kpa Lefi be, bu maa Aronin bibun bweseru wĕ ye ya sĕa begia.

Nĕemi u gĕa dabinu kĕsa

13 Saa ye sĕwĕ, ba gara woodan tire te Mĕwisi u yorua sĕwĕ Isireliba kpuron wuswaas ma ba deema ba yorua ba nĕĕ, n ĕ koorĕ Amĕniba ka Mĕabuba ba n wĕa Gusunĕn tumbu Isireliban suunu sĕwĕ. ² Domi Mĕabu be, ka Amĕni be, ba ĕ Isireliba sen-

nĕ de ka dĕanu ka nim. Yen biru, ba maa Balamu sokusia u Isireliba bĕrusi kpa bu nĕn gobi kĕsia. Adama Gusunĕn besen Yinni u bĕri yi gĕsia domaru. ³ Sanam mĕ ba woodan tire ten gari nua, yera be, Isireliba ba sĕbu kpuro wuna ben suunu sĕwĕ di.

⁴ N deema ba raa yĕku kowo Eliasibu gĕsa u ka Gusunĕn besen Yinnin sĕa yerun dia ye ba gĕri gĕrin sĕmburu ko. Eliasibu wi, u sĕawa Tobiyān dusi. ⁵ Yera u nĕn dii bakaru gĕsia mi ba ra raa kĕnu yi ka turare ka sĕa yerun dendi yĕnu ka yĕku kowobun dĕa ni ba ra bu wĕ ka alikaman bĕnu tia ye ba mwa wĕkuru baateren wĕwĕ ka tam kpamgia ka gumgia ka dĕa ni ba ra Lefiba ka wom kowobu ka kĕnĕwĕwĕ kĕsobu wĕ.

⁶ Nĕ, Nĕemi na ĕ wĕa Yerusalemu sanam mĕ ye kpuro ya kora. Domi saa ye sĕwĕ, na gĕsirama Babilonin sina boko Aatasesin mi. N deema saa ye, win bandun wĕwĕ tena ka yiruse sĕwĕ mi. ⁷ Wĕwĕ gen kpeeru sĕwĕ, sina boko u wura n gĕsirama Yerusalemu. Ye na tunuma, yera na wa kĕsa ye Eliasibu u kua ye u ka Tobiyān diru wĕ Yinni Gusunĕn sĕa yerun yaara. ⁸ Ma na wa ya ĕ wĕ. Ma na Tobiyān yĕnu kpuro gura na yari kĕwĕ. ⁹ Ma na dera ba dii te dĕerasia. Ma ba Yinni Gusunĕn sĕa yerun dendi yĕa ni kpuro wesia mi ka kĕĕ ni ka turare ye ba ra dĕwĕ doke.

¹⁰ Na maa nua ma ba ku ra Lefiba ben bĕnu wĕ. Ma Lefi be, ka wom kowo be ba koo sĕaru ko mi, ba sĕmburu deri, ben baawure u da u wĕa win temĕ. ¹¹ Ma na siri kowobu taare wĕ na nĕĕ, mban sĕna ba dera ba Yinni Gusunĕn sĕa yee te deri. Ma na wure na Lefiba ka wom kowo be menna, ma na bu wesia ben sĕma sĕwĕ. ¹² Yera Yudaba ba ka ben alikaman bĕnu na ye ba wuna wĕkuru baateren wĕwĕ ka tamgia ka gumgia. ¹³ Ma na dii tĕn mi ba ra dĕa ni doke yĕku kowo Selemia ka tire yoro Sadĕku ka Pedaya, Lefiban turo nĕmu sĕndia. Ma na bu Hananu, Sakurin bii, Matanian debubu nĕmu sĕndia u bu somi. Domi ba sĕa naanĕgibu. Beya ba ko n da begibu dĕa ni bĕnu kue.

¹⁴ Gusunĕn nen Yinni, a de a n man yaaye nen ye na kua kpuron sĕ. A ku sĕmbu te duari te na kua ka naanĕ wunen sĕa yee te ka ten woodaban sĕ.

¹⁵ Yen waati ye sĕwĕ, na tumbu wa Yudan temĕ ba resem gamamĕ tĕwĕ wĕrarugiru sĕwĕ, ma gaba doo bĕkunu duusiamĕ ma gaba ketekunu tam sĕbimĕ ka resem ka dĕa marum mĕ ba mĕ figie ka maa sĕmunu ganu ba ka naamĕ Yerusalemu. Ma na bu kirĕ kua bu ku gĕanu dĕra tĕwĕ te. ¹⁶ Tirigii be ba maa wĕa mi, ba ra ka swĕĕ ka kia dabinu nĕ bu Yudaba ka Yerusale-mugibu dĕre sanam wĕragim sĕwĕ. ¹⁷ Ma na Yudan wirugibu taare wĕ. Na bu bikia na nĕĕ, mban sĕna ba kĕsa mĕ ba tĕwĕ wĕrarugiru disi dokemĕ. ¹⁸ Nge mĕya besen sikadoba ba raa kua. Ma Gusunĕn u sun wahala dabinu surema wuu ge sĕwĕ. Yera ba kĕ bu maa win mĕru seeya bu tĕwĕ wĕrarugii te disi doke?

¹⁹ Ma na yiire bu Yerusalemun kĕnĕwĕwĕ kĕne sanam mĕ sĕwĕ u dua tĕwĕ wĕrarugiru tu sere tore kpa bu ku su kenia ma n kun mĕ tĕwĕ wĕrarugiru ta kpa. Ma na nen sĕm kowobu gabu yi yi kĕnĕwĕwĕ sin mi bu ku ka de sĕmunu ganu nu du tĕwĕ wĕrarugii te sĕwĕ. ²⁰ Yera kia

bwese bwesekan dɔrobu ba kpuna wuun biruɔ nge nɔn yiru. ²¹ Ma na bu kirɔ kua na nεε, mban sɔna ba kpuna wuun tɔwɔ gbāraran biruɔ. Na maa bu sɔwɔ na nεε, bā n maa yen bweseru kua, kon bu nɔma doke.

Saa yen dɔma ten di, ba ñ maa naare tɔwɔ wērarugiru sɔ. ²² Ma na Lefiba sɔwɔ na nεε, bu tii dεerasio kpa bu na bu Yerusalemun kɔnnɔsu kɔsu bu ka tɔwɔ wērarugii te yi Yinni Gusunɔn sɔ.

Yinni Gusunɔ, yeniban sɔ, a de a n man yaaye. Kpa a man kɔsu wunen durom bakam sɔ.

²³ Waati ye sɔ, na Yuuba wa ba kurɔbu sua Asidɔ-duba ka Mɔabuba ka Amɔniban min di. ²⁴ Ma ben bibu gabu ba Asidɔdugibun barum gerumɔ. Ba ñ Yudan barum yē. Tɔn tuko baruma ba gerumɔ. ²⁵ Na bu taare wē, ma na bu bɔrusi. Na ben gabu so, ma na gabun seri wukura. Ma na nεε, bu bɔruo Yinni Gusunɔn wuswaɔ bu nεε, ba ñ maa ben bii wɔndiaba tɔn tukobu kēɔ bu sua kurɔbu. Ba ñ maa derimɔ ben aluwasiba bu tɔn tukobun bii wɔndiaba sua kurɔbu.

²⁶ Domi yera Salomɔwɔ Isireliban sina boko u kua. Sunɔ goo sari wi u ka nùn weene handunia ye sɔ. Gusunɔ u nùn kī. Ma u nùn kua Isireliba kpuron sunɔ. Adama ka mε, kurɔ be ba sãa bwese tukunu ba nùn sure durum sɔ. ²⁷ Yen sɔ, sa ñ maa kī su nɔ bu nεε, bεya i taare baka yenin bweseru kua i bwese tukunu sɔ kurɔbu sua, kpa i ko naane sariba Yinni Gusunɔn mi.

²⁸ Yoyadan bii turo, Eliasibu wi u sãa yãku kowo tɔn-weron debubu, wiya u sãa Sambala Horonigiin biin durɔ. Yen sɔna na nùn gira nen min di.

²⁹ Yinni Gusunɔ, a ku bu duari. Domi ba wunen sãa yeru disi doke. Ma ba ñ arukawani yibie ye yãku kowobu ka Lefiba ba ka nun bɔkua.

³⁰ Na dera ba gãa tukunu kpuro wuna ben suunu sɔn di. Ma na yãku kowo be, ka Lefi ben baawure wesia win sɔmburu sɔ. Ma na dera ba wooda ye mem nɔwɔ ye ya weene be, yãku kowobu bu mem nɔwɔ, ³¹ ba maa yãku dãa kasu yen saa sɔ ma ba ben dīa gbiikinu wē.

Gusunɔ nen Yinni, a de a n man yaaye yeniban sɔ.

Esitæ

Tire te, ta ka Yuuba yā be ba yoru dimɔ Babiloniɔ. Babilonigibu ka ben wirugii turo Hamani ba kookari kua ba kasu bu bu go. Saa ye ɔɔ, Yuuban bii wɔndia goo wi ba m̀ Esitæ, wi u kua Babilonin sunɔn kurɔ, u bu wɔra. Tire te ɔɔ, Gusunɔn yĩsiru sari mi. Adama ka mæ, ta Gusunɔn dam s̄ɔsimɔ ka maa somi te u win tɔmbu kua. Tire te, ta maa sun s̄ɔmɔ nge mæ Yuuban t̄ɔ baka te ba m̀ Purimu ta ka torua.

Tire ten kpunaa

1. Esitæ u sina bokon kurɔ Fasiti kɔsire kua, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Hamani u murafitiru m̀ bu ka Yuuba go, wiru 3n di sere wiru 5.
3. Ba Hamani go, wiru 6n di sere wiru 7.
4. Yuuba ba ben yibereba kamia, wiru 8n di sere wiru 10.

Sina boko u tɔmbu dim soka

1 Gari yini yi koorawa sina boko wi ba m̀ Asuresin waati ɔɔ. U bandu diiwa tem mæ ba m̀ Endiɔ n ka girari Etiopiɔ. Tem mæ kpuro mu s̄aawa beri wunaa teeru ka nɔɔba yiru. 2 Win bandun w̄ɔ itase ɔɔ, s̄ɔ teeru u s̄ win sina gɔna ɔɔ ben wuu marɔ ge ba m̀ Susi. Yera u win sina asakpɔbu t̄ɔ baka dim soka ka win ɔm kowobu ka Mɛdiba ka Pæsin tabu sinambu ka sere beri yi kpuron wirugibu. Be kpurowa ba men-na mi. 4 Ma u win dukia ye ya win yiiko ka win bandun kp̄aru s̄ɔsimɔ yara u tɔn be s̄ɔsi. U ye kuawa n ka kua suru nɔɔba tia. 5 Yen biru, u tɔmbu kpuro be ba menne Susi mi, t̄ɔ baka dim soka, gobigibu ka s̄arobu. Ma ba t̄ɔ baka te di sere s̄ɔ nɔɔba yiru sina kpaarun yaaraɔ. 6 Ma ba beku damginu ɔre ɔre taabu sii ganduginu ɔɔ ka w̄æ wunɔmgii yi ba gbinisi gbereba ɔɔ be ba kua ka kpee gobiginu. Ma ba kita wuraginu ka sii geesuginu yi yi mi. Ma ba dii ten tem ɔma kua ka kpee gobiginu, gam kpee sw̄ānu, gam kpee kpikinu, gam kpee s̄ɔ tiroso, gam maa kpee w̄kunu. 7 T̄ɔ baka ten tam nɔri yi s̄aawa nɔri bwese bweseka yi ba kua ka wura. Ma tam mu sweene baama sina bokon nuku tian s̄. 8 Adama ba ñ goo tilasi kue u ka mu nɔ. Domi sina boko u win ɔm kowobu s̄ɔwa u næ, bu baawure derio u ko nge mæ u k̄. 9 Saa ye ɔɔ, sina bokon kurɔ wi ba sokumɔ Fasiti u maa tɔn kurɔbu t̄ɔ baka dim soka Asuresin sina kpaarun ɔɔ.

Sina boko

u win kurɔ Fasiti yina

10 Sina bokon t̄ɔ bakarun s̄ɔ nɔɔba yiruse ɔɔ, u w̄a nuku dobu ɔɔ, yèn s̄ u tam nɔra. Yera u win tiin ɔm kowobu nɔɔba yiru beni soka, Mɛhumani ka Bisita ka Haabona ka Bigita ka Abagata ka Setaa ka Kaakasi. 11 Ma u bu gɔra bu da bu win kurɔ Fasiti

sokuma kpa u na u n win sina yānu doke. Domi u k̄ win sina asakpɔbu ka sere tɔn be ba w̄a mi kpuro bu wa ma win kurɔ u s̄a kurɔ burɔ. Ka geema kurɔ wi, kurɔ burɔn tiywa. 12 Yera tɔn be, ba da ba kurɔ wi deema. Ma ba n̄n s̄ɔwa ma sina boko u n̄n soku. Adama u yina u na. Ye sina boko u nua mæ, yera win mɔru ya seewa. 13 Ma u win bwisi k̄ɔbu bikia nge mæ n weene u kurɔ wi kua. Domi bera ba ra win gari kpuro wunane yèn s̄ ba tem men woodaba ȳ. 14 Be ɔɔ, be u ra ka wesiane kiri kiri ben ȳsa wee, Kaasena ka Setaa ka Adimata ka Taasisi ka Mæsi ka Maasena ka Memukani. Ba s̄aawa mi sina bibu nɔɔba yiru, Pæsi ka Mɛdin tem ɔɔ. Bera sina boko u maa naane s̄a. Beya ba w̄a win bandun aye bakanu ɔɔ ni nu kpuro kere. 15 Yera u bu s̄ɔwa u næ, wee na gɔra bu n̄n kurɔ Fasiti sokuma. Adama u yina u na. Sæyasia birà wooda ya yi su n̄n ko.

16 Ma Memukani u sina boko ka win bwisi k̄ɔ be wisa u næ, wunen kurɔ Fasiti wi, u tora n kp̄. N ñ mɔ wunæ sina boko tɔnawa u torari. Ka maa wirugibun tiywa u torari ka sere maa tem men tɔn durɔbu kpuro. 17 Domi tɔn kurɔbu kpuro b̄ n nua ye Fasiti u kua, ba koo sewa bu ben durɔbu gem. Ba ñ maa bu mem nɔɔwammæ. Kpa bu ka tii yina bu næ, ye sina boko u raa win kurɔ Fasiti sokusia u na ro? 18 Meya maa besæ wirugibu, besen kurɔbu ba koo nɔ ye sina bokon kurɔ u kua. Kpa bu se bu sun gari wisi ka gendu. Kpa gen te, tu besen mɔru seeya. 19 Ñ n men na, sina boko, à n wuran na, a de bu wooda yara ye ya Fasiti yinarimɔ u maa na wunen wuswaɔ kpa a kurɔ goo kɔsire ko wi u n̄n kere. Wooda ye, ya ko n w̄aawa besæ Pæsiiba ka Mɛdiban woodaba ɔɔ ye ba ñ kp̄ bu go. 20 Sanam mæ ba koo wooda ye nɔ wunen tem bakam mæ kpuro ɔɔ, tɔn kurɔ baawure u koo win durɔ mem nɔɔwawa, baa ñ n meren na durɔ wi, u s̄a.

21 Ma gari yi, yi sina boko ka win tem wirugibu dore. Ma u ka yi ɔmburu kua. 22 U dera ba tirenu mɔrisia win tem beri berika kpuro ɔɔ. Ba tire ni yoruawa ka baawuren barum mæ ba gerumɔ win tem ɔɔ. Wee ye

tire ni, nu gerumɔ. Nu nɛɛ, n weenɛ tɔn durɔ wi u kurɔ sue kpuro u n sãa win yenu yẽro kpa ba n da win barum gere yenu ge sɔɔ.

Esitɛɛ u kua sina bokon kurɔ

2 Amen biru, Asuresin mɔru ya sure. Ma u bwisika ye Fasiti u kua ka wooda ye ba yi win sɔ. ² Yera sina bokon tiin sɔm kowobu ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, sina boko, a de bu wɔndia be ba ñ durɔ yẽ kasu kpa ba n sãa kurɔ burabun tii. ³ Yen sɔ, a tɔmbu gɔsio wunen tem beri berika kpuro sɔɔ bu wɔndia kurɔ burabu kasuma be ba ñ durɔ yẽ. Kpa bu ka bu na Susiɔ wunen kurɔbun wãa yerɔ. Miya Hege wi u ra wunen kurɔbu kɔsu u koo bu nɔkri kpa u bu tim wẽ bu ka ben wasi sɔmɛ. ⁴ Saa ye sɔɔ, wɔndia wi u koo wunɛ sina boko wẽre, wiya u koo Fasiti kɔsire ko.

Ma gari yi, yi ka sina boko naawa. Ma u yi wura.

⁵ N deema Yuu goo wãa Susi wuu kɔkɔ ge sɔɔ. Win yĩsira Maadose. U sãawa Yairin bii, Benyamɛɛn bweseru sɔɔ. Win sikadobara Simeɪ ka Kisi.

⁶ Nebukanɛsaawa u Maadose wi yoru mwaama ka win temgibu gabu Yerusalemun di ka ben sina boko Yekonia sannu. ⁷ Maadose wi, u win baan tundo turusin bii wɔndia goo neni. Domi win mɔkɔbu ba gu. Bii win yĩsira Hadasa wi ba maa m̀ Esitɛɛ. Wɔndia wi, kurɔ burɔn tiywa.

⁸ Sanam mɛ ba wooda ye yara, wɔndia dabira ta menna Susiɔ. Esitɛɛ u wãa be sɔɔ. Ma Hege wi u ra sina bokon kurɔbu kɔsu u ka be kpuro da tɔn kurɔbun wãa yerɔ u bu nɔkri. ⁹ Esitɛɛ u Hege wẽre ma u ka nùn nɔnu geu mɛera u nùn tim wẽ fuuku mɛ u koo ka wasi sɔmɛ ka maa dĩa ni u ko n da di. Ma u nùn wɔndia nɔkɔba yiru kasua sina kpaarun sɔm kowobu sɔɔ. Yen biru, u nùn dii te ta buram bo wẽ tɔn kurɔbun wãa yeru mi. ¹⁰ Adama Esitɛɛ kun gerua ma u sãa Yuu. Domi Maadose u nùn ye yinari. ¹¹ Mɛya Maadosen tii u ra n daam tɔn kurɔ ben wãa yerun kɔn-kɔkɔ u ka Esitɛɛn alafia bikia kpa u n maa ka yẽ ye ba nùn kuammɛ.

¹² Wɔndia be kpuro ba koo wasin burarun tim kowa wɔɔ tia tɔn kurɔbun wãa yeru mi. Suru nɔkɔba tia sɔɔ, ba koo bu gum mɛ ba ra soku miru sawa. Suru nɔkɔba tia ye ya maa tie sɔɔ, kpa bu bu gum turaregum sawa ka maa tim gam wasin burarun sɔ. Yeniban biru, wɔndia ben baawure u ko n tĩru mɔ tɛ sɔɔ u koo yari u da u sina boko Asuresi deema. ¹³ Dɔma te yẽro u koo yari ben wãa yee ten min di u ka da sina bokon mi, ba ra nùn wẽwa ye u kĩ. ¹⁴ Wɔkuru kpa u da sina bokon mi. Bururu yam sãreru kpa Sasigasi, sina bokon tɔn kurɔbun kɔso u ka nùn da diru garu sɔɔ. Saa ye sɔɔ, kurɔ wi, u ñ maa wee sina bokon mi, ma n kun mɔ sina bokon tiywa u nùn sokusia ka win yĩsiru.

¹⁵ Ye n Esitɛɛ Abisailin bii wi Maadose u nenua girari u ka da sina bokon mi, u ñ gãanu ganu bikie ma n kun mɔ ye Hege sina bokon kurɔbun kɔso wi, u nùn sɔɔwa u ka da. Be ba ka Esitɛɛ yinna kpuro, ba ra ka nùn nɔnu geu mɛeriwa. ¹⁶ Asuresin bandun wɔɔ nɔkɔba yiruse sɔɔ, yen suru wɔkuruse wi ba m̀ Tebesi, yera ba

ka Esitɛɛ da win mi. ¹⁷ Ye ba tura mi, yera sina boko u Esitɛɛ kĩa n kere kurɔ be u waare kpuro. Wɔndia be kpuro sɔɔ, Esitɛɛwa u ka nɔnu geu mɛera. Yen biru, u Esitɛɛ sina furɔ dokea. Ma u nùn kua Fasitin kɔsire.

¹⁸ Ma sina boko u win bwisi kɛɔbu ka win sɔm kowobu ka win sina asakpɔbu tɔɔ baka dim soka Esitɛɛn sɔ. Ma u win tem tɔmbu kpuro wẽrabu wẽ dɔma te. Ma u bu kɛnu nɔnu kua ka nuku tia.

¹⁹ Sanam mɛ ba maa wɔndiaba menna nɔn yiruse, Maadose u sãa sina kpaarun wirugii turo. ²⁰ Saa ye sɔɔ, Esitɛɛ kun tii sɔɔsi ma u sãa Yuu. Domi u Maadose mem nɔkɔba nge mɛ u ra raa ko sanam mɛ u wãa win mi.

Maadose

u sina bokon wãaru wɔra

²¹ Sɔɔ teeru ye Maadose u win sɔmburu m̀ sina kpaarɔ, Bigitani ka Teresi be ba sãa sina bokon kɔn-kɔn kɔsobu ba ka sina boko mɔru kua sere ba kĩ bu nùn go. ²² Yera Maadose u gari yi nua. Ma u da u ye Esitɛɛ sɔɔwa. Ma Esitɛɛn tii u maa da u sina boko sɔɔwa ka Maadosen yĩsiru. ²³ Yera ba gari yin gem kasu ba deema geema. Ma ba dĩa nɔ sɛm kua ba ka bu sɔka ba suasia wɔllɔ. Ma ba gari yi yorua ben tem garin tireru sɔɔ sina bokon nɔni biru.

Hamani ka Maadose ba ñ do

3 Yeniban biru, Asuresi u Hamedatan bii wi u sãa Agagin bweseru wɔlle sua. Ma u nùn kua yiruse win bandu sɔɔ. ² Sina kpaarun sɔm kowobu kpuro ba ra Hamani kpunɛwa, domi sina bokowa u yen wooda ye wẽ. Maadose turowa u yina u nùn kpuna. ³ Yera sina bokon sɔm kowo be ba tie ba ra nùn bikie bu nɛɛ, mban sɔna a ku ra ka sina bokon wooda mem nɔkɔwe. ⁴ Tɔɔ baaterewa ba ra nùn bikie mɛsum. Adama Maadose u ku ra bu wisi. U ra gesi bu wisiwa u nɛɛ, nɛ Yu-uwa. Yera ba da ba ye Hamani sɔɔwa bu ka wa Maadose ù n ko n m̀ mɛ u n dɔɔ. ⁵ Yera Hamanin tii u wa Maadose u yina u nùn kpuna. Ma u mɔru besira too. ⁶ Mɛya ba maa nùn sɔɔwa ma Maadose u sãawa Yuu. Yera Hamani u bwisika win tii sɔɔ u nɛɛ, ñ n men na, Maadose tɔnan gɔɔ kun tura sere u Yuuban bweseru kpuro go be ba wãa Asuresin tem mɛ kpuro sɔɔ. ⁷ Asuresin bandun wɔɔ wɔkura yirusen suru gbiikoo wi ba m̀ Nisãa sɔɔra ba gãanu kɔ ni ba sokumɔ purimu bu ka suru ka win tĩru wa tɛ sɔɔ ba koo Yuuba go. Ma ya suru wɔkura yiruse wi ba m̀ Adari gɔsa.

Hamani u Yuuban

kpeerasiabun sɔɔru m̀

⁸ Hamani u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, yinni, bweseru gara wãa tɛn tɔmba yarine baama wunen tem mɛ kpuro sɔɔ, ba tii mɛnɛ nenem, ben komara maa sãawa nenem. Yen biru ba ku ra wunen woodaba mem

wirugii. ¹²Yera u nɛɛ, nɛ turowa Esitɛɛ, sina bokon kurɔ u soka n ka sina boko yɔsiri tɔɔ baka dim mɛ u sɔɔru kuan sɔ. Nɛ turo wiya u maa nɛɛ, n sina boko yɔsirima sia su ka kpam di win mi. ¹³Adama yeniba kpuro ya ñ ko n man sãa gãanu nà n Maadose Yuu wi waamɔ u wãa sina kpa kɔnɔ mi.

¹⁴Yera win bɔɔ be, ka win kurɔ wi, ba nùn bwisi kã ba nɛɛ, a doo a dãru garu gira tèn gunum mu sãa gɔm soonu weeraakuru kpa a sina boko kana bu Maadose sɔku bu sãarusia mi. Saa ye sɔɔ, kaa kpɔ a tɔɔ baka dim mɛ di ka nuku dobu.

Yera gari yi, yi Hamani dore. Ma u dera ba dãa te sɔɔru kua.

Sina boko

u Maadose wolle sua

6 Yen wɔku te, sina boko u kpana u dweeya. Yera u nɛɛ, bu nùn ben tem garin tirenu tama. Tire ni sɔɔra ba ra yore ye n kooru kpuro ben tem sɔɔ. Ma ba ka nùn tire ni naawa ba nùn garia. ²Ma ba girari mi sina bokon sɔm kowobu Bigitani ka Teresi ba raa kɔɔ tia kua bu ka sina boko go. Ma Maadose u ye sina boko dɔmɛya. ³Yera sina boko u bikia u nɛɛ, ba sere Maadose wolle sua gari yin sɔ?

Ma sɔm kowo be, ba wisa ba nɛɛ, aawo, ba ñ nùn gãanu kue.

⁴Sina boko u bikia u nɛɛ, wara u wãa sina kpaaru mi.

N deema saa yera Hamani u duumam sisi u ka sina boko kana u Maadose sãarusia dãa ye u sɔɔru kuan wolle. ⁵Yera sina bokon sɔm kowo be, ba nùn wisa ba nɛɛ, Hamaniwa u wãa mi.

Ma sina boko u nɛɛ, u duuma.

⁶Yera Hamani u dua. Ma sina boko u nùn bikia u nɛɛ, amɔna kon yẽro kua wi na kɔ n wolle sua.

Yera Hamani u tii sɔɔwa u nɛɛ, wara sina boko u koo maa wolle sua n kere nɛ. Ma u wisa u nɛɛ, ⁷yinni, à n kɔ a goo wolle sua, ⁸a de bu wunen tiin yaberu sua ka wunen tiin duma ye ba sina furɔ dokea wirɔ. ⁹Kpa a de wunen sɔm kowo damgii turo u durɔ wi sina yãa ni sebusia kpa u nùn yɔɔsia wunen duman wolle. Kpa u ka nùn da wuu suunɔ u n gerumɔ u n mɔ, wee nge mɛ sina boko u ra yẽro kue wi u wolle sua.

¹⁰Yera sina boko u Hamani sɔɔwa u nɛɛ, tɛ, a seewo a yãa ni ka duma ye sua kpa a Yuu wi kua nge mɛ a gerua mi. Baa yen gãa piibu a ku ra duari. U wãa sina kpa kɔnɔ u sɔmburu mɔ mi.

¹¹Ye Hamani u da u yãa ni suama ka duma ye, yera u nu Maadose sebusia. Ma u nùn yɔɔsia duma yen wolle u ka nùn da wuu suunɔ u gerumɔ u mɔ, wee nge mɛ sina boko u ra yẽro kue wi u wolle sua. ¹²Yen biru, Maadose u gɔsira u wura sina kpa kɔnɔ mi. Ma Hamani u maa doona fuuku win yenu, u tuke sekurun sɔ. ¹³Ye u tura mi, u ye kpuro win kurɔ Seresi ka win bɔɔba saaria. Ma ba nùn bwisi kã ba nɛɛ, Maadose wi, Yuuwa. Ma win wuswaɔra ba nun seku-

ru doken torua mɛ, a n yɛ ma kaa n kaaramɔwa a n dɔɔ.

¹⁴Sanam mɛ ba gari gerumɔ ba ñ kpa, yera sina bokon sɔmɔbu ba tunuma, ma ba yande Hamani sua ba ka da Esitɛɛn tɔɔ baka dii yerɔ.

Hamaniin gɔɔ

7 Yera sina boko ka Hamani ba Esitɛɛn tɔɔ baka dim mɛ da nɔn yiruse. ²Ye ba dim kpa ba tam nɔrumɔ, yera sina boko u maa Esitɛɛ bikia u nɛɛ, mba a kɔ a man kana. Na sɔɔru sãa n ka nun kpuro kua ye a kɔ. Kon mam nun nen tem bɔnu wɛ.

³Ma Esitɛɛ u nɛɛ, yinni, à n ka man nɔnu geu mɛɛran na, ma n nun wɛre, wee ye na nun kanamɔ. A ku de bu nɛ ka nen bweseru go. ⁴Domi ba sun dɔɔrawa bu ka sun sakiri bu kpeerasia wɔnɔwɔndu sariru sɔɔ. Ñ n yorun na ba sun kpɛɛ, kon daa nen nɔɔ mariwa domi ta ñ tura n ka nun baasi.

⁵Yera sina boko Asuresi u Esitɛɛ bikia u nɛɛ, wara u nia yen bweseru kua.

⁶Esitɛɛ u wisa u nɛɛ, besen yibere wi u sun nɔni sɔɔmɔ, wiya Hamani tɔn kɔso wini.

Yera Hamani u nanda sina boko ka Esitɛɛn wuswaɔ. ⁷Ma sina boko u seewa u yara ka mɔru u da win sina kpaaru yaaraɔ. Saa yera Hamani u tuba ma sina boko u sɔɔru kpawa u ka nùn go. Yera u Esitɛɛ suuru kana u nùn faaba ko. ⁸Ma u tii yɔsu u wɔruma mi Esitɛɛ u sɔ. Saa yera sina boko u wurama ma u dua mi ba tɔɔ bakaru dimɔ. Yera u Hamani bikia u nɛɛ, a kɔ a maa Esitɛɛ gabawa nen wuswaɔ sina kpaaru mini?

U ka gari yi gere u kpe, yera win sɔm kowobu ba Hamaniin wuswaɔ bɔkua. ⁹Yera sɔm kowo ben turo wi ba mɔ Haabona u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, yinni, Hamaniin tii u dãru garu sɔɔru kua tɛ sɔɔ u koo raa Maadose sɔku u bwɛ wi u nun gari dɔmɛya a ka faaba wa mi. Dãa te, ta gire mi, win dirun wuswaɔ. Ten gunum mu sãawa gɔm soonu weeraakuru.

Yera sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu Hamani sɔkuo bu bwɛ dãa te sɔɔ.

¹⁰Ma ba Hamani sua ba ka da ba bwɛ dãa ten wolle, te u raa sɔɔru kua Maadosen sɔ. Saa yera sina bokon mɔru ya sure.

8 Yen tɔɔ te sɔɔ, sina boko Asuresi u Hamani Yuuban yibere win dukia kpuro sua u Esitɛɛ wɛ. Ma Esitɛɛ u nùn sɔɔwa ma Maadose u sãawa win dusi. ²Yera sina boko u Maadose sokusia ma u win sina taabu sua ge u Hamani mwaari u nùn wɛ. Yen biru, Esitɛɛ u Hamaniin dukia ye Maadose nɔma beria.

Sina boko u wooda yara

Yuuban arufaanin sɔ

³Yen biru, Esitɛɛ u kpuna sina bokon wuswaɔ ka swii ma u nùn suuru kana u ka himba kɔsa ye yinasia ye Hamani Agagigii u raa yi Yuuban sɔ. ⁴Ma sina boko u Esitɛɛ win sina deka tii ye ba kua ka wura. Yera

Esitɛɛ u seewa u yɔra win wuswaaw. ⁵ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, yinni, ñ n nun wɛren na, à n ka man nɔnu geu mɛeran na, na kɪ a wooda ye yinasia ye Hamani Agagigii Hamɛdatan bii wi, u yara u nɛɛ, bu Yuuba kpeerasio be ba wɔa tem mɛ sɔɔ. Kpa a de bu ye kpara. ⁶ Domi na ñ kpɛ na n sɔ kpa na n waamɔ ba nen bweseru nɔni sɔɔwɔ ba goomɔ.

⁷ Yera sina boko Asuresi u Esitɛɛ ka Maadose wisa u nɛɛ, i swaa dakio i nɔ. Wee na dera ba Hamani sɔka dɔa sɔɔ ba bwɛ yèn sɔ u kasu bu Yuuba go. Ma na maa wunɛ Esitɛɛ win dukia kpuro wɛ. ⁸ Yen sɔ tɛ, i yoruo ka nen yɪsiru ye ya koo Yuuba arufaani kua. Kpa i ye nɛ sina bokon yɪreru koosi. Domi ye ba yoruo ka sina bokon yɪsiru ma ba ye win yɪreru koosi, ba ñ maa kpɛ bu ye gɔsia.

⁹ Wɔɔn suru itase wi ba mɔ Sifāa, win sɔɔ yenda itase sɔɔ, yera ba sina bokon tire yorobu sokusiam, ma Maadose u bu wooda wɛ bu Yuuba tirenu kua ka sina bokon sina asakpɔbu ka win tem wirugibu ka sere wirugii be ba wɔa bera wunaa teeru ka nɔɔba yiru ye sɔɔ, saa Endin di n ka girari Etiopiɔ. Ma ba tire ni kua ka Yuuban barum ka sere maa barum mɛ mu wɔa tem mɛ kpuro sɔɔ. ¹⁰ Ba nu yoruo ka sina bokon yɪsiru, ma ba nu yɪreru koosi ka win taabu. Saa ye sɔɔra sina bokon maasɔbu ba seewa ba ka nu da baama. ¹¹ Wee ye tire ni, nu gerumɔ. Nu nɛɛ, sina boko u Yuuba wooda wɛ u nɛɛ, wuu mi ba gesi wɔa kpuro bu mɛnno bu ka ben wɔaru wɔra kpa bu bwese te ta bu wɔri kpeerasia sere ka ten kurɔbu ka bibɔ. Kpa bu ten dukia gura. ¹² Baawurewa u koo wooda ye mɛm nɔɔwa Asuresin tem kpuro sɔɔ, suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura itase sɔɔ. Suru wiya ba mɔ Adari. Tɔɔ tera ba raa yi bu ka Yuuba go. ¹³ Bera mi tire te, ta gesi tura, ba koo ten gari garisiwa wooda kpa bu de tɔmbu kpuro ba n ye yɛ. Kpa Yuuba ba n sɔɔru sɔa bu ka ben yiberɛba mɔru kɔsia tɔɔ te sɔɔ. ¹⁴ Ye sina boko u win maasɔbu wooda ye wɛ yera ba ben dumi yɔɔwa ba da fuuku ma ba yen gari kpara tem mɛ kpuro sɔɔ. Ba maa ye kpara Susiɔ.

¹⁵ Saa ye sɔɔra Maadose u yara sina kpaarun di u da wuu sɔɔ u sina yānu sebua ni nu nɔni gaaduragii ka nɔni kpiki mɔ ka yabe bakaru nɔni swɛɛgiru ka maa sina furɔ wuragu. Ma wɔkinu yiba Susi ye sɔɔ taki ka nuku dobu kuukin sɔ. ¹⁶ Yen dɔma te, Yuuba ba nuku dobu mɔ too, ba kuuki mɔ, ba yɔɔkumɔ. ¹⁷ Bera mi ba gesi wɔa kpuro ba ka wooda ye nua, ba nuku dobu kuawa too, ba tɔɔ baka dim sokuna. Ma tɔn dabinu ba tii gɔsia Yuu yèn sɔ ba Yuuba nasie.

Yuuba

ba ben yiberɛba mɔru kɔsie

9 Suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura itase ye, ya tura. Tɔɔ te sɔɔra sina bokon wooda ye u raa yi Yuuban sɔ ya koo sɔmburu tore. Tɔɔ tera Yuuban yiberɛba ba yɪyɪ bu Yuuba kamia. Adama n ñ koore. Yuubara ba nasara sua. ² Asuresin tem kpuro sɔɔ, Yuuba ba men-

na wuu mi ba wɔa kpuro. Ma ba ben yiberɛba wɔri be ba raa nɔɔ tia kua bu ka bu go mi. Goo sari wi u ka tii yina. Domi ba ben berum mɔwa. ³ Sina bokon tem beri berikan wirugibu ka win sina asakpɔbu ka win tem wirugibu ka win tiin sɔm kowobu ba ka Yuuba yɔra domi ba Maadosen berum mɔ. ⁴ Maadose wi, u aye bɛɛregiru mɔ sina kpaaru mi. Ma u yɪsiru yara tem mɛ kpuro sɔɔ. Ma win dam mu sosimɔ mu dɔɔ.

⁵ Yuuba ba ben yiberɛ be kua nge mɛ ba kɪ. Ba bu gowa gem gem. ⁶ Susi maro sɔɔ, tɔmbu nɛɛra wunɔbuwa (500) ba go. ⁷ Ma ba Paasandata ka Dalifoni ka Asipata sakira, ⁸ ka Porata ka Adalia ka Aridata ⁹ ka Paamasita ka Aridai ka Fayesata ¹⁰ ka sere maa Hamani Yuuban yiberɛn bibu wɔkuru. Adama ba ñ ben dukia gure.

¹¹ Yen tɔɔ te, ba sina boko tɔn ben geeru sɔɔwa be ba go Susi maro mi. ¹² Yera sina boko u Esitɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, wee Yuuba ba tɔmbu nɛɛra wunɔbu (500) go mini ka Hamanin bibu wɔkuru. Amɔna n ko n sɔa wuu si su tie sɔɔ. Tɛ, à n maa gāanu kɪ a man bikio, kon nun ye kua.

¹³ Ma Esitɛɛ u nùn wisa u nɛɛ, à n wuran na, a de sia Yuuba bu maa ko Susi mini nge mɛ wooda ye, ya gerua. Kpa bu Hamanin bibu wɔku ten gonu bwɛ dɔaɔ.

¹⁴ Ma sina boko u wooda wɛ bu maa ko nge mɛ. Ma ba ye kpara Susiɔ. Ma ba Hamanin bibu wɔku ten gonu bwɛ dɔaɔ. ¹⁵ Yuu be ba wɔa Susi maroɔ, ba Adarin sɔɔ wɔkura nɛɛ ye sɔɔ mɛna. Ma ba tɔmbu gooba wunɔbu (300) go. Adama ba ñ ben dukia gure.

¹⁶ Yuu be ba maa wɔa tem mɛn beri berikaɔ ba maa mɛna bu ka ben wɔaru wɔra. Ma ba ben yiberɛba mwɛɛra ba go. Adama ba ñ ben dukia gure. Tɔn be ba go mi, ben geera sɔa nɔɔɔn suba wata ka wɔkura nɔɔbu (75.000). ¹⁷ Yeni ya koorawa suru wi ba mɔ Adarin sɔɔ wɔkura itase sɔɔ. Yen sɔɔ wɔkura nɛɛ sɔɔra ba tɔn goberu deri. Ma ba tɔɔ bakaru di ka nuku dobu. ¹⁸ Adama Yuu be ba wɔa Susi maroɔ, ba ben yiberɛba gowa sɔɔ wɔkura itase ka sɔɔ wɔkura nɛɛ sɔɔ. Sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔra ba wɛra. Ma ba tɔɔ bakaru di ka nuku dobu. ¹⁹ Yen sɔna Yuu be ba wɔa baru kpaanɔ ba ra tɔɔ bakaru di ka nuku dobu Adarin sɔɔ wɔkura nɛɛ te sɔɔ. Kpa bu kɛnu mɔrisiana.

Maadose

u tɔɔ bakaru tɔru yi

²⁰ Yeniban biru, Maadose u gari yi yoruo tirenu sɔɔ. Ma u Yuu be ba wɔa turuku ka tontondeɔ tire ni mɔrisia Asuresin tem mɛ kpuro sɔɔ. ²¹ U ben baawure kana ba n da tɔɔ baka te di wɔɔ baagere suru wi ba mɔ Adarin sɔɔ wɔkura nɛɛ ka nɔɔbuse sɔɔ. ²² Kpa bu kɛnu mɔrisiana. Kpa bu sɔarobu kɛnu kɛ. Domi tɔɔ te sɔɔra Yuuba ba ben yiberɛba kamia ba dera. Suru wi sɔɔra ben nuku sankiranu nu gɔsia nuku dobu. Ma ben nɔni swɔaru ta kua bɔri yendu. ²³ Ma Yuuba ba

Maadosen gere ye mem nɔɔwa, ba wura tɔɔ baka te, tu ko wororu.

²⁴ Domi Hamani, Hamedatan bii, Agagigii wi, wi u sãa Yuuban yiberɛ u raa himba kua u Yuuba kpuro go. Yen sɔna u guba kɔ u ka wa tɔɔ te u koo Yuuba nɔni sɔ kpa u bu go. ²⁵ Adama Esitɛɛ u da sina bokon mi. Ma sina boko u wooda yara u nɛɛ, ye Hamani u raa himba kua mi, yu wɔri win wiru wɔllɔ kpa bu wi ka win bibu bwɛ dãa wɔllɔ. ²⁶ Yen sɔna ba tɔɔ ni soka Purimu ben tɛtɛ dumin sɔ.

Yuuba ba Maadosen tire ten gari mem nɔɔwa ye ba bu kua ka ye ba wan sɔ. ²⁷ Ma Yuuba ba tɔɔ ni kua wororu te ba ñ kpɛ bu kɔsi ben bibun bweseru ka be ba koo ra tii koo Yuun sɔ. Wɔɔ baagere, sɔɔ yiru ye sɔɔ, ba ko n da tɔɔ bakaru diwa nge mɛ Maadose u yen wooda yi. ²⁸ Ba ko n da tɔɔ ni yaayewa sere ka baadommaɔ Isireliban yenu baagere sɔɔ. Mi Yuuba ba wãa gesi, ba ko n da Purimun tɔɔ baka te diwa sere ka ben bibun bweseru.

²⁹ Esitɛɛ, Abisailin bii, ka Maadose ba maa tirenu ganu yorua fuuku bu ka tɔɔ baka ten gari dam sire.

³⁰ Yuuba kpurowa ba tire ni mɔrisia mi ba yarine Asuresin tem beri wunaa teeru ka nɔɔba yiru ye sɔɔ. Alafia ka bɔri yendun gariya yi wãa tire ni sɔɔ. ³¹ Nu bu sɔɔwa ba n da tɔɔ baka te di ten saa sɔɔ nge mɛ Esitɛɛ ka Maadose ba bu sɔɔwa. Ba n da ko mɛ, sere ka ben bibun bweseru nge mɛ ba kua sanam mɛ ba weeweenu kua ba nɔɔ kɔkua. ³² Nge mɛya Esitɛɛn wooda ye, ya ka tɔɔ baka ten dam sire. Ma ba ye yorua tireru sɔɔ.

Asuresi ka Maadosen gari

10 Sina boko Asuresi u tɔn be ba wãa win tem kpuro sɔɔ wɔɔ gobi surewa sere ka be ba wãa daarun gooru. ² Win yiiko kpuro ka win wɔrugɔrun faagi ka nge mɛ u ka Maadose wɔlle sua, ye kpuro ya yorua Pɛɛsiba ka Mediban sinambun kookoosun tireru sɔɔ. ³ Domi Maadose Yuu wi, u kua yiruse Asuresin bandu sɔɔ. Ma win bweseru kpuro ta nùn kãa. U sɔm-buru kua ten arufaanin sɔ. Ma u ka tu yina u dera ta wãa alafia sɔɔ.

Yoobu

Yoobun tireru ta sun gemgiin wahala sɔwɔ ye Gusunɔ u dera u wa. Wahala yera, win bibu kpuro ba gu, ma win dukia kpuro ya kam kua, ma bwisinu win tii wɔri. Yoobun bɔwɔba ba na bu ka nɔn bera. Ben gere sɔwɔ, ba sɔwɔsiwa ma Yoobu u tora. Yen sɔna u wahala mɔ. Adama Yoobu kun gari yi wure. U bu sɔwɔwa u nɛɛ, wi, u dɛɛre. U maa tɔn kɔsobu waamɔ ba kuuramɔ. N n mɛn na, n n toraru tɔna ta ra ka wahala nɛ. Gusunɔ kun Yoobun bikia dabi ni wisa. U mam wure u Yoobun tii gɔa dabinu bikiawa, kpa wi, Yoobu u ka gia ma wi, Gusunɔwa u dam kpuro mɔ. Wiya u maa gɔanu kpuro kpare. Yeniban biru, Yoobun tii u wa ma u tore, ma u Gusunɔ suuru kana. Saa yera Gusunɔ u nɔn win yellun wɔaru wesia. Win dukia ya maa wurama ma u maa bibu mara.

Tire ten kpunaa

1. Yoobu u wahala wa, wiru 1n di sere wiru 2:10.
2. Yoobun bɔwɔba ba nɔn beram da, wiru 2:11n di sere wiru 31:40.
3. Gari yi Elihu u Yoobu sɔwɔwa, wiru 32n di sere wiru 37.
4. Gusunɔn wisibu, wiru 38n di sere wiru 41.
5. Gusunɔ u Yoobu domaru kua, wiru 42.

Setam u Yoobun laakari mɛɛra

1 Durɔ goo wɔa Usiɔ, win yɔsira Yoobu. Durɔ wi, u sɔawa wi u ra Gusunɔ mɛm kɔwɛ. U sɔa gemgii, ma u Gusunɔ nasie. U ku ra kɔsa kɔ. ² Bii tɔn durɔbu kɔwɔba yiruwa u mara, tɔn kurɔbu maa ita. ³ Sabe ni u maa mɔ, ni wee, yɔanu kɔwɔbun suba kɔwɔba yiru (7.000), ka yooyoosu kɔwɔbun suba ita (3.000), ka naa wuku kɔwɔbu (1.000), ka keteku ninu nɛɛra wunɔbu (500), ka sɔm kowo dabi dabinu. Durɔ wiya u dukia bo sɔwɔ yari yerun bera mi gia.

⁴ Win bii tɔn durɔ be, ba ra n tɔwɔ baka dim sokunamɔwa, kpa bu ben sesubu ita ye soku bu na bu ka di bu kɔ. ⁵ Bɔ n tɔwɔ bakaru di ba kpa mɛ, Yoobu u ra bu sokuwa kpa u bu sɔrasia, kpa u se buru buru yellu u yɔku dɔwɔ mwaararuginu ko ben baawuren sɔ. Domi u ra tii sɔwɔ u nɛɛ, sɔwɔkudo nen bibu ba ko n Gusunɔ toraru garu kue ben gɔruɔ. Nge mɛya u ra ko saa kpuro.

⁶ Yera sɔwɔ teeru Yinni Gusunɔn gɔradoba ba na ba yɔra win wuswaɔ. Ma Setam tii u maa na u yɔra ben suunu sɔwɔ. ⁷ Ma Yinni Gusunɔ u nɔn bikia u nɛɛ, man diya a wee.

Ma u nɔn wisa u nɛɛ, na tem bɔsu bɔsu na ka sik-erenɛwa, yera na den gɔsiramana na wee.

⁸ Ma Yinni Gusunɔ u maa Setam bikia u nɛɛ, a nen sɔm kowo Yoobu wa mi? Goo sari wi u ka nɔn weene handunia sɔwɔ. Durɔ wi, u ra man mɛm kɔwɛ, kpa u n sɔimɔ gem sɔwɔ. Mɛya u ku ra kɔsa kɔ. U maa man nasie.

⁹ Ma Setam u Gusunɔ wisa u nɛɛ, a tamaa kama Yoobu wi, u ka nun nasie? ¹⁰ N n wuna a nɔn kɔsu wi

ka win yenugibu ka sere win ye u mɔ ro? Ma a win sɔma kpuro domaru kua. A dera win yaa sabenu nu tɛrie tem mɛ sɔwɔ. ¹¹ Tɛ, a win ye u mɔ kɔmu dokeo a wa. Na yɛ kam kam ma u koo nun bɔrusi wunen tiin wuswaɔ.

¹² Ma Yinni Gusunɔ u Setam wisa u nɛɛ, ye Yoobu u mɔ kpuro, na nun ye kɔmu bɛria. Adama a ku win tii baba.

Yen biru Setam u doona Yinni Gusunɔn wuswaan di.

Yoobun bibu ka win dukia

kpuro ya kam kua

¹³ Sɔwɔ teeru Yoobun bii be kpuro ba mɛnɛ ba dimɔ ba kɔrumɔ ben tɔnwɛron yɛnuɔ. ¹⁴ Yera Yoobun sɔm kowo goo u na win mi, u nɔn sɔwɔwa u nɛɛ, wee sanam mɛ sa ka nɛɛ yi wukumɔ, ma ketekunu nu yakasu dimɔ, ¹⁵ Sabegibu ba na ba wunen yaa sabe ni wɔri, ba mwɛɛra. Ma ba wunen sɔm kowobu go go ka takobi. Nɛ turowa na kpɔa na bu kisirari. Yen sɔna na na n nun sɔ.

¹⁶ Durɔ wi, u ka gari yi gere u kpe, win sɔm kowobun turo maa na u nɔn sɔwɔwa u nɛɛ, wee guru gbɔa ya wunen yɔanu wɔri, ka wunen sɔm kowobu ma ya bu di. Nɛ turowa na yara min di. Yen sɔna na na n nun ye sɔ.

¹⁷ Saa ye sɔwɔ, win tii u gari gerumɔ u n kpa, win sɔm kowo goo maa ka tunuma. U nɔn sɔwɔwa u nɛɛ, wee Kaladeban wuuru ita gaa ya na ya wunen yooyoosu wɔri ya mwɛɛra. Ma ba wunen sɔm kowobu mwɛɛra ba go ka takobi. Nɛ turowa na bu kisirari. Yera na na n nun ye sɔ.

¹⁸ Saa yè ƙƙ wini maa gari gerumƙ u ñ kpa, kpao maa ka tunuma. U nùn sƙƙwa u nɛɛ, wunen biba sƙ ba dimƙ ba nƙrumƙ ben tɔnweron dirƙ, ¹⁹ yera woo damguu gaga na saa gɓaburun bera gion di. Ma ga dii ten goonu nne swee, ma dii te, ta be kpuro wɔri ta go. Wee nɛ turowa na yara min di. Yera na na n nun ye sƙ.

²⁰ Ye Yoobu u yeniba kpuro nua, yera u seewa u win yaberu nɛnua u karana, ma u tii wii pƙƙru woka nuku sankiranun sƙ. Ma u yiira u siriru tem girari u nɛɛ,

²¹ wee na yarawa tereru nen meron nukurun di. Terera ba koo maa man sike.

Yinni Gusunƙwa u raa man ye kpuro wɛ, wiya u maa ye kpuro sua.

Yen sƙ, kon nùn siara.

²² Ka yen de kpuro Yoobu kun Gusunƙ kƙsa gaa mani. U ñ maa nùn torari.

Setam

u maa Yoobun laakari mɛɛra

2 Sƙƙ teeru, Yinni Gusunƙn gɔradoba ba kɓam na ba yƙra win wuswaaw. Ma Setam tii u maa na u yƙra ben suunu sƙƙ. ² Yinni Gusunƙ u Setam bikia u nɛɛ, man diya a wee.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, na tem bɔsu bɔsu na ka sik-erenawa. Yera na den gɔsiramana na wee.

³ Yinni Gusunƙ u maa Setam bikia u nɛɛ, a nen sɔm kowo Yoobu wa mi? Goo sari wi u ka nùn weene handunia sƙƙ. U ra man mem nƙƙwɛ. U sƙimƙ gem sƙƙ. U ku ra kƙsa kã. U maa man nasie. Yera a swaa kasu n ka nùn kƙsa kua u kun man gãanu kue?

⁴ Ma Setam u wisa u nɛɛ, a ñ yɛ ye tɔnu u mƙ kpuro, yera u koo wɛ u ka win wãaru yakia? ⁵ Æ n siki na, a nùn nƙma dokeo a wa. Na yɛ kam kam ma u koo nun bɔrusi wunen tiin wuswaaw.

⁶ Ma Yinni Gusunƙ u Setam sƙƙwa u nɛɛ, wee na nun nùn nƙmu beria, adama a ku nùn go.

⁷ Ma Setam u doona Yinni Gusunƙn min di. Yen biru u da u Yoobu bwisi kƙsunu wisi saa win wirun di sere win naasƙ. ⁸ Ma Yoobu u da u sina torom sƙƙ u siru kɛka sua u ka gɔramƙ.

⁹ Yera win kurƙ u nùn sƙƙwa u nɛɛ, sere ka tɛ, Gusunƙ wiya a ka yƙra mɛ? A nùn wɔnƙwɔ kpa a gbi.

¹⁰ Adama Yoobu u kurƙ wi wisa u nɛɛ, a gari mɔwa nge gari bɔkƙ. A tamaa sà n gea waamƙ Gusunƙn min di, sa ñ maa kƙsa wasi win min di?

Ka yen de kpuro, Yoobu kun Gusunƙ gari kam gerusi.

Yoobun bɔƙƙba

ba nùn beram da

¹¹ Yoobun bɔƙƙba ita yeni, Elifasi Temagii, ka Bilida Suagii, ka Sofaa Naamagii ba wahala ye kpuro nua ye ya Yoobu deema, ma ben baawure u seema saa win tem di. Ba wesiana bu ka na Yoobun mi, kpa bu nùn

nukuru yemiasia. ¹² Ye ba wee ba nùn wa sarun di, yera ba ñ nùn tuba. Adama ye ba nùn turuku kua ba nùn tuba ma be kpuro ba wuri nƙƙ kpɛɛ. Yera ba ben yabenu nɛnua ba gɛɛka, ma ba tii tua wisi wirƙ nuku sankiranun sƙ. ¹³ Ma ba sina ka wi tem mi, sƙƙ sƙƙ nƙƙba yiru ka wɔkuru nƙƙba yiru. Goo kun nùn gãanu sƙƙwa. Domi ba wa ma win nƙni swãa te, ta kpã.

YOObU KA WIN BɔRɔBBA ITA

Yoobu u weeweenu mɔ

3 Yeniban biru, Yoobu u den nƙƙ wukia ma u gari gerua u tɔƙ te ba nùn mara bɔrusi. ² U nɛɛ,

³ bɔrurara tɔƙ tɛ sƙƙ ba man mara.

Bɔrurara wɔku tɛ sƙƙ ba nen gura sua.

⁴ Yen tɔƙ te, tu ko yam wɔkuru mam mam.

Gusunƙ u ku maa ten gari ko wɔllu mi.

U ku de yam bururam mu maa kooru te sƙƙ.

⁵ Gɔribun wãa yerun yam wɔku bakaru tu tu wukiri, kpa guru wiru ta n tu wukiri.

Yen dɔma te, suru ka sƙƙ bu mwaana kpa berum mu n wãa tem sƙƙ.

⁶ Gusunƙ u de wɔku te, tu tƙra n banda.

U ku maa tu garisi wɔƙn tɔnu sƙƙ.

U ku maa tu garisi surun sƙƙ sƙƙ.

⁷ U de tɔƙ te, ta n sãa tɔƙ baruka sarirugiru,

kpa goo u ku raa nuku dobu ko te sƙƙ.

⁸ Sɔrobu bu tɔƙ te bɔrusio.

Be ba waa bakan dweebu yɛ bu tu bɔrusio.

⁹ Kperi yi yi koo yari tɔƙ ten yoka yi ku balli.

Tà n yam bururam yĩiy, tu mu bia.

Tu ku maa buruku sƙƙ wa.

¹⁰ Domi ta ñ nen meron nukuru yinasie.

Ta derawa ba man mara n ka wahala yeni wa.

¹¹ Mban sɔna na ñ gu nen meron nukurƙ.

Mban sɔna na ñ gu sanam mɛ ba man marumƙ.

¹² Mban sɔna nen mero u man mara u taaru swii.

Mban sɔna u man nƙƙri u bom kã.

¹³ Nà n daa gu dɔma te, na ko n daa kpĩwa,

kpa na n dɔ na n wɛre,

¹⁴ nge sinambu ka ben bwisi kɛɔ be ba tii sina kpaanu bania tem mɛ sƙƙ ma nu kua bansu.

¹⁵ Meyu na ko n wɛre nge sina bii be ba ben dia wura ka sii geesu yibia, ma ba gu.

¹⁶ Ñ kun mɛ, na n wɛre nge bii win nukuru ba yara, ñ kun mɛ, nge bii wi ba mara ma u yande gu u ñ sƙƙ wa.

¹⁷ Na ko n wãa gɔƙiƙ mi tɔn kɔsobun tii ba wɛre, ka sere mi be ba wasira ba ñ maa dam mƙ ba wãa ba wɛre.

¹⁸ Miya piriƙamba ba wɛre, ba ñ maa be ba bu dam dɔremƙ nƙƙ nƙƙ.

¹⁹ Damgibu ka bwɛɛbwɛɛbu ba wãa mi sannu.

Yobu bà n da mi, ba ra yakiarewa saa ben yinnin min di.

²⁰ Mban s̄na Yinni Gusunɔ u ra de tɔnu wi u wahala m̄ u yam s̄areru wa.

Mban s̄na u ra de wi u nuki sankire u n w̄a.

²¹ Domi tɔn ben bwesera ba gɔɔ k̄i, adama ba ñ n̄n wasi.

Ba gɔɔ win binε m̄ n kere dukia.

²² Ba ku ra n nuku dobu m̄ sere b̄a n ben siki wɔru wa.

²³ Adama na s̄awa wi u kun ȳε mi u dɔɔ, ma Yinni Gusunɔ u nen swaa kenusi u ka sikerena.

²⁴ Weeweenun saabu, na ku ra di.

Nen wuri kun nɔru m̄ nge nim mε mu kokumɔ.

²⁵ Ȳen berum na m̄, yera ya ra man deeme.

Ye na maa nasie, yera ya ra man wɔri.

²⁶ Wee, na ñ w̄a s̄εε, na ñ maa w̄εre.

Na ñ b̄ri yendu m̄, ma na ra n burisine.

Elifasin gari

4 Yeniban biru, Elifasi Temagii u Yoobu s̄ɔwa u nεε,

² s̄a n gari gerua yi koo nun du?

Wara u koo sere gari yini nɔ u n maari.

³ Wee tɔn dabina a keu s̄ɔsi, ma a nuku sankirobu dam k̄a.

⁴ Wunen gari yi be ba raa kpanamɔ dam k̄a.

Ma a be ba gɔma dwiia t̄asisia.

⁵ Wee t̄ε gari yi nun deema, ma a kpanamɔ.

Wee wahala ya nun girari, ma a burisine.

⁶ N ñ Gusunɔ s̄ara ta s̄a wunen dam?

N ñ wunen ȳiyɔbu bu ra n w̄awa Gusunɔ win mi ȳen s̄ a n̄n mem nɔkwamε?

⁷ Ñ n men na, a bwisikuo wunen w̄aru s̄ɔɔ,

à n nɔre ba taare sarirugii goo go,

ñ kun mε ba gemgibu mwεera ba kpeerasia.

⁸ Ne, na gabu waare, k̄san s̄ɔmbura ba ra n m̄, kpa ba n weesu sw̄i.

Meya ba ra maa ye kpuron are wa.

⁹ Ba ra n Gusunɔ m̄ru seeye

kpa yu ka bu kam koosia nge woo b̄kɔ.

¹⁰ Kpa ben kukiri bi ba ra ko nge gbee sunɔ bu nɔru ko.

Gusunɔ u ra ben nɔsu b̄kɔkuwa.

¹¹ Ba ko n s̄awa nge gbee sunɔ mero ge ga yaa bia gu di,

ma ga gu, gen binu yarina.

¹² Gari ḡεε man naawa asiri s̄ɔɔ w̄kuru,

ma nen swasu su yi nua fεε fεε,

¹³ w̄ku suunu s̄ɔɔ, saa ye ta nanum kua ta kpa, ma tɔmba kp̄i kpata kpata ba dosimɔ.

¹⁴ Saa yera na nanda,

ma nen wasi kpuro diira.

¹⁵ Ma ḡānu man sweema nge woo,

ma nen wasi kiri seewa.

¹⁶ Na goo wa wi na ñ tuba.

Ma na nɔɔ gagu nua ga gerumɔ t̄εru t̄εru ga m̄,

¹⁷ tɔnu u koo kp̄i u n d̄εere Gusunɔ wuswaas?

U koo kp̄i u n d̄εere wi u n̄n taka kuan n̄ni s̄ɔɔ?

¹⁸ Gusunɔ u ñ mam win s̄ɔm kowobu gɔradoba naane kue,

ma u toranu waamɔ be s̄ɔɔ.

¹⁹ Kaa sere gere tɔn be ba m̄ma ka tem, be ba koo kp̄i bu sunku nge k̄kɔbu?

²⁰ Tɔnu koo kp̄i u n w̄a bururu,

ñ n kua yoka kpa a deema u gu,

kpa goo kun mam gara nge u gu.

²¹ Win w̄aru ta kasira.

U ñ bwisi kpuro wa u ka gu.

5 Yoobu, a kuuki koowo, goo ù n koo re nun wisi.

Nge Gusunɔ gɔrado wara kaa soku kpa u na u nun wurari.

² Gari b̄kɔ u ra gbiwa win m̄run s̄.

Bwisi sarirugii u ra gbiwa win nisinun s̄.

³ Na gari b̄kɔ wa u kuura.

Ma na wa win w̄a yera w̄riki.

⁴ Ma win biba faaban swaa deri.

Goo sari wi u koo bu wɔra siri yerɔ.

⁵ Tɔn tukoba koo win d̄a ni u ḡa kata ko bu gura, baa ka ni u kara koosi ka s̄ki.

Kpa be ba win dukian binε m̄ bu ye sua bu ka doona.

⁶ Wahala ku ra yari saa tuan di.

Meya n̄ni sw̄ara ku ra maa kpi saa tem di.

⁷ Adama wi ba mara kpuro u koo wahala kowa, nge mε b̄a n d̄ɔ wure, d̄ɔ buri yi ra ȳ.

⁸ Adama ne Elifasi, ñ n nen s̄n na, Gusunɔ kon somiru kana.

Kpa n n̄n nen wahala kpuro s̄.

⁹ U ra ḡa bakanu kowa ni tɔnu kun kp̄ε u gia.

U ra maamaaki dabinu ko.

¹⁰ U ra de gura yu ne tem s̄ɔɔ,

kpa gbea yu nim wa.

¹¹ U ra be ba tii kawe w̄lle sue,

kpa u be ba nuki sankire yara ben nuku sankirarun di.

¹² U ra be ba bwisi k̄si m̄n himba kam koosie,

kpa bu ku maa kp̄i bu ye yibia.

¹³ U ra dewa bwisigibun tiin bwisi yi bu yina mwa, kpa ben wesianɔ gu ko kam.

¹⁴ Ben mi, s̄ɔɔ s̄ɔɔ gb̄ara ya ra n bu s̄awewa yam w̄kuru,

kpa ba n babi.

¹⁵ Adama Gusunɔ u ra dam sarirugii ganε ben tabu ȳn̄n di,

kpa u n̄n wɔra ben n̄man di.

¹⁶ Nge meya u ra dam sarirugii wi ȳiyɔbu w̄,

kpa u durumgiin n̄ n̄.

¹⁷ Domarugiiwa wi Gusunɔ Dam kpurogii u seeyasiamɔ.

Yen s̄, Yoobu, a ku yina ù n nun seeyasiamɔ.

¹⁸ Domi wiya u ra tɔnu m̄era ko, kpa u ȳron bosu n̄n̄.

Wiya u ra tɔnu k̄suku, kpa u n̄n bekia.

¹⁹ N̄n dabinu u koo nun yara nuku sankirarun di, kpa k̄sa gaa yu ku maa nun deema.

²⁰ Ḡɔru t̄a n dua tem s̄ɔɔ, u koo nun ḡɔɔ gbarari,

kpa u nun faaba ko tabu sɔɔ.
²¹ U koo nun bɔ̄ri gbara.
 Sanam mɛ yiberɛba ba koo tem kam koosia, u koo nun wɔra.
²² Kpa a n yɛɛmɔ gɔ̄run saa sɔɔ, ka sanam mɛ ba tem kam koosiamɔ.
 A ñ kaa n maa yaa gɔba gaan berum mɔ.
²³ A ñ maa asɔɔ wasi wunen gberɔ.
 Domi ba ñ tu kpenu suremɔ.
 Yɛɛ gɔbi kun maa duɔ mi.
²⁴ Kaa n bɔri yendu mɔwa wunen yenuɔ.
 Kpa wunen sabenun gɔ̄ ga n yiba baadomma.
²⁵ Mɛya maa wunen bibun bweseru ta koo kpɛ̄a kpa tu kɔwara nge yaka bii.
²⁶ Tɔkɔru sɔɔra kaa gbi nge mɛ ba ra dobi gɛ̄ yen saa yà n tura.
²⁷ Gãa niniwa sa gia besen wãaru sɔɔ.
 Nu maa sãawa gem.
 Yen sɔ̄, a nu bwisikuo, kpa a nu mwa wunen tiin sɔ̄.

Yoobu u Elifasi wisa

6 Yoobu u Elifasi wisa u nɛɛ,
² b̄a n nen nɔni swãaru
 ka nen wahala kpuro kilo sɔ̄ndi,
³ ya ko n nim wɔ̄kun yani sɛ̄eri bunum kere.
 Yen sɔ̄na na gari m̄ nge wiiru.
⁴ Domi Dam kpurogii u man yabura ka sɛ̄enu.
 Ma nin dɛ̄ɛ nen wasi duuri.
 Ma u man gãa nanumginu kpare nge tabu kowo.
⁵ Keteku gbeeku ga ra swĩ
 ḡa n yaka bekusu wa ga dimɔ?
 Kete ya ra swĩ yà n yakasu wa ya dimɔ?
⁶ Ba koo kpĩ bu dĩanu di ni nu maari sɔ̄ sɔ̄ nu ñ bɔru mɔ?
 Goo sɛ̄erun kpikum mu ra n do?
⁷ Na ku ra dĩa nin bweseru kã.
 Nge mɛya na wahala ye na m̄ mini tusa.
⁸ Gusunɔ u nen kanaru mɔɔ,
 kpa u man kua ye nen ḡru ga kĩ.
⁹ U den win nɔmu dem̄iɔ u man mwa,
 u munku u dakura.
¹⁰ Saa ye sɔɔra kon nuku dobu ko nen wahala baka yeni sɔɔ.
 Kpa nen nukuru tu yemia.
 Na yɛ̄ ma Yinni Gusunɔ u dɛ̄ere,
 na ñ maa win wooda gaa yinɛ.
¹¹ Mba ko na n maa yĩyɔ sanam mɛ na ñ dam mɔ.
 Mba na maa mara, domi na yɛ̄ ma na guwa mi kɔ.
¹² Na dam mɔwa nge kperu?
 Nen wasi yi sãawa nge sii gandu?
¹³ Aawo, na sãawa dam sarirugii.
 Goo maa sari wi u koo man faaba ko.
¹⁴ N weenewa wi u nɔni sɔ̄re u durom wa win bɔɔn mi,
 baa u kun Dam kpurogii nasie.
¹⁵ Adama wee, bɛɛ nen bɔɔba i man nuki sankã nge daa te ta nim gbera.

¹⁶ Puran saa, kpa ta n nim yibumɔ baaman di mɛ mu dɛ̄ere.
¹⁷ Yam susurun saa, kpa sɔ̄ u tu gberasia.
¹⁸ Nim nɔru ḡa n tenkuba m̄,
 be ba wee saa Tema ka Saban di, yera ba ra gere mi.
 Domi ba tu naane sãa.
 Adama b̄a n tura mi, ben gɔma ra dwiiyewa,
 kpa bu yaayaare ko bu kɔ̄ra, bu gbi gbaburɔ.
²¹ I sãawa nge daa te.
 I nen weeweenu nɔmɔ, ma i berum soore.
²² Na bɛɛ bikiare n nɛɛ, i man kɛ̄ru kɛ̄ema bɛɛn arumanin di,
²³ n wa n ka yari yiberɛn nɔmun di?
 N kun mɛ i ka man yakia tɔn kɔ̄so goon nɔman di?
²⁴ I man sɔ̄sio mi na tora, kpa n mari.
²⁵ Tɔnu u koo gem wura.
 Adama ye i man gerusimɔ mi, mana yen asansi wãa.
²⁶ I kĩwa i nen gari gɔburu wa, i yi mɛeri kam,
 kpa i man taare wɛ̄, nɛ wi na ñ maa gãanu yĩyɔ?
²⁷ Bɛɛ, i ko kpĩ i gobeku tete toosi,
 kpa i mam bɛɛn bɔɔ dɔra.
²⁸ Tɛ̄, na bɛɛ kanamɔ, i man mɛerima.
 Kon bɛɛ weesu kuawa batuma sɔɔ?
²⁹ I suuru koowo, i de i kun sãa murafitiba fa!
 I de i nen dɛ̄eraru wa.
³⁰ Gari kɔ̄si yi ra n wãa nen nɔmɔ?
 I tamaa na ku ra gea ka kɔ̄sa wunane?

Yoobu u Gusunɔ weeweenu koosimɔ

7 Handunia yeni sɔɔ, tɔnun wãara sɛ̄wa nge tabu kowo,
 ñ kun mɛ nge wi u sɔm sɛ̄sɔginu m̄,
² ñ kun mɛ nge yoo wi u wãa sɔ̄ sɔ̄ u saaru kasu u wɛ̄ra,
 ñ kun mɛ nge sɔm kowo wi u mara bu n̄n kɔsia.
³ Nge mɛya nen tii na sãa.
 Suru dabinu na wãa nɔni swãaru sɔɔ.
 Wɔ̄ku dabina na ra n wãa wahala sɔɔ.
⁴ N̄a n kpuna na ra tii bikiewa n nɛɛ, domma kon se.
 Domma wɔ̄kura koo kpe.
 Domi na wasira na n ka sunamɔ sere yam mu ka sãra.
⁵ Wee nen wasi kɔ̄simɔ, yi kɔkɔnu m̄,
 ma yin kokosu wɔ̄biriramɔ.
 Mɛya nen gɔna ya booboosu m̄ si su numu.
⁶ Nen wɛ̄siaru ta weson kɔkɔru sãabu kere.
 Na ñ yĩyɔbu m̄, Yinni Gusunɔ.
⁷ A yaayo ma nen wãara sãawa wɛ̄sia teeru.
 Nen nɔni kun maa durom wasi.
⁸ Wunɛ wi a man mɛera, a ñ maa man wasi.
 À n man kasu, na ñ ko na n maa wãa mi.
⁹ Nge mɛ kakoru ta ra yarine tu doona,
 nge mɛya tɔnu ù n gu, u ñ maa seemɔ gribun wãa yerun di.
¹⁰ U ñ maa wee u sina win yenuɔ.
 Ba koo n̄n duariwa mam mam.
¹¹ Na ñ kpɛ̄ n nɔni mari, domi na nuki sankire.
 Kon nun weeweenu koosi, domi na nɔni sɔ̄re.

¹² Yinni Gusunɔ, a tamaa na s̄awa nge nim w̄kun nim,
 ̀n kun m̄e gen yaa gɔba gaa, a ka man ganua m̄e beri berika?

¹³ N̄a n kpuna na n̄e, kon b̄ri yendu wa,
 kpa n n̄en weeweenu mari,
¹⁴ saa yera a ra man nandasie
 ka dosu k̄susu, ̀n kun m̄e ka k̄sinu.
¹⁵ A yande man soora dokeo n gbi,
 ye ko na n ka kuku nini s̄ɔwa.
¹⁶ W̄ara den man tusa m̄e.
 Na ̀n maa k̄i na n w̄a sere ka baadommaɔ.
 Nen w̄ara kun s̄a ḡanu, a man derio s̄e.
¹⁷ Yinni Gusunɔ, wara ra n t̄nu,
 a n ka sere win bwisikunu m̄.
 Mban s̄na a n̄n garisi ḡanu,
¹⁸ ma a n̄n n̄ni girari bururu baatere,
 ma a n̄n w̄erim̄ saa baayere.
¹⁹ Sere domma kaa man deri s̄e.
 Sere domma kaa de n w̄esia.
²⁰ Toraru mba na tora.
 A man s̄ɔw̄ wune wi a ra n t̄mbun sanu sanusu m̄era.

Mban s̄na a man s̄eyasiam̄ m̄e.
 Mban s̄na na kua wunen s̄munu.
²¹ Mban s̄na a ̀n nen durum wune.
 Mban s̄na a ̀n nen toraru duari.
 T̄e, wee kon kpuna n gbi.
 Kaa man kasu, kpa a kun man wa.

Gusunɔ u koo toro n̄n win torarun are w̄e

8 Bilida Suagii u gari gerua u n̄e,
² sere saa yer̄a kaa gari saari nini mari.
 Wunen gari yi, yi dam m̄ nge woo b̄ɔ.
³ A tamaa Gusunɔ Dam kpurogii u ra gem ḡsie weesu?
⁴ A n ȳe ma wunen bibu ba Gusunɔ torariwa,
 yen s̄na u bu ten are w̄e.
⁵ Adama wune, ̀n Gusunɔ Dam kpurogii kasu,
 ma a win durom bikia,
⁶ ma u ̀n taare gaa wa wune s̄ɔ,
 saa yera u koo nun n̄ɔri,
 kpa u nun nuku dobu wesia nge m̄e wunen gem mu n̄e.
⁷ Kpa wunen t̄n w̄aru tu w̄era
 tu yellugiru kera.
⁸ T̄e, a bikio be ba sun gbiiyen mi,
 kpa a laakari ko a wa wahala ye ben sikadoba ba kua.
⁹ B̄ese, sa s̄awa be ba mara gin tee te, sa ̀n ḡanu ȳe.
 B̄esen w̄aru ta s̄awa nge saaru handunia yeni s̄ɔ.
¹⁰ Adama a de bu nun keu ko.
 Kpa a swaa daki ye ba koo nun s̄.
¹¹ Gb̄ii yi koo kpi mi daara kun w̄a?
 Naa yari yi koo kpi mi nim sari?
¹² Yi n nim bia, baa b̄a kun yi bure
 yi ra gberewa fuuku n kere yaka si su tie.

¹³ Nge m̄ya be ba Gusunɔ duari ba koo ko,
 kpa t̄n k̄sobun ȳiɔbu bu kam ko.
¹⁴ Ben ȳiɔbu bu koo n̄ru ko,
 kpa ye s̄ɔ ba t̄sa yu ko nge naran w̄e.
¹⁵ B̄a n ben dirun gana n̄nu, ya koo diiriwa.
 B̄a n ye t̄sa, kpa yu w̄ri.
¹⁶ Ba ko n s̄awa nge d̄a beku te ta ȳ s̄ɔ s̄ɔ,
 ma ten k̄asi teria mi ba tu duura.
¹⁷ Ta ra ten gbini gire kpenun s̄ɔw̄,
 kpa gbini yi, yi b̄su yi wa ye n w̄a mi.
¹⁸ B̄a n tu wuka min di,
 kpa yam mi, mu tu siki mu n̄e, mu ̀n daa tu ȳe.
¹⁹ Kpa garu tu kpi ten ayer̄ɔ.
 Nge m̄ya t̄n k̄sobun nuku dobu bu ko n s̄a.
²⁰ Gusunɔ u ku ra gemgii biru kisi.
 M̄ya u ku ra maa t̄n k̄so somi.
²¹ U koo de a ȳeri,
 kpa a nuku dobu kuuki ko.
²² Wunen yibereba ba koo sekuru wa,
 kpa t̄n k̄sobun yenu gu gbi.

Yoobu u Bilida wisa u n̄e, Gusunɔ u n̄n dam kere

9 Yoobu u gari sua u n̄e,
² na ȳe m̄e.
 Am̄na t̄nu u ko n d̄ere Gusunɔ wuswaɔ.
³ Gusunɔ ̀n t̄nu gari konu n̄ɔbu (1.000) bikia,
 u ̀n wasi u wisi baa tia.
⁴ Wiya u bwisi ka dam kpuro m̄.
 Wara u koo n̄n seesi kpa ȳron w̄aru tu dakaa da.
⁵ U ra guunu ȳiye subaru s̄ɔ,
 kpa u nu suriri ka m̄ru.
⁶ U ra de tem mu ȳiri sere m̄en s̄ɔw̄,
 kpa m̄en gbereba bu w̄ruku.
⁷ U ra s̄ɔ wooda w̄e u ku yari,
 kpa u win ȳreru doke kperi s̄ɔ.
⁸ Wi turowa u w̄llu teria.
 Ma u s̄im̄ nim kurenun w̄llu.
⁹ Wiya u kperi bwese bweseka taka kua, ka kperi swaanu,
 ka kperi yi yi w̄a s̄ɔ ȳsan n̄m dwaru gia.
¹⁰ U ra s̄m bakanu ko ni ba ̀n kp̄e bu tubu.
 U ra s̄m maamaakiginu ko dabi dabinu.
¹¹ Baa ̀n doon̄ n̄n b̄kun di, na ̀n n̄n wasi.
 ̀n maa sar̄, na ̀n tubu.
¹² Ye u n̄nu, wara u koo n̄n ye w̄rari.
 Wara u koo kp̄i u n̄n s̄ u n̄e, mba a m̄ m̄e.
¹³ Gusunɔ ̀n win m̄ru seewa u ku ra ye ȳrasie.
 Win naasun tem̄wa u ra yaa gɔba ye ba m̄
 Rahabun dam taare.
¹⁴ N̄e maa ni, am̄na kon n̄n wisi.
 Gari yir̄a kon gere win wuswaɔ.
¹⁵ Baa n̄a n gem m̄, na ̀n kp̄e n̄n ḡanu wisi, wi,
 wi u s̄a nen siri kowo.
 Suuruwa kon n̄n kana ka b̄ere.
¹⁶ Baa n̄a n̄n kana ma u man wisa,
 ka m̄e, na ̀n naane m̄ n̄e, u nen n̄ɔ nua.
¹⁷ Domi u man w̄ri nge woo guna.
 Ma u man m̄era dabinu kua kam, na ̀n ḡanu kue.

18 U ku ra de n wěsia,
ma u dera nen wāara sosia.
19 Ñ n dam garin na, wiya u dam kpuro mɔ.
Ñ n maa siribun garin na, wara u koo kpī u nùn
siribu soku.
20 Baa nà n gem mɔ, ka mɛ, nen gere ya koo man
taare wě.
Baa nà kun taare mɔ, u koo man sɔɔsi ma na sãa du-
rumgii.
21 Baa mɛ na ñ taare gaa mɔ,
nen wāara kun man neni,
na tu tusa.
22 Kon kpī n gere n nɛɛ, gāanu kpuro nu sãawa tia
Gusunɔn mi.
Domi u ra tɔn kɔso ka taare sarirugii kpeerasiae.
23 Bararu garu tà n taare sarirugii wɔri subaru ɔɔɔ, ta
go,
Yinni Gusunɔ u ra n nùn yěemɔwa nɔni swāa te u wan
sɔ.
24 Tem mù n wɔri tɔn kɔson nɔmɔɔ,
Yinni Gusunɔ u ra men kparobu wɔkoru kpěewa.
Ma n kun wi, wara u koo ye ko.
25 Wee, na ñ doo nɔɔru wa,
ma sere nen wāarun tɔra doonɔ fuuku nge wi u duka
mɔ.
26 Ta saramɔ nge goo nimkuu si ba kua ka gbii,
ñ kun mɛ nge gunɔ bakeru te ta saram wee tu yaa
so.
27 Nà n nɛɛ, kon nen weeweenu deri n nen wuswaa
deerasia,
kpa na n nuku dobu mɔ,
28 na ra nandewa nen wahala yeni kpuron sɔ.
Domi na yě ma Yinni Gusunɔ kun man gem wěemɔ.
29 Baa ñ n meren na, na sãawa taaregii win mi.
Mban sɔna ko na n maa nùn sɔɔsimɔ ma na deere.
30 Baa nà n wobura ka guru kpenun nim,
kpa n nia ka werem,
31 ka mɛ, u koo man surewa ɔɔɔɔɔ ɔɔɔ,
kpa nen yānɔn nuburu tu man bwěra yɔ.
32 Wee Gusunɔ kun sãa tɔnu nge nɛ,
n sere nùn sɔ n nɛɛ,
su da siri yerɔ bu sun siria.
33 Goo ù n daa wāa wi u koo du besen suunu ɔɔɔ
u sun yakiana,
34 Gusunɔ u koo raa win bokuru yi te u ka man
soomɔ,
kpa u de nɔni swāa te na waamɔ mi, tu kpe.
35 Saa ye ɔɔɔ, na ñ maa berum mɔ n ka nùn gari ko.
Adama n ñ sãa mɛ.

Yoobu u nɛɛ, Gusunɔ u nùn mara u ka nùn kam koosia

10 Wāara man tusa.
Na ñ nen weeweenu yɔrasiamɔ.

Kon gerewa wahala ye na mɔ.
2 Kpa n Gusunɔ sɔ n nɛɛ, a ku man taare wě.
A de n gia yèn sɔ a man nɔni swāaru kpěɛ.
3 Yinni Gusunɔ, n nun wěre a ka man kɔsa kua,
nɛ wi na sãa wunen nɔman taka koora,

kpa a sere de gari yi tɔn kɔsoba bɔkua yi koora?
4 Tɔnun nɔniya a mɔ?
A ra yam wawa nge tɔnu?
5 Wunen wāarun tɔnu nu ko n sãawa nge tɔnuginu?
Wunen wāarun wɔsu, su nɔru mɔwa nge tɔnugisu?
6 Mban sɔna a kasu a ka nen kɔsa gia.
Mban sɔna a hania mɔ a ka nen toraru wa.
7 A yě ma na ñ sãa tɔn kɔso.
Goo kun maa kpě u man wɔra wunen nɔman di.
8 Wunen nɔma ya man mɔma ya taka kua mam
mam.
Yera kaa man kpeerasia?
9 A yaayo ma wuna a man mɔma nge mɛ ba ra
gāanu mɔm ka ɔɔndu.
Yera a kɔ a man kpeerasia, n gɔsia tua?
10 Wuna a man mɔma nen meron nukurɔ
nge mɛ bom mu ra sinum ko gběeru ɔɔɔ mu gɔsia
gasaru.
11 Wuna a nen wasin kukunu ka yin sɔinu kua,
ma a nu yaa baasi ka gɔna wukiri.
12 A man wāaru wě wunen durom sɔ.
Ma a tu nɛnusi a kɔsu.
13 Adama ye a raa man beruamme wunen gɔruɔ,
na ye gia.
14 Nà n tora, a ra n man mɛera,
a ku ra man yen suuru kue.
15 Nà n sãan na tɔn kɔso, na kua bɔruro.
Nà n maa deeren na, na ñ maa wiru seeyamɔ, domi
sekura man mɔ,
ma na nɔni swāaru nɔɔramɔ.
16 Nà n wiru seeya, a ra man naa gire nge gbee sunɔ,
kpa a man so a sura ka wunen ɔm maamaakigia.
17 A maa man nɔni swāaru suremɔ a ɔɔnɔnamɔ,
ma a wunen mɔru sosimɔ.
A dera yibereba ba na ba man tabu wɔri.
18 Mban sɔna a man yara nen meron nukurun di.
N daa buram bo n gbi mi, kpa goo u kun man wa.
19 Kpa na n sãa nge wi u kun daa wāa,
domi na kon daa duawa siki wɔruɔ
sanam mɛ na yara nen meron nukurun di.
20 Wāa te ta man tie, ta ñ maa kpā.
Yen sɔ, a man derio
n nuku dobu ko saa fiiko ye ɔɔɔ,
21 n sere da gɔriɔ mi yam wɔku bakara wāa,
mi nà n da, na ñ maa wee.
22 Tem mi, yam wɔku bakara ta wāa ka maa buris-
inaa.
Yam bururam mɛ mu wāa mi,
mu sãawa yam wɔku bakaru.

Sofaa u Yoobu wisa u nɛɛ, u wurama Gusunɔn mi

11 Sofaa Naamagii u Yoobu wisa u nɛɛ,
2 a tamaa wunen gari dabi nini kpuro nu ñ koo
wisibu wa?

A tamaa tɔnu u ko n sãa gemgii win gari yěrun sɔ?
3 Wunen gari saari nini nu koo de tɔmba kun nun
gāanu wisa?
Kaa yaako gari gere goo u kun nun taare wě?

4 A gerua a nɛɛ, ye a gerua kpuro ya ra n sãawa gem,
a maa dɛere Gusunɔn wuswaaɔ.

5 Na ra n kīwa Gusunɔ u nɔɔ wukia,
kpa u nun wisi.

6 U nun win bwisi beken asiri sɔɔsi,
kpa a gia ma u ku ra nun seeyasie nge mɛn nɔɔ
wunen toranu nɛ.

7 A tamaa kaa kpī a Gusunɔn bwisikunu tubu?
A tamaa kaa kpī a wi, Dam kpurogii gia mam mam?

8 Win yēru ta wɔllu gunum kere.

9 N n men na, mba kaa ko.

Ta maa gɔribun wãa yeru dukum kere.

10 N n men na, mba kaa tubu mi.

9 Ta tem kpãaru kere,

ta maa nim wɔku yasum kere.

10 Gusunɔ ù n sarɔ,

ma u tɔn kɔso mwa u ka da siri yerɔ,

wara u koo nùn ye yinari.

11 Domi u tɔnu kam yē.

U ra maa tɔn kɔsobu tubu mii mii.

12 Adama tɔnu u ra bwisikuwa nge gari bɔkɔ,

domi ba nùn marawa nge keteku gbeekun buu.

13 Yen sɔ, wunɛ, a wunen gɔru wesio Yinni Gusunɔn

mi gia.

Kpa a nɔma yiyia a nùn kana.

14 A kɔsa derio,

kpa ya kun maa wãa wunen yenuɔ.

15 Saa ye sɔɔra kaa wiru seeya a n dɛere.

Kaa n tãsa, kpa a kun maa gãanun berum mɔ.

16 A ñ maa wunen wahala yeni yaayamɔ,
ya koo doonawa nge nim mɛ mu koka.

17 Wunen wãara koo wuramawa

nge sɔɔ wii wɔllun sɔɔ.

Kpa yam wɔku te ta raa nun wãasi, tu gɔsia yam bu-
ruram.

18 Kaa n sɔ ka toro sindu domi kaa n yīyɔbu mɔ.

Kpuro koo nun kooru dee dee kpa a wēra bɔri yendu
sɔɔ.

19 À n kpī, goo kun nun baasimɔ.

Tɔmbu kpuro ba koo wunen nɔnu geu kasu.

20 Adama tɔn kɔsobu ba koo nɔni swãaru wa.

Ba ñ kuku yeru wasi.

Gɔɔ baasi, ba ñ ko n maa gãanu ganu yīiyɔ.

Yoobu u Sofaa wisa u nɛɛ, Gusunɔ sãawa Yinni wɔn-
wɔndu sarigii

12 Yoobu u Sofaa wisa u nɛɛ,

2 mɛya, bɛɛya i tɔmbun yēru kpuro mɔ.

Ì n gu, bwisi kpawa mi handuniaɔ.

3 Adama nen tii na maa bwisi mɔwa mi nge bɛɛ.

I ñ man bwisi kere.

Wara kun yeni kpuro yē ye i saara mi.

4 Baa mɛ na Gusunɔ kana, u man wisa,

nen kpaasiba man yaakorɔ mɔ.

Baa mɛ na ñ taarɛ gaa mɔ,

nen bɔkɔba ba man yēɛmɔ.

5 Be ba wãa bɔri yendu sɔɔ,

ba ra n wɔnwɔndobu ka be ba sellamɔ gemawa.

6 Gbenɔbun yenu ga ra n wãa alafia sɔɔ.

Be ba Gusunɔ seesimɔ, ba ra n wãa bɔri yendu sɔɔ.

Ba ra n ben tiin dam sãamɔ.

7 A yɛɛ ka gunɔsu bikio, su koo nun sɔ.

8 A tem bikio, mu koo nun bwisi kē.

A de swɛɛ yi nun saaria.

9 Taka kooru ye kpuro sɔɔ,

yen yerà ya ñ yē ma Yinni Gusunɔwa u ye kpuro mɔ.

10 Wiya u taka kooru kpuro

ka hunde koni baayere kpuron wãaru neni.

11 Yen sɔna ba mɔndu kua ba nɛɛ,

soowa ga ra garin dobu wunanɛ,

kpa daro gu maa dñanun dobu wunana.

12 Wi u tɔkɔ kua u ra n yēru mɔ.

Wi u maa hunde denya u ra n bwisi mɔ.

13 Adama Yinni Gusunɔwa u bwisi

ka laakari ka dam kpuro mɔ.

14 Ye u sanku kpuro, goo kun kpē u ye sɔmɛ.

Wi u maa mwa u pirisɔm doke, goo kun kpē u yēro
yara.

15 ù n gura yɔrasia, kpuro ra gberewa.

ù n maa ye yɔsu, kpa tem mu sankira.

16 Wiya u dam ka laakari mɔ.

Wiya u maa tɔnu mɔ wi u tora ka wi u win winsim
torasia.

17 U ra be ba ra tem wunanɔsu ko mwɛeri tereru.

Kpa u de siri kowobu bu gɔsia wiirubu.

18 U ra sinambu bandu yare,

kpa u bu ko yobu.

19 U ra yãku kowobu mwɛeri tereru,

kpa u ben damgibu suriri.

20 U ra bèn nɔnɔn gari ba ra naanɛ ko dɛre u kɔ,

kpa u durɔ tɔkɔnɔn laakari kpeerasia.

21 U ra wirugibu sekuru doke,

kpa u sinambun dam bua.

22 U ra ye ya berua yam wɔkuru sɔɔ kpuro terasie,

kpa u de yam bururam mu sɔɔsira mi yam wɔkura
raa wãa.

23 Wiya u ra bwesenu dabiasie,

kpa u maa nu kpeerasia.

Wiya u ra de nu teria, kpa u maa nu kawa.

24 U ra bwesenun wirugibun bwisi wunɛ,

kpa u de ba n bɔsu gɔburɔ, mi swaa sari.

25 U ra de ba n babi yam wɔkuru sɔɔ,

kpa u de ba n bɔsu nge be tam mu goomɔ.

Yoobu nɛɛ, u kī u ka Gusunɔ wesiana

13 Wee nen nɔni yi ye kpuro wa,

nen swasu su maa ye kpuro nua,

ma na ye laakari kua.

2 Ye i yē, yera nen tii na maa yē.

I ñ man bwisi kere.

3 Adama Yinni Gusunɔ Dam kpurogiiwa na kī n gari
sɔ.

Wiya kon weeweenu koosi.

4 Domi bɛɛ, weesa i ra n sekumɔ.

I sãawa tim nemɔ weesugibu.

5 N daa buram bo i n maari,

kpa bu bæ garisi nge bwisigibu.
⁶ Tē, i nen weeweenu swaa dakio,
 kpa i nɔ ye na gerumɔ.
⁷ I tamaa i ko i Gusunɔn biru yōra ka weesu?
 I ko i nùn mɔru bara ka gari weesugii?
⁸ Bæya i ko i ka nùn yina?
 Bæya i ko i nùn weeweenu kua?
⁹ Û n bæ wēera i ko i nùn wēre?
 I ko i nùn nɔni wōke nge tɔnu?
¹⁰ Baa ì n win biru yōra asiri sɔɔ,
 ka mɛ, u koo bæ taare wē.
¹¹ Win kpāaru ta ñ bæ berum mɔ?
 I ñ nandamɔ win sɔɔ?
¹² Bæen gari saarinu nu sãawa nge torom.
 Ye i gerumɔ ya ñ dam mɔ nge weke te ba ka sɔndu
 mɔma.
¹³ I mario, kpa i de n gari gere,
 kpa n man deema ye n ko n man deema.
¹⁴ Wee na sɔɔru kpa, baa nà n kon nen wāaru bian
 na.
¹⁵ Gusunɔ ù n kī, u man goowo.
 Ka mɛ, wiya na naane sãa.
 Kon ka tii yina win wuswaas.
¹⁶ Ya koo kpī yu ka man faaba naawa.
 Domi tɔn kōso kun kpē u tera win wuswaas.
¹⁷ I swaa dakio i nen gari nɔ.
 I swaa tem kpīyɔ i nɔ ye kon gere.
¹⁸ Wee na sɔɔru kpa n ka nen gari gere.
 Na maa yē ma na gem mɔ.
¹⁹ Wara u koo ka man sikirina nen gem sɔɔ.
 Na sɔɔru kpa nà n taare mɔ n ka nɔɔ mari kpa n
 kpuna n gbi.
²⁰ Gusunɔ, a man gāanu yiru yeni kuo,
 kpa n ku maa nun kukua.
²¹ A man wunen nɔmu swenyario,
 kpa na kun maa nande.
²² A man sokuo, kpa n nun wurari.
 Nà n nun kana, a man wisio.
²³ Toranu nyewa na nun torari.
 A de n nu gia.
²⁴ Mban sōna a man biru kisi,
 ma a man kua nge wunen yiberɛ.
²⁵ Wara a naa gire. Wuru ge ga ka woo doonɔ?
 Wara a naa swīi. Yaka gbebusu?
²⁶ Mban sōna a man wahala baka yeni kpēɛ,
 ma a man sɛyiasiamɔ nen aluwaasirun toranun sɔɔ.
²⁷ Mban sōna a man yōrasia nge win naasu ba bɔkua
 ka sii yɔni,
 ma a nen kookoosu kpuro mɛera,
 ma a nen naa dabusanun geeru yi.
²⁸ Wee nen wasi yi dam dwiia yi sankira
 nge yabe te kɔkɔnu di.

Tɔnun wāara sãawa wɔnwɔndu

14 Yoobu u nɛɛ,
 tɔnu wi ba gesi mara, win wāara ku ra n dɛu.
 Meya ta ra n maa nɔni swāaru yiba.
² U ra sewa nge dāa wēsu, kpa bu nùn bura.

U ra doonɛwa nge saaru.
³ Tɔnu wiya a mɛera,
 ma a nùn siribu soka?
⁴ Wara u koo kpī u gāa kōsunun di gāa dɛeranu yara.
 Goo sari.
⁵ À n tɔnun wāarun tōru yi a ten suru gara,
 u ñ maa saramɔ mɛ.
⁶ Ñ n men na, a ku maa nùn nɔni girari,
 adama a de u wēra,
 kpa u win sɔmburu ko, u win kɔsiaru mwa ka nuku
 dobu.
⁷ Dāru ta ra n yīyɔbu mɔ
 ma ta koo se bà n tu bura.
 Domi ta koo kpāra.
⁸ Ten gbini yi n maa tɔkɔ kua,
 ma ten kora wɔruma ta gu,
⁹ ten gbina gaa ra maa kpārewa yà n nim wa
 kpa yu kpīi pɔtura ko.
¹⁰ Adama tɔnu u ra gbiwa, kpa u kun maa wāa.
 Û n gu, mana u ra n wāa.
¹¹ Daa burerun nim mu ra gbere.
 Daa bakanun nim mu ra maa kpe.
¹² Nge meya tɔnu u ra kpunɛ u kun maa seewe.
 U ñ maa dom yandamɔ
 sere wɔllu tu ka kpe.
¹³ Gusunɔ, na kī a man bere gɔribun wāa yerɔ,
 na n kukua mi, sere wunen mɔru yu ka sure,
 kpa na n wāa mi sere dɔma te kaa man yaaya.
¹⁴ Tɔnu ù n koo raa se sanam mɛ u gu,
 na kon yīyɔbu mɔ nen wahala yeni sɔɔ
 sere nen wāaru tu ka kɔsi.
¹⁵ Saa ye sɔɔ, Gusunɔ,
 à n nen beke barɔ,
 à n man soku,
 nɛ wi na sãa wunen taka koora, kon nun wurari.
¹⁶ Wee tē a man swīi mi na naasu wuka kpuro.
 Adama saa gaa sisi yè sɔɔ a ñ maa nen durum
 garisimɔ.
¹⁷ Kaa nen toranu doke saaki sɔɔ a bɔke.
 Kpa a man nen durum kpuro wɔka.
¹⁸ Guunu koo wɔruku nu kam ko.
 Kpa kpenu nu swenya mi nu raa wāan di.
¹⁹ Nim mu koo kpenu kɔsuku,
 kpa mu maa ka tem kusanu doona.
 Nge meya a ra tɔnun yīyɔbu kam koosie win wāaru
 sɔɔ.
²⁰ Kpa a nùn nɔni swāa dabinu kpēɛ.
 À n deema u ñ maa sãa nge yellu,
 kpa a nùn gira u doona.
²¹ Baa win bibu bà n yīsiru yara,
 win tii u ñ maa kpē u n yē.
 Meya bà n maa wāa sekuru sɔɔ,
 u ñ kpē u n yē.
²² Win wahala tɔnawa ya koo nùn nɔni sɔɔ.
 Wi turowa u ko n nuki sankire win gōruɔ.

Elifasi u Yoobu wisa u nɛɛ,

ṭɔn kɔso kun wahala biamo

15 Elifasi Temagii u Yoobu wisa u nɛɛ,
² wi u bwisi mɔ u koo ṭɔnu wisi ka gari yi yi ñ arufaani mɔ?
 U ko n gari yaramo nge woo?
³ Wee gari yi a gerua a ka tii yina mi, yi ñ sãa gãanu.
 Gari yi a saara mini kpuro sɔɔ,
 sari yi yi koo ṭɔnu somi.
⁴ Wunɛ, a mam Gusunɔn nasiaru tɛsimɔwa,
 ma a win bɛɛɛ yẽru kpeerasiamɔ.
⁵ Wunen kom kɔsuma mu sɔɔsiramɔ wunen nɔnɔ di.
 Ma a gari gerumɔ ka bwisi.
⁶ Wunen nɔnɔ gariya yi nun taarɛ wɛɛmɔ, n ñ mɔ nɛ.
 Gari yi a gerua mi kpuro,
 yiya yi wunen toranu sɔɔsimɔ.
⁷ Wuna ba gbia ba taka kua handunia sɔɔ?
 Wuna a gbia a wãa ba sere gungunu kua?
⁸ A Gusunɔn gari asirigii swaa daki?
 A win bwisi mwa kpuro, a yi wunen tiin sɔɔ?
⁹ Mba a yẽ ye besen tii sa ñ yẽ.
 Yẽɛ terà a mɔ te besen tii sa ñ yẽ.
¹⁰ Besen suunu sɔɔ, ṭɔmba wãa
 be ba seri burura ba ṭɔkɔnu kua n kere wunen tundo.
¹¹ A besen gari yi sa nun sɔɔwa ka laakari mɛerawa
 gãa piiminu,
 yin min di Gusunɔn u nun nukuru yemiasiamɔ?
¹² Mana wunen bwisikunu ka nun sɔɔ.
 Mba wunen nɔnɔ gɔsikia ninin tubusianu.
¹³ Gari yi a saarimɔ mini, Gusunɔwa a ka mɔru mɔ.
¹⁴ Ṭɔnu u koo kpĩ u n dɛɛɛ?
 Wi ba mara, u koo kpĩ u n yiba Gusunɔn wuswaasɔɔ?
¹⁵ Gusunɔn ù kun win gɔradoba naanɛ kue,
 ma u ñ wɔllu mɛera ta dɛɛɛ,
¹⁶ wunɛ ṭɔnu amɔna kaa ka kpĩ a n dɛɛɛ win
 wuswaasɔɔ,
 wunɛ wi a ra kɔsa ko kiri kiri nge mɛ ba ra nim nɔ.
¹⁷ Tɛ, Yoobu, a man swaa dakio kpa n nun gari sɔɔ.
 Kon nun sɔɔwa ye na wa.
¹⁸ Sɔɔsi te bwisigibu ba sɔɔsi,
 ba tu giawa ben sikadoban min di.
¹⁹ Be ṭɔnawa Gusunɔn u raa tem mɛ wɛ,
 sɔɔ goo raa maa sari be sɔɔ.
²⁰ Adama ṭɔn kɔso u ko n wãawa nɔnɔ swãaru sɔɔ
 win wãarun tɔru kpuro sɔɔ.
²¹ Kpa u n gbãasukunu nɔnɔ ni nu koo nùn berum
 mwa.
 Wi u koo nùn kam koosia, u koo nùn wɔri subaru sɔɔ.
²² Ṭɔn kɔso wi, u ku ra n yĩyɔ u yam wɔkuru duka su-
 uri.
 Domi takobi ra n nùn marawa.
²³ U ra n sirenɛwa baama, u n kasu ye u koo di.
 U yẽ kɔ ma yam wɔkura nùn mara.
²⁴ Ma u nande wahala ka nɔnɔ swãarun sɔɔ,
 ye ya nùn wɔri nge sina bokon tabu kowobu

be ba tabun sɔɔru kpa.

²⁵ Domi u Gusunɔn seesi.

U Dam kpurogii sɔɔ kuurimɔ.

²⁶ U kãka u Gusunɔn tabu wɔri,
 win tererun sinum sɔɔ.

²⁷ Win wuswaa ballimɔ.

Ma win gãanu nu yaa taasine.

²⁸ U wãa wuu si ba kɔsuka sɔɔ,

sìn dia ba deri, ma ya wɔrumam dɔɔ.

²⁹ U ñ gobi mɔ. Win dukia kun maa kuuramɔ.

U ñ maa yĩsiru yarimɔ win temɔ.

³⁰ U ñ kpɛ u gɔnɔ tɔru duka suuri.

Win bweseru kpuro ta koo dɔɔ mwaarawa.

Kpa Gusunɔn u nùn wom wure u go.

³¹ U n kɔsa naanɛ sãa u tii nɔnɔ wɔkuawa mi.

Domi kɔsa yen areya u koo wa.

³² Are yi, yi koo nawa u sere gbi.

Win bwese kera kun maa seemɔ,

nge dãa kãasa ye ya ñ maa kparamɔ.

³³ U ko n sãawa nge resem yèn bii birenu ba wɔka,

ñ kun mɛ nge olifin dãa tèn wɛsu ba dera.

³⁴ Ṭɔn kɔso u ñ bweseru wasi.

Dɔɔ u koo wi u nɔm biran kɛnu mwaamɔn yenu wɔri.

³⁵ Wi u kɔsa bwisika, kɔsa u koo ko.

Domi bwisi kɔsi yiya yi ra n wãa win nukuru.

Kpa yi n nùn nɔnɔ wɔkua.

Yoobun seedagii wãa wɔllɔ

16 Yoobu u Elifasi wisa u nɛɛ,
² na gari yin bweseru nɔnɔre nɔnɔn dabinu.
 Bɛɛ, i sãawa nuku yemiasio be ba nen wahala
 sosimɔ.

³ Domma kaa wunen gari saari kamgii nini kpe.
 Mban sɔna a ka man sikirinamɔ.

⁴ Ì n daa wãa nen ayerɔ,

kpa na n maa wãa bɛɛgɔɔ,

kon bɛɛ gari saarisi n wii gimanu koosi.

⁵ Nen gari yi koo bɛɛ dam kɛ,

kpa n bɛɛ nukuru yemiasia ka nen gari yi.

⁶ Nà n gari mɔ, nen wahala ya ñ kpeemɔ.

Nà n maa maari, ya ñ doonɔ.

⁷ Wee tɛ, Gusunɔn u dera na dam dwiia.

Ma u nen yenun yãnu kpuro gura.

⁸ Na woora, nen gɔna gaware.

Ya sɔɔsimɔ ma na tora.

⁹ Gusunɔn u kua nen yiberɛ,

u maa man gire ka mɔru u nɔnɔ dɔnɛ.

Ma u man nɔnɔ girari u kasu u nen wasi kasuku nge
 gbeeku yaa.

¹⁰ U dera ṭɔmba man yaa kasikimɔ ka ben gari
 saarinu.

Ba man wɔmmɔ, ba man baari soomɔ.

Be kpurowa ba man naa swĩ.

¹¹ Gusunɔn u man be ba ñ win bɛɛɛ yẽ nɔmu sɔndia.

U man ṭɔn kɔsobu nɔmu beria.

¹² Na raa wãa bɔri yendu sɔɔ ma u man burisina.

U man nenua birun di, ma u man kɔsuka.

U man kua nge tũburu te u tweemɔ.

13 Win sɛɛnu man kooro bure.
 U nen gabu swii yabura ka wɔnwɔndu sariru.
 Ma u nen yɛsɔ kɔra u yari temɔ.
 14 U man wɔrima nge tabu durɔ.
 Ma u man soomɔ u mɛera m̀.
 15 Na saaki deewa,
 ma na nen wiru tua wisi nuku sankiranun sɔ.
 16 Na wuri kua sere nen nɔni swɛra,
 ma na gɔɔ nɔnu tera.
 17 N ɛn na kɔsa gaa kua.
 Nen kanaru ta ra n maa dɛɛrewa baadomma.
 18 Wunɛ tem, a ku nen yem bere.
 A de nen kuuki yi nɔɔra baama kpuro.
 19 Domi na yɛ kam kam ma na seedagii mɔ wɔllɔ.
 U wɔa mi, u ka man yinamɔ.
 20 Nen kpaasibu ba man yaakoru m̀.
 Adama Yinni Gusunɔwa na kanamɔ ka swii.
 21 Nen seedagii wi, u sun sirio nɛ ka Gusunɔ
 nge mɛ ba ra tɔnu ka win beruse sirie handunia sɔɔ.
 22 Domi nen wɔarun tɔnu nu kpeema.
 Ma na dɔɔ ka swaa yɛn min di ba ku ra maa wuramɛ.

Yoobu kun maa yɛyɛbu mɔ

17 Yoobu u nɛɛ,
 na wɛsiamɔ ka wahala, nen wɔara kpeeyɔ.
 Siki wɔru ga man mara.
 2 Tɔn yaako kowobu ba man kooro bure.
 Ba man nɔn kuurimɔ beri berika.
 3 Yinni Gusunɔ, a de wunen tii a man mɔru bara.
 Ma n kun mɔ wunɛ, wara u koo man sanna.
 4 A ben bwisi wuna.
 A ku de bu nasara wa.
 5 Ba sɔawa nge tɔnu wi mɔn teni ta ka yɔ,
 te ta nɛɛ, u win kpaasibu dim soka,
 ma win bibu ba ka gɔɔru sɔ.
 6 Ba man womusu doke,
 ba man yɔatam siemɔ.
 7 Nen nɔni yi ɛn maa do, nuku sankiranun sɔ.
 Ma nen wasi yi dam dwiia, yi doonɔ nge saaru.
 8 Gemgibu ba biti soore nen wahala yenin sɔ.
 Taare sarirugibu ba koo tɔn kɔsobu seesi.
 9 Wi u sɔa gemgii u koo yɔrawa dim dim win swaa
 sɔɔ.
 Kpa wi u dɛɛre, u tii dam kɛ u sosi.
 10 Adama bɛɛ nen kpaasibu kpuro,
 i wurama i maa gari saari nen wuswaasɔ.
 Ka mɛ, na ɛn goo wasi bɛɛ sɔɔ wi u bwisi mɔ.
 11 Nen wɔaru ta kpa.
 Wee himba ye na raa sɔa ye kpuro ya kam kua.
 12 Nen kpaasiba tamaa wɔkura sɔawa sɔɔ sɔɔ.
 Sɔɔ ɛn n duɔ, kpa bu nɛɛ, yam saramawa.
 13 Gɔribun wɔa yera na mara tu ko nen wɔa yeru.
 Yam wɔkuru sɔɔra kon nen kpin yeru yi.
 14 Kon siki wɔru sɔ n nɛɛ,
 geya ga sɔa nen tundo.
 Kpa n maa kɔkɔnu sɔ n nɛɛ,
 niya nu sɔa nen mero ka nen sesubu.
 15 Mana na maa yɛyɛbu mɔ.

Wara u koo kpɛ u bu wa.
 16 Ba koo sara gɔribun wɔa yerɔ,
 kpa su da tua sɔɔ sannu.

Yina ye ya tɔn kɔso mara

18 Bilida Suagii u Yoobu wisa u nɛɛ,
 2 sere domma kaa gari yini saarinu kpe.
 A den mario kpa su maa gere.
 3 Mban sɔna a sun mɛera gari bakasu.
 Mban sɔna a sun mɛera nge yaa saberu.
 4 Wunɛ Yoobu, wunen mɔruwa ya nun wahala m̀.
 A tamaa ya koo de tɔmbu bu yarina kpa wuu gu ko
 bansu,
 kpa kpenu nu doona nin ayerun di?
 5 A n yɛ ma tɔn kɔson yam bururama mu koo gbi.
 Men dɔɔ yari kun maa ballimɔ.
 6 Yam bururam mu koo gɔsia yam wɔkuru win wɔa
 yerɔ.
 Domi u koo gbi nge fitila.
 7 U ɛn maa sɛimɔ ka toro sindu.
 Win tiin bwisi koo nɔn sura.
 8 Domi u koo da yina gia,
 kpa win naasu su yen wɛɛ wuronu wɔri.
 9 Yina koo nɔn mwa naa tokurɔ,
 kpa yen wɛɛ yi nɔn tɛke.
 10 Ba nɔn taa berie temɔ, win swaa sɔɔ.
 11 N wee nɔni swɔara nɔn mara ta ka sikerenɛ.
 Ma ta nɔn swii birun di.
 12 Gɔɔra nɔn wɔri, ta win dam kpa.
 Ma sɔara nɔn deema.
 13 Ta koo win wasin gɔna di beri berikan di.
 Kpa bara bakararɔ tu nɔn mwa.
 14 Ba koo nɔn wuna win wɔa yerun di,
 tɛ sɔɔ u raa dam mɔ.
 Kpa bu ka nɔn da gɔɔn sina kpaakarɔ.
 15 Wigiba koo yarina.
 Win arumanin tii ya koo kam ko.
 Kpa sɔɔ bisu su win yenu dɔɔ meni.
 16 Tɔn kɔso wi, u ko n sɔawa nge dɔa.
 Win gbini yi koo gbera temɔ.
 Kpa bu win kɔasi nɔn wɔllɔ.
 17 Ba koo win gari duari handunia sɔɔ.
 Ba ɛn maa win yɛsiru yaayamɔ.
 18 Domi ba nɔn yara yam bururam di,
 ba sure yam wɔkuru sɔɔ.
 Ma ba nɔn gira handunian di.
 19 Win bii goo kun nɔn bibu maruamɛ.
 Domi win yenugibu kpuro ba koo gbi.
 20 Tɔn be ba wɔa tɛ ba koo berum soora.
 Kpa be ba koo marura win biru
 bu biti soora win kam koo bin sɔ.
 21 Nge meya tɔn kɔsobu ka be ba ɛn Gusunɔ yɛn wɔa
 yeru ta ko n sɔa.

Yoobu nɛɛ, win wɔro koo nɔn naawa

19 Yoobu u seewa u win kɔkɔba sɔɔwa u nɛɛ,

2 sere saa yerà i ko i n wāa i n man nuki sankumɔ,
 kpa i n man t̄ya m̀ ka been gari saarinu.
 3 Wee yen n̄n dabina mi,
 i kasu i man w̄m̄e.
 I ñ sekuru m̄wa i ka man burisinam̄ mesum?
 4 Nà n toran na ka gem, nen gariya.
 5 I tamaa i man d̄eram kerewa,
 kpa i man nen durum s̄ɔsi?
 6 I de i n ȳ ma Gusun̄wa u ka man m̀.
 Ma u man surem̄ win yina s̄ɔ.
 7 Wee, na n̄ngiru sua na n̄e,
 win kookoo si, su ñ w̄.
 Adama goo sari wi u man wisa.
 Na gb̄aram̄ bu man faaba ko,
 adama na ñ faaba wa.
 8 Gusun̄ u nen sw̄e kpuro kenua baama.
 Ma u dera yam w̄kura yi wukiri sere na ñ kp̄ n gam
 da.
 9 U nen wirun fur̄ wuka
 u nen b̄ere wuna.
 10 U man k̄suka baama kpuro.
 Ma u nen ȳȳɔbu wuna nge d̄a te ba wuka.
 11 U ka man m̄ru bara.
 Ma u man kua nge win yiber̄e.
 12 Win tabu kowobu ba n̄ɔ tia kua ma ba seewa ba
 man w̄rim wee.
 Ba swaa yaba sere ba ka man girari.
 Ma ba na ba ben sansani gira ba ka man sikerene.
 13 U dera nen m̄ro bisibu ba man deri,
 ma nen b̄ɔɔba ba yarina.
 14 Nen berusebu ba man biru kisi,
 ma nen k̄nasibu ba man duari.
 15 Wee nen s̄ɔbu ka nen s̄ɔm kowobu ba man m̄era
 nge s̄ɔ wi ba ñ ȳ.
 16 Nà n nen s̄ɔm kowo soka, u ku ra wure.
 Nà n n̄n suuru kanam̄,
 u ra n man atafiuru s̄awa.
 17 Nen kur̄ u ku ra nen nuburu k̄.
 Meyā maa nen bibu ba man gema.
 18 Ka mam bib̄ kpuro ba man gemawa.
 Nà n gari gerua, ba ra man w̄m̄ewa.
 19 Be na ra ka gerunen tii ba man tusa.
 Be na maa k̄i ba man seesi.
 20 Nen wasin yaa ya nen kukunu mani.
 Wee w̄siaru t̄nawa ta man tie.
 21 Nen b̄ɔɔba, i nen w̄n̄w̄ndu waawo.
 Domi Yinni Gusun̄wa u man s̄eyasiām̄.
 22 Mban s̄na i man naa sw̄i nge m̄ Gusun̄n tii u
 man naa sw̄i.
 N̄ni sw̄a te i dera na wa, ta ñ b̄e tura?
 23 Na k̄i bu nen gari yore tireru s̄ɔ.
 24 Kpa bu maa yi yore kperu s̄ɔ ka sisu
 yi n w̄a mi, sere ka baadom̄m̄.
 25 Adama na ȳ ma nen yakio u wasi
 wi u koo ra se u ka man yina.
 26 Nen wasi ȳi n k̄sa yi kpa,
 saa ye s̄ɔra kon Gusun̄ wa.
 27 Wiya ko na n m̄era.

Nen tiin n̄niya yi koo n̄n wa, n ñ m̄ googii.
 Nen ḡru ga t̄manabu kpanam̄ ȳn s̄ n t̄em̄.
 28 Saa ye s̄ɔ, i ko gere i n̄e,
 mban s̄na i man naa gire.
 Domi nen gem mu koo s̄ɔsira.
 29 Adama i n ȳ ma Gusun̄ u koo b̄e siri.
 Yen s̄, i win takobi nasio.
 Domi yen s̄eyasiabu s̄.

K̄sa ye ya koo t̄n k̄so deema

20 Sofaa Naamagii u Yoobu s̄ɔwa u n̄e,
 2 wee nen bwisikunu dera na burisine.
 Yen s̄na na sende n ka nun wisi.
 3 Na wunen gerusibu nua, bi bu man dua too.
 Adama nen bwisi koo de n nun wisi.
 4 Saa m̄n di ba t̄nu taka kua,
 5 a ñ ȳ ma k̄san kowon nasara ku ra t̄?
 Meyā maa win nuku dobu kun t̄em̄.
 6 Baa ù n kp̄ u w̄llu babam̄,
 ñ kun m̄e u guru winu dekam̄,
 7 u koo kam kowa nge swaa sw̄i bi t̄nu u kua.
 Be ba raa n̄n waam̄, ba koo n̄e, mana u w̄a.
 8 Ba koo n̄n duariwa nge dosu.
 U koo doonawa nge w̄kurun k̄siru.
 9 Be ba raa n̄n waam̄, ba ñ maa n̄n wasi.
 Mi u raa w̄a ba ñ maa n̄n wasi mi.
 10 S̄arobu ba koo win bibu w̄ri.
 Nge meya u koo ka bu wesia ye u raa bu mwaari ka
 dam.
 11 U dam m̄, ma u s̄a nge aluwaasi.
 Adama u koo ka ye kpuro kpunawa sikir̄.
 12 K̄sa ra n dowa win n̄ɔ s̄ɔ,
 kpa u n ye beri win yaraɔ,
 13 ya n girari sere win daroɔ.
 U ku ra n k̄i u ye deri.
 14 Adama ya koo de win d̄ianu nu sosia win nukur̄,
 kpa nu ḡsia nge waa d̄e.
 15 Gabun dukia ye u mw̄e, u koo ye sia.
 Gusun̄wa u koo ye yara win nukurun di.
 16 Ye u koo n̄, ya ko n s̄awa nge waa d̄e,
 kpa yu n̄n go.
 17 U kun tamaa tim ka bom
 mu koo n̄n kokua nge nim tora.
 18 U koo win dukia wesia ye u wa mi.
 U ñ maa yen arufaani dim̄.
 19 Domi u s̄arobu dam d̄re.
 Ma u ben ȳnusu mw̄era, u ñ wiguu ban̄e.
 20 Win b̄ɔɔnu ku ra yibu.
 Adama baa ye u k̄ru bo, u ñ kp̄ u ye tii ȳiya.
 21 Ḡanu sari ni u ñ tii koosi.
 Adama win dukia ya ñ t̄em̄.
 22 Baa ù n ye m̄ ya kp̄, u ko n nuki sankirewa.
 S̄aru ta koo n̄n w̄riwa.
 23 Wee sanam m̄e u win nukuru yibiam̄,
 Gusun̄ u koo n̄n w̄ri ka m̄ru baka.
 Kpa u de s̄̄enu nu n̄n wisi nge gura.
 24 Baa ù n tabu ȳa sisuginu duka suurim̄,
 ba koo n̄n twee ka sii gandun tendu.

²⁵ Baa ù n sɛu teu wuna win wasin di,
 ù kun mɛ ù n yaasa wuka win woo sɔndun di,
 ɔɔɔn bɛrum koo nùn sura.

²⁶ Asɔɔ ya koo win dukia deema.
 Kpa dɔɔ wi tɔnun bii kun sɔrua u nùn mwa,
 wi ka win yãnu.

²⁷ Wɔllu ta koo win durum sɔɔsi,
 kpa tem mu nùn seesi.

²⁸ Win dirun arumani kpuro koo kam ko
 Yinni Gusunɔn mɔrun tɔru sɔɔ.

²⁹ Yeniwa Yinni Gusunɔ u tɔn kɔsobu yiiye.
 Yera ya bu mara sia.

Yoobu u Sofaa wisa u nɛɛ,

tɔn kɔsobun tii ba ra n doo nɔɔru mɔ

21 Yoobu u nɛɛ,
² i nen gari nɔɔɔɔ.

Ì n wura i man swaa daki, i man nukuru yemiasiawa
 mi.

³ I de n gari gere.

Nà n gari gerua na kpa, ko i kpĩ i man yɛɛ.

⁴ Tɔnuwa na weeweenu koosimɔ?

Nge mban sɔna kon temana.

⁵ I man mɛerio, kpa biti yu bɛɛ mwa
 kpa i bɛɛn nɔsu kɔre.

⁶ Nà n nen wãaru bwisika,
 na ra nandewa, nen wasi yi n diirimɔ.

⁷ Mban sɔna Gusunɔ u ra de tɔn kɔso u n wãa,
 kpa u n dam mɔ sere ka win tɔkɔɔ.

⁸ U ra bibu ma kpa be, bu maa se bu ma.

Kpa u n be kpuro mɛera ba n kuuramɔ win nɔni sɔɔ.

⁹ Bɔri yenda wãa ben yenusɔ, ba ù bɛrum mɔ.

Gusunɔ kun maa bu sɛyiasiamɔ pai.

¹⁰ Saa kpuro, ben ketɛ kineru tà n ben nɛɛ yɔɔwa yi ra
 mawa.

Yi ku ra nukuru yari.

¹¹ Ba ra ben bibu deri ba n duki mɔ nge yãanu,
 kpa ba n dweebu mɔ,

¹² ba n bara kpãnu ka mɔɔkunu soomɔ, ba n
 womusu mɔ,

kpa ba n nuku dobu mɔ, ba n guunu soomɔ.

¹³ Ba ra ben wãaru diwa nuku dobu sɔɔ,

kpa bu gbi subaru sɔɔ.

¹⁴ Wee ba ra raa yellu Gusunɔ sɔ bu nɛɛ,
 a gɛero min di, sa ù kĩ su wunen swɛɛ gia.

¹⁵ Wara ra n Gusunɔ Dam kpurogii
 su ka sere nùn yoru diiya.

Arufaani yerà sa kon mɔ sà n nùn kanamɔ.

¹⁶ Tɔn ben bweseru, ba ù doo nɔɔru mɔ ro?

Adama nɛ, na ù tɔn kɔsobun bwisi kɛru kĩ.

¹⁷ Ka mɛ, a ra wa mi tɔn kɔsobun yam bururam mu
 gbimɔ?

A ra wa ba nɔni sɔɔre?

Gusunɔ u ra bu sɛyiasie win mɔrun sɔɔ?

¹⁸ A ra wa ba sãa nge yakasu,

ù kun mɛ nge doo sakosu si woo ga ka doona?

¹⁹ Bɛɛ i gerumɔ i mɔ,

tɔn ben bibun bwesera Gusunɔ u ra sɛyiasie.

Adama nɛ, na nɛɛ, ben tiiwa n weene u sɛyiasia,
 kpa bu gia ma beya ba tora,

²⁰ kpa ben tii bu ben kam kobu wa.

Nge mɛya ba koo ka Gusunɔn mɔru denda bu wa.

²¹ Domi bà n gu ba kpa,

ben baaye ka ye ya koo ben bibu deema.

²² Sa ko kpĩ su Gusunɔ keu sɔɔsi,

wi, wi u sãa win gɔradoban siri kowo?

²³ Gabun wãara ra dorewa, ba n wãa bɔri yendu sɔɔ.

Kpa ba n wasi bwãa do, ba n dam mɔ nge aluwaasi
 sere bu da bu ka gbi.

²⁵ Adama gabu ba ra gbiwa wahala sɔɔ,

ba kun doo nɔɔru wa baa fiiko.

²⁶ Be kpurowa ba koo gbi, kpa bu ko kɔkɔnun dɛanu.

²⁷ I bɛɛn tii laakari ko,

na bɛɛn bwisikunu yɛ ka kɔsa ye i man manimɔ.

²⁸ Domi i nɛɛ, mana tɔn bokon yenu ga wãa,

gè sɔɔ tɔn kɔsoba wãa.

²⁹ Adama i ù be ba sarɔ swaaw bikiare?

I kĩ i sikiwa ye ba bɛɛ sɔɔwa tɔn kɔson sɔɔ?

³⁰ Wahala yà n tɔn kɔso deema u ra yariwa ye sɔɔn di.

Baa Gusunɔ ù n ka nùn mɔru kua,
 u ra kisirewa ye sɔɔn di.

³¹ Ì n men na, wara u koo maa nùn gerusi.

Wara u koo nùn win kɔsa kɔsie.

³² Domi ù n gu, siki wɔruɔra ba ka nùn dɔɔ.

Kpa ba n siki te kɔsu.

³³ Tɔn dabira ta koo win goru swĩ bu ka da siku yerɔ.

Kpa u kpin yee buraru wa temɔ.

³⁴ Ì n men na, nuku yemia birà i man kua.

Bɛɛn ye i man wisa mi kpuro,

ya ù sãa dee dee. Weesa i mɔ.

Elifasi u Yoobu taare wɛ

22 Yera Elifasi, Temagii u Yoobu wisa u nɛɛ,
² tɔnu u ko n arufaani mɔ Gusunɔn mi?

Aawo! Tɔnu ù n sãa dee dee, win tiin arufaaniwa.

³ A tamaa yèn sɔ a sãa gemgii,

Gusunɔ u yen are waamɔ?

À n sɔimɔ dee dee arufaani yerà u waamɔ.

⁴ A tamaa yèn sɔ a nùn mem nɔɔwammɛ,

yen sɔna u nun sɛyiasiamɔ?

A tamaa yèn sɔ a nùn nasie,

yen sɔna u nun sirimɔ?

⁵ Aawo. Wunen tora dabinun sɔna u nun sɛyiasiamɔ.

Wunen kɔsa ya maa kpã.

⁶ Domi a wunen berusebun yãnu tɔru ba mwa,
 ma a bu deri tereru.

⁷ A ù wi nim nɔru ga mɔ nim kã u nɔ.

Mɛya a ù maa wi gɔɔra mɔ dɛanu kã u di.

⁸ A raa sãawa damgii ka bɛɛregii,

ma a tem mɛ kpuro mɔ.

⁹ A gɔminibu girawa ba doona nɔm dira, a ù bu somi.

Ma a gobekuban dam bua.

¹⁰ Yen sɔna yɛri nun wãasi beri berika,

ma bɛrum nun mwa subaru sɔɔ.

11 Ma yam wōkura nun wukiri nge nim bwee bakaru, a ñ maa yam waamɔ.

12 Sa yē ma Gusunɔ u wāa wɔllɔ.

A mēerio a wa sere mi kperi wāa.

13 Ka mē, a gerumɔ a mɔ, mba Gusunɔ u yē.

U ñ kpē u tɔnu siri guru wiru sɔɔ.

14 Guru wiru ta sinum mɔ,

u ñ kpē u gāanu wa min di.

U sirenewa wɔllu mi tɔna.

15 Yoobu, a yōrariwa a kōsan kowobun yira ye swīi?

16 A ñ yē ma ba bu go ben gɔɔn saa yu sere turi?

Ba doona nge gana ye ya nim diira.

17 Tɔn ben bweseru ba ra raa Gusunɔ sōwa bu nēē, u bu derio sēē.

Mba wi Dam kpurogii u koo kpī u bu kua.

18 N deema Gusunɔ wiya u raa ben yenun dukia ku-
urasia.

Adama ba ñ nùn saawara kue,
ye ba ben himba yiimɔ.

19 Be ba gem swīi ba koo yēeri,

bà n tɔn kōso wa u kam kua.

Be ba ñ taare mɔ, ba koo yēewa bu nēē,

20 wee, besen yiberē u kam kua,

win dukia ye u mɔ kpuro, ya dōɔ mwaara.

21 Yoobu, a ka Gusunɔ doro, kpa ye kpuro yu nun
sanɔ kua.

À n kua mē, wunen nuku dobu koo wurama.

22 A win sōɔsiru swaa dakio kpa a tu nenē gōruɔ.

23 À n ka kōsa tonda ma a wurama,

Dam kpurogii koo nun wunen yellun wāaru wesia.

24 A wunen wura ye a mɔ kōɔɔwɔ temɔ.

Kpa a wunen kpee gobigiru deri daarun toraɔ,

25 kpa Dam kpurogii u ko wunen wura ka wunen sii
geesu.

26 Saa yera kaa n nuku dobu mɔ Gusunɔ Dam
kpurogiin mi.

Kpa a nùn naane ko, a nùn wunen wuswaa sōɔsi.

27 À n nùn kana u koo nun wisi,

kpa a wunen nɔ mweenu yibia.

28 Ye a nia kua kpuro, ya koo koorawa.

Wunen swēē yi a swīi kpuro, yi ko n deereewa.

29 À n wāa nɔni swāaru sɔɔ,

kaa tii kawa a nēē, tii suaba bu nun tu kpēē.

Kpa Gusunɔ u nun wolle sua.

30 U koo mam taaregii yara kōsan di,
wunen deerarun sō.

Yoobu u nēē, Gusunɔ kun kī u ka nùn gari ko

23

Yoobu u wisa u nēē,

² sere ka gisɔ na Gusunɔ weeweenu koosimɔ.

Nen nɔni swāaru ta nen wuri kere.

3 Nà n daa yē mi u wāa kon daa dawa sere win mi.

4 Kpa n nùn sō ye ya man wāasi,

ka maa yèn sō na tii wɔramɔ.

5 Kpa n win wisibu nɔ.

N nɔ ye n nùn nenì.

6 U koo man dam sōɔsi u ka man siri?

Aawo, u koo yōrawa u man swaa daki.

7 Nē tɔn geowa kon kpī n ka nùn wesianɔ ko.

Kpa wi, wi u sāa nen siri kowo,

u man yakia sere ka baadommasɔ.

8 Adama nà n da sōɔ yari yeru gia,

u ku ra n wāa mi.

Nà n maa da sōɔ duu yerɔ,

na ku ra nùn wa mi.

9 Aa, u sɔmburu garu mōwa sōɔ yēsan nɔm geu gia?

Nà n da mi, u ku ra n wāa mi.

U kukuawa sōɔ yēsan nɔm dwareu gia?

Min tii, na ku ra nùn wa.

10 Ka mē, u nen swēē kpuro yē yi na swīi.

Ù n man kpēē laakari mēeribu sɔɔ, kon yariwa min di,
na n deere nge wura ye ba dōɔ doke.

11 Na win yira swīiwa dee dee.

Na ñ gere win swaan di.

12 Na ñ win wooda sare.

Ye u man sōɔwa kpuro,

na ye mēm nɔɔwawa gōruɔ.

13 Ù n gāanun himba yi, wara u koo ye sīiya.

Ye u kī yera u ra ko.

14 Ñ n men na, u koo ko ye u yi kpuro nen sō,

kpa u maa man himba kpa yīiya.

15 Yen sōna na nande wi Gusunɔn wuswaaɔ.

Nà n bwisika na ra nandewa win sō.

16 Gusunɔ u nen wɔrugɔrun dam bua.

Wi, Dam kpurogii u man berum kpēē.

17 Ka yen de kpuro, na ñ nɔɔ mari,

baa mē n sāare yam wōkura man wukiri.

Gusunɔ u ra tɔn kōso deriwa u n mō ye u kī

24

Yoobu u maa nēē,

mban sōna Gusunɔ Dam kpurogii ku ra saa yi

u ka tɔmbu siri.

Mban sōna be ba nùn mēm nɔɔwammē ba ku ra saa
ye wa.

2 Domi wee, gabu ba gabun tem gbenimɔ ba ka
begim mennamɔ.

Ma gabu ba yāanu kpare ni ba gbena.

3 Gaba maa gobekuban ketekunu mweirimɔ.

Ma ba gɔminibun nēē tɔruba mwaamɔ.

4 Ba wɔnɔwɔndobu dam dɔremɔ ba giramɔ swaan di.

Ma sāarobu ba swaa kasu bu kuke.

5 Sāaro be, ba yaayaare mō gbaburɔ nge gbeeku
keteku,

ba dīanu kasu bu ben bibu wē.

6 Be wee ba yakasu gēemɔ ben yaa sabenun sō,
ma ba dīanu kunɔnu mō tɔn kōson gberɔ.

7 Adama ba ñ bekuru mɔ te ba koo wukiri wōkuru
puran sō.

8 Be wee ba da ba baka kpee baaba sɔɔ

yèn sō ba ñ wāa yeru mɔ.

Miya gura bu waayamɔ.

9 Tɔn kōso wi, u ra gobeku mwewa ka dam.

Kpa u sāaron yabe tee te u mɔ tɔruba mwa.

10 Be wee, ba yōsu basi tɔn kōson kara sɔɔ.

Ba doo bɔka sɔɔwa, ma gōɔra bu mō.

Ba nùn gum kuammē, ba resēm gamamɔ.

Adama ba ñ kākɔ bu ye ƚɔ,
 baa mɛ nim ƚɔru ga bu m̀.
 12 Wuu marosɔ gaba ɔɔɔ ɔɔɔ, ba wuri m̀.
 Be ba mɛera kua ba weeweenu m̀.
 Adama Gusunɔ kun yen gaa gara.
 13 Gabu ba yam bururam tusa.
 Ba ku ra n wāa mɛ ɔɔɔ.
 Domi ba ñ yē mi mu ka bu ɔɔɔ.
 14 Tɔn gowo u ra sewa buru buru yellu
 kpa u s̄arobu go.
 Wōkuru kpa u gbeni.
 15 Yam wōku bere berera sakara kowo u ra n kasu.
 U ra nɛewa, goo kun nùn wasi.
 Kpa u win wuswaa sɔnditia wukiri.
 16 Yam wōkuru ɔɔɔ gbenɔ u ra dia kɔsuku.
 S̄ɔ ɔɔɔ, kpa u tii kenusi win yenuɔ.
 U ñ yam bururam yē.
 17 Ben mi, bururu ta s̄awa nge ɔɔɔ tiro.
 Ba ra n nandewa.
 18 Adama bɛɛ i nɛɛ,
 tɔn k̄so u s̄a nge nim yaka.
 Ba win tem b̄rusi.
 U ñ maa ɔɔ win resem gbaarɔ.
 19 Nge mɛ tem mu ra nim ƚɔ gbeburun saa ɔɔɔ,
 nge meya ɔɔribun wāa yeru ta ra durumgii mwe.
 20 Wi u tɔn k̄so mara u ra nùn duariwa.
 U koo kowa kɔkɔnun d̄a geenu.
 Tɔmbu kpurowa ba koo nùn duari.
 Kpa u wɔruma u bɔɔra nge d̄a.
 21 Tɔnu win bweseru u ra kurɔ w̄ron yānu gurewa.
 U ku ra ɔɔmini gea gaa kue.
 22 Adama Gusunɔwa u dam ƚɔ u ka tɔn k̄so ben
 wāaru ȳrasia.
 Ù n bu wɔri, ba ku ra n maa yē nge ba ko n wāa.
 23 Gasɔ u ra bu ȳiyɔbu wē,
 ba n ka wāa b̄ri yendu ɔɔɔ.
 Adama u ra n ben sanu sanusu mɛerawa.
 24 B̄a n ka tii yina kpuro, subaru ɔɔɔ, ba kpawa.
 Ba ra wɔrumewa mii mii bu gbi nge tɔn diro.
 Kpa ba n s̄a nge dobi yi ba bura.
 25 Ye na gerua mi, geema.
 Wara u koo man siri,
 kpa u nɛɛ, nen gari yi, yi ñ asansi gaa ƚɔ.

Gusunɔ u dam ƚɔ gāanu kpuron wɔlɔ

25 Bilida Suagii u Yoobu wisa u nɛɛ,
 2 Gusunɔn dam mu nasiaru tura.
 U ra de b̄ri yendu ta n wāa sere wɔllun ɔɔɔ ɔɔɔɔ.
 3 Win tabu durɔbu ba ñ geeru ƚɔ.
 U ra de win yam bururam mu s̄ɔsira tɔmbu kpuron
 mi.
 4 Tɔnu kun kpē u n gem ƚɔ Gusunɔn wuswaaɔ.
 Wi ba mara gesi, u ñ kpē u n dɛere Gusunɔn
 wuswaaɔ.
 5 Domi baa suru u ñ dɛere win wuswaaɔ.
 Meya maa kperi kun buriri win wuswaaɔ,
 6 kaa sere gere tɔnu wi u s̄a nge kɔkɔbu?

Yoobu nɛɛ, Bilidan somiru ta ñ arufaani ƚɔ

26 Yoobu u Bilida wisa u nɛɛ,
 2 Bilida, wunen wisibu bu ñ dam sarirugii
 somimɔ.
 Wunen dam kēru ta ñ arufaani gaa ƚɔ.
 3 Anna a bwisi kēru wa te a wi u kun bwisi ƚɔ kēɔ.
 Wunen bwisi yi, yi ñ goo somimɔ.
 4 Wara a gari yini s̄ɔɔɔ.
 Wara u nun gari yini gerusia.

Gusunɔ u dam ƚɔ gāanu kpuron wɔlɔ

5 Be ba gu ba wāa sere nim wōkun tem ɔɔɔɔ,
 ba diirimɔ.
 6 Domi Gusunɔ u be kpuro waamɔ.
 Gāanu kun nùn ganua ɔɔribun wāa yeru mi.
 7 Wiya u s̄ɔ yēsan ƚɔ geu doke wom dirum ɔɔɔ.
 Ma u tem bwē kam dirum ɔɔɔ.
 8 Ma u nim banisi guru winu ɔɔɔ.
 Ka mɛ, guru wii ni,
 nu ku ra gēere nim bunum s̄ɔ.
 9 Wiya u ra de guru winu nu win sina ɔɔna wukiri.
 10 Ma u bubenu kua nim wōkun wɔlɔ,
 mi yam bururam ka yam wōkura karane.
 11 Gusunɔ ù n gbāra,
 wɔllun gbere ya ra diiriwa,
 kpa ya n wāa biti ɔɔɔ.
 12 Ka win dama u ra nim wōkun nim kɔsuku.
 Kpa u ka win bwisi yaa ɔɔba ye ba m̀ Rahabu
 kamia.
 13 Ù n wom wura, wɔllu kpuro ta ra dɛere nge ba
 kura.
 Ka win ƚɔma u ra waa ye ya duka ƚɔ ɔkiri.
 14 Adama yeni kpuro ya s̄awa win kookoo piiminu.
 Nin wɔkinun fiikowa sa ra n ɔɔɔɔ.
 Ñ n men na, wara u koo kp̄i u win dam asansi tubu ù
 n gbāra nge gura.

Toro u koo kp̄i u Gusunɔ somiru kana?

27 Yoobu u kpam win gari gerubu torua u nɛɛ,
 2 na b̄rumɔ na m̀,
 sere ka Yinni Dam kpurogiin wāaru,
 wi, wi u yina u man nen gem wē,
 ma u man nuku sankiranu sosiammɛ,
 3 ù n gesi dera na wāa na wēsiamɔ,
 4 na ñ weesu m̀.
 5 Gusunɔ u man bere n ka bɛɛ gem wē.
 Sere ka nen ɔɔɔ t̄ɔɔ, ko na n m̀wa na dɛere.
 6 Na ȳrariwa ma nen daa ya wā.
 Nen ɔ̄ru ga ñ man taare wēere nen wāarun t̄ru
 garu ɔɔɔ.
 7 Gusunɔ u de tɔn k̄son kɔkɔɔ
 yu nen yibereba deema,
 be, be ba man seesimɔ mi.
 8 Sanam mɛ Gusunɔ u tɔn k̄son wāaru wuna,
 ȳiyɔ birà bu maa nùn tie.
 9 Gusunɔ u koo nùn swaa daki

sanam me nɔni swāara nùn deema?
¹⁰ I tamaa u ko n win nuku dobu kasu Gusunɔ Dam
 kpurogiin mi?
 I tamaa u koo Gusunɔ kana saa kpuro?
¹¹ Kon beɛ Gusunɔn dam gari sɔwa.
 Na ñ beɛ win himba beruamme.
¹² Beɛ kpuro i wa nge me u sãa.
 Mban sɔna i gari gerumɔ yi yi ñ asansi mɔ.

Tɔn kɔson doo nɔkra kun tɛemɔ

¹³ Wee ye Gusunɔ Dam kpurogii u tɔn kɔso yiiye.
¹⁴ Bà n bibu mara ba dabi, ba koo gbiwa tabu sɔɔ.
 Ben bibu ba ñ dɛanu wasi bu di ba n ka wãa.
¹⁵ Barara ta koo ben bwese te ta tie sua.
 Ben gɔminibu ba ñ kpɛ bu bu swiɣya.
¹⁶ Baa bà n gobi waamɔ nge tua,
 ma ba yãnu guramɔ nge yanim,
¹⁷ gemgiwa u koo yãa ni dendi,
 kpa u gobi yi di.
¹⁸ Tɔn kɔso ù n diru bana ta ko n sãawa nge narin
 wɛɛ,
 ñ kun me nge kuu te kɔso u kua.
¹⁹ U koo gbiwa ka gobigiru.
 Adama ba ñ nùn sikumɔ ka gobi yi. U ñ yi wasi gɔriɔ.
²⁰ Nandaba bu koo nùn deema subaru sɔɔ nge nim
 me mu daru bɔɔ saramɔ.
 Woo guna ya koo ka nùn doona wɔkuru.
²¹ Sɔɔ yari yerun woowa ga ra nùn wuke saa win wãa
 yerun di
 gu ka da sere mi n toma.
²² Gusunɔ u ko n nùn tweemɔwa ka wɔnɔwɔndu sariru.
 Kpa u duka yakura u wa u ka sɛɛ ni suuri.
²³ Tɔmbu bà n wa mesum kpa bu nùn yɛɛ ba n taki
 mɔ,
 kpa bu nùn wia koosi saa ye u doonɔ.

Bwisi

28 Yoobu u nɛɛ,
 tɔmba yɛ mìn di sii geesu ka wura ya ra yari
 bu sere ye tea.
² Tem diya ba ra maa sisu wunɛ,
 kpa bu sii gandu sɔwa kperun di.
³ Be ba sisu sɔwamɔ,
 sere tem sɔɔwɔwa ba ra ka fitila du
 kpa ba n duɔ sere mi su wãa yam wɔkuru sɔɔ,
⁴ kpa bu wɔru gbe sere tem sɔɔwɔ,
 bu swaa wãa mi, mi goo sari.
 Ba ñ kpɛ bu sɣ mi.
 Wɛɛya ba ra n gasirimɔ bu ka du mi.
⁵ Tem wɔllɔwa dɛanu ra kpi.
 Adama men sɔɔwɔ,
 n sãawa nge gãanu kpuro dɔɔ mwaare.
⁶ Tem sɔɔ miya kpee gobiginu ra n wãa.
 Mi sɔɔra ba ra maa wura wa.
⁷ Kasa ya ñ swaa ye yɛ.
 Mɛya maa yabereku ga ñ ye waare.
⁸ Gbee sunɔ ka yɛɛ yi yi tii naanɛ sãa yi ñ ye mwaare.

⁹ Adama tɔnu u kãka u kperu wɔri u kɔsuka,
 sere u guunun kpɛɛkpɛɛku girari.
¹⁰ Kpee ten nɔɔwɔra u ra swɛɛ wunɛ,
 kpa u gãa gee ni wa, ni nu wãa mi.
¹¹ Ù n nim kame sɔɔ mi, u ra mu swaa ganɛwa,
 kpa u ka dukia yarima ye ya berua sɔɔ mi.
¹² Adama mana tɔnu u koo kpɣ u bwisi wa.
 Mana yi sika.
¹³ Tɔnu kun yin gobin geeru yɛ.
 Domi yi ñ wãa handunia yeni sɔɔ.
¹⁴ Yi ñ wãa daaraɔ.
 Yi ñ maa wãa nim wɔku sɔɔ.
¹⁵ Ba ñ kpɛ bu ka yi wura kɔsina.
 Ba ñ maa kpɛ bu yi dwe ka sii geesu.
¹⁶ Ba ñ kpɛ bu yi weesina ka wura ye ya wee Ofirin di,
 ñ kun me ka kpee gobigii ni nu nɔni boogu ka berɔ
 wuru mɔ.
¹⁷ Ba ñ kpɛ bu yi weesina ka digi,
 ñ kun me ka nɔra ye ba kua ka wura,
¹⁸ kaa sere gere kpee gobigii ni ba sokumɔ korai ka
 kirisitali?
 Bwisi yi kpee gobiginu beɛɛ kere.
¹⁹ Ba ñ kpɛ bu ka yi Etiopin kpee gobigii ni nu nɔni
 dɔm buuru mɔ weesina.
 Ba ñ maa kpɛ bu yi weesina ka wura gea.
²⁰ Ñ n men na, man diya bwisi yi wee.
 Mana yin nuura wãa.
²¹ Tɔnu kun kpɛ u yi wa ka nɔni.
 Gunɔ ge ga yɔɔwa ga ñ kpɛ gu yi wa.
²² Gɔɔ ka gɔribun wãa yera koo nɛɛwa,
 yin gariya ba nɔre tɔna.
²³ Gusunɔ turowa u bwisin swaa yɛ.
 Wiya u maa yin wãa yeru yɛ.
²⁴ Domi wiya u handunian goonu nne kpuro waamɔ.
 U maa kpuro waamɔ ye ya wãa tem sɔɔ.
²⁵ Sanam me u wom bunum mɛɛra
 ma u nim kpãaru mɛɛra,
²⁶ ka sere swɛɛ yi gura koo swiɣi u ka nɛ,
 ka maa swɛɛ yi guru maakinu ka guru gbãasukubu
 koo swiɣi,
²⁷ yera u bwisi yi wa.
 Ma u yin asansi wɛɛra u yi.
²⁸ Saa yera u tɔmbu sɔɔwɔ u nɛɛ,
 bu nùn nasio, yera ya sãa bwisi.
 Wi u maa kɔsa gɛɛrari, wiya u bwisi mɔ.

Yoobun yellun wãaru

29 Yoobu u maa win gari gerum wɔri u nɛɛ,
² na kɣ nen yellun wãaru tu wurama
 ta n sãa nge saa ye Gusunɔ u man kɔsu.
³ Na kɣ na n wãa nge saa ye u fitila sɔre nen
 wuswaɔɔ,
 ma win yam bururam man yam bururasie wɔkuru.
⁴ Na kɣ na n sãawa nge saa ye sɔɔ na dam mɔ,
 ma Gusunɔ u man kɔsu ka kɣru.
⁵ Saa ye sɔɔ, Gusunɔ Dam kpurogii u ka man wãa,
 ma nen biba ka man wãa.
⁶ Mɛya nen yaa sabenu nu ra n bom yiba.

Meya maa nen olifi ya ra man gum wě mu n kokumɔ nge daa koka.

⁷ Saa ye ɔɔɔ, nà n yara ɔɔɔɔ na da na sina wuun gbārarun ɔɔɔɔɔɔ

su ka siri,

⁸ aluwaasiba bà n man wa,
ba ra man bæere wěwa bu doona min di,
kpa durɔ ɔɔɔɔnu nu se nu yōra.

⁹ Tɔn bokobu bà n man wa ba ra ben gari gerubu yōrewa.

¹⁰ Meya maa sinambu ba ra ɔɔɔ mari,
kpa n sãare ben yara ben daro mani.

¹¹ Wi u nen gari nua u ra nɛewa, doo ɔɔɔɔɔɔɔ na sãa.

Wi u maa man wa seeda gea u ra man diiye.

¹² Domi na ra wɔɔɔɔɔɔɔ somi ù n somiru kana,
kpa n gobeku wi ba yina bu somi dam kě.

¹³ Be ba ɔɔɔ ɔɔɔ, ba ra man domaru kuewa.

Kpa n gɔminibu nukuru yemiasia n de ba n nuku dobu ɔɔɔɔɔ.

¹⁴ Gem kobu bu ra n man wãasiwa nge yabe te na sebua,

h̄ kun mɛ nge dawani ye na ɔɔkua.

¹⁵ Na ra n sãawa wɔkɔbun ɔɔni,
kpa na n sãa kōri kpirirugibun kōri.

¹⁶ Na kua sãarobun tundo.

Na ra ɔɔɔɔ ɔɔɔɔri, n ben gari mɛeri yi ba ka na.

¹⁷ Adama na ra tɔn kōsobun ɔɔsu ɔɔɔɔɔ,
n bu wɔrari ye ba mwa.

¹⁸ Ma na tii sɔɔɔɔ na nɛɛ,
kon gbiwa ɔɔɔɔɔ ɔɔɔ, nen kpin yeru wɔɔɔ.

Nen wãarun tōnu nu ko n dabiwa nge yani sɛeri.

¹⁹ Ko na n sãawa nge dãa tèn gbini yi wãa nim ɔɔkua.

Kpa kakoru ta n wãa nen kãasin wɔɔɔ.

²⁰ Saa ye ɔɔɔ, nen yiiko ya koo wurama,

kpa na n dam ɔɔ nge tɛn te ba gawe.

²¹ Yellu, tɔmbu ba ra yōrewa bu nen gari swaa daki.

Ba ra ɔɔɔ mariwa bu nen bwisi ɔɔ.

²² Nà n gari gerua na kpa, goo ku ra maa gãanu wisi.

Nen gari yi, yi ra bu duuriwa kpure kpure nge nim mɛ mu dãakumɔ.

²³ Be kpuro ba ra n man marawa nge tom buruku gura.

²⁴ Kpa n yěɛ museɛ n ka bu dam kě sanam mɛ ba dam bie.

Ba h̄ kpě bu man nuki sanku n wuswaa burisina.

²⁵ Nena na ra n bu swaa gbiiye,
kpa na n wãa ben suunu ɔɔ nge sina boko
wi u ra win tɔmbu nukuru yemiasie.

Yoobun tɛn wãaru

30 Tě wee bibu ba man yěɛmɔ,
ba h̄ mam nen ɔɔɔɔɔ gara,
be, bèn baababa ba h̄ tura
bu nen bōnu somi bu ka nen yãa gōɔ kpara.

² Mba ba koo raa kpī bu man kua,
be, be ba sãare ba ɔɔɔ ɔɔɔ.

³ Wee ba sãaru ka gōɔɔɔ soore.

Ba da gɔɔɔɔ bu ka dīanu kasu bu di.

Adama gãanu sari mi.

⁴ Ba ra dewa dãa kikun ɔɔkua bu yakɔ bura ge ga ɔɔɔɔ ɔɔ ga n sãa ben dīanu,

kpa ba n kiku gagun gbini dimɔ.

⁵ Ba ra bu girewa tɔmbun suunu ɔɔɔ di,
ba n bu naa swīi nge gbɛɔɔɔ.

⁶ Kpa bu da ba n wãa kpɛɛ wɔɔɔɔ ka wɔwi ɔɔɔ,

⁷ ba n wãa ba n taasine sãkin suunu ɔɔɔ,
kpa ba n kuuki m̄ kikiɔɔ,

⁸ ba n sãare nge wiirɔɔ,
h̄ kun mɛ nge be ba gema ba gira wuun di.

⁹ Tě wee, ben biba ba man yěɛmɔ,
ba man womusu dokemɔ.

¹⁰ Ba ra man biru kisi yèn sō ba h̄ kī bu man wa.
Kpa bu man yãatam sie.

¹¹ Domi Gusunɔ u man funɛ wuna, u sekuru doke.
Yen sōna ben goo kun nen bæere yě baa fiiko.

¹² Tɔn kōso be, ba man seesimɔ.

Ba kasu bu man tɛka di bu sura.

Ba swaa kasuwa bu ka man kam koosia.

¹³ Ba nen swɛɛ ɔɔɔɔ.

Ba kookari m̄ bu ka man kam koosia,
be, be goo kun somiru wee.

¹⁴ Be wee ba yaba mi na kukua.

Ma ba dumɔ min di ba man wɔrimɔ.

¹⁵ Ma bɛrum man mwa,
nen bæere ya doona nge woo.

Nen ɔɔri yenda doona nge guru wiru.

¹⁶ Tě, na wãawa ɔɔɔ ɔɔɔ.

Na wahala wɔri na kpa.

¹⁷ Nen kukunu kpuro ra n tennamɔwã wɔkuru.

Na ku ra wěre wahala yen sō.

¹⁸ Ya man sěke baama ka dam nge yaberun wīiru.

¹⁹ Wee Gusunɔ u man kpɛɛ ɔɔɔɔ ɔɔɔ.

Torom ka tua na ka weeneɛ.

²⁰ Gusunɔ nen Yinni, na nun somiru kanamɔ,
adama a h̄ man wisa.

Na seewa na yōra wunen wuswaaɔ adama a h̄ nen laakari kue.

²¹ A sɛsiawa,
ma a man sɛre ka wunen dam bakam.

²² Wee a dera woo guna ya man sua ya toorimɔ.

²³ Domi na yě ma a ka man dɔɔwã gɔribun wãa yeru mi tɔmbu kpuro ba koo da.

²⁴ Adama ka mɛ, baa tɔnu ù n ɔɔɔ ɔɔɔ,
u h̄ ɔɔma suamɔ u faaba kana?

Wi u wãa wahala ɔɔɔ u h̄ somiru kanamɔ?

²⁵ Na h̄ bu swīiyɛ be wãara sɛsie?

Na h̄ nuki sankire sãarobun sō?

²⁶ Wee nuku doba na ra n yīiyɔ,
adama ɔɔni swãara na waamɔ.

Yam bururama na ra n yīiyɔ,
adama yam wɔkura na waamɔ.

²⁷ Nen bwɛra ku ra kpune
yèn sō na ka wahala gabirinamɔ.

²⁸ Na ra n sīimɔwã nuku sankiraru ɔɔɔ.
N sãare sōɔ ku ra yari nen mi.

Baa nà n wāa tɔn wɔru sɔɔ,
na ra n somiru kanamɔwa.

²⁹ Nɛn gɔɔ wuri yin sɔ,
na kua nge gbeeku bɔɔ,
n̄ kun mɛ nge taataaru.

³⁰ Nɛn gɔna t̄ira, nɛn wasi gberamɔ.

³¹ T̄ɛ nɛn mɔɔku ga wāawa n ka gɔɔ wuri ko.
Kpa n nɛn guuru so ka be ba gɔɔ wuri m̄ sannu.

Yoobu u tii tusiamɔ Gusunɔn wuswaɔɔ ka toro sindu

31 Na ka nɛn nɔni arukawani bɔkua na nɛɛ,
na n̄ ka yi wɔndia mɛerimɔ pai.

² N̄ n mɛn na, are yir̄a Gusunɔ Dam kpurogii u man
yiyi wɔllɔ.

³ Tɔn k̄sowa u ra kam ko,
kpa durumgii u nɔni s̄ɔra.

⁴ Gusunɔ u nɛn swaa ȳɛ.

U nɛn sanu sanusu mɛerimɔ.

⁵ Gusunɔ u man ȳruo ka kilo ye ya s̄a dee dee.

Kpa u wa ma na dɛɛɛ,
na n̄ wāa weesu ka taki sɔɔ.

⁷ Nɛn sanu sanusu s̄u kun s̄a dee dee,
n̄ kun mɛ nɛn ḡru ḡa n k̄sa binɛ kua ye nɛn nɔni yi
wa,

n̄ kun mɛ durum gaa ȳa n man wāasi,

⁸ Gusunɔ u de ye na duura, goo u ye tubi di u ḡɛ,
kpa nɛn d̄a gbaaru tu kam ko.

⁹ N̄a n maa kurɔ goo binɛ kua,
n̄ kun mɛ n̄ n̄n yina beria win dii kɔnkɔɔ,

¹⁰ Gusunɔ u de nɛn kurɔ u durɔ goo doo kua,
kpa gabu bu ka n̄n kpuna.

¹¹ N̄a n k̄sa yen bweseru kua
ya koo man kam koosia ka nɛn arumani sannu nge
d̄ɔɔ.

Domi n weenɛ siri kowo u yen bweseru s̄eyasia.

¹³ N̄a n yina n nɛn sɔm kowobu ben kɔsiaru w̄ɛ,

¹⁴ mba kon kp̄i n gere Gusunɔn wuswaɔɔ.
Nge mba kon n̄n s̄ɔ ù n man s̄eyasiamɔ.

¹⁵ Gusunɔ wi u man taka kua nɛn meron nukurɔ,
wiya u maa bu taka kua.

Gusunɔ turo wiya u besɛ kpuro mɔma besɛn
baawuren meron nukurɔ.

¹⁶ Na n̄ s̄arobu yinari ye ba man bikia.

Na n̄ maa gɔminibu derire nɔni swāaru sɔɔ.

¹⁷ Na n̄ gobeku d̄ianu birare nɛn yenuɔ.

¹⁸ Domi saa nɛn aluwaasirun di,

na ra gobekuba kɔkriwa
nge nɛna na ben tundo,
kpa na n gɔminibu nɛni.

¹⁹ N̄a n wɔnwɔndo goo wa u ȳanun bukata mɔ,

²⁰ na ra n̄n ȳanu k̄ɛwa ni na kua ka nɛn yaa sabe-
nun sansu u ka wooru yari.

²¹ Na n̄ gobeku goo taki diire

ȳɛn s̄ɔ na siri kowo goo t̄asa.

²² N̄a n yeni kpuron gaa koore,

Gusunɔ u de nɛn senu nu s̄asikiara saa nin gbin
gbinkan di,

kpa nɛn ḡasenu nu wɔruma nu bɔk̄kira.

²³ Domi Gusunɔn s̄eyasiabu bu man berum m̄ɔ.

Na n̄ maa kp̄ɛ n ȳra win wuswaɔɔ win kp̄aarun s̄ɔ.

²⁴ Na n̄ nɛn naanɛ dokere wura sɔɔ,
n gere n nɛɛ, wura, a s̄awa nɛn ȳiyɔbu.

²⁵ Na n̄ maa tii suare nɛn dukian kp̄aarun s̄ɔ.

²⁶ Na n̄ suru n̄ kun mɛ s̄ɔ s̄aare,

yen gaa ȳa n yara.

²⁷ Nɛn ḡru ga n̄ wurare ben mi gia asiri sɔɔ.

Na n̄ maa nɔmu dokere kɔkɔ n̄ ka bu besɛɛ w̄ɛ.

²⁸ N̄a n yen gaa koore,

n weenɛ siri kowobu bu man s̄eyasia.

Domi na Gusunɔ Dam kpurogii yinawa mi.

²⁹ Na ku ra nuku dobu ko nɛn yibɛɛ ù n nɔni s̄ɔre.

Na ku ra ȳɛri wahala ȳa n n̄n deema.

³⁰ Na n̄ mam torare n win gɔɔ kana ka b̄ri.

³¹ Nɛn yenugibu ba ȳɛ ma na ra sɔbu dam koosie,
kpa bu di bu debu nɛn yenuɔ.

³² Na ku ra wure sɔɔ u kpuna kɔkɔ ù n tunuma.

Na ra n̄n nɛn gamboba keniewa u du.

³³ Na ku ra nɛn toranu bere nge tɔn be ba tie.

Na ku ra maa nɛn durum tii marisi.

³⁴ Na ku ra n tɔmbun geren berum mɔ.

Na ku ra tii gɔwe n nɛɛ, ba man gema.

³⁵ Nɛn gari d̄aaki wee.

Mana kon goo wa u man swaa daki.

Dam kpurogii u man wisio.

Nɛn yibɛɛ ù n daa nɛn toranu yorua tireru sɔɔ,

³⁶ kon tu sɔndiwa nɛn sɛnɔ,

kpa na n tu doke nge sina furɔ.

³⁷ Kon Gusunɔ susiwa nge sina boko,

kpa n n̄n s̄ɔ ye na kua kpuro.

³⁸ Nɛn gberu t̄a n man wuri koosi,

ma ten kp̄i yi nɔni ȳiresu yarimɔ,

³⁹ n̄ kun mɛ, n̄a n ten d̄ianu di na n̄ ḡanu kɔsie,

ma na be ba raa tu m̄ nuki sank̄a,

⁴⁰ tu s̄aki ka yaka k̄susu kp̄iyo d̄ianun ayerɔ.

Yoobun garin kpurowa mi.

ELIHU U GARI SUA

Ye ya dera Elihu u gari kua

32 Elifasi, ka Sofaa, ka Bilida ba n̄ maa Yoobu gɛɛ
wisa ȳɛn s̄ɔ u tii garisi taare sarirugii. ² Adama
durɔ goo wāa Ramun bweseru sɔɔ wi ba m̄ Elihu. Win
tundowa Barakeli, Busin yenugii. Wiya u m̄ru bara
ȳɛn s̄ɔ Yoobu u tii garisi taare sarirugii Gusunɔn
wuswaɔɔ. ³ U maa ka Yoobun kɔkɔba ita be, m̄ru kua
ȳɛn s̄ɔ ba kpuna bu Yoobu wisi dee dee, ma ba sere
n̄n taare w̄ɛmɔ. ⁴ N deema Yoobun kɔkɔ be, ba Elihu
bukuraru kere. Yen s̄na u gina saka u n̄ ka Yoobu
gari kue sanam mɛ kɔkɔ be, ba ka n̄n gari m̄ɔ.
⁵ Adama ye u deema ba n̄ maa wa ye ba koo Yoobu
wisi, yera u m̄ru kua.

⁶ Ma u gari sua u nɛɛ,

nɛ bii aluwaasiwa. Bɛɛ maa i s̄awa bukurobu.

Yen s̄na berum man mwa

n̄ ka bɛɛ nɛn bwisikunu s̄ɔ.

7 Ma na tii sɔ̄wa na nɛɛ,
 durɔ̄ tɔ̄kɔ̄na nu ko n gari gerubu yɛ̄.
 Niya n weene nu tɔ̄mbu bwisi kɛ̄.
 8 Adama ka gem, na wa ma Gusunɔ̄ Dam kpurogiin
 Hundewa u ra tɔ̄nu bwisi wɛ̄.
 9 N n̄ mɔ̄ tɔ̄nun wɔ̄ɔ̄n kpɔ̄ara ta ra n̄n yɛ̄ru wɛ̄.
 N n̄ maa tɔ̄kɔ̄ru ta ra n̄n bwisi kɛ̄ u ka siri dee dee.
 10 Yen sɔ̄na na nɛɛ, i man swaa dakio i nɔ̄,
 kpa n maa gere ye na bwisika.
 11 Domi na maari sere i ka bɛɛn gari kua i kpa.
 Na maa yi swaa daki mam mam,
 na nua kpuro bwisi yi i ka Yoobu siri.
 12 Na bɛɛ swaa daki ka laakari,
 adama na wa bɛɛn goon gari kun Yoobu kamie.
 Goo kun maa kpɔ̄a u n̄n wisa dee dee.
 13 Yen sɔ̄, i ku gere i nɛɛ,
 i win garin wɛ̄ɛ nɔ̄ wa.
 Gusunɔ̄ turowa koo kpɔ̄ u n̄n siri, n n̄ mɔ̄ tɔ̄nu.
 14 N n̄ nɛ Yoobu u ka gari kua.
 N̄ n daa nen na, ye kon n̄n wisi nenɛma.
 15 Yoobu, wee ba nɔ̄ɔ̄ mari tɛ̄,
 ba bia ye ba koo wisi ma ba wɔ̄a sekuru nɔ̄ɔ̄.
 16 Na saka sere ba ka gari yi kua ba kpa,
 ma ba mari, ba n̄ wa ye ba koo wisi.
 17 Tɛ̄, kon gari sua,
 kpa n gere ye nɛ na maa bwisika.
 18 Domi gari wɔ̄a nen gɔ̄ruɔ̄ yi kpɔ̄,
 na maa sende n ka yi gere.
 19 Wee yi gbisimɔ̄ nen nukurɔ̄ nge tam mɛ ba doke
 gɔ̄nan nɔ̄ɔ̄ kpaaru nɔ̄ɔ̄
 ma ta kɔ̄ tu kura.
 20 Tɛ̄, i de n maa gari gere kpa nen bwɛ̄ra yu kpuna.
 Kon nɔ̄ɔ̄ wukia, kpa n baawure wisi.
 21 Na n̄ goon biru yɔ̄ramɔ̄.
 Na n̄ maa goo fufu mɔ̄.
 22 Domi na n̄ yeniban dɔ̄nɛ mɔ̄.
 N̄ n daa yen dɔ̄nɛ mɔ̄n na,
 nen taka kowo u n man kpeerasie n tɛ̄.

Gusunɔ̄ u ra ka gasɔ̄ tɔ̄nu gari kowa wahala nɔ̄ɔ̄ di

33 Elihu u nɛɛ,
 tɛ̄, Yoobu a swaa dakio a nen gari kpuro nɔ̄.
 2 Wee kon nɔ̄ɔ̄ wukia n gari gere.
 3 Geeya kon nun sɔ̄, n n̄ ka murafitiru.
 4 Gusunɔ̄ Dam kpurogiin Hundewa u man taka kua.
 Ma u man wɔ̄aru wɛ̄.
 5 A nɔ̄ɔ̄ru koowo mɛ kaa ka tii yina,
 kpa a man wisi à n kaa kpɔ̄.
 6 Nɛ ka wunɛ sa sɔ̄awa tia Gusunɔ̄n wuswaasɔ̄.
 Domi tema u ka bɛsɛ kpuro mɔ̄ma.
 7 N̄ n men na, a ku nen berum ko,
 kpa a n tamaa na kɔ̄ n̄n nen yiiko sɔ̄ɔ̄siwa.
 8 Adama na yaaye ye a man sɔ̄wa. A nɛɛ,
 9 a deereewa mam mam a n̄ durum mɔ̄.
 Taare gaa maa sari wunɛ nɔ̄ɔ̄.
 10 Ma a nɛɛ, ka mɛ, Gusunɔ̄ u wunen toranu waamɔ̄.
 Ma u nun garisi win yiberɛ̄.
 11 U n̄ derimɔ̄ a da mi a kɔ̄.

Ma u wunen kookoosu kpuro laakari sɔ̄a.
 12 Adama nɛ, na nun sɔ̄mɔ̄ ma a n̄ gem mɔ̄ gari yi
 nɔ̄ɔ̄ Yoobu.

Domi Gusunɔ̄ u tɔ̄nu kere.
 13 Mban sɔ̄na a ka n̄n taare wɛ̄ɛmɔ̄ a mɔ̄,
 u ku ra tɔ̄nu wisi.
 14 Gusunɔ̄ u ra ka tɔ̄nu gari kowa ka swaa dabinu,
 adama tɔ̄nu u ku ra ye laakari ko.
 15 Gasɔ̄ u ra ka n̄n gari ko dosu nɔ̄ɔ̄ wɔ̄kuru,
 n̄ kun mɛ kɔ̄siru nɔ̄ɔ̄ sanam mɛ u kpɔ̄ win kpin yerɔ̄ u
 dɔ̄.
 16 Miya u ra n̄n kure u ka n̄n kirɔ̄ ko.
 17 Kpa u n̄n gbara kɔ̄san di.
 Kpa u maa n̄n yara tii suabun di.
 18 Nge mɛya u ra ka n̄n yare gɔ̄nɔ̄ yiran di,
 kpa u kun maa gu.
 19 Gasɔ̄, u ra maa n̄n sɛɛyasie ka wahala,
 u de bararu garu tu n̄n kpɔ̄,
 win wasi yi n diirimɔ̄,
 20 kpa u kun maa dɔ̄anun mɛm kɔ̄,
 baa ka ni u ra n̄n kɔ̄ru bo.
 21 Kpa u woora, win kukunu nu tera.
 22 Kpa a deema u nɔ̄ɔ̄ turuku kua.
 23 Gasɔ̄ Gusunɔ̄n gradoba nɔ̄ɔ̄ (1.000) nɔ̄ɔ̄,
 turo u koo se u da u n̄n somi,
 kpa u n̄n swaa gea sɔ̄ɔ̄si ye n weene u swɔ̄i.
 24 Saa ye nɔ̄ɔ̄, u koo tɔ̄nu win wɔ̄nɔ̄wɔ̄ndu wa kpa u nɛɛ,
 u n̄n faaba koowo, kpa u ku raa gbi.
 Domi u swaa wa ye u koo ka n̄n yakia.
 25 Kpa win wasi yi wurama
 yi ko nge sanam mɛ u sɔ̄a aluwaasi.
 26 Ù n Gusunɔ̄ kana, u koo win kanaru mwa.
 Kpa u Gusunɔ̄ sɔ̄ ka nuku dobu,
 yèn sɔ̄ u n̄n win wɔ̄aru wesia.
 27 Kpa u womu ko tɔ̄mbun wuswaasɔ̄ u nɛɛ,
 u durum kua, u gem yina.
 Adama Gusunɔ̄ kun n̄n yen sɛɛyasiabu kue.
 28 U win hunde wɔ̄ra, u n̄n due siki wɔ̄ruɔ̄.
 Ma u yam bururam waamɔ̄.
 29 Yeni kpuron diya Gusunɔ̄ u ra ka tɔ̄nu gari ko nɔ̄n
 dabi dabinu,
 30 u ka n̄n gɔ̄nɔ̄ gbara,
 kpa u de u n̄n wɔ̄a wɔ̄aru nɔ̄ɔ̄.
 31 Tɛ̄, a man swaa dakio, Yoobu.
 A den mario mɛ, kpa n maa gari gere.
 32 À n gari gɛɛ mɔ̄ a ka man wisi, a man wisio.
 Domi nen kɔ̄ra n̄n ka nun gem wɛ̄.
 33 À kun maa gɛɛ mɔ̄ a gere, a man swaa dakio.
 A mario, kpa n nun bwisi kɛ̄.

Elihu u Yoobu taare wɛ̄ɛmɔ̄

34 Elihu u maa gerua u nɛɛ,
 2 bɛɛ be i bwisi mɔ̄, i nen gari swaa dakio.
 Bɛɛ be i laakari mɔ̄, i swaa tem kpɔ̄iɔ̄ i nɔ̄.
 3 Domi swasa su ra garin dobu wunane,
 nge mɛ yara ya ra dɔ̄anun dobu wunane.
 4 N̄ n men na, i de su gem kasu,
 kpa su gia besen suunu nɔ̄ɔ̄ ye ya wɔ̄.

5 Domi Yoobu u nɛɛ, u dɛɛre.
 U maa nɛɛ, Gusunɔ ku ra win dɛɛra te garisi gāanu.
 6 Ka win gem kpuro, u nùn garisi wee kowo.
 Baa mɛ u n̄ tore, u nùn mɛɛra kua ye ya n̄ kpeemɔ.
 7 Ñ n men na, i tɔnu waare nge Yoobu
 wi Gusunɔn yaako kobu kun ka sɛ nge nim nɔrubu,
 8 ma u ka tɔn kɔsobu sīimɔ, u wāa ka be sannu?
 9 Domi u nɛɛ, wi u ka Gusunɔ sīimɔ,
 u ku ra yen arufaani gaa wa.
 10 Bɛɛ be i bwisi mɔ, i nen gari swaa dakio i nɔ.
 I n yɛ ma Gusunɔ ku ra kɔsa ko.
 Gusunɔ Dam kpurogii u ku ra tɔnu win gem bire.
 11 Adama u ra tɔnu kɔsiewa ye u kua.
 Kpa u baawure nùn win daan are wɛ.
 12 Ka gem Gusunɔ ku ra kɔsa ko.
 U ku ra tɔnu nùn win gem bire.
 13 Wara u nùn wooda wɛ u ka tem kpara.
 Wara u nùn mɛ kpuro nɔmu bɛria.
 14 Gusunɔ ù n daa win tiin bwisikunu m̀n na,
 ma u wɛsiaru wuna te u tɔnu wɛ,
 15 tɔmbu kpurowa ba koo gbi sannu,
 kpa bu gɔsia tua.
 16 Yoobu, à n laakari m̀n na, a gari yi swaa dakio,
 yi kon nun s̄.
 17 Gusunɔ ù ku ra gem kǎn na,
 u koo kp̄i u handunia kpara?
 Kaa kp̄i a wi, wi u s̄a Dam kpurogii taare wɛ?
 18 Kaa kp̄i a sina boko s̄ a nɛɛ, u n̄ gāanu s̄a,
 kpa a win sina asakpɔbu soku tɔn kɔsobu?
 19 Adama Gusunɔ u koo kp̄i u ko mɛ.
 Domi u ku ra sinambun bɛɛre mɛɛri.
 U ra gobigibu ka s̄arobu garisiwa tia.
 Domi wiya u be kpuro taka kua.
 20 S̄ɔ teeru be kpuro ba koo gbiwa subaru s̄ɔ.
 Gasɔ, w̄ku suunu s̄ɔra gaba koo gbi.
 Gasɔ, ba koo sina boko seesi bu go n kun s̄ɛsie.
 21 Domi Gusunɔ u ra n tɔmbun sanu sanusu mɛɛra.
 Kpa u n ben swɛɛ nɔni girari.
 22 Yam w̄kuru garu sari
 te ta koo tɔn kɔso bere u kun ka nùn wa.
 23 N n̄ tilasi Gusunɔ u ka tɔnu siribu soku
 u sere nùn siri.
 24 U ra damgibu yarewa ben ayerun di saawara sari.
 Kpa u gabu kɔsire ko mi.
 25 Domi u ben kookoosu yɛ.
 U ra bu surewa w̄kuru, kpa u bu kɔsuku.
 26 U ra bu sɛyasiewa nge tɔn kɔsobu tɔmbu kpuron
 wuswaɔ.
 27 Domi ba wi, Yinni Gusunɔ biru kisi.
 Ma ba win woodaba yina.
 28 Ba dera s̄aroba wuri m̀ sere u yi n̄kɔkɔ.
 Ma win laakari ya wura wɔnwɔndobun mi gia, ben
 wuri yin s̄.
 29 Gusunɔ ù n nɛɛ, u n̄ goo gāanu kuammɛ, wara koo
 nùn taare wɛ.
 ù n tii berua wara u koo kp̄i u nùn wa.
 30 Bweseru garu sari te ta koo ka tii yina ù n tu sunɔ
 kɔso wɛ wi u koo tu dam dɔre.

31 Yoobu, a wunen durum tuuba koore Gusunɔn mi?
 A nùn s̄ɔre ma a n̄ maa durum m̀?
 32 A Gusunɔ bikiare u nun wunen durum s̄ɔsi ye a n̄
 wa ka tii?
 À n maa toranu ganu koore,
 a nùn s̄ɔre ma a n̄ maa nu m̀?
 33 Wunɛ wi a Gusunɔ taare wɛɛmɔ,
 a tamaa u koo tɔnu siri nge mɛ a k̄i?
 Wuna kaa gere, n n̄ mɔ nɛ.
 Ñ n men na, a geruma ye a bwisika.
 34 Bwisigii be ba laakari m̀, ba koo nen gari wura bu
 nɛɛ,
 35 Yoobu u gari gerumɔwa yi u n̄ yɛ.
 Domi win gari yi n̄ asansi m̀.
 36 Ñ n men na, i win gari kpuro wɛɛrio,
 domi u gari m̀wa nge tɔn kɔsobu.
 37 U win durum s̄ɔ durum sosimɔ.
 Domi u Gusunɔ seesimɔwa win gari gerubu s̄ɔ,
 u nùn yɛɛmɔ bɛsen suunu s̄ɔ.

Tɔnu u koo kp̄i u nɛɛ, u dɛɛre Gusunɔn wuswaɔ?

35 Elihu u maa gerua u nɛɛ,
 2 Yoobu, sanam mɛ a Gusunɔ s̄ɔwa a nɛɛ,
 baa à n dɛɛre, a n̄ gāanu wasi,
 à kun maa durum kue mba yen arufaani,
 a tamaa yeni ya s̄a dee dee?
 A tamaa a gem m̀ Gusunɔn wuswaɔ?
 4 Nena kon bɛɛ wisi wunɛ ka wunen b̄ɔ be.
 5 A w̄llu mɛɛrio, kpa a guru winu laakari ko
 nge mɛ nu toma.
 6 À n durum kua, taare yerà a Gusunɔ kua.
 À n maa wunen durum sosimɔ,
 mba ya nùn kuammɛ.
 7 À n gea m̀, arufaani yerà ya ka nùn naawammɛ.
 Mba u waamɔ wunen n̄kɔman di.
 8 A n yɛ ma wunen berusewa wunen nuku kɔsuru ta
 koo n̄ni s̄.
 À n maa gea m̀, tɔnuwa u koo yen arufaani di.
 9 Bà n tɔmbu dam dɔremɔ ba ra n weeweenu m̀wa,
 kpa ba n somiru kasu.
 10 Adama baa ben turo kun bikiamɔ u nɛɛ,
 mana Gusunɔ u wāa wi u nùn taka kua,
 wi, wi u ra de wɔnwɔndobu ba n nuku dobun
 womusu m̀ w̄kuru.
 11 Wiya u ra maa tɔmbu bwisi kɛ
 n kere yɛɛgii ka gunɔsugii.
 12 Bà n somiru kana Gusunɔ u ku ra wure,
 yèn s̄ ba tii sue ma ba s̄a tɔn kɔsobu.
 13 Ba ko n kuuki m̀, adama kam s̄ɔra mi.
 Domi Yinni Gusunɔ Dam kpurogii u n̄ n̄kɔkɔ u sere
 ben laakari ko.
 14 Yoobu, baa mɛ a gerua a nɛɛ,
 a n̄ Gusunɔ waamɔ, a n̄ yɛ ma u wunen laakari m̀.
 Ñ n men na, a tɛmanɔ a nùn swaa daki.
 15 Yèn s̄ Gusunɔ u n̄ tɔmbu sɛyasiamɔ tɛ,
 yen s̄na a tamaa u n̄ durum garisi gāanu?
 16 Ñ n men na, wunen gari yi a gerua kpuro yi s̄awa
 nge wom dirum.

Yi ñ maa asansi mɔ.

Nge mɛ Gusunɔ u ra ka tɔnu wāarun swaa sɔɔsi

36 Ma Elihu u kɔam gerua u nɛɛ,
² a yɔro fiiko,
 gari gɛɛ maa tie yi kon Gusunɔ gerua.
³ Kon nen yɛɛ bakaru dendi
 n ka sɔɔsi ma nen Taka kowo u gem mɔ.
⁴ A naane koowo ma nen gari kun sāa weesu.
 Na yɛ sāa sāa ye na gerumɔ.
⁵ Gusunɔ u sāawa Dam kpurogii.
 U ku ra maa goo gem.
 U dam mɔ kpuron wɔlbɔ.
 U ku ra win gere kɔsi.
⁶ U ku ra de tɔn kɔsobu ba n wāa.
 Adama u ra wɔnwɔndobu siriewa dee dee.
⁷ U ku ra gemgibu deri.
 U ra bu swiwa nge sinambu
 kpa ba n beere mɔ sere ka baadommaɔ.
⁸ Adama be ba bɔkua ka yɔni,
 ba wahala mɔ ye ba kuan sɔ,
⁹ Gusunɔ u ra bu sɔɔsi ma ba daa kɔsa kua,
 ma ba tii sue,
¹⁰ kpa u bu kirɔ ko bu ka win gari nɔ,
 kpa bu wa bu daa kɔsa duka suuri.
¹¹ Bā n gari yi mem nɔkwa, ma ba tii wɛ,
 ba koo ben wāaru diwa bɔri yendu sɔɔ,
 ka nuku dobu sɔɔ sere ka ben gɔnɔ tɔɔ.
¹² Adama bā kun yi mem nɔkwe,
 ba koo bu gowa subaru sɔɔ ka takobi.
¹³ Tɔn kɔsobu ba ra ka Gusunɔ mɔru sewa.
 ù n bu bɔkua ka yɔni, ba ku ra nùn suuru kanɛ.
¹⁴ Ba koo gbiwa sekum aluwaasiru sɔɔ,
 kpa bu ko tia ka daa beretekegibu.
¹⁵ Adama Yinni Gusunɔ u ra wɔnwɔndo faaba kowa ù
 n wāa nɔni swāaru sɔɔ,
 kpa u nùn kirɔ ko ka wahala ye.
¹⁶ Yoobu, mɛya u koo nun yara wahalan di,
 kpa u de a n bɔri yendu mɔ ta n kpā.
 Kpa u maa de a n dīa geenu yiba a n dimɔ.
¹⁷ Adama tɛ, à n ka tii yinamɔ,
 n ñ maa koorɔ a yari sɛyasia bin min di.
¹⁸ A ku de mɔru yu nun gawa a ka kɔsa ko.
 A kun maa tamaa kaa Gusunɔ kɛru garu wɛwa
 kpa u ku ka nun sɛyasia.
¹⁹ Wunen wura, ñ kun mɛ wunen arumani gaa,
 ñ kun mɛ wunen dam,
 yen gaa kun kpɛ yu nun yara nɔni swāa ten di.
²⁰ A ku wɔku te kīa
 tɛ sɔɔ ba koo tɔmbu go.
²¹ A n tii sɛ kpa a ku ra kɔsa ko.
 Domi wahala ye, ya nun deemawa kpa a wa a ka
 kɔsa duka suuri.

Gusunɔ turowa u yiiko mɔ kpuron wɔlbɔ

²² Yinni Gusunɔ u kpā win dam saabu.
 Wara u koo kpī u keu sɔɔsi nge wi.

²³ Wara u ra nùn wooda wɛ ye u koo swi.

Wara u koo kaku u nɛɛ, kɔsa u mɔ.

²⁴ A ku duari a win sɔma wɔlle sua,
 yɛ tɔmbu kpuro ba siara ka womusu.

²⁵ Tɔmbu ba ye waamɔ baa yà n toma.

²⁶ Gusunɔ u kpā sere goo kun kpɛ u win kpāa ten
 asansi gere.

Mɛya maa win wāarun wɔɔ ga ñ garirɔ.

²⁷ U ra nim buri yi yi seemɔ baaman di mennewa,
 kpa u yi gɔsia guru winu.

²⁸ Kpa guru wii ni, nu de gura yu nɛ,
 yu tɔn wɔru so.

²⁹ Wara yɛ nge mɛ guru winu nu ka sīsinamɔ.

Wara yɛ nge mɛ gura ra ka gbāre.

³⁰ Yoobu, a yɛ ma Gusunɔwa u guru maakinu kua nu
 ka nùn sikerɛɛ.

Ma yam wɔkura wāa nim wɔkun sɔɔkɔ.

³¹ Ka yebara u ra ka tɔmbu siri.

Kpa u maa ka bu dīanu wɛ nu n kpā.

³² U guru gbɛɛ neni win nɔkmaɔ,
 ma u yi sɔɔsimɔ mi yi koo wɔri.

³³ Guru gbāsukunu nu sɔɔsimɔ ma u wāa.

Mɛya yaa sabenu nu maa yɛ ma u wāa turuku.

37 Nā n yeniba kpuro wa, nen torora ra karewa
 kpa na n diirimɔ.

² I swaa dakio i Gusunɔn nɔ n ge ga kukirimɔ nge
 gura.

³ Ga nɔkra baama wɔlbɔ.

Ma guru maakinu nu ballimɔ handunian goonu nne
 sɔɔ.

⁴ Guru maaki nin biru, Gusunɔn nɔ ga ra nɔkre ka
 dam

kpa yande guru maaki kpaanu nu sɔɔsira.

⁵ ù n gbāra, tɔmbu ba ra biti soorewa.

Gāa bakana u kua mi, ni tɔnu kun kpɛ u tubu.

⁶ U ra guru kpenu sɔ u nɛɛ, nu nɛyɔ.

U ra maa guran tii sɔ u nɛɛ, yu nɛyɔ ka dam.

⁷ U ra de tɔmbu kpuro bu ben sɔmburu yɔrasia gura
 yen sɔ,

kpa bu gia ma wiya u ye kpuro mɔ.

⁸ Baa ka gbeeku yɛyɔ u ra dewa yi da yi kpuna yin
 wāa yerɔ.

⁹ Guru woo bɔkɔ ga ra newa saa sɔɔ yɛsan nɔm
 dwaru gian di,

kpa pura yu na sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

¹⁰ Yinni Gusunɔwa u ra nim wom wure,

kpa mu bɔbia nge guru kperu.

¹¹ Wiya u ra de kakoru ta n wāa guru wiru sɔɔ,

kpa u tu yarinasia ka guru maakinu sannu.

¹² U ra tu gɔsiewa nge mɛ u kī.

Kpa tu ko nge mɛ u gerua handunia sɔɔ.

¹³ Ta sāawa nge bokuru te u ra ka tɔmbu sɛyasia
 ñ kun mɛ u ka bu win kīru sɔɔsi.

¹⁴ Yoobu, a yeniba kpuro laakari koowo.

A Yinni Gusunɔn sɔm maamaakiginu mɛerio a wa.

¹⁵ A yɛ nge mɛ Gusunɔ u ra nu dendisine,
 kpa u de guru maakinu nu balli guru winu sɔɔ?

¹⁶ A yɛ nge mɛ guru winu nu ka bwɛɛ wɔlbɔ?

Wi u yenin bweseru kua, win yēru ta yiba mam mam.
¹⁷ Woo gā n sweema sōw yēsan nōm dwaru gian di,
yam susura ra nun ko, à n wunen yānu doke.
¹⁸ Kaa kpī a wollu teria nge wi,
kpa ta n dam mō nge digi ye ba kua ka sisu?
¹⁹ A sun sōwsio ye n weene su Gusunō sō.
Domi sa ñ wa ye sa ko nùn wisi besen yēru sarirun sō.
²⁰ Tilasiwa bu ka nùn sō nà n gari gerua?
Tilasiwa bu ka nùn nōwsia ye na gerua?
²¹ Wee u ra de yam mu tīra subaru sōw,
kpa guru winu nu n sōw berua.
Adama u ra de woo gu se gu wollu dēerasia.
²² Saa ye sōwra yam bururam mu koo na saa sōw
yēsan nōm geu gian di,
kpa mu n nùn sikerene ka nanum bakam.
²³ Sa ñ kpē su Dam kpurogii tubu.
Domi win dam mu kpā.
U ra maa kpuro ko dee dee.
U ku ra wi u gem mō dam dōre.
²⁴ Meya u ku ra maa be ba tii mēera bwisigibu garisi
gāanu.
Yen sōna n weene tōmbu bu nùn nasia.

YINNI GUSUNO U GARI SUA

38 Yinni Gusunō u Yoobu wisa guru woo bōko
gagun di u nēe,
² mban sōna a dera tōmbu ba ñ nen himba tubumu
ka wunen wiira gari.
³ Tē, a sōwru koowo,
kpa a yōra nge tōn durō wōrugō.
Kon nun gari bikia, kpa a man yi tubusia.

Yinni Gusunō u maa sōa ye ya kun wēsiamōn Yinni

⁴ Mana a wāa sanam mē na tem kua.
A ye geruo, à n bwisi mōn na.
⁵ A yē wi u men goonu yi yi?
Wara u nu yīira ka wēe.
⁶ Ma sōwra ba men kpēekpēeku swīi.
Wara u men gōmburun kperu swīi.
⁷ Saa ye wōllun gōradoba ba dēsiru karamō,
ma n sōare kperin tii yi nuku dobon womu mō yam
sāre bururu,
⁸ wara u nim wōku kenua ka gamboba
sanam mē ga yarima tem nukurun di.
N ñ nē?
⁹ Na guru wiru kua gen bekuru,
ma na gu yam wōkuru wukiri.
¹⁰ Na gu wooda wē na nēe, gu yōro mini.
Ma na gu gamboba ka kōkōwba dokea.
¹¹ Na gu sōwra na nēe,
gu na sere mini, kpa gu yōra gu ku sara.
Miniwa gen nim kurenun dam mu koo yōra.
¹² Saa mìn di a wāa,
a sōw sōwre u yario bururu,
¹³ kpa u yarima u da handunian goonu nne sōw,
u nuku kōsurugibu terasia ben kuku yenun di,

¹⁴ kpa tem kpuro mu kōsi nge sōndu te ba yīreru
doke,
kpa ta n sōa nge wi u yabe buraru sebua?
¹⁵ Adama nuku kōsurugibu ba ñ yam bururam kī,
domi mu yinamō bu ben kom kōsum ko.
¹⁶ Yoobu, a bōsum daare sere mi nim wōkun nōnu ga
wāa?
A daare sere gen temō?
¹⁷ Ba nun gōribun wāa yeru sōwsire?
A ten kōnō waare?
¹⁸ A handunian kpāaru laakari koore?
A man sōwō à n ye kpuro yē.
¹⁹ Mana swaa wāa ye ya dōw yam bururam gia.
Mana yam wōkuru ta ten wāa yeru mō.
²⁰ À n yen swēe yēn na, a ñ kaa da mi?
²¹ Kaa n ye kpuro yē, domi ba nun mara n tē.
²² A daare sere mi nim mu ra gōsie nge kperu?
A wa mi guru kpenu nu ra n wāa?
²³ Na nu yīwa saa gaan sō,
yē sōw tōmbu ba koo nuki sankira tabun sō.
²⁴ A yē mìn di yam bururam mu ra nē?
A maa yē mìn di sōw yari yerun woo ga ra nē?
²⁵ Wara u gura swaa yaba.
Wara u guru maakinu ka guru kukiribun swaa yi yi.
²⁶ Wara u ra de gura yu nē gbaburō, tem mi goo sari,
²⁷ kpa yu tem mi n daa gbere yemiasia,
kpa yakasu su kpi.
²⁸ Gura ya tundo mō ro?
Wara u kakoru mara.
²⁹ Man diya guru kpenu nu ra yari.
³⁰ Wara u ra nim bōbiasie wōllō nge kperu,
kpa u nim wōkun wōllō ko nge kpee bakaru.
³¹ Kaa kpī a wōllun kperi swaarū bwese bweseka
bōke,
kpa a maa yi kusia?
³² Wuna a ra de wōllun kperi bwese bweseka yi yari
yin saa sōw,
kpa a yin wuunu kpara?
³³ A yē nge mē wōlla ka sīsinamō?
Kaa kpī a ka ten woodaba sōmburu ko tem sōw?
³⁴ Wuna a ra nōwgiro sue a guru wiru soku,
kpa gura yu ka nē yu nun so?
³⁵ Wuna a ra guru maakinu koosie?
À n nu koosia, nu ra nē wunen mi nu nēe, nu sōwru
kpa,
kpa nu maakinu ko?
³⁶ Wara u tōnun gōruō laakari doke.
Wara u tōnu bwisi wē.
³⁷ Wara ka win bwisi kpuro,
u koo kpī u guru winu gari,
kpa u nu sikasia gura yu nē,
³⁸ kpa gura ye, yu yanim gura yu subu,
kpa yu tem kusanu mōnsina.

Gusunō u sōawa yēe kpuron Yinni

³⁹ Yinni Gusunō u maa nēe,
Yoobu, wuna a ra gbee sunō gen dīanu kasue,
kpa a gen binun gōwru kpeesia

40 sanam me nu kpĩ nin wāa yerɔ nu yaa mara?
 41 Wara u ra gunɔ bakeru ten dīanu wē sanam me ten binu nu ɔɔ sue nen mi gia, ñ kun me, nù n ɔɔsu nu dīanu kasu.
39 A yē saa yè ɔɔ kpee bera ya ra yen binu ma? A ka nemun marubu yinnare?
 2 A ra nin guran suru gari, kpa a n yē saa ye nu koo ma?
 3 Nu ra yiire nu nin binu ma, kpa nu yari marubun wahalan di.
 4 Nin bii ni, nu ra kpēye nu dam ko yakasɔ, kpa nu yarina nu nin mero deri. Nu ñ maa wee mi.
 5 Wara u ra de gbeeku keteku ga n tii ɔɔ, goo u kun gu ɔɔkua. N ñ ne?
 6 Na dera ga wāa tem mi gāanu ku ra kpi, ka maa tem ɔɔrugimɔ.
 7 Gen baaye ka wuun wɔkinu. Ga ñ maa yinni goon gbāsukubu ɔɔɔɔ.
 8 Ga ra n ɔɔsuwa guunɔ gu ka gen dim wa. Yaka bekusa ga ra n kasu.
 9 Gbeeku ketē ya koo wura yu nun ɔɔmburu kua? Ya koo wura yu kpuna wunen naa gɔɔɔɔ?
 10 Kaa ye wēɛ doke yu nun ɔɔmburu kua? Ya koo wura yu nun tem kusanu ɔɔsukua wɔwa ɔɔɔ?
 11 Kaa ye naane ko yèn sɔ ya dam bakam ɔɔ? Kaa ye wunen ɔɔmburu kpuro ɔɔmu ɔɔndia?
 12 Kaa naane ko yu nun wunen dīanu gurama yu ka da doo soo yerɔ?
 13 Taataarun kasa ya ra n wā tà n ye derie. Meya yen sansu maa waabu wā.
 14 Taataa te, ta ra ten sēenu sikewa temɔ. Kpa yani seeri yi nu swīasia.
 15 Ta ra duari ma goo ñ kun me gbeeku yaa gaa koo kpĩ yu nu taaku yu ɔɔsuku.
 16 Ta ra n sē ka ten binu. A ñ kaa n mam tamaa ten bina. Ta ra ten wahala duari ye ta kua ta ka nu mara.
 17 Domi na ñ tu bwisi kā, na ñ maa tu laakari kā.
 18 Adama tà n seewa ta duka m̀, ta ñ maasɔ ka win duma gara.
 19 Wuna a dumi dam wē?
 Wuna a yi sarubasu dokea?
 20 Wuna a ra de yi yɔ nge twee?
 Yin wura ya ra tɔmbu nandasie,
 21 kpa yi n tem bwiyamɔ wɔwa ɔɔɔ yi n nuku dobu m̀ yin dam saabu. Yi n tabu durɔbu wa, yi ra bu tabu wɔriwa ka dam.
 22 Yin baaye ka berum. Yi ñ gāanu nasie. Yi ku ra maa biru wure yi n takobi wa.
 23 Yin yinnibun sēɛ bwāanu ka ben yaasi yi ra n wɔki kpa yi n ballimɔ yin wɔɔɔ.
 24 Bā n tabun ɔɔba so, yi ra n gāri wɔrawa, kpa yi n tem ɔɔsukumɔ.

25 Meya yi n ɔɔba ye nua, yi ra n ɔɔɔru kpeerewa, kpa yi n tabun woo numiamɔ tontonden di, kpa yi n yiberɛba ka ben sinambun ɔɔɔ damgisu ɔɔɔɔ.
 26 Wuna a ra kasa bwisi kē yu ka ɔɔɔru da sɔɔ yēsan ɔɔm dwaru gia?
 27 Wuna a ra gunɔ bakeru sɔ tu ka se tu ten sokuru ko guuru wɔɔɔ?
 28 Kpee baaba ɔɔɔra ta ra ten wāa yeru ko, mi gāanu kun kpē nu tu mwa.
 29 Saa min diya ta ra ten ɔɔni kɔ tu ka yaa sākiria.
 30 Mi a yaa goru wa, miya a ra maa tu wa. Yema ten binu nu ra ɔɔ.

Gusunɔ u neɛ, Yoobu u wisio

40 Yinni Gusunɔ u maa Yoobu sɔɔwa u neɛ, 2 wunɛ wi a ka tii yinamɔ ne, Yinni Gusunɔ Dam kpurogiin wuswaasɔ, kaa gari wa a gere?
 3 Ma Yoobu u Yinni Gusunɔ wisa u neɛ, 4 wee na ñ sāa gāanu. Mba kon kpĩ n nun wisi. Kon ɔɔ nenewa n mari.
 5 Na gari dabinu gerua ko, na ñ maa gēɛ gerumɔ.

Yoobu tamaa u sāa Gusunɔ?

6 Ma Yinni Gusunɔ u Yoobu wisa guru woo ɔɔɔ gagun di u neɛ,
 7 a ɔɔru koowo, kpa a yɔra nge tɔn durɔ wɔrugɔ. Kon nun gari bikia kpa a man yi tubusia.
 8 Yoobu, kaa kpĩ a man sɔ ma na ñ gem ɔɔ? Kaa man taare wē, kpa a tii gem wē?
 9 Wunen dam mu ne Gusunɔgim tura? Wunen ɔɔ ga koo kpĩ gu ɔɔɔra ka dam nge neguu?
 10 Ñ n men na, a wunen yiiko ka wunen beere sɔɔsio,
 11 kpa a wunen mɔru sɔɔsi, a be ba tii sue ɔɔni girari a sura.
 12 A bu ɔɔni menio, kpa a bu sekuru doke. A kɔsan kowobu kpeerasio mi ba wāa,
 13 kpa a bu sike sannu ba n wāa gɔribun wāa yerɔ, mi ba ñ bu wasi.
 14 Saa yera ne Gusunɔ kon nun wolle sua. Domi wunen dam mu nun nasara wēɛmɔ.

Kpera

15 Kpera wee, ye na wāaru wē nge wunɛ. Yakasa ya ra di nge naa.
 16 Yen dam mu wāawa yen gabu ka yen wasin yaa ɔɔɔ.
 17 Ya ra kpĩ yu yen siru ɔɔbiasie tu ko nge dāa damgia. Kpa yen siinu nu n sāa nge ni ba tara.
 18 Yen kukunu sāa nge sii gan te ta wem ɔɔ, ma yen wasin kāasi yi sāa nge sii bokuru.
 19 Ya sāawa nen taka koora ye ya tɔmbu biti m̀ n kere.

Na ye donnu dokea.
²⁰ Ya ra yen dīanu wawa guuno
 mī gbeeku yē kpuro yi ra mēne yi dwee.
²¹ Kpa yu da yu kpuna dāa kiku gagun saarɔ ge ga
 wuru bakasu mɔ,
 ñ kun mē naa yari sɔɔ,
 ñ kun mē dāru garun kɔkɔɔ daru bɔɔɔɔ.
²³ Baa daaru tā n nim yiba nge Yuudenin daaru,
 ya ñ duka yakurɔ.
²³ Baa ten nim mù n ye wukiri ya ko n kpīwa mi sēe.
²⁴ A tamaa ka dama ba koo kpī bu ye mwa yà n yam
 mēera?
 Nge a tamaa ka yāakorora ba koo ye mwa bu wēru
 yaba.

Karaku

²⁵ Karaku maa ni.
 A gu kɔkɔɔ sɔrere gen yarɔɔ a yarama?
²⁶ Kaa kpī a wēe damgii doke gen wēru,
 kpa a gen baa saburo yaba ka kuura?
²⁷ Ga koo nun suuru kana gu nun gari dori sɔ,
²⁸ kpa gu ka nun arukawani bɔke,
 gu ko wunen yoo sere gu ka gbi?
²⁹ Kaa wura a ka gu dwee nge mē ba ra ka gunɔ
 dwee?
 Kaa wura a ge bɔke wunen wɔndiaba bu ka dwee?
³⁰ Sɔɔɔɔba ba koo wura bu gu tenkuba dɔre,
 kpa bu gen yaa bɔɔɔ bu dɔra?
³¹ Kaa kpī a gen gɔnan wɔll sēenu twee,
 kpa a gen wiru yaasa sɔku?
³² À n nēe, kaa ka gu sanna,
 à n gu baba, a ñ maa gu babamɔ sia.
41 À n gu mara, a ra nuki sankirewa.
 Gà n maa yarima, a ra berum soorewa,
 kpa a wɔruma à n gu wa.
² Goo sari wi u koo gari bakaru ko u gen mɔru seeya.
 Ñ n men na, wara u koo yɔra u nē, Yinni Gusunɔ ma.
³ Waran diba na neni, kon bu kɔsia.
 Domi ye ya wāa handunia kpuro sɔɔ ya sāawa negia.
⁴ Wee na maa kī n wure n karaku gen wasin kāasi,
 ka gen dam gari ko,
 ka sere maa gen wasin buram.
⁵ Wara u koo kpī u gen gɔna pota.
 Wara u koo kpī u du gen baa saburosun baa sɔɔ.
⁶ Wara u koo kpī u gen kɔɔ baaya.
 Domi gen donnu nu berum mɔ.
⁷ Gen birun koko wɔrukisu su sāawa nge tereɔ.
 Ma su swēne mam mam.
⁸ Su manine, baa woo ga ku ra kpī gu mam kura min
 di.
⁹ Su sāawa nge maabu ka wɔɔ be ba wāa ba bɔkas-
 ine baatum.
 Gāanu sari ni nu koo su karana.
¹⁰ Gà n sūa n da n sāawa nge dɔɔ buriya yi yarimɔ,
 kpa gen kɔni yi n sāa nge buruku sɔɔ yana.
¹¹ N da n sāawa nge dɔɔ yari ka dɔɔ buriya yi yarimɔ
 gen kɔni di.
¹² Kpa n sāare wiisu yarimɔ gen wērun di

nge weke te ta gbisimɔ dɔɔ boko sɔɔ.
¹³ Gen wēsiaru ta ra n sāawa nge ba dɔɔ yabiamɔ,
 kpa dɔɔ yara ya n yarimɔ saa gen kɔni di.
¹⁴ Gen dam wāawa gen wīru.
 Be ba ka gu yinna kpuro ba ra n berum soore.
¹⁵ Gen gɔna ya tau.
 Gen wasin yaa baasi ya maa sēkenewa sim sim.
 Ya ñ karanamɔ.
¹⁶ Gen woo sɔndu ta bɔɔbuwa nge nēe mero.
¹⁷ Gà n seewa be ba dam bo, ba ra nandewa,
 kpa bu yarina.
¹⁸ Bà n maa gu wɔri ka takobi,
 ñ kun mē ka yaasi ka sēenu,
 ye kpuro ya ra kowa kam.
¹⁹ Ga ra sisu garisiwa nge yakasu.
 Sii gandu maa nge dāa te ta kɔsa.
²⁰ Bà n ge toba, ga ku ra duka yakure.
 Kpurantēerun kpera ra n sāawa nge yakasu gen mi.
²¹ Ga ra maa bokuru garisiwa nge kabaru.
 Bà n gu yaasa kɔɔwa ga ra n ye yēemɔwa.
²² Gen nukurun temɔ,
 gen gɔnan kokosu sāawa nge sēenu.
 Su sāawa nge naa tebo ge ba ra ka tem kusanu kɔ-
 suku.
²³ Ga ra de nim wɔkun nim mu n bweebweenu mɔ
 nge weke tēn nim ba swē,
 kpa mu n yakenu mɔ nge turare ye ba yɔwa.
²⁴ Mi ga sara kpuro gen yira ya ra sɔɔsirewa.
 Domi nim mu ra burisinewa mu gɔsia nge seri kpiki.
²⁵ Handunia yeni sɔɔ, gāanu sari ni nu sāa gen yinni.
 Ga ku ra n gāanun berum mɔ.
²⁶ Ga ra yēe kpuro taarewa baa yì n kpā.
 Ga sāawa yēe gɔbi kpuron sunɔ.

Yoobu win kɔmiaru wura

42 Yoobu u Yinni Gusunɔ wisa u nēe,
² na yē ma kaa kpī a kpuro ko.
 Gāanu kun kpē nu wunen himba gɔsia.
³ A gerua a nēe, na dera tɔmbu ba ñ wunen himba
 tubumɔ ka nen wiira gari.
 Na wura. Na gari gerua yi na ñ yē.
 Gari yi, yi man kpāaru kere.
⁴ A man sɔɔwa a nēe,
 n nun swaa dakio kpa a man gari sɔ.
 Kaa man gari bikia, kpa n nun yi tubusia.
⁵ Na raa wunen gari nua yi tɔmba gerumɔ,
 adama tē na nun wa ka kɔni.
⁶ Yen sɔna na tii taare wē
 ma na gɔru gɔsia na tii tua ka torom wisi nuku
 sankiranun sɔ.

Yinni Gusunɔ u Yoobu domaru kua n kere yellu

⁷ Sanam mē Yinni Gusunɔ u ka Yoobu gari kua u kpa,
 yera u Elifasi Temagii sɔɔwa u nēe, na ka wunē ka
 wunen bɔɔɔba yiru ye mɔru mɔ too too. Domi i ñ nen
 gari gerua dee dee nge mē nen bɔɔ Yoobu u gerua.

⁸Yen s̄, i seewo i naa kinenu n̄k̄ba yiru ka yāa kinenu n̄k̄ba yiru sua i ka da nen b̄k̄ Yoobun mi, i ka yāku d̄k̄ mwaararuginu ko. Kpa u b̄e kanaru kua. Kon kana te mwa. Kpa n ku maa b̄e kua ye kon daa b̄e kua b̄en wiira garin s̄. Domi i ñ nen gari gerua dee dee nge m̄e Yoobu u gerua.

⁹Yera Elifasi Temagii ka Bilida Suagii ka Sofaa Naamagii ba seewa ba da ba kua nge m̄e Yinni Gusun̄ u bu s̄k̄wa bu ko. Ma Yinni Gusun̄ u Yoobun kanaru mwa.

¹⁰Ye u kana te kua win b̄k̄ban s̄ u kpa, yera Yinni Gusun̄ u n̄n win yellun wāaru wesia, u n̄n ye u raa m̄k̄ suba yiru w̄. ¹¹Yoobun w̄k̄bu ka win maabu ka win sesubu ka win yellun b̄k̄ba ba n̄n beram da ma ba di mi ka wi sannu. Ma ba win w̄k̄ndu wa, ba n̄n nukuru yemiasia n̄ni swāa te Yinni Gusun̄ u

dera u wan s̄. Yera ben baawure u n̄n sii geesun go-bi ka taabu wuraguu k̄.

¹²Gusun̄ u n̄n domaru kua win sanam d̄akim m̄e s̄k̄ n kere win yellun wāaru. Win arumani ye u wa wee, yāanu n̄k̄bun suba w̄k̄ura n̄e (14.000) ka yooyoosu n̄k̄bun suba n̄k̄ba tia (6.000) ka naa wuku n̄k̄bun suba yiru (2.000) ka ket̄eku ninu n̄k̄bu (1.000). ¹³Yen biru u maa bii t̄n dur̄bu n̄k̄ba yiru mara ka bii t̄n kur̄bu ita. ¹⁴U win bii w̄ndia gbiikoo ȳsiru k̄ Yemima, yiruse maa Kesia, itase maa Kereni Hapuku. ¹⁵Tem mi kpuro s̄k̄, w̄ndia goo sari wi u Yoobun bii w̄ndia be buram tura. U bu tubi w̄ nge m̄e u win bii t̄n dur̄bu w̄.

¹⁶Yeniban biru, Yoobu u maa kua w̄k̄ wunaa weeru (140). Ma u win bibu wa ka win debuminun bibu.

¹⁷Yoobu u t̄k̄ kua k̄k̄ ma u kpuna u gu.

Womusu

Tire teni, ten gari sãawa womu si ba Gusunƙ kua yellun di. Womu sin gasu su sãawa siarabu, gasu kanaru, gasu bu ka torarun suuru kana, gasu bu ka faaba kana Gusunƙ mi, kãsa gaa yà n bu deema, gasu maa nuku sankiranun sã.

Yesun tii u womu sin gari gɛɛ sia win sãƙsiru ƙƙ. Gisoƙ womu si, su kua gãa girinu naane dokeobun sãaru ƙƙ. Ba womu si bƙnu kuawa suba bƙbƙu. Bƙnu baayere ya domarun gari mƙ yen wii goberƙ.

Tire ten kpunaa

1. Womusun bƙnu gbiikaa, womu 1n di sere womu 41.
2. Womusun bƙnu yiruse, womu 42n di sere womu 72.
3. Womusun bƙnu itase, womu 73n di sere womu 89.
4. Womusun bƙnu nnese, womu 90n di sere womu 106.
5. Womusun bƙnu ƙƙbuse, womu 107n di sere womu 150.

WOMUSUN BƘNU GBIKAA

1 Wi u sãa doo ƙƙrugii,
wiya u ku ra tƙn kãsobun gari ƙƙ.
Wiya u ku ra durumgibu swii.
Wiya u ku ra n wãa ka be ba Gusunƙ atafiiru m̀.
² Wiya u ra n nuku doƙu m̀ Gusunƙ gari ƙƙ sãƙ ƙƙ.
Wiya u ra n Gusunƙ gari bwisikumƙ wãƙuru.
Wiya u ra n Gusunƙ gari kɪ saa kpuro.
³ U sãa nge dãa te ta yã daaru.
Ten wurusu ra n bekusu sãawa saa kpuro.
Ta ra mawa ten marubun saa ƙƙ.
Tƙnu wi u sãa nge mɛ,
ye u seewa u wƙri kpuro, ya ra koorewa.
⁴ Adama tƙn kãso kun doo ƙƙru wasi.
U ñ sãa nge dãa te.
Yaka gbebusa u ka weene si woo ga ra yarinasie.
⁵ U ñ gem wasi Gusunƙ ù n nùn siri.
U ñ maa kpɛ u n wãa gemgibun wuuru.
⁶ Domi win swaa dƙƙwa kam koo yerƙ.
Adama Yinni Gusunƙwa u gemgibu swaa gbiye.
2 Yinni Gusunƙ u goo gƙsa u bandu wɛ.
Mban sãna sinambu ba nùn seesimƙ.
Mban sãna tem yẽrobu ba nùn seesimƙ.
Mban sãna tem wirugibu ba tabun ƙƙru m̀.
Mban sãna bwesenu nu arukawani bƙkumƙ.
Mban sãna tƙmba ƙƙ tia m̀ ba m̀,
³ su ben dam bua, su tii yakia ben yorun di.
⁴ Ba n yɛ ma kama mi,
domi Gusunƙ u bu yɛɛmƙ.
Yinni u sã ƙƙƙu u bu yaakoru m̀.
U sunƙ wi u gƙsa swii ƙƙ win guuru te ba m̀ Siƙni.
Yen sã, i n tii sɛ,
kpa u ku bɛɛ sɛɛyasia ka mƙru,
kpa i nanda win mƙru bakan sã.

⁷ Sunƙ wi, u nɛɛ, kon kpara ye Yinni Gusunƙ u man sãƙwa.

U nɛɛ, gisoƙ na kua win bii.

Gisoƙ u kua nen tundo.

⁸ U man sãƙwa u nɛɛ,

nà n nùn bwesenu kpuro kana,

u koo man nu wɛ.

Nà n nùn handunian goonu nne kana,

u koo man ye wɛ.

⁹ U maa man sãƙwa u nɛɛ,

kon kpɪ n bu kpara nge wi u kparamƙ ka sii bokuru,

kon kpɪ n bu ƙƙsuku nge weke te ba mƙma.

¹⁰ Tɛ, bɛɛ sinambu, bɛɛ be i tem kpare,

i ƙirƙ yeni swaa dakio.

Bɛɛ sinambu, bɛɛ be i tem kpare, i yɛru kasuo.

¹¹ I Yinni Gusunƙ sãawƙ ka bɛɛɛ.

I Yinni Gusunƙ wiru kpɪyƙ ka nasiaru,

¹² kpa u ku raa mƙru ko subaru ƙƙ.

Domi win mƙru yà n seewa, u koo de i kam ko.

Adama doo ƙƙrugiba be ba nùn naane sãa kpuro.

3 Dafidin womu geni ga ka kpikuru yã te u sua win bii Abusalƙmun sã. Ge wee.

² Yinni Gusunƙ, nen yiberɛba ba dabi.

Be ba man seesi ba dabi.

³ Geema dabira ta gerumƙ,

na ñ somiru wasi wunen min di.

⁴ Adama nɛ, na nɛɛ,

wuna a ra man ganɛ nge tɛɛɛru,

wuna a ra man nasara wɛ,

wuna a ra man sekuru yare.

⁵ Nà n nun ƙƙguru sue na somiru kana,

a ra nen ƙƙ ƙƙ wunen guurun di mi a wãa.

⁶ Nà n kpuna na dweeya wãku giriru,

wuna a ra n man kãsu.

Nà n yanda na ra deemewa

wuna a man kãsu.

⁷ Yiberɛ dabinu nu man kooro bure,

yiberε dabinu nu man sikerena,
adama na ñ ben berum mɔ.
⁸ Gusunɔ nɛn Yinni, a seewo a man faaba ko.
A seewo a nɛn yiberεba wiru kɔsuku.
A seewo a ben nɔsu kɔsuku.
⁹ Wuna a ra tɔnu faaba ko.
A de wunen domaru ta n ka wunen tɔmbu wãa.
4 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka mɔɔku. Ge wee.
² Gusunɔ, nà n wãa nɔni swãaru sɔɔ,
wuna a ra man somi.
Nà n nun soka, a man wurario.
A nɛn wɔnwɔndu waawo,
a nɛn kanaru nɔwɔ,
wunε wi a ra man sirie.
³ Bεε tɔmbu, sere saa yerà i ko i n man wɔmmɔ.
Bεε tɔmbu, sere saa yerà i ko i n kam gire.
Bεε tɔmbu, sere saa yerà i ko i n weesu swĩ.
⁴ I n yĕ ma Gusunɔ u ra tii naanegii gɔsie.
I n yĕ ma Gusunɔ u ra nɛn nɔ nɔ.
⁵ I bwisikuo gɔruɔ been kpɪn yɛnɔ kpa i mari.
I diirio berum sɔ kpa i durum deri.
⁶ I Yinni Gusunɔ naanε dokeo.
I yãkunu koowo ni u bikiamɔ.
⁷ Tɔn dabira weeweenu mɔ ta mɔ,
Gusunɔ, a ka sun bɔri yendu naawɔ.
Yinni, a ka sun nɔnu geu mεerio.
⁸ Adama nε, na ra n nuku dobu mɔ
n kere be ba dɛanu yiba.
Na ra n yĕrimɔ n kere be ba tam yiba.
⁹ Nà n kpuna na ra dweeye ka bɔri yendu,
domi wunε turowa a man kɔsu, Yinni Gusunɔ.
5 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka gaasiraru. Ge wee.
² Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio.
Gusunɔ, a nɛn weeweenu nɔwɔ.
³ Yinni Gusunɔ, a nɛn wuri swaa dakio.
Yinni, nɛn sina boko, wuna na kanamɔ.
⁴ Yinni Gusunɔ, a ra nɛn kanaru nɔ bururu.
Yinni Gusunɔ, a ra nɛn nɔ nɔ sɔɔ ù n yara.
Wee na wunen wisibu mara.
⁵ Yinni Gusunɔ, a ku ra kɔsa kã.
Kɔsan kowobu ba ñ wãa yeru wasi wunen mi.
⁶ Tii suobu ba ñ kpĕ bu yɔra wunen mi.
A kɔsan kowobu tusa.
⁷ A tɔn gowobu tusa.
A taki diobu tusa.
A ra wee kowobu kpeerasie.
⁸ Adama nε, wunen durom bakam sɔna
kon kpĩ n da wunen sãa yerɔ.
Wunen durom bakam sɔna
kon kpĩ n yiira mi a wãa.
Miya kon kpĩ n nun bεεrε wĕ.
Miya kon kpĩ n nun sã.
⁹ Yinni Gusunɔ, a sãawa bɔɔkɔkɔ.
Yinni Gusunɔ, a man swaa sɔɔsio ye a kĩ n swĩ.
Yinni Gusunɔ, a nɛn yiberεba sɔɔsio ma
wuna a man kpare.

¹⁰ Ben gari kun naanε mɔ.
Ben yara ya ra n tɔmbu fufu mɔwa.
Kɔsa ben bwisikunu nu ra n naa gire.
Kam koba ben gere ya ra ka nε.
¹¹ A bu nɔni sɔɔwɔ ben taaren sɔ.
A bu sureo ben tiin yina sɔɔ.
A bu giro wunen wuswaan di,
domi ben durum ya kpã.
Ba maa nun seesi.
¹² Be ba sãa wunεgibu, kaa de bu nuku dobu wa.
Kaa de bu katinu kara.
Kaa de bu yĕeri. Kaa bu kɔsu.
Kaa bu domaru kua.
Kaa bu ganε nge tεreru wunen kĩrun saabu,
domi ba nun kĩ,
ma ba nun mεm nɔwɔmmε.
6 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka mɔɔku. Ge wee.
² Yinni Gusunɔ, a ka man mɔru sãa,
adama na nun kanamɔ,
a ku man gerusi, a ku man seeyasia.
³ A nɛn wɔnwɔndu waawo, a man bekio,
domi nɛn wasi kun dam mɔ.
Wee na nɔ nɔ.
⁴ Nɛn bwĕra kun kpĩ.
Yinni, sere saa yerà kaa man deri mε.
Saa yerà kaa man somiru na.
⁵ A wurama a man faaba ko.
A man wɔro wunen durom sɔ.
⁶ Domi wi u gu u ñ maa wunen bwisikunu mɔ.
Wi ba sika u ñ maa kpĕ u nun sã.
⁷ Yinni Gusunɔ, weeweenu dera na ñ dam mɔ.
Wɔkuru baatere nɛn nɔni yĩresu ra n kokumɔwa.
Wɔkuru baatere nɛn kpɪn yera ra n waarewa.
⁸ Nɛn nɔni mɔsa swĩin sɔ.
Yiberεbara ba man yeni kpuro koosia.
⁹ Bεε be i kɔsa mɔ kpuro, i doonɔ nɛn min di,
domi na faaba kana.
Yinni Gusunɔ u nɛn wuri nua.
¹⁰ U nɛn weeweenu nua.
U nɛn kanaru mwa.
¹¹ Yinni Gusunɔ u koo nɛn yiberεba kamia,
kpa bu sekuru wa.
U koo bu gira,
kpa bu biruku yira wura ka sekuru.
7 Womu ge Dafidi u kua sanam mε u nuki sankire
Kusi Benyameεgiin sɔ. Ge wee.
² Gusunɔ nɛn Yinni, wuna na naanε sãa.
A man wɔro be ba man naa giren nɔman di.
³ Kpa bu ku raa man mwa bu kasuku
nge mε gbee sunɔ ga ra yaa kasuku,
goo u kun ye wɔre.
⁴ Gusunɔ, nɛn Yinni, wee ba man taarε wĕmɔ ba mɔ,
na goo torari,
na nɛn kĩnasi nɔwɔ kɔru kua,
na nɛn yiberε wɔri,
na win yãnu wɔra ka wɔbia.
Adama nà n yen gaa kuan na ka gem,

6 a de nen yiberε u man sēre u go.
 A de u nen goru deri mi.
 7 Yinni Gusunɔ, a nen yiberε wɔrio ka mɔru.
 Be ba kɔrua, a bu sεeyasio ka mɔru.
 A de a n wāa nen bɔkuɔ.
 A de a man siria.
 8 Yinni Gusunɔ, wee a sɔ wunen sina gɔnaɔ.
 A de bwesenu nu mennama mi.
 A de a nu siri mi.
 9 Yinni Gusunɔ, wuna kaa tɔmbu siri.
 A man sirio nge mε nen dεerara nε.
 A man nen gem wεεyɔ.
 10 A de tɔn kɔsobun daa yu nɔru ko,
 kpa a de gemgibu bu kuura.
 Yinni Gusunɔ, a sāawa gemgii.
 Wuna a ra tɔnun gɔrun gari wεeri.
 11 Wuna a ra man ganε nge tεerε.
 Wuna a ra bèn gɔru ga dεere faaba ko.
 12 Wunε, a ra siriwa dee dee.
 Yinni Gusunɔ, a maa sē.
 13 Ka mε, tɔn kɔso u ku ra win daa deri.
 U ra win takobi nɔ derewa.
 U ra win tendu beriwa.
 U win sēu sɔre u yīisi.
 14 U tabu yāa gɔɔginu kua.
 Ma u sēε dɔɔginu kua.
 15 U win sɔmburu seewa.
 U kɔsa bwisikumɔ. U weesu wīimɔ.
 16 U suura gba gabun sɔ,
 adama win tiwa u koo ye wɔri.
 17 Kɔsa ye u raa kua kpuro,
 win wirɔwa ya koo wɔri.
 Win damgii te u raa dɔramɔ,
 win wira ta koo kɔra.
 18 Yinni Gusunɔ, kon nun siara,
 domi a sāa naanegii.
 Yinni Wɔrukoo, kon nun tɔma ka womu.
 8 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua.
 Ge wee.
 2 Gusunɔ besen Yinni,
 wunen yīsira kpā handunia kpuro sɔɔ,
 na nun tɔmamɔ wunen kpārun sɔ
 te ta wɔllu gunum kere.
 3 Baa bii piiminu ka bii wεenu nu nun siaramɔ ka
 womusu.
 Nin womu si, su kua nge gbāraru.
 Ta wunen yiberεba ganua,
 a ka be ba nun seesimɔ kamia,
 a ka be ba mɔru kɔsiamɔ kamia.
 4 Na wɔllun kpāaru mεera te a kua.
 Na suru ka kperi wa yi wāa yin ayenɔ.
 5 Ma na bwisika na nεε,
 mba tɔnu u sāa a n sere ka nùn yaaye,
 wara ra n tɔnu a n sere ka nùn nɔkɔrimɔ.
 6 Wee, a nùn taka kua u ka nun gererem da.
 Wee, a nùn yiiko ka bεere wε nge sunɔ.
 7 Wee, a nùn kua wirugii taka koora kpuro sɔɔ.
 Wiya u kpaaku yεε nɔma sikerenε.

Wiya u gbeeku yεε nɔma sikerenε.
 Wiya u gunɔsu nɔma sikerenε.
 Wiya u swεε nɔma sikerenε,
 ka hunde koniba kpuro nim sɔɔ.
 10 Gusunɔ besen Yinni, wunen yīsira kpā
 handunia kpuro sɔɔ.
 9 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ba
 gu kuawa ka gɔru yāka. Ge wee.
 2 Yinni Gusunɔ, kon nun siara ka nen gɔru kpuro.
 Kon wunen sɔm maamaakigian gari kpara.
 Kon womu ko ka nuku dobu.
 Yinni Wɔrukoo, kon nun tɔma.
 4 Nen yiberεba ba nun wa, ba biruku yira wura.
 Nen yiberεba ba nun wa, ba wɔruka ba gbisuka.
 5 Yinni Gusunɔ, wunε wi a sɔ wunen sina gɔnaɔ,
 a ra siri dee dee.
 Wunε wi a sɔ wunen sina gɔnaɔ,
 a man gem wε.
 6 Yinni Gusunɔ, a bwese ni nu n n n n yē gerusi.
 A tɔn kɔsobu kpeerasia.
 A ben yīsira go sere ka baadommaɔ.
 7 Yinni Gusunɔ, a nen yiberεban wusu kɔsuka.
 A ben tii kpeerasia mam mam.
 Ba n maa bu yaayamɔ sere ka baadommaɔ.
 8 Yinni Gusunɔ, a sɔ wunen sina gɔnaɔ.
 Kaa n sāawa sunɔ sere ka baadommaɔ.
 Wuna a handunia kpare gem sɔɔ.
 Wuna a tɔmbu sirimɔ dee dee.
 10 Yinni Gusunɔ, a sāawa be ba dam dɔremɔn kɔso.
 A sāawa be ba kpikiru suan kuku yeru.
 11 Yinni Gusunɔ, be ba wunen yīsirun bεere yē,
 ba ra n nun naanε sāa.
 Be ba nun kasu, a ku ra bu biru kisi.
 12 Yinni Gusunɔ u win sina gɔna teria Sionɔ.
 I nùn siaro ka womusu. I win sɔman gari kpara.
 I de bwesenu kpuro nu yi nɔ.
 13 U ra be ba wuri mɔ yaaye.
 U ra be ba nɔni sɔɔren kanaru nɔ.
 U ra be ba bu dam dɔremɔ sεeyasie.
 14 Yinni Gusunɔ, a man durom kuo.
 A mεerio wahala ye na mɔ be ba man tusan sɔ.
 A man wɔro gɔkɔ nɔman di,
 15 kpa n kpī na n wāa Sionin tɔmbun suunu sɔɔ,
 na n takaru mɔ ye a man kuan sɔ,
 na n nuku dobu mɔ faaba ye a man kuan sɔ.
 16 Wee bwese tukunu nu suura gba gabun sɔ,
 ma nin tii nu wɔri ye sɔɔ.
 Nu gabu yina beria, ma nin tiin naasu wɔri ye sɔɔ.
 Tɔn kɔsoba sɔm kɔsunu kua.
 Ma ben tii ba nin are wa.
 Yinni Gusunɔ u sɔɔsi ma u ra siri dee dee.
 18 Wee ye u koo de n koora.
 Tɔn kɔsoba koo gbiwa.
 Be ba nùn yina ba koo kam ko.
 19 Adama u ku ra yāarobu duari.
 U ra de wɔnwɔndobu ba n yīiyɔbu mɔ wi sɔɔ.
 20 Yinni Gusunɔ, a seewo.
 A ku de bu nεε, tɔnuwa u ka nun kinenu mɔ.

A ku de bwese tukunu nu nun atafiiru ko.
 A bu seeyasio nge me n weene,
²¹ kpa nu berum soora,
 nu gia ma nu saawa ton dirobu.
 Yinni Gusunɔ, a seewo.

10 Yinni Gusunɔ, sa nɔni sɔkre.
 Mban sɔna a ka sun toma.

Mban sɔna a kukua.
² A meerio nge me ton kɔsoba tii sue.
 Ba yaarobu nɔni sɔkre berum sariru sɔɔ.
 Ba bu kakirimɔ ba suremɔ ben yina sɔɔ.
³ Ton kɔsoba woo kanamɔ.
 Ye ben gɔru ga bine sa, yera ba ra kasu.
 Ba n ye wa, kpa bu Gusunɔ wame bu nun yaakoru
 koosi.

⁴ Ben tii suabu sɔɔ, ba ra nee,
 Gusunɔ sari, u n bikiamɔ ye ba mɔ.
⁵ Ye ba nia sa, ya ra koorewa.
 Ba n kpe bu Gusunɔ siribu tubu.
 Ba ra ben yibereba yaatam siewa.
⁶ Kpa bu tii sɔ bu nee, ba n wɔrumamɔ pai!
 Kɔsa gaa kun bu deemamɔ.
⁷ Bɔri ka weesu ka gari kɔsiya
 yi ra n yiba ben nɔɔ.
 Kɔsa ben yara ya ra n wuuwa.
⁸ Wuun biruɔra ba ra n kukua.
 Miya ba ra n tambu wɔru bwɛye.
 Taare sarirugii goo u n yara,
 bu nun seere bu go.
 Dam sarirugii u n yarima,
 bu nun mwa bu go.
⁹ Ba ra n kukuawa nge gbee sunɔ ge ga yaa mara.
 Ba n dam sarirugii mwa ben yina sɔɔ,
 kpa bu nun gawa bu ka doona,
¹⁰ kpa bu nun sesuku bu go.
 Ben dam bakam mu nun kamia.
¹¹ Ba ra tii sɔwa bu nee, Gusunɔ kun ben gari mɔ.
 U ku ra meeri ye ba mɔ.
¹² Yinni Gusunɔ, a seewo,
 a ku be ba nɔni sɔkre duari,
 a bu somiɔ.
¹³ Mban sɔna kaa de ton kɔsobu bu nun wame
 bu nee, a ku ra bu seeyasie.
¹⁴ Yinni Gusunɔ, a ra n ye nɔni swaa
 te tamba mɔ handunia sɔɔ.
 A ra bu somi. A ra maa gobekuba nɔni.
 Yen sɔna ba ra nun tii we.
¹⁵ A ton kɔson dam buo,
 a nun win kɔsa kɔsieyo.
 Kpa win nuku kɔsuru tu kpe mam mam.
¹⁶ Yinni Gusunɔ, wuna a sa sina boko sere ka baa-
 dommaɔ.

Kaa be ba n nun saamɔ gira wunen tem di.
¹⁷ Yinni Gusunɔ, a kana nini swaa dakio.
 Wɔnwɔndo u n nun kana, a nun dam keeyo.
 Be ba dam dɔremɔ, ba n nun soka, a bu wɔro.
 Be ba gobekuba dam dɔremɔ, a bu sirio,
 kpa goo u ku maa de ba n win berum mɔ.

11 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua.
 Ge wee.

Yinni Gusunɔ u saawa nen kari.
 Yen sɔ, i ku maa nee,
 n yɔwɔ nge gunɔ n da n kuke guunɔ.
² Wee ton kɔso u win tendu beri,
 u win seɔ sɔri u ka taare sarirugii to yam wɔkuru sɔɔ.
³ Sanam me dunia kpuro sankira,
 mba gemgii u koo maa kpi u ko.
⁴ Adama i n ye ma Yinni Gusunɔ u waa win sa yee
 deerarɔ,
 ma u win sina gɔna swi wɔllɔ.
⁵ U ra ton kɔso ka maa ton geon daa weeri,
 kpa u n dam diobu tusa.
⁶ Ben are wee.
 U ra bu seeyasie ka dɔɔ ka sɔɔ bisu ka woo bɔkɔ.
⁷ Adama u ra gemgii dam koozie,
 domi win tii u saawa gemgii,
 u ra maa daa gea ka.

12 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua
 ka mɔwɔku. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, a na a sun faaba ko.
 Wee gemgiba doona.
 Naanegii goo maa sari handunia sɔɔ.
³ Weesa baawure u ra n win winsim kuamme,
 u n nun nɔni wɔkumɔ ka gari dori.
⁴ Yinni Gusunɔ, a be ba tambu fufu mɔn nɔsu kɔruo.
 A be ba gari gerumɔ ka tii suabu marisio.
⁵ Domi ba gerumɔ ba mɔ,
 ba ra wa ye ba ki ben nɔɔ dobun saabu,
 ba gari gerubu ye,
 ba n goon berum mɔ.
⁶ Adama Yinni Gusunɔ, a nee,
 a wɔnwɔndo be ba dam dɔremɔ waamɔ.
 A saaro be ba weeweenu mɔ waamɔ.
 A be ba yaatam siemɔ waamɔ.
 Te, kaa se a be kpuro faaba ko.
⁷ Yinni Gusunɔ, wunen gari yi deerewa.
 Yi saawa nge sii gee si ba sɔwa nɔn nɔnba yiru.
 Yinni Gusunɔ, na yi naane sa.
⁸ Wee ton kɔsobu ba waa yam kpuro.
 Ma tamba sankiramɔ ba dɔɔ.
 Yinni Gusunɔ, a sun kɔsuo.
 A sun gbaro ben nɔman di.

13 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua.
 Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, sere domma kaa n man duari.
 Sere domma kaa n man wuswaa berue.
³ Sere domma kaa n dera na n bwisikumɔ nen gɔruo.
 Sere domma kaa n dera na n nuki sankire.
 Sere domma kaa n dera nen yibere u n man taare.
⁴ Yinni Gusunɔ, a suuru koowo.
 A man wisio. A man dam keeyo.
 A de nen nɔni yi gella.
 A ku de n gbi.
⁵ A ku de nen yibereba bu man kamia,
 kpa bu woo kana.
 A ku de na n baarimɔ,

kpa ba n nuku dobu m̀.

⁶ Na nun naane s̄a domi a man k̄i sere ka baadom-
ma.

Na nun naane s̄a domi a man gea kua.

Na nun naane s̄a domi a man faaba kua.

Yen s̄na na nuku dobu m̀.

Wuna kon siara ka womusu.

(I maa m̄erio 53)

14 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua.
Ge wee.

Wee nge m̄e gari bakasu su s̄a.

Su ra n̄e, Gusunɔ sari.

Su sankire.

Su kom k̄sum m̀.

Sin gagu sari ge ga gea m̀.

² Yinni Gusunɔ u t̄mbu m̄erima saa w̄ollun di,

u ka wa goo ù n w̄a u bwisi m̀,

u ka wa goo ù n w̄a u n̄n s̄amɔ.

³ Adama u wa, be kpurowa ba k̄ɔre,

be kpurowa ba sankire,

be kpurowa ba k̄sa m̀.

Baa ben turo kun gea m̀.

⁴ Ye u wa m̄e, yera u tii bikia u n̄e,

k̄san kowo be, ba ñ ȳeru m̀?

Wee ba nen t̄mbu gbenimɔ,

ben goo kun man s̄amɔ.

⁵ Yen s̄, kon de bu diiri gem gem

domi ko na n w̄a be ba man m̄em n̄wamm̄en su-
unu s̄.

⁶ B̄e k̄san kowobu, i s̄arobun himba sankumɔ,
i bu sekuru dokemɔ.

Adama Yinni Gusunɔ u bu k̄su.

⁷ Yinni Gusunɔ, na nun kanamɔ,

a de faaba kowo goo u yari Siɔnin di

u Isireliba, Yakɔbun bweseru yara d̄esirun di,

kpa ba n w̄a b̄ri yendu s̄.

À n kua m̄e,

anna a nuku dobu wa bi ba koo ko mi.

15 Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ, wara koo du wunen s̄a yerɔ.

Wara ko n w̄a guu te a ḡsan mi.

² Wiya wi u s̄imɔ dee dee, u gea m̀,

u gem gerumɔ win ḡruɔ,

³ u ku ra goo k̄sa mani,

u ku ra win t̄nusi tore,

u ku ra win beruse w̄i,

⁴ u ra be ba Gusunɔ nasie b̄ere w̄e,

u ra wi Gusunɔ u yina kam m̄eri,

u ra win n̄w̄ m̄w̄eru yibie baa ñ n m̄eren na n n̄n

s̄a,

⁵ u ku ra t̄mbu gobi nim dokeye,

u ku ra k̄ru m̄w̄e u ka seeda weesugia di.

Wi u s̄imɔ nge m̄e, u ñ sokuramɔ pai.

16 Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ, wuna na naane s̄a.

Wunen miya kon kuku yeru wa.

A man k̄suo.

² Wuna na s̄w̄ ma a s̄a nen Yinni.

Wun̄e turowa a ra man ḡa geenu w̄e.

³ Be ba nun m̄em n̄wamm̄e tem m̄e s̄w̄, bera ba
b̄ere m̀.

Be s̄w̄ra nen k̄iru kpuro w̄a.

⁴ Adama be ba b̄nu s̄amɔ, ba tii nuku sankiranu
sosiamm̄ewa.

Na ñ ka bu b̄u ȳakunu m̀.

Na ñ b̄u nin ȳisiru sokumɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ, wuna a ra man w̄e ȳen bukata na m̀.

Wuna a maa ȳe ye n koo man deema.

⁶ Wuna kaa man tubi gea w̄e.

Ka gem na nuku dobu m̀.

⁷ Yinni Gusunɔ, wuna na siaramɔ ȳen s̄ a ra man
bwisi k̄e.

Wuna na siaramɔ ȳen s̄ a ra man kirɔ ko baa ka
w̄kurɔ.

⁸ Wuna na ra n m̄era baadomma.

Wuna a ra n w̄a ka n̄e.

Wuna a ra n man k̄su.

Ḡanu kun kp̄e nu man sura.

⁹ Nen nukura do.

Nen bw̄era yemia.

Nen wasi koo w̄era b̄ri yendu s̄w̄.

¹⁰ Domi ko na n ka nun w̄a.

A ñ nen hunde derimɔ ḡribun w̄a yerɔ.

A ñ wuramɔ wunen k̄inasin wasi yi k̄si.

¹¹ Adama kaa man w̄arun swaa s̄w̄si.

Wunen miya kon ȳeri.

Wunen miya kon nuku dobu ko bi bu ñ kpeemɔ.

17 Dafidin kanaru.

Yinni Gusunɔ, a nen weeweenu n̄w̄w̄,
na k̄wa a man gem w̄e.

Yinni Gusunɔ, a swaa tem kp̄iyɔ a n̄,

wunen somira na k̄i.

A nen kanaru n̄w̄w̄,

nen ḡrun diya ta wee.

² A man sirio,

a ȳe ma na gem m̀.

³ W̄kuru, a na nen mi,

a w̄era ye na bwisikumɔ,

a w̄era ye na gerumɔ,

adama a ñ toraru garu wa.

⁴ A wa ma nen daa ya ñ tia ka gabugia.

Na wunen gari m̄em n̄w̄w̄.

Na ñ t̄n k̄sobun yira sw̄i.

⁵ Na ȳrawa dim dim wunen swaa s̄w̄.

Na ñ gerare yen min di.

⁶ T̄e, wuna na soku, Yinni Gusunɔ.

A man wisio.

A nen gari n̄w̄w̄.

⁷ A man wunen durom bakam s̄w̄sio,

domi a ra be ba nun naane s̄a w̄re ben yibereban
n̄w̄man di.

⁸ A nen laakari koowo

nge m̄e t̄nu u ra n win n̄nin laakari m̀.

A man beruo

nge m̄e gua ya ra yen binu bere yen kasa s̄w̄.

⁹ Domi t̄n k̄sobu man n̄ni s̄w̄w̄,

yiberēba ba man sikerene, ba kī bu man go.
¹⁰ Ba nuki sosu ba ñ wɔnwɔndu mɔ.
 Ba gari m̀ ka tii suabu.
¹¹ Be wee ba s̄a nge gbee sunɔ ge ga yaa mara gu kasuku.
 Ba nen yira swīi.
 Ba man naamwɛ ba kooro bure,
 ba man nɔni girari bu ka man gaba bu sura.
¹³ Yinni Gusunɔ, a seewo a bu wɔri,
 a ben dam buo.
 A man wɔro ben nɔman di.
 A bu goowo ka wunen takobi.
¹⁴ A ben w̄arun d̄ɛbu kawo.
 A de bu ben daa k̄sa kpuron are wa,
 kpa yi n bu w̄asi sere ka ben bibun bibɔ.
¹⁵ Adama nɛ, n̄ n seewa, kon wunen wuswaa wa yèn s̄ na d̄ere,
 kpa na n nuku dobu yiba.
 (I maa m̄erio Samuēli II, 22)

18 Womu ge Dafidi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u wom kowobun wirugii kua. Gari yiniwa u Yinni Gusunɔ s̄ɔwa sanam mɛ u n̄n wɔra saa win yiberēban nɔman di, n mam n̄ere sɔɔlu. U n̄e,
² Yinni Gusunɔ, wuna a s̄a nen dam. Wuna na kī.
³ A s̄awa nge kpee baa yè s̄ɔ kon kuke.
 A s̄awa nen kuku yee naanɛgiru.
 Wuna a s̄a nen Yinni wi u man yakia.
 Wuna a s̄a nen t̄erɛru.
 Wunen dama mu man wɔra.
 Wuna a s̄a nen k̄ari.
⁴ I ka man Yinni Gusunɔ siaro.
 N̄ n n̄n n̄ɔngiru sue na faaba kana,
 u ra man wɔrewa nen yiberēban nɔman di.
⁵ Gɔɔ raa man b̄kua,
 u ka man doonɔ nge nim tori baka.
⁶ Gɔribun w̄a yera man t̄ɛkua,
 gɔɔ man taa b̄rie.
⁷ Ma na n̄ɔngiru sua nen nuku sankiraru s̄ɔ,
 na Yinni Gusunɔ soka.
 Ma u nen n̄ɔ nua saa win w̄a yerun di.
 M̄ya maa nen weeweenu wɔri win swasɔ.
⁸ Tem mu yīira, ma guunu diira,
 yèn s̄ Yinni Gusunɔ u m̄ru besira.
⁹ Ma win m̄ru seewa nge wiisu,
 ma ya yabura nge d̄ɔ yara,
 ma ya yarimɔ win n̄ɔn di nge d̄ɔ buri.
¹⁰ U dera wolla ka tem d̄ɛɛ d̄ɛɛ kua,
 ma u sarama u guru wii bakaru taakumɔ.
¹¹ U wollun k̄so goo s̄ni nge duma.
 Ma u bellimɔ woo s̄ɔ.
¹² U kukua yam w̄kuru s̄ɔ,
 ma guru wii sinumginu n̄n wukiri.
¹³ Win wuswaaɔ yam bururam mu w̄a.
 Min diya gura n̄mɔ ka guru kpenu ka d̄ɔ buri.
¹⁴ Win n̄ɔ ga n̄ɔra wollun di nge guru gb̄asukubu.
 Ma guru kpenu n̄eramɔ ka d̄ɔ buri.
¹⁵ U nen yiberēba yarinasia ka guru kpenu ni nu s̄a nge s̄ɛnu.

U bu gira baama ka guru maakinu.
¹⁶ U w̄ru wura, yiberēba ba nanda.
 Ma guru woo b̄kɔ ga daanu gberasia.
 Ma dunian kp̄ɛkp̄ɛku ga s̄ɔsira.
¹⁷ Ma u win n̄mɔ demiamama wollun di
 u man n̄nuu u yara nim bwee bakarun di.
¹⁸ U man wɔra yiberēban nɔman di.
 Yiberē be, ba man dam kere,
 ma ba man tusa.
¹⁹ Yiberē be, ba man wɔriwa n̄ni sw̄arun saa s̄ɔ.
 Adama Yinni Gusunɔ u kua nen t̄asi yeru.
²⁰ U man wɔra ben nɔman di,
 na n ka tii m̄,
 domi u man kī.
²¹ U man domaru kua yèn s̄ na d̄ere.
 U man domaru kua yèn s̄ na gem swīi.
²² Na win wooda m̄m n̄ɔwa.
 Na ñ n̄n seesi.
²³ Na win wooda kpuro swīi.
 Na ñ win gere yinɛ.
²⁴ Na nen tii n̄nuu
 kpa n ku ra ka durum ko.
 Na s̄awa dee dee win wuswaaɔ.
²⁵ Yen s̄na u man k̄sia nge m̄ nen daa gea n̄.
 U man k̄sia nge m̄ nen ḡru ga d̄eram n̄.
²⁶ S̄a n s̄a naanɛgibu, kaa n sun s̄awewa naanɛgii.
 S̄a n s̄a gemgibu, kaa n sun s̄awewa gemgii.
²⁷ S̄a n s̄a d̄erobu, kaa n sun s̄awewa d̄ero.
 S̄a n maa s̄a keetagibu, kaa n sun s̄awewa keetagii.
²⁸ Yinni Gusunɔ, wunen tiiwa a ra t̄n be ba tii kawɛ faaba ko.
 Wunen tiiwa a ra be ba tii sue kawɛ.
²⁹ Yinni Gusunɔ, a s̄awa nen fitila.
 A ra man yam bururasie.
³⁰ A ra man dam k̄ n ka kp̄ n yiberē be ba tabu ȳnu m̄ wɔri,
 kpa n ȳ n ben gb̄araru sure.
³¹ Ye Yinni Gusunɔ u m̀, ya ra n dendewa.
 Bwisi geeya u ra t̄nu k̄.
 U s̄awa be ba n̄n naanɛ s̄an t̄erɛru.
³² Gusunɔ turowa u w̄a.
 Wi turowa u s̄a besen Yinni.
 Wi turowa u koo sun k̄su.
³³ Wiya u ra man dam k̄.
 Wiya u ra man swaa gea sure,
³⁴ kpa u de nen naasu su n s̄u nge n̄mu,
 na n ka ȳ dim dim guuru wollun.
³⁵ Wiya u ra man tabu s̄ɔsi.
 Wiya u ra man dam k̄ n ka tendu gawa te ta b̄.
³⁶ Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko nge t̄erɛru.
 Wuna a ra man bere ka wunen dam bakam.
 Wunen durom saabuwa na ka kua damgii.
³⁷ N̄ n duka m̀, a ra de na n s̄u.
 N̄ n duka m̀, na ku ra maa sokure.
³⁸ N̄ n nen yiberēba naa gire,
 wuna a ra de n bu naamwɛ.
 Wuna a ku ra de n ḡsirama

na kun bu kpeerasie.
³⁹ Na ra bu suririwa temo n kɔsuku
 kpa bu kpana bu se.
⁴⁰ Yinni, wuna a ra man dam kɛ n ka tabu ko.
 Wuna a ra man nasara wɛ nen yiberaban wɔllɔ.
⁴¹ Wuna a ra de nen yiberaba bu man biru kisi.
 Wuna a ra de n be ba man tusa kpeerasia.
⁴² Na ra bu munkuwa kpa bu ko nge tua.
 Na ra bu taakuwa kpa bu ko nge pɔkɔkɔ.
 Yinni Gusunɔ, bā n nɔkɔgiru sua ba faaba kana,
 a ku bu faaba ko.
 Bā n somiru kana, a ku bu wisi.
⁴⁴ Yinni Gusunɔ, wuna a man wɔra
 be ba man seesin nɔman di.
 Wuna a man kua bwese tukunun wirugii.
 Wuna a dera ba man yoru diiyammɛ.
⁴⁵ Bā n yande nen gari nua, ba ra n man mɛm
 nɔkwammɛwa.
 Bā n man wa, ba ra n man sāmɔwa.
⁴⁶ Bā n man wa, ba ra nandewa.
 Bā n man wa, ba ra yarimɛwa ben kuku yerun di ba
 n diirimɔ.
⁴⁷ Yinni Gusunɔ u wāa.
 I nùn siaro. Wiya u sāa nge kperu mi na ra kuke.
 I nùn bɛɛɛ wɛɛyɔ. Wiya u man faaba kua.
⁴⁸ Wiya u ra man mɔru kɔsie nen yiberaban mi.
 Wiya u ra de bwesenu nu man yiira.
⁴⁹ Wiya u ra de n kisira yiberaban nɔman di.
 Yinni, a man walle sua ben wuswaɔ.
 Wuna a man faaba kua tɔn kɔsobun nɔman di.
⁵⁰ Yen sɔna kon womusu ko ka wunen yīsiru.
 Wuna kon siara bwesenun suunu sɔɔ.
⁵¹ Yinni Gusunɔ, a man gɔsa a kua sunɔ.
 Wuna a man nasara baka wɛ.
 Na yɛ ma kaa n nɛ Dafidi durom sɔɔsimɔ
 nɛ ka nen bweseru sere ka baadommas.
19 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua.
 Ge wee.
² Wɔllu ka kperi yi Gusunɔn yiiko sɔɔsimɔ.
 Sɔɔ ka suru ba Gusunɔn bɛɛɛ sɔɔsimɔ.
 Ka win nɔma u saaba yi yi.
³ Tɔru baatere ta ten seeda dimɔ.
 Wɔkuru baatere ta ten areru dimɔ.
⁴ Adama n n̄ ka nɔ gagu,
 n n̄ ka gari gɛɛ,
 n n̄ ka barum gam.
⁵ Ka mɛ, ba yiiko yen seeda nɔkɔm handunia kpuro
 sɔɔ.
 Ba ye mɛera handunian goonu nne sɔɔ.
 A sɔɔ mɛerio.
 Wɔllu miya Gusunɔ u nùn wāa yeru kua.
⁶ Ù n yara u ra n sāawa nge kurɔ kpaon durɔ.
 Ù n sīimɔ u ra n sāawa nge tabu durɔ.
⁷ U ra yariwa wɔllun bee tia,
 kpa u du bera giɔ.
 Ù n sīimɔ, gāanu sari ni nu koo win yam susuru su-
 uri.
⁸ Yinni Gusunɔn gari yi yiba.

Yi ra tɔnu wāaru ka dam wɛ.
 Yinni Gusunɔn nɔnɔn gari yi naane mɔ.
 Yi ra yɛru sarirugii bwisi kɛ.
⁹ Yinni Gusunɔn gere ya dende.
 Ya ra tɔnu nuku dobu wɛ.
 Yinni Gusunɔn sɔɔsiru ta dɛere.
 Ta ra tɔnu yam waasie.
¹⁰ Yinni Gusunɔn sāaru ta sāa gem.
 Ta ko n wāawa sere ka baadommas.
 Ye Yinni Gusunɔ u yi, ya sāawa dee dee,
 ya ra tɔmbu kpuro siriwa.
¹¹ Domi win gari yi wura gea kere.
 Win gere ya tim gɔm dobu kere.
¹² Nā n win gari yi swīi,
 yi ra man kirɔ ko.
 Nā n win woodaba mɛm nɔkwa,
 na ra yen arufaani wa.
¹³ Ka yen de kpuro tɔnu koo kpī u win toranu kpuro
 tubu?
 Yinni Gusunɔ, a man dɛerasio nen tora ni na n̄ tuban
 di.
¹⁴ A ku maa de n durum ko ka degangam.
 A ku de yu man dɔkɛ ko,
 kpa na n durum bakan taare mɔ.
 Adama a de na n dɛere.
¹⁵ Yinni Gusunɔ, a de a n sāa nen kuku yeru.
 Yinni Gusunɔ, a man faaba koowo durum kpuron di.
 A de nen gari yi nun wɛre.
 A de nen bwisikunu nu nun wɛre.
20 Kana te wom kowobun wirugii u kua Dafidin sɔ.
² Gusunɔ, Yakɔbun Yinni, a sina boko swaa
 dakio sanam mɛ u kanaru m̄.
 A nùn kɔsuo sanam mɛ u wāa nɔni swāaru sɔɔ.
³ Yinni Gusunɔ, wunɛ wi a wāa wunen sāa yee
 dɛerarɔ te ta wāa Siɔniɔ,
 a sina boko somima, kpa a n yɔ win biruɔ.
⁴ A win kɛnu kpuro yaayo,
 kpa a win yākunu kpuro mwa.
⁵ A nùn wɛɛyɔ ye win gɔru ga kī kpuro,
 kpa a de win himba kpuro yu koora.
⁶ A de ye u nun bikia kpuro yu koora,
 kpa bese kpuro su yɛeri sina bokon nasaran sɔ,
 kpa su wunen yīsiru walle sua.
⁷ Tɛ, na yɛ ma wuna a sina boko gɔsa,
 a ra maa nùn somi.
 Wuna a ra win kanaru n̄ saa wɔllun di,
 kpa a nùn nasara wɛ ka wunen dam bakam.
⁸ Gaba ben tabu kɛkɛba ka ben dumi naane sāa,
 adama bese, wunɛ Yinni Gusunɔwa sa naane sāa.
⁹ A de tɔn be, bu dam bia bu wɔruku,
 adama a sun dam sosio bese, su ka yɔra dim dim.
¹⁰ Yinni Gusunɔ, a besen nɔkɔnɔkɔn sanam mɛ sa nun
 soku.
 A sina boko somiɔ.
21 Womu ge wom kowobun wirugii u kua Dafidin
 sɔ.
² Yinni Gusunɔ, sina boko u nuku dobu mɔ wunen
 dam sɔ.

U ra yēeri wunen somirun s̄.
³ Domi a n̄n wē ye win ḡru ga k̄i.
 A ñ n̄n yinari ye u nun bikia.
⁴ Wee, a ka n̄n doma geeru naawa.
 A n̄n fur̄ wuraguu dokea a kua sina boko.
⁵ U nun bikia a win wāaru dakaa daasia,
 ma a tu dakaa daasia n ka tē.
⁶ Wunen somirun saabuwa win bēere ya ka kp̄a.
 Wunen faaban saabuwa u ka girima baka wa.
⁷ Wunen domara ko n wāa ka wi sere ka baadom-
 ma.
 A ra n wāa ka wi baadomma,
 kpa u n nuku dobu m̄.
⁸ Yinni W̄rukoo, sina boko u nun naane s̄a.
 Wunen durom saabu a ñ derim̄ u sokura.
⁹ Sina boko, d̄ma te kaa tii s̄̄si,
 kaa wunen yiberēba n̄ma turi,
 kaa be ba nun tusa n̄ma turi,
 kaa bu doke d̄̄ bwee bakaru s̄̄.
 Yinni Gusun̄n̄ m̄ru ya s̄awa nge d̄̄ boko.
 D̄̄ wi, u koo bu mwa.
¹¹ Kaa de ben bibu bu gbi.
 Kaa de ben bweseru tu n̄ru ko handunia yeni s̄̄.
¹² B̄a n̄ n̄̄ tia kua bu ka nun k̄sa kua,
 ya ñ koor̄.
¹³ A wunen tendu berio a bu twee.
 Ba koo nun biru kisi.
¹⁴ Yinni Gusun̄, a seewo.
 Sa ko nun womu kua wunen dam s̄.
 Sa ko nun t̄ma wunen yiikon s̄.
 Yinni Gusun̄, a seewo.
22 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua.
 U n̄e,
² Gusun̄, ñen Yinni, mba n kua a ka man deri.
 Mban s̄na a ñ man swaa daki
 sanam m̄e na nun weeweenu koosim̄.
 Mban s̄na a ñ man faaba kue.
³ Mban s̄na a ku ra man wurari
 sanam m̄e na nun soka s̄̄ s̄̄.
 Mban s̄na a ku ra man wisi
 sanam m̄e na nun kana w̄kuru.
⁴ Wuna a sere s̄a D̄ero, a s̄ wunen sina kitar̄.
 Isireliba ba nun t̄mam̄.
⁵ Wuna besen sikadoba ba naane kua,
 ma a bu yakia.
⁶ Ba nun somiru kana, ma a bu faaba kua.
 Ba nun naane kua, ma a bu sekuru yara.
⁷ Adama n̄e, na maa s̄awa t̄nu mi?
 Aawo, na s̄awa nge k̄k̄bu.
 Ma t̄mba man yaakoru m̄,
 ba man gema.
⁸ Be ba man wa kpuro,
 ba ra n man ȳem̄wa,
 ba n man n̄̄ swiikinu m̄,
 ba n wii gimanu koosim̄, ba n m̄,
⁹ na ñen tii Gusun̄ n̄mu s̄ndia.
 Mban s̄na u ñ man faaba kue.
 Û n man k̄n na, mban s̄na u ñ man yakie.

¹⁰ Adama Yinni Gusun̄, wuna a man yara ñen meron
 nukurun di.
 Wuna a man bw̄e dora wē ye na ñen meron bom
 n̄rum̄.
¹¹ Wuna a man k̄su saa m̄n di ba man mara.
 Wuna a s̄a ñen Yinni saa ñen meron nukurun di.
¹² A ku ka man tonda,
 domi n̄ni sw̄ara man turuku koosima.
 Goo maa sari wi u koo man somi.
¹³ Yiberē dabinu nu man sikerene
 nge naa kin̄ ni nu ḡbu.
 Ba man kooro bure nge Basanin ket̄e ḡbi.
¹⁴ Ba man kukirisim̄
 nge gbee sun̄ ge ga yaa kasu.
¹⁵ Ñen dam mu doona
 nge nim m̄e mu yari yani s̄eri s̄̄.
 Ñen kukun̄n̄ gbin gbinka kpuro s̄sikiana.
 Ñen mwia doona nge gum m̄e mu yanda.
¹⁶ Ñen ḡru ga gbera nge s̄ndu,
 ma ñen yara ya ñen daro mani.
 Na kp̄i yanim̄ s̄̄ nge goru.
¹⁷ Domi yiberē dabina nu man kooro bure baama
 nge gbeeku b̄nu.
 Ba ñen n̄ma ka ñen naasu yabura.
¹⁸ Na woore sere ñen kukunu kpuro nu s̄̄sire.
 T̄mbu ba man m̄era ba n̄̄ yaare.
¹⁹ Ba ñen ȳnu b̄nu m̄ ben tii tiine s̄̄.
 Ma ba ñen yabe bakaru t̄t̄e toosim̄.
²⁰ Wun̄e Yinni Gusun̄, wuna a s̄a ñen dam.
 A kun ka man tonde m̄.
 A na fuuku a man faaba ko.
²¹ A man w̄ro yiberēban takobin di.
 Ba dam m̄ nge gbeeku b̄nu.
 A ñen w̄aru w̄ro ben n̄man di.
²² Ba man w̄rim̄ nge gbee sinansu.
 Ba man kooro burem̄ nge ket̄e gbeekinu.
²³ Kon negibu kpuro wunen gari s̄.
 Kon nun siara mi ba m̄n̄e.
²⁴ Yak̄bun bweseru, b̄e be i Yinni Gusun̄ nasie,
 i n̄n siaro.
 B̄e Isireliba, Yak̄bun bweseru, i n̄n t̄m̄.
 B̄e Isireliba, i n̄n s̄awo.
²⁵ Domi u ku ra n̄ni sw̄arugiin wahala yaakoru ko.
 U ku ra maa ye atafiiru ko.
 U ku ra n̄n biru kisi.
 U ra win sokuru wurewa.
²⁶ Kon nun siara sanam m̄e be ba nun nasie ba m̄n̄-
 n̄e.
 Kon ñen n̄̄ m̄w̄enu yibia ben baawuren wuswaas̄.
²⁷ S̄arobu ba koo di bu debu.
 Be ba Yinni Gusun̄ kasu, bera ba koo n̄n siara.
 Kpa ben hunde yu dakaa da.
²⁸ Handunian goonu ñen t̄mbu ba koo Yinni
 Gusun̄ yaaya
 kpa bu ḡs̄irama win mi.
 Bwesenu kpuro nu koo yiira win wuswaas̄.
²⁹ Domi Yinni Gusun̄wa u s̄a sun̄.
 U bandu dii bwesenu kpuron w̄ll̄.

³⁰ Baa handunian damgibu ba koo nùn kpuna.
 Tɔmbu kpurowa ba koo nùn yiira.
³¹ Be ba koo marura, ba koo bu Yinni Gusunɔn gari sɔ.
 Be ba ñ gina nɛ dunia sɔɔ, ba koo win gari kpara,
 kpa bu ben bibu sɔ ye u win tɔmbu kua,
 kpa be kpuro bu nùn sã.
23 Dafidin womu.
 Yinni Gusunɔ wuna a sãa nen kparo,
 na sãawa nge wunen yãaru.
 Na ñ gãanu bie.
² Wuna a ra ka man de mi yaka bekusu wãa.
 Wuna a ra ka man de mi nim mu maari.
 Kpa a man wɛrasia mi.
³ A ra de nen dam mu wurama,
 a ra man sure swaa gea sɔɔ,
 wunen yĩsirun bɛɛɛn sɔ.
⁴ Nã n sĩimɔ yam wõku bakaru sɔɔ,
 na ñ kõsa nasie,
 yèn sɔ, a ka man wãa.
 Wunen ðeka ya ra man kpore.
 Wunen bokura ta ra man gbare.
 Yeniwa ya ra man dam kɛ.
⁵ Yinni, baa yibereba bà n man sikerene,
 a ra man dam koosie ka bɛɛɛ,
 a turare gumgia wisi nen wirɔ,
 a ðia bwese bweseka yi nen wuswaaɔ,
 a nen nɔra yibia pɛɛɛ.
⁶ Yinni Gusunɔ, na yɛ ma tɔɔ baatere
 kaa man tɔn geeru sɔɔsi nen wãaru sɔɔ.
 Tɔɔ baatere kaa man gea kua nen wãaru sɔɔ.
 Kpa na n wãa wunen mi sere ka nen kɔkɔɔ.
24 Dafidin womu.
 Yinni Gusunɔ, wuna a tem mɔ ka ye ya wãa mɛ
 sɔɔ.
 Wuna a handunia mɔ ka yen hunde koniba kpuro.
² Wuna a tem kpɛɛkpɛɛku swĩ nim wõku sɔɔ.
 Wuna a mu bɔnu kua ka daanu.
³ Wara u koo kpĩ u yɔ wunen guuru
 mi wunen wãa yee ðɛɛrara wãa.
⁴ Wi u koo yɔ mi,
 wiya wìn gõru ga ðɛɛɛ.
 Wiya wìn nɔma ya sãre.
 Wiya wi u ku ra weesu swĩ.
 Wiya wi u ku ra bõre u ka tɔnu nɔni wõke.
⁵ Wiya wi u wunɛ Gusunɔ, Yakɔbun Yinni soku.
 Wi u sãa nge mɛ,
 wiya kaa domaru kua.
 Wiya kaa faaba ko.
 Wiya kaa gem wɛ.
⁷ Bɛɛ wuun kõsobu, i kɔnɔn gunum sosio.
 I Yinni Gusunɔn sãa yerun kɔnɔn kenio.
 I de sina boko bɛɛɛgii u du.
⁸ Wara u sãa sina boko wi.
 Yinni Gusunɔwa.
 U dam mɔ, u yiiko mɔ,
 u sãawa tabu durɔ damgii.
⁹ Bɛɛ wuun kõsobu, i kɔnɔn gunum sosio.

I Yinni Gusunɔn sãa yerun kɔnɔn kenio.
 I de sina boko bɛɛɛgii u du.
¹⁰ Wara u sãa sina boko wi.
 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa.
 Wiya sina boko bɛɛɛgii.
25 Dafidin womu.
 Yinni Gusunɔ, wuna na soku.
 Wee na yiire na nun kanamɔ.
² Na nun naane sãa.
 A ku de n sekuru wa.
 A ku de nen yibereba bu man yɛɛ.
³ Be ba nun naane sãa ba ñ sekuru wasi,
 adama be ba ñ ka nun yõ, ba koo sekuru wa.
⁴ Yinni Gusunɔ, na nun kanamɔ,
 a man wunen swaa sɔɔsio.
 A man sɔɔsio nge mɛ kon sɔ ye sɔɔ.
⁵ Nen Faaba kowo, a man kparo gem swaa sɔɔ.
 A man keu koowo.
 Domi wuna na naane sãa baadomma.
⁶ Yinni Gusunɔ, na nun kanamɔ,
 a wunen durom ka wunen wɔnwɔndu yaayo,
 ye a man sɔɔsi yellun di.
⁷ A ku maa yaaya durum ye na kua nen aluwaasiru
 sɔɔ.
 A ku nen mem nɔkɔbu sariru mɛɛri.
 A man yaayo wunen wɔnwɔndu ka wunen tɔn geerun
 sɔ.
⁸ Yinni Gusunɔ, a sãawa tɔn geo.
 A maa sãawa gemgii.
 A ra durumgii swaa gea sɔɔsi.
⁹ A ra be ba tii kawe swaa gea sɔɔsi,
 kpa a bu kpara ye sɔɔ.
¹⁰ Domi be ba wunen arukawani neni,
 ma ba wunen woodaba swĩ,
 a bu kĩ, a maa sãa naanegii ben mi.
¹¹ Yinni, wunen yĩsirun sɔ,
 a nen durum wɔko domi ya kpã.
¹² Na yɛ ma wi u nun nasie,
 wiya a ra swaa sɔɔsi ye u koo kpe.
¹³ Wiya u ko n wãa bɔri yendu sɔɔ.
 Win bwesera ta koo tem mɛ tubi di.
¹⁴ Yinni Gusunɔ, wi u nun nasie,
 wiya a ra wunen asiri sɔ.
 Wiya a ra wunen arukawanin woodaba giasie.
¹⁵ Na yɛ ma wuna a ra nen naasu yare saa yinan di.
 Yen sɔna ko na n nun mɛɛra baadomma.
¹⁶ Yinni Gusunɔ, a nen wɔnwɔndu waawo.
 Wee, ba man deri, na wãa nuku sankiranu sɔɔ.
¹⁷ A man tu wunɔ.
 A man yaro nɔni swãarun di.
¹⁸ A nen wahala mɛɛrio.
 Wee, na wɔnwɔndu soore.
 A nen durum wɔko.
¹⁹ A mɛɛrio nge mɛ nen yibereba ba dabi,
 ba man tusa ba kõrua.
²⁰ A man wɔro, a man kõsuo.
 A ku de n sekuru wa domi na kukua wunen mi.
²¹ A man somiɔ na n ka ðɛɛɛ.

A man somiɔ na n ka wāa gem ɔɔ.
 Wuna na naane s̄a,
 kaa man k̄su.
²² Gusunɔ, a wunen t̄mbu Isireliba yaro ben n̄ni swāaru kpuron di.
26 Dafidin womu.
 Yinni Gusunɔ, wuna na naane s̄a mam mam.
 Na s̄imɔwa dee dee wunen woodaba ɔɔ.
 A man gem w̄ɛyɔ.
² A nen bwisikunu ka nen bw̄era sirio.
 A man w̄ɛrio kpa a man gia.
³ Domi wunen k̄ira na n̄ni girari.
 Ma na s̄imɔ wunen durom ɔɔ.
⁴ Yen s̄na na ku ra ka t̄n k̄sobu sine.
 Meyā na ku ra maa ka murafitiba s̄i.
⁵ Na k̄san kowobu tusa.
 Na ku ra ka bu sine.
⁶ Na ra nen n̄ma niēwa n ka s̄ɔsi ma na ñ taare ɔɔ.
 Na ra de n nun s̄a na n wunen ȳaku yeru sikerenamɔ,
⁷ na n nun siaramɔ,
 na n wunen ɔm maamaakiginun gari kparamɔ.
⁸ Na ra k̄a n da wunen s̄a yerɔ
 domi miya a ra n wāa wunen yikon girima ɔɔ.
⁹ Yinni Gusunɔ, a ku de n gbi ka durumgibu sannu.
 A ku de n kam ko ka be ba t̄mbun yem yarimɔ san-
 nu.
¹⁰ A ku man siri ka be ba daa k̄sa m̄ sannu.
 A ku man siri ka be ba ra n̄m biran k̄nu mwe san-
 nu.
¹¹ Na s̄imɔwa dee dee wunen woodaba ɔɔ.
 Yinni Gusunɔ, a man durom kuo, a man faaba
 koowo.
¹² Na ȳwa dim dim swaa gea ɔɔ.
 Yen s̄na kon nun siara mi wunen t̄mba m̄enne.
27 Dafidin womu.
 Yinni Gusunɔwa u ra nen swaa yam bururasie,
 u man faaba m̄.
 Na ñ goon berum ɔɔ.
 Yinni Gusunɔ u s̄awa nen kuku yeru.
 Na ñ ḡaanun berum ɔɔ.
² Nen yibereba bà n man w̄rima bu ka man go,
 ba ñ man wasi.
 K̄san kowobu bà n man susima bu ka man n̄ni s̄,
 ḡaanu kun man m̄.
 Be kpurowa ba koo w̄ruku.
³ Nen yibereba bà n man sikerena ba man tabu
 w̄rima,
 nen torora kun karamɔ.
 Gusunɔwa ko na n naane s̄a.
⁴ Ḡa teena na Gusunɔ kanamɔ ni nu man neni gem
 gem.
 Niya, na n wāa ka wi, win wāa yerɔ
 nen w̄aarun t̄ru kpuro ɔɔ.
 Kpa n win durom denda
 kpa na n n̄n s̄amɔ.
⁵ Domi u koo man bere win wāa yerɔ n̄ni sw̄aarun
 sanam,

kpa u ka man da kperu w̄llɔ mi goo kun man naa
 turi.
⁶ Yen s̄na kon kp̄i n nen yibereba ȳɛ be ba ka man
 sikerene.
 Kon da Yinni Gusunɔn wāa yee d̄ɛraru mi,
 kpa n n̄n ȳakunu kua,
 kpa n n̄n siara ka womusu.
⁷ Yinni Gusunɔ, na nun soku.
 A nen ɔɔ ɔɔ ɔɔ.
 A nen w̄nɔw̄ndu waawo.
 A man wurario.
⁸ Wuna a n̄ɛ, bu nun s̄awɔ.
 Wee, na nun s̄amɔ.
⁹ Na s̄awa wunen ɔɔɔ.
 A ku man biru kisi.
 A ku man gira ka m̄ru.
 Wuna a ra man somi.
 A ku man deri.
 Gusunɔ nen Faaba kowo,
 a ku man yina.
¹⁰ Na ȳɛ ma baa nen tundo ka nen mero bà n man
 yina,
 wunɛ Yinni Gusunɔ, kaa man mwa.
¹¹ Yinni Gusunɔ, a man wunen swaa s̄ɔsio
 kpa a de n s̄i dee dee ye ɔɔ,
 domi nen yibereba ba dabi.
¹² A ku man beri yibereban n̄mamɔ.
 A ku de bu man kua ye na ñ k̄i.
 Domi seeda dio weesugibu ba man seesimɔ,
 be, be ba dam d̄ɛrebun wasikiranu m̄.
¹³ Na ȳiyɔbu ɔɔ ma kon Yinnin durom denda,
 wasobun suunu ɔɔ.
¹⁴ Yen s̄, a n Yinni Gusunɔ naane s̄a.
 A ku mwia kpana.
 A de wunen tororu ta n s̄ sim sim.
 A n Yinni Gusunɔ naane s̄a.
28 Dafidin womu.
 Yinni Gusunɔ, wuna na wuri koosimɔ.
 Wunɛ wi a s̄a nge nen kpee baa mi na ra kuke,
 a ku man duari.
 Domi à n maari mesum,
 ko na n s̄awa nge wi u ɔɔ ɔɔ.
² N̄a n n̄ma ȳiya na kanaru m̄ s̄a yee d̄ɛra ten
 mi,
 a nen kanaru swaa dakio.
³ A ku man garisi tia ka t̄n k̄sobu,
 ka be ba maa ka ben winsim gari m̄ nge k̄iru,
 adama ben ḡruɔ k̄sa ya yiba.
⁴ A bu ben kookoosun are w̄ɛyɔ nge m̄e yi n̄.
 Ye ba gabu kua, a de yu w̄ri ben wirɔ.
⁵ Domi ba ñ gara ye wunɛ Gusunɔ a m̄.
 Yen s̄, a bu k̄sukuo kpa bu ku raa maa se.
⁶ Yinni Gusunɔ, wuna kon siara,
 domi a ra nen kanaru ɔɔ.
⁷ Wuna a man ganua nge t̄ɛɛru,
 a s̄awa nen dam.
 Wunɛ ɔɔra nen naane wāa, domi a man faaba kua.
 Ma na nuku dobu ɔɔ,

na nun siaramɔ ka womusu.
⁸ Yinni Gusunɔ, a sãawa wunen tɔmbun dam.
 Domi a sãawa nge kàrì, a ka wi a gɔsa faaba ko.
⁹ A wunen tɔmbu faaba koowo kpa a bu domaru kua,
 be, be ba sãa wunen arumani.
 A bu kparo kpa a bu nɔkri sere ka baadommaɔ.
29 Dafidin womu.
 Bɛɛ be i wãa wɔllɔ, i Yinni Gusunɔ siaro
 win yiiko ka win dam sã.
² I win yĩsiru wɔlle suo,
 kpa i yiira win wuswaa win dɛɛrarun sã.
³ Yinni Gusunɔ yiiko kpurogii
 u dera gura ya gbãramɔ.
 Win nɔk ga nɔkra guru winu nɔk.
 U dam nɔ nim bakam wɔllɔ.
⁴ Win nɔk ga nɔkra ka dam ka yiiko.
⁵ Win nɔk ge, ga Libanin dãa damginu besukumɔ.
⁶ U dera Libanin guunu nu yɔnkumɔ
 nge ketɛ kpɛminu.
 Ma guu te ba mɔ Hɛɛmɔ ta suara dika
 nge ketɛ gbeeku kpɛmbu.
⁷ Win nɔk ga dera guru maakinu kooramɔ.
⁸ Win nɔk ga nɔkra,
 ma ye ya wãa Kadɛsin gbaburɔ kpuro ya diira.
⁹ U gbãra sere nɛm guraginu nu nanda nu mara.
 Ma dãnu kpuron wurusu dɛlla sɔkɔkɔ.
 Yera win sina kpaarun di ba mɔ,
 yĩkogiiwa Yinni Gusunɔ.
¹⁰ Wiya u dam nɔ nim wɔllɔ.
 Wiya u ko n sãa sunɔ sere ka baadommaɔ.
¹¹ Wiya u koo maa tɔmbu dam kɛ.
 Wiya u koo bu domaru kua u bu bɔri yendu wɛ.
30 Womu ge Dafidi u kua bu ka Yinni Gusunɔn sãa
 yeru wukia. U nɛɛ,
² Yinni Gusunɔ, kon wunen kpãaru kpara.
 Domi a man yara saa wɔrun di.
 A ñ maa dere nen yiberɛba bu man yɛɛ.
³ Gusunɔ nen Yinni, na nun nɔkɔguru sue
 na faaba kana, ma a man bɛkia.
⁴ A man wɔra gɔkɔn nɔman di,
 ma a dera sa tondine ka be ba gu.
⁵ I Yinni Gusunɔ siaro ka womusu,
 bɛɛ be i ka nùn yɔ dim dim.
 I win yĩsi dɛɛra te wɔlle suo.
⁶ Domi win mɔku ku ra tɛ.
 Adama u ra tɔnu durom kuwa win wãaru kpuro nɔk.
 Nuku sankiranu nù n nùn deema yoka,
 sisiru bururu, u ra deeme nuku doo bakaba.
⁷ Na raa nɛɛ, nen nuku doo bini nɔk,
 na ñ sokuramɔ pai.
⁸ Yinni Gusunɔ, wunen saabuwa na ka wãa bɔri yen-
 du nɔk
 nge wi u kukua kpee baa nɔk.
 Adama ye a wunen wuswaa berua,
 nen laakari ya burisina.
⁹ Yen biruwa na nɔkɔguru sua
 na nun somiru kana.
¹⁰ Na nɛɛ, mba kaa wa à n man go,

a man doke siki wɔruɔ.
 Nà n gɔsira tua, kon kpĩ n nun sã?
 Kon kpĩ n wunen gem gari kpara?
¹¹ Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio,
 kpa a man durom kua. Yinni, a man somiɔ.
¹² Wee tɛ, nen nuku sankiraru ta kua nuku dobu.
 A nen saaki ye na wukiri nuku sankirarun sã wuna.
 Ma a man tɔɔ baka yãnu sebusia n ka nuku dobu ko.
¹³ Nen bwɛra ya koo nun bɛɛɛ wɛ ka womusu,
 na ñ nɔk marimɔ.
 Gusunɔ nen Yinni,
 wuna kon siara sere ka baadommaɔ.
31 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. U
 nɛɛ,
² Yinni Gusunɔ, wuna a sãa nen kuku yeru.
 A ku de n sekuru wa.
 A man wɔro domi wuna a sãa gemgii.
³ A man swaa dakio. A man wɔro fuuku.
 A de a n sãa nen kpee baa ka nen gbãraru
 mi kon kpĩ n kuke, kpa n ka faaba wa.
⁴ A man kparo kpa bu wa ma a naane nɔ,
 kpa na n kukua wunen mi.
⁵ Meyã kaa man yara saa taa ye ba man berien di,
 domi wuna a man kɔsu.
⁶ Na nun nen wãaru nɔmu nɔndia,
 domi wuna a man wɔra Yinni Gusunɔ,
 wunɛ wi a naane nɔ.
⁷ Na be ba bũnu sãamɔ tusa,
 ma na nun naane sãa.
⁸ Ko na n wãawa nuku dobu nɔk wunen durom
 saabu,
 domi a nen nɔni swãaru yɛ.
 Meyã a maa yɛ nge mɛ na nuki sankire.
⁹ A man wɔra yiberɛban nɔman di.
 Wee a dera na tii nɔ.
¹⁰ Yinni Gusunɔ, a man durom kuo.
 Domi na wãa nuku sankiraru nɔk.
 Nuku sankira te, ta dera nen bwɛra ka nen wuswaa
 ka nen wasi kpuro burisine.
¹¹ Wahala ya man goomɔ,
 ma weeweenu dera na tɔkɔ mɔ.
 Nen dam mu doonɔ nen torarun sã,
 ma nen gɔma dwiyamɔ.
¹² Nen yiberɛba ba man sekuru doke,
 ma be ba sãa nɛgibu ba tu sosimɔ.
 Be ba man yɛ, beyã ba nen berum mɔ.
 Bà n ka man yinna swaaɔ, ba ra duki suwa.
¹³ Tɔmba man duari nge wi u gu.
 Na sãawa nge gãa ni ba kɔ.
¹⁴ Na nɔkɔn kɔsa ye tɔmba gerumɔ nen sã.
 Ma be ba man sikerene kpuron berum man mɔ.
 Domi ba wesianamɔ bu ka man go.
¹⁵ Adama Yinni Gusunɔ, wuna na naane sãa.
 Domi wuna a sãa nen Yinni.
¹⁶ Nen sian wãaru kpuro wunen nɔmu nɔkra ta wãa.
 A man wɔro saa nen yiberɛba
 ka be ba man nɔni sɔkɔn nɔman di.
¹⁷ A man wunen yam bururam sɔksio.

A man wɔro wunen durom sɔ̃.

¹⁸ Yinni Gusunɔ̃, nà n nun soka, a ku de n sekuru wa.
Adama a de tɔn kɔ̃so u sekuru wa,
kpa u da gɔribun wãa yerɔ̃
gɔ̃ɔ̃ u nùn nɔ̃ɔ̃ marisia.

¹⁹ A ku de wee kowobu bu gari gere,
ka be ba tii sua gari mɔ̃, ba gabu gema.

²⁰ Yinni Gusunɔ̃, wunen durom mu kpã,
mɛ a be ba nun nasie yiiye,
ka be ba ben naane doke wunɛ sɔ̃ɔ̃.
Tɔmbu ba koo kpĩ bu wa durom mɛ a ra bu kue.

²¹ Domi a ra be ba nun nasie kɔ̃su,
kpa ba n wãa wunen wuswaas
bu ku ka du naanaanu sɔ̃ɔ̃,
kpa a bu bere wunen dirɔ̃ tɔn kɔ̃sobun sɔ̃.

²² Yinni Gusunɔ̃, wuna kon siara,
domi a man wunen durom sɔ̃ɔ̃si.

Na raa sãawa nge wuu ge ba tarusi,
²³ sere nen laakari ya burisina,
na nɛɛ, wee a man gira wunen wuswaan di.

Adama a nen weeweenu nua
sanam mɛ na nɔ̃ɔ̃guru sua na nun soka.

²⁴ Yen sɔ̃, i Yinni Gusunɔ̃ kɔ̃,
bɛɛ be i nùn naane sãa.

Domi u be ba nùn naane doke kɔ̃su.
Adama u ra be ba tii sue sɛɛyasie ka dam.

²⁵ Bɛɛ be i yĩiyɔ̃bu mɔ̃ Yinni Gusunɔ̃ mi,
i nukuru doro,
kpa i de bɛɛn bwɛra yu wurama.

32 Dafidin womu.
Doo nɔ̃ɔ̃rugiiwa win toranu ba suuru kua,
ma ba win durum wuna.

² Doo nɔ̃ɔ̃rugiiwa win kɔ̃sa Yinni Gusunɔ̃ kun garisi,
ma u n̄ maa keeta mɔ̃ win gɔ̃ruɔ̃.

³ Sanam mɛ na n̄ nen durum wure, nen kukunu
gbisa,
na weeweenu kua tɔ̃ɔ̃ giriru,

⁴ domi wunen nɔ̃mɔ̃ ga man sɛre bururu ka yoka.
Nen dam mu della nge mɛ dãa wurusu su ra ko sɔ̃ɔ̃
sãrerun saa.

⁵ Na nɛɛ, kon nen toranu wura
wunɛ Yinni Gusunɔ̃ mi.

Na nen durum tuuba kua wunen mi,
na n̄ nen kɔ̃sa berua.

Ma a man nen durum taare wunari.

⁶ Yen sɔ̃, n weene baawure wi u nun naane sãa
u nun kana wahalan saa sɔ̃ɔ̃.

Baa nim bakam mù n̄ yiba mu sara,
mu n̄ yẽro turi.

⁷ Wuna sãa nen kuku yeru,
a ra man gbare wahalan di.

A dera na womusu mɔ̃ wunen faaban sɔ̃.

⁸ Yinni Gusunɔ̃, a nɛɛ, kaa man keu ko,
kpa a man swaa sɔ̃ɔ̃si ye n weene n swĩi.

Kaa man bwisi kɛ̃, kpa a n man kɔ̃su.

⁹ A maa nɛɛ, n ku ko bwisi sarirugii nge duma,
n̄ kun mɛ nge birakɔ̃,
yìn nɔ̃ɔ̃ɔ̃ ba n̄ koo ko ba kun yaruka

ka karabasuuru doke,
ba n ka yi gawe, kpa yi ku raa tɔnu wɔri.

¹⁰ Tɔn kɔ̃sobun wahala kpã,
adama wi u Yinni Gusunɔ̃ naane sãa,
win durom mu ra n yẽro wãasiwa.

¹¹ Yen sɔ̃, bɛɛ gemgibu, i gɔ̃ru doro Yinni Gusunɔ̃ sɔ̃ɔ̃,
kpa i desinu kara.

Bɛɛ bèn gɔ̃ru ga dɛere,
i guuda koowo ka nuku dobu, bɛɛ kpuro.

33 Bɛɛ be i sãa gemgibu, i Gusunɔ̃ siaro ka
womusu.

Bɛɛ be i dɛere, i nùn siaro baadomma.

² I nùn siaro ka mɔ̃ɔ̃kunu
kpa i womusu ko ka gɔ̃ɔ̃genu.

³ I nùn bɛɛɛ wɛɛɛɔ̃ ka wom kpɔ̃ɔ̃,
kpa i gãasu tora i ka nùn siara.

⁴ Yinni Gusunɔ̃ u ra gem gerewa.

Ye u maa gerua kpuro ya ra koorewa mam mam.

⁵ U ra ye ya wooda ka gem swĩi kã.

Win durom mu yiba tem kpuro sɔ̃ɔ̃.

⁶ Win nɔ̃ɔ̃ gariya wɔ̃lla ka taka koorã,
ka gãa ni nu wãa te sɔ̃ɔ̃ kpuro.

⁷ Ma u dera nim wɔ̃kun nim mu menna yãatem.

⁸ Bɛɛ handuniagibu, i Yinni Gusunɔ̃ nasio.
I diirio win wuswaas.

⁹ Domi ye u gerua kpuro, yera ya ra koore.
Ù n wooda wɛ̃ kpa yu koorã.

¹⁰ Yinni Gusunɔ̃ u ra bwesenun himba gɔ̃sie,
kpa yu kam ko mam mam.

¹¹ Adama win himba ya ku ra gɔ̃siare,
ya ko n wãawa sere ka baadomma.

¹² Bwese te ta Gusunɔ̃ mɔ̃ Yinni,
ta ko n nuku dobu mɔ̃wa.

Meya bwese te u maa gɔ̃sa win tiin sɔ̃
ta koo yɛ̃eriwa.

¹³ Saa wɔ̃llun diya Yinni Gusunɔ̃ u tɔmbu kpuro
mɛɛra.

¹⁴ Saa win wãa yerun di, u handuniagibu kpuro
mɛɛra.

¹⁵ Wi, wi u tɔmbu kpuro bwisikunu wɛ̃,
u maa ben kookoosu kpuron laakari mɔ̃.

¹⁶ Sina boko ù n nasara wa tabu sɔ̃ɔ̃,
n n̄ mɔ̃ yèn sɔ̃ u tabu kowo dabiru mɔ̃.

N n̄ maa tabu durɔ̃n dam
mu ra nùn yare win yiberen nɔ̃man di.

¹⁷ Wi u win naane doke duma sɔ̃ɔ̃,
u n̄ nasara wasi.

Meya ka yen dam kpuro
ya n̄ kpɛ̃ yu nùn wɔ̃ra karin di.

¹⁸ Adama be ba Yinni Gusunɔ̃ nasie,
ma ba ben yĩiyɔ̃bu doke win durom sɔ̃ɔ̃,
beya u kɔ̃su,

¹⁹ u ka ben hunde wɔ̃ra gɔ̃ɔ̃n di,
kpa ba n wasi baa gɔ̃ɔ̃ru tà n dua ben tem sɔ̃ɔ̃.

²⁰ Bɛɛɛ, Yinni Gusunɔ̃ miya bɛɛɛn yĩiyɔ̃bu wãa.

Wiya u koo sun somi kpa u sun kɔ̃su nge tɛrɛru.

²¹ Bɛɛɛn gɔ̃ru ga do win sɔ̃.

Sa maa nùn naane sãa win dɛɛrarun sɔ̃.

²² Yinni Gusunɔ, a de wunen durom mu n wāa ka beɛɛ.

Domi wunɛ sɔɔra besen yīiyɔbu wāa.

34 Dafidi u tii gɔsia wiuro Abimelekin wuswaaɔ, yera durɔ wi, u nùn gira win min di. Saa yera Dafidi u womu geni kua u nɛɛ,

² na kon Yinni Gusunɔ siara saa baayere.

Meya nen kɔɔ ga ñ marimɔ na kun nùn tɔmɛ.

³ Yinni Gusunɔ sɔɔra kon yɛɛri.

Beɛ wɔnwɔndobu, i swaa dakio, kpa i gɔru dora.

⁴ I ka man Yinni Gusunɔ wɔlle suo, su win yīsiru beɛɛ wɛ sannu.

⁵ Na Yinni Gusunɔ soka, ma u man wurari, u man yara nen berum kpuron di.

⁶ Be ba nùn wuswaa kisi, ba ra n nuku dobu mɔwa. Ba ñ maa ben wuswaa wukirimɔ sekuru sɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ u ra wɔnwɔndon sokuru kɔ.

Meya u ra maa nùn yare nuku sankiranu kpuron di.

⁸ Win gɔrado u ra be ba nùn nasie kɔsu, kpa u bu yara karin di.

⁹ I na, i win durom denda kpa i wa nge mɛ mu kpā. Doo kɔɔrugiiwa wi u kuku yeru kasu win mi.

¹⁰ Beɛ be i sãa wigibu, i nùn nasio.

Domi be ba nùn nasie, gãanu ku ra bu kɔmie.

¹¹ Baa gbee sunɔ kpemu ga ra gasɔ bie gu di.

Adama be ba Yinni Gusunɔ kasu, gãa geenu kun bu sararimɔ.

¹² Beɛ nen bibu, i susima i nɔ,

kpa n beɛ sɔɔsi nge mɛ i ko ka Yinni Gusunɔ nasia.

¹³ Wi u kī u wãaru di bɔri yendu sɔɔ, kpa u tɛ,

¹⁴ u kɔsan gerubu de, kpa u weesu deri.

¹⁵ U kɔsa suurio, kpa u gea ko.

U alafia naa giro.

¹⁶ Gemgiba Yinni Gusunɔ u ra n nɔni wɛɛ.

Meya u ra maa ben wuri swaa daki.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u ra ka kɔsan kowobu sanne, kpa u de bu ben gari duari tem meni sɔɔ.

¹⁸ Yinni Gusunɔ u ra gemgibun sokuru wure, kpa u bu wuna ben wahala kpuron di.

¹⁹ U ra n ka be ba nuki sankire wāa,

kpa u be ba mwia kpana faaba ko.

²⁰ Kɔsa dabina nu ra gemgii deeme, adama Yinni Gusunɔwa u ra nùn wɔre ye kpuron di.

²¹ Wiya u win wasin gbin gbinka kɔsu.

U ñ derimɔ baa win kuku teeru tu kɔsira.

²² Adama kɔsa yà n tɔn kɔso deema, ya ra nùn gowa.

Meya u ra maa gemgiin yiberɛba sɛɛyasie.

²³ Wiya u ra win sɔm kowobun hunde wɔre karin di.

Be ba maa nùn naane sãa ba ñ taare wasi.

35 Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ, be ba man wɔrim wee, a bu wɔrio.

Be ba ka man sannamɔ, a ka bu sannɔ.

² A tɛɛ piibu ka bakaru suo, kpa a na a man somi.

³ A wunen yaasa suo a be ba man nɔni sɔɔmɔ sɔɔsi,

kpa na n yɛ ma wuna a sãa nen faaba kowo.

⁴ A de be ba man kasu bu go bu sekuru wa.

A de be ba kī n kam ko bu biti soora

kpa bu biru wura.

⁵ A de ba n sãa nge yaka si woo ga ka doonɔ,

kpa Yinni Gusunɔn gɔrado u bu gira.

⁶ A de ben swaa yu wɔria,

kpa yam wɔkuru tu ye wukiri.

Kpa Yinni Gusunɔn gɔrado u bu naa swīi.

⁷ Wee na ñ gãanu kue ba ka man suura beriamme.

⁸ A de bu kam ko subaru sɔɔ,

bu wɔri ben suura ye sɔɔ, bu gbi.

⁹ Kpa na n nuku dobu mɔ wunen sɔ Yinni Gusunɔ, faaba ye a man kuan sɔ.

¹⁰ Kpa saa nen gɔru sɔɔn di, n nɛɛ, goo sari wi u dam mɔ nge wunɛ.

Domi a nɛ wɔnwɔndo yara

saa wi u man dam keren nɔman di.

¹¹ Wee, wee kowobu ba seewa ba man gari manimo yi na ñ yɛ.

¹² Nà n bu gea kua, kɔsa ba ra man kɔsie, kpa bu man deri nɛ turo.

¹³ Adama sanam mɛ nen yiberɛ be, ba barɔ, na saakin yaberu sebua nuku sankirarun sɔ.

Ma na tii tɔya mɔ ka kɔɔ bɔkuru.

Na ra n yiirewa na n kanaru mɔ,

¹⁴ na n sãa nge ben kpaasi, ñ kun mɛ nge ben mero bisi.

Na nuki sankire nge wi u win mero bia.

¹⁵ Adama be, ba ra mennɛwa bu nuku dobu ko, sanam mɛ na sokura.

Ba ra mennɛwa nen biru bu ka man kɔsa bwisikusi, kpa ba n man yaa kasikimɔ baadomma.

¹⁶ Baa ka be ba ñ Gusunɔ yɛ ba man yɛɛmɔwa.

Ba man kɔrusi, ba kɔɔ dɔnne gbam gbam.

¹⁷ Yinni, sere domma kaa n yeniba mɛɛra.

A ku de bu man wɔri, domi ba sãawa nge gbee sina kpensu.

¹⁸ Wuna kon siara mi wunen tɔmba mennɛ,

kpa n nun beɛɛ wɛ tɔn dabinun suunu sɔɔ.

¹⁹ A ku de be ba sãa nen yiberɛba ba n man yɛɛmɔ kam sɔɔ,

kpa be ba man tusa kam sɔɔ ba n man wɔmmɔ ka gɔnibu.

²⁰ Domi ben gari gerubu kun do.

Kɔsa ba ra n tɔmbu manimo,

be ba wāa bɔri yendu sɔɔ tem mɛ sɔɔ.

²¹ Ba ra n man kɔɔ gɛɛwa ba n mɔ, ba man wa.

²² Yinni Gusunɔ, wuna a ye kpuro waamɔ.

Yen sɔ, a ku kɔɔ mari,

a ku maa ka man tonda.

²³ Gusunɔ, nen Yinni, a seewo a man siria.

A ka man yinɔ.

²⁴ Gusunɔ nen Yinni, a sãawa gemgii, a man sirio,

kpa bu ku raa maa nuku dobu ko nen sɔ,

²⁵ bu gere ben gɔruɔ bu nɛɛ,

wee, ye ba kī, ya kooru, ba man kamia.

²⁶ A de be, be ba nuku dobu mɔ nen wahalan sɔ,

be kpuro bu sekuru wa sannu sannu.
 A de be, be ba man seesimɔ,
 bu sekuru wa ta n kpã.
²⁷ Adama a de be ba nuku dobu mɔ nen taare sarirun
 sɔ bu yɛeri,
 kpa ba n wunɛ Yinni Gusunɔ siaramɔ baadomma,
 wunɛ, wi a kɪ nɛ, wunen sɔm kowo na n wãa bɔri yen-
 du sɔɔ.
²⁸ Yinni, na kon wunen gem gari kpara.
 Kon maa nun tɔma baadomma.
36 Womu ge Dafidi Gusunɔn sɔm kowo u wom
 kowobun wirugii kua. U nɛɛ,
² tɔn kɔso wi u n̄ ka Gusunɔ yɔn gari man sɔkumɔ nen
 gɔruɔ,
 domi u n̄ bwisikumɔ ma n weenɛ u Gusunɔ nasia.
³ U win tii sue too.
 Yen sɔna u n̄ win toraru wuramɔ,
 kpa u tu tusi.
⁴ Win gari kpuro, weesa yi sãa.
 U ku ra wure u gãanu ko ka laakari u sere gea ko.
⁵ Kɔsa u ra n bwisikumɔ win kpin yerɔ.
 Yen swaa sɔkra u ra n maa wãa.
 U ku ra ye duka suuri.
⁶ Adama Yinni Gusunɔ, wunen durom mu wãawa
 sere ka wɔllɔ.
 Wunen bɔɔkiniru ta maa sɔɔsire sere ka guru winɔ.
⁷ Meyã maa wunen gem mu kpã nge guu bakãnu.
 Wunen siribu bu duku nge nim wɔkun bweru.
 Yinni Gusunɔ, wuna a ra tɔmbu ka yɛɛ nɔkri,
⁸ domi wunen kɪru ta kpã.
 Wunen kasenun kɔkɔwã tɔmba kuku yenu kasu.
⁹ A ra wunen durom yibie nge be ba di ba deba.
 A ra bu nuku dobu wɛ nge be ba nim gem wa ba
 nɔkra.
¹⁰ Domi wuna a sãa wãarun nuuru.
 Wunen yam bururam saabuwa sa ka wãarun asansi
 tubumɔ.
¹¹ A be ba nun yɛ durom kuo.
 A bèn gɔru ga deere bɔɔkiniru sɔɔsio.
¹² A ku de tii suobu bu man naa turi,
 kpa tɔn kɔsobu bu de n duka yakura.
¹³ Wee be ba kɔsa mɔ, ba wɔrukumɔ,
 ma ba kpanɛ bu se.
37 Dafidin womu.
 A ku tii nɔkwia ko tɔn kɔsobun sɔ.
 A ku ka kɔsan kowobu kinɛnu ko.
² Domi ba ra mundewa nge yaka gbebusu,
 kpa bu yanda nge yaka bekusu.
³ A n Yinni Gusunɔ naanɛ sãa kpa a n gea mɔ.
 Nge meya kaa n ka wãa yeru mɔ tem mɛ sɔɔ,
 kpa a n bɔri yendu mɔ.
⁴ A wunen nuku dobu kasuo Yinni Gusunɔn mi.
 U koo maa nun wɛ ye wunen gɔru ga kɪ.
⁵ A Yinni Gusunɔ wunen wãaru nɔmu sɔndio,
 a n nùn naanɛ sãa.
 Wiya u koo nun kpuro wunana.
⁶ U koo de wunen gem mu sɔɔsira
 nge sɔɔ wii wɔllun sɔɔ.

⁷ Wi u kpã u kɔsa kua ye u gɔru doke,
 a ku tii nɔkwia ko win sɔ.
 A n maari kpa a n Yinni Gusunɔ swaa daki.
⁸ A mɔru derio, a nuku gbisibu yinɔ,
 a ku tii nɔkwia ko.
 Ye kpurowa ya koo ra nun kɔsa koosia.
⁹ Domi ba koo tɔn kɔsobu kpeerasia,
 adama be ba Yinni Gusunɔ naanɛ sãa,
 bera ba ko n tem mɛ mɔ.
¹⁰ N tie fiiko ye tɔn kɔsoba kun ko n maa ka wãa.
 Baa à n mɛera mi ba raa wãa, a n̄ maa bu wasi.
¹¹ Adama be ba tii yɛ, ba koo tem mɛ tubi di,
 kpa ba n yɛerimɔ gem gem alafia sɔɔ.
¹² Tɔn kɔsoba gemgibu bwisiku kɔsunu koosimɔ,
 ma ba bu wiru diirisimɔ.
¹³ Yinni u tɔn kɔso be yɛemɔ,
 u yɛ ma tɔra bu sisie.
¹⁴ Tɔn kɔsoba ben takobi womamɔ,
 ma ba ben tennu berimɔ
 bu ka sãarobu ka wɔnɔwɔndobu hunde wuna,
 kpa bu be ba gea mɔ go.
¹⁵ Adama ben takobi be, ba koo duwa ben tiin toronɔ,
 kpa ben tennu nu bɔkɔkɔ.
¹⁶ Gãa piimii ni gemgii u mɔ,
 nu tɔn kɔso dabinun dukia kere.
¹⁷ Domi ba koo tɔn kɔsobun dam kpeerasia,
 adama Yinni Gusunɔ u yɔ gemgibun biruɔ.
¹⁸ Yinni Gusunɔ u yɛ
 ye n koo taare sarirugibu deema ben wãaru sɔɔ.
 Ben yenu ga n̄ bansu mɔ.
¹⁹ Ba n̄ sekuru wasi wahalan saa sɔɔ.
 Ba ko ba n maa deburu mɔ gɔɔrun sanam.
²⁰ Adama tɔn kɔsoba koo kam ko.
 Yinni Gusunɔn yibereba ba ka yakasun wɛsu weenɛ.
 Ba koo yarinawa nge dɔɔ wiisu.
²¹ Tɔn kɔsobu b̄a n bɔkura, ba ku ra wesie.
 Adama gemgii u ra kɛ ka nuku tia.
²² Be Yinni Gusunɔ u domaru kua,
 ba ko n tem mɛ mɔ,
 adama be u bɔrusi, beyã ba koo kpeerasia.
²³ Yinni Gusunɔ u ra tɔn geo kpare win sanum sɔɔ.
 Yɛron swaa ra nùn wɛre.
²⁴ Ù n sokura u wɔruma, u ra sewa,
 domi Yinni Gusunɔ u win nɔma nɛni.
²⁵ Na raa sãa bii, tɛ na bukura.
 Na n̄ maa waare Gusunɔ u gemgii deri,
 n̄ kun mɛ win bibu bu bara ko bu ka di.
²⁶ Baadomma u wɛemɔ ka nuku tia.
 U n̄ be ba bɔkuramɔ yinarimɔ.
 Win bibu ba ra maa gabu arufaani kue.
²⁷ A kɔsa derio kpa a gea ko,
 kpa wunen bibun bweseru ta n tem mɛ mɔ ka baa-
 dommaɔ.
²⁸ Yinni Gusunɔ u gem kɪ.
 U n̄ win tɔmbu derimɔ, u ra n bu kɔsu.
 Adama ba koo tɔn kɔsobun bweseru kpeerasia.
²⁹ Gemgiba ko n tem mɛ mɔ,
 kpa ba n wãa mi, ka baadommaɔ.

30 Gemgiin ነጋጋ, gari bwisigiya ga ra yare.
Win yara, gema ya ra maa gere.
31 Gusunጋጋ wooda ya ra n wāa win ገጅruጋ.
Win naasu kun maa sokuramጋ.
32 ጉጋጋ kōso u ra n gemgii sākiriammewa,
kpa u n swaa kasu u ka nūn go.
33 Adama Yinni Gusunጋጋ kun derimጋ u nūn ጎጋma turi.
U ስ maa nūn taare wēemጋ siribun sanam.
34 A n Yinni Gusunጋጋ yīiyጋ kpa a n win swaa swīi.
U koo nun wolle sua kpa a n ka tem me ጋ.
Kaa wa ጉጋጋ kōsoba kpeerጋ.
35 Na ጉጋጋ kōsobu wa ka ben dam kpuro,
ba yeki nge dāa kerigiru te ta kpare.
36 Adama ben baa ya doona, wee ba ስ maa wāa.
Na bu kasu, adama ba ስ waarጋ.
37 A taare sarirugii mēerio
kpa a n nūn lasabu sāa.
Domi wi u ra bጋri yendu kān bwesera kun kpeemጋ.
38 Adama mem ነጋጋ sarirugiba koo kam kowa kpuro,
kpa ጉጋጋ kōsobun bweseru tu kpeera.
39 Yinni Gusunጋጋwa u gemgibu faaba mጋ.
Wiya u ra bu bere ጎጋni swāarun sanam.
40 U bu somimጋ, u bu wጋramጋ ጉጋጋ kōsobun ጎጋman di,
u bu faaba mጋ, domi win miya ba ben kuku yeru ka-
su.

38 Dafidin womu ge u kua Gusunጋጋ u ka nūn
yaaya.
2 Yinni Gusunጋጋ, a ku man sēyasia wunen ጎጋru ጎጋጋ.
A ku man so sanam me a ጎጋru besire.
3 Domi wunen sēenu nu man girari,
ma wunen ጎጋmu ga man so ga sura.
4 Wunen ጎጋrun saabu, nen wasin gam sari mi n
bwāa do.
Nen durum saabu na ስ maa dam gam ጋ.
5 Domi nen toranu kpēa sere nu man gunum kera.
Nu sāa nge ጎጋmu bakanu ni nu man bunum kere.
6 Nen booboosu kōsa sere su numia nen gari bakarun
sጋጋ.
7 Na dēbara, na wasira sere na ስ maa dam ጋጋ.
Baadomma, na ra n sīimጋwa ka nuku sankiranu.
8 Domi barara nen wasi kpuro mwa.
Yin gam maa sari mi n bwāa do.
9 Na kōsikirawa muku muku, na ስ maa dam gam ጋጋ.
Nen ገጅru ga burisine sere na weeweenu mጋ.
10 Yinni, ye na kī kpuro, wuna a yē.
Nen weeweenu kun maa nun berue.
11 Nen ገጅru ga ስ sጋ sēē, nen dam man doonarimጋ.
Wee nen ጎጋni kun maa wāaru tere.
12 Nen kpaasibu ka be ba man yē kpuro
ba man duki suurimጋ nen bararun sጋጋ.
Ma be ba maa wāa nen turuku,
ba tii mena nenem.
13 Be ba kasu bu man go,
ba man yēri beriamme baadomma.
Be ba nen kōsa kasu, ba man kōsa siemጋ,
ba kasu bu man ጎጋni wōke.
14 Adama ne, na maariwa piti nge soso
wi u kun ገāanu ጎጋጋጋ,

u ስ maa ገāanu gerumጋ.
15 Mēya na sāa nge soso.
Na ስ bu ገāanu wisa.
16 Yinni Gusunጋጋ, wune ጎጋጋra nen yīiyጋbu wāa.
Gusunጋጋ nen Yinni, a de a man wisi.
17 A ku de bu nuku dobu ko nen sጋጋ,
kpa bu man seesi sanam me na sokuramጋ.
18 Wee na wጋrumaa ጎጋጋ,
ma nen wahala ya man wāasi.
19 Na nen toranu tuuba mጋ.
Tora ni, nu man berum mጋ.
20 Wee nen yiberēba ba bwāa do,
ba maa dam ጋጋ.
Be ba man tusa kam ጎጋጋ, ba dabi.
21 Kōsa ba man kōsiemጋ, ye na bu gea kua.
Ba nen kōsa kasu yēn sጋጋ na ra n gea mጋ.
22 Yinni Gusunጋጋ, a ku man deri.
Nen Yinni, a ku ka man tonda.
23 A na fuuku a man yakia,
wuna a sāa nen faaba kowo.
39 Dafidin womu ge u Yedutum, wom kowobun
wirugii kua. U nee,
2 na raa nee, kon nen sanu sanusu laakari ko
kpa n ku durum ko nen gari gerubu ጎጋጋ.
Kon nen ጎጋጋ kpī sanam me nuku kōsurugii wāa nen
bጋጋጋ.
3 Na raa maari, na ስ ገāanu gerua,
ma na deema n kua kam,
domi nen ጎጋni swāaru ta sosiwa.
4 Nen laakari ya seewa.
Ye na bwisikumጋ ya man neni nge dጋጋ,
ma na gerua na nee,
5 Yinni Gusunጋጋ, a man nen wāarun saka sጋጋጋsio
kpa na n yē nge me na ስ dam ጋጋ.
6 N wee a nen tጋru yīira ka wunen ጎጋman yasum,
ma nen wāarun sanam kun ገāanu tura wunen ጎጋni
ጎጋጋ.
Ka geema ጉጋnu baawure koo doona nge woo tia,
7 ስ kun me nge tiro.
Ye u mጋ kpuro kama.
U arumani mennamጋ, u ስ yē wara koo ye di.
8 Tē Yinni, mba na maa mara.
Nen yīiyጋbu wāa wune ጎጋጋ.
9 A man yakio nen durum kpuron di.
A ku de gari bakasu su n man yaakoru mጋ.
10 Kon mari, na ስ gari gerumጋ,
domi wuna a dera ya kooru me.
11 A ku maa man wahala ko.
Na wasikiramጋ wunen ጎጋm geran sጋጋ.
12 A ra ጉጋnu gerusi
kpa a nūn sēyasia win toranun sጋጋ.
Ye ጉጋnu u kī, yera a ra di nge kጋጋጋbu.
Geema, ጉጋnu baawure u koo doonawa nge woo tia.
13 Yinni Gusunጋጋ, a nen kanaru ጎጋጋጋጋ,
kpa a nen sokuru swaa daki.
A ku nen wuri atafiiru ko,
domi na sāawa ጎጋጋ wunen mi nge nen sikadoba
kpuro.

14 A man derio sɛɛ,
kpa n wom wa n sere sariru ko.

(I maa mɛɛrio naasu 14-18, 70:2-6)

40 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua.
U nɛɛ,

2 na nen yĩyɔɔbu doke Yinni Gusunɔn mi.
Ma u man sɛ̄irema u nen nɔɔ swaa daki.

3 U man gawa u yara saa kam kobun wɔrun di,
mi pɔɔɔ wɔ̄a.

U nen naasu sɔndi kpee saara wɔllɔ,
kpa n ka yɔ̄ra dim dim.

4 Gusunɔ u dera na womu kpɔɔ mɔ̄
ge na ka nùn siaramɔ.

Tɔn dabiru ta nua ma ta bɛrum kua,
ma ta ten naane doke Yinni Gusunɔ sɔɔ.

5 Doo nɔɔrugiiwa wi u Yinni Gusunɔ naane sɔ̄a,
wi u ku ra gere u tii suobu ka wee kowobu swii.

6 Gusunɔ nen Yinni, wunen sɔm geenu
ka wunen himba ye a sun kua ya dabi.

Gusunɔ, a kpɔ̄, a ñ saara mɔ.

Na kɪ n ye kpuro kpara n tɔmbu nɔɔsia.

Adama yen geera kpɔ̄ sere na ñ kpɛ̄ n ye saari.

7 A ñ yākuru kɪ, ñ kun mɛ kɛ̄ru.

A ñ yāku dɔɔ mwaarugiru bikie,
ñ kun mɛ torarugiru.

Adama a nen swasu kɔria.

8 Ma na nɛɛ, nɛ wee,
nge mɛ ba nen gari yorua woodan tireru sɔɔ.

9 Gusunɔ nen Yinni, na kɪ n wunen kɪru ko.
Wunen wooda ya wɔ̄a nen gɔ̄ruɔ.

10 Tɔn wɔrun suunu sɔɔ,
na ra wunen faaban labaari gea kpare.

Yinni Gusunɔ, a yɛ̄ ma na ku ra nen nɔɔ mari.

11 Na ñ wunen faaban gari berua nen gɔ̄ruɔ.

Na wunen naane ka wunen somiru tɔmbu nɔɔsia.

Na tɔn wɔru guna wunen tɔn geeru
ka wunen bɔɔkɔkiniru sɔ̄si.

12 Yinni Gusunɔ, a ku de n wunen wɔnɔwɔndu bia.

A de wunen tɔn geeru ka wunen bɔɔkɔkiniru
tu man kɔ̄su saa kpuro sɔɔ.

13 Domi kɔ̄sa ye ya man sikerene ya ñ garirɔ.

Nen kom kɔ̄sum kpuro man girari,
mu ñ waabu wɔ̄.

Mu nen wirun seri dabiru kere.

Na mwia kpana.

14 Yinni Gusunɔ, a man wɔro,
a na fuuku a man faaba ko.

15 A de be ba kasu bu man hunde wuna
bu seku bakaru wa.

A de be ba nuku dobu mɔ̄ nen wahalan sɔ̄
bu biru wura kpa bu sekuru di.

16 A de be ba man yaakoru mɔ̄
ba n wɔ̄a desirun biti sɔɔ.

17 Adama a de be ba nun kasu
ba n nuku dobu mɔ̄.

Kpa be ba wunen faaba wura
ba n yɛ̄rimɔ̄ wunen sɔ̄.

Kpa ba n gerumɔ̄ ma Yinni Gusunɔwɔa kpɔ̄aru bo.

18 Adama nɛ sɔ̄arowa, na ñ gāanu mɔ.

Ka mɛ, Yinni u man yaaye.

Nen Yinni, wunɛ wi a ra man somi kpa a man wɔra,
a ku tɛ.

41 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. U
nɛɛ,

2 doo nɔɔrugiiwa wi u ra sɔ̄aron bwisikunu ko.

U n wɔ̄a wahala sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo nùn yara.

3 Yinni Gusunɔ u koo nùn kɔ̄su,

kpa u n win wɔ̄aru neni.

Meya u ko n nuku dobu mɔ̄ win wɔ̄aru sɔɔ.

U ñ maa derimɔ̄ u wɔri win yibereban nɔɔmɔ.

4 Yinni Gusunɔwɔa u koo nùn kɔ̄su

kpa u nùn nɔɔri sanam mɛ u barɔ u kpɪ.

5 Wee, na gerumɔ̄ na mɔ̄,

Yinni Gusunɔ, a nen wɔnɔwɔndu waawo,
a nen hunde bekio.

Domɪ na nun torari.

6 Nuku kɔ̄surun sɔ̄, nen yibereba ba mɔ̄,
saa yerà kon gbi.

Kpa bu wa bu nen yɪsiru duari.

7 Goo ù n na nen mi, weesa yɛ̄ro u ra man kue,
kpa u nen gari gura u ka da u nen kɔ̄sa gere nɔɔwɔ.

8 Nen yibereba kpuro ba gunnu gunnu gari mɔ̄.

Ba man kɔ̄sa bwisikusimɔ̄.

9 Domi ba mɔ̄, wahala ye, ya man neni gem ka tia.

Nɛ wee na kpɪ, n ñ koorɔ n maa se.

10 Nen bɔɔ kɪnasi, ka wì sa wɔ̄a sannu bɔri yendu sɔɔ,
na maa nùn naane sɔ̄a, ma sa dimɔ̄ sannu,
wiya u kua nen yibere.

11 Yen sɔ̄, Yinni Gusunɔ, a nen wɔnɔwɔndu waawo,

a man wɔro, kpa n bu kua ye n weene n bu kua.

12 Nen yibere ù kun man kamie,

saa ye sɔɔra kon gia ma a man kɪ.

13 A man kɔ̄su nen mem nɔɔɔbun sɔ̄.

Ma a dera na wɔ̄a wunen mi sere ka baadomɔ̄.

14 Na Gusunɔ Isireliban Yinni siara.

U ko n wɔ̄awa sere ka baadomɔ̄. Ami.

WOMUSUN BɔNU YIRUSE

42 Koren bibun womu ge ba wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.

2 Nge mɛ nim nɔru ga ra de nemu ga n daarun nim
kasu,

nge meya nen gɔ̄ru ga nun kasu Yinni Gusunɔ.

3 Nen gɔ̄ru ga wunen beke barɔ, Yinni Gusunɔ, wunɛ
wi a wɔ̄a.

Saa yerà na kon tii sɔ̄si wunen wuswaɔ̄ Yinni.

4 Nen nɔni yɪresu su kua nen nim nɔruram wɔ̄kuru ka
sɔ̄ sɔɔ,

sanam mɛ ba man bikiamɔ̄ ba mɔ̄,

mana Gusunɔ nen Yinni u wɔ̄a.

5 Nen tororu ta ra karewa nà n yaaya

sanam mɛ tɔn dabiru ta ra n man sikerene,

na n tu gbiiye su ka da Gusunɔn sɔ̄a yerɔ,

sa n nuku dobu mɔ̄, sa n Gusunɔ siaramɔ̄ sannu.

⁶ Mban s̄na ko na n nuki sankire, kpa na n weeweenu m̄.

Na ko n nen ȳiȳobu doke Gusun̄ n̄n Yinnin mi, kpa n maa n̄n siara.

Domi u s̄awa n̄n Yinni ka n̄n Faaba kowo.

⁷ Nen Yinni, na nuki sankire.

Yen s̄na na nun yaayam̄ saa Yuudenin daarun di, ka guu te ba m̄ H̄em̄on di

ka guu te ba m̄ Misesan di.

⁸ Wuna a ra de daarun nim mu kukiri,

kpa nim kureru tu se tu garu sua,

kpa ni kpuro nu man wukiri.

⁹ A man wunen k̄iru s̄s̄io s̄s̄o s̄s̄o, w̄kuru kpa na n womusu m̄, na n nun t̄mam̄, na n nun kanam̄ wun̄ wi a man w̄aru w̄.

¹⁰ Gusun̄, n̄n Yinni, a s̄awa n̄n kpee saara.

Mban s̄na a man duari.

Mban s̄na kaa de n̄n yibereba ba n man dam

d̄rem̄

kpa na n nuki sankire.

¹¹ Nen kukunu besikiram̄ sanam m̄ ba man n̄ni s̄s̄o,

ba man w̄mm̄, ba gerum̄ ba m̄, mana Gusun̄ n̄n Yinni wi.

¹² Mban s̄na na kon nuki sankire.

Mban s̄na ko na n weeweenu m̄ n̄n ḡru.

N̄, kon n̄n naan̄ dokewa wun̄ s̄s̄o,

kpa n nun siara kpam̄.

Domi a s̄awa n̄n Yinni ka n̄n Faaba kowo.

43 A man gem w̄eȳo Gusun̄ n̄n Yinni.

A ka man yin̄ be ba n̄n nasien wuswaa.

A man yakio wee kowobu ka t̄n k̄sobun min di.

² Gusun̄, wun̄ wi a man k̄su, mban s̄na a man

yanam̄.

Mban s̄na kaa de n̄n yibereba ba n man dam

d̄rem̄

kpa na n nuki sankire.

³ A de wunen yam bururam ka wunen b̄r̄kinira n man kpare.

A ka man doo sere wunen guu d̄era ten mi, mi a w̄a,

⁴ kpa n da wunen ȳku yer̄.

Gusun̄, wun̄ w̄ s̄s̄o na nuku dobu m̄,

kon nun siara ka womusu, ka m̄r̄ku.

Gusun̄, wuna a s̄a n̄n Yinni.

⁵ Mban s̄na na kon nuki sankire,

kpa na n weeweenu m̄ n̄n ḡru.

Na kon n̄n naan̄ dokewa wun̄ s̄s̄o,

kpa n wure n nun siara.

A s̄awa n̄n Yinni ka n̄n Faaba kowo.

44 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii

kua. Ge wee.

² Gusun̄, sa nua ka besen tiin swaa

wunen s̄ma ye a kua besen baababan waati.

Bera ba sun ye s̄s̄wa.

³ Ka wunen tiin n̄ma a bwese tukunu gira.

A bwese ni so nu yarina,

ma a besen baababa sw̄i nin w̄a ȳn̄.

⁴ Besen baaba be, ba bwese nin tem mwa.

N n̄ m̄ ȳn̄ s̄ ba takobi m̄,

n n̄ maa m̄ ȳn̄ s̄ ba dam m̄,

adama ȳn̄ s̄ a bu k̄iwa ma a w̄a ka be,

ma a bu yara ka wunen n̄mu.

⁵ Gusun̄, wuna a s̄a n̄n sina boko.

A wunen t̄mbu nasara w̄eȳo.

⁶ Ka wunen dama sa ko besen yibereba suriri.

Ka wunen ȳsira sa ko bu suni.

⁷ Domi na ȳ ma n n̄ n̄n t̄ndu,

n̄n kun m̄ n̄n takobi ya koo man faaba ko.

⁸ Wuna kaa sun w̄ra besen yibereban n̄man di.

Kpa a be ba sun tusa burisina.

⁹ Sa ko n woo kanam̄ t̄ru baatere wunen s̄,

sa n nun siaram̄ sere ka baadom̄.

¹⁰ Ka m̄, wee a sun yina, a sun sekuru doke,

a ku ra n maa ka besen tabu kowobu w̄a b̄ n tabu

yar̄.

¹¹ A dera sa biruku yira wur̄ besen yibereban

wuswaa,

be, be ba sun tusa ba besen ȳnu guram̄.

¹² A sun beri ben n̄ma n̄ge m̄ ba ra arari ȳaru n̄-

mu berie.

Ma a dera sa yarina, sa yabi bwese tukunu s̄s̄o.

¹³ A bes̄, wunen t̄mbu d̄ram̄ gobi sari,

a n̄ maa sun garisi ḡa geenu.

¹⁴ Wee a sun sekuru doke besen berusebun wuswaa,

¹⁵ be, be ba sun sikerene, ba sun ȳem̄, ba sun

yaakor̄ m̄.

A dera bwese tukunu nu sun womu dokem̄,

ma nu sun wii gimanu koosim̄ ka yaakor̄.

¹⁶ Wee sere ka t̄, seku te, ta ra n man m̄wa,

kpa na n n̄n wuswaa wukiri

¹⁷ ȳn̄ s̄ n̄n yibere u man w̄ri, u w̄mm̄

u man n̄n kuurim̄.

¹⁸ Yeniba kpurowa ya ra sun deeme.

Ka m̄, sa n̄n nun duari,

sa n̄n maa wunen arukawani kusie.

¹⁹ Besen ḡru ga n̄n s̄ire wunen min di,

sa n̄n maa gere wunen swaan di.

²⁰ Adama ka m̄, a sun k̄suka ḡbabur̄ demakunun

w̄a yer̄.

Ma a sun yam w̄kuru wukiri.

²¹ Gusun̄, s̄a n daa wunen ȳsiru duari,

ma sa da sa b̄nu ganu s̄am̄,

²² a n̄n kaa tubu, wun̄ wi a t̄nun ḡrun gari ȳ?

²³ Adama wunen s̄na ba sun goom̄ bururu ka yoka,

ba sun m̄era n̄ge ȳa ni ba ka d̄o bu go.

²⁴ A dom yando Yinni! Mban s̄na a do.

A dom yando. A ku sun yina sere ka baadom̄.

²⁵ Mban s̄na a wunen wuswaa berum̄.

Mban s̄na a n̄n besen w̄n̄w̄ndu m̄.

A n̄n wa n̄ge m̄ ba sun taare?

²⁶ Domi sa nuki sankire. Sa kp̄ tua s̄s̄o.

²⁷ A seewo a sun somi.

A sun w̄ro wunen durom bakam̄ s̄.

45 K̄irun womu ge Koren bibu ba wom kowobun

wirugii kua. Ge wee.

2 Nɛn g̃ru ga bwisiku duronu yiba sere nu yarimɔ.
 Na womu geni m̀ sunɔn s̃.
 Nɛn yara ya s̃a nge yoro geon yorutia.
 3 Wuna a buram bo tɔn bibun suunu s̃ɔ.
 Wunen gari yi durom yiba.
 Yen s̃na a Gusunɔn domaru m̃ sere ka baadom-
 maɔ.
 4 Tabu kowo damgii, a wunen takobi bekio,
 wuna a yiiko ka b̃ere baka m̃.
 5 Ka wunen sinandun dam,
 a wunen tabu keke yɔɔwo a da a nasara sua,
 kpa a gem sanna ka daa duudwia ka gean kobu,
 kpa a s̃m maamaakiginu ko ka wunen n̄m geun
 dam.
 6 Wunen s̃ɛnu nu n̄ɔ do,
 nu koo wunen yiberɛba s̃ku,
 kpa t̄mbu bu w̄ruku wunen wuswaɔ.
 7 Gusunɔ, ba wunen bandu sw̃i sere ka baadommaɔ.
 Gema a ka wunen bandu n̄ni.
 8 A gea k̃i, ma a k̃sa tusa.
 Yen s̃na Gusunɔ wi u s̃a wunen Yinni, u nun g̃ɔsa.
 U maa nun nuku dobu w̃ɛ ye u ka nun aye b̃eregiru
 w̃ɛ
 te ta wunen kraasibugiru kp̄aru kere.
 9 Wunen ȳnu nu turare num̃
 ye ba ra soku miru ka aloesi ka kasi.
 Ba m̄ɔkunu soom̃ a ka nuku dobu wa
 wunen sina g̃baburɔ te ba suunu donnu mani mani.
 10 Sina bii w̄ndiaba ba s̃a wunen kurɔ kpa s̃akobu.
 Kurɔ kpao u ȳ wunen n̄m geu u wura sebua ye ya
 na Ofirin di.
 11 A swaa dakio, bii kurɔbu a n̄n gari n̄,
 kpa a yi bwisiku.
 A wunen t̄mbu duario ka wunen baan yenugibu.
 12 Wunen buram mu ka sina boko naawa gem gem.
 A n̄n b̃ere w̃ɛyɔ ȳn s̃ u s̃a wunen yinni.
 13 Tirin t̄mbu be ba bwesenu kpuro arumani kere,
 ba koo ka nun dukia bwese bweseka naawa
 bu ka wunen k̃i geeru kasu.
 14 Sina bii w̄ndia kurɔ kpao wi, u w̃a sina kpaarɔ,
 u ȳnu sebua ni ba buraru koosi ka wuraba.
 15 Ba ka n̄n da sunɔn mi ka win ȳa bura n̄nigii ni,
 ma win kurɔ kpa s̃akoba n̄n sw̃i.
 16 Ba bu duusia sina kpaarɔ ka nuku dobu ka ȳeribu.
 17 Sina boko, wunen biba koo wunen baababan tubi
 di,
 kpa bu bandu di tem kpuro s̃ɔ.
 18 Nɛn womu geni, ga koo de bu wunen ȳsiru yaaya
 t̄ru baatere,
 kpa bwesenu kpuro nu nun siara sere ka baadom-
 maɔ.
46 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii
 kua. Ba gu kuawa ka g̃ru ȳka. Ba n̄ɛ,
 2 Gusunɔwa u s̃a besen kuku yee naanegiru
 ka besen t̄si yeru.
 Baa nuku sankiranu s̃ɔ,
 u ra n̄ s̃ɔru s̃awa u ka t̄nu somi.
 3 Yen s̃na sa ñ berum m̀ sanam m̄ tem mu ȳirimɔ,

ñ kun m̄ sanam m̄ guunu diirimɔ nim w̄kun s̃ɔɔɔ.
 4 Sa ñ nande sanam m̄ nim w̄kun nim kurenu nu
 w̄ki nu yaka m̀
 sanam m̄ nu guunu ȳirimɔ.
 5 Daarɔ gara w̃a t̄n nim mu ka nuku dobu naamɔ
 W̄rukoon w̃a yerɔ,
 dii d̄era ten mi, mi wi, Gusunɔ u w̃a.
 6 Gusunɔ u w̃a te s̃ɔ, yen s̃na ta ñ w̄rum̄.
 Gusunɔ u ra tu gabewa saa buru buru yellun di.
 7 Bwesenu nu burisine, ma bannu w̄rukumɔ.
 Gusunɔ u gb̄ara, ma tem mu yanda.
 8 Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni u ka sun w̃a.
 Yakɔbun Yinni, u s̃awa besen kuku yee naanegiru.
 9 I na i wa ye Yinni Gusunɔ u kua.
 U s̃m maamaakiginu kua handunia s̃ɔ.
 10 U tabu kpeesia yen goonu n̄ɛ ye s̃ɔ.
 U t̄nnu ka yaasi b̄ɔka,
 ma u tabu keke yi dumi gawe d̄ɔ men̄i.
 11 U n̄ɛ, i ȳro, kpa i gia ma wiya Gusunɔ.
 U bandu dii bwesenu kpuro s̃ɔ, ka tem kpuro s̃ɔ.
 12 Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni u ka sun w̃a.
 Wi, Yakɔbun Yinni u s̃awa besen kuku yee
 naanegiru.

47 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii
 kua. Ge wee.

2 B̄ɛ handunian bwesenu, i taki koowo,
 kpa i kuuki ko ka nuku dobu Yinni Gusunɔn mi.
 3 Domi u s̃awa Yinni W̄rukoo wi u nanum m̃.
 U s̃awa sina boko tem kpuro s̃ɔ,
 4 wi u ra de su bwesenu ganu t̄esi,
 kpa sa n̄ nu taare.
 5 Wiya u sun besen tem g̃sia, ma sa yen woo
 kanamɔ,
 b̄ɛ Yakɔbun bweseru te wi, Yinni u k̃i.
 6 Gusunɔ u ȳɔɔ Sion̄, ma ba nasaran taki m̀.
 U gb̄ia u d̄ɔ, ma ba k̄ba soom̃.
 7 I Gusunɔ womu kuo, i Gusunɔ womu kuo.
 I Yinni, sina boko siaro ka womu.
 8 Domi wiya u s̃a handunia kpuron sunɔ.
 I n̄n womu kuo.
 9 Wiya u bandu dii bwesenu kpuro s̃ɔ,
 ma u s̃ win sina g̃ni d̄era s̃ɔ.
 10 Bwese tukunun sina biba mennamɔ ka Gusunɔ
 Aburahamun Yinnin t̄mbu.
 Domi wiya u ka be ba tem k̄su w̃a.
 Wiya u kpuro kere.

48 Womu ge Koren bibu ba kua. Ge wee.

2 Yinni Gusunɔ, a kp̄a,
 yen s̃na n̄ weene bu nun t̄ma baama,
 wunen wuuɔ ka wunen guu d̄era ten w̄llɔ te ba m̀
 Sion̄i.
 3 Ta ȳ buram buram t̄na.
 Wi u tu m̄era kpa u n̄ nuku dobu m̀ ten buram s̃.
 Guu ten s̃ɔ ȳsan n̄m geu gia, sina bokon sina
 kpaara mi.
 4 Yinni Gusunɔ, wunen sina kpaaru s̃ɔ,
 a ra sun s̃ɔsiwa ma a s̃a besen kuku yeru ka gem.
 5 Domi wee, sinambu ba menna,

ba ƙƙ tia kua bu ka Siƙni ƙƙri.
⁶ Adama ye ba nun wa,
 miya berum bu mwa, ba wurura nge tƙn ƙurɔ
 wi marubun wahala ya nenua sanam me u yiire.
 Yera ba nanda ba duki sua.
⁸ Ba fukura ba wɔruka nge goo nimkuu ge sɔɔ yari
 yerun woo ga fuka.
⁹ Ye sa ƙƙƙ ba gerumɔ, sa ye wa Gusunɔ, ƙƙllu ka
 tem Yinnin wuuɔ.
 Sa ye wa Gusunɔ besen Yinnin wuuɔ.
 Wiya u koo de wuu ge, ga n wɔa sere ka baadom-
 maɔ.
¹⁰ Gusunɔ, sa wunen durom bwisikunu mɔ wunen sɔa
 yee ten mi.
¹¹ Nge me a yisuru yara,
 nge meya ba koo nun tɔma handunian goonu nne
 sɔɔ.
 Domi a ra tɔmbu kpare gem sɔɔ.
¹² Be ba wɔa Siƙnin guuru, ba nuku dobu mɔ.
 Yudan tɔmbu ba yɛrimɔ wunen siri bi a kuan sɔ.
¹³ I siiyɔ i ka Siƙni sikerena.
 I yen kɔsu yenu gario.
¹⁴ I yen gbɔra te mɛerio,
 kpa i yen sina kpaanu mɛeri
 i ra ka been bibu yen faagi kua,
¹⁵ i nee, Yinni Gusunɔwa u sɔa besen Yinni
 sere ka baadommaɔ.
 Wiya u koo maa sun kpara sere ka besen ƙƙƙ tɔɔ.
49 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii
 kua. Ge wee.
² Bee bwesenu kpuro, i swaa dakio i ƙɔ.
 Bee handuniagibu, i swaa tem kpɔiyɔ i ƙɔ.
³ Damgibu ka bwɛɛbwɛɛbu, i swaa dakio i ƙɔ.
 Sɔarobu ka gobigibu, i swaa tem kpɔiyɔ i ƙɔ.
⁴ Na kon gari bwisigii gere.
 Nen bwisikunu nu maa asansi mɔ.
⁵ Na bwisigibun mɔnnu swaa daki,
 na kon maa bee nu tubusia ka mɔrɔku.
⁶ Mban sɔna kon berum ko wahalan saa sɔɔ.
 Mban sɔna kon berum ko sanam me nen yibereba ba
 man sikerene nuku kɔsurun sɔ.
⁷ Ba ben dukia naane sɔa.
 Ma ba tii sue dukia yen kpɔarun sɔ.
⁸ Adama ben goo kun kpɛ u win winsim hunde yakia,
 kpa u Gusunɔ yen ƙɔsiaru wɛ.
⁹ Domi hunden yakiabu gɔa bakana, bu n ƙɔru mɔ.
 Yen sɔna n n koorɔ bu kpɔ bu ye ko,
¹⁰ n n maa koorɔ ba n wɔa sere ka baadommaɔ.
 Ba n kpɛ bu gɔɔ yina.
¹¹ Domi sa waamɔ ma bwisigibu ka gari bakasu
 kpurowa ba gbimɔ.
 Ma ba ben dukia derimɔ gabu bu gura.
¹² Meya be ba yisuru yara ba ra n bwisika
 ma ben yenusu ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.
 Ben wɔa yenu kun maa kam mɔ.
¹³ Adama tɔnu wi u beere mɔ u ku ra te.
 U sɔawa nge yee yi ba ra sakiri.
¹⁴ Nge meya ben are sɔa,

be ka be ba bu swii ba ben gari swaa daki.
¹⁵ Ba ra bu surewa gɔrɔ nge yɔa gɔɔ ge ba sure wɔru
 sɔɔ,
 kpa gɔɔ u bu di.
 N sosi, tɔn deero ba koo bu taaku, kpa ben beere yu
 kpe,
 kpa gɔribun wɔa yeru tu ko ben yenu.
¹⁶ Adama Gusunɔ u koo nen hunde wɔra saa gɔribun
 wɔa yerun di.
 Domi u koo man kɔsu.
¹⁷ Yen sɔ, a ku nanda tɔnu n dukia guramɔ,
 ma win yenun arumani ya sosimɔ.
¹⁸ A n yɛ ma u n ka yen gaa dɔɔ gɔrɔ,
 ba n maa ka nɔn yen gaa sikumɔ.
¹⁹ U ko n nuku dobu mɔ win wɔaru sɔɔ,
 kpa ba n nɔn siaramɔ nuku doo bi u mɔn sɔ.
²⁰ Adama yen ƙƙƙ, u koo win baababa deemawa
 gɔrɔ.
 Be, ba n maa handunian yam bururam wasi.
²¹ Tɔnu wi ba beere wɛemɔ, ma u n bwisi mɔ,
 u sɔawa nge yee yi ba mweerima bu sakiri.
50 Asafun womu. Ge wee.
 Yinni Gusunɔ u gari mɔ, u handuniagibu soku
 be ba wɔa sɔɔ yari yeru n ka da sɔɔ duu yeru.
² Gusunɔ u kurama saa Siƙni wuu burɔ gen min di ka
 yam bururam.
³ Besen Yinni u wee wi, wi u ku ra mari.
 Win wuswaɔ dɔɔ boko sɔrua,
 ma guru woo bɔkɔ ga ka nɔn sikerene.
⁴ U ƙƙƙguru sue ƙƙllɔ ka temɔ u ka win tɔmbu siri.
⁵ U mɔ, i man nen tɔmbu mennama be ba man naane
 sɔa,
 be, be ba ka man arukawani bɔkua
 ma ba ye sire ka yɔkuru.
⁶ Wɔllu kpuro ta koo win gem gari kpara.
 Domi wiya u sɔa siri kowo.
⁷ Yinni Gusunɔ u nee,
 i swaa dakio bee nen tɔmbu Isireliba.
 Na kon bee sɔ ma nena na sɔa been Yinni.
⁸ N n been yɔkunun sɔ na bee gerusimɔ.
 Domi na ra been yɔku dɔɔ mwaaruginu mwe baa-
 domma.
⁹ Na n maa naa kinenu mwaamɔ been yenuɔ,
 n kun me boo kinenu been boo gɔɔ.
¹⁰ Domi nena na gbeeku yee kpuro mɔ
 ka yi yi wɔa guunɔ dabi dabinu.
¹¹ Na gunɔ si su wɔa guunɔ kpuro yɛ
 ka maa yee yi yi wɔa yakasɔ.
 Yi maa sɔawa negii.
¹² N n gɔɔrun na ta man mɔ, n n wune kon sɔ.
 Domi nena na handunia mɔ ka ye ya wɔa ye sɔɔ
 kpuro.
¹³ I tamaa kon naa kinenu yaa temwa?
 I tamaa boo kinenu yema kon ƙɔ?
¹⁴ Ye n buram bo, yera i ne Gusunɔ been Yinni siara.
 Kpa i been ƙƙ mweenu yibia ni i man kua.
¹⁵ A man sokuo sanam me a nuki sankire.
 Saa ye sɔɔ, kon nun wurari, kpa a man beere wɛ.

¹⁶ Adama Gusunɔ u kɔsan kowo sɔɔwɔ u mɔ,
mban sɔna a nen woodaba siamɔ ma a nen
arukawanin gari gerumɔ,

¹⁷ wunɛ wi a ku ra sɔɔsiru kã,
ma a nen gere atafiiru sãa.

¹⁸ À n gbenɔ wa, a ra ka nùn nɔɔ tia ko,
a ra n wãa ka sakara kowobu.

¹⁹ Wunen nɔɔ ga ra n kɔsa yibawa,
wunen yara ya weesu sekumɔ.

²⁰ Mi a sina kpuro, wunen winsimwa a ra n wĩimɔ,
kpa a n wunen mero bisin kɔsa gerumɔ.

²¹ Yeniba kpurowa a kua, ma na maari.

Domi a tamaa na sãawa nge wunɛ.

Adama kon nun taarɛ wẽ

kpa n kpuro terasia wunen wuswaaɔ.

²² I laakari koowo, kpa i swaa daki i nɔ
bɛɛ be i nɛ Gusunɔ duari.

Ma n kun mɛ, kon bɛɛ sɛre n yaaku.

Goo kun maa kpɛ u bɛɛ wɔra.

²³ Win yãkuru ta sãa siarabu,
yẽrowa u man bɛɛre wẽemɔ.

Wi u maa win tii neni dee dee
yẽrowa u koo nen faaba wa.

51 Ye Dafidi u ka Bati Seba kpuna u kpa, Gusunɔn
sɔwɔ Natani u da win mi. Yen biruwa Dafidi u
wom kowobun wirugii womu geni kua. Ge wee.

³ Gusunɔ, a man durom kuo wunen kii geerun sɔ.

A nen toraru wunɔ wunen wɔnwɔndun sɔ.

⁴ A man woburuo sãa sãa kpa a nen kom kɔsum
wɔka.

A nen durum wunɔ kpa n sãra.

⁵ Domi na nen toraru wura,
nen durum ya maa man bitani mɔ baadomma.

⁶ Wunɛ turowa na torari,
na maa kua ye ya ñ nun dore.

Yen sɔ, a gem mɔ ye a ka man taarɛ wẽ.
Wunen siribu bu dɛnde.

⁷ N wee, kom kɔsum sɔwɔra ba man mara.

Nen mero wi u maa nen gura sua, win tii u sãawa du-
rumgii.

⁸ Adama gema a bikiamɔ gɔruɔ.

Ñ n men na, a de wunen bwisi yi n man wãasi.

⁹ A man deerasiabun wororu † koosio kpa n deera.

A man woburuo kpa n burura n wẽsu kera.

¹⁰ A man nuku dobu wẽeyɔ kpa na n desinu karamɔ.

Baa mɛ a nen gɔma dwiyasia, kon kpam yẽeri.

¹¹ A ku nen durum mɛeri,
a nen kom kɔsum kpuro wɔko.

¹² Gusunɔ, a man gɔru wẽeyɔ ge ga deere,
kpa a man hunde kpaa wẽ ye ya koo yɔra sim sim.

¹³ A ku man gira wunen bɔkun di,
a ku maa man wunen Hunde Deero mwaari.

¹⁴ A kpam man wunen faaban nuku dobu wẽeyɔ,
kpa kii geeru tu nen hunde dam kɛ.

¹⁵ Sanam meya kon durumgibu wunen swaa sɔɔsi,

† WORORU - Yuuba bã n deerasiabun wororu mɔ, ba ra dãa kiku
ge ba mɔ isɔpu wasiwa deerasiabun nim sɔɔ kpa bu ka gu durumgii
yẽka.

be, be ba nun torari,
kpa bu wurama wunen mi.

¹⁶ Gusunɔ, wunɛ wi a man faaba kua,
a ku maa man goon yem bikia.

Ko na n wunen gem mɛ a man wẽ takaru mɔ.

¹⁷ Yinni Gusunɔ, a nen nɔɔ wukio
kpa gu nun siara bu nɔ yam kpuro.

¹⁸ À n daa yãku dɔɔ mwaararugiru kɔ,
na n daa nun tu kue.

Adama a ñ yãkunu kɔ.

¹⁹ Yãku te ta nun wẽre,

tɛya gɔru ge ga tii kawa.

Gusunɔ, a ñ tɔmbu yinamɔ

be ba tuuba kua ka tii kawabu.

²⁰ A de a ka Siɔni nɔnu geu mɛeri kpa a ye gea kua,
kpa a Yerusalemun gbãraru seeya.

²¹ Sanam meya kaa yãkunu mwa ni a bikia.

Niya yãku dɔɔ mwaararuginu.

Kpa bu naa kinenu go wunen yãku yerɔ.

52 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua.

² U gu kuawa sanam mɛ Dɔɔgu Edɔmu u na
Sɔɔlun mi u ka nùn sɔ ma Dafidi u da Akimelekin mi.
Womu ge wee.

³ Tabu durɔ, mban sɔna a tii siaramɔ kɔsa ye a mɔn
sɔ.

A n yẽ ma Gusunɔn durom mu ko n wãa sere ka baa-
dommaɔ.

⁴ Kɔsa tɔnawa wunen yara ya ra n gerumɔ.

Ya sãawa nge wobu te ta nɔɔ do, murafiti wunɛ,

⁵ a ra kɔsa kã n kere gea,

kpa a n weesu kɔ n kere gem.

⁶ Gari kɔsiya yi ra n yiba wunen nɔɔwɔ

kpa a n wãa keetan swɛɛ sɔɔ.

⁷ Yen sɔ, a n yẽ ma Gusunɔ u koo nun sura sere ka
baadommaɔ.

U koo nun gawa u yara saa wunen kuu bekurugirun
di,

kpa u nun wuna wasobun suunu sɔɔn di.

⁸ Be ba Gusunɔ naane sãa, ba koo nun wa,

kpa biti bu mwa bu nun yẽɛ bu nɛɛ,

⁹ durɔ winiwa u yina Gusunɔ u nùn kɔsu,

ma u win naane doke win dukia sɔɔ,

u tii kɔsu win bwisi sɔɔ.

¹⁰ Nɛ, na wãawa Yinni Gusunɔn sãa yerɔ

nge olifin dãa beku te ta kpare, ta wẽsu sãa.

Na win durom naane sãa sere ka baadommaɔ.

¹¹ Na kon nùn siarawa sere ka baadommaɔ, domi u
kua.

Wi sɔwɔra kon nen yĩyɔbu doke be ba nùn naane sãan
suunu sɔɔ

yèn sɔ u sãa tɔn geo.

(I maa mɛerio 14)

53 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua
ka gaasiraru. Ge wee.

² Wee nge mɛ gari bakasu su sãa.

Su ra nɛɛ, Gusunɔ sari.

Su sankire. Su kom kɔsum mɔ.

Sin gagu sari ge ga gea mɔ.

³ Yinni Gusunƙo u tɔmbu mɛɛrima saa wɔllun di,
u ka wa goo ù n wāa u bwisi mɔ,
u ka wa goo ù n wāa u nùn sāmɔ.

⁴ Adama u wa be kpurowa ba kōre.
Be kpurowa ba sankire.
Be kpurowa ba kōsa m̀.

Baa ben turo kun gea m̀.
⁵ Ye u wa mɛ, yera u tii bikia u nɛɛ,
kōsan kowo be, ba ñ yēru mɔ?
Wee ba nen tumbu gbenimɔ.

Ben goo kun man sāmɔ.
⁶ Yen s̄, ba koo nanda bu diiri
sanam mɛ gāa bɛrumginu sari.
Be ba ka nun tabu m̀,
Gusunƙo u koo ben kukunu yarinasia.

Ba koo sekuru wa yèn s̄ u bu yina.
⁷ Yinni Gusunƙo, na nun kanamɔ
a de faaba kowo goo u yari Siɔnin di
u Isireliba, Yakɔbun bweseru yara desirun di,
kpa ba n wāa bɔri yendu s̄.

À n kua mɛ, anna a nuku dobu wa bi ba koo ko mi.

54 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua
ka mɔkɔku ² sanam mɛ Sifugibu ba na Sɔɔlun mi
bu ka nùn s̄ ma Dafidi u kuka ben temɔ. Ge wee.

³ Gusunƙo, a man faaba koowo wunen yisirun s̄.
A de a man siria ka wunen dam bakam.

⁴ Yinni Gusunƙo, a swaa tem kpīyɔ kpa a nen kanaru
nɔ.

⁵ Domi tɔn tukobu ba man seesi.
Tɔn kōsobu ba kasu bu man go.
Ben bwisikunu s̄, ba nɛɛ, wunɛ Gusunƙo a sari.

⁶ Adama nen mi, wuna a s̄a nen faaba kowo.
Be ba ka man ȳ, bera a maa ka ȳ.

⁷ A nen yiberɛba kōsa kɔsio.
A man bɔrɔkiniru s̄kɔsio, a bu go.

⁸ Kon nun yākunu kua ka nuku tia.
Kon womu ko ka wunen yīsiro n nun tɔma,
domi a s̄a tɔn geo.

⁹ Wuna a ra man nuku sankiraru wunari,
kpa na n nuku dobu mɔ nà n nen yiberɛba wa.

55 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua
ka mɔkɔku. Ge wee.

² Yinni Gusunƙo, a swaa tem kpīyɔ a nen kanaru nɔ.
A ku man biru kisi nà n nun kanamɔ.

³ A nen laakari koowo kpa a man wisi.
Wee na sirene ka nuku sankiraru,

⁴ na burisine yiberɛban garin s̄
ka tɔn kōsobun dam dɔrebun s̄.

Tɔmba man kōsa kuammɛ,
ba man taare wɛ ka mɔru baka.

⁵ Na nuki sankire too nen ḡruɔ.
Ma gɔkɔ bɛrum man nenua.

⁶ Na nanda sere na diirimɔ.

⁷ Na nɛɛ, nà n daa kasa mɔ nge kparuko,
kon yōwa n da n sina na n wēre.

⁸ Kon duka yakura n da mi n toma,
kpa na n wāa gɔburɔ.

⁹ Kon duka yakura fuuku n kuku yeru kasu,

kpa guru woo damguu gu ku raa man so.

¹⁰ Yinni, a nen yiberɛban kpunaa kam koosio,
kpa bu ku nɔkɔsina.

Domu na waamɔ tɔmba wɔbia ka sannɔsu m̀ wuu
¹¹ ba ka gen gbāraru sikerene s̄kɔ s̄kɔ ka wōkuru.

Meya kōsa ba m̀ wuu ge s̄kɔ.

¹² Nuku kōsurugibu ka gbenɔbu ka keetagiba
ba yiba wuu ge s̄kɔ.

¹³ Ñ n yiberɛn na u na u man wɔnwa,
na ñ gam gerumɔ.

Goo ù n man tusa, kon kuke win s̄.

¹⁴ Adama wuna a kua mɛ,
wunɛ wi a s̄a nen beruse ka nen bɔkɔ,
wunɛ wi na ra nen asiri s̄.

¹⁵ Nɛ ka wunɛ, kīi bakara ta sun manine,
ma sa dɔkɔ sannu Yinni Gusunƙo s̄a yerɔ.

¹⁶ A de gɔkɔ u tɔn kōsobu s̄re subaru s̄kɔ,
kpa bu da gɔribun wāa yerɔ wasiru.

Domu nuku kōsura yiba ben swaa s̄kɔ.

¹⁷ Adama Yinni Gusunƙo, wuna na faaba kanamɔ.
Kaa maa man faaba ko.

¹⁸ T̄kɔ giriru kpuro, na ra n weeweenu m̀wa.
Meya a maa nen nɔkɔkɔ.

¹⁹ A ñ kaa de yiberɛba bu man nɔma turi baa mɛ ba
dabi.

Kaa man bɔri yendu w̄.

²⁰ Yinni Gusunƙo, wunɛ wi a s̄ wunen sina gɔkɔ sere
ka baadomɔ,

wuna kaa negii nɔ, kpa a bu sekuru doke.
Domu n ñ koorɔ bu ḡru gɔsia

yèn s̄ ba ñ nun nasie.

²¹ Ba wi u ka bu wāa bɔri yendu s̄kɔ sannɔ wɔri.
Ba arukawani ye u ka bu bɔkua kusia.

²² Gari doriya yi ra n wāa tɔn kōso win nɔkɔkɔ.
Adama tabun gariya yi ra n wāa win nukuru.

Meya maa win gari yi ra n kokumɔwa nge gum
yarum.

Adama yi ra n s̄awa nge takobiba.

²³ A wunen wāaru kpuro Yinni Gusunƙo nɔmu s̄ndio,
kpa u nun nɔkɔri.

Domu u ñ derimɔ gemgii u wɔruma.

²⁴ Yinni Gusunƙo, wuna kaa de tɔn kōsobu bu da gɔri-
bun wāa yerɔ.

Kpa tɔn gowobu ka be ba bwisi kōsi mɔ bu gbi sekum.
Adama nɛ, wuna na naane s̄a, Yinni Gusunƙo.

56 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua.
Ba gu kuawa ka dɔkɔ te ta s̄are nge

kparukogiru ge ga sumɔ dāa bakaru garun wɔllɔ. Da-
fidi u womu ge kuawa sanam mɛ Filisitiba ba nùn
mwa ba neni Gatiɔ. Ge wee.

² Gusunƙo, a nen wɔnwɔndu waawo,
domi tɔn dabira ta man buku buku m̀.

Ta ka man tabu m̀,
ma ta man nɔni s̄kɔkɔ t̄kɔ baatere.

³ Nen yiberɛ be, ba dabi,
ba man buku buku m̀wa saa kpuro,

be, be ba ka man tabu m̀ mi,
ba man wɔri ba taare.

4 Berum mù n man mwa.
Wuna na ra n naane sãa.
5 Yinni, na nun siara gari yi a geruan sã.
Na ñ gãanu ganun berum mɔ,
domi na nun naane sãa.
Mba tɔnu u koo kpĩ u man kua.
6 Tɔ baatere ba ra man gari kɔsiwa,
kpa ba n man gãa kɔsunu bwisikusimɔ.
7 Ba nɔ tia kua, ba man sakiriamme.
Ba nen yira kasu bu ka man hunde wuna.
8 Domi ba tamaa kɔsa ya koo bu yara.
Yinni, a bu suro ka mɔru.
9 A nen yira kpuro swĩ mi na kpikuru da.
A nen nɔni yĩresu gãrio wunen bwãaru † kɔ.
A sin geeru yorua wunen tireru kɔ.
10 Gusunɔ, nã n nun nɔngiru sue,
nen yiberɛba ba koo biru wura.
Domi na yẽ kam kam ma a sãawa negii.
11 Yinni Gusunɔ, na nun siara gari yi a geruan sã.
Meya kon maa nun tɔma wunen gari yin sã.
12 Na ñ gãanu ganun berum mɔ,
domi na nun naane sãa Yinni.
Ñ n men na, mba tɔnu u koo kpĩ u man kua.
13 Gusunɔ, kon nen nɔ mweeru yibia te na nun kua.
Kon yãkunu ko n ka nun siara.
14 Domi a man yara saa gɔn di.
Meya a ñ derimɔ nen naasu su sokura.
Kpa n kpĩ n sĩ wunen wuswaɔ tɔmbun suunu kɔ.
(I maa mɛerio naasu 8-12, 108:2-6)

57 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. U womu geni kuawa sanam mɛ Sɔɔlu u nùn naa gire u go. Ma u da u kukua kpee baa kɔ. Ge wee.
2 Gusunɔ, a nen wɔnwɔndu waawo.
Wunen miya na kuku yeru kasu.
Wunen kasan saara ta koo man bere sere nen nɔni swãaru kpuro tu ka kpe.
3 Yinni Wɔrukoo, wuna na nɔngiru sue, domi wuna a ra man nɔri.
4 Saa wɔllun diya kaa man somima.
Kaa nen yiberɛba burisina.
A man wunen bɔrɔkiniru ka wunen tɔn geeru sɔɔsima.
5 Wee na wãa tɔn kɔsobun suunu kɔ be ba sãa nge gbee sinan si su ra tɔmbu tem.
Ben donna nu sãa ben yaasi ka ben sɛenu.
Ma ben yara sãa nge takobi ye ya nɔ do.
6 Gusunɔ, wɔllu ta ñ kpɛ tu nun mwa wunen kpãarun sã.
A wunen yiiko sɔɔsio tem kpuro kɔ.
7 Nen yiberɛ be, ba man yɛri beria nen swɛɛ kpuro kɔ, ma na tem tuke na wa ba wɔru gba nen wuswaɔ.
Adama bera ba gu wɔri.
8 Gusunɔ, nen torora sã.
Kon nun womu kua kpa n nen baranu so.
9 A yando nen bwɛra.
Mana nen gɔngera wãa.
Mana nen nɔrɔku ga wãa n ka sɔɔ bɔɔsia.

† bwãaru - Bwãa te, Yuuba ba ra tu kowa ka gɔna.

10 Yinni Gusunɔ, kon nun siara tɔmbun suunu kɔ, kpa n maa nun tɔma ka womusu.
11 Domi wunen tɔn geera wãawa sere ka wɔllɔ.
Meya maa wunen bɔrɔkiniru ta sɔɔsiramɔ sere ka guru winɔ.
12 Gusunɔ, wɔllu ta ñ kpɛ tu wunen kpãaru mwa.
A wunen yiiko sɔɔsio handunia kpuro kɔ.
58 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua.
Ge wee.
2 Bɛ Wɔrukoon tɔmbu,
i ko kpĩ i baawure siri dee dee i n ka sere nɔ maari?
3 Aawo, i kɔsa mɔwa gɔru.
Ma i bɔbunu ayeru kɛmɔ.
4 Daa kɔsagii u ra sɔɔsirewa saa win meron nukurun di.
Wee kowo u ra kɔrewa saa win birun di.
5 Ben nɔ ga ra n dɛɛ yibawa nge waa,
kpa ba n ben swasu kɔrua nge surɔkɔru
6 te ta kun kĩ tu dobo dobo yɛru bon gari.
7 Yinni Gusunɔ, a bu nɔ kɔsukuo.
Be, be ba sãa nge gbee sinan kpɛminu mi,
a ben baa saburosu yakirio.
8 A de bu yarina nge nim mɛ mu kokumɔ,
kpa a bu twee bu ko kpanɔbu.
9 Bu gbio bu yanda nge sokoro,
kpa a ku de bu sɔɔ wa
nge bii win suru kun yiba ba ka mara.
10 Kaa bu gurawa fuuku ka woo guna sere bu ka nɛɛ,
weke te ba swɛn koru ta dɔɔ wa ta swĩa, baa dãa yà n gbere.
11 Adama gemgii u ko n nuku dobu mɔwa ù n wa ba nùn mɔru bara.
U koo win naasu kpakia tɔn kɔsobun yem kɔ,
12 kpa tɔmbu bu nɛɛ, gemgiiwa u koo are wa.
Domi Gusunɔwa u handunian tɔmbu kpuro sirimɔ.
59 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. U gu kuawa sanam mɛ Sɔɔlu u gɔra bu da bu wi, Dafidin diru tarusi bu nùn go. Ge wee.
2 Nen Yinni, a man wɔro nen yiberɛban nɔman di.
A man kɔsuo ben sã.
3 A man wɔro tɔn kɔsobun nɔman di,
kpa a man yakia be ba tɔmbun yem yarimɔn nɔman di.
4 Domi be wee ba man kasu bu go.
Daa bɔbɔyagiba ba nɔ tia mɔ bu ka man go.
Na ñ kɔsa kue, na ñ maa durum kue, Yinni Gusunɔ.
5 Ka mɛ, ba nɔru mɔ bu ka man wɔri.
Yinni, a seewo, a man mɛerio, a na a man somi.
6 Gusunɔ Isireliban Yinni, wunɛ wi a wɔllu ka tem mɔ,
a seewo a tɔn kɔso be sɛɛyasia be, be ba ñ nun nasie.
A ku ben goon wɔnwɔndu ko.
7 Yoka baayere ba ra newa ba n wori nge bɔnu
kpa ba n ka wuu sikerɛɛ.
8 Kɔsa yarimɔ saa ben nɔsun di,
ma n sãa nge ba takobi wuuwa.
Domi ba mɔ, wara koo nɔ ye ba gerumɔ.
9 Adama wunɛ, Yinni Gusunɔ, a bu yɛmɔ.

A bwesenu kpuro atafiiru sãa.
¹⁰ Baa bà n dam mɔ amɔ, wuna na naane sãa.
 Domi wuna nen kuku yee bakaru.
¹¹ Yinni kīrugii, a na a man swaa gbiiya.
 Wee a dera na nen yiberēba mēera ka nuku dobu.
¹² A ku bu go kpa nen tɔmbu bu ku raa ye duari.
 Adama a de bu sirena, kpa bu wɔruku wunen dam sã.
 Domi wunε, Yinni Gusunɔ, wuna a sãa besen tɛrɛru.
¹³ Ben gere kpuro ya durum yibawa.
 A de ben tii suabu bu bu sura.
 Domi ba ra n weesu ka gari kɔsi gerumɔwa.
¹⁴ Yinni, a bu kam koosio ka mɔru, kpa ba kun maa wãa.
 Kpa bu gia ma wuna a bandu dii Yakɔbun bibu sɔɔ ka handunia kpuro sɔɔ.
¹⁵ Yoka baayere, yiberε be,
 ba ra nɛwa ba n wori nge bɔnu
 kpa ba n ka wuu sikerene,
¹⁶ ba n kasu ye ba koo di.
 Kpa ba n wãa mi, wɔku giriru, domi ba ku ra debu.
¹⁷ Adama nε, na kon womu ko wunen dam sã.
 Buru buru yellu, na kon nun tɔma wunen kīrun sã,
 domi a sãawa nen kuku yee damgiru,
 kpa n kuke wunen mi nã n nuki sankire.
¹⁸ Yinni Gusunɔ, wuna a sãa nen dam ka maa nen kuku yee damgiru.
 Wuna kon tɔma, domi a sãawa tɔn geo.
 (I maa mēerio naasu 7-14, 108:7-14)

60 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka mɔrɔku. U gu kuawa u ka keu sɔɔsi. ² Womu ge, Dafidin taba ga ka yã bi u ka Sirigii be ba wãa Mε-sopotamiɔ ka Sobas kua. Ye Dafidi u taa bi wee, win tabu sunɔ Yoabu u Edɔmun tabu kowobu gowa nɔrɔkɔbun suba wɔkura yiru (12.000) wɔwa gaa sɔɔ ye ba mɔ Bɔru. Womu ge wee.
³ Gusunɔ, wee a sun yina ma a sun yarinasia.
 Baa mε a mɔru sãa, a sun seeyo.
⁴ A dera tem mu yīira ma mu besikira.
 A mu kpaasinɔ domi mu kankiramɔ.
⁵ A dera wunen tɔmba nɔni sɔɔra,
 ma ba tam nɔra mu ben wiru gɔsia.
⁶ Be ba nun nasie, bera a wunen gidi bɔra wε,
 kpa yu sɔɔsira gem sã.
⁷ A sun wɔro ka wunen dam.
 A besen kanaru nɔnɔ,
 kpa su faaba wa besε wunen kīnasibu.
⁸ Gusunɔ u gerua win sãa yee dεerarɔ u nεε, u koo nasara wa.
 U koo Sikemu bɔnu ko kpa u tɔmbu Sukɔtun wɔwa yabua.
⁹ Wiya u Galadi mɔ. Wiya u maa Manase mɔ.
 Efaraimu ya sãawa nge win sii furɔ kɔkɔru.
 Ma Yuda ya sãa nge win sina dεka.
¹⁰ Adama Mɔabu ya sãawa win woburutia.
 U koo Edɔmu bara nɔnɔ teu kɔwɔwa u ka sɔɔsi ma ya kua wigia.

Filisitiba ba koo nùn nasaran kuuki koosi ka nuku dobu.
¹¹ Wara u koo ka man da wuu gbāraruuguu gen mi.
 Wara u koo man kpapa u ka da Edɔmɔ.
¹² Yinni Gusunɔ, wuna kaa ka man da, wunε wi a raa sun yina,
 ma a ku ra maa ka besen tabu kowobu yari.
¹³ A sun somiɔ su ka yari nɔni swārun di.
 Tɔnun somiru ta sãawa wom dirum.
¹⁴ À n wãa ka besε, sa ko kpī su tabu ko ka wɔrugru.
 Kpa a besen yiberēba kɔsuku.
61 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka mɔrɔku. U nεε,
² Gusunɔ, a nen weeweenu nɔnɔ,
 kpa a nen kanaru nɔ.
³ Saa tontonden diya na nun nɔnɔgiru sue ka nuku sankiranu.
 A ka man guuru wɔwɔ te na n kpε n ka tii yɔ.
⁴ Domi a sãawa nen kuku yeru.
 Ma a maa sãa nen gbāraru nen yiberēban wuswaaw.
⁵ Na kī na n wãa wunen kuu bekurugirɔ sere ka baadomɔ,
 na n kukua wunen kaserun kɔkɔru.
⁶ Domi a ra man kue ye na kī,
 kpa a man tubi wε ye a ra be ba wunen yīsiru nasie wε.
⁷ Gusunɔ, a besen sina bokon wāaru daka daasio.
 A de win wāaru tu denya.
⁸ Kpa a de u n bandu dii sere ka baadomɔ wunen wuswaaw.
 A de wunen bɔrɔkiniru ka wunen tɔn geera n wãa wi sɔɔ.
⁹ Saa yera kon nun tɔma sere ka baadomɔ,
 kpa na n nen nɔnɔ mweeru yibiamɔ tɔɔ baatere.
62 Womu ge Dafidi u Yedutum ka wom kowobun wirugii kua. Ge wee.
² Ka geema, Gusunɔ wunε sɔɔra nen naane wãa.
 Wuna a ra man faaba ko.
³ Wuna a maa sãa nen kperu tèn mi na ra kuke n ka faaba wa.
 Wuna a sãa nen kuku yee bakaru.
 A n derimɔ nen naasu su sokura.
⁴ Sere saa yerà i ko i n tɔnu kunisi i n sēre,
 nge mε ba ra gana ye ya dεbura sure,
 n̄ kun mε kara ye ya wɔrumaa dɔɔ.
⁵ Geema, ba nɔnɔ tia mɔ
 bu ka durɔ wi sura win aye bakarun di.
 Ba ku ra n weesu mēera gāanu ben mi.
 Ka nɔnɔ ba ra n tɔnu domaru kuamme,
 gɔrɔ kpa ba n nùn bɔrusimɔ.
⁶ Gusunɔ, wunε sɔɔra nen naane wãa.
 Wunε sɔɔra nen yīyɔbu wãa.
⁷ Wuna a sãa nen kperu tèn mi kon kuke n ka faaba wa.
 Wuna a sãa nen kuku yee bakaru.
 Nen naasu kun maa sokuramɔ.
⁸ Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko, kpa a de na n bεε mɔ.

Wuna nen kuku yee damgiru.
⁹ Bεε tɔmbu, i nùn naane koowo saa kpuro.
 I nùn sɔwɔ ye ya bεε neni.
 Domi wiya u sãa besen kuku yeru.
¹⁰ Tɔnu u sãawa wom dirum.
 Meyu u maa sãa weesu.
 Bà n nùn kilo sɔndi, kaa deema u ò woo bunum tura.
¹¹ I ku bεen naane doke daa bɔwɔya sɔwɔ.
 I ku maa bεen yĩyɔbu doke wɔbia sɔwɔ.
 Bεen dukia yà n kuuramɔ, i ku bεen bwẽra kpuro
 doke ye sɔwɔ.
¹² N ò nɔn teeru na Gusunɔn gere yeni nua ye u nεε,
 wiya u dam mɔ.
¹³ Yinni Gusunɔ, wuna a durom mɔ.
 A ra baawure kɔsiewa ye u kua.
63 Dafidin womu. U gu kuawa sanam mε u wãa
 Yudan gɔbaburɔ. Ge wee.
² Gusunɔ, a sãawa nen Yinni.
 Wuna na soku.
 Na wunen bεke barɔ.
 Ma nen wasi kpuro besikiramɔ wunen sarirun sɔ
 nge mε tem gbebum mu ra n besikiramɔ nim sarirun
 sɔ.
³ Wee na wãa wunen sãa yerɔ na nun mεera,
 kpa n ka wunen dam ka wunen yiiko wa.
⁴ Domi wunen tɔn geeru ta gisɔn wãaru kere.
 Yen sɔna kon nun tɔma ka womusu.
⁵ Kon nun siara nen wãaru kpuro sɔwɔ,
 kpa n nɔma sua wɔlɔ n ka nun sã.
⁶ Nen hunde koo debu
 nge wi u dĩa duronu ka yaa gumgia di.
 Kon nun siara ka nuku dobu kuuki.
⁷ Nà n kpĩ, na ra n nun yaayewa na n wunen
 bwisikunu mɔ wɔkuru.
⁸ Domi a sãawa nen somiɔ.
 Nà n kukua wunen kasenun kɔkɔwɔ,
 na ra n nuku dobu mɔ.
⁹ Na ka nun maninewa dim dim,
 ma wunen nɔm geu ga man neni.
¹⁰ Be ba kasu bu man go
 ba koo dawa sere tem sɔwɔ sɔwɔ.
¹¹ Takobiwa ba koo ka bu go,
 kpa purukanu nu ben gonu tem.
¹² Nε, sina boko kon yẽeri wunε sɔwɔ.
 Wi u ka nun bɔrua u koo tii siara,
 adama kaa wee kowobun nɔsu kɔre.
64 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua.
 Ge wee.
² Gusunɔ, a nen nɔwɔ sɔwɔ sanam mε na weeweenu
 mɔ.
 A man kɔsuo nen yibere wi na nasien sɔ.
³ A man yaro tɔn kɔsobun wesianɔsun di.
 Kpa a man yara daa kɔsagibun suunun di.
⁴ Ba ben yara nɔwɔ deramɔ nge takobi,
 kpa ba n gari kɔsi kasukumɔ nge sɛenu,
⁵ bu ka wi u kun gãanu kue to asiri sɔwɔ.
⁶ Ba tii dam kɛmɔwa kɔsan kobu sɔwɔ.
 Ba ra nɔwɔ tia ko bu ka tɔmbu yina beria

ba n mɔ, goo kun bu wasi.
⁷ Kɔsa ba himba mɔ ba mɔ, ben kpunaa ye, ya wãwa
 mam mam.
 Domi goo kun kpẽ u tɔnun gɔrun gari tubu.
⁸ Gusunɔ u bu sɛenu twee.
 Wee nu bu girari.
⁹ U bu mwa ka ben tii tiin gari.
 Be ba bu wa kpuro ba ra wii gimanu kowa.
¹⁰ Kpa berum mu be kpuro mwa ba n kparamɔ ye
 Gusunɔ u kua,
 kpa ba n yen bwisikunu mɔ.
¹¹ Yinni Gusunɔn miya gemgii u ra kuku yeru ka nuku
 dobu wa.
 Kpa bèn gɔru ga dεere bu bεere wa win mi.
65 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua.
 Ge wee.
² Yinni Gusunɔ, sa ko nun siara ka naane dokebu
 Sɔnɔ,
 kpa su nɔwɔ mweε ni sa nun kua yibia.
³ Yinni Gusunɔ, wunε wi a ra tɔmbun kanaru nɔ,
 tɔmbu kpuro ba koo na wunen mi.
⁴ Besen toranu sun bunie.
 Wuna kaa sun nu suuru kua.
⁵ Doo nɔwɔgiiwa wi a gɔsa u nun susi u wãa wunen
 sãa yerɔ.
 Wunen wãa yerun nuku dobu koo de su debu wunen
 sãa yee dεerarɔ.
⁶ Gusunɔ besen faaba kowo, wunen kĩrun saabu,
 a ra besen kanaru wure,
 kpa a sun sɔm maamaakiginu sɔwɔsi.
 Wuna tɔmbu kpuro ba naane sãa temɔ sere ka be ba
 wãa nim wɔkun tem burenɔ.
⁷ Wuna a dam mɔ.
 Ka dam meya a ka guunu swĩ nin ayeno.
⁸ Wuna a ra nim wɔkun wɔkinu marisie,
 kpa a gen nim kurenu yɔrasia.
 Meyu a ra maa tɔmbun wurenu kpeesie.
⁹ Handunian goonu nne sɔwɔ,
 tɔmbu kpuro ba wunen sɔm maamaakiginu nasie.
 Wunε wi a ra sɔwɔ yari yerugibu ka sɔwɔ duu yerugibu
 nuku dobu wẽ.
¹⁰ Wuna a ra tem nɔwɔri, kpa a mu nim yẽka mu n kpã.
 A ra maa de mu n dukia mɔ.
 Gusunɔ, wunen bwia ya nim yibawa.
 Meyu a ra ka tem dwiyasie, kpa dĩanu nu wa nu ka
 kpi.
¹¹ A ra gberun kpĩin tem kusanu kɔsuku kpa a nu nim
 yẽka.
 A ra maa de gura yu nu dwiyasia mam mam,
 kpa a ye ba duura mi domaru kua yu ka kpi.
¹² A ra dewa wɔwɔ gu tore kpa gu kpe ka wunen
 durom,
 kpa debura n wãa mi a sara kpuro.
¹³ Debu te, ta wãawa ka kpara yeno,
 ma nuku dobu nɔwɔramɔ guunɔ.
¹⁴ Ma yãanu terie kpara yenu mi.
 Meyu alikama ya kpia ya wɔwa wukiri,

ma baayere kpuro ya nun takaru m̀, ya womu m̀
ka nuku dobu.

66 Womu ge ba wom kowobun wirugii kua. Ge
wee.

Bɛɛ handunian t̄mbu kpuro,
i Gusun̄k̄n̄k̄ḡiru sueyo ka nuku dobu.
2 I womu koowo win ȳisirun ȳikon s̄.
I win ȳisiru w̄lle suo ka womusu,
3 kpa i n̄n̄ s̄ ma win s̄ma ya nanum m̄,
domi win dam mu kp̄.
Yen s̄na win yibereba ba n̄n̄ wiru kp̄iyamm̄.
4 Handuniagibu kpuro ba n̄n̄ ȳiram̄.
Ba n̄n̄ t̄mam̄ ka womusu,
ma ba win ȳisiru b̄ɛɛ w̄ɛm̄.
5 I na i Gusun̄k̄n̄k̄ s̄ma m̄eri ye u kua.
U nanum m̄ ù n̄ s̄mburu m̀ t̄mbun suunu s̄.
6 U dera daara gbera,
ma sa t̄bura besen naasu kun nim wa,
ma sa nuku dobu kua wi s̄.
7 U bandu diiwa sere ka baadomma win dam
saabu.
U bwesenu kpuro m̄era ka laakari,
kpa m̄em̄ n̄k̄ sariba bu ku raa n̄n̄ seesi.
8 I Gusun̄k̄n̄k̄ siaro b̄ɛɛ bwesenu kpuro.
I n̄n̄ t̄m̄ bu n̄ baama.
9 Domi u besen w̄aru w̄ra.
U ñ dere su sokura.
10 Gusun̄k̄n̄k̄, a sun doke laakari m̄eribu s̄.
A dera sa w̄a d̄k̄ s̄ nge sii geesu.
11 A sun kp̄ɛ yina s̄ ma a sun s̄ma bakanu s̄bi.
12 A dera besen yibereba ba sun s̄ni,
ma sa d̄k̄ ka nim sara.
Adama a sun yara min di sa n ka b̄ri yendu m̄.
13 Kon du wunen s̄a yer̄ n ka nun ȳkuru kua,
kpa n̄ n̄n̄ m̄w̄enu yibia
14 ni na nun kua n̄n̄ wahalan saa s̄.
15 Kon ka nun ket̄ba ka bonu ȳkuru kua,
kpa n̄ ka nun ȳa ni nu gum m̄ ȳku d̄k̄
m̄waaruginu kua.
16 B̄ɛɛ be i Gusun̄k̄n̄k̄ nasie, i na i n̄,
kpa n̄ b̄ɛɛ s̄ ye u man kua.
17 Na n̄n̄ n̄k̄ḡiru sue u man somi,
ma na n̄n̄ siara ka womusu.
18 N̄a n̄ daa toraru garu m̄ n̄n̄ ḡr̄u,
Yinni Gusun̄k̄n̄k̄ kun daa man wurarim̄.
19 Adama u n̄n̄ kanaru swaa daki u man wurari.
20 Na n̄n̄ siara domi u n̄n̄ kanaru m̄wa.
Ma u ñ man win durom wunari.
67 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua
ka m̄k̄ku. Ge wee.
2 Gusun̄k̄n̄k̄, a besen w̄k̄w̄ndu waawo,
kpa a sun domaru kua.
A de a ka sun n̄k̄u geu m̄eri,
3 kpa t̄mbu bu wunen swaa gia handunia s̄,
kpa ba n̄ ȳ ma wuna a ra t̄k̄u faaba ko.
4 Gusun̄k̄n̄k̄, bwesenu kpuro nu nun siaram̄
ma nu nun t̄mam̄.

5 Nu w̄a nuku dobu s̄k̄, domi a ra nu siriewa dee
dee.

Wuna a maa nu kpare tem m̄ s̄k̄.
6 Bwesenu kpuro nu nun siaram̄ ma nu nun
t̄mam̄.

7 Domi a ra de tem mu d̄ianu ma.
Gusun̄k̄n̄k̄, wuna a s̄a besen Yinni.
A ra sun domaru kua.

8 A sun domaru kuo. Handuniagibu kpuro ba nun
nasie.

68 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua.
Ge wee.

2 Gusun̄k̄n̄k̄, a seewa ma wunen yibereba ba yarina.
Wunen w̄r̄bu ba duki sua wunen wuswaan di.

3 A bu yarinasia nge wiisu.

Ma ba yanda nge gum min̄ru te ba d̄k̄ t̄i.
T̄n̄ k̄s̄obu ba munda wunen wuswaan Gusun̄k̄n̄k̄.

4 Adama gemgibu ba ra n nuku dobu ka nasara
m̄k̄wa wunen mi kpa ba n̄ ȳerim̄.

5 I Gusun̄k̄n̄k̄ ȳisiru w̄lle suo ka womusu.

I n̄n̄ swaa kuo, u gbaburu m̀,
u guru winu s̄ni u wee.

Win ȳisira Yinni Gusun̄k̄n̄k̄.

I nuku dobu koowo win wuswaan.

6 Yinni Gusun̄k̄n̄k̄, wuna a s̄a gobekuban baaba ka
ḡminibun k̄so.

A w̄a wunen w̄a yee d̄ɛrar̄.

7 Wuna a ra be t̄mba yina ȳnu w̄,
kpa a yobu yakia, a bu nuku dobu w̄.

Adama kaa m̄em̄ n̄k̄ sariba deriwa mi ḡanu sari.

8 Gusun̄k̄n̄k̄, sanam m̄ a wunen t̄mbu swaa ḡbiye
gbabur̄,

9 tem mu ȳira, ma w̄lla wukiara ka dam wunen
wuswaan.

Ma Sinain guura diira wun̄ Isireliban Yinnin
wuswaan.

10 A dera guri barukagia ya na,
ma wunen tem s̄k̄ w̄ara wurama.

11 M̄ s̄k̄ra wunen t̄mba ben w̄a yeru kua,
m̄, m̄ a s̄k̄ru kua ka k̄ru w̄k̄w̄ndobun s̄.

12 Yinni Gusun̄k̄n̄k̄, a wooda w̄,
ma t̄n̄ kur̄ s̄k̄ dabiru ba ye kpara.

13 Yibereban tabu sinamba yakikiram̄,
ma ben kur̄bu ba ben ȳnu k̄nu m̀ ni ba deri.

14 N̄ s̄are kparukonun kasi yi sii geesu s̄k̄wa
ma nin sansu wura m̄nsi, ma i sere da i kp̄ ȳa
ḡr̄?

15 Sanam m̄ Dam kpurogii wi, u sinam be yarinasia,
tem mu burura guu te ba m̀ Salum̄k̄n̄k̄.

16 Basanin guunu nu s̄awa guu bakanu.
Nin gungunu maa dabi.

17 B̄ɛɛ guu ni i gunguu dabinu m̄,
mban s̄na i ka Gusun̄k̄n̄k̄ guu te u ḡsa nisinu m̀.
I n̄ ȳ ma miya u koo win w̄a yeru ko sere ka baa-
domma.

18 Yinni Gusun̄k̄n̄k̄, a tabu keke dabinu m̄,
ma a s̄im̄ yen n̄k̄ n̄k̄ ka yen n̄k̄ n̄k̄
suba yendun suunu s̄k̄.

Wunen yiiko ye ya sōwsira Sinaiḡ ya wura wunen sāa yero.

¹⁹ Yinni Gusunḡ, a ḡḡwa guurun ḡḡḡ, ma a tḡmbu yoru mwεεra.

Ma ba nun kēnu kā, ka mam be ba nun seesimḡn tii.

²⁰ Gusunḡ u ra sun ḡḡri.

Wiya u sāa besen faaba kowo.

Yen sō, sa ko nūn siara tōḡ baatere.

²¹ Wiya u ra tḡnu faaba ko.

Wi turowa u koo ḡpī u nūn yakia saa ḡḡḡ di.

²² Wiya u koo win yiberēban wiru ḡra.

ḡpa u be ba wāa durum ḡḡḡ wii suunu yabe.

²³ Wiya u nεε, u koo ka bu na saa Basanin di,

ḡpa u bu yarama saa nim ḡḡku ḡḡḡ di,

²⁴ ḡpa su besen naasu ḡḡεε ben yem ḡḡḡ,

ḡpa besen bōnu nu ben gonu tem.

²⁵ Gusunḡ nen Yinni, nen sina boko, ba wunen sanum waamḡ wunen sāa yee dεeraro.

²⁶ Wom kowoba ba swaa ḡbia, ma be ba baranu ka ḡḡḡḡḡḡ soomḡ ba bu swī, ba wāa ḡḡndia be ba baranu soomḡḡḡḡḡḡ suunu ḡḡḡ.

²⁷ I Yinni Gusunḡ siaro mi tḡmba menna.

Beε Isireliban bweseru, i nūn ḡḡlle suo.

²⁸ Benyameε wi u piiburu bo, win bwesera ta bu swaa ḡbiie, ma Yudan bwese keran wirugibu ka ben tḡmbu ba bu swī.

Yen biru, Sabulonin bwese kera ka Nεfitaligian wirugibu ba bu swī.

²⁹ Gusunḡ u wooda wε bu nūn ko damḡii.

Gusunḡ, a ye a sun kua dam sireo.

³⁰ Sinamba koo ka nun kēnu naawa wunen sāa yero te ta Yerusalemun dia ḡpuro gunum kere.

³¹ Yinni Gusunḡ, a Egibiti yam swīεḡḡ, ye ya nun sāamḡ ka sii geesu,

ye, ye ya sāa nge karku ge ga wāa daarun bḡku, ḡ kun mε nge naa kinε ni nu wāa ḡḡḡḡḡ, ye, ye ya bwesenu dam dεremḡ.

A be ba ra n tabu ḡī yarinasio.

³² Damgiba wee saa Egibitin di.

Ma Etiopigiba duki ḡḡ ba ḡḡma sue Gusunḡḡḡ mi gia.

³³ Handunian sinambu, i Yinni Gusunḡ siaro ka womusu.

I nūn ḡḡlle suo.

³⁴ I nūn siaro ka womusu wi, wi u sīimḡḡḡḡ te ta wāa saa yellun di.

Wee win ḡḡḡḡḡḡḡ ga ḡḡḡḡḡḡ.

³⁵ I Gusunḡ beεε wεεḡḡḡ.

Win yiiko ya wāawa Isireliba ḡḡḡ.

Ma win dam mu wāa ḡḡḡḡḡ.

³⁶ Gusunḡ, a nanum ḡḡ wunen sāa yero.

Wunε Isireliban Yinni, a ra wunen tḡmbu dam wε.

Gusunḡ, sa nun siara.

69 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Gusunḡ, a man faaba koowo.

Na sāare na nim mwεere wahalan sō.

³ Na nummḡ yironu ḡḡḡ, na ḡ ḡḡε n yōra.

Na ḡri nim bwerḡ ma nim tora ka man doonḡ.

⁴ Na swī na wasira sere nen ḡḡru ga gbera.

Nen ḡḡni dam dwiia ye na wunen somiru mara.

⁵ Be ba man tusa ba ḡ ten wiru ka naasu yε, ba dabi ba nen wirun seri kere.

Nen yiberε be ba ḡī bu man go kam ba dam ḡḡ.

Ye na ḡ ḡbenε, ba ḡī n yen ḡḡsire wε.

⁶ Gusunḡ, a nen asansi sariru yε.

Nen toranu nu ḡ maa berua wunen mi.

⁷ Gusunḡ, ḡḡḡḡḡḡḡ ka tem Yinni,

a ku de be ba nun yīyḡḡḡ bu sekuru wa nen sō.

Isireliban Yinni,

a ku de be ba nun kasu bu sekuru di nen sō.

⁸ Domi wunen sōna na seku bakaru ḡḡḡḡḡ ta dera na nen wuswaa wukiri.

⁹ Nen mero bisibu ba man mεera tuko.

Nen mero turosibu ba ḡ man yε.

¹⁰ Wunen dirun ḡīra man menimḡḡ nge dōḡ.

Be ba nun ḡḡḡḡḡḡḡ, ben ḡḡma ḡri nε ḡḡḡ.

¹¹ Sanam mε na tii kawa na ḡḡḡḡḡḡ, ba man funε wuna.

¹² Sanam mε na saaki sebuwa nuku sankiranun sō, ba man yaakoru ḡḡ.

¹³ Be ba sō ḡḡāra ḡḡḡḡḡḡḡ ba man wīimḡḡ.

Tam ḡḡrobu ba ka nen yīsiru womu ḡḡ.

¹⁴ Adama Yinni Gusunḡ, wuna nε, na kanamḡ.

¹⁵ Gusunḡ, a man wurario wunen durom bakam sō saa ye a ḡī.

Domi a ra tḡnu faaba ko ka gem.

¹⁵ ḡpa a man yara yironun di n ku ka ḡḡam num.

A man ḡro nen yiberēban ḡḡman di ka nim bwerun di.

¹⁶ A ku de nim yiburu tu man wukiri,

ḡpa nim bweru tu man di.

A ku de ḡḡru bḡḡḡḡḡḡ gu man ḡḡrusi.

¹⁷ Yinni Gusunḡ, a man wurario wunen tḡn geerun sō.

Wunen ḡḡḡḡḡḡḡḡ bakaru ḡḡḡ, a man sīirema.

¹⁸ A ku nε wunen ḡḡm kowo biru kisi.

A man wurario fuuku, wee na wāa nuku sankira bakaru ḡḡḡ.

¹⁹ A susima a nen hunde ḡra.

A man faaba koowo nen yiberēban ḡḡman di.

²⁰ A yε nge mε ba man funε wuna.

Ba man sekuru doke, ba man kam mεera.

A maa nen yiberεba ḡpuro yε.

²¹ Sekura man nuki sanku sere na kom yaa bie.

Na mara goo u man ḡḡḡḡḡḡḡḡ kua, adama sari.

Na kasu wi u koo man nukuru yemiasia,

na ḡ wa baa turo.

²² Sanam mε ḡḡḡra man ḡḡ, ba dεε doke nen dīanu ḡḡḡ.

Sanam mε nim ḡḡru ga man ḡḡ, tam ḡḡḡḡḡḡḡḡḡḡ ba man wε n ḡḡ.

²³ A de ben tōḡ baka dim mu ko yina sanam mε ba sō sεε ka bḡri yendu.

²⁴ A ben ḡḡni wukirio bu ku maa ka yam wa, ḡpa ben dam mu dwiia.

²⁵ A bu wunen ḡḡru seesio,

kpa wunen m̄ɔru baka ye, yu bu deema.
²⁶ A de ben w̄aa yenu nu ko bansu.
 Kpa goo u kun maa w̄aa ben kuu bekunuginu ɔɔɔ.
²⁷ Domi wi a soom̄ɔ, wiya ba n̄ni s̄ɔm̄ɔ.
 Wi a maa yaasa ɔka a m̄era kua,
 ba win nuku sankiranu sosim̄ɔ.
²⁸ A ben toranu kpuro yaayo.
 A ku bu w̄ɔnw̄ɔndu kua baa fiiko.
²⁹ A ben ȳisinu goowo w̄aarun tirenun di,
 kpa a ku bu m̄enna ka gemgibu.
³⁰ Adama na w̄aa nuku sankiranu ka wahala ɔɔɔ.
 Gusun̄ɔ, a de wunen somiru tu man yara.
³¹ Kon Gusun̄ɔ siara ka womusu.
 Kon takaru ko n n̄n w̄olle sua.
³² Yeya ya ra Yinni Gusun̄ɔ w̄ere n kere naa kine yebu-
 ru.
³³ Be ba gema, b̄a n yeni wa, ba ko n nuku dobu m̄ɔ.
 B̄ee be i Gusun̄ɔ kasu, i ko n ḡru dobu m̄ɔ b̄een
 w̄aarun ɔɔɔ.
³⁴ Domi Yinni Gusun̄ɔ u ra s̄aarobun gari n̄ɔ.
 U ku ra wigibu duari be ba w̄aa desiru ɔɔɔ.
³⁵ W̄ollu ka tem ka nim w̄ɔku ka kpuro ye ya wasi mi
 ɔɔɔ,
 yu n̄n t̄ɔm̄ɔ.
³⁶ Gusun̄ɔ u koo S̄iɔni faaba ko.
 U koo maa Yudan wusu bani.
 Win ɔm̄ kowobu ba koo sina wuu si ɔɔɔ kpa su ko
 begisu.
³⁷ Ben bibun bwesera koo tem m̄e tubi di.
 Be ba Gusun̄ɔ k̄i, ba ko n ben w̄aa yeru m̄ɔ mi.
 (I maa m̄erio 40:14-18)

70 Dafidin womu ge u kua u ka Gusun̄ɔ yaaya. Ge
 wee.
² Yinni Gusun̄ɔ, a na fuuku a man w̄ara.
 A ku t̄e a ka man faaba ko.
³ A de be ba kasu bu man go bu burisina kpa bu
 sekuru wa.
 A de be ba kasu n kam ko bu sekuru wa kpa bu
 biruku yira wura.
⁴ A de be ba man ȳem̄ɔ mi, bu biru wura seku ten s̄ɔ.
⁵ A de be ba nun kasu ba n w̄aa nuku dobu ɔɔɔ.
 Kpa ba n ȳerim̄ɔ wune ɔɔɔ.
 A de be ba maa wunen faaba k̄i ba n kparam̄ɔ saa
 kpuro ma a kp̄a.
⁶ Gusun̄ɔ, na s̄awa s̄aro ka w̄ɔnw̄ɔndo.
 Yen s̄ɔ, a na nen b̄ɔk̄u fuuku.
 Domi wuna a ra man somi kpa a man w̄ara.
 Yinni Gusun̄ɔ, a ku t̄e.

71 Yinni Gusun̄ɔ, wunen miya na kuku yeru kasu.
 A ku de n sekuru wa baa fiiko.
² Wune wi a ra siri dee dee,
 a man w̄ara kpa a man faaba ko.
 A man swaa dakio, kpa a man somi.
³ A de a n s̄aa nen kpee baa mi kon kuke.
 Kpa na n w̄aa mi baadomma.
 Wuna a ḡru doke a man faaba ko.
 Domi a s̄awa nen kuku yeru nge kpee baa damgia.

⁴ Gusun̄ɔ nen Yinni, a man w̄ara t̄ɔn k̄sobun n̄man
 di
 ka nuku k̄surugibun n̄man di.
⁵ Domi wune ɔɔɔra na ȳiɔȳɔbu m̄ɔ.
 Saa nen piiburun di, wuna na naane s̄aa.
⁶ Saa d̄oma t̄en di ba man mara, wune ɔɔɔra nen
 naane ya w̄aa.
 Wuna a maa man yara nen meron nukurun di.
 Wuna ko na n siaram̄ɔ baadomma.
⁷ T̄ɔn dabiru t̄a n man wa, biti ra bu mwewa.
 Adama wune, a kua nen kuku yee damgiru.
⁸ Yinni Gusun̄ɔ, a de na n nun siaram̄ɔ baadomma.
 A de na n nun b̄ere w̄em̄ɔ t̄ɔɔ baatere.
⁹ A ku man deri nen t̄ɔk̄ru ɔɔɔ.
 A de a n ka man w̄aa baa n̄a n dam dwiia.
¹⁰ Domi nen yiber̄eba ba nen gari m̄ɔ.
 Be ba kasu bu man go, ba n̄ɔ tia m̄ɔ.
¹¹ Ba gerum̄ɔ ba m̄ɔ, wee a man deri.
 Ba koo man naa sw̄iwa bu mwa.
 Domi na ñ goo m̄ɔ u man w̄ara.
¹² Ñ n men na, Gusun̄ɔ nen Yinni, a ku man deri.
 A na fuuku a man somi.
¹³ A de be ba kasu bu man go mi, bu burisina bu kam
 ko.
 A de be ba nen kam kobu k̄i bu sekuru wa.
¹⁴ Adama ne, wuna na ȳiɔȳɔ.
 Na kon nun siaram̄ɔwa na n d̄ɔɔ.
¹⁵ Kpa n wunen gem ka wunen faaban gari kpara t̄ɔɔ
 baatere.
 Domi ya ñ n̄ru m̄ɔ.
¹⁶ Yinni Gusun̄ɔ, kon wunen ɔm̄ damginun gari gere.
 Wune turon gem gariya kon kpara.
¹⁷ Gusun̄ɔ, wuna a man keu koosia saa nen birun di.
 Yen s̄na sere ka t̄e na wunen ɔm̄ geenun gari
 kparam̄ɔ.
¹⁸ Gusun̄ɔ, a ku man deri baa n̄a n t̄ɔk̄ kua,
 kpa n kp̄i n ka t̄en aluwaasiba
 ka be ba koo ra marura wunen dam gari s̄ɔ.
¹⁹ Wunen gem mu w̄awa sere ka w̄ollu.
 Gusun̄ɔ, ḡaa bakana a kua.
 Wara u ka nun weene.
²⁰ Wuna a dera sa wahala ka nuku sankiranu wa.
 Adama kaa na a sun w̄aarun w̄e,
 kpa a sun yara saa siki w̄arun di.
²¹ A man nukuru yemiasio kpa a de n nun b̄ere w̄e.
²² Yinni, kon nun t̄ɔma ka m̄ɔk̄ku,
 kpa n nun siara ka womusu wunen b̄ɔk̄kinirun s̄ɔ.
 Kon wunen ȳisuru w̄olle sua ka m̄ɔk̄ku,
 wune wi a s̄aa Isireliban Yinni D̄ero.
²³ N̄a n nun siaram̄ɔ, ba koo nen nuku dobu wa nen
 wuswaan di.
 Meya maa nen hunde ye a w̄ara ya koo nun takaru
 ko.
²⁴ Meya maa nen yara ya ko n wunen gari kparam̄ɔ
 saa baayere.
 Be ba kasu bu man go, ba burisina ba sekuru wa.

72 Womu ge Salom̄ɔ u kua. Ge wee.
 Gusun̄ɔ, a ne sina boko bwisi k̄eȳȳ

n ka siri nge me a ra siri,
 2 kpa n wunen tumbu siri gem sɔɔ
 baa be ba sāa s̄arobu.
 3 Wunen gem s̄ɔ, ben gungunu ka ben guunu nu koo
 bu arumani w̄ɛ.
 4 Kon s̄arobu siria kpa n bu ben gem w̄ɛ,
 kpa n bw̄ɛbw̄ɛbun bibu faaba ko,
 n be ba bu dam d̄remɔ kɔsuku.
 5 M̄ɛn kɔ s̄ɔ ka suru yarimɔ,
 meya ba ko n maa nun nasie sere ka baadommas.
 6 Yinni Gusunɔ, a de ne, sina boko na n arufani mɔ
 nge gura ye ya n̄emɔ gbee te ba kɔɔ kua sɔɔ,
 ñ kun me nge nim arufaanigum me mu kokumɔ
 gberɔ,
 7 kpa nen bandu sɔɔ gem mu n w̄ā,
 kpa dukia yu kuura m̄ɛn kɔɔ suru yarimɔ.
 8 A de na n bandu dii
 saa nim w̄ɔku ge ba m̄ɔ M̄ɛditeranen di
 sere n ka girari nim w̄ɔku b̄ruguuɔ,
 saa maa daa te ba m̄ɔ Efaratin di
 sere handunian kɔɔ.
 9 Kpa a maa de be ba w̄ā gbaburɔ kpuro
 bu na nen wuswaac bu man yiira,
 kpa nen yiberɛba bu tua nɔ.
 10 Taasisi ka tem me mu toman sinambu
 ba koo ka man gbere gobi naawa.
 Seba ka Saban sinambu ba koo ka man k̄ɛnu naawa.
 11 Kpa sinambu kpuro bu man yiira,
 kpa bwesenu kpuro nu man s̄ā.
 12 Domi kon s̄aro wi u weeweenu m̄ɔ w̄ra,
 kpa n bw̄ɛbw̄ɛ wi u kun goo m̄ɔ somi.
 13 Meyā na kon maa s̄aron w̄n̄w̄ndu wa,
 kpa n bw̄ɛbw̄ɛn w̄aru w̄ra.
 14 Kon bu w̄ra be ba bu dam d̄remɔn min di.
 Kon bu yakia be ba bu n̄ni s̄ɔkɔn̄kɔman di.
 Domi ben w̄aru ta s̄awa ḡā girinu nen n̄ni sɔɔ.
 15 Kpa ne sina bokon w̄aru tu daka da,
 kpa bu ka man Saban wura naawa.
 Ba ko n da man kanaru kue t̄ɔ baatere
 ba n man domaru kuamm̄ɛ.
 16 Kpa alikama yu marura tem sɔɔ ka guunɔ.
 Kpa yen winu nu n wom sooram̄ɔ nge Libanin d̄anu.
 Meyā maa t̄amba koo marura wusu sɔɔ nge yaka bii.
 17 Kpa ne sina bokon ȳisuru ta n yara sere ka baadom-
 mas,
 ba n tu soku m̄ɛn kɔɔ s̄ɔɔ yarimɔ.
 T̄ambu b̄ā n ben winsim domaru kuamm̄ɛ,
 ba n da nen ȳisuru soku,
 kpa bwesenu kpuro nu neɛ,
 doo k̄rugiwa ne sina boko.
 18 Su Gusunɔ Isireliban Yinni siara.
 Domi wi turowa u ra s̄am maamaakiginu ko.
 19 Su n̄n siara win ȳisi b̄ɛɛregii ten s̄ɔ.
 Win yiiko yu s̄ɔsira handunia kpuro sɔɔ.
 Ami! Ami!
 20 Womu geniwa Dafidi Isain bii u ka win kananu wiru
 go.

WOMUSUN B̄ONU ITASE

73 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.
 Geema, Gusunɔ u s̄awa t̄n̄ geo Isireliban s̄ɔ
 ka maa b̄en ḡrusu d̄ɛɛɛ.
 2 Na raa w̄rumaa s̄ɔɔ, n tie fiiko n ka tem turi.
 3 Domi na raa ka gari bakasu nisinu kua
 ȳen s̄ɔ na waamɔ t̄n̄ k̄sobu ba nuku dobu m̄ɔ.
 4 Ḡānu ganu kun bu n̄ni s̄ɔkɔn̄kɔ ben w̄ārun t̄ru
 kpuro sɔɔ.
 Meyā ben wasi yi bw̄ā do ma yi ballimɔ.
 5 Ba ñ dunian w̄ārun wahala gaa ȳɛ.
 Meyā ba ñ maa ȳɛ n̄ni sw̄ā te t̄n̄ be ba tie ba ka
 w̄ā.
 6 Ba tii suabu sebua nge saba ye ba ra sebe w̄irɔ.
 Ma ba daa b̄n̄k̄yɛ sebua nge yaberu.
 7 Ben nuku k̄surun kom mu yarimɔ saa ben nukurun
 di,
 ma ben ḡrun bwisikunu nu s̄ɔsiram̄ɔ k̄k̄ɔ.
 8 Ba ra n t̄nu ȳɛm̄k̄wa ba n m̄ɔ,
 ba koo n̄n̄ dam d̄re ka nuku k̄suru.
 Kpa ba n tii sua gari gerumɔ,
 9 ba n Gusunɔ w̄llu w̄mm̄ɔ.
 Meyā maa ben yara ku ra goo deri handunia mi.
 10 Yen s̄na t̄mbu kpuro ba wuram̄ɔ ben mi gia.
 Ma ba ben gari n̄rum̄ɔ nge nim,
 11 ba m̄ɔ, Gusunɔ kun ḡānu ȳɛ.
 Wi, W̄rukoo, u ñ ȳɛru m̄ɔ.
 12 Nge meya t̄n̄ k̄sobun w̄āra s̄ā.
 Ba ku ra n wurure. Ba ra n ben dukia kuurasiam̄k̄wa.
 13 Ma na tii s̄k̄wa na neɛ, ñ n men na,
 kam s̄k̄ra na nen ḡru d̄ɛɛrasia,
 ma na nia n ka s̄k̄si ma na d̄ɛɛɛ.
 14 Yinni, t̄ru baatere a ra man s̄ɛyasiewa,
 kpa a man n̄ni s̄ɔ bururu baatere.
 15 N̄ā n neɛ, kon ko nge t̄n̄ k̄so be,
 ko na n k̄i n nen bweseru siki te a ḡsa.
 16 Ye na gari yin asansi kasu n ka yi tubu,
 ma na wa yi man s̄ɛsie too.
 17 Adama d̄k̄ma te na dua wunɛ Gusun̄k̄n̄ s̄ā yerɔ,
 saa yera na gia ye ya t̄n̄ k̄sobu mara.
 18 Geema, Yinni Gusunɔ, a bu surewa
 swaa ȳɛ sɔɔ ba koo sella,
 kpa bu w̄ruma bu gbi.
 19 Kaa de bu kam ko mii mii,
 kpa ben w̄aru tu n̄ru ko subaru sɔɔ.
 20 Yinni, a ra bu kpeerasiewa,
 kpa bu ben gari duari
 nge me t̄nu u ra dosu duari.
 21 Ye nen ḡru ga sankira,
 n s̄awa nge ḡānu s̄ka nen nukurɔ.
 22 Ma na kua nge gari b̄k̄ɔ,
 na ñ ḡānu tuba nge gbeeku yaa.
 23 Adama ka me, na w̄ā ka wunɛ.
 Ma a man mwa ka wunen n̄m̄ geu.
 24 Kaa man kpara ka wunen bwisi.
 Yen biru, kaa man mwa wunen yiiko sɔɔ.

25 Wara na mɔ wɔllɔ, wunɛ baasi.
 Mɛya na ɛ̃ maa goo yĩiyɔ handunia yeni sɔɔ.
 26 Nɛn wasi ka nɛn bwisikunu kpuro koo doona.
 Adama wunɛ Yinni Gusunɔ, wuna a ra man dam kɛ̃.
 A sãawa nɛn dukia sere ka baadommaɔ.
 27 Wee be ba ka nun tonda ba gbimɔ.
 Mɛya a be ba nun deri go.
 28 Adama nɛ, n man wɛ̃re na n wãa wunen bɔkuɔ Yin-
 ni Gusunɔ.
 Domi na kuku yee naanɛgiru wa wunɛ sɔɔ.
 Kon kpara ye a man kua kpuro.
74 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.
 Gusunɔ, mban sãna a sun yina.
 Mban sãna a ka sun mɔru mɔ
 bɛsɛ be a kpare nge yãa gɔɔ.
 2 A bɛsɛ wunen tɔmbu yaayo,
 bɛsɛ be a yakia saa yellun di.
 A bɛsɛn bwese keri yaayo
 yi yi kua wunɛgii.
 A Sionin guu te yaayo
 tɛn mi wunen wãa yera raa wãa.
 3 A doo a wa nge mɛ yam mi, n bansu kua mam
 mam.
 Yibereba ba gãanu kpuro sankã sãa yee te sɔɔ.
 4 Wunen yibereba ba kukura sãa yeru mi nge gbee
 sinansu
 ma ba ben gidi bɔra gira mi.
 5 Ba sãare nge dãa buro be ba gbãa yiyamɔ dãa
 sɔɔwɔ.
 6 Ma ba sãa yee ten bura yãnu kpuro kɔsuka ka gbɛ̃ɛ
 ka matalaka.
 7 Ba wunen sãa yee te dɔɔ mɛni.
 Ba tu disi doke te, te ta wunen yĩsiru sɔɔwɔ.
 8 Ma ba gerumɔ ben gɔruɔ ba mɔ, su bu nɔni sɔ̃ ka
 dam.
 Ma ba bɛsɛn sãa yenu kpuro dɔɔ mɛni tem mɛ sɔɔ.
 9 Yinni, sa ɛ̃ maa yĩreru garu waamɔ
 te ta sun sɔɔsimɔ ma a wãa bɛsɛn suunu sɔɔ.
 Wunen sɔɔmɔbu ba ɛ̃ maa wãa.
 Bɛsɛn goo kun maa yɛ̃ sere saa yerà kaa n sun deri
 mɛ.
 10 Sere saa yerà kaa n mara
 yibereba u n nun nɔɔ kuurimɔ.
 Sere saa yerà kaa n nɔɔ maari
 yibereba u n wunen yĩsiru kam mɛɛra.
 11 Mban sãna a wunen nɔɔmu kurua.
 A gu demio kpa a bu kam koosia.
 12 Gusunɔ, saa yellun di wuna a sãa nɛn sunɔ.
 Wuna a sun faaba kua nɔɔn dabinu.
 13 Wuna a nim wɔku burana ka wunen dam
 ma a yɛ̃ gɔbi wiru kɔsuka.
 14 Wuna a karaku wiru kɔra,
 ma a dera be ba wãa mi gãanu ku ra kpi ba gu
 tema.
 15 A dera bwia ka daara yara,
 ma a daanu gberasia ni nu ku ra nim kpe.
 16 Wuna a wɔkuru ka sɔ̃ sɔ̃ kua.
 Wuna a yam bururam ka sɔ̃ kua.

17 Ma a tem nɔɔ bura yenu kua.
 Ma a yam susuru ka puran saaba yi.
 18 Yinni Gusunɔ, a yaayo ma yibereba u nun yɛ̃ɛmɔ.
 Bwese te ta ɛ̃ bwisi mɔ, ta wunen yĩsiru gema.
 19 A ku wunen tɔn be a kɛ̃ mi gbeeku yɛ̃ deria.
 A ku bu duari be, be ba sãa wɔnɔwɔndobu.
 20 A wunen arukawani yaayo.
 Domi dam diobu ba yiba ba kukua mi ba ɛ̃ bu wasi
 tem mɛ sɔɔ.
 21 A ku de wi ba dam dɔre u sekuru wa.
 A de wɔnɔwɔndo ka sãaro bu nun siara.
 22 Yinni Gusunɔ, a seewo a ka tii yina.
 A yaayo wɔma ye gari bakasu ra n nun mɔ.
 23 A ku wunen yibereban wɔkinu duari.
 A be ba nun seesimɔ baadommaɔ wɔkinu nɔɔwɔ.
75 Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii kua ge
 ba mɔ, a ku kam koosia. Ge wee.
 2 Gusunɔ, sa nun siara.
 Wunen yĩsiru ta yiba bɛsɛn nɔɔwɔ.
 Sa wunen sɔm geerun gari kparamɔ.
 3 Wunɛ, Yinni Gusunɔ, a nɛɛ,
 saa ye a yi yà n tunuma, kaa tɔmbu siri gem sɔɔ.
 4 Tem mu koo kpĩ mu yĩiri ka ye ya wãa mɛ sɔɔ.
 Adama wuna a yen gbereba neni.
 5 A nɛɛ, be ba tii sue bu ku maa tii sua.
 A maa tɔn kɔsobu sɔ̃wɔmɔ bu tii suabu derio.
 6 Bu ku tii wɔlle sua, kpa bu tɔn bia gari de.
 7 Domi wɔlle suabu kun wee saa sɔ̃ yari yerun di,
 ɛ̃ kun mɛ sɔ̃ duu yerun di,
 bu ɛ̃ maa wee sɔ̃ yɛ̃san nɔm dwaru gian di.
 8 Wunɛ Gusunɔwãa a ra tɔmbu siri.
 Wuna a ra gabu kawɛ kpa a gabu wɔlle sua.
 9 Yinni Gusunɔ, a nɔra † neni ya tam yiba mu gbisimɔ,
 ma a mu handunian tɔn kɔsobu wɛ̃ɛmɔ.
 Ba koo mu nɔwã mam mam sere ka mɛn kɔwɔ.
 10 Adama nɛ, na ɛ̃ nɔɔ marimɔ.
 Kon Gusunɔ Yakɔbun Yinni tɔmawa ka womusu.
 11 U koo tɔn kɔsobun tii suabu kpeerasia,
 kpa u be ba nɔn mɛm nɔɔwammɛ kuuriasia.
76 Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii kua ka
 mɔwɔku. Ge wee.
 2 Ba Gusunɔ tuba Yudaɔ,
 ma u yĩsiru yara Isireliɔ.
 3 Win wãa yera wãawa Salemuɔ ye ba mɔ Sionin.
 4 Miya u tabu yãnu nɔɔwɔ.
 Niya, sɛ̃ɛnu ka terenu ka takobiba.
 5 Yinni Gusunɔ, a sãawa wi ba koo nasia.
 Wunen nanum mu kpã mu kere guu ni nu wãa saa
 yellun di.
 6 Ba tabu durɔ wɔrugɔban yãnu potira.
 Wee ba kpuna ba gu.
 Ba kpana bu ka tii yina be, be ba raa dam mɔ mi.
 7 Gusunɔ Yakɔbun Yinni, ye a gbãra,
 yera maasɔba wɔruka ka ben dumi.
 8 Gusunɔ, wuna ba koo nasia.

† nɔra - Nɔra ye ba ka yã mini ya sãawa Gusunɔn mɔru ye u koo
 ka tɔn kɔsobu siri.

Wunen mɔru yà n seewa wara u koo kpĩ u ȳra wunen wuswaas.

⁹ Wunen siribu nɔkra saa wɔllun di.

Sanam mɛ a seewa a tɔmbu siri,
ma a be ba tii kawe faaba kua,
yera handunian tɔmbu kpuro ba berum soora ma ba tii deri sɛɛ.

¹¹ Baa tɔnun mɔru yà n seewa, wunen yikowa ya koo sɔsira.

Be ba maa yara wunen mɔrun di, ba koo yen tɔɔ bakaru diwa.

¹² I Gusunɔ bɛɛn Yinni nɔ mweenu kuo kpa i nu yibia. Bɛɛ be i ka nùn sikerene i nùn nasie, i ka nùn kɛnu naawɔ.

¹³ Wiya u ra sinam be ba tii sue kawe. Sinambu kpuro ba nùn nasie.

77 Asafun womu ge u Yedutum kua. Ge wee.
² Na Gusunɔ nɔɔgiru sue.

Na nùn soku, u koo man swaa daki.

³ Nà n nuki sankire, na ra Gusunɔ kasuwa. Wɔkuru na ku ra wɛre.

Na ra nen nɔma yiyewa wɔllɔ nà n kanaru m̀. Adama ka mɛ, nen bwɛra ku ra kpunɛ.

⁴ Nà n Gusunɔ yaaya, na ra n weeweenu m̀wa. Nà n bwisika, nen goma ya ra dwiyewa.

⁵ Yinni Gusunɔ u ku ra de n dweeya.

Na ku ra kpĩ n gari gere nen nɔni swaarun s̄.

⁶ Na ra yellu yaayewa kpa na n gasɔn gari bwisikumɔ.

⁷ Na nen womusu yaayamɔ wɔkuru, ma na bwisikumɔ na m̀,

⁸ Yinni Gusunɔ u koo sun yinawa sere ka baadom-maɔ?

U ñ maa ka sun nɔnu geu mɛrimɔ?

⁹ Win durom mu kpawa mi sere ka baadom-maɔ?

U ñ maa gari gɛɛ mɔ u sun s̄ sere ka baadom-maɔ?

¹⁰ U duariwa u sun durom kua?

U sun win wɔnwɔndu wunariwa win mɔrun s̄?

¹¹ Ma na nen tii s̄wɔka na nɛɛ, wee ye ya man dumɔ, yera Wɔrukoon dam kun maa ka sun w̄a.

¹² Yinni Gusunɔ, kon wunen sɔma yaaya. Domi na yaaya sɔm maamaakigii ni a kua.

¹³ Kon wunen sɔma kpuron gari kpara.

Kon sɔm maamaakiginun gari saari.

¹⁴ Gusunɔ, wunen swɛɛ yi dɛɛrewa.

Wara u ka nun kp̄aru nɛ.

¹⁵ A s̄awa wi u ra sɔm maamaakiginu ko.

A dera wunen dam mu s̄sira bwesenu s̄ɔ.

¹⁶ Ka wunen dama a wunen tɔmbu yakia be, be ba s̄a Yakɔbu ka Yosefun sikadominu.

¹⁷ Gusunɔ, ye nim mu nun wa, ma mu diira, mu gbisa sere s̄wɔka.

¹⁸ Ma gura nemɔ nge daa surundu.

Ma guru gb̄asukubu nɔɔramɔ.

Ma guru maakinu daamɔ wɔllun baama.

¹⁹ Gura ya gb̄ara ma guru maakinu nu handunia kpuro yam bururasiya, ma tem mu diira berum s̄.

²⁰ A s̄a nim w̄kun wɔllɔ ka maa men s̄wɔka.

Adama goo kun wunen yira wa.

²¹ A dera Mɔwisi ka Aroni ba wunen tɔmbu kpara nge ȳa ḡɔ.

78 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Nen tɔmbu, i nen gari swaa dakio.

I swaa tem kp̄iyɔ i nɔ ye na gerumɔ.

² Kon bɛɛ faagi gaa kua ka mɔnnu ye ya s̄a yellun gari.

³ Ye sa nua ka ye sa gia ka ye besen baababa ba sun s̄wɔka,

⁴ sa ñ ye besen bibu beruammɛ.

Sa ko bu Yinni Gusunɔ tɔmaru s̄wa ka win dam gari ka sɔm maamaakigii ni u kua.

⁵ U bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru wooda w̄.

Wooda yera u besen baababa w̄ bu ka ye ben bibu s̄s̄i.

⁶ Bii be ba koo marura, ben tii ba koo ye gia,

kpa bu maa ye ben bibu s̄s̄i.

⁷ Saa yera ba koo Yinni Gusunɔ naane ko.

Ba ñ maa duarimɔ ye u kua.

Kpa bu win woodaba mem nɔɔka.

⁸ Ba ñ maa m̀ nge ben baababa.

Domi baaba be, ba kua mem nɔɔ sariba,

ma ben ḡru ga ñ ka Gusunɔ turo ȳre.

Ma ba kua naane sariba Gusunɔ mi.

⁹ Efaraimun bweseru te ta tennu mɔ

ta biruku yira wura tabun saa.

¹⁰ Ta ñ ten arukawani yibie ye ta ka Gusunɔ bɔkua.

Ta yina tu win woodaba mem nɔɔka.

¹¹ Ta win sɔm maamaakigii ni duari ni u tu s̄s̄i.

¹² U maamaaki kua ben sikadoban wuswaas Soani Egibitin temɔ.

¹³ U nim w̄ku bera ga kpaasina ga ȳra nge gana, ma u dera ba tɔbura.

¹⁴ Guru wii wurora u dera ta bu gb̄iye s̄ɔ nɔɔ.

Wɔkuru, kpa u de d̄ɔ yara ya n s̄s̄sire guru wii wuro te s̄ɔ.

¹⁵ U kpenu besuka gbaburu,

ma nim bakam mu kura ba nɔka.

¹⁶ U dera nim mu yara kpenun di,

ma mu kokumɔ nge daa bakarun nim.

¹⁷ Adama ka mɛ, baaba be, ba wi, Wɔrukoo torarimɔwa ba d̄ɔ.

Ba nùn seesiwa gbaburu mi, mi ḡanu ku ra kpi.

¹⁸ Ma ba wi, Gusunɔ nɔ kuura ba nùn d̄anu kana ni ba k̄i.

¹⁹ Ba nɛɛ, ka gem, Gusunɔ u koo kpĩ u sun diisia gbaburu mini?

²⁰ Geema, Mɔwisi u kpee te so, ma nim mu koka nge daarun nim.

Adama u koo kpĩ u sun diisia?

U koo kpĩ u sun yaa w̄ su tem?

²¹ Ye Yinni Gusunɔ u yeni kpuro nua,

yera win mɔru ya seewa nge d̄ɔ

wi ba s̄re win tɔmbu Isireliban s̄.

²² Domi ba ñ nùn naane kue.

Ba ñ win somiru ȳiyɔ.

23 Ka mε, u guru wiru wooda wε.
Ma u wɔllun gamboba kenia.

24 U dera dīa ni ba m̀ manna nu bu nεeya saa wɔllun di.

25 U bu ye wεwa nge m̀n kɔ ba kī.
Tɔn boko dima ba di.

26 Yen biru, u dera woo ga na saa sɔɔ yari yerun di ga wɔllu swee.
Ka win dama u woo seeyama sɔɔ yεsan nɔm dwaru gian di,

27 ma u dera gunɔsu su sarama su bu wukiri nge tua.
Su dabi nge yani sεeri nim wɔkun goorɔ.

28 U dera su wɔruka na tεrie baama ben sansaniɔ.

29 Ma Gusunɔ u bu wε ye ba kī.
Ma ba di ba deba.

30 Adama ye ba dimɔ ba n̄ kpa, dīanu yiba ben kɔkɔ.

31 Sanam mɛya Gusunɔ u ka bu mɔru kua.
Ma u be ba dam bo go.
U ben aluwaasiba so u surura.

32 Ka mε, ba wure ba tora.
Ba n̄ win sɔm maamaakigii ni naane kue.

33 Ma Yinni Gusunɔ u bu doke bεrum sɔɔ u ben wāaru nɔru koosia nge woo.
U bu kam koosia nɔni kpaki teeru.

34 Yinni Gusunɔ u n̄ kī u bu go,
yera ben gabu ba ra gɔsirame win mi gia.

35 Kpa bu yaaya ma wi, Wɔrukoowa u s̄a ben kpee baa m̀ ba ra kuke.
Wiya u ra maa bu wɔre.

36 Adama ba ku ra gem gere.
Ba ra n̄ kī bu n̄n nɔni wɔkewa ka ben gari.

37 Ben gɔru ga n̄ ka n̄n wāa.
Ba n̄ maa ben arukawani yibie.

38 Adama ka mε, Yinni Gusunɔ u ra tii nene u kun win mɔru kpuro ȳsu.
U ra bu wɔnwɔndu kue,
kpa u bu ben durum wɔka u kun bu go.

39 U ra yaaye ma ba s̄awa tumbu.
Ba s̄awa nge woo.
Gà n̄ doona, ga ku ra wurame.

40 Nɔn dabina ba Gusunɔ seesi gbaburɔ.
Nɔn dabina ba win mɔru seeya.

41 Ba maa wure ba n̄n kɔ kuura wi, wi u s̄a ben Yinni Dεero.

42 Ba n̄ t̄ɔ te yaaye t̄ɔ sɔɔ u bu wɔra yibεreban nɔman di ka win dam.

43 Ba n̄ maa yaaye sɔm maamaakigii ni u kua Egibitigii ka Soanin gberu kpaaneɔ.

44 U Egibitigibun daanun nim gɔsia yem,
ma ba kpama bu mu kɔ.

45 U dera gbabu swεε yi bu wɔri yi di.
Ma u dera surenu nu bu kam kua.

46 U dera twee yi ben dīanu wɔri yi di.
Ma u dera ben hanian are kam kua.

47 U dera guru kpenu nu ben resem gbaanu kam koosia.
Ma wooru ben dāa gbaanu sanku.

48 U dera guru gbāa ka guru kpenu ben yaa sabenu di.

49 Ma u ka Egibitigii be mɔru seewa ka dam u bu nɔni s̄ɔɔwa.
U dera gɔkɔ gɔradoba ba na dabi dabinu ba bu wɔri.

50 U n̄ dere win mɔru yu goo s̄εena.
U bu k̄esi k̄esi baranu kp̄εε u ka bu go.

51 U Egibitigibu be, be ba s̄a Kamun bibun bweserun bii tɔn durɔ gbiikoo baawure go,
be, be ba s̄a ben aluwaasirun bibu.

52 U dera win tumba yara nge yāa ḡɔ ge ga yarima ḡɔrun di.
Ma u bu kpama gbaburɔ.

53 U bu kpama ka bɔri yendu, ba n̄ diira.
Ma u dera nim wɔku ga ben yibεreba wukiri.

54 Ma u ka bu da win tem dεeramɔ,
guu ten mi, te u mwa ka win dam.

55 U bwese tukunu gira win tumbu Isireliban s̄ɔ.
Ma u tem mε kɔnu kua u dera ba sina mi, kuu bekuruginu sɔɔ.

56 Adama ba Gusunɔ kɔ kuura.
Ba wi, Wɔrukoo seesi.
Ba n̄ win woodaba mεm kɔkɔwε.

57 Ba Gusunɔ desirari, ma ba kua naane sariba nge mε ben baababa ba raa kua.
Ba wurura nge ten t̄n kirika ya kusira.

58 Ba win mɔru seeya ka ben b̄u turanu.
Ba win nisinu seeya ka ben bwāarokunu.

59 Ye Gusunɔ u ye kpuro wa, yera win mɔru seewa, ma u Isireliba yina.

60 U s̄a yee te deri te ta wāa Siloɔ.
U kuu bekurugii te deri t̄n mi u ra ka bu yinne.

61 Ma u dera yibεreba ba win woodan kpakororu mwa,
t̄ɔ sɔɔ u ra win dam ka win yiiko s̄ɔsi.
U dera ba ka tu doona tem tukumɔ.

62 U ka win tumbu mɔru kua,
ma u dera ba bu go tabu sɔɔ.

63 U dera aluwaasiba ba d̄ɔ mwaara,
ma wɔndiaba ba durɔbu bia.

64 U dera ba ben yāku kowobu go tabu sɔɔ ka takobi.
Ma ben gɔminibu ba n̄ ben gɔ swī.

65 Yera Yinni Gusunɔ u seewa nge tɔnu wi u dom yandama.
U seewa nge tabu durɔ wɔrugɔ wi tam mu goomɔ.

66 Ma u win yibεreba so u gira.
U bu sekuru doke te ta n̄ kpeemɔ sere ka baadom-maɔ.

67 U Efaraimu Yosefun biin bweseru yina.
U n̄ tu gɔsa.

68 Yudan bweseru ka Sɔnin guura u kīa u gɔsa.

69 Guuru miya u win s̄a yeru bana ta dam mɔ nge wɔllu ka tem mε u swī sere ka baadommaɔ.

70 U Dafidi gɔsa u n̄ ka s̄a win sɔm kowo.
Yāa kpama yerun diya u n̄n mwaama

71 u ka ko Isireliba, Yakɔbun bweserun kpama be, be ba s̄a wi, Yinni Gusunɔ tumbu.

⁷² Dafidi wi, u tɔn be kparawa ka g̃ru d̃eɛɔ, ka laakari.

79

Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Gusunɔ, wee tɔn tukobu ba wunen tem wɔri.

Ba dera wunen s̃a yeru ta disi duura.

Ba dera Yerusalemu ya kua bansu.

² Ba wunen tɔmbu go,

ma ba dera gunɔsu ben gonu di.

Ba dera gbeeku ỹe yi be, be ba nun s̃amɔ min gonu tema.

³ Ba ben yem yari mu ka Yerusalemu sikerene nge nim,

ma ba ben gonu deri mi, goo kun nu sikua.

⁴ Be ba ka sun sikerene ba sun wɔmmɔ.

Besen berusebu ba sun yaakoru m̃.

⁵ Yinni Gusunɔ, sere saa yerà wunen m̃ru ko n seewa.

Sere saa yerà kaa n nisinu seewa nge d̃ɔ.

⁶ A de wunen m̃ru yu wɔri bwese ni nu ñ nun ỹe ka ni nu ñ nun s̃amɔ kɔ.

⁷ Domi ba Isireliba go, ma ben tem mu kua bansu.

⁸ A ku sun besen sikadoban durum s̃bi.

Adama wunen k̃run s̃, a sun wɔnwɔndu kuo.

Domi sa kua wɔnwɔndobu.

⁹ Gusunɔ besen faaba kowo, a sun somio kpa wunen ỹisuru tu b̃eɛɛ wa.

A sun wɔro kpa a sun besen durum wɔka.

¹⁰ Mban s̃na kaa de bwesenu nu n m̃, mana besen Yinni u w̃a.

A be ba wunen tɔmbun yem yari m̃ru kɔsieyo bwesenun suunu kɔ besen wuswaɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ, a desobun weeweenu kɔwɔ, kpa a be ba ka dɔ bu go faaba ko ka wunen dam.

¹² Yinni, bwese ni nu ka nun sikerene nu nun wɔnwa, a nu nin durum kɔsieyo sere nɔn kɔnba yiru.

¹³ Adama b̃eɛ wunen tɔn be a kpare, sa ko nun tɔma sere ka baadomɔ,

kpa b̃eɛ ka besen bibun bweseru sa n nun b̃eɛɛ w̃eɛmɔ.

80

Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii kua ka m̃rɔku. Ge wee.

² Wuñ Isireliban kparo, a swaa dakio a nɔ.

Wuñ wi a ra wunen tɔmbu kpare nge ỹa g̃ɔ, ma a s̃ wɔllun k̃sobun suunu kɔ,

a tii s̃ɔsio wunen yiiko kɔ.

³ A b̃eɛ Efaraimu ka Benyameɛ ka Manasen bwese keri wunen dam s̃ɔsio, kpa a sun faaba ko.

⁴ Yinni Gusunɔ, a sun wɔro.

A ka sun nɔnu geu m̃erio, kpa a sun faaba ko.

⁵ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, sere saa yerà kaa n ka sun m̃ru s̃a a n besen kanaru yinamɔ.

⁶ Wee a dera nuku sankiranu nu kua besen d̃ianu, ma a dera besen nɔni ỹresu kua besen nim.

⁷ A dera be ba ka sun sikerene ba sannamɔ besen s̃. Ma besen yibereba ba sun ỹeɛmɔ.

⁸ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, a sun wɔro.

A ka sun nɔnu geu m̃erio kpa su faaba wa.

⁹ Wee a resem d̃a wukama Egibitin di, ma a tɔmbu seeya ben w̃a yenun di, ma a resem ye gira mi.

¹⁰ A ye ayeru kua mam mam, ma ya seewa ya nuwi gira.

Ya kp̃a ya tem kpuro

¹¹ ka guunu wukiri,

ma yen k̃asi yi kp̃a nge d̃a ye ba m̃ seduru.

¹² Yen k̃asi yi, yi da sere nim w̃kuɔ,

ma yin nuwi yi da sere daa bakarɔ yi kpara.

¹³ Yinni Gusunɔ, mban s̃na a yen karan gambo kɔ-suka,

ma a dera be ba sarɔ mi, ba ye guramɔ.

¹⁴ Ma a dera sakanu ka gbeeku ỹe yi yi tie, yi naamɔ yi ye dimɔ.

¹⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a wurama.

A m̃erio wɔllun di kpa a wunen resem ye nɔni doke.

A ye k̃suo.

¹⁶ A resem d̃a te nɔnrio

te, te ta s̃a nge wunen bii wi a gɔsa.

¹⁷ Wee ba resem b̃kra ba d̃ɔ meni.

A bu m̃ru kɔsieyo bu gbi.

¹⁸ A de wunen dam mu n ka wi a gɔsa u s̃ wunen nɔm geu w̃a.

¹⁹ Saa yera sa ñ maa ka nun tondamɔ.

A de sa n w̃a kpa sa n nun s̃amɔ.

²⁰ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a sun wɔro.

A ka sun nɔnu geu m̃erio, kpa su faaba wa.

81 Womu ge Asafu u wom kowobun wirugii kua ka m̃rɔku. Ge wee.

² Yinni Gusunɔwa u s̃a besen dam.

I ñn womu kuo ka nuku dobu.

I Gusunɔ Yakɔbun Yinni takaru koowo ka nuku dobu.

³ I womusu koowo.

I g̃asu ka m̃rɔkunu ka g̃ɔgenu soowo.

⁴ I kɔba soowo suru kpaon t̃ɔ bakarɔ kɔ.

I kɔba wureo Kunun t̃ɔ bakarɔ kɔ suru ù n tarum kua.

⁵ Domi wooda yera Yakɔbun Yinni u Isireliba w̃.

⁶ Wooda yera u Yosefun yenugibu w̃

sanam m̃e u Egibiti wɔri.

Ma na kɔ gagu nua ge na ñ tuba. Ga ñe,

⁷ na b̃eɛ s̃munu swenya b̃en senun di, na dera i yoo kɔma deri.

⁸ Sanam m̃e i w̃a nɔni sw̃aru kɔ,

i man soka, ma na b̃eɛ yakia.

Na b̃eɛ wisa guru maakinu kɔ.

Na b̃en laakari m̃era Meriban bwiaɔ.

⁹ B̃eɛ nen tɔmbu Isireliba,

i man swaa dakio i nɔ ye kon b̃eɛ s̃.

¹⁰ I ku de b̃u goo u n maa w̃a b̃en suunu kɔ.

I ku maa nu yiira i s̃.

¹¹ Nena Gusunɔ b̃en Yinni wi u b̃eɛ yara Egibitin di.

I b̃en kɔ wukio kpa n b̃eɛ diisia.

¹² Adama b̃eɛ nen tɔmbu, i ñ man swaa daki,

i ñ maa man mem kɔw̃e.

¹³ Na dera i wɔri b̃en g̃ru kɔbunu kɔ,

ma i bɛɛn tiin bwisi swīi.
¹⁴ Bɛɛ nen tɔmbu, ì n daa man swaa daki i sīim ɔ nen swaa ɔɔɔ,
¹⁵ kon daa bɛɛn yiberɛba sekuru doke,
 kpa n bu naa swīi n go go.
¹⁶ Saa ye ɔɔɔra nɛ, Yinni Gusunɔn yiberɛban tii suabu koo ɔɔru ko,
 kpa Isireliban doo ɔɔɔru tu tɛ.
¹⁷ Kon bu dīa geenu wɛ,
 kpa bu kperun tim gem di.

82 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.
 Gusunɔ u wāa wɔllun tɔmbun suunu ɔɔɔ.
 Miya u wāa u ka sirimɔ. U nɛɛ,
² sere saa yerà i ko i n wāa i n sirimɔ ka weesu,
 i n yǎ taaregibun biruɔ.
³ I dam sarirugibu ka gobekuba ben gem wɛɛyɔ.
 I wɔnɔwɔndobu ka sārɔbu ben gem wɛɛyɔ.
⁴ I dam sarirugibu ka be ba dam dɔremɔ faaba koowo.
 I bu wɔro tɔn kǎsobun ɔɔman di.
⁵ Adama bɛɛ, i ñ gāanu ganu yɛ.
 I ñ maa bwisi gɛɛ mɔ. I kom kǎsum mɔwa,
 ma ya dera gem mu doona handunian di.
⁶ Na raa nɛɛ, i sāawa wɔllun tɔmbu.
 I sāawa Wɔrukoon bibu.
⁷ Adama i ko i gbiwa nge tɔn dirobu.
 I ko i gbiwa nge sinambu kpuro.
⁸ Gusunɔ, a seewo a handunia siri.
 Domi wuna a bwesenu kpuro mɔ.

83 Womu ge Asafu u kua. U nɛɛ,
² Gusunɔ, a ku mari, a ku maa wɛra.
³ Domi wee wunen yiberɛba ba seewa,
 be, be ba nun tusa ba wiru yǎrasie.
⁴ Wee ba kǎsa wesianamɔ wunen tɔmbun sɔ.
 Ba ɔɔɔ tia mɔ be a kǎsun sɔ.
⁵ Ba gerumɔ ba mɔ,
 bu na bu sun kpeerasia bwesenu kpuron suunu ɔɔɔɔ
 di,
 kpa bu ku maa bɛɛ Isireliban yīsiru yaaya.
⁶ Wee ba wesiana,
 ma be kpuro ba ɔɔɔ tia kua bu ka nun wɔri.
⁷ Beya, Edɔmuba ka Isimɛɛliba ka Mɔabuba ka
 Agariba
⁸ ka Gebaliba ka Amɔniba ka Amalɛkiba
 ka Filisitiba ka sere Tirigibu.
⁹ Asirigibun tii ba na ba ka bu ɔɔɔ tia kua,
 ba ɔɔɔun bibun bweseru, Amɔniba ka Mɔabuba ɔɔma
 kǎ.
¹⁰ Yinni Gusunɔ, a bu kuo nge mɛ ba Sisera ka Yabini
 ka Madianiba kua Kisionin daaruɔ.
¹¹ Ba bu kpeerasiawa Eni Dorio,
 ma ba ben gonu deri mi, nu tem kǎsisia nge naa
 bisu.
¹² A de ben sinambu bu gbi nge sinam beni,
 Orebu ka Seebu ka Seba ka Salumuna,
¹³ be, be ba raa geruna ba nɛɛ,
 bu da bu Gusunɔn arumani gura.
¹⁴ Yinni Gusunɔ, a bu suo a ka doona

nge mɛ woo guna ya ra ka yakasu doone.
¹⁵ A de bu dǎɔ mwaara nge mɛ dǎɔ u ra dāa sǎɔ mwe,
 ñ kun mɛ nge mɛ dǎɔ yara ya ra guunu dabiri.
¹⁶ A bu naa giro ka guru woo ɔɔɔɔ.
 A bu nandasio ka woo guna.
¹⁷ Yinni Gusunɔ, a bu sekuru dokeo,
 kpa bu wa bu gɔsirama wunen mi.
¹⁸ A de bu sekuru wa,
 kpa ba n nande sere ka baadommaɔ.
 A ben yīiyɔbu wunɔ, kpa bu kam ko.
¹⁹ Kpa bu gia ma wunɛ turowa a sāa Yinni Wɔrukoo
 handunia ye ɔɔɔ.

84 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii
 kua. Ba gu kuawa ka mɔɔku. Ge wee.
² Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 wunen wāa yeru ta man wɛre.
³ Na sende, na diirimɔ n wa n ka du wunen sāa yerɔ.
 Nen gǎru ka nen wasi kpuro nuku dobun kuuki mɔ
 wunɛ Yinni Gusunɔn sɔ, wunɛ wi a wāa.
⁴ Nen Yinni, nen sina boko!
 Baa ka gunɔminɔ nu ra n wāa yeru mɔ.
 Wɔllu ka tem Yinni, a ra mam de
 nu sokunu ko wunen yǎku yerun ɔɔɔɔ.
⁵ Doo ɔɔɔrugiba be ba wāa wunen sāa yerɔ
 ba nun tɔmamɔ baadomma.
⁶ Doo ɔɔɔrugiba be ba tǎsa wunɛ ɔɔɔ.
 Ba ra n ɔɔɔru sāa bu ka sāraru da.
⁷ Bā n sarɔ wɔwan di ye ba mɔ Yiresu,
 a ra de bwii yi koorawa mi,
 kpa gura yu ka ye domaru naawa.
⁸ Nge mɛ ba dɔɔ bu ka Gusunɔ yinnibun Yinni sǎ
 Sɔnɔɔ,
 nge meya ben dam mu ra n sosimɔ gbabu te ɔɔɔ.
⁹ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, a man swaa dakio.
 Gusunɔ Yakɔbun Yinni, a nen kanaru ɔɔɔɔɔ.
¹⁰ Yinni, wunɛ wi a sāa besen tereru,
 a wi a gɔsan wuswaa mɛerio.
¹¹ Nen sǎɔ teerun wāaru wunen sāa yerɔ,
 ta nen yam tukum wāarun sǎɔ dabi dabinu kere.
 N buram bo na n wāa wunen sāa yerun ɔɔnɔɔɔɔ,
 ye ko na n ka wāa diru mi tɔn kǎsoba wāa.
¹² Yinni Gusunɔ, a sāawa nge sǎɔ.
 A maa sāawa nge tereru.
 Wuna a ra tɔmbu durom ka bɛere kue.
 Be ba sīimɔ gem ɔɔɔ, a ku ra ka bu gea yinari.
¹³ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 doo ɔɔɔrugiiwa wi u nun naane sāa.

85 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii
 kua. Ge wee.
² Yinni Gusunɔ, a wunen tem durom kua.
 Wee a ka bɛɛ Isireli be sa sāa Yakɔbun bweseru
 wurama.
³ A bɛɛ wunen tɔmbun toranu wɔka.
 A besen durum kpuro wukiri.
⁴ A ñ maa ka sun mɔru sāa.
 A dera wunen mɔru kpuro ya sure.
⁵ Gusunɔ besen faaba kowo, a sun wesio nge yellu.
 A ku maa ka sun mɔru ko.

6 Nge kaa n ka sun mɔru sãawa sere ka baadom-maɔ?
 Nge kaa n mɔru sãawa sere ka besen bibu ɔɔɔ?
 7 A ñ sun wãaru wesiamɔ
 kpa bese wunen tɔmbu su wa su nuku dobu ko wunen sã?
 8 Yinni Gusunɔ, a sun wunen durom sãɔsio kpa a sun faaba ko.
 9 Yinni Gusunɔ, kon swaa daki n ɔ ye a gerumɔ. Domi bɔri yendun gariya a ra n wunen tɔmbu sãɔɔ be ba nun naane sãa ma ba kun wure wiira gari ɔɔɔ.
 10 Be ba nun nasiewa a ra faaba ko. Kpa a de bɛɛɛ ya n wãa besen tem ɔɔɔ.
 11 Tɔn geeru ka bɔɔɔkinira koo wurama kpa gem ka bɔri yenda n wãa tem mɛ ɔɔɔ.
 12 Bɔɔɔkiniru ta koo se tem mɛ ɔɔɔ nge dĩa bwese te ba duura,
 kpa gem mu sarama wɔllun di.
 13 Yinni Gusunɔ tiiwa u koo sun bɔri yendu wɛ,
 kpa besen tem mu binu ma.
 14 Gema mu ko n nùn gbiiye, kpa mu win swaa ɔɔmɛ.
86 Dafidi u kanaru kua u nɛɛ,
 Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio kpa a nen kanaru ɔɔ.
 Wee na sãaru ka wɔnwɔndu soore.
 2 A nen hunde beruo, domi na ra nun sã. Gusunɔ, na nun naane sãa,
 a man faaba koowo.
 3 Yinni, wuna na ra nɔɔɔguru sue baadomma. A man wɔnwɔndu kuo.
 4 Yinni, a man nuku dobu wɛɛɔɔ.
 Wuna na ra n kanamɔ ka nen gõru kpuro.
 5 Yinni, a sãawa tɔn geo,
 a ra maa tɔmbu ben durum wɔke.
 A ra be ba nun soku kpuro kĩru sãɔsi ta n kpã.
 6 Yinni Gusunɔ, a nen kanaru nɔɔɔɔ.
 A nen weeweenu swaa dakio.
 7 Domi nà n nun kana nɔni swãarun saa,
 a ra man wisi.
 8 Gãanu sari ni nu ka nun weene ye ba ra sã kpuro ɔɔɔ.
 Gãanu maa sari ni nu ka wunen ɔɔma weene.
 9 Bwese ni a taka kua kpuro nu koo na nu yiira wunen wuswaɔɔ,
 kpa nu wunen yĩsiru bɛɛɛ wɛ.
 10 Domi a kpã, a ra maa ɔɔm maamaakiginu ko. Wunɛ turowa a sãa Gusunɔ.
 11 Yinni Gusunɔ, a man wunen swɛɛ sãɔsio, kpa n wa n sã wunen gem ɔɔɔ.
 A de n wunen yĩsiru nasia.
 12 Gusunɔ nen Yinni, kon nun siara ka nen gõru kpuro, kpa n nun bɛɛɛ wɛ sere ka baadommaɔ.
 13 Domi a man durom bakam kua,
 a man yara gɔribun wãa yerun ɔɔɔ ɔɔɔ di.
 14 Yinni Gusunɔ, tii suobu ba man seesi. Tɔn kɔsobu ba kĩ bu man hunde wuna,
 be, bèn bwisikunu ku ra n wãa wunen mi gia.

15 Adama wunɛ Gusunɔ, a sãawa Yinni wɔnwɔndugii. A ku ra mɔru se fuuku. Wunen kĩru ta kpã.
 A maa sãawa bɔɔɔkini.
 16 A man mɛɛrima kpa a nen wɔnwɔndu wa. A nɛ, wunen ɔɔm kowo dam kɛɛɔɔ,
 kpa a man faaba ko nɛ, wunen ɔɔm kowon bii.
 17 Yinni Gusunɔ, a man yĩreru sãɔsio te ta koo man kooru,
 kpa a de nen yibereba bu ye wa kpa sekuru tu bu mwa.
 Domi wuna a ra man faaba ko, kpa a man nukuru yemiasia.
87 Womu geniwa Koren bibu ba kua. Ba nɛɛ,
 Yinni Gusunɔ u Yerusalemun kpɛɛkpɛɛku swĩ-wa
 guu te win tii u gɔsa u dɛɛrasian wɔllɔ.
 2 U Yerusalemu ye kĩ n kere wuu si su wãa Yakɔbun bweserun tem kpuro ɔɔɔ.
 3 Yerusalemu, Gusunɔn wuu,
 ba wunen bɛɛɛ bakan gari gerumɔ.
 4 Nɛ, Yinni Gusunɔ, nà n bwesenun yĩsinu yorumɔ ni nu man yɛ,
 kon Egibitigibu ka Babilonigibu ka Filisitiba ka Tirigibu ka Etiopigibun yĩsinu yore.
 Domi ba bu marawa Yerusalemu mini.
 5 Adama Yerusalemugibu ba koo nɛɛ, ben tema mi ka gem.
 Wɔrukoowa u men kpɛɛkpɛɛku swĩ.
 6 Yinni Gusunɔ u koo bwesenun yĩsinu yore kpa u nɛɛ, Yerusalemuɔra ba bu mara.
 7 Be ba womusu mɔ ba yaamɔ, ba koo nɔɔɔguru sua ba n mɔ,
 Yinni, besen nuuru kpuro ta woowa wunen mi.
88 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ba gu kuawa ka guuru. Hemani Esirahigii-wa u gu kua. Ge wee.
 2 Yinni Gusunɔ nen faaba koowo,
 na ra n nɔɔɔguru suewa wunen wuswaɔɔ wɔkuru ka sãɔ ɔɔɔ.
 3 A de a nen kanaru ɔɔ.
 A swaa tem kpĩɔɔ a ɔ ye na nun kanamɔ.
 4 Wee wahala ya man deema n kpã sere na gɔribun wãa yeru turuku kua.
 5 Na wãa be ba ɔɔɔ dɔɔɔ wuuru.
 Na ñ maa dam ɔɔ.
 6 Wee na kpĩ ka gɔribu sannu.
 A dera na wãa ka be sannu sikiru,
 be, be a ñ maa yaayamɔ, a ñ maa bu nɔɔɔrimɔ.
 7 A man kpɛɛ wɔru bɔɔɔ ɔɔɔ mi yam wɔkura wãa.
 8 A man mɔru seesi,
 ma n sãare na nim mwɛɛɛ.
 9 A dera nen kpaasibu ba man deri.
 A dera ba man tusa,
 ma na taarere na ñ kpɛ n nunda nen wahalan di.
 10 Nen nɔni dam dwiiya nɔni swãarun sã.
 Yinni Gusunɔ, tõru baatere na ra nɔma yiyewa wunen mi gia na n nun somiru kanamɔ.

11 Gɔriba a ra maamaaki kue?
 Gɔriba ba koo kpī bu se bu nun sã?
 12 Gɔriba ba koo kpī bu wunen bɔɔkinirun gari gere siki wɔɔɔ?
 Ba koo kpī bu wunen tɔn geerun gari gere gɔribun wãa yerɔ?
 13 Ba koo kpī bu wunen maamaaki wa yam wɔkuru?
 Ba koo kpī bu wunen gem tubu gɔriɔ mi ba ra tɔmbu duari?
 14 Yinni Gusunɔ, wuna na ra faaba kanɛ.
 Bururu baatere, wuna na ra nɔɔguru sue.
 15 Yinni Gusunɔ, mban sɔna a man wunen wuswaa berue.
 Mban sɔna a n̄ kī n̄ nun wa.
 16 Saa nen birun di, na wɔnɔwɔndu soorewa na gɔɔɔ.
 Na burisine n̄ni swãa te a man kpɛɛn sɔ.
 17 Nɛ sɔɔra wunen mɔru ya wɔri, ma ya man goomu.
 18 Ya ka man sikerene tɔɔ baatere nge nim bweru.
 Ye kpurowa ya man wukiri.
 19 A dera nen kpaasibu ka nen bɔɔba ba man biru kisi.
 Be kpuro ba man deri.
89 Womu ge Etani Esirahigii u kua. Ge wee.
 2 Yinni Gusunɔ, kon wunen tɔn geerun womu ko sere ka baadommaɔ.
 Kon wunen bɔɔkiniru kpara sere ka baadommaɔ.
 3 Na yɛ ma wunen kīru ta ko n wãawa sere ka baadommaɔ.
 Wunen bɔɔkiniru ta girewa wɔllɔ.
 4 Yinni Gusunɔ, a nɛɛ,
 a ka Dafidi wi a gɔsa arukawani bɔkua.
 A wi, wunen sɔm kowo nɔ mwɛru kua ka bɔri
 5 a nɛɛ, kaa goo wuna win bweseru sɔɔ
 u ko sunɔ sere ka baadommaɔ,
 kpa a win bandu tãsisia sere ka baadommaɔ.
 6 Yinni Gusunɔ, wɔllu ta nun bɛɛɛ wɛɛmɔ
 maamaaki ye a m̄n sɔ.
 Wunen gɔradoban wuuru ta nun siaramɔ
 wunen bɔɔkinirun sɔ.
 7 Yinni Gusunɔ, a n̄ saara mɔ wɔllɔ.
 Wunen gɔradoba sɔɔ, goo sari wi u ka nun nɛ.
 8 A nanum mɔ wunen gɔrado dɛɛrobun suunu sɔɔ.
 Wunen yiiko ya kpã be ba nun sikerenen suunu sɔɔ.
 9 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, wara u dam mɔ nge wunɛ.
 Wunen bɔɔkinira nun karewa ta ka sikerene.
 10 Wuna a ra nim wɔkun tii suabu yɔrasie.
 Gen nim kurenu n̄ n seewa, a ra nu suresie.
 11 A Egibitigibu taaka a pesuka nge goru.
 A be, wunen yiberɛba yarinasia ka wunen dam.
 12 Wuna a wɔllu ka tem mɔ.
 Wuna a handunia taka kua ka ye ya wãa ye sɔɔ.
 13 Wuna a sɔɔ yɛsan nɔm geu ka nɔm dwaru kua.
 Guu ni ba m̄ Tabori ka Hɛɛmɔ nu wunen yĩsiru bɛɛɛ wɛɛmɔ.
 14 Wunen gãseru ta dam mɔ.
 Wunen nɔmu ga dam mɔ.

15 Gema mu sãa wunen bandun kpɛɛkpɛɛku.
 Kīru ka bɔɔkinira ra n wãa wunen wuswaaɔ.
 16 Yinni Gusunɔ, doo nɔrugiba be ba ra nun takaru ko.
 Ba ra sīwa yam bururam sɔɔ wunen wuswaaɔ.
 17 Ba koo nuku dobu ko tɔɔ baatere wunen yĩsiru sɔ.
 Kpa bu bɛɛɛ wa wunen gem sɔ.
 18 Domi wuna a sãa ben dam ka ben bɛɛɛ.
 Wunen saabuwa sa tãsimɔ.
 19 Yinni Gusunɔ, wuna a sãa bɛɛɛ Isireliban tɛɛru.
 Wunɛ Dɛero, wuna a sãa bɛɛɛn sina boko.
 20 Gasɔ, a ka wunen sɔm kowo be a naane sãa gari kua kãsiru sɔɔ a nɛɛ,
 a wunen dam tabu durɔ damgii goo wɛ.
 A n̄n gɔsa wunen tɔmbun suunu sɔɔn di a wɔlle sua.
 21 Wiya Dafidi wunen sɔm kowo.
 Wiya a bandun gum tãre.
 22 Wunen nɔmu ga ko n n̄n neniwa kem kem.
 Geya ga ko n sãa win dam.
 23 Yiberɛba ba n̄ kpɛ bu n̄n samba ko.
 Tɔn kɔsobu ba n̄ kpɛ bu n̄n dam dɔre.
 24 Kaa win yiberɛba kpeerasia.
 Kaa be ba n̄n tusa sɛsuku.
 25 Wunen bɔɔkiniru ka wunen tɔn geera ko n wãa ka wi.
 Kpa a n̄n dam wɛ ka wunen yĩsiru.
 26 Kaa de win bandun dam mu teria
 saa nim wɔku ge ba m̄ Mediteranen di
 sere ka daa te ba m̄ Efaratiɔ.
 27 U koo nun sɔ u nɛɛ, a sãawa win tundo ka win Yin-
 ni.
 A sãawa win faaba kowo nge kpee baa m̄ u ra kuke.
 28 Kaa n̄n ko wunen bii tɔn durɔ gbiikoo.
 Kpa u n sãa handunian sinambu kpuron sina boko.
 29 Kaa de wunen tɔn geeru ta n n̄n wãasi.
 Kpa a ka n̄n arukawani bɔke ye ya n̄ nɔru mɔ.
 30 Kaa de win bibun bweseru ta n bandu dimɔ sere ka baadommaɔ.
 Kaa de win bandu tu dam gira nge wɔllu.
 31 Adama win bibun bwese te, tã n yina tu wunen woodaba mem nɔɔwa,
 ma ta wunen yiirebu atafiuru kua,
 32 ma ta n̄ wunen sɔɔsiru swii,
 ma ta n̄ wunen gere mem nɔɔwe,
 33 kaa tu sɛɛyasiawa ka bokuru ten mem nɔɔbu sarirun sɔ.
 34 Adama a n̄ yinamɔ a tu wunen tɔn geeru sɔɔsi win sɔ.
 A n̄ n̄n tɔnu kandu kuammɛ.
 35 A n̄ wunen arukawani kusiamɔ.
 A n̄ maa wunen gere kɔbiamɔ.
 36 A bɔrua ka wunen yĩsi dɛɛraru ma a n̄ Dafidi weesu kuammɛ.
 37 Kaa de win bibun bweseru ta n bandu dimɔ sere ka baadommaɔ.
 Kpa win bandu ta n wãa baadomma nge sɔɔ.
 38 Kpa tu tɛ nge suru.
 Win seedagii wi u wãa wɔllɔ u sãa bɔɔkini.

39 Adama wee a sunɔ wi a raa ɔɔsa deri,
ma a ka nùn mɔru kua too.
40 A wunen arukawani kusia ye a raa ka wunen sɔm
kowo bɔkua.
Ma a win sina furɔ kasa kua.
41 A win gb̄aranu kpuro kɔsuka,
ma a win kuku yenu surura.
42 A dera be ba sarɔ mi, ba win arumani gura.
Ma ba nùn sekuru doke.
43 A win yiberɛba dam k̄a.
A dera ba nuku dobu kua.
44 A dera win tabu yānu nu dam dwiiya.
A ñ ka nùn ȳre tabu sɔɔ.
45 A win b̄ɛɛɛ kpeesia.
Ma a win bandu sura sere ka temɔ.
46 A dera u tɔkɔ kua fuuku, ma a nùn sekuru doke.
47 Yinni Gusunɔ, sere saa yerà kaa n kukua.
Sere saa yerà wunen mɔru ya ko n seewa nge d̄ɔɔ
yara.
48 A yaayo nge m̄ɛ nen wāarun t̄ru ta d̄ɛɛbu n̄ɛ.
A yaayo ma tɔnu wi a taka kua kpuro u koo ra gbi.
49 Wara u koo kp̄i u n wāa u kun gu.
Wara u koo kp̄i u tii yara ɔɔribun wāa yerun di.
50 Yinni, mana wunen ɔsɔn durom m̄ɛ, mu da.
Mana kɔɔ m̄wɛɛ te a Dafidi kua ka bɔɔkiniru ta wāa.
51 Yinni, a m̄ɛɛrio seku te wunen tɔmba dimɔ.
A yaayo ma nena na wunen tɔn dabi te kpare.
52 Yinni Gusunɔ, yiberɛba ba wunen tɔmbu sekuru
dokemɔ,
ma ba wi a ɔɔsa wɔmmɔ mi u dɔɔ kpuro.
53 Yinni Gusunɔ, wuna sa ko n siaramɔ sere ka baa-
dommaɔ.
Ami! Ami!

WOMUSUN BɔNU NNESE

90 Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u kanaru kua u n̄ɛɛ,
Yinni, saa yellun di, wuna a s̄a besen kuku
yeru.
2 A s̄awa Gusunɔ a sere guunu ka handunia taka
kua.
Meya kaa n maa s̄a sere ka baadommaɔ.
3 A ra de tɔnu u ɔɔsira tua.
A ra nùn s̄ɔ a n̄ɛɛ, u ɔɔsiro min di, u we.
4 Wunen mi, w̄ɔɔ kɔkɔbu (1.000) ra n s̄awa nge ɔ̄ɔn
t̄ru te ta doona kɔ,
ñ kun m̄ɛ nge w̄ɔkurun s̄akiru.
5 A ra tɔnun wāaru n̄ru koosiewa nge m̄ɛ dosu ga ra
doone bururu.
Ga ku ra t̄ɛ nge yakasu
6 sin w̄ɛsu ra n baare bururu,
ñ n kua yoka bu su bura kpa su gbera.
7 Wunen mɔru ya dera sa ɔɔɔ ɔɔɔ.
Ma sa nanda yen saabu.
8 A ra besen toranu terasiewa wunen wuswaɔɔ,
kpa wunen yam bururam mu besen asiri kpuro s̄ɔɔsi.
9 Besen wāaru ta ra doonewa wunen mɔrun s̄ɔ.
Ta ra doonewa nge w̄ɛsia teeru.

10 Tɔnun wāaru ta ra turi sere w̄ɔɔ wata ka wɔkuru,
wi u maa dam mɔ, w̄ɔɔ weneɛ,
adama ka m̄ɛ, tɔnun wāara ku ra n arufaani gaa mɔ
sere wahala ka kɔni swāaru.
Domi ta ra doonewa fuuku ɔɔri gia.
11 Wara u wunen mɔrun dam ȳɛ.
Wara u nun nasie yen s̄ɔ.
12 A de sa n ȳɛ ma besen wāarun t̄ra kun d̄ɛu,
kpa su ko bwisigibu.
13 Yinni Gusunɔ, sere domma kaa ɔ̄ru ɔɔsia a wunen
mɔru deri.
A bes̄ɛ wunen sɔm kowobun wɔnwɔndu waawo.
14 A sun wunen durom bakam s̄ɔɔsio bururu baatere.
Kpa sa n nuku dobu mɔ sa n womusu m̄ɔ besen
wāarun t̄ru kpuro sɔɔ.
15 A sun nuku dobu w̄ɛɛɔ nge m̄ɛn kɔɔ a sun
s̄ɛɛyasia.
Kpa a besen nuku sankira ten w̄ɔsu ɔɔsia nuku
dobun w̄ɔsu.
16 A de su wunen sɔma wa bes̄ɛ wunen sɔm kowobu,
kpa a besen bibun bweseru wunen yiiko s̄ɔɔsi.
17 Gusunɔ besen Yinni, a sun durom kuo,
kpa a de besen sɔma kpuro yu arufaani ko.
91 Wunɛ wi Wɔrukoo u k̄ɔsu,
a w̄ɛrewa Dam kpurogiin tɔbɔɔ.
2 Kon Yinni Gusunɔ s̄ɔ ma wiya nen kuku yeru ka nen
k̄ari.
Wiya nen Yinni wi na naane s̄a.
3 Domi wiya u nun wɔramɔ saa taan di.
Wiya maa nun wɔramɔ saa k̄ɛsi k̄ɛsi ɔɔɔ ka win
wahalan di.
4 U koo nun win sansu wukiri.
Kaa kuku yeru wa win kasan sɔkɔɔ.
Win bɔɔkinira s̄awa nge tereru ka tarakpe.
5 W̄ɔkurun kari ñ kun m̄ɛ s̄ɛu ge ga wee s̄ɔɔ s̄ɔɔ,
yen gaa kun nun berum m̄ɔ.
6 K̄ɛsi k̄ɛsi ɔɔɔ wi u bɔsu w̄ɔkuru,
ñ kun m̄ɛ bara te ta tɔmbu goomɔ s̄ɔɔ s̄ɔɔ gb̄ara,
yen gaa kun nun berum m̄ɔ.
7 Baa bara ni, n̄n n tɔmbu kɔkɔbu (1.000) go wunen
bɔkuɔ,
ma nu tɔmbu kɔkɔbun suba wɔkuru (10.000) wɔri
wunen kɔm geuɔ,
ɔ̄ɔanu kun nun babamɔ.
8 Nɔniya kaa ka m̄ɛri tɔna kpa a tɔn k̄ɔsobun are wa.
9 Ȳɛn s̄ɔ Yinni Gusunɔ u kua wunen kuku yeru,
ma wi, Wɔrukoo u kua wunen wāa yeru,
10 yen s̄ɔna kɔni swāaru gara kun nun sisie,
bararu gara kun maa wunen yenu susiɔ.
11 Domi u koo win ɔɔradoba kɔ k̄ɛ wunen s̄ɔ,
ba n nun k̄ɔsu wunen sw̄ɛɛ kpuro sɔɔ,
12 bu nun nene ka ben kɔma
kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.
13 Kaa gbee sunɔ ka surɔkru ɔɔ a sara,
kpa a gbee sunɔ kp̄ɛmu ka yaa ɔɔba tem taare.
14 Yinni Gusunɔ u n̄ɛɛ, ȳɛn s̄ɔ u man k̄i,
kon nùn yakia kpa n nùn k̄ɔsu domi u nen ȳisiru ȳɛ.
15 Û n man soka kon nùn wurari.

Ko na n wāa ka wi n̄ni swāarun saa.
 Kon n̄n yakia kpa n n̄n b̄ere wē.
 16 Kon de u t̄akru ko b̄ri yendu s̄k, kpa n n̄n nen faaba s̄k̄si.

92 Womu ge ba kua t̄ō wērarugirun s̄. Ge wee.
 2 Ya ra n do ba n nun t̄mam̄ Yinni Gusun̄, kpa ba n wunen ȳsiru b̄ere wēem̄, wun̄e W̄rukoo,
 3 ba n wunen durom gari kparam̄ bururu, kpa ba n wunen b̄r̄k̄kinirun gari kparam̄ w̄kuru
 4 ka m̄k̄ku ka ḡōgeru.
 5 Yinni Gusun̄, ye a kua ya man nuku dobu wē.
 Ma na ye kpuro siaram̄ ka womusu.
 6 Yinni Gusun̄, wunen s̄ma ye a kua ya kp̄.
 Wunen bwisikunu nu duku.
 7 Gari b̄k̄ ga ñ kp̄ gu nu tubu, m̄ya nu ñ maa kp̄ nu n̄n yeeri.
 8 Geema, t̄n k̄sobu ba seem̄ nge yakasu, ma nuku k̄surugibu ba kparam̄ nge d̄a.
 Ka m̄, s̄k̄ teeru ba koo bu kpeerasia sere ka baadom̄ma.
 9 Adama wun̄e Yinni Gusun̄, wuna a kpuro kere sere ka baadom̄ma.
 10 Wunen yiber̄eba kpuro ba koo kam ko. Be ba k̄sa m̄ kpuro ba koo yarina.
 11 A man gbeeku ket̄en dam k̄, ma a man domaru kua a man gum yarum t̄re.
 12 T̄, na waam̄ nen yiber̄eba ba w̄rukum̄. Na n̄k̄ ba kuuki m̄.
 13 Gemgibu ba koo kp̄a nge kpakpa b̄a. Ba koo se nge Libanin d̄a ye ba m̄ s̄duru.
 14 Ba ko n s̄awa nge d̄a te ba gira ta kparam̄ Gusun̄ bes̄en Yinnin s̄a yer̄.
 15 Baa t̄a n t̄k̄ kua, ta ko n binu marum̄wa, kpa ta n b̄r̄m̄ m̄ ta n wurusu s̄k̄wa.
 16 Yeya ya koo s̄k̄si ma Yinni Gusun̄ u s̄awa gemgii. U maa s̄awa nen kpee baa mi na ra kuke. Wi s̄k̄, durum gaa sari.

93 Yinni Gusun̄, a bandu dii, ma a wunen yiiko sebua nge yaberu. Ma a dam s̄ke nge kpaka. A maa dera tem mu dam m̄, mu ñ ȳirim̄.
 2 Saa yee yellun diya a wunen bandu sw̄i. Saa yee yellun diya a w̄a.
 3 Yinni Gusun̄, daanu nu ra n n̄k̄giru sue nu n w̄ki, kpa nu n kuuki m̄.
 4 Adama wun̄e, a dam m̄ a ni kpuro kere. A bandu dii w̄l̄.
 5 Yinni Gusun̄, wunen gari yi s̄awa gem. Wunen s̄a yeru ta ko n s̄awa d̄eraru sere ka baadom̄ma.

94 Yinni Gusun̄, wun̄e wi a ra t̄nu m̄ru k̄sie, a wunen yiiko s̄k̄sio.
 2 Wun̄e handunian siri kowo, a seewo. A be ba tii sue ben k̄sa k̄sieyo.
 3 Sere saa yer̄ kaa n dera t̄n k̄sobu ba n w̄a. Sere saa yer̄ kaa n dera ba n nuku dobu m̄.
 4 Wee be ba ra n t̄mbu k̄sa kuamme ba gari saarim̄ ka tii suabu.

5 Yinni Gusun̄, ba wunen t̄mbu dam d̄rem̄ be, be ba s̄a wunen arumani.
 6 Ba ḡminibu ka s̄bu goom̄. Ma ba gobekuba s̄rem̄ ba goom̄.
 7 Ba m̄, Yinni Gusun̄ kun sun m̄era. Gusun̄ Yak̄bun Yinni wi, kun bes̄en laakari m̄.
 8 B̄e gari bakasu, i n tii s̄. Sere saa yer̄ i ko i bwisi ko.
 9 Gusun̄ wi u t̄nu swasu gira, wiya kun kp̄ u gari n̄?
 Wi, wi u t̄nu n̄ni gira, wiya kun kp̄ u yam wa?
 10 Wi, wi u ra bwesenu s̄eyasie, wiya kun t̄nu s̄eyasiam̄?
 Wi, wi u ra t̄nu ȳru wē, wiya kun bwisi m̄?
 11 Yinni Gusun̄ u t̄mbun bwisikunu ȳ.
 U ȳ ma nu s̄awa kam dirum.
 12 Yinni Gusun̄, doo n̄k̄rugiiwa wi a s̄eyasiam̄. Doo n̄k̄rugiiwa wi a seeya ka wunen wooda.
 13 Wahalan saa s̄k̄, u ko n w̄awa b̄ri yendu s̄k̄ sere bu ka t̄n k̄so suura gbea.
 14 Yinni Gusun̄ kun win t̄mbu derim̄. U ñ bu biru kisim̄, be, be ba s̄a win arumani.
 15 Domi gemgiiwa u koo siribu di. B̄n ḡru ga d̄ere kpa bu siri bi wura.
 16 Wara u koo man sanna t̄n k̄sobun mi. Wara u koo ka man yina k̄san kowo ben n̄man di.
 17 Yinni Gusun̄ ù kun daa man somi, na n daa w̄a ḡribun w̄a yer̄.
 18 Yinni Gusun̄, n̄a n b̄arim̄, wunen duroma mu ra de na n t̄sa.
 19 Bwisiku dabinu n̄ n w̄a nen ḡru, a ra man nukuru yemiasie. Kpa na n nuku dobu m̄.
 20 Yinni Gusun̄, mba n b̄e m̄ksine wun̄e ka siri kowo t̄n gowo
 be ba ra n wunen woodaba gema ba n t̄mbu dam d̄rem̄,
 21 kpa ba n n̄k̄ tia m̄ bu ka gemgibu w̄ri. Kpa ba n taare sarirugibu taare wēem̄.
 22 Adama Yinni Gusun̄, wuna a s̄a nen gb̄ra damgiru.
 A s̄awa nen kpee baa ȳn mi na ra kuke.
 23 Kaa de ben toranu nu w̄ri ben wiru w̄l̄. Kaa de ben tiin nuku k̄suru tu bu marisia. Gusun̄ nen Yinni, kaa bu n̄k̄ marisia.

95 I na su Yinni Gusun̄ womu kua.
 Su n̄n n̄k̄giru sue ka nuku dobu wi, wi u s̄a faaba kowo damgii nge kpee bakaru.
 2 I de su da win wuswaas̄ su n̄n siara. Su n̄n b̄ere wē ka siarabun womusu ka nuku dobu.
 3 Domi u kp̄. U s̄a sina boko wi u ye ba s̄am̄ kpuro kere.
 4 Win n̄ma ya kpuro neni ye ya w̄a tem s̄k̄k̄. Guunun wii kpiinu nu maa s̄a wiginu.
 5 Nim w̄ku ga s̄awa wiguu. Wiya u gu kua.
 Win n̄ma ya maa tem kua.
 6 I na su kpuna su tii kawa.

Su yiira Yinni Gusunɔ besen taka kowon wuswaaw.
 7 Domi u sãawa besen Yinni.
 Sa maa sãa win tɔmbu be u kpare nge naa gɔɔ.
 I de i win ɔɔ ɔɔ gisɔ.
 8 I ku de been gɔrusu su bɔbia
 nge me been baababa ba kua Meribas
 ka maa dɔma te ba wãa Masaw gɔburɔ,
 9 mi ba man wẽera,
 ba nen laakari mɛera baa me ba nen sɔma waare.
 10 Wɔɔ weeruwa na bwese te bwẽra yara,
 ma na nɛɛ, tɔn ben gɔrusu ka man tonda.
 Ba yina bu nen woodaba swii.
 11 Yen sɔna na mɔru kua ma na bɔrua na nɛɛ,
 ba ñ sisi bu ka man wẽra mi na wẽre.
 (I maa mɛerio Bandun Gari I, 16:23-33)

96 I Yinni Gusunɔ wom kpɔɔ kuo.
 Bɛɛ handuniagibu, i nùn womu kuo.
 2 I Yinni Gusunɔ womu kuo.
 I nùn bɛɛɛ wẽɛyɔ.
 I win faaban labaari kparɔ tɔɔ baatere.
 3 I bwesenu win yikon faagi kuo.
 Kpa i win maamaakin gari gere.
 4 Domi wi, Yinni Gusunɔ u kpã.
 Wiya ba koo bɛɛɛ wẽ. U bũnu kpuro dam kere.
 5 Domi nu sãawa kam dirum.
 Wiya u wɔllu taka kua.
 6 Yam bururam ka yiiko baka ya ra n nùn wãasi.
 Dam ka girima ya wãa win sãa yerɔ.
 7 Bwesenu kpuro, i na i Yinni Gusunɔ bɛɛɛ wẽ.
 I na i win dam ka win yikon gari kpara.
 8 I Yinni Gusunɔn yisuru bɛɛɛ wẽɛyɔ.
 I duo win sãa yerɔ ka kɛnu.
 9 I na i nùn kpuna ka been sãa yãnu.
 Bɛɛ handuniagibu kpuro, i diirio.
 10 I bwesenu kpuro sɔɔɔwɔ i nɛɛ, Yinni Gusunɔ u bandu
 di.
 U tem swii mu dam mɔ, mu ñ maa yĩirimɔ.
 U ra tɔmbu siriwa dee dee.
 11 Wɔllu tu nukuru doro. Tem mu yẽerio.
 Nim wɔku ka ye ya wãa ge sɔɔ kpuro yu kukirio.
 12 Gberu kpaanɛ yu nukuru doro ka ye ya wãa ye sɔɔ
 kpuro.
 Dãnu nu taki koowo Yinni Gusunɔn wuswaaw, domi u
 wee.
 U wee u handunia siri, kpa u yen tɔmbu siria dee
 dee.

97 Yinni Gusunɔ u bandu dii.
 Tem mu nukuru doro.
 Be ba wãa n toma bu yẽerio.
 2 Guru wii wuroru ka yam wɔkura ra n ka nùn sik-
 erenɛwa.
 Gem wɔllwa u win sina gɔna terie.
 3 Dɔɔwa u ra n nùn swaa gbiiye.
 Kpa u n win yiberɛba mwaamɔ.
 4 U ra de guru maakinu nu handunia yam bururasia.
 Tem mù n nu wa, mu ra diiriwa.
 5 Guunu nu ra yandewa nge gum win wuswaaw,
 wi, wi u sãa tem kpuron Yinni.

6 Wɔllu ta win gem sɔɔsimɔ.
 Ma bwesenu kpuro nu win yiiko waamɔ.
 7 Be ba bwãarokunu sãamɔ, ba koo sekuru wa.
 Be ba bũnu siaramɔ, ba koo yɔra ka dukiri.
 Bũnu kpuro nu koo yiira win wuswaaw.
 8 Yinni Gusunɔ, Siɔnigibu ba ye nua ma ba nukuru
 dora.
 Yudaba ba nuku dobu mɔ wunen siribun sɔ.
 9 Domi wuna a kpãaru bo handunia kpuro sɔɔ.
 Wuna a maa bũnu kpuro dam kere.
 10 Bɛɛ be i Yinni Gusunɔ kɪ, i kɔsa tusio.
 U ra be ba nùn naanɛ sãa wɔre tɔn kɔsobun nɔman
 di.
 11 Yam bururam mu wãawa gemgiin sɔ.
 Nuku dobu bu wãawa bèn gɔru ga dɛeren sɔ.
 12 Bɛɛ gemgibu, i nuku dobu koowo Yinni Gusunɔn sɔ.
 Kpa i win yisi dɛera te wɔlle sua.

98 I Yinni Gusunɔ wom kpɔɔ kuo,
 domi u sɔm maamaakiginu kua.
 Win dam saabu u nasara wa.
 2 Yinni Gusunɔ u tɔmbu win faaban gari tubusia.
 U sɔɔsi ma u sãa gemgii.
 3 U win durom ka win bɔɔkiniru yaaya Isireliban sɔ.
 Handunian goonu nɛɛ kpuro sɔɔ ba win faaba ye wa.
 4 Bɛɛ handuniagibu kpuro, i nɔɔguru suo ka nuku
 dobu.
 I nuku dobu kuuki koowo i ka nùn siara i nùn tɔma
 ka womusu.
 5 I nùn womusu kuo ka mɔɔɔkunu.
 I nùn tɔmɔ ka gɔɔgenu.
 6 I nùn womusu kuo ka kɔbi ka guunu.
 I taki koowo wi, sina bokon wuswaaw ka nuku dobu.
 7 Nim wɔku ka ye ya wãa ge sɔɔ, yu nɔɔguru suo.
 Tem ka ye ya wãa me sɔɔ, yu womu koowo.
 8 Daa bakanu nu taki koowo.
 Guunu nu nuku dobu kuuki koowo
 sannu sannu Yinni Gusunɔn wuswaaw.
 9 Domi u wee u handuniagibu siri.
 U koo bu siriwa gem sɔɔ.
99 Yinni Gusunɔ u bandu dii ma tɔmba diirimɔ.
 U sɔ wɔllun kɔsobun suunu sɔɔ ma tem mu yĩir-
 imɔ.
 2 Yinni Gusunɔ u kpã Siɔnigibu.
 Wiya u bwesenu kpuro mɔ.
 3 I Yinni Gusunɔn yisuru wɔlle suo.
 Ta kpã, ta nanum mɔ. U dɛerewa.
 4 I Yinni Gusunɔn dam wɔlle suo.
 Domi u sãawa sina boko wi u ra gem kã.
 Yinni Gusunɔ, wuna a sun sɔɔsi nge me sa ko ka
 besen wãaru diisina.
 Wuna a Yakɔbun bweseru wooda wẽ Isireliɔ.
 5 Yinni Gusunɔ u dɛere.
 I nùn wɔlle suo.
 I na i yiira win sina kitarun nuurɔ.
 6 Mɔwisi ka Aroni ba wãawa win yãku kowobu sɔɔ.
 Samueli u sãawa be ba ra nùn sokun turo.
 Be kpurowa ba nùn soka ma u bu wurari.
 7 U ka bu gari kua saa guru wii wurorun di.

Ma ba win woodaba mem nɔɔwa ye u bu wɛ.
⁸ Gusunɔ bɛsɛn Yinni, wuna a bu wisa.
 Ma a kua ben Yinni wi u ra bu toraru suuru kue.
 Adama a bu sɛyasia ben kɔsan sɔ.
⁹ I Gusunɔ bɛsɛn Yinni siaro.
 I yiiru win guu dɛɛrarɔ i nɔn bɛɛrɛ wɛ.
 Domi u sɔawa Dɛero.

100 Siarabun womu. Ge wee.
 Bɛɛ handuniagibu kpuro,
 i Yinni Gusunɔ takaru koowo ka nuku dobu.
² I nɔn sɔawɔ ka gɔru dobu.
 I na win mi, i n womusu mɔ ka yɛɛribu.
³ I n yɛ ma wi turowa u sɔa Gusunɔ.
 Wiya u sun taka kua.
 Sa sɔawa win tɔmbu.
 Sa sɔawa nge yɔa gɔɔ ge u kpare.
⁴ I duo win sɔa yerɔ i nɔn siara.
 I duo mi, i nɔn tɔma.
 I nɔn wɔlle suo.
 I win yɛsiru bɛɛrɛ wɛyɔ.
⁵ U sɔawa tɔn geo.
 Win kɪru ta n nɔru mɔ.
 U sɔawa naanɛgii sere ka baadommaɔ.

101 Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
 Wee kon womu ko ge ga ka siribu ka durom
 yɔ.

Yinni Gusunɔ, kon gu kowa n ka nun bɛɛrɛ wɛ.
² Kon nen laakari doke swaa gea sɔɔ.
 Saa yerɔ kaa man naawa.
 Kon sɪwa dee dee nen yenugibun suunu sɔɔ.
³ Na n wuramɔ n kɔsa mɛeri.
 Na mem nɔɔbu sariban daa tusa.
 Na n wuramɔ yu man tia.
⁴ Na n wuramɔ kɔsa ya n wɔa nɛ sɔɔ.
 Kon ka tɔn kɔsobu tonda.
⁵ Kon de wi u ra kpaasi wii u kam ko.
 Na n ka wi u tii sue nɔɔ tia mɔ.
⁶ Kon mɛeri n wa be ba naanɛ mɔ tem mɛ sɔɔ,
 kpa ba n wɔa nen bɔkuɔ.
 Wi u sɪimɔ gem sɔɔ, wiya u koo ko nen sɔm kowo.
⁷ Gbenɔ kun ayeru wasi nen yenuɔ.
 Meyya maa wee kowo u n yɔramɔ nen wuswaɔɔ.
⁸ Bururu baatere, na ko n da tem men tɔn kɔsobu nɔɔ
 marisiewa.
 Kpa n wa n ka bu wuna mam mam Yinni Gusunɔ
 wuun di.

102 Wɔnɔwɔndon kanaru sanam mɛ u nuki sankire
 ma u win weeweenu Yinni Gusunɔ saariamme.
² Yinni Gusunɔ, a nen kanaru swaa dakio.
 A de a nen wuri nɔ.
³ A ku man biru kisi sanam mɛ na nuki sankire.
 A man swaa dakio sanam mɛ na nun soku,
 a man wurari fuuku.
⁴ Domi nen wɔarun tɔra doonɔ nge wiisu,
 ma nen kukunu dɔɔ mɔ nge dɔa nɔɔ.
⁵ Nen torora kara ma nen gɔru ga gbera nge yakɔ
 gbebu,
 sere dɪanu kun man bine mɔ.

⁶ Nen weeweenu saabu na wooru.
⁷ Na ka kpaɔpayɛ gbeeku weene.
 Na sɔawa nge booro ge ga wɔa bansɔ.
⁸ Na ku ra dweeye, na sɔawa nge gunɔ
 ge ga wɔa ge teu diru wɔllɔ.
⁹ Nen yibereba ba ra n man wɔmmɔwa baadomma
 kpa ba n ka nen yɛsiru bɔrumɔ.
¹⁰ Wunen mɔru bakan sɔ, torom mu kua nen dɪanu.
 Ma nen nɔni yɪresu su wɔrikimɔ nen nim nɔruram sɔɔ.
 Domi a man yara a kasa kɔ n toma.
¹² Nen wɔarun tɔru ta doonɔ nge dɔa saaru,
 ma na dam dwiyamɔ nge yakɔ gbebu.
¹³ Adama wunɛ Yinni Gusunɔ,
 kaa n bandu diiwa sere ka nɔɔ.
 Meyya ba ko n nun yaaye sere ka baadommaɔ.
¹⁴ Kaa sewa a Siɔni wɔnɔwɔndu kua,
 domi saa ye a yi ya tura a ka ye wɔnɔwɔndu kua.
¹⁵ Wunen sɔm kowobu ba ye kɪ sere ka yen bansɔ.
 Ba maa yen tua mɛera gɔa geenu.
¹⁶ Meyya bwesenu kpuro nu koo wunen yɛsiru nasia.
 Kpa nin sinambu kpuro bu wunen yiikon bɛrum ko.
¹⁷ Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo wure u Siɔni bani,
 u koo tii sɔɔsi win yiiko sɔɔ.
¹⁸ U ra sɔaron kanaru nɔ.
 U ku ra tu atafiiru ko.
¹⁹ A de bu yeni yore bwese te ta koo maruran sɔ,
 kpa tɔn be ba ko n wɔa, bu Yinni Gusunɔ siara.
²⁰ Domi wɔllun diya Yinni Gusunɔ u tem mɛera.
 U mɛerimɔ saa win wɔa yee dɛɛrarun di
²¹ u ka yobun weeweenu nɔ u be ba gbɔɔ yakia.
²² Kpa bu win yɛsiru kpara
 bu nɔn siara Yerusalemu
²³ sanam mɛ bwesenu kpuro nu koo menna ka nin
 sinambu
 bu ka nɔn sɔ.
²⁴ U nen dam dwiyasia nen wɔarun suunu sɔɔ.
 U nen tɔru kawa.
²⁵ Na gerua na nɛɛ, nen Yinni, wunɛ wi a wɔa ka baa-
 domma,
 a ku man wuna sekum sɔɔ.
²⁶ Toren di a tem taka kua.
 Wunen nɔma a maa ka wɔllu kua.
²⁷ Ye kpuro ya koo doona, adama wunɛ, kaa n
 wɔawa.
 Ya koo tɔkɔru ko nge yɔnu.
 Kaa ye kɔsi nge yaberu.
 Meyya ya koo maa saara.
²⁸ Adama wunɛ, wuna mi. A n tɔkɔru mɔ.
²⁹ Wunen sɔm kowobun bibu ba ko n wɔawa ben
 temɔ.
 Ben bweseru ta koo tɔsi wunen wuswaɔɔ.
103 Womu ge Dafidi u kua. U nɛɛ,
 kon Yinni Gusunɔ siara.
 Kon win yɛsi dɛɛraru tɔma ka nen gɔru kpuro.
² Kon Yinni Gusunɔ siara.
 Win ye u kua, na n duarimɔ, baa yen tia.
³ U ra man nen toranu kpuro suuru kue.
 U ra nen baranu kpuro kpeesie.

4 U ra man yare saa siki wɔrun di.
 U ra man durom ka wɔnwɔndu kue.
 5 U ra nen wāaru doo wɔru yibie.
 Kpa u man ko nge aluwaasi nen tɔkɔru sɔɔ,
 na n dam mɔ nge gunɔ bakeru te ta yɔwɔ.
 6 Yinni Gusunɔ u ra siriwa gem sɔɔ.
 U ra be ba dam dɔrem wɔre.
 7 U Mɔwisi win woodaba sɔɔsi.
 Ma u Isireliba win sɔm maamaakiginu sɔɔsi.
 8 Yinni Gusunɔ u wɔnwɔndu mɔ.
 U ra maa tɔnu durom kue.
 Win durom mu kpā.
 Win mɔru ku ra se fuuku.
 9 U ku ra tɔmbu gerusi kiri kiri.
 U ku ra maa mɔru ko n ka tɛ.
 10 U ku ra sun sɛyiasie nge mɛ bɛsɛn torara nɛ.
 U ku ra sun bɛsɛn toranu kɔsie.
 11 Adama nge mɛ sɔɔ yari yeru ta ka sɔɔ duu yeru
 tondine,
 nge meya u ra maa bɛsɛn toranu tondasie.
 Nge mɛ wɔlla ka tem toma,
 nge meya win durom mu kpāaru nɛ be ba nùn
 nasien mi.
 13 Nge mɛ tundo u ra n win bibun wɔnwɔndu mɔ,
 nge meya Yinni u be ba nùn nasien wɔnwɔndu mɔ.
 14 Domi u yɛ ye ba ka sun taka kua.
 U n duari ma yanima ba ka sun mɔma.
 15 Tɔnun wāarun tɔnu nu ku ra tɛ.
 Nu sɔawa nge yakasu.
 U ra sewa nge dāa wɛsu.
 16 Woo gà n su swee kpa su doona.
 Baa sin yīreru a n maa wasi.
 17 Adama Yinni Gusunɔ durom mu ra n wāawa sere
 ka baadommaɔ
 be ba nùn nasien mi, ma ba win arukawani neni,
 ma ba win woodaba mɛm nɔkwammɛ.
 Meyā maa win gem mu ra n ka bu wāa sere ka ben
 bibun bibɔ.
 19 Yinni Gusunɔ u win sina gɔna tɛria wɔllɔ.
 Ma u bandu dii gāanu kpuron wɔllɔ.
 20 Bɛɛ Yinni Gusunɔn gɔradoba, bɛɛ be i dam mɔ
 i ra win gari mɛm nɔkwɛ, i nùn siaro.
 21 Bɛɛ win tabu kowobu kpuro,
 bɛɛ be i nùn sāmɔ,
 i win kīru mɔ,
 i nùn siaro.
 22 Bɛɛ win taka koora, i nùn siaro mi u bandu dii
 kpuro.
 Yinni Gusunɔ, kon nun siara.
104 Yinni Gusunɔ, kon nun siara.
 Gusunɔ nen Yinni, a kpā, a n nɔru mɔ.
 Yam bururam ka yiiko ya nun wukiri.
 2 A ra tii yam bururam wukiri nge bekuru.
 A ra wɔllu tɛrie nge beku bakaru.
 3 Wunen wāa yera wāa sere wɔllun nim wɔllɔ.
 Ma guru wira sāa wunen tabu kɛkɛ.
 Ma a bellimɔ wom wɔllɔ.
 4 Ma a woo kua wunen gɔro.

Ma guru maakinu kua wunen sɔm kowobu.
 5 A tem swīi mɛn kpɛɛkpɛɛku wɔllɔ.
 Mu n wɔrumamɔ sere ka baadommaɔ.
 6 A dera nim mu mɛ wukiri sere ka guunɔ nge beku
 bakaru.
 7 Adama ye a nim mɛ narua, ma mu doona.
 Ye mu wunen gbāsukubu nua, mu duka sua,
 8 mu sara guunun di, mu da wɔwi sɔɔ sere mi a mu
 ayeru kua.
 9 A nim mɛ yōra yeru kua mu ku raa ka sara mu maa
 tem wukiri.
 10 Wuna a bwiin nim kpare mɛ mu kokumɔ guunun
 baa sɔɔ.
 11 Miya gbeeku yɛɛ ka gbeeku ketɛkunu nu ra nɛ nu
 nim nɔ.
 12 Yen bɔkɔra gunɔsu su sin sokunu mɔ.
 Ma su wāa dāa kikisɔ su swīi dori mɔ.
 13 Saa wɔllun di, a ra de gura yu guunu swee,
 kpa tem mu wunen sɔman are di.
 14 Kpa a de yakasu su kpi yaa sabenun sɔ
 ka dīa ni tɔnu u koo din sɔ.
 15 Kpa bu tam wa ba n ka nuku dobu mɔ.
 Kpa bu gum wa ben wasi yi n ka wā.
 Kpa bu dīanu wa ben wasi yi n ka dam mɔ.
 16 Baa ka dāa koo bakanɔ, nu ra nim wa
 mèn bukata nu mɔ nge dāa ye ba mɔ seduru ye ya
 wāa Libaniɔ.
 17 Miya gunɔsu su ra nɛ su sin sokunu ko.
 Miya kpakpayɛ gbeeku ga ra gen wāa yeru ko.
 18 Guu ni nu gunu nu kua kpee bɛran wāa yeru.
 Ma kpee baa maa kua yaa ye ba mɔ damaan † wāa
 yeru.
 19 Yinni Gusunɔ, wuna a suru kua a ka saaba
 wunana.
 Sɔɔ u yɛ saa ye u koo kpuna.
 20 Yam wɔkuru tà n tunuma, yam tīrawa mi.
 Saa ye sɔɔra gbeeku yɛɛ yi ra bɔsum se.
 21 Gbee sinan piiminu nù n yaa wa,
 nu ra kukiriwa nu ka nun nin dīanu bikia.
 22 Sɔɔ ù n yara, nu ra wurewa nin wāa yeru nu kpuna.
 23 Kpa tɔnu u maa yari u da u win sɔmburu ko sere
 sɔɔ u ka du.
 24 Yinni Gusunɔ, wunen sɔma ya dabi.
 A ye kpuro kua ka laakari.
 Wunen taka koora ya wāa tem sɔɔ kpuro.
 25 Wee nim wɔku ga kpā, ga maa yasu.
 Ge sɔɔra yɛɛ dabi dabinu wāa, baka ka buu.
 26 Gen wɔllɔwɔ goo nimkusu su sīimɔ.
 Miya a dera yaa baka ya wāa
 ya dweemɔ gen nim kurenu sɔɔ.
 27 Yɛɛ kpuro, wunɛ turowa yi mɛera
 yi ka yin dīanu wa nin saa sɔɔ.
 28 À n yi wɛ kpa yi mwa.
 À n yi yɔsua kpa yi debu.
 29 À n yi biru kisi, yi ra nandewa.
 À n yi wɛsiaru wunari, yi guwa mi,
 kpa yi gɔsia tem.

† *Damaa - Damaa ya ka saataburu weene.*

30 À n maa yi wēsiaru wē, yi ra sewa
kpa tem mu wurama nge yellu.
31 Yinni Gusunɔ, wunen yiiko yu daka da.
Kpa a n nuku dobu mɔ ye a kuan sɔ.
32 À n tem mɛera, mu ra yīriwa.
À n maa guunu baba, wiisa su ra yari.
33 Kon Gusunɔ nen Yinni womu kua nen wāarun tɔru
kpuro ɔɔɔ.
Kon nùn tɔma sere ka nen gɔɔɔ tɔru.
34 Yinni Gusunɔ, a de nen gari yi nun dore.
Na kī n nuku dobu ko wunɛ ɔɔɔ.
35 Durumgibu bu gbio, kpa ba kun maa wāa tem mɛ
ɔɔɔ.
Na Yinni Gusunɔ siara ka nen gɔru kpuro.
I Yinni Gusunɔ siaro.
(I maa mɛerio Bandun Gari I, 16:8-22)
105 I Yinni Gusunɔ siaro. I win yīsiru sokuo.
I win gea ye u kua kparo.
2 I nùn womu kuo.
I win sɔm maamaakiginu kparo.
3 I nuki doro wi, Yinni Gusunɔn yīsi dɛerarun sɔ.
Be ba nùn kasu bu nukuru doro.
4 I Yinni Gusunɔn dam kasuo.
I kasuo i n ka nùn wāa.
5 Bɛɛ Aburhamu Gusunɔn sɔm kowon bweseru,
bɛɛ Yakɔbun bweseru, bɛɛ be u gɔsa,
i win sɔm maamaakigii ni yaayo.
I siribu yaayo bi u bɛɛ kua.
7 Wiya Gusunɔ besen Yinni wi u koo handunia kpuro
siria.
8 U ku ra win arukawani ye u ka tɔmbu bɔkua duari
sere ka baadommaɔ.
U ra n ye yaayewa sere ka ben bibun bibun waatiɔ.
9 Arukawani yera u ka Aburhamu ka Isaki bɔkua.
10 U ka Yakɔbu wi ba mɔ Isireli arukawani ye bɔkua
ye ya ko n wāa sere ka baadommaɔ.
11 U nɛɛ, kon nun Kananin tem wē.
Meya mu ko n sāa wunen tubi wunɛ ka wunen bibun
bweseru.
12 Saa ye ɔɔɔ, ba ñ dabi. Ba sāawa sɔbu mi.
13 Ba ra n bɔsuwa tem ka tem ɔɔɔ.
Bà n da bwese tenin mi, bu wura tɛɔɔn mi.
14 Adama Gusunɔ kun dere bweseru garu tu bu dam
dɔre.
U sinambu sɛɛyasiawa ben sɔ.
15 U nɛɛ, i ku be na gɔsa baba.
I ku be, nen sɔmɔbu kɔsa kua.
16 U dera gɔɔra na tem mɛ ɔɔɔ.
Ma ba dīanu bia bu di.
17 Ma u dera goo gbia u da tem mi ben sɔ.
Wiya Yosefu wi ba dɔra nge yoo.
18 Ba ka nùn yɔni bɔkua naasɔ.
Ma ba nùn sisun gandarɔ dokea wīriɔ.
19 Ba win laakari mɛera
sere yu ka koora ye u raa gerua.
20 Saa ye sɔɔra sina boko u wooda wē
u nɛɛ, bu nùn yarama.
Ma u dera ba nùn kusia.

21 Ma u nùn kua win yenu ka win ye u mɔ kpuron
wirugii,
22 kpa u wa u ka win sina asakpɔbu kpara nge mɛ u
kī.
Kpa u sina bokon bwisi kēɔbu bwisi kē.
23 Saa yera Yakɔbu ka wigibu ba na ba sina Egibitiɔ
Kamun bweserun temɔ.
24 Ma Gusunɔ u dera ba marura too.
Ba dam kua ba ben yiberɛba Egibitigibu kera.
25 Ma u yiberɛ ben gɔru gɔsia.
Ba wi, Gusunɔn tɔn be tusa.
Ma ba bu nɔni sɔɔwa be, be ba sāa win sɔm kowobu
mi.
26 Ma u Mɔwisi ka Aroni gɔsa ba kua win sɔm
kowobu,
ma u bu gɔra.
27 Ma ba maamaaki kua ka win dam tɔn ben suunu
ɔɔɔ Kamun tem mi.
28 U dera yam wɔku sinumguru ta na.
Ka mɛ, Egibitigii be, ba ñ wi, Gusunɔn gere wure.
29 U ben nim gɔsia yem ma swɛɛ kpuro yi gu.
30 U maa dera surenu nu yiba ben tem ɔɔɔ
sere ka sina bokon kpɔn yerɔ.
31 U dera gbabu swɛɛ ka gaanikunu nu na ben tem
kpuro ɔɔɔ.
32 Ma u dera guru kpenu ka dɔɔ na tem mɛ ɔɔɔ.
33 Ma ya ben dāa gbaanu ka dāa ni nu tie ben tem
mɛ ɔɔɔ kpuro kam koosia.
34 Yen biru, u dera twee yi na dabi dabinu.
35 Ma yi tem min yakasu ka men gbean dīanu kpuro
di.
36 U maa Egibitigibun bii gbiikobu go,
be, be ba mara ben aluwaasiru ɔɔɔ.
37 Ma u win tɔmbu yara Egibitin di
ba wura ka sii geesu wa ba sɔɔwa.
Ben goo kun maa sanum kpanɛ swaa ɔɔɔ.
38 Saa ye sɔɔra Egibitigibun nukura dora
yèn sɔ Isireliba ba doona.
Domi ba raa ben bɛrum mɔ too.
39 Ma Gusunɔ u Isireliba guru wii wuronu wukiri,
ma u bu yam bururasie wɔkuru bu ka yam wa.
40 Ye ba tura gɔbaburɔ,
yera ba Yinni Gusunɔn kɔɔguru sue ba dīanu kana,
ma u bu kusunu wē.
Meya u dera pɛɛ ya na wɔllun di ba di ba deba.
41 U kperu wukia ma nim mu kurama mu tɛria nge
daaru tem dirɔɔ.
42 Domi u win nɔn mweɛ dɛera te yaaye te u win sɔm
kowo Aburhamu kua.
43 U win tɔn be u gɔsa yara ka nuku dobu.
Ma ba nuku dobu kuuki mɔ.
44 Ma u bu bwesenu ganun tem wē.
Ma ba bwese nin gberun are tubi di,
45 bu wa bu ka wi, Gusunɔn woodaba mem nɔɔwa.
Ñ n men na, i Yinni Gusunɔ siaro!
(I maa mɛerio Bandun Gari I, 16:34-36)
106 I Yinni Gusunɔ siaro.
I Yinni Gusunɔ siaro, domi u sāawa tɔn geo.

Win kīru ta ra n wāawa sere ka baadomma.
 2 Wara u koo Yinni Gusunon som maamaakiginu gere.
 Wara u koo kpī u nūn tōma u naamwē.
 3 Doo nōrugiba be ba win woodaba mem nōwē.
 Doo nōrugiba be ba gem swīi baadomma.
 4 Yinni Gusunon, a man yaayo durom mē a ra wunen tumbu kuen sō.
 A man yaayo kpa a bu somi.
 5 Kpa n ben nuku dobu wa be, be a gōsa.
 Kpa n nuku dobu ko ben nuku doo bin sō.
 Kpa n yēeri ka be sannu be, be ba sāa wunen arumani.
 6 Wee sa tora nge besen baababa, sa kōsa kua.
 7 Sanam mē besen sikado be, ba wāa Egibiti,
 ba n wunen som maamaakigii ni garisi.
 Ba n wunen durom mē yaaye mē a bu sōsi nōn dabi dabinu.
 Ma ba nun seesi nim wōku ge ba mō Naa yari.
 8 Adama a bu faaba kua wunen yīsirun sō,
 a ka wunen dam sōsi.
 9 A nim wōku ge ba mō Naa yari gbāre ma ga gbera.
 A dera ba sīa gen suunu sō gbebum nge tem saaram.
 10 A bu yakia saa wi u bu tusan nōman di.
 A bu wōra yiberēban nōman di.
 11 Nim mu ben yiberēba wukiri, baa ben turo u n kisire.
 12 Ma ba wunē Yinni Gusunon gari naanē kua.
 Ma ba nun siaramō ka womusu.
 13 Adama mii mii, ba wunen som maamaakigii ni duari.
 Ba n maa mara a wunen himba yibia.
 14 Ben bine ya seewa gbaburo,
 ma ba wunē Gusunon laakari mēera mi.
 15 A bu yaa wē ye ba bikia, ma ba di ba deba too.
 16 Yera ba ka Mōwisi ka Aroni wi ba yi nenem wunen sōmburun sō nisinu seewa sansaniō.
 17 Ma tem mu nō wukia mu Datani mwē.
 Ma mu maa Abiramu ka win tumbu wukiri.
 18 Dō u ben tumbu kpuro di.
 Dō yara ya tōn kōsobu di.
 19 Ba naa buu sii ganduguu kua Horebu.
 Ma ba yiira ba gu sāwa.
 20 Ba wunē Gusunon wi a sāa ben bēere kōsina ka ketē ye ya ra yakasu di.
 21 Ba wunē Gusunon ben faaba kowo duari,
 wunē wi a bu gāa bakanu kua Egibitiō Kamun temō.
 A som maamaakiginu kua mi.
 A som maamaakiginu kua nim wōku ge ba mō Naa yari.
 23 Yen biru, a gōru doke a bu kpeerasia.
 Adama Mōwisi wunen som kowo u nun suuru kana a ka wunen mōru suresia,
 kpa a ku maa bu kam koosia.
 24 Ba tem durom mē gema.
 Ba n wunē Yinni Gusunon gari naanē kue.
 25 Ba wōkiwa ben kunō.

Ba n wunen gari mem nōwē.
 26 Ma a nōma sua wōllō a bōrua ma kaa bu kam koosia gbaburo.
 27 Kpa a ben bibu yarinasia tem kpuro sō bwese tukunun suunu sō.
 28 Ba tii būu wi ba mō Baali Peori wē.
 Ma ba yākunu di ni ba gōribu kua.
 29 Ma ba wunē Yinni Gusunon mōru seeya ka ben kookoosu.
 Yera kesi kesi sō u dua ben suunu sō.
 30 Ma Finēsi u wunē Gusunon kana, ma gō wi, u yōra.
 31 Ma a nūn garisi gemgii sere ka win bibun bweserō ka baadomma.
 32 Ba maa wunē Yinni Gusunon mōru seeya nim mē ba ra soku Mēriban bōkuō.
 Ma a Mōwisi seeyasia ben sō.
 33 Domi ba nūn nuki sankā.
 Ma u n bwisika u ka gari gerua.
 34 Ba n Kananin bwese ni go ni a nē, bu go.
 35 Ba ka nu burinawa, ma nu bu nin kookoosu tie.
 36 Ma ba nin būnu sāwa. Ma nu kua ben yina.
 37 Ba ka ben bii tōn durōbu ka tōn kurōbu būu yākunu kua.
 38 Nge mēya ba gemgibun yem yari.
 Ba ka ben bibu Kananin būnu yākuru kua.
 Ma tem mē kpuro mu disi duura tōn gobe ten sō.
 39 Ba disi duura ben kookoosun sō.
 Domi su dera ba ra n būnu gasirimō.
 40 Ma wunē Yinni Gusunon a ka wunen tumbu mōru besira,
 a bu tusa be, be ba sāa wunen arumani.
 41 A bu bwese tukunu nōmu sōndia ni nu bu tusa nu taare.
 42 Ben yiberēba ba bu dam dōre. Ma ba bu sekuru doke.
 43 Nōn dabina a bu yakia.
 Adama ba yōrariwa ba n nun seesi.
 Ma ba kua wōnwōndobu ben durum sō.
 44 A ben nōni swāaru wa sanam mē a ben weeweenu nua.
 45 A wunen arukawani yaaya.
 Ma a ben wōnwōndu wa wunen durom bakam sō.
 46 A dera be ba bu yoru nēni ba ben wōnwōndu wa.
 47 Gusunon besen Yinni, a sun faaba kowo.
 A sun wunō bwese tukunun suunu sō di,
 kpa a sun mēna, su wa su wunen yīsī dēeraru tōma,
 kpa sa n yērimō su ka nun sā.
 48 Gusunon besē Isireliban Yinni,
 sa ko n nun siaramōwa sere ka baadomma.
 Kpa tumbu kpuro bu nē, ami!
 I Yinni Gusunon siaro.

WOMUSUN BŌNU NŌJBUSE

107 I Yinni Gusunon siaro win tōn geerun sō.
 Win durom mu ra n wāawa sere ka baadomma.
 2 Be u yakia, bu nūn siaro.

Be u wɔra yiberɛban nɔman di, bu nùn tɔmɔ.
³ Be u mennama tem kpuron di, bu nùn siaro.
 Be u sokuma saa sɔɔ yari yeru gian di, ka sɔɔ duu yeru gian di,
 ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di, ka sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di,
 bu nùn wolle suo.
⁴ Wee ba raa kɔɔre gbaburɔ mi gāanu ku ra kpi ba sirene,
 ba ñ wuu wa mi ba koo sina.
⁵ Gɔɔru ka nim nɔru ga bu go.
 Ma ba wurure ba ñ dam mɔ.
⁶ Ben nɔni swāa te sɔɔ, ba Yinni Gusunɔ nɔngiru sue ba somiru kana,
 ma u bu yara nɔni swāa ten di.
⁷ U bu kpara swaa gea sɔɔ ba ka tura mi ba koo sina.
⁸ Bu nùn siaro win tɔn geeru ka win sɔm maamaakiginun sɔɔ ni u ra ko tɔnun sɔɔ.
⁹ Domi u wi nim nɔru ga mɔ nim kã.
 Ma u wi gɔɔra mɔ debusia.
¹⁰ Gabu ba raa wāa yam wɔkuru sɔɔ sere gɔribun wāa yerɔ ba yoru dimɔ,
 ma ba ka bu yɔni bɔkua
¹¹ yèn sɔɔ ba Yinni Gusunɔn gari yina,
 ma ba wi, Wɔrukoon bwisi kɛru gema.
¹² Ma u dera ba tii kawa wahala yen sɔɔ.
 Ma ba wɔruka ba gu, goo kun bu somiru de.
¹³ Adama ben nɔni swāa te sɔɔ,
 ba Yinni Gusunɔ nɔngiru sue ba somiru kana.
 Ma u bu yara nɔni swāa ten di.
¹⁴ U bu yara yam wɔku te, ka gɔribun wāa yee ten min di,
 ma u ben yorun yɔni yi kusia.
¹⁵ Bu Yinni Gusunɔ siaro win tɔn geerun sɔɔ.
 Bu nùn siaro win sɔm maamaakiginun sɔɔ ni u ra ko tɔnun sɔɔ.
¹⁶ Domi u sii gandun gamboba kɔsuka.
 Ma u kɔkɔ sisugii bɔkka.
¹⁷ Gari bakasu su tii kua wɔnɔwɔndobu sin daa ka sin toranun sɔɔ.
¹⁸ Ba ku ra maa dīanu kã ma ba gɔɔ turuku kua.
¹⁹ Ben nɔni swāa te sɔɔ, ba Yinni Gusunɔ nɔngiru sue ba somiru kana.
 Ma u bu yara nɔni swāa ten di.
²⁰ Ka win gariya u bu faaba kua,
 ma u bu yara wɔru bɔkɔ gen min di.
²¹ Bu Yinni Gusunɔ siaro win tɔn geeru ka win sɔm maamaakiginun sɔɔ ni u ra ko tɔnun sɔɔ.
²² Bu nùn siarabun yākunu kuo.
 Kpa bu win sɔm maamaakigii nin gari kpara ka nuku dobu.
²³ Be ba goo nimkusu dua, ma ba ben sɔmburu mɔ si sɔɔ,
²⁴ ba Yinni Gusunɔn nɔman sɔma wa ka maa maamaaki ye u kua nim wɔku sɔɔ.
²⁵ U gari gerua, ma u dera woo bɔkɔ ga seewa ga nim kurenu seeya.
²⁶ Nù n da wɔllɔ, kpa nu sarama.

Be ba wāa goo nimkuu si sɔɔ, ba nande kari yen sɔɔ.
²⁷ Tirerabu bu mwa, ba bāarimɔ nge tam nɔrobu.
 Ben bwisi kpuro yi kpa.
²⁸ Ben nɔni swāa te sɔɔ,
 ba Yinni Gusunɔ nɔngiru sue ba somiru kana.
 Ma u bu yara nɔni swāa ten di.
²⁹ U woo guna ye yɔrasia, ma nim kurenu nu mari.
³⁰ Ma be kpuron nuki dora ye u ka ye kpuro marisia.
 Ma Yinni Gusunɔ u bu kpara u ka tura sere mi ba dɔɔ.
³¹ Bu Yinni Gusunɔ siaro win tɔn geeru ka win sɔm maamaakiginun sɔɔ ni u ra ko tɔnun sɔɔ.
³² Bu nùn wolle suo mi tɔmba mɛnɛ.
 Bu nùn siaro guro gurobun suunu sɔɔ.
³³ Yinni Gusunɔwa u ra daarun nim gberasie,
 kpa u bwiin nim kpeerasia mam mam.
³⁴ Kpa u tem gem gɔsia tem bɔrugum mɛn tɔmbun nuku kɔsurun sɔɔ.
³⁵ Wi turowa u ra mi gāanu ku ra kpi gɔsie nim bwee bakaru.
 Kpa u tem gbeba gɔsia nim bwii.
³⁶ Kpa u be ba gɔɔru barɔ sinasia mi,
 kpa bu wuu ko mi ba koo sina,
³⁷ kpa bu resem dānu duure mi, nu ma dabi dabiru.
³⁸ U ra bu domaru kue bu dabia.
 Kpa u ben yaa sabenu kuurasia.
³⁹ Adama gabu ba dabiru kaare ba wāa sekuru sɔɔ yèn sɔɔ ba yoru dimɔ ba nɔni sɔɔre.
⁴⁰ Ma Yinni Gusunɔ u dera ba ben wirugibu gema,
 ma ba sirene kam sɔɔ ba ñ yɛ mi ba dɔɔ.
⁴¹ Adama u ra sāaro yare win sāarun di.
 Kpa u win bweseru dabiasia nge sabe gɔsu.
⁴² Gemgibu bà n nùn wa, ba ra yɛriwa.
 Kpa tɔn kɔsobu bu nɔni mari.
⁴³ Wi u bwisi mɔ, u de u gari yi kpuro nene kpa u gia ma Yinni Gusunɔ u sāawa duromgii.
108 Womu ge Dafidi u kua. U nɛɛ,
² Gusunɔ, na sɔɔru sãa.
 Kon womu ko ka nen dwee yānu, ka nen gɔru kpuro.
³ Nen mɔwɔku ka nen guuru, i dom yando,
 kpa n womu ko yam sāruru.
⁴ Yinni Gusunɔ, kon nun siara tɔmbun suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ.
 Kon nun womu kua bwesenu sɔɔ.
⁵ Domi wunen tɔn geera kpã ta wɔllu girari.
 Meya maa wunen bɔkɔkinira sɔɔsire sere guru wirɔ.
⁶ Gusunɔ, a seewa a tii wolle sua.
 Kpa wunen yiiko yu sɔɔsira handunia kpuro sɔɔ.
⁷ Kpa a wa a ka bese wunen kinasibu faaba ko.
 A besen kanaru nɔwɔ kpa a sun faaba ko ka wunen nɔm geu.
⁸ Gusunɔ u gerua win sãa yee dɛeraru u nɛɛ, u koo nasara wa.
 U koo Sikemu bɔnu ko kpa u tɔmbu Sukɔtun wɔwa yabua.
⁹ Wiya u Galadi mɔ. Wiya u maa Manase mɔ.
 Efaraimu ya sãawa nge win sii furɔ kɔkɔru.
 Ma Yuda ya sãa nge win sina dɛka.
¹⁰ Adama Mɔabu ya sãawa win woburutia.

U koo Edomu bara ڪڪ teu ڪڙڪwa u ka sڙڪsi ma ya kua wigia.

Kpa u nuku dobun kuuki ko Filisitiban tem ڪڪ.

¹¹ Wara u koo ka man da wuu gbāraruguu gen mi.

Wara u koo man kpara u ka da Edomu.

¹² Yinni Gusunڪ, wuna kaa ka man da, wunε wi a raa sun yina,

ma a ku ra maa ka besen tabu kowobu yari.

¹³ A sun somiڪ su ka yari ڪڪni swāarun di.

Tonun somiru ta sāawa wom dirum.

¹⁴ Ā n wāa ka besε, sa ko kpī su tabu ko ka wrugru.

Kpa a besen yibereba ڪسuku.

109 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U nεε,

Yinni Gusunڪ, wuna na siaramڪ, a ku ڪڪ mari.

² Wee tڪn ڪڙsobi ba man gari gerusimڪ ma ba man weesu kuamε.

³ Ba ka man gari mڙ ka tusiru, ma ba ka man san-namڪ kam ڪڪ.

⁴ Nε, na bu kī, adama ba man ڪڪ kuurimڪ.

Ma na kanaru mڙ be, nen yibereban sڙ.

⁵ Wee ba man ڪڙsa ڪسiemڪ gem ayerڪ.

Ma ba man tusa baa mε na bu kīru sڙڪsimڪ.

⁶ A de tڪn ڪڙso u nen yibere kpara, kpa wi u koo nùn taare wε u n wāa win ڪڪm geuڪ.

⁷ Bā n nùn siri kpa bu deema u tore.

Kpa bu win kanaru garisi durum.

⁸ Win tڙru tu ku denya kpa goo u nùn ڪسire ko win samburu ڪڪ.

⁹ Kpa win bibu bu ko gobekuba,

kpa win kurڪ u gominiru sina.

¹⁰ Kpa win bibu bu ko yaayaare kowobu, ba n bara mڙ.

Kpa bu ben wuu deri gu ko bansu, bu da ba n dīanu kasu mi n toma.

¹¹ Bèn dibu u neni,

bu na bu win yānu kpuro gura.

Kpa tڪn tukobu bu win dukia gura.

¹² Goo u ku raa nùn durom kua.

Goo u ku maa win bii gobekuban ڪڪnwڪndu ko.

¹³ Bu win bibun bweseru goowo,

kpa win yīsiru tu gbi.

¹⁴ Gusunڪ u win baababan toranu yaayo,

kpa u ku win mero nùn win durum suuru kua.

¹⁵ Yinni Gusunڪ u de u n win tora ni yaaye,

kpa u win yīsiru go mam mam.

¹⁶ Domi u ñ ڪڪnwڪndu sڙڪsi.

U sāarobu ka ڪڪnwڪndobu ڪڪni sڙڪwawa sere u tڪnu go wi u nuki sankire.

¹⁷ Bڙriya u kīa. Ñ n men na, yi nùn dio.

U ñ domaru kīε. Ñ n men na, tu ka nùn tondo.

¹⁸ Bڙri yi nùn wukirio nge yaberu.

Yi duurio win wasin ڪڪڪw nge nim,

kpa yi du win kukunu ڪڪ nge gum.

¹⁹ Bڙri yi, yi nùn wukirio nge yāa ni ba ra doke,

kpa yi n nùn sēke baadomma nge kpaka.

²⁰ Yeniwa Yinni Gusunڪ u koo de yu nen yibereba ka be ba man ڪڙsa gerusimڪ deema.

²¹ Wunε Yinni Gusunڪ,

a na a man sanna wunen yīsiran sڙ.

A man wڪro. Domi wunen tڪn geeru ta kpā.

²² Wee na sāa ڪڪnwڪndo, na ñ gāanu mڪ, ma na nuki sankire.

²³ Wee na doonڪ nge saaru.

Ma ba man gire nge twee.

²⁴ Nen dūu winu dam dwiyya ڪڪ ڪڪkurun sڙ.

Ma na wasire woorarun sڙ.

²⁵ Na kua wi u sekuru ڪڪwa ben mi.

Ma ba man mεera ba wii gimanu koosimڪ.

²⁶ Gusunڪ nen Yinni, a man somiڪ.

A man faaba koowo wunen tڪn geerun sڙ,

²⁷ kpa bu gia ma wuna a ڪڪmu mڪ be ڪڪ.

Wuna a maa kpuro mڙ.

²⁸ Ye ba bڙrusimڪ, yera wunε kaa domaru kua.

Bā n seewa, ba koo sekuru wa.

Kpa nε, wunen ڪڪm kowo n nuku dobu ko.

²⁹ Nen yibereba ba koo sekuru wa,

kpa tu bu wukiri nge yabe bakaru.

³⁰ Kon ڪڪڪgiru sua n Yinni Gusunڪ siara.

Kon nùn siara tڪn dabinun wuswaak.

³¹ Domi u ra n wāa bwēbwēebun ڪڪku

u ka bu faaba ko be ba bu taare wεmڪn ڪڪman di.

110 Womu ge Dafidi u kua. U nεε,
Yinni Gusunڪ u nen Yinni sڙڪwa u nεε,
u sinڪ win ڪڪm geuڪ sere u ka nùn win yibereba taarea.

² Nen Yinni, Yinni Gusunڪ u koo nun ko sunڪ damgii Sioڪ,

kpa a wunen werڪbu taare.

³ Dڪma te kaa wunen tabu kowobu menna

Gusunڪn aye dεeraru ڪڪ,

wunen tڪmba koo nun ben tii wε ka kīru.

Wunen aluwaasirun dam mu koo wurama bururu baatere

nge mε dirum mu ra yari.

⁴ Yinni Gusunڪ u bڙrua,

meya u ñ maa win gari seeyamڪ u nεε,

kaa ko yāku kowo ka baadomma nge Mεekisideki

⁵ Gusunڪ u wāa wunen ڪڪm geuڪ.

U koo sinambu kam koosia dڪma te win mڪru seewa.

⁶ U koo bwesenu siri.

Sanam meya gonu ko n yiba yam kpuro.

Kpa u sinambu kpeerasia tem kpuro ڪڪ.

⁷ Sunڪ u koo nim ڪ bwiaڪ win sanum ڪڪ,

kpa u dam wa u ka nasara sua.

111 I Yinni Gusunڪ siaro.

Kon Yinni Gusunڪ siara ka nen gڙru kpuro.

Kon nùn siara tڪn dεerobun suunu ڪڪ.

² Yinni Gusunڪn ڪڪman ڪڪma ya kpā.

Ma be ba ye kī ba kasu bu ye gia.

³ Ye u kua ya ra n girima ka bεεε ڪڪwa.

Win gem mu ra n wāawa sere ka baadomma.

⁴ U ra de su win ڪڪm maamaakiginu yaaya.

Yinni Gusunڪ u sāawa duromgii ka ڪڪnwڪndugii.

⁵ U ra be ba nùn nasie dīanu wε,

kpa u win arukawani yaaya.

⁶ U win tɔmbu win sɔm maamaakiginun dam sɔɔsi ni u ka bu tɔn tukobun tem wɛ.

⁷ Win sɔm maamaakigii ni, nu sɔawa gem mam mam.

Win woodaba ba maa naane mɔ.

⁸ Ya ko n sirerewa sere ka baadommaɔ, domi ba ye kuawa gem sɔɔ mam mam.

⁹ U dera ba win tɔmbu yakia.

Ma u ka bu arukawani bɔkua sere ka baadommaɔ.

Win yɛsiru ta deere, ta maa nanum mɔ.

¹⁰ A n kɪ a ko bwisigii, a de a gina Gusunɔ nasia.

Be ba bwisi mɔ, beya ba ra yira ye swii.

Win beere ya ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.

112 I Yinni Gusunɔ siaro.

Doo nɔkrugiiwa wi u Yinni Gusunɔ nasie, ma win woodaba ba nɔn nuku dobu wɛemɔ.

² Yɛron bwesera koo dam ko handunia sɔɔ.

Geegibun bibu ba koo domaru wa.

³ Alafia ka dukia ko n wɔa win yenuɔ.

Win gem kun kpeemɔ ka baadommaɔ.

⁴ Tɔn geo wi u wɔnɔwɔndu mɔ, u ra ka tɔnu duure,

u maa sɔa gemgii, wɔkura yam deeramɔ win sɔ.

⁵ Doo nɔkrugiiwa wi u ra bɔkure ka nuku tia,

ma u ku ra goo taki di win sɔmburu sɔɔ.

⁶ Domi geegii kun sokuramɔ pai.

Ba ko n nɔn yaayewa ka baadommaɔ.

⁷ Labaari kɔsa ku ra nɔn nande.

Win torora ra n sɔwa sim sim u n Yinni Gusunɔ naane sɔa.

⁸ U ku ra wurure, berum kun nɔn mɔ,

sere u ka win yiberɛba kua mɛ u kɪ.

⁹ U ra sɔarobu kɛnu kɛ ka nuku tia.

Win gem mu ko n wɔawa ka baadommaɔ.

Win dam mu koo sosi ka beere.

¹⁰ Tɔn kɔso u n nɔn wa, win mɔru ra sewa,

kpa u nɔn wiru diirisi ka nuku gbisibu.

Tɔn kɔsobun yɛyɛbu kpuro bu sɔawa kam dirum.

I Yinni Gusunɔ siaro.

113 Be win sɔm kowobu, i nɔn siaro.

² Su win yɛsiru beere wɛ saa tɛn di sere ka baadommaɔ.

³ Su nɔn siara saa bururun di sere ka yokaa.

⁴ Yinni Gusunɔwa u bwesenu kpuro kere.

Win yiiko ya wɔa sere wɔnɔwɔlleɔ.

⁵ Gusunɔ besen Yinnin wɔa yera wɔa wɔlleɔ.

Wara u ka nɔn weene.

⁶ U ra tukewa u ka wɔllu ka tem mɛeri.

⁷ U ra dam sarirugii seeye tem di, kpa u wɔnɔwɔndo seeya kubanun di.

⁸ Kpa u de bu sina ka win tɔmbun wirugibu.

⁹ U ra wiro yenu banie u sina, kpa u nɔn ko bii mero wi u nuku dobu mɔ win bibun suunu sɔɔ.

Yen sɔ, i Yinni Gusunɔ siaro.

114 Sanam mɛ Isireliba, Yakɔbun bibun bweseru ba yara Egibitin di, ma ba ka Egibitigibu

tonda

bɛn barum ba nɔn mɔ,

² Yuda ya kua Yinni Gusunɔn sɔa yeru, ma Isireli ya kua win tem.

³ Sanam mɛ nim wɔku ga bu wa, yera ga duka yakura,

ma daa te ba mɔ Yuudeni ta biru wura.

⁴ Guunu yɔɔkumɔ nge yɔa kinenu,

ma gungunu yɔɔkumɔ nge yɔa binu.

⁵ Mba n nun deema nim wɔku a ka duka mɔ.

Mba n nun mɔ Yuudeni a ka biru wurɔ.

⁶ Mba n beɛ mɔ guunu i ka yɔɔkumɔ nge yɔa kinenu.

Mba n beɛ deema gungunu i ka yɔɔkumɔ nge yɔa binu.

⁷ Handuniagibu, i diirio Gusunɔ Yakɔbun Yinnin wuswaɔ,

⁸ wi, wi u ra kperu gɔsie yeru,

kpa u de kpee saara yu ko nim bweru.

115 Yinni Gusunɔ, n nɔn beɛ sa beere mɔ,

wuna a beere mɔ wunen tɔn geeru ka wunen bɔɔkinirun sɔ.

² Mban sɔna tɔn tukobu ba koo neɛ,

mana Gusunɔ besen Yinni u wɔa.

³ Gusunɔ besen Yinni u wɔa wɔlleɔ, u mɔ ye u kɪ.

⁴ Adama tɔn tukoba ben bɔnun bwɔarokunu kuawa ka wura ka sii geesu.

Nu sɔawa tɔmbun nɔman sɔma.

⁵ Bwɔaroku ni, nu nɔsu mɔ, adama nu ku ra gari gere.

Nu nɔni mɔ, adama nu nɔn yam waamɔ.

⁶ Nu swasu mɔ, adama nu nɔn gari nɔnɔmɔ.

Nu wɛru mɔ, adama nu nɔn numiamɔ.

⁷ Nu nɔma mɔ, adama nu nɔn ka gɔanu babamɔ.

Nu naasu mɔ, adama nu ku ra sɪ.

Nin dɔkɔra kun maa nɔnɔ.

⁸ Be ba bwɔaroku ni mɔ ka be ba ben naane doke ni sɔɔ,

ba sɔawa nge ni.

⁹ Beɛ Isireliba, i beɛn naane dokeo Yinni Gusunɔ sɔɔ.

U sɔawa beɛn faaba kowo ka beɛn terɛru.

¹⁰ Beɛ yɔku kowobu Aronin bweseru,

i beɛn naane dokeo Yinni Gusunɔ sɔɔ.

U sɔawa beɛn faaba kowo ka beɛn terɛru.

¹¹ Beɛ be i Yinni Gusunɔ nasie,

i beɛn naane dokeo wi sɔɔ.

U sɔawa beɛn faaba kowo ka beɛn terɛru.

¹² Yinni Gusunɔ u sun yaaye.

U koo sun domaru kua.

U koo Isireliba domaru kua.

U koo Aronin bibun bweseru domaru kua.

¹³ U koo be ba nɔn nasie domaru kua, bukurobu ka bibu.

¹⁴ U koo beɛ ka beɛn bibu win durom dabiasia.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u beɛ domaru kuo wi, wi u wɔllu ka tem taka kua.

¹⁶ Wɔllu ta sɔawa wigiru,

ma u tɔmbu tem wɛ.

¹⁷ N nɔn gɔribu ba ra Yinni Gusunɔ sɔa

be, be ba wɔa mi yam da n maari sɔɔ sɔɔ.

¹⁸ Adama besera sa ko nùn sã saa tēn di sere ka baadommas.

Yen sã, i Yinni Gusunɔ siaro.

116

Na Yinni Gusunɔ kī,
domi u ra nen ɔɔ nà n nùn soka.

² U ra nen gari swaa daki.

Wiya ko na n da soku nen wāarun tōru kpuro ɔɔ.

³ Gɔɔ yɔni yi raa man bɔkua,
ma gɔribun wāa yerun nuku sankiranu man neni.
Na wāa ɔɔni swāaru ka wuriribu ɔɔ.

⁴ Yera na Yinni Gusunɔ ɔɔgiru sue na nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, a nen wāaru wɔɔ.

⁵ Gusunɔ besen Yinni u sāawa tɔn geo ka gemgii.
Meya win wɔɔwɔnda kpā.

⁶ Yinni Gusunɔ u ra bwēɛbwēɛbu kōsu.

Na raa wɔɔwɔndu soore,
adama u man faaba kua.

⁷ Nen bwēra, a wēro,
domi Yinni Gusunɔ u man gea kua.

⁸ Geema, u man wɔra ɔɔɔni di,
ma u nen ɔɔni yīresu woka, u ñ dere n sokura.

⁹ Kon sī win wuswaɔ handunia ye ɔɔ.

¹⁰ Na nùn naane doke, baa mɛ na nɛɛ, na wɔɔwɔndu soore.

¹¹ Nen nuku sankiraru ɔɔ,
na nɛɛ, goo sari wi u naane mɔ.

¹² Mba kon Yinni Gusunɔ dibu kɔsia gea ye u man kuan sã.

¹³ Kon tam tāra win wuswaɔ,
kpa n win yīsiru soku n ka nùn siara
faaba ye u man kuan sã.

¹⁴ ɔɔ mweɛ ni na nùn kua,
kon nu yibia win tɔmbu kpuron ɔɔni biru.

¹⁵ Be ba Yinni Gusunɔ naane sãan ɔɔ u sāawa gāa bakanu win mi.

¹⁶ Yinni Gusunɔ, a nɛ, wunen ɔɔm kowo swaa dakio.
Na sāawa wunen ɔɔm kowo tɔn kurɔn bii.

Wuna a nen yorun wēɛ bura.

¹⁷ Yen sãna kon nun siarabun yākuru kua,
kpa n wunen yīsiru soku.

¹⁸ ɔɔ mweɛ ni na nun kua,
kon nu yibia wunen tɔmbu kpuron ɔɔni biru,

¹⁹ wunen sãa yerɔ Yerusalemun suunu ɔɔ.

Yen sã, i Yinni Gusunɔ siaro.

117 Bɛɛ bwesenu kpuro, i Yinni Gusunɔ siaro.
Bɛɛ handuniagibu kpuro, i Yinni Gusunɔ beere wēɛyɔ.

² Win tɔn gee te u ra sun sãɔsi ta kpā.

Win bɔɔkiniruru ta ra n wāawa sere ka baadommas.
I Yinni Gusunɔ siaro.

118 I Yinni Gusunɔ siaro, u sāawa tɔn geo.
Win kīru ta ra n wāawa sere ka baadommas.

² Bɛɛ Isireliba kpuro, i wuro i nɛɛ,
Yinni Gusunɔn kīru ta ra n wāawa sere ka baadommas.

³ Bɛɛ yāku kowobu Aronin bweseru, i wuro i nɛɛ,
Yinni Gusunɔn kīru ta ra n wāawa sere ka baadommas.

⁴ Bɛɛ be i Yinni Gusunɔ nasie, i wuro i nɛɛ,
Yinni Gusunɔn kīru ta ra n wāawa sere ka baadommas.

⁵ Nen nuku sankiranu ɔɔ, na Yinni Gusunɔ somiru kana.

U nen kanaru nua, ma u man yara.

⁶ Yinni Gusunɔ u sãa negii, na ñ gāanu ganun berum mɔ.

Mba tɔnu u koo kpī u man kua.

⁷ Yinni Gusunɔwa u sãa nen faaba kowo.

Yen sãna ko na n yērimɔ nà n nen yiberɛban biru wa.

⁸ A Yinni Gusunɔ naane koowo ye kaa ka tɔnu naane ko.

⁹ A Yinni Gusunɔ naane koowo ye kaa ka damgibu naane ko.

¹⁰ Bwese dabinu nu man tarusi,
ma na nu yarinasia ka Yinni Gusunɔn dam.

¹¹ Nu man wukiriwa mam mam,
ma na nu yarinasia ka Yinni Gusunɔn yīsiru.

¹² Nu man mɔnsima nge tīi.
Adama na nu yarinasia ka Yinni Gusunɔn dam
ma nu gbisuka nge sãki yi yi dōɔ mwaara.

¹³ Nu raa man bɔriamɔ nu ka man sura,
adama Yinni Gusunɔ u man somiru na.

¹⁴ Yinni Gusunɔwa u sãa nen dam.

Wiya ko na n da siare. Wiya u man faaba kua.

¹⁵ Nasaran kuuki yi ɔɔɔramɔ gemgibun yenusɔ.
Yinni Gusunɔn dam mu sãɔsira.

¹⁶ U win ɔɔm geu sue, ga win dam sãɔsimɔ.

¹⁷ Na ñ maa gbimɔ, ko na n wāawa,
kpa n win ɔɔma ye u kuan gari kpara.

¹⁸ Yinni Gusunɔ u man seeyasia.
Adama u ñ man ɔɔm ɔɔm berie.

¹⁹ I man gem ɔɔm ɔɔm kenio,
kpa n du n Yinni Gusunɔ siara.

²⁰ Win ɔɔm ge wee. Min diya gemgibu ba ra du.

²¹ Yinni Gusunɔ, na nun siara, domi a nen kanaru mwa,

ma a man faaba kua.

²² Wee kpee te banɔbu ba yina, tera ta kua gani ɔɔm-burun dam.

²³ Yinni Gusunɔwa u ye kua ma n kua maamaaki besen ɔɔni ɔɔ.

²⁴ Yinni Gusunɔwa u tōɔ te kua.

Su nuku doɔm kuuki ko.

²⁵ Yinni Gusunɔ, a sun somio, kpa a sun kuurasia.

²⁶ Wi u sisi ka wunen yīsiru u sāawa domarugii.
Sa ko nùn siara Yinni Gusunɔn sãa yerɔ.

²⁷ Gusunɔ u sāawa Yinni. Wiya u sun yam bururasie.
I yāku yaa bɔkuo. I ka ye doo sere yāku yerun kāanɔ.

²⁸ Gusunɔ, a sāawa nen Yinni.

Kon nun siara. Kon nun walle sua.

²⁹ I Yinni Gusunɔ siaro, u sãa tɔn geo.

Win kīru ta ra n wāawa sere ka baadommas.

119 Doo ɔɔm ɔɔm be ba kun taare mɔ ben sanu sanusu ɔɔ,

ma ba sīimɔ nge mɛ Yinni Gusunɔn wooda ya bu sãɔsimɔ.

2 Doo ƙƙrugiba be ba win gere swīi,
 ma ba nùn kasu gem ka tia,
 3 ma ba ku ra gɔba ko, ba sīimɔ win swɛɛ sɔɔ.
 4 A wunen woodaba kuawa bu ka ye swīi dee dee.
 5 A de nen kookoosu su n swaa swīi,
 n wa n ka wunen gere mem ƙƙwa.
 6 Nà n wunen woodaba kpuro laakari sãa,
 saa yera sekura kun man mwaamɔ.
 7 Nà n wunen sɔɔsi geeru gia,
 kon nun siara ka gɔru tia.
 8 Kon wunen woodaba nenɛ.
 A ku man deri mam mam.
 9 Aluwaasi ù n kī win sanu sanusu su n dɛere,
 sere u n wunen gari mem ƙƙwammɛ.
 10 Na nun kasu ka nen gɔru kpuro.
 A de n wunen swaa swīi.
 11 Na wunen gari nenisi nen gɔruɔ kpa n ku ra ka nun
 torari.
 12 Yinni Gusunɔ, na nun siara,
 a man wunen woodaba keu koosio.
 13 Na ƙƙguru sua na wunen gere kpuro kpara.
 14 Wunen woodan mem ƙƙbu bu man nuku dobu
 wɛɛmɔ nge dukia baka.
 15 Kon wunen sɔɔsiru bwisiku, kpa n wunen yiirebu
 ƙƙni doke.
 16 Na kon nuku dobu ko wunen gere sɔɔ.
 Na ñ maa wunen gari duarimɔ.
 17 A nɛ wunen sɔɔ kowo durom kuo kpa n wa na n
 wãa,
 kpa n wa n wunen gere mem ƙƙwa.
 18 A nen ƙƙni wukio, kpa n wa n gia
 gãa gee ni nu wãa wunen gari sɔɔ.
 19 Na sãawa sɔɔ handunia ye sɔɔ.
 A ku man wunen woodaba berua.
 20 Nen bwɛra ya ra n woowa baadomma wunen yiire-
 bu sɔɔ kīrun sɔɔ.
 21 A ra tii suobu gerusi be, be ba sãa bɔrurubu,
 ma ba ku ra wunen woodaba swīi.
 22 A man sekuru ka gendu wunario, domi na wunen
 gere swīi.
 23 Baa mɛ sina bibu ba ra sine bu man wīi,
 ka mɛ, nɛ, wunen sɔɔ kowo na ra n wunen sɔɔsiru
 bwisikumɔ.
 24 Wunen woodaba ba ra man nuku dobu wɛwa,
 kpa bu man bwisi kɛ.
 25 Nɛ wee na mwia kpana nge wi u kpī tua sɔɔ.
 A man nen wãaru wesio nge mɛ a ƙƙ mweeru kua.
 26 Na nun nen wãarun daa kpuro tusia, ma a man su-
 uru kua.
 A man wunen woodaba sɔɔsio.
 27 A man ben asansi tubusio,
 kpa na n da wunen sɔɔ maamaakiginu bwisiku.
 28 Wee na wuri mò nuku sankiranun sɔɔ.
 A man dam kɛɛyɔ nge mɛ a ƙƙ mweeru kua.
 29 A de n ka weesun swaa tonda,
 kpa a man durom kua na n ka wunen gere swīi.
 30 Na gɔru doke n gem swīi.
 Na wunen woodaba ƙƙni girari.

31 Na nen tii wɛ be sɔɔ.
 Yen sɔɔ, a ku de n sekuru wa.
 32 Wunen woodabara na swīi, domi a nen ƙƙni wukia.
 33 Yinni Gusunɔ, a man wunen swɛɛ sɔɔsio,
 kpa n kpī n yi swīi nen wãarun tɔru kpuro sɔɔ.
 34 A man bwisi kɛɛyɔ kpa n kpī n ka wunen woodaba
 mem ƙƙwa.
 35 Na wunen swaa kī.
 A man sureo ye sɔɔ.
 36 A de nen bwɛra yu wura ye sɔɔ.
 A ku de nen kīru tu wura gobi gia.
 37 A nen bine wunɔ gãa kankam di,
 kpa a de na n wãa wunen swɛɛ sɔɔ.
 38 A wunen ƙƙ mweeru yibio nɛ, wunen sɔɔ kowon
 sɔɔ,
 ta wãawa be ba nun nasien sɔɔ.
 39 A man yaro seku te na nasien di,
 wunen siribu bu ra n wã.
 40 Na kīwa n wunen woodaba mem ƙƙwa too.
 A de na n wãa wãaru sɔɔ wunen gem sɔɔ.
 41 Yinni Gusunɔ, a de a nen wɔwɔndu wa,
 kpa a man faaba ko ƙƙ mweɛ te a man kuan sɔɔ.
 42 Saa ye sɔɔ, kon kpī n be ba man sekuru dokemɔ
 gari wisi.
 Domi na nen naane doke wunen gari sɔɔ.
 43 A ku wunen gem wuna nen ƙƙni di,
 na yīyɔbu mɔ wunen siribu sɔɔ.
 44 Ko na n wunen woodaba neniwa saa kpuro.
 Ya ko n wãa nen mi sere ka baadommaɔ.
 45 Kon sī ka tii mɔru, domi wunen woodabara na ka-
 su.
 46 Kon ben gari sinambu sɔɔ.
 Na ñ ko na n maa wãa sekuru sɔɔ.
 47 Na wunen woodaba kī.
 Na ra n nuku dobu mɔ ye sɔɔ.
 48 Na ra nen ƙƙma yiye wɔllɔ n ka kanaru ko
 wunen gari yi na kīn sɔɔ.
 Domi na kī na n yi bwisikumɔ nen gɔruɔ.
 49 Wee a man yīyɔbu wɛ.
 A wunen ƙƙ mweeru yaayo te a nɛ, wunen sɔɔ kowo
 kua.
 50 Tera ta ra man nukuru yemiasie nen ƙƙni swãaru
 sɔɔ,
 kpa tu man wãaru wɛ.
 51 Wee tii suobu ba man yɛɛsu wɔri.
 Adama ka mɛ, na ñ wunen woodaba deri.
 52 Yinni Gusunɔ, na wunen yellun siribu yaaye.
 Biya bu man dam kã.
 53 Nà n wa tɔn kɔsɔbu ba wunen woodaba deri,
 mɔru baka na ra ko.
 54 Wunen garin sɔna na ra womusu ko mi na sɔru
 dimɔ.
 55 Wɔkuru nà n wunen yīsiru yaaya,
 na ra n wunen woodaba nenusiwa.
 56 Ye ya sãa negia, yera n wunen gere mem ƙƙwa.
 57 Na maa wure na gerumɔ,
 Yinni Gusunɔ, negia n wunen gere mem ƙƙwa.
 58 Ka nen gɔru kpurowa na nun sokumɔ.

¹⁰⁹ Nɛn wāara wāawa kari ɔɔ baadomma,
 adama na ñ wunen woodaba duarimɔ pai!
¹¹⁰ Ƨɔn kōsobu ba man yēri berie.
 Ka mɛ, na wunen gere swīi.
¹¹¹ Wunen gari sāawa nɛn tubi ka baadommaɔ,
 domi yi ɔɔra nɛn gōru dobu wāa.
¹¹² Nɛn gōru ga kī gu wunen woodaba mɛm ɔɔwa
 baadomma sere ka ɔɔ.
¹¹³ Na gōrusu yirugibu tusa, adama na wunen
 woodaba kī.
¹¹⁴ Wuna a sāa nɛn kuku yeru ka nɛn tɛrɛru.
 Wunen ɔɔ mweeru ɔɔra nɛn yīyɔbu wāa.
¹¹⁵ Ƨɔn kōsobu, i ka man tondo,
 kpa n wa n Gusunɔ nɛn Yinnin woodaba swīi.
¹¹⁶ Yinni Gusunɔ, a man kōsuo na n ka wāa nge mɛ a
 ɔɔ mweeru kua.
 A ku man sekuru doke nɛn yīyɔbu ɔɔ.
¹¹⁷ A de a n sāa nɛn tāsī yeru kpa n faaba wa.
 Kpa na n wunen woodaba laakari sāa baadomma.
¹¹⁸ A ra be ba ra wunen woodaba deri gemwa.
 Domi ben ɔɔni wōkubu bu ñ arufaani ɔɔ.
¹¹⁹ A ra ɔɔn kōsobu geriewa tem mɛn di nge nim yaka.
 Yen sōna na wunen woodaba swīi.
¹²⁰ Wunen nanum mu dera nɛn wasi diirimɔ.
 Na wunen siribu nasie.
¹²¹ Na wunen woodaba ka wunen gem mɛm ɔɔwam-
 mɛ.
 A ku man be ba man dam dɔremɔ ɔɔmu ɔɔndia.
¹²² A nɛ, wunen ɔɔm kowo ɔɔ mweeru kuo ma kaa
 man somi.
 A ku de tii suobu bu man dam dɔre.
¹²³ Nɛn ɔɔni dam dwiia ye na wunen faaba
 ka wunen gem mɛn ɔɔ mweeru a kua mara.
¹²⁴ A nɛ, wunen ɔɔm kowo kuo nge mɛ wunen ɔɔn
 geera nɛ.
 A man wunen woodaban keu sōɔsio.
¹²⁵ Na sāawa wunen ɔɔm kowo.
 A man bwisi kēyɔ n ka wunen sōɔsiru gia.
¹²⁶ Yinni Gusunɔ, saa ya den tura a ka se
 domi wee ba wunen wooda saramɔ.
¹²⁷ Adama nɛ, na ye kī n kere wura gean tii.
¹²⁸ Na ye kpuro garisiwa dee dee.
 Na swɛɛ yi yi ñ dende kpuro tusa.
¹²⁹ Wunen yiirebu bu ra n wā, yen sōna na bu nɛni.
¹³⁰ Wunen garin giabu bu ra ɔɔnu yam bururasiewa,
 kpa yi bwisi sariba bwisi kē.
¹³¹ Na kasu gem ka tia n wa n wunen woodaba gia.
¹³² Yinni Gusunɔ a man mɛerima,
 kpa a man durom kua nge mɛ a ra be ba nun kī kue.
¹³³ A de na n tāsā wunen gari ɔɔ.
 A ku de toraru garu ta n man wāasi.
¹³⁴ A man wɔro tɔmbun dam dɔrebun di,
 kpa n kpī n wunen sōɔsiru mɛm ɔɔwa.
¹³⁵ A ka man ɔɔnu geu mɛerio,
 kpa a man wunen yiirebu sōɔsi.
¹³⁶ Wee na ɔɔni yīresu kokumɔ nge daaru,
 domi tɔmba kun wunen woodaba mɛm ɔɔwɛ.
¹³⁷ Yinni Gusunɔ, a sāawa gemgii.

Wunen siribu bu ra n sāawa dee dee.
¹³⁸ A wunen wooda yiiwa gem ɔɔ.
 Ya maa naane ɔɔ.
¹³⁹ Nā n nɛn yiberɛba wa be ba wunen gari duari,
 nɛn mɔru ra sewa.
¹⁴⁰ Wunen gari yi naane ɔɔ.
 Nɛ, wunen ɔɔm kowo na yi kī.
¹⁴¹ Wee na ñ kpā, ma ba man gema.
 Ka mɛ, na ñ wunen woodaba duari.
¹⁴² Wunen gem mu ku ra kpe.
 Meya wunen gari yi sāawa gem.
¹⁴³ Nuku sankiranu ka ɔɔni swāara man wɔrimɔ,
 adama wunen woodaba ba ra man nuku dobu wē.
¹⁴⁴ Wunen yiirebu bu sāawa dee dee sere ka baadom-
 mɔ.
 A man bwisi kēyɔ yi yi koo de na n wāa.
¹⁴⁵ Yinni Gusunɔ, na nun sokumɔwa ka nɛn gōru
 kpuro.
 A man wurario, kpa n kpī n wunen sōɔsiru nɛnɛ.
¹⁴⁶ Na nun kanamɔ, a man faaba koowo,
 kpa n kpī n wunen woodaba mɛm ɔɔwa.
¹⁴⁷ Na ra kanaru kowa yam mu sere sāra,
 kpa na n wunen ɔɔ mweenu naane sāa.
¹⁴⁸ Yam mu sere sāra na ra sewa n ka wunen gari
 mɛeri.
¹⁴⁹ A nɛn ɔɔ ɔɔwɔ wunen durom sō.
 A man sirio nge mɛ a ra siri, kpa n wa na n wāa.
¹⁵⁰ Be ba kōsa bwisikumɔ,
 be wee ba man turuku kua.
 Ba wunen woodaba deri.
¹⁵¹ Wunɛ Yinni Gusunɔ, a wāawa nɛn turuku.
 Wunen gari yi sāawa gem.
¹⁵² Na yē saa yee yellun di ma a wunen woodaba yii-
 wa
 ba n ka wāa sere ka baadommaɔ.
¹⁵³ A nɛn ɔɔni swāaru mɛerio, kpa a man wɔra.
 Na ñ wunen woodaba duarimɔ.
¹⁵⁴ A ka man yinɔ kpa a man yakia.
 A de na n wāa nge mɛ a ɔɔ mweeru kua.
¹⁵⁵ Ƨɔn kōsoba kun faaba wasi,
 domi ba ku ra wunen sōɔsiru kasu.
¹⁵⁶ Yinni Gusunɔ, wunen durom mu kpā.
 A man sirio nge mɛ a ra siri, kpa n wa na n wāa.
¹⁵⁷ Nɛn yiberɛ be ba man ɔɔni sōɔmɔ ba dabi.
 Adama ka mɛ, na ñ wunen gere yinamɔ.
¹⁵⁸ Na ɔɔnu kamba tusa, domi ba ku ra wunen
 woodaba swīi.
¹⁵⁹ Yinni Gusunɔ, a n yē ma na wunen woodaba kī.
 A de na n wāa wunen durom sō.
¹⁶⁰ Gema mu sāa wunen garin nuuru.
 Wunen woodaba kpuro ba kon sāawa gem sere ka
 baadommaɔ.
¹⁶¹ Wee sina biba man ɔɔni sōɔmɔ kam ɔɔ.
 Adama wunen gari ɔɔnawa na nasie.
¹⁶² Na ra n nuku dobu ɔɔ wunen gari ɔɔ nge wi u
 dukia baka wa u gura.
¹⁶³ Na weesu tusa. Ma na wunen woodaba kī.

¹⁶⁴ S̄w̄ teeru, n̄n̄ n̄n̄ba yirua na ra nun siare wunen siri bi bu s̄a dee deen s̄.

¹⁶⁵ Be ba wunen woodaba k̄i, ba ra n b̄ri yen bakaru m̄.

K̄sa ku ra bu deeme.

¹⁶⁶ Yinni Gusun̄, na wunen faaba ȳiȳ.

Yen s̄, na wunen woodaba mem̄ n̄n̄.

¹⁶⁷ Na ra wunen yiirebu mem̄ n̄n̄.

Na ra bu k̄a too too.

¹⁶⁸ Na wunen yiirebu ka wunen woodaba sw̄i, domi nen kookoosu kpuro w̄a wunen wuswaa.

¹⁶⁹ A de a nen wuri n̄.

A man bwisi k̄eȳ nge m̄e a n̄n̄ m̄weeru kua.

¹⁷⁰ A nen kanaru n̄n̄.

A man w̄ro nge m̄e a n̄n̄ m̄weeru kua.

¹⁷¹ A ra man wunen woodaban keu s̄w̄si.

A de wunen siarabu bu n̄n̄ n̄n̄ n̄n̄ di.

¹⁷² Wooda be kpuro ba deerewa.

A de n womu ko ben s̄.

¹⁷³ Na wunen s̄w̄siru wura.

A na a man somi.

¹⁷⁴ Yinni Gusun̄, wunen faabawa na mara ka gem.

Meya wunen woodaba ba ra man nuku dobu w̄.

¹⁷⁵ A de na n wunen siribu t̄siri, kpa na n w̄a n ka nun siara.

¹⁷⁶ Wee na sirene nge ȳa te ta k̄re.

A ne, wunen s̄w̄ kowo kasuo, na n̄ wunen woodaba duarim̄.

120 S̄a daarun womu. Ge wee. Sanam m̄e na w̄a nuku sankiranu s̄w̄, na Yinni Gusun̄ soka, ma u man wurari.

² Yinni Gusun̄, a man w̄ro wee kowobun n̄man di.

A man yakio be ba t̄mbu n̄ni w̄kum̄ n̄man di.

³ Mba weesu koo ka bu naawa,

⁴ ma n kun m̄ tabu s̄enu ka d̄w̄ bokon ḡe.

⁵ Wee na kua kam koore,

na w̄a M̄es̄kī Kedanin kuu bekurugir̄.

⁶ Na s̄ n̄ te ka be ba ku ra b̄ri yendu k̄a.

⁷ N̄a n b̄ri yendun gari gerubu torua, ba ra n tabun s̄w̄ m̄wa.

121 S̄a daarun womu. Ge wee. Na nen n̄ni sue guunu gia.

Man diya kon somiru wa.

² Nen somira weewa saa Yinni Gusun̄ min di wi u w̄llu ka tem taka kua.

³ U n̄ derim̄ wunen naasu su sokura.

Wi u nun k̄su, u n̄ dom ȳibirim̄.

⁴ Wee wi u Isireliba k̄su u ku ra dom ȳibiri, u ku ra maa dweeye.

⁵ Yinni Gusun̄ u s̄awa wunen k̄so.

U w̄a wunen n̄n̄ geu u nun saaru s̄awe.

⁶ S̄w̄ s̄w̄, s̄w̄ kun nun soom̄.

W̄kuru, suru tarum kun maa nun soom̄.

⁷ Yinni Gusun̄ u koo nun bere ḡa k̄sunu kpuron di.

U koo wunen hunde k̄su,

⁸ kpa u nun kpara wunen daaru ka weru saa t̄n̄ di sere ka baadom̄.

122 S̄a daarun womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

B̄a n̄ nee, su da Yinni Gusun̄ s̄a yer̄, nen nukura ra dorewa.

² Yerusalem̄, besen naasu su ȳ wunen k̄n̄n̄.

³ Yerusalem̄, a s̄awa wuu ge ba bana gea kua, ma ba gu gb̄raru toosi ba ka sikerena.

⁴ Wunen miya Isireliba, Yinni Gusun̄ t̄mbu ba ra ne bu ka n̄n̄ siara,

nge m̄e u bu wooda w̄.

⁵ Wunen miya siri gbabura w̄a.

Wunen miya Dafidin bibun bweserun sina ḡna w̄a.

⁶ I b̄ri yendu kan̄ Yerusalem̄ s̄, kpa be ba wun̄ Yerusalem̄ k̄i ba n̄ w̄a bw̄e dora s̄w̄.

⁷ Yerusalem̄, b̄ri yenda n̄ w̄a wunen gb̄raru s̄w̄ ka wunen sina kpaar̄.

⁸ Nen mero bisibu ka nen b̄w̄ban s̄,

kon nee, Gusun̄ u de b̄ri yenda n̄ w̄a Yerusalem̄.

⁹ Yerusalem̄, wunen gea na kasu, Gusun̄ besen Yinn̄ s̄a yerun s̄.

123 S̄a daarun womu. Ge wee.

Gusun̄, wun̄ wi a wunen sina ḡna terie w̄l̄,

wuna na n̄ni tw̄e.

² Nge m̄e yobun n̄ni yi ra n ben yinnibun n̄ma m̄era,

nge meya besen n̄ni yi Gusun̄ besen Yinnigia m̄era, sa n ka mara sere d̄ma te u koo sun durom kua.

³ Yinni Gusun̄, a sun w̄n̄w̄ndu kuo too too.

Domi ba sun gema n̄ kp̄.

⁴ Be ba tii sue ba sun gema

ma ba sun yaakoru kua too sere n den sun nua.

124 S̄a daarun womu ge Dafidi u kua. U nee, Gusun̄ Isireliban Yinni ù kun daa ka sun

w̄a, wara u koo sun k̄su.

Isireliba bu wureo bu gere bu nee,

² sanam m̄e t̄n̄ k̄sobun m̄w̄ ya seewa, ma ba sun seesi,

Yinni Gusun̄ ù kun daa ka sun w̄a, ba koo sun mwe wasiru,

kpa bu sun wukiri nge nim m̄e mu kokum̄ daa tora.

⁵ Nim kure damgina nu koo sun taare.

⁶ Sa Yinni Gusun̄ siara, domi u n̄ dere besen yibereba bu sun n̄n̄ beri.

⁷ U dera besen hunde ya kisira saa taan di nge gun̄.

Taa ya kasikira ma sa yara.

⁸ Yinni Gusun̄wa u s̄a besen faaba kowo.

Wiya u w̄llu ka tem taka kua.

125 S̄a daarun womu. Ge wee.

Be ba Yinni Gusun̄ naane s̄a, ba ra n ȳwa dim dim nge S̄nin̄ guuru.

Ta ku ra b̄ari. Ta ko n̄ ȳwa sere ka baadom̄.

² Nge m̄e guunu ka Yerusalem̄ sikerene, nge meya Gusun̄ u ka win t̄mbu sikerene saa t̄n̄ di sere ka baadom̄.

³ T̄n̄ k̄so kun bandu dim̄ gemgibun tem̄.

Domi ù n̄ tu di, ben tii ba koo k̄sa ko.

⁴ Yinni Gusunɔ, a be ba gea m̀ gea s̀ɔɔsio.
A bèn g̃ru ga d̃ere durom kuo.
⁵ Adama be ba swaa mwaamɔ ye ya ñ dende
a bu yarinasio ka k̃san kowobu sannu.
Yinni Gusunɔ, a de b̃ri yenda n w̃a Isireliɔ.

126 S̃a daarun womu. Ge wee.
Sanam m̃e Yinni Gusunɔ u ka b̃segii be ba
yori mw̃era wurama Siɔniɔ,
ya sun s̃awewa nge dosu.
² Ma sa nuku dobu m̀ sa ỹemɔ.
Ma sa nasaran kuuki m̀.
Ma ba gerumɔ bwesenun suunu s̃ɔɔ ba m̀,
Yinni Gusunɔ u sun g̃a bakanu kua.
³ Meya u sun g̃a bakanu kua.
Wee sa w̃a t̃e nuku dobu s̃ɔɔ.
⁴ Yinni Gusunɔ, a ka b̃segii be ba raa yori mw̃era
wurama
ba n kokumɔ nge daa tori s̃ɔɔ ỹesan n̄m d̃waru gia.
⁵ Be ba duurumɔ ka n̄ni ỹresu,
ba koo g̃e ka nuku dobu kuuki.
⁶ Wi u duurubu d̃ɔɔ ka wuri,
u koo wurama ka nuku dobu,
u n doo b̃kunu s̃ɔɔwa.

127 S̃a daarun womu ge Salomɔ u kua. Ge wee.
Yinni Gusunɔ ù kun diru banimɔ,
be ba tu banimɔ s̃mburu kama ba m̀.
Yinni Gusunɔ ù kun wuu k̃su,
be ba gu k̃su ba dom serawa kam.
² Kam s̃ɔɔra kaa wahala ko a ka wunen d̃ianu wa a
di.
Kaa se buru buru yellu kpa a kpuna sere w̃ku suunu
s̃mburun s̃.
Adama wi Gusunɔ u k̃i,
u ra n̄n d̃ianu w̃wa baa ỹro ù n d̀.
³ Wee, bibu ba s̃awa tubi ye ya wee Gusunɔ min di.
Ba s̃awa soseru te ta wee Gusunɔ min di.
⁴ Bii be ba mara aluwaasiru s̃ɔɔ,
ba s̃awa nge s̃enu tabu durɔ damgiin n̄mɔɔ.
⁵ Doo n̄k̄rugiiwa wi u bu wa n dabi.
U s̃awa nge w̃n s̃e b̃w̃ara s̃enu yiba.
U ñ sekuru wasi sanam m̃e u koo ka win yibereba yin-
na wuun gb̃ararun k̄n̄k̄wɔ.

128 S̃a daarun womu. Ge wee.
Doo n̄k̄rugiiwa wi u Yinni Gusunɔ nasie,
ma u s̃imɔ win sw̃e s̃ɔɔ.
² U koo win s̃mburun arufaani di,
kpa u n nuku dobu m̄ u n kuuramɔ.
³ Win yenuɔ
win kurɔ u ko n s̃awa nge res̃em ye ya ra ma.
Mi ba s̃ ba dimɔ,
kpa win bibu ba n s̃a nge olifin d̃a kp̃emminu.
⁴ Doma ten bwesera wi u Yinni Gusunɔ nasie u ra wa.
⁵ Yinni Gusunɔ u nun domaru kuo Siɔnin di,
kpa a n waamɔ nge m̃e Yerusalemu ya kuuramɔ
wunen w̃arun t̃ru kpuro s̃ɔɔ.
⁶ Kaa wunen bibun bibu wa.
Gusunɔ u de b̃ri yenda n w̃a Isireliɔ.

129 S̃a daarun womu. Ge wee.
Isireliba bu geruo sannu sannu bu n̄e,
geema, t̄n k̃sobu ba ra n sun dam d̄remɔwa
saa besen bweserun toren di.
² Ba sun n̄ni s̃ɔɔwa besen bweserun toren di.
Adama ba ñ nasara wa besen w̃lɔɔ.
³ Ba wuka besen birusun w̃lɔɔ ba kp̃i wuna wuna.
⁴ Adama Yinni Gusunɔ u s̃awa gemgii,
u ben w̃e kasuka.
⁵ Yinni Gusunɔ, a de be ba Yerusalemu tusa bu seku-
ru wa,
kpa bu biruku yira wura,
⁶ ba n s̃a nge yaka si su ra kpi diru w̃lɔɔ.
Su ra gberewa ba kun su wukura.
⁷ Wi u su g̃emɔ, su ku ra win n̄mu yibu.
Wi u maa su guramɔ, su ku ra win n̄m koto teeru
turi.
⁸ Be ba sarɔ mi, bu ku bu domaru kua bu n̄e,
Gusunɔ domaru ta n ka bu w̃a.
Bu ku raa maa n̄e, ba bu domaru kua ka Yinni
Gusunɔ ỹsiru.

130 S̃a daarun womu. Ge wee.
Yinni Gusunɔ, saa w̄ru bak̄n diya na nun
n̄k̄giru sue.
² Yinni, a nen k̄k̄k̄k̄.
A swaa tem kp̃iyɔ a nen kanaru k̄.
³ Yinni Gusunɔ, ã n da t̄mbun toranu yaaye,
wara u ko n maa w̃a.
⁴ Wuna a ra t̄mbu suuru kue bu ka nun nasia.
⁵ Na Yinni Gusunɔ naane s̃a.
Na win n̄k̄ mw̃eru mara.
⁶ Na Yinni Gusunɔ mara
n kere nge m̃e wuu k̃so u ra n yam s̃areru mara.
⁷ Isireliba, i b̄en naane dokeo Yinni Gusunɔ s̃ɔɔ,
domi u w̄n̄w̄ndu m̄.
Wiya u ra t̄mbu yakie ka swaa dabinu.
⁸ Wiya u koo b̄e Isireliba yakia,
kpa u b̄en toranu kpuro suuru ko.

131 S̃a daarun womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
Yinni Gusunɔ, na ñ tii sue.
Na ku ra n g̃a bakanu naa gire.
² Na s̃awa s̃e nge bii wi ba bom kara
u w̃a win meron nuurɔ.
³ B̄e Isireliba, i b̄en ỹiȳbu dokeo Yinni Gusunɔ s̃ɔɔ
saa t̄n di sere ka baadommaɔ.

132 S̃a daarun womu. Ge wee.
Yinni Gusunɔ, a Dafidi yaayo
win wahala ye u kua kpuron s̃.
² Domi u wune Yak̄bun Yinni damgii n̄k̄ mw̃eru kua
u n̄e,
³ u ñ duɔ win kuu bekurugirɔ u sere n̄e,
u koo kpuna win kpin yerɔ mi u ra w̃e.
⁴ U ñ dom ỹibirimɔ, u ñ maa doyamɔ
⁵ ma n kun m̄ u wune Yak̄bun Yinni damgii w̃a
yeru kua.
⁶ Wee sa nua ma woodan kpakororu ta w̃a
Efarataɔ,
ma sa tu deema Yaarin gberɔ.

7 Su du Yinni Gusunɔn sãa yerɔ, kpa su nùn kpuna.
 8 Yinni Gusunɔ, a seewo kpa a na mi a ra wẽre wunɛ ka wunen woodan kpakororu tèn wɔllɔ a ra wunen yiiko sɔɔsi.
 9 A de wunen yãku kowobu ba n gem swĩi, kpa be ba nun naane sãa ba n nuku dobun kuuki m̀.
 10 A ku wi a gɔsa yina Dafidi wunen sɔm kowon sɔ.
 11 Yinni Gusunɔ u Dafidi gem sɔɔwa ka bɔri u nɛɛ, u koo win ɔɔ mwɛeru yibiawa kam kam te u nɛɛ, Dafidin bibun turowa u koo nùn ɔɔsire ko win bandu sɔɔ.
 12 Bii be, bà n win arukawani yibia, ma ba win woodaba mem ɔɔwa be u bu wẽ, ben bibun bwesera ta ko n bandu dii sere ka baa-dommaɔ.
 13 Yinni Gusunɔ u Siɔni gɔsa. U ye gɔsa ya n ka sãa win wãa yeru.
 14 Ma u nɛɛ, ya ko n sãa win wẽra yeru sere ka baa-dommaɔ. U koo sina mi, domi wiya u ye gɔsa.
 15 U koo ye domaru kua, kpa u ye dɔanu wẽ.
 16 U koo yen yãku kowobu faaba ko. Kpa be ba nùn naane sãa bu nuku dobun kuuki ko.
 17 Miya u koo Dafidi wi u gɔsan dam sosi, kpa u win bweserun goo swĩi, u n sãa nge fitila.
 18 U koo de win yiberɛba bu sekuru wa. Adama wi, win sina furɔ ga ko n ballimɔwa win wiru wɔllɔ.
133 Sãa daarun womu ge Dafidi u kua. Ge wee. Wee, n wã, n maa nuku dobu m̀ mero bisibu bà n wã sannu.
 2 Ya sãawa nge gum mɛ ba wisi Aronin wirɔ, ma mu kokumɔ sere ka win toburu ka win yabe wĩrɔ.
 3 Mu sãawa nge kako te ta saramamɔ guu te ba m̀ Hɛɛmɔɔn di te ta wã Siɔniɔ. Domi miya Yinni Gusunɔ u ra tɔmbu domaru kue, kpa u bu wãaru wẽ te ta n kpeemɔ.
134 Sãa daarun womu. Ge wee. I Yinni Gusunɔ siaro bɛɛ win sɔm kowobu kpuro.
 Bɛɛ be i ra n wã win sãa yerɔ sere ka wɔkuru,
 2 i bɛɛn nɔma yiyo win sãa yerun bera gia kpa i nùn siara.
 3 Yinni Gusunɔ u bɛɛ domaru kuo Siɔnin di wi, wi u wɔllu ka tem taka kua.
135 I Yinni Gusunɔ siaro. I win yĩsiru tɔmɔ. Bɛɛ win sɔm kowobu,
 2 bɛɛ be i sɔmburu m̀ win sãa yerɔ, i nùn siaro.
 3 I nùn siaro, u sãawa tɔn geo. I ka win yĩsiru womu koowo, u sãawa tɔn geo.
 4 Yinni Gusunɔ u tii Isireliba Yakɔbun bweseru gɔsia ba n ka sãa wigibu.
 5 Na yẽ ma u kpã, meya wi, besen Yinni u bũnu kpuro kere.
 6 Ye u kĩ, yera u ra ko wɔllɔ ka temɔ ka nim wɔku ka gen sɔɔkɔ.
 7 U ra de guru winu nu sɔɔsira handunia kpuro sɔɔ.

U ra de guru maakinu nu koo kpa u de gura yu nɛ. Kpa u woo kusiamu gen wãa yerun di.
 8 U Egibitigibun bii gbiikobu go sere ka ben yaa sabennun bii gbiikinɔ.
 9 U sɔm maamaakiginu kua Egibitɔ u ka yen sina boko ka win sɔm kowobu kpuro sɛɛyasia.
 10 U bwese dabinu go, ma u sinam damgibu go.
 11 Beya, Sihoni Amɔreban sunɔ ka Ogu Basanin sunɔ ka sere maa Kananiban sinambu kpuro.
 12 U sinam ben tem sua u win tɔmbu Isireliba wẽ ba tubi di.
 13 Yinni Gusunɔ, wunen yĩsiru ta ko n wãawa sere ka baadommaɔ. Ba ko n nun yaayewa waati baayere sɔɔ.
 14 Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siria, kpa u win sɔm kowobun wɔnwɔndu wa.
 15 Ba bwesenun bũnun bwãarokunu kuawa ka sii geesu ka wura. Tɔmbun nɔman sɔmbura.
 16 Nu ɔɔnɔ m̀, adama nu ku ra gari gere. Nu ɔɔni m̀, adama nu ku ra yam wa.
 17 Nu swasu m̀, adama nu ku ra gari ɔɔ. Nu n wẽsiaru m̀ nin ɔɔkɔ.
 18 Be ba nu sekumɔ ka be ba nu naane sãa, be kpuro ba sãawa nge ni.
 19 Isireliba, i Yinni Gusunɔ siaro. Aronin bweseru, i Yinni Gusunɔ siaro.
 20 Lefin yenugibu, i Yinni Gusunɔ siaro. Bɛɛ be i nùn nasie, i nùn siaro.
 21 Yinni Gusunɔ u wãa Yerusalemuɔ. I nùn siaro saa Siɔnin di. I Yinni Gusunɔ siaro.
136 I Yinni Gusunɔ siaro domi u sãa tɔn geo. Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 2 I Gusunɔ siaro, u bũnu kpuro kere. Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 3 I yinnibun Yinni siaro. Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 4 Wi turowa u ra sɔm maamaakigii bakanu ko. Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 5 Wiya u wɔllu ka tem taka kua ka win bwisi. Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 6 U tem teria nim wɔllɔ, ma u sɔɔ ka suru kua. U sɔɔ kuawa u ka yam bururasia sɔɔ ɔɔ, ma u suru ka kperi kua ye kpuro yu ka yam bururasia wɔkuru. Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 10 Wiya u Egibitigibun bii gbiikobu go. Ma u Isireliba yara Egibitigii ben suunu sɔɔnɔ di. Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 12 Ka win dama u ka nim wɔku ge ba m̀ Naa yari burana yiru, ma u dera Isireliba ba tɔbura gen suunu sɔɔnɔ di. Ma u Egibitin sina boko ka win tabu kowobu sure nim wɔku ge sɔɔ. Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 16 Wiya u win tɔmbu kpara gbaburuɔ.

Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 17 Wiya u sinambu go be ba dam mɔ.
 Beya, Sihoni Amɔreban sunɔ ka Ogu Basanin sunɔ.
 Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 21 Wiya u tɔn ben tem win sɔm kowobu Isireliba wɛ ba tubi di.
 Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 23 Wiya u sun yaaya sanam mɛ sa wɔa sekuru sɔɔ.
 Ma u sun wɔra be ba sun dam dɔremɔn nɔman di.
 Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 25 Wiya u ra hunde koni baayere dɔanu wɛ.
 Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.
 26 I Wɔrukoo siaro.
 Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.

137 Sa sɔwa Babilonin daarun goorɔ
 ma sa sumɔ sa ka Siɔni yaayamɔ.
 2 Sa bɛsɛn mɔɔkunu bwɛ dɔaɔ.
 3 Be ba sun tabu di ba nɛɛ, su womu koowo.
 Be ba sun dam dɔremɔ ba nɛɛ, su Siɔnin womusu ko ka nuku dobu.
 4 Adama amɔna sa ko kpɔ su Yinni Gusunɔ womusu kua tem tukumu.
 5 Yerusalemu, nà n nun duari, nen nɔm geu gu gbio.
 6 Nà kun nun yaaye kpa a n sɔa nen nuku dobu nu-uru,
 nen yara yu nen daro manio.
 7 Yinni Gusunɔ, a de a Edɔmuban gari yaaya yi ba gerua sanam mɛ ba Yerusalemu kam koosiamɔ ba nɛɛ, bu ye kero mam mam sere ka yen kpeɛkpeɛku.
 8 Babilonigibu, i sɔawa be ba koo kam koosia.
 Doo nɔɔrugiiwa wi u koo bɛɛ kɔsa yèn bweseru i raa sun kua kɔsie.
 9 Doo nɔɔrugiiwa wi u koo bɛɛn bibu sɛre u kɔsuku kperu wɔllɔ.

138 Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
 Yinni Gusunɔ, na nun siaramɔ ka nen gɔru kpuro.
 Kon nun tɔma wɔllun tɔmbun wuswaaɔ.
 2 Kon nun kpuna wunen sɔa yee dɛɛrarɔ,
 kpa n nun tɔma wunen tɔn geeru ka wunen bɔɔkinirun sɔ.
 Domi a yɔsiru yara wunen nɔ mweɛ te a ra yibien sɔ.
 3 Saa ye na nun soka, a man wurari.
 A man dam kɔ, a man toro sindu wɛ.
 4 Yinni Gusunɔ, sinambu kpurowa ba koo nun siara.
 Domi ba wunen gari nua.
 5 Ba koo wunen kookoosu siara.
 Domi wunen bɛɛre ya kpɔ.
 6 Yinni Gusunɔ, baa mɛ a kpɔ, a be ba tii kawee waamɔ.
 Ma a ra be ba tii sue tubu saa tontonden di.
 7 Nà n sɔimɔ nuku sankiranun swaa sɔɔ,
 a ra man wɔaru wɛ.
 A ra nen yibereba nɔmu demie bɔ n ka man mɔru seewa.
 Meyu wunen dam mu ra man faaba ko.
 8 Yinni Gusunɔ, kaa man sanna.

Wunen tɔn geeru ta n nɔru mɔ.
 Be a taka kua, a ku bu deri.
139 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U nɛɛ,
 Yinni Gusunɔ, a man wɛɛra, a maa man gia.
 2 A nen sindu ka nen seebu yɛ.
 A nen bwisikunu tuba sarun di.
 3 A nen sanum ka nen kpindu yɛ.
 A maa nen swɛɛ kpuro yɛ.
 4 N sere nɔɔ wukia, a nen gere kpuro yɛ kɔ Yinni Gusunɔ.
 5 A ka man wɔa biru ka wuswaa,
 ma a man wunen nɔmu sɔndi.
 6 Yɛɛ ten bweseru ta man sɔawe maamaaki baka.
 Ta kpɔ, na n kpɛ n tu tubu.
 7 Ma gia kon wunen Hunde kisirari n da.
 Nge ma gia kon duka we a kun ka man wa.
 8 Nà n yɔɔwa sere wɔllɔ, a wɔa mi.
 Nà n da gɔriɔ, a maa wɔa mi.
 9 Nà n da sɔɔ yari yero n kun mɛ sɔɔ duu yero nim wɔkun goorɔ,
 10 min tii, wunen nɔmuwa ga koo man kpura,
 kpa wunen nɔm geu gu man nɛɛ.
 11 Nà n nɛɛ, yam wɔkura koo man bere,
 yam da bururewa mi na wɔa.
 12 Baa yam wɔkuru ta n tiri wunen mi.
 Wɔkuru ta buririwa nge sɔɔ sɔɔ.
 Yam wɔkuru ta ballimɔwa nge yam bururam.
 13 Wuna a nen wasin doo dooka mɔma.
 Wuna a man swɛɛna nen mɛron nukurɔ.
 14 Na nun siara yèn sɔ a man taka kua ka wunen dam maamaakigim.
 Wunen nɔman sɔma kun gere mɔ.
 Yeniwa na yɛ sɔa sɔa nen gɔruɔ.
 15 Sanam mɛ ba man mɔma asiri sɔɔ,
 ma ba man swɛɛna nen mɛron nukurɔ,
 nen wasi kun nun berue.
 16 A man wa saa ba nen nukuru dumɔn di.
 Wunen tireru sɔɔra ba nen wɔarun tɔnun geeru yorua na sere nu dibu torua.
 17 Gusunɔ, wunen bwisikunu nu duku.
 Nin dabira banda.
 18 Nà n nu garimɔ, nu yani sɛeri dabiru kere.
 Nà n maa dom seewa, na ra n wɔa ka wune.
 19 Gusunɔ, a de tɔn kɔsobu bu gbi,
 kpa tɔn gowobu ba n ka man tonde.
 20 Be, be ba sɔa wunen yibereba,
 ba nun gari kɔsi manimɔ.
 Wunen yɔsira ba ka weesu mɔ.
 21 Yinni Gusunɔ, be ba nun tusa ka be ba ra nun seesi,
 na n kon bu tusi?
 22 Na bu tusa too too, na bu garisi nen yibereba.
 23 Gusunɔ, a man wɛɛrio kpa a nen gɔru gia.
 A nen laakari mɛerio kpa a nen bwisikunu tubu.
 24 A mɛerio a wa nà n wɔa swaa kɔsa sɔɔ,
 kpa a ka man da wɔaru te ta ku ra kpen swaa sɔɔ.

140 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua.
Ge wee.

- ² Yinni Gusunɔ, a man wɔro tɔn kɔsobun nɔman di.
A man gbaro gbanagibun nɔman di.
³ Domi kɔsa ba ra n bwisikumɔ ben gɔruɔ.
Kpa ba n sɔɔru kpeere baadomma bu ka tabu ko.
⁴ Ba ra ben yara derewa nge waa.
Kpa ben kɔ ga n dɛɛ mɔ nge surɔkɔru.
⁵ Yinni Gusunɔ, a man tɔn kɔso gbaro.
A man gbanagibu giro be ba kasu bu man sura.
⁶ Wee tii suobu ba man yina beriamme.
Ba man taa yinuamme swaa sɔɔ.
Ma ba man yɔɔru bwɛɛyɛ.
⁷ Adama na nɛɛ, Gusunɔ, wuna a sɔa nen Yinni.
A swaa tem kpɛiyɔ a nen kanaru nɔ.
⁸ Yinni Gusunɔ, a sɔawa gbɔraru tɛn mi na ra kuke n
ka faaba wa.
A ra nen wiru bere tabun saa sɔɔ.
⁹ A ku de tɔn kɔson kɪru tu kooru.
A ku de ye u nia sɔa yu kooru, kpa u ku raa tii sua.
¹⁰ Be ba man kooru buremɔ
a de ben toranu nu wɔri ben wiru wɔlɔ.
¹¹ A bu dɔɔ wisio kpa a de bu wɔri wɔru bɔkɔ sɔɔ
gɛn min di ba n maa kpɛ bu yari.
¹² Wi u weesu mɔ u n tɔsimɔ tem mɛ sɔɔ.
Kɔsa ya ko n maa gbanagii swiwa sere u ka kam ko.
¹³ Na yɛ ma Yinni Gusunɔ u ra wɔnwɔndo siriewa dee
dee.
Kpa u maa sɔaro nɔn win gem wɛ.
¹⁴ Geema, gemgibu ba koo nun tɔma kpa ba n wɔa
wunen wuswaaɔ.
- 141** Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
Yinni Gusunɔ, na nun soku, a na fuuku nen
mi.
A nen kɔ swaa dakio nɔ n nun sokumɔ.
² A de nen kanaru tu nun girari nge turare nubu
durorugian wiisu.
Kpa nɔma ye na yiyiye ya n sɔa nge kɛru
te ba ra ka nun naawe wunen sɔa yerɔ yoka.
³ Yinni Gusunɔ, a nen kɔ bɔkuo.
A nen kɔ sarusu kɔsuo.
⁴ A ku de nen gɔru gu da kɔsa gia.
A ku de n kom kɔsum ko ka be ba gem sariru swi.
A ku de n ka bu tɔɔ baka dim di.
⁵ Gemgii u n man so, kɪra u man sɔsɔ.
U n man gerusi, u man gum tɔrewa nen wirɔ.
Na n ye yinamɔ.
Adama na n nen kanaru marimɔ tɔn kɔsobun sɔ.
⁶ Gusunɔ, a ben siri kowobu sureo kpenu sɔɔ,
kpa bu nen gari swaa daki,
domi yi sɔawa gari dori.
⁷ Nge mɛ bɔ n kɔ mɔ tem mu ra kɔ baare,
nge meya gɔribun wɔa yera koo kɔ baara
tu ben kukunu mwe ni nu yarinɛ.
⁸ Yinni Gusunɔ, wuna na mɛera.
Wunen miya na kukua.
A ku nen wɔaru doke kari sɔɔ.
⁹ A man gbaro tɔn kɔsobun yina ye ba man berien di.

A man gbaro ben taa ye ba man berien di.

¹⁰ A de tɔn kɔso be, bu wɔri ben yina sɔɔ,
kpa nɛ, n kisira min di.

142 Dafidin womu ge u kua sanam mɛ u kanaru
kua kpee wɔru sɔɔ. Ge wee.

- ² Na Yinni Gusunɔ kɔkɔgiru sue na nɔn suuru kanamɔ.
³ Na nɔn nen nuku sankiranu sɔɔmɔ.
Na nɔn nen wahala saariamme.
⁴ Nɔ n mwia kpana, wuna ra n yɛ ye kon ko.
Ba man yina beria swaa yɛ sɔɔ na siimɔ.
⁵ A mɛerio nɔm geuɔ a wa ma goo sari wi u ka man
yɔ.
Na n kuku yeru mɔ.
Goo sari wi u maa nen bwisikunu mɔ.
⁶ Yinni Gusunɔ, wuna na sokumɔ.
Na nɛɛ, wuna a sɔa nen kuku yeru.
Wunɛ turowa a sɔa negii dunia ye sɔɔ.
⁷ A nen wuri swaa dakio, domi na nuki sankire too.
A man yakio be ba man nɔni sɔɔmɔ nɔman di,
domi ba man dam kere.
⁸ A man yaro desirun di, kpa n nun takaru ko.
A n man durom kua, geegiba koo na bu man sik-
erena.

143 Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

- Yinni Gusunɔ, a nen kanaru kɔkɔmɔ.
Kpa a nen bikiabu swaa daki.
A man wisio wunen bɔkɔkiniru ka wunen gem sɔɔ.
² A ku nɛ, wunen sɔm kowo siri,
domi goo sari wi u koo gem wa wunen mi.
³ Nen yibere u man naa swi.
U nen wɔaru tem taare.
U dera na wɔa yam wɔkuru nge be ba gu n tɛ.
⁴ Yen sɔna nen hunde ya dam dwiia,
ma na nuki sankire too.
⁵ Na gasɔn wɔaru yaaye.
Na wunen sɔma kpuro lasabu mɔ,
ma na wunen nɔman sɔmburu bwisikumɔ.
⁶ Wuna na nɔma tii.
Nen gɔru ga wunen beke barɔ
nge mɛ tem gbeba ra n nim ki.
⁷ Yinni Gusunɔ, na mwia kpana.
A man wisio kpaaka.
A ku man biru kisi kpa n ku ko nge be ba wɔa gɔriɔ.
⁸ A man wunen tɔn geeru sɔsɔsio bururu ka yoka,
wuna na naane sɔa.
A man swaa sɔsɔsio ye kon swi,
wuna na nen hunde nɔmu sɔndia.
⁹ Yinni Gusunɔ, a man wɔro saa nen yibereban nɔman
di,
wunen miya na kuku yeru kasu.
¹⁰ Wuna sɔa nen Yinni.
A man sɔsɔsio mɛ ko na n da wunen kɪru ko.
A de wunen Hunde geo wi, u man kpara swaa ye ya
kɔ nɛ sɔɔ.
¹¹ Yinni Gusunɔ, a man wɔro nge mɛ a kɔ mweeru
kua.
A nen hunde wunɔ wahalan di wunen gem sɔ.
¹² A nen yibereba kam koosio,

kpa a nen wɛrɔbu kpuro kpeerasia yèn sɔ̄ a man kī.
Na s̄awa wunen sɔm kowo.

144 Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
Yinni Gusunɔ, na nun siara
wunɛ wi a s̄a nge nen kpee baa.
Wuna a ra man tabu s̄ɔsi.
2 Wuna a ra man durom kue kpa a man k̄su.
Wuna a s̄a nen kuku yee damgiri ka nen faaba
kowo.
Wuna a s̄a nen tɛrɛru te ta ra man ganɛ.
Wuna a ra de bwesenu nu n man wiru kp̄iyɛ.
3 Yinni Gusunɔ, wara ra n tɔnu a n sere ka win
bwisikunu m̄.
Wara ra n tɔnu a n sere ka win weeweenu m̄.
4 Tɔnu u s̄awa nge woo.
Win w̄arun t̄nu nu s̄awa nge saaru te ta ra doonɛ.
5 Yinni Gusunɔ, a de w̄llu tu tem dɛbɛ dɛbɛ ko kpa a
sarama.
A guunu babo kpa d̄ɔ u yari ni s̄ɔn di.
6 A de guru maakinu nu s̄ɔsira, kpa a nen yibereba
yarinasia.
A bu s̄ɛnu tweeyo kpa a de bu yarina.
7 A wunen n̄mu demiam a w̄llun di.
A man w̄ro kpa a man faaba ko
nim bakam ka t̄n tukobun min di
8 be ba ra n gari kam yaram̄ ben n̄sun di,
kpa ba n ben n̄m geu yiyi
bu ka n̄ m̄wɛ weesuginu ko.
9 Yinni Gusunɔ, kon nun wom kp̄k̄ kua.
Kon nun womu kua ka m̄r̄k̄ serum w̄kuruguu,
10 wunɛ wi a ra sinambu faaba ko,
kpa a nɛ, Dafidi wunen s̄m kowo yara takobi
ḡɔḡɔ di.
11 Yinni Gusunɔ, a man w̄ro,
kpa a man faaba ko t̄n tukobun n̄man di,
be ba ra n gari kam yaram̄ ben n̄sun di,
kpa ba n ben n̄m geu yiyi
bu ka n̄ m̄wɛ weesuginu ko.
12 A de bɛsɛn bii aluwaasiba bu ko nge d̄a
ni nu kp̄ia dee dee nin piiburun di,
kpa bɛsɛn bii w̄ndiaba bu maa ko kurɔ burabu
nge gbere be ba d̄ka ba s̄a sina kpaarun buraru.
13 A de bɛsɛn biranu nu d̄a bwese bweseka yibu,
kpa bɛsɛn yaa sabenu nu d̄abia nu ko suba n̄m̄
n̄m̄
ka n̄m̄ n̄m̄ suba w̄ku w̄kubu bɛsɛn gberu
kpaanɛ.
14 A de bɛsɛn ketɛba bu kuura.
A ku de goo u sun w̄ri kpa u sun yoru m̄wɛri u ka
doona.
A ku maa de nuku sankiranun wuri yi n̄m̄ bɛsɛn
swɛɛ s̄ɔ.
15 Doo n̄m̄r̄gira bwese te ta s̄a nge mɛ.
Doo n̄m̄r̄gira bwese te ta Gusunɔ m̄ Yinni.
145 Womu ge Dafidi u kua u ka Gusunɔ siara. Ge
wee.
Gusunɔ nen sina boko, kon nun w̄lle sua.
Kon wunen ȳsiru t̄ma sere ka baadom̄m̄.

2 T̄ɔ baatere kon nun siara.
Mɛya kon wunen ȳsiru t̄ma sere ka baadom̄m̄.
3 Yinni Gusunɔ, a kp̄a. Wuna n weene bu siara.
Wunen kp̄aru ta ñ n̄ru m̄.
4 Saa baayeren t̄mbu bu wunen s̄ma siaro.
5 Kon wunen ȳikon giriman kp̄aru gere.
Kpa n wunen s̄m maamaakiginun gari kpara ka
womu.
6 Ba koo wunen dam bakam gari gere,
kpa nɛ, n maa wunen kp̄arun gari kpara.
7 Ba koo wunen t̄n geerun kp̄aru yaaya
kpa bu taki ko wunen gem s̄.
8 Yinni Gusunɔ, a w̄n̄w̄ndu m̄, a ra maa t̄mbu
durom kue.
A ku ra m̄ru se fuuku. Wunen t̄n geera kp̄a.
9 Yinni Gusunɔ, a t̄mbu kpuro kī.
Wunen w̄n̄w̄ndu ta ra s̄ɔsirewa wunen taka koora
kpuro s̄ɔ.
10 Yinni Gusunɔ, wunen taka koora kpuro ya koo nun
bɛɛɛ w̄,
kpa be ba s̄a wunegibu bu nun siara.
11 Ba koo wunen bandun bɛɛɛn gari gere,
kpa bu wunen dam gari kpara
12 bu ka wunen s̄m maamaakiginu t̄mbu s̄ɔsi
ka sere wunen bandun ȳikon girima.
13 Wunen bandu ta ko n w̄awa sere ka baadom̄m̄.
Mɛya kaa n tu dii sere ka baadom̄m̄.
Yinni Gusunɔ u ra win n̄ m̄wɛnu yibie.
Ye u m̄ kpuro s̄ɔ, u ra win t̄n geeru s̄ɔsi †.
14 Yinni Gusunɔ, a ra t̄n be ba w̄rumaa d̄ɔ gabe,
kpa a be ba dam dwiia t̄sisia.
15 T̄mbu kpurowa ba m̄era wunen mi gia ka ȳiȳobu,
domi wuna a ra bu d̄ianu w̄ nin saa s̄ɔ.
16 A ra wunen n̄ma demie
kpa a hunde koni baayere w̄ yèn bukata ya m̄.
17 Yinni Gusunɔ, a s̄awa gemgii wunen swɛɛ kpuro
s̄ɔ.
Mɛya a ra maa wunen w̄n̄w̄ndu s̄ɔsi s̄ma ye a m̄
kpuro s̄ɔ.
18 Yinni Gusunɔ, be ba nun sokum̄ ka ḡru dɛɛɛ,
ben b̄kuwa a ra n w̄a.
19 A ra be ba nun nasie k̄ru yibie
kpa a ben wuri n̄ a bu faaba ko.
20 A ra be ba nun kī k̄su
kpa a t̄n k̄sobu kam koosia.
21 Kon wunɛ Yinni Gusunɔ t̄ma
kpa t̄mbu kpuro bu wunen ȳisi dɛɛɛru bɛɛɛ w̄ sere
ka baadom̄m̄.
146 I Yinni Gusunɔ siaro.
Nen bw̄ɛra, a Yinni Gusunɔ siaro.
2 Kon wunɛ Yinni Gusunɔ siara nen w̄arun t̄nu
kpuro s̄ɔ.
Kon wunɛ Gusunɔ nen Yinni womu kua nen w̄arun
t̄nu kpuro s̄ɔ.
3 I ku bɛn naane doke sinambu s̄ɔ,
ba s̄awa t̄mbu,

† - Naa sinin b̄nu ya ñ w̄a yellun tirenu kpuro s̄ɔ. Adama ya
w̄a Heberum tireru garu s̄ɔ te ba wa d̄aku te.

ba ñ kpě bu bæ faaba ko.
 4 Ben wěsiaru ta ra doonewa kpa bu wura bu ko tem.
 Yen tɔ̄ te, ben himba kpuro ya kam kuawa mi.
 5 Doo kɔ̄rugiiwa win yīyɔ̄bu wāa wunɛ Gusunɔ̄
 Yakɔ̄bun Yinni sɔ̄.
 Doo kɔ̄rugiiwa wi u win naanɛ doke Gusunɔ̄ win Yin-
 ni sɔ̄.
 6 Wiya u wɔ̄llu ka tem kua ka nim wɔ̄ku
 ka ye ya wāa ye kpuro sɔ̄.
 U sāawa gemgii sere ka baadommaɔ̄.
 7 U ra be ba dam dɔ̄remɔ̄ ben gem wě.
 Kpa u be ba gɔ̄ru soore dīanu wě.
 Yinni Gusunɔ̄ u ra yobu yakie.
 8 U ra wɔ̄kobu kɔ̄ni wukie.
 U ra be ba taare seeye. U ra gemgibu kā.
 9 U ra sɔ̄bu kɔ̄su. U ra maa gɔ̄minibu ka gobekuba
 nɔ̄kɔ̄ri.
 Kpa u tɔ̄n kɔ̄sobun himba kam koosia.
 10 Yinni Gusunɔ̄, u ko n bandu diiwa sere ka baadom-
 maɔ̄.
 Gusunɔ̄ Sionin Yinni, u ko n wāawa sere ka baadom-
 maɔ̄.
 Yen sɔ̄, i Yinni Gusunɔ̄ siaro.
147 I Yinni Gusunɔ̄ siaro.
 Domi n wā bu Gusunɔ̄ besen Yinni siaro.
 N maa wā bu nùn tɔ̄ma.
 2 Yinni Gusunɔ̄ u Yerusalemu seeyamɔ̄.
 U Yerusalemugii be ba raa yoru mwɛera mennamɔ̄.
 3 U be ba nuki sankire nukuru yemiasiamɔ̄.
 U ben mɛeran bosu bɔ̄kumɔ̄.
 4 U kperi garimɔ̄ ma u yin baayere yīsiru kēmɔ̄.
 5 Besen Yinni u kpā, u maa dam mɔ̄.
 Win bwisi kun nɔ̄ru mɔ̄.
 6 Yinni Gusunɔ̄ u ra wɔ̄nɔ̄ndobu nɔ̄kɔ̄ri.
 Kpa u tɔ̄n kɔ̄sobu sura sere temɔ̄.
 7 I Yinni Gusunɔ̄ siarabun womusu kuo.
 I Gusunɔ̄ besen Yinni siaro ka mɔ̄kɔ̄ku.
 8 U ra de guru wiru tu wɔ̄llu wukiri,
 kpa u gura sɔ̄kɔ̄ kua yu ka nɛ tem sɔ̄,
 kpa u yakasu kpiisia guunu wɔ̄llu.
 9 Wiya u ra yaa sabenu dīanu wě,
 kpa u gunɔ̄ binu dīanu wě sanam mɛ nu kuuki mɔ̄.
 10 Win naanɛ kun wāa dumin dam sɔ̄.
 Win yīyɔ̄bu kun maa wāa tɔ̄nun dukan dam sɔ̄.
 11 Be ba nùn nasie ka be ba win durom yīyɔ̄, beya u
 kī.
 12 Yerusalemu, a Yinni Gusunɔ̄ siaro.
 Sionni, a Gusunɔ̄ wunen Yinni bæere wěyɔ̄.
 13 Domi wiya u ra wunen kɔ̄nɔ̄n gambon sēretii dam
 sire,
 kpa u wunen tɔ̄mbu domaru kua.
 14 U ra de bɔ̄ri yendu ta n wāa wunen temɔ̄.
 Kpa u de alikama ya n yiba wunɛ sɔ̄.
 15 U ra win woodaba nɔ̄ksie handunia sɔ̄.
 Win gari yi ra duka dewa fuuku fuuku.
 16 U ra de nim kperugim mu nɛ,
 kpa mu n buriri nge yāa sansu.
 U ra de guru kpenu nu nɛ kpa nu n sāa nge torom.

17 U ra n guru kpee ni kasi mɔ̄wa tia tia.
 Wara koo kpī u yāra u yen wooru ma.
 18 Û n gari gerua, nim kperugim mɛ, mu ra yandewa.
 Û n maa dera woo ga mu swee, mu ra kokuwa mu
 doona.
 19 U win gari ka win woodaba ka win gere Yakɔ̄bu wi
 ba mɔ̄ Isireli sɔ̄kɔ̄wa.
 20 U ñ bweseru garu kue mɛ.
 Ten garu ta ñ maa win woodaba yě.
 Yen sɔ̄, i Yinni Gusunɔ̄ siaro.
148 I Yinni Gusunɔ̄ siaro.
 I Yinni Gusunɔ̄ siaro saa wɔ̄llun di.
 I nùn siaro saa wɔ̄llun sɔ̄ kɔ̄n di.
 2 Bæe win gɔ̄radoba kpuro, i nùn siaro.
 Bæe win tabu kowobu kpuro, i nùn siaro.
 3 Sɔ̄ ka suru, i nùn siaro.
 Bæe kperi kpuro, bæe be i ballimɔ̄, i nùn siaro.
 4 Bæe be i wāa wɔ̄llun sɔ̄ kɔ̄kɔ̄, i nùn siaro.
 Bæe nim mɛ mu wāa wɔ̄llu, i nùn siaro.
 5 U wooda wě, ye kpuro ya koora.
 Ye kpuro yu nùn siaro.
 6 U ye tāsisia sere ka baadommaɔ̄.
 U koo wooda yi, win tii kun maa ye saramɔ̄.
 7 Saa tem sɔ̄n di, i Yinni Gusunɔ̄ siaro.
 Bæe nim wɔ̄ku ka nim bwee bakanu ka yɛ nanumgii
 yi yi wāa sɔ̄, i Yinni Gusunɔ̄ siaro.
 8 Dɔ̄ ka guru kpenu ka guri baka ka bukɔ̄ ka woo
 bɔ̄kɔ̄,
 bæe be i win woodaba mɛm nɔ̄kɔ̄wammɛ, i Yinni
 Gusunɔ̄ siaro.
 9 Bæe guunu ka gungunu ka dāa ye ya ra ma ka sedu-
 ruba,
 i Yinni Gusunɔ̄ siaro.
 10 Gbeeku yɛ ka yaa sabenu kpuro ka yɛ yi yi kabir-
 imɔ̄ ka gunɔ̄su,
 i Yinni Gusunɔ̄ siaro.
 11 Handunian sinambu ka bwesenu kpuro ka sina
 bibu ka handunian siri kowobu kpuro,
 i Yinni Gusunɔ̄ siaro.
 12 Aluwaasiba ka wɔ̄ndiaba, tɔ̄kɔ̄n ka bibu,
 13 bæe kpuro, i Yinni Gusunɔ̄n yīsiru bæere wěyɔ̄.
 Win yīsira kpā. Win girima ya wɔ̄llu ka tem sare.
 14 U win tɔ̄mbu Isireliba be, be ba nun naanɛ sāa
 ba wāa win bɔ̄kɔ̄ dam wesia ma n kua bæere baka.
 Yen sɔ̄, i Yinni Gusunɔ̄ siaro.
149 I Yinni Gusunɔ̄ siaro.
 I Yinni Gusunɔ̄ wom kpɔ̄ kuo.
 I nùn tɔ̄m tɔ̄mbun suunu sɔ̄ be ba nùn naanɛ sāa.
 2 Isireli, a yɛerio wi u nun taka kua sɔ̄.
 Sionigibu, i yɛerio bæen sina bokon sɔ̄.
 3 I nùn siaro ka yaabu.
 I nùn siaro ka baranu ka mɔ̄kɔ̄kunu.
 4 Yinni Gusunɔ̄ u win tɔ̄mbu kī.
 U ra wɔ̄nɔ̄ndobu bæere wě u bu faaba ko.
 5 Be ba Yinni Gusunɔ̄ naanɛ sāa, bu nasara suo ka
 bæere baka.
 Bu nuku dobun kuuki koowo ben kpɔ̄n yenu wɔ̄llu.
 6 Ba n da Gusunɔ̄ siare ka baadomma

kpa takobi ye ba dɛɛra biru ka wuswaa ya n wãa ben
nɔmɔ

⁷ bu ka bwese tukunu mɔru kɔsie,
kpa bu nu sɛɛyasia.

⁸ Kpa bu nin sinambu bɔke ka yɔni,
kpa bu maa nin wirugibu bɔke ka sisu,

⁹ kpa bu nu siri nge mɛ ba yorua.

Ya ko n sãawa bɛɛɛ baka win tɔmbun mi be ba nùn
naane sãa.

I Yinni Gusunɔ siaro.

150 I Yinni Gusunɔ siaro.
I nùn siaro win sãa yerɔ.

I nùn bɛɛɛ wɛɛyɔ batuma mi win yiiko ya sɔɔsiramɔ.

² I nùn siaro win sɔm maamaakigii ni u kuan sɔ.

I nùn bɛɛɛ wɛɛyɔ nge mɛ win kpãara nɛ.

³ I nùn siaro ka kɔbi.

I nùn siaro ka mɔɔkunu ka gɔɔgenu.

⁴ I nùn siaro ka baranu ka yaabu.

I nùn siaro ka mɔɔkunu ka koronu.

⁵ I nùn siaro ka sɛkɛtɛɛ ni nu som do.

⁶ Hunde koni baayere ye ya gesi wɛsiamɔ, yu Yinni
Gusunɔ siaro.

I Yinni Gusunɔ siaro.

Mɔnnu

Tire ten mɔnnu, nu sun sɔɔwɔ nge mɛ tɔnu u koo ka win wāaru diisina, kpa u maa ka Gusunɔ sã handunia ye sɔɔ. Nin gari gbiikii yi sun yaayasiamɔ yi mɔ, à n kī a n bwisi mɔ, a de a gina Gusunɔ nasia. Tire ten gari yi ñ ka sāaru tɔna yã. Yi maa gerumɔwɔ nge mɛ tɔnu u ko n ka daa gea mɔ. Mɛya yi maa sun sɔɔsimɔ ye Isireliban guro guro yerukobu ba nɛɛ bwisigiba koo ko gāanu nù n bu deema. Gari yin gɛɛ yi ka tɔnu ka win kurɔ ka win bibun wāasinaa yã ka sere maa win berusebu. Yin dabinu yi sun keu mɔ su ka daa gea kasu nge tii kawabu ka temanabu ka nge mɛ tɔnu u koo ka sāaro garisi tɔnu.

Tire ten kpunaa

1. Ba bwisi tɔmamɔ, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Salomɔɔ ka bwisigibu gabun mɔnnu, wiru 10n di sere wiru 29.
3. Bwisi bwese bweseka, wiru 30n di sere wiru 31.

1 Dafidin bii, Salomɔɔ, wi u sãa Isireliban sunɔ, win mɔnna.

Mɔnnun arufaani

² Mɔn ni sɔɔra tɔnu koo bwisi ka yɛru wa kpa gari yi yi tubum sɛ yi nùn yeeri. ³ Nu koo nùn bwisi gee sɔɔsi kpa u ko ye n sãa dee dee weesu ka taki sariru sɔɔ. ⁴ Nu koo laakari sarirugii ko laakarigii, kpa nu aluwaasi yɛru ka bwisi kɛ. ⁵ Niya nu koo maa bwisiigiin bwisi sosi, kpa nu yɛrugii kpara ⁶ u ka mɔnnun tubusianu ka bwisigibun gari tubu. ⁷ À n kī a n bwisi mɔ, a de a gina Gusunɔ nasia. Domi wi u ra bwisi ka sɛɛyasiabu atafiiru ko, u sãawa gari bɔkɔ.

Ba aluwaasiba bwisi kɛmɔ

⁸ Wunɛ, nen bii durɔbu, a wunen baaban sɔɔsiru nɔɔwɔ, kpa a ku ra wunen mɛron gere yina. ⁹ Ya koo de wunen daa yu wɛra nge mɛ furɔ burɔ ka wura ra wasi buraru kue. ¹⁰ Wunɛ, nen bii durɔbu, tɔn kɔsobu bà n nun kɔkirimɔ, a ku ra wura. ¹¹ Bà n gerua ba nɛɛ, a na a ka bu da i tɔmbu samba ko i bu sɛsuku baa bà kun gāanu kue, ¹² i bu go yande nge mɛ gɔribun wāa yeru ta ra tɔnu mwe wasiru. I bu mwa nge wɔru bɔkɔ ge ga tɔnu samba kua u wɔri. ¹³ I ko arumani bwese bweseka wa i dam diima i yibia bɛɛn diaɔ. ¹⁴ A na a ka bu menna, kpa i bɛɛn mɔru kpuro doke bɔɔ teeru sɔɔ. ¹⁵ Wunɛ, nen bii durɔbu, a ku ka tɔn ben bweseru swiina. A ku ben yira du. ¹⁶ Ben naasu sãu bu ka kɔsa ko. Ba maa sende bu ka tɔnun yem yari. ¹⁷ Gunɔ ge a yina beriammɛ, gà n nun mɛera, kama a berimɔ. ¹⁸ Adama tɔn be, ba tii yina beriammɛ, ba koo maa mwaara ye sɔɔ. ¹⁹ Nge mɛya n sãa ka baawure wi u dukian kīru mɔ. Be ba tii ye wɛ, bera ya ra go.

A ku bwisi kɛru yina

²⁰ Bwisi yi gbāramɔ tɔɔwɔ, yi nɔɔgiru sue wuun ba-tuma sɔɔ. ²¹ Yi gbāramɔ swaa kɛɛnanc yi yin gari kparamɔ mi wirugiba ra menne, ²² yi mɔ, bɛɛ laakari sariba, sere domma i kī i n wāa bwisi sariru sɔɔ. Bɛɛ yaako kowobu, sere domma i ko n nuku dobu mɔ bɛɛn yaako kobu sɔɔ, kpa bɛɛ gari bakasu i n yɛru tusa. ²³ I gɔsirama i nen gerusibu nɔ. Kon bɛɛ nen hunde wɛ, kpa n ka bɛɛ nen yɛru bɔnu ko. ²⁴ Wee, na bɛɛ soka, i ñ wure. Na bɛɛ nɔma gāri, goo kun nɛ. ²⁵ I nen bwisi kɛru kpuro yina, i ñ maa nen gerusibu kī. ²⁶ Yen sɔna, bɛɛn wahala sɔɔ, sanam mɛ berum bɛɛ mwa nge guru woo bɔkɔ, ma wahala ya seewa nge woo guna ya ka nuku sankiranu ka tɔya na, nen tii kon bɛɛ yɛɛ kpa n bɛɛ yaakoru ko. ²⁸ Sanam mɛya i ko man soku, adama na ñ bɛɛ wurarimɔ. I ko man kasu, i ñ maa man wasi. ²⁹ Domi i yɛru tusa, i ñ kī i Yinni Gusunɔ nasia. ³⁰ I ñ nen bwisi kɛru wure, ma i nen gerusibu atafiiru kua. ³¹ Yen sɔ, i ko bɛɛn himba ka bɛɛn kookoosun are di i debu. ³² Laakari sariban bwisi kɛɛ yinabu koo de bu gbi. Gari bakasun biti sarira dera ba kam mɔ. ³³ Adama wi u nen gari swaa daki, win bwɛra ko n kpī. U ñ ko n maa wurure kɔsa gaan berum sɔ.

Bwisi yi ra kɔsa gbarewa

2 Nen bii, a nen sɔɔsiru wuro, kpa a nen wooda nene wunen gɔruɔ.
² A bwisin sɔɔsiru swaa dakio.
 A kookari koowo yu ka nun yeeri.
³ A bwisi kasuo, kpa a laakari naa gira.
⁴ A ye kpuro kasuo nge sii geesu, ñ kun mɛ nge arumani ye ya berua.
⁵ À n kua mɛ, kaa tubu nge mɛ kaa ka Gusunɔ nasia, kpa a nùn gia.

⁶ Yinni Gusunɔwa u ra tɔnu bwisi wɛ.
 Wiya u ra maa nùn yɛru ka laakari wɛ.
⁷ U ra taare sarirugibu nasara wɛ,
 kpa u n be ba gem swii kɔsu nge tɛreru.
⁸ U ra be ba ku ra ben berusebu kɔsa kue kɔsu,
 kpa u wigii be ba nùn mem nɔkɔwe kpara.
⁹ Nen bii, à n nen gari wura, kaa gem tubu.
 Kaa n yɛ ye ya sãa dee dee.
 Ye kpurowa ya koo de a n gea mɔ.
¹⁰ Kaa n bwisi mɔ, kpa yɛru tu nun nuku dobu wɛ.
¹¹ Bwisi ka laakari ya koo nun kɔsu,
¹² kpa yu ka nun gbara swaa kɔsan di,
 kpa yu nun yara gari kɔsigiin nɔman di,
¹³ ka sere maa be ba swaa gea derin min di,
 ba swaa kɔsa swii.
¹⁴ Kɔsan kɔbu bu ra bu nuku dobu wɛ,
 kpa ba n yɛrimɔ toranun sɔ.
¹⁵ Ben swɛɛ ka ben sanu sanusu ku ra n deere.
¹⁶ Nge meya yi koo maa de a kurɔ tuko duka suuri
 wi u nun kɔkirimɔ ka gari dori.
¹⁷ Wi, wi u win durɔ gbiikoo yina,
 u arukawani duari ye u ka nùn bɔkua Gusunɔn
 wuswaaɔ.
¹⁸ Ma win yenu ga ɔɔɔ ɔɔɔ,
 win swɛɛ yi ka nùn ɔɔ gribun wãa yerɔ.
¹⁹ Tɔn durɔ wi u da win mi, u ku ra wurame.
 U ku ra maa wãarun swaa wa.
²⁰ N n men na, a gemgibun swaa swiiyɔ.
 A ben daa saario.
²¹ Domi gemgibu ka taare sarirugibu
 ba ko n wãa n ka tɛ tem me ɔɔɔ.
²² Adama tɔn kɔsobu ka mem nɔk saribara
 ba koo wuna min di.

Gusunɔn geren mem nɔkɔbu

sɔkra bwisi wãa

3 Nen bii, a ku nen sɔɔsinu duari. A nen woodaba
 nenuɔ. ² Yera ya koo de wunen wãaru tu denya,
 kpa a n wãa bɔri yendu ɔɔɔ. ³ A de a gea ko kpa a n
 sãa naanegii. A ye kpuro sebuo wiiɔ nge wuran saba,
 kpa a de ya n wãa wunen gɔruɔ. ⁴ Saa ye sɔkra kaa n
 beere mɔ Gusunɔ ka tɔmbun wuswaaɔ. ⁵ A Gusunɔ
 wunen Yinni naane koowo ka gɔru tia a kun tãsa
 wunen tiin yɛru ɔɔɔ. ⁶ A de a n win bwisikunu mɔ
 wunen kookoosu kpuro ɔɔɔ, kpa u wunen swaa sɔme.
⁷ A ku tii mɛeri bwisigii. A Yinni Gusunɔ nasio kpa a
 kɔsa suuri. ⁸ Yera ya koo ko wunen wasin bwãa dobu
 ka wunen kukunun dam. ⁹ Ye a mɔ kpuro ɔɔɔ, a gbiyo
 a Yinni Gusunɔ win bɔnu wɛ. Nge meya kaa ka nùn
 beere wɛ. ¹⁰ Sanam meya wunen biranu nu koo dɔanu
 yibu kpa wunen tam mu n kpã sere a ayeru bia mi kaa
 doke. ¹¹ Wunɛ nen bii durɔbu, a ku Yinni Gusunɔn
 gerusibu garisi taare. A ku maa win seeyasiabu mɛeri
 nge toraru. ¹² Domi wi u kɔ, wiya u ra seeyasie, nge me
 tundo wi u win bii kɔ ka gem, u ra ko.

Bwisi ka doo nɔkru

¹³ Doo nɔkrugiiwa wi u bwisi dɔba, ma u yɛru kasu u
 wa. ¹⁴ Domi bwisi yi are mɔ n sii geesu ka wuragii kere.
¹⁵ Yin beere ya kpã ya bura yãnu kpuro kere. Ye ba ra
 kasu kpuro ɔɔɔ, gãanu sari ni kaa ka yi weesina.
¹⁶ Bwisi yin nɔm geuɔ, hunde dakaawa ya wãa mi. Yin
 nɔm dwarɔ maa, arumani ka beerewa ya wãa mi.
¹⁷ Bwisi yi koo nun alafia wɛ, kpa a n bɔri yendu mɔ
 wunen wãarun swɛɛ kpuro ɔɔɔ. ¹⁸ Be ba yi mwa, yi bu
 wãaru wɛemɔ. Doo nɔkrugiba be ba yi neni kem kem.
¹⁹ Bwisiya Yinni Gusunɔ u ka handunia taka kua. Win
 yɛra u ka wɔllu kua. ²⁰ Win bwisi yin saabuwa nim mu
 ka kuramɔ tem di, ma guru winu nu demɔ gura nemɔ.

Yinni Gusunɔwa

u bwisigii kɔsu

²¹ Nen bii, a bwisi ka laakari nenuɔ, a ku de yen gaa
 yu nun kisirari. ²² Ya koo nun wãa geeru ka beere wɛ.
²³ Kaa kpã a sɔ ka toro sindu, a n sokuramɔ. ²⁴ A n
 kpuna wɔkuru, berum kun nun mɔ. Kaa dweeyawa ka
 bɔri yendu. ²⁵ A n kaa n maa ka gãanu nande ni nu
 koo nun deema subaru, n kun me tɔn kɔso wi u koo
 nun wɔrima. ²⁶ Domi Yinni Gusunɔ u koo nun kɔsu. U
 koo nun gbara yɛri kpuron di.

A wunen tɔnusi kɔ

²⁷ Wi n weene a gea kua, à n yen dam mɔ, a ye
 koowo. ²⁸ Wunen beruse u n nun gãanu kana ni kaa
 kpã a nùn kɛ mii mii, a ku nee, u doo sere sia. ²⁹ A ku wi
 u nun naane sãa kɔsa bwisikusi. ³⁰ A ku ka goo sanna
 kam u kun nun kɔsa kue. ³¹ A ku tɔn kɔsobun daa kɔa,
 a ku maa ben yira swii. ³² Domi Yinni Gusunɔ u tɔn kɔ-
 sobu tusa, adama u ra gemgibu ko win bɔkɔba. ³³ U ra
 tɔn kɔsobun yenusu bɔrusiwa, kpa u gemgibugisu
 domaru kua. ³⁴ Be ba ra nùn yaakoru ko, beya u ra
 maa yaakoru ko. Adama be ba tii kawɛ, beya u ra
 durom kue. ³⁵ Bwisigibu ba koo beere wa, kpa gari
 bakasu su sekuru wa.

Bwisin arufaani

4 Bɛɛ bibu, i swaa dakio kirɔ ye been tundo u bɛɛ
 mɔ. I swaa tem kpɔiyɔ kpa i wa i bwisi ko. ² Domi
 bwisi geeya na bɛɛ kɛmɔ. Yen sɔ, i ku nen sɔɔsinu yina.
³ Sanam me nen tii na sãa bii, na wãa nen tondon
 bɔkuɔ, ma na sãa nen meron bii teereru, ⁴ nen tundo u
 man keu kua u nee, n win gari nenuɔ. N win woodaba
 mem nɔkɔwɔ, kpa n wa na n wãa. ⁵ N bwisi ka laakari
 nenuɔ, n ku win gere duari, ⁶ n ku bwisi yɔsu, yi koo
 man somi. N yi kɔ, yi koo man kɔsu. ⁷ Gãa ni kon naa
 gira ɔɔɔ, bwisiya yi kpuro kere. N n men na, n yi kasuo
 ka ye na mɔ kpuro. ⁸ N bwisi kɔ, yi koo de n ko tɔn
 boko. N yi tii bɔkasio, nge kurɔ kɔnasi, yi koo de n beere
 wa. ⁹ Yi ko n sãawa nge sina furɔ nen wirɔ.

A ku tɔn kɔsobun daa saari

¹⁰ Nɛn bii, a swaa dakio a nɔ ye na nun sɔwɔ. À n ye wura, wunen wāaru ta koo dakaa da. ¹¹ Na nun sɔwɔsimɔwa nge mɛ kaa ka bwisi dendi. Na nun sɔwɔsimɔwa nge mɛ kaa ka gem swīi. ¹² Saa ye sɔwɔ, kaa sīwa a kun sokure. À n duka mɔ, gāanu kun maa nun ganumɔ wunen swaa sɔwɔ. ¹³ Sɔwɔsi te ba nun kua mi, a ku tu yɔsu. A tu nenuɔ kem kem, domi tera ta sāa wunen wāarun nuuru. ¹⁴ A ku tɔn kɔsobun daa saari. A ku maa ben yira swīi. ¹⁵ A ye derio, a ku ye swīi. A ye duka suurio n toma. ¹⁶ Domi bà kun kɔsa kue, ba ku ra dweeye. Bà kun goo torari, ba ku ra dom wa. ¹⁷ Kɔsan koba bu ra n sāa nge ben dīanu ka ben tam. ¹⁸ Gemgibun kookoosu su ra n sāawa nge bururun sɔwɔ yana ye ya ra n dɛeramɔ sere sɔwɔ u ka ye mam mam. ¹⁹ Adama tɔn kɔsobun kookoosu su sāawa nge yam wɔkuru. Ba ñ yɛ yèn sɔ ba sokuramɔ.

A de wunen kookoosu su n wā

²⁰ Nɛn bii, a nɛn gari kɔwɔ. A swaa tem kpīiyɔ a nɔ bwisi yi kon nun kɛ. ²¹ A ku yi atafiiru ko. A yi nenuɔ wunen gɔrun sɔwɔ. ²² Domi wi u yi mwa, yi koo nùn wāaru ka bwāa dobu wɛ. ²³ A de a n tii sɛ ka bwisiku ni a mɔ wunen tii tii sɔwɔ, domi niya nu kpuro kere, niya nu wunen wāaru kpare. ²⁴ A ku de weesu ka gari kankam yen gaa yu yari wunen kɔwɔ di. ²⁵ A de a n mɛera ye a naa gire. A ku wuswaa sīiya. ²⁶ A de a n yɛ swaa ye kaa kpe, kpa a n yɛ ma ya sāawa swaa gea. ²⁷ A ku yen gam gera. A toraru duka suurio.

Kirɔ sakararun sɔ

⁵ Nɛn bii, a nɛn gari bwisigii ka laakarigii swaa dakio a nɔ. ² Saa ye sɔwɔ, kaa gia nge mɛ kaa ka sɔ dee dee. Wunen gari koo sɔwɔsi ma a yɛru mɔ. ³ Domi kurɔ tanɔn gari yi ra n dowā nge tim kpa yi n kokumɔ nge gum yarum. ⁴ Adama amɛn biru, yi ra sosiewa nge gbiri kondi, kpa yi tɔnu mɛera ko nge takobi ye ba dɛera biru ka wuswaa. ⁵ Kɔwɔ win kookoosu ra ma, kpa su ka nùn da sere siki wɔwɔ. ⁶ U ku ra swaa mwe ye ya koo nùn wāaru wɛ. U ra n torewa u kun ka baaru. ⁷ Tɛ, nɛn bii, a man swaa dakio. A ku nɛn gari atafiiru ko. ⁸ A de a ka kurɔ win bweserun swaa tonda. A ku da win dii kɔnɔwɔ a sere nɛɛ, kaa du win dirɔ. ⁹ Kpa a ku ra tii goo kɔmu beria, kpa wɔnɔwɔndu sarirugii u nun go. ¹⁰ Saa ye, kpa tɔn tukobu bu wunen arumani gura, kpa bu wunen sɔmburun are di. ¹¹ Sanam mɛ wunen dam mu kpa, a gɔwɔ turuku sāa, kpa a n wuri mɔ nge gbeku yaa. ¹² Saa ye sɔwɔ, kpa a nɛɛ, mban sɔna a bwisi kɛru atafiiru kua, a ñ yi mem kɔwɔ. ¹³ A ñ wunen bwisi kɛwɔn gere wure, a ben gari atafiiru kua. ¹⁴ Tɛ, wee, a sekuru wɔrim dɔwɔ tɔmbu kpuron wuswaa.

A wunen kurɔ kɔ

¹⁵ Wunen kurɔ u sāawa nge bwia yèn nim mu dɛere. A ye tɔnan nim kɔruo. ¹⁶ A ku de yen nim mu n kokumɔ

swɛɛ sɔwɔ ka wun batumaba sɔwɔ. ¹⁷ A de mu n wāa wunɛ turon sɔ. A ku de gabu bu ka nun mu kɔnu ko. ¹⁸ A de nuku dobu bu n wāa wunɛ ka wunen kurɔ gbi-ikoon wāasināa sɔwɔ. ¹⁹ U sāawa kurɔ burɔ nge nɛm taakɔ. A de win wasi yi n da nun nuku dobu wɛ, kpa win kīru ta n nun neni baadomma. ²⁰ Nɛn bii, mban sɔna kaa n goon kurɔn bine mɔ. Mban sɔna kaa n nuku dobu kasu goon kurɔn mi. ²¹ A de a n yɛ ma Yinni Gusunɔ u tɔnu baawuren daa mɛera, u baawuren sanu sanusu waamɔ. ²² Tɔn kɔso u ra wɔriwa win toraru sɔwɔ, kpa nu nùn mwa nge yina. ²³ U koo kam kowa domi u kpana u tii nɛnɛ. Win wiira kookoosu su koo nùn go.

A ku tii doke goon dibu sɔwɔ

⁶ Nɛn bii, à n tii dɔra a nɛɛ, kaa goon dibu sɔbe, ma wunen gari yi nun yina mwa, ³ a duawa mi debugii win kɔma sɔwɔ. Yen sɔ, a doo a nùn wa kpa a nùn suuru kana, a tii yakia win kɔman di. ⁴ A ku nɛɛ, kaa gina kpuna a wɛrawa a sere da a nùn suuru kana. ⁵ A tii yakio kpa a n tii mɔ nge mɛ nɛm taakɔ ka gunɔ nu ra kisire taason yinan di.

Ba yikuro kirɔ mɔ

⁶ Wunɛ yikuro, a doo a tamminu mɛeri. A nin sɔmburu laakari koowo kpa a wa a bwisi ko. ⁷ Nu ñ sunɔ mɔ, nu ñ maa kparo mɔ, meya nu ñ maa wirugii mɔ, ⁸ adama nu ra nin dīanu kasu nu yi gɛɛbun sanam ka sɔwɔ sārɛrun saa. ⁹ Wunɛ yikuro, sere domma kaa n kpī. Domma kaa dom se. ¹⁰ Wee, à n dom yībura a dweeya ka kɔm gbinnaa fiiko, ¹¹ sāaru ta koo nun deema subaru sɔwɔ nge gbɛnɔ, kpa gɔwɔru tu nun wɔri nge swaa dio.

Tɔn kɔson daa

¹² Wi u gari weesugii kpara, u sāawa wi u kun garu mɔ, ka tɔn berɛteke. ¹³ U ra tɔmbu kɔni yāakinu kue, kpa u yīreru ko ka naasu, ka maa kɔma, u ka bu kɔni wɔke. ¹⁴ Kɔsan koba bu ra n nùn neni, kpa u n yen sɔwɔ mɔ baadomma u n sannɔsu seeyamɔ. ¹⁵ Yen sɔna asɔwɔ ya koo nùn deema subaru sɔwɔ, kpa n kun koore bu nùn seeya.

Ye Yinni Gusunɔ u tusa

¹⁶ Gāanu kɔwɔba tia Yinni Gusunɔ u tusa, u ku ra nu waabu kā. Niya, tii suabun kookoosu, ka weesu, ka tɔn dɛeron goberu, ka kɔsan himba, ka daa kɔsan kīru, ka tɔnu gari manibu. Gāanu kɔwɔba yiruse mam wāa. Niya, tɔn gbinnaa berusebun suunu sɔwɔ.

Kirɔba sakararun sɔ̃

²⁰ Nɛn bii durɔbu, a wunen tundon gere mɛm kɔkɔ, kpa a ka wunen meron sɔ̃sɔ̃siru sɔ̃mburu ko. ²¹ A n ye kpuro neni baadomma wunen gɔ̃ru, kpa a ye doke wiiro nge wura. ²² Ya koo nun kpara wunen sanu sanusu sɔ̃, kpa yu nun kɔ̃su wunen kpɛn yero. Ya koo maa nun bwisi kɛ̀ à n dom yanda. ²³ Domi gere ye, ya sɔ̃awa nge fitila, ma sɔ̃sɔ̃si te, ta sɔ̃a nge yam bururam. Ben kirɔ ya ra maa nun wɔ̃arun swaa sɔ̃sɔ̃siwa. ²⁴ Ya koo nun gbara kurɔ tanɔn nɔ̃man di. Ya koo nun yara win gari dorin di. ²⁵ A ku kurɔ win bweseru bine ko win buram sɔ̃. A ku de u nun kɔ̃kiri ka win durɔ nɔ̃ni. ²⁶ Kaa kpɛ̀ a kurɔ tanɔ wa ka gobi fiiko, adama à n ka kurɔ mɔ̃ro kpuna, wunen wɔ̃aru kpurowa kaa bia. ²⁷ Kaa kpɛ̀ a dɔ̃ kɔ̃ɛ kɔ̃kɔ wunen yɔ̃nu nu kun dɔ̃ mwaare? ²⁸ Kaa kpɛ̀ a sɔ̃ dɔ̃ gɛ̀ɛ wunen naasu su kun dɔ̃ mwaare? ²⁹ Nge meya a n kpɛ̀ a goon kurɔ baba ba kun nun sɛ̃yaside. ³⁰ Goo ù n dɔ̃anu gbena yèn sɔ̃ gɔ̃ra nùn m̀, ba ku ra nùn gɔ̃buru wa. ³¹ Ka mɛ, u koo kɔ̃siawa n kere ye u gbena. Ye u mɔ̃ win yenu kpuro, yera u koo wɛ̀. ³² Adama wi u tɔn kurɔ kɔ̃kura u ka nùn sakararu kua, u sɔ̃awa gari bɔ̃kɔ. Domi wi u yen bweseru m̀, wiya u koo kam ko. ³³ Ba koo nùn so kpa u bɛ̃ɛɛ bia. Sekuru sɔ̃kɔra u ko n wɔ̃a baadomma. ³⁴ Kpannasira koo de kurɔ win durɔ u mɔ̃ru se. U koo yɛ̃ro mɔ̃ru kɔ̃siawa u kun win wɔ̃nɔ̃wɔ̃ndu kue. ³⁵ U n gɔ̃anu mwaam kɔ̃sire, u n maa suuru m̀, baa bà n nùn kɛ̀nu taasi.

Kirɔ kurɔ sakara kowon sɔ̃

7 Wunɛ nɛn bii durɔbu, a nɛn gari nɛnuɔ, kpa a ku ra nɛn gere duari. ² A nɛn gere mɛm kɔkɔ kpa a wa a wɔ̃aru di. A nɛn sɔ̃sɔ̃siru laakari koowo nge mɛ tɔnu ra n win nɔ̃ni laakari sɔ̃a. ³ A tu nɛnuɔ kem kem kpa a tu yore wunen gɔ̃ru. ⁴ A bwisi sɔ̃kɔ a nɛɛ, wuna nɛn sesu, kpa a laakari soku wunen kɔ̃kɔ. ⁵ Ye yiru ye, ya koo nun gbara gabun kurɔbun min di be ba ra tɔnu fufu ko.

⁶ Sɔ̃kɔ teeru na yam mɛera nɛn dirun fɛnentin di. ⁷ Na gari bɔ̃kɔ goo wa aluwaasi laakari sarirugibun suunu sɔ̃kɔ. ⁸ U sarɔ u dɔ̃ wuu suunu mi kurɔ sakara kowo goo u wɔ̃a. Ma u kpa ka win yenun bɔ̃ku, u sɔ̃im tɛ̃ru sɔ̃kɔ, ⁹ saa yoki yam bereberebun di sere n ka kua wɔ̃kuru. ¹⁰ Wee, kurɔ wi, u ka nùn yinna, u kurɔ tanɔ yɔ̃nu sebua. Bwisi kɔ̃si wɔ̃a win gɔ̃ru. ¹¹ U sɔ̃awa sekuru sari ka gari sunɔ. U ku ra sinɛ win yenu. ¹² U ra n wɔ̃awa kɔkɔ, gasɔ̃ swɛ̃yɔ̃, gasɔ̃ swaa kɛ̃nɔnɔ, gasɔ̃ maa yaburu. ¹³ U nùn gaba u bɔ̃kasi u ka nùn kɔ̃ sɔ̃suna, ma u nùn gari sɔ̃kɔwa ka sekuru sariru u nɛɛ, ¹⁴ u win siarabun yɔ̃kuru kua. Tɔ̃kɔ tera u ten kɔ̃ mwɛ̃ru yibia. ¹⁵ Yen sɔ̃na u yarima bu ka waana, u maa nùn wa. ¹⁶ U beku buranu terie win kpɛn yero ni ba wesa ka Egibitigibun wɛ̀. ¹⁷ U turare bwese bwe-seka nubu durorugia yɛ̀ka kpɛnu wɔ̃kɔ. ¹⁸ U na bu ben kɔ̃ru ko sere ka sisiru bururu, kpa ba n bɔ̃kasine ka nuku dobu. ¹⁹ Domi win durɔ sari yenu. U sanum da n

toma. ²⁰ Gobi yi u doke bɔ̃kɔ u ka da, yi kpɔ̃. Suru koo tarum ko u sere wurama. ²¹ Ka gari dori yiya u nùn gawa, ma u nùn kamia. ²² Mii mii, ma u nùn swii nge naa ye ba dɔ̃ bu go, n̄ kun mɛ kpa sa ye ya duka dɔ̃ yu yina mwaara, ²³ n̄ kun mɛ gunc ge ga wɔ̃kɔ taa sɔ̃kɔ. Ga n̄ yɛ̀ gɔ̃kɔwa ga dɔ̃, sere saa ye sɛ̃u ga gen sɔ̃ndu sɔ̃ka.

²⁴ N̄ n mɛn na, nɛn bii durɔbu, a man swaa dakio kpa a nɛn kɔkɔ gari kɔ. ²⁵ A ku de wunen gɔ̃ru gu gere kurɔ win bweseru mi. A ku ra wunen swaa tora a nùn swii. ²⁶ Domi win sɔ̃na tɔn dabinu wɔ̃ruka, meya u ben dabinu go. ²⁷ Win dira sɔ̃awa gribun wɔ̃a yerun swaa.

Bwisi yi tɔmbu kɔ̃kɔ giru sue

8 I swaa dakio.

Bwisi yi gbɔ̃ramɔ, yɛ̃ru ta kɔ̃kɔ giru sue.

² Yi yɔ̃ gungunu wɔ̃kɔ swaa baarɔ ka swaa kɛ̃nɔnɔ.

³ Yi gbɔ̃ramɔ gambon bɔ̃ku wuun duu yero

mi ba ra siribu ko, yi m̀,

⁴ bɛ̃ tɔmbu, bɛ̃ya na soku,

tɔn bibu kpurowa na ka m̀.

⁵ Laakari sariba, i de i n laakari mɔ.

Gari bakasu, i bwisi koowo.

⁶ I swaa dakio, kon bɛ̃ gari bɛ̃ɛ̃gii sɔ̃.

Ye kon gere kpuro ya sɔ̃awa dee dee.

⁷ Domi na ku ra weesu gere, na kɔ̃sa tusa.

⁸ Nɛn gari kpuro sɔ̃awa gem,

weesu ka taki sari yi sɔ̃kɔ.

⁹ Yi kpuro yi bururewa kpasasa bwisigiin mi.

Meya yi maa dɛ̃ɛɛ wi u yɛ̃ru mɔn mi.

¹⁰ I nɛn sɔ̃sɔ̃siru mɔ̃ n kere sii geesu,

kpa i maa yɛ̃ru mwa n kere wuran tii.

¹¹ Domi bwisi yi bɛ̃ɛɛ mɔ̃ ya kpɔ̃

ya bura yɔ̃nu kpuro kere.

Ye ba ra kasu kpuro sɔ̃kɔ,

gɔ̃anu sari ni kaa ka yi weesina.

Bwisi yi tii tusiamɔ

¹² Nɛ bwisi, na ra garin asansi tubu.

Na yɛ̃ru mɔ̃ n ka gɔ̃anu wunana.

¹³ À n kɔ̃ a Yinni Gusunɔ bɛ̃ɛɛ wɛ̀, a de a kɔ̃sa tusi.

Na tii suabu ka yɛ̀kɔ

ka kɔ̃san kookoosu ka keetan gari tusa.

¹⁴ Na ra tɔnu bwisi kɛ̀, kpa n nùn laakari wɛ̀.

Nɛna na yɛ̃ru, nɛna maa dam.

¹⁵ Nɛn saabuwa sinamba ka bandu neni,

ma wirugiba wooda wɛ̃ɛmɔ ye ya dee dee sɔ̃a.

¹⁶ Nɛn somirun saabuwa sinambu ka wirugibu

ka siri kowobu kpuro ba ka tem neni.

¹⁷ Be ba man kɔ̃, na maa bu kɔ̃.

Be ba man kasu, ba koo man wa.

¹⁸ Arumani ka bɛ̃ɛ̃ɛwa na tɔnu wɛ̃ɛmɔ

ka maa dukia ye ya ku ra sankire.

Kon de ye tɔnu mɔ̃ kpuro ya n da wɛ̃re.

¹⁹ Nɛn are yi sii geesu ka wuran tii bɛ̃ɛɛ kere.

²⁰ Na sɔ̃imɔwa swɛ̃ɛ yi sɔ̃kɔ gem ka kookoo geesu wɔ̃a.

²¹ Na be ba man kī arumani wēemō ma na dukia yibiamō ben beru yerō.
²² Yinni Gusunō u man mara u sere gāanu kpuro taka kua.
²³ Ba man gōsa ba yi yellun di n tē ba sere handunia taka kua.
²⁴ Ba man mara ba sere nim wōku kua, sanam mē nim bweru sari.
²⁵ Ba man mara ba sere guunu ka gungunu swīi.
²⁶ Sanam mē, Gusunō kun gina tem tērie ka men gbea.
 Baa tua, u ñ mam kue.
²⁷ Saa ye u wōllu tēriamō ka nim wōkun bubenu, na wā mi.
²⁸ Sanam mē u guru winu doke wōllō, ma nim mu kura tem di mu tēria, na wā mi.
²⁹ Sanam mē u nim wōkun nim yōra yeru sōsō u nē, mu ku tu sara, ma u tem tāsisa,
³⁰ na wā win bōkō sa sōmburu mō. Win nuku dobu wā nē sō baadomma. Na gōru dobu mō win wuswaa,
³¹ ka handunia sō. Ma na bōri yendu mō tōmbun suunu sō.

Doo nōkrugiwa wi u bwisin gari swaa daki

³² Ñ n men na, nen bii durōminu, i man swaa dakio. Doo nōkrugiba be ba nen swaa swīi.
³³ I sōsōsiru wuro, i ku tu atafiiru ko, kpa i bwisi ko.
³⁴ Doo nōkrugiwa wi u man swaa daki, ma u ra n yō nen dii kōnkōwō baadomma u n man mara.
³⁵ Domi wi u man wa, u wāaru wawa, u koo maa Yinni Gusunō nōnu geu wa.
³⁶ Adama wi u man tora u tii kōsa kuawa. Be ba man tusa kpuro, gōkwa ba kī.

Bwisi ka gari bakaru

⁹ Bwisi yi gbere damgii nōkōba yiru kua, yi ka yin diru banisi. ² Ma yi dera ba yē go, ba tam sōkō kua ba ye kpuro yi dii yerō. ³ Ma yi yin sōm kowo tōn kurōbu gōra bu yō mi n gunum bō bu tōmbu dim sokuma, ⁴ kpa ba n mō, wi u kun bwisi mō, u gerama mini, ⁵ u na u di yin dii yerō, kpa u tam nō mē yi sōkō kua. ⁶ U yario laakari sariban wuurun di, kpa u wa u n wā wāaru sō. U laakarini swaa mō.

Bwisigii ka tii suo

⁷ Æ n tōn yaa kasikio gerusi, a tii gendu kasuawa. Æ n maa tōn kōso taare wē, a tii wōmburu kasuawa. ⁸ Æ n tōn yaa kasikio gerusi, u koo nun tusi. Adama Æ n bwisigii gerusi, u koo nun kīa. ⁹ Ye a bwisigii sōkō, ya ra win bwisi sosiwa. Ye a maa gemgii sōsō, ya ra win

yēru sosiwa. ¹⁰ Æ n kī a n bwisi mō, a de a gina Yinni Gusunō nasia. Æ n Gusunō Dēero gia kaa ñ yēru mō. ¹¹ Bwisi yi koo wunen wāarun tōru sosi. ¹² Æ n kua bwisigii, wuna kaa yen are di. Æ n maa sōa tōn yaa kasikio, wuna kaa yen wahala wa.

Gari bakaru

¹³ Gari bakaru ta sōawa nge kurō wi u ku ra tii nene sē, u ñ gāanu ganu yē. ¹⁴ U ra n sōwa win dii kōnkōwō wuun mi n gunum bō. ¹⁵ Min diya u ra n tōmbu sokumō be ba begiru doonō, ¹⁶ u n mō, wi u ñ laakari mō, u gerama mini. ¹⁷ Gāa nōrura ye ba gbena, ya nōrubu do. Dim mē ba dimō asiri sō, mēna mu ra n do. ¹⁸ Adama yēro kun yē ma gōriba wā mi. Be u soka kpuro ba ra dewa gōribun wā yerō.

Mōn ni nu ka tōnun daa yā

¹⁰ Salomōn mōnnu. Bii bwisigiwa u ra de win tondon nukura n do. Adama bii gari bōkō u ra win meron nukuru sankuwa.
² Dukia ye ba wa ka kōsan swaa, ya ku ra arufaani gaa ko, adama ye ba wa dee dee, yera ya ra wāaru wē.
³ Yinni Gusunō kun gemgii derimō gōkōru sō, adama u ra tōn kōso birewa ye u bine sōa.
⁴ Wi u yikuru mō, wiya sōara ra deeme, adama wi u hania mō, wiya u ra dukia wa.
⁵ Wi u dīanu mennamō gēebun saa, u laakari mōwa, adama wi u dō saa ye, u koo sekuru wa.
⁶ Gemgii u ra tii domaru kasuewa, adama tōn kōson nōkō ga ra n kōsa bekiwa.
⁷ Ba ku ra gemgii duari, adama tōn kōso, ba ra nùn duariwa sere ka win yīsirō.
⁸ Wi u bwisi mō, wiya u ra sōsōsiru wure, adama wi u kun gari gerubu yē, u ra kam kowa.
⁹ Wi u sīimō gem sō, u ku ra n nande, adama win sanu sanusu kun dēere, u koo sōsōsira.
¹⁰ Wi u win beruse gōni, u nùn nuki sankumōwa, adama wi u kun gari gerubu yē, u ra kam kowa.
¹¹ Bwisigiin gari yi sōawa wāarun nuuru, adama tōn kōson gari, kōsa yi ra n beki.
¹² Tusiru ta ra sannō seeyewa, adama kīru ta ra toranu kpuro wukiriwa.
¹³ Laakarigiin geren diya ba ra bwisi wa, adama bokura ta ra n gari bōkō mara.
¹⁴ Bwisigii u ra bwisi berewa nge arumani, adama gari bōkōn gere ya ra de u biru wurawa.
¹⁵ Gobigiin arumani ya ra nùn kōsuwa nge gbāraru, adama sōaron sōaru ta ra nùn kam kowa.
¹⁶ Gemgiin sōmburu ta ra dewa u n wā, adama tōn kōso u ra win dukia dendiwa u ka kōsa ko.
¹⁷ Wi u ra kīrōba yaaye u koo wuswaa da win wāaru sō, adama wi u ra ye duari u ko n kōkōramōwa u n dō.
¹⁸ Wi u tusiru berua gōruō u sōawa murafiti. Meya wi u maa seeda weesugia dimō u sōawa gari bōkō.
¹⁹ Gari bekegii kun toranu kpeemō, adama wi u ra win yara nene u sōawa bwisigii.

²⁰ Gemgiin gari yi s̄awa nge sii geesun tii, adama t̄n k̄son bwisikunu nu ñ arufaani gaa m̄.

²¹ Gemgiin gari yi ra ka t̄n dabinu arufaani naawε, adama gari bakasu su ra gbiwa sekum laakari sarirun s̄.

²² Yinni Gusun̄n domara ta ra t̄nu ko dukiagii. T̄-nun tiin himba kun ḡānu sosim̄ wi s̄.

²³ Gari b̄k̄n mi, k̄san kobu bu s̄awa nge dweebu. Nge meya laakari ya maa s̄a bwisigiin mi.

²⁴ Ȳn berum k̄san kowobu ba m̄, yera ya ra bu deemε. Ye maa gemgiba k̄i, yera n da koore.

²⁵ Wahala ȳ n seewa nge woo guna, ya ra t̄n k̄so surewa, adama gemgii u ra n ȳwa dim dim sere ka baadam̄.

²⁶ Tam m̄m̄m̄ mu ra donnu sirewa, kpa wiisu su n̄ni s̄kiri. Nge meya yikuro u ra win yinnin m̄ru se-eye.

²⁷ Be ba ra Yinni Gusun̄n nasie, bera ba ra t̄, adama durumgibu ba ra gbiwa sekum.

²⁸ Gemgiin ȳiȳbu bu ra n̄n nuku dobu w̄wa, adama t̄n k̄sogibu kun arufaani gaa m̄.

²⁹ Yinni Gusun̄n u ra gemgibu k̄suwa, b̄ n s̄im̄ win swε s̄, adama u ra t̄n k̄sobu kam koosiewa.

³⁰ Ḡānu ganu sari ni nu koo gemgii sura, adama t̄n k̄so u ñ kp̄ u sina tem mε s̄.

³¹ Gari bwisigiya yi ra yari gemgiin k̄n di, adama ba koo wee kowon yara burawa.

³² Gemgii, durom gariya u ra gere, adama k̄sa t̄n k̄son k̄ ga ra gere.

11 Yinni Gusun̄n u ku ra k̄ ba n kianu ȳirum̄ ka kilo ye ya ñ s̄a dee dee, adama u k̄iwa ba n ȳirum̄ ka ye ya s̄a dee dee.

² Tii suabu bu ra ka ḡndu n̄wa. Be ba tii kawε bera ba bwisi m̄.

³ Gemgiin gem kobu bu ra n̄n kparewa win w̄aru s̄, adama wi u ñ naanε m̄, u ra gbiwa win weesun s̄.

⁴ Dukia kun kp̄ yu t̄nu w̄ra Gusun̄n siribun sanam, adama gem mu ra t̄nu w̄re k̄n di.

⁵ Gemgiin d̄eraru ta ra dewa win swε yi n w̄, adama t̄n k̄so u ra k̄w̄rewa win nuku k̄surun s̄.

⁶ Gemgiin d̄eraru ta ra n̄n kari gbarewa, adama t̄n k̄son tiin binε ya ra n̄n yina mwewa.

⁷ T̄n k̄so u ra gbiwa ka win ȳiȳbu sannu. Ȳiȳ bi u raa doke win dukia s̄, kpa bu kam ko.

⁸ Gemgii u ra yariwa nuku sankiranun di, kpa t̄n k̄so u k̄sire ko ni s̄.

⁹ Wi u Gusun̄n w̄aru sikim̄, u win winsim̄ kpeerasiam̄wa ka win gari, adama gemgibu ba ra yariwa min di ben ȳrun s̄.

¹⁰ Sanam mε gemgiba kuuram̄, wuugibu ba ra n nuku dobu m̄wa. T̄n k̄sobu b̄ n maa biru wura, ba ra n ȳerim̄wa.

¹¹ Gemgiba ba ra de wuu gu kuura, adama t̄n k̄sobu ba ra gu gowa ka ben gari.

¹² Wi u win winsim̄ gema u s̄awa gari b̄k̄, adama wi u laakari m̄, u ra mariwa.

¹³ Wi u ra t̄nun k̄sa saari, u ku ra t̄mbun asiri bere, adama naanegii u ra ye berewa win tii s̄.

¹⁴ T̄n be ba ñ kparo m̄ ba ra kam kowa, adama be ba bwisi k̄w̄ dabiru m̄ beya ba ra n w̄a b̄ri yendu s̄.

¹⁵ Wi u k̄ m̄w̄eru kua u n̄ε, u koo win winsim̄ dibu k̄sia, u koo wahala wa, adama wi u yina u k̄ m̄w̄eru ko, u ko n w̄awa b̄ri yendu s̄.

¹⁶ Kur̄ geowa u ra siarabu wa, adama be ba t̄mbu dam d̄rem̄, dukia t̄nawa ba ra wa.

¹⁷ T̄n geo, gea ye u m̄, wi s̄w̄ra ya ra wure. Meya maa t̄n k̄so, k̄sa ye u m̄, wi s̄w̄ra ya ra wure.

¹⁸ T̄n k̄son s̄omburun are kun arufaani m̄, adama wi u gem sw̄i, are geeya u ra n m̄.

¹⁹ Wi u wura u gem sw̄i, u ko n w̄awa, adama wi u k̄sa naa gire u koo gbiwa.

²⁰ Yinni Gusun̄n u t̄n k̄sobu tusa, adama b̄n sanu sanusu d̄ere, bera u ra ka n̄nu geu m̄eri.

²¹ Ba koo t̄n k̄sobu s̄eyasiawa kam kam, adama gemgibu ba koo faaba wa sere ka ben bibun bweser̄.

²² Kur̄ bur̄ gari b̄k̄ u s̄awa nge kur̄ ge ba wuran taabu dokeye w̄r̄.

²³ Gea gemgii u ra n kasu u ko, adama ye t̄n k̄so u k̄i kpuro, Gusun̄n m̄ruwa ya ra seeye.

²⁴ Wi u ra w̄ ka nuku tia, wiya u ra ko arumanigii. Wi u ku ra menam̄ k̄, u ra tii s̄aru kp̄ewa.

²⁵ Nuku tiagii u koo dukia wa n kp̄. Wi u win winsim̄ nim k̄, ba koo maa ȳro nim k̄.

²⁶ Wi u ra win d̄ānu bere are b̄ken s̄, wiya ba ra b̄rusi, adama wi u d̄ram̄, wiya ba ra domaru kue.

²⁷ Wi u gea m̄, u koo Gusun̄n domaru wa, adama wi u bwisikum̄ u k̄sa ko, k̄sa ya koo ȳro deema.

²⁸ Wi u win naanε doke dukia s̄, u koo w̄rumawa, adama gemgiba koo kparawa nge d̄ā.

²⁹ Wi u ka win ȳnu wahala naawa, u koo kam naa gira. Gari b̄k̄ u ko n s̄awa bwisigiin yoo.

³⁰ Gem kobu bu s̄awa w̄arun nuuru. Bwisigii, bwisiya u ra ka tii t̄mbu gawe.

³¹ Gemgii u ra win are wawa tara mi. Kaa sere gere t̄n k̄so?

12 Wi u k̄i u ȳru wa, u ra wure bu n̄n s̄eyasia. Wi u yinam̄ bu n̄n w̄kisi, u s̄awa gari b̄k̄.

² Wi u ra gea ko, wiya u ra Gusun̄n durom wa, adama bwisiku k̄sunugiiwa u ra taare wa.

³ Nuku k̄sura kun kp̄ tu t̄nu t̄sisia, adama gemgiin nuuru ta ko n sirerewa.

⁴ Kur̄ geo u ra dewa win dur̄ u n b̄ere m̄, adama kur̄ wi u ra win dur̄ sekuru doke, u s̄awa nge bararu te ta dur̄ win kukunu tem̄.

⁵ Gemgibu ba ra n kasuwa bu ko dee dee, adama t̄n k̄sobu ba ra n kasuwa bu gbeni.

⁶ T̄n k̄son gari yi s̄awa nge yina ye ya ra go, adama gemgibun gari yi ra t̄mbu gbarewa yinan di.

⁷ T̄n k̄so ù n gu, ḡānu ku ra tiare win ȳnu, adama gemgiin ȳnu ga ra n ȳwa dim dim.

⁸ Bwisigiiwa ba ra t̄mε, adama win gari k̄mia wiya ba ra yaakoru ko.

⁹ N buram bo a n sāa bwēεbwēε, kpa a n sōm kowo turo mō, ye kaa n ka tii sue, kpa a kun dīanu mō yenu.

¹⁰ Ye gemgii u mō, u ra ye nōkriwa, sere ka mam win yaa sabenō, adama tōn kōso, nuku kōsura u ra n yiba.

¹¹ Wi u win gberu wuka u ko n dīanu yibawa, adama wi u kam gire u sāawa gari bōkō.

¹² Tōn kōsowa u ra n tōn kōsobun gāanun bine mō, adama gemgibun tēmanabu, arufaaniwa bu ra ma.

¹³ Tōn kōso u ra yina mwaarewa win gari weesugii sōkō, adama gemgii u ra yariwa wahalan di.

¹⁴ Tōnun gere ya koo nūn gāa geenu marua nge mē win sōmburu ta ra nūn are wē.

¹⁵ Gari bōkō u ra n tamaa ye u mō kpuro ya sāawa dee dee, adama bwisigiwa u ra ka bwisi kēru sōmburu ko.

¹⁶ Gari bōkō u ra yande win mōru sōkōsiwa, adama bwisigii u ra tii ye marisiwa.

¹⁷ Wi u gem kparamō, gea u ra kā, adama wee kowo u ra n sāawa weesun yoo.

¹⁸ Wi u ra gari gere u kun bwisika, u ra ka yi tōmbu sōkuwa nge takobi, adama bwisigiin gari yi ra tōnu bekiewa.

¹⁹ Gari geen dam mu ra n wāawa sere ka baadom-mō, adama weesu su ra doonewa nōni kpaki teeru.

²⁰ Be ba ra kōsa bwisiku, weesa su ra n yiba ben gōru, adama be ba ra tōmbu bwisi kē bu ka gea ko, ba ra n nuku dobu mōwa.

²¹ Kōsa ku ra gemgii deeme, adama tōn kōso u ra n nōni sōkrewa.

²² Yinni Gusunō u ku ra weesugibu kā. Gemgiba u ra n kī.

²³ Bwisigii u ku ra win yēru terie, adama gari bōkō u ra win gari bakarū sōkōsiwa.

²⁴ Hania ya ra dewa tōnu u ko gabun yinni, kpa yikuru tu de tōnu u ko goon yoo.

²⁵ Wururabu bu ra tōnu woorewa, adama à n tōnu gari sōkōwa ka kīru yi ra nūn dam kēwa.

²⁶ Gemgii u ra win beruse surewa swaa gea sōkō, adama tōn kōson kookoosu su ra dewa u kōkōra.

²⁷ Taaso wi u yikuru mō, u ku ra yaa wa u sēwe, adama haniawa ya ra tōnu gāa geenu wē.

²⁸ Mi gem wāa, miya wāara wāa. À n mu swīi, a nē ka sōkō yinnamō.

13 Bii bwisigii u ra win tundon sōkōsiru swīiwa, adama bii wi u tii sue, u ku ra gerusibu kā.

² Gemgibu ba ra ben garin are wa, adama tōn kōsobu, dam dōreanan wāara ba ra n wāa.

³ Wi u win kōkō kpīa u win hunde kōsuwa, adama wi u ra gari gere yabi u tii kari bōriemōwa.

⁴ Yikuro u ra n gāanun bine mōwa ni u nē kpē u wa, adama wi u ra sōmburu ko u ra wawa ye u kī.

⁵ Gemgii u ku ra weesu kā, adama tōn kōso u ra tii sekuru dokewa.

⁶ Wi u win tii neni dee dee, win daa gea ya koo nūn kōsu, adama wi u kōsa mō, kōsa ya koo nūn sura.

⁷ Gobigiin kookoosa gabu ba ra n mō, adama ba nē gāanu mō. Kpa gabu ba nē sāa nge sāarobu, adama beya ba arumani mō.

⁸ Gobiya gobigii u ra ka win wāaru yakie, adama goo ku ra sāaro wōri.

⁹ Gemgii u ra n ballimōwa nge yam bururam, adama tōn kōso u sāawa nge fitila ge ga sōkō sōkō.

¹⁰ Tii suabu bu ra ka sannō newa, adama wi u ra ka bwisi kēru sōmburu ko, bwisigiwa.

¹¹ Dukia ye tōnu wa ka keetan swaa ya ra doonewa fuuku, adama ye tōnu waamō fiiko fiiko ka swaa gea, ya ra sosiwa.

¹² Ye tōnu yīiyō yā kun koore, ya ra nūn kowa barō, adama yīiyō bi bu yibiara bu ra kowa nuku doo bakabu.

¹³ Wi u bwisi kēru yina u koo yen are wa. Wi u maa tu wura u koo yen are wa.

¹⁴ Bwisigiin sōkōsiru ta sāawa wāarun nuuru. Ta ra tōnu yarewa sōkō yinan di.

¹⁵ Bwisigiin bwisi yi ra dewa bu nūn bēere wē, adama tōn kōson sanu sanusu su ra nūn kam kowa.

¹⁶ Wi u laakari mō u ra bwisikuwa u sere gāanu ko, adama gari bōkō ga ra gen gari bakarū teriewa.

¹⁷ Sōmō kōso, wahalawa u ra ka nē, adama sōmō geo u ra tōmbu nukuru yemiasiewa.

¹⁸ Wi u sōkōsiru yina u koo kowa sāaro kpa u sekuru wa, adama wi u tu wura wiya u koo bēere wa.

¹⁹ Ye tōnu u kī, yā n kōora, ya ra nūn nuku dobu wēwa, adama tōn kōsobu ba ku ra kā bu ben kōsa deri.

²⁰ Wi u ra bwisigii bere, u koo bwisi wa. Wi u ra n maa wāa ka gari bakasu, u koo kōsa wa.

²¹ Kōsa ya ra durumgibu naa swīiwa, adama duroma mu ra ko gemgibun are.

²² Tōn geon dukia ya ra kowa win bibun bweserugia, adama tōn kōsogia ya ra kowa gemgibugia.

²³ Sāarobu ba ra dīa geenu wa ben gberun di, adama gabugia ra gberewa yēn sō ba nē gem swīi.

²⁴ Wi u ku ra win bii sēeyasie u nē nūn kīwa, adama wi u nūn kī u ra nūn sēeyasiewa.

²⁵ Gemgii u ra n deburu mōwa, adama tōn kōso u ra n gōkōru barōwa.

14 Tōn kurō bwisigii u ra yenu tāsisiewa, adama tōn kurō gari bōkō u ra yenu gowa.

² Wi u sīimō gem sōkō, u Yinni Gusunō nasiewa, adama wīn sanu sanusu su nē deere, u nūn gemawa.

³ Gari bōkō tii sua gari yi ra dewa bu nūn bokuru so, adama bwisigiin yara ya ra nūn kari gbarewa.

⁴ Biranu nu ra yōrewa diinu mi naa wuku sari. Naa gea ya ra ka arumani baka nē.

⁵ Seeda dio wi u naane mō, u ku ra weesu ko. Seeda weesugian dio ku ra gem gere.

⁶ Tōn yaa kasikio ù n bwisi kasu u ku ra wa, adama wi u laakari mō, n ku ra n sē u ka yēru wa.

⁷ A gari bōkō duka suurio, domi a nē gari bwisigii nōkō win nōkō di.

⁸ Bwisigii u ra n win sanu sanusu laakari sāawa, adama gari bōkō u ra kōkrewa win gari bakarūn sō.

⁹ Gari bōkō u ku ra bwisiku u win toraru sōmē, adama gemgibun suunu sōk, duroma mu ra n wāa.

¹⁰ Baawurewa u ra n win nuku sankiranu ka win nuku dobuŋ kpāaru yē. Goo sari wi u koo kpī u ka nūn ye bōnu ko ka gem.

¹¹ Tōn kōsobun yenu ga koo gbiwa, adama gemgibun yenu ga koo kuurawa baa gā n sāa nge kuru tōna.

¹² Tōnu ra n tamaa win sanu sanusu su wāwa, adama gōkwa sin kōkōkō.

¹³ Yēesu koo kpī su tōnun nuku sankiranu bere. Mēya maa nuku dobu koo kpī bu gōsira nuku sankiranu.

¹⁴ Tōn kōso u koo win kookoosun are wa. Nge mēya tōn geo u koo maa wigisun are wa.

¹⁵ Be ba ra gari wure fuuku, ba ra naanē kowa kpuro ye ba bu sōkwa, adama bwisigii u ra n win sanu sanusu laakari sāawa.

¹⁶ Bwisigii u ra durum berum kowa, kpa u ye deri, adama gari bōkō u ra kpuro kowa berum sari.

¹⁷ Wi u ra mōru se fuuku, gari baka kookoosa u mō. Wi u bwisi kōsi yiba, u tii tusiru guremōwa.

¹⁸ Be ba ku ra bwisiku bu sere gari wura, gari bakara ya ra bu marue. Be ba maa laakari mō, yēra ta ra ko ben bēere.

¹⁹ Tōn kōsobu ba koo tōn geobu yiirawa bu bara ko.

²⁰ Goo ku ra sāaro kā, baa ka win berusebu, ba ra n nūn tusawa, adama gobigii u ra n bōkōba yibawa.

²¹ Wi u win beruse gema, durumwa u kua, adama wi u sārōbun wōnwōndu mō, u koo domaru wa.

²² Be ba ra kōsa bwisiku, ba kōrewa, adama be ba ra gea bwisiku, durom ka gema ba ra sōkōsi.

²³ Sōmburu kpurowa ta ra n are mō, adama gari saarinu, sāara nu ra ka nē.

²⁴ Dukia ya sāawa bwisigiin are, adama gari bōkō, gari baka kookoosa su ra n nūn wāasi.

²⁵ Seeda dio gemgii u ra tōmbun hunde wōrewa, adama wee kowo, weesa u ra n sāmō.

²⁶ Wi u Yinni Gusunō nasie, tāsī yee damgira u mō mi. Gusunōwa u ra maa yēron bibu kōsu.

²⁷ Yinni Gusunōn nasiaru ta sāawa wāarun nuuru. Teya ta ra tōnu yare gōkō yinan di.

²⁸ Tōn dabira ta sāa sina bokon bēere, adama win tōmbu bā n yarina, win banda nim surewa.

²⁹ Wi u ku ra mōru ko fuuku, bwisi bekeya u mō, adama win mōru ya ra se fuuku, gari bakara u ra sōkōsi.

³⁰ Bwēra yā n kpī, ya sāawa wasin alafia, adama nis-inu nu sāawa nge bara te ta ra kukunu tem.

³¹ Wi u sāaro dam dōremō, u win taka kowo torarimōwa, adama wi u nūn wōnwōndu kua, u taka kowo wi bēere wēemōwa.

³² Tōn kōso, nuku kōsura ta ra nūn fuke, adama gemgii u ra n tororu sōwa baa gōkō wuswaaw.

³³ Bwisigiin gōru laakariwa ya ra n wāa, adama ba n kpē bu ye wa gari bōkō mi.

³⁴ Gem mu ra temgibu bēere dokewa, adama durum ya ra bu sekuru dokewa.

³⁵ Sina asakpō bwisigiwa sunō u ra ka nōnu geu mēeri, kpa u ka wi u nūn sekuru dokemō mōru ko.

15 Wisi bi bu du, bu ra mōru suresiewa, adama gari gerubu ka dam biya bu ra mōru seesie.

² Bwisigiin gari yi ra de tōnu u yēru kasu, adama gari bōkōn kōk, wiira gariya ga ra n saarimō.

³ Yinni Gusunōn nōni wāawa yam kpuro. Yi tōn kōsobu ka gemgibu mēera.

⁴ Gari yi yi nukuru yemiasiamō yiya yi ra ka wāaru nē, adama gari kam yi ra tōnun gōru sankuwa.

⁵ Wi u ra win baaban sōksiru atafiiru ko, gari bōkōwa, adama wi u ra gerusibu wure, win bwisi koo sōksira.

⁶ Gemgiin yenuwa arumani baka wāa, adama ye tōn kōsoba mennamō, wahalawa ya ra ka nē.

⁷ Bwisigibun gōkwa ga ra n yēru kparamō, adama bwisi sarirugibun gōru ga n sāa mē.

⁸ Yinni Gusunō u ku ra tōn kōsobun yākuru waabu kā, adama gemgibun kanaru ta ra nūn wēre.

⁹ Yinni Gusunō u tōn kōsobun swaa tusa, adama be ba gea mō, beya u kī.

¹⁰ Wi u swaa gea deri, ba koo yēro sēyasiawa gem gem. Wi u maa sēyasiabu yina, u koo gbiwa.

¹¹ Yinni Gusunō u yē ye ya kooramō gōribun wāa yero. Kaa sere gere tōnun gōru?

¹² Wi u tii sue, u ku ra kā bu nūn gerusi. U ku ra maa kā bwisigibu bu nūn bwisi kē.

¹³ Nuku doba bu ra wuswaa dēerasie, adama nuku sankiraru ta ra wuswaa burisinewa.

¹⁴ Wi u bwisi mō, u ra yēru kasuwa, adama gari bōkō u ra n buriwa win gari bakaru sōk.

¹⁵ Wōnwōndo u ra n wāawa wahala sōk baadomma, adama doo kōkōrugii, u ra n tōkō bakaru mōwa saa baayere.

¹⁶ N buram bo a n sāa sāaro, kpa a n Yinni Gusunō nasie, n kere a n dukia mō kpa a n wurure.

¹⁷ N sanō bo a di ka kpee wurusu yenu mi kīra wāa, n kere a di ka yaa gumgia yenu gēn mi tusira wāa.

¹⁸ Wi u mōru mō, u ra sannōsu seeyewa, adama wi u suuru mō u ra su kpeesiewa.

¹⁹ Yikuron swaa ya ra n sāki yibawa. Wi u gem swīigia kpa ya n dēere.

²⁰ Bii bwisigiwa u ra de win tondon nukura n do, adama bii gari bōkō u ra win mero gemwa.

²¹ Gari baka kookoosu su ra gari bōkō dorewa, adama wi u bwisi mō, daa gea u ra ko.

²² Wi u ku ra bwisi bikie win himban sō, ya ku ra koore, adama wi u bwisi kēkōbu mō, win himba ya ra koorewa.

²³ Wi u gari wisibu tuba saa ye n weenē, u ra n nuku dobu mōwa.

²⁴ Wi u bwisi mō, u ra wāarun swaa swīiwa, kpa u swaa deri ye ya dōkō kōkōkō.

²⁵ Yinni Gusunō u ra tii suon diru surewa, adama u ku ra de bu gōminin tem kōkō mure.

²⁶ Yinni Gusunō u bwisi kōsi tusa, adama gari yi yi kīru sōksimō, yiya yi ra nūn dore.

²⁷ Wi u ra gobi kasu ka swaa kōsa, u win yenu wahala dokemōwa, adama wi u nōm biran kēnu tusa, u ko n wāawa.

²⁸ Gemgii u ra bwisikuwa u sere wisi, adama gari kōsiya tōn kōso u ra n saarimō.

²⁹ Yinni Gusunō u ku ra tōn kōson kanaru laakari ko, adama u ra gemgiin kanaru kō.

³⁰ À n tōnu mēera ka kīru, u ko n nuku dobu mō. À n maa tōnu labaari dora sōwa, ya ra nūn dam kē.

³¹ Wi u gerusibu wura bi bu koo nūn faaba ko, u ko n wāawa bwisigibun wuorō.

³² Wi u sōwsiru yina, u tii mēera mōwa, adama wi u wura ba nūn gerusi, u koo bwisi wa.

³³ À n kī a bwisi ko, a de a gina Gusunō nasia. À n kī a bēere wa, a de a gina tii kawa.

A Yinni Gusunō yaayo

baadomma wunen wāaru sō

16 Tōmbu ba ra gāa dabinu nia ko, adama Yinni Gusunōwa u yen kōkō yē.

² Tōnun sanu sanusu su ra n dendewa win tiin nōni sō, adama Gusunōwa u ra nūn wēeri.

³ A Yinni Gusunō wunen sōma kpuro nōmu sōndio, kpa ye a nia sāa kpuro yu nun koorā.

⁴ Yinni Gusunō u kpuro kua win himba yu ka yibiara, sere mam ka tōn kōsobō, be u koo kam koosia.

⁵ Yinni Gusunō u ku ra tii suo kā. U koo nūn sēyasiaawa kam kam.

⁶ À n mō dee dee, ma a sāa naanēgii, Yinni Gusunō u koo nun wunen toranu suuru kua. À n nūn nasie, kpa u nun kōsa kpuro gbara.

⁷ Tōnun daa yā n Yinni Gusunō wēre, u ra de bu dora wi ka win yibereba mam.

⁸ N sanō a n dukia fiiko mō kpa ya n dēere, ka sere ye kaa n ka dukia baka mō ka keeta.

⁹ Tōnu u ra nia ko ye u kī, adama Gusunōwa u ra win sanu sanusu kpore.

Mōn ni nu ka sinambu yā

¹⁰ Sina boko u ra gari kowa ka Gusunōni yiiko. Yen sōna win siribu bu ra n sāa dee dee.

¹¹ Kilo ka yīrutii ni nu sāa dee dee yera Yinni Gusunō u kī. Wiya u ra sōwsi nge mē ba koo ye dendisina.

¹² Sina boko kun wuramō bu kōsa ko, domi gema mu koo de win bandu ta n tāsā.

¹³ Gema sina boko u ra kā. U ra kāwa bu nūn gem sō.

¹⁴ Sina bokon mōru yā n seewa, u koo kpī u goo gōw bōrie, adama bwisigii u koo nūn kōkiri u marisia.

¹⁵ Sina boko ù n nuku dobu mō, win tōmbun hunde ya koo dakaa da. ù n maa goo durom kua, ya sāawa nge gura ye ya na gbeburun saa.

Wāasinaa ka tii nenubu

¹⁶ Tōnu ù n bwisi ka laakari mō, n wā n kere ù n wura ka sii geesu mō.

¹⁷ Gemgii u ra kōsa duka suuriwa. Wi u win sanu sanusu laakari sāa, u ra win wāaru nōni dokewa.

¹⁸ Faari ya ra tōmbu surewa. Tii suabu bu ra ka kam kobu nēwa.

¹⁹ N buram bo a tii kawa kpa a n sāa bwēbwē, ye kaa n ka baa mō tii suobun arumani sō.

²⁰ Wi u ra bwisiku u sere gāanu ko, u ra kuurewa. Mēya wi u maa Yinni Gusunō naane sāa, u ra n nuku dobu mō.

²¹ Wi u ra siri ka laakari, u bwisi mōwa. Gari yi ba gerua ka kīru, yiya yi ra tōmbu kamie.

²² Wi u bwisi dendimō yi koo nūn wāaru wē, kpa bu gari bōkō sēyasia gen gari bakarun sō.

²³ Be ba bwisi mō ba ra gari kowa ka laakari, kpa ben gari yi, yi tōmbu kamia.

²⁴ Gari dori yi sāawa nge tim gōm mē mu dim do, mu ra maa wasi dam sosie.

²⁵ Tōnu u ra n tamaa win sanu sanusu su wāwa, adama gōkōwa sin kōkō.

²⁶ Gōwra ta ra de tōnu u win sōmburu sō hania sosi, domi u kī win gōwru tu kpe.

²⁷ Tōnu kam, kōsa u ra n bwisikumō, kpa ya n yarimō win nōni di nge dō.

²⁸ Tōn kōso u ra sikirinōsu seeyewa. Tōn wō u ra maa bōkōba karanewa.

²⁹ Daa bōkōbyagii u ra tōnu nōni wōkewa, kpa u nūn sure swaa kōsa sō.

³⁰ Wi u nōni yinwa ma u nōni tendu beri u ka kōsa ko, u ye kua kō.

³¹ Seri kpiki yi sāawa bēere baka, domi wi u gem swīi, wiya u ra yi wa.

³² Wi u kpīa u win mōru kamia, u sāawa tabu durō ka gem. Wi u kpīa u tii nēnu, u kere tabu durō wi u wuu bōkō kamia.

³³ Sōrobu ba ra yanim so bu ka wa ye n koo tōnu deema, adama Yinni Gusunō turowa u yē ye n koo koorā sia.

17 N sanō bo a dīa dōki tia wa a di bōri yendu sō, ye kaa ka tōw baka dim di mi sannōsu wāa.

² Sōm kowo laakarigii u ra kowa win yinnin bii be ba gea yinan wirugii, kpa u tubi di ka be sannu.

³ Dōwra ba ra ka wura ka sii geesu sōwe, adama Yin-ni Gusunōwa u ra tōnun gōru wēeri.

⁴ Tōn kōsowa u ra tōn kōson gari swaa daki, kpa wee kowo u maa weesugii swaa daki.

⁵ Wi u sōarobu yēemō, Gusunōwa u yēemō wi u bu taka kua. Wi u win beruse yēemō yēn sō kōsa nūn deema, ba koo yēro sēyasiaawa.

⁶ Debuminu nu sāawa durō kōkō bēere. Baababa ba maa sāawa ben bibun bēere.

⁷ Gari asansigii kun ka gari bōkō weene. Kaa sere gere weesu ka sina boko?

⁸ Gabu ba ra n tamaa ben kēra ta koo ka bu gāa geenu naawa. Mi ba gesi dua kpuro tu ben bukata wunana.

⁹ Wi u ra berusen toranu duari, u kī ba n kīanewa. Wi u ra maa nu yaaye win gari gerubu sō, u bōkōnu karanamōwa.

¹⁰ Gerusibu bu ra sōmburu ko wi u bwisi mōn mi, n kere bu gari bōkō bokuru so nōn wunōbu (100).

¹¹ Tōn kōso u ra n kasuwa u tōnu seesi, adama ba koo nūn tōn kōso kpare u nūn sēyasia.

¹² N buram bo a ka puruka yōnōni yinna te ba buu wōrari, ye kaa ka gari bōkō yinna gēn wiirara seewa.

¹³ Wi u ra gea kōsa dibu kōsie, kōsa kun kpeemō yēron yenu.

¹⁴ Wi u sikirinōsu torua, n sōawa nge u nim guna gōa. Yen sō, a su derio sannō gu sere tore.

¹⁵ Wi u tōn kōso gem wēemō, ka wi u gemgii taare wēemō, be kpuruwa Yinni Gusunō u tusa.

¹⁶ Mba gobin arufaani gari bōkō nōma sō. U koo ka yi bwisi dwe? Aawo, u n yēn bwisi mō.

¹⁷ Bōkō kīnasibu ba ra kīru sōsōsinewa saa kpuro sō. Wahalan saa sōkra mero bisi u ra somi.

¹⁸ Gari bōkōwa ga ra wure gu goon dibu sōbe.

¹⁹ Wi u ra sannōsu kō, u ra durum kōwa. Wi u ra gōanu nia ko ni nu nūn kere, u koo kam kowa.

²⁰ Wi u ra tōnu nōn wōke, u n nuku dobu wasi. Wi u ra gari kōsi gere, kōsa ya ra nūn deeme.

²¹ Wi u gari bōkō mara, nuku sankirana u ra n mō. Meya bii wi u kun asansi mōn tundo u n kpē u n nuku dobu mō.

²² Nuku dobu bu sōawa tim gem wasin sō, adama nuku sankiraru ta ra wasi dam dwiyasiawa.

²³ Tōn kōsowa u ra nōm biran kēnu mwe u ka tōnu gem bira.

²⁴ Laakarigii, bwisiya u ra n naa gire, adama gari bōkō, ga ra n bwisikumōwa ye ga n wasi.

²⁵ Bii gari bōkō u ra win tundo ka win mero nuku sankiranu kpēewa.

²⁶ N n weene bu gemgii gōanu bure u kōsia yēn sō u gem gerua. N n maa weene bu sunō so yēn sō u siri dee dee.

²⁷ Wi u yēru mō, u ku ra gari gere too. Wi u laakari mō, u suuru mōwa.

²⁸ Wi u win kō kpōa, u bwisi mōwa. Baa gari bōkōn tii, gā n maari, kaa n tamaa ga bwisi mōwa.

18 Wi u win tii gōwa, win tiin arufaaniwa u kasu. U ra mōru sewa bā n kī bu nūn bwisi kē.

² Gari bōkō u ku ra bwisi kō, ma n kun mō u win gari bakarun sōsō.

³ Nuku kōsuru ta ra ka gendu newa, kpa beere sariru tu ka sekuru na.

⁴ Tōnun gari yi sēwa nge daa tēn nim mu duku, adama bwisi yi sōawa nge nim mē mu yarimō saa bwian di.

⁵ N n weene a yōra toron biru, kpa a gemgii nūn win gem bira.

⁶ Gari bōkōn gari yi ra ka sikirinōsu newa, kpa win kō gu ka soonaa na.

⁷ Gari bōkōn gariya yi ra nūn yina mwe, kpa yu nūn kam ko.

⁸ Dōmēn gari yi sōawa nge dōa duronu ni tōmba kata mō ba mwemō.

⁹ Wi u ra sōmburu atafiiru ko, ka wi u tu sankumō, be kpuro tia.

¹⁰ Yinni Gusunō u sōawa nge gbāra damgiru. Gemgii ù n duka da mi, u ko n wōawa bōri yendu sō. ¹¹ Gobigii u ra win dukia garisiwa nge gbāra te ta dam mō, domi u tamaa yiya yi nūn kōsu.

¹² Tii suabu bu ra ka tōnu kam kobu naawewa, adama tii kawabu bu ra dewa bu tōnu beere wē.

¹³ Wi u ku ra gari swaa daki u sere wisi, ya win gari bakarun sōsōsimōwa. Meya u maa tii sekuru dokemōwa.

¹⁴ Tōnu ù n kī u n wā, ya ra nūn dam kē win bararu sō, adama wi u kun yōyōbu mō, wara koo kpī u nūn dam kē.

¹⁵ Bwisigii u ra kōwa u yēru sosi. Laakarigii u ra maa kōwa u sōsōsiru wa.

¹⁶ Kēnu nu ra tōnu swēe kuewa, kpa nu de yēro u damgibun nōnu geu wa.

¹⁷ Siribu sō wi u gbia u gari gerua, yi ra n gina sōawa dee dee, sere win yiberē ù n maa wigii gerua.

¹⁸ Tete duma ya ra sōsōsi wi u gem mō, kpa sannōsu su kpe, kpa yu damgibu yakiana.

¹⁹ A n wunen bōkō torari, ya sē a ka nūn susi n kere a gbāra damgiru sura. Ì n maa sanna, i ka dora, yen sēō ga kpā ga kere dii te ba ka kōkō damgia kenuan dubu.

²⁰ Tōnun geren areya u ko n ka wā.

²¹ Gari yi koo kpī yi tōnu go. Yi koo maa kpī yi nūn wāaru wē. Wi u ra gari saari u koo yin are wa.

²² Wi u kurō wa u gōa geenu wawa. Gusunōn duroma.

²³ Sāaro u ra gari gerewa ka wōnwōndu, adama gobigii u ra gerewa ka dam.

²⁴ Bōkō dabiru nu koo kpī nu ka tōnu nōn swāaru naawa, adama bōkō goo u mero bisi kere.

19 N buram bo a n sōa sōaro kpa a n sīimō dee dee, ye kaa n ka sōa gari bōkō kpa a n weesu mō.

² Hania yēru sariru sō, ya n arufaani mō. Sendaru ta ra ka tora dabiru newa.

³ Sanam mē tōnu u wā wahala sō win gari bakarun sō, Gusunōwa u ra ka mōru ko.

⁴ Gobigiin bōkōba ba ra n dabiru sosimōwa, adama sōaro, bōkō turo wi u mō, u ra n mam kī u nūn deriwa.

⁵ Ba koo seeda weesugian dio sēyasiawa kam kam. U n kisiramō.

⁶ Baawure u ra n kasuwa u damgii fufu ko. Baawure u ra n maa kīwa u n sōa wi u ra kēnu wēn bōkō.

⁷ Sāaron mero bisibu ba ra nūn yinewa. Kaa sere gere win bōkōba? Baa ù n kasu u ka goo gari ko, u ku ra wa.

⁸ Wi u ra bwisiku u sere gōanu ko, win hunden alafiawa u kasu. Wi u maa bwisi kasu, doo kōkra yi koo ka nūn naawa.

⁹ Ba koo seeda weesugian diobu sēyasiawa kam kam, kpa ben weesu su bu kam ko.

¹⁰ N n weene gari bōkō u n wā doo kōkra sō. Kaa sere gere yoo u n sinambu kpare?

¹¹ Tōnu wi u bwisi mō, u ra win mōru nenewa. U ra tora ni ba nūn kua duariwa win beeren sō.

¹² Sunohn mōru yà n seewa, ya ra n nanum mōwa nge gbee sunohn kukiribu, kpa win durom mu n arufaani mō nge kakoru yakasu wāllō.

¹³ Bii gari bōkō u ra ka win tundo nōni swāaru naawewa. Tōn kurō kōkō gōmunugiin sannōsu ku ra kpe nge nim mē mu dāakumō.

¹⁴ Kaa kpī a yenu ka dukia tubi di, adama Gusunōwa u ra tōnu kurō laakarigii wē.

¹⁵ Yikuru ta ra tōnu dom kpēewa. Wi u ku ra maa gāanu ko, u n gōrō biamō.

¹⁶ Wi u Gusunōn wooda nēni, u win wāaru kōsuwa. Wi u kun win sanu sanusu laakari sāa u koo gbiwa.

¹⁷ Wi u sāaro kēru wēemō, Yinni Gusunōwa u bōkuramō. U koo maa yēro nūn win nuku tian are wē.

¹⁸ A wunen bii sēyasio sanam mē a yē ya koo nūn somi, adama a ku nūn so a go.

¹⁹ Wi u ka mōru gāanu sankā, u koo yen kōsire wēwa. Wi u kun nūn kōsire ye bikie, u nūn dam kēmōwa u ka wure u ko.

²⁰ A bwisi swaa dakio, a de bu nun yi keu ko, kpa a ko bwisigii wunen wāarun tōkō ni nu tie sōkō.

²¹ Tōnu u ra gāa dabinu nia ko, adama Gusunōn himba tōnawa ya ra koore.

²² Mē ba ra n kī tōnu u n sāa, yera u n sāa naanēgii. N buram bo a n sāa sāaro, ye kaa n ka sāa weesugii.

²³ Wi u Yinni Gusunōn nasie, u ko n wāaru mō, kpa win wāa te, ta n deburu mō. U n maa nōni swāaru garu wasi.

²⁴ Gabu ba yikuru mō sere bā n dīa gbēeru nōma kpēē, ba ku ra maa kpī bu ye wuna bu ka da bōkō.

²⁵ A tōn yaa kasikio soowo kpa gari bōkō u bwisi ko.

²⁶ A bwisigii gerusio, kpa u gia ye a kī a nūn sōkōsi.

²⁷ Nēn bii, à n sōkōsiru biru kisi, wunen yēru ta koo kpe.

²⁸ Seeda weesugian dio u ra gem yaakoru kowa. Kōsan kīra ta ra n tōn kōso nēni.

²⁹ Tii suo u ra n wāawa sēyasiabun kari sōkō. Gari bōkō u ku ra maa soberu bie.

20 Tam nōrubu bu ra tōnu ko yaakorugii ka wurenugii. Wi u dera mu nūn go, u n bwisi mōwa.

² Sunohn mōru ya sāawa nge gbee sunohn kukiribu. Baawure wi u nūn kōkō kuurimō, u win tii dokemōwa kari sōkō.

³ Wi u ku ra sannōn batu kā, wiya ba koo bēere wē, adama gari bōkō ga ra mōru sewa fuuku.

⁴ Wi u ku ra wuku bōmbōmminun sō, gēebun sanam u n gāanu wasi.

⁵ Tōnun gōrun bwisikunu nu sāawa nge nim bweru te ta duku, adama wi u bwisi mō wiya ra n nim men takam yē.

⁶ Tōn dabira ta ra n ten bōkōkinirun gari mō, adama wara u naanē mō ka gem.

⁷ Gemgii u ra n sīimōwa daa gea sōkō. Win biba ko n maa sāawa doo kōkrugibu.

⁸ Sanam mē sina boko u sina u ka siri, yande u ra tubuwa mi kōsa wāa.

⁹ Wara koo kpī u nēē, win gōru ga dēere, u n durum mō.

¹⁰ Yinni Gusunōn ku ra kā ba n kiaru yīrumō ka kilo ka sakaku ye ya n sāa dee dee.

¹¹ Baa bii, u ra sōkōsiwa win kookoosu sōkō u n sāa daa geagii.

¹² Swaa si su gari nōkōmō, ka nōni yi yi yam waamō, Yinni Gusunōwa u ye kpuro kua.

¹³ A ku dom kīa kpa yāaru tu ku raa nun wōri. A de a se bururu, kpa a dīanu wa a di a debu.

¹⁴ Wi u kiaru dwemō u ra tu yaa kasikiwa, adama u n tu dwa u kpa, u ra n tii siaramōwa.

¹⁵ Wura kun sē, wesekii geenu maa yiba, adama be ba ra gari bwisigii gere, ba n dabi.

¹⁶ Goo u n sōkō goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yēro gbiiya min yaberu tōruba mōkō.

¹⁷ Dīa ni tōnu wa ka swaa kōsa, nu ra n gina dibu dowā, adama amen biru, nu ra n sāawa nge yanim nōkōmō.

¹⁸ Tōnu u n bwisi kēō geo wa, ye u nia sāa ya ra koorewa. A ku tabu da bin sōkōru a n kue.

¹⁹ Kōrumōkō kowo u ra asiri kparewa. A be ba ra gari saari too duka suurio.

²⁰ Wi u win mero n kun mē win tundo bōrusi, u koo gbiwa nge fitila.

²¹ Dukia ye tōnu u wa fuuku, amen biru ya ku ra n domaru mō.

²² A ku nēē, kaa kōsa kōsia ye ba nun kua. A gesi wunen naanē dokeo Yinni Gusunōn sōkō, u koo nun faaba ko.

²³ Yinni Gusunōn u ku ra kā ba n kiaru yīrumō ka kilo ye ya n dee dee sāa.

²⁴ Yinni Gusunōwa u ra tōnun wāaru kpare. N n men na, tōnu kun kpē u gia mi win sanu sanusu ka nūn sōkō.

²⁵ Kari baka, à n Gusunōn kōkō mweeru kua a nēē, kaa nūn yeni kē. N deema a n bwisika.

²⁶ Sunōn bwisigii u ra tōn kōsobu sikiewa mi ba sebi, kpa u bu sēyasia u kun ben wōkōwōndu kue.

²⁷ Tōnun gōru ga sāawa ge Yinni Gusunōn u nūn wē gu ka win sōkōkō yam bururasia.

²⁸ Sina boko wi u naanē mō, ma u win tōmbu kī, u ku ra nande. U n maa bu sirimō gem sōkō, win banda koo tē.

²⁹ Dama mu sāa aluwaasiban bēere. Seri kpiki yiya yi maa sāa bukurobun bēere.

³⁰ Bā n nuku kōsurugii so ba mēera kua, win nuku kōsuru ta koo kpe, kpa u bwisi ko.

21 Sina bokon gōru ga sāawa nge daa tora Yinni Gusunōn nōma sōkō. U ra gu gōkiewa mi u kī.

² Tōnu u ra n tamaa win sweē kpuro yi dēerewa, adama Yinni Gusunōwa u ra gōru wēeri.

³ Wi u sīimō dee dee, win daa ya yākuru kere Yinni Gusunōn mi.

⁴ Tii suabu ka tōn biaru yera ya ra tōn kōsobun durum sōkōsi.

⁵ Wi u kookari mō u ka win sōmburun kpunaa ko, u koo ten arufaani wā, adama wi u ra gāanu ko ka sendaru, gōrō koo nūn deema.

⁶ Dukia ye ba waamɔ ka weesu, ya ra doonewa nge wiisu. ƆƆƆ ƆƆƆƆƆ ya ra ka bu de.

⁷ ƆƆƆƆ ƆƆsɔbun bɔbunu nu ra bu kam koosiewa, domi ba ƆƆƆƆ bu sɪ dee dee.

⁸ ƆƆƆƆ ƆƆsɔbu ba ku ra swaa mwe ye ya dende, adama be ba deere, ben swaa ya ra n dee dee s̄aa.

⁹ N buram bo a n w̄aa wunɛ turo dii piibu ƆƆƆ, ye kaa n ka w̄aa dii bakaru ƆƆƆ ka kurɔ wi u sannɔsu kɪ.

¹⁰ ƆƆƆƆ ƆƆsɔ u ra n kɪwa u ƆƆsa ko ka win ḡɔru kpuro. Baa win ƆƆƆƆ u ku ra deri.

¹¹ B̄a n ƆƆƆƆ yaa kasikio seeyasiamɔ, laakari sarirugii u ra bwisi kowa. B̄a n bwisigii keu m̄ɔ, u ra ȳɛru sɔsiwa.

¹² Gusunɔ u s̄aawa gemgii, u ra n m̄ɛɛrawa ye ya kooramɔ tɔn ƆƆson yenuɔ, kpa u n̄un kp̄ɛɛ n̄oni sw̄aaru ƆƆƆ.

¹³ Wi u yina u s̄aron wuri n̄ɔ, ba ƆƆƆ maa win tiigii n̄ɔ ƆƆƆƆ u n somiru kanamɔ.

¹⁴ N̄om biran k̄ɛru ta ra m̄ɔru suresiewa.

¹⁵ Gem kobu bu ra gemgii nuku dobu w̄ɛwa, adama ƆƆsa ya ra ƆƆsan kowo kam koosie.

¹⁶ Wi u gera laakarɪn swaan di, ḡɔriba u koo da u deema.

¹⁷ Wi u dunian akande kpuro kɪ, u ku ra n ḡaanu m̄ɔ. M̄ɛya wi u ra tam ka d̄ia duronu k̄a, u ku ra gobi yi.

¹⁸ ƆƆƆƆ ƆƆsɔbu ba koo n̄oni sw̄aaru wa te gemgiba kun wasi.

¹⁹ N buram bo a n w̄aa wunɛ turo dii piibu ƆƆƆ, ye kaa n ka w̄aa dii bakaru ƆƆƆ ka kurɔ sannɔsugii.

²⁰ Bwisigiin yenuɔra dukia ra n w̄aa ka ḡaa ni nu w̄a, adama gari b̄ɔkɔ u ra win dukia sankuwa.

²¹ Wi u kasu u ko dee dee kpa u n s̄aa ƆƆƆ geo, win w̄ara koo daka da, kpa bu n̄un gem kookoosu s̄ɔɔsi ka beere.

²² Bwisigii u ra kp̄i u du tabu durɔbun wuuɔ, kpa u ben dam bua m̄ɛ ba naane s̄aa.

²³ Wi u ra win yara nene u tii n̄oni sw̄aaru gbaram-m̄ɛwa.

²⁴ Wi u tii sue u ra ḡaa dabinu yaa kasikiwa, kpa tii suabu bu s̄ɔɔsira win kookoosu ƆƆƆ.

²⁵ Yikuron bine ya ra n̄un gowa ȳɛn s̄ɔ u ku ra s̄omburu ko.

²⁶ Baadomma gabu ba ra n w̄aawa bine ƆƆƆ, adama gemgii u ra kpuro w̄ɛwa sere u tii duari.

²⁷ ƆƆƆƆ ƆƆson ȳakuru ta ku ra Gusunɔ w̄ɛre. Kaa sere gere te u ka bwisiku ƆƆsunu m̄ɔ?

²⁸ Ba ku ra weesugiin seeda dibu wure, adama wi u seeda dimɔ ye u nua ka gem, ba koo de u gari gere n ka tɛ.

²⁹ ƆƆƆƆ ƆƆsɔ u ra n s̄aawa nge wi u naane m̄ɔ, adama gemgii u ra n ȳɛ ma u gea m̄ɔ.

³⁰ ƆƆƆƆ ƆƆson win laakari ka win bwisikunu, yen gaa kun kp̄ɛ yu Gusunɔ himba s̄iɪya.

³¹ ƆƆƆƆ u koo kp̄i u win dumi tabu ȳaa geenu sebusia tabun s̄ɔ, adama Yinni Gusunɔwa u ra ƆƆƆƆ nasara w̄ɛ.

22 Ȳisi geera dukia baka beere kere. Beere ya maa sii geesu ka wura kere.

² Arumanigii ka s̄aro, Yinni Gusunɔwa be yiru kpuro kua.

³ Wi u laakari m̄ɔ wiya ra gbi u ƆƆsa wa kpa u kuke, adama laakari sarirugii u ra de u ye w̄ɔriwa kpa u yen wahala wa.

⁴ Tii kawabu ka Yinni GusunɔƆƆƆƆ nasiarun are s̄aawa dukia ka beere ka w̄aaru.

⁵ S̄aki ka ȳɛri ra n w̄aawa ƆƆƆƆ ƆƆson swaa ƆƆƆ. Wi u win hunden faaba kɪ, wiya ra n ka yi tondine.

⁶ A bii swaa gea s̄ɔɔsio. U n kp̄ɛa, u ƆƆƆ ye derimɔ.

⁷ Gobigiiwa u ra n s̄aro n̄oma sikerene. Wi u maa b̄okuramɔ u s̄aawa wi u n̄un b̄okuramɔƆƆƆƆ yoo.

⁸ Wi u ƆƆsa duura, ƆƆsa u ra ḡɛ, kpa win dam d̄ɔrebu bu kpe.

⁹ Nuku tiagii u koo domaru wa, domi u ra win d̄ianu ka s̄arobu b̄ɔnu ko.

¹⁰ A t̄on yaa kasikio giro wunen min di, kpa sannɔsu ka sikirinɔsu ka w̄oma yu kpe.

¹¹ Wi u ra k̄a win ḡɔru ga n deere, kpa u n da gari gere ka k̄iru, sina boko u koo ko win b̄ɔkɔ.

¹² Yinni Gusunɔ u ra ȳɛrugiin gere n̄oni doke, adama u ra weesugiin gere s̄ɔɔsiwa weesu.

¹³ Yikuro u ra n m̄ɔ, u ƆƆƆ yariɔ ƆƆƆƆƆ, domi gbee sunɔ ga w̄aa mi, ga koo n̄un go swaaɔ.

¹⁴ Kurɔ tanɔn gari yi s̄aawa nge suura baka. Wi Yinni Gusunɔ u ka m̄ɔru m̄ɔ, wiya u koo w̄ɔri mi.

¹⁵ Bibu ba ra gari baka kookoosu k̄a, adama seeyasiaba bu koo de bu su deri.

¹⁶ Wi u s̄aro dam d̄ɔremɔ win gobi yi ka kp̄ɛa, ka wi u gobigii ḡaanu k̄ɛmɔ, be kpurowa ba tii s̄aru kp̄ɛmɔ.

Kirɔ bwese bweseka

¹⁷ A swaa tem kp̄iɔyɔ kpa a bwisigibun gari n̄ɔ. A ka gari yi na nun s̄ɔɔmɔ s̄omburu koowo. ¹⁸ A yi dokeo wunen ḡɔruɔ kpa a n ƆƆƆƆ s̄aa a ka yi gere. Saa ye ƆƆƆ, kaa n nuku dobu m̄ɔ. ¹⁹ Na k̄iwa a Yinni Gusunɔ naane ko. Yen s̄ɔna kon nun gari yi s̄ɔ gisɔn di mam.

²⁰ Na raa nun gari dabinu yorua yi ƆƆƆ bwisi ka ȳɛra w̄aa. ²¹ Yiya yi koo nun s̄ɔɔsi geeru s̄ɔɔsi te kaa naane ko. B̄a n nun ḡaanu bikia, kpa a kp̄i a bu wisi dee dee.

²² A ku s̄aron ḡaanu w̄ara win dam sarirun s̄ɔ. A ku maa w̄an̄ɔw̄an̄ɔ dam d̄ɔre siri yerɔ. ²³ Domi Yinni Gusunɔ u koo ka bu yina, kpa u be ba ben ȳanu gura go.

²⁴ A ku ka m̄ɔrugii b̄ɔkɔƆƆƆ ko. A ku maa ka sannɔ k̄iɔ sw̄iina. ²⁵ Kaa ra win daa saari kpa a yina w̄ɔri.

²⁶ A ku goon dibu mwa a s̄obe. A kun da n w̄aa be ba t̄ombu ƆƆƆ mweeru kuammen wuuru ƆƆƆ. ²⁷ Domi a kun m̄ɔ ye kaa k̄asia, baa wunen kp̄in yeru ba koo t̄ɔruba mwa.

²⁸ A ku wunen gberun ƆƆƆƆ susisia a ka googia menene. A ye nenuɔ nge m̄ɛ wunen sikadoba ba nun deria.

²⁹ Wi u win s̄omburun asansi ȳɛ, u koo kp̄i u ko sinambun s̄om kowo, kpa u kun maa s̄aa wi u w̄aa b̄okua.

23 Ì n s̄ɔ i dimɔ ka bukuro, a n tii se ka ye a waamɔ wunen wuswaaɔ. ² A n s̄aa dim k̄iɔ, a de a tii nene. ³ A ku win d̄ia geenu bine ko. S̄ɔɔkudo d̄ia ni, nu s̄aawa yina.

⁴ A ku tii nōwīa ko a ka wa a ko dukiagii. A ku mam yen bwisikunu ko. ⁵ Gobi yi ra doonēwa saa ye kaa nēē, kaa yi mēeri. N da n sāawa nge yi kasa mō yi ka yōwā nge gunō bakeru.

⁶ A ku gōburon dīanu di. A ku maa win dīa geenu bine ko. ⁷ Domi u sāawa nge bwisiku ni nu wāa win gōruō. U koo nēē, a dio, a nōruo. Adama n nē me win gōruō. ⁸ Kaa dīa ni sia ni a di mi, kpa gari dori yi a raa nūn sōwāa yi ko kam.

⁹ A ku ka gari bōkō gari ko, domi u n ko n wunen gari gara.

¹⁰ A ku wunen gberun kōkō sara, kpa a ka sāaro ka gobekugia mēna. ¹¹ Domi wi u koo bu mōru kōsia u dam mō, u koo maa bu sanna.

¹² A sōwsiru wuro ka wunen gōru kpuro te ba nun sōwsimō. A sōwsī te ta yēru mō swaa dakio.

¹³ A ku wunen bii deri a kun nūn sēyasia. À n ka nūn sena so, u n gbimō. ¹⁴ Adama à n ka nūn sena sēyasia, kaa win wāaru wōra gōribun wāa yerun di.

Bwisi yi tundo u win bii kēmō

¹⁵ Nen bii, wunen gōru gā n bwisi kasu, nen tii ko na n nuku dobu mō. ¹⁶ Ko na n nuku dobu mō à n da gem gere.

¹⁷ A ku tōn kōsobun wāaru bine ko, adama a n da Gusunō mēm kōkōwē. ¹⁸ Saa ye sōkōra kaa n nuku dobu mō sia. Wunen yīyōbu bu n maa kam mō.

¹⁹ Nen bii, a man swaa dakio kpa a ko bwisigii. A de a n sīimō swaa gea sōkō. ²⁰ A ku du tam nōrobu ka yaka diobun wuuru sōkō, ²¹ domi ba ra tii sāaru kpēwā. Wi u maa yikuru mō, u koo kīasu sebe.

²² A wunen tundon gere swaa dakio, domi wiya u nun mara. A ku wunen mero gem sanam mē u tōkō kua. ²³ A gem ka bwisi ka sōwsiru ka yēru kasuo, kpa a ku de yen gaa yu nun doonari. ²⁴ Gemgiin tundo u ra n nuku dobu mōwā. Wi u bwisigii mara, u ra n bōri yendu mōwā. ²⁵ A wunen tundo ka wunen mero nukuru dorasio.

²⁶ Nen bii, a man wunen gōru wēyō, a de a nen daa saari. ²⁷ A de a n yē ma kurō tanō u kari mōwā nge su-ura baka. Tōnusin kurō u maa sāawa nge dōkō kōsa. ²⁸ U ra n tōmbu yōkōru bwēyē nge gbēnō kpa u tōn dabinu ko naane sarirugibu.

Tam nōron daa

²⁹ Wara koo hmm ko. Wara koo sōn sōndu ko. Wara ra n sankinamō kpa u n wurure. Wara ra n mēera waamō kam. Weren nōniya yi ra n sōri. ³⁰ Ma n kun mō be ba tam sine ba mu nōrumō ba tam bwese bweseka mēnamō. ³¹ A ku tam buram mēeri sanam mē mu ballimō nōra sōkō. Mēya mu n mēwēbu sē, ³² adama amēn biru mu ra sibu dōmwā nge waa dēgia.

³³ Wunen nōni ko n kankam waamō, kpa a n bwisiku kōsunu bwisikumō wunen gōruō. ³⁴ Kaa siruku nge wi u kpī nim wōkun suunu sōkō. Kaa maa tirera nge wi u goo nimkuun beku sōritia nēni. ³⁵ Kaa gere a nēē, ba nun so adama n nē nun due. Ba nun dāa kpasira, wunen

gam kun maa nun dumō. Domma kaa dom se, a ka maa mu kasu a nō.

Bwisigii ka tōn kōso

24 A ku tōn kōsobun wāaru bine ko. A ku kīa a n ka bu wāa. ² Domi ba ra kāwā ba n tōmbu dam dōremō, kpa ba n gerumō kōsa ye ba koo ko.

³ Lasabuwa ba ra ka yenu bani. Bwisiya ba ra ka ge tāsīsīe. ⁴ Yēra ba ra ka gen dia gāa geenu ka arumani yibie.

⁵ Wi u bwisi ka yēru mō, wiya u dam mō. ⁶ N weene a lasabu ko a sere tabu da. Tōn dabinun bwisi kēē geeru ta koo de a nasara wa.

⁷ Gari bōkō kun kpē u bwisin asansi gia. Yen sōna u n kpē u gari gere mi ba sirimō.

⁸ Wi u ra n kōsa bwisikumō u koo yīsiru yari kōsan kobu sōkō. ⁹ Gari bōkōn bwisikunu ra n durum wu-uwawa. Wi u ra maa tōnu yaakorō ko, ba ra n nūn tusawa.

¹⁰ À n tēmanabu kpana wahala sōkō, a wunen dam sariru sōwsīwa mi.

¹¹ A kookari koowo a be ba n gāanu kue wōra be ba ka dōkō bu go. ¹² Kaa kpī a weesu ko a nēē, a n yē ye n kōora, adama Gusunō u yē ye n kōora, domi u ra tō-nun gōru wēeri. U mēera kpuro ye a mō. U koo baawure nūn win kookoosun are wē.

¹³ Nen bii, a tim dio, domi tim mu wā, mu koo maa nun dore. ¹⁴ Nge mēya bwisi yi ko n wā wunen wāaru sōkō. À n yi dendimō, kaa kpī a n nuku dobu mō. Kaa n maa yīyōbu mō wunen sian sō.

¹⁵ A ku gemgiin yenu yina beria. A ku win wāa yeru wōri a mwa. ¹⁶ Gemgii u ra wōrumē kpa Gusunō u nūn seeya, adama tōn kōso, nōni swāaru ta ra nūn kamīwā.

¹⁷ A ku de wunen gōru gu dora wunen yibere ù n wōrumā, n kun mē ù n sokura. ¹⁸ Domi Gusunō ù n wa mē, sōkōkudo u koo win mōru wuna win min di.

¹⁹ A ku tii nōwīa ko kōsan kowobun sō. A ku maa ye ba mōn bine ko. ²⁰ Domi kōsan kowobu ba n gāanu wasi sia. Ben wāara koo kpewa tumaru nge fitila ge ga gum kpa.

²¹ Nen bii, a de a Yinni Gusunō ka sina boko nasia. A kun wāa be ba bu seesimōn wuuru. ²² Domi ba koo kam kowa subaru sōkō. Goo kun maa yē sēyasia bi Gusunō ka sina boko ba koo bu ko.

Bwisigibun bwisi kēru

²³ Wee ye bwisigiba maa gerua. Ba nēē, siribun saa sōkō, a ku goon nōnu mēeri. ²⁴ Wi u tōn kōso gem wē, tōmbu ba koo nūn bōrusi, ²⁵ adama wi u nūn sēyasia u ko n wāa doo nōkōru sōkō, kpa tōmbu bu nūn domaru kua.

²⁶ Wi u ra nun gem sō, kīi geera u nun sōwsī mi.

²⁷ A de a n gberu mō kpa a n yē mē kaa kpī a tii diisia a sere yenu swīi.

²⁸ A ku wunen beruse seeda weesugia diiya. A ku nūn nōni wōke ka wunen gari. ²⁹ A ku maa nēē, kaa

nùn kua nge mɛ u nun kua. Kaa nùn kɔsia nge mɛ win daa ya nɛ.

Yikuron daa

³⁰ Sɔ̄ teeru na sara yikuro gari bɔkɔ goon resɛm gbaarɔ. ³¹ Ma na deema s̄aki ka yaka k̄susa su kpiimɔ baama, ma ten kara ye u kua ka kpenu ya wuruka. ³² Ma na ye mɛera ka laakari, yera na bwisi dɔba mi. ³³ Na wa à n kpuna ma a dom mɔndu kua a dweeya fi-iko a kun sɔmburu kue, ³⁴ s̄aru ta koo nun deemawa nge gbɛnɔ, kpa ȳaru tu nun w̄ri nge swaa diobu.

25 Salomɔɔn mɔnnu ganu wee, ni Esekiasi, Yudaban sina bokon tɔmbu ba menna.

Mɔnnu bwese bweseka

² Sa ra Gusunɔ bɛɛɛ wɛ yèn s̄ u ra ḡanu ko ni sa ò kpɛ su tubu. Sa ra sinambu bɛɛɛ wɛ yèn s̄ ba ra ḡanu wɛɛri.

³ Nge mɛ sa ò yɛ mi wɔllun gunum mu ȳ ka mi tem dukum mu ȳra, nge meya sa ò maa sinambun ḡrusu yɛ.

⁴ Bà n sisun disinu sɔwa, seko u koo kp̄i u ka su ḡa buranu ko. ⁵ Nge meya bà n tɔn k̄sobu wuna sina bokon bɔkun di, win bandu ta koo dam ko gem sɔɔ.

⁶ A ku tii sua sina bokon wuswaas. A ku tii bukuron ayeru wɛ, ⁷ domi n buram bo bu nɛɛ, a sinɔ mini, ka sere bu nɛɛ, a seewo min di, wi u nun keren wuswaas.

⁸ À n k̄sa gaa wa, a ku senda a ka ye da siri yerɔ, domi bà n deema ya ò s̄a gem, kaa sekuru wa.

⁹ Ì n sanna ka goo, i nɔɔsinɔ ka wi, adama a ku goon asiri gere, ¹⁰ domi ù n ye nua, u koo nun sekuru doke kpa wunen ȳsiru tu sankira.

¹¹ Gari yi ba gerua saa ye n weene, yi s̄awa nge ḡa ni ba buraru kua ka wura ò kun mɛ ka sii geesu.

¹² Bwisigiin kirɔ ya s̄awa nge wuran taabu ò kun mɛ wuran saba, wi u ye swaa dakin mi.

¹³ Nge mɛ yam susurun sanam, nim mu ra tɔnu dam kɛ, nge meya sɔmɔ naanɛgii u ra win yinni nukuru yemiasie.

¹⁴ Wi u tii sue, kɛɛ ni u ò wɛn s̄, u s̄awa nge woo ka guru wiru te ta ku ra ka gura nɛ.

¹⁵ Suuru ka temanaba ba ra ka siri kowobu kamie. Gari doriya yi koo ben goma dwiiyasie.

¹⁶ À n tim wa a ku mu di mu nun kera, kpa a ku ra debu a mu sia. ¹⁷ Nge meya a kun da wunen bɔɔ bere kiri kiri kpa u ku raa nun tusi.

¹⁸ Wi u win beruse gari weesugii manimɔ, u ȳro k̄sa kuammewa, nge mɛ bokuru ò kun mɛ takobi ò kun mɛ s̄u ga ra tɔnu mɛera ko.

¹⁹ À n naanɛ sarirugii naanɛ kua nɔni sw̄arun sanam, ya s̄awa kari nge wi u kona barɔ u ka yaa temmɔ, ò kun mɛ nge wi u ka nɔ barɔ tem t̄asimɔ.

²⁰ À n nuku sankiro womu kuamme, ya s̄awa nge a win yaberu potamɔ puran sanam ò kun mɛ a gem dokemɔ win boo sɔɔ.

²¹ Ḡɔru t̄a n wunen yiberɛ m̄, a nùn d̄ianu kɛɛyo u di. Nim nɔru gà n nùn m̄, a nùn nim kɛɛyo u nɔ, ²² do-

mi n s̄arewa a nùn d̄ɔ sɔbimɔ. Yinni Gusunɔ u koo maa nun yen kɔsiaru wɛ.

²³ Nge mɛ s̄ɔ yɛsan nɔm geun woo ga ra ka gura nɛ, nge meya maa w̄inaa ya ra tɔnun mɔru seeye.

²⁴ N buram bo a n w̄a wune turo dii piibu sɔɔ, ye kaa n ka w̄a dii bakaru sɔɔ ka kurɔ nɔ gɔmunugii.

²⁵ Labaari gea ye ya na tontonden di, ya ra tɔnu dorewa nge nim mɛ tɔnu u nɔra sanam mɛ nim nɔru ga nùn m̄.

²⁶ Gemgii wi u dera tɔn k̄so u nùn daa tie, u s̄awa nge dɔkɔ yèn nim ba kɔruka.

²⁷ Nge mɛ n ò w̄ tɔnu u tim gɔm di too, nge meya n ò maa w̄ tɔnu u ȳsiru kasu.

²⁸ Wi u ku ra kp̄i u tii nenɛ, u s̄awa nge wuu ge ga ò gb̄araru mɔ.

Gari bakasun daa

26 Bɛɛɛ ye ba gari bɔkɔ wɛɛmɔ, ya s̄awa nge gbeburu wuburun saa sɔɔ, ò kun mɛ gura ye ya nemɔ ḡɛɛbun saa sɔɔ.

² Nge mɛ gunɔ ga ra n ȳɔwa ga kun sine gam, nge meya bà n tɔnu b̄rusi wi u kun ḡanu kue, ya ku ra nùn di.

³ Sena ya w̄awa ketekun s̄. Yaruka ya maa w̄awa duman s̄. Ma bokura w̄a gari bɔkɔn s̄.

⁴ A ku gari bɔkɔ gari wisi ka gari baka gari, kpa a ku ra ko nge wi. ⁵ A gari bɔkɔ wisio nge mɛ win gari bakara nɛ, kpa u gia ma u ò bwisi mɔ.

⁶ Wi u gari bɔkɔ ka gari gɔra, u s̄awa nge wi u tii naasu bura, domi u koo wahala wa.

⁷ Nge mɛ yemɔn naasu su ò arufaani mɔ, nge meya gari bɔkɔn mɔndu ta ò arufaani mɔ.

⁸ Wi u gari bɔkɔ siaramɔ u s̄awa nge wi u kperu bɔkumɔ kpurantɛɛru sɔɔ u sere kara.

⁹ Gari bɔkɔ wi u mɔndu m̄ u s̄awa nge tam nɔru wi u s̄a neni u f̄iamɔ.

¹⁰ Yinni wi u gari bɔkɔ sɔmburu sua, u s̄awa nge ten towo wi u tɔmbu tweemɔ.

¹¹ Nge mɛ ye b̄ɔ ga sia, ga ra maa wure gu ye di, nge meya gari bɔkɔ u ra wure u win gari baka kookoosu ko.

¹² À n goo wa wi u tii doke bwisigii, a n yɛ ma gari bɔkɔ u nùn sanɔ kere.

Yikuron daa

¹³ Ye yikuro u koo ka yari tɔkɔ, u ra nɛewa, gbee sunɔ ga w̄a swaaɔ.

¹⁴ Nge mɛ gambo ya ra n sikerenamɔ yen scretii sɔɔ, nge meya yikuro u ra n kp̄i u n tɛerimɔ win kpin yeru wɔllɔ.

¹⁵ Baa ù n d̄ianu wa ya ra n mam ka nùn s̄wa u ka nu da nɔkɔ.

¹⁶ U ra n maa tamaa u bwisigibu nɔkɔba yiru bwisi kerewa be ba ra gari wisi dee dee.

Mōnnu ganu

17 À n gari wōri yi yi ñ nun wa, n sãawa nge wi u bōw swaa gaba sanam me ga duka doon.

18 Wi u win winsim nōni wōkum u m, na ka nun dweebu mōwa, yēro u sãawa nge wiuro wi u dōw ka sēenu ka dōw kpenu kōwō ni nu koo tōmbu go.

20 Dāa yā kun wāa dōw w, dōw u ra gbiwa. Nge meya kōrumwōw kowo ù kun wāa sannō sari.

21 Nge me dōw gēsū su ra de dōw yēe yi n wāa, kpa dāa yu de dōw u n wāa, nge meya wōw gōmunugii u ra sannō dōw susi.

22 Kōrumwōw kowon gari yi sãawa nge dāa duro ni tōmba kata m.

23 Gari dori yi yi tōnun gōru kōsu berua, yi sãawa nge sii geesun bisu si ba mani wōw.

24 Wi u tōnu tusa u ra tii gōsiewa win gari gerubun di u n tōmbu nōni wōkum. 25 Baa ù n gari gerumō ka kīru, a ku yi wura, domi win gōru kōsa ya yiba mam mam. 26 Baa ù n bwisi m u ka win tusiru bere, ka me, win nuku kōsuru ta koo sōwōsira tōmbun suunu w.

27 Wi u suura gbemō, wiya u koo ye wōri. Wi u maa kperu bimiamō, wiya ta koo sēre.

28 À n tōnu weesu kua, a nùn tusawa mi. Murafitiru ta ra ka kam kobu nēwa.

27 A ku tororu so sian s, domi a ñ yē ye tōw te, ta koo nun marua.

2 A ku tii siara, adama a de goo u nun siara.

3 Kpenu ka yanim bunu, adama gari bōwōw mōru ya bunum kere me.

4 Mōru ya dam w, adama wara u koo yōra u nisinu ma.

5 Gerusibu bu kīru kere te ta ñ sōwōsiramō.

6 Kpaasi wi u nun gerusi u sãawa bōwōwōw, adama tōnu ù n win yiberē bōkasi u nùn nōni wōkumwōw.

7 Wi u deba u ra mam tim dibu yinēwa, adama wi gōwōra m u ra siarewa baa ye ya sosu.

8 Wi u wasam gariru yara tem tukumō, u sãawa nge gunc ge ga gen sokuru deri ga bōw.

9 Nge me turare ka gum sawaram mu ra tōnu nuku dobu wē, nge meya kpaasin bwisi kēru ta ra n do.

10 A ku wunen bōwōw ka wunen tundon bōwōw biru kisi. À n wāa wahala w, a ku somiru kaso da wunen dusin mi, domi wunen beruse u koo nun somi n kere wunen dusi wi u toma.

11 Nen bii, a de a tii nenē, kpa na n nuku dobu w. Baa wi u man wīibu seewa, kpa n kpī n nùn wisi.

12 Wi u laakari w wiya u ra kōsa wa ye ya wee kpa u kuke. Wi u kun maa laakari w u ra dewa u ye wōri kpa u nōni sōwō.

13 Goo ù n wōw goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yēro gbiiya min yaberu tōruba w.

14 Goo ù n win winsim tōbura ka dam buru buru yel-lu, win tōbiri bi, bu ko n sãawa nge bōri.

15 Tōw kurō wōw gōmunugii u sãawa nge guru nim me mu dāakumō mu ñ yōramō. 16 Wi u kī u nùn yōrasia u sãawa nge wi u kasu u woo yōrasia, ñ kun me u gum yarum nenē win nōwōw.

17 Nge me sisu su ra sisu wōw dēre, nge meya tōnu u ra tōnusin daa wōw.

18 Wi u dāru wōwōw, wiya u koo ten marum di. Wi u maa win yinni wōwōw, u koo beere wa.

19 Nge me tōnu ra win wuswaa wa nim wōw, nge meya u ra win daa wa win gōru.

20 Nge me gōribun wāa yera ku ra debu, nge meya tōnun binē ku ra kpe.

21 Dōwōw ba ra ka wura ka sii geesu wōw, adama tōnun daawa ba ra ka nùn siri.

22 Baa ù n gari bōwōw doke sorō a suna nge dāa bima, win gari bakara kun kpeemō.

23 A de a n wunen yaa sabenun bukata yē sāa sāa, kpa a n da nu wōwōw, 24 domi dukia ku ra n wāa tōnun nōwōw sere ka baadomōw. Meya maa bwese teuru ta ku ra n bandu dii sere ka baadomōw. 25 A taka gēyōw gberōw kpa a yakasu gē guunun gāarōw yaka kpaasu su sere kpi. 26 A tii yānu kuo ka wunen yāanun sansu kpa a gberu dwe ka wunen bonun gobi.

27 Wunen bonun bom mu koo turi a ka wunen tii ka wunen yenu diisia, kpa a maa ka wunen wōw kowo tōn kurōwōw wōwōw.

28 Wi u kōsa m u ra duka suwa baa goo ù kun nùn gire. Adama wi u kun gāanu kue, u ra n tororu sōwōw nge gbee sunōw kpeumbu.

2 Tōmbu bā n seesinamōw tem wōw, ben kparoba ba dabi, adama sina boko wi u bwisi ka laakari w, win tem mu ra n wāawa bōri yendu w.

3 Sina boko wi u ra tōmbu dam dōre u sãawa nge guru baka ye ya ra dāanu sanku.

4 Be ba Gusunōw wooda yina, tōn kōsoba ba dam kēmō, adama be ba ye mem nōwōwōw ba tōn kōsobu yinamōw.

5 Tōn kōsobu ba ku ra gem swaa tubu, adama be ba ra Yinni Gusunōw mem nōwōwōw mi, kpuro ra bu yeeriwa.

6 N buram bo a n sāa sāaro kpa a n daa gea w, ye kaa n ka sāa gobigii kpa a n daa kōsa w.

7 Wi u Gusunōw wooda mem nōwōwōw u sãawa bii bwisigii, adama wi u tōn beretekeba swī, sekura u ra ka win tundo naawe.

8 Wi u ra tōmbu gobi bōkure u nim doke too, win arumani ya koo wurawa wi u sāarobun nōwōwōw mi.

9 Wi u yina u Gusunōw wooda swaa daki, Gusunōw u ra yēro yinēwa sere ka win kanarō.

10 Wi u taare sarirugii suremōw swaa kōsa w, wiya u koo wōri yina ye u beri w. Adama be ba gem swī, beya ba koo gea wa.

11 Gobigii u ra n tamaa u bwisi wōw, adama sāaro bwisigii u koo kpī u yi tubu.

12 Gemgibu bā n tem kpare, tōmbu kpurowa ba ra beere wa, adama ñ n tōn kōsobun na, tōmbu kpuro ba ra duki suwa bu kuke.

13 Wi u win toraru tii marisi, u ñ kooramō, adama wi u te tuuba kua, ma u te deri, Gusunōw u koo yēro suuru kua.

14 Doo wōwōwōw wi u Gusunōw nasie baadomōw. Wi u maa gōru bōbia u koo wahala wa.

¹⁵ Sina boko wi u tɔmbu dam dɔremɔ, u sɔawa nge gbee suno ñ kun mɛ nge yaa gɔba gaa.

¹⁶ Wirugii wi u kun bwisi mɔ, u ra tɔmbu dam dɔrewa, adama wi u win dukia wa ka swaa gea, win banda ta ra tɛ.

¹⁷ Wi u tɔnu go, win tiin sikirɔwa u duka dɔɔ. Goo u ku raa nùn yɔrasia.

¹⁸ Wi u daa gea mɔ, u ko n wɔawa bɔri yendu sɔɔ, adama wi u swɛɛ kɔsi yiru swii, u koo kɔɔra yen gaa sɔɔ.

¹⁹ Wi u ra gberu wuku, u ko n dīanu yibawa, adama wi u kam naa gire, sɔara ta koo nùn deema.

²⁰ Naanegii u koo domaru wa too, adama wi u kasu u gobi ko fuuku, u ñ kɔsa biamɔ.

²¹ N ñ weene a tɔnu gem wɛ win nɔni nasiarun sɔ, adama gabu ba ra ko mɛ yèn sɔ ba bu dīa dɔka kã.

²² Binegii u ra n kīwa u arumani wa fuuku, kpa u kun tamaa sɔara koo nùn deema.

²³ Wi u tɔnu gerusimɔ, ba ra nùn siare amen biru n kere wi u ra tɔnu fufu ko.

²⁴ Wi u win tundo ka win mero gbenimɔ, ma u nɛɛ, ye ya kun toraru, wi ka swaa dio ba nɛwa.

²⁵ Wi u ra n win tiin arufaani kasu, u ra sannɔsu seeyewa, adama wi u Gusunɔ naane doke u koo ku-urawa.

²⁶ Wi u win tiin bwisi naane sɔa, u sɔawa gari bɔkɔ, adama wi u laakari mɔ, u ko n wɔawa bɔri yendu sɔɔ.

²⁷ Wi u ra sɔarobu nɔɔri ka nuku tia, u ñ gāanu biamɔ, adama wi u ka bu gɔbu, u koo bɔri wa.

²⁸ Tɔn kɔsobu bà n bandu di, tɔn dabira ra kuku yeru kasuwa, adama bà n bu fuka, gemgiba ba ra bandu di.

29 Wi u ra gerusibu yine, u koo kam kowa mam mam subaru sɔɔ.

² Ma gemgiba dabi tem sɔɔ, tɔmba ra n nuku dobu mɔwa, adama tɔn kɔso ù n tem kpare, tɔmbu kpurowa ba ra n weeweenu m̀.

³ Bii wi u bwisi kasu, u ra win tundo nuku dobu wɛwa. Wi u ra n kurɔ tanɔbu gasirimɔ, u win arumani sankumɔwa.

⁴ Sina boko wi u win tem kpare gem sɔɔ, u ra mu ku-urasiewa. Adama wi u nɔm biran kɛnu mwaamɔ, u ra mu kam koosiewa.

⁵ Wi u win beruse fufu m̀, u nùn yina beriammewa.

⁶ Tɔn kɔsobu ba ra yina mwaarewa ben tiin daa sɔɔ, adama gemgibu ba ra n nuku dobu yibawa.

⁷ Gemgii u ra n yɛ ye n weene bu sɔarobu kua, adama tɔn kɔso kun yen bwisi mɔ.

⁸ Tɔn yaa kasikiobu ba ra de wuu gu burisirawa, adama bwisigibu ba ra tɔmbun mɔru suresiewa.

⁹ Bwisigii ù n gari bɔkɔ siribu soka, u yɛewa? U mɔru kuawa? Baa ñ n meren na, u ñ bin asansi wasi.

¹⁰ Tɔn gowobu ba ku ra gemgii kã, adama gemgibu ba ra n kīwa win wāaru tu daka da.

¹¹ Gari bɔkɔ u ra win mɔru teriewa yande, adama bwisigii u ra tii nenewa gina.

¹² Sina boko ù n da weesu swaa daki, win sina bwāabu ba koo kowa tɔn kɔsobu.

¹³ Sɔaro ka wi u ra tɔnu dam dɔre, ba gāa teenu mɔ ni nu ñ wunane. Niya, Yinni Gusunɔwa u ben baawure yam waasiamɔ.

¹⁴ Sina boko wi u ra bwɛɛbwɛɛ siri dee dee, win banda koo daka da.

¹⁵ Sena ka seeyasiabu bu ra tɔnu bwisi kɛ, adama bii wi ba maari u tii kpare, win mero u koo sekuru wa.

¹⁶ Mi tɔn kɔsoba dabia, miya durum da kpɛye, adama gemgibu ba koo tɔn kɔso ben kam kobu wa.

¹⁷ A wunen bii seeyasio kpa u nun wɛrasia kpa a n nuku dobu mɔ.

¹⁸ Tɔmbu bà kun Gusunɔn nɔ nɔmɔ, ba ra tii yɔsuwa daa beretɛkɛ sɔɔ, adama doo nɔmɔrugiba be ba Gusunɔn wooda mem nɔmɔ.

¹⁹ N ñ ka gari ba ra yoo seeyasie, domi baa ù n nua, u ñ yi mem nɔmɔ.

²⁰ Ma tɔnun gari kun asansi mɔ, a nùn garisio gari bɔkɔ.

²¹ Yoo wi ba ñ ka bɔkɔm kue saa piiburun di, u ra n tamaa u sɔawa yinnin bii.

²² Wi u mɔru mɔ, u ra sannɔsu seeyewa. Mɛya wi u ra mɔru se fuuku u ku ra toranu kpe.

²³ Tii suabu bu ra tɔnu kawewa, adama wi u tii kawɛ, u ra bɛɛɛ wawa.

²⁴ Wi u ka gbenɔ nɔ tia sɔa, u tii kɔsa kasuammewa, domi u yɛ ma bɔri yi wi sisie. Ka mɛ, u yinamɔ u gem gere.

²⁵ À n tɔnun geren berum mɔ, kaa n wɔawa kari baka sɔɔ, adama à n Gusunɔ naane sɔa, u koo nun kɔsuwa.

²⁶ Tɔn dabira ba ra kã ben yinni u ka bu nɔnu geu mɛɛri, adama Gusunɔwa u ra baawure wɛ ye n ka nùn weene.

²⁷ Gemgibu ba ku ra wee kowobu kã. Mɛya maa tɔn kɔsobu ba ku ra gemgibu kã.

Agurin gari

30 Aguri, Yaken biin gari wee yi u gerua Itieli ka Itieli ka Ukalin sɔ.

² U nɛɛ, geema nɛna na gari bakaru bo tɔmbu sɔɔ. Na ñ tɔnun bwisi mɔ.

³ Goo kun man bwisi kɛɛre yi yi koo de n Gusunɔ Dɛero gia.

⁴ Wara u wɔllu daare. Wara u saramare wɔllun di.

Wara u woo nɔma nenure. Wara u nim kurusire win yānu sɔɔ.

Wara u tem nɔ bura yenu kua. Amɔna win yīsiru. Amɔna win biin yīsiru. A yɛ?

⁵ Gusunɔn nɔ mweenu kpuro nu naane mɔ. Wi u kukua win mi, u sɔawa yɛron tarakpe. ⁶ A ku gari gɛɛ sosi win gari sɔɔ. À n kua mɛ, a weesu kuawa, kpa u nun seeyasia.

⁷ Yinni Gusunɔ, gāanu yiru yeniwa na nun kanamɔ. A man nu kɛɛyɔ na n nu mɔ sere n ka gbi. ⁸ Niya, a ku de na n sɔa wee kowo, kpa n ku tɔmbu nɔni wɔke. A ku maa de na n sɔa sɔaro ñ kun mɛ gobigii. A gesi man

wɛɛyɔ ye kon di na n ka wāa. ⁹ Domi nà n arumani wa too, kon nun siki n nɛɛ, wara ra n wunɛ, Yinni Gusunɔ. Mɛya nà n maa kua s̄aro, kon da n gbeni kpa n wunen ȳsiru sanku.

¹⁰ A ku sɔm kowo gari weesugii mani win yinnin mi, kpa u ku raa nun b̄rusi, kpa b̄ri yi, yi nun di.

¹¹ Gaba wāa ba ra ben tundo b̄rusiwa kpa bu ben meron k̄sa gere.

¹² Gaba wāa ba ra n tamaa ba dɛɛrewa, adama ba ñ dɛɛre.

¹³ Gaba wāa ba ra n tii sue kpa ba kun goo gara.

¹⁴ Gaba wāa ben donnu nu s̄awa nge takobi, ma ben baa saburosu su s̄a nge woba bu ka wɔnwɔndobu ka s̄arobu w̄ri bu ben ȳanu gura.

Mɔnnu ganu

¹⁵ Kɔkɔ te ta ra yem nɔ ta wɔndiaba yiru mɔ be ba ra soku, a sun wɛɛma, a sun wɛɛma. Gāanu nne gaa wāa ya ku ra debu. Niya,

gɔribun wāa yeru,

ka tɔn kurɔ w̄ro,

ka tem gbebum,

ka sere maa d̄ɔ wi u ku ra nɛɛ, u den deba.

¹⁷ Wi u win tundo yaakorɔ m̄ ma u win mero gema, gunɔ bakeru ta koo win nɔni wɔwa, kpa yaberekunu nu win yaa di.

¹⁸ Gāanu itawa nu wāa ni nu ku ra man yeeri, niya nge mɛ gunɔ bakeru ta ra n ka ȳɔwa, ka nge mɛ waa ya ka s̄imɔ kpee saara wɔlb, ka nge mɛ goo nimkuu ga ka s̄imɔ nim w̄ku wɔlb. Gāanu nnese maa wāa, niya

k̄i te ta ra tɔn durɔ sure tɔn kurɔn mi gia.

²⁰ Kurɔ tanɔ ù n sakararu kua u kpa, u ra woburewa kpa u nɛɛ, u ñ k̄sa gaa kue, kpa u n s̄ nge wi u di u kpa u nɔ wokamɔ.

²¹ Gāanu nnewa ya wāa ye ya ku ra ka tɔmbu naawe. Niya,

yoo ù n kua sina boko,

ka gari bɔkɔ ù n di u deba,

ka kurɔ wi ba gɔburu wa ù n durɔ wa,

ka maa tɔn kurɔ yoo wi u win yinni durɔ mwaari.

²⁴ Yɛɛ bwese piiminu nne yi wāa yi yi bwisi mɔ too.

²⁵ Gbiikaa tani. Yi ñ dam mɔ adama yi ra yin d̄ianu gurewa ḡɛɛbun saa sɔɔ.

²⁶ Yiruse, yaa gaa ye ya ka saataburu nɛ ye ba ra soku damaa. Ya ñ dam gam mɔ, adama ya ra yen wāa yeru kowa guurɔ.

²⁷ Itase twee. Yi ñ sunɔ mɔ, adama ka mɛ, yi ra yari-wuu wuuka.

²⁸ Nnɛse bɔsu. Kaa kp̄ a ge mwa, adama ga ra kp̄ gu du sere sinambun dii sɔɔ.

²⁹ Hunde koni nne gɛɛ wāa yèn sanum mu nanum mɔ. Niya,

gbee sunɔ ge ga yɛɛ kpuro bwisi kere,

ga ku ra maa biru wure goon wuswaan di,

ka goo dɔ ge ga wiru ȳrasie,

ka boo kinɛ yeburu te ta ra sanne,

ka sina boko wi u wāa win tabu kowobun suunu sɔɔ.

³² À n tii wɔlle sua, a gari baka kookoosu kuawa. Ma a k̄sa bwisika a de a wunen nɔ kp̄. ³³ Domi bà n bom swɛ, men gum mu ra gerewa. Bà n tɔnun w̄ru so, yema mu ra yari. Mɛya maa à n tɔnun mɔru seeya, sannɔwa ya koo ma.

Ba sina boko bwisi k̄mɔ

31 Bwisi yi Lemueli, Masan sina boko u wa saa win meron min di. U nɛɛ, ² nen bii, wunɛ wi na yiira na mara, a man swaa dakio. Wunɛ wi na kana nen kanaru sɔɔ, a swaa tem kp̄iyɔ a nɔ. ³ A ku de tɔn kurɔbu bu wunen dam kpe. A ku de tɔn kurɔ be ba sinambu kam koosia bu nun daa k̄sa tie. ⁴ Lemueli, a de a n yeni yɛ. N ñ weene sinambu bu tam nɔ. N ñ weene wirugibu bu tam bɔbɔm kasu. ⁵ Domi bà n mu nɔra, mu koo bu go kpa bu duari bu wooda sw̄i, kpa bu s̄arobu gem bira. ⁶ I be ba gɔ dɔ ka sere maa s̄arobu tam bɔbɔm wɛɛyɔ bu nɔ. ⁷ Bà n nɔra kpa bu ben s̄aru ka nɔni sw̄aru duari. ⁸ Adama wunɛ, a see-wo a be ba ñ kp̄ bu gari gere ȳra ka sere maa be ba ñ somiɔ mɔ. ⁹ A ka bu yinɔ kpa a bu siria dee dee. A ka wɔnwɔndobu ka sere maa s̄arobu yinɔ.

Kurɔ geon daa

¹⁰ Kurɔ geon waabu bu ñ s̄ɛ? Domi win bɛɛɛ ya wuraba kere.

¹¹ Win durɔ ra n n̄n naane s̄awa, u ñ s̄aru wasi.

¹² Win w̄arun t̄nu kpuro sɔɔ, gea u ra win durɔ kue, n ñ mɔ k̄sa.

¹³ U ra w̄su kasu u tari. U ra n nɔman sɔmburu m̄ ka nuku tia.

¹⁴ U ra win d̄ianu waamewa saa mi n toman di nge goo nimkuu ge ga tenkuru m̄.

¹⁵ U ra sewa saa m̄n di yam kun s̄aram kpa, u ka win yenugibu d̄ianu kua, kpa u win wɔndiaba sɔma bɔnu kua.

¹⁶ U koo tem kasu u dwe u kara ko, kpa u ka win tiin kiarun are resem d̄a binu dwe u duure mi, ni nu koo ma.

¹⁷ U ra win sɔmburu kowa ka dam. U ku ra w̄re.

¹⁸ Ye u m̄ kpuro u ra n yen arufaani yɛ. U ra n sɔm-buru m̄ sere ka w̄kurɔ.

¹⁹ U ra n tarimɔ.

²⁰ U ra s̄arobu k̄ru wɛ.

²¹ U ñ woorun saan berum mɔ win yenugibun s̄ do-mi be kpuro ba woorun yabenu mɔ win sɔmburun s̄.

²² Wiya ra ȳanu doke ni ba kua ka beku nɔniginu, kpa u maa kp̄n yenun bekunu ko.

²³ Ba ra win durɔ bɛɛɛ wɛ ù n sina ka wuun guro gurobu sannu.

²⁴ U ra yabenu ka s̄katii ko u tenkuba d̄re.

²⁵ Dam ka bɛɛɛwa u ra n sebua nge yaberu. U ku ra wurure sian bukatan s̄.

²⁶ Laakari sɔra u ra nɔ wukie, kpa u n tɔmbu bwisi k̄mɔ ka k̄ru.

²⁷ U ra win yenu nɔni dokewa kpa u n yɛ ye ya kooramɔ ge sɔɔ. U ñ yikuru mɔ.

²⁸ Win biba ra nùn siare, ka win durɔn tii, kpa durɔ u n m̀, ²⁹ kurɔ dabinu ba sãa kurɔ geebu, adama wuna a kere.

³⁰ Wasin buram mu ñ naane m̀, wuswaan buram mu ra maa doone, adama kurɔ wi u Yinni Gusunɔ nasie, wiya ba koo siara.

³¹ I de u win nɔman sɔmburun are wa kpa baawure u nùn siara ten s̄.

Waasu kowo

Wi u tire te yorua, u tii bikiamɔ arufaani yerà tɔnu u ra wa win sɔmburun sɔ handuniaɔ. Domi nuku dobu ka sɔmburu ka dukia ka yɛɛ te tɔnu u ko n mɔ, ye kpuro ya nɔru mɔ. N̄ n men na ye ya kpuro kere, yera tɔnu u Gusunɔ nasia kpa u yɛɛri ye u mɔ sɔɔ.

U maa sɔɔsi nge mɛ gāa dabinu nu kerane. Durɔ wi, u maa sɔɔsimɔ ma gāa dabinu wāa handunia sɔɔ ni nu ra tɔnu biti mwɛ. Tɔnu kun kpɛ u Gusunɔn swɛɛ kpuro tubu. Adama sɔɔ teeru Gusunɔ u koo de gem mu sɔɔsira win siribu sɔɔ.

BWISIGIIN GARI

Wāaru ta tubum sɛ

1 Gari wee yi waasu kowo u gerua. U sāa Dafidin bii, u maa sāa sina boko Yerusalemuɔ. ² Wiya u nɛɛ, gāanu kpuro nu tubum sɛ. Ka gem ya sāawa biti. ³ Arufaani yerà tɔnu u ra wa handunia mini win wahala ye u mɔ kpuro sɔɔ. ⁴ Gaba gbimɔ ma gaba kɔsire mɔ. Adama tem mu ko n wāawa mɛ sere ka baadommaɔ. ⁵ Sɔɔ u yarimɔ, u dumɔ, u wuramɔ m̄n di u yarimɔ. ⁶ Woo gā n seewa, ga ra dewa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia kpa gu wurama sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Swaa tia yera ga ra n swīi mi. ⁷ Daa bakanu kpurowa nu ra nin nim sure nim wɔkuɔ. Adama nim wɔku ge, ga ku ra yibu. Swaa tia yera daa ni, nu ka nin nim mɛ suremɔ ge sɔɔ. ⁸ Gāanu kpurowa nu sɔmburu mɔ sere tɔnu kun kpɛ u gāanu gere. Nɔni ku ra yam mɛeribu wasire. Meyā swasu ku ra maa gari nɔɔbu wasire. ⁹ Ye ya raa wāa gīa, yera ya ko n maa wāa sia. Ye ya raa koorā gīa, yera ya koo maa koorā sia. Gāanu sari handunia yè sɔɔ ni nu sāa kpaanu. ¹⁰ Goo ù n nɛɛ, gāa kpaanu wee, a n yɛ ma gāa ni, nu raa wāa kɔ saa yellun di. ¹¹ Sa ku ra n yaaye ye ya besen sikadoba deema yellu. Meyā be sa maa gbiiye, ba ñ yaayamɔ ye ya sun deema.

Bwisi yi waasu kowo u wa

win wāaru sɔɔ

¹² Ne, waasu kowo, na kua Isireliban sunɔ Yerusalemuɔ. ¹³ Ma na wɛɛra na kasu ka bwisi ye ya kooramɔ handunia mi. Ma na deema ya sāawa sɔm sɛsɔguru te Gusunɔ u dera tɔmba mɔ. ¹⁴ Na wa ye ya kooramɔ handunia sɔɔ kpuro. Ma na deema ya tubum sɛ. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara. ¹⁵ Domi ye ya sikire, ya ñ demiarɔ. Ye ya maa sari, ba ñ kpɛ bu ye gari.

¹⁶ Yera na tii sɔɔwa na nɛɛ, wee na bwisi kasu, ma na yi wa n kere be ba man gbiiye bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Na bwisi ka yɛru wa too. ¹⁷ Ma na tii wɛ n ka gia ye n sāa bwisi ka ye n sāa gari bakaru. Adama na deema

ye kpuro ya tubum sɛ ya sāawa nge wi u kī u woo kpara. ¹⁸ Domi wi u win bwisi sosimɔ, wahalawa u tii sosiammɛ. Wi u maa win yɛru sosimɔ, nuku sankirana u tii sosiammɛ.

2 Na tii sɔɔwa na nɛɛ, kon nuku dobu kasuwa. Kon dawa n dabura ye n sāa doo nɔɔru. Adama na deema ye kpuro ya tubum sɛ. ² Ma na nɛɛ, yɛɛsu su sāawa gari bakaru, arufaani yerà nuku dobu bu maa mɔ. ³ Ma na gɔru doke na nɛɛ, kon tam nɔɔwa nge mɛ gari bakasu su ra ko. Adama ko na n ka tii neniwa. Domi na kīwa n gia ye n buram bo tɔmbu bu ko ben wāaru sɔɔ. ⁴ Na sɔm bakanu kua. Na dia bana ma na resem dāa gbaanu kua. ⁵ Na tii kara kua ka maa dāa gbaanu. Ma na dāa marum bwese bweseka duura mi. ⁶ Na bwii gba ȳn nim ba ko n da dāa ni yɛke. ⁷ Na yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu dwa. Ma na ben bii be ba mara yoo te sɔɔ neni. Meyā na maa ketɛ gɔsu ka yāa gɔsu mɔ n kere sinam be ba man gbiiye Yerusalemuɔ. ⁸ Na sii geesu ka wura gura ka sere sinambun arumani ka bera ka beran arumani. Ma na tii wom kowobu kasua tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka sere ye tɔn durɔ u ra kā. Yera kurɔ dabinu. ⁹ Ma na ȳsiru yara n kere sinam be ba man gbiiye Yerusalemuɔ. Ka mɛ, nen bwisi man wāasi. ¹⁰ Ye nen nɔni yi bine kua kpuro ka nuku doo bi nen gɔru ga kī, na ku ra yine. Nen sɔmburu kpuro ta ra man nuku dobu wɛ. Nuku doo biya bu kua nen are. ¹¹ Yen biru, na sɔma ye na kua kpuro mɛera ka wahala ye na kua ye sɔɔ. Ma na deema ye kpuro ya tubum sɛ. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara. Sɔma ye tɔnu u mɔ u ku ra yen arufaani wa u di ka gem.

¹² Ma na nen laakari wesia n ka wa arufaani ye ya wāa bwisi ka gari bakaru ka wiiraru sɔɔ. Wi u koo nɛ sina boko kɔsire ko, mba u koo ko ma n kun mɔ ye ya raa koore kɔ. ¹³ Na wa bwisi yi gari bakaru arufaani kere nge mɛ yam bururam mu yam wɔkuru arufaani kere. ¹⁴ Bwisigii u ra n yɛ mi u dɔɔ, adama gari bɔkɔ ga ra n babiwa yam wɔkuru sɔɔ. Ka yen de, na yɛ ma gāa teenu nu be kpuro mara. ¹⁵ Ma na tii sɔɔwa na nɛɛ, nɛ ka gari bɔkɔ, wāarun kɔkɔɔ tia besɛ kpuro sa mɔ. N̄ n men na, mban sɔna na sāa bwisigii. Domi na wa ma yen tii ya tubum sɛ. ¹⁶ Bwisigiin bwisi kun gari bɔkɔn gari bakaru tɛɛbu keramɔ, domi saa fiiko sɔɔ, ba koo

be kpuro duari. Bwisigii u koo gbiwa nge me gari bɔko u koo gbi. ¹⁷Ma na wāaru tusa. Domi ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ, ya man bwēra yara yèn sɔ ye kpuro ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara. ¹⁸Na sɔmburu tusa te na kua handunia ye sɔɔ. Domi kon ten nuku dobu goo deriawa wi u koo man kɔsire ko. ¹⁹Wara yē yēro wi, ù n ko n sāan na bwisigii ñ kun me gari bɔko. Ka me, wiya u koo nen sɔmbu ten arufaani di te na kua ka bwisi. Na wa ma ye kpuro ya tubum sē. ²⁰Ma ye kpuro sɔɔ, nen nuki sankira wahala ye na kuan sɔ. ²¹Wee tɔnu u ra sɔmburu ko ka bwisi ka yēru kpa tu nùn are marua. Adama sɔɔ teeru u ra tu goo deriewa wi u kun gāanu kue te sɔɔ. Anna a kɔsa wa mi! Ya maa sāawa ye ya tubum sē. ²²Ñ n men na, arufaani yerà tɔnu u mɔ win sɔmbu te u tii kuamme sɔɔ handunia mini. ²³Domi ye u mɔ win wāaru sɔɔ kpuro wahala ka bwisikuna ya ra ka nùn naawe. Baa ka wɔkurɔ, win laakari ku ra n kpī. Yeniba kpuro ya tubum sē.

²⁴Gāanu ganu sari ni nu wā ma n kun mɔ tɔnu u di u nɔ, kpa u nuku dobu ko win sɔman aren sɔ. Adama na wa ma ye kpuro ya weewa Gusunɔn min di. ²⁵Goo sari wi u koo di u nuku dobu ko win sɔmburun sɔ ma n kun mɔ ka Gusunɔn yēru. ²⁶Domi wi u nùn wērewa u ra bwisi ka yēru ka nuku dobu wē. Adama u ra dewa tɔn kɔso u arumani kasu u mena wi u wi, Gusunɔ wēren sɔ. Yenin tii ya maa tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara.

Gāanu baanire ka nin saawa

- 3** Handunia ye sɔɔ, gāanu baanire ka nin saa.
Tara mi, saa baayere ka yen saa.
- ²Marubu ka bin saa,
gɔɔ maa ka win saa.
Duurubu ka bin saa,
wukabu maa ka bin saa.
- ³Goberu ka ten saa,
bekiabu maa ka bin saa.
Kɔsukubu ka bin saa,
bana maa ka yen saa.
- ⁴Swīi ka yin saa,
yēesu maa ka sin saa.
Weeweenu ka nin saa,
yaabu maa ka bin saa.
- ⁵Kɔɔ mennabu ka bin saa,
kɔɔ mennabun deribu ka bin saa.
Bɔkasinaa ka yen saa,
bɔkasinaan deribu maa ka bin saa.
- ⁶Gāanun kaso ka gen saa,
nin kɔɔrabu ka maa bin saa.
Gāanun yīibu ka bin saa,
nin kɔɔbu maa ka bin saa.
- ⁷Gēekubu ka bin saa,
yina maa ka yen saa.
Maribu ka bin saa,
gari gerubu maa ka bin saa.
- ⁸Kīanaa ka yen saa,
tusinaa maa ka yen saa.

Tabu ka bin saa,
bɔri yendu maa ka ten saa.

⁹Arufaani yerà tɔnu u ra wa win sɔmburu sɔɔ. ¹⁰Na wa sɔma ye Gusunɔ u ra tɔnu sure. ¹¹Yinni Gusunɔ u ra gāanu kpuro kowa nin saa sɔɔ nu n wā. U mam doke tɔnun bwisikunu sɔɔ ma gāanu wā ni nu ku ra kpe, baa me tɔnu kun kpē u tubu sɔma ye Gusunɔ u mɔ saa toren di sere ka handunian kpeerɔ. ¹²Na tuba ma gāanu sari ni nu wā ma kun mɔ tɔnu u nuku dobu ko kpa u wā geeru di win wāarun tɔru kpuro sɔɔ. ¹³Adama tɔnu ù n waamɔ u dimɔ u nɔrumɔ ma u nuku dobu mɔ win sɔman aren sɔ, ye, ya sāawa Gusunɔn kēru. ¹⁴Na gia ma ye Gusunɔ u kua kpuro, ya koo tewa. Ba ñ gāanu ganu sosimɔ ye sɔɔ, ba ñ maa gāanu ganu kawamɔ ye sɔɔ. Nge meya Gusunɔ u ra ko kpa tɔmbu bu ka nùn nasia. ¹⁵Ye ya wā tē, ka ye ya ko n wā sia, ya raa wā kɔ. Gusunɔ u ra dewa ye kpuro yu maa wure ya n kooramɔ.

Gɔɔ u sāawa gāanu baaniren

wii goberu

¹⁶Yen biru, na wa siri gbaburɔ ma kɔsa kowo u gemgii siribu di handunia ye sɔɔ. ¹⁷Ma na tii sɔɔwa na nē, Gusunɔ u koo gemgii ka tɔn kɔso siri. Domi gāanu baanire ka nin saawa. Nge meya ba koo maa kookoosu baasire siri. ¹⁸Na maa tii sɔɔwa na nē, sɔɔ teeru, Gusunɔ u koo tɔmbun laakari mēeri kpa ben tii bu gia ma ba ñ yē sanɔ kere. ¹⁹Domi tɔnun kɔkɔka ka yēgia ya sāawa tia. Be kpuro ba ra gbiwa. Saa ye sɔɔ, tɔnu u ñ yē sanɔ kere. Yeni ya tubum sē. ²⁰Gāanu kpuro nu dɔɔwa yam tem. Tua ba ka ni kpuro kua. Tua ye sɔɔra ni kpuro nu maa wurɔ. ²¹Wara koo kpī u nē, tɔnun hundewa ya ra yɔ kɔkɔ kpa yēgia ya n wā tem. ²²Ye na wa n buram bo tɔnun sɔ, yera u nuku dobu ko ka win sɔmburun are. Yera u mɔ mi. Domi wara u koo maa de u nuku dobu ko ka ye ya wee win biru.

Gem sariru

tɔmbun wāasinaa sɔɔ

4 Na dam dɔrebu kpuro laakari kua handunia sɔɔ. Ye na wa wee. Be ba dam dɔremɔ ba ra n wuri mɔwa. Goo ku ra maa bu somiru nē. Domi be ba bu dam dɔremɔ mi, bera ba dam bo. ²Nen nɔni sɔɔ, be ba gu, ba doo nɔnɔ mɔ n kere be ba wasi. ³Wi ba ñ gina mara, u doo nɔnɔ mɔ n kere wi ba mara, domi u ñ maa handunia yen dam dɔrebu wa. ⁴Na wa ma sɔma ye tɔmba mɔ kpuro, ka hania ye ba dokemɔ ye sɔɔ kpuro, nisinun sɔna bu wa bu ka ben winsim kera. Adama na wa ma ye kpuro ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara. ⁵Gari bɔko wi u ku ra sɔmburu ko, gɔɔra ta koo nùn go. ⁶Adama n buram bo a n fiiko mɔ kpa a wēra ye kaa ka sɔmburu ko too te ta ñ arufaani gaa mɔ.

⁷ Na maa gāanu wa ni nu tubum sē handunia yè ɔɔ.
⁸ Niya, tɔnu wi u wāa wi turo. U ñ ɔɔ ɔɔ ɔɔ, u ñ dusi ɔɔ, u ñ maa bii goo ɔɔ. Ma win sɔmburu ta ñ sere nɔru ɔɔ. Dukia ya ku ra maa nùn turi baa mɛ u ra n tii bikiamɔ u n mɔ, wara na sɔmburu kuammɛ na ka tii doo nɔru yinarimɔ. Na wa ma ye kpuro ya tubum sē. Ya ñ maa nuku dobu ɔɔ. ⁹ Tɔmbu yiru bà n wāasine ba sɔmburu mɔ sannu, ba tɔn turo kere, domi ben sɔmburun are yi kpā. ¹⁰ Turo ù n wɔruma, turo wi u tie u koo nùn seeya. Adama wɔnwɔndowa wi u wāa wi turo ma u wɔruma u ñ yiruse ɔɔ wi u koo nùn seeya. ¹¹ Tɔmbu yiru bà n kpī sannu, ba ñ wooru wasi. Adama wi u kpī wi turo, amɔna u koo ka yam susuru wa. ¹² Wi u tɔn turo dam kere, tɔmbu yiru ba maa nùn dam kere. Wēɛ siiri ita yi ku ra fuuku kare. ¹³ Bii aluwaasi wi u sāa bwēɛbwēɛ, ma u bwisi ɔɔ u sunɔ ɔɔ ɔɔ ɔɔ kere ge ga ku ra goon gari wure. ¹⁴ Domi bii wi, u koo kpī u yarima pirisɔm di u ka bandu di baa bà n nùn mara bwēɛbwēɛ. ¹⁵ Handunia ye ɔɔ, na wa mi tɔmba bii aluwaasi sikerene wi u koo bandu di goon ayerɔ. ¹⁶ Tɔn be, ba ñ geeru ɔɔ bè ɔɔ u sāa wirugii mi. Adama bii be ba koo marura amen biru, ba ñ ko n nùn kī. Ma na wa ye kpuro ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpāra.

A ɔɔ mweeru koowo

ka laakari

¹⁷ A de a du Yinni Gusunɔn sāa yerɔ ka laakari kpa a susi a swaa daki ye kaa ka yākuunu ko nge gari bakasu. Domi ba ñ yē ma kōsa ba mɔ.

⁵ A ku gari gere ka sendaru. A ku maa Gusunɔn ɔɔ mweeru kua ka sendaru. Domi u wāawa wɔllɔ ma wunɛ a wāa temɔ. A ku de wunen gari yi n dabi. ² Geema, bwisiku dabina nu ra ka dosusu nɛ. Gari saari dabiru ɔɔra maa gari kankam gerubu wāa. ³ À n Gusunɔn gāanun ɔɔ mweeru kua, a ku de n tɛ a ka tu yibia. Domi Gusunɔn u ku ra gari bakasun mem kā. Yen sɔ, a de a wunen ɔɔ mweeru yibia te a kua. ⁴ Ye kaa ka ɔɔ mweeru ko a kun yibie, n buram bo a ku tu ko. ⁵ A ku de wunen ɔɔ mweɛ te, tu nun torasia, kpa a yāku kowo sɔ a nɛɛ, a ñ daa ka baaruwa. Mban sɔna kaa de wunen garin sɔ Gusunɔn mɔru yu se kpa u wunen sɔmburu kam koosia. ⁶ Gari yi n dabi, yi ku ra n arufaani ɔɔ. Nge meya dosusu sù n maa dabi, su ku ra n arufaani ɔɔ. Ñ n men na, a Gusunɔn nasio.

Dam dɔrebu

⁷ À n wa tem gam ba bwēɛbwēɛ dam dɔremɔ, ba ñ nùn win gem wēɛmɔ, a ku de yu nun biti ko. A de a n yē ma wirugii wāa wi u wirugii goo kere. Meya wirugii maa wāa wi u be yiru ye kpuro kere. ⁸ Adama gāanu nu wāa be kpuron sɔ. Niya, tem marum, baa ka mam sina bokon tii.

Dukian arufaani sariru

⁹ Wi u gobi kīa, yi ku ra nùn turi. Wi u maa dukia kīa, u ku ra yen arufaani di. Na wa ma yen tii ya tubum sē. ¹⁰ Mi dukia ya kpēa, miya diobu ba ra dabi. Ñ n men na, arufaani yerà wi u ye ɔɔ u waamɔ ye ɔɔ, ma kun ɔɔ yen waa bi tɔna. ¹¹ Sɔm kowo bwēɛbwēɛ u dīanu ɔɔ nu kpā, nu ñ kpā, u ra dweeyewa ka bɔri yendu. Adama dukiagiin debura ku ra de u dweeye. ¹² Na kōsa gaa wa handunia ye ɔɔ. Yeya, goo wi u dukia berua ye ya koo ka nùn nɔni swāaru naawa. ¹³ Dukia ye, ya ra kam kowa wahala gaa ɔɔ kpa u kun maa gāanu ɔɔ sanam mɛ u bii mara. ¹⁴ U koo gbiwa tereru nge mɛ ba ka nùn mara. U ñ kpē u win sɔmburun are gɛɛ sua. ¹⁵ U koo gbiwa nge mɛ ba ka nùn mara. Yera ya sāa kōsa baka. Ñ n men na, arufaani yerà u wa mi win sɔmburu ɔɔ. Ta kuawa kam dirum. ¹⁶ Yen biru, u ra diwa yam wɔkuru ɔɔ kpa u n wāa nuku sankiranu ka wahala ka mɔru baka ɔɔ win wāarun tɔru kpuro ɔɔ. ¹⁷ Ye na wa n buram bo kpuro tɔnun sɔ yera, u di u nɔ kpa u nuku dobu ko win sɔmburun are ɔɔ win wāarun tɔru ɔɔ te Gusunɔn u nùn bura. Domi yera u ɔɔ mi. ¹⁸ Gusunɔn ù n tɔnu dukia wē, ma u dera u ye dendimɔ, ma u nuku dobu mɔ win sɔmburun aren sɔ, yen ya sāawa Gusunɔn kēru. ¹⁹ Adama yēro u ku ra yaaye ma win wāaru ta ñ dēu yèn sɔ Gusunɔn u nùn nuku dobu yibia.

⁶ Na maa kōsa gaa wa ye ya dabi handunia ye ɔɔ. ² Yera goo wi Gusunɔn u ra dukia baka ka beɛɛ wē. U ku ra n gāanu bie win wāaru ɔɔ. Adama Gusunɔn ku ra de u ye dendi. Tɔn tukowa u ra ye dendi. Yen ya tubum sē. Ya maa sāa kōsa baka. ³ Meya goo u ra bibu wunɔbu (100) ma, kpa u tɛ u ko wɔɔ dabinu kpa doo nɔru ta kun nùn tura win wāaru ɔɔ, kpa u kun maa siki wɔru wa mi ba koo nùn sike. Na gerumɔ ma bii wi ba mara win suru kun yiba, u nùn nuku dobu kere. ⁴ Domi ba bii wi marawa u ñ gāanu kue. Yam wɔkuru ɔɔra u doona. Meya goo kun maa nùn yaayamɔ. ⁵ U sāawa wi u kun sɔɔ waare, u ñ maa nùn yē. Adama ka mɛ, u wērabu ɔɔ n kere durɔ wi u bibu wunɔbu (100) mara mi. ⁶ Baa durɔ wi, ù n daa wāa sere wɔɔ nɔru suba yiru (2.000), ma u kun doo nɔru wa, ye kpuro tia.

⁷ Tɔnun sɔmburu kpuro, ɔɔ ɔɔra ta ra de. Ka mɛ, win bine ya ku ra kpe. ⁸ Mba bwisigii u ka gari ɔɔ kere. Bwēɛbwēɛ wi u yē nge mɛ u koo tii kpāra tɔmbun suunu ɔɔ, mba u ka bu kere. ⁹ Ye a wa a neni ya kere ye a bine sāa. Domi ye kpuro ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpāra.

Bwisin kirɔ

¹⁰ Ye ya wāa saa yellun di, ya yīsiru ɔɔ ko. Sa maa yē ma tɔnu u ñ kpē u ka wi u nùn dam kere sikirina. ¹¹ Gari dabira ku ra n asansi ɔɔ. Arufaani yerà tɔnu u ra n ɔɔ ye ɔɔ. ¹² Wara yē ye ya sāa gāa geenu tɔnun sɔ win wāaru ɔɔ te ta ra doone mi nge saaru. Wara u koo kpī u nùn sɔ ye ya koo na win ɔɔru biru.

7 Yīsi geeru ta turare nubu durorugia kere. Tōnun gōkōn tōru ta win marubugiru kere. ² N buram bo a da yenu mi ba gōkō sō ye kaa ka da yenu mi ba tōō bakaru mō. Domi gōkōwa u sāa tōnun wāarun nōru. Meyā wi u wasi, u koo yaaya ma gōkō wee. ³ Nuku sankiranu nu yēesu kere. Domi baa tōnun wuswaa yā n burisine, ka mē, u koo kpī u n bōri yendu mō gōru. ⁴ Bwisigiin gōru ga ra n woowa yenu mi ba gōkō sō. Adama gari bōkōn gōru ga ra n woowa yenu mi ba nuku dobu mō. ⁵ N buram bo a bwisigiin gerusibu swaa daki ye kaa ka gari bōkōn womusu swaa daki. ⁶ Domi gari bōkōn yēesu sāawa nge gāa ni nu kuramō dōō kōō. Ya maa sāa kam dirum. ⁷ Dam dōrebu bu ra bwisigii gōsiewa gari bōkō. Kēru ta ra maa tōnun gōru sīyewa. ⁸ Gāanun kpeeru ta buram bo n kere nin torubu. Suurugii u maa tii suo kere. ⁹ A ku de wunen mōru ya n da fuuku se. Domi gari bōkōn miya mōru ya ra n wāa. ¹⁰ A ku gere a nēē, mban sōna yellu ta tē dobu kere. Yeni ya ñ sāa bwisigiin bikiabu. ¹¹ Bwisi yi sāawa tubi gea, yi mam tubi kere tumbu kpuron mi. ¹² Yi ra tōnu kōsuwa nge mē gobi yi ra tōnu kōsu. Adama yi arufaani mō n kere gobi. Yi ra de wi u yi mō u n wāa wāaru kōō.

¹³ A Gusunōn nōman sōma mēerio. Ye u dera ya sikire, wara u koo kpī u ye demia. ¹⁴ Doo nōkōn saa kōō, a nuku dobu kōowō. Wahalan saa kōō, kpa a bwisiku ma Gusunōwa u tōō ni kpuro kua, kpa tōnu u ku ka gia ye ya koo kōora win gōkōn biru. ¹⁵ Ye na wa nen wāarun tōru kōō n tubum sē, yera gemgii u ra gbi win gem kōō kpa tōn kōson wāaru tu dēnya win nuku kōsuru kōō. ¹⁶ N n men na, a ku tii garisi gemgii. A ku maa sōōsi ma wuna a bwisi bo. Mban sōna kaa tii kam ko sēkum. ¹⁷ A ku tii sure kōsa kōō, a ku maa wōri gari baka kōokoosu kōō. Mban sōna kaa de a gbi tumaru. ¹⁸ Ye n weene a n yaaye kpa a ku ye atafiiru ko, yera wi u Gusunō nasie, u ra yariwa kari baayeren di. ¹⁹ Bwisi yi ra bwisigii dam wēwa n kere kparobu wōkuru be ba wāa wuu teu kōō. ²⁰ Geema, handunia ye kōō, goo sari wi u gea mō kpa u kun toramō. ²¹ A ku gari kpuro dasabu doke yi tōmba gerumō kpa a ku ka nō wunen sōm kowo u wunen kōsa gerua. ²² Domi wunen gōru ga koo nun sō ma wunen tii a gabu bōrusire.

²³ Na ye kpuro wēera ka bwisi ma na nēē, kon ko bwisigii. Adama na ñ bwisi yi wa. Yi ka man tondawa. ²⁴ Ye n toma ka ye ya duku, wara u koo ye naa turi. ²⁵ Na kōokari kua na tii doke n ka bwisi ka yēru ka nuku kōsurun kōokoosu ka gari bakarun kōokoosun saria gia. ²⁶ Tōn kurō win gōru ga sāa nge yina, ma win nōma ya sāa nge taa u gōkō sēō kere. Adama tōn durō win daa ya Gusunō wēre, u ra kurō wi kisirariwa. Durumgiiwa u ra wōri kurō win nōmā. ²⁷ Ye nē waasu kowo na wa ye na gāanu kpuro wēera tia tia n ka nin saria gia, yera, ²⁸ na tōn durōbu nōkōbu (1.000) kōō turo wa wi ba koo bēere wē. Adama tōn kurōbu kpuro kōō, baa turo na ñ wa. N deema na kasu n tē, adama na ñ wa. ²⁹ Ye na tuba mi kōō, yera Gusunō u tōmbu kuawa ba sāa dee dee. Adama ben tiiwa ba ben wāaru sēsiasia.

8 Wara u sāa bwisigii kpa u gari yini tubusia yi yi nēē, tōnun bwisi yi ra win wuswaa dēerasiewa kpa ya kun maa burisine.

À n da sunō mem nōkōwē,

bwisi geeya

² A sina boko mem nōkōwē kōō mweē te a Gusunō kuan sō. ³ A ku senda a ka nūn duka suuri. A ku maa yōrari a kōsa ko. Domi u koo kpī u ko ye u kī ⁴ yēn sō win gari yi dam mō. Goo sari wi u koo kpī u nūn bikia u nēē, mba u mō mi. ⁵ Wi u ra woodaba mem nōkōwē, u ku ra kōsa wa. Bwisigii u siribun saa yē. ⁶ Domi gāanu baanire nu nin saa ka nin siribu mō. Wahala gaa wāa ye ya tōnu wāasi, ⁷ yera u ku ra n yē ye ya koo nūn deema. U ku ra n maa yē wi u koo nūn sō dōma te ya koo nūn deema. ⁸ Tōnu kun dam mō u n ka win hunde neni. Meyā u ñ maa dam mō u ka tii wōra win gōkōn tōru. U ñ yakiarō gōkōn nōman di. Meyā nuku kōsurugiiin nuku kōsuru ta ñ nūn yaramō.

Tōnun wāaru

⁹ Na nen tii wē, na mēera sāa sāa ye tōnu u mō kpuro handunia kōō. Na wa ma u ra win winsim taarewa u nūn kōsa kua. ¹⁰ Na wa ba tōn kōsobu sikua ba wāa ba wēre. Be ba maa gea kua, ba ka sāa yeru tonda, ma ba ben gari duari wuu kōō. Yeni kpuro ya tubum sē. ¹¹ Domi ba ku ra yande tōn kōso be siri mii mii. Yen sōna tōmbu ba ra n kī ba n kōsa mō ba n dōō. ¹² Tōn kōso u ra torewa too, ka mē, kpa win wāaru tu dēnya. Adama ye na yē, yera wi u Gusunō nasie, wiya u doo nōkōru mō. ¹³ Tōn kōso kun doo nōkōru wasi. Win wāara kun dēnyamō tu saaru kera. Domi u ñ Yinni Gusunō nasie. ¹⁴ Gāanu wāa ni nu kooramō handunia ye kōō ma nu tubum sē. Niya, ye ya koo tōn kōso deema yera ya ra maa gemgii deeme. Ye ya koo maa gemgii deema, yera ya ra maa tōn kōso deeme. Yenin tii ya tubum sē.

¹⁵ Yen sōna na nuku dobu wōlle suamō. Domi handunia ye kōō, tōnu kun gāa geenu wasi ma n kun mō u di u nō kpa u yēeri. Yera ya ko n sāa win sōmburun are win wāarun tōru kpuro kōō te Gusunō u nūn bura handunia ye kōō. ¹⁶ Sanam mē na tii wē ka nen gōru kpuro n ka bwisin saria gia, kpa n wa ye n kooramō handunia ye kōō, na wa baa mē tōmba ku ra dweeye sōō kōō ka wōkuru, ba ñ kpē bu tubu ye Gusunō u mō kpuro handunia kōō. ¹⁷ Na sōma kpuro wa ye Gusunō u kua. Na wa ma tōnu kun kpē u tubu ye ya kooramō handunia ye kōō. Baa mam ye tōnu u kasu ka hania baka, u ñ kpē u ye wa. Baa bwisigii, ù n kī u n ye yē, u ñ kpē u ye tubu.

9 Geema, na tii wē, na ye kpuron kaso kua, ma na wa gemgibu ka bwisigibu ka ben sōma wāawa Gusunōn nōmā. Meyā maa kīru ka tusiru. Adama tōnu kun yē ye ya koo nūn deema. ² Gemgii ka tōn kōso ka tōn geo wi u dēere ka wi u kun dēere ka wi u yākuru mō ka wi u kun yākuru mō ka wi u kun toraru

mɔ ka wi u toraru mɔ ka wi u nɔ mweeru mɔ ka sere wi u nɔ mweeru nasie, gāa teena nu ra be kpuro deeme. ³Ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ, gāa teenu wāa ni nu ñ sāa dee dee. Niya, kɔkɔ tia ba mɔ. Ben gɔrusɔ, nuku kɔsuru ka wiira gariya yi ra n yiba ben wāarun tɔru kpuro sɔɔ. Amen biru, gɔribun wāa yerɔwa ba dɔɔ. ⁴Be ba wasi, ba yīiyɔbu mɔ. Bɔɔ wasu ga gbee sunɔn goru kere. ⁵Be ba wasi, ba yē ma ba koo gbi. Adama be ba gu, ba ñ gāanu yē. Ba ñ maa kɔsiaru wasi domi ba bu duariwa mi. ⁶Ben kīru ka ben tusiru ka ben binε, ye kpuro ya kpawa mi. Ba ñ maa baa gaa mɔ handunia ye sɔɔ.

⁷Yen sɔ, a doo a di a nɔ ka nuku dobu. Domi sɔmbu te a kua, ta Gusunɔ wēre. ⁸A de a n da n tɔɔ baka yānu sebua baadomma kpa a ku duari a tii turare yēka. ⁹A de a ka wunen kurɔ wi a kī nuku dobu ko wunen wāarun tɔru sɔɔ te Gusunɔ u nun wē te ta ra doone mi nge woo. Domi yera ya ko n sāa nuku doo bi kaa n mɔ wunen sɔmburu sɔɔ handunia ye sɔɔ. ¹⁰Sɔmbu te a gesi wa kpuro, a tu koowo. Domi sɔmburu ka bwisikunu ka yēru ka bwisi, yen gaa sari gɔribun wāa yerɔ mi a dɔɔ.

Bwisi kun arufaani mɔ

baadomma

¹¹Na maa wa handunia ye sɔɔ, n ñ mɔ be ba duka mɔ tɔnawa ba ra garasa di baadomma. N ñ maa mɔ tabu durɔ damgibu tɔnawa ba ra tabu di baadomma. Meyā n ñ maa mɔ bwisigiba ba ra dīanu wa ba kun wahala kue. N ñ maa mɔ laakarigibu tɔnawa ba ra ko gobigibu baadomma. N ñ maa yērugibu tɔna tɔmbu ba ra beere wē. Domi be kpurowa kɔsa ka gea ya ra deeme. ¹²Nge mε swēε yi ku ra n yē saa ye ba koo yi mwa subaru sɔɔ ka yāakororu, ñ kun mε nge mε gunɔ ga ku ra n yē saa ye ba koo ge mwa ka taa, nge meya tɔnu ku ra n win gɔnɔ kɔba yē. Nɔni swāaru ta ra tɔnun bii deeme subaru sɔɔ nge mε ba ra yε yi mweeri.

¹³Na maa gāanu wa bwisin swaa sɔɔ ni na tamaa nu sāa gāa girinu. ¹⁴Wuu gaga wāa ga ñ tɔmbu dabi. Yera sina boko goo u seema u gu tabu wɔri. Ma u sansani kpī u ka gu sikerena. ¹⁵Wuu ge sɔɔ, bwisigii goo wāa. Adama bwēεbwēεwa u sāa. Durɔ wi, u koo raa kpī u wuu ge faaba ko saa sina boko win nɔman di. Adama goo kun nùn yaaye win bwēεbwēε ten sɔ. ¹⁶Nen mi, bwisi yi kere dam. Adama bwisigii ù n sāa bwēεbwēε, tɔmba ra nùn gemwa kpa bu yina bu ka win bwisi kēru sɔmburu ko. ¹⁷Adama ba n yē ma bwisigiin gari yi ba swaa daki tēru yi kere wi u gbāramɔ u ka gari bakasu kpare. ¹⁸Bwisi yi maa tabu yānu kere. Adama toro u ra gea sankuwa.

10 Sɔn si su gbiisi turare kowon gum sɔɔ, su ra gum mε sankuwa. Nge meya gari baka kookoosu baa sin fiiko su ra bwisi ka beere kawε. ²Bwisigiin gɔru ga ra n sāawa dee dee. Adama gari bɔkɔguu ga ku ra dee dee swīi. ³Gari bɔkɔ ù n sīimɔ swaa sɔɔ, bwisi yi ra n nùn kɔmiεwa kpa u n baawure

sɔɔsimɔ ma u sāawa gari bɔkɔ. ⁴Wunen yinni ù n ka nun mɔru seewa, a ku wunen sɔmburu deri. Domi tii nenubu bu ra tora dabinu gbarewa. ⁵Na toraru gari wa handunia ye sɔɔ te ta wee kparobun min di. ⁶Tera, ba ra gasɔ gari bakasu aye damginu wē, kpa bu tɔn beeregibu aye piiminu wē. ⁷Meyā, na wa yobu ba dumī sɔni ma sinambu ba ka naasu sīimɔ nge yobu.

⁸Wi u suura gbemɔ, wiya u koo kpī u wɔri ye sɔɔ. Wi u maa gbāraru suramɔ kpa waa yu nùn dɔm. ⁹Wi u kpenu suamɔ, u koo mēera wa. Wi u maa dāa beramɔ, u ko n wāawa kari sɔɔ. ¹⁰Win gbāa yara yà kun nɔ do, ma u ñ ye nɔ dēere, tilasiwa u ka dāa ye kīi ka dam bakam. Adama bwisiya yi ra de gāanu nu kora. ¹¹Wi u waa sabua, ma ya nùn dɔmmɔ, arufaani yerà u mɔ.

A kun da gari saari too

¹²Bwisigiin gari yi ra n beere mɔ. Adama gari bɔkɔn gari yi ra gu kam koosiewa. ¹³U ra gari torewa ka gari bakaru kpa u yi wiru go ka wiira gari kɔsi. ¹⁴U ra n gari saarimɔwa too. Adama tɔnu, a ku ra n yē ye ya koo nùn deema. Goo maa sari wi u koo nun sɔ ye ya koo kora wunen gɔnɔ biru. ¹⁵Gari bɔkɔ ga ra tii wasiraru dokewa sɔmburu baatere sɔɔ. Meyā u ku ra maa kpī u da wuu sɔɔ.

¹⁶Bɔrurama tem mē sɔɔ aluwaasi gari bɔkɔ u sāa sunɔ ma men sina asakpɔbu ba ra n ben tiin nukurun gari mɔ mēn nɔ yam sāra. ¹⁷Doo nɔrugiba be ba sunɔ mɔ wi u yīsiru yara, ma win sina asakpɔbu ba ra di dim saa sɔɔ bu ka dam wa, n ñ mɔ bu ka tam nɔ. ¹⁸Wi u yikuru mɔ, win dirun kpēru ta ra kpunewa kpa ta n nim dumɔ. ¹⁹Damgibu ba ra tɔɔ baka dim kowa bu ka nuku dobu ko. Tam mu ra bu nuku dobu wē kpa gobi yi de bu kpuro wa. ²⁰A ku sina boko wīi, baa wunen gɔrusɔ. A ku maa yiikogii wīi, baa asiri sɔɔ. À n kua mε, gunɔ ga koo wunen gari yi sua gu ka da gu nùn sɔ ye a gerua.

Wɔrugɔra

ba ra ka tenkuru ko

11 A nɔni yinɔ a ka wunen dīanu gabu bɔnu ko. Sɔɔ teeru kaa yen are wa. ²A nin sukum tɔmbu nɔkɔba yiru ñ kun mε tɔmbu nɔkɔba ita bɔnu kuo, domi a ñ yē nɔni swāa te ta koo nun deema handunia ye sɔɔ. ³Guru wiru tà n ye, ta ra de gura yu newa. Bera mi dāra wɔruma kpuro, bera miya ta ra n wāa. ⁴Wi u woo ka guran berum mɔ, u ñ dīanu duurumɔ u sere mam nεε, u koo gē. ⁵Nge mε tɔnu kun woon swaa yē, u ñ maa yē nge mε tɔnu u ra ka mɔnde tɔn kurɔn nukurɔ, nge meya tɔnu kun maa Gusunɔ wi u kpuro mɔn sɔman asansi yē. ⁶A wunen dīanu duuruo bururu, kpa a n wāasi mi ka yokaw. A ku nεε, kaa wēra. Domi a ñ yē yen ye ya koo gea ko.

⁷Yam bururam mu wā. Meyā ya ra maa tɔnu dore ù n sɔɔ ka nɔnu wa. ⁸Tɔnu À n tε wāaru sɔɔ, a nuku dobu koowo yen sɔ, kpa a n yaaye ma nuku sankira-

nun t̄nu w̄a nu dabi. Adama ye ya kooram̄ kpuro ya tubum s̄ẽ.

A nuku dobu koowo

n sere d̄akuru ko

⁹ Bii dur̄ɔbu, a ȳẽerio wunen aluwaasirun saa s̄ɔɔ. A wunen w̄aaru dio nge m̄e wunen ḡɔru ga k̄i. Adama yeniba kpuron biru, a n ȳẽ ma Gusun̄ɔ u koo nun soku siri yer̄ɔ. ¹⁰ Yen s̄ɔ, a nuku sankiranu wun̄ɔ wunen ḡɔrun di kpa a k̄s̄san kobu suuri. Domi aluwaasiru ka ten dam mu ra doon̄ewa nge woo.

12 Ñ n men na, a wunen taka kowo yaayo wunen aluwaasirun saa s̄ɔɔ, nuku sankiranun t̄ru tu sere na t̄e s̄ɔɔ kaa n̄e, a ñ maa w̄aaru k̄i. ² Saa ye s̄ɔɔ, kaa n w̄a yam w̄ɔkuru s̄ɔɔ nge sanam m̄e suru ka s̄ɔɔ ka kperi, ye kpuro ya t̄ira ñ kun m̄e nge sanam m̄e guru wiru ta wurama gura ȳa ñ na ya kpa. ³ Yen t̄ɔ te s̄ɔɔ, kaa n s̄aawa nge yenun k̄so wi u diirim̄ɔ berum s̄ɔ ñ kun m̄e nge damgii wi u dam dwiia ma u ȳara t̄ɔkrun s̄ɔ ñ kun m̄e nge kur̄ɔ be ba som nambu ȳra ȳen s̄ɔ ba ñ maa dabi ñ kun m̄e nge kur̄ɔ be ba kun kp̄ẽ bu maa yam wa saa f̄en̄entin di. ⁴ Wunen w̄aaru ta ko n s̄aawa nge gambo ye ya ken̄ua ñ kun m̄e nge n̄ēru t̄en w̄okinu dwiia ñ kun m̄e nge gun̄ɔbu ge ga sw̄ii mari ñ kun m̄e nge womu ge ba mari. ⁵ Saa ye s̄ɔɔ, kaa n berum m̄ò à n gunguru ȳɔɔɔ kpa a n wahala m̄ò à n s̄iim̄ɔ. Wunen seri yi koo burura nge

d̄a w̄ẽsu gasu. A ñ maa kp̄ẽ a ȳɔ nge twee. M̄eya kpee ȳanun nubura kun maa wunen bin̄e seeyam̄ɔ. Domi s̄ɔɔ teeru baawure u koo da win w̄a yee d̄aakir̄ɔ kpa wuri yi n̄ɔɔra baama sw̄e s̄ɔɔ. ⁶ Saa yera w̄aaru ta koo kasira nge sii geesun ȳɔni ñ kun m̄e tu kasira nge boo wuraguu ñ kun m̄e nge bw̄aaru daaɔ, ñ kun m̄e tu kasira nge d̄ɔk̄ɔ kaaru d̄ɔk̄ɔ s̄ɔɔ ⁷ kpa t̄-nun tii u wura tem̄ɔ min di u yara kpa win hunde yu wura Gusun̄ɔ wi u raa n̄un ye w̄en mi.

⁸ Waasu kowo u n̄e, ḡāanu kpuro nu tubum s̄ẽ, nu maa s̄aawa biti.

Gari yin wii goberu

⁹ Yen biru, waasu kowo u ñ s̄a bwisigii t̄na, u maa t̄mbu ȳrun keu s̄ɔɔsi. U m̄ɔn dabinu swaa daki ma u nu w̄ẽera, u nu wunana doo dooka. ¹⁰ U kookari kua ma u gari dori wa u yorua. Gari yi, yi s̄aawa gari gee.

¹¹ Bwisigiin gari yi s̄aawa nge yabiri yi yi ra t̄n̄un laakari yam̄ie. M̄eya yi maa s̄a nge s̄retii yi yi ȳeru gabe. Yi weewa Gusun̄ɔn min di wi u s̄a kparo geo.

¹² Nen bii, ye n tie, yera, a de yi nun bwisi k̄ẽ. Bà n yin gari yorum̄ɔ tirenu s̄ɔɔ, tire ni, nu ñ ko n geeru m̄ɔ. Keu bakan kobu bu ra maa wasi wasirasiewa.

¹³ Yen s̄ɔ, su gari yi kpuron wii goberu swaa daki te ta n̄e, a Gusun̄ɔ nasio kpa a win woodaba mem̄ n̄ɔɔwa. Yera, n weene baawure u ko. ¹⁴ Domi Gusun̄ɔ u koo kookoosu kpuro siri ka mam si su beruan tii, geesu ka k̄s̄susu.

Womu Duro

Ka Heberum ba tire te sokawa Womu ge ga dobu bo. Kurɔ ka durɔn k̄irun gariya ta m̀. Yuuba ba tire ten gari weesinawa ka k̄i te Gusunɔ u win t̄mbu Isireliba k̄i. Ma naane dokeobu ba maa tu weesina ka k̄i te Yesu Kirisi u win yigberu k̄i.

Tire ten kpunaa

1. Womu 1, wiru 1.1n di sere wiru 2.7.
2. Womu 2, wiru 2.8-17.
3. Womu 3, wiru 3.1n di sere wiru 5.1.
4. Womu 4, wiru 5.2n di sere wiru 6.3.
5. Womu 5, wiru 6.4n di sere wiru 7.11.
6. Womu 6, wiru 7.12n di sere wiru 8.5a.
7. Womu 7, wiru 8.5b-14.

1 Womu ge ga dobu bo wee. Salomɔɔwa ga ka ya.

Kurɔ ka durɔn faagi

Kurɔ u nɛɛ,

² a man s̄suo ka wunen tiin ɔɔ.
Domi wunen k̄irun kookoosu su tam dobu kere.
³ Wunen wani yi nuburu do.
A s̄awa nge turare ye ya pusa.
Yen s̄na w̄ndiaba ba nun k̄i.
⁴ A man tii gawema kpa su nun naa sw̄i ka duka.
A s̄awa nen sunɔ, a ka man doo wunen w̄a yerɔ.
Wunen saabuwa sa nuku dobu ɔɔ.
Wunen k̄iru ta tam dobu kere.
Ba gem ɔɔ be ba nun k̄i.
⁵ Yerusalemun w̄ndiaba, i swaa dakio i ɔɔ.
Na t̄iri, adama na s̄a kurɔ burɔ.
Na t̄iri nge Kedaan kuu bekuruginu,
adama na w̄wa nge beku karenu ni nu w̄a
Salomɔɔwina sina kpaarɔ.
⁶ I ku man gem ȳen s̄ na t̄iri.
S̄ɔwa u man kua mɛ.
Nen sesubu ba ka man m̄ru kua.
Ba man kua ben reseem d̄a gbaarun k̄so.
Adama na ñ nen tiigiru k̄su.
⁷ A man s̄ɔwɔ nen k̄nasi mi a ra wunen sabenu
kpare,
ka mi a ra de nu s̄ɔ sure.
Kpa na kun maa sirene wunen berusebun sabenun
suunu ɔɔ.
Ȳa kparoba nɛɛ,
⁸ wunen wi a t̄n kurɔbu kpuro buram kere,
à kun yam mi ȳ, a doo a ȳa ḡɔn yira sw̄i.
Kpa a wunen bonu kpara kparobun w̄a yerun
b̄kuɔ.
Durɔ u nɛɛ,
⁹ nen k̄nasi, a ka dum nia weene

ye ya Egibitin sunɔn tabu keke gawamɔ.

¹⁰ Wunen bura ȳanu nu ra de wunen baanu nu man
w̄re.

Wunen w̄ira ka goonu w̄.

Ȳa kparoba nɛɛ,

¹¹ sa ko nun saba kua ye ya wura ka sii geesu menne.

Kurɔ u nɛɛ,

¹² sanam mɛ sina boko u s̄ ka wigibu,
nen turaren nubura pusa.

¹³ Nen k̄nasi u nuburu dowaa nge turare ye ba m̀
miru,

ye ya sure nen tororɔ.

¹⁴ Nen k̄nasi u s̄awa nge d̄a w̄e burasu.

Su ra kpiwa reseem d̄a gbaarɔ Engedio.

Durɔ u nɛɛ,

¹⁵ nen k̄nasi, a s̄awa kurɔ burɔ.

Wunen n̄ni yi ballimɔ nge waa bakagii.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁶ nen k̄nasi, a s̄awa durɔ burɔ,

wuna a man w̄re.

Besen kpin yeru ta ko n ɔɔ nɛ nge yaka bekusu.

¹⁷ D̄a ye ba m̀ seduru, yera ba ka besen dirun d̄a
mwaanatia kua.

Ma ba ten yari kua ka d̄a ye ba m̄ sipere.

2 Nena na s̄a nge gunarun biibii ye ya kpia tem
t̄eraɔ.

Na maa s̄a nge yakasun biibii ye ya w̄a w̄ɔwɔɔ.

Durɔ u nɛɛ,

² à n nen k̄nasi wa win w̄ndia kpaasibun wuuru,
u ra n s̄awa nge biibii ye ya w̄a s̄akin suunu ɔɔ.

Kurɔ u nɛɛ,

³ à n nen k̄nasi wa aluwaasiban suunu ɔɔ,
u s̄awa nge d̄a te ba m̀ ɔɔm̄ie d̄anun suunu ɔɔ
t̄en marum mu dibu do.

Na ra k̄a na n s̄ win saarɔ.

⁴ U ka man da mi ba ra t̄ɔ baka d̄ianu di.

Ma u man nenua ka k̄iru.

⁵Wee kīra man barɔ kua.
A man dam kē ka kira duronu, ka pɔmiɛn marum.
⁶Na kī na n nen wiru sɔndi win nɔm dwarɔ,
kpa win nɔm geu gu man bɔkasi.

Durɔ u nɛɛ,

⁷bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ sɔmɔ
ka yɛɛ kpiki ka nennun yīsini,
i ku nen kīnasi yamia saa ye u ñ kī u se.

Durɔ u wee

Kurɔ u nɛɛ,

⁸na nen kīnasin nɔ nɔmɔ.
Wɔɔ u guunu sarikiramɔ u wee.
⁹U sãawa nge yaa kpiku ñ kun mɛ nge gini kpema.
Wi wee dirun biruɔ,
u man mɛɛrima fɛnɛntin di.
¹⁰Ma u ka man gari kua u nɛɛ,
a seewo nen kīnasi, kurɔ burɔ, a na.
¹¹Wee puran saa ya doona,
ma gura ya yɔra †.
¹²Biibii ya kpia yam kpuro.
Sa gunɔ bwese bwesekan swīi nɔmɔ.
Kparukonun swīi yi nɔmɔ besen tem nɔmɔ.
¹³Dãa te ba m̀ figie ta marum torumɔ,
ma resɛm tɔkan wɛsun nubura pusa.
A seewo, a na nen kīnasi, kurɔ burɔ,
¹⁴wunɛ wi a sãa nge sãkusã ye ya wãa kpee baa nɔmɔ
ya kukua.

A man wunen wuswaa sɔsio.
A de n wunen nɔmɔ.
Domi wunen dɔkɔra nɔmɔ do.
Meya maa wunen wuswaa ra man wɛre.

Kurɔn mero u nɛɛ,

¹⁵i sun demaku binu mwɛerio
ni nu besen resɛm gbaaru sankumɔ saa ye ya wɛsu
sãa.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁶nen kīnasi u sãawa nɛgii,
na maa sãa wigii.
U win sabenu kparamɔ yakasun biibiin suunu nɔmɔ.
¹⁷A de a gɔsira, nen kīnasi, a n wãa guunu wɔllɔ
a n sãa nge yaa kpiku ñ kun mɛ nge gini kpema,
sere sɔm u ka du saaru tu kpɛa.

Kurɔ u ka win kīnasi dosimɔ

Kurɔ u nɛɛ,

3 wɔku girira na kpī nen kpin yeru wɔllɔ.
Na kasu wi nen gɔru ga kī.
Adama na ñ nùn wa.
²Ñ n men na, kon sewa n bɔsu wuu nɔmɔ,
gen swɛɛ ka gen yaburɔ na n kasu wi nen gɔru ga kī.
Na nùn kasu kasu, adama na ñ nùn wa.
³Ye wuu gen kɔsoba bɔsu ba wuu mɛɛrimɔ, ba man
wa,
ma na bu bikia na nɛɛ, i nen kīnasi wa?
⁴Ye na bu deri kese, yera na nen kīnasi wi wa.

† gura ya yɔra - Isireliban temɔ, puran saa gura ra ne.

Na nùn sɛre, na ñ nùn yɔsu
sere na ka nùn da nen mero wi u man maran dirɔ.
⁵Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba,
na bɛɛ sɔmɔ ka yɛɛ kpiki ka nennun yīsini,
i ku nen kīnasi yamia saa ye u ñ kī u se.

Kurɔ u nɛɛ,

⁶wara u saram wee gbaburun di meni nge wii tīa.
U turare ye ba m̀ miru ka turare dekaɔia bwese
bwesekan nuburu nɔmɔ.

⁷Salomɔmɔ kpin yera ba sɔmɔ ba ka wee,
Isireliban tabu durɔ damgibu wata ba nùn swīi ba
wãa gunɔ gunka.

⁸Be kpuro ba ka takobi sannɔ yɛ.

Ba sãawa tabu durɔbu.

Ben baawure u win takobi beki win yɛsɔ
u ka sɔmɔ sãa baa yibereba bã n kurama wɔkuru.

⁹Sina boko Salomɔmɔ u dera ba nùn amakeɛn kitaru
kua ka dãa ye ba ka na Libanin di.

¹⁰Ma ba ten suatian deki kua ka sii geesu.

Ba maa ten gballitia kua ka wura.

Ba ten sin yerun leferi beku wunɔmgiru wukiri
te Yerusalemun wɔndiaba ba buraru kua kīrun sɔ.

¹¹I yarima bɛɛ Sionin wɔndiaba, i sina boko Salomɔmɔ
wa.

U win furɔ doke ge win mero nùn dokea saa ye u kurɔ
kpaaru kua.

Dɔma te, u wãa nuku dobu nɔmɔ.

Durɔ u nɛɛ,

4 a sãawa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

Wunen nɔmɔ yi ballimɔ nge waa bakagii wunen
sɔnditian wɛrin di.

Wunen seri yi sãa nge boo wuuru te ta saramamɔ
Galadin guuru wɔllun di.

²Wunen donnu nu buriri nge yãa nìn sansu ba nɔmɔ
nu nim nɔmɔm wee.

Nu maa nɔmɔ newa swɛɛ swɛɛ, nin gara kun kande.

³Wunen nɔmɔ ga swɛriwa nge tom,
ma ga waabu wã.

Wunen baanu nu ballimɔwa nge dire sɔmɔmɔ bia
wunen sɔnditian wɛrin di.

⁴Wunen wīira wãwa nge Dafidin dii bwereku gagu
mi ba ra tabu yãnu bere.

Wunen saban bataniba ba sãa nge tabu yãa ni ba
bwɛ mi.

⁵Wunen bwãsu sãa nge yaa kpikun binu yiru ni nu
yaku dimɔ biibiin suunu nɔmɔ.

⁶Sere sɔm u ka du saaru tu kpɛa,
kon da guuru wɔllɔ mi turare ye ba m̀ miru ka
turare dekaɔia ya wãa.

⁷A sãawa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

A ñ bau gagu nɔmɔ.

⁸A na su doona saa Libanin guunun di
ka Seniri ka Hɛɛmɔmɔ guurun di
mi gbee sinansu ka musuku yambarɔsu ra n wãa.

⁹Besen nɔmɔ yi n yinna, ñ kun mɛ nã n wunen saban
batani tia wa,
wunen kīra ra nen gɔru kpuro mwewa, nen sesu, nen
kurɔ.

¹⁰ Wunen kīru ta nuku dobu mɔ nen sesu, nen kurɔ.
Wunen kīru ta tam dobu kere.
Meya maa wunen turaren nuburu ta do ta turare
kpuro kere.

¹¹ Wunen nɔɔ ga s̄subu do nge tim bau.
Tim ka bom mu wāa wunen nɔɔ nɔɔ.
Wunen yānu nu nuburu dowa nge dāa te ba m̀ se-
duru Libaniɔ.

¹² A sāawa nge dāa gbaaru te ba kara koosi, nen
sesu, nen kurɔ.
A sāawa nge dɔkɔ ye ba kenua, ñ kun mɛ nge bwia ye
ba mara.

¹³ Wunen nim mu dāa gbaarun dānu yēkamɔ.
Nin binu ni ba sokumɔ gerenadi nu do too.

Meya lalle ka naadi ya maa kpia mi,
¹⁴ ka safarani, ka yaka si su nuburu do, ka kaneli,
ka dāa ni ba ra ka turare dekagia ko, ka miru, ka
aloesi,
ka sere yaka si su nuburu do bu kpuro.

¹⁵ Wunɛ a sāawa nge dāa gbaarun dɔkɔ
ñ kun mɛ nge bwia ye ya nim sumɔ
mɛ mu wee saa Libanin guunun di.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁶ s̄ɔɔ yēsi yēsikan wosu,
i seewo i nen dāa gbaarun dānu k̄,
kpa nin nuburu duroru tu yari kpuro.
I de nen kīnasi u du win dāa gbaaru s̄ɔɔ
kpa u yen dāa bii geenu di.

Durɔ u wee

Durɔ u nɛɛ,

5 na dua nen dāa gbaaru s̄ɔɔ,
nen sesu, nen kurɔ.
Na nen turare ye ba m̀ mirun dāa yorimɔ ka kiki si
su nuburu do.
Na nen tim baun tim dimɔ.
Na nen tam ka nen bom nɔrumɔ.
Yerusalemun wɔndiaba ba nɛɛ,
i dio, bɛɛ be i kīanɛ.
I nɔruo kpa i n kīru barɔ.

Kurɔ u gambo wukia

adama n dākuru kua

Kurɔ u nɛɛ,

² na d̀ adama nen bwēra ya ñ kpī.
Na ka nen kīnasi dosimɔ u gambo soomɔ.

Durɔ u nɛɛ,

a man kenio, nen sesu, nen kīnasi.
Wunɛ wi a sāa nge sākusā, a yiba.
Nen wira nikerera.
Ma nen seri nim sēera.

Kurɔ u nɛɛ,

³ wee na nen yaberu pota.
Kon maa kpī n se n tu sebe?
Na nen k̄ri kpakia kɔ, yera kon maa se n yi disinu
ko?

⁴ Yera nen kīnasi wi, u win nɔmu kp̄ɛema gambon
wem di,

ma nen bwēra wura win mi.

⁵ Na seewa n ka ǹn kenia.

Turare ye ba m̀ miru ya dāakumɔ nen nɔman di
gambon nenutia s̄ɔɔ.

⁶ Na nen kīnasi kenia,
adama na deema u doona.

Nen bwēra raa wura win mi, sanam mɛ na win nɔɔ
nua.

Na ǹn kasu kasu, na ñ ǹn wa.

Na ǹn soka, u ñ wure.

⁷ Wuu gen k̄sɔbu ba ka man yinna.

Ba man so ba mɛera kua.

Be ba gbāraru k̄su, ba nen sɔnditia mwa.

⁸ Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ kanamɔ,
i n nen kīnasi wa, i ǹn s̄ɔɔ win kīra man barɔ kua.
Yerusalemun wɔndiaba ba nɛɛ,

⁹ wunɛ wi a kurɔbu kpuro buram kere,
mba wunen kīnasi wi, u mɔ ye goo kun mɔ a ka sun
s̄ɔɔ mɛ.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁰ nen kīnasi, tɔn swāɔwa, win wuswaa ballimɔ.

Tɔmbu nɔɔɔ bun suba wɔkuru (10.000) s̄ɔɔ, wiya kaa
waabu gbi.

¹¹ Win wuswaa ya ballimɔ nge wura gea.

Win seri yi t̄riwa nge gunɔ mɔran sansu.

¹² Win nɔni yi sāawa nge waa bakagii ye ya wāa
daarɔ.

Win nɔni kpiki yi sāawa nge bom bekum.

Nɔni yi, yi ka kpee gobiginu weene ni ba doke taabu
s̄ɔɔ.

¹³ Win baanu nu wāwa nge turare bii yi yi kpiibu wee.

Win nɔɔ ga sāawa nge biibii yèn min di turare ya
dāakumɔ.

¹⁴ Win nɔma ya ka wuran suma weene ye ba kpee go-
biginu dokea.

Win wasi yi wɔru nge suunu don te ba wɔriasia
ba buraru koosi ka kpee buranu ni nu nɔni boogu
mɔ.

¹⁵ Win k̄ri yi sāawa nge gbere yiru ye ba kua ka kpee
kpikuru.

Ma ba ye gira wura gean wɔllɔ.

À n ǹn mɛera, u sāawa nge Libanin dāa ni ba m̀ se-
duru.

¹⁶ Win nɔnɔn gari do.

Wi s̄ɔɔra nen bwēra ra n wāa mam mam.

Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, mɛ nen bɔkɔ kīnasi wi, u
sāawa mi.

Yerusalemun wɔndiaba ba nɛɛ,

6 mana wunen kīnasi wi, u da,

wunɛ wi a kurɔbu kpuro buram kere.

Bera mana u gere, kpa su ka nun wi kasu.

Kurɔ u nɛɛ,

² nen kīnasi u dawa win dāa gbaarɔ,

mi turare bii wāa yi yi kpiibu wee,

u ka win sabenu kpara kpa u biibii nɔnɔri.

³ Na sāawa nen kīnasigii, ma u maa sāa negii.

U win sabenu kparamo biibiin suunu sɔɔ.

Nge me kurɔ win wasi sãa

Durɔ u nɛɛ,

⁴ a girima mɔ nge wuu ge ba mɔ Tirisa.

Nɛn kɪnasi, a wã nge Yerusalemu.

A nanum mɔ nge tabu sãa ka yen gidi bɔra.

⁵ A ku maa man mɛɛri.

Domi wunen nɔni yi nɛn kɪru seeyamɔ.

Wunen seri yi sãa nge boo wuuru

te ta saramamɔ Galadin guurun wɔllun di.

⁶ Wunen donnu nu buriri nge yãa nɛn sansu ba bɔra nu nim nɔrum wee, nu maa nɔɔ nɛwa swɛɛ swɛɛ, nin gara kun kande.

⁷ Wunen baanun nu ballimɔwa nge dire sɔnsɔm bia wunen sɔnditian wɛrin di.

⁸ Sinanibun geera sãawa wata,

sina kurɔbu maa wɛnɛ.

Wɔndiaban geera kun nɔru mɔ be.

⁹ Adama nɛn kɪnasi wi, u ñ bau mɔ,

u sãawa nɛnem be sɔɔ.

U sãawa win meron bii wɔndia teeruru te u kɪ too.

Wɔndia be ba nɛn wa, ba nɛɛ,

u sãawa domarugii.

Sinanibu ka ban sina kurɔbu ba maa nɛn siara ba nɛɛ,

¹⁰ wara u yarimam wee nge buruku sɔɔ.

Wara u wã me nge suru.

Wara u ballimɔ nge sɔɔ.

U nanum mɔ nge tabu sãa ka yen gidi bɔra.

¹¹ Na da dãa gbaarɔ mi dãa marum wãa,

n ka wa yakasu sù n kpia wɔwɔɔ,

kpa n wa resɛm tɔka yà n kpara,

kpa n maa wa dãa te ba mɔ gerenadi tà n wɛsu sãa.

¹² Na ñ ka baaru nɛn bwɛra man sua,

ya man doke nɛn tɔmbun tabu kekeban suunu sɔɔ yi dumi gawe.

Kurɔbu ka wɔndiaba ba nɛɛ,

7 a gɔsirama, a gɔsirama, Sunɛmun bii,

a gɔsirama su nun mɛɛri.

Mban sɔna i nɛ Sunɛmun bii mɛera

nge wi u yaamɔ tɔn wuunu yirun baa sɔɔ.

Durɔ u nɛɛ,

² wɔndia bɛɛregii, wunen naasu su wã salubata sɔɔ.

Wunen pɔra ya wãwa nge saba.

Wi u ye kua mɔmɔn tiiwa.

³ Wunen bwɛirun gira yera sãawa bwerɛɛ nge nɔran nɔɔ

ye ya ku ra tam kpe.

Wunen bɔɔɔ ga swɛri nge alikama ye ba ka biibii sikereɛ.

⁴ Wunen bwãsu sãawa nge yaa kpikun binu yiru.

⁵ Wunen wɛiru ta buririwa nge suunu donnu.

Wunen nɔni yi dɛɛrewa nge Hesibonin yeru

si su wãa wuu bɔkɔ gen kɔnɔn bɔkɔ.

Wunen wɛru ta dendewa mam mam nge Libanin kɔsu yeru

te ta Damasi mɛera.

⁶ Wunen wira suarewa nge guu te ba mɔ Kaameli.

Ma wunen tara ya ballimɔ nge beku gobigiru sere ya sina bokon bwɛra kpuro mwa.

⁷ Wunen buram banda, a man wɛre too.

Wunɛ sɔɔra nɛn kɪru kpuro wãa.

⁸ Wunen wasi yi dendewa nge kpakpa bãa.

Wunen bwãsu su sãawa nge dãa marum swaaru.

⁹ Na nɛɛ, kon kpakpa yɔwa kpa n yen marum nɛnɛ.

Wunen bwãsu su sãawa nge resɛm swaaru.

Wunen wɛsiaru ta nuburu do nge dãa marum me ba mɔ mɔmu.

¹⁰ Nã n nun sɔsu, na ra n nuku dobu mɔ nge wi u tam durom nɔra.

Kurɔ u nɛɛ,

tam me, mu kokuo nɛn kɪnasin sɔ

mu du win nɔɔ sɔ ù n dweeyamɔ.

¹¹ Na sãawa nɛn kɪnasigii,

ma win kɪru kpuro wãa nɛ sɔɔ.

Kɪana sɔɔra nuku doba wãa

Kurɔ u nɛɛ,

¹² nɛn kɪnasi, a yarima su da baru kpaanɔ kpa sa n wãa mi.

¹³ Bururu sa ko se su da dãa gbaarɔ,

su wa resɛm tɔka ka dãa te ba mɔ

gerenadi yà n kpare ya wɛsu sãa.

Miya kon nun kɪru sɔɔsi.

¹⁴ Dãa te ba mɔ mandaragore ta ten turare yɛkamɔ.

Besɛn yenu kɔnɔnɔ, sa dãa marum kpuro mɔ me mu dobu bo,

ginakugim ka gisɔku gegim.

Na me kpuro yii wunen sɔ nɛn kɪnasi.

8 Æ n daa sãa nɛn sesu mero turosi, kon ka nun yinna nɔɔɔ,

kpa n nun bɔkasi, goo kun maa man gemmɔ.

² Kon ka nun da nɛn meron yenuu

kpa a man bwisi kɛ.

Kon nun tam nuburu durorugim wɛ

me na kua ka dãa bii ni ba mɔ gerenadi.

³ Na kɪ na n nɛn wiru sɔndi win nɔm dwarɔ,

kpa win nɔm geu gu man bɔkasi.

⁴ Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba, na bɛɛ sɔɔmɔ,

i ku nɛn kɪnasi yamia saa ye u ñ kɪ u se.

Wɔndiaba ba nɛɛ,

⁵ wara u wee gbaburun di u win kɪnasi gballi.

Kɪrun dam

Kurɔ u nɛɛ,

na nun yamia dãa saarɔ wunen yenun bɔkɔ,

mi wunen mero u wunen gura sua u nun mara.

⁶ A de nɛ turo gari yi n wãa wunen gɔruu.

A de a n nɛ turo bɔkasi.

Domi kɪru ta dam mɔwa nge gɔɔ.

Nisinu nu maa sãawa gãa gɔɔbunu nge gɔribun wãa

yeru.

Nin dam mu sãawa nge dɔɔ yari.

Yinni Gusunɔn min diya yi wee.

⁷ Nim wǎkun nim ka men kpāaru mu ñ kpě mu kīrun dǎ go.

Meya maa daanun nim yiburu ta ñ kpě tu kīi te wukiri.

Tǎnu wi u win dukia kpuro wě bu ka nùn kīan sǎ,
u ñ kīi te wasi.

Yen kǎkǎ, ba koo nùn gemwa.

Kurǎn sesubu ba nɛɛ,

⁸ sa sesu piibu mǎ wi u kun gina bwāa kpia.

Amǎna sa ko nùn kua sanam mɛ ba nùn kīan na.

⁹ Û n sǎa nge gbāraru,

sa ko tu tāsisiawa ka sii geesu.

Û n maa sǎa nge kǎnǎ,

sa ko ge kǎrewa ka dǎa ye ba mǎ sedurun gambo.

Kurǎ u nɛɛ,

¹⁰ na sǎawa nge gbāraru,

ma nen bwāa ya sǎa nge wuu kǎsobun wǎa yeru.

Nen kīnasi u yě ma na bǎri yendu mǎ win mi.

Durǎ u nɛɛ,

¹¹ Salomǎ u resem tǎkan gbaaru mǎ Baali Hamǎkǎw.

Ma u gbaa te kǎsobu mǎmu sǎndia.

Ben baawure u ra ka sii geesun gobi mǎmǎbu (1.000)

nɛwa

bu sere gbaa ten marum sǎri.

¹² Salomǎ u win sii geesun gobi mǎmǎbu (1.000) suo u

n mǎ,

kpa u win gbaa kǎsobu yen goobu (200) wě.

Nena na nen tiin resem gbaaru mǎ,

ma na tu kǎsu.

¹³ A de n wunen mǎ mǎ nen kīnasi,

wunɛ wi a ra n wǎa dǎa gbaaru sǎk.

Kpaasiba kī bu gu mǎ.

Kurǎ u nɛɛ,

¹⁴ a wasi suo nen kīnasi,

kpa a n sǎa nge yaa kpiku ñ kun mɛ nge gini kpema

ye ya wǎa guuru mǎllǎ mi yaka nubu durorugisu wǎa.

Esai

Tire ten gari yi sãawa bõnu ita.

Bõnu gbiikaa wiru 1n di sere wiru 39.

Yudaban wahalan gariya bõnu gbiikaa ye, ya m̀. Waati ye sã, Yudaba ba Asirigibun berum m̀. Adama Gusunõn sã Esai u wa ma n ò berum m̀ tãna mu sãa ben wahala. Ye ya maa sãa ben wahala, yera mem nãbu sariru ka durum ka naane ye ba ò Gusunõn sãa. Yen sãna Esai u Yudaba ka ben kparobu kirõ kua bu ka gõru gõsia kpa bu wura bu gem swi ben wãaru sã. U maa bu sãwa ma goo u koo yarima Dafidin bweserun di kpa u ka bõri yendu na handunia.

Bõnu yiruse wiru 40n di sere wiru 55.

Bõnu yiruse sun sãwa saa ye ba Yuuba yoru mwẽera ba ka da Babiloni. Saa ye sãra Gusunõn sã Esai u win tãmbu sãwa ma Gusunõn u koo bu yakia kpa u ka bu wurama ben tem bu wãa kpaaru di. Esai u maa sun sãwa tire te sã ma Gusunõn u gãanu kpuro neni win nãmu. Wiya u dera gãanu kpuro kooram. Saa win tãmbu Isireliban min diya handunia ya koo durom wa.

Bõnu itase wiru 56n di sere wiru 66.

Yuu be ba wurama yorun di ba wãa Yerusalem, ben gariya bõnu itase ya m̀. Esai u bu dam kã u nẽ, Gusunõn u koo win nã mwẽeru yibia u handuniagibu siri. U maa bu gem kobu ka tã wẽrarugiru ka yãkunu ka kananun gari yaayasia. Esai wiru 61:1-2n gariya Yesu u denda sanam m̀ u win sãmburu torua.

Tire ten kpunaa

1. Ba Isireliba ka Yudaba kirõ m̀, wiru 1n di sere wiru 12.
2. Yinni Gusunõn u koo bwese tukunu sãyasia, wiru 13n di sere wiru 23.
3. Siri dãakibu, wiru 24n di sere wiru 27.
4. Kirõba ka maa nã mwẽenu, wiru 28n di sere wiru 33.
5. Siri dãakibu, wiru 34n di sere wiru 35.
6. Sina boko Esekiasi ka Asirigibu, wiru 36n di sere wiru 39.
7. Nuku yemiabun nã mwẽenu, wiru 40n di sere wiru 55.
8. Labaari dora, wiru 56n di sere wiru 66.

BõNU GBIKAA

1 Tire ten gari yi sãawa gari yi Gusunõn sã Esai Amõtin bii u gerua Yudaban sã, ka sere ben wuu Yerusalemun tiin sã. U gari yi geruawa sanam m̀ sinam beni, Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yuda.

Tõn be ba ku ra gãanu tubu

² Yinni Gusunõn u nẽ,
wãllu ka tem, i ka man nãwa.
Na nen bibu seeya,
na bu swaa sãsi,
adama ba man seesi.

³ Naa kinenu nu ra n nin kparo yẽ.
Ketekunu nu ra n maa yẽ mi nin yinni u ra nu dãanu yiiye.

Adama nen tãmbu Isireliba ba ò mam kã bu gãanu gia.

Ba ku ra gãanu tubu.

⁴ Ma Esai u nẽ,

bẽ Isireliba, bõruoba i sã,
domi i durum m̀wa.

Toranu nu yiba bẽen suunu sã.

Nuku kõsurun wãara i wã.

Bẽ kpuro i sankirewa,
domi i Yinni Gusunõn deri.

I nùn gema, wi, wi u sã bẽen Yinni Dẽero,
ma i nùn biru kisi.

⁵ Sãyasia birã u koo maa bẽ ko,
domi nã dabina i nùn seesi.

I sãawa nge tãnu win bwisikunu kun wã,
ma u daa kãsa m̀.

⁶ Saa win wirun di sere ka win naa taranõ,
kpuro barara.

Domi ba ò win mẽeraba ka win bosu teye
bu tim gumgim doke bu sere mam nẽ, ba koo bõke.

⁷ Bẽen tem mu kua bansu.

Men wusu dõ mwaakira.

I tã tukobu mẽera ba ka men dãanu gura,
ba ò gãanu deri.

⁸ Ma Yerusalemu ya tiara ye tãna.

Ya kãre nge kuru resẽm gbaarun suunu sã,
ò kun m̀, gberõ.

Ya yǎ tom ye tɔna
 nge wuu ge ba tabu bure ba doona.
⁹ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni
 ù kun daa bɛsɛn sukum fiiko faaba kue
 Yerusalemu ye sɔɔ, ya koo raa kam kowa nge
 Sodomu ka Gomɔra.

Sãa te Gusunɔ u tusa

¹⁰ Ma Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ wirugibu be i ka Sodomugibu weenɛ,
 i nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio.
 Bɛɛ be i maa tie, i ka Gomɔragibu weenɛ,
 i nen wooda mɛm nɔɔɔɔ.
¹¹ I tamaa bɛɛn yãku dabi ni, nu man gãanu sãa?
 Bɛɛn yãku yãanu ka yãku gum
 mɛ i ra ka man yãku dɔɔ mwaararuginu kue,
 ya den man tusa.
 Na wasira ka bɛɛn yaa sabenun yɛm
 mɛ i ra yẽke nen sãa yerɔ.
¹² Ye i ra nɛ nen sãa yerɔ ka wɔrubu,
 yeya na bɛɛ bikia?
¹³ Bɛɛn kɛɛ ni i ka naamɔ mi kama.
 I ku ra maa ka nu na.
 Bɛɛn turare ya ñ man nuburu doremɔ.
 I ku maa man ye dɔɔ dokea.
 Na den bɛɛn kɔsa ye tusa
 ye i ra ko ì n menna nen sãa yerɔ
 i ka man sã, suru ù n yara,
 ka tɔɔ wɛraruginu sɔɔ,
 ka sere maa tɔɔ bakanun saa.
 I ku maa man tɔɔ baka nin bweseru diiya.
¹⁴ Na maa bɛɛ sɔɔɔɔ,
 bɛɛn tɔɔ baka ni kpuro nu man tusawa.
 Nu man sãawɛwa sɔmu bakanu.
 Na maa wasira n ka nu sɔbe.
¹⁵ Baa ì n bɛɛn kanaru denyasiamɔ,
 na ku ra nu swaa daki.
 Ì n nɔma yiyi wɔllu i ka kanaru ko,
 na ra nen wuswaa sīiyɛwa,
 na kun bɛɛ mɛɛra.
 Domi bɛɛn nɔma tɔmbun yɛm yiba be i go.
¹⁶ Yen sɔ, i tii sãrasio
 i nuku kɔsuru deri,
 kpa i ku maa kɔsa ko.
¹⁷ I seewo i gea ko,
 kpa i n gem swīi.
 I be ba dam dɔremɔ faaba koowo.
 I gobekuba wɛɛyɔ ye n sãa begia,
 kpa i ka gɔminibu yina.
¹⁸ I na su wesiana kpa su nɔɔsina.
 Ì n wura i man mɛm nɔɔɔɔ,
 baa bɛɛn gɔru gà n tiri nge weke biru,
 kon gu dɛɛrasia gu burura nge wɛsu.
 Baa gà n maa sɔrin na nge wɛɛ wunɔmgii,
 ga koo burura nge wɛɛ kpiki,
 kpa i tem men dīa geenu di.
²⁰ Adama ì n yina, ma i man seesi,
 ba koo bɛɛ gowa tabu sɔɔ ka takobi.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Yerusalemu dɛɛrasia

²¹ Gusunɔ u nɛɛ,
 Yerusalemu, wunɛ wi na raa naane sãa,
 wee a kua nge kurɔ sakara kowo,
 wi u win durɔ deri.
 Domi yellu gemgiba raa yiba wunɛ sɔɔ.
 Adama gisɔ, tɔn gowobu tɔnawa ba nun wãasi.
²² A raa sãa nge sii geesu.
 Wee a kua nge sii bisu.
 A raa sãawa nge tam gem.
 Adama tɛ, a kua nge tam mɛ ba nim doke.
²³ Wunen wirugiba man seesi,
 ma ba ka gbenɔbu nɔɔ tia sãa.
 Be kpurowa ba ra n kɛnu yīiyɔ,
 kpa ba n nɔm biran kɛnu naa gire.
 Ba ku ra gobekuba wɛ ye n sãa begia,
 ba ku ra maa ka gɔminibu yinɛ.
²⁴ Yen sɔ, i swaa dakio i nɔ
 ye nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerumɔ,
 nɛ wi na sãa bɛɛ Isireliban dam.
 Na nɛɛ, kon bɛɛ nen yiberɛba mɔru kɔsie
 kpa nen mɔru yu wa yu sure.
²⁵ Kon bɛɛ nɔma doke
 kpa n bɛɛ wɔ nge sisu
 n bɛɛn disinu kpuro wuna
 kpa i dɛɛra.
²⁶ Kon bɛɛ kua nge yellu.
 Siri kowobu ba ñ maa nɔm biran kɛnu mwaamɔ.
 Meyi ba ñ maa bwisi kɛɔbun nɔsu gum tɛɛnimɔ.
 Saa yera ba koo nɛɛ,
 gemgibu ka naanɛgibun wuuwa mini.
²⁷ Kon Yerusalemu yakia yà n nen kīru swīi,
 kpa n maa yen tɔmbu wɔra
 be ba gɔru gɔsia mi kpuro.
²⁸ Be ba man seesi, kon bu kam koosia.
 Be ba durum mɔ, kpa n bu go.
 Be ba maa man biru kisi, kpa n bu kpeerasia.
²⁹ Saa ye sɔɔ, dãa bakanu ka dãa sɔɔ
 si su sãa bɛɛn bũu yenu,
 su koo de i sekuru wa.
³⁰ I ko kowa nge dãa baka ni,
 sanam mɛ nin wurusu dellamɔ,
 ñ kun mɛ nge dãa sɔɔ si,
 sanam mɛ su ñ maa nim waamɔ.
³¹ Wi u tamaa u dam mɔ u koo ko nge yakasu,
 kpa win kookoosu su n sãa nge dɔɔ buri,
 kpa u dɔɔ mwaara ka win kookoo si sannu.
 Goo sari wi u koo kpī u bu faaba ko.
2 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Esai Amɔtin bii sɔɔwa
 kãsiru sɔɔ, Yudaba ka ben wuu Yerusalemun sɔ.

Bɔri yen te ta ko n wãa

sere ka baadommaɔ

(I maa mɛɛrio naasu 2-4, Misee 4:1-3)

² U nɛɛ, saa dãaka ɔɔ,
 guu tɛn mi Yinni Gusunɔn sãa yera gire,
 ta koo guu ni nu tie bɛɛɛ kera,
 kpa bwesenu kpuro nu na mi,
³ nu nɛɛ, i na su da Yerusalemɔ
 su yɔ Yinni Gusunɔn guurɔ
 mi Isireliba ba ra nùn sã.
 Kpa u sun win swɛɛ sɔɔsi
 su sɪ yi ɔɔ.
 Ba koo gere mɛ,
 domi guu ten min diya u koo win wooda yara
 kpa u gari geruma.
⁴ U koo bwese dabinu siri,
 kpa bwese ni, nu nin takobiba bɔɔri
 nu ka tebonu seku.
 Mɛya nu koo maa nin yaasi bɔɔri
 nu woba so.
 Bweseru gara kun maa garu seesimɔ.
 Ba ñ maa ben bibu tabu toobu sɔɔsimɔ.
⁵ Bɛɛ Yakɔbun yɛnugibu,
 i na su da su sɪ yam bururam ɔɔ,
 mɛ Yinni Gusunɔn u sun wɛɛmɔ.

Yinni Gusunɔn

u koo be ba tii sue kam koosia

⁶ Yinni Gusunɔn, wee a wunen tɔmbu
 Yakɔbun yɛnugibu deri,
 domi ba sɔɔ yari yerugibun sãaru mɔ.
 Ma ba wɔri dobo dobon kɔbu ɔɔ nge Filisitiba.
 Ba da ba ka tɔn tukobu arukawani bɔkua.
⁷ Ben tem mu sii geesu ka wura yiba.
 Arumani ye ya wãa mi, ya ñ nɔru mɔ.
 Tem mɛ, mu maa dumi yiba,
 ka tabu kɛkɛ sisugii yi ñ geeru mɔ.
⁸ Ba bwãarokunu seka baama.
 Ma ba nu yiiramɛ ba sãamɔ.
⁹ Yen sɔ, tɔmbu kpurowa ba koo yiira
 Yinni Gusunɔn wuswaɔ bu tii kawa.
 Yinni Gusunɔn, a ku bu ben durum suuru kua.
¹⁰ Yen sɔ, bɛɛ Yakɔbun yɛnugibu,
 i duo kpee baaba ɔɔ
 kpa i kuke wɔrusɔ
 i ka Yinni Gusunɔn nanum ka win yiiko duka suuri.
¹¹ Tɔru gara sisi
 tɛ ɔɔ ba koo wi u tii sue kawa
 kpa bu Yinni Gusunɔn turo wãlle sua.
¹² Domi wi, wãllu ka tem Yinniwa.
 U tɔ te yi,
 tɛ ɔɔ u koo baawure siri wi u tii sue,
 kpa u nùn kawa.
¹³ Tɔ te ɔɔ,

u koo dãa baka ni nu gunu Libaniɔ ka Basaniɔ
 kpeerasia.

¹⁴ Kpa u guunu ka gungunu
¹⁵ ka gbãra damginu kɔsuku,
¹⁶ ka sere goo nimkuu bakasu,
 gãanu kpuro gesi ye ba kɪru bo.
¹⁷ Tɔ te ɔɔ, ba koo wi u tii sue kawa
 kpa bu bwãarokunu kpeerasia.
 Yinni Gusunɔn turowa ba koo wãlle sua.
¹⁹ Sanam mɛ u koo se u tɔmbu nandasia,
 tɔmba koo du bu kuke kpee baaba ɔɔ ka wɔrusɔ,
 bu ka win dam ka win yiiko duka suuri.
²⁰ Tɔ te ɔɔ, tɔmba koo ben bwãaroku ni ba seka ka
 sii geesu ka wura ba sãamɔ gunɔnguunu ka yankɔsu
 deria. ²¹ Kpa bu du bu kuke kpee baaba ɔɔ ka wɔrusɔ
 bu ka Yinni Gusunɔn dam ka win yiiko duka suuri.
²² Ñ n mɛn na, i ku bɛɛn naanɛ doke tɔnu ɔɔ.
 U sãawa nge woo.
 U ñ sãa gãanu.

Yudan banda burisina

3 Esai u nɛɛ,
 Gusunɔn, wãllu ka tem Yinni,
 u koo Yerusalemugibu ka Yudaba kpuron arumani
 kpeerasia.
 Ba ñ maa dãanu ka nim wasi.
 Ba ñ maa somiru garu wasi gam di.
² Domi u koo ben tabu durɔ damgibu
 ka ben tabu kowobu wuna u go,
 ka ben siri kowobu ka ben sɔrobu ka guro gurobu
 ka be ba sãa tabu kowobu weeraakuukuubun
 wirugibu
 ka ben sina asakɔbu ka ben bwisi kɛɔbu
 ka ben nɔman sɔm kowo kpokoba ka ben timgii
 gisonkoba
 ka mam wi, Gusunɔn sɔmɔbun tii.
⁴ U koo de aluwaasiba ba n bu kpare
 nge mɛ ba ka kɪ.
⁵ Tɔmba koo dam dɔrena.
 Aluwaasiba ba koo durɔ tɔkɔnu seesi,
 kpa garu ko sariba bu damgibu nɔni du.
⁶ Saa ye ɔɔ, tɔnu u koo win wɔkɔ sɛre u nɛɛ,
 wunɛ a yãnu mɔ.
 Yen sɔ, a koowo bɛsɛn yɛnu yɛro,
 kpa a bɛsɛn yɛnu seeya.
⁷ Adama u koo nùn wisi u nɛɛ,
 na ñ yen tim mɔ.
 Dãanu sari yɛnu ge ɔɔ,
 yãnu maa sari mi.
 A ku man ko bɛɛn yɛnu yɛro.
⁸ Esai u maa nɛɛ,
 Yerusalemu ya bãarimɔ,
 ma Yuda ya wɔrukumɔ
 yɛn sɔ ba Yinni Gusunɔn seesi
 ka ben gari ka ben kookoosu.
 Ba ñ win bɛrum mɔ.
⁹ Ben kookoosu su ben daan seeda dimɔ.
 Ben daa kɔsa kun berua.

Ba ye m̀ batuma ƿƿ nge Sodomugibu.
 B̄ruroba ba s̄a,
 domi b̄riya ba tii ƿƿru kuamme mi.
¹⁰ A gemgii s̄ƿƿ ma u koo kuura.
 U koo win ƿƿburun are wa.
¹¹ Adama b̄rurowa wi u nuku k̄suru ƿƿ.
 U ko n w̄awa nuku sankiranu ƿƿ,
 domi win ƿƿburun areya u koo wa.
¹² Aluwaasiba ba Yinni Gusunƿƿ t̄mbu dam d̄remƿƿ.
 Ma t̄n kurƿƿ ba s̄a ben yinnibu.
 Be ba bu kpare ba bu torasiamƿƿ.
 Ba ben swaa go ye ba raa sw̄i.

Yinni Gusunƿƿ

u win t̄mbun wirugibu sirimo

¹³ Yinni Gusunƿƿ u na u ȳ u ka win t̄mbu siri.
¹⁴ U win siribu torua ka win t̄mbun guro gurobu,
 ka ben wirugibu.
 U n̄e, i t̄mbun d̄ianu ƿƿra
 ma i ye i s̄arobu mwaari yii b̄en yenusu.
¹⁵ Mban s̄na i nen t̄mbu dam d̄remƿƿ,
 ma i s̄arobu taki dimƿƿ.
 N̄e, Yinni Gusunƿƿ, w̄llu ka tem Yinniwa na yeni bik-
 iamƿƿ.

Ba koo Yerusalemun

t̄n kurƿƿ s̄eyasia

¹⁶ Yinni Gusunƿƿ u maa n̄e,
 wee Yerusalemun t̄n kurƿƿ ba tii sue.
 Ma ba s̄imƿƿ ba ȳkƿƿ m̀, ba w̄inu demie.
 Ba ñ sekuru ƿƿ, ba ben naasun sumi soonamƿƿ.
¹⁷ Yen s̄na kon de bu ko wii kparanugibu,
 kpa n bu terenu ȳsu.
¹⁸ Saa ye ƿƿ, kon ben bura ȳnu kpuro wuna. Niya
 ben naasun sumi ka ben serin bura ȳnu ka ben
 sababa yi yi ka suru k̄ka weene, ¹⁹ ka ben swaa
 tonkunu, ka ben sumi ka ben s̄nditii, ²⁰ ka yasi, ka
 ȳni yi ba doke naasƿƿ ka ben s̄katii, ka ben ȳƿman-
 nin b̄ki, ²¹ ka ben taabu n̄maginu ka w̄uginu, ²² ka
 ben ȳa gobiginu, ka yabe bakanu ka ben b̄ƿnu, ²³ ka
 digiba, ka ȳa ni nu ñ sinum ƿƿ, ka yasi, ka sere s̄n-
 ditii.
²⁴ Ba ñ maa turaren nuburu n̄ƿƿ
 ma n kun ƿƿ nubu k̄suru.
 Ba ñ maa s̄katii s̄kemƿƿ ma n kun ƿƿ w̄e.
 Ba ñ maa seri wasi wirƿƿ bu tari.
 Wii ƿƿna ba ko n ƿƿ.
 Ba ñ maa yabe bakanu sebumƿƿ
 sere saakiba nuku sankiranun s̄.
 Ben buram kun maa s̄siramƿƿ.
 Sekura ba koo wa.

Yerusalemun ḡminibu

²⁵ Ba koo Yerusalemun t̄mbu ka yen tabu durƿƿ go
 tabu ƿƿ.

²⁶ T̄mba koo wuri ko bu ƿƿ sw̄i yen gb̄ara k̄nƿƿ
 nge t̄n kurƿƿ wi ba ƿƿri ba win ȳnu gura ma u s̄
 temƿƿ.

4 Saa ye ƿƿ, t̄n kurƿƿ b̄ba yiru ba koo durƿƿ
 turo s̄ bu n̄e,
 sa ko b̄esen tii diisia kpa su tii sebusia.
 A gesi sun sekuru wunƿƿ
 kpa a de sa n wunen ȳsiru ƿƿwa.

Yerusalemu ya koo wurama

nge yellu

² Ye Yinni Gusunƿƿ u koo kpiisia saa ye ƿƿ, ya ko n
 s̄awa b̄eƿƿ ka girima Isireli be ba tien s̄. Kpa tem
 m̄e, mu d̄a geenu ma nu n s̄a ben nuku dobu. ³ Be,
 be Yinni Gusunƿƿ u ƿƿsa mi, u ben ȳsa yorua ba n ka
 w̄a Yerusalemu, ba koo bu sokuwa t̄n d̄erobu.
⁴ Yinni Gusunƿƿ u koo Yerusalemun t̄n kurƿƿ disi
 ƿƿka, kpa u wuu gen tii d̄erasia, u gu siri ka win dam
 bakam t̄n be ba raa gon s̄. ⁵ Yen biru u koo de d̄ƿ
 wii bakaru tu Sionin guuru kpuro ka menƿƿ yenu
 wukiri s̄ƿƿ ƿƿ, kpa d̄ƿ yara ya n w̄a w̄kuru guu ten
 w̄ll, kpa win yiikon girima yu wuu ge wukiri, ⁶ kpa ya
 n s̄a nge kuru te ta ko n bu saaru s̄awe yam susu-
 run saa, ka maa kuku yeru woo b̄kƿƿ ka guran s̄.

Isireliba

ba s̄awa nge res̄em gbaaru

5 I womu swaa dakio i n̄ ge kon nen k̄nasi kua.
 Womu ge, ga ka wi ka win res̄em gbaaru ȳ. Ge
 wee.

Nen k̄nasi u res̄em gbaaru garu ƿƿ
 te ta w̄a tem turenu w̄ll mi n tem gem ƿƿ.

² U gbaa te k̄ƿƿ kua, ma u ten kpenu wukura.

Ma u res̄em d̄a ye ya koo bii duronu ma duura.

Yera u ten k̄sobun diru bana ten suunu ƿƿ.

Ma u res̄em gama yeru kua mi.

Saa ye ƿƿ u den ȳiȳ res̄em gbaa te, tu n̄n bii
 geenu marua,

yera u deema k̄suna ta n̄n marua.

³ T̄, nen k̄nasi u gerumƿƿ u m̀,
 b̄e Yudaba, b̄e be i w̄a Yerusalemu,
 i bu sirio wi ka win res̄em gbaa te.

⁴ Mba u tu burea u ñ kue.

Mban s̄na ta bii k̄sunu mara

sanam m̄e u ȳiȳ tu bii geenu ma.

⁵ Wee ye u koo win gbaa te kua.

U koo ten kara ka yen d̄a wukiriwa,
 kpa yaa sabenu ka gbeeku ye ye yi du mi,
 yi di, yi taaku.

⁶ U ñ maa win res̄em d̄a ye ƿƿm̄,

meya u ñ maa gbaa te wukumɔ.
 U koo tu deriwa tu kam ko,
 kpa sāki yi tu wukiri,
 kpa u de gura yu ku maa nɛ mi.
 7 Isirelibara ba sāa Gusunɔ,
 wɔllu ka tem Yinnin resɛm gbaa te.
 Ma Yudaba ba sāa resɛm dora ye u duura.
 U kīa bu gea ko adama kōsa ba kua.
 Ba tɔmbu go ba yem yari.
 U maa kīa bu gem swīi, ma ba yina.
 Yen sōna tɔmba wuri m̀.

Kōsa ye tɔmba m̀
 (I maa mɛerio 10:1-4)

8 Bōruroba be ba yenusu ka gbea sosimɔ
 ye ba raa mɔ sɔɔ,
 sere gabu ba ñ maa ayeru mɔ,
 ma be tɔna ba batuma mɔ.
 9 Wee ye Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u man sōɔwa. U
 nɛɛ,
 kam kam ba koo tɔn ben yenu dabi ni kpuro kam
 koosia.
 Kpa goo u kun maa wāa yenu bura si sɔɔ, si su kpā
 mi.
 10 Bā n resɛm ekita a ita gama,
 yen tam kun ditiri weeraakuru turi.
 Bā n maa alikama kilo wunɔbu (100) duura,
 ye ba koo gē ya ñ kilo wɔkuru keramɔ.
 11 Bōruroba be ba ra buru buru yellu se
 ba n tam bɔɔbɔm nɔrumɔ,
 kpa ba n wāa tam gbaburɔ sere n ka ko wōku suunu.
 12 Gōɔgenu ka mɔɔkunu, ka baranu
 ka guunu ka sere tam,
 yera ya ra ben tōɔ bakanu gbisiɛ,
 kpa ba n nɛ, Yinni Gusunɔn sɔma atafiiru sāa.
 13 Yen sōna kon de bu bu yoru mwɛeri subaru sɔɔ
 bu ka doona.
 Ben sina biba koo gbi gōɔrun sō,
 kpa be ba tie bu gbi nim nɔrun saabu.
 14 Kpa gɔribun wāa yeru tu nɔɔ wukia ka dam,
 tu sina bii be mwɛ
 ka maa nɔn wɔru ge ga nuku dobu m̀.
 15 Saa ye sɔɔ, tɔmbu kpurowa ba koo yiira
 Yinni Gusunɔn wuswaɔ bu tii kawa,
 kpa be ba nɛɛ, ba tii tura, bu wɔruma.
 16 Tōɔ te sɔɔ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni
 u koo win tɔmbu siri dee dee
 u ka win yiiko sōɔsi,
 kpa u gea ko u ka sōɔsi ma u dɛere.
 17 Yāanu nu koo yakasu di Yerusalemun banso
 nge nin kpara yeno,
 kpa nin binu nu di nu bɔria mi.
 18 Bōruroba be ba gbinne ka kōsa
 nge naa wuku yi yi yin keke gawe,
 19 ba n gerumɔ ba n m̀,
 Yinni Gusunɔ u wasi suo u win sɔmburu ko fuuku,
 kpa su tu wa.
 Isireliban Yinni Dɛero u win himba sōɔsio ye u yi,

kpa su ye gia.
 20 Bōruroba be ba ra kōsa soku gea,
 kpa bu gea soku kōsa.
 Bōruroba be ba ra yam wōkuru soku yam bururam,
 kpa bu yam bururam gɔsia yam wōkuru.
 Bōruroba be ba ra ye n sosu gɔsie ye n do,
 kpa bu ye n do gɔsia ye n sosu.
 21 Bōruroba be ba tāsā ben tii tiin yēru sɔɔ,
 ma ba tii mɛera bwisigibu.
 22 Bōruroba be ba yīsiru yara
 tam nɔrubu sɔɔ.
 Bōruroba be ba tam bɔɔbɔm kɔbu yē.
 23 Bōruroba be ba nɔm biran kēnu mwaamɔ,
 ba ka taaregibu gem wɛɛmɔ,
 ma ba gemgibu taare wɛɛmɔ.
 24 Yen sōna Yinni Gusunɔ u koo de bu dōɔ mwaara
 nge mɛ dōɔ u ra doo gāanu ka yaka gbebusu mwɛ,
 kpa ben gbini yi kōsi,
 kpa ben wɛsu su ka woo doona nge tua,
 yen sō ba ñ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin woodaba
 garisi gāanu.
 Ma ba win gari atafiiru kua,
 wi, wi u sāa ben Yinni dɛero.

Yinni Gusunɔ u sɔɔru sāa

u ka bu sɛeyasia
 (I maa mɛerio naasu 25, 9:7-20)

25 Yen sōna win mɔru ya wɔrimɔ be sɔɔ.
 U bu nɔma dokemɔ u goomɔ.
 Guunu diirumɔ.
 Ma tɔmbun gonu nu sweenɛ swɛɛ sɔɔ nge kubanu.
 Adama ka mɛ, win mɔru kun sure,
 ma u bu nɔma dokemɔ u sɛeyasiamɔ.
 26 U gidi bɔra yōrasia u ka bwese tukunu soku ni nu
 toma.
 Ma u nu soka ka wia.
 Ni wee nu wee ka wasi kasanu.
 27 Ben goo kun wasire,
 goo kun maa wɔrumɛ.
 Dom kun goo mwɛ u sere dweeya.
 Goon kpaka kun maa kusiare ye u sēke pɔraɔ.
 Meya ben goon baranun wɛɛ kun nùn kare.
 28 Ben sɛɛnu nu nɔɔ do.
 Ba maa nu sɔri bu ka to.
 Ma ben dumin naa konnu nu bɔɔbu nge kperu.
 Ma ben tabu kekeba ba sāu nge woo guna.
 29 Ma ba kukirimɔ nge gbee sunɔ,
 ge ga yaa mwa ga ka doonɔ goo kun gu yinari.
 30 Saa ye sɔɔ, kukiribu koo nɔɔra Isireliba sɔɔ
 nge nim wōku ge woo bɔɔ ga seeya.
 Bā n tem mɛ mɛera,
 yam wōkura ba koo wa ka nuku sankira bakanu,
 kpa wɔllu tu tīra guru wii bakarun sō.

Gusunɔ u Esai ɔɔsa

u ka ko win sɔɔma

6 Wɔ̃ gè ɔ̃ɔ sina boko Osiasi u gu, nɛ Esai, na Yin-
ni Gusunɔ wa kāsiru ɔ̃ɔ, u s̃ɔ̃ sina kita bakaru
garun wɔ̃ɔ win s̃ɔ̃a yera. Ma win yaberun kasa ya
sure s̃ɔ̃a yee ten ɔ̃ɔɔɔ kpuro. ² Wɔ̃llun k̃sɔbu ba bɛl-
limɔ win wɔ̃ɔ. Ben baawure, kasa ɔ̃ɔɔba tia u mɔ. U
ka yen yiru win wuswaa wukiri, yiru maa win naasu
ma u ka yiru ye ya tie ỹɔ̃ɔwa. ³ Ba ɔ̃ɔɔguru sue ba m̃,
Dɛero Dɛero,

Gusunɔ wɔ̃llu ka tem Yinni u s̃ɔ̃awa Dɛero.
Win yiiko ya handunia kpuro yiba.

⁴ Ma s̃ɔ̃a yee ten gamboba ba diira saa ben tem di,
ɔ̃ɔ ge ga ɔ̃ɔɔramɔ min s̃ɔ̃, ma wiisu su yiba dii te ɔ̃ɔ.
⁵ Saa ye ɔ̃ɔɔra na ɔ̃ɔɔguru sua na nɛɛ, na kam kuawa.
Domi nɛn yara ya durum ɔ̃ɔɔwa, na maa w̃a t̃mbun
suunu ɔ̃ɔ bɛn yari durum ɔ̃ɔɔwa ma na sere Gusunɔ,
wɔ̃llu ka tem Yinni wa ka ɔ̃ɔni wi u s̃ɔ̃a kpuron sunɔ.

⁶ Adama wɔ̃llun k̃sɔ ben turo u d̃ɔ̃ g̃ɛɛ sua ka baku
ỹaku yerun di, u ỹɔ̃ɔma u na nɛn mi. ⁷ Ma u ka yi nɛn
ɔ̃ɔ baba ma u nɛɛ,

yeni ya wunen ɔ̃ɔ baba
ya s̃ɔ̃ɔsi ma Gusunɔ u wunen toraru wuna.
Meya u maa wunen durum w̃aka.

⁸ Yen biruwa na Yinni Gusunɔ tiin ɔ̃ɔ nua ga gerumɔ
ga m̃,

wara kon wa n ɔ̃ɔri.
Wara koo se u man daawa.
Ma na wisa na nɛɛ,
nɛ wee, a man ɔ̃ɔrio.

⁹ Ma u man s̃ɔ̃ɔwa u nɛɛ,
ñ n mɛn na, n doo n Isireliba gari yini s̃ɔ̃ n nɛɛ,
wee ba ko n da kasu bu win gari ɔ̃ɔ,
adama ba ñ yi ɔ̃ɔɔɔ.

Ba ko n da kasu bu wa,
adama ba ñ g̃aanu wasi.

¹⁰ N de t̃ɔ̃ ben ɔ̃ɔru gu ɔ̃ɔɔbia,
kpa bu swaa taaya bu ku raa gari ɔ̃ɔ.
N ben ɔ̃ɔni w̃kuo bu ku raa ka yam wa,
kpa bu ku raa ɔ̃ɔru ɔ̃ɔɔsia bu faaba wa.

¹¹ Ma na nɛɛ,
Yinni, sere saa yer̃a ya ko n s̃ɔ̃a mɛ.
Ma u man wisa u nɛɛ,
sere wuu sinin t̃mbu b̃a n gbisuka,
kpa su ko bansu, kpa tem mɛ kpuro mu kam ko.

¹² Domi u koo de bu ka mɛn t̃mbu da sere mi n toma
kpa bu mɛ deri mu n s̃ɔ̃a bansu.

¹³ Baa b̃a n tem mɛn t̃mbu ɔ̃ɔnu kua suba w̃akuru,
ma ten teera tie mi,
u koo tu surawa nge d̃ɔ̃a bakaru.
Adama nge mɛ d̃ɔ̃a kpiriru ta ra kpare,
nge meya bwese kpaara koo se
ta n s̃ɔ̃a bwese geeru te u ɔ̃ɔsa.

Gari yi Esai

u Akasi sina boko s̃ɔ̃ɔwa

7 Sanam mɛ Akasi, Yotamun bii, Osiasin debubu u
bandu dii Yudaɔ, saa yera Resini, Sirin sina boko
ka Peka Remalian bii, Isireliban sina boko, ba ɔ̃ɔ tia
kua ba Yerusalemu w̃ri ba tarusi. Adama ba ye
kp̃ana. ² N deema ye ba na ba sina boko Akasi s̃ɔ̃ɔwa
ba nɛɛ, wee Sirigiba na ba ben sansani gira Isireliban
temɔ, yera Akasi ka win t̃mbun toronu kara ba diir-
imɔ nge d̃ɔ̃a ni woo ga sweemɔ.

³ Saa yera Yinni Gusunɔ u Esai s̃ɔ̃ɔwa u nɛɛ, i doo
wunɛ ka wunen bii Seari Yasubu i ka Akasi yinna. I ko i
ñn deema beku w̃ku yerun swaaɔ, nim tora ye ba
kua ya ra ka nim nɛ wuuɔn ɔ̃ɔ ɔ̃ɔ. ⁴ Kpa a ñn s̃ɔ̃ a
nɛɛ, u tii nɛnuɔ ka laakari. U ku bɛrum ko, u ku de win
tororu tu kara. Domi Sirin sina boko ka Remalian biin
m̃ɔru ye, ya s̃ɔ̃awa nge d̃ɔ̃a ɔ̃ɔ si su wiisu m̃. ⁵ T̃ɛ,
wee ba ñn k̃sa bwisikuamme, ba m̃, ⁶ bu da bu
Yudaba w̃ri bu ben wuu tarusi, kpa bu nanda bu bu
tii ɔ̃ɔmɔ ɔ̃ɔndia. Yen biru kpa bu Tabɛelin bii ko sunɔ
wuu ge ɔ̃ɔ.

⁷ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ, na ñ derimɔ yu koora.

⁸ Siri kpuron dam mu w̃awa Damasiɔ.

Resini t̃ɔ̃nawa u s̃ɔ̃a Damasin dam.

Isireli kpuron dam mu w̃awa Samariɔ.

Meya Remalian bii t̃ɔ̃nawa u s̃ɔ̃a Samarin dam.

Adama w̃ɔ̃ wata ka ɔ̃ɔɔɔ bun baa ɔ̃ɔ,
Isireliba ba koo yarina kpa ba kun maa dam gam
m̃.

Yen s̃ɔ̃, Akasi u n tororu s̃ɔ̃,
u n nɛ, Yinni Gusunɔ naane s̃ɔ̃a.

Ma n kun mɛ, win dam mu koo maa kpe.

Emanueli

¹⁰ Yinni Gusunɔ u maa ɔ̃ɔra bu Akasi s̃ɔ̃ bu nɛɛ, ¹¹ u
ñn ỹireru bikio u n ka win gere naane s̃ɔ̃a. U koo kp̃i
u bikia tu na wɔ̃llun di, ñ kun mɛ ɔ̃ɔrin di.

¹² Ma Akasi u nɛɛ, na ñ Yinni Gusunɔ ỹireru garu bik-
iamɔ, na ñ win laakari mɛɛrimɔ.

¹³ Yera Esai u nɛɛ, bɛɛ sina boko Dafidin bweseru, ye
i dera t̃mba ka bɛɛ wasira, ya ñ tura? Yera i maa k̃i
Gusunɔ nɛn Yinni u ka bɛɛ wasira? ¹⁴ Wee t̃ɛ win tii u
koo bɛɛ ỹireru w̃ɛ. W̃ɔ̃ndia goo u koo gura sua kpa u
bii t̃ɔ̃ durɔ ma, kpa u ñn ỹisuru k̃ɛ Emanueli. ¹⁵ Naa
boogum ka tima u ko n da di, sere u ka kp̃ɛa u k̃sa ka
gea wunana. ¹⁶ Bii wi, u sere saa ye turi, sinambu yiru
ye a nasie mi, ben tem mu koo ko bansu. ¹⁷ Adama
Yinni Gusunɔ u koo de t̃ɔ̃ru garu tu na t̃ɔ̃ ɔ̃ɔ kaa ɔ̃ɔni
sw̃aarua wa wunɛ ka wunen baababan yenugibu, ka
sere wunen t̃mbu, te i ñ waare saa d̃ɔ̃ma t̃ɛn di Isire-
liba ka bɛɛ Yudaba i karana. U koo de Asirigibu bu na
bu bɛɛ w̃ri.

Egibitigibu ka Asirigibu

ba koo Isireliba wɔri

¹⁸ Yen tɔɔ te, Yinni Gusunɔ u koo kɔba so.
Kpa Egibitigibu kpuro ka sere be ba wāa ben daru
kerin goo gookɔɔ
bu na nge sɔnsun wuuru,
kpa Asirigibu bu maa kurama nge tɔi wuuru.
¹⁹ Be kpurowa ba koo na bu sina
wɔwi piiminɔ ka kpee baaba sɔɔ,
ka dāa kikisɔ ka sere maa kpapa yeno,
²⁰ kpa Asirigii ben sina boko
wi u wāa Efaratin guru giɔ
u bɛen arumani kpuro gura
kpa u n sāare nge kɔɔ
wi u koo bɛen wasi kpuro kɔni
saa bɛen wirun di sere ka bɛen tobaɔ, n ka da kɔriɔ.
²¹ Yen tɔɔ te sɔɔ,
naa gbiiba ka yāanu yiru tɔnawa
tɔnu u koo wa u faaba ko.
²² Ka mɛ, bom mu ko n yiba tem mɛ sɔɔ,
sere be ba koo deri mi,
naa bogum ka tima mu ko n sāa ben dīanu.
²³ Gbaa geenu mi resɛm konu nɔkɔn nɔkɔn (1.000) ya
duura
ma ba ra raa ye dɔre ka sii geesun gobi nɔkɔbu,
sākiya yi koo ye mwɛ yi go yen tɔɔ te.
²⁴ Kpa ba n da taasoru ko mi, ka tɛma.
Domi sākiya yi ko n yiba tem mɛ kpuro sɔɔ.
²⁵ Ba koo guu ni deri sākin sɔ
mi ba ra raa gbea wuku.
Kpa bu yaa sabenu yɔsu nu n bɔsu mi,
kpa yu ko nin kpapa yeru.

Esain bii u kua yīreru

Isireliban sɔ

8 Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n seewo n yīsi
teni yore kpasasa, kpee besi baka gaa sɔɔ, Mahɛɛ
Salali Hasibasi. Yen tubusiana, bu seewo fuuku bu
arumani kpuro kata ko bu gura. ² Ye na tu yorua, ma
na tu yāku kowo Uri ka Berekian bii Sakari be ba sāa
naanɛgibu sɔɔsi ba n ka sāa seedagibu. ³ Yen biruwa
na ka nɛn kurɔ menna, ma u gura sua u bii tɔn durɔ
mara. Yera Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n nɔn
yīsiru kɛɔ Mahɛɛ Salali Hasibasi. ⁴ Domi sere bu ka
nɛɛ, bii wi, u mɔ, baaba, ñ kun mɛ yaayi, ba koo
Damasi ka Samarin arumani kpuro kata ko bu gura
bu ka da Asiriɔ.

Asirin sina boko koo na

⁵ Yinni Gusunɔ u kpam man sɔɔwa u nɛɛ,
⁶ Yudaba ba nɔn yina,
wi, wi u sāa nge Siloen nim mɛ mu kokumɔ kpure
kpure.

Ma ba ka Resini ka Peka nɔɔ tia kua.
⁷ Yen sɔ, wi, u koo bu Asirin sina boko surema
ka win tabu kowo damgibu.
Tɛ, be wee ba kokumɔ ba tɛrie
nge daa te ba mɔ Efaratin nim tora
ye ya yiba ya bɔɔ saramɔ.
⁸ Ba koo Yudaba wukiriwa
nge nim mɛ mu tɔnu mwɛɛ sere wīirɔ.
Adama win tii u ko n ka sun wāa.
Win dɛrum mu koo besen tem wukiriwa
nge gunɔn kasa.

Tɔmbun kpunaa koo kam ko

⁹ Bɛɛ bwese ni nu tie, bɛɛ be i wāa n toma,
i swaa dakio.
Baa ñ n menna sansanɔ i tabun kuuki kua,
ba koo bɛɛ kɔsukuwa.
Baa ñ n tabun sɔɔru kua,
ka mɛ, ba koo bɛɛ kamia.
¹⁰ Baa ñ n kpunaa kua,
ye kpuro ya koo kam kowa.
Baa ñ n maa wooda yi,
goo kun ka ye sɔmburu mɔ,
domi Gusunɔ u ka sun wāa.

Kpee te ba koo sokura

¹¹ Yinni Gusunɔ u man nɛnuu ka win nɔm damguu,
yera u man kirɔ kua u nɛɛ, n ku sī swaa yɛ sɔɔ Yudaba
ba sīimɔ.
¹² Bā n gerua ba nɛɛ, ba bu nɔɔ tia kuawa ba ka bu
seesi,
n ku ye wura.
N ku maa de ye ya bu bɛrum mɔ yu man bɛrum ko,
kpa n ku nanda.
¹³ Domi Yinni Gusunɔwa u dam kpuro mɔ.
Wi turowa u dɛere,
wiya n weenɛ su nasia.
¹⁴ U sāawa kuku yeru,
adama u maa sāa kpee te Isireliba ka Yudaba ba
sokuramɔ.
Mɛya u maa sāa yina ye Yerusalemugibu ba wɔrimɔ.
¹⁵ Ben dabiru ba koo tu sokura,
kpa bu wɔruma bu bɔkɔkɔ.
Mɛya ba koo maa yina ye wɔri.

Esai u maari

u Yinni Gusunɔn kom mara

¹⁶ Na gari yi Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa berua. Nɛn
bwāabu tɔnawa na yi sɔɔwa kpa bu yi nɛnɛ kem kem.
¹⁷ Na Yinni Gusunɔ yīiyɔ, na maa nɔn naanɛ sāa baa
mɛ u Yakɔbun yenugibu biru kisi. ¹⁸ Nɛ wee ka nɛn bii
be u man kā. Besɛn wāara kua yīre te Gusunɔ, wɔllu
ka tem Yinni, u ka Isireliba gari mɔ. Yinni Gusunɔ wi, u
wāawa Siɔnin guurɔ.
¹⁹ Gaba koo bɛɛ sɔ bu nɛɛ, i doo i bikiaru ko be ba
gribu sokumɔn mi, ka sere sɔrobun mi, ka be ba ra

būnu se ba n kuuki m̀n mi. Domi bweseru baatere ta ra bikiaru de ten būun mi, kpa u tu g̃ribu sokua.

²⁰ Adama b̃e, i bu wisio i ñe, bu doo bu Yinni Gusuñn woodan tireru gari. Win gari yi ñ ka wooda ññ tia s̃a, i ku yi swaa daki. Yi ñ b̃e arufaani gaa m̀.

Ñni swāarun saa

²¹ Saa gaa sisi yè s̃ñ t̃mba koo yaayaare ko tem me s̃ñ,

kpa ba n g̃r̃u soore, ba n wasire.
M̃ya g̃r̃un s̃ ben m̃ru koo se,
kpa bu ben sina boko ka Gusuñn b̃rusi.

B̃a n m̃era w̃ll̃,

²² ñ kun m̃ tem̃,

kpa bu deema yam w̃kuru ka nuku sankirana kpuro.

Ben goo kun kisiram̃ yam w̃ku baka ten min di.

²³ Adama yam w̃ku te ka nuku sankira ni,
yen gaa kun ko n w̃a sere ka baadom̃a tem me s̃ñ.

Suññ kpao wi u koo g̃na sina

Sabulonin tem ka Nefitalin tem mu raa w̃a sekuru s̃ñ yellu.

Adama saa ya wee yè s̃ñ yiiko ya koo tem m̃e wukiri saa nim w̃kun di n ka da Yuudenin guru, ka Galilẽ mi t̃ñ tukoba w̃a.

9 T̃ñ be ba raa s̃im̃ yam w̃kuru s̃ñ,
ba koo yam bururam bakam wa.

Be g̃ñ berum mu wukiri nge yam w̃kuru,
yam bururam mu koo bu kurema.

² Yinni Gusuñn, kaa bu nuku doo bakabu w̃,

kpa ba n nuku doo bi m̀ wunen wuswãa
nge m̃e ba ra nuku doo ko g̃̃ebun saa s̃ñ,
ñ kun m̃e sanam m̃e ba arumani gurama ba b̃ñu m̀
ka kuuki.

³ Nge m̃e a wunen t̃mbu w̃ra saa
Madianin tabu kowobun ñman di,
nge m̃ya kaa bu yara yorun di
kpa a d̃ka ye ba ra ka bu so biru
ka sere sena ye ba ra ka bu dam d̃re b̃ñku.

⁴ Ba ñ maa tabu kowobun bara naasun damu ññ.

Ben tabu ỹnu nu ra n yem yiba.

Ba ñ maa nu dokem̃.

Ba koo ỹa ni ka bara ni d̃ñ karewa.

⁵ Domi ba koo sun bii t̃ñ dur̃ marua.

Wiya u koo ko b̃sen wirugii.

Win t̃mara, Bwisi k̃̃ b̃ẽregii,

ka Gusuñn Dam kpurogii,

ka Baaba wi u ra n w̃a,

ka B̃ri yendun nuuru.

⁶ U s̃awa Dafidin sikadobu.

Yen s̃, u koo win bandu di kpa u tu dam sire

kpa ta n b̃ri yendu m̃ sere ka baadom̃a.

U koo win t̃mbu siri gem s̃ñ,

saa t̃ñ di sere ka baadom̃a.

Yeniwa Gusuñn, w̃ll̃u ka tem Yinni, u ỹrari u ko.

Yinni Gusuñn

u koo Isireliba s̃ẽyasia

⁷ Yinni Gusuñn u Isireli be ba s̃a Yakobun bweseru siri.

Ma siri bi, bu bu di.

⁸ T̃mbu kpuro, Efaraimuba ka Samarigibu,
ba koo ye gia,

be, be ba gerum̃ ka tii suabu ba m̀,

⁹ wee dian birikiba ba w̃rukum̃,
adama sa ko maa yi seeya ka kpee ni ba d̃ka.

Wee sikam̃ren d̃a gbereba ba b̃ñkira.

Sa ko bu k̃si ka d̃a gea ye ba m̀ sedurun gbereba.

¹⁰ Yinni Gusuñn u koo Resini Asirin sina bokon w̃r̃bu
tabu ỹnu w̃,

kpa bu Isireliba w̃ri.

¹¹ U koo de Sirigibu ba n w̃a s̃ñ yari yeru gia,

kpa Filisitiba ba n maa w̃a s̃ñ duu yeru gia,

kpa bu ññ wukia bu Isireliba m̃e.

Ka m̃e kpuro, win m̃ru kun surem̃.

U koo maa bu ñma doke u s̃ẽyasia.

¹² Adama ba ñ wuramam̃ win mi,

wi, wi u bu s̃ẽyasiam̃,

wi, wi u s̃a w̃ll̃u ka tem Yinni.

Ba ñ maa ññ kasum̃.

¹³ Yen s̃ña u koo Isireliban wiru

ka ben siru bura s̃ñ teerun s̃ñ.

¹⁴ Ben bukuro bera, ba s̃a ben wiru,

ma s̃ñ weesugibu ba s̃a ben siru.

¹⁵ Be ba s̃a t̃ñ ben kparobu, ba dera ba k̃ra.

Be, be ba maa kpare, ba swaa k̃sa mwa.

¹⁶ Yen s̃ña Yinni Gusuñn u ñ nuku doo m̃,

ben aluwaasiban s̃.

U ñ maa ben gobekuba ka g̃minibu w̃ñw̃ndu
kuamm̃e.

Domi be kpuro ba s̃awa nuku k̃surugibu.

Ba ñ Gusuñn b̃ẽre ỹ.

Sekuru sari gariya yi ra yari saa ben ñsun di.

Yen s̃, Yinni Gusuñn m̃ru kun surem̃.

U koo bu ñmu dokewa u s̃ẽyasia.

¹⁷ Domi nuku k̃suru ta ra meniwa nge d̃ñ

wi u ra yakasu ka s̃ki m̃e.

D̃ñ wi, u ra du u d̃a s̃ñ b̃ñk mwa,

kpa wiisu su se ge s̃ñ di.

¹⁸ Gusuñn, w̃ll̃u ka tem Yinnin m̃run s̃,

tem m̃e, mu d̃ñ mwaara,

ma men t̃mba d̃ñ diira.

Goo kun win winsim laakari m̀ u sere ññ somi.

¹⁹ Ba d̃nanu guram̃ ñm̃ geu ka ñm̃ dwar̃.

Adama ka m̃e, goo kun deba.

Ma ben baawure u win winsim wasin yaa temm̃.

²⁰ Manaseba ka Efaraimuba ba tabu w̃rinam̃.

Yen biru be kpuro ba menna ba Yudaba w̃ri.

Ka m̃e, Yinni Gusuñn m̃ru kun sure.

U maa bu ñmu doke, u s̃ẽyasiam̃.

Be ba Yinni Gusunƙon mɔru

seeyamɔ

(I maa mɛerio naasu 1-4, 5:8-24)

10 Bɔruroba be ba ra wooda yi ye ya ñ sãa dee dee.

Kpa bu ye yore bu yi bu ka ben tɔmbu dam dɔre,
² bu ka yina bu sãarobu ben gem wɛ,
 kpa bu bwɛɛbwɛɛbu gem bira,
 bu gɔminibu ka gobekuban arumani mwa yu ko begia.

³ Sanam mɛ Yinni Gusunƙo u koo bɛɛ sɛɛyasia,
 mba i ko i ko.
 Sanam mɛ kam kobu bu koo bɛɛ wɔri saa tontonden di,
 mba i ko i ko.

Weren miya i ko i duki da i ka faaba wa.
 Ma gia i ko i bɛɛn arumani bere.

⁴ Ba koo gabu yoru mwɛeri kpa bu gabu go.
 Adama ka mɛ, Yinni Gusunƙon mɔru kun suremɔ.
 U koo maa bu nɔmu doke u sɛɛyasia.

Asirigibu

ba Yinni Gusunƙo torari

⁵ Yinni Gusunƙo u nɛɛ,
 bɔruroba bɛɛ Asirigibu.
 Kon bɛɛ kowa nge nen bokuru
 te kon ka Isireliba sɛɛyasia nen mɔru yà n seewa.

⁶ Na dera i bwese te ta ñ nen bɛɛɛ yɛ wɔri
 te ta ra nen mɔru seeye,
 kpa i tu taaku nge swaan pɔtɔkɔ
 i ten arumani gura.

⁷ Adama n ñ daa ye, bɛɛ Asirigibu i gɔru doke.
 I gɔru dokewa i bwese dabinu kpeerasia.

⁸ Domi bɛɛn sina boko u nɛɛ,
 win tabu sinambu ba sãawa nge bwese ni nu tien
 sinambu.

⁹ U maa wusu nɔma doke si su wãa win swɛɛ sɔɔ
 n ka girari Yerusalemɔ.

Wuu siya Kalinɔ ka Kaakemisi ka Hamati
 ka Aapadi ka Samari ka Damasi.

¹⁰ U sin sinambu kamia
 sìn bũnu nu Yerusalemu ka Samariginu dabiru kere.

¹¹ Nge mɛ u Samarigibu kua ka ben bũnu,
 nge meya u koo Yerusalemugibu ka ben bũnu kua.

¹² Adama nɛ, Yinni Gusunƙo, nà n nen himba kpuro
 yibia Sionin guurɔ, ka Yerusalemɔ, kon Asirin sina
 boko sɛɛyasia, win gɔru bɔnbunu ka win tii suabun sɔ.

¹³ Domi u gerumɔ u m̀,
 win tiin dam ka win tiin bwisiya u ka nasara wa.
 U bwese tukunun tem mwa, ma u ben arumani gura.
 U sinambu wɔri nge tabu durɔ damgii,
 ma u bu bandu yara.

¹⁴ U ben arumani gurawa
 nge mɛ ba ra sãa gure gunɔbun sokurɔ.

U ye kpuro gurawa ben tem mɛ sɔɔ
 nge sãa ye gunɔ ga deri.

Goo kun ka tii yine
 ñ kun mɛ u nɔngiru sua u kuuka ko.
 Adama na bikiamɔ,

¹⁵ gbãa, ya ra tii bɛɛɛ wɛ
 wi u ka ye sɔmburu m̀n wuswaasɔ?

Sii, ya ra tii sue
 wi u ka ye sɔmburu m̀n wuswaasɔ?

Asirin sina boko wi, u sãa nge dɛka
 ye tɔnu u sua ma ya ǹn s̀ikiamɔ,
 ñ kun mɛ bokuru te tɔnu u neni,
 ma ta ǹn fɛamɔ.

¹⁶ Yen sɔna nɛ Gusunƙo, wɔllu ka tem Yinni,
 kon de win tabu durɔbu bu woora.

Kpa dɔɔ u na u bu wukiri
 sanam mɛ u wãa win sinandun yiiko sɔɔ.

¹⁷ Nɛ, Isireliban yam bururam, kon gɔsia dɔɔ.

Kpa nen dɛeraru tu ko dɔɔ yara
 yu ben sãki ka awii kpuro mwa sɔɔ teeru.

¹⁸ Ya koo ben dãa sɔɔ ka ben tem bɛɛɛ kpuro mwa
 mam mam.

Kpa mu n sãa nge barɔ wi u gɔɔ dɔɔ.

¹⁹ Dãa ni nu koo tia mi,
 nu ñ ko n dabi.

Baa bii u koo kpĩ u nin geeru yore.

Isireliban fiikowa

ya koo wurama

²⁰ Tɔɔ te sɔɔ, Isireli be ba tie ba yara tabun di, ba ñ
 maa somiru kasumɔ bwese ni nu bu kpeerasiamɔn
 mi. Adama ba koo ben naane dokewa nɛ, Gusunƙo, ben
 Yinni Dɛeron mi. ²¹ Kpa bu wurama nɛ, Gusunƙo Dam
 kpurogiin mi. ²² Baa bã n daa dabi nge nim wɔkun
 yani sɛeri, ben sukum tɔnawa mu koo wurama. Domi
 nɛ, Yinni Gusunƙo, wɔllu ka tem Yinni, na yen himba yi
 kɔ n ka bu kpeerasia. Nen gem mu koo sɔɔsira n
 banda. Tem mɛ kpurowa kon kpeerasia nge mɛ na yi.

Yinni Gusunƙo

u koo Asirigibu sɛɛyasia

²⁴ Nɛ Gusunƙo, wɔllu ka tem Yinni, na gerua na nɛɛ,
 bɛɛ nen tɔmbu, bɛɛ be i wãa Sionin, i ku Asirigibun
 berum ko, be ba bɛɛ soomɔ ka bokuru nge mɛ
 Egibitigiba raa bɛɛ kua. ²⁵ Adama, n tie fiiko sɛɛyasia
 bi na bɛɛ m̀n n ka kpe, kpa nen mɔru yu wura ben mi,
 n bu kpeerasia. ²⁶ Nɛ Gusunƙo, wɔllu ka tem Yinni, kon
 goo dendi nge bokuru u bɛɛ sɛɛyasia nge mɛ na
 Madianiba kua Horebun guurɔ. Kon nen dɛka tii nim
 wɔkun bera gia n bu sɛɛyasia nge mɛ na Egibitigibu
 kua. ²⁷ Tɔɔ te sɔɔ,

kon bɛɛ nen tɔmbu yara yorun di
 kpa i bɛɛn sɔmunu sɔbia
 kpa i sugu pota bɛɛn wiiinun di.
 I ñ maa sugu dokemɔ

yèn sǎ na bæ gɔsa na gum tāre.

Yiberēba ba Yerusalemu wɔri

²⁸ Yiberēba ba Ayati wɔri ba mwa,
ma ba Migoroni tɔbura ba ben sɔmunu yi Mikimasio.

²⁹ Ba koka ba doona ma ba da ba kpuna Geba.
Yera Rama ya diirumɔ.

Ma Sɔɔlu Isireliban sina boko yerukoon wuu
ge ba m̀ Geban tɔmbu ba duki yakikira.

³⁰ Bæ Galimugibu i wuri koowo.

Bæ Laisigibu i n tii sɛ.

Bæ maa Anatɔtugibu i ko i kam ko.

³¹ Madimenagibu ba yarina.

Ma Gebimun tɔmba yakikira ba kuku yenu kasu.

³² Gisɔ mam yiberē be, ba wā Nɔɔbu
ba gāsenu kparamɔ Sioɔnin guurɔ
bu ka Yerusalemun tɔmbu nandasia.

³³ Wee Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
u koo bu bɔɔri nge dāa kāasi.

U koo yi yi kpāaru bo bura u kawa.

³⁴ U koo bu bɔɔriwa u suriri
nge mɛ ba ra dānu bɔɔri ka gbāa Libanin dāa sɔɔɔɔ,
kpa ben girima yu kpe.

Sunɔ kpao koo yari

Dafidin bweserun di

11 Nge mɛ bà n dāru bura,
ten nuurun di kpɔi pɔtura ra yari,
nge meya goo u koo yari u bandu di Isain bweseru
sɔɔ.

² Gusunɔɔ Hunde u ko n da n wā ka wi.

Hunde wi, u koo ǹn bwisi ka dam kē
u ka win tɔmbu kpara,

kpa u Gusunɔɔ kīru gia u ǹn nasia.

³ U koo ǹn mem nɔɔwawa ka kīru.

Meya u ǹ tɔnu sirimɔ ka sendaru,
ǹ kun mɛ, ba nɛn sǎ.

⁴ U koo sārɔbu siriawa dee dee,
kpa u bwēbwēbu ben gem wē.

Win gari yi ko n sāawa nge bokuru
te u koo ka tɔmbu sɛyasia,

kpa yi n sāa nge takobi
ye ya koo tɔn k̄sɔbu go.

⁵ Win gem ka win bɔɔkɔkinira ko n sāawa
nge kpaka ye u sēke pɔɔɔɔ
u n ka win tɔmbu kparamɔ.

⁶ Yɛ gɔbi ka yāanu nu ko n wā yam tem,
kpa gbeeku musukunu ka boo binu nu kpuna sannu.

Meya maa gbee sunɔ binu ka ketɛ binu nu ko n wā
sannu,

kpa bii piibu u nu kpara.

⁷ Ketɛba ka gbeeku b̄nu nu koo di sannu,
kpa nin binu nu n wā yam tem.

Gbee sinansu su koo yakasu di nge nɛ.

⁸ Bibu ba koo kp̄ bu ka surɔkɔnu dwee,
kpa bu ben nɔmu kp̄ɛ waa gɔɔɔnun wɔrusɔ.

⁹ Baawure u ko n Yinni Gusunɔɔ yēru yibawa
nge mɛ nim w̄ku ga nim yiba.

Yen sǎna be ba koo da bu Yinni Gusunɔɔ sǎ
win guurɔ te u tii gɔsia Yerusalemu,
ben goo kun win winsim k̄sa kuammɛ.

¹⁰ Saa ye sɔɔ, goo u koo yari Isain
bweserun di nge dāa kp̄i pɔtura,

kpa u n sāa nge gidi bɔɔra bwesenu kpuron sǎ.

Bwese ni, nu koo gɔsirama win mi.

Kpa win wāa yeru ta n Gusunɔɔn yiiko sɔɔsi.

Isireli be ba raa yarine

ba koo wurama

¹¹ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔɔ u koo maa win dam sɔɔsi
u ka win tɔn be ba tie yakia

be ba yarine ba wā Asiriɔ ka Egibitiɔ

ka Paturɔsɔɔ ka Etiopiɔ

ka Elamuɔ ka Babiloniɔ ka Hamatiɔ Sirin temɔ,

ka sere be ba wā nim w̄kun goonɔ.

¹² U koo gidi bɔɔra gira

u ka sɔɔsi ma u koo Isireliba menna

be ba raa yoru mwɛɛra,

kpa u Yuda be ba raa yarine handunian goonu nne
sɔɔ menna.

¹³ Efaraimuba ba n̄ maa ka Yudaba nisinu m̀.

Yudaba ba n̄ maa ka Efaraimuba yiberē tɛɛru m̀.

¹⁴ Ba koo menna bu Filisitiba w̄riwa

sɔɔ duu yeru gia,

kpa bu Filisiti be ko ben yobu.

Meya ba koo maa menna bu sɔɔ yari yerugibu w̄ri.

Ba koo Edɔmu ka Mɔabuba dam d̄ɔɔɔ,

kpa bu Amɔniba taare.

¹⁵ Yinni Gusunɔɔ u koo de Egibitin daarun nim mu
gbera.

U koo tu nɔmu demie u wom wure ka dam,

kpa u tu bɔnu ko kerɔ kɔɔba yiru,

kpa win tɔmbu bu tu tɔbura ka naasu.

¹⁶ U koo swaa yara win tɔn be ba tien sǎ,

be ba wā Asiriɔ.

U koo bu swaa yara nge mɛ u raa bu kua

sanam mɛ u bu yara Egibitin di.

Siarabun womu

12 Sɔɔ teeru, be ba yakiara ba koo nɛɛ,

Yinni Gusunɔɔ, sa nun siara,

domi a raa ka sun m̄ru kua,

ma wunen m̄ru ya sure.

A sun nukuru yemiasia.

² Wuna a sāa besen Yinni, a sun faaba m̀.

Sa nun naane sāa, sa n̄ maa gāanun berum m̄.

Domi wuna a sāa besen dam, wuna sa siaramɔ.

Wuna a sāa besen faaba kowo.

³ Nge mɛ wi nim n̄ru ga m̀,

ù n nim wa, u ra n nuku dobu m̄,

nge meya bà n faaba wa ba koo nuku dobu ko,

⁴ kpa t̄ɔ te sɔɔ, bu gere bu nɛɛ,

i Yinni Gusunɔ siaro,
i win yīsiru walle suo.
I win sɔm baka ni u kua kparo bwesenu kpuro ɔɔɔ.
I tɔmbu yaayasio ma win yīsira kpā.
⁵ I Yinni Gusunɔ tɔmɔ,
domi gāa beeregina u kua.
I nin gari kparo handunia kpuro ɔɔɔ.
⁶ Be ba wāa Siɔnɔ, bu nuku doɓun kuuki koowo,
domi Isireliban Yinni Dɛero u kpā,
u maa wāa ben suunu ɔɔɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Babiloni seeyasia

13 Wee, ye Yinni Gusunɔ u Esai, Amɔtin bii sɔɔsi
kāsiru ɔɔ Babilonin sɔ. ² U nɛɛ,
i gidi ɔɔra yɔrasio guuru walle mi gāanu sari.
I tabu kowobu ɔɔguru sueyo,
kpa i bu yīreru kua ka ɔɔma,
kpa bu duki na bu du Babilonin ɔɔnɔnɔsun di.
³ Wee, na nen tabu kowo be na gɔsa wooda wɛ.
Na tabu durɔ wɔrugɔ be soka
bu ka nen mɔru suresia,
be, be ba ra n nuku doɓu mɔ nen kpāarun sɔ.
⁴ Ma Esai u mɛera u nɛɛ,
i tɔn dabinun wurenu swaa dakio i nɔ
guunun bera gia.
Bwese dabinu ka sinambu dabina nu mɛnɛ mi,
Gusunɔ, walle ka tem Yinnin tabu kowoba
be ba tabun ɔɔru kpa.
Ma u bu mɛera mɛera u ka da.
⁵ Be wee ba wee sannu saa mi n toman di
bu ka tem mɛ kam koosia, win mɔrun saabu.
⁶ I gɔɔ swīyɔ
domi Yinni Gusunɔ tɔ te, ta turuku kua.
Ta sāawa kam koo bi bu wee
wi, Dam kpurogiin min di.
⁷ Yen sɔna tɔmbu kpuron gɔma koo dwiia
kpa ben wɔrugɔru tu kpe.
⁸ Babilonigiba koo berum soora,
kpa ben wasi yi dwiia wuriribun sɔ.
Ba koo tii tema
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.
Ba ko n mɛerine ben wuswaa ya n burisine.
⁹ Wee Yinni Gusunɔ tɔru ta sisi.
Tɔ te, ta sāawa ɔɔni swāaruguru
tɛ ɔɔ u koo win mɔru baka sɔɔsi.
U koo durumgibu kpeerasia,
kpa tem mɛ, mu ko bansu.
¹⁰ Walle kperi kun maa yam dɛerasiamɔ.
Sɔɔ ù n yariɔ, min diya u ko n yam tīramɔ.
Mɛya suru kun maa yam bururasiamɔ.
¹¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon handuniagibu seeyasia
ben kɔsa ye ba mɔn sɔ,
ka maa nuku kɔsurugibu ben nuku kɔsurun sɔ.
Kon de be ba tii sue bu kam ko,
kpa n be ba tɔmbu dam dɔremɔ kpeerasia.

¹² Kon de bu tɔmbu kasu
nge mɛ ba ra wura gea kaso de tontondeɔ.
¹³ Nɛ Gusunɔ, walle ka tem Yinnin mɔrun tɔru ɔɔɔ,
kon walle yīiri,
kpa tem mu diiri sere mɛn ɔɔɔɔɔ.
¹⁴ Kpa be ba raa yoru dimɔ Babilonɔ
bu duki wura ben temɔ nge nɛmu ge ba gire.
Ba koo duki yarina bu da ben tɔmbun mi
nge yaa sabe ni nu kun kparo mɔ.
¹⁵ Ben wi ba ɔɔma tura kpuro wuu ge ɔɔɔ,
ba koo nɔn tweewa bu go.
Wi ba maa naa gira ba mwa,
ba koo nɔn gowa ka takobi.
¹⁶ Ba koo arumani gura ben yɛnusɔ
bu ben bibu munku ben wuswaaɔ.
Kpa bu ka ben kurɔbu kpuna ka dam.
¹⁷ Kon de Mɛdiba bu bu wɔri
be, be ba ñ sii geesu ka wuran bine mɔ.
¹⁸ Ba koo aluwaasiba tweewa bu go.
Mɛya ba ñ bii wɛɛnu buremɔ.
Ba ñ maa bibun wɔnɔnɔndu mɔ.
¹⁹ Babiloniwa sinambu kpuro ba mɛera wuu burɔ,
ma yen tɔmbu ba tii sue.
Adama nɛ, Yinni Gusunɔ, kon ye kpeerasia
nge mɛ na Sodomu ka Gomɔra kua.
²⁰ Tɔmbu ba ñ maa sinamɔ ye ɔɔɔ.
Ya ko n sāawa bansu sere ka baadomɔɔ.
Goo kun maa win kuu bekuruguru giramɔ mi.
Baa be ba yaa sabenu kparamɔ, ba ñ yɔramɔ mi.
²¹ Miya gbeeku yɛɛ yi koo wāa yeru ko.
Boorosu su koo yibu yen ban si ɔɔɔ,
kpa taataanu nu maa nin wāa yeru ko mi,
kpa boo kinɛnu nu n yɔɔkumɔ mi.
²² Purukanu ka gbeeku bɔnu koo kuuki ko
yen sina kpa buranu ɔɔɔ.
Wee yen saa ya turuku kua,
ba ñ maa yen tɔru sosimɔ.

Isireliba ba koo wurama

ben temɔ

14 Yinni Gusunɔ u koo Isireliba wɔnɔnɔndu kua. U
koo maa bu gɔsi bu ko wigibu, kpa u bu swī
ben temɔ. Saa yera ɔɔba koo du ben suunu ɔɔɔ, kpa
bu menna ba n wāa ka be sannu.
² Bwese dabinu nu koo ka Isireliba wurama ben
temɔ, kpa bu bwese ni ko yobu tem mɛ Yinni Gusunɔ u
bu wɛ ɔɔɔ. Be ba raa Isireliba yoru mwɛera ba koo
maa ben tii yoru mwɛeri. Mɛya be ba raa bu dam
dɔre, ba koo maa ben tii dam dɔre.

Babilonin sina bokon gɔɔ

³ Bɛɛ Isireliba, Yinni Gusunɔ u koo de i yoru yari, kpa
i wɛra beɛn wasiraru ka ɔɔni swāarun sɔ. ⁴ ù n kua
mɛ, womu geniwa i ko i ka Babilonin sina boko yɛɛ i
nɛɛ,
wi u raa sun dam dɔremɔ, u ñ maa wāa.

Dam dɔrebu kpa.
⁵ Yinni Gusunɔ u nuku kɔsurugii
 be ba sun dam dɔremɔn dam bua,
 mɛ mu sãa nge bokuru.
⁶ Wi u ra n daa tɔmbu soomɔ ka mɔru wɔnɔwɔndu
 sari,
 kpa u n tɔmbu dam dɔremɔ,
 ba nɔn nɔni sɔɔwa sere ka kɔkɔ.
⁷ Wee tɛ tɔmba wɛre handunia kpuro sɔɔ,
 ma ba nuku dobun kuuki mɔ.
⁸ Baa ka dãa ni ba mɔ sipereba ka sɛduruba
 ni nu wãa Libaniɔ
 nu nuku dobu mɔ, nu mɔ,
 saa dɔma tɛn di a wɔruma,
 goo ku ra maa nɛ u sun kɔkɔ.
⁹ Be ba wãa gɔribun wãa yero
 ba seewa bu ka nun dam koosia,
 be ka ben wirugibu kpuro.
 Mɛya sinam be ba gu ba seewa ben sina gɔnin di.
¹⁰ Ma be kpuro ba nɔn kɔkɔguru sue ba nɛɛ,
 wee wunen tii a kua dam sarirugii nge bɛɛɛ.
 Sa kua tia.
¹¹ Wunen bɛɛɛ ye ba ra raa nun wɛ,
 ba n mɔkɔkunu soomɔ,
 wee ye kpuro ya wɔri gɔribun wãa yero.
 Kɔkɔnu nu kua wunen kpɔn yero ka wunen bekuru.
¹² Wunɛ wi a sãa nge buruku kpera ye ya ballimɔ,
 wee a wɔruma wɔllun di.
 Wunɛ wi a bwesenu kpuro tabu di,
 wunɛ wee ba sura temɔ, a kpɔ.
¹³ Wunɛ wi a ra n gerumɔ wunen gɔruɔ a n mɔ,
 kaa yɔ wɔllɔ, a wunen sina gɔna tɛria kperin wɔllɔ,
 kpa a sina guuru wɔllɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia,
 bɔnnun suunu sɔɔ.
¹⁴ Kaa yɔ guru winu wɔllɔ,
 kpa a ka Wɔrukoo weena.
¹⁵ Adama wunɛ wee, ba sure gɔribun wãa yero
 sere wɔrun sɔɔ kɔkɔ.
¹⁶ Be ba nun wa kpa ba n nun mɛera tii ka laakari ba
 n mɔ,
 n n durɔ wiya mi, wi u ra raa de tɔmbu bu burisina?
 Kpa u bandu suriri?
¹⁷ U yina u pirisɔmba kara.
 U wusu kɔsuka.
 Ma handunia ya gɔsia bansu.
¹⁸ Bwesenu kpuro sina boko baawure
 u wãa u wɛre ka bɛɛɛ win sikirɔ.
¹⁹ Adama wunɛ, ba nun kasa kua
 a ka wunen sikiru tonda
 nge dãa kãasa ye ba n kɔ,
 n kun mɛ nge wi ba takobi sɔkura
 ba go ba sure wɔru sɔɔ ge ga kpenu mɔ,
 n kun mɛ nge goo te ba taaka.
²⁰ Ba n nun sika nge sinam be,
 domi a wunen tem go,
 ma a wunen tɔmbu kpeerasia.
 Ba n maa wunen bwese kɔsurun gari mɔ.
²¹ I sɔkru koowo i win bibu go

kɔsa ye ben sikadoba ba kuan sɔ,
 kpa bu ku raa se bu maa handunia tabu di,
 kpa bu maa wusu seeya bu yibu si sɔɔ.
²² Nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na nɛɛ, kon Ba-
 bilonigibu seesi n ben bweseru ka ben wuun yɛsiru go.
 Ba n maa ben yira wasi. ²³ Kon de wuu ge, gu ko nge
 daru bwãara mi gunɔ sarenu nu ra n wãa, kpa n gu
 kura ka yii te ta n bu gãanu ganu deriammɛ. Nɛ
 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Asirigibu kpeerasia

²⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ Dam kpurogii
 na bɔrua na nɛɛ,
 ye na yi, ya koo maa na.
 Ye na maa gɔru doke ya koo koora.
²⁵ Kon Asirigibu kɔsuku nen tɔmbu Isireliban temɔ.
 Kon bu taaku nen guunu wɔllɔ,
 kpa n nen tɔmbu yara ben yorun di,
 ba kun ben sugu ka ben sɔmunu sɔkwa.
²⁶ Yeniwa nen himba tɔmbu kpuro sɔ.
 Wee na nɔmu demie n ka bwesenu kpuro sɛɛyasia.
²⁷ Nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 na n gãanu yi wara koo ye yina.
 Na n nɔma demie wara u koo ye kure.

Yinni Gusunɔ

u koo Filisitiba kpeerasia

²⁸ Wɔɔ gɛ sɔɔ sina boko Akasi u gu, wɔɔ ge sɔkɔra Yin-
 ni Gusunɔ u Filisitiba gari yini sɔɔwa saa Esain nɔn di
 u nɛɛ,
²⁹ bɛɛ Filisitiba kpuro i ku nuku dobu ko
 yɛn sɔ boku te ta raa bɛɛ soomɔ ta kɔkɔ.
 I n yɛ ma i n waa gɔkɔbu sarari,
 i ko i surɔkɔru girari.
³⁰ Saa gaa sisi yɛ sɔɔ be ba sãaru bo ba koo wa bu di,
 kpa wɔnɔwɔndobu ba n wãa kɔri yendu sɔɔ.
 Adama bɛɛ Filisitiba kon de bɛɛn nuuru tu gbi gɔkrun
 sɔɔ.
 Be ba koo maa tiara, ba koo bu gowa.
³¹ Bɛɛ be i wãa wuun gbãra kɔnɔkɔ
 i weeweenu koowo berum sɔɔ.
 Bɛɛ Filisitiba kpuro gesi i diirio,
 domi yiberɛba ba tua seeye nge dɔkɔ wiiru.
 Ba wee sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,
 ma ben tabu sɔɔ yi baasinɛ.
³² Esai u nɛɛ, mba sa ko Filisitiban gɔrobu wisi.
 Sa ko nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u Sioni swii.
 Miya win tɔn be ba sãa wɔnɔwɔndobu ba koo kuke ka
 kɔri yendu.

Mɔabuban nɔni swãaru (I maa mɛerio 15-16, Yeremi 48)

15 Gari yiniwa ba gerua Mɔabuban sɔ.
 Mɔabun tem kpuro mu koo kam ko,

kpa bu Ari Mɔabu ka Kiri Mɔabu kɔsuku wɔku teeru.
² Dibonigibu ba da b̄u s̄a yero
 ka guunu wɔll bu ka sw̄i.
 Mɔabuba ba weweenu m̄ wuu si ba m̄ Nɛbo ka
 Mɛdeban s̄.
 Ma ba ben winu ka ben tobunu kɔna nuku sankira-
 nun s̄.

³ Ma ba saakiba sebua ba w̄a sw̄e s̄
 ka dii t̄erik ka dii yaarik nuku sankiranun s̄.
 Ma ba weweenu m̄ ba sum̄ ka n̄ni ȳiresu.
⁴ H̄esibonigibu ka Elealegibu ba faaba kanam̄
 ma ba ben k̄k̄ sere Yahasi.
 Baa Mɔabun tabu kowobun tii ba wuri m̄wa berum
 s̄.

⁵ Na faaba kanam̄ Mɔabuban s̄
 be ba kpikuru su ba d̄k̄ Soarik ka Egalati Selisiya.
 Domi ba sum̄ ba ka Lusitin guunu ȳk̄,
 ba wuri m̄ Koronaimun swaa nuku sankiranun s̄.

⁶ Daa te ba m̄ Nimurimu ten nim mu gbera.
 Yaka si su w̄a ten ḡar̄ su gbera.
 Ḡānu kun maa kpia mi.

⁷ Yen s̄na ba ben arumani gura
 ye ya bu tie
 ba ka t̄buram̄ nim toran guru ḡi mi d̄ānu w̄a.

⁸ Mɔabuban tem k̄k̄ buru yenu
 kpuro s̄, wuri k̄k̄ram̄.
 Ben weweenu nu k̄k̄ sere Egalaimu, ka maa
 Elimun d̄k̄.

⁹ Daa te ta w̄a Dim̄ni ten nim
 mu yem yiba t̄n be ba gon s̄.
 Adama Yinni Gusun̄ u koo kpam Dim̄ni ye n̄ni
 sw̄aru kp̄e.

U koo de yiber̄ba bu Mɔabun kpikobu,
 ka be ba tie tem m̄ s̄ w̄ri nge gbee sinansu.

Mɔabuba ba Yerusalemugibu

somiru kanam̄

16 I Yudaban sina boko ȳa
 kp̄emminu m̄risio Selan di,
 kpa bu ka nu da S̄in̄n̄ guur̄
 ka swaa ye ya kpa mi ḡānu ku ra kpi.

² Domi Mɔabun t̄n kur̄bu ba koo Aan̄n̄ daaru
 t̄bura,
 kpa ba n̄ sende nge gun̄ si ba gira sokurun di su du-
 ki m̄.

³ Ba koo Yudaba s̄ bu n̄e,
 i sun bwisi k̄̄ i sun s̄w̄k̄ ye sa ko ko.
 I de b̄en saaru ta n̄ sun wukiri s̄w̄ s̄ nge yam
 w̄kuru.

I sun beruo b̄e be ba naa gire.
 I ku sun yiber̄ba n̄mu beria.
⁴ I sun m̄k̄ b̄e be sa kpikuru suuma Mɔabun di.
 Kpa i n̄ s̄a besen kuku yeru
 be ba sun kpeerasiam̄ s̄.
 Domi dam d̄rebu bu koo kpe.
 Be ba maa sun kpeerasiam̄ ba koo doona.

⁵ Saa ye s̄w̄, goo u koo yari
 Dafidin bweseru s̄w̄ Gusun̄n̄ durom saabu
 kpa u bandu di te ta ko n̄ sirere
 kpa tu dakaa da.
 U koo t̄mbu kp̄ara gem s̄w̄,
 kpa u n̄ kpeere u ka bu siria dee dee.

Yerusalemugibu

ba ñ Mɔabuba somim̄

⁶ Yudaba ba n̄e,
 sa Mɔabuban ȳk̄ ka ben tii suabun labaari k̄k̄,
 ka ben woo k̄k̄bu ka ben gari kam gerubu.

⁷ T̄̄ ba weweenu m̄ ben tiin s̄,
 ba sum̄ Kiri Hares̄tin s̄
 ye ya bansu kua.

⁸ Wee ba H̄esibonin gberu kpaan̄ba sank̄a.
 Bwese tukunun sinambu ba Sibiman resemban konu
 k̄k̄.

Resem gbaa ni, nu t̄erie sere Yasē s̄w̄ ȳsan n̄m
 geu gia

n̄ ka da mi ḡānu ku ra kpin s̄w̄ yari yero,
 ka sere nim w̄kun gur̄u s̄w̄ duu yero.

⁹ T̄̄ wee, na sum̄ Sibiman resem gbaanu ka Yasēn
 s̄.

Na H̄esiboni ka Eleale n̄ni ȳiresu wisim̄,
 domi tabu kowoba ben gbea w̄ri ba yen d̄ānu gura.

¹⁰ Nuku dobu kun maa w̄a resem gbaan̄.
 Ba ñ maa womusu m̄ mi.

Meya ba ñ maa resemba gamam̄.
 Nuku dobu kuuki yi kpa.

¹¹ Nen wasi yi diirum̄ Mɔabun s̄ nge m̄k̄ serum.
 Meya nen ḡru ga maa diirum̄ Kiri Hares̄in s̄.

¹² Mɔabuba ba daam̄ gungunu wɔll kam s̄w̄.
 Ba dum̄ ben b̄u s̄a yero bu ka domaru ko.

Adama ba ñ somiru wasi.

¹³ Gari yiniwa Yinni Gusun̄ u gerua yellun di
 Mɔabuban s̄. ¹⁴ Adama t̄̄, u n̄e, w̄k̄ ita ȳa n̄ doona
 kese, ba koo wi u b̄ere bo Mɔabun gem, ka sere maa
 yen t̄mbu kpuro. Be ba koo tia, ba ñ ko n̄ dabi, ba ñ
 maa bu m̄erim̄ ḡānu.

Yinni Gusun̄ u koo Sirigibu

ka Isireliba s̄eyasia

17 Yinni Gusun̄ u n̄e,
 wee Damasi ya ñ ko n̄ maa w̄a,
 ya koo kowa bansu.

² Ba koo Arōen wusu yaa sabenu deria.
 Miya nu ko n̄ da kpun̄e.

Goo maa sari wi u koo nu nandas̄ia.

³ Isireliba ba ñ ko n̄ gb̄ar̄u m̄.

Meya Damasi ya ñ ko n̄ maa sina boko m̄.
 Sirigii be ba tie, ba ñ Isireliba b̄ere keram̄.

Gusun̄, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁴ Saa ye s̄w̄, Isireliban b̄ere ya koo kaara,
 kpa ben dukia yu doona bu ko s̄arobu.

⁵ Ben tem mu ko n sãa nge gbee
tèn dīanu ba gā ba gura.
Nu ko n sãawa para para
nge sanam mē ba dīanu gura Refan wɔwan di.

⁶ Isireliban fiikowa ya koo tiara
nge dāa bii ni nu tiara sanam mē ba dāru sira.
À n mēera kaa wa
yiru ñ kun mē ita tɔna ya tie ten wii kpiiru,
ma nne ñ kun mē nɔɔbu ya tie ten kãasi sɔɔ.
Gusunɔ Isireliban Yinniwa u yeni gerua.

⁷ Tɔɔ te sɔɔ, tɔmba koo ben laakari wesia ben taka
kowon mi gia, kpa ben nɔni yi Gusunɔ Isireliban Yinni
Dēero wa. ⁸ Ba ñ maa ben laakari wesiamɔ bũu tura-
nun bera gia, ni ben tii ba kua. Ba ñ maa Asitaaten
bwāaroku sãamɔ, ka bwāaroku ni ba kua sɔɔn sɔ. Do-
mi nu sãawa ben tiin nɔman koora.

⁹ Saa ye sɔɔ, Isireliba ba koo ben wuu damgisu deri,
kpa su ko bansu nge mē Amɔreba ba ben wusu deri
be Isireliban sɔ.

¹⁰ Wee bēē Isireliba, i Gusunɔ bēēn Yinni duari
wi u bēē faaba kua.
I ñ nùn yaaye wi u sãa bēēn kuku yee naanegiru.
Domi wee i dāa binu duura bũnun sɔ.

¹¹ Sanam mē i nu duura, i nu kara koosi,
ma nu seewa nu kpēa fuuku, nu wēsu kua.
Adama sanam mē i ko i nuku dobu ko i nin marum
sɔri,
i deema gāanu sari.
Ma n kua nɔni swāa bakaru te ta ñ kpeemɔ.

Ba Isireliban yibereba kamia

¹² Anna a kukiribu nɔ.
Bwese dabinu nu burisine
ma nu kukirimɔ nge nim wɔkun nim.
Nu wɔki nge daa tèn tora ya bɔɔbu.
¹³ Ba kukirimɔ nge daa bakarun nim.
Adama Yinni Gusunɔ u bu gerusi,
ma ba duki yarina n toma,
nge yaka si woo ga sua ga ka doona,
ñ kun mē, nge tua ye woo guna ya seeya.
¹⁴ Ye n kua yoka ma ba bu kpeerasia subaru sɔɔ.
Yam mu sere sãra ba ñ maa wāa.
Nge mēya be ba sun wɔrimɔ bu ka sun gura
ben kɔkɔɔ ya ko n sãa.

Yinni Gusunɔ

u koo Etiopigibu sēyasia

18 Tem mu wāa Etiopin daarun bera giɔ,
mi tabun wurenu nɔɔramɔ.
² Men tɔmbu ba gunu ma ben wasi ballimoɔ.
Ba bu nasie baama kpuro,
yèn sɔ ba ra kpuro kɔsuku.
Ma daanu ben tem buranē.
Beya ba sɔmɔbu gɔra ka goo nimkuu si ba kua ka
gbii.
Goo nimkuu si, su duka mɔ.

Tē, sɔmɔbu bēē, i wuro bēēgibun mi.

³ Bēē handuniagibu kpuro,
i gidi bɔra mēerio ye ba koo gira guuru wɔllɔ.
I kɔban swii swaa dakio ye ba koo so.

⁴ Domi ameniwa Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa. U nēē,
u yɔ sēē u yam mēera ka laakari win wāa yerun di
sɔɔ sārerun saa ka wuburun saa.

⁵ Resem yà n wēsu kua,
ma ya bēem doke ya ye,
bu sere ye sɔri,
yibere u koo na u yen kãasi bɔɔri ka woburu,
⁶ kpa u ye gunɔsu ka gbeeku yēē deria yi di.

Gunɔsu su ko n wāa mi, yam susurun saa,
kpa gbeeku yēē yi n wāa mi puran saa.
Nge mēya ba koo Asirigibun tabu kowobun gonu
kua.

⁷ Saa ye sɔɔ, tɔn be ba gunu mi, ma ben wasi ballimo
ba bu nasie baama kpuro yèn sɔ ba ra kpuro kɔsuku,
ma daanu ben tem buranē, tɔn be, ba koo ka Gusunɔ
wɔllu ka tem Yinni kēnu naawa Sionin guuru mi ba ra
nùn sã.

Yinni Gusunɔ

u koo Egibitigibu sēyasia

19 Gari yiniwa ba gerua Egibitin sɔ. Ba nēē,
wee Yinni Gusunɔ u sisi fuuku Egibitiɔ,
u guru wiru sɔni nge duma.
Ma Egibitigibun bũnu nu diirumɔ win wuswaaɔ,
ma ben wɔrugru ta kpa.

² U koo de bu tabu ko ben tii tiinē.
Mɔɔ ka kɔkɔ ba koo tabu wɔrina.
Bɔɔ ka kɔkɔ ba koo tabu wɔrina.
Wusu su koo tabu wɔrina.
Sinambu ba koo tabu wɔrina.

³ U koo de Egibitigibu bu mwia kpana,
kpa u ben kɔɔ tia kam koosia.
Kpa bu bikiaru da bũnun mi ka dobo dobogibun mi
ka gɔri sokobun mi, ka sɔrobun mi.

⁴ U koo bu yinni kɔbo nɔmu sɔndia,
kpa sunɔ nuku kɔsurugii u n bu dam dɔremɔ.
Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁵ U koo ben daa baka ten nim kpeerasia
kpa tu gbera.

⁶ Ten yerusun nim mu koo numia,
kpa ten kerin winun nim mu gbera,
kpa naa yari ka gbii yi yi wāa ten goorɔ yi gbera.

⁷ Gāanu kun ko n maa wāa daa ten goorɔ
ka ten sure yerɔ.

Bà n gāanu duura mi, nu koo gberawa nu gbi.

⁸ Be ba susure mɔ mi kpuro
ka kɔkɔn ñ kun mē ka yāakoronu,
ba koo nuki sankirawa kpa bu swii.

⁹ Be ba beku wēē damgii tarimɔ
ka be ba beku kpikinu wesimɔ ba koo sekuru wa.

¹⁰ Be ba sãa tem men dam ba koo kɔsikira.
Kpa ben sɔm kowobu bu nuki sankira.

¹¹ Soanin wirugibu ba sãawa gari bakasu. Egibitin sunɔn bwisi kɛɔbu bà n menna, gari baka gariya ba ra gere. Bwisi kɛɔbu bæ, amɔna i ko i kãku i gere i nɛɛ, i sãawa bwisigibu ka sina bibu.

¹² Wunɛ maa Egibitin sunɔ, mana wunen bwisi kɛɔ be, ba wãa. Kpa bu gere su nɔ yèn himba Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u wunen temgibu kua.

¹³ Soanin wirugiba kua wiirubu, ma Nɔfun wirugiba kun maa yɛ ye ba mɔ. Wirugii be, ba dera Egibitigiba kɔɔramɔ.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u ben bwisi burisina kpa bu de Egibitigibu bu kɔɔra, ba n mɔ nge tam nɔko wi u bindimɔ win sianu sɔɔ.

¹⁵ Wirugii ka bwɛɛbwɛɛ, gobigii ka sãaro, ben goo kun maa kpɛ u gãanu ko Egibitiɔ.

Egibitigibu

ba koo Yinni Gusunɔ sã

¹⁶ Sanam mɛ Egibitigiba koo wa ma Yinni Gusunɔ u bu win nɔmu demie u ka bu seeyasia ba koo berum soora nge tɔn kurɔbu. ¹⁷ Saa ye sɔɔ, baa bà n nua ba Yudan gari mɔ, ba koo nanda Yinni Gusunɔn himban sɔ ye u yi ben sɔ.

¹⁸ Saa ye sɔɔ, wusu nɔɔbuwa su ko n wãa Egibitin temɔ si sɔɔ ba ko n da Yudaban barum gere. Kpa ba n da bɔre ma ba sãa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinnin tɔmbu. Ba koo wuu sin teu sokuwa Sɔɔn wuu.

¹⁹ Ba koo Yinni Gusunɔ yãku yeru kua Egibitin tem suunu sɔɔ, kpa bu kperu garu gira men nɔɔ bura yerɔ bu ka nùn bæere wɛ. ²⁰ Yera ya koo sɔɔsi ma Yinni Gusunɔ u wãa Egibitin temɔ. Bà n nùn nɔɔguru sue be ba bu dam dɔremɔn sɔ, u koo bu faaba kowo wɛ wi u koo bu wɔra ben nɔman di. ²¹ Saa ye sɔɔ, u koo bu tii sɔɔsi kpa bu nùn gia. Ba koo nùn yãkunu kua kpa bu ka nùn kɛnu naawa. Bà n nùn nɔɔ mweenu kua, kpa bu nu yibia. ²² U bu mɛera kua, adama u koo bu bekia. Ba koo gɔsira win mi, kpa u ben kanaru nɔ u bu faaba ko.

²³ Saa ye sɔɔ, swaa ya koo yari Egibitin di yu da Asiriɔ, kpa Egibitigibu bu da Asiriɔ. Asirigibu ba koo ma da Egibitiɔ, kpa be kpuro bu menna bu Yinni Gusunɔ sã.

²⁴ Saa ye sɔɔ, Isireliba ba koo ka Egibitigibu ka Asirigibu nɔɔ tia ko, kpa handuniagibu kpuro bu domaru wa. ²⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u koo bu domaru kua u nɛɛ, domarugiba bæ, nen tɔmbu Egibitigibu. Domarugiba bæ, Asirigibu, bæ be na mɔma. Domarugiba bæ Isireliba, bæ be na gɔsa na tii yiya.

Asirin sina boko u koo

Egibitigibu ka Etiopigibu

yoru mwɛeri

20 Wɔɔ gè sɔɔ Saagoni Asirin sina boko u dera win tabu sunɔ Taatani u Asidɔdu wɔri u ye mwa, ² yen wɔɔ ge sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esai Amɔtin bii gari yini sɔɔwa u nɛɛ, a saaki ye poto ye a pɔra sɛke mi, kpa a wunen baranu pota a sɔ naa dirisu. Ma u kua mɛ. U yɔra basi ma u sɔa ka naa dirisu, n ka kua wɔɔ ita.

Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ³ wee nen sɔɔm kowo Esai u yɔra basi ma u ka naa dirisu sɔa n ka kua wɔɔ ita. Yeni ya sãawa yireru te ta sɔɔsimɔ ye ya koo Egibitigibu ka Etiopigibu deema. ⁴ Asirin sina boko u koo Egibitigibu ka Etiopigibun aluwaasiba ka ben durɔ tɔkɔnu yoru mwɛeri kpa bu yɔra basi ba n sɔimɔ ka naa dirisu, kpa yu ko seku bakaru Egibitiɔ. ⁵ Saa ye sɔɔra sɔɔ duu yerun tɔmbu be ba raa ben naane doke Etiopi sɔɔ ka be ba tii sue Egibitigibun somirun sɔ, ba koo berum soora, kpa bu burisina.

Ba koo gere bu nɛɛ, be wee ba wɔruma be sa raa naane sãa bu sun faaba ko, kpa bu sun wɔra Asirin sina bokon nɔmun di. Tɛ amɔna sa ko ko su ka yari.

Babiloni ya koo wɔruma

21 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ. U man kãsi nanumguru sɔɔsi.

Na wa yibereba ba wee saa tem mɛ ba nasien di nge mɛ woo guna ya ra nɛ saa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di.

Wi u ra dam dɔre, u dam dɔramɔ.

Wi u ra maa kpeerasie, u kpeerasiamɔ.

Elamun tabu kowobu, i seewo.

Mɛdiba, i wuu ge tarusio.

Domi Yinni Gusunɔ u dera Babiloni ye, ya ñ maa tɔmbu weeweenu koosimɔ.

³ Ye na wa ka ye na nua kãsi te sɔɔ, ya dera nen torora kara.

Ma wuriribu man wɔri nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɔ u ma.

Tirerabu dera na ñ maa gari nɔɔmɔ.

Ma diiribu dera na ñ yam waamɔ.

⁴ Nen laakari ya burisina,

ma na diirimɔ berum sɔ.

Yoka yè sɔɔ na nuku dobu yɔyɔ, ye sɔɔra berum man deema.

⁵ Kãsi te sɔɔ, na maa wa ba dɔanu yii ba kɔnɔ kɔsu, ba dimɔ ba nɔrumɔ.

Yera goo u nɛɛ, i seewo tabu sinambu, i bæen tɛrenu gum tɛeni.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n doo n wuu kɔso yi kpa u man sɔ ye u koo wa.

⁷ Ma na kua mɛ.

Yera u maasɔbu wa ba sɔimɔ yiru yiru.

Gabu ba ketekunu sɔni, gabu maa yooyoosu.

Ma u ye kpuro mɛera ka laakari.

⁸ Yera wuu kɔso wi,

u gbāra nge gbee sunɔ u nɛɛ,
gbāra kɔnnɔ miya u yɔ saa kpuro,
sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru.

⁹ Ma u maasɔbu wa ba sɔimɔ yiru yiru.

Ma u wa Babiloni ya wɔruma birem.

Ma bwāaroku ni ba kua ben bɔnun sɔ
nu wɔruka temɔ nu bɔɔkira.

¹⁰ Bɛɛ nen tɔmbu Isireliba,

bɛɛ be ba so nge dobi doo soo yerɔ,
yeniwa na nua Gusunɔ bɛɛn Yinnin min di,
wi, wi u sɔa wɔllu ka tem Yinni.

Yera na bɛɛ ye nɔɔsiamɔ.

Gari yi Gusunɔ u gerua

Edɔmun sɔ

¹¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u man sɔɔsi Edɔmun sɔ.

Na nɔɔ gagu nua Seirin di ga nɛɛ,
wuu kɔso, saa yerɔ wɔkuru ta koo kpe.

¹² Ma wuu kɔso u wisa u nɛɛ,

bururu ta koo na, yen biru wɔkuru ta koo maa na.
Ɔ n kɔi i maa man gari bikia, i wurama i bikia.

Gari yi Gusunɔ u gerua

Daarububan tem sɔ

¹³ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Daarububan tem sɔ.

Dedanigibu, i doo i n wɔa yakasu sɔɔ wɔkuru.

¹⁴ Bɛɛ be i wɔa Temaɔ i ka be nim nɔru ga mɔ nim
daawo,

kpa i ka kpikobu dɔanu daawa.

¹⁵ Domi tabu swɔa ma tɔmba duki mɔ takobi ka ten-
dun sɔ.

¹⁶ Wee ye Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa. U nɛɛ, kam
kam wɔɔ tian biru kese, u koo Kedaan bɛɛɛ kpuro
kpeerasia. ¹⁷ Ben ten towo wɔrugɔba sɔɔ, fiikowa ya
koo tiara. Gusunɔ, Isireliban Yinniwa u yeni gerua.

Gari yi Gusunɔ u gerua

Yerusalemun sɔ

22 Gari wee, yi yi ka Yerusalemun wɔwa yɔ mi ba
ra kɔsi.

Wunɛ Yerusalemu, mban sɔna wunen tɔmba nuku
dobu mɔ,

ma ba kuuki mɔ.

Mba n kua ba ka yɔɔɔm dii tɛeri wɔllu.

Wunen tɔn be ba mɛera kua, ba n bu mɛera kue tabu
sɔɔ,

ba n maa gu ka takobi.

³ Wee wunen tabu sinambu ka wunen tɔmbu kpuro
ba duki yarina n toma,
ma ten towobu ba bu mwɛera ba kua yobu.

⁴ Yen sɔ, na bɛɛ sɔɔmɔ, i gesiro nen bɔkun di,
i man derio n swɔ.

I ku tii nɔwɔa ko i nɛɛ,

i ko i man nukuru yemiasia
nen tɔmbun nɔni swāarun sɔ.

⁵ Tɔɔ teni sɔɔ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni

u dera sa nɔni sɔɔre, sa burisine,

sa wɔa bitɔ sɔɔ wɔwa yeni sɔɔ mi ba ra kɔsi.

Ba gani kɔsukumɔ ma sa nɔɔgiru sue
sa faaba kanamɔ guunun bera gia.

⁶ Elamun tabu kowobu ba wee

ba wɔa tabu kekeba sɔɔ ka maasɔbu,
ma ba sɛɛ bwāanu beki.

Kirigibu ba maa wee, ba tɛrenu neni.

⁷ Wunɛ Yerusalemu, wee tabu kekeba ba terie
wunen wɔwi sɔɔ mi tem gem wɔa.

Ma maasɔbu ba wunen gbāra kɔnnɔsu tarusi.

⁸ Bɛɛ Yudaba i n maa tɔsi yeru mɔ.

Tɔɔ te, i mɛera mi i ra bɛɛn tabu yɔnu bere
dii te ba mɔ Dɔa sɔɔmɔ.

⁹ Ma i deema ba bɛɛn wuu Yerusalemun gbāraru
yabura.

Yera i dia mɛera mɛera i kɔsuka

i ka gbāra te sɔnwa.

Ma i nim tora ye ba raa gban nim yɔrasia wuu sɔɔ.

¹¹ I kpa gba gbāranu yirun baa sɔɔ

yu ka yeɔɔnɔnim nɛɛ.

Adama i n Gusunɔ mɛera

wi u yen himba yi yellun di.

¹² Yen sɔna tɔɔ teni sɔɔ,

Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u bɛɛ soka i ka swɔ,

kpa i weeweenu ko i bɛɛn winu kɔni,

kpa i saakiba dewe nuku sankiranun sɔ.

¹³ Adama wee i nuku dobu mɔ i yeɛrimɔ.

I keteba ka yɔanu goomɔ.

I yaa temmɔ ma i tam nɔrumɔ i mɔ,

su di kpa su nɔ, domi sia sa ko gbi.

¹⁴ Yen sɔna Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni

u man sɔɔwa u nɛɛ,

u n bɛɛ bɛɛn durum yeni wɔkamme

sere i ka gbi.

Ba Sebina kirɔ mɔ

¹⁵ Ameniwa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u man
sɔɔwa. U nɛɛ, n doo n Sebina wi u sɔa sina kpaarun
sɔm kowobun wirugii sɔ n nɛɛ,

¹⁶ mba u mɔ mi.

Wara u mɔ mi u ka tii siki wɔru dɔkuamme kperɔ.

¹⁷ Wee wi, Yinni Gusunɔ u koo nɔn bɔke nge kureru

kpa u nɔn kasa kɔ ka dam,

¹⁸ kpa u n bindimɔ nge banɔ batuma baka sɔɔ.

Miya u koo gbi ka win tabu keke sisugii yi u naane
sɔa,

wi, wi u win yinnin yenu sekuru doke.

¹⁹ Wi, Yinni Gusunɔ, u koo nɔn yara win sɔmburun di
kpa u kun maa sɔa goo.

²⁰ Yen tɔɔ te, wi Yinni Gusunɔ,

u koo win sɔm kowo Eliakimu, Hilikiyan bii soku,

²¹ kpa u nùn wi, Sebinan yaberu sebusia
kpa u nùn win kpaka sēke
kpa u nùn win dam wē.
Eliakimu wi, u ko n sāawa Yerusalemugibu ka
Yudaban baaba.

²² Yinni Gusunɔ u koo nùn Dafidin yēnun kɔkɔɔ wē.
Ù n kenia, goo kun kenumɔ.

Ù n maa kenua, goo kun keniamɔ.

²³ U koo nùn girawa nge sasaru
mi n naane mɔ,

kpa u de win tondon yenu ga n beere mɔ.

²⁴ U ko n sāawa beere yen wiru. Be ba wāa win
yenuɔ, bukurobu ka bibu, gobigibu ka sāarobu, wiya u
ko n be kpuro sɔɔwa nge sasaru. ²⁵ Adama Gusunɔ,
wollu ka tem Yinni, u maa nee, sɔɔ teeru ba koo sasa
te wuka te ba raa gira mi n naane mɔ mi, kpa tu
wɔruma tu bɔɔra, kpa sɔmu ni ta raa sɔɔwa mi, nu
kam ko. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u koo Tiri

ka Sidoni kpeerasia

23 Gari wee yi yi ka Tiri yā.
Bee be i wāa goo nimkuu bakasu sɔɔ,
i wuri koowo, domi been wuu ga kam kua.
Yenusu kun maa wāa, duu yeru maa sari.
Saa Kitimun tem diya sa yen labaari nua.

² I mario berum sɔ,
bee be i wāa nim wɔkun gooru gia
mi Sidonin tenkuba ba ra sare.

³ Egibitigibu ba dobi yeemɔ daa te mɔ Nilu
ma tenkuba ba ye dwemɔ ba dɔramɔ
ma ba are beke dimɔ.

Ma yam mi, n kua bwesenu kpuron yaburu.

⁴ Sidoni, kaa sekuru wa,
domi Tiri, nim wɔkun wuu damguu, ga gerua ga nee,
ga ñ marubun wahala gaa waare, ga ñ maa marure.
Ga ñ bii aluwaasi bɔm kēere,
ga ñ maa bii wɔndia seeyare.

⁵ Egibitigibu bā n nua ma Tiri ya wɔruma,
ba koo diiri.

⁶ Bee be i wāa nim wɔkun gooru gia,
i wuri koowo i ka da Taasisiɔ.

⁷ Been wuu ge ga wāa saa yellun di
gè sɔɔ i ra nuku dobu ko, gera mi?
Tiri yera mi?

Yèn tumbu ba da ba tem tukumgibu kamia?

⁸ Wara u ye kpuron himba yi Tirin sɔ,
ye, ye ya ra yen wirugibu swī tem tukumɔ.
Yen tenkuba ba kua sina bibu.

Ma ba beere mɔ handunia kpuro sɔɔ.

⁹ Gusunɔ, wollu ka tem Yinniwa u ye yi,
u ka be ba tii sue kawa tem me sɔɔ,
kpa bu be ba raa beere wēemɔ gem.

¹⁰ Bee Taasisigibu i terio been tem sɔɔ
nge me daa te ba mɔ Nilu tà n nim yiba mu ra terie.
Domi yoo sɔma kpa.

¹¹ Yinni Gusunɔ u win nɔma demia nim wɔkun bera
gia.

Ma u dera sinamba diira.

U dera Kananin gbāra damginu nu wɔruka.

¹² U maa nee, bee Sidonigibu i ñ maa nuku dobu wasi.
Domi ba bee dam dɔre nge wɔndia wi u kun durɔ yē.

Baa ñ n seewa i da Kitimun temɔ,
min tii i ñ wērabu wasi.

¹³ I Babilonigibu meerio.

Ba ñ maa wāa.

Asirigibu ba bu kpeerasia.

Nge meya ba Tiri wɔri ba tarusi,

ba yen sina kpaanu kɔsuka,
ma ye kpuro ya kua bansu.

¹⁴ I wuri koowo bee be i wāa goo
nimkuu bakasu sɔɔ.

Domi Tirin wuu damguu ge, ga wɔruma.

¹⁵ Ba koo Tirin gari duari n ka ko wɔɔ wata ka wɔku-
ru nge sina boko turon bandun tēebun saka. Adama
yen biru ya ko n sāawa nge kurɔ sakara wi ba womu
doke ba mɔ,

¹⁶ a mɔɔku suo a n soomɔ a ka wuu sikerena,
wunε wi a sāare kurɔ sakara wi ba duari.

A gu soowo nge me wunen yēra ne,
a n ka womu dabi dabinu mɔ,
kpa bu wunen gari yaaya.

¹⁷ Wɔɔ wata ka wɔku ten biru, Yinni Gusunɔ u koo de
Tiri yu maa wura yen yellun tenkuru sɔɔ te ba mɔ ka
taki. Kpa yu ka handunian tumbu kpuro arukawani
bɔke. ¹⁸ Adama ba ñ yen arumani ka yen are yi ba wa
ka taki guramɔ bu menna ben tiin sɔ. Ba koo ye kpuro
Yinni Gusunɔ yiyawa kpa ya n sāa be ba nùn
sāamɔgia, kpa bu dīanu wa bu di bu debu, kpa bu yāa
buranu wa bu doke.

Yinni Gusunɔ

u koo handuniagibu seeyasia

24 Wee Yinni Gusunɔ u koo tem kpuro kpeerasia
mu ko bansu.

U koo men tumbu kpuro yarinasia,

² yāku kowobu ka tɔn dirobu,
yinnibu ka yobu,

wi u dɔramɔ ka wi u dwemɔ,
wi u mɔ ba bɔkuramɔ ka wi u bɔkuramɔ,
win dibu ba neni ka wi u dibu neni.

³ Ba koo tem kpuro wɔri,

kpa bu men yānu gura,
kpa mu ko bansu.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua. ⁴ Tem mu koo gbera.

Mu ñ maa gāanu kpiisiamɔ.

Men tumbu ba ko n wasikiramɔ ba n gɔɔ dɔɔ.

Men wirugibu ba ñ ko n maa dam mɔ.

⁵ Domi men tumbu ba mu disi doke,

ba Yinni Gusunɔn woodaba ka win yirebu yina.

Ma ba arukawani nɔru sarigia
ye u raa ka bu bɔkua kusia.

6 Yen s̄na b̄ri yi koo tem me di,
 kpa men t̄mbu bu n̄ni s̄ra
 k̄sa ye ba kuan s̄.
 Ba koo bu kpeerasia.
 Be ba koo tiara ba ñ ko n maa dabi.
 7 Ben resem gbaanu nu koo gbera,
 kpa ben tam durom mu kpe.
 Be ba raa nuku dobu m̄,
 ba koo weeweenu ko.
 8 Ba ñ maa baranu ka m̄k̄kunu soom̄,
 ni ba ra ka nuku dobu ko.
 Nuku dobu kuuki yi koo kpe.
 9 Ba ñ maa tam n̄rum̄ ba n ka womusu koosim̄.
 Tam b̄k̄m̄ mu koo sosia be ba mu n̄rum̄ mi.
 10 Wuu ge, ga koo ko bansu.
 Yenusu su ko n w̄a dirisu.
 Goo kun maa du mi.
 11 Ba ko n weeweenu m̄ sw̄e s̄,
 ȳn s̄ tam sari.
 Nuku dobu koo doona ben tem di.
 12 Wuu ge, ga ko n s̄awa bansu,
 kpa gen duu yenu nu n w̄ruka,
 13 kpa t̄mbu ba n k̄k̄ire tia tia tem me s̄,
 nge d̄a bii ni nu tiara
 sanam me ba d̄aru sira,
 ñ kun me nge resem ye ba kun̄nu m̄.

Ba nuku dobu kua kam

14 Be Yinni Gusun̄ u koo deri ba n wasi
 ba ko n kuuki m̄ ka nuku dobu.
 Be ba w̄a s̄ duu yeru gia,
 ba koo Yinni Gusun̄ t̄ma win kp̄arun s̄,
 ba n m̄,
 15 be be i w̄a s̄ yari yeru gia
 ka be ba w̄a nim w̄kun gooru gia,
 i Gusun̄ Isireliban Yinni beere w̄eȳ.
 16 Sa ko n̄ ba womusu m̄ baama
 handunian goonu n̄e s̄
 ba m̄, i gemgii beere w̄eȳ.
 Adama ne, kon n̄ḡiru sua na n m̄,
 gbera man di, na kam kua,
 domi yiber̄ba ba hania m̄ ba ȳnu guram̄.
 17 Be tem men t̄mbu i ko i berum soora
 domi ba be ȳri ka suuri berie,
 18 wi u duka m̄ berum s̄,
 kpa u suura w̄ri.
 Wi u maa yari suuran di,
 kpa u yina mwaara.
 Domi gura baka koo kindama w̄llun di.
 Kpa tem kpēkpēku gu diiri.
 19 Tem mu koo ȳiri kpa mu beu ko,
 kpa mu besikira.
 20 Mu ko n b̄arim̄ nge tam n̄ro,
 kpa mu n ȳirum̄ nge kuu te woo ga sweem̄.
 Men durum ya ko n mu bunie,
 kpa mu w̄ruma mu kpana mu se.

Bannun kpeeru

21 Saa ye s̄, Yinni Gusun̄ u koo kperi seeyasia w̄ll̄.
 U koo sinambu seeyasia tem mini, 22 kpa bu bu yoru
 mwa bu bu taasi w̄rus̄ nge p̄is̄mba. S̄ dabi
 dabirun biru, kpa bu bu seeyasia.
 23 S̄ ka suru ba koo sekuru wa.
 Gusun̄, w̄llu ka tem Yinni,
 u ko n win bandu diiwa S̄nin guur̄, Yerusalem̄,
 kpa win t̄mbun guro gurobu bu win yiiko wa.

Siarabun womu

25 Yinni Gusun̄, wuna a s̄a nen Yinni,
 wuna kon t̄ma,
 kpa n wunen ȳs̄iru w̄lle sua.
 Domi a ḡa bakanu kua,
 wunen himba ye a yi saa yellun di,
 ya ñ k̄sa.
 2 A dera wuu ge, ga w̄ruma
 ga kua nge kpee ni ba suba.
 Ma wuu ge ga gb̄raru m̄ ga kua bansu.
 A dera tii suobun wuun gb̄ranu nu w̄ruka.
 Ba ñ maa nu seeyam̄ sere ka baadom̄.
 3 Yen s̄na bwese damginu nu nun beere w̄em̄.
 Ma be ba gabu dam d̄rem̄ ba nun nasie.
 4 Domi a kua dam sarirugibu ka w̄n̄w̄ndobun kuku
 yeru, wahalan saa.
 A bu berua woo k̄k̄n̄ saa ka s̄n̄ saa.
 Domi t̄n̄ k̄sobu ba ra t̄nu w̄riwa
 nge guru woo ge ga gana sweem̄.
 5 Yinni Gusun̄, wuna a tii suobun w̄kinu kpeerasia
 nge me a ra yam susuru kpeerasie
 tem mi ḡanu ku ra kpi.
 Wuna a ben nasaran womusu teesi
 nge me guru wiru ta ra s̄ teesi.

Yinni Gusun̄ u t̄mbu kpuro

t̄n̄ baka dim s̄ru kuamme

6 Gusun̄, w̄llu ka tem Yinni
 u koo bwesenu kpuro t̄n̄ baka dim soku, S̄nin gu-
 ur̄.
 D̄a duronu ka yaa gumgia
 ka tam gema u koo bu w̄.
 7 Kpa u s̄nditia ye ba ben wuswaa wukiri nuku
 sankiranun s̄ wuna guu ten w̄llu mi.
 8 U koo de s̄ u kpe sere ka baadom̄,
 kpa u ben n̄ni ȳresu woka
 kpa u ben sekuru wuna tem me kpuro s̄.
 Wi, Yinni Gusun̄wa, u yeni gerua.

Yinni Gusun̄

u koo M̄abuba seeyasia

9 T̄n̄ te s̄, ba koo Yinni Gusun̄ s̄ bu nee,
 wuna a s̄a besen Yinni wi sa naane s̄a.

Wuna a sun faaba kua.
 Su nuku dobu ko kpa su yēeri faaba yen s̄s̄.
¹⁰ Yinni Gusunɔ u koo Siɔnin guuru k̄s̄su.
 Adama u koo Mɔabuba munkuwa
 nge yaka si ba yari k̄ɔk̄ɔwɔ.
¹¹ Kpa bu ben nɔma demia k̄ɔk̄ɔ ge s̄ɔɔ
 nge be ba k̄ērimɔ.
 Ka mɛ, u koo de ben tii sua bi, bu kpewa.
¹² U koo gb̄ara damgii ni nu gunu sura u k̄s̄suku
 nu ḡsia tua.

Yinni Gusunɔ

u koo win t̄mbu nasara w̄ē

26 Saa gaa sisi yè s̄ɔɔ ba koo womu geni ko Yudan
 tem s̄ɔɔ bu nɛɛ,
 sa wuu damguu m̄ɔ.
 Yinni Gusunɔwa u gen gb̄araru sw̄ii
 u ka gu k̄s̄su.
² I gamboba kenio
 kpa bwese te ta gem sw̄ii ta n̄n m̄em n̄ɔwamme
 tu du min di.
³ Yinni Gusunɔ u ra sika sarirugii b̄ri yendu w̄ē,
 yèn s̄s̄ ȳero u n̄n naane s̄ā.
⁴ I Yinni Gusunɔ naane koowo
 saa kpuro s̄ɔɔ.
 Domi wiya u s̄ā kuku yee damgiru
 sere ka baadommaɔ.
⁵ U koo wuu ge ga w̄ā
 w̄ll̄n̄ t̄mbu kpeerasia,
 kpa u gen tii k̄s̄suku u sura sere temɔ,
⁶ kpa s̄āarobu ka w̄n̄w̄ndobu
 bu gu taaku.

Saa d̄āakan kanaru

⁷ Gemgiin swaa ya ra n dendewa.
 Yinni Gusunɔ, wunɛ wi a s̄ā gemgii
 wuna a ra ye n̄ɔ nerasie.
⁸ Yinni Gusunɔ, sw̄ɛ yi kaa sun sure kpuro,
 wuna sa ko n naane s̄ā,
 su ka s̄i yi s̄ɔɔ.
 Ye besen ḡru ga k̄i,
 yera su nun yaaya kpa su nun s̄ā.
⁹ W̄kuru, n̄n bw̄era ya ra n wunen b̄ke barɔwa,
 kpa n̄n ḡru ga n nun kasu.
 À n t̄mbu siri handunia s̄ɔɔ,
 ba ra giewa nge mɛ ba koo ka s̄i.
¹⁰ Adama baa bà n t̄n̄ k̄s̄so durom kua,
 u n̄ gem ḡiamɔ.
 U ko n win kom k̄sum m̄ɔwa
 tem mi gem mu w̄ā,
 kpa u n Gusunɔn̄ yiiko gema.
¹¹ Yinni Gusunɔ, a dam m̄ɔ,
 adama wunen yibereba ba n̄ mu waamɔ.
 A de bu wunen hania wa
 ye a ka wunen t̄mbu w̄ramɔ,
 kpa bu sekuru wa bu d̄ɔ̄ mwaara.

¹² Yinni Gusunɔ, wuna a ra sun b̄ri yendu w̄ē.
 Domi wuna a ra de ye sa m̄ò kpuro yu kora.
¹³ Gusunɔ besen Yinni sa raa yinnibu gabu s̄āwa.
 Adama t̄ē, wunɛ turon ȳisira sa soku.
¹⁴ Yinni, be ba gu,
 ba n̄ maa seemɔ bu w̄aru di.
 Domi a bu w̄ri a kpeerasia.
 Ba n̄ maa bu yaayamɔ.
¹⁵ Yinni, a wunen yiiko s̄ɔ̄si.
 A dera bese wunen t̄mbu sa dabia.
 Ma a besen tem yasiasia.
¹⁶ Sa nun soka sanam mɛ sa w̄ā n̄n̄ sw̄āru s̄ɔɔ.
 Sa kanaru kua sanam mɛ a sun s̄eyasia.
¹⁷ Yinni Gusunɔ, sanam mɛ a sun biru kisi
 sa kua nge t̄n̄ kurɔ wi u yiire u k̄i u ma,
 u tii k̄ɔk̄umɔ u wuri m̄ò wuriribun s̄s̄.
¹⁸ Sa wahala kua sa n̄n̄ s̄ɔ̄ra ka wuriribu.
 Adama wom diruma sa mara.
 N n̄ ka tem mɛ arufaani gaa naawe.
 Sa n̄ maa goo mara wi u koo sina mɛ s̄ɔɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba s̄eyasia

kpa bu wurama nge yellu

¹⁹ N̄gibu, b̄en t̄n̄ be ba raa gu
 ba koo se ḡrin di bu w̄aru di.
 B̄ɛ be i kp̄i tem s̄ɔ̄wɔ, i dom yando,
 kpa i nuku dobu kuuki ko.
 Domi tem mu koo b̄ɛ seeya ḡrin di
 nge mɛ bururun kakoru ta ra yakasu seeye.
²⁰ N̄n t̄mbu, i doo i kuke b̄en diaɔ
 i tii gamboba kenusio,
 kpa i n w̄ā mi gina
 sere Gusunɔn̄ m̄ru yu ka sure.
²¹ Wee Yinni Gusunɔ u yarima
 win w̄ā yerun di
 u ka handunian t̄mbu siri
 k̄s̄sa ye ba kuan s̄s̄.
 Tem mu koo t̄n̄ be ba gon yem terasia,
 kpa ben gonu nu s̄ɔ̄sira.

Ba waa k̄sa kamia

27 T̄ɔ̄ te s̄ɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo waa k̄sa ye ya
 duka m̄ s̄eyasia ka win takobi damgia ye ya
 kp̄ā, kpa u yaa k̄sa ye go, ye ya w̄ā nim w̄ku s̄ɔɔ.

Yinni Gusunɔ

ka win resem gbaaru

² Yen t̄ɔ̄ te, Yinni Gusunɔ u koo womu ko
 win resem gbaarun s̄s̄, te ta bii geenu marumɔ, u
 nɛɛ,
³ nɛ, Yinni Gusunɔwa na tu n̄ɔrimɔ.
 Nena na tu nim ȳkamɔ saa kpuro.

Na tu k̄su s̄w̄ ka w̄kuru,
 goo u ku raa ka tu w̄ri u mwa.
⁴ Na ñ maa ka nen res̄em gbaa te m̄ru s̄a.
 Adama ña n s̄aki ka aw̄i wa mi,
 kon yi w̄riwa n d̄w̄ meni,
⁵ ma n kun m̄ yi man kua yin kuku yeru,
 ma yi ka man ñw̄ tia kua.
 Yi n kua m̄, kon yi deri.

Yinni Gusun̄

u koo Isireliba suuru kua

⁶ Saa gaa sisi ȳe s̄w̄
 Isireliba ba koo gbini gira
 bu k̄ri ko nge d̄a,
 bu w̄su ko bu ma
 kpa ben binu nu handunia yibu.
⁷ Yinni Gusun̄ u ñ bu s̄eyasie
 nge m̄ u ben yiber̄eba s̄eyasia.
 U ñ maa bu go nge m̄ u ben yiber̄eba go.
⁸ U bu s̄eyasiawa saka s̄w̄.
 U dera yiber̄eba ba na
 nge s̄w̄ yari yerun woo damguu,
 ba bu gura ba ka doona.
⁹ Nge m̄ya u ka Isireliban durum w̄ka.
 Wee ye n koora yen biru.
 U ben b̄u turanu ḡsia torom.
 Ba ñ maa Asitaaten bw̄arokunu ka s̄w̄ginu
 seeyam̄.
¹⁰ Ben wuu damguu ge,
 ga kua bansu, ba gu deri.
 Miya n kua yaa sabenun kpara yeru
 ka nin kpin yeru.
 Ma nu kiku si su tiara dim̄.
¹¹ D̄a ȳa n gbera ba ra ye b̄w̄riwa
 kpa t̄n kur̄bu bu ka doo ko.
 Wee nen t̄n be, ba ñ bw̄si m̄.
 Yen s̄na Yinni Gusun̄ wi u bu taka kua
 u ñ bu w̄nw̄ndu kue,
 u ñ maa bu durom kue.

Be ba raa yoru mw̄era

ba koo wurama

¹² Saa gaa sisi ȳe s̄w̄ Yinni Gusun̄ u koo b̄e Isireliba
 sira nge d̄aru,
 kpa bu b̄e d̄biri tia tia
 saa Efaratin daarun di n ka girari Egibitin daar̄.
¹³ Yen t̄w̄ te, ba koo k̄bi baka so
 kpa be ba raa yoru mw̄era ba woo Asirī
 ka be ba kpikuru da Egibitī bu wurama.
 Kpa bu yiira bu Yinni Gusun̄ s̄a
 guu d̄era ten mi, Yerusalem̄.

Ba Isireliban bwese k̄ri

w̄ku te k̄ri m̄

28 B̄rura Samari ye ya s̄a nge sina fur̄
 ge Efaraimuba ba ka tii sue.
 Ya w̄wa tuke ye ya tem gem m̄.
 Ma ya s̄a yen buraru
 nge d̄a w̄e si t̄mba ra doke wir̄
 ba ka tam goore.
² Wee t̄, Yinni Gusun̄ u goo s̄w̄ru kua
 wi u dam m̄ u ka ye w̄ri.
 Win dam mu s̄awa nge guru kpenu,
 ñ kun m̄ nge woo b̄w̄ ge ga ra as̄w̄ ko,
 ñ kun m̄ nge guru baka.
 U koo wuu ge surawa tem̄.
³ Wuu ge, ge Efaraimuba ba ka tii sue mi,
 ga w̄ra ba taakum̄,
⁴ nge d̄a w̄e si su d̄ella.
 Ga s̄awa nge d̄a marum m̄ mu yellu ye,
 ma ba yande s̄ra ba di.
⁵ S̄w̄ teeru, Yinni Gusun̄ Dam kpurogiin tiiwa u koo
 bandu di kpa u n s̄a win t̄n be ba tian sina fur̄ bur̄
 ka ben buraru. ⁶ U koo siri kowobu kpara bu ka siri
 dee dee. M̄ya u ko n maa s̄a ben dam bu ka
 yiber̄eba naa gira sere ben wuun gb̄rarun k̄nw̄w̄.

Tam n̄roba Esai yaakor̄ m̄

⁷ Adama t̄, baa ka Gusun̄w̄ s̄w̄bu ka ȳku
 kowobu,
 tam b̄w̄m mu bu tirekiram̄
 ma ba b̄arim̄ men s̄,
 sere Gusun̄w̄ s̄w̄bu ba ñ maa win gari m̄ dee dee.
 Ȳku kowobun tii ba ñ maa kp̄ bu siri dee dee.
⁸ Ben dii yen̄ aye d̄eraru sari.
 Sianu ka kubana nu yiba mi.
⁹ Ba gerum̄ ba m̄,
 wara na k̄ n keu s̄w̄si.
 Wara u koo ka nen gari s̄mburu ko,
 ma n kun m̄ bii wi ba b̄m kara.
¹⁰ Ba m̄, na bu keu m̄ t̄eru.
 Na bu wooda w̄em̄ tia tia.
 Na yen wiru ka naasu tubusiam̄
 nge wi u bii piiminu keu s̄w̄sim̄.
¹¹ Yen s̄ t̄,
 Gusun̄ u koo de goo u ka bu gari ko
 ka barum tukum m̄ ba ñ m̄w̄.
¹² Domi u bu s̄w̄wa bu de
 wi u wasira u w̄ra.
 W̄ra yera maa w̄a mi,
 adama ba ñ k̄ bu win gari wura.
¹³ Yen s̄na win wooda ko n bu s̄aw̄ bii s̄w̄siru te
 ba s̄w̄sim̄ t̄eru t̄eru, tia tia. Ka m̄, ba koo sokura
 bu w̄ruma bu b̄w̄kira, kpa bu yina mwaara.

Kpee te ta sāa

gani gomburun dam

¹⁴ Tē bēē yaako kowobu,
 bēē be i Yerusalemuḡibu dam dōremō,
 i swaa dakio i nō ye Yinni Gusunō u gerumō.
¹⁵ Bēē be i gerumō i mō,
 wee i ka ḡōō ka ḡōribun wāa yeru arukawani bōkua.
 Baa wahala yā n tunuma ya banda,
 ya ḡ bēē turi.
 Adama i n yē ma weesa su kua bēēn kuku yeru.
¹⁶ Yen sōna Yinni Gusunō u nēē,
 wee u kperu swīi Siōnō,
 ta kua win kpeēkpeēku.
 Kpee te, ta sāawa kpee gobigiru
 te u ḡōō, ta kua gani gomburun dam.
 Wi u tu kua win tāsi yeru u ḡ wōrumamō.
¹⁷ Wee, u gem neni nge banōbun wēē
 yi ba ra ka diru yīire,
 ḡ kun mē ben nifo
 ye ba ra ka ganān sikirabu mēeri.
 Guru kpenu nu koo wee si kpuro kōsuku
 si su kua bēēn kuku yeru mi.
 Nim bakam mu koo su mwe.
¹⁸ Bēēn arukawani ye i raa ka ḡōō bōkua
 ya koo kam ko.
 Kpa ye i raa ka ḡōribun wāa yeru bōkua
 ya kun maa wāa.
 Yibereba bā n bēē wōri ba asōō kua
 ba koo bēē taakuwa.
¹⁹ Ba ko n bēē taakumōwa saa kpuro nge mēn kōō ba
 saramō. Domi ba ko n da sarewa bururu baatere ka
 maa sōō kōō ka wōkuru, kpa i berum soora ḡ n ben
 labaari nua.
²⁰ Nge mē ba ra gere, bu nēē,
 kpin yera kun dēēbu turi a ka tii demia.
 Bekura kun maa yasum turi a ka wukiri.
²¹ Domi Yinni Gusunō u koo tabu ko
 nge mē u raa kua Perasimun guurō.
 U koo mōru bara
 nge mē u raa kua Gabaonin wōwō,
 u ka win sōm maamaakigia sōōsi
 ye ba ḡ waare.
²² Tē, i ku maa de i n wāa yaako kookoosu kōō, kpa
 bu ku raa maa bēē nōni swāaru sosia. Domi na nua
 ma Gusunō, wōllu ka tem Yinni, u himba yi u ka tem
 mē kpuro kpeerasia.

Yinni Gusunōn bwisi

²³ I swaa dakio i kōō.
 I swaa tem kpīiyō i nen gari kōō.
²⁴ Wi u gbaaru kōramō u ka dīanu duure
 u ku ra n kōō tōna mō u n kōō baadomma.
²⁵ Û n kōō u kpa,
 u ra mi dīa bwese bweseka duurewa
 bēēru ka bēēru.

Kpa u maa dīanu ganu duure nenem
 gbaa ten goorō.
²⁶ Gusunō wi u sāa win Yinni
 wiya u nūn bwisi kā.
 U nūn yen kpunaa sōōsi.
²⁷ U ku ra dobi so ka tebo,
 u ra yi sowa ka bokuru.
 U ku ra mōri so ka dam,
 u ra yi sowa ka boku piibu.
²⁸ U ra alikama sure,
 adama u yen saka yē yu ku ka munkira.
²⁹ Yenin tii ya weewa Gusunō, wōllu ka tem Yinnin min
 di.
 Win bwisi kēru ta sāawa maamaaki.
 Win laakari ya maa kpā.

Ye n Yerusalemu mara

29 Arieli, Arieli, wunē wi ba mō Yerusalemu,
 mi Dafidi u win wāa yeru kua,
 a sāawa bōrura.
 A n wunen wōō ka wōō tōō baka ni mō a n dōō.
² Adama kon nun wōri,
 kpa wuri ka weeweenu nu kōōra wunē kōō,
 kpa a ko nge nen yāku yeru.
³ Kon de tabu kowobu bu nun tarusi,
 kpa bu ben tabu sīa yi yi
 bu ka nun sikerena.
⁴ Ba koo nun sura.
 Kaa gari geruma tem di,
 adama tua kun derimō yi yari.
 Wunen kōō ga koo kōōra nge siinin kōō.
 Tuan diya ba ko n gu kōōmō kutu kutu.
⁵ Wunen yibereba ba ko n dabiwa nge tua,
 kpa ba n pusa nge doo dirisu.
⁶ Adama subaru kōō Gusunō, wōllu ka tem Yinni
 u koo na u bu sēyasia
 ka guru gbāsukubu ka tem yīirubu,
 ka wōki bakanu ka woo guna
 ka guru woo kōō, ka sere maa dōō boko,
⁷ kpa tabu kowo dabi te,
 te ta nun wōri mi,
 ta wunen gbāraru tarusi,
 tu doona nge dosu.
⁸ Nge mē wi ḡōōra mō u ra dosi u nēē, u dimō,
 adama ù n dom yanda
 kpa u deema nukurō ḡānu sari.
 ḡ kun mē nge mē wi nim kōru ga mō
 u ra dosi u nēē, u nim kōrumō,
 adama ù n dom yanda
 kpa win ḡōru ga n gberē, u n wasire,
 nge meya tabu kowo be,
 ba ko n sāa be ba koo na bu Siōnin guu te wōri.

Isireliba ba Yinni Gusunōn

kirō atafiiru kua

⁹ I biti sooro,

kpa i n̄ni yime i ko nge w̄koku.
 Wee i s̄are i tam goore,
 adama i n̄ tam n̄ra.
 I b̄arim̄, adama n̄ tam b̄ab̄am̄ s̄.
¹⁰ Domi Yinni Gusun̄ u b̄een laakari sikarisia,
 u win s̄am̄bu ka b̄een s̄robun n̄ni w̄kua.
¹¹ Gari yini kpuro yi ko n b̄ee s̄awewa nge tire te ba
 wukiri ba ȳireru koosi. Ma ba tu goo w̄ wi u garibu ȳe
 ba n̄e, u tu gario. Ma u wisa u n̄e, u n̄ k̄k̄ u tu gari,
 domi ba tu ȳireru koosiwa. ¹² N̄ kun m̄e nge tire te ba
 goo w̄ wi u kun garibu ȳe, ba n̄e, u tu gario. Ma u
 wisa u n̄e, u n̄ garibu ȳe.

Bwisigibun bwisi koo kam ko

¹³ Yinni Gusun̄ u n̄e,
 bwese teni t̄a n̄ n̄n̄ s̄am̄,
 n̄kwa ta ra ka n̄n̄ b̄ere w̄.
 Ben ḡru ga ka n̄n̄ toma.
 T̄mbun wooda ka ben s̄s̄sina ba sw̄i, ba ka n̄n̄
 s̄am̄.
¹⁴ Yen s̄na u koo de bu biti soora
 ka s̄m̄ maamaakiginu.
 U koo de ben laakarigibun laakari yu kam ko.
 Kpa ben bwisigibun bwisi yi kpe.

Ye ya koo koora amen biru

¹⁵ B̄ruroba b̄ee be i ra b̄een himba Yinni Gusun̄
 berue,
 kpa i n̄ b̄een kookoosu m̄ yam w̄kuru s̄,
 kpa i n̄ gerum̄ i n̄ m̄
 wara u b̄ee waam̄,
 nge wara u b̄ee ȳe.
¹⁶ Daa k̄s̄agibu b̄ee!
 Ba ku ra m̄m̄ garisi nge s̄ndu.
 Tem m̄ndu ta n̄ kp̄e tu m̄m̄ s̄ tu n̄e,
 n̄ n̄ wi, u tu kua,
 n̄ kun m̄e tu n̄n̄ s̄ tu n̄e,
 u n̄ bwisi m̄.
¹⁷ Saa fiiko s̄,
 Libani ya koo ḡsia d̄a gbaaru
 kpa ta n̄ s̄a nge d̄a s̄.
¹⁸ Saa ye s̄,
 sosobu ba koo tire ten gari n̄.
 W̄koku ba koo yam wa,
 kpa bu yari yam w̄kurun di.
¹⁹ N̄e, Yinni Gusun̄,
 kon de w̄n̄w̄ndobu ba n̄ ȳerim̄ ba n̄ d̄,
 kpa s̄arobu bu nuku dobu ko,
 n̄e, Isireliban Yinni d̄eron s̄.
²⁰ Domi be ba ra t̄mbu dam d̄re
 ka t̄n̄ yaako kowobu ba koo kpe,
 kpa k̄san kowobu ba kun maa w̄a.
²¹ Kon maa be ba ra t̄mbu taare w̄ siri yer̄
 kpeerasia,
 ka be ba ra t̄mbu yina berie be ba ka tii yinam̄,
 ka be ba ra gem̄ii win gem̄ bire siri yer̄.
²² Yen s̄na n̄e, Yinni Gusun̄,

n̄e wi na Aburahamu yakia,
 na win debubu Isirelin ȳenugibu s̄s̄wa na n̄e,
 t̄e, ba n̄ maa sekuru wasi.
 Meya ben wuswaa kun maa burisinam̄.
²³ Domi sanam̄ m̄e ben bibu ba koo nen n̄man s̄ma
 wa,
 ye na kua ben suunu s̄,
 ba koo nen ȳs̄iru b̄ere w̄e,
 kpa bu man nasia, n̄e, Gusun̄ ben Yinni d̄ero.
²⁴ B̄en bwisikunu nu raa tond̄,
 ba koo bwisi wa.
 Be ba ku ra raa maa gari wure,
 ba koo gari wura.

Arukawani

ye ya n̄ arufaani m̄

30 Yinni Gusun̄ u n̄e,
 b̄ruroba Yudaba be ba ku ra mem̄ n̄.
 Ba ku ra man saawara ko b̄a n̄ wesianam̄.
 Kpa bu ka gabu arukawani b̄ke
 ba kun nen k̄ru bikie.
 Ba tii durum gurem̄ ba s̄bim̄ ba d̄.
² Be wee ba kpikuru d̄ Egibiti
 ba n̄ man saawara kue.
 Ba faaba kasu Egibiti sun̄n̄ mi.
³ Adama u n̄ kp̄e u bu faaba ko.
 U koo bu sekuru dokewa.
⁴ Wee ben wirugibu ba tura ba
 w̄a Soanī k̄.
 Meya maa ben ḡro be, ba Han̄si tura.
⁵ Adama be kpuro ba koo sekuru di
 Egibitigibun s̄,
 domi ba n̄ kp̄e bu bu faaba ko.
 Ba koo bu sekuru dokewa kpa bu b̄ere bia.

Isireliba ba Egibitigibun

somiru dweem d̄

⁶ Wee Yudaba ba ben yaa sabenu s̄munu s̄bi
 ba ka d̄ s̄ ȳsan n̄m̄ d̄waru gia
 mi nuku sankirara w̄a.
 Domi gbee sinansu su w̄a mi,
 ka sur̄k̄nu ka sere w̄e nanum̄gii ḡe.
 T̄n̄ be, ba ben dukia ka ben arumani kpuro
 ketekunu ka yooyoosu s̄bi,
 ba ka Egibitigibu daaw̄,
 be ba n̄ koo bu arufaani gaa kua.
⁷ Domi ben somiru ta s̄awa kam.
 Yen s̄na na Egibiti ye sokum̄ waa ye ya kun d̄e m̄.

Mem̄ n̄ sariba

⁸ Gusun̄ u Esai s̄s̄wa u n̄e,
 t̄e, a ye kpuro yoruo kpee b̄si s̄ ka tiren̄
 Yudaban wuswaa kpa ya n̄ yii mi,
 ya n̄ s̄a seeda sere ka baadom̄ma.

⁹ Domi tɔn be, ba sãawa mem nɔɔ sariba ka wee kowobu.

Ba swaa tau, ba ñ kɪ bu sɔɔsiru swii.

¹⁰ Ma ba yam waobu sɔɔmɔ bu ku yam wa.

Meya ba maa nen sɔɔmɔ bu ku bu gari gee sɔ.

Adama bu bu gari dori sɔɔmɔ baa ñ n meren na.

¹¹ Bu swaa ye derio

kpa bu ku maa bu ne, Isireliban Yinni Dɛeron gari sɔ.

Yudaba ba koo wurama

mam mam

¹² Ma Esai u Yudaba sɔɔwa u nee, ameniwa Gusunɔ beɛn Yinni Dɛero u beɛ sɔɔmɔ.

U nee, yèn sɔ i gari yi yinamɔ

ma i tii yɔsu daa bɔɔɔya sɔɔ, ka weesu sɔɔ, ma i tãsa ye sɔɔ,

¹³ tora nini, nu koo beɛ ko dam sarirugibu, kpa i wɔruma subaru sɔɔ, nge gana ye ya beu mɔ.

¹⁴ I ko i kɔsikirawa muku muku nge wekeru tèn kɛka ba ñ kpɛ bu ka dɔɔ gura, ñ kun mɛ bu ka nim sɔka.

I Yinni Gusunɔ naane koowo

¹⁵ Adama u wure u nee, ñ n gɔru gɔsia i wurama win mi laakari sɔɔ, i ko faaba wa.

Meya ñ n kua tɛeru i nùn naane doke, i ko dam wa.

Adama i ñ mɛ kɪɛ.

¹⁶ I nee, i ko yakurawa ka dumi.

Yen sɔna u koo maa de i yakura.

I nee, i ko dawa ka dumi yi yi duki mɔ.

Yen sɔna u koo de

be ba koo maa beɛ naa gira ba n sãu.

¹⁷ Beɛn nɔɔbu (1.000) bà n yiberɛ turo wa, ba koo duki yarina.

Yiberɛba nɔɔbu ba koo maa beɛ kpuro yarinasia

kpa i da i n sebi sebi

nge dɛka ye ba gire guuru wɔɔɔ.

Yinni Gusunɔ u koo

win tɔmbu domaru kua

¹⁸ Yinni Gusunɔ u tɔru mara

tè sɔɔ u koo beɛ durom kua

kpa u beɛ wɔnɔwɔndu sɔɔsi.

Domu u sãawa gemgii.

Doo nɔɔrugiba be ba nùn naane sãa.

¹⁹ Beɛ Yerusalemugibu,

beɛ be i wãa Sionin guurɔ,

beɛn goo kun maa sumɔ.

Yinni Gusunɔ u koo beɛn wɔnɔwɔndu wa

sanam mɛ i nùn soka.

Ù n beɛn nɔɔ nua, u koo beɛ wurari.

²⁰ U koo beɛ dɔanu wɛ i di nɔni swãarun saa sɔɔ, kpa u beɛ nim wɛ i nɔ wahalan saa sɔɔ.

Wi, wi u beɛ keu sɔɔsimɔ

u ñ maa kukumɔ bee tia.

I ko i nùn wa.

²¹ Ì n sãa i tura swaa kɛnanɔ,

beɛn swaa koo gari yi nɔ, yi yi nee,

swaa wee, i sɔyɔ ye sɔɔ.

²² I ko i beɛn sii geesu ka wura

ye i raa beɛn bwãarokunu pote garisi disi,

kpa i bwãaroku nin kɛki yari nge kubanu,

kpa i nee, bu ka nu yario saa min di.

²³ Saa yera Gusunɔ u koo de gura yu ne

beɛn dɔa ni i duura sɔɔ,

kpa dɔa ni, nu gea ko nu ma.

Saa ye sɔɔra, yaa sabenu koo yakasu di batuma baka sɔɔ.

²⁴ Nee yi ba ka sɔmburu mɔ ka sere ketɛkunu

nu koo dobi di yi ba bɔru yɛka.

²⁵ Nim tori yi ko yi n wãawa

guu bakanun wɔɔɔ, ka gungunu wɔɔɔ,

dɔma te ba koo tɔmbu go

bu ben kuku yenu kɔsuku.

²⁶ Kpa Yinni Gusunɔ u win tɔmbun bosu nɔɔri,

kpa u bu bekia mi u bu mɛera kua.

Dɔma tera, surun yam bururam mu koo ko nge sɔɔgim,

kpa sɔɔgim mu dora mu sosi

nɔn nɔɔba yiru n kere yellu.

Yinni Gusunɔ

u koo Asirigibu sɛeyasia

²⁷ Wee Yinni Gusunɔn yɔsira nɔɔramɔ

saa tontonden di.

Win mɔru ya kpã ya sãa nge dɔɔ wii bakaru.

Win nɔɔ ga mɔru yiba.

Ma win yara ya sãa nge dɔɔ yari bakaru.

²⁸ Win mɔrun wɛsiaru ta sãawa nge daaru

te ta nim yiba ta tɔnu mwɛɛ sere wɔirɔ,

u ka tɔmbu kam koosia,

ma ta sãa nge yaruka ben nɔɔ

u ka bu da mi ba ñ kɪ.

²⁹ I ko i womusu ko nge mɛ i ra ko Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru sɔɔ wɔkuru, kpa i n nuku dobu mɔ nge wi u guuru soomɔ u ka sɔimɔ sanam mɛ i sãaru nɔɔ Yinni

Gusunɔn guurɔ, wi, wi u sãa Isireliban dam.

³⁰ Saa yera u koo de win nɔɔ damguu ge, gu nɔɔra.

Win mɔru baka ye, yà n seewa

u koo win dam sɔɔsi dɔɔ boko ka nim yibu bakaru

ka guru woo bɔɔ ka guru kpenu sɔɔ.

³¹ Yinni Gusunɔ ù n gbãra,

Asirin sina boko u koo nanda u diiri.

Domu u koo nùn sɛeyasia ka win bokuru.

³² Mèn nɔɔ u gesi nùn boku te so, gãasu ka

mɔɔkuna nu koo nɔɔra. U koo nùn sowa ka dam.

³³ Saa yellun di
ba wi sina bokon kpaku yeru kua ta wāa mi.
Ta duku, ta maa yasu.
Ma ta dōw mō ta maa dāa yiba.
Wee Yinni Gusunon mōrun wēsiaru ta dōw wi yabiamō
nge gbim mē ba dōw doke.

Egibitigiba sāawa tōmbu

31 Bōruoba Yuda
be ba kpikuru dōw Egibitiō bu ka somiru wa.
Ba ben naanē doke dumi sōw,
ka tabu kēkē dabi ni dumi gawe sōw
ka sere maasōw damgibu sōw.
Adama ba ñ Gusunō ben Yinni Dēero kasu,
bu nūn naanē ko.
² Yen sōna win tii u yē ye u mō.
U koo de kōsa yu na.
U ñ maa win gari kōbiamō.
U koo tōn kōsobu seesi,
ka maa be ba bu somimō.
³ Egibitigibu ba ñ sāa Gusunō,
ba sāawa tōmbu.
Meya maa ben dumi yi ñ dam tukum gam mō,
yi sāawa yēē diri.
Yinni Gusunō ù n win dam sōwōsima,
be ba somiru kasu ka be ba bu somiru wee,
ba koo sokura bu wōruku,
kpa be kpuro bu mēna bu gbi.

Yinni Gusunō

u koo Yerusalemu kōsu

⁴ Ameniwa Yinni Gusunō u man sōwōwa u nēē,
gbee sunō ge ga yaa mwa ga wuri koosimō
ga ku ra yāa kparobun berum ko,
baa bā ñ dabi ma ba gu tarusi ba gbāsukumō.
Nge meya wi, wōllu ka tem Yinni, u ko n sāa
ù n sarama u ka Sionin guuru kōsu, u tu sanna.
⁵ Nge mē gue yi ra n yin binu kōsu,
nge meya wi, wōllu ka tem Yinni,
u koo Yerusalemu yakia u ye kōsu.
⁶ Yen sō, bēē Isireliba, bēē be i ka Yinni Gusunō wi
tonda n kpā, i gōru gōsio kpa i wurama win mi. ⁷ Domi
saa ya sisi yē sōw bēēn baawure u koo win bwāaroku
ni u seka ka sii geesu ka wura wuna u kō ni nu nūn du-
rum koosiamō.
⁸ Meya ba koo Asirigibu kam koosia,
adama n ñ ka tōnun dam.
Ba koo duki yarina tabu sōw
kpa bu ben aluwaasiba mwēeri bu yoo sōma koosia.
⁹ Ben sina boko u koo duka yakura berum sō.
Kpa ben tabu sinambu bu berum soora
bu ben gidi bōra biru kisi bu doona.
Yeniwa Yinni Gusunō u gerua
wi ba ra sā Yerusalemu ka yāku dōw mwaaruginu.

Sunō geo

32 Sōw teeru goo u koo yari u bandu di
kpa wi ka win bwāabu bu tem mē kpara gem
sōw.
² Ben baawure u ko n sāawa nge kuku yeru woo
bōkōn sō,
ñ kun mē nge daaru mi kakoru sari,
ñ kun mē nge kpee bakarun saaru
mi dāru garu sari.
³ Be n weenē bu yam wa, ben nōni koo wukiara.
Be n weenē bu gari swaa daki, ba koo nō sāa sāa.
⁴ Be ba ku ra bwisiku ba koo
kasu bu gia.
Be ba maa bebirimō ba koo gari gere dee dee
tōmbu bu ka nō.
⁵ Ba ñ maa gari bōkō sokumō tōn boko.
Meya ba ñ maa tōn kōso sokumō tōn geo.
⁶ Domi gari bōkō u ra gari swiniwa.
Kōsa sōwōra win bwisikunu nu ra n woo.
Win kookoosu ka win gari kpuro ku ra Gusunō bēere
wē.
Meya u ku ra wi u gōwru barō dīanu kē.
U ku ra maa wi nim nōru ga mō nim kē.
⁷ Tōn kōson kookoosu kpuro su ku ra n wā.
U ra kpunaa dabinu kowa
u ka bwēēbwēē kam koosia ka weesu,
baa bwēēbwēē wi, ù n gem mō.
⁸ Adama tōn geo, kpunaa gea u ra ko.
U ra n maa yōwa gem sōw dim dim.

Ba Yerusalemun tōn kurōbu

kirō mō

⁹ Bēē tōn kurōbu,
bēē be i kun bwisikunu ganu mō bēēn wāaru sōw,
i seewo i nēn gari nō.
Bēē wōndia garu koo sariba,
i man swaa dakio.
¹⁰ Gasōku amadaare, i ko i wurura,
domi i ñ maa resem wasi i sōri.
¹¹ I de i nanda
bēē be i ñ bwisikunu mō bēēn wāaru sōw.
Bēē garu koo sariba i diirio.
I bēēn yānu potirio i yōra basi,
kpa i kīasu dewe nuku sankiranun sō.
¹² I bēēn bwāsu nēnuō,
i ka nuku sankiranu sōwōsi,
yēn sō bēēn gbee geenu
ka bēēn resem gbaa geenu
nu koo kam ko.
¹³ Wee Yinni Gusunōn tōmbun tem
ka yenu gēn mi nuku dobu raa wāa,
n koo ko bansu,
kpa sāki yi kpi mi.
¹⁴ Ba koo ben sina kpaaru biru kisi
kpa Yerusalemu ye ya raa tōmbu yiba bu ye deri.

Yen guuru ka yen k̄s̄sobun wāa yenu nu koo ko ban-
su.

Yεε kpiki yi ko n da b̄ksu mi,
kpa bu maa yaa sabenu kpara mi.

Yerusalemun seebu

¹⁵ Adama Gusun̄n Hunde u koo sarama w̄llun di
u n wāa b̄s̄ε s̄k̄.

Saa yera mi d̄ianu ku ra raa kpi, n koo d̄ianu ko,
kpa yam mi d̄ānu kun daa dabi, n ko d̄ā s̄k̄.

¹⁶ Saa ye s̄k̄ra gem mu ko n wāa
tem m̄ε kpuro s̄k̄.

¹⁷ Meyā mu koo ka b̄r̄i yendu na,
ka w̄r̄abu b̄rum sariru s̄k̄
sere ka baadomma,

¹⁸ kpa b̄s̄ε Yinni Gusun̄n t̄mbu
sa n wāa mi,

b̄r̄i yendu s̄k̄ dii naan̄gin̄k̄.

¹⁹ Sa ko n wāawa doo n̄k̄ru s̄k̄

sa n d̄ianu duurum̄ mi nim mu wāa,
kpa sa n b̄sen ketekunu ka b̄sen n̄ε ȳs̄u yi n dim̄o
baama.

Adama guru kpenu nu koo yib̄r̄eba tabu kowobu
kam koosiawa

be, be ba dabi nge d̄ā s̄k̄,
kpa ben wuu ge, gu w̄k̄uma.

B̄r̄uroba b̄ε tem gowobu

33 B̄r̄uroba b̄ε, b̄sen yib̄r̄eba.

Domi i t̄mbu w̄r̄i i ben ȳānu gura

ma i ka bu murafitiru kua,
baa m̄ε ba ñ b̄ε yen gaa kuare.

Yen s̄k̄, ñ n t̄mbu w̄r̄i i kpa,

i ben ȳānu gura,

ba koo maa b̄ε kua nge m̄ε.

Meyā saa ye i bu murafitiru kua i kpa,

ba koo maa b̄ε murafitiru kua.

² Yinni Gusun̄n, a b̄sen w̄n̄w̄ndu waawo,
wuna sa ȳīȳ.

A de a n s̄ā b̄sen dam bururu baatere.

Kpa a sun faaba ko sanam m̄ε sa wāa n̄ni sw̄āru
s̄k̄.

³ Yib̄r̄eba b̄ā n wunen n̄k̄ damguu nua,
ba koo duki yakikira.

À n maa seewa ba koo yarina.

⁴ T̄mba koo ben ȳānu w̄r̄i bu gura

nge m̄ε twee yi ra tem wukiri

yi d̄ianu kpuro di.

⁵ Yinni Gusun̄n u kp̄ā,

domi u wāa w̄ll̄.

U koo de win gem mu n yiba S̄ni kpuro s̄k̄.

⁶ Yinni Gusun̄n, kaa de

S̄n̄gibu ba n wāa b̄r̄i yendu s̄k̄,

kpa ba n bwisi ka laakari m̄o

ye ya koo de bu faaba wa.

Wunen nasiara ta s̄ā ben arumani.

Ba faaba kanam̄o

⁷ Adama t̄ē, wee tabu dur̄bu ba kuuki m̄o,
ba faaba kanam̄o.

Be ba ḡra bu ka yib̄r̄eba suuru kana bu n̄k̄ tia ko
ba kpana, ba wuri m̄o.

⁸ T̄mbu ba ku ra maa s̄ sw̄ε s̄k̄.

Domi yib̄r̄eba ba ben arukawani kusia.

Ba ñ maa ben seedagibu ȳē.

Ba ñ maa goon b̄εr̄ε ȳē.

⁹ Wee t̄mbu ba ben gbea deri.

Libanin d̄ā s̄s̄u su gberam̄o.

Ma Saronin tem gem mu kua yani s̄εri.

Basanin bera gia ka guu te ba m̄o Kaamelio
d̄ānun wurusu dellam̄o.

¹⁰ Yinni Gusun̄n u bwese tukunu

s̄k̄wa u n̄ε,

yen s̄ t̄ē, kon se n ȳr̄a,

kpa n s̄k̄si nge m̄ε na kp̄āru n̄ε.

¹¹ Domi b̄en bwisikunu nu s̄āwa

nge yaka bii yi ba duura.

N̄n n koora, nu koo kam kowa nge yaka si.

N̄n w̄s̄iaru ta ko n s̄āwa nge d̄k̄ wi u koo b̄ε
m̄wa,

¹² kpa i ḡs̄ira nge kuku ni ba d̄k̄ meni,
ñ kun m̄ε nge s̄āki yi ba b̄k̄ra ba d̄k̄ doke.

¹³ B̄ε be i toma ka b̄ε be i wāa turuku,

i swaa dakio i n̄ ye na kua,

kpa i gia nge m̄ε n̄n dam mu n̄ε.

¹⁴ Durumgiba nanda S̄n̄k̄.

Be ba ñ Yinni Gusun̄n b̄εr̄ε ȳē ba diirim̄o ba m̄o,

Yinni Gusun̄n u s̄āwa nge d̄k̄ yari baka ye ya ku ra
gbi.

Wara u koo kp̄i u ȳr̄a win wuswaa,

¹⁵ ma n kun m̄o wi u s̄iim̄o gem s̄k̄,

ma u ku ra bw̄εbw̄ε taki di,

u ku ra maa n̄m biran k̄r̄u m̄w̄ε,

u ku ra t̄n̄ gowobun gari swaa daki,

u ku ra maa k̄ā u k̄sa m̄εri.

¹⁶ T̄n̄u win bwesera ko n wāawa nandabu sari

nge wi u kukua kpee baa s̄k̄.

U koo maa wa u di, u n̄k̄.

Ba koo Yerusalemu w̄ra

¹⁷ S̄k̄ teeru, kaa sina boko wa

u wāa win yiikon girima s̄k̄,

u bandu dii tem bakam s̄k̄.

¹⁸ Kaa wunen yellun b̄rum yaaya

m̄ε a raa m̄o saa ye a wāa yoru s̄k̄,

kpa a n̄ε, mana gbere mw̄k̄bu ba wāa.

Mana w̄k̄ gobigibu ba wāa.

Mana gb̄r̄arun k̄s̄obu ba wāa.

¹⁹ A ñ maa t̄n̄ tuko be ba tii sue mi wasi,

be, b̄n̄ barum a ñ n̄k̄m̄o.

²⁰ A Yerusalemu m̄εerio

mi sa ra b̄sen t̄k̄ bakanu ko.

Kaa ye wa ya wāa b̄r̄i yendu s̄k̄.

Ya ko n sãawa nge kuu bekurugiru
 tèn dānu ba ñ maa wukamɔ.
 Meyā ba ñ maa ten wɛɛ kusiamɔ.
²¹ Miya Yinni Gusunɔ u koo sun win girima sɔɔsi.
 U koo de sa n wāa daa bakanun bɔkɔ.
 Adama yiberɛban goo nimkusu ku ñ kpɛ su sɪ mi,
 baa si su kpāaru bo.
²² Wee, sin wɛɛ yi koo kasikira,
 kpa yi kun maa sin beka neni gbereba sɔɔ
 woo gu ka su bɔria.
 Yera n koo de bu bu dukia baka gurari.
 Baa ka yemɔɔ ba koo da mi,
 bu ka yāa ni gura.
 Yinni Gusunɔwa u ko n sãa besen siri kowo,
 kpa u sun wooda wɛ.
 Wiya u ko n sãa besen sina boko.
 Kpa u sun faaba ko.
²⁴ Goo kun maa gerumɔ u nɛɛ,
 u barɔwa.
 Yinni Gusunɔ u koo Yerusalēmugibu ben durum
 wɔka.

Yinni Gusunɔ u koo Edɔmuba

sɛɛyasia

34 Bɛɛ bwese tukunu, i susima i ɔ.
 I besen laakari kpīiyɔ.
 Tem mu swaa dakio ka ye ya wāa mɛ sɔɔ,
 ka sere ye mu marumɔ.
² Domi wee, Yinni Gusunɔn mɔru ya koo tɔmbu kpuro
 wɔri
 ka ben tabu kowobu sɔɔ kpuro.
 U koo de bu goona kpa bu kam ko.
³ Ben yem mu ko n kokumɔ saa guunun di.
 Ben gonu ko n kɔɔkire,
 kpa nin nubura n pusa.
⁴ Wɔllun kperi ka suru ka sɔɔ koo wukura,
 kpa wɔllu tu kure nge tireru,
 kpa kperi yi, yi wɔruku nge dāa wuru si su della.
⁵ Yinni Gusunɔn takobi ya yem deba wɔllɔ.
 Wee, ya koo sarama yu Edɔmuba wɔri,
 be u siri u nɛɛ, bu kam koosio.
⁶ Wee, takobi ye, ya yem ka yaa gum yiba.
 N sãare u ka yāanu ka bonu yākuru mɔ Botisirarɔ.
 Tɔn dabira ba sakira Edɔmu kpuro sɔɔ.
⁷ Gbeeku ketɛba ka nɛɛ, yi wɔrukumɔ ka be sannu.
 Ma yem mu tem wukiri ma tua ya gum kure.
⁸ Domi saa ya tunuma
 Yinni Gusunɔ u ka win yiberɛba mɔru kɔsia.
 Kpa u bu sɛɛyasia Siɔnin sɔ.
⁹ Edɔmun nim mu koo gɔsira kontaa.
 Kpa yen tua yu ko nge gbim.
 Kpa yen tem mu dɔɔ mwaara nge kontaa.
¹⁰ Dɔɔ wi, u ñ gbimɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru.
 Win wiisu su ko n seewawa sere ka baadommaɔ.
 Kpa tem mɛ, mu kam ko mam mam.
 Goo kun maa sarɔ mi.

¹¹ Gunɔ sarenu ka duuru bɛɛkuna
 nu ko n wāa mi.
 Boorosu ka gbanamgbaana
 nu koo sokunu ko mi.
 N koo kowa batuma dira.
¹² Ben sina bibu kpurowa ba koo kam ko.
 Goo kun ko n maa wāa
 wi u koo bandu di mi.
¹³ Kikisu ka sãki ka awīi yi koo kpi
 ben sina kpaanɔ ka ben kuku yenɔ,
 kpa nu ko purukanu ka taataanun wāa yenu,
¹⁴ kpa gbeeku yɛɛ yi n ka demakunu yinnamɔ mi,
 kpa bonu nu n sokunamɔ gbaburu mi.
 Miya wɔkurun siiniba ba ko n ben wāa yeru mɔ
 kpa ba n wɛre mi.
¹⁵ Wɛɛ yi koo yin wāa yeru ko mi,
 yi sɛa ke kpa yi kɔwa,
 kpa yi yin binu gure yin kɔkɔɔ.
 Miya yaberekunu nu koo maa menna.
¹⁶ I Yinni Gusunɔn tireru wukio kpa i gari. I ko wa mi
 ba yorua ba nɛɛ,
 yɛɛ yinin gaa kun biaramɔ mi.
 Yi kpuro yi koo nawa.
 Domi win tiin nɔɔwa ga ye gerua.
 Win Hundewa u koo maa yi menna.
¹⁷ Wiya u tem mɛ yīira,
 ma u mu yin baayere bɔnu kua ka tɛtɛ,
 mu n ka sãa yigim,
 kpa yi n wāa mi sere ka baadommaɔ.

Dɛɛrobun swaa

35 Sanam mɛ sɔɔ, tem mi gāanu ku ra kpi,
 mu koo tem wurama
 kpa mu biibii bure kpi.
² Kpa nuku dobu bu sɔɔsira mi,
 ka womusu ka nasaran kuuki.
 Mu ko n girima mɔ
 nge Libanin dāa sɔɔ.
 Mu ko n bɛɛɛ mɔ
 nge guu te ba mɔ Kaameli ka Saronin tem gem.
 Saa ye sɔɔ, ba koo Yinni Gusunɔn yiiko wa
 ka yen girima.
³ Yen sɔ tɛ,
 bɛɛ be i wasire, i nɔma sãare,
 i tii tāsisiso i nɔma sua.
 Bɛɛ be i diirimɔ,
 i de besen dūa yi dam ko.
⁴ Bɛɛ bèn gɔru ga ñ kpī,
 i ku nanda. I tii dam kɛɔ.
 Domi Gusunɔn besen Yinni u sisi u bɛɛ mɔru bara,
 kpa u besen yiberɛba kɔsie ye ba bɛɛ kua.
 Win tiiwa u koo na u bɛɛ faaba ko.
⁵ Saa yera wɔkobun nɔni koo wukiara,
 kpa sosobu bu gari nɔ,
⁶ kpa kɔri kpirinugibu ba n yɔɔkumɔ nge kpasi.
 Meyā wi u ku ra kpī u gari gere,
 win yara koo kusiara
 kpa u n nɔɔguru mɔ ka nuku dobu.

Nim mu koo yari mu koku
 tem mi gāanu ku ra kpi ɔɔ,
 7 kpa yani seeri mi sɔɔ ra gem wɔ yi ko yeru,
 kpa daru koki yi yari
 mi tem mu gberɛ,
 kpa naa yari ka gbɔi yi kpi
 mi gbeeku bɔnu nu ra kuke.
 8 Miya ba koo swaa yara bu ye
 soku deerobun swaa.
 Durumgii goo kun ɔɔ mi.
 Be ba ye swi, ba n̄ kɔramɔ,
 baa be ba n̄ bwisi mɔ.
 9 Gbee sunɔ n̄ kun mɛ yaa gɔba gaa kun swaa ye
 sɔimɔ.
 Be Yinni Gusunɔ u faaba kua,
 beya ba koo swaa ye mwa,
 10 bu ka da Siɔnɔ ka nasaran womusu.
 Ben wuswaa ya n nuku dobu sɔɔsimɔ baadomma,
 kpa weeweenu ka nuku sankiranu nu bu doonari.

Asirigibu

ba koo Yerusalemu tarusi

(I maa mɛerio Sinambu II, 18:13,17-37)

36 Esekiasi, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ
 wɔkura nnese ɔɔ, yera Asirin sina boko
 Sankeribu u Yudaban wuu si su dam mɔ wɔri u kamia.
 2 Lakisin diya u win tabu sunɔ ka tabu durɔ damgibu
 gɔra Yerusalemu Esekiasin mi. Tabu sunɔ wi, u da u
 yɔra nim toran bɔku ye ba kua ya ra ka nim nɛ wuu
 saa bwian di, be ba ra beka wɔken ɔɔm koo yerun
 swaaɔ. 3 Yera Eliakimu, Hilikiyan bii, sina bokon ɔɔm
 kowobun wirugii, u da ben mi ka Sebina wi u sɔa sina
 bokon tire yoro, ka Yoasi, Asafun bii, wi u ra tirenu
 bere. 4 Asirin tabu sunɔ wi, u bu sɔɔwa u nɛɛ, i Esekiasi
 sɔɔwa i nɛɛ, ameniwa bese Asirigibun sina boko wi u
 kpuro kere u gerua. U nɛɛ, mba u yɔrari u naane sɔa
 mɛ. 5 U n̄ yɛ ma u dam ka bwisin bukata mɔ u ka tabu
 ko? Gari saarinu tɔna nu n̄ tura. N̄ n men na, ma ɔɔra
 win naane ya wɔa, u ka n̄n seesi. 6 Geema win naane
 wɔawa Egibiti sunɔn mi, wi u sɔa nge kaba te ta
 kɔsikire. Wi u tu nɛnuu u tɔsiri, kpa tu n̄n mura tu
 mɛera ko. Nge mɛya Egibitin sunɔ wi, u sɔa be ba n̄n
 yɔi ɔɔ. 7 Mɛya i ko gere i nɛɛ, Gusunɔ beɛn Yinniwa i
 naane sɔa. Adama n̄ n̄ win sɔa yenu ka yɔku yena Es-
 ekiasi u kɔsuka? U n̄ beɛ Yudaba ka Yerusalemugibu
 sɔɔwa u nɛɛ, i n da yɔkuru ko Yerusalemu mini tɔnan
 sɔa yerɔ?
 8 N̄ n men na, Esekiasi wi, u de u ka nen yinni Asirin
 sina boko arukawani bɔke kpa u n̄n dumi ɔɔmɔbun
 suba yiru (2.000) wɛ, u n̄ yɛ u koo maasɔbu wa bu yi
 ɔɔni. 9 Domi u n̄ kpɛ u yɔra u wi u piiburu bo nen yinnin
 tabu kowobu ɔɔ ma, baa mɛ u tamaa Egibitigibu ba
 koo n̄n tabu keke yi dumi gawe ka maasɔbu wɛ. 10 U
 n̄ yɛ ma ka Yinni Gusunɔn yɛra Asirin sina boko u ka
 tem mɛ wɔrima, kpa u mu kɔsuku? Domi Gusunɔn ti-
 wa u nɛɛ, u doo u tem mɛ wɔri kpa u mu kɔsuku.

11 Ma Eliakimu ka Sebina ka Yoasi ba durɔ wi sɔɔwa
 ba nɛɛ, a suuru koowo sa nun kanamɔwa, a ku maa
 ka bese wunen bwɔabu gari ko ka besen barum, kpa
 tɔn be ba swaa daki gbɔrarun di bu ku n̄ ye sa
 gerumɔ. A ka sun gari koowo ka aramum, domi sa mu
 nɔmɔ.

12 Adama durɔ wi, u bu wisa u nɛɛ, i tamaa nen yinni
 u man gɔrima beɛ ka beɛn yinni tɔnan sɔ n̄ ka gari yini
 gere? Aawo, ka maa be ba sɔ gbɔrarun wɔllɔn sɔna be
 ba koo ben tiin swaa swiibu di kpa bu ben yɛkum n̄,
 ka beɛ sannu. 13 Saa ye ɔɔra durɔ wi, u gbɔra ka dam
 ka Yudaban barum u nɛɛ, i bese Asirigibun sina boko
 wi u kpuro keren gari swaa dakio. 14 U nɛɛ, i ku de Es-
 ekiasi u beɛ n̄ni wɔke, domi u n̄ kpɛ u beɛ wɔra saa
 win nɔman di. 15 I ku wura i Yinni Gusunɔ naane ko,
 baa Esekiasi u n̄ nɛɛ, Yinni Gusunɔ wi, u koo beɛ wɔra.
 Yen sɔna n̄ n̄ koorɔ Asirin sina boko u wuu ge mwa. 16 I
 ku maa Esekiasi swaa daki. I Asirin sina bokogia
 nɔmɔ wi u nɛɛ, i ka n̄n n̄n tia koowo kpa i n̄n tii wɛ
 kpa baawure u wa u win tiin resem gbaaru ka win
 figien dɔa binu di kpa u maa win boon nim n̄. 17 Yen
 biru u koo na u beɛ sua u ka da tem gam mɛ mu sɔa
 nge beɛn tiin tem mɛ, mi resem ka alikama wɔa kpa i
 n pɛɛ ka tam mɔ. 18 Yen sɔ, i ku de Esekiasi u beɛ n̄ni
 wɔke u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo beɛ wɔra. Bwese ni nu
 tien bɔnu nu bu wɔra Asirin sina boko win nɔman di?
 19 Mana Hamati ka Aapadi ka Sefaafaimun bɔnu nu
 wɔa tɛ. Bɔu goo u kpɔa u Samarigibu wɔra saa win
 nɔman di? 20 Bɔu ni nu wɔa tem mɛ kpuro ɔɔ, nin nirɔ
 nu nin tem wɔra saa win nɔman di, bu sere nɛɛ, Yinni
 Gusunɔ u koo Yerusalemu wɔra.
 21 Adama Yudaba kpuro ba maari, domi sina boko
 Esekiasi u nɛɛ, bu ku raa n̄n gɛɛ wisi. 22 Ma Eliakimu,
 Hilikiyan bii sina bokon ɔɔm kowobun wirugii wi, ka
 maa win tire yoro Sebina, ka sere Yoasi Asafun bii, wi
 u ra tirenu bere, ba na Esekiasin mi. Ba yabe kɔnan se-
 bua nuku sankiranun sɔ, ma ba n̄n sɔɔwa kpuro ye
 durɔ wi, u gerua.

Sina boko u Esai bwisi bikia

(I maa mɛerio Sinambu II, 19:1-7)

37 Saa ye sina boko Esekiasi u gari yi nua, yera u
 win tiin yaberu nɛnuu u gɔana ma u saaki sua u
 sebua nuku sankiranun sɔ. Ma u da Yinni Gusunɔn
 sɔa yerɔ. 2 Yera u Eliakimu win ɔɔm kowobun wirugii
 ka maa Sebina win tire yoro, ka yɔku kowo bukurobu
 gɔra Gusunɔn ɔɔm Esai, Amɔtin biin mi. N deema be
 kpuro saakibara ba sebua ba ka da mi. 3 Ye ba tura
 mi, ba n̄n sɔɔwa ba nɛɛ, ameniwa Esekiasi u gerua. U
 nɛɛ, gisɔn tɔ te, nuku sankiranu ɔɔra sa wɔa. Ba sun
 seeyasiamɔ ma ba sun doke sekuru ɔɔ. Gisɔn wahala
 ye, ya sɔawa nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɔ u ma, adama
 u n̄ dam mɔ u ka wɛma. 4 ɔɔkudo Gusunɔ wunen Yin-
 ni u ko n̄ Asirin sina bokon gɔron gari yi nua wi u na u
 n̄n wɔnwa. N̄ n men na, a kanaru koowo bese be sa
 gina tien sɔ kpa Gusunɔ u n̄n seeyasia.
 5 Ye Esai u Esekiasin bwɔa ben gari yi nua, yera u bu
 sɔɔwa u nɛɛ, 6 wee, ye i ko beɛn yinni sɔ. I nɛɛ, ameni-

wa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u ku de gari yi u nua mi, yi nùn bɛrum ko, yi Asirin sina bokon gɔro be, ba ka wi, Yinni Gusunɔ wɔnwɔ mi. ⁷ U koo de Asirin sina boko wi, u labaari gaa nɔ kpa yu win bɔwɛra gɔsɔa u wura win temɔ. Miya u koo de bu nùn go ka takobi.

Asirigibu

ba kɔam Isireliba narua

(I maa mɛerio Sinambu II, 19:8-13)

⁸ Asirin sina bokon gɔro wi, u gɔsɔra u da Libinaɔ do-mi u nua ma win yinni u doona Lakisin di u da u Lib-inagibu tabu wɔri. ⁹ Saa ye sɔwɔra Asirin sina boko wi, u nua ma Tiraka, Etiopin sina boko u nùn tabu wɔrim wee. Yera u maa Esekiasi sɔwɔwɔ gɔria u nɛɛ, ¹⁰ ameniwa i ko i Esekiasi Yudaban sina boko sɔ. I nɛɛ, u ku de Gusunɔ, win Yinni, wi u naane sɔa mi, u nùn nɔni wɔke u nɛɛ, nɛ, Asirin sina boko, na n̄ kpɛ n Yerusalemu mwa. ¹¹ Wi, Esekiasin tii u nua ma bɛsen sinam be ba man gbiiye kpuro ba raa tem mɛ mu tiegibu kpuro kam koosia. Yera wi, u tamaa u koo yari nen nɔman di? ¹² Nen baababa ba Gosani kpeerasia ka Harani ka Resɛfu ka sere Edenigibu be ba wɔa Telasaɔ. Ben bũnu kpĩa nu bu wɔra? ¹³ Nge mana Hamatigibun sunɔ u wɔa, ka Aapadigibun sunɔ ka Se-faafaimugibun sunɔ ka Henagii ka sere maa Ifagii.

Esekiasi u kanaru kua

(I maa mɛerio Sinambu II, 19:14-19)

¹⁴ Ye Asirin sina bokon sɔwɔ be, ba tura Esekiasin mi, yera ba nùn tireru wɛ tɛ sɔwɔ ben yinnin gari wɔa, ma Esekiasi u tu gara. Yen biru u da Yinni Gusunɔ sɔa yerɔ ma u tu dɛria mi. ¹⁵ U kanaru kua Yinni Gusunɔ mi, u nɛɛ, ¹⁶ Gusunɔ, bɛsɛ Isireliban Yinni, wunɛ wi a sɔ wɔllun kɔsobu yirun suunu sɔwɔ, wunɛ turowa a sɔa sinambu kpuron Yinni. Wuna a wɔllu ka tem taka kua, ma a sɔa mɛn Yinni. ¹⁷ A nɔni seeyo a mɛeri, kpa a swaa daki a nen gari nɔ, kpa a Sankeribu, Asirin sina bokon gari nɔ yi win sɔwɔ kowobun wirugii u ka nun wɔnwɔ. ¹⁸ Ka gem, Yinni, na yɛ ma Asirin sinambu ba bwese dabinu kpeerasia ma ba nin tem sankɔ, ¹⁹ ba nin bɔwɛarokunu dɔwɔ mɛniki. Domi nu n̄ Gusunɔ. Nu sɔawa tɔmbun sɔwɔ ye ba kua ka dɔa ka kpenu. Yen sɔna ba kpĩa ba nu kpeerasia. ²⁰ Tɛ, Yinni Gusunɔ, a sun wɔro saa Sankeribun nɔman di kpa handunian sinambu kpuro bu gia ma wunɛ turowa a sɔa Gusunɔ.

Esain gari

yi u sina boko nɔwɔsɔ

(I maa mɛerio Sinambu II, 19:20-34)

²¹ Yera Esai, Amɔtin bii, u Esekiasi sɔwɔwɔ gɔria u nɛɛ, bu nùn sɔ ma Gusunɔ, Isireliban Yinni u win kanaru mwa te u kua Sankeribu, Asirin sina bokon sɔ. ²² Ye Yinni Gusunɔ u gerua Sankeribun sɔ wee. U nɛɛ, Yerusalemun tɔmbu kpuro ba nùn gema ba nùn yaakoru m̄,

ba nùn wii gimanu koosimɔ.

²³ Wara u kam mɛera u wɔnwɔ.

Wara u ka nɔwɔ gɔmunu m̄.

U n̄ yɛ ma wi, Gusunɔ, Isireliban Yinni dɛeron wuswaɔra u tii sue?

²⁴ Win sɔwɔwɔ na ba wi, Yinni Gusunɔ wɔnwɔ.

Ma Sankeribu wi, u nɛɛ,

ka win tabu keke dabira u yɔwɔ

Libanin guu ni nu gunum bon wɔllɔ,

ma u dua sere sere yen dɔa sɔwɔ burɔn sɔwɔ

u gen sɛduru ka sipɛren dɔa

ye ya gunum bo sɔwɔ.

²⁵ U nɛɛ, u bwii gba tem tukumɔ

u yin nim nɔra.

Win tabu kowobu ba sɔsu Egibitin nim tori kpuro sɔwɔ ba yi taaka ba go.

²⁶ Adama Sankeribu u n̄ yɛ

ma wi, Yinni Gusunɔ tiiwa u yeniban himba yi saa yellun di?

Wee tɛ himba ye, ya kooa,

ma wi, Asirin sina boko u wuu si su dam m̄ bansu koosia.

²⁷ Wi, Yinni Gusunɔ, u dera

wuu sin tɔmba bɛrum soora ba sekuru wa

ba kua dam sarirugibu nge yakasu gberɔ,

n̄ kun mɛ doo gɔaru te gemi di.

²⁸ Wiya u maa nɛɛ,

u yɛ saa ye Asirin sina boko wi, u ra du dirɔ,

ka saa ye u ra sine ka saa ye u ra yari tɔwɔwɔ,

ka maa saa ye u ka nùn mɔru m̄.

²⁹ Yèn sɔ wi, Yinni Gusunɔ u nua

ma u ka nùn mɔru m̄,

ma u tii sue win wuswaɔ,

u koo win wɛru yaba u yɔni doke,

kpa u maa nùn yaruka dokea sɔwɔwɔ,

kpa u gɔsɔra u wura mìn di u na.

³⁰ Ma Esai u Esekiasi sɔwɔwɔ u nɛɛ, wee, ye ya ko n sɔa yĩreru wunen mi. Gisɔku ka gasɔkun doo gɔriya i ko i di. Adama wɔwɔ itase i ko duurewa kpa i gɛ. Meyɔ i ko maa resɛm duure kpa i yen marum di. ³¹ Yudaban bweseru sɔwɔ, be ba tiara Sɔnin guurɔ Yerusalemu, ba faaba wa, ba koo kparawa nge dɔa, kpa bu gbini ko sere tem sɔwɔwɔ, kpa bu binu ma. Yeniwa Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u koo ko.

³³ Yen sɔna u gerua u nɛɛ, Asirin sina boko wi kun duɔ Yerusalemu. Meyɔ win tabu kowobu ba n̄ ye susib ba n̄ tɛrenu neni bu ka kuku yenu ko bu sere nɛɛ, ba koo sɛu to. ³⁴ Swaa ye u ka na, yera u koo ka gɔsɔra. U n̄ duɔ wuu ge sɔwɔ. Yinni Gusunɔ tiiwa u gerua mɛ.

³⁵ Domi u koo wuu ge kɔsuwa u gu faaba ko win tiin sɔ ka Dafidi win sɔwɔ kowon sɔ.

Nge mɛ Yinni Gusunɔ

u ka Asirigibu go

(I maa mɛerio Sinambu II, 19:35-37)

³⁶ Ye n̄ kua wɔkuru, yera Yinni Gusunɔ gɔgrado u yara u da Asirigibun sansaniɔ ma u tɔnu nɔwɔwɔ suba

wunaa wene ka ƙƙabu (185.000) go. Ye ba seewa bururu, ba deema wee, gona nu ƙerie baama kpuro. ³⁷Yera Sankeribu, Asirin sina boko u gɔsira u da u wāa Nini-fu. ³⁸Sō teeru u yiire win būu wi ba m̀ Nisɔɔkun nu-urɔ. Miya win bibu yiru beni, Adamelēki ka Saresē ba ǹn go ka takobi, ma ba kpikuru sua ba da tem mē ba m̀ Ararati gia. Ma win bii Esaa Hadoni u bandu ƙsire kua.

Esekiasi u bara ma u bekura

(I maa mēerio Sinambu II, 20:1-11)

38 Saa ye ƙƙa, Esekiasi u bara sere u ƙƙa turuku kua. Ma Gusunɔɔn ƙƙa Esai Amɔtin bii u na win mi, u ǹn sɔɔwa u nē, ameniwa Yinni Gusunɔɔ u gerua. U nē, a wunen yenugibu sɔɔwa ye baawure u koo ko wunen biru, domi kaa gbi.

²Yera Esekiasi u win wuswaa sīya u gana girari. Ma u kanaru kua. ³U nē, Yinni Gusunɔɔ, a suuru koowo. A yaayo ma na sīa dee dee wunen wuswaa, na wunen woodaba mēn ƙƙwa, na maa kua ye n nun wēre. Yen biru u swī gem gem.

⁴Yera Yinni Gusunɔɔ u Esai sɔɔwa u nē, ⁵a doo a Esekiasi sɔ a nē, ameniwa nē, Yinni Gusunɔɔ na gerua. Nē, wi na sāa win baaba Dafidin Yinni, na nē, na win kanaru nua, na maa win nɔni yīresu wa. Wee, kon win wāarun t̄ru sosi w̄ɔ ƙƙura ƙƙabu, ⁶kpa n ǹn faaba ko n ǹn wɔra ka Yerusalemu sannu saa Asirin sina bokon nɔman di, kpa n ye ƙ̄su.

²¹Ma Esai u nē, bu ka figien marum na bu mu pere Esekiasin bwisi te ƙƙa, kpa u bekura.

²²Ma Esekiasi u bikia u nē, yīre terà ta koo man sɔɔsi ma kon da Yinni Gusunɔɔn sāa yerɔ.

⁷Ma Esai u nē, yīre te wee te ta koo nun sɔɔsi ma Yinni Gusunɔɔ u koo win gari yibia yi u gerua. ⁸U koo de yāku yerun tiro gu d̄ēbu kaara ten yɔɔtian naa dabusanu wɔkurun saka. Ma ga kaara naa dabusanu wɔku te.

Esekiasin siarabu ye u bekura

⁹Sanam mē Esekiasi u bekura, u womu kua u nē,

¹⁰na raa gerumɔ nēn ḡruɔ na m̀, nēn wāarun suunu ƙƙa kon da ḡribun wāa yerun ƙƙa.

Nēn w̄ɔ si su tie, na n maa su dimɔ.

¹¹Na nē, na n maa Yinni Gusunɔɔ wasi handunia yeni ƙƙa.

Meya na n maa goo wasi tem meni ƙƙa mi wasoba wāa.

¹²Wee, ba man nēn wāaru mwaari, ba tu swenyasia ba ka tonda nge yāa kparon kuu bekurugiru.

Ba nēn wāarun wē bura.

Ma ba man kurua

nge mē weso u ra beku yasa kure.

Sō u sere kpe ba koo nēn wāaru kpeerasia.

¹³Ma na tii deri sē

sere ka bururu yam sārerɔ.

Yinni Gusunɔɔ u nēn kukunu ƙsuka nge gbee sunɔ.

Sō u sere kpe, u koo nēn wāaru kpeerasia.

¹⁴Wee, na ra n wuri m̀wa nge kpaaru baniku ge ga ȳɔwa.

Kpa na n weeweenu m̀

na n kukirimɔ nge totobereru.

Na wɔllu twē ka wɔnɔndu.

Yinni Gusunɔɔ, na wāa nuku sakira bakanu ƙƙa.

A man somiɔ.

¹⁵Mba kon maa gere,

domi Yinni Gusunɔɔ u nēn kanaru nua u man wisa.

Kon sī ka tii kawabu

sere nēn wāarun t̄ru tu ka kpe

nēn nuku sankira tenin biru.

¹⁶Yinni Gusunɔɔ, wunen durom saabuwa

tɔnu u ka wāa.

Domi mēn saabuwa na ka wēsiamɔ kpa.

A man wāaru wesia ma na wāa.

¹⁷Wee, nēn wahala ya gɔsira ƙri yendu,

a wura a man yara siki wɔrun di

wunen ƙirun s̄.

Domi a nēn durum kpuro wɔka

a ƙ̄ wunen biruɔ.

¹⁸Yinni Gusunɔɔ, n n̄ m̄ ḡribun

wāa yera ta koo nun siara.

N n̄ maa m̄ gɔɔwa u koo nun walle sua.

Be ba wāa siki wɔruɔ ba n maa wunen durom yīiyi.

¹⁹Adama wasowa u ra nun siare nge nē gisɔ.

Ka tundo wi u ra win bibu s̄ ma a naane m̄.

²⁰Yinni Gusunɔɔ, wuna a man faaba kua.

Sa ko besen m̄ɔkunɔ ka baranu ka guunu so

su ka nun siara besen wāaru kpuro ƙƙa

wunen sāa yerɔ.

Babilonin sina boko

u Esekiasi ƙƙabu ḡria

(I maa mēerio Sinambu II, 20:12-19)

39 Yeniban biru Merodaki Baladani, Baladanin bii, Babilonin sina boko, u Esekiasi ƙƙabu ḡria ka

tireru ka ƙ̄nu. Domi u nua Esekiasi u bara ma u

bekura. ²Ye ƙƙa be, ba tunuma Esekiasin mi, yera

win nukura dora. Ma u ka bu da u bu sɔɔsi mi win

arumani ya berua, ye ya sāa sii geesu ka wura ka

turare ka gum nubu durugim ka tabu yānu ka ye ya

wāa win arumani beru yerɔ kpuro gesi. Gāanu sari

win dirɔ ka win tem kpuro ƙƙa ni u n̄ bu sɔɔsi.

³Yen biruwa Gusunɔɔn ƙƙa Esai u na u Esekiasi bikia

u nē, man diya tɔn beni ba nun naawa. Ye ba

tunuma, mba ba gerua.

Ma Esekiasi u ǹn wisa u nē, ba nawa saa tem ton

tonden di mē ba m̀ Babiloni.

⁴Esai u kpa m̄n bikia u nē, mba ba wa wunen

yenuɔ.

Esekiasi u ǹn wisa u nē, ye ya wāa nēn yenu ge ƙƙa

kpuro ba wawa. Nēn arumani ƙƙa gāanu sari ni na n̄

bu sɔɔsi.

⁵Yera Esai u ǹn sɔɔwa u nē, a swaa dakio a n̄ ye

Gusunɔɔ, wɔllu ka tem Yinni u gerua. ⁶U nē, t̄ru gara

sisi tē sɔɔ ba koo wunen arumani kpuro gura bu ka da Babiloni, ka ye wunen baababa ba sweena ba nun deria. Yen gaa sari ye ba koo nun deria tɔɔ te. ⁷ Ba koo wunen tiin bweseru sɔɔ bibu mwɛeri, kpa bu ka da Babiloni bu bu matam ko bu ko sɔm kowobu yen sina kpaarɔ.

⁸ Yera Esekiasi u Esai wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔn gari yi a gerua mi, gari bureya. Domi alafia ka bɔri yendu ta ko n wāa nen wāarun tōru kpuro sɔɔ.

BɔNU YIRUSE

GUSUNɔ U ISIRELIBA NUKURU YEMIASIA

Gusunɔ u win tɔmbu nukuru

yemiasia

40 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i nen tɔmbu nukuru yemiasio.
² I Yerusalemugibu nukuru yemiasio,
i nɛɛ, ben yora kpa.
Domi na bu ben gɔba ye ba kua kpuron are wɛ.
Na bu sɛɛyasia ben durum ye ba kua kpuron sɔ.
³ Wee goo u gbāramɔ u m̀,
i Yinni Gusunɔ swaa yabo gbaburɔ,
kpa i ye nɔɔ nerasia.
⁴ I yen wɔwa kpuro kɔruo yu nɔɔ nera.
I maa yen guunun gunum kawo,
kpa i yen gungunu nɔɔ nerasia
nu ko nge tem tɛera kpa swɛɛ yi denda.
⁵ Saa yera Yinni Gusunɔ u koo win yiiko sɔɔsi,
kpa tɔmbu kpuro bu ye wa sannu.
Yinni Gusunɔn tiwa u gerua mɛ.
⁶ Yen biru na goon nɔɔ nua
ga nɛɛ, a kparo.
Ma na bikia na nɛɛ,
mba kon kpara.
U nɛɛ, a kparo
ma tɔmbu kpuro ba sāawa nge yakasu,
ma ben buraru ta sāa nge dāa wɛsu.
⁷ Yinni Gusunɔ ù n dera
woo ga yakasu swee,
su ra gberewa, kpa sin wɛsu su della.
Ka gem tɔmbu ba sāawa nge yakasu.
⁸ Yakasu ra gberewa kpa sin wɛsu della.
Adama Yinni Gusunɔn gari yi ko n wāawa
sere ka baadommaɔ.

Labaari gea ye ba koo kpara

⁹ Yerusalemugibu, i kɔkɔ guu te ta gunun wɔɔɔ,
i nɔɔgiru sua ka dam i labari gea kpara.
I ku berum ko.
I Yudaban wusun tɔmbu sɔɔkɔ i nɛɛ,
Gusunɔ ben Yinni u wee.
¹⁰ U wee ka dam u wooda wɛɛmɔ.

U win tɔn be u yakama kpare win wuswaɔ.

¹¹ U koo bu kparawa
nge mɛ yāa kparo u ra ko,
u n binu wuuwa,
u n ka nin merobu kpare.

Gusunɔn bwisi

¹² Wara u koo kpɔ u nim wɔkun nim
ka win nɔm wɔkru saka ko.
Wara u koo kpɔ u ka win niki binu wɔllu yīre.
Wara u koo kpɔ u tem tua kpuro gure nɔra sɔɔ.
Wara u koo kpɔ u guunu kilo sɔndi.
¹³ Wara u Gusunɔn bwisikunu yɛ.
Wara u ǹn bwisi kɛɛre.
¹⁴ Wara u ka ǹn wesianɔ koore,
ma yɛro u ǹn bwisi kã.
Nge wara u ǹn gem ka bwisi
ka laakarɔn swaa sɔɔsire.
¹⁵ Win mi, bwesenu kpuro nu sāawa piiminu
nge nim bura ye ya dāare kotoru sɔɔ.
Nu sāawa nge kpee tana ye ya wāa kilo wɔɔɔ,
n̄ kun mɛ nge tua ye woo ga ka doonamɔ.
¹⁶ Yɛɛ yi yi wāa Libanin dāa sɔɔkɔ
yi n̄ dabiru turi bu ka ǹn yākuru kua.
Meya dāa nin tii nu n̄ turi bu ka yāku dɔɔ sɔre.
¹⁷ Bwesenu kpuro nu n̄ sāa gāanu win mi.
Nu sāawa kam dirum.

Yinni Dam kpurogiin kpāaru

¹⁸ Wara i ko ka Gusunɔ weesina.
Mba i ko nɛɛ, u ka weenɛ.
¹⁹ U n̄ ka bwāarokunu weenɛ,
ni ba kua ba wura pote ma ba nu sii geesun yɔni se-
busia.
²⁰ Sāaro wi u n̄ kpɛ u sii geesu ka wura dwe,
u ra dāa gea kasu ye kɔkɔnu nu n̄ dimɔ,
kpa u dāa dāko geo kasu
u ka ǹn bwāaroku kua ge ga n̄ wɔrumamɔ.
²¹ I n̄ yɛ ro? I n̄ nɔɔ ro?
Ba n̄ bɛɛ nɔɔsie saa yellun di ro?
I n̄ bwisikure
nge mɛ ba ka handunian kpɛɛkpɛɛku swī ro?
²² Gusunɔwa u gu swī,
wi, wi u wāa wɔɔɔ u tɔmbu mɛera
ba sāa nge twee.
U wɔllu tɛria nge beku te ta n̄ bunu.
U tu demia nge kuu bekurugiru
u ka win wāa yeru kua.
²³ Wiya u ra sina bibu kawo,
kpa u wirugibu ko tɔn dirobu.
²⁴ Be kpuro ba sāa nge dāa
ni ba gira nu n̄ gbini mɔ.
Gusunɔ ù n dera woo ga bu swee,
kpa bu gbera,
woo guna yu ka bu doona nge yakasu.
²⁵ Gusunɔ Dɛero u nɛɛ,
wara tɔmba ka ǹn weesinamɔ.

²⁶ I nɔni seeyo kpa i mɛeri wɔllɔ.
 Wara u kperi kua yi sɔimɔ nge tabu kowobu.
 Yinni Gusunɔwa.
 U maa yin baayeren yɔsiru yɛ.
 Yin gaa ku ra biare win dam bakam saabu.

Gusunɔ u koo

dam sarirugibu dam wɛ

²⁷ Bɛɛ Isireliba, mban sɔna i
 weeweenu mɔ i mɔ,
 Gusunɔ kun bɛɛn sia yɛ,
 u n̄ maa bɛɛ bɛɛn gem wɛɛmɔ.
²⁸ I n̄ yɛ?
 I n̄ nua ma Yinni Gusunɔ u ra n wɔa?
 Wiya u tem taka kua.
 U ku ra maa wasire.
 Ba n̄ kpɛ bu win bwisikunu gia.
²⁹ U ra be ba wasire
 ka be ba wasikiramɔ dam wɛ.
³⁰ Bibu ba ra wasire.
 Aluwaasiba ba ra maa kpanɛ.
³¹ Adama bɛn yɔyɔbu wɔa Yinni Gusunɔ sɔɔ,
 u ko n da bu dam kpam wɛ,
 kpa bu se ka dam nge gunɔ bakeru.
 B̄a n duki mɔ, ba n̄ wasiramɔ.
 B̄a n maa sɔimɔ, ba n̄ kpanamɔ.

Yinni Gusunɔ

u Isireliba dam kɛmɔ

41 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ bɛn tem mu toma,
 i swaa dakio i nɔ.
 I hania koowo i tii dam kɛ.
 I susima i ka gari gere,
 kpa su mɛnna su wesiana su gem kasu.
² Wara u tabu durɔ goo seeyama sɔɔ yari yerun di
 ma u dera mi u dua kpuro u nasara wa.
 Wara u n̄n bwesenu kpuro ka nin sinambu nɔmu
 sɔndia,
 ma u dera win takobi ya bu munka nge tua,
 ma win tɛma ya bu yarinasia
 nge yaka si woo ga ka doona.
³ U bu naa gira u n̄ wahala wa.
 U da sere mi win naasu kun yɛ.
⁴ Wara u dera yeni kpuro ya koora.
 Nɛna. Nɛ, Yinni Gusunɔ,
 nɛ, wi na bwesenu kpuro seeya saa toren di.
 Nɛna na gbiikoo,
 mɛya na kon maa wɔa sere ka baadommaɔ.
⁵ Be ba wɔa mi n toma
 ba wa ye na kua ma ba nanda
 ba diirimɔ.
 Be wee ba mɛnna ba susimamɔ.
⁶ Ba sominamɔ.
 Ben baawure u win winsim sɔɔmɔ u mɔ,

u hania koowo.
⁷ D̄a d̄a kɔ u seko dam kɛmɔ.
 Wi u d̄a wɔriasiamɔ u matalakagii dam kɛmɔ.
 Ba mɔ, sii swɛɛbu bu wɔ.
 Ma ba bw̄aroku giramɔ ba kulum kparemɔ,
 gu ku ka wɔruma.

Bɛɛ Isireliba, i ku bɛrum ko

⁸ Adama bɛɛ Isireliba,
 bɛɛ be i s̄a Yakɔbun bibu,
 nɛn bɔɔ Aburahamun bweseru sɔɔ,
 bɛɛya na gɔsa i n ka s̄a nɛn sɔm kowobu.
⁹ Bɛɛya na soka na yarama saa tontonden di.
 Na n̄ bɛɛ biru kisi.
 Na bɛɛ gɔsawa i n ka s̄a nɛn sɔm kowobu.
¹⁰ Yen s̄ɔ, i ku nanda,
 domi na wɔa ka bɛɛ.
 I ku wurura i n yam mɛera nge wɔnwɔndobu,
 domi nɛna na s̄a bɛɛn Yinni.
 Kon maa bɛɛ dam kɛ.
 Wee na wee n bɛɛ somi,
 kpa n bɛɛ kɔsu ka nɛn dam.
¹¹ Be ba ka bɛɛ mɔru mɔ,
 ba koo burisina bu sekuru wa.
 Be ba ka bɛɛ sannamɔ mi,
 ba koo kam ko bu gbi.
¹² Baa i n bu kasu, i n̄ bu wasi.
 Mɛya be ba ka bɛɛ tabu mɔ,
 ba koo kam ko bu gbisuku.
¹³ Domi nɛna na Gusunɔ bɛɛn Yinni
 wi u bɛɛ dam wɛɛmɔ.
 I ku bɛrum ko, na bɛɛ somiru wee.
¹⁴ Yakɔbun bweseru, bɛɛ be i tie
 i n̄ dam mɔ
 ma ba bɛɛ garisi nge kɔkɔminu,
 i ku nanda.
 Nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni Dɛero,
 na bɛɛ somiru wee.
 Na s̄awa bɛɛn faaba kowo.
¹⁵ Wee, kon bɛɛ dam wɛ
 nge naa tebo kpɔɔ ge ga sɔkia mɔ,
 kpa i guunu kɔsuku,
 i gungunu munia muku muku
 nu ko nge yaka bii.
¹⁶ I ko nu sarawa nge dobi,
 woo gu ka nu doona,
 kpa woo guna yu nu yarinasia,
 kpa i nuku dobu wa nɛn min di,
 nɛ, wi na s̄a bɛɛn Yinni Dɛero,
 kpa i man bɛɛɛ wɛ.

D̄a koo kpi

mi ḡānu ku ra raa kpi

¹⁷ Sanam mɛ bɛɛ nɛn tɔmbu i wɔnwɔndu soore
 i nim kasu i n̄ wa,
 ma bɛɛn yari yi gbere nim nɔrun s̄ɔ,

ne, Gusunƙo beɛn Yinni, kon beɛ naƙƙi.
Na ñ beɛ derimƙo.
18 Kon de daanu nu yari saa guunun di,
kpa bwii yi yari saƙƙi, kƙa,
kpa nim bwenu ka daa koki yi koora
mi tem mu gberɛ, gāanu ku ra kpi.
19 Kpa dāa ye ba mɔ seduru ka
akasia yu kpi mi,
ka sere maa dāa kikisu gasu
ka dāa ye ba mɔ olifi,
ka maa dāa bakanu ganu,
20 kpa tɔmbu bu wa ka naƙƙi,
bu gia ma ne, Gusunƙo Isireliban Yinni Dɛɛrowa na
yeni kua.

Gusunƙo u būnu ka nin sãƙƙun

dam sariru sãƙƙimɔ

21 Gusunƙo Isireliban Yinni u neɛ,
beɛ būnu i kasuo nge me i ko ka tii yina.
I sãƙƙima nge me i ko ka tii waƙƙa.
22 I na i sun sã gari yi i raa gerua yellu,
kpa sa n yẽ yi n koora,
kpa su yin laakari ko.
Ñ kun me, i sun sãƙƙo ye ya koo na sia,
kpa su gia ñ n dam mɔn na nge ne Gusunƙo.
I gea gaa koowo ñ kun me kãsa gaa,
kpa su wa su nanda.
24 Adama i ñ kpẽ i gāanu ko.
Beɛ ka beɛn sɔma kpuro i sãawa kam dirum.
Wi u maa beɛ sãamƙo goo kun win mem kĩ.
25 Wee na goo seeya saa sãƙƙi yẽsan naƙƙi geun di,
ma u na saa sãƙƙi yari yerun di
u sãimƙo ka nen yĩsiru.
U wirugibu taakumƙo nge pɔƙƙo,
nge me weke kowo u ra sɔndu suni.
26 Wara u yenin gari gerua saa yellun di,
su ka gere ma gari geeya.
Goo kun yen gari gerure su sere na.
27 Ne, Yinni Gusunƙo, nena na gbia na sɔma gɔra
u Yerusalemugibu labaari gea sã.
28 Na mɛera būu ni sãƙƙi,
na ñ būu goo wa wi u nen gari gerumƙo.
Nà n gari bikia,
būu goo sari wi u koo kpĩ u man wisi.
29 Domi ni ka nin sɔma nu sãawa kam dirum.
Nin bwāarokunu nu maa sãawa wom dirum.

Yinni Gusunƙo sɔm kowo

42 Yinni Gusunƙo u neɛ,
nen sɔm kowo wee, wi na gɔsa.
Wiya na ka wāa, na maa nùn kĩ.
Na nen Hunde doke wi sãƙƙi.
U koo gem gari kpara tɔmbu sãƙƙi.
2 U ñ naƙƙi giru suamƙo u sere gbāra ka dam,
kpa bu win naƙƙi na sɔm sãƙƙi.
3 U ñ koo tɔn be ba sunkure nge kaba dakura.

Meya u ñ maa bu goomƙo,
baa bà n sãa nge fitila ge ga gɔƙƙo.
U koo gem kparawa nge me n sãa.
4 U ñ mwia kpanamƙo.
U ñ maa wasiramƙo sere u ka de
gem mu n wāa handunia kpuro sãƙƙi,
kpa tɔn be ba wāa sere mi n toma
ba n win woodaba naane sãa.

Bwesenu kpuron

yam bururam

5 Yinni Gusunƙo wi u wɔllu kua u teria,
ma u tem kua ka ye ya kpia me sãƙƙi,
ma u dera tɔmbu ka sere hunde koni
be ba wāa tem sãƙƙi ba wẽsiamƙo,
wiya u win sɔm kowo sãƙƙi u neɛ,
6 nena na nun soka n ka nun faaba ko.
Kon nun dam kẽ, na n wunen naƙƙi neni.
Kon nun kãsu, kpa n ka tɔmbu arukawani bɔke
saa wunen min di,
kpa bwesenu kpuro nu ka yam bururam wa.
7 Kaa wãkoku naƙƙi wukia,
kpa a be ba sã yam wãkuru sãƙƙi piriƙoƙo diru yara.
8 Nena Gusunƙo wi u ra n wāa.
Nen yĩsira mi.
Na ñ nen yiiko būu goo wẽɛmƙo.
Meya na ñ maa nen beɛre bwāarokunu wẽɛmƙo.
9 Wee, ye na gbia na gerua, ya koora.
Tẽ, na beɛ gāa kpaanu naƙƙi sãƙƙi nu sere koora.

Wom kpƙƙi

ge ga Yinni Gusunƙo siaramƙo

10 I Yinni Gusunƙo wom kpƙƙi kuo.
I nùn siaro handunian goonu nne ye sãƙƙi.
Hunde koni be ba wāa nim wãku sãƙƙi,
ka beɛ be i sãimƙo gen wɔllɔ,
ka sere be ba wāa n toma,
i Yinni Gusunƙo siaro.
11 Beɛ be i wāa gbaburu ka ten gberu kpaaneba sãƙƙi
kpuro,
i naƙƙi giru suo i Gusunƙo siara.
Beɛ Kedaan bweseru, i ku naƙƙi mari,
i Gusunƙo siaro.
Beɛ bèn wuu ga sã kperu wɔllɔ,
i kuuki koowo guunu wɔllun di ka nuku dobu.
12 Beɛ be i wāa n toma,
i Gusunƙo beɛre wẽɛyƙo,
kpa i nùn tɔma.
13 Yinni Gusunƙo u susimƙo
u wee nge tabu kowo.
U tabun gari waƙƙa nge tabu duru,
ma u naƙƙi giru sue u kuuki mɔ,
u win yibereba dam sãƙƙi.

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

נכך mweeru kua

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee na nɔɔ mari na tii nenua n ka tɛ.
Adama tɛ, kon nɔɔgiru sua
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɪ u ma,
ma u wasire u wom gabamɔ.
¹⁵ Kon guunu ka gungunu kɔsuku,
kpa n ye ya kpia gberasia.
Kon daanun nim kpeerasia
nu gbera woko woko,
kpa n de yerusun nim mu gbera mam mam.
¹⁶ Kon wɔkoku sɪisia swaa ye ba n yɛ sɔɔ,
kpa n de yam wɔkuru tu gosia yam bururam ben
wuswaɔɔ.
Kon de swɛɛ yi yi n daa nɔɔ nɛ
yi nɔɔ nɛra yi ko mara mara.
Na n kon ko na kun yeniba kpuro kue.
¹⁷ Adama be ba bɪnu naane sɔa ba nu sɔamɔ,
ba koo biruku yira wura ka seku bakaru.

Isireliba ba ku ra gɔanu tubu

¹⁸ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i sɔa nge sosobu,
i swaa dakio.
Bɛɛ be i sɔa nge wɔkoku,
i de i yam mɛeri kpa i wa.
¹⁹ Wara u sɔa wɔko nge nen sɔm kowo.
Wara u sɔa soso ma n kun mɔ nen sɔm wi na gɔra.
Wara u sɔa wɔko nge nen nɔɔɔ.
Wara u sɔa wɔko nge nen sɔm kowo.
²⁰ Wee, u gɔa dabinu wa,
adama u n nu garisi gɔanu.
U swasu wukie,
adama u n gari nɔɔɔ.
²¹ Yinni Gusunɔ u wooda baka gea yara
win tɔmbun arufaanin sɔ.
²² Adama yiberɛba ba ben yɔnu gura kpuro,
ma ba ben tii mweera ba kpɛɛ kpee baaba sɔɔ.
Ba bu berua sere pirisɔm dirɔ.
Ba bu wɔri ba yɔnu gura.
Goo sari wi u koo bu yakia,
kpa bu yiberɛ be sɔ bu yɔa ni wesio.
²³ Ma Esai u nɛɛ,
wara u koo yeni swaa daki bɛɛ sɔɔ.
Wara u koo yɔra u ye swaa gɔri saa tɛn di.
²⁴ Wara u dera ba Isireli be ba sɔa Yakɔbun bweseru
wɔri
ba ben yɔnu gura.
N n Yinni Gusunɔn tii ro?
Bɛsɛ Isireliba sa durum kua win wuswaɔɔ.
Sa yina su win woodaba swii, su ye mɛm nɔɔɔ.
²⁵ Yen sɔna u ka sun mɔru bara too.
U dera ba sun tabu wɔri ka dam.
Tabu sun sikerene nge dɔɔ.

Bu sun di, adama sa n tuba.
Sa n mam laakari kue.

43 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Isireli, Yakɔbun bweseru,
wunɛ wi na mɔma na taka kua,
a ku berum ko, domi nɛna na nun yakia.
Na nun soka ka wunen yɪsiru,
a sɔawa nɛgii.
² A n wahala mɔ nge wi u nim bweru tɔburamɔ,
ko na n ka nun wɔa.
Wahala ye, ya n nun kamiamɔ.
A n maa nɔni sɔɔre nge wi u sɪimɔ dɔɔ sɔɔ,
a n wururamɔ.
Mɛya nɔni swɔa te, ta n nun suramɔ.
³ Domi nɛna na sɔa Gusunɔ wunen Yinni Dɛero,
nɛ wi na nun faaba mɔ.
Na kon Egibiti ka Etiopi ka Saban tem yiberɛba wɛ
wunen ayero,
kpa a yakia,
⁴ yɛn sɔ a sɔa gɔa bakanu nen nɔni sɔɔ.
A girima mɔ, na maa nun kɪ.
Kon bwese dabinu yiberɛba nɔmu sɔndia wunen ay-
ero
n ka wunen wɔaru yakia.
⁵ Yen sɔ, a ku berum ko, domi na ka nun wɔa.
Kon de wunegii be ba gura ba ka da sɔɔ yari yeru gia
mi,
bu wurama,
kpa n maa be ba wɔa sɔɔ duu yeru gia mennama.
⁶ Na n maa derimɔ sɔɔ yɛsi yɛsikan tɔmbu bu maa bu
nɛnɛ.
Adama bu de nen bii be ba wɔa handunian goonu
nɛ ye sɔɔ kpuro bu wurama,
⁷ be, be ba nen yɪsiru sɔɔwa,
be na taka kua bu ka man bɛɛrɛ wɛ.

Isireliba ba sɔawa

Yinni Gusunɔn seedagibu

⁸ Gusunɔ u nɛɛ,
bu de nen tɔmbu bu yarima,
be, be ba nɔni mɔ,
adama ba n yam waamɔ,
ba swasu mɔ,
adama ba n gari nɔɔɔ.
⁹ Bwesenu kpuro nu mennɔ
kpa n nu bikia,
bɪu wara u yenin gari gerua.
Bɪu wara u gbia u ye nɔɔsɔa
ya sere kooa.
U win seedagibu mennama,
kpa bu sɔɔsi ma u gem mɔ,
kpa bu swaa daki bu wura ma gema u gerua.
¹⁰ Wunɛ Isirelin bweseru, wuna a sɔa nen seeda.
Wuna na gɔsa a n sɔa nen sɔm kowo,
kpa a n ka yɛ kam kam
ma nɛ baasi, Gusunɔ goo maa sari.

Meya Gusunɔ̄ goo kun maa koorɔ.
 11 Nena na Gusunɔ̄ wi u ra n wāa.
 Ne baasi, faaba kowo goo sari.
 12 Nena na nun nɔ̄ɔsia ye ya koo koora.
 Ma na nun faaba kua.
 Būu goo kun kpīa u nun gāanu nɔ̄ɔsie.
 Wuna a sāa nen seeda.
 Nena na sāa Gusunɔ̄ saa toren di.
 13 Goo sari wi u koo goo wɔra saa
 nen nɔ̄man di.
 Goo maa sari wi u koo yina n ko ye na kī.

Ba koo Isireliba yara

Babilonin di

14 Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ,
 bɛɛ Isireliba, ameniwa nɛ Gusunɔ̄, bɛɛn Yinni Dɛɛro,
 nɛ wi na bɛɛ yara, na gerua na nɛɛ,
 kon Babilonigibu beri yiberɛban nɔ̄mɔɔ bɛɛn sɔ̄,
 kpa n ben wuun gamboba kɔsuku,
 kpa ben nuku dobun kuuki yi gɔsira nuku sankiranun
 wuri.
 15 Nena na sāa Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni Dɛɛro.
 Nena na bɛɛ taka kua na maa sāa bɛɛn sunɔ̄.

Swaa kpaa gbaburɔ̄

16 Ma Esai u nɛɛ,
 yellu, Yinni Gusunɔ̄ u swɛɛ yara
 nim wɔ̄ku ka nim tori damgii sɔ̄.
 17 U tabu keke be dumi gawe
 ka tabu durɔ̄ wɔrugɔba tabu sure.
 Be kpuro ba wɔruka, ba kpana bu se,
 ma ba kam kua ba gu nge fitila.
 18 Adama tɛ, u gerua u nɛɛ,
 i ku maa ye ya koora kɔn bwisikunu ko.
 I ku maa gāa gurunun laakari ko.
 19 Wee kon gāa kpaanu ko.
 Ni wee nu wee. I ñ nu tuba?
 Kon swaa yara gbaburɔ̄,
 kpa daanu nu n wāa mi tem gbere.
 20 Taataanu ka gbeeku bɔ̄nu,
 gbeeku yɛɛ kpuro gesi, yi koo man bɛɛrɛ wɛ.
 Domi kon de nim mu n wāa gbaburɔ̄, mi tem gbere,
 kpa tɔn be na gɔsa bu nim wa bu nɔ̄,
 21 be, be na taka kua ba koo man tɔma.

Gusunɔ̄ u Isireliba sirimo

22 Adama bɛɛ Isireliba,
 bɛɛ be i sāa Yakɔbun bweseru,
 i ka man wasira,
 i ku ra maa man sā.
 23 N ñ nɛ i yāku dɔ̄ɔ mwaararuginu kuammɛ ka bɛɛn
 yāanu.
 Yāku ni i ra maa ko mi,
 nu ñ man bɛɛrɛ wɛɛmɔ̄.
 N ñ nen sɔ̄ i gobi beke di
 i ka turare dɔ̄ɔ doke.

N ñ maa nɛ i ka yaa gum naawamme
 ñ n yāku mɔ̄ mu sere man tusi.
 N ñ nɛ na bɛɛ tilasi kua
 i n da ka man kēnu naawɛ.
 Meya na ñ maa bɛɛ tɔ̄ya kue
 i ka man turare dɔ̄ɔ doke.
 Adama i man wahala kpɛɛwa bɛɛn durum sɔ̄,
 ma na wasira bɛɛn toranun sɔ̄.
 25 Ka mɛ, nena na bɛɛn durum wɔkamɔ̄
 yèn sɔ̄ na sāa Gusunɔ̄.
 Na ñ maa ye yaayamɔ̄.
 26 I seewo i na i man bɛɛn gari teria,
 kpa i ka tii yina.
 27 Bɛɛn sikado gbiikoo u durum kua,
 ma bɛɛn sāa gbiobu ba man seesi.
 28 Yen sɔ̄na na yāku kowobu yara
 nen sāa yerun di,
 ma na bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru kam koosia,
 na bɛɛ sekuru doke.

44 Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ,
 a swaa dakio tɛ,
 wunɛ Yakɔbun bweseru,
 wunɛ wi na gɔsa
 na kua nen sɔ̄m kowo.
 2 Nena na nun taka kua.
 Na nun mɔ̄ma ba sere nun mara.
 Meya na maa nun somimɔ̄.
 Yen sɔ̄, a ku berum ko,
 wunɛ nen sɔ̄m kowo wi na gɔsa.
 3 Kon de nim mu teria tem gbebum wɔllɔ̄,
 kpa daru koki yi yari min di.
 Kon nen Hunde yibie wunen bibun bweseru sɔ̄,
 kpa n bu domaru kua.
 4 Ba koo sewa nge yaka si su
 nim waamɔ̄.
 Ba ko n sāawa nge dāa ni nu wāa daarun bɔ̄kuɔ̄.
 5 Saa yera goo u koo gere u nɛɛ,
 wi, Yinni Gusunɔ̄giiwa,
 kpa wini u nɛɛ,
 wi, u sāawa Yakɔbun bweseru,
 kpa wiɔ̄ɔ̄ u yore win nɔ̄mɔ̄
 wiya Yinni Gusunɔ̄gii,
 kpa u tii Isireliban yīsiru kɛ ka nuku dobu.

Yinni Gusunɔ̄ turowa

u sāa Gusunɔ̄

6 Ne, Yinni Gusunɔ̄ Dam kpurogii,
 nɛ wi na Isireliba yakia
 na sāa ben sina boko na nɛɛ,
 nena na sāa gbiikoo ka dāako.
 Goo maa sari wi u sāa Gusunɔ̄ nɛ baasi.
 7 Wara u sāa nge nɛ.
 Yēro u yarima u tii tusia,
 kpa u sɔ̄ɔsi nge mɛ na ka handunia taka kua saa yel-
 lun di,
 kpa u gere ye ya koo koora sia.

⁸ I ku nanda bæ Isireliba, i ku maa diiri.
Na ñ bæ ye sɔ̄wa saa yellun di ro?
Bæya i sãa nen seedagibu.
Goo maa wãa wi u sãa Gusunɔ̄ ne baasi ro?
Aawo, goo maa sari wi u dam mɔ̄ nge nɛ.

Bũu sãaru yaakora

⁹ Be ba bwãarokunu sekumɔ̄,
ba ñ sãa gãanu.
Ben sɔ̄m geenu nu maa sãawa kam dirum,
domi nin tii nu yen seeda dimɔ̄.
Nu ñ yam waamɔ̄, nu ñ maa yẽru garu mɔ̄.
Yen sɔ̄na be ba nu sãamɔ̄ ba koo sekuru wa.
¹⁰ Bwãarokunu nu ñ arufaani gaa mɔ̄.
Be ba nu sekumɔ̄ ba sãawa gari bakasu.
¹¹ Wee ba koo sekuru wa,
domi be kpuro ba sãawa tɔ̄mbu nge be ba tie.
Bu mennama siri yerɔ̄.
Be kpurowa ba koo diiri, kpa bu sekuru wa.
¹² Seko ù n bwãaroku mɔ̄,
u ra sisu suewa u doke dɔ̄ɔ̄ sɔ̄ɔ̄,
kpa u matalaka sua u ka su so ka win nɔ̄m damguu.
Adama gɔ̄ɔ̄ru tà n nùn mɔ̄, u ra dam bie.
Nim nɔ̄ru gà n maa nùn mɔ̄, kpa u gɔ̄ma dwiia.
¹³ Dãa dãko ù n maa bwãaroku mɔ̄,
u ra win wẽe suewa
kpa u bwãaroku gen yĩreru doke dãa sɔ̄ɔ̄.
Kpa u sere win dãkutia sua u dãa ye dãku,
u bwãaroku ko ge ga ka tɔ̄nu weene,
kpa u gu yi bũu dirɔ̄.
¹⁴ Dãa gea u ra gɔ̄si dãa sɔ̄ɔ̄ɔ̄ u ka gu ko.
Yera seduru, ñ kun mɛ sipere, ñ kun mɛ seni.
Gasɔ̄ u koo dãa ye ba mɔ̄ peni duure,
kpa u n mara gura yu ye kpẽasia.
¹⁵ Dãa yera tɔ̄nu u ra ka dɔ̄ɔ̄ sɔ̄re, u wɔ̄su.
Yera u ra maa ka dĩanu yeesia.
Dãa tia yera u koo maa ka bwãaroku ko u yiira u sã.
¹⁶ U ra dãa ten bɔ̄nu dɔ̄ɔ̄ doke,
u ka win yaa sa,
ñ kun mɛ u ka ye sẽwe.
Kpa u ka dĩanu yeesia
u di u debu,
kpa u n dɔ̄ɔ̄ wi wɔ̄su u n mɔ̄,
anna a dɔ̄ɔ̄n dobu nɔ̄.
¹⁷ Kpa u ka bɔ̄nu ye ya tie bwãaroku ko
u n sãamɔ̄.
Kpa u nɔ̄ngiru sua
u n gu kanamɔ̄ u n mɔ̄,
a man faaba koowo,
domi wuna a sãa nen yinni.
¹⁸ Adama tɔ̄n ben bweseru,
ba ñ yẽru mɔ̄,
ba ñ maa bwisi mɔ̄.
Domi ba tii nɔ̄ni wɔ̄kua
bu ku ka yam wa.
Meya ba maa ben tiin bwisikunu sɔ̄iya,
kpa gãanu nu ku ka bu yeeri.
¹⁹ Bwãaroku dãko wi, u ñ laakari mɔ̄ u ka tubu

u sere nɛɛ,
dãa ten sukuma u dɔ̄ɔ̄ doke
u ka pẽe wɔ̄ɔ̄wa
ma u ka yaa sẽewa u di.
Ten sukum mɛ mu tie, ma u ka
bwãaroku kua.
Wi wee u dãa kpiriru yiiramme.
²⁰ Dãko wi, u sãa nge wi u torom dimɔ̄.
U tore yèn sɔ̄ win bwisikunu gɔ̄sia.
U ñ maa kpẽ u win hunden faaba wa
u sere nɛɛ, ase bwãaroku ge na nenusi mini,
ga ñ sãa Gusunɔ̄.

Yinni Gusunɔ̄ u sãawa

gãanu kpuro Yinni

²¹ Nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na nɛɛ,
wunɛ Yakɔ̄bun bweseru, a yaayo
ma nena na nun mɔ̄ma
na kua nen sɔ̄m kowo,
na ñ nun duarimɔ̄.
²² Na wunen toranu ka wunen durum kpeesia nge
guru wiru.
Yen sɔ̄, a wurama nen mi,
domi na nun yakia.
²³ Wɔ̄llu, a yẽerio ye Yinni Gusunɔ̄ u kuan sɔ̄.
Gɔ̄ribun wãa yeru, a gɔ̄ru doro.
Bæ guunu i kuuki koowo ka nuku dobu.
Bæ maa dãa sɔ̄su, i nuku dobu koowo.
Domi Yinni Gusunɔ̄ u win yiiko sɔ̄ɔ̄si Isireliɔ̄.
U be, Yakɔ̄bun bweseru yakia.
²⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ̄, na sãawa wunen faaba koowo.
Nena na nun mɔ̄ma ba sere nun mara.
Ameniwa na gerua. Na nɛɛ,
nena na gãanu kpuro kua.
Nɛ turowa na maa wɔ̄llu ka tem teria.
²⁵ Na ra sɔ̄m weesugibun gari tɛesi,
kpa n sɔ̄robu yaakoru ko.
Na ra de bwisigibu bu biru wura,
kpa n ben sɔ̄ɔ̄sinu gɔ̄sia wiira gari.
²⁶ Adama na ra nen sɔ̄m kowon gari dam sire,
kpa n de nen sɔ̄mɔ̄n gari yi u gerua yi koora.
Na nɛɛ, tɔ̄mba koo kpam sina Yerusalemɔ̄.
Ba koo ma wure bu Yudaban bansu seeya,
kpa bu sin wusu bani.
²⁷ Na nim wɔ̄ku sɔ̄ɔ̄mɔ̄ gu gbero,
domi kon gen nim kpeerasia.
²⁸ Wee ye na gerua Sirusin sɔ̄.
U sãawa kparo wi na gɔ̄sa.
U koo maa nen kĩru kpuro yibia.
Kpa u de bu wure bu Yerusalemu bani,
kpa bu nen sãa yee ten kpɛkpɛku swĩ.

Yinni Gusunɔ̄ u Sirusi gɔ̄sa

45 Yinni Gusunɔ̄ u Sirusi gɔ̄sa
u nùn neni ka win dam.
U koo bwesenu kpuro taare win wuswaɔ̄,

kpa u sinambun dam wuna.
 U koo nùn wusun ኢንኡሲ wukia su n keniare.
 U nùn ሥጋወላ u ነዩ,
² kon nun gbiiya
 kpa n wunen swē kpurowa yi ነገሩ ነዩላ.
 Kon gambo sii gandugii ka yin ኢንኡሲ sisugii ነገሩ.
³ Kon nun arumani wē
 ye ya raa berua yam ሥጋገራ ነገሩ,
 kpa a gia ma ነዩ Gusunጋ, Isireliban Yinniwa
 na nun sokumጋ ka wunen yīsiru.
⁴ Nen ነገሩ Yakobu wi na ገገሳን ሥጋ
 na nun soka ka wunen yīsiru,
 ma na nun beere baka wē
 baa me a ስ man yē.
⁵ Nena Yinni Gusunጋ, goo maa sari nge ነዩ.
 Yen ሥጋ na nun dam wē baa me a ስ man yē.
⁶ Kpa tumbu bu gia
 saa ሥጋ yari yerun di sere ሥጋ duu yerጋ
 ma nena Yinni Gusunጋ.
 Goo maa sari nge ነዩ.
⁷ Nena na ra de yam bururam
 ka yam ሥጋገራ n wāa.
 Nena na ra maa de alafia ka wahala ya n wāa.
 Ne, Yinni Gusunጋwa na ra ye kpuro ko.
⁸ Kon de nasara yu na wollun di nge gura,
 kpa tem mu ነገሩ wukia mu de faaba yu kpi,
 kpa gem mu kpēa ka ye sannu.
 Ne, Yinni Gusunጋwa na ye kpuro mō.

Mጋገራ ka ሥጋገራ

⁹ Bōruowa ገገሳ wi u ka win taka kowo sikirinamጋ.
 U sāawa nge tem mጋገራ te ta ten mጋገራ bikia ta ነዩ,
 mba u mō mi.
 ስ kun me nge ገገሳ ni u kua ma nu ነዩ,
 u ስ ነገሩ du.
¹⁰ Bōruowa wi u win tundo ka win mero bikia u ነዩ,
 mban ሥጋገሳ i man mara meni.
¹¹ Ameniwa Gusunጋ Isireliban Yinni Deero
 wi u bu taka kua u bu ሥጋገራ.
 U ነዩ, n ስ beē i ko man bikia
 ye kon ka nen bibu ko,
 kpa i man wooda wē nen ነገሩ ሥጋገራ ሥጋ.
¹² Nena na tem kua
 ma na ገገሳ taka kua u n ka wāa me ነገሩ.
 Nen ነገሩ ገገሳ ga maa wollu teria,
 ma na ሥጋ ka suru ka kperi yi yi mi.
¹³ Ne, Yinni Gusunጋ Dam kpurogii,
 nena na Sirusi seeya u ka gea ko ye na ገገራ doke.
 Kon win swē kpuro ነገሩ ነገሩ.
 U koo nen wuu Yerusalemun bansu seeya,
 kpa u nen ገገሳ be ba raa yoru mwēera yara yorun di
 n kun ka kōsiaru garu.

Gusunጋ u ka Isireliba wāa

¹⁴ Yinni Gusunጋ u Isireliba ሥጋገራ u ነዩ,
 Egibitigibu ka Etiopigibun dukia ya koo ko beegia,
 kpa Sebagii be ba gunu bu na beēn mi,

bu ko beēn yobu.
 Bwese ni kpuro nu ko n beē swīiwa
 ba n nu ነገሩ ነገሩ.
 Nu koo yiira beēn wuswaas
 kpa nu wura nu ነዩ,
 beē ገገሳ miya ነዩ, Gusunጋ na wāa.
 Goo maa sari nge ነዩ.
¹⁵ Gusunጋ Isireliban Yinni a sāawa faaba kowo,
 adama a ስ waarጋ ka ነገሩ.
¹⁶ Gusunጋ u Isireliba faaba kua ye ya ስ ነገሩ ገገሳ.
 Ba ስ sekuru wasi sere ka baadommaጋ.
 Adama be ba bwāarokunu sekumጋ,
 ba koo tuka ka sekuru.

Faaba ya wee kam kam

¹⁸ Yinni Gusunጋ turowa u sāa Gusunጋ.
 Wiya u wollu taka kua, ma u tem kua.
 U ስ maa dere mu n wāa dirum,
 kpa hunde koniba ba n ka wāa me ነገሩ.
 Wiya u gerua u ነዩ,
 wiya Yinni Gusunጋ.
 Goo maa sari nge wi.
¹⁹ U ስ win gari gerua gbenum gbenum.
 U yi kparawa batuma ነገሩ.
 U ስ maa Yakobun bweseru ሥጋገራ u ነዩ,
 tu nùn kasuo kam ነገሩ.
 Wi, Yinni Gusunጋ, geeya u ra gere.
 Gem gariya u ra maa kpare.

Bwesenu kpuro

nu koo Yinni Gusunጋ yiira

²⁰ Yinni Gusunጋ u ነዩ,
 yen ሥጋ, i mennama.
 I susima beē be i kpikiru sua tabun di.
 Be ba bwāaroku dāaginu ሥጋገራ,
 ma ba būu sokumጋ wi u ስ kpē u bu faaba ko,
 ba ስ yēru ገገሳ.
²¹ I na i tii tusia,
 kpa i ka būu sāa be na
 bu wesiana ben tii tiine ነገሩ.
 Wara u gerua saa toren di ye ya koo koora.
 N ስ ne, Yinni Gusunጋ ro?
 Goo maa sari nge ነዩ.
 Ne turowa na sāa gemgii wi u ra faaba ko.
²² Yen ሥጋ, beē be i wāa handunian goonu nne kpuro
 ነገሩ,
 i ገገሳ ገገሳ nen mi, kpa i faaba wa.
 Domi nena na sāa Gusunጋ.
 Goo maa sari nge ነዩ.
²³ Gema na gerumጋ.
 Nen gari kun maa kam mō.
 Na bōrua ka nen tiin yīsiru na ነዩ,
 dūuru baatere ta koo yiira nen wuswaas,
 kpa ነገሩ baagere gu bōre ka nen yīsiru.
²⁴ Ba koo gere bu ነዩ,
 ne turon miya gem ka dam mu wāa.

Be ba man seesi kpuro ba koo sekuru wa.
²⁵ Nε, Yinni Gusunɔwa kon Isireliban bweseru kpuro
 gem wε
 kpa ta n ka nuku dobu mɔ.

Gusunɔ ka Babilonin bũu

46 Bũu wi ba m̀ Bɛli, win dam kpeemɔ.
 Wi ba maa m̀ Nεbo, u ñ maa do.
 Ba ra raa nu sã,
 adama tɛ, nu kua kuba ni yaa sabenu sɔɔwa.
 Yaa sabe ni, nu maa wasira sɔmu nin s̄.
² Wee Bɛli ka Nεbo ba wɔruka
 ba dam kpa sannu sannu.
 Ba kpana bu ben bwãarokunu faaba ko.
 Ma yiberɛba ba nu gura ba ka doona.
³ Adama i man swaa dakio,
 bεε Isireliba, bεε be i tie,
 bεε be na neni na nɔɔrimɔ saa bεen marubun di.
⁴ Na ñ kɔsimɔ sere ka bεen tɔkɔɔ.
 Ko na n bεε nɔɔrimɔwa baa ñ n seri burura.
 Ko na n bεε k̄suwa.
 Na raa bεε nɔɔri, kon maa wure n ye ko.
 Kpa n bεε k̄su n bεε faaba ko.
⁵ Wara i ko ka man sweena,
 kpa i nùn ko nen saara.
 Wara maa sãa nge nε. Bũu?
⁶ Wee ba ra wura yare ben bɔɔrun di,
 kpa bu sii geesu yĩre kilo sɔɔ,
 bu ye kpuro seko wε u ka bu bwãaroku kua
 ge ba koo yiira bu sã.
⁷ Bà n gu seru sɔndi ba ka da
 ba yi mi ga ko n wãa,
 ga ku ra kesi gen yii yerun di.
 Bà n nɔɔguru sua ba gu soka,
 ga ku ra wure.
 Ga ku ra maa bu yare nɔni swãarun di.

Faaba kun maa toma

⁸ Bεε durumgibu, i yeniba kpuro bwisikuo,
 kpa i laakari ko ye na kua.
⁹ I yaayo ye ya raa koora yellu.
 Domi nena Gusunɔ.
 Goo maa sari nge nε.
¹⁰ Na gerua yellun di ye ya koo koora.
 Na nεε, nen himba ye na yi, ya koo koora.
 Kon maa nen kĩru kpuro yibia.
¹¹ Nena na durɔ goo soka
 saa s̄ɔ yari yerun di mi n toma.
 U koo na nge kasa u nen himba yibia.
 Ye na gerua, kon ye ko.
 Himba ye na yi, kon maa ye yibia.
¹² Tɛ i man swaa dakio,
 bεε bèn ḡru ga bɔɔbu,
 ma i tamaa nen faaba ya toma.
¹³ Kon Yerusalemu faaba ko,
 kpa n de Isireliba bu bεεε wa mi.
 Ye wee, ya turuku kua,

ya ñ maa toma.
 Ya ñ tεemɔ yu ka na.

Babiloni ya koo wɔruma

47 Yinni Gusunɔ u nεε,
 wunε wi ba ñ kamiare,
 kaa wɔruma a kpuna tua sɔɔ.
 Wunε wi a sãa nge wɔndia,
 kaa sina temɔ, a ñ maa sinamɔ sina kitarɔ.
 Domi ba ñ maa nun sokumɔ kurɔ burɔ.
² Kaa nεε bia sua kpa a som nam nge yoo.
 Kaa wunen sɔnditia wuna,
 kpa a wunen bekuru kpaasina
 a wunen taanu s̄ɔsi
 kpa a daanu tɔbura.
³ Ba koo wunen tereru wa
 kpa sekuru tu nun mwa.
 Kon nun mɔru kɔsie.
 Na ñ goo derimɔ wunen nukurɔ.
⁴ Nen yĩsira Gusunɔ, wɔllu
 ka tem Yinni.
 Na maa sãa Isireliban Yinni dεero,
 wi u bu faaba m̀.
⁵ Babiloni, wunε wi a sãa nge Kaladeban wɔndia,
 a doo a sina yam w̄kuru sɔɔ, a mari.
 Ba ñ maa nun sokumɔ sinambun sina boko.
⁶ Wee, na raa ka nen tɔmbu mɔru kua,
 na bu garisi nge disi,
 be, be ba sãa negibu.
 Ma na nun bu nɔmu beria.
 Adama a ñ bu wɔnwɔndu kue,
 sere a mam ben durɔ tɔkɔnu yoru diisia.
⁷ Meya a ra n gerumɔ a n m̀,
 kaa n bandu diiwa sere ka baadommaɔ.
 Adama a ñ bwisika wunen ḡruɔ
 ma yeniba kpuro ya koo nɔru ko.
⁸ A swaa dakio, Babiloni,
 wunε wi a ra n wunen tiin nuku dobu kasu,
 ma a s̄ ka toro sindu a gerumɔ wunen ḡruɔ a m̀,
 wuna mi, goo maa sari wi u ka nun nε.
 A ñ ḡminiru dimɔ, wunen bii goo kun maa gbimɔ.
⁹ Adama tɛ ye yiru kpuro ya koo nun deema
 s̄ɔ teeru subaru sɔɔ.
 Baa mε wunen tim mu do,
 ma wunen dobo dobo ya kpã,
 ka mε, kaa ḡminiru sina,
 kpa wunen bibu bu gbi.
 Ye kpuro ya koo koorawa mam mam.
¹⁰ Wee, a raa kom k̄sum m̀ ka toro sindu,
 domi a gerumɔ a m̀, goo kun nun waamɔ.
 Wunen laakari ka wunen ȳru ta nun wiru ḡsia.
 Ma a gerumɔ wunen ḡruɔ a m̀,
 wuna mi. Goo kun ka nun nε.
¹¹ Adama tɛ, k̄sa koo nun deema.
 A ñ maa goo wasi wi u koo nun wɔra.
 Nɔni swãara koo nun wɔri.
 A ñ maa kp̄ a tu suuri,
 kpa a kam ko subaru sɔɔ.

¹² Ñ n men na, a n wāa a n wunen dobo dobo m̀ ka tim timminu ni a ra raa ko wunen piiburun di. Sɔɔkudo ya koo nun arufaani marua. Ñ kun me, ya koo de bu nun nasia.

¹³ Wee, a wasira bikiarun s̄ be ba ra wɔllun kperin saria m̄erin mi. Ñ n men na, bu seewo bu nun faaba ko, be, be ba ra nun s̄ suru ka suru ye n koo nun deema.

¹⁴ Ben tii ba koo d̄ɔ mwaara nge yakasu. Ba ñ kp̄e bu ben w̄aru w̄ra saa d̄ɔ yaran di. D̄ɔ yara ye, ya ñ ko n s̄a nge p̄en doon d̄ɔ. Ya ñ maa s̄a d̄ɔ win b̄kɔ ba ra sine.

¹⁵ Yera ya koo b̄en s̄ro be deema b̄en s̄ a raa tii wahala kua saa yellun di. Be kpuro ba koo yarinawa. Ben goo kun nun faaba m̀.

Gusunɔ u Isireliba s̄ɔwa

ye n koo koor

48 I swaa dakio i ɔ, Isireliba b̄e Yakɔbun yenugibu, b̄e be i yara Yudan bweserun di, wee i b̄rumɔ ka ne, Gusunɔ Isireliban Yinnin ȳsiru, ma i man n̄ɔguru suemɔ, adama n ñ m̄ ka gem.

² B̄e be i Yerusalemun ȳsiru s̄ɔwa, ma i t̄sa ne Gusunɔ, Isireliban Yinni s̄ɔ, wi ba sokumɔ wɔllu ka tem Yinni, i swaa dakio i ɔ.

³ Saa yellun di, na dera ba ḡa gbiikinun gari gerua. Ba yi gerua i nua. Ma na dera yi koor subaru s̄ɔ.

⁴ Na ȳ i tau, ma i w̄iru b̄ɔɔbu, ma b̄en sirikana dam m̄ nge sisu.

⁵ Yen s̄na na b̄e yeni kpuro n̄ɔsia saa yellun di. Na b̄e ye n̄ɔsiawa yu sere tunuma, kpa i ku ra ka gere i ne, b̄en b̄uwa u ye koosia. Ñ kun me i ne, b̄en bw̄aroku ge i kua ka sii gandu ñ kun me ka d̄a, gera ga yen wooda w̄.

⁶ I nua ye na raa gerua. I maa wa ye kpuro ya koor. I ñ ko i ye wura? Wee, t̄ na b̄e ḡa kpaanu n̄ɔsiamɔ ni nu berua i ñ nu ȳ.

⁷ T̄ra nu koo koor, n ñ m̄ ni nu raa koor. I ñ daa nin gari n̄ɔre ma n kun m̄ gisɔ, kpa i ku ra ka gere i ne, i raa nu ȳ ɔ.

⁸ Wee i ku ra man swaa daki. I ku ra maa k̄a bu b̄e ḡanu s̄ɔsi, domi saa yellun di, ba ñ b̄e swaa yabe. Na ȳ ma i ko ko naane sariba, domi bu sere b̄e ma,

ba b̄e soka be ba koo man seesi.

⁹ Adama ȳn s̄ na s̄a Gusunɔ, yen s̄na na nen m̄ru suresia. Ma na nen tii nenua nen yiikon s̄, kpa n ku ra ka b̄e kpeerasia.

¹⁰ Na b̄en laakari m̄era, adama n ñ m̄ ka d̄ɔ nge me ba ra sii geesu s̄we. Na b̄e dokewa yiberɛban suunu s̄ɔ bu ka b̄e s̄eyasia nge d̄ɔ boko.

¹¹ Nen k̄run s̄na na ye kua. Domi na ñ derimɔ nen ȳsiru tu b̄ere bia. Na ñ maa nen yiiko goo w̄emɔ.

Wi u koo Yinni Gusunɔ

himba yibia

¹² Yinni Gusunɔ u ne, b̄e Isireliba, b̄e be i s̄a Yakɔbun bweseru, b̄e be na soka, i swaa dakio i ɔ.

Nena na s̄a gbiikoo ka d̄aɔ.

¹³ Nena na tem kua, ma na wɔllu teria.

Yen baayeren ȳsira na soka, ma ya koor yande.

¹⁴ B̄e kpuro i mennama, kpa i man swaa daki. Na goo m̄ wi na k̄i.

Wiya u koo nen k̄ru ko u Babiloni w̄ri.

Kpa u n̄ma demia u yen t̄mbu nen dam s̄ɔsi. B̄en goo kun yen gari gerure.

¹⁵ Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Na n̄n soka, u maa na.

Ma na dera win sw̄e kpuro yi n̄n kusiara.

¹⁶ Ma Esai u ne,

i susima nen b̄kɔ kpa i ɔ.

Saa yellun di, na b̄e ye s̄ɔwawa kpasasa.

Saa yen toren diya na w̄a mi.

Wee, t̄ Yinni Gusunɔ u man grima ka win Hunde.

Isireliba b̄a n daa swaa daki

¹⁷ Wi u s̄a b̄e Isireliban Yinni Deero, ma u b̄e yakia u ne,

u ra b̄e s̄ɔsi ye n ko n b̄e arufaani ko, kpa u b̄e swaa s̄ɔsi ye ya weene i sw̄i.

¹⁸ Ì n daa win woodaba mem n̄ɔwa, alafia ya ko n b̄e w̄asiwa, nge daa bakarun nim me mu ra n terie.

¹⁹ B̄en bweseru ta koo dabiawa nge yani seeri.

B̄en ȳsiru ta ñ maa gbimɔ win wuswaaɔ.

I yario Babilonin di

²⁰ I yario Babilonin di

i yen t̄mbu duki suurio.

I nasaran womusu koowo,

i kpara handunian goonu nne s̄ɔ i ne,

wi, Yinni Gusunɔ u bɛɛ Yakɔbun bweseru yakia,
bɛɛ be i s̄a win sɔm kowobu.

²¹ Nim nɔru ga ñ bɛɛ m̄
mi u koo bɛɛ kpara gɔburu,
domi u koo kperu bera
kpa nim mu koku i nɔ.

²² Adama k̄san kowobu ba ñ b̄ri yendu wasi. Wi,
Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Isireliba ba s̄awa

tɔn tukobun yam bururam

49 Bɛɛ be i w̄a i toma, i swaa dakio i nɔ.
Yinni Gusunɔwa man gɔsa saa nen meron
nukurun di.

U man soka ka nen ȳsiru ye ba man mara wurɛ.

² Ma u dera nen gari yi kua nge takobi ye ya nɔ do.
U man win nɔma wukiri, u man k̄su.

U man kua nge s̄u ge ga d̄ɛɛ m̄,
ma u man doke win s̄ɛɛ bw̄arɔ.

³ U man s̄ɔwa u nɛɛ,
Isirelin bweseru ta s̄awa win sɔm kowo.
Ten min diya u koo win yiiko s̄ɔsi.

⁴ Adama nɛ, na nɛɛwa,
kama na sɔmburu kua.
Nen dam, kama mu kua.

Ka mɛ, na ȳ ma Gusunɔ nen Yinni u koo man gem
w̄ɛ.

Na are ȳiɔ win mi.

⁵ Yinni Gusunɔwa u man gɔsa ba sere man mara,
n ka ko win sɔm kowo,
kpa n ka win tɔmbu Isireliba, Yakɔbun bweseru
gɔsiaman win mi.

Wee, u man bɛɛɛ dokemɔ.

Wiya u maa man dam w̄ɛɛm̄.

⁶ U nɛɛ, na n ka s̄a win sɔm kowo,
kpa n ka Isireliban bwese ni nu tie seeya,
ya ñ ḡanu tura.

Wee u man kua bwese tukunun yam bururam,
kpa n ka win faaba da handunian goonu n̄ɛ kpuro
sɔɔ.

Ba koo Yerusalemu seeya

⁷ Yeniwa Gusunɔ, Isireliban Yinni D̄ɛɛro
wi u bu faaba kua,
u nun s̄ɔwa, wunɛ wi a s̄a damgibun yoo
wi tɔmba tusa ba gema.

U nɛɛ, sinamba koo nun wa
kpa bu nun bɛɛɛ w̄ɛ.

Sina biba koo maa nun kpuna
nɛ, Isireliban Yinni D̄ɛɛron s̄ɔ,
nɛ wi na s̄a naanegii ma na nun gɔsa.

⁸ Saa yà n tura n ka nun faaba ko,
kon nun durom kua kpa n nun somi.

Kon nun k̄su

kpa n ka tɔmbu kpuro arukawani b̄ke saa wunen
min di.

Kon de a wunen tem sɔmɛ
kpa a kɔm wunen tɔmbu ben tem wesia
mɛ mu bansu s̄a t̄ɛ.

⁹ Kon de a desobu yakia bu doona,
kpa a be ba maa w̄a yam w̄kurɔ s̄ɔ a nɛɛ,
bu yarima bu da yam bururam sɔɔ,
kpa ba n s̄a nge ȳa ni nu d̄ianu waamɔ
swɛɛn b̄kɔkɔ ka guunɔ.

¹⁰ Ḡɔru ka nim nɔru kun bu m̄.

S̄ɔ ka win yam susura kun maa bu wahala m̄.

Domi wi u ben wɔnwɔndu m̄,
wiya u koo bu kpara u ka da mi bwii w̄a.

¹¹ Nɛ, Yinni Gusunɔ, kon nen guunu gɔsia swɛɛ,
nen tɔmbu bu ka swaa wa.

¹² Be wee, ba wee saa tontonden di,
ben gabu saa s̄ɔ ȳsan nɔm geu gian di,
ka s̄ɔ duu yeru gian di,
gabu maa saa Egibitin bera gian di.

¹³ W̄llu, a ȳɛrio.

Tem, a nukuru doro.

Bɛɛ maa guunu, i desiru karo.

Domi Yinni Gusunɔ u win tɔmbu nukuru yemiasiamɔ.
Be ba n̄ni s̄ɔre, u ben wɔnwɔndu m̄.

Nɛ, Gusunɔ,

na ñ nun duarimɔ

¹⁴ Yerusalemu ba m̄,
Yinni Gusunɔ u sun deri,
ma u sun duari.

¹⁵ Adama Gusunɔ u nɛɛ,
tɔn kurɔ u ra win bii wi u b̄m k̄ɛm̄ duari?
U ku ra win wɔnwɔndu ko?

Baa ù n duari, nɛ, na ñ nun duarimɔ, Yerusalemu.

¹⁶ Domi na wunen ȳsiru yorua nen n̄m tararɔ.
Na ra wunen gb̄raru yaaye nen bwisikunu sɔɔ.

¹⁷ Wee be ba koo nun seeya, ba wee.

Kpa be ba raa nun w̄ri
ba wunen ȳnu gura bu yari min di.

¹⁸ A m̄ɛrio a ka sikerena.

Wunen bibu wee ba wee, ba mennamɔ wunen mi.

Ba ko n s̄a nge bura ȳnu,
kpa a n s̄a nge kurɔ kpao.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni b̄rua ka nen tiin w̄aru.

¹⁹ Wunen tem mɛ ba raa w̄ri ba sankan,
tɔmba koo dabia mɛ sɔɔ ba n baasine.

Be ba raa maa nun dam dimɔ,
ba koo doona n toma.

²⁰ Wunen bii be ba mara yoru
sɔɔ tem tukumɔ,

ba koo wurama ben temɔ, kpa bu nun s̄ɔ bu nɛɛ,
tem meni, mu ñ sun tura.

Sa k̄i bu maa sun sosia.

²¹ Saa yera kaa tii bikia a nɛɛ,
wara u nun bii beni marua.

Domi a wunen bibu bia,
a ñ maa gabu wa a mara

ye ba nun yina ba doona.
 Wara u bii beni seeya.
 A raa wāawa wunε turo,
 man diya bii beni ba na.
 22 Yinni Gusunƙ u nεε,
 wee na kon tƙn tukobu yīreru garu sƙƙsi
 te ta koo de bu wunen bibu gurama bu nun wesia.
 23 Sinambu ka ben bii tƙn kurƙbu ba koo nun nƙƙri.
 Ba koo nun kpuna bu wiru tem girari,
 kpa bu tii kawa bu nun bεεε baka wē.
 Sanam mεya kaa gia ma nena na sāa Yinni Gusunƙ.
 Be ba maa man yīiyƙ ba ñ sekuru wasi.
 24 Ye tabu durƙ u gura tabu sƙƙ,
 ba koo kpī bu nùn ye wƙrari?
 Be damgii u yoru mwa,
 ba koo kpī bu bu yakia?
 25 Yinni Gusunƙ u nεε, oo, mεya,
 kon damgiin yobu yakia,
 kpa n tabu durƙn yāa ni u raa gura wƙra.
 Domi kon ka wunen yiberεba sanna,
 kpa n wunen bibu faaba ko.
 26 Kon de be ba nun taare bu goona,
 kpa ben tƙn goberu ka ben mƙru yu bu go nge tam,
 kpa tƙmbu kpuro bu gia
 ma nε, Yinni Gusunƙwa na nun faaba m̀.
 Nena na sāa wunε Yakƙbun Yinni damgii
 wi u nun yakia.

Yinni Gusunƙ ka win tƙmbu

ba ñ yinanamƙ

50 Yinni Gusunƙ u maa nεε,
 bεε Yudaba, mana tirera wāa
 te ta sƙƙsimƙ ma na bεen mero Yerusalemu yina.
 Bèn dibu na neni, ben wara na bεε wē.
 Sari. Bεen durum sƙƙna na bεε dƙra.
 Bεen toranun sƙƙna na maa bεen mero yina.
 2 Domi na na n bεε faaba ko.
 Mban sƙƙna na ñ goo wa.
 Na soka soka,
 mban sƙƙna na ñ goon wurabu nua.
 I tamaa nen nƙmu ga ñ dam tura n ka bεε wƙra?
 Na ñ dam mƙ n ka bεε yakia?
 I ñ yē ma nà n nim wƙku gerusi ga ra gberewa,
 kpa daanu nu ko nge mi nim ku ra sine,
 kpa swēε yi gbi yi kƙsi?
 3 Na ra de wƙllu tu yam tīra,
 kpa ta n sāa nge ta gƙƙ wooru sƙ.

Yinni Gusunƙn sƙm kowon mem nƙƙbu

4 Yinni Gusunƙ u man keu kua
 kpa n ka kpī n wi u wasire dam kē.
 U ra nen laakari yamiε bururu baatere
 n ka kpī n nùn swaa daki, nge keu bii.
 5 U nen swasu kƙria, na ñ nùn yinari.
 Na ñ maa nùn biru kisi.
 6 Na be ba man soomƙ nen biru deria,

ma na maa be ba nen baa sansu wukamƙ nen baanu
 deria.

Na ñ nen wuswaa berua
 sanam mε ba man wƙmmƙ ba yāatam siemƙ.
 7 Adama Yinni Gusunƙwa u man faaba kua.
 Yen sƙƙna na ñ bεεε bie.
 Ma na yƙra na tāsā.
 Domi na yē ma na ñ sekuru wasi.
 8 Gusunƙ u wāa nen turuku,
 u koo man gem wē.
 Wara u sāa nen yiberε.
 Yēro u susima.
 Wara u koo nen taare wa.
 Yēro u seewo bu sun siria.
 9 Ne, na yē ma Yinni Gusunƙwa u koo man somi.
 Wara u koo man taare wē.
 Nen yiberεba kpuro ba koo munda
 nge yabe kīasu si gemi yi di.

I Yinni Gusunƙn sƙm kowo

swaa dakio

10 Bεε sƙƙ, wi u Yinni Gusunƙ nasie,
 u win sƙm kowon nƙƙnƙƙ.
 Wi u sīimƙ yam wƙkuru sƙƙ,
 u Yinni Gusunƙ naane koowo,
 kpa u n tāsā wi sƙƙ.
 11 Bεε be i mƙru seewa nge dƙƙ,
 ma i himba sāa i tƙmbu dƙƙ meni,
 i duo bεen dƙƙ wi sƙƙ, kpa i dƙƙ mwaara.
 Yinni Gusunƙwa u koo de ye kpuro yu koorā.
 Wahala sƙƙra i ko kpuna i gbi.

Faaba ye ya ñ kpeemo

51 I man swaa dakio bεε be i gem naa gire,
 ma i nε, Yinni Gusunƙ kasu.
 I kpee te mεerio tèn min di ba bεε dāka.
 I wƙru ge yaayo mìn di ba bεε yara.
 2 I bεen laakari wesio Aburahamu bεen tondon mi,
 ka Saaraan mi, wi u bεε mara.
 Sanam mε na nùn soka u sāawa wi turo.
 Ma na nùn domaru kua, na win bweseru dabiasia.
 3 Na Siƙnin bansun wƙnƙnƙndu wa.
 Kon ban si seeya,
 kpa n yen tem gbebum gƙsia nge nen kara Eɗeni.
 Nuku dobu ka yēribu ko n wāa mi,
 kpa bu siarabun womusu ko.
 4 Bεε nen tƙmbu, i laakari koowo,
 kpa i swaa tem kpī i man swaa daki.
 Domi nen min diya wooda ya koo yari,
 kpa ya n sāa bwesenu kpuron yam bururam.
 5 Na ka faaba wee,
 kpa n siri dee dee bwesenu kpuro sƙƙ,
 ka nen nƙm damguu.
 Saa yera be ba wāa n toma
 ba ko n yīiyƙbu mƙ nε sƙƙ,
 kpa ba n nen dam naane sāa.

⁶ I ነክኑ seeyo ወላላ, kpa i maa mēeri temጋ.
Domi ወላላ koo doona nge wiisu,
kpa tem mu munkira mu ko yaki yaki nge yabe
ጥሩሩ.

Men ጥምታ ba koo gbi nge ስኑሱ.
Adama nen faaba ya ስ kpeemጋ.
Nen gem mu ko n wāawa sere ka baadommaጋ.
⁷ I man swaa dakio bēe bwese te i gem yē,
ma i nen woodaba neni bēen ገጅሩ.
I ku nanda ጥምታ bā n bēe fune wunamጋ.
I ku maa diiri berum sī bā n bēe wammጋ.
⁸ Domi ba ko n sāawa nge yāa ni gemi yi di.
Adama nen gem mu ko n wāawa sere ka baadom-
maጋ.
Nen faaba ya ስ maa ነሩ ጋ.

A dom yando, Yinni

⁹ A dom yando kpa a wunen ነሙን dam ስጋሲ,
nge yellu sanam mē a Egibitigibu tabu di,
ma a ben sunጋ wi u sāa nge yaa ግራጋ go.
¹⁰ Ma a dera nim wōkun nim mu gbera,
ma a swaa yara.
Be a yakia, ba ka ጥቅሩ.
¹¹ Nge mēya tē,
be a yakia ba koo kpam ግሳሳሳ,
bu wurama ስክክሳ ka nasaran womusu,
kpa nuku doo bi bu ku ra kpe bu n ስጋሳሳ ben
wuswaጋ.
Yēeribu ka nuku doo ko n bu wāasi,
kpa ነክኑ swāaru ka weeweenu nu doona.

I ku berum ko, nen ጥምታ

¹² Gusunጋ u nēe, nēna mi,
nē wi na bēe nukuru yemiasiamጋ.
ጥኑ u sāawa nge yakasu.
Mban ስንጋ i ko i win berum ko, wi, wi u ra gbi.
¹³ Kpa i nē, Yinni Gusunጋ duari,
nē wi na bēe taka kua.
Na ወላላ ጥሪጋ, ma na tem kua.
I diirumጋ kpeetim sari ጥሩጥ baatere,
be ba bēe dam ስግግግ wuswaጋ,
be, be ba kasu bu bēe kpeerasia.
Adama ben ግሩጥ kun maa ገāanu ጠጋ.
¹⁴ Domi n ስ ጥጥጥ
bu ka be ba yoru mwēera ba ጥጋኑ ነክኑ kusia.
Ba ስ ግጠጥ ግሩጥ ስጋ.
Ba ስ maa ገāanu biamጋ.
¹⁵ Nēna Gusunጋ bēen Yinni,
nē wi na ra de nim wōkun nim mu se
kpa mu kukiri.
Nen yīsira Gusunጋ, ወላላ ka tem Yinni.
¹⁶ Na kon ግንጥ kpaaru ጥሪጋ
kpa n tem kpam swī,
kpa n bēe ስክክሳ ስ n nēe,
i sāawa nen ጥምታ.
Na nen gari doke bēen ነክኑ,
ma na bēe nen ነሙን saaru wukiri.

Yerusalemun ነክኑ swāara

koo kpe

¹⁷ Wunē Yerusalemu, a dom yando, a seewo,
wunē wi a ነሩጋ sua Yinni Gusunጋ ነሙን di
ye ya win ግሩጥ yiba,
ma a ye ነሩጋ sere ka yen ነክኑ.
Wee, ya nun goomጋ.
¹⁸ Wunen bibu kpuro ስጋ, be a mara a seeya,
goo sari wi u koo nun swaa gbiiya.
Goo maa sari wi u koo nun ነሙን nēnē.
¹⁹ Wee, ገāanu yiru ya nun deema,
tabu ka ገጅሩ ka kpeerabu ka bansu.
Wara koo nun duura.
Wara koo nun nukuru yemiasia.
²⁰ Wunen bibu ba dam bia
nē Gusunጋ, wunen Yinnin ግሩጥ ስጋ.
Ma ba kpī kpī swēe ስጋ
nge nēn ni ba taa mwa.
²¹ Yen ስጋ, a yeni swaa dakio a ነክኑ,
wunē wi a ነክኑ ስግግግ soore,
ma a sāa nge a tam goore
adama a ስ tam ነሩጋ.
²² Ameniwa nē Gusunጋ, wunen Yinni,
nē wi na nen ጥምታ faaba ጠጋ, na gerua.
Na nēe, kon ነሩጋ ye mwa wunen ነሙን di,
ye ya nen ግሩጥ yiba ma ya dera a bāarimጋ.
A ስ maa ye ነሩጥጥጋ.
²³ Kon ye dokewa be ba nun dam ስግግግ ነሙንጋ,
be, be ba nun ስጋጋ ba ጠጋ,
a kpunጋ, kpa bu sī wunen ወላላ.
Ma a kpuna a ka tem nēra.
A kua nge swaa yē ስጋ ba sīimጋ.

Yinni Gusunጋ

u koo Yerusalemu yakia

52 Yerusalemu, wunē wi Yinni Gusunጋ u tii ግሳሳ,
a dom yando kpa wunen dam mu wurama,
kpa a wunen bura yānu doke.
Domi be ba ስ Yinni Gusunጋ ስāamጋ,
ben goo kun maa duጋ wunē ስጋ.
² A seewo a tii tua kpara,
a wunen yoo ነክኑ pota wunen wīirun di,
kpa a sina wunen sina ግንጥ ስጋ.
³ Yinni Gusunጋ u Yerusalemu ስጋጋ u nēe, ba raa
nun ስግግግ ግሳሳ sari. Mēya kon maa nun yakia n kun
ka gobi. ⁴ Yellu, nen ጥምታ ba da Egibitigibu ba ስሩጥ di mi.
Yen biru, Asirigiba na ben temጋ ba bu dam ስግግግ ka
wōbia. ⁵ Tē, mba kon ko. Wee Babilonigiba na ba bu
gura kam ስጋ, ma ba kuuki ጠጋ ba nen yīsiru gari kam
gerusimጋ saa baayere. ⁶ Yen ስንጋ ስጋጋ teeru, nen ጥም-
ታ ba koo gia wi na sāa, kpa bu tubu ma nēna na
gerumጋ na ጠጋ, nē wee, na wee.

Yinni Gusunɔ

u koo wurama Yerusalemuɔ

⁷ Anna a wa nge me ba bu dam koosiamɔ,
be, be ba wee guunun di ba labaari gea kparamɔ.
Ba Sionɔ bɔri yendu ka faaban gari sɔmɔ ba mɔ,
Gusunɔ wunen Yinni u bandu dii.

⁸ Wee, be ba ra gb̄araru k̄su
ba nɔngiru sue,
ba kuuki mɔ ka nuku dobu.

Domi ba wa ka nɔni
ma Yinni Gusunɔ u Sionɔ yakiam wee.

⁹ Yerusalemun bansu,
a kuuki koowo ka nuku dobu,
domi Yinni Gusunɔ u win tɔmbun nukuru yemiasia.
U Yerusalemu yakia.

¹⁰ U koo win dam ka win d̄eraru
bwesenu kpuro sɔsi,
kpa bu wa handunian goonu nne kpuro sɔ
ma u win tɔmbu faaba kua.

I yario Babilonin di

¹¹ B̄e be i Yinni Gusunɔn s̄a yerun dendi ȳanu sɔwɔ
i ka wee,
i tii d̄erasio.

Kpa i se i yari Babilonin di.
I ku ḡanu ganu baba ni nu disi mɔ.

¹² Ì n yariɔ, i ñ ko i yari ka sendaru
nge be ba kpikuru suɔ.
Domi Gusunɔ Isireliban Yinni u ko n b̄e k̄su
biruɔ ka wuswaɔ.

Yinni Gusunɔn sɔm kowo

u wahala kua

¹³ Yinni Gusunɔ u n̄e,
wee nen sɔm kowo u koo nasara wa.
U koo se u ko tɔn boko.

¹⁴ Nge me u tɔn dabiru nandasia
ȳen s̄i win wuswaa ya kɔsa wahalan s̄i,
ma win wasi yi ñ maa ka tɔnugii weene,
¹⁵ nge meya u koo bwese dabinu biti kp̄e,
kpa sinambu bu kpana bu gari gere win wuswaɔ.
Domi ȳen faagi ba ñ bu kuare, ba koo ye wa,
kpa ye ba ñ n̄re, n bu yeeri.

53 Ma Esai u wisa u n̄e,
wara u naane doke ye sa n̄ksia.
Wara Yinni Gusunɔ u win dam s̄i.

Sari.
² Wee, win sɔm kowo u seewa win wuswaɔ
nge d̄a kpii p̄tura ye ya kpia tem gbebum sɔ,
ya ñ dam mɔ.
Meya u ñ durɔ burɔ s̄a,
u ñ nanum gam mɔ su sere n̄n m̄eri.
Win wasi kun maa ḡanu s̄a yi sere sun w̄e.

³ Tɔmba n̄n gema ma ba n̄n biru kisi.
U n̄ni s̄re, u wahalan d̄n̄e mɔ,
u ñ waabu w̄.

Sa n̄n atafiiru kua,
sa ñ n̄n garisi ḡanu.

⁴ Adama besen n̄ni sw̄aru
ka besen wahalawa u sɔwɔ.
Ma sa n̄n garisi

wi Gusunɔ u s̄eyasia u sekuru doke.

⁵ Besen durum s̄na ba n̄n sɔka ba yaba.
Besen toranun s̄na ba win wasi k̄siki.
Wahala ye ya n̄n w̄ri mi,
ya ka sun alafia naawa.

Sa bekurawa win m̄era yen saabu.

⁶ Sa raa yarinewa bes̄e kpuro
nge ȳa ni nu k̄re.

Baawure u win swaa sw̄i ye u k̄.

Ma Gusunɔ u n̄n s̄eyasia besen toranun s̄i.

⁷ Ba n̄n n̄ni s̄wɔ, adama u tii kawa.

U ñ n̄n wukie u ḡanu gere
nge ȳa kpen te ba koo saka,
ñ kun me, ȳa te ta maari s̄e
ba ten sansu n̄nrimɔ.

⁸ Ka dama ba n̄n mwa ba siri.

Ba n̄n go nen tɔmbun durum s̄i.

Be ba w̄a win waati ye sɔ,
ben wara u yen bwisikunu kua.

⁹ Ba n̄n kp̄i ka dukiagibu sannu,
ba n̄n sikua tɔn k̄sobun suunu sɔ
baa me u ñ k̄sa gaa kue,
ba ñ maa weesu gasu n̄nre win n̄n di.

¹⁰ Adama Gusunɔn k̄ra
wahala ye, ya ka n̄n w̄ri.

Ma u dua nuku sankiraru sɔ.

U tii kua ȳakuru tɔmbun durum s̄i.

Yen s̄i, u koo bii dabinu wa,
kpa win w̄arun t̄ru tu denya.

Kpa Yinni Gusunɔn himba yu koora saa win min di.

¹¹ Win n̄ni sw̄arun biru, u koo w̄aru di,
kpa u ten dobu n̄.

U koo tii s̄si gemgii tɔn dabinun suunu sɔ,
wi, wi u ben durum sɔwɔ.

¹² Yen s̄na kon de u sina ka tɔn bokobu,
kpa u n baa mɔ damgibun arumani sɔ.
Domi u tii w̄e sere u da u ka gu.

Ma ba n̄n garisi tɔn k̄so,
ȳen s̄i u tɔn dabirun durum sɔwɔ.
U maa be ba taare mɔ suuru kana.

Yinni Gusunɔ u Isireliba k̄i

54 Wune Yerusalemu,
wune wi a s̄a nge kurɔ wi u kun bii mɔ,
a nuku dobu koowo ka kuuki,
domi wune wi ba raa yina,
kaa bibu ma ba n dabi,
n kere wi u ra n marumɔn bibu.

² A wunen kuu bekurugirun batuma sosio,
kpa bu ten beka demia.

A ten wɛɛ denyasio,
 kpa a ten dānu gira nu n dam mɔ.
 A tii kusio, a ku tii bɔke.
³ Domi kaa kɔwara baama.
 Wunen bibun bweseru
 ta koo bwese ni nu tien tem mwɛeri,
 kpa tu da tu sina
 wuu sìn mi goo kun maa wāa.
⁴ A ku nanda, domi a ò sekuru wasi.
 A ku tuka, domi a ò maa bɛɛɛ biamɔ.
 Kaa wunen yellun sekuru duari.
 A ò maa yaayamɔ
 nge mɛ a nɔni sɔɔra wunen turorun saa sɔɔ.
⁵ Domi nɛ, wunen taka kowo na
 sãawa nge wunen durɔ.
 Nen yĩsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 ka Isireliban Yinni Dɛero, ka handunia kpuron Yinni.
 Nena na nun yakia.
⁶ A sãawa nge tɔnu kurɔ gbiikoo
 wi durɔ u yina ma kurɔ wi, u nuki sankire.
 Adama tɛ, na nun sɔɔmɔ na mɔ,
⁷ na raa nun deri saa fiiko,
 adama tɛ, kon nun mwa ka kɔi bakaru.
⁸ Na raa ka nun mɔru kua too saa fiiko,
 na nun nen wuswaa sɔiyari,
 adama tɛ, na wunen wɔnwɔndu mɔ
 nen kɔi te ta ku ra kpen sɔ.
 Nɛ wi na nun yakiamɔ, nena na yeni gerua.
⁹ Nge mɛ na bɔrua Nɔwen saa sɔɔ,
 na nɛɛ, nim yibu bakaru ta ò maa tem kpuro wukir-
 imɔ,
 nge meya na maa bɔrua gisɔ
 na nɛɛ, na ò maa nun gerusimɔ ka mɔru.
¹⁰ Baa guunu nù n swenya,
 ma gungunu nu kɔsikira,
 nen kɔru ta ò nun dɛsirarimɔ.
 Meyya maa bɔri yen tèn nɔ mwɛeru na nun kua,
 ta ko n wãawa sere ka baadommaɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua,
 nɛ wi na wunen wɔnwɔndu mɔ.

Yerusalemu kpaa

¹¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 Yerusalemu, wunɛ wi wahala ya so nge woo bɔkɔ,
 ma goo kun nun nukuru yemiasie,
 wee, kon wure n wunen kpɛɛkpɛɛku swii
 kpa n nun bani ka kpee gobiginu.
¹² Kon wunen gbāraru bani
 ka kpee swāanu ka kpee booguginu,
 kpa ten gamboba ba n sãa kpee
 ni nu ballimɔ nge digi,
 ten kɔsobun wāa yenu nu n sãa kpee swāanu.
¹³ Nena kon wunen bibu kpuro keu sɔɔsi,
 kpa ben dukia ya n kpã.
¹⁴ Kon de a n dam mɔ.
 A ku wurura, a ku bɛrum ko,
 domi gāanu kun nun bɛsumɔ.
¹⁵ Be ba wesianamɔ bu ka nun seesi,

na ò wāa ka be.
 Be ba nɔɔ tia kua bu ka nun wɔri,
 kaa bu kamiawa.
¹⁶ A seko mɛɛrio a wa.
 Nena na nùn kua u dɔɔ bɔɔnu wuremɔ,
 ma u tabu yānu sekumɔ.
 Nɛ turo wiya na ra maa goo seesie u nu bɔɔku.
¹⁷ Yen sɔna tabu yāa ni ba sekumɔ wunen sɔ,
 nu ò gāanu mɔ.
 Wi u ka maa nun da siri gbaburɔ,
 siribu koo yɛro di.
 Yeniwa kon nen sɔm kowobu kua.
 Nge meya kon maa bu faaba ko.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na gerua mɛ.

Gusunɔn durom bakam

55 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ be nim nɔru ga mɔ, i na i nim nɔ.
 Baa bɛɛ be i ò gobi mɔ, i na i mwa i di.
 I na i tam ka bom mwa i nɔ n kun ka gobi.
² Mban sɔna i bɛɛn gobi dimɔ
 ye ya ò arufaani mɔ sɔɔ.
 Mban sɔna i bɛɛn sɔmburun are dimɔ
 ye ya ò bɛɛ debumɔ sɔɔ.
 I man swaa dakio
 kpa i wa i di ye ya gea sãa,
 kpa bɛɛn bwɛra yu yemia dĩa duronun sɔ.
³ I swaa dakima, i na nen mi,
 kpa i wa i n wāa.
 Kon ka bɛɛ arukawani bɔke
 ye ya kun kpeemɔ,
 n ka bɛɛ durom sɔɔsi sere ka baadommaɔ,
 mèn nɔ mwɛeru na Dafidi kua.
⁴ Wee, na nùn kua nen seedagii
 bwese tukunun mi.
 Na nùn kua nin sina boko.
⁵ Nɛ, Gusunɔ wunen Yinnin sɔ,
 kaa bwese tukunu sokusia,
 kpa nu duki na wunen mi,
 baa mɛ nu ò daa nun yɛ.
 Domi nɛ, Isireliban Yinni Dɛerowa na nun bɛɛɛ
 wɛɛmɔ.
⁶ Ñ n men na, i Yinni Gusunɔ kasuo tɛ
 saa ye u wāa bɛɛn bɔkuɔ.
 I nùn sokuo sanam mɛ u wāa bɛɛn turuku.
⁷ Kpa durumgii u win daa kɔsi,
 toro u maa win bwisiku kɔsunu deri,
 kpa u gɔsira u wurama Yinni Gusunɔn mi.
 U koo nùn wɔnwɔndu kua,
 wi, wi u ku ra suuru kpanɛ.
⁸ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 nen bwisikunu kun sãa nge bɛɛn bwisikunu.
 Bɛɛn kookoosu su ò maa sãa nge negisu.
⁹ Nge mɛ wɔlla ka tem toma,
 nge meya maa nen bwisikunu
 ka nen kookoosu ka bɛɛgisu tondine.
¹⁰ Nge mɛ gura ka guru kpenu ra tem dwiiyasie,
 kpa dīanu nu se nu maa gbee wuko bweseru wɛ,

ka ye u koo di,
¹¹ nge meya nen gari yi na gerua,
 yi ku ra kam wɔri yi kun nen kīru kue,
 kpa yi nen himba yibia.
¹² Ka gem, i ko yari yorun di ka nuku dobu,
 kpa bu bɛɛ kpaa alafia sɔɔ.
 Guunu ka gungunu nu koo yɛɛri bɛɛn wuswaasɔ,
 kpa dɔa ni nu wɔa yakasɔ nu taki ko.
¹³ Mi sɔki ra kpi, dɔa ye ba mɔ sipere,
 ka dɔa kiki nubu durorugisa su koo kpi mi,
 kpa ye kpuro yu ko yireru
 te ta nen yiiko sɔɔsimɔ sere ka baadommasɔ.

BOJU ITASE

Yinni Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro soku

56 Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua.
 Na neɛ, i de i gem swii dee dee
 kpa i n sɔa naanɛgibu.
 Domi na ka faaba wee, na n tɛɛmɔ.
 Kon sɔɔsi ma na sɔa gemgii.
² Doo nɔɔrugiiwa wi u mɔ ye na gerua,
 ma u yɔ dim dim u nen tɔɔ wɛrarugiru mem nɔɔwam-
 mɛ,
 ma u ku ra tu disi doke,
 ma u tii neni u ku ka kɔsa ko.
³ Tɔn tuko wi u ne, Yinni Gusunɔ sɔamɔ,
 u ku gere u neɛ,
 na n wuramɔ u du nen tɔmbun suunu sɔɔ.
 Wi ba maa matam kua sina kpaarun sɔmburun sɔ,
 u ku gere u neɛ,
 wee, u kua dɔa gbeburu.
⁴ Domi ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua.
 Na neɛ, sina kpaarun sɔm kowo be,
 ba n nen tɔɔ wɛrarugiru mem nɔɔwamme,
 ma ba mɔ ye ya koo man wɛre,
 ma ba nen arukawani neni dim dim,
⁵ kon bu ayeru wɛ nen yenuɔ,
 kpa bu yisuru yari
 n kere ba n daa bibu mara.
 Kon bu yisuru kɛ
 te ta ko n wɔa sere ka baadommasɔ,
 ta n gbimɔ.
⁶ Tɔn tuko be ba man sɔamɔ,
 ma ba nen yisuru ki,
 ma ba sɔa nen sɔm kowobu,
 be kpuro be ba tɔɔ wɛrarugiru mem nɔɔwamme,
 ma ba n tu disi dokemɔ,
 ma ba nen arukawani neni,
⁷ kon ka bu da nen guu dɛɛarɔ,
 kpa n de bu nuku dobu ko nen sɔa yerɔ.
 Kon ben yaku dɔɔ mwaaruginu
 ka ben yaku ni nu tie mwa nen yaku yerɔ.
 Domi ba koo nen dii te sokuwa
 bwesenu kpuron kana yeru.

⁸ Ne, Yinni Gusunɔ,
 ne wi na Isireli be ba raa yarine menna,
 kon maa bwese tukunu menna
 ka be, nen tɔmbu sannu.

Gusunɔ u Isireliban wirugibu

gerusimɔ

⁹ Bɛɛ gbeeku yeɛ kpuro, i na i di.
¹⁰ Domi be ba sɔa Isireliban kɔsobu,
 ba sɔawa wɔkobu, ba n bwisi mɔ.
 Be kpuro ba sɔawa nge bɔɔ
 ni nu kun kpɛ nu wori.
 Ba ra kɔwa ba n kpɛ
 ba n do kpa ba n dosimɔ.
¹¹ Ba sɔawa nge bɔɔ
 ni n n di, nu ku ra debu.
 Ba sɔawa nge kparo laakari sariba.
 Swaa ye ben baawure u ki,
 yera u ra swii win tiin arufaanin sɔ.
¹² Ba sokunamɔ ba mɔ,
 bu mennama
 bu tam bɔɔbɔm nɔ,
 sia kpa bu maa ko me
 domi tam mu yiba.
57 Gemgibu ba n gu,
 goo ku ra bu weeweenu kue.
 Tɔn geobu ba n wɔruka,
 goo ku ra bwisiku ma tɔn kɔsoba ba bu sɛre ba go.
² Adama tɔn geo be,
 ba ko n wɛrewa gɔriɔ ka bɔri yendu.

Gusunɔ u bɔu sɔɔbu gerusimɔ

³ I susima bɛɛ,
 bwese te i n ka ne, Gusunɔ turo yɔ,
 bɛɛ be i sɔa nge sɔron bibu.
⁴ Wara i yeɛmɔ,
 wara i nɔ swiikinu koosimɔ.
 I n ye ma i sɔawa bwese te ta ku ra mem nɔ,
 te ta ra weesu ko?
⁵ Ma i bɔu sɔarun gari wɔra
 dɔa koo bakaru baateren nuurɔ.
 Ma i ka bɛɛn bibu yɔkunu mɔ
 daanun goonɔ kpee baaba sɔɔ.
⁶ Bɛɛ Isireliba,
 daa torin kpee goriya yi sɔa bɛɛn bɔnu.
 I ra yi yɔkunu koosi kpa i yi tam wisi.
 I tamaa ne, Yinni Gusunɔ, kon ye tii marisiwa?
⁷ Guunu wɔlɔwa i ra bɛɛn sɔanu ko.
 Miya i ra maa yɔ i yɔkunu ko.
⁸ I bwɔarokunu mani bɛɛn gamboban biruɔ,
 ma i ka bɔnu arukawani bɔkua.
 Nu sɔa nge durɔ tanɔ
 be i ki i ka kpuna.
 Ma i man biru kisi
 i bɛɛn yɔnu potira,
 i bɛɛn kpɛn yenu yasum sosi.

Wee i ben terenu mɛɛra.

⁹I tii gum sawa i da
i bɛɛn bũu wi ba m̀ M̀ɔɔku deema.
I tii turare yẽka mam mam
ma i sɔmɔbu gɔra mi n toma.

Wee, i wɔrɔma sere temɔ.

¹⁰I ka bɛɛn sirenabu wasire.

Adama i ñ bwisika i nɛɛ, bu ñ arufaani gaa m̀.

Ma i m̀, i dam tie, i ñ wasire.

¹¹Ñ n men na, waran bɛruma i m̀,

i ka man nɔni w̃kumɔ.

Waran bɛruma i m̀,

i ñ ka man yaaye,

i ñ maa man garisi.

Yèn s̃ na nɔ maari saa tɛɛbun di,

yen s̃na i ñ man nasie.

¹²Adama kon bɛɛ s̃ɔsi

ma bɛɛn kookoo si i raa tamaa su dee dee s̃a mi,

su ñ bɛɛ arufaani gaa m̀.

¹³Yen s̃, ñ n kuuki m̀,

ì n somiru kanamɔ,

bɛɛn bũu dabi te, ta ñ bɛɛ wɔramɔ.

Kon dewa woo gu ka nu doona mam mam.

Adama be ba man naane s̃a

ba koo tem mɛ tubi di,

kpa ba n w̃a Siɔnɔ, guu te na gɔsan mi.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu bekia

¹⁴Nɛ, Yinni Gusunɔ, na nɛɛ,

i tii suo i swaa sɔmɛ.

I g̃a k̃sunu kpuro wunɔ

ni nu w̃a nen tɔmbun swaa sɔ.

¹⁵Nɛ, Gusunɔ Wɔrukoo, nɛ wi na dɛɛre,

na w̃a w̃ɔll sere ka baadommaɔ,

adama na maa w̃a ka tɔnu

wi ba taare ma win nuki sankire,

kpa n ka ñn dam kɛ.

¹⁶Na ñ k̃ na n bɛɛ taare w̃ɛmɔ baadomma,

kpa na n ka bɛɛ m̃ru neni saa kpuro.

Nà n m̀ mɛ,

nen taka kooru kpuro ya koo kam kowa.

¹⁷Nen m̃ru ya seewa Isireliban

taare bakan s̃,

ma na bu sɛɛyasia sere na ñ maa k̃ n bu mɛɛri.

Adama ka mɛ, ba ỹrariwa ben mɛm nɔ sari te sɔ,

ma ba ben tiin g̃ru k̃ru sw̃i.

¹⁸Na ben daa yẽ.

Ka mɛ, kon bu bekia,

n bu kpara kpa n bu nukuru yemiasia.

Be ba gɔ wooru s̃ ba sumɔ,

¹⁹kon de bu nuku dobun kuuki ko.

Be ba w̃a n toma ka be ba w̃a turuku,

ba koo b̃ri yendu wa.

Nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bu bekia.

Nena na ye gerua.

²⁰Adama nuku k̃surugibu

ba s̃awa nge nim w̃kun nim kurenu,

ni nu ñ kp̃ nu ỹra s̃ɛɛ,

ni nu ra n p̃ɔɔka ka disinu sɔwɔ.

²¹Nuku k̃surugii kun b̃ri yendu wasi.

Nɛ, Yinni Gusunɔ na yeni gerua.

Nɔnɔ kɔku geeru

58 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
a nɔngiru suo ka dam nge mɛ kaa kp̃,
kpa wunen nɔnɔ gu nɔnɔ nge kɔba.

A nen tɔmbu Yakɔbun bweseru s̃ɔwɔ

ma ba durum kua.

²T̃ɔn baatere ba ra n man sokuwa

ba n k̃ bu gia ye na k̃ bu ko.

Ba m̀ nge tɔn be ba gem sw̃i,

be ba ñ nen woodaba deri.

Ba ra man kane

n bu siria dee dee,

kpa ba n k̃ ba n ka man w̃a.

³Adama ba ra nɛɛ, mban s̃na ba koo maa nɔnɔ kɔke,

domi na ñ bu mɛɛra.

Mban s̃na ba tii wahala m̀,

domi na bu atafiiru s̃a.

Kpa n bu wisi n nɛɛ,

baa ñ n nɔnɔ kɔkumɔ,

bɛɛn tiin k̃ra i ra n m̀,

kpa i n bɛɛn sɔm kowobu dam d̃remɔ.

⁴I ra n sikirinamɔwɔ i n sankinamɔ,

kpa i n nɔm kusenu soonamɔ ka nuku k̃suru.

Ì n nɔnɔ kɔkumɔ ma i m̀ mɛ,

nɛ, Gusunɔ na ñ bɛɛn gari nɔnɔ.

⁵Nɔnɔ kɔku te na k̃, teya mi?

I winu sikamɔ nge yakasu,

ma i saakiba sebua i tii torom wisimɔ.

Adama i tii kawewa mi ka gem?

Nɔnɔ kɔku ten bwesera kun man w̃remɔ.

⁶Wee nɔnɔ kɔku te na k̃.

Be i k̃kua nuku k̃surun s̃,

i bu ỹsuo.

Be i raa dam d̃remɔ,

i de bu doona.

Kpa be ba yoru dimɔ bɛɛn mi,

bu kara.

⁷I bɛɛn d̃ianu b̃nu koowo

ka wi u kun m̀ u di,

kpa i be ba kun w̃a yeru m̀ nenɛ bɛɛn yenuɔ.

Ì n goo wa u s̃imɔ tereru,

i ñn ỹnu w̃ɛyɔ u sebe,

kpa i ku maa bɛɛn winsim biru kisi.

⁸Saa yera nen durom mu koo bɛɛ

naawa nge buruku s̃ɔ,

kpa mi i mɛɛra m̀ yu bekura fuuku.

Meya maa gem mu ko n da n bɛɛ swaa gbiiye.

Nɛ, Yinni Gusunɔ,

na kon ka bɛɛ w̃a na n bɛɛ k̃su.

⁹Sanam meya ñ n man soka,

kon bɛɛ wisi n nɛɛ, nɛ wee.

Ì n bɛɛn yobu kara,
 ma i murafitiru ka gari kɔ̄si deri,
¹⁰ Ì n gɔ̄ɔro dīanu wɛ̄,
 ma i maa s̄āaro debia,
 saa yera i ko yari yam wɔ̄kurun di,
 kpa yam wɔ̄ku te, tu ko nge sɔ̄ɔ sɔ̄ɔ.
¹¹ Nɛ, Yinni Gusunɔ̄, kon bɛɛ kpara sere ka baadom-
 maɔ,
 kpa n de i n deba baa mi dīanu ku ra kpi.
 Kon de bɛɛn wasi yi dam wa,
 kpa i n s̄āa nge gbee te ta kakoru mɔ,
 ñ kun mɛ nge bwii yin nim ku ra kpe.
¹² Saa yera i ko bansu seeya
 si ba kɔ̄ n tɛ,
 kpa i maa bani kpeɛkpeɛku wɔ̄llɔ
 ge ba swīi saa yellun di.
 Sanam meya ba koo bɛɛ soku
 be ba ra bansu ka swɛɛ sɔ̄mɛ,
 kpa bu de tɔ̄mbu ba n wāa mi sɔ̄ɔ.

A tɔ̄ɔ wɛ̄rarugirun wooda mem nɔ̄ɔɔ

¹³ Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ,
 ì n tii nɛnuu i kun sɔ̄mburu kue,
 ma i bɛɛn tiin kīru deri
 i ka tɔ̄ɔ wɛ̄rarugirun wooda mem nɔ̄ɔɔ,
 ma i man bɛɛɛ wɛ̄
 i nen tɔ̄ɔ dɛera te garisi tɔ̄ɔ duroru,
 ma i kun gari bɛkɛ saare,
¹⁴ saa yera i ko nuku dobu wa nen s̄āaru sɔ̄ɔ,
 kpa tɔ̄mbu kpuro bu bɛɛ bɛɛɛ wɛ̄,
 kpa n bɛɛ diisia tem mɛ sɔ̄ɔ,
 mɛ na bɛɛn sikado Yakɔ̄bu wɛ̄.
 Nɛ, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

Ye ya Isireliba karane

ka Gusunɔ̄

59 I tamaa Gusunɔ̄ kun dam mɔ̄wa
 u ka bɛɛ faaba ko?
 I tamaa u ñ swaa mɔ̄ u ka bɛɛn gari nɔ̄?
² Aawo, n ñ mɛ.
 I n yɛ̄ ma bɛɛn tiin durum s̄āna i karane ka wi.
 Bɛɛn toranun s̄āna u bɛɛ biru kisi,
 ma ya dera u ñ maa bɛɛn gere swaa daki.
³ Bɛɛn nɔ̄ma ya yem yiba, domi i tɔ̄mbu go.
 Weesu ka gari kɔ̄siya yi yarimɔ̄ bɛɛn nɔ̄sun di.
⁴ Weesa i ra n ka bɛɛn berusebu siribu sokumɔ̄.
 Bɛɛn goo ku ra ka gem siribu de.
 Seeda weesugia sɔ̄ɔra i ra n t̄āsa siri yeru mi.
 Kɔ̄sa i ra bwisiku kpa i kom kɔ̄sum ko.
⁵ Bɛɛn himba ya s̄āawa gāa kɔ̄sunu
 nge waan s̄ɛ̄a.
 B̄a n ye kɔ̄ra,
 surɔ̄kɔ̄ra ta ra yande yari min di.
 Wi u ye di u ko n gbimɔ̄wa.
 Bɛɛn bwisikunu nu s̄āawa nge naran wɛ̄ɛ yi ya
 tarimɔ̄.

N ñ mɔ̄ yi wāa yi ka gāa geenu ko,
 nge bekuru te tɔ̄nu koo wukiri,
 ma n kun mɔ̄ yi ka gāanu yina mwa.
 Nge meya bɛɛn nɔ̄ma ya s̄āa,
 ya wāawa yu ka kɔ̄sa ko.
⁷ I ra n sendewa i ka kɔ̄sa ko,
 kpa i n naasu s̄āu i ka tɔ̄nun yem yari kam.
 I ra n bwisikumɔ̄wa i ka tɔ̄mbu kɔ̄sa kua,
 kpa i n tɔ̄mbu dam dɔ̄remɔ̄
 i n ben yānu guramɔ̄ mi i dua kpuro.
⁸ I ñ alafian swaa yɛ̄.
 Bɛɛn sanu sanusu ku ra maa gem swīi,
 sere swɛɛ yi yi ñ dende.
 Wi u gesi bɛɛn swɛɛ yi mwa kpuro,
 u ku ra b̄ri yendu wa.

Isireliba ba ben durum

tuuba mɔ̄

⁹ Isireliba ba nɛɛ, besen toranun s̄āna
 wunɛ Yinni Gusunɔ̄n faaba ya tɛemɔ̄
 yèn nɔ̄ mwɛ̄ru a sun kua.
 Sa yam bururam mara,
 adama yam wɔ̄kuru sɔ̄ɔra sa sīimɔ̄ ka tɛ̄.
 Sa mara sɔ̄ɔ u yari,
 adama yam mu tīriwa sere ka gisɔ̄.
¹⁰ Sa sīimɔ̄ sa b̄arimɔ̄
 nge wɔ̄ko wi u gana babi.
 Ma sa sokikiramɔ̄ sɔ̄ɔ sɔ̄ɔ
 nge wi u wāa yam wɔ̄kuru sɔ̄ɔ.
 Baa mɛ sa bwāa do,
 besɛ ka gonu sa kua tia.
¹¹ Sa gb̄aramɔ̄ nge yaa gɔ̄ba,
 ma sa sumɔ̄ nge kparukonu.
 Yinni Gusunɔ̄, sa mara a sun yakia,
 adama wunen faaba ya ka sun tonda.
 N ñ koore su ye wa.
¹² Domi besen toranu kp̄ɛa wunen wuswaaɔ,
 ma besen durum ya besen daa s̄ɔ̄sɔ̄simɔ̄.
 Sa besen toranu yɛ̄ ni nu sun wāasi.
¹³ Sa kua taaregibu ka naane sarirugibu
 wunɛ Yinni Gusunɔ̄n mi.
 Sa nun deri wunɛ wi a s̄āa besen Yinni,
 ma sa nun seesi,
 sa tɔ̄mbu dam dɔ̄re.
 Bwisiku weesugina nu ra n yiba besen ḡrusɔ̄.
¹⁴ Yera n dera gem kun ka maa wāa besen suunu sɔ̄ɔ,
 ma faaba ya ka sun tonda.
 Gem mu ku ra maa s̄ɔ̄sire mi tɔ̄mba menne.
 Sa ra mu tɛ̄siwa.
¹⁵ Gem mu kpa.
 Wi u maa kɔ̄sa suurimɔ̄
 ba ra nùn w̄riwa bu win yānu gura.

Yinni Gusunɔ

u koo tɔmbu seeyasia

Ye Yinni Gusunɔ u wa ma gem kun maa wãa,
ya ñ ka nùn naawe.

¹⁶ Ma u biti kua, yèn sɔ̄ goo kun yen gari m̀.
Yen sɔ̄na win tii u ḡru doke u win dam s̄ɔ̄si.

Ma u tãsa win gem s̄ɔ̄,
¹⁷ u mu sebua nge tarakpe,
ma u faaba doke wirɔ̄ nge sii furɔ̄ kɔ̄kɔ̄.

U m̄ru kɔ̄siabu sebua nge yaberu,
ma u tii nisinu wukiri nge gurumusuru.

¹⁸ U koo baawure siri
nge m̄n̄n̄n̄ win kookoosu n̄,
kpa u ka win yibereba m̄ru ko,

baa be ba ka nùn toma,
¹⁹ kpa bu win ȳsiru nasia

kpa win yiiko yu s̄ɔ̄sira
saa s̄ɔ̄ yari yerun di
n ka da s̄ɔ̄ duu yerɔ̄.

Sanam m̄e yibereba ba koo na nge daa bakarun nim,
Yinni Gusunɔ̄n̄ Hunde u koo bu gira bu doona.

²⁰ Faaba kowo u koo na Yerusalemun s̄ɔ̄,
ka sere maa Isireliba be ba ḡru gɔ̄sian s̄ɔ̄.

Yinni Gusunɔ̄wa u yeni gerua.

²¹ U maa n̄e, win arukawani wee, ye u ka bu
bɔ̄kum̄. Win Hunde u ko n wãawa be s̄ɔ̄, kpa u win
gari doke ben kɔ̄kɔ̄. Yin ḡe kun doon̄ ben n̄sun di,
sere n ka da ben bibun bibun kɔ̄kɔ̄, saa t̄en di sere ka
baadomma. Wi, Yinni Gusunɔ̄wa u yeni gerua.

Yerusalemu

ya koo kpam yiiko wa

60 Yerusalemu, a seewo kpa a n ballim̄,
domi yam bururam mu nun naawa.

N̄e, Yinni Gusunɔ̄n̄ yiiko ya nun wukiri.

² Wee yam w̄kura tem ka t̄n̄
tukobu wukiri.

Adama wun̄e, n̄en yiiko ya nun yam bururasie nge
s̄ɔ̄.

³ Bwesenu ka nin sinambu
ba koo na bu s̄i yam bururam m̄e s̄ɔ̄.

⁴ A m̄erio a ka sikerena.

Be kpuro ba mennama
ba sisi wunen mi.

Ba ka wunen bibu wee tontonden di,
ba w̄ndiaba b̄ewa.

⁵ Æ n bu wa ba wee,

kaa nuku dobu ko.

Wunen ḡru ga koo dora

sanam m̄e bwesenu nu koo ka nun arumani naawa
saa nim w̄kun guru ḡin di.

⁶ Ba koo nawa ka yooyoo dabi dabiru
Madianin di ka Efan di.

Gaba koo maa na Seban di,

ba n wura ka turare s̄ɔ̄wa,

kpa ba n n̄e, Yinni Gusunɔ̄ tɔmam̄.

⁷ Ba koo nun Kedaan yaa sabenu mennama,
kpa bu ka nun Nebayɔ̄tun yã kinenu naawa
a ka nu yãkuru ko

ni nu koo man w̄ere,

kpa n n̄en sãa yeru b̄ere sosi n kere yellu.

⁸ Mba n wee m̄e,

nge guru wii wuroru,

ñ kun m̄e nge totober̄e

ni nu wee nin dirɔ̄.

⁹ Wunen biba ba wee tem mi n toman di.

Goo nimkuu bakasa su gbia

su ka bu sisi tontonden di,

ka ben sii geesu ka wura

bu ka man b̄ere w̄e,

n̄e, wunen Yinni D̄ero,

n̄e wi na nun w̄lle sua.

¹⁰ T̄n̄ tukoba koo wunen gani seeya,

kpa ben sinambu bu ko wunen yobu bu nun sã.

Yellu, na raa nun seeyasia ka m̄ru,

adama t̄e, n̄en durom s̄ɔ̄, na wunen w̄n̄w̄ndu wa.

¹¹ Yerusalemu, wunen gb̄ararun gamboba

ba ko n keniarewa baadomma.

Ba ñ bu k̄enum̄ s̄ɔ̄ s̄ɔ̄ ka w̄kuru,

kpa bwesenu ka nin sinambu

bu ka du bu nun dukia w̄e.

¹² Domi bwese ni nu yina nu nun sã mi, nu koo gbi-
wa. Ba koo ni kpuro kpeerasiawa.

¹³ Libanin b̄ere ya koo kpe,

domi ba koo ka nun yen dãa gea naawa

ye ba m̀ sipere ka oromu ka buyi,

kpa bu ka n̄en sãa yeru buraru kua,

kpa n n̄en wãa yeru b̄ere w̄e.

¹⁴ Be ba raa nun dam d̄rem̄ mi,

ben biba koo na wunen wuswaɔ̄ bu tii kawa.

Be ba raa maa nun yaakoru m̀,

ba koo yiira wunen wuswaɔ̄ bu nun sã,

kpa bu nun soku Siɔ̄ni,

Isireliban Yinni D̄eron wuu.

¹⁵ Wun̄e wi tɔmbu ba raa tusa ba deri,

ba ku ra maa n̄e wunen mi,

kon nun ko wuu burɔ̄ sere ka baadomma,

kpa a n wunen tɔmbu nuku dobu w̄em̄

sere ka ben bibun bibɔ̄.

¹⁶ Bwese tukunu ka nin sinambu

ba koo nun k̄kri

nge m̄e bii m̄ero u ra win bii k̄m̄ k̄e,

kpa a gia

ma n̄ena na sãa Gusunɔ̄

Yak̄bun Yinni damgii

wi u nun yakia

ma u nun faaba m̀.

¹⁷ Kon de wura yu koora mi sii ganda raa wãa,

sii geesu maa mi sii w̄kusu raa wãa.

Kon dãa wuna n sii gandu k̄sire ko,

kpa n kpenu wuna n sisu k̄sire ko.

Kpa n de bu nun kpara gem ka b̄ri yendu s̄ɔ̄.

¹⁸ Saa ye sɔɔ, ba ñ maa sannɔsun damu nɔɔɔ wunen temɔ.

Meya ba ñ maa mu wɔrimɔ bu men yānu gura kpa bu mu deri bansu.

Domi kon nun kɔsu nge gbāraru, kpa a man siara nen faaban sɔ.

¹⁹ N ñ maa sɔɔ u koo nun yam bururasia sɔɔ sɔɔ.

N ñ maa suru u koo nun yam dɛerasia wɔkuru.

Adama nɛ, Yinni Gusunɔwa ko na n nun yam bururasi sere ka baadommaɔ, kpa a bɛɛɛ wa nen sɔ.

²⁰ Wunen nuku sankiranu kpuro nu koo doona.

Domi nɛ, Yinni Gusunɔwa ko na n nun yam bururasi sere ka baadommaɔ.

Sɔɔ u ra du, suru ra maa wɔkuru ko, adama nen yam bururam mɛ, mu ku ra kpe.

²¹ Wunen tɔmbu kpuro ba ko n sāawa gemgibu, kpa ba n tem mɛ mɔ sere ka baadommaɔ.

Na bu girawa nge dāa kāasa.

Ba sāawa be na taka kua bu ka nen kpāaru sɔɔsi.

²² Bwese kera ye ya piiburu bo, ya koo ko bwese baka damgirun nuuru.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa kon ye ko fuuku yen saa yà n tura.

Yinni Gusunɔn gɔro

ka win gari

61 Yinni Gusunɔn Hunde u ka man wāa. Domi wiya u man gɔsa

n ka dam sarirugibu labaari gea nɔɔsia, kpa n be ba nuki sankire nukuru yemiasia, kpa n yobu sɔ ma ba koo bu yakia, kpa n maa pirisɔmba sɔ ma ba koo bu kara.

² N kpaa saa ye Yinni Gusunɔn u koo tɔmbu durom kua,

n gere saa ye u koo win yiberɛba mɔru kɔsie, kpa n maa be ba gɔɔ sɔ kpuro nukuru yemiasia.

³ Ba gɔɔ sɔ Sionin sɔ.

Adama Gusunɔn u man gɔsa n ka ben nuku sankiranu gɔsia nuku dobu.

Ba ñ maa torom wisimɔ wirɔ, dawani bura ba koo bɔke.

Ben wuswaa kun maa burisinamɔ, ya ko n sāawa nge be ba gum nubu durorugim sawagia.

Ba koo ben yāa wɔnwɔnduginu pota bu tɔɔ baka yānu sebe.

Saa ye sɔɔra ba ko n sāa nge dāa ni nu Gusunɔn bɛɛɛ sɔɔsimɔ, ñ kun mɛ nge gbee te ta win yiiko sɔɔsimɔ.

⁴ Ba koo ban gurusu seeya, kpa bu wuu si ba raa kɔsuka yellu sɔmɛ.

⁵ Bɛɛ Isireliba, sɔba koo na bɛɛn mi, bu bɛɛn yaa sabenu kpaa,

kpa bu maa bɛɛ gbee sɔma kua.

⁶ Adama ba koo bɛɛn tii sokuwa Yinni Gusunɔn yāku kowobu ka win sɔm kowobu. I ko bwese tukunun arumani gura, kpa i n ka woo kanamɔ.

⁷ Yinni Gusunɔn u nɛɛ, ba bɛɛ sekuru doke ta kpā.

Tɔmba bɛɛ yāatam siemɔ, yen sɔna seku ten ayerɔ i ko n baa mɔ n kpā tɔn ben temɔ, kpa i n wāa nuku dobu sɔɔ bi bu ñ kpeemɔ.

⁸ Wi, Yinni Gusunɔn, gema u ra kā. U dam dɔrebu ka kom kɔsum tusa. U koo win tɔmbu ben are wɛ dee dee, kpa u ka bu arukawani bɔke ye ya ko n wāa sere ka baadommaɔ.

⁹ Bwesenu kpuro nu koo be ka ben bibun bweserun gari nɔ, kpa be ba bu wa kpuro bu gia ma wiya u bu domaru kua.

Siarabun womu

¹⁰ Yinni Gusunɔn sɔɔra Yerusalemu koo nuku dobu ko, kpa yen gɔru ga n do win sɔ. Domi wiya u ye faaba kua u ye gem wɛ.

Ma win faaba ye ka win gem mɛ, mu sāa nge bura yāa ni kurɔ kpao ka win durɔ ba doke.

¹¹ Nge mɛ tem mu ra de dāa bweseru tu kpi, nge meya Yinni Gusunɔn u koo win tɔmbu faaba ko u bu bɛɛɛ wɛ, kpa bwesenu kpuro nu ye wa.

Yerusalemu kpaa

62 Yinni Gusunɔn u nɛɛ, wunɛ Yerusalemu, wunen kɪrun sɔ na ñ marimɔ.

Na ñ maa wɛramɔ sere n ka nun faaba ko, kpa yu sɔɔsira nge bururun sɔɔ, ñ kun mɛ, nge wii bɔn te ta dɔɔ yabure,

² kpa bwesenu kpuro nu wa ma na nun faaba kua, kpa sinambu ba n wunen yiiko mɛɛra.

Yisi kpaara ba koo ka nun soku te nɛ, Yinni Gusunɔn kon nun kɛ.

³ Kpa a n sāa nge furɔ bɛɛɛreguu ge ga ballimɔ nɛ, Gusunɔn wunen Yinnin nɔma sɔɔ.

⁴ Ba ñ maa nun sokumɔ wuu ge na deri. Ba koo nun sokuwa nɛ, Yinni Gusunɔn nuku dobu. Domi wunɛ sɔɔra nen nuku dobu wāa. Ba ñ maa wunen tem sokumɔ bansu.

Ba koo mu sokuwa kurɔ kpao, domi kon mu durɔ kɛ.

⁵ Nge mɛ bii durɔbu ga koo ka gen kurɔ gbinna, nge meya wunen bibu ba koo ka nun gbinna.

Nge mɛ aluwaasi u ra n nuku dobu mɔ win kuro
kɛɛron sɔ,

nge mɛya ko na n nuku dobu mɔ wunen sɔ.

⁶ Wunɛ Yerusalemu,

na dera gaba sɔa nge wuu kɔsobu

be ba ra n yɔ gb̄araru wɔllɔ,

ba ñ kɔ marimɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru.

Bɛɛ wuu kɔsobu,

bɛɛ be i nɛ, Yinni Gusunɔ Yerusalemun gari

yaayasiamɔ,

i ku wɛra.

⁷ I ku de n wɛra sere n ka Yerusalemu swii,

kpa ya n bɛɛɛ mɔ handunia sɔɔ.

⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ, na bɔrua ka nen dam, na nɛɛ,

na ñ maa wunen alikama yiberɛba wɛɛmɔ bu di.

Mɛya sɔbu ba ñ maa wunen tam nɔrumɔ,

mɛ mu sɔa wunen sɔmburun are.

⁹ Adama be ba alikama gɔ ba koo ye di,

kpa bu nɛ, Yinni Gusunɔ siara.

Be ba maa ben resemba sɔra

ba koo yen tam nɔ nɛ, Yinni Gusunɔ sɔa yerɔ.

¹⁰ Bɛɛ Yerusalemugibu,

i yario saa wun di,

i bɛɛn tɔn be ba wee swaa sɔnwa,

i yen kpenu wuna i kɔ nɛrasia.

I gidi bɔra yɔrasio ben bera gia.

¹¹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ, na handunian tɔmbu

kpuro sɔɔmɔ.

Na nɛɛ, i Yerusalemugibu sɔɔwɔ i nɛɛ,

wee, nɛ, ben faaba kowo, na sisi

ka ben tɔn be ba raa yoru mwɛɛra.

¹² Ba koo bu soku bwese te na gɔsa na yakia.

Wunɛ maa Yerusalemu, ba ñ maa nun sokumɔ wuu

ge na deri.

Ba koo nun sokuwa wuu ge na kɔ.

Yinni Gusunɔ u nasara

wa handunia kpuro sɔɔ

63 Wara u wee Botisiran di

ye ya wɔa Edɔmun temɔ,

u yabe swɔaru sebua kom kom.

Ma u sɔimɔ ka win dam kpuro, ka toro sindu.

Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

nɛna na wee n ka siri dee dee.

Na dam mɔ n ka nen tɔmbu faaba ko.

² Mban sɔna wunen yɔnu nu sɔri

nge wi u resem gamamɔ.

³ U wisa u nɛɛ,

nɛ turowa na da na tɔmbu taaka nge resem.

Bwesenu kpuro sɔɔ, baa tɔn turo u ñ nɛ u man somi.

Na bu taaka na kɔsuka ka mɔru,

sere ben yem mu nen yɔnu wisi nu disinu kua.

⁴ Domi na gɔru doke n ka mɔru kɔsia.

Tɔra maa tura n ka nen tɔmbu yakia.

⁵ Na mɛɛra mɛɛra na bita soora.

Na ñ wa wi u koo man somi.

Goo sari wi u koo man dam kɛ.

Adama nen mɔru ya man dam sosia na ka nasara
wa.

⁶ Wee, na tɔmbu taaka ka mɔru.

Ba burisina nge tam nɔrobu nen mɔrun sɔ.

Ma na ben yem yari temɔ.

Yinni Gusunɔ

u Isireliba durom kua

⁷ Kon Yinni Gusunɔn durom mɛ u sun kua kpara,

kpa n nɔn tɔma ye u sun kuan sɔ.

Kon win tɔn geerun gari gere

te u besɛ Isireliba sɔɔsi

win wɔnwɔndu ka win kɔi bakarun saabu.

⁸ U bwisika u nɛɛ, sa sɔawa win tɔmbu,

sa ñ nɔn tɔnu kandu kuammɛ.

Yen sɔna u sun faaba kua.

⁹ Besɛn wahala kpuro sɔɔ, u sun somi.

N ñ mɔ win gɔrado u sun faaba kua,

win tiiwa u sun yakia

win kɔru ka win wɔnwɔndun sɔ.

Ma u sun kɔkri saa yellun di.

¹⁰ Adama sa nɔn seesi sa win Hunde nuki sanku.

Yen sɔna u kua besɛn yiberɛ

ma u ka sun tabu kua.

¹¹ Ma sa Mɔwisin waati yaaya sa nɛɛ,

mana Yinni Gusunɔ u wɔa

wi u ka besɛ ka besɛn wirugibu nim wɔku tɔbura.

Mana u wɔa,

wi u dera win Hunde Dɛero u wɔa besɛn suunu sɔɔ.

¹² Ma u Mɔwisi kpara ka win dam bakam.

U nim burana besɛn wuswaɔ

u n ka yɔsi bɛɛregiru yara

sere ka baadommaɔ.

¹³ U sun kpara nim bweru sɔɔ.

Ma sa sɔa gbaburu

nge dumi yi yi duki mɔ,

sa ñ sokure.

¹⁴ Win Hunde u ka sun da sa wɛra

nge mɛ yɔa kpara u ra ka win yaa sabenu de wɔwɔ.

Nge mɛya u sun kpara u ka yɔsi bɛɛregiru yara.

Isireliba ba Gusunɔ

wɔnwɔndu ka somiru kanamɔ

¹⁵ Yinni Gusunɔ,

a mɛɛrima saa wɔllun di

mi wunen wɔa yee dɛɛraru ka yikogira wɔa,

kpa a wa ye ya sun mɔ.

Mana wunen hania ka wunen dam mu wɔa.

Wee a sun wunen kɔru ka wunen wɔnwɔndu wunari.

¹⁶ Adama wuna a sɔa besɛn baaba.

Besɛn yɔyɔbu kun maa wɔa besɛn sikadoba sɔɔ.

Baa Aburahamu ka Isireli bɔ kun sun wure,

Yinni Gusunɔ, wuna a sɔa besɛn baaba,

wunɛ wi a sun faaba kua saa yellun di.

¹⁷ Yinni Gusunɔ,
 mban sɔna a dera sa ka wunen swɛɛ tonda,
 ma besen gɔrusu bɔbia,
 sa ñ maa nun nasie.
 A wurama besen kírun sɔ besɛ be sa nun sãamɔ.
 Sa sãawa wunegibu saa yellun di.
¹⁸ Wee, saa fiiko tɔnawa besɛ wunen tɔn be a gɔsa,
 sa sina tem mɛ sɔɔ.
 Ma besen yiberɛba ba wunen sãa yeru wɔri ba kɔ-
 suka.
¹⁹ Wee ya tɛ, mìn di sa sãa nge be a ñ kpare,
 ka be ba ñ wunen yísiru sɔɔwa.
 Yinni Gusunɔ, sa nun mara
 a wɔllu gĩa kpa a sarama.
 À n tunuma, guunu nu koo diiri berum sɔ.
64 Kaa n sãa nge dɔɔ wi u dãa gbeba mwaamɔ,
 ñ kun mɛ wi u nim gbisiamɔ,
 kpa wunen yiberɛba bu gia nge mɛ a sãa,
 kpa bu diiri wunen wuswaamɔ.
² Yinni Gusunɔ,
 sanam mɛ a sarama a maamaaki kua
 ye sa ñ ka yĩyɔ,
 guunu diira berum sɔ.
³ Sa ñ gasɔ goon gari sɔɔre.
 Wunɛ baasi, sa ñ maa goo waare
 wi u yen bweseru kua
 win tɔn be ba nùn naane sãan sɔ.
⁴ Wi u gem swĩi ka nuku dobu,
 ka sere be ba wunen wooda yaaye,
 ba sĩimɔ ye sɔɔ,
 bera a ra swaa gbiye.
 Adama a ka sun mɔru kua
 yèn sɔ sa durum kua.
 Ka mɛ, sa ra n durum ye mɔwa sa n dɔɔ
 saa yellun di.
⁵ Sa kua nge disigibu,
 ma besen daa gea ya sãa nge yãa disinuginu.
 Sa gbere nge wurusu,
 ma besen durum ka sun doonɔ nge woo.
⁶ Goo sari wi u wunen somiru kasu.
 Goo maa sari wi u ra nun kanɛ bururu,
 domi a sun wunen wuswaa berua,
 ma a sun deri sa gɔɔ dɔɔ besen durum sɔ.
⁷ Ka yen de, Yinni,
 wuna a sãa besen baaba.
 Sa sãawa nge sɔndu,
 wuna a sun mɔma ka wunen nɔma.
⁸ Yinni Gusunɔ, a ku mɔru ko too,
 a kun maa besen durum ye yaaye sere ka baadom-
 maɔ.
 Adama a n yɛ ma sa sãawa wunen tɔmbu.
⁹ Wee wunen wuu si a gɔsa su kua bansu.
 Yerusalemu ya wɔruka.
¹⁰ Besen sãa yee bura dɛera te,
 mi besen sikadoba ba ra raa nun sã,
 ta dɔɔ mwaara.
 Gãa gee ni sa maa mɔ kpuro, nu kam kua.
¹¹ Kaa n yeniba kpuro mɛerawa a n kɔɔ maari,

kpa besen nuki yi sankira n banda?

Yinni Gusunɔ

u koo win yiberɛba sɛeyasia

65 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 na sɔɔru kpeerewa n ka nen tɔmbun kanaru
 mwa,
 adama ba ñ man gãanu bikie.
 Na sɔɔru sãa n ka bu nen tii sɔɔsi,
 adama ba ñ man kasu.
 Ma na nɛɛ, nɛ wee, baa mɛ ba ñ man soka.
² Na tɔn be ba ra n man seesimɔ kɔma gãri saa
 kpuro.
 Tɔn be, swaa kɔsa sɔɔra ba ra n sĩimɔ,
 kpa ba n ben tii tiin bwisikunu swĩi.
³ Ba ra n nen mɔru seeyamɔwa kiri kiri.
 Domi ba ra n bũu yãkunu mɔwa dãa konɔ,
 ba n turare dɔɔ dokemɔ yãku yenun wɔllɔ
 ni ba kua ka biriki.
⁴ Kpa ba n bikiaru daamɔ sika,
 ba n wãa mi wɔkuru kpuro.
 Ba ra n kurusɔ yaa dimɔ
 ka maa dĩa sesenuginu ganu,
⁵ kpa ba n sere gabu sɔɔmɔ ba n mɔ,
 bu gesiro bu ku bu susi,
 domi ba dɛere.
 Adama nà n yeniba kpuro wa nen mɔru ra sewa
 nge dɔɔ wi u ku ra gbi.
⁶ Bɛɛ nen tɔmbu, wee ye na gɔru doke n ko tɛ.
 Na ñ marimɔ.
 Kon dewa i bɛɛn kɔsan are kpuro sɔbe.
⁷ Kon de i bɛɛn durum sɔbe ka maa bɛɛn sika-
 dobagia,
 be, be ba man torari
 ba bũnu turare dɔɔ dokea guunu wɔllɔ.
 Kon bɛɛ bɛɛn kookoo si i kuan are kɔsia.
⁸ Ì n resɛm swaaru wa te ta nim mɔ,
 i ra nɛewa, bu ye derio mi,
 bu ku ye sanku,
 domi ya koo tam gem ko.
 Nge mɛya kon ka Isireliba ka Yudaban sukum ko,
 be ba gɔru gɔsia ba man kasu.
 Kon bu gɔsi bu ko nen sɔm kowobu,
 kpa n bu domaru kua bu marura,
 kpa bu tem mɛ tubi di mi guunu wãa,
 bu ben wãa yenu ko mi.
 Kpa Saronin wɔwa yu ko ben yaa sabenun kpara
 yeru,
 kpa Akɔɔn wɔwa yu ko nin sɔri yeru.
¹¹ Adama kon na n bɛɛ deema
 bɛɛ be i nɛ, Yinni Gusunɔ deri,
 ma i nen sãa yee dɛera te duari te ta wãa guuru wɔl-
 lɔ,
 i da i dimɔ bũu wi ba mɔ Gadín nuurɔ,
 ma i bɛɛn nɔri tam yibiamɔ
 bũu wi ba mɔ Menin sɔ.

12 Wee na ka takobi sisi.
 Kon de i yiira kpa bu bɛɛ sakiri,
 domi na bɛɛ soka, adama i ñ man wurari.
 Na ka bɛɛ gari kua, ma i ñ man swaa daki.
 I kua ye ya ñ wā nen nɔni sɔɔ.
 Ma i swaa gɔsa ye nen gɔru ga ñ kɪ.
 13 Yen sɔna na nɛɛ,
 nen sɔm kowobu ba koo wa bu di kpa bu nɔ.
 Adama bɛɛ, gɔɔru ka nim nɔru sɔɔra i ko i n wāa.
 Nen sɔm kowobu ba koo nuku dobu ko.
 Adama bɛɛ, i ko n wāawa sekuru sɔɔ.
 14 Wee, nen sɔm kowo be,
 ba koo womusu ko ka nuku dobu.
 Adama bɛɛ, i ko kuuki kowa nuku sankiranun sɔ,
 kpa i n weeweenu mɔ.
 15 Bɛɛn gɔɔn biru,
 bɛɛn yɪsa nen sɔm kowobu ba ko n da ka gabu
 bɔrusi,
 bu nɛɛ, Yinni Gusunɔ u de a gbi nge waane kasa.
 Adama yɪsiru gara ba koo ka tɔmbu domaru kua.
 Ba koo tu kowa ka nɛ, Yinni Gusunɔn yɪsiru,
 nɛ wi na sāa gemgii.
 Bā n maa bɔrumɔ bu ka ben gari sire,
 ka nen yɪsi tera ba koo ka bɔre.

Gusunɔ u koo tem kpaam

ka wɔn kpaaru swii

Meya yellun wahala ya koo doona.
 Kpa tɔmbu bu yen gari duari.
 17 Domi Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wee kon tem kpaam ka wɔn kpaaru ko.
 Ba ñ maa yaayamɔ ye ya raa koora yellu.
 Tɔmba kun maa ye bwisikumɔ.
 18 I yɛɛrio,
 kpa i n wāa nuku dobu sɔɔ sere ka baadomɔmɔ
 ye kon taka kon sɔ.
 Wee, na Yerusalemu kpaam banimɔ
 yɛ sɔɔ nuku dobu ko n wāa,
 kpa yen tɔmbu bu yɛɛri.
 19 Nen tii kon yɛɛri Yerusalemu yen sɔ
 ka nen tɔmbun sɔ.
 Ba ñ maa wuri ka weeweenu nɔnɔ mi.
 20 Biin gɔɔ kun ko n maa wāa mi,
 ñ kun mɛ durɔ tɔkɔ wi u kun win wāarun tɔru yiba.
 Wi u wɔɔ wunɔbu (100) tura u ka gu,
 ba koo nɔn garisiwa aluwaasi.
 Wi u maa gu u ñ wɔɔ wunɔbu (100) ye tura,
 ba koo nɛɛwa, na yɛro bɔrusi.
 21 Ba koo dia bani ba n wāa ye sɔɔ.
 Goo kun diru banimɔ u kun wure te sɔɔ u sere gbi.
 Ba koo resɛm dāa duure kpa bu yen marum di.
 Goo kun dāa duurumɔ u kun yen marum di u sere
 gbi.
 Domi nen tɔn be na gɔsan wāaru
 ta koo denya nge dārugiru,
 kpa bu ben nɔman sɔmburun are di.

23 Ba ñ koo sɔmburu ko kam.
 Ben biba kun maa gbimɔ,
 domi be ka ben bibu, ba sāawa bwese
 te nɛ, Yinni Gusunɔ na domaru kua.
 24 Bu sere kanaru ko bu kpe,
 ko na n da bu wisiwa.
 25 Saa ye sɔɔ, purukanu ka yāanu
 koo yakasu di yam tem.
 Meya gbee sinansu koo maa yakasu di nge ketɛba,
 kpa waa ya kun maa gɔbu.
 Kɔsa gaa, ñ kun mɛ asɔɔ gaa kun ko n maa wāa
 Sɔnɔnɔ
 nen guu dɛera ten wɔllɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na gerua mɛ.

Yinni Gusunɔwa

u handunia mɔ

66 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wɔlla sāawa nen sina gɔna,
 ma tem mu sāa nen naa sɔnditia.
 Ñ n men na, dii teren bwesera i ko kpɪ i man bania.
 Nge wāa yee terà i ko man wɛ na n da n wɛre mi.
 2 Ye kpuro negia.
 Nena na ye taka kua ka nen nɔma.
 Wi u tii kawɛ, u nuki sankire win durum sɔ,
 ma u nen gari nasie,
 wiya na ka nɔnu geu mɛera.
 3 Adama nen tɔmbun sāaru ta ñ arufaani gaa mɔ.
 Nen nɔni sɔɔ, wi u ka ketɛ yākuru kua
 ka wi u koo raa ka tɔnu yākuru ko, ba sāawa tia.
 Wi u maa ka yāaru yākuru mɔ
 ka wi u koo raa ka bɔɔ yākuru ko, ba sāawa tia.
 Wi u ka kɛru naamɔ te ta sāa som,
 ka wi u koo raa ka kurusɔn yem na, ba sāawa tia.
 Wi u turare dɔɔ dokemɔ nen yāku yerɔ,
 ka wi u būu sāamɔ, ba sāawa tia.
 Tɔn ben baawure u nen swaa deri
 u swaa tuka mwa ye u kɪ,
 ma ben gɔru ga ñ bu taare wɛemɔ.
 4 Yen sɔna nen tii,
 kon de bu nɔni swāaru wa ben kookoo sin sɔ.
 Kpa wahala yu bu deema ye ya koo bu nandasia.
 Domi na bu soka adama ba ñ man wurari.
 Na ka bu gari kua, ma ba ñ man swaa daki.
 Kɔsa ba mɔ. Ma ba swii ye nen gɔru ga ñ kɪ.

Yerusalemu kpaam bɛere

5 Bɛɛ be i Yinni Gusunɔn gari nasie,
 i swaa dakio i nɔ ye u gerumɔ.
 U nɛɛ, wee, bɛɛn mero bisibu
 be ba bɛɛ tusa ba gira ben min di nen yɪsirun sɔ,
 ba bɛɛ yaakoru mɔ ba mɔ,
 Yinni Gusunɔ u win yiiko sɔɔsio,
 kpa bu bɛɛn nuku dobu wa.
 Adama ben tiiwa ba koo sekuru wa.

⁶ I maa 𐎠𐎢𐎡𐎠 damguu swaa dakio ge ga 𐎠𐎢𐎡𐎠𐎠 wu-u.

Yinni Gusun𐎠𐎢𐎡𐎠 ga naam𐎠𐎢𐎡𐎠 sāa yerun di.
U win yiberēba ben are k𐎠𐎢𐎡𐎠𐎠.

⁷ Wunē Yerusalemu a sāawa nge t𐎠𐎢𐎡𐎠 kuru
wi u kun marubun wuriribu wa u ka mara.
U 𐎠𐎢𐎡𐎠 marubun wahala wa, u ka bii t𐎠𐎢𐎡𐎠 dur𐎠𐎢𐎡𐎠 mara.

⁸ Wara yen bweseru 𐎠𐎢𐎡𐎠.

Wara yen bweseru waare,
t𐎠𐎢𐎡𐎠 bweseru tu yari 𐎠𐎢𐎡𐎠 kpaki teeru.

Adama nge mēya Yerusalemu kpaa ya koo yen bibu
marusina

n kun ka marubun wahala.

⁹ Domi Gusun𐎠𐎢𐎡𐎠 bēen Yinni u nēē,
wi, wi u ra de t𐎠𐎢𐎡𐎠 kuru u gura sua,
wiya u koo nēē, u ku ma?

¹⁰ Bēē kpuro, bēē be i Yerusalemu kī,
i nuku dobu koowo kpa i yēeri ka ye sannu.

I yēerio bēē kpuro,
bēē be i raa yen g𐎠𐎢𐎡𐎠 wooru s̄.

¹¹ Kpa bēen nukuru tu yemia yen yikon s̄,
nge bii wi u 𐎠𐎢𐎡𐎠 nrum𐎠𐎢𐎡𐎠 u debum𐎠𐎢𐎡𐎠 win meron mi.

¹² Amēniwa nē, Yinni Gusun𐎠𐎢𐎡𐎠 na gerua.
Na nēē, kon de b̄ri yendu tu kokuma Yerusalemu
nge daaron nim,
kpa bwese tukunu nu ka dukia na mi, ya n kpā,
nge daa tēn nim mu yiba mu b̄𐎠𐎢𐎡𐎠 saram.

Kon bēē 𐎠𐎢𐎡𐎠
nge mē bii mero u ra win bii 𐎠𐎢𐎡𐎠 kē
kpa u n̄n sua u taaru swīi u s̄su.

¹³ Mēya kon maa bēē nukuru yemiasia Yerusalemu
mi,

nge mē bii mero u ra win bii nukuru yemiasie.

¹⁴ Sanam mē i ko i ye kpuro wa,
bēen ḡru ga koo dora,
kpa bēen dam mu wurama nge tom buruku yakasu.
Nē, Yinni Gusun𐎠𐎢𐎡𐎠,

kon nen dam s̄𐎠𐎢𐎡𐎠 nen s̄m kowobun s̄,
kpa nen yiberēba bu nen m̄ru wa.

¹⁵ Wee, na sisi na wāa d̄𐎠𐎢𐎡𐎠 yara s̄.
Ma nen tabu kekeba ba sāa nge woo guna.
Na wee n nen m̄ru k̄sia,
kpa n t̄mbu s̄eyasia ka d̄𐎠𐎢𐎡𐎠 yari.

¹⁶ Domi d̄𐎠𐎢𐎡𐎠 ka takobiwa
nē, Yinni Gusun𐎠𐎢𐎡𐎠, kon ka t̄mbu kpuro siri.
T̄n dabira ta koo gbi d̄ma te.

¹⁷ Be ba ra n tii d̄erasiam
ba n daam𐎠𐎢𐎡𐎠 d̄āa s̄𐎠𐎢𐎡𐎠,
ba n b̄u sāam𐎠𐎢𐎡𐎠 mi,
kpa ba n kuru yaa dim
ka gun𐎠𐎢𐎡𐎠 sere maa sese dabinu,
be kpurowa kon kam koosia.
Domi na ben kookoosu ka ben bwisikunu yē.
Nē, Yinni Gusun𐎠𐎢𐎡𐎠 na yeni gerua.

Mēn𐎠𐎢𐎡𐎠 d̄āaku

Wee saa ya tura n ka bwesenu kpuro mēna. Ba koo
na kpa bu nen yiiko wa. ¹⁹ Kon nen dam yīreru doke
ben suunu s̄. Kon de be ba yara nen siribun di bu da
bu nen yiiko kpaa Taasisi, ka Pulu, ka Ludi mi ten
towoba wāa, ka Tubali ka Yafani ka sere mi n toma,
mi ba 𐎠𐎢𐎡𐎠 nen gari 𐎠𐎢𐎡𐎠, ba 𐎠𐎢𐎡𐎠 maa nen yiiko waare.

²⁰ Kpa bu ka bēen mero bisibu wurama bwesenu
kpuron min di nen guu d̄eraru Yerusalemu, ba n
ȳkwa dumi w̄l ka keke be dumi gawe s̄, ka
amakeeba s̄, ka ketekunun w̄l, ka sere yooyoosun
w̄l. Ba koo ka bu nawa nge mē Isireliba ba ra kēnu
doke gbēē d̄eran bu ka man naawa nen sāa yeru.
²¹ Kpa n yāku kowobu ḡsi ben suunu s̄ ka be ba koo
Lefiban s̄mburu ko. Nē, Yinni Gusun𐎠𐎢𐎡𐎠 na yeni
gerua.

²² Nge mē w̄n kpaaru ka tem kpam mē kon ko mu
ko n wāa nen wuswaas ka baadomma, nge mēya
bēen bweseru ka bēen yīsira ko n maa wāa sere ka
baadomma.

²³ Suru kpao baawure s̄
ka t̄w̄ w̄rarugiru baatere s̄,
baawure u ko n da n̄wa u yiira u man sā.
Nē, Yinni Gusun𐎠𐎢𐎡𐎠 na yeni gerua.

²⁴ Adama ba ko n da t̄n be ba man seesin gonu
wawa nu kpī t̄w̄.

Domi k̄k̄ ni nu ko n bu dim, nu 𐎠𐎢𐎡𐎠 gbim.
D̄w̄ w̄ s̄ ba ko n wāa, u 𐎠𐎢𐎡𐎠 maa gbim.
Mēya ben gonu nu 𐎠𐎢𐎡𐎠 ko n waabu wā.

ye u koo man yiire.
 U nɛɛ, n ku de nen tororu tu kara ben suunu ɔɔ,
 kpa u ku raa man berum sosia n diiri ben wuswaɔ.
¹⁸Wee tɛ, Yudaban sinambu ka ben wirugibu ka ben
 yāku kowobu
 ka sere tɔn be ba tie kpuro
 ba koo ka man tabu ko.
 Adama ba ñ kpɛ bu man kamia.
 Domi saa ye ɔɔ, u koo man dam wɛ nge wuu ge ba
 gbāraru toosi,
 ñ kun mɛ nge gbere ye ba kua ka sisu,
 ñ kun mɛ nge gbāra te ba kua ka sii gandou.
 U ko n wāawa ka nɛ u ka man wɔra ben nɔman di.
 Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Isireliban sikadoban durum

2 Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, ²n doo n bɛɛ
 Yerusalemugibu sɔ n nɛɛ,
 u yaaye nge mɛ i nùn kīa yellu nge kuro kpao,
 i ka nùn swīi gbabu tèn mi gāanu ku ra kpi.
³Bɛɛ Isireliba, i raa wāawa wi turon sɔ.
 I sāawa win arumani ye u tii gɔsia.
 Wi u na u bɛɛ gura, wahala ya ra yēro deemewa.
 Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.
⁴Tɛ, bɛɛ Isireliba,
 bɛɛ be i sāa Yakɔbun bweseru,
 i swaa dakio i nɔ.
⁵Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 tora terà bɛɛn sikadoba ba nùn waasi ba ka nùn de-
 ri,
 ba da ba kam swīi,
 ma ben tii ba kam kua.
⁶Ba ñ tii bikie bu nɛɛ,
 mana wi, Yinni Gusunɔ u wāa, wi, wi u bu yarama
 Egibitin di.
 Mana u wāa, wi, wi u ka bu da gbaburɔ mi gāanu ku
 ra kpi.
 Gbabu te ɔɔ, nim sari,
 dɔkɔ kpirina nu yiba,
 wāara maa sɛ mi.
 Yen sōna goo kun wāa mi,
 goo ku ra maa sī mi.
⁷Yen biru, u ka bu da mi tem gem wāa,
 kpa bu ka men dāa bii duronu ka men dāa geenu di.
 Adama ye ba tura mi,
 ba tem mɛ sankā,
 ba mu disi doke.
⁸Ben yāku kowobu ba ñ bikie bu nɛɛ,
 mana Yinni Gusunɔ u wāa.
 Meya maa wooda yērobu ba ñ nùn gie.
 Ben wirugibu ba nùn seesi.
 Būu wi ba m̀ Baali, win gariya Gusunɔn ɔwɔmbu ba
 swīi ba ka gari m̀.
 Ma ba da ba būnu sāwa ni nu ñ bu arufaani gaa
 wɛɛmɔ.
⁹Yen sōna u koo bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru siribu
 soku.

¹⁰I be ba wāa nim wɔkun tem bure te ba sokumɔ
 Sipu mɛɛrio.
 I goo gɔrio Kedaɔ
 u mɛɛri sāa sāa u ka wa
 bā n m̀ nge bɛɛ,
¹¹u ka wa bweseru garu t̀ n ten būnu kɔsire
 baa mɛ nu ñ sāa gem,
 nge mɛ bɛɛ, i Gusunɔ deri
 wi u sāa bɛɛn bɛɛɛ.
 Ma i wura yè ɔɔ i ñ arufaani gaa wasi.
¹²Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ wɔllugibu, i biti sooro yenin sɔ,
 kpa i wɛnu wura.
¹³Wee win tɔmbu ba durum yiru kua.
 Ba nùn deri, wi, wi u sāa nge nim gem mɛ mu koo
 nɔrura,
 ma ba da ba būnu swīi ni nu sāa nge dɔkɔ kpiri ni nu
 ñ nim nɛnumɔ.

Isireliban naane sarirun are

¹⁴Isireliba, i ñ sāa yobu.
 Ba ñ bɛɛ mara yoru ɔɔ.
 Ñ n men na, mban sōna bɛɛn yibereba ba bɛɛ naa
 swīi nge gbeku yeɛ.
¹⁵Wee ba bɛɛ kukirisi nge gbee sinansu.
 Ba bɛɛn tem yānu gura,
 ma ba bɛɛn wusu dɔɔ meniki,
 goo maa sari mi.
¹⁶Nɔfu ka Tapanesigibun tii
 ba koo bɛɛ kɔni bu ɔɔwɔ woka
 bu ka bɛɛ yoru mwɛɛri.
¹⁷Yeni ya koo bɛɛ deema,
 domi i Gusunɔ bɛɛn Yinni deri sanam mɛ u bɛɛ kpare
 swaa gea ɔɔ.
¹⁸Ì n da i tii Asirigibu
 ñ kun mɛ Egibitigibu wɛ,
 i ben daarun nim nɔrumɔ,
 mba i ko wa.
¹⁹I n yɛ ma bɛɛn nuku kɔsuru ka bɛɛn naane sariru ta
 koo bɛɛ nɔni sɔ.
 Saa ye ɔɔra i ko wa,
 kpa i gia ma gāa kɔsuna i kua mi,
 ye i ka man deri,
 i ñ maa man nasie.
 Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Isireliba ba sāawa nge kuro

wi u kun naane mɔ

²⁰Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 saa yellun di, i tii yoru yara,
 i sugu ka yɔni yi ba raa bɛɛ doke kasuka.
 Ma i nɛɛ, i ñ maa kī i man yoru diiya.
 Ma i da gungunu wɔllɔ ka dāa kubenɔ
 i būnu gasirimɔ i sāmɔ.
²¹Yellu, na bɛɛn bweseru duurawa
 nge resɛm dāa geeru te ta kpuro kere,

adama tɛ, i kɔsa i kua
 nge reseɛm dɔa te ta yina.
²² Baa ì n wobura ka werem mɛ mu gɛm durom mɔ,
 ka mɛ, ko na n bɛɛn disi yi waamɔwa.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
²³ Amɔna i ko kpɪ i siki i nɛɛ,
 i ñ tii disi koosi,
 i ñ bũu wi ba m̀ Baali sãwa.
 I bɛɛn naasun yira mɛɛrio wɔwa sɔɔ.
 I de i wura ye i kua,
 bɛɛ be i sãa nge yooyoo niu
 ge ga bɔsu ga durɔbu kasu.
²⁴ Bɛɛ be i sãa nge gbeeku keteku niu
 ge ga gbaburun dɔɔnɛ mɔ.
 Gen yɔɔbun saa sɔɔ,
 ga ra n yɔɔkumɔwa,
 goo kun kpɛ u gu yɔrasia.
 Keteku dwaɔ ye ya gu kasu kpuro,
 ya ku ra wasire yu ka gu wa.
 Domi ya ra gu deemɛwa gen yɔɔbun saa sɔɔ.
²⁵ Bɛɛ Isireliba, na nɛɛ,
 i ku bũnu gasiri sere bɛɛn baranu nu diira,
 kpa nim nɔru gu bɛɛ go.
 Adama i ñ wure.
 Ma i nɛɛ, n ñ koorɔ,
 domi niya i kɪ,
 i ko maa nu swĩi i sãwa.

Ba koo Isireliba sɛɛyasia

²⁶ Nge mɛ sekuru ta ra gbɛnɔ mwe
 bà n nùn mwa subaru sɔɔ,
 nge meya bɛɛ Isireliba ka bɛɛn sinambu
 ka bɛɛn wirugibu ka bɛɛn yãku kowobu
 ka Gusunɔn sɔmɔbu i ko i sekuru wa.
²⁷ Domi i bũu dãru sokumɔ bɛɛn baaba,
 ma i maa kperu sokumɔ bɛɛn mero.
 Wee bɛɛ Isireliba kpuro i man biru kisi,
 i ñ maa man mɛɛrimɔ.
 Adama ì n wãa wahala sɔɔ,
 i ra nɛɛwa, n seema n bɛɛ faaba ko.
²⁸ Bɛɛ Yudaba, bɛɛn bwãaroku ni i tii sekua
 nu ka bɛɛn wusu geeru nɛ mi,
 mana nu wãa.
 Nu seewo nu bɛɛ faaba ko wahalan saa sɔɔ
 nù n koo kpɪ.
²⁹ Mban sɔna i ka man sikirinamɔ.
 Wee bɛɛ kpuro i ñ ka man yɔre.
³⁰ Kam sɔra na bɛɛ sɛɛyasia.
 I ñ nen sɛɛyasia bi garisi gãanu.
 I Gusunɔn sɔmɔbu wɔri i go
 nge mɛ gbee sunɔ ga ra yaa wɔri gu go.
³¹ Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i tie, i nɛ, Yinni Gusunɔn gari
 swaa dakio i nɔ.
 Na bɛɛ sãawewa nge tem mi gãanu ku ra kpi?
 Na bɛɛ sãawewa nge yam wɔku nanumgiri?
 Mban sɔna bɛɛ nen tɔmbu i gerumɔ i m̀,
 i tii mɔ,
 i ñ gɔsiramamɔ nen mi.

³² Wɔndia u ra win bura yãnu duari ro?
 Kurɔ kpao u ra win sɔnditia duari?
 Amɔna bɛɛ nen tɔmbu i ka man duari n ka tɛ mɛ,
 na ñ mam yen tɔnun geeru yɛ.
³³ I durɔ dama bwisi mɔ sere kurɔ tanɔbu ba yi giamɔ
 bɛɛn min di.
³⁴ Wee tɔn be ba ñ toren yem mu yiba bɛɛn yabɛnɔ
 be, be i ñ ka gãa kɔsunu ganu mwe.
³⁵ Ka mɛ, i tii sokumɔ be ba deere.
 Ma i m̀, nɛ, Yinni Gusunɔn mɔru yu bɛɛ doonari.
 Adama kon bɛɛ siribu soku yèn sɔ i m̀, i ñ durum mɔ.
³⁶ Mban sɔna i sirene i ka swaa kɔsi.
 Egibitigiba koo bɛɛ sekuru doke
 nge mɛ Asirigiba bɛɛ kua.
³⁷ Kpa i yari min di i n tuke.
 Domi nɛ, Yinni Gusunɔn na be i naane sãa mi yina.
 I ñ maa somiru garu wasi ben min di.

Isireliba

ba sãawa naane sarirugibu

3 Yinni Gusunɔn u maa nɛɛ,
 goo ù n win kurɔ yina,
 ma kurɔ wi, u da u durɔ goo sua,
 durɔ guro wi, u ra maa kurɔ wi naa de?
 Aawo. Ù n kua mɛ, ya koo win tem disi doke.
 Adama bɛɛ Isireliba, i kua mɛ.
 I da i bũu dabiru sãamɔ,
 ma i kɪ n maa bɛɛ mwaama.
 Nɛ, Yinni Gusunɔn na yeni gerua.
² I seewo i mɛɛri guunu gia,
 kpa i wa nge guuru gara wãa tèn mi i ñ bũnu sãwa.
 Wee, i ra bũnu kasu
 nge mɛ kurɔ tanɔ u ra win kɪnasibu kasu.
 I sãa nge Daarubu swaa dio be ba ra n tɔmbu mara
 swɛɛ sɔɔ.
 Ma i tem mɛ disi doke bɛɛn bũu gasiribu ka bɛɛn
 nuku kɔsurun sɔ.
³ Yen sɔna gura kun tãramɔ
 bu sere nɛɛ, ya koo nɛ.
 Adama ka mɛ,
 i bũnu gasirimɔ i dɔɔwa.
 Sekura kun bɛɛ m̀.
⁴ Wee tɛ, i man nɔɔgiri suemɔ i m̀,
 i man nɔɔgiri m̀ i gerumɔ
 nɛna na sãa bɛɛn baaba,
 i maa man kɪwa saa bɛɛn piiburun di.
⁵ Ma i bikiamɔ,
 ko na n ka bɛɛ mɔru sãawa sere ka baadomɔ?
 Bɛɛ Isireliba, yeniwa i ra n gerumɔ,
 adama i kɔsa m̀ i dɔɔ
 nge mèn nɔɔ i kɪ.

Yudaba ka Isireliba,

i de i gǝru ګɔsia

⁶Yudaban sina boko Yosiasin waati ګɔ, Yinni Gusunƙ u Yeremi sǝwƙa u nƎƎ, a wa ye Isireliba ba mǝ? Ba sǝawa mƎm ګɔ sariba. Wee, ba da mi gungunu ka dǝa kubenu wǝa kpuro, ba bǝnu sǝamƙ. ⁷Ma nƎ, Yinni Gusunƙ na tii sǝwƙa na nƎƎ, bǝ n yeniba kpuro kua, ba koo wurama nen mi. Adama ba ƚ wuramƎ. Ben mero bisibu, Yudan bweseru te ta sǝa nge kurƙ naane sarirugii, ben tii ba wa mƎ. ⁸Isireliba ba tem mƎ disi doke ben bǝu gasiribun sǝ ka ben sekuru sarirun sǝ te baawure u gerumƙ. Ma ba bǝu sǝamƙ kpenu ka dǝ-nun nuurƙ. Yen sǝna na bu yina ma na bu yinabun tireru wƎ. Ka mƎ, na wa Yudaba ba ƚ bƎrum kue. Ba dawa ba bǝnu gasira ben tii. Ba ƚ wuramƎ nen mi ka ben gǝru kpuro. Weesu ګɔra ba yǝ.

¹¹Yinni Gusunƙ u maa Yeremi sǝwƙa u nƎƎ, baa mƎ Isireliba ba sǝa mƎm ګɔ sariba, ba sanƙ bo ka sere Yudaba. ¹²Yen sǝ, a doo sǝwƙ yƎsan nƙm geu gia a Isireliba gari yini sǝ a nƎƎ, bu wurama, na ƚ ka bu nƙnu kǝsu mƎƎrimƙ. Domi na sǝawa wƙnƙwƙndugii. Na ku ra mƙru ko n ka tƎ. ¹³Bu gesi ben durum wuro. Bu wuro ma ba ƚ ka man yǝre, nƎ, Gusunƙ ben Yinni. Domi ba da ba bǝnu gasira dǝa kubenƙ. Ba yina bu nen gari swaa daki. NƎ, Yinni Gusunƙwa na yeni gerua.

Yinni Gusunƙn tǝmbu

ba koo wurama win mi

¹⁴Bu wurama nen mi, be, bii mƎm ګɔ sariba. Domi na sǝawa ben Yinni. Kon be ba tie yarama wuu sƙn mi ba wǝa kpuron di, baa ƚ n tƙn turon na, ƚ kun mƎ yiru. Kpa n ka bu wurama nen mi Sƙnƙ. ¹⁵Saa ye ګɔ, kon bu kparobu wƎ be nen gǝru ga kƙ. Kpa bu bu kpara ka bwisi, ka laakari.

¹⁶Ba koo marura bu dabia tem mƎ ګɔ. Sanam mƎ ګɔ, ba koo man gia. Ba ƚ maa nen woodan kpakororun gari mǝ. Goo kun maa ten bwisikunu mǝ. Goo kun maa tu yaayamƙ u nƎƎ, mana ta wǝa. Goo kun maa ten kƙsire mǝ. ¹⁷Saa ye ګɔ, nen sina gƙna ya ko n wǝawa Yerusalemƙ. Kpa bwese ni nu tie kpuro nu maa menna mi, nen yƙsirun sǝ. Ba ƚ maa ben bwisi kǝsi swǝimƙ. ¹⁸Saa ye ګɔ, Yudaba ka Isireliba ba koo menna bu ko tia. Domi ba koo wurama sannu saa sǝwƙ yƎsan nƙm geu gian di. Kpa bu sina tem mƎ ګɔ mƎ na ben baababa wƎ ba tubi di.

¹⁹NƎ, Yinni Gusunƙ na gerua na nƎƎ, kon daa bƎƎ Isireliba kowa nen bii kƙnasibu, kpa n bƎƎ tem gem wƎ mƎ mu buram bo handunia yeni ګɔ. Na raa tamaa i ko man sokuwa bƎƎn Baaba,

kpa i ku maa man deri.

²⁰Adama i man tƙnu kam kom kua nge mƎ kurƙ naane sarirugii u ra win durƙ kue. NƎ, Yinni Gusunƙwa na yeni gerua.

²¹Wee, ګɔ gagu ga ګɔra guuru wǝllƙ.

Ase Isirelibara ba kuuki mǝ ba bǝnu kanamƙ, domi ben sanu sanusu kpuro su sankira, ba nƎ, Gusunƙ ben Yinni duari.

²²BƎƎ, bii mƎm ګɔ sariba, i wurama nen mi. Kon bƎƎ bƎƎn mƎm ګɔbu sariru suuru kua.

Ma Isireliba ba nƎƎ, Gusunƙ, wuna a sǝa bƎƎn Yinni. BƎƎƎ wee, wunen miya sa wee.

²³Geema bǝu ni sa raa sǝamƙ guunu wǝllƙ sa kuuki mǝ, nu sǝawa weesu.

Adama Gusunƙ bƎƎn Yinni, wuna a sǝa bƎƎƎ Isireliban faaba kowo.

²⁴Wee, saa bƎƎn birun di sa waamƙ bǝu wi ba mǝ Baali,

wiya u bƎƎn baababan gbean dƙanu di kpuro, ka maa ben yǝanu ka ben keteba ka sere ben bibu. Ma ba sekuru wa.

²⁵Su kpuna sekuru ګɔ kpa su bƎƎn bƎƎre sariru wukiri nge bekuru.

Domi bƎƎƎ ka bƎƎn baababa sa wunƎ Gusunƙ bƎƎn Yinni torari. Saa bƎƎn birun di n ka gisƙ girari sa ƚ wunen gere wure.

4 Yinni Gusunƙ u nƎƎ, bƎƎ Isireliba,

ƚ n kƙ i wurama nen mi, i ko kpƙ i wurama.

ƚ n bƎƎn bǝu sǝaru deri, i ƚ maa yaayaare mǝ,

²ƚ n da bǝre gem ګɔ ka gǝru dƎƎrƙ,

i nƎƎ, ka Yinni Gusunƙn wǝaru,

saa yera bwese tukunu nu koo domaru wa nen min di,

kpa bu woo kana nen sǝ.

³NƎ, Yinni Gusunƙwa na bƎƎ Yudaba ka Yerusalemƙ mugibu sǝwƙ na mǝ,

i gbee kpaanu kasirio, i dǝa dǝwƙ go.

I ku ra maa bƎƎn dƙanu duure sǝki ګɔ.

⁴Geema, i bango sǝa wasi ګɔ.

Adama n tiewa i man tii wƎ,

kpa nen mƙru yu ku raa yabura nge dǝwƙ,

wi goo kun kpƎ u go,

domi bƎƎn nuku kǝsuru ta kpǝ.

Ba Yudaba wǝrima

⁵Yeremi u nƎƎ,

i Yudaba sǝwƙ kpa i gbǝra Yerusalemƙ.

I ګɔba soowo tem mƎ kpuro ګɔ.

I ګɔngiru suo ka dam i nƎƎ,

bu mennama bu da wuu si su gbǝranu mƙ ګɔ.

⁶Bu gidi bƙra sueyo Sƙnƙ gia

bu duki yakuro bu ku yǝra.

Domi Gusunƙ u koo de kǝsa yu na

saa sǝwƙ yƎsan nƙm geu gian di.

⁷YibƎre be ba ra bwesenu kam koosie

ba seewa ben wāa yerun di nge gbee suno
ge ga tii demiamɔ gen bweun di,
ba wee bu ka tem me kam koosia.
Bɛɛ Yudaba, ba koo bɛɛn wusu kɔsuku
kpa su ko bansu.
8 I saaki sebuo nuku sankiranun sɔ
kpa i swi i weweenu ko,
domi Yinni Gusunɔn mɔru kun sun doonarimɔ.
9 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
yen tɔɔ te sɔɔ,
sina boko ka win sina asakpɔbu ba koo mwia kpana
kpa yaku kowobu bu biti soora,
kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu nɔsu nɛnɛ,
10 bu nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ
na be, Yudaba ka Yerusalemugibu nɔni wɔkua
ye na nɛɛ, ba koo bɔri yendu wa.
Wee tɛ ba woburu sɔndi ben wiinɔ.

Yiberɛba ba Yudaba sikerene

11 Saa ye sɔɔ, kon bu sɔ n nɛɛ,
wee, woo ga wee saa gɔburun guunun di,
gu ka nen tɔmbu Yudaba swee.
Woo ge, ga n sɔa fɛɛ fɛɛ
nge ge ba koo ka dobi sara.
12 Ga ko n dam mɔwa.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na gu sokusiamɔ.
Tɛwa kon bu siri.
13 Ma Yudaba ba nɛɛ,
gbera sun di, domi sa kam kua.
Wee, wi u koo sun kam koosia u siimɔ nge guru wiru.
Win tabu kɛkɛ yi sɔa nge guru woo.
Ma win dumi yi gunɔ bakeru sɔabu kere.
14 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Yerusalemugibu,
sere saa yerà i kɛ i n kɔsa bwisikumɔ.
I bɛɛn gɔrusu dɛerasio, kpa i faaba wa.
15 I swaa dakio gari yi ba ka na Danun tem di
ka Efaraimun guunun di
ba nɛɛ, kɔsa wee.
16 I ye bwesenu kpuro nɔnɔ.
Kpa i ye Yerusalemugibu sɔ i nɛɛ,
yiberɛba ba wee saa tontonden di.
Ba koo Yudaban wusu tabun kuuki koosi.
17 Kpa bu Yerusalemu sikerena
nge be ba gberu kɔsu.
Domi yen tɔmbu ba man seesi.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
18 Bɛɛ Yudaba, geema wahala ya bɛɛ nɔni sɔɔwa sere
bɛɛn woo sɔndɔ.
Adama ya sɔawa bɛɛn kom kɔsum ka bɛɛn nuku kɔ-
surun are.

Yeremi u wasikiramɔ

win tɔmbun wahalan sɔ

19 Yeremi u nɛɛ,
nen nuki man wuririmɔ ma nen torora kara.

Na n kpɛ n nɔɔ mari wahala yenin sɔ.
Na tabun kɔba nɔnɔ. Bu wee.
20 Ba sun nɔnɔiamɔ ma ba wuu dabinu kɔsuka.
Tem me kpuro mu kam kobu nɔnɔ.
Subaru sɔɔra ba na ba bɛɛn tabu kowobun kuu
bekuruginu wukura.
Ma ba nu gura ba ka doona.
21 Sere domma na kon yiberɛban gidi bɔra waamɔ,
kpa na n kɔban swi nɔnɔ tɔa tɔa.
22 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee, nen tɔmbu ba n bwisi mɔ.
Mɛya ba n man yɛ.
Ba sɔawa gari bakasu.
Ba kɔsan kobun bwisi mɔ,
adama ba n gean kobu yɛ.

Kam kobu wee

23 Na tem mɛera ma mu sɔa bitam,
gɔanu sari men wɔllɔ.
Na maa wɔllu mɛera,
na deema yam bururam sari mi.
24 Na guunu mɛera, na wa wee,
nu wɔruma. Ma gungunu nu bɔarimɔ.
25 Na maa mɛera na wa wee,
tɔnu sari tem sɔɔ.
Ma gunɔsu su yarina kpuro.
26 Na tem mɛera me mu raa sɔa tem gem.
Na deema wee, mu kua tem saaram.
Ma wuu si su wɔa mi, su wɔruka.
Yinni Gusunɔwa u ye kua win mɔrun saabu.
27 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
u koo tem me gɔsia tem saaram,
adama u maa nɛɛ,
u n derimɔ mu n sɔa me ka baadommaɔ.
28 Yen sɔ, tem mu ko n gɔɔ wooru sɔ,
kpa wɔllu tu yam tɛra.
Domi u himba yi kɔ, u n maa biru wurɔ.
29 Ye wusu kpuron tɔmbu ba maasɔbu ka ten
towobun wɔkinu nua,
yera ba duki yakikira kpuro.
Gaba wɔriki dɔa sɔɔ ma gaba dua kpee baaba sɔɔ.
Ba wuu si deri su kua bansu.
30 Wunɛ Yerusalemu, buraru mba kaa maa tii kua.
Kaa tii beku wunɔmgiru kasuawa a dewe,
kpa a wuran saba sebe, kpa a kiro doke?
Kam sɔɔra kaa tii buraru kua.
Wee wunen kɛnasibu ba nun tusa
ba kasu bu nun go.
31 Na wuri ka weweenu nɔnɔ
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɛ u win bii gbiikoo ma.
Ase Yerusalemun nɔnɔ ga nɔnɔramɔ mi.
Ya wom gabamɔ, ya nɔma demie ya mɔ,
ya kam kuawa.
Wee yen yiberɛba ba ye sɛre, ya gɔɔ nɔɔ.

Yerusalemugibun toraru

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn swɛɛ kpuro swīiyɔ.
 I doo ka mi tɔmba ra mɛnnɛ i kasu
 ì n ko i goo wa wi u ra ko dee dee
 ma u ra gem gere.
 Ì n yēro wa,
 saa ye sɔwra nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bɛɛn durum wɔka.
² Ma Yeremi u nɛɛ,
 wee, ba ra n bɔrumɔ ba n m̀,
 ka Yinni Gusunɔn wāaru,
 adama weesu sɔwra ba b̄ri yi m̀.
³ Yinni, n ò wi u gem swīi, wiya a kasu?
 Wee, a bu sura adama ba nun atafiiru kua.
 A bu nɔni s̄wɔwa, adama ka mɛ, ba ò ḡānu gie.
 Ben ḡru ga b̄biawa nge kperu.
 Ba yina bu wurama wunen mi.
⁴ Ma na nɛɛ, ba s̄awa nge bibu,
 ba m̀wa nge gari bakasu.
 Domi ba ò wunen swɛɛ yē,
 ba ò maa wunen woodaba yē.
⁵ Kon ḡsira n da be ba bukuren mi,
 kpa n ka bu gari ko.
 Domi be, ba wunen swɛɛ yē,
 ba maa wunen woodaba yē.
 Wee, ben tii ba nun yina
 nge yāa te ta wēɛ yina
 ma ta yi kasuka.
⁶ Yen s̄na bà n dua dāa s̄wɔw,
 gbee sinansu su ra bu go.
 Bà n dua yakasɔ,
 gbeeku b̄nu nu ra bu go.
 Ma musuku gbeeku ga ra bu yɔwru bwēeye
 ben wuun gb̄ararun kɔnkɔw,
 be ba yara min di,
 gu ka bu s̄re gu kasuku.
 Domi ben toranu nu dabia.
 Ben naane sariru ta kp̄.
⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 mban s̄na kon nen tɔmbun durum wɔka.
 Domi wee, ba man deri
 ma ba b̄rumɔ ka b̄nun ȳsinu.
 Na bu debia,
 adama b̄na ba ka arukawani b̄kua
 ba nu gasirimɔ.
⁸ Ba s̄awa nge dum dwɛɛ yi yi deba
 yi wuri m̀ yi kurɔbu gire.
 Nge meya ba ra n ben berusebun kurɔbu naa gire,
 ba n kpeeki m̀.
⁹ Mban s̄na na ò ko n bwese teni m̄ru kɔsie,
 kpa n tu s̄eyasia yenin s̄.
¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ,
 kon bu yibereba surema,
 be, be ba s̄a nge nen resem gbaaru.
 Ba koo ten kara sura
 kpa bu ten dāa k̄asi b̄wri yi yi ò s̄a negii.
 Adama ba ò gbaa te kam koosiamɔ kpuro.
¹¹ Meya kon ko domi Isireliba ka Yudaba
 ba ò ka nɛ turo ȳre.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ye ya koo Isireliba deema

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 Isireliba ba man siki
 ba nɛɛ, na ò dam gam m̄.
 K̄sa kun maa bu deemamɔ.
 Ba ò tabu wasi,
 ba ò maa ḡwru wasi.
¹³ Nen s̄wɔbun gari yi maa s̄awa nge wom dirum.
 Ben goo ku ra bu gari gee s̄.
 Ba maa gerumɔ ba m̀,
 s̄wɔ ben gari yi w̄ri ben tii s̄w.
¹⁴ Yen s̄, nɛ, Gusunɔ, wollu ka tem Yinni,
 na nɛɛ, ye ba ka gerua mɛ,
 wee, nen gari yi ko n s̄a nge d̄w wunɛ Yeremin n̄w
 s̄w,
 kpa nen tɔn be, ba n s̄a nge dāa ye d̄w wi, u koo
 mwa.
¹⁵ Tē bɛɛ nen tɔmbu, Isireliba,
 kon bɛɛ bweseru garu surema tontonden di.
 Bwese te, ta dam m̄
 ta raa maa wāawa saa yellun di.
 I ò maa ten barum n̄wɔm.
¹⁶ Ba s̄awa tabu durɔbu be kpuro.
 Ben s̄ɛnun saabu,
 gonu ra n yibawa sikaɔ.
¹⁷ Bwese te, ta koo bɛɛn d̄ānu kam koosia,
 ka bɛɛn bibu, ka bɛɛn yaa sabenu, ka bɛɛn dāa
 marum,
 kpa bu bɛɛn wuu si su gb̄aranu m̄ tabu w̄ri,
 bu kɔsuku,
 s̄i s̄w bɛɛn ȳiyɔbu wāa.
¹⁸ Adama yen t̄w te, n ò bɛɛ kpuro kon kam koosia.
¹⁹ Tē Yeremi, bà n nɛɛ, mban s̄na nɛ, Gusunɔ ben Yin-
 ni na bu yenin bweseru kuammɛ, kaa bu wisiwa a nɛɛ,
 ba man deri ba ka tɔn tukobun b̄nu na ben temɔ ba
 s̄amɔ. Nge meya ben tii ba koo da bu tɔn tukobu s̄
 tem tukumɔ.

Gusunɔ u win tɔmbu kirɔ m̀

²⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i Yakɔbun bweseru s̄wɔw,
 be, be ba s̄a Yudaba, i nɛɛ,
²¹ bu swaa dakio ye na bu s̄wɔm.
 Ba s̄awa nge w̄kobu, ba ò bwisi m̄.
 Ba n̄ni m̄, adama ba ò yam waamɔ.
 Ba swasu m̄, adama ba ò gari n̄wɔm.
²² Ba ò koo man nasia?
 Ba ò koo diiri nen wuswaas?
 Nena na dera yani s̄eri yi nim w̄kun nim gunua.
 Ma na nɛɛ, mu ò maa saramɔ
 mi na men n̄w bura yeru yi mi.
 Miya mu ko n wāa sere ka baadommas.
 Baa mɛ nim kurenu nu ra se, nu ò dam m̄.
 Baa mɛ nu ra w̄ki, mu ku ra gam de.
²³ Adama be, nen tɔmbu, ba s̄awa mem n̄w sariba.
 Ba ra ka man m̄ru ko kpa bu man deri.

24 Ba ku ra tii sɔ̄ bu nɛɛ,
 bu nɛ, Yinni Gusunɔ̄ nasia,
 nɛ wi na ra bu gura wɛ̄
 wɔ̄ ka wɔ̄ yen saa sɔ̄,
 kpa n maa saa yi bu ka dīanu gɛ̄.
 25 Ba n yɛ̄ ma ben durum ka ben toranun sɔ̄na
 ba ku ra maa doma ten bweseru wa.
 26 Domi ben suunu sɔ̄ tɔ̄n kɔ̄soba wāa.
 Ba ra tɔ̄mbu yɛ̄ri beriewa bu ka bu mwɛ̄eri
 nge be ba ra gunɔ̄su taa yinuɛ̄.
 27 Takiwa ya ra n yiba ben yenusɔ̄,
 nge mɛ gunɔ̄ taason gunɔ̄ diru
 ta ra n gunɔ̄su yiba.
 Nge mɛya ba kuura ma ba dam kua.
 28 Ba dīa geenu di ma ba bɔ̄ria.
 Ba ra kɔ̄sa kowa yu banda.
 Ba ku ra ka gobeku yinɛ̄, ñ kun mɛ sāaro.
 Ba ku ra bu ben gem wɛ̄.
 Kpa ben tii ba n kuuramɔ̄.
 29 Mban sɔ̄na na ñ kon bwese teni mɔ̄ru kɔ̄sie,
 kpa n bu sɛ̄yasia yenin sɔ̄.
 30 Wee, nen tɔ̄mba gāa kɔ̄sunu mɔ̄ tem mɛ sɔ̄.
 31 Ben sɔ̄mɔ̄bu ba gari weesugii mɔ̄.
 Ma yāku kowobu ba ben tiin arufaani kasu.
 Ma nen tɔ̄mbu ba bu yen dam kɛ̄mɔ̄.
 Sanam mɛ kpuro ya koo nɔ̄ru ko, amɔ̄na ba koo ko.

Yiberɛba ba Yerusalemu tarusi

6 Bɛɛ Benyamɛɛba,
 i duki yakuro Yerusalemun di.
 I kɔ̄ba soowo Tekoas.
 I yīreru koowo Bɛti Hakerɛmuɔ̄.
 Domi nɔ̄ni swāa bakaru ka kam kobu sisi,
 saa sɔ̄ yɛ̄san nɔ̄m geu gian di.
 2 Ba koo Yerusalemu, wuu burɔ̄ ge kɔ̄suku.
 3 Wee, tɔ̄mba ye wɔ̄rim wee
 nge kparobu ka ben yaa sabenu.
 Ba ben sansani gira ba ka ye sikerena.
 Ben baawure u win bweu mwa, wi ka win tabu
 kowobu.
 4 Ba kuuki mɔ̄ ba mɔ̄,
 i de su se sɔ̄ sɔ̄ gbāara su wuu ge wɔ̄ri.
 Adama tɛ̄ sɔ̄ kpa, yam maa tīramɔ̄.
 5 Ñ n men na, i de su se wɔ̄kuru
 su da su gen dii geenu kɔ̄suku.
 6 Ma Yinni Gusunɔ̄ u bu sɔ̄wa u nɛɛ,
 bu dāa bɔ̄rio kpa bu ka ye sasanu gira
 bu ka Yerusalemu sikerena, bu ye sɛ̄yasia
 yèn sɔ̄ yen tɔ̄mba dam dɔ̄renamɔ̄.
 7 Nge mɛ dɔ̄ka ya ra nim swī mu n kokumɔ̄,
 nge mɛya Yerusalemugibun nuku kɔ̄suru
 ta ra n sɔ̄siramɔ̄.
 Daa bɔ̄bɔ̄ya ka kam kobun kookoosun gariya
 yi ra n nɔ̄ramɔ̄ mi.
 Na ra n waamɔ̄ baadomma
 ba tɔ̄mbu nɔ̄ni sɔ̄mɔ̄ ba bu mɛ̄era mɔ̄.
 8 Ñ n men na, bɛɛ Yerusalemugibu,
 i nen sɔ̄siru laakari koowo,

kpa n ku ra nen tii gawa saa bɛ̄en min di
 n bɛ̄en tem kam koosia.

Isireliba

ba kua mɛm nɔ̄bu sariba

9 Gusunɔ̄, wollu ka tem Yinni, u Yeremi sɔ̄wa u nɛɛ,
 ba koo Isireli be ba tie gura mam mam
 nge mɛ ba ra dāa binu sɔ̄ri
 ba kun gāanu deri.
 10 Ma Yeremi u wisa u nɛɛ,
 wara kon gari sɔ̄, kpa n nùn kirɔ̄ ko.
 Wara koo man swaa daki.
 Wee, ba swaa tau. Ba ñ kpɛ̄ bu laakari ko.
 Ben mi, wunɛ̄ Yinni Gusunɔ̄n gari
 yi ra bu sekuru kowa.
 Ba ku ra kā bu yi nɔ̄.
 11 Yinni Gusunɔ̄,
 wee, na ka tɔ̄n be mɔ̄ru mɔ̄ wunen sɔ̄.
 Na kpana n tii nɛ̄.
 Ma Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ,
 a de mɔ̄ru ye a man kuamme mi,
 yu wɔ̄ri bibu sɔ̄ be ba dweemɔ̄ dāa saanɔ̄,
 ka sere maa aluwaasiban wuunu sɔ̄.
 Domi kurɔ̄bu ka durɔ̄bu ka tɔ̄kɔ̄nu,
 kpurowa ba koo gura bu ka doona.
 12 Kpa ben yenusu su ko gabugisu
 ka ben gbea ka ben kurɔ̄bu.
 Domi kon tem mɛ kpuron tɔ̄mbu nen dam sɔ̄si.
 Nɛ̄, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.
 13 Domi saa bwɛ̄ɛbwɛ̄ɛbun di sere ka damgibɔ̄,
 ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire.
 Nen sɔ̄mɔ̄bu ka yāku kowobun tii,
 ba ra n weesu mɔ̄wa.
 14 Ba ra n nen tɔ̄mbun wahala atafiiru sāawa,
 ba n mɔ̄, alafia wāa,
 adama alafia gaa sari.
 15 N weenɛ̄wa sekuru ta n bu mɔ̄,
 kɔ̄sa ye ba mɔ̄n sɔ̄,
 adama ba ñ sekuru mɔ̄.
 Ba ñ mam wure ma ba tore.
 Yen sɔ̄na ba koo wɔ̄ruma bu gbi.
 Ba koo fukura bu wɔ̄ruku
 dɔ̄ma te kon bu sɛ̄yasia.
 Nɛ̄, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni kpuro gerua.
 16 Yinni Gusunɔ̄ u win tɔ̄mbu sɔ̄wa u nɛɛ,
 i seewo i swɛ̄ɛ mɛ̄eri
 i bɛ̄en yellun swaa bura ye kasu i swīi,
 kpa i wa i n wāa bɔ̄ri yendu sɔ̄.
 Adama ba wisa ba nɛɛ,
 sa ñ ye swīimɔ̄.
 17 Gusunɔ̄ u nɛɛ,
 na bɛɛ kɔ̄sobu wɛ̄
 i ka ben kɔ̄ban swīi swaa daki.
 Adama ba wisa ba nɛɛ,
 sa ñ swaa dakimɔ̄.
 18 Yen sɔ̄, u nɛɛ, bɛɛ bwese ni nu tie,

i swaa dakio i nɔ ye ya koo nen tɔmbu deema.

¹⁹ Bɛɛ temgibu, i waawo.

Wee kon nen tɔmbu kɔsa sure.

Yera ya ko n sãa ben bwisikunun are.

Domi ba ñ nen gari swaa daki,
ma ba nen woodaba gema.

²⁰ Na ñ ben turare ye ya wee Seban di
ñ kun mɛ dãa kiku nubu duroruguu
ge ba ka na saa tontonden din bukata mɔ sãarun sã.
Na ñ ben yãku dɔɔ mwaararuginu kɪ.

Mɛya ben yãku ni nu tie, nu ñ maa man wɛremɔ.

²¹ Yen sɔna kon bu sokuratia dokea,
kpa baababa ka ben bibu,
tɔnu maa ka win bɔɔ
bu sokura mi bu gbi.

Ba koo Isireliba wɔrima

²² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee bweseru gara sisi
saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di
mi n toma.

Bwese ten tɔmbu ba dam mɔ.

²³ Ba tɛnnu ka yaasi neni.

Ba nuki sosu, ba ñ wɔnɔwɔndu mɔ.

Ma ba kukirimɔ nge nim wɔkun nim.

Ba yɔɔwɔ dumi kɔllɔ,
ma ba yɔ swɛɛ swɛɛ, ba tabun sɔɔru sã
bu ka wunɛ Yerusalemu wɔri, wunɛ wi a sãa Sionɪ.

²⁴ Yerusalemugiba nɛɛ,
ye sa ben labaari nua,
yera besen gɔma dwiiya.

Sa wurura nge tɔn kuru
wi u yiire u kɪ u ma.

²⁵ Goo u ku raa yari u da swɛɛɔ.
Goo ku raa maa yari u da yakasɔ.

Domi yibereba ba wãa mi,
ba ben takobiba neni.

Tɔmba berum soore baama.

²⁶ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ nen tɔmbu, i saaki pɔra sɛkeo
kpa i tii torom wisi nuku sankiranun sã.
Bɛɛn baawure u gɔɔ swiɔɔ
nge wi u win bii teereru bia.
I wuri koowo ka nɔni yiɛresu.
Domi wi u koo bɛɛ kpeerasia
u koo bɛɛ wɔriwa subaru sɔɔ.

Isireliba ba swaa tau

²⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wunɛ Yeremi, na nun yi a ka nen tɔmbu sɔɔwa
nge mɛ seko u ra sii geesu sɔɔwe,
kpa a ka ben daa gia.

²⁸ Ma Yeremi u nɛɛ,
tɔn be, ba sãawa wee kowobu ka mɛm nɔɔ sariba.
Ba bɔɔbuwa nge sisu. Be kpuro ba sankirewa.

²⁹ Bã n sisu ka pɛerum dɔɔ doke ba wure,
ye kpuro ya ra yandewa,

kpa pɛerum mɛ, mu sii si sɔɔwa.

Adama kam sɔɔra ba Isireliba sɔɔwa.

Ben tɔn kɔsɔbu ba ñ wunaramɔ,

³⁰ ma ba bu sokumɔ sii si su ñ gea sãa.

Domi Yinni Gusunɔ u bu biru kisi.

Yeremi u waasu mɔ

Yinni Gusunɔn sãa yerɔ

(I maa mɛɛrio 26:1-19)

7 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ² a doo a
yɔra nen sãa yerun kɔnɔkɔwɔ a nɛɛ, yeniwa nɛ, Yin-
ni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, be Yudaba, be, be ba ra
gesi du saa kɔnɔ minin di bu ka man sã, bu swaa
dakio bu nɔ. ³ Nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔl-
lu ka tem mɔ, na gerua na nɛɛ, bu ben sanu sanusu
ka ben daa kɔsio. Saa yera kon de ba n wãa tem mɛ
sɔɔ. ⁴ Bu ku ben naane doke dii teni sɔɔ ba n mɔ, nɛ,
Yinni Gusunɔn sãa yera mi! ⁵ Bã n ben sanu sanusu ka
ben daa kɔsa, ma ba gea kuanamme, ⁶ ma ba kun
sɔɔbu ka gɔminibu ka gobekuba dam dɔremɔ, ma ba
kun maa tɔnu wi u kun gãanu kuen yem yarimɔ, ma
ba kun bũnu sãamɔ ni nu koo de bu kam ko, ⁷ saa
yera kon de ba n wãa tem mɛ sɔɔ mɛ na ben baababa
wɛ, ba n mɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Adama wee gari weesugiiya ba naane sãa yi yi ñ
arufaani gaa mɔ. ⁹ Ba ra n gbenimɔ, ba ra n tɔmbu
goomɔ, ba ra n sakararu mɔ, kpa ba n kɔɔ mweɛ
weesuginu mɔ, kpa ba n bũu wi ba mɔ Baali turare
dɔɔ dokeamme, kpa ba n maa bũu sãaru mɔ te ba ku
ra raa ko. ¹⁰ Kɔsi yiniwa ba ra n mɔ, kpa bu sere na bu
yɔra dii tɛn mi ba ra man sã ba n mɔ, sa yakiara
yibereban nɔman di. ¹¹ Ba tamaa dii tɛn mi ba ra man
sã ta sãawa gbenɔbun wãa yeru? Domi mɛsuma na
waamɔ.

¹² Ñ n men na, bu doo Siloɔ bu yam mi na raa gɔsa
bu ka man sã mɛeri. Kpa bu wa nge mɛ na mu kua
nen tɔmbu Isireliban daa kɔsan sã. ¹³ Tɛ, yɛn sã ba
kookoo sinin bweseru kua, ma na bu gerusi kpeetim
sari adama ba ñ man swaa daki, na bu soka ma ba ñ
man wurari, ¹⁴ yen sɔna kon nen sãa yee tɛ sɔɔ ba ben
naane doke ka tem mɛ na be ka ben baababa wɛ kam
koosia nge mɛ na Silo kua. ¹⁵ Kon bu gira bu tonda
nen wuswaan di nge mɛ na ben mero bisibu Isireliba
gira.

Gusunɔ u Yerebin

kanaru yina Yudaban sã

¹⁶ Wunɛ Yeremi, a ku man suuru kana Yudaban sã. A
ku bu kanaru garu kua. Domi na ñ nun swaa dakimɔ.

¹⁷ A ñ waamɔwa ye ba mɔ Yudaban wuu marosɔ ka
sere Yerusalemun swɛɛ sɔɔ? ¹⁸ Bibu ba dãa guramɔ
bũu yãkunun sã. Ma ben baababa ba ka ye dɔɔ
sãrumɔ bũu sãa yeno. Tɔn kurɔba pɛɛ som burimɔ bu
ka kiranu ko ni ba koo ka bũu wi ba mɔ Asitaate ka
sere maa bũnu ganu sã, kpa bu ka man torari.

¹⁹ Adama ka gem, n ñ ne ba torarimɔ, beya ba tii seku-ru dokemɔ.

²⁰ Yen sɔna na neɛ, kon de nen mɔru yu wɔri nen sɔa yee te sɔɔ, ka tɔmbu sɔɔ, ka yaa sabenu sɔɔ, ka dɔaɔ ka sere maa dɔanu sɔɔ. Nen mɔru ye, ya ko n gbisimɔwa, ya ñ suremɔ.

Yudaban mem nɔɔbu sariru

²¹ Wee ye ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ na gerua na neɛ, i ra yɔkunu ko ñn sukum i ra di, ka yɔku dɔɔ mwaararuginu, adama n buram bo i ni kpuro menna i beɛyam di. ²² Domi na ñ beɛn baababa yɔkuru garu yiire dɔma te na bu yara saa Egibitin di. ²³ Ye na bu yiire yera, bu nen gari nɔɔɔɔ, kpa na n sɔa ben Yinni, kpa be, ba n maa sɔa nen tɔmbu. Bu nen wooda kpuro swiɔy ye na bu wɛ, kpa ben wɔaru tu wɛra. ²⁴ Adama ba ñ swaa tem kpɔ bu nen gari nɔ. Ben tiin gɔru kɔra ba swiɔ, ma ben daa kɔsa ya sosi. ²⁵ Saa dɔma tɛn di beɛn baababa ba yara Egibitin di sere n ka gisɔ girari, na ra n beɛ nen sɔmɔbu gɔriammewa saa baayere. ²⁶ Adama i swaa taaya i ñ man swaa daki. Ma i kɔsa kua n kere ye beɛn baababa ba kua.

²⁷ Wune Yeremi, à n yeniba kpuro gerua, ba ñ nun swaa dakimɔ. À n maa bu soka, ba ñ nun wurarimɔ. ²⁸ Ka me, a bu sɔɔɔ a neɛ, ba sɔawa bwese te ta ku ra Gusunɔ ten Yinnin gari nɔ. Tora tee teya ba ra n mɔ baa ù n bu seɛyasia. Gem ku ra n maa wɔa ben nɔɔɔ.

Durum ye Yudaba ba kua

Beni Hinɔmun wɔwɔɔ

²⁹ Yinni Gusunɔ u neɛ,
Yudaba bu ben seri buro bu kɔ
yi yi sɔɔsimɔ ma ba sɔa negibu.
Bu wɔwɔ guuru wɔllɔ,
kpa bu gɔɔ swiɔ.
Wee ba nen mɔru seeya,
ma na bu biru kisi.

³⁰ Domi be, Yudaba ba kɔsa kua nen nɔni sɔɔ. Ba ka bɔnu dua diru mi ba ra man sɔ, ba tu disi doke. ³¹ Ma ba bɔu turanu bana Tofetiɔ, Beni Hinɔmun wɔwɔɔ bu ka ben bibu yɔku dɔɔ mwaararuginu ko mi, yɔku nɔn bweseru na ñ mam gɔru doke n bu sɔ bu ko.

³² Yen sɔna tɔnu ganu sisi nɔ sɔɔ ba ñ maa wɔwa ye sokumɔ Tofeti ñ kun me Beni Hinɔmu. Ba koo ye sokuwa tɔn goo yeru. Miya ba koo tɔmbu sike yɛn sɔ ayeru maa sari gam. ³³ Gunɔsu ka yeɛ yi koo tɔn gonu di. Goo sari wi u koo yi yinari. ³⁴ Kon de Yerusalemu ka Yudaban wusu su mari sɔɔ sɔɔ, ba ñ maa nuku dobun kuuki mɔ wuu si sɔɔ. Meya ba ñ maa kurɔ kpaarun womusu nɔɔmi. Domi tem me, mu koo kowa ban-su.

8 Yinni Gusunɔ u neɛ, yen tɔɔ te, ba koo Yudaban sinambu ka ben asakpɔbun kukunu sikia sikirun di ka ben yɔku kowobuginu ka ben sɔmɔbuginu ka sere maa Yerusalemun tɔmbuginu. ² Sɔɔ sɔɔ, nu ko n

sɔɔ soore. Wɔkuru kpa nu n wɔa suru ka kperin tarum sɔɔ. Ba ñ maa nu guramɔ bu sike. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ. Domi sɔɔ ka suru ka kperi yiya ba raa kɔa ma ba yiira ba yi sɔawa. ³ Be ba koo tiara be, Yuda daa kɔsagii be sɔɔ, mi na bu yarinasia kpuro, gɔwɔa ba ko n kɔ n kere wɔaru. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yudaban bwisikunu

kun asansi mɔ

⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ, a nen tɔmbu bikio a neɛ,

tɔnu ù n wɔruma, u ku ra se?

Goo ù n gera win swaan di, u ku ra wurame?

⁵ Ñ n men na, mban sɔna nen tɔmbu Yudaba ba swaa kɔsa swiɔ ba dɔɔ.

Ba yɔrariwa dim dim ben weesu sɔɔ
ba n bɔnu sɔamɔ.

Ba ñ kɔ bu gɔsirama nen mi.

⁶ Na yɔ sɛɛ na bu swaa daki ka laakari.

Ba gari gerumɔ yi yi ñ asansi gaa mɔ.

Ben goo kun gɔru gɔsiamɔ win nuku kɔsurun di,
u neɛ, mban sɔna u yeni mɔ.

Be kpuro ba ben tiin swaa swiɔwa
nge duma ye ya wɔa tabu sɔɔ.

⁷ Baa tionko ka kpurabu ka kpaaru baniku
nu ye saa ye n weene nu si

ka saa ye n weene nu wurama nin wɔa yerɔ.
Adama nen tɔmbu ba ñ nen wooda ye

ye na ka bu kpare.

Be ba tii garisi bwisigibu

⁸ Yinni Gusunɔ u maa neɛ,
amɔna ba koo ka kpɔ bu neɛ ba bwisi mɔ.

Beya ba ne Gusunɔn wooda mɔ.

Domi be ba wooda ye yorua, ba ye gɔsiawa.

⁹ Wee bwisigiba ne, Yinni Gusunɔn gari gema.

Ma ba yibereban yina mwaara

ba wɔa biti ka sekuru sɔɔ.

Ñ n men na, bwisi yirɔ ba maa mɔ.

¹⁰ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ,

kon de yibereba bu ben kurɔbu ka ben gbea mweeri.

Domi saa ben bwɛɛbwɛɛbun di

n ka girari ben damgibɔ,

ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire ka taki.

Nen sɔmɔbu ka yɔku kowobu, weesa ba ra n mɔ.

¹¹ Ba ra n nen tɔmbun wahala atafiiru sɔawa,

ba n mɔ, alafia wɔa,

adama alafia gaa sari.

¹² N weenewa sekuru tu bu mwa kɔsa ye ba mɔn sɔ.

Adama sekura ku ra bu mwe bu tuka.

Ba ku ra maa ben toranu tubu.

Yen sɔna ba koo wɔruma bu gbi

dɔma te kon bu seɛyasia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ ka win tɔmbu

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 gbaa wuko u ra win dɛ̃anu gɛ̃wa u mɛnna.
 Adama wee, na kɪ n nɛn dɛ̃anu mɛnna Isireliban mi,
 ma na deema ba sɛ̃awa nge resɛm
 ɛ̃n kun mɛ nge figie ye ya wurusu della
 ya ɛ̃ binu mɔ.
 Yen sɛ̃na kon bu deri swaa sarobun sɛ̃.
¹⁴ Yudaba ba nɛɛ,
 mban sɛ̃na sa sɛ̃ mini.
 I de su mɛnna
 kpa su da wuu si su gbɛ̃ranu mɔn mi,
 sa n gɔɔ mara.
 Domi Gusunɔ bɛsɛn Yinni u yiwa su gbi.
 U koo sun nim dɛ̃ɛgim nɔrusia,
 yɛ̃n sɛ̃ sa nɛ̃n torari.
¹⁵ Wee, sa tamaa wɛ̃ara koo kɔsi,
 adama ya ɛ̃ koore.
 Sa tamaa saa gaa wee yɛ̃ sɔɔ bɛsɛn nɔni swɛ̃aru
 ta koo kpe,
 adama nandaba bu sun deema.
¹⁶ Wee sa yibɛrɛban dumin wɔkɪnu mɔmɔ Danun
 bera gia.
 Ma yi wuri mɔ, yi tem kpuro neni mu diirimɔ.
 Yibɛrɛ be, ba dɛ̃anu guramɔ ba gbea mwaamɔ,
 ka sere Yerusalemu ka yen tɔmbu.
¹⁷ Adama Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ,
 na ɛ̃ daa bɛɛ sɔ̃wa mɛ ro?
 Wee kon bɛɛ wɛɛ dɛ̃ɛgii kparema
 yi yi ɛ̃ dobo dobogibun gari mɔmɔ.
 Yi koo bɛɛ dwɛ̃ewa.

Yeremin nuki sankira

¹⁸ Yeremi u nɛɛ,
 nɛn nuki sankira nɛn tɔmbun wahalan sɛ̃.
 Na kɪ n tii nukuru yemiasia,
 adama ya ɛ̃ koorɔ.
¹⁹ Wee, na nɛn tɔmbun weeweenu mɔmɔ baaman di.
 Ba mɔ, Yinni Gusunɔ u sariwa Siɔniɔ?
 Yen sunɔ u ɛ̃ maa wɛ̃awa mi?
 Ma Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ,
 mban sɛ̃na ba nɛn mɔru seeya
 ba bɛ̃nu sɛ̃amɔ nɛ̃n bwɛ̃arokunu
 ba waama tɔn tukobun min di.
²⁰ Ma Yeremi u nɛɛ,
 saa ye sa raa yɛ̃iɔ su faaba wa,
 ya doona nge gɛ̃ɛbun saa.
 Wee, sa ɛ̃ faaba wa.
²¹ Nɛn tɔmbu ba nɔni sɔ̃ɔre.
 Ben nɔni swɛ̃a te, ta man bɔkana.
 Na nande, na nuki sankire.
²² Tibu sariwa Galadiɔ?
 Dokotoro goo sariwa mi?
 Nge mban sɛ̃na Isireliban bosu kun kpeemɔ.
²³ Nɛn wiru tɔ n daa nim yiba
 ma nɛn nɔni yi sɛ̃a nge bwii,

kon daa wuri kowa sɔ̃ɔ kɔɔ ka wɔkuru
 nɛn tɔn be ba gun sɛ̃.

Bwese weesugiru

9 Yeremi u nɛɛ,
 nɔ n daa kuru mɔ gbaburɔ, kon daa dawa ten
 mi,
 n nɛn tɔmbu deri na n ka bu tondine.
 Domi be kpuro ba sɛ̃awa nge sakara kowobu.
 Ma ba kua naane sarirugibu.
² Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ,
 ba ra n nɔɔ dɛ̃ɛrawa bu ka weesu ko.
 Ba ku ra tem mɛ kpare dee dee gem sɔɔ,
 sere ka weesu.
 Wee siya su kua ben dam.
 Ba ra n nuku kɔ̃suru mɔwa ba n dɔɔ.
 Meyya ba ku ra nɛ, Yinni Gusunɔ wure.
³ Baawure u ra n win kpaasi taki dimɔwa.
 Ba ɛ̃ naane mɔmɔsine.
 Ba ra n kɔrumɔtɔnu kuanammewa,
 kpa ba n weesu sɔ̃namɔ.
⁴ Kpa ba n nɔni wɔ̃kunamɔ.
 Ba ku ra gem sɔ̃kɔɔ,
 kpa ba n ben nɔɔ dɛ̃ɛrimɔ bu ka weesu ko.
 Meyya ba ra n mɛ̃erimɔ nge mɛ ba koo ka kɔ̃sa ko.
⁵ Ba ra tii wɛ̃ kɔ̃san kobu ka weesu sɔɔ
 sere ba yina bu man wura.
⁶ Nɛ, Gusunɔ, wɔ̃llu ka tem Yinni, na nɛɛ,
 wee, kon bu sɔ̃wa n ben laakari mɛ̃eri.
 Domi na ɛ̃ yɛ̃ ye kon ka nɛn tɔn beni ko
 ben nuku kɔ̃surun sɛ̃.
⁷ Wee, tɔn ben yara ya sɛ̃awa nge sɛ̃ɛ dɛ̃ɛguu
 ge ga ra go.
 Weesa ba ra n mɔ,
 kpa ba n ben berusebu bɔri yendun gari sɔ̃mɔ.
 Adama ben gɔ̃ruɔ, yina ba ra n bu berie.
⁸ Yeniban sɛ̃, kon bu seeyasia
 kpa n bu mɔru kɔsie.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Wuri ka swĩin sanam

⁹ Yeremi u nɛɛ,
 kon guunu ka mi ba ra raa yaa sabenu kpare swĩiya.
 Domi nu gbera, goo ku ra maa sare mi,
 ba ku ra maa yaa sabenun wuri nɔ mi.
 Ma gunɔsu ka gbeeku yɛ̃ ye duki yakikira min di.
 Gɛ̃anu kun maa wɛ̃a mi.
¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 u koo de Yerusalemu yu ko bansu,
 kpa yu ko gbeeku bɛ̃nun wɛ̃a yeru.
 Meyya u koo maa de Yudaban wusu su ko bansu.
¹¹ Wara u bwisi mɔ u ka ye tubusia.
 Yinni Gusunɔ ɛ̃ n ka yɛ̃ro gari kua,
 u geruo yɛ̃n sɛ̃ tem mɛ, mu kua bansu
 mi goo ku ra maa sare.
¹² Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, yeni ya koorawa yɛ̃n sɛ̃
 nɛn tɔmbu ba nɛn woodaba deri ye na bu wɛ̃, ma ba ɛ̃

nen gere wure, ba ñ ka ye sɔmburu kue. ¹³ Ma ba ben tiin kīru swīi ba būu wi ba m̀ Baali s̄awa nge m̄e ben baababa ba bu s̄ɔsi. ¹⁴ Yen s̄ina n̄e, Gusunɔ Isireliban Yinni, n̄e wi na w̄llu ka tem m̄ɔ, na n̄e, wee, kon bu d̄a kiku gagu † ge ga sosu diisia, kpa n bu nim m̄e mu d̄e m̄ɔ n̄rusia. ¹⁵ Kpa n de bu yarina bu da bwese tukunun suunu s̄ɔ, mi be ka ben baababa ba ñ daa yē. Kon de bu bu go ka takobi, kpa bu bu kam koosia mam mam. ¹⁶ N̄e, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yeremi u n̄e,
i doo i t̄n kurɔ be ba ra ḡɔ swī kasuma.
I doo i yen goniba sokuma
¹⁷ bu na fuuku bu sun ḡɔ wuri kua,
kpa b̄esen n̄ni ȳiresu su koku.
¹⁸ Domi wuri n̄nra S̄inɔ.
Ba m̀, wee, ba sun gura,
seku bakara sun deema.
N kua tilasi su ka b̄esen tem deri.
Wee ba b̄esen ȳenusu k̄suka.
¹⁹ B̄e kurɔbu, i Yinni Gusunɔn gari n̄nra.
Kpa i swaa daki i n̄ ye u gerum̄ɔ.
I b̄een w̄ndiaba wuri s̄ɔsio,
i ḡɔ wuri s̄ɔsino.
²⁰ Domi ḡɔ u sun k̄asi saa f̄en̄tin di,
ma u dua sere sina kpaarɔ.
M̄eya u maa bii be ba b̄ɔsu sw̄e s̄ɔ goom̄ɔ,
ka sere maa aluwaasiba mi ba ra gesi men̄e kpuro.
²¹ Yinni Gusunɔ u n̄e,
t̄mba koo w̄ruku bu gbisuku,
kpa ben gonu nu n t̄rie yakas̄ɔ nge naa bisu,
ñ kun m̄e nge dobi yi yi gea yina ba deri gberɔ.
Ba ñ maa yi suam̄ɔ.

À n kī a n bwisi gee m̄ɔ,

a Gusunɔ gio

²² Yen s̄ɔ, bwisigii u ku woo kana win bwisin s̄ɔ.
Damgii u ku maa woo kana win dam s̄ɔ.
M̄eya dukiagii u ku woo kana win dukian s̄ɔ.
²³ Adama wi u kī u woo kana,
u woo kanɔ ȳen s̄ɔ u bwisi m̄ɔ u ka man tubu,
ma u yē ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.
Na s̄awa naan̄gii wi u ra siri dee dee,
kpa u de durom mu n w̄a tem s̄ɔ.
T̄n benin bwesera ba ra man w̄re.
N̄e, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ

Yuu be ba ñ Gusunɔ ȳen s̄ɔ

²⁴ Wee t̄ru gara sisi t̄e s̄ɔ kon bu kam koosia be ba bango m̄ɔ wasi s̄ɔ ma ba ku ra nen arukawani yibie.
²⁵ Beya Egibitigibu, ka Yudaba, ka Ed̄muba, ka Am̄niba, ka M̄abuba, ka be ba ra ben wii baarun seri k̄ni, ka sere be ba w̄a gbarurɔ. Domi bwese

† d̄a kiku gagu - D̄a kiku gera ba ra soku abusenti.

tuku ni kpuro ka mam Isireliban tii, ba s̄awa bango sariba ben ḡrusɔ.

B̄unu ka Yinni Gusunɔ

10 B̄e Isireliba, i swaa dakio i n̄ ye Yinni Gusunɔ u b̄e s̄ɔm̄ɔ. U n̄e,
² i ku bwese tukunun yira swīi.
I ku wurura w̄llun ȳire nin s̄ɔ,
ni bwese tukunu n̄ n wa,
nu ra nande.
³ Domi bwese nin s̄aru ta s̄awa kam dirum.
Nu ra sewa nu da d̄a s̄ɔw̄ɔ nu d̄a bura.
Kpa d̄a d̄a ko u ka ye bw̄aroku ko.
⁴ Kpa bu gu buraru kua,
bu gu sii geesu ka wura pote.
Kpa bu gira bu kulumba kpare ka matalaka,
gu ku ka w̄ruman s̄ɔ.
⁵ Bw̄arokunu nu ra n s̄awa nge nare ye ba ra ko gberɔ.
Nu ñ gari m̀, ba ra n nu s̄ɔwawa,
domi nu ñ kp̄e nu ka tii s̄i.
Yen s̄ɔ, i ku nin b̄erum ko.
Nu ñ kp̄e nu b̄e k̄sa ñ kun m̄e gea kua.
⁶ Ma Yeremi u Gusunɔ siara u n̄e,
Yinni Gusunɔ, a kp̄a.
Goo sari wi u ka nun weene.
Ma a ȳisuru yara wunen dam saabu.
⁷ Wuna a s̄a bwesenu kpuron sina boko.
Wara u ñ koo nun nasia.
Wuna a yiiko kpuro m̄ɔ.
Bwesenu kpuron bwisigibu s̄ɔ,
goo sari wi u ka nun weene.
⁸ Be kpuro ba ñ bwisi m̄ɔ.
Ben ȳru ta s̄awa kam.
Domi d̄ara ba ra d̄a ku ba n s̄am̄ɔ.
⁹ Kpa bu tu sii geesu pote, si ba ka na Taasisin di,
ñ kun m̄e wura ye ya wee Ufasin di,
kpa bu tu yabe gaaduragiru ka wun̄mgiru sebusia.
Yeba kpuro ya s̄awa t̄nun n̄man s̄omburu.
¹⁰ Adama wun̄e Yinni Gusunɔ,
a s̄awa Yinni, wuna n weene bu s̄a.
A w̄awa. Kaa n maa bandu diiwa sere ka baadom-m̄ɔ.
Wunen m̄ru ȳa n seewa,
tem mu ra ȳiriwa,
kpa bwesenu kpuro nu kpana nu ȳra wunen wuswaas̄ɔ.
¹¹ B̄e bwese tukunu, i swaa dakio i n̄, b̄een būu ni, nu ñ w̄llu ka tem taka kue. Nin tii nu koo kam kowa mam mam.
¹² Yinni Gusunɔwa u tem taka kua ka win dam, ka win ȳru,
ma u w̄llu t̄ria ka win bwisi.
¹³ Wiya u ra de buk̄ gu se w̄llɔ,
kpa u woo seeyama saa gen w̄a yerun di,
kpa guru winu nu nim kpaasina,
kpa guru maakinu nu koora, kpa gura yu n̄e.
¹⁴ T̄nu ù n ye kpuro m̄era, u ra biti soorewa.

Sekuru ta ra maa sekobu mwewa
 bà n ben bwāaroku ni wa.
 Domi nu ñ kpě nu ko mε, nu ñ wěsiaru mɔ.
¹⁵ Ba nu kuawa bu ka tɔmbu nɔni wōke.
 Nu ñ sãa gāanu. Nu koo kam ko sɔɔ teeru,
 dɔma te Yinni Gusunɔ u koo nu siri.
¹⁶ Gusunɔ, Isireliban Yinni u ñ sãa nge ni.
 Domi wiya u kpuro taka kua.
 Wiya u sãa win tɔmbun arumani.
 Win yĩsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Yerusalemun wɔrumaa

ya turuku kua

¹⁷ Yeremi u nεε,
 bεε Yerusalemugibu, wee, yiberε ba bεε tarusi.
 I seewo i bεen yānu kpaasina.
¹⁸ Domi Yinni Gusunɔ u nεε,
 u koo de yiberε be, bu bεε wɔri,
 kpa bu bεε gura bu ka bεε da mi n toma.
¹⁹ Yerusalemugibu ba wuri wɔri ba mɔ,
 sa kam kua. Wee, besen bosu kpěa,
 besen nɔni swāara banda.
 Sa raa nεε, kɔsa yà n sun deema,
 sa ko kpĩ su ye ma.
²⁰ Adama besen dia ya wɔruka.
 Yen wěε kpuro kasikira.
 Ma ba besen bibu gura kpuro.
 Goo sari wi u koo maa besen wuu seeya.
²¹ Yera Yeremi u nεε,
 bεen kparobu ba kua gari bakasu.
 Ba ñ Yinni Gusunɔ kasu.
 Yen sɔna ba ñ kuure,
 ma bεε kpuro i yarina.
²² Wee damu gagu ga nɔnɔramɔ.
 Tɔn dabira wee saa sɔɔ yěsan nɔm geu gian di,
 bu ka Yudaban wusu kpeerasia,
 kpa su ko gbeeku bɔnun wāa yeru.

Yeremi u kanaru mɔ

ka win tɔmbun yĩsiru

²³ Yinni Gusunɔ, na yě
 ma tɔnu kun kpě u win tii kpara
 nge mε n weenε.
 Goo sari wi u koo kpĩ u win tii swaa gea sure.
²⁴ Yinni Gusunɔ, a man seeyasio saka sɔɔ,
 n kun ka mɔru, kpa a ku ra man kam koosia.
²⁵ A wunen mɔru sureo
 bwese ni nu ñ nun mεm nɔnɔwammen mi,
 ni, ni nu ñ nun sãamɔ.
 Domi nu wunen tɔmbu Yakɔbun bweseru
 kpeerasiamɔ,
 nu ben tem bansu koosiamɔ.

Isireliba ba Yinni Gusunɔ

arukawani kusia

11 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa. U
 nεε, ² a nen arukawanin gari nɔnɔ, kpa a
 Yudaba ka Yerusalemugibu sɔ a nεε, ³ nε, Yinni
 Gusunɔ, na gerua na nεε, bɔrurowa wi u yina u nen
 arukawani yenin gari nɔ, ⁴ ye na raa ka bεen baababa
 bɔkua sanam mε na bu yara Egibitin di mi ba raa nɔni
 sɔɔre too. Miya na bu sɔɔwa na nεε, bu nen gari swaa
 dakio, kpa bu ko ye na bu sɔɔwa. Saa ye sɔɔra ba ko n
 sãa nen tɔmbu, kpa na n maa sãa ben Yinni. ⁵ Nge
 meya kon ka nen nɔnɔ mweeru yibia te na bεen
 baababa kua na nεε, kon bu tem wě mē sɔɔ tim ka
 bom mu kokumɔ. Tem meya i waamɔ gisɔ.
 Ma Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nεε, ami.
⁶ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nεε, a gari yini
 geruo Yudaban wusu kpuro sɔɔ ka Yerusalemun nuku-
 run swεε kpuro sɔɔ, a nεε, bu nen arukawanin gari
 swaa dakio kpa bu yi mεm nɔnɔwa. ⁷ Saa dɔma tèn di
 na ben baababa yarama Egibitin di sere ka gisɔ, na ra
 n bu sɔɔmɔwa bu de bu man mεm nɔnɔwa. ⁸ Adama ba
 ñ nen gari yi swaa daki, bu sere yi mεm nɔnɔwa. Ben
 baawure u win tiin gɔru kĩru swiwa. Ma na dera bɔri
 yin gari yi wāa arukawani ye sɔɔ, yi bu di.
⁹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nεε, wee
 Yudaba ka Yerusalemugibu ba nɔnɔ tia kua. ¹⁰ Ba wura
 ben baababan yira sɔɔ, be, be ba yina bu nen gari
 swaa daki. Ma ba ka bũnu arukawani bɔkua ba nu
 sãamɔ. Isireliba ka Yudaba ba nen arukawani ye kusia
 ye na ka ben baababa bɔkua.
¹¹ Yen sɔna nε, Yinni Gusunɔ, kon de kɔsa yu bu wɔri.
 Ba ñ yariɔ kɔsa yen min di. Ba koo man nɔnɔgiru sue
 adama na ñ bu swaa dakimɔ. ¹² Yudaba ka Yerusalemu-
 mugibu ba koo da bu bũnu soku ni ba yākunu
 koosimɔ. Adama bũu ni, nu ñ bu faaba mɔ wahalan
 saa sɔɔ. ¹³ Bεε Yudaba, nge mε bεen wusu su geeru nε,
 nge meya bεen bũnu nu geeru nε. Nge mε Yerusalem-
 un swεε yi geeru nε, nge meya yen sãa yenu nu
 geeru nε, mi i ra bũu wi ba mɔ Baali sã. ¹⁴ Adama
 wunε Yeremi, a ku kanaru ko tɔn ben sɔ. Domi baa bà
 n man soka ben wahalan saa sɔɔ, na ñ bu wurarimɔ.

Isireliba ba sãa nge dāa

te ta ñ maa arufaani mɔ

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nεε,
 bεε nen tɔn be na kĩ,
 mba i kasu nen sãa yerɔ.
 Domi murafitira i ra n mɔ.
 I tamaa kon maa bεen yākunu mwa,
 kpa i kun maa nɔni sɔɔre?
 I tamaa kon de i yari wahalan di?
¹⁶ Yellu i sãa nge nen dāa geeru,
 te ta kpare ta maa bii geenu marumɔ.

Adama tē kon dāa te ka ten kāasi kpuro dōw menī subaru sōw.

¹⁷ Nε, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na raa bεε gira nge dāa. Nεna kon de kōsa yu bεε deema bεε Isireliba ka bεε Yudaba, kōsa ye i kua i ka nen mōru seeyan sō. Domi i būu wi ba mō Baali yākunu koosimō.

Yeremin yεnugibu

ba nūn seesi

¹⁸ Yinni Gusunō u man sōwsi ye nen tōmbu ba man bōkuammε. U man ben sanu sanusu sōwsi. ¹⁹ Na raa bu naane sāawa nge yāa te ba ka dōw bu go. Na n̄ yē kōsa ba man bwisikusimō, ba mō, bu de bu dāa te sura ka ten marum. Bu tu wuna wasobun suunu sōw di kpa bu ku maa ten yīsiru kō.

²⁰ Adama wunε Gusunō, wōllu ka tem Yinni, a sāawa wi u ra siri dee dee.

Wuna a tōnun gōru ka win bwisikunu yē.

Wuna na nen weeweenu kōmu sōndia.

Na marawa n wa mōru ye kaa bu kōsia.

²¹ Ma Yinni Gusunō u nεε, wee ye u koo Anatōtugibu kua, be, be ba kasu bu nen wāaru wuna ba mō, n ku Gusunōn gari gere ka win yīsiru. Nā n̄ maa yina, ba koo man go. ²² Yen sōna wi, Gusunō wōllu ka tem Yinni u koo bu mōru kōsia. Ben aluwaasiba ba koo gbi tabu sōw, kpa ben bii tōn durōbu ka tōn kurōbu bu gbi gōwrun sō. ²³ Domi u koo Anatōtugibu kōni swāaru kpēewa wōw gē sōw u koo bu mōru kōsia kpa goo kun tiare be sōw.

Yeremi

u Yinni Gusunō gari bikiamō

12 Yinni Gusunō, a sāawa gemgii baadomma, na n̄ kpē n̄ nun siribu soku.

Adama ka mε, na kī n̄ nun gāanu bikia wunen gem mε sōw.

Ye na bikiamō wee.

Mban sōna durumgiin wāaru ta ra n̄ kuuramō.

Mban sōna a ra de be ba n̄ nun naane sāa

ba n̄ wāa bōri yendu sōw.

² Wuna a bu duura nge dāru, ma ba nuuru kua, ba kpēa ba binu marumō.

Mεya wunen gari ra n̄ wāa ben kōwō.

Adama yi n̄ wāa ben gōruō.

³ Yinni Gusunō, a man yē.

A man waamō ma a nen gōru wēera,

a wa ma ga wāa ka wunε.

A tōn kōso be wunō nge yāa ni ba ra mwe bu sake.

A bu sōwru koowo a yi

tōw te ba koo tōmbu gon sō.

⁴ Sere saa yerā kaa n̄ dera besen tem mu n̄ wāa nuku sankiranu sōw. Wee yakasu kpuro gberamō, ma gbēeku yεε ka gunōsu gbimō besen tem men tōn kōsobun sō. Domi ba gerumō ba mō, a n̄ ben sanu sanusu waamō.

⁵ Yinni Gusunō u nεε,

Yeremi,

à n̄ ka naasugibu duka mō,

ma a bu kpana, a wasira,

amōna kaa ka kpī a ka dumigibu duka da.

À n̄ bōri yendu mō sanam mε tem mu alafia mō tōna, amōna kaa ko Yuudenin daaru t̄a n̄ nim yiba ta yarimō.

⁶ Domi wunen mero bisibu ka wunen yεnugibu ba nun naane sarirun kom kuammε. Wee ba nun kōwgiuru suemō biruō. A ku bu naane ko, baa b̄a n̄ nun gari dori sōwō.

Yinni Gusunō

u win tōmbu deri

⁷ Yinni Gusunō u nεε,

na nen sāa yeru deri. Na nen tōmbu biru kisi,

be, be ba sāa nen arumani.

Wee be, be na kī mi, na bu yibereba kōmu sōndia.

⁸ Domi ba man seesi nge gbēe sunō

ge ga kukirimō dāa sōwō.

Yen sōna na n̄ maa bu kī nge yellu.

⁹ Ba kua nge gunō ge gunōsu gasu su kasu su di.

Kon gbēeku yεε kpuro soku yi na yi di.

¹⁰ Yibere dabiru ba na nen tōmbun temō ba mu sanku,

nge mε yaa sabenu nu ra gberun dīanu sanku.

Tem mε, mu raa wā,

adama ba n̄ gāanu deri mi.

¹¹ Ba tem mε gōsia nge tem saaram.

Wee mu sāare nge tōnu wi u gōw sumō u nuki sankire.

Tem mε kpuro mu kam kua.

Goo sari wi u men weeweenu kua.

¹² Ka guunun wii kpiirō kpuro yibereba ba kōwōwawa.

Na dera tabu bu tem mε kpuro wukiri.

Goo sari wi u wāa bōri yendu sōw.

¹³ Wee ba dīanu duura, ma sāki kpia.

Ba tii wahala kua kam.

Sekura ba gā nε, Yinni Gusunōn mōrun sō.

Nōw mweε te Yinni Gusunō

u bwese ni nu ka Isireliba sikerene kua

¹⁴ Yinni Gusunō u nεε, bwese ni nu ka Isireliba sikerene, nu sāawa tōn kōsobu. Nu tem mε mwa mε nε, Yinni Gusunō na Isireliba wē mu n̄ sāa ben tubi. Wee ye na gerumō bwese nin sō. Na nεε, kon nu wuka saa nin tem di, kpa n̄ Yudaba wuna nin suunu sōw di.

¹⁵ Adama sanam mε na nu wuka na kpa, kon maa nin wōnwōndu ko kpa n̄ de nin baatere tu wura ten temō mε ta tubi di. ¹⁶ Geema ba raa nen tōmbu sōwsi bu bōre ka būu wi ba mō Baalin yīsiru, adama b̄a n̄ gōru gōsia, ba mō nge mε n̄ weene nen tōmbu bu ko, kpa ba n̄ bōrumō ba n̄ mō, ka nε, Yinni Gusunōn wāaru. Saa yera kon de bu sina ka nuku dobu nen tōmbun suunu sōw. ¹⁷ Adama bwese te ta yina tu man mem kōwōw,

kon tu wukawa kpa n tu kpeerasia. Ne, Yinni Gusunƙwa na yeni gerua.

Kpaka ye ba kua

ka wɛɛ damgii

13 Yinni Gusunƙ u neɛ, ne, Yeremi, n doo n kpaka dwe kpa n ye sɛka pɔraɔ, adama n ku ye doke nim ƙƙ. ² Ma na kpaka ye dwa na sɛka pɔraɔ nge me u man sɔƙwa. ³ Ma Yinni Gusunƙ u kpam neɛ, ⁴ n kpaka ye suo kpa n se n da daa te ba mɔ Efaratiɔ kpa n ye bere mi, kpee wɔru gagu ƙƙ. ⁵ Ma na seewa na da na ye berua mi, nge me u gerua. ⁶ Ye n te, u maa neɛ, n wuro Efarati mi, kpa n kpaka ye suama ye u raa neɛ, n bere mi. ⁷ Ma na seewa na da na kpaka ye sua mi ya raa beruan di. Adama na deema wee, ya sankira ya ñ maa garu koorɔ.

⁸ Yera Yinni Gusunƙ u man sɔƙwa u neɛ, ⁹ nge meya u koo Yudaba ka Yerusalemugibun tii suabu kpeerasia. ¹⁰ U neɛ, ba sɔawa tɔn ƙɔsobu, ba ku ra wure bu win gari ƙ. Ben gɔru ƙirun gariya ba ra n yɔrari, kpa ba n bɔnu yiramme ba n sɔamɔ. Ba koo kowa nge kpaka ye, ye ya ñ maa garu koorɔ mi. ¹¹ Nge me ba ra kpaka sɛke pɔraɔ, nge meya u raa Isireliba ka Yudaba kpuro sua u tii sɛke ba n ka sɔa win tɔmbu, ba n win yisuru sɔƙwa, ba n sɔa win buraru, kpa tɔmba n nɔn siaramɔ ben sɔ. Adama ba ñ win gari wure. Wi, Yinni Gusunƙwa u yeni gerua.

Yinni Gusunƙon mɔru

¹² Yinni Gusunƙ u ne, Yeremi sɔƙwa u neɛ, n doo n nen tɔmbu Isireliba sɔ ma wi, ben Yinni, u gerua u neɛ, tam bwɔara wɔawa tam sɔ. Adama ba n wisa ba neɛ, ba ye me, ¹³ saa yera kon bu sɔ n neɛ, mesuma wi, Yinni Gusunƙ u gerua. U neɛ, u koo de win mɔru yu ko nge tam me mu koo Yerusalemun tɔmbu kpuro go, ka sinam be ba sɔ Dafidin sina gɔna ƙƙ, ka yɔku kowobu, ka win sɔmɔmbu, tem men tɔmbu kpuro gesi. ¹⁴ Kpa bu soona bu ƙɔsukuna, baaba ka bii, u ñ ben goon wɔnƙɔndu mɔ. Gɔanu maa sari ni nu koo nɔn yɔrasia sere u ka be kpuro go.

Yinni Gusunƙ u tɔmbu

ƙirɔ mɔ ben tii suabun sɔ

¹⁵ Beɛ, Isireliba, i swaa dakio i ƙ, ye na gerumɔ. I ku maa tii sua, domi Yinni Gusunƙ u ka beɛ gari mɔ. ¹⁶ I Gusunƙ beɛn Yinni beɛre wɛɛyɔ u sere ka yam wɔkuru na te ta koo de i sokukira guunu wɔlb. Meya i yam bururam mara, adama u koo de mu tɔira mam mam kpa mu gɔsia yam wɔku bakaru nge te ta wɔa gɔribun wɔa yerɔ.

¹⁷ Ì kun gari yi swaa daki, kon da n swi ƙɔƙuɔ beɛn tii sua bin sɔ. Kon ƙɔni yiɛresu yari n banda. Domi ba koo beɛ Yinni Gusunƙon tɔmbu yoru mwɛeri bu ka da tem tukumɔ.

¹⁸ Yinni Gusunƙ u man sɔƙwa u neɛ, n sina boko ka win mero sɔƙwa u neɛ, bu sinɔ temɔ domi ben sina furɔsu wɔruka si su sɔa ben buraru. ¹⁹ Wee, wuu si su wɔa sɔƙ yɛsan ƙɔm dɔwaru gia

Negebuɔ,
sin tɔmba doona kpuro,
ma wuu si, su kenua.
Goo sari wi u koo maa su kenia,
domi ba sin tɔmbu Yudaba gura kpuro sem ba ka doona tem tukumɔ.

Ba Yerusalemun beɛre wuna

²⁰ Wune Yerusalemu, a ƙɔni seeyo a wa, wee, wunen yibereba ba wee sɔƙ yɛsan ƙɔm geu gian di.

Mana tɔn be na raa nun ƙɔmu sɔndia ba wɔa, bɛn sɔ a raa beɛre mɔ.

²¹ Be ba raa nun sokumɔ yinni, ba n nun seeyasiabu na, mba kaa gere. Saa ye sɔƙra wuriribu bu koo nun deema nge tɔn kurɔ wi u yiire u ƙi u ma.

²² Kaa tii bikia gɔruɔ a neɛ, mban sɔna yeni ya nun deema.

Wunen tora dabinun sɔna ba wunen bekuru pota ka dam

ba nun sekuru doke.

²³ Etiopigii u koo kpɔ u win wasin gɔna ƙɔsi? Musuku gbeeku ga koo maa kpɔ gu gen sansun bausu ƙɔsi?

Aawo.

Nge meya beɛ be i ƙɔsan dɔƙne mɔ, i ñ kpɛ i gea ko.

²⁴ Yen sɔ, kon beɛ yarinasiawa nge me woo ga ra yakasu yarinasiɛ gbaburɔ.

²⁵ Wune, Yerusalemu, yɛn sɔ a ne, Yinni Gusunƙ duari, ma a wunen naane doke weesu ƙƙ, wee ye na nun yiiye.

²⁶ Kon wunen bekuru gɔbia kpa bu wunen tereru wa.

²⁷ Na waamɔ sakararu ka kuuki yi a mɔ, sanam me a bɔnu gasirimɔ a sɔamɔ guunu wɔlb ka yakasɔ.

Ya sɔawa gɔa ƙɔsunu nen ƙɔni ƙƙ. Yen sɔ, wune Yerusalemu, kaa kam ko à kun tii deerasie.

Saa yerà a mara, a ka tii deerasia.

Nim gɔɔ bakaru

14 Sanam me nim gɔɔra wɔa, Yinni Gusunƙ u Yeremi sɔƙwa u neɛ,

²Yudaba ba ɔɔ wooru sɔ.
 Goo maa sari ben wuu marosun kɔnkɔ.
 Wee ba wɔruka temɔ ba nuki sankire.
 Ma Yerusalemugibu ba kɔngiru sue ba faaba kanamɔ.

³Damgibu ba bwɛɛbwɛɛbu ɔɔrimɔ bu nim kasuma.
 Adama bɔ n dɔkɔ da ba ku ra nim wa.
 Ba ra ɔɔsiramewa ka koto gbebusu,
 kpa seku bakaru ta n bu mɔ, ba n wuswaa ɔɔanu wukiri.

⁴Tem mu besikira yɛn sɔ gura kun nɛmɔ.
 Ma sekura gbee wukobu mɔ ba wuswaa ɔɔanu wukiri.

⁵Yaka bekusu sari.
 Batuma sɔɔra nennu ra ma
 kpa nu doona nu binu deri.

⁶Wee gbeeku ketɛkunu nu wɔa guunu wɔɔɔ,
 nu wom gabirimɔ nge gbeeku bɔnu.
 Nin kɔni tonda yɛn sɔ yakasu sari.

⁷Yudaba ba gerumɔ ba mɔ,
 baa mɛ sa taare mɔ besen durum sɔ,
 Yinni Gusunɔ, a sun somiɔ wunen yɛsirun beeren sɔ.
 Wee sa kua mem kɔ sariba, ma sa nun torari.

⁸Wunɛ wi besɛ Isireliba sa naane sɔa,
 wuna a ra sun faaba ko wahalan saa sɔɔ.
 Mban sɔna kaa n sɔa nge sɔɔ wi u sarɔ besen temɔ
 u kpuna wɔku teeru tɔna.

⁹Mban sɔna kaa n sɔa nge wi ba wɔri subaru sɔɔ,
 n̄ kun mɛ nge tabu durɔ wi u kpana u sun faaba ko,
 a sere wɔa besen suunu sɔɔ.
 Yinni Gusunɔ, ma sa wunen yɛsiru sɔɔwa,
 a ku sun deri.

¹⁰Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua win tɔmbun sɔ. U
 nɛɛ, ba ra kɔ ba n yaayaare mɔ. Ba ku ra kpɛ bu sina
 bu tii nɛnɛ. Ba n̄ maa n̄n wɛremɔ. U ben durum
 yaaye. Yen sɔna u bu sɛɛyasiamɔ.

¹¹Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a ku tɔn be
 kanaru kua n ka bu gea kua. ¹²Domi baa bɔ n kɔ
 bɔkua, na n̄ ben kanaru kɔkɔ. Bɔ n maa yɔku dɔɔ
 mwaararuginu ka kɛnu ganu kua, na n̄ nu mwaamɔ.
 Kon de bu gbiwa ɔɔɔrun sɔ ka kɛsi kɛsi bararun sɔ ka
 maa tabu sɔɔ.

¹³Ma Yeremi u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee wunen
 sɔkɔbu ba wunen tɔmbu sɔkɔba mɔ, ba n̄ tabu
 wasi. Gɔɔra kun maa duɔ ben temɔ. Kaa de ba n
 wɔawa bɔri yendu sɔɔ ka toro sindu.

¹⁴Yinni Gusunɔ u maa n̄n sɔɔwa u nɛɛ, weesa ba
 gerumɔ ka nen yɛsiru. Na n̄ bu ɔɔre, na n̄ bu wooda
 gaa wɛ. Meyɔ na n̄ maa bu gari gɛɛ sɔɔwa. Kɔsinu ka
 sian gari ka ben ɔɔrusun gari yi ba gerumɔ, ye kpuro
 weesa. ¹⁵Yen sɔ, kɔkɔ be na n̄ ɔɔre mi, ba ka tɔmbu
 sɔkɔba mɔ, ba n̄ tabu wasi ben temɔ, ɔɔra kun duɔ
 mi, kon de bu gbi tabu sɔɔ, ka ɔɔɔrun sɔ. ¹⁶Kpa tɔn be
 ba maa weesun gari sɔkɔ mi, ba n wɔruka Yerusale-
 mun swɛɛ sɔɔ ɔɔ te, ka taa bin sɔ. Ba n̄ goo wasi wi u
 koo bu sike, be ka ben kurɔbu ka bibu. Kon de ben
 nuku kɔsuru tu wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹⁷Yeremi u nɛɛ, Gusunɔ u man sɔɔwa n tɔn be sɔ n
 nɛɛ,
 nen kɔni yɛresu su kokumɔ bururu ka yoka,
 su n̄ yɔre.
 Domi wahala baka ya nen tɔmbu deema.
 Ba bu so ba mɛera kua.

¹⁸N̄a n yara na da yakasɔ,
 na ra tɔn be ba go tabu sɔkɔ gonu wawa nu kpɛ.
 N̄a n maa wurama wuuɔ,
 kpa n deema tɔmba barɔ ɔɔɔrun saabu.
 Gusunɔ sɔkɔbu ka yɔku kowobu
 ba ra n den sirenewa tem mɛ sɔɔ.
 Ba n̄ yɛ ye ba mɔ.

Isireliba ba Yinni Gusunɔ

suuru kanamɔ

¹⁹Yinni Gusunɔ,
 a besɛ Yudaba biru kisiwa mam mam?
 A sun bwɛra yarawa?
 Mban sɔna a sun sɛɛyasiamɔ a mɛera mɔ
 ye ya n̄ bekuramɔ.
 Sa bɔri yendu mara, adama sa n̄ tu wa.
 Sa mara a sun bekia, adama kɔni swɔaru sɔɔra sa
 wɔa.

²⁰Yinni Gusunɔ, sa durum kua wunen mi.
 Sa tuba ma nuku kɔsura sa kua, besɛ ka besen
 baababa.

²¹A wunen arukawani yaayo ye a ka sun bɔkua.
 Wunen yɛsirun sɔ, a ku sun gem.
 A ku maa Yerusalemu funɛ wɔa
 mi a wunen sina ɔɔna yiikogia yii.

²²B̄u goo sari wi u koo kpɛ u gura nɛɛsia,
 wɔllun tii, ta n̄ kpɛ tu gura nɛɛsia.
 Gusunɔ besen Yinni, wuna a ra de gura yu nɛ.
 Wuna sa maa naane sɔa. Domi wuna a ra ye kpuro
 ko.

15 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, na n̄ nen
 tɔmbu Yudaba wɔnwɔndu kuamme, baa Mɔwisi
 ka Samuɛli bɔ n na nen mi, bu ka man suuru kana
 ben sɔ. Kon bu sɔwa n nɛɛ, bu doonɔ nen wuswaan di.
²B̄a n maa wunɛ Yeremi bikia ba nɛɛ, mana ba koo
 da, kpa a bu wisi a nɛɛ,
 ba koo gbiwa.
 Gaba koo ben yaron ɔɔ gbi, ɔɔ wiya koo bu sua.
 Gaba koo gbi tabu sɔɔ, ɔɔ wiya koo bu sua.
 Gaba koo gbi ɔɔɔrun sɔ, ɔɔ wiya koo bu sua.
 Kpa bu maa gabu yoru mwɛeri, yoo tera ba koo di.
³Kon de kɛsinu nne yu bu deema. Ba koo gbi tabu
 sɔɔ, kpa bɔnu nu ben gonu gɛeri, kpa gbeeku ye ka
 gunɔsu bu di mam mam. ⁴Biti ka bɛrum koo bwese
 tukunu mwa bɔ n wa ye ya bu deema, ye Yudan sina
 boko Manase Esekiasin bii u kuan sɔ kpuro Yerusale-
 munɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Yudaba sɛɛyasia

⁵ Saa ye ɔɔ, Yerusalemu,
wara u koo wunen wɔnwɔndu wa.
Wara u koo nun wanyo kua.
Wara u koo na u bikia ye n nun m̀.
⁶ Wee a man deri, ma a biru wura.
Yen sɔ, kon nun nɔma doke n nun kpeerasia.
Domi na wasira ka baadomman wɔnwɔn te na nun
kuamme.
⁷ Kon nen tɔn be sarawa nge dobi
wusun gb̄ara kɔnkɔ.
Kon de bu ben bibu bia, kpa n bu kam koosia.
Domi ba yina bu ben swɛɛ kɔsi deri.
⁸ Kon de ben gɔminibu bu yani sɛeri dabiru kera
yi yi w̄a nim w̄kun goorɔ.
Kon de yiberɛba bu na
bu ben aluwaasiban mɛrobu wɔri sɔɔ ɔɔ gb̄ara.
Kpa nuku sankiraru ka bɛrum ben mero be deema
subaru ɔɔ.
⁹ Wi ba raa bɛɛɛ wɛɛmɔ
yɛn sɔ u bii tɔn durɔbu kɔkɔba yiru mara
u wasikiramɔ.
U koo mam gbiwa sɛkum ka seku bakaru.
Be ba tie, kon de yiberɛba bu bu gowa tabu ɔɔ.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

weeweenu koosimɔ

¹⁰ Yeremi u nɛɛ,
nen mero, mban sɔna a man mara.
Wee na kua b̄ruro.
Domi nen sɔna tem mɛn tɔmbu kpuro
ba sikirinamɔ ba sannamɔ.
Na ñ goon mi ḡānu bɔkure,
na ñ maa goo ḡānu bɔkure.
Adama ka mɛ, ba man b̄rusimɔwa kpuro.
¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
kon nun yakia wunen gean sɔ,
kpa n nun wunen yiberɛba kamia
wahala ka nuku sankiranun saa.
¹² Goo kun kpɛ u sisu kɔkɔku,
si su wee sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di
ka sere maa sii gandu.
¹³ Kon de yiberɛba bu na
bu tem mɛn arumani kpuro gura
nen tɔmbun durum sɔ ye ba kua tem mɛ kpuro ɔɔ.
¹⁴ Kon de bu ben yiberɛba s̄a tem tukumɔ mi ba ñ yɛ.
Domi nen mɔru seewawa be ɔɔ nge d̄ɔ.
¹⁵ Yera Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ,
a kpuro yɛ.
A man yaayo. A ku man duari.
A be ba man nɔni sɔɔmɔ mɔru kɔsio.
A ku man go, wunɛ wi a suuru mɔ.

A yɛ ma wunen sɔna na sekuru ɔɔwa.
¹⁶ Wunen gari kpurowa na swaa daki.
Ma na yi doke ḡruɔ.
Yiya yi man nuku dobu wɛ.
Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,
a n yɛ ma wunen ȳsira na ɔɔwa.
¹⁷ Mɛya na ñ wure n sina ka tɔn yaa kasikiobu
su ka nuku dobu ko sannu.
Na tii gɔwawa na sɔ nɛ turo,
domi a dera nen mɔru seewa.
¹⁸ Yinni Gusunɔ,
mban sɔna na wahala m̀ sere ka tɛ.
Mban sɔna ya s̄a nge boo wi u ku ra kpe.
Yinni, kaa n man s̄awewa nge bwia ye ya ñ naane
mɔ,
ñ kun mɛ nge daa te ta ra nim kpe?
¹⁹ Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u nɛɛ,
à n gɔsiramana nen mi,
kon de a maa ko nen ɔm kowo.
À n wura a mɛm saarinu deri
kpa a gari arufaanigii gere,
kon maa nen gari doke wunen kɔkɔ.
N ñ mɔ wuna kaa gɔsira ben mi,
beya n weenɛ bu wurama wunen mi.
²⁰ Kon de a n dam mɔ
nge gb̄ara te ba kua ka sii gandu.
Ba koo ka nun tabu ko,
adama ba ñ nun kamiamɔ.
Domi ko na n ka nun w̄a n nun faaba ko.
²¹ Kon nun yakia tɔn k̄sobun nɔman di.
Kpa n nun wɔra be ba nuki sosun nɔman di.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gusunɔ u yina

Yeremi u kuro sua

16 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ² a ku kuro
sua, kpa a ku bibu ma tem mini. ³ Wee ye ya
koo bii be ba koo marura tem mɛ ɔɔ deema, ka ben
mɛrobu ka ben tundobu. ⁴ Barara ta koo bu go. Ba ñ
bu gɔɔ sw̄iyammɛ. Ba ñ maa bu sikumɔ. Ba koo kowa
taaki tem ɔɔ. Be ba tia kpa bu bu go tabu ɔɔ, ñ kun
mɛ, ḡruru tu bu go, kpa gbeeku yɛɛ ka gunɔsu ben
gonu di.
⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, a ku du diru mi ba gɔɔ
wooru sɔ a ka bu duura. Domi na nen bɔri yendu
wuna tɔn ben min di. Na ñ ben k̄iru mɔ, mɛya na ñ
maa ben wɔnwɔndu m̀. ⁶ Damgibu ka bwɛɛbwɛɛbu
ba koo gbiwa. Ba ñ bu sikumɔ, ba ñ maa ben gɔɔ
wooru sinamɔ. Goo kun tii muririmɔ, goo kun maa
kɔnimɔ ben gɔɔ nuku sankiranun s̄. ⁷ Bɛn tɔmba gu
mi, ba ñ goo wasi wi u koo ka bu d̄ianu naawa u ka bu
nukuru yemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu tam
naawa u ka bu dam kɛ, baa ñ n ben mɛron na u gu, ñ
kun mɛ, ben tundo.
⁸ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, yenu mi
ba t̄ɔ baka dim m̀, a ku du mi, i di i nɔ ka be sannu.

Yinni Gusunɔ turowa

u sãa wãarun bwia

¹² Beseɛn sãa yee deɛraru

ta sãawa nge sina kita yiikogiru
te ta wolle suare yellun di.

¹³ Yinni Gusunɔ, wuna bese Isireliba sa yĩyɔ.

Be ba nun biru kisi, ba koo sekuru wa.

Be ba ka nun tondine, ba koo bu duari.

Ba ko n sãawa nge bèn yĩsa ba yorua tua sɔɔ.

Domi ba wunɛ Yinni Gusunɔ deri,

wunɛ wi a sãa nge bwia yèn nim mu wãaru wẽɛmɔ.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a man bekio,

kpa n wa n bekura mam mam.

A man faaba koowo kpa n faaba wa.

Domi wunɛ turowa na ra n siaramɔ.

¹⁵ Yinni Gusunɔ, wee, tɔmba man bikiamɔ ba m̀,

mana nɔni swãarun gari yi a bu sãɔwa mi, yi woo.

I den bu wɔrima.

¹⁶ Adama na ñ yine n wunen tɔmbu kpara.

N ñ nɛ, na sende nɔni swãa ten t̄ru tu ka na.

Wunen tii, a yẽ mɛ.

A maa yẽ gari yi na yara nen nɔni di kpuro.

¹⁷ Yen s̄, a ku de na n maa berum soore wunen s̄,

wunɛ wi a sãa nen kuku yeru nɔni swãarun saa.

¹⁸ A de be ba man nɔni s̄ɔɔwɔ bu sekuru wa.

Kpa nɛ, na kun tu wa.

A de bu diiri, kpa nɛ, na n wãa ka toro sindu.

A de nɔni swãaru tu bu deema,

kpa a bu s̄eyasia n kpã.

T̄ɔɔ wẽrarugirun bɛɛɛ wẽɛbu

¹⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Yeremi, a seewo a da a ȳra kɔnkɔwɔ ge ba m̀ tɔmbun kɔnkɔ mi Yudaban sinambu ba ra ka du kpa bu ka yari, kpa a maa da a ȳra kɔnkɔ si su tien mi. ²⁰ Kpa a bu s̄ a nɛɛ, be, Yudaba ka ben sunɔ ka be, Yerusalemugibu, be kpuro be ba dumɔ kɔnkɔ sin min di, bu nɛ Yinni Gusunɔgia swaa dakio bu nɔ. ²¹ Na nɛɛ, ba n tii sɛ kpa bu ku raa sɔmunu sɔbe t̄ɔɔ wẽrarugirun sɔɔ. Bu ku raa maa nu duusia Yerusalemun gbãra kɔnkɔsun di. ²² Bu ku raa mam nu yara ben yenusun di. Bu ku sɔmburu garu ko. Adama bu sanam mɛ yiyo nɛ, Yinni Gusunɔn s̄ nge mɛ na ben baababa yiire. ²³ Geema, ben baaba be, ba swaa taaya. Ba ñ man swaa daki. Ba nen s̄ɔɔsinu yina.

²⁴ Adama be, bà n man swaa daki ka gem, ma ba ñ sɔmunu ganu duusie Yerusalemun kɔnkɔsun di t̄ɔɔ wẽrarugirun sɔɔ, ma ba t̄ɔɔ te yi nɛ, Yinni Gusunɔn s̄, ma ba ñ sɔmburu garu kue te sɔɔ, ²⁵ saa yera sinam be ba s̄ Dafidin sina gɔnɔɔ ka ben sina asakpɔbu ba koo du saa Yerusalemun kɔnkɔ sin min di, ba n tabu

kekeba dua, be dumi gawe, kpa gabu ba n dumi sɔni. Meya Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu kpuro ba koo maa du mi, kpa Yerusalemu ya n tɔmbu yiba sere ka baadomma. ²⁶ Tɔmba koo na nen sãa yerɔ Yudan wusu ka Yerusalemun baru kpaanu kpuron di ka Benyamɛen tem di, ka sere maa guunun di ka wɔwin di, ka s̄ɔɔ yẽsan nɔm dwaru gian di, tem mɛ kpuron di gesi, bu yãku d̄ɔɔ mwaaruginu ko ka siarabun yãkunu, kpa bu ka k̄ɛnu na, kpa bu turare d̄ɔɔ doke mi. ²⁷ Adama bà kun nen gari swaa daki, yi na nɛɛ, bu man t̄ɔɔ wẽrarugii te yiya, ma ba dumɔ Yerusalemun kɔnkɔsun di, ba n sɔmunu sɔɔwa, t̄ɔɔ wẽrarugii te sɔɔ, saa yera kon wuu ge d̄ɔɔ doke wi u ñ gbimɔ kpa be kpuro bu d̄ɔɔ mwaara.

Yeremi u da mɔmɔ yenuɔ

18 Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔɔwa u nɛɛ, ² a seewo kpa a da mɔmɔ yenuɔ. Miya kon nun gari s̄.

³ Ma u seewa u da mɔmɔ yenu mi. U deema wee u wekeru m̀. ⁴ Weke te u m̀ mi, ta ñ gea kue. Ma u ten sɔn te sua u ka weke kpaaru kua te ta n̄n wẽre. ⁵ Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ⁶ mban s̄na na ñ kp̄ɛ n ka bɛɛ Isireliba ko nge mɛ. Wee nge mɛ mɔmɔ wi, u sɔndu sua u neni win nɔmɔ, nge meya i maa wãa nen nɔmɔ. ⁷ Gasɔ, na ra gere bweseru garun s̄ n nɛɛ, kon tu wuka n sura nge d̄ãa, kpa n tu kam koosia.

⁸ Adama bwese te, tà n ten daa kɔsa ta nuku k̄suru deri, na ra tu deriwa na kun maa tu k̄sa kue. ⁹ Meya gasɔ, na ra maa gere bweseru garun s̄ n nɛɛ, kon tu seeya. ¹⁰ Adama bwese te, tà n k̄sa m̀ ma ta ñ nen gere swaa sue, na ku ra maa tu gea ye kue ye na raa ḡru doke mi. ¹¹ Yen s̄, a Yudaba ka Yerusalemugibu s̄ɔɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na sɔmɔ m̀ n ka bu k̄sa kua. Na yen kpunaa yi. Ñ n men na, ben baawure u win daa k̄sa derio u wurama nen mi.

¹² Adama ba koo gere bu nɛɛ, mban s̄na ba koo kɔsi. Ben baawure u koo win bwisiku k̄sunu swiwa u ko ye u k̄i.

Isireliba ba Gusunɔ yina

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Isireliba ba ḡa k̄sunu kua n sara. I bwesenu kpuro bikio, wara u yenin bweseru nɔɔre.

¹⁴ Nim mu ra kokubu kpe Libanin guunu wɔllun di? Daa te ta kokumɔ, ta ra nim gem kpe?

¹⁵ Adama nen tɔmbu ba man duari ba da ba b̄nu turare d̄ɔɔ dokeamme. Ya dera ba ñ yẽ ye ba m̀ ben swɛɛ sɔɔ. Ba ben yellun swaa dosu derimɔ, ma ba swaa kisi swi.

¹⁶ Ba dera ben tem mu sankira. Ma tɔmbu ba bu yẽmɔ baadomma.

Wi u sarɔ mi gesi, ù n mu wa, u ra wiru kpaware.

¹⁷ Yen s̄na kon de bu yarina yibereban wuswaɔɔ

nge tua ye sɔɔ yari yerun woo ga yarinasia.
Kon bu biru kisi.
Na ñ bu mɛɛrimɔ sanam mɛ ba nɔni sɔɔre.

Ba ɔɔ tia kua

bu ka Yeremi mwa

¹⁸ Yera tɔn be, ba nɛɛ, su Yeremi ɔɔ tia kua su nùn mwa. Domi wooda kun gbimɔ baa yāku kowobu bā kun wāa. Bwisi kun kpeemɔ baa bwisigibu bā kun wāa. Gusunɔn gari kun gbimɔ yèn sɔ win sɔmɔba sari. Ñ n mɛn na, i na su nùn wɔri su yaa kasiki, kpa su ku maa win gari nɔ su sere yi laakari ko.

¹⁹ Saa yera Yeremi u Yinni Gusunɔn kana u nɛɛ, Yinni Gusunɔn, a man swaa dakio.

A nen yiberɛban gari yi ɔɔkɔ.

²⁰ Kaa de gea yu gɔsira kɔsa?

Wee ba dɔkɔ kpiriru gba bu ka man kpɛɛ sɔɔ.

A yaayo ma na yɔra wunen wuswaas ben sɔ, na ka nun gari kua kpa a ku maa ka bu mɔru ko.

²¹ Yen sɔ, a de gɔɔru tu ben bibu go.

A de bu gbisuku tabu sɔɔ, kpa kurɔbu bu durɔbu ka bibu bia, kpa bu ko gɔminibu.

A de baranu nu durɔ be go, kpa bu ben aluwaasiba go tabu sɔɔ.

²² A de tabu kowo wuunu nu bu wɔri.

Kpa wuri yi nɔɔra ben yenusɔ.

Domi ba dɔkɔ kpiriru gba bu ka man kpɛɛ te sɔɔ.

Ba man yina beria nen swaa sɔɔ.

²³ Adama wunɛ, Yinni Gusunɔn,

a ben nɔɔsinaa kpuro yɛ, ye ba kua bu ka man go.

Yen sɔ, a ku bu ben toranu wɔka.

A ku ben durum ye duari.

A de bu fukura wunen wuswaas.

A bu sɛɛyasio wunen mɔrun saa sɔɔ.

Weke te ta kɔsira

¹⁹ Yinni Gusunɔn u Yeremi sɔɔwaa u nɛɛ, a doo mɔmɔ mi a boo dwe ge ba kua ka sɔndu. Kpa a yāku kowo be ba bukure ka wuun guro gurobu mɛna, ² kpa i da wɔwa ye ba mɔ Beni Hinɔmɔ ye ya wāa kɔnɔn gen mi gia, mi ba ra wekenu mɔm. Miya kaa nɔɔguru sua a gari gere yi kon nun sɔ. ³ Kaa Yudaban sinambu ka Yerusalemgibu sɔ bu swaa dakio bu nɔ ye nɛ Gusunɔn, Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ na gerua. Kon de nɔni swāaru tu na Yerusalemu sere wi u ten gari nua kpuro, win swasu su sikari. ⁴ Domi ba man deri, ma ba yam mi disi doke. Ba būnu turare dɔɔ dokea mi, ni be ka ben sikadoba ka ben sinambu ba ñ yɛ. Ma ba tɔn dabinu go mi, be ba ñ gāanu kue. ⁵ Ba būu wi ba mɔ Baali yāku yeru bania

gunguru wɔllɔ. Miya ba ra ka ben bibu yāku dɔɔ mwaararuguru ko, yāku tɛn bweseru na ñ bu yiire, na ñ mam ten bwisikunu koore.

⁶ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔn na nɛɛ, tɔnu ganu sisi ni sɔɔ ba ñ maa wɔwa ye sokumɔ Tofeti ñ kun mɛ Beni Hinɔmu. Ba koo ye sokuwa tɔn goo yeru. ⁷ Wɔwa yen miya kon Yudaba ka Yerusalemgibun ɔɔ tia ye ba kua kam koosia, kpa n de yiberɛba bu bu go tabu sɔɔ. Kon de gbeeku yɛɛ ka gunɔsu ben gonu di. ⁸ Kpa n de Yerusalemu yu ko bansu si ba koo yɛɛ. Wi u sarɔ mi kpuro, ù n ye wa, u biti soora u wia ko nɔni swāa ten sɔ. ⁹ Kon de yiberɛ be, bu bu nɔni sɔ sere bu ben berusebu ka ben bibun gonun yaa di.

¹⁰ Yen biruwa wunɛ Yeremi kaa boo ge kɔra tɔn be ba ka nun da min wuswaas. ¹¹ Kpa a nɛɛ, nɛ Gusunɔn, wɔllu ka tem Yinni na nɛɛ, kon bu yarinasia kpa n wuu ge kɔsuku nge boo ge, ge ba ñ kpɛ bu maa sɔmɛ. Tofetin wɔwa miya ba koo tumbu sike yèn sɔ ba ñ maa ayeru wasi gam. ¹² Meya kon tem mɛ ka men tumbu kua, kpa Yerusalemu yu ko nge Tofeti. ¹³ Yerusalemgibun yenusu ka Yudaban sinambun yenusu, yenusu kpuro gesi mi ba ra būnu turare dɔɔ dokeye ka mi ba ra suru ka kperi ka sɔɔ sã, ka sere mi ba ra maa būnu ganu sã, si kpuro su koo disi duurawa nge Tofeti.

¹⁴ Yen biru, Yeremi u gɔsirama Tofetin di mi Yinni Gusunɔn u nùn gɔra u win gari gere. Ma u na u yɔra Yinni Gusunɔn sãa yerun yaaraɔ u tumbu kpuro sɔɔwaa u nɛɛ, ¹⁵ Gusunɔn Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u nɛɛ, wee u koo de kɔsa ye u raa gerua kpuro yu Yerusalemu ka yen wuu si su tie deema. Domi sin tɔmba swaa taaya, ba ñ win gere nua.

Ba Yeremi dāa doke

²⁰ Yera sɔɔ teeru, Pasuri Imerin bii wi u sãa yāku kowo u ka maa sãa Yinni Gusunɔn sãa yerun kɔsobun tɔnwero u nua ma Yeremi u yeniban gari gerua. ² Yera u dera ba nùn so, ma ba nùn dāa doke nge wiuro Yinni Gusunɔn sãa yeru, kɔnɔn ge ba sokumɔ Benyamɛn kɔnɔn bera gia. ³ Adama yen sisiru bururu, Pasuri u Yeremi dāa ye wuna. Ma Yeremi u nùn sɔɔwaa u nɛɛ, Yinni Gusunɔn kun maa nun sokumɔ Pasuri. Yisi ten tubusiana bɔri yenda ka nun sikerene. Adama tɛ, u nun sokumɔ Magɔɔ Misabibu. Yen tubusiana nandabu ka nun sikerene. ⁴ Domi Yinni Gusunɔn u gerua u nɛɛ, u koo wunɛ ka wunen bɔɔba nandabu kpɛɛ. U koo de bɛen yiberɛba bu bɛen gabu go tabu sɔɔ, kpa a ye wa ka wunen nɔni. Kpa Babilonin sina boko u Yudaba go kpa u gabu yoru mwɛeri u ka da Babilonin. ⁵ U koo de yiberɛba bu Yerusalemun arumani gura, ka sɔma ye tɔmba kuan are kpuro, ka sere gāa gee ni nu wāa ye sɔɔ. U koo de bu Yudaban sinambun arumani gura, kpa bu ka ye kpuro da Babiloni mi. ⁶ Pasuri, wunɛ ka wunen yenugibu, ba koo bɛɛ yoru mwa bu ka da Babilonin. Miya i ko i gbi, wunɛ ka be a gari weesugii kua, kpa bu bɛɛ sike mi.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

weeweenu koosimɔ

⁷ Yinni Gusunɔ, a man kɔkura,
ma na wunen gari wura.
A man sɛre a kamia.
Wee tɔru baatere
tɔmbu kpuro ba ra n man yɛɛmɔwa,
kpa ba n man gari bɔkɔ mɔ.
⁸ Nà n kɪ n gari gere,
sere n nɔɔguru sua ka dam n nɛɛ,
yiberɛba ba wee bu sun dam dɔre,
kpa bu sun kam koosia.
Yinni Gusunɔ,
tɔmba ra n man yɛɛmɔwa wunen garin sɔ baadom-
ma.
⁹ Nà n nɛɛ, kon nun deriwa,
na ñ maa wunen gari kparamɔ,
n da n sãawa nge dɔɔ u wãa nen wasi sɔɔ
u nen kukunu menimɔ.
Kpa n kookari ko n ka tii marisi,
adama na ku ra kpɪ.
¹⁰ Na nɔɔkɔ tɔn dabinu nu man kɔsa bwisikusimɔ.
Ba mɔ, nandabu wãa baama.
Su ka win gari da wirugibun mi.
Be ba raa ka man nɔɔ tia sãa
ba mɛerimɔ nà n kon sokura.
Ba mɔ, sɔɔkɔdo kon de bu man samba ko.
Kpa bu wa bu man mwa bu mɔru kɔsie.
¹¹ Adama na yɛ ma wunɛ Yinni Gusunɔ, a wãa ka nɛ
nge tabu durɔ damgii.
Yen sɔna be ba man nɔni sɔɔmɔ ba koo sokura.
Ba ñ kpɛ bu man kamia.
Yen sɔna ba koo sekuru wa
kpa ba n tu yaaye sere ka baadomɔ.
¹² Wunɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,
wunɛ wi a ra tɔnu wɛeri,
a ka wa ù n sãa gemgii,
kpa a n win bwisikunu ka win gɔrun gari yɛ,
wuna kon de a nen yiberɛba mɔru kɔsie.
Domi wuna na tii nɔmu sɔndia.
¹³ I Yinni Gusunɔ siaro ka womusu.
Domi u ra wɔnwɔndo wɔre
saa tɔn kɔson nɔman dɪ.
¹⁴ Tɔɔ bɔrigira tɔɔ tɛ sɔɔ ba man mara.
Tɔɔ te, tu ku domaru wa.
¹⁵ Bɔruowa wi u da u nen tundo sɔɔwa u nɛɛ,
wee, ba nùn bii tɔn durɔ marua.
Ma labaari ye, ya nùn nuku doo bakabu wɛ.
¹⁶ Durɔ wi, u kam koowo
nge wuu si Yinni Gusunɔ u kam koosia
u ñ sin wɔnwɔndu kue.
Kpa u wuri nɔ bururu,
kpa u tabun wurenu nɔ sɔɔ sɔɔ gbãara.
¹⁷ Mban sɔna Gusunɔ u ñ yande dere n gbi
sanam mɛ na wãa nen meron nukuru,

kpa nuku te, tu yande ko nen sikiru,
kpa na n wãa mi sere ka tɛ.
¹⁸ Mban sɔna na yara nen meron nukurun di,
na ka sere wahala yeni ka wasi wuriri bini waamɔ,
ma nen wãara wiru gooramɔ ka sekuru.

Yerusalemu koo kam ko

21 Sina boko Sedesiasi u Pasuri, Maakiyan bii, ka
Sofoni, yãku kowo Maseyan bii gɔra Yeremin mi,
bu nùn sɔ bu nɛɛ, u bu bikiaru kuo Yinni Gusunɔn mi,
domi Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko, u ka bu tabu
mɔ. Sɔɔkɔdo Yinni Gusunɔ u koo nùn maamaaki gaa
kpare ben sɔ, kpa u wa u bu deri. Yera Yinni Gusunɔ u
ka Yeremi gari kua.
³ Ma Yeremi u tɔn be wisa u nɛɛ, bu doo sina boko
Sedesiasin mi bu nɛɛ, ⁴ ameniwa Gusunɔ Isireliban
Yinni u gerua. U nɛɛ, wee, u koo de ben tabu kowo be
ba ka Babilonin sina boko ka win tɔmbu sannamɔ wu-
un biruɔ bu duki su bu wura wuu ge sɔɔ. ⁵ Kpa wi,
Gusunɔn tii u ka be Yudaba sanna ka mɔru u bu win
dam sɔɔsi, ⁶ u de bara kɔsuru tu hunde koniba kpuro
wɔri tu go wuu ge sɔɔ, tɔmbu ka yaa sabenu. ⁷ Yen
biruwa u koo sina boko Sedesiasi, Nebukanɛsaa nɔmu
beria, wi ka win sɔm kowobu ka win tɔn be ba wãa
wuu ge sɔɔ, be ba gesi yara bararun di, ka tabun di,
ka gɔɔrun di. Be kpurowa Nebukanɛsaa u koo go. U ñ
ben wɔnwɔndu mɔ. U ñ maa goo derimɔ.
⁸ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa win tɔm-
bun sɔ. U nɛɛ, wee, u bu swaa yiru yiyamme, swaa
yèn mi wãara wãa, ka yèn mi sɔɔ u wãa. ⁹ Wi u koo
gesi yɔra wuu ge sɔɔ, u koo gbiwa tabu sɔɔ, ñ kun mɛ
ka gɔɔru, ñ kun mɛ ka bararu. Adama wi u yara u tii
Babilonigibu wɛ be ba bu tarusi, yɛro koo win wãaru
wɔra. Teya ta ko n sãa win arumani ye u kpɪa u yara.
¹⁰ Domi u yɔrariwa u wuu ge kɔsa kua, n ñ mɔ gea. U
koo gu Babilonin sina boko nɔmu sɔndiawa u gu dɔɔ
meni.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Dafidin bweseru sɔɔwa

¹¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ameniwa wunɛ Yeremi kaa
Yudaban sina bokon bweseru sɔ. A nɛɛ,
bu nɛ, Yinni Gusunɔn gari kɔɔkɔ.
¹² Be, Dafidin bweseru,
ba n da gem swii baadomma.
Kpa bu be ba dam dɔre yakia
be ba bu dam dɔremɔn nɔman di.
Bà kun kue mɛ,
nen mɔru ya koo bu yabure
ben kom kɔsum sɔ.
Ba ñ maa kpɛ bu ye go.
¹³ Kon Yerusalemugibu wɔri.
Be, be ba wãa wɔwa sɔɔ kperun wɔllu,
baa bà n gerumɔ ba mɔ,
wara u koo kpɪ u du ben wãa yerɔ,
u ben kuku yeru turi.

¹⁴ Kon bu s̄eeyasia nge m̄e ben kookoosu n̄e.
Kon ben sina kpaaru d̄ɔɔ m̄eni
te ba bana ka d̄āa ye ba m̄ò s̄eduru,
kpa ye ya ka tu sikerene kpuro yu d̄ɔɔ m̄waara.

22 Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄ɔɔwa u n̄e, a doo
Yudan sina bokon yenuɔ kpa a bu gari yini s̄ɔ.

² A n̄e, wi, Yudaban sina boko, wi, wi u s̄ɔ Dafidin sina
gɔnɔɔ, ka win bw̄āabu ka win t̄mbu ka be ba gesi
w̄āa sina kpaaru mi, ³ bu n̄e, Yinni Gusunɔn gari yini
swaa dakio bu n̄ɔ. Bu gem sw̄īyɔ. Bu be ba dam
d̄ɔremɔ w̄ɔro be ba bu dam d̄ɔremɔn n̄ɔman di. Bu ku
s̄ɔbu ka ḡɔminibu ka gobekuban ḡāanu mwa ka dam.
Bu ku maa taare sarirugibu go yam mini. ⁴ B̄a n̄
wooda yeni m̄em n̄ɔɔwa, gabu ben bweseru s̄ɔɔ, ba ko
n bandu diiwa ba n̄ s̄ɔ Dafidin sina gɔna yeni s̄ɔɔ. Ba
koo du saa k̄ɔn̄ɔ minin di ba n̄ dua tabu k̄eke s̄ɔɔ ye
dumi gawe, ñ kun m̄e, ba n̄ dumi s̄ɔni, be ka ben
bw̄āabu ka ben t̄mbu. ⁵ Adama b̄a n̄ yina bu ye m̄en
n̄ɔɔwa, sere ka n̄e, Yinni Gusunɔn w̄āaru, sina kpa te,
ta koo kowa bansu.

⁶ Wee ye na maa gerua Yudaban sina kpaarun s̄ɔ.

Na n̄e,
baa m̄e na sina kpa te wa ta w̄ā
nge d̄āa s̄ɔɔ ge ga w̄ā Galadiɔ,
ñ kun m̄e, nge Libanin guurun wii kpiiru,
ka gem kon tu bansu koosia.
Goo kun maa sinamɔ mi.

⁷ Kon tabu kowobu tabu ȳānu sebusia bu tu w̄ri.
Kpa bu ten gbere yi ba kua ka d̄āa ye ba m̄ò s̄eduru
wukiri bu d̄ɔɔ doke.

⁸ T̄ɔn tuko dabinu ba koo sara wuu gen mi, kpa bu
s̄ɔɔna bu n̄e, mban s̄ɔna Yinni Gusunɔ u wuu b̄ɔkɔ
geni kua m̄esum. ⁹ Kpa bu bu wisi bu n̄e, gen t̄mbu
ba wi, ben Yinnin arukawani kusiawa, ma ba da ba
b̄ūnu s̄āamɔ.

Ye Yinni Gusunɔ u gerua

Salumun s̄ɔ

¹⁰ B̄e Yudaba,
i ku wuri ko Yosiasi wi u gun s̄ɔ.
I ku maa win ario ko.
Adama i wuri koowo Salumun s̄ɔ,
wi ba yoru mwa ba ka da tem tukumɔ.
Domi u ñ maa wee.
M̄eya u ñ maa tem m̄e wasi
mi ba n̄n mara mini.

¹¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Salumu, Yosiasi
Yudaban sina bokon biin s̄ɔ, wi u bandu dii win baan
ayerɔ. U n̄e, u doona, u ñ maa wee. ¹² U koo gbiwa
desiru s̄ɔɔ mi ba ka n̄n da mi, u ñ maa tem m̄e wasi.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakimu gerusi

¹³ Yeremi u Yoyakimu s̄ɔɔwa u n̄e, wee ye Yinni
Gusunɔ u gerua. U n̄e,

wun̄e Yoyakimu, b̄ɔruowa a s̄āa.
Wee a wunen sina kpaaru bana,
adama a ñ gem sw̄ī.
A tu gidambisaba sosia
adama ye n̄ weene a t̄mbu kua,
a ñ bu kuamm̄e.

A ra gabu s̄ɔmburu koosie kam.
A ku ra bu ben k̄ɔsiaru w̄e.

¹⁴ Ma a n̄e, kaa tii sina kpa bakaru baniawa
kpa ta n̄ gidambisa baka m̄ɔ.
Ma a fenentiba doke,
a ten gani d̄āa gea ye ba m̄ò s̄eduru wukiri.
Ma a tu sw̄erasia kom kom a ka s̄ɔɔsi ma sina
kpaara.

¹⁵ Ȳen s̄ɔ a ka sina kpa te s̄eduruba bana,
yeya n̄ dera a s̄āa sina boko?
Wunen baaban tii u ñ s̄āa sina boko ro?
U ra diwa kpa u n̄ nge baawure,
adama u ra baawure kuwa ye n̄ weene u ko.
U ra s̄āarobu ka w̄ɔn̄w̄ɔndobu siriewa dee dee.
Yen s̄ɔna ye kpuro ya n̄n koora dee dee win w̄āaru
s̄ɔɔ.

Wi u maa m̄ò nge m̄e,
wiya u wi, Yinni Gusunɔ ȳe ka gem.

¹⁷ Adama wun̄e, wunen tiin arufaaniwa a kasu.
A kasuwa a taare sarirugibu dam d̄ɔre
kpa a bu go.

¹⁸ Yen biru, Yeremi u maa n̄e, wee ye Yinni Gusunɔ u
gerumɔ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon
s̄ɔ. U n̄e,
ù n̄ gu, ba ñ n̄n ḡɔɔ sw̄īyam̄e bu n̄e,
waiyo n̄en n̄ɔɔ!
Waiyo n̄en sesu!
Waiyo n̄en yinni!

¹⁹ Adama ba koo win goru gawawa bu yara Yerusal̄e-
mun di
bu sike nge yaa saberu.

Yerusal̄emu ya koo sekuru wa

²⁰ Yeremi u n̄e,
wee ye Yinni Gusunɔ u gerua.
U n̄e, b̄e Yerusal̄emugibu,
i doo i ȳɔ guu te ba m̄ò Libanin,
ka Basanin guurɔ,
ka Abarimun gungunu w̄ɔllɔ,
kpa i kuuki ko i n̄ɔɔgiru sua.
Domi be i ka arukawani b̄ɔkua ba munkira.

²¹ U b̄e kirɔ kua sanam m̄e i w̄ā b̄ɔri yendu s̄ɔɔ,
adama i n̄e, i ñ n̄n swaa dakimɔ.
Nge m̄eya b̄een daa ya s̄āa saa b̄een piiburun di,
i ku ra n̄n swaa daki.

²² T̄e, b̄een kparobu ba koo ka woo doona
kpa be i ka arukawani b̄ɔkua
bu bu yoru mw̄eri bu ka da tem tukumɔ.
Saa ye s̄ɔɔra i ko i sekuru wa,
b̄een kom k̄ɔsum s̄ɔ.

²³ B̄e Yerusal̄emugibu,
b̄e be i s̄ɔ s̄e b̄een dii buranu s̄ɔɔ

ni i kua ka Libanin dāa gea,
amɔna bɛɛn weeweenu ko n nɛ,
sanam mɛ wuriribu koo bɛɛ deema
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakini sirimɔ

²⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, kaa Yoyakini, wi ba maa mɔ Yekonia, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko sɔ a nɛɛ, sere ka nen wāaru, baa ù n sāan na nge taabu nen nɔm geuɔ, kon nùn wuna min di. ²⁵ Kon nùn win yiberɛba nɔmu sɔndia, be, be ba kasu bu nùn go. Kon nùn bu nɔmu sɔndia be, bèn bɛrum u mɔ mi. Beya Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko ka win tabu kowobu. ²⁶ Kon bu kɔ, wi ka win mero wi u nùn mara. Kpa bu ka bu da tem tukumɔ mi ba ñ bu mara. Miya ba koo gbi. ²⁷ Saa gaa sɔɔ, ba ko ba n kī bu gɔsirama ben temɔ adama ya ñ koorɔ.

²⁸ Gaba koo bikia bu nɛɛ, Yoyakini wi, u sāawa nge weke te ta kɔsire, ñ kun mɛ, nge gāa ni goo kun maa kī? Aawo. Ñ n men na, mban sɔna ba wi ka win bweseru tem yara ma ba ka bu da sere mi ba ñ yɛ.

²⁹ Ma Yeremi u nɛɛ, nen temgibu, i kɔkɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ³⁰ U nɛɛ, i durɔ wi garisio wi u ñ kooramɔ win wāaru sɔɔ. U ko n sāawa nge wi u bibu bia, domi win bweseru sɔɔ, goo kun maa sinamɔ sina gɔna sɔɔ u Yudaba kpara.

Kparo kɔsobu

23 Gusunɔ Isireliban Yinni u nɛɛ, bɔruroba kparo be ba nen tɔmbu goomɔ, ma ba bu yarinasiama nge yāa kparo kɔsobu. Na maa nɛɛ, wee ba nen tɔmbu gira, ba bu yarinasia ba yina bu bu nɔkri. Yen sɔ, kon bu sɛeyasia ben nuku kɔsu ten saabu.

³ Kpa n nen tɔn be ba tie mwɛerima tem kpuron di, mi na raa dera ba yarinɛ, n ka bu wurama ben temɔ, kpa bu marura bu dabia. ⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu kparo kpaobu wɛ be ba koo bu kpara. Ba ñ maa nandamɔ bɛrum sɔ. Baa ben turo kun maa biaramɔ.

⁵ Wee saa ya sisi
yè sɔɔ kon gemgii goo seeya Dafidin bweserun di
nge dāa kpīi pɔtura,
kpa u n bandu dii ka baadomɔ.
U koo tɔn be kparawa ka bwisi gee.
Kpa u gem sɔɔsi tem mɛ sɔɔ.

⁶ Win waati ye sɔɔ,
Yudaba ba koo faaba wa.
Kpa u de Isireliba ba n wāa bɔri yendu sɔɔ.
Kpa ba n nùn sokumɔ ba n mɔ,
Yinni Gusunɔwa u sāa ben faaba kowo.

⁷ Yen sɔna na nɛɛ, wee saa ya maa sisi yè sɔɔ ba ñ maa bɔrumɔ bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u bu yarama saa Egibitin tem di. ⁸ Adama ba ko n da gerewa bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u bu yarinasia sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka wusu gasu sɔɔ, ma u maa ka bu wurama min di, bu ka sina ben temɔ.

Gari yi Yeremi

u sɔmɔ weesugibu sɔɔwa

⁹ Ñ n sɔmɔbun sɔn na,
nen gɔru ga sankira too,
ma na diirimɔ sere ka nen kukunɔ.
Na sāa nge wi tam mu goomɔ
Yinni Gusunɔ ka win gari dɛɛrin sɔ,
yi u man sɔɔwa u nɛɛ,
¹⁰ tɔmba yiba tem mɛ sɔɔ,
be ba sakararu mɔ.
Kɔsa ba naa gire.
Miya ben dam mu wāa.
Yen sɔna tem mɛ, mu sankire,
ma men kpara yee ni nu wāa gɔbaburun bera gia nu gbera.

Domi u mu bɔrusi.

¹¹ Gusunɔn sɔmɔbu ka yāku kowobu ba sankire,
u wa ma ba nuku kɔsu kom mɔ
sere ka win sāa yerɔ.

¹² Yen sɔna ben swaa ya koo wɔria,
kpa yu bu yam tīre.

U koo de bu bu bɔria,
kpa bu wɔruku saa ye u koo bu sɛeyasia
u de wahala yu bu deema.
Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yudan Gusunɔn sɔmɔbun

kɔsan kpāaru

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
kɔsa ye na wa nen sɔmɔbu ba mɔ Samariɔ,
ya ñ ka nɔk gerurɔ.
Domi būu wi ba mɔ Baalin yīsira ba ka gari mɔ.
Ma ba nen tɔmbu Isireliba gerasia nen swaan di.
¹⁴ Adama kom kɔsum mɛ na wa Gusunɔn sɔmɔbun
suunu sɔɔ Yerusalemɔ,
mu beɔnɔgim kere.
Ba sāawa sakara kowobu,
ma ba weesu mɔ,
ba tɔn kɔsobu dam kɛmɔ bu ku ka ben kom kɔsum
deri,
ma na be kpuro garisio nge Sodomu ka Gomɔran tɔmbu.

¹⁵ Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
na nen sɔmɔbu Yerusalemɔ sɔmɔ
ma wee kon de bu dāa kiku gagu † ge ga sosu di,
kpa bu nim mɛ mu dɛɛ mɔ nɔ.
Domi beya ba dera tem men tɔmbu kpuro ba ñ maa
man bɛɛɛ wɛɛmɔ.

Sɔmɔ weesugibu

¹⁶ Ameniwa nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua.
Na nɛɛ,

† dāa kiku gagu - A mɛɛrio 9:14.

i ku maa nen sɔmɔ ben gari swaa daki.
 Domi ba dera i yīiyi ye i ñ wasi.
 Ben tiin gɔrun bwisikuna ba gerumɔ,
 n ñ mɔ yi yi wee nen nɔnɔ di.
¹⁷ Ba ra mam be ba man gema sɔ bu nɛɛ,
 na be gerua na nɛɛ,
 ba koo bɔri yendu wa.
 Kpa ba n be ba ben tii tiin gɔru kīru mɔ sɔmɔ ba n
 mɔ,
 ba ñ kɔsa gaa wasi.
¹⁸ Yeremi u nɛɛ,
 ben wara u ka Yinni Gusunɔ wesiana.
 Nge ben wara u win gari nua u yi laakari kua.
¹⁹ Wee Yinni Gusunɔn mɔru ya koo na nge guru woo
 kɔkɔ
 kpa yu tɔn kɔsobu wɔri.
²⁰ Win mɔru ye, ya ñ suremɔ,
 ma n kun mɔ u win himba yibia.
 Amen biru, ya koo bɛɛ nen tɔmbu yeeri.
²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 sɔmɔ be, ba duki da, baa mɛ na ñ bu gɔre.
 Ba maa gari gerua, baa mɛ na ñ ka bu gari kue.
²² Bà n daa nen gari swaa daki,
 nen gariya ba koo raa kpara nen tɔmbun suunu sɔɔ.
 Kpa bu wa bu gɔru gɔsia bu ben kom kɔsum deri.

Yinni Gusunɔ

u wāa yam kpuro

²³ Nɛ Gusunɔ, na wāawa yam kpuro,
 turuku ka tontondeɔ.
²⁴ Goo u koo kpī u kuke na kun nùn wa?
 Na wāawa yam kpuro, wɔllɔ ka temɔ.

Mba yakasu ka dobi

yi mɔmɔsɛ

²⁵ Na mɔmɔ ye sɔmɔbu ba gerumɔ. Be ba gari
 weesugii mɔ ka nen yīsiru ba mɔ, na ka bu gari kua
 dosu sɔɔ, ²⁶ sere saa yerà sɔmɔ beni ba ko n gari
 weesugii mɔ, kpa ba n nen tɔmbu nɔni wɔkumɔ ka ben
 gɔrun gari. ²⁷ Ba kīwa ben dosu weesugisun gari yi de
 nen tɔmbu bu nen yīsiru duari nge mɛ ben baababa
 ba raa man duari būu wi ba mɔ Baalin sɔ. ²⁸ Sɔmɔ wi u
 dosa u geruo ma u dosa. Wi na maa ka gari kua u yi
 tusio dee dee.
 Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
 mba yakasu ka dobi yi mɔmɔsɛ.
²⁹ Nen gari kun sāa nge dɔɔ ro?
 Yi ñ sāa nge matalaka ye ya ra kperu kɔre ro?
³⁰ Yen sāna nɛ, Yinni Gusunɔ, kon sɔmɔ be sɛyasia,
 be, be ba ben winsim gari suamɔ ba ka gari weesugii
 mɔ. ³¹ Kon bu sɛyasia be ba ben tii tiin gari suamɔ ba
 gerumɔ ka nen yīsiru. ³² Kon bu sɛyasia be ba ben do-
 su weesugisu tɔmbu sɔmɔ. Ma ba dera nen tɔmba
 kɔramɔ ben wee si ka ben tɔn biarun sɔ. Na ñ bu

gɔre, na ñ maa bu wooda wɛ. Mɛya ba ñ maa
 arufaani gaa mɔ tɔn ben suunu sɔɔ.

Yinni Gusunɔn gari

yi sāawa sɔmunu

³³ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔmɔ u nɛɛ, tɔn ben goo, ñ
 kun mɛ nen sɔmɔ goo, ñ kun mɛ yāku kowo goo ù n
 nun bikia u nɛɛ, mba nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua, sɔmu
 nirà na bu sɔbi, kaa nùn wisiwa a nɛɛ, bera ba sāa
 nen sɔmunu. Adama kon bu biru kisi. ³⁴ Ben wi u gesi
 nɔnɔ wukia u nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔmunu sɔbi,
 kon yēro sɛyasia wa wi ka win yenugibu. ³⁵ Ye
 baawure u koo kpī u win winsim bikia, yera, u nɛɛ,
 mba Yinni Gusunɔ u gerua, mba u wisa. ³⁶ Adama bu
 ku raa maa gere bu nɛɛ, na bu sɔmunu sɔbi. Wi u ye
 gerua, win gari koo wɔri win tii sɔɔ. Domi ba nen gari
 temamɔwa nɛ wi na sāa ben Yinni wi u ra n wāa, u
 dam kpuro mɔ. ³⁷ Kaa maa sɔmɔ be bikia a nɛɛ, mba
 nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔmɔ. Mba na bu wisa. ³⁸ Bà n
 maa nun wisa ba nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔmunu
 sɔbi, baa mɛ na nɛɛ, bu ku maa yen gari ko, a bu wisio
 a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ,
³⁹ kon bu biru kisi kpa n bu duari, be ka ben wuu ge
 na raa be ka ben baababa wɛ. ⁴⁰ Kon maa bu seku
 bakaru doke te ta ñ duarirɔ sere ka baadomɔ. Kpa
 ba kun maa bɛere mɔ tɔmbun nɔni sɔɔ.

Figie bii

ni nu wāa birenu yiru sɔnɔn gari

24 Ye Nebukanesa, Babilonin sina boko u Yoyaki-
 ni, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko mwa ka
 win sina asakpɔbu ka ben dāa dākobu ka ben sekobu,
 u ka bu da Babilonɔ, saa ye sɔmɔ Yinni Gusunɔ u
 Yeremi figie bii ni ba doke birenu yiru sɔnɔn sāa
 yerun kɔnɔnɔ. ² Bire nin teeru ta figie bii geenu yiba
 ni nu sāa nge yen marum gbiikum. Ma teera ma bii
 kɔsunu yiba ni nu ñ diirɔ.
³ Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi bikia u nɛɛ, Yeremi, mba
 a waamɔ mi. Ma u wisa u nɛɛ, birenu yiruwa na
 waamɔ, ni nu figie binu yiba. Ganu gea sāa, ma ganu
 kɔsunu sāa, nu ñ diirɔ.
⁴ Yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔmɔ u nɛɛ, ⁵ wee ye na
 gerua, nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni. Na nɛɛ, nge mɛ
 figie bii gee ni, nu ra tɔmbu wɛre, nge mɛya kon Isireli
 be ba yoru mwɛera ba ka da Babilonɔ mɛeri ka nɔnu
 geu. ⁶ Kon de bu wurama ben tem mini. Na ñ maa bu
 suramɔ, kon bu tāsisiawa. Na ñ maa bu wukamɔ, kon
 bu girawa n sire. ⁷ Kon bu gɔru kpɔɔ wɛ, kpa bu gia
 ma nena na sāa kpuron Yinni. Ba koo wurama nen mi
 kpa ba n sāa nen tɔmbu ba n man sāmɔ.
⁸ Adama Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win sina
 asakpɔbu ka tɔn be ba tie Yerusalemɔ ka be kpuro be
 ba sɔ tem mɛ sɔɔ, ka sere be ba kpikuru da Egibitiɔ,
 kon dewa ba n sāa nge figie bii kɔsu ni nu ñ diirɔ mi.
⁹ Tɔmbu bà n bu wa ba koo biti soora. Gee kon bu

yarinasia kpuro, ba koo bu yɛɛwa bu bu yaakoru koosi kpa ba n wāa sekuru ɔɔ kpa ba n da ka ben yīsiru tɔmbu b̄rusi. ¹⁰ Kon bu tabu surema ka ḡɔru ka baranu sere bu ka gbi tem mɛ kpuro ɔɔ, mɛ na be ka ben baababa wɛ.

Yudaban mem ɔɔ sarirun are

25 Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun w̄ɔ nɛse ɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yere mi gari kua Yudaban s̄. Ya s̄awa Nebukanɛsaa, Babilonin sina bokon bandun w̄ɔ gbiikuu. ² Ma Yeremi u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro s̄ɔwa u nɛ, ³ saa Yosiasi, Amɔɔn biin bandun w̄ɔ wɔkura itasen di, n ka gisɔ girari, yen w̄ɔ yenda itawa mi. Saa min diya na ra n bɛ Gusunɔn gari s̄ɔɔ adama i ku ra man swaa daki. ⁴ Yinni Gusunɔ u ra n bɛ win sɔm kowobu gɔriamɛ, bera win sɔmɔbu. U dera ba na na saa yee yellun di. Adama i n̄ bu swaa daki, i n̄ ben gari wure. ⁵ Sɔɔ be, ba ra n gerumɔ ba n m̄, i ḡru gɔsio kpa i bɛen daa k̄sa deri, kpa i wa i n wāa bɛen tem ɔɔ, mɛ Yinni Gusunɔ u bɛ ka bɛen baababa wɛ sere ka baadomɔa. ⁶ I ku maa b̄u goo yiira i n̄n s̄. I ku Gusunɔn m̄ru seeya ka bɛen bw̄aroku ni i kua ka bɛen tii, kpa u ku maa bɛ k̄sa gaa kua. ⁷ Adama Yinni Gusunɔn tii u nɛ, i n̄ n̄n swaa daki. I win m̄ru seeyawa bɛen bw̄aroku ni i kuan s̄. Ma ya ka bɛ k̄sa naawa.

⁸ Yen s̄na wi, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni u nɛ, yèn s̄ i n̄ n̄n swaa daki, ⁹ yen s̄na u koo maa s̄ɔ yɛsan n̄m geun tɔmbu kpuro gurama ka win sɔm kowo Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko. Kpa bu bɛen tem mɛn tɔmbu w̄ri bu kam koosia, ka be ba bɛ sikerene kpuro. Tem mɛ, mu koo kowa bansu sere ka baadomɔa. Wi u sarɔ mi, kpa biti yu n̄n mwa, sere u wia ko. ¹⁰ Ba n̄ maa t̄ɔ bakanun womusu n̄mɔ mi, ka sere kurɔ kpaanun womusu. Mɛya ba n̄ maa nambun w̄kinu n̄mɔ. Ba n̄ maa fitilanu wasi mi. ¹¹ Tem mɛ kpuro mu koo kowa bansu, kpa bɛ, win tɔmbu, i Babilonin sina boko yoru diya w̄ɔ wata ka w̄kuru.

¹² Adama w̄ɔ wata ka w̄ku ten biru, Yinni Gusunɔ u koo Babilonin sina boko ka win tɔmbu seesima ben tora ni ba kuan s̄, kpa u ben tem kam koosia mu ko bansu sere ka baadomɔa. ¹³ B̄ri yi u gerua tem mɛn s̄, ka sere yèn gari nɛ, Yeremi na gerua na yorua tire te ɔɔ, bwesenu kpuron s̄, yi koo koorawa. ¹⁴ Domi bwese damginu ka sinam damgiba koo bu yoru mwɛeri. Nge mɛya Gusunɔ u koo ka bu ben k̄sa k̄sie ye ba raa kua.

Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro sɛyasia

¹⁵ Yinni Gusunɔ u win m̄ru weesina ka tam mɛ u doke n̄ra ɔɔ u nɛ, Yeremi t̄i u nɛ, n ye m̄ɔ kpa n de bwese n̄n mi u man gɔrɔ nu ye n̄. ¹⁶ B̄a n wa ma u dera yibereba ba bu w̄ri ba goomɔ, ba ko n b̄arimɔwa kpa ba n burisine nge wiirubu.

¹⁷ Yera na n̄ra ye mwa Yinni Gusunɔn n̄man di. Ma na dera bwese n̄n mi u man gɔra nu win m̄ru ye n̄ra. ¹⁸ Na torua na ye Yerusalemugibu n̄rusia, ka Yudan wusu kpuron tɔmbu ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu, kpa Gusunɔ u wa u ben tem kam koosia kpa wi u sarɔ mi, u biti soora sere u wia ko. Kpa ba n da ka ye tɔmbu b̄rusi nge mɛ ya kooru t̄.

¹⁹ Yen biru, na bwese ni nu tiegibu ye n̄rusia. Beya Egibitin sunɔ ka win sina asakpɔbu, ka win tɔmbu kpuro, ²⁰ ka bwese tuku ni nu wāa Egibitɔ, ka Usan sinambu, ka Filisitiban sinambu, beya Asikaloniigii, ka Gasagii, ka Ekoroniigii, ka sere be ba maa tie Asidɔdu, ben sunɔ, ²¹ ka Edɔmuba, ka M̄abuba, ka Am̄onigibu, ²² ka Tirin sinambu ka Sidonin sinambu, ka sere sinam be ba wāa nim w̄kun bera gɔ, ²³ ka sere maa Dedanigibu, ka Temagibu, ka Busigibu, ka be ba ra wii baanun seri k̄ni, ²⁴ ka maa Daarububan sinambu, ka bwesenu kpuron sinambu be ba wāa gbaburɔ mi yani sɛeri wāa, ²⁵ ka Simirin sinambu ka Elamun sinambu ka sere M̄ediban sinambu, ²⁶ ka sinam be ba wāa s̄ɔ yɛsan n̄m geu gia kpuro, be ba wāa turuku ka be ba toma.

Bwese ni nu gesi wāa handunia ɔɔ, ni ka nin sinambu ba m̄ru ye n̄ra ma Babiloni ye ba maa m̄ Sesaki, yen sina boko u ye dakura.

²⁷ Yinni Gusunɔ u maa man s̄ɔwa n Isireliba s̄ɔɔ n nɛ, ameniwa wi, ben Yinni, wi u maa s̄a w̄llu ka tem Yinni u gerua. U nɛ, bu n̄ruo sere yu bu go, bu siruku kpa bu w̄ruku sere bu kpana bu se yèn s̄ u dera yibereba ba bu w̄ri ba goomɔ. ²⁸ U maa nɛ, bwese nin garu t̄a n yina tu n̄ ye na tu t̄i, n tu s̄ɔɔ n nɛ, tu n̄ruo baa n̄ n mɛren na. Wi, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinnin woodawa. ²⁹ Domi u n̄ win wuu Yerusalemu deri. N̄ n mɛn na, u koo bweseru garu deri? Aawo, u n̄ derimɔ. Bwesenu kpuro ɔɔra u koo win m̄ru sure. Wi, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

³⁰ U maa man s̄ɔwa u nɛ, n bu s̄ɔɔ n nɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo kukiri w̄llun di. Win n̄ɔ ga koo n̄ra saa win wāa yee dɛerarun di. U koo win tem kukirisi.

U koo handuniagibu kpuro kukirisi nge t̄n dabi te ta d̄ianu ḡɛm̄ gberɔ.

³¹ Win kukiribu koo n̄ra handunia kpuro ɔɔ. Domi u tɔmbu kpuro sokumɔ win siri gbaburɔ. Wi siribu di, u koo ȳro gowa ka takobi.

³² Wi Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni, u maa nɛ, win siribu bu ko n s̄awa nge woo k̄ka ge ga bwesenu kpuro gasirimɔ, ga handunian goonu nɛ kpuro bukiane.

³³ Be Yinni Gusunɔ u koo de bu gbi siri bi ɔɔ, ba ko n teriewa baama handunia. Goo sari wi u koo ben gonu menna u sike, kpa bu ben ḡɔ sw̄i. Nu koo kowa taaki tem ɔɔ.

³⁴ Bɛ, win tɔmbun kparobu, i wuri koowo, i bindio temɔ. Domi t̄ra tunuma t̄ɛ ɔɔ ba koo bɛ sakiri. I ko i w̄ruma i k̄sikira nge tem m̄n weke buraru.

³⁵I ñ kisiramɔ

domi i ñ kuku yeru wasi.

³⁶Wee, kparo ben wuri yi koo ɔɔɔɔ

domi Yinni Gusunɔ u koo ben tem kam koosia

³⁷ka win mɔru baka.

Tem mɛ, mu wãa bɔri yendu ɔɔɔ,

adama mu koo ko bansu.

³⁸Nge mɛ gbee sunɔ ga ra yari gen wãa yerun di

gu ka dñanu kasu,

nge mɛya Yinni Gusunɔ u koo yari win wãa yerun di,

u de bwesenu nu goona

kpa tem mu tɔmbu bia win mɔru bakan sɔ.

Yeremi u wãa Yudaban

wirugibun wuswaɔ

26 Ye Yoyakimu, Yosiasin bii Yudan sina boko u bandu di, yen sɔɔ mɛɛ tera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari yini kua u nɛɛ, ²amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua na nɛɛ, a yɔro sãa yerun yaara mini. Tɔn be ba koo na saa Yudan wusu kpuron di bu ka man sã, kpa a bu gari yi kpuro sɔ yi na nɛɛ, a bu sɔ. Baa yin tia a ku ra bure. ³Bã n wura ba nun swaa daki, ma ba wura ben ɔɔɔ ɔɔɔ, ba ben kom kɔsum deri, kɔsa ye na raa gɔru doke n bu kua, kon ye deri. ⁴A bu sɔɔɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu man swaa dakio bu nen woodaba swii ye na bu wɛ, ⁵kpa bu ku nen gɔrobun gari atafiiru ko. Na ra be bu gɔrie saa yellun di, adama ba ñ bu swaa daki. ⁶Yen sɔ, kon sãa yee te kam koosia nge mɛ na Silogiru kua, kpa n de bwesenu kpuro nu wuu gen yisiru sia n ñ bɔrumɔ.

⁷Yãku kowobu ka Gusunɔn ɔɔɔɔ bu ka wuun tɔmbu ba Yeremin gari yi nua yi u gerumɔ Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. ⁸Ye u gari yi gerua u kpa yi Yinni Gusunɔ u nùn yiire u tɔn be kpuro sɔ mi, yera yãku kowo be, ka Gusunɔn ɔɔɔ be, ka sere wuun tɔn be ba tie kpuro ba na ba nùn sɛre. Ba gbãsumkumɔ ba mɔ, kaa gbiwa.

⁹Tɔmbu kpuro ba na ba Yeremi mɛnɛ Yinni Gusunɔn sãa yeru mi, ba mɔ, mban sɔna a gerumɔ ka Yinni Gusunɔn yisiru a mɔ, sãa yee teni ta koo kam kowa nge Silogiru, kpa Yerusalemu yu ko bansu.

¹⁰Ye Yudan wirugibu ba nua mɛ, yera ba seewa sina kpaarun di ba da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ, ma ba sina sãa yee ten kɔnɔnɔ ge ba sokumɔ kɔnɔnɔ kɔkɔ. ¹¹Ma yãku kowo be, ka Gusunɔn ɔɔɔ be, ba wirugibu ka tɔn be ba tie kpuro sɔɔɔ ba nɛɛ, n weenewa bu durɔ wini go. Domi gari kamwa u wuu geni gerusimɔ. Bɛɛn tii i maa yi nua ka bɛɛn swaa.

¹²Ma Yeremi u wirugii be ka tɔn be kpuro sɔɔɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔn u man gɔrima n ka gari ko sãa yee teni ka wuu genin sɔ, nge mɛ i nua kpuro. ¹³I gɔru gɔsio kpa i kom kɔsum deri. I Gusunɔn bɛɛn Yinnin gari swaa dakio, kpa u kɔsa ye deri ye u raa kɔ u bɛɛ kua.

¹⁴Adama nɛ wee bɛɛn nɔmɔ, i ka man koowo nge mɛ n bɛɛ dɛnde. ¹⁵I yɛ ma na ñ taare gaa mɔ. Yen sɔ, ñ n man go, nen yem mu kua bɛɛ ka bɛɛn wuu gen ɔɔ-

munu. Domi ka gem Yinni Gusunɔn u man gɔrima n ka bɛɛ gari yini kpuro sɔ.

¹⁶Yera wirugii be, ka tɔn be ba tie ba yãku kowo be, ka ɔɔɔ be sɔɔɔ ba nɛɛ, n ñ weenɛ su durɔ wi go domi ka Gusunɔn bɛɛn Yinnin yisira u gari yini gerua.

¹⁷Ma wuu gen guro gurobu gabu ba seewa ba tɔn wɔru ge sɔɔɔ ba nɛɛ, ¹⁸Misee Mɔresetigii u raa Gusunɔn gari gerua Yudan sina boko Esekiasin waati u nɛɛ, amɛniwa Gusunɔn, wɔllu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ,

ba koo Yerusalemu bwiiya nge gberu,

kpa yu ko nge kpee ni ba suba,

kpa guu tɛn wɔllɔ ba Yinni Gusunɔn sãa yee te bana, tu dñanu kpi n ko dãa sɔɔ ɔɔɔ.

¹⁹Yudaba ka ben sina boko Esekiasi wi, ba Misee wi go? Esekiasi wi, u ñ Yinni Gusunɔn nasie? Nge u ñ Yinni Gusunɔn suuru kanɛ ro? Ma Yinni Gusunɔn u kɔsa ye deri ye u raa kɔ u bu kua. Yera i ko de bɛɛ, su tii durum baka yeni ɔɔbi?

Yoyakimu

u Gusunɔn ɔɔɔ Uri go

²⁰N deema Yoyakimun waati ye ɔɔɔ, durɔ goo maa wãa wi ba mɔ Uri, Semaya Kiriati Yarimugiin bii. Durɔ wi, u ra gari gere ka Yinni Gusunɔn yisiru. Ma u gari tee yi gerua win tii, wuu genin sɔ nge mɛ Yeremi u gerua mi. Ma Yoyakimu ka win tabu durɔ bu ka maa win sina asakpɔ bu ba gari yi nua. Yera sina boko wi, u kasu u Uri go. Ye Uri u nua mɛ, u berum soora, ma u kpikuru sua u da Egibitiɔ. ²²Yera Yoyakimu u Elinatani Akaborin bii gɔra Egibitiɔ ka tɔmbu gabu sannu bu ka Uri mwaama. ²³Ma ba Uri wi mwaama ba ka nùn na sina bokon mi. Ma u dera ba nùn go ka takobi. Yera ba win goru kare mi ba ra tɔn dirobu sike.

²⁴Adama Akikamu Safanin bii u yɔrawa ka Yeremi ma u yina bu tɔn be Yeremi nɔmu beria bu go.

Yeremi

u sugu ɔɔndi win seru wɔllɔ

27 Ye Sedesiasi Yosiasin bii, Yudaban sina boko u bandu di u kpa, n tɛ fiiko, yera Yinni Gusunɔn u ka Yeremi gari kua u nɛɛ, ²Yeremi, a tii suguba kuo ka maa wɛɛ a ye ɔɔbe, ³kpa a ye ɔɔɔ bu wɛ be sinam beni, Edɔmuban sunɔ, ka Mɔabuban sunɔ, ka Amɔniban sunɔ, ka Tirin sunɔ, ka Sidonin sunɔ ba gɔra Yerusalemu Sedesiasi, Yudaban sina bokon mi, kpa ben baawure u ka ye win yinni daawa. ⁴Kpa a maa bu sɔ bu ben yinnibu sɔ bu nɛɛ, nɛ, Gusunɔn, wɔllu ka tem Yinni, wi Isireliba ba sãamɔ, na nɛɛ, ⁵nɛna na tem taka kua ka tɔmbu ka yɛɛ yi yi wãa mɛ ɔɔɔ, ka nen dam bakam. Wi na kɔ, wiya na ra mu wɛ. ⁶Wee tɛ kon bɛɛn tem mɛ kpuro nen ɔɔm kowo Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko wɛ. Kpa n de sere ka gbeeku yɛɛyɔ yi nùn ɔɔmburu kua. ⁷Bwesenu kpuro nu koo wi ka win bibu, ka win debuminu sã. Adama saa gaa koo na yɛ

sāa bwese damginu ni nu sinam damgibu m̄, nu koo ra win tii ka win temgibu yoru mwa.

⁸ Bweseru garu tā n yina tu Nebukanēsaā sā tu n̄n yoru diiya, n̄, Yinni Gusun̄, kon de u bwese te tabu w̄ri. Kon maa tu bararu ka ḡw̄ru kp̄ē, u ka kp̄i u tu kpeerasia.

⁹ N̄ n m̄n na, b̄ē, i ku maa b̄ēn s̄m̄w̄bu swaa daki, ka b̄ēn s̄robu ka b̄ēn tiin dosusu, ka b̄ēn ḡri sokobu, be, be ba ra b̄ē s̄ bu n̄ē, i n̄ ko Babilonin sina boko sā. ¹⁰ Domi weesa ba gerum̄, ye ya koo de n b̄ē tondasia b̄ēn tem di kpa n b̄ē kpeerasia.

¹¹ Adama bwese te ta wura tu Babilonin sina bokon sugu s̄be, tu n̄n yoru diiya, kon bwese te deri ten tem s̄w̄ kpa tu ḡbea ko mi, ta n w̄ā. N̄, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

¹² Ma Yeremi u maa gari tee yi Sedesiasi s̄w̄wa. U n̄ē, Sedesiasi, wun̄e ka wunen t̄mbu, i Babilonin sina bokon sugu dokeo, i n̄n yoru diiya, wi ka win t̄mbu, kpa i wa i n w̄ā. ¹³ Mban s̄na kaa de bu wun̄e ka wunen t̄mbu go tabu s̄w̄, n̄ kun m̄e i ḡbi ḡw̄ru ka baranun s̄ n̄ge m̄e Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄ē, bwese te ta yina tu Babilonin sina boko wiru kp̄i ya ta koo ḡbiwa n̄ge m̄e. ¹⁴ U maa n̄ē, i ku s̄m̄w̄ ben gari swaa daki, be, be ba b̄ē s̄w̄w̄ ba m̄, i n̄ Babilonin sina boko yoru diiyamm̄. Domi gari weesugiiya ba m̄. ¹⁵ N̄ n̄ n̄, Yinni Gusun̄ na bu ḡra. Ba gari m̄wa ka n̄n ȳsiru adama weesa ba m̄. I n̄ bu swaa daki, kon b̄ē girawa, kpa i ḡbi, b̄ē ka be sannu.

¹⁶ Ma Yeremi u maa ȳku kowobu ka t̄n be ba m̄n̄ mi, gari yi s̄w̄wa. U n̄ē, wee ye Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄ē, i ku b̄ēn s̄m̄w̄bun gari swaa daki, be ba gerum̄ ba m̄, ba koo ka Yinni Gusun̄ sāa yerun dendi ȳnu wurama saa Babilonin di n̄ n̄ t̄ē. Domi gari weesugiiya ba m̄ mi. ¹⁷ I ku bu swaa daki. I Babilonin sina boko wiru kp̄i ȳ, kpa i wa i n w̄ā. Mban s̄na i ko i de b̄ēn wuu geni gu ko bansu.

¹⁸ Yeremi u maa n̄ē, s̄m̄w̄ be, b̄ā n̄ sāan na Gusun̄ s̄m̄w̄bu ka gem ma win gariya ba kparam̄, bu n̄n kan̄, wi, w̄llu ka tem Yinni, u ku de bu ȳā ni gura ni nu tie win sāa yer̄ ka Yudaban sina kpaar̄ ka Yerusalemu s̄w̄ kpuro, bu ka da Babilon̄. ¹⁹ Domi sanam m̄e Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko yoru mwa ka win sina asakp̄bu, u n̄ gina dendi ȳā nini gure, gbereba, ka boo sii ganduguu, ka gen s̄waritii, ka dendi ȳā ni nu tie Yerusalem̄. ²¹ Wee ye Yinni Gusun̄ u gerua dendi ȳā nin s̄. ²² U n̄ē, ni kpurowa ba koo gura bu ka da Babilon̄. Miya nu ko n w̄ā sere win tii u ra ka de bu ka nu wurama min di.

Yeremi

ka Gusun̄ s̄m̄w̄ Hanania

28 Sedesiasin bandun w̄w̄ n̄n̄se te s̄w̄, yen suru k̄w̄buse s̄w̄, Hanania, Asurin bii, wi u sāa Gusun̄ s̄m̄w̄ Gabaon̄, u ka Yeremi gari kua ȳku kowobu ka t̄mbu kpuro wuswaā, Yinni Gusun̄

sāa yer̄. ² U n̄ē, ameniwa Gusun̄, Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̄ u gerua. U n̄ē, u koo wigibu yara Babilonigibun yorun di, te ta sāa n̄ge sugu ben w̄i. ³ N̄ ka ko w̄w̄ yiru u koo de Nebukanēsaā u ka wi, Yinni Gusun̄ sāa yerun dendi ȳā ni wurama, ni u raa gura u ka da Babilon̄. ⁴ U koo maa de Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko u wurama, ka sere Yudaban t̄n be ba ka da Babilon̄. Domi u koo bu yara Babilonin yorun di.

⁵ Yera Yeremi u Gusun̄ s̄m̄w̄ Hanania wisa ȳku kowobu ka t̄n be ba w̄ā Yinni Gusun̄ sāa yeru mi kpuro wuswaā, ⁶ u n̄ē, ami. Gusun̄ u de yu koora n̄ge m̄ a gerua. Kpa u de t̄n be kpuro bu wurama Babilonin di ka Yinni Gusun̄ sāa yerun dendi ȳā ni. ⁷ Adama Hanania, a gari yini swaa dakio a n̄, yi na gerum̄ wunen wuswaā ka t̄n ben wuswaā.

⁸ Gusun̄ s̄m̄w̄ be ba ḡbia ba na yellun di, sa sere na, n̄ni sw̄aru ka tabu ka baranun gariya ba bwese bakanu ka sina bokobu s̄w̄wa. ⁹ T̄ē Gusun̄ s̄m̄w̄ goo ū n̄ seewa u w̄ri yendun gari m̄, am̄na t̄mba koo ka tubu ma Gusun̄wa u ȳro ḡrima, ma n̄ kun m̄ ye u gerua mi, ya koora.

¹⁰ Yera Gusun̄ s̄m̄w̄ Hanania u Yeremi sugu ye wuna ma u ye b̄w̄ka. ¹¹ Ma u t̄mbu kpuro s̄w̄wa u n̄ē, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄ē, n̄ ka ko w̄w̄ yiru u koo Babilonigibun dam m̄e bua n̄ge m̄ na sugu ye b̄w̄ka.

Ma Yeremi u win swaa mwa u n̄ doon̄.

¹² Sanam m̄e Hanania u sugu d̄ā ye wuna Yeremin w̄irun di u b̄w̄ka u kpa, yera Yinni Gusun̄ u Yeremi s̄w̄wa u n̄ē, ¹³ a doo a Hanania s̄ a n̄ē, u kp̄ā u sugu d̄āgia ye b̄w̄ka, adama u koo yen k̄sire wa ye ya sāa sisugia.

¹⁴ N̄ Gusun̄, Isireliban Yinni, n̄ wi na w̄llu ka tem m̄, na n̄ē, wee na sugu sisugia dokem̄ bwese ni kpuro w̄i, kpa nu ka Nebukanēsaā, Babilonin sina boko yoru diiya. Baa ka ḡbeeku ȳēȳ, kon n̄n̄ ye n̄mu beriawa.

¹⁵ Yera Yeremi u Hanania s̄w̄wa u n̄ē, a swaa dakio a n̄, Yinni Gusun̄ kun nun ḡre. Ka m̄e, a da a t̄mbu gari weesugii s̄w̄wa, ma ba yi naane kua. ¹⁶ Yen s̄, t̄ē, wee ye Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄ē, u koo nun wuna tem minin di, domi wunen gari yi dera t̄mba n̄n̄ seesi. Kaa ḡbi gis̄ku ge.

¹⁷ Ma Gusun̄ s̄m̄w̄ Hanania wi, u gu w̄w̄ gen suru k̄w̄ba yiruse s̄w̄.

Yeremi u Yuda be ba w̄ā

Babilon̄ tireru kua

29 Saa Yerusalemun diya Yeremi u bukurobu ka ȳku kowobu ka Gusun̄ s̄m̄w̄ tireru kua, t̄mbu kpuro gesi be Nebukanēsaā, Babilonin sina boko u yoru mw̄ēra u ka da Babilon̄. ² N̄ deema saa ye s̄w̄, ba sina boko Yoyakini mwa k̄ ka win mero ka win s̄m̄ kowo be ba maatam kua, ka wirugibu be ba w̄ā Yerusalem̄ ka Yudan wuu si su tie s̄w̄, ka d̄ā

dākobu ka sekobu. ³Wee saa ye 𐤊𐤍, Sedesiasi, Yudaban sina boko u Eleasaa Safanin bii, ka Gemaria, Hilikiyan bii 𐤎𐤁𐤍𐤀𐤂𐤍 mi, Babiloni. Ma Yeremi u bu win tire te wē. Wee ye tire te, ta gerum. ⁴Ta nē, Gusun, wollu ka tem Yinni, u maa sāa bē Isireliban Yinni. Wiya u ka bēe gari m, bēe be u dera ba yoru mwēera ba ka da Babilonin tem. ⁵U nē, i dia banik kpa i n wāa ye 𐤊𐤍. I gbea koowo kpa i yen dīanu di. ⁶I kurɔbu suo kpa i bibu ma. I de bēen bii tɔn durɔbu bu kurɔbu sua bu bibu ma, kpa i bēen bii tɔn kurɔbu durɔbu kē kpa ben tii bu maa kɔwara. I dabio mi i wāa mi, i ku kaara. ⁷I kasuo nge mē tem mē, mu koo ka kuura mi Yinni Gusun u dera i yoru dim. Kpa i nūn kana tem mēn s, domi mū n kuura, bēen tii i ko i kuurawa.

⁸Gusun, bēen Yinni wi, u maa nē, i ku de nen sɔmɔ be ba wāa bēen suunu 𐤊𐤍, bu bēe nɔni wōke. I ku sɔrobu ka be ba bēe bēen dosusu tubusiam nane ko. ⁹Domi ba gerum ba m, wiya u bu 𐤎𐤁𐤍, bu ka bēe gari s. Adama weesa ba m, n h wi.

¹⁰U maa nē, wō wata ka wɔkurun baa yā n doona, u koo na u bēe yara u ka wurama bēen tem. Nge mēya u koo ka win 𐤎𐤁𐤍 mwēeru yibia. ¹¹Yinni Gusun u maa nē, u yē himba ye u yii bēen s. Himba gea, n h m himba kōsa. U koo de ye i yīy yu bēe koorā sia. ¹²Saa ye 𐤊𐤍, i n nūn soka bēen kanaru 𐤊𐤍, u koo bēe swaa daki kpa u bēe wurari. ¹³i n nūn kasu ka bēen gōru kpuro, u koo de i nūn wa, ¹⁴kpa u bēe be ba raa yoru mwēera mi, mēnnaa saa tem kpuron di ka bwesenu kpuro sɔn di mi u dera i yarine, kpa u bēe gɔsiamā u wurama bēen tem, mīn di u dera ba bēe gura. Wi, Yinni Gusun u yeni gerua.

¹⁵U bēe yeni sɔmɔkwa, domi i gerum i m, wiya u bēe sɔmɔbu wē Babiloni.

¹⁶Tē, wee ye u gerum sun wi u s Dafidin sina 𐤎𐤁𐤍𐤀𐤂𐤍 s, ka sere tɔn be ba wāa Yerusalem be ba h yoru mwe ba ka de Babilonin s. ¹⁷U nē, wee, u koo de bu bu tabu wɔrima kpa gōru ka bararu tu bu wɔri. U koo bu wahala kpēe kpa ba n sāa nge dāa marum mē mu kōsa ba yina bu di. ¹⁸Bā n duki yakura, u koo bu naa girawa ka tabu, kpa u de gōru ka bararu tu bu wɔri sere bwesenu kpuro nu nanda nū n bu wa. Kpa u bu yarinasia bwesenu kpuro 𐤊𐤍 kpa ba n da ka ben yīsiru tɔmbu bōrusi, h kun mē, bu ka goo gāa kōsunu sie, h kun mē gāa nanumginu, h kun mē, gāa sekuruginu. ¹⁹Domi ba h wi, Yinni Gusun gari swaa sue baa mē u ra n bu yi sɔmɔkwa saa win sɔmɔkɔn 𐤎𐤁𐤍 di. Wi, Yinni Gusun u yeni gerua.

²⁰Adama bēe be u dera ba gura ba ka da Babiloni, i swaa dakio i n ye u gerum.

²¹U nē, Akabu, Kolayan bii ka Sedesiasi, Maseyan bii, be, be ba bēe gari weesugii sɔmɔkwa ka win yīsiru, u koo bu Nebukanēsa, Babilonin sina boko kɔmu beria kpa u bu so u go, bēen nɔni biru. ²²Kpa bēe Yudaba, bēe be i wāa Babiloni, i tɔmbu yiru yen yīsiru sua i n da ka tɔmbu bōrusi, i nē, Gusun u nun kua nge Sedesiasi ka Akabu be Babilonin sina boko u sēewa dōw 𐤊𐤍. ²³Domi tɔn be, ba gāa kōsunu kua, ba

sakararu kua ka ben berusebun kurɔbu. Ma ba weesu kua ka wi, Yinni Gusun yīsiru, baa mē u h bu yiire. Adama u yē ye ba kua kpuro, u sāa yen seedagii.

Semayan tireru

²⁴Gusun Isireliban Yinni wi u wollu ka tem taka kua, u Yeremi 𐤎𐤁𐤍 Semaya, Nēlamugiin mi. N deema Semaya wi, u raa yāku kowo Sofoni, Maseyan bii tire-ru mɔrisia ka sere yāku kowo be ba tie, ka Yerusalemugibu kpuro. ²⁶Ye u gerua tire te 𐤊𐤍 wee. U nē, Sofoni, Yinni Gusun u nun gɔsa a ka ko yāku kowo Yehoyadan ayerɔ, kpa a Yinni Gusun sāa yeru kōsu. Goo h n seewa u tii kua nge wiiru ma u tii sokum Gusun sɔmɔ, kpa a nūn mwa a bōke ka wēe damgii ka yɔni. ²⁷h n mēn na, mban sōna a h Yeremi, Anat-tugii mwe a sēyāsie, wi u tii kua Gusun sɔmɔ bēen suunu 𐤊𐤍. ²⁸Wee, u mam sun goo 𐤎𐤁𐤍 Babiloni mini u sun s ma sa ko yoru di mini n ka tē. Yen s, su be dia banik kpa sa n wāa ye 𐤊𐤍, kpa su be gbea ko kpa su yen dīanu di.

²⁹Ma Sofoni u Yeremi tire te garia. ³⁰Saa yera Yinni Gusun u Yeremi sɔmɔ u nē, ³¹a be ba yoru mwēera ba ka da Babiloni mi 𐤎𐤁𐤍 a nē, ³²wee ye nē, Yinni Gusun na gerua Semaya, Nēlamugiin s. Semaya wi, u bēe gari sɔmɔ, adama na h nūn gari gēe sɔmɔ bēen s. Wee tē u dera i weesu naane kua. Yen s, nē, Yinni Gusun kon nūn wɔri wi ka win bweseru kpuro. Ben goo kun maa wāaru dim bēen suunu 𐤊𐤍. U h maa durom mē wasi mē kon nen tɔmbu kua. Domi u dera ba man seesi.

Nɔn mwēe ni Yinni Gusun

u Isireliba kua

30 Gusun, Isireliban Yinni, u Yeremi sɔmɔ u nē, ²a gari yi kpuro yoruo tireru 𐤊𐤍 yi na nun sɔmɔ. ³Na nē, tōru gara sisi tē 𐤊𐤍 kon nen tɔmbu Isireliba ka Yudaba yakiamā yorun di, n ka bu wurama ben tem. Kon de bu wurama tem mē na ben baababa wē 𐤊𐤍, kpa mu ko begim.

⁴Wee ye Yinni Gusun u Yeremi sɔmɔ Isireliba ka Yudaban s. ⁵U nē, na nandabun kuuki 𐤎𐤁𐤍. Tɔmba berum soore, ba h wɔri yendu m.

⁶I bikio kpa i n tɔn durɔ h n da yiire u ma. h n mēn na, mban sōna na tɔmbu wa ba ben gāanu nēni nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma. Mban sōna be kpuron wuswaa burisine.

⁷Anna a wahala baka wa ya wee. Tōw te, tōw kōsura.

Ta h ka tōru garu weene. Te sɔmɔ Isireliba ba koo nɔni swāa bakaru wa. Adama ka mē, kon bu faaba ko.

⁸Yen tōw te, nē, Yinni Gusun, nē wi na wollu ka tem taka kua, kon ben sugu wuna saa ben wīnun di n

bɔɔku kpa n wɛɛ yi ba raa ka bu sɔri kasuku, n ben yoru kpeesia. Ba ñ maa tɔn tukobu sãamɔ. ⁹ Nɛ, Gusunɔ ben Yinniwa ba koo sã, ka sere maa Dafidin kɔsire wi kon swii ben sina gɔnaɔ.

¹⁰ Bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru, bɛɛ be i sãa nen sɔm kowobu, i ku nanda, i ku diiri. Wee, kon bɛɛ yakiamaa saa tem tukum di mi i yoru dii, bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru. I ko i wurama kpa i wɛra i n wãa bɔri yendu sɔɔ. Goo kun maa bɛɛ tɔya mɔ.

¹¹ Domi ko na n ka bɛɛ wãa kpa n bɛɛ faaba ko. Kon bwesenu kpuro kpeerasia nin mi i raa yarinɛ i wãa.

Adama bɛɛ, na ñ bɛɛ kpeerasiamɔ. Kon bɛɛ sɛɛyasiawa nge mɛ n weenɛ. Domi na ñ kpɛ n bɛɛ deri n nɛɛ, i ñ gãanu kue.

¹² Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa bɛɛ Yerusalemugibu sɔɔmɔ.

Na nɛɛ, bɛɛn barara kpã, bɛɛn mɛera ya ñ bekuramɔ.

¹³ Goo kun bɛɛn wɔnɔwɔndu mɔ u bɛɛn mɛera ye tim doke.

Tim gam sari mɛ mu koo bɛɛn mɛera ye bekia.

¹⁴ Be ba raa ka bɛɛ arukawani bɔkua, ba ñ maa bɛɛ kasu,

domi na bɛɛ sowa nge mɛ ba ra yiberɛ so.

Na bɛɛ sɛɛyasia ka dam bɛɛn durum dabunin sɔ.

¹⁵ Mban sɔna i mɛeran weeweenu mɔ ye i wa bɛɛn toranun sɔ.

I n yɛ ma bɛɛn durum bakan sɔna na bɛɛ yeni kua.

¹⁶ Adama be ba bɛɛ wɔri ba di, kon ben tii wɔriwa n di.

Be ba sãa bɛɛn yiberɛba kpuro ba koo bu yoru mwɛeriwa.

Be ba bɛɛn yãnu guramɔ, kon de bu maa ben tiin yãnu gura.

¹⁷ Adama bɛɛ, be ba raa mɔ i kam kua, ma goo kun bɛɛn laakari mɔ, kon bɛɛn mɛeran bosu bekia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁸ Na wure na nɛɛ, wee, kon bɛɛ Isireliba Yakɔbun bweseru yara yorun di,

kpa i wura bɛɛn yenusɔ.

Kon bɛɛn yenusun wɔnɔwɔndu ko, kpa n bɛɛn wuu bani gen bansɔ n bɛɛn sina kpaaru seeya n swii mi ta raa wãa.

¹⁹ I ko i siarabun womusu ko ka nuku dobun kuuki. Kon bɛɛ dabiasia, i ñ maa kaaramɔ.

Kon de bu bɛɛ bɛɛrɛ wɛ, kpa bu ku bɛɛ gem.

²⁰ I ko i n sãawa nge yellu, kpa i n da bɛɛn mennɔsu ko nen wuswaɔ.

Kpa n be ba bɛɛ dam dɔremɔ kpuro sɛɛyasia.

²¹ Bɛɛn turowa koo ko bɛɛn sunɔ.

Kpa n de u man susima, domi goo kun kãkɔ u man susi, ma n kun mɔ na nùn soka.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²² Saa ye sɔɔra i ko i n maa sãa nen tɔmbu, kpa n ko bɛɛn Yinni.

²³ Wee, nɛ, Yinni Gusunɔn mɔru ya wee nge guru woo bɔkɔ,

kpa yu tɔn kɔsobu wɔri.

²⁴ Nen mɔru ye, ya ñ suremɔ ma n kun mɔ ya nen himba yibia. Amen biru kpa yu bɛɛ yeeri.

Isireliba

ba koo gɔsirama yenusɔ

31 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, saa gaa sisi yɛ sɔɔ kon maa ko Isireliban bwesenu kpuron Yinni, kpa be, ba n maa sãa nen tɔmbu.

² Sanam mɛ ba wãa gɔbaburɔ, na bu nen durom sɔɔsi, ben be ba yara tabun di, ba wee bu wɛra sere ka baadommaɔ.

³ Bɛɛ Isireliba, na bɛɛ nen tii sɔɔsi saa yellun di. Na bɛɛ kɔwa sere ka baadommaɔ. Yen sɔna na bɛɛ nen durom derie.

⁴ Bɛɛ Isireliba, kon maa wure n bɛɛ swii, kpa i yɔra.

Kon de i bɛɛn baranu so, kpa i yari i n yaamɔ be ba nuku dobu mɔn suunu sɔɔ,

⁵ i ko i maa resemba duure Samarin guunɔ, kpa i yen binu wa i sɔri.

⁶ Saa ya sisi yɛ sɔɔ wuun kɔsobu ba koo nɔɔguru sua Efaraimun guuru wɔllun di bu nɛɛ, i seewo su da Sionɔ mi Gusunɔ bɛɛn Yinni u wãa.

⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, i Yakɔbun bweseru taki kuo ka nuku dobu. I yɛerio ten sɔ te ta sãa bwesenun wiru.

I nɔɔguru suo kpa i siarabun womusu ko.

I nɛɛ, Yinni Gusunɔ u win tɔmbu Isireli be ba tie faaba mɔ.

⁸ Wee na ka bu wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di. Na bu mennamɔ handunian goonu nnen di.

Tɔn be, ba dabi.

Be sɔɔ, wɔkoba wãa ka yemɔbu ka gurigibu, ka be ba yiire ba kɔ bu ma.

⁹ Be wee ba wee ka swii, ba man kanamɔ.

Ma na bu kpare na ka dɔɔ nim bwerɔ ka swaa ye ya nɔɔ nɛ sɔɔ,

mi ba ñ sokuramɔ.

Domi na sãawa Isirelin bweserun Baaba.

Ma ta maa sãa nen bii yeruma.

¹⁰ Bɛɛ bwese tukunu, i nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio,

kpa i yi kpara

i ka da sere mi n toma.

I nɛɛ, nɛ wi na Isireliban bweseru yarinasia,

na kon maa tu menna,

kpa n tu kɔsu nge mɛ yãa kpara u ra win yãanu kɔsu.

¹¹ Domi nε, Yinni Gusunɔ na Yakɔbun bweseru yakia, na tu wɔra saa wi u tu dam keren nɔmun di.

¹² Ba koo na Sionin guuru wɔllɔ, ba n nuku dobu m̀ ka kuuki.

Ba koo duki na arumani ye nε, Yinni Gusunɔ na bu wɛn s̄.

Yeya, dobi ka resem ka olifi ye ba ra ka gum ko, ka yāanu ka nεε.

Ben bwɛra koo yemiawa nge dāa gbaaru te ta nim waamɔ.

Ba ñ koo maa wahala ko.

¹³ Wɔndiaba ba koo nuku dobu ko, ba n yaamɔ.

Meya maa aluwaasiba ka durɔ tɔkɔnu ko n yɛrimɔ.

Domi kon ben nuku sankiranu gɔsia nuku dobu, n bu nukuru yemiasia.

Kpa n maa ben nɔni swāaru gɔsia bɔri yendu.

¹⁴ Kon de nen yāku kowobu bu dīa geenu di bu debu, kpa nen tɔmbu bu debu nen arumanin s̄.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵ Ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nεε,

ba swīi gεε nɔkɔ Ramaɔ.

Yɛro u sumɔ u weeweenu m̀.

Ase, Raseliwa u sumɔ win bibun s̄.

Ma u yinamɔ bu n̄n suuru kana

domi bii be kpurowa ba gu.

¹⁶ Adama na nεε,

u mario,

u win nɔni yīresu woko.

Domi u koo are wa ye u win bibu kuan s̄.

Ba koo wurama yibereban tem di.

¹⁷ Nε, Yinni Gusunɔ na nεε, win sia ya koo wɛra,

domi win biba koo wurama ben temɔ.

¹⁸ Na Isireliban nɔk nɔkɔm ba weeweenu m̀, ba m̀, n de bu wurama nen mi ka gem.

Ba s̄awa nge naa buu ge ga gen tii kpare, ma na bu s̄eyasia.

Domi nena na s̄a Gusunɔ ben Yinni.

¹⁹ Ye ben laakari ya wurama, ma ba tuuba kua.

Ye ba ben toranu gia,

ma ba tuka ka sekuru

ye ba kua saa ben aluwaasirun din s̄.

²⁰ Isirelin bweseru ta s̄awa nge nen bii kīnasi.

Meya na maa tu kīru s̄ɔsi.

Domi nge m̄n nɔru na ten gari m̀,

nge meya ten kīru ta ra n wāa nen ḡruɔ.

Nen bwɛra kun kpunε ten s̄.

Kon tu wɔnwɔn bakaru kua.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹ Bεε Isireliba, i yīreru koowo bεen swaa s̄ɔ

kpa i dāa gira.

I swaa ye laakari koowo ye i raa swīi.

Bεε Isireliba, i wurama bεen wusɔ.

²² Sere saa yerà i ko i n k̄ɔre i n yaayaare m̀, bεε naane sariba.

Wee nε Yinni Gusunɔ, na gāa kpaanu kua temɔ.

Tɔn kurɔwa u koo durɔ kasu.

Arumani ye Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu wɛ

²³ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua u nεε, nà n ka Isireliba wurama saa yorun di, ameniwa ba koo gere Yudan tem kpuro s̄ɔ bu nεε,

Yinni Gusunɔ u guu te u gɔsa Yerusalemɔ domaru kuo,

mi gem mu wāa.

²⁴ Yudaba kpuro, ka ben gbaa wukobu, ka be ba ra yaa sabenu kpare ba koo wura bu sina ben tem wuu marosɔ ka men baru kpaanɔ.

²⁵ Domi kon wi nim nɔru ga m̀ nim wɛ, kpa win ḡru gu yemia. Kpa n de wi u wɔkɔnu wɔrimɔ ḡɔrun s̄ u di u debu.

²⁶ Saa ye s̄ɔ, Yeremi u dom yanda, ma u m̄era u deema win dosu ge, ga dora.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u nεε, wee saa ya sisi yè s̄ɔ kon de yaa sabenu ka tɔmbu bu yibu Isireliba ka Yudaɔ.

²⁸ Nge mε na raa bu wukura na surura nge dānu, na bu kɔsuka na kam koosia nge dia, nge meya kon maa wure n bu seeya n gira.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁹ Saa ye s̄ɔ, ba ñ maa gerumɔ bu nεε,

baababara ba resem gɔma di,

ma ben bibun nɔsu yaaya.

³⁰ Adama wi u win resem gɔma di, win nɔkɔwa ga koo yaaya. Wi u maa durum kua, wiya u koo gbi.

³¹ Nε, Yinni Gusunɔ na nεε, t̄nu ganu sisi n̄ s̄ɔ kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpaɔ bɔke.

³² Adama ya ñ ko n s̄a yèn bweseru na raa ka ben baababa bɔkua sanam mε na bu nɔmu nenua na yarama Egibitin di.

Ba ñ ye m̄m nɔkɔwε, baa mε nε, Yinni Gusunɔ na s̄a ben Yinni.

³³ Tɛ, arukawani kpaɔ ye wee, ye kon ka Isireliba bɔke. Nε, Yinni Gusunɔ, kon de nen woodaba ba n wāa ben bwisikunu s̄ɔ, kpa n ye yorusi ben ḡrusɔ.

Kpa na n s̄a ben Yinni, kpa be, ba n maa s̄a nen tɔmbu.

³⁴ Domi tɔmbu kpurowa ba ko n man yɛ saa bibun di sere ka bukurobɔ. Goo kun maa win winsim ñ kun mε win mero bisi goo keu m̀ u ka Gusunɔ gia.

Kon bu ben durum wɔka, kpa n ku maa ye yaaya.

³⁵ Yinni Gusunɔwa u s̄ɔ kua u ka yam d̄erasia s̄ɔ s̄ɔ.

Ma u suru ka kperi yi yi, yi ka yam d̄erasia w̄kuru.

U ra maa de nim kurenu nu se nim w̄kun di, kpa nu wɔki.

Win yīsira Yinni Gusunɔ wi u wɔllu ka tem mɔ.

Wiya u gerua u nεε,

³⁶ taka koora yeniba kpuro yà n koo kpe,

Isireliban bwesera koo maa kpe,

kpa ta kun maa wāa.

³⁷ U maa gerua u nεε,

ma ba kpīa ba wɔllun kpāaru yīira ba gia,

ma ba dua temɔ ba men kpeεkpeεkun asansi gia,

saa yera u koo maa Isirelin bweseru kpuro yina k̄sa ye ba kuan s̄.

³⁸ Wee saa ya sisi yè sɔɔ ba koo man beere wɛ bu Yerusalemu bani saa Hananɛlin di sere n ka da wuun gb̄ararun kɔnkɔnkɔ ge ba m̀ gani gomburun kɔnkɔ. ³⁹ Kpa bu maa wɛɛ demiamina min di bu yĩire bu ka da Garebun gungurɔ, kpa bu besira bu da sere Goatɔ. ⁴⁰ Wɔwa ye kpuro mi ba ra gonu sike kpa bu kubanu yari mi, ka gbea ye ya w̄a bera mi sere n ka da Sedoronin daara, ka kɔnkɔ ge ga w̄a s̄ɔɔ yari yeru gia, m̀n di dumi yi ra ka du, yeba kpurowa ya ko n s̄a nɛ, Yinni Gusungɔgia. Ba ñ maa ye kɔsukumɔ sere ka baadommaɔ.

Yeremi u gberu garu dwa

32 Yudaban sina boko Sedesiasin bandun w̄ɔ wɔkuruse sɔɔ, Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua. N deema Babilonin sina boko Nebukanɛsaan bandun w̄ɔ yendu yiru sarisewa mi. ² Saa ye sɔɔra win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi, ma Yeremi u w̄a pirisɔm sɔɔ Yudaban sina kpaara. ³ Sedesiasi wiya u ǹn pirisɔm ye kpɛɛ yèn s̄ɔ u Gusunɔn gari gerua u nɛɛ, wee Yinni Gusunɔ u Babilonin sina boko wuu geni nɔmu beria kpa u gu kamia. ⁴ Sedesiasi kun maa kisiramɔ tabu kowobun nɔman di. Babilonin sina boko u koo ǹn nɔma turi, kpa bu waana nɔni ka nɔni bu gari ko. ⁵ Babilonin sina boko wi, u koo ka ǹn da Babilonɔ. Miya u ko n w̄a sere Gusunɔ u ka win gari ko. Yen s̄ɔ, baa ñ n ka Babilonigibu tabu m̀ tɛ, ñ bu kamiamɔ.

⁶ Yeremi u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u maa man s̄ɔɔwa u nɛɛ, ⁷ wee, Hanameɛli, Salumun bii, nen baan tundo turosin bii, u koo na u nɛɛ, n na n win gberu dwe Anatɔtuɔ, Benyameɛn temɔ. Domi nena n weene n tem me yakia n tubi di.

⁸ Yera n kooru nge me Yinni Gusunɔ u gerua. Hanameɛli wi, u na nen mi pirisɔm dirɔ u nɛɛ, n win tem me dweeyo me mu w̄a Anatɔtuɔ Benyameɛn temɔ domi nena n weene n mu yakia n tubi di.

Saa ye sɔɔra na tuba ma Gusunɔwa u k̄i me.

⁹ Ma na gbee te yakia ka sii geesun gobi wɔkura nɔkɔbu ka yiru. ¹⁰ Ma na seedagibu sua na tem men dwee tirenu yorua yiru na nen yĩreru doke ten teeru wɔllɔ na wukiri nge me wooda ya gerua ma na sii gee si sua na kilo sɔndi seedagii ben wuswaɔ. Ma na tire ni sua ¹² na Baruku, Neriyan bii, Maseyan debubu wɛ Hanameɛli ka seedagii be ba ben yĩrenu doke tire te sɔɔ ka sere maa Yudaba be ba w̄a pirisɔm dii yaara min nɔni biru. ¹³ Be kpuron nɔni bira na maa Baruku s̄ɔɔwa ¹⁴ na nɛɛ, Isireliban Yinni wi u wɔllɔ ka tem mɔ, wiya u gerua u nɛɛ, u dwee tirenu yiru ye suo, te ba yĩreru koosi, u da u nu doke wekeru sɔɔ kpa nu ku raa sankira.

¹⁵ Domi s̄ɔɔ teeru tɔmbu ba koo maa dia ka gbea dwe tem me sɔɔ.

Yeremin kanaru

¹⁶ Sanam me na tem men dwee tire ni Baruku, Neriyan bii wɛ na kpa, na Yinni Gusunɔ kana na nɛɛ,

¹⁷ Yinni Gusunɔ, a wɔllɔ ka tem kua wunen dam bakam ka wunen yikon saabu. Ḡaanu sari ni a kpanɛ.

¹⁸ A ra bwesenu durom kue sere ka nin bibun bibɔ. Adama baababa b̄a n tora, a ra ben bibu seeyasie tora nin s̄ɔ. Gusunɔ, a s̄awa Yinni boko, ma a dam mɔ. Wunen yĩsira wɔllɔ ka tem Yinni. ¹⁹ Wunen himba ya kp̄a, a maa dam mɔ a ka ye yibia. A ra n m̄era ye tɔmba m̀ kpa a baawure kua nge me win kookoosu nɛ.

²⁰ A sɔm maamaakiginu kua sanam me besen sika-doba ba w̄a Egibitɔ. Meyu gisɔ a maa m̀ besen suunu sɔɔ Isireliɔ ka bwese ni nu tien suunu sɔɔ. Ma a yĩsiru yara nge me sa kɔmɔ gisɔ. ²¹ A wunen dam s̄ɔɔsi, a sɔm maamaakiginu kua. Ma tɔmba nanda. Yera ya dera a wunen tɔmbu yara saa Egibitin di.

²² Ma a bu tem me wɛ me a ben baababa nɔ mweeru kua ka b̄ri, me mu tim ka bom yiba. ²³ Meyu ba maa na ba tem me mwa mu kua begim. Adama ba ñ wunen gere mem nɔkɔkɔ. Ba ñ maa wunen woodaba sw̄i. Meyu ba ñ maa kue ye a bu yĩire. Saa yera a dera k̄sa yeni kpuro ya bu deema.

²⁴ Wee t̄ Babilonigibu ba gungunu bana bu ka wa bu wuu ge w̄ri. Ba koo maa gu mwa, domi a bu gu nɔmu beria. Kaa de bu gu kamia ka tabu ka ḡɔru ka bararu. Meyu ye a gerua kpuro ya kooru, Yinni Gusunɔ, a maa ye waamɔ. ²⁵ Wee wuu ge, ga w̄a Babilonigibun nɔma sɔɔ. Adama ka me, a man s̄ɔɔwa a nɛɛ, n tem dweeyo ka gobi kpa n yi kɔsia seedagibun wuswaɔ.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

²⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u nɛɛ, ²⁷ wee, nɛ Gusunɔ, na s̄awa handuniagibu kpuron Yinni. Ḡaanu sari ni na kpanɛ. ²⁸ Yen s̄ɔna na nɛɛ, kon de Babilonin sina boko Nebukanɛsaa ka win tabu kowobu bu Yerusalemu nɔma turi. U koo maa ye mwa. ²⁹ Ba koo ye w̄ri kpa bu ye d̄ɔ menɔ kpa bu dia yèn wɔllɔ Yudaba ba ra b̄u wi ba m̀ Baali ȳkuru kue d̄ɔ s̄ku, ka sere mi ba ra tɔn tukobun b̄u s̄a bu tam t̄ara. Domi yeba kpurowa ba ka nen m̄ru seeya.

³⁰ Wee k̄sa Isireliba ka Yudaba ba ra n m̀ saa ben toren di. Ben ye ba m̀ kpuro ya ra nen m̄ru seeyewa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³¹ Saa m̀n di ba wuu ge sw̄i, n ka girari gisɔ, gen tɔmbu ba ra nen m̄ru seeyewa. Yen s̄ɔna na ñ k̄i n gu wa nen wuswaɔ. ³² Domi Yudaba ka Yerusalemugibu ka Isireliba, be ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu ka ben ȳku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu, ba k̄sa kua. Yera ya nen m̄ru seeya. ³³ Ba yina bu man m̄eri. Biruwa ba man kisi. Na bu keu kua saa yee yellun di. Adama ba yina bu nen s̄ɔs̄iru nɔ. ³⁴ N ñ mam ye tɔna, ba maa ben bw̄arokunu duusiawa nen s̄a yerɔ ba tu disi doke. ³⁵ Ba b̄u wi ba m̀ Baali s̄a yeru bania Beni Hinɔmun wɔwɔ. Miya ba ra ka ben bibu ȳku d̄ɔ mwaaruginu ko M̄ɔkun s̄ɔ. N deema na ñ bu yen gaa yĩire. Na ñ mam bwisika bu k̄sa yenin bweseru ko ye ya dera Yudaba kpuro ba man torari.

³⁶ Ne Gusunɔ, Isireliban Yinni, na neɛ, Yeremi, Yerusalemu ye i neɛ, ba koo Babilonin sina boko nɔmu beria mi, kpa u ye wɔri u kamia ka tabu ka gɔɔru ka bararu, ³⁷ wee, kon yen tɔmbu menna bu wura ye sɔɔ. Domi na raa ka bu mɔru kua gem gem, ma na bu yarinasia baama, adama kon de bu wurama mini kpa ba n wɔa bɔri yendu sɔɔ. ³⁸ Ba koo wure bu ko nen tɔmbu kpa na n maa sɔa ben Yinni. ³⁹ Kon de ba n wɔa nɔ tia sɔɔ ba n kookoo teesu mɔ, kpa ba n man nasie baadomma. Yera ya koo de ba n nuku dobu mɔ sere ka ben bibun bibɔ. ⁴⁰ Kon ka bu arukawani bɔke ye ya kun kpeemɔ. Na n bu biru kisimɔ, kon bu gea kuawa, kpa n de ba n man nasie ben gɔɔru kpa bu ku raa maa gera nen swaan di. ⁴¹ Ka nuku doba kon bu gea kua kpa n bu swii mam mam tem me sɔɔ ka gɔru tia.

⁴² Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, nge me na dera kɔsa baka ya tɔn be deema, nge meya kon maa de durom bakam mu na be sɔɔ mɛn nɔ mweɛru na kua. ⁴³ Yere-mi, a gerua a neɛ, ba tem me Babilonigibu nɔmu beria. Wee, mu kua bansu. Tɔmbu ka yaa sabenu maa sari me sɔɔ. Adama miya tɔmbu ba koo wura kpa bu gbea dwe. ⁴⁴ Ka gem ba koo gbea baama kpuro ka gobi, kpa bu yen dwee tirenu ko, bu nu yirenu koosi seedagibun wuswaɔɔ. Ba koo gbea dwe Benyamɛen temɔ ka Yerusalemun baru kpaanɔ, ka Yudan wusɔ, ka wuu si su wɔa guunun bera gia, ka si su wɔa wɔwi sɔɔ, ka si su wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwardu gia. Domi sin tɔn be ba raa yoru mweɛra mi, kon de bu wurama. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Nɔɔ mweɛ ni Yinni Gusunɔ

u kua Yerusalemun sɔ

33 Yinni Gusunɔ u kpaam ka Yeremi gari kua sanam me u wɔa pirisɔm sɔɔ. ² U neɛ, ne wi na ra n wɔa, ne wi na tem taka kua ma na mu neni, nena na neɛ, ³ a man sokuo, kon nun wurari. Kon nun gɔa baka asiriginu sɔɔsi ni a n yɛ. ⁴ Ne Gusunɔ, Isireliban Yinni, na gɔanu mɔ ni na ki a nɔ, Yerusalemun dia ka sere Yudaban sina kpaanun sɔ, ni Babilonigiba wɔri ba surura. ⁵ Ma be ba ka Babilonigii be tabu kua, ben gonu yiba wuu ge sɔɔ, nen mɔru bakan sɔ, domi Yerusalemugibu ba kɔsa kua sere na n maa ki n wuu ge wa.

⁶ Wee, saa gaa sisi ye sɔɔ kon gu nɔɔri nge barɔ. Kon gu bekia n bwɔa dorasia, kpa n de gen tɔmbu ba n wɔa bɔri yendu sɔɔ. ⁷ Kon de be ba yoru mweɛra Yudan di, ben wɔaru tu kɔsi, kpa n bu swii nge yellu. ⁸ Kon bu ben durum kpuro wɔka ye ba man koosi. Kon ben tora ni ba man torari sanam me ba man seesi suru kua. ⁹ Saa ye sɔɔ, na kon nuku dobu mɔ Yerusalemun sɔ, kpa ya n nen yisuru beɛre wɛemɔ, kpa bwese tukunu nu n man siaramɔ. Bwese ni, nɔ n wa durom bakam me kon ye kua ka doo nɔ te kon ye wɛ, nu koo biti ko sere nu diiri.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u neɛ,

beɛ Yudaba, i neɛ, beɛn tem mu kua bansu. Tɔmbu ka yeɛ maa sari mi. Ma Yerusalemu ka Yudaban wusun swɛɛ yi kua swɛɛ gonu yi goo ku ra maa si. ¹¹ Adama ba koo wure bu nuku dobu kuuki nɔ ka tɔɔ bakarugii. Ba koo kurɔ kpaanun womusu nɔ. Ba koo maa wure bu womu geni nɔ, ge ga neɛ,

i Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni siaro.

Domi u sɔa tɔn geo.

Win kiru ta n nɔru mɔ.

Meya ba koo maa tɔn be ba ka yɔkunu na sɔa yerɔn womusu nɔ. Domi kon de tɔn be ba raa yoru mweɛra mi, bu wurama tem me sɔɔ, kpa n bu wesia nge yellu. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹² Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u neɛ, tem me, mu raa kua bansu mi goo sari, yaa sabenu sari men wusu kpuro sɔɔ. Adama tɛ, yɔa kparobu ba koo wɔa yeru wa mi, kpa ben yaa sabenu na wɛra.

¹³ Yɔa kparobu ba koo maa yɔanu kpara baama kpuro wuu si su wɔa guunun bera gia ka si su wɔa wɔwi sɔɔ, ka si su wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwardu gia, ka Benyamɛen temɔ ka Yerusalemun baru kpaanɔ ka Yudaban wusɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gusunɔ

ku ra win nɔ mweɛru kɔbie

¹⁴ Yinni Gusunɔ u neɛ, tɔra sisi tɛ sɔɔ kon nen nɔ mweɛ gee ni yibia ni na Isireliba ka Yudaba kua. ¹⁵ Saa ye, ya n tunuma, kon goo seeya nge dɔa kpɔi pɔtura Dafidin bweseru sɔɔ u n sɔa gemgii, kpa u tɔmbu kpara gem sɔɔ. ¹⁶ Yen tɔɔ te, Yuuba ba koo faaba wa kpa Yerusalemu ya n wɔa bɔri yendu sɔɔ, kpa bu ye yisuru kɛ, Yinni Gusunɔni miya besen gem wɔa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa neɛ, Dafidi sina boko u n goo biamɔ wi u koo sina win bweserun sina gɔnɔɔ Isireliɔ sere ka baadomma. ¹⁸ Meya maa Lefiba be ba sɔa yɔku kowobu, ba n kɔsire biamɔ ben bweseru sɔɔ bu ka man yɔku dɔɔ mwaararuginu kua, kpa bu man turare dɔɔ dokea kpa ba n da yɔkunu ko tɔɔ baatere.

¹⁹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u neɛ, ²⁰ nena na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua. I n ko i kpɔi i yen gaa yɔrasia yu ku maa sɔmburu ko yen saa sɔɔ, kpa yu nen arukawani ye kusia, ²¹ saa yera nen tii, kon maa nen arukawani kusia ye na ka Dafidi nen sɔm kowo bɔkua, kpa u kɔsire bia win bweseru sɔɔ wi u koo bandu di. Kon maa nen arukawani kusia ye na ka yɔku kowobu Lefin bweseru bɔkua be ba ra sɔmburu ko nen sɔa yerɔ. ²² Adama n n koorɔ me. Kon Dafidin bweseru ka yɔku kowobun bweseru dabiasiawa nge kperi, n kun me nge yani seeri yi yi wɔa daarun gooro yi ba n kpɛ bu gari.

²³ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u neɛ, ²⁴ a n nɔɔm ye tɔmba gerumɔ? Ba mɔ, na Isireliban bweseru ka Yudaban bweseru ni na gɔsa biru kisi. Yen sɔna ba bu gema, ba n bu garisi bweseru. ²⁵ Adama wee ye na gerumɔ, ne wi na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua, ma na wɔllu ka tem wooda yiiya,

²⁶ nena kon Isireliban bweseru ka Dafidi nen sɔm kowon bweseru biru kisi? Kpa na kun win bweseru sɔɔ goo gɔsa u bandu di Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun bweserun suunu sɔɔ?

Aawo. Kon ben wɔnwɔndu ko be ba yoru mwɛɛra mi, kpa n de bu wurama.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Sedesiasi sɔɔwa

34 Nebukanesa, Babilonin sina boko, u Yerusalemu ka Yudan wusu tabu wɔri. Saa ye sɔɔ, win tabu kowobu kpuro ba wɔa mi, ka handunian sinambun tabu kowobu kpuro ka sere maa be u tabu di. Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa ² u nɛɛ, nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nun sɔɔwa, a doo a Sedesiasi, Yudaban sina boko deema kpa a nɔn sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na nɔn sɔɔma. Kon Yerusalemu Babilonin sina boko nɔmu beria u ye kam koosia u dɔɔ meni. ³ Meya wi, Sedesiasi u nɔn kisirarimɔ. U koo nɔn mwa kpa bu waana nɔni ka nɔni bu gari geruna u sere ka nɔn da Babiloniɔ.

⁴ Yen sɔ, u nen gari swaa dakio yi na gerumɔ. Na nɛɛ, u nɔn gbimɔ tabu sɔɔ, ⁵ u koo gbiwa bɔri yendu sɔɔ kpa bu win gɔɔ ko nge mɛ ba win sikado sinam be ba nɔn gbiiyegii kua. Ba koo nɔn turare dɔɔ dokea kpa bu nɔn gɔɔ wuri yini kua bu nɛɛ, wanyo! Sina boko u gu! Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁶ Ma Yeremi u da u gari yi Sedesiasi, Yudaban sina boko sɔɔwa Yerusalemu mi. ⁷ N deema saa ye sɔɔ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba Yerusalemu ka Yudaban wusu kpuro wɔri. Wuu gb̄ararugii si su raa tie, siya Lakisi ka Aseka.

Yoo be ba raa yakia,

ba wure ba maa mwɛɛra

⁸ Yinni Gusunɔ u maa ka Yeremi gari kua sanam mɛ Sedesiasi u ka Yerusalemugibu sɔɔ tia kua bu ben yobu kpuro yakia. ⁹ Saa ye sɔɔ, baawure wi u win Heberusi mɔ yoo, tɔn kurɔwa? A, tɔn durɔwa? U koo yɛro karawa u yari yorun di. Goo u ku maa win winsim yoru mwa u sɔmburu koosia. ¹⁰ Ma Yerusalemun wirugibu ka tɔn be ba tie kpuro ba wura batuma sɔɔ bu ku maa ben yobu sɔmburu koosia. Ba koo bu karawa ba n tii mɔ. Ma ben baawure u win yobu kara ba doona. ¹¹ Adama amen biru tɔn be, ba gari yi yina. Ba ben yoo be naa swii ba mwaama ba yoo sɔma koosia ka tilasi.

¹² Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be sɔɔwa a nɛɛ, ¹³ wee, nɛ Gusunɔ ben Yinni, na ka ben sikadoba arukawani bɔkua sanam mɛ na bu yarama Egibitin di, mi ba raa yoru dimɔ. ¹⁴ Na nɛɛ, baawure wi u win Heberusi dwa yoo, ma yoo wi, u nɔn sɔmburu kua wɔɔba tia, yen nɔɔba yiruse u koo nɔn karawa yoo ten di, u n tii mɔ. Adama ben sikado be, ba nɔn man swaa daki bu sere nen gere nɔ. ¹⁵ Wee tɛ ba wurama

ben dɔɔ sɔɔ ma ba gea kua nen nɔni sɔɔ. Domi ba sɔɔ tia kua ba nɛɛ, baawure wi u yoo mɔ u nɔn karo u n tii mɔ. N deema nen sɔa yerɔwa ba sɔɔ tia kua. ¹⁶ Yen biruwa ba gari yi yina ma ba nen yisuru sanku. Ben baawure u win yoo naa da. Ba maa wure ba bu kua ben yobu ka tilasi.

¹⁷ Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. N daa weenɛwa ben baawure u win yobu kara ba n tii mɔ. Adama ba yina, ba nɔn man mɛm nɔɔwɛ. Yen sɔna kon bu yɔsu tabu sɔɔ kpa n bu baranu ka gɔɔru kpɛɛ kpa bwese ni nu tie nɔn bu wa nu biti ko.

¹⁸ Wee tɛ, Yudaban wirugibu ka Yerusalemun wirugibu ka yaku kowobu ka sunɔn sɔm kowobu ka sere tɔn be ba tie, be, be ba raa ka man arukawani bɔkua batuma sɔɔ sere ba naa buu go ba berana, ma ba dua gen besi yin suunu sɔɔ bu ka ben arukawani ye sire, ba nɔn ye mɛm nɔɔwɛ, ba nɔn ben sɔɔ mwɛɛ te yibie. Yen sɔ, kon bu ben yiberɛ be ba kasu bu bu go nɔmu beria, kpa yaberekunu ka gbeku yɛɛ yi ben gonu di.

²¹ Meya kon Sedesiasi Yudaban sina boko ka win sina asakpɔbu kua. Kon bu yiberɛba nɔmu beria be ba kasu bu bu go. Kon bu Babilonin tabu kowobu nɔmu beria baa bɔn ka bu tonde. ²² Kon de bu na bu wuu ge wɔri bu dɔɔ meni kpa Yudan wusu su ko bansu. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi ka Rekabun bweseru

35 Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ² a doo a Rekabun bweseru deema kpa a ka tu na nen sɔa yerɔ dia ye ya wɔa ten yɛsi yɛsibun teerɔ kpa a bu tam wɛ mi, bu nɔ.

³ Ma Yeremi u da u Yaasania Yeremin bii, Habasinian debubu soka ka win dusibu ka win bibu kpuro, Rekabun bweseru kpuro gesi. ⁴ Ma u ka bu da Yinni Gusunɔn sɔa yerun dii teeru mi, tɛn mi Hananu, Yigidalian bii, Gusunɔn sɔm kowo u wɔa. Dii te, ta wɔawa sina asakpɔbun dirun bɔkuɔ, gb̄ara kɔso, Maaseya, Salumun biin dirun wɔkuɔ. ⁵ Ma Yeremi u bu tam bw̄anu wɛ ka nɔri u nɛɛ, bu nɔruo.

⁶ Adama ba nɔn wisa ba nɛɛ, sa nɔn tam nɔrumɔ. Domi besen sikado Yonadabu, Rekabun bii, u sun wooda wɛ u nɛɛ,

su ku ra tam nɔ sere ka besen bibun bibɔ,

⁷ su ku ra dia bani,

su ku ra gbenu ko,

su ku ra maa resɛm gbaanu ko,

sa nɔn kpɛ sa n mam ye mɔ.

Adama sa ko n wɔawa kuu bekunuginu sɔɔ besen w̄aru kpuro sɔɔ.

Nge meya sa ko ka tɛ tem mɛ sɔɔ,

mi sa wɔa sa sɔru dimɔ mini.

⁸ Yen sɔ, besɛ ka besen bibu sa Yonadabu, Rekabun biin gere ye mɛm nɔɔwammɛ. Sa nɔn tam nɔrumɔ besen w̄arun tɔnu kpuro sɔɔ, besɛ ka besen kurɔbu ka besen bibu. ⁹ Sa nɔn maa dia banimɔ yɛ sɔɔ sa ko n wɔa. Meya sa nɔn gbea mɔ, sa nɔn maa resɛm gbaanu mɔ. ¹⁰ Sa wɔa kuu bekuruginu sɔɔ. Mesuma sa ka besen sikado

Yonadabun gere ye mem nɔwammɛ. ¹¹ Adama sanam mɛ Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u tem mɛ wɔrima, yera sa nɛɛ, su se su da Yerusalemu, kpa su Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu duka suuri. Yen sɔna sa waa Yerusalemu mini gisɔ.

¹² Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔwɔa u nɛɛ, ¹³ nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, nɛ wi na maa sɔa Isireliban Yinni, na nɛɛ, a doo a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔ a nɛɛ, ba n nɛn kirɔba swaa dakimɔ kpa bu man mem nɔwɔwɔ? ¹⁴ Wee Rekabun bweseru ta Yonadabu, Rekabun biin gere mem nɔwɔwɔ ye u nɛɛ, win bibu bu ku raa tam nɔ. Mɛya ba n maa tam mɛ nɔra sere ka gisɔn gisɔ. Ba ben sikado mem nɔwɔwɔ. Adama nɛ, na ka be, Yudaba gari kua saa yee yellun di, ma ba n man swaa daki. ¹⁵ Na bu nɛn sɔwɔbu gwɔriama saa yellun di, bu ka ben baawure sɔ u win daa kɔsa deri. Bu ku maa bɔnu sɔ kpa bu wa ba n waa tem mɛ sɔwɔ, mɛ na ben baababa wɛ. Adama ba n sɔwɔ be swaa daki, bu sere man mem nɔwɔwɔ.

¹⁶ Yonadabu, Rekabun biin bweseru ta ten sikadon gere mem nɔwɔwɔ. Adama be, nɛn tɔmbu, ba ku ra man mem nɔwɔwɔ.

¹⁷ Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, nɛ wi na maa sɔa Isireliban Yinni, na nɛɛ, wee kon de kɔsa kpuro ye na raa gerua mi yu Yudaba ka Yerusalemugibu deema. Domi na ka bu gari kua, ba n man swaa daki. Na bu soka, ba n man wurari.

¹⁸ Yera Yeremi u Rekabun bwese te sɔwɔwɔ u nɛɛ, amɛniwa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni wi u maa sɔa Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wee i bɛɛn sikado Yonadabun gere ka win yiirebu kpuro mem nɔwɔwɔ.

¹⁹ Yen sɔ, Yonadabu, Rekabun bii wi, u n nɛn sɔwɔwɔwɔ mɛ win bweseru sɔwɔ be ba ko n nɛn sɔwɔwɔwɔ mɛ.

Baruku u tireru kusia u gara

Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ

36 Yudaban sina boko Yoyakimu Yosiasin biin bandun wɔn nɛnɛ sɔwɔwɔ Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua u nɛɛ, ² a tireru suo, kpa a gari yi yore yi na raa nun sɔwɔwɔ Yudaba ka Isireliba ka bwese tukunu kpuron sɔ saa dɔma tɛn di na ka nun gari torua Yosiasin waati sɔwɔ n ka gisɔ girari. ³ Yudaba bɔ n nua kɔsa ye kon bu kua sɔwɔkudo ba koo gwɔru gwɔsia bu ben kom kɔsum deri. Saa yera kon bu ben durum wɔka.

⁴ Yen biru Yeremi u Baruku Neriyan bii soka ma u nɛn sɔwɔwɔ kpuro ye Yinni Gusunɔ u nɛn sɔwɔwɔ. Ma Baruku u ye yorua tire te sɔwɔ.

⁵ Yera Yeremi u maa nɛn sɔwɔwɔ u nɛɛ, wee ba man mwa ba neni, na n kpɛ n da Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. ⁶ Yen sɔ, dɔma te ba koo sɔwɔwɔ, a doo wunen tii, kpa a Yinni Gusunɔn gari yi na nun sɔwɔwɔ a yore mi gari sɔa yeru mi. Kpa Yuda be ba koo na saa ben wusun di ka sere maa tɔn be ba ko n waa mi kpuro bu yi nɔ. ⁷ Sɔwɔkudo ba koo gwɔru gwɔsia bu ben daa kɔsa deri, kpa bu Yinni Gusunɔn suuru kana. Domi win mɔru ya kpɛ ye u ka bu mɛ.

⁸ Yera Baruku Neriyan bii wi, u kua kpuro ye Yeremi u nɛn sɔwɔwɔ. U Yinni Gusunɔn gari yi gara sɔa yee ten mi. ⁹ Yoyakimun ban ten wɔn nɛnɛ sɔwɔwɔ, yen suru sɔwɔwɔ nɛnɛ sɔwɔwɔ, yera ba sɔwɔwɔ kurun tɔru yi tɛ sɔwɔwɔ Yerusalemugibu ka Yudaba kpuro ba koo na bu sɔwɔwɔ sɔwɔwɔ Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. ¹⁰ Yen tɔn te sɔwɔwɔ Baruku u Yeremin gari yi gara tɔn ben wuswaa Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ, saa Gemaria, Safanin biin dirun di, wi u sɔa tire yoro. Dii te, ta waa wɔwɔwɔ ge ba mɛ sɔwɔwɔwɔ kɔwɔwɔ bera gia, gunguru wɔwɔ.

Misee u wirugibu

tire ten gari sɔwɔwɔ

¹¹ Ye Misee Gemarian bii, Safanin debubu u Yinni Gusunɔn gari yi nua yi ba yorua tire te sɔwɔwɔ, ¹² yera u da sina bokon yɛnɔw sere win tire yoron dirɔ. Ma u deema wirugii beni ba mɛnɛ mi. Beya, tire yoro Elisama ka Delaya Semayan bii, ka Elinatani, Akaborin bii, ka Gemaria Safanin bii, ka Sedesiasi Hananian bii ka sere wirugii be ba tie. ¹³ Ma Misee u bu sɔwɔwɔ kpuro gari yi u nua Baruku u tɔn be garia.

¹⁴ Yeniban biru, wirugii be, ba Baruku Yehudi Netanian bii, Selemian debubu, Kusin sikadobu gwɔria ba nɛɛ, u ka tire te na te u Yudaba garia mi. Ma Baruku u tire te sua u ka da. ¹⁵ Ye u tura mi, yera ba nɛn sɔwɔwɔ ba nɛɛ, a sɔwɔwɔ kpa a sun tire te garia.

Ma Baruku u sina u bu tu garia. ¹⁶ Ye ba gari yi nua, yera ba mɛerina ka nandabu ma ba Baruku bikia ba nɛɛ, ¹⁷ a sun sɔwɔwɔwɔ nge mɛ a koosina a ka gari yi yorua. Sa ko ka yi sina boko daawawa.

¹⁸ Yera Baruku u bu wisa u nɛɛ, Yeremiwa u man gari yi sɔwɔwɔwɔ ma na yoruwɔwɔ tireru sɔwɔwɔ ka ankiri.

¹⁹ Ma wirugii be, ba nɛn wisa ba nɛɛ, i doo i kuke wunɛ ka Yeremi, kpa goo u ku raa bɛɛ wa.

Sina boko u tire te dɔwɔwɔ meni

²⁰ Yeniban biru, wirugiba tire te mwa ba berua Elisama tire yoron dirɔ. Ma ba da sina bokon mi, ba nɛn gari yi sɔwɔwɔ.

²¹ Yera sina boko u Yehudi gwɔria u nɛɛ, u doo u tire te suama. Ma u da Elisaman dirɔ u tu suama u gara sina boko ka wirugii ben wuswaa. ²² N deema saa ye, puran saawa. Wɔnɔw suru sɔwɔwɔ nɛnɛ sɔwɔwɔ mɛ. Ma u deema sina boko u sɔwɔwɔ dɔwɔwɔ wɔsu win diru mi u ra sine puran saa. ²³ Yehudi u n tire ten kabura ita, n kun mɛ nɛnɛ gara u kpa, yera sina boko u ra tire yoron kɔwɔwɔ pi-ibu gagu sue u ka mi ba gara bura u kpɛɛ dɔwɔwɔ sɔwɔwɔ, sere te kpuro ta ka dɔwɔwɔ mwaara muku muku. ²⁴ Ye sina boko ka win bwɔabu ba ye kpuro nua ba n nande, ba n maa ben yɔnu gwɛka nge mɛ ba ra ko nuku sankiranun sɔ. ²⁵ Sina boko u sere tire te dɔwɔwɔ meni, Elinatani ka Delaya ka Gemaria ba nɛn suuru kana gem gem u ku ka tu dɔwɔwɔ meni. Adama u n bu swaa daki. ²⁶ Yera sina boko u Yerameeli wi u sɔa sunɔn bii, ka Seraya Asirielin bii, ka Selemia Abudelin bii wooda wɛ u nɛɛ,

bu tire yoro Baruku ka Gusunƙo ƙoƙo Yeremi mwaama, adama Gusunƙo u bu berua, ba ñ bu wa.

Yeremi

u tire ten kpaaru yorua

²⁷ Sanam me sina boko u tire te dƙƙo meni, te Yeremi u Baruku sƙƙwa u yore mi, yera Yinni Gusunƙo u Yeremi sƙƙwa u nee, ²⁸ a maa tire kpaaru suo kpa a gari yi yore yi yi raa waa tire te sƙƙo, te sina boko Yoyakimu u dƙƙo meni mi. ²⁹ Kpa a maa nun sƙƙo a nee, wee ye ne, Yinni Gusunƙo na gerua.

Wee u tire te dƙƙo meni, ma u nee, mban sƙƙa wune Yeremi a yorua ma Babilonin sina boko u koo na kpa u tem me kam koosia, kpa u men tumbu ka men yaa sabenu gura. ³⁰ Yen sƙƙa, ne, Yinni Gusunƙo na wi sina boko Yoyakimu sƙƙo, ma win goo kun maa sinamƙo Dafidin sina gƙa sƙƙo. Meya ba koo maa win tiin goru deri tƙƙo sƙƙo sƙƙo ka wƙkuru ta n sƙƙo ka pura sooramƙo. ³¹ Kon bu seeyasia ben durum sƙƙo wi ka win bibun bwe-seru, ka win bwaaabu. Kon de kƙsa yu Yerusalemugibu ka Yudaba deema, ye na raa bu sƙƙwa, yen sƙƙo ba ñ wure bu man swaa daki.

³² Ma Yeremi u tireru garu sua u Baruku, Neriyani bii, wi u saa tire yoro we. Yera u maa nun tire te Yoyakimu u dƙƙo meni min gari sƙƙwa kpuro. Ma u yi yorua u maa gari gee yorua yi yi ka yi weene.

Sedesiasi

u Yeremi gƙa u bu Gusunƙo kana

37 Babilonin sina boko Nebukanesa u Sedesiasi Yosiasin bii kua sina boko Yuda, Yekonia Yoyakimun biin ayerƙo. ² Sedesiasi wi, ka win bwaaabu, ka win tumbu ba ñ Yinni Gusunƙo gari yi swaa daki yi Gusunƙo ƙoƙo Yeremi u bu sƙƙwa mi.

³ N deema saa ye sƙƙo, ba ñ gina Yeremi pirisƙo doke. U ra dewa mi u ki, win tumbun suunu sƙƙo. Yera sina boko Sedesiasi u Yukali Selemian bii ka Sofoni Maaseyan bii wi u saa yaku kowo gƙa win mi, bu ka nun sƙƙo u bu Gusunƙo ben Yinni kana u ka bu nƙu geu meeri. ⁵ Saa yera Babilonigibu ba Yerusalemu tarusi. Ye ba nua ma Egibiti sunƙo tabu kowobu ba Yerusalemugii be somiru sisi, yera ba yarina ba doona min di. ⁶ Saa yera Gusunƙo Isireliban Yinni u Yeremi sƙƙwa u nee, a Yudaban sina boko wi u nun gƙima nen mi sƙƙo a nee, wee, Egibiti sunƙo tabu kowo be ba raa wee bu ka nun somi ba gƙsƙo ben temƙo. ⁸ Te, Babilonigii be, ba koo maa wurama bu Yerusalemu wƙri bu ye mwa, bu dƙƙo sƙƙo. ⁹ Yen sƙƙo, ameniwa ne, Yinni Gusunƙo na gerua. Na nee, bu ku tii nƙo wƙke bu nee, Babilonigii be, ba tonda. Adama ba n ye ma ba ñ gam de. ¹⁰ Baa ba ñ Babilonin tabu kowo be kamia, kpa n tie be ba meera kua, ka me, ba koo se saa ben kuu bekuruginun di bu wuu ge dƙƙo meni.

Ba Yeremi kpƙƙe pirisƙo diru

¹¹ Sanam me Babilonigibun tabu kowo be, ba yarina ba Yerusalemu deri Egibiti sunƙo tabu kowo ben sƙƙo, ¹² yera Yeremi u ki u yari Yerusalemun di u da Benyamƙen temƙo u ka win baa sua tubi ye ba nƙu mƙo sƙƙo. ¹³ Sanam me u yariƙo u kƙnƙo tura ge ba mƙo Benyamƙe, ma u deema ben kƙsobun tƙnwero wi ba mƙo Yireya Selemian bii, Hananian debubu u ye mi. Ma u nun yƙrasia u nee, a tii Babilonigibu we.

¹⁴ Yera u nee, aawo, na ñ nen tii Babilonigibu we.

Adama durƙo wi, u ñ win gari yi wure. Ma u nun mwa u ka da wirugibun mi. ¹⁵ Yera wirugii ben mƙu ya seewa ba nun mwa ba so ba pirisƙo doke Yonatam diru wi u saa tire yoro. N deema ba win dii te gƙsiawa pirisƙo diru. ¹⁶ Nge meya ba ka nun pirisƙo doke diru wƙru sƙƙo sere n ka te.

¹⁷ Sƙƙo teeru, sina boko Sedesiasi u gƙa u nee, bu Yeremi sokuma. Ye u na, ma u nun gari bikia asiri sƙƙo u nee, Yeremi, a gari gee mƙo yi yi wee Yinni Gusunƙo min di a man sƙƙo?

Ma u nun wisa u nee, oo. Yinni Gusunƙo u koo de Babilonin sina boko u nun nƙa turi.

¹⁸ Ma Yeremi u maa nun bikia u nee, tora tera na bee tora wune ka wunen bwaaabu ka sere wunen tumbu kpuro i ka man mwa i pirisƙo kpƙƙe. ¹⁹ Mana been sƙƙo be, ba waa be ba bee gari sƙƙwa ba nee, Babilonin sina boko kun nun wƙrim wee u sere tem me mwa.

²⁰ Te, nen yinni sina boko, a man swaa dakio kpa a nen kanaru nƙo, kpa a man kua ye na ki. A ku maa de n wura Yonatam tire yoron diru mi, kpa n ku ra ka gbi.

²¹ Yera sina boko Sedesiasi u wooda we u nee, bu nun yiyo pirisƙo dirun yaaraƙo kpa ba ñ da nun pƙe kuse teeru we baadomma ye wuun pƙe kowoba ra ko sere wuu nukurun pƙe yu ka kpe. Nge meya u ka sina pirisƙo dirun yaara mi.

Ba Yeremi kpƙƙe

dƙƙo kpiriru sƙƙo

38 Sefatia Matanin bii, ka Gedalia Pasurin bii, ka Yukali Selemian bii, ka Pasuri Maakiyan bii ba nua ye Yeremi u tƙn be sƙƙwa. U nee, ² ameniwa Yinni Gusunƙo u gerua. U nee, wi u sina Yerusalemu ye sƙƙo, yibereba ba koo nun gowa tabu sƙƙo, ñ kun me u gbi gƙƙrun saabu, ñ kun me ka bararu garu. Adama wi u tii Babilonigibu nƙmu sƙndia, wiya ko n waa. Win waa tera ta ko n saa win dukia ye u wa u ka yara wahala yen min di.

³ Yinni Gusunƙo u maa nee, u koo de Babilonin tabu kowobu bu Yerusalemu mwa.

⁴ Yera wirugibu ba na ba sina boko sƙƙwa ba nee, durƙo wini u tabu kowobu ka tƙn be ba waa wuu ge sƙƙo berum tiamƙwa ka win gari. U ñ besen gea kasu sere besen kƙsa. Ñ n men na, n weene bu nun go.

⁵ Ma sina boko Sedesiasi u wisa u nee, wi wee u waa been nƙmu. Na ñ kpƙƙe n bee gaanu yinari.

⁶ Yera ba nùn sua ba kpɛɛ sina bii wi ba m̀, Maakiyan dɔkɔ kpiriru garu sɔkɔ. Dɔkɔ kpiri te, ta wāawa piriɔm dirun yaaraɔ. Te sɔkɔ ba nùn kpɛɛ ka wɛɛ. Adama ta ñ nim m̀. Pɔkɔkɔwa ta m̀, ma u numa pɔkɔkɔ ye sɔkɔ.

⁷ Etiopigii goo wi ba m̀, Ebedi Meleki u wāa u sɔm-buru m̀ sina kpaaru mi. Yera u nua ma ba Yeremi kpɛɛ dɔkɔ kpiriru sɔkɔ. Saa ye sɔkɔ, sina boko u wāa u sɔ gbāra kɔnkɔwɔ ge ba sokumɔ Benyameɛ, u sirimɔ.

⁸ Yera Ebedi Meleki wi, u yara sina kpaarun di u da u sina boko deema u nɛɛ, ⁹ nen yinni sina boko, ye tɔn be, ba kua mi, ya ñ wā, ye ba ka Yeremi kpɛɛ dɔkɔ kpiriru sɔkɔ. U koo gbi mi, gɔɔrun sɔ, domi dīanu kun maa wāa wuu.

¹⁰ Ma sina boko u Ebedi Meleki wooda wɛ u nɛɛ, a tɔmbu tɛna suo kpa i da i Yeremi yara saa dɔkɔ kpiri ten min di u sere gbi.

¹¹ Yera Ebedi Meleki wi, u tɔn be sua. Ma u da sina kpaarun arumani beru yeru u yāa tɔkɔnu yarama. U nu Yeremi kpɛɛya dɔkɔ ye sɔkɔ ka wɛɛ. ¹² Ma u Yeremi sɔkɔwa u nɛɛ, a yāa tɔkɔ ni dokeo wunen būu bakusɔ a sere wɛɛ yi doke.

Ma Yeremi u kua mɛ. ¹³ Ma ba nùn yarama ka wɛɛ yi, saa dɔkɔ kpiri ten min di, ba dera u wāa piriɔm dirun yaaraɔ.

Sedesiasi

u Yeremi bwisi bikiamɔ

¹⁴ Sɔkɔ teeru Sedesiasi u maa gɔra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma kpa u na u nùn deema Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnkɔ itaserɔ. Ye u tunuma, yera sina boko u nɛɛ, na gari gɛɛ m̀ kon nun bikia. A ku man gāanu berua.

¹⁵ Ma u nùn wisa u nɛɛ, nà n nun ye sɔkɔwa, a ñ man goomɔ? Na yɛ ma nà n nun bwisi kɛmɔ a ñ man swaa dakimɔ.

¹⁶ Yera sina boko Sedesiasi u bɔrua asiri sɔkɔ u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u sun wāaru wɛ, na ñ nun goomɔ. Na ñ maa nun tɔn be nɔmu beriammɛ be ba kasu bu nun go mi.

¹⁷ Yera u sina boko Sedesiasi sɔkɔwa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem m̀ u gerua. U nɛɛ, à n wunen tii Babilonin sunɔn tabu sinambu wɛ kaa n wāawa wunɛ ka wunen yenugibu. Mɛya u ñ maa wuu ge dɔkɔ menimɔ. ¹⁸ Adama à kun bu tii wɛ, u koo bu wuu ge nɔmu beria kpa bu gu dɔkɔ meni. A ñ maa kisiramɔ ben nɔman di.

¹⁹ Yera Sedesiasi u nùn sɔkɔwa u nɛɛ, na wurure Yuu be ba tii Babilonigibu wɛn sɔ. Na berum m̀ bu ku raa man bu nɔmu sɔndia kpa bu man nɔni sɔ.

²⁰ Ma Yeremi u nùn wisa u nɛɛ, ba ñ nun bu nɔmu sɔndiammɛ. A kɔkɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ saa nen min di, kpa a faaba wa, a n wāa. ²¹ Adama à n yina a bu tii wɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u man sɔkɔsi kāsiru sɔkɔ. ²² Na wa ba wunɛ Yudan sina bokon kurɔ

be ba tie mwɛera ba ka da Babilonin sunɔn tabu sinambun mi. Ma kurɔ be, ba m̀, wee, be ba raa nun gari sɔkɔwa ba nɛɛ, kaa n bɔri yendu m̀ mi, ba nun nɔni wɔkua ma ba nun kamia.

Ye ba deema a nummɔ pɔkɔkɔ sɔkɔ, ma ba yarina ba nun deri.

²³ Wee ba koo wunen kurɔbu ka wunen bibu kpuro mwɛeri bu ka da Babilonigibun mi. Wunen tii a ñ maa kisiramɔ ben nɔman di. Ben sina bokowa koo nun mwa kpa u wuu ge dɔkɔ meni.

²⁴ Yera Sedesiasi u Yeremi sɔkɔwa u nɛɛ, a ku ra de goo u gari yi nɔ kpa bu ku raa nun go. ²⁵ Wirugibu bā n nua ma na ka nun gari kua, ma ba na ba nun bikia ba nɛɛ, a ku bu gāanu berua ye a man sɔkɔwa ka ye na nun sɔkɔwa sɔkɔ, kpa bu ku raa nun go, ²⁶ saa ye sɔkɔ, a bu wisio a nɛɛ, a man suuru kanam nawa n ku ka nun da Yonatan yenug kpa a ku ra ka gbi.

²⁷ Yera wirugii be kpuro ba na Yeremin mi, ba nùn gari yi bikia. Ma u bu wisa nge mɛ sina boko u nùn sɔkɔwa mam mam, ma ba nɔkɔ mari ba yara. Domi gari yi u nùn sɔkɔwa mi, yi ñ gina yara kɔkɔ. ²⁸ Piriɔm dirun yaara miya u wāa sere ba ka Yerusalem mwa.

Babilonigibu

ba Yerusalem mwa

(I maa mɛerio 52:4-16, Sinambu II, 25:1-12)

Wee ye n koora sanam mɛ Babilonigiba Yerusalem mwa.

³⁹ Sedesiasi Yudaban sina bokon bandun wɔkɔba nɛɛ, yen suru wɔkuruse sɔkɔ Nebukanesaa, Babilonin sina boko u Yerusalem wɔrima ka win tabu kowobu kpuro. Ma ba sansani gira yen bɔkɔ, ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena. ² Sedesiasin bandun wɔkɔ wɔkura tiasen suru nɛɛ, yen sɔkɔba nɛɛ sɔkɔba ba gbāraru yaba. ³ Saa yera Babilonin tabu sinambu ba dua ba wuu ge tarusi gen kɔnkɔ wuu suunuguu gian di. Tabu sinam ben yīsa wee, Nɛɛgali Sareɛɛ, ka Sangaa Nebu, ka Saasekimu, sina bokon sɔm kowobun wirugii, ka maa Nɛɛgali Sareɛɛ wi u sāa dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinam be ba tie.

⁴ Ye Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba bu wa, yera ba duki yarina wɔkuru ba yara ka kɔnkɔ ge ga wāa gbāranu yirun baa sɔkɔ sina bokon dāa gbaarun bɔkɔ wɔwan bera gia. ⁵ Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa swīi ma ba nùn naamwɛ Yerikon wɔkɔ. Yera ba nùn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi, Ribilaɔ, Hamatin temɔ. Miya u nùn siri. ⁶ Ma u dera ba Sedesiasin bibu ka win sina asakpɔbu sakira Ribila mi, win nɔni biru. ⁷ Yen biru u Sedesiasin tiin nɔni wɔkɔ ma u nùn bɔkɔka ka sii gandun yɔni ba ka da Babilonin.

⁸ Babilonigii be, ba Yerusalemun sina kpaaru ka yen yenusu dɔkɔ meni, ma ba yen gbāraru surura. ⁹ Yen biru Nebusarada, kɔsɔbun wirugii, u tɔn be ba tie

Yerusalemuɔ ka be ba nùn tii wě ka sere maa be ba tie tem me sɔɔ gura u ka doona Babiloniɔ. ¹⁰ Adama u ben bwěɛbwěɛ be ba ñ gāanu mɔ deri tem me sɔɔ ma u bu gbea wě.

Ba Yeremi yara piriɔm di

¹¹ Ma Nebukanesaa, Babilonin sina boko u Nebusarada, k̄sɔbun wirugii wooda wě Yeremin s̄ɔ u nɛɛ, ¹² a nùn mɛɛrio kpa a nùn k̄su. A ku nùn k̄sa gaa kua. Ye u nun s̄ɔɔwa kpuro, a koowo. ¹³ Ma Nebusarada, k̄sɔbun wirugii, ka Nebusasibani, sina bokon sɔm kowobun wirugii, ka Nɛɛgali Saresɛɛ, dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinambu kpuro, ¹⁴ ba gɔra bu Yeremi yarama piriɔm dirun di, kpa bu ka nùn da bu Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu nɔmu sɔndia. Wiya u ka nùn da win yenuɔ. Nge meya Yeremi u ka yara u wāa ka Yuda be ba tie.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Ebedi Meleki s̄ɔɔwa

¹⁵ Saa yè sɔɔ Yeremi u wāa piriɔm sɔɔ, Yinni Gusunɔ u nùn s̄ɔɔwa u nɛɛ, ¹⁶ a doo a Ebedi Meleki, Etiopigii wi s̄ɔ a nɛɛ, nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na raa gerua na nɛɛ, k̄sa ya koo wuu ge deema, n ñ mɔ gea. Tě, kon de k̄sa ye, yu tunuma. Ye kpurowa ya koo koora win nɔni biru. ¹⁷ Adama yen t̄ɔ te, kon nùn yakia. Bèn berum u m̄ mi, ba ñ nùn nɔma turi. ¹⁸ Na ñ derimɔ bu nùn go. Kon win wāaru yakia, domi u man naane kua. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u da Gedalian mi,

Misipaɔ

40 Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua sanam mɛ Nebusarada u dera u wurama saa Raman di. N deema ba raa nùn b̄kuawa wi ka Yerusalemugibu gabu ba ka d̄ɔɔ Babiloniɔ. Min diya Nebusarada u nùn yara. ² Ma Nebusarada wi, u nùn soka u ka da bee tia u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni u raa gerua u nɛɛ, k̄sa ya koo wuu geni deema. ³ Wee, t̄ɛ, ye u gerua mi, ya koora yèn s̄ɔ i nùn torari, i ñ win gere mem nɔkɔwɛ. ⁴ Tě, kon nun yakia n nun yɔni yi pota. Adama à n k̄i a ka man da Babiloniɔ, a na su da. Kon nun nɔkri. À kun maa k̄i, a sɔɔ. A doo a sina mi n nun wěre.

⁵ Sanam mɛ Nebusarada u wa ma Yeremi kun fuuku wisa, yera u nɛɛ, ñ n men na, a doo a Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deema. Wiya sina boko Nebukanesaa u kua sunɔ Yudaban wusu sɔɔ. Kaa n ka nùn wāa ka tɔn be ba tie sannu, ñ kun mɛ, a doo mi a k̄i.

Ma Nebusarada wi, u nùn d̄fanu kusenu kua ka sere maa k̄nu ganu. Ma u dera u doona. ⁶ Yera Yeremi u

da Gedalian mi, Misipaɔ, u sina mi ka tɔn be ba tie tem me sɔɔ sannu.

Gedalia u Yudan tem kpare

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 25:23-24)

⁷ Saa yè sɔɔ tabu sinam be ba raa woo tabu gberɔ ka ben tabu kowobu ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia, Akikamun bii kua Yudaban sunɔ, ma u nùn tɔn be ba tie Yudaɔ kpuro nɔmu beria, ka sere bwěɛbwěɛ be ba ñ yoru mwɛ ba ka de Babiloniɔ, ⁸ yera ba da Gedalian mi, Misipaɔ. Be ba da mi, bera, Isimeeli, Netanian bii, ka Yokanani ka Yonatam, Karean bibu, ka Seraya, Tanumetin bii, ka Efai Netofagiin bibu, ka Yesania, Maakagiin bii, be kpuro ka ben tɔmbu. ⁹ Yera Gedalia u bu s̄ɔɔwa ka b̄ri u nɛɛ, i ku berum ko i ka Babilonigibu s̄a. I gesi sɔɔ besen tem me sɔɔ kpa i Babilonin sina boko s̄a. Saa yera i ko i n wāa b̄ri yendu sɔɔ. ¹⁰ Wee, na wāa Misipa mini na n ka s̄a beɛn nɔni Babilonigii ben mi. Adama bɛɛ, i doo i gberun d̄a marum s̄ri mɛ ba ra di ka mɛ ba ra ka maa gum ka tam ko. Kpa i mu bere beɛn wekenɔ, kpa i sina i n wāa wuu si i mwa sɔɔ.

¹¹ Ma Yuda be ba wāa Mɔabun temɔ ka Amɔniban temɔ ka Edɔmuban temɔ, ba nua ma Babilonin sunɔ u gabu deri Yudaban temɔ, ma u Gedalia kua ben kpara. ¹² Yera be kpuro ba wurama ben temɔ. Ma ba da ba Gedalia deema Misipaɔ. W̄ɔ ge sɔɔ, ba resem wa too, ka maa d̄a marum gam.

Ba Gedalia go

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 25:25-26)

¹³ S̄ɔɔ teeru Yokanani, Karean bii, ka sere tabu sinam be ba wurama tabu gberun di mi, ba na Gedalian mi Misipaɔ. ¹⁴ Ma ba nùn s̄ɔɔwa ba nɛɛ, a yě ma Baalisi, Amɔniban sina boko u Isimeeli, Netanian bii gɔra u nun go?

Adama Gedalia u ñ ye wure. ¹⁵ Ma Yokanani u da Misipaɔ u Gedalia s̄ɔɔwa asiri sɔɔ u nɛɛ, a de n da n Isimeeli, Netanian bii wi go, kpa goo u kun yě. Nge mban s̄na kaa de u nun go, kpa Yuda be ba menne mini bu maa yarina kpa ben gabu bu gbi.

¹⁶ Ma Gedalia u Yokanani wisa u nɛɛ, a ku Isimeeli go, domi ye a gerua win s̄ɔ mi, weesa.

41 Adama w̄ɔ gen suru nɔkɔba yiruse sɔɔ, yera Isimeeli u na Misipaɔ Gedalian mi. Isimeeli wi, u s̄aɔwa sina bii ka maa sina asakpɔ. Tɔmbu wɔkura ba nùn sw̄ima ba ka na mi. Sanam mɛ ba s̄ɔ ba dimɔ ka Gedalia, ² yera Isimeeli ka tɔn be ba nùn ȳsirima mi, ba seewa sannu sannu ba Gedalia takobi s̄kura ba go, wi, wi Babilonin sina boko u gɔsa u ka Yudan tem kpara mi. ³ Isimeeli wi, u maa Yudaba kpuro ka Babilonin tabu kowo be ba wāa mi go.

Isimeeli u tɔmbu wene go

⁴ N deema goo kun yě ma Gedalia u gu. Ye n kua s̄ɔ yiru, win gɔkɔn biru, ⁵ yera tɔmbu wene gabu ba seema saa Sikemu ka Silo ka Samarin di. Tɔn be, ba ben toba

kɔna, ben yānu nu gēekire ma ba tii murura baama nuku sankirarun s̄s̄. Meya ba maa alikama s̄ɔwa ka turare bu ka Yinni Gusunɔ yākuru kua Yerusalemɔ win s̄a yerc̄. ⁶ Yera Isimeeli u seewa Misipan di u da u ka bu yinna swaaɔ, u sumɔ. Ye u tura ben mi, ma u nɛɛ, i na su da Gedalian mi.

⁷ Adama ye ba dua wuuɔ, yera wi ka win tɔmbu ba tɔn be mwa ba sakira. Ma ba ben gonu kp̄ɛɛ d̄ɔkɔ kpiriru garu s̄ɔ. ⁸ N deema be s̄ɔ, u ñ tɔmbu wɔkuru go yèn s̄s̄ ba raa nùn s̄ɔwa ba nɛɛ, u ku bu go, be, ba alikama ka gbɛɛ, ka gum ka tim berua yakas̄ɔ. ⁹ D̄ɔkɔ kpiri t̄ɛ s̄ɔ u tɔn ben gonu doke mi, ta s̄aawa te Asa u dera ba gba sanam mɛ wi ka Basa Isireliban sina boko ba tabu m̄. Te s̄ɔwa u tɔn goo ni yibia.

¹⁰ Yen biru, u be ba tiara mi yoru mwɛera u ka doona ka sina bokon bii wɔndiaba ka sere tɔn be Nɛbusarada, k̄s̄obun wirugii u Gedalia deria. Be kpurowa u yoru mwɛera u ka da Amɔniban mi.

Ba yoo be Isimeeli u mwɛera

yakia

¹¹ Yokanani, Karean bii, ka Yudaban tabu sinam be ba w̄a ka wi, ba nua k̄sa ye Isimeeli u kua. ¹² Yera ba tabu durɔbu sua ba da bu ka Isimeeli w̄ri. Ma ba nùn deema yeru k̄ɔkɔ ge ga w̄a Gabaonɔ. ¹³ Tɔn be Isimeeli u mwɛera mi, ye ba Yokanani wa ka win tabu sinambu, yera ben nuki dora. ¹⁴ Ma be kpuro ba Isimeeli deri, ba da ba Yokanani deema. ¹⁵ Adama Isimeeli wi, u duka yakura Yokananin min di ka tɔmbu kɔkɔ ita gabu, ma u da u w̄a Amɔniban mi.

¹⁶ Yokanani ka win tabu sinam be, ba tɔn be ba tie mwɛera Isimeelin nɔman di, be u raa mwɛera sanam mɛ u Gedalia go. Bera tabu kowobu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon s̄m kowobu. Be kpurowa u mwɛerima saa Gabaonin di. ¹⁷ Ma ba da ba w̄a s̄ɔbun s̄ɔbia yeru garun mi, te ba ra soku Kimuhamu Betelehemun k̄kɔ. Yen biru, ba kpikuru da Egibitɔ. ¹⁸ Domi ba Babilonigibun berum m̄ yèn s̄s̄ Isimeeli u Gedalia go wi Babilonin sina boko u kua Yudaban kparo.

Yudaba ba Yeremi bikia

u bu Gusunɔ kana

42 Yera tabu sinam be ba raa kpikuru sua, ka Yokanani, Karean bii, ka Yesania, Hoseen bii, ka tɔn be ba tie kpuro, saa wirugibun di sere ka bw̄ɛb-w̄ɛb, ba na ba Yeremi s̄ɔwa ba nɛɛ, ² a de a nɔ ye sa nun bikiamɔ. A sun Gusunɔ kanɔ, bɛsɛ be sa tien s̄s̄, domi sa raa dabi, adama t̄ɛ sa kaara, nge mɛ a waamɔ. ³ A Gusunɔ wunen Yinni kanɔ u sun s̄ɔsi mi sa ko da ka ye sa ko ko.

⁴ Ma Yeremi u bu wisa u nɛɛ, na nua. Kon Gusunɔ besen Yinni kana nge mɛ i man bikia kpa n wurama n bɛɛ s̄s̄ ye u man s̄ɔwa. Na ñ bɛɛ ḡānu beruammɛ.

⁵ Ma ba Yeremi wisa ba nɛɛ, sa wura su ko mam mam ye Yinni Gusunɔ u koo nun s̄s̄ su ko. Wiya u koo ko besen seeda dio gemgii ka naanegii s̄a kun besen k̄ɔ mwɛeru yibie. ⁶ Wee besera sa nun ḡra a sun Gusunɔ besen Yinni bikia. Yen s̄s̄, sa ko ko ye u sun s̄ɔwa su ko, baa yà kun sun w̄ɛɛ. Ka mɛ, sa ko n nuku dobu m̄ yèn s̄s̄ sa nùn mɛm k̄ɔwammɛ.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

⁷ S̄ɔ wɔkurun biru, Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa. ⁸ Ma Yeremi u Yokanani, Karean bii sokusia ka tabu sinam be ba nùn sw̄i ka sere ben tɔmbu kpuro be ba w̄a mi, wirugibu ka bw̄ɛb-w̄ɛb. ⁹ Ma u bu s̄ɔwa u nɛɛ, wee bɛɛya i man ḡra n Gusunɔ bɛɛ Isireliban Yinni bikia. Ye u man s̄ɔwa wee. U nɛɛ,

¹⁰ ñ n sina tem mɛ s̄ɔ,
u koo de bɛɛn tɔmbu bu t̄asi.

U ñ maa bu goomɔ.

U koo bɛɛ sw̄iwa i n nuuru m̄.

U ñ bɛɛ wukamɔ,

u ñ maa derimɔ k̄sa yu bɛɛ deema

ye u raa bwisika u bɛɛ kua.

¹¹ Ñ n men na, i ku maa Babilonin sina bokon berum ko.

Domi wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka bɛɛ w̄a kpa u bɛɛ faaba ko.

¹² Wi, Gusunɔ u koo de u bɛɛn wɔkɔwɔndu wa.

Kpa u de i wurama bɛɛn temɔ.

¹³ Adama ñ n nɛɛ, i ñ wi, Yinni Gusunɔ mɛm k̄ɔwammɛ, i ñ sinamɔ tem meni s̄ɔ, ¹⁴ i ko i dawa Egibitɔ mi i ñ tabu wasi, baa bin kɔban sw̄i i ñ k̄ɔkɔ, i ñ maa d̄ānu biamɔ, yen s̄s̄, miya i ko sina, ¹⁵ t̄ɛ i swaa dakio ye Gusunɔ, bɛɛ Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̄, u gerumɔ. U nɛɛ,

bɛɛ Yuda be i tie, ñ n ḡru doke i ka da Egibitɔ ka gem,

kpa i n w̄a mi,

¹⁶ sanam meya taa bìn berum i m̄,

bu koo bɛɛ deema Egibiti mi.

Ḡɔ t̄ɛn weeweenu i maa m̄ mi,

ta koo bɛɛ deema,

kpa i gbisuku mi gia.

¹⁷ Be ba gesi nia kua

bu ka da Egibitɔ bu kuke,

ba koo gbiwa tabu s̄ɔ,

ka ḡɔru s̄ɔ, ka baranu s̄ɔ.

Ben goo kun kisiramɔ k̄sa yen di

ye u koo bu surema mi.

¹⁸ Yeremi u nɛɛ, wee ye Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̄ u gerua. U nɛɛ, nge mɛ u Yerusalemugibu win m̄ru seesi, nge meya u koo maa bɛɛ ye seesi, ñ n da Egibitɔ. Saa ye s̄ɔra ba ko n da ka bɛɛn ȳsiru tɔmbu b̄rusi, ñ kun mɛ, bu ka goo ḡā k̄s̄unu sie, kpa bu bɛɛ gem i seku bakaru wa kpa i kun maa sinɛ tem mɛ s̄ɔ.

¹⁹ U maa nɛɛ, i ku Egibiti da, bɛɛ be i tie Yudaban bweseru s̄ɔ. I de i n ȳɛ ma u bɛɛ ye yinariwa ḡisɔ.

²⁰ Sanam mɛ i man ḡra n bɛɛ Yinni Gusunɔ kana, ye

na wurama, i gerua i nee, n bee sɔɔwa mam mam ye Gusunɔ beɛn Yinni u man sɔɔwa kpa i ye ko. Adama weesa i tii kua. ²¹ Domi gisɔ, na ka win wisibu na adama i ñ bin gabu swaa daki bi u nee, n bee sɔ. ²² Tɛ, mi i dɔɔ i sina mi, i n ye ma tabu sɔɔra i ko i gbi, ñ kun me gɔɔru sɔɔ, ñ kun me baranu sɔɔ.

Ba ka Yeremi da Egibitiɔ

ka dam

43 Sanam me Yeremi u gari yi tɔn be ba waa mi kpuro sɔɔwa, yi Gusunɔ ben Yinni u nee, u bu sɔ, ² yera Asaria, Hoseen bii, ka Yokanani, Karean bii, be kpuro ba Yeremi wisa ka tɔn piiburu ba nee, ye a gerua mi, weesa. Gusunɔ beɛn Yinni kun nun sɔɔwa a sun sɔ, su ku Egibiti da. ³ Adama Baruku, Neriyan bii-wa u nun bɔriemɔ a ka sun sɔ su ku da mi, domi u kiwa Babilonigibu bu sun mweeri bu go, ñ kun me bu sun yoru mwa bu ka da ben temɔ.

⁴ Nge meya Yokanani, Karean bii, ka tabu sinambu kpuro ka ben tɔmbu kpuro ba yina bu Yinni Gusunɔn gari nɔ ye u nee, bu de bu sina ben tem mi. ⁵ Yera Yokanani ka tabu sinam be, ba ka Yuda be ba tie da Egibitiɔ, be, be ba raa kpikuru da tem tukumɔ ba wurama, ⁶ tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon bii wɔndiaba, be kpuro gesi be Nebusarada, kɔ-sobun wirugii, u Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deria. Ma ba ka Yeremin tii da ka maa Baruku Neriyan bii. ⁷ Ba da ba waa Egibitin wuu ge ba mɔ Tapanesio. Nge meya ba ñ ka Gusunɔn gere mem nɔɔwe.

Ba koo Egibiti tabu wɔri

⁸ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Tapanesio u nee, ⁹ a kpee bakanu suo kpa a da a nu sike Yudaba kpuron wuswaɔ mi ba ra birikiba wɔ ye ya waa Egibitin sina kpaarun kɔnɔkɔ Tapanesio. ¹⁰ Kpa a Yudaba sɔ a nee, ameniwa ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nee, wee, kon de bu Nebukanesaa, nen sɔm kowo kasum da kpa n win bandu swii kpee ni a sikuan wɔllɔ kpa u win sina gɔna teria mi, ¹¹ kpa u Egibitigibu seeyasia. Be u koo go, u go, be u koo mweeri u ko yobu kpa u mweeri, be u koo maa sakiri ka takobi, kpa u sakiri. ¹² Kpa u ben buu dia dɔɔ meni, kpa u buu nin tii gura kpa u maa ben yānu gura ya kun nūn sēsie kpa u yari min di ka bɔri yendu, nge me naa kpara u ra win kpara yaberu sebe u n doonɔ. ¹³ U koo Beti Semesin bwārokonu kɔ-suku, kpa u buu dia ye ya tie dɔɔ meni Egibiti mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u Yuda

be ba kpikuru da Egibitiɔ

sɔɔwa

44 Yinni Gusunɔ u Yuda be ba waa Migidolɔ ka Tapanesio ka Menfisio ka Paturɔsio Egibitin temɔ sɔɔwa saa Yeremin min di u nee, ² wee, ye ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nee, i kɔsa ye kpuro wa ye na Yerusalemu kua ka Yudan wuu si su tie. Wee, su kua bansu. Goo maa sari mi. ³ Domi ba kɔsa kua ba nen mɔru seeya ye ba ka da ba buu yāku kuammɛ ni bee ka beɛn baababa i ñ daa ye. ⁴ Na bee nen sɔmɔbu gɔria saa yellun di bu ka bee sɔ, i ku saa kɔsu nini ko, ni nen tii na tusa. ⁵ Adama i ñ man swaa daki. I ñ beɛn kom kɔsum deri. I ñ maa buu yāku kobu deri. ⁶ Ma na ka bee mɔru kua gem gem. Na Yudan wusu ka Yerusalemun swɛɛ kpeerasia ma ye kpuro ya kua bansu, nge me i waamɔ gisɔ.

⁷ Yen sɔ tɛ, ameniwa ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nee, mban sɔna i tii durum baka yeni sɔbimɔ ye i ka dera ba kurɔbu ka durɔbu ka bibu ka bii wɛɛnu go sere goo kun maa tie. ⁸ I kiwa i nen mɔru seeya ka beɛn buu yāku kookoo si i mɔ Egibitiɔ mi i waa? I kiwa i tii kam ko, kpa i ko bɔrigibu ka sekurugibu handunia ye sɔɔ? ⁹ I duariwa kɔsa ye beɛn baababa ka beɛn sinambu ka ben kurɔbu ka beɛn tii ka beɛn kurɔbu i kua Yudaɔ ka Yerusalemu? ¹⁰ Wee, sere ka tɛ i ñ tii kawe i gɔru gɔsie. I ñ man nasie, i ñ maa nen woodaba swii ye na bee ka beɛn baababa wɛ.

¹¹ Yen sɔna ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, ne wi na wɔllu ka tem mɔ na bee biru kisi ma na bee kɔsa kua n ka bee Yudaba kpuro kam koosia. ¹² Kon Yuda be ba kpikuru da Egibitiɔ kam koosia. Egibiti miya ba koo gbi kpuro. Ba ñ goo buremɔ. Ba koo gbiwa tabu sɔɔ, ka gɔɔru sɔɔ kpa bu bu gem bu sekuru wa, kpa ba n da ben yisuru sie bu ka goo bɔrusi, ñ kun me bu nūn gāa kɔsunu gerusi. ¹³ Kon bu seeyasiawa nge me na Yerusalemgibu seeyasia ka tabu, ka gɔɔru, ka maa baranu. ¹⁴ Kon de ben fiiko bu kpikuru su. Be baasi, goo kun kisiramɔ. Goo kun maa wee Yudan temɔ baa me ba ko n ki bu wurama amen biru.

Ba Asitaate yāku kuammɛ

¹⁵ Yera be kpuro be ba ye ma ben kurɔbu ba ra buu turare dɔɔ dokeye ka tɔn kurɔ dabinu kpuro be ba waa mi, ka tɔn dabi te ta tie Paturɔsio, Egibitin tem mi, ba Yeremi sɔɔwa ba nee, ¹⁶ sa ñ gari yi mem nɔɔwam-me yi a gerua a nee, yi weewa Yinni Gusunɔn min di. ¹⁷ Sa ko kowa nge me sa gerua, su buu wi ba mɔ Asitaate turare dɔɔ dokea, kpa su maa nūn tam tāra nge me sa ra raa ko, beɛɛ ka beɛn baababa, ka beɛn sinambu ka beɛn wirugibu Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Domi saa ye sɔɔra sa ra wa su di su debu, sa n nuku dobu mɔ kpa sa kun wahala

gaa wa. ¹⁸ Adama saa dɔma tèn di sa ñ maa bũu wi turare dɔɔ dokeare, sa ñ maa nùn tam tãrare, saa min diya sa kpuro bia. Tabu sun di, ma gɔɔra sun go.

¹⁹ Ma tɔn kurɔ be, ba gerua ba nɛɛ, sanam mɛ sa bũu wi yãkunu kuammɛ, ka bɛsɛn durɔbun yɛra. Ba yɛ ma sa ra bũu wi kiraru kue su ka nùn bɛɛrɛ wɛ, kpa su nùn tam tãra temɔ.

²⁰ Ma Yeremi u tɔn be kpuro wisa, kurɔbu ka durɔbu, u nɛɛ, ²¹ bɛɛ ka bɛɛn baababa ka bɛɛn sinambu ka bɛɛn wirugibu, i ra bũu yãkunu kue Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Nge weesa? I tamaa Yinni Gusunɔ kun ye yɛ? Nge i tamaa u ye duariwa. ²² Aawo, u ñ ye duari. U ka bɛɛ wasirawa bɛɛn kom kɔsa sɔɔ ka daa kɔsa ye i kuan sɔɔ. Yen sɔna bɛɛn tem mu kua ban-su. Goo maa sari mɛ sɔɔ. Ma mu kua tem bɔruram nge mɛ sa waamɔ gisɔ. ²³ Wahala ye, ya bɛɛ deemamɔwa gisɔ yèn sɔɔ i bũnu yãkuru kua ma i Yinni Gusunɔ torari i ñ win gere wure, i ñ maa win sɔɔsinu ka win woodaba ka win kirɔba swii.

²⁴ Yeremi u maa tɔn be kpuro, kurɔbu ka durɔbu, sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wãa Egibitio, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ²⁵ Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, bɛɛ ka bɛɛn kurɔbu, i nɛɛ, i ko i bɛɛn nɔ mweenu yibia ni i bũu tɔn kurɔ wi ba mɔ Asitaate kua. Wiya i ko i turare dɔɔ dokea, kpa i maa nùn tam tãra temɔ. Wee, i maa ye kua. ²⁶ Yen sɔ tɛ, i swaa dakio i nɔ ye wi, Yinni Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ. U bɔrumɔ ka win yisi bakaru ma Egibitin tem kpuro sɔɔ, Yuda goo kun maa bɔrumɔ ka win yisuru u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wãaru. ²⁷ U koo dewa kɔsa yu bɛɛ deema, n ñ mɔ gea. Yuda be ba wãa Egibitio kpuro, ba koo gbiwa tabu sɔɔ ka gɔɔru sɔɔ. ²⁸ Ka mɛ, bɛɛn fiiko ba koo kisira tabun di, kpa bu wurama Yudaɔ. Saa yera, bɛɛ be i da mi kpuro i ko i gia ñ n nen garin na yi koorã, ñ n maa bɛɛgiin na yi koorã. ²⁹ U koo bɛɛ deema Egibiti mi, kpa u bɛɛ yireru wɛ te ta koo bɛɛ sɔɔsi ma kɔsa ye u raa gerua ya koo nawa ka gem. Yire tera, ³⁰ u koo Egibitin sunɔ Hofara win yibereba nɔmu beria be ba kasu bu nùn go, nge mɛ u Yudaban sina boko Sedesiasi Nɛbukanesaa nɔmu beria, wi, wi u kasu u nùn go. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Gari yi Yeremi u Baruku

sɔɔwa

45 Sanam mɛ Baruku Neriyan bii u gari yi yorua tireru sɔɔ yi Yeremi u nùn sɔɔwa Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nnese sɔɔra mi. Yen biru Yeremi u Baruku sɔɔwa u nɛɛ, ² wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni, u gerua wunen sɔɔ. ³ U nɛɛ, a gerumɔ a mɔ, a kam kuawa domi wi, Yinni Gusunɔ u wunen wahala sosimɔ. Ma a weeweenu mɔ sere a wasira. Adama a bia mi kaa wɛra.

⁴ Wee, ye Yinni Gusunɔ u nɛɛ n nun sɔɔ. U nɛɛ, u koo ye u raa bana kɔsukuwa, kpa u ye u raa duura wukiri.

Yen tubusiana, u koo tem mɛ kpuro sanku.

⁵ U maa nɛɛ, gãa bakana a kasu wunen tiin sɔɔ? A ku be nu kasu.

Domi u koo de kɔsa yu na yu tɔmbu kpuro wɔri. Adama wunɛ u koo wunen wãaru yara mi a da kpuro.

Tera ta ko n sãa nge wunen arumani ye a gura tabu sɔɔ.

46 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa bwese tukunun sɔɔ.

Ba Egibitigibu kamia

Kaakemisiɔ

² Babilonin sina boko u Egibitin sunɔ Neko ka win tabu kowobu kamia Kaakemisiɔ, Efaratin daarun bɔkɔ. N deema saa ye sɔɔ, Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nnese sɔɔra mi. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u gari yini gerua Egibitin sina boko ka win tabu kowobun sɔɔ u nɛɛ,

³ wee Egibitin tabu sinambu ba kuuki mɔ ba mɔ, i tɛrenu sɔɔru koowo, bakanu ka piiminu, kpa i se i tabu da.

⁴ I bɛɛn tabu keke be dumi gawe sɔɔru koowo. Bɛɛ maasɔbu, i bɛɛn dumi kɔkwo, kpa i bɛɛn tabu furɔsu doke. I bɛɛn yaasi sunkuo yi balli, kpa i bɛɛn tarakpenu sebe.

⁵ Adama mba Yinni Gusunɔ u sere waamɔ ya kooramɔ ben suunu sɔɔ.

U nɛɛ, be wee ba mwia kpana ba biruku yira wuramɔ.

Ba ben tabu durɔbu kamia.

Ma ba duki mɔ, ba ñ mam biru mɛerimɔ.

Tem mɛ kpuro mu bɛrum duura.

⁶ Kam sɔɔra be ba sãu ba duki mɔ.

Baa tabu durɔ damgibu bã n duki sua kama.

Domi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, Efaratin daarun bɔkɔ, dabiru ta sokuramɔ ta wɔrukumɔ.

⁷ Wara u ka daa te ba mɔ Nilu weenɛ tã n yiba.

Wara u ka tu weenɛ sanam mɛ ten tora bɔ.

⁸ Egibitigiba ba ka tu weenɛ.

Domi ba nɛɛ, nge mɛ Nilun nim mu ra tɛrie ka dam tem sɔɔ,

nge mɛya ben tabu kowobu ba koo maa tɛria tem sɔɔ,

kpa bu wusu ka sin tɔmbu kam koosia.

⁹ Wee ba mɔ, ben maasɔbu bu seewo fuuku.

Be ba tabu keke be dumi gawe dua, bu duki doo.

Ben tabu durɔbu bu seewo.

Puti ka Kusin tabu durɔbu be ba tɛrɛ piiminu neni, ka sere Ludiba be ba sãa ten towobu,

bu seewo.

¹⁰ Adama t̄w̄ teni, ta ko n s̄āawa Gusun̄, w̄llu ka tem Yinnigiru.
 Ta ko n s̄āawa t̄e s̄w̄ u win yiber̄eba m̄ru k̄siem̄.
 Takobi ya koo t̄mbu di,
 kpa yu yem debu.
 T̄n dabi te ya koo go,
 Gusun̄ w̄llu ka tem Yinnin s̄,
 ta ko n k̄p̄i nge ȳku yaa
 Efaratin daarun goor̄,
 s̄w̄ ȳsan n̄m geu gia.
¹¹ B̄e Egibitigibun tabu kowobu,
 baa ì n seewa i da Galadī i tim kasu, kama.
 B̄en m̄era ya ñ kpeem̄.
¹² Bwesenu kpuro nu koo n̄
 nge m̄e ba b̄e sekuru doke.
 Domi ba koo b̄en desirun kuuki n̄ baama.
 B̄en tabu dur̄bu ba ko n b̄arim̄wa.
 B̄a n yinna, ba koo w̄rukuwa sannu.

Nebukanesaa u Egibiti w̄ri

¹³ Gari yiniwa Yinni Gusun̄ u Yeremi s̄w̄wa sanam m̄e Babilonin sina boko, Nebukanesaa u na u Egibiti w̄ri. U n̄e,
¹⁴ a Egibitigibu n̄k̄sio
 ka be ba w̄a yen wuu si ba m̄ Migidoli, ka Menfisi,
 ka Tapanesi s̄w̄,
 a n̄e, ben baawure u seewo u s̄w̄ru ko.
 Domi ba bu tabu w̄rima baaman di.
¹⁵ Ben tabu dur̄ damgibu ba w̄ruka.
 Ba ñ k̄p̄a ba ka tii yin̄.
 Ne, Yinni Gusun̄wa na bu fuka.
¹⁶ Na dera ben tabu kowo dabiru ta sokura ta w̄ruka.
 Ma ba m̄, bu seewo bu wura ben tem̄
 mi ba bu mara, mi tabu sari.
¹⁷ Ne, Yinni Gusun̄ na n̄e,
 bu Egibitin sun̄ ȳsi kpaaru k̄eȳ
 bu n̄e, woo kan̄.
 U dera saa gea n̄n doonari.
¹⁸ Ne Gusun̄, w̄llu ka tem Yinni,
 ne wi na s̄āa sina boko,
 sere ka nen w̄aru,
 nge m̄e ba ȳ ma guu te ba m̄ Tabori
 ta guu ni nu tie gunum kere,
 ka nge m̄e ba ȳ ma guu te ba m̄ Kaameli
 ta w̄a nim w̄kun b̄ku,
 nge m̄ya ba n ȳ kam kam
 ma yiber̄eba ba koo na bu bu w̄ri.
¹⁹ B̄e Egibitigibu, i s̄w̄ru koowo i b̄en ȳnu gura,
 ba koo b̄e yoru mw̄eri.
 Domi wee, Menfisi ya koo ko bansu.
 Goo kun maa sinam̄ ye s̄w̄.
²⁰ B̄e Egibitigibu, i s̄āawa nge naa gbiiba ye ya w̄.
 Adama wee, daru sw̄a gaa ya wee
 saa s̄w̄ ȳsan n̄m geu gian di,
 yu ye w̄ri.
²¹ B̄en tabu kowo be ba ra b̄e somi gobin s̄,
 ba s̄w̄ru nge naa gumgia.

Ka m̄e, ben tii ba koo biruku yira wura
 bu duki yakikira.
 Domi n̄ni sw̄ara koo bu w̄ri.
 Ben s̄eyasiabun saa ya tura.
²² Egibitigiba duki m̄
 nge w̄e yi yi doon̄ w̄kinu sari.
 Domi yiber̄eba ba bu w̄rim̄ ba suririm̄,
 nge d̄āa buro wi u d̄āa suririm̄ ka gb̄ā, d̄āa s̄w̄.
²³ Baa m̄e ben d̄āa s̄w̄ ga k̄p̄a
 sere goo kun k̄p̄e u du mi,
 ka m̄e, ba koo gu b̄k̄riwa.
 Domi yiber̄e be, ba twee dabiru kere.
 Goo kun k̄p̄e u ben geeru gia.
 Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.
²⁴ Egibitigiba w̄a sekuru s̄w̄.
 Domi wee, ba bu s̄w̄ ȳsan n̄m geugibu n̄mu
 s̄ondia.

²⁵ Ne, Gusun̄ Isireliban Yinni, ne wi na w̄llu ka tem
 m̄, na maa n̄e, kon b̄u wi ba m̄ Am̄ s̄eyasia wi u
 w̄a Tebesī, ka Egibitin sun̄, ka Egibitigibu kpuro ka
 ben b̄nu ka ben sinambu, ka sere maa be ba Egibitin
 sun̄ wi naane s̄ā. ²⁶ Kon bu Nebukanesaa, Babilonin
 sina boko ka win s̄m kowobu n̄mu beria, be ba kasu
 bu bu go.

Adama yeniban biru, Egibiti ya koo wurama nge yel-
 lu. Yeniwa ne, Yinni Gusun̄ na gerua.

Yinni Gusun̄

u koo Isireliba yakia (I maa m̄erio 30:10-11)

²⁷ Yinni Gusun̄ u n̄e,
 b̄e Isireliba, Yak̄bun bweseru,
 b̄e, nen s̄m kowobu,
 i ku berum ko, i ku maa nanda.
 Domi kon b̄e w̄rama saa tontonden di.
 Kon b̄en bweseru yakiam̄ saa yorun di.
 I ko i wurama i w̄ra,
 i n w̄a b̄ri yendu s̄w̄.
 Goo kun maa b̄e n̄ni s̄w̄.
²⁸ I ku berum ko.
 Domi na w̄a ka b̄e.
 Kon bwese ni kpuro kpeerasia,
 n̄n suunu s̄w̄ na raa b̄e yarinasia mi.
 Adama b̄e, na ñ b̄e kpeerasiam̄.
 Kon b̄e s̄eyasiawa nge m̄e n weene,
 domi na ñ k̄p̄e na kun b̄e s̄eyasie.

Gari yi Yinni Gusun̄ u gerua

Filisitiban s̄

47 Egibitin sina boko u sere Gasa tabu w̄ri, wee
 ye Yinni Gusun̄ u Yeremi s̄w̄wa Filisitiban s̄. U
 n̄e,
² wee, yiber̄eba ba wee saa s̄w̄ ȳsan n̄m geu gian
 di,

ba teriamɔ tem sɔɔ nge daa te ta nim yibumɔ ta bɔɔ saramɔ.

Ma ba tem ka ye ya wāa mɛ sɔɔ wukiri
ka mɛn wusu ka tɔn be ba wāa si kpuro sɔɔ.
Tɔn be kpuro ba kuuki mɔ, ba weeweenu mɔ.

³ Dumin naa damu damusu ka tabu kekeban uru-
uban wɔkinu nɔɔramɔ.

Baababa ba ben bibu derimɔ,
domi ben gɔma kpuro dwiiya.

⁴ Saa ya tunuma yɛ sɔɔ ba koo Filisitiba kpuro go,
ka tɔn be ba koo kpī bu Tirigibu, ka Sidonigibu somi,
ka tɔn be ba tie ba wāa tem bure te ba mɔ Kafitorɔ.

⁵ Gasagibu ba wāawa nuku sankiranu sɔɔ
ba wii pɔɔnu pote.

Asikalonigibu ka be ba wāa wɔwɔɔ ba nɔɔ maari.
Bɛɛ be i tie, sere saa yerā i ko i n wāa
i n tii muririmɔ i ka gɔɔ swī.

⁶ Wee, i gerumɔ i mɔ,
Yinni Gusunɔn takobi, domma kaa wēra.

A wuro wunen kararɔ,
kpa a n wāa mi sēɛ.

⁷ Amɔna ya koo ka wēra.

Domi Yinni Gusunɔn tiwa u ye wooda wē,
yu ka Asikalonigibu ka nim wɔkun goonugibu wɔri.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Mɔabuban sɔ

48 Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka
tem mɔ, u gerua Mɔabuban sɔ. U nɛɛ,

Nebo ya kam kua
domi wee ba yen yānu gura.

Kiriataimu ya wāa sekuru sɔɔ
domi ba ye mwa.

Misigabu ya wāa sekuru sɔɔ,
domi ba ye kɔsuka.

² Mɔabun bɛɛɛ ya kpa.

Ma ba bwisikumɔ bu Hesiboni kam koosia.

Ba mɔ, su da su ye kam koosia
kpa ya kun maa wāa handunia sɔɔ.

Wunɛ Madimeni, kaa ko bansu,
domi wee ba nun tabu wɔrimam wee.

³ Ba faaba kanamɔ saa Koronaimun di, ba mɔ,
wee ba bɛɛn yānu guramɔ.

Wee ba kpuro kɔsukumɔ.

⁴ Ba Mɔabu kam koosia.

Ma bibun nɔɔ ga nɔɔramɔ.

⁵ Ba wuri wenne guu te ba mɔ Lusitɔ,
ma nuku sankiranun kuuki yi saramamɔ saa Ko-
ronaimun guurun di.

⁶ Ba mɔ, i duki yakuro, i bɛɛn wāaru wɔra,
kpa i da i n wāa nge gbeeku ketekunu gbaburɔ.

⁷ Domi i bɛɛn naane dokewa bɛɛn nɔɔman sɔmburu ka
bɛɛn arumaniba sɔɔ.

Wee, tē ba koo bɛɛn tii mwɛɛri
kpa bu bɛɛn būu wi ba mɔ Kemɔsi
ka win yāku kowobu ka win wirugibu

yoru mwa bu ka doona.

⁸ Be ba koo bu kam koosia mi.

Ba koo duwa wuu baagere sɔɔ.

Gen gaga kun kisiramɔ ben nɔɔman di.

Ba koo kpuro kam koosiawa wɔwi sɔɔ ka tem tɛɛri
sɔɔ.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁹ U maa nɛɛ,

i Mɔabuban sika sɔɔru koowo,
domi ben gɔɔ turuku kua.

Ben wusu su koo ko bansu.

Goo kun ko n maa wāa si sɔɔ.

¹⁰ Be ba Gusunɔn sɔmburu mɔ ka atafiiru, u bu bɔru-
sio.

Be ba yinamɔ bu tɔmbu go ka takobi,
Gusunɔ u bu bɔrusio.

¹¹ Wee, saa yellun di, Mɔabuba ba wāa bɔri yendu
sɔɔ.

Ba ñ yoru diire gam.

Ba sɔwa kpɛtɛɛ nge tam kɔɔru.

Ba ñ bu gɔsiare gam sɔɔ nge tam.

Ben dobu ka ben wani kun kɔsa.

¹² Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔru gara sisi tɛ
sɔɔ kon bu tɔmbu surema bu bu gɔsie wekenu ganu
sɔɔ, kpa bu weke ni kɔsuku. ¹³ Mɔabu be, ba koo seku-
ru wa ben būu wi ba mɔ Kemɔsin sɔ, nge mɛ Isireliba
ba sekuru wa būu wi u wāa Betelɔn sɔ, domi wi sɔɔra
ba ben naane doke.

¹⁴ Bɛɛ Mɔabuba, amɔna i ko i ka kpī i gere i nɛɛ,
i sɔawa tabu durɔbu be ba wāa tabun sɔ.

¹⁵ Domi wee, i kam kua.

Bɛɛn wusu su dɔɔ mwaara.

Ma yibereba ba bɛɛn aluwaasi damgibu mwɛɛra ba
sakira.

Yeniwa sina boko u gerua. Win yīsira Gusunɔ, wɔllu
ka tem Yinni. U nɛɛ,

¹⁶ Mɔabun kam kobu turuku kua.

Nɔni swāa te ba koo wa, ta wee fuuku fuuku.

¹⁷ Bɛɛ be i wāa ben turuku, i ka bu gɔɔ sɔɔ.

Bɛɛ be i bu yē, i bu bikio i nɛɛ,
amɔna n koosina ba ka ban tenin dam bakam mɛ
kpeerasia mɛ.

¹⁸ Bɛɛ maa Dibonigibu, i bɛɛn sin yee bɛɛɛginu derio,
kpa i na i sina temɔ.

Domi be ba Mɔabuba kam koosia,

ba wee bu bɛɛ wɔri,

kpa bu bɛɛn gbāra damginu kɔsuku.

¹⁹ Bɛɛ Aroɛɛgibu, i doo swaas i mɛɛri,

kpa i Mɔabu be ba kpikuru sua bikia i nɛɛ,
mba n koora.

²⁰ Ba koo bɛɛ wisi bu nɛɛ,

ba wāawa sekuru sɔɔ ba diirimɔ.

I kuuki koowo, i gbāra,

kpa i baawure nɔɔsia Aanɔɔwɔ

ma ba Mɔabuba gura.

²¹ Yinni Gusunɔwa u bu sɛɛyasiamɔ be ba wāa wɔwa
sɔɔ ka yen wuu sini sɔɔ, si ba mɔ, Holoni ka Yahasi ka
Mefati, ²² ka Diboni ka Nebo ka Beti Dibilataimu, ²³ ka

Kiriataimu ka Bēti Gamulu ka Bēti Mēoni, ²⁴ ka Kerītu ka Botisira, Māabuban wusu kpuro gesi, si su wāa turuku ka tontonde.

²⁵ Ba Māabuban dam bua, ma ben yiiko ya kpa. Yinni Gusunwa u yeni gerua.

²⁶ Māabuba ba tii sua Gusunon wuswaas. Yen sō, bu bu tam taasio sere bu mu siruku kpa bu bu yē. ²⁷ Bē Māabuba, i yaayo ma i raa Isireliba yē. I raa bu wii gimanu koosi nge be i gbena mwa.

²⁸ Tē, i yario bēen wusun di kpa i da i n wāa kpee baaba sō, kpa i kpee goominu saari, i bēen wāa yenu ko kpee baaba sō.

²⁹ Sa Māabuban tii suabun gari nua, ka ben tōn biaru, ka sere maa ben woo kanabu, ka ben degangam, ka ben tōni yōnu.

³⁰ Yinni Gusunon u nē, nen tii, na yē ma ba ra tii sue ben gari gerubu sō. Adama ye ba mō kpuro, ya ku ra n arufaani gaa mō.

³¹ Yen sōna na Māabuba kpuro sō swīyamē. Ma na Kiri Heresigibu weeweenu kuammē.

³² Sibiman resēm gbaaru, na wuri mō wunen sō. Nen wuri yi, yi Yasegibugii kere. Yellu, wunen dāa kāasi yi nim wōku saramō. Yi mam Yaseen daaru nim dekamō.

Adama wee, kam koosio u yin marum wōri u kam koosia.

³³ Nuku doobun womusu kun maa wāa Māabuban gbea.

Goo ku ra maa tam game mi.

Tam sari wekenu sō.

Nuku doobun kuuki kun maa nōoramō mi, ma n kun mō tabugii.

³⁴ Hesibonigibu ba nōngiru sue ba somiru kanamō. Ba ben nō nō Eleale, ka Yahasio, ka Soario, ka Koronaimu, ka Egalati Selasio. Domi baa Nimurimun daaru ta kam kua.

³⁵ Yinni Gusunon u nē, kon den Māabuba kpeerasia, be, be ba nō ben būu turanō ba nu turare dō dokeammē.

³⁶ Yen sōna nen gōru ga sumō nge guuru Māabuba ka Kiri Heresigibun sō. Domi ben dukia ye ba gura kpuro ya kam kua. ³⁷ Tōmbu kpuro ba ben seri ka ben toba kōna, ba tii murura nōma yiru kpuro, ba saaki deewa ben nuku sankiranun sō. ³⁸ Ba sō wuri mō yenu baagere sō ka sere mi ba ra menne kpuro gesi domi na Māabuban tem kōsuka nge weke te goo kun maa kī. Nē, Yinni Gusunwa na yeni gerua. ³⁹ I sō swīyo, Māabuba ba wōruma. Ba biruku yira wura. Anna a sekuru wa. Be ba ka bu sikerene kpuro, ba bu yēemō.

⁴⁰ Yinni Gusunon u nē, wee, yibereba ba koo na nge yaberekunu ni nu bellimō kōkō.

⁴¹ Kpa bu wuu ge ba mō Kerītu mwa, bu gen gbāranu kōsuku.

Māabun tabu durō damgibu ba koo nanda nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma.

⁴² Ba koo Māabuba kpeerasia.

Ben bwesera koo nōru ko, domi ba nē, Yinni Gusunon seesi.

⁴³ Wee, ba bu yina ka taa ka suura berie.

⁴⁴ Wi u duka mō berum sō, u koo wōriwa suura ye sō.

Wi u maa yara suura yen di, kpa u taa mwaara.

Domi kon de Māabun seeyasiabun tōru tu na. Nē, Yinni Gusunwa na yeni gerua.

⁴⁵ Be ba kpikuru sua ba nō maa dam tie, ba wēra yeru kasu Hesibonō.

Adama dō yari yi koo yari yen sina boko Sihonin dirun di,

yi da yi Māabuban tem nō bura yenu ka men guunu di.

⁴⁶ Bē, Māabuba, i kam kuawa.

Bē Kemōsigibu, i kpeerawa.

Wee, ba koo bēen bibu yoru mwēeri bu ka doona.

⁴⁷ Adama saa gaa sisi yē sō kon ka Māabu be ba yoru mwēera mi wurama ben temō.

Nē, Yinni Gusunwa na yeni gerua.

Nge mēya kon ka Māabuba seeyasia.

Gari yi Yinni Gusunon u gerua

Amōniban sō

49 Wee ye Yinni Gusunon u gerua Amōniban sō. U nē, mban sōna būu wi ba mō Malikōmu u Gadin tem mwa.

Mban sōna win tōmbu Amōniba ba Isireliban wusu wōra.

Isireliba ba nō bibu mōwa be ba koo mu tubi di?

² Yen sō tē, kon de tabun wurenu nu nōra ben wuu marō ge ba mō Raba.

Raba ye, ya koo bansu ko,

kpa yen baru kpaanu nu dō mwaakira.

Nge mēya Isireliba ba koo bu gira be, be ba raa bu gira.

Nē, Yinni Gusunwa na yeni gerua.

³ Bē, Hesibonigibu, i sō swīyo.

Domi ba koo Ayi kam koosia.

Raban baru kpaanugibu, i nōngiru suo i somiru kana.

I saaki deewo nuku sankiranun sō,

kpa i n sirene i n sō sumō.

Domi ba koo bēen būu wi ba mō Malikōmu sua, ka win yōku kowobu ka win wirugibu bu ka doona.

⁴ Bē Rabagibu, bē be i ku ra mem nō, wee i tii sue bēen wōwa ye ya tem gem mōn sō.

Ma i bēen dukia naane sōa.

Ma i mō, wara u koo kpī u bē wōrima.

⁵ Gusunon, wōllu ka tem Yinni u nē,

wee kon bē nōni swāaru surema.

Ta koo nawa saa baaman di,

kpa i yarina.

Goo maa sari wi u koo bæ menna.
⁶ Adama amen biru kon de be ba yarinε mi, bu wurama.
 Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Edɔmuban sɔ

⁷ Wee ye Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u gerua Edɔmuban sɔ. U nεε,

bwisi yi kpawa Temanig?
 Ben bwisigibun bwisi yi kpawa?
 Mana yi kpuro yi doona.

⁸ Bεε Dedanigibu, i gɔsiro,
 i duki yakuro i da i kuke kpee baaba sɔɔ.
 Domi kon Esaugibu nɔni swāaru kpεε
 sanam mε kon bu sεeyasia.

⁹ Be ba ra resεm sɔri bā n na bæen mi,
 ba ra fiiko deri.

Gbenɔbu bā n tɔmbu wɔri,
 ba ra suewa ye ba koo kpī.

¹⁰ Adama nε, Yinni Gusunɔ,
 kon Esaun bweseru kpuron yānu gurawa.
 Kon bu sikiamā ben kuku yenun di.
 Ba ñ kpε bu kuke.

Ben bibu ka ben dusibu ka be ba ka bu sikerene
 kpuro ba koo gbiwa.

Goo kun tiaramɔ.

¹¹ Baa bā n ben bibu deri ba kua gobekuba,
 nena kon de ba n wāa,
 kpa ben gɔminibu bu man naane ko.

¹² Na maa nεε, be na ñ daa sεeyasiamɔ, kon bu sεeyasia. Yera bæε, Edɔmuba, i tamaa i yara min di? Aawo, kon bæε sεeyasiawa. ¹³ Na bɔrumɔ sere ka nen wāaru ma bæen wuu maro Bɔtisira ga koo bansu ko kpa n sāa sekuru, kpa tɔmbu ba n da gu sie bā n goo bɔrusimɔ. Meya maa bæen wuu si su tie su koo ko bansu sere ka baadommaɔ. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi labari yeni sɔɔwa u nεε,
 ba sɔɔwɔ goo gɔra bwesenun suunu sɔɔ u nu sɔ u nεε,
 nu mennama nu Edɔmuba wɔri,
 nu seewo nu bu tabu wɔri.

¹⁵ Domi nε, Yinni Gusunɔ, kon bu ko dāakobu bwe-senu kpuro sɔɔ,
 be tɔmba ko n gema.

¹⁶ Ben tii suabu ka ben nɔniguru ta dera ba kɔɔra.
 Be ba wāa kpee baaba sɔɔ, ka sere gungunun wii
 kpiinɔ,

baa bā n wāa yenu kua sere wɔllun sɔɔ sɔɔwɔ, nge
 gunɔ bakeru,
 kon bu surama min di.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁷ Edɔmu ya koo kowa bansu. Be ba sarɔ mi, bā n ye
 wa, biti ya koo bu mwa kpa bu wia ko asɔɔwɔ yen sɔ.

¹⁸ Domi ya ko n sāawa nge mε ba Sodomu ka Gomɔra

kpeerasia ka yen baru kpaanɔ. Goo kun maa sinamɔ
 mi.

¹⁹ Ko na n sāawa nge gbee sunɔ
 ge ga yarima Yuudenin gbee surorun di ga dɔɔ gu
 nim nɔ.

Kpa n tɔmbu kpuro yarinasia subaru sɔɔ.

Saa ye sɔɔra kon Edɔmuba sunɔ kpao wε wi nen tii na
 gɔsa.

Nge wara u ka man nε.

Wara u koo kpī u man wooda wε.

Sina boko wara u koo kpī u yɔra nen wuswaaɔ.

²⁰ Yen sɔ, i swaa dakio i nɔ himba ye na kua Edɔ-
 muban sɔ,

ka sere kpunaa ye na yi Temanigibun sɔ.

Na nεε, kam kam, kon de bu be kpuro mwεeriwa nge
 yāanu

bu ka da tem tukumɔ.

Ba koo ben tem kpuro kam koosiawa.

²¹ Kam koo bin wurenu sɔɔ, tem mu koo yīiri.

Tɔmba koo nɔɔguru sua bu somiru kana,
 kpa ben nɔsu su nɔɔra sere nim wɔkuɔ, ge ba mɔ Sɔɔ.

²² Wee, yibereba ba koo Botisira wukiri nge mε
 yaberekunu nu ra yaa gonu kunisi. Yen dɔma te, Edɔ-
 mun tabu durɔ damgibu ba ko n kpasā wɔri mɔwa
 nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Damasin sɔ

²³ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Damasinsɔ. U nεε,
 yen wuu sini, Hamati ka Aapadi,
 sin tɔmba wāa sekuru sɔɔ.

Ba labari kɔsa nua, ma ba diirimɔ.

Ben laakari ya burisina nge nim wɔkun nim,
 sere ya ñ kpīa ya wuramε.

²⁴ Damasigibu ba mwia kpana ba gɔsira bu ka duki
 su,

adama ba berum soore.

Ma nuku sankiranu ka wuriribu bu neni
 nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

²⁵ Wuu gèn sɔ na ra n nuku dobu mɔ,
 mban sɔna gen tɔmbu ba ñ kpikiru sua.

Wuu bɔkɔ ge, ge ga yīsiru yara mi,
 mban sɔna gen tɔmbu ba ñ gu deri.

²⁶ Sɔɔ teeru ba koo gen aluwaasiba go gen swεε sɔɔ.
 Ba koo maa gen tabu kowobu kpuro kpeerasia, kpa n
 de bu gu dɔɔ meni ka Beni Hadadin sina kpaaru. Nε,
 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u gerua Kedaagibu

ka Hasorigibun sɔ

²⁸ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Kedaagibun sɔ ka bwese ni nu wāa Hasorin sɔ, ni Babilonin sina boko Nebukanɛsaa u kamia. U nɛɛ,
i seewo i Kedaagibu wɔri.

I be, sɔɔ yari yerugii be kpuro goowo.

²⁹ I ben kuu bekunuginu ka ben yaa sabenu kpuro guro,

ka ben beka ka ben sɔmunu ka ben yooyoosu,
kpa i kuuki ko baama i bu berum tia.

³⁰ Bɛɛ Hasorigibu i seewo i duki su fuuku,
kpa i da i kuke wɔrusu sɔɔ.

Domi Babilonin sina boko Nebukanɛsaa u kpunaa kua u ka bɛɛ wɔri.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹ U maa nɛɛ,
i doo i bu wɔri be, be ba wāa bɔri yendu sɔɔ, ba sɔ sɛɛ ben yenusɔ.

Ben wusu su ñ gamboba ka kɔkɔba mɔ,
ma ba ka tɔmbu desire.

³² Yiberɛba ba koo ben yooyoosu mwɛɛri
ka sere maa ben yaa sabenu ya n dabi.

Kon bu yarinasia baama,
be, be ba ra ben wii baanu kɔni beri berika.
Kon de yiberɛba bu na baaman di bu bu kam koosia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Hasorin wuu ga koo ko bansu,
kpa ga n sãa gbeeku bɔnɔn wāa yeru sere ka baadommaɔ.

Goo kun maa sinamɔ mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Elamun sɔ

³⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Yeremi sɔɔwa Elamun sɔ. Saa ye sɔɔ, Sedesiasi, Yudaban sina bokon bandun torewa mi. ³⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,

wee, kon Elamugibun tennu kɔkɔku
ni nu sãa ben dam nuuru.

³⁶ Kon bu handunian goonu nɛ kpuron woo
kparema, kpa n bu yarinasia baama. Tem gam sari mi
ba ñ ko n wāa.

³⁷ Kon de Elamugibu bu diiri
ben yiberɛba ka be ba kasu bu bu gon wuswaaɔ.
Nɛn mɔrun saabu kon bu kɔni swāa bakaru kpɛɛ.

Taba kon ka bu go n kpe,
³⁸ kpa n ben sinambu ka ben wirugibu go
kpa n nɛn tiin bandu swii.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁹ Adama tɔru gara wee tɛ sɔɔ kon de

be ba raa yarina mi, bu wurama.

Babiloni ya kam kua

50 Wee gari yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ
ka yen tem kpuron sɔ, saa Yeremin min di. U

nɛɛ,

² i bwesenu labaari yeni kɔkɔsio.

I yirenu koowo nu ka ye gia.

I ye kparo i nɛɛ,

Babiloni ya wɔruma.

Yen bɔnu nu sekuru sua.

Bɔu ni ba mɔ Beli ka Merodaki
nu wāa sekuru sɔɔ.

Nin bwāarokunu nu berum soora.

³ Bweseru gara ye wɔrim wee
saa sɔɔ yɛsan kɔm geu gian di.

Ta koo tem mɛ gɔsiawa bansu.

Goo kun ko n maa wāa mi.

Tɔmbu ka yɛɛ kpuro koo yarina min di.

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

yen tɔ te, Isireliba ka Yudaba ba koo wurama ben
temɔ sannu,

ba n sumɔ, ba n nɛ Gusunɔ, ben Yinni kasu.

⁵ Ba koo Sionin swaa bikia,

bu wɔrima yen mi,

kpa bu na

bu ka man arukawani bɔke

ye ba ñ duarimɔ sere ka baadommaɔ.

⁶ Be, nɛn tɔmbu, wee ba sãa nge yãa gɔɔ
ge ga raa kɔre.

Ben kparoba raa bu kɔ

ba dera ba sirene guunu wɔllu

ba gasirimɔ gee ka giɔ,

sere ba ben wāa yeru duari.

⁷ Yiberɛ be ba bu wɔri gesi,

ba ra bu gurewa.

Kpa yiberɛ be, bu nɛɛ,

ba ñ kɔsa kue.

Be, Isireli ben tiwa ba Yinni Gusunɔ torari,

wi, wi u sãa gemgii

ka wi ben sikadoba ba naane sãa.

⁸ Bɛɛ Isireliba, i yario i duki su Babilonin di,
nge boo ni nu gɔɔ gbiiye.

⁹ Domi wee, kon bwesenu seeya wuu wuuka
kpa n de nu Babiloni wɔri.

Ba koo nawa saa sɔɔ yɛsan kɔm geu gian di,
kpa bu ye tarusi bu mwa.

Ben sɛɛnu nu ñ kam wɔrimɔ.

Baa ben tabu durɔ turo kun gɔsɔrɔ kɔm dira.

¹⁰ Babilonigibu ba ñ kisiramɔ kam koo bin di.

Be ba koo ben yãnu gura kpuro,

ba koo nu gurawa ka nuku tia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Bɛɛ Babilonigibu, bɛɛ be i nɛn arumani gura,
i nuki doro.

I n yɔkumɔ nge naa kpɛmi yakasɔ.

I n sumɔ nge dum dwɛɛ.

¹² Adama i bɛɛn tem mɛɛrio.

Wee, mu wāa sekuru 𐤆𐤊𐤁.
 Wee, mu kua bansu, nge tem mi gāanu ku ra kpi.
 Ma mu biru wura tem kpuro 𐤆𐤊𐤁.
¹³ Yinni Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 saabu, mu kua bansu.
 Be ba koo sara Babilonin tem mi, biti koo bu mwa
 kpa bu wia ko.
¹⁴ Bεε be i ra tēndu to,
 i na i Babiloni tarusi.
 I ye sēenu tweeyo.
 I ku yen wānwānudu ko.
 Domi ya nε, Yinni Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 torari.
¹⁵ I tabun kuuki koowo baama
 domi Babilonin gani yi wōruka,
 yen gbārara suba.
 Wee yen tōmba nōma yiye
 ba tii yiberēba wē.
 Nε, Yinni Gusunwā na ye mōru kōsiemō,
 na mō, i ye mōru kōsieyo.
 I ye kuo nge mε ya raa gabu kua.
¹⁶ Tabu wee ka kam kobu sannu.
 I bu goowo be ba duurumō
 ka be ba gēemō.
 Baawure u seewo u da win temō mi win bwesera
 wāa.
¹⁷ Yinni Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 u nεε,
 Isireliba ba sāawa nge yāa ni nu kōwra
 ma gbee sinansu su nu naa swīi.
 Asirin sina bokowa u gbia u nu wōri u gura, ma Ba-
 bilonin sina boko u maa na u nu wōri u kōsuka. ¹⁸ Yen
 sōna, nε Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 Isireliban Yinni, wi u wōllu ka tem mō,
 na nεε, kon Babilonin sina boko ka win temgibu
 sēyasia nge mε na Asirin sunō sēyasia.
¹⁹ Adama kon de Isireliba bu wurama ben wāa yerō,
 kpa bu ben dīanu yewe guu te ba mō Kaamelio
 ka Basanio ka guu te ba mō Efaraimuō,
 ka sere maa Galadin temō.
 Ba ñ maa gāanun yāaru mō.
²⁰ Yen doma te, ba koo Isireliba ka Yudaban durum
 kasu ba kun wa,
 domi be, be ba tie mi, kon bu ben durum wōka.
²¹ Yinni Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 u nεε,
 i Merataimugibu ka Pekodigibu wōrio.
 I bu goowo i kam koosia mam mam.
 I nen woodaba kpuro yibio.
²² Wee, tabun wurenu nōkramō tem mε kpuro 𐤆𐤊𐤁.
 Asōkō baka ya tunuma.
²³ Babiloni ye ya handunia kpuro kōsuka, nge
 matalaka,
 yen tii wee, ya kōsikira,
 ya kua bansu bwesenu kpuron suunu 𐤆𐤊𐤁.
²⁴ Babiloni, na nun yina beria,
 ma ya nun mwa a ñ ka baaru.
 Wee, tē, a kua pirisōm,
 domi a nε, Yinni Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 wōri.
²⁵ Ma na nen tabu yānun beru yeru wukia.
 Ma na nen mōru sōkōsi ka tabu yāa ni.
 Domi nε Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍, wōllu ka tem Yinni,
 na sōmburu mō te kon ko Babilonio.

²⁶ Bεε handuniagibu kpuro,
 i na i Babilonigibun biranu suriri,
 kpa i ben yānu gura i subu subu nge yakasu,
 i ye kam koosia.
 Gāanu nu ku maa tiara mi.
²⁷ I ben tabu durō damgibu goowo.
 I bu sakirio nge yaa sabenu.
 Ba kam kua, domi ben tōra tunuma,
 tē sōkō ba koo bu sēyasia.
²⁸ Yera Isireliba be ba kpi kiru suuma
 ba na Yerusalemuō ba mō,
 Yerusalemu, Yinni Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 u nun mōru kōsia.
 U win sāa yee dēeraru mōru kōsia.
²⁹ I ten towobu mennō bu Babiloni wōri,
 kpa bu ben sansani gira bu ka ye sikerena,
 kpa bu ku raa de goo u kisira min di.
 Bu bu kōsieyo nge mε ben daa ya nε.
 Bu bu kuo nge mε ba raa gabu kua.
 Domi ba tii wōlle sua nε, Yinni Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 wuswaaō,
 nε wi na sāa Isireliban Yinni Dēero.
³⁰ Yen sō, mi ben aluwaasiba ba wāa kpuro, ba koo
 gbisukuwa, kpa ben tabu kowobun tii bu gbisuku tō
 te.
³¹ Nε, Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍, wōllu ka tem Yinni, na nεε,
 wunε Babiloni, wunε wi a tii sue,
 na ka nun mōru sāa.
 Wunen tōra tunuma tē sōkō kon nun sēyasia.
³² Wunε wi a tii sue mi, kaa fukura a wōruma.
 Goo sari wi u koo nun seeya.
 Kon wuu si su ka nun sikerene dōkō doke
 kpa u sin tem kpuro di.
³³ Nε, Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍, Isireliban Yinni, nε wi na wōllu ka tem
 mō, na maa nεε,
 wee ba Isireliba ka Yudaba dam dōre
 ba bu yoru nenusi,
 ma ba yinamō bu bu yōsu.
³⁴ Adama nε, ben yakio, na dam mō.
 Nen yīsira Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍, wōllu ka tem Yinni.
 Kon ka bu yina kpa n ben tem bōri yendu wē,
 kpa n Babilonigibu burisina.

Himba ye Yinni Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 u yi

Babilonin sō

³⁵ Yinni Gusun 𐤍𐤏𐤍𐤏𐤍 u maa nεε,
 i Babilonigibu tabu wōrio
 ka sere ben wuu kōkō gen tōmbu
 ka ben sina asakpōbu ka ben bwisigibu.
³⁶ I ben sōkō tii suo be tabu wōrio
 kpa bu gōsira wiirōbu.
 I ben tabu durō damgibu wōrio
 kpa bu nanda.
³⁷ I ben dumi ka ben tabu kēkē yi dumi gawe tabu
 wōrio.
 I tōn be ba kana ba bu somimō tabu 𐤆𐤊𐤁, tabu wōrio,
 kpa bu berum soora nge tōn kurōbu.
 I ben dukia wōrio i gura.

38 Ben daanun nim mu gbero.
Domi tem mi, būna ba ra sã,
ma nu dera ba wiru bie.
39 Yen s̄na kon de Babiloni yu ko bansu sere ka baa-
domma, kpa purukanu ka taataanu nu na nu n wãa mi.
40 Kon Babiloni ye k̄sukuwa nge Sodomu ka Gom̄ra
ka sin wuu si n̄e, Yinni Gusun̄ na kam koosia.
Goo kun maa sinam̄ mi.
N̄e, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.
41 Wee, bweseru gara wee saa s̄w̄a ȳs̄an n̄m geu
gian di.
Bwese te, ta kp̄ã.
Ten sinambu ba dam m̄.
Be wee, ba swaa m̄ ba wee saa tontonden di.
42 Ben tabu kowobu ba takobi ka t̄ema neni.
Ba ñ w̄n̄w̄ndu m̄, ba b̄w̄bu.
Ba w̄ki nge nim w̄kun nim.
Ba dumi ȳw̄wa ba sw̄in̄e sw̄e sw̄e.
Ba tabun s̄w̄ru s̄ã bu ka Babilonigibu w̄ri.
43 Ye Babilonin sina boko u labaari ye nua,
yera win ḡma dwiyya.
B̄rum ka wuriribu n̄n mwa
nge t̄n kur̄ wi u yiire u k̄i u ma.
44 N̄e, Yinni Gusun̄, kon wuu gb̄raruguu w̄ri
nge gbee sun̄ ge ga yarima
saa Yuudenin gbee sururun di,
kpa n gen t̄mbu kpuro yarinasia subaru s̄w̄.
Saa ye s̄w̄, kon bu sun̄ kpao w̄
wi nen tii na ḡsa.
Nge wara u ka man n̄e.
Wara u koo kp̄i u man wooda w̄.
Sina boko wara u koo kp̄i u ȳra nen wuswā.
45 Yen s̄, i swaa dakio i n̄ himba ye na yi
Babiloni ka yen t̄mbun s̄.
Na n̄e, kam kam kon de bu be kpuro gura
nge ȳanu bu ka da tem tukum̄.
Ba koo ben wãa yeru kpuro kam koosiawa.
46 Babilonin kam koo bin wurenu s̄w̄,
tem mu koo ȳiri,
kpa w̄ki bakanu nu se saa handunian baama
kpuron di.

51 Wee ye Yinni Gusun̄ u gerua Babilonin s̄. U
n̄e,

kon de woo gu Babiloni swee,
ye ka yen t̄mbu,
kpa gu bu kam koosia.
2 Kon de t̄mbu bu bu yarinasia
nge m̄e woo ga ra yakasu yarinasia.
T̄w̄ k̄su te s̄w̄, ba koo ye w̄rima baaman di.
3 Ten towobu bu wuu gen t̄mbu tweeyo.
Bu ȳro tweeyo wi u win tarakpe naan̄e s̄ã.
Bu ku gen aluwaasiba deri.
Bu gen tabu kowobu kpuro goowo.
4 Kpa bu ben gonu deri
nu n kp̄i kp̄i ben tem kpuro s̄w̄ ka Babilonin sw̄eyo.
5 Domi ba Gusun̄ Isireliban Yinni D̄ero torari n kp̄ã.
Adama wi, Gusun̄, w̄llu ka tem Yinni,

u ka win t̄mbu Isireliba ka Yudaba wãa.

6 I duki yario Babilonin di.
Baawure u win wãaru w̄ro,
kpa u ku raa gbi Babiloni ye s̄w̄,
ye, ye ya koo ko bansu mi.
Domi Yinni Gusun̄n m̄run t̄ra tunuma.
U koo Babilonigibu ben kookoosun are w̄.

7 Babiloni ya raa s̄ãwa nge n̄ra wuragia Yinni
Gusun̄n n̄ma s̄w̄.

Yera u ka handuniagibu tam w̄ ba n̄ra
sere mu bu go ba wiru bia.

8 Wee subaru s̄w̄, Babiloni ya w̄ruma ya k̄sikira.

I ḡw̄ sw̄iyȳ yen s̄,
kpa i ka tim na i doke mi ya bosu wa.

S̄w̄kudo ya koo b̄kura.

9 S̄w̄ be ba wãa mi, ba n̄e,

sa Babiloni tim kã,
adama ya ñ b̄kure.

Su ye deri su ḡsira b̄sen tem̄,
domi yen s̄eyasia bi, bu kp̄ã
sere bu n̄ra handunia kpuro s̄w̄.

10 Gusun̄ b̄sen Yinni u sun siria.

Su da S̄n̄ su kpara ye u sun kua.

11 Yinni Gusun̄ u k̄i u Babiloni kam koosia, kpa u win
s̄ã yee d̄eraru m̄ru k̄sia. Yen s̄na u Mediban
sinambu dam k̄m̄ bu ka ye w̄ri.

I b̄en s̄̄enun n̄su s̄w̄,
kpa i b̄en t̄renu sua.

12 I ȳreru koowo kpa i Babiloni w̄ri.

Wuun k̄sobu, bu wureo bu ȳr̄ s̄m̄ ben k̄su yer̄.
I Babiloni ȳw̄ru bw̄eȳ.

Domi ye Yinni Gusun̄ u ȳrari u ko ye s̄w̄,
u koo ye kowa.

13 Wun̄ Babiloni, wun̄ wi a s̄ daa bakanun b̄kuo,
wun̄ wi a dukia yiba,

wee wunen kpeerun t̄ru ta tura.
Wunen bin̄e ya koo kpe.

14 Domi Gusun̄, w̄llu ka tem Yinni,

u b̄rua u n̄e, sere ka win wãaru,
u koo nun t̄mbu kparema nge twee

kpa bu nun nasaran kuuki koosi.

Yinni Gusun̄n yiiko

15 Yinni Gusun̄wa u tem taka kua ka win dam.

Wiya u maa handunia sw̄i ka win ȳru,
ma u w̄llu t̄ria ka win bwisi.

16 Û n̄ n̄w̄giru sua u wooda w̄,

nim mu ra kpaasinewa w̄llu,
kpa guru winu nu n s̄im̄,
kpa guru maakinu nu de gura yu n̄e,
kpa woo gu seema gen wãa yerun di.

17 T̄mbu b̄a n̄ ye kpuro m̄era,

ba ra biti soorewa,
kpa sekuru tu bw̄arokunun sekobu mwa,
domi nu s̄ãwa weesu, nu ñ wãaru m̄.

18 Nu s̄ãwa kam dirum m̄e mu t̄mbu n̄ni w̄kum̄.

Ni kpuro nu koo doonawa
sanam m̄e Yinni Gusun̄ u koo nu s̄eyasia.

¹⁹ Adama Gusunɔ u ñ sãa nge bwãaroku ni.
U sãawa Isireliban arumani.
Wiya u kpuro taka kua,
wiya u maa Isireliba mɔ.
Win yĩsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Babilonin kpeeru

²⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Babiloni, a raa sãawa nge nen matalaka baka tabu
sɔɔ.

Wuna na denda na ka bwese dabɪnu kɔsuka,
ma na nin bannu surura.

²¹ Wuna na maa denda na ka maasɔbu
ka ben dumi kɔsuka,
ka tabu kɛkɛ yi dumi gawe ka yin kparobu,

²² ka durɔbu ka kurɔbu,
tɔkɔnu ka bibu, aluwaasiba ka wɔndiaba.

²³ Wuna na maa denda na ka yãa kparobu ka ben
yãanu kɔsuka

ka gbaa wukobu ka ben naa wukuba
ka sinambu ka ben sina asakɔbu.

²⁴ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
kon wunɛ Babiloni ka wunen tem tɔmbu kɔsie
wunen nɔni biru kɔsa ye i kua Sɔkɔ.

²⁵ Kon nun wɔrima, wunɛ wi a sãa
nge guu te ta handuniagibu kpuro kam koosia.

Kon nun nɔma demɛ,
kpa a binda a wɔruma temɔ.

Kaa kowa nge guu te ta dɔɔ mwaara.

²⁶ Baa wunen kperu garu,
ba ñ maa suamɔ bu ka dirun koru swĩ.

Kaa kowa bansu sere ka baadommaɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁷ I tabun gidi bɔra yɔrasio i Babiloni wɔri.

I kɔba soowo kpa bwesenu nu mennu.

I nu sɔɔru koosio.

I sinam be ba wãa Araratɔ ka Minɔ
ka Asikenasiɔ mennama bu Babiloni tabu wɔri.

I tabu sinambu gɔsio

kpa i de dumi yi se nge twee
yi bu wɔri.

²⁸ I bwesenu kpuro sɔɔru koosio
n mam nɛɛre Mɛdiban sinambu
ka ben bera ka beran wirugibu
ka sere tɔn be ba wãa ben tem sɔɔ kpuro.

²⁹ Wee tem mu yĩirimɔ.

Yinni Gusunɔn himba ya koo kora Babiloni sɔɔ.

U koo de yu ko bansu.

³⁰ Yen tabu durɔbu ba koo kpana bu maa tabu ko.

Ba koo da bu kuke kuku yee damginu sɔɔ.

Ben dam mu koo kpe,

kpa bu ko nge tɔn kurɔbu.

Ben gbãra kɔnnɔsu ko n wukiare,

kpa bu ben yenusu dɔɔ doke.

³¹ Sɔmɔbu ba ko n daamɔ ba n wuramamɔ

bu ka Babilonin sina boko sɔ

ma ba win wuu mwa beri berika.

³² Ba swɛɛ kpuro bɔɔra.

Ba maa kuku yenu kpuro dɔɔ meni.

Ma tabu durɔbu ba wurure.

³³ Ameniwa Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u wɔllu ka
tem mɔ u gerua. U nɛɛ,
wee yiberɛba ba koo na bu Babilonigibu suriri
kpa bu bu taaku nge dobi
yi yi wãa doo soo yerɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba somi

³⁴ Yerusalemu ya nɛɛ,

Babilonin sina boko Nɛbukanesaa u raa man gura,
ma u man deri nge weke diiru.

U man sɛre nge yaa gɔba,
ma u sua ye ya gea sãa kpuro nɛ sɔɔ.

Yen biru u nen tɔmbu gira.

³⁵ Yen sɔ, Babilonigii be, bu nɔni sɔɔru dam mɛ ba
man dɔren sɔ,

kpa yem mɛ ba yari mi, mu wɔri ben wiru wɔllɔ.

³⁶ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Yerusalemugibun sɔ.

U nɛɛ,

wee, kon bɛɛ sanna.

Kon Babilonin daanu ka yen bwii kpuro gberasia.

³⁷ Babiloni koo kowa bansu

mi gbeeku bɔnu nu ko n wãa.

Tɔnu kun ko n maa wãa mi,

kpa bu ye yɛɛ.

³⁸ Wee yen tɔmba gina sãa nge gbee sinansu si su
kukirimɔ.

³⁹ Adama sanam mɛ ba gari seewa,

kon de bu tam nɔ sere n banda,

kpa ba n nuku dobu mɔ,

kpa mu bu go, bu dweeya sere ka baadommaɔ.

Ba ñ maa seemɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴⁰ Kon bu sakiriwa nge yãanu ka bonu yaa goo yerɔ.

Ba Babiloni gɔɔ swiɪyamme

⁴¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ. U nɛɛ,

anna a wa ma Babiloni,

wuu kɔkɔ ge tɔmba raa siaramɔ,

ya wɔruma.

Wee, ya kua bansu bwesenu kpuron suunu sɔɔ.

⁴² Nim kurenu nu ye swee,

ma nu ye wukiri.

⁴³ Yen baru kpaanu nu kua bansu,

ma tem mu gbera mu kua tem saaram.

Goo kun maa wãa mi.

Goo ku ra maa sare mi.

⁴⁴ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

kon Babilonin bũu wi ba mɔ Beli seesi.

Kon nùn siasia ye u raa mwe,

kpa tɔmbu bu ku maa na win mi.

Wee Babilonin gbãrara wɔruma.

⁴⁵ Bɛɛ, nen tɔmbu Isireliba, i yario min di.

Baawure u win wāaru wāro nen mōru baka ye ya ween di.

⁴⁶ I ku nanda. I ku maa diiri labaari ye ya nōkramo tem mē kpuro sō. Wōō baagere ka gen labaariwa. Tōmbu ba ko n dam diinam, kpa sinambu ba n seesinam.

⁴⁷ Adama sō teeru kon Babilonin būnu seesi, kpa yen tem kpuron tōmbu bu sekuru wa. Gonu nu ko n tēriewa baama kpuro.

⁴⁸ Wōō ka tem ka yam kpuro, nuku dobun kuuki koo nōkra Babilonin sō. Domi yiberēba ba koo na saa sō yēsān nōm geu gian di, bu ye kpeerasia.

⁴⁹ Yen tōmba tōn dabinu go handunia kpuro sō. Tē yen tiin saa ya tunuma yu ka wōrūma. Domi ba Isireliba dabinu go.

⁵⁰ Bē Isireliba, bē be i kisira ben nōman di, i ku maa yōra mini.

I doon n toma Babilonin di. Saa min di, i Yinni Gusunō yaayo ka bēen wuu Yerusalemu.

⁵¹ Ma Isireliba ba nē, sanam mē sa nua ba sun wōmmō, sekura ra sun mwewa.

Sanam mē yiberēba ba Yinni Gusunōn sāa yeru wōri ba kōsuka, sekura sun mwawa.

⁵² Adama wi, Yinni Gusunō u nē, wee, tōnu sisi nī sō u koo Babilonin būnu seesi, kpa be ba mēera wan wuri yi nōkra tem kpuro sō.

⁵³ Baa Babilonigibu bā n seewa ba da wōō, baa bā n ben gbāranun dam sosi sere goo kun kpē u da mi, ka mē, u koo de yiberēba bu bu wōri bu kam koosia.

⁵⁴ Kam kobu Babilonin tem deema, ma kuuki nōkramō yen wusu sō.

⁵⁵ Yinni Gusunōwa u ben wusu kam koosia. U koo de ben kuuki yi kpe.

Yiberēba ba wee ba wōki nge nim wōku.

⁵⁶ Ba wee bu Babilonigii be wōri, kpa bu ben tabu kowo damgibu mwēeri bu ben tēnu bōku.

Domi Gusunō u sāawa Yinni wi u ra baawure kōsie ye u kua.

⁵⁷ U sāawa sunō. Win yīsira wōllu ka tem Yinni. U nē, u koo de tam mu Babilonin sinambu go, ka ben bwisigibu ka ben tem yērobu ka ben wirugibu ka ben tabu durō damgibu kpa bu dweeya sere ka baadomō ba kun maa seewe.

⁵⁸ Babilonin gbāra baka ni, nu koo wōrūma.

Nin kōnō baka si, su koo dōō mwaara.

Nge meya sōmbu te ba kua gbāra ten sō, ta koo kam ko.

Ben hania kpuro ya koo kam kowa dōō sō.

Ba Yereimin tireru kpē

daa te ba mō Efaratiō

⁵⁹ Seraya, Neriyan bii, Maseyan debubu, u sāawa Sedesiasi, Yudaban sina bokon sōm kowobun wirugii. Sedesiasin bandun wōō nneese sōkra ba da Babilonio wi ka sina boko. ⁶⁰ Yera Yeremi u yorua tireru sō kōsa ye ya koo Babiloni deema ka sere maa gari kpuro yi Yin-ni Gusunō u gerua Babilonin sō. ⁶¹ Ma u Seraya yiire u nē, sanam mē a tura Babilonio, a kookari koowo a gari yini gari ka dam tōmbu bu nō. ⁶² Kpa a kanaru ko a nē, Yinni Gusunō, wuna a gerua a nē, goo kun maa sinamō Babilonio sere ka yēyō. Ya koo kowa bansu sere ka baadomō. ⁶³ A n tire te gara a kpa, a tu kperu gbinisio kpa a tu kpē daa te ba mō Efaratiō, ⁶⁴ kpa a nē, nge mē tire te, ta numa mi, nge meya Babiloni ya koo kam ko. Ya n maa seemō, kōsa ye Yinni Gusunō u ye suremō sō. Ya koo wōrumawa kpa ya kun maa dam mō.

Yereimin garin kpurowa mi.

Yerusalemu ya wōrūma

(I maa mēerio 39:4-7, Sinambu II, 24:18-25:7)

52 Wōō yenda tia Sedesiasi u mō sanam mē u bandu di Yudaō. Ma u kua wōō wōkura tia bandu sō Yerusalemō. Win meron yīsira Hamutali, Yeremi, Lib-inagiin bii. ² Sedesiasi wi, kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sō. U kua mam mam nge mē Yoyakimu u raa kua. ³ Yinni Gusunō u ka Yerusalemugibu ka Yudaba mōru kua, ma u bu gira win wuswaan di.

Ma Sedesiasi u Nebukanesaa Babilonin sina boko seesi. ⁴ Sedesiasin bandun wōō nneese suru wōkurusen sō wōkuruse, yera Nebukanesaa u na ka win tabu kowobu kpuro bu ka Yerusalemu wōri. Ma ba ben sansani gira gbārarun gāarō. Miya ba kuku yenu gba gba ba ka gbāra te sikerena. ⁵ Ma ba Yerusalemu ye tarusi sere n ka kua Sedesiasin bandun wōō wōkura tiase.

⁶ Wōō gen suru nneese sō nneese sō, yera gōkra wuu ge nēnu. Domi dīanu maa sari tem mē sō ni tōmba koo di. ⁷ Yera ba gbāraru yaba, ma Yerusalemun tabu kowobu kpuro ba duki yakikira wōkuru. Ba yara saa kōnō di ge ga wā gbāraru yirun baa sō sina bokon dāa gbaarun bōku. N deema saa ye sō, Babilonigiba wuu ge sikerene. Be ba duki yakikira mi, ba kpawa ka swaa ye ya dōō Yuudenin wōwa gia. ⁸ Ma Babilonin tabu kowobu ba sina boko Sedesiasi naa gira, ba nūn mwa Yerikon wōwa. Yera win tabu kowobu kpuro ba yarina ba nūn deri. ⁹ Babilonigii be, ba sina boko Sedesiasi mwa ba ka da ben sina bokon mi Ribila, Hamatin temō. Ma u nūn siri. ¹⁰ U dera ba Sedesiasin bibu ka Yudan wirugibu kpuro sakira wi, Sedesiasin tiin nōni biru Ribila mi. ¹¹ Ma u Sedesiasin tiin nōni wōwa u nūn bōkua ka sii gandun yōni. Yen biru, u nūn sua u ka da Babilonio u nūn doke pirisōm sō sere u ka gu.

Ba Yinni Gusunɔn sãa yeru

dɔɔ meni

(I maa meerio 39:8-10, Sinambu II, 25:8-21)

¹² Yeniban biru, Nebukanɛsaan bandun wɔɔ yendu tia sarise ɔɔ, yen suru ɔɔ busen sɔɔ wɔkuruse, yera Nebusarada wi u sãa sina bokon kɔsobun guro guro u na Yerusalemu. ¹³ Ma u Yinni Gusunɔn sãa yeru dɔɔ meni, ka sina kpaaru, ka yenu si su tie Yerusalemu mi kpuro, kaa sere gere damgibun yenusu? ¹⁴ Ma Nebusarada wi, ka win tabu kowobu ba Yerusalemun gbãraru kɔsuka ba surura.

¹⁵ Ma ba bwɛɛbwɛɛbu gabu yoru mwɛera ka be ba tie wuu ge ɔɔ ka be ba tii wɛ ka sere nɔman sɔm kowobu. ¹⁶ Adama Nebusarada u bwɛɛbwɛɛ ben gabu deri bu ka resem gbaanu ka gbea wuku.

¹⁷ Yen biru, Babilonigii be, ba sãa yee ten torom gãritii sua ka kaatonu ka woba ka nɔri ka gbɛa yè ɔɔ ba ra yãku yem doke ka sere sãa yee ten dendi yãa ni ba kua ka sii ganduu. Ma ba sãa yee ten gbereba surura yi ba kua ka sii ganduu, ma ba boo sii ganduguu ge kɔsuka ka gen yɔratii. Yen biru, ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloni. ¹⁹ Ma kɔsobun guro guro wi, u maa gbɛɛ yorukunu sua ka dɔɔ guratii ka nɔri ka torom gãritii ka gbɛa yè ɔɔ ba ra yãku yem doke, ka dabunu. Ye kpurowa ba gura ye ba gesi kua mi ka wura ka sii geesu.

²⁰ Gbere yiru ye, ka boo sii ganduguu ge, ka sere keten weenasii wɔkura yiru ye ya boo ge ɔɔwa, ye sina boko Salomɔɔ u kua ka sii ganduu Yinni Gusunɔn sãa yee ten sɔ, goo kun yen bunum geeru yɛ. ²¹ Gbere yiru ye, ya gunum nɛwa. Yen baayeren gunum mu sãawa gɔm soonu yendu yiru sari. Ma yen ɔɔɔm mu sãa gɔm soonu wɔkura yiru. Yen baayere ya wem mɔwa. Ma sii si ba ka ye kuan sinum mu sãa nɔm tararun saka. ²² Ba yen baayere furɔ dokea ge ba kua ka sii ganduu. Furɔ gen baageren dɛɛbu sãawa gɔm soonu ɔɔɔm, ma ba gen baagere sii yɔni ka dãa marum weenasii gore ba ka sikerena. Ba ye kpuro kuawa ka sii ganduu. ²³ Dãa marum weenasii wunɔbuwa (100) ba gen baagere gore ba ka sikerena. Adama wunɔbu nɛ sariwa ba koo kpɛ bu wa saa tem di.

Ba ka Yudaba da Babiloni

²⁴ Nebusarada sina bokon kɔsobun guro guro wi, u Seraya yãku kowo tɔnwero mwa ka Sofoni wi u sãa yãku kowo Serayan yiruse ka sãa yerun kɔnɔn kɔsobu ita, ²⁵ ka sina kpaaru tabu kowobun wirugii goo, ka tumbu ɔɔba yiru gabu be ba ra ka sina boko wesianɛ ka tabu kowobun wirugiin tire yoro wi u ra tabu kowobun yɛsa yore tireru ɔɔ ka sere maa tumbu wata be ba sãa wuugibu. ²⁶ Be kpurowa u mwɛera, ma u bu kpura u ka da Babilonin sina bokon mi Ribila. ²⁷ Ma sina boko u bu so so. Ma u dera ba bu go Ribila mi, Hamatin temɔ.

Nge mɛya ba ka Yudaba yoru mwɛera ba ka doona n toma ben tem di.

²⁸ Yuda be Nebukanɛsaa u yoru mwɛera u ka da win temɔ win bandun wɔɔ ɔɔba yiruse ɔɔ, ben geera sãawa tumbu ɔɔɔm suba ita ka yenda ita (3.023).

²⁹ Be u maa yoru mwɛera Yerusalemu win bandun wɔɔ yendu yiru sarise ɔɔ, ben geera sãawa tumbu nɛnɛ ka tena ka yiru (832).

³⁰ Win bandun wɔɔ yenda itase ɔɔ, yera Nebusarada wi, u tumbu nata ka wunaa weeru ka ɔɔɔm (745) mwɛera Yerusalemu u ka da. Yuda be ba mwɛera mi kpuro, ben geera kuawa tumbu ɔɔɔm suba nɛ ka nata (4.600).

Babilonin sina boko

u Yoyakini yakia

(I maa meerio Sinambu II, 25:27-30)

³¹ Efili Merodaki Babilonin sina boko, win bandun wɔɔ gbiikuu ɔɔ, yera u Yoyakini Yudaban sina boko wɔlle sua ma u nùn yara pirisɔm di win yoru dibun wɔɔ weeru ita sarise ɔɔ, yen suru wɔkura yirusen sɔɔ yenda ɔɔɔm ɔɔ. ³² U ka nùn gari kua ka kɛru ma u win bandu wɔlle sua n kere sinam be ba yoru mwɛera ba ka wãa Babiloni mi, ka wi sannu. ³³ Ma u win pirisɔm yãnu kɔsa, u dera u ra di ka wi, sina boko sannu sere ka win wãarun ɔɔ. ³⁴ Babilonin sina boko wiya u ra nùn ɔɔɔri baadomma kpa u nùn wɛ yèn bukata u mɔ kpuro sere u da u ka gu.

Swĩi

Yeremi u swĩ Yerusalemu ye ba wɔri ba kɔsukan s̄s̄ ka sere Yudaban toranun s̄s̄. U wigibu tubusia yèn s̄s̄ Gusunɔ u dera yiberɛba ba kua mɛ. Adama u nɛɛ, Yudaba bà n ḡrũ ḡɔsia, Gusunɔ u koo bu win wɔnwɔndu s̄s̄si.

Tire ten kpunaa

1. Yerusalemu ya s̄s̄a nge kurɔ gɔmini, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔ u Yerusalemu s̄ɛɛyasia, wiru 2.
3. Nɔni sw̄aru s̄s̄, ȳiɔbu w̄a, wiru 3.
4. Yerusalemu gibu wahala tabun s̄s̄, wiru 4.
5. Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi, wiru 5.

Yerusalemu ya s̄s̄a nge kurɔ gɔmini

1 Yerusalemu yè s̄s̄ tɔmba raa dabi,
wee ya w̄a ye tɔna,
ya kua nge gɔmini.
Ya raa ȳisuru yara bwesenun suunu s̄s̄.
Wee t̄ɛ ba ye yoru diisiamɔ.
² Ya wuri m̄ w̄ku giriru
ma yen nɔni ȳiresu kokumɔ.
Be ba raa s̄s̄a yen k̄nasibu,
ben goo sari wi u ye nukuru yemiasiamɔ.
Be kpuro ba kuawa naane sariba,
ma ba kua yen yiberɛba.
³ Ba Yudaba gura ba ka doona tem tukumɔ.
Meya, ba bu dam dɔremɔ ba yoru diisiamɔ.
Ba ku ra n w̄rabu m̄.
Ben yiberɛba ba bu wɔri subaru s̄s̄
ba deema ba w̄a nɔni sw̄aru garu s̄s̄.
⁴ Yerusalemu ya w̄a nuku sankiranu s̄s̄,
domi ba ku ra maa yen sw̄ɛ s̄i bu t̄ɔ bakaru na.
Goo kun maa w̄a yen gb̄ara kɔnwɔnwɔ.
Yen ȳaku kowobu ba weeweenu m̄.
Yen wɔndiaban nuki sankira.
Yen tii ya w̄a nuku sankira bakaru s̄s̄.
⁵ Yen yiberɛba ba ye tabu di,
ma ba w̄a bɔri yendu s̄s̄.
Yinni Gusunɔwa u ye nuku sankira ni kp̄ɛɛ
yen tora dabinun s̄s̄.
Wee yiberɛba ba yen bibu kpara
ba ka da ba yoru diisiamɔ.
⁶ Yerusalemun b̄ɛɛɛ ya kpa.
Ma yen wirugibu ba ka gini weene
yi yi ñ yakasu wa yi di.
Yi ñ maa dam m̄
ma yi duki m̄ taason wuswaan di.
⁷ Saa yeni s̄s̄, Yerusalemu ya w̄a ȳaru s̄s̄,
yen tɔmba yaayaare m̄.
Yera ya yaaya ḡa gee ni ya raa m̄ yellu.

Sanam mɛ yen yiberɛba ba ye kamia,
ya goo bia u na u ye somi,
ma n yiberɛ be dore, ba ye yaakoru koosimɔ.
⁸ Yerusalemu ya tora too.
Yen s̄s̄na ba ye tusa.
Be ba raa ye doke,
bà n yen bansu wa ba ra ye gemwa.
Wee, yen tii, ya weeweenu m̄,
ya w̄a sekuru s̄s̄.
⁹ Wee, yen durum ȳireru ta w̄a yen yabɔ.
Adama ya ñ daa yen kpeeru bwisika.
Ya wɔruma subaru s̄s̄
goo kun ye nukuru yemiasie.
Ma ya nɔngiru sua ya nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, a nen nɔni sw̄aru m̄ɛrio.
A m̄ɛrio nge mɛ yiberɛ u tii sue.
¹⁰ Wee, ba nen ḡa gee ni na m̄ gura.
Wee, bwese tuku ni a yina nu n w̄a ka wunen tɔmbu
sannu,
nu dua wunen s̄s̄a yerɔ.
¹¹ Wee, Yerusalemu gibu kpuro ba wasire
ba d̄ianu kasu ni ba koo di.
Ma ba ka ben ḡa geenu d̄ia ni kɔsina
bu wa ba n ka w̄a.
Yerusalemu ya nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, a m̄ɛrio nge mɛ na wɔnwɔndu soore.
¹² B̄ɛɛɛ na ka ȳa, b̄ɛɛ be i sarɔ mini kpuro.
I m̄ɛrio nɔni sw̄aru garu tà n maa negii teni kere,
te Yinni Gusunɔ u man kp̄ɛɛ win m̄ɔrun saa s̄s̄.
¹³ Saa wɔllun di n s̄are u d̄ɔ surema nen wasi s̄s̄,
ma u man di.
U nen naasu yina beria.
Ma u man sura gbaru gbara
u man kp̄ɛɛ nuku sankiranu s̄s̄ sere ka baadommas̄.
¹⁴ U nen toranu kpuro menna
nge w̄ɛ yi ba tara.
Ma u nu gbinisi nen w̄irɔ.
U nen dam bua.
Ma u man yiberɛ nɔmu beria

mi na ñ kpě n ka tii yina.
 15 Yinni Gusunƙ u nen tabu kowobu surura.
 U tabu durƙbu menna
 bu ka nen aluwaasiba kam koosia.
 U ne, Yerusalemu taaka
 nge me ba ra resem taaku.
 16 Yen sƙna na wura m̀, na
 nƙni yĩresu kokumƙ.
 Wi u koo man nukuru yemiasia u man wāaru wesia,
 u man deri.
 Nen biba nuki sankire,
 domi yiberε u man kamia.
 17 Na nƙma yiiya na kanaru kua.
 Adama goo kun ne u man nukuru yemiasia.
 Yinni Gusunƙ u dera be ba ka nen tumbu Isireliba sik-
 erene
 ba kua nen yiberεba,
 ma ba man garisi disi.
 18 Yinni Gusunƙ u gem mƙ ye u ka kua me.
 Domi na ñ win gere mem nƙƙwe.
 Bεε bwesenu kpuro, i swaa dakio i nƙ,
 kpa i nen nuku sankiranu wa.
 Nen wɔndiaba ka nen aluwaasiba ba yoru da tem
 tukumƙ.
 19 Na nen kĩnasibu somiru kana,
 adama ba man bƙƙ kƙƙu kua.
 Nen yāku kowobu ka wuun guro gurobu ba gu nen
 swεε ƙƙ
 sanam me ba dīanu kasu ni ba koo di ba n ka wāa.
 20 Yinni Gusunƙ, a nen nƙni swāaru mεerio,
 nen bwēra kun kpī.
 Na nuki sankire too,
 domi na ñ nun mem nƙƙwe.
 Tƙƙƙ tabu sun dimƙ.
 Ma wuun ƙƙƙƙ ƙƙ wāa.
 21 Ba nen weeweenu nua.
 Adama goo kun man nukuru yemiasie.
 Yiberεban nukura dora, yèn sƙ a man kua me.
 Ñ n men na, a de tƙ te, tu na te a gerua mi,
 kpa bu ko nge ne.
 22 A ben nuku kƙsuru mεerio,
 kpa a bu kua nge me a man kua nen durum kpāarun
 sƙ.
 A mεerio nge me na weeweenu m̀, nen nuki sankire.

Yinni Gusunƙ u Yerusalemu sεeyasia

2 Yinni Gusunƙn mƙru baka ya seewa.
 Ma ya Yerusalemu wukiri nge guru wii bakaru.
 Yen bεεε ye ya raa girari sere guru winƙ,
 u ye kara u kƙ temƙ.
 Win mƙru yen saa ƙƙ,
 u ñ yaaye ma Yerusalemu ya sāa win naa sƙnditia.
 2 U Isireliban wāa yenu
 ka ben wusun gbāranu kpuro surura ka mƙru wƙn-
 wɔndu sari.
 Ni wee nu wƙruka temƙ.
 U ben bandu ka ten wirugibun dam bua.
 3 U Isireliban dam kpuro bua win mƙru bakan sƙ.

U tii bƙkua sanam me yiberεba ba bu wƙrim na.
 Ma u Isireli be dƙƙ kare,
 ma dƙƙ wi, u bu di beri berika.
 4 U bu win tendu gawe ka win nƙm geu.
 Ma u bu yĩisi nge yiberε,
 u kpuro go ye ya gea sāa ben nƙni ƙƙ.
 U dera win mƙru yabura nge dƙƙ
 ben wāa yeno Yerusalemuƙ.
 5 Yinni Gusunƙ u Isireliba wƙri nge yiberε.
 U bu mwa nge dƙƙ u ben dii geenu di.
 U ben gbāranu kƙsuka,
 ma u dera wuri yi nƙƙramƙ baama ben suunu ƙƙ.
 6 U win sāa yeru kƙsuka.
 U dera ba ku ra maa sāarun tƙƙ bakanu ka tƙƙ
 wērarugiru di.
 Win mƙru seewa ka dam.
 Ma u sina boko ka yāku kowobu yina.
 7 U win sāa yeru mi ba ra nūn yāku kue biru kisi.
 U yiberεba Yerusalemun dii geenu nƙmu beria.
 Ma wƙkinu nƙƙra win sāa yeru mi, nge tƙƙ bakanun
 saa.
 8 Yinni Gusunƙ u gƙru doke u Yerusalemun gbāranu
 kƙsuku.
 Wee u nu kƙsuka kpuro mam mam.
 Ya kua wɔnwɔndu baama kpuro.
 Gbāranu yiru ye kpuro ya kua bansu.
 9 Yen kƙnƙsu su numa temƙ.
 Sin dāa ye ba ra ka su sēsuku ya bƙƙkira.
 Ma ba yen sina boko ka yen wirugibu gura
 ba ka da tem tukumƙ.
 Wooda maa sari.
 Baa Gusunƙn sƙmƙbu ba ñ maa kāsīnu waamƙ win
 min di.
 10 Wee, yen guro gurobu ba sƙ temƙ ba nƙsu maari.
 Ba tii torom wisi winƙ,
 ba saaki deewa nuku sankiranun sƙ.
 Ma yen wɔndiaba ba sƙ ba take.
 11 Nen nƙni yandamƙ wurin sƙ.
 Nen wasi gbisimƙ ma nen torora kare.
 Domi nen tumba kam kua.
 Wee, bii wēenu ka bibu ba wāa Yerusalemun swεε
 ƙƙ,
 ba ñ maa dam mƙ.
 12 Ba ben merobu sƙmƙ ba m̀,
 mana sa ko dīanu wa.
 Ma ba wƙrukumƙ swεε ƙƙ nge be ba mēera kua.
 Gaba gbisukumƙ ben meron tororu wƙƙ.
 13 Yerusalemu, mba kon nun sƙ.
 Mba kon ka nun weesina.
 Wara u maa nƙni sƙƙre nge wunε,
 n ka kpī n nun nukuru yemiasia.
 Domi wunen nƙni swāara kpā nge nim wƙkun nim.
 Goo sari wi u koo kpī u tu kpeesia.
 14 Wunen sƙmƙbu ba nun gari weesugii sƙƙwa.
 Ba ñ nun wunen toranu sƙƙsi
 bu ka nun gbara yorun di.
 Gari weesugiiya ba nun sƙƙwa yi yi nun nƙni wƙkua.
 15 Wee, tē wi u sarƙ u ra nun taka koosiwa u yēε,

kpa u wia ko u nɛɛ,
 wuu geniwa ba ra raa soku wuu burɔ,
 gɛn sɔ handunian tɔmbu kpuro ba ra n nuku dobu
 mɔ?

¹⁶ Kpa yiberɛba ba n nɔɔ tɛndu beri
 ba n nun yɛɛmɔ ba n mɔ,
 sa nun mwe nge dɔa dɔka.
 Wee, tɔɔ te sa mara ta tunuma,
 sa tu wa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u kua ye u gɔru doke.
 U yibia ye u gerua saa yellun di u nɛɛ,
 u koo ko.

Wee u wunɛ Yerusalemu kam kua.
 U ñ wunen wɔnwɔndu wa.
 U dera yiberɛban nukura dora wunen sɔ,
 domi u bu dam kã.

¹⁸ Yerusalemu, a Yinni Gusunɔ nɔɔguru sueyo,
 a de u wunen wuri nɔ.

A nɔni yĩresu kokuo nge daaru.
 A ku wɛra, a ku wuri mari.

¹⁹ A seewo a wuri ko wɔkuru,
 a wunen gɔru kpuro kusia Yinni Gusunɔ wuswaɔɔ.
 A nɔma yiiyo a nùn kana wunen bibun sɔ
 be ba gbimɔ swɛɛ nɔɔ gɔɔrun sɔ.

²⁰ Yinni Gusunɔ, a mɛɛrio a wa.

Wara a kuare nge mɛ.
 Mban sɔna a dera tɔn kurɔba ben bibu tema be ba kɪ
 mi.

Mban sɔna a dera yiberɛba ba maa wunen sɔmɔbu
 ka yãku kowobu go wunen sãa yerɔ.

²¹ Wee bukurobu ka bibun gonu nu kpɪ swɛɛ nɔɔ.
 Ba nen wɔndiaba ka aluwaasiba go tabu nɔɔ.
 A dera ba bu sakira wɔnwɔndu sari, wunen mɔrun
 saa.

²² A nen yiberɛ be na nasie sokusia baaman di
 ba menna nge tɔɔ bakarun saa.
 Yen dɔma te, goo kun kisire.
 Goo kun maa seewe bii be na kɪ na seeya nɔɔ.
 A dera nen yiberɛ u bu go kpuro.

Nɔni swãaru nɔɔ, yĩyɔbu wãa

3 Na sãawa tɔnu wi u nɔni swãaru yɛ
 te ta na Yinni Gusunɔ mɔrun sɔ.

² U dera na da yam wɔkuru nɔɔ, mi yam bururam
 sari.

³ Nɛ turowa u nɔma doke bururu ka yoka.

⁴ U dera na wooro saa nen wirun di sere ka nen
 naasɔ.

N sãare u nen kukunu kɔsuka,

⁵ u ka man nuku sankiranu ka nɔni swãaru bunana
 nge gbãraru.

⁶ U dera na da yam wɔkuru nɔɔ
 nge gɔri be ba gu n tɛ.

⁷ U man gbãraru bunana n ku ka yari,
 ma u man bɔkua ka yɔni damgii.

⁸ Ma na nɔɔguru sua na somiru kana.
 Adama u ñ man swaa daki u sere nen kanaru mwa.

⁹ U nen swaa kɛnuu ka kpee bakanu,

u ye go.

¹⁰ U kukua u man mara
 nge gbeeku bɔɔ ge ga yaa mara.
 U man mara nge gbee sunɔ
 ge ga yaa yɔɔru bwɛɛye.

¹¹ U nen swɛɛ nɔɔra,
 ma u man mwa u gɛɛka.
 U man deri bitu nɔɔ.

¹² U win tɛndu beri
 ma u man kua nge yaa ye u koo to.

¹³ U nen yɛsa yabura ka sɛɛnu.

¹⁴ Ma tɔmbu kpuro ba man yɛɛmɔ
 ba womusu dokemɔ tɔɔ baatere.

¹⁵ U dera na nɔni swãaru wa
 ma nuku sankirara man goomɔ nge tam.

¹⁶ U dera na kpenu tema
 ma nen donnu nɔɔkira.

Ma u man torom wisi.

¹⁷ U dera na ñ maa wãa bɔri yendu nɔɔ,
 na ñ maa nuku dobu nɔ.

¹⁸ Ma na gerua na nɛɛ,

na ñ maa dam nɔ,
 na ñ maa gãanu yĩyɔ wi, Yinni Gusunɔ mi.

¹⁹ Nà n nen nɔni swãaru yaaya,
 n da n sãarewa nge dãa sosurarun nima na nɔra ka
 dɛɛ.

²⁰ Nà n yeniba kpuro yaaya, na ra wururewa.

²¹ Adama wee ye ya man yĩyɔbu wɛɛmɔ.
 Na kɪ n tii ye yaayasia n gere.

²² Yera, Yinni Gusunɔ durom kun kpa,
 win wɔnwɔnda kun maa nɔru kue.

²³ Ta ra n wuramamɔwa bururu baatere.
 Win bɔɔkiniru ta kpã.

²⁴ Na nɛɛ, Yinni Gusunɔ u sãawa nɛgii.
 Yen sɔna na yĩyɔbu nɔ wi nɔɔ.

²⁵ U ra wi u nùn naane sãa kɪru sɔɔsi,
 kpa u wi u nùn kasu durom kua.

²⁶ Ya wã tɔnu ù n Gusunɔ somiru mara ka
 temanabu.

²⁷ Ya wã tɔnu u Gusunɔ yoru wura win aluwaasiru
 nɔɔ.

²⁸ ù n laakari mɛɛribu gabu wa,
 u tii gawo sɛɛ u da u n wãa wi turo,
 domi Yinni Gusunɔwa u nùn bu kpɛɛ.

²⁹ U n nùn wiru kpĩye win nuku sankiranu nɔɔ,
 kpa u n yĩyɔ ma u koo nùn somi.

³⁰ U wi u nùn baara soomɔ baaru tĩyɔ u sɔmɛ,
 kpa u wura bu nùn kɔmɛ.

³¹ Domi Yinni Gusunɔ u ku ra tɔnu biru kisi ka baa-
 dommaɔ.

³² Baa ù n dera yɛro u nɔni swãaru wa,
 ka mɛ, u nùn kɪ too,
 domi win wɔnwɔnda kpã.

³³ N ñ win kɪru u ka tɔnu nɔni sɔ,
 kpa u nùn nuki sanku.

³⁴ Yinni Gusunɔ u yɛ
 sanam mɛ ba yobu nɔni sɔɔmɔ ba taakumɔ.

U yě sanam me ba ñ tambu kuamme nge me n weene.

U yě sanam me ba ñ bu siriamme dee dee.

³⁷ Goo kun kpě u nee, gāanu nu kooro,

Yinni Gusunɔ ù kun nin wooda wě.

³⁸ Wi, Gusunɔ Wɔrukoo

wiya u ra de gea ka kɔsa yu na.

³⁹ Ñ n men na, mban sɔna tɔnu u ko n weeweenu m̀.

U de u weeweenu ko win durum sɔ.

⁴⁰ Yen sɔ, i de su besen daa mɛeri

kpa su ye wɛeri

su wa su ka gɔsirama Yinni Gusunɔn mi.

⁴¹ Gusunɔ u wāa wɔllɔ.

I de su nɔma yiya su ǹn kana.

⁴² Su nee, Yinni, sa durum kua,

sa nun seesi.

A ñ sun suuru kue.

⁴³ A tii berua wunen mɔru bakan sɔ,

ma a sun naa gira a go wɔnwɔndu sari.

⁴⁴ A dua guru wiru sɔɔ a ku ka besen kanaru nɔn sɔ.

⁴⁵ A dera ba sun garisi nge kubanu bwesenun suunu sɔɔ.

⁴⁶ Besen yiberɛba kpuro ba sun nɔn kuurimɔ.

⁴⁷ Ye ya sun tie, yera nandabu ka berum,

domi ba besen yānu gura,

besen tem mu kua bansu.

⁴⁸ Wee na nɔni yiresu kokumɔ

yèn sɔ nen tamba kam kua.

⁴⁹ Nen nɔni yiresu kokumɔ, su ñ yɔre,

⁵⁰ na ka mara Yinni Gusunɔ u nen laakari kooma wɔl-lun di,

⁵¹ kpa u wa ma ye ya Yerusalemugibu deemamɔ,

ya nen nuki sanku.

⁵² Be ba man tusa kam sɔɔ

ba man naa gira nge gunɔ.

⁵³ Ba kɪ bu nen wāaru kpeesia wɔru sɔɔ.

Ba man kpenu kasuka.

⁵⁴ Nim mu man mwɛɛmɔ,

ma na nee, na kam kuawa.

⁵⁵ Saa ye sɔɔ, na kanaru kua na nee,

Yinni Gusunɔ, na nun soka saa wɔru ge sɔɔn di,

⁵⁶ ma a nen nɔn nua.

A ku wunen swaa kɔre.

A nen wuri ka nen weeweenu nɔnɔnɔ.

⁵⁷ Dɔma te, a man susi,

a man sɔɔwa a nee, n ku berum ko.

⁵⁸ Yinni a man siria

ma a nen wāaru yakia.

⁵⁹ A wa kɔsa ye ba man kua,

a man sirio.

⁶⁰ A wa mɔru ye ba man kɔsiemɔ

ka nɔn tia ye ba m̀ bu ka man seesi.

⁶¹ Yinni Gusunɔ, a ben wɔma nua ye ba man koosimɔ.

⁶² A ben nɔn tia wa ye ba man koosi

ba ka man gerusimɔ tɔɔ baatere.

⁶³ Ye ba m̀ kpuro sɔɔ gesi,

nena ba ra n womu dokemɔ.

⁶⁴ Yinni Gusunɔ, na yě ma kaa bu kɔsie

nge me ben kookoosu ne.

⁶⁵ Kaa ben gɔrun nɔni wɔke

kpa a de wunen bɔri yi n sāa ben baa.

⁶⁶ Kaa bu naa gira ka mɔru baka

kpa a bu kpeerasia

ba kun maa wāa tem me sɔɔ.

Yerusalemugibun wahala tabun sɔ

4 Yinni Gusunɔn sāa yerun wura gea ye, ya tıra.
Ten kpenu nu yari swɛɛ kpuro sɔɔ.

² Yerusalemun tɔn be ba raa garisi nge wura gea,
ba gisɔ bu garisiwa nge tem mɔnnu.

³ Baa ka gbeeku bɔnɔ, nu ra nin binu bom kɛ.

Adama nen tambu ba ñ ben bibun wɔnwɔndu mɔ.

Ba sāawa nge taataa niru te ta wāa gbaburɔ.

⁴ Ba dera ben bii wɛɛnun yari mani nin darosu sɔɔ
nim nɔrun sɔ.

Bibu ba dīanu kasu, adama goo sari wi u koo bu wě.

⁵ Be ba ra raa dīa geenu di,

ba gbisukumɔ swɛɛ sɔɔ.

Be ba seeya doo nɔnɔ sɔɔ,

ba kubanu būurimɔ.

⁶ Nen tɔmbun sɛɛyasiabu bu kpā, bu Sodomugibu
kere,

wuu ge Yinni Gusunɔ u kpeerasia nɔni kpaki teeru
goon nɔma sari mi sɔɔ.

⁷ Ben sina bibu ba raa wɛsu bururam kere.

Ba mam bom bekum bururam kere.

Ben wasin gɔna ra n sɔriwa

kpa ben wuswaa ya n ballimɔ nge kpee gobiginu.

⁸ Adama tɛ ba dɔɔ durom tīram kere.

Ba ku ra maa bu tubu swɛɛ sɔɔ.

Ba woorewa sere ben gɔna ya kukunu mani.

Ma ben wasi gbere nge dāa gbeba.

⁹ Be ba gbimɔ tabu sɔɔ, ben gɔɔ buram bo

n kere be ba ra nɔni sɔɔre

bu wooru gɔɔrun sɔ bu sere gbi.

¹⁰ Baa me bii merobu ba ben bibu kɪ too,

ka me, ba bu yikumɔ ba dimɔ

wahala ye ya be, nen tambu deeman sɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ u win mɔru kpuro sɔɔsi,

u Yerusalemu dɔɔ sɔre

ma ya dɔɔ mwaara sere ka yen kpeɛkpeɛkuɔ.

¹² Sina boko goo ñ kun me tɔn diro goo sari handunia
sɔɔ

wi u raa tamaa yiberɛ u koo kpī u du Yerusalemun
gbārarun nɔnɔnɔ di.

¹³ Wahala baka yeni ya nawa

Gusunɔn sɔɔmɔbu ka yāku kowobun toranun sɔ.

Domi bera ba be ba ñ toranu ganu kuen yem yari
Yerusalemun swɛɛ sɔɔ.

¹⁴ Ba ra n sirenɛwa swɛɛ sɔɔ ba n babi nge wɔkobu

ba n disi sɔɔwa tɔmbun yem sɔ.

Goo kun kākɔ u mam ben yānu baba.

¹⁵ Bā ñ da tɔmbun bɔkuɔ, ba ra bu girewa bu nee,

i doonɔ minin di, bɛɛ disigibu.

I ku susima i sun baba.

Yera ba ra doone min di ba kun yě mi ba dɔɔ.

Bà n maa wãa bwese tukunun suunu sɔɔ,
 nu ra bu sɔwa nu nɛɛ,
 i ku sina besen suunu sɔɔ mini n ka tɛ.
 16 Yinni Gusunɔn tii u bu yarinasia ka mɔru.
 U ñ kĩ u bu wa.
 U ñ ben yãku kowo goo doke gãanu.
 U ñ maa ben durɔ tɔkɔnun wɔnwɔndu kue.
 17 Sa swaa mɛera sa wasira
 su ka wa min di somira koo sun naawa.
 Sa raa bweseru garu mɛera
 te sa yĩyɔ ta koo sun faaba ko.
 Wee, ta ñ sun faaba kue.
 18 Yiberɛba ba besen sanu sanusu mɛera,
 bu ka sun yinari su da wuun batuma sɔɔ.
 Besen gɔɔ turuku kua.
 Besen wãarun tɔra kpawa mi.
 19 Besen yiberɛ be, ba gunɔ bakeru sãabu kere.
 Ba sun yɔkru bwɛɛye gbaburɔ.
 Ba sun naa gire sere guunu wɔllɔ.
 20 Besen sina boko wi u dera sa wãa,
 wi, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa,
 wee, ba nùn yina mwa.
 N deema sa raa nɛɛ,
 win saabuwa sa ka tii mɔ bwesenun suunu sɔɔ.
 21 Bɛɛ maa Edɔmuba, bɛɛ be i wãa Usɔ,
 i ko kpĩ i nuku dobu ko tɛ,
 adama i n yɛ ma siribu bɛɛ mara.
 I ko i ko nge be tam mu goomɔ kpa i tereru yɔra.
 22 Bɛɛ Yerusalemugibu, bɛɛn sɛyasiabu kpa.
 Ba ñ maa bɛɛ yoru mwaamɔ bu ka doona.
 Adama bɛɛ Edɔmuba, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ mɔru
 kɔsia,
 kpa u bɛɛn toranu terasia.

Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi

5 Yinni Gusunɔ, a yaayo ye n sun deema.
 A mɛerio a wa nge mɛ sa wãa sekuru sɔɔ.
 2 Besen tem mɛ a sun wɛ mu kua gabugim.
 Tɔn tukoba ba wãa besen diaɔ.
 3 Besen baababa ba gu,
 ma besen merobu ba gɔminiru sɔɔ.
 Sa wãa tundobu sari.

4 Gobiya sa ra kɔsie su sere besen tiin dɔkɔn nim nɔ.
 Gobiya sa ra maa ka besen tem dãa dwe.
 5 Wee, besen yiberɛba ba sun yoru diisiamɔ.
 Sa wasire, ba ñ maa sun wɛrabu wɛɛmɔ.
 6 Sa Asirigibu ka Egibitigibu dɔanu kana.
 7 Wee, besen baababa ba kɔsa kua,
 adama ba ñ maa ka sun wãa.
 Besera sa yen wahala sɔɔwa.
 8 Yoba ba kua besen yinnibu.
 Goo maa sari wi u koo sun wɔra ben nɔman di.
 9 Sa ra besen wãaru kari bɔriewa,
 domi sa ra ka yiberɛba tabu kowa gbaburɔ
 su sere wa su di.
 10 Gɔɔrun sɔ besen wasi swãa nge pɛɛ wɔɔ yeru.
 11 Ba tɔn kurɔbu ka wɔndiaba gabirimɔ
 Yudan tem kpuro sɔɔ ka sere Yerusalemɔ.
 12 Ba besen wirugibu mwɛera ba soora doke.
 Ba ñ durɔ tɔkɔnu bɛɛɛ wɛ.
 13 Ba besen aluwaasiba mwɛera nge yobu bu ka som
 nam.
 Ma biba dãa guramɔ ba wɔrukumɔ yen bunum sɔɔ.
 14 Besen bukurobu ba ku ra maa sine
 bu siribu ko siri yerɔ.
 Meyã besen aluwaasiba ba ku ra maa womusu ko.
 15 Besen nuku dobu bu kpa.
 Besen nuku dobu yaabu gɔsira nuku sankiranu.
 16 Besen bɛɛɛ ya kpa.
 Anna a wahala baka wa tora ni sa kuan sɔɔ.
 17 Gisɔ sa nuki sankire,
 ma sa nɔni yĩresu kokumɔ,
 18 yèn sɔ guu te ba mɔ Sicni ta kua bansu,
 ma ta kua gbeeku bɔnnun wãa yeru.
 19 Adama wunɛ Yinni Gusunɔ, a sãawa sunɔ.
 Kaa n bandu diiwa sere ka baadomɔ.
 20 Kaa n sun deriwa n ka tɛ?
 Mban sɔna kaa n sun duari sere ka baadomɔ.
 21 Yinni Gusunɔ, à n nɛɛ, su wurama wunen mi,
 sa ko wurama.
 A de besen wãaru tu wurama nge yellu.
 22 Kaa n ka sun mɔru baka sãawa?
 Kaa n sun deriwa mam mam?

Gusunƙo u Esekieli gɔra

Isireliban mi

Ye u ye kpuro wa mɛ, yera u yiira u wuswaa tem girari. Ma u nua goo u ka nùn gari kua.

2 U nɛɛ, tɔnun bii, a seewo a yɔra, kpa n nun gari sɔ̄.

² Sanam mɛ u ka nùn gari yi m̀, yera Yinni Gusunƙo Hunde u nùn gɔra ma u nùn yɔrasia. Ma u yɛro swaa daki wi u ka nùn gari m̀ mi. ³ U nɛɛ, tɔnun bii, na nun gɔra Isireliban mi, be ba man seesimƙo. Wee be, ka ben baababa ba man tora sere ka gisɔ. ⁴ Tɔn be, ba swaa tau, ba maa gɔru bɔɔbu. Ben miya na nun gɔra kpa a bu sɔ̄ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunƙo na gerua. ⁵ Na nɛɛ, wee ba sãa mɛm ƙƙ sariba. Ba nun swaa daki? Ba ñ nun swaa daki? Ka mɛ, ba koo gia ma Gusunƙo ƙƙ u wãa ben suunu ƙƙ.

⁶ Wunɛ Esekieli, a ku bu nasia, a ku maa ben garin berum ko, baa mɛ n ko n sãare a wãa sãki ka niin suunu ƙƙ. Domi ba sãawa mɛm ƙƙ sariba. ⁷ Ba nun swaa daki? Ba ñ nun swaa daki? A gesi bu sɔ̄ ƙƙ ye na gerua, baa mɛ ba sãa mɛm ƙƙ sariba.

⁸ Adama wunɛ, tɔnun bii, a ƙƙ ye kon nun sɔ̄. A ku ko mɛm ƙƙ sari nge bwese te. A wunen ƙƙ wukio kpa a tem ye kon nun wɛ̄.

⁹ Saa yera Esekieli u ƙƙmu gagu wa ga demie win mi gia, ga tireru neni te ba kurua. ¹⁰ Nƙƙmu ge, ga tire te kusia win wuswaa. Ba tu yoruawa bera yiru kpuro. Gari yi yi yoruwa tire te ƙƙ, yiya weeweenu ka wuri ka nuku sankiranun gari.

3 U maa nɛɛ, tɔnun bii, a tire teni temwɔ kpa a da a ka Isireliba gari ko.

² Ye u ƙƙ wukia, yera Gusunƙo u tire te kpɛɛ mi, u dera u tu tema. ³ Ma u nɛɛ, tɔnun bii, a wunen nukuru yibio kpa a wunen wasi diisia ka tire te na nun wɛ̄ mi.

Ye u tire te tema, ma ta nùn dore nge tim.

⁴ Yera u maa nɛɛ, Esekieli, a seewo a da Isireliban mi kpa a bu nen gari sɔ̄. ⁵ N ñ m̀ na nun gɔra bwese tuku dabinun mi, nin barum mu ƙƙbu sɛ̄, a ñ maa kpɛ̄ a ben gari tubu. Adama Isireliban miya na nun gɔra. Nà n daa nun gɔra bwese tuku nin mi, nu koo nun swaa daki, ⁷ adama wee, Isireliba ba ñ nun swaa dakimƙo. Domi ba ñ kɪ bu nen gere ƙƙ yèn sɔ̄ be kpuro ba swaa tau ma ben gɔru ga bɔɔbu. ⁸ Yen sɔ̄, kon maa wunen tii bɔɔbiaisia kpa a swaa taaya nge be, ⁹ a n gɔru ƙƙ nge kperu. A ku berum ko ben swaa taa bin sɔ̄. Domi ba sãawa bwese te ta ku ra mɛm ƙƙ.

¹⁰ Ma u maa kpam nɛɛ, Esekieli, a swaa dakio a ƙƙ kpa a gari yi kon nun sɔ̄ nene wunen gɔru. ¹¹ Yen biru, kpa a da a wunen mero bisibu deema mi ba yoru dimƙo. Ba nun swaa daki? Ba ñ nun swaa daki? A gesi bu sɔ̄ ƙƙ ma nena na ka bu gari m̀.

¹² Yera Gusunƙo Hunde u Esekieli sua ma u ƙƙgiru nua win biru ta gerumƙo ka dam ta m̀, bu Yinni Gusunƙo siaro mi u wãa u win yiiko baka sɔ̄simƙo.

¹³ Ma u hunde koni ben kasan wɔkinu ƙƙ ya soonamƙo ka sere maa ben uruuban wɔkinu. Wɔki ni, nu kpɛ̄a n banda. ¹⁴ Gusunƙo Hunde wi u nùn sua mi, u ka nùn doona, ma win dam nùn nenua. Ma Esekielin mɔru seewa u burisina. ¹⁵ U tura Teli Abibu, Kebarin daarun bɔku mi yoo be, ba wãa. Ma u sina ka biti baka ben suunu ƙƙ sɔ̄ ƙƙba yiru.

Esekieli koo Isireliba kirƙ ko

¹⁶ Sɔ̄ ƙƙba yiru yen biru, Yinni Gusunƙo u Esekieli sɔ̄wa u nɛɛ, ¹⁷ wunɛ tɔnun bii, kon de a Isireliba ƙƙ doke. Kaa n da nen gari swaa daki kpa a ka bu kirƙ ko.

¹⁸ Nɛ, Yinni Gusunƙo, nà n tɛ nɛɛ, tɔn ƙƙso goo u koo gbi, ma a ñ nùn kirƙ kue u win daa ƙƙsa ye deri u ka win wãaru wɔra, tɔn ƙƙso wi, u koo gbiwa win daa yen sɔ̄. Wuna kon maa win yem bikia. ¹⁹ Adama à n nùn kirƙ kua, ma u ñ win daa ƙƙsa ye deri, u koo gbiwa win daa ƙƙsa yen sɔ̄ kpa wunɛ a wunen wãaru wɔra.

²⁰ Gemgii ù n gem deri u ƙƙsa kua ma a ñ nùn kirƙ kue, ma na nùn yina beria, u koo gbiwa ƙƙsa yen sɔ̄. Na ñ win yellun daa gea garisimƙo, adama wuna kon win yem bikia. ²¹ À n maa nùn kirƙ kua u ku ka durum ko, ma u ñ durum ye kue, u ñ gbimƙo. Wunen tii a maa wunen wãaru wɔrawa mi, domi a nùn kirƙ kua.

Esekieli

kun maa kpɛ̄ u gari ko

²² Yinni Gusunƙo dam mu Esekieli ƙƙwa ma u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, a seewo a da wɔwa. Miya kon nun gari sɔ̄.

²³ Ma u seewa u da wɔwa mi. Ma u Gusunƙo yikon girima wa nge sanam mɛ u raa wãa Kebarin daarun bɔku mi. Ma u yiira ka dam u siriru tem girari. ²⁴ Yera Gusunƙo Hunde u maa nùn gɔra. Ma u nùn seeya u yɔrasia. Saa ye ƙƙra Yinni Gusunƙo u nɛɛ, a doo a tii kenusi wunen dirƙo. ²⁵ Meyã ba koo nun bɔke kpa a kpãna a yari ƙƙ, tɔmbu bu nun wa. ²⁶ Kon de wunen yara yu wunen daro mani kpa a kpãna a gari ko. Meyã a ñ kaa kpã a maa bu gerusi be, be ba ku ra mɛm ƙƙ mi. ²⁷ Adama nà n ka nun gari kua, kon wunen ƙƙ wukia. Saa ye ƙƙra kaa tɔn be sɔ̄ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunƙo na gerua. Adama ben gaba ba koo nun swaa daki, gaba kun maa nun swaa dakimƙo. Domi ba sãawa bwese te ta ku ra mɛm ƙƙ.

Gusunƙo ƙƙ u nɛɛ,

ba koo Yerusalemu tarusi

4 Yinni Gusunƙo u nɛɛ, wunɛ Esekieli tɔnun bii, a biriki suo kpa a ye doke wunen wuswaa a Yerusalemun weenasia ko ka yora biriki yen wɔlɔ. ² A ye koowo nge wuu ge ba tarusi, a kuku yenu doke kpa a gungunu bani a sansani gira kpa a tabu sinambu yi yi a ka sikerena. ³ A sii si su yasu suo kpa a su doke wunɛ ka ganãna baa ƙƙ, kpa a su wuswaa kisi. Ba koo

gu tarusi, wunen tii kaa n gu yõre, kpa ye kpuro ya n sãa yĩreru Isireliban sã.

⁴Yen biru kpa a kpuna ka wunen yěsi nɔm dwarugia kpa a n Isireliban toranu sɔɔwa sere tɔɔ te kaa se.

⁵Tɔɔ nin geeru ta kon sãawa wɔɔ sin geeru, si sɔɔ Isireliba ba man torari. Nu sãawa sɔɔ gooba wunɔbu ka wene ka wɔkuru (390). Tɔɔ ni kpuro sɔɔra kaa n ben tora ni sɔɔwa. ⁶Yen biru kpa a gɔsia a ka wunen yěsi nɔm geugia kpuna sɔɔ weeru kpa a wahala ko Yudaban toranun sã. Sɔɔ teeru ta ko n sãawa wɔɔ tia.

⁷Kpa a wunen wuswaa kisi Yerusalemu gia ye ba tarusi, kpa a ye gãseru kpare kpa a yen gari gere.

⁸Meya ne, Yinni Gusunɔ kon ka nun wɛɛ bɔke kpa a ku ra sãira. Meya kaa n kpĩ ka yěsi tia ye, sere tɔɔ te na nun bura mi, tu ka yibu. ⁹Kpa a alikama ka swii ka gbɛɛ ka dãsi ka dobi sua a ye menna gbɛɛ teeru sɔɔ a burina a ka pɛɛ ko. Yera kaa n da di sere sɔɔ gooba wunɔbu ka wene ka wɔku te, tu ka yibu, kpa a n kpĩ ka yěsi tia ye. ¹⁰Pɛɛ kure piibuwa kaa n da di nge garamu goobun (200) saka sɔɔ teeru. Nge meya kaa n dimɔ mi sere tɔɔ te, tu ka yibu. ¹¹Meya nim mɛ kaa maa nɔ mu ko n saka mɔwa, ditiri tian sakawa kaa n da nɔ sɔɔ teeru. ¹²Tɔɔmbun bii gbebusa kaa ka pɛɛ wɔ. Kaa n da ye wɔwa ben nɔni biru. ¹³Nge meya Isireliba ba ko n da ben dɔanu di ka disi tɔn tukobun suunu sɔɔ mi kon bu yarinasia.

¹⁴Esekieli u Yinni Gusunɔ wisa u neɛ, na tii nenua disi kpuron di. Na n̄ yaa goru garu diire saa nen piiburun di. Na n̄ maa yaa disigia gaa tende. ¹⁵Yinni Gusunɔ u wisa u neɛ, a naa bisu suo a ka wunen doo ko kpa a tɔmbun bisu deri.

¹⁶Kon dɔanu fiiko ye ya tie Yerusalemuɔ kpeesia kpa bu bu dɔanu ka nim saka kua kpa bu di bu nɔ ka nuku sankiranu ka wururabu. ¹⁷Nge meya ba koo dɔanu ka nim bia kpa ba n nuki sankire be kpuro. Ba koo woorawa ben toranun sã.

Gusunɔ u koo Isireli seeyasia

⁵Yinni Gusunɔ u neɛ, wunɛ tɔnɔn bii, a kɔɔ suo ge ga nɔ do kpa a ka wunen seri ka wunen toburu kɔni. Yen biru kpa a kilo sua a seri yi yĩre kpa a yi bɔnu ko suba ita. ²Kpa a sube teeru sua a dɔɔ doke Yerusalemun suunu sɔɔ sanam mɛ yen tarusibun tɔra yiba. Yen biru kpa a maa sube teeru sua a n ka tu kɔɔ ge soomɔ a ka wuu ge sikerena. Yeniban biru kpa a maa suberu itase sua a pusi yam kpuro, yen biruwa kon bu takobi suesi. ³Kpa a seri yin fiiko kure wunen yaberun swaa buaɔ. ⁴Kpa yi sɔɔ, a gɛɛ sua a dɔɔ doke kpa dɔɔ wi, u Isireliba kpuro seesi.

⁵Yinni Gusunɔ u neɛ, yĩre ni, Yerusalemuwa nu ka yã. Wee na ye kua handunian suunu. Tɔn tukobun tem mu ye sikerene. ⁶Ma yen tɔmbu ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene. Domi ba nen woodaba yina. Ba n̄ nen gere swii. ⁷Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, wee ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene, ma ba n̄ nen woodaba mɛm nɔwɛ. Ba n̄ maa nen gere swii ye na bu sɔɔwa. Ben daa kɔsa ya mam bwese ni nu ka bu sikereneɔ kere.

⁸Yen sã, nen tii kon bu seesi. Kon bu siriwa handuniagibun wuswaaɔ. ⁹Kpa n bu seeyasia bi na n̄ daa bu koore ben bũu sãanun sã. Meya na n̄ maa bin bwe-seru mɔ kpa. ¹⁰Yen sɔna tundoba koo ben bibu tem, kpa bibu bu maa ben tundobu tem. Kon bu siriwa n go, kpa n be ba tie yarinasia handunian goonu nne sɔɔ.

¹¹Wee ba nen sãa yeru disi doke ka ben bũnu kpuro. Yen sã, sere ka nen wãaru nen tii kon bu biru kisi, na n̄ maa bu mɛrimɔ ka wɔnɔwɔndu. ¹²Ba n bu bɔnu kua subenu ita, sube teeru ta koo gbiwa Yerusalemun nukurɔ, bararu ka gɔɔrun sã, kpa suberu yiruseru tu maa gbi tabu sɔɔ Yerusalemun biruɔ. Kpa n maa sube te ta tie mini yarinasia handunian goonu nne kpuro sɔɔ. Kon bu takobi suesiwa. ¹³Ne, Yinni Gusunɔ kon bu nen mɔru seesiwa mam mam sere nen bwɛra yu ka kpuna. Na n bu mɔru kɔsie, saa yera ba koo gia ma na n̄ kĩ ba n sãa mɛm nɔ sariba. ¹⁴Ben tem mu koo ko bansu, kpa mu beere bia bwese ni nu bu sikerene wuswaaɔ. ¹⁵Kon bu siriwa ka nen mɔru baka n bu seeyasia ka dam. Kpa bwese ni nu ka bu sikerene mi, nu bu yɛɛ. Adama yeni ya ko n sãawa nge kirɔ ye ya koo de ben tii bu berum duura. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁶Kon de bu gbisuku gɔɔrun sã. Gɔɔ te, ta koo bu nɔni sɔwa nge be ba seenu twee. Kon ben dɔa ni nu tie kpeerasia kpa bu gbisuku gɔɔrun sã. ¹⁷Kon bu gɔɔru ka gbeeku ye sure kpa yi ben bibu go. Bararu ka tɔn goberu ka tabu, ye kpurowa ya koo bu kpeerasia. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Be ba bũnu sãamɔ

⁶Yinni Gusunɔ u neɛ, ²wunɛ tɔnɔn bii, a wunen wuswaa seeyo Isireliban guunun bera gia, kpa a nen gari gere be ba wãa min sã. ³A neɛ, ne, Yinni Gusunɔ kon be ba wãa Isireliban guunɔ ka gungunɔ ka nin wɔwi sɔɔ wɔrima ka takobi, kpa n ben gunguu n̄n mi ba ra bũu yãkuru ko kɔsuku. ⁴Kon ben bũu yãku yenu kɔsuku ka mi ba ra nu turare dɔɔ dokeye, kpa ben gonu nu n wɔruka ben bũnun nuurɔ. ⁵Kon Isireliban gonu kpĩ ben bwãarokunun wuswaaɔ. Kpa n ben kukunu yaruku ben bũu yãku yeno. ⁶Wuu sin mi ba wãa kpuro, su koo kowa bansu. Kpa n ben yãku yenu kɔsuku ni ba kua gungunu wɔɔ. Kon ben bwãaroku ni gura n kɔsuku, kpa nu kun maa wãa mi. Meya kon bwãaroku ni ba ra ka sɔɔ sã suriri. Ye ba gesi seka ka nɔma ya koo kam kowa mam mam. ⁷Ben suunu sɔɔ gaba koo wɔruku bu gbisuku. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ⁸Adama kon de bu kisira tabun di, kpa ba n yarinɛ tem tukumɔ. ⁹Saa ye sɔɔ, be, be ba kisira ba koo man yaaya mi ba yoru dimɔ. Domi kon ben gɔru ge wãa ge ga n̄ ka ne turo yã. Kon ben sakara nɔni wãa yi ba ka bũnu mɛera. Ben tii ba koo tii tusi, kɔsa kpuro ye ba kuan sã. ¹⁰Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena Yinni Gusunɔ. N n̄ kam sɔɔ na ka bu gerusi, ye na neɛ, kon bu wahala yeni kpɛɛ.

¹¹ Wee ye ne, Yinni Gusunƙa na nun sƙƙa. A koma suo kpa a ka naasu tem so a nee, wanyo. Wee Isireliba ba kƙsa kua ya kpā. Yen sƙ, ba koo gbi tabu sƙ, ka gƙƙru sƙ, ka bararu sƙ. ¹² Wi u toma, barara ta koo nƙn go. Wi u maa wāa turuku, tabu sƙra ba koo nƙn go. Wi u koo sina yenu, ba koo nƙn tarusiwa kpa u gbi gƙƙrun sƙ. Kon bu mƙru seesiwa mam mam. ¹³ Saa ye sƙ, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunƙa bā n wa gonu kpī ben bīnun bƙku ka sere ben yāku yenu ka gungunƙa ka guunƙa ka dāa kubenƙa ka dāa koo bakana mi ba ra raa bīnu turare dƙƙ dokeye, ya n nubu duroru m. ¹⁴ Kon bu nen koma demie kpa n de tem me, mu ko bansu saa sƙ yēsan kom dwarun di n ka girari Dibilaƙ sƙ yēsan kom geu gia. Mi ba wāa kpuro kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunƙa.

Isireliban seeyasiabu

bu turuku kua

7 Yinni Gusunƙa u Esekieli sƙƙwa u nee, ² wune tƙnun bii, a swaa dakio a nƙ ye na gerumƙ bee Isireliban sƙ. Na nee, kpeera wee. Ta pusi been tem goonu nne kpuro sƙ. ³ Tē ta koo bee deema. Kon de nen mƙru yu bee wƙri. Kon bee siriwa nge me been sanu sanusu sāa. Kpa n bee kƙsa ye i kua kpuron are kƙsie. ⁴ Na ñ bee meerimƙ ka wƙnƙndu. Nā n bee seeyasiamƙ, na ñ tii nenumƙ. Kƙsa ye i kua yera kon bee kƙsia. Kpa i gia ma nena na sāa Yinni Gusunƙa.

⁵ Ameniwa ne, Yinni Gusunƙa na gerua. Na nee, kƙsa wee, ya ñ maa ka gaa weene. ⁶ Kpeera wee, kpeera wee. Wee ta seemƙ ta wee been mi. Wee ta sisi. ⁷ Bee Isireliba, bee be i wāa tem me sƙ, saa ya turuku kua. Tƙ te, ta turuku kua, ta ko n sāawa wahalan tƙru. Tƙ te sƙ, nuku dobun kuuki kun maa nƙramƙ guunu wƙll. ⁸ Tē kon de nen mƙru yu se. Na ñ ye yƙrasiamƙ ma n kun mƙ ya ka tii sara. Kon bee siriwa nge me been daa ya ne. ⁹ Na ñ bee meerimƙ ka wƙnƙndu. Nā n bee seeyasiamƙ, na ñ maa tii nenumƙ. Kƙsa ye i kua yera kon bee kƙsie kpa i gia ma ne, Yinni Gusunƙa na bee seeyasia.

¹⁰ Tƙ te wee ta tunuma, ta turuku kua. Bƙbunu ka tii suabu bu sosimƙ. ¹¹ Bƙbunu nu kua nge dƙka ye ba ra ka tƙmbu so. Gāanu kun maa bee tiamme. Tƙn dabiru ta koo gbi. Baa wƙkinu kun maa nƙramƙ. Goo kun maa weeweenu mƙ been sƙ. ¹² Saa ya turuku mƙ. Tƙ te, ta wee. Wi u dwemƙ u ku yēeri. Wi u maa dƙramƙ u ku swī. Domi ne, Yinni Gusunƙa mƙru sisi tƙn be ba wāa tem me sƙ kpuron sƙ. ¹³ Wi u dƙra u ñ maa ye u dƙra wasi u mwa baa ù n wāa wāaru sƙ. Domi gari yi ba gerua tƙn be kpuron sƙ, yi koo koora. Goo sari wi u koo yakiaara yēn sƙ baawure u wāa kom bereteke sƙ. ¹⁴ Wee ba kƙba so ba sƙru kpa. Adama ben goo kun tabu seemƙ, domi ne, Yinni Gusunƙa mƙru seewa be tƙn dabi ten sƙ.

Goo sari

wi u koo seeyasiabu kisirari

¹⁵ Yinni Gusunƙa u maa Esekieli sƙƙwa u nee, tabu ko n wāawa swee sƙ kpa baranu ka gƙƙnu nu n wāa yenu. Tƙmbu ba koo gbi tabu sƙ yakasƙ. Be ba maa wāa wuu sƙ ba koo gbiwa gƙƙru ka baranun sƙ. ¹⁶ Be ba maa kisira ba koo kpikiru dawa guunu wƙll nge kparukonu kpa bu weeweenu ko ben toranun sƙ.

¹⁷ Ben koma ko n sāare dam sarirun sƙ.

Kpa ben dāa yu diiri.

¹⁸ Ba koo saaki sebewa kpa bu ben seri kƙni nuku sankiranun sƙ.

Ba koo nanda kpa sekuru bu mwa.

¹⁹ Ba koo gobi kƙ swee sƙ,

kpa bu ben wuraba garisi nge kubanu, domi sii geesu ñ kun me wura

yen gaa kun kpē yu bu faaba ko Gusunƙa mƙrun tƙru sƙ.

Ba ñ gāanu wasi ye ya koo bu debu, ñ kun me ye ya koo ben bine kpunasia, domi sii geesu ka wura yera ya dera ba tora.

²⁰ Ba tii sua ben wuran sƙ.

Ma ba ka ye bwāaroku bakanu kua ni nu nanum m.

Yen sƙna ne, Yinni Gusunƙa kon de bu ye tusi.

²¹ Kon de tƙn tukobu bu ben dukia ye gura, kpa be ba ñ Gusunƙa beere yē bu ye tubi di bu ye kpuro disi doke.

²² Na ñ ka bee yinamƙ

sanam me gbenƙbu ba koo nen sāa yerun dukia disi doke bu gura.

²³ A yƙni sƙru koowo domi tem me, mu tƙn gowobu yibawa.

Meya been wuu ge, ga tƙmbu yiba be ba daa bƙbƙya m.

²⁴ Kon bwesenu sokuma ni nu nuku kƙsuru bo,

kpa nu been yenusu mwēeri.

Kon been damgibun tii suabu kpeesia.

Kpa n de bu been sāa yenu disi doke.

²⁵ Kam kobu wee.

I ko i faaba kasu, adama i ñ wasi.

²⁶ Kƙsa ya koo sosi kƙsa sƙ.

Meya labaaari kƙsi yi ko yi n nƙramƙ yi n dƙ.

I ko i Gusunƙa sƙmƙbu bikia bu kāsiru kasu kpa bu bee sƙ ye ya koo na.

Adama yāku kowobu ba ñ ko n Yinni Gusunƙa wooda yē.

Been guro gurobu ba ñ maa bwisi gēe mƙ bu tƙnu kē.

²⁷ Been sina boko u koo sƙ sina

kpa sina bibu ba n wurure.

Tƙmbu kpuro ba ko n diirim.

Kon bu kuawa nge me ben kookoosu ne.

Saa ye sƙra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunƙa.

Ba būnu sāmō

Yinni Gusunōn sāa yerō

8 Wōn kōkōba tiasen suru kōkōba tiasen sōw kōkōbuse sōw, Esekieli u sō win dirō ka Yudan guro gurobu. Yera Yinni Gusunōn dam nūn kōkōwa. ²Yera u mēera u wa gāanu kurama nu ka tōnu weene. Win pōran tem gia ya sāa nge dōw ma win wōllu gia ya ballimō nge sii gan te ba wōriasia. ³Ma u gāanu demia nge kōma u ka wi, Esekielin seri nenua. Kāsi te sōw, Gusunōn Hunde nūn sua wōllō ma u ka nūn da Yerusalemō. U deema yen kōnō ge ga wāa sōw yēsān nōm geu gia ba bwāaroku gagu yōrasie ge ga Gusunōn nisinu seeye. ⁴Ma Gusunōn Isireliban Yinnin yiikon yam bururam nūn kure mi nge mē u raa mu wa wōkōw. ⁵U nēē, tōnun bii, a mēerio sōw yēsān nōm geu gia.

Ma u mēera. U wa yāku yerun duu yerō bwāaroku gaga yō ge ga Gusunōn nisinu seeye. ⁶Ma Yinni Gusunōn u nēē, tōnun bii, a wa ye ya kooramō mi? Wee Isireliba ba būnu sāmō bu ka man gira nēn sāa yerun di. N ñ maa ye tōna, kon kpam nun gam sōwōsi.

⁷Ma u maa nūn sua u ka da kōkōw sāa yerun yaaran kōnōkōw. Ma u wōru gagu wa ganāw. ⁸Gusunōn u nēē, tōnun bii, a gana ye yabo.

Ma u ye yaba u deema kōnōkōw gaga wāa mi. ⁹U nēē, a duo kpa a wa kom kōsum mē tōn be, ba mō mini.

¹⁰U dua mi. Ye u wa wee, yēē yi yi ra kabiri ka yēē kōsi gēen weenasii ba kua gani sōw ba ka sikerena ka sere maa būnu kpuro ni ba ra sā. ¹¹Ma u Isireliban guro gurobu wa tōnu wata ka wōkuru yēen weenasii yi kpuron wuswaaw. Ma Yaasania Safanin bii u wāa be sōw. Bukuro ben baawure u turare ka gāanu nēni yē sōw ba ra turare dōw doke. Ma turaren wiisu kōkōw wōllō tuku tuku. ¹²Yinni Gusunōn u bikia u nēē, tōnun bii, a wa ye Isireliban guro gurobu ba mō asiri sōw? Ben baawure u win būu yeru mō. Ma ba tii gafara kuam-mē ba mō, nē, Yinni Gusunōn na ñ bu waamō. Domi na ben tem deri.

¹³U nēē, a na a maa wa ye ba mō ye ya yeni kere.

¹⁴Ma u ka nūn da win sāa yerun kōnōkōw ge ga sōw yēsān nōm geu gia mēera. U deema tōn kurōba sōw ba būu wi ba mō Tamusi swīiyammē. ¹⁵Yera u maa nēē, a wa nge mē mi n sāa? Tē, a na a maa gam wa ye ya yeni kere.

¹⁶Ma u nūn sua u ka da sāa yerun yaaran yāku yeru ka dii dēerun kōnōkōw baa sōw. Miya u tōmbu yenda kōkōbu wa ba sāa yeru biru kisi ba yiire sōw yari yeru gia ba sōw sāamō. ¹⁷Gusunōn u maa nēē, wunen tii a wa ye ba mō. Yeniba kpuron kobu ya ñ Yudaba tura, ma ba maa kōsa mō ba goonamō tem mē sōw bu ka nēn mōru seeya. Adama beya ba tii wēru dēka sōkumō.

¹⁸Nēn tii kon bu ye ba kua kōsie ka nēn mōru baka. Na ñ bu mēerimō ka wōnwōndu. Ba koo wuri kowa ka dam bu ka man somiru kana. Adama na ñ bu swaa dakimō.

Yerusalemun seeyasiabu

9 Yen biru Esekieli u Yinni Gusunōn kōw nua. U nēē, i susima bēē be i ko i Yerusalemugibu seeyasia. Baawure u n win tabu yānu nēni ni u koo ka bu kam koosia.

²Yera u wa wee tōmbu kōkōba tia ba yarima saa sāa yerun kōnō ge ga wāa gungunu wōllu gian di, sōw yēsān nōm geu. Ma ben baawure u win tabu yānu nēni ni u koo ka tōmbu kam koosia. Ma ben suunu sōw goo u wāa u yāku kowon yaberu doke ba gāanu sōre win kpaka sōw ñ sōw u koo yore. Yera u na u yōra yāku yerun kōkōw te ba kua ka sii gandū. ³Ma Gusunōn yi-iko ye ya raa wāa wōllun kōsobun weenasibu sōw, ya seewa ya da sāa yerun kōnōkōw gia. Ma Yinni Gusunōn u durō wi soka wi u yāku kowon yānu doke mi, ka gāa ñ sōw u koo yore. ⁴U nūn sōwōwa u nēē, a doo wuu suunu sōw a tōmbu yīreru koosi sirikanāw be ba weeweenu mō kōsa ye tōmba mō Yerusalemōn sō.

⁵Ma Esekieli u nua durō wi, u be ba tie sōwōmō u mō, i durō wi swīiyō wuu ge sōw kpa i tōmbu so i go. I ku bu mēeri ka wōnwōndu. I ku tii nēē. ⁶I bu goowo mam mam tōkōnu ka aluwaasiba ka wōndiaba ka tōn kurōbu ka bibu. Adama i ku be ba yīreru koosi mi baba. I toruo saa nēn sāa yerun di.

Ma ba torua ka Isireliban guro gurobu be ba wāa dii ten kōnōkōw. ⁷U nēē, i sāa yee te disi dokeo i ten yaari tōn gonu yibie. Yen biru kpa i da kōkōw i tōmbu go.

Ma ba yara kōkōw ba tōmbu sēsuka ba go.

⁸Sanam mē tōmba tōn be goomō, Esekieli u yō mi. Yera u yiira u siriru tem girari, u kōkōguru sua wōllō u nēē, Yinni Gusunōn kaa Isireli be ba tie kpuro gowa wunen mōru yen sōw?

⁹Yinni Gusunōn u nēē, be Isireliba ka Yudaban torana nu kpēa. Wee ben tem mē sōw, tōn gobera ta wāa, gem sari. Domi ba mō, nē, Yinni Gusunōn na ben tem deri. Na ñ maa waamō ye ba mō. ¹⁰Yen sōna nēn tii ña n bu seeyasiamō, na ñ bu mēerimō ka wōnwōndu. Na ñ maa tii nēnumō. Kon bu ben daa kōsiewa ye ba kua.

¹¹Durō wi u yāku kowon yānu doke mi, u Yinni Gusunōn sōwōwa u nēē, wee, na kua kpuro ye a man sōwōwa.

Yinni Gusunō

u maa Esekieli tii sōwōsi

(I maa mēerio 1:1-28)

10 Esekieli u mēera wōllun kōsobun weenasii ben wōllō. Ma u kpee gobiguru wa ta ka sina kitaru weene. ²Ma Gusunōn u durō wi u yāku kowon yānu doke mi sōwōwa u nēē, a duo uruu ben baa sōw, be ba wāa wōllun kōso ben temō. Kpa a dōw gēē gure wunen nōmōw wōllun kōso ben suunu sōwōn di kpa a da a dōw gēē yi wisi wuu ge sōw.

Yera Esekieli u wa durō wi, u da u dōw gēē yi sua. ³Sanam mē u tura sāa yee ten mi, wōllun kōso be, ba yō ten nōm geu gia. Ma guru wiru ta dii te yiba. ⁴Ma

Yinni Gusunƙon yiikon girima ya seewa wallun kɔso ben wallun di ya da s̄a yee ten kɔƙƙƙa. Ma s̄a yee te, ta wiisu yiba. Yera Yinni Gusunƙon yiikon giriman yam bururam s̄sira sere ka ten yaara. ⁵ Ma wallun kɔsobun kasenun wakɩnu nu kɔƙa sere s̄a yee ten yaara. Ma n s̄are nge Gusunƙon Dam kpurogiin kɔƙwa ga gari m̄. ⁶ Yera Yinni Gusunƙon u wi u ȳaku kowon ȳanu sebua mi s̄ƙwa u n̄e, a doo a d̄ƙ sua uruu be s̄ƙ, wallun kɔso ben baa s̄ƙ. Ma durƙ wi, u da uruu ben bɔku. ⁷ Ma kɔso ben turo u noma demie d̄ƙ gia, wi u w̄a ben sunu s̄ƙ. Ma u ka ye d̄ƙ gura u durƙ wi w̄e. Ma durƙ wi, u ka doona.

⁸ Ma n s̄are tɔnun noma yarima saa kɔso ben kasan tem di. ⁹ Ma Esekieli u maa uruu n̄e wa, yen baayere ya w̄a wallun kɔso ben turon bɔku. Uruu yen baayere ya ballimƙwa nge kpee gobigiru. ¹⁰ Ye kpuro ya weenewa ma n s̄are tia w̄a tian s̄ƙƙa. ¹¹ Ya koo kp̄i yu s̄i beri n̄e kpuro ya kun tii s̄iye. Ma ya d̄ƙ mi gia wallun kɔsobun wira w̄a. ¹² Kɔso ben wasi ka biru ka noma ka kasenu, ye kpuro ya noma kɔƙwa. Nge meya maa uruu n̄e ye kpuro ya m̄. ¹³ Ma Esekieli u nua ba uruu be sokum woo guna. ¹⁴ Wuswaa n̄ewa wallun kɔso ben baawure u m̄. Wuswaa gbi-ikaa ya ka Gusunƙon gradogia weene. Yiruse ya ka tɔnugia weene. Itase ya ka gbee sunƙgia weene. N̄ese maa ya ka gunƙ bakerugia weene. ¹⁵ Ma wallun kɔso be, ba ȳƙwa wall. Ba s̄are nge hunde koni ye u wa Kebarin daarun bɔku. ¹⁶ B̄a n swaa w̄ri, uruu be, ba ra n maa swaa w̄riwa. B̄a n seewa bu ka ȳ, uruu be, ba ku ra bu deri. ¹⁷ B̄a n ȳra, uruu ben tii ba ra ȳrewa. B̄a n ȳƙwa ba ra ka bu ȳwa. Domi hunde koni beya, ba uruu be gawe.

Yinni Gusunƙon yiiko

ya s̄a yee te derimƙ

¹⁸ Yera Yinni Gusunƙon yiikon girima ya doona dii kɔƙƙ gen min di ma ya na ya sina wallun kɔso be s̄ƙ. ¹⁹ Yera Esekieli u wa kɔso be, ba ben kasi deria ba seewa ba ȳƙwa ka uruu be. Ma ba da ba ȳra s̄a yerun kɔƙƙƙa ge ga w̄a s̄ƙ yari yeru gia. Ma Gusunƙon Isireliban Yinnin yiikon girima ya ballimƙ ben wall. ²⁰ Hunde koni ben bwesera Gusunƙon u dera u raa wa Kebari. Ma u gia ma wallun kɔsoba. ²¹ Ben baawure u wuswaa n̄e m̄ ka kasenu n̄e. Ma ba noma m̄ nge tɔnugia ya w̄a ben kasan tem. ²² Ben wusw̄e yi, yi ka hunde koni ye u wa Kebari migii weene. Ben baawure u d̄ƙwa deederu mi u wuswaa kisi.

Yinni Gusunƙon

u koo Yerusalemuƙu siri

ben toranun s̄

11 Yinni Gusunƙon Hunde u Esekieli sua ma u ka n̄n da s̄a yerun kɔƙƙƙa ge ga w̄a s̄ƙ yari yeru gia. Kɔƙƙ gen miya u tɔmbu yenda kɔƙbu wa. Be s̄ƙ, u Yaasania Asurin bii tuba ka Pelatia Benayan bii. Be kpuro ba s̄awa Isireliban wirugibu. ² Yinni Gusunƙon u n̄e, tɔn bii, tɔn be a wa mi, ba s̄awa be ba kɔsa bwisikumƙ ma ba tɔmbu bwisi k̄si k̄mƙ Yerusalemu. ³ Ba m̄, n ñ m̄ t̄e sa ko dinu bani. Domi Yerusalemu ya s̄awa nge wekeru. Ma b̄e ye yen tɔmbu sa s̄a nge yaa ye ya w̄a te s̄ƙ. ⁴ Yen s̄, t̄e tɔnun bii, a bu gerusio.

⁵ Ma Yinni Gusunƙon Hunde u n̄n kɔƙwa u n̄e, a bu s̄ƙƙa a n̄e, n̄e, Yinni Gusunƙon na ȳe be Isireliba ba bwisikumƙ ka ye ba gerumƙ. ⁶ Wee ba begibu goomƙ dabi dabinu wuu ge s̄ƙ. Ma gonu yiba ben sw̄e s̄ƙ. ⁷ Yen s̄, begii be ba go mi, ba s̄awa nge yaa. Ma wuu gen tii ga s̄a nge wekeru. Adama be ba tie ba wasi, ba koo bu yarawa bu ka doona. ⁸ Wee ba tabun berum m̄. Adama kon de taa bi, bu bu deema. N̄e, Yinni Gusunƙon na ye gerua. ⁹ Kon de bu yari wuu gen di. Kpa n bu tɔn tukobu noma beria. Nge meya kon ka bu sirisina. ¹⁰ Tabu s̄ƙ ba koo gbi. Kon bu siri be Isireliba, ben tem kɔƙ bura yer. Saa ye s̄ƙ ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunƙon. ¹¹ Wuu ge, ga ñ bu n̄enumƙ nge wekeru. Ba ñ ko n maa s̄a nge yaa te s̄ƙ. Ben tem kɔƙ bura yerƙwa kon bu siri. ¹² Saa ye s̄ƙ, ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunƙon win gere ba ñ m̄m kɔƙw̄e, ka win woodaba ba ñ sw̄i. Ma ba sere bwese tuku ni nu ka bu sikerenen gari sw̄i.

¹³ Sanam m̄e Esekieli u Yinni Gusunƙon gari yi gerumƙ, yera Pelatia Benayan bii u kpuna u gu. Saa ye s̄ƙƙa Esekieli u wuswaa tem girari u kɔƙƙ giru sua u n̄e, Yinni Gusunƙon, kaa dewa Isireli be ba tie bu gbisuku?

Yinni Gusunƙon u koo win tɔn

be ba yarine menna

¹⁴ Yinni Gusunƙon u n̄e, ¹⁵ tɔnun bii, wee, be ba w̄a Yerusalemuƙu ba Isireliba, wunen mero bisibu, ka be ba tie bwisi k̄mƙ ba m̄, bu ȳro mi ba yoru dimƙ mi, ba n ka Yinni Gusunƙon tonde, domi be, be ba w̄a Yerusalemuƙu mi, beya ba tem m̄e w̄e. ¹⁶ Adama a bu s̄ƙƙa a n̄e, baa m̄e na dera ba yarine mi, ba w̄a tem tukumƙ, s̄ƙ teeru ko na n ka bu w̄a nge m̄e na ra n w̄a s̄a yer. ¹⁷ Kpa n bu menna n yara bwese nin sunu s̄ƙƙ di mi ba yarine mi, n bu Isireliban tem w̄e. ¹⁸ Meya ba koo na kpa bu b̄u ni kpuro wuna ni ba ra raa s̄ mi, ni n̄e, Yinni Gusunƙon na ñ k̄. ¹⁹ Kon bu ḡru teu w̄e kpa n bu bwisiku kpaanu w̄e. Kon ben ḡru ge ga raa kɔƙbu nge kperu mi wuna, kpa n bu ḡru kƙƙ

wě ge ga du. ²⁰ Kpa bu ka nen gere mem nkwawa, bu nen woodaba swii. Ba ko n s̄awa nen t̄mbu, kpa na n maa s̄a Gusunƙ ben Yinni. ²¹ Adama be ba ȳrari ba ben k̄iru swii ba da ba b̄unu s̄aamƙ ni ne, Yinni Gusunƙ na ò k̄i mi, kon bu ben kookoosun are k̄sia. Ne, Yinni Gusunƙwa na yeni gerua.

Yinni Gusunƙ yiikon girima

ya yara Yerusalemun di

²² Yen biruwa w̄llun k̄so be, ba kasi deria ba seewa ka ben uruu be sannu. Ma Yinni Gusunƙ yiikon girima ya s̄s̄sire ben w̄ll. ²³ Ma win yiikon girima ye, ya seewa wuu suunun di ya da ya w̄a guuru garun w̄ll, wuun s̄s̄ yari yeru gia. ²⁴ Ma Gusunƙ Hunde u Esekieli sua k̄asi te s̄s̄, u ka wurama Babiloniƙ mi Isireliba ba yoru dimƙ. Saa yera k̄asi te u waamƙ mi, ta kpa. ²⁵ Ma u Isireli be ba yoru dimƙ mi, s̄s̄wa kpuro ye Yinni Gusunƙ u dera u wa.

Ba koo Isireliba yoru mw̄eri

12 Yinni Gusunƙ u Esekieli s̄s̄wa u nee, ² t̄nun bii, wee a w̄a mem nƙ sariban suunu s̄s̄. Ba nƙni mƙ adama ba ò k̄i bu ka yam wa. Ba swasu mƙ, adama ba ò k̄i bu ka gari nƙ yèn s̄s̄ ba b̄. ³ Yen s̄s̄, a s̄s̄ru koowo kpa a se a doona s̄s̄ s̄s̄ ben baawuren nƙni biru a da a n w̄a gam. S̄s̄kudo ba koo gia ma ba s̄a bwese mem nƙ sariba. ⁴ Yen biru Yinni Gusunƙ u nee, a wunen ȳnu m̄nƙ a yara wunen dirun di s̄s̄ s̄s̄ gb̄ara. Kpa a yari wuu gen min di yoka ben baawuren nƙni biru nge wi ba yoru mwa. ⁵ Kpa a gana yaba ben nƙni biru a wunen ȳnu yara min di. ⁶ U maa nee, a ȳa ni s̄s̄wo ben nƙni biru kpa a ka nu yari w̄kuru. Kpa a tii w̄ke ka yasa a ku ka tem me m̄eri. Domi na k̄iwa a n s̄a ȳreru Isireliban s̄s̄.

⁷ Ma u kua ye Yinni Gusunƙ u n̄n s̄s̄wa. U yara s̄s̄ s̄s̄ gb̄ara ka win s̄s̄ru nge wi ba yoru mwa. Yoka u da u gb̄araru yaba ka nƙma u win ȳa ni sua u yara w̄kuru t̄mbun nƙni biru. ⁸ Buru buru Yinni Gusunƙ u ka n̄n gari kua u nee, ⁹ Isireliba, mem nƙ sari be, b̄a n nun bikia ba nee, mba a m̄ mi, ¹⁰ a bu wisio a nee, Isireliban sunƙ wi u w̄a Yerusalemƙ mi, wiya ye a m̄ ya ka ȳa, ka sere maa Isireliba kpuro be ba w̄a mi. ¹¹ A s̄awa ȳreru te ta s̄s̄simƙ ma ba koo yoru da tem gam. Ya koo maa koora. ¹² Sunƙ wi u w̄a ben suunu s̄s̄ u koo win ȳnu gura w̄kuru kpa u yari. Ba koo gb̄araru yabawa bu ka yari min di. Kpa u tii w̄ke u ku ka win tem wa. ¹³ Ne, Yinni Gusunƙ kon n̄n yina beria kpa u w̄ri ye s̄s̄. Kon ka n̄n da Babilonin temƙ. Adama u ò tem me wasi. Miya u koo gbi. ¹⁴ Win sina asakƙbu ka win k̄sobu ka win tabu kowobu be kpurowa kon yarinasia kpa n de bu bu takobi s̄kiri. ¹⁵ Saa ye s̄s̄ra ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunƙ, n̄a n bu yarinasia bwese tukunun suunu s̄s̄. ¹⁶ Adama kon de gabu bu kisira tabun di ka ḡs̄run di ka bararun di kpa bu wa bu ka gere k̄sa ye ba ne,

Yinni Gusunƙ kua. Saa ye s̄s̄, ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunƙ.

¹⁷ Yinni Gusunƙ u maa nee, ¹⁸ t̄nun bii, ka nandaba kaa wunen p̄e di kpa a n diirimƙ a n ka nim nƙrumƙ. ¹⁹ Kpa a Isireliba s̄s̄ a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunƙ na gerua. Na nee, be, Yerusalemugibu ba koo ben d̄fanu diwa ka berum kpa bu nim nƙ ka nuku sankiranu. Domi ben tem mu kua bansu. Ḡa ni nu w̄a mi kpuro, nu koo kam kowa ben t̄n dam d̄re-bun s̄s̄. ²⁰ Wuu si su t̄mbu dabi su koo kowa bansu, kpa tem me kpuro mu kam ko. Saa ye s̄s̄ra Isireliba ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunƙ.

Yinni Gusunƙ gari

yi koo koora

²¹ Yinni Gusunƙ u maa Esekieli s̄s̄wa u nee, ²² mban s̄s̄na Isireliba ba ra n m̄ndu m̄ ba n m̄, wee t̄ra denyamƙ, adama k̄asi nin gara kun kooramƙ. ²³ Yen s̄s̄, a bu s̄s̄w̄ a nee, ne, Yinni Gusunƙ kon de m̄n te, tu kpe. Ba ò maa tu gerumƙ Isireliƙ. Adama a bu s̄s̄w̄ a nee, t̄ra turuku m̄. K̄asi nin baatere ta koo koorawa. ²⁴ Domi nin garu sari te ta koo kam ko. Nen gari ḡe maa sari yi ba gerua bu ka bu nƙni w̄ke Isireliƙ. ²⁵ Ne, Yinni Gusunƙ, ye na gerua kon ye ko. Ya koo koorawa ya ò t̄emƙ. Be, mem nƙ sariba, ka gem ben nƙni bira kon de gari yi, yi koora.

²⁶ Yinni Gusunƙ u maa nee, ²⁷ t̄nun bii, wee Isireliba ba nee, k̄asi ni a wa mi, nu ò kooramƙ t̄. Nu koo koorawa sere saa gaa. Yen s̄s̄, a bu s̄s̄w̄ a nee, ²⁸ ne, Yinni Gusunƙ na nee, gari yi na gerua kpuro yi koo koorawa t̄, ya ò t̄emƙ.

S̄mƙ weesugibu

13 Yinni Gusunƙ u maa nee, ² t̄nun bii, a t̄n be gerusio be ba tii kua nen s̄mƙbu. A de bu swaa daki ye kon bu s̄s̄. ³ Wee ye ne, Yinni Gusunƙ na bu s̄s̄w̄. Na nee, k̄sa koo bu deema be, be ba s̄a gari bakasu. Domi ben tiin bwisikuna ba swii ba ka gari gerumƙ, ba ò ḡanu ganu waamƙ. ⁴ Bee Isireliba been s̄mƙbu ba s̄awa nge gbeeku b̄nu ni nu b̄su bansu. ⁵ Wee ba ò dere bu gb̄ararun kuunu k̄re. Ba ò maa gb̄araru banƙ tu ka bu ganƙ ne, Gusunƙ m̄run saa s̄s̄. ⁶ Wee ba k̄asi weesuginu saarimƙ, ma ba gari gerumƙ yi yi ò s̄a gem. Ba m̄, wee ne, Yinni Gusunƙwa na bu ye kpuro w̄. Adama na ò bu ḡre. Ma ba tamaa kon ben garin dam sirewa. ⁷ Adama na nen s̄mƙ be s̄s̄w̄ ma ben k̄sinu nu s̄awa ni ben tii ba seka. Ben gari yi maa s̄awa weesu. Ba tamaa nen gariya ba t̄mbu s̄s̄w̄. N deema na ò mam ka bu gari koore. ⁸ Yen s̄s̄ t̄, kon bu w̄rima domi ba k̄sinu seka ma ba weesu kparamƙ. Ne, Yinni Gusunƙwa na yeni gerumƙ.

⁹ Kon bu nen dam s̄s̄si be, be ba weesu kparamƙ mi. Ba ò ayeru wasi nen t̄mbun suunu s̄s̄. Ba koo ben ȳsa go mi nen t̄mbun ȳsa yorua. Ba ò maa wurƙ ben

temɔ. Nge meya ba koo ka gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁰Wee ba nen tɔmbu nɔni wɔkumɔ ba mɔ, bɔri yenda wãa. Adama bɔri yendu garu sari. Nen tɔmba gani seeyamɔ. Ma sɔmɔ be, ba ye soo tɛenimɔ. ¹¹Adama a be ba soo tɛenimɔ mi sɔwɔ a nɛɛ, gana ye, ya koo wɔruma. Guru baka ya koo nɛ ka kpenu sannu kpa woo bɔkɔ gu se. ¹²Gana ye, yà n wɔruma saa yera tɔmba koo bikia bu nɛɛ, mba soo yen arufaani ye ba tɛeni mi. ¹³Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de nen mɔru yu woo bɔkɔ seeya, kpa guru baka yu nɛ. Kpa guru kpenu nu nɛ ka dam nu gãanu kpuro go. ¹⁴Kon gana ye sura yu wɔruma temɔ, kpa yen kpeɛkpeɛku gu sɔwɔsira. Ya koo bɛɛ wɔri kpa i gbisuku. Saa yera ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ¹⁵Nɛ, Yinni Gusunɔ kon nen mɔru yɔsuwa mam mam gana yen sɔ ka be ba ye soo doken sɔ. Saa ye sɔ, ba koo gere bu nɛɛ, gana ye, ya wɔruma. Be ba raa ye soo doke, ben goo kun maa wãa! ¹⁶Sɔmɔ weesugii be, ba kpa be, be ba raa gari gerumɔ Yerusalemun sɔ, be, be ba ra n waamɔ kãsiru sɔ ma bɔri yenda wãa, adama bɔri yendu garu sari. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Sɔmɔ tɔn kuro weesugibu

¹⁷Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliban tɔn kuro be ba tii kua nen sɔmɔbu sɔwɔ a nɛɛ, ¹⁸bɔruruba ba sãa. Domi ba kiasu gbinumɔ tɔmbun nɔm wĩinu sɔ nge bɔki ma ba tɔmbu kpuro yasi sɛkemɔ wirɔ bukurobu ka bibɔ kpa bu wa ba n ka tɔn be taare. Ba kɔwa bu nen tɔmbun wãaru kpeesia kpa na n begiru berua. ¹⁹Wee ba ñ man bɛɛɛ wɛɛmɔ nen tɔmbun wuswaɔ dĩa nɔm wɔnɔn sɔ. Ma ba tɔmbu goomɔ be n ñ weene bu go. Ma ba gabu deri be n weene bu go. Meya ba ra nen tɔmbu weesu kue kpa ba n ben wee si swaa daki. ²⁰Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon bu wɔri ben kɔ sin sɔ, si ba ka tɔmbun wãaru mwɛerimɔ mi. Kon bu si mwaariwa n gɛɛku kpa n be ba raa mwa yakia. ²¹Kon ben yasi yi gɛɛku kpa n nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Ba ñ maa kpɛ ba n bu mɔ. Ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ²²Ben weesun sɔ, ba gemgibu nukuru sankɔ, be, be na ñ daa kɔ n kɔsa kua. Ba yina bu tɔn kɔsobu kirɔ ko bu ka ben kom kɔsum deri kpa bu ben wãaru yakia. ²³Yen sɔ, ba ñ maa kãsinu ka gari weesugii mɔ. Kon nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Nge meya ba koo ka gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u bũu sãaru yina

14 Sɔwɔ teeru Isireliban guro gurobu gabu ba na ba Esekieli deema u ka bu bikiaru kua Gusunɔn mi. ²Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ³tɔnun bii, tɔn be, ba bũu sãamɔwa ben gɔruɔ, ma ba tii nu wɛ, ma nu dera ba wãa durum sɔ. Yera ba tamaa kon ben bikiaru wura? ⁴A bu sɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, Isireli goo ù n tii wɛ bũu sãaru sɔ, ma ta dera u toramɔ, ma u na nen sɔmɔ goon mi u ka nùn

bikiaru kua nɛ, Yinni Gusunɔn mi, nen tiiwa kon yɛro wisi nge mɛn nɔw win bũnu dabiru nɛ. ⁵Nen wisi biya bu koo de Isireliba bu bwisiku ben gɔruɔ be, be ba man yina ben bũu sãarun sɔ. ⁶Yen sɔ, a bu sɔwɔ a nɛɛ, nena na nɛɛ, bu gɔru gɔsio kpa bu ben bũnu deri ka maa kom kɔsum mɛ ba mɔ, mɛ mu ñ nɛ, Yinni Gusunɔn wɛremɔ.

⁷Isireliban goo ñ kun mɛ sɔw goo ben suunu sɔw ù n man deri u bũnu sãamɔ ma ta dera u toramɔ ma u na nen sɔmɔn mi u ka bikiaru ko nen mi, nɛ, Yinni Gusunɔn tiiwa kon nùn wisi. ⁸Kon yɛro wɔriwa n seeyasia kpa u n sãa seeda ye ba ko n da ka mɔndu ko. Kon nùn wunawa nen tɔmbun suunu sɔw di, kpa i gio ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

⁹Nen sɔmɔ goo ù n wura durɔ wi, u nùn nɔni wɔkua, ma u nùn bikiaru kua, nɛ, Yinni Gusunɔwa na dera u kua mɛ. Nen tiiwa kon sɔmɔ wi wuna nen tɔmbun suunu sɔw di. ¹⁰Sɔmɔ wi ka durɔ wi u bikiaru na mi, be kpurowa ba ko n sãa torobu. Ba koo maa ben tora nin are sɔbe. ¹¹Nge meya be Isireliba ba ñ maa tondamɔ nen swaan di. Ba ñ maa ben tii disi dokemɔ ka ben tora dabi ni. Ba ko n sãawa nen tɔmbu kpa na n sãa ben Yinni. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gãanu sari ni nu koo Gusunɔn siribu yɔrasia

¹²Yinni Gusunɔ u maa gerua u nɛɛ, ¹³tɔnun bii, su tɛ nɛɛ, tem gam tɔmbu ba man mem nɔwɔ sariru kua. Ma na bu nen dam sɔwɔ na ben dĩanu kam koosia na bu gɔruɔ kpɛ ba gbisukumɔ be ka ben yaa sabenɔ kpuro, ¹⁴baa tɔmbu ita beni Nɔwɛ ka Danieli ka Yoobu bà n wãa mi, ba ñ kpɛ bu tem men tɔmbu kpuro faaba ko ben gem sɔ. Ben tii tɔnawa ben gem mu koo de bu faaba wa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵Ñ kun mɛ nà n dera gbeku yɛɛ yi tem mɛ wɔri yi bu go kpuro kpa tem mɛ, mu ko bansu sere goo kun maa sarɔ mi, gbeku yɛɛ yin sɔ, ¹⁶sere ka nen wãaru, baa tɔmbu ita be, bà n wãa tem mɛ sɔ, tem megibu ba ñ kpɛ bu faaba wa. Tɔmbu ita be tɔnawa ba koo faaba wa, baa ben tiin bibu ba ñ kpɛ bu faaba wa. Ma tem mɛ, mu koo kowa bansu.

¹⁷Ñ kun mɛ nà n dera ba tɔn be tabu wɔrima, ma ba bu kam koosia sere ka ben yaa sabenɔ, ¹⁸baa tɔmbu ita be, bà n wãa mi, be tɔnawa ba koo faaba wa. Sere ka nɛ, Yinni Gusunɔn wãaru, ba ñ kpɛ bu mam ben tiin bibu faaba ko.

¹⁹Ñ kun mɛ nà n dera barara dua tem mɛ sɔ, ma ba gbisuka be ka ben yaa sabenɔ, ²⁰baa Nɔwɛ ka Danieli ka Yoobu bà n wãa tem mɛ sɔ, tem men tɔmbu ba ñ kpɛ bu faaba wa ben sɔ. Be ita ye tɔnawa ba koo faaba wa ben gem sɔ. Baa mam ben tiin bibu ba ñ kpɛ bu faaba ko ben gem sɔ.

²¹Yen biruwa Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee na Yerusalemu wahala baka nne yeni kpɛɛ n ka yen tɔmbu ka ben yaa sabenu go. Yera tabu ka gɔruɔ ka gbeku yɛɛ gɔbi ka baranu. ²²Adama gabu ba koo tiara kpa bu bu yara wuun di, kpa bu bɛɛ deema kpiki yeru mi. Saa ye sɔ, ñ n ben daa ka ben kookoosu wa, biti kun maa bɛɛ mɔ kɔsa ye na Yerusalemu kuan sɔ. ²³Ya koo bɛɛn

nukuru yemiasia ì n ben daa ka ben kookoosu wa. Saa ye sɔɔ, i ko i gia ma n ò kam sɔɔ na bu wahala yeba kpɛɛ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Resem dāa te ba dɔɔ doke

15 Yinni Gusunɔ u neɛ, ² tɔnun bii, reseɛm dāa ya dāa ye ya tie beɛɛ kere? Yen dāa kāsaa ya dāa kāsaa yi yi tie kere? ³ Ba koo kpɛ bu ye dendi bu ka sɔm-buru garu ko? Ba koo kpɛ bu ka ye gabatia ko?

⁴ Geema ya wāawa bu ka ye dɔɔ sɔre adama yen nɔsu yiru kpuro ka yen suunu sɔɔ yà n dɔɔ mwaara sɔmbu terà ya koo maa kpɛ yu ko. ⁵ Sanam me ya ò dɔɔ mwaare ba ò ka ye gāanu kue. Kaa sere gere ye ya den dɔɔ mwaara, ya ò maa garu koorɔ?

⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Nge me dānu sɔɔ reseɛm dāa ba ra dɔɔ doke, nge meya kon maa Yerusalemugibu seɛyasia. ⁷ Kon bu wɔrima. Ba tamaa ba yara dɔɔn di. Adama dɔɔ wi, u koo na u bu di, kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. ⁸ Kon de ben tem me, mu ko bansu, domi ba man mem nɔɔbu sariru koosi. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemu ya raa sāawa

nge bii wi ba kɔ

16 Yinni Gusunɔ u Yerusalemu yen kɔsa sɔɔsi saa Esekielin nɔɔn di, u neɛ, ³ Yerusalemu, ba nun marawa Kananin temɔ. Wunen tundo u sāawa Amɔre-ban bweseru. Ma wunen mero u sāa Hetiban bweseru. ⁴ Dɔɔma te ba nun mara ba ò nun bwia bure. Ba ò maa nun wobura a ka dɛera. Ba ò nun sɔre ka bɔru. Ba ò maa nun bekuru tɛkusi. ⁵ Goo kun wunen wɔnɔwɔndu kue u sere nun gāa nin gaa kua. Adama ba nun kɔwa yakasɔ dɔma te ba nun mara, domi ba nun tusa. ⁶ Saa ye ne, Yinni Gusunɔ na sarɔ wunen bɔkuɔ, na wa a wɔri mɔ wunen maru yānu sɔɔ. Ma na gerua na neɛ, bu de a n wāa baa me a yem wobura. ⁷ Ma na dera a kpɛa nge dāa yakasɔ. A kpɛa a kua kurɔ burɔ. Wunen bwā-su su ye. Ma wunen seri yi kpɛa. Adama terera a sɔimɔ mam mam. ⁸ Ma na sara wunen bɔkuɔ na nun meera ma na wa saa ya tura su ka kɔru ko. Ma na nen yaberun soo sua na ka wunen tereru wukiri. Ma na ka nun arukawani bɔkua ka bɔri na neɛ, a kua neɛgii. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Ma na nun wobura ka nim, na yem me a mwaare wuna, ma na nun gum sawa. ¹⁰ Ma na nun yabe te ba sɔma kua dokea ka bara ni ba kua ka gɔna ba buraru koosi, ka sekatia ye ba kua ka wɛɛ damgii, ka sere yabe geeru. ¹¹ Ma na nun bura yānu dokea ka sumi nɔɔmɔ ka saba wɔirɔ. ¹² Ma na taabu doke wunen wɛrɔ ka swaa tonkunu ka sere yasi beɛregia wunen wirɔ. ¹³ Nge meya na nun buraru kua ka wura ka sii geesu ka sere beku geeru te ba kua ka wɛɛ damgii ka yabe te ba sɔma dokea. Dɔɔ ni a ra maa di, nu sāawa som gem ka tim ka olifin gum. Ma a buram sosimɔ a dɔɔ nge sina kurɔ. ¹⁴ Ma a yɔsiru yara bwesenun suunu sɔɔ wunen buram sɔ. Wunen buram me, mu yibawa nen

bura yāa ni na nun kuan sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemu

ya tii kurɔ tanaru kpɛɛ

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa neɛ, Yerusalemu, a wunen naane doke wunen buram sɔɔ. Ma a tii kua nge kurɔ tanɔ yɔsi te a yaran sɔ. Tɔnu baawure wi u sarɔ mi kpuro, a ra nùn tii wɛwa. ¹⁶ Ma a wunen yāa nɔniginu sua a ka da a wunen gungunu mi a ra bũnu sã buraru kua. Miya a tii wɛ. Ye a kua mi, goo kun yen bweseru waare. Meya yen bwesera kun maa kooramɔ. ¹⁷ Ma a wunen bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu sua a ka bũu tɔn durɔbu seka ma a nu sakararu koosi. ¹⁸ Ma a wunen yāa ni ba sɔma doke sua a bũu ni wukiri. Ma a maa nen gum ka nen turare sua a nu wɛ. ¹⁹ Ma a maa dɔɔ ni na ra ka nun diisie sua a ka bũu ni yākuru kua nge me ba ra man yāku nubu durorugiru kue. Dɔɔ niya som ka gum ka tim. Yeniwa ya kooru. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ²⁰ Adama sakara te, ta ò nun tura. Ma a wunen bii be a man marua mwɛera a ka bũu ni yākuru kua. ²¹ Wee a nen bibu sakira a ka bũu yāku dɔɔ mwaararugiru kua. ²² Yen kom kɔsum me sɔɔ, a ò maa wunen wɔndiaru yaaye ka sanam me a wāa tereru wunen maru yem sɔɔ.

²³ Ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ ma a kua bɔrura kɔsa ye a kuan sɔ. ²⁴ Wee a tii sakara kunu gira ka maa bũu turanu baama kpuro. ²⁵ Wee swaa keenanu baama a bũu turanu kua, ma a kom kɔsum kua a tii tɔmbu kpuro wɛ. Be ba gesi sarɔ mi kpuro, ba ra ka nun dendiwa. Ma a wunen sakararu kpɛasia. ²⁶ A ka wunen berusebu Egibitigibu be ba wasin dam mɔ mi, sakararu kua. Ma a wunen sakararu kpɛasia a ka nen mɔru seeya. ²⁷ Yera na nun nen dam sɔɔsi na nun nɔma demie. Ma na nun doke nen yibereban nɔmu sɔɔ. Yibere bera, Filisitiba be ba biti soora wunen daa kɔsan sɔ. ²⁸ Yen biru ma a da a ka Asirigibu sakararu kua, domi a ò deba. A da a tii bu wɛ. Adama ka me, a ò deba. ²⁹ Ma a da a ka Kananiba sakararu kua ka Babilonigibu. Ka me, a ò deba. ³⁰ Anna a dam sariru wa mi. A tii kuawa nge sakara kowobun yinni. ³¹ Domi a sakara kunu gira swaa keenanɔ ma a bũu turanu kua baama kpuro, a ku ra mam maa kurɔ tanɔ gobi mwe. ³² A sāawa nge kurɔ tanɔ sakara kowo wi u durɔ tukobu mwaamɔ win durɔn ayerɔ. ³³ Kurɔ tanɔ baawurewa ba ra gāanu kɛ. Adama wune, a durɔ tanɔbu gāanu wɛemɔ kpa a ka bu gawama beri berika kpuron di. ³⁴ Ye kurɔ tanɔbu ba ku ra ko yera a kua sakararu sɔɔ, domi ye kaa ka durɔ tanɔbu kɛnu mwaari, wunen tiwa a ra bu wɛ.

³⁵ Tɛ, ne, Yinni Gusunɔ na neɛ, Yerusalemu, a man swaa dakio wune wi a sāa nge kurɔ tanɔ. ³⁶ Wee a dera ba wunen dukia yarinasia baama, ma ba wunen tereru wa sanam me a sakararu mɔ ka bũu ni a kɔ, ni nu kun mam waabu wā. Ma a wunen bibun yem yari a ka bũu ni yākuru kua. ³⁷ Yen sɔna kon wunen kɔnasi be

menna ka sere maa be a tusa. Be kpurowa kon men-nama baama kpuron di, kpa n nun ȳsu tereru ben wuswaaw. ³⁸ Kon nun seeyasiawa nge me ba ra tɔn gowobu ka kurɔ tanɔbu seeyasie. Yem mu koo nun wukiri nen mɔru ka nen nisinun saabu. ³⁹ Kon nun beri wunen kɔnasi ben nɔmaw. Ba koo wunen kunu ka wunen gunguu ni kɔsuku. Ba koo wunen bura ȳaa ni a doke potiri kpa bu nun ȳsu tereru. ⁴⁰ Saa ye sɔɔ, kon tɔmbu seeya bu nun seesi bu kpenu kasuku kpa bu nun takobiba sɔkiri. ⁴¹ Ba koo wunen dia d̄ɔɔ meniki kpa bu nun seeyasia kurɔ dabinun wuswaaw kpa n de wunen sakararu tu kpe. A ñ maa ben goo ḡaanu w̄ɛmɔ. ⁴² Nen mɔru koo sure. Na ñ maa ka nun nisinu m̄. Meya na ñ maa ka nun mɔru m̄. ⁴³ Ka me, yèn s̄ɔ a ñ yaaye nge me na nun nɔkri wunen birun di, ma a nen mɔru seeya ka wunen kookoosu, yen s̄ɔ, kon de a yen are wa. Domi a sekuru sari kom kua ma a b̄nu s̄awa.

Yerusalemuwa ya daa k̄sa bo

⁴⁴ Wee be ba ra mɔn teni ko bu n̄ɛ, nge me mero u s̄aa, nge meya win bii wɔndia u ra n s̄aa, ba koo n̄ɛ, wuna ta ka ȳa. ⁴⁵ A s̄awa wunen meron bii wi u durɔ ka bibu yina. A s̄awa nge wunen maabu be ba durɔ ka bibu yina. B̄ɛn mero u s̄awa H̄eti. Ma b̄ɛn tundo u s̄aa Am̄ɔregii. ⁴⁶ Wunen mɔɔ wi u w̄aa s̄ɔɔ ȳɛsan nɔm geu gia, wiya Samari ka yen bii wɔndiaba. Wunen wɔɔ wi u maa w̄aa s̄ɔɔ ȳɛsan nɔm d̄waru gia wiya Sodomu ka yen bibu. ⁴⁷ N ñ m̄ ben yira a sw̄ii tɔna. Ye a kua ya kp̄a. Wee a sankira a bu kere wunen sw̄ɛ kpuro s̄ɔɔ. ⁴⁸ Sere ka nen w̄aaru Sodomu ye ya s̄aa wunen wɔɔ ya ñ kue nge me a kua wun̄ɛ ka wunen bibu. ⁴⁹ Tora ni ya kua wee. Ya tii sue ma ya w̄aa doo nɔkri ka b̄kri yendu s̄ɔɔ. Ya ku ra wɔnɔwɔndobu ka s̄aarobu somi. ⁵⁰ Wunen mero bisi be, ba tɔnu bie ba k̄sa kua nen nɔni s̄ɔɔ. Ye na wa me, yera na bu gira. ⁵¹ Wunen mɔɔ Samari kun mam wunen torarun saka kue. Wunen k̄sa ya wigia dabinu kera. Ma wunen kom k̄sum mu dera ba nun sanɔ kera. ⁵² Wun̄ɛ wi a ra raa bu taare w̄ɛ wee a sekuru wa. Domi wunen kom k̄sum mu begim kera. B̄a n wunen daa ye m̄ɛra ba ra deem̄wa be, ba mam d̄ɛre. T̄ɛ a kua sekurugii yèn s̄ɔ b̄a n wunen daa m̄ɛra ba ra wa ba sanɔ s̄aa.

Sodomu ka Samari

ya koo wurama nge yellu

⁵³ Yinni Gusunɔ u Yerusalemu s̄ɔɔwa u n̄ɛ, kon Sodomu ka Samari ka ben bii wɔndiaba seeya ka sere maa wun̄ɛ Yerusalemugibu. ⁵⁴ Wunen mɔɔ Samari ye, ka wunen wɔɔ Sodomu ben nukura koo yemia yèn s̄ɔ wunen tii a sekuru wa. ⁵⁵ Ba koo wurama nge yellu be, ka ben bibu. Meya maa wunen tii kaa wurama nge yellu wun̄ɛ ka wunen bibu sannu. ⁵⁶ Sanam me a tii sue, a ra ka Sodomu gari kowa ka tii suabu wunen k̄sa yu sere s̄ɔɔsira batuma s̄ɔɔ. ⁵⁷ T̄ɛ, wuna Ed̄muba ka Filisitiba ba koo ȳɛ. Wee ba nun gema yam kpuro.

⁵⁸ Ma a wunen sekuru sariru ka daa k̄san are s̄ɔɔwa. N̄ɛ Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁵⁹ N̄ɛ, Yinni Gusunɔ na n̄ɛ, wee a man gema. A ñ nen arukawani yibie. Yen s̄ɔ, kon nun k̄sie ye a man kua. ⁶⁰ Adama ka me, na ñ nen arukawani ye duarimɔ ye na ka nun b̄kua wunen wɔndiarun di. Kon maa ka nun arukawani b̄ke ya n w̄aa sere ka baadommas. ⁶¹ Kaa bwisiku ye a kua kpa sekuru tu nun mwa n̄a n nun wunen maabu ka wɔnɔbu nɔmu beria bu nun wiru kp̄iia nge wunen bibu. Adama na ñ ye m̄ arukawani ye na ka nun b̄kuan s̄ɔ. ⁶² Kon kpam ka nun nen arukawani b̄ke kpa a gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ. ⁶³ Kpa a yaaya ye a kua gasɔ, kpa sekuru tu nun mwa sere a kp̄ana a gari gere. Adama n̄ɛ kon nun wunen toranu kpuro suuru kua. N̄ɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gunɔ bakeru ka resem

17 Yinni Gusunɔ u gerua u n̄ɛ, ² tɔnun bii, a Isireliba m̄ɔndu kuo. ³ A n̄ɛ, am̄eniwa n̄ɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na n̄ɛ, gunɔ bakeru gara w̄aa ta kasa d̄ɛu ma ta san bakasu m̄ si su nɔni bwese bwese seka m̄. Ma ta ȳɔɔwa ta da sere Libanin guurun wii kp̄iiru. Ma ta da ta d̄aa ye ba m̄ sedurun wii kp̄iiru w̄a. ⁴ Ma ta d̄aa ten k̄asa ye ya gunum bo w̄a ta ka da ta yi tem mi ba ra tenkuru ko, wuu ḡɛ s̄ɔɔ tenkuba ba w̄aa. ⁵ Ma ta d̄aa kp̄ii p̄tura gaa sua ta da ta gira nge d̄aa ye ya ra n w̄aa nim b̄kua mi tem gem mu w̄aa, mi nim mu yiba. ⁶ Kp̄ii p̄tura ye, ya seewa ya kp̄ɛa nge resem koru te ta yasia adama ta ñ gunu. Ma ten k̄asi yi m̄ɛra gunɔ bake ten bera gia. Ma ten gbini yi dua tem men s̄ɔɔɔ. Ma d̄aa ye, ya ḡsia resem, ya kp̄ara ya k̄asi kua. ⁷ Yen biruwa gunɔ bakeru gara na ta kasa d̄ɛu. Ten sansu taasine. Ma resem koo te, ta ten gbini ka ten k̄asi ḡsie gunɔ bake ten mi gia, domi ta tamaa ta koo nim wa mi gia. ⁸ N deema ta raa girewa tem gem s̄ɔɔ mi nim yiba kpa tu k̄asi geenu ko tu bii geenu ma kpa ta n s̄aa resem gea. ⁹ Wee ye n̄ɛ, Yinni Gusunɔ na bikia. Na n̄ɛ, resem yen bweseru ya koo kp̄i yu kuura? Gunɔ bake gbiikii te, ta koo wura tu ye deri ta kun yen gbini wukura? Ta koo wura ta kun yen marum go, kpa ten kp̄ara kp̄em me, mu gbera? Ñ n men na, n ñ maa tilasi tɔn dabinu bu na bu ka ye wuka. ¹⁰ Wee ta duura, adama ta koo kuura? S̄ɔɔ yari yerun woo ḡa n tu baba, ta ñ koo gbera? Geema ta koo gbera mi ta duura.

Mɔn ten tubusianu

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa n̄ɛ, ¹² a Yudan mem nɔɔ sari be bikio a n̄ɛ, ba mɔn ten tubusianu ȳɛ? A bu s̄ɔɔɔ a n̄ɛ, wee Babilonin sina boko u da Yerusalemu. U ben sina boko mwa ka win sina asakp̄ɔbu ma u ka bu da Babiloni. ¹³ Ma u turo ḡɔsa wi u s̄aa nge kp̄ii p̄tura sina bibu s̄ɔɔ, u ka n̄n arukawani b̄kua. U n̄n b̄rusia. Ma Babilonin sina boko wi, u ben bukurobu gura u ka da win tem. ¹⁴ Kpa Yudaban tem mu biru wura, mu ku maa kuura. Kpa bu win arukawani ye

mɛm nɔkwa. ¹⁵ Adama be Yudaba ba Babilonin sina boko wi seesi ba sɔmɔbu gɔra Egibitib bu ka dumi ka-suma ka sere maa tɔn dabinu. Wi u yen bweseru kua, u koo kisira? Domi u arukawani kusia.

¹⁶ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, sere ka nen wāaru, sina boko wi, u koo gbiwa sunɔ wi u nùn bandu wɛn temɔ. Domi u n win nɔk mwɛɛru yibie. Babiloni miya u koo gbi. ¹⁷ Baa Egibitin sunɔ ù n tabu kowo dabiru mɔ be ba dam mɔ, u n kɔɛ u bu somi bu ka tii yina sanam mɛ Babilonin sina boko u koo na u wɔrusu gbe u tabu sɔa kɔɔ u ka tɔn dabinu go. ¹⁸ Domi durɔ wi, u maa win nɔk mwɛɛru atafiiru kua, ma u arukawani kusia yɛ sɔɔ u raa win nɔk mwɛɛru doke. Yen sɔ, u n kisiramɔ.

¹⁹ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, sere ka nen wāaru, nen arukawaniwa Isireliban sina boko u atafiiru kua u kusia. Yen sɔ, u koo yen are wa. ²⁰ Kon nùn yina beria kpa u wɔri ye sɔɔ. Kon ka nùn da Babilonɔ. Miya kon nùn siri win naanɛ sari te u kuan sɔ. ²¹ Win tabu kowo be ba koo duki su, kon bu naa swiwa n go ka takobi. Be ba tiara kpa bu yarina nge woo. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ nɔk mwɛɛru

²² Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, nen tiiwa kon dāa kāasa kɔɔma mɛɛri sɛduru yen wii kpiiru kpa n ye bura, kpa n da n ye gira guuru garun wɔllɔ te ta gunu. ²³ Kon ye girawa guuru garun wɔllɔ te ta gunum bo Isireliɔ. Ten kāasi yi koo kuurawa kpa tu binu ma ta n sāa dāa te ta waabu wā. Gunɔ bwese bweseka ya koo sokuru ko ten kāasi sɔɔ. Kpa su n kukua ten saarɔ. ²⁴ Saa yera dānu kpuro nu koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. Nena na ra dāa ni nu gunu kawɛ, kpa n ni nu piiburu bo gunum sosi. Mɛya na ra ni nu wuru bekusu sāa gberasie, kpa n ni nu gbere bɔkɔm doke. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Mɛya ya koo maa koora.

Gusunɔ u ra baawure siriwa

nge mɛ win daa ya nɛ

18 Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² Esekieli, mban sɔna Isireliba ba ra mɔn teni ko bu nɛɛ, baababa ba resɛm birenu di, ma ben bibun nɔsu yaaya.

³ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ, na bɛɛ sɔmɔm ma sere ka nen wāaru, i n maa mɔn teni gerumɔ Isireliɔ. ⁴ Geema, nena na baawuren wāaru neni, baaba ka bii. Yen sɔ, wi u tora wiya u koo gbi.

⁵ Su tɛ nɛɛ, goo u wāa u gea mɔ, win daa ya wā. ⁶ U ku ra de gungunɔ u būu sā. U ku ra maa būu yākunuu di. U ku ra ka goon kurɔ mɛnɛ. Mɛya u ku ra maa ka tɔn kurɔ mɛnɛ sanam mɛ u yasa mɔ. ⁷ U ku ra goo gbeni. U ku ra maa goo sɔmburu koosie kam. U ra wi u win dibu neni win tɔruba wesie. U ra wi gɔɔra mɔ dīanu wɛ. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wɛ. ⁸ U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ku ra n maa wāa weesun swaa sɔɔ. U ra siriwa dee dee, u baawure nùn

win gem wɛ. ⁹ U ra nen woodaba mɛm nɔkwe mam mam. Tɔnu win bwesera nɛ, Yinni Gusunɔ na ra soku gemgii. Win wāara ta koo dakaa da.

¹⁰ Su maa tɛ nɛɛ, durɔ wi, u bii mɔ wi u ra tɔmbu wɔri u go, u ben yānu gura, n kun mɛ u ra daa kɔsa gaa ko. ¹¹ N deema win baaba ku ra yen bweseru ko. Bii wi, u ra būu yākuru de gungunɔ. U ra ka gabun kurɔbu mɛnɛ. ¹² U ra bwɛɛbwɛɛ sɔmburu koosie kam. U ra tɔmbu gbeni. U ku ra be u tɔruba mwaari ye wesie. U ra būnu sā, kpa u n kom beretɛkɛ mɔ. ¹³ U ra tɔmbu gobi bɔkure u nim doke. N weenɛ tɔnu win bweseru u n wāa? Aawo, u koo gbiwa. Domi u daa kɔsa kua. Win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ.

¹⁴ Su tɛ nɛɛ, bii wi, u seewa u mara. Ma win bii u seewa u win tondon toranu kpuro wa. Adama u n win tondon yira ye swi. ¹⁵ U ku ra būu yākuru de gungunɔ. U ku ra būnu sā ni Isireliba ba sāmɔ. U ku ra ka goon kurɔ mɛnɛ. ¹⁶ U ku ra goo sɔmburu koosie kam. U ku ra be ba win dibu neni tɔruba mwaari. U ku ra gbeni. U ra wi gɔɔra mɔ dīanu wɛ. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wɛ. ¹⁷ U ku ra n wāa weesun swaa sɔɔ. U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ra nen woodaba mɛm nɔkwe. Bii wi, u n gbimɔ win tondon toranun sɔ. U ko n wāawa ka gem. ¹⁸ Adama tundo wiya u koo gbi win toranun sɔ domi u tɔmbu tɔya kua u gbeni.

¹⁹ I bikiamɔ i mɔ, mban sɔna bii kun win tondon durum are sɔmɔm. Geema, bii kun ye sɔmɔm yɛn sɔ u gea kua. Ma u sɔa dee dee nen yira sɔɔ, u nen woodaba mɛm nɔkwa mam mam. Yen sɔna u ko n wāa. ²⁰ Wi u tora, wiya u koo gbi. Bibu ba n ben baababan toranun are sɔmɔm. Mɛya baababa ba n maa ben bibun toranun are sɔmɔm. Kon gemgii nùn win are wɛ yɛn sɔ u kom gem kua. Kpa n maa tɔn kɔso sɛyasia yɛn sɔ u kɔsa kua.

Kɔsan kirɔ

²¹ Tɔn kɔso ù n win daa kɔsa deri, ma u gem swi nge mɛ nen wooda ya gerua kpuro, u n maa gbimɔ. ²² Kon win toranu kpuro duari, kpa n de u n wāa gea ye u mɔn sɔ. ²³ I tamaa nɛ, Yinni Gusunɔ na kɔ tɔn kɔso u gbi? Aawo. Ye na kɔ, yera u gɔru gɔsia kpa u n wāa. ²⁴ Adama wi u gem deri, ma u daa kɔsa mɔ nge tɔn kɔso, i tamaa u ko n wāa? Aawo. Kon win yellun daa gea ye duariwa kpa n de u gbi win daa kɔsa ka win mɛm nɔk sarirun sɔ. ²⁵ Bɛɛ Isireliba, i mɔ, nen gere ye, ya n sāa dee dee. I swaa dakio i nɔ. Nen gerewa ya n sāa dee dee? Nge bɛyɛa i saka saramɔ. ²⁶ Gemgii ù n gea deri, ma u kɔsa mɔ, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ. ²⁷ Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri, ma u daa gea mɔ, u win wāaru wɔramɔwa. ²⁸ U ko n wāa, domi u gia ma kɔsa u raa mɔ, ma u ye deri. N n men na, u n maa gbimɔ. ²⁹ Bɛɛ Isireliba i mɔ, nen gere ya n sāa dee dee. Adama n n mɛ, bɛyɛa i saka saramɔ. ³⁰ Yen sɔ, kon baawure siriwa nge mɛ win daa ya sāa. N n men na, i bɛɛn daa kɔsio i kɔsa deri. I ku de bɛɛn daa kɔsa yu bɛɛ kam koosia. ³¹ I bɛɛn daa kɔsa derio kpa i bɛɛn gɔrun bwisikunu gɔsia. Mban sɔna i ko i tii go. ³² I yɛ ma nɛ,

Yinni Gusunɔ, na ñ goon ɔɔ kɪ. Ñ n men na, i gɔru ɔɔ-sio kpa i wa i n wāa.

Ba Isireliban sinambu

ɔɔ wuri kuamme

19 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a ɔɔ swiɣɔ Isireliban sina bibun sɔ, a nɛɛ,
² ben mero u sãawa nge gbee sunɔ niu geu ge ba yɛ gbee sinansun suunu ɔɔ.
 Ga ra n gen binu kpunewa ga n nu diisiamaɔ.
³ Ma ga gen buu teu seeya ga kua kpɛmbu.
 Ga gu yaa mwaabu sɔɔsi, ma ga tɔmbu sɛsukum wɔri.
⁴ Ye sɔba gen gari nua, ma ba gu yina beria.
 Yera ba gu mwa ka kɔkɔru ba ka da Egibitiɔ.
⁵ Ma gen mero ga mara gu wurama.
 Adama ga temanabu kpana, ga wa n ñ koorɔ.
 Yen biruwa ga maa gen buu teu sua ga seeya ga dam kua, ga kua gbee sunɔ kpɛmbu.
⁶ Ma ga wɔri gbee sinansun wuuru ɔɔ.
 Ga yaa mwaabu mɛera.
 Ma ga tɔmbu sɛsukum wɔri.
⁷ Ga tem min sina kpaaru wɔri ga sura.
 Ma men wusu kua bansu.
 Ma tɔmbu ka ye ya wāa tem mɛ ɔɔ kpuro ya berum soora gen kukiribun sɔ.
⁸ Ma bwesenu nu menna nu ka gu tabu kua.
 Bwese ni, nu nawa yam kpuron di.
 Ba gu suura kua ga wɔri.
⁹ Ma ba gen wɛru yaba ba taabu doke ba gu sɔri diru garu ɔɔ.
 Yen biru ba ka gu da Babilonin sina bokon mi.
 Ma ba gu kenusi sere ba ñ maa gen kukiribu ɔɔ Isireliban guunɔ.
¹⁰ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ben mero u sãawa nge resɛm ye ba duura daa toran bɔkuɔ.
 Resɛm ye, ya ra ma.
 Ya maa kãasi yiba nim mɛ ya waamɔn sɔ.
¹¹ Ya kãasi damgii mɔ yi ba koo kpɪ bu ka sina deki ko.
 Ya waabu wā, yen gunum ka yen kãasi dabinun sɔ.
¹² Adama ba ye wuka ka mɔru ba sura temɔ.
 Woo ge ga wee sɔɔ yari yerun di, ga yen marum gberasia.
 Yen kãasi damgii yi, yi gbera yi dɔɔ mwaara.
¹³ Tɛ ya gire tem gbebum ɔɔ

mi gāanu ku ra kpi.

¹⁴ Ma dɔɔ u yara saa yen kãasin di u yen marum mwa.

Ya ñ maa kãasa damgia mɔ ye ya koo ko sina deka.

Womu geni ga sãawa ɔɔ wuri. Geya ba ko n da ko bā n ɔɔ wuri mɔ.

Isireliba

ba Yinni Gusunɔ seesi

20 Sanam mɛ Isireliba ba wā yoru ɔɔ Babiloniɔ, yoo ten wɔɔ ɔɔba yirusen suru ɔɔbusen sɔɔ wɔkuruse ɔɔra ben guro gurobu gabu ba na Esekielin mi u ka bu bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi. Ma ba na ba sina win wuswaɔ. ² Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ³ tɔnun bii, a tɔn beni sɔɔɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, n ñ Isireliba ba nawa bu ka nen kɪru bikia? Sere ka nen wāaru na ñ wuramɔ bu man gāanu bikia.

⁴ Tɛ a ɔɔru koowo a ka bu siri. A bu yaayasio kom kɔsum mɛ ben baababa ba man kua. ⁵ Ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ wee. Na nɛɛ, sanam mɛ na be, Isireliba gɔsa be, be ba sãa Yakɔbun bweseru na bu ɔɔ mweeru kua ka bɔri. Ma na bu tii sɔɔsi Egibitiɔ, na bu sɔɔwa na nɛɛ, nena na ko n sãa ben Yinni. ⁶ Yen dɔma tera na bu ɔɔ mweeru kua ka bɔri na nɛɛ, kon bu yara Egibitin di. Kpa n ka bu da tem mɛ na bu gɔsia ɔɔ mi tim ka bom mu yiba. Tem mɛ, mu sãawa mɛ mu tem kpuro buram kere. ⁷ Na bu sɔɔwa na nɛɛ, baawure u win bũu ge u kɔde sãa derio kpa u ku raa tii disi doke ka Egibitin bũu ni. Domi nena na sãa Gusunɔ ben Yinni.

⁸ Ka mɛ, ba man seesi ba yina bu man swaa daki. Ben goo kun bũu ni deri, nì ɔɔ ben kɔde wāa. Ba ñ Egibitin bũu ni deri. Ma na bwisika n bu mɔru kpuro seesi n bu wɔri Egibitiɔ. ⁹ Adama na bu deri, domi na ñ kɪ nen yɪsiru tu sankira bwese tukunun suunu ɔɔ yèn sɔ na tii bwese tuku ni sɔɔsi ¹⁰ sanam mɛ na Isireliba yara Egibitin di na ka da gbaburɔ. ¹¹ Ma na bu sɔɔwa ye ba koo ko ka sere nen woodaba ye ba koo swi ba n ka wāa. ¹² Na bu tɔɔ wɛrarugiru wɛ ta n sãa yɪreru te ta sɔɔsimɔ ma nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu wuna nenem. ¹³ Adama be Isireliba ba man seesi gbaburɔ ba ñ nen woodaba ka nen gere mem ɔɔwe ye bā n swi ba ko n wāaru mɔ. Meyā ba ñ maa nen tɔɔ wɛrarugiru mem ɔɔwe sere na bwisika n ka bu mɔru ko n bu kpeerasia gbaburɔ. ¹⁴ Adama nā n ye kua, bwese tukunu nu koo nen yɪsiru gem, nɪn ɔɔni biru na bu yara Egibitin di. ¹⁵ Yen sɔna gbaburɔ na ɔɔmu sua na bɔrua na nɛɛ, na ñ maa ka bu dɔɔ tem buram mɛ ɔɔ, mi tim ka bom mu kokumɔ mɛ na bu ɔɔ mweeru kua. ¹⁶ Domi ba ñ nen woodaba ka nen gere mem ɔɔwe. Meyā ba maa nen tɔɔ wɛrarugii te disi doke yèn sɔ ben gɔru ga woo bũnun mi gia. ¹⁷ Ka mɛ, na ben wɔnwɔndu wa na ñ bu gɔ gbaburɔ.

Isireliba ba ñ ben

mɛm nɔɔbu sariru deri

¹⁸ Na ben bibu sɔɔwa gɔɔburɔ na nɛɛ, bu ku ben baababan yira swii, bu ku ko ye ba bu sɔɔwa, bu ku maa tii disii koosi ka ben bɔnu. ¹⁹ Adama bu nɛ Gusunɔ ben Yinnin woodaba ka nen gere swiiyɔ kpa bu ka ye kpuro sɔmburu ko. ²⁰ Bu nen tɔɔ wɛrarugiru wunɔ nenɛm kpa ta n sɔa yireru nɛ ka ben baa sɔɔ, te ba koo ka gia ma na sɔawa Gusunɔ ben Yinni. ²¹ Adama ka mɛ, bii be, ba man seesi, ba ñ nen woodaba ka nen gere mɛm nɔɔwɛ ye bɔ n swii ba ko n wɔaru mɔ. Ba nen tɔɔ wɛrarugiru disii doke. Ma na bwisika n ka bu nen mɔru seesi gɔɔburu mi. ²² Adama bwese tukunu nu ku ka nen yisuru gem sɔ, na ñ bu gɔanu kue. Domi bwese nin wuswaɔra na be, Isireliba yara Egibitin di. ²³ Gɔɔburu miya na nɔma sua wɔllɔ na bɔrua na nɛɛ, kon bu yarinasia bwesenu sɔɔ ka tem tukumɔ. ²⁴ Domi ba ñ nen woodaba ka nen gere mɛm nɔɔwɛ. Ma ba nen tɔɔ wɛrarugii te disii doke. Ma ba ben kɔɔɛ doke ben baababan bɔnu sɔɔ. ²⁵ Nɛna na maa bu wooda wɛ ye ya ñ bu gea maruammɛ ka ye ya ñ bu wɔaru wɛɛmɔ. ²⁶ Na dera ba disii duura ye ba ka ben bii gbi-ikobu yɔku dɔɔ mwaararugiru mɔ, kpa nanum bu mwa kpa bu gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u koo Isireliban

bɔu sɔaru kpesia

²⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnɔn bii, a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, ben baababan tii ba man tora, ba ñ nen arukawani yibie. ²⁸ Na ka bu da tem mɛ sɔɔ mɛ na bu nɔɔ mɛwɛru kua na sire ka bɔri. Miya ba ben bine doke gungunu gia ka dɔa kubenu gia. Ma ye kpuro ya kua ben bɔu yɔku yenu. Miya ba ra yɔku dɔɔ mwaararuginu ko ka sere ni ba ra ko ka gberun dɔanu ka tam kpa bu turare dɔɔ doke. Ye kpuro ya dera nen mɔru seewa. ²⁹ Ma na bu bikia na nɛɛ, mba gunguu ni, nɔn mi i ra n naamɔ. Saa yen dɔma ten di, ba ben yɔku yenu sokumɔ gungunu. ³⁰ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku tii disii koosi nge ben baababa. Bu ku maa bɔnu gasiri bu sɔ. ³¹ Wee tɛ, ba tii disii mɔ ba bɔnu gasirimɔ ba ka nu kɛnu daawammɛ ma ba ka nu ben bibu yɔkunu kuammɛ. Yera ba tamaa ba koo bikiaru ko nen mi? Aawo, sere ka nen wɔaru na ñ wuramɔ bu bikiaru ko nen mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³² Ba tamaa ba koo ko nge bwese ni nu tie, kpa ba n dɔnu ka kpenu sɔamɔ. Adama n ñ koorɔ. ³³ Sere ka nen wɔaru ka dama kon bu wɔri kpa n bu seesi, kpa na n bandu dii be sɔɔ. ³⁴ Kon bu yara bwese tuku nin suunu sɔɔn di mi ba yarinɛ kpa n bu mɛna n bu nen dam ka nen mɔru sɔɔsi. ³⁵ Kon ka bu da gɔɔburɔ be tɔna mi goo kun wɔa. Miya kon bu siri. ³⁶ Kon bu siri nge mɛ na ben sikadoba siri gɔɔburɔ sanam mɛ ba wee Egibitin di.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³⁷ Saa ye sɔɔ, kon bu tilasi ko ka sena ba n ka sɔa nge nen yɔa gɔɔ kpa bu arukawani ye mɛm nɔɔwa ye na ka bu bɔkua. ³⁸ Kon bu wuna ben suunu sɔɔn di be ba man seesi ka be ba sɔa tɔn kɔsobu kpa n bu yara tem mi ba wɔan di. Adama ba ñ dɔɔ Isireliɔ. Saa ye sɔɔra be, Isireliba ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ. ³⁹ Tɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua ben sɔ. Na nɛɛ, bu doo bu ben bɔnu sɔ. Adama amen biru, ba koo man mɛm nɔɔwa. Ba ñ maa nen yisuru sankumɔ ka ben bɔu sɔaru. ⁴⁰ Domi Isireliba kpurowa ba koo man sɔ Isirelin guurɔ te na gɔsa nen sɔ. Miya kon ka bu nɔnu geu mɛeri. Kpa n bu yɔkunu bikia ka kɛɛ gee ni ba sɔɔru kua nen sɔ. ⁴¹ Nɔ n bu yara bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba raa yarinɛ ma na bu mɛnna, saa yera kon bu mwa nge yɔku nubu durorugiru. Bwese tuku ni, nɔ n wa mɛ, kpa nu gia ma nɛna Yinni Gusunɔ Dɛero. ⁴² Meya ben tii ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ na n bu kpara na ka da Isireliɔ mi na ben baababa nɔɔ mɛwɛru kua. ⁴³ Ba koo bwisiku daa kɔsa ye ba kua yellu, yɛ sɔɔ ba tii disii doke kpa bu tii tusi kɔsa ye ba kuan sɔ. ⁴⁴ Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ na n bu seeyasia nen yisurun bɛɛɛn sɔ. N ñ mɔ ben daa kɔsa ye ba kuan sɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Labaari kɔsa Isireliban sɔ

21 Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² tɔnɔn bii, a mɛerio sɔɔ yɛsan nɔm dwarɔ, kpa a bu gerusi be ba wɔa dɔa sɔɔ mi. ³ A de bu nen gari swaa daki yi kon gere dɔa sɔɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi. A nɛɛ, kon gu dɔɔ doke, kpa dɔɔ wi, u dɔa bekunu ka gɔɔbunu mwa. Dɔɔ wi, kun gbimɔ. Tɔmbu kpurowa ba koo dɔɔ soora saa sɔɔ yɛsan nɔm dwarun di n ka da nɔm geuɔ. ⁴ Tɔmbu kpurowa ba koo wa ma nɛ, Yinni Gusunɔwa na dɔɔ wi sɔrua, u ñ maa gbimɔ. ⁵ Ma Esekieli u Yinni Gusunɔ sɔɔwɔ u nɛɛ, wee ba ra n ka man wɔki ba n mɔ, suka na ra n bu kuammɛ. ⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwɔ u nɛɛ, ⁷ wunɛ, tɔnɔn bii, a mɛerio Yerusalemu gia kpa a Isirelin tem ka men sɔa yenu gerusi. ⁸ A Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ye na gerumɔ ben sɔ. Na nɛɛ, kon bu deema, kpa n nen takobi woma yen kararun di kpa n gemgii ka tɔn kɔso go. ⁹ Kon bɛɛ kpuro kpeerasia. Yen sɔna kon nen takobi woma saa yen kararun di, kpa n tɔmbu go saa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di n ka da nɔm geuɔ. ¹⁰ Tɔmbu kpuro ba koo gia ma na nen takobi woma saa yen kararun di, na ñ maa ye wesiamɔ mi. ¹¹ Yen sɔ, wunɛ tɔnɔn bii, a yɔaro a weeweenu ko nge win gabu ga bɔɔra. ¹² Bɔ n nun bikia mban sɔna a weeweenu mɔ, kaa bu wisiwa a nɛɛ, labaari kɔsa a nua. Ya koo maa tunuma. Kpa tɔmbun toronu nu kara. Ba koo gɔma dwiia. Kpa ben wɔrugɔru tu kpe, bu dɔunu soona. Wee, ya koo na ya mam tunuma. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Takobi ya wee

¹³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹⁴ wunɛ tɔnun bii, a tɔm-bu gerusio. A bu sɔwɔ ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ,

takobi gaa wee ya wee,
ya ɔwɔ dɛɛrawa mam mam.

¹⁵ Ya ballimɔ,
yera ba koo ka tɔmbu go.

I tamaa bɛɛn bandu ta ñ kpeemɔ †,

¹⁶ adama ba takobi ye ɔwɔ dɛɛrawa ba neni.

Ba ye tɔn gowo nɔmu bɛrie.

¹⁷ A gbãro, kpa a weeweenu ko, wunɛ tɔnun bii.

Domi ba ye nen tɔmbu Isireliba ka ben sinambu sue-si.

¹⁸ Wee ba be kpuro yibereba nɔmu bɛria.

A wunen nɔma bɔkuo,
nɔni swãa bakara wee.

Bɛɛn bandu tà n wɔruma maa ni.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua ††.

¹⁹ Tɛ wunɛ tɔnun bii, a bu gerusio.

A taka koowo nɔn teeru,

yen biru nɔn yiru, yen biru nɔn ita,

a ka takobi yen dam sɔwɔ.

Domi ya sãawa takobi

ye ya ka ɔwɔ wee.

Ɔwɔ bokowa ya ka wee baaman di.

²⁰ Ya baawuren wɔrugɔrun dam buamɔ.

Ya dera ba wɔrukumɔ.

Wee na dera ya wãa baawuren ɔwɔwɔ.

Wee ya ballimɔ nge guru maakinu,

ya sɔwɔ sãa yu ka go.

²¹ Na maa ye sɔwɔ na mɔ,

yu soowo nɔm geu gia, kpa yu wura nɔm dɔwuru gia.

Takobi ɔwɔ durora wunɛ,

a doo mi ba nun tii.

²² Nɛ, Yinni Gusunɔn tii, kon taka ko kpa n nen mɔru kpuro sɔwɔ mam mam sere yu ka sara. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Babilonin sina boko

u koo Yerusalemu wɔri

²³ Yinni Gusunɔ u kpam gerua u nɛɛ, ²⁴ wunɛ tɔnun bii, a swaa yiru yabo ye ya koo sɔwɔ mìn di Babilonin sina boko u koo ka tabu duuma. A de ye yiru ye, yu yari wuu teun di kpa a yen baayere yireru ko yu ka sɔwɔ wuu gèn mi ya ɔwɔ. ²⁵ Kaa swaa yiru ye kowa, tia ya n ɔwɔ Raba gia, ye ba koo swii bu ka Amɔniba tabu wɔri, tia maa Yerusalemu gia ye ba koo swii bu ka Yudaba tabu wɔri. ²⁶ Domi wee Babilonin sina boko u wãa swaa yiru yen kɛɛnɔn u bikiaru mɔ bũu ni ba mɔ Terafimun mi, ka sɛɛnu ka yaa woru. ²⁷ Ma bikia te, ta Yerusalemu sɔwɔ win nɔm geu ɔwɔ. Tɛ, u koo wooda wɛ bu Yerusalemu wɔri ba n tabun kuuki mɔ. U koo tabu

† - Naa sin suku Heberum sɔwɔ mu ñ deere. †† - Naa sin sukum ka Heberum mu ñ deere.

yãnu yi yi Yerusalemun ɔwɔwɔ. Kpa bu gungunu ka kuku yenu ko mi, bu ka ye wɔri. ²⁸ Adama Yerusalemugibu ba tamaa win bikia ten gari yi ñ sãa gem. Domi ba tamaa u koo bu deri arukawani ye ba ka nùn bɔkuan sɔ. Adama u ñ ben toranu duari. Yen sɔ, u koo bu wɔri. ²⁹ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔwɔ na mɔ, wee ben mem ɔwɔbu sari te ta sɔwɔsiramɔ ben daa sɔwɔ, ta man ben toranu yaayasiamɔ ma nu bu taare wɛɛmɔ. Ba ñ maa nu deri. Yen sɔ, kon bu nɔmu doke n mwa.

³⁰ Wunɛ maa Isireliban kparo, wunen tɔra turuku mɔ. Wunen toranu nu den tura mɛ. ³¹ Ba koo wunen sina furɔ pota. Gãanu koo kɔsi. Be ba tii kawɛ ba koo wɔlle suara. Kpa be ba tii sue bu wɔruma. ³² Kon de Yerusalemu yu ko bansu mam mam. Ya koo koorawa saa ye wi kon yen dam wɛ u tunuma.

Ba koo Amɔniba tabu wɔri

³³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, wunɛ tɔnun bii, a Amɔniba gerusio ben kom kɔsum mɛ ba Isireliba kuan sɔ. A bu sɔwɔ a nɛɛ, wee, ba takobi ɔwɔ dɛɛra ya ballimɔ ya bu mara yu go. ³⁴ Ben kãsi weesugii ni ka gari weesugii yin sɔ, ba koo bu gowa nge tɔn kɔsobu be ba wiru ɔwɔra. Domi ben tɔra turuku mɔ, ben toranu nu den tura mɛ. ³⁵ Bu ben takobiba wesio ben karancɔ. Kon bu siri mi ba bu mara. ³⁶ Kon bu mɔru seesi n bu wure nge dɔwɔ kpa n bu tɔmbu nɔmu bɛria be ba koo bu wɔri ka dam bu kam koosia. ³⁷ Kon de dɔwɔ u bu di, kpa ben yem mu yari ben tem suunu ɔwɔ. Ba ñ maa bu yaayamɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemugibun daa kɔsa

22 Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a sɔwɔ koowo a ka Yerusalemugibu siri be ba sãa tɔn gowobu mi. A ku sika ko. A de bu bwisiku ben daa kɔsa ye ba kuan sɔ. ³ A bu sɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Wee ba tɔmbu goomɔ. Yera ya koo de ben wuu Yerusalemun tii yu kam ko. Wee ba bwãarokunu sekumɔ ma ba ben tem disi doke. ⁴ Tɔn be ba go mi, ben taarewa. Ba tii disi doke ye ba ka tii bwãarokunu kua. Nge meya ba ka ben wãarun tɔnu kawa. Yen sɔna kon de bwese tukunu nu bu yɛɛ. ⁵ Be ba toma ka be ba wãa turuku ba koo bu yɛɛ yèn sɔ ben wuu Yerusalemun yisira bɛɛre bia, ma ya burisire.

⁶ Wee be, Isireliban sinambu ba tɔmbu dam dɔremɔ ba goomɔ Yerusalemu ye ɔwɔ. ⁷ Ma yen tɔmbu ba ben merobu ka ben tundobu gema. Gaba sɔbu dam dɔremɔ. Gaba maa gobekuba ka gminibu taki dimɔ. ⁸ Tɔmbu ba ñ nen sãa yeru daabu kɛ. Ba ñ maa kɛ bu nen tɔwɔ wɛrãruguru mem ɔwɔwɔ. ⁹ Gaba wãa ba ben winsim kɔsa gerumɔ bu ka nùn go. Meya maa tɔmbu ba ra bũnun dɛanu di gungunun wɔlle kpa ba n sekuru sari kookoosu mɔ. ¹⁰ Gabu ba wãa ba ra ka ben tondon kurɔbu kpune. Gabu ba ra mam tɔn kurɔbu gabe sanam mɛ ba yasa mɔ. ¹¹ Gaba maa wãa ba sakararu mɔ ka ben bensim kurɔbu, ñ kun mɛ ka ben biin kurɔn kun mɛ ka ben sesu tundo turosibu. ¹² Gaba maa wãa

be ba ra wure bu gobi mwa bu ka tɔmbu go. Gaba wāa ba ra are beke kasu bā n ben winsim gobi bɔkura. Gaba wāa be ba ben winsim taki dimɔ bu ka gobi ko. Ma ba ne, Yinni Gusunɔ duari mam mam. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³Wee kon bu so be, Yerusalemugibu ben gbena ka tɔn be ba gon sɔ. ¹⁴Nā n bu wɔri yen tɔɔ te, ba n ko n maa dam ka mwia mɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Ya koo maa koorā. ¹⁵Kon de bu yarina ba n wāa bwese tukunu sɔ. Kpa bu da baama. Nge meya kon ka ben disi yi wuna Yerusalemu ye sɔɔn di. ¹⁶Bwese ni nu tie, nu koo bu gem. Saa ye sɔ, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

¹⁷Yen biru, Yinni Gusunɔ u maa nee, ¹⁸tɔnun bii, wee nen nɔni sɔ Isireliba ba sāa nge sii bisu n kun me nge sii gandu n kun me nge sii kpikisu n kun me nge pɛerum n kun me nge sii wɔkusu si ba doke sɔwatia sɔ bu ka su sɔwa. Ba sāawa nge sii geesun bisu. ¹⁹Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na nee, kon bu menna Yerusalemu sɔ. ²⁰Nge me ba ra sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka sii kpikisu ka sii pɛerum menna bu doke sɔwatia sɔ, kpa bu dɔɔ doke su ka yanda, nge meya kon bu menna nen mɔru sɔ, kpa n bu deri bu yanda. ²¹Kon bu menna sube teeru sɔ, kpa n bu kpɛɛ nen mɔrun sundu sɔ kpa bu yanda nge sisu. ²²Nge me sii geesu su ra yande dɔɔ sɔ, nge meya ben tii ba koo yanda Yerusalemun suunu sɔ. Saa yera ba koo gia ma na ka bu mɔru seewa.

²³Yinni Gusunɔ u maa gerua u nee, ²⁴tɔnun bii, a Yerusalemugibu sɔɔɔ a nee, ben tem mu sāawa nge mi gura ku ra ne. Yen sɔ, kon de mu kam ko nen mɔrun saa sɔ. ²⁵Ben sɔmɔbu ba sāawa nge gbee sinan si su kukirimɔ sanam me su yaa wa su sɛre. Domi ba tɔmbu goomɔ. Ma ba gabun gobi ka dukia wɔramɔ. Ma ba derimɔ kurɔ gɔminibu ba dabiamɔ. ²⁶Ben yaku kowobu ba ku ra nen woodaba mem nɔkwe. Ba ku ra maa nen sāa yeru beere wɛ. Ba ku ra wunane ye ya sāa negia ka ye ya n sāa negia. Ba ku ra maa tɔmbu sɔɔsi ye ya deere ka ye ya n deere. Ba ku ra mam nen tɔ wɛrarugii te mem nɔkwe. Ye kpuro sɔra ba ku ra man beere wɛ. ²⁷Ben sinambu ba sāawa nge gbeeku ye. Domi ba tɔmbu goomɔ bu wa bu ka ben bine suresia. ²⁸Ben sɔmɔbu ba ye kpuro wukirimɔ nge gāa ni ba soo tɛeni. Wee ba bu kāsii weesuginu ka gari weesugii sɔmɔ. Ba gerumɔ ba mɔ, gari yi ba tɔmbu sɔɔmɔ yi weewa nen min di. N deema ne, Yinni Gusunɔ na n bu gāanu sɔɔwa. ²⁹Tem men tɔmbu ba dam dɔrenamɔ ba gbenimɔ ba sāarobu ka be ba n dam mɔ taaremɔ. Ma ba sɔbu taki dimɔ ba gem biramɔ. ³⁰Wee na goo kasu ben suunu sɔ u gbāraru bani u ka sik-erena, n kun me u yɔra kururu mi, u ka tem me yina n ku ka mu kam koosia. Adama na n goo wa. ³¹Kon bu mɔru seesiwa. Na n yɔramɔ sere nen mɔru yu ka kpe. Kon de bu ben daan are kɔsie. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Samari ya sāa nge kurɔ tanɔ

23 Yinni Gusunɔ u nee, ²tɔnun bii, kurɔbu yiruwa ba wāa be kpuro mero turo. ³Ma ba da ba kurɔ tanaru di Egibitɔ ben wɔndiaru sɔ. Miya ba ben bwāsu sɛkura. Ba ben toronu bɔkasi. ⁴Mɔɔn yisira Ohola. Wɔɔngira maa Oholiba. Ohola u sāawa Samari. Oholiba u maa sāa Yerusalemu. Na bu sua kurɔbu ma ba man bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua. ⁵Ohola wi, u kua naane sarirugii, u kurɔ tanaru wɔri. Ma u Asirigibu kīa too too be ba wāa win bɔku. ⁶Tɔn be, ba yāa wunɔmginu doke domi ba sāawa tem yɛrobu ka siri kowobu. Ba sāawa aluwaasi durɔ burabu. Ma ba maasɔru yɛ. ⁷Beya Ohola u tii wɛ. Be ba sāa Asirin wirugibu mi, be kpurowa u ka sakararu kua. U bu kīa too sere u ben būnu sāwa. ⁸U n win sakara te deri te u raa kua Egibitɔ. Domi sanam me u sāa wɔndia, ba ra n ka nɔn kpunamɔ ba n win bwāsu babirimɔ, ma ba nɔn sakararu kpɛɛ. ⁹Yen sɔna na nɔn deri win kīnasi Asirigii ben nɔmu. ¹⁰Ma ba win yānu potira ba nɔn yɔsu tereru. Ma ba win bibu gura ba ka doona. Yen biru ba win tii go ka takobi. U seeyasiabu wa bi bu kua seeda tɔn kurɔ be ba tien sɔ.

Yerusalemu ya sakararu kua

¹¹Yinni Gusunɔ u maa nee, Oholan wɔɔn Oholiba u win mɔɔn sakara kookoo si wa. Ka me, wigira ta boya sere ta n ka nɔn gerurɔ. ¹²Ma win tii u Asirin tem yɛrobu kīa ka ben siri kowobu. Tɔn be, ba sāawa aluwaasi durɔ burabu. Ba yāa buranu doke, ba maa maasɔru yɛ. ¹³Ne, Yinni Gusunɔ na wa ma Oholiban tii u disi mɔ. Be kpuro swaa tia yera ba swii mi. ¹⁴Oholiba wi, u mam kua ye ya sakararu kere. Sɔ teeru u tɔmbun weenasibu wa ba yorusi gani sɔ. Ba bu kuawa ka gāa swāanu. Tɔn be, ba sāawa Babilonigibu. ¹⁵Ba kpaki sɛke pɔra, ma ba dawani nɔni bwese bwesekagii bɔkua wirɔ. Be kpuro ba sāawa nge sinambu ba ka Babilonigibu weene. ¹⁶Ye u bu wa me, yera u bu kīa sere u sɔmɔbu gɔra Babiloni mi. ¹⁷Ma ba na win mi ba ka nɔn kpuna ba nɔn sakararu kpɛɛ sere win bwɛra yɔɔwa ben min di. ¹⁸U win sakara te sɔɔsi batuma sɔ. Ma nen gɔru ga doona win min di nge me ga raa doona win mɔɔn min di. ¹⁹Ka me, u sakara te mɔ u dɔɔwa nge me u kua win wɔndiarun saa sɔ Egibitɔ, ²⁰mi u tii kurɔ dama kowobu wɛ be ba ra n kurɔbu yɔɔmɔ nge ketekunu n kun me nge dumi.

Yerusalemun seeyasiabu

²¹Yinni Gusunɔ u maa nee, Oholiba, wee a maa wure a wura sekuru sariru sɔ te a raa kua wunen wɔndiaru sɔ sanam me a dera Egibitigibu ba wunen bwāsu babura. ²²Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Kon de wunen yellun kīnasi be a tusa mi tɛ bu nun seesi kpa bu na baama kpuron di bu nun wɔri. ²³Beya Babilonigibu ka Pekodigibu ka Koagibu ka sere maa Asirigibu. Ben aluwaasi durɔ burɔ be ka ben tem yɛrobu ka ben sinambu ka ben tabu durɔbu be kpuro

ba yānu dumin wāll. ²⁴Wee ba nun wārim wee ba tabu yānu neni ka tabu kēkēba yi dumi gawe. Ba mēna ba dabi ba ka nun sikerene yam kpuro. Be kpuro ba sii furṣu doke ma ba tereṇu neni. Kon bu siribu nōmu sōndia kpa bu nun siri ka ben wooda. ²⁵Kon nun mōru seesi kpa n de bu nun wāri ka dam. Ba koo wunen wēru ka wunen swasu bōri kpa bu nun dakura tabu sō, kpa bu wunen bibu gura. Be ba tiara kpa bu be dō mēni. ²⁶Ba koo wunen yānu gura kpa bu wunen bura yānu wuna. ²⁷Kon wunen sekuru sariru kpeesia te a mō saa yee yellun di Egibiti. Wunen nōni kun maa wuru ben mi gia. A ḥ maa bu yaayam.

²⁸Ne, Yinni Gusun na nē, wee na nun beru be a tusan mōmu, bēn mi wunen bwēra kun maa wā. ²⁹Ba koo nun nōni sō tusirun sō kpa bu wunen dukia gura bu nun deri ka nōm dira basi mam mam. Wunen sekuru sariru ka wunen sakara te, ta koo sōsira. ³⁰Ye kpurowa ya koo nun deema domi a ka bwese tukunu sakararu kua ma a tii disi doke būu sāarun swaa sō. ³¹A wunen mōm yira swī. Yen sōna kon de a nēn mōrun nōra ye nō nge wi. ³²Ne, Yinni Gusun na maa nē,

kaa ka nōra ye nō
ye wunen mōm u ka nōra.
Nōra ye, ya yasū, ya maa dēu.
Yera ya koo de bu nun yē
bu yaakoru koosi.
Nōra ye, ya nēn mōru yibawa sere ka mōm.
³³Ya koo nun go nge tam
kpa yu nun nōni sō.
Nōra ye, ya ra ka nuku sankiranu ka kam kobu nēwa.
Yera wunen mōm Samari u nōra.
³⁴Kaa ye mōm mam mam
sere a ye mōm ka donnu
kpa a wunen tororu mēra ko ka yen kēki.
Ne, Yinni Gusun wā na yeni gerua.
³⁵Wee a man duari ma a man deri. Tē, a wunen sekuru sarirun are sōmō.

Gusun u Yerusalemu

ka Samari taare wē

³⁶Yinni Gusun u maa man sōmō u nē, tōnun bii, a Ohola ka Oholiba sirio. A bu sōmō kōsa ye ba kua. ³⁷Wee ba sāawa kur sakara kowobu ma ben nōma yem yiba. Domi ba da ba būnu sāamō ma ba ka ben bibu yāku dō mwaaruginu mō. N deema nēna ba raa bii be wē. ³⁸Wee ye ba maa man kua. Ba nēn sāa yeru disi doke, ma ba ḥ nēn tō wērarugirun wooda mēn mōm. ³⁹Domi dōma te ba dua nēn sāa yeru ba ka ben bibu būu yāku kua ma ba tu disi doke. Yenin bwesera ba kua nēn sāa yerun sōmō. ⁴⁰Yen biru, ba maa sōmōbu gōra bu bu duru bu kasuama saa tontonden di. Ma duru be, ba seema ba na. Saa yera ba wobura ma ba kiro doke ma ba ben bura yānu doke duru ben sō. ⁴¹Ma ba da ba sina kita buranu sō. Tabulu ya yii ben wuswā yēn wāll ba nēn turare ye

ba ra dō doke ka gum nubu durorugim sōndi. ⁴²Ma tōn dabira bu naawa te ta ḥ gāanun bwisikunu mō, ta wure. Tōn be, ba sāawa Sebagibu be ba na saa gburun di. Ma ba kur be sumi doke mō wīn, ma ba maa bu sina fur burasu doke win. ⁴³Yera na nē, baa ka wi u tō kua sakara te sō, u ko n tu mōwa u n dō? Duru ba ko n maa nūn naawamē? ⁴⁴Wee duru bu ba ra nē bu ka nūn dendi nge kur tan. Nge mēya ba Ohola ka Oholiba kua be, be ba sankire. ⁴⁵Adama gemgibu ba koo kur be siri bu bu taare wē ben sakararu sō ka tōn be ba gon sō. Domi ben nōma ya yem yiba.

⁴⁶Wee ye nē, Yinni Gusun na gerumō. Na nē, kon de tōn dabiru tu da tu bu wāri kpa tu bu nōni swāru kpē, kpa tu ben dukia gura. ⁴⁷Kpa tu bu kpenu kasuku tu go, kpa tu bu bōri ka takobi. Kpa tu ben bibu go tu ben yenusu dō mēni. ⁴⁸Nge mēya kon ka sakararu kpeesia tem mē sō. Kon tōn kur baawure sō u ku maa ben maabu yiru yen yira swī. ⁴⁹Domi ba sakararu kua ba būnu sāwa. Yen sō, ba koo ben toranun are sōbe. Nge mēya ba koo ka gia ma nēna na sāa Yinni Gusun.

Yerusalemu ya sāa

nge weke te ta wuuru diira

24 Isireliban yorun wō mōm nēsen suru wākurusen sō wākuruse sōmō Yinni Gusun u Esekieli sōmō u nē, ²wun tōnun bii, a gis tō te yoru. Domi gisra Babilonin sina boko u koo Yerusalemu tarusim tore. ³A nēn tōmbu mēn mō sari be mōn teni sōmō a ka bu kiru ko. A nē, nēna na nun yiire na nē, a sii wekeru suo kpa a tu nim doke.

⁴Kpa a yaa taarun yaa gea ka yaa mōmun yaa gea sua a doke mi.

Yen biru, kpa a yaa kuku mōm sōndi yen wāll.

⁵A maa yā geeru gōsio wunen yā gōm di kpa a ten yaa doke weke te sō.

Kpa a doo dā doke
a yaa ye kpuro yike yu ye
sere ka yen kukun.

⁶Kpa a yaa ye wuna tia tia.

Baa yen tia a ku ra deri mi.

Wee ye nē, Yinni Gusun na gerua.

Na nē, Yerusalemu ya sāawa bōrura yen tōn goberun sō.

Ya sāawa nge sii weke te ta wuuru diire,
te ba ḥ kpē bu tea bu naamwē.

⁷Yem mē Yerusalemu ya yari mi,
mu wāawa yen suunu sō.

Ya mu yariwa kperu wāll,
n ḥ mō tem dira sō tua yu sere mu wukiri.

⁸Tē kon yem mē deri kpee ten wāll mi,
mi mu ḥ beru,

kpa nēn mōru yu ku ka se
n Yerusalemu ye mōru kōsie.

⁹Ne, Yinni Gusun na nē,

Yerusalemu ya sāawa bōrura yen tɔn goberun sō.

Nen tii kon dāa sube bakaru ko.

¹⁰ A dāa taasio kpa a dōo doke
kpa a de yaa ye, yu ye mēte mēte.

A ye kpee yānu dokeo

kpa a de yen kukunu nu dōo mwaara mam mam.

¹¹ Yen biru, a weke dii te sɔndio dōo gēe sɔo
sere tu swīa tu swēra.

Kpa disu ni nu raa wāa te sɔo nu kpe
ta kun maa wuuru diire.

¹² Ka mē, kookari ye, ya koo kam kowa, domi dōo kun
kpē u wuu diiram men bweseru kpeesia. ¹³ Nge mēya
Yerusalemu ya disu duura yen tora ni ya kuan sō. Wee
na kīa n ye dēerasia adama ya ñ wure. Yen sō tē, ya ñ
maa kpē yu dēera sere nen mɔru yu ka sure. ¹⁴ Nē, Yin-
ni Gusunwa na yeni gerua. Kon ye siriwa nge mē yen
daa ya nē, na ñ yen wɔnwɔndu mō. Ya koo maa kooro.
Kon ye kowa na ñ sika mō. Na ñ biru wuramɔ.

Esekielin kurɔn gɔo

¹⁵ Yinni Gusunɔ u Esekieli sōowa u nē, ¹⁶ tɔnun bii,
kon nun wi a kīru bo goori subaru sɔo. Adama a ñ
yēron gɔo yeru mō. A ñ win gɔo sinamɔ. A ñ maa gɔo
sumɔ win sō. ¹⁷ A weeweenu koowo wunen tii sɔo a ku
de goo u nɔ. A ku gɔo sina. A wunen dawani bɔkɔo kpa
a wunen baranu doke nge mē a ra ko. A ku wunen
wuswaa wukiri. A ku maa gɔo dīanu di.

¹⁸ Yera Esekieli u ye tɔmbu sōowa bururu ma yen
yoka win kurɔ u kpuna u gu. Yen sisiru bururu ma u
kua nge mē Yinni Gusunɔ u nùn yiire. ¹⁹ Yera tɔmbu ba
nùn bikiamɔ ba mō, u bu tubusio ye u mō mi. ²⁰ Yera u
bu wisa u nē, Yinni Gusunwa u nùn sōowa u nē, ²¹ u
be Isireliba gari yini sōowa u nē, wi, Yinni Gusunɔ u
koo de bu win sāa yeru kɔsuku tèn sō ba tii sue ka te
bà n mēera ba ra n nuku dobu mō ka tē sɔo ba ben
yīyɔbu doke. Ba koo ben bii be ba tie Yerusalemɔ
mweeri bu go. ²² Ba koo kowa nge mē Esekieli u kua.
Ba ñ ben wuswaa wukiramɔ nuku sankiranun sō, ba ñ
maa gɔo dīanu dimɔ. ²³ Ba koo ben dawani bɔkewa
kpa bu ben baranu doke. Ba ñ koo gɔo yeru ko, ba ñ
koo maa gɔo swī. Adama ba koo woora ben toranun
sō kpa ba n weeweenu mō. ²⁴ Wi, Esekieli u ko n sāawa
yīreru ben suunu sɔo. Ba koo kowa nge mē u kua.
Sanam mē yeba kpuro ya koo bu deema, saa ye sɔo
ba koo gia ma Gusunɔ u sāawa Yinni.

²⁵ Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Esekieli sōowa u nē, u
koo de Isireliba bu win sāa yeru bia te ta sāa ben
kuku yeru mi, te bà n mēera ta ra bu nuku dobu wē
mi, ka tèn sō ba tii sue mi, ma ba ben yīyɔbu doke te
sɔo. Yen biru kpa u de ben bibu bu gbisuku. ²⁶ Sanam
mē kēsi ni, nu koo bu deema, goo u koo nu kisirari kpa
u na u nun sō. ²⁷ Yen tōo te, wunen kɔo ga koo wukiara
kpa a ka yēro gari ko. Wuna kaa n sāa yīreru wunen
tɔmbun sō. Saa ye sɔo, ba koo gia ma nē Gusunɔ na
sāawa Yinni.

Gari yi ba gerua Amɔniban sō

25 Yinni Gusunɔ u Esekieli sōowa u nē, ² tɔnun bii,
a wuswaa sīyɔ Amɔniban mi gia. ³ Kpa a bu sō a
nē, bu nē, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio bu nɔ. Yèn
sō ba yēe sanam mē nen sāa yera disu duura ka yèn sō
Isireliba ba kam kua ma ba Yudaba yoru mwa ba ka
doona, ⁴ yen sō tē, kon bu sōo yari yerugibu nɔmu
beria, kpa bu ben karaba gira ben tem suunu sɔo, kpa
bu ben wāa yenu ko mi. Beya ba koo ben dāa marum
di kpa bu ben sabenun bom nɔ. ⁵ Kon de Raba yu ko
yooyoosun kpura yeru kpa ben tem kpuro mu n sāa
yāanun wāa yeru. Saa ye sɔo ba koo gia ma nena
na sāa Yinni Gusunɔ.

⁶ Wee ye nē, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nē,
yèn sō ba taki kua, ba yōka ma ba nuku dobu kua
sanam mē Isireliba ba nɔni sōre, ⁷ yen sōna tē, kon bu
nɔmu demie, kpa n bu bwesenu ganu nɔmu beria nge
gbeeku yē. Kon bu kpeerasia bwesenun suunu sɔo
di kpa bu kam ko mam mam. Saa ye sɔo, ba koo gia
ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Mɔabuban sō

⁸ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nē, yèn sō
Mɔabuba ka Edɔmuba ba nē, Isireliba ba sāawa tia
ka bwese ni nu tie handunia ye sɔo, ⁹ yen sō tē, u koo
wu si wɔri si su dam mɔ mi, si su ñ derimɔ bu
Mɔabuban tem du. Wuu si, su koo wɔrukuwa tia tia
baa ka si su buram bo nge Beti Yesimɔti ka Baali
Mɔni ka Kiriataimu. ¹⁰ U koo dewa sōo yari yerugibu
bu bu wɔri nge mē ba Amɔniba kua sere ba ñ maa bu
yaayamɔ sere ka baadomma. ¹¹ Ba koo win siribu
wa. Saa ye sɔo ba koo gia ma wiya u sāa Yinni
Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Edɔmuban sō

¹² Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nē, yèn sō Ed-
muba ba tora ba Yudaba mɔru kɔsie, ¹³ yen sō tē, u
koo bu nɔmu demie kpa u tɔmbu ka sabenu go. U koo
de ben tem mu ko bansu saa Temanin di n ka da
Dedanɔ, kpa men tɔmbu bu gbisuku tabu sɔo. ¹⁴ U koo
de win tɔmbu Isireliba bu bu mɔru kɔsie. Ba koo bu
kua nge mē win mɔru ya kpāru nē kpa bu gia ma ba
ku ra nùn tore kam. Wi, Yinni Gusunwa u yeni gerua.

Gari yi ba gerua Filisitiban sō

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nē, wee Filisitiba
ba Isireliba mɔru kɔsie ka dam domi ba sāawa ben
yiberēba saa yellun di. ¹⁶ Yen sō tē, u koo bu win nɔmu
demie kpa u be kpuro kpeerasia be, be ba wee Keretin
di ba ka wāa nim wōkun goorɔ. ¹⁷ U koo bu sēyasia u
mɔru kɔsia ka dam. Saa ye sɔo ba koo gia ma wiya u
sāa Yinni Gusunɔ.

Gari yi ba gerua Tirin s̄s̄

26 Isireliban yorun w̄ɔw̄ɔ kura tiasen surun t̄s̄ɔ gbiikuru s̄ɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Esekieli gari kua. U n̄ɛɛ, ² t̄n̄un bii, wee Tirigibu ba Yerusalemu ȳɛm̄ɔ ba m̄, wee ya kam kua ȳn̄ mi gia t̄mbu ba ra raa kpe b̄a n gam d̄ɔɔ. T̄ɛ ben mi gia t̄mba koo wura kpa be, bu gobi ko. Domi Yerusalemu ya kua bansu. ³ Yen s̄s̄ t̄ɛ, Yinni Gusunɔ u koo Tiri ye m̄ɔru seesi u de bwese dabinu nu ye w̄ɔri nu teria nge m̄ɛ daara ra nim yibu. ⁴ Kpa nu yen gb̄aranu k̄suku ka yen tabu durɔbun kuku yenu. Nu koo ye kpuro kerawa mam mam kpa Tiri ye, ya n s̄a nge kpee saara. ⁵ Ya koo kowa nge tem bureru te ta w̄a nim w̄ku s̄ɔɔ mi surɔkɔba ba ra ben ȳakoronu kewe. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua. Bwese tukunu nu koo na nu wuu ge w̄ɔri. ⁶ Kpa nu be ba w̄a gen turuku go go. Saa ye s̄ɔɔ, ba koo gia ma wiya u s̄a Yinni Gusunɔ.

⁷ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa gerua. U n̄ɛɛ, u koo de Babilonin sina boko wi u sinambu kpuro dam kere u na saa s̄ɔɔ ȳɛsan n̄m̄ geu gian di u Tiri ye w̄ɔri. U koo na ka dumi ka tabu k̄k̄e be dumi gawe ka sere maas̄ɔbu ka tabu kowo dabi dabinu. ⁸ U koo Tirin baru kpaanu kpuro kpeerasia. Tabu kowobu ba koo kuku yenu gbe kpa bu tabu s̄a kp̄i ba n terenu neni bu ka tii gan̄ɛ. ⁹ Ba koo Tiri yen gb̄aranu k̄suku bu suriri ka ben tabu ȳanu. ¹⁰ Kpa ben dumi dabi dabi ten tua yu ye wukiri kpa yen gani yi n diirim̄ maas̄ɔbun w̄k̄i-nun s̄s̄ ka tabu k̄k̄e ben w̄kinun s̄s̄. Domi ba koo Tiri ye w̄ɔriwa nge wuu ge ba kamia k̄. ¹¹ Ba koo ka dumi sw̄ɛ kpuro sw̄iwa kpa ba n t̄mbu goom̄ ka takobi kpa bu yen b̄u s̄a yenun gbereba suriri b̄n̄ s̄s̄ ya woo kanam̄. ¹² Ba koo yen dukia ka yen kia ni ya d̄ɔram̄ gurawa nge ye ba tabu diima kpa bu yen gb̄aranu ka yen dii geenu k̄suku bu suriri kpa bu yen kpenu ka yen d̄a ka yen k̄k̄i gura bu sure nim w̄ku s̄ɔɔ. ¹³ U koo de ben womusu su n̄ru ko. Ba ñ maa m̄ɔk̄kunun sw̄i m̄k̄ mi. ¹⁴ U koo de yu kowa nge kpee saara ȳn̄ w̄k̄ surɔkɔba ba ko n da ben ȳakoronu kewe. Ba ñ yen bansu seeyam̄. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerum̄ Tiri yen s̄s̄. U n̄ɛɛ, be ba w̄a n toma nim w̄kun goorɔ, b̄a n nua Tiri ya bansu kua ma ba be ba m̄ɛra wan weeweenu n̄k̄m̄, ba koo diiri. ¹⁶ Wee tem m̄n̄ kparo be ba w̄a nim w̄kun bera gia kpuro ba koo se ben sina kitanun di bu ben yabe bakanu ka ben yabe ni ba s̄ma doke potiri ba n wurure ba n s̄s̄ tem̄. Saa kpuro s̄ɔɔ, ba ko n berum̄ soorewa kpa ba n nuki sankire Tirin s̄s̄. ¹⁷ Ba ko n ḡɔɔ wuri m̄ Tirin s̄s̄ ba n m̄, wee ya kam kua ye, ye ya raa ȳs̄iru yara mi. Ye, ȳn̄ t̄mbu ba raa dabiru bo nim w̄kun bera mi gia.

Beya ba raa maa dam bo, ma be ba ka bu sikerene ba bu nasie.

¹⁸ Wee be ba w̄a tem bureno ba diirim̄ Tiri yen kam kobun s̄s̄.

Be ba toma ba ka w̄a nim w̄kun goorɔ

ba nande yen kpeerun s̄s̄.

¹⁹ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa gerua. U n̄ɛɛ, u koo de Tiri yu ko bansu kpa goo u kun maa w̄a mi. Sanam m̄ya u koo de nim w̄kun nim mu ye wukiri kpa ye kpuro yu num ya n w̄a ḡribun w̄a yerɔ mi yeruku t̄mba kp̄i. ²⁰ U koo de yu da sere tem s̄ɔɔ mi yeruku t̄mba w̄a kpa ya n k̄ɔre mi. U koo de ya n w̄a mi ka ḡribu. Goo kun maa sinam̄ ye s̄ɔɔ. Ya ñ maa ayeru wasi wasobun suunu s̄ɔɔ. ²¹ T̄mba koo nanda ye ya koo ye deeman s̄s̄. Ya ñ ko ya n maa s̄a ḡanu. Domi ba koo ye k̄sukuwa mam mam kpa bu ye kasu bu bia. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Wuri yi ba kua Tirin bansun s̄s̄

27 Esekieli u n̄ɛɛ, Tiri, Yinni Gusunɔ u man s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, ² n nun ḡɔɔ wuri kuo, ³ n nun s̄s̄ n n̄ɛɛ, wun̄ɛ Tiri a w̄awa nim w̄kun goorɔ ma a ka bwese dabinu tenkuru m̄. Ye Yinni Gusunɔ u gerua wee. U n̄ɛɛ, wun̄ɛ Tiri, a ra raa n̄ɛɛ, a s̄awa wuu burɔ.

⁴ Wunen dam mu w̄awa sere nim w̄ku.

Be ba nun bana, ba nun kuawa nge goo nimkuu burɔ.

⁵ Ma ba wunen wasi kua ka d̄a ye ba m̄ sipere ye ya wee Senirin di.

Ma ba d̄a ye ba m̄ seduru ye ya wee Libanin di sua ba ka wunen beku s̄retiru kua.

⁶ Ma ba wunen sesenu kua ka Basanin d̄a gea ye ba m̄ seeni.

Ma ba wunen kitanu kua ka d̄a ye ba m̄ buyi ye ba ka na saa Kitimun di ma ba nu suunu donnu mani.

⁷ Ma ba beku ni ba koo nun karea kua Egibitio ka w̄ɛ damgii ba s̄ma doke.

Beku ni, nu s̄awa nge wunen gidi b̄ra.

Ma ba beka ye ya ra wunen kianu wukiri kua ka w̄ɛ gaaduragii,

ka maa w̄ɛ wun̄mgii yi yi wee saa tem bure te ba m̄ Sipun di.

⁸ Sidonigibu ka Aafadiba ba ra wunen sesenu bwie kpa wun̄gii be ba ȳru bo ba n bu kpare.

⁹ Gebalin n̄man s̄m̄ kowo be ba s̄ma ye ȳ s̄a s̄a,

bera ba ra wunen w̄rusu k̄re.

Be ba tenkuru m̄ ka goo nimkusu kpuro, ba ra ȳrewa wunen mi bu wunen kiaru dwe.

¹⁰ P̄esiba ka Ludiba ka Putigibun tii ba raa s̄awa wunen tabu kowobu.

Ba s̄awa tabu durɔbu ka gem.

Wunen miya ba ra ben terenu ka ben sii furɔ k̄k̄onu bw̄ɛ

kpa ye kpuro ya n nun b̄ɛɛ doke.

¹¹ Aafadiba ka wunen tiin tabu kowoba ba ra wunen gb̄araru k̄su bu ka sikerena. Tabu kowo damgibu gaba ba ra maa wunen kuku yenu k̄su. Wunen gb̄ararɔwa ba ra ben terenu bw̄ɛ kpa nu n nun b̄ɛɛ doke.

Tiri ya s̄awa wuu b̄k̄o

gèn mi ba ra tenkuru ko

¹² Tiri, wunen arumani bakan s̄na Taasisigibu ba ra tenkuru ne wunen mi. Beya ba ra n ka kianu naamu wunen yabur̄o. Niya sii geesu, ka sii w̄kusu, ka sii kpikisu, ka sii p̄erum. ¹³ Wun̄e ka Gerekiba, ka Tubaligibu, ka Mesekigibun tii i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun yobu ka ḡa ni ba seka ka sii gandu kiaru dweeri. ¹⁴ Togaamagibu ba ra maa dumi yi ba ra ka s̄omburu ko ka yi ba ra ka tabu de ka ket̄ekunu d̄ram ne wunen yabur̄o. ¹⁵ Wun̄e ka Dedanigibu ka be ba w̄a tem bureru gia kpuro i ra maa tenkuru koosine. Ba ra nun wunen dibu k̄sie ka suunu donnu ka d̄a ye ba m̄ ebene. ¹⁶ Wun̄e maa ka Sirigibu i ra tenkuru koosine. Ḡa dabina ba ra nun dweeri kpa bu ka nun kpee gobiginu naawa ni nu s̄a nge yaka bekusu, ka beku gaaduraginu, ka beku ni ba s̄oma dokea, ka beku ni ba kua ka w̄e damgii, ka nim w̄kun kpee buranu †, ka kpee gobigii ni nu s̄ri. ¹⁷ Wun̄e ka Yudaba ka Isireliba i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun alikama ye ya wee Minitin di ka p̄e bwese bweseka ka tim ka gum ka sere gum sawaram kiaru dweeri. ¹⁸ Wun̄e ka Damasigibu i ra tenkuru koosine wunen arumani bakan s̄. Ba ra ka nun tam me mu wee Helubonin di ka w̄e kpiki yi ba kua ka ȳa sansu kiaru dweeri. ¹⁹ Saa Usalin di, Yafanigibu ka Gerekiba ba ra ka kianu ne wunen yabur̄o. Niya, sisu ka d̄a gaa ka sere d̄a kiki nubu durorugisu kpa bu ka nun ye kpuro kiaru dweeri. ²⁰ Wun̄e ka Dedanigibu i ra tenkuru koosine kpa bu nun gaari beka d̄re. ²¹ Wun̄e ka Daarububa ka Kedaan wirugibu i tenkuru koosinam̄. Ba ra nun kiaru dweeriwa ka ȳa kp̄emminu ka ȳa kinenu ka sere maa bonu. ²² Wun̄e ka Seban tenkuba ka Ramagibu i ra tenkuru koosine. Ba ra ka turare ye ya gea bo ne wunen yabur̄o ka kpee gobiginu bwese bweseka ka sere maa wura. ²³ Wun̄e ka Haranigibu ka Kann̄gibu ka Edenigibu ka Seban tenkuba ka Asirigibu ka Kilimadigibu i ra tenkuru koosine. ²⁴ Ȳa gobigina ba ra ka nun kiaru dweeri. Ȳa ni ba ra ka ne wunen yabur̄o niya, yabe gaaduraginu ka yabe ni ba s̄oma doke ka beka ye ba s̄oma doke ka sere maa w̄e damgii yi ba tara.

Ba Tiri ḡk̄ sw̄iyamme

²⁵ Taasisin goo nimkusa su ra n wunen kianu s̄k̄wa. Ma wunen dukia ka wunen beere ya kp̄a nim w̄kun bera mi gia. ²⁶ Goo tem̄bu ba ka nun b̄ksu nim bakam s̄k̄. Adama woo gaga koo na saa s̄k̄ yari yerun di gu nun k̄suku nim w̄ku gen suunu s̄k̄. ²⁷ Wunen dukia ka wunen kianu ka be ba ra wunen sesenu bwie ka be ba ra bu kpare ka be ba ra wunen w̄rusu k̄re ka wunen kia d̄robu

† NIM W̄KUN KPEE BURAN Ya s̄awa yaa piibu gagun kukunu ni ba ra ka bura ȳanu ko.

ka wunen tabu kowobu ka sere be kpuro be ba w̄a wunen tii s̄k̄

ba koo num nim w̄kun s̄k̄k̄w̄k̄ d̄k̄ma te a w̄ruma.

²⁸ Be ba ra nun kpare ba koo kuuki ko kpa nim w̄kun goonu nu diiri.

²⁹ Be ba wunen sesenu bwiam̄ ka be ba bu kpare, be kpuro ba koo sarawa wunen min di bu na tem dir̄o.

³⁰ Ba koo n̄k̄giru sua

bu nun wuri k̄si koosi

kpa bu tii tua wisi win̄o

bu bindi torom s̄k̄ nuku sankiranun s̄.

³¹ Ba koo ben winu k̄ni wunen s̄,

kpa bu saakiba dewe

bu nun ḡk̄ sw̄iya nuku sankiranun s̄.

³² Ben nuku sankira ni s̄k̄,

ba koo nun womu koosi bu nee,

wun̄e Tiri, a ñ ka wuu gagu weene.

Wee a kam kua nim w̄kun suunu s̄k̄.

³³ Sanam me a wunen tenkuru m̄ t̄n dabira a ra disie.

Wunen dukia ka wunen kianun kp̄arun s̄,

a dera sinamba kua dukiagibu.

³⁴ Adama a k̄sikira a w̄ri nim w̄kun s̄k̄k̄w̄

ma wun̄e ka wunen kianu ka wunen t̄n dabi te kpuro i nim diira.

³⁵ Be ba w̄a tem burenu s̄k̄ ba nuki sankire wunen s̄.

Ma ben sinambu ba berum soore ba wuswaa burisne.

³⁶ Tem tukum tenku be ba koo sara mi, biti koo bu mwa

kpa bu nun wia koosi.

Domi a kam kua.

A ñ kaa n maa w̄a sere ka baadomma.

Gari yi ba gerua

Tirin sun̄n s̄

28 Yinni Gusun̄o u gerua u nee, ² t̄nun bii, a Tirin sun̄o s̄k̄k̄w̄ a nee, ameniwa ne, Yinni Gusun̄o na gerum̄. Na nee, wee u tii sua sere u gerum̄ u m̄, wiya u s̄a Gusun̄o. Ma u s̄ Gusun̄o sina kitaru w̄ll̄o nim w̄kun suunu s̄k̄. Adama u n ȳe ma u s̄awa t̄nu, n ñ m̄ Gusun̄o, baa me u tamaa win bwisikunu s̄awa teenu ka ne Gusun̄oginu. ³ U tamaa u Danieli bwisi kere ma asiri gaa kun n̄n berue. ⁴ Win ȳeru ka win bwisin s̄ u tii kua dukiagii. U wura ka sii geesu yibia win arumanin beru yer̄o. ⁵ Win bwisi beke ka win tenkurun s̄, win dukia ya kuura. Ma u tii sua dukia yen s̄.

⁶ Yen s̄na ne, Yinni Gusun̄o na nee, ȳen s̄ u tamaa win bwisikunu nu s̄awa teenu ka neginu, ⁷ yen s̄na kon n̄n t̄n tukobu kparema be ba nuki sosum bwesenu kpuro kere. Ba koo n̄n takobi s̄k̄iri bwisi beke yin s̄ kpa bu win beere ye disi doke. ⁸ Ba koo n̄n surewa ḡribun w̄a yer̄o, kpa u gbi nim w̄kun suunu

sɔɔ nge wi ba sɔkura. ⁹ Saa ye sɔɔ, bā n nūn goobu (200) na, u koo kpī u maa nɛɛ, u sāawa Gusunɔ? Aa-wo, u ko n sāawa tɔnu, n ñ kɔ Gusunɔ, wi u nūn goomɔnɔmɔ. ¹⁰ U koo gbiwa nge wi u kun Gusunɔ yɛ. Tɔn tukoba ba koo nūn go. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹² tɔnun bii, a maa gɔɔ swīiyɔ Tirin sunɔn sɔ. A nūn sɔɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, wee u raa sāa wi u yiban yīreru bwisi sɔɔ ka buram sɔɔ. ¹³ U raa wāawa Edenɔ, Yinni Gusunɔn gbaarɔ. Ma ba nūn kpee gobigii bwese bweseka dokeye ni nu nɔni swāaru mɔ ka dɔm buuru ka digi ka wuru beku ka swāaru ka boogu ka swāaru ka sere maa wuru beku ka wura. Ma ba nūn gāasu ka guunu soowammɛ ni ba ka wura. Ma ba nūn gāasu ka guunu soowammɛ ni ba sɔɔru kua win marubun tɔrun sɔ. ¹⁴ U raa sāawa nge wɔllun kɔso ma u kasa dɛrie. Ma na dera u wāa nen guu dɛerarɔ u sīimɔ kpee ni nu ballimɔ wɔllɔ. ¹⁵ Saa mìn di ba nūn taka kua, win daa ya wāwa sere n ka girari tɔɔ te ba daa kɔsa gaa wa wi sɔɔ. ¹⁶ Win tenkuru kpāaru ta dera u bɔbunu ka keeta wɔri. Yen sɔ, kon nūn sura saa nen guu dɛera ten min di, wi, wi u sāa nge wɔllun kɔso mi. Kon de u doona saa kpee ni nu ballimɔ min suunu sɔɔn di. ¹⁷ U tii sua win buram sɔ ma u win bwisi ka win bɛɛɛ ye kpuro sankɔ. Yen sɔ, kon nūn kɔ temɔ kpa sinam be ba tie bu nūn ka. ¹⁸ Win durum kpāaru ka win keeta ye u mɔ tenkuru sɔɔ, u win wuun sāa yenu disi doke. Yen sɔ, kon de dɔɔ u se win tiin min di kpa u nūn gɔsɔia torom tɔn be ba nūn mɛeran nɔni biru. ¹⁹ Saa ye sɔɔ, bwese ni nu nūn yɛ kpuro nu koo biti kowa, domi u koo kam ko. U ñ ko n maa wāa sere ka baadomɔ.

Gari yi ba gerua Sidonin sɔ

²⁰ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwɔ u nɛɛ, ²¹ tɔnun bii, a mɛerio Sidonin bera gia kpa a ye gerusi. ²² A nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon ye wɔri. Kon ye nen dam sɔɔsi kpa bu man bɛɛɛ wɛ yen suunu sɔɔ. Nā n ye siri, ma na ye sɔɔsi ma na sāawa Dɛero, saa yera ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. ²³ Kon de baranu nu ye wɔri. Kon de bu tɔmbu go yen swɛɛ sɔɔ. Tɔmba koo wɔruku bu gbisuku taa bi ba koo ye wɔrima beri berikan din sɔ. Saa ye sɔɔ ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Isireliba

ba ko n wāa bɔri yendu sɔɔ

²⁴ Bwese ni nu Isireliba sikerene nu bu gema nu ñ ko n maa sāa nge saku ni nu bu mɛera mɔ nu gɛɛkumɔ. Saa yera ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

²⁵ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, sanam mɛ kon Isireliba mennama bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba yarinɛ, kon sɔɔsi bwese tuku nin nɔni biru ma na sāawa Dɛero. Saa ye sɔɔ Isireliba ba koo da bu sina ben temɔ mɛ na ben baaba Yakɔbu wɛ.

²⁶ Ba koo sina bɔri yendu sɔɔ. Ba koo dia bani kpa bu resemba duure. Ba ko n wāa bɔri yendu sɔɔ domi kon be ba ka bu sikerene ba bu gema siri n sɛeyasia. Saa ye sɔɔ ba koo gia ma nena na sāa Gusunɔ ben Yinni.

Gari yi ba gerua Egibitin sɔ

29 Isireliban yorun wɔɔ wɔkurusen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkura yiruse sɔɔ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwɔ u nɛɛ, ² tɔnun bii, a wunen wuswaa kisio Egibiti sunɔn mi gia kpa a wi, ka win temgibu kpuro sɔ ³ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon nūn wɔrima wi, wi u sāa nge karaku ge ga nanum mɔ ga kpī daa te ba mɔ Nilu. Ma u gerumɔ u mɔ, daa te, ta sāawa wigiru domi wiya u tu kua. ⁴ Kon kɔkɔnu sɔre win baa saburosu sɔɔ kpa n de daa ten swɛɛ yi n sɔre sɔre win koko wɔrukisɔ. Kpa n nūn gawa n yara daa ten min di ka swɛɛ yi sannu. ⁵ Kpa n nūn sua n kɔ gbaburu ka swɛɛ yi kpuro. U koo wɔriwa yakasɔ. Goo kun nūn seeyamɔ, goo kun maa nūn dɔbamɔ. Gbeeku ye ka gunɔsa su koo win goru di. ⁶ Saa ye sɔɔ Egibitigibu kpuro ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Domi somi te u Isireliba kua ta sāawa nge kabaru, ta ñ dam mɔ. ⁷ Ba nūn tāsisi ma u bɔɔra ben nɔmɔ u ben senu mɛera kua ma u dera ba suba. ⁸ Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de bu nūn wɔrima ka takobi kpa n de bu win tɔmbu ka ye kpuro go. ⁹ Egibitin tem mu koo ko bansu kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Domi yen sunɔ u nɛɛ, wiya u daa te ba mɔ Nilu mɔ. Wiya u maa be tu kua. ¹⁰ Yen sɔ, kon wi ka win daa te wɔrima. Kpa win tem mu ko bansu saa Migidolin di n ka da Asuanɔ ka Etiopin tem sɔɔ bura yɛnɔ. ¹¹ Tɔnu kun maa sarɔ mi, meya yaa gaa kun maa sarɔ mi. Ya koo kowa wɔɔ weeru goo kun maa wāa mi. ¹² Wɔɔ weerun baa sɔɔ, kon de Egibitin tem ka yen wusu su ko bansu n kere bansu kpuro. Kon bu yarinasia n de ba n wāa bwese tukunun suunu sɔɔ.

¹³ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, wɔɔ wee ten biru, kon Egibitigibu mennama bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba yarinɛ. ¹⁴ Be, Egibitigii be ba raa yoru dimɔ kon ka bu wurama ben temɔ bera mi ba mɔ Paturɔsi. Miya ba koo bandu swīi te ta ñ dam mɔ. ¹⁵ Ta ko n sāawa ban te ta piiburu bo kpa ta kun dam mɔ bwese ni nu tie sɔɔ. Kon tu kawawa kpa tu ku raa ka bwese ni nu tie taare. ¹⁶ Isireliba ba ñ maa tu naane mɔ. Ba ñ maa dɔɔ ten mi, bu somiru kana ye ya ko n sāa ben durum. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

Nebukanɛsaa u koo Egibiti

tabu wɔri u mwa

¹⁷ Isireliban yorun wɔɔ yenda kɔkɔbu ka yirusen suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru sɔɔ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ¹⁸ tɔnun bii, wee Nebukanɛsaa Babilonin sina boko u dera win tabu kowobu ba sɔm sɛsɔginu kua bu ka Tiri kamia.

Adama win tabu kowo be kpuro ba wii kpaki kua ma ben senu potikira. Ka me, Babilonin sina bokon tii ka win tabu kowo be, ba ñ arufaani gaa wa sambu te sɔɔ, te ba kua. ¹⁹Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na nee, kon Babilonin sina boko Egibitin dukia kpuro we. U koo ben yaŋu gura kpa nu n sãa win tabu kowobun kɔsiaru. ²⁰Kon nùn Egibiti wewa ya n sãa win sambu te u kuan kɔsiaru. Domi nena, wi ka win sɔm kowobu ba sambu-ru kua.

²¹Yen tɔɔ te, kon Isireliba dam ke kpa n maa wune tɔnun biin kɔɔ wukia a ka bu gari ko kpa bu gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Egibiti seeyasia

30 Yinni Gusunɔ u nee, ²tɔnun bii, a Egibitigibu gerusio kpa a bu sɔ a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, wee tɔɔ kɔsura wee. Bu weeweenu koowo. ³Tɔɔ te, ta sisi tɛ sɔɔ ne, Yinni Gusunɔ kon bu wɔri. Wee ta mam turuku kua. Ta ko n sãawa yam wɔkuru. ⁴Tabu koo na Egibiti kpa bu tɔn dabiru go mi, bu ben dukia gura kpa tem me, mu ko bansu, kpa nuku sankira bakanu nu n wãa Etiopio. ⁵Etiopigibu ka Putigibu ka Ludiba ka Daarububa kpuro ka Libigibu ka sere maa nen tumbu Isireli be ba ka bu kɔɔ tia sãa ba koo wɔruku bu gbisuku taa bi sɔɔ. ⁶Ne, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nee, be ba ka Egibitigibu yinam mi, ba koo bu go tabu sɔɔ saa Migidolin di n ka girari Asuanio kpa dam me Egibitigibu ba raa ka tii sue mi, mu kpe. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁷Ben tem me, mu koo ko bansu n kere tem me n tie handunia sɔɔ. Ben wusu su koo kowa bansu mam mam n kere wuu si su tie. ⁸Nà n Egibitigibu dɔɔ sɔkuma ma na dera be ba ka bu yinam min dam mu kpa, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ⁹Yen tɔɔ te sɔɔ, kon sɔmɔbu gɔri goo nimkusu sɔɔ bu Etiopigii be ba raa wãa bɔri yendu sɔɔ nandasia kpa bu berum soora Egibitigibun wahalan tɔɔ te sɔɔ, te ta sisi.

¹⁰Ne, Yinni Gusunɔ na nee, kon sina boko Nebukanesaa dendi n ka Egibitin tɔn dabi te kpuro kpeerasia. ¹¹Wi, ka win tabu kowo wɔnwɔndu sarirugii be, ba koo na bu tem me wɔri bu kpeerasia. Ba koo Egibitigibu go ka takobi kpa gonu nu yibu tem me kpuro sɔɔ. ¹²Kon de daa te ba m̀ Nilun keru yi gbera kpa n Egibitin tem tɔn kɔsɔbu kɔmu beria. Tɔn tukobu ba koo na bu ye kpuro kam koosia. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³Ne, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nee, kon Nɔfun bũu turanun bwãarokunu kpuro kɔsuku. Goo kun maa bandu dimɔ Egibiti. Kon dewa tem me, mu berum duura. ¹⁴Kon Paturɔsi kpeerasia kpa n Soani dɔɔ meni kpa n maa Tebesi siri. ¹⁵Kon ka Sini mɔru ko ye, ye ya sãa nge Egibitigibun gbãra bakaru kpa n Tebesin tɔn dabi dabi te go. ¹⁶Kon Egibiti dɔɔ sɔku kpa Sini ya burisina. Ba koo Tebesin gbãraru kɔra kpa

yiberɛba bu Nɔfu kamia sɔɔ sɔɔ gbãara. ¹⁷Ba koo Onin aluwaasiba ka Pibesetigibu go ka takobi. Wuu si kpuron tɔmba ba koo yoru mwa. ¹⁸Nà n Egibitigibun dam bua me ba mɔ ba ka tumbu yoru diisie, ma dam me ba raa ka tii sue mi, mu nɔru kua, yam mu koo tɔra Tapanesio kpa bu yen tumbu yoru mwɛeri. ¹⁹Kon Egibitigibu siri kpa bu gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Babilonin sina boko

u sãawa Gusunɔn denditia

²⁰Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen suru gbiikoon sɔɔ kɔɔba yiruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u gerua u nee, ²¹tɔnun bii, na Egibitin sunɔn gãseru bua. Wee, ba ñ wa wi u koo nùn bekie. Domi ba ñ win mɛera ye bɔkue u sere nee, u koo kpɔ u takobi nenɛ. ²²Wee na Egibitin sunɔn wi wɔrim wee. Kon win gãsenu kpuro kɔkɔ te ta gea sãa ka te ta ñ gea sãa. Kon de takobi yu wɔruma win nɔman di. ²³Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwese tukunun suunu sɔɔ. Kon de bu da tem baamere sɔɔ. ²⁴Kon Babilonin sina boko dam we kpa n nùn nen takobi kɔmu beria. Adama kon Egibitin sunɔn gãseru bua kpa u weeweenu ko Babilonin sina bokon wuswaas nge u gɔɔ kɔɔ. ²⁵Kon Babilonin sina boko dam we kpa Egibitin sina bokogim mu kpe. Nà n nen takobi Babilonin sina boko kɔmu beria, ma u ka ye Egibitigibu wɔri, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ²⁶Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwesenu kpuro sɔɔ. Kon dewa bu da tem baamere sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

Egibitin sina boko u sãawa

nge dãa ye ba m̀ seduru

31 Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen suru itasen tɔɔ gbiikiru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nee, ²tɔnun bii, a Egibitin sunɔn ka win tɔn dabi dabi te sɔɔ kɔɔ a nee, wara ka nùn weene win kpãaru sɔɔ.

³Wee u sãawa nge Libanin dãa ye ba m̀ seduru.

Yen kãasi yi wã

ma yen wurusu kubenu sãa.

Ma ya gunu ya guru winu girari.

⁴Gura ya ye kpɛasia.

Nim me mu dua tem sɔɔ mu dera ya gunia.

Nim me kpuro mu kokumwa mi yen gbini yi wãa.

Min diya mu kokum mu daam dãa ni nu tien mi.

⁵Yen sɔna ya kpɛa ya dãnu kpuro gunum kera.

Yen kãasi yi dabia ma yi teria.

Domi ya nim waam too.

⁶Gunsu na su sin sokunu kua yen kãasio.

Ma gbeeku ye na yi maruram yen kɔkɔ.

Ma bwese dabira na ta sɔ ye saarɔ.

⁷Ya sãawa dãa buraru

ma ya gunu ya kãasi dɛu.

Domi yen nuwi yi duawa sere tem sɔɔ mi nim mu kpã.

⁸ Baa ne, Gusunƙon dāa gbaa te ba m̀ Edeni ƙƙ, seduru gaa sari ye ya ka ye weene. Meƙa dāa ye ba maa m̀ sipere yen gaa sari ye ya k̄asi bure m̄ nge ye. Dāa wuru bakasu gasu maa sari si su ka yegisu weene.

Dāru garu sari te ta ka ye buram ne. ⁹ K̄asi bureƙa na ye w̄e sere dāa ni nu wāa ne, Gusunƙon dāa gbaa te ba m̀ Edeniƙ nu nisinu seewa.

Egibitin sunƙ u koo ƙƙra

nge dāa ye ba m̀ seduru

¹⁰ Wee ye ne, Yinni Gusunƙ na gerua. Na nee, seduru ye, ya kp̄a ya guru winu girari. Ma ya tii sua. ¹¹ Yen s̄na kon ye gira kpa n ye sina boko wi u sinambu kpuro dam kere n̄mu beria kpa u ye kua nge me yen torara ne. ¹² T̄n tuko be ba nuku k̄suru bo ba koo ye k̄i bu sura bu k̄. Kpa yen k̄asi yi w̄ri guunu ka w̄wi ƙƙ kpa yi ƙƙkira tem me kpuron w̄wi ƙƙ. Kpa t̄n be ba raa wāa yen saarƙ bu yarina bu ye deri. ¹³ Yen b̄irun w̄llwa gunƙsu su koo na su sina. Kpa gbeeku ye ye yi yin wāa yeru ko yen ƙƙƙ. ¹⁴ Yeni ya koo koorawa kpa dāa ni nu nim waamƙ nu ku raa ka gunia nu guru winu girari nu sere tii sua nin gunum s̄. Domi dānu ka t̄mbu kpuro ba koo gbiwa bu da bu ḡribu deema.

¹⁵ Wee ye ne, Yinni Gusunƙ na gerumƙ. Na nee, d̄ma te seduru ye, ya koo du ḡribun wāa yerƙ, kon de taka koora ye ya wāa yam mi kpuro yu ƙƙ wooru sina. Kon nim ȳrasia yen s̄, kpa n de daanu nu kokubu ȳra. Kon maa de yam mu t̄ra Libaniƙ, kpa n dānu gberasia yakasƙ. ¹⁶ Sanam me kon de seduru ye, yu w̄ruma yu da ḡriƙ ka t̄n be ba d̄ƙ mi sannu, be ba koo yen w̄rumaan damu ƙ ba koo diiri berum s̄. Gbaa te ba m̀ Edenin dāa ni nu buram bo ka ni nu gea s̄a ni kpuro ni nu gesi nim waamƙ Libaniƙ nu ko n nuku dobu m̄wa sere tem ƙƙƙ. ¹⁷ Nin tii nu koo sara nu da ḡribun wāa yerƙ nu bu deema be ba go ka takobi. Ba raa s̄awa yen dam ma ba wāa yen saarƙ t̄mbun suunu ƙƙ.

¹⁸ Edenin gbaa te ƙƙ, dāa gaa kun ka Egibitin sina boko ne buram ƙƙ ka kp̄aru ƙƙ. Ka me, ba koo n̄n surewa ḡribun wāa yerƙ tem ƙƙ ƙƙƙ ka dāa ni nu wāa Edeni mi sannu kpa u n kp̄i ka be ba go tabu ƙƙ ka takobi, be ba ñ Gusunƙ ȳñ suunu ƙƙ. Yeniwa ya koo Egibitin sina boko ka win t̄n dabi te kpuro deema. Ne, Yinni Gusunƙwa na yeni kpuro gerua.

Ba koo Egibitigibu

ka ben sina boko ƙƙ sw̄iya

32 Isireliban yorun w̄ƙ w̄kura yirusen suru w̄kura yirusen t̄ƙ gbiikuru ƙƙra Yinni Gusunƙ u nee, ² t̄nun bii, a ƙƙ sw̄iya Egibitin sunƙ s̄. A n̄n s̄ƙƙ a nee,

wee u s̄awa nge gbee sunƙ kp̄mbu bwesenun suunu ƙƙ.

Ma u maa s̄a nge karaku nim w̄ku ƙƙ.

U ra tii kp̄are daa ten nim ƙƙ

kpa u ten nim buri ka naasu

kpa ten kurenu nu soona.

³ Yen s̄, ameniwa ne, Yinni Gusunƙ na gerumƙ. Na nee, kon n̄n nen ȳakororu surema sanam me t̄n dabinu nu menne kpa bu n̄n gawa bu yarama. ⁴ Kon n̄n yarawa kasasƙ kpa n n̄n k̄ yakasƙ. Kon dewa gunƙsu su na su sina win w̄ll kpa gbeeku ye ye yi n̄n di. ⁵ Kon win yaa yariwa guunu w̄ll kpa n ye ya tie taasi w̄wi ƙƙ. ⁶ Kon de win yem mu n yari tem me ƙƙ u wāa sere ka guunƙ kpa yem mu n yiba men w̄wi ƙƙ. ⁷ Sanam me u koo gbi, kon de w̄ll tu t̄ra. Kon kp̄erin yam bururam go kpa guru wiru tu s̄ƙ wukiri, kpa suru u ku maa yam bururasia. ⁸ Kon w̄llun fitilanu kpuro go win s̄. Kpa n de yam mu t̄ra win tem ƙƙ. Ne, Yinni Gusunƙwa na yeni gerua. ⁹ Kon de bwese dabinu nu biti soora n̄ win kpeerabun labaari nua, baa ka tem me u ñ ye. ¹⁰ Kon de bwese ni, nu n biti soore win s̄. Kpa nin sinambu ba n diirimƙ berum s̄ sanam me kon nen takobi fia ben wuswaas. Sanam me u koo kpeera mi, ba ko n diirimƙwa saa kpuro ƙƙ, ben baawure u n ka win wāaru nande.

¹¹ Domi ameniwa ne, Yinni Gusunƙ na gerumƙ. Na nee, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba koo n̄n w̄ri ka takobi. ¹² Kon n̄n tabu kowo damgibu be ba nuku k̄suru bo surema bu win t̄n dabi te go. Kpa Egibitin tii suabu bu kpe. ¹³ Kon win yaa sabenu go nim bakam b̄kuƙ kpa t̄mbu ñ kun me yaa sabenun naasu su ku maa nim me buri. ¹⁴ Kon de mu kpunawa kpa mu n kokumƙ nge gum yarum. Ne, Yinni Gusunƙwa na yeni gerua. ¹⁵ N̄a n dera Egibiti ya kua bansu ma na yen dukia gura mam mam, na yen t̄mbu kam koosia, saa ye ƙƙra ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunƙ.

¹⁶ Womu geniwa bwesenu kpuron t̄n kurƙbu ba koo ko Egibiti ka yen t̄n dabi ten s̄. Ne, Yinni Gusunƙwa na yeni gerua.

Ba koo bwese ni ba kamia

ƙƙ sw̄iya

¹⁷ Isireliban yorun w̄ƙ w̄kura yirusen suru w̄kura yirusen s̄ƙ w̄kura ƙƙƙbuse ƙƙ, Yinni Gusunƙ u nee, ¹⁸ t̄nun bii, a ƙƙ wuri koowo Egibitigibun s̄ kpa a de wunen ƙƙ wuri yi, yi bu sure sere tem ƙƙƙ ḡribun wāa yerƙ be ka bwese ni nu dam m̄n t̄mbu. ¹⁹ A bu s̄ƙƙ a nee, ba tamaa ba gabu beere kerewa? Aawo! Ba koo dawa ḡribun wāa yerƙ ba n kp̄i mi sannu ka be ba kun Gusunƙ ye. ²⁰ Ba koo w̄rukuwa bu kpuna ka be ba go tabu ƙƙ sannu. Wee, ba takobi woma kararun di bu ka be kpuro go. ²¹ Tabu durƙ damgii be ba wāa ḡribun wāa yerƙ ka be, Egibitigibun somiƙ be ba gu, ba koo ƙƙƙguru sua bu bu dam koosia bu nee,

be wee ba sarama be, be ba ñ Gusunɔ yɛ. Wee ba kpɪ. Ba bu gowa ka takobi.

²² Meya Asirin sina boko ka win tɔn dabinu ba kpɪ ma ben sika ya nùn sikerene. Be kpurowa ba gu tabu sɔɔ.

²³ Siki ni, nu wāawa sere tem sɔɔ sɔɔ, ma nu ka ben sina bokogiru sikerene. Tabu sɔɔra ba be kpuro go be, be ba raa nasie.

²⁴ Meya maa Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpɪ. Ma win tabu kowobun sikiu wigiru sikerene. Be kpurowa ba go tabu sɔɔ be, be tɔmba raa nasie. Ba ñ Gusunɔ yɛ. Wee ba wāa sika sere tem sɔɔ. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wāa yeru mi. ²⁵ Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpɪ ka be ba go tabu sɔɔ. Win tabu kowobun sika ya wigiru sikerene. Be, be ba ñ Gusunɔ yɛ ba gu tabu gberɔ. Beya tɔmba raa nasie. Be wee tɛ ba kpɪ ba sekuru sɔɔwa ka be ba gu taa bii sɔɔ.

²⁶ Meseki ka Tubali ba kpɪ ka ben tabu kowobu kpuro. Ma tabu kowo ben sika begia sikerene. Be, be ba ñ Gusunɔ yɛ mi, ba guwa tabu sɔɔ. Beya tɔmba raa nasie. ²⁷ Be, be ba ñ Gusunɔ yɛ mi, ba ñ ka bu yellun tabu durɔ damgibu menne ba sikua. Ba duawa gɔribun wāa yerɔ ka ben tabu yānu ba kpuna ben toranun sɔ, ma ben takobiba ba kua ben leferi. N deema beya tɔmbu ba raa nasie. ²⁸ Nge meya Egibitigibu ba koo maa gbisuku kpa bu bu sike tɔn be ba ñ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ be, be ba go tabu gberɔ.

²⁹ Edɔmuba ka ben sina asakpɔbu ben tii ba wāa gɔribun wāa yeru mi. Baa mɛ ba wɔrugru mɔ, ba bu gowa. Wee ba bu sikua ka be ba ñ Gusunɔ yɛ sannu.

³⁰ Sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sinambu ka sere Sidonigibu ba sara ba da gɔribun wāa yerɔ. Wee tɔn be, ba wāa sekuru sɔɔ baa mɛ ba raa bu nasie ben wɔrugrun sɔ. Adama tɛ, ba da ba kpɪ ka be ba go tabu sɔɔ sannu be, be ba ñ Gusunɔ yɛ mi. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wāa yeru mi.

³¹ Egibitin sina boko u koo bu wa kpa win laakari yu kpuna win tɔn dabi ten sɔ ka win tabu kowobun sɔ be ba go tabu sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³² Na dera tɔmbu ba ra n berum soore Egibitin sina boko win sɔ. Adama tɛ, wi ka win tabu kowo be ba gu tabu sɔɔ, ba koo bu sikewa be ba ñ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u Esekieli kua

Isireliban kirɔ kowo

(I maa mɛerio 3:16-21)

33 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a wunɛgibu Isireliba sɔɔwa a nɛɛ, tabu bɔn n wāa ben tem sɔɔ, ba ra gbamgba sowo gɔsiwa. ³ Saa ye sɔɔ, gbamgba sowo wi, ù n yiberɛba wa kpa u gbamgba so u ka wigibu nɔɔsia. ⁴ Wi u gbamgba ye nua, ma u ye atafiiru kua, yiberɛ ù n nùn samba kua u go, saa ye sɔɔ, win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ. ⁵ U koo gbiwa yèn sɔ u gbamgba ye atafiiru kua. Ù kun daa ye atafiiru kue, u koo raa win wāaru wɔra. ⁶ Su nɛɛ, gbamgba sowo wi, u yiberɛba waamɔ ba wee, ma

u ñ gbamgba so u ka wigibu nɔɔsia. Saa ye sɔɔ, bɔn n goo samba kua ba mwa ba go, u koo gbiwa win durum sɔɔ. Adama gbamgba sowo win taarewa. Wiya ba koo wi ba go min yem bikia.

⁷ Tɔnun bii, wuna na gɔsa nge gbamgba sowo Isireliban suunu sɔɔ a ka bu kirɔ ko. A de a nen gari ka nen kirɔba swaa daki kpa a bu ye nɔɔsia. ⁸ Nà n tɛ nɛɛ, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a ñ nùn kirɔ kue u ka win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win durum sɔɔ kpa n nun win yem bikia. ⁹ Adama à n nùn kirɔ kua u ka win daa kɔsa deri, ma u yina u ye deri, yɛro u koo gbiwa win durum sɔɔ. Kpa wunɛ a wunen wāaru wɔra.

Wi u win daa kɔsa deri,

u koo wāaru wa

¹⁰ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliba yeni sɔɔwa a nɛɛ, wee ba ra gere bu nɛɛ, ben toranu ka ben durum ya bu wāasi. Yen sɔna ba nɔni sɔɔre. Amɔna ba koo ka kpɪ ba n wāa. ¹¹ Adama a bu wisio a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, sere ka nen wāaru, na ñ tɔn kɔson gɔɔ kɪ. Na kɪwa u gɔru gɔsia kpa u wa u n wāa. Yen sɔ, be, Isireliba bu gɔru gɔsio. Mban sɔna ba koo tii go.

¹² Tɔnun bii, a maa wunɛgibu sɔɔwa a nɛɛ, gemgii ù n kɔsa mɔ, win gea ye u raa kua ya ñ win wāaru wɔramɔ. Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri u gea mɔ, win yellun daa kɔsa ye, ya ñ derimɔ u kam ko. Yen sɔna gemgii ù n kɔsa mɔ, win yellun daa ya ñ win wāaru wɔramɔ. ¹³ Nà n gemgii sɔɔwa na nɛɛ, u ko n wāaru mɔ win daa gean sɔ, ma u tamaa win daa gea ye, ya tura, ma u seewa u daa kɔsa wɔri, u n yɛ ma kon win yellun daa gea ye duariwa. Kpa u gbi win daa kɔsan sɔ. ¹⁴ Nà n maa tɔn kɔso sɔɔwa na nɛɛ, u koo gbi, ma u gɔru gɔsia u win daa kɔsa deri, ma u gea mɔ u gem swii, ¹⁵ ma u tɔruba ye u raa goo mwaari ka sere maa gāa ni u raa gbena wesia, ma u nen woodaba mem nɔɔwammɛ be ba wāaru wɛɛmɔ, u ñ gbimɔ. U ko n wāawa ka gem, domi u gea mɔ. ¹⁶ Kon win toranu kpuro duariwa kpa u n wāa domi u gea mɔ.

¹⁷ Tɔnun bii, wunɛgiba nɛɛ, nen gere ye, ya ñ sãa dee dee. Adama bera ba saka saramɔ. ¹⁸ Gemgii ù n win daa gea deri, ma u kɔsa mɔ, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ. ¹⁹ Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri, ma u gea mɔ, u ko n wāawa yen sɔ.

²⁰ Be, Isireliba ba nɛɛ, nen gari yi, yi ñ sãa dee dee. Ba n yɛ ma kon baawure siriwa nge mɛ win daa ya nɛ.

Ba koo Isireliban tem

kam koosia

²¹ Sanam mɛ Isireliba ba wāa yoru sɔɔ, ten wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkurusen sɔɔ nɔɔbuse sɔɔ, yera goo u kisirama Yerusalemun di. Ma u na Esekielin mi u nɛɛ, ba Yerusalemu mwa.

²² N deema yoka durɔ wi, u sere tunuma, Yinni Gusunɔ u Esekieli win dam wɛ, ma win yara kusiara. Ye durɔ wi, u na sisiru bururu win mi, yera u ka nùn gari kua.

²³ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²⁴ tɔnun bii, wee ye tɔn be ba tiara Yerusalemun bansɔ ba gerumɔ. Ba m̀, Aburhamu u wāawa wi turo. Ka mɛ, u tem mɛ mwa. Kaa sere gere bɛsɛ be sa dabi, ma ba sun tem mɛ wɛ? ²⁵ Yen sɔ, a bu sɔɔwa a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔwa. Na nɛɛ, ba yaa temmɔ ka yen yem sannu. Ba b̄nu s̄amɔ, ma ba tɔmbu goomɔ. Yera ba tamaa tem mɛ, mu ko n s̄a begim? ²⁶ Ben tabu yāna ba ra n naane s̄a. Ba ra n daa k̄sa m̄wa, baawure u ka win winsim kurɔ kpunamɔ. Yera ba tamaa tem mɛ, mu ko n s̄a begim?

²⁷ A maa bu sɔɔwa a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, sere ka nen wāaru, be ba wāa bansu sɔɔ mi, ba koo bu gowa ka takobi. Be ba wāa yaka-su sɔɔ, gbeeku yɛya yi koo bu tem. Be ba maa kukua gbāra damginu sɔɔ ka kpee baaba sɔɔ, barara ta koo bu go. ²⁸ Kon tem mɛ ḡsia bansu. Men dam mu koo kpe m̄n s̄ ba tii sue. Ba koo men guunu deri. Goo kun maa sarɔ mi. ²⁹ Nā n tem mɛ bansu koosia mam mam n ka be, Isireliba s̄eyasia ben daa k̄san s̄, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

³⁰ Tɔnun bii, wunɛgibu Isireliba ba wunen faagi m̀ ganin b̄kɔɔ ka dii k̄nɔnɔ. Baawure u win winsim sɔɔwa u m̀, a na su da su Yinni Gusunɔn gari nɔ.

³¹ Ma ba naamɔ dabi dabinu ba nun swaa daki.

Adama ba ñ m̀ ye a bu sɔɔwa. Ba wunen gari yaakoru s̄a ma ba ben tii tiin arufaani naa gire. ³² Wee a s̄awa nge ben barɔ wi u d̄kɔru do. A maa bara soberu yɛ. Ba ra wunen kirɔba swaa daki kpa ba kun be m̄m n̄kɔwɛ. ³³ Adama ye a bu sɔɔwa mi kpuro yà n koora, ba koo gia ma nen sɔɔwa u wāa ben suunu sɔɔ.

Yinni Gusunɔ u Isireliban

kparobu gerusimɔ

34 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a Isireliban kparobu gerusio. A bu nen kirɔba sɔɔwa. Wee ye na bu sɔɔwa. Na nɛɛ, be, Isireliban kparobu, ba kuawa b̄rurobu. Domi ben tiin gariya ba m̀. Ba ñ yāa ḡɔɔ n̄kɔrimɔ. ³ Wee ba yāa ni nu gum m̄ goomɔ ba temmɔ ma ba nin bom n̄rumɔ. Adama ba ñ nu kparamɔ. ⁴ Ba ñ ni nu kpanamɔ somi. Ba ñ ni nu barɔ n̄kɔri. Ba ñ ni nu m̄era wan bosu tim doke. Ba ñ ni nu geramɔ sure swaa gea sɔɔ. Meya ba ñ ni nu k̄ɔra kasu. Adama ba nu dam d̄remɔwa. ⁵ Ma nu yarina domi nu ñ kparo m̄. Nu kua gbeeku yɛn d̄ianu. ⁶ Ma nu sirene guunu ka gungunu w̄lɔ nu yarine tem kpuro sɔɔ. Goo kun nin bwisikunu kue u sere mam nu kasum da. ⁷ Yen sɔ, be, Isireliban kparobu bu swaa dakio bu n̄ ye na bu sɔɔwa. ⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ, sere ka nen wāaru, na wa ma ba nen yāanu w̄ri ba goomɔ. Ma nu kua gbeeku yɛn d̄ianu yèn s̄ nin kparoba kun nin bwisikunu kue bu nu n̄kɔri.

Ma ba sere ben tii n̄kɔrimɔ. ⁹ Yen sɔ, bu swaa dakio bu n̄ ye na bu sɔɔwa. ¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ, na bu seesimɔ. Ba ñ ko n maa s̄a nen yāanun kparobu bu sere nin arufaani di. Kon nu w̄ra ben n̄kɔman di, kpa nu kun maa s̄a ben d̄ianu.

Yinni Gusunɔ u ko n s̄a

win yāanun kparo

¹¹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ saa t̄ɛn di. Na nɛɛ, nen tiwa kon nen yāanu menna n nu n̄kɔri. ¹² Kon nu m̄nawa nge mɛ yāa kparo u ra win yāanu m̄nne n̄ n yarina. T̄ɔ te nu yarina ta s̄awa yam w̄ku bakaru. Kon da n nu kasuwa baama mi nu yarine.

¹³ Kon nu yarama tem tukum di. Kpa n nu menna n ka na nin temɔ Isireliɔ. Kon nu kpara guunɔ ka w̄wi sɔɔ ka sere mi t̄mba wāa kpuro. ¹⁴ Kon ka nu da kpara yee geeru sɔɔ. Kpa nu di nu w̄ra. Nu koo ȳ Isireliban guunɔ kpa nu yaka geesu wa nu di. ¹⁵ Nen tiwa kon nu kpara kpa n de nu w̄ra. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁶ Kon ni nu k̄ɔra kasuma n ka na. Kpa n ni nu m̄era wan bosu tim doke. Kpa n maa ni nu barɔ n̄kɔri nu dam ko. Adama kon ni nu n̄kɔru go. Nen tiwa kon nen yāanu kpara gem sɔɔ.

Gusunɔ

u win t̄mbu somiru wee

¹⁷ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na Isireliba be ba s̄a nge yāanu sɔɔwa. Na nɛɛ, kon nin geenu ka k̄sunu wunana. Kon yāanu ka bonu wunana. ¹⁸ Domi yaka gee si nin ganu di su nu tura sere nu si nu ñ di taakumɔ. Nu nim gem n̄ra n nu tura ma nu mɛ mu tie taaka nu burisi. ¹⁹ Yaka si nu taaka mi, siya nen yāa ni nu tie nu dimɔ. Nim mɛ nu maa burisi mi, m̄ya nu n̄kɔrumɔ. ²⁰ Yen s̄na nɛ, Yinni Gusunɔ na nu sɔɔwa na m̀, kon yāa ni nu n̄kɔru ka ni nu woore wunana. ²¹ Domi ni nu n̄kɔru nu ni nu woore ka k̄bi k̄rikia nu yarinasia. ²² Wee na nu somiru wee. Kpa goo u ku raa maa nu mw̄eri. Kon nu siria. ²³ Kon nu kparo turo wɛ wi u koo nu n̄kɔri. U koo yariwa nen s̄m kowo Dafidin bweserun di. U koo nu n̄kɔri kpa u n s̄a nin kparo geo. ²⁴ Nɛ Gusunɔ ko na n s̄a nin Yinni. Kpa nen s̄m kowo Dafidi u n s̄a nin kparo. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁵ Na n̄kɔ mw̄eru kua ma kon nu b̄ri yendu wɛ. Kon de gbeeku yɛ kpuro yi doona tem minin di. Saa ye sɔɔ, nu koo kp̄i nu kpuna ḡbaburɔ ka d̄a s̄ɔɔwa. ²⁶ Kon de nu n wāa guu te na ḡsan b̄kɔɔ. Kpa n nu domaru kua n de gura yu nɛ yen saa sɔɔ. ²⁷ Dānu nu koo binu ma. Tem mu koo de d̄ianu nu ma, kpa baawure u n wāa b̄ri yendu sɔɔ. Kon nen t̄mbun yorun ȳni kasuku kpa n bu yakia be ba bu yoru mw̄eran n̄kɔman di. Kpa bu gia ma nena Yinni Gusunɔ. ²⁸ T̄n tukobu ba ñ maa bu dimɔ. Gbeeku yɛ yi ñ maa bu mw̄erimɔ. Ba koo yariwa karin di. Goo kun maa bu narumɔ. ²⁹ Kon bu gbea wɛ ye ya koo ȳsiru yari. Ba ñ maa ḡɔɔrun

wahala m̀ ben tem 𐤀𐤃. 𐤀𐤃 tukobu ba ̀n maa bu sekuru dokem. ³⁰ Ba koo gia ma ne Gusun 𐤃 na s̄awa ben Yinni. Nena na ka be, Isireliba w̄a. Ba s̄awa nen tmbu. Nena na yeni gerua.

³¹ Be nen tmbu, beya ba s̄a nen ȳa ni na n̄krim 𐤃 mi. Domi na s̄awa ben Yinni. Ne, Yinni Gusun 𐤃 na yeni gerua.

Gari yi ba gerua Edmuban s̄

35 Yinni Gusun 𐤃 u Esekieli s̄awa u nee, ² t̄nun bii, a m̄erio Seirin guurun bera gia, kpa a tu s̄ a nee, ³ ameniwa ne, Yinni Gusun 𐤃 na gerua. Na nee, wee kon tu w̄rima. Kon tu nen n̄mu demie kpa n tu ko bansu. ⁴ Kon ten wusu bansu koosia, kpa tu ȳra diiru. Saa ye s̄kra ta koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun 𐤃. ⁵ Wee ta ka Isireliba yibere t̄eru neni sere ka gis. Isireliban wahalan saa s̄kra, ta bu takobi s̄kura sanam me ben durum ya yewa. ⁶ Yen s̄, ne, Yinni Gusun 𐤃 na nee, sere ka nen w̄aru, kon ten yem yari. Yem me ta raa yari mi, mu ko n tu sw̄i. Domi ta ̀n t̄mbun yem yaribu yine. Yen s̄, ba koo ten tiin yem yari. ⁷ Kon de Seirin guu te, tu ko bansu. Kon be ba sar 𐤃 mi kpuro go. ⁸ T̄n be ba gon gonu nu ko n teriewa baama guun ka gungun ka w̄wi s̄kra ka sere maa w̄kra. ⁹ Kon de tu kowa bansu sere ka baadomma. Goo kun maa sinam ten wusu s̄kra. Saa ye s̄kra ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun 𐤃.

¹⁰ Seiri ya nee, Isireli ka Yudan temgibu ba koo ko yegibu. Ya koo be kpuro mwa baa me na w̄a mi.

¹¹ Yen s̄, sere ka ne, Yinni Gusun 𐤃 w̄aru, kon ye m̄ru ka nisinu ka tusiru k̄sie nge me ya raa bu kua. Kon bu tii s̄kra sanam me kon ye siri. ¹² Saa ye s̄kra, ya koo gia ma ne, Yinni Gusun 𐤃 na nua w̄ma ye ya Isireliban guunu w̄kra. Ya nee, wee nu kam kua. Wee ba ye nu n̄mu s̄ndia nge gbeeku ye. ¹³ Ya tii sua nen wuswaad ka yen gari gerubu. Ya man t̄n bia gari gerusi. Nen tiiwa na ye nua.

¹⁴ Ne, Yinni Gusun 𐤃 na maa nee, sanam me tem kpuro mu ko n w̄a nuku dobu s̄kra, yen tem mu koo ko bansu. ¹⁵ Domi ya nuku dobu kua sanam me ya Isireliban tem kam koosia. Nge meya kon Seirin guuru ka Edmun tem me kpuro kam koosia kpa n ko bansu. Saa ye s̄kra ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun 𐤃.

Isireliba

ba koo wurama ben tem

36 Yinni Gusun 𐤃 u Esekieli s̄awa u nee, t̄nun bii, a Isireliban guunu nen gari s̄kra kpa nu yi swaa daki. Ma Esekieli u ka guu ni gari kua u nee, i swaa dakio i n̄ ye Yinni Gusun 𐤃 u gerua. U nee, ² wee yibereba ba gerum ba m̀, eh̄, t̄ i kua beginu. ³ Yen s̄, ameniwa wi, Yinni Gusun 𐤃 u nee, n b̄e s̄. U nee, u wa ma ba k̄a bu b̄e kpeerasia beri berika kpuro, bu b̄e m̄we. Kpa bwese ni nu tie nu n b̄e m̄. Meya nu ra n b̄e ȳem nu n ka faagi m̀ yam kpuro. ⁴ Yen s̄, u nee, b̄e guunu ka gungunu ka daanu ka w̄wi ka ban-

su ka wuu si ba deri si yibereba ba w̄ri ba ȳnu gura ma bwese ni nu ka su sikerene nu su ȳem, i swaa dakio i n̄ ye u gerum b̄e s̄. ⁵ Wi, Yinni Gusun 𐤃 u gerua u nee, ka nisi bakana u ka Edmuba kpuro gari m̀ ka bwese ni nu tie, ni nu tii win tem w̄e ka nuku dobu ka win gendu ma nu ka men ȳnu kpuro gura. ⁶ B̄e Isireliban tem guunu ka gungunu ka daanu ka w̄wi, wee ye u nee, n b̄e s̄. U nee, wi wee u gari gerum m̄ru ka nisinun s̄. Domi bwese tukunu nu b̄e sekuru doke. ⁷ Yen s̄na u n̄ma ȳiya u b̄rua u nee, bwese ni nu ka b̄e sikerene mi, niya nu koo sekuru wa. ⁸ Saa ye s̄kra, b̄e guunun d̄nu i ko kpara kpa i binu ma win tmbu Isireliban s̄. Domi ben wuramaru ta turuku kua k̄. ⁹ Wi wee u ka b̄e w̄a. U koo b̄e wuswaa kisima. Ba koo maa wuku b̄e ten tem bu du-ure. ¹⁰ U koo de tmbu bu d̄bia. Isireliba kpuro ba koo wurama mi, kpa ba n w̄a b̄e ten suunu s̄kra. Kpa bu bansu s̄kra dii kpaanu bani. ¹¹ U koo de tmbu ka yaa sabenu bu d̄bia bu k̄wara kpa bu sina mi nge yellu. Kpa u bu gea kua n kere ye u raa kua. Saa ye s̄kra, ba koo gia ma wiya u s̄a Yinni Gusun 𐤃. ¹² U koo de win tmbu Isireliba bu s̄ b̄e ten w̄l kpa ba n b̄e m̄. I ko n s̄a ben tubi. Saa ye s̄kra, i ̀n maa derim 𐤃 bu ben bibu bia. ¹³ Wee tmba gerum ba m̀, Isirelin tem mu s̄a nge gbeeku yaa ye ya yen tiin binu temm̄. ¹⁴ Yen s̄na i ̀n maa tmbu temm̄. I ̀n b̄e ten tmbu kam koosiam̄. ¹⁵ U ̀n maa derim 𐤃 i bwese tukunun w̄ma n̄. Ba ̀n maa b̄e sekuru dokem. Meya i ̀n maa derim 𐤃 b̄e ten tmbu bu kam ko. Wi, Yinni Gusun 𐤃 na yeni gerua.

Yinni Gusun 𐤃

u koo Isireliba menna

¹⁶ Yinni Gusun 𐤃 u maa gerua u nee, ¹⁷ t̄nun bii, sanam me Isireliba ba w̄a ben tem, ba mu disi doke ben daan s̄ ka ben kookoosun s̄. Ma na ben kookoo si garisi disi nge t̄n kur wi u yasa m̀. ¹⁸ Yen s̄na na bu m̄ru seesi yem me ba yari ben tem s̄kra s̄ ka sere b̄u ni ba ka mu disi doke. ¹⁹ Na bu siri ben daa ka ben kookoosun s̄. Ma na bu yarinasia ba w̄a w̄a bwesenu ganu s̄kra tem tukum̄. ²⁰ Ye ba w̄a bwese nin mi, ni ba tii w̄e, miya ba nen ȳsi d̄era te sank a sere tmba m̀, Yinni Gusun 𐤃 tmba. Win tem diya ba yarima. ²¹ Yen s̄na na k̄ n̄ nen ȳsi d̄era te faaba ko te be, Isireliba ba sankum̄ bwesenun suunu s̄kra mi ba w̄a. ²² Yen s̄, t̄nun bii, a k̄am Isireliba s̄kra a nee, n ̀n ben s̄ na yeni m̀. Nen ȳsi d̄era ten s̄na te ba sank a bwesenu s̄kra. ²³ Kon nen ȳsi baka te b̄ere wesia te ba sank a bwesenun suunu s̄kra mi. Bwese ni, n̄ n wa ba man b̄ere w̄em, nu koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusun 𐤃.

²⁴ Kon bu wuna bwese nin suunu s̄kra di n bu menna n ka wurama ben tem. ²⁵ Kon bu nim d̄eram wisi kpa bu d̄era. Kon ben toranu kpuro w̄ka kpa n ben b̄nu kpuro wuna n k̄. ²⁶ Kon bu bwisiku kpaanu ka ḡru kpaasu w̄e. Kon ben ḡru si su s̄kra nge kperu wuna kpa n bu ḡrusu w̄e si su du nge wasi. ²⁷ Kon bu nen

Hunde wě kpa n de bu nen woodaba mem nɔɔwa ba n ka ye sɔmburu mɔ. ²⁸ Ba koo sina tem me na ben baababa nɔ mweeru kua sɔɔ, kpa bu ko nen tɔmbu kpa na n maa sãa ben Yinni. ²⁹ Kon bu toranu kpuro gbara. Kon de bu dīanu wa nu n kpã. Na ñ maa bu gɔɔru kparemɔ. ³⁰ Kon de dānu nu ma, kpa gbea yu dīanu ko kpa bu ku maa sekuru wa gɔɔrun sɔ bwe-senu sɔɔ. ³¹ Saa ye sɔɔra ba koo tubu ma ben kookoosu ka ben daa ya ñ wã kpa bu tii tusi yen sɔ. ³² Adama be, Isireliba ba n yě ma n ñ ben sɔ na mɔ me. Bu de sekuru tu bu mwa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Ne, Yinni Gusunɔ na maa nee, dɔma te kon bu deerasia ben toranu kpuron di, kon de tɔmbu bu yibu wusu sɔɔ kpa bu ben bansu seeya. ³⁴ Ba koo maa dīanu yewe tem me sɔɔ, me ba raa deri tɔmbu kpuro bu ka wa ma gāanu ku ra kpi mi. ³⁵ Kpa bu nee, tem mi gāanu ku ra kpi mi, wee mu kua nge gbaa te ba mɔ Edeni. Men wuu si su raa bansu sãa su tē tɔmbu yiba ma ba su gbāranu toosi. ³⁶ Kpa bwese ni nu ka bee sikerene nu gia ma nena na ye ba raa sura seeya, ma na ye ba raa wuka gira. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Kon maa ye ko.

³⁷ Wee ye kon maa wure n Isireliba kua. Kon bu dabiasia nge yãa gɔɔ. ³⁸ Wuu si su raa bansu sãa, su koo tɔmbu yibu nge yãa gɔɔ si ba gɔɔa yākurun sɔ, si ba ra ka ne Yerusalem tɔɔ bakurun sɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Esekieli u kuku gbebu nu wa

kāsiru sɔɔ

37 Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nenua ma mu win bwēra sua mu ka da wɔwa gaan suunu sɔɔ. Wɔwa ye sɔɔ, kukuna nu yiba. ² Ma dam me, mu dera u sãa kuku nin suunu sɔɔ. U deema nu dabi wɔwa ye sɔɔ, ma nu gbera woko woko.

³ Ma Yinni Gusunɔ u nee, tɔnun bii, kuku ni, nu koo kpĩ nu wāaru wa?

Ma u wisa u nee, wuna a yě me, Yinni.

⁴ Ma u nùn sɔɔwa u nee, a gari geruo kuku gbebu nin sɔ a nu sɔ a nee, nu ne, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio nu nɔ. ⁵ Na nee, kon nu hunde kpaa wě kpa nu maa se nu n wãa. ⁶ Kon nu sīi kpaanu wě kpa n de nu wasi kpara. Kon nu hunde kpaa wě kpa nu se nu n wãa. Saa yera ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

⁷ Ma Esekieli u gari yi gerua nge me Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. Sanam me u gari yi mɔ, yera u damu gagu ka yīribu gabu nua ma kuku ni, nu susina. ⁸ Yera u wa nu sīinu kua ma nu wasi kpara, adama nu ñ gina hunde mɔ. ⁹ Yinni Gusunɔ u maa nee, tɔnun bii, a gari geruo a hunde sɔ a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, hunde yu na saa handunian goonu nnen di kpa yu goo ni wom wure kpa nu se nu n wãa.

¹⁰ Ma u gari gerua nge me Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. Ma hunde ya na ni sɔɔ, nu wāaru wa ma nu seewa nu yōra. Nu dabi nge tabu kowobu.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nee, tɔnun bii, kuku ni, nu sãawa Isireliba. Wee ba mɔ, ben kukunu nu gbera. Ben yīyɔɔbu bu doona ma ba kɔɔra. ¹² Yen sɔ tē, a bu sɔɔwa a nee, wee kon be, nen tɔmbun sika wukia kpa n bu yara min di n ka bu wurama ben temɔ. ¹³ Nã n bu kua me, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁴ Kon bu nen Hunde dokea kpa bu wa ba n wãa. Kon de bu wura bu sina ben temɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma ne, Yinni Gusunɔ na gari gerua na maa yi kua.

Yudaba ka Isireliban banda

koo ko teeru

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nee, ¹⁶ wune tɔnun bii, a dãa kukuru garu suo kpa a Yudaban bandun yīsiru yore ten kɔɔɔ. Kpa a maa dãa kukuru garu sua a Isireliban bandun yīsiru yore ten kɔɔɔ. ¹⁷ Kpa a dãa kukunu yiru ye swēena nu ko nge dãa kuku teeru wunen nɔma sɔɔ. ¹⁸ Sanam me tɔmba koo nun bikia bu nee, a ñ kaa sun dãa yen tubusianu sɔ? ¹⁹ Saa ye sɔɔra kaa bu wisi a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, kon Isireliban bandun dãa kuku te sua kpa n tu swēena ka Yudaban bandugiru nu ko dãa kuku teeru nen nɔma sɔɔ.

²⁰ Dãa kuku ni, nu ko n wãawa wunen nɔma sɔɔ ba n waamɔ. ²¹ A maa bu sɔɔwa a nee, wee, kon Isireliba mennama beri berikan di mi ba yarine bwesenu sɔɔ, kpa n de bu wurama ben temɔ. ²² Ba koo ko bwese teeru sere ka be ba wãa guunu kpa ba n sunɔ turo mɔ. Ba ñ ko n maa sãa bwesenu yiru. Ba ñ ko n maa sinambu yiru mɔ. ²³ Ba ñ maa tii disi dokemɔ ben bũu sãanun sɔ ka ben toranun sɔ. Kon bu yaramawa mi ba wãa ba ka tora kpuron di. Kon bu deerasiawa mam mam. Ba ko n sãawa nen tɔmbu kpa na n maa sãa ben Yinni. ²⁴ Dafidi nen sɔm kowon bibun bweseru sɔɔra ba koo sunɔ wa. Kparo turowa ba ko n mɔ. Ba koo nen woodaba mem nɔɔwa kpa bu ka ye sɔmburu ko. ²⁵ Ba koo wure ba n wãa tem me sɔɔ me na nen sɔm kowo Yakɔbu wě. Miya ben baababa ba sina. Ben tii ba koo maa sina mi sere ka ben bibun bibɔ ka baadomɔ. Dafidin bibun bwesera ta ko n bandu dii mi sere ka baadomɔ. ²⁶ Kon ka bu arukawani bɔri yendugia bɔke ye ya ko n wãa sere ka baadomɔ. Kon de bu sina tem mi, kpa bu dabia. Kpa n nen sãa yeru gira ben suunu sɔɔ sere ka baadomɔ. ²⁷ Nen wãa yeru ta ko n wãawa ben suunu sɔɔ. Ba ko n sãawa nen tɔmbu kpa na n sãa ben Yinni. ²⁸ Nen sãa yeru tã n wãa ben suunu sɔɔ sere ka baadomɔ, saa ye sɔɔra bwesenu nu koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ wi u Isireliba gɔɔa nenem.

Gari yi ba gerua Gɔɔgun sɔ

38 Yinni Gusunɔ u nee, ² tɔnun bii, a meerio Gɔɔgun bera gia Magɔgun temɔ wi, wi u sãa Meseki ka Tubalin kparo kpa a nùn gerusi a nee, ³ wee ye ne, Yin-

ni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon Gɔgu wɔrima wi u s̄a Mɛsɛki ka Tubalin kparo. ⁴ Kon n̄n gɔsɪama kpa n kɔkɔnu doke win baa saburoɔ, kpa n n̄n gawama, wi ka win tabu kowobu ka dumi ka maasɔbu, kpa win tɔn dabi te, ta n tabu ȳanu sebua ta n tɛrɛ bakanu ka piiminu neni kpa ta n takobiba fiamɔ. ⁵ Pɛsɪba ka Etiopigibu ka Putigibu be kpuro ba tɛrenu ka sii furɔ kɔkɔnu doke, be kpurowa ba koo ka n̄n da. ⁶ Gomɛɛn tabu kowobu ka Bɛti Togaamagii be ba w̄a s̄ɔ ȳɛsan nɔm geun s̄ɔ s̄ɔ gia, be ka ben tabu kowobu kpuro ka sere bwese dabi dabinun tɔmbu, be kpurowa ba koo n̄n sw̄i. ⁷ U gesi win s̄ɔru koowo wi ka tɔn be ba koo n̄n sw̄i kpa u n s̄ɔru kpeere. Wiya u koo bu kpara. ⁸ Amen biru kon de u ko ben wirugii, kpa u Isireliba wɔri be ba kisira tabun di. N deema ba raa yarinɛwa tem tukumɔ ma ba seema tem kpuron di mi ba raa w̄a. Ba wurama ba menna Isireliban guunɔ ni ba raa deri n tɛ. Ma ba sina mi ka bɔri yendu. ⁹ Adama wi ka win tɔn be ba n̄n sw̄i ba koo tem mɛ wukiriwa nge woo kɔkɔ n̄ kun mɛ nge guru wiru. ¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, saa ye, ȳa n tunuma, bwisiku k̄sunu koo n̄n deema kpa u k̄sa himba ko. ¹¹ U koo ḡru doke u nɛɛ, u koo tem gam tɔmbu wɔri be ba w̄a bɔri yendu s̄ɔ, b̄n wusu su n̄ gb̄aranu ka gamboba mɔ. ¹² U koo da u tɔmbu wɔri be ba ben wuun bansu seeya kpa u ben ȳanu gura. Tɔn be, ba wuramawa saa tɔn tukobun suunu s̄ɔ di. Ba dukia ka yaa sabenu wa. Ma ben tem mu w̄a handunian suunu s̄ɔ. ¹³ Saban tɔmbu ka Dedanigibu ka Taasisin tenkuba ka sere be ba w̄a turuku mi, ba koo n̄n bikia bu nɛɛ, mban s̄ɔna u tɔn dabi teni menna. U k̄iwa u tɔmbu wɔri u ben ȳanu gura? U k̄iwa u tɔmbun sii gesu ka ben wura gura? U k̄iwa u ben yaa sabenu n̄ kun mɛ ben dukia baka gura?

¹⁴ Wunɛ tɔnun bii, a Gɔgu s̄ɔkɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, dɔma te nen tɔmbu Isireliba ba koo sina bɔri yendu s̄ɔ, u ko n yɛ. ¹⁵ Saa ye, u koo na saa win w̄a yerun di s̄ɔ ȳɛsan nɔm geun wi ka bwese dabi dabinun tabu kowobu be kpuro ba n yɔkwa dumin kɔkɔ. ¹⁶ Yen biru u koo sewa u nen tɔmbu Isireliba seesi kpa win tabu kowo be, bu Isireliba wukiri nge mɛ guru wiru ta ra tem wukiri. Amen biru kon de u na u nen tem wɔri kpa n bwese ni nu tie s̄ɔsi saa wi, Gɔgun min di ma nena na s̄a dɛero.

¹⁷ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, Gɔgu wi, u s̄awa w̄n gari na dera nen s̄ɔkɔbu ba gerua gasɔn di Isireliba. Na nɛɛ, kon de u nen tɔmbu wɔri.

¹⁸ T̄ɔ t̄ɔ s̄ɔ Gɔgu u koo Isireliban tem wɔri, nɛ Yinni Gusunɔ kon w̄ɛru wura ka mɔru. ¹⁹ Nena na maa yeni gerua ka nisinu ka mɔru baka. Na nɛɛ, t̄ɔ te, tem mu koo ȳiri too too Isireliba. ²⁰ Sw̄ɛ ka gunɔsu koo diiri bɛrum s̄ɔ nen wuswaas̄ ka sere gbeeku yɛɛ ka yɛɛ yi ra kabiri ka tɔmbu kpuro. Guunu nu koo wɔruku kpa kpenu nu kankira kpa gb̄aranu kpuro nu wɔruku.

²¹ Kon de tabu bu n̄n wɔri nen guunu kpuron kɔkɔ. Baawure u koo win winsim tabu wɔriwa. ²² Kon Gɔgu wi siri n̄n bararu kp̄ɛ kpa n de bu n̄n go bu yem yari. Kon de guru baka yu nɛ ka kpenu kpa d̄ɔ ka s̄ɔ

bisu yu wi ka win tabu kowobu wɔri ka sere tɔn dabi te ta w̄a ka wi. ²³ Nge mɛya kon ka bwese dabinu s̄ɔsi ma na kp̄a na maa s̄a dɛero kpa nu gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

Ba Gɔgu kamia

39 Wunɛ tɔnun bii, a Gɔgu gerusio a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, nɛ wee na Gɔgu seesi wi, wi u s̄a Mɛsɛki ka Tubalin kparo. ² Kon n̄n yara win tem di mɛ mu w̄a s̄ɔ ȳɛsan nɔm geun s̄ɔ s̄ɔ. Kpa n de u Isireliba wɔri. ³ Adama kon win tendu wɔra win nɔm dwarun di kpa n win s̄ɛnu mwɛeri win nɔm geun di. ⁴ U koo wɔruma Isireliban guunu kɔkɔ wi, ka win tabu kowobu ka tɔn be ba n̄n sw̄i. Kpa gunɔsu ka gbeeku yɛɛ yi ben yaa di. ⁵ U koo wɔrumawa tem nge mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. ⁶ Kon Magɔgu ye d̄ɔ doke ka sere be ba w̄a tem burerɔ bɔri yendu s̄ɔ. Saa ye s̄ɔ, ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ. ⁷ Kon de bu nen ȳisi dɛeraru gia Isireliban suunu s̄ɔ. Na n̄ derimɔ bu tu sanku. Saa yera bwesenu kpuro nu koo gia ma nena na s̄a Gusunɔ Isireliban Yinni Dɛero. ⁸ Wee ye kpuro ya kooramɔ ya wee. Ya koo koorawa t̄ɔ te nen tii na yi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹ Yen t̄ɔ te, Isireliba ba koo yari ben wusun di, kpa bu ben yibɛɛban tɛrɛ bakanu ka piiminu mwɛeri ka ben tɛma ka s̄ɛnu ka ben yaasi ka ben bɔri kpa bu ka ye kpuro d̄ɔ s̄ɛrɛ w̄ɔ kɔkɔ yiru. ¹⁰ Ba n̄ maa d̄a kaso d̄ɔ yakas̄. Mɛya ba n̄ maa d̄a buramɔ d̄a s̄ɔkɔ bu ka doo ko. Domi tabu ȳa niya ba koo ka d̄ɔ s̄ɛrɛ. Ba koo ben yibɛɛba mwɛeri be, be ba raa bu mwɛera. Ba koo tɔmbun ȳanu gura be ba raa ben ȳanu gura. Nɛ Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Yen t̄ɔ te, Isireliba kon Gɔgu siku yeru w̄ɛ nim w̄ku bɔrugun s̄ɔ yari yeru gia, mi tɔmba ra sare. Kpa tu bera min swaa go. Miya ba koo Gɔgu ka win tɔn dabi te sike, kpa bu yam mi soku Gɔgun tɔn dabinun kɔkɔ. ¹² Isirelibara ba koo bu sike kpa bu wa bu ka ben tem dɛerasia. Ba koo ye kowa suru s̄ɔkɔ yiru. ¹³ Isireliba kpurowa ba koo goo ni sike. Yen t̄ɔ te, ba koo man bɛɛrɛ w̄ɛ, kpa bu mɔm. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁴ Suru s̄ɔkɔ yiru yen baa s̄ɔ, ba koo tɔmbu gɔsi be ba ko n sirene ba n goo ni nu tie kasu ba n sikumɔ. Be ba sarɔ mi kpuro, ba koo bu somi. Mɛya ba koo ka tem mɛ kpuro dɛerasia. ¹⁵ Tɔn be ba bɔsu tem mɛ s̄ɔ, b̄a n tɔn kukunu wa, kpa bu ȳireru ko mi. Be ba siku ten sɔmburu m̄ b̄a n na kpa bu kuku ni gura bu sike Gɔgun tɔn dabi ten kɔkɔ mi. ¹⁶ Ba koo mam wuu gagu ȳisiru k̄ɛ Hamɔna. Ȳisi ten tubusiana dabiru. Nge mɛya ba koo ka tem mɛ dɛerasia.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a gunɔ bwese bwe-seka ka gbeeku yɛɛ kpuro s̄ɔkɔ a nɛɛ, yi mennama baama kpuron di nen ȳaku te kon kon s̄ɔ. Kon ȳaku bakaru ko Isireliban guunɔ kpa yi yaa tem yi yem nɔ. ¹⁸ Yi koo tabu durɔbun gonu di kpa yi wirugibun yem nɔ be, be ba s̄a nge Basanin ȳa kinenu ka ȳa kpemminu ka bonu ka ketɛ kinɛ ni nu gum mɔ. ¹⁹ Yi koo yaa gum di yi debu kpa yi yem nɔ sere mu yi go

nge tam nen yāku te kon yi kua min s̄. ²⁰ Ne, Yinni Gusunɔ na n̄e, yi koo dumi ka yin maasɔbun yaa di ka tabu durɔbu ka sere tabu kowobu be ba tie. Yi koo yaa ye diwa yi debu nen dii yerɔ.

²¹ Kon bwesenu nen yiiko s̄ɔsi kpa nu wa nge m̄e na bu siri ka s̄eyasia bi na bu kua. ²² Saa yen dɔma ten di sere ka baadommaɔ, nen t̄mbu Isireliba ba koo gia ma n̄ena na s̄aa Gusunɔ ben Yinni.

Esekielin garin wiru

²³ Bwesenu nu koo gia ma Isireliban toranun s̄na n̄e, Yinni Gusunɔ na bu biru kisi ma na dera ba bu yoru mw̄era ba ka da tem tukumɔ. Na bu ben yiber̄eba n̄omu s̄ndia ba bu go tabu s̄ɔ. ²⁴ Na bu s̄eyasia nge m̄e ben toranu nu n̄e ni nu bu kua disigibu. Ma na bu nen wuswaa berua. ²⁵ Adama t̄e n̄e, Yinni Gusunɔ na n̄e, kon de Isireliba be, Yakɔbun bweseru bu wurama yorun di. Kon be kpuron wɔn-wɔndu ko. Saa ye s̄ɔ, kon nisinu se nen ȳisi d̄era ten s̄. ²⁶ Sanam m̄e ba koo sina ba n w̄aa b̄ori yendu s̄ɔ, goo kun maa bu baasimɔ ba koo ben sekuru duari ka ben naane sari te ba man kua. ²⁷ T̄mbu ba koo man b̄ere w̄e n̄a n Isireliba wunama ben yiber̄eban suunu s̄ɔ di na ka wurama. ²⁸ Ba koo gia ma n̄ena na s̄aa Gusunɔ ben Yinni, n̄e wi na dera ba ka bu yoru da bwese tukunun suunu s̄ɔ, ma na dera ba maa wurama ben temɔ. Baa ben turo na n̄ derimɔ u sina tem tukumɔ. ²⁹ Na n̄ maa bu biru kisimɔ. Domi kon bu nen Hunde w̄e. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ESEKIELI U UINNI GUSUNɔN S̄AA YEE KPAARU WA K̄ASIRU S̄ɔ

Esekieli u k̄asiru wa

40 Ye ba Isireliba yoru mwa yen w̄ɔ yenda n̄n̄abusen suru gbiikoon s̄ɔ w̄akuruse s̄ɔra Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli n̄enua. N deema ye ba Yerusalemu w̄ori ba k̄suka yen w̄ɔ w̄akura n̄n̄ese s̄ɔra mi. Ma u n̄n̄ kpara u ka da Isireliban temɔ ² k̄asiru s̄ɔ. U n̄n̄ sua u yi guuru w̄alɔ te ta gunu too. Ten s̄ɔ ȳesan n̄m̄ dwaru gia, u dia wa ya s̄aa nge wuu. ³ Ma u ka n̄n̄ da mi gia. Ma u durɔ goo wa mi, u ka sii gandu weene u w̄e damgii ka d̄eka neni ye ba ra ka ȳire. Ma u ȳ gambon b̄k̄u k̄n̄k̄n̄. ⁴ Durɔ wi, u n̄e, t̄n̄un bii, a m̄erio kpa a swaa daki a de a ye kpuro laakari ko ye kon nun s̄ɔsi. Domi ba ka nun nawa mini a ka m̄eri kpa a ka wa a Isireliba tubusia ye a wa.

Yaara ka k̄n̄k̄n̄ k̄isus

⁵ Wee ye u wa. U gb̄araru wa ta s̄aa yee te sikerene. U d̄eka wa durɔ win n̄oma s̄ɔ. Yen d̄ɛbu bu ka ḡm̄ soonu k̄n̄k̄n̄ tia n̄e. Adama yen ḡm̄ soo ten baatere ta d̄ɛbu sosiwa ka n̄m̄ w̄i teeru. Yen yasum maa kua d̄eka tia. Yen gunum maa kua d̄eka tia. ⁶ Ma u da k̄n̄k̄n̄ ge ga w̄aa s̄ɔ yari yeru gia ma u k̄w̄a gen

ȳɔk̄tia. Ma u k̄n̄k̄n̄ gen yasum ȳira. Ma mu kua d̄eka tia. Ad̄erɔ ga w̄aa dii ten suunu s̄ɔ ma k̄su yenu w̄aa gen ȳesi ȳsikas. ⁷ K̄su yee nin baateren d̄ɛbu ka ten yasum mu newa. Ye kpuro ya s̄awa d̄eka tia. Batuma ye ya nu karane ya s̄awa ḡm̄ soonu k̄n̄k̄n̄. Gambo ye ya w̄aa dii s̄n̄ k̄n̄k̄n̄ a sere s̄aa yerun tii du, yen yasum mu s̄awa d̄eka tia. ⁸ Ma durɔ wi, u dii s̄ɔ ge ȳira. Gen ganan gunum mu s̄awa d̄eka k̄n̄k̄n̄ ita. Ma gen gani k̄k̄ii yi maa s̄aa ḡm̄ soonu yiru k̄n̄k̄n̄ gen s̄n̄k̄n̄. Diru gara w̄aa s̄aa yee ten b̄k̄u. ¹⁰ K̄su yerun dii ni kpuro ni nu w̄aa s̄ɔ yari yeru gia nu newa. Dia ita itawa ya w̄aa ad̄erɔ gen beri berika. Batuma ye ya bu karane ya maa newa. ¹¹ Durɔ wi, u maa k̄n̄k̄n̄ gen yasum ȳira ma ya kua ḡm̄ soonu w̄akuru. Ma gen d̄ɛbu bu kua ḡm̄ soonu w̄akura ita. ¹² K̄su yee nin baateren wuswaa ba batuma gaa w̄a ḡm̄ soo teeru. K̄su yee ten baateren goonu nu s̄awa ḡm̄ soonu k̄n̄k̄n̄ tia. ¹³ Durɔ wi, u ȳira saa k̄su yee teerun gana s̄n̄ di n ka girari yirusen gana s̄ɔ te ta gbiikii te m̄era. Ma n kua ḡm̄ soonu yenda k̄n̄k̄n̄. ¹⁴ U maa dii s̄ɔ ge ȳira ma ga kua ḡm̄ soonu yendu. Dii ten bera gia, s̄aa yee ten yaara ya ka k̄n̄k̄n̄ ge sikerene. ¹⁵ Batuma ye ya w̄aa k̄n̄k̄n̄ ḡn̄ min di ba ra ka du n ka da k̄n̄k̄n̄ ge ga w̄aa s̄n̄k̄n̄, yen d̄ɛbu bu s̄awa ḡm̄ soonu weeraakuru. ¹⁶ Ba k̄su yee nin fenentiba kuawa nge k̄k̄n̄ nin gani k̄k̄n̄ ka maa gani yi yi nu burane s̄ɔ ka sere dii s̄ɔ gen gani s̄ɔ. Ma ba dii nin ganin s̄n̄k̄n̄ kpakpa wurusun weenasisu koosi ye ya kua yen buraru.

¹⁷ Yen biru durɔ wi, u ka n̄n̄ da s̄aa yee ten yaara t̄k̄kaa mi dia tena ya w̄aa. N deema ba ḡanu t̄awa nge simaa ba ka yaara ye sikerena. ¹⁸ Simaa ye ba t̄awa mi, ya w̄awa dia yen b̄k̄u. Ma ya ka dia yen gani d̄ɛbu n̄e. Adama ya n̄ yaara s̄n̄k̄kaa gunum tura. ¹⁹ Ma u batuma yen d̄ɛbu ȳira saa k̄n̄k̄n̄ gbiikuun s̄n̄ di n ka girari yaara s̄n̄k̄kaa ganɔ ma n kua ḡm̄ soonu wunɔbu (100). U ye ȳira s̄ɔ yari yeru gia ka s̄ɔ ȳesan n̄m̄ geu gia. ²⁰ Ma u maa yaara t̄k̄kaa k̄n̄k̄n̄ ge ga w̄aa s̄ɔ ȳesan n̄m̄ geu gian d̄ɛbu ka yasum ȳira. ²¹ K̄n̄k̄n̄ ge, ga k̄su yenu k̄n̄k̄n̄ tia m̄, ita ita gen ad̄erɔ ȳesi ȳsikas. Gen gani yi, ka gen dii s̄ɔ ya ka k̄n̄k̄n̄ ge ga w̄aa s̄ɔ yari yeru gia d̄ɛbu ka yasum newa. ²² Yen fenentiba ka dii s̄ɔ ge, ka kpakpa wurusun bura ni ba kua mi, ye kpuro ya s̄awa tia ka k̄n̄k̄n̄ ge ga w̄aa s̄ɔ yari yeru mi. A ka da yen k̄n̄k̄n̄ ge ga w̄aa s̄ɔ ȳesan n̄m̄ geu gia, kaa k̄k̄n̄ k̄w̄a naa dabusanu k̄n̄k̄n̄ yiru. ²³ S̄ɔ ȳesan n̄m̄ geun k̄n̄k̄n̄ dee deeru, k̄n̄k̄n̄ gaga w̄aa s̄n̄k̄n̄ ḡn̄ min di ba ra ka du yaara s̄n̄k̄kaa. K̄n̄k̄n̄su yiru yen baa s̄ɔ ya s̄awa ḡm̄ soonu wunɔbu nge m̄e n s̄aa s̄ɔ yari yeru gia. ²⁴ Ma u ka man da s̄ɔ ȳesan n̄m̄ dwaru gia mi k̄n̄k̄n̄ gaga w̄aa. Ma u gen k̄su yenu ka gen dii s̄ɔ ka gen gani ȳira. Ye kpuro ya ka k̄n̄k̄n̄ s̄n̄k̄n̄ newa. ²⁵ K̄n̄k̄n̄ ge, ka gen dia ya fenentiba m̄ ya ka sikerene nge fenenti be. Gen d̄ɛbu bu s̄awa ḡm̄ soonu weeraakuru. Gen yasum maa s̄aa ḡm̄ soonu yenda k̄n̄k̄n̄. ²⁶ Gen k̄k̄n̄ ya m̄w̄a naa dabusanu k̄n̄k̄n̄ yiru a ka da dii s̄ɔ gen mi. Ba dii ten gani s̄n̄k̄n̄

buraru kuawa ka kpakpa wurusun weenasisu.
²⁷ Yaara sɔɔkaa ya maa kɔnkɔ mɔ sɔɔ yɛsan nɔm
 dwaru gia. Kɔnkɔsu yiru ye, ya tondinewa ka gɔm
 soonu weeraakuru.

Yaara ka kɔnkɔ sɔɔkisu

²⁸ Durɔ wi, u ka maa man da yaara sɔɔkaa yen mi,
 sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian kɔnkɔn di. Ma u kɔnkɔ ge
 yɛira u deema ya newa ka yaara tɔɔkaan kɔnkɔsu.
²⁹ Gen kɔsu yenu ka gen gani ka gen dii sɔɔ, ye kpuro
 ya newa ka yaara tɔɔkaan kɔnkɔsu. Kɔnkɔ ge, ga
 fenentiba mɔ ba ka sikerene. Gen dɛɛbu bu sɔɔawa
 gɔm soonu weeraakuru. Ma gen yasum maa sɔɔ gɔm
 soonu yenda nɔnkɔ. ³⁰ Kɔnkɔn gen dɛɛbu bu sɔɔ gɔm
 soonu weeraakuru. Gen yasum maa sɔɔ gɔm soonu
 yenda nɔnkɔ. ³¹ Dii sɔɔ gen kɔnkɔ ga mɛerawa yaara
 tɔɔkaaɔ. Ba gen gani sɔɔkii buraru koosiwa ka kpakpa
 wurusun weenasisu. Gen yɔɔtia ye, ya naa dabusanu
 mɔwa nɔnkɔ ita. ³² Yen biru, u maa ka man da yaara
 sɔɔkaa yen mi, saa kɔnkɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gian
 di. Ma u kɔnkɔ ge yɛira u deema ga ka si u raa yɛira mi
 newa. ³³ Gen dii sɔɔ ka gen gani ka gen kɔsu yenu, ye
 kpuro ya newa ka kɔnkɔ si u raa yɛira. Yen biru ga
 fenentiba mɔ ya ka sikerene. Kɔnkɔn gen dɛɛbu bu
 sɔɔawa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa gɔm
 soonu yenda nɔnkɔ. ³⁴ Gen dii sɔɔ ga yaara tɔɔkaa
 mɛerawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru koosi ka
 kpakpa wurusun weenasisu. Ma gen yɔɔtia ya naa
 dabusanu mɔ nɔnkɔ ita.

³⁵ U ka maa man da kɔnkɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm
 geu gia. Ma u gu yɛira. U deema kɔnkɔ ge, ka si u raa
 yɛira mi, su dɛɛbu ka yasum newa. ³⁶ Kɔnkɔ ge, ga
 maa kɔsu yenu mɔ ka gani yi yi nu burane ka sere dii
 sɔɔ. Ma ba fenentiba kua ba ka gu sikerena. Gen
 dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soonu weeraakuru, ma gen ya-
 sum maa sɔɔ gɔm soonu yenda nɔnkɔ. ³⁷ Dii sɔɔ ge, ga
 yaara tɔɔkaa mɛerawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru
 koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yɔɔtian naa
 dabusanu sɔɔawa nɔnkɔ ita.

³⁸ Kɔnkɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ga diru
 garu mɔ te ta mɛera gen dii sɔɔ gia. Miya ba ra yɔku
 dɔɔ mwaaruginun yaa kpakie. ³⁹ Dii sɔɔ gen beri
 berikaɔ nɔnkɔ, tabulu yiru yiruwa ya wɔa. Tabulu ben
 wɔɔɔwa ba ra yɔku dɔɔ mwaaruginu ka toranun
 yɔkunu ka yɔku ni ba ra ka toranu sɔmen yaa sake.
⁴⁰ Dii sɔɔ gen nɔnkɔ, tabulu nnewa ya wɔa. A n sɔɔ kɔn-
 kɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa kpɛ a ye wa
 bera ka bera yiru yiru. ⁴¹ Tabulu nɔnkɔ itawa ba mɔ
 yɛn wɔɔɔ ba ra yɔku yaa go. Ba ye yiwa nne nne kɔnkɔ
 gen beri berikaɔ. ⁴² Tabulu yen nne sɔɔ ba ra yɔku
 dɔɔ mwaaruginu sɔɔru ko. Ba ye kua ka kpee ni ba
 dɔka. Yen dɛɛbu bu sɔɔawa gɔm soo teeru ka bɔnu,
 yen yasum maa sɔɔ gɔm soo teeru ka bɔnu, ma yen
 gunum mu sɔɔ gɔm soo teeru. Tabulu yen miya ba ra
 yɔku mɔ yɔnu yi. ⁴³ Ma ba tabulu ye nɔnkɔ kua nɔm
 tararun yasum saka. Tabulu yen wɔɔɔwa ba ra yɔku
 yaa sɔndi. ⁴⁴ Yen biruwa durɔ wi, u ka man da yaara
 sɔɔkaaɔ. Ma na dia yiru wa mi. Teera wɔa kɔnkɔ ge ga

wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ma ta kɔnkɔ tii sɔɔ yɛsan
 nɔm dwaru gia. Teera maa wɔa kɔnkɔ ge ga wɔa sɔɔ
 yɛsan nɔm dwaru gia ma ten kɔnkɔ ga maa tii sɔɔ
 yɛsan nɔm geu gia. ⁴⁵ U man sɔɔwa u nɛɛ, dii tɛn kɔn-
 kɔ ga tii sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi, ta sɔɔawa yɔku
 kowobun diru be ba ra sɔa yerun sɔmburu ko. ⁴⁶ Dii
 tɛn kɔnkɔ ga maa tii sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, ta
 sɔɔawa yɔku kowobuguru be ba ra yɔkuru ko yɔku
 yerɔ. Ma u maa nɛɛ, Lefin bweseru sɔɔ, Sadɔkun
 bwese kɛra ya koo kpɛ yu du sɔa yerɔ yu Yinni Gusunɔ
 sɔa.

Yinni Gusunɔn sɔa yeru

⁴⁷ Durɔ wi, u sɔa yee ten yaara sɔɔkaa kpuro yɛira
 ma u deema yen goonu kpuro nu newa. Yen dɛɛbu bu
 sɔa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum maa sɔa
 gɔm soonu wunɔbu. Ma yɔku yera wɔa sɔa yee ten
 kɔnkɔnɔ. ⁴⁸ Ma u maa ka man da sɔa yee ten adɛrɔwɔ
 mɔn di ba ra ka du. Ma u adɛrɔ gen gbereba yɛira. Ma
 yen baayeren nɔnkɔ mu sɔa gɔm soonu nɔnkɔ. Kɔn-
 kɔn gen yasum mu sɔa gɔm soonu wɔkura nne. Gen
 yɛsa baayeren dɔa ya maa sɔa gɔm soonu ita.
⁴⁹ Adɛrɔ gen tiin dɛɛbu bu sɔa gɔm soonu yendu.
 Ma gen yasum maa sɔa gɔm soonu wɔkura tia. Ba ra
 gu duwa ka yɔɔtia ye ya naa dabusanu wɔkuru mɔ.
 Ma ga gbere mɔ bera ka bera tia tia.

41 Durɔ wi, u ka maa man da sɔa yerun suunu
 sɔa. Ma u ye kpuro yɛira. Adɛrɔ gen ganin sinum
 mu sɔa gɔm soonu nɔnkɔ tia. ² Kɔnkɔn gen yasum
 maa sɔa gɔm soonu wɔkuru, gen beri berika nɔnkɔ
 nɔnkɔ. Ma u sɔa yee ten tii yɛira. Ten dɛɛbu sɔa gɔm
 soonu weeru. Ma ten yasum maa sɔa gɔm soonu
 yendu. ³ Yen biru u dua dii ten sɔɔkɔ u ten kɔnkɔn dɔa
 yɛira, ya kuawa gɔm soonu yiru. Ma kɔnkɔn gen tiin ya-
 sum sɔa gɔm soonu nɔnkɔ tia. Ma gen ganin yasum
 beri berikaɔ mu sɔa gɔm soonu nɔnkɔ yiru yiru. ⁴ Ma u
 dii sɔɔ gen tii yɛira, gen dɛɛbu ka gen yasum mu newa.
 Ya sɔa gɔm soonu yendu. Ma u man sɔɔwa u nɛɛ,
 ga sɔa gɔm dii te ta dɛere gem gem.

Dia ye ba gɔri gɔri

⁵ Sɔa yee te, ta gani yiru mɔ, tia nɔnkɔ, tia maa
 nɔnkɔ. Ma durɔ wi, u ten gana sɔɔkaa yɛira ma yen
 sinum mu kua gɔm soonu nɔnkɔ tia. Ma ba dinu gɔri
 gɔri gani yiru yen baa sɔɔ ba ka sikerena. ⁶ Dii ni, nu
 swɛnɛwa gidambisa ita ita beri berika. Gidambisa
 baayeren dian geera sɔa gɔm tena. Dii nin gani yi ka
 tɔkaaginu manine adama yi n ka sɔkaaginu manine.
⁷ Gidambisa ye, ya yasum kerane wɔɔɔ gia. Domi yen
 gana tɔkaaa ya sinum kaara. Meyya n sɔa ya ka sɔa
 yee te sikerena. Yen sɔna wɔɔɔ gia batuma ya kpɔaru
 bo yen nɔnkɔ. Saa gidambisa ye ya wɔa temɔn di, tɔnu
 koo kpɛ u yɔ u da sere ye ya wɔa wɔɔɔ u kun kpa ka
 swaa gaa. ⁸ Ma na dia ye kpuron gunum mɛera na
 deema ye ba gɔri gɔri mi, saa yen kpɛkpɛkun di, yen
 gunum mu sɔa gɔm dɛka nɔnkɔ tia tia. ⁹ Dia yen gana
 tɔkaaan sinum mu sɔa gɔm soonu nɔnkɔ. Dia ye ba

gɔri gɔri s̄aa yee ten ȳesi ȳesikaɔ, ¹⁰ ka ȳaku kowobun dian baa ɔɔ, ba batuma deri ȳen yasum mu s̄aa gɔm soonu yendu. ¹¹ Dia ye ba gɔri gɔri mi, ya ɔɔ t̄iwa batuma ye ba derin bera gia. Kɔnnɔsu yiruwa ya w̄aa mi. Teu s̄ɔɔ ȳesan nɔm geu gia, teu maa s̄ɔɔ ȳesan nɔm dwaru gia. Gana ye ya batuma ye sikerene, yen sinum mu s̄awa gɔm soonu ɔɔɔ. ¹² S̄aa yee ten s̄ɔɔ duu yeru gia, diru gara w̄aa ta batuma ye ba deri mi ɔɔ t̄i. Dii ten d̄ɛbu bu s̄awa gɔm soonu wene ka w̄akuru. Ma ten yasum mu s̄aa gɔm soonu wata ka w̄akuru. Ten ganan sinum maa s̄aa gɔm soonu ɔɔɔ. ¹³ Durɔ wi, u s̄aa yee te ȳira ma ten d̄ɛbu kua gɔm soonu wunɔbu (100). Batuma ye ba maa deri mi, ka dii te ba bana s̄ɔɔ duu yeru gia mi, ye kpuro ya maa kua gɔm soonu wunɔbu. ¹⁴ S̄ɔɔ yari yeru gia, s̄aa yee ten d̄ɛbu ka batuma ye ba deri min yasum mu s̄awa gɔm soonu wunɔbu. ¹⁵ Ma u maa dii te ta w̄aa s̄aa yerun biruɔ ȳira ka batuma ye ba deri ma ye kpuro ya maa kua gɔm soonu wunɔbu.

S̄aa yee ten ɔɔɔ

S̄aa yee ten duu yeru ka dii d̄ɛraru ka dii te ta d̄ɛre gem gem mi, ¹⁶ ba ye kpuron gani ka fenentiban kadiriba d̄aa besi maniwa. Meya ba maa kua gidambisa yeba ɔɔ. ¹⁷ S̄aa yee ten ɔɔɔ ka ten ɔɔɔ saa ten kɔnnɔ di sere ka dii te ta d̄ɛre gem gem mi, ba ye kpuron gani buraru koosiwa ¹⁸ ka w̄allun k̄sɔbun weenasibu ka maa kpakpa wurusun weenasisu. Kpakpa wurusun weenasii si, ka w̄allun k̄sɔbun weenasii be, ba yɔwenewa. ¹⁹ W̄allun k̄sɔbun weenasii ben baawure u wuswaa mɔwa yiru. Wuswɛ yin tia ya ka tɔngia weene ya kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Wuswaa tia ya maa ka gbee sunɔgia weene ma ya maa kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Nge meya ba ka dii te kpuron gani buraru kua. ²⁰ Ba w̄allun k̄sɔbun weenasii be ka kpakpa wurusun weenasii si kuawa ten temɔ ka ten ganik ka ten kɔnnɔsun ɔɔɔ. ²¹ S̄aa yee ten kɔnnɔ kadirin d̄anu nu newa.

Dii te ta d̄ɛre gem gem wuswaaɔ, ḡaanu w̄aa mi. ²² Nu s̄aa nge ȳaku yeru te ba kua ka d̄aa. Ten gunum mu s̄aa gɔm soonu ita. Ten d̄ɛbu maa gɔm soonu yiru. Ba tu ɔɔ ɔɔka kuawa ka d̄aa. Yera durɔ wi, u man s̄ɔɔwa u n̄ɛ, tabulu ye ba ra n yii Yinni Gusunɔn wuswaaɔ yera mi.

²³ Dii d̄ɛraru ka dii te ta d̄ɛre gem gem nu mɔwa kɔnnɔsu yiru. ²⁴ Gambo sikanɛ yiruwa kɔnnɔ si, su mɔ. Ye kpuro ya ra n keniarewa. ²⁵ Ba gambo yen w̄allun k̄sɔbun weenasibu ka kpakpa wurusun weenasisu kua nge m̄ɛ ba kua gani yi ɔɔ. Ma ba kɔbe kua ten ɔɔɔ dii d̄ɛra ten kɔnnɔ. ²⁶ Dii ten ȳesi ȳesikaɔ ka sere dii ni ba gɔri gɔri mi ka maa yen kɔbeɔ, ba yen fenentiba kɔkɔ dokeawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

Dinu ganu s̄aa yee ten bɔkuɔ

42 Durɔ wi, u ka man da s̄aa yee ten yaara ɔɔɔ s̄ɔɔ ȳesan nɔm geu gia, sere dia ye ya w̄aa batuma ye ba deri ka dii te ta w̄aa s̄aa yee ten biruɔn deedeeru. ² Dia yen d̄ɛbu bu s̄awa gɔm soonu wunɔbu (100) ma yen yasum mu s̄aa gɔm soonu weeraakuru. ³ Yen bee tia ya batuma ye ba deri mi ɔɔ kisi. Batuma yen d̄ɛbu bu s̄awa gɔm soonu yendu. Ma ya ka s̄aa yee te sikerene. Bee tia, dia ye, ya maa yaara ɔɔɔka ye ba simaa doke ɔɔ kisi. Ya gidambisa ita mɔ. Ma ba ye kɔbe kua kua. ⁴ Dia yen wuswaaɔ, ba batuma deri gɔm soonu w̄akurun saka. Ma ba swaa w̄aa ye ɔɔ gɔm soo teeru. Dia yen kɔnnɔsu su ɔɔ t̄iwa s̄ɔɔ ȳesan nɔm geu gia. ⁵ Dia ye ya w̄aa w̄allu ya piiminu bo ya kere ye ya w̄aa temɔ ka ye ya w̄aa suunu ɔɔ. Domi kɔbe ye ba kua mi, ya yen sukum kawawa. ⁶ Adama yen kɔbe ya ñ gbereba mɔ nge yaara yen dinun gbereba. Yen s̄na dia ye ya w̄aa w̄allu ya ñ suunukinu ka temkinu kp̄aru tura. ⁷ Dia yen gana ye ya yaara ɔɔɔka m̄ɛra, yen d̄ɛbu bu s̄awa gɔm soonu weeraakuru. ⁸ Domi dia yen tiin d̄ɛbu bu s̄awa gɔm soonu yenda ɔɔɔ. Adama s̄aa yee ten bera gia, yen d̄ɛbu bu s̄awa gɔm soonu wunɔbu (100). ⁹ B̄a n wee saa yaara ɔɔɔkan di, kɔnnɔ gaga w̄aa dia yen temɔ s̄ɔɔ yari yeru gia ḡen min di ba ra ka du. ¹⁰ Kɔnnɔ ge, ga w̄aa mi yaara ɔɔɔkan gana ya torua.

Dia maa w̄aa yaara ɔɔɔkaɔ s̄ɔɔ ȳesan nɔm dwaru gia batuma ye ba deri ka dii te ta w̄aa s̄aa yee ten biruɔn deedeeru. ¹¹ Dia yen wuswaaɔ, swaa w̄aa. Dia ye, ya ka ye ya w̄aa s̄ɔɔ ȳesan nɔm geu gia weene. Yen d̄ɛbu ka yen yasum ka nge m̄ɛ ba ye banisina ka yen kɔnnɔsu ye kpuro ya s̄awa tia. ¹² Nge meya dia ye ya w̄aa s̄ɔɔ ȳesan nɔm dwaru gian kɔnnɔsu su s̄aa. Kɔnnɔ gaga w̄aa swaa yen duu yeru, yaara ɔɔɔkan ganɔ s̄ɔɔ yari yeru gia. Min diya ba ra ka du. ¹³ Durɔ wi, u man s̄ɔɔwa u n̄ɛ, dia ye ya w̄aa s̄ɔɔ ȳesan nɔm geu gia mi, ka ye ya w̄aa s̄ɔɔ ȳesan nɔm dwaru gia mi, ya w̄awa Yinni Gusunɔn s̄. Miya ȳaku kowo be ba ra du Yinni Gusunɔn s̄aa yeru ba ko n da ȳaku d̄ia ni di. Dia ye, ya d̄ɛrewa. Miya ba koo maa k̄nu yi ka ȳaku yaa ye ba ka toranun ȳakunu kua ka ni ba ka toranu ɔɔwa. ¹⁴ Ȳaku kowobu b̄a n dua mi, ba ñ yariɔ ɔɔɔka ka ben ȳanu. Ba koo gina nu potiriwa. Domi ȳa ni, nu s̄awa s̄aa ȳanu. Ben tiin ȳana ba ko n da doke bu ka da s̄aa yerun yaaraɔ mi tɔn be ba tie ba ȳ.

Gani ɔɔk̄iin d̄ɛbu

¹⁵ Sanam m̄ɛ durɔ wi, u dii ten ɔɔɔ ȳira u kpa, yera u dera na yara ka s̄ɔɔ yari yeru gian kɔnnɔ. Ma u batuma ye ya ka s̄aa yee te sikerene ȳirubu wɔri. ¹⁶ Yera u s̄ɔɔ yari yeru gian bera ȳira ka win d̄eka ma ya kua d̄eka yen n̄ɛra wunɔbu (500). ¹⁷ Ma u maa s̄ɔɔ ȳesan nɔm geu gia ȳira. Ma ya maa kua d̄eka yen n̄ɛra wunɔbu. ¹⁸ U maa s̄ɔɔ ȳesan nɔm dwaru gia ȳira ma ya kua d̄eka yen n̄ɛra wunɔbu. ¹⁹ U maa ȳira s̄ɔɔ duu

yeru gia ma mi gian tii maa kua deka neera wunobu. ²⁰ Nge meya u gana yen goonu nne kpuro yiira u ka sikerena. Yen dɛɛbu ka yen yasum mu newa. Yen baayere deka neera wunobu. Gana ye, ya sāa yee te wuna nenem Yinni Gusunon sɔ.

Gusunon

u wurama win sāa yeru

43 Durɔ wi, u ka Esekieli da kɔnɔn ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia. ² Yera Gusunon Isireliban Yinnin yiko ya na saa sɔɔ yari yeru gian di. Ma win kɔn ga nɔkram nge nim bakam. Ma tem mu win yiikon girima yiba. ³ Kāsi te u wa mi, ta ka te u wa sanam me Gusunon u kī u Yerusalemu kam koosiagiru weenewa. Meyā ta maa ka kāsi ni u wa Kebarin daarun bɔkɔnginu weenɛ. Ma u yiira u wuswaa tem girari. ⁴ Ma Yinni Gusunon yiikon girima ye, ya dua sāa yee te sɔɔ saa kɔnɔn ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian di. ⁵ Yera Hunde nūn sua saa sāa yee ten yaaran di ya ka nūn da sɔkɔ. Saa ye sɔkɔ Yinni Gusunon yiikon girima ya dii te yibumɔ. ⁶ Yera u nua goo u ka nūn gari mɔ saa dii ten min di. Ma durɔ wi u ka nūn wāa mi, u yɔ win bɔkɔ. ⁷ Ma u nūn sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, yam miniwa nen sina kitaru. Miya kon nen naasu sɔndi. Kon ka Isireliba sina sere ka baadomma. Be ka ben sinambu ba ñ maa nen yisi dɛɛra te sankumɔ ba n būnu gasirimɔ ka sere sinambun gonu ni ba sikua gungunu wɔllɔ mi ba ra yākuru ko. ⁸ Domi ben sinam be, ba ben sina kpaarun kɔnɔnsu bakunasia nen sāa yerun kɔnɔnsun bɔkɔ. Gana tia tɔna ya nu karanɛ. Meyā ba maa nen yisi dɛɛra te disi doke ka ben daa kɔsa ye ba kua. Yen sɔna na bu wɔri ka nen mɔru baka. ⁹ Tɛ ben būu gasiribu bu koo nɔru ko kpa bu ben sinambun goo nin gari duari. Kpa na n wāa ben suunu sɔɔ sere ka baadomma.

¹⁰ Wunɛ tɔnun bii, a Isireliba dii ten kpunaa sɔɔsio kpa bu sekuru wa ben toranun sɔ, kpa bu wa bu yen kpunaa yen asansi mɛɛri. ¹¹ Sekuru tã n bu mwa yèn sɔ ba tuba ye ba kua, a bu dii ten kpunaa sɔɔsio nge mɛ ba koo tu banisina, ten dɛɛbu ka ten yasum ka ten kɔnɔnsu ka ten ganān buraru ka ten woodaba, a ye kpuro yoruo ben nɔni biru. Ba koo wooda ye kpuro swiwa ten bana sɔ. Yeni ya ko n sāawa ten banan wooda. ¹² Guuru wɔllɔ batuma ye ya ka bu sikerene, ba koo ye garisiwa dɛɛra. Yeniwa ya sāa dii ten wooda.

Yāku yeru ka yākunu

¹³ Durɔ wi, u yāku yeru yiira ka yiirutia ye ya ka gɔm soo teeru ka nɔm wii teeru nɛ. Wɔru ge ga ka yāku yee te sikerene gen yasum mu sāawa yiirutia tia. Ma yen dukum mu sāa yiirutia tia. Ma yen kɔn bɔkan biru, ya sāa gɔm soorun bɔnu. ¹⁴ Saa wɔru gen tem di n ka girari sāa yee ten temɔ ya kua yiirutii yiru. Ma yen yasum mu maa sāa yiirutia tia. Saa yāku yee ten bɔka piibun di n ka girari ten bɔka baka, ya sāawa yiirutii

nɛ. Ma yen yasum maa sāa yiirutia tia. ¹⁵ Yāku yee ten wɔllɔ mi ba ra dɔɔ sɔre, ten gunum mu sāawa yiirutii nɛ, ma ba kāanu nɛ kua ba gira tia tia ten goonun yinna yenɔ. ¹⁶ Yāku yee ten goonu nɛ kpuro nu newa. Nu sāawa yiirutii wɔkura yiru yiru. ¹⁷ Ten bɔka yirusen goonu nɛ kpuro nu newa. Ni kpuro nu mɔwa yiirutii wɔkura nɛ nɛ. Ma ba wɔru kua ye sɔɔ ba ka ye sikerena yiirutia tian yasum saka. Bɔka yen nɔ bɔka ya sāawa gɔm soorun bɔnu. Ma yen yɔktii yi mɛɛra sɔɔ yari yeru gia.

¹⁸ Durɔ wi, u maa nūn sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, ameniwa Yinni Gusunon u gerua. U nɛɛ, dɔma te ba yāku yee te bana ba kpa, ma ba kī bu yāku dɔɔ mwaararuginu ko kpa bu yem yɛka, wooda ye ba koo swii wee. ¹⁹ Lefiba sɔɔ, Sadɔkun bweseru sɔkɔ kaa yāku kowobu wuna ba n da nūn yākuru kue kpa a bu naa kinɛ kpendu wɛ torarun yākurun sɔ. ²⁰ Kpa a ten yem sua a yɛka yāku yee ten kāanu nɛ ye sɔɔ ka ten goonu nɛ ye sɔɔ ka sere maa yen bɔka yiruse ye sɔɔ ka ka sikerena. Nge meya kaa ka yāku yee te disi wɔka kpa a tu sārasia. ²¹ Kpa a naa kinɛ ten yaa sua a doke dɔɔ sɔɔ batuma gaa sɔɔ ye ba sɔkɔ kua sɔkɔ. ²² Tɔru yiruse sɔɔ, kaa ka boo kineru nawa te ta ñ alebu gaa mɔ kpa a ka tu yākuru ko torarun sɔ. Nge meya kaa ka sāa yee te sārasia nge mɛ a raa kua ka naa kinɛ te. ²³ Ñ n torarun yāku te kua a kpa, kaa maa naa kineru ka yāa kineru sua ni nu kun alebu gaa mɔ. ²⁴ Kpa a ka nu da wi, Yinni Gusunon mi a ka yākuru ko. Yāku kowobu ba koo nin yaa bɔru yɛkawa kpa bu ka nūn ye yāku dɔɔ mwaararugiru kua. ²⁵ Sɔɔ kɔnɔnba yirun baa sɔɔ tɔɔ baatere, kaa n da boo kineru ka naa kineru ka yāa kineru gowa a ka torarun yākuru ko. ²⁶ Nge meya sɔɔ kɔnɔnba yiru yen baa sɔɔ ba koo ka yāku yee te sārasia kpa ta n wāa wi, Yinni Gusunon sɔ. ²⁷ Sɔɔ kɔnɔnba yiru yen biru, sɔɔ kɔnɔnba itase, yāku kowobu ba koo kpī bu den tɔmbu yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabuginu kua wi, Yinni Gusunon mi. Kpa u ka bɛɛ nɔnu geu mɛɛri. Wi, Yinni Gusunon u yeni gerua.

Sāa yerun kɔnɔn

ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia

44 Durɔ wi, u maa ka Esekieli da kɔnɔn ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia. N deema kɔnɔn ge, ga kenuawa. ² Yera Yinni Gusunon u nūn sɔɔwa u nɛɛ, kɔnɔn ge, ga ko n kenuawa ba ñ gu keniamɔ. Goo kun maa sarɔ mi, domi nɛ, Gusunon Isireliban Yinniwa na dua min di. Yen sɔ, ga ko n kenuawa. ³ Adama been kparo u koo kpī u sina mi, u ka di nɛ Yinni Gusunon wuswaa. Wiya u koo maa kpī u du kɔnɔn gen adɛɔn di kpa u yari min di.

Bango sariba ba ñ du

Yinni Gusunon sāa yeru

⁴ Ma durɔ wi, u ka Esekieli da kɔnɔn ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia sāa yee ten dee deeru. Ye Esekieli u

mɛera yera u wa wee Yinni Gusunɔn yiikon girima ya win s̄a yee te yiba. Ma u yiira u wiru ten girari. ⁵ Yera Yinni Gusunɔn u nɛɛ, tɔnun bii, a wunen laakari dokeo kpa a mɛeri s̄a s̄a ka wunen tiin nɔni kpa a swaa da-ki a nɔ ye kon nun s̄s̄ s̄a yee ten woodaban s̄s̄. A yen dubu ka yen yaribun wooda nɔni dokeo.

⁶ A Isireliba s̄s̄wɔ be, be ba s̄a mɛm nɔ sariba a nɛɛ, ben daa k̄sa ye, ya den man nua. ⁷ Wee ba dera tɔn tuko bango sariba be ba ñ man s̄amɔ ba dua nen s̄a yerɔ ba tu disi doke. Sanam mɛ be, Isireliba ba man yākuru kuammɛ ka p̄ɛɛ ka yaa gum ka yaa yem, ba ku ra nen arukawani mɛm nɔwɛ ben daa k̄san s̄s̄. ⁸ Ben tii ba ñ nen s̄a yerun s̄amburu nɔni doke. Adama s̄ba ba tu nɔmu s̄ndia. ⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔn na nɛɛ, t̄ɛ, s̄wɔ goo ù n w̄a ben suunu s̄wɔ, ma u ñ man s̄amɔ, ma u ñ maa bango kue, u ñ duɔ nen s̄a yeru mi.

Wooda Lefiban s̄s̄

¹⁰ Yeniban biru, Yinni Gusunɔn u maa nɛɛ, Lefi be ba raa ka man tonda sanam mɛ Isireliba ba man deri ma ba da ba b̄nu sw̄i, ba koo ben toranun are mwa. ¹¹ Ba ko n s̄awa nen s̄a yerun s̄wɔ kowobu. Bera ba ko n da n s̄a yee ten kɔnɔnsu mara. Kpa ba n ten s̄oma m̄. Beya ba ko n da Isireliban yāku d̄s̄wɔ mwaarugirun yaa sake kpa ba n w̄a nɛ Yinni Gusunɔn s̄s̄. ¹² Wee t̄ɛ, ba s̄a Isireliban yāku kowobu b̄nun nuurɔ, ma ba dera Isireliba ba tora. Yen s̄s̄, kon nɔma sua n bu so kpa bu ben toranun are mwa. ¹³ Na ñ maa wuramɔ bu man susi bu Isireliba yākuru kua. Ba ñ maa duɔ nen s̄a yerun dii d̄erarɔ ka dii te ta d̄ere gem gem mi. Ba koo sekuru wa kpa bu ben daa k̄san are mwa. ¹⁴ S̄a yerun nenubun s̄oma kon bu w̄ɛ bu ko.

Wooda

yāku kowo tɔnwerobun s̄s̄

¹⁵ Adama yāku kowobu Lefiba Sadɔkun bweseru s̄wɔ, be ba s̄amburu kua nen s̄a yerɔ sanam mɛ Isireliba ba tora ba man deri, beya ba ko n da man susi bu yākuru ko ka p̄ɛɛ ka yaa gum ka yaa yem. Nɛ, Yinni Gusunɔn na yeni gerua. ¹⁶ Beya ba ko n da du nen s̄a yerɔ kpa bu susi nen tabuluɔ bu man s̄a. Kpa bu nen s̄a yee ten s̄amburu nɔni doke. ¹⁷ B̄a ñ duɔ s̄a yee ten yaara s̄wɔkaa, kon de ba n s̄a yānu dokewa ni ba kua ka w̄ɛ damgii. B̄a ñ s̄amburu m̄ s̄a yee ten yaara mi ka sere ten tiin s̄wɔka ba ñ yānu dokem ni ba kua ka yā sansu. ¹⁸ Ba ko n dawani b̄kuawa kpa ba n sokoto kpirinu deewa, ye kpuro ya n s̄a ye ba wesa ka w̄ɛ damgii. Kpa bu ku raa kpaka s̄ke bu ku ka wenyān s̄s̄. ¹⁹ Bu sere yari bu da yaara mi Isireliba ba mɛnɛ, ba koo gina ben yāku yā ni potiriwa bu yi s̄a yeru mi. Kpa bu ku raa ka nu tɔmbu baban s̄s̄ nu disi duura. Saa ye, kpa bu ganu doke bu ka yarima.

²⁰ Yāku kowobu ba ñ wii p̄wɔru potamɔ. Ba ñ maa d̄erimɔ ben seri yi d̄ɛnya. ²¹ Yāku kowo goo u ku raa tam nɔ u sere da nen s̄a yerun yaara s̄wɔkaa. ²² Ben goo u ku raa maa ḡmini ñ kun mɛ kurɔ wi ba yina sua kurɔ. Isireliba s̄wɔra u koo w̄ndia wi u kun durɔ ȳɛ sua. Adama u koo kp̄i u yāku kowo goon ḡmini sua.

²³ Ba koo nen tɔmbu s̄s̄siwa ye ya s̄a nɛ Gusunɔgia ka ye ya ñ s̄a nɛgia. Yeya, ye ya d̄ere ka ye ya ñ d̄ere. ²⁴ Bera ba koo nen tɔmbu siria nge mɛ nen woodaba ba gerua. Kpa bu nen woodaba mɛm nɔwɔka ka nen t̄s̄wɔ baka ni na bu w̄ɛ, kpa bu nen t̄s̄wɔ w̄ɛrarugiru b̄ɛɛ w̄ɛ.

²⁵ Yāku kowo u ku goon goru baba kpa u ku raa tii disi doke. Adama u koo kp̄i u win tiin tundon goru baba ka win merogiru ka win bibuginu ka win m̄wɔgiru ka win w̄wɔgiru ka win sesu wi u kun durɔ ȳɛgiru. ²⁶ ù n tii d̄erasia goo ten s̄s̄, s̄wɔ nɔwɔka yiruwa u koo ko u sere win s̄amburu tore. ²⁷ D̄oma te u koo du dii te ta d̄ere mi, u koo gina win tiin toranun yākuru ko. Nɛ, Yinni Gusunɔn na yeni gerua. ²⁸ Wee ye ya ko n s̄a ben tubi. Nena ba koo s̄amburu kua. Ba ñ bu tem gam w̄ɛmɔ ba n m̄ Isireliɔ. Nena ko na n s̄a nge ben tem k̄sire. ²⁹ Ye ba ka torarun yākunu ka yāku ni ba ra ka toranu s̄mɛ kua ka k̄ɛ ni ba ka naamɔ ka sere ye ba yi nɛ, Yinni Gusunɔn s̄s̄, ye kpuro ya ko n s̄awa ben d̄ɛanu. ³⁰ D̄ɛa gbiikii ni ba koo ka nɛ, Yinni Gusunɔn naawa, nu koo kowa yāku kowobuginu. Isireliba ba ko n da ben d̄ɛa bimin som gem yāku kowobu w̄ɛwa kpa n bu domaru kua. ³¹ Adama yāku kowobu ba ñ yaa goru ñ kun mɛ gunɔ goru dimɔ ñ kun mɛ ye ḡanu ka-suka nu go.

Tem mɛ ba koo wuna nɛnɛm

45 Yinni Gusunɔn u maa nɛɛ, sanam mɛ ba koo Isireliban bwese kerɔ yi tem b̄nu kua, ba koo tem gam wunawa mu n s̄a k̄ɛru te ba Yinni Gusunɔn w̄ɛ. Tem mɛn d̄ɛɛbu ko n s̄awa ḡm soonu nɔwɔbun suba yenda nɔwɔbu (25.000). Mɛn yasum maa ḡm soonu nɔwɔbun suba w̄kuru (10.000). Mɛ kpuro mu ko n s̄awa mɛ ba wuna ba yi Yinni Gusunɔn s̄s̄. ² Tem mɛ s̄wɔra ba koo batuma wuna s̄a yerun s̄s̄. Yen d̄ɛɛbu ka yen yasum mu ko n nɛwa mu n s̄a d̄eka nɛera wunɔm wunɔm (500) kpa bu maa batuma gaa deri mi, bu ka sikerena ya n s̄a ḡm soonu weeraakuru. ³ Ba koo maa batuma gaa wuna gbiikaa ye s̄wɔ mi ba koo Yinni Gusunɔn s̄a yeru sw̄i. Ya ko n s̄awa nɛnɛm Yinni Gusunɔn s̄s̄ tem mɛ s̄wɔ. ⁴ Yera ya ko n s̄a yāku kowobugia be, be ba ra Yinni Gusunɔn s̄amburu kue s̄a yerɔ. Miya ben dia ko n w̄a ka Yinni Gusunɔn s̄a yeru. ⁵ Batuma mi Lefiba ba ko n w̄a yen d̄ɛɛbu ko n s̄awa ḡm soonu nɔwɔbun suba yenda nɔwɔbu (25.000). Yen yasum maa ḡm soonu nɔwɔbun suba w̄kuru (10.000). Kpa bu dia yendu ko mi. ⁶ Yinni Gusunɔn batuma yen deedeeru, ba koo maa batuma gaa wuna mi Isireliba ba koo ben dia bani. Batuma yen d̄ɛɛbu bu ko n s̄awa ḡm soonu nɔwɔbun suba yenda nɔwɔbu (25.000) kpa yen yasum mu n s̄a ḡm soonu nɔwɔbun suba nɔwɔbu (5.000). ⁷ Ba koo maa ba-

tuma gaa wuna ben kparon s̄. Ya ko n wāawa Isirelibagian כַּכְּבָּא ka sere maa Yinni Gusunɔgian כַּכְּבָּא. Batuma ye, ya koo dawa saa s̄ duu yerun di n ka girari nim w̄ku, saa maa s̄ yari yerun di sere ka mi Isireliban tem mu ȳra. Yen d̄ebu bu ko n ka Isireliban bwese kera tian tem n̄wa. ⁸ Nge m̄ya kparobu ba ko n ben tem m̄ Isireliɔ. Ba ñ maa nen t̄mbu dam d̄rem̄ bu begim mwa. Ba koo bu mu deriawa.

Sina bokon saria ka t̄mbugia

⁹ Wee ye n̄, Yinni Gusunɔ na gerua. Na n̄n̄, b̄n̄ Isireliban sina bibu ya den tura. I de w̄raru ka dam d̄rebu bu kpe. I gem ka wooda sw̄iȳ kpa i ku maa nen t̄mbu w̄rari ye ba m̄. N̄, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁰ I de b̄en kiloba ka b̄en ȳirutinu nu n s̄a dee dee. ¹¹ Sakaku ge ba ra ka d̄ia bimi ȳire ba m̄ efa ka ge ba ra ka ḡa yarum ȳire ba m̄ bati, i de ni kpuro nu n n̄. Kpa ye kpuro ya n s̄a sakaku ge ba m̄ homerin b̄nu w̄kurun tia. ¹² Sii geesun gobi sikili tia ya n maa s̄a gobi yi ba m̄ gera ȳendu, kpa sikilin gobi wata ya n maa s̄a minu tia.

¹³ Wee k̄n̄ ni i ko i n da w̄. Ì n b̄en alikama ka d̄ia bima ye ba m̄ k̄su ḡa, i ko efan b̄nu k̄ba tian sube teeru suawa homeri tia s̄. ¹⁴ Ì n maa gum w̄em̄, i ko i mu ȳirewa ka sakaku ge ba m̄ bati. Bati w̄kuru ta s̄awa homeri tia. Homeri ka k̄ri ya s̄awa tia. Batin b̄nu w̄kurun tia i ko i wuna. ¹⁵ Isireliɔ, ȳa ḡw̄ s̄, ȳanu goobu (200) n̄ n w̄a, ȳa teera i ko i w̄ k̄run s̄ ñ kun m̄ ȳku d̄w̄ mwaararugirun s̄ ñ kun m̄ siarabun ȳkurun s̄. Nge m̄ya n̄, Yinni Gusunɔ kon ka b̄n̄ b̄en toranu suuru kua. N̄ Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁶ Isireliba kpurowa ba ko n da ben kparo k̄n̄ te w̄. ¹⁷ Domi wiya u ko n da ȳku nin wunan̄su ko Isireliban s̄ suru kpao baawure s̄ ka t̄w̄ w̄rarugiru s̄, t̄w̄ bakaru baatere s̄ gesi. Ȳku ni ba ko n da ko mi, niya ȳku d̄w̄ mwaararuginu ka k̄nu ka ȳku ni ba ra ko ka gberun d̄ianu ka torarun ȳkunu ka sere siarabun ȳkunu.

Ȳku yerun d̄erasiabu

¹⁸ Ameniwa n̄, Yinni Gusunɔ na gerua. Na n̄n̄, suru gb̄ikoon t̄w̄ gb̄ikiru, ba koo naa kineru sua te ta ñ alebu gaa m̄. Kpa bu ka s̄a yee te disi w̄ka. ¹⁹ Ȳku kowo u koo naa yen ȳm sua kpa u ȳka s̄a yee ten k̄n̄n̄n̄ kadiriba s̄ ka sere ȳku yerun goonu n̄n̄n̄n̄ k̄n̄n̄n̄n̄ kadiriba s̄. ²⁰ Suru win s̄w̄ k̄ba yiruse s̄, ba koo maa ȳkuru ko be ba tora ba ñ ka baarun s̄. Nge m̄ya ba koo ka s̄a yee te s̄arasia.

²¹ Suru gb̄ikoon s̄w̄ w̄kura n̄n̄n̄n̄n̄ s̄ara ba koo Ḡw̄ sararibun t̄w̄ bakaru di. Ba koo t̄w̄ te diwa s̄w̄ k̄ba yiru. P̄n̄ ye ba kun seeyatia dokewa ba koo di t̄w̄ ni s̄. ²² Yen d̄oma te, Isireliban kparo u koo naa kineru gowa win toranu ka win t̄mbuginun s̄. ²³ S̄w̄ k̄ba yiru ye s̄, t̄w̄ baatere ket̄e kin̄nu k̄ba yiru ka ȳa

kin̄nu k̄ba yiruwa u koo go u ka ȳku d̄w̄ mwaararuginu ko. Kpa u maa boo kin̄nu k̄ba yiru go toranun ȳkunun s̄, yen gaa ya kun alebu gaa m̄. ²⁴ Yen biru alikaman som kilo tena ka gum ditiri k̄ba tia ba koo s̄ndi naa ka ȳaru baateren w̄ll̄.

²⁵ Suru k̄ba yirusen s̄w̄ w̄kura k̄buse s̄, t̄w̄ bakarun sanam, ȳku tee niya ba koo ko s̄w̄ k̄ba yiru ye s̄ ka yen som m̄, ka gum m̄.

Wooda

ye Isireliban kparo u koo sw̄i

46 N̄, Yinni Gusunɔ na n̄n̄, s̄a yerun yaara s̄w̄kaan k̄n̄n̄n̄ ge ga w̄a s̄w̄ yari yeru gia, ga ko n kenuawa s̄w̄ k̄ba tia ȳ s̄ ba ra s̄mburu ko. Adama ba koo gu keniawa t̄w̄ w̄rarugiru s̄ ka sere maa suru kpao ù n yara. ² Isireliban kparo u koo duwa saa k̄n̄n̄n̄ ge ga w̄a k̄n̄n̄n̄ di kpa u na u ȳra k̄n̄n̄n̄ gen kadirin b̄ku sanam m̄ ȳku kowobu ba n̄n̄ ȳku d̄w̄ mwaararugiru ka siarabun ȳkuru kuamm̄. Saa ye s̄, u ko n ȳirewa k̄n̄n̄n̄ gen mi. Yen biru kpa u yari. Ba ñ k̄n̄n̄n̄ ge k̄num̄ sere yoka. ³ Isireliba ba koo na bu kpunawa bu Yinni Gusunɔ b̄n̄n̄ w̄ k̄n̄n̄n̄ gen mi t̄w̄ w̄rarugiru s̄ ka sere maa suru kpao baawure s̄.

⁴ T̄w̄ w̄rarugii te s̄, sina boko u koo ȳku d̄w̄ mwaararugiru ko ka ȳa kp̄minu k̄ba tia ka sere maa ȳa kin̄ teeru. Ni kpuro nu kun alebu gaa m̄. ⁵ U koo maa alikaman som kilo tena s̄ndi ȳa kineru baateren w̄ll̄ ka sere maa gum ditiri k̄ba tia som men w̄ll̄. Som m̄ u k̄wa u koo s̄ndi ȳa kp̄minu w̄ll̄. ⁶ Suru kpao ù n yara, u koo naa kin̄ kp̄ndu gowa te ta ñ alebu m̄ ka ȳa kp̄minu k̄ba tia ka ȳa kin̄ teeru, ni kpuro nu kun alebu m̄. ⁷ M̄ya u koo maa alikaman som kilo tena s̄ndi naa kineru baateren w̄ll̄ ka ȳa kineru baateren w̄ll̄. U koo gum ditiri k̄ba tia doke som m̄ s̄ kpa u ȳa kp̄m̄m̄i nin w̄ll̄ som s̄ndi m̄ u k̄. ⁸ Ben kparo u koo duwa saa dii yaaran k̄n̄n̄n̄ di. Min diya u koo maa ka yari. ⁹ Adama Isireliba b̄a n man s̄aru na t̄w̄ bakaru garu s̄, be ba dua saa k̄n̄n̄n̄ ge ga w̄a s̄w̄ ȳsan n̄m̄ geu gian di, ba koo yariwa ka k̄n̄n̄n̄ ge ga w̄a s̄w̄ ȳsan n̄m̄ dwaru gia. Be ba maa dua saa k̄n̄n̄n̄ ge ga w̄a s̄w̄ ȳsan n̄m̄ dwaru gian di, ba koo yariwa ka k̄n̄n̄n̄ ge ga w̄a s̄w̄ ȳsan n̄m̄ geu gia. Goo kun yariɔ k̄n̄n̄n̄ ge u ka duan di. ¹⁰ Ben kparo u koo du sanam m̄ ba duɔ kpa u yari sanam m̄ ba yariɔ.

Ȳkunun wooda

¹¹ T̄w̄ bakanun sanam, b̄a n ȳkuru m̄ ka naa kineru ka ȳa kineru, alikaman som kilo tena ba ko n da s̄ndi sabe nin baateren w̄ll̄ ka gum ditiri k̄ba tia. Adama ñ n ȳa kin̄ kp̄ndun na ba ka m̄, som m̄n̄n̄n̄n̄ ba k̄wa ba koo ka na.

¹² Ben kparo ù n ḡru doke u ȳku d̄w̄ mwaararugiru ñ kun m̄ siarabun ȳkuru ko, ba ko n da n̄n̄n̄n̄n̄ ge ga w̄a s̄w̄ yari yeru gia keniawa. U

koo tu kowa nge me u ra ko tɔw wɛrarugiru sɔw. Ù n yara u doona kpa bu kɔnw ge kɛnɛ.

¹³ Tɔw baatere ba ko n da Yinni Gusunɔw yɔku dɔw mwaararugiru kuenta ka yɔaru wɔw tiagiru te ta ñ alebu gaa mɔ. Ba ko n da tu kowa bururu baatere. ¹⁴ Bururu baatere, ba ko n da yɔkuru kowa ka som kilo kɔwbu ye ba burina ka gum ditiri yiru. Meya ba ko n da tu ko tɔw baatere sere ka baadommas. ¹⁵ Nge meya bururu baatere ba ko n da Yinni Gusunɔw yɔku dɔw mwaararugiru kua ka yɔa kinɛ kpɛndu ka som ka sere maa gum. Meya ba ko n da tu ko sere ka baadommas.

Ye n sɔa Isireliban kparon

bibugia

¹⁶ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔw na gerua. Na nɛɛ, Isireliban kparon ù n win bibun turo tem kɔ, tem me, mu koo kowa bii win bibun bweserugim. ¹⁷ Adama ù n win yoo tem kɔ, yakiabun wɔw gɔ n tura yoo wi, u ñ ko n maa tem me mɔ. Saa ye sɔw, mu koo kowa wi, kparon wigim. Win bibu tɔnawa ba koo kpɔ bu win tem tubi di. ¹⁸ Kparon wi, u ku raa win tɔmbu tem mwaari. Ye u koo win bibu wɛ kpuro u de ya n wee win mɔrun di. Kpa nen tɔmbu sɔw goo u ku raa ka win tem bia.

Sɔa yerun doo koo yeru

¹⁹ Durɔ wi, u ka Esekieli da dirɔ te ta wɔa yɔku kowobun sɔw sɔa yeru. U dua saa kɔnw ge ga wɔa sɔw yɛsan nɔm geu gian di. Yen sɔw mi, ayeru gara wɔa sɔw duu yeru gia. ²⁰ Ma u nùn sɔwɔa u nɛɛ, aye te, ta sɔawa mi yɔku kowobu ba ko n da toranun yɔku yaa yike kpa bu som me ba ka yɔkunu kua sɔmɛ. Nge meya ba ñ maa ka yi dɔw kɔwɔ Isireliba bu sere ye babiri. Domi ya sɔawa Yinni Gusunɔw gia.

²¹ Yen biru u maa ka nùn da yaara tɔkɔaɔ. Ma ba da yen goonu nɛɛ ye kpuron mi. Ma u deema ba batuma gaa wɔa goo ten baateren mi. ²² Batuma yen baayeren dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu weeru ma yen yasum maa sɔa gɔm soonu tɛna. Ye nɛɛ ye kpuro ya nɛwa. ²³ Ba gana kua ba ka ye nɛɛ ye kpuro sikerena. Ma ba dosu gira gana ye sɔw. ²⁴ Ma durɔ wi, u nùn sɔwɔa u nɛɛ, ya sɔawa mi sɔa yee ten sɔm kowobu ba ko n da yaa yike ye tɔmba ka yɔkuru na.

Daa te ta yarimɔ

saa sɔa yerun di

47 Yen biru durɔ wi, u ka Esekieli gɔsira sɔa yerun kɔnwɔw. Yera nim mu kuramɔ dii ten kɔnwɔw tem di sɔw yari yeru gia. Domi dii ten kɔnwɔw ga mɛerawa sɔw yari yeru gia. Ma nim me, mu kokumɔ mu dɔw sɔa yerun nɔm geu gia yɔku yerun sɔw yɛsan nɔm dwareu gia. ² Ma u maa ka nùn da kɔnwɔw, ge ga wɔa sɔw yɛsan nɔm geu gia. Ma ba besira ba da tɔwɔw sere kɔnwɔw ge ga wɔa sɔw yari yeru gia. Ma Esekieli

u wa nim me, mu kokumɔwɔa nɔm geu gia. ³ Durɔ wi, u da sɔw yari yeru gia. N deema u wɛɛ nen win nɔmɔw. Nge me u dɔw, u yam mi yɔira gɔm soonu nɔwɔbu (1.000). Ma u Esekieli tɔburasia. Ma nim me, mu na sere win naa wɔnwɔ. ⁴ Yen biru u maa gɔm soonu nɔwɔbu yɔira. Ma u dera Esekieli u nim me tɔbura. Ma nim me, mu na sere win dɔw wɔnwɔ. Ma u maa susi u yɔira gɔm soonu nɔwɔbu. Ma mu na sere win kɔwɔ. ⁵ Ma u maa yɔira gɔm soonu nɔwɔbu mi n sɔa nim bwee bakaru te Esekieli u ñ kpɛ u tɔbura. Domi nim me, mu duku. Goo kun kpɛ u mu tɔbura ma n kun mɔ ka kɛeri. ⁶ Ma u Esekieli sɔwɔa u nɛɛ, tɔnun bii, a ye kpuro mɛera sɔa sɔa?

Ma u ka nùn wurama daa ten bɔwɔw. ⁷ Ye u ka nùn tura mi, yera u wa dɔnu nu dabi daa ten goo gookɔw. ⁸ Ma u nùn sɔwɔa u nɛɛ, nim me, mu koo kokuwa mu da kɔw bera ye ya wɔa sɔw yari yeru gian ka kɔwɔ ye ba mɔ Arabaɔw kpa mu sere da nim wɔku. Meya mu koo nim wɔkun nim dɛerasia. ⁹ Mi nim me, mu gesi dua kpuro, hunde koni ye ya wɔa mi ya ko n wɔaru mɔwɔa. Kpa swɛɛ yi n dabi. Domi mi nim me, mu dua kpuro mu koo me mu tie dɛerasiawa. ¹⁰ Saa Engedin di n ka da Eni Egalaimuɔ, surkɔwɔba ba ko n da n wɔawa mi, ba n yɔakoronu keewa daa ten goorɔ. Ta ko n swɛɛ bwese bweseka mɔwɔa nge nim wɔku ge ba sokumɔ Mediteranɛ. Swɛɛ yi, yi ko n dabi. ¹¹ Adama ba koo ten daa burenu ka ten yerusu deriwa kɔw te ta wɔa min sɔw. ¹² Ten goonɔw dɔa ko n kpiawa nìn wurusu kun dɛruramɔ, nìn marum kun maa kpeemɔ. Nu ko n da yewa suru baawure. Domi nu ko n nim waamɔwɔa sɔa yerun di. Ba ko n da dɔa nìn marum diwa kpa bu ka nìn wurusu bararun tim ko.

Yinni Gusunɔw u Isireliban

tem kɔw bura yenu yiimɔ

¹³ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔw na gerua. Na nɛɛ, bɛɛ Isireliba, tem me i ko i kɔnw ko, kon bɛɛ men kɔw bura yenu sɔwɔsi. Yosefun bwese kera kɔnw yiruwa ya koo wa. ¹⁴ Bwese keri yi yi tien kɔnw ya ko n nɛwa. Domi nɛ, Yinni Gusunɔw na nɔma sua na bɔrua na nɛɛ, bɛɛn baababara kon mu wɛ. Yen sɔna bɛɛ i ko i mu wa i tubi di. ¹⁵ Tem men kɔw bura yeru wee. Sɔw yɛsan nɔm geu gia, ta torua saa nim wɔku ge ba mɔ Mediteranen di n ka da Hetilonin swaɔw sere ka Sedadin wuu duu yeru, ¹⁶ ka Hamatiɔw ka Bɛrɔtaɔw ka Siburaimuɔ. N deema wuu si, su wɔawa Damasi ka Hamatin kɔw bura yerun baa sɔw ka Hasɛɛ Hatikonin temɔ Hafaranin tem kɔw bura yeru gia. ¹⁷ Nge meya sɔw yɛsan nɔm geun tem kɔw bura yee te, ta ko n wɔa saa nim wɔku ge ba mɔ Mediteranen di n ka girari Hasaa Enkɔwɔw Damasini tem kɔw bura yeru ka Safoniɔw Hamatin tem kɔw bura yeru. ¹⁸ Sɔw yari yeru gia maa tem men kɔw bura yeru ta koo daa te ba mɔ Yuudenini swɔiwa Hafaraniɔw ka Damasiɔw ka Galadiɔw ka Isireliban tem baa sɔw. Ta ko n wɔawa saa tem kɔw bura yee te ta wɔa sɔw yɛsan nɔm geu gian di n ka na nim wɔku

bɔruguu sɔɔ yari yeru gia. ¹⁹ Sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian tem nɔɔ bura yee te, ta koo dawa saa Tamaan di sere ka Meriban bwiaɔ Kadɛsiɔ kpa tu Egibitin daaru swii sere n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɛ. Nɔɔ bura yee te ta waa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, tera mi. ²⁰ Sɔɔ duu yeru gian tem nɔɔ bura yeru ta ko n sɔawa nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɛ ma ya yɔra Hamatin deedeeru sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yerugiara maa mi.

²¹ Bɛɛ Isireliban bwese keri wɔkura yiru sɔɔ ²² i ko i tem mɛ bɔnu ko ka tɛtɛ bɛɛn tii tiinɛ sɔɔ ka sɔɔ be ba waa ka bɛɛ ba ka bibu mara bɛɛn suunu sɔɔ. I ko i bu garisiwa nge Isireliba. Kpa i tubi ye bɔnu ko ka be san-nu ka tɛtɛ. ²³ I ko i sɔɔ nɔn win baa wɛwa bwese kera ye sɔɔ u waa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ba tem mɛ bɔnu kua

48 Isireliban bwese kera baayeren yisuru wee ka bɔnu ye yen baayere ya wa. Danun bwese kera ya yen baa wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, swaa ye ya dɔɔ Hɛtiloniɔ Hamatin di n ka da Hasaa Enɔɔ gia Damasi ka Hamatigibun tem bɔku. Tem mɛ, mu wɔawa saa sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yerun di n ka da sɔɔ duu yeru gia. ² Danu ben bɔku, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru Aseɛbagima mu waa mi. ³ Aseɛbagim bɔku Nɛfitalibagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru. ⁴ Nɛfitalibagim bɔku, Manasebagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru. ⁵ Manasebagim bɔku Efaraimubagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru. ⁶ Efaraimubagim bɔku Rubenibagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru. ⁷ Rubenibagim bɔku Yudabagima mu waa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru.

Tem

mɛ ba koo Yinni Gusunɔ wɛ

⁸ Yudaban tem bɔku sɔɔ yari yeru gian tem nɔɔ bura yeru mi, n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɛ sɔɔ duu yeru gia, bera miya ba koo Yinni Gusunɔ tem yiire. Men dɛɛbu bu ko n ka Isirelibagim nɛwa kpa men yasum mu n sɔa gɔm soonu nɔɔ bura yeru yenda nɔɔ bura yeru (25.000). Kpa bu Yinni Gusunɔ sɔa yeru bani men suunu sɔɔ. ⁹ Batuma ye ba koo Yinni Gusunɔ deria mi, yen dɛɛbu bu ko n sɔawa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba yenda nɔɔ bura yeru (25.000). Kpa yen yasum mu n sɔa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba wɔkuru (10.000). ¹⁰ Yɔku kowoba ba koo batuma yen sukum sua. Kpa ya n sɔa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba yenda nɔɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yeru gia gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba wɔkuru. Sɔɔ yari yeru gia maa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba wɔkuru kpa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia yen dɛɛbu bu n sɔa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba yenda nɔɔ bura yeru. Kpa Yinni Gusunɔ sɔa yeru ta n waa yen suunu sɔɔ.

¹¹ Yɔku kowo Sadɔkun bibun bwesera ta ko n tem mɛ mɔ. Domi beya ba waa nɛ, Yinni Gusunɔ sɔɔ bura yeru sɔɔ

sanam mɛ Lefi yɔku kowo be ba tie ka Isireliba ba man deri. ¹² Batuma ye, ya ko n sɔawa nɛnɛm ye ba wuna Isireliban tem di Lefiban tem nɔɔ bura yerun bɔku. ¹³ Lefi ben tem mu ko n wɔawa yɔku kowobugim bɔku. Mu ko n sɔawa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba yenda nɔɔ bura yeru. Yen yasum maa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba wɔkuru. ¹⁴ Ba n mɛ sɔɔ gam gum dɔram. Ba n maa kpɛ bu ka mu gam kɔsina n kun mɛ bu mu goo wɛ. Domi mɛya mu kpuro kere yɛn sɔ mu sɔa Yinni Gusunɔgim.

Batuma ye ya ko n sɔa

sina bokogia ka wuugibugia

¹⁵ Tem mɛ mu tie, men yasum mu sɔawa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba nɔɔ bura yeru (5.000). Ma men dɛɛbu bu sɔa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba yenda nɔɔ bura yeru (25.000). Ye kpuro ya ko n sɔawa wuugibugia. Mɛ sɔɔ ba koo ben dia bani ka sere ye ya tie. Wuun batuma yen goonu nɛ ye kpuro ya ko n nɛwa, ¹⁶ gooru baatere ta n sɔa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba nɛ ka nɛera wunɔbu (4.500). ¹⁷ Ba koo batuma gaa deriwa bu ka wuu ge sikerena ya n sɔa gɔm soonu goobu ka weeraakuru (250) yen goonu nɛ ye kpuro sɔɔ. ¹⁸ Batuma ye ya tie wuugian yɛsi yɛsikaɔ ya ko n wɔawa yɔku kowobugim bɔku. Yen dɛɛbu bu ko n sɔawa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba wɔkuru (10.000) sɔɔ yari yeru gia ka maa sɔɔ duu yeru gia. Batuma ye sɔɔ ba koo dɛɛbu duure ni ba ko n da ka be ba wuu gen sɔɔ bura yeru mɔ. ¹⁹ Ba koo sɔm kowo be gɔsiwa bwese kera baayeren min di. Be kpurowa ba koo wuku tem mɛ sɔɔ. ²⁰ Yinni Gusunɔ tem mɛ kpuro goonu nɛ kpuro nu ko n nɛwa, nu n sɔa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba yenda nɔɔ bura yeru (25.000). Mɛ sɔɔ ba koo wuun batuma waa. ²¹ Batuma ye ya tie, ya ko n sɔawa sina bokogia kpa ya n Yinni Gusunɔgim ye suunu doke ka sere mi wuugibu ba koo sina. Yen yasum mu ko n sɔawa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba yenda nɔɔ bura yeru sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yeru gia, yen dɛɛbu bu n maa sɔa gɔm soonu nɔɔ bura yeru suba yenda nɔɔ bura yeru sɔɔ duu yeru gia nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɛ gia. Nge mɛya batuma ye ba wuna Yinni Gusunɔ sɔ ka sɔa yee ten sɔ, ye kpuro ya ko n wɔawa tem men suunu sɔɔ.

²² Lefiban batuma ka wuugia ye, ya ko n ben kparogia bɔnu sɔawa yiru. Ya ko n wɔawa Yudabagia ye ya waa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sere Benyamɛbagia ye ya waa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian baa sɔɔ.

Bwese keri yi yi waa

sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru tem

²³ Bwese keri yi yi tien tem wee. Benyamɛbagim mu ko n wɔawa saa Isireliban tem nɔɔ bura yerun sɔɔ yari yerun di n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mediteranɛ sɔɔ duu yeru. ²⁴ Benyamɛbagim bɔku Simɛbagima mu ko n waa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yeru.

²⁵ Simɛbagim bɔku Isakaribagima mu ko n maa waa

mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

²⁶ Isakaribagim bɔkɔ Sabulonibagima mu ko n maa wãa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁷ Sabulonibagim bɔkɔ Gadibagima mu ko n maa wãa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁸ Gadibagima mu ko n sãa Isireliban tem nɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Ta koo dawa saa Tamaan di sere Meriban bwiaɔ Kadesiɔ, kpa tu Egibitin daaru swii sere n ka da nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛ. ²⁹ Tem mɛya i ko i bɔnu ko ka tɛtɛ bɛɛ Isireliban bwese kɛri nɔ kpa bɛɛn baawure u win bɔnu wa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemun kɔnnɔsu

wɔkura yiru

³⁰ Kɔnnɔsu wɔkura yiruwa ba koo doke Yerusalemɔ. Sin baagere ga koo bwese kɛra tian yɛsiru sɔbewa. Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, gana yen dɛɛbu sãawa gɔm soonu

nɔkɔbun suba nɛ ka nɛera wunɔbu (4.500). Kɔnnɔsu itawa ba koo doke mi. Teu nɔ, ba koo Rubenin yɛsiru doke, yiruse nɔ Yudagiru, itase nɔ maa Lefigiru. ³² Sɔɔ yari yeru gia maa gana ya ko n wãa. Yen dɛɛbu bu ko n sãa gɔm soonu nɔkɔbun suba nɛ ka nɛera wunɔbu (4.500). Ba koo kɔnnɔsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Yosefun yɛsiru nɔ, yiruse Benyamɛɛgiru, itase maa Danugiru. ³³ Sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian gana ya ko n ka yɔkɔ dɛɛbu nɛwa. Ba koo maa kɔnnɔsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Simeɔn yɛsiru nɔ, yiruse Isakarigiru, itase maa Sabulonigiru. ³⁴ Sɔɔ duu yeru gian gana ya ko n ka yi yi tie dɛɛbu nɛwa. Kpa bu yi kɔnnɔsu ita yaba nge mɛ ba yɔkɔ kua. Gbiikuu ga ko n Gadin yɛsiru nɔ, yiruse Aɛɛgiru, itase maa Nɛfitaligiru. ³⁵ Gana ye ya koo wuu ge sikerena kpuron dɛɛbu bu ko n sãawa gɔm soonu nɔkɔbun suba yendu yiru sari (18.000).

Saa dɔma ten di, ba ko n da wuu ge sokuwa Yinni Gusunɔ u wãa mini.

Danieli

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nɔni swāara ta ka yā sanam mɛ ba wāa yoru ɔɔ tɔn tukobun mi. U tu yorua u ka win tɔmbu dam kē bu ka temana baa bā n wāa nɔni swāaru ɔɔ. Domi Gusunɔ u koo bu nasara wē. Tire te, ta Gusunɔn kpāaru ka win girima sɔɔsimɔ. Wiya u bannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare. Sa ko kpī su tire ten gari bɔnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bɔɔba ba nasara wa ben yiberɛban wɔllɔ yèn sɔ ba ben naanɛ doke Gusunɔ ɔɔ. Yiruse Danieli u kāsī dabīnu wa ni nu sɔɔsimɔ nge mɛ bannu ganu koo swīina kpa nu wɔruku. Adama Gusunɔn tɔmba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bɔɔba, wiru 1n di sere wiru 6.
2. Danielin kāsīnu, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu ba wāa Babiloniɔ

1 Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itase ɔɔra Nebukanɛsaa Babilonin sunɔ u na ka win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi. ² Yera Yinni Gusunɔ u dera u Yoyakimu ka win tɔmbu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniɔ u yi win būu dirun arumanin beru yerɔ.

³ Yen biru, u Asipenasi win sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nɛɛ, u Isireliba ɔɔ sina bibu ka wirugibun bibu gabu gɔsio ⁴ ba n sāa durɔ burɔbu be ba n alebu gaa mɔ. Kpa ba n bwisi ka yēru ka laakari mɔ bu ka kpī bu Babilonin barum keu ko, kpa bu sɔmburu ko sina kpaarɔ. ⁵ Ma sina boko u win tiin dīa nīn bweseru u ra di ka tam mɛn bweseru u ra nɔ bu wē ba n dimɔ kpa ba n nɔrumɔ baadomma ba n ka keu mɔ sere n ka ko wɔɔ ita bu sere sɔmburu tore sina kpaarɔ.

⁶ Be ba gɔsa mi ɔɔra Yuda beni ba wāa, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. ⁷ Ma sina bokon sɔm kowobun wirugii wi, u bu yīsinu kɔsa. Danieligira Bel-itasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mɛsaki. Asariagira maa Abenɛgo. ⁸ Danieli u gɔru doke u sina bokon dīanu ka win tam mɛ yina, kpa u ku raa tii disi doke. Ma u sɔm kowobun wirugii wi, suuru kana u ku nūn tilasi ko u ka sese te di. ⁹ Ma Gusunɔ u dera wirugii wi, u ka Danieli nɔnu geu mɛɛra u nūn durom kua. ¹⁰ U nɛɛ, na nɛn yinni sina bokon berum mɔ. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i nɔ. Û n da maa wa i n bɔɔru nge bɛɛgii be ba tie, saa ye ɔɔ, kari ɔɔra i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹ Yera Danieli u be nɛɛ yen nɔnɔri wi wirugii wi, u bu nɔmu sɔndia sɔɔwa u nɛɛ, ¹² a de su dīanu di yaa sari kpa su nim dirum nɔ sɔɔ wɔkurun saka. ¹³ Yen biru, kpa a besen wuswaa mɛeri kpa a maa be ba sunɔn dīanu dimɔn wuswaa mɛeri. Yen mɛ a wa kpa a sun kua mɛ.

¹⁴ Ma u ben gari yi wura u bu deri sere sɔɔ wɔku te. ¹⁵ Ye sɔɔ wɔku te, ta tura, yera u ben wuswaa mɛera

ma u wa ba bwāa do. Ba maa be ba sina bokon dīa duronu dimɔ bɔɔrum kere. ¹⁶ Ma Danieliban nɔnɔri wi, u n maa bu dīa duro ni, ka tam mɛ wē. U bu dīanu wēwa yaa sari. ¹⁷ Gusunɔ u aluwaasi nɛɛ ye yēru wē. Ma u bu bwisi kā ba Kaladen barum tireru gia sāa sāa. Ma u bu kua laakarigibu. U maa Danieli bwisi kā u ka dosusu ka kāsīnu kpuro tubusia.

¹⁸ Ye wɔɔ ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanɛsaa u bura mi, yera sɔm kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nūn bu daawa. ¹⁹ Ma sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro ɔɔ, goo sari wi u sāa nge Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sāna sina boko u bu wura ba n sāa win sɔm kowobu. ²⁰ Gari yi sina boko u bu bikia kpuro, ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yēru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka sɔrobu bwisi kere sere mi n toma, be ba wāa win tem ɔɔ kpuro.

²¹ Ma Danieli u wāa mi sere Sirusi u ka bandu di.

Nebukanɛsaan dosu

2 Nebukanɛsaan bandun wɔɔ yiruse ɔɔ, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga nūn berum mwa sere u kpana u dweeya. ² Yera u dobo dobogibu sokusia ka sɔrobu ka būu sinambu ka bwisigibu bu ka nūn win dosu ge sɔ. Ma tɔn be kpuro ba na ba mɛna win wuswaa. ³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, na dosawa. Ga maa man berum mwa. Na kīwa i man sɔ ye na dosa.

⁴ Ma bwisigii be, ba sina boko sɔɔwa ka Aramugibun barum ba nɛɛ, yinni, wunen hunde yu dakaa da! A sun dosu ge sɔɔwɔ kpa su nun gu tubusia.

⁵ Ma sina boko u maa bu sɔɔwa u nɛɛ, wee ye na gɔru doke n bɛɛ kua. Ì kun man dosu gen tii sɔɔwa ka gen tubusianu sannu, kon de bu bɛɛ bɔtiri bɔtiriwa kpa bɛɛn yenusu su ko bansu. ⁶ Adama ì n man gu sɔɔwa ka gen tubusianu sannu, kon bɛɛ kēɛ dabīnu wē. Kpa i bɛɛɛ baka wa. Yen sɔ tē, i man dosu gen tii sɔɔwɔ ka gen tubusianu.

⁷ Ba kpam nūn wisa ba nɛɛ, yinni, a sun wunen dosu ge sɔɔwɔ kpa su nun gu tubusia.

⁸ Sina boko u bu wisa u nɛɛ, na yɛ sãa sãa ma i kɪ i gari gawawa. Domi i nua ye na gɔru doke n bɛɛ kua.

⁹ Ma i ñ man dosu ge sɔɔwa, ye na gɔru doke n bɛɛ kua mi, ya koo bɛɛ kpuro deema. Domi i sɔɔru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n ka nen gere kɔsi. Yen sɔ, i man dosu gen tii sɔɔwa kpa n gia ma i ko i kpɪ i gu tubusia.

¹⁰ Yera ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, goo sari dunia sɔɔ mini wi u koo kpɪ u wunen gari yini wisi baa be ba dam mɔ nge wunɛ, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare sɔrobun mi, ñ kun mɛ dobo dobogibun mi, ñ kun mɛ Babilonin bwisigibun mi. ¹¹ Ye wunɛ sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo kpɪ u nun ye tubusia sere bũnu baasi ya! Wee nu ku ra n maa wãa tɔmbun suunu sɔɔ.

¹² Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u mɔru bɛsira. Ma u wooda wɛ bu Babilonin bwisigibu kpuro go.

¹³ Ma ba sina bokon gari yi kpara ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusunɔ

u Danieli dosu ge sɔɔwa

¹⁴ Sanam mɛ Ariɔku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka nùn gari kua ka bwisi ka laakari. ¹⁵ U nɛɛ, amɔna sina bokon wooda yeni ya ka dam mɔ mɛ. Yera Ariɔku u nùn gari yin asansi tubusia. ¹⁶ Ma Danieli u da sina bokon mi u nùn kana u nùn deri saa fiiko, kpa u wa u nùn dosu ge tubusia.

¹⁷ Ma Danieli u wura dirɔ u win kpaasibu Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi sɔɔwa. ¹⁸ Ma u bu yiire bu Wɔrukoo kana u ben wɔnwɔndu wa kpa u bu dosu ge sɔ kpa bu ku raa bu go ka bwisigii be sannu.

¹⁹ Yen biruwa Gusunɔ u Danieli dosu ge sɔɔwa wɔku-ru, kãsiru sɔɔ. Ma Danieli u nùn siara. U nɛɛ,

²⁰ Yinni Gusunɔ,
wuna ko na n siaramɔ ka baadomɔ.
Wuna a bwisi ka dam mɔ.

²¹ Wuna a ra saaba gɔsie.
Wuna a ra sinambu bandu wɛ.

Wuna a ra maa bu bandu yare.
Wuna a ra laakarigibu laakari wɛ,
kpa a bwisigibu yɛru kɛ.

²² Wuna a ra tɔnu sɔɔsi ye ya berua,
ye u ñ kpɛ u ka tii tubu.

A yɛ ye ya wãa wɔkuru sɔɔ.
Domi yam bururam mu ra n wãawa wunen mi.

²³ Gusunɔ nen baababan Yinni, na nun siaramɔ.
Na takaru mɔ bwisi ka dam mɛ a man kãn sɔ.

Domi a man sɔɔsi ye sa nun bikia.
A sun sina bokon dosu ge sɔɔwa.

²⁴ Yen biru, Danieli u da Ariɔkun mi, wi sina boko u wooda wɛ u ka Babilonin bwisigibu go. Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku tɔn be go. A de a ka man da sina bokon mi. Kpa n nùn win dosu ge tubusia.

²⁵ Ma Ariɔku u ka Danieli da fuuku sina bokon mi. Ye ba tura mi, yera u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, wee na durɔ goo wa Yuda be ba mwɛerima sɔɔ, wi u koo nun wunen dosu ge tubusia.

Danieli u sina boko dosu ge

sɔɔwa ka gen tubusianu

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa yĩsiru kã Bel-itasaa bikia u nɛɛ, kaa kpɪ a man nen dosu gen tii sɔ ka gen tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, bwisigibu ka sɔrobu ka dobo dobogibu ka bũu sinambu ba ñ kpɛ bu nun asiri ye a bikia mini sɔ. ²⁸ Adama Yinni goo wãa wɔllɔ wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi, wiya Gusunɔ. U maa nun sɔɔsi ye n koo kooru. Sanam mɛ a kpɪ, ye a dosa ka ye a wa kãsiru sɔɔ wee. ²⁹ Sian bwisikuna a mɔ. Yera wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi u nun sɔɔsi ye n koo kooru. ³⁰ Adama ba ñ man asiri ye sɔɔsi yèn sɔ na tɔn be ba tie bwisi kere. Ba man ye sɔɔsiwa kpa n ka nun tubusia kpa a n ka yɛ ye a bwisika wunen gɔru.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bwãaroku bɔkɔ gaga ga yɔ wunen wuswaɔ. Bwãaroku ge, ga gunu, ga bal-limɔ gem gem. Ma ga nanum mɔ n kpã. ³² Gen wiru ta sãawa wura gean tii tii. Gen tororu ka gen gãseni maa sãa sii geesu. Gen nukuru ka gen taanu maa sãa sii gandu. ³³ Gen kɔri yi maa sãa sii wɔkusu. Ma gen naasu sãa sii wɔku si ba ka sɔndu menna. ³⁴ Sanam mɛ a gu mɛera, yera kperu garu ta mendama guurun di te goo kun karame. Ta na ta gen naasu so ta kɔ-suka muku muku. ³⁵ Ma sii wɔku si, ka sɔn te, ka sii gan te, ka sii gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi ba sara sɔɔ sãrerun saa. Ma yi ka woo doona. Baa yin yira a ñ maa kpɛ a wa. Adama kpee te ta bwãaroku ge so mi, ta gɔsirawa guu bakaru. Ma ta handunian tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tɛ, gen tubusianu wee. ³⁷ Wunɛ sina boko, wuna a sãa sinambun sunɔ. Wuna a sãa nge wii wuragii te. Wɔrukoowa u nun bandu ka dam ka yiiko ka bɛɛɛ wɛ. Ma u nun tɔmbu ka gbeeku yɛɛ ka gunɔ-su nɔma beria a n ka sãa ye kpuron yinni. ³⁹ Wunen biru, bandu garu ta koo se te ta ñ wunegiru dam tura. Yen biru, bandu itaseru gara koo maa se kpa ta n dam mɔ handunia kpuro sɔɔ. Tera ta sãa nge sii gandu. ⁴⁰ Ma bandu nɛseru gara koo maa se, kpa ta n dam mɔ nge sii wɔkusu si su ra gãanu kpuro kɔsuku. Nge meya ban te, ta ko n dam mɔ tu ka bannu kpuro kɔsuku. ⁴¹ Meya a maa wa ma bwãaroku gen naasu ka gen niki binu sãawa sii wɔkusu si ba menna ka sɔndu. Yen tubusiana ban te, ta ko n bɔnu sãawa yiru. Ka mɛ, bɔnu tia ya ko n dam mɔ nge sii wɔku si. ⁴² Kpa bɔnu tia yu dam bia nge naa niki bii ni nu sãa sii wɔku si ba ka sɔndu menna. ⁴³ Sii wɔkusu ka sɔn te a wa ya menna mi sannu, ya maa sɔɔsimɔ ma ban ten wirugibu ba ko n kasu ben bibu bu suana kpa bwe-

senu nu ka ko tia. Adama ya ñ koorɔ nge me ya ñ koorɔ sisu ka sɔndu bu ko tia.

⁴⁴ Kpee te a wa ta mendama ka tii mi, ma ta sii wɔku si, ka sii gan te, ka sɔn te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro kɔsuka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati sɔɔ, Wɔrukoo u koo bandu garu swii. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisia. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te tɔna ta n waa sere ka baadommaɔ. Gusunɔ Dam kpurogii wiya u nun sɔɔsi ye n koo koora. Ye a wa wunen dosu ge sɔɔ kpuro, ya weewa win min di. Yen tubusianu maa sɔawa nge me na nun sɔɔwa.

⁴⁶ Yera sina boko Nebukanɛsaa u yiira u wiru tem girari Danielin wuswaɔ. Ma u dera ba yɔkuru kua ka turare bu ka Danieli siara. ⁴⁷ Sina boko u Danieli sɔɔwa u nɛɛ, ka geema bɛɛn Yinni wini u bɔnu kpuro kere, u maa sɔawa sinambun Yinni. Wiya u ra tɔnu gari asirigii sɔ. Domi u dera a kpia a gari asirigii yini gerua.

⁴⁸ Yera sina boko u Danieli kua tɔn boko win bandu sɔɔ. Ma u nɔn kɛɛ baka dabinu ka. Yen biru, u nɔn kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun tɔn-wero. ⁴⁹ Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mesaki ka Abenego Babilonin bera ye nɔmu beria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi kɛɔ.

Nebukanɛsaa u wooda wɛ

bu win bwɔaroku wuragu u sɔ

3 Sina boko Nebukanɛsaa u bwɔaroku wuragu u kua. Gen gunum mu sɔa gɔm soonu wata. Gen yasum maa sɔa gɔm soonu nɔɔba tia. Ba gu yɔrasia batuma gaa sɔɔ ye ba mɔ Dura, Babilonin tem bera mi. ² Yera sina boko u dera ba tem men sinambu kpuro menna ka men beri berikan wirugibu ka men bwisi kɛɔbu ka men siri kowobu ka be ba ra men arumaniba bere ka sere maa men wirugii be ba tie bu ka bwɔaroku gen sɔaru tore. ³ Ma tɔn be kpuro ba menna. Ben baawure u yɔra bwɔaroku gen wuswaɔ bu ka gen sɔaru tore.

⁴ Saa yera sina bokon barɔ u kpara u nɛɛ, bɛɛ bwe-senu kpuro i swaa dakio i nɔ ye sina boko u bɛɛ yi-iremɔ. ⁵ Ma i nua ba kɔba so ka guunu ka mɔɔkunu ka baranu ka gɔasu ka bara bwese ni nu tie, i ko i yi-irawa i bwɔaroku wuragu u ge sɔ ge sina boko u kua mi. ⁶ Wi u kun yiire u gu sɔawa ba koo nɔn kpɛɛwa mii mii dɔɔ boko wi ba sɔruan suunu sɔɔ.

⁷ Yen sɔna saa ye tɔn be, ba nua ba kɔbi yi ka guu ni so ka mɔɔku ni, ka bara ni, ka gɔa si, ba yiira ba bwɔaroku wuragu u ge sɔawa.

Danielin kpaasibu ita be,

ba yina bu bwɔaroku ge sɔ

⁸ Yen dɔma te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba dɔme sina bokon mi. ⁹ Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, sina boko, wunen hunde yu dakaa da! ¹⁰ Wunɛ sina boko, wuna a wooda wɛ a nɛɛ, baawure wi u nua ba

kɔbi so ka guunu ka mɔɔkunu ka baranu ka gɔasu ka bara bwese ni nu tie, u yiire u bwɔaroku ge sɔ. ¹¹ Meya a maa nɛɛ, wi u kun yiire u gu sɔawa bu nɔn kpɛɛɔ dɔɔ boko wi ba sɔrua sɔɔ. ¹² Adama wee Sadaki ka Mesaki ka Abenego, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba ñ wunen wooda ye garisi gɔanu. Ba ku ra wunen bɔnu sɔ. Meya ba ñ maa yiire ba wunen bwɔaroku ge sɔawa.

¹³ Ye sina boko u gari yi nua, yera win mɔru ya seewa u nɛɛ, bu doo bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego mwaama. Ma ba da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi. ¹⁴ Ma sina boko Nebukanɛsaa u bu bikia u nɛɛ, ka gem, i yinawa i nen bɔnu ka nen bwɔaroku wuragu u ge na kua mi sɔ? ¹⁵ Tɛ, i doo i n sɔru sɔa. Ì n kram nua ba kɔba so ka guunu ka mɔɔkunu ka baranu ka gɔasu ka bara bwese ni nu tie, i yiire kpa i bwɔaroku ge sɔ. Ì n yina, ba koo bɛɛ kpɛɛwa mii mii dɔɔ boko wi ba sɔrua sɔɔ kpa n wa ñ n bɔnu weren na u koo bɛɛ wɔra saa nen nɔmun di.

¹⁶ Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba nɔn wisa ba nɛɛ, yinni, sa ñ ka tii yinamɔ. ¹⁷ Ì n sun kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ, Gusunɔ wi sa sɔamɔ u koo kpɛ u sun yara dɔɔ win min di kpa u sun wɔra wunen nɔman di. ¹⁸ Baa ñ n meren na, a n yɛ ma sa ñ wunen bɔnu sɔamɔ. Meya sa ñ maa wunen bwɔaroku ge yiiramɛ.

¹⁹ Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu mɔru kua. Ma u gerua u nɛɛ, bu dɔɔ win kpɔaru sosio gem gem. ²⁰ Ma u durɔ gbebunu gɔsa win tabu kowobu sɔɔ be ba dam bo u nɛɛ, bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego bɔkuo bu kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ. ²¹ Yera ba tɔn be mwa ba bɔkua, ma ba bu kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ ka ben yɔa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto ka sere maa ben furɔsu. ²² Ma ba dɔɔ win kpɔaru sosi nge me sina bokon wooda damgia ye, ya gerua. Yera dɔɔ win yam susura tabu durɔ be go be ba Sadaki ka Mesaki ka Abenego kpɛɛbu da mi. ²³ Ma Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba wɔri dɔɔ boko wi sɔɔ nge me ba ka bu bɔkua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba ñ dɔɔ mwaare

²⁴ Yera sina boko Nebukanɛsaa u nanda ma u seewa fia u be ba ra nɔn bwisi kɛɛ bikia u nɛɛ, n ñ tɔmbu itawa sa bɔkua sa kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ?

Ba nɔn wisa ba nɛɛ, oo, meya.

²⁵ Ma u bu wisa u nɛɛ, wee tɔmbu nnɛwa na waamɔ ba sɔimɔ dɔɔ boko win suunu sɔɔ. Ba ñ dɔɔ mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben nnɛse u ka wɔllun tɔnu weene.

²⁶ Saa ye sɔɔra Nebukanɛsaa u susi dɔɔ boko win bɔkuo u nɛɛ, Sadaki, Mesaki, Abenego, bɛɛ Wɔrukoon sɔm kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara dɔɔ boko win min di. ²⁷ Yera wirugii be sina boko u raa soka ba menna mi, be kpuro ba wa ma dɔɔ kun dam mɔ durɔ be sɔɔ. Meya baa ben seri tia ya ñ dɔɔ mwaare. Ben yɔa ni ba sebua nu ñ dɔɔ nu-

miε. ²⁸ Ma Nebukanesa u nɔɔgiri sua u nεε, i Gusunɔ siaro wi u s̄a Sadaki ka Mesaki ka Abenegon Yinni. Domi wiya u win gɔrado gɔrima u ka win bwāa be ba n̄n naane kua mi faaba ko. Ba nε sina bokon wooda yina, ba n̄ ben wasin wahala garisi gāanu. Ba yina bu būu goo s̄a ma n kun mɔ Gusunɔ. ²⁹ Tē wooda ye na wēemɔ wee, tɔnu baawure baa n̄ n bwese teren na u s̄a, ma u Gusunɔ, Sadaki ka Mesaki ka Abenegon Yin- ni gari kam gerusi, na kon de bu yēro b̄tiriwa, kpa win yenu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo kp̄i u tɔnu faaba ko nge mε.

³⁰ Yeniban biru, sina boko Nebukanesa u Sadaki ka Mesaki ka Abenego aye bakanu wē Babilonin tem bera mi.

Nebukanesaan dosu yiruse

³¹ Sina boko Nebukanesa u bwese ni nu wāa handunia s̄ɔɔ kpuro tɔbura u nεε, Gusunɔ u de i n alafia mɔ.

³² N man wēre n ka bεε s̄i ȳirenu ka maamaaki be Wɔrukoo u man s̄ɔɔsi.

³³ Win ȳire ni, nu kp̄a.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun kpeemɔ.

U ko n s̄awa sunɔ sere ka baadommaɔ.

4 Nε, Nebukanesa, na wāa nen sina kpaarɔ ka b̄ri yendu ka nuku dobu. ² Yera w̄kuru garu s̄ɔɔ, na dosu gagu kua ge ga man berum mwa. Kāsi ni na wa sanam mε na kp̄i, nu man nanum mwa. ³ Yen s̄na na wooda yara na nεε, Babilonin bwisigibu kpuro bu mennama nen mi kpa bu man dosu ge tubusia. ⁴ Yera dobo dobogibu ka s̄robu ka būu sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge s̄ɔɔwa, adama ba kpana bu man gu tubusia. ⁵ Yen biru, Danieli wi ba sokumɔ ka nen būun ȳisuru Belitasaa u na. N deema būu geeba † ka n̄n wāa. Ma na n̄n nen dosu ge s̄ɔɔwa. ⁶ Na nεε, wi, wi u s̄a bwisigibu kpuron wirugii, na yē ma būu geebun hunde ya n̄n wāasi. Yen s̄i, asiri gaa sari ye ya ka n̄n s̄ε. Nen dosu ge wee. U man gu tubusio. ⁷ Sanam mε na kp̄i, ye na dosa wee.

Dāru gara na wa ta ȳ handunian suunu s̄ɔɔ.

Dāa te, ta gunu too.

⁸ Ma ta dam mɔ.

Ten gunum mu sosi sere mu w̄llu girari.

Handunian goonu n̄εgibu kpuro ba tu waamɔwa.

⁹ Ten wurusu wā

ma ta mara siki siki nge gandia.

Te s̄ɔɔra handuniagibu kpuro ba ra ben d̄ianu wa.

Ten saarɔwa gbeeku yεε yi ra s̄ɔɔ sure.

Ten kāasi w̄llɔwa gunɔsu su sokunu s̄a.

Te s̄ɔɔra hunde koni baayere ya ra yen d̄ianu wa.

¹⁰ Ma na Gusunɔn gɔrado goo wa u sarama w̄llun di. ¹¹ U nɔɔgiri sua u nεε,

i d̄a te k̄iyy i sura

kpa i ten kāasi b̄ɔɔri b̄ɔɔri.

I ten wurusu w̄kɔ

kpa i ten marum s̄ri i yari.

Kpa gbeeku yεε yi duki su saa ten saarun di.

Kpa gunɔsu su se saa ten kāasin di.

¹² Adama i ten koo kpiriru derio tem s̄ɔɔ

ka ten gbini yakasɔ

ta n b̄kua ka sisu ka sii gandun ȳni.

Kpa ta n dirum soore

ta n yakasu dimɔ nge gbeeku yεε.

¹³ Bu tu tɔnun bwisikunu wunario.

Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.

Kpa ta n s̄a mε w̄ɔɔ k̄ɔɔba yiru.

¹⁴ Wooda ye, ya weewa saa Gusunɔn gɔradoban min di kpa t̄mbu kpuro bu ka gia ma Wɔrukoowa u ban- nu kpuro neni. Wi u k̄iwa u ra nu wē. U ra wi ba n̄ mam garisi gāanu w̄lle sue.

¹⁵ Dosu gera mi, ge nε, Nebukanesa na dosa. Tē, wunε Belitasaa, a man gu tubusio domi bwisigii be ba wāa nen tem mε s̄ɔɔ kpuro ba kpana bu man gu tubusia. Adama wunε, kaa kp̄i ȳen s̄i būu geeba ka nun wāa.

Danieli u dosu ge tubusia

¹⁶ Yera Danieli wi ba maa sokumɔ Belitasaa u nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma Nebukanesa u nεε, Bel- itasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu nun biti ko.

Danieli u wisa u nεε, yinni, dosu gen tubusianu nu ka wunen yibereba nera. ¹⁷ A d̄aru wa ta kp̄a. Ma ta dam mɔ. Ten gunum mu girari w̄llɔ. Ma ba tu waamɔ handunia gira kpuro. ¹⁸ Ten wurusu wā. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu kpuro ba ben d̄ianu waamɔ te s̄ɔɔ. Gbeeku yεε yi ra n wāa ten saarɔ. Gunɔsu su maa sin sokunu mɔ ten kāasi w̄llɔ. ¹⁹ Dāa te, ta s̄awa wunε sina boko. Domi a kp̄ea a dam kua ma mu w̄llu girari. Ma wunen bandun dam mu s̄ɔɔsira handunian goonu n̄ε s̄ɔɔ. ²⁰ Yen biru, a Gusunɔn gɔrado goo wa u sarama w̄llun di ma u nεε, i d̄a te k̄iyy i sura tu kam ko. Adama i ten koo kpiriru derio tem s̄ɔɔ mi, ka ten gbini ta n b̄kua ka sisu, ka sii gan- dun ȳni yakasu mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dimɔ nge gbeeku yεε sere w̄ɔɔ k̄ɔɔba yiru. ²¹ Nen yinni, dosu gen tubusianu wee. Wɔrukoowa u nun win him- ba s̄ɔɔsi ye u kua wunen s̄i. ²² Ba koo nun gira t̄mbun suunu s̄ɔɔn di. Kpa a n wāa ka gbeeku yεε sannu. Kpa a yakasu di nge naa, a n dirum soore sere sere w̄ɔɔ k̄ɔɔba yiru sere a ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u k̄iwa u ra maa nu wē. ²³ Wooda ye ba wē ba nεε, bu d̄a ten koo kpiriru ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo nun wunen bandu wesia saa ye a wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. ²⁴ Yen s̄i, sina boko, a de a nen gere wura. A de a gea ko a ka wunen durum wuna. A daa k̄sa kpuro derio kpa a s̄arobu b̄nw̄ndu kua. Saa yera wunen alafia ya koo dakaa da.

† būu gEEBU - Nebukanesa u n̄ gina tuba ma Yinni Gusunɔwa u wāa ka Danieli. Yen s̄na u nεε, būu geeba ba Danieli somimɔ.

Dosu gen gari yi koora

²⁵ Yeniba kpuro ya sina boko Nebukanesaa deema. ²⁶ Ye n kua suru wɔkura yirun biru, sɔɔ teeru yera u sɔimɔ win dii tɛera wɔllɔ Babiloni. ²⁷ Ma u nɛɛ, Babiloni wee, wuu bɔkɔ ge na bana ka nen tiin dam ga n ka sɔa nen sina kpaaru. Ga maa nen yiiko ka nen beere sɔɔsimɔ.

²⁸ Sanam mɛ sina boko u gari yi gerumɔ u n kpa, yera nɔɔ gaga nɔɔra wɔllun di ga nɛɛ, sina boko Nebukanesaa, a swaa dakio a nɔ. Ba nun bandu yara. ²⁹ Ba koo nun gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Kpa a n wɔa ka gbeeku yɛɛ sannu kpa a n yakasu dimɔ nge naa sere wɔɔ nɔɔba yiru sere a ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kiwa u ra maa nu wɛ.

³⁰ Yande gari yi, yi Nebukanesaa deema. Ba nɔn gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Ma u yakasu dim wɔri nge naa u dirum soore. Ma win seri denya nge gunɔ bakerun sansu. Ma win nii kɔkɔsu su denya nge gunɔgisu.

Nebukanesaa

u maa wure u kua tɔnu

³¹ Ma Nebukanesaa u nɛɛ, ye saa ye, ya doona, yera na nɔni seeya wɔllɔ. Ma nen bwisikunu wure nu kua tɔnuginu. Ma na Wɔrukoo siara ka beere wi u wɔa sere ka baadommaɔ. Wiya u yiiko kpuro mɔ. Win sinanda kun nɔru mɔ. Win bandu ta ko n wɔawa sere ka baadommaɔ. ³² Baa handunian tɔmbu kpuro bɔ n menna, ben dam kun sɔa gɔanu win nɔni sɔɔ. U ra ko nge mɛ u ki win gɔradoban suunu sɔɔ ka tɔmbun suunu sɔɔ. Goo sari wi u koo kpɔ u win nɔmu deba n kun mɛ u nɔn sɔ u nɛɛ, mba u mɔ mɛ.

³³ Sanam mɛ nen laakari ya wurama, yera ba maa man nen beere ka nen girima ka nen bandun yiiko kpuro wesia. Nen bwisi kɛɔbu ka nen sina asakpɔbu kpuro ba na nen mi ba man nen bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu. ³⁴ Tɛ, nɛ Nebukanesaa, na wɔllun sina boko siara ka beere. Na nɔn wɔlle sua. Do-mi ye u mɔ kpuro ya sɔawa gea. Win swɛɛ kpuro yi sɔawa dee dee. U koo mam kpɔ u be ba tii suamɔ kawa.

Beesasaa u tɔmbu dim soka

5 Nebukanesaa biru, sina boko Beesasaa u bandu di. Yera sɔɔ teeru u win sina asakpɔbu nɔɔɔbu (1.000) dim soka. Ma ba tam nɔrumɔ wi ka be sannu. ² Ye tam mɛ, mu Beesasaa nuka, yera u gɔra u nɛɛ, bu win nɔri wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba Nebukanesaa u gurama saa Gusunɔn sɔa yerun di te ta wɔa Yerusalemu. Kpa wi ka win sina asakpɔbu ka win kurɔbu ka win sinanibu bu ka yi tam nɔ. ³ Yera ba ka nɔri wuragii yi na, ba ka yi tam nɔrumɔ wi ka win tɔn be kpuro. ⁴ Tam nɔru bi sɔɔ, ba ben bɔnu siaramɔ nɔn bwɔarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dɔa ka kpenu.

⁵ Saa ye sɔɔra sina boko u nɔmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sɔɔsire, ma ga yorumu sina kpaarun gana wɔllɔ mi ba soo kpika tɛeni. ⁶ Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torora kara, u di-irimɔ sere win dɔu winu soonamɔ. ⁷ Yera u nɔɔguru sua ka dam u nɛɛ, bu nɔn sɔrobu ka Babilonin bwisigibu ka bɔu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nɛɛ, wi u kpɔa u yora yeni gara u ye tubusia u koo yɛro wuran saba dokea kpa u nɔn gurumusuru sebusia u nɔn win bandun dam sukum wɛ u n ka sɔa tɔnu itase win bandu sɔɔ.

⁸ Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya wɔa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nɛɛ, ba koo ye tubusia. ⁹ Ma ya sina boko nanda too sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpɔbun tii ba biti soora.

Danieli u yora ye gara

u tubusia

¹⁰ Sina bokon mero u sunɔ ka win sina asakpɔbun gari yi nua. Yera u dua mi ba menne ba tɔɔ bakaru dimɔ. U nɛɛ, sina boko, wunen hunde yu dakaa da! A ku nanda sere wunen wuswaa ya n burisine. ¹¹ Domi goo u wɔa wunen tem mɛ sɔɔ, wi u bɔu geebun † hunde mɔ. U bwisi ka laakari mɔ nge bɔnu. Yen sɔna wunen baaba Nebukanesaa waati sɔɔ, u nɔn kua sɔrobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii. ¹² Durɔ win yɛsira Danieli. Wiya sina boko Nebukanesaa u yɛsira kɔ Belitasaa. Ba wa ma u bwisi ka yɛɛ bakaru mɔ, ma u sɔka ka dosusu ka gɔa ni nu sɛn tubusianun kɛru mɔ. N n men na, a nɔn sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³ Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaaɔ. Ma sina boko u nɔn bikia u nɛɛ, wuna Danieli wi? A sɔawa Yuu ben turo be nen baaba sina boko u mwɛerima Yudan tem di? ¹⁴ Ba man wunen gari sɔɔwa ma bɔu geeba ka nun wɔa. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mɔ a ka tɔnu gɔa sɛsɔginu tubusia. ¹⁵ Wee ba ka man bwisigibu ka sɔrobu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu sɔ. Adama ba kpana. ¹⁶ Na maa nua ma a ra tɔmbu gɔanu tubusie ni nu bu bitani mɔ kpa a dosu tubusia. Tɛ, a n kpɔa a yora yeni gara ma a man yen tubusianu sɔɔwa, kon nun gurumusuru sebusia kpa n nun wuran saba dokea n nun nen bandun dam sukum wɛ. Kpa a ko tɔnu itase nen bandu sɔɔ.

¹⁷ Yera Danieli u nɔn wisa u nɛɛ, yinni, a wunen kɛɛ ni tii yiiyo, n kun mɛ a goo wɛ. Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia. ¹⁸ N n men na, yinni, a swaa dakio a nɔ. Wɔrukoo u wunen tundo Nebukanesaa bandu wɛ ka beere ka girima ka yiiko. ¹⁹ Dam mɛ u nɔn wɛn sɔ, bwesenu kpuro nu nɔn nasie sere nu ra n diirimɔ win wuswaaɔ. Ye u ki, yera u ra ka tɔnu ko. U koo kpɔ u nɔn go, n kun mɛ u nɔn deri, n kun mɛ u nɔn wɔlle sua, n kun mɛ u nɔn taare.

† BɔU GEEBU - I wiru 4:5n tubusianu meerio.

²⁰ Adama saa ye ƙƙ, u tii sua u g̃ru bɔbia, yera Gusunɔ u n̄n yara bandun di ma u gina n̄n yiiko ye mwaari. ²¹ U n̄n wuna t̄mbun suunu ƙƙ di. Ma win bwisikunu gɔsia nge gbeeku yaaginu. U da u w̄a ka ketɛ gbeekinu sannu ma u yakasu dimɔ nge naa u dirum soore sere u ka wura ma W̄rukoowa u bannu kpuro neni. Wi u k̄wa u ra maa nu w̄. ²² Wee, wunɛ maa B̄sasaa, wunɛ wi a s̄a win bii, baa mɛ a ye kpuro ȳ, a yina a tii kawa. ²³ Ma a tii sue Yinni W̄rukoon wuswaɔ. A dera ba ka win s̄a yerun n̄ri na i ka tam n̄ra wunɛ ka wunen sina asakpɔbu ka wunen kurɔbu ka wunen sinanibu. Ma a seewa a wunen b̄nu siaramɔ nin bw̄arokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii w̄kusu ka d̄a ka kpenu, baa mɛ nu ñ gari ƙƙ, nu ñ yam waamɔ, nu ñ maa ḡanu ȳ. Adama Gusunɔ wi u wunen w̄aru neni, a ñ n̄n b̄ɛɛ w̄. ²⁴ Yen s̄na u n̄mu ge ḡrima ge ga yora ye kua. ²⁵ Ye ba yora mi wee, ba gara, ba gara, ba ȳira, ba b̄nu kua. ²⁶ Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerumɔwa Gusunɔ u wunen bandun sanam gara ma u tu n̄ru koosia. ²⁷ Ba ȳira, ya gerumɔwa ba wunen bunum ȳira ba deema a ñ bunu. ²⁸ Ba b̄nu kua, ya maa gerumɔwa ba wunen bandu b̄nu kua. Ma ba tu M̄diba ka P̄esiba w̄.

²⁹ Yande mi ƙ, B̄sasaa u n̄ɛ, bu Danieli guru-musuru sebusio kpa bu n̄n wuran saba dokea kpa bu kpara ma u kua t̄nu itase win bandu ƙƙ.

³⁰ Dɔma ten w̄kura ba B̄sasaa Babilonin sina boko wi go.

6 Ma Darusi wi u s̄a M̄din bweseru u bandu di. Saa ye, u m̄wa w̄ƙ wata ka yiru.

Danielin yiberɛba

ba n̄n yina beria

² Darusi u t̄mbu wunaa teeru gɔsa ba n̄ s̄a win tem beri berikan wirugibu. ³ Ma u t̄mbu ita gɔsa u bu kua wirugii ben t̄nwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n da n̄ bu ben s̄ma tusia. Kpa sunɔ u ku raa ka asara wa. Danieli u s̄awa t̄nwerobu ben turo. ⁴ U beri berikan wirugii be, ka ben t̄nwerobu bwisi kere. Yen s̄na sina boko u bwisika u n̄n ko tem mɛ kpuron wirugii. ⁵ Saa ye ƙƙra Danielin t̄nwerosii be, ka beri berikan wirugii be, ba ƙƙ tia kua bu ka n̄n toraru garu mani sina bokon bandun swaa ƙƙ. Adama ba ñ toraru garu wa wi ƙƙ. Domi u s̄awa naanegii, u ñ k̄sa gaa koore. U ñ maa s̄mburu garu atafiiru koore. ⁶ Yera t̄n be, ba n̄ɛ, sa ñ ḡanu ganu wasi su Danieli mani ma n̄n kun m̄ ye ya s̄a win Gusunɔ s̄arun gari baasi.

⁷ Ma ba ƙƙ tia kua ba da sina bokon mi ba n̄ɛ, yinni, wunen hunde yu daka da! ⁸ B̄ɛɛ beri berikan wirugibu ka t̄nwerobu ka siri kowobu ka wunen wesiansibub, b̄ɛɛ kpurowa sa ƙƙ tia kua a ka wooda yara ye ya gerumɔ baawure u nun s̄a sere s̄ƙ t̄na. Wi u ye yina ma u b̄u goo ñ kun mɛ t̄nu goo s̄awa sere n ka ko s̄ƙ t̄na ye, ba koo ȳro kp̄ɛwa w̄ru m̄ ƙƙ

gbee sinansu w̄a. ⁹ T̄ɛ yinni, a wooda ye sireo a n̄ma doke kpa yu ko nge M̄diba ka P̄esiban wooda ye ba ku ra ƙƙsi.

¹⁰ Ma sina boko u wooda ye n̄ma doke ba ye yara.

Ba Danieli kp̄ɛ

gbee sinansun w̄ru

¹¹ Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye n̄ma doke, yera u da win gidambisan w̄llɔ u dua yen dii ƙƙw̄ ḡn f̄nenti ya wukiare Yerusalemun bera gia. Miya u yiira u kanaru kua u Gusunɔ siara nge mɛ u ra ko t̄ru baatere n̄n ita. ¹² Yera s̄ƙ teeru t̄n be, ba n̄n duwi ba deema wee u Gusunɔ kanamɔ u somiru bikiamɔ. ¹³ Yen biru, t̄n be, ba yara ba da sina bokon mi ba n̄n wooda ye yaayasia ba n̄ɛ, n ñ wuna a wooda yara ye ya gerumɔ bu nun s̄a? N ñ wuna a n̄ɛ, ma goo ñ n̄ b̄u goo ñ kun mɛ t̄nu goo s̄awa s̄ƙ tenan baa ƙƙ, ba koo ȳro kp̄ɛwa w̄ru ge ƙƙ, mi gbee sinansu w̄a?

Ma sina boko u wura u n̄ɛ, wooda ye, ya w̄awa dim dim nge mɛ M̄diba ka P̄esiban wooda ya s̄a. N ñ koorɔ bu ye ƙƙsi.

¹⁴ Ma ba n̄ɛ, too, wee, Danieli wi u s̄a Isireliban turo be ba mw̄erima Yudan di, u ñ nun garisi ḡanu, u ñ maa wunen wooda ye a n̄mu doke mi mem n̄ƙw̄. U ra win Gusunɔ kanewa t̄ru baatere n̄n ita.

¹⁵ Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u g̃ru doke u Danieli yara wooda ye ƙƙ di. Ma u kookari kua sere s̄ƙ u ka dua.

¹⁶ Adama t̄n be, ba kpam menna ba da sina bokon mi ba n̄ɛ, a yaayo ma M̄diba ka P̄esiban wooda ya ku ra ƙƙsi sina boko ñ n ye n̄ma doke.

¹⁷ Yera sina boko u wooda w̄ u n̄ɛ, bu Danieli yarama bu kp̄ɛ w̄ru ge ƙƙ, mi gbee sinansu w̄a mi. Saa yera u n̄n s̄ƙwa u n̄ɛ, Gusunɔ wunen Yinni wi a s̄amɔ baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸ Ma ba kpee bakaru tama ba ka w̄ru gen ƙƙ k̄rua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakpɔbun ȳireru doke kpee ten w̄llɔ, goo u ku raa ka Danieli faaba ko. ¹⁹ Yen biru, u wura win sina kpaarɔ. W̄ku te, u ñ di, u ñ n̄ra, u ñ maa kpunɛ sinani goon b̄ku. M̄ya u ñ maa dweeye d̄ma te.

Danieli u yara baani

²⁰ Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da w̄ru gen mi fuuku fuuku. ²¹ Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum w̄ri ka nuku sankiranu u m̄, Danieli Gusunɔ s̄m kowo, Gusunɔ wi a ra n̄ s̄amɔ w̄rabu sari mi, u kp̄a u nun w̄ra gbee sinan sin ƙƙ di?

²² Saa yera Danieli u n̄n wisa u n̄ɛ, yinni, wunen hunde yu daka da! ²³ Gusunɔ nen Yinni u win ḡrado ḡrima u gbee sinan sin n̄su b̄kua. Su ñ man m̄era gaa kue domi u wa ma na ñ toraru garu kue win wuswaɔ ka maa wunen wuswaɔ.

²⁴ Yera sina bokon nukura dora ma u wooda wē u nē, bu Danieli yarama saa wōru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba ñ mēera gaa wa win wasi sō. Do-mi u Gusunō win Yinni naane sā. ²⁵ Ma sina boko u wooda wē u nē, bu tōn be ba raa Danieli taare wē mi mwaama bu kpē wōru ge sō, be ka ben bibu ka ben kurōbu kpuro. Tōn be, bu sere mam turi wōru gen tem, gbee sinan si, su bu sēsukawa su kukunu kō-suka.

²⁶ Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u nē, alafia ya n sosimō bē sō ya n dō.

²⁷ Wooda ye na wēmō wee. Be ba wāa nen tem sō kpuro gesi, bu de bu Gusunō Danielin Yinni nasia kpa bu nūn bēere wē.

Domi u sāawa waso.

U ko n wāawa sere ka baadomma.

Win bandu ta ñ kpeemō.

Ten dam mu ko n wāawa sere ka baadomma.

²⁸ Wiya u ra tōnu wōre u faaba ko.

U ra maamaakiba ka yirenu ko wōllō ka tem.

Wiya u Danieli wōra gbee sinansun nōsun di.

²⁹ Darsin bandun waati ye sō, Danieli u kua tōn boko sere n ka girari Sirusi Pēsin bandu sō.

Danieli u gbeeku yē nne wa

dosu sō

7 Bēesasa Babilonin sina bokon bandun wō gbi-ikuu sōra Danieli u dosa. U kāsiru wa saa ye u kpī win kpin yerō. Yen biru, u yorua ye n weene tōmbu bu gia dosu ge sō. ² U gerua u nē, ye na wa kāsī te sō wōkuru wee. Na woo gagu wa ga na wōllun beri berika nnen di ga nim wōku bōkōn nim so. ³ Yera gbeeku yē beke nne yi yarima nim wōku gen min di, yen gaa kun ka gaa weene. ⁴ Ye na gbia na wa ya ka gbee sunō weene ma ya gunō bakerun kasa mō. Ye na maa mēera, yera na wa ba kasa ye wuna. Ma ba yen tii seeya ba yōrasia nge tōnu. Ma ba ye tōnun bwisikunu doke. ⁵ Yen yiruse ya ka yaa gōba weene ma ya ka yēsi tia yō. Yēsān kukunu itawa ya kō beri. Ma ba ye sōwō ba nē, yu seewo yu yaa mwē. ⁶ Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weene ma ya kasa nne mō yen biru wōllō. Ma ya winu nne mō. Ba ye yiiko wē yu ka bandu di. ⁷ Yeniban biru, yera na yaa nne wa nen kāsī te sō. Yaa ye, ya nanum mō. Ya maa dam mō too. Ma ya don sisugii bakanu mō. Yā n yaa mwa, ya ra yaa yen kukunu kōsukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya ñ ka yē gbiikii yi weene. Kōbi wōkura ya mō. ⁸ Ye na kōbi yi mēera sā sā, yera na kōbu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga wāa yōkōn suunu sō. Kōbu piibu ge, ga kōbi wōku ten ita wuka. Ga kōni mō nge tōnu, ga maa kō mō ga gari mō ka tii suabu.

Gusunōn siribu

⁹ Ye na mēera tii, yera na wa ba sina kitaru yiimō. Ma na goo wa nge durō tōkō u na u sina win sina kitaru

sō. Yāa kpikinu fara farawa u doke. Ma win seri yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballimōwa nge dō yari bakaru. Mēya maa ten naasun tii. ¹⁰ Ma dō yari bakaru ta yarimō win sina kita ten min di ta kokumō nge nim. Gusunōn gōradoba kōkōm kōkōm ba na ba nūn sāamō. Ma ben gabu ba yō win wuswaa. Siri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

¹¹ Ye na kōbu piibu ge mēera ga tii sua gari gerumō, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kpē dō boko sō. ¹² Gbeeku yē yi yi tie, ba yin dam wōra. Adama ba dera yi wāa sere saa gaa.

¹³ Wōku te, kāsī te sō, ye na maa wa wee. Na goo wa u sarama wōllun di guru wii wuroru sō. Ma u da durō tōkō win mi gia. Ma ba nūn susisia win wuswaa.

¹⁴ Ba nūn bandu ka bēere ka yiiko wē. Ma ba nūn gāanu kpuro kōmu sōndia. Bwesenu kpuro nu nūn sāwa. Win banda kun kōru mō. Ta ko n wāawa sere ka baadomma.

Kāsīnun tubusianu

¹⁵ Nē Danieli nen bwēra kun kpunē domi kāsī ni na wa mi, nu man nanda. ¹⁶ Yera na gōrado ben turo susi be ba wāa mi. Ma na nūn bikia na nē, mba gari yi kpuron tubusianu. U man sōwō u nē, ¹⁷ gbeeku yē beke nne ye, ya sāawa sinambu nne be ba koo bandu di di dunia sō. ¹⁸ Yen biru, Wōrukoo u koo de win tōn dēerobu bu bandu mwa ba n dii sere ka baadomma.

¹⁹ Ka mē, na kasu n gbeeku yaa nne ye ye ñ ka ita ye kō weene min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum mō too. Yen donnu nu sāawa sisu ma yen nikisu su sā sii gandu. Yā n yaa mwa ya ra yen kukunu kōsukuwa kpa yu di. Yen ye ya tiara kpa yu taaku taaku. ²⁰ Na maa kasu n kōbi wōku ten tubusianu gia te ya mō yen wirō ka sere maa kōbu piibu ge ga yarima yen wirun di ga wāa yōkōn suunu sō. Kōbi wōku ten ita ya wōruka yen wuswaa. Ga kōni mō, ga kō mō, ma ga gari mō ka tii suabu, ga maa nanum mō ga yōkōn kere. ²¹ Ma na kōbu piibu ge wa ga ka Wōrukoon tōn dēerobu tabu mō ga bu kamiamō. ²² Adama durō tōkō wi, u na u Gusunōn tōn be gem wē. Sanam mē saa ya tura ma ba bandu di.

²³ Ma durō wi, u man tubusia u nē, yaa nne ye, ya sāawa bandu nne te ba koo swīi handunia yeni sō. Ban te, ta ñ ka garu weene. Ta koo handunia kpuro go tu taaku tu munia muku muku. ²⁴ Kōbi wōku te, ta sāawa sinambu wōkuru be ba koo ban te di. Yen biru, sunō goo wi u ñ ka ben goo weene u koo sinambu wōku ten ita bandu yara kpa u bandu di. ²⁵ Sunō wi, u koo Wōrukoo gari kam gerusi kpa u win tōn dēerobu kōni sō. U ko n maa kī u saaba ka woodaba kōsi. Ba koo nūn tōn dēerobu kōmu sōndia sere saa ita ka kōnu. ²⁶ Yen biru, Yinni Gusunō u koo sunō wi siri, kpa u nūn bandu yara mam mam sere ka baadomma. ²⁷ Yen biru, ba koo ban ni nu wāa handunia sō kpuron dam ka nin yiiko Wōrukoon tōn dēerobu kōmu beria. Win bandu ta ko n wāawa sere ka baadomma. Wiya sinambu kpuro ba koo sā kpa bu nūn mem kōwō.

²⁸ Ye ne Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma nen wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua nen g̃ruo.

Danieli u yāa kineru

ka boo wa kāsiru s̃o

8 B̃esasaan bandun w̃o itase s̃o, ne Danieli na kāsiru wa te na raa wa baasi. ² Sanam me na kāsi te m̃era n man sāare na wāa wuu b̃o ge ba m̃ Susi Elamun tem̃. Ma n sāare na wāa daa te ba m̃ Ulain b̃o. ³ Ye na ñni seeya na m̃era, yera na yāa kineru wa ta k̃bu bakanu yiru m̃ ta ỹ daa ten dee deeru. K̃bu teeru ta teeru d̃ebu kere. Te ta d̃ebu bo mi, tera ta kpia d̃kuru. ⁴ Yera yāa kiñ te, ta ten k̃bi soom̃ s̃o duu yeru gia ka s̃o ỹsan ñm geu gia ka s̃o ỹsan ñm dwaru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo ten yiber̃e w̃ra ten ñman di. Ta m̃wa ye ta k̃i. Ma ta kp̃am̃ ta dam m̃.

⁵ Sanam me na laakari m̃, yera na m̃era ma na boo wa ga yarima saa s̃o duu yeru gian di ka duki baka ga tem b̃su ma n sāare ga ñ tem d̃eke. Boo ge, ga k̃ba nanumgia m̃ gen ñnin baa s̃o. ⁶ Ma ga tura sere yāa kiñ ten mi, te na raa wa ka k̃bi yiru mi, ta ỹ daa ten dee deeru. Ma ga yāa kiñ te gure ka gen dam kpuro. ⁷ Na gu wa ga yāa te susi ka m̃ru ga tu so ga k̃bi b̃o. Yāa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura tem̃ ga yasisim̃. Goo sari wi u tu w̃ra gen ñman di. ⁸ Ma boo ge, ga kp̃a. Ye ga kp̃a ga kpa, yera k̃ba baka ye, ya b̃o. K̃ba yen ayer̃wa k̃bi ñn nanumgii yi kpia. Ma yi m̃era handunian goonu ñn kpuro s̃o, yen baayere goo teeru gia.

⁹ Saa k̃bi yin tian di, k̃bu piibu gaga yara ga kp̃a s̃o ỹsan ñm dwaru gia ka s̃o yari yeru gia ka sere tem me mu gea bo gia. ¹⁰ Ma ga seewa ga w̃llun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura tem̃ ga taaka. ¹¹ Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren yāku te ba ra ñn kue ỹrasia. Ma ga win sāa yeru k̃suka. ¹² Ga w̃llun tabu kowobu ka baadomman yākunu ñma doke ga kamia toranun s̃o. Ma ga gem kasa kua tem̃. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

¹³ Ma na t̃n d̃ero goon gari nua. Yen biruwa t̃n d̃ero goo u gbiikoo wi bikia u ñn, sere saa yer̃a ba ko n baadomman yāku ten kobu ỹrasie. Sere saa yer̃a kam kobu ko n wāa gem sarirun s̃o. Sere saa yer̃a sāa yee te, ta ko n disi duure m̃sum. Sere saa yer̃a ba ko n w̃llun tabu kowo be taakum̃. ¹⁴ Ma gbiikoo wi, u wisa u ñn, sere t̃nu ñn suba yiru ka gooba wuñbun (2.300) baa yā n doona. Yen biruwa yāku yee te, ta koo wurama ta n d̃ere nge yellu.

Kāsi ten tubusianu

¹⁵ Sanam me ne Danieli na kāsi te waam̃, ma na kasu tu man yeeri, yera na gāanu wa nu ka t̃nu weene nu ỹ nen wuswaa. ¹⁶ Ma na maa goon ñn nua daa te ba m̃ Ulain suunun di. U ñngiru sua u ñn, Gabirie,

a dur̃o wini kāsi te tubusio. ¹⁷ Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera berum man mwa. Ma na w̃ruma tem̃. U man s̃o u ñn, t̃nun bii, a de yi nun yeeri. Kāsi te, ta wāawa sanam d̃akim s̃o. ¹⁸ Sanam me u ka man gari m̃, yera biti baka man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u ỹrasia mi na raa wāa. ¹⁹ Yen biru, u maa man s̃o u ñn, wee kon nun s̃o ye ya koo na Yinni Gusuñn m̃ru t̃ru s̃o sanam d̃akim s̃o. ²⁰ Yāa kiñ te a wa ta k̃bi yiru m̃ mi, ta sāawa Mediba ka P̃esiban sinambu. ²¹ Boo ge, ga sāawa Ger̃sin suñ. K̃ba baka ye ya b̃o mi, ya sāawa suñ gbiikoo. ²² K̃ba ñn ye ya kpia baka ye ya b̃o min di, ya sāawa sinambu ñn gabu be ba koo yari suñ gbiikoo win min di. Adama ba ñ dam wasi nge wi. ²³ Sinambu ñn yen bandu t̃n kpa, ma ba durumgibu kpeerasia, suñ goo u koo yari u tii sua kpa u ñ t̃mbu ñn w̃kubu ỹ. ²⁴ Win dam mu koo nuuru ko n ñ ka win tiin dam. U koo gāa dabinu kam koosia ye ya ñ ka ñ gerur̃. Win ye u m̃ kpuro ya koo ñn koor̃a. U koo bwese damginu go ka maa Gusuñn t̃mbu. ²⁵ U koo tii sua win dukian s̃o ka win bwisin s̃o. U koo t̃n dabinu go be ba wāa b̃ri yendu s̃o. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo k̃sikir̃a goo u kun ñn babe. ²⁶ Kāsi te a wa t̃nu ñn suba yiru ka gooba wuñbun (2.300) s̃o, ta sāawa gem. A ye ñn asiri s̃o. Domi ya wāawa sanam d̃akim s̃o. ²⁷ Ma ne Danieli na kua s̃o dabiru na bar̃o. Na ñ dam m̃. Yen biruwa na seewa na nen s̃mburu m̃ te sina boko u man w̃. Ma na wāa nandabu s̃o kāsi ten s̃o. Domi ta ñ man yeeri.

Danieli u kanaru kua

win t̃mbun s̃o

9 Saa ye Darusi, Asuresin bii, Medin bweseru u bandu dii Babilonin tem̃, ² win bandun w̃o gbiikoo s̃o, Danieli u tirenu m̃erim̃ ma u girari mi Yinni Gusuñn u win s̃o Yemi s̃o u ñn, w̃o wata ka w̃kura Yerusalemu ya ko n sāa bansu. ³ Ma u ñn b̃o u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun s̃o. Ma u kanaru koosi Yinni Gusuñn mi gia, ⁴ u win t̃mbun toranu tuuba m̃.

U ñn, Yinni Gusuñn, a kp̃a ma sa nun nasie. A ra wunen ñn m̃w̃eru yibie kpa a wuñgibu K̃ru s̃o be ba nun k̃i ba wunen woodaba mem ñn wam̃. ⁵ Sa tora, sa daa k̃sa kua, sa sāa nuku k̃surugibu, sa wunen gari yina, sa maa wunen woodaba sara. ⁶ Sa ñn wunen s̃o swaa daki sanam me ba besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa ka besen t̃mbu kpuro wunen gari s̃o. ⁷ Yinni Gusuñn, a sāawa gemgii. Besera sa tora. Ma sa wāa sekuru s̃o gis̃o bes̃e Yudaba ka be ba wāa Yerusalemu ka Isireliba kpuro be a yarinasia tontondẽ ka turuku ỹn s̃o sa ñn mem ñn w̃e. ⁸ Yinni, wee sa sekuru s̃o bes̃e ka besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa. Domi sa nun torari. ⁹ Gusuñn besen Yinni, a sun suuru

kuo wunen wɔnwɔndun saabu baa mɛ sa wunen gari yina. ¹⁰ Sa ñ maa wunen gere swaa daki su sere nɛɛ, sa ko wunen woodaba swii ye wunen sɔmɔbu ba sun nɔɔsia. ¹¹ Mɛya bɛsɛ Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa ñ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen sɔna bɔri yi a dera wunen sɔm kowo Mɔwisi u yorua woodan tireru sɔɔ yi sun di. ¹² Nge mɛya a dera wunen gari yi koora yi a nɛɛ, kaa bɛsɛ ka bɛsɛn wirugibu kua. A dera Yerusalemu ya nɔni swāaru wa tɛn bweseru ba ñ waare gam. ¹³ Wahala ye kpuro, ya sun deema nge mɛ Mɔwisi u yorua woodan tireru sɔɔ. Ka mɛ, sa ñ bɛsɛn daa kɔsa deri su wunen gem swii kpa su wunen kii geeru kasu. ¹⁴ Gusunɔ bɛsɛn Yinni, wahala ye a nɛɛ, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya sāawa dee dee. Bɛsɛra sa ñ nun mɛm nɔɔwɛ.

¹⁵ Gusunɔ bɛsɛn Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu sɔɔsira. A yisuru yara te ta wāa sere ka gisɔ. Adama bɛsɛ, sa durum ka daa kɔsa kua gem gem. ¹⁶ Tɛ Yinni, na nun kanam wunen durom sɔ, a de wunen mɔru yu doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga wāa wunen guu te a gɔsan wɔllɔ. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalemu ka bɛsɛ wunen tɔmbu gema bɛsɛn toranu ka bɛsɛn baababan daa kɔsan sɔ. ¹⁷ Gusunɔ, a nen nɔɔ swaa dakio kpa a nen kanaru nɔ. A wunen sāa yee te ta bansu sāa mi mɛerio wunen yisurun sɔ. ¹⁸ Gusunɔ nen Yinni, a swaa dakio a nɔ. A nɔni seeyo a wuu ge ba ka wunen yisuru sokum mɛeri nge mɛ ga bansu kua. Sa yɛ ma bɛsɛn dɛerara kun tura su ka nun gāanu ganu kana. Adama wunen wɔnwɔn bakarun sɔna sa nun yeni kanamɔ. ¹⁹ Yinni, a bɛsɛn kanaru nɔɔ kpa a sun suuru kua. A bɛsɛn gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n te wunen yisurun sɔ. Domi wuna a wuu ge ka tɔn be kpuro mɔ.

Gabirɛ u kāsiru tubusia

²⁰ Sanam mɛ Danieli u kana te mɔ u gari gerumɔ u ñ kpa, u wi ka win tɔmbun toranu tuuba mɔ, ma u Gusunɔ win Yinni kanamɔ win sāa yee dɛera ten sɔ, yera durɔ wi, Gabirɛ wi u raa wa win kāsɛ gbiikiru sɔɔ, u nɔn yɔɔsima ka dam u sura win bɔkɔɔ saa yɛ sɔɔ ba ra yokan yākuru ko. ²² U ka nɔn gari kua u nɛɛ, na nawa wunen mi, n ka nun kāsɛ te tubusia. ²³ Saa yɛn di a wunen kanaru torua, Gusunɔ u tu mwa. Yen sɔna na nun win gari sɔɔbu na, domi Gusunɔ u nun kī. Ñ n men na, a swaa dakio n nun kāsɛ te tubusia. ²⁴ Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka wɔkura Gusunɔ u himba kua yu doona u sere wunen tɔmbu ka wunen wuu dɛerɔ yakia toranu ka kɔsa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem wɛ sere ka baadom-ma. Gusunɔ nɔɔmɔ bun gari ka kāsɛnun baa ya koo doona kpa tɔn dɛero goo u ko sunɔ. ²⁵ Ñ n men na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa min di ba wooda wɛ bu Yerusalemu sɔmɛ bu bani, sere wirugii wi Gusunɔ u gɔsa u ka na, ya koo kowa saa nɔɔba yirun nɔn nɔɔba yiru. Yen biru, ba koo yen swɛɛ sɔmɛ ka yen gbāraru saa nɔɔba yirun non wata ka yiru sɔɔ. Saa ye, ya ko n

sāawa wahalan saa. ²⁶ Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka yiru ye, yā n doona, ba koo wirugii wi Gusunɔ u gɔsa go. Goo sari wi u koo ka nɔn yina. Kpa sunɔ kpao ka win tabu kowobu bu wuu ge, ka sāa yee te wisire bu kɔsuku kpa ba n asɔɔ mɔ sere Gusunɔ u ra ka nɔn kpeerasia nge mɛ u yi. ²⁷ Wirugii wi, u ko n ka tɔn dabiru nɔɔ tia sāa sere saa nɔɔba yiru. Saa ita ka bɔ-nun biru, u koo de yākunu ka abɔnu nu kpe kpa u gāa kɔsunu ko sāa yerɔ nin bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusunɔ u yi win sɔ bu ka nɔn deema.

Danieli u tɔnu wa

Tigirin daaru kāsiru sɔɔ

10 Sirusi, Pɛsin sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusunɔ u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa mɔ Belitasaa. Gari yi, yi sāawa gem. Yi ka nɔni swāa bakaru yā te ta koo na. Ma gari yi, yi nɔn yeeri. Saa ye sɔɔra u kāsɛ te tuba.

² N deema u wāa nuku sankiraru sɔɔ alusuma ita. ³ Alusuma ita ye sɔɔ, u ñ dīa geenu ganu diire. U ñ yaa tende. Tam kun maa win nɔɔ duure. Mɛya u ñ maa tii gum saware. ⁴ Wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ yɛnda nɛsɛ sɔɔ, u wāa u yɔ daa te ba mɔ Tigirin bɔkɔɔ. ⁵ Yera u nɔni sua u durɔ goo wa u yānu doke ni ba kua ka wɛɛ damgii ma u kpaka sɛke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin di. ⁶ Win wasi yi ballimɔ nge kpee ni nu wuru beku nɔni mɔ, ma win wuswaa ya ballimɔ nge guru maakinu. Ma win nɔni yi ballimɔ nge dɔɔ yari, ma win gāsenu ka win naasu sāa nge sii gan te ba wɔriasia. Ma win nɔɔ ga nɔɔra nge tɔn dabinun nɔɔ. ⁷ Danieli turowa u kāsɛ te wa. Tɔn be ba ka nɔn wāa mi, ba ñ tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke. ⁸ Wi tur-owa u yɔra ma u kāsɛ te wa. Win wuswaa ya burisina. Ma win gɔma dwiyya u dam bia. ⁹ U durɔ win nɔɔ nua ma u nanda u wiru tem girari. ¹⁰ Yera nɔɔmu gaga nɔn baba ma u diira u dūu winu ka nɔm taranu soonamɔ. ¹¹ Ma u nɛɛ, kīnasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun sɔ, yi nun yeeri, kpa a se a yɔra mi a wāa mi. Domi ba man grimawa wunen mi. Ye u nɔn gari yi sɔɔwa u kpa, yera Danieli u seewa u yɔra ma u diira. ¹² Durɔ wi, u gerua u nɛɛ, Danieli, a ku berum ko. Domi saa dɔma tɛn di gari yi, yi nun yeeri, ma a tii kawa Gusunɔ wunen Yinnin wuswaa, saa dɔma ten diya Gusunɔ u wunen kanaru nua. Yen sɔna na na. ¹³ Pɛsiban sina boko u man seesi sɔɔ yɛnda tia ma na sina win bɔkɔɔ. Adama wee Miseli wɔllun tabu kowobun sunɔ turo u na u man somi. ¹⁴ Tɛ, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunen tɔmbu deema sia. Domi sian gariya kāsɛ te, ta ka yā.

¹⁵ Saa ye u nɔn gari yi sɔɔmɔ, yera wi, Danieli u tuka ma u mari. ¹⁶ Yera u gāanu wa nu ka tɔnu weene ma nu na nu win nɔɔ baba. Ma u nɔɔ wukia u nɛɛ, nen Yin-ni, nen wuswaa ya burisina, na ñ maa dam gam mɔ kāsɛ te na wan sɔ. ¹⁷ Nɛ wi na sāa wunen sɔm kowo, amɔna kon ka kpī n ka nun gari ko. Domi na ñ dam gam mɔ. ¹⁸ Wi u ka tɔnu weene mi, u maa nɔn baba u

dam kā. ¹⁹ Yera u nùn s̄wā u n̄ē, a ku b̄erum ko dur̄ k̄īnasi, alafia ya n ka nun w̄ā. A tii dam k̄ēȳ. Ye u ka nùn gari m̄, yera u dam wa u n̄ē, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam kā. ²⁰ Dur̄ wi, u nùn bikia u n̄ē, a ȳ ȳn s̄ na na wunen mi? T̄ē, kon da n P̄esiban sina boko tabu w̄ri. Nā n doona, Gerekiban sina boko u koo na. ²¹ Adama kon nun s̄ ye ya yorua gem tirer̄ s̄. Goo kun man somim̄ t̄n ben s̄, ma n kun m̄ Miseli b̄ē Isireliban k̄so,

11 Wi nen tii na somi na dam kā Darusi Mediban sina bokon bandun w̄ri gbiikuu s̄. ² Wee t̄ē, kon wun̄ Danieli gem s̄.

Sinambun tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di P̄esib̄. Yen biru, sina boko nnese u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. Û n dam kua win dukia yen s̄, u koo Gerekiban sina boko seesi. ³ Adama sina boko w̄ruḡ goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u k̄i. ⁴ Saa ye s̄ win banda dam kua, saa ye s̄kra ta koo w̄ruma kpa tu b̄nu ko handunian goonu n̄ē kpuro s̄. Win bibun bweseru ta ñ ban te dim̄. Ban te, ta ñ maa dam m̄ nge m̄ ta raa s̄ā. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun n̄mu.

⁵ Sina boko wi u w̄ā s̄ ȳsan n̄m d̄waru gian banda ko n dam m̄. Adama win sina asak̄ turo u koo nùn dam kera kpa u nùn taare. Win dam m̄, mu ko n kp̄. ⁶ W̄su gasun biru, ba koo arukawani b̄kuna kpa sina boko wi u w̄ā s̄ ȳsan n̄m d̄waru gian bii w̄ndia u na s̄ ȳsan n̄m geu gian sun̄n mi bu ka arukawani b̄ke, bu suana. Adama w̄ndia win dam mu koo kpe. Dur̄ win tii u koo gbi, wi ka win bibun bweseru. Ba koo mam w̄ndia win tii go ka be ba nùn ȳsirima ka win tundo ka t̄n be ba ka nùn ȳra waati ye s̄ kpuro gesi. ⁷ Goo u koo se nge kp̄i p̄tura kur̄ win bweserun di u win tondon bandu di. Kpa u na u sina boko wi u w̄ā s̄ ȳsan n̄m geu gia mi w̄ri gb̄aranu s̄ u ko ye u k̄i. Ȳero u koo dam ko. ⁸ U koo ben b̄nun bw̄arokunu gura ni ba kua ka sii gan̄du ka ben ḡā gee ni ba ka wura ka sii geesu kua u ka da Egibit̄. Kpa u ka sina boko wi u w̄ā s̄ ȳsan n̄m geu gia mi tonda saa fiiko. ⁹ Yen biru, sun̄ wi u w̄ā s̄ ȳsan n̄m geu gia u koo da u s̄ ȳsan n̄m d̄warugii tabu w̄ri kpa u ḡsirama win tem̄.

¹⁰ Saa ye s̄kra win bibu ba koo tabun s̄kra ko kpa bu tabu kowobu m̄na ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem̄ s̄ bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta b̄ri saram̄. U koo s̄ ȳsan n̄m d̄waru gian sun̄n gb̄araru w̄ri kpa u ḡsira u wurama. ¹¹ Saa ye s̄, sina boko wi u w̄ā s̄ ȳsan n̄m d̄waru gia mi, u koo m̄ru se kpa u n̄m geugii wi, tabu w̄ri. N̄m geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu m̄na bu w̄k̄ w̄ri. Adama ba koo n̄m geugii win tabu kowo be kamia. ¹² S̄ ȳsan n̄m d̄warugii wi, u koo tii sua win nasara yen s̄. U koo tabu kowo dabinu go. Adama ka m̄, u ñ nasara wasi mam mam. ¹³ Yeniban biru, sina boko wi u w̄ā s̄ ȳsan n̄m geu gia mi, u

koo maa tabu kowo dabi dabinu m̄na n kere be u raa m̄na yellu. W̄su gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu ȳā geenu u n̄m d̄warugii wi w̄ri. ¹⁴ Saa ye s̄, t̄n dabinu nu koo sina boko wi u w̄ā s̄ ȳsan n̄m d̄waru gia seesi. T̄n k̄sobu ba koo maa nùn seesi wun̄ Danielin t̄mbun suunu s̄kra di wunen k̄asi ten gari yi ka koor̄. Adama ba koo ben tii kamia. ¹⁵ S̄ ȳsan n̄m geugii wi, u koo tem takanu ko kpa u wuu gb̄ararugisu mw̄eri. Saa ye s̄, ba koo s̄ ȳsan n̄m d̄warugii wi, ka win tabu kowo damgibu kamia. Domi ba ñ dam wasi bu ka tabu ko. ¹⁶ Wi u gesi seewa u n̄m geugii wi w̄ri kpuro, ȳero u koo kowa ye u k̄i. Goo kun kp̄ u nùn yinari. Ȳero u koo mam da tem̄ m̄n mi n buram bo s̄, kpa u go ye u n̄m tura. ¹⁷ Yen biru, u koo ḡru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa u ka n̄m d̄warugii wi b̄ri yendun arukawani b̄ke u nùn win bii w̄ndia w̄ u sua kur̄, kpa u ka swaa wa u win tem̄ kam koosia. Adama win bwisi yi, yi ñ nùn yaram̄. ¹⁸ Yen biru, u koo s̄ira wuu si su w̄ā nim w̄kun b̄k̄u kpa u sin dabinu mw̄eri. Adama tabu sun̄ goo u koo win dam m̄ bua sere u kpana u m̄ru k̄sia. ¹⁹ Saa ye s̄kra u koo ḡsirama win tem̄ u ka kuke win wuu gb̄ararugisu s̄, adama u koo w̄ruma u gbi, ba ñ maa win yira wasi. ²⁰ Wi u koo nùn k̄sire ko, u koo dam dio doke tem̄ m̄n mi n buram bo s̄. Adama amen biru, dam dio wi, u koo b̄k̄ira, n ñ m̄ m̄run s̄, n ñ maa m̄ tabu s̄.

²¹ Wi ba gema, wiya ba koo bandu k̄sire ko. Ba ñ nùn sina ȳānu w̄em̄. B̄ri yendu s̄kra u koo na u bandu di ka taki. ²² Tabu kowo be ba koo yari bu nùn w̄rima nge nim, u koo bu k̄sukuwa u kpeerasia, ba ka mam be ba arukawani b̄kuan wirugii turo. ²³ U koo t̄n be u ka arukawani b̄kua n̄ni w̄ke. U koo bandu di kpa u dam wa ka t̄mbu fiiko. ²⁴ U koo da bera mi tem̄ gem w̄ā ka b̄ri yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba ñ daa koore. U koo tem̄ m̄n dukia gura kpa u win b̄k̄ b̄k̄ n̄ku kua. U koo mam bwisiku u gb̄aranu w̄ri. Adama u ñ yeni m̄ n ka t̄.

²⁵ U koo win dam ka win w̄ruḡru ka win tabu kowobu dendi u ka s̄ ȳsan n̄m d̄warugii wi w̄ri. N̄m d̄warugii wi, u koo maa se ka tabu kowo damgii dabinu, adama u ñ kamiam̄. Domi ba koo nùn mura-fitiru kuawa. ²⁶ Be ba ka nùn dim̄, beya ba koo nùn kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu ḡbisuku dabi dabinu. ²⁷ Sinambu yiru ye, ba koo kasu bu k̄sa ko, kpa mi ba dim̄ mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dim̄. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, yā n tura. ²⁸ Sina boko wi u w̄ā s̄ ȳsan n̄m geu gia, u koo ḡsira win tem̄ ka dukia baka. Swaa s̄, u koo Isireli be Gusun̄ u ka arukawani b̄kua seesi. Yen biru, u koo ḡsira u da win tem̄.

²⁹ Saa ye ba yi yā n tunuma, n̄m geugii wi, u koo s̄ ȳsan n̄m d̄warugii wi seesi kpam. Adama u ñ nasara wasi nge m̄ u raa wa yellu. ³⁰ Domi t̄mba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu nùn w̄ri. Saa ye s̄,

win kabia ya koo ɓɓɓa, kpa u gɓsira u wura. U koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani ɓɓkua mi, mɔru seesi kpa u n ka be ba arukawani ye deri ɓɓɓa tia sãa. ³¹ U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusunɔn sãa yeru ka ten agbara disi doke. Kpa bu tɔɔ baateren yãkunu kpeesia. Kpa bu kam koosion bwãaroku kɔsu gira yãku yeru mi. ³² U koo tɔmbu nɔni wɔke be ba Yinni Gusunɔn arukawani ye deri. Adama tɔn be ba Yinni Gusunɔn yɛ, ba ko n yɔwa dim dim ben daa gea ɓɓɓa. ³³ Be ba bwisi mɔ, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko ɓɓɓa, ba koo gabu go tabu ɓɓɓa, kpa bu gabu dɔɔ meni, kpa bu gabu yoru mwɛeri, kpa bu gabun yãnu gura. ³⁴ Saa ye ɓɓɓa, ba koo somiru fiiko wa. Tɔn dabira ba koo ka bu ɓɓɓa tia ko ka murafitiru. ³⁵ Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu sɔwa bu dɛera mam mam sere kpeerun tɔru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii ɓɓɓa.

³⁶ Sina boko wi, u koo ko ye u kɔ. U koo tii sua u nɛɛ, wiya u bũnu kpuro kere. Kpa u Gusunɔ wi u kpuro kere wɔmɛ. Wɔmbu te, ta ñ ka ɓɓɓa gerurɔ. Tɔmbu ba koo nùn naanɛ ko sere Gusunɔn mɔru yu ka sɔɔsira. Domi ye wi, Gusunɔ u gerua, ya koo koorawa. ³⁷ U ñ win sikadoban bũnu gasirimɔ, u ñ maa bũu wi tɔn kurɔba kɔ gasirimɔ, bũnu kpuro gesi. Domi u koo tii sua n kpuro kere. ³⁸ Adama u koo bũu sã wi u ra n gbãranu kɔsu wi win sikadoba ba ñ yɛ. U koo nùn sã ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere gãa ni nu gobi mɔ. ³⁹ U koo wuu si su gbãraru mɔ tabu wri ka win bũu wi u wa tem tukum di. U koo be ba bũu wi wura bɛɛɛ wɛ, kpa u de bu bandu di tɔn dabunun wɔlɔ, kpa u bu tem ɓɓɓu kua mu n sãa ben are.

⁴⁰ Kpeerun saa ɓɓɓa, sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia u koo ka maa nùn sanna. Adama sɔɔ yɛsan nɔm geugii wi, u koo nɔm dwarugii wi wukiri nge woo ɓɓɓa ka tabu keke ye dumi gawe ka maasɔbu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem wɔri u sara nge mɛ nim mu ra daaru yibu mu sare. ⁴¹ Kpa u maa wɔri tem men mi n buram bo ɓɓɓa. Adama Edɔmuba ka Mɔabuba ka sere Amɔniban wirugibu ba koo nùn kisirari. ⁴² U koo tem dabinu nɔma sikerena. Egibitigibu ba ñ mam kisiramɔ win nɔman di. ⁴³ Suno wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben yãa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo nùn sã. ⁴⁴ Labaari ya koo na saa sɔɔ yari yeru gian di ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di yu nùn nandasiasa. Saa ye ɓɓɓa u koo mɔru baka se u tɔn dabinu go. ⁴⁵ U koo win sina kunu gira nim wɔku ka Yinni Gusunɔn guu dɛera ten baa ɓɓɓa. Saa yera gɔɔ u koo nùn deema subaru ba kun nùn somi.

Sanam dãakim

12 Sanam dãakim ɓɓɓa, Miseli, maleeka wi u sãa tabu sunɔ, u koo seema, wi, wi u ka wunɛ Danielin tɔmbu yɔ. Saa ye, ya ko n sãawa nɔni swãarun tɔru tɛn bweseru ta ñ koore saa min di bwesenu nu torua sere n ka saa ye girari. Saa ye ɓɓɓa wunen tɔmbu ba koo faaba wa bèn yɔsa ya yorua wãarun tireru ɓɓɓa. ² Dabiru be ba dɔ sikirɔ, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka wãaru te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka nɔni swãaru wa sere ka baadomma. ³ Be ba bwisi mɔ, ba koo balliwa nge wɔllun yam bururam. Be ba maa tɔn dabinu gem swaa sɔɔsi, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadomma.

⁴ Wunɛ Danieli, a gari yi nenuɔ asiri ɓɓɓa kpa a yi yɔre-ru koosi tire te ɓɓɓa bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam mɛ, tɔn dabinu nu koo yi gari kpa yɛru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n sãawa asiri

⁵ Yen biru, Danieli u mɛera ma u tɔmbu yiru wa ba yɔ turo daarun gooru gee, turo maa wãa daarun gooru gɔ. ⁶ Ma turo u wi u yãnu doke ni ba kua ka wɛɛ damgii u yɔ daa ten nim wɔllɔ bikia u nɛɛ, saa yerà maamaaki yen kpeera koo na. ⁷ Yera Danieli u wa gɔrado wi, u win nɔma yiru kpuro yiya wɔllɔ ma u bɔrua ka wi u ra n wãa sere ka baadommaɔn yɔsiru u nɛɛ, nɔni swãa te, ta ko n wãawa sere saa ita ka ɓɓɓu kpa tu kpe dɔma te ba Gusunɔn tɔmbun dam bua mam mam.

⁸ Danieli u gari yi nua adama yi ñ nùn yeeri. Ma u nɛɛ, nen Yinni, amɔna gari yi, yi koo ka wiru goora. ⁹ Yera u nùn wisa u nɛɛ, Danieli, a wunen laakari kpɔiyɔ. Gari yi, yi ko n sãawa asiri sere kpeerun saa yu ka turi. ¹⁰ Ba koo dabinu sãrasia bu dɛera mam mam. Tɔn kɔsɔbu ba ko n kɔsa mɔ. Ben goo kun tubu ye ya kooramɔ. Adama be ba bwisi mɔ, beya ba koo tubu. ¹¹ Saa dɔma tɛn di ba koo tɔɔ baateren yãku ni ba ra Yinni Gusunɔn kue yɔrasia ka saa ye kam koosion bwãaroku kɔsu ga ko n wãa yãku yerɔ, ya ko n sãawa sɔɔ ɓɓɓu ka gooba wunɔbu wɔkuru sari (1.290). ¹² Doo ɓɓɓuwi wi u temana sere sɔɔ ɓɓɓu ka gooba wunɔbu ka tena ka ɓɓɓu (1.335). ¹³ Adama wunɛ Danieli, a de a temana sere ka ɓɓɓa. Saa ye ɓɓɓa kaa wɛra kpa a se a wunen are mwa kpeerun saa ɓɓɓa.

Osee

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wɔkura ta gerusimɔ yèn sɔ̃ ba kua naane sariba Yinni Gusunɔn mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirɔ ko bu ka wa bu gɔ̃ru gɔ̃sia kpa bu wura Gusunɔn mi. U sɔ̃simɔ ma Yinni Gusunɔn kīru ta kpã, ta ñ maa nɔru mɔ. Tire te, ta kīi te ta wãa Gusunɔ ka Isireliban baa sɔ̃ weesinamɔwa nge kīi te ta wãa durɔ ka win kurɔ ka ben bibun baa sɔ̃.

Tire ten kpunaa

- 1 Oseen kurɔ suabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Osee u Isireliba gerusimɔ, wiru 4n di sere wiru 13.
3. U bu kirɔ mɔ̃ bu gɔ̃ru gɔ̃sia, wiru 14.

1 Sanam mɛ sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temɔ, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dii Isirelin temɔ, sanam mɛya Yinni Gusunɔ u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurɔ ka win bibu

² Gari yi Yinni Gusunɔ u gbia u Osee sɔ̃ɔwa yi wee. U nɛɛ,

Osee, a doo a kurɔ sua wi u ra sakararu ko.

Bɛɛn bibu ba koo maa win yira swīi.

Domi Isireliba ba bũnu gasirimɔ ba sãamɔ nge kurɔ sakara wi u durɔbu gasirimɔ.

Ma ba nɛ, Yinni Gusunɔ deri.

³ Ma Osee u seewa u Gomɛɛ Dibilaimun bii sua kurɔ. Yera u ka nùn menna. Ma kurɔ wi, u gura sua u nùn bii tɔn durɔ marua. ⁴ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bii wi yīsiru kɛɛyɔ Yisireli.

Domi saa fiiko sɔ̃ kon Yehun yɛnugibu wɔri yèn sɔ̃ ba tɔmbun yem yari Yisireliɔ, kpa n Isireliban bandu kpeerasia.

⁵ Tɔ̃ te sɔ̃, kon Isireliban tabu durɔbun tɛnnu bɔ̃kɔku Yisirelin wɔ̃wɔ̃.

⁶ Yeniban biru, Gomɛɛ u maa gura sua ma u bii tɔn kurɔ mara. Ma Yinni Gusunɔ u Osee sɔ̃ɔwa u nɛɛ, a nùn yīsiru kɛɛyɔ Lo Ruhama.

Yen tubusiana bii wi ba yina.

Domi na ñ maa Isireliba wɔ̃wɔ̃ndu kuammɛ.

Na ñ bu suuru kuammɛ.

⁷ Adama kon Yudaba wɔ̃wɔ̃ndu kua, kpa nen tii n bu faaba ko nɛ wi na sãa Gusunɔ ben Yinni. Adama n ñ mɔ kon ka ben yiberɛba tabu ko. Na ñ tendu dendimɔ ñ kun mɛ takobi ñ kun mɛ dumi ka yin maasɔ̃bu.

⁸ Yeniban biru, Gomɛɛ u bii wi bom kara. Ma u wure u gura sua u bii tɔn durɔ mara. ⁹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

a nùn yīsiru kɛɛyɔ Lo Ami.

Yen tubusiana n ñ nen tɔmbu.

Domi i ñ maa sãa nen tɔmbu,

na ñ maa sãa bɛɛn Yinni.

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

2 Yinni Gusunɔ u Osee sɔ̃ɔwa u nɛɛ, saa ya sisi yè sɔ̃ Isireliba ba koo dabia nge nim wɔ̃kun yani sɛɛri.

Ba ñ kpɛ̃ bu ben geeru gari.

Mi ba ku ra raa bu soku nen tɔmbu,

miya ba koo bu soku nɛ Gusunɔ, Yinni wason bibu.

² Yudaba ka Isireliba ba koo menna sannu kpa bu goo gɔ̃si u n sãa be kpuron sunɔ.

Domi ba koo dabia bu tɛria tem mɛ kpuro sɔ̃.

Yen dɔma te, tɔ̃ bakara Yisireliɔ.

³ Bɛɛ Yudaba ka Isireliba, i sɔ̃ɔ̃ ma i sãawa nen tɔn be na kī.

Isireli u sãawa naane sarirugii

⁴ Nen bibu, i bɛɛn mero taare wɛɛyɔ,

domi u ñ maa sãa nen kurɔ,

mɛya na ñ maa sãa win durɔ.

I nùn sɔ̃ɔ̃ u de u win durɔ dama nɔni yi wuna,

kpa u sakara kookoosu wuna win gɔ̃run di.

⁵ Ma n kun mɛ, kon win yãnu potiri mam mam

kpa n nùn yɔ̃su tereru

nge mɛ ba ka nùn mara.

Kon de u n sãa nge tem

mi gãanu ku ra kpi,

kpa n de nim nɔru gu nùn go.

⁶ Na ñ maa bɛɛ win bibun wɔ̃wɔ̃ndu mɔ̃,

domi bɛɛn mero u sãawa sakara kowo.

⁷ U kurɔ tanaru ka sekuru sariru dɔra.

Domi u nɛɛ, u koo win durɔ tanɔbu swīiwa

kpa bu nùn nim ka dīanu ka tam ka gum ka yãnu wɛ ni u koo doke.

⁸ Yen sɔ̃, kon win swaa kɛnɛ ka sãki,

kpa n ye dãa sɛ̃suku kpa u kun maa win swaa ye

swīi.

9 Baa ù n daa yara u win durɔ tanɔ be naa gira,
u ñ maa bu naa turi.
Baa ù n bu kasu,
u ñ maa bu wasi.
Saa ye sɔɔra u koo nɛɛ,
ñ n men na, a de n wura nen durɔ gbiikoon mi,
domi na raa nuku dobu mɔ win mi n kere tɛ.
10 Mɛya u ñ daa gie ma nena na nùn dobi ka tam
kɔam ka gum wɛɛmɔ.
Mɛya na maa nùn sii geesu ka wura taasi.
Adama u ka ye bũu wi ba m̀ Baali s̄awa.
11 Yen s̄ɔ, kon gɔsiramana n nen dobi mwa yin gɛɛbun
saa sɔɔ,
ka tam men saa sɔɔ ka sere ȳa ni u sebua u ka win
tereru wukiri,
12 kpa n nùn sekuru doke win durɔ tanɔbun wuswaaɔ.
Goo sari wi u koo nùn wɔra nen nɔman di.
13 Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia
ka t̄ɔɔ baka ni u ra ko suru ka suru
ka t̄ɔɔ wɛrarugiru ka sere menɔ si u ra ko s̄aarun
swaa sɔɔ.
14 Kon de win resem d̄anu ka win figieba bu kam ko
be u nɛɛ, u wa durɔ tanɔbun min di.
Kon de gbee ni, nu ko d̄aa s̄ɔɔ,
kpa gbeeku yeɛ yi d̄aa nin marum di.
15 Kon nùn s̄eyasia yèn s̄ɔ u man deri
u bũu wi ba m̀ Baali turare d̄ɔɔ dokeamme.
Ma u win saba ka win taaminu doke u da u win durɔ
tanɔbu sw̄i.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
16 Adama saa ya sisi yè sɔɔ kon nùn k̄kiri n ka da
gbaburo
kpa n ka nùn gari ko ka k̄iru.
17 Kon nùn win resem gbaaru wesia
te ta w̄a Akɔnɔ wɔwɔ.
Ȳisi ten tubusiana n̄ni sw̄aarun wɔwɔ.
Yera ya ko n s̄aa win ȳiɔɔbun tore,
kpa u womu ko nge sanam mɛ u yarima saa Egibitin
di win wɔndiaru.

Yinni Gusunɔ

u koo ka win tɔmbu dora

18 Yen t̄ɔɔ te, u koo man soku win durɔ.
U ñ maa man sokumɔ Baali win yinni.
19 Kon de u bũu wi ba m̀ Baalin ȳisiru duari
kpa u kun mam kp̄ia u tu sia.
20 Saa yera kon ka gbeeku yeɛ ka gunɔsu ka sere yeɛ
yi yi ra kabiri arukawani b̄ke
yi ku ka nen tɔmbu k̄sa gaa kua.
Kon de tabu bu kpe, kpa ba n w̄a b̄ri yendu sɔɔ.
21 Isireli, kon maa nun ko nge nen kurɔ sere ka baa-
dommaɔ,
kpa n nun gem ka wɔnɔwɔndu ka durom s̄ɔɔsi.
B̄ɔk̄kiniru sɔɔra kon ka nun arukawani b̄ke.
Saa ye sɔɔra kaa wura ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.
23 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

Saa gaa sisi yè sɔɔ kon wɔllun kananu nɔ,
kpa n tu nim kɛ.
Wɔlla koo tem kanaru nɔ kpa tu gura nɛesia.
Kpa tem mu dobi ka resem ka olifin kanaru nɔ
kpa ye kpuro yu kpi.
Kpa yu Yisirelin bukata wunana.
25 Kon de nen tɔmbu bu sina tem mɛ kpuro sɔɔ
kpa n bu wɔnɔwɔndu kua
be, be na raa yina n wɔnɔwɔndu kua.
Kpa be, be ba ku ra raa soku nen tɔmbu,
n bu soku nen tɔmbu.
Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

Osee u win kurɔn

laakari mɛɛra

3 Ma Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u man s̄ɔɔwa u nɛɛ,
n doo n kɔam nen kurɔ wi k̄ia wi goo u k̄ia ma u
sekuru sariru m̀. N kurɔ wi k̄iɔ nge mɛ wi, Yinni
Gusunɔ u Isireliba k̄i, baa mɛ ba nùn biru kisi ba da ba
bũnu s̄aamɔ ma ba resem kiranu k̄i ni ba ra ka bũu ni
s̄a. 2 Ma na da na kurɔ wi yakia ka sii geesun gobi
wɔkura n̄kɔbu ka sere s̄ɔsu † ditiri nata †† (600). 3 Ma na
nùn s̄ɔɔwa na nɛɛ, a de a n w̄a nen s̄ɔ n ka tɛ. A ku
maa sakararu ko. A ku maa da durɔ goon mi. Nen tii
kon maa tii nene.
4 Nge mɛya Isireliba ba ko n w̄a sunɔ sari n ka tɛ.
Mɛya ba ñ ko n maa wirugii m̀. Ba ñ maa ȳakunu m̀.
Ba ñ maa bũnu ganu s̄aamɔ. Mɛya ȳaku kowo goo
kun ko n maa w̄a ben suunu sɔɔ u ka bu bikiaru kua.
5 Yeniban biru, ba koo wurama bu Gusunɔ ben Yinni
kasu ka maa ben sikado Dafidin bandu wi u raa s̄aa
ben sina boko. Ba koo nuku dobu ko b̄a n Yinni
Gusunɔ wa ka win k̄i te u koo bu s̄ɔɔsi saa ye sɔɔ.

Yinni Gusunɔ

u Isireliba taare wɛ

4 Bɛɛ Isireliba, i nɛ, Yinni Gusunɔ swaa dakio.
Domi na siribu m̀ ka bɛɛ tem men tɔmbu
yèn s̄ɔ wɔnɔwɔndugii goo sari bɛɛ sɔɔ,
gemgii goo maa sari.
Mɛya bɛɛn goo kun maa man yɛ.
2 I n̄kɔ mwɛɛnu m̀ ka b̄ri, adama weesa i m̀.
Mɛya i maa tɔmbu goomɔ, i gbenimɔ, i sakararu m̀.
I dam d̄renamɔ, ma t̄n gobera sosimɔ ta d̄ɔɔ.
3 Yen s̄ɔna nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de tem mɛ, mu
gbera.
Bɛɛ be i w̄a mi kpuro, i ko woorawa
saa gbeeku yeɛn di n ka da gunɔsu ka wɛɛɔ,
ye kpurowa ya koo kam ko.

† s̄ɔsu - D̄ia bimi geen bwesera yi yi ka gbɛɛ weene. †† DITIRI
NATA - Ya s̄awa saaki n̄kɔba yirun saka.

Yinni Gusunɔ

u yāku kowobu taare wēemɔ

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, goo u ku raa ka tii yina
 ɲ kun mɛ u goo gerusi.
 Domi wunɛ yāku kowo tɔnwɛrowa na ka sannamɔ.
⁵ Sɔɔ teeru kaa wɔrumawa sɔɔ sɔɔ gbāara
 kpa wunen beruse nen sɔɔ u maa wɔruma wɔkuru.
 Kon maa Isirelin bweseru go te ta sāa nge wunen
 mero.
⁶ Wee nen tɔmba gbimɔ yèn sɔɔ ba ɲ man yɛ.
 Adama wunen tii, a yina a man wura.
 Yen sɔɔ, kon nun yina kpa a kun maa sāa nen yāku
 kowo tɔnwɛro.
 Nge mɛ a nɛ, Yinni Gusunɔn woodaba duari,
 nge meya kon maa wunen bibu duari.
⁷ Nge mɛ ba dabiamɔ, nge meya ba man torarimɔ ba
 dɔɔ.
 Kon ben bɛɛɛ kpeesia kpa bu sekuru wa.
⁸ Wee ba kuuramɔ nen tɔmbun toranun sɔɔ.
 Ma ba bu bɔriemɔ ba n ka toramɔ ba n dɔɔ.
⁹ Yen sɔɔ, sɛɛyasia tee biya kon nen tɔmbu ka ben
 yāku kowobu ko.
 Kon bu sɛɛyasiawa nge mɛ ben daa ya nɛ.
 Kon bu kɔsiawa nge mɛ ben kookoosu nɛ.
¹⁰ Ba koo di, adama ba ɲ debumɔ.
 Ba koo sakararu ko bũu nuurɔ bu ka bibu wan sɔɔ.
 Adama ba ɲ marumɔ yèn sɔɔ ba nɛ, Yinni Gusunɔ biru
 kisi
 ba ɲ nen woodaba swīi.
¹¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sakararu ka tama mu nen tɔm-
 bun wiru gɔsia.
¹² Dāa kukun miya ba ra bikiaru de gu ka bu gari sɔɔ.
 Bũu gasiribu dera ba kɔɔra ma ba ka man tonda.
¹³ Ba ra de ba n yākunu mɔ guunu wɔllɔ,
 kpa ba n turare dɔɔ dokemɔ gungunu wɔllɔ
 ka dāa baka bwese bwesekan nuurɔ nin saara bu
 wēre.
 Yen sɔɔna ben bii wɔndiaba ba sekuru sariru mɔ.
 Ma ben biigii kurɔbu ba sakararu mɔ.
¹⁴ Na ɲ ben bii wɔndia be, ka ben biigii kurɔ be
 sɛɛyasiamɔ
 ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba mɔn sɔɔ.
 Domi ben mɔwɔɔbun tii ba sakararu mɔ ka kurɔ be ba
 wāa bũu sāarun sɔɔ.
 Ma ba maa yākunu mɔ sannu ka be.
 Adama ba n yɛ nge mɛ mɔndu gara gerua ta nɛɛ,
 tɔn be ba ɲ laakari mɔ, ba kam kobu dɔɔwa.
¹⁵ Isireliba ba bũnu gasirimɔ,
 adama Yudaba bu ku raa bu swīi.
 Bu ku da Giligaliɔ ɲ kun mɛ Beteli Afeniɔ † bu ka
 yākunu ko
 kpa ba n bɔrumɔ ba n mɔ,
 sere ka Yinni Gusunɔn wāaru.

† BETELI AFENIɔ yen tubusiana dɔɔn wāa yeru

¹⁶ Isireliba ba sāawa nge naa gbiiba ye ba kpana bu
 kpara. Adama tɛ, Yinni Gusunɔ u koo bu yɔsu batuma
 sɔɔ nge yāanu. ¹⁷ Isireliba ba bũnu sāmɔ. A bu derio
 mi. ¹⁸ Bā n tam nɔra ba kpa, ba ra n yande dɔɔwa bu
 sakararu ko. Wee ben wirugibu ba ra n kīwa ba n wāa
 sekuru sari kom sɔɔ. ¹⁹ Sɔɔ teeru woo ga koo na gu bu
 sua gu ka doona kpa bu sekuru wa ben yāku nin sɔɔ.

Keu koosio kɔsobu

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ yāku kowobu, i yeniba swaa dakio.
 Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ.
 Bɛɛ sina kpaarugibu, i swaa tem kpīyɔ i nɔ.
 Bɛɛya siri bini bu ka yā.
 Domi i kua tɔmbun yina Misipaɔ,
 ma i kua ben taa Taboriɔ.
² Ma ba man biru kisi ba numa durum sɔɔ.
 Yen sɔɔ, kon bɛɛ kpuro sɛɛyasia.
³ Na Isireliba yēwa sāa sāa.
 Ben goo kun man berue.
 Wee ba da ba bũnu gasira
 ba tii disi doke.
⁴ Osee u nɛɛ,
 ba ɲ kpɛ bu maa wurama ben Yinnin mi ben
 kookoosun sɔɔ.
 Domi bũu sāarun gasiribu gina wāa ben gɔru sɔɔ.
 Meya ba ɲ maa wi, Yinni Gusunɔ yɛ.
⁵ Isireliban tii suabu bu sɔɔsimɔ mɛ ba sāa.
 Ba koo wɔruma ben durum sɔɔ.
 Yudaban tii ba koo wɔruma ka be sannu.
⁶ Sanam gam sisi
 mɛ sɔɔ ba koo bikiaru da Yinni Gusunɔn mi,
 kpa bu ka nùn yāanu ka keteba yākuru kua.
 Adama ba ɲ nùn wasi,
 domi u bu deri.
⁷ Beya ba nùn tɔnu kandu kua.
 Domi ba da ba bii seegeba mara be ba ɲ nùn yɛ.
 Tɛ, n ɲ tɛemɔ u ka bu kam koosia be ka ben arumani.

Gusunɔ u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

⁸ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i tabun kɔba soowo Gibeaɔ ka Ramaɔ.
 I tabun wurenu koowo Beteli Afeniɔ.
 Bɛɛ Benyamɛɛba, tabu durɔba wee bɛɛn birun di.
⁹ Gari geeya na Isireliba sɔɔmɔ.
 Dɔɔma te kon bu sɛɛyasia, ba koo kam kowa.
¹⁰ Wee Yudaban wirugibu ba sāawa nge be ba ra tem
 gbeni
 bu ka ben tiin tem sosi.
 Yen sɔɔ, kon bu nen mɔru wisi nge nim tora.
¹¹ Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam dɔremɔ
 yèn sɔɔ ba kam naa gire.
¹² Na kon bu di nge gemi.
 Kpa na n Yudaba wahala mɔ nge bara te ta kukunu
 temmɔ.

13 Meyā Isireliba ba tii bararu waasi.
Ma Yūdaba ba ben bosu wa.
Ma Isireliba ba gɔra Asiriɔ
bu ka sina boko Yarebu somiru kana.
Adama u ɛ̃ kpɛ̃ u bu bekia
u sere nɛɛ, u koo ben bosu kpeesia.
14 Na ko n s̄awa nge gbee sunɔ Isireliba ka Yūdaban
s̄ɔ.
Kon bu wɔri n yaaku kpa n bu sua n ka doona.
Goo sari wi u koo bu wɔra saa nen nɔman di.

Isireliba ba ben durum

tuuba kua ka murafitiru

15 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
ɛ̃ n men na, kon bu biru kisi
kpa n wura nen w̄a yerɔ
sere bu ka tubu ma ba tora.
Ben nɔni sw̄aru ta koo de bu man kasu
kpa bu man somiru kana.
6 Isireliba ba s̄ɔna ba nɛɛ,
i na su gɔsira Yinni Gusunɔn mi.
Wee u sun so u mɛera kua.
Adama u koo besen mɛera ye nɔri u sun bekia.
2 N ɛ̃ maa tɛɛmɔ u ka sun w̄aru wɛ̃,
kpa sa n w̄a win wuswaas.
3 I de su kasu su n̄n gia.
Nge mɛ sa ra n yɛ̃ kam kam ma s̄ɔ u koo yari,
nge meya sa n maa yɛ̃ ma u koo na.
U koo nawa nge tom buruku gura ye ya ra tem
yemiasie.
4 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Yūdaba ka Isireliba, mba kon bɛɛ kua.
Wee bɛɛn k̄iru nen s̄ɔ ta s̄awa nge bururun kakoru
ɛ̃ kun mɛ nge dirum mɛ mu ra yarine fuuku.
5 Yen s̄ɔna kon bɛɛ nen sɔmɔbu gɔriama
bu bɛɛ s̄ɔ ma kon bɛɛ sɛɛyasia.
Kpa bu maa bɛɛ s̄ɔ ma kon bɛɛ go.
Nen siribu bu koo s̄ɔsira nge yam bururam.
6 Domi wɔnɔwɔnda na k̄i, n ɛ̃ mɔ ȳakuru.
Meyā na maa k̄i nen tɔmbu bu man gia
n kere bu man ȳaku d̄ɔ mwaararuginu kua.
7 Ba nen arukawani kusia nge mɛ tɔmbu ba ra n
kuanammɛ.
Wee ba man tɔnu kandu kua.
8 Galadigibu ba s̄awa tɔn k̄sɔbu
ma ba yem yari baama.
9 Nge mɛ swaa diobu ba ra n swaa mara,
nge meya ȳaku kowobun wuuru ta w̄a Sikemun
swaas ta tɔmbu goomɔ.
10 Na ḡa k̄sunu wa Isireliɔ,
niya ba b̄unu gasirimɔ,
ba tii disi dokemɔ nge sakara kowo.
11 Saa ya sisi yɛ̃ s̄ɔ kon maa bɛɛ Yūdaba sɛɛyasia.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

sanam mɛ na k̄i nen tɔmbu Isireliba bu wurama
yorun di,

7 kpa n bu bekia,
saa yera ben durum maa s̄ɔsira Samariɔ.
Gbenɔbu ba dumɔ diaɔ ba gbenimɔ.
Ma ben gaba yiba swɛɛ s̄ɔ.
2 Adama ben goo sari wi u ra tii s̄ɔ u nɛɛ,
na yaaye k̄sa ye ba m̄ɔ.
Tɛ̃, wee ba mwaara ben kom k̄sum mɛ s̄ɔ.
Na ye kpuro waamɔ.
3 Ben nuku k̄su kookoosu ka ben weesu
su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu wɛ̃ɛmɔ.
4 Be kpuro ba s̄awa sakara kowobu ba sum
nge pɛ̃ɛ w̄ɔ yeru te pɛ̃ɛ kowo u d̄ɔ doke u deri.
Ma u da u win pɛ̃ɛ som bura u yi sere mu ka se.
5 B̄a n ben sina bokon t̄ɔ bakaru m̄ɔ,
ben sina asakɔbu ka sunɔn tii ba ra tam nɔwa
kpa ba n tɔmbu yaa kasikimɔ.
6 Be ba ra nɔ tia ko bu ka tɔmbu seesi,
ba s̄a nge pɛ̃ɛ w̄ɔ yeru.
W̄ɔkuru, ben wɔruguru ta ra yemiawa
kpa yam s̄are bururu tu se nge ba ḡanu d̄ɔ doke.
7 Be kpuro ba sumwa nge d̄ɔ.
Ba ra ben kparobu gowa
kpa ben sinambu ba n wɔrukumɔ tia tia.
Adama ben goo ku ra maa man somiru kanɛ.
8 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
Isireliba ba ka bwese tukunu menna.
Ma ba kua nge kira te ba ɛ̃ gɔsie.
9 Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarimɔ.
Adama ba ɛ̃ yɛ̃ mɛ.
Tɔkra bu deemamɔwa,
adama ba ɛ̃ tuba.
10 Ben tii suabu s̄ɔsiramɔ.
Domi ba ɛ̃ gɔsirame nɛ Gusunɔ ben Yinnin mi.
Ka yen de kpuro, ba ɛ̃ man kasu.
11 Ba s̄awa nge totoberɛ
te ta ɛ̃ bwisi mɔ.
Ba Egibitigibu somiru kanamɔ,
ma ba daamɔ Asiriɔ.
12 Adama b̄a n swaa wɔri na ra bu taa beriewa
n bu mwɛeri nge gunɔsu.
Kpa n bu sɛɛyasia nge mɛ ba bu nɔksia.
13 Ba kam kuawa mi, domi ba man duka suurimɔ.
Ba man seesi, ba man weesu kua.
N deema nena kon daa bu faaba ko.
14 B̄a n man somiru kanamɔ, ba ku ra tu ko ḡruɔ.
Adama ba ra sinewa ba n tii muririmɔ.
Kpa ba n ȳiȳi yeya ya koo de ben gbea yu alikama
ka resem gea ma.
Nge meya ba ra n m̄ɔ bu ka man seesi.
15 N deema nena na bu nɔni doke na bu dam wɛ̃.
Adama ka mɛ, ba man k̄sa bwisikusimɔ.
16 Ba gɔsira goon mi gia.
Ba s̄a nge ten te ta ɛ̃ gea s̄a.
Yen s̄ɔ, ba koo ben wirugibu go tabu s̄ɔ
ben gari kam gerubun s̄ɔ.
Yera ya koo de bu bu yɛ̃ Egibitiɔ.

Ye a duura yera kaa gě

8 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i kɔba soowo.
Wee yiberɛba ba nen sãa yeru wuusima nge kasi.
Domi Isireliba ba nen arukawani kusia.
Ma ba nen sɔɔsiru yina.
2 Ba koo man nɔɔgiru suema bu nɛɛ,
ba nɛ ben Yinni yẽ.
3 Adama ba gea deri,
ma yiberɛba ba koo bu naa swĩ.
4 Ba tii sinambu kua
ba ñ man saawara kue.
Ma ba bũnu seka ka sii geesu ka wura.
Yen sãna ba koo kam ko.
5 Bɛɛ Samarigibu, na bɛɛn naa wuragia ye tusa.
Na maa ka bɛɛ mɔru m̀.
Saa yerà i ko i sina ba ku n bɛɛ taare wẽ.
6 Wi u bwãarokunun sɔmburu yẽ Isireliba sɔɔ
wiya u naa wuragia ye kua.
Ya ñ sãa Gusunɔ.
Yen sãna ba koo ye kɔsuku muku muku.
7 Wee i woo duura,
yen sãna i ko i woo bɔkɔ gě.
Mɔndu gara nɛɛ, dobi bɛm sari ku ra n som mɔ.
I n maa yẽ ma bɛɛn gbean d̄ianu ǹ n daa gea kua,
sɔba ba koo nu gura.
8 Isireliba ba dera ba bu mwɛ.
Be wee bwesenu sɔɔ nge weke te goo kun maa kĩ.
9 Domi ba da Asiriɔ nge gbeeku keteku ge ga tii
kpare.
Ba da ba somiru kasu mi.
10 Ba bwese tukunu gobi kɔsia ba n ka nɔɔ tia sãa.
Adama ka mɛ, kon bu menna,
kpa Asirin sina boko u bu yoo sɔma koosia.
11 Isireliba ba bũu turanu kua nu dabi.
Niya nu dera ba durum m̀.
12 Baa nà n bu nen woodaba yorua sere ka yen gari
piiminɔ,
ba ra ye garisiwa nge ye ya wee tɔn tukon min di.
13 Ba ra yɛɛ go bu ka man yãkuru kua,
kpa bu yin yaa tem.
Adama ben yãku ni, nu ñ man doremɔ.
Na ñ ben toranu duari.
Kon bu sɛɛyasia.
Yen sãna ba koo gɔsira bu da Egibitɔ.
14 Isireliba ba tii sina kpaaru bania.
Ma ba nɛ ben taka kowo duari.
Yudaba ba maa ben wuu dabinu gbãraru toosi.
Adama kon ben wusu d̄ɔɔ sɔkiri kpa u ben dii geenu
di.

Yinni Gusunɔn tɔmbu

ba koo kpuro bia

9 Bɛɛ Isireliba, i ku t̄ɔɔ bakaru ko gɛɛbun saa sɔɔ
nge bwese ni nu tie.

Domi i Yinni Gusunɔ biru kisi.
Ma i da i bũnu gasirimɔ
i nu siaramɔ mi ba alikama soomɔ kpuro.
2 Adama alikama ye ba soomɔ ka gum mɛ ba
gamamɔ,
yen gaa kun ko n sãa bɛɛgia.
Meya i ñ tam kpam wasi i wuna.
3 Isireliba ba ñ sinamɔ tem mɛ Yinni Gusunɔ u bu wẽ
sɔɔ.
Ba koo wurama Egibitɔ ñ kun mɛ Asiriɔ.
Kpa bu d̄ia sesenuginu di mi.
4 Saa ye sɔɔ, ba ñ maa kpɛ bu yãkuru ko ka tam.
Baa bà n tu kua,
ta ñ Gusunɔ wẽremɔ.
Ben yãku d̄ianu nu ko n sãawa nge gɔɔ d̄ianu.
Wi u nu di, u koo disɔ duurawa.
D̄ia ni, nu koo win ḡɔɔru kpeesia.
Adama ba ñ ka ye duɔ Yinni Gusunɔn sãa yerɔ.
5 Mba i ko ko Yinni Gusunɔn t̄ɔɔ bakanu sɔɔ.
6 Ì n bɛɛn yenusu deri bansu,
Egibitigiba koo bɛɛ dam koosia ben mi.
Adama yen wuu ge ba m̀ Menfisi ga ko n sãawa nge
bɛɛn sikiru.
Awĩ yi koo bɛɛn arumani di.
Kpa sãki yi kpi bɛɛn kunɔ.
7 Saa ya tura yè sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo siri.
Saa ya tunuma yè sɔɔ u koo baawure kɔsia ye u kua.
Bɛɛ Isireliba i ko ye wa.
Wee bɛɛn toranu ka bɛɛn tusirun kpãarun s̄,
i ra n tamaa Gusunɔn sɔmɔ u wiirawa.
Wi, wi Yinni Gusunɔ u ka gari kua u tam nɔɔrawa.
N deema bɛɛ, i torewa n kpã, ma i ǹn tusa.
8 Adama sɔmɔ wi u bɛɛ kirɔ m̀,
u wãa ka Gusunɔ.
Ka mɛ, i ǹn yina beriamme mi u dɔɔ kpuro.
I ra mam ǹn seesiwa Gusunɔ win Yinnin sãa yerɔ.
9 Wee i da i k̄sa kua nge mɛ i raa kua Gibeas.
Yinni Gusunɔ kun bɛɛn toranu duari.
U koo bɛɛ sɛɛyasia nin s̄.

Yinni Gusunɔ u nuki sankira

10 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sanam mɛ na gbia na Isireliba
wa,
nen nɔni sɔɔ, ba sãawa nge reseɛm marum
mɛ ba wa mi gãanu ku ra kpi.
Ma na maa ben baababa wa nge figie marum gbi-
ikum.
Adama ye ba tunuma Baali Peoriɔ,
miya ba tii bũu wi ba m̀ Baali wẽ.
Ma na bu tusa nge bũu wi.
11 T̄ɛ Isireliban bɛɛre ya koo doona nge gunɔ mɔrin
wuuru.
Ben kurɔbu ba ñ maa guri suamɔ bu sere ma.
12 Bà n maa bibu seeya, kon de bu gbiwa bu sere
bukura.
Ba koo wahala baka wa nà n bu biru kisi.
13 Nge mɛ na Isireliba waasinamɔ,
ba sãawa nge d̄aa

ni ba duura tem gem ɔɔ.
 Adama ba koo ben bibu yiberɛba nɔmu beria
 be ba koo bu go.
¹⁴ Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, b̃a n koo Isireliba
 sɛɛyasia,
 sɛɛyasia bir̃a ba koo gɔsi.
 A de ben kurɔbu bu nukuru yari,
 kpa ben bw̃asu su gbera.
¹⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 geema ben nuku k̃suru kpuro ta s̃ɔɔsira Giligaliɔ.
 Miya na bu wa ma na bu tusa.
 Kon bu gira nen wuswaan di ye ba kuan s̃ɔ.
 Na ñ maa bu k̃i.
 Domi ben sinambu kpurowa ba man seesimɔ.
¹⁶ Na be, Isireliba sɛɛyasia.
 Ba s̃aa nge d̃aa te ta gbera nuurun di kpuro.
 Ta ñ maa binu marumɔ.
 Baa b̃a n maa bibu mara, kon de bii be ba k̃i mi, bu
 gbiwa.
¹⁷ Osee u nɛɛ, Gusunɔ nen Yinni u bu yina
 yèn s̃ɔ ba ñ win gari swaa daki.
 Ba koo kowa yaayaare kowobu bwesenun suunu ɔɔ.

Isireliban banda kpa

10 Isirelin bweseru ta raa s̃awa nge resɛm gea
 ye ya ra ma too.
 Adama nge mɛ ba dabiamaɔ,
 nge meya ba b̃uu yenu dabiasiaɔ.
 Nge mɛ ben tem mu kuuramaɔ,
 nge meya ba b̃uu yenu s̃ammɔ ka kpee geenu.
² Tɔn be, ba s̃awa g̃rusu yirugibu.
 Ba koo yen are s̃obe.
 Yinni Gusunɔ u koo ben b̃uu yee ni ka nin kpee geenu
 kɔsuku.
³ Ba koo t̃ɛ nɛɛ, yèn s̃ɔ sa ñ Gusunɔ nasie,
 yen s̃ɔna sa ñ sina boko mɔ.
 Adama t̃ɛn w̃aa te sa w̃aa mini,
 mba sina boko koo maa kp̃i u sun wunana.
⁴ Wee ba gari kam gerumɔ,
 ma ba arukawani b̃okumɔ ka b̃ɔri weesugii.
 Yen s̃ɔ, siribu dabiamaɔ nge yaka k̃susu
 si su ra kpi gbee te ba wuka ɔɔ.
⁵ Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu s̃aamaɔ
 ge ge w̃aa Beteli Afeniɔ bu nanda
 kpa bu gɔɔ sina gen s̃ɔ.
 Gen ỹaku kowobu ba koo diiri
 b̃a n wa gen beɛɛɛ ya kpa.
⁶ Domi ba koo ka gu da Asiriɔ
 bu gu ben sina boko w̃ɛ.
 Isireliba ba koo sekuru wa.
 Ba koo ña n daa ỹɛ ko
 ye ba ka b̃uu kua ben suunu ɔɔ.
⁷ Ñ n Samarin s̃ɔn na, ye kpuro ya kpawa mi.
 Domi ba koo ka yen sina boko doona
 nge deka ye nim mu ka doonɔ.
⁸ Ba koo ben b̃uu yenu kpuro kɔsuku mi ba tora.
 Kpa yakasu ka s̃aki yi kpi mi.

Saa gaa sisi yè ɔɔ ba koo guunu ka gungunu s̃ɔ bu
 nɛɛ,
 i sun s̃ɛsikio i wukiri.

Isireliba

ba koo g̃ɛ ye ba duura

⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 saa d̃oma tèn di Isireliba ba durum kua Gibeaaɔ,
 ba toramaɔ ba d̃ɔɔwa.
 N ñ weene tabu bu tɔn k̃so be w̃ari mi?
¹⁰ Ne, Yinni Gusunɔ kon bu sɛɛyasia nge mɛ na k̃i,
 kpa bwesenu nu ñɔɔ tia ko nu bu w̃ari ben tora baka-
 nun s̃ɔ.
¹¹ Isireliba ba s̃awa nge naa kp̃emi yi yi ra dobi
 taaku.
 Adama kon sugu doke ben w̃ii bura ni ɔɔ.
 Kon de Yudaba bu k̃ɔɔ ko,
 kpa be, Yakɔbun bweseru bu tem kusanu kɔsuku.
¹² Yen s̃ɔ t̃ɛ, bɛɛ Isireliba i gbee kpaaru koowo i gem
 duure.
 Kpa i durom g̃ɛ.
 Domi saa ya tura i ka g̃sirama ne, Yinni Gusunɔn mi,
 kpa n bɛɛ susi n bɛɛ gea kua.
¹³ Adama bɛɛ, i k̃sa duura ma i k̃sa g̃a.
 Ma i bɛɛn weesun are di.
 I bɛɛn naane doke bɛɛn tiin dam
 ka tabu kowo dabi dabiru ɔɔ.
¹⁴ Yen s̃ɔna tabun wurenu koo ñɔɔra bɛɛn suunu ɔɔ.
 Kpa bu bɛɛn gb̃aranu kpuro kɔsuku
 nge mɛ Saluman sina boko u Beti Aribeli w̃ari,
 ma u bii merobu ka ben bibu munka.
¹⁵ Bɛɛ Beteligibu, wee ye kon bɛɛ kua bɛɛn nuku k̃su-
 run s̃ɔ.
 Bururu yam s̃areru yande,
 tabu ɔɔra ba koo bɛɛn sina boko go.

Yinni Gusunɔ u win t̃ambu k̃i

baa mɛ ba ñun seesimɔ

11 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 saa Isirelin bweserun torubun diya na tu k̃ia.
 Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka nen bii.
² Adama nge mɛ na bu sokumɔ
 nge meya ba ka man tondamɔ.
 Ba da ba b̃uu ni ba m̃ Baali s̃aamaɔ.
 Ma ba nu turare d̃ɔɔ dokeammɛ.
³ N deema nena na bu kpare,
 na ben ñoma neni.
 Adama ba ñ tuba
 ma nena na bu ñɔɔrimɔ.
⁴ Na bu gawama nen mi ka k̃iru
 ma na bu d̃ianu w̃ɛ
 nge wi u yaa sabenun sugu yiyamɔ u ka nu ñɔɔri.
⁵ Adama ba yina bu na nen mi.
 Yen s̃ɔna na nɛɛ, ba koo da Egibitiɔ
 kpa Asirigii u ko ben sunɔ.

⁶ Ba koo ben wusu tabu wɔri,
kpa bu ben damgibu kɔsuku
yèn sɔ̄ ba ben tiin kpunaa swīi.
⁷ Wee nen tɔmbu ba yɔ̄rari bu ka man tonda.
Ba bu soka bu gɔ̄ru gɔ̄sia bu wurama nɛ, Wɔrukoon
mi.
Adama ben goo kun wure.
⁸ Ka mɛ, bɛɛ Isireliba,
na ñ kpɛ̄ n bɛɛ deri,
n bɛɛ tɔnu kandu kua.
Na ñ kpɛ̄ n bɛɛ kam koosia
nge mɛ na wuu si ba mɔ̄ Adima ka Seboimu kua.
Wee nen gɔ̄ru ga sankire,
nen bwɛ̄ra kun kpunɛ.
⁹ Na ñ maa bɛɛ kpeerasiamɔ̄ ka nen mɔ̄ru baka ye.
Na ñ maa wee n bɛɛ kam koosia.
Domi na sɔ̄awa Gusunɔ̄ n ñ mɔ̄ tɔnu.
Na sɔ̄awa Dɛero bɛɛn suunu sɔ̄.
Na ñ bɛɛ wɔrim wee ka mɔ̄ru.
¹⁰ Bɛɛ nen bibu, i ko nɛ, Yinni Gusunɔ̄ swīi
nà n kukura nge gbee sunɔ̄
kpa i duki na saa sɔ̄ɔ̄ duu yerun di.
¹¹ I ko duki na saa Egibitin di nge gunɔ̄ mɔ̄ri
kpa i na saa Asirin di nge totoberenu,
kpa n de i sina bɛɛn yenusɔ̄.
Nɛ, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

Saa yellun diya Isireliba

ba Gusunɔ̄n nuki sanku

12 Isireliba ba ra n man weesu kuammewa,
kpa ba n man nɔ̄ni wɔ̄kumɔ̄.
Adama Yudaba ba ka nɛ, Yinni Gusunɔ̄ Dɛero sīimɔ̄
dee dee.
² Isireliba ba Egibitigibu gum wɛ̄ɛmɔ̄.
Ma ba ka Asirigibu arukawani bɔ̄kumɔ̄.
Nge mɛya ba ka kpaasibu kasu be ba ñ sɔ̄a gāanu.
N sɔ̄are ba woo naa gire.
Ba ben weesu dabiasiamɔ̄ tɔ̄ɔ̄ baatere.
Ma ba daa bɔ̄ɔ̄ɔ̄ɔ̄ya mɔ̄ ba dɔ̄ɔ̄.
³ Nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na Yudaba siribu sokumɔ̄.
Kon be Yakɔ̄bun bweseru wɔ̄rima ben daa kɔ̄san sɔ̄.
Kpa n bu ben kɔ̄san are kɔ̄sia.
⁴ Ben baaba Yakɔ̄bu u win mɔ̄ɔ̄n naa tokuru nenua
saa win meron nukurun di.
Ye ba nùn mara u kpɛ̄a,
ma u ka nɛ Gusunɔ̄ wɔ̄ri kua ka win dam kpuro.
⁵ U ka nen gɔ̄rado wɔ̄ri kua, ma u kamia.
U swī, ma u gɔ̄rado wi kana u nùn domaru kua.
Beteli miya u ka nɛ Gusunɔ̄ yinna.
Ma na ka nùn gari kua.
⁶ Nena Gusunɔ̄ wɔ̄llu ka tem Yinni.
Nen yīsira Wi u ra n wāa.
⁷ Bɛɛ Isireliba, i de i wurama nɛ bɛɛn Yinnin mi.
I de i gea ko kpa i n man naanɛ sɔ̄a baadomma.
⁸ Bɛɛ Isireliba i sɔ̄awa nge tenku be ba kilo weesugia
neni.

Ba ra gbena kã.
⁹ Kpa i nɛɛ, ka gem i gobi wa, i dukia baka gura.
Kɔ̄sa gaa sari ye sɔ̄ɔ̄. Bɛɛn sɔ̄mburun areya.
¹⁰ Adama nɛ, Gusunɔ̄ na sɔ̄awa bɛɛn Yinni
saa mìn di i wāa Egibitio.
Kon maa de i wura i n wāa kuu bekuruginu sɔ̄ɔ̄
nge sanam mɛ na bɛɛ yarama Egibitin di i wāa
gbaburɔ̄.
¹¹ Nen sɔ̄mɔ̄ba na ka gari kua kāsini sɔ̄ɔ̄,
kpa be, bu maa ka bɛɛ gari ko.
Beya ba maa bɛɛ nen himba sɔ̄ɔ̄si ya ka gisɔ̄ girari.
¹² Ka mɛ, Galadigibu ba kua tɔ̄n kɔ̄sobu.
Ma ba koo kam ko.
Ba ra ketɛ kinɛ dabinu go Giligaliɔ̄.
Adama ben yāku yenu nu koo ko kpee subenu gbaa-
nun kpīi sɔ̄ɔ̄.
¹³ Yakɔ̄bu u kpikuru da Aramuɔ̄.
Miya u sɔ̄mburu kua u yāanu kpara u ka kurɔ̄ wa.
¹⁴ Adama sɔ̄mɔ̄ goowa Yinni Gusunɔ̄ u gɔ̄ra
u da u win bweseru Isireliba yarama Egibitin di.
Sɔ̄mɔ̄ wiya u bu kpara.
¹⁵ Adama yeniba kpuro sɔ̄ɔ̄,
Isireliba ba Yinni Gusunɔ̄ nuki sanku too too.
Yen sɔ̄, u koo de yem mɛ ba yari mi, mu wɔ̄ri ben wiru
wɔ̄llu.
U koo de bu yen sekuru wa.

Siri dāaki bi ba Isireliba kua

13 Yellu Efaraimubara ba dam bo Isireliba sɔ̄ɔ̄.
Bà n bwese keri yi yi tie gari sɔ̄ɔ̄wa,
ba ra nandewa.
Adama ba būu wi ba mɔ̄ Baali sɔ̄awa,
ma ba gu.
² Wee sere ka tɛ̄, ba durum mɔ̄ ba dɔ̄ɔ̄.
Ba tii bwāaroku sii geesuginu kua.
Ben tiiwa ba bwisika
ma ba nu seka ka ben nɔ̄ma
nu ka naa binu weenɛ.
Ma ba gerumɔ̄ nin sɔ̄ ba mɔ̄,
be ba yākuru na,
bu yiiri bu naa bii ni sɔ̄su.
³ Yen sɔ̄na ba koo doona nge bururun kakoru
ñ kun mɛ nge dirum.
Ba sɔ̄a nge yaka si ba gura ba yari doo soo yerun di
su ka woo doonɔ̄
ñ kun mɛ nge wii si su yarimɔ̄ gbaburun di.
⁴ Adama nɛ, na sɔ̄awa Gusunɔ̄ ben Yinni
saa mìn di na bu yarama Egibitin di.
Ba ñ maa Yinni goo mɔ̄ ma n kun mɔ̄ nɛ.
Faaba kowo maa sari nɛ baasi.
⁵ Na bu kpara saa mìn di ba wāa gbaburɔ̄
mi gāanu ku ra kpi.
⁶ Sanam mɛ ba dua tem mɛ sɔ̄ɔ̄,
ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpape,
ma ba tii suabu torua ba man duari.
⁷ Tɛ̄, ko na n sɔ̄awa nge gbee sunɔ̄
na n bu mara swaaɔ̄ nge musuku gbeeku.
⁸ Kon bu wɔ̄rimawa nge gbeeku yaa gɔ̄ba

yèn binu ba mwa.
 Kpa n ben toronu besuku.
 Meya kon bu kasuku
 nge me gbeeku ye yi ra yaa kasuku,
 kpa gbee suno niu gu bu tem.
⁹ Isireliba, wee i kam kua
 yèn sɔ i man seesi ne wi kon kpɛ n bɛɛ somi.
¹⁰ Mana bɛɛn sina boko u wãa.
 I de u bɛɛ faaba ko bɛɛn wusu kpuro sɔɔ.
 Mana bɛɛn kparoba wãa be i bikia i nɛɛ,
 bu bɛɛ sinambu kua.
¹¹ Na raa bɛɛ sina boko wɛ ka mɔru.
 Meya kon maa bɛɛ nùn mwaari ka mɔru.
¹² Na Isireliban durum yorua na yii sere saa gaa.
¹³ Isirelin bweseru ta sãawa nge bii win marubun saa
 ya tura
 ma u kpara wɔri m̀,
 adama bii wi, u yina u yarima.
¹⁴ Kon bu wuna saa gɔribun wãa yerun dam di.
 Kpa n bu yakia sɔɔn nɔman di.
 Gɔɔ, a na ka wunen bara te a ra ka tɔnu go.
 Gɔribun wãa yeru, a na ka wunen kam kootia.
 Domi na n maa ben wɔnwɔndu m̀.
¹⁵ Baa Isireliba b̃a n kuura amɔ,
 begibun suunu sɔɔ,
 yibereba ba koo na nge woo sum saa sɔɔ yari yerun
 di.
 Ne, Yinni Gusunɔ na kon bu seeyamawa gbaburun
 di,
 kpa bu dɔkɔba gberasia.
 Kpa bwii yi nim kpe.
 Gãa ni nu gea sãa kpurowa ba koo gura bu ka
 doona.
14 Na kon de bu Samari seeyasia
 yèn sɔ yen tɔmbu ba ne Gusunɔ ben Yinni seesi.
 Ba koo bu gowa tabu sɔɔ
 kpa bu ben bii piiminu nam.
 Kpa bu ben kurɔ be ba guri mɔn nukunu besuku.

Osee u Isireliba kɔkirimɔ

² Osee u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ,
 bu wurama Gusunɔ ben Yinnin mi,
 domi ba wɔruma ben toranun sɔ.
³ Bu wurama win mi bu kana teni ko
 te ta nɛɛ, Yinni Gusunɔ,
 a sun besen toranu kpuro suuru kuo.
 Kpa a sun mɛeri ka nɔnu geu.
 Ye sa ko ka nun yãkuru kua,
 sa ko nun siara.
⁴ Asirigii wi, u n kpɛ u sun faaba ko.
 Sa maa ye ma dumi kun sun faaba m̀ tabu sɔɔ.
 Sa n maa bwãaroku ni sa tii kua sokumɔ besen yin-
 nibu pai.
 Domi wuna a ra gobekuba wɔnwɔndu kue.
⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 kon de nen tɔmbu bu ka den ne turo yɔra
 kpa n bu kãa too.
 Na n maa ka bu mɔru m̀.
⁶ Ko na n sãawa nge kakoru be, Isireliban sɔ.
 Ba ko n wãwa nge dãa wɛsu,
 kpa bu nuuru gira nge dãa ni nu wãa Libanɔ.
⁷ Ben kãasi yi koo teriawa
 kpa yi n wã nge dãa te ba m̀ olifi,
 kpa yi n nuburu do nge dãa ni nu wãa Libanɔ.
⁸ Ba koo gɔsirama bu sina nen kɔkɔɔ
 kpa bu maa alikama duure.
 Ba koo kparawa nge resen dãa
 kpa bu yĩsiru yari nge Libanin tam.
⁹ Saa ye, Isireliba ba n maa bũnu sãamɔ.
 Domi kon ben kanaru nɔ,
 kpa n bu nɔni doke.
 Na kon sãawa nge dãa ye ya ku ra gbere ben sɔ.
 Nen min diya ba koo domaru wa.
¹⁰ Wi u laakari mɔ, u de u n tii se gari yinin sɔ.
 Wi u maa bwisi mɔ, u de yi nùn yeeri.
 Domi Yinni Gusunɔn swɛɛ yi sãawa dee dee.
 Gemgiba ba koo sɔ yi sɔɔ.
 Adama be ba nùn seesimɔ, ba koo wɔruma yi sɔɔ.

Yoeli

Gusunƙon sƙamƙo Yoelin waasu ya sƙa kirƙ ye u win tƙmbu kua. U nƙƙ, Yinni Gusunƙon siribu bu koo na bin saa sƙƙ. Siri bin saawa u sokumƙo Yinni Gusunƙon tƙru. Saa ye sƙƙ, twee yi koo na yi tem wukiri yi arumaniba kam koosia. Nge mƙƙ twee yi, yi koo tem kam koosia, nge meya Gusunƙo u koo maa tƙn be ba ñ nùn naane doke kam koosia. Yoeli u maa nƙƙ, sanam dƙakim sƙƙ, Yinni Gusunƙo u koo de win Hunde u na win tƙmbu sƙƙ. Ya maa koora nge mƙƙ sa garimƙo GK 2:16-21 sƙƙ.

Yoeli, yĩsi ten tubusiana Gusunƙo u sƙawa Yinni.

Tire ten kpunaa

1. Twee yi koo tem wukiri, wiru 1.
2. Yinni Gusunƙon tƙru, wiru 2:1-17.
3. Ye ya koo Yinni Gusunƙon tƙmbu deema, wiru 2:18n di sere wiru 4:21.

1 Gari wee yi Yinni Gusunƙo u Yoeli, Pɛtuɛlin bii sƙƙawa u Yudaba sƙƙ.

Twee wuuru ka gbeburu

² U nƙƙ, bƙƙ Yudaban guro gurobu, i swaa dakio i nƙƙ.
 Bƙƙ Yudaba kpuro kpuro i swaa tem kpĩiyƙo i gari yi nƙƙ.
 Gƙa ninin bweseru nu koore bƙƙen waati sƙƙ, ñ kun mƙƙ bƙƙen sikadoban waati sƙƙ?
³ I bƙƙen bibu yen gari sƙƙawa.
 Kpa bii be, bu maa ben bibu sƙƙ, kpa be, bƙa n seewa bu maa begibu sƙƙ.
⁴ Wee dƙa ni kƙƙƙnu nu di n tiara, twee yi na yi di.
 Ye twee yi na yi di n tiara ma swĩini yi na yi di.
 Ye swĩini yi di n tiara, ma gbaanu na nu ye di.
⁵ Bƙƙ be tam mu goomƙo, i dom yando kpa i swĩ.
 Bƙƙ tam nƙrobu, i weeweenu koowo.
 Domi tam mu koo kpe resƙm biarun sƙƙ.
⁶ Domi twee wuura na nge tabu kowobu ta besen tem wukiri.
 Yi dabi, yi maa dam mƙƙ.
 Yin donnu dam mƙwa nge gbee sinansuginu.
⁷ Yi besen resƙm gbaanu kam koosiamƙo.
 Yi besen figie dƙnu dimƙo.
 Yi yen kokosu wĩamƙo.
 Ma yi yen kƙasi derimƙo kokosu sari.
⁸ I wuri koowo nge kurƙo kpao wi gƙminira deema.
⁹ Ba ku ra maa ka kƙnu de Yinni Gusunƙon sƙa yerƙo ni nu sƙa alikama ka tam.
 Yen sƙna Yinni Gusunƙon sƙm kowo be ba sƙa yƙku kowobu ba sƙare ba gƙƙ sƙƙ.
¹⁰ Gbea kpuro ya kam kua.
 Ma yen tem mu saara.

Alikama sari, resƙm ka gum maa sari.
¹¹ Gbee wukobu ba sƙƙ biti sƙƙ.
 Be ba ra resƙm yewe, weeweena ba mƙ.
 Domi dƙa bimi sari.
 Dƙanu kpuro nu kam kua.
¹² Resƙm gbaanu nu gbera.
 Figie ya della.
 Dƙa gbaanu kpuro nu gea yina.
 Ya dera tƙmbu ba ñ maa nuku dobu mƙ.

Yoeli u tƙmbu kanamƙo

bu Yinni Gusunƙo suuru kana

¹³ Bƙƙ Yinni Gusunƙon sƙm kowobu, yƙku kowobu, i saaki sebuo
 i ka kpuna wƙku giriru nuku sankiranun sƙƙ.
 Domi wee ba ku ra maa ka alikama ka tam kƙnu ne Gusunƙo besen Yinnin sƙa yerƙo.
¹⁴ I tƙru garu wunƙo
 tƙ sƙƙ i ko i nƙƙ bƙke.
 I tƙmbu kpuro mennƙo sere ka durƙo tƙƙƙo
 Gusunƙo besen Yinnin sƙa yerƙo,
 kpa i nùn kana.

Yinni Gusunƙon mƙrun tƙru

¹⁵ Yinni Gusunƙon tƙru ta turuku kua.
 Tƙƙ te, ta sƙawa win tƙru.
 Te sƙƙra wi, Dam kpurogii u koo kpuro kam koosia.
 Anna a tƙƙ kƙsuru wa te ta sisi mi.
¹⁶ Wee sa mƙera ba ka besen dƙanu doonƙo.
 Ma nuku dobu kpa Gusunƙo besen Yinnin sƙa yerƙo.
¹⁷ Ye ba duura, ya gbera tem kusanu sƙƙ.
 Dƙanu kpa biranu sƙƙ.
 Ma bira ni, nu wƙrukumƙo.
 Domi nu ñ maa dƙanu mƙ.
¹⁸ I swaa dakio i nƙƙ nge mƙƙ yƙƙ yi wuri mƙ,
 ma yi bƙsu baama.

Domi yi ñ yakasu wa kpara yerɔ.
Baa ka yãanɔ nu nɔni sɔɔre.

Yoeli u kanaru m̀

¹⁹ Yinni Gusunɔ, wuna na nɔɔguru suemɔ.
Domi wee, yakasu ka d̄ã d̄ɔ mwaara gberɔ.
²⁰ Ma yɛɛ yi nɔɔguru sue yi nun kanamɔ.
Domi daanu gbera, yakasu maa d̄ɔ mwaakira
gbaburɔ.

Yinni Gusunɔn t̄ru

ta turuku kua

2 I kɔba soowo Siɔniɔ.
I de bu ye nɔ Yinni Gusunɔn guu d̄ɛɛraru mi.
Bɛɛ be i w̄ã tem mɛ sɔɔ kpuro, i diirio berum s̄.
Domi Yinni Gusunɔn mɔru n t̄ra wee.
Wee ta mam turuku kua.
² T̄ɔ te, ta t̄riwa.
Ta guru wiru ka bukɔ sɔɔwa.
Ma twee wuura wee yi dabi,
yi maa dam mɔ.
Yin wuu te, ta t̄riwa
nge yam w̄kura guuru wukiri.
Sa ñ yen bweseru waare.
Sa ñ maa yen bweseru wasi.
³ Mi yi sara kpuro,
n da kowa nge d̄ɔ mwaara u doona.
Yi ku ra ḡãnu deri.
Yellu besen tem mu gea s̄ã
nge gbaa te ba m̀ Edeni.
Adama t̄ɛ yi mu kua nge mi ḡãnu ku ra kpi.
⁴ Twee yi, yi s̄ãwa nge tabu maasɔbu
be ba dumi yakiamɔ.
⁵ Yi ȳɔkumɔ yi guunu gasirimɔ.
À n yen w̄kinu nua
a ra n tamaa nge tabu kekebara,
ñ kun mɛ yaka si su d̄ɔ mwaaramɔn w̄kinu.
Yi ra n weewa nge tabu durɔ be ba tabun sɔɔru s̄ã.
⁶ T̄mbu kpuro ba ra n nandewa yi n tunuma.
Kpa ben wuswaa yu burisina.
⁷ Yi ra tii ȳɔsuwa nge tabu durɔbu,
yi n gb̄araru gasirimɔ,
yen baayere ya n yen swaa sw̄i.
Yi ku ra gam gere.
⁸ Yi ku ra maa baasine.
Yen baayere ya ra n yen s̄ã sw̄iwa.
Ḡã ni nu koo ye ḡɔngere ko,
yi ra nu w̄riwa sannu.
Nu ku ra maa ye ȳrasie.
⁹ Yi ra wuu wukiriwa
yi n gb̄araru ka yenusu gasirimɔ,
kpa yi n dumɔ fenentiban di nge gbenɔbu.
¹⁰ Mi yi dua, tem mu ra diiriwa,
kpa n s̄ãare w̄lla koo w̄ruma,
kpa suru ka s̄ɔ yam t̄ra,
kpa kperin ballibu kpe.

¹¹ Nge meya Yinni Gusunɔ ù n gari gerua win tabu
kowobun wuswaaɔ,
ba ra n̄n mem nɔɔwewa.
Ba dabi, ba maa dam mɔ.
Yen s̄na win t̄ɔ te, ta nanum mɔ.
Wara u koo ȳra u tu ma.

I ḡru ḡsio

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
na s̄ãwa w̄nɔw̄ndugii.
Nen k̄ru ta kp̄ã.
Nen m̄ru ya ku ra fuuku se.
Na ra maa t̄nu suuru kue
k̄sa ye na raa k̄i n n̄n kua sɔɔ.
T̄ɛ, i wurama ka b̄ɛn ḡru kpuro nen mi,
i nɔɔ b̄ke, kpa i wuri ko.
B̄ɛn ḡruwa i ko i ḡsio,
n ñ m̄ i ȳãnu ḡɛku t̄na.
I wurama nɛ, Gusunɔ b̄ɛn Yinnin mi.
¹⁴ S̄ɔkudo kon ḡru ḡsio,
kpa n b̄ɛ durom kua.
Saa ye s̄ɔra i ko i kp̄i i ka man alikama ka tam k̄nu
naawa.

I kanaru koowo

ka nɔɔ b̄kuru

¹⁵ I kɔba soowo Siɔniɔ.
I t̄mbu menɔ,
kpa i nɔɔ b̄kurun t̄ru yi.
¹⁶ I t̄mbu menɔ bu man s̄ã,
guro gurobu ka bibu, ka bii w̄ɛnɔ.
Baa ka be ba w̄ã kurɔ kpa dirɔ,
bu yario ben kurɔ kpa dirun di.
¹⁷ Kpa ȳãku kowo be ba man s̄ãamɔ
bu du nen s̄ã yerɔ ka sw̄i,
ȳãku yeru ka k̄nɔnɔ baa sɔɔ,
bu nɛ ben Yinni kana bu nɛɛ,
n ben w̄nɔw̄ndu waawo, be, nen t̄mbu.
N ku bu sekuru doke.
N ku de t̄n tukobu bu bu ȳɛ bu nɛɛ,
mana nɛ, ben Yinni na w̄ã.

Yinni Gusunɔ

u win t̄mbu wisimɔ

¹⁸ Yinni Gusunɔ u nisinu m̄ win tem s̄.
U win t̄mbun w̄nɔw̄ndu mɔ.
¹⁹ Ma u win t̄mbun kanaru wisa,
u nɛɛ, kon b̄ɛ alikama kpa w̄, ka resem, ka gum.
I ko i deburu wa.
Na ñ maa derimɔ bweseru garu tu b̄ɛ ȳɛ.
²⁰ Kon b̄ɛ yiberɛ be ba na saa s̄ɔ ȳsan n̄m geu
gian di gira,
kpa n de bu da n toma
mi tem mu gberɛ ma ḡãnu ku ra kpi.

Kon de ben swaa gbiobu bu nim wõku bõruguu wõri.
Kpa be ba wãa biruõ bu nim wõku ge ba m̀
Mediteranẽ wõri.

Ben gonu nu koo numia sere bu kpana bu wẽsia.
Geema, Yinni Gusunõ u gãa bakanu kua.

²¹ Tem, a ku berum ko,
a nuku dobu koowo,
domi Yinni Gusunõ u gãa bakanu kua.

²² Bẽẽ gbeeku yẽẽ, i ku nanda.
Domi yakasu su koo wure su kpi temõ,
kpa dãnu nu ma.

Figie ka reseẽm ya koo binu ma siki siki.

²³ Bẽẽ Siõnigibu i nuku dobu koowo Gusunõ bẽen Yinni
sõõ.

Domi u koo de gura yu nẽ yen saa sõõ nge yellu.

U koo de yu nẽ saa ye ya ra tore
kpa u de yu kpe saa ye ya ra kpe.

²⁴ Alikaman soo yera kun maa gberamõ.

Olifin gum, ka reseẽm tam kun maa biaramõ wekenõ.

²⁵ Kon bẽẽ wõõ si ka dĩa nin kõsire wẽ,
ni nen tabu kowobu, kãkõnu, ka gbaanu, ka twee yi di
wõõ si su doona sõõ.

²⁶ Bẽẽ nen tãmbu, i ko i di i debu.

I ñ sekuru wasi.

Kpa i nẽ, Yinni Gusunõ bẽere wẽ,
nẽ wi na bẽẽ sãm maamaakiginu kua.

²⁷ Saa ye sõõ, i ko i gia
ma na wãa bẽẽ Isireliban suunu sõõ.

Ma na sãa Gusunõ bẽen Yinni.

Nẽ baasi, Yinni goo maa sari.

Bẽẽ nen tãmbu, i ñ maa sekuru wasi.

Yinni Gusunõ u koo

win Hunde doke tãmbu sõõ

3 Yen biru kon nen Hunde doke tãmbu kpuro sõõ.
Bẽen bii tõn durõbu ka tõn kurõbu ba koo nen gari
gere,

kpa bẽen durõ tãkõnu nu n dosusu m̀,
kpa bẽen aluwaasiba bu kãsinu wa.

² Baa ka yobõ, kon bu nen Hunde wẽwa tãõ te.

³ Yen tãõ te sõõ, kon maamaakiba ko.

Kon de yẽm ka dõõ ka wii bakasu sõõsira wãllõ ka
temõ.

⁴ Sõõ u koo yam tĩra,

kpa suru u swẽra nge yẽm,

Yinni Gusunõ tãõ nanumgii te, tu sere tunuma.

⁵ Adama yen tãõ te,

wi u Yinni Gusunõ soka, u koo faaba wa.

Gabu ba koo kisira nõni swãa ten di

Siõnin guurõ Yerusalemuõ

nge mẽ Yinni Gusunõ u gerua.

Beya be u soka ba n ka wãaru m̀.

Yinni Gusunõ

u koo bwese tukunu siri

4 Yinni Gusunõ u nẽẽ, yen tãõ te,
kon Yudaba ka ben wuu Yerusalemu wesia nge
yellu.

² Kpa n bwese tukunu kpuro menna
n nu sure Yosafatin wãwa sõõ.

Miya kon nu siri

kõsa ye nu nen tãmbu Isireliba kuan sõõ.

Domi nu bu yarinasia tem kpuro sõõ.

Ma nu ben tem kõnu kua.

³ Nu nen tãmbu kõnu kua ka tẽtẽ.

Nu ben aluwaasiba mwẽera nu dõra
nu ka wa nu kurõ tanõbu dwe.

Ma nu wãndiaba mwẽera nu dõra nu ka tam kõ.

⁴ Bẽẽ Tirigibu ka Sidonigibu ka sere be ba wãa Fil-
isitiban temõ,

m̃ba i kĩ nen mi.

I kĩ i man m̃õru kõsiawa?

Ñ n men na, na ñ tẽẽmõ n ka maa bẽẽ m̃õru kõsie.

⁵ Wee i nen sii geesu ka nen wura

ka nen arumani gura.

Ma i da i ye kpuro yi bẽen bũu sãa yerõ.

⁶ Ma i Yudaba ka Yerusalemugibu mwẽera i Gerekiba
dõre.

Nge m̃ya i ka bu tondasia ben tem di.

⁷ Adama nẽ, kon ka bu wurama mi ba raa wãa.

Kon de kõsa ye i bu kua mi,

yu wõri bẽen wiru wãllõ.

⁸ Kon bẽen bibu Yudaba dõre.

Kpa be maa, bu be Sabegibu dõre,

be ba wãa n toma.

Yeniwa nẽ, Yinni Gusunõ na gerua.

Taa dãakibu ka siribu

⁹ Yoeli u nẽẽ,

i bwese tukunu nãkõsio bu tabun sõõru ko.

Nu tabu durõ damgibu seesio, kpa bu swaa wõri,
tabu kowobu kpuro gesi.

¹⁰ Nu nin naa tebonu gõsio takobiba,

kpa nu nin kãmbõnu gõsia yaasi.

Be ba raa sãa berurobu, bu tii koowo tabu durõbu.

¹¹ I seewo fuuku i na.

Bẽẽ bwese ni i wãa turuku, i mennama.

Yinni Gusunõ, a de wunen tabu kowobu bu na.

¹² Ma Yinni Gusunõ u nẽẽ, bẽẽ bwesenu kpuro,

i seewo i na Yosafatin wãwa yen mi.

Domi miya kon sina

n bwese ni nu wãa mi kpuro siri.

¹³ Domi ben nuku kõsura banda.

I kãmbõnu suo i tõn be gẽẽ nge dĩa ni nu ye.

I na i bu munku nge reseẽm ye ba doke gama yerõ,
ma yen nim mu kotosu yiba.

¹⁴ Wee tõn wõru ga wee wãwa yèn mi ba koo tãmbu
siri.

Domi nɛ, Yinni Gusunɔn tɔɔ te, ta tura
tè sɔɔ kon nɛn mɔru sɔɔsi.

¹⁵ Sɔɔ ka suru kun maa ballimɔ.

Ma kperi yi yam tɔra.

¹⁶ Nɛ, Yinni Gusunɔn na kukirimɔ Siɔnin guurun di.

Nɛn nɔɔ ga nɔɔramɔ Yerusalemun di.

Wɔllu ka tem mu yɔirimɔ.

Adama na nɛn tɔmbu Isireliba kɔsu.

Nena na sɔa ben kuku yeru.

¹⁷ Bɛɛ Isireliba, i ko i gia

ma nɛ Gusunɔn na sɔawa bɛɛn Yinni,

nɛ wi na wɔa Siɔnɔ nɛn guu dɛɛraru mi.

Yerusalemu kpuro ya koo kpam ko nɛgia.

Tɔn tukobu ba ñ maa ye wɔrimɔ.

Yinni Gusunɔn

u koo win tɔmbu domaru kua

¹⁸ Saa gaa wee yè sɔɔ resɛm ya koo gea ko

sere ka gungunu wɔllɔ.

Kpa sabenu nu di mi.

Kpa nu bom ko mu n kpã.

Yudan tem daanu kpuro nu koo nim koku.

Daru koka gaa koo yari

Yinni Gusunɔn sɔa yerun di,

kpa yen nim mu da

sere Sitimun wɔwɔ.

¹⁹ Egibiti ya koo kam ko,

kpa Edɔmun tem mu ko bansu.

Domi ba Yudaba dam dɔre,

ma ba taarɛ sarirugibu go.

²⁰ Adama kon be ba tɔmbun yem yari mi mɔru kɔsia.

Kpa Yudaba ka Yerusalemugibu ba n wɔa ben temɔ

sere ka baadommaɔ.

Kpa nɛ, Yinni Gusunɔn na n wɔa Siɔnɔ.

Amṣu

Amṣu wi, u s̄awa yaa sabenun kparo. Yaa sabe niya u kparamṣ Yinni Gusunṣ u ka n̄n soka u ka bwese ni nu ka Isireliba sikerene s̄i siri bi Yinni Gusunṣ u koo nu kua. Amṣun waati ye s̄ṣ, Isireliba ba dukia m̄wa too, adama ben w̄asinaa ka Gusunṣ ya biru wura. Baa m̄e ba s̄aru n̄ni, ben ḡru ga ñ w̄a te s̄ṣ. Ba ñ s̄arobu n̄ṣrimṣ. Ba bw̄ebw̄ebu gem biramṣ. Ba t̄mbu taki dimṣ tenkurun swaa s̄ṣ.

N deema saa ye s̄ṣ, Asirigiba dam m̄. Amṣu u Isireliba yaayasiamṣ wooda ye Yinni Gusunṣ u M̄wisi w̄ẽ ben s̄i ka nge m̄e u bu yarama saa Egibitin di. Yen s̄i, b̄a kun Gusunṣ s̄amṣ ka gem, m̄em n̄ṣbu sarira ba m̄. U maa bu s̄iṣm̄ ma Yinni Gusunṣ siribu wee be s̄ṣ.

Amṣu u s̄awa Isireliban bwese k̄era w̄kura yiru yen s̄amṣ d̄aako wi Gusunṣ u bu ḡria Asirigibu bu sere bu yoru mwa bu ka doona.

Tire ten kpunaa

1. Yinni Gusunṣ u koo win t̄mbu ka bwese tukunu siri, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliban toranu ka kir̄ ye Yinni Gusunṣ u bu kua, wiru 3n di sere wiru 6.
3. K̄asinu n̄ṣbu, wiru 7n di sere wiru 9:10.
4. Yinni Gusunṣ u koo maa Isireliba seeya, wiru 9:11-15.

1 Amṣu u s̄awa ȳa kparo Tekoaṣ. Wiya Yinni Gusunṣ u ka gari kua Isireliban s̄i, n kua w̄ṣ yiru tem mu sere ȳira. Saa ye s̄ṣ, Osiasiwa u bandu dii Yudaṣ, ma Yeroboamu, Yoasin bii u maa bandu dii Isireliṣ. ² Amṣu u n̄e, Yinni Gusunṣ n̄ṣ ga n̄ṣramṣ Siṣnin guur̄ Yerusale-muṣ.

Yakasu maa sari kpara yenṣ,
ma guu te ba m̄ Kaameli, ten wii kpiira gbera.

Yinni Gusunṣ

u koo Sirigibu s̄eeyasia

³ N̄e, Yinni Gusunṣ na n̄e,
Damasigibun toranu nu k̄ẽa.
Yen s̄i, na ñ nen himba ḡsiamṣ.

Domi ba Galadigibu taaka ba munka.

⁴ T̄ẽ, kon de d̄ṣ u na u sina boko Hasaelin yenu w̄ri,
kpa u Beni Hadadin sina kpaaru di mam mam.

⁵ Kon ben wuu Damasin gb̄ararun gamboba k̄suku,
kpa n Bikati Af̄enin t̄mbu kpeerasia.

Kpa n Beti Edenin sunṣ go.

Kpa n de bu Sirigibu yoru m̄w̄eri bu ka da Kir̄i.

N̄e, Yinni Gusunṣ na yeni gerua.

Yinni Gusunṣ

u koo Filisitiba s̄eeyasia

⁶ N̄e, Yinni Gusunṣ na n̄e,
Filisitiban toranu nu k̄ẽa.
Yen s̄i, na ñ nen himba ḡsiamṣ.

Domi ba Isireli dabi dabinu yoru m̄w̄era

ba Ed̄muba n̄mu beria.

⁷ M̄eya kon de bu ben wuu Gasa d̄ṣ s̄ku,
kpa u yen dii geenu di.

⁸ Kon Asid̄dun t̄mbu ka Asikalonin sunṣ kpeerasia.
Kon Ekoronigibu w̄ri.

Kpa Filisiti be ba tie mi kpuro bu kam ko.
N̄e, Yinni Gusunṣ na yeni gerua.

Yinni Gusunṣ

u koo Fenisiba s̄eeyasia

⁹ N̄e, Yinni Gusunṣ na n̄e,
Fenisiban toranu nu k̄ẽa.
Yen s̄i, na ñ nen himba ḡsiamṣ.

Domi ba Isireli dabi dabinu yoru m̄w̄era
ba Ed̄muba n̄mu beria.

Ba ñ ben arukawani yibie ye ba raa ka bu b̄kua.

¹⁰ Yen s̄i, kon de bu ben wuu Tiri d̄ṣ s̄ku,
kpa u yen dii geenu di.

Yinni Gusunṣ

u koo Ed̄muba s̄eeyasia

¹¹ N̄e, Yinni Gusunṣ na n̄e,
Ed̄muban toranu nu k̄ẽa.
Yen s̄i, na ñ nen himba ḡsiamṣ.

Domi ba ben m̄ero bisibu Isireliba naa sw̄i ka takobi.
Ba ñ bu w̄n̄w̄ndu kue.

Ben m̄ru kun maa sure.

Ma ba ka bu w̄er̄u s̄a dim dim saa kpuro.

¹² Yen s̄i, kon de bu ben wuu Tema d̄ṣ s̄ku
kpa u Botisiran dii geenu di.

Yinni Gusunɔ

u koo Amɔniba seeyasia

¹³ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
Amɔniban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba gurigibun nukunu besuka Galadiɔ,
saa ye ba Galadigii ben tem mwaamɔ
begim mu ka yasian sɔ.
¹⁴ Yen sɔ, kon de bu ben wuu Raba tabu wɔri bu ye
dɔɔ sɔku,
kpa u yen dii geenu di mam mam.
Saa ye sɔ, tabun wurenu koo nɔɔra nge woo bɔkɔ.
¹⁵ Kpa bu ben sina boko ka win tabu sinambu yoru
mwɛeri.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Mɔabuba seeyasia

2 Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
Mɔabuban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba Edɔmun sina bokon kukunu dɔɔ meni nu
kua torom.
² Yen sɔ, kon de bu Mɔabuban tem dɔɔ meni
kpa u ben wuu Kerigtun dii geenu di mam mam.
Kpa Mɔabu be, bu kam ko tabu gberɔ,
sanam me tabu swia ba kɔbi soomɔ, ba kuuki mɔ.
³ Kon ben sina boko ka win tabu sinambu kpuro
kpeerasia.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Yudaba seeyasia

⁴ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
Yudaban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba nen woodaba yina.
Ba ɛ ye mem nɔɔwe.
Ma ba bɔnun weesu swii, ni ben baababa ba raa
swii.
Ma nu dera ba gera nen swaan di.
⁵ Yen sɔ, kon de bu ben tem dɔɔ meni.
Kpa u ben wuu Yerusalemun dii geenu di mam mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba seeyasia

⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,
bee Isireliba, been toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na ɛ nen himba gɔsiamɔ.
Domi i gemgibu dɔra i ka been dibu wa i mwa.

Ma i ka sɔarobu baranun gobi kɔsinamɔ.
⁷ I ra n kiwa i wɔnwɔndobu taare
kpa ba n wiru tua sɔa nuku sankiranun sɔ.
Kpa i n bwɛɛbwɛɛbu dam dɔremɔ.
Bii ka baa ba ka kurɔ turo mennamɔ.
Nge meya i ka ne, Yinni Gusunɔn yi si dɛeraru
sankumɔ.

⁸ I ra n kpɛ kpɛ been bɔnun nuunɔ
yɔnu wɔllɔ ni i tɔruba mwa,
kpa i n tam nɔrumɔ me i yokuma.
⁹ Ka me, na Amɔreba kam koosia mam mam been sɔ,
be, be ba gunu nge dɔa ye ba mɔ seduru.
Ma ba dam mɔ nge dɔa damgia.
¹⁰ Meyya na bee yarama Egibitin tem di.
Ma na bee kpara gbaburɔ wɔɔ weeru
n ka bee Amɔre ben tem wɛ.
¹¹ Na sɔmɔbu seeya been bibu sɔɔ.
Ma na gabu gɔsa nen sɔ been aluwaasiba sɔɔ,
ma ba man tii wɛ ba bɔrua bu ku tam nɔ.
Bee Isireliba geema? Nge weesa.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni bikiamɔ.
¹² I dera be na gɔsa mi, ba tam nɔra.
Ma i nen sɔmɔbu wooda wɛ i nee,
bu ku maa tɔmbu nen gari sɔ.
¹³ Wee tɛ, kon bee munku muku muku
nge me naa keke ye ya dɔanu sɔɔwa ya ra tem kɔ-
suku.
¹⁴ Yen dɔma te, wasi kasanugiba kun maa kpɛ bu
duka su.
Damgiba kun maa kpɛ bu ben dam dendi bu ka
gɔanu ko.
Meyya tabu durɔ damgiba kun maa kpɛ bu ben wɔaru
wɔra.
¹⁵ Ten towoba kun maa kpɛ bu ka tii yina.
Be ba maa naasu sɔu, ba ɛ kisiramɔ.
Meyya maasɔba kun maa kpɛ bu we ben dumin dakin
saabu.
¹⁶ Be ba sɔa tabu durɔ damgibu be sɔɔ dɔma te,
ba koo ben tabu yɔnu kɔwa bu duki su nɔm dira.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn tɔmbu

ba koo ben daa tusia

3 I swaa dakio i nɔ ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ,
bee Isireliba kpuron sɔ, bee be na yarama Egibitin
di.
² Handunian bwesenu kpuro sɔɔ, bee tɔnawa na gɔsa.
Yen sɔna kon bee seeyasia been durum ye i kua
kpuron sɔ.

Gusunɔ̀ ù n gari gerua,

Gusunɔ̀n sɔ̀mɔ̀ kun kpɛ́

u ɔ̀nɔ̀ mari

³ Tɔ̀mbu yiru ba koo swaa wɔ̀ri sannu
ba kun gina ɔ̀nɔ̀sine?

⁴ Gbee sunɔ̀ ga ra gbāre yakasɔ̀
ga kun yaa mwe ro?

Gbee sunɔ̀ buu ga ra kukiri gen kpin yerun di
ga kun yaa wa ga dimɔ̀?

⁵ Gunɔ̀ ga koo taa mwaara temɔ̀
ba kun ye beri?

Taa ya koo se wɔ̀llɔ̀
gāanu kun ye kesie?

⁶ Ba ra tabun kɔ̀ba so wuuɔ̀
wuugibu ba kun nande?

Kɛ́siru garu ta ra koore wuuɔ̀
n kun nen min di?

⁷ Aawo, na ku ra gāanu ganu ko
na kun yè nen sɔ̀mɔ̀ sɔ̀wɔ̀.

⁸ Gbee sunɔ̀ gà n gbāra,
wara ku ra nande.

Nɛ, Yinni Gusunɔ̀ nà n gari gerua,
nen sɔ̀mɔ̀ wara kun yi kparamɔ̀.

Yinni Gusunɔ̀

u koo Samari sɛ́yasia

⁹ I Asidɔ̀du ka Egibitin tem sina kpaanugibu ɔ̀nɔ̀guru
sueyo i nɛɛ,

bu mennama Samarin guunɔ̀,
kpa bu wa daa bereteke ka dam dɔ̀renaa
ye ya wāa ben suunu sɔ̀.

¹⁰ Ba ku ra kā bu gea ko.

Ma ba arumani guramɔ̀ ka dam ka taki,
ba taasimɔ̀ ben sina kpaanu.

¹¹ Yen sɔ̀na kon de yiberɛba bu na
bu tem mɛ tarusi, bu ben dam kpeerasia.

Kpa bu ben sina kpaanu kɔ̀suku.

Nɛ, Yinni Gusunɔ̀wa na yeni gerua.

Faaba ye ya ñ nuku dobu mɔ̀

¹² Wee ye na maa gerua. Na nɛɛ,
nge mɛ yāa kparo u ra win sabenun sukum wɔ̀re
gbee sunɔ̀n ɔ̀nɔ̀n di,

nge meya kon bɛɛ Isireliba wɔ̀ra
bɛɛ be i na i sɔ̀ Samariɔ̀ kpin yee buranu sɔ̀.

Kirɔ̀ba

¹³ I swaa dakio i nɔ̀

kpa i Yakɔ̀bun bweseru kirɔ̀ ko

i bu sɔ̀ ye nɛ Gusunɔ̀ wɔ̀llu ka tem Yinni na gerua.

¹⁴ Na nɛɛ, sanam mɛ sɔ̀, kon Isireliba sɛ́yasia ben
durum sɔ̀.

Kon Betelin yāku turanu kɔ̀suku,
kpa nin kāanu nu bɔ̀kɔ̀ra nu wɔ̀ruku.

¹⁵ Kon bɛɛn dia mi i ra n wāa yam susurun saa ka
puran saa kɔ̀suku.

Kpa n bɛɛn sina kpaanu kam koosia
ni, ni ba buraru koosi ka suunu donnu,
ka sere dii gee ni nu tie.

Nɛ, Yinni Gusunɔ̀wa na yeni gerua.

4 Bɛɛ Samarin tɔ̀n kurɔ̀bu,

bɛɛ be i dimɔ̀ i bɔ̀riamɔ̀ nge Basanin naa gbiibi
yi yi wāa Samarin guunɔ̀,

i wɔ̀nɔ̀wɔ̀ndobu dam dɔ̀remɔ̀,

i bwɛɛbwɛɛbu taki dimɔ̀,

ma i bɛɛn durɔ̀bu sɔ̀mɔ̀ bu ka tam na i nɔ̀.

Tɛ́, i swaa dakio i nɔ̀.

² Nɛ, Yinni Gusunɔ̀ na bɔ̀rumɔ̀ ka nen tiin yīsi dɛɛraru
na mɔ̀,

wee saa ya sisi yè sɔ̀ ba koo bɛɛ ka bɛɛn bibun bwe-
seru kɔ̀kɔ̀nu sɔ̀re bu gawa nge swɛɛ.

³ Bɛɛn baawure u koo yari kururun di
kpa bu bɛɛ kuba sɔ̀n yɛsan nɔ̀m geu gia.

Nɛ, Yinni Gusunɔ̀wa na yeni gerua.

Isireliban gɔ̀ru bɔ̀bunu

⁴ Yinni Gusunɔ̀ u nɛɛ,

bɛɛ Isireliba, i doo yāku yee ten mi Beteliɔ̀,
kpa i n man torarimɔ̀.

I doo Giligaliɔ̀,

kpa i n man torarimɔ̀ nge mèn nɔ̀ i ko kpī.

I n bɛɛn yāku nu mɔ̀ bururu baatere,

kpa i n ka bɛɛn kɛ́nu naamɔ̀ sɔ̀n ita ka sɔ̀n ita.

⁵ I bɛɛn siarabun yāku nu koowo ka pɛɛ ye ba
seeyatia doke.

Kpa i tɔ̀mbu sɔ̀ ma i kɛ́nu kua ka kīru.

Domi yera bɛɛ Isireliba i kīru bo.

Nɛ, Yinni Gusunɔ̀wa na yeni gerua.

Kirɔ̀ ye ya kam kua

⁶ N wee na dera gɔ̀wɔ̀ra dua bɛɛn wuu marosu kpuro
sɔ̀.

Ma i dīanu bia bɛɛn yenusu kpuro sɔ̀.

Adama ka mɛ, i ñ gɔ̀sirame nen mi.

Nɛ, Yinni Gusunɔ̀wa na yeni gerua.

⁷ Na yina gura yu nɛ ye n tie suru ita bu ka dīanu gɛ́.

Na dera gura ya na wusu gasun mi.

Ma na ñ wure yu nɛ gasun mi.

Na dera ya na gbenu ganu sɔ̀.

Ma na ñ wure yu nɛ ganun mi.

Ma nu gbera.

⁸ Yera bɛɛn wusu gasun tɔ̀mbu ba da wuu gagun mi
bu ka nim wa bu nɔ̀.

Adama ben nim nɔ̀ru ga ñ kpa.

Ka mɛ, i ñ gɔ̀sirame nen mi.

Nɛ, Yinni Gusunɔ̀wa na yeni gerua.

⁹ Na dera bɛɛn dīanu kusenu kua,

ma twee yi na yi bɛɛn gbean dīanu ka bɛɛn dāa
gbaanun wurusu kpuro di.

Adama ka mɛ, i ñ ɔsiramɛ nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinnin mi.

¹⁰ Na maa bɛɛ kɛsi kɛsi bararu sure nge mɛ na kua Egibitɔ.

Na dera ba bɛɛn aluwaasiba go tabu sɔɔ.

Ma ba ben dumi mwɛɛra.

Na dera i bɛɛn tɔn be ba gun nuburu nua bɛɛn san-sanɔ.

Adama ka mɛ, i ñ ɔsiramɛ nen mi.

¹¹ Na bɛɛ sura na kɔsuka nge Sodomu ka Gomɔra ye na kam koosia.

Ma i kua nge dɔa nɔɔ ge ba wuna dɔɔn di.

Adama ka mɛ, i ñ ɔsiramɛ nɛ, Yinni Gusunɔn mi.

¹² Yen sɔna bɛɛ Isireliba kon bɛɛ seeyasia.

Ñ n men na, i n sɔɔru sɔa i n ka nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinnin siribu mara.

¹³ Domi nɛna na guunu mɔma,

ma na woo taka kua.

Na ra nen bwisikunu tɔnu giasie.

Na ra maa yam bururam ɔsie yam wɔkuru,

kpa na n sɔmɔ guunu wɔllɔ.

Nen yɔsira Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni.

Isireliba, i de i ɔrɔ ɔsɔsia

5 Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ ɔɔ swii yi na mɔ bɛɛn sɔ.

² Bɛɛ be i wɔrumɛ temɔ nge wɔndia be ba gu, i ñ maa seemɔ.

Goo sari wi u koo bɛɛ seeya.

³ Domi Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, bɛɛn wuu ge ga tabu durɔbu durɔbu (1.000) mɔ, bɔ n tabu da, tɔmbu wunɔbuwa (100) ba koo wurama.

Ge ga maa tabu durɔbu wunɔbu mɔ, tɔmbu wɔkura ba koo tia.

I wurama Gusunɔn mi

n sere dɔkuru ko

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa bɛɛ Isireliba sɔɔmɔ.

U nɛɛ; ñ n kɔ i n wɔa, wiya i ko kasu.

⁵ I ku maa sɔaru da Beteliɔ ka Giligaliɔ ka Beri Sebaɔ.

Domi u koo de bu Giligaligibu yoru mwɛɛri.

Kpa bu Beteligibu kam koosia.

⁶ Bɛɛ be i ra gem ɔsɔsie weesu,

kpa i kun mu garisi ɔɔanu,

i na wi, Yinni Gusunɔn mi,

kpa i wa i n wɔa,

kpa u ku raa bɛɛ Isireliba wɔri u mwa nge dɔɔ.

Kpa i goo bia Beteliɔ wi u koo dɔɔ wi go.

⁸ Yinni Gusunɔwa u kperi bwese bweseka kua,

ma u yen baayere yi yen ayerɔ.

U ra yam wɔkuru ɔsie yam bururam.

Kpa u de sɔɔ sɔɔ gu tɔra, gu ɔsɔsia wɔkuru.

U ra nim wɔkun nim menne,

kpa u mu yɛkana tem kpuro sɔɔ.

⁹ Wiya u ra damgibun dam bue.

Kpa u de bu ben wusun gbɔranu kɔsuku.

Ka gem, win yɔsira Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Bɛɛ Isireliba, be ba bɛɛ sirimɔ dee dee,

i ra n bu tusa,

kpa i n ka wi u gem gerumɔ kɔrua.

¹¹ I ra bwɛɛbwɛɛbu dam dɔre,

i n ben gbean dɔanu mwɛɛrimɔ ka dam.

Yen sɔ, i ñ sinamɔ bɛɛn dia sɔɔ

ye i bana ka kpee ni i dɔka.

Meya i ñ maa bɛɛn resem ye i duuran bii duronun tam nɔrumɔ.

¹² Domi u bɛɛn toranu yɛ nu kpɔ,

u maa yɛ ma i durum kua too.

I gemgibu nɔni sɔɔmɔ.

I nɔm biran kɛnu mwaamɔ.

Ma i yinamɔ bu sɔarobu ben gem wɛ siri yerɔ.

¹³ Sanam meni, sanam kɔsuma.

Yen sɔ, wi u laakari mɔ, wiya u ko n nɔ maari.

¹⁴ I de i n gea mɔ n kun mɔ kɔsa.

Kpa i wa i n wɔa.

Nge meya Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u ko n ka bɛɛ wɔa nge mɛ i ra gere.

¹⁵ I kɔsa tusio kpa i gea kɔa.

I de gem mu siribu di siri yerɔ.

Sɔɔkudo Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u koo bɛɛ Isireliban tɔn be ba tiara wɔnɔwɔndu kua.

¹⁶ Yen sɔ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua u nɛɛ,

tɔmba koo ɔɔ wuri ko yam kpuro,

kpa ba n sumɔ swɛɛ sɔɔ, ba n mɔ, wee, wee!

Ba koo gbaa wukobu sokuma bu ɔɔ wooru sina,

kpa bu ɔɔ swiigibu mennama.

¹⁷ Sanam mɛ u koo bɛɛ wɔrima,

ka be ba wɔa gberɔ kpuro ba koo ɔɔ swiwa.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔn siribun tɔru

¹⁸ Bɔruroba bɛɛ be i Yinni Gusunɔn siribun tɔru mara.

Mba i yiiyɔ i wa tɔɔ te sɔɔ.

I n yɛ ma ta ko n sɔawa yam wɔkuru, n ñ mɔ yam bururam.

¹⁹ I ko i n sɔawa nge tɔnu wi u gbee sunɔ duka surimɔ,

ma u ka yaa ɔɔba gaa yinna.

Ye u dua win dirɔ u gana nenua,

ma waa ya nɔn dɔma.

²⁰ Yinni Gusunɔn tɔɔ te, ta sɔawa yam wɔkuru n ñ mɔ yam bururam.

Ta tɔriwa niki niki, yam bururam sari.

Sɔa te Yinni Gusunɔ u tusa

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, u bɛɛn tɔɔ baka ni i ra nɔn diiye tusa.

U ñ mam maa kɔ u bɛɛn mennɔsun woo nɔ.

²² Ì n nɔn yɔku dɔɔ mwaararugiru kua ka maa kɛnu,

u ku ra nu mwe.

Meya u ku ra maa bɛɛn siarabun yɔkunu mɛɛri

ni i ra ko ka yaa sabe ni nu gum mɔ.

²³I ka bɛɛn womusun wɔkɪnu doonɔ win bɔkun di.
U ñ maa kɪ u bɛɛn mɔɔkɔkunun wurenu ɔ.
²⁴Adama i de gem mu n wɔa bɛɛn suunu ɔɔ,
mu n kokumɔ nge nim mɛ mu ku ra kpe.
²⁵Bɛɛ Isireliba, i ka kua wɔɔ weeru gbaburu ɔɔ, i
nùn yɔkunu ka kɛnu kuare nge mɛ? ²⁶Bũu wi ba m̀²⁶
Sakutu wi i garisi bɛɛn sunɔ ka sere kpera ye i sãamɔ i
m̀ Kewani, i nin bwãaroku ni i tii kua ɔɔre nge mɛ i
ɔɔwa gisɔ? Bɛɛn tii i yɛ ma i ñ koore mɛ.
²⁷Yen s̄, u koo de bu bɛɛ yoru mwɛeri
bu ka da sere Damasin bera giɔ.
Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

Ba koo Isireliba kpeerasia

6 B̄ruroba bɛɛ be i wɔa Siɔniɔ b̄ri yendu ɔɔ,
ka bɛɛ be i s̄ Samarin guurɔ ka toro sindu.
Ma i tamaa i s̄a bwese te ta kpãaru bon wirugibu.
Ma Isireliba ba somiru mara bɛɛn min di.
²I doo Kalineɔ i wa.
Min di, kpa i da Hamatiɔ wuu bɔkɔ gen mi.
Kpa i sara i da Gatiɔ Filisitiban temɔ.
Ben wuu si, su bɛɛ Isireliba ka Yudaban wusu gea
tura?
Ben tem mɛ, mu bɛɛn tem kpãaru tura?
³Wee i ñ kɪ wahalan t̄ru tu bɛɛ naawa.
Ma i sere tii daa k̄sa gawemɔ.
Ma ya bandu dii bɛɛn suunu ɔɔ.
⁴Ma i kp̄i sau kp̄in yee buranu ɔɔ, ñ ba buraru kua
ka suunu donnu.
I tii yãa kpemminu ka naa kpemi yi yi gum m̀
gɔsiammɛ ḡsun di i temmɔ.
⁵I mɔɔkɔkunu soomɔ i womusu m̀ bwisikunu sariru
ɔɔ.
Ma i tamaa i nin soberu yɛwa nge Dafidi.
⁶I tam nɔrumɔ ka n̄ri beke.
I tii gum turaregim sawamɔ.
Ma i ñ nuki sankire yèn s̄ bɛɛn bweseru ta koo kam
ko.
⁷Yen s̄na ba koo gbi bu bɛɛ yoru mwɛeri bu ka
doona
kpa bɛɛn nuku dobun kuuki ka bɛɛn t̄ɔ baka dim mu
kpe.

Samari ya koo kam ko

⁸Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u b̄rua ka win tiin wãaru
u nɛɛ,
u ñ bɛɛ Isireliban tii suabu kɪ.
U maa bɛɛn sina kpaanu tusa.
U koo de bu Samari mwa ka ye ya wɔa ye ɔɔ kpuro.
⁹Tɔmbu wɔkuru b̄a n tie yenu gagu ɔɔ, ba koo gbi-
wa. ¹⁰Goo ù n win tɔnun goru sua yenun di u ka yara
u dɔɔ u d̄ɔɔ meni, u koo wi u wɔa yenu ɔɔwɔɔ bikia u
nɛɛ, goo maa tie u wɔa ka wunɛ?
Kpa ȳro u nùn wisi u nɛɛ, goo sari.
Kpa wini u nɛɛ, a mario. N ñ weene su Gusunɔn
ȳsiru sia saa yeni ɔɔ kpa u sun s̄irema.
¹¹Domi Yinni Gusunɔ u wooda yeni w̄ u nɛɛ,

u koo yenusu kpuro kɔsukuwa, bakasu ka piiminu.

Nasara kam

¹²Ba ra dumi yakie kpee saara wɔllɔ?
Ba ra ka nɛɛ wuku mi?
Adama wee bɛɛ i gem gɔsia d̄ɛɛ.
Ma i gea gɔsia ḡa sosuranu.
¹³Bɛɛ i nuku dobu m̀ kam ɔɔ, ma i gerumɔ i m̀,
bɛɛn tiin dama i ka nasara wa. ¹⁴Yen s̄na Gusunɔ
wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, u koo de bwese tukuru garu
tu bɛɛ seesi. Kpa tu bɛɛ dam d̄re saa Hamatin duu
yerun di sere n ka da nim toraɔ ye ya wɔa gbaburun
bera gia mi ḡanu ku ra kpi.

Amɔsun kāsiru ɔɔ,

u twee wa yi terie

7 Wee ye Yinni Gusunɔ u dera na wa kāsiru ɔɔ.
Tweeya u dera yi kɔwara dabi dabinu sanam mɛ
yakasu kparam wee si sina boko u raa bɔɔra win yaa
sabenu s̄. ²Sanam mɛ yi tem min yaka si kpuro di,
yera na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a suuru koowo. Amɔna
Yakɔbun bweseru ta ko n ka wɔa. Domi ta ñ maa dam
m̀.
³Ma Yinni Gusunɔ u ḡru gɔsia k̄sa yen di. U nɛɛ,
yeni ya ñ maa kooramɔ.

Amɔsu u maa d̄ɔɔ wa

win kāsiru ɔɔ

⁴Wee ye Yinni Gusunɔ u maa dera na wa kāsiru
garu ɔɔ. U nɛɛ, u koo tɔmbu s̄ɛyasia ka d̄ɔɔ. Kpa u de
d̄ɔɔ wi, u nim mɛ mu wɔa tem ɔɔwɔɔ gberasia kpa u
Isireliban tem kpuro di. ⁵Ma na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a
ye ȳrasio. Amɔna Yakɔbun bweseru ta ko n ka wɔa.
Domi ta ñ dam m̀.
⁶Ma Yinni Gusunɔ u ḡru gɔsia k̄sa yen di u nɛɛ,
yeni tii ya ñ maa kooramɔ.

Amɔsu u nifoo wa

win kāsiru ɔɔ

⁷Wee ye na maa wa kāsiru garu ɔɔ. Na Yinni
Gusunɔ wa u ȳ ganɔɔ ma u nifoo neni. ⁸Ma u man
bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.
Na nùn wisa na nɛɛ, nifoo.
Ma u man s̄ɔwɔa u nɛɛ, nifoowa kon ka nen tɔmbu
Isireliba ȳire nge gana. Na ñ maa bu suuru kuammɛ.
⁹Kon ben sikado Isakin b̄u turanu kɔsuku,
kpa n Isirelin s̄a yenu suriri,
kpa n Yeroboamun bandu sura ka takobi
n tu kpeerasia.

Amɔsu ka yāku kowo Amasia

¹⁰ Yera Amasia Betelin yāku kowo u Yeroboamu Isireliban sina boko gɔria u nɛɛ, wee Amɔsu u nun seesimɔ Isireliban suunu sɔɔ. Win gari yi u maa gerua mi, yi tɔmbu kpuro burisina. ¹¹ Domi u nɛɛ, wunɛ Yeroboamu, ba koo nun gowa tabu sɔɔ ka takobi.

Kpa bu Isireliba yoru mwɛeri ben tem di bu ka da mi n toma.

¹² Yen biruwa Amasia u na Amɔsun mi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn sɔɔ wunɛ, a doo Yudan tem gia, kpa a n wunen gari yi m̀ mi, a ka wa a n dimɔ. ¹³ Adama a ku maa Gusunɔn gari gere Beteli mi, domi ya s̄awa sina boko ka Isireliba kpuron s̄a yeru.

¹⁴ Ma Amɔsu u nùn wisa u nɛɛ, na ñ s̄a Gusunɔn sɔɔ. Na ñ maa Gusunɔn sɔɔ bɔɔ. Nɛ, yā kparowa. Sikamɔrewa † na ra yewe. ¹⁵ Yera Yinni Gusunɔ u man gɔsa sanam mɛ na yāanu kparamɔ. U man sɔɔwa u nɛɛ, n doo n win tɔmbu Isireliba win gari s̄. ¹⁶ Tɛ, a swaa dakio a Yinni Gusunɔn gari nɔ. Wunɛ Amasia, wunɛ wi a nɛɛ, n ku Isireliba Gusunɔn gari s̄.

¹⁷ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wunen kuru u koo sakararu ko wuu sɔɔ, kpa bu wunen bibu go tabu sɔɔ, kpa bu wunen gberu bɔnu ko, domi wunen tii kaa gbi tem tukumɔ mi n toma, mi ba koo ka Isireliba da bu yoru di.

Amɔsu u bireru wa win

kāsiru sɔɔ ta d̄a marum yiba

8 Wee ye Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔsi kāsini sɔɔ. Na d̄a marum wa bireru sɔɔ mɛ mu ye. ² Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Na nùn wisa na nɛɛ, d̄a maruma na wa mɛ mu ye.

Yera u maa man sɔɔwa u nɛɛ, saa ya tura u ka win tɔmbu Isireliba s̄eyasia. U ñ maa bu suuru kuammɛ.

³ U maa nɛɛ, yen t̄ɔ te, sina kpaarun womusu koo gɔsia nuku sankiranun womusu.

Kpa tɔn dabinun gonu nu n terie baama.

Kpa yam mu n maari s̄ɔ s̄ɔ.

Ba koo Isireliba s̄eyasia

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i swaa dakio bɛɛ be i s̄arobu dam d̄remɔ. Ma i bw̄ɛbw̄ɛbu kam koosiamɔ.

⁵ I m̀, domma suru kpaon t̄ɔ bakara koo kpe.

Kpa su wa su besen alikama d̄ra.

Domma t̄ɔ w̄ɛrarugira koo kpe,

kpa su wa su besen biranu wukia.

Sa ko sakaku kawa,

kpa su yen gobi sosi.

Sa ko kilo gɔsia su ka tɔmbu gbeni.

Kpa su doo s̄inu d̄ra.

⁶ Sa ko wɔnwɔndobu dwe ka gobi, kpa su s̄arobu ka baranun gobi kɔsina.

⁷ Nɛ, Yinni Gusunɔ, na b̄rua ka nen tiin ȳsiru na nɛɛ, na ñ bɛɛ Isireliba k̄sa ye i kua duarimɔ.

⁸ Bɛɛn tem mu koo ȳiri, kpa bɛɛ nen tɔmbu i n gɔɔ wooru s̄.

Tem mɛ kpuro mu koo kuke

kpa mu sure nge Egibitin daarun nim.

⁹ Yen t̄ɔ te, nɛ, Yinni Gusunɔ kon de s̄ɔ u du s̄ɔ sɔɔ gb̄ara

kpa yam mu t̄ira.

¹⁰ Kon bɛɛn t̄ɔ bakanu gɔsia nuku sankiranu, kpa bɛɛn womusu su n s̄a weeweenu.

Kpa bɛɛn baawure u saakiba doke u n wii pɔɔru pote nuku sankiranun s̄.

Kon de tɔmbu ba n nuki sankire tem mɛ sɔɔ nge be ba ben bii teereru bie.

T̄ɔ te, ta ko n s̄awa nɔni sw̄arugiru.

¹¹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nɛɛ, kon de ḡɔru tu du tem mɛ sɔɔ.

N ñ mɔ d̄ianun ḡɔru, n ñ maa mɔ nim nɔru.

Adama nen garin ḡɔru ka yin nim nɔruwa i ko i n mɔ.

¹² I ko i n yarinewa saa s̄ɔ ȳsan nɔm d̄waru gian di n ka da s̄ɔ duu yerɔ,

saa maa s̄ɔ ȳsan nɔm geu gian di n ka da s̄ɔ yari yerɔ,

i n bɔsu baama, i n kasu i nen gari nɔ.

Adama i ñ wasi i yi nɔ.

¹³ Saa ye sɔɔ, bɛɛn wɔndia burɔbu ka bɛɛn aluwaasi-ba ba koo gbi nim nɔrun saabu.

¹⁴ Be ba b̄rumɔ ka Samarigibun b̄nun ȳsiru ba m̀,

ka b̄u wi u w̄a Danuɔn w̄aru,

ñ kun mɛ ka s̄a te ba m̀ Beri Sebɔ,

be kpurowa kon de bu w̄ruku,

kpa bu kpana bu se.

Yinni Gusunɔ

u koo tɔmbu siri

9 Amɔsu, u Yinni Gusunɔ wa u ȳ s̄a yerun yāku yerɔ. Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, u s̄a yerun gbereba

soowo saa ben w̄llun di kpa tem mu diiri,

kpa bu w̄ruku bu tɔn be ba w̄a mi kpuron winu kɔ-suku.

Kpa wi, Yinni Gusunɔ u de bu be ba tie go tabu sɔɔ ka takobi.

Baa ben goo kun kp̄ɛ u kisira u doona.

² Baa bà n kukua gɔriɔ, win nɔmu ga koo bu yarama.

Baa bà n yɔɔwa w̄llɔ, u koo bu sarasiama.

³ Bà n da ba kukua guu te ba m̀ Kaamelin wii kpiiri, u koo bu kasu,

kpa u bu mwa.

Bà n numa nim w̄kun sɔɔwɔ,

u koo de waa baka yu bu dw̄ɛ migum.

⁴ Ben yibereba bà n maa bu yoru mwɛera,

† SIKAMɔRE - Ya s̄a d̄a t̄en binu ba ra di.

u koo de yiberε be, bu bu go ka takobi.
U ko n bu nɔni girariwa,
kpa u bu kɔsa kua, n ñ mɔ gea.

⁵ Ma Amosu u neε,
Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u tem baba,
ma mu kɔsikira.
Ma men tɔmbu kpuro ba ɔɔ wooru sɔ.
Mε kpuro mu kukumɔ,
ma mu suremɔ
nge Egibitin daa baka te ba mɔ Nilun nim.
⁶ U win wɔa yeru bana wɔllu,
ma u dera wɔlla kua tem girum kpeεru.
U nim wɔkun nim menna,
ma u mu yεka tem sɔɔ.
Win yɔsira Yinni Gusunɔ.

Taaregibun siribu

⁷ Yinni Gusunɔ u maa neε,
beε Isireliba, i ñ Etiopigibu kere nen nɔni sɔɔ.
Geema, na beε yara Egibitin tem di.
Adama na maa Filisitiba yara Kafitorin di.
Ma na maa Sirigibu yara Kirin di.
⁸ Wee, ne, Yinni Gusunɔ na Isireliban bandu nɔni
girari,
domi ta tora.
Kon tu kpeerasiawa handunia sɔɔ.
Adama n ñ mɔ Isireliba kpurowa kon kpeerasia.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
⁹ Wee, kon nen woodaba wε,
kpa n Isireliba sɔire
bwese tukunun suunu sɔɔ
nge mε ba ra dobi sɔire,

baa yen bin teeru ta kun ka wɔra.

¹⁰ Nen tɔn be ba durum mɔ,
ma ba gerumɔ ba mɔ,
na ñ bu nɔni swɔaru suremɔ,
ba koo be kpuro gowa tabu sɔɔ.

Isireliban tem koo wurama

nge yellu

¹¹ Tɔru gara sisi tε sɔɔ kon Dafidin bandu seeya
te ta sɔa nge yenu ge ga bansu kua.
Kon tu sɔmε, kpa tu se tu wurama nge yellu.
¹² Kpa bu wa bu Edɔmuban tem ka bwese tuku ni nu
raa man sɔamɔn tem mwa.
Ne, Yinni Gusunɔwa kon yeni ko.
¹³ Wee saa ya sisi yε sɔɔ bɔ n gɔ, n ñ tεmɔ bu ka
kpam duure.
Bɔ n resem duura, n ñ tεmɔ bu ka ye gama.
Baa ka guunu wɔllu resem ya koo kpiwa
ya n terie bu ka tam ko.
¹⁴ Kon nen tɔmbu Isireliba yakia yorun di.
Kpa bu wure bu wuu si su raa bansu kua seeya
bu sina mi.
Ba koo resemba duure,
kpa bu yen tam nɔ.
Ba koo dɔa gbaanu ko,
kpa bu yen marum di.
¹⁵ Kon den bu girawa n sire dim dim nge dɔa,
ba n wɔa ben temɔ mε na bu wε mi.
Goo kun maa bu wukamɔ mε sɔɔn di.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Abudiasi

Ba ñ yě sãa sãa sanam me Abudiasi wi, u win sɔmburu kua. Adama Yudaban temɔwa u Gusunɔn gari gerua Edɔmuban sɔ. Edɔmu be, ba sãawa Esaun bibun bweseru. Ba ra n Isireliba tusawa baa me sikado turowa ba mɔ. Ba yina Isireliba bu kpe ka ben temɔ sanam me ba wee Egibitin di. Yen biru, ba ra mam Isireliba wɔraa dewa bu ben yãnu gura. Yen sɔna Abudiasi u bu sɔɔwa ma ba koo ben toranun are wa. Domi Gusunɔ u koo bu siri.

Tire ten kpunaa

1. Sɛɛyasia bi Gusunɔ u koo Edɔmugibu ko, naasu 1n di sere naasu 5.
2. Yinni Gusunɔn siribun tɔru, naasu 6n di sere naasu 21.

1 Gari wee yi Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Abudiasi u gere Edɔmuban sɔ.
Yinni Gusunɔ u sɔmɔ gɔra bwese tukunun suunu sɔɔ u nɛɛ,
nu seewo nu Edɔmuba tabu wɔri.

Edɔmuba ba koo kam ko

² Yinni Gusunɔ u Edɔmuba sɔɔwa saa Abudiasin nɔnɔ di u nɛɛ,
bɛɛ Edɔmuba, kon bɛɛ ko bwese dam sarirugiru bwe-senu kpuro sɔɔ.

Tɔmbu kpuro ba koo bɛɛ gem.

³ Wee bɛɛn tii suabu bɛɛ nɔni wɔkua,
ma i sɔ kpee baaba sɔɔ
mì goo kun kpɛ u bɛɛ naa turi.

Ma i tii sɔɔmɔ i mɔ,
wara u koo sun sura minin di.

⁴ Yen sɔ, i n yě ma baa ñ n da sere mi gunɔ bakeru ta ten sokuru mɔ,
ñ kun me, i dua kperio i bɛɛn wãa yenu kua mi,
kon bɛɛ sarasiama.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁵ Gbenɔbu bà n na ba bɛɛ wɔri subaru sɔɔ wɔkuru,
ba koo bɛɛn yãnu gurawa.
Bà n bɛɛn resɛm gbea wɔri,
ba koo ye sɔriwa,
kpa bu bɛɛ fiiko deria.

⁶ Adama bɛɛ Esaun bibun bweseru,
yibereba ba koo bɛɛn arumani gura,
baa ka bɛɛn dukia ye ya berua.

⁷ Be i raa ka nɔnɔ tia sãa, ba koo bɛɛ tɔnu kandu kua,
kpa bu bɛɛ gira sere bɛɛn tem nɔnɔ bura yerɔ.
Be ba raa sãa bɛɛn nɔnɔba, ba koo bɛɛ dam dɔre.
Ka be i ra raa di sannu, ba koo bɛɛ yina beria.
Adama i ñ ye tubumɔ.

⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
nen mɔrun tɔru sɔɔ, kon bwisigibu kpeerasia Edɔmun tem sɔɔ,
kpa n laakarigibu go.

⁹ Bɛɛ Temagibu, bɛɛn tabu kowobu ba koo burisina kra bu be kpuro go.

Yèn sɔ ba koo Edɔmuba

sɛɛyasia

¹⁰ Bɛɛ Edɔmuba, wee i bɛɛn mero bisibu Yakɔbun bweseru mwɛɛra i go.

Yen sɔ, i ko i sekuru wa.

I ko i kam kowa sere ka baadommaɔ.

¹¹ Domi i wãa mi sanam me yibereba ba Isireliba tabu kamia

ma ba dua ben wusɔ.

Ma ba ben yãnu gura Yerusalemɔ ba tɛtɛ toosi.

Bɛɛn tii i sãa nge yibere be.

¹² Bɛɛ Edɔmuba, n ñ daa weene i bɛɛn mero bisibu Yudaba mɛri ka nuku dobu sanam me ba nɔni sɔɔre.

N ñ daa weene i nuku dobu ko

ñ kun me i bu wɔmɛ sanam me ba nuki sankire.

¹³ Bɛɛ Edɔmuba, n ñ daa weene i du nen tɔmbun wu-u

sanam me yibereba ba gu kpeerasia.

N ñ daa weene i gen bansu mɛri ka nuku dobu.

N ñ daa weene i gen dukia gura i tii koosi.

¹⁴ N ñ daa weene i yɔra swaa yinna yerɔ

i ben be ba duki mɔ mwɛɛri i go,

ñ kun me i bu mwa i yibereba nɔmu sɔndia nɔni swãa te sɔɔ.

¹⁵ Domi saa ya turuku kua

yè sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo bwesenu kpuro siri.

Saa ye sɔɔ, ba koo bɛɛ kua nge me i gabu kua.

Kɔsa ye i kua mi, ya koo wɔriwa bɛɛn wiru wɔlɔ.

Isireliba

ba koo Edɔmuba mɔru kɔsie

¹⁶ Bɛɛ Isireliba, i nen mɔru ye na ka bɛɛ sɛɛyasia nɔra

nen guu dɛɛrarun ɔllɔ.
 Mɛya bwese ni nu tie, nu ñ kpɛ nu ye nɔ nu kpe.
 Nu ko n ye nɔrumɔwa sere yu ka nu go
 kpa nu kpeera mam mam.

¹⁷ Saa ye sɔɔ, Siɔni koo maa ko nɛ Gusunɔn guu
 dɛɛraru.

Be ba yara tabun di Yakɔbun bweseru sɔɔ ba koo
 faaba wa mi,

kpa bu ben tem mwa be ba raa mu mwan nɔman di.

¹⁸ Yakɔbun bibun bweseru ka Yosefun bibun bwesera
 ko n sɔɔawa nge dɔɔ.

Ba koo Esaun bweseru dɔɔ mɛniwa nge yakasu.

Ba koo bu dɔɔ mɛniwa mam mam, ba ñ goo derimɔ
 mi.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Isireliba ba koo wure

bu be ba bu sikerenen tem mwa

¹⁹ Yuda be ba wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ba koo
 Edɔmuban tem mɛ mwa. Be ba wɔa wɔwɔɔ, ba koo
 Filisitiban tem ka Samarigim ka Efaraimugim mwa,
 kpa Benyamɛɛba bu maa Galadin tem mwa.

²⁰ Isireliban tabu kowo be ba raa kpikuru sua saa sɔɔ
 yɛsan nɔm geu gian di, ba koo Kananiban tem mwa
 sere n ka da Sarepataɔ. Yerusalemugii be ba maa
 kpikuru da Sefaradiɔ, ba koo wuu si su wɔa sɔɔ yɛsan
 nɔm dwaru gia mwa. ²¹ Ka nasarawa ba koo Siɔnin
 guuru ɔɔ. Min diya ba ko n Edɔmuba kpare.

Kpa Yinni Gusunɔ u n bandu dii!

Yonasi

Tɔn dabira ta Yonasin gari yɛ. Yonasi u n̄ ka Gusunɔn sɔmɔ goo weene. Domi Gusunɔ u n̄n sɔɔsi ma handuniagibu kpurowa u kɪ, n̄ n̄ m̄ Isireliba tɔna. Yen sɔna u n̄n gɔra u da u Ninifugibu waasu kua bu ka ḡru gɔsia. Adama Yonasi u yina. Domi Ninifugii be, ba s̄awa Isireliban yibere kpokoba. Adama Gusunɔ u n̄n tilasi kua u ka da.

Tire ten gari yi sun ḡru gɔsiabun arufaani s̄mɔm̄. Yesu u Yonasin gari yi sua u ka win seebu grin din gari tubusia, Mateu 12:38-42.

Tire ten kpunaa

1. Yonasin mem nɔɔbu sariru, wiru 1.
2. Yonasin kanaru, wiru 2.
3. Yonasin waasu Ninifuɔ, wiru 3.
4. Gusunɔn durom Ninifugibun s̄, wiru 4.

Yonasi u kookari kua u ka Gusunɔ duka suuri

1 S̄ɔɔ teeru, Yinni Gusunɔ u Yonasi, Amitain bii s̄ɔɔwa u n̄e, ²Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro bɔkɔ gen mi. Kpa a nɔɔgiru sua a bu gerusi. Domi ben nuku k̄suru ta banda sere ta man girari.

³Adama Yonasi u seewa u duka sua u Taasisin swaa wɔri, u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda. Ma u da Yafɔɔ u goo nimkuu dua. Ma u yen daabun gobi kɔsia. Nge m̄ya u ka Taasisin swaa wɔri wi ka tɔn be ba dɔ Taasisi mi sannu u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda.

⁴Adama Yinni Gusunɔ u dera woo bɔkɔ ga seewa nim w̄ku gen mi. Ma n s̄are goo ge, ga koo nim di-ira. ⁵Be ba goo ge tɛmamɔ, ba berum soora. Ma ben baawure u win b̄u soku. Ma ba goo gen sɔmunu kawa ba sure nim w̄kuɔ gen bunum mu ka kaara. Adama Yonasi u da u kp̄i u d̄o mam mam sere goo gen sɔɔwa. ⁶Ma goo gen tɛmɔ tɔnwero u susi u Yonasi yamia u n̄n bikia u n̄e, mban s̄na a d̄o. A seewo a wunen b̄u soku. Sɔɔkudo u koo sun yaaya kpa sa kun kam kue.

⁷Ma ba geruna ba n̄e, i na su tubu tubu ko kpa su ka gia win s̄ k̄sa yeni ya sun deema.

Yera ba tubu tubu ye kua. Ma ya Yonasi di. ⁸Yera ba n̄n bikia ba n̄e, a sun s̄ɔɔwa wi u sun k̄sa yeni kparemɔ. Man diya a wee. Amɔna wunen ȳsiru. Bwese terà a s̄a. Sɔmbu teren s̄na a w̄a mini.

⁹Ma Yonasi u bu wisa u n̄e, na s̄awa Heberu. Yinni Gusunɔwa na ra s̄a wi u w̄llu ka tem ka nim w̄ku taka kua.

¹⁰Yera tɔn be, ba nanda ye ba gia ma Yonasi u Yinni Gusunɔ duka suurimɔwa domi win tii u bu s̄ɔɔwa m̄e. Ma ba n̄n bikia ba n̄e, mban s̄na a kua m̄e. Amɔna sa ko nun kua nim m̄e, mu ka kpuna.

N deema nim m̄e, mu seemɔ mu dɔɔwa. ¹²Ma u bu wisa u n̄e, i man suo i kp̄e nim w̄ku ge s̄ɔɔ. Saa yera

nim m̄e, mu koo mari. Domi na ȳ ma nen s̄na woo bɔkɔ geni ga seewa.

¹³Ka m̄e, goo tɛmɔ be, ba seewa ba hania m̄ bu ka turi nim men goorɔ. Adama ba kpuna. Domi nim m̄e, mu seewawa. ¹⁴Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba n̄e, Yinni Gusunɔ, a ku sun kpeerasia tɔnu winin w̄arun s̄. A ku sun wi u kun sun ḡanu kuen yem s̄bi. Domi a ra kowa ye a k̄i.

¹⁵Yera ba Yonasi sua ba kp̄e nim w̄ku ge s̄ɔɔ. Saa yera ga kpuna s̄e. ¹⁶Yera tɔn be, ba Yinni Gusunɔ nasia, ba n̄n ȳkuru kua. Ma ba nɔɔ m̄w̄eru kua ma wiya ba koo s̄a.

Yonasin kanaru

sw̄an nukurɔ

2 Yinni Gusunɔ u dera sw̄a baka ya Yonasi m̄e. Ma u kua w̄kuru ita ka s̄ɔɔ s̄ɔɔ ita sw̄a yen nukurɔ. ²Sw̄a yen nukurun diya Yonasi u Gusunɔ win Yinni kana. ³U n̄e,

Yinni Gusunɔ, sanam m̄e na w̄a nuku sankiraru s̄ɔɔ, na nun nɔɔgiru sue, ma a man wisa.

Saa gɔribun w̄a yerun di na nun soka.

Ma a nen nɔɔ nua.

⁴Wee a man kp̄e sere nim w̄kun s̄ɔɔwa.

Ma nim man m̄e.

Nim kurenu kpuro man taare.

⁵Na raa tii s̄ɔɔwa na m̄, wee a man gira wunen wuswaan di,

na da sere mi n toma.

Adama wee t̄e, kon maa wunen s̄a yee d̄eraru wa.

⁶Nim man m̄e sere na k̄i n gbi.

Mu man wukiri, ma yaka si su w̄a men s̄ɔɔwa su man t̄ekusi sere wirɔ.

⁷Na numa na da sere guunun kp̄ekp̄ekuɔ, ma tem s̄ɔɔwa gamboba ba man kenusi dim dim.

Adama Gusunƙo nen Yinni, a man yara min di wasiru.

⁸ Sanam me na kom yaa bia
na wune Yinni Gusunƙo yaaya,
ma a nen kanaru nua wunen sãa yee dɛɛrarun mi.
⁹ Be ba bũnu sãamƙo, ba ñ maa wunen durom wasi.

¹⁰ Adama ne, kon nun yãkuru kua.

Kon nun siara,
kpa n nen ƙƙ mweeru yibia.

Yinni Gusunƙo, wuna a ra man faaba ko.

¹¹ Saa yera Yinni Gusunƙo u swãa ye sãƙwa u nee, yu doo yu Yonasi sia kasao. Ma swãa ye, ya da kasao ya Yonasi sia.

Yonasi u waasu m̀ Ninifu

3 Yinni Gusunƙo u kƙam Yonasi sãƙwa u nee,
² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro gen mi.
Kƙa a gari yi gere yi kon nun sã.

³ Ma Yonasi u seewa u da Ninifu nge me Yinni Gusunƙo u gerua. N deema Ninifu sãawa wuu ƙƙa gè sƙa ba koo sã sã ita bu sere gen gooru wa. ⁴ Ye Yonasi u tura mi, u sã tã giriru, u ƙƙagiru sue u gerumƙo u m̀, sã weerun biru, Ninifu ya koo kpe. ⁵ Ma Ninifugibu ba Gusunƙo naane kua. Ba ƙƙa ƙƙa kpara, ba saakiba sebua nuku sankiranun sã saa damgibun di n ka da bwɛɛbwɛɛb. ⁶ Ye Ninifun sina boko u gari yi nua ma u seewa saa win sina kitarun di u win yaberu pota. Ma u saaki sebua, u tii torom wisi wirƙo nuku sankiranun sã. ⁷ Ma u kpara Ninifu u nee, sina boko ka win sina asakƙbu ba wooda yara ba nee, saa tãnu sere ka yaa sabenƙo, bu ku gãanu di, bu ku maa nim ƙ. ⁸ Kƙa tãmbu kƙuro ka yaa sabenƙo, bu saakiba sebe nuku sankiranun sã. Kƙa bu Gusunƙo ƙƙagiru sue ka dam bu nùn kana, kƙa bu ben kom kãsum deri ka ben daa ƙƙaƙya ye ba ra raa ko. ⁹ Sƙakudo Gusunƙo u koo gãru gƙsia kƙa win mƙru yu sure u kun maa sun kam koosie.

¹⁰ Ye Gusunƙo u wa ma Ninifugibu ba gãru gƙsia, ba ben daa kãsa deri, yera u win himba gƙsia. Ma u ñ maa bu kãsa ye kue ye u raa gãru doke u bu kua.

Yonasin mƙru

Gusunƙo durom sã

4 Yera Yonasin mƙru seewa gãa ni Gusunƙo u Ninifugibu kuan sã. ² Ma u Yinni Gusunƙo sãƙwa u nee, Yinni Gusunƙo, yeniban beruma na m̀ sanam me na wãa nen temƙo. Yen sãna na duka yakura fuuku na ƙƙa Taasisi. Na yɛ ma a sãawa wƙwƙndugii, a maa suuru mƙ. Wunen kãru ta kƙa. A ra tãnu kãsa wãari ye a raa gãru doke a nùn kua. ³ Tɛ, a de n gbi, domi n buram bo n gbi ye ko na n ka wãa.

⁴ Yinni Gusunƙo u nee, a ñ gem mƙ Yonasi, a ka mƙru yenin bweseru ko.

⁵ Yera Yonasi u yarima Ninifu yen min di u da u wãa yen sãƙ yari yeru gia, u kuru gira mi. Miya u mara u wa ye ya koo wuu ge deema. ⁶ Ma Yinni Gusunƙo u dãa kiku gagu kƙisia ga Yonasi gunum kere, gu ka nùn saaru kua, kƙa win bwɛra yu kƙuna. Yera n Yonasi dore too too. ⁷ Adama sisiru bururu, Gusunƙo u maa dera ƙƙaƙru gara na ta dãa te di. Ma ta gbera.

⁸ Sanam me sãƙ yara, u dera woo sum ga na saa sãƙ yari yerun di. Ma sãƙ wi, u Yonasi so wirƙo sere u wasikira. Ma u nee, n buram bo u gbi ye u ko n ka maa wãa.

⁹ Yera Gusunƙo u nùn sãƙwa u nee, a ñ gem mƙ a ka mƙru ko dãa kiku gen sã.

Ma Yonasi u nee, na gem mƙ n ka mƙru ko too too sere n gƙƙa kana.

¹⁰ Ma Yinni Gusunƙo u wisa u nee, a ñ sãmburu garu kue dãa ten sã. N ñ wune a tu kƙisia. Wee ta kƙɛa wãku teeru, ma ta gu wãku kƙaaru. Ka me, wee a tu wƙwƙndu kuamme. ¹¹ Ninifu wuu ƙƙa gen tãmbu ba sãawa tãmbu ƙƙaƙun suba wunaa teeru (120.000), ba ñ maa gea ka kãsan wunano yɛ. Yera a ñ kã n be ka ben yaa sabe dabinu wƙwƙndu kua?

Misee

Misee ka Esai, waati tia ba ben gari gerua. Miseen tireru sɔɔ, u Isireliba ka Yudaba gerusi yèn sɔ weesu ka naane sariru ka karanabu ka dam dɔrebu ka sere daa bɔɔɔɔya ya wãa ben suunu sɔɔ. Gobigibun arumani kun bu tura sere ba maa sãarobu ka tɔn kurɔbu giramɔ ba bu ben yenusu wɔrarimɔ. Ben wirugibu ba nɔm biran kɛnu mwaamɔ. Ben yãku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba tɔmbu gobi mwaarimɔ bu sere ben sɔmburu ko. Durum yeniba kpuron sɔna Misee u bu gerusi. Yen biru, u bu sɔɔwa ma Gusunɔn durom mu kpã. Yen sɔ, bu de bu gɔru gɔsia kpa bu wurama Yinni Gusunɔn mi. Meya u maa sãarobu dam kɛmɔ bu ka ben tii Gusunɔn wɛ. Yinni Gusunɔn u ra kpuro ko dee dee. Yen sɔna n n̄ koorɔ u kun kɔsan kowobu sɛɛyasie. Sɔɔ teeru u koo win tɔmbu yakia u bu yara sekurun di. Kpa u de bɔri yendu ka gem mu n wãa ben suunu sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu ka ben sɛɛyasiabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Yinni Gusunɔn durom, wiru 4n di sere wiru 5.
3. Yinni Gusunɔn u koo win tɔmbu siri, wiru 6:1n di sere wiru 7:7.
4. Gusunɔn n̄ mweɛ duronu, wiru 7:8-20.

1 Yudaban sina boko Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ben waati sɔɔra Yinni Gusunɔn u Misee Mɔresetigii sɔɔwa ye ya koo Samari ka Yerusalemu deema.

Yinni Gusunɔn

u win tɔmbu taare wɛ

² Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio.
Bɛɛ handuniagibu, i swaa tem kpɔiyɔ i n̄.
Yinni Gusunɔn u koo na saa win wãa yee dɛɛrarun di u bɛɛ taare wɛ.

³ Wee u yarim wee saa win wãa yee ten min di, u sɔimɔ guunun wɔllɔ.

⁴ Û n nu taara, nu ra numwa.
Kpa wɔwi yi n yandamɔ nge gum yarum n̄ kun mɛ nge nim mɛ mu saram wee gungunun di.

⁵ Isireliba Yakɔbun bibun toranun sɔna yeni kpuro ya koora.
Wara u Isireliba dam kã bu ka Gusunɔn seesi.
Ben wuu maro Samariwa.

Wara u Yudaba suremɔ bũu sãaru sɔɔ.
Ben wuu maro Yerusalemuwa.

⁶ Yinni Gusunɔn u nɛɛ, yenibara ya koo de Samariyu ko bansu
kpa bu resɛm duure mi.

U koo yen ganin kpenu sure sere wɔwan sɔɔɔɔ.
Kpa bu yen kpɛɛkpɛɛku wa.

⁷ Ba koo yen bwãarokunu kpuro kɔsuku.
Kɛɛ ni ba raa wa, ba koo nu dɔɔ meni.
U koo de bu yen bũnun sãa yãnu kpuro gura.
Domi sakara gobiya † ba ka nu dwa.

Tɛ, tɔn tukobu ba koo nu gura bu ka sãaru ko.

† sakara gobi - Ben bũu sãaru sɔɔ ba ra sakararu ko ka kurɔ be ba ra n wãa ben bũu diru mi. Sakara gobi yira ba ka dii te bana.

Wahala ya Yerusalemu deema

⁸ Nɛ Misee kon weeweenu ko n swĩ.

Kon sɔ tereru, ka naa dirisu.
Kon wuri ko nge gbeeku bɔɔ.

Kpa n swĩ nge taataaru.

⁹ Samarin nɔni swãa te ya wa sere ta Yudaba girari, ta n̄ kpeemɔ.

Wee ta tunuma sere Yerusalemu nen tɔmbun wuun kɔnɔnɔnɔ.

¹⁰ I ku ye kpara Gatic.

I ku maa swĩ Akoɔ.

I bindio tua sɔɔ nuku sankiranun sɔ Beti Leafarɔɔ.

¹¹ Wee bɛɛ Safirigibu ba koo bɛɛ yoru mweɛri, kpa i n wãa tereru ka sekuru sɔɔ.

Sananigibu ba n̄ kãkɔ bu yari ben wuun di.

Betisalegibun weeweenu dera ba n̄ wãa yeru mɔ.

¹² Marɔtigibu ba diirimɔ ben alafian sɔ.

Nɔni swãa te, ta weewa Yinni Gusunɔn min di.

Ta maa Yerusalemun gbãra kɔnɔn girari.

¹³ Bɛɛ Lakisigibu i bɛɛn kɛkɛ yi dumi gawe sɔɔru kowo.
Domi i Isireliban daa kɔsa saarimɔ.

Ma i dera Yerusalemgibu ba man seesi.

¹⁴ Yen sɔna i ko tɛ karana ka Mɔreseti Gatigibu.
Akisibugiba kun maa Isireliban sinambu somiru wee.

¹⁵ Bɛɛ Maresagibu, Yinni Gusunɔn u koo kpam bɛɛ yibɛɛ kpao nɔmu sɔndia.

Isireliban sina yiikogibu ba koo da bu kuke kpee te ba m̄ Adulamɔ.

¹⁶ Bɛɛ Yerusalemgibu, i bɛɛn seri kɔnɔn i wii kparanu yi nuku sankiranun sɔ.

I swĩiyɔ bɛɛn bii be i kɔn sɔ.

Wee ba koo bu mweɛri bu ka da tem tukumɔ.

Be ba tumbu dam dɔremɔ

2 Bɔ̄ruroba be ba ra n kɔ̄sa bwisikumɔ wɔ̄kuru mi ba kp̄i.

Bà n seewa buru buru kpa bu ye ko yèn s̄s̄ ba yen dam mɔ.

² Bà n goon gberu binɛ kua, kpa bu tu mwa.

Bà n goon diru binɛ kua, kpa bu tu mwa.

Ba ra yēro ka win yɛnugibu dam dɔrewa kpa bu du bu ben dukia kpuro gura.

³ Yen s̄s̄na Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee na kɔ̄san s̄s̄ru mɔ tɔn ben s̄s̄.

Ba ñ maa kp̄ɛ bu ye duka suuri.

Mɛya ba ñ maa kp̄ɛ bu s̄s̄ ba n w̄iru ȳɔ̄rasie dam dam.

Domi t̄ɔ̄ te ta wee mi, t̄ɔ̄ kɔ̄sura.

⁴ Yen t̄ɔ̄ te, ba koo gɔ̄ wura yeni ko bu nɛɛ, wee! Ba bu gura kpuro mam mam.

Ben tumbu ba ñ maa tem mɔ.

Ba bu gira ben gbean di.

Ba ye bɔ̄nu kua ben tii tiine s̄s̄.

Mban s̄s̄na ba bu gura nge mɛ.

⁵ Adama saa gaa sisi yè s̄s̄ ben goo kun maa tem wasi

Yinni Gusunɔn tumbu bà n tem bɔ̄nu mɔ.

Gabu ba Gusunɔn s̄s̄mɔ

Miseen gari siki

⁶ Ben gaba ba seewa ba Misee s̄s̄wa ba nɛɛ, a ku maa gari suni a n mɔ, kɔ̄sa ye, ya weewa kam kam.

⁷ Ba Isireliban bweseru bɔ̄rusiwa?

Yinni Gusunɔ u suuru kpanawa?

Nge mɛya u ra raa sun kue?

Adama Misee bu wisa u nɛɛ, gari doriya na gerumɔ be ba kom gem mɔn s̄s̄.

⁸ Adama bɛɛya Yinni Gusunɔ u s̄s̄mɔ u mɔ, i kua win tumbun yiberɛba.

I tumbu s̄ɛre be ba wee tabu gberun di i ben ȳanu potira.

⁹ I ben kurɔbu gira saa yenu si ba k̄in min di, ma i dera ben biba kun maa girima wasi sere ka baadomɔmɔ yè na raa bu w̄ɛ.

¹⁰ I seewo i doona, i ñ maa bɔ̄ri yendu wasi tem mɛ s̄s̄.

Wahala baka ya bɛɛ mara bɛɛn mɛm nɔ̄kɔ̄bu sarirun s̄s̄.

¹¹ Domi Gusunɔn s̄s̄mɔ benin bwesera i ra k̄ã be ba ra bɛɛ weesu kue bu nɛɛ, i ko i tam wa i nɔ, yen tam bɔ̄kɔ̄m mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireli be ba tie menna

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Isireliba, Yakɔ̄bun bweseru,

kon bɛɛ be i tie kpuro menna.

Kon bɛɛ menna nge ȳãnu ḡɔ̄ teu s̄s̄.

Kpa i n w̄ã sannu nge ȳãnu kpara yerɔ.

Bɛɛn tem mu koo tumbu yibu.

¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ bɛɛn sina boko,

nɛna na bɛɛ kpare.

Kon na n bɛɛ swaa gbiiye.

Nɛna kon bɛɛ swaa kɛnia i ka yakiara.

I ko i swaa ḡã kpa i yari min di.

Misee u Isireliban wirugibu

kirɔ mɔ

3 Bɛɛ Isireliba Yakɔ̄bun bweserun wirugiba na ka ȳã.

N ñ bɛɛya n weenɛ i n woodaba ȳɛ?

² Adama wee i ñ gea k̄i,

kɔ̄sa i k̄i.

I ra tumbu ben ḡãnu kpuro mwaariwa.

Kpa i bu ȳsu tereru.

³ I ra bu diwa mam mam nge yaa ye ba koka ba kukunu kɔ̄suka,

ma ba ye bɔ̄tira ba doke wekerɔ.

⁴ Yen s̄s̄na ñ n Yinni Gusunɔ kana u bɛɛ somi, u ñ bɛɛ wisimɔ.

U koo bɛɛ biru kisiwa kɔ̄sa ye i kua min s̄s̄.

Gusunɔn s̄s̄mɔ

be ba Isireliba nɔ̄ni w̄kumɔ

⁵ Misee u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ s̄s̄mɔ be ba win tumbu nɔ̄ni w̄kumɔn s̄s̄. U nɛɛ,

bà n bu ḡãnu nɔ̄ dokea, ba ra nɛɛwa, bɔ̄ri yenda wee.

Bà kun maa bu ḡãnu w̄ɛ, kpa bu nɛɛ, tabu sisi.

⁶ Yen s̄s̄, ba ñ maa yam wasi.

Ba ñ maa win gari mɔ.

Yam w̄kura koo ka bu sikerena.

Ba ñ maa ḡãnu wasi.

⁷ S̄mɔ be, ba koo ben wuswaa wukiriwa sekurun s̄s̄.

Domi Yinni Gusunɔ u ñ bu wisimɔ.

⁸ Adama nɛ Misee, kon na n dam yibawa.

Domi Yinni Gusunɔ u man win Hunde w̄ɛ.

Na gem ka wɔ̄rugɔ̄ru sebua.

Ma na Isireliba, be Yakɔ̄bun bweseru ben mɛm nɔ̄kɔ̄bu sariru s̄s̄mɔ.

Yerusalemu koo ko bansu

⁹ Bɛɛ Isireliba Yakɔ̄bun bweserun wirugibu, i swaa dakio i nɔ.

I ku ra gem k̄ã.

I ra mu gɔ̄siewa kɔ̄sa.

¹⁰ Wee i tumbu goomɔ,

i ben dukia suamɔ i ka Yerusalemu banimɔ.

¹¹ Ma i nɔm biran kɛnu mwaamɔ i sere siri.
Yǎku kowobu ba ra gina tɔmbu gobi mwaariwa bu
sere wooda sɔɔsi,
kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu gobi mwa bu sere win gari
gere.

Kpa ba n sere mɔ ba sǎawa Gusunɔn tɔmbu.
Gǎanu kun bu deemamɔ yɛn sɔ u ka bu wǎa.
¹² Tɛ, bɛɛn sɔ, ba koo Siɔni kɛra nge gbee te ba wuka.
Kpa Yerusalemu yu ko bansu.
Kpa guu te ta wǎa sǎa yerɔ tu kikisu kpi.

Yerusalemu ya ko n wǎa

bɔri yendu sɔɔ

4 Saa gaa sisi yɛ sɔɔ guu tɛn mi Yinni Gusunɔn sǎa
yera raa gire,
ta koo guu ni nu tie bɛɛɛ kera.
Kpa bwese dabinu nu na mi,
² nu nɛɛ, i na su da Yerusalemu Yinni Gusunɔn guuru
mi Isireliba ba ra nɔn sǎ,
kpa u sun win swɛɛ sɔɔsi su sɔ yɛ sɔɔ.
Min diya u koo win wooda yara kpa u gari geruma.
³ U koo bwese dabinu siri,
ni nu dam mɔ nu na tontonden di.
Kpa bwese ni, nu nin takobiba bɔɔri nu ka tebonu
seku.
Mɛya nu koo nin yaasi bɔɔri nu woba so.
Bweseru gara kun garu seesimɔ.
Ba ñ maa tabun gari mɔ ben suunu sɔɔ.
⁴ Baawure u ko n wǎa win gberu kpaanɔ bɔri yendu
sɔɔ.
Goo kun maa nɔn nandasiamɔ.
Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.
⁵ Bweseru baatere ta ra kǎwa tu ten bɔu mem
nɔɔwa.
Adama bɛɛɛ, Gusunɔ bɛɛɛn Yinniwa sa ko mem
nɔɔwa sere ka baadommaɔ.

Yinni Gusunɔwa u sǎa sunɔ

Yerusalemu

⁶ Tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon be ba mɛɛra kua mɛnna,
kpa n be ba kpikuru sua sokusiamɔ,
be, be na raa nɔni sɔɔwa mi.
⁷ Kon be ba mɛɛra kua mi mɛnna.
Kpa be, ba n sǎa nen tɔmbun sukum mɛ mu tie.
Kpa n be, be ba raa kpikuru sua mi ko bwese
damguru.
Kpa nɛ, Yinni Gusunɔ na n sǎa ben sunɔ Siɔni sere
ka baadommaɔ.
⁸ Wunɛ Yerusalemun guuru,
wunɛ wi a sǎa nge wuu kɔsɔbun diru,
a tɔmbu kɔsu,
kaa maa wunen bɛɛɛ wa nge yellu.
Domi Yerusalemu ya koo kpaam ko Isireliban wuu
maro.

Yerusalemugibun nɔni

swǎaru ka ben yakiabu

⁹ Mban sɔna i kuuki mɔ bɛɛ Yerusalemugibu.
Mban sɔna i tii tɛbirimɔ nge tɔn kurɔ wi kɔ u ma.
Mana bɛɛn sunɔ u wǎa.
Mana bɛɛn bwisi kɛɔbu ba da.
¹⁰ Bɛɛ Yerusalemugibu, i wuri koowo
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɔ u ma.
Domi tɛ, i ko i yari Yerusalemun di.
Kpa i da i n wǎa yakasɔ.
Ba koo ka bɛɛ da sere Babiloniɔ.
Adama Yinni Gusunɔ u koo ra bɛɛ yakiama min di.
Kpa u bɛɛ wɔra bɛɛn yiberɛban nɔman di.
¹¹ Tɛ, bwese dabinu nu mɛnnamɔ nu ka bɛɛ seesi.
Nu mɔ, su de ben wuu Yerusalemu ye, yu bɛɛɛ bia,
yu ko bansu.
Kpa sa n su mɛɛra.
¹² Adama tɔn be, ba ñ yɛ himba ye Yinni Gusunɔ u yi
win tɔmbun sɔ.
Ba ñ win bwisikunu yɛ.
U kɔ u bu menna nge alikama ye ba suba mi ba ra ye
so.
¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Yerusalemugibu, i seewo i bɛɛn yiberɛba so nge
alikama.
Kon de i n dam mɔ nge ketɛn kɔba ye ya dam mɔ nge
sisu.
Ma yen naa konnu nu dam mɔ nge sii gandu.
I ko i bwese dabinu munkuwa.
Kpa i ben arumani gea mwa i nɛ Gusunɔ tem kpuron
Yinni yiiya.
¹⁴ Adama bɛɛ Yerusalemugibu,
i bɛɛn tabu kowobu mɛnnama.
Wee ba bɛɛ tarusi.
Ma ba bɛɛn sina boko soomɔ baanɔ ka bokunu.

Faaba kowo koo yariwa

Betelehemun di

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wunɛ Betelehemu, Efaratagibun wuu,
wuna a piiburu bo Yudan wusu sɔɔ.
Adama wunen min diya kparo koo yari
wi u koo nen tɔmbu Isireliba kpara.
U wǎawa saa yee yellun di.
² Adama ko na n gina nen tɔn be deriwa ben
yiberɛban nɔma sɔɔ
sere kurɔ wi u koo kparo wi ma, u ka ma.
Be ba kpikuru da, ba koo gɔsirama bu Isireli be ba tie
deema.
³ Kpa kparo wi na bɛɛ nɔɔ mɛɛɛru kua mi,
u bɛɛ nen tɔmbu mɛnna u kpara mam mam
ka nɛ, Yinni Gusunɔn dam ka nen yiiko.
Win tɔmbu ba ko n wǎa bɔri yendu sɔɔ.
Kpa u yɔsiru yari handunian goonu nɛɛ ye sɔɔ.

4 Wiya u koo ka bɔri yendu na.
Asirigibu bà n na, ba besen tem wɔri
ba dua sere besen sina kpaarɔ,
sa ko besen kparɔ be ba dam bo seeya bu bu wɔri.
5 Ben tabu yānun sɔ,
ba koo Asirigibu ka Nimurodugii be taare,
kpa bu sun wɔra Asirigibu bà n besen tem wɔrima.

Isireli be ba wāa

bwese ni nu tien suunu sɔɔ

6 Isireli be ba tiara ba ko n wāa tɔn dabinun suunu
sɔɔ nge kako arufaanigiru
te Yinni Gusunɔ u dera ta wɔruma,
n̄ kun mɛ nge gura ye ya nɛmɔ tɛɛru,
ya n̄ gāanu yīiyɔ tɔnun min di.
7 Isireli be ba tiara ba ko n wāa tɔmbun suunu sɔɔ,
kpa ba n dam mɔ nge gbee sunɔ ge ga wāa gbeeku
yɛɛn suunu sɔɔ,
n̄ kun mɛ yāa gɔɔ sɔɔ.
Mi ga dua kpuro, ga ra yaa kasukuwa gu mwe.
Goo kun maa kpɛ u gu mwaari.
8 Isireliba, i seewo i bɛɛn yibereba wɔri.
Kpa i bu go mam mam.

Yinni Gusunɔ

u ye ba gballi wuna

9 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon bɛɛn dumi ka bɛɛn tabu
kekeba kpeerasia.
10 Kpa n bɛɛn wusu kam koosia.
Kpa n bɛɛn gbāranu suriri.
11 Kon bɛɛn dobo dobogibu go.
I n̄ maa ben dobo dobo wasi bɛɛn suunu sɔɔ.
12 Kon bwāarokunu ka kpee ni i gira kɔsuku.
I n̄ maa nu sāmɔ.
13 Kon būu wi ba m̄ Asitaaten sāa yerun dānu
wukiri.
Kpa n bɛɛn wusu kɔsuku.
14 Nɛn mɔru koo se,
kpa n nɛn dam sɔɔsi bwese ni nu n̄ man mɛm
nɔɔwammen mi.

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

taare wɛɛmɔ

6 I swaa dakio ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na
nɛɛ,
Isireliba, i seewo
i ka tii yina guunu ka gungunun wuswaɔɔ.
2 Bɛɛ guunu, i swaa dakio.
Bɛɛ tem kpɛɛkpɛɛku damginu,
nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛn tɔmbu taare wɛɛmɔ.
Na kī n bu siribu soku.
3 Bɛɛ Isireliba, bɛɛ nɛn tɔmbu, kɔsa mba na bɛɛ kua.

Ma sɔɔra na dera i wasira.

I man wisio.

4 I man taare wɛɛmɔ yɛn sɔ na bɛɛ Isireliba yara saa
Egibitin di?

N̄ kun mɛ yɛn sɔ na bɛɛ yara saa yorun di?

N̄ kun mɛ yɛn sɔ na bɛɛ kparɔ beni gɔriama, Mɔwisi
ka Aroni ka Mariamu?

5 Bɛɛ nɛn tɔmbu, i yaayo kɔsa ye Balaki Mɔabun sina
boko u bwisika u bɛɛ kua.

I maa yaayo ye Balamu Beorin bii u n̄n wisa.

Na bɛɛ yɔsiri bɛɛn sanum sɔɔ saa Sitimun di sere
Giligaliɔ.

Ma i nɛn durom wa mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na bɛɛ kua.

Ye Yinni Gusunɔ u tɔmbu

bikiamɔ

6 Kɛɛ terà kon ka Yinni Gusunɔ wi, wi u kpuro kere
daawa

n̄a n dɔɔ win sāa yerɔ.

Kɛɛ terà ko na n neni n ka n̄n yiira.

Naa wɔɔ tiagia kon ka n̄n yāku dɔɔ mwaararugiru
kua?

7 Yinni Gusunɔ u yāa kinɛ dabi dabinun bukata mɔ?

Gum kotosun bukatawa u mɔ?

Nɛn bii gbiiikoowa kon n̄n wɛ u sere man nɛn toranu
suuru kua?

8 Aawo, Yinni Gusunɔ u tɔmbu gea sɔɔsi ye u ra kã.

Ye u bu kanamɔ bu ko,

yera bu ben berusebu wɛ ye n sāa begia.

Kpa bu bu kīru sɔɔsi.

Kpa bu wi, Gusunɔ ben Yinni swīi ka tii kawabu.

Yinni Gusunɔ u ra gbɛnɔbu

ka daa bɔɔbɔyagibu sɛɛyasie

9 Yinni Gusunɔ u ka Yerusalemugibu yā.

Wi u bwisi mɔ, u koo n̄n nasia.

Bɛɛ Yudaba, i de nɛn siribu bu bɛɛ yeeri.

10 Kon wura tɔn kɔso u dukia gure win dirɔ ka gbɛna?

Kpa u n sakaku mɔ ge na n̄ kī?

11 I tamaa wi u kilo weesugia mɔ u dɛere?

12 Wee bɛɛn gobigibu ba tɔmbu dam dɔremɔ,
ba ra n weesu m̄.

Kpa ba n gabu nɔni wɔkumɔ ka ben gari.

13 Tɛ, na sɔɔru kpa n ka bɛɛ sɛsuku bɛɛn durum sɔ,
kpa i kam ko.

14 I ko i di, adama i n̄ debumɔ.

I ko i nɔɔguru sua gɔɔrun sɔ.

Mɛya n n̄ koorɔ i gāanu bere.

I n maa gāanu berua, taba kon ka ye kam koosia.

15 I ko i duure, adama i n̄ gɛɛmɔ.

I ko i olifi gama,

adama i n̄ wasi i yen gum sawa.

I ko i resɛm tam wīa,

adama i n̄ wasi i mu nɔ.

¹⁶ Domi i sina boko Omirin daa kōsa saarimɔ ka sere maa Akabugia.
I ben daa saarimɔwa mam mam.
Yen sōna kon de bēen wuu gu ko bansu.
Kpa n de bu bēe yēe.
I ko i sekuru wa bēe kpuro nge mē nen tumbu ba ra wa.

Misee u weeweenu m̀

7 Misee u nēe,
wee na wɔnwɔndu soore nge wi u dāa binu kunɔnu m̀.
Ma u ñ gāanu wa u di.
U ñ maa resem yeba wa ye win g̃ru ga kī u di.
² Domi tem mē sɔɔ, goo sari wi u Gusunɔ mēm nɔɔwammē.
Goo kun m̀ dee dee.
Be kpuro ba bwisikumɔwa bu tumbu go.
Ma ba sākirianammē.
³ Ba kōsan kobun yēru m̀.
Ma sinambu ka siri kowobu ba tumbu nɔm biram kēnu mwaarimɔ.
Ben damgibu ba ben bine sōɔsimɔ.
Ma be kpuro ba nɔɔ tia sāa bu ka ko ye ba kī.
⁴ Ben wi u sanɔ bo, u sāawa nge sāka.
Ben wi u dēere, u awīi kōsi kere.
Yen sō tē, tōɔ te Gusunɔn sɔmɔbu ba bu nɔɔsia tē sɔɔ ba koo bu sēyasia ta tunuma.
Wee ba burisine kɔ nuku sankiranun sō.
⁵ Yen sō, a ku wunen berusebu naane ko.
A de a wunen yara nene wunen tiin kurɔn wuswaɔɔ.
⁶ Domi bii u ra win tundo wɔmē,
kpa bii wɔndia u win mero seesi,
kpa bigii kurɔ u win dwaa mero seesi.
Baawure u ra n win yibere mɔwa win tiin yenu sɔɔ.
⁷ Adama nē, Yinni Gusunɔwa ko na n mēera.
Wiya ko na n naane sāa.
Domi u ra man faaba ko.
Wiya u koo man wisi.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba faaba ko

⁸ Bēe be i sāa besen yibereba,
i ku yēe ye ya sun deeman sō.
Baa sà n wɔruma, sa ko se.
Sà n maa wāa yam wōkuru sɔɔ,
Yinni Gusunɔwa u ko n sāa besen yam bururam.
⁹ Sa ko Yinni Gusunɔn mɔru sɔbe,

domi sa nùn tora.
Adama saa gaa sisi yè sɔɔ u koo ka sun yina,
kpa u sun gem wē.
U koo ka sun na yam bururam sɔɔ
kpa u sun durom kua.
¹⁰ Besen yibereba ba koo ye wa.
Saa ye sɔɔra ba koo sekuru wa,
be, be ba ra raa bikie bu nēe,
mana Gusunɔ besen Yinni u wāa.
Ba koo bu taaku nge pɔɔkɔ,
kpa su bu yēe.
¹¹ Tōru gara sisi tē sɔɔ ba koo Yerusalemun gani seeya,
kpa bu besen tem nɔɔ bura yeru yasia tu tonda.
¹² Saa ye sɔɔ, besegii be ba wāa Asiriɔ ka Egibitiɔ
ka daa ni ba m̀ Nilu ka Efaratin goorɔ,
ka sere maa be ba wāa nim wōkun goorɔ ka guunɔ,
ba koo wurama besen temɔ.
¹³ Kpa tem mē mu tie dunia sɔɔ mu ko bansu,
tɔn be ba wāa min kom kōsum sō.
¹⁴ Yinni Gusunɔ,
a wunen tɔn be a gɔsa kparo ka wunen kpara dēka.
Be wee ba wāa be tɔna dāa sɔɔwɔ mi tem gem wāa.
A bu kparo Basani ka Galadin kpara yeno nge yellu.
¹⁵ A sɔm maamaakigia koowo nge mē a kua sanam mē a sun yarama saa Egibitin di.
¹⁶ Bwesenu nu koo maamaaki ye wa.
Kpa nu sekuru wa baa mē nu dam m̀.
Nu koo nɔɔ nɔma wukiri, nu yōra nu kun gari gerua,
kpa nu kun gāanu nua.
¹⁷ Kpa nu tua di nge waa,
ñ kun mē nge yēe yi yi kabirimɔ.
Nu koo yari saa nin kuku yerun di ka berum,
nu na wunē Yinni Gusunɔn mi, nu n diirimɔ,
kpa nu n nun nasie wunen dam sō.
¹⁸ Wara u ka nun weene.
Wee, a ra ka bese wunen tumbun bweserun sukum
mē mu tie temane
bese be sa sāa wunen arumani
kpa a sun besen toranu suuru kua.
Wunen mɔru ku ra te.
Domi kīra a ra sun sōɔsi.
¹⁹ Kaa maa besen wɔnwɔndu wa.
Kpa a ku besen toranu garisi.
Kpa a besen durum wuna a kō yu da sere nim wōkun temɔ.
²⁰ Kaa bese be sa sāa Aburahamu ka Yakɔbun sika-
dominu kīru ka bɔɔkɔkiniru sōɔsi
nge mē a besen sikadoba nɔɔ mwēru kua saa yellun di.

Nahumu

Nahumu u s̄w̄sim̄ win tireru s̄w̄ tora ni Ninifugibu ba m̄. Yen s̄na u bu s̄w̄m̄ ma ba koo ben wuu ge w̄ri bu kpeerasia. Yeniba kpuro s̄w̄, Gusun̄ u koo be ba n̄n naane s̄a w̄n̄w̄ndu ka durom kua sanam m̄e u koo Asirigibu siri.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Gusun̄n̄ yiiko, wiru 1:2-8.
3. Gusun̄n̄ siribu, wiru 1:9n di sere wiru 2:3.
4. Ninifu ya koo kam ko, wiru 2:4n di sere wiru 3:19.

1 Gari wee yi Yinni Gusun̄ u gerua wuu ge ba m̄
Ninifun s̄. Nahumu Elikosigiiwa Gusun̄ u dera u
yi wa k̄siru s̄w̄ ma u yorua.

Yinni Gusun̄ u do u s̄

² Yinni Gusun̄ u s̄awa nisinugii.
U ra m̄ru k̄sie.
Win m̄ru ya kp̄.
U ra win yiber̄ba m̄ru k̄sie.
U ku ra bu suuru kue.
³ U ku ra toro deri u kun n̄n s̄eeyasie.
Adama u ku ra m̄ru se fuuku.
Win dam mu kp̄.
Ù n s̄im̄, woo guna ya ra n seewawa,
kpa guru winu nu n s̄a nge win naasun tua.
⁴ Ù n nim w̄ku gb̄re, ga ra gberewa.
U ra daanu kpuron nim gberasiewa,
kpa yaka si su w̄a Basanī ka Kaamelin ḡan̄ su
gbera,
kpa d̄a w̄e si su w̄a Libanī su della.
⁵ U dera guunu b̄arim̄.
Ma gungunu diirim̄.
Ma tem ka men t̄mbu ba yiyaram̄ win wuswaaw̄.
⁶ Wara u koo kp̄i u ȳra u win m̄ru ma.
Wara u koo ka win m̄ru gabirina.
Win m̄ru ya ra pusiwa nge d̄w̄.
Wee ya kpenu b̄esukum̄.
⁷ Yinni Gusun̄ u s̄awa t̄n geo.
U s̄awa be ba w̄a wahala s̄w̄n̄ kuku yeru.
Be ba n̄n naane s̄a, bera u ra n̄n̄ri.
⁸ U koo Ninifu kpeerasia mam mam ka nim bakam,
kpa u win yiber̄ba naa gira sere ḡribun w̄a yer̄
yam w̄kuru s̄w̄.

Gari yi Gusun̄ u gerua

Yuda ka Ninifun s̄

⁹ Mba i Yinni Gusun̄ bwisikusim̄.
Wiya u ra kam koosie mam mam.

Ba ku ra n̄ni sw̄aru wa n̄n yiruse.

¹⁰ Yiber̄ be, ba s̄a nge s̄ki k̄k̄nu,
ba ra tam n̄ sere mu bu go.

Ka m̄e, ba koo d̄w̄ mwaarawa mam mam nge yaka
gbebusu.

¹¹ Ninifu, wunen min diya goo u yara
wi u Gusun̄ k̄sa bwisikusim̄,
ma u k̄i u n̄n seesi.

¹² Yinni Gusun̄ u Yudaba s̄w̄wa u n̄e,
baa b̄en yiber̄ba b̄a n dabi am̄,
ma ba dam m̄ am̄,
ka m̄e, kon bu gowa mam mam.

Na b̄e sekuru doke.

Na ñ maa wurem̄ n b̄e kua nge m̄e.

¹³ Kon ben yoo te ba b̄e diisiam̄ kpeerasia.

Kon ten ȳni kasuku.

¹⁴ B̄e Ninifugibu, wee ye n̄e, Yinni Gusun̄ na gerua
b̄en s̄.

Na n̄e, i ñ bweseru wasi
te ta koo b̄en ȳsiru s̄be.

Kon b̄en bw̄aroku d̄agin̄u ka sisuginu kpuro wuna
b̄en b̄u dirun di,

kpa n b̄en sika s̄w̄ru ko.

Domi i ñ s̄a ḡanu.

2 B̄e Yudaba, wee goo u na guunu w̄ll̄
u w̄ri yendun labaari gea kparam̄.

Yen s̄, i b̄en t̄w̄ baka ni i ra raa di Yinni Gusun̄n̄ s̄
dio.

I b̄en n̄n̄ m̄w̄enu yibio.

Domi t̄n̄ k̄so wi, u ñ maa wee b̄en suunu s̄w̄.

Na n̄n̄ kpeerasiawa mam mam.

² B̄e Ninifugibu, kam koosio u b̄e w̄rim̄ wee.

Yen s̄, i b̄en gb̄araru maruo,

kpa i b̄en sw̄e k̄su.

I s̄w̄ru koowo,

kpa i w̄ruḡru s̄w̄si ka b̄en dam kpuro.

³ Wee Yinni Gusun̄ u Yak̄bun bweseru, Isireliba ben
b̄e w̄esiam̄,

be, be yiber̄ba ba w̄ri ba ben ȳnu gura

nge m̄e ba ra res̄em̄ k̄asi yakiri.

Ba Ninifu wɔri

ba yen yānu gura

⁴ Ninifun yibereban tabu durɔ damgibun tɛrenu nu sɔri.

Ma ba yāa wunɔmginu doke.

Tabun tɔru tã n tura,

ben tabu keke be dumi gawe

yi ra kuramewa yi n ballimɔ nge dɔɔ buri,

kpa ba n yaasi fiamɔ.

⁵ Ba tabu kekeba yakiamɔ swɛɛ sɔɔ nge wiirɔbu.

Ba daamɔ batuma kpuro sɔɔ ka dam.

À n bu wa, a ra n tamaa dɔɔ yariya.

Kpa ba n duki mɔ nge guru maakinu.

⁶ Ninifun sina boko u win tabu durɔ damgibu yaaya u sokumɔ.

Adama be wee, ba sɔimɔ ba bāarimɔ.

Ben yibereba ba sende ba ka dɔɔ wuun gbāraru gia.

Ma ba tii kuku yenu kua.

⁷ Subaru sɔɔ, ba daanun swɛɛ kenja,

ma sina kpaara wɔruka.

⁸ Ba Ninifu ye mwa ba yen yānu gura ba ka doona.

Yen tɔn kurɔbu ba sumɔ nge kparukonu,

ma ba toronu soomɔ.

⁹ Ninifu ye, ya sãawa nge nim bwee bakaru

tɛn nim mu gɛɛra mu doona.

Ma nɔɔgira nɔɔramɔ ta mɔ,

i yɔro, i yɔro.

Adama goo kun yɔre.

¹⁰ I sii geesu ka wura guro.

Ben dukia ya ñ nɔru mɔ.

Dukia bwese bwesekawa ba mɔ.

¹¹ Ba guramɔ, ba goomɔ, ba sankumɔ.

Tɔmbu kpuron gɔma dwiiya.

Ben dūunu soonamɔ, ma ben dam doona.

Be kpuron wuswaa burisine.

Ninifu ya sãawa

nge gbee sunɔ ge ba kamia

¹² Mana Ninifu ye, ya wãa tɛ,

ye, ye ya raa sãa nge gbee sinansun wãa yeru,

mi gbee sunɔ dwa a ka ninu ka binu nu ra n bɔsu,

goo ku ra maa nu nare,

¹³ kpa dwa a ye, yu yen kurɔbu ka yen binu yaa goowa,

kpa yu wãa yee te yaa yibia.

¹⁴ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, nɛ wee.

Nena na sãa yen yiberɛ.

Kon de yen tabu kekeba bu dɔɔ mwaara.

Kon de bu yen bibu go tabu sɔɔ.

Kon de yu ku maa tɔmbun yānu gura.

Goo kun maa yen sɔmɔbun nɔ nɔmɔ.

Ba Ninifu kam koosia

3 Ninifugiba kua bɔrurɔbu.

Domi ba sãawa tɔn gowobu.

Ba weesu yiba.

Ma ba kuuramɔ ka gbana.

Ba ra n tɔmbun yānu guramɔwa.

² Wee senan damusu nɔɔramɔ wuu ge sɔɔ.

Wee tabu kekeban uruun wɔkinu nɔɔramɔ,

ma dumi yi yi gawe yi yɔɔkumɔ.

³ Maasɔbu ba wee,

ba takobiba ka yaasi neni yi ballimɔ.

Wee ba tɔmbu mɛera kua,

ma gonu tɛrie baama, nu ñ garirɔ.

Ma ba nu wɔrikimɔ.

Ba Ninifu sekuru doke

⁴ Ninifu ya sãawa nge kurɔ sakara kowo kpoko.

Ya bwese dabinu yoru diisia yen buram ka yen sɔrorun sɔ.

⁵ Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, kon ye wɔrima.

Kon yen yaberu gbabia n ka yen wuswaa wukiri,

kpa n yen tereru bwesenu sɔɔsi,

kpa yu sekuru wa.

⁶ Kon ye kubanu sure, kpa tɔmbu bu ye ka.

⁷ Saa yera wi u ye wa u koo duka su,

kpa u nɛɛ, Ninifu ya kua bansu.

Wara u koo ye wɔnɔwɔndu kua.

Mana kon bu wa be ba koo ye nukuru yemiasia.

Ninifu ya koo kowa

nge Tebesi

⁸ Tebesi ya wãa Nilun nim swɛɛ yi ba gban bɔkuɔ.

Nim mu ka ye sikerenɛ.

Ma mu sãa yen gbāraru.

Ninifu, a tamaa a Tebesi ye sanɔ kere?

⁹ Etiopigibu ka Egibitigiba ba sãa yen dam.

Putigibu ka Libigibu ba sãawa yen somibɔbu.

¹⁰ Ka mɛ kpuro, yen tii ya yoru da.

Ba ye mwa ma ba yen bibu go swɛɛ kpuro sɔɔ.

Ba yen wirugibu tɛtɛ toosi,

ma ba yen damgibu mwɛera ba yɔni doke.

¹¹ Wunɛ Ninifu, kaa nɔni sɔɔrawa,

kpa a n sãa nge wi u tam goore,

kpa a kuku yeru kasu yibereban sɔ a kuke.

¹² Saa ye sɔɔ, wunen gbāraru kpuro nu ko n sãawa nge dãa ñin marum mu ye.

Bã n mu sira kpa mu wɔri wi u koo mu din nɔmɔ.

¹³ Wee wunen tɔmbu ba sãa nge tɔn kurɔbu wunen suunu sɔɔ.

Wunen tem wusun kɔnnɔsu su kenjara mam mam yibereban wuswaaɔ.

Ma dɔɔ u sin kɔkɔba di.

¹⁴ Bɛɛ Ninifugibu, i nim takirio i yi.

Domi ba koo bɛɛn wuu tarusi.

I bɛɛn gbāraran dam sosio.
 I birikiba muro kpa i sɔndu taaku i ka tu bani.
¹⁵ Baa ì n yeba kpuro kua,
 ka mɛ, dɔɔ u koo na u bɛɛ di,
 ò kun mɛ bu bɛɛ go ka takobi.
 Ba koo bɛɛ kpeerasiawa nge mɛ twee yi ra dāa wu-
 rusu di.

Ba Ninifun tɔmbu kpuro go

Wee, i dabia nge twee.
¹⁶ Bɛɛn tenkuba ba kperi dabiru kere.
 Adama be kpuro ba doona
 nge twee yi yi yɔɔwa.
¹⁷ Bɛɛn kɔsobu ba dabi nge gbabu swɛɛ.

Bɛɛn sɔm kowobu ba dabi nge twee
 yi yi sina dāa kikisɔ bururu.
 Adama ye sɔɔ u yara ma yi yɔɔwa yi doona,
 ba ò tuba mi yi da.
¹⁸ Wunɛ Asirin sina boko,
 wee wunen kparobu ba dom yɔbirimɔ.
 Wunen tabu durɔ damgibu ba ò maa wasi.
 Ma wunen tɔmbu ba yarinɛ yam kpuro guunu wɔllɔ,
 goo sari wi u koo bu kpaasina.
¹⁹ Goo kun wunen mɛɛra ye nɔɔrimɔ.
 Ya koo nun gowa.
 Wi u nua ye ya nun deema, u koo taka kowa nuku
 dobun sɔ.
 Domi goo sari wi a ò nɔni sɔɔwa.

Habakuku

Habakuku u win sɔmburu kuawa Yudaban sina boko Yoyakimun waati sɔɔ. Wi ka Yerekiwa ba sɔmburu kua waati tia sɔɔ.

Habakukun tireru ta win biti ka win nuku sankiranu sɔɔsimɔ win tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, Babilonigibu ba Isireliba dam dɔremɔ. Meya bwese ni nu ka bu sikerenen tii nu bu kuammɛ. Yera Isireliba ba tii bikiamɔ ba mɔ, amɔna ben wɔara ko n sɔa be ka Gusunɔ. Ma Gusunɔ u bu wisa saa win sɔɔ Habakukun nɔɔn di u nɛɛ, wi u Gusunɔ naane doke, wiya u koo kpɛ u n wɔa. Wi u mara Gusunɔ u nɔn yakia, wiya u ko n wɔa, wiru 2:4.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Habakuku u ka Gusunɔ gari mɔ, wiru 1:2n di sere wiru 2:20.
3. Habakuku u Gusunɔ siara, wiru 3.

1 Gari wee yi Yinni Gusunɔ u win sɔɔ Habakuku sɔɔwa.

Habakuku u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

² Yinni Gusunɔ, sere saa yerà ko na n nun somiru kanamɔ.

Sere saa yerà kaa n man maari.

Sere saa yerà kaa de na n nun sɔɔmɔ ma tɔmba dam dɔrenamɔ.

Nge sere saa yerà kaa na a sun wɔra.

³ Mban sɔna a dera na kɔsa mɛera.

Mban sɔna kaa n tɔmbu mɛera ba n gem biranamɔ.

Wee, tɔmba dam dɔrenamɔ

ba daa kɔsa mɔ baama kpuro.

Sannɔsu yiba, ma tɔmba siribu sokunamɔ baama kpuro.

⁴ Goo sari wi u wooda mɛm nɔɔwammɛ.

Ba ku ra tɔmbu ben gem wɛ nge mɛ n weene.

Tɔn kɔsowa u ra gemgii siribu di.

Gusunɔ u Habakuku wisa

u nɛɛ, Babilonigiba wee

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bwesenu mɛerio i ka sikereena.

I de biti yu bɛɛ mwa.

Domi kon gɔanu ko bɛɛn nɔni biru

ni i n naane mɔ,

baa goo ù n bɛɛ nu tusia.

⁶ Wee, kon Babilonigibu seeyama.

Tɔn be, ba nuki sum.

Ba tem kpuro bukianamɔ

bu wa bu ka bwesenu ganun wɔa yenu mwɛeri.

⁷ Ba nanum mɔ ben dam saabu.

Bera ba ra gɔsi ye ba kɛ.

⁸ Ben dumi yi sannekunu n kun mɛ gbeeku bɔnu duka kere.

Saa tontonden diya yi ra yɔ,

kpa yi yibere wɔri nge kasa ye ya goo buu wa.

⁹ Be kpurowa ba wee bu ka tɔmbun yɔnu gura.

Ba nɔni girariwa mi ba dɔɔ.

Ma ba yobu mwɛerimɔ ba mennamɔ nge yani seeri.

¹⁰ Ba sinambu gema.

Ba tem yɛrobu yɛemɔ.

Ba n wusun gbɔranu gara.

Domi ba ra tem turenu kowa bu ka gbɔra ni yo

kpa bu wuu si mwa.

¹¹ Yen biru kpa bu yari min di nge woo guna,

kpa bu maa da bu gam wɔri bu kɔsa ko.

Ben dama ba naane sɔa, mu sɔa nge ben bɔu.

Habakuku u maa Gusunɔ soku

¹² Saa yellun di, wuna a sɔa Gusunɔ.

Wuna a sɔa nen Yinni.

A dɛere. Yen sɔ, sa n gbimɔ.

Yinni, wuna a sɔa nen kpee baa mi na ra kuke.

Wuna a Babilonigibu gɔsa,

ma a bu dam kɔ kpa bu ka sun seeyasia.

¹³ Adama a n kpɛ a yɔra a n kɔsa mɛera,

domi a dɛere too.

N n men na, mban sɔna a mɛera ye tɔn kɔsoba mɔ,

ma a n gɔanu gerumɔ.

Mban sɔna a maari tɔn kɔsobu ba gemgibu goomɔ.

¹⁴ Mban sɔna a tɔmbu kuammɛ nge swɛɛ,

n kun mɛ nge kɔkɔ ni nu n kparo mɔ.

¹⁵ Babilonigibu ba tɔmbu mwɛerimɔ

nge swɛɛ yi ba mwa ka kɔkɔnu

n kun mɛ ka yɔakoronu,

kpa bu bu gura bu ka doona ka nuku dobu.

¹⁶ Yen sɔna ba ra ben yɔakoronu yɔkunu kue,

kpa bu nu turare dɔɔ dokea.

Domi nin saabuwa
ba koo ka kpī bu dīa geenu wa
ni nu do bu di.

¹⁷ Domma ba koo den ben takobiba wesia ben
karan.

Ba ko n bwesenu sakirimawa wānwāndu sariru sɔɔ
sere ka baadomma?

2 Adama nɛ, Habakuku na yōwa gbāraru wāll nɛn
kōsu yerɔ
nge wi u wɔɔru bwɛɛ,
kpa n ka nɔ ye Gusunɔ u koo man sɔ,
ka nge mɛ u koo man wisi nɛn weeweenun sɔ.

Gusunɔ u Habakuku wisa

² Yera Yinni Gusunɔ u man wisa u nɛɛ,
n gari yi yoruo yi u man sɔɔmɔ.

N yi yoruo kpasasa kpee besi sɔɔ.

³ Yin tōra kun gina tura yi ka koora.

Adama yi koo koora yin saa yà n tura.

Baa yì n tɛɛmɔ, na n gesi yi mara.

Domi yi koo koorawa kam kam.

⁴ N yoruo ma wi u tii sue u ñ wāa swaa gea sɔɔ.

Adama wi u kua gemgii naane dokebu sɔɔ, u ko n
wāawa.

⁵ Wi u tii sue, u ku ra sine sɛɛ.

U ra n sāawa nge tam nɔɔ,

kpa u n nɔɔ wukie nge gɔribun wāa yeru.

U ku ra debu nge gɔɔ.

U ra n tii bwesenu gawemawa u ka ko nin yinni.

Bōrusibu nɔɔbu

⁶ Adama bwese ni u mwɛera mi,
nu koo nùn seesi nu nùn gari sɔ ka wɔma ka mɔnnu,
nu nɛɛ,

u kuawa bōruro wi, wi u dukia mennamɔ ye ya ñ sāa
wigia,

ma u gabun yānu guramɔ u tɔruba yiimɔ.

Sere saa yerà u ko n m̀ nge mɛ.

⁷ Bèn dibu u neni, ba koo nùn seesi subaru sɔɔ,
kpa bu gura ye u mɔ.

⁸ Nge mɛ u tɔn dabinu wɔri u nin yānu gura,
nge meya be ba tie, ba koo maa nùn wɔri bu win
yānu gura

yèn sɔ u tɔmbun yem yari,
ma u tem ka men wusu ka men tɔmbu dam dɔre.

⁹ Bōrurowa wi u dukia guramɔ
ye ya ñ dɛere win berusebun mi,
kpa u wa u n wāa aye bɛɛregiru sɔɔ,
mi u ñ maa nɔni swāaru wasi.

¹⁰ Adama win yenun sekura u sɔɔru kua mi,
ye u ka bwese dabinu go.

Win tiin wāara u kari bɔrie.

¹¹ Domi baa ka ganɔ, yi koo wuri ko yi nùn taare wɛ,
kpa kpɛerun yari yi wuri wura.

¹² Bōrurowa wi u win wuun kpɛɛkpɛɛku swīimɔ yem
wāll,

ma u tɔmbu dam dɔremɔ.

¹³ Ye tɔmba m̀ kpuro, ya koo dɔɔ mwaara.

Ba tii nɔwɔ m̀wa kam sɔɔ.

Gusunɔ wāllu ka tem Yinniwa u koo ye kpuro kam
kooɔia.

¹⁴ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn bɛɛɛ yēru ta ko n
yibawa tem sɔɔ

nge mɛ nim wōku ga ra n nim yiba.

¹⁵ Bōrurowa wi u win beruse tam nɔɔm wɛɛmɔ
mu ka nùn go nge dɛɛ, u n yō tereru,
kpa u nùn sekuru doke u n mɛera.

¹⁶ Yēro u tii sekuru dokemawa mi, n ñ mɔ bɛɛɛ.
Win tii u mu nɔruo kpa u tereru yōra.

Yinni Gusunɔ u koo nùn tilasi ko

u ka win mɔrun nɔra nɔ kpuro,

kpa win bɛɛɛ ye u raa mɔ yu gɔɔsia sekuru.

¹⁷ Daa kōsa ye u kua Libaniɔ,

ya koo wɔri win wiru wāll.

U yɛɛ go.

Adama yɛɛ yi, yi koo nùn nandasia.

Yeni kpuro ya koo nùn deema yem mɛ u yarin sɔ,

ka dam mɛ u tem mɛ ka men wusu ka men tɔmbu
dɔren sɔ.

¹⁸ Arufaani yerà bwāarokunu nu mɔ tɔnu u ka sina u
nu seku.

Nu sāawa ni ba seka ka sisu,

ma nu dera u weesu naane sāa.

Mban sōna tɔnu u koo win naane doke bwāaroku ni u
seka sɔɔ,

ni, ni nu ñ kpɛ nu gari gere.

¹⁹ Bōrurowa wi u dāa kuku sɔɔmɔ u m̀, gu seewo,
ma u kperu sɔɔmɔ u m̀, tu dom yando.

Yen gaa ya koo kpī yu nùn bwisi kɛ?

Geema, u nu wura ka sii geesu pote.

Adama nu ñ hunde mɔ, nu n sere wāaru mɔ.

²⁰ Yinni Gusunɔ u wāa win sāa yee dɛɛarɔɔ.

Tɔmbu kpuro bu nɔɔ mario win wuswaasɔ.

Habakukun kanaru

3 Wee kana te Gusunɔn sɔmɔ Habakuku u kua ka
weeweenu.

² U nɛɛ, Yinni Gusunɔ, na nua ye a gerua.

Ma na nanda.

A de yu koora wōɔ sini sɔɔ.

A de tɔmbu bu ye wa bɛɛn waati yeni sɔɔ.

Adama wunen mɔru ye sɔɔ, a yaayo a sun wānwāndu
kua.

³ Gusunɔ, a na saa Edɔmun di.

Wunɛ, Dɛero, a na Paranin guurun di.

Wunen yiiko ya wāllu yam bururasie.

Ma tem kpuro mu nun siaramɔ.

⁴ A na, ma yam mu burura.

Sōɔ yāna yara wunen nɔman di,

mi wunen dam mu wāa.

⁵ A dera baranu nu pusimɔ.

A nu derimɔ mi a sara kpuro.

⁶ À n yōra, tem mu ra yīriwa.

À n bwesenu mɛera, nu ra diiriwa.

Guu ni nu wāa saa ye yellun di, nu wɔruka,

gunguu ni nu wāa saa tēebun di, nu kōsikira,
domi niya nu raa sāa wunen swaa ye a ra sī.
7 Na Kusanigibun weeweenu wāwā.
Na maa wa ma Madianiba ba berum soore.
8 Yinni Gusun, a ka daanu mōru mōwa?
Nge nim wōkuwa a ka mōru mō.
Wee a yōwā guru winu wāwā
nge wi u yōwā tabu kēken wāwā,
ma ya nūn nasara wē.
9 A wunen tēndu beri.
Wunen bōri yi sāawa nge sēenu.
A tem bera ma daanu koka min di.
10 Guunu nū n nun wa, nu ra diiriwa.
Gura ya nēwā ka dam, ma nim wōkun nim mu wāki,
mu nim kurenu kōwāwā sere wāwā.
11 Sōwā ka suru ba yōra ye ba wunen guru maakinu wa
nu ballim nge yaasa, ma nu dōwā nge sēenu.
12 Wee a tem bukianam,
a bwesenu kōsukumā ka mōru baka.
13 Wee a yara
a wunen tōmbu ka wunen sunwā wi a gōsa somiru na.
A tōn kōsobun sunwā go.
A win bwāabu kpeerasia mam mam.
14 A yibereban sinambun winu yabura ka ben tiin
sēenu.
Ba raa sun wōrim wee ka sendaru nge wōwā,

bu ka sun yarinasia.
Ba nuku dobun kuuki mō.
Ba wōru sāa bu ka sun go besen kuku yeno.
15 Yinni Gusun, a sō wunen dumin wāwā,
a nim wōku taakumā
ge ga nim kōwāwā ga wāki.
16 Na gen wōkinu wāwā too.
Ma na nanda gem gem,
nen wāwā ga diirimā berum sō.
Ma nen wasi yi wōwāwā wōrim,
na yō sēē na nuku sankiranun tōru mara
te ta wee bwese ni nu koo sun dam dōren sō.
17 Figien dānu nu nō ko n binu wā.
Resem dānu nu nō maa marumā.
Olifin dānu nu nō maa binu marumā.
Gbea kun maa dīanu wēemā.
Yāanu ka kēte kun ko n maa wāa gōwāwā.
18 Adama nē, nen nuku dobu weewa wunē Yinni
Gusun min di.
Na nuku dobu wā yēn sō a ra man faaba ko.
19 Wuna a sāa nen dam.
A ra de na n sāu nge nēmu.
Kpa na n sōimā guunu wāwā.
Womu geniwa ba wom kowobun wirugii kua ka
mōwāku.

Sofoni

Sofoni u Yudaba ka Yerusalemgibu sɔ́wɔ́ ma Gusunɔ́ u koo bu sɛ́yasia. Ma u maa tɔ́n tukobu kirɔ́ m̀ be ba ka bu sikerene u nɛ́, Yinni Gusunɔ́n siribun t̄ra wee. T̄ɔ́ te, nɔ́ni sw̄aarugira. Adama amen biru, Isireliban sukum ba koo wurama Gusunɔ́n mi kpa bu kɔ́m Yerusalemu seeya.

Tire ten kpunaa

1. Gusunɔ́ u koo Yudaba ka Yerusalemgibu siri, wiru 1:1n di sere wiru 2:3.
2. Gusunɔ́ u koo bwese tukunu kpeerasia, wiru 2:4-15.
3. Yinni Gusunɔ́ u koo Yerusalemu seeya, wiru 3:1-20.

1 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ́ u Sofoni, Kusin bii s̄wɔ́wa Yosiasi, Amɔ́n bii, Yudaban sina bokon bandun waati s̄wɔ́. Sofoni wi, u s̄awa Gedalian debubu, Amarian sikadobu, Esekiasin ȳasebu.

Yinni Gusunɔ́

u koo handunia sɛ́yasia

- ² Yinni Gusunɔ́ u nɛ́,
kon kpuro kpeerasia handunia s̄wɔ́.
³ Kon t̄mbu ka yɛ́ ka gunɔ́su ka sw̄ɛ́ kpeerasia
ka sere maa tɔ́n k̄sɔ́bu ka ye ya ra bu sokurasie.
Kon t̄mbu kpuro kpeerasia handunia s̄wɔ́.
Nɛ́, Yinni Gusunɔ́wa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ́ u koo Yudaba

ka Yerusalemgibu sɛ́yasia

- ⁴ Yinni Gusunɔ́ u maa nɛ́,
kon Yudaba ka Yerusalemgibu kpuro nɔ́ma doke.
Kon b̄u wi ba m̀ Baalin s̄a yee ni nu tie kpeerasia
min di.
Kon yen wirugibu ka yen ȳaku kowobun ȳisa go.
⁵ Be ba dii t̄ɛ́ri wɔ́ll̄ kperi ka suru s̄aamɔ́
ka be ba b̄rumɔ́ ka nɛ́, Yinni Gusunɔ́n ȳisiru,
ma ba wure ba b̄rumɔ́ ka ben b̄un ȳisiru,
be kpurowa kon go.
⁶ Be ba man biru kisi ka be ba ku ra man kasu,
ka sere maa be ba ku ra man ben gari saawara ko,
be kpurowa kon go.
⁷ I n̄kɔ́ mario wi, Yinni Gusunɔ́n wuswaaɔ́.
Domi win t̄ru ta turuku kua.
U win ȳakuru s̄wɔ́ kua.
U maa gɔ́sa be ba koo tu di.
⁸ Wi, Yinni Gusunɔ́n ȳaku ten t̄ru s̄wɔ́,
u koo wirugibu ka sina bokon bibu w̄ri,
ka sere maa be ba tɔ́n tukobun komanu sw̄i.
⁹ Yen t̄ɔ́ te, be ba ku ra s̄a yerun k̄n̄k̄ suuku
taaram k̄a nge b̄u s̄wɔ́,

ka sere be ba ben sunɔ́n yenu dukia yibiamɔ́
ye ba gurama ka gbena, ka dam dibu,
be kpurowa u koo w̄ri.

- ¹⁰ Yen t̄ɔ́ te, ba koo wuri n̄ sere k̄n̄k̄ ge ba m̀
Sw̄ɛ́,
ka maa wuun w̄k̄ bera gaan mi.
Meya n̄ni sw̄a bakara ko n w̄a guunu w̄ll̄.
¹¹ Bɛ́ Makitesigibu, i wuri koowo.
Domi tenkuba kpuro ba koo kam ko.
Be ba gobi k̄simɔ́ kpuro ba koo kpeera.
¹² Yen t̄ɔ́ te, u koo Yerusalemu b̄uri ka fitilanu.
U koo t̄mbu w̄rima be ba s̄ k̄pɛ́ nge tam k̄n̄.
Ma ba gerumɔ́ ben ḡruɔ́ ba m̀,
wi, Yinni Gusunɔ́ u n̄ gea m̀, u n̄ maa k̄sa m̀.
¹³ Ba koo ben arumani gura kpa ben yenusu su ko
bansu.
Ba koo dia bani yè s̄wɔ́ ba n̄ sinamɔ́.
Ba koo resem duure, adama ba n̄ yen tam n̄rumɔ́.

Yinni Gusunɔ́n t̄ru

- ¹⁴ Yinni Gusunɔ́n t̄ɔ́ nanumgira ta turuku kua.
Te wee ta wee fuuku, ta n̄k̄giru sue.
Tabu durɔ́ damgii u koo kuuki ko d̄ma te.
¹⁵ T̄ɔ́ te, ta s̄awa m̄run t̄ru.
T̄ɔ́ te, ta s̄awa nuku sankiranun t̄ru.
Ta s̄awa kam kobun t̄ru.
T̄ɔ́ te, yam w̄kura koo tu wukiriwa nge buko ka gu-
ru winu.
¹⁶ Yen t̄ɔ́ te, tabu kowobu ba koo k̄bi so
kpa bu kuuki ko bu ka wuu si su gb̄aranu m̄ w̄ri.
¹⁷ U koo t̄mbu nuku sankiranu k̄p̄ɛ́
kpa ba n̄ s̄imɔ́ nge w̄kobu.
Domi Yinni Gusunɔ́wa ba torari.
U koo de ben yem mu n̄ t̄rie nge tua,
kpa ben gonu nu n̄ s̄a nge kubanu.
¹⁸ Yen d̄ma te, ben sii geesu n̄ kun m̄ ben wura,
yen gaa kun k̄p̄ɛ́ yu bu w̄ra Yinni Gusunɔ́n m̄ru
baka yen min di.
Tem m̄ kpuro mu koo d̄w̄ mwaara win m̄run s̄.
U koo men t̄mbu kpuro gowa subaru s̄wɔ́.

I tii kawo

2 Bɛɛ sekuru sariba,
i de i sina i bwisiku,
²Yinni Gusunɔn himba yu sere koora.
Kpa tɔɔ te, tu ku raa bɛɛ samba ko
nge doo sako ge ga ka woo doonɔ.
I de i sina i bwisiku
Yinni Gusunɔn mɔru baka yen tɔru tu sere tunuma
tu bɛɛ deema.
³Bɛɛ be i tii kawo kpuro tem mɛ sɔɔ,
i Yinni Gusunɔn kasuo.
Bɛɛ be i nùn mɛm nɔkwe,
i gem kasuo, kpa i tii kawa.
Sɔɔkudo i ko i yari Gusunɔn mɔrun tɔɔ te sɔɔn di.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wãa

sɔɔ duu yeru gian sɔ

⁴Gasam tem mu koo bansu ko.
Kpa Asikaloni yu yɔra dira.
Ba koo Asidɔɔdun tumbu gira sɔɔ sɔɔ gbãara.
Kpa bu Ekoronin tumbu seeya ben wuun di.
⁵Bɛɛ Keretin bweseru, bɛɛ be i wãa nim wɔkun gooru,
i kam kuawa.
Wunɛ maa Kanani, wunɛ wi a sãa Filisitiban tem,
Yinni Gusunɔn u nun gerusimɔ.
U nɛɛ, u koo nun kpeerasia.
Goo kun maa sinamɔ wunɛ sɔɔ.
⁶Nim wɔkun goo te, ta koo kowa kpara yenu,
mi kparobu ba ko n da bɔsu ba n ben yãanu
kparamɔ.
⁷Domi saa ye sɔɔ,
Gusunɔn, Yudaban Yinni u koo ben be ba tie kpara
kpa u ka ben yobu wurama.
Nim wɔkun goo te, ta koo ko begiru.
Miya ba ko n da yaa sabenu kpare,
kpa yoka bu kpuna Asikalonigibun dia mi.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wãa

sɔɔ yari yeru gian sɔ

⁸U Mɔabuba ka Amɔniban wɔma nua ye ba ka win
tumbu sekuru doke.
Ma ba tii sua ba ben tem nɔɔ bura yenu susisia.
⁹Yen sɔna wi, Gusunɔn Isireliban Yinni,
wi, wi u wɔllu ka tem mɔ,
u nɛɛ, sere ka win wãaru, u koo de Mɔabuba bu kam
ko nge Sodomugibu,
kpa Amɔniba bu maa kam ko nge Gomɔragibu,
ben tem mu yaka kɔsusu kpi,
n̄ kun mɛ mu gɔsira bɔru.

Gãanu kun maa kpiimɔ mi sere ka baadommas.
Win tɔn be ba tie,
ba koo Mɔabu be, ka Amɔni be wɔri
bu ben yãnu gura bu tem tubi di.
¹⁰Yeniwa Gusunɔn u koo de yu bu deema ben tii
suabun sɔ
ka sere maa ye ba wi, Gusunɔn wɔllu ka tem Yinnin
tumbu wɔnwa
ba sekuru doke.
¹¹Wi, Yinni Gusunɔn, u n̄ ka bu wɔnwɔndu m̄.
U koo handunia kpuron b̄nu kam koosia.
Baa bwese ni nu wãa tem burenɔ,
nu koo yiira win wuswaaɔ nin wusɔ.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wãa

sɔɔ yɛsi yɛsika gian sɔ

¹²Bɛɛ Etiopigibu, ba koo maa bɛɛ sɔkiri ka win takobi
bu go.
¹³U koo win nɔmu demie sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ
u Asirigibu kam koosia,
kpa Ninifu yu ko bansu.
Gãanu kun maa kpiimɔ mi.
¹⁴Yaa sabena nu koo sina mi,
yɛɛ bwese bweseka gesi.
Boorosu ka duuru bɛɛkuna nu koo kpuna furɔ si ba
yen gbereba kuan sɔɔkɔ.
Ba koo kuuki nɔ saa fenɛntiban di.
Nɔni swãara ko n wãa yen kɔnɔkɔ.
Domi dirun bura te ba kua ka sedurun dãa ta koo
kesikira.
¹⁵Nge mɛya wuu ge, ga koo ko,
ge, ge ga raa tii sue mi,
ma ga tamaa ga wãawa bɔri yendu sɔɔ,
ma ga tii sɔɔmɔ ga m̄,
gera ga kpuro kere.
Wee ga wɔruma ga bansu kua.
Ga kua yɛɛn wãa yeru.
Wi u saro mi, u koo wia kowa u nɔma kpara.

Yerusalemugibu

ba n̄ Gusunɔn gere wure

3 Bɔruroba bɛɛ Yerusalemugibu.
Domi i sãawa mɛm nɔɔ sariba,
ma i disi mɔ, i dam diinamɔ.
²I ku ra googii nɔ.
I ku ra maa sɛyasiabu wure.
I ku ra Gusunɔn bɛɛn Yinni naanɛ ko.
I ku ra maa nùn susi.
³Bɛɛn sina asakpɔbu ba sãawa nge gbee sinan
si su kukirimɔ wuu ge sɔɔ.
Ma bɛɛn siri kowobu ba maa sãa nge yokan puruka
ni nu ku ra d̄nanu yi bururun sɔ.

4 Gusunƙoƙo bu ba s̄awa naane sariba.
Ba ku ra gere ye Gusunƙoƙo u bu s̄awa.
B̄een ȳaku kowobu ba Gusunƙoƙo s̄aru disi dokemo.
Ba ku ra woodaba mem k̄aw̄e.
5 Adama ka m̄e, Yinni Gusunƙoƙo u w̄a ka b̄e.
U s̄awa gemgii, u ku ra weesu ko.
U ra win gem terasiewa siribu s̄a bururu baatere.
U ku ra t̄ru bure.
Adama t̄n k̄soba ba k̄sa m̄, sekura kun bu m̄.
6 Wi, Yinni Gusunƙoƙo u n̄e,
u bwese girinu go,
ma u nin gb̄aranu ka nin kuku yenu k̄suka.
U dera goo ku ra maa s̄i nin sw̄e s̄a.
U nin wusu k̄suka, goo kun maa w̄a mi.
7 Yera u n̄e, b̄e Yerusalemuƙibu, i n daa n̄n nasie,
ma i win s̄eyasiabu wuram̄,
u n̄ daa b̄een w̄a yenu k̄sukum̄.
U n̄ daa maa b̄e s̄eyasiam̄ nge m̄e u kua,
adama i ra n sendewa k̄san kobu s̄a.
8 Yen s̄, wi, Yinni Gusunƙoƙo u n̄e,
i n̄n maruo t̄w̄ t̄e s̄a u koo se u b̄e w̄rima.
Domi u ḡru doke u bwesenu ka nin sinambu m̄enna
u bu win m̄w̄ s̄w̄si ka yen dam.
Kpa n s̄are nge ba tem m̄e kpuro d̄w̄ doke win
m̄w̄run s̄.

Yinni Gusunƙoƙo

u n̄n m̄w̄eru kua

9 Saa ye s̄a, Yinni Gusunƙoƙo u koo t̄mbun yari deerasia
kpa bu win ȳisiru soku bu n̄n s̄a sannu.
10 Be ba n̄n s̄am̄ ba yarine baama,
ba koo ka n̄n k̄nu naawa saa Etiopin daanun gu-
run di.
11 Yen t̄w̄ te, b̄e win t̄mbu Isireliba,
i n̄ sekuru wasi b̄een daa k̄sa ka b̄een tora ni i kua
s̄a.
Domi u koo be ba ra tii sue b̄een suunu s̄a wuna,
kpa b̄een tiin t̄n biaru tu kpe win guu deerarun w̄ll̄.
12 U koo de t̄mbu fiiko ba n w̄a b̄een suunu s̄a
be ba n̄ tii sue.
Ba koo win ȳisiru soku u ka bu k̄su.
13 Isireli be ba tie, ba n̄ maa k̄sa m̄.
Ba n̄ maa weesu m̄.

Gari k̄si yi n̄ ko n w̄a ben k̄w̄.
Ba ko n w̄rewa,
goo kun bu baasim̄.

Yerusalemuƙibu

ba koo wurama

14 B̄e Sionigibu, i ḡru dobun kuuki koowo.
B̄e Isireliba kpuro gesi, i nuku dobun kuuki koowo.
B̄e Yerusalemuƙibu, i ȳerio
kpa i nasaran kuuki ko ka b̄een ḡru kpuro.
15 Yinni Gusunƙoƙo u b̄een s̄eyasiabu kpeesia bi u koo
raa b̄e ko.
U b̄een yibereba yarinasia.
Gusunƙoƙo sina boko, b̄e Isireliban Yinni, u w̄a b̄een
suunu s̄a.
I n̄ maa k̄sa gaa wasi.
16 Yen t̄w̄ te, ba koo b̄e Yerusalemuƙibu s̄ bu n̄e,
i ku berum ko Sionio.
I ku de b̄een ḡma dwiia.
17 Gusunƙoƙo b̄een Yinni u w̄a b̄een suunu s̄a.
U s̄awa nge tabu dur̄ wi u ra faaba ko.
U koo nuku doo bakabu ko b̄een s̄.
U n̄ maa ḡanu gerum̄ ȳen s̄ u b̄e k̄.
U ko n nuku doo bakabu m̄.
18 Be ba w̄a nuku sankiranu s̄a
ȳen s̄ ba ka Yerusalemu tonda,
ba w̄a sekuru s̄a te ta bu buniam̄ nge s̄munu,
ma ba ku ra maa win t̄w̄ bakanu di,
beya u koo mennama.
19 Yen t̄w̄ te, u koo be ba b̄e dam dim̄ w̄ri,
kpa u yem̄bu faaba ko.
U koo be ba raa gira m̄enna
kpa u de bu t̄mbu nuku dobu w̄
kpa bu ȳisiru yari tem kpuro s̄a
mi ben baawure u raa sekuru dim̄.
20 Yen t̄w̄ te, u koo de i wurama.
Saa ye s̄a, u koo b̄e m̄enna.
T̄mbu ba koo b̄e b̄ere w̄
kpa i ȳisiru yari handunian bwesenu kpuron suunu
s̄a
sanam m̄e u koo ka b̄een yobu wurama i bu wa.
Wi, Yinni Gusunƙoƙo u yeni gerua.

Asee

Saa Babilonin diya Asee u wurama yorun di Yerusalemu ka Yuda gabu sannu. Saa ye Yuda be, ba wurama ba wãa Yerusalemu, yera ba Yinni Gusunƙon sãa yee ten bana seewa. Adama ben hania ye, ya ra yemia ma ba sãa yee ten bana deri wahala ye ba waamƙon sã saa Samarigibun min di ka sere maa gɔɔ te ta dua ben suunu sƙƙon sã. Yera be ba dukia mƙ, ba tii dii geenu baniammɛ. Saa ye sƙƙ, ben goo kun maa k̄iru mƙ u ka Yinni Gusunƙon sƙmburu ko. Ma Asee u seewa u Yudaba gerusi.

Yen biru u bu dam k̄ɛmƙ bu ka bana ye se. Win gari yi sƙƙ, u nɛɛ, bu Gusunƙon mem ƙaƙƙa kpa bu win sƙmburu nƙni doke. Yera ya buram bo n kere ba n ben tiin arufaani kasu.

Tire ten kpunaa

1. Sãa yerun bana, wiru 1.
2. Sãa yee kpaa ten girima, wiru 2.

Sãa yerun bana

1 Darusi Pɛɛsiban sina bokon bandun wãƙ yirusen suru ƙaƙƙa tiasen tãƙ gbiikuru sƙƙra Gusunƙon wãllu ka tem Yinni u ka Sorobabeli Sealitielin bii, Yudaban kparo ka yãku kowo tƙnwero Yosue, Yosadakin bii gari kua saa win sƙƙ Aseen ƙaƙƙa di u nɛɛ, ² bɛɛ Isireliba i m̄, saa kun tura i ka nen sãa yeru bani. ³ Yen sãna na bɛɛ gari yini sãƙƙa na nɛɛ, ⁴ n bɛɛ w̄ɛre i n wãa dii buranu sƙƙ ni ba sƙma kua, kpa nen sãa yeru ta n bansu sãa? ⁵ Yen sãna nɛ, wãllu ka tem Yinni na nɛɛ, i bwisikuo bɛɛn daa ye i m̄n sã. ⁶ Wee i d̄ianu duurumƙ too, adama fiikowa i ḡɛɛmƙ. I dimƙ, adama i ñ de-bumƙ. I nƙrumƙ, adama bɛɛn nƙru kun kpeemƙ. I yãnu dokemƙ, adama nu ñ bɛɛ wooru girammɛ. Ì n bɛɛn ƙsiaru mwa, ta ra doonɛwa nge te ba doke ƙaƙƙa ḡɛɛre sƙƙ. ⁷ Yen sã, nɛ, Gusunƙon wãllu ka tem Yinni na nɛɛ, i bwisikuo bɛɛn daa ye i m̄n sã. ⁸ I seewo i da guuru i d̄ãa kasuma i ka nen sãa yee te bani, kpa i man bɛɛre w̄ɛ. Ye sƙƙra ko na n nuku dobu mƙ. Nɛ, Yinni Gusunƙwa na yeni gerua. ⁹ I tamaa i ko i d̄ianu wawa too bɛɛn gbean di. Adama wee fiikowa i wa. Fiiko ye i wa i ka da yenuƙ mi, ma na ye wom wure na yarinasia. Mban sã. Yèn sã i nen sãa yeru deri ta kua bansu. Ma baawure u sende u ka win tiin diru bani. Nɛ, Gusunƙon wãllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹⁰ Yen sãna gura kun maa nɛmƙ. Mɛya tem kun maa bɛɛ d̄ianu w̄ɛɛmƙ nge mɛ n weenɛ. ¹¹ Na dera gbeburu kua bɛɛn tem kpuro sƙƙ ka guunƙ. Ma alikama ka resem ka olifi kpuro ya gbera. D̄ia ni tem mu ra kpiisie gesi kpuro, nu gberawa. Ma tãmbu ka yaa sabenu nƙni sãƙre. Ma bɛɛn sƙma ye i m̄ kpuro ya kua kam.

¹² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii, ka yãku kowo tƙnwero Yosue, Yosadakin bii, ka Isireli be ba tie kpuro, ba Gusunƙon ben Yinnin gari yi mem ƙaƙƙa nge mɛ Gusunƙon u win sƙƙ Asee sãƙƙa u bu sã. Ma ba nanda wi, Yinni Gusunƙon wuswaa.

¹³ Asee, Yinni Gusunƙon gɔro u bu sãƙƙa ye Yinni Gusunƙon u n̄n sãƙƙa. U nɛɛ, Yinni Gusunƙon u wãa ka bɛɛ.

¹⁴ Ma u Sorobabeli, Yudaban kparo ka Yosue, yãku kowo tƙnwero ka sere Isireli be ba tie dom yamia. Ba na ba ben Yinni wi u wãllu ka tem mƙn sãa yee ten sƙmburu torua, ¹⁵ Darusin bandun wãƙ yirusen suru ƙaƙƙa tiasen sãƙƙa yenda nɛɛse sƙƙ.

Sãa yee kpaa ten girima

2 Wãƙƙon suru ƙaƙƙa yirusen sãƙƙa yenda tiase sƙƙra Yinni Gusunƙon u Asee sãƙƙa u nɛɛ, ² a Sorobabeli, Sealitielin bii, Yudaban kparo, ka yãku kowo tƙnwero Yosue, Yosadakin bii, ka sere Isireli be ba tie sãƙƙa a nɛɛ, ³ be, be ba tie sƙƙ, ben wara u sãa yee ten yellu ȳɛ ten girima gbiikaa sƙƙ. T̄ɛ, amƙna ba tu waasinɛ. Nge mɛ ta sãa mi, ta ñ sãare kam dirum ben nƙni sƙƙ? ⁴ Yen sã t̄ɛ, nɛ, Gusunƙon wãllu ka tem Yinni, na nɛɛ, Sorobabeli, ka Yosue, ka Isireli be ba tie, bu tii dam k̄ɛyƙ, kpa bu sƙmburu ko. Domi na wãa ka be. ⁵ Nge mɛ na bu ƙƙa m̄wɛɛru kua sanam mɛ na bu yarama Egibitin di, nge mɛya na maa bu sãƙƙa gisƙ ma nen Hunde wãa ka be. Yen sã, bu ku berum ko. ⁶ Nɛ, Gusunƙon wãllu ka tem Yinni, na ñ maa tɛɛmƙ n ka wãllu ka tem ka nim wãƙu sira. ⁷ Kon bwesenu kpuro sira kpa n de bu nin dukia gea kpuro gurama bu ka na nen sãa yeru mini. Kpa n sãa yee te girima yibia. Nɛ, Gusunƙon wãllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁸ Nena na sii geesu ka wura mƙ. ⁹ T̄ɛ, dii ten girima ya koo yel-lugia kera. Miya kon tãmbu ƙari yendu w̄ɛ. Nɛ, Gusunƙon wãllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Tƙn be ba ñ dɛɛre

¹⁰ Darusin bandun wãƙ yirusen suru ƙaƙƙa nɛɛsen sãƙƙa yenda nɛɛse sƙƙra Yinni Gusunƙon u ka win sƙƙ Asee gari kua u nɛɛ, ¹¹ a yãku kowobu woodan gari yi-ni bikio a nɛɛ, ¹² goo ù n yãku yaa bƙkua win yaberun

kasaw, ma win yabe kasa ye, ya p̄ē baba, ñ kun m̄e kpee, ñ kun m̄e tam, ñ kun m̄e gum, ñ kun m̄e dīanu ganu, ba tamaa dīa ni, nu kua Yinni Gusunɔginu?

Ye Asee u bu bikia m̄e, yera ba wisa ba n̄e, aawo!

¹³ Ma Asee u maa bu bikia u n̄e, goo ù n disi duura yèn s̄s̄ u goru baba, ma u seewa u maa dīa ni baba, dīa nin tii nu kua disiginu?

Ma yāku kowo be, ba wisa ba n̄e, oo, dīa nin tii nu disi duurawa mi.

¹⁴ Yera Asee u maa n̄e, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua u n̄e, nge m̄eya b̄e Isireliba i s̄a win n̄ni s̄a. M̄eya maa b̄en n̄man s̄ma ya s̄a. Ye i n̄n w̄em̄o kpuro, ya disi m̄a.

I laakari koowo saa t̄n̄ di

¹⁵ Ñ n m̄en na, i bwisikuo ye ya b̄e deema n ka gisɔ girari i sere kpenu m̄enna i ka s̄a yee te bani. ¹⁶ Wee b̄en goo ù n seewa u alikaman sakaku yendu kasum da birarɔ, ma u ye so, w̄kura u ra wa. Ù n maa seewa u tam ditiri weeraakuru kasum da res̄em gama yerɔ, ditiri yenda u ra wa. ¹⁷ N̄e, Gusunɔ na b̄en s̄mburu kam koosia. Na dera guru kpenu b̄en dīanu sanku nu k̄sa, nu bukusa duura. Adama ka m̄e, i ñ wurame n̄en

mi. N̄e, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁸ Yen s̄s̄, i bwisikuo ye ya b̄e deema n ka gisɔ girari saa m̄in di ba ka s̄a yee ten k̄p̄ek̄p̄eku sw̄i ba deri. Gisɔn t̄ru ta s̄awa w̄n̄n suru n̄n̄ba n̄nesen s̄n̄ yenda n̄neseru. I de i bwisiku. ¹⁹ I maa dīanu m̄a biranu s̄a? B̄en gbean d̄a binuginu mara? Aawo, adama saa gisɔn di, kon b̄e durom kua.

N̄n̄ mw̄e ni Yinni Gusunɔ

u Sorobabeli kua

²⁰ Yinni Gusunɔ u kpam ka Asee gari kua n̄n̄ m̄eruse suru win s̄n̄ yenda n̄nese te s̄a u n̄e, ²¹ a Sorobabeli, Yudaban kparo s̄n̄ a n̄e, n̄e, Yinni Gusunɔ kon w̄llu ka tem sira. ²² Kon sinambu kpuron bandu fuka kpa n ben dam kpeesia. Kon b̄en tabu k̄k̄e yi dumi gawe ka be ba dua yi s̄a fukiri ka sere maa dumi ka yin maas̄bu. Ben tii tiin̄wa ba koo goona ka takobiba. ²³ Yen t̄n̄ te, kon n̄en s̄m̄ kowo Sorobabeli, Sealitielin bii sua kpa n n̄n̄ ko n̄en ȳireru. Domi wiya na ḡsa. N̄e, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Sakari

Sakari ka Asee, waati tia sɔɔra ba ben sɔmburu kua. Adama ben gari kun sãa tia. Asee u Isireliba kirɔ kuawa bu ka Yinni Gusunɔn sãa yeru bani. Ma Sakari u gerua ye ya sia wee ye ya ka handuniagibu kpuro yã. Win kãsi dabi ni u wan sɔ, u tɔmbu kirɔ kua bu ka gɔru gɔsia. U nɛɛ, sunɔ wɔn nɔ mweeru Gusunɔ u kua, u koo na u bandu di kpa u tɔmbu yakia yorun di. Sa ko kpĩ su tire ten gari bɔnu ko yiru.

Tire ten kpunaa

1. Sakarin kãsi ni u wa ka win kirɔba, wiru 1n di sere wiru 8.
2. Ye ya koo koora sia, wiru 9n di sere wiru 14.

SAKARIN KÃSINU

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu sokumɔ bu wurama

1 Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔɔra Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua u nɛɛ, ² nɛ, Yinni Gusunɔ na ka bɛɛn baababa mɔru kua too. ³ Yen sɔ, na bɛɛ sɔɔra, i wurama nen mi, kpa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni n maa wura bɛɛn mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁴ I ku ka bɛɛn baababa weena be nen sɔɔra gbiiokobu ba nen gari sɔɔra ba nɛɛ, bu ben daa kɔsa derio. Adama ba ñ sɔɔra be swaa daki bu sere man mem nɔɔwa. ⁵ Mana bɛɛn baaba be, ba wãa tɛ. Sɔɔra ben tii, ba wãa sere ka tɛ? ⁶ Aawo, ba gu. Ka mɛ, wooda ka gari yi na nen sɔɔra be wɛ, ba yi bɛɛn baababa sɔɔra, ma ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na bu kua nge mɛ na gɔru doke ben daa kɔsan sɔ.

Sakari u dumi wa kãsiɔ sɔɔ

⁷ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru wɔkura tiase, wi ba mɔ Sebati, win sɔɔ yenda nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔɔra Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua kãsiɔ sɔɔ. ⁸ Wee ye u wa kãsi te sɔɔ. Wɔkuru, u durɔ goo wa u dum swãa sɔni u ka yɔ dãnu ganun su-unu, wɔwa gaa sɔɔ. Ma dum swɛɛ ka dum berɔ wu-rusu ka dum kaaba yi wãa win biru. ⁹ Ma u bikia u nɛɛ, nen Yinni, mba dumi yin tubusianu.

Ma Gusunɔn gɔrado wi, u nùn sɔɔra u nɛɛ, kon nun yi tubusia. ¹⁰ Yera u nùn sɔɔra u nɛɛ, dumi yi, yi sãawa yi Gusunɔ u gɔrima yi ka tem bukiana.

¹¹ Ma dumi yin tii yi gɔrado wi sɔɔra yi nɛɛ, sa tem bukiana sa wa mɛ kpuro mu wãa bɔri yendu sɔɔ.

¹² Ma gɔrado wi, u nɛɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, sere saa yerà kaa Yerusalemu ka Yudaban wuu si su tien wɔn wɔndu wa, si a ka mɔru sãa saa wɔɔ wata ka wɔkurun di.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔrado wi wisa ka gari dori yi yin nùn gɔru yemia.

Yinni Gusunɔ

u koo kpam Yerusalemu gɔsi

¹⁴ Gɔrado wi, u maa nùn sɔɔra u nɛɛ, a geruo a nɛɛ, ameniwa wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, u Yerusalemu ka Sionin kɔru mɔ ta kpã.

¹⁵ Mɛya u ka bwese ni nu tii sue mɔru mɔ. Yellu u raa ka nu mɔru kua fiiko.

Ma nu Yerusalemu kɔsa kua.

¹⁶ Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, u koo Yerusalemun wɔn wɔndu ko.

Ba koo win sãa yeru bani.

Kpa bu Yerusalemun kɔɛkɔɛku yĩre.

¹⁷ Win wusu su koo dukia yibu.

U koo maa Yerusalemu nukuru yemiasia.

Kpa u maa ye gɔsi win tiin sɔ.

Wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

Sakari u kɔbi nne

ka sekobu nne wa kãsiɔ sɔɔ

2 Sakari u nɔni seeya ma u maa kɔbi nne wa. ² Ma u gɔrado wi u ka nùn gari mɔ bikia u nɛɛ, kɔbi yirà mini.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, kɔbi yi yi Yudaba ka Isireliba ka Yerusalemugibu yarinasiawa mi.

³ Yen biru, Yinni Gusunɔ u maa nùn sekobu nne sɔɔsi.

⁴ Ma u nùn bikia u nɛɛ, mba seko be, ba kobu na.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, ba nawa bu ka kɔbi yi tɔya ko, kpa bu yi bɔɔku yi, yi yi Yudan tem wɔri yi men tɔmbu yarinasia sere ben goo kun kpã u ka tii yina.

Sakari u wɛɛ wa kãsiɔ sɔɔ

⁵ Ye Sakari u maa mɛera, yera u durɔ goo wa u wɛɛ yĩrutii neni. ⁶ Ma u nùn bikia u nɛɛ, mana a dɔɔ.

Ma u wisa u nɛɛ, na dɔɔwa n Yerusalemu yĩire n ka yen dʒɛbu ka yen yasum wa.

⁷ Sanam mɛ Gusunɔn gɔrado wi u ka nùn gari m̀, u susim wee, yera gɔrado goo u maa na u ka wiɔn yin-na. ⁸ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a duka doo a aluwaasi wi sɔ a nɛɛ, Yerusalemu ya koo ko wuu gè ba ò maa gbāraru toosimɔ. Domi gen tɔmbu ka gen yaa sabenu koo dabia. ⁹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, u ko n sãa nge gbāra dɔɔguru Yerusalemu yen sɔ. Mɛya u ko n maa sãa yen bɛɛɛ.

Yinni Gusunɔ u be ba raa

kpikuru da soku

¹⁰ Sakari u nɛɛ,
Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ,
bɛɛ be u raa yarinasia handunian goonu nɛɛ ye sɔɔ,
i wurama.

I seema i wurama saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

¹¹ Bɛɛ Yerusalemu gibu, bɛɛ be i yoru dimɔ Babiloniɔ,
i kisirama.

¹² Domi wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,
yeniban biru,
Yerusalemun bɛɛɛ ya koo wurama.

Wee u man gɔrɔɔ bwese ni nu bɛɛn yãnu guran mi.
U nɛɛ, nùn n maa bɛɛ baba,
ya sãawa nge win tiin nɔniya nu baba.

¹³ Wee u koo nu nɔma doke
kpa nu gɔsia bɛɛn yobu.

Saa ye sɔɔra nu koo gia ma Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinniwa u man gɔrima.

¹⁴ Wiya u nɛɛ, bɛɛ Yerusalemu gibu, i nuku dobu kuu-
ki koowo.

Domi u koo na u n ka bɛɛ wãa.

¹⁵ Bwese dabina nu koo wura wi, Yinni Gusunɔn mi
gia yen tɔɔ te,
kpa nu ko win tɔmbu,
kpa u n wãa ka be.

Saa ye sɔɔra i ko i gia ma wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yin-
niwa u man gɔrima.

¹⁶ U ko n maa Yuda mɔ tem dɛɛram mɛ sɔɔ.

U koo maa Yerusalemu gɔsi.

¹⁷ Baawure u koo nɔɔ mari Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ.
Domi u koo seema win wãa yee dɛɛrarun di.

Sakari u yãku kowo wa

kãsiru sɔɔ

3 Sakari u Yosue yãku kowo tɔnwero wa u yɔ Yinni
Gusunɔn gɔradon † wuswaɔɔ. Ma Setam †† u yɔ
win nɔm geu u ka nùn taare wɛ. ² Ma Yinni Gusunɔn
gɔrado u Setam sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u nun gerusi wi,
wi u Yerusalemu gɔsa. A ò yɛ ma Yosue u sãawa nge
dãa nɔɔ ge ba wuna dɔɔn di?

† YINNI GUSUNɔN GɔRADO - Ka Heberum ba yorua Yinni Gusunɔn
tɔna. †† SETAM - Win sɔmbura u ka taare da Gusunɔn wuswaɔɔ.

³ N deema yãa disinugina Yosue u sebua u ka yɔ
gɔrado win wuswaɔɔ. ⁴ Ma gɔrado wi, u be ba yɔ win
wuswaɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, bu Yosuen yãa disinugii ni
wunɔ. Ma u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, wee na nun wunen
toranu wuna. Ma na nun tɔɔ baka yãnu sebusia.

⁵ U maa wooda wɛ u nɛɛ, bu nùn dawani ye ya dɛɛre
bɔkusio. Ma ba nùn ye bɔkusia. Ma ba nùn yãnu se-
busia. Saa ye sɔɔ, gɔrado wi, u yɔ mi. ⁶ U Yosue gari yi-
ni sɔɔwa u nɛɛ, ⁷ ameniwa wi, Gusunɔ wɔllu ka tem
Yinni u gerua. U nɛɛ,
à n sɔimɔ win swɛɛ sɔɔ,
ma a win woodaba mem nɔɔwammɛ,
wuna kaa win sãa yeru ka ten yaaran sɔmburu
kpara.

U koo nun kowa be ba win sɔmburu m̀n turo.

Yinni Gusunɔ

u koo win sɔm kowo naawa

⁸ Yosue, wunɛ yãku kowo tɔnwero,
wunɛ ka wunen tɔn be ba sɔ wunen wuswaɔɔ,
i swaa dakio i nɔ.

Tɔn be, ba ko n gina sãawa yĩreru wi u sisin sɔ.
Domi Yinni Gusunɔ u koo win sɔm kowo gɔrima wi u
sãa kpil pɔtura.

⁹ Wunɛ Yosuen wuswaɔɔ, u kperu garu yiimɔ.
Wuswɛɛ nɔɔba yiruwa ta mɔ.
Win tiwa u koo yore te sɔɔ.

Kpa u tem men toranu wuna sɔɔ teeru.

¹⁰ Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,
yen tɔɔ te, i ko i sokuna i nuku dobu ko bɔri yendun sɔ
bɛɛn dãa gbaanɔ.

Sakari u dabu wuragu

ka dãa ye ba m̀ olifi wa

kãsiru sɔɔ

4 Gusunɔn gɔrado wi u ka Sakari gari m̀ u na u
nùn yamia nge mɛ ba ra tɔnu dom yamie. ² Ma u
nùn bikia u nɛɛ, mba a waamɔ mi.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, wuran dabuwa na waamɔ gèn
wɔllu ba wekeru garu sɔndi. Weke te, ta kãanu nɔɔba
yiru mɔ. Nin wɔllɔwa ba fitilanu sɔndi tia tia. Kãa nin
min diya gum mu ra ka de fitila nin mi. ³ Olifin dãnu
yiru ya wãa weke ten bɔkɔɔ. Teeru nɔm dɔwaru gia,
teeru maa nɔm geu gia.

⁴ Ma Sakari u wure u gɔrado wi bikia u nɛɛ, yinni,
mba yeniba kpuron tubusianu.

⁵ Ma Gusunɔn gɔrado u nɛɛ, a ò yen tubusianu yɛ?

^{6a} Ma Sakari u nɛɛ, aawo, yinni. Ma gɔrado u nɛɛ,

Nɔɔ mwɛenu Sorobabelin sɔ

^{6b} Yera u maa nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u
Sorobabeli sɔɔmɔ. U nɛɛ,
n ò mɔ ka wi, Sorobabelin dam

ñ kun mɛ ka win yiikowa
 u koo kpī u sɔmburu ko.
 Adama ka wi, Gusunɔn Hunden dama.
 Wi, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.
⁷ U maa nɛɛ,
 Sakari, mba n da n guu baka te ta wāa Sorobabelin
 wuswaaw.
 Sorobabeli wi, u koo tu kɔra
 kpa u kpee geeru yara
 te ba koo sɔndi sāa yerun wii kpiirɔ.
 Saa ye sɔɔ, tɔmbu ba koo nuku dobun kuuki ko ba n
 mɔ
 anna a kpee buraru wa.
⁸ Yinni Gusunɔn u maa Sakari sɔɔwa u nɛɛ,
⁹ Sorobabeliwa u dii ten kpeɛkpeɛku swī.
 Wiya u koo maa ten bana wiru go.
 Saa ye sɔɔra nen tɔmbu ba koo gia ma nɛ, Gusunɔn
 wɔllu ka tem Yinniwa na nun gɔrima.
^{10a} Yen sɔ, bu ku sɔmbu ten tore gem
 baa tã n sãan na piibu.
 Ba koo nuku dobu ko
 bã n wɛɛ wa
 yi ba ra ka ganan dendabu mɛeri
 Sorobabelin nɔmɔ. ^{10b} fitila nɔɔba yiru ye, ya sãawa
 Yinni Gusunɔn nɔni yi yi tem bukianamɔ.
¹¹ Ma Sakari u maa nɛɛ, mba olifin dãnu yiru ye ya
 wāa dabu gen nɔm geuɔ ka gen nɔm dwarɔ min
 tubusianu.
¹² U maa bikia u nɛɛ, mba olifin kãanu yiru yen
 tubusianu ni nu wāa dabun kãanu yiru yen bɔkuɔ, mìn
 di gum kokumɔ nge wura.
¹³ Yera u wisa u nɛɛ, a ñ nin tubusianu yɛ?
 Ma u nɛɛ, aawo, Yinni.
¹⁴ U nùn wisa u nɛɛ, nu sãawa tɔmbu yiru be na gɔsa
 ba nɛ, tem kpuron Yinni sãamɔ.

Sakari u tireru wa ta yɔɔwa

⁵ Sakari u maa nɔni seeya kãsiru sɔɔ ma u tire
 kureru garu wa ta yɔɔwa. ² Ma Gusunɔn gɔrado u
 nùn bikia u nɛɛ, mba a waamɔ mi.
 Ma u nùn wisa u nɛɛ, tire kureru gara na waamɔ ta
 yɔɔwa. Ten dɛɛbu sãawa gɔm soonu yendu. Ten ya-
 sum maa gɔm soonu wɔkuru.
³ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, bɔriya ta sɔɔwa yi yi koo
 yabi tem mɛ kpuro sɔɔ. Ten bee tiaɔ, ba yoruawa ma
 ba koo gbɛnɔbu kpuro gira minin di. Bee tiaɔ maa ba
 koo be ba ra bɔri weesugii ko gira. ⁴ Gusunɔn wɔllu ka
 tem Yinnin tiwa u koo de bɔri yi, yi na kpa yi
 gbɛnɔbun yɛnusu di ka sere be ba ra ka Yinni Gusunɔn
 yīsiru bɔre kam. Miya yi koo sina yi yin wāa yeru ko
 kpa yi ben dirun kpeɛkpeɛku ka ten kpenu di.

Sakari u tɔn kurɔ goo wa

kãsiru sɔɔ

⁵ Gusunɔn gɔrado wi, u Sakari susi ma u nɛɛ, a nɔni
 seeyo a wa ye ya yarim wee.

⁶ Ma u nùn wisa u nɛɛ, mba mi.
 Ma u nɛɛ, birera mi, ta yarim wee tɛ sɔɔ tem min
 tɔmbu kpuron toranu yiba.
⁷ Sanam mɛ bire ten wukiritia ye ba kua ka pɛerum
 ya wukiara, yera u kurɔ goo wa u sɔ ten sɔɔwa. ⁸ Ma
 gɔrado wi, u nɛɛ, kurɔ wi, u sãawa toranu.
 Ma u wure u kurɔ wi taare bire ten sɔɔwa, ma u
 wukiri. ⁹ Ye u maa nɔni seeya wɔllu, yera u kurɔbu yiru
 gabu wa kãsiru sɔɔ. Kurɔ be, ba kasi mɔ nge
 kpakpayɛ, ma woo ga yi suamɔ. Ma ba na ba bire te
 sua ba ka da wɔllu. ¹⁰ Ma u gɔrado wi bikia u nɛɛ,
 mana ba ka tu dɔɔ. ¹¹ U nùn wisa u nɛɛ, ba ka tu
 dɔɔwa Babilonin temɔ. Miya ba koo tu diru bania. Bã
 n tu bana ba kpa, kpa bire te, ta n wāa mi.

Sakari u tabu keke nɛɛ wa

kãsiru sɔɔ yi dumi gawe

⁶ Sakari u maa nɔni seeya ma u tabu keke nɛɛ wa
 yi dumi gawe yi yariɔ guunu yirun baan di. Guu
 ni, nu sãawa sii ganduginu. ² Tabu keke gbiikaa, dum
 swɛɛya yi gawe. Yiruse, kɔnkɔɔba. ³ Itase, kaaba.
 Nnɛse, dumi yi yi bau swãasu mɔ. ⁴ Ma u gɔrado wi u
 ka nùn gari mɔ bikia u nɛɛ, berã mi nen Yinni.
⁵ U nùn wisa u nɛɛ, wɔllun goonu nɛn wosa si su
 raa wāa Gusunɔn, tem kpuron Yinnin bɔkuɔ. Siya su tɛ
 doonɔ.
⁶ Dum kɔnkɔɔ be ba tabu keke yen tia gawe mi, ba
 dɔɔwa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma dum kaa be, ba
 swī. Adama dum bau swãasugii yi, yi dɔɔwa sɔɔ yɛsan
 nɔm dwaru gia. ⁷ Dum swɛɛ yi, yi yara ma yi kana yi
 da yi tem bukiana. Ma gɔrado wi, u yi sɔɔwa u nɛɛ, yi
 doo yi tem mɛ bukiana.
 Ma yi tem mɛ bukiana. ⁸ Gɔrado wi, u nùn soka u
 nɛɛ, a mɛerio a wa. Dumi yi yi da sɔɔ yɛsan nɔm geu
 gia mi, yi Gusunɔn mɔru suresiawa bera mi.

Ba koo Yinni Gusunɔn

sãa yeru seeya

⁹ Yinni Gusunɔn u Sakari sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁰ a yoo beni,
 Helidai ka Tobiya ka Yedayan kɛnu mɔ kpa a da
 Yosiasi, Sofonin biin yɛnuɔ mi yoo be, ba wāa sanam
 mɛ ba tunuma Babilonin. ¹¹ Kpa a sii geesu ka wura
 sua a ka sina furɔ ko ge kaa doke Yosue, yãku kowo
 tɔnwero, Yosadakin biin wirɔ. ¹² Kpa a nùn sɔ a nɛɛ,
 ameniwa nɛ, Gusunɔn wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na
 nɛɛ,
 goo wāa wi ba mɔ kpil pɔtura.
 Saa win min diya wāara koo yari
 kpa u nen sãa yee te bani.
¹³ U koo sina yãnu sebe,
 kpa u sina win sina gɔnɔɔ u tɔmbu kpura.
 Yãku kowo ko n wāa win bɔkuɔ
 kpa ba n nɔɔ tia sãa mam mam.

¹⁴ Sina furɔ ge, ga ko n wāawa ne, Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. Geya ga koo de bu Helemu ka Tobiya ka Yedaya ka Heni, Sofonin bii yaaya.

¹⁵ Ma Sakari u nee, be ba wāa n toma, ba koo na bu sāa yee te bani. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na nun gɔrima.

Yeni kpuro ya koo koorawa i n ne, Gusunɔ beɛn Yinnin gere mem nɔɔwa mam mam.

נכ ככּוּ te ba ka

Yerusalemun bansu yaayamɔ

7 Darusin bandun wɔn nneɛ sɔɔ, yen suru nɔɔba nneɛ wi ba mɔ Kisilun sɔɔ nneɛ sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Sakari gari kua u nee, ² Beteligibu ba raa Sareɛɛ ka Regemu Meleki ka gabu gɔra Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin sāa yerɔ bu ka win durom kana. ³ Kpa bu maa yāku kowobu ka win sɔɔɔbu bikia bā n ko ba n sumɔn na, kpa ba n nɔɔ kɔkua wɔn suru nɔɔbuse kpuro sɔɔ nge mɛ ba mɔ tɛɛbun di.

⁴ Yera Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u Sakari sɔɔwa u nee, ⁵ a yāku kowobu ka tɔn be kpuro wisio a nee, saa wɔn wata ka wɔkurun di, ba ra nɔɔ kɔkɛ kpa ba n wāa nuku sankiranu sɔɔ wɔn suru nɔɔbuse ka nɔɔba yiruse sɔɔ.

Adama ba ñ ye mɔ bu ka man beɛɛ wɛ.

⁶ Bā n maa dimɔ, ba nɔrumɔ, ben tiin sɔna.

⁷ Yellu, ne, Yinni Gusunɔ na tɔmbu kirɔ kua ka gari yinin bweseru nen sɔɔɔ gbiikobun min di. Saa ye sɔɔ, Yerusalemu ka wuu si su ka ye sikerenen tɔmbu ba wāa bɔri yendu sɔɔ, ma tɔmba yiba sɔɔ yɛsan nɔm dware gia ka wɔwaɔ.

⁸ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u maa Sakari sɔɔwa u nee, a tɔn be gari yini yaayasio yi yi nee, bu tɔmbu sirio dee dee, kpa ba n tɔn geeru ka wɔnɔwɔndu mɔɔsine.

¹⁰ Bu ku gɔminibu ka gobekuba

ka sɔɔbu ka sārɔbu dam dɔre.

Bu ku maa ben winsim kɔsa bwisikusi.

¹¹ Adama ba ñ gari yi swaa sue. Ba swaa taayawa.

¹² Ma ba ben gɔrusu bɔbiasia nge kpee kpikiru. Ba ñ ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin wooda ye swaa daki, ye na bu wɛ saa nen sɔɔɔbun min di, be nen Hunde u ka gari kua. Ma ben swaa taa bi, bu man mɔru kua too.

¹³ Sanam mɛ na bu soka, ba ñ wisa.

Yen sɔna nen tii na ñ maa bu wisa sanam mɛ ba man somiru kana.

¹⁴ Yen sɔna na bu yarinasia bwesenu kpuron suunu sɔɔ ni ba ñ daa yɛ.

Ma ba ben tem deri dirum

goo ku ra maa sare mi.

Ma tem gem mɛ, mu kua bansu.

Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u koo

Yerusalemu wesia nge yellu

8 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua u nee, ² nen nisinu kpā Yerusalemun sɔ.

Domi na ye kɔ gem gem.

³ Yen sɔna na nee, kon wura Yerusalemu ye sɔɔ kpa na n wāa mi.

Ba koo ye soku wuu gemguu.

Kpa bu maa ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin guu te soku guu deɛraru.

⁴ Durɔ tɔkɔnu ka kurɔ tɔkɔnu nu koo ka dɛki sɔima

kpa nu na nu sina yen batumaba sɔɔ.

⁵ Bii aluwaasiba ka bii wɔndiaba

ba koo yibu yen batuma be sɔɔ

ba n dweebu mɔ.

⁶ Isireli be ba tien nɔni sɔɔ, ya ko n sāa nge ye ya kun kpɛ yu koora.

Adama ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,

kon kpɔ n maamaaki ye ko.

Nena na yeni gerua.

⁷ Wee na nen tɔmbu faaba mɔ

be ba wāa sɔɔ yari yerɔ ka sɔɔ duu yerɔ.

⁸ Kon ka bu wurama kpa bu sina Yerusalemu

ba n sāa nen tɔmbu

kpa na n maa sāa ben Yinni gemgii

wi u naane mɔ.

⁹ Wee ye ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

Na nee, i wɔrugɔru koowo

beɛ be i nua giso ye nen sɔɔɔbu ba gerua

sanam mɛ ba nen sāa yee ten kpɛkpɛku swii.

¹⁰ Domi yellu, goo ku ra win sɔɔburun kɔsiaru wa.

Goo ku ra maa yaa sabe ni nu nɔn sɔɔburu kuan kɔsiaru wɛ.

Saa ye sɔɔ, goo ku ra yari.

Goo ku ra maa du ka bɔri yendu yibereban sɔ.

Domi na tɔmbu yɔsuwa bu ka wɔrina.

¹¹ Adama tɛ, na ñ maa Isireli be ba tie kuammɛ nge mɛ na kua yellu.

Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹² Kon de bɔri yendu tu duwa tem sɔɔ kpuro.

Resem ya koo ma.

Gura ya koo ne

kpa tem mu dɔanu ko.

Doma nini kpurowa kon Isireli be ba tie kua.

¹³ Beɛ Yudaba ka Isireliba,

wee i kua bwese te na bɔrusi bwesenun suunu sɔɔ.

Adama tɛ, kon beɛ faaba ko

kpa i n sāa domarugibu tɔmbun suunu sɔɔ.

Yen sɔ, i ku berum ko.

I de i n wɔrugɔru mɔ.

¹⁴ Ameniwa ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

Na nee, na raa gɔru doke n beɛ kɔsa kua

yɛn sɔ beɛn baababa ba nen mɔru seeya.

Na ñ daa gɔru gɔsie n ye kobia.

¹⁵ Adama tē, na gōru doke
n Yerusalemu ka Yudan tem kpuro gea kua.
Yen sō, i ku berum ko.

¹⁶ I ka gari yini sōmburu koowo.
Yiya, baawure u n da win winsim gem sō.
Kpa i n da baawure siri gem sō
i n ka wāa bōri yendu sō.

¹⁷ I ku goo kōsa kua.
I ku bōri weesugii ko.
Domi yeniba kpurowa na tusa.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

כך ככurun tōru ta koo

גכsira nuku doḅun tōru

¹⁸ Gusunō wōllu ka tem Yinni u nεε, ¹⁹ כך ככku ni i ra
ko suru nneε sō ka suru ככbuse sō ka suru ככba
yiruse sō ka suru wōkuruse sō, nu koo גכsira nuku
doḅun tōnu Yuda. Ni sōra ba ko n da tō bakanu di.

Adama yeba kpuro sō, i de i gem ka bōri yendu kīa.

²⁰ Na maa wure na nεε,
tōmbu ba koo na Yerusalemu
saa wusu dabinun di.
²¹ Wusu gasun tōmbu ba koo gasun tōmbu sō bu nεε,
bu da bu nε, Gusunō wōllu ka tem Yinnin durom kasu
Yerusalemu
kpa bu man sō.

²² Geema, bwese dabinu ka maa bwese ni nu dam
mō
nu koo na nu nen durom mε kasu
kpa nu man sō.

²³ Nε, Gusunō wōllu ka tem Yinni na nεε,
yen tō te, bweseru baatere sō,
tōmbu wōku wōkubu ba ko n Yuu turon yabe soo neni
ba n mō, ba koo ka nūn da.
Domi ba nua ma nε, Gusunō na wāa ka wi.

ISIRELIBA KA BWESE TUKUNU

Yinni Gusunō

u koo bwese ni nu tie siri

9 Ameniwa Yinni Gusunō u gerua Hadarakin tem
sō u nεε,

kon wuu ge ba mō Damasi siri.
Domi nen nōni wāa tōmbu sō
nge mε yi wāa Isireliban bwese keri kpuro sō.

² Kon maa Hamati ye ya wāa Damasīn tem ככ bura
yerōn tem siri

ka Tiri ka sere maa Sidoni,
baa mε wuu sin tōmbu ba bwisi mō.

³ Tiri ye, ya wāa gbāra damgirun suunu sō.
Mεya ya gobi guramō nge tua.

Ma ya wura guramō nge pōkōkō.

⁴ Adama nε, Yinni Gusunō, kon ye kpuro mwa.
Kon yen dam sure nim wōku sō

kpa n de yu dō mwaara.

⁵ Asikalonigibu ba koo ye wa
kpa bu berum duura.

Kon de tem yiiri bakabu bu Gasa wōri,
kpa Ekoronigibun yīyōbu kpuro bu kam ko.
Gasa ya koo sunō bia.

Goo kun ko n maa wāa Asikalonō.

⁶ Sōbu ba koo na bu sina Asidōdu.

Kpa n Filisitiban tii suabu kpeerasia.

⁷ Ba ñ maa yem dimō.

Ba ñ maa bōu yāku dīanu dimō.

Ba koo kowa nε, Gusunōn tōmbu nge Yudaba
kpa Ekoronigibu ba n maa sōa nen tōmbu
nge mε Yebusiba ba kua.

⁸ Kon nen sansani gira n ka nen sōa yeru sikerena.
Kpa yiberε be ba daamō ba wuramamō bu ku raa ye
wōri.

Dam dioba kun maa sarō mi.

Domi nen nōni wāa mi.

Sunō wi u ka bōri yendu sisi

⁹ Bεε Sionigibu, i nuku doḅun kuuki koowo.
Bεε Yerusalemuḡibu, i yēerio nuku doḅun sō.
Wee bεen sina boko u sisi bεen mi.

U sōawa gemgii ka faaba kowo.

U ñ tii sue.

Keteku buuwa u sōni.

¹⁰ Kon de tabu keke yi kpe Efaraimun temō
kpa dumi ka ten ni ba raa ka tabu kua yu kpeera
Yerusalemu.

Sunō wi, u koo ka bwesenu bōri yendu naawa.

U ko n bandu diiwa nim wōku geen di

sere ka nim wōku gi,

saa maa daa te ba mō Efaratin di n ka da handunian
goonu nne sō.

Pirisōmban karabu

¹¹ Yinni Gusunō u nεε,

nen arukawani ye na ka bεε bōkuan sō,
ma i ye sire ka yāku yaa yem,
kon bεen yobu yara dōkō kpirirun di te ta ñ nim mō.

¹² Bεε yobu, bεε be i yīyō bakabu mō,
i wuro bεen wusō si su gbāranu mō.

Na maa bεε nōksiamō ma kon bεε domaru kua
nge yellugirun nōn yiru.

¹³ Kon Yuda dendi nge tendu.

Kpa Efaraimu ya n sōa ten sēenu.

Yerusalemu, kon wunen bibu sua bu Gerekiba tabu
wōri.

Kon bu kowa nge tabu durō damgiin takobi.

¹⁴ Nε, Yinni Gusunō, kon tii sōksi wōlb.

Nen sēu ga koo doona nge guru maakinu.

Kon kōba so,

kpa n sarama guru woo bōkō sō,

ge ga wee saa sō yēsan nōm dwaru gian di.

¹⁵ Nε, Gusunō, wōllu ka tem Yinni, kon nen tōmbu kō-
su.

Ba koo ben yibereba kamia bu ben kpurantɛenun
kpenu kɔsuku.

Kon de yibere ben yem mu yari nge tam,
n̄ kun mɛ nge yāku yaa yem mɛ mu ra gbɛɛru yibu
bu yɛka yāku yerun kāanɔ.

¹⁶Yen tɔɔ te, kon nen tɔmbu faaba ko
nge mɛ yāa kparo u ra win yāanu faaba ko.

Ba koo balli ben temɔ nge kpee gobigii
ni ba mani sina furɔ ɔɔɔ.

¹⁷Tem miya doo n̄ɔɔru ka buram mu ko n wāa.

Alikama ka tam koo de aluwaasiba ka wɔndiaba ba
n dam ɔɔ.

Gusunɔ turowa s̄a Yinni

10 I Yinni Gusunɔ kanɔ u bɛɛ tom buruku gura kɛ.
U koo de guru woo gu na

kpa guru baka yu nɛ.

Kpa yakasu su kpi baama.

²Domi b̄u n̄n bwāarokunu ba m̄ Terafimu nu
weesu m̄.

Sɔrobu ba k̄asi weesuginu waamɔ.

Ben dosusu su s̄awa weesu.

Sin nuku yemiasibu s̄awa kam dirum.

Yen s̄na ba sirene nge yaa sabenu.

Ba wɔnwɔndu soore,

domi ba n̄ kparo ɔɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu yakia

³Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
na ka kparo tuko be ba nen tɔmbu kpare m̄ru m̄.

Be, be ba s̄a nge bonu mi, kon bu wɔrima.

Domi nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni

na nen tɔmbu Yudaba naawa.

Kon bu dendiwa tabu ɔɔ nge dum girimagia.

⁴Ben min diya sinambu ba koo yari.

Kpa ba n dam ɔɔ nge gani gɔmburun kperu,

n̄ kun mɛ nge kuu bekurugirun gbere,

n̄ kun mɛ nge ten te ba ra ka tabu de.

⁵Ba ko n s̄awa nge tabu durɔ damgii
be ba ben yibereba taakumɔ swɛɛ ɔɔ nge pɔɔɔɔ.

Ba koo tabu ko yèn s̄ nɛ, Yinni Gusunɔ ko na n ka bu
wāa.

Ben yibere be ba dumi yɔɔwa ba koo sekuru wa.

⁶Kon Yudaba t̄asisia,

kpa n Isireliba wɔra.

Kon ka bu wurama,

domi na ben wɔnwɔndu ɔɔ.

Ba ko n s̄awa nge be na n̄ daa biru kisi.

Domi nena na s̄a Gusunɔ ben Yinni.

Kon ben kanaru mwa.

⁷Efaraimuba ba ko n s̄awa nge tabu durɔ damgibu.

Ba ko n nuku dobu ɔɔ nge wi u tam n̄ra.

Ben bibu ba koo ye wa kpa bu nuku dobu ko.

Ba koo nuku dobu ko nɛ, Yinni Gusunɔn s̄.

⁸Kon wia ko bu ka mennama.

Domi nena na bu yakiamɔ.

Ba koo dabia nge yellu.

⁹Kpa n de ba n pusa bwesenun suunu ɔɔɔ.

Mi ba wāa n toma mi,

ba ko n da man yaaye min di.

Kpa ba n wāa mi ka ben bibu.

Yen biru, ba koo wurama.

¹⁰Kon de bu wurama saa Egibitin di.

Kon bu mennama saa Asirin di.

Kpa n de bu wurama Galadiɔ ka Libaniɔ.

Batuma kun bu turi.

¹¹Ba koo nim w̄ku tɔbura mi ba nuku sankiraru wa.

Gusunɔ u koo gen nim kurenu so,

kpa Nilun daarun nim mu gbera.

Asirigibun tii suabu koo kpe.

Kpa Egibitigibun bandu tu n̄ru ko.

¹²Kon nen tɔmbu t̄asisia.

Kpa ba n s̄imɔ ka nen ȳisuru.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ba damgibu kɔsuka

11 Bɛɛ Libanigibu, i bɛɛn kɔnnɔsu kenio
kpa d̄ɔɔ u bɛɛn d̄a ye ba m̄ seduru di.

²Bɛɛ d̄a ye ba m̄ sipere, i weeweenu koowo.

Domi seduruba ba wɔruka.

Be ba tii sue mi, ba kpeera.

Bɛɛ Basanin d̄a bakanu, i weeweenu koowo.

Domi d̄a s̄ɔɔ ge ba n̄ daa kp̄ɛ bu du ga wɔruka.

³Kparobu ba wuri m̄,

domi ben bɛere ya kpa.

Gbee sinansu su kukirimɔ,

domi Yuudenin d̄a s̄ɔɔn bɛere ya kpa.

Kparobu yiru

⁴Ameniwa Yinni Gusunɔ u Sakari s̄ɔɔwa. U nɛɛ, a
yāanu kparo ni ba koo go. ⁵Be ba nu dwemɔ ba
goomɔ ba n̄ bu sɛɛyasiamɔ. Be ba maa nu dɔramɔ ba
m̄, ba nɛ, Gusunɔ siara, domi ba gobi ɔɔ. Nin
kparobu ba ku ra maa ka nu yinɛ. ⁶Nɛ, Yinni Gusunɔ
na n̄ maa tɔmbun wɔnwɔndu m̄ tem mɛ ɔɔɔ. Kon
baawure beriya win winsim n̄mɔɔ ka win sunɔn n̄-
mɔɔ. Ba koo ben tem arumani gurawa. Na n̄ maa bu
wɔramɔ ben yibereban n̄mun di.

⁷Yera Sakari u yāanu kparabu wɔri ni ba koo go.

Yāa niya nu k̄suru bo. Ma u kpara d̄eki yiru kasu. U

tia soka durom, tia maa n̄ɔɔ tia. Ma u da u yāa ni

n̄ɔɔri. ⁸Suru tian baa ɔɔ u nin kparobu ita go. Ma u ka

nu tii kpara u temanabu kpana. Ma nin tii nu n̄n

tusa. ⁹Ma u nɛɛ, na n̄ maa nu kparamɔ. Nin ni nu koo

gbi, nu gbio. Ni nu koo maa tiara nu tenno.

¹⁰Ma u win d̄eka ye u soka durom n̄ɔɔka u ka s̄ɔɔsi

ma u win arukawani kusia ye u raa ka bwesenu kpuro

n̄kua. ¹¹Yen t̄ɔɔ tera u arukawani ye kusia. Ma yāa

k̄su ni nu n̄n m̄ɛra mi, nu gia ma Yinni Gusunɔn

gariya yi kooramɔ. ¹²Ma u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, yā n bu

w̄ɛre, bu n̄n kɔsiaru w̄ɛyɔ, ya kun maa bu w̄ɛre, bu

derio.

Yera ba sii geesun gobi tena yīira ba nùn kɔsia. ¹³ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔwka u nɛɛ, a sii geesun gobi tena ye ba mɛera bure mi, mɔmɔ wɛɛyɔ.

Ma u gobi yi sua u yari Gusunɔn sãa yerɔ yi ka ko mɔmɔgii. ¹⁴ Yen biru, u maa win kpara dɛka yiruse ye u soka nɔ tɔa mi, bɔkɔka u ka sɔsɔ ma Yudaba ka Isireliban baa nɔ tɔa maa sari. ¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nùn sɔwka u nɛɛ, a kpara nge kpara gari bɔkɔ. ¹⁶ Domi kon kpara goo seeya tem mɛ nɔ, wi u kun yãanu nɔnɔm ni nu gɔn gɔn. U ñ nin binu kasum gɔn. U ñ ni nu mɛera wa tim kuammɛ. Mɛya u ñ maa ni nu bwãa do nɔnɔm. Adama u koo ni nu gum mɔn yaa tem sere ka nin kɔri.

¹⁷ Bɔruowa kpara gari bɔkɔ wi u yãanu derimɔ.

Takobi yu win gãseru ka win nɔm geun nɔnu kɔsuko, kpa gãse te, tu gbera kpa nɔnu ge, gu gbi.

Yinni Gusunɔ

u koo Yerusalemu yakia

12 Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua Isireliban sɔ wee. Wi, wi u wɔllu ka tem mɔma, ma u maa tɔnu hunde dokea

² u nɛɛ, na Yerusalemu kua nge nɔra ye ya nen mɔru yiba nge tam. Ya koo bwese ni nu ka ye sikerene woo tiro kpɛɛ. Woo tiro ge, ga koo Yudaba kpuro nɛnɛ bɔn Yerusalemu tarusi. ³ Tɔw te nɔ, kon ye gɔsia nge kpee bakaru. Be ba kɔ bu tu sua ba koo mɛera wa. Handunian bwesenu kpuro nu koo menna nu tu wɔri. ⁴ Yen tɔw te, Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon ben dumi woo tiro kpɛɛ kpa n yin maasɔbu nɔni swãaru kpɛɛ, kpa n bwese tukunun dumi wɔkoru kpɛɛ. Adama kon Yudaba kɔsu. ⁵ Yudan wirugibu ba koo nɛɛ, Yerusalemugiba ba sãa ben dam nɛ, Gusunɔ ben Yinnin sɔ, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ. ⁶ Yen tɔw te nɔ, kon Yudaban wirugibu kowa nge dɔw boko dãa sɔwka, ñ kun mɛ nge wii nɔn tɛn dɔw ba sɔka dãa bɔkunu nɔ. Ba koo bwese ni nu ka bu sikerene kamiawa mam mam. Adama Yerusalemugibu ba ko n sɔwa ben temɔ.

⁷ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon Yudaban yenusu faaba ko, kpa Dafidin yenun bɛɛɛ ka Yerusalemugibun bɛɛɛ yu ku raa Yuda be ba tiegia kera. ⁸ Yen tɔw te, kon Yerusalemugibu kɔsu. Be nɔ, wi u kun daa dam mɔ, u koo dam kowa nge Dafidi. Kpa Dafidin yenugibu ba n sãa nge Gusunɔn gɔrado wi u yɔ ben wuswaas.

Ba gɔn wooru sɔ

tem mɛ kpuro nɔ

⁹ Yen tɔw te, kon kookari ko n bwese ni kpuro go ni nu Yerusalemu wɔrim wee. ¹⁰ Kon de Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibu ba n wɔnwɔndu mɔ kpa ba n da kanaru ko, kpa bu gɔsɔrama nen mi, nɛ wi ba yaasa sɔka. Ba koo man swiisi nge win bii teereru ta gu. Ba koo swiwa ka nuku sankira bakanu nge win bii gbi-ikoo u gu. ¹¹ Yen tɔw te, nuku sankiraru ta ko n kpã

Yerusalemu nge te ba kua Hadadirimɔn sɔ Megidon wɔwka. ¹² Tem mɛ kpuro nɔ, ba ko n gɔn wooru sɔwa yenu ka yenu. Dafidin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. Natanin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. ¹³ Lefin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. Simein yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. ¹⁴ Nge mɛya yenu si su maa tien tɔmbu ba ko n gɔn wooru sɔ nenenka, kurɔbu ka durɔbu nenem.

13 Yen tɔw te, bwia gaa ya koo yari yu ka Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibun toranu wɔka.

Yinni Gusunɔ u koo

win sɔmɔ weesugibun

bwãarokunu kɔsuku

² Yen tɔw te, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni kon bɔnun yisinu kpeerasia tem mɛ nɔ kpa bu ku raa maa nu yaaya. Kon maa nen sɔmɔ weesugii be ba bɔu sãarun kɔru mɔ mi wuna. ³ Goo ñ n gari weesugii mɔ, win tundo ka win mero ba koo nùn sɔwa bu nɛɛ, kaa gbi. Domi a weesu mɔwa ka Yinni Gusunɔn yisuru. Kpa tundo wi, ka mero wi, bu nùn takobi sɔku bu go sanam mɛ u gari yi mɔ. ⁴ Yen tɔw te, Gusunɔn sɔmɔbu ba koo sekuru wa ben kãsi weesuginun sɔ. Bã n gari mɔ, ba ñ maa yabe sansuginu sebumɔ bu ka tɔmbu nɔni wɔke. ⁵ Ben baawure u koo nɛɛwa, u ñ sãa Gusunɔn sɔmɔ. Wi, gbaa wukowa. Domi ba nùn dwawa saa win piiburun di. ⁶ Bã n nùn bikia ba nɛɛ, mana u sere mɛera yeni wa ye ya wãa win nɔmɔ, kpa u wisi u nɛɛ, u ye wawa win nɔnɔ kɔnasibun yenu.

Ba koo gia ma

Gusunɔwa u sãa Yinni

⁷ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, takobi, a nen kpara wi na kua nen bɔwɔrio. A nùn goowo kpa yãanu nu yarina, kpa n ni nu kun dam mɔ wɔri.

⁸ U maa nɛɛ, bã n tem men tɔmbu nɔnu kua suba ita, yen suba yiru ya koo gbi kpa sube tee teni tu tiara. ⁹ Kon sube tee te dɔw doke kpa n tu sɔwa nge mɛ ba ra sii geesu sɔwe. Kon tu sɔwawa nge mɛ ba ra wura sɔwe. Ta koo nen yisuru soku kpa n tu wurari. Kon tu sɔ n nɛɛ, ta sãawa nen tɔmbu. Kpa ten tii tu maa nɛɛ, na sãawa Gusunɔ ten Yinni.

Yinni Gusunɔn tɔru

14 Bɛɛ Yerusalemugibu, Yinni Gusunɔn tɔra wee. Ba koo bɛɛn yãnu gura bu nɔnu ko bɛɛn nɔni biru.

² U koo bwesenu kpuro menna nu ka Yerusalemu wɔri.

Ba koo ye mwa kpa bu yen yenusu dɔw sɔku.

Ba koo ka yen tɔn kurɔbu kpuna ka dam.

Kpa bu yen tɔmbun nɔnu yoru mwɛeri bu ka doona.

Adama ba ñ be ba tie goomɔ.
³ Saa ye ɔɔra Yinni Gusunɔ u koo tii sɔɔsi
 kpa u ka bwese ni tabu ko nge mɛ u ra ko tabu ɔɔ.
⁴ Yen tɔɔ te, u koo win naasu ɔɔndi Olifin guuro
 te ta wɔa Yerusalemun dee deeru, sɔɔ yari yeru gia.
 Olifin guu te, ta koo besira suunuɔ
 saa sɔɔ yari yerun di sere sɔɔ duu yerɔ.
 Wɔwi baka ya koo yari ten suunu ɔɔ.
 Guu ten bee tia ya koo da sɔɔ yɛsan nɔm geu gia
 kpa bee tia yu maa da sɔɔ yɛsan mɔm dwaru gia.
⁵ Saa ye ɔɔ, i ko i duki dawa win guunun wɔwa ɔɔ.
 Domi wɔwa ye, ya ko n wɔawa sere Atiselio.
 I ko i duki suwa nge mɛ i raa kua
 sanam mɛ tem yɛribu bɛɛ deema
 Osiasi Yudaban sina bokon waati.
 Saa ye ɔɔra Gusunɔ nen Yinni u koo na ka win tɔn
 dɛɛrobu.
⁶ Yen tɔɔ te, yam bururam mu ñ ko n maa wɔa.
 Pura ya ko n wɔa ka sere maa nim mɛ mu ɔɔsira nge
 kperu.
⁷ Tɔɔ te, ta ko n sɔawa nenem te Yinni Gusunɔ u yɛ.
 Ba ñ wɔkuru ka sɔɔ ɔɔ wunanamɔ.
 Adama yoka, yam bururam mu koo sɔɔsira.
⁸ Yen tɔɔ te, nim gem mu koo yari Yerusalemun di
 kpa men sukum mu koku mu da nim wɔkuɔ
 ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gia,
 kpa sukum mu da nim wɔku ge ga wɔa sɔɔ duu yeru
 gia.
 Nge meya n ko n sɔa sɔɔ sɔreru ka guran saa.
⁹ Yinni Gusunɔwa u ko n sɔa tem kpuron sunɔ.
 Wi turowa u ko n sɔa Yinni.
 Win turon yɛsira tɔmbu kpuro ba koo gia.
¹⁰ Isireliban tem kpuro mu koo ɔɔsia wɔwa
 saa Geban di sɔɔ yɛsan nɔm geu gia
 n ka da Rimɔɔwɔ Yerusalemun sɔɔ yɛsan nɔm dwaru
 gia.
 Saa ye ɔɔ, Yerusalemu ya koo yɛsiru yari
 kpa ya n wɔa yen ayerɔ.
 Ya ko n wɔawa saa kɔnɔ ge ba mɔ Benyameen di,
 n ka da kɔnɔ gbiikuuɔ,
 sere ka kɔnɔ ge ba mɔ gani ɔɔmbunu.
 Saa maa kɔsu yee te ba mɔ Hananɛelin di,
 n ka girari sina bokon resem gama yerɔ.
¹¹ Tɔmba koo sina ye ɔɔ.
 Ba ñ maa ye kam koosiamɔ.
 Ya ko n wɔawa bɔri yendu ɔɔ.

¹² Wee nɔni swɔa te Yinni Gusunɔ u koo tɔmbu kpɛɛ
 be ba Yerusalemu tabu wɔri.
 Ben wasi koo kɔsiwa ba n ka sɛimɔ.
 Ben nɔni yi koo kɔsi ben nɔni wɔrusu ɔɔ,
 kpa ben yari yi kɔsi ben ɔɔ.
¹³ Yen tɔɔ te, nɛ, Yinni Gusunɔ kon wahala baka doke
 ben suunu ɔɔ.
 Kpa bu wɔrina bu soona.
¹⁴ Yudaba ba koo tabu ko Yerusalemuɔ,
 kpa bu bwese tuku ni nu ka bu sikerenen dukia
 gurama.
 Yera, wura ka sii geesu ka yɔa dabinu.
¹⁵ Nin dumi ka nin birakɔsu
 ka nin yooyoosu ka nin ketekunu
 ka sere maa yaa sabe ni nu wɔa mi,
 kpuro nu koo dumgbeku mwaara.
 Dumgbeku tia yera ya koo nu deema.
¹⁶ Bwese ni nu raa Yerusalemu ye wɔri,
 nin ni nu tie, nu ko n da nɛwa wɔɔ baagere
 nu yiira Gusunɔ sina bokon wuswaaɔ,
 wi u sɔa wɔllu ka tem Yinni,
 kpa nu Kunun tɔɔ bakaru ko.
¹⁷ Bweseru garu tɔ kun de
 tu Gusunɔ sina boko wi u sɔa wɔllu ka tem Yinni yiira
 tu sɔ Yerusalemuɔ,
 gura kun nɛmɔ ten temɔ.
¹⁸ Egibitigibu bɔ kun de Yerusalemuɔ
 bu ka Kunun tɔɔ bakaru ko,
 gura kun nɛmɔ ben temɔ.
 U koo bu wahala dokewa
 nge bwese ni nu yina nu da
 nu Kunun tɔɔ bakaru ko.
¹⁹ Nge meya u koo Egibitigibu ka bwese ni nu yina nu
 Kunun tɔɔ bakaru da Yerusalemuɔ kua.
²⁰ Yen tɔɔ te, ba koo dumin yangirenu ɔɔ yore bu nɛɛ,
 Yinni Gusunɔgia.
 Sɔa yerun wekenu kpuro nu ko n sɔawa nge yɔku
 yerun gbɛa.
²¹ Wekenu kpuro nu ko n sɔawa Gusunɔ, wɔllu ka tem
 Yinniginu Yerusalemuɔ ka Yudaɔ.
 Be ba koo yɔkuru na,
 bera ba ko n da nu sue
 bu ka ben yɔku yaa yike.
 Yen tɔɔ te ɔɔ, ba ñ maa tenkuba wasi sɔa yeru mi,
 ba n yɔnu dɔramɔ.

Malasi

Sanam me Malasi u tire te yorua, Isireliba ba wurama yorun di ko, ba wãa Yerusalemu. Adama saa ye sãã, wãara ka bu sã. Ma dabira Gusunon durom sika doke, wiru 1:2. Ma Gusunon sãara kun maa arufaani gaa mo ben wãaru sãã. Ba ñ maa nùn sãamã ka gõru tia.

Yeya Malasi u wa win tamba m̀, ma u bu gerusi. Isireliba ba ñ nãni sããre, ba n yẽ ma ba torawa. Yen sã, bu de bu gõru gɔsia kpa Gusunon u bu domaru kua. Win sãã wi u gɔsa, wiya u koo win tambu deerasia kpa u bu bekiã, wiru 3:20,21. Malasi u sãawa Gusunon sãã dãako Nãã Mwẽ Gururu sãã. Win tire te, ta sãawa nge sasara ye ya ka sun dãã Nãã Mwẽ Kpaarun gari sãã.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu, wiru 1:1n di sere wiru 2:16.
2. Gusunon u win tambu kirã m̀ bu ka wurama win mi, wiru 2:17n di sere wiru 3:24.

1 Gari yiniwa Yinni Gusunon u Isireliba sããwa saa Malasin nãã di.

Yinni Gusunon u Isireliba kã

²Yinni Gusunon u nẽ, na bẽ Isireliba kã. Ma i gerumã i m̀, mba sããra na bẽ kã. Na nẽ, ñ ñ Esau u sãã Yakãbun mãã ro? Adama na Yakãbu kã ³ma na Esau yina. Na dera gãanu sari win tem guunã. Ma na dera gbeku yẽ kãsi yiba tem me sãã. ⁴Esaun bibun bweseru ta ñ nẽ, ba ten wusu kãsuka, adama ta koo sin bansu seeya, nẽ, Gusunon wãllu ka tem Yinni, kon nẽ, baa ta ñ su bana, kon wure ñ su sura. Kpa bu ten tem soku nuku kãsurugibun tem, ben tii maa bwese te nẽ, Yinni Gusunon na ka mãru sãã baadomma. ⁵Bẽ Isireliba, bẽen nãni koo ye wa. Kpa i gere i nẽ, nẽ, Yinni Gusunon, ñen kpãara bẽen tem sare.

Yinni Gusunon

u yãku kowobu gerusimã

⁶Bẽ yãku kowobu, bẽ be i man gema, ma i m̀, yen yere sããra i man gema, wee ye nẽ Gusunon wãllu ka tem Yinni na bẽ sããã. Bii u ra win tundo bẽre wẽ. Meya sãã kowo u ra maa win yinni bẽre wẽ. Nã ñ sããna na bẽen tundo, mana bẽre ya wãã ye i man wẽemã. Nã ñ maa sããna na bẽen Yinni, mana bẽre ya wãã ye i man wẽemã. ⁷Wee i yãkunu m̀ ka dãã ni ba ku ra ka yãkuru ko ñen yãku yerã. Ma i gerumã i m̀, yere sããra i man gema. Ñen yãku yera i gema. ⁸Ï ñ ka yaa saberu garu yãkuru kua te ta wãko sãã, ñ kun me te ta kãra barã, ñ kun me te ta gesi barã, ñ ñ sãã kãsa? Ï ñ tu bẽen tem wirugii wẽ, u koo bẽ siara? Nẽ Gusunon wãllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁹Yen sãã tẽ, ñ ñ nẽ, Yinni Gusunon suuru kana ñ bẽen wãnwãndu wa, i tamaã kon bẽ kua nge me ñ weenẽ? Aawo, domi i kãsa kua. Nẽ Gusunon wãllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹⁰N buram bo bẽen turo u da u ñen sãã yerun

gamboba kenẽ. Kpa i ku ka dãã sããre kam sãã ñen yãku yerã. Na ñ nuku dobu mãã bẽ sãã. Meya yãku ñi i maa man kuammẽ nu ñ man wẽremã. ¹¹Domi handunian goonu nẽ sãã tamba ñen kpãaru yẽ. Baama ba man turare dãã dokeammẽ ma ba man yãku geenu kuammẽ bu ka man bẽre wẽ. Ka gem tãmbu kpurowa ba ñen kpãaru yẽ. ¹²Adama bẽ, i man gemawa, i tamaã i ko kpãã i ka dãã ni nu ñ gea sãã na ñen yãku yerã. ¹³I mam gerumã i m̀, anna a wahala baka wa ye i tii m̀. Ma i ñ maa yãku ñi mẽera gãanu. Adama i naamã i man yãkuru kuammẽ ka yaa sabe ñi i gbena, ñ kun me ñi nu kãri barã, ñ kun me ñi nu gesi barã. I tamaã kon yãku ñin bweseru mwa? ¹⁴Bãrurowa wi u win sabenu sãã kinẽ geeru mãã, ma u da u te ta alebu mãã sua u ka man yãkuru kua, u ka man nãni wãke. Domi na sããwa sina boko. Tãmbu kpurowa ba ñen dam nasie. Nẽ Gusunon wãllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Ba yãku kowobu kirã m̀

²Nẽ Gusunon wãllu ka tem Yinni, na nẽ, bẽ yãku kowobu, bẽya na wooda yeni wẽemã. ²Ï ñ maa yina i ye mem nããwa kpa i kun man bẽre wẽ, kon bẽ bãrusi. Kpa doma te i raa mãã, tu gɔsia bãri. Domi i ñ ñen woodaba garisi gãanu bẽen gõruã. ³Wee kon bẽen bibun bweseru kam koosia. Kpa ñ bẽen yaa sabe ñi i ka yãkuru m̀n bisu wisi bẽen wuswaãã. Kpa bu bẽ gura bu kuba ka bii si sannu. ⁴Saa ye sãã, i ko gia ma nẽ, Gusunon wãllu ka tem Yinniwa na bẽ kirã ye kua ñ ka ñen arukawani sire ye na ka yãku kowobu be ba sãã Lefin bweseru bãkua. ⁵Arukawani ye na ka bu bãkua ya sããwa wãaru ka bãri yendugia. Ma na bu wãã te, ka bãri yen te wẽ kpa bu ka man nasia. Meya ba maa man nasia. Ma ba diira ñen yãsirun sãã. ⁶Gema ba ra gere. Kãsa gaa sari ben nãã sãã. Bãri yendu ka gem sããra ba sãã ñen swaa sãã. Ma ba tãã dabinu gbara kãsan di. ⁷N weenewa yãku kowobu bu tãmbu Gusunon swaa sããsi. Domi ben min diya ba ra ñ ye u

kĩ yèn s̄ ba s̄a wi, w̄llu ka tem Yinnin s̄m̄k̄bu.

⁸ Adama b̄e ȳaku kowobu Lefiba i swaa ye deri. Ma b̄e s̄s̄ira dera t̄n dabinu k̄ra. I ñ arukawani ye yibie ye na ka b̄e b̄kua. N̄e, Gusun̄ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁹ Yen s̄, kon de bu b̄e gem kpa i b̄e bia Isireliban suunu s̄ yèn s̄ i ñ nen woodaba mem n̄k̄we, i ku ra maa nen t̄mbu garisi tia ñ bu siriam̄e.

Isireliba ba kua naane sariba

¹⁰ N ñ tundo turo b̄e k̄puro sa m̄ ro? N ñ Gusun̄ turo u sun taka kua ro? Mban s̄na sa ñ naane m̄k̄s̄ine. Ma sa b̄e s̄en baababan arukawani kusiam̄ ye ba ka Gusun̄ b̄kua. ¹¹ Yudaba ba kua naane sariba. Ma ba durum baka kua Yerusalem̄u ka Isirelin tem k̄puro s̄. Domi ba Yinni Gusun̄ s̄a yee te u k̄ too disi doke. Ma ba da ba b̄ugibun w̄ndiaba sua kur̄bu. ¹² Wi u yenin bweseru m̄, Gusun̄ w̄llu ka tem Yinni u koo ȳero wuna Yak̄bun bweserun di, baa ȳero ù n ka k̄nu daam̄ ȳaku yer̄.

¹³ Wee ye i k̄pam m̄. I sum̄, i weeweenu m̄, ma i Yinni Gusun̄ ȳaku yeru n̄ni ȳresu wisim̄ yèn s̄ u ñ maa b̄e ȳakunu mwaam̄, u ñ maa k̄ u k̄ru garu mwa b̄e n̄man di. ¹⁴ Ma i gerum̄ i m̄, mban s̄na n̄ s̄a m̄. N̄ s̄a m̄ yèn s̄ b̄e baawure u ñ win arukawani yibie ye u ka win kur̄ gbiikoo b̄kua Yinni Gusun̄ wuswaas̄. ¹⁵ Yinni Gusun̄ u ñ b̄e kue tia wasi s̄ ka bwisikunu s̄? Mba i naa gire sannu. N ñ Gusun̄ u b̄e bibu k̄? Ñ n men na, i n tii se kpa b̄e baawure u ku win kur̄ gbiikoo yina. ¹⁶ Domi Gusun̄ Isireliban Yinni u kur̄ yinabu ka maa b̄kunu tusa. Yen s̄, i n tii se, kpa b̄e goo u ku raa win kur̄ gbiikoo t̄nu kandu kua u n̄n yina.

Yinni Gusun̄ siribu

turuku kua

¹⁷ I dera Yinni Gusun̄ u wasira b̄e garin s̄. Adama i gerum̄ i m̄, yen yere s̄ra i dera u wasira. Yera sanam m̄ s̄ i gerum̄ i m̄, wi u k̄sa m̄, wiya u w̄ Yinni Gusun̄ n̄ni s̄. Ȳerowa u ra n̄n w̄re. Ñ kun m̄, kpa i n m̄, mana Gusun̄ wi u ra siri dee dee mi, u w̄a.

3 Ma Gusun̄ w̄llu ka tem Yinni u wisa u n̄e, wee kon nen s̄m̄ k̄rima. U koo nen swaa s̄m̄. Kpa Yinni wi i kasu mi, u du win s̄a yer̄ subaru s̄. Wee s̄m̄ wi i k̄ mi, u sisi u ka nen arukawanin gari kpara. ² Wara koo k̄p̄ u ȳra u n̄n ma win naarun t̄ te s̄. Nge wara koo k̄p̄ u ȳra sanam m̄ u koo kurama. Domi u ko n̄ s̄awa nge d̄ wi u ra sisu yanie. Kpa u n̄ s̄a nge werem m̄ mu do. ³ U koo sina u sun d̄erasia nge m̄ ba ra sii geesu yanie bu d̄erasia. U koo ȳaku kowobun bweseru Lefiba d̄erasia nge m̄ ba ra wura ka sii geesu d̄erasia. Kpa bu Yinni Gusun̄ ȳakunu kua nge m̄ wooda ya gerua. ⁴ Saa ye s̄, Yudaba ka Yerusalem̄ugibun k̄nu nu koo n̄e Yinni Gusun̄ w̄re nge yellu. ⁵ Kon susima b̄e b̄kunu n̄ b̄e siri. Kpa n

dobo dobogibu seesi ka sakara kowobu ka be ba ra b̄re weesu s̄ ka be ba ra s̄m̄ kowobun gobi t̄esi ka be ba ra ḡminibu ka gobekuba ka s̄bu dam d̄re, ma ba ñ man nasie. N̄e, Gusun̄ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

I Gusun̄ tia w̄eȳ

w̄kuru baateren w̄llu

⁶ Nena na Yinni Gusun̄ wi u ra n̄ w̄a. Na ku ra k̄si. Yen s̄na b̄e, Yak̄bun bweseru, ba ñ b̄e k̄peerasie. ⁷ Saa b̄e baababan waatin diya i nen woodaba gerari. I ñ ye mem n̄k̄we. Yen s̄na n̄e Gusun̄ w̄llu ka tem Yinni, na n̄e, i ḡsirama nen mi, kpa n̄ maa ḡsira b̄e mi. Adama i gerum̄ i m̄, am̄na sa ko koosina su ka ḡsira wunen mi. ⁸ Ma na bikia na n̄e, t̄nu u ra n̄e Gusun̄ n̄ni w̄ke? Domi wee, i man n̄ni w̄kum̄. Ma i gerum̄ i m̄, yen yere s̄ra sa nun n̄ni w̄kum̄. Ma na wisa na n̄e, k̄nu w̄ebu s̄ ka tia tia ye i ra man w̄ w̄kuru baateren w̄llu. ⁹ B̄ruroba i s̄a b̄e Isireliba k̄puro, domi i man n̄ni w̄kum̄. ¹⁰ I b̄e ye i m̄ k̄puro subuo suba w̄kuru, kpa i ka man yen sube teeru naawa i doke nen arumanin beru yer̄. Kpa d̄ianu nu n̄ w̄a nen s̄a yer̄. I nen laakari m̄erio, kpa i wa n̄a kun kon b̄e w̄llu kenia n̄ b̄e doma bakaru kua. ¹¹ Na kon twee gira b̄e tem di. Kpa yi ku maa b̄e d̄a binu sanku. Kon de res̄m̄ ye ya ku ra raa ma yu ma b̄e ḡbeas̄. N̄e, Gusun̄ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹² Bwesenu k̄puro nu koo n̄e, doo n̄k̄rugiba b̄e. Domi b̄e tem mu ko n̄ doo n̄k̄ru m̄. N̄e Gusun̄ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Durom m̄ Yinni Gusun̄

u koo be ba n̄n s̄am̄ kua

¹³ Yinni Gusun̄ u n̄e, b̄e gari kun do yi i man gerusim̄. Ma i m̄, mba i man gerusi. ¹⁴ I gerua i n̄e, kam s̄ra i man s̄am̄. Arufaani yer̄ i wa ye i nen woodaba mem n̄k̄wa, ma i nuki sankira i n̄ni b̄kua i ka n̄e Gusun̄ w̄llu ka tem Yinnin n̄ni geu wa. ¹⁵ Wee t̄, i tamaa be ba tii sue, bera ba dobu n̄k̄. M̄ya i maa n̄e, t̄n k̄sobun arumani ya maa kuuram̄. Baa b̄a n̄ Gusun̄ seesi, u ra bu deriwa u kun k̄sa gaa kue.

¹⁶ Yera be ba Yinni Gusun̄ nasie, ba gerunam̄. Ma Yinni Gusun̄ u win laakari wesia ben mi, u bu swaa daki. Ma ba be ba n̄n nasie ma ba n̄n b̄e w̄em̄n̄ ȳisa yorua tireru garu s̄ win wuswaas̄. ¹⁷ Ma Gusun̄ w̄llu ka tem Yinni u n̄e, beya ba koo ko negibu t̄ te kon nen yiiko s̄si. Kon bu w̄n̄w̄ndu kua nge m̄ t̄nu u ra win bii wi u n̄n n̄k̄m̄ w̄n̄w̄ndu kue. ¹⁸ Saa yera i ko i wa ye ya gem̄ii ka t̄n k̄so wunane ka ye ya maa wi u Gusun̄ s̄am̄ ka wi u kun n̄n s̄am̄ wunane. ¹⁹ Wee t̄ra sisi. Ta sum nge d̄ boko. Saa ye s̄, be ba tii sue ka t̄n k̄sobu ba koo d̄ m̄waarawa nge yakasu. Ḡanu kun bu tiaram̄e. N̄e Gusun̄ w̄llu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ²⁰ Adama b̄e be i man nasie, wee ye na b̄e s̄m̄. Kon de nen

dam mu sɔ̃sira nge sɔ̃ mu bæ faaba ko. Saa ye ɔ̃, i ko i n tii ɔ̃ kpa i n yɔ̃kum ɔ̃ ka nuku dobu nge ketɛ kɛmi yi yi yarim ɔ̃ saa gɔ̃ di. ²¹ Tɔ̃ te ɔ̃, te kon nɛn yiiko sɔ̃si, i ko i tɔ̃ kɔ̃sobu taaku. Domi ba ko n sɔ̃awa nge torom bæen naasɔ̃. Nɛ Gusun ɔ̃ llu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Eli kpao

²² I de i nɛn ɔ̃ Mɔ̃wisin yiirebu ka win woodaba mɛm nɔ̃wa be na nɔ̃ wɛ bæ Isireliba kpuron sɔ̃ Hɔ̃bun guurɔ̃.

²³ Nɛ, Yinni Gusun ɔ̃ te, ta kpã, ma ta nanum ɔ̃. Adama tu sere tunuma, kon bæ nɛn ɔ̃ Eli gɔ̃riama.

²⁴ U koo de baababa ka ben bibu bu dora. Ma n kun mɛ, kon na n bæen tem kpeerasia.

Mateu

Mateun tireru ta s̄awa Labaari gean tirenu n̄e ye sa raa wan teeru. Tire nin baatere ta m̄ ye ta naa gire. Mateun tireru s̄w̄ u s̄w̄sim̄ ma Yesu u s̄awa Kirisi wi Gusun̄ u ḡsa yellun di. Ma ba win gari yorua N̄w̄ Mw̄e Gururu s̄w̄. Yuuba ba Kirisi wi mara u na u bu yakia Romugibun n̄man di. Yenin s̄na Yesu u gerum̄ u sirem̄ ma win banda kun s̄a handunia migiru. Mateun tireru ta s̄awa tire te ta N̄w̄ Mw̄e Gururu ka N̄w̄ Mw̄e Kpaarun gari sw̄enam̄, ka sere Isireliba ka maa Yesun yigberu.

Tire ten kpunaa

1. Yesun bwese t̄ka ka win marubu, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yesun bat̄emu ka win k̄kiribu, wiru 3n di sere wiru 4.
3. Yesun s̄w̄sinu guuru w̄ll̄, wiru 5n di sere wiru 7.
4. Bar̄bun bek̄iabu ka ḡrobun ḡran daabu, wiru 8n di sere wiru 10.
5. S̄w̄si ni Yesu u kua, wiru 11n di sere wiru 12.
6. M̄n̄nu ka s̄m̄ maamaakiginu, wiru 13n di sere wiru 16.
7. Yesun wasin ḡsiabu ka win Yerusalem̄un daabu, wiru 17n di sere wiru 20.
8. Yesun s̄w̄si d̄akinu Yerusalem̄u, wiru 21n di sere wiru 25.
9. Yesun siribu ka win ḡw̄ ka win seebu ḡrin di, wiru 26n di sere wiru 28.

Yesu Kirisin bweserun t̄ka

(I maa m̄erio Luku 3:23-38)

1 Yesu Kirisin bweserun t̄ka wee, wi u s̄a Dafidin sikadobu. Dafidi maa s̄a Aburahamun sikadobu. ²Aburhamu u Isaki mara, Isaki u Yak̄bu mara. Yak̄bu u Yuda mara ka win maabu ka w̄n̄bu. ³Yuda ka Tamari ba Faresi ka Sara mara. Faresi u Esiromu mara. Esiromu u Aramu mara. ⁴Aramu u Aminadabu mara. Aminadabu u Nasoni mara. Nasoni u Saam̄w̄ mara. ⁵Saam̄w̄ ka Rahabu ba Boasi mara. Boasi ka Rutu ba Yobedi mara. Yobedi u Isai mara. ⁶Isai u Dafidi mara. Dafidi u kua sun̄, ma wi ka wi u raa s̄a Yurin kur̄ ba Salom̄w̄ mara. ⁷Salom̄w̄ u Roboamu mara. Roboamu u Abia mara. Abia u Asafu mara. ⁸Asafu u Yosafati mara. Yosafati u Yoram̄u mara. Yoram̄u u Osiasi mara. ⁹Osiasi u Yotamu mara. Yotamu u Akasi mara. Akasi u Esekiasi mara. ¹⁰Esekiasi u Manase mara. Manase u Am̄w̄ mara. Am̄w̄ u Yosiasi mara. ¹¹Yosiasi u Yekonia mara ka win w̄n̄bu sanam̄ m̄ ba Isireliba gura ba ka da Babilonin tem̄. ¹²Ben Babilonin daabun biru Yekonia u Salatieli mara. Salatieli u Sorobabeli mara. ¹³Sorobabeli u Abiudu mara. Abiudu u Eliakimu mara. Eliakimu u Asoru mara. ¹⁴Asoru u Sad̄ku mara. Sad̄ku u Asimu mara. Asimu u Eliudu mara. ¹⁵Eliudu u Eleasaa mara. Eleasaa u Matani mara. Matani u Yak̄bu mara. ¹⁶Yak̄bu u Yosefu mara wi u kua Maarin dur̄. Maari wiya, u Yesu mara, wi ba soka Kirisi.

¹⁷Nge meya ben bwese te s̄w̄, saa Aburahamun min di n ka girari Dafidin mi, ba s̄awa t̄nu w̄kura n̄e. Saa maa Dafidin min di n ka girari saa ye ba ka bu yoru da Babilonin tem̄, ba s̄awa t̄nu w̄kura n̄e. Yen biru saa m̄n̄ di ba ka bu da Babilonin tem̄ n ka Kirisin saa girari, be, ba maa s̄awa t̄nu w̄kura n̄e.

Yesu Kirisin marubu

(I maa m̄erio Luku 2:1-7)

¹⁸Wee nge m̄e ba ka Yesu Kirisi mara. Win mero Maari u s̄a Yosefun kur̄ k̄̄ero, adama bu sere suana Maari u deema u gura m̄ saa Hunde D̄eron min di. ¹⁹Win dur̄ Yosefu wi, u s̄a geegii, u ñ k̄i u Maari sekuru doke batuma s̄w̄. Yen s̄na u ḡru doke u n̄n̄ yina asiri s̄w̄. ²⁰Saa ye u ye bwisikum̄ saa yera Yinnin grado u n̄n̄ kure dosu s̄w̄ u n̄n̄ s̄w̄wa u n̄e, Yosefu, Dafidin sikadobu a ku berum ko a ka wunen kur̄ k̄̄ero Maari yenu doke, domi gura ye u m̄ mi, saa Hunde D̄eron min diya. ²¹U koo bii t̄n̄ dur̄ ma, kpa a n̄n̄ ȳsiru k̄̄ Yesu †, domi u koo win t̄mbu faaba ko saa ben durum di. ²²Yeni kpuro ya koora kpa Yinnin gari yi u gerua saa win s̄m̄n̄ s̄w̄ di yi ka koora, ²³yi yi n̄e, “W̄ndia goo u koo gura sua kpa u bii t̄n̄ dur̄ ma, kpa bu n̄n̄ ȳsiru k̄̄ Emanueli.” Ȳsi ten tubusiana, Gusun̄ w̄a ka bes̄e. ²⁴Yen s̄na ye Yosefu u yanda, u kua ye Yinnin ḡra-do u n̄n̄ s̄w̄wa, u Maari yenu doke. ²⁵Adama u ñ n̄n̄ ȳ̄ kur̄ sere u ka win bii t̄n̄ dur̄ mara. Ma u n̄n̄ ȳsiru k̄̄ Yesu.

† Yesu - Ȳsi ten tubusiana faaba kowo.

Sɔbu saa sɔɔ yari yerun di

2 Ba Yesu marawa Betelehemuɔ Yudean temɔ, sina boko Herodun waati. Sanam me sɔɔ, kperin saria yɛrobu gabu ba na Yerusalemuɔ saa sɔɔ yari yerun di, ² ma ba nɛɛ, mana Yuuban sunɔ wi ba mara tɛ u wɔa. Domi sa win kpera wa ya kura sɔɔ yari yerɔ, yera sa na su nɔn sɔ.

³ Ye sina boko Herodu u gari yi nua, win bwɛra kun kpunɛ, ka Yerusalemugibun tii kpuro. ⁴ U yɔku kowo tɔnwerobu kpuro menna ka wooda yɛrobu ma u bu bikia u nɛɛ, mana ba nɛɛ ba koo wi Gusunɔ u gɔsa † ma. ⁵ Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, Betelehemuɔra Yudean tem sɔɔ, domi Gusunɔn sɔɔ u yorua u nɛɛ,

⁶ “Wunɛ, Betelehemu, Yudean tem sɔɔ, n nɔ mɔ wuna a piiburu bo Yudean wuu bakasu sɔɔ. Domi wunen min diya sunɔ u koo yari wi u koo nen tɔmbu Isireliba kpara.”

⁷ Yera Herodu u kperin saria yɛro be sokusia asiri sɔɔ ma u bu bikia saa ye kpera ye, ya kura mam mam.

⁸ Ma u dera ba da Betelehemuɔ. U bu sɔɔwa u nɛɛ, bu doo bu bii win gari bikia sɔa sɔa. Bɔ n nɔn wa bu gɔsirama bu nɔn sɔ, kpa win tii u maa da u nɔn sɔ.

⁹ Ye ba win gari yi nua ba kpa, yera ba swaa wɔri. Wee, kpera ye ba raa wa sɔɔ yari yerɔ, ya kpam bu swaa gbiiye sere yam mi bii wi, u wɔa, ma ya yɛra yam min wɔlɔ. ¹⁰ Ye ba kpera ye wa ben gɔru ga dora n banda. ¹¹ Ye ba dua diru mi, ba bii wi wa ka win mero Maari. Yera ba yiira ba nɔn sɔwa. Ma ba ben bɔɔnu kusia, ba wura wuna ba nɔn kɔ, ka turare bwe-senu yiru. ¹² Ma Gusunɔ u bu sɔɔwa dosu sɔɔ u nɛɛ, bu ku raa wure Herodun mi. Ma ba sɔa ben wuu ka swaa tuka.

Ba ka Yesu kpikuru da Egibiti

¹³ Ye kperin saria yɛro be, ba biru kisi ba doona, ma Yinnin gɔrado u Yosefu kure dosu sɔɔ u nɛɛ, a seewo a bii wi ka win mero sua kpa a ka bu kpikuru su Egibiti gia, a sina mi sere dɔma te kon maa nun sɔ a sɔima, domi Herodu u koo bii wi kasu u go.

¹⁴ Ma Yosefu u seewa wɔkuru u bii wi ka win mero sua ma u doona Egibiti gia. ¹⁵ U sina mi sere Herodu u ka gu. Yeni ya koo kpa Yinnin gari yi u gerua saa win sɔɔnɔn sɔɔnɔn di yi ka koo ye u nɛɛ, “Egibitin diya na nen bii sokuma.”

Ba bii tɔn durɔ piiminu go

¹⁶ Ye Herodu u wa ma sɔɔ be ba na saa sɔɔ yari yerun di ba nɔn yaakorɔ kua, u mɔru besira. Ma u dera ba bii tɔn durɔbu kpuro go be ba nɔn wɔ yiru kere Betelehemuɔ ka yen baru kpaanɔ kpuro. Domi u yen sanam dooru kua min di sɔɔ be, ba nɛɛ ba kpera ye wa. ¹⁷ Nge meya ye Gusunɔn sɔɔ Yeremi u gerua, ya koo, ye u nɛɛ,

¹⁸ “Ba swii gɛɛ nɔnɔn Ramaɔ. Yɛro u sumɔ u weewenu mɔ.

Ase Raseliwa u sumɔ win bibun sɔ. Ma u yina bu nɔn suuru kana domi bii be kpurowa ba gu.”

Ba ka Yesu wurama

Egibitin di

¹⁹ Herodu u gu. Win gɔnɔn biru Yinnin gɔrado u Yosefu kure dosu sɔɔ Egibitiɔ. ²⁰ U nɛɛ, a seewo a bii wi ka win mero sua kpa i wura Isirelin temɔ, domi be ba kɔ bu bii wi go, ba gu.

²¹ Ma Yosefu seewa u bii wi ka win mero sua ba kpam wura Isirelin temɔ. ²² Adama ye u nua ma Aakelusi u bandu di Yudean temɔ win baa Herodun ayero, u berum kua u ka sina mi. Ma u doona Galilen temɔ, nge me Gusunɔ u nɔn sɔɔwa dosu sɔɔ. ²³ Ma u da u sina wuu ge ba sokumɔ Nasaretɔ, kpa Gusunɔn sɔɔnɔn gari yi ka koo ye yi nɛɛ, “Ba koo nɔn sokuwa Nasaretigii.”

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa meerio Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18, Yohanu 1:19-28)

3 Sanam me sɔɔ, Yohanu Batemu kowo u na u waasu mɔ Yudean gbaburɔ. ² U nɛɛ, i beɛn gɔru gɔsio domi Gusunɔ u sisi u bandu swii.

³ Yohanu wiya win gari Gusunɔn sɔɔ Esai u mɔ sanam me u nɛɛ,

“Goo u gerumɔ ka dam gbaburɔ u mɔ, i Yinnin swaa sɔnɔ, kpa i n ye nɔn nerasiamɔ yu denda.”

⁴ Yohanu wi, u yooyoon sansun yaberu sebua, ma u gɔnan kpaka sɛke pɔraɔ. Win dɔana twee ka tim bausu. ⁵ Tɔmba na win mi saa Yerusalemun di ka Yudean tem kpuro, ka tem kpuron di me mu daa te ba mɔ Yuudeni sikerene. ⁶ Ba ben toranu tuuba kua ma u bu batemu kua daa te ba mɔ Yuudenɔ.

⁷ Ye Yohanu u wa ma Falisiba ka Sadiusiba dabɔnɔ ba na win mi u ka bu batemu ko, u bu sɔɔwa u nɛɛ, beɛ waa gɔnɔnɔn wara u maa beɛ sɔɔwa i Gusunɔn mɔru duka suuri ye ya wee. ⁸ I de beɛn kookoosu su sɔɔnɔn ma i gɔru gɔsia. ⁹ I kun tamaa i ko gafara wa Aburahamun sɔ domi i gerumɔ i mɔ u sɔa beɛn baaba. Na beɛ sɔɔnɔn Gusunɔ u koo kpɔ u kpee ni sua u ka Aburhamu bibu kua. ¹⁰ Wee, ba gbɔa wasi kɔ bu ka dɔa wukiri. Dɔru baatere te ta nɔn bii geenu marumɔ tera ba koo bura kpa bu doke dɔn sɔɔ. ¹¹ Ne na beɛ batemu mɔ ka nim i ka gɔru gɔsiabun seeda di, adama wi u sisi nen biruɔ u koo beɛ batemu ko ka Hunde Dɛero ka dɔn. U man dam kere gem gem, sere na nɔn mam tura n ka win baranu sua n nɛnɛ. ¹² U win saratia neni win nɔnɔn, u koo win alikama soo yeru kura kpa u win alikama gura u doke biraru sɔɔ. Adama u koo sakosu doke dɔn sɔɔ wi u ku ra gbi.

† WI GUSUNɔ U GɔSA - Ka Gerekim wiya ba sokumɔ Kirisi.

Yesu batemu

(I maa meerio Maaku 1:9-11, Luku 3:21-22)

¹³ Sanam meya Yesu u na saa Galilen di u da daa te ba m̀ Yuudenin, Yohanu u ka ǹn batemu ko.

¹⁴ Adama Yohanu u k̄i u yina. U n̄e, wuna n weene a man batemu ko, yera a maa na nen mi? ¹⁵ Adama Yesu u ǹn wisa u n̄e, a de n koora me gina, domi nge meya sa ko ka kpuro ko ye Gusunɔ u bikiamɔ.

Ma Yohanu u wura. ¹⁶ Ye u Yesu batemu kua u kpa, mii mii Yesu u yara nim sɔɔn di. Yera w̄lla wukiara, ma u Gusunɔn Hunde wa u saram wee nge kparuko, u na u sina win wiru w̄llɔ. ¹⁷ Ma n̄n gagu ga n̄n w̄llun di ga n̄e, winiwa nen Bii k̄inasi w̄i sɔɔn nen ḡru dobu kpuro w̄a.

Setam u Yesu k̄okura

(I maa meerio Maaku 1:12-13, Luku 4:1-13)

4 Yen biru Hunde D̄ero u ka Yesu da ḡbaburɔ Setam u ka ǹn k̄okiri. ² Ye Yesu u n̄n k̄okura s̄ɔɔn s̄ɔɔn weeru ka w̄kuru weeru, yen biru ḡɔɔn ǹn m̀.

³ Ma Setam u na win mi u n̄e, à n s̄a Gusunɔn Biin na, a kpee nini s̄ɔɔn nu ḡsio p̄e.

⁴ Yesu ǹn wisa u n̄e, Gusunɔn gari yi gerua yi n̄e, t̄nu kun ko n w̄a d̄ianu t̄nan s̄. U maa w̄awa Gusunɔn gere kpuron s̄.

⁵ Ma Setam u ka ǹn da Yerusalemu wuu d̄ero gen mi, u ǹn s̄andi s̄a yerun wii k̄piirɔ. ⁶ Ma u n̄e, à n s̄a Gusunɔn Biin na, a ȳk̄a a sura tem̄ domi Gusunɔn gari yi gerua yi n̄e,

“Gusunɔ u koo win ḡradoba n̄n k̄e wunen s̄ bu nun n̄e ka ben n̄ma,

kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.”

⁷ Yesu ǹn wisa u n̄e, adama Gusunɔn gari yi maa gerua yi n̄e, “A ku ra Gusunɔ wunen Yinnin dam meeri a ka wa me mu n̄e.”

⁸ Yen biru Setam u ka Yesu da guu bakaru garun w̄llɔ, u ǹn dunian tem̄ kpuro s̄ɔɔn ka men b̄ere mi sinamba bandu dii. ⁹ Ma u n̄e, yen k̄purowa kon nun w̄ à n yiira a man s̄awa.

¹⁰ Ma Yesu u wisa u n̄e, a doon̄ min di Setam. Domi ba yorua ba n̄e, “Kaa Gusunɔ wunen Yinni s̄a, kpa a n wi turon w̄aru w̄a.”

¹¹ Yera Setam u doona win min di, ma Gusunɔn ḡradoba ba na ba ǹn n̄nri.

Yesu win s̄amburu torua Galile

(I maa meerio Maaku 1:14-15, Luku 4:14-15)

¹² Ye Yesu u nua ma ba Yohanu mwa ba doke piris̄ɔɔn s̄ɔɔn, yera u doona Galile. ¹³ U n̄ sine Nasaretin, u da u sinawa Kapenamɔ, ye ya w̄a daa burerun b̄okɔ te ba ra soku Galile, Nefitali ka Sabulonin tem̄.

¹⁴ Kpa ye Gusunɔn s̄am̄ Esai u raa gerua yu ka koora, ye u n̄e,

¹⁵ “Sabulonin tem̄ ka Nefitalin tem̄ mu w̄a nim w̄ku gia, daa te ba m̀ Yuudenin gurun Galile mi t̄n tukoba w̄a.

¹⁶ Be ba s̄ yam w̄kuru s̄ɔɔn mi, ba koo yam bururam bakam wa.

Be, be ḡɔɔn berum wukiri nge yam w̄kuru, bera yam bururam koo kurema.”

¹⁷ Saa saa yen diya Yesu u win waasu torua. U n̄e, i b̄en ḡrusu ḡsio, domi Gusunɔ u sisi u bandu sw̄i.

Yesu u susure kowobu n̄e soka

(I maa meerio Maaku 1:16-20, Luku 5:1-11)

¹⁸ Nge me Yesu u s̄im̄ Galilen daa burerun b̄okɔ u susure kowobu yiru gabu wa, n̄n ka n̄n, Sim̄n wi ba ra soku Piee ka win n̄n Andere. Ba susure m̀ daa bure te s̄ɔɔn ka ȳakororu. ¹⁹ Yesu u bu s̄ɔɔn u n̄e, i man sw̄im̄, kon b̄e s̄ɔɔn nge me i ko ka t̄mbu kasu bu man sw̄i. ²⁰ Mii mii ba ben ȳakoronu deri, ma ba ǹn sw̄i.

²¹ Ye u susi wuswaɔ u maa n̄n ka n̄n wa Yakɔbu ka Yohanu, Sebeden bibu. Ba w̄a ben goo nimkuu s̄ɔɔn ka ben tundo Sebede, ba ben ȳakoronu k̄um̄. Yesu u bu soka. ²² Mii mii ba ben tundo deri goo nimkuu s̄ɔɔn, ma ba Yesu sw̄i.

²³ Yesu u b̄osu Galilen tem̄ kpuro s̄ɔɔn u keu s̄ɔɔnsim̄ ben men̄n yenc̄ u ban te Gusunɔ u koo sw̄in Labaari gea waasu m̀, ma u t̄mbu ben bara bwese bweseka bekiam̄. ²⁴ Win baaru ya ȳbi baama kpuro Sirin tem̄ s̄ere sere t̄mba ka ben barɔbu na win mi, be ba bara bwese bweseka n̄n ka be ba wuriri dabinun wahala m̀ ka be ba wer̄kunu n̄n, ka girikpakpa w̄robu ka b̄en wasin bee tia gu gu. Ma Yesu u be kpuro bekia. ²⁵ Ma t̄n w̄ru guni ǹn sw̄i saa Galile ka bera ye ba m̀ wusu w̄kurun di, ka Yerusalemu ka Yudea ka tem̄ me mu w̄a daa te ba m̀ Yuudenin gurun di.

Yesu waasu guuru w̄llɔ

5 Yesu u t̄n w̄ru ge wa ma u w̄kwa guuru garun w̄llɔ u sina. Win bw̄aba menna win mi ² ma u gari gerubu w̄ri u bu ḡa dabinun keu s̄ɔɔn.

Doo n̄n geerun gari

(I maa meerio Luku 6:20-23)

³ Yesu u n̄e, doo n̄n rugiba b̄en hunde ya Gusunɔn b̄e barɔ. Beya ba ko n w̄a mi Gusunɔ u bandu sw̄i.

⁴ Doo n̄n rugiba be ba nukuru sankire. Gusunɔ u koo bu nukuru yemiasia.

⁵ Doo n̄n rugiba b̄en daa ya du. Beya ba koo tem̄ me tubi di.

⁶ Doo n̄n rugiba be ba kasu bu ko ye Gusunɔ u bikiam̄ nge be ba d̄ianu ka nim kasu.

Ba koo debu.

⁷ Doo n̄n rugiba be ba w̄n̄w̄ndu n̄n. Gusunɔ u koo bu w̄n̄w̄ndu kua.

⁸ Doo n̄n rugiba b̄en ḡru ga d̄ere. Ba koo Gusunɔ wa.

⁹ Doo n̄n rugiba be ba ra yib̄ere t̄eru kpeesie. Gusunɔ u koo bu soku win bibu.

¹⁰ Doo ƙoƙrugiba be ba nƙni sɔƙwa yèn sɔ ba kua ye Gusunƙ u bikia.

Beya ba ko n wāa mi Gusunƙ u bandu swīi.

¹¹ Doo ƙoƙrugiba bɛɛ, sanam mɛ ba bɛɛ yaakoru mɔ ma ba bɛɛ nƙni sɔƙwa ma ba kɔsa weesugia baayere bɛɛ manim nɛn sɔ. ¹² I gɔru doro kpa i n nuku doo bakabu mɔ yèn sɔ ba bɛɛ are beke yiye wɔllɔ. Domi nge meya ba Gusunƙ nɔmɔbu nƙni sɔƙwa be ba bɛɛ gbiiye.

Boru ka yam bururam

(I maa mɛerio Maaku 9:50, Luku 14:34-35)

¹³ Yesu maa nɛɛ, bɛɛya handunian boru †, adama boru tã n nɔ gu mba ba koo ka tu dorasia. Ta ñ maa gãanu ganu ma n kun mɔ bu yari kpa tɔmbu ba n te taakumɔ ka ben naasu.

¹⁴ Bɛɛya handunian yam bururam. Wuu ge ba swīi guuru wɔllɔ, ga ñ beruram. ¹⁵ Ba ku ra maa fitila meni, kpa bu tongoro sua bu gu wukiri. Adama ba ra gu sɔndiwa dabu wɔllɔ kpa gu tɔmbu kpuro yam burura be ba wāa yenu sɔ. ¹⁶ Nge meya i de bɛɛn yam bururam mu burura tɔmbun wuswaɔ kpa ba n ka bɛɛn sɔm geenu waamɔ, kpa bu wa bu bɛɛn Baaba wɔrukoo bɛɛɛ wɛ.

Woodan gari

¹⁷ Yesu maa nɛɛ, i kun tamaa na nawa n ka Mwɔisin wooda kpeesia ka Gusunƙ nɔmɔbun sɔsɔsinu. Aawo, na nawa n ka ye tãsisia. ¹⁸ Domi na bɛɛ sɔƙwa ka gem, sere wɔllu ka tem mu ka kpe, baa wooda yen yori tombu ga ñ kam mɔ sere ye kpuro yu ka kooru. ¹⁹ Yen sɔna baawure wi u woodan gari tia gaa sara, baa yen piibu, ma u gabu sɔƙwa bu ko mɛ, wiya ba koo soku piibu ban te Gusunƙ u koo swīi sɔ. Adama wi u mɔ ye ya gerumɔ ma u ye gabu sɔƙsimɔ, wiya ba koo soku tɔn gisonko Gusunƙ ban te sɔ. ²⁰ Domi na bɛɛ sɔƙwa, ma n kun mɔ i kua ye Gusunƙ u bikia n kere wooda yɛrobu ka Falisiba i ñ duɔ mi Gusunƙ u bandu swīi.

Mɔrun gari

²¹ Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba gasɔgibu sɔƙwa ba nɛɛ, i ku ra tɔnu go, baawure wi u tɔnu go, ba koo ka nùn da siri kowon mi. ²² Adama tɛ, nɛ na bɛɛ sɔƙwa, baawure wi u ka win tɔnusi mɔru mɔ ba koo ka nùn da siri kowon mi, baawure wi u win tɔnusi nɛɛ, kambu, ba koo nùn siri tɔnwerobun wuswaɔ, baawure wi u maa win tɔnusi mɔ gari kɔkɔ u ñ koo dɔw wi u ku ra gbi sarari. ²³ Yen sɔna à n ka Gusunƙ kɛru naawa yãku yerɔ, ma a yaaya mi, ma wunen tɔnusi u gãanu neni win gɔru wunen sɔ, ²⁴ a wunen kɛɛ te derio mi, yãku yerun wuswaɔ, kpa a yande da a gari yi kpeesia ka yɛro. Yen biru a wurama a Gusunƙ wunen kɛru kɛ.

²⁵ Goo ù n ka nun dɔw siri yerɔ, a yɛro suuru kanɔ fuuku swaa sɔ, kpa u ku raa nun siri kowo nɔmu sɔndia, kpa siri kowo u ku nun sandamu nɔmu sɔndia,

† BORU - Bɔk te ba ka yã mini ta sãawa nge bɔk swãaru. Ta koo kpɪ tu nɔk gbi.

kpa sandamu u ku nun doke pirisɔm sɔ. ²⁶ Na nun sɔƙwa ka gem, miya kaa sina sere a ka wunen wooda sarabun gobi kɔsia. Baa faram, a ñ buremɔ.

Sakararun gari

²⁷ Ma Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba gasɔgibu sɔƙwa ba nɛɛ, "I ku ra sakararu ko." ²⁸ Adama tɛ na bɛɛ sɔƙwa, tɔn durɔ ù n tɔn kurɔ mɛera, ma u nùn bine kua, u ka nùn sakararu kua kɔ win gɔru. ²⁹ Yen sɔna wunen nɔm geun nɔnu gã n nun torasia, a gu wɔwo a kɔ. Wunen nɔm geu gã n maa nun torasia a gu buro a kɔ. N sanɔ a wunen wasin gam bia, ka sere ye wunen wasi kpuro koo doona dɔw sɔ wi u ku ra gbi.

Kurɔ yinabun gari

(I maa mɛerio Mateu 19:9, Maaku 10:11-12, Luku 16:18)

³¹ Ma Yesu nɛɛ, ba maa gasɔgibu sɔƙwa ba nɛɛ, "Durɔ wi u win kurɔ yina, u koo kurɔ wi yinanaan tireru wɛ." ³² Adama tɛ na bɛɛ sɔƙwa, baawure wi u win kurɔ yina gãanun sɔ ma n kun mɔ sakararu, durɔ wiya nùn sakararu koosia ù n durɔ kpao sua. Durɔ wi u maa goon kurɔ yinaro sua, win tii u sakararu kuawa.

Nɔk mwɛɛnun gari

³³ Ma Yesu nɛɛ, i maa nua ma ba kpam gasɔgibu sɔƙwa ba nɛɛ, "A ku ra bɔre ka gari weesugii, adama kaa nɔk mwɛɛnu yibia nì sɔ a bɔrua Yinnin wuswaɔ." ³⁴ Adama tɛ na bɛɛ sɔƙwa ù n nɔk mwɛɛnu mɔ i ku ra bɔre. I ku ka wɔllu bɔre yèn sɔ ta sãa Gusunƙ sina gɔna. ³⁵ I ku ka tem bɔre yèn sɔ mu sãa Gusunƙ naa sɔnditiru. I ku maa ka Yerusalemu bɔre yèn sɔ ya sãa sina bokon wuu. ³⁶ I ku maa ka bɛɛn wiru bɔre yèn sɔ ñ kpɛ i sera tia bururasia, i ñ maa kpɛ i ye tɪrasia. ³⁷ I de bɛɛn gere ya n sãa meya, ñ kun mɛ aawo, n ñ mɛ. Ye i sɔndimɔ menin wɔllu kpuro, tɔn kɔson min diya ya naamɔ.

Mɔru kɔsiarun gari

(I maa mɛerio Luku 6:29-30)

³⁸ Ma Yesu nɛɛ, i nua ma ba raa gerua, "Wi u win winsim nɔnu wã, ba koo maa wiguu wã. Wi u maa win winsim dondu bua, ba koo maa wiguru buawa." ³⁹ Adama nɛ na nɛɛ, a ku ka tɔn kɔso sanna. ù n wunen nɔm geun baaru so, a maa nùn nɔm dwaruguru tɪyɔ. ⁴⁰ Goo ù n maa ka nun da siri yerɔ u ka wunen yabe piibu mwa, a de u maa wunen yabe bakaru sua. ⁴¹ Goo ù n nun tilasi kua a ka nùn win sɔmunu daawa nge kilo tia, a ka nùn daawo kilo yiru. ⁴² Goo ù n nun gãanu kana, a nùn wɛɛyɔ. Goo ù n maa gãanu bɔkuram na wunen mi, a ku yina.

Kiru yibereban sɔ

(I maa mɛerio Luku 6:27-28, 32-36)

⁴³ Ma Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba raa gerua, "A wunen beruse kɔ, kpa a wunen yibere tusi." ⁴⁴ Adama nɛ na bɛɛ sɔƙwa, i bɛɛn yibereba kiru sɔsɔsio, kpa i kanaru ko be ba bɛɛ nƙni sɔƙwa sɔ. ⁴⁵ Nge meya i ko

ka sɔɔsi ma i sãa been Baaba wɔrukoon bibu. Domi u sɔɔ yarisiamɔ tɔn kɔsobu ka tɔn geobun mi. U gura neesiamɔ geegibu ka gee sarirugibun mi. ⁴⁶ Ì n bu kɔru sɔɔsimɔ be ba bæe kɔ tɔna, are yirà i ko n yiyɔ. Gbere mwaɔbun tii ba ra ko mɛ. ⁴⁷ Ì n maa bæegibu tɔna tɔbura, sanɔ yerà i gabu kere. Tɔn tukobun tii mam, ba ra ko mɛ. ⁴⁸ Ì n men na, i de been tɔn giroru tu yibu nge mɛ been Baaba wɔrukoogira yiba.

Wɔnwɔndun kɛrun gari

6 Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i laakari koowo, i ku been gean kobu sɔɔsi batuma sɔɔ, tɔmbu bu ka wan sɔ. Ì n kua mɛ, i ñ are gɛɛ wasi been Baaba wɔrukoon min di.

² Yen sɔ, à n sãarobu gãanu kã, a ku woo kana nge mɛ be ba yɛɛru kasu ba ra ko mennɔ yenɔ ka swɛɛɔ. Ba ra ko mɛ, tɔmbu bu ka bu siaran sɔ. Na bæe sɔɔmɔ ka gem, ba ben are kpuro wa kɔ. ³ Ì n men na, à n sãaro goo gãanu kɛmɔ, a ku de wunen nɔm dwaru tu gia ye wunen nɔm geu ga mɔ. ⁴ N weene a gãa gee ni ko asiri sɔɔ, kpa wunen Baaba wi u ra wa ye ya koorã asiri sɔɔ u nun are wɛ.

Kanarun gari

(I maa mɛɛrio Luku 11:2-4)

⁵ Yesu maa nɛɛ, ñ n maa kanaru mɔ, i ku ko nge be ba yɛɛru kasu. Ba ra kã bu kanaru ko ba n yɔ mennɔ yenɔ ka wuu suunun swaa kɛnanu sɔɔ kpa tɔmbu kpuro bu ka bu wa. Na bæe sɔɔmɔ ka gem, ba ben are kpuro wa kɔ. ⁶ Adama à n kanaru mɔ a doo wunen dii sɔɔkɔ a gambo kene, kpa a wunen Baaba kana wi u wãa asiri sɔɔ mi. Ma wunen Baaba wi, wi u waamɔ ye a mɔ asiri sɔɔ, u koo nun are wɛ.

⁷ I ku been kanaru gawa nge tɔn tukobu be ba tamaa Gusunɔ u koo ben kanaru nɔ ben gari gawabun sɔ. ⁸ I ku bu saari. Been Baaba u been bukata yɛ i sere nùn kana. ⁹ Yen sɔ, wee nge mɛ i ko i n da kanaru ko. I n da nɛɛ,

bɛsen Baaba wi u wãa wɔllɔ, a de ba n yɛ ma wuna sãa Dɛero.

¹⁰ A na a bandu swii.

A de bu wunen kɔru ko tem sɔɔ mini, nge mɛ ba mɔ wɔllɔ.

¹¹ A sun bɛsen gisɔn dɛanu kɛ.

¹² A sun bɛsen toranu suuru kuo, nge mɛ be ba ra sun tore, sa bu suuru kuamme.

¹³ A ku ka sun da kɔkɔribun bera gia.

Adama a sun wuna saa tɔn kɔson nɔmun di.

[Domi wuna a bandu ka dam ka yiiko mɔ sere ka baadommaɔ. Ami.]

¹⁴ Domi ñ n gabun toranu suuru kua, ni ba bæe kua, been Baaba wɔllugii u koo maa bæe suuru kua.

¹⁵ Adama ñ kun gabu suuru kue, been Baaba u ñ koo maa bæe been toranu suuru kua.

Nɔɔ bɔkurun gari

¹⁶ Ma Yesu nɛɛ, ñ n maa nɔɔ bɔkua i ku de been wuswaa yu been wahala sɔɔsi nge be ba yɛɛru kasu. Ba ra ben wuswɛɛ kɔsi kpa gabu bu wa ma ba nɔɔ bɔkua. Na bæe sɔɔmɔ ka gem ba ben are kpuro wa kɔ. ¹⁷ Adama à n nɔɔ bɔkua a wubuo kpa a wunen wuswaa gum sawa, ¹⁸ kpa tɔmbu bu ku tubu ma a nɔɔ bɔkua, ma n kun mɔ wunen Baaba wi u kun waarɔ. Wunen Baaba wi, wi u wãa asiri sɔɔ mi, u waamɔ ye a mɔ. U koo nun are wɛ.

A dukia beruo wɔllɔ

(I maa mɛɛrio Luku 12:33-34)

¹⁹ Ma Yesu nɛɛ, i ku dukia bere handunia sɔɔ mini, mi gemi yi ra di, ka mi ya koo wurura nɔrura, ka mi gbenɔbu ba koo du ka dam bu gbeni. ²⁰ Adama i dukia beruo wɔllɔ mi gemi ka wurura yen gaa kun kpɛ yu ye sanku, mi gbenɔbu ba ñ kpɛ bu du bu gbeni. ²¹ Domi mi wunen dukia wãa miya wunen gɔru ga ra n woo.

Wasin yam fitila

(I maa mɛɛrio Luku 11:34-36)

²² Ma Yesu nɛɛ, nɔni yi sãawa nge wasin fitila. Wunen nɔni yi n bwãa do, wasi kpurowa yi ko n yam bururam mɔ. ²³ Adama wunen nɔni yi n barɔ, wasi yi ñ yam bururam wasi. Ì n men na, yam bururam mɛ mu wãa wune sɔɔ mɔ n tɔra, anna a yam wɔkurun kpãaru nɔ mi!

A ñ kpɛ a yinnibu yiru sã

(I maa mɛɛrio Luku 16:13)

²⁴ Yesu maa nɛɛ, goo kun kpɛ u yinnibu yiru sã. U koo turo tusi kpa u turo kɔa, ñ kun mɛ, u koo turo tii wɛ kpa u turo gem. I ñ kpɛ i Gusunɔ ka dukia menna i sã.

A Gusunɔ naane koowo

(I maa mɛɛrio Luku 12:22-31)

²⁵ Yesu maa nɛɛ, yen sɔ, i ku wurura ka dɛanun gari, ñ kun mɛ ye i ko nɔ i n ka wãa, ñ kun mɛ ye i ko been wasi wukiri. Wãaru ta dɛanu kere, wasi maa yi yãnu kere. ²⁶ I gunɔsu mɛɛrio. Su ku ra duure su sere gɛ su sere gãanu doke biraru sɔɔ. Ka mɛ, been Baaba wɔllugii u su diisiamɔ. Kaa sere gere bæe? I ñ gunɔ si bæere kere? ²⁷ Wara bæe sɔɔ u koo kpɛ win wururabun saabu u win wãaru sosi baa gɔm soo teeru.

²⁸ Mban sɔna i ra n wurure yãnun sɔ. I biibii mɛɛrio ye ya ra kpi gberɔ. Ya ku ra sɔmburu ko, ya ku ra maa tari. ²⁹ Adama na bæe sɔɔmɔ, baa Salomɔ ka win yiiko baka u ñ buraru koore nge biibii yen tia. ³⁰ Gusunɔwa u yakasu buraru wɛɛmɔ gberɔ, si su wãa gisɔ adama sia ba koo su kpɛɛ dɔɔ sɔɔ. Yera u ñ koo bæe yãnu wɛ n kere yaka si? Anna a wa mɛ been naane dokebu piibu kua. ³¹ I ku maa wurura i gere, mba sa ko di, mba sa ko nɔ, ñ kun mɛ mba sa ko wukiri. ³² Gãa nini kpuron weeweena tɔn tukoba mɔ. Adama been Baaba wɔllugii u yɛ ma i yeni kpuron bukata mɔ. ³³ Yen sɔ, i gina

hania koowo i ka du mi Gusunɔ u bandu swii kpa i n saa win tɔn geobu. Yen biru u koo beɛ wɛ ye ya tie. ³⁴Tɔɔ baateren wahala ya tu tura. Yen sɔ, i ku sian wururabu ko, domi sia ya maa yen wahala mɔ.

I kun da n tɔmbu sirimɔ
(I maa mɛerio Luku 6:37-38, 41-42)

7 Yesu u nɛɛ, i kun tɔmbu sirimɔ baadomma, Gusunɔ u n maa ka beɛ sirimɔ. ²Domi nge mɛ i gabu sirimɔ, nge meya Gusunɔ u koo maa beɛ siri. Ma sakaku ge i ka gabu yiiruammɛ, geya ba koo ka beɛ yiirua. ³Mban sɔna a yakɔ mɛerimɔ wunen kpaasin nɔnu sɔɔ ma a n dɔa bii ru laakari mɔ te ta wɔa wunen tiin nɔnu. ⁴Amɔna kaa ka kpɛ a wunen kpaasi sɔ u de a yakɔ wuna win nɔnun di sanam mɛ a dɔa bii ru mɔ wunen tiin nɔnu. ⁵Murafiti wunɛ, a gbiiyo a dɔa bii te wuna wunen tiin nɔnun di kpa a yam wa saa saa a ka yakɔ wuna wunen kpaasin nɔnun di.

⁶I ku gɔa dɛeranu bɔnu wɛ nu ku ka gɔsira nu beɛ mɔnsima. I ku maa beɛn goo gobiginu kɔ kurusɔnun suunu sɔɔ. Su koo nu taaku.

Kanarun gari
(I maa mɛerio Luku 11:9-13)

⁷Yesu u nɛɛ, i n da bikie, i ko wa i mwa. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo beɛ kenja. ⁸Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo nɔn wɛ. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ ba koo yɛro kenja. ⁹Durɔ wara beɛ sɔɔ, win bii u n nɔn pɛɛ bikia u koo wura u nɔn kperu wɛ. ¹⁰N kun mɛ u n nɔn swɔa bikia u koo nɔn waa wɛ? ¹¹Beɛ be i saa tɔn kɔsobu ma i yɛ ma ba ra bibu kɛɛ geenu wɛ, beɛn Baaba wɔllugii u n koo be ba nɔn kanamɔ gɔa geenu wɛ n beɛ kere?

¹²Yen sɔna ye i kɛ tɔmbu bu beɛ kua i bu kuo mɛ beɛn tii, domi yeniwa Mɔwisin woodan tireru ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsibun tubusianu.

Kɔnɔ ge ga n yasu
(I maa mɛerio Luku 13:24)

¹³Yesu u nɛɛ, i duo ka kɔnɔ ge ga n yasu, domi swaa ye ya dɔɔ kam koo yerɔ ya n baasinaa mɔ, yen kɔnɔ ge maa yasu ma tɔn dabinu dumɔ mi. ¹⁴Adama swaa ye ya dɔɔ wɔaru sɔɔ ya sɛ, yen kɔnɔ ge n yasu. Ba n maa dabi be ba ge waamɔ.

Dɔru ka ten binu
(I maa mɛerio Luku 6:43-44)

¹⁵Yesu u maa nɛɛ, i laakari koowo ka sɔmɔ weesugibu. Yɔa gɔna ba ra n tii pote, bu ka na beɛn mi, adama sɔɔɔ ba sɔawa nge demakunu ni nu kasu nu go nu tem.

¹⁶I ko bu gia saa ben kookoosun di nge mɛ ba ra dɔru gie saa ten binun di. Ba ra berenu sɔri awii wɔllɔ? Ba koo gandun binu sɔri sɔka wɔllɔ? ¹⁷Dɔa geera ta ra bii geenu ma, kpa dɔa kɔsuru tu bii kɔsunu ma. ¹⁸Dɔa geeru ta n kpɛ tu bii kɔsunu ma, meya maa dɔa kɔsuru ta n kpɛ tu bii geenu ma. ¹⁹Dɔru baatere te ta n bii geenu marumɔ ba ra tu burewa bu kɔ dɔɔ sɔɔ. ²⁰Nge

meya i ko ka sɔmɔ weesugii be gia saa ben kookoosun di.

Na n beɛ yɛ gam
(I maa mɛerio Luku 13:25-27)

²¹Yesu maa nɛɛ, n n mɔ baawure wi u man sokumo Yinni, Yinni, wiya u koo du mi Gusunɔ u bandu swii, ma n kun mɔ wi u nen Baaba wi u wɔa wɔllɔn kɛru mɔ. ²²Tɔɔ te, tɔ n tunuma, tɔn dabira ta koo man sɔ tu nɛɛ, Yinni, Yinni sa n gari gerua ka wunen yiirua? Sa n werɛkunu gire ka wunen yiirua? Sa n maa sɔm damgii dabinu kue ka wunen yiirua? ²³Sanam meya kon bu sɔ batuma sɔɔ n nɛɛ, na n beɛ yɛ gam, i doonɔ nen min di, beɛ be i kɔsa mɔ.

Banɔbu yiru
(I maa mɛerio Luku 6:47-49)

²⁴Yesu maa nɛɛ, yen sɔ, baawure wi u nen gari yini nɔmɔ, ma u yi mem nɔmɔwammɛ, u ko n ka durɔ bwisigii wini weene wi u win diru bana kpee saara wɔllɔ. ²⁵Gura ya na, daanu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee. Adama ta n wɔrumɛ yɛn sɔ ba te bana kpee saara wɔllɔ. ²⁶Adama baawure wi u nen gari yini nɔmɔ ma u n yi mem nɔmɔwammɛ, u ko n ka durɔ gari bɔkɔ wini weene wi u win diru bana yani seeri wɔllɔ. ²⁷Gura ya na, daanu nu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee, ma ta wɔruma. Ma ten wɔruma kpɛa.

Yesun yiiko

²⁸Ye Yesu u yeni gerua u kpa, tɔn wɔru ge, ga biti kua win sɔɔsibun sɔ. ²⁹Domi u bu sɔɔsimɔwa nge wi u yiiko mɔ, n n mɔ nge ben wooda yɛrobu.

Yesu u wi u bara disigiru barɔ bekia
(I maa mɛerio Maaku 1:40-45, Luku 5:12-16)

8 Ye Yesu u sara guu ten min di, tɔn wɔrusu nɔn swii. ²Ma durɔ goo wi u bara disigiru barɔ u na u kpuna win wuswaa u nɛɛ, tɔnwero, a n wura kaa kpɛ a man bekia kpa n dɛera.

³Yesu u win nɔmu demia u nɔn baba ma u nɛɛ, na wura, a bekuro kpa a dɛera.

Mii mii u bekura u dɛera saa win bararun di. ⁴Ma Yesu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a kɔmɔ? A ku goo yeni sɔ, adama a doo yɔku kowon mi u nun mɛeri, kpa a yɔku ru ko te Mɔwisi u yiire. Nge meya kaa ka baawure sɔɔsi ma a dɛera.

Yesu u tabu sunɔ goon yoo bekia
(I maa mɛerio Luku 7:1-10)

⁵Ye Yesu u dua wuu gagu sɔɔ ge ba ra soku Kapenamu, tabu sunɔ goo da u ka nɔn yinna ma u nɔn faaba kana ⁶u nɛɛ, tɔnwero, nen yoo u barɔ yenuɔ, baa nɔma u ku ra kpɛ u yiya, u nɔni sɔɔre gem gem.

⁷Ma Yesu u nɛɛ, ya wɔ, kon da n nɔn bekia.

⁸Tabu sunɔ wi, u wisa u nɛɛ, aawo na n tura a du nen yenuɔ. A gesi gari geruo, nen yoo u koo bekura.

⁹Nen tii na ra gabu wiru kpɛye, ma na tabu kowobu

ma be na kpare. Na n turo sɔɔwa u doo, u ra n dɔɔwa. Na n goo sɔɔwa u na, u ra n sisiwa. Na n maa nen yoo sɔɔwa u yeni koowo, u ra n mɔwa.

¹⁰ Ye Yesu u gari yini nua, u biti kua ma u tumbu sɔɔwa be ba nɔn swii u nɛɛ, ka gem na bɛɛ sɔɔwa, na n goo waare baa Isireliba kɔ wi u naane doke binin bweseru ma. ¹¹ Na bɛɛ sɔɔwa ma tɔn dabira koo na saa sɔɔ yari yeru ka duu yerun di kpa bu sina bu di mi Gusunɔ u bandu swii ka Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu sannu. ¹² Adama be, be n weene ba n wɔa mi, ba koo bu kɔ kɔwa yam wɔkuru kɔ mi ba koo wiru nɔma sɔndi bu swii.

¹³ Ma Yesu u tabu sunɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, u doo yenuɔ. Ye u naane doke kpuro ya koo nɔn koora.

Ma saa ye kɔ mii mii, tabu sunɔ win yoo wi, u bekura.

Yesu u tɔn dabinu bekia

(I maa mɛɛrio Maaku 1:29-34, Luku 4:38-41)

¹⁴ Yesu u da Piɛɛn yenuɔ. Ma u deema Piɛɛn kurɔn mero u wasi sundu barɔ u kpɛ. ¹⁵ Yesu win nɔmu baba ma wasi sun te, ta yarina. Ma u seewa u nɔn kɔkri.

¹⁶ Dɔma ten yoka, ba ka tɔn dabinu na be ba wɛɛkunu ma. Yesu u wɛɛku ni gira ka gari gerubu tɔna, ma u kpuro bekia be ba barɔ. ¹⁷ U yeni kua kpa Gusunɔn kɔkɔ Esain gari yi ka koora, yi u nɛɛ, "Win tii u besen wasin dam sariru sua, ma u ka besen baranu doona."

Be ba kɛ bu Yesu swii

(I maa mɛɛrio Luku 9:57-62)

¹⁸ Ye Yesu u tɔn wɔrusu wa si su nɔn sikerene, ma u nɛɛ, bu de bu da daa burerun guruɔ. ¹⁹ Sanam meya wooda yɛro goo u na win mi, u nɛɛ, yinni, kon nun swii yam kpuro mi a dɔɔ.

²⁰ Yesu u nɔn wisa u nɛɛ, semusu bweusu ma, gunɔsu su maa sokunu ma. Adama nɛ Tɔnun Bii na n nen tii ayeru garu kɔkɔ mi kon kpuna.

²¹ Yesun bɔɔ goo u maa gerua u nɛɛ, yinni, a de n gina da n nen tundo sike.

²² Yesu u nɔn wisa u nɛɛ, a man swiiyɔ, kpa a de gɔribu bu ben gɔribu sike.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mɛɛrio Maaku 4:35-41, Luku 8:22-25)

²³ Yesu u goo nimkuu dua ma win bwɔaba nɔn swii ge kɔ. ²⁴ Yande ma woo kɔkɔ ga seewa daa bure te kɔ, sere nim kurenu nu goo ge wukiri. Adama Yesu u do. ²⁵ Bwɔa be, ba da ba nɔn yamia ba nɛɛ, Yinni a sun faaba koowo sa kam kobu dɔɔ.

²⁶ Yesu u nɛɛ, mban sɔna i berum mɔ, bɛɛ naane doke piibugibu.

Ma u seewa u woo ka nim kure ni yiire nu mari ma n mari sɔɔ sɔɔ. ²⁷ Be kpuro ba biti kua ba nɛɛ, durɔ wɛɛn bwesera wini. Baa woo ka nim kurenu mam nu nɔn mem kɔkɔwammɛ.

Yesu u wɛɛkunugibu yiru bekia

(I maa mɛɛrio Maaku 5:1-20, Luku 8:26-39)

²⁸ Yesu u tura Gadaran temɔ daa bure ten guruɔ, ma durɔbu yiru gaba ka nɔn yinna be ba yarima sikan di. Durɔ be, ba wɛɛkunu ma ba sɛ gem gem sere goo ku ra kɔku u swaa ye sɛ. ²⁹ Ma ba yande gbɔra ba nɛɛ, mba n sun menne bese ka wunɛ Gusunɔn Bii. A nawa a ka sun tɔya ko saa yu sere turi?

³⁰ Ba kurusɔ wuu bakaru garu wende sɔa ta dimɔ.

³¹ Wɛɛku ni, nu Yesu kana nu nɛɛ, a n kaa sun gira a de su du kurusɔ ni kɔ.

³² Yesu u nɛɛ, i doo.

Ye nu yara ma nu da nu dua kurusɔ ni kɔ. Yera kurusɔ wuu te kpuro ta duki sarama guurun di ta wɔri daa bure te kɔ, ta nim diira.

³³ Durɔ be ba raa kurusɔ ni kparamɔ, ba duki doona wuu kɔ. Ma ba tumbu gari yi kpuro sɔɔwa ka ye n wɛɛkunugii be yiru deema. ³⁴ Ma wuu gen tumbu kpuro ba yara ba Yesu sennɔ da. Ye ba nɔn wa ba nɔn suuru kana ba nɛɛ, u yario ben tem di.

Yesu u durɔ goo bekia

wɛɛn wasin bee tia gu

(I maa mɛɛrio Maaku 2:1-12, Luku 5:17-26)

9 Yesu u goo nimkuu dua ma u wure u daa bure te tɔbura, ma u tura win tiin wuuɔ. ² Tumbu gabu ba ka nɔn durɔ goo naawa wɛɛn wasin bee tia ya gu. Durɔ wi, u kpɛ kpinu wɔkɔ. Ye Yesu u ben naane dokebu wa, u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, bii durɔbu, a ku mwia kpana, a wunen durum suuru wa.

³ Ma wooda yɛrobu gaba bwisika ba tii sɔɔwa ba nɛɛ, durɔ wini u Gusunɔn wɔkɔwammɔ.

⁴ Yesu u yɛ ye ba bwisikumɔ ma u nɛɛ, mban sɔna i kɔsa bwisikumɔ bɛɛn gɔruɔ. ⁵ Yerɔ ya sɛsɔ bo, n tɔnu sɔ u win durum suuru wa, n kun mɛ n nɔn sɔ u seewo u sɛ. ⁶ Na kɛ i n yɛ ma Tɔnun Bii u yiiko ma handunia kɔ u ka tɔnun durum suuru ko.

Yen sɔna u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a wunen kpinu sua kpa a we yenuɔ.

⁷ Durɔ wi, u seewa ma u sɛa win yenuɔ. ⁸ Ye tɔn be, ba yeni wa berum bu mwa ma ba Gusunɔ siara yɛn sɔ u yiiko yen bweseru tɔnu wɛ.

Yesu u Mateu soka

(I maa mɛɛrio Maaku 2:13-17, Luku 5:27-32)

⁹ Yesu u doona min di. Ye u sɛimɔ swaaɔ u gbere mwaa goo wa wi ba ra soku Mateu u sɔ gbere yerɔ. Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a man swiiyɔ.

Ma Mateu u seewa u nɔn swii.

¹⁰ Ye Yesu u dimɔ durɔ win yenuɔ, gbere mwaaɔbu ka kɔsan kowobu dabinu ba na ba sina ka Yesu ka win bwɔabu sannu. ¹¹ Falisi gaba wa mɛ, ma ba win bwɔabu bikia ba nɛɛ, mban sɔna bɛɛn yinni u dimɔ ka gbere mwaaɔbu ka kɔsan kowobu.

¹² Yesu u ben gari yi nua ma u nɛɛ, be ba bwāa do ba ñ timgiin bukata mɔ ma n kun mɔ be ba barɔ. ¹³ I doo i Gusunɔn garin tubusianu kasu yi yi nɛɛ, “Wɔn-wɔnda na kɪ, n ñ mɔ yākuru.” Domi na ñ nɛ n ka geegibu soku ma n kun mɔ torobu.

ƆƆ bɔkurun gari

(I maa mɛɛrio Maaku 2:18-22, Luku 5:33-39)

¹⁴ Ma Yohanu Batemu kowon bwāaba na Yesun mi ba bikia ba nɛɛ, mban sɔna bɛsɛ ka Falisiba sa ra nɔ bɔke, adama wunɛ, wunen bwāabu ba ku ra nɔ bɔke.

¹⁵ Yesu u bu wisa u nɛɛ, be ba soka kurɔ kpaɔ yɛɔ ba ko n nukuru sankire sanam mɛ kurɔ kpaon durɔ wāa ben suunu nɔ? Aawo, adama saa ya sisi yɛ nɔ ba koo kurɔ kpaon durɔ wɔra ben min di. Saa yera ba koo nɔ bɔke.

¹⁶ Goo ku ra yāa tɔkɔnu kɔre ka yasi kpaɔ ye ba ñ nim doke. Û n kua mɛ, yasi kpaɔ ye, ya koo gawana kpa yu yāa tɔkɔ ni gɪam sosi. ¹⁷ Goo ku ra maa tam kɔam doke gɔnan nɔ tɔkɔnu nɔ. Û n kua mɛ, nɔ nɔ, nu koo kura kpa tam mɛ, mu yari kpa nɔnu nu sankira. Adama ba ra tam kɔam wisiwa gɔnan nɔ kpaanu nɔ. Sanam mɛ, ye yiru yen gaa kun sankiramɔ.

Wirugii goon bii ka kurɔ wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mɛɛrio Maaku 5:21-43, Luku 8:40-56)

¹⁸ Sanam mɛ Yesu u bu yeni sɔkɔm wirugii goo u na u yiira win wuswaɔ u nɛɛ, nɛn bii tɔn kurɔ u gu tɛ, adama a na a nɔn nɔmu sɔndi kpa u se.

¹⁹ Ma Yesu u seewa ka win bwāabu ba durɔ wi swīi.

²⁰ Sanam mɛ ba dɔkɔ, kurɔ goo wi u yɛm wīibu barɔ saa wɔkɔ wɔkura yirun di, u susi Yesun biruɔ u win yaberun swaa bua baba. ²¹ U gerua win tiin gɔruɔ u nɛɛ, ù n gesi win yaberu baba u koo bekura.

²² Yesu u sīira u nɔn wa ma u nɛɛ, kurɔ wunɛ, a ku mwia kɔana, wunen naanɛ dokebu nun bekia.

Yande ma kurɔ wi, u bekura.

²³ Ye Yesu u tura wirugii win dirɔ, yera u deema gaba guunu soomɔ ma be kpuro ba sirene. ²⁴ Ma u nɛɛ, i yario bɛɛ kpuro, wɔndia wi kun gu, u dowo.

Ma be kpuro ba nɔn yaakorɔ wɔri. ²⁵ Ye ba tɔmbu yara ba kpa Yesu u dua u wɔndia win nɔmu nɛnu, ma wɔndia wi, u seewa. ²⁶ Yenin labaari ya kpararawa tem mɛ kpuro nɔ.

Yesu u wɔkɔbu yiru bekia

²⁷ Yesu u doona min di. Nge mɛ u win sanum dɔkɔ, wɔkɔbu yiru gaba nɔn swīi. Ba nɔkɔguru sue ba mɔ, Dafidin sikadobu, a bɛsɛn wɔnɔwɔndu waawo.

²⁸ Ye Yesu u dua dirɔ wɔkɔ be, ba na win mi, ma u bu bikia u nɛɛ, i naanɛ sɔa ma kon kɔrɔ n yeni ko?

Ma ba nɛɛ, meya Yinni.

²⁹ Sanam meya Yesu ben nɔni baba ma u nɛɛ, n bɛɛ kooro nge mɛ i naanɛ sɔa.

³⁰ Ma ba yam wa. Yera Yesu u bu sɔkɔm u sire u nɛɛ, bu ku raa goo yeni sɔ.

³¹ Adama ye ba doona min di kese ba win labaari kɔaram wɔri tem mɛ kpuro nɔ.

Yesu u soso bekia

³² Ye tɔn be, ba doona ma gaba ka durɔ goo na Yesun mi, wi u sɔa soso yɛn sɔ u wɛɛku gagu mɔ win wasi nɔ. ³³ Sanam mɛ Yesu u wɛɛku ge gira durɔ wi, u gari gerubu wɔri. Ma tɔmba biti kua ma ba nɛɛ, sa ñ yenin bweseru waare Isireli nɔ.

³⁴ Adama Falisiba nɛɛ, wɛɛkunun wirugiiwa u nɔn dam wɛ u ka nu gira.

Yesu u tɔmbu wɔnɔwɔndu kua

³⁵ Yesu u bɔsu wuu marosu kpuro nɔ ka baru kpaanɔ. U keu sɔkɔm ben menɔn yenɔ u Gusunɔn bandun Labaari gea kɔaramɔ, ma u tɔmbu bekiamɔ saa bararu ka wasin dam sariru bwese bwesekan di. ³⁶ Ye u tɔn wɔrusu wa ben wɔnɔwɔnda nɔn mwa yɛn sɔ ba wurure ma ba yarinɛ nge yāa ni nu kun kɔaro mɔ. ³⁷ Ma u win bwāabu sɔkɔm u nɛɛ, ye ya ye bu ka gɛ ya kɔrɔ, adama be ba gɛɛmɔ ba ñ dabi. ³⁸ Yen sɔ, i gbee yɛro kanɔ u kɔam tɔmbu mɔrisiama bu ka gɛ.

Bwāabu wɔkura yiru yen yīsa

(I maa mɛɛrio Maaku 3:13-19, Luku 6:12-26)

10 Yesu u win bwāabu wɔkura yiru menɔa ma u bu yiiko wɛ bu ka wɛɛkunu gira, kpa bu bararu ka wasin dam sariru baatere bekia. ² Bwāabu wɔkura yiru yen yīsa wee. Gbiikoo Simɔkɔ wi ba ra soku Piɛɛ ka win wɔkɔ Andere, ka Yakɔbu ka win wɔkɔ Yohanu, Sebeden bibu, ³ ka Filipu ka Baatelemi ka Tomaa ka Mateu wi u raa sɔa gɔbere mwaɔ, ka Yakɔbu Alufen bii ka Tade, ⁴ ka Simɔkɔ wi u win tem gari kɪ, ka Yudasɪ Isikariɔtu wi u tɔmbu Yesu nɔmu sɔndia.

Yesu u bwāabu wɔkura yiru gɔra

(I maa mɛɛrio Maaku 6:7-13, Luku 9:1-6)

⁵ Yesu u tɔmbu wɔkura yiru ye gɔra ka wooda yeni u nɛɛ, i ku swaa gaa swīi ye ya dɔkɔ tɔn tukobun tem gia, i ku maa Samarigibun wuu gagu du. ⁶ Adama i doo Isireliban mi, be ba kɔkɔ nge yāanu. ⁷ I doo i kpara i nɛɛ, Gusunɔ u sisi u bandu swīi. ⁸ I barɔbu bekio, i gɔribu seeyo, i be ba bara disiguru mɔ bekio bu dɛɛra, kpa i wɛɛkunu gira tɔmbun wasi nɔn di. Yɛn sɔ i wa kɔsiaru sari, i maa wɛɛyɔ n kun ka kɔsiaru. ⁹ I ku dukia gaa sua i ka da, nge wura ñ kun mɛ sii geesu, ñ kun mɛ sii gandu bɛɛn nɔkɔ. ¹⁰ I ku ka yāa kureru da, ñ kun mɛ yaberu yiruse, ñ kun mɛ baranu ñ kun mɛ dɛka. N weenɛ bu sɔm kowo wɛ yɛn bukata u mɔ u n ka wāa.

¹¹ Ì n tura wuu maroɔ ñ kun mɛ wuu piibu nɔ, i de i mɛɛri wi u weenɛ u bɛɛ dam koosia, kpa i sina win yenɔ sere i ka sɪ wuu gen min di. ¹² Ì n yenu gagu dua i gen tɔmbu tɔbirio kpa i nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ alafia kɛ. ¹³ Yenu gegibu bɔ n ka alafia ye weenɛ, i de ya n wāa be nɔ, adama bɔ kun ka weenɛ, i de yu wurama bɛɛn mi. ¹⁴ Wuu gagu ñ kun mɛ yenu gagun tɔmbu bɔ n

maa yina bu bɛɛ dam koosia, bu sere been gari swaa daki, i doonɔ min di kpa i been naasun tua bu kpare. ¹⁵ Ka geema na bɛɛ sɔɔɔ, siribun sanam Gusunɔ u koo Sodomu ka Gomɔragibu wɔnwɔndu sɔɔsi n kere wuu gen tɔmbu.

Nɔni swāaru te ta sisi

(I maa mɛerio Maaku 13:9-13, Luku 21:12-17)

¹⁶ Yesu maa nɛɛ, wee, na bɛɛ gɔrimɔ nge yāanu demakunun suunu sɔɔ. I de i n bwisi mɔ nge wɛɛ, kpa i n ka kparukonu weenɛ taki sariru sɔɔ. ¹⁷ I laakari koowo domi gaba koo bɛɛ mwa bu ka da siri yerɔ, kpa bu bɛɛ seni so ben mɛnɔ yɛnɔ. ¹⁸ Ba koo bɛɛ siri tem yērobu ka sinambun wuswaɔ nɛn sɔ, kpa i ka seeda di ben mi ka tɔn tukobun mi. ¹⁹ Bā n ka bɛɛ da siri yerɔ, i ku wurura ka gari yi i ko gere. I ku maa wurura nge mɛ i ko gerusina. Saa ye, yā n tura, i ko wa gari yi i ko gere. ²⁰ Domi gari yi i ko gere yi n ko n sāa bɛɛgii, yi koo nawa saa been Baaban Hunden min di wi u wāa bɛɛ sɔɔ.

²¹ Gaba koo ben wɔnwɔbu n kun mɛ ben maabu sɔɔsi bu ka bu go. Baababa ba ko maa ko mɛ ben bibu sɔɔ, ma bibu ba koo ben wɔnwɔbu kɔrumɔtɔnu kua bu ka bu go. ²² Baawure u koo bɛɛ tusi nɛn yīsirin sɔ. Adama wi u tɛmana sere ka nɔɔ u koo faaba wa. ²³ Bā n bɛɛ nɔni sɔɔwa wuu teu sɔɔ, i duki doonɔ wuu gagun mi. Na bɛɛ sɔɔɔ ka gem, i n ko i Isirelin wusu kpuro sasiri i kpe, Tɔnun Bii u ka tunuma.

²⁴ Mɛero sari wi u win sɔɔsio kere. Yoo maa sari wi u win yinni kere. ²⁵ N n mɛn na, n tura mɛero u ka win sɔɔsio weena kpa yoo u ka win yinni weena. Bā n yenu yēro sokumɔ Beseburu, ba koo win yenuyibu yīsi kɔ-sunu kɛ n kere wi.

Win berum n weenɛ i ko

(I maa mɛerio Luku 12:2-7)

²⁶ Yesu maa nɛɛ, yen sɔ, i ku ben berum ko, domi ye ya wukiri ya koo tera, yen asirin gāanu maa sari ni ba n koo gia. ²⁷ Ye na bɛɛ sɔɔɔ yam wɔkuru sɔɔ, i ye geruo yam bururam sɔɔ. Ye i maa nua asiri sɔɔ, i yɔɔwo gidambisa wɔɔɔ i ka ye kpuro kpara. ²⁸ I ku bu nasia be ba koo wasi tɔna go, be ba n kpɛ bu hunde go. Adama i yēro nasio wi u koo kpɛ i wasi ka hunde go sannu dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ. ²⁹ I n ko kpɛ i gunɔminu yiru dwe ka faram? Ka mɛ, baa nin teu, ga n koo wɔruma temɔ ma n kun mɔ been Baaba u wura. ³⁰ Bɛɛ maa, ba mam been wirun serin geeru yɛ. ³¹ N n mɛn na, i ku berum ko, i gunɔminu bɛɛɛ kere sere mi n toma.

Wi u Kirisi wura

tɔmbun wuswaɔ

(I maa mɛerio Luku 12:8-9)

³² Yesu maa nɛɛ, baawure wi u man wura tɔmbun wuswaɔ, kon maa yēro wura nɛn Baaban wuswaɔ wi u wāa wɔɔɔ. ³³ Adama wi u man yina tɔmbun

wuswaɔ, kon maa yēro yina nɛn Baaban wuswaɔ wi u wāa wɔɔɔ.

Alafia ka takobin gari

(I maa mɛerio Luku 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Yesu maa nɛɛ, i kun tamaa na nawa handuniaɔ n ka alafia wɛ, aawo, takobiwa na ka na. ³⁵ Na nawa n ka sannɔ doke bii tɔn durɔ ka win tundon suunu sɔɔ, ka maa bii tɔn kurɔ ka win meron suunu sɔɔ, ka maa kurɔ mɔro ka win dwaa meron suunu sɔɔ. ³⁶ Tɔnun yenuyibu beya ba ko n sāa win yibereba.

³⁷ Wi u win tundo n kun mɛ win mero kɛ n man kere u n tura u n ka sāa nɛgii. Nge meya wi u win bii kɛ n man kere u n tura u n ka sāa nɛgii. ³⁸ Ma wi u kun win dāa bunanaru sue u n ka man swii u n tura u n ka sāa nɛgii. ³⁹ Wi u kɛ u win wāaru di ka win gɔru kɛru u koo tu bia. Adama wi u win wāaru yina nɛn sɔ u koo tu wa ka gem.

Aren gari

(I maa mɛerio Maaku 9:41)

⁴⁰ Yesu maa nɛɛ, wi u bɛɛ dam koosia nena u dam koosia. Wi u maa man dam koosia, u wi u man gɔrima dam koosiawa. ⁴¹ Wi u Gusunɔn sɔɔɔ dam koosia yɛn sɔ u sāa Gusunɔn sɔɔɔ, u koo are wa nge Gusunɔn sɔɔɔgii. Wi u maa tɔn geo dam koosia, yɛn sɔ u sāa tɔn geo, u koo are wa nge tɔn geogii. ⁴² Wi u bwɛɛbwɛɛ benin turo gāanu kā yɛn sɔ u sāa nɛn bɔɔ, baa n n nim nɔruram na, na bɛɛ sɔɔɔ ka gem, yēro kun win are biamɔ.

Yohanu Batɛmu kowon gɔrobu

(I maa mɛerio Luku 7:18-35)

11 Sanam mɛ Yesu u win bwāabu wɔkura yiru ye bwisi yi kā u kpa, u doona min di u da bera yen wuu marosu gia u ka keu sɔɔsi kpa u maa ka waasu ko.

² N deema Yohanu Batɛmu kowo u Yesu wi ba mɔ Kirisin sɔman gari nua sere pirisɔm diru mi u wāa. Yera u nɔn win bwāabun gabu gɔria ³ bu ka nɔn bikia, wiya wi u koo be na? Nge ba n kpao mara.

⁴ Yesu bu wisa u nɛɛ, i gɔsiro i Yohanu tusia ye i nua ka ye i wa. ⁵ Wɔkoba yam waamɔ, yɛmɔba sɛimɔ, ba be ba bara disigiru mɔ bekiamɔ bu ka dɛera, sosoba gari nɔɔɔ, ba gɔribu seeyamɔ gɔrin di, ma ba sārɔbu Labaari gea waasu kuammɛ. ⁶ Doo nɔɔrugiiwa wi nɛn gari kun torasiamɔ.

⁷ Ye Yohanun bwāaba sɛa Yesu u Yohanun gari tɔn dabiru sɔɔɔbu wɔri u nɛɛ, mba i yara i mɛerim da gɔburɔ. Yakɔ ge woo ga toorimɔ? Aawo. ⁸ N n mɛn na, mba i mɛerim da. Durɔ wi u yāa bɛɛreginu sebua? Na bɛɛ sɔɔɔ be ba yāa bɛɛreginu sebua ba wāa sina kpaanɔ. ⁹ Mba i re kobu da. Gusunɔn sɔɔɔwa i mɛerim da? Meya na bɛɛ sɔɔɔ, yēro mam Gusunɔn sɔɔɔ kere sere mi n toma. ¹⁰ Domi Yohanu wiya win sɔ Gusunɔn gari nɛɛ, “N wee na nɛn sɔɔɔ gɔriɔ wunen wuswaɔ wi u koo wunen swaa sɔɔɔ.” ¹¹ Ka gem na bɛɛ sɔɔɔ, be tɔn kurɔba mara sɔɔ goo kun Yohanu Batɛmu kowo

kere. Adama wi u yākabu bo ban te Gusunɔ u swīi ɔɔ u nùn kere. ¹² Saa min di Yohanu wi u waasu m̀ sere ka tē ba ban te kasuwa ka dam, ma damgiba tu mwaamɔ. ¹³ M̀wisi u ban ten gari gerua win wooda ɔɔ. Gusunɔn ɔmɔmbu kpuro ba maa yi gerua sere ka Yohanu Batemu kowon waati. ¹⁴ Ì n kī i tubu, wiya Eli wi, wi u koo ra na. ¹⁵ Wi u swaa m̀ u ka nɔ, u ɔɔɔɔ. ¹⁶ Mba kon ka tēn tumbu weesina. Ba ka bibu weene be ba s̄ yaburɔ ba sokunamɔ ba m̀, ¹⁷ sa b̄e guuru soowa ma i ñ yawa, sa b̄e ɔɔ womu kua, i ñ maa swī. ¹⁸ Domi Yohanu Batemu kowo u na u ñ di u ñ nɔra nge gabu, ma ba n̄e u w̄erekunu m̄wa. ¹⁹ T̄nun Bii maa na u dimɔ u n̄rumɔ, ma ba gerumɔ ba m̀ u s̄a dim kīro ka tam n̄ro, ka maa gberɔ mwaɔbu ka k̄san kowobun ɔɔ. Ka m̄, Gusunɔn bwisi yi ra s̄ɔsi ma yi s̄a gem yin kookoosun di.

Wuu sìn t̄mba yinamɔ

bu naan̄e doke

(I maa m̄erio Luku 10:13-15)

²⁰ Ma Yesu u wuu si gerisim w̄ri mi u ɔm maamaakigii dabinu kua, domi sin t̄mba kun bwisika ba ben ḡru ɔs̄ie. ²¹ U n̄e, nuku sankiranugiiwa wun̄e K̄raseni. Nuku sankiranugiiwa wun̄e B̄s̄aida, domi b̄a n ɔm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni ɔɔ ye ba kua b̄en suunu ɔɔ, wuu sin t̄mbu ba ko n daa ḡru ɔs̄ie saa t̄ebun di ba n s̄ torom ɔɔ ba n saaki sebua nuku sankiranun s̄. ²² Yen s̄, na b̄e s̄ɔm̄, siribun sanam ɔɔ Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka b̄e. ²³ Wun̄e maa Kapenam̄, a yīȳȳ kaa suara sere w̄llɔ? Aawo, ba koo nun surewa sere ɔɔ. Domi ɔm maamaakigia ye ya kooa wun̄e ɔɔ, ȳa n kooa Sodom̄, wuu ge, ga n w̄a ka gis̄. ²⁴ Yen s̄na na b̄e s̄ɔm̄, siribun sanam Sodomugia koo ko kpakaka ka wun̄e.

I na nen mi i w̄rabu mwa

(I maa m̄erio Luku 10:21-22)

²⁵ Saa ye ɔɔ, Yesu u n̄e, Baaba, w̄llu ka tem Yinni, na nun siara ȳn s̄ a yabu ye bibu s̄ɔsi baa m̄ a ye bwisigibu ka ȳrugibu berua. ²⁶ N w̄ Baaba, domi m̄ya n ka nun naawa wunen kīru ɔɔ.

²⁷ Nen Baaba man baayere kpuro w̄. Goo sari wi u Bii wi ȳ ma n kun m̄ Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi ȳ ma n kun m̄ Bii ka maa wi Bii u kī u nùn s̄ɔsi.

²⁸ I na nen mi b̄e kpuro, b̄e be i ka b̄en ɔm̄unu wasira, kon b̄e w̄rasia. ²⁹ I wuro n b̄e kpara kpa i ko nen bw̄abu, domi n̄ t̄n duuduo ka tii kawowa, m̄ya kon de i n w̄a b̄ri yendu ɔɔ. ³⁰ Domi yoo te kon b̄e diisia ta ñ wahala m̄, ɔm̄u ni kon maa b̄e ɔbi nu ñ bunu.

T̄ɔ w̄rarugirun gari

(I maa m̄erio Maaku 2:23-28, Luku 6:1-5)

12 S̄ɔ m̄erun biru, t̄ɔ w̄rarugiru garu ɔɔ, Yesu ka win bw̄abu ba alikama gbaaru bukian̄e ba doonɔ. N deema ḡɔra win bw̄abu m̀ ma ba alikama w̄ka ba temm̄. ² Ye Falisiba ba wa m̄, ba Yesu s̄ɔwa ba n̄e, u m̄erio ye win bw̄aba m̀ ye wooda ya n̄e bu ku ko t̄ɔ w̄rarugiru ɔɔ. ³ Yesu bu s̄ɔwa u n̄e, i ñ garire ye Dafidi kua sanam m̄e ḡɔra bu m̀ wi ka win t̄mbu? ⁴ U dua Gusunɔn dirɔ ma u p̄e sua ye ba Gusunɔ yiiye ma wi ka win t̄mbu ba di. N deema n ñ weene bu p̄e ye di ma n kun m̄ ȳku kowobu t̄na. ⁵ Nge i ñ garire M̄wisin wooda ɔɔ ma t̄ɔ w̄rarugiru ɔɔ, ȳku kowo be ba ɔmburu m̀ s̄a yerɔ, ba ku ra t̄ɔ w̄rarugiru mem n̄ɔw̄e. Ba ñ maa s̄a taaregibu. ⁶ Adama na b̄e s̄ɔm̄ ḡanu w̄a mini ni nu s̄a yeru kp̄aru kere. ⁷ Ì n daa tuba ye Gusunɔn gari gerua yi yi n̄e, “W̄n-w̄nda na kī, n ñ m̄ ȳkuru,” i ñ daa taare sarirugibu taare w̄em̄. ⁸ I de i n ȳ ma T̄nu Biiwa u t̄ɔ w̄rarugiru kua.

Durɔ w̄n n̄m teu ga gu

(I maa m̄erio Maaku 3:1-6, Luku 6:6-11)

⁹ Ma Yesu doona min di, u dua ben men̄n yerɔ. ¹⁰ Durɔ goo w̄a mi, w̄n n̄m teu ga gu. Be ba w̄a mi, ba Yesu bikia ba n̄e, ñ n man na, n weene bu t̄nu bekia t̄ɔ w̄rarugiru ɔɔ? Ba gerua m̄, bu ka wa bu nùn durum mani.

¹¹ Ma Yesu maa bu bikia u n̄e, b̄en goo ù n ȳaru m̄ ma ta nùn d̄k̄ kp̄iruru w̄riri t̄ɔ w̄rarugiru ɔɔ, u ñ koo da u tu gawa u yara? ¹² T̄nu kun ȳaru kere mi n toma? Ñ n men na, ya w̄ t̄nu u gea ko t̄ɔ w̄rarugiru ɔɔ.

¹³ Yera u durɔ wi s̄ɔwa u n̄e, u win n̄m̄u ge dem̄. U ge dem̄ia ma ga w̄ra nge gen teu. ¹⁴ Falisiba ba yara ba da ba wesiana m̄ ba koo ko bu ka Yesu go.

ɔm̄ kowo wi Gusunɔ u ɔsa

¹⁵ Ye Yesu u gia ma ba kī bu nùn gowa, u ḡera saa min di ma t̄n dabira nùn swī. Ma u barɔbu kpuro bekia. ¹⁶ Adama u bu s̄ɔwa u sire u n̄e, bu ku raa goo s̄ wi u s̄a. ¹⁷ N kooa nge m̄, kpa gari yi Gusunɔn ɔm̄ Esai u yorua yi ka kooa. ¹⁸ Gari yi ɔɔ, Gusunɔ u n̄e,

“Nen ɔm̄ kowo wi na ɔsa wee,
nen kīnasi w̄ ɔɔ nen ḡru dobu kpuro w̄a.
Na kon nùn nen hunde w̄,
kpa u nen gem kpara bwesenu kpuron mi.
¹⁹ U ñ ka goo sikirinam̄ u ñ maa gb̄aram̄.
M̄ya maa goo kun win ɔɔ ɔm̄ wuun suunu ɔɔ.
²⁰ U ñ koo t̄n be ba sunkure nge kaba dakura.
U ñ koo maa bu go baa b̄a n s̄a nge fitila ge ga ɔɔ
d̄ɔ,
sere u ka de gem mu tabu di,

²¹ kpa bwesenu kpuro nu nin yīyɔɔbu doke win yīsiru sɔɔ.”

Yesu ka tii yinamɔ

(I maa mɛerio Maaku 3:22-30, Luku 11:14-23)

²² Ba ka Yesu durɔ goo naawa wi wɛrekunu nu kua wɔko ka soso. Yesu durɔ wi bekia. U yam wa ma u gari gerubu wɔri. ²³ Ma tɔn wɔru kpuro ga biti soora ga nɛɛ, ɛn n man na ka gem n ɛ Dafidin sikadobu mini re?

²⁴ Adama ye Falisiba ba nua mɛ, yera ba gerua ba nɛɛ, wɛrekunun sunɔ Beseburun dama Yesu u ka wɛrekunu giramɔ.

²⁵ Nge mɛ Yesu ben bwisikunu yɛ, u bu sɔɔwa u nɛɛ, bandu baatere tɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiine sɔɔ ta koo ko bansu. Mɛya maa wuu baagere ɛn kun mɛ yenu baagere gɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiine sɔɔ ga ɛn koo tɛ. ²⁶ Ɖ n mɛn na, Setam yɔn Setam giramɔ, ya ka yen tii tabu mɔwa. Amɔna yen bandu ta koo ka tɛ. ²⁷ Ɖ n sɔa Beseburun dama na ka wɛrekunu giramɔ, ka wɛren dama bɛɛn bwɔaba ka nu giramɔ. Yenin sɔna ben tii ba koo sɔɔsi ma i tore. ²⁸ Adama ɛn n Gusunɔn Hunden na, na ka wɛrekunu giramɔ, yeya ya sɔɔsimɔ ma Gusunɔ u bandu swii bɛɛn suunu sɔɔ.

²⁹ Amɔna tɔnu koo ka du damgiin yenuɔ u ka win yɔnu gura ma n kun mɔ u gina gbia u damgii wi bɔkua. Ɖ n nɔn bɔkua, yera u koo kpɛ u win yɔnu gura.

³⁰ Wi u kun sɔa nɛgii u ka man yiberɛ tɛru neniwa. Ma wi u ku ra gɔanu mɛnɛ ka nɛ sannu u ra ni yarinasiɛwa. ³¹ Yen sɔna na bɛɛ sɔɔmɔ tɔmba koo kpɛ bu toranu kpuro ka gari kam gerubu kpuron suuru wa. Adama wi u Hunde Dɛero gari kam gerusimɔ, u ɛn yen suuru wasi pai. ³² Baawure wi u nɛ Tɔnun Bii gari kam gerusi ba koo yɛro suuru kua. Adama baawure wi u Hunde Dɛero gari kam gerusimɔ, ba ɛn yɛro suuru kuammɛ saa gisɔn di sere ka sia mam.

Dɔru ka ten binu

(I maa mɛerio Luku 6:43-45)

³³ Ma Yesu maa nɛɛ, ɛn n dɔa geeru duura kaa bii geenu wa. Ɖ n maa dɔa kɔsuru duura bii kɔsuna kaa sɔri. Domi dɔrun binun diya ba ra tu tubu. ³⁴ Waa gɔɔrun bweseru bɛɛ! Amɔna i ko ka gari gee gere bɛɛ be i sɔa tɔn kɔsobu. Domi ye ya yiba gɔruɔ ya yarimɔ, yeya kɔ ga gerumɔ. ³⁵ Tɔn geo u ra gɔa geenu yarewa gɔa geenu sɔɔn di ni nu berua win gɔruɔ. Tɔn kɔso maa gɔa kɔsunu yaramɔ gɔa kɔsunu sɔɔn di ni nu berua win gɔruɔ. ³⁶ Na bɛɛ sɔɔmɔ gari kpuro yi tɔmba gerumɔ, yi sɔɔra ba koo bu siri siribun sanam. ³⁷ Domi wunen garin diya ba koo nun gem wɛ. Yin min diya ba koo maa nun taare wɛ.

Tɔmba yireru bikia

(I maa mɛerio Maaku 8:11-12, Luku 11:29-32)

³⁸ Yera wooda yɛrobu ka Falisi gabu ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, keu koosio, sa kɛ a yireru garu ko su wa.

³⁹ U bu wisa u nɛɛ, tɛn tɔn kɔsobu be ba ɛn ka Gusunɔ turo yɔ ba yireru bikiamɔ. Adama yireru garu maa sari te ba koo bu sɔɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ

Yonasigiru. ⁴⁰ Domi nge mɛ Yonasi kua sɔɔ sɔɔ ita ka wɔkuru ita swɔa bakan nukurɔ, nge mɛya maa nɛ Tɔnun Bii kon ko sɔɔ sɔɔ ita ka wɔkuru ita tem nukurɔ.

⁴¹ Siribun sanam sɔɔ Ninifugibu ba koo tɛn tɔmbu seesi bu bu taare wɛ domi ba ben wɔaru gɔsia Yonasin waasun sɔ. Wee tɛ gɔanu wɔa mini ni nu Yonasi kere. ⁴² Siribun sanam tɔn kurɔ sunɔ wi u na saa nim kɔnɔ sɔɔ yɛsan di u koo tɛn tɔmbu seesi u bu taare wɛ yɛn sɔ win tem tonde mɔn di u na u ka Salomɔn bwisin gari kɔ. Wee tɛ gɔanu wɔa mini ni nu Salomɔn kere.

Wɛrekunun wuramaru

(I maa mɛerio Luku 11:24-26)

⁴³ Ma Yesu maa nɛɛ, wɛrekunu nɔn doona tɔnun min di, nu ra n bɔsuwa mi gɔanu ku ra kpi nu n wɛra yeru kasu nu n bie. ⁴⁴ Yera nu ra nɛɛ, nu koo gɔsira nin wɔa yerɔ mɔn di nu raa doona. Nu ra wuramɛ kpa nu deema ta wɔa diiru ta kurare ta sɔnde. ⁴⁵ Kpa nu da nu ganu kɔkɔba yiru kasuma ni nu ni kɔsuru kere kpa nu du yɛro sɔɔ nu n wɔa mi. Ma durɔ win wɔa gbiikiru ta koo sɔaya ka sere dɔakiru. Nge mɛya n ko n ko ka tɛn tɔn kɔso beni.

Berɔ ba sɔa Yesun wɔkɔbu

ka win mero

(I maa mɛerio Maaku 3:31-35, Luku 8:19-21)

⁴⁶ Sanam mɛ Yesu u ka tɔn wɔru gari mɔ, wee win mero ka win wɔkɔbu ba yɔ kɔkɔ ba kɛ bu ka nɔn gari ko. ⁴⁷ Sanam mɛya goo nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wunen mero ka wunen wɔkɔbu ba yɔ kɔkɔ ba kɛ bu ka nun gari ko.

⁴⁸ Adama Yesu u yɛro bikia u nɛɛ, wara nen mero. Berɔ maa nen wɔkɔbu.

⁴⁹ Ma u win bwɔabu kɔmu tii u nɛɛ, beya mini be ba sɔa nen mero ka nen wɔkɔbu. ⁵⁰ Domi baawure wi u nen Baaba wɔrukoon kɛru mɔ, wiya nen wɔkɔ ka nen sesu ka nen mero.

Dɔa bwese yɛkon gari

(I maa mɛerio Maaku 4:1-9, Luku 8:4-8)

13 Sɔɔ tee te sɔɔ, Yesu u yara yenun di u da u sina daa burerun goorɔ. ² Ma tɔn wɔru ga nɔn mɛnɛ sere u dua goo nimkuu sɔɔ u sina. Ma tɔn be kpuro ba yɔ daa bure ten goorɔ. ³ U bu gɔa dabinu sɔɔwa ka mɔnnu u nɛɛ, durɔ goowa yara u dɔa bweseru yɛkam dɔ. ⁴ Nge mɛ u yɛkamɔ sukum wɔri swaa baarɔ, ma gunɔsu na su di. ⁵ Ma sukum gam wɔri kpee saara wɔllɔ mi tem kun duku. Ma mu kpia mii mii yɛn sɔ tem kun duku mi. ⁶ Sanam mɛ sɔɔ gura u kpɛ te yania ta gbera yɛn sɔ ta ɛn gbini beke mɔ. ⁷ Sukum gam maa wɔri sɔkin suunu sɔɔ. Ma sɔki ka mu kpɛa sannu ma yi mu sɛkenɛ yi go. ⁸ Adama sukum gam wɔri tem gem sɔɔ ma mu binu mara, gam gum wunɔbu (100), gam gum wata, gam gum tɛna.

⁹ Ma u nɛɛ, wi u swaa mɔ u ka kɔ, u kɔkɔ.

Mɔnnun asansi

(I maa mɛerio Maaku 4:10-12, Luku 8:9-10)

¹⁰ Yera win bwāaba da ba nùn deema ba bikia ba nɛɛ, mban s̄na u ra ka bu mɔnnu gari s̄.

¹¹ Ma u bu wisa u nɛɛ, bɛɛya ba Gusunɔn bandun asiri s̄ɔsi, adama be ba tie, ba ñ bu s̄ɔsi. ¹² Domi wi u gāanu m̄, wiya ba koo sosia kpa win m̄ru tu kp̄ɛa. Adama wi u kun gāanu m̄, fiiko ye u m̄, yera ba koo maa nùn w̄rari. ¹³ Yenin s̄na na ka bu mɔnnu gari s̄ɔm̄. Domi ba mɛerim̄ adama ba ñ waam̄. Ba swaa daki adama ba ñ m̄m̄ n sere bu yeeri. ¹⁴ Nge mɛya gari yi Esai u gerua ben s̄ yi s̄ɔsiram̄, ye u nɛɛ, “I ko n m̄m̄ ka gem, adama n ñ koo bɛɛ yeeri. I ko n mɛerim̄ adama i ñ ko i wa.

¹⁵ Domi tɔn benin ḡru ga ñ biti m̄.

Ba ben tiin swaa k̄rua, ba n̄ni yinwa.

Kpa bu ku wa ka ben n̄ni.

Kpa bu ku n̄ ka ben swaa.

Kpa bu ku gia ka ben bwisi.

Kpa bu ku raa ka ḡsiram̄a nen mi n ka bu b̄kia.”

¹⁶ Doo n̄rugiba bɛɛ, yèn s̄ b̄ɛn n̄ni waam̄, b̄ɛn swaa maa m̄m̄. ¹⁷ Ka geema na bɛɛ s̄ɔm̄, Gusunɔn s̄m̄bu dabiru ka win tɔn geobu ba k̄ia bu wa ye i waam̄ t̄ɛ, ba ñ maa ye wa. Mɛya ba maa k̄ia bu n̄ ye i m̄m̄ t̄ɛ, ba ñ maa nua.

M̄n ten tubusianu

(I maa mɛerio Maaku 4:13-20, Luku 8:11-15)

¹⁸ Ma Yesu u nɛɛ, t̄ɛ i m̄n ten tubusianu m̄m̄ t̄ ta ka bwese ȳko ȳ mi. ¹⁹ Be ba Gusunɔn bandun gari m̄m̄ ma yi ñ bu yeeri, ba ka swaa baaru weene mi bwese te, ta w̄ri. Tɔn k̄so wi, u ra nɛ u wuna ye ba duura ben ḡru. ²⁰ Gaba maa ka kpee saaran tem mɛ weene mi bwese ten gara w̄ri. Ba gari yi m̄m̄, mii mii ba yi mwaam̄ ka nuku dobu. ²¹ Adama ba ñ derim̄ yi gbini ko ben ḡru. Ma ba ñ ȳram̄ n ka t̄. Sanam mɛ wahala ñ kun mɛ n̄ni swāara tunuma gari yin s̄ kpa bu biru wura yande. ²² Gaba maa bwese te mwa nge tem s̄kunugum m̄. Ba gari yi nua adama handunian wāarun wururabu ka gobin n̄ni w̄kubu bu gari yi t̄ɛsi, yi ñ maa binu mara. ²³ Gaba maa bwese te mwa nge tem gem m̄. Beya be ba gari yi m̄m̄ ma yi bu yeerim̄. Ma ba binu marum̄ gabu wun̄bu (100), gabu wata, gabu t̄na.

Yaka k̄susun m̄ndu

²⁴ Yesu kpam bu m̄ndu kua u nɛɛ, n wee ye Gusunɔn bandun gari yi ka weene. Dur̄ goowa u d̄ia bwese geeru duura win gbaar̄. ²⁵ Sanam mɛ baawure kpuro u dweeya, dur̄ win yiber̄e u na, u yaka k̄susun duura alikama ye m̄, ma u doona. ²⁶ Ma alikama ya kpia ya kp̄ɛa ya marum̄, ma yaka k̄su si, su maa kpia ma ba kp̄ɛa sannu. ²⁷ Gbaa ȳron s̄m̄ kowoba na ba nɛɛ, yinni, n ñ d̄ia bwese geera a duura wunen gbaar̄? Ma gian diya yaka k̄su sini. ²⁸ Ma u bu wisa u nɛɛ, yiber̄ewa, u kua mɛ. S̄m̄ kowo be, ba nùn bikia

ba nɛɛ, ñ n men na, a k̄i su da su yaka k̄su si wukiri? ²⁹ Ma u nɛɛ, aawo domi ñ n su wukirim̄ t̄ɛ, ka alikama sanna ko i ra wukiri. ³⁰ I de ye yiru kpuro yu kp̄ɛa sannu sere ḡɛbun saa yà n tura. Sanam mɛya kon s̄m̄ kowobu s̄ bu gina yaka k̄su si m̄m̄ bu b̄kunu ko bu d̄ɔ doke, yen biru bu sere alikama ḡɛ bu m̄na nen biraru m̄.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛerio Maaku 4:30-32, Luku 13:18-19)

³¹ Yesu kpam bu m̄ndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka mutaadin bima weene ye dur̄ goo u sua u duura win gbaar̄. ³² D̄ia binu kpuro m̄m̄ yeya ya pi-iburu bo. Adama yà n kpia ya kpa ya gberun kiku baagere kp̄aru kere. Domi ya ra ko d̄aru sere gun̄su ra nɛ su sin sokunu ko ten k̄asin w̄l̄.

P̄ɛ seeyatian gari

(I maa mɛerio Luku 13:20-21)

³³ Yesu kpam bu m̄ndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka p̄ɛ seeyatia weene ye kur̄ goo sua u doke sakaku m̄ itan som m̄, ma mɛ kpuro mu seewa mu kukua.

M̄ndun yaasi

(I maa mɛerio Maaku 4:33-34)

³⁴ Ka m̄na Yesu u ra tɔn w̄ru gari yi kpuro s̄, u ku ra bu gāanu s̄ n kun ka m̄nnu. ³⁵ Nge mɛya Gusunɔn s̄m̄n gari yi koora yi ye nɛɛ,

“M̄na ko na n da ka bu gari s̄. Na kon maa ye gere batuma m̄ ye ya kukua saa handunian taka kobun di.”

Yesu yaka k̄susun gari tubusia

³⁶ Sanam mɛya Yesu u seewa tɔn w̄ru gen min di u dua yenu. Ma win bwāaba da win mi ba nɛɛ, a sun m̄n te tubusio te ta ka yaka k̄su sin gari ȳ mi.

³⁷ Ma u bu wisa u nɛɛ, Tɔnun Biiwa u d̄ia bwese gee te duura. ³⁸ Handunia yera ya s̄a gbaaru. Gusunɔn bandun biba ba s̄a d̄ia bwese gee te. Tɔn k̄so win biba ba maa s̄a yaka k̄su si. ³⁹ Setamwa maa s̄a yiber̄e wi u su duura. Ḡɛbun saa maa s̄a handunian kpeeru. Gusunɔn ḡradobara ba maa s̄a gbaa s̄m̄ kowobu. ⁴⁰ Nge mɛ ba ra yaka k̄susun wun̄ bu d̄ɔ doke, nge mɛya n ko n ko handunian kpeeru m̄. ⁴¹ Tɔnun Bii u koo win w̄llun ḡradoba ḡrima, bu ka baayere wuna ye ya t̄mbu torasiam̄ mi u bandu dii, ka be ba k̄sa m̄. ⁴² U koo maa bu kp̄ɛ d̄ɔ wi u ku ra gbi m̄, mi ba koo wiru n̄ma s̄ndi bu sw̄i. ⁴³ Sanam mɛ m̄ be ba kua ye Gusunɔn u bikia ba ko n ballim̄ nge s̄ɔ mi ben Baaba u bandu sw̄i. Wi u swaa m̄ u ka n̄, u m̄m̄.

Dukia ye ya beruan gari

⁴⁴ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta maa s̄awa nge dukia ye ya berua gbaaru m̄. Ye dur̄ goo ye kame

ma u ye berum sɔnwa. Ma u da ka nuku dobu u dɔra kpuro ye u mɔ, ma u gɔsɩrama u gbaa te dwa.

Goo gobigirun gari

⁴⁵ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta maa sɔawa nge goo gobigii ni nu wã, ni tenku goo u kasu. ⁴⁶ Sanam mɛ u nin teeru wa te ta gobi mɔ too, ma u da u win baayere dɔra ye u mɔ, ma u tu dwa.

Yãakororun gari

⁴⁷ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta kpam sɔawa nge yãakororu te ba ra kpɛɛ nim wɔku sɔɔ kpa tu swɛɛ bwese bweseka mwa. ⁴⁸ Tã n yiba ba ra gawame gururɔ, kpa bu sina bu gɔsi ye ya wã bu doke bireru sɔɔ, kpa bu ye ya kun gea sã yari. ⁴⁹ Nge meya n ko n sã handunian kpeeru sɔɔ. Wɔllun gɔradoba ba koo na bu tɔn kɔsɔbu ka geegibu wunana. ⁵⁰ Kpa bu tɔn kɔso be doke dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ. Miya ba koo nɔma wiru sɔndi bu swĩ.

Dukia kpa ka gura

⁵¹ Yesu u bu bikia u nɛɛ, yabu ye kpuro ya bɛɛ yeeri? Ma ba nɛɛ, oo.

⁵² Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, wooda yɛro baawure wi u Gusunɔn bandun gari gia, u ka yenu yɛro weene wi u gãa kpaanu ka gãa gurunu wunamɔ win dukian di.

Nasarɛtigiba kun Yesu wure

(I maa mɛɛrio Maaku 6:1-6, Luku 4:16-30)

⁵³ Ye Yesu u mɔn ni kpuro kua u kpa, ma u doona min di. ⁵⁴ U da win tiin wuuɔ ma u tɔmbu keu sɔɔsim wɔri ben menɔn yero sere be kpuro ba biti soora. Ma ba nɛɛ, man diya u bwisi yinin bweseru waama. Amɔna u ka kpãa u sɔm maamaakigii nini mɔ. ⁵⁵ N ñ dãa dãkon bii wi mini? N ñ wiya wi Maari mara? N ñ win wɔnwɔba Yakɔbu ka Yosefu ka Simɔɔ ka Yudu? ⁵⁶ N ñ ka win sesubu kpuro sanna sa wãa mini? Ñ n men na, man diya u dam mɛ kpuro wa.

⁵⁷ Yeni kpuro ya bu yinari bu nùn naane doke. Yera Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, gam sari mi Gusunɔn sɔmɔ ku ra n bɛɛɛ mɔ ma n kun mɔ win tiin temɔ ka win yenuɔ.

⁵⁸ U ñ maa sɔm damgii dabinu kue mi, ben naane dokebu sarirun sɔ.

Yohanu Batemu kowon gɔɔ

(I maa mɛɛrio Maaku 6:14-29, Luku 9:7-9)

14 Saa ye sɔɔra Herodu, Galilen tem yɛro u Yesun baaru nua. ² Ma u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa u seewa gɔrin di. Yen sɔna u dam mɔ u ka sɔm maamaakiginu mɔ.

³ N deema Yohanu Batemu kowo raa Herodu sɔɔwa ma n ñ weene u win wɔnwɔ Filipun kurɔ Herodia sua kurɔ. Yen sɔna Herodu u Yohanu Batemu kowo mwa ma u dera ba nùn bɔkua ba doke piriɔm dirɔ Herodia win sɔ.

⁵ Ma u kĩ u nùn go, adama u tɔmbun nɔnu nasie yèn sɔ ba nùn mɛɛra Gusunɔn sɔmɔ.

⁶ Adama dɔma te ba Herodun maru tɔru yaayamɔ, Herodian bii wɔndia u dweebu dua u yawa. N Herodu dore, ⁷ sere u nùn nɔ mweeru kua ka bɔri u ka nùn wɛ ye u koo nùn bikia kpuro. ⁸ Ye u win meron gere nua u Herodu sɔɔwa u nɛɛ, a man Yohanu Batemu kowon wiru wɛɛma mini perenti sɔɔ.

⁹ Sunɔ win nukura sankira, adama u nɛɛ bu nùn tu wɛɛyɔ. U gerua mɛ yèn sɔ u bɔrua win tɔmbun wuswaɔ. ¹⁰ Ma u gɔra ba Yohanu wiru bura piriɔm dirɔ. ¹¹ Ba wii te kpɛɛma perenti sɔɔ ba bii wi wɛ ma u ka win mero tu daawa. ¹² Ma Yohanun bwãaba na ba win goru sua ba sikua ma ba da ba Yesu sɔɔwa.

Yesu u tɔmbu nɔnwɔn

suba nɔnwɔn diisia

(I maa mɛɛrio Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)

¹³ Ye Yesu u nua mɛ, u doona min di. U goo nimkuu dua u da gɔburɔ wi turo. Sanam mɛ tɔmba nua mɛ, ba yara wusun di ma ba nùn naa gira mi gia ka naa-su. ¹⁴ Ye Yesu u yara goon di, u tɔn wɔru guna wa. Ben wɔnwɔnda nùn mwa ma u yande ben barɔbu bekiam wɔri.

¹⁵ Sanam mɛ sɔɔ duɔ win bwãaba na win mi ba nɛɛ, wee, gɔburu sɔɔra sa wãa mini, sɔɔ maa kpa. A tɔn be karo bu da baru kpaanɔ bu ben tii dɔanu dwia.

¹⁶ Ma Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, n ñ tilasi bu ka doona. Bɛɛn tii i bu dɔanu wɛɛyɔ.

¹⁷ Yera ba nɛɛ, pɛɛ nɔnwɔn sa mɔ mini ka swɛɛ yiru.

¹⁸ Ma u nɛɛ, i man ye wɛɛma mini.

¹⁹ Yen biru u nɛɛ, tɔn wɔru ge, gu yakasu yamɔ gu sina. Ma u pɛɛ nɔnwɔn ka swɛɛ yiru ye sua u wuswaɔ seeya wɔllɔ u Gusunɔ siara. Ma u pɛɛ ye murura u win bwãabu wɛ ba tɔn wɔru ge yabua. ²⁰ Ben baawure di u deba. Ye ba di n tiara ba gure birenu wɔkura yiru sɔɔ ba ka doona. ²¹ Be ba di ben geera tura tɔnu nɔnwɔn suba nɔnwɔn (5.000), tɔn kurɔbu ka bibu baasi.

Yesu u sɔimɔ nim wɔllɔ

(I maa mɛɛrio Maaku 6:45-52, Yohanu 6:15-21)

²² Yen biru mii mii Yesu dera win bwãaba goo nimkuu dua ba nùn gbiiyɔ bu ka tɔbura guru gɔ. Sanam meya win tii u tɔn wɔru yarinasiamɔ. ²³ Ye u bu yarinasia u kpa u wɔnwɔn guuru wɔllɔ wi turo u ka kanaru ko. Ma u wãa mi, wi tɔna, sere yam mu ka tɔra. ²⁴ N deema saa ye sɔɔ, goo nimkuu ge, ga wãa nim sunu sɔɔ. Nim kurenu gu bɔrikiamɔ yèn sɔ woo ga gu nɔm bira koosi. ²⁵ Buru buru yam sãreru, yera Yesu u sɔimɔ nim wɔllɔ u dɔɔ win bwãabun bera gia. ²⁶ Adama sanam mɛ ba nùn wa u sɔimɔ nim wɔllɔ, ba berum soora ba nɛɛ siiniwa.

Ma ba kuuki wɔri berum saabu. ²⁷ Adama mii mii Yesu ka bu gari kua u nɛɛ, i ku mwia kpana, nena, i ku berum ko.

²⁸ Yera Piiɛ nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, ñ n wunen na, a man nɔnwɔn kɛɛyɔ n na wunen mi nim wɔllɔ.

di ba deba. Ye ba di n tia ba gure birenu ƙƙƙba yiru sƙƙ ba ka doona. ³⁸ Be ba ye di ben geera tura tƙnu ƙƙƙƙbun suba nƙƙ (4.000), tƙn ƙƙƙƙbu ka bibu baasi. ³⁹ Ye u tƙn wƙru ge yarinasia u kpa, u goo nimkuu dua u da Magadan tem gia.

Falisiba ka Sadusiba

ba yīreru bikia

(I maa mƙerio Maaku 8:11-13, Luku 12:54-56)

16 Falisiba ka Sadusiba ba na Yesun mi, bu ka win laakari mƙeri, ba nƙn bikia ba nƙƙ, u bu sƙƙsi ka yīreru garu ma win dam weewa saa Gusunƙn min di. ² Adama Yesu bu sƙƙwa u nƙƙ, saa ye sƙƙ kpeeyo i ra nƙƙ, yam koo dora gisƙ domi wƙlla sƙri. ³ N n bururun na, i ra nƙƙ, gura koo nƙ gisƙ domi wƙlla swāa ka wƙka tobe kua. I wƙllun yīrenu wunanamƙ, adama i n kƙƙ i saa yenin yīrenu tubu. ⁴ Tƙn tƙn ƙƙsobu be ba n ka Gusunƙ turo yƙ ba yīrenu bikiamƙ. Adama yīreru garu maa sari te ba koo bu sƙƙsi ma n kun mƙ Gusunƙn sƙƙƙ Yonasigiru.

Ma u bu deri u doona.

Falisiba ka Sadusiban

pƙƙ seeyatia

(I maa mƙerio Maaku 8:14-21)

⁵ Ye win bwāaba tƙburƙ guru giƙ, ba duari bu pƙƙ kusenu ko. ⁶ Yera Yesu bu sƙƙwa u nƙƙ, i kƙure kƙure ko, i n tii sƙ ka Falisiba ka Sadusiban pƙƙ seeyatia.

⁷ Bwāa be, ba wesiana ba nƙƙ, u gerua mƙ yƙn sƙ ba n pƙƙ kusenu kua.

⁸ Yesu ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nƙƙ, mban sƙna i wesiana i nƙƙ, yƙn sƙ i n pƙƙ kusenu kua, yen sƙna na gerua mƙ. Naanƙ doke piibugii bƙƙ. ⁹ N n bƙƙ yeeri sere ka tƙ? I n pƙƙ ƙƙƙbu ye yaaye ye na murura tƙmbu ƙƙƙƙbun suba ƙƙƙƙbun (5.000) sƙ? Ka sukum mƙ n tian birenun geeru? ¹⁰ I n maa pƙƙ ƙƙƙba yiru ye yaaye ye na murura tƙmbu ƙƙƙƙbun suba nƙn (4.000) sƙ? Ka sukum mƙ n tian birenun geeru? ¹¹ Amƙna i n ka tuba ma na n ka pƙƙ yā. I n tii sƙ ka Falisiba ka Sadusiban pƙƙ seeyatia.

¹² Sanam meya bwāa be, ba tuba ma u n ka pƙƙ seeyatia yā. Adama u bu sƙƙƙwa ba n tii sƙ ka Falisiba ka Sadusiban sƙƙsinu.

Piƙƙ u nƙƙ, Yesu u sāawa

wi Gusunƙ u gƙsa

(I maa mƙerio Maaku 8:27-30, Luku 9:18-21)

¹³ Yesu u tura Sesare Filipin temƙ. Ma u win bwāabu bikia u nƙƙ, wara tƙmba gerumƙ Tƙnun Bii u sāa.

¹⁴ Ba nƙn wisa ba nƙƙ, gaba gerumƙ Yohanu Batemu kowowa a sāa. Gaba maa mƙ Eliwa. Gaba maa kƙam gerumƙ wunƙ Yeremiwa n ƙun mƙ, Gusunƙn sƙƙƙbun turo.

¹⁵ Yesu u nƙƙ, bƙƙ maa ni, wara i gerumƙ na sāa.

¹⁶ Simƙƙ Piƙƙ nƙƙ, wuna mi, wi Gusunƙ u gƙsa, wi, Yin-ni wason Bii.

¹⁷ Yera Yesu nƙn wisa u nƙƙ, doo ƙƙƙrugiiwa wunƙ Simƙƙ, Yohanun Bii, domi n n mƙ tƙnu u nun yeni sƙƙsi, ma n kun mƙ nen Baaba wi u wāa wƙll. ¹⁸ Nena na nun sƙƙƙ ma na nun soka kƙeru †. Kƙee ten wƙllwa kon nen yigberu swīi. Baa gƙƙ tii u n kƙƙ u tu gāanu kua. ¹⁹ Wuna kon ban te Gusunƙ u swīin ƙƙƙƙba wƙ. Ye a yinamƙ handuniaƙ ba koo ye yina wƙll. Ye a maa wura handuniaƙ ba koo ye wura wƙll.

²⁰ Yera Yesu win bwāabu ƙƙ goosi u nƙƙ, bu ku raa goo sƙ ma wiya wi Gusunƙ u gƙsa.

Yesu u win gƙƙ ka win seebun gari mƙ

(I maa mƙerio Maaku 8:31-9:1, Luku 9:22-27)

²¹ Saa saa yen min diya Yesu Kirisi u win bwāabu gari sƙƙƙ batuma sƙƙ u nƙƙ, u n koo ko u kun Yerusalemu de, mi guro gurobu ka yāku kowo tƙnwerobu ka wooda yƙroba koo nƙn ƙƙni sƙ. Ba koo nƙn go adama sƙƙ itase u koo se.

²² Yera Piƙƙ ka nƙn da bƙƙƙ u nƙn gerisim wƙri u nƙƙ, Gusunƙ u nun bere Yinni, yenin bwesera kun nun deemamƙ pai!

²³ Adama Yesu sīira u Piƙƙ sƙƙwa u nƙƙ, a gƙero nen birun di Setam. A kasu a man torasiawa, domi a n bwisikumƙ nge Gusunƙ, ma n kun mƙ nge tƙnu.

²⁴ Yen biru Yesu win bwāabu sƙƙwa u nƙƙ, goo u n kī u man swīi nge bƙƙ, u win gƙru kīru derio kpa u win ti-in dāa bunanaru sua u n ka man swīi. ²⁵ Wi u kī u win wāaru di ka win gƙru kīru u koo tu bia. Adama wi u win wāaru yina nen sƙ u koo ra tu wa. ²⁶ Nge arufaani yerā tƙnu mƙ u n handunian gāanu kƙuro wa ma u win wāaru bia. Nge mba n wāa ye tƙnu u koo ka win wāaru ƙƙsina. ²⁷ Tƙnun Bii u sisi kam kam ka win Baaban yiiko ka win gƙradoba sannu. Sanam meya u koo baawure nƙn win are ƙƙsia nge mƙ win kookoosu nƙ. ²⁸ Geema na bƙƙ sƙƙƙ tƙn be ba wāa mini ben gaba kun gbimƙ bu ka Tƙnun Bii wa u na nge sunƙ.

Yesun wasi gƙsia

(I maa mƙerio Maaku 9:2-13, Luku 9:28-36)

17 Sƙƙƙba tian biru Yesu Piƙƙ sua ka Yakƙbu ka Yohanu, Yakƙbun wƙƙ, u ka bu da guu bakaru garun wƙll be tƙna. ² Win wasi gƙsia tuki ben ƙƙni sƙƙ, ma win wuswaa ballimƙ nge sƙƙ, win yānu maa burura fem fem nge suru. ³ Yen biru ba Mƙwisi ka Eli wa ba ka Yesu gari mƙ. ⁴ Yera Piƙƙ u Yesu sƙƙwa u nƙƙ, Yin-ni, n wā sa n wāa mini. A n kī, kon kunu ita ko, teeru wunƙgiru, teeru Mƙwisigiru, teeru maa Eligiru.

⁵ U n gari yi gerumƙ kpa, bukƙ kƙiku ga ka bu wukiri. Ma ba ƙƙ gagu nua saa bukƙ min di ga nƙƙ, winiwa nen Bii kīnasi wī sƙƙ nen gƙru dobu kƙuro wāa. I wigii swaa dakio.

⁶ Ye bwāa be, ba ƙƙ ge nua berum bu mwa sere ba wƙruma ba wuswaa tem girari. ⁷ Yesu na ben mi u bu ƙƙma sƙndi u nƙƙ, i seewo, i ku berum ko.

† KPERU - Yīsi te ba mƙ Piƙƙ, ten tubusiana kƙeru.

⁸ Ye ba wuswaa seeya ba ñ maa goo wa ma n kun mɔ Yesu turo.

⁹ Sanam mɛ ba saram wee guu ten min di, Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ ye ba wa mi, sere Tɔnun Bii u ka se gɔrin di.

¹⁰ Bwāa be, ba nùn bikia ba nɛɛ, mban sɔna wooda yēroba ra gere Eliwa koo gbi u na.

¹¹ U bu wisa u nɛɛ, ka geema Eli koo na kpa u yabu baayere wesia yen ayerɔ. ¹² Adama na bɛɛ sɔɔmɔ, Eli u na kɔ, ba ñ nùn tuba, ma ba nùn kua nge mɛ ba kɪ. Nge mɛya ba koo Tɔnun Biin tii nɔni sɔ.

¹³ Yera n win bwāabu yeeri ma Yohanu Batemu kowon gariya u mɔ.

Yesu u bii wi wɛreku ga wāasi beki

(I maa mɛerio Maaku 9:14-29, Luku 9:37-43a)

¹⁴ Ye ba tunuma mi tɔn wɔru ga wāa, durɔ goo u na u yiira Yesun wuswaa ¹⁵ u nɛɛ, Yinni, a nen biin wɔn-wɔndu waawo. U giri kɔakpanu barɔ nu nùn wahala mɔ gem gem sere nu ra gasɔ nùn kpɛɛ dɔɔ kɔ ñ kun mɛ nim sɔɔ. ¹⁶ Na ka nùn wunen bwāabu naawa adama ba kpana bu nùn beki.

¹⁷ Yesu u nɛɛ, bɛɛ tɔn kɔso naane doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bɛɛ wāa. Nge sere domma ko na n kɔam ka bɛɛ temane. I ka man bii wi naawa mini.

¹⁸ Yesu u wɛreku ge gerusi ma ga bii wi doonari ma u bekura mii mii.

¹⁹ Yera Yesun bwāaba da win mi be tɔna ba nùn bikia ba nɛɛ, mban sɔna ba kpana bu wɛreku ge gira.

²⁰ Yesu bu wisa u nɛɛ, yèn sɔ bɛɛn naane dokebu kun kpā. Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baa bɛɛn naane dokebu b̀n n piibu s̄a nge d̄a bima ye ya piiburu bo i ko guu teni s̄a tu wukuro minin di tu da giɔ. Mɛya ta koo maa wukura. Gāanu maa sari ni i ko kpana i ko. [²¹ Adama wɛreku genin bwesera ku ra doone ma n kun ka kanaru ka kɔɔ bɔkuru.]

Yesu u kɔam win gɔɔ

ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛerio Maaku 9:30-32, Luku 9:43b-45)

²² Sɔɔ teeru nge mɛ bwāa be, ba mɛnɛ sannu Galileɔ Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, ba koo Tɔnun Bii tɔmbu nɔma beria ²³ bu nùn go, adama sɔɔ itase u koo se gɔrin di.

Yera bwāa ben nukura sankira gem gem.

Sāa yerun wɔɔ gobin kɔsiabu

²⁴ Sanam mɛ Yesu ka win bwāabu ba tura Kapena-muɔ, yera s̄a yerun wɔɔ gobigiba na Piɛɛn mi ba nɛɛ, bɛɛn yinni u ku ra s̄a yerun wɔɔ gobi kɔsie?

²⁵ Piɛɛ nɛɛ, a, u ra kɔsie.

Ye Piɛɛ u durɔ dirɔ Yesu gbia u nùn bikia u nɛɛ, amɔna a wa Simɔɔ. Berà n weene bu handunia min sinambu gberɛ gobi kɔsia. Sina bibu? Nge gabu.

²⁶ Piɛɛ nɛɛ, gabu.

Ma Yesu nɛɛ, ñ n mɛn na sina bibu ba ñ kɔsiamɔ.

²⁷ Ka mɛ, sa ñ kɪ su tɔn be mɔru kɔsiki. Yen s̄a, a doo daarɔ a kɔkɔru kɔ. Swāa ye ya gbia ya tu mwe, a ye gawo a yen kɔɔ baaya. Kaa sii geesun gobi wa mi, yi yi koo nɛ ka wunen gobi turi. A yi suo a bu kɔsia.

Wara gisonkoru bo

(I maa mɛerio Maaku 9:33-37, Luku 9:46-48)

18 Saa ye sɔɔra Yesun bwāaba da win mi, ba nùn bikia ba nɛɛ, wara gisonkoru bo Gusunɔn ban-du sɔɔ.

² Yesu u bii piibu gagu soka u yɔrasia ben wuswaaɔ.

³ Ma u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, ma n kun mɔ i tii gɔsia i kua nge bibu, i ñ kpɛ i n wāa ban te Gusunɔ u swīi sɔɔ. ⁴ Wi u s̄a gisonko ban te Gusunɔ u swīi sɔɔ, wiya wi u tii kawa nge bii wini. ⁵ Wi u maa bii winin bweseru wura nen ȳisirun s̄a, nɛna u wura.

Torarun baberu

(I maa mɛerio Maaku 9:42-48, Luku 17:1-2)

⁶ Yesu maa nɛɛ, wi u dera bii piimii ni nu man naane doke min turo wɔri toraru sɔɔ, n buram bo bu yēro nɛɛ bakaru gbinisia win wīiɔ kpa bu nùn kpɛɛ nim w̄ku sɔɔ u nim diira. ⁷ Anna a handunian wahala wa ye gāanu ka wāa ni nu derimɔ tɔmba wɔrimɔ toraru sɔɔ. Gāa ninin bwesera ko n wāawa baadomma, adama nɔni swāarugiiwa win min di nu koo yari.

⁸ Wunen nɔmu ñ kun mɛ wunen naasu, yen ye ya nun sure toraru sɔɔ, a ye buro a kɔ n toma. Domi n sanɔ bo a ka nɔm teu ñ kun mɛ naa teesu wāaru wa te ta ku ra kpe, n kere a n nɔma yiru ka naasu yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ. ⁹ Ñ n maa wunen nɔnun na ga nun sure toraru sɔɔ a gu wɔwo a kɔ n toma. Domi n sanɔ bo a ka nɔni tia wāaru wa te ta ku ra kpe n kere a n nɔni yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ dɔɔ wi u ku ra gbi sɔɔ.

Yāa te ta kɔɔra ta maa waara

(I maa mɛerio Luku 15:3-7)

¹⁰ Yesu maa nɛɛ, i ku ra de i bii piimii nin teu gem. Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, ben gɔrado be ba wāa kɔllɔ ba ra n ȳwa baadomma nen Baaba wɔrukoon wuswaaɔ. [¹¹ Domi Tɔnun Bii u nawa u ka ye ya kɔɔra faaba ko.]

¹² Mba i tamaa. Tɔnu ù n yāanu wunɔbu (100) mɔ ma teera kɔɔra, u ñ koo wunɔbu tia sari deri guuru kɔllɔ kpa u da u tee te ta kɔɔra kasu? ¹³ ù n maa tu wa, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, win nuku dobu ko n kpā yāa ten s̄a n kere wunɔbu tia sari ni nu ñ kɔɔre. ¹⁴ Nge mɛya maa bɛɛn Baaba wi u wāa kɔllɔ u ñ kɪ baa bii piimii nin teu gu kɔɔra.

Naane dokeo ù n tora

¹⁵ Yesu maa nɛɛ, naane dokeo goo ù n tora a doo win mi wunɛ tɔna a nùn win toraru tubusia. ù n wunɛgii nua, a nùn faaba kua. ¹⁶ Adama ù n yina u nun swaa daki, a tɔn turo ñ kun mɛ tɔnu yiru kasuo a ka da win mi, kpa tɔnu yiru ñ kun mɛ ita ye, yu gari yi

kpuron seeda di nge me Gusunƙon gari gerumƙo. ¹⁷ Ò n maa kpam yina u bu swaa daki, a Yesun yigberu gari yi kɔkɔsio. Ò n den yina u yigberun gari ƙɔ, a nùn gari-sio tɔn tuko ò kun me gberɛ mwaa.

Yinabu ka wurabu

¹⁸ Ma Yesu maa nee, ka geema na bee sɔƙo, ye i yinamƙo handunia sƙɔ ba koo ye yina wallo. Ye i maa wura handunia sƙɔ, ba koo ye wura wallo.

¹⁹ Na kpam bee sɔƙo ma been tɔmbu yiru ba n ƙɔtia kua handunia mini ba gāanu bikia kanaru sƙɔ, nen Baaba wi u wāa wallo u koo bu wē. ²⁰ Domi mi tɔmbu yiru ò kun me ita ba menne ka nen yisuru, na wāa ben suunu sƙɔ.

Sɔm kowon gari wi u yina

u suuru wura

²¹ Yera Pīe u da Yesun mi u nùn bikia u nee, ƙɔ nyewa kon nen beruse wi u man torari suuru kua. Nƙɔ nƙɔba yiru?

²² Yesu nùn wisa u nee, aawo n ò ƙɔ nƙɔba yiru tɔna, nƙɔ wata ka wɔkurun nƙɔ nƙɔba yiruwa. ²³ Yenin sɔna Gusunƙon bandun gari ka sunƙo goon gari weene wi u kī u win gobi dooru ko ka win sɔm kowobu. ²⁴ Ye u win gobi dooru torua, yera ba ka durƙo goo na wi u win dibu neni fɔƙɔ dabi dabiru. ²⁵ Wee, durƙo wi kun gāanu ƙɔ u ka dii bi ƙɔsia. Ma win yinni nee bu nùn dɔro ka win kurƙo ka win bibu ka ye u ƙɔ kpuro bu ka dii bi ƙɔsia. ²⁶ Yera sɔm kowo wi, u yiira win yinnin wuswaƙo u nùn suuru kana u nee, a ka man tɛmanƙo, kon nun ƙɔsia kpuro. ²⁷ Ma win yinni u win wɔnƙɔndu wa u dii bi go u dera u doona.

²⁸ Ye sɔm kowo wi, u yara min di, u ka win sɔm kowosi yinna wi u win dibu neni nge fɔƙɔ nƙɔbun saka. Yera u nùn sere u wīru sēka u nee, a nen dibu ƙɔsiamu bi a neni. ²⁹ Yera win kpaasi u yiira win wuswaƙo u nùn suuru kana u nee, a ka man tɛmanƙo, kon nun ƙɔsia. ³⁰ Adama u ò wure. U dera ba nùn doke piriƙo sƙɔ sere u ka dii bi ƙɔsia u kpe. ³¹ Ye sɔm kowo be ba tie ba gari yi wa, ben nukura sankira ma ba da ba ben yinni ye kpuro sɔƙo. ³² Yera yinni wi, u nùn sokusia u nee, sɔm kowo nuku kōsurugii, na nun wunen dibu goowa yèn sɔ a man suuru kana. ³³ N daa weenewa wunen tii a maa wunen sɔm kowosi wi wɔnƙɔndu kua nge me na nun kua. ³⁴ Yinni wi, u mɔru besira ma u sɔm kowo wi piriƙo kōsobu wē sere u ka dii bi kpuro ƙɔsia.

³⁵ Ma Yesu nee, nge meya nen Baaba wi u wāa wallo koo bee kua been wi u kun win winsim suuru kue win gōrun di.

Yesu u yinanaan gari mɔ

(I maa mɛerio Maaku 10:1-12)

19 Ye Yesu u gari yi gerua u kpa u doona Galilen di u da Yudean bera gia ye ya wāa Yuudenin

daarun guru giƙo. ² Tɔn wɔru guna nùn swīi mi, ma u ben barƙo beƙia.

³ Falisi gaba na win mi, bu ka win laakari mɛeri ba nùn bikia ba nee, been wooda ya wura tɔnu u win kurƙo yina gari baayiren sɔ?

⁴ Yesu u nee, i ò garire Gusunƙon gari sƙɔ ma “Toren di Taka kowo u bu kuawa durƙo ka kurƙo.” ⁵ Ma yi kpam nee, “Yen sɔna, durƙo u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurƙo ba n manine kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.” ⁶ Nge meya ba ò maa sāa tɔmbu yiru ma n kun ƙɔ tɔn turo. Ò n man na, tɔnu u ku karana ye Gusunƙo u mena.

⁷ Falisiba ba nùn bikia ba nee, ò n men na, mban sɔna Mɔwisi u wooda wē u nee, durƙo u yinanaan tireru yore kpa u de win kurƙo u doona.

⁸ Yesu u bu wisa u nee, Mɔwisi dera i been kurƙo yinamƙo been woo ƙɔbunun sɔ. Adama saa toren di gari yi, yi ò sāa me. ⁹ Na bee sɔƙo, wi u win kurƙo yina ma n kun mɔ sakararun sɔ, ma u kurƙo kpao sua, u sakararu kuawa.

¹⁰ Win bwāaba nùn sɔƙo ba nee, ò n men na n sāa durƙo ka win kurƙo suunu sƙɔ, n buram bo bu ku suana.

¹¹ Yesu u nee, tɔmbu kpuro ba ò kpē bu gari yi sua ma n kun mɔ be Gusunƙo u yen dam wē. ¹² Domi gabun mi marumara, gabu maa tɔmba ba bu kua me, gabu maa kpam, Gusunƙon bandun sɔna ba ò kurƙo suamƙo. Wi u koo kpī u gari yi sua, u suo.

Yesu u bibu kanaru kua

(I maa mɛerio Maaku 10:13-16, Luku 18:15-17)

¹³ Tɔmba ka bii piiminu na Yesun mi, u ka bu nƙama sɔndi kpa u bu kanaru kua, adama win bwāaba tɔn be gerusi. ¹⁴ Yera Yesu nee, i de bii piiminu nu na nen mi, i ku bu yinari. Domi Gusunƙo u bandu swīi tɔmbun sɔ be ba ka bu weene.

¹⁵ U bu nƙama sɔndi ma u doona min di.

Gobigii goon gari

(I maa mɛerio Maaku 10:17-31, Luku 18:18-30)

¹⁶ Durƙo goo na Yesun mi, u nùn bikia u nee, yinni, gea mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁷ Yesu nùn sɔƙo u nee, mban sɔna a man gean kobun gari bikiamƙo. Tɔn turowa sāa geo. À n kī a wāaru te ta ku ra kpe wa a woodaba swīiyɔ.

¹⁸ U nee, yen yerà.

Yesu u nee, a ku tɔnu go, a ku sakararu ko, a ku gbeni, a ku goo gari mani, ¹⁹ a wunen tundo ka wunen mero beere wēeyɔ, kpa a wunen tɔnusi kīa nge wunen tii tii.

²⁰ Aluwaasi wi, u nee, yeni kpurowa na swīi. Mba n maa man tie.

²¹ Yesu nùn sɔƙo u nee, à n kī a yibu, a doo a dɔra kpuro ye a mɔ, kpa a yen gobi sārɔbu ƙɔnu kua, kaa n dukia mɔ wallo, kpa a na a man swīi.

²² Adama ye aluwaasi wi, u nua me, u doona ka nuku sankiranu domi win dukia ya kpā.

²³ Yera Yesu u win bwāabu sōwā u nē, ka geema na bē sōwā, n sē gem gem dukiagii u ka ban te Gusunō u swīi wura. ²⁴ Yen sēsō ga kpā n kere yooyoo gu du yaburan wērō gu yari.

²⁵ Ye bwāa be, ba gari yi nua, ba bita soora gem gem, ma ba nē, n n men na, wara u koo den faaba wa.

²⁶ Yesu bu mēera ma u nē, tōmbun miya n n koorō adama gāanu sari ni Gusunō u kpanē.

²⁷ Yera Piē u nūn sōwā u nē, n wee bēse sa gāanu kpuro deri sa nun swīi. Mba n ko n ko bēsegia.

²⁸ Yesu bu sōwā u nē, ka geema na bē sōwā, sanam mē Tōnun Bii u ko n sō win sina gōni yiikogian wāllō handunia kpaā sō, bē wākura yiru be i man swīi bēen tii i ko n sō sina gōni wāllō i ka Isireliban bwe-senu wākura yiru siri. ²⁹ Ma baawure wi u win yenu deri, n kun mē wāwōbu, n kun mē sesubu, n kun mē tundo, n kun mē mero, n kun mē bibu, n kun mē gbea nen yīsirun sō, u koo yen kōsire wa dabi dabinu, kpa u wāaru te ta ku ra kpe tubi di. ³⁰ Adama dabiru be ba tē sā gbiikobu ba koo ko birukobu, ma dabiru be ba tē sā birukobu ba koo ko gbiikobu.

Sōm kowo be ba wāa gbaarō

20 Ma Yesu u nē, n wee ye Gusunōn bandu ta ka weenē. Yenu yēro goo u yara buru buru yellu u ka sōm kowobu kasu bu da win gbaarō. ² U wura u bu kōsia nge mē ba ra sōm kowo kōsie sōm teeru, ma u nē bu doo bu sōmburu ko win gbaarō. ³ Ye n kua bururun kōba kōkōba nne, u kpam yara ma u gabu deema ba sōm tengē ba n garu mō. ⁴ U bu sōwā u nē, bēen tii i doo i sōmburu ko nen gbaarō. Kon bēe yen gobi kōsia nge mē n weenē. ⁵ Ma ba da mi. Yenu yēro wi, u kpam yara sōm wii wāllō, ka maa yokan kōba ita, ma u kua mē. ⁶ Ye n da kua yokan kōba kōkōbu, u kpam yara u gabu wa be ba sōm mi. U bu bikia u nē, mban sōna i sōm mini saa bururun di i n garu mō. ⁷ Ba wisa ba nē, yēn sōm goo kun sun sōmburu wē. Ma u nē, n n men na, i doo nen gbaarō i sōmburu ko bēen tii.

⁸ Ye n kua yoka yenu yēro wi, u win sōm kowobun wirugii soka u nē, a sōm kowobu sokuo a bu ben gobi kōsia, saa birukobun min di sere ka gbiikobun mi. ⁹ Be ba sōmburu torua yokan kōba kōkōbu ba na ma ba sōm teerun sōmburun gobi wa. ¹⁰ Ye gbiikoo be, ba na, ba tamaa begii koo kerawa mē. Adama sōm teerun sōmburun gobiya ba maa ben tii kōsia. ¹¹ Ye ba gobi yi wa ba ka yenu yēro wi wāki. ¹² Ba gerua, ba nē, be ba dākuru na mi, kōbi tia tōnawa ba kua ma a bu kōsia nge bēse be sa sōmburu kua bururun di ka sōm boko. ¹³ Ma u ben turo wisa u nē, nen kōkō, na n nun taki di. A wura ma kaa sōm teerun sōmburun gobi mwa, nge n n mē. ¹⁴ N n men na, a wunen gobi kōkō a doona. Nā n kī n biruko wini kōsia nge wunē, mba n nun wa. ¹⁵ N n ye na kī yera kon ka nen ye na mō ko? Nge a nisinu mōwa yēn sōm na tōn geeru kua. ¹⁶ Ma Yesu nē, nge mēya birukobu ba koo ko gbiikobu, gbiikobu maa, ba koo ko birukobu.

Yesu u win gōk ka win seebun gari mō kōn itase

(I maa mēerio Maaku 10:32-34, Luku 18:31-34)

¹⁷ Nge mē Yesu u gōk Yerusalemu gia, swaaw u win bwāabu wākura yiru ye tōna sōwā u nē, ¹⁸ wee, sa gōk Yerusalemu mi ba koo Tōnun Bii yāku kowo tōn-werobu ka wooda yērobu kōma beria. Ba koo nūn taare wē bu gō, ¹⁹ kpa bu nūn tōn tukobu kōmu sōndia be ba koo nūn yaakoru ko, bu nūn seni so, yen biru bu nūn kpare dāa bunanarō. Sōm itase u koo maa se gōrin di.

Ye Yakōbu ka Yohanun mero u bikia

(I maa mēerio Maaku 10:35-45)

²⁰ Yera Sebeden bibun mero u na Yesun mi ka win bibu sannu u yiira u ka gāanu kana. ²¹ Yesu u nūn bikia u nē, mba a kī.

U nē, a de nen bibu yiru yeni yu sina, turo wunen kōm geuō, turo maa wunen kōm dwarō sanam mē kaa bandu di.

²² Yesu u wisa u nē i n yē ye i bikiamō, i ko kpī i wahala sōbe ye kon sōbe?

Ma ba nē, sa ko kpī.

²³ Yesu bu sōwā u nē, ka geema i ko wahala sōbe nge nē. Adama n n nen baa n ka gōsi be ba koo sina nen kōm geuō ka nen kōm dwarō. Tōn bēn sōm nen Baaba u aye ni sōm kua beya ba koo nu wa.

²⁴ Ye bwāabu wāku te ta tie ta gari yi nua, ta ka yiru ye mōru kua. ²⁵ Yera Yesu bu soka u nē, bēen tii i yē nge mē tōn tukobun tem yērobu ba ra n bu dam dōremō. Kpa ben wirugibu ba n bu taaremō. ²⁶ Adama n n sāa mē bēen mi. Bēen goo n n kī u ko wirugii, u de u ko bēen sōmō. ²⁷ Mēya maa bēen wi u kī u ko gbiikoo u koowo bēen yoo. ²⁸ Nge mēya Tōnun Bii kua. U n n bu ka nūn sā ma n kun mō u ka gabu sā, kpa u win wāaru wē u ka tōn dabinu yakia.

Yesu wākobu yiru bekia

(I maa mēerio Maaku 10:46-52, Luku 18:35-43)

²⁹ Sanam mē ba yara Yerikon di, tōn wōru guna Yesu swīi. ³⁰ Wākobu yiru gaba sōm swaa baarō ba nua ma Yesu sarō. Yera ba kōkōguru sua ba nē, Yinni, Dafidin sikadobu, a bēsen wānwāndu waawo.

³¹ Tōn wōru guna ye, ya bu wākōsimō bu mario. Ka mē, ba gbāramō too too, ba mō, Yinni, Dafidin sikadobu, a bēsen wānwāndu waawo.

³² Yera Yesu u yōra u bu soka ma u bu bikia u nē, mba i kī n bēe kua.

³³ Ba nūn wisa ba nē, Yinni, sa kī bēsen kōni yi yam wawa.

³⁴ Yesu u ben wānwāndu wa ma u ben kōni baba. Yāatem mi, tōnu yiru ye, ya yam wa ma ya nūn swīi.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mēerio Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19)

21 Ye ba Yerusalemu wāku kua ba tura wuu ge ba ra soku Betefagō, Olifin guurō ma Yesu u win bwāabu yiru gōra. ² U bu sōwā u nē, i doo baru kpaā

te i mæera bæen wuswaaw mi. Miya i ko yande keteku wa ka gen buu nu sɔri. I nu sɔsɔsiama i ka man naawa. ³ Goo ù n bæe gāanu bikia, i nɛɛ, Yinniwa u nin bukata mɔ. Mii mii ba koo de i ka nu na.

⁴ Yeni ya kua kpa Gusunɔn sɔmɔn gari yini yi ka koora yi yi nɛɛ,

⁵ "I Yerusalemugibu sɔwɔn i nɛɛ, wee, ben sunɔ sisi ben mi.

Wi, tɔn duuduowa, u keteku sɔni, keteku buu kpɛmbu."

⁶ Ma bwāa be, ba da ba kua ye Yesu u bu sɔwɔ. ⁷ Ba ka keteku ge ka gen buu na. Ba ben beka tɛria nin wɔlɔ ma ba dera Yesu u sɔni. ⁸ Ma tɔn wɔru ga gen beka tɛria swaa sɔwɔ. Gaba bāa kako bekusu bɔwɔra ba tɛria swaa. ⁹ Tɔn be ba nùn gbiiye ka be ba nùn swīi biru, ba gbāramɔ ba mɔ, su Dafidin sikadobu wolle sua. U sāawa domarugii. U sisi ka Yinnin yīsi! Su Wɔrukoo wolle sua.

¹⁰ Ye u dua Yerusalemu, wuugibu kpuro ba biti soora ba mɔ, wara wini.

¹¹ Tɔn wɔru ga nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ Yesuwa, Galilen Nasaretigii.

Yesu u dua sāa yero

(I maa mæerio Maaku 11:15-19, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22)

¹² Yesu u dua sāa yero ma u be ba kiaru dɔramɔ ka be ba dwemɔ gira min di. U be ba gobi kɔsimɔn tabuluba fukura, ka totoberɛ dɔrobun kitanu. ¹³ Ma u bu sɔwɔ u nɛɛ, Gusunɔn gari nɛɛ, "Nen dira ko n sāawa kanarun diru." Adama bæe i tu gɔsia gbɛnɔbun wāa yeru.

¹⁴ Yera wɔkoku ka yemɔba na win mi sāa yeru mi ma u bu bekia. ¹⁵ Yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yēroba mɔru kua ye ba maamaaki wa ye u kua, ka maa bii be ba gbāramɔ sāa yero ba mɔ, su Dafidin sikadobu wolle sua. ¹⁶ Ma ba Yesu sɔwɔ ba nɛɛ, a sere kɔwɔ ye ba gerumɔ?

Ma Yesu nɛɛ, oo, i n garire Gusunɔn gari sɔwɔ mi ba nɛɛ, "A dera bii piiminu ka bii wɛɛnu nu nun siaramɔ."

¹⁷ Yen biru u bu deri u doona wuu min di u da Betaniɔ u kpuna mi.

Yesu dāru garu bɔrusi

(I maa mæerio Maaku 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Sisiru bururu nge mɛ Yesu gɔsɔru wuu mi, gɔwɔra nùn mɔ. ¹⁹ U dāru garu wa swaa baaru te ba ra soku figie. U tu susi, adama wurusu tɔnawa u wa mi. Yera u tu sɔwɔ u nɛɛ, a n maa wāa a binu ma sere ka baadomma.

Ma yande, figie ye, ya gbera. ²⁰ Win bwāaba yabu ye wa ma biti bu mwa. Ba Yesu bikia ba nɛɛ, amɔna figie ye, ya ka gbera mɛ mii mii.

²¹ Yesu bu wisa u nɛɛ, ka geema na bæe sɔwɔ, i n naane doke ma i n sika mɔ, i ko kpī i ko ye na figie ye kua. N n mam mɛ tɔna, i ko maa kpī i guu teni sɔ tu wukuro min di tu da tu nim wōku wɔri. Ya koo maa koora mɛ. ²² Ma i naane doke, ye i bikia kanaru sɔwɔ ye kpurowa i ko wa i mwa.

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mæerio Maaku 11:27-33, Luku 20:1-8)

²³ Yesu dua sāa yero u keu sɔwɔsimɔ. Yera yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba da win mi ba nɛɛ, weren yiikowa a ka yeni mɔ. Wara nun yiiko ye wɛ.

²⁴ Yesu bu wisa u nɛɛ, nen tii kon bæe gari tia gaa bikia. I n man wisa, nen tii kon bæe sɔ win yiiko na ka yeni mɔ. ²⁵ Wara u Yohanu gɔrima u ka batemu ko. Gusunɔ? Nge tɔnu.

Ma ba gerumɔ ben tii tiine sɔwɔ ba mɔ, sà n nɛɛ Gusunɔwa, u koo sun bikia mban sɔna sa n Yohanu naane doke. ²⁶ Sà n maa nɛɛ, tɔmba, ye tɔn wɔru ga koo ko sa yen berum mɔ, domi be kpurowa ba Yohanu garisi Gusunɔn sɔwɔ.

²⁷ Yera ba Yesu wisa ba nɛɛ, sa n yɛ.

Ma Yesu u bu sɔwɔ u nɛɛ, to, n n men na, nen tii na n maa bæe sɔwɔ win yiiko na ka yeni mɔ.

Bibu yirun mɔndu

²⁸ Yesu maa nɛɛ, amɔna i wa. Durɔ goo win bii tɔn durɔbu yiru mɔ. Ma u gbiikoo sɔwɔ u nɛɛ, bii wune, a doo a sɔmburu ko nen gbaaru gisɔ. ²⁹ Ma u nɛɛ, na n dɔwɔ. Adama ye n sosi u bwisika ma u da. ³⁰ Ma u maa da u win bii yiruse wini sɔwɔ mɛ. Bii wi, u nùn wisa u nɛɛ, too, baaba, kon da. Adama u n de. ³¹ Be yiru ye sɔwɔ, wara u tondon kīru kua.

Ba nɛɛ, gbiikoo wi.

Yera Yesu bu sɔwɔ u nɛɛ, ka geema na bæe sɔwɔ, gberɛ mwawbu ka kurɔ tanɔbu ba koo bæe gbiiya bu da mi Gusunɔ u bandu swīi. ³² Domi Yohanu na u bæe swaa gea sɔwɔ, ma i n nùn naane doke. Adama gberɛ mwawbu ka kurɔ tanɔbu beya ba nùn naane doke. Wee bæe, baa mɛ i ye wa i n gɔru gɔsie i nùn naane doke.

Gbaa wuko kɔsobun gari

(I maa mæerio Maaku 12:1-12, Luku 20:9-19)

³³ Yesu maa nɛɛ, i kpam mɔndu garu swaa dakio. Yenu yēro goo u dāa gbaaru kua ma u tu kara kua, ma u dāa bii gama yeru kua ma u gbaa kɔsobun diru bana. Yen biru u gbaa wukobu kasu u bu ye nɔmu beria ma u sanum da. ³⁴ Sanam mɛ dāa binun sɔribu tura u win sɔm kowobu gɔra gbaa wuko ben mi, bu win bɔnu mwaama. ³⁵ Adama gbaa wuko be, ba bu kunisi ba turo so, ma ba turo go, ma ba itase kpenu kasuka. ³⁶ Yenu yēro wi, u kpam bu gabu gɔria be ba gbiikobu dabiru kere. Daa tia yera ba ben tii kua.

³⁷ Yen biru u bu win bii gɔria u nɛɛ, ba koo nen bii bæere wɛ. ³⁸ Adama saa ye gbaa wuko be, ba bii wi wa ba geruna ba nɛɛ, i n nùn wa wi u koo ra gbaa te tubi di? I de su nùn go kpa gbaa te, tu ko besegiru. ³⁹ Ma ba nùn sɛre ba yara gbaa ten min di ba go.

⁴⁰ Yesu u bu bikia u nɛɛ, sanam mɛ gbaa yēro win tii u koo na, mba u koo gbaa wuko be kua.

⁴¹ Ba nùn wisa ba nɛɛ, nɔni swāarun gɔwɔ u koo ka tɔn kɔso be go, kpa u gbaa wukobu gabu win gbaaru

nɔmu sɔndia, be ba ko n da nùn win bɔnu wě dāa bin-un sɔribun saa sɔɔ.

⁴² Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i ñ garire Gusunɔnɔn gari sɔɔ mi ba nɛɛ,

“Kpee te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam.

Yinniwa ye kua, ma n kua maamaaki besen nɔni sɔɔ.”

⁴³ Yen sɔna na bɛɛ sɔɔwa, ba koo bɛɛ Gusunɔnɔn bandu wɔrari kpa bu tu bweseru garu wě te ta koo ban te mem nɔɔwa. [⁴⁴ Baawure wi u koo kpee te wɔri ta koo nùn bɔɔku, wi ta maa wɔri ta koo nùn namwa munu munu.]

⁴⁵ Ye yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba Yesun mɔn ni nua, ba tuba ma beya u ka yā. ⁴⁶ Yera ba swaa kasu bu ka nùn mwa. Adama ba tɔn wɔrun berum kua yèn sɔ ga nùn garisi Gusunɔnɔn sɔɔ.

Kurɔ kpaarun dim gari

(I maa mɛɛrio Luku 14:15-24)

22 Yesu kɔam ka bu mɔndu gari sɔɔwa u nɛɛ, ² n wee, ye Gusunɔnɔn bandun gari ka weenɛ. Sunɔ goo u win biin kurɔ kpaarun sɔɔru kua. ³ U win sɔɔmbu gɔra bu da bu be ba dim soka sokuma. Adama ba ñ kī bu na. ⁴ Ma u kɔam win sɔɔmbu gabu gɔra u nɛɛ, i doo i be na dim soka sɔ na sɔɔru kpa, na nen naa kinenu ka yaa sabe gumginu go. Ye kpuro ya sɔɔru kpeera, bu na kurɔ kpa yerɔ. ⁵ Adama be ba dim soka mi, ba ñ gari yi swaa sue ma baawure u wigiru doona, wini win gberu da, wini maa win tenkuru doona. ⁶ Ben gaba sɔɔwa be mwa ba nɔni sɔɔwa ba go. ⁷ Sunɔ wi, u mɔru besira u win tabu kowobu gɔra bu ka tɔn gowo be go kpa bu ben wuu dɔɔ sɔɔku. ⁸ Sanam mɛya u win sɔɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ kpa dɔan u, adama be na soka ba ñ maa ka nu weenɛ. ⁹ Ñ n men na, i doo swaa swaabu i be i waamɔ sokuma. ¹⁰ Ma sɔɔwa be, ba da swaa swaabu ba be ba wa kpuro men-na kɔsobu ka geobu. Nge mɛya tɔmba ka yiba kurɔ kpa yee te sɔɔ.

¹¹ Ye sunɔ wi, u dua u ka bu wa be ba dim na, u durɔ goo wa wi u kun kurɔ kpa yānu doke. ¹² U nùn sɔɔwa u nɛɛ, kɔɔ, amɔna a kua a ka duuma mini a ñ ka kurɔ kpa yānu doke. Durɔ wi kun gɛɛ wisa. ¹³ Yera sunɔ wi, u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i win nɔma ka naasu bɔkɔ kpa i nùn kasa ko yam wɔkuru sɔɔ sɔɔku, mi u koo wiru nɔma sɔndi u swī. ¹⁴ Ma Yesu u nɛɛ, dabira ba soka adama fiikowa ba gɔsa.

Wɔɔ gobin kɔsiabun gari

(I maa mɛɛrio Maaku 12:13-17, Luku 20:20-26)

¹⁵ Sanam mɛya Falisiba ba da ba menna bu ka kasu mɛ ba koo ko bu ka Yesu garin yina beria. ¹⁶ Ma ba ben bwāabu gabu ka Herodun tɔmbu gabu gɔra win mi. Ba da ba nɛɛ, yinni, sa yɛ ma a ra gem gere, ma a tɔmbu Gusunɔnɔn swaa sɔɔsimɔ dee dee, mɛya a ku ra goon nɔnu mɛɛri, domi a ku ra gari gere bine ka berum sɔ. ¹⁷ Ñ n men na, a sun sɔɔwa, yen mɛ a wa. N weenɛ bu tem yɛro wɔɔ gobi kɔsia? Nge n ñ weenɛ.

¹⁸ Adama Yesu u ben bwisi kɔsi yi yɛ ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, murafiti bɛɛ! Mban sɔna i kī i nen laakari mɛɛri.

¹⁹ I man gobi yi sɔɔsio yi i ra ka wɔɔ gobi kɔsie.

Ma ba nùn sii geesun gobi sɔɔsi. ²⁰ Ma u bu bikia u nɛɛ, weren foto ka yīrera mini.

²¹ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tem yɛro gia.

Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tem yɛro kɔsio ye ya sɔa tem yɛro gia, kpa i maa Gusunɔnɔn kɔsia ye ya sɔa Gusunɔnɔn gia.

²² Ye ba gari yi nua, ba biti soora, ma ba nùn deri ba doona.

Gɔribun seebun gari

(I maa mɛɛrio Maaku 12:18-27, Luku 20:27-40)

²³ Sɔɔ tee te sɔɔ, Sadusi be ba ra nɛɛ gɔriba kun seemɔ, ben gaba na Yesun mi. Ma ba nùn bikia ²⁴ ba nɛɛ, tɔnwerɔ, Mɔwisi nɛɛ, durɔ goo ñ n gu ñ kun bii mara, win wɔɔwa koo win gɔmini yenu doke kpa u ka win sɔɔ bweseru seeya. ²⁵ N wee besen suunu sɔɔ tun-do turosibu bɔɔba yiru gaba raa wāa. Gbiikoo kurɔ sua ma u gu u ñ bii mara, ma u win wɔɔ gɔmini deria. ²⁶ Ben yirusen tii mɛya, ka itase, sere ka bɔɔba yiruseɔ. ²⁷ Be kpuron biru kurɔ win tii maa gu. ²⁸ Ñ n men na, dɔma te gɔriba koo se, tɔmbu bɔɔba yiru ye sɔɔ, ben wara ko n kurɔ wi sɔɔ, domi be kpuro ba nùn yɛwa kurɔ.

²⁹ Yesu bu wisa u nɛɛ, i tore yèn sɔ i ñ Gusunɔnɔn gari yɛ, mɛya i ñ maa win dam yɛ. ³⁰ Domi sanam mɛ gɔriba koo se, durɔbu ka kurɔbu ba ñ maa suanam, ba ko n sɔawa nge Gusunɔnɔn wallun gɔradoba. ³¹ Ye n maa sɔa gɔribun seebun gari, i ñ garire ye Gusunɔn u bɛɛ sɔɔwa? U nɛɛ, ³² nena Gusunɔn Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni. Gusunɔn sɔawa wasobun Yinni, u ñ sɔa gɔribun Yinni.

³³ Tɔn wɔru ge ga gari yi nua ga biti kua win sɔɔsirun sɔ.

Wooda ye ya bo

(I maa mɛɛrio Maaku 12:28-34, Luku 10:25-28)

³⁴ Ye Falisiba ba nua ma Yesu u Sadusiba sɔɔ mwaari, yera ba menna. ³⁵ Ben turo wi u sɔa wooda yɛro u kī u Yesun laakari mɛɛri, ma u nùn bikia u nɛɛ, ³⁶ tɔnwerɔ, wooda yerà ya kpāaru bo woodaba sɔɔ.

³⁷ Yesu nùn wisa u nɛɛ, “A Gusunɔn wunen Yinni kīɔ ka wunen gɔru kpuro ka wunen bwɛra kpuro ka wunen bwisikunu kpuro.” ³⁸ Yeya ya sɔa wooda gbiikaa, yera ya maa kpāaru bo. ³⁹ Yen yiruse wee, ye ya ka ye weenɛ yera “A wunen tɔnusi kīɔ nge wunen tii tii.”

⁴⁰ Wooda yiru ye sɔɔ diya Mɔwisi wooda ka Gusunɔn sɔɔmbun sɔɔsinu kpuro yari.

Dafidi ka wi Gusunɔn u gɔsa

(I maa mɛɛrio Maaku 12:35-37, Luku 20:41-44)

⁴¹ Ye Falisiba ba menna, Yesu u bu gari yini bikia. ⁴² U nɛɛ, amɔna i tamaa wi Gusunɔn u gɔsa u sɔa. Weren bweserun diya u yari.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, Dafidin bweserun diya.

⁴³ Yesu bu sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, amɔ́na Dafidi ka nùn soka Yinni ka Hunde Dɛɛron sɔ́wɔ́siru. Domi Dafidi gerua u nɛɛ,

⁴⁴ “Yinni Gusunɔ́ u nen Yinni sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, a sinɔ́ nen nɔ́m geuɔ́ sere n ka nun wunen yiberɛba taarea.”

⁴⁵ Ñ n men na, Dafidi ù n nùn soka Yinni, amɔ́na u ko n ka kɔ́m sãa win bii.

⁴⁶ Baa ben turo kun maa kɔ́fã u nùn gɛɛ wisi. Saa dɔ́ma ten di goo kun maa nùn gɛɛ bikiare.

I tii laakari koowo

ka wooda yẽrobu ka Falisiba

(I maa mɛɛrio Maaku 12:38-39, Luku 11:43, 46, 20:45-46)

23 Sanam meya Yesu u tɔ́n wɔ́ru ka win bwãabu sɔ́wɔ́wa u nɛɛ, ² wooda yẽrobu ka Falisiba ba sɔ́ Mɔ́wisin ayerɔ́. ³ Ñ n man na, i bu mem nɔ́kɔ́ kɔ́m kpa i ko ye ba bɛɛ sɔ́wɔ́m adama i ku ben kookoosu saari, domi ye ben tii ba gerumɔ́, ba ñ ye m̀. ⁴ Ba sɔ́mu ni nu bunu bɔ́kumɔ́ ba tɔ́mbu sɔ́bimɔ́ adama ba ku ra wure bu nu baba baa ka niki bii tia. ⁵ Ben kookoosu si ba m̀ kɔ́puro ba m̀wa bu ka bu wan sɔ́. Nge meya ba ra tii bɔ́ki beke gbinisi kpa ba n gurumusuru sari dendeniginu wukiri. ⁶ Ba maa sin yee bɛɛreginu kɔ́ dii yenu ka menɔ́ yeno. ⁷ Ba ra kã tɔ́mba n bu tɔ́birimɔ́ yaburɔ́ ka bɛɛɛ kpa ba n bu sokumɔ́ yinni. ⁸ Adama bɛɛ, i ku kasu bu bɛɛ soku yinni domi bɛɛ kɔ́puro saara teera, ma i yinni turo dege dege m̀. ⁹ I ku maa goo soku baaba handunia sɔ́, domi i Baaba turo m̀ wi u wãa wɔ́llɔ́. ¹⁰ I ku maa kasu bu bɛɛ soku wirugii, domi wirugii turo dege dege tɔ́nawa i m̀, wiya Kirisi. ¹¹ Wi u sãa gisonko bɛɛ sɔ́, wiya u ko n sãa bɛɛn sɔ́mɔ́. ¹² Wi u tii sua ba koo nùn kawa, wi u maa tii kawa ba koo nùn wɔ́lle sua.

Yesu u wooda yẽrobu

ka Falisiba taare wẽ

murafitirun sɔ́

(I maa mɛɛrio Maaku 12:40, Luku 11:39-42, 44, 52, 20:47)

¹³ Ma Yesu u nɛɛ, bɛɛ wooda yẽrobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔ́ni swãaru wa! Domi i ban te Gusunɔ́ u swãin gambo kenunɔ́. Bɛɛn tii, i ñ tu wure. I ñ maa wure be ba tu kɔ́, bu tu wura.

[¹⁴ Bɛɛ wooda yẽrobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔ́ni swãaru wa! Domi i gɔ́minibu wɔ́rarimɔ́ ye ba m̀ kɔ́puro, meya i maa kana dendenun m̀ i n ka sãare nge tɔ́n geobu. Yen sɔ́na bɛɛn taare koo kɔ́fã.]

¹⁵ Bɛɛ wooda yẽrobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔ́ni swãaru wa! Domi i sirene yam kɔ́puro temɔ́ ka nim wɔ́kuɔ́ i kasu wi u koo bɛɛ swã. Ma ñ nùn wa i ra nùn ko kam koore wi u bɛɛ kere nɔ́n yiru.

¹⁶ I ko nɔ́ni swãaru wa, bɛɛ swaa gbio wɔ́kobu. Domi i gerumɔ́ ma goo ù n ka sãa yeru bɔ́rua n ñ sãa gãanu, ù n maa ka ten wura bɔ́rua u kua dibugii.

¹⁷ Gari baka wɔ́kobu! Mba n kɔ́pãru bo. Wura? Nge sãa yee ten tii te ta wura ye dɛɛrasie. ¹⁸ I kɔ́m gerumɔ́ ma goo ù n ka yãku yeru bɔ́rua, n ñ sãa gãanu, ù n maa ka yãkuru bɔ́rua te ta wãa yãku yeru wɔ́llɔ́, u kua dibugii. ¹⁹ Wɔ́kobu bɛɛ! Yen mba n kɔ́pãru bo. Yãkuru? Nge yãku yee ten tii te ta yãkuru dɛɛrasie. ²⁰ Ñ n man na, wi u ka yãku yeru bɔ́rua, tera u ka bɔ́rua ka maa kɔ́puro ye ya sɔ́ndi ten wɔ́llɔ́. ²¹ Wi u ka sãa yeru bɔ́rua, tera u ka bɔ́rua ka maa Gusunɔ́ wi u wãa te sɔ́. ²² Wi u maa ka wɔ́llu bɔ́rua, Gusunɔ́n sina gɔ́na u ka bɔ́rua ka maa Gusunɔ́ wi u sɔ́ mi.

²³ Bɛɛ wooda yẽrobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔ́ni swãaru wa! Domi i Gusunɔ́ kɔ́pɛɛ yi ba m̀ mantu ka aneti ka kumɛ, yin wɔ́kuru baateren wɔ́llɔ́ tia wẽɛmɔ́, adama i duarimɔ́ ye ya kɔ́pãru bo wooda sɔ́ nge gem kobu ka tɔ́n geeru ka naane. Yeya n weene i ko kpa i ku ye ya tie duari. ²⁴ Swaa gbio wɔ́ko bɛɛ, i ra bɛɛn gãa nɔ́ruranu wɔ́re kɔ́kɔ́bun sɔ́, adama i yooyoo mwɛɛmɔ́.

²⁵ Bɛɛ wooda yẽrobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔ́ni swãaru wa! Domi i nɔ́ra ka gbɛɛrun biru teamɔ́. Adama sɔ́kɔ́ bɛɛn aka dim ka gbena i yibie mi.

²⁶ Falisi wɔ́ko, a gina nɔ́ra ka gbɛɛrun nukuru teo, birun tii ga koo maa dɛɛra.

²⁷ Bɛɛ wooda yẽrobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔ́ni swãaru wa! Domi i ka sikinu weene ni ba soo tɛɛni. Nin wɔ́lla wã adama sɔ́kɔ́ gonun kukuna nu yiba ka yabu baayere ye ya kɔ́sa. ²⁸ Bɛɛn tii, sɔ́kɔ́ i sãare nge tɔ́n geobu adama bɛɛn nukurɔ́ murafitiru ka kɔ́sa ya yiba.

Yesu u nɔ́ni swãarun gari m̀

(I maa mɛɛrio Luku 11:47-51)

²⁹ Ma Yesu maa nɛɛ, bɛɛ wooda yẽrobu ka Falisiba murafiti bɛɛ, i ko nɔ́ni swãaru wa! Domi i gãa buranu banimɔ́ Gusunɔ́n sɔ́kɔ́bun sika wɔ́llɔ́ ma i gemgibun sika kisa kisa kuammɛ. ³⁰ Ma i gerumɔ́ i m̀, ñ n daa wãa bɛɛn sikadoban waati, i ñ ko i n daa nɔ́m m̀ Gusunɔ́n sɔ́kɔ́bun goberu sɔ́. ³¹ Ñ n men na, bɛɛn tii i wura ma i sãa be ba Gusunɔ́n sɔ́kɔ́bu gon bweseru. ³² I hania koowo, i bɛɛn sikadoban ye ba deri dakura. ³³ Waa sɔ́kɔ́ wuuru bɛɛ! Amɔ́na i ko ka dɔ́k wi u ku ra gbin taare suuri. ³⁴ Yen sɔ́, i swaa dakio, kon bɛɛ Gusunɔ́n sɔ́kɔ́bu ka bwisigibu ka tire yẽrobu griama. I ko i ben gabu go, i ko i gabu dãa bunanaru kpare, i ko i maa gabu seni so bɛɛn menɔ́ yeno kpa i n bu naa swã i n nɔ́ni sɔ́wɔ́m wusu ka wusɔ́. ³⁵ Nge meya bɛɛn wiru wɔ́llɔ́wa be ba geegibu go kɔ́puro nɔ́ni swãara koo wɔ́ri, saa Abeli geegii win goberun di sere Sakari, Barakin biigiru wi i go sãa yeru ka yãku yerun baa sɔ́. ³⁶ Ka geema na bɛɛ sɔ́wɔ́m, yeni kɔ́puro ya koo wɔ́riwa tɛn tɔ́mbun wii wɔ́llɔ́.

Yesu ka Yerusalemu

(I maa mɛɛrio Luku 13:34-35)

³⁷ Ma Yesu u nɛɛ, Yerusalemu, Yerusalemu, wune wi a ra Gusunɔ́n sɔ́kɔ́bu go kpa a be u nun gɔ́ria kpenu kasuku. Nɔ́n nyewa na kã n wunen tɔ́mbu kpaasina

nen bɔku nge me goo mero ga ra gen binu menne gen kasa sɔɔ, adama i n wure. ³⁸ N wee ba ko bee been yenu deria gu ko bansu. ³⁹ Domi na bee sɔɔm saa tɛn di i n ko i maa man wa sere dɔma te i ko i nɛɛ, na sɔa domarugii wi u sisi ka Yinnin yɛsiru.

Yesu u sɔa yerun kɔrabun gari mɔ
(I maa mɛɛrio Maaku 13:1-2, Luku 21:5-6)

24 Yesu yara sɔa yerun di. Sanam me u doon win bwɔbaba da win mi bu ka nɔn sɔa yerun bana sɔɔsi. ² Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i yabu ye kpuro wa? Ka geema na bee sɔɔm ba koo ye kpuro sura, baa kpee teeru ta n ko n sɔndi ten tensim wɔllɔ.

Wahala ye ya koo na handunia yu sere kpe
(I maa mɛɛrio Maaku 13:3-13, Luku 21:7-19)

³ Yesu u sɔ guu te ba mɔ Olifin wɔllɔ. Yera win bwɔbaba da win mi be tɔna ba nɔn bikia ba nɛɛ, a sun sɔɔm n n domman na yabu ye, ya koo koo ka yɛre te ta koo wunen naaru ka handunian kpeeru sɔɔsi.

⁴ Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i n tii se kpa goo u ku raa bee nɔni wɔke. ⁵ Domi tɔn dabira koo na ka nen yɛsiru ba n mɔ, beya ba sɔa wi Gusunɔ u gɔsa, kpa bu tɔn dabiru nɔni wɔke. ⁶ I ko i n tabun damu damusu nɔmɔ. I ku de n bee berum ko. Yeni ya n koo ko ya kun koore, adama n n gina handunian kpeeru mi. ⁷ Bwesenu koo seesina nu tabu ko, sinamba koo tabu seesina. Gɔɔru ka tem yɛribu ko n wɔa bera ka bera. ⁸ Ye kpuro ya ko n sɔawa nge tɔn kurɔn nuku wuriribun tore.

⁹ Tɔmba koo bee gabu nɔmu sɔndia bu bee tɔya ko kpa bu bee go. Bwesenu kpuro nu koo bee tusi nen yɛsirun sɔ. ¹⁰ Sanam me sɔɔ, tɔn dabira koo biru wura. Ba koo kɔrumɔtɔnu kuana kpa bu tusina. ¹¹ Sɔm weesugii dabira koo yarima bu tɔn dabiru nɔni wɔke. ¹² Kɔsan kɔbu koo dabia sere tɔn dabi dabirun kɔra koo yemia. ¹³ Adama wi u tɛmana sere ka nɔm, wiya u koo faaba wa. ¹⁴ Gusunɔn bandun Labaari gea yeni ya koo nɔm handunia kpuro sɔɔ, kpa yu ko seeda bwesenu kpuro mi. Sanam me sɔɔra kpeerabu koo tunuma.

Gɔa kɔsunun gari
(I maa mɛɛrio Maaku 13:14-23, Luku 21:20-24)

¹⁵ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn sɔm Danieli u raa "Kam koosion bwɔaroku kɔsun" gari kua. Geya i ko wa ga yɔ yam dɛeram sɔɔ. Wi u tire teni garimɔ, u tubuo sɔa sɔa. ¹⁶ Sanam meya n weene be ba wɔa Yudeaɔ bu du-ki su bu da guunu gia. ¹⁷ Wi u wɔa dii tɛeran wɔllɔ u ku raa sare u du dirɔ u yɔnu gura. ¹⁸ Wi u maa woo gberɔ u ku gɔsira yenu u ka win kumbooro sua. ¹⁹ Amɔna kurɔ ben wahala ko n nɛ sanam me sɔɔ, be ba guri mɔ ka be ba bibu nɔm kɛmɔ. ²⁰ I Gusunɔn kanɔ kpa been kpikiran sanam mu kun sɔa woorun saa n kun me tɔ wɛrarugiru sɔɔ. ²¹ Domi sanam me sɔɔ, nɔni swɔa bakara ko n wɔa tɛn bweseru ta n koore saa handunian toren di sere ka gɔɔ. Ten bwesera kun mam maa sisi. ²² Gusunɔn u kun daa sanam me kawee goo kun tiarɔ. Adama u mu kawawa be u gɔsan sɔ.

²³ Saa ye sɔɔ, goo u n bee sɔɔwa u nɛɛ, Kirisi wi, u wɔa mini, n kun me u wɔa gɔɔ, i ku ra naane ko. ²⁴ Domi Kirisi weesugibu ka Gusunɔn sɔm weesugiba koo yari. Ba koo yɛre bakanu ka sɔm maamaakigia ko bu ka tɔmbu nɔni wɔke, ka mam be Gusunɔn u gɔsa, n n ko n koo. ²⁵ N wee, na bee ye sɔɔwa ya sere na.

²⁶ Ba n maa bee sɔɔwa, wee u wɔa gɔbaurɔ, i ku da mi. Nge ba n bee sɔɔwa, wee u wɔa dii sɔɔm, i ku ra naane ko. ²⁷ Nge me guru maakinu ra balli wɔllɔ saa sɔɔ yari yerun di n ka da duu yerɔ, nge meya Tɔnun Biin naaru ta ko n maa sɔa. ²⁸ Yam mi gora wɔa, miya yaberekunu koo menna.

Tɔnun Biin naaru
(I maa mɛɛrio Maaku 13:24-27, Luku 21:25-28)

²⁹ Ma Yesu maa nɛɛ, sanam men nɔni swɔarun biru, mii mii sɔɔ koo yam tɔra, suru kun maa win yam bururam sɔɔsimɔ, kperi koo wɔruma wɔllun di kpa wɔllun dam mu yɛri. ³⁰ Sanam meya Tɔnun Biin yɛrera koo kura wɔllɔ. Handunian bwesenu kpuro nu koo swɔ. Nu koo Tɔnun Bii wa u wee wɔllun di guru wiru sɔɔ ka dam bakam ka yiiko. ³¹ Kɔbi baka koo swɔ kpa u win wɔllun gɔradoba gɔri handunian goonu nne sɔɔ. Ba koo be u gɔsa menna handunia kpuro di.

Yɛre te dɔa te ba mɔ figie

ta sɔɔsimɔ
(I maa mɛɛrio Maaku 13:28-31, Luku 21:29-33)

³² Yesu maa nɛɛ, i de n bee yeeri ye dɔa te ba mɔ figie ta sɔɔsimɔ. Saa mɔn di ten kɔasi dwiia ma ta kpararu toruma, i yɛ ma tomburura ta turuku kua. ³³ Nge meya bee maa, i n yabu ye kpuro wa, i n yɛ maa saa ya sisi ya turuku kooma. ³⁴ Ka geema na bee sɔɔm, tɔn be ba wɔa tɛ ben kpuro kun gbimɔ yabu ye kpuro yu ka tunuma. ³⁵ Wɔllu ka tem baa ya koo doona, adama nen gari kun dɔmɔ pai.

Gusunɔ turowa

handunian kpeerun saa yɛ
(I maa mɛɛrio Maaku 13:32-37, Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Yesu maa nɛɛ, ye n sɔa nen naaru saa, goo sari wi u yen tɔru yɛ, baa gɔradoba be ba wɔa wɔllɔ, baa mam Biin tii, ma n kun mɔ Baaba turo. ³⁷ Nge me n kua Nɔwen saa, meya n ko n maa ko sanam me Tɔnun Bii u koo na. ³⁸ Geema nim yibu baka te, tu sere na, tɔmba dimɔ ba nɔrumɔ ba kurɔ kpaanu mɔ, ba ben bibu durɔbu kɛmɔ sere dɔma te Nɔwe dua goo sɔɔ. ³⁹ Ba n gɔanu bwisika sere nim yibu baka te, ta ka tura ta ka bu doona kpuro. Nge meya n ko n sɔa sanam me Tɔnun Bii u koo na. ⁴⁰ Sanam meya tɔmbu yiru ba ko n wɔa gberɔ. Ba koo turo sua bu turo deri. ⁴¹ Tɔn kurɔbu yiru ba ko n nammɔ. Ba koo turo sua bu turo deri. ⁴² Yen sɔ, i n swaa mɛera domi i n yɛ tɔ te been Yinni u koo tunuma. ⁴³ I de yeni yu bee yeeri. Yenu yɛro u n yɛ wɔkurun saa ye gbenu u koo na, u

koo dom se kpa u ku de u du win yenu. ⁴⁴Yen sɔ̄, bɛɛn tii i n sɔ̄ru sɔ̄a domi Tɔ̄nun Bii u koo nawa saa ye i n bwisika.

Yoo naanɛgii

ka naane sarirugii

(I maa mɛerio Luku 12:41-48)

⁴⁵Ma Yesu nɛɛ, wara sɔ̄a yoo laakarigii wi u naane mɔ̄. Wiya wi win yinni u win sɔ̄m kowo be ba tie mɔ̄mu sɔ̄ndia, u ka bu nɔ̄ri saa ye n weenɛ. ⁴⁶Doo nɔ̄rugii-wa sɔ̄m kowo wi, win yinni u n deema u mɔ̄ mɛ, sanam mɛ u koo wurama. ⁴⁷Ka geema na bɛɛ sɔ̄m, yinni wi, u koo win dukia kpuro sɔ̄m kowo wi mɔ̄mu bɛria.

⁴⁸Adama u n sɔ̄a sɔ̄m kowo kam, ma u bwisikumɔ̄ u mɔ̄, win yinni tɛɛmɔ̄, ⁴⁹ma u seemɔ̄ u win sɔ̄m kowosibu soomɔ̄, ma u dimɔ̄ u nɔ̄rumɔ̄ ka tam nɔ̄robu sannu, ⁵⁰win yinni koo wurama dɔ̄ma te u n nɔ̄n yɔ̄iɔ̄ ka saa ye u n yɛ. ⁵¹Kpa u nɔ̄n nɔ̄ri kpiri kpirika kpa u da u ka murafitiba nɔ̄ni swɔ̄aru nɔ̄nu ko. Miya u koo wiru nɔ̄ma sɔ̄ndi u swɔ̄.

Wɔ̄ndia wɔ̄kurun gari

25 Yesu kpa nɛɛ, tɔ̄ te, tɔ̄ n na, Gusunɔ̄n bandun gari yi ko n ka wɔ̄ndia wɔ̄kuru garun gari weenɛ be ba ben fitilanu sua ba yara ba kurɔ̄ kpaon durɔ̄ sennɔ̄ da. ²Ben nɔ̄bu ba laakari mɔ̄, nɔ̄bu maa ba n laakari mɔ̄. ³Nɔ̄bu be ba n laakari mɔ̄ ba ben fitilanu sua ba n gum kusenu kue. ⁴Adama be ba laakari mɔ̄ mi, ba fitilanu sua, ba maa gum kusenu kua. ⁵Nge mɛ kurɔ̄ kpaon durɔ̄ tɛɛmɔ̄, wɔ̄ndia wɔ̄ku te, ta dom yɔ̄birimɔ̄ ta dweeyamɔ̄.

⁶Wɔ̄kurun nɔ̄nu goo u gbɔ̄ra u nɛɛ, kurɔ̄ kpaon durɔ̄ wee, i yarima i wi sennɔ̄ da. ⁷Yera wɔ̄ndia wɔ̄ku te, ta seewa ta ten fitilanu sɔ̄nwa. ⁸Be ba n laakari mɔ̄ mi, ba be nɔ̄ sɔ̄wa ba nɛɛ, i sun gum kɛ̄ domi bɛsɛn fitilanu gbi. ⁹Laakarigii be, ba wisa ba nɛɛ, aawo domi n n koo bɛsɛ kpuro turi. I yande doo i bɛɛgim dwe.

¹⁰Saa ye ba dwem da ma kurɔ̄ kpaon durɔ̄ u tunuma. Be ba sɔ̄ru sɔ̄a siba dua kurɔ̄ kpaon yɛɔ̄ ka wi sannu ma ba gambo kɛnu. ¹¹Yen biruwa wɔ̄ndia be ba tie ba tunuma ba nɔ̄giru sua ba nɛɛ, yinni a sun kɛnɔ̄.

¹²Adama kurɔ̄ kpaon durɔ̄ nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔ̄m, na n bɛɛ yɛ.

¹³Ma Yesu u nɛɛ, n n mɛn na, i n swaa mɛera, domi i n tɔ̄ te ka saa ye yɛ.

Yobu itan gari

(I maa mɛerio Luku 19:11-27)

¹⁴Yesu maa nɛɛ, win naarun gari yi ko n sɔ̄awa nge durɔ̄ goon gari wi u kɔ̄ u wuu da. U win yobu soka u bu win dukia mɔ̄mu sɔ̄ndia. ¹⁵U turo gobi beke gɛɛn suba nɔ̄bu wɛ, turo maa suba yiru, itase sube teeru. U bu wɛ wɛ nge mɛ ben baawuren dam nɛ, ma u doona. ¹⁶Yoo wi ba suba nɔ̄bu wɛ mi, u yande seewa u ka gobi yi tenkuru kua, ma u maa nɔ̄bu kpaon are wa. ¹⁷Wi ba maa suba yiru wɛ u kua nge mɛ, ma u maa

yiru kpaon are wa. ¹⁸Adama wi ba sube teeru wɛ mi, u da u wɔ̄ru gba u win yinnin gobi yi sikua.

¹⁹Sanam nɔ̄ sanam wee, yoo ben yinni u wurama ma u ka ben baawure win gobi dooru kua. ²⁰Yoo wi ba suba nɔ̄bu wɛ u na ka suba nɔ̄bu kpaon u nɛɛ, yinni, gobi yin suba nɔ̄buwa a man wɛ. N wee, nɔ̄bu kpaon ye na are di. ²¹Win yinni nɔ̄n sɔ̄wa u nɛɛ, na nun siara, wunɛ yoo geo ka naanɛgiiwa. A kua naanɛgii gɔ̄a piiminu sɔ̄, kon nun gɔ̄a bakanu mɔ̄mu sɔ̄ndia. A na su yɛeri. ²²Wi ba maa suba yiru wɛ u na u nɛɛ, yinni, gobi yin suba yiruwa a man wɛ, n wee yiru kpaon ye na are di. ²³Win yinni nɛɛ, na nun siara wunɛ yoo geo ka naanɛgiiwa. A kua naanɛgii gɔ̄a piiminu sɔ̄, kon nun gɔ̄a bakanu mɔ̄mu sɔ̄ndia. A na su yɛeri. ²⁴Yen biru yoo wi ba sube teeru wɛ mi, u na u nɛɛ, yinni na yɛ ma wunɛ nɔ̄ sɛsɔ̄giiwa. Mi a n duure miya a ra gbe, mi a n maa yɛke, miya a ra gɛ. ²⁵Berum man mwa ma na da na wunɛn gobi berua temɔ̄. N wee wunɛnyam. ²⁶Win yinni nɔ̄n sɔ̄wa u nɛɛ, wunɛ yoo kɔ̄-so ka yikurowa. N n a yɛ ma na ra gbe mi na n duure? Kpa n gɛ mi na n yɛke? ²⁷N n mɛn na, n daa weenewa a nen gobi goo wɛ ka nim kɛru, sanam mɛ na wuma kpa n nɛnyam wa ka are. ²⁸I nɔ̄n sube tee te mwaario kpa i wɔ̄kurugii wi wɛ. ²⁹Domi wi u mɔ̄, win mɔ̄ru sɔ̄ra ba koo nɔ̄n sosia kpa u n mɔ̄ n kpɔ̄, adama wi u kun mɔ̄, fiiko ye u mam mɔ̄ ba koo nɔ̄n ye mwaari. ³⁰Yoo kam wi maa, i nɔ̄n kasa koowo nɔ̄bu mi u koo wiru nɔ̄ma sɔ̄ndi yam wɔ̄kuru sɔ̄ u swɔ̄.

Siri dɔ̄akibu

³¹Ma Yesu nɛɛ, sanam mɛ Tɔ̄nun Bii u koo na ka win yiiko baka, ka wɔ̄llun gɔ̄radoba kpuro, u koo sina win sina gɔ̄ni yiikogian wɔ̄llɔ̄. ³²Handunian bwesenu kpuro nu ko n mɛnɛ win wuswaas, kpa u tɔ̄mbu wunana nge mɛ yɔ̄a kparo ra yɔ̄anu ka bonu wunane. ³³U koo yɔ̄anu yi win mɔ̄mu geuɔ̄, bonu maa win mɔ̄mu dwarɔ̄.

³⁴Sanam mɛya sunɔ̄ u koo be ba wɔ̄a win mɔ̄mu geuɔ̄ sɔ̄ u nɛɛ, i na bɛɛ be nen Baaba u domaru kua, i bandu tubi dio te ba bɛɛ sɔ̄ru kua saa handunian toren di.

³⁵Domi gɔ̄ra man kua ma i man dɔ̄anu wɛ na di. Nim nɔ̄ru ga man kua ma i man nim kɔ̄ na nɔ̄ra. Na sɔ̄a sɔ̄ ma i man dam koosia. ³⁶Na wɔ̄a tereru, ma i man biru wukiri. Na barɔ̄ ma i man nɔ̄ri. Na wɔ̄a pirisɔ̄m sɔ̄ ma i man beram da. ³⁷Saa ye sɔ̄ra gemgii be, ba koo nɔ̄n wisi bu nɛɛ, Yinni, domma sa wa gɔ̄ra nun mɔ̄ sere sa nun dɔ̄anu wɛ, n kun mɛ nim nɔ̄ru ga nun mɔ̄ ma sa nun nim kɔ̄. ³⁸Domma sa nun sɔ̄ru mwa n kun mɛ domma sa nun wa tereru ma sa nun biru wukiri. ³⁹Domma sa nun wa a barɔ̄, n kun mɛ a wɔ̄a pirisɔ̄m dirɔ̄, ma sa nun beram da. ⁴⁰Sunɔ̄ u koo bu wisi u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔ̄m, mɛn nɔ̄ i bwɛɛbwɛɛ benin turo ye kua nɛna i kua.

⁴¹Yen biru sunɔ̄ u koo win mɔ̄mu dwarugibu sɔ̄ u nɛɛ, i tii gawo nen nɔ̄kun di, bɛɛ be Gusunɔ̄ u bɔ̄rusi. I doo dɔ̄ wi u ku ra gbi sɔ̄ wi ba sɔ̄ru kua Setam ka win gɔ̄radoban sɔ̄. ⁴²Domi gɔ̄ra man kua, i n man dɔ̄anu wɛ na di. Nim nɔ̄ru ga man kua, i n man nim kɔ̄ na nɔ̄ra. ⁴³Na sɔ̄a sɔ̄, i n man dam koosie. Na wɔ̄a tere-

ru, i ñ man biru wukiri. Na barɔ, na maa wãa piriɔm dirɔ, i ñ man nɔkri. ⁴⁴ Sanam meya be, ba koo maa neɛ, Yinni, domma sa nun wa gɔɔra nun mɔ, ñ kun me nim nɔru ga nun mɔ, ñ kun me a sãa sɔɔ, ñ kun me a wãa tereru, ñ kun me a barɔ, ñ kun me a wãa piriɔm dirɔ, ma sa ñ nun somi. ⁴⁵ Sunɔ u koo bu wisi u neɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, men nɔk i ñ bwɛɛbwɛɛ benin turo ye kue, nena i ñ ye kue. ⁴⁶ Ma Yesu u neɛ, beniwa ba koo da mi seɛyasia bi bu ku ra kpe bu wãa, gemgibu maa, wãaru te ta ku ra kpe sɔɔ.

Wirugiba wesianamɔ

bu ka Yesu go

(I maa meɛrio Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)

26 Ye Yesu u gari yi kpuro gerua u kpa, u win bwãabu sɔɔwa u neɛ, ² i yɛ ma n tie sɔɔ yiru bu ka Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun ko. Ba koo Tɔnɔn Bii tɔm-bu nɔmu sɔndia bu nùn go dãa bunanaru wɔllɔ.

³ Sanam meya yãku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba menna Kaifa yãku kowo tɔnweron yenu yaaraɔ. ⁴ Ba nɔk tia kua bu ka Yesu mwa goo u kun yɛ kpa bu nùn go. ⁵ Adama ba neɛ, n ñ mɔ tɔɔ bakarun sanam, kpa n ku raa ko gidi baka tɔmbun suunu sɔɔ.

Kurɔ goo turare yɛka

Yesun wirɔ

(I maa meɛrio Maaku 14:3-9, Yohanu 12:1-8)

⁶ Sanam me Yesu wãa Betaniɔ Simɔnɔn yenu wi u raa bara disigiru mɔ, ⁷ kurɔ goo na win mi, u too buraru neni te ta turare gobi bekegia yiba. U too te wukia ma u turare ye yɛka Yesun wirɔ sanam me u dimɔ. ⁸ Ye bwãa be, ba wa me, ben nuki gbisa ba neɛ, mban sɔɔna u yeni kam koosia. ⁹ Sa ko raa kpɛ su turare ye dɔra ka gobi beke kpa su sãarobu yen gobi bɔnu kua.

¹⁰ Yesu gia ye ba gerumɔ, ma u bu bikia u neɛ, mban sɔɔna i ka kurɔ wi wɔki. Gãa geena u man kua. ¹¹ Domi baadommawa sãaroba wãa ka beɛ, adama nena, na ñ ko na n wãa ka beɛ baadomma. ¹² U nen wasi turare ye wisi u ka nen sikubun sɔɔru ko. ¹³ Ka geema na beɛ sɔɔmɔ, baama mi ba koo Labaari gea yeni kpara handunia sɔɔ kpuro ba koo maa gere ye kurɔ wi kua ba n ka nùn yaaye.

Yudasi u kí u Yesu yãku kowo tɔnwerobu nɔmu sɔndia

(I maa meɛrio Maaku 14:10-11, Luku 22:3-6)

¹⁴ Sanam meya bwãabu wɔkura yiru yen turo wi ba mɔ Yudasi Isikariɔtu, u da u yãku kowo tɔnwerobu deema. ¹⁵ U bu bikia u neɛ, mba i ko i man kɛ nà n beɛ Yesu nɔmu sɔndia.

Ma ba sii geesun gobi tena gara ba nùn wɛ. ¹⁶ Saa saa yen diya u swaa kasu u ka nùn bu nɔmu sɔndia.

Yesu u Gɔɔ sararibun

yaa dibu dimɔ ka win bwãabu

(I maa meɛrio Maaku 14:12-21, Luku 22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)

¹⁷ Pɛɛ ye ba ñ seeyatia doken tɔɔ bakarun tɔɔ gbiikuru Yesun bwãaba na win mi, ba bikia ba neɛ, mana a kí su nun Gɔɔ sararibun yaa dibun sɔɔru kua.

¹⁸ Yesu bu wisa u neɛ, i doo wuu sɔɔ waane kasan mi, kpa i nùn sɔ na neɛ, nen saa ya tura, win miya kon Gɔɔ sararibun yaa dibu di ka nen bwãabu sannu.

¹⁹ Bwãa be, ba kua nge me Yesu bu sɔɔwa ma ba Gɔɔ sararibun yaa dibu sɔɔru kua.

²⁰ Ye n kua yoka, Yesu ka win bwãabu wɔkura yiru ye, ba menna bu ka di. ²¹ Nge me ba dimɔ Yesu neɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ beɛn turo koo man dɔmɛ.

²² Bwãa ben nukura sankira ma ba nùn bikiamɔ tia tia ba mɔ, asa n ñ ne Yinni.

²³ Yesu u wisa u neɛ, ne ka wi sa gbɛɛ teerɔ sɔramɔ, wiya wi u koo man dɔmɛ. ²⁴ Tɔnɔn Bii u koo gbi nge me Gusunɔn gari yi win gari mɔ, adama nɔki swãarugiiwa wi u koo nùn dɔmɛ. N buram bo ba kun daa yɛro mara.

²⁵ Yudasi wi u koo nùn dɔmɛ u neɛ, asa n ñ ne yinni. Yesu nùn wisa u neɛ, wuna mi.

Yinnin dĩa domaruginu

(I maa meɛrio Maaku 14:22-26, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

²⁶ Sanam me ba dimɔ, Yesu pɛɛ sua. Ye u Gusunɔ siara u kpa u ye murura u win bwãabu wɛ u neɛ, i mɔ i di, yeniwa nen wasi.

²⁷ Yen biru u tam nɔra sua. Ye u Gusunɔ siara u kpa, u bu wɛ u neɛ, i nɔruo beɛ kpuro. ²⁸ Domi yeniwa nen yem, mɛ sɔɔ Gusunɔ u win nɔk mweɛru sire, me mu yari tɔn dabirun sɔ bu ka torarun suuru wa. ²⁹ Na beɛ sɔɔmɔ, saa tɛn di na ñ maa tam meni nɔrumɔ sere dɔma te ne ka beɛ sa ko tam kpam nɔ nen Baaban bandu sɔɔ.

³⁰ Yen biru ba womusu kua ma ba yara ba da Olifin guuru wɔllɔ.

Yesu u neɛ, Piɛɛ koo nùn siki

(I maa meɛrio Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

³¹ Yera Yesu u win bwãabu sɔɔwa u neɛ, gisɔn wɔku te, beɛ kpuro i ko tora nen sɔ, domi ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ, "Kon yãa kparo go, kpa yãanu nu yarina yam kpuro." ³² Adama nà n seewa gɔrin di kon beɛ gbiyiya Galileɔ.

³³ Piɛɛ nùn sɔɔwa u neɛ, baa be kpuro bà n tora wunen sɔ, nena kun toramɔ pai.

³⁴ Yesu nùn wisa u neɛ, ka geema na nun sɔɔmɔ, gisɔn wɔku te, goo sɔɔ gu sere swí kaa man siki nɔn ita.

³⁵ Piɛɛ nùn sɔɔwa u neɛ, baa sà n ko gbi sannu na ñ nun sikimɔ.

Bwãa be ba tie meya ben tii ba gerua.

Yesu u kanaru m̀ Gesemane

(I maa meerio Maaku 14:32-42, Luku 22:39-46)

³⁶ Yera Yesu ka win bwāabu ba tura yam mi ba m̀ Gesemane. Ma u bu s̄wawa u n̄e, i sino mini kpa n da n kanaru ko gi.

³⁷ U Pīe ka Sebeden bibu yiru sua ba susi wuswaaw. Ma nuku sankiranu n̄n deema, win wasi dwiyya.

³⁸ Yera u bu s̄wawa u n̄e, nen nukura sankira sere n ḡw gum girari. I ȳro mini i ka man dom se.

³⁹ U ka bu tondina ma u kpuna u kibari u kanaru kua u n̄e, nen Baaba, ñ n ko n koora, a de wahala ye, yu man doonari. Adama n ñ m̄ nge m̄ na kī ma n kun m̄ nge m̄ a kī.

⁴⁰ Yen biru u wurama bwāabu ita yen mi, u deema ba do ma u Pīe s̄wawa u n̄e, ñ n man na, i kpuna i ka man dom se baa k̄bi tia. ⁴¹ I n dom sera kpa i n kanaru m̀ kpa i ku ra du k̄kiribu s̄w. T̄nun ḡru ga kī adama wasi yen dam bie.

⁴² U kpam ka bu tondina n̄n yiruse u kanaru kua u n̄e, nen Baaba, wahala yeni ȳa kun koo man doonari na kun ye wa, a de wunen kīru tu koora.

⁴³ U kpam wurama win bwāabun mi ma u deema ba do, domi ben n̄ni bunia. ⁴⁴ Yesu u kpam bu deri u doona u kanaru kua n̄n itase ka gari tee yi. ⁴⁵ Ma u kpam wurama win bwāabun mi u n̄e, i do ka t̄i i w̄ram̄? Saa ya turuku kooma ye ba koo T̄nun Bii t̄n k̄sobu n̄m̄ s̄ndia. ⁴⁶ Wee wi u koo n̄n d̄m̄e u sisi, i seewo su ka bu yinna.

Yesun mwaabu

(I maa meerio Maaku 14:43-50, Luku 22:47-53, Yohanu 18:3-12)

⁴⁷ Yesu kun gari yi gerum kpa Yudas ka tunuma, bwāabu w̄kura yiru yen turo. T̄n dabi dabira n̄n swīi ba takobiba ka bokunu n̄ni. Ȳku kowo t̄nwerobu ka guro guroba ba bu ḡra. ⁴⁸ Yudas wi u koo Yesu d̄m̄e u raa bu ȳreru s̄w̄si u n̄e, wi kon n̄e n b̄kasi, wiya mi, i n̄n k̄w. ⁴⁹ Mii mii u susi Yesun mi u n̄e, yinni a s̄w̄ kpa n do?

Ma u n̄n n̄nua u b̄kasi. ⁵⁰ Yesu u n̄n s̄w̄wa u n̄e, b̄w̄, ye a kobu na a koowo.

Yera t̄n be, ba na ba Yesu s̄re ba mwa. ⁵¹ Yesun t̄mbun turo u win takobi woma, u ka ȳku kowo t̄nweron yoon soo s̄ra u bura. ⁵² Yera Yesu n̄n s̄w̄wa u n̄e, a wunen takobi wesio yen karar̄, domi baawure wi u takobi n̄ni, takobiwa ya koo n̄n go. ⁵³ A ñ ȳ ma kon kp̄ n nen Baaba faaba kana kpa u yande man w̄llun ḡradoban wuunu ḡriama n kere w̄kura yiru? ⁵⁴ Adama n̄ n kua m̄, am̄na Gusun̄n gari yi koo ka yibiara yi yi gerum̄ ma meya kon ka gbi.

⁵⁵ Ma Yesu u t̄n w̄ru ge s̄w̄wa u n̄e, n ween̄e i man mwaabu na ka takobiba ka bokunu nge swaa dio? Baadommawa na ra n s̄ ka b̄e s̄a yero na n keu s̄w̄sim̄, i ñ maa man mwaare. ⁵⁶ Adama ye kpuro ya koorawa kpa Gusun̄n s̄w̄mbun gari yi ka koora yi yi w̄a Gusun̄n gari s̄w.

Yera win bwāabu kpuro ba n̄n deri ba duki sua.

Ba Yesu sirim̄ Yuuban t̄nwerobun men̄n yero

(I maa meerio Maaku 14:53-65, Luku 22:54-55, 63-71, Yohanu 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Be ba Yesu mwa ba ka n̄n da Kaifa ȳku kowo t̄nweron mi, mi wooda ȳrobu ka guro guroba men̄n̄. ⁵⁸ Pīe u Yesu swīi dandankuru sere ka ȳku kowo t̄nweron yenu yaara. U dua yenu yaara ma u sina ka yenu k̄sobu u ka wa nge m̄ gari yi, yi koo ka wiru goora.

⁵⁹ Ȳku kowo t̄nwerobu ka guro gurobun men̄n̄ kpuro ba seeda weesugia kasu bu Yesu mani bu wa bu ka n̄n go. ⁶⁰ Adama ba ñ wa, baa m̄ seedagii dabiru ta na ta weesu kua. Yen biru t̄mbu yiru gaba na. ⁶¹ Ba n̄e, dur̄ wini gerua u n̄e, u koo kp̄ u Gusun̄n s̄a yero sura kpa u tu bani s̄w̄ itan baa s̄w.

⁶² Ȳku kowo t̄nweru u seewa u Yesu bikia u n̄e, a ñ ḡe wisim̄? Mban bwesera t̄n beni ba nun manim̄.

⁶³ Adama Yesu u maari. Ma ȳku kowo t̄nweru n̄n s̄w̄wa u n̄e, a b̄ruo ka Gusun̄n Yinni wason ȳsiru, a sun s̄w̄w̄ ñ n wunen na Gusun̄n u ḡsa, a s̄a win Bii.

⁶⁴ Yesu n̄n wisa u n̄e, wunen tii a gerua k̄. Adama na b̄e s̄w̄w̄ s̄w̄ teeru i ko i T̄nun Bii wa u s̄ Gusun̄n Yinni damgiin n̄m̄ geu. I ko maa n̄n wa u wee guru wirun di.

⁶⁵ Yera ȳku kowo t̄nweru u win tiin yaberu n̄nua u karana m̄run s̄ ma u n̄e, u Gusun̄n gari kam gerusi, seedagii ber̄ sa kpam mara. I nua t̄i gari kam ye u gerua. ⁶⁶ Am̄na i wa.

Ba n̄e, n ween̄wa bu n̄n go.

⁶⁷ Yen biru ba n̄n ȳatam sie n̄n̄, ma ba n̄n n̄m̄ kusa so, gaba n̄n baari so. ⁶⁸ Ba n̄e, Kirisi a de Gusun̄n u nun s̄w̄, kpa a sun s̄w̄ wi u nun so.

Pīe u Yesu siki

(I maa meerio Maaku 14:66-72, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pīe u s̄w̄ yenu yaara. W̄ndia goo u n̄n susi u n̄e, wunen tii a raa w̄a ka Yesu Galilegii wi sannu.

⁷⁰ Adama u siki baawuren n̄ni biru u n̄e na ñ ȳ mba a gerum̄.

⁷¹ Yen biru u seewa u da yenu yaaran k̄n̄n̄. W̄ndia goo kpam n̄n wa ma u be ba w̄a mi s̄w̄wa u n̄e, dur̄ wini u raa w̄a ka Yesu Nasaretigii wi.

⁷² Ma Pīe kpam siki ka b̄ri u n̄e, na ñ dur̄ wi ȳ.

⁷³ Ye n te fiiko be ba w̄a mi, ba susi Pīen b̄k̄u ba n̄e, ka gem, a s̄awa ben turo, wunen gari geru gerusu nun terasia.

⁷⁴ Yera u b̄rua u s̄nna u n̄e, na ñ dur̄ wi ȳ.

Mii mii ma goo k̄w̄ ga swī. ⁷⁵ Ma Pīe u Yesun gari yi yaaya yi u raa gerua u n̄e, goo k̄w̄ gu sere swī kaa man siki n̄n ita. U yara t̄w̄w̄ u swī gem gem.

Ba ka Yesu da**Pilatin wuswaas**

(I maa mɛerio Maaku 15:1, Luku 23:1-2, Yohanu 18:28-32)

27 Ye n kua buru buru yellu yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba nɔɔ tia kua bu ka Yesu go.
² Ye ba nùn bɔkua ba kpa ba ka nùn da ba Pilati tem yēro nɔmu beria.

Yudasin gɔɔ

(I maa mɛerio Gɔrobun Kookoosu 1:18-19)

³ Ye Yudasi wi u Yesu dɔmɛ u wa ba Yesu taare wē bu go, win nuki sankira ma u ka sii geesun gobi tena ye wura yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobun mi. ⁴ U nɛɛ, na durum kua ye na ka tɔn dɛero gɔɔ bɔrie.

Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, bɛsɛn baaye, wunen gariya.

⁵ Yudasi gobi yi yari sãa yerɔ ma u yara u da u tii soora doke.

⁶ Yāku kowo tɔnwerobu ba gobi yi dɔbura ba nɛɛ, n ñ weene su gobi yi kpɛɛ sãa yerun gobi beru yerɔ, domi tɔnun yem gobiya.

⁷ Ye ba wesiana ba kpa ba ka gobi yi tem dwa mɔmɔn mi, mi ba ko n da sɔbu sike. ⁸ Yen sãna ba tem mɛ sokumɔ tem yemgim sere ka gison giso. ⁹ Yera Gusunɔn sɔmɔ Yeremin gari yi kooro yi yi nɛɛ, "Ba sii geesun gobi tena ye sua, gobi yi Isireliba ba wesiana ba wē win sã, ¹⁰ ba ka tem dwa mɔmɔn mi, nge mɛ Yin-ni u man yiire."

Pilati u Yesu gari bikiamɔ

(I maa mɛerio Maaku 15:2-5, Luku 23:3-5, Yohanu 18:33-38)

¹¹ Yesu yɔ tem yēro Pilatin wuswaas ma tem yēro wi, u nùn bikia u nɛɛ, wuna Yuuban sunɔ?

Yesu nùn wisa u nɛɛ, wunen tii a gerua kɔ.

¹² Yen biru sanam mɛ yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba nùn mɛm mani, u ñ gɛɛ wisa. ¹³ Yera Pilati nùn bikia u nɛɛ, a ñ mɛm kpuro nɔmɔ mɛ ba nun manimɔ?

¹⁴ Adama Yesu kun nùn wisa baa nɔn teeru sere biti baka tem yēro wi mwa.

Ba Yesu taare wē bu go

(I maa mɛerio Maaku 15:6-15, Luku 23:13-25, Yohanu 18:39-19:16)

¹⁵ Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru baatere tem yēro ra pirisɔm turo karewa wi tɔn wɔru ga kī. ¹⁶ N deema saa ye sɔɔ, pirisɔm yīsirugii goo wãa mi, wi ba sokumɔ Baraba. ¹⁷ Yen sãna sanam mɛ ba mɛnɛ, Pilati u bu bikia u nɛɛ, wara i kī n bɛɛ kara, Baraba? Nge Yesu wi ba sokumɔ Kirisi.

¹⁸ Domi u yē sãa sãa ma nisinun sãna ba nùn Yesu nɔmu beria.

¹⁹ Ye Pilati sã win siri yerɔ win kurɔ nùn tɔnu gɔria u nɛɛ, a ku nɔma doke durɔ gemgii win gari sɔɔ domi wɔku te, na wahala wa dosu sɔɔ durɔ win sã.

²⁰ Yāku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu ba tɔn wɔru sɔɔmɔ gu de bu Baraba kara kpa bu Yesu go. ²¹ Pilati u

bu bikia u nɛɛ, be yiru ye sɔɔ, ben wara i kī n bɛɛ kara. Ba nɛɛ, Baraba.

²² Ma Pilati nɛɛ, ñ n mɛn na, mba kon ko ka Yesu wi ba mɔ Kirisi.

Be kpuro ba nɛɛ, a nùn kporeo dãa bunanarɔ.

²³ Pilati u nɛɛ, kɔsa yerà u kua.

Adama ba nɔngiru sua wɔllɔ ba nɛɛ, a nùn kporeo dãa bunanarɔ.

²⁴ Ye Pilati wa ma ye u mɔ kpuro kama, wurenu sosimɔwa, yera u nim sɔka u nia tɔn wɔru gen wuswaas u nɛɛ, durɔ gemgii win yem yaribu kun man wa, bɛɛn gariya.

²⁵ Ma tɔn be kpuro ba nɛɛ, win yem mu ko bɛsɛ ka bɛsɛn bibun sɔmunu.

²⁶ Yera Pilati bu Baraba kara, ma u dera ba Yesu seni so. Yen biru u nùn bu nɔmu sɔndia bu nùn kpore dãa bunanarɔ.

Tabu kowoba Yesu**yaakoru mɔ**

(I maa mɛerio Maaku 15:16-20, Yohanu 19:2-3)

²⁷ Pilatin tabu kowobu ba ka Yesu da tem yēron siri yerɔ, ma tabu kowobu kpuro ba mɛnna mi. ²⁸ Ba nùn win yānu potari ma ba nùn gurumusɔ swãabu sebusia. ²⁹ Ma ba sãki tundu bɔkana ba nùn dokea wirɔ, ma ba nùn dɛka wē win nɔm geuɔ. Yen biru ba nùn yiramɛ ba yaakoru mɔ ba mɔ, Yuuban sunɔ, fɔɔ baasira.

³⁰ Ba nùn yãatam siriki ma ba dɛka wɛɛna ba ka nùn soomɔ wirɔ. ³¹ Ye ba nùn yaakoru kua ba kpa, ba nùn gurumusɔ te potari ba kpam nùn win yānu sebusia ma ba ka nùn da bu dãa bunanaru kpore.

Ba Yesu kpore dãa bunanaru wɔllɔ

(I maa mɛerio Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

³² Ye ba yarɔ ba ka Sirenin durɔ goo yinna wi ba mɔ Simɔɔ, ma ba nùn Yesun dãa bunanaru sɔbi ka tilasi.

³³ Ye ba tura yam mi ba ra soku Gɔɔgɔta, yen tubusiana aye te ta ka wii koko weene, ³⁴ miya ba Yesu tam wē u nɔ ka tim mɛ mu ra yem go. Ye u mu denda u ñ wure u mwɛ.

³⁵ Ba nùn kpore dãa bunanaru sɔɔ, ma ba win yānu tɛtɛ toosi ba bɔnu kua. ³⁶ Ma ba sina ba nùn kɔsu.

³⁷ Win wii wɔllɔ ba yora gaa bwɛ ye ya win taare gerumɔ ya nɛɛ, winiwa Yesu, Yuuban sunɔ. ³⁸ Ba maa gbɛnɔbu yiru kpore dãa bunanarɔ Yesun bɔkɔɔ, turo win nɔm geuɔ, turo maa nɔm dwarɔ.

³⁹ Be ba sarɔ bera mi, ba nùn wiru diirisimɔ ba wɔm-mɔ. ⁴⁰ Ba mɔ, wunɛ wi kaa sãa yeru sura kpa a tu bani sã itan baa sɔɔ, a tii faaba koowo. Æ n sãa Gusunɔn Biin na, a sarama dãa bunanarun di.

⁴¹ Nge meya yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ka guro gurobu ba nùn yaakoru mɔ ba nɛɛ, ⁴² u gabu faaba kua adama u kpama u tii faaba ko. Isireliban sunɔwa. U den sarama dãa bunanarun di kpa su nùn naane doke. ⁴³ U Gusunɔ naane sãa ma u nɛɛ, wiya

Gusunɔn Bii. N̄ n men na, Gusunɔ u n̄n faaba koowo ù n n̄n kī.

⁴⁴ Meya maa gbenɔ be ba kpare ka wi sannu, ben tii ba n̄n wammɔ.

Yesun gɔɔ

(I maa meerio Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

⁴⁵ Ye n kua s̄ɔɔ wii wɔllu, yera yam t̄ira tem me s̄ɔɔ kpuro sere n ka tura yokan kɔba ita. ⁴⁶ Kɔba itan saka Yesu u n̄n gɔɔ su u n̄n, Eli, Eli, lema sabatani. Yen tubusiana, Gusunɔ nen Yinni mba n kua a ka man d̄eri.

⁴⁷ Tɔn be ba w̄a mi, ye ben gaba nua me, ba n̄n, u Eli soku.

⁴⁸ Yande ben turo u duka da u sw̄e duke dukesu sua u kp̄e tam m̄mm̄m̄ s̄ɔɔ u beri dekaɔ u ka n̄n t̄ii u n̄. ⁴⁹ Adama be ba tie ba n̄n, a ȳro gina, su wa nge Eli u koo na u n̄n faaba ko.

⁵⁰ Yesu u kɔam n̄n gɔɔ su ma u n̄n mari.

⁵¹ Saa ye s̄ɔɔra, beku kare te ta w̄a s̄a yero ta ḡera saa wɔllu di sere temɔ. Tem mu ȳira ma kpenu besikira. ⁵² Sikinu wukiara, ma Gusunɔgii dabinu be ba raa gu ba seewa. ⁵³ Ba yara sikan di Yesun seebun biru, ba dua Yerusalemu Gusunɔn wuuɔ, ba tii t̄n dabinu s̄ɔɔsi.

⁵⁴ Tabu sinambu ka be ba w̄a ka wi ba Yesu k̄su, ba tem ȳiri bi wa ka kpuro ye ya kooa, ma berum bakam bu mwa ba n̄n, ka geema Gusunɔn Biiwa.

⁵⁵ Tɔn kurɔ dabinu nu ȳ mi, nu Yesu meera saa sarun di. Ba raa n̄n sw̄imawa saa Galilen di bu ka n̄n n̄n. ⁵⁶ Be s̄ɔɔ, Maari Madalagii ka Maari, Yakɔbu ka Yosefun mero, ka Sebeden bibun mero, ba w̄a mi.

Yesun sikubu

(I maa meerio Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

⁵⁷ Ye n kua yoka, durɔ gobigii goo na, Arimategiiwa, win ȳsira Yosefu, u maa s̄a Yesun b̄ɔ. ⁵⁸ U da Pilatin mi, u n̄n kana u n̄n Yesun goru w̄. Yera Pilati n̄n tu yɔlla kua, u dera ba n̄n tu w̄. ⁵⁹ Yosefu wi, u goo te sua u beku kpaaru t̄kusi te ba wesa ka w̄ damgii. ⁶⁰ U tu kp̄i win tiin sikirɔ te u dera ba n̄n d̄kua kperɔ. Yen biru u kpee bakaru bimiama u ka siki ten n̄n k̄rua ma u doona. ⁶¹ Maari Madalagii ka Maari wɔnɔ ba s̄ siki ten b̄kuɔ.

Sikirun k̄subu

⁶² Ye n kua sisiru, t̄ɔ w̄rarugiru, ȳku kowo t̄nwerobu ka Falisiba ba da Pilatin mi sannu. ⁶³ Ba n̄n, yinni sa yaaye ye weesugii wi, u raa gerure sanam me u w̄a handunia s̄ɔɔ. U n̄n, s̄ɔɔ itan biru u koo se gɔɔ di. ⁶⁴ Yen s̄, a wooda w̄eyɔ bu siki te k̄su sere s̄ ita, kpa win bw̄abu bu ku raa n̄ bu win goru gbeni, kpa bu t̄mbu s̄ bu n̄n, u seewa gɔɔ di. Wee d̄aki sini su koo gbiikisu kp̄aru kera.

⁶⁵ Pilati u bu s̄ɔɔwa u n̄n, i tabu kowobu m̄, i doo i tu k̄su nge me i ko kp̄i.

⁶⁶ Ba doona ma ba ȳreru kua siki ten n̄n bu ka tubu goo ù n wukia. Ma ba tabu kowobu yi, ba tu k̄su.

Yesun seebu gɔɔn di

(I maa meerio Maaku 16:1-10, Luku 24:1-12, Yohanu 20:1-10)

28 T̄ɔ w̄rarugirun biru, alusuma buu s̄ɔɔnuru buru yellu, Maari Madalagii ka Maari wɔnɔ ba siki te tendem da. ² Suaru s̄ɔɔ tem ȳiri bakabu seewa, ma Yinnin gɔɔrɔ u sarama wɔllu di u na u kpee te b̄ria u sinari. ³ Win wuswaa ballim̄ nge guru maakinu ma win ȳnu buriri nge suru. ⁴ Berum bakam mu k̄so be mwa ba diira ma ba kua nge gonu. ⁵ Gɔɔrɔ wi, u kurɔ be s̄ɔɔwa u n̄n, i ku berum ko be! Na ȳ ma Yesuwa i kasu, wi ba kpare d̄a bunanarɔ. ⁶ U ñ w̄a mini, u seewa nge me u raa gerua. I na i wa mi u raa kp̄i, ⁷ kpa i da fuuku fuuku i win bw̄abu s̄ ma u seewa gɔɔn di. Wee, u be gbiiyɔ u d̄n Galileɔ. Miya i ko n̄n wa. Yera na be s̄ɔɔbu na.

⁸ Ba ḡsira kpaaka sikiru min di ka berum ka nuku doo bakabu, ba duki da bu bw̄a be labaari ye s̄.

⁹ Wee Yesu ka bu yinna ma u n̄n, na be t̄bura.

Ma ba na ba win naasu n̄nua ba n̄n s̄wa.

¹⁰ Yera Yesu u bu s̄ɔɔwa u n̄n, i ku berum ko, i doo i negibu s̄ bu doo Galileɔ. Miya ba koo man wa.

K̄so ben gari

¹¹ Nge me ba d̄n, k̄so ben gaba dua wuu s̄ɔɔ ba ȳku kowo t̄nwerobu s̄ɔɔwa ye n kooa kpuro. ¹² Ma ȳku kowo t̄nwerobu be, ba m̄na ka guro gurobu ba wesiana ma ba tabu kowobu gobi beke k̄. ¹³ Ba bu s̄ɔɔwa ba n̄n, i geruo ma win bw̄aba ba na w̄kuru ba win goru gbeni sanam me i do. ¹⁴ Tem ȳro ù n gari yi nua sa ȳ me sa ko n̄n kua su ka be yara wahalan di.

¹⁵ Tabu kowo be, ba gobi yi mwa ma ba kua nge me ba bu yiire. Yeya n dera Yuuba ba ra n gari yi gerum̄ sere ka gisɔ.

Yesu u win bw̄abu tii s̄ɔɔsi

(I maa meerio Maaku 16:14-18, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gɔɔrɔn Kookoosu 1:6-8)

¹⁶ Bw̄abu w̄kura tia ye, ya da Galileɔ guu ten mi, te Yesu raa bu ȳreru kua. ¹⁷ Ye ba n̄n wa, ba n̄n s̄wa. Adama ben gaba ḡrusu yiru m̄. ¹⁸ Yesu bu susi u n̄n, wɔllu ka tem yiiko kpurowa ba man w̄. ¹⁹ Yen s̄, i doo bwesenu kpuron mi, kpa i bu ko nen bw̄abu. I bu batemu koowo ka Baan ȳsiru ka Biigiru ka Hunde D̄erogiru. ²⁰ Kpa i de ye na be s̄ɔɔwa ba n ye kpuro mem̄ n̄n. N wee, ko na n ka be w̄a baadom̄ sere ka handunian kpeerɔ.

Maaku

Durɔ wi u tire te yorua, win yĩsira Yohanu Maaku. U ñ sãa Yuu. U sãawa Baanabasin dusi. Maaku u kĩ u tɔmbu Yesun Labaari gea sɔ̃. U sɔ̃si ma Yesu u bɔsu u tɔmbu gea kuamme, ma u be ba wãa Setam nɔmuɔ bekiamɔ. Domi Gusunɔ u wãa ka wi. Maakun tire ten gari mero ya wãawa Maaku 10:45 sɔ̃. Ya nɛɛ, Tɔnun Bii u nawa u ka gabu sã kpa u gbi u ka tɔn dabinu yakia.

Tire ten kpunaa

1. Yesun Labaari gea, wiru 1:1-13.
2. Yesun sɔmburun tore Galileɔ, wiru 1:14n di sere wiru 9:50.
3. Yesun daaru Yerusalemu gia, wiru 10.
4. Yesun wãaru Yerusalemuɔ, wiru 11n di sere wiru 13.
5. Yesun gɔɔ ka win seebu gɔrin di, wiru 14n di sere wiru 16.

Yohanu Batɛmu kowon waasu

(I maa mɛerio Mateu 3:1-12, Luku 3:1-18, Yohanu 1:19-28)

1 Yesu Kiriisi, Gusunɔn Biin Labaari gean torubu wee. ² Gusunɔn sɔmɔ Esai u yen gari yorua win tireru sɔ̃ u nɛɛ, Gusunɔ u nɛɛ, “N wee, na nen sɔmɔ gɔrɔɔ wunen wuswaɔɔ u wunen swaa sɔmɛ. ³ Nen sɔmɔn kɔ ga gbãramɔ gbaburu sɔ̃ ga gerumɔ ga mɔ, i Yinnin swaa sɔnwɔ, kpa i n ye kɔ nerasiamɔ yu dɛnda.” ⁴ Nge mɛya, Yohanu Batɛmu kowo u na gbaburu sɔ̃. U kparamɔ u mɔ, bu gɔru gɔsio ben toranun di kpa u bu batɛmu ko kpa Gusunɔ u bu ben toranu suuru kua. ⁵ Tɔmbu kpuro ba ra n daamɔ win mi saa Yudean tem di ka maa Yerusalemu maron di. Ba ben toranu tuuba mɔ, ma ba derimɔ u bu batɛmu mɔ daa te ba mɔ Yuudenio. ⁶ Yohanu wi, u yooyoon sansun yaberu sebua, ma u gɔna sɛke win pɔraɔ. Twee ka tim bausa u ra di. ⁷ Ma u waasu mɔ u gerumɔ u mɔ, goo u sisi nen biruɔ wi u man yiiko kere. Nɛ na kun mam tura n yiira n yɛron baranun wɛɛ kusia. ⁸ Nɛ na bɛɛ batɛmu mɔ ka nim, adama yɛro wi, u koo bɛɛ batɛmu kowa ka Hunde Dɛero.

Yesun batɛmu ka win kɔkiribu

(I maa mɛerio Mateu 3:13-4:11, Luku 3:21-22, 4:1-13)

⁹ Yen biru Yesu u na Nasaretin di ye ya wãa Galilen temɔ, ma Yohanu nɔn batɛmu kua daa te ba mɔ Yuudenio. ¹⁰ Sanam mɛ u yariɔ nim di, yera u wa wolla wukiara, ma u Hunde Dɛero wa nge kparuko u saram wee win wɔllɔ. ¹¹ Ma u kɔ gagu nua wɔllun di ga nɛɛ, wuna nen Bii kĩnasi wɔ sɔ̃ nen gɔru dobu kpuro wãa. ¹² Saa ye sɔ̃ra Hunde Dɛero u Yesu sure gbaburu sɔ̃. ¹³ Ma u wãa mi sɔ̃ weeru, Setam nɔn kɔkirimɔ. Wi

ka gbeku yɛɛ sanna ba wãa mi, ma wɔllun gɔradoba ba na ba nɔn kɔri.

Yesu u susure kowobu nne soka

(I maa mɛerio Mateu 4:12-22, Luku 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Ye ba Yohanu mwa ba pirisɔm doke ba kpa, yera Yesu u da Galilen temɔ u Gusunɔn Labaari gea kparamɔ. ¹⁵ U nɛɛ, saa ya tura, Gusunɔ u sisi u bandu swɔi. I gɔru gɔsio bɛɛn toranun di kpa i Labaari gea ye naane doke. ¹⁶ Sanam mɛ Yesu u sɔimɔ Galilen daa burerun goorɔ, u Simɔɔ wa ka win wɔnɔ Andere. Ba ben yãakororɔ kpɛɛmɔ daa bure te sɔ̃, domi swɛɛ gowoba ba sãa. ¹⁷ Yesu u bu sɔ̃wa u nɛɛ, i man swɔima, kon de i n da tɔmbu kasu bu man swɔi. ¹⁸ Yande ba ben yãakoronun baa deri, ma ba nɔn swɔi. ¹⁹ Ye u susi wuswaɔɔ fiiko, u Yakɔbu wa ka win wɔnɔ Yohanu be ba sãa Sebeden bibu. Ba wãa goo nimkuu sɔ̃ ba yãakoronu kɔrumɔ. ²⁰ Mii mii u bu soka, ma ba nɔn swɔi. Ba ben tundo Sebede deri ka sɔm kowobu sannu goo nimkuu sɔ̃.

Durɔ wi wɛreku gagu ga wãasi

(I maa mɛerio Luku 4:31-37)

²¹ Ma ba da Kapenamɔ. Ye n kua tɔ̃ wɛrarugiru, ma Yesu u dua mennɔ yerɔ, u bu Gusunɔn garin keu sɔ̃sɔsim wɔri. ²² Biti bu mwa win keu sɔ̃si bin sɔ̃. U bu sɔ̃sɔsimɔwa ka yiiko, n ñ mɔ nge mɛ wooda yɛroba ra sɔ̃si. ²³ N deema saa ye sɔ̃, wɛrekunugii goo u wãa ben mennɔ yee te sɔ̃. U gbãra u nɛɛ, ²⁴ mba sa mɔksine bɛɛɛ ka wunɛ, Yesu Nasaretigii. A nawa a ka sun kam koosia? Na yɛ wi a sãa. Wunɛ Gusunɔn tɔn Dɛerowa. ²⁵ Yesu u wɛreku ge gerusi u nɛɛ, a mario, kpa a yari durɔ win min di.

²⁶ Yera wɛrɛku ge, ga durɔ wi sura nge giri kprakpanugii, ma ga kuuki kua ga ka yara win min di. ²⁷ Biti tɔn be kpuro mwa gem gem sere ba sɔɔnamɔ ba mɔ, mban bwesera yeni. Gari tukiya u sɔɔsimɔ ka yi-iko. Baa ka wɛrɛkunu u nu wooda wɛɛmɔ, ma nu nɔn mem nɔɔwammɛ. ²⁸ Ma win baaru yande kparara Galilen tem kpuro sɔɔ.

Yesu u tɔn dabɛnu bɛkia

(I maa mɛɛrio Mateu 8:14-17, Luku 4:38-41)

²⁹ Ye Yesu yara mɛnɔn yerun di, wi ka Yakɔbu ka Yohanu ba da Simɔɔ ka Anderen yɛnuɔ. ³⁰ N deema, Simɔɔn kurɔn mero u wasi sundu barɔ u kpɛ. Ye ba yande tura mi, ba win gari Yesu sɔɔwa. ³¹ Ma u da win mi, u nɔn nɔmu nɛnuɔ u ka nɔn seesia. Yande wasi sun te, ta nɔn doonari, ma u bu nɔɔrim wɔri. ³² Ye n kua yoka, sanam mɛ sɔɔ dua, tɔmba ka barɔbu kpuro ka wɛrɛkunugibu na win mi. ³³ Ma wu-ugibu kpuro ba mɛnna dii tɛn mi u wɛan kɔnɔnɔ. ³⁴ U dabɛru bɛkia saa ben bara bwese bwesekan di, ma u maa wɛrɛku dabɛnu gira. Adama u nɔn deri wɛrɛku ni, nu gari gere domi nu nɔn yɛ.

Yesu u bɔsu Galilen temɔ

(I maa mɛɛrio Luku 4:42-44)

³⁵ Yen sisiru buru buru yellu, sanam mɛ yam kun dɛeram kpa, Yesu u seewa u yara. U doona mi n desire, u kanaru mɔ. ³⁶ Ma Simɔɔ ka win kpaasibu ba nɔn kasu. ³⁷ Sanam mɛ ba nɔn wa ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, tɔmbu kpuro wɔɔ ba nun kasu.

³⁸ U bu sɔɔwa u nɛɛ, n weene su da wusu gasu wɔɔ si su ka sun sikerene, kpa n maa waasu ko mi, domi yen sɔɔna na na.

³⁹ Ma u bɔsu Galilen tem kpuro wɔɔ u waasu mɔ ben mɛnɔn yɛnɔ, u maa wɛrɛkunu giramɔ.

Yesu u wi u bara disigiru barɔ bɛkia

(I maa mɛɛrio Mateu 8:1-4, Luku 5:12-16)

⁴⁰ N wee, goo u na Yesun mi, wi u bara disigiru mɔ u yiira u nɔn faaba kana. U nɛɛ, a n wura kaa kpɛ a man bɛkia kpa n dɛera.

⁴¹ Yera wɔnɔwɔnda Yesu mwa, ma u win nɔmu demia u nɔn baba u nɛɛ, na wura, a bɛkuro kpa a dɛera.

⁴² Yande bara disigii te, ta nɔn yɔsu, ma u bɛkura u dɛera. ⁴³ Sanam mɛya Yesu u nɔn sɔɔwa ka dam u nɛɛ, a ku goo gɛɛ sɔ. Adama a doo a tii yɔku kowo tusia, kpa a yɔkuru ko te Mɔwisi raa bɛɛ yiire, a ka baawure seeda sɔɔsi ma a bɛkura a dɛera. Ma u dera u doona.

⁴⁵ Adama durɔ wi, u doona ma u da u gari yi kparam wɔri batuma wɔɔ ye n koora wi wɔɔ. U gari yi saarimɔ sere Yesu kun kpɛa u wuu due, adama u yɔra wuun biruɔ mi n desire. Ma tɔmba naamɔ win mi saa baaman di.

Yesu u durɔ goo bɛkia wɔn wasin bee tia gu

(I maa mɛɛrio Mateu 9:1-8, Luku 5:17-26)

² Sɔɔ mɛɛrun biru, Yesu u wura Kapenamɔ. Tɔmba nua ma u wɛa yɛnuɔ. ² Ma tɔn wɔru ga mɛnna sere ayeru maa sari baa kɔnɔnɔ. Ma u bu Labaari gean gari nɔɔsiamɔ. ³ Ba ka nɔn durɔ goo naawa wɔn wasin bee tia gu. Tɔmbu nnewa ba nɔn sɔɔwa. ⁴ Adama tɔn wɔru gen sɔ ba kpana bu Yesu susi. Yen sɔɔna ba diru mi u wɛan wɔllɔ yaba win deedeeru. Ye ba yaba ba kpa, ma ba ka wɛɛ beku wɔɔ te sarasia tɛ wɔɔ durɔ wi, u kpɛ. ⁵ Ye Yesu u durɔ ben naane dokebu wa bi ba mɔ wi wɔɔ, u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, bii durɔbu, a wunen durum suuru wa.

⁶ Wooda yɛrobu gabu ba sɔ mi, ma ba tii bikiamɔ gɔrɔɔ ba mɔ, ⁷ mban sɔɔna durɔ wi, u gari gerumɔ mɛsum. U Gusunɔ wɔmɔmɔwa. Wara koo kpɛ u durum suuru ko Gusunɔ turo baasi. ⁸ Mii mii Yesu u gia ye ba bwisikumɔ. Ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔɔna i gari yinin bweseru bwisikumɔ bɛɛn gɔrɔɔ. ⁹ Yerà ya sɛɔɔ bo, bu ka barɔ wi sɔ u win durum suuru wa, nɔn kun mɛ bu nɔn sɔ u seewo u win kpin yeru kure, kpa u sɛ. ¹⁰ Adama na kɛ i n yɛ ma Tɔnun Bii u yiiko mɔ handunia ye wɔɔ u ka durum suuru ko.

Yera u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, ¹¹ na nun sɔɔwɔ, a seewo a wunen kpin yeru kure, kpa a we yɛnuɔ.

¹² Nge mɛ tɔmbu kpuro ba nɔn mɛɛra swee, durɔ wi, u seewa u win kpin yeru sua, u n yarɔ. Biti baka tɔn be mwa gem gem, ma ba Gusunɔ bɛɛɛ wɛɛmɔ. Ba gerumɔ ba mɔ, ba nɔn yinin bweseru waare.

Yesu u Lefi soka

(I maa mɛɛrio Mateu 9:9-13, Luku 5:27-32)

¹³ Yera Yesu u kpam wura daa burerun goorɔ. Tɔmbu kpuro ba naamɔ win mi, ma u bu Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ. ¹⁴ Sanam mɛ u sarɔ u Lefi wa, Alufen bii, u sɔ gberɛ yerɔ. U nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a man swiɔyɔ.

Lefi seewa ma u nɔn swiɔ.

¹⁵ N deema sanam mɛ Yesu u dimɔ Lefin yɛnuɔ, gberɛ mwaɔbu ka kɔsan kowobu dabira sɔ ka wi, ka win bwɔabu sannu, domi ba dabi be ba nɔn swiɔ. ¹⁶ Ye Falisiban wooda yɛrobu ba Yesu wa u dimɔ ka gberɛ mwaɔbu ka kɔsan kowobu sannu, ba win bwɔabu bikia ba nɛɛ, mban sɔɔna u ka gberɛ mwaɔbu ka kɔsan kowobu dimɔ sannu.

¹⁷ Ye Yesu u ye nua, u wooda yɛro be sɔɔwa u nɛɛ, be ba bwɔa do ba nɔn timgiin bukata mɔ ma n kun mɔ be ba barɔ. Na nɔn nɛ n ka gemgibu soku. Na nawa n ka torobu soku.

Nɔn bɔkurun gari

(I maa mɛɛrio Mateu 9:14-17, Luku 5:33-39)

¹⁸ Ye Yohanun bwɔabu ka Falisibagibu ba wɔɔ bɔkua, tɔmba na ba Yesu bikia ba nɛɛ, mban sɔɔna Yohanun bwɔabu ka Falisibagibu ba wɔɔ bɔkua, ma wigiba kun bɔkua.

¹⁹ Yesu u bu bikia u nɛɛ, kurɔ kpaon durɔn bɔkɔba ba koo kpɛ bu wɔɔ bɔke sanam mɛ wɔɔ kurɔ kpaon durɔ

wāa ka be? Aawo, baa ñ n saa yeren na, ù n wāa ka be, ba ñ kpě bu kɔ́ kɔ́ke. ²⁰ Adama saa sisi yè sɔ́ ba koo bu kuro kpaon durɔ́ suari, sanam meya ba koo kɔ́ kɔ́ke.

²¹ Ba ku ra yabe tɔ́kɔ́ru kɔ́re ka kía kpaá si ba ñ nim doke. Bà n kua mɛ, kía kpaá si, su koo gawana kpa su yabe tɔ́kɔ́rugisu gíá kpa gɛ́erabu sosi. ²² Ba ku ra maa tam kɔ́am wisi gɔ́nan kɔ́kɔ́nu sɔ́ ni nu diira. Bà n kua mɛ, tam kɔ́am mɛ, mu koo de kɔ́kɔ́nu nu kura, kpa mu yari kpa kɔ́ ni ka tam mɛ, n kam ko kpuro. Adama ba ra tam kɔ́am wisiwa gɔ́nan kɔ́ kpaanu sɔ́.

Tɔ́w wɛ́rarugirun gari

(I maa mɛ́erio Mateu 12:1-8, Luku 6:1-5)

²³ Tɔ́w wɛ́rarugirun garu sɔ́, n deema Yesu ka win bwāabu ba sīimɔ́ swaa sɔ́ alikama gbaarun kɔ́kɔ́. Nge mɛ ba sīimɔ́, win bwāabu ba alikama wɔ́kamɔ́. ²⁴ Yera Falisiba ba Yesu sɔ́kwa ba nɛɛ, u mɛ́erio, mban sɔ́na win bwāaba m̀ ye wooda ya yina bu ko tɔ́w wɛ́rarugirun sɔ́.

²⁵ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, i ñ garire ye Dafidi u kua sanam mɛ gɔ́kɔ́ra bu m̀ wi ka win bwāabu, ma ba ñ gāanu m̀ ni ba koo di? ²⁶ U dua Gusunɔ́n dirɔ́ Abiataa, yāku kowo tɔ́nweron waati, ma u pɛ́ɛ di ye ba Gusunɔ́n yīye, ye n ñ weene goo u di ma n kun m̀ yāku kowobu tɔ́na. Adama Dafidi u ye di, u maa win bwāabu wɛ́.

²⁷ Ma Yesu bu sɔ́kwa u nɛɛ, Gusunɔ́n u tɔ́w wɛ́rarugirun wunawa tɔ́nun arufaanin sɔ́. U ñ tɔ́nu taka kue tɔ́w wɛ́rarugirun sɔ́. ²⁸ I de i n yɛ́ ma Tɔ́nun Biiwa u tɔ́w wɛ́rarugirun kua.

Durɔ́ wìn kɔ́m teu ga gu

(I maa mɛ́erio Mateu 12:9-14, Luku 6:6-11)

3 Ma Yesu u kɔ́am dua menɔ́kɔ́ yerɔ́. Durɔ́ goo wāa mi, wìn kɔ́m teu ga gu. ² Tɔ́mba Yesu mɛ́era bu wa ù n koo durɔ́ wi bekia tɔ́w wɛ́rarugirun sɔ́, kpa bu ka wa bu nùn durum mani. ³ Ma u durɔ́ wi sɔ́kwa wìn kɔ́m ga gu mi, u nɛɛ, a seewo a yōra suunu sɔ́.

⁴ Ma u tɔ́n be bikia u nɛɛ, mba n weene bu tɔ́mbu kua tɔ́w wɛ́rarugirun sɔ́. Gea? Nge kɔ́sa. N weene bu tɔ́nu faaba ko? Nge bu nùn go.

Adama ba maari. ⁵ Yesu u bu mɛ́era ka mɔ́ru u ka sikerena, ma win nukura sankira ben woo kɔ́bunun sɔ́. Yera u durɔ́ wi sɔ́kwa u nɛɛ, a wunen kɔ́mu demio.

U ge demia ma ga wura nge mɛ ga raa sāa. ⁶ Yen sɔ́na Falisiba ba yara ma ba yande menna ka Herodun tɔ́mbu, ba wesiana nge mɛ ba koo ko bu ka Yesu go.

Tɔ́n wɔ́ru guna ya na Yesun mi

⁷ Yesu ka win bwāabu ba tii gawa ba da Galilen daa bureru gia, ma tɔ́n wɔ́ru guna nùn swīi. Tɔ́n be, ba nawa Galilen di ka maa Yudean tem di, ⁸ ka Yerusalemun di, ka Idumen tem di, ka Yuudenin gurun di, ka Tiri ka Sidonin baru kpaanun di. Tɔ́n wɔ́ru guna ye, ya na Yesun mi yèn sɔ́ ba ye u m̀ kpuron labaari nua.

⁹ Tɔ́n wɔ́ru guna yen kpāarun saabu Yesu u win bwāabu sɔ́kwa u nɛɛ, bu nùn goo nimkuu sɔ́kru kuo, kpa tɔ́n be, bu ku nùn baasi. ¹⁰ Yesu u raa tɔ́n dabinu bekia, yen sɔ́na be ba barɔ́ ba bɔ́rikianamɔ́ bu wa bu ka nùn baba. ¹¹ Werekunu nùn n nùn wa nu ra nùn kpunɛwa kpa nu n kuuki m̀ nu n gerumɔ́, wuna Gusunɔ́n Bii. ¹² Adama Yesu u ra nu gerusi gem gem nu ku ka gere wi u sāa.

Yesu u bwāabu wɔ́kura yiru gɔ́sa

(I maa mɛ́erio Mateu 10:1-4, Luku 6:12-16)

¹³ Yen biru Yesu u da guuru wɔ́llɔ́, ma u tɔ́mbu gabu soka be u kí. Ma ba da win mi. ¹⁴ Yera u ben wɔ́kura yiru gɔ́sa, [u bu yīsiru kã gɔ́robɔ́], be ba ko n ka nùn wāa, kpa u bu gɔ́ri bu Labaari gea kpara, ¹⁵ kpa u bu dam wɛ́ bu ka werekunu gira. ¹⁶ Tɔ́nu wɔ́kura yiru ye u gɔ́sa wee, Simɔ́ wi u yīsiru kã Piɛɛ, ¹⁷ ka Yakɔ́bu ka win kɔ́kɔ́ Yohanu, Sebeden bibu be u yīsiru kã Buanɛge, yen tubusiana guru kukirinugibu, ¹⁸ ka Andere, ka Filipu, ka Baatelemi, ka Mateu, ka Tomaa, ka Yakɔ́bu Alufen bii, ka Tade, ka Simɔ́ wi u win tem gari kí, ¹⁹ ka sere Yudasí Isikariɔ́tu wi u tɔ́mbu Yesu kɔ́mu sɔ́ndia.

Yesun tɔ́mbu ba kí

bu ka nùn doona

²⁰ Ma ba wura yenuɔ́. Tɔ́n wɔ́ru ga wure ga menna sere Yesu ka win bwāabu ba fɛɛ bia bu di. ²¹ Sanam mɛ win dusiba ye nua, ba da bu ka nùn doona min di, domi ba gerumɔ́ u wiirawa.

Yesu u ka tii yinamɔ́

(I maa mɛ́erio Mateu 12:22-32, Luku 11:14-23, 12:10)

²² Ma wooda yēro be ba wee saa Yerusalemun di ba gerumɔ́ ba m̀, Beseburu u nùn wāasiwa. Werekunun sunɔ́ wiya u nùn dam wɛ́ u ka werekunu gira.

²³ Yen sɔ́na Yesu u tɔ́mbu soka ma u bu bikia ka mɔ́ndu u nɛɛ, amɔ́na Setam ya koo kpí yu yen tii gira. ²⁴ Bandun tɔ́mbu bà n tabu m̀ ben suunu sɔ́, ban te, ta ñ kpě tu tɛ. ²⁵ Yenu gèn tɔ́mba maa sankinamɔ́, ga ñ kpě gu tɛ. ²⁶ Setam yà n maa ka yen tii tabu m̀, yen dam mù n kɔ́nu kua, ya ñ kpě yu tɛ, yen dam mu koo nɔ́ru ko.

²⁷ Goo kun kpě u du damgiin yenuɔ́ u ka win yānu gura u kun gina damgii wi kɔ́kue u sere win yānu gura.

²⁸ Ka geema, na bɛɛ sɔ́kɔ́m, toraru ka gari kam kpuro ye tɔ́mba gerumɔ́, ba koo bu ye suuru kua.

²⁹ Adama baawure wi u Hunde Dɛero gari kam gerusimɔ́, u ñ suuru wasi. Win torara ko n maa nùn wāasiwa ka baadommaɔ́.

³⁰ Yesu u yeni geruawa yèn sɔ́ gaba nɛɛ wɛ́rekuwa ga nùn wāasi.

Berà ba sãa Yesun wànbu**ka win mero**

(I maa mɛerio Mateu 12:46-50, Luku 8:19-21)

³¹ Sanam mɛya win wànbu ka win mero ba tunuma. Ba ȳra tɔkɔ, ba goo gɔra u nùn sokuma. ³² Tɔn wɔru ga s̄ ga nùn sikerene, ma goo u nùn s̄wɔa u nɛɛ, wee, wunen mero ka wunen wànbu ba ȳ tɔkɔ ba nun soku.

³³ Ma u nɛɛ, wara sãa nen mero. Berà ba sãa nen wànbu.

³⁴ Ma u be ba nùn suunu bure mɛera u ka sikerena, ma u nɛɛ, nen mero ka nen wànbu wee. ³⁵ Baawure wi u Gusunɔn k̄iru m̄, wiya nen wànbu, ka nen sesu, ka nen mero.

D̄ia bwese ȳkon gari

(I maa mɛerio Mateu 13:1-9, Luku 8:4-8)

4 Yesu u kɔam Gusunɔn garin keu s̄wɔsim w̄ri daa burerun goorɔ. Tɔn wɔru guna ya menna ya nùn sikerena, yen s̄na u bu deri goorɔ u goo dua ge ga w̄a nim tɔkɔ, ma u sina. ² Ma u bu ḡa dabinu s̄wɔsim w̄ri ka m̄nnu. Win s̄wɔsibu tɔkɔ u gerua u nɛɛ, ³ i swaa dakio. Durɔ goo u yara u ka d̄ia bweseru ȳka.

⁴ Sanam mɛ u ȳkamɔ, sukum wɔruma swaa tɔkɔ. Gunɔsu na su di. ⁵ Sukum gam maa w̄ri kpee saara w̄llɔ mi tem kun duku. Ma mu kɔia yande ȳn s̄ tem kun duku. ⁶ Adama ye s̄wɔ u bɔbia mu d̄ɔ mwaara ma mu gbera ȳn s̄ mu ñ gbini tɔkɔ. ⁷ Sukum gam maa kɔam w̄ri s̄ki tɔkɔ. S̄ki kɔia fuuku ma yi yina mu kɔɛa. Mu ñ mara. ⁸ Adama sukum gam maa wɔruma tem gem tɔkɔ. Mu kɔia ma mu kɔɛa ma mu mara sukum ten tenibu, sukum wata wata, sukum wunɔm wunɔm.

⁹ Ma u nɛɛ, wi u swaa tɔkɔ u ka tɔkɔ, u tɔkɔ.

M̄nnun asansi

(I maa mɛerio Mateu 13:10-17, Luku 8:9-10)

¹⁰ Sanam mɛ Yesu u tia wi turo, be ba nùn sw̄i ka bw̄abu w̄kura yiru ye sannu, ba nùn m̄nnun asansi bikia. ¹¹ U bu s̄wɔa u nɛɛ, bɛya Gusunɔ u win bandun asiri s̄wɔsi, adama be ba tie ba gari kpuro tɔkɔ ka m̄nnu, ¹² kɔa

“Bu ka mɛeri ba kun wa.

Bà n maa nua, kɔa n ku bu yeeri,
kɔa bu ku raa ka ḡru ḡsie,
Gusunɔ u sere bu suuru kua.”

M̄n ten tubusianu

(I maa mɛerio Mateu 13:18-23, Luku 8:11-15)

¹³ Ma u bu s̄wɔa u nɛɛ, m̄n teni ta ñ bɛ yeeri? Ñ n men na, am̄na ni nu tie kpuro nu koo ka bɛ yeeri.

¹⁴ Durɔ wi, Gusunɔn gariya u ȳkamɔ. ¹⁵ Tɔn be ba ka swaa baaru weene mi ba gari yi ȳka, beya bà n gari yi nua Setam da nɛ u yi wuna ben ḡrun di. ¹⁶ Mɛya maa be ba ka kpee saaran tem weene, beya bà n gari

yi nua mii mii ba ra yi mwe ka nuku dobu. ¹⁷ Adama ba ku ra n gbini tɔkɔ ben tii tɔkɔ, ba ku ra ȳre n ka tɛ. Sanam mɛ wahala ka tɔni sw̄ara tunuma gari yin s̄, yande kɔa bu biru wura. ¹⁸ Gaba maa sãa be ba ka tem s̄kunugum weene. Beya ba ra gari yi nɔ ¹⁹ adama ba ra n wurure ka ben handunian w̄aru kɔa dukian k̄ira n bu taki dii. Ba ḡa dabunun kɔɛ tɔkɔ. Ye kpurowa ya ra gari yi tɛsi kɔa yi kɔana yi binu ma. ²⁰ Be ba maa ka tem gem weene, beya ba ra gari yi nɔ kɔa bu yi mwa kɔa bu binu ma, gabu tena, gabu wata, gabu wunɔbu (100).

Fitilan m̄ndu

(I maa mɛerio Luku 8:16-18)

²¹ Yera Yesu u bu bikia u nɛɛ, ba ra fitila ge ga s̄re kaaru wukiri? Ba ra gu doke kpinun tɔkɔ? Ba ku ra gu tɔndi dabu w̄llɔ? ²² Ḡanu sari ni nu berua ma nu ñ koo tera, asirin ḡanu maa sari ni nu ñ koo s̄wɔsira. ²³ Wi u swaa tɔkɔ u ka tɔkɔ, u tɔkɔ.

²⁴ U maa bu s̄wɔa u nɛɛ, i laakari koowo ye i tɔkɔ. Sakaku ge i ka ȳirumɔ, geya ba koo ka bɛ ȳirua, kɔa bu bɛ sosia. ²⁵ Domi wi u tɔkɔ, wiya ba koo sosia. Adama wi u kun ḡanu tɔkɔ, piiko ye u mam tɔkɔ ba koo nùn ye w̄rari.

D̄ia bwese te ba ȳkan gari

²⁶ Ma Yesu u nɛɛ, Gusunɔn banda s̄awa nge durɔ goo wi u bweseru ȳka gberɔ. ²⁷ U kpunamɔ w̄kuru, u seemɔ bururu. Saa ye kpurowa bwese te, ta kɔimɔ ta kɔɛamɔ. U ñ ȳ am̄na n koosinamɔ. ²⁸ Tema mu ka men tii tu kɔisiamɔ, gbiikaa kɔi tɔkɔ, yen biru keri, d̄kuru kɔa tu bem doke. ²⁹ Sanam mɛ bem mu ye, kɔa bu ḡ ka kɔmbɔ domi ḡɛebun sanam mu tura.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛerio Mateu 13:31-32, 34, Luku 13:18-19)

³⁰ Yesu u kɔam wure u nɛɛ, mba sa ko ka Gusunɔn bandu weesina. Ka m̄n terà sa ko tu tubusia. ³¹ Ta ka mutaadin bima weene. Bà n ye duurumɔ gberɔ, handunian ḡa bweseru kpuro tɔkɔ yeya ya piiburu bo.

³² Adama bà n ye duura bà n kɔa ya ra kɔɛye yu ko d̄ru, kɔa yu k̄asi bɛke ko sere gunɔsu su sokunu ko yin kukɔ.

³³ Yesu u tɔn be Labaari gean gari s̄wɔa ka m̄n dabinu nge nini, nge m̄n saka ba koo kɔi bu tɔkɔ. ³⁴ U ñ ka bu gari diri kue ma n kun tɔkɔ ka m̄ndu, adama ù n tia ka win bw̄abu tɔna, u ra bu kpuro tubusiewa.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mɛerio Mateu 8:23-27, Luku 8:22-25)

³⁵ T̄ɔ ten yoka, u win bw̄abu s̄wɔa u nɛɛ, i de su tɔbura guru giɔ.

³⁶ Ba tɔn wɔru deri, ma ba dua goo ge tɔkɔ, mi u s̄, ba tɔbura sannu. Ma goosu gasu bu sw̄i. ³⁷ Suaru tɔkɔ woo tɔkɔ ga na ka dam ma nim kurenu wisi goo tɔkɔ sere ga k̄i gu yande nim yibu. ³⁸ Adama Yesu u d̄o goo

ṣṣ biru u leferi wiru kp̄iri. Bwāa be, ba n̄n yamia ba n̄n, yinni n̄ n̄ nun gam s̄a ye sa kam kobu d̄a?

³⁹ Yera u yanda ma u woo gerusi ka dam ma u nim kurenu s̄ṣṣwa u n̄n, n tura m̄, i mario s̄ṣṣ.

Woo ga mari ma yande nim kurenu kpa. ⁴⁰ Yera u bu bikia u n̄n, mban s̄na i nanda nge m̄. Am̄na i n̄ ka man naane s̄a.

⁴¹ Ben yaro sua ma ba bikianam̄, t̄nu weren bwe-sera wini wi baa woo ka nim kurenu nu mem̄ n̄ṣṣam̄-m̄.

Yesu u werekunugii bekiā

(I maa m̄erio Mateu 8:28-34, Luku 8:26-39)

5 Ba tura daa bure ten guru gi Gadaran tem̄.

² Ye Yesu u yande sara goon di yera dur̄ werekunugii goo u ka n̄n yinna, u wee sika gian di. Sika s̄ṣṣa u ra n̄ wāa. Ba ku ra kp̄i bu n̄n b̄ke, baa ka ȳni. ⁴ Domi n̄n dabira ba raa win n̄ma sunnu doke, ma ba win k̄ri b̄kua ka ȳni adama u ra ȳni kasuku kpa u sun ni b̄ku. Goo maa sari wi u dam m̄ u ka n̄n dwiyasia. ⁵ Saa baayere w̄kuru ka s̄ṣṣ s̄ṣṣ, u ra n̄ wāawa sikan suunu s̄ṣṣ ka guunu w̄ll̄ u n̄ kuuki m̄ kpa u n̄ tii muririm̄ ka kpenu.

⁶ Ye u Yesu wa sarun di u duka da u kpuna win wuswaas̄. ⁷ Ma u gb̄ara u n̄n, mba n̄ sun men̄n̄ Yesu, W̄rukoon Bii. Na nun suuru kanam̄ ka Gusun̄n̄ ȳsiru, a ku man toori.

⁸ U yeni gerua ȳn̄ s̄ Yesu u raa n̄n, w̄reku ge, gu yario.

⁹ Ma Yesu n̄n bikia u n̄n, am̄na wunen ȳsiru.

U wisa u n̄n, nen ȳsira N̄n̄bu domi sa dabi.

¹⁰ Ma u Yesu suuru kana u n̄n, u ku nu tem̄ m̄ yara.

¹¹ N deema kurus̄ wuu bakaru gara wāa ta dim̄ guur̄. ¹² Ma w̄reku ni, nu Yesu kana u de nu da kurus̄ nin mi, nu du ni s̄ṣṣ.

¹³ Ma Yesu u dera nu da. Ma w̄reku ni, nu dur̄ wi doonari nu dua kurus̄ ni s̄ṣṣ. Ma kurus̄ wuu te, ta duki sure saa guuru w̄llun di daa bure te s̄ṣṣ. Kurus̄ nin geera tura nge n̄n̄bun suba yiru (2.000) ma ta nim diira.

¹⁴ Be ba kurus̄ ni kpare ba duki sua, ba yen labaari kparam̄ wuu mar̄ ka baru kpaan̄. T̄mba da bu wa ye n̄ koorā. ¹⁵ Ba na Yesun mi, ma ba dur̄ wi wa wi u raa w̄reku dabinu m̄ mi sere ba nu sokum̄ N̄n̄bu. Win laakari ya wurama, u s̄ṣṣ u yānu doke. Sanam̄ meya be kpuro ba nanda. ¹⁶ Be ba wa ye n̄ dur̄ werekunugii wi ka maa kurus̄ ni deema, beya ba t̄n be n̄ṣṣia ye n̄ koorā. ¹⁷ Ma t̄n be, ba Yesu kana u doona ben tem̄ di.

¹⁸ Sanam̄ m̄ Yesu u dum̄ goo s̄ṣṣ, wi w̄rekunu raa w̄asi mi, u n̄n ayeru kana u ka n̄n da sannu.

¹⁹ Adama Yesu n̄n yinari. Ma u n̄n s̄ṣṣwa u n̄n, u doo yenū wigibun mi kpa u bu n̄ṣṣia ye Yinni n̄n kua kpuro ka nge m̄ u n̄n w̄n̄w̄ndu kua.

²⁰ Dur̄ wi, u doona ma u kparam̄ tem̄ m̄ ba ra soku Wusu w̄kuru s̄ṣṣ ḡa baka ni Yesu n̄n kua. Ma n̄ t̄mbu kpuro maamaaki s̄a.

Yarusin bii ka kur̄ wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa m̄erio Mateu 9:18-26, Luku 8:40-56)

²¹ Ye Yesu u kpam̄ ḡsirama guru ge u raa wāa, t̄n w̄ru guna maa men̄n̄ win mi daa burerun goor̄.

²² Dur̄ goo wi ba ra soku Yarusi, men̄n̄ yerun wirugii, u na mi. Ye u Yesu wa u kpuna win wuswaas̄. ²³ Ma u n̄n kana gem gem u na u win bii w̄ndia n̄ma s̄ndi wi u wasikiram̄, kpa u bekura u n̄ wāa.

²⁴ Yesu ka n̄n da. Ma t̄n w̄ru guna n̄n sw̄i, ya n̄n baasi.

²⁵ N deema, t̄n ben suunu s̄ṣṣ kur̄ goo wāa mi, wi u yem̄ w̄ibu bar̄ saa s̄ṣṣ w̄kura yirun di. ²⁶ Timgii dabiru be ba n̄n n̄n̄ ba n̄n n̄n̄ s̄ṣṣwa gem gem, ma ya win ye u m̄ kpuro di ma n̄ n̄ san̄ kue adama n̄ ḡṣṣm̄ m̄wa n̄ s̄ṣṣ. ²⁷ Ye u Yesun baaru nua u t̄n w̄ru ge bukiana u n̄n susi biru, ma u win yaberu baba. ²⁸ Domi u gerua win ḡr̄u u n̄n, baa win yaberu, wi, ù n̄ baba u koo bekura. ²⁹ Yera win yem̄ w̄i bi, bu ȳra migum migum, ma u gia win wasi s̄ṣṣ ma u bekurawa. ³⁰ Ma Yesu tuba mii mii ma win dam mu s̄mburu kua. Ma u s̄ira t̄n w̄run suunu s̄ṣṣ u n̄n, wara nen yaberu baba.

³¹ Win bwāaba n̄n wisa ba n̄n, a t̄n w̄ru m̄erio ge ga nun n̄n̄si. Miya a maa bikiam̄ wara nun baba?

³² U m̄era u ka sikerena u ka wa wi u ye kua. ³³ Ma kur̄ wi, u diirim̄ ka nandabu, ma u na u kpuna win wuswaas̄ ȳn̄ s̄ṣṣ u ȳ ye n̄ koorā wi s̄ṣṣ. Ma u n̄n win garin dee dee s̄ṣṣwa. ³⁴ Ma Yesu n̄n s̄ṣṣwa u n̄n, bii kur̄bu, wunen naane dokebu nun bekiā. A doo ka alafia, kpa a n̄ bwāa do.

³⁵ Sanam̄ m̄ Yesu u gari yi gerum̄ gaba na saa Yarusi wirugii win yenun di, ma ba wirugii wi s̄ṣṣwa ma win bii u sariru kua. Mban s̄na u maa yinni baasim̄.

³⁶ Adama Yesu u n̄ ben gari swaa sue, ma u men̄n̄ yerun wirugii wi s̄ṣṣwa u n̄n, a ku berum̄ ko, a gesi naane dokeo.

³⁷ U n̄ dere goo u n̄n ȳsiri ma n̄ kun m̄ Pīe ka Yak̄bu ka Yak̄bun w̄n̄ Yohanu. ³⁸ Ye ba tura men̄n̄ yerun wirugii win yenū, Yesu u t̄n dabiru wa ba wure bakanu m̄, ba sum̄ ba kuuki m̄. ³⁹ Sanam̄ m̄ u dua dir̄ u bu bikia u n̄n, mban s̄na i sum̄, i wure m̄. W̄ndia wi, u n̄ gu u d̄wa.

⁴⁰ Ma ba n̄n yaakoru m̄. Adama ye u be kpuro yara u kpa, u dera w̄ndia win tundo ka win mero ka be ba wāa ka wi sannu ba dua ka wi, mi w̄ndia wi, u kp̄i. ⁴¹ U w̄ndia win n̄mu nenua, ma u n̄n s̄ṣṣwa u n̄n, talita kum. Yen tubusiana, w̄ndia wun̄, na nun s̄ṣṣm̄, a seewo.

⁴² Ma yande w̄ndia wi, u seewa u s̄im̄, domi w̄n̄ w̄kura yirugiiwa. Biti bu mwa sere n̄ banda. ⁴³ Yesu u bu s̄ṣṣwa u sire u n̄n, bu ku raa de goo u n̄. Ma u n̄n, bu w̄ndia wi d̄ianu w̄eȳȳ u di.

Nasaretigiba kun Yesu wure

(I maa mæerio Mateu 13:53-58, Luku 4:16-30)

6 Yesu u doona min di u da win tiin wuuɔ, ma win bwāaba ka nùn da. ² Ye n kua tɔɔ wērarugiru u Gusunɔn garin keu sɔɔsim wɔri mənɔɔ yerɔ. Tɔn dabi te ta nùn swaa daki, biti bu mwa. Ma ba m̀, man diya u yenin bweseru waama. Bwisi yiràn bwesera ba nùn kã. Amɔna u ka sɔm damgii ninin bweseru m̀. ³ N ñ dāa dāko wi mini? Maarin bii? Yakɔbu ka Yosefu ka Yudu ka Simɔɔban kɔɔ? N ñ beɛe ka win sesuba sa wāa mini sannu?

Yeniban sɔna ba ñ nùn naane doke. ⁴ Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, gam sari mi Gusunɔn sɔm ku ra n beɛe mɔ ma n kun mɔ win tiin temɔ ka win tɔmbun suunu sɔɔ ka win yenuɔ.

⁵ Yesu u ñ kpīa u sɔm damgiru garu kue mi, ma n kun mɔ ye u barɔbu gabu nɔma sɔndi u ka bu bekiã. ⁶ Ma u biti kua gem gem ben naane doke sarirun sɔ.

Yesu u bwāabu wɔkura yiru gɔra yiru yiru

(I maa mæerio Mateu 10:5-15, Luku 9:1-6)

Yen biru Yesu u baru kpaanu daamɔ, u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ. ⁷ Ma u wɔkura yiru ye soka u bu gɔrɔmɔ yiru yiru. U bu dam kã wɛrekunun wɔlɔ, ⁸ ma u bu yiire bu ku gāanu kusenu ko sanum sɔ ma n kun mɔ deki. Bu ku dīanu sua, ñ kun mɛ bɔɔru, ñ kun mɛ gobi yansurɔru sɔɔ. ⁹ U nɛɛ bu salubata dokeo adama bu ku yaberu yiruse sua.

¹⁰ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, ñ n wuu gagu dua, i koowo yenu teun sɔbu sere i ka wuu ge yari. ¹¹ Bã kun beɛ dam koosie gam, ma ba kun beɛn gari swaa daki, ñ n doonɔ i beɛn naasun tua bu kpareo. Yeniwa n ko n sãa seeda ye ya bu taare wɛɛmɔ.

¹² Yera bwāa be, ba doona, ba waasu m̀ ba gerumɔ tɔmbu bu ben gɔrusu gɔsio toranun di. ¹³ Ma ba wɛreku dabinu giramɔ, ba maa barɔ dabinu gum tãremɔ ba bu bekiamɔ.

Yohanu Batemu kowon gɔɔ

(I maa mæerio Mateu 14:1-12, Luku 9:7-9)

¹⁴ N wee, sunɔ Herodu u nua ye gɔro be, ba kua, domi Yesun yīsira yara. Ma ba nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa seewa gɔrin di. Yen sɔna u dam mɔ u ka maamaaki m̀.

¹⁵ Gaba nɛɛ, Eliwa.

Ma gaba maa nɛɛ, u sãawa Gusunɔn sɔm nge win sɔm yerukubu.

¹⁶ Adama ye Herodu u ye nua, u nɛɛ, Yohanuwa win wiru u dera ba bura, wiya u seewa gɔrin di.

¹⁷ N deema Herodu wi, u raa win kɔɔ Filipun kurɔ Herodia sua kurɔ, ma Yohanu u nùn sɔɔwa ma n ñ ka nùn weene u win kɔɔ kurɔ yenu doke. Yen sɔna Herodia u Yohanun mɔru neni, u kī u nùn go ma u kpana. Adama Herodu u dera ba Yohanu mwa ba piriɔm doke u ka Herodian gɔru yemiasia. ²⁰ Domi Herodu u Yohanun beɛɛe yɛ. U yɛ ma Yohanu sãa tɔn geo win wāaru ta dɛere, ma u nùn berua u ku wahala

wa. U ra kã u Yohanun gari swaa daki baa mɛ gari yi u ra nɔ, yi ra win laakari seeye.

²¹ Dɔma te Herodu u dim bakam kua u ka win maru tɔru yaaya, u tɔnwerobu ka tabu wirugibu ka Galilen gobigibu soka. Dɔma teya sanam Herodia naawa.

²² Ye win bii tɔn kurɔ yaabu dua u yawa, n Herodu ka win sɔbu dore. Ma Herodu u wɔndia wi sɔɔwa u nɛɛ, a man bikio ye a kī, kon nun ye kɛ. ²³ Yen biru u gerua ka bɔri u nɛɛ, ye a bikia kpuro kon nun kɛ, baa ñ n nen tem bɔnun na.

²⁴ Ma wɔndia wi, u yara u da u win mero bikia mba n weene u sunɔ bikia.

Ma mero u nùn sɔɔwa u nɛɛ, u Yohanu Batemu kowon wiru bikio.

²⁵ Yande wɔndia wi, u wura ka sendaru sunɔn mi, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na kī a man Yohanu Batemu kowon wiru kɛ tɛn tɛ pɛrenti sɔɔ.

²⁶ Baa mɛ sunɔ win nukura sankira gem gem, ka mɛ, win bɔri ka win sɔbun sɔ, u ñ kī u nùn yinari. ²⁷ Ma u win kiruku turo gɔra ka wooda u ka Yohanu Batemu kowon wiru na. Ma kiruku u da u Yohanun wiru bura piriɔm dirɔ, ²⁸ ma u ka wii te na pɛrenti sɔɔ u wɔndia wi wɛ, ma wɔndia maa sua u win mero wɛ. ²⁹ Ye Yohanun bwāaba gari yi nua, ba da ba win goru sua ba sikua.

Yesu u tɔmbu kɔɔbun**suba kɔɔbu diisia**

(I maa mæerio Mateu 14:13-21, Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)

³⁰ Gɔro be, ba wurama Yesun mi, ma ba nùn saaria kpuro ye ba kua, ka yèn keu ba sɔɔsi. ³¹ Ma tɔn dabira naamɔ ben mi ta wemɔ sere wi ka win bwāaba fɛɛ bia bu di. Yen sɔna u bu sɔɔwa u nɛɛ, i na su tii kara su da gɔburu gia i wɛra fiiko.

³² Ma ba goo nimkuu dua ba doona gɔburu gia, wi ka win bwāabu. ³³ Adama tɔn dabira wa ba doonɔ, ma ba bu tuba. Yen sɔna tɔmba gɔbia ba duki da wusu kpuron di mi Yesu ka win bwāaba dɔɔ.

³⁴ Ye Yesu u yara goon di u tɔn wɔru guna wa, ma u yen kɔɔwɔndu wa yèn sɔ ba sãa nge yāanu ni nu kun kparo mɔ. Ma u bu gāa dabinu keu sɔɔsim wɔri. ³⁵ Ye sɔɔ yāara win bwāaba nùn susi ba nɛɛ, yam mi gɔbura, sɔɔ wee maa yāara. ³⁶ A de tɔn be, bu da baru kpaanɔ ka wuu si su wāa turuku bu dwe ye ba koo di.

³⁷ Adama u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bu dīanu wɛɛyɔ beɛn tii. Ba nùn bikia ba nɛɛ, a kī su sɔɔ goobun (200) sɔmburun gobi sua su da su ka pɛɛ dwe kpa su bu wɛ bu di?

³⁸ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, pɛɛ nyewa i mɔ. I doo i wa.

Ye ba wa ba nɛɛ, pɛɛ kɔɔbuwa ka maa swɛɛ yiru.

³⁹ Ma u win bwāabu yiire bu tɔn be sinasia wuu wuuka yaka bekusu sɔɔ. ⁴⁰ Ma ba sina wuu wuuka gam wunɔbu (100), gam weeraakuru. ⁴¹ Yera Yesu u pɛɛ kɔɔbu ye sua ka swɛɛ yiru ye, ma u win kɔni sua wɔlɔ u Gusunɔ siara. Ma u pɛɛ ye murura u win bwāabu wɛɛmɔ bu tɔn be yabua. U maa swɛɛ yi bɔnu

Yesu u durɔ soso goo bɛkia

³¹ Yen biru Yesu u gɔsirama Tirin tem di u dɔɔ Galilen daa bureru gia. Nge mɛ u dɔɔ u Sidonin tem ka tem mɛ ba m̀ Wusu wɔkuru bukiana. ³² Yera gaba ka soso goo na win mi, wi u ku ra kpɛ u gari ko s̄a s̄a. Ma ba Yesu kana u ǹn nɔma sɔndi u bɛkia. ³³ U ka ǹn da bee tia mi n ka tɔn wɔru toma, ma u win niki binu doke soso win swasu sɔɔ. Ma u ȳatam sia u ka win yara baba. ³⁴ Ma Yesu u nɔni sua wɔllɔ, u wom mwe, ma u nɛɛ, Efata, yen tubusiana swasu su wukiara.

³⁵ Mii mii ma durɔ win swasu wukiara, win yara dɛnda, ma u gari kobu wɔri dee dee. ³⁶ Yesu bu yiire bu ku raa goo s̄ɔ adama nge mɛ u bu s̄ɔɔ kpeetim sari, mɛya ba maa gerumɔ kpeetim sari. ³⁷ Ma biti baka bu mwa n banda ma ba gerumɔ ba m̀, ye u m̀ kpuro ḡa burana. U mam derimɔ sosoba gari nɔɔɔ. Be ba ku ra raa maa gere, ba gerumɔ.

Yesu u tɔmbu nɔɔɔbun

suba nne diisia

(I maa mɛɛrio Mateu 15:32-39)

8 Sanam dɔɔ sanam wee, tɔn wɔru guna ya kpam menna win mi. N deema ba n̄ mɔ ye ba koo di. Yera Yesu u win bw̄abu soka u nɛɛ, ² tɔn wɔru gen wɔnwɔnda man m̀ domi yen s̄ɔ ita wee m̀n di ba ka man w̄a. Ba n̄ maa ḡanu mɔ ni ba koo di. ³ N̄ n maa nɛɛ bu wio, ba kun ḡanu di ba koo wɔruku swaa sɔɔ, domi m̀n di ben gaba na, n toma.

⁴ Ma win bw̄aba ǹn bikia ba nɛɛ, mana sa ko p̄ɛ wa gbabu teni sɔɔ ye ya koo tɔn beni debia.

⁵ Yesu bu bikia u nɛɛ, p̄ɛ nyewa i mɔ.

Ma ba nɛɛ, nɔɔɔba yiru.

⁶ Yera u tɔn wɔru ge s̄ɔɔwa gu sino temɔ. Ma u p̄ɛ nɔɔɔba yiru ye sua, u Gusunɔ siara, ma u ye murura u win bw̄abu w̄ɛ bu tɔn be yabua. Ma ba ye tɔn wɔru ge bɔnu kua. ⁷ Ba maa sw̄ɛ piiminu ganu mɔ. Ma Yesu u Gusunɔ siara nin s̄ɔ, ma u win bw̄abu s̄ɔɔwa bu maa ni tɔn be yabuo. ⁸ Ba di ba deba. Ma bw̄aba sukum mɛ n tie gura ma n yiba birenu nɔɔɔba yiru sɔɔ. ⁹ Tɔn ben geera tura nge nɔɔɔbun suba nne (4.000). Yen biru Yesu u bu yarinasia. ¹⁰ Mii mii wi ka win bw̄abu ba goo nimkuu dua ba da tem gam gia mɛ ba ra soku Damanuta.

Falisiba ba ȳireru bikiamɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 16:1-4)

¹¹ Miya Falisi gaba na Yesun mi, ma ba ka ǹn sikirinɔ wɔri. Ba ǹn bikia u bu s̄ɔɔsi ka ȳireru ma win dam weewa wɔllun di. Ba gerua mɛ bu ka win laakari mɛɛri. ¹² Yera u wom mwe ma u bu bikia u nɛɛ, mban s̄ɔna t̄ɛn tɔn beni ba ȳireru bikiamɔ. Ka geema, na bɛɛ s̄ɔɔɔ, ȳireru garu sari te ba koo bu s̄ɔɔsi.

¹³ Ma u bu deri, u kpam goo nimkuu dua u ka tɔbura guru gɔ.

Falisiban p̄ɛ seeyatia ka Herodugia

(I maa mɛɛrio Mateu 16:5-12)

¹⁴ Bw̄a be, ba duari bu p̄ɛ kusenu ko. Tia tɔnawa ba mɔ goo nimkuu sɔɔ. ¹⁵ Yesu bu yiire u nɛɛ, i bɛɛn tii laakari koowo kpa i n Falisiban p̄ɛ seeyatia geri ka maa Herodugia.

¹⁶ Ma ba gerunamɔ ben tii tiine sɔɔ ba nɛɛ, ỳn s̄ɔ ba n̄ p̄ɛ mɔ yen s̄ɔna u gerua mɛ.

¹⁷ Yesu u tuba ye ba gerunamɔ ma u nɛɛ, mban s̄ɔna i gerumɔ i nɛɛ, ỳn s̄ɔ i n̄ p̄ɛ mɔ yen s̄ɔna. I n̄ gie? N n̄ bɛɛ yeeri gina? Bɛɛ swaa taoba r̀? ¹⁸ I n̄ nɔni mɔ r̀? I ku ra yam wa? I n̄ swasu mɔ? I ku ra gari nɔɔ? I n̄ yaaye ¹⁹ dɔma te na p̄ɛ nɔɔɔbu murura tɔmbu nɔɔɔbun suba nɔɔɔbun (5.000) s̄ɔ? Birenu nye sɔɔra i gure ye ba di n tia.

Ba ǹn wisa ba nɛɛ, wɔkura yiru.

²⁰ Yesu u kpam bu bikia u nɛɛ, ye na p̄ɛ nɔɔɔba yiru murura tɔmbu nɔɔɔbun suba nne (4.000) s̄ɔ, birenu nye sɔɔra i gure ye ba di n tia.

Ba nɛɛ, nɔɔɔba yiru.

²¹ Ma u nɛɛ, n n̄ bɛɛ yeeri ka t̄ɛ?

Yesu u w̄ko bɛkia Besaidɔ

²² Sanam mɛ ba tura wuu ge ba ra soku Besaidɔ, tɔmbu gaba ka w̄ko goo na Yesun mi ma ba ǹn kana u ǹn baba. ²³ U w̄ko win nɔma nɛnuu u ka da wuun biruɔ. Yen biru u ȳatam sie win nɔɔɔ ma u yi nɔma sɔndi u nɛɛ, a ḡanu waamɔ?

²⁴ Durɔ wi, u nɔni wukia u nɛɛ, na tɔmbu waamɔ. Ba ka d̄anu weene ba s̄iimɔ.

²⁵ Ma Yesu kpam win nɔma sɔndi w̄ko win nɔni wɔllɔ. Ye u ȳatem nɔni girari, u bekura ma u kpuro waamɔ s̄a s̄a. ²⁶ Yesu ǹn s̄ɔɔwa u wio, u ku maa wura wuu nukurɔ.

Piɛ nɛɛ Yesu u s̄awa wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛɛrio Mateu 16:13-20, Luku 9:18-21)

²⁷ Sanam mɛya Yesu u doona ka win bw̄abu Sesareɔ, Filipin tem gia. Ma swaa sɔɔ u win bw̄abu bikia u nɛɛ, na nɛɛ ya? Wara tɔmba gerumɔ na s̄a.

²⁸ Ba nɛɛ, gaba gerumɔ Yohanu Batemu kowowa, gaba maa gerumɔ Eliwa, ma gaba kpam gerumɔ a s̄awa Gusunɔ nɔɔɔbun turo. ²⁹ Ma u bu bikia u nɛɛ, to, bɛɛ maa ni, amɔna bɛɛn tii i gerumɔ.

Piɛ ǹn wisa u nɛɛ, a s̄awa Kirisi wi.

³⁰ Yera Yesu u bu gerusi u nɛɛ, bu ku raa ye goo s̄ɔ.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari m̀

(I maa mɛɛrio Mateu 16:21-28, Luku 9:22-27)

³¹ Ma u bw̄a be s̄ɔɔbu wɔri u nɛɛ, Tɔnun Bii u n̄ koo ko u kun nɔni sw̄a bakaru wa kpa guro gurobu ka ȳaku kowo tɔnwerobu ka wooda ȳɛrobu bu ǹn yina kpa bu ǹn go, adama u koo se gɔrin di s̄ɔ itase.

³² U gari yi geruawa kpasasa. Yera Piɛ ka ǹn da bɔkɔɔ ma u ǹn gerusibu wɔri. ³³ Adama Yesu s̄ira u win bw̄abu mɛera ma u Piɛ gerusi u nɛɛ, a desiro

nen birun di Setam, domi wunen bwisikunu kun sãa Gusunɔginu, nu sãawa tɔnuginu.

³⁴ Yen biru Yesu u tɔn wɔru soka ka win bwãabu san-nu, ma u nɛɛ, goo ù n kí u nen yira swii nge bɔɔ, u win gɔru kíru derio kpa u win tiin dãa bunanaru sua kpa u man swii. ³⁵ Domi baawure wi u kí u win wãaru di ka win gɔru kíru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win wãaru yina nen sɔ ka nen Labaari gean sɔ, wiya u koo tu wa ka gem. ³⁶ Arufaani yerà tɔnu u mɔ, baa ù n handunian gãanu kpuro wa, ma u win wãaru bia. ³⁷ Mba tɔnu u koo ka win wãaru kɔsina. ³⁸ Ñ n men na, baawure wi u nen sekuru mɔ ka maa nen gari tɛn tɔn kɔsobun suunu sɔɔ, be ba ñ ka Gusunɔ turo yɔ, Tɔnun Bii u koo win sekuru ko ù n wurama win Baaban yiiko sɔɔ ka Gusunɔn gɔrado dɛerobu sannu.

9 U kɔam bu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ gabu be ba yɔ mini, ba koo wa Gusunɔ u bandu swii ka ten yiiko bu sere gbi.

Yesun wasi gɔsia

(I maa mɛerio Mateu 17:1-13, Luku 9:28-36)

² Sɔɔ kɔkɔba tian biru, Yesu u ka Piɛɛ ka Yakɔbu ka Yohanu da bee tia, ma u bu kpara u ka da guu bakaru garun wɔɔɔ be tɔna. Nge mɛ ba nùn mɛɛra ba wa win wasi gɔsia tuki. ³ Win yãnu maa ballimɔ gem gem ma nu burura fem fem. Goo sari handunia mi, wi u koo kpɔ u bekuru tea tu burura nge men bweseru. ⁴ Yen biru Eli ka Mɔwisi ba bu kurema ba ka Yesu gari mɔ. ⁵ Ma Piɛɛ u Yesu sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, n wã sa n wãa mini. A de su kunu ita ko, teeru wunɛguru, teeru Mɔwisiguru, teeru maa Eliguru.

⁶ U yeni gerua yèn sɔ u ñ yɛ ye u koo gere, domi ba nanda gem gem. ⁷ Ma guru wira na ta bu wukiri, ma ba kɔ gagu nua guru wii ten min di ga nɛɛ, winiwa nen Bii kínasi, i wigii swaa dakio.

⁸ Mii mii ye bwãa be, ba mɛra ba ka sikerena, ba ñ maa goo wa ma n kun mɔ Yesu turo ka be.

⁹ Nge mɛ ba sarɔ guurun di, Yesu u bu yiire bu ku goo sɔ ye ba wa sere Tɔnun Bii u ka se saa gɔrin di.

¹⁰ Ba kua ye u bu yiire adama ba bikianamɔ ben tii tiine sɔɔ ba nɛɛ, mba seebu gɔrin din tubusianu.

¹¹ Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, mban sɔna wooda yɛroba gerumɔ ma Eliwa koo gbi u na.

¹² U bu wisa u nɛɛ, meya Eliwa koo gbi u na u baayere kpuro wesia nge mɛ ya raa sãa. Ñ n men na, mban sɔna Gusunɔn gari maa Tɔnun Bii gari gerumɔ yi nɛɛ, u ñ koo ko u kun kɔni sɔɔre gem gem, kpa bu nùn gem. ¹³ Adama na bɛɛ sɔɔmɔ, Eli u na kɔ ma ba nùn kua nge mɛ ba kí, nge mɛ Gusunɔn gari yi win gari gerumɔ.

Yesu u bii wi wɛreku ga wãasi bekiã

(I maa mɛerio Mateu 17:14-21, Luku 9:37-43a)

¹⁴ Sanam mɛ ba wurama bwãa be ba tien mi, ba tɔn wɔru wa ga bu sikerene, ma wooda yɛroba ka bu sikirinamɔ. ¹⁵ Ye tɔn be kpuro ba Yesu wa, ba biti soora too too, ma ba duki daamɔ win mi bu ka nùn tɔbiri. ¹⁶ Ma

u win bwãabu bikia u nɛɛ, mban sikirinɔwa i mɔ bɛɛ ka be.

¹⁷ Tɔn wɔru ge sɔɔn di goo u nùn wisa u nɛɛ, yinni, na ka nun nen bii naawawa yèn sɔ u wɛreku mɔ ge ga yinamɔ u gari gere. ¹⁸ Baama mi ga nùn seeri ga ra nùn surewa temɔ, kpa u yãatam pɔkeru yari u n donnu temmɔ kpa u bemi. Na maa wunen bwãabu kana bu gu gira adama ba kpana.

¹⁹ Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ, bɛɛ tɔn naane doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bɛɛ wãa. Sere domma ko na n ka bɛɛ temanɛ. I ka man bii wi naawa mini.

²⁰ Ma ba ka nùn da win mi. Ye wɛreku ge, ga Yesu wa, yande, ga bii wi sura temɔ ka dam u bindimɔ ma u yãatam pɔkeru yarimɔ. ²¹ Yesu bii win baa bikia u nɛɛ, saa domman diya yeni ya nùn deema.

Ma u nɛɛ, saa win birun diya. ²² Kiri kiri ga ra nùn sure dɔɔ sɔɔ, ñ kun mɛ nim sɔɔ, kpa ga n kí gu nùn kam koosia. Adama ñ n kaa kpɔ a gãanu ko, a besen wɔnɔwɔndu waawo, kpa a sun faaba ko.

²³ Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a nɛɛ, ñ n kon kpɔ ro! Wi u naane doke, kpuro n koo nùn koora.

²⁴ Ma bii win baa u nɔɔguru sua u nɛɛ, na naane doke, a man somiɔ kpa nen naane dokebu bu sosi.

²⁵ Ye Yesu wa ma tɔn wɔru ga duki naamɔ ga menamɔ u wɛreku ge gerusi u nɛɛ, wɛreku wunɛ, wunɛ wi a ra tɔnu ko soso kpa u kpana u gari gere, a bii wi doonario, a ku ra maa wurame win mi.

²⁶ Yera ga bii wi sura ka dam, ma ga kuuki mɔ ga ka doonɔ. Ma bii wi, u kua nge goru sere tɔn dabira mɔ, u guwa. ²⁷ Adama Yesu u win nɔmu nenua u seeya, ma u yɔra.

²⁸ Sanam mɛ Yesu u dua yenuɔ tɔn tuko goo kun maa ka bu wãa, win bwãaba nùn bikia ba nɛɛ, mban sɔna be, ba kpana bu wɛreku ge gira.

²⁹ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, wɛreku genin bwesera ku ra doone ma n kun mɔ ka kanaru.

Yesu u kɔam win gɔɔ

ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛerio Mateu 17:22-23, Luku 9:43b-45)

³⁰ Yen biru ba doona min di, ma ba Galilen tem bukiana. N deema u ñ kí goo u n yɛ mi u wãa, ³¹ domi u win bwãabu sɔɔmɔ u mɔ, ba koo Tɔnun Bii tɔmbu nɔmu sɔndia bu nùn go, adama sɔɔ itase u koo se gɔrin di.

³² Ye u gerua mi, ya ñ bu yeeri. Ma ba berum mɔ bu ka nùn yen tubusianu bikia.

Wara gisonkoru bo

(I maa mɛerio Mateu 18:1-5, Luku 9:46-48)

³³ Ma ba tura Kapenamɔ. Saa ye u wãa yenuɔ u bu bikia u nɛɛ, mba ba sikirinɛmɔ swaa sɔɔ.

³⁴ Adama ba mari sɔɔ yèn sɔ swaa sɔɔ ba sikirinamɔwa ba n ka yɛ ben suunu sɔɔ wi u bo. ³⁵ Ma u sina u wɔkura yiru ye soka u bu sɔɔwa u nɛɛ, goo ù n

kĩ u ko be kpuron wirugii, u koowo be kpuron biruko ka be kpuron sɔwɔ.

³⁶ Yera u bii piibu gagu nɔmu nɛnuu u ka na ben su-unu sɔwɔ. U nùn sua ma u bu sɔwɔwa u nɛɛ, ³⁷ baawure wi u bii winin bweseru wura nen yĩsirun sɔ, nena u wura. Baawure wi u maa man wura, n ñ nɛ turo u wura, u maa wi u man gɔrima wurawa.

Wi u kun ka sun yibere tɛeru neni, bɛsɛgiwa

(I maa mɛɛrio Luku 9:49-50)

³⁸ Yohanu nùn sɔwɔwa u nɛɛ, Yinni sa goo wa u werekunu giramɔ ka wunen yĩsiru, ma sa nùn yinari yèn sɔ u ñ nun swĩi ka bɛɛ sannu.

³⁹ Adama Yesu u nɛɛ, i ku yɛro yinari, domi goo sari wi u koo maamaaki ko ka nen yĩsiru, ù n kpa u n yande nen kɔsa gerumɔ. ⁴⁰ Domi wi u kun ka sun yibere tɛeru neni bɛsɛgiwa. ⁴¹ Ka geema, na bɛɛ sɔwɔwɔ, baawure wi u bɛɛ nim kã i nɔra yèn sɔ i sãa Kirisigibu yɛro u koo win are wa.

Torarun baberu

(I maa mɛɛrio Mateu 18:6-9, Luku 17:1-2)

⁴² Adama baawure wi u bii piimii ni nu man naane doke min teu torasia, n sanɔ bu nùn nɛɛru gbiniisia win wĩirɔ, kpa bu nùn kpɛɛ nim wɔku sɔwɔ. ⁴³ Ñ n men na, wunen nɔmu ñ kun mɛ wunen nɔwɔ teu gã n nun torasia a gu buro. N sanɔ bo a ka nɔm teu ñ kun mɛ naa teesu wãaru wa te ta ku ra kpe, n kere a n nɔma yiru ka naasu yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ dɔwɔ sɔwɔ [mi kɔkɔ ni nu ko n ben wasi dimɔ nu ñ gbimɔ, ka mi dɔwɔ kun gbimɔ.] ⁴⁷ Ñ n maa wunen nɔnɔn na, ga nun torasia a gu kɔwɔ. N sanɔ a n nɔnu teu mɔ a ka da mi Gusunɔ u bandu swĩi ka sere a n nɔni yiru mɔ kpa bu nun kpɛɛ dɔwɔ sɔwɔ, ⁴⁸ mi kɔkɔ ni nu ko n ben wasi dimɔ nu ñ gbimɔ ka mi dɔwɔ kun gbimɔ. ⁴⁹ Domi ba koo baawure dɔwɔ wisi nge mɛ ba ra bɔru yɛke dɔranu kɔwɔ.

⁵⁰ Bɔru † gãa geena, adama bɔru tã n nɔwɔ gu, ka mba ba koo kpam tu dorasia. I n bɔru mɔ bɛɛn tii sɔwɔ, kpa i n nɔwɔ nɛ bɛɛn tii tiine sɔwɔ.

Yesu u yinanaan gari m̀

(I maa mɛɛrio Mateu 19:1-12, Luku 16:18)

10 Yen biru Yesu doona min di u da Yudean temɔ ka Yuudenin guruwɔ. Tɔn wɔru guna kpam menna win mi. Nge mɛ win dɔwɔnɛ u kpam bu Gusunɔn garin keu sɔwɔsimɔ.

² Falisi gaba na win mi bu ka win laakari mɛɛri. Ba nùn bikia ba nɛɛ, wooda ya koo wura tɔnu u win kurɔ yina?

³ U bu wisa u nɛɛ, wooda yerà Mɔwisi u bɛɛ wɛ.

⁴ Ba nɛɛ, u nɛɛwa durɔ u yinanaan tireru yore kpa u de win kurɔ u doona.

⁵ Ma Yesu bu sɔwɔwa u nɛɛ, bɛɛn woo bɔbunun sɔna Mɔwisi u bɛɛ wooda ye yorua. ⁶ Adama sanam mɛ Gusunɔ u handunia taka kua u tɔmbu taka kuawa durɔ ka kurɔ. ⁷ Yen sɔna durɔ u koo win tundo ka win

† BɔRU - Bɔwɔ te ba ka yã mini ta ka bɔwɔ swãaru weene. Ta koo kpĩ tu nɔwɔ gbi.

mero deri kpa wi ka win kurɔ ba n manine, ⁸ kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee. Nge mɛya, ba ñ maa sãa tɔmbu yiru ma n kun mɔ tɔn turo. ⁹ Ñ n men na, tɔnu u ku maa karana ye Gusunɔ u menna.

¹⁰ Sanam mɛ Yesu ka win bwãabu ba wura yenuɔ, ba nùn gari yin tubusianu bikia. ¹¹ Ma u bu sɔwɔwa u nɛɛ, baawure wi u win kurɔ yina ma u kpao sua, u sakararu kuawa. ¹² Kurɔ goo ù n maa win durɔ yina ma u kpao sua, sakarara u kua.

Yesu u bibu kanaru kua

(I maa mɛɛrio Mateu 19:13-15, Luku 18:15-17)

¹³ Yera tɔmba ka bibu na win mi u ka bu baba. Adama win bwãaba bu gerusi. ¹⁴ Ye Yesu wa ye ba m̀ u mɔru bara, ma u bu sɔwɔwa u nɛɛ, i bibu derio bu na nen mi, i ku bu yinari, domi Gusunɔ u bandu swĩi tɔmbun sɔ be ba sãa nge bibu. ¹⁵ Ka geema na bɛɛ sɔwɔwɔ, baawure wi u kun ban te Gusunɔ u swĩi wure nge mɛ bii yãkabu ga ra gen mɔwɔwɔ wure, u ñ kpɛ u n sãa ban tegii.

¹⁶ Yera u bibu sua, u ben baawure nɔma sɔndi, ma u bu domaru kua.

Gobigii goon gari

(I maa mɛɛrio Mateu 19:16-30, Luku 18:18-30)

¹⁷ N wee, ye Yesu u kpam swaa wɔri u doonɔ, durɔ goo duka da win mi u yiira win wuswaɔ u nɛɛ, yinni, a sãawa tɔn geo, mba kon ko n ka wãaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁸ Ma Yesu nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a man sokumɔ tɔn geo. Goo sari wi u sãa geo, ma n kun Gusunɔ turo. ¹⁹ Ñ ñ a wooda yɛ rò ye ya gerumɔ, "I ku tɔnu go. I ku sakararu ko. I ku gbeni. I ku goo gari mani. I ku goo taki di. I bɛɛn tundo ka mero bɛɛre wɛyɔwɔ."

²⁰ Ma u nɛɛ, yinni, wooda yeni kpurowa na swĩi nen birun di.

²¹ Yera Yesu u nùn mɛɛra u nùn kĩa ma u nɛɛ, gãa teena nu nun tie. A doo a dɔra kpuro ye a mɔ kpa a yen gobi sãarobu tɔnu kua. Æ n kua mɛ, kaa n dukia mɔ Gusunɔn mi. Yen biru kpa a na a man swĩi.

²² Adama u mɔrua gari yinin sɔ, ma u doona ka nuku sankiranu domi dukia bakagiiwa.

²³ Yesu u yam mɛɛra u ka sikerena, ma u win bwãabu sɔwɔwa u nɛɛ, n sɛ gem gem dukiagii u ka ban te Gusunɔ u swĩi wura.

²⁴ Ma biti baka bwãa be mwa win gari yin saabu. Yesu u kpam nɛɛ, bɔwɔba, n sɛ gem gem be ba ben naane doke dukia sɔwɔ bu ka ban te Gusunɔ u swĩi wura. ²⁵ Yen sɛwɔ ga kpã n kere yooyoo gu du yaburan wɛrɔ gu yari.

²⁶ Bwãa be, ba biti soora ma ba bikianamɔ ba m̀, ñ n men na, wara koo den faaba wa.

²⁷ Yesu bu mɛɛra tii, ma u nɛɛ, tɔmbun miya ya ñ koorɔ, adama Gusunɔn mi ya koo koorɔ, domi Gusunɔ u ku ra gãanu ganu kpanɛ.

²⁸ Ma Piɛɛ nùn sɔwɔwa u nɛɛ, n wee, sa kpuro deri sa nun swĩi.

²⁹ Yesu nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔ̄wɔ̄, goo ù n win kpaaru deri nen sɔ̄ ka Labaari gean sɔ̄, ò kun mɛ win maabu ka win wɔ̄wɔ̄bu ka win sesubu, ò kun mɛ win mero ka win tundo, ò kun mɛ win bibu, ò kun mɛ win gbea, ³⁰ u koo kparam kpaanu wa wunɔ̄m wunɔ̄m tɛ̄ saa yeni sɔ̄. U koo dinu wa, ka maabu ka wɔ̄wɔ̄bu ka sesubu ka mɛrobu ka bibu ka gbea, ka maa nɔ̄ni swāaru. Sia u koo maa wāaru te ta ku ra kpe wa. ³¹ Adama tɔ̄n dabinu be ba tɛ̄ sãa gbiikobu ba koo ra ko dāakobu, be ba maa tɛ̄ sãa dāakobu, ba koo ra ko gbiikobu.

Yesu u win gɔ̄k ka win seebun gari m̀n nɔ̄n itase

(I maa mɛɛrio Mateu 20:17-19, Luku 18:31-34)

³² Yesu u win bwāabu gbiye ba swaa m̀n ba dɔ̄k Yerusalemu. Biti win bwāabu m̀n, ma be ba bu swīi ba nande. Ma Yesu kparam gera bee tia ka wɔ̄kura yiru ye, u bu sɔ̄wɔ̄bu wɔ̄ri ye n koo ǹn deema. ³³ U nɛɛ, n wee, sa Yerusalemu dɔ̄k mi ba koo Tɔ̄nun Bii yāku kowo tɔ̄nwerobu ka wooda yērobu nɔ̄mu sɔ̄ndia. Ba koo ǹn taare wɛ̄ bu ka ǹn go, kpa bu ǹn tɔ̄n tukobu nɔ̄mu sɔ̄ndia. ³⁴ Beya ba koo ǹn yaakoru ko, bu ǹn yāatam sie, bu ǹn seni so. Yen biru kpa bu ǹn go. Sɔ̄k itase kpa u se gɔ̄rin di.

Yakɔ̄bu ka Yohanun bikiabu

(I maa mɛɛrio Mateu 20:20-28)

³⁵ Yera Yakɔ̄bu ka Yohanu, Sebeden bibu, ba susi Yesun bɔ̄kuɔ̄ ma ba nɛɛ, yinni sa kī a sun kua ye sa ko nun bikia.

³⁶ Ma u bu bikia, mba i kī n bɛɛ kua.

³⁷ Ba ǹn sɔ̄wɔ̄ba ba nɛɛ, a de su sina, turo wunen nɔ̄m geuɔ̄ turo maa wunen nɔ̄m dɔ̄wɔ̄, wunen yiiko sɔ̄k.

³⁸ Yesu u nɛɛ, i ò yɛ̄ ye i bikiamɔ̄. I ko kpī i wahala sɔ̄be ye kon sɔ̄be? I ko batɛmu ye kpī yèn bweseru ba koo man ko?

³⁹ Ba nɛɛ, sa ko kpī.

Ma Yesu bu sɔ̄wɔ̄ba u nɛɛ, geema, i ko wahala wa ye kon wa, ba koo maa nen batɛmun bweseru bɛɛ ko, ⁴⁰ adama n ò nen baa n ka gɔ̄si be ba koo sina nen nɔ̄m geuɔ̄ ka nen nɔ̄m dɔ̄wɔ̄. Tɔ̄n bèn sɔ̄ aye ni, nu sɔ̄kru sãa, beya ba koo nu wa.

⁴¹ Ye bwāabu wɔ̄ku te ta tie ta gari yi nua, ta ka Yakɔ̄bu ka Yohanu mɔ̄ru kua. ⁴² Ma Yesu u bu soka u nɛɛ, bɛɛn tii i yɛ̄ nge mɛ be tɔ̄n tukoba ra garisi ben tem yērobu, ba ra n bu dam dɔ̄remɔ̄ kpa ben wirugibu ba n bu taare. ⁴³ Adama n ò sãa mɛ bɛɛn mi. Bɛɛn goo ù n kī u ko wirugii bɛɛn suunu sɔ̄k, u koowo bɛɛn sɔ̄mɔ̄. ⁴⁴ Meya maa bɛɛn wi u kī u ko gbiikoo, u koowo bɛɛ kpuron yoo. ⁴⁵ Domi baa Tɔ̄nun Bii, u ò nɛ bu ka ǹn sã, u nawa u ka gabu sã, kpa u gbi u ka tɔ̄n dabinu yakia.

Yesu u Baatime wɔ̄ko wi bɛkia

(I maa mɛɛrio Mateu 20:29-34, Luku 18:35-43)

⁴⁶ Yera ba Yeriko dua. Sanam mɛ Yesu u yariɔ̄ ka win bwāabu ka tɔ̄n wɔ̄ru guna sannu, bara kowo wɔ̄ko

goo wi ba ra soku Baatime, Timen bii, u sɔ̄ swaa baarɔ̄. ⁴⁷ Ye u nua ma Yesu Nasaretigiwa wāa mi, u nɔ̄wɔ̄giro sua u m̀n, Yesu, Dafidin sikadobu, a nen wɔ̄n-wɔ̄ndu waawo.

⁴⁸ Ma tɔ̄n dabira ǹn gerusimɔ̄, ba ǹn sɔ̄wɔ̄ba u mario. Adama u gbāramɔ̄ too too u m̀n, Dafidin sikadobu, a nen wɔ̄n-wɔ̄ndu waawo.

⁴⁹ Yesu yōra, ma u nɛɛ bu ǹn sokuma.

Ba wɔ̄ko wi soka ba ǹn sɔ̄wɔ̄ba u ku mwia kpana, u seewo, Yesu u ǹn soku.

⁵⁰ Wɔ̄ko wi, u win gōgɔ̄ kakia u kō u seewa fuuku, ma u na Yesun mi. ⁵¹ Ma Yesu u ǹn bikia u nɛɛ, mba a kī n nun kua.

Ma wɔ̄ko wi, u ǹn sɔ̄wɔ̄ba u nɛɛ, yinni na kī n yam wawa.

⁵² Ma Yesu u ǹn sɔ̄wɔ̄ba u nɛɛ, a doo, wunen naane dokebu nun bɛkia.

Mii mii u yam wa, ma u Yesu swīi swaa yen min di.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mɛɛrio Mateu 21:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19)

11 Sanam mɛ ba Yerusalemu turuku kua Betefagi ka Betanin bɔ̄kuɔ̄, ba tura Olifin guurɔ̄. Yera Yesu u win bwāabu yiru gɔ̄ra. ² U bu sɔ̄wɔ̄ba u nɛɛ, i doo baru kpa te i mɛera bɛɛn wuswaas mi. Ì n dua mi, i ko ketɛku buu wa ga sɔ̄ri ge goo kun sɔ̄nre, i gu sɔ̄siamu i ka na. ³ Goo ù n bɛɛ bikia mban sɔ̄na i gu sɔ̄siamu, i nɛɛ, Yinniwa u gen bukata mɔ̄. Mii mii u koo de i ka gu na mini.

⁴ Ma ba doona ba tura mi ba ketɛku buu ge wa ga sɔ̄ri yenu kɔ̄nɔ̄n gamboɔ̄ swaa baarɔ̄. Ma ba gu sɔ̄sia.

⁵ Gabu be ba yō mi, ba bu bikia, amɔ̄na! Mban sɔ̄na i ketɛku buu ge sɔ̄siamu.

⁶ Ba bu sɔ̄wɔ̄ba nge mɛ Yesu u nɛɛ bu gere, ma ba bu deri ba ka doona. ⁷ Ba ketɛku buu ge gawa ba ka Yesu daawa. Ma ba ben yabenu potira ba tɛria gen wɔ̄llɔ̄, ma Yesu u nu sinari. ⁸ Tɔ̄n dabinu nu nin yabenu tɛria swaa sɔ̄k, ma gaba maa bāa kakosu bɔ̄kɔ̄rimɔ̄ ba tɛriamɔ̄ swaa mi. ⁹ Be ba ǹn gbiye ka be ba ǹn swīi biruɔ̄, ba gbāsukumu ba m̀n, "Baruka! U sãawa domarugii wi u sisi Yinnin yīsiru sɔ̄k. ¹⁰ Domarugira bɛɛn baaba Dafidin ban te ta sisi. Bu Gusunɔ̄ siaro wɔ̄llɔ̄!"

¹¹ Yera Yesu u Yerusalemu dua u da sãa yerɔ̄, ma u gāanu kpuro mɛera u ka sikerena. Adama ye u wa yam tīra u yara u da Betani gia ka win bwāabu wɔ̄kura yiru ye.

Yesu u dāru garu bōrusi

(I maa mɛɛrio Mateu 21:18-19)

¹² Yen sisiru, ye ba doona Betanin di, yera gōwɔ̄ra Yesu m̀n. ¹³ Ma u dāru garu wa sarun di te ba m̀n figie ta wurusu kpare. U da mi, u ka wa nge ta mara. Adama ye u tura mi, u ò gāanu ganu wa ma n kun mɔ̄ wurusu yèn sɔ̄ sanam mɛ, mu ò sãa ten marubun saa. ¹⁴ Yesu tu sɔ̄wɔ̄ba u nɛɛ, goo kun maa ten binu dimɔ̄ sere ka baadommaɔ̄.

Win bwāaba maa gari yi nua.

Yesu u dua sãa yerc

(I maa mæerio Mateu 21:12-17, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22)

¹⁵ Sanam mæ ba tura Yerusalemuɔ Yesu u da sãa yerc. Ma u be ba kiaru dɔramɔ ka be ba dwemɔ mi giram wɔri. U be ba gobi kɔsimɔn tabuluba fukura, ka totobere dɔrobun kitanu. ¹⁶ U ñ maa dere goo u ka gãanu bukiana sãa yeru mi. ¹⁷ Yera u tɔn be sɔɔbu wɔri u nɛɛ, ba yorua ma Gusunɔ u nɛɛ, “Win diru ta ko n sãawa kanarun diru tɔmbu kpuron sɔ.” Adama bæ i tu kua gbenɔbun wãa yeru.

¹⁸ Ye yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yẽrobu ba gari yi nua, yera ba swaa kasu bu ka Yesu go. Adama ba nùn berum sãa domi tɔn wɔru ge, ga biti soora win keu sɔɔsibun sɔ.

¹⁹ Ye sɔɔ kpa, Yesu ka win bwãabu ba yara wuun di.

Yesu ka dãa te ta gberan gari

(I maa mæerio Mateu 21:20-22)

²⁰ Yen sisiru bururu, nge mæ ba sarɔ, ba dãa te Yesu u bɔrusi mi wa ta gbera mam mam sere ka ten gbinio. ²¹ Yera Piɛɛ u yaaya ye Yesu raa gerua ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni a figie ye mæerio ye a bɔrusi, wee ya gbera.

²² Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i de i n Gusunɔ naane sãa. ²³ Ka geema na bæ sɔɔwɔ, baawure wi u guu teni sɔɔwɔ tu seewo tu tii sure nim wɔku sɔɔ, ma u kun sika sika mɔ win gɔruɔ kpa u n naane doke ye u gerumɔ sɔɔ meya n koo maa nùn kooru. ²⁴ Yenin sɔna na bæ sɔɔwɔ, gãanu baanire ni i bikiamɔ kanaru sɔɔ, i naane dokeo ma i nu wa i mwa kɔ, meya n koo maa bæ kua. ²⁵ Sanam mæ i yɔ i kanaru mɔ, ñ n gãanu mɔksine ka goo, i gina yẽro suuru kuo, kpa bæen Baaba wi u wãa wɔllɔ u maa bæ bæen toranu suuru kua. [²⁶ Adama bæɛ, ñ kun gabu suuru kue, bæen Baaba wi u wãa wɔllɔ, u ñ koo maa bæ bæen toranu suuru kua.]

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mæerio Mateu 21:23-27, Luku 20:1-8)

²⁷ N wee, ba kpam wura Yerusalemuɔ. Nge mæ Yesu u bɔsu sãa yerc, yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yẽrobu ka guro gurobu ba na win mi, ²⁸ ba nùn bikia ba nɛɛ, weren yiikowa a ka yeni mɔ. Wara nun yiiko wɛ a ka yenin bweseru ko.

²⁹ Yesu bu wisa u nɛɛ, kon bæɛ gari tia gaa bikia. ñ n kpãa i man ye wisa, sanam meya kon bæɛ sɔ yiiko ye na ka yeni mɔ. ³⁰ Batemu ye Yohanu u mɔ, weren yiikowa u ka mɔ. Gusunɔgia? Nge tɔnugia. I man wisio.

³¹ Ma ba wesiana ben tii tiine sɔɔ ba nɛɛ, mba sa ko nùn wisi. Tɛ kɔ? Sã n gerua sa nɛɛ Gusunɔn yiikowa, u koo nɛɛ, mban sɔna sa ñ Yohanu naane doke. ³² Sã n maa gerua sa nɛɛ, tɔnugia, to.

N deema ba tɔmbun berum mɔ domi tɔmbu kpurowa ba wura kam kam ma Yohanu u sãa Gusunɔn mɔ.

³³ Yen sɔna ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, ba ñ yɛ.

Ma Yesu maa bu sɔɔwa u nɛɛ, nena kun maa bæ sɔɔwɔ win yiiko na ka yeni mɔ.

Gbaa wuko kɔsobun gari

(I maa mæerio Mateu 21:33-46, Luku 20:9-19)

12 Yen biru, Yesu u ka bu mɔndu gari sɔɔwa. U nɛɛ, durɔ goo u gbaaru kua mi u dãa bii duronu duru ni ba ra soku resem, ma u kara kua u ka sikerena. U maa wɔru gba mi ba koo dãa bii ni gama ma u gbaa kɔsu yeru kua. Yera u gbaa wukobu kasu u bu ye nɔmu beria ma u wigiru doona. ² Sanam mæ dãa binun sɔribu tura, u win sɔm kowo gɔra gbaa wuko ben mi bu win kɔnu mwaama. ³ Yera gbaa wuko be, ba sɔm kowo wi mwa ba so ma ba nùn gɔsia nɔm dira. ⁴ Yera u kpam bu sɔm kowo goo gɔria ma gbaa wuko be, ba nùn so wirɔ ma ba nùn yaa kasiki. ⁵ Gbaa yẽro wi, u kpam maa bu sɔm kowo gɔria, ma ba nùn go. Meya ba ben dabinu kua, ba gabu so ba gabu go. ⁶ Tɛ, n tie gbaa yẽro win bii kɔnasin tii tii. Wiya u bu gɔria dãkuru u nɛɛ, ba koo win biin kɔnu nasia. ⁷ Adama gbaa wuko be, ba wesiana ba nɛɛ, winiwa gbaa ten tubi dio. I na su nùn go kpa gbaa te, tu ko besegiru. ⁸ Yera ba aluwaasi wi mwa ba go. Ma ba win goru yara gbaarun di.

⁹ Yesu u nɛɛ, tɛ, amɔna gbaa yẽro wi, u koo ko. U koo da u gbaa wuko be go kpa u win gbaaru gabu nɔmu sɔndia. ¹⁰ Bæɛ i ñ gari yini gara Gusunɔn gari sɔɔ yi yi nɛɛ, “Kpee te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam.

¹¹ Yinniwa ye kua, ma n kua maamaaki besen nɔni sɔɔ.”

¹² Yera ba swaa kasu bu ka nùn mwa, domi ba tuba ma ben sɔna u mɔn te kua. Adama ba tɔn wɔru nasia, ma ba nùn deri ba doona.

Wɔɔ gobin kɔsiabun gari

(I maa mæerio Mateu 22:15-22, Luku 20:20-26)

¹³ Ma ba Falisi gabu ka Herodun tɔmbu gabu gɔra Yesun mi, bu ka nùn garin yina beria. ¹⁴ Ye ba tura win mi, ba nɛɛ, yinni, sa yɛ ma a ra gem gere. Meya a ku ra goon kɔnu mæeri, domi a ku ra gari gere bine ka berum sɔ, adama a tɔmbu Gusunɔn swaa sɔɔsimɔwa dee dee. N weene su tem yẽro wɔɔ gobi kɔsia? Nge su ku kɔsia.

¹⁵ Adama Yesu u ben murafiti te tuba ma u nɛɛ, mban sɔna i ka man garin yina beriamme. I man sii geesun gobi sɔɔsima n wa.

¹⁶ Ba nùn sɔɔsi. Ma u bu bikia u nɛɛ, weren foto ka yɔrera mini. Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tem yẽro gia.

¹⁷ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tem yẽro kɔsio ye ya sãa tem yẽro gia kpa i maa Gusunɔn kɔsia ye ya sãa Gusunɔn gia.

Yera biti baka bu mwa n banda win sɔ.

Gɔribun seebun gari

(I maa mæerio Mateu 22:23-33, Luku 20:27-40)

¹⁸ Yera Sadusi be ba ra nɛɛ, gɔriba kun seemɔ, ba da Yesun mi, ba nùn bikia ba nɛɛ, ¹⁹ yinni, Mɔwisi u sun wooda wɛ u nɛɛ, goo ù n gu ma u kurɔ deri, ma wi ka

kurɔ wi, ba ñ bii ɔɔ, n weene yẽro win ɔɔɔɔ u kurɔ ɔɔɔɔni wi sua, kpa u ka ɔɔɔɔ bibu marua. ²⁰ Wee, tun-do turosibu ɔɔɔɔba yiru gaba raa wãa. Ben gbiikoo u kurɔ sua ma u gu, u ñ ka kurɔ wi bii mara. ²¹ Yera ben yiruse u kurɔ ɔɔɔɔni wi sua. Win tii maa gu, u ñ ka kurɔ wi bii mara. Nge mɛya ben itasen tii, ²² sere n ka girari ben ɔɔɔɔba yiruse, ba ñ ka kurɔ wi bii mara. Be kpuron biruwa kurɔ win tii maa gu. ²³ Dɔma te ɔɔɔɔba koo se, tɔn ben wara ko n kurɔ wi ɔɔ. Domi be ɔɔɔɔba yiru ye kpuro ba nùn yẽwa kurɔ.

²⁴ Yesu bu wisa u nɛɛ, i ñ Gusunɔnɔn gari ka win dam yẽ. N ñ yen sɔna i tore? ²⁵ Domi sanam mɛ ɔɔɔɔba koo se durɔbu ka kurɔbu ba ñ maa suanamɔ, ba ko n sãawa nge Gusunɔnɔn ɔɔɔɔdoba. ²⁶ Ye n maa sãa ɔɔɔɔbun seebun gari, i ñ garire Mɔwisin tireru ɔɔɔɔ mi awĩ dɔɔɔɔgin gari wãa nge mɛ Gusunɔ u ka nùn gari kua u nɛɛ, “Wiya Aburahamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yakɔbun Yinni.” ²⁷ Wee, Gusunɔ u ñ sãa ɔɔɔɔbun Yinni. U sãawa wasobugii. Yenin sɔna beɛn torara kpã.

Wooda ye ya bo

(I maa mɛerio Mateu 22:34-40, Luku 10:25-28)

²⁸ N wee, wooda yẽro goo u ben sikirinɔ ge nua. U wa ma Yesu u Sadusi be gari gee wisa, ma u da Yesun mi u nùn bikia u nɛɛ, woodaba kpuro ɔɔɔɔ yerã ya kere.

²⁹ Yesu u nɛɛ, wooda ye ya kere wee. “Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio, Gusunɔ besen Yinni, wi turowa Yinni. ³⁰ A Gusunɔ wunen Yinni kĩɔ ka wunen ɔɔɔru kpuro ka wunen bwẽra kpuro ka wunen bwisikunu kpuro ka wunen dam kpuro.” ³¹ Yen yiruse wee. “A wunen tɔnusi kĩɔ nge wunen tii tii.” Wooda gaa maa sari ye ya yeni kere.

³² Ma wooda yẽro wi, u Yesu sɔɔɔɔwa u nɛɛ, to, n wã yinni. Gema a gerua ye a nɛɛ Gusunɔ turowa wãa, goo maa sari ma n kun ɔɔ wi. ³³ Ma tɔnu ù n Gusunɔ kĩa ka win ɔɔɔru kpuro ka win bwisikunu kpuro ka win dam kpuro, ù n maa win tɔnusi kĩa nge win tii tii, yeya ya yãku dɔɔ mwaaruginu ka yãku ni nu tie kere.

³⁴ Ye Yesu u wa ma u yeni geruawa ka yẽrun baa, yera u nùn sɔɔɔɔwa u nɛɛ, a turuku kooma a ka du mi Gusunɔ u bandu swĩ.

Yenin biru goo kun maa kãka u Yesu gãanu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunɔ u ɔɔɔa

(I maa mɛerio Mateu 22:41-46, Luku 20:41-44)

³⁵ Yen biru, nge mɛ Yesu u Gusunɔnɔn garin keu sɔɔɔsimɔ sãa yerɔ, u tɔmbu bikia u nɛɛ, amɔna wooda yẽroba koo kpĩ bu gere ma Kirisi u sãawa Dafidin bii.

³⁶ Dafidin tii, ka Hunde Dɛeron sɔɔɔsiru u nɛɛ, “Yinni Gusunɔ u nen Yinni sɔɔɔɔwa u nɛɛ, a sinɔ nen nɔm geuɔ sere n ka nun wunen yiberɛba taarea.”

³⁷ Dafidin tii u nùn soka Yinni. Amɔna u ko n maa ka sãa win bii.

I tii laakari koowo

ka wooda yẽrobu

(I maa mɛerio Mateu 23:1-36, Luku 20:45-47)

Ma tɔn ɔɔɔru ge, ga Yesun gari swaa daki ka nuku dobu. ³⁸ Win keu sɔɔɔsibu ɔɔɔ u nɛɛ, i tii laakari koowo ka wooda yẽrobu be ba kĩ ba n ɔɔɔu ka yabe dɛndɛnɔnu, ba maa tɔbirinaa kĩ batuma ɔɔɔ ka bɛɛɛɛ. ³⁹ Ma ba sin yee bɛɛɛɛginu kĩ mɛnɔnɔ yɛnɔ ka maa aye bɛɛɛɛginu tɔɔ baka yerɔ. ⁴⁰ Ba ɔɔɔminibun yenusu dimɔ ka taki ma ba kana dɛndɛnɔnu mɔ bu ka bu wan sɔ. Ba koo bu taare wɛ n kpã.

Gobi yi kurɔ ɔɔɔmini goo u kpɛɛ

(I maa mɛerio Luku 21:1-4)

⁴¹ Yera Yesu u da u sina sãa yerun kpakoro te ba ra gobi doken ɔɔkuɔ, ma u mɛera nge mɛ tɔmba gobi kpɛɛmɔ te ɔɔ. Gobigibu dabiru ba gobi bɛkɛ doke.

⁴² Yera ɔɔɔmini sãaro goo u na ma u gobi piiminu yiru doke mi, yin geera sãa nge faram yirun saka. ⁴³ Ma Yesu u win bwãabu soka u bu sɔɔɔwa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔɔmɔ, ɔɔɔmini sãaro wini, u gobi doke kpakoro teni ɔɔɔ n tɔmbu kpuro kere. ⁴⁴ Domi be kpuro, ye n sɔndi ben mɔɔ bakaru ɔɔɔ, yera ba wuna ba doke, adama kurɔ wi, win yãaru ɔɔɔru u kpuro kpɛɛ ye u ka tii kɔsu.

Yesu u sãa yerun kɔrabun gari mɔ

(I maa mɛerio Mateu 24:1-2, Luku 21:5-6)

13 Nge mɛ Yesu u yariɔ sãa yerun di, win bɔɔ turo u nɛɛ, yinni, anna a dii bakanu wa ka nin kpee buranu!

² Ma Yesu nùn sɔɔɔwa u nɛɛ, a dii baka ni wa? Baa kpee teeru ta ñ ko n sɔndi ten tensim ɔɔɔ. Ba koo ni kpuro surawa.

Wahala ye ya koo na handunia yu sere kpe

(I maa mɛerio Mateu 24:3-14, Luku 21:7-19)

³ Yen biru Yesu u da Olifin guuru u sina u wuswaa kisi sãa yeru gia. Yera Piɛɛ ka Yakɔbu ka Yohanu ka Andere ba da be tɔna ba nùn bikia ba nɛɛ, ⁴ a sun sɔɔɔɔɔ, domma yabu ye, ya koo koorã. Yire terã ta koo sun sɔɔɔsi ma yen saa ya tura.

⁵ Ma Yesu u bu sɔɔɔbu ɔɔɔri u nɛɛ, i tii laakari koowo, kpa goo ku raa bɛɛ nɔni wɔke. ⁶ Tɔn dabira koo na ka nen yĩsiru ba n mɔ, beya ba sãa Kirisi wi, kpa bu tɔn dabinu nɔni wɔke. ⁷ Ì n tabun damu damusu nɔnɔ, i ku de n bɛɛ bɛrum ko. Yeni ya ñ koo ko ya kun koore, adama n ñ gina handunian kpeeru mi. ⁸ Domi bwe-senu koo seesina. Sinamba koo seesina. Tem yĩribu ka ɔɔɔru ko n wãa gam ka gam. Ye kpuro n ko n sãawa nge tɔn kurɔn nuku wuriribun tore.

⁹ Adama bɛɛ, i n beɛn tii sɛ. Domi ba koo bɛɛ mwa kpa bu bɛɛ siri kowobu nɔmu sɔndia. Ba koo maa bɛɛ so mɛnɔnɔ yɛnɔ, kpa bu ka bɛɛ da tem yẽrobu ka sinambun wuswaaɔ nen sɔ kpa i ka seeda di. ¹⁰ Yu sere

koora me ba koo gina bwesenu kpuro Labaari gea waasu kua. ¹¹ Adama sanam me ba bee gawe ba ka dɔɔ bu bee siri kowobu nɔmu beria, i ku gbi i wurura ka ye i ko gere. Saa ye, ya n tunuma, i geruo ye Gusunɔ u koo bee sɔ. Domi n n been tii i ko gere, ma n kun mɔ Hunde Deero. ¹² Mɔɔ ka wɔɔ ba koo kɔrumɔɔnu kuana bu ka ben turo go, meya tundoba koo maa ben bibu kua. Bibu ba koo ben mɔwɔɔbu seesi kpa bu de bu bu go. ¹³ Tɔmbu kpurowa ba ko n bee tusa nen yisirun sɔ. Adama wi u temana sere ka nɔɔ, u koo faaba wa.

Gãa kɔsunun gari

(I maa meerio Mateu 24:15-28, Luku 21:20-24)

¹⁴ Yesu maa nee, adama i ko kam koosion bwãaroku kɔsu wa ga yɔ mi n n weene ga n wãa. Wi u tire teni garimɔ u tubuo sãa sãa. Sanam meya n weene be ba wãa Yudeaɔ bu kpikuru su bu da guunɔ. ¹⁵ Kpa wi u wãa dii teera wɔɔ u ku sara u du dirɔ u gãanu sua. ¹⁶ Wi u maa woo gberɔ u ku gɔsira yenuɔ u win yabe bakaru sua. ¹⁷ Anna kurɔ ben nɔni swãara ko n ne sanam me, be ba guri mɔ ka be ba bibu nɔm kɛmɔ. ¹⁸ I Gusunɔ kanɔ kpa saa ye, yu ku raa ko woorun sanam. ¹⁹ Domi sanam me sɔɔ, nɔni swãa bakara ko n wãa tɛn bweseru ta n koore saa handunian toren di sere ka gisɔ. Ten bwesera kun mam maa sisi. ²⁰ Yinni u kun daa tɔɔ te kawe, goo kun tiarɔ. Adama wigii be u gɔsan sɔna u tɔɔ te kawa. ²¹ Saa ye sɔɔ, goo u n bee sɔɔm u nee, Kirisi wi, u wãa mini, n kun me u wãa miɔɔ, i ku ra naane ko. ²² Domi Kirisi weesugibu ka sɔm weesugiba koo yari. Ba koo yirenu ka sɔm maamaakigia ko, bu ka be Gusunɔ u gɔsa nɔni wɔke n ko n koora. ²³ Wee, na bee yeni kpuro sɔɔwa kɔ yu sere koora. Yen sɔ, i n tii se.

Tɔnun Biin naaru

(I maa meerio Mateu 24:29-31, Luku 21:25-28)

²⁴ Yesu maa nee, adama saa ye sɔɔ, nɔni swãarun biru, sɔɔ u koo yam tira, suru kun maa waarɔ. ²⁵ Wɔɔlun kperi yi koo wɔruma temɔ, kpa wɔllun dam mu yiri. ²⁶ Saa yera ba koo Tɔnun Bii wa u kurama guru winu sɔɔ ka dam bakam ka yiiko. ²⁷ U koo win gɔradoba gɔri handunian goonu nne sɔɔ bu be u gɔsa menna saa handunian nɔrun di sere ka wɔɔ.

Yire te dãa te ba mɔ figie

ta sɔɔsimɔ

(I maa meerio Mateu 24:32-35, Luku 21:29-33)

²⁸ Yesu maa nee, tɛ i de dãa te ba mɔ figie tu bee gari gee sɔɔsi. Sanam me ta kpararu torua, i ye ma tomburura ta turuku kua. ²⁹ Nge meya maa, i n wa yeni kpuro ya kooramɔ, i n ye ma ne Tɔnun Bii na turuku kuawa, na mam wãa kɔnɔwɔ. ³⁰ Ka geema na bee sɔɔm, tɛn tɔn beni ba n gbimɔ ye kpuro yu ka koora. ³¹ Wɔɔllu ka tem baa ya koo doona, adama nen gari kun doonɔ pai.

Gusunɔ turowa

handunian kpeerun saa ye

(I maa meerio Mateu 24:36-44)

³² Yesu maa nee, ye n sãa nen naarun saa, goo sari wi u yen tɔru ye, baa Gusunɔn gɔradoba be ba wãa wɔɔɔ, baa mam Biin tii, ma n kun mɔ Baaba turo. ³³ I n tii se kpa i n swaa meera, domi i n ye dɔma te tɔɔ te, ta koo tunuma. ³⁴ N ko n sãawa nge durɔ goo wi u sanum dɔɔ. U win yenu win sɔm kowobu nɔmu sɔndia, u ben baawure win sɔmburu wɛ, ma u kɔnɔ kɔso sɔɔwa u n swaa meera. ³⁵ N n men na, i n swaa meera, domi i n ye nge yenu yeero u koo tunuma yoka, n kun me wɔku suunu, n kun me saa ye gue sumɔ, n kun me bururu. ³⁶ U n tunuma suaru sɔɔ, kpa u ku raa bee deema i dɔ. ³⁷ Ye na bee sɔɔm yera na maa baawure sɔɔm, i n swaa meera.

Wirugiba wesianamɔ

bu ka Yesu go

(I maa meerio Mateu 26:1-5, Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)

14 N wee, n tie sɔɔ yiru bu ka Gɔɔ sararibu ka pɛe ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru ko. Ma yaɔku kowo tɔnwerobu ka wooda yeɔrobu ba swaa kasu bu ka Yesu mwa asiri sɔɔ bu go, ² domi ba gerumɔ ba mɔ, n n weene bu ko tɔɔ baka te sɔɔ, kpa n ku raa ko gari baka tɔmbun suunu sɔɔ.

Kurɔ goo turare yeɔka

Yesun wirɔ

(I maa meerio Mateu 26:6-13, Yohanu 12:1-8)

³ Sanam me Yesu u wãa Betaniɔ Simɔnɔ yenuɔ wi u raa bara disigiru mɔ, kurɔ goo u na win mi u too buraru neni te ba kua ka abatiri, te ta turare gobi bekegia yiba ye ba kua ka naadin gum. U too te kɔra ma u turare ye yeɔka Yesun wirɔ sanam me u dimɔ. ⁴ Gabu ba sɔɔnamɔ ka mɔru ba nee, mban sɔna u turare ye kam koosia. ⁵ Sa ko raa kpɔ su ye dɔra yu ko sɔm kowon wɔɔ tian kɔsiarun saka, kpa su gobi yi sãarobu nɔnu kua.

Ma ba kurɔ wi wɔkisi. ⁶ Adama Yesu u nee, i n n de-rio. Mba n kua i ka n n wɔkisi. Gãa burana u man kua. ⁷ Baadommawa sãarobu ba wãa been suunu sɔɔ. Sanam baamere me i kɔ, i ko kpɔ i bu durom kua. Adama nena na n ko na n wãa ka bee ka baadomma. ⁸ U kua nge me win mɔra ne. U nawa u ka nen wasin sikubun sɔɔru ko bu sere yi sike. ⁹ Ka geema na bee sɔɔm, baama mi ba Labaari gea waasu mɔ handunia kpuro sɔɔ, ba koo maa kurɔ win gari gere ye u kua minin sɔ, ba n ka n n yaaye.

Yudasi u kī u Yesu yāku kowo

tɔnwɛrobu ɔkmu ɔndia

(I maa mɛerio Mateu 26:14-16, Luku 22:3-6)

¹⁰ Yen biru Yudasi Isikariɔtu, bwāabu wɔkura yiru yen turo, u da yāku kowo tɔnwɛrobu mi u ka bu Yesu ɔkmu ɔndia. ¹¹ Ben nukura dora gem gem ye ba win gari nua ma ba nūn gobi ɔk mweeru kua yi ba koo nūn kē. Ma u swaa kasu nge mɛ u koo ko u ka Yesu bu ɔkmu ɔndia ù n saa wa.

Yesu u Gɔk sararibun yaa dibu

dimɔ ka win bwāabu

(I maa mɛerio Mateu 26:17-25, Luku 22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)

¹² Pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakarun tɔɔ gbi-ikuru, tɛ ɔk ba ra Gɔk sararibun yāanu go, Yesun bwāaba na win mi ba nɛɛ, mana a kī su nun Gɔk sararibun yaa dibun ɔkru kua.

¹³ Yera Yesu u win bwāabun yiru gɔra u bu sɔkwa u nɛɛ, i doo wuu ɔk, i ko ka durɔ goo yinna u nim tooru ɔkwa. I nūn swīyɔ. ¹⁴ Yenu mi u dua, i yenu gen yēro sɔkwa i nɛɛ, yinni u nɛɛ, diru mana wi ka win bwāabu ba koo be Gɔk sararibun yaa dibu di. ¹⁵ Durɔ wi, u koo bɛɛ gidambisa baka sɔkwa ye ba ɔkru kua ka gāa nūn bukata sa mɔ kpuro. Miya i ko i sun Gɔk sararibun ɔkru kua.

¹⁶ Ma bwāa be, ba swaa wɔri ba tura wuu gen mi, ba ye kpuro wa nge mɛ Yesu u raa bu sɔkwa. Ma ba Gɔk sararibun yaa dibu ɔkru kua.

¹⁷ Ye n kua yoka Yesu u da mi ka win bwāabu wɔkura yiru ye. ¹⁸ Ye ba sɔ ba dimɔ Yesu u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔkwa, bɛɛn turo wi u dimɔ ka nɛ sannu u koo man dɔmɛ.

¹⁹ Yeya bwāa be kpuron nuki sankira, ma ba nūn bik-ibu wɔri tia tia ba mɔ, asa n ù nɛ.

²⁰ Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ, bɛɛ wɔkura yiru ye ɔk, nɛ ka wi sa gbɛɛ teeru sɔramɔ, wiya. ²¹ Ka geema, Tɔ-nun Bii u koo gbi nge mɛ Gusunɔn gari gerumɔ win sɔ. Adama ɔkni swāarugiiwa wi u koo nūn dɔmɛ. N sanɔ ba kun daa yēro mara.

Yinnin dīa domaruginu

(I maa mɛerio Mateu 26:26-30, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

²² Mi ba dimɔ mi, Yesu u pɛɛ sua u Gusunɔ siara ma u ye murura u win bwāabu wɛ. U nɛɛ, i mɔk, yeniwa nen wasi.

²³ U maa ɔkra sua u Gusunɔ siara ma u bu wɛ, ma be kpuro ba ɔkra. ²⁴ Ma Yesu u nɛɛ, yeniwa nen yem mɛ mu Gusunɔn ɔk mweɛ kpaaru sire. Mu koo maa yari tɔn dabinun sɔ. ²⁵ Ka geema na bɛɛ sɔkwa, na ù maa tam meni ɔkrumɔ sere n ka ko sanam mɛ kon men kpam ɔk ban te Gusunɔ u koo swīi ɔk.

²⁶ Ye ba womusu kua ba kpa, yera ba yara ba da Olifin guuru wɔllɔ.

Yesu u nɛɛ, Piɛɛ koo nūn siki

(I maa mɛerio Mateu 26:31-35, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

²⁷ Olifin guuru miya Yesu u bu sɔkwa u nɛɛ, bɛɛ kpurowa i ko i biru wura. Domi ba yorua Gusunɔn gari ɔk ba nɛɛ, “Ba koo yāa kparo go, kpa yāanu nu yarina.” ²⁸ Adama nà n seewa gɔrin di kon bɛɛ gbiya Galileɔ.

²⁹ Yera Piɛɛ nūn sɔkwa u nɛɛ, baa tɔmbu kpuro bà n biru wuramɔ, n ù ka nɛ!

³⁰ Yesu u nūn sɔkwa u nɛɛ, ka geema na nun sɔkwa, gisɔn wɔku te, sere goo ɔk gu ka swī ɔk yiru, kaa man siki ɔk ita.

³¹ Adama Piɛɛ u ɔk gɛɛ dim dim u mɔ, na ù nun sikimɔ pai. Baa ù n ɔk na, sanna sa ko gbi.

Meɔa maa bwāa be kpuro ba gerua.

Yesu u kanaru mɔ Gesemanɛ

(I maa mɛerio Mateu 26:36-46, Luku 22:39-46)

³² Yen biru ba da gam gum mi ba ra soku Gesemanɛ. Ma Yesu u win bwāabu sɔkwa u nɛɛ, bu sinɔ mi, kpa u da u kanaru ko.

³³ Ma u Piɛɛ ka Yakɔbu ka Yohanu soka ba da ka wi. Ma u nanda, win wasi dwiia. ³⁴ Yera u bu sɔkwa u nɛɛ, nen nukura sankira sere n ɔk gum girari. I yōro mini kpa i n tii kporenu sāa.

³⁵ Yen biru u bu desirari fiiko u kpuna u kibari u kanaru kua, ù n koo koora, wahalan saa ye, yu nūn desirari. ³⁶ Yera u gerua u nɛɛ, nen Baaba, kaa kpī a gāanu kpuro ko. A de wahala ye, yu man desirari. Adama a ku nen gōru kīru ko ma n kun mɔ wunegiru.

³⁷ Ma u wurama bwāabu ita ben mi, u deema ba dō. Ma u Piɛɛ bikia u nɛɛ, Simɔk a dōwa? A kpāna a n wasi baa ɔkbi tia? ³⁸ I n tii kporenu sāa i n kanaru mɔ, kpa i ku ra du ɔk kiribu ɔk. Ka geema, tɔnun gōru ga kī adama wasi yen dam bie.

³⁹ Ma u kpam wura u kanaru kua. Gari tee yiya u gerumɔ. ⁴⁰ Ye u kpam wurama u deema ba do domi ben ɔkni bunia. Ba ù maa yɛ ye ba koo nūn sɔ.

⁴¹ Ye u wurama ben mi ɔk itase u bu sɔkwa u nɛɛ, i den dweeyo tɛ, kpa i wɛra. N tura mɛ. Saa ye, ya tunuma ɔk. N wee, ba Tɔnun Bii tɔn kōsobu ɔkmu ɔkndiammɛ. ⁴² I seewo su doona. Wee, wi u man dɔmɛmɔ u sisi.

Yesun mwaabu

(I maa mɛerio Mateu 26:47-56, Luku 22:47-53, Yohanu 18:3-12)

⁴³ Yesu kun gari yi gerum kpa Yudasi ka tunuma yande, bwāabu wɔkura yiru yen turo. Tɔn dabira nūn swīi ba takobiba ka bokunu neni. Yāku kowo tɔnwɛrobu ka wooda yērobu ka guro guroba ba bu gɔra. ⁴⁴ N deema dɔmɛ wi, u raa tɔn be sɔkwa yīre te u koo ko. U nɛɛ, durɔ wi u koo nene u ɔkasi, wiya mi, bu nūn mɔk, bu nene kem kem bu ka doona. ⁴⁵ Ye Yudasi tunuma, mii mii u da Yesun mi, ma u nɛɛ, yinni.

Ma u nūn ɔkasi. ⁴⁶ Yera tɔn be, ba ɔkmu demia ba Yesu mwa. ⁴⁷ Adama be ba yō min turo u win takobi woma, ma u yāku kowo tɔnwɛron yoon soo sōra u

bura. ⁴⁸ Yera Yesu bu bikia u nɛɛ, nɛna bɛɛ i mwaabu na ka takobiba ka bokunu nge swaa dio? ⁴⁹ Baadom-mawa na ra n ka bɛɛ wāa sāa yerɔ na n keu sōɔsimɔ, ma i n man mwɛ. Adama Gusunɔn gari yi n koo ko yi kun koore.

⁵⁰ Yera bwāa be kpuro ba yarina ba nùn deri.

⁵¹ Aluwaasi goo maa Yesu swīi biruɔ u bekuru wukiri. Yera gaba kī bu nùn mwa, ⁵² adama u duka tereru, u bu bekuru deria.

Ba Yesu sirimo

Yuuban tɔnwɛrobun mɛnɔ yɛrɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 26:57-68, Luku 22:54-55, 63-71, Yohanu 18:13-14, 19-24)

⁵³ Sanam mɛya ba ka Yesu da yāku kowo tɔnwɛron yɛnuɔ mi yāku kowo tɔnwɛrobu ka guro gurobu ka maa wooda yɛrobu ba mɛnɛ. ⁵⁴ Ma Piɛɛ u bu swīi dandankuru sere ka yāku kowo tɔnwɛron yɛnu yaaraɔ. Miya u sina, wi ka tabu kowobu sannu ba dōɔ wōsu.

⁵⁵ Yāku kowo tɔnwɛrobu ka maa guro gurobun mɛnɔ ge kpuro ba seeda kasu ye ba koo Yesu mani bu ka nùn go. Adama ba n wa. ⁵⁶ Domi tɔn dabiru ta nùn seeda weesugia diisimɔ adama seedagii be, ba n kɔɔ tia sāa.

⁵⁷ Yera gaba seewa ba nùn weesu mani ba nɛɛ, ⁵⁸ bɛɛɛ sa nua u nɛɛ u koo sāa yeru sura te ba ka nɔma bana, kpa sōɔ itan baa sɔɔ u be ten kpaaru bani te ba n ka nɔma banɛ.

⁵⁹ Ka mɛ, baa gari yinin tii sɔɔ ba n kɔɔ tia kue.

⁶⁰ Ma yāku kowo tɔnwɛro u seewa u yōra be kpuron wuswaɔɔ, u Yesu bikia u nɛɛ, a n gɛɛ wisimɔ? Mba tɔn beni ba nun saarisimɔ.

⁶¹ Adama Yesu u maari piti, u n bu gāanu wisa. Yera yāku kowo tɔnwɛro wi, u kpam nùn bikia u nɛɛ, wuna Kirisi wi? Gusunɔn Yinni wi sa siaramɔn Bii?

⁶² Ma Yesu u nɛɛ, oo, nɛna mi. Sōɔ teeru i ko Tɔnun Bii wa u sō Dam Kpurogiin nɔm geuɔ, u wee wɔllun di guru winu sɔɔ.

⁶³ Sanam mɛya yāku kowo tɔnwɛro u win tiin yaberu nɛnuu u karana, ma u nɛɛ, ee, seeda yerà i maa kasu. ⁶⁴ Bɛɛ i nua gari kam yi u gerua. Amɔna i wa durɔ wi sɔɔ.

Ma be kpuro ba nùn taarɛ wɛ ba nɛɛ, bu nùn go.

⁶⁵ Yera ben gaba yande nùn yāatam siem wɔri, ba win nɔni wōkua, ma ba nùn nɔm kusa soomɔ, ba nɛɛ u tubuo wi u nùn soomɔ.

Ma tabu kowobu ba nùn mwa ba soomɔ.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa mɛɛrio Mateu 26:69-75, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Sanam mɛ Piɛɛ u wāa yɛnu yaaraɔ, yera wɔndia goo wi u sɔmburu mō yāku kowo tɔnwɛron mi u na mi. ⁶⁷ Ye u Piɛɛ wa u dōɔ wōsu, u nùn mɛɛra tii. Yera u nɛɛ, wunɛ maa, a raa wāa ka Yesu Nasaretigii sannu.

⁶⁸ Adama Piɛɛ u gari yi siki, u nɛɛ, na n yɛ fa, ya n man yeeri ye a gerumɔ.

Ma u yara u da gongoroso gia. [Saa yera goo dɔɔ ga swīi.] ⁶⁹ Wɔndia sɔm kowo wi, u kpam nùn wa mi, ma u be ba yō mi sōɔwa u nɛɛ, durɔ win tɔmbun turowa mini.

⁷⁰ Adama Piɛɛ u kpam gari yi siki. Ye n tɛ fiiko, be ba yō mi ba Piɛɛ sōɔwa ba nɛɛ, ka gem, wunɛ tɔn ben tur-owa domi wunen tii Galilegiwa.

⁷¹ Yera Piɛɛ u bōrua u sɔnna u nɛɛ, na n durɔ wi yɛ wi bɛɛ i ka yā mini.

⁷² Mii mii ma goo dɔɔ ga swīi nɔn mɛɛruse. Yera u Yesun gari yaaya yi u raa nùn sōɔwa u nɛɛ, sere goo dɔɔ gu ka swīi nɔn yiru, u koo nùn siki nɔn ita. Ma u swīi wɔri.

Ba ka Yesu da

Pilatin wuswaɔɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 27:1-2, 11-14, Luku 23:1-5, Yohanu 18:28-38)

15 Buru buru yellu yāku kowo tɔnwɛrobu ka maa guro gurobu ka wooda yɛrobu, ka be ba tie mɛnɔ ge sɔɔ, ba mɛna bu ka gari yi wesiana sannu. Ma ba Yesu bɔkua ba ka da ba Pilati nɔmu sɔndia.

² Yera Pilati nùn bikia u nɛɛ, wuna Yuuban sunɔ?

Yesu nùn wisa u nɛɛ, mɛya nge mɛ a gerua.

³ Ma yāku kowo tɔnwɛrobu ba Yesu mɛm dabinu manimɔ. ⁴ Yera Pilati kpam nùn bikia u nɛɛ, a n gāanu wisimɔ? A n kɔɔ nge mɛ ba nun mɛm dabinu manimɔ?

⁵ Adama Yesu kun yen gaa wisa sere biti ya Pilati mwa.

Ba Yesu taarɛ wɛ bu go

(I maa mɛɛrio Mateu 27:15-26, Luku 23:13-25, Yohanu 18:39-19:16)

⁶ N deema, Gɔɔ sararibun tōɔ bakaru baatere Pilati u ra pirisɔm turo karewa wi tɔmba kī. ⁷ Sanam mɛya, tem gowobu gaba wāa pirisɔm sɔɔ be ba tɔmbu go tem gooru garu sɔɔ. Ben turon yīsira Baraba. ⁸ Ma tɔn wɔru ga susi Pilatin mi bu ka nùn kana u bu kua nge mɛ u ra bu kue wōɔ baagere tōɔ te sɔɔ. ⁹ Ma Pilati u bu bikia u nɛɛ, i kī n bɛɛ Yuuban sunɔ kara?

¹⁰ Domi win tii u yɛ kam kam ma nisinun sōna yāku kowo tɔnwɛrobu ba nùn Yesu nɔmu sɔndia. ¹¹ Sanam mɛ sɔkra yāku kowo tɔnwɛro be, ba tɔn wɔru bɔrie gu ka Pilati seesi kpa u bu Baraba kara. ¹² Ma Pilati u kpam bu bikia u nɛɛ, n n mɛn na, mba i kī n ko ka durɔ wi bɛɛ i sokumɔ Yuuban sunɔ.

¹³ Yera ba kpam gbāsukum wɔri ba nɛɛ, a nùn kpareo dāa bunanaru sɔɔ.

¹⁴ Pilati u bikia u nɛɛ, mban sōna. Kōsa yerà u kua.

Adama tɔn be, ba gbāsukum sosi ba nɛɛ, a nùn kpareo dāa bunanaru sɔɔ.

¹⁵ Pilati u kī u ko ye n koo bu dore, yen sōna u bu Baraba kara. Yen biru u dera ba Yesu so ma u nùn tabu kowobu nɔmu sɔndia bu nùn dāa bunanaru kpere.

Tabu kowobu

ba Yesu yaakoru m̀

(I maa m̄erio Mateu 27:27-31, Yohanu 19:2-3)

¹⁶ Sanam m̄eya tabu kowobu ba Yesu gawa ba ka ǹn da tem ȳeron agbara s̄w̄kaas̄ ma ba tabu kowobu kpuro kpuro menna mi. ¹⁷ Ba Yesu gurumusu sw̄abu sebusia, ma ba s̄aki tundu b̄kana ba doke win wir̄ nge fur̄. ¹⁸ Ma ba ǹn t̄birim w̄ri ba m̀, Yuuban sun̄, f̄w̄ baasira.

¹⁹ Ma ba ǹn ḡa b̄w̄ soom̄ wir̄, ba ǹn ȳaatam siem̄, ba ǹn yiiram̄. ²⁰ Ye ba ǹn yaakoru kua ba kpa, ba ǹn gurumusu sw̄abu ge potari ba win tiin ȳanu sua ba ǹn sebusia. Ma ba ǹn gawa ba ka yara bu ka ǹn kpare d̄a bunanaru s̄w̄.

Ba Yesu kpare

d̄a bunanaru w̄l̄b

(I maa m̄erio Mateu 27:32-44, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

²¹ Sanam m̄e ba ka ǹn d̄w̄, n wee dur̄ goo u sar̄ mi, wi ba ra soku Sim̄w̄ Sirenigii, u wee gberu kpaanen di. N deema Sim̄w̄ wi, u s̄awa Alesandu ka Rufusin baaba. Ma tabu kowobu ba ǹn mwa ka dam ba ǹn Yesun d̄a bunanaru s̄bi. ²² Ba ka Yesu da mi ba ra soku Ḡw̄ḡta, ȳisi ten tubusiana, aye te ta ka wii koko weene. ²³ Ma ba ǹn tam w̄ m̄e mu ka tim mena m̄e ba ra soku miru, adama u yina u n̄. ²⁴ Yera ba ǹn kpare d̄a bunanaru. Yen biru tabu kowo be, ba win ȳanu tet̄ toosi bu ka wa ye ben baawure u koo sua. Nge m̄eya ba ka Yesun ȳanu b̄ku koosina. ²⁵ Bururun k̄ba k̄ba nnen sakawa ba ǹn kpare d̄a bunanaru. ²⁶ Tora te u kua ba ka ǹn kpare, tera ba yorua ba mani ba n̄, Yuuban sun̄. ²⁷ Ba maa gb̄en̄bu yiru gabu d̄a bunananu kpare, turo Yesun n̄m geu, turo win n̄m dwar̄. [²⁸ Nge m̄eya Gusun̄n̄n gari yi koora yi yi n̄, "Ba ǹn garis̄ k̄san kowobu s̄w̄."]

²⁹ T̄n be ba sar̄ ba ǹn wiru diirisim̄ ba w̄nsim̄ ba n̄, ah̄ to, n ñ wuna ra n̄ kaa s̄a yeru sura kpa a kpaaru bani s̄w̄ itan baa s̄w̄? ³⁰ T̄, a re tii faaba koowo a sara d̄a ten min di.

³¹ Nge m̄eya maa ȳaku kowo t̄nwerobu ka wooda ȳerobu ba ǹn yaakoru m̀. Ba s̄w̄nam̄ ba m̀, u gabu faaba kua adama u kpana u tii faaba ko. ³² T̄ i de Kirisi Isireliban sun̄ u sarama su wa saa d̄a bunana ten min di kpa su ǹn naane doke.

M̄eya maa be yiru, be ba kpare d̄a bunanaru s̄w̄ ka wi sannu, ba maa ǹn w̄m̄.

Yesun ḡw̄

(I maa m̄erio Mateu 27:45-56, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

³³ Yera d̄ma ten s̄w̄ s̄w̄, yam w̄kura tem m̄e kpuro wukiri sere n ka kua s̄w̄ k̄ba ita. ³⁴ K̄ba ita yen sakawa Yesu u gb̄ara ka dam, u n̄, "Eloi, Eloi, lema

sabatani." Yen tubusiana, Gusun̄n̄n nen Yinni, mba n kua a ka man deri.

³⁵ Be ba ȳ min gabu ba gari yi nua ma ba n̄, i ñ n̄m̄? U Eli soku.

³⁶ Yera ben turo u duka na ka sw̄e duke dukesu si u wasa tam m̄m̄m̄m̄ s̄w̄ u beri d̄ka. Ma u Yesu t̄i u n̄, u n̄, i de su wa Eli ù n koo na u ǹn sarasia.

³⁷ Yera Yesu u gb̄ara w̄l̄b too too, ma win hunde ya doona.

³⁸ Ase saa yera maa beku kare te ta w̄a s̄a yeru s̄w̄ ta ḡeram̄ saa w̄llun di sere tem̄. ³⁹ Tabu kowobun t̄nweru wi u ȳ Yesun wuswaas̄ u wa nge m̄e u ka gu. Yera u n̄, ka gem dur̄ wi, Gusun̄n̄n Biiwa.

⁴⁰ Kur̄bu gaba maa w̄a mi, ba m̄era sarun di. Be s̄w̄a Maari Madalagii w̄a, ka Salome, ka Maari wi u s̄a Yose ka Yak̄bu ȳkabun mero. ⁴¹ N deema beya ba raa Yesu sw̄i ba ǹn n̄rim̄ sanam m̄e u w̄a Galile. Kur̄bu dabiru gara maa w̄a mi, be ba ka ǹn na Yerusalem̄ sannu.

Yesun sikubu

(I maa m̄erio Mateu 27:57-61, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

⁴² Ye n kua yoka, Yosefu Arimategii u tunuma mi, wi u s̄a b̄eregii Yuuban guro gurobu s̄w̄, u maa mara Gusun̄ u bandu sw̄i. T̄w̄ te, t̄w̄ w̄rarugirun s̄w̄run t̄ra, t̄n yokan di t̄w̄ w̄rarugira koo tore. Yen s̄na Yosefu u da Pilatin mi ka toro sindu u ka Yesun goru kana. ⁴⁴ Ma Pilati u biti kua too too ye u nua ma Yesu u gu k̄. Yera u tabu sun̄ sokusia u ka ǹn bikia Yesu ù n gu k̄. ⁴⁵ Ye tabu sun̄ wi, u ǹn s̄w̄wa ma Yesu u gu, u Yosefu k̄ k̄ u ka goo te sua. ⁴⁶ Yosefu u da u beku te ba wesa ka w̄e damgii dwa, ma u goo te sarasia u tu beku te t̄ke. Ma u tu kp̄e kpee w̄ru ge ba d̄ka s̄w̄. Yen biru u kpee bakaru garu bimiam̄ u ka w̄ru gen k̄ k̄rua. ⁴⁷ N deema, Maari Madalagii ka Maari Yosen mero, ba m̄era mi ba Yesun goru kp̄em̄.

Yesun seebu ḡrin di

(I maa m̄erio Mateu 28:1-8, Luku 24:1-12 Yohanu 20:1-10)

16 Ye t̄w̄ w̄rarugira sara, Maari Madalagii ka Salome ka Maari Yak̄bun mero, ba turare dwa bu ka Yesun goru ȳka. ² Ye n kua alusuma buun buru buru yellu kur̄ be, ba da siki ten mi. ³ Swaas̄ ba bikianam̄, wara u koo bu kpee te bimia siki ten k̄n̄ di.

⁴ Ye ba m̄era ma ba wa, wee kpee te, ta bimiare baa m̄e ta kp̄a too. ⁵ Ye ba dua siki te s̄w̄ ba aluwaasi goo wa u s̄ ben n̄m̄ geu u yabe kpikuru sebua. Ma berum bu mwa gem gem. ⁶ U bu s̄w̄wa u n̄, i ku berum ko. Na ȳ ma Yesu Nasaretigiwa i kasu wi ba kpare d̄a bunanaru s̄w̄. U seewa ḡrin di u ñ w̄a mi. I m̄erio mi ba raa ǹn kp̄i. ⁷ Ñ n men na, i doo i win bw̄abu s̄ ka Pīen tii ma u koo bu gbiiya u da Galile. Miya ba koo ǹn wa nge m̄e u raa bu s̄w̄wa.

⁸ Yera ba yarima ba duki doona sikiru min di ka diribu domi berum bu mwa gem gem. Ba ñ maa goo ḡanu ganu s̄w̄wa berum saabu.

Yesu u Maari Madalagii kure

(I maa mɛerio Mateu 28:9-10, Yohanu 20:11-18)

[⁹ Ye Yesu u seewa gɔrin di alusuma buun buru buru yellu, Maari Madalagiiwa u gbia u tii sɔɔsi, wɪ sɔɔn di u wɛrɛkunu nɔɔba yiru gira. ¹⁰ Ma kurɔ wi, u da u win kpaasibu labaari ye sɔɔwa be ba wãa nuku sankiranu ka swii nɔɔ. ¹¹ Sanam mɛ ba nua Yesu kua waso, kurɔ wi maa nùn wa, ba ñ ye wure.

Yesu u bwãabu yiru kure

(I maa mɛerio Luku 24:13-35)

¹² Yenin biru, Yesu u wigibu yiru gabu kure ye ba sɪimɔ swaɔɔ ba baru kpaaru garu dɔɔ adama u tii kɔsa ben nɔni nɔɔ. ¹³ Ye ba wɔma wuu min di ba be ba tie yen labaari sɔɔwa, adama ba ñ maa ye naane kue.

Yesu u tii bwãabu**wɔkura tia ye sɔɔsi**

(I maa mɛerio Mateu 28:16-20, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8)

¹⁴ Yen biru Yesu u bwãabu wɔkura tia ye kurema ye ba dimɔ. Ma u bu gerusi ben naane dokebu sarirun sɔ

ka maa ben degangam sɔ, domi ba ñ tɔn ben gari wure be ba nùn wa u seewa gɔrin di. ¹⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo handunian baama kpuro kpa i bweseru baatere Labaari gea waasu kua. ¹⁶ Baawure wi u ye naane doke, ma ba nùn batɛmu kua, u koo hunden faaba wa. Baawure wi u kun maa ye naane doke, u koo taare wa. ¹⁷ Sɔm maamaakiginu wee ni naane dokeobu ba koo ko. Ba koo wɛrɛkunu gira ka nen yɪsiru kpa bu ka barum kpam gari gere. ¹⁸ Bã n waa gɔɔnɔn sua nɔɔmɔ, ñ kun mɛ bã n dɛɛ nɔɔ, ba ñ wahala gaa wasi. Bã n maa barɔbu nɔmɔ sɔndi, ba koo bekurawa.

Yesu u doonɔ Gusunɔn mi

(I maa mɛerio Luku 24:50-53, Gɔrobun Kookoosu 1:9-11)

¹⁹ Ye Yinni Yesu ka bu gari yi kua u kpa, u suara wɔlɔ u da u sina Gusunɔn nɔm geuɔ. ²⁰ Ma bwãa be, ba da ba waasu kua baama kpuro. Ma Yinni u ka bu sɔmbu te mɔ, u sɔɔsimɔ ka sɔm maamaakiginu ma ben gari sãawa gem.]

Luku

Luku, wi u tire te yorua, u s̄awa Gerek̄i. U ȳeru m̄, u s̄awa dokotoro, Kol 4:14. Teofiruwa u tire te yorua. Teofiru wi, u ñ maa s̄a Yuu. Yen s̄na ye u Yesun bwese t̄kan gari m̄, u girariwa sere Adamun mi, wi u s̄a t̄mbu kpuron baaba. Luku u k̄i u s̄siwa ma Yesu u s̄awa t̄mbu kpuron Faaba kowo, n ñ m̄ Yuuba t̄nagii. U maa s̄si ma Yesu u t̄mbu kpuro k̄i, bw̄ebw̄ebu ka damgibu ka s̄arobu ka gobigibu ka kur̄bu ka dur̄bu ka bibu.

Tire ten gari mero ya w̄awa ten wiru 19:10 s̄k̄ ye ya n̄e, T̄nun Bii u nawa u ka kasu be ba k̄ra u bu faaba ko.

Tire ten kpunaa

1. Yohanu Batemu kowo ka Yesun marubu ka Yesun biru, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yohanu Batemu kowon waasu ka Yesun k̄kiribu, wiru 3n di sere wiru 4:13.
3. Yesun s̄mburu Galilē, wiru 4:14n di sere wiru 9:50.
4. Yesu u w̄a Yerusalemun swaa, wiru 9:51n di sere wiru 19:28.
5. Yesun s̄si d̄akinu batuma s̄k̄, wiru 19:29n di sere wiru 21:37.
6. Yesun sanam d̄akim handunia s̄k̄, wiru 22n di sere wiru 24.

Nge m̄ ba kua

ba ka tire te yorua

1 Teofiru, b̄ere bakagii, n man w̄ere n nun tireru yorua n nun s̄ dee dee ye n koora besen suunu s̄k̄. Be ba ye wa toren di ba kua yen labarin s̄m kowobu ma ba sun ye s̄k̄wa. Dabiru be ba ye nua ba kookari kua bu ka ye yore dee dee. Nen tii na gari yi kpuro w̄era yin toren di. N maa man w̄ere n nun ye yorua a n ka yen gem ȳe ye ba nun s̄si.

Gusun̄n ḡrado u Yohanu Batemu kowon marubun gari k̄ksia

⁵To, Herodu Yudean tem ȳeron waati, ȳaku kowo goo w̄a ȳaku kowobun wuuru s̄k̄ te ba m̄ Abia, win ȳsira Sakari. Win kur̄ maa s̄awa Aronin bweseru, win ȳsira Elisabeti. ⁶Be yiru kpuro geegiba Gusun̄n wuswa. Ba s̄im̄ Yinni Gusun̄n wooda ka win s̄si-bu kpuro s̄k̄ dee dee. ⁷Adama ba ñ bii m̄ ȳen s̄ Elisabeti s̄a w̄ro, be yiru kpuro ba maa t̄k̄nu kua.

⁸N wee sanam m̄ n ben wuuru girari, Sakari win ȳaku kobun s̄mburu m̄ Gusun̄n wuswa. ⁹Ma tubu tubu ya n̄n mwa nge m̄ ȳaku kowobun komaru, u ka du Yinni Gusun̄n s̄a yer̄ u turare d̄k̄ doke. ¹⁰T̄n̄ kur̄ kpuro ga kanaru m̄ s̄k̄ sanam m̄ u turare d̄k̄ dokem̄. ¹¹Ma Yinnin ḡrado u n̄n kure u ȳ mi ba ra turare d̄k̄ doken̄ m̄ geu. ¹²Ye Sakari u n̄n wa, u wom torura ma berum n̄n mwa. ¹³Ma ḡrado wi, u n̄n s̄k̄wa u n̄e, a ku berum ko Sakari, domi ba wunen kanaru mwa. Wunen kur̄ Elisabeti u koo nun bii t̄n̄ dur̄ marua, kpa a n̄n ȳsira k̄e Yohanu. ¹⁴Kaa nuku doo bakabu wa, t̄n̄

dabira koo maa ȳeri win marubun s̄. ¹⁵Domi u koo ko t̄n̄ boko Yinni Gusun̄n wuswa. U ñ tam̄ kur̄m̄. U ko n maa Hunde D̄ero yiba win meron nukurun di. ¹⁶U koo de Isireliba dabiru bu wura Gusun̄n ben Yinnin mi gia. ¹⁷U koo n̄n swaa gbiiya kpa u n s̄a nge Gusun̄n s̄m̄ Eli, u n dam̄ m̄ u ka baababa ka ben bibu dorasia, kpa u maa ka mem̄ k̄ sariba wura geegibun swaa s̄k̄, kpa u maa t̄mbun ḡrusu s̄k̄ru koosia mam mam Yinnin s̄.

¹⁸Sakari u ḡrado wi bikia u n̄e, am̄na ko na n ka ȳ ma gari yi gema. Domi n̄e dur̄ t̄k̄ra, nen kur̄n tii maa t̄k̄ru kua.

¹⁹Ma ḡrado wi, u n̄n wisa u n̄e, nena Gabirie, n̄e wi na ra n ȳ Gusun̄n wuswa. Ba man ḡrimawa n ka nun gari ko kpa n ka nun labari gea ye k̄ksia.

²⁰Adama a ñ nen gari naane doke yi yi koo koora yin saa s̄k̄. Yen s̄na, a ñ maa kp̄ a gari gere sere dma te yabu ye, ya koora.

²¹T̄m̄ba Sakari mara, ma biti ya bu mwa ye u ka te m̄ s̄a yer̄. ²²Ye u yara, u ñ kp̄a u ka bu gari kue, ma ba gia ma u k̄siru wawa s̄a yeru mi. U ka bu n̄ma gari s̄k̄m̄, u ñ k̄ wukie.

²³Ye win ȳaku kowo s̄mbura kpa, u s̄a win ȳenu.

²⁴Yen biru win kur̄ Elisabeti u gura sua, ma u tii berua suru k̄ksia. U n̄e, ²⁵n wee ye Yinni Gusun̄n u man kua. U ka man k̄nu geu m̄era u man sekuru yara t̄mbun wuswa.

W̄llun ḡrado

u Yesun marubun gari k̄ksia

²⁶Elisabetin guran suru k̄ksia tiase, Gusun̄n u win ḡrado Gabirie ḡra Nasaret̄, Galilen tem s̄k̄ w̄ndia

goon mi, wi u kun durɔ yɛ. Wɔndia win durɔ kɛero Yosefu u sɔawa Dafidi sina bokon bweseru. Wɔndia win tiin yɛsira Maari. ²⁸ Gɔrado wi, u da win mi ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na nun tɔbura, Gusunɔ u nun durom kua, u maa wɔa ka wunɛ.

²⁹ Maarin laakari ya burisina ka gari yi, ma u tii bikia u nɛɛ, tɔbiri teren bwesera mini. ³⁰ Gɔrado u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko Maari domi Gusunɔ u nun durom kua. ³¹ Wee kaa gura sua a bii tɔn durɔ ma kpa a nɔn yɛsiru kɛ Yesu. ³² U koo ko tɔn boko. Ba ko n da nɔn soku Wɔrukoon Bii. Yinni Gusunɔ u koo nɔn win sikado Dafidin bandu wɛ. ³³ U ko n bandu dii Yakɔbun yenuɔ sere ka baadommaɔ. Win bandu ta ñ ko n nɔru mɔ.

³⁴ Ma Maari u gɔrado bikia u nɛɛ, amɔna yeni ya koo ka koora domi na ñ durɔ yɛ.

³⁵ Gɔrado u nɔn wisa u nɛɛ, Hunde Dɛero u koo nun deema, kpa Wɔrukoon dam mu nun wukiri. Yen sɔna ba koo bii dɛero wi kaa ma mi soku Gusunɔn Bii.

³⁶ Wee wunen mero bisi Elisabeti wi ba raa sokumɔ wɔro, win tii u bii tɔn durɔn gura mɔ win tɔkɔru sɔɔ. U wɔa win suru nɔɔba tiase sɔɔ tɛ. ³⁷ Domi gɔanu sari ni Gusunɔ kpane.

³⁸ Maari nɛɛ, nena Yinnin yoo. N man kuo nge mɛ a gerua. Ma gɔrado wi, u doona.

Maari u Elisabeti beram da

³⁹ Sɔɔ mɛɛ te sɔɔ, Maari u seewa kpaaka u da Yudean wuu gagu sɔɔ ge ga wɔa guunun bera gia. ⁴⁰ U dua Sakarin yenuɔ ma u Elisabeti tɔbura. ⁴¹ Ye Elisabeti u Maarin tɔbiribu nua, yera bii wi u wɔa win nukurɔ u diira ma Elisabeti u Hunde Dɛero yiba. ⁴² Ma u gbɔra u nɛɛ, domarugiiwa wunɛ tɔn kurɔbu sɔɔ, domarugiiwa maa bii wi kaa ma. ⁴³ Wara ra n nɛ, nen Yinnin mero u ka man beram na. ⁴⁴ Domi wee, ye wunen tɔbiribun sɔɔ ga nen swaa wɔri, bii wi u wɔa nen nukurɔ u diira ka nuku dobu. ⁴⁵ Doo nɔɔrugiiwa wunɛ ye a ka naanɛ doke ma ye kpuro ya koo koora ye Gusunɔ u nun sɔɔwa.

Maarin womu

⁴⁶ Maari u womu kua u nɛɛ, nen gɔru ga Yinni saabu mɔ.

⁴⁷ Nen hunde yɛɛrimɔ Gusunɔ nen Faaba kowon sɔɔ,

⁴⁸ yɛn sɔɔ u ka man nɔnu geu mɛera, nɛ wi na sɔa win yoo bwɛɛbwɛɛ.

Wee, saa tɛn di saa baayeren tɔmbu ba koo man soku doo nɔɔrugii

⁴⁹ yɛn sɔɔ Gusunɔ dam kpurogii u man gɔa bakanu kua.

Win yɛsira Dɛero.

⁵⁰ U ra be ba nɔn nasie durom kue saa baayere.

⁵¹ U win dam sɔɔsi,

ma u be ba tii suabun bwisikunu mɔ yarinasia.

⁵² U sinambu bandu yara.

Ma u bwɛɛbwɛɛbu wɔlle sua.

⁵³ U gɔɔrobu debia ka gɔa geenu.

Ma u gobigibu gira nɔm dira.

⁵⁴ U win sɔmɔ Isireli somi

yɛn sɔɔ u win durom yaaya

⁵⁵ mɛ u Aburahamu ka win bibu kuammɛ sere ka baadomma

nge mɛ u besen baababa nɔɔ mwɛeru kua.

⁵⁶ Maari u ka Elisabeti sina nge suru ita, yen biru u gɔsira win kpaarɔ.

Yohanu Batɛmu kowon marubu

⁵⁷ Elisabetin marubun sanam yiba, ma u bii tɔn durɔ mara. ⁵⁸ Win berusebu ka win dusibu ba nua ma Yinni u nɔn durom bakam kua, ma ba ka nɔn nuku dobu mɔ sannu. ⁵⁹ Ma n kua sɔɔ nɔɔba itase ba mɛna bu ka bii wi bango ko, ma ba kɛ bu nɔn yɛsiru kɛ Sakari nge win tundon yɛsiru. ⁶⁰ Adama win mero u gerua u nɛɛ, aawo, Yohanuwa ba koo nɔn soku.

⁶¹ Ma ba nɛɛ, wunen bweseru sɔɔ, goo sari wi u yɛsi te mɔ.

⁶² Yera ba win tundo gari bikia ka yɛreru bu ka gia mɛ u kɛ bu nɔn soku. ⁶³ Ma u bu gɔanu bikia ni sɔɔ u koo yore ma u yorua, Yohanuwa win yɛsiru. Ma biti ya tɔn be kpuro mwa. ⁶⁴ Yande win nɔɔ ga wukiara, win yara denda, u gari mɔ ma u Gusunɔ siaramɔ. ⁶⁵ Berum be kpuro mwa be ba wɔa bera mi, ma ba gari yi kpuro sɔɔna ba ka sikerena Yudean tem wusu sɔɔ si su wɔa guunun bera gia. ⁶⁶ Ma be ba gari yi nua kpuro, ba yi berua ben gɔrusɔɔ, ba bikianamɔ ba mɔ, ñ n men na, amɔna bii wi, u koo ra ko.

Domi ba wa Yinnin nɔmu ga wɔa ka wi.

Sakari u Gusunɔn gari gerua

⁶⁷ Ma bii win tundo Sakari, u Hunde Dɛero yiba ma u gerua u nɛɛ,

⁶⁸ su Gusunɔ Isireliban Yinni siara

ye u ka win tɔmbu naawa

ma u bu yakia.

⁶⁹ Ma u ka sun Faaba kowo damgii naawa

wi u sɔa Dafidi win sɔm kowon sikadobu.

⁷⁰ Wiya u koo sun faaba ko saa besen yibereban min di,

ka be ba sun tusa kpuron nɔman di,

nge mɛ u raa gerua

saa win sɔmɔ dɛerobun nɔsun di

be ba wɔa yellu.

⁷² Meya u ka besen baababa durom kua,

ma u maa win nɔɔ mwɛɛ dɛeraru yaaya.

⁷³ Nge mɛ u raa bɔrua

Aburahamu besen baaban wuswaɔ

⁷⁴ u ka sun wɔra saa besen yibereban nɔman di,

kpa u sun ayeru wɛ su ka nɔn sɔ berum sariru sɔɔ,

⁷⁵ kpa su ko dɛerobu ka gemgibu win wuswaɔ

besen wɔarun sanam kpuro sɔɔ.

⁷⁶ Wunɛ maa nen bii,

ba koo nun sokuwa Wɔrukoon sɔmɔ

domi kaa Yinni gbiiya a ka win swɛɛ sɔmɛ,

⁷⁷ kpa a maa win tɔmbu sɔɔ ma ba koo faaba

wa bà n bu ben toranu suuru kua
⁷⁸ βεση Yinnin wɔnwɔndun s̄s̄ te ta kp̄a.
 Wɔnwɔn ten saabuwa
 yam bururam ko n sun naawa wɔllun di
 nge buruku s̄s̄ yana,
⁷⁹ u ka bu yam d̄erasia
 be ba w̄a yam w̄kuru s̄s̄
 ka be ḡɔn berum wukiri nge yam w̄kuru.
 Kpa u ka βesen naasu kpara alafian swaa s̄s̄.
⁸⁰ Ma bii wi, u kp̄ɛam̄ u bwisi m̄, ma u da u w̄a
 ḡbabur̄ sere n ka kua t̄ɔ te u tii s̄s̄si Isireliban
 wuswaa.

Yesun marubu

(I maa m̄erio Mateu 1:18-25)

2 Sanam m̄ s̄s̄, tem ȳero Ogusitu u wooda yara
 bu tem baama kpuron t̄mbu gari. ² Gari gari gbi-
 ikaa ye, ba ye kuawa Kirinusi Sirin tem ȳeron waati.
³ Ma baawure u da win wuu bu ka n̄n tireru doke.
⁴ Yosefu u maa seewa Galilen wuu gagun di ge ba ra
 soku Nasareti, u da Yudean tem̄ sere Dafidin wuu
 ge ba ra n̄e Betelehemu ȳen s̄s̄ u s̄a Dafidin sika-
 dobu, ⁵ kpa bu ka bu tireru doke, wi ka win kur̄ k̄ero
 Maari. Maari wi, u gura m̄. ⁶ Ye ba w̄a mi, win
 sanam yiba ye u koo ka ma. ⁷ Ma u win bii gbiikoo
 mara t̄n dur̄, ma u n̄n s̄katia t̄kusi u n̄n kp̄i ȳa-
 nun yakasu wɔll, ȳen s̄s̄ ba ñ ayeru wa s̄bun s̄bia
 yer̄.

Gusun̄n ḡrado

u ȳa kparobu kure

⁸ N deema ȳa kparoba w̄a bera mi yakas̄, ba ben
 ȳanu k̄su w̄kuru. ⁹ Yera Gusun̄n ḡrado u bu kure
 ma Gusun̄n yiikon girima ya bu burure ya ka sik-
 erena ma berum bu mwa gem gem. ¹⁰ Ma ḡrado u bu
 s̄s̄wa u n̄e, i ku nanda domi na ka b̄e Labaari gea
 naawawa ye ya koo t̄mbu kpuro nuku doo bakabu
 w̄. ¹¹ Giso Dafidin wuu ba b̄e Faaba kowo marua wi
 u s̄a Kirisi Yinni. ¹² Wee, nge m̄ i ko ka n̄n tubu, i ko
 bii w̄eru wa ba s̄katia t̄kusi, u kp̄i ȳaanun yakasu
 wɔll.

¹³ Suaru s̄s̄ wɔllun tabu kowobu dabi dabiru ba
 kurama ḡrado win k̄ku ba Gusun̄n siaram̄ ba
 gerum̄,

¹⁴ bu Gusun̄n b̄ere w̄eȳ wɔll.

B̄ri yenda n w̄a handunia s̄s̄ be ba Gusun̄n nuku-
 ru dorasiam̄n suunu s̄s̄.

Ȳa kparoba d̄n Betelehemu

¹⁵ Sanam m̄ wɔllun ḡrado be, ba bu doonari ba
 wura Gusun̄n wɔll, ȳa kparobu be, ba geruna ba n̄e, ñ
 n men na, su da Betelehemu su wa ye ya koora ye
 Yinni Gusun̄n u sun s̄s̄si.

¹⁶ Ba da ka sendaru ma ba Maari ka Yosefu wa ka bii
 w̄e te, ta kp̄i ȳaanun yakasu wɔll. ¹⁷ Ye ba n̄n wa ba
 kpa ba saara ye ḡrado wi, u raa bu s̄s̄wa bii win w̄-

l̄. ¹⁸ Ma be kpuro be ba gari yi nua ba biti soora ka ye
 ȳa kparoba bu s̄s̄wa. ¹⁹ Adama Maari u gari yi kpuro
 doke ḡru u yi lasabu m̄. ²⁰ Ma ȳa kparobu be, ba
 ḡsira ba Gusun̄n b̄ere w̄em̄, ba n̄n siaram̄ yabu
 ye kpuron s̄s̄ ye ba nua ka ye ba wa, nge m̄ ḡrado
 wi, u raa bu s̄s̄wa.

Ba Yesu ȳisuru k̄a

²¹ Ye s̄s̄ k̄ba ita ya yiba ba bii wi bango kua, ma
 ba n̄n ȳisuru k̄a Yesu, ȳisi te Gusun̄n ḡrado u n̄n k̄a
 ba sere win gura sua.

Ba Yesu Gusun̄n tusia s̄a yer̄

²² Amenawa ba yorua Yinnin wooda s̄s̄ ba n̄e, "Bii
 t̄n dur̄ gbiikoo baawure wi ba mara, ba koo n̄n
 wunawa nenem Yinni Gusun̄n s̄s̄." Yen s̄na ye sanam
 yiba bu ka tii s̄rasia nge m̄ M̄wisin wooda ya
 gerua, Maari ka Yosefu ba ka bii wi da Yerusalem̄
 bu n̄n Yinni tusia, ²⁴ kpa bu ka ȳkuru ko nge m̄ ba
 gerua Yinnin wooda s̄s̄ ba n̄e, "Kparukonu yiru, ñ
 kun m̄ tober̄e binu yiru."

²⁵ Dur̄ goo w̄a Yerusalem̄, win ȳisira Simē. Dur̄
 wi, u s̄awa geegii wi u Gusun̄n b̄ere ȳ. U wi u koo
 Isireliban nukuru yemiasia swaa daki ma Hunde
 D̄ero n̄n w̄asi. ²⁶ Hunde D̄ero wi, u maa n̄n s̄s̄si
 ma u koo Kirisi, wi Yinni u ḡsa wa u sere gbi. ²⁷ U da
 s̄a yer̄ ka Hunde D̄eron kparabu. Ye Yesun dusiba
 ka n̄n dua bu n̄n kua nge m̄ wooda ya gerua,
²⁸ Simē u n̄n mwa win n̄m̄ ma u Gusun̄n saabu
 kua u n̄e,

²⁹ Yinni, t̄k̄ de n̄e wunen s̄m̄ kowo, n handunia
 deri ka alafia

nge m̄ a man s̄s̄wa.

³⁰ Domi nen n̄ni yi wunen faaba wa

³¹ ye a s̄s̄ru kua bwesenu kpuron wuswaa.

³² Yeya yam bururam m̄ mu koo t̄n tukobu wunen
 swaa s̄s̄si.

Mu koo maa wunen t̄mbu Isireliba b̄ere doke.

Simē u Gusun̄n gari gerua

³³ Ye ba gerua bii win s̄s̄ ya win baa ka win mero biti
 kua. ³⁴ Simē u bu domaru kua ma u Maari, bii win
 mero s̄s̄wa u n̄e, ba bii wini ḡsa ba yi u ka t̄n
 dabiru w̄rumasia Isireliba s̄s̄, kpa u t̄n dabinu
 seesia. U koo maa ko ȳireru Gusun̄n min di te t̄mba
 kun wuram̄ ³⁵ kpa dabirun ḡrun bwisikunu nu
 s̄s̄sira. Wunen tii, nuku sankiranu nu koo nun s̄ku
 ḡru nge takobi.

Ana, Gusun̄n s̄m̄ t̄n kur̄

³⁶ Gusun̄n s̄m̄ t̄n kur̄ goo maa w̄a, win ȳisira
 Ana, Fanuelin bii Āsen bweseru s̄s̄. U t̄n kua gem
 gem. U raa sina ka win dur̄ k̄n k̄ba yiru saa win
 w̄ndiarun di. ³⁷ Ma u ḡminiru sina w̄n w̄n n̄e.
 U ku ra kpe s̄a yer̄, u ra n Gusun̄n s̄am̄ bururu ka
 yoka ka k̄n k̄kuru ka kanaru. ³⁸ U besirama saa ye
 s̄s̄, u Gusun̄n saabu m̄, ma u bii win gari t̄mbu

kpuro sɔwɔ be ba mara Gusunɔ u Yerusalemu yakia.

Ben wuramaru Nasaretis

³⁹ Sanam mɛ ba baayere kua ba kpa nge mɛ Yinni Gusunɔn wooda, ba gɔsira Nasareti ben wuu Galilen tem. ⁴⁰ Ma bii wi, u kpɛamɔ ma u dam sosimɔ ma bwisi gee yiba wi sɔ. Gusunɔn durom maa wɔa ka wi.

Yesu da sɔa yerc win birun saa

⁴¹ Wɔɔ baagere Yesun dusibu ba ra Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru dewa Yerusalemu. ⁴² Sanam mɛ Yesu u wɔɔ wakura yiru mɔ ba tɔɔ baka te da nge mɛ ben komaru. ⁴³ Ye tɔɔ baka ten sanam kpa sanam mɛ ba wi, bii wi, Yesu u sina Yerusalemu, win dusiba kun yɛ. ⁴⁴ Ba tamaa sɔa u wɔawa ben wuuru sɔ. Ye ba sɔa tɔɔ giriru ba nɔn kasu ben dusibu ka ben bɔɔba sɔ. ⁴⁵ Adama ba nɔn wa ma ba gɔsira Yerusalemu ba nɔn kasu. ⁴⁶ Yen sɔ itase ba nɔn wa sɔa yerc u sɔ wooda yɛrobun suunu sɔ u bu swaa daki u maa bu gari bikiamɔ. ⁴⁷ Be ba nɔn swaa daki kpuro ba biti kua win bwisi ka win gari wisibun sɔ. ⁴⁸ Sanam mɛ win dusiba nɔn wa biti ya bu mwa ma win mero u nɔn bikia u nɛ, nen bii amɔna a ka sun kua mɛ. Nɛ ka wunen baa wee, sa nun kasu ka nuku sankiranu.

⁴⁹ Ma u bu bikia u nɛ, mba n kua i ka man kasu. I n yɛ ma na n kon ko na kun nen baaban wunanɔsu kue?

⁵⁰ Adama gari yi u bu sɔwɔ mi, yi n bu yeeri.

⁵¹ U ka bu sɔa Nasaretis ma u bu mem kɔwɔ. Win mero u gari yi kpuro berua win gɔru. ⁵² Ma Yesu u kpɛamɔ bwisi sɔ ka wasi sɔ, ma Gusunɔ u ka nɔn kɔnu geu mɛera, ma u sɔa tɔn geo tɔmbu sɔ.

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa mɛerio Mateu 3:1-12, Maaku 1:1-8, Yohanu 1:19-28)

3 Ye tem yɛro Tiberi kua wɔɔ wakura kɔɔbu win bandu sɔ, sanam mɛ, Pɔnsu Pilatiwa sɔa Yudean tem yɛro, ma Herodu u sɔa Galilen wirugii, ma Filipu win kɔɔ u sɔa Iture ka Takonitin wirugii, ma Lisania u sɔa Abilenin wirugii. ² Ya maa sɔawa Ani ka Kaifa yɔku kowo tɔnwerobun waati. Sanam mɛya Gusunɔ u ka Yohanu Sakarin bii gari kua gbaburɔ. ³ Ma u da Yudenin baru kpaanɔ kpuro u kparamɔ u mɔ, bu gɔru gɔsio bu batemu ko, kpa Gusunɔ u bu ben toranu suuru kua.

⁴ Nge mɛya ye Gusunɔn sɔwɔ Esai u yorua win tirerc ya koora ye u nɛ,

“goo u gbaramɔ gbaburɔ u mɔ, i Yinnin swaa sɔwɔ. Kpa i n ye kɔ nerasiamɔ yu denda.

⁵ I yen wɔwi kpuro kɔruo, i maa yen guunu kpuron gunum kawo kpa i yen gungunu kɔ nerasia nu ko tem tɛera, kpa i yen mi n kɔkure kpuro demia, kpa i yen wɔrusu kpuro kɔre.

⁶ Tɔmbu kpurowa ba koo Gusunɔn faaba wa.”

⁷ Tɔn wɔrusu su daamɔ win mi u ka bu batemu ko. Ma u bu sɔwɔ u nɛ, bɛɛ waa gɔɔnɔn bweseru, wara bɛɛ kirɔ kua i ka mɔru ye ya sisi suuri. ⁸ N n men na, i

koowo ye ya koo bɛɛn gɔru gɔsiabu sɔwɔ, kpa i ku gere bɛɛn tii sɔɔ ma Aburhamuwa bɛɛn baaba. Domi na bɛɛ sɔwɔ Gusunɔ u koo kpɔ u Aburhamu bibu seeya saa kpee nini sɔɔ di. ⁹ Ba gbɔa sue kɔ bu ka dɔnu kɔɔri nin nuurun di. Yen sɔ, dɔru baatere te ta n bii geenu marumɔ, ba koo tu burawa bu dɔɔ kpɛɛ.

¹⁰ Ma tɔn wɔrusu nɔn bikiamɔ, n n men na, amɔna be, ba koo ko.

¹¹ Ma u bu sɔwɔ u nɛ, wi u yabenu yiru mɔ u teeru goo wɛyɔ wi u kun mɔ, mɛya maa wi u dɔan mɔ, u ka gabu kɔnu koowo.

¹² Gbere mwaɔba maa da u ka bu batemu ko, ma ba nɔn bikia ba nɛ, yinni, mba sa ko ko.

¹³ Ma u bu sɔwɔ u nɛ, i ku ra mwe n kere ye ba bɛɛ yiire.

¹⁴ Tabu kowobu gaba maa nɔn bikia ba nɛ, bɛɛ maa ni, mba sa ko ko.

Ma u bu sɔwɔ u nɛ, i ku ra goo gobi mwaari ka dam, i ku maa goo gari mani, kpa i ku ra bɛɛn kɔsiaru gem.

¹⁵ Tɔn be, ba swaa daki ma be kpuro ba bikianamɔ ba mɔ, Yohanu sɔawa Kirisi wi? ¹⁶ Ye Yohanu u nua mɛ, u be kpuro sɔwɔ u nɛ, nɛ na bɛɛ batemu mɔ ka nim, adama wi u man dam kere u sisi. Na n tura n win baranun wɛɛ kusia. Wiya u koo bɛɛ batemu ko ka Hunde Dɛero ka dɔ. ¹⁷ U saratia neni win nɔwɔ, u ka win alikama sara, kpa u ye doke biraru sɔ. Adama sako si su tie u koo su doke dɔɔ sɔ wi u ku ra gbi.

¹⁸ Ka maa gari dabinu gana Yohanu u tɔmbu labaari gean waasu kuammɛ. ¹⁹ Adama u Herodu wirugii wi gerusi Herodia, win kɔɔ Filipun kurɔn sɔ, ka daa kɔsa kpuro ye u raa kua. ²⁰ Ma Herodu u kpam daa kɔsa ye sɔ daa kɔsa sosi, u dera ba Yohanu pirisɔm doke.

Yesun batemu

(I maa mɛerio Mateu 3:13-17, Maaku 1:9-11)

²¹ Ye ba tɔmbu kpuro batemu kua, ba maa Yesu batemu kua. Saa yɛ sɔ u kanaru mɔ ma wɔlla wuk-iara, ²² ma Hunde Dɛero u sarama win wɔllɔ ka wasi gɛɛ nge kparuko. Ma kɔ gaga kɔɔra saa wɔllun di ga nɛ, wuna nen bii kɔnasi, wi sɔ nen gɔru dobu kpuro wɔa.

Yesun sikadoba

(I maa mɛerio Mateu 1:1-17)

²³ Yesu u wɔɔ tenan saka tura u sere win sɔmburu torua. Ba tamaa u sɔawa Yosefun bii. Yosefun baababa ba maa sɔa Heli ²⁴ ka Matati ka Lefi ka Meliki ka Yanai ka Yosefu, ²⁵ ka Matatia ka Amɔsi, ka Nahumu ka Esili ka Naga, ²⁶ ka Maatu ka Matatia ka Semeni ka Yoseki ka Yoda, ²⁷ ka Yoanani ka Lesa ka Sorobabeli ka Salatieli ka Neri, ²⁸ ka Meliki ka Adi ka Kosamu ka Elimadamu ka Eri, ²⁹ ka Yosue ka Eliseri ka Yorimu ka Matati ka Lefi, ³⁰ ka Simeɔ ka Yuda ka Yosefu ka Yonamu ka Eliakimu, ³¹ ka Melea ka Mena ka Matata ka Natani ka Dafidi, ³² ka Isai ka Yobedi ka Boasi ka Sala ka Nasoni ³³ ka Aminadabu ka Adimi ka Arani ka Esiromu ka Faresi ka Yuda, ³⁴ ka Yakɔbu ka

Isaki ka Aburahamu ka Tera ka Nakoru, ³⁵ ka Seruku ka Raga ka Faleki ka Ebεε ka Sala, ³⁶ ka Kainamu ka Aafasadi ka Semu ka Nwεε ka Lameki, ³⁷ ka Matusala ka Enoku ka Yaredi ka Maleleli ka Kainani, ³⁸ ka Enosi ka Seti ka Adamu ka Gusunε.

Setam u Yesu kokura

(I maa mεerio Mateu 4:1-11, Maaku 1:12-13)

4 Yesu u Hunde Dεero yiba ma u wurama Yuudenin di. Ma Hunde wi, u nùn sure gbaburu sεε. ² Miya Setam maa nùn kεkura sεε weeru. U ñ maa gāanu ganu di sanam mε sεε. Ye saa yen baa ya kpa, gεεra nùn mwa. ³ Ma Setam nùn sεεwa u nεε, à n Gusunεn Biin na, a kpee teni sεεwa tu gεsira pεε.

⁴ Ma Yesu nùn sεεwa u nεε, ba yorua Gusunεn gari sεε ba nεε, “Tεnu kun ko n wāa dīanu tεnan sεε.”

⁵ Ma Setam u ka nùn da guuru wεεε u nùn han-dunian tem kpuro sεεsi kεni kpaki teeru mi sinamba bandu dii. ⁶ Ma u nùn sεεwa u nεε, nin dam ka nin yi-iko kpurowa kon nuñ wεε domi ba man wεε. Wi na kī, wiya kon maa wεε. ⁷ Ñ n men na, à n yiira a man sāwa ye kpurowa ya koo ko wunεgia.

⁸ Ma Yesu u nùn sεεwa u nεε, Gusunεn gari nεε, “Gusunε wunen Yinniwa kaa n sāamε, kpa a n wi tur-on wāaru wāa.”

⁹ Ma u ka nùn da Yerusalemε, u nùn sεεndi sāa yerun wii kpīirε, ma u nùn sεεwa u nεε, à n Gusunεn Biin na, a suro saa minin di, ¹⁰ domi Gusunεn gari nεε, “U koo win gεradoba kε kēwa wunen sεε bu ka nun kε-su.” ¹¹ “Ba koo nun nεnε ben kεma sεε, kpa wunen naasu ku raa kperu sokura.”

¹² Yesu u nùn sεεwa u nεε, Gusunεn gari maa nεε, “A ku ra Gusunε wunen Yinnin dam mεeri a ka wa mε mu nε.”

¹³ Ye Setam u nùn kεkiri bi kpuro kua u kpa, u nùn deri u doona sere saa gaa gina.

Yesu win sεεburu torua Galiles

(I maa mεerio Mateu 4:12-17, Maaku 1:14-15)

¹⁴ Yesu u wura Galilesε ka Gusunεn Hunden dam, ma win labaari ya kεkε n ka sikerena bera ye sεε kpuro.

¹⁵ U Gusunεn garin keu sεεsimε ben mεnεε yenu sεε, ma tεmbu kpuro ba nùn bεεε wεεmε.

Ba Yesu yina Nasaretis

(I maa mεerio Mateu 13:53-58, Maaku 6:1-6)

¹⁶ Yesu u da Nasaretisε mi u biru di. Nge mε win dεkε u mεnεε yeru dua tεε wεرارugiru sεε, ma u seewa u ka tireru gari. ¹⁷ Ba nùn Gusunεn sεεwa Esain tireru wεε. Ye u tu wukia u wa mi ba yorua ba nεε,

¹⁸ “Yinni Gusunεn Hunde ka man wāa. U man gεsa n ka dam sarirugibu Labaari gea kεkεsia. U man gεrima n ka yobu sεε ma ba koo yakiaara, n ka wεkεbu sεε ma ba koo yam wa, n ka maa takasigibu yεsu bu doona,

¹⁹ kpa n maa ka kpara ma saa ya wee yεε sεε Yinni u koo tεmbu durom kua.”

²⁰ U tire te wukiri u mεnεε yerun sεεwa wesia ma u sina. Be ba mεnεε mεnεε yee te sεε, ba nùn kεni girari be kpuro. ²¹ Ma u win gari torua u bu sεεwa u nεε, gisεra Gusunεn gari yini yi kooru yi i nua mi.

²² Be kpuro ba nùn seeda gea diiya, ma biti ya bu mwa gari dure yin sεε yi yi yarimε win kεkε di. Ma ba mε, n ñ Yosefun bii wi mi?

²³ U bu sεεwa u nεε, ka gem, i ko kpī i man kεn te kua i nεε, “Timgii, a wunen tii bekio,” kpa i gere n koowo nen tem sεε mini ye i nua na kua kpuro Kapenamε.

²⁴ U maa nεε, ka gem, na bεε sεεwa, Gusunεn sεεwa goo sari wi u bεεε mε win tiin temε. ²⁵ Na maa bεε gem sεεwa, kurε gεmini dabira ta raa wāa Isirelin temε Elin waati, ye gura kun na wεε ita ka suru kεkεba tia, ma gεε bakaru ta kua tem kpuro. ²⁶ Ka mε, ba ñ Eli gεre ben goon mi ma n kun mε gεmini turo wi u wāa Sarepataε Sidonin temε. ²⁷ Dabiru be ba bara disigiru mε ba raa maa wāa Isirelin temε Gusunεn sεεwa Elisee waati. Ka mε, ba ñ ben goo bekie, ma n kun mε Namani Sirigii.

²⁸ Ye ba gari yi nua mεnεε yee te sεε, ba mεru besira be kpuro. ²⁹ N deema ben wuu ga wāawa guuru wεεε. Yera ba seewa ba nùn kεrikia ba ka da wuun biruε bu ka nùn sure wεwa sεε. ³⁰ Adama u bu bukiana ma u doona.

Durε wi wεreku gagu ga wāasi

(I maa mεerio Maaku 1:21-28)

³¹ Yesu u sara u da Kapenamε, Galilen wuu gagu, ma u tεmbu Gusunεn garin keu sεεsimε tεε wεرارugiru sεε. ³² Ma win sεεwa bu biti kua domi u gari gerumεwa ka yiiko. ³³ N deema durε goo wāa mεnεε yeru sεε wεε wεreku ga wāa ma u wura kua wεε u nεε, ³⁴ man diya bεεε ka wunε, Yesu Nasaretigii. A na a sun kam koosiawa? Na yεε wi a sεε, wunε Gusunεn tεn Dεerowa.

³⁵ Ma Yesu u gu gerusi u nεε, a mario, kpa a doona win min di.

Ye wεreku ge, ga durε wi tem kparana ben suunu sεε, ma ga doona, ga ñ maa nùn mεera kue. ³⁶ Ma biti ya bu mwa kpuro ba bikianamε ba mε, gari yiren bwe-sera yini. Domi u wεrekunu wooda wεεmε ka yiiko ka dam, ma nu doonamε.

³⁷ Ma win labaari ya kεkε n ka sikerena bera ye sεε kpuro.

Yesu u tεn dabinu bekia

(I maa mεerio Mateu 8:14-17, Maaku 1:29-34)

³⁸ Ye Yesu u yara mεnεε yee ten min di u dua Simεkε yenuε. N deema Simεkε kurεn mero u wasi sundu barε ta kεkεba, ma ba nùn suuru kana win sεε. ³⁹ U kurε wi take u wasi sun te gerusi ma ta nùn deri. U seewa yande u bu kεkεmε.

⁴⁰ Ye sεε duε, bεn tεmba bara bwese bweseka mε kpuro ba ka bu na win mi, ma u ben baawure kεma sεεndi u bu bekia. ⁴¹ Wεrekunu maa doona tεn dabirun min di, nu wuri mε nu mε, wuna Gusunεn Bii. Adama

u nu gerusi, u ñ maa dere nu gari gere yèn sɔ̃ nu yě ma Kirisiwa u sãa.

Yesun waasu Yudeaɔ

(I maa mɛerio Maaku 1:35-39)

⁴² Ye yam sãra Yesu u seewa u wuu yara u da gbaburɔ. Adama tɔn wɔru ga nùn kasu. Ye ba tura win mi, ba nùn suuru kana u ku bu deri. ⁴³ Adama u bu sɔ̃ɔwa u nɛɛ, u ñ koo ko u kun maa Gusunɔn bandun Labaari gea waasu kue wusu gasu sɔ̃ɔ, domi yen sɔ̃na ba nùn gɔrima.

⁴⁴ Ma u waasu mɔ̃ Galilen menno yenu sɔ̃ɔ.

Yesun bwãa gbiikobun sokubu

(I maa mɛerio Mateu 4:18-22, Maaku 1:16-20)

5 Ye Yesu u yãra daa burerun bɔkuɔ te ba ra soku Genesareti, tɔn wɔru ga nùn menne gu ka Gusunɔn gari nɔ. ² Ma u goosu yiru wa daa bure ten goorɔ sìn min di swɛɛ gowobu ba sara ba ben yãakoronu teɔ da. ³ Ma u dua goo sin teu sɔ̃ɔ ge ga sãa Simɔɔguu, ma u nùn kana u ka gu gooru tondasia fiiko. Yen biru u sina u tɔn wɔrusu Gusunɔn gari sɔ̃ɔsimɔ gen min di.

⁴ Ye u win gari gerubu mari, u Simɔɔ sɔ̃ɔwa u nɛɛ, a wunen goo bɔrieyo bwerɔ kpa i bɛɛn yãakoronu kpɛɛ i ka swɛɛ mwa.

⁵ Simɔɔ u nùn sɔ̃ɔwa u nɛɛ, yinni wɔ̃ku girira sa sɔm-buru kua, sa ñ maa gãanu wa sa mwe, adama wunen garin sɔ̃ kon yãakoro te kpɛɛ.

⁶ Ye ba kua mɛ, ba swɛɛ dabi dabiru gura sere ben yãakorora gɛɛrɔ. ⁷ Ma ba ka yireru ben berusebu soka be ba wãa goo yiruse sɔ̃ɔ bu na bu bu somi. Ba na ma ba goosu yiru ye swɛɛ yibia sere su kɪ su num. ⁸ Ye Simɔɔ Piɛɛ u yeni wa u kpuna Yesun wuswaɔ u nɛɛ, Yinni, a tii gawo nen bɔkun di, domi nɛ torowa.

⁹ Domi wi ka win berusebu kpuro ba biti kua swɛɛ dabi ten sɔ̃ te ba gura. ¹⁰ Mɛya maa biti ya Simɔɔn berusebu Yakɔbu ka Yohanu, Sebeden bibu mwa. Yesu u Simɔɔ sɔ̃ɔwa u nɛɛ, a ku berum ko, saa tɛn di tɔmba kaa n kasu bu man swii.

¹¹ Sanam mɛ ba ka ben goosu da goorɔ, ma ba si kpuro deri ba nùn swii.

Yesu u wi u bara disigiru barɔ

bekia

(I maa mɛerio Mateu 8:1-4, Maaku 1:40-45)

¹² Sanam mɛ Yesu u wãa wuu gagu sɔ̃ɔ durɔ goo wi u bara disigiru barɔ u nùn wa, ma u yiira win wuswaɔ u nùn suuru kana u nɛɛ, Yinni à n wura, na yě ma kaa kpɪ a man bekia kpa n dɛera.

¹³ Ma Yesu u win nɔmu demia u nùn baba u nɛɛ, na wura, a bekuro kpa a dɛera.

Mii mii bara disigij te, ta nùn doonari. ¹⁴ Yesu u nùn yiire u nɛɛ, u ku raa goo gãanu ganu sɔ̃, adama u doo u win tii yãku kowo tusia, kpa u yãkuru ko win

dɛerasiabun sɔ̃ nge mɛ Mɔ̃wisin wooda ya gerua, kpa tu ka ko seeda tɔmbun wuswaɔ.

¹⁵ Ka mɛ, win labari ya yabi, ma tɔn dabira men-namɔ bu ka win gari nɔ, kpa bu ka bekura ben baranu sɔ̃ɔn di. ¹⁶ Adama Yesu u ra dewa gbaburɔ wi turo u n kanaru mɔ̃.

Yesu u durɔ goo bekia

win wasin bee tia gu

(I maa mɛerio Mateu 9:1-8, Maaku 2:1-12)

¹⁷ Sɔ̃ɔ teeru Yesu u Gusunɔn garin keu sɔ̃ɔsimɔ ma Falisiba ka wooda yěrobu ba sɔ̃ mi, be ba na saa Galile ka Yudean wuu baageren di, ka maa Yerusalemun di, ma Yinnin dam mu dera u barɔbu bekiamɔ.

¹⁸ Saa ye yande, tɔmbu gaba durɔ goo sɔ̃ɔwa ka kpinu win wasin bee tia ya gu. Ba kasu mɛ ba koo ka du kpa bu nùn yi Yesun wuswaɔ. ¹⁹ Ye ba kun wa mi ba koo ka nùn duusia tɔn wɔrun sɔ̃, yera ba yɔɔwa diru mi u wãan wɔ̃ɔ, ma ba tu yaba ba nùn sarasia ka win kpinu tɔn wɔru gen suunu sɔ̃ɔ Yesun wuswaɔ. ²⁰ Ye u ben naane dokebu wa, yera u durɔ wi sɔ̃ɔwa u nɛɛ, a wunen durum suuru wa.

²¹ Wooda yěrobu ka Falisiba ba bwisikum wɔri ba tii bikiamɔ, wara wini wi u Gusunɔn wɔmmɔ. Wara koo kpɪ u tɔnu win durum suuru kua ma n kun mɔ̃ Gusunɔ turo.

²² Adama Yesu u ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔ̃na i bwisikumɔ mɛ bɛɛn gɔ̃ruɔ. ²³ Yen yerà ya sɛ̃ɔ bo, bu nɛɛ, ba tɔnu nùn win durum suuru kua, ñ kun mɛ bu nɛɛ, u seewo u sɪ. ²⁴ Ñ n men na, kon bɛɛ sɔ̃ɔsi ma Tɔnun Bii, u yiiko mɔ̃ handunia mi, u ka durum suuru ko.

Ma u barɔ wi sɔ̃ɔwa u nɛɛ, na nun sɔ̃ɔmɔ, a seewo a wunen kpinu sua kpa a we yenuɔ.

²⁵ Ma u seewa mii mii ben wuswaɔ u sua ye u raa kpunari, ma u Gusunɔ siaramɔ u ka dɔ̃ɔ yenuɔ. ²⁶ Yera biti ya be kpuro mwa ma ba Gusunɔ siaramɔ. Berum maa bu mwa ma ba mɔ̃, sa gãa maamaakiginu wa gisɔ̃.

Yesu u Lefi soka

(I maa mɛerio Mateu 9:9-13, Maaku 2:13-17)

²⁷ Yeniban biru Yesu u yara ma u gbere mwac goo wa wi ba ra soku Lefi u sɔ̃ gbere yerɔ, ma u nùn sɔ̃ɔwa u nɛɛ, a man swiiyɔ.

²⁸ Lefi u seewa u ye kpuro deri ma u nùn swii.

²⁹ Yen biru u Yesu tɔ̃ɔ baka dim kua win yenuɔ. Gbere mwac dabinu ka maa gabu ba ka bu dimɔ. ³⁰ Falisiba ka ben wooda yěrobu gabu ba win bwãabu wɔkisi ba bikia ba nɛɛ, mban sɔ̃na i dimɔ i nɔrumɔ ka gbere mwacɔbu ka kɔsan kowobu.

³¹ Yesu u bu wisa u nɛɛ, be ba bwãa do ba ñ timgiin bukata mɔ̃ ma n kun mɔ̃ be ba barɔ. ³² Na ñ nɛ n ka geegibu soku. Na nawa n ka kɔsan kowobu soku bu ka ben gɔ̃ru gɔsia.

Nɔk bɔkurun gari

(I maa mɛerio Mateu 9:14-17, Maaku 2:18-22)

³³ Ba nùn sɔ́wɔ ba nɛɛ, Yohanun bwǎabu ka Falisi-bagibu ba ra nɔk bɔke kiri kiri, ba ra maa kanaru ko, adama wunegiba dimɔ ba nɔkumɔ.

³⁴ Ma u nɛɛ, i ko i kpĩ i kuru kpaon durɔn bɔkɔba nɔk bɔkusia sanam mɛ u wǎa ka be? ³⁵ Adama sanam wee mɛ ba koo kuru kpaon durɔ wɔra ben nɔkman di. Sanam mɛ sɔ́wɔ ba koo nɔk bɔke.

³⁶ U maa bu mɔndu kua u nɛɛ, ba ku ra yabe kpaaru gĩɛ bu ka yabe tɔ́kɔru kɔre. Bà n kua mɛ, ba koo kpaaru gĩɔ, kpaarun yasa maa ya ko n sǎa nenem yabe tɔ́kɔru sɔ́. ³⁷ Goo ku ra maa tam kpam doke gɔnan nɔk tɔ́kɔnu sɔ́. Û n kua mɛ, tam kpam mɛ, mu koo nɔkɔn kurasia kpa mu yari, kpa nɔkɔn nu sankira. ³⁸ Adama ba ñ koo ko ba kun tam kpam doke nɔk kpaanu sɔ́. ³⁹ Goo sari wi u ko n tam kpam kĩ, sanam mɛ u tam gurum nɔra, domi u koo gere u nɛɛ, gurum ka nùn nɛrena.

Tɔ́ wɛ́rarugirun gari

(I maa mɛerio Mateu 12:1-8, Maaku 2:23-28)

6 Tɔ́ wɛ́rarugiru garu sɔ́ Yesu u alikama gbaaru garu sara, ma win bwǎaba alikama wɔkamɔ, ba sunkumɔ ka nɔma, ba temmɔ. ² Falisi gabu ba bu bikia ba nɛɛ, mban sǎna i mɔ ye wooda ya nɛɛ bu ku ko tɔ́ wɛ́rarugiru sɔ́.

³ Yesu u bu bikia u nɛɛ, i ñ gara tirerɔ ye Dafidi u kua sanam mɛ gɔ́wɔ wi ka win bwǎabu mɔ? ⁴ U Gusunɔn diru dua ma u pɛɛ sua ye ba Gusunɔn yiyiye, u ye di ma u win bwǎabu wɛ. Adama besen wooda ya yina goo u ye di ma n kun mɔ yǎku kowobu.

⁵ Ma u nɛɛ, i de i n yɛ ma Tɔ́nun Biiwa u tɔ́ wɛ́rarugiru kua.

Duru win nɔk geu ga gu

(I maa mɛerio Mateu 12:9-14, Maaku 3:1-6)

⁶ Ye n kpam kua tɔ́ wɛ́rarugiru garu, u dua menno yerɔ u Gusunɔn garin keu sɔ́simɔ. N deema durɔ goo wǎa mi win nɔk geu ga gu. ⁷ Wooda yɛrobu ka Falisi-ba ba swaa kasu bu ka Yesu durum mani. Yen sǎna ba nùn mɛera bu ka wa ù n koo goo bekiã tɔ́ wɛ́rarugiru sɔ́. ⁸ Adama u ben bwisikunu yɛ, ma u durɔ wi sɔ́wɔ win nɔkmu ga gu mi u nɛɛ, a seewo a yɔra bu nun wa.

Ma u seewa u yɔra. ⁹ Ma Yesu u nɛɛ, na bɛɛ bikiamɔ, gea ka kɔ́sa, yen yerà n weene bu ko tɔ́ wɛ́rarugiru sɔ́. Bu tɔ́nu faaba ko? Nge bu nùn go.

¹⁰ Yera u be kpuro mɛera u ka sikerena, ma u durɔ wi sɔ́wɔ u nɛɛ, a wunen nɔkmu demio.

Ye u gu demia, ma ga bekura. ¹¹ Ma ba mɔru besira ma ba wesianamɔ ye ba koo Yesu kua.

Yesu u bwǎabu wɔkura yiru**gɔ́sa**

(I maa mɛerio Mateu 10:1-4, Maaku 3:13-19)

¹² Sɔ́ mɛɛ te sɔ́, Yesu u da guuru wɔ́llɔ u ka kanaru ko. Ma u Gusunɔn kana wɔ́ku giriru. ¹³ Ye yam sǎra u win bwǎabu menna, ma u tɔ́nu wɔ́kura yiru gɔ́sa be sɔ́, u bu yĩsiru kǎ gɔ́robu. ¹⁴ Tɔ́n ben yĩsa wee, Simɔ wi u yĩsiru kǎ Piɛɛ, ka Andere win wɔ́kɔ, ka Yakɔbu ka Yohanu ka Filipu ka Baatelemi ¹⁵ ka Mateu ka Tomaa ka Yakɔbu Alufen bii, ka Simɔ wi u win tem gari kĩ, ¹⁶ ka Yudasã Yakɔbun bii, ka Yudasã Isikariɔtu wi u tɔ́mbu Yesu nɔkmu sɔ́ndia.

Bekiãbu ka keu sɔ́sibu

(I maa mɛerio Mateu 4:23-25)

¹⁷ Ma u sara ka be, u yɔra tem tɛera gaa sɔ́ mi win bwǎa dabiru ka tɔ́n wɔ́ru guna wǎa, be ba na saa Yudean di kpuro ka Yerusalemun di, ka Tiri ka Sidonin di, wuu si su wǎa nim wɔ́kun bera gia. ¹⁸ Ba na win mi bu ka win gari nɔk kpa u ka bu bekiã ben baranu sɔ́n di. Be ba wɛrɛkunu mɔ nu bu toorimɔ, ba maa bekura. ¹⁹ Tɔ́n be kpuro ba kĩ bu nùn baba domi win dam mu sɔ́mburu mɔ, mu bu bekiãmɔ kpuro.

Doo nɔkɔru ka nɔni swǎaru

(I maa mɛerio Mateu 5:1-12)

²⁰ Yera Yesu u win nɔni sua u win bwǎabu mɛera u nɛɛ,

Doo nɔkɔrugiba bɛɛ sǎarobu domi bɛɛya i ko n wǎa mi Gusunɔn u bandu swĩ.

²¹ Doo nɔkɔrugiba bɛɛ be gɔ́wɔ mɔ tɛ, domi i ko ra debu.

Doo nɔkɔrugiba bɛɛ be i sumɔ tɛ, domi i ko ra yɛɛ.

²² Doo nɔkɔrugiba bɛɛ, tɔ́mbu bà n bɛɛ tusa, ma ba bɛɛ gira ben min di, ma ba bɛɛ wɔ́mmɔ, ma ba bɛɛn yĩsiru gɔ́sia gǎa kɔ́sunu Tɔ́nun Biin sɔ́. ²³ Nge meya ben baababa ba Gusunɔn sɔ́wɔ kua. Adama bɛɛ, i gɔ́ru doro dɔ́ma te, i yɔ́kɔkuo ka nuku dobu, domi ka gem ba bɛɛ are yiyiye yi kpǎ Gusunɔn wɔ́llɔ.

²⁴ Nɔni swǎarugiba bɛɛ maa gobigibu, domi i bɛɛn nuku yemiabu wa kɔ.

²⁵ Nɔni swǎarugiba bɛɛ be i deba tɛ, domi gɔ́wɔ ta koo bɛɛ ko.

Nɔni swǎarugiba bɛɛ be i yɛɛmɔ tɛ, domi i ko ra nukuru sankira kpa i swĩ.

²⁶ Nɔni swǎarugiba bɛɛ, tɔ́mbu kpuro bà n bɛɛn gea gerumɔ. Domi meya ben baababa ba sɔ́wɔ weesugibu kua.

Kĩru yibereban sɔ́

(I maa mɛerio Mateu 5:38-48, 7:12a)

²⁷ Adama nɛ na bɛɛ sɔ́wɔ, bɛɛ be i man swaa daki, i bɛɛn yibereba Kĩru sɔ́sio, i bu gea kuo be ba bɛɛ tusa.

²⁸ I bu domaru kuo be ba bɛɛ bɔ́rusimɔ, i bu kanaru kuo be ba bɛɛ kɔ́sa kuammɛ. ²⁹ Goo ù n nun baa teeru

so, a maa nùn tensim tīyɔ, wi u maa wunen yabe bakaru sua, a ku nùn yinari u kparam wunen yabe piibu sua. ³⁰ Wi u nun gāanu kana, a nùn kēeyɔ, goo ù n maa nun wunen gāanu suari, a ku maa nu bikia. ³¹ Ye i kī tumbu bu bēe kua, i bu ye kuo bēen tii.

³² Ì n bu kī be ba bēe kī, siara birà i mɔ. Baa kōsan kowobun tii ba ra n ben kīnasibu kī. ³³ Ì n maa bu gea kua be ba bēe gea kua, siara birà i mɔ. Mēya kōsan kowobun tii ba ra ko. ³⁴ Ì n bu bɔkura bèn mi i kōsire yīyɔ, siara birà i mɔ. Kōsan kowobun tii ba ra bɔkuranewa, bu ka kōsiana. ³⁵ Adama i bēen yiberēba kīru sōsio, i bu gea kuo, i maa bu bɔkuro i kun kōsire yīyɔ, bēen are yi ko n kpā, i ko n maa sāa Wɔrukoon bibu, domi win tii u ra guturuba ka tɔn kōsobu durom sōsɔ. ³⁶ I de i n wɔnwɔndu mɔ nge mē bēen Baaba u wɔnwɔndu mɔ.

I kun da n tumbu sirimɔ

(I maa mēerio Mateu 7:1-5)

³⁷ I kun da n tumbu sirimɔ, Gusunɔ u ñ maa ka bēe sirimɔ. I kun da n tumbu taare wēemɔ, Gusunɔ u ñ maa bēe taare wēemɔ. I suuru koowo, Gusunɔ koo maa bēe suuru kua. ³⁸ I kēeyɔ, Gusunɔ koo maa bēe kē. Yīrutii bakaru sɔɔra u koo bēe kēru kē, te u taasi u sire u yibia ka kɔkɔ, kpa u bēe wisia bēen kɔkɔ. Domi yīrutii te i ka gabu yīrua, tēya Gusunɔ koo ka bēe yīrua.

³⁹ U maa bu mɔndu garu kua u nēe, wɔko u koo kpī u wɔkosi swaa gbiiya? Be yiru sannu ba ñ koo wɔru wɔri? ⁴⁰ Bɔɔ u ku ra win yinni kere, adama bɔɔ baawure wi u sɔɔsiru gia u kpa, u koo ka win yinni weena.

⁴¹ Mban sɔna a yakɔ mēerimɔ wunen kpaasin nɔnu sɔɔ, ma a ñ dāa bīru laakari mɔ te ta wāa wunen tiin nɔnu. ⁴² Amɔna kaa ka kpī a wunen kpaasi sɔ u de a nùn yakɔ wuna ge ga wāa win nɔnu sɔɔ, ma a ñ dāa bīru waamɔ te ta wāa wunen tiin nɔnu. Murafiti wunɛ, a gina dāa bīru wunɔ te ta wāa wunen nɔnu yen biru kaa yam wa a ka yakɔ wuna ge ga wāa wunen kpaasin nɔnu sɔɔ.

Dāru ka ten binu

(I maa mēerio Mateu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ Dāa geeru ta ku ra bii kōsunu ma. Mēya maa dāa kōsuru ta ñ bii geenu marumɔ. ⁴⁴ Domi dāru baatere, ten binun diya ba ra tu gie. Ba ku ra gandun binu sɔri sāka wɔllɔ, mēya maa ba ku ra bereru sɔri awīi wɔllɔ. ⁴⁵ Tɔn geo u ra gāa geenu yarewa gāa geenu sɔɔn di ni nu berua win gɔru. Tɔn kōso maa gāa kōsunu yaramɔ gāa kōsunu sɔɔn di ni nu berua win gɔru. Domi ye ya yiba tɔnun gɔru ya yarimɔ, yeya kɔkɔ ga ra gere.

Dinu yiru

(I maa mēerio Mateu 7:24-27)

⁴⁶ Mban sɔna i man sokumɔ Yinni Yinni, ma i kun mɔ ye na bēe sɔɔmɔ. ⁴⁷ Baawure wi u na nen mi ma u nen gari kɔkɔ ma u yi mēm kɔkɔwammɛ, kon bēe sɔɔsi wi

u ka weenɛ. ⁴⁸ U ka durɔ goo weenɛ wi u diru banimɔ, ma u gba n duku u kperu girari u sere kpɛkpɛku sura. Ma nim yibura na, ma nim tora ya dii te swee, adama ya ñ kpīa ya dii te wuke yèn sɔ ta bana wā. ⁴⁹ Adama wi u nua, ma u kun kue, u sāawa nge durɔ goo wi u diru banimɔ tem dira wɔllɔ, ma u kun kpɛkpɛku sure. Nim tora ya dii te swee. Yande ta wɔra, ma ten wɔrumaa kpēa.

Yesu u tabu sunɔ goon yoo

bekia

(I maa mēerio Mateu 8:5-13)

7 Ye Yesu u gari yi kpuro tumbu sɔɔwa u kpa, u da Kapenamɔ. ² Tabu sunɔ goo wāa mi u yoo mɔ, wi u kī gem gem. Yoo wiya u barɔ sere u wasikira. ³ Ye tɔnwero wi, u Yesun labaari nua, yeya u nùn Yuuban guro gurobu gabu gɔria bu nùn suuru kana u na u win yoo bekia. ⁴ Ye ba tura Yesun mi ba nùn suuru kana gem gem ba nēe, n tura a durɔ wi ye kua ⁵ domi u bēsen bweseru kī. Wiya maa sun bēsen menɔ yeru bania.

⁶ Ma Yesu u ka bu swaa wɔri. Ye u yenu ge turuku kua yera tabu sunɔ wi, u win bɔɔba gɔra bu Yesu sɔ u ku tii gɔngere ko, domi wi kun be tura u du win yenu. ⁷ Yen sɔna u ñ tii garisi goo wi u koo ka tii da Yesun mi. Adama u be gesi gari geruo, win yoo u koo bekura. ⁸ Domi wi, u gabu wiru kpīyɛ, u maa tabu kowobu mɔ be u kpare. Ù n turo sɔɔwa u doo, u ra n kɔkɔ. Ù n maa ben goo sɔɔwa u na, u ra n sisiwa. Ù n win yoo sɔɔwa u yeni koowo, u ra n maa ye mɔwa.

⁹ Ye Yesu u gari yi nua biti ya nùn mwa, ma u sīra u tumbu sɔɔwa be ba nùn swīi u nēe, na ñ gina naane doke baka binin bweseru waare, baa Isireliba sɔɔ.

¹⁰ Ye gɔro be, ba gɔsira yenu ba deema yoo wi, u bwāa dora.

Yesu u gɔmini goon bii seesia

¹¹ Yen sisuru Yesu da wuu gagun mi, ge ba ra soku Nayini. Win bwāabu ka maa tɔn wɔru guna nùn swīi.

¹² Saa ye u wuu gen gbāraran kɔkɔ turuku kua, u wa ba aluwaasi goon goru sɔɔwa ba ka yariɔ bu sike. U sāawa win meron bii teere te u mɔ. Win mero maa, gɔminiwa. Wuugibu dabira wāa ka wi. ¹³ Ye Yinni u kurɔ wi wa win wɔnwɔnda nùn mwa, ma u nùn sɔɔwa u nēe, a ku swīi.

¹⁴ Yera u susi u goo ten kpakororu baba. Be ba tu sɔɔwa ba yɔra. Ma u nēe, aluwaasi wunɛ, na nun sɔɔmɔ, a seewo.

¹⁵ Ma goo te, ta seewa ta sina ta gari gerumɔ. Ma Yesu nùn win mero wesia. ¹⁶ Berum be kpuro mwa, ma ba Gusunɔ siaramɔ ba gerumɔ ba mɔ, Gusunɔ kɔkɔ damgiiwa u bu kurema. Gusunɔwa u win tumbu naawa. ¹⁷ Yesun labaari ye, ya yabi Yudea kpuro sɔɔ ka maa yen beri kpuro.

Yohanu Batemu kowon

gɔrobu

(I maa mɛerio Mateu 11:2-19)

¹⁸ Yohanun bwāba nùn ye kpuron labaari sɔɔwa. Ma u win bwāa ben yiru soka, ¹⁹ u bu gɔra Yesun mi bu nùn bikia, wiya wi u sisi? Nge ba n kpao mara. ²⁰ Ye durɔ be, ba tura win mi, ba nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa sun gɔrima wunen mi su bikia, wuna wi u sisi? Nge sa n kpao mara.

²¹ Saa ye sɔɔ, u tɔn dabirun baranu ka ben alebu bekia, ma u ben wɛɛkunu gira, u maa wɔko dabinu yam waasia. ²² Ma u bu wisa u nɛɛ, i doo i Yohanu tusia ye i wa ka ye i nua. Wɔkoba yam waamɔ, yɛmɔba sɔimɔ, be ba bara disigiru barɔ ba bekuramɔ ba dɛeramɔ, sosobu ba gari nɔnɔ, ba gɔribu seeyamɔ, ma ba s̄arobu Labaari gean waasu m̄.

²³ Doo nɔnɔgiwa baawure win naane ya ȳ dim dim nɛ sɔɔ.

²⁴ Ye Yohanun gɔroba s̄a, ma u tɔn dabinu Yohanun gari sɔɔbu wri. U bu bikia u nɛɛ, mba i mɛirim da gɔbaburɔ. Yakɔ ge woo ga toorimɔ? ²⁵ Durɔ wi u ȳa bɛɛɛginu sebua? Wee, be ba ȳa gobiginu sebua ma ba w̄aru dimɔ dukia sɔɔ, beya ba w̄a sina kpaanɔ. ²⁶ N̄ n mɛn na, mba i mɛirim da. Gusunɔn sɔmɔ goo? Mɛya na bɛɛ sɔɔmɔ ȳɛro mam Gusunɔn sɔmɔ kere mi n toma. ²⁷ Domi Yohanu wiya win gari ba yorua ba nɛɛ, “N̄ wee, na nɛn gɔro gɔra wunen wuswaas wi u koo nun gbiiya u wunen swaa sɔmɛ.”

²⁸ Na bɛɛ sɔɔmɔ ma be tɔn kurɔba mara sɔɔ, goo kun Yohanu kere, adama wi u ȳakabu bo Gusunɔn bandu sɔɔ, u Yohanu kere.

²⁹ Ye ba ye nua, tɔmbu kpuro ka gbere mwabɔbu sanu ba Gusunɔn gem w̄ɛ, domi beya Yohanu u raa batemu kua. ³⁰ Adama Falisiba ka wooda ȳɛrobu ba n̄ daa wure Yohanu u bu batemu ko. Nge mɛya ba ka yina ye Gusunɔn u ḡru doke u bu kua.

³¹ Ma Yinni u bikia u nɛɛ, mba kon ka t̄ɛn tɔmbu weesina. Mba ba ka weene. ³² Ba s̄awa nge bibu be ba s̄ yaburɔ, ba sokunamɔ ba m̄, sa bɛɛ guuru soowa ma i n̄ yawa. Sa bɛɛ gɔɔ womu kua, i n̄ maa sw̄i. ³³ Domi Yohanu Batemu kowo u na, u n̄ d̄ianu dimɔ, u n̄ maa tam nɔrumɔ, ma i nɛɛ, u wɛɛkunu m̄. ³⁴ Tɔn Bii u na, u dimɔ u nɔrumɔ, ma i gerumɔ u s̄a dim k̄iro ka tam nɔro, gbere mwabɔbu ka k̄isan kowobun kɔkɔ. ³⁵ Ka mɛ, Gusunɔn bwisi yi ra tii s̄ɔɔsi bwisi gee be ba yi wuran mi.

Yesu dimɔ Falisi goon yɛnuɔ

³⁶ Falisi goo wi ba m̄ Simɔɔ u Yesu dim soka. Ma Yesu u dua win dirɔ u sina u ka di. ³⁷ Kurɔ tanɔ goo w̄a wuu mi. Ye u nua ma Yesu u dimɔ Falisi win yɛnuɔ, yera u ka too buraru na te ta turare yiba. ³⁸ U ȳra Yesun biru win naasu gia u sumɔ. Ma win ȳresu naa si waaya, ma u su sunkumɔ ka win seri, u su s̄sumɔ, ma u su turare ye wisi. ³⁹ Falisi wi u Yesu dim

soka, ye u wa mɛ, u gerua win ḡruɔ u nɛɛ, durɔ wi, ù n Gusunɔn sɔmɔ na, u ko n ȳ kurɔ wɛn bwesera wi u nùn babamɔ, domi kurɔ tanɔwa. ⁴⁰ Ma Yesu u nɛɛ, Simɔɔ, na gari gɛɛ m̄ yi kon nun s̄.

Ma Simɔɔ u nɛɛ, yinni, a geruo.

⁴¹ Ma Yesu u nɛɛ, durɔ goo w̄a win dibu tɔmbu yiru ba neni. Turo neni sii geesun gobi nɛera wunɔbu (500), turo maa weeraakuru. ⁴² Ye ba n̄ ḡanu wa bu kɔsia, ma u be yiru kpuro suuru kua. T̄ɛ be yiru ye sɔɔ, wara koo nùn k̄ia n kere.

⁴³ Simɔɔ u nɛɛ, na tamaa wi ba suuru kua n kere.

Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, gema a gerua.

⁴⁴ Yera u s̄ira kurɔ win mi gia ma u Simɔɔ bikia u nɛɛ, a kurɔ wi wa? Ye na dua wunen yɛnuɔ a n̄ man nim k̄a n ka nɛn k̄ri kpakia, adama kurɔ wini u nɛn naasu waaya ka win ȳresu, ma u su sunka ka win seri. ⁴⁵ A n̄ man tɔbura ka s̄subu, adama kurɔ wini, m̄n di na dua, u n̄ nɛn naasu s̄sum deri. ⁴⁶ A n̄ gum wisi nɛn wiru w̄llɔ, adama kurɔ wini u turare wisi nɛn naasɔ.

⁴⁷ Yen s̄, na nun sɔɔmɔ ma kurɔ win durum baka ye, ba nùn ye suuru kua. Yeya n dera win k̄ira kp̄ɛa.

Adama wi ba fiiko suuru kua, u ra n k̄iwa fiiko.

⁴⁸ Ma u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, ba nun wunen durum suuru kua.

⁴⁹ Be ba s̄ ba dimɔ ka wi, ba bikianamɔ, wara wini wi baa tɔmbun durum u mam suuru m̄. ⁵⁰ Ma u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, wunen naane dokebu nun faaba kua. A doo ka alafia.

Tɔn kurɔ be ba Yesu sw̄i

8 Yen biru Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu da da, u waasu m̄ u Gusunɔn bandun labaari gea kpamɔ. Ma bwāabu wɔkura yiru ye, ya w̄a ka wi, ² ka maa kurɔbu gabu b̄n wɛɛkunu ba gira, ka gabu be ba bekia ben baranu sɔɔn di. Beya Maari wi ba sokumɔ Madalagii, win min di wɛɛkunu nɔnɔba yiru nu doona, ³ ka Yoana wi u s̄a Kusa, Herodun sɔm kowobun wirugii kurɔ, ka Susana ka sere gabu dabiru. Kurɔ beya ba bu nɔnɔm̄ ka ben tiin ye ba m̄.

D̄ia bwese ȳkon gari

(I maa mɛerio Mateu 13:1-9, Maaku 4:1-9)

⁴ Tɔn dabinu na saa wusu dabun di ba menna Yesun mi. Yera u bu m̄ndu kua u nɛɛ, ⁵ durɔ goo yara u ka d̄ia bweseru ȳka. Nge mɛ u ȳkamɔ sukum w̄ri swaa baarɔ, ma ba taaka, ma gunɔsu gɔsa su di.

⁶ Sukum gam maa w̄ri kpee saara w̄llɔ. Sanam mɛ mu kpiima, mu gbera ȳn s̄ tem yɛndu sari mi.

⁷ Sukum gam kpam w̄ri s̄kin suunu sɔɔ, ma s̄ki ka mu kp̄ɛa sannu, ma yi mu s̄kɛnɛ yi go. ⁸ Sukum gam maa kpam w̄ri tem gem sɔɔ, ma mu kpia mu binu mara wunɔm wunɔm. Ye u gerua mɛ u kpa, u nɔnɔguru sua u nɛɛ, wi u swaa m̄ u ka n̄, u nɔnɔ.

Mōnnun asansi

(I maa mēerio Mateu 13:10-17, Maaku 4:10-12)

⁹ Ma win bwāaba nùn bikia ba nēē, mba mōn ten tubusianu. ¹⁰ U nēē, bēeya ba wē i ka Gusunōn bandun asiri gia, adama ba gabu gari yi sōōmō ka mōnnu, “kpa bu ka mēeri ba kun wa, bā n maa nua, kpa n ku bu yeeri.”

Mōn ten tubusianu

(I maa mēerio Mateu 13:18-23, Maaku 4:13-20)

¹¹ Yesu u nēē, yeniwa mōn ten tubusianu. Gusunōn gariya ba yēkamō. ¹² Swaa baaru ta sāawa nge tōn be ba ra yi nō, kpa Setam yu na yu yi wuna ben gōrun di bu ku raa ka naane doke kpa bu faaba wa. ¹³ Kpee saara ya sāawa nge tōn be ba ra gari yi mwē ka nuku dobu sanam mē ba yi nōmō, adama ba ñ gbini mō. Ba ra naane dokewa saa fiiko sōō, kpa bu biru wura laakari mēeribun sanam. ¹⁴ Tem mi sāki wāa mu sāawa nge tōn be ba ra yi nō, adama nge mē ba dōō, wururabu ka dukia ka handunian dobu ra yi sēke yi go, ben binu ku ra ye. ¹⁵ Tem gem mu maa sāawa nge tōn be ba ra gari yi ba nua nēē ben gōru geu sōō ka nuku tia, ma ba binu marumō ka tēmanabu.

Fitilan mōndu

(I maa mēerio Maaku 4:21-25)

¹⁶ Yesu kpa m nēē, goo sari wi u ra fitila meni kpa u gu wekeru wukiri, ñ kun mē u gu doke kpin yerun kōkō. Adama u ra gu sōndiwa dabu wōllō, kpa be ba dumō ba n ka yam bururam waamō. ¹⁷ Domi gāanu sari ni ba berua ma nu ñ koo tera, mēya gāanu maa sari ni ba kua asiri sōō ma nu ñ koo giara kpa nu sōōsira batuma sōō.

¹⁸ Yen sō, i n laakari sāa nge mē i nōmō. Domi baawure wi u mō, wiya ba koo wē. Baawure wi u kun maa mō, ba koo nùn mwaari ye u tamaa u mō.

Berā ba sāa Yesun wōkōbu**ka win mero**

(I maa mēerio Mateu 12:46-50, Maaku 3:31-35)

¹⁹ Yesun wōkōbu ka win mero ba na win mi, adama ba kpana bu nùn susi tōn dabinun sō. ²⁰ Ba nùn sōōwa ma win wōkōbu ka win mero ba yō kōkō ba kī bu nùn wa.

²¹ Adama u bu sōōwa u nēē, be ba Gusunōn gari swaa daki, ma ba yi mem nōkōwammē beya ba sāa win wōkōbu ka win mero.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mēerio Mateu 8:23-27, Maaku 4:35-41)

²² Sōō teeru Yesu dua goo nimkuu sōō ka win bwāabu, ma u bu sōōwa u nēē, i de su tōbura daa bu-rerun guru giō.

Ma ba goo wuka ba doona. ²³ Sanam mē ba dōō, u dweeya. Yera woo kōkō ga seewa daa bure te sōō, ma

goo ga nim yibuō. Ba wāa kari sōō. ²⁴ Ba nùn susi ma ba nùn yamia ba nēē, Yinni, Yinni, sa kam kobu sōō.

Ye u yanda u woo ka nim kurenu gerusi. Ma n sure ma n mari sōō sōō. ²⁵ Ma Yesu u bu bikia u nēē, ma sōōra i bēen naane doke.

Berum bu mwa ka biti, ma ba bikianamō, durō weren bwesera wini wi baa woo ka nim ù n wooda wē, n da nùn mem nōkōwē.

Yesu u wērekunugii bēkia

(I maa mēerio Mateu 8:28-34, Maaku 5:1-20)

²⁶ Ma ba Gadaran tem tura mē n ka Galile wuswaa kisine. ²⁷ Ye u sara temō u durō goo wa u wee wuu gian di u ka nùn yinna. Durō wi, u wērekunu mō. Nōn dabira nu ra nùn seeri. Ba ra nùn bōke ka yōni nōma ka naasō kpa ba n nùn kōsu. Adama u ra bōkubu kpuro kasuku kpa wēreku ni, nu ka nùn da gbaburō. Terera u ra n wāa saa tēebun di, u ku ra sine yenuō, ma n kun sikaō. Yera Yesu u wēreku ni wooda wē nu doona durō win min di.

Ye durō wi, u Yesu wa u wura takana u wōruma win wuswaaō ma u nōkōgiru sua wōllō u nēē, mba n sun mēnē nē ka wunē Yesu Wōrukoon Bii. Na nun kanamō a ku man tōya ko.

³⁰ Ma Yesu u nùn bikia u nēē, amōna wunen yōsiru. Ma u wisa u nēē, Nōkōbu, domi u wēreku dabinu mō.

³¹ Ma wēreku ni, nu Yesu suuru kana nu nēē, u ku de nu da wōru kōkō † sōō.

³² N deema kurusō wuu bakaru gara wāa ta dimō guuru wōllō. Ma wēreku ni, nu Yesu suuru kana nu nēē, u de nu da kurusō ni sōō. Ma u nu yōllāa kua. ³³ Ma nu durō wi doonari, nu da kurusō nin mi. Ma kurusō wuu te, ta duki sure daa bureru sōō ta nim diira.

³⁴ Sanam mē be ba nu kpare ba wa ye n kōora, ba duki sua. Ba da ba labaari ye yēbi wuu marōō ka baru kpaanō. ³⁵ Tōmba yara bu ka wa ye n kōora. Ba da Yesun mi ma ba durō wi deema win min di wērekunu doona, u sō Yesun bōkōu u bekuru wukiri u wura win laakari sōō, ma berum bu mwa. ³⁶ Bēn nōni biru ya kōora ba tōmbu sōōwa nge mē n kua wērekunugii wi, u ka bekura. ³⁷ Gadaran tem girum tōn be kpuro ba Yesu suuru kana ba nēē, u bu desirario, domi berum bakam bu mwa. Ma u goo nimkuu dua u gōsira.

³⁸ Durō wi, win min di wērekunu doona, u Yesu suuru kana u nēē, u de bu da sannu. Adama Yesu u nùn gōsia u nēē, ³⁹ u gōsiro win yenuō, kpa u kpara kpuro ye Gusunō u nùn kua.

Ma u doona u da u kpara wuu ge sōō kpuro ye Yesu nùn kua.

† WōRU BōKō - Wōru bōkō ge, ga sāawa Setam wāa yeru te ta ñ nōru mō.

Yarusin bii ka kurɔ

wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mɛerio Mateu 9:18-26, Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Ye Yesu u wurama ma tɔn wɔru ga nɔn dam koosia, domi ba raa nɔn marawa be kpuro. ⁴¹ Wee durɔ goo wi ba ra soku Yarusi, mɛnɔn yerun wirugii, u da u yiira Yesun wuswaɔɔ u nɔn suuru kana u na win yenu. ⁴² Domi win bii teere te u mara, ta wasikiramɔ. Bii wi, u sɔawa wɔndia wi u wɔɔ wɔkura yiru mɔ.

Ye u dɔɔ mi, tɔn wɔru ga nɔn mɔnsi. ⁴³ N wee, kurɔ goo u wɔa mi, wi u yem wɔibu barɔ saa wɔɔ wɔkura yirun di. [U win gobi di kpuro tim nɛmɔbun mi,] ben goo kun maa kpɔa u nɔn bɛkie. ⁴⁴ U Yesu susi biruɔ ma u win yaberun swaa bua baba. Yande win yem wɔi bi, bu yɔra. ⁴⁵ Ma Yesu u bikia u nɛɛ, wara man baba.

Ye be kpuro ba sikimɔ, Piɛɛ ka be ba wɔa ka wi, ba nɛɛ, Yinni, n n tɔn wɔruwa ga nun sɛke ga ka sikerɛnɛ? [Ma a bikiamɔ wara nun baba?]

⁴⁶ Adama Yesu u nɛɛ, goo u man baba, domi na gia ma nen dam mu sɔmburu kua.

⁴⁷ Ye kurɔ wi, u gia ma ba nɔn tuburi, yera u na u yiira ka diiribu Yesun wuswaɔɔ. Tɔmbu kpuron nɔni biru u gerua yɛn sɔ u nɔn baba, ka maa mɛ u bɛkura yande. ⁴⁸ Ma Yesu nɔn sɔɔwa u nɛɛ, bii kurɔbu, wunen naanɛ dokebu nun bɛkia, a doo ka alafia.

⁴⁹ Sanam mɛ u gari mɔ, goo u na u mɛnɔn yerun wirugii wi sɔɔwa ma win bii u gu kɔ, u ku maa keu koosio gɔngɛɛ ko.

⁵⁰ Yesu u ye nua, ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a ku bɛrum ko, a gesi naanɛ dokeo, u koo bɛkura.

⁵¹ Ye u tura yenu mi, u nɛ dere goo u ka nɔn due ma n kun mɔ Piɛɛ ka Yohanu ka Yakɔbu ka bii win tundo ka win mero. ⁵² Be ba wɔa mi kpuro ba sumɔwa ba tii soomɔ bii win sɔ. Adama Yesu u nɛɛ, i ku swɔi, u nɛ gu, u dɔwa.

⁵³ Ba nɔn yaakorɔ wɔri, domi ba yɛ ma u guwa.

⁵⁴ Ma Yesu u bii win nɔma nɛnuu ma u gerua ka dam, wɔndia a seewo.

⁵⁵ Wɔndia win hunde ya wurama, ma u seewa mii mii. Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu nɔn dɔanu wɛɛyɔ.

⁵⁶ Ma biti ya win mɔwɔbu mwa, adama Yesu u bu yiire u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ ye n koorɔ.

Yesu u bwɔabu wɔkura yiru gɔra

(I maa mɛerio Mateu 10:5-15, Maaku 6:7-13)

9 Ma Yesu u win bwɔabu wɔkura yiru soka u mɛnna u bu dam kɔ ka yiiko bu ka wɛrɛkunu kpuro gira, bu ka maa baranu bɛkia. ² Ma u bu gɔra bu ka ban te Gusunɔ u koo swɔin waasu ko kpa bu barɔbu bɛkia. ³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku gɔanu kusenu ko sanum mɛ sɔɔ, baa dɛka nɛ kun mɛ bɔɔru nɛ kun mɛ dɔanu nɛ kun mɛ gobi, kpa i ku maa yaberu yiruse nɛnɛ. ⁴ Yenu gɛn mi i sɔbia, i sɔn mi sere i ka doona wuu gen min di. ⁵ Wuu mi ba nɛ bɛɛ dam koosie, i yario

wuu gen min di, kpa i bɛɛn naasun tua bu kpare nge yireru te ta bu ben taare sɔɔsimɔ.

⁶ Ba seewa ba doona baru kpa kpaaka, ba Labaari gea kparamɔ ma ba barɔbu bɛkiamɔ yam kpuro.

Herodun laakari seewa

(I maa mɛerio Mateu 14:1-12, Maaku 6:14-29)

⁷ Herodu sunɔ u nua kpuro ye Yesu u mɔ, ma ya win laakari burisina. Domi gaba gerumɔ Yohanuwa wurama gɔrin di.

⁸ Gaba maa gerumɔ Eliwa kurama.

Ma gaba gerumɔ Gusunɔn sɔmɔ yerukobun turowa wurama saa gɔrin di.

⁹ Ma Herodu u nɛɛ, na dera ba Yohanu wiru bura. Adama wara wini win gari na nɔn mɛnin bweseru.

Ma u kasu u nɔn wa.

Yesu u tɔmbu nɔnɔn

suba nɔnɔn diisia

(I maa mɛerio Mateu 14:13-21, Maaku 6:30-44, Yohanu 6:1-14)

¹⁰ Yesun bwɔa be, ba gɔra ye wɔma ba nɔn saaria kpuro ye ba kua. Ma u bu sua ba tii mɛna ba da wuu gagun bera gia ge ba ra soku Bɛsaida. ¹¹ Tɔn wɔru ga gia gee u wɔa, ma ga nɔn swɔi. U bu dam koosia ma u bu ban te Gusunɔ u koo swɔin gari sɔɔmɔ, u maa bu bɛkiamɔ be ba barɔ.

¹² Ye sɔɔ kpeeyɔ be wɔkura yiru ye, ba nɔn susi ma ba nɛɛ, a tɔn be karo bu da wusɔ ka baru kpaanɔ bu kpɔn yeru kasu ka ye ba koo di, domi gbaburu sɔɔra sa wɔa mini.

¹³ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bu dɔanu wɛɛyɔ bɛɛn tii bu di.

Adama ba nɛɛ, pɛɛ nɔnɔn ka swɛɛ yiru tɔnawa sa mɔ, ma n kun mɔ n kɔ bɛɛn tii su da su dɔanu kasuma tɔn be kpuron sɔ baasi ya.

¹⁴ Tɔn be sɔɔ, tɔn durɔbun geera tura nge tɔnu nɔnɔn suba nɔnɔn (5.000). Ma Yesu u win bwɔa be sɔɔwa u nɛɛ, i bu sinasio wuu wuuka, weeraakuuku-ubu.

¹⁵ Ma ba kua mɛ ba be kpuro sinasia. ¹⁶ Yesu u pɛɛ nɔnɔn ye sua ka swɛɛ yiru ye, ma u nɔn seeya wɔlɔ u Gusunɔn domaru bikia, ma u ye murura u bwɔa be wɛ bu tɔn dabi te yabua. ¹⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ma ba sukum gure birenu wɔkura yiru sɔɔ ye ba di n tiara.

Piɛɛ nɛɛ, Yesu u sɔawa

wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛerio Mateu 16:13-19, Maaku 8:27-29)

¹⁸ Sɔɔ teeru sanam mɛ Yesu u kanaru mɔ bee tia, ka win bwɔabu sannu, u bu bikia u nɛɛ, wara tɔmba gerumɔ na sɔa.

¹⁹ Ba nɛɛ, Yohanu Batɛmu kowowa. Gaba ra gere, Eliwa, gaba ra maa nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ yerukobun tur-owa u wurama gɔrin di. ²⁰ Ma u bu bikia u nɛɛ, bɛɛn tii maa ni, wara i gerumɔ na sɔa.

Piɛɛ u nɛɛ, wuna Kirisi wi Gusunɔ u gɔrima.

²¹ Ma u bu ɔɔɔ goosi bu ku raa goo sɔ.

Yesu u win ɔɔɔ ka win seebun

gari mɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 16:20-28, Maaku 8:30-9:1)

²² Yesu u kɔɔm nɛɛ, Tɔnɔn Bii u ɛ koo ko u kun ɔɔɔni sɔɔre gem gem, kɔɔ guro gurobu bu nɔn yina ka yɔku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛrobu, kɔɔ bu nɔn go kɔɔ u sikura sɔɔ itase.

²³ Ma u be kɔɔpuro sɔɔɔwa u nɛɛ, goo ɔ n kɔɔ u man swii nge bɔɔ, u win gɔru kɔru derio, kɔɔ u win tiin dɔa bunanaru sua baadomma, kɔɔ u n man swii. ²⁴ Domi baawure wi u kɔɔ u win wɔaru di ka win gɔru kɔru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win wɔaru yina nen sɔ, wiya u koo tu wa ka gem. ²⁵ Arufaani yerɔ tɔnu u mɔ, baa ɔ n handunian gɔanu kɔpuro wa, ma u tii kam koosia ɛ kun mɛ u win wɔaru bia. ²⁶ Domi baawure wi u nen sekuru mɔ ka maa nen gari, Tɔnɔn Bii u koo maa win sekuru ko ɔ n wurama ka win yiiko ka Baabagia ka wɔllun gɔrado dɛerobugia. ²⁷ Na bɛɛ sɔɔɔka ka gem, gabu ba yɔ mini be ba ɛ gbimɔ bu ka ban te wa te Gusunɔ u koo swii.

Yesun wasi gɔsia

(I maa mɛɛrio Mateu 17:1-8, Maaku 9:2-8)

²⁸ Ye u gari yi gerua u kɔɔ, yen sɔɔ ɔɔɔba itase u Piɛɛ ka Yohanu ka Yakɔbu sua u yɔɔwa guuru wɔllɔ u wa u ka kanaru ko. ²⁹ Nge mɛ u kanaru mɔ win wuswaa gɔsia tuka, ma win yɔnu burura fem fem. ³⁰ N wee tɔmbu yiru, Mɔwisi ka Eli, ba kurama ka wɔllun girima ba ka nɔn win doonarun gari mɔ te u koo doona Yerusalemun di. ³² Piɛɛ ka win kɔasibu ben wasi bunia ka dom, adama ba dom kɔarura ma ba Yesun yiikon girima wa ka tɔn be yiru be ba yɔ ka wi. ³³ Nge mɛ tɔn be, ba Yesu dɛsiririmɔ, Piɛɛ nɔn sɔɔɔwa u nɛɛ, yinni, n wɔ sa n wɔa mini. Su kunu ita ko, teeru wunegiru, teeru Mɔwisigiru, teeru maa Eligiru. Domi u ɛ yɛ ye u gerumɔ.

³⁴ Nge mɛ u gari mɔ mɛsum, buko ga na ga bu wukiri, ma berum bwɔa be mwa ye ba wa mɛsum. ³⁵ Ma ɔɔɔ gagu ga ɔɔɔra buko gen min di ga nɛɛ, winiwa nen Bii wi na tii gɔsia, i wigia ɔɔɔka.

³⁶ Gari yin biru, Yesu tia wi turo. Bwɔa be, ba ye ba wa mi tii marisi, ba ɛ goo gɛɛ sɔɔɔwa sɔɔ mɛɛ te ɔɔɔ.

Yesu u bii wi wɛɛku ga wɔasi

bekia

(I maa mɛɛrio Mateu 17:14-18, Maaku 9:14-27)

³⁷ Yen sisiru, sanam mɛ ba sara guuru wɔllun di, tɔn wɔru guna ya Yesu sennɔ na. ³⁸ Yera tɔn wɔru gen suunu ɔɔɔ di durɔ goo u gbɔra u nɛɛ, yinni, na nun kanamɔ, a nen bii durɔbu ge mɛɛrio, domi u sɔa bii teere te na mɔ. ³⁹ Wɛɛku ga ra nɔn sɛrewa kɔɔ u gbɔra suaru ɔɔɔ, kɔɔ gu nɔn bemisia, kɔɔ gu de u n

yɔatam ɔɔkeru mɔ kɔɔ u tii mɛɛra ko, yen biru kɔɔ gu nɔn doonari. ⁴⁰ Na wunen bwɔabu kana bu gu gira, adama ba ɛ kɔɔa.

⁴¹ Yesu nɛɛ, tɔn kɔso naane doke sarirugibu, sere saa yerɔ ko na n ka bɛɛ wɔa. Sere domma ko na n ka bɛɛ tɛmanɛ. Ma u durɔ wi sɔɔɔwa u nɛɛ, a ka wunen bii wi na mini.

⁴² Sanam mɛ u ka bii wi susio, wɛɛku ge, ga nɔn tem kɔarana ma ga nɔn bemisia. Adama Yesu u gu gerusi u bii wi bekia, ma u nɔn win tundo wesia. ⁴³ Ma Gusunɔn sina te, ta tɔn be kɔpuro maamaaki kua.

Yesu kɔɔm win ɔɔɔ

ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 17:22-23, Maaku 9:30-32)

Sanam mɛ baawure u kɔsa ka ye Yesu u mɔ, u win bwɔabu sɔɔɔwa u nɛɛ, ⁴⁴ bɛɛ i gari yini swaa dakio sɔa sɔa. Ba koo Tɔnɔn Bii tɔmbu ɔɔmu sɔndia.

⁴⁵ Adama win bwɔaba kun gari yi tuba, domi ba bu yi berue gina, bu ku ka gia. Ma ba berum mɔ bu ka nɔn gari yin yaasi bikia.

Wara gisonkoru bo

(I maa mɛɛrio Mateu 18:1-5, Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Sikirinɔ ga dua bwɔa ben suunu ɔɔɔ domi ba kɔɔ bu gia be ɔɔɔ wi u bo. ⁴⁷ Yesu u ben gɔrun bwisikunu yɛ. Yera u bii yɔkabu sua u yɔrasia win bɔkuɔ, ⁴⁸ ma u nɛɛ, baawure wi u bii yɔkabu geni wura nen yɔsirun sɔ, nen tiiwa u wura, baawure wi u maa man wura, u wi u man gɔrima wurawa. Domi wi u sɔa yɔkabu bɛɛn suunu ɔɔɔ, wiya kɔpuro kere.

Wi u kun ka bɛɛ

yibɛɛ tɛɛru neni, bɛɛgiwa

(I maa mɛɛrio Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Yohanu u nɛɛ, yinni, sa goo wa wi u wɛɛkunu giramɔ ka wunen yɔsiru, ma sa nɔn yinari yɛn sɔ u ɛ nun swii ka bɛɛ sannu.

⁵⁰ Yesu nɔn sɔɔɔwa u nɛɛ, i ku yɛro yinari, domi wi u kun ka bɛɛ yibɛɛ tɛɛru neni, bɛɛgiwa.

Samarin wuu gagugiba yina

bu Yesu dam koosia

⁵¹ Sanam mɛ saa ya turuku kooma bu ka nɔn sua u da wɔllɔ, u gɔru doke dim dim u Yerusalemu da. ⁵² Ma u ɔɔɔɔbu gabu gbiisia ba da ba dua Samarigibun wuu gagu ɔɔɔ bu ka nɔn ayeru ɔɔɔru kua. ⁵³ Adama wuu migibu ba ɛ nɔn dam koosie yɛn sɔ ba wa n sɔare nge u dɔɔ Yerusalemu gia. ⁵⁴ Ye win bwɔa beni Yakɔbu ka Yohanu ba wa mɛ, ba bikia ba nɛɛ, Yinni, a kɔɔ su de dɔɔ u sarama wɔllun di u tɔn be wɔri?

⁵⁵ U bu siire ma u bu gerusi ka dam. [U nɛɛ, i ɛ yɛ ye i bwisikumɔ. ⁵⁶ Domi Tɔnɔn Bii u ɛ nɛ u ka tɔnɔn hunde

kam koosia. U nawa u ka ye faaba ko.] Ma ba da wuu gam gia.

Be ba kī bu Yesu swīi
(I maa mēerio Mateu 8:19-22)

⁵⁷ Sanam mē ba sīim ƙ swaa ƙoo u nūn sƙwa ma u koo nūn swīi baama mi u ƙƙ.

⁵⁸ Yesu nūn sƙwa u nē, semusu bweusu ƙ, gunƙsu maa sokunu ƙ, adama Tƙnun Bii u ñ ayeru ƙ mi u koo kpuna.

⁵⁹ U kpam goo sƙwa u nē, a man swīiƙ.

Adama yēro u nē, a de n gina da n nen tundo sike.

⁶⁰ Yera Yesu u nūn sƙwa u nē, a derio ƙribu bu ben ƙribu sike, adama wunε a doo a Gusunƙ ban-dun Labaari gea ƙƙsia baama.

⁶¹ Ma goo u kpam nūn sƙwa u nē, Yinni, kon nun swīi adama a de n gina da n nēgibu ƙƙ kana.

⁶² Yesu u nūn sƙwa u nē, baawure wi u tebo ƙƙmu sƙndi, ma u biru sīira, u ñ maa arufaani gaa ƙƙ ban te Gusunƙ u koo swīi ƙƙ.

Yesu u bwāabu wata

ka wƙkuru ƙra

10 Yen biru Yinni u kpam gabu wata ka wƙkuru ƙƙsa, ma u bu ƙra yiru yiru win wuswaƙ wuu maro baagere ƙƙ ka baama mi win tii u ƙru doke u ra da. ² U nē, ye ya ye bu ka ƙƙ ya kpā, adama be ba ƙƙƙ ba ñ dabi. Yen sƙ, i gbee yēro ƙƙƙ u kpam tƙm-bu mƙrisiama bu ka ƙƙ. ³ N wee na bē ƙƙƙ nge yāa binu demakunun suunu ƙƙ. I seewo i da. ⁴ I ku ka yan-surƙu da ka ƙƙƙu ka baranu, i ku maa goo tƙbiri swaa. ⁵ Yenu gē ƙƙ i dua, i gbiiyo i bu sƙ i nē, Gusunƙ u bē alafia ƙƙ. ⁶ Alafiagii ù n wāa mi, bēen alafia ya ko n wāa ka yēro. ù kun maa wāa mi, ya koo wurama bē ƙƙ. ⁷ I koowo yenu gen sƙbu kpa i n dimƙ i n nƙƙƙƙ ye ba bē wē, domi n weenε bu sƙm kowo win ƙƙsiaru wē. I ku ko yenu dabinun sƙbu. ⁸ Wuu gē ƙƙ i dua, ma ba bē dam koosia, i dio ye ba bē wē, ⁹ i barƙbu bekio be ba wāa mi, kpa i bu sƙ ma Gusunƙ u sisi u bandu swīi. ¹⁰ Adama wuu gē ƙƙ i dua ma ba kun bē dam koosie, i doo gen yaara, kpa i nē, ¹¹ baa ben wuun tua ye ya mani bēen naasƙ, i bu kparemƙ, kpa bu ka gia ma Gusunƙ u sisi u bandu swīi. ¹² Na bē sƙƙƙ, tƙ te ƙƙ, Sodomugia koo ko kpakaka ka sere wuu ge.

Wuu sìn tamba yinamƙ

bu naanε doke
(I maa mēerio Mateu 11:20-24)

¹³ Yesu maa nē, ƙƙni swāarugiiwa wunε Kƙraseni, ƙƙni swāarugiiwa wunε Besaida, domi bā n sƙm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni ƙƙ, ye ba kua bēen suunu ƙƙ, wuu sin tumbu ba ko n daa ƙru ƙƙsie saa tēebun dī, ba n sƙ torom ƙƙ ba n saaki sebua nuku sankiranun sƙ. ¹⁴ Yen sƙ, siribun sanam ƙƙ, Tiri ka

Sidonigia koo ko kpakaka ka sere bē. ¹⁵ Wunε maa Kapenamu, a yīiƙƙ kaa suara sere wƙƙ? Aawo, ba koo nun surewa sere ƙƙƙ.

¹⁶ Ma u win bwāabu sƙwa u nē, wi u bē swaa daki, nēna u swaa daki, wi u maa bē yina, nēna u yina, wi u maa man yina u maa wi u man ƙrima yinawa.

Wata ka wƙku ten wuramaru

¹⁷ Be wata ka wƙku te, ba wurama ka nuku dobu, ma ba nē, Yinni, sere ka werekunƙ, nu sun wiru kpīiyawa wunen yīsirun sƙ.

¹⁸ Ma u bu sƙwa u nē, na Setam wa ya wƙrumamƙ wƙllun di nge guru maakinu. ¹⁹ N wee, na bē yiiko wē i ka wē ka nii ka wƙƙ dam kpuro taaku, ƙƙanu ganu kun maa kpē nu bē mēera ko. ²⁰ Adama, i ku ƙru dora yēn sƙ werekunu nu bē wiru kpīiya, i ƙru doro yēn sƙ ba bēen yīsini yorua wƙƙ.

Yesun ƙru ga dora

(I maa mēerio Mateu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Saa tia ye ƙƙ, Yesun ƙru ga dora too ka Hunde Dēeron dam, ma u nē, Baaba, wƙllu ka tem Yinni na nun siara yēn sƙ a ka yabu ye yērugibu ka bwisigibu berua ma a ye bibu sƙƙsi. N wā Baaba, domi mēya n ka nun naawa wunen kīru ƙƙ.

²² Nen Baaba u man baayere wē. Goo sari wi u Bii yē ma n kun ƙƙ Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi yē ma n kun ƙƙ Bii wi, ka maa wi Bii wi, u kī u Baaba sƙƙsi.

²³ Ma u sīira win bwāabun bera gia u bu sƙwa be tƙna u nē, doo nƙƙrugiwa win ƙƙni waamƙ ye i waamƙ. ²⁴ Domi na bē sƙƙƙ Gusunƙƙ sƙƙƙbu ka sinambu dabira ba kīa bu wa ye i waamƙ tē, ba ñ maa wa. Ba kīa bu ƙƙ ye i nƙƙƙ tē, ba ñ maa nua.

Samarigii wi u tƙn geeru kua

²⁵ N wee, wooda yēro goo u seewa u ka Yesun laakari mēeri ma u nē, yinni, mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe tubi di.

²⁶ Yesu nūn bikia u nē, mba ba yorua wooda ƙƙ. Mba a ra gari mi.

²⁷ U wisa u nē, "Kaa Gusunƙ wunen Yinni kīa ka wunen ƙru kpuro, ka wunen bwēra kpuro, ka wunen dam kpuro, ka wunen bwisikunu kpuro, kpa a wunen tƙnusi kīa nge wunen tii tii."

²⁸ Yesu nē, a wisa n dende, a koowo mē, kaa n wāaru ƙƙ.

²⁹ Adama durƙ wi, u kī u tii gem wē ma u bikia u nē, wara nen tƙnusi.

³⁰ Yesu u nē, a swaa dakio a ƙƙ, durƙ goowa u wee Yerusalemun di u ƙƙ Yeriko, ma u wƙri gbēnƙƙun ƙƙma ƙƙ. Gbēnƙ be, ba nūn swaa di, ba nūn so, ma ba doona ba nūn deri u wasikiramƙ. ³¹ N deema ka saabu, yāku kowo goo sarƙ ka swaa ye. U durƙ wi wa ma u sēena u doona. ³² Mena maa Lefi goo u tura yam mi. U nūn wa ma u sēena u doona. ³³ Adama Samarigii goo u wuu ƙƙ u tura win ƙƙƙ. Ye u durƙ

wi wa win wɔnwɔnda nùn mwa. ³⁴ U susi ma u gum ka tam wisi win mæran bosu sɔɔ ma u su bɔkua. Yen biru u nùn sɔndi ye u sɔnin wɔllɔ u ka nùn da sɔbun sɔbia yerɔ ma u nùn kɔkri. ³⁵ Yen sisiru, u gobi sua yi yi ka sɔm kowon sɔɔ yirun gobi nɛ, u yi sɔbia yerun wirugii wɛ ma u nɛɛ, a durɔ wi kɔkri. A n maa di n meni kera win sɔ, kon nun kɔsia nà n wurama.

³⁶ Ma Yesu nɛɛ, tumbu ita ye sɔɔ, ben wara a tamaa u sãa durɔ win tɔnusi wi u wɔri gbɛnɔbun nɔma sɔɔ mi. ³⁷ U nɛɛ, wi u nùn wɔnwɔndu kua, wiya.

Ma Yesu u nɛɛ, ñ n men na, a doo kpa a n mɔ mɛ.

Yesu da Maata ka Maarin mi

³⁸ Sanam mɛ ba wãa swaaɔ u wuu gagu dua ma kurɔ goo wi ba ra soku Maata u dera u sɔbia win yɛnu. ³⁹ Kurɔ wi, u wɔɔ mɔ wi ba ra soku Maari. Wɔɔ wi, u sɔ Yinnin bɔkɔ u win gari swaa daki.

⁴⁰ Adama Maata u ka doo kobu wasire, ma u na u nɛɛ, Yinni n ñ nun gam sãa ye nen wɔɔ u man sɔma ye derie nɛ turo? A ñ kaa de u na u man somi?

⁴¹ Yinni u nùn wisa u nɛɛ, Maata, Maata, a tii gɔngɛrɛ mɔ a tii baasi gãa dabinun sɔ. ⁴² Gãa teenun bukatawa tɔnu u mɔ. Gãa geena Maari u gɔsa ni ba ñ nùn mwaarimɔ.

Kanarun gari

(I maa mærio Mateu 6:9-13, 7:7-11)

11 Sɔɔ teeru Yesu u kanaru mɔ gam gum. Saa ye u kpa win bwãabun turo u nɛɛ, Yinni kpa a sun sɔɔsi mɛ ba ra kanaru ko, nge mɛ Yohanu u win bwãabu sɔɔsi.

² Yesu u bu sɔɔwa bà n kanaru mɔ ba n da nɛɛ, Baaba, a de ba n yɛ ma wuna sãa Dɛero. A na a bandu swã.

³ A sun bɛsen dɛanu kɛ tɔru baatere.

⁴ A sun bɛsen toranu suuru kuo domi bɛsen tii sa ra wi u sun torari suuru kue. A ku ka sun da kɔkiribun bera gia.

⁵ U kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, nge mɛ n tɛ wãa, bɛen turo u n kɔɔ mɔ, kpa u da win mi wɔku suunu sɔɔ u nɛɛ u nùn pɛɛ ita bɔkuro, ⁶ domi win kpaasibun turowa gam wee, wi kun maa gãanu mɔ u nùn wɛ. ⁷ Saa sɔɔ di kpa kɔɔ wi, u nɛɛ, u ku nùn baasi, u kɔɔ kɛnuu kɔ, wi ka win bibu ba kpɛ. U ñ maa kpɛ u se u sere nùn pɛɛ wɛ. ⁸ Yesu u nɛɛ, na bɛɛ sɔɔmɔ, baa ù kun seewe u nùn wɛ kɔɔnɔn sɔ, u koo se u nùn wɛ yèn bukata u mɔ kpuro win baasibun sɔ. ⁹ Na maa bɛɛ sɔɔmɔ, i n da bikie, ba koo bɛɛ wɛ. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo bɛɛ kenia. ¹⁰ Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo nùn wɛ. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ, ba koo yɛro kenia. ¹¹ Bɛɛ sɔɔ, [goon bii ù n nùn pɛɛ bikia, u koo wura u nùn kperu wɛ?] Ñ kun mɛ ù n swãa bikia, u koo nùn waa wɛ? ¹² Ñ kun mɛ ù n sɛɛru bikia, u koo nùn nia wɛ? ¹³ Bɛɛ be i sãa tɔn kɔsobu, ma i yɛ nge mɛ ba ra bibu kɛɛ geenu wɛ, bɛen Baaba wɔlugii u ñ koo be ba nùn kanamɔ Hunde Dɛero wɛ?

Yesu ka tii yinamɔ

(I maa mærio Mateu 12:22-30, Maaku 3:20-27)

¹⁴ Yesu u wereku gira ge ga tɔnu goo soso kua. Sanam mɛ wereku ge, ga doona, soso wi, u gari gerubu wɔri, ma tɔn wɔru ga biti soora. ¹⁵ Adama gaba nɛɛ, werekunun sunɔ Beseburu, win dama u ka werekunu giramɔ.

¹⁶ Gaba kɛ bu win laakari mæri, ma ba nùn bikia u sɔm maamaakigiru ko u ka sɔɔsi ma win yiiko ya weewa wɔllun di. ¹⁷ Yesu u ben bwisikunu yɛ, yera u nɛɛ, bandu baatere tèn tumbu ba tabu mɔ ben tii tiine sɔɔ, ban te, ta koo kowa bansu kpa ten yɛnu su wɔruku. ¹⁸ Meya maa Setam yà n ka yen tii tabu mɔ, amɔna yen banda koo ka yɔra. Domi i nɛɛ, Beseburun dama na ka werekunu giramɔ. ¹⁹ Nɛ, nà n werekunu giramɔ ka Beseburun dam, waran dama bɛen bwãabu ba ka ni giramɔ. Ben tiiwa ba koo sɔɔsi ma i tora. ²⁰ Adama ñ n ka Gusunɔn dam na, na werekunu giramɔ, ka gem ban te Gusunɔ u swã, ta bɛɛ naawa.

²¹ Sanam mɛ durɔ damgii wi u tabu yãnu mɔ u win yenu kɔsu win dukia ko n wãawa alafia sɔɔ. ²² Adama goo wi u nùn dam kere, ù n na u nùn wɔri u kamia, u koo win tabu yãnu kpuro gura ni u naane sãa kpa u win dukia gabu bɔnu kua.

²³ Wi u kun sãa negii u ka man yibere tɛeru neniwa, wi u ku ra maa gãanu mɛnɛ ka nɛ sannu, u ra ni yarinasiawa.

Werekunun wuramaru

(I maa mærio Mateu 12:43-45)

²⁴ Yesu maa nɛɛ, werekunu nùn n doona tɔnun min di, nu ra n bɔsuwa mi gãanu ku ra kpi nu n wɛra yeru kasu nu n bie. Yera nu ra nɛɛ, nu koo gɔsira nin wãa yeru mìn di nu raa doona. ²⁵ Nu ra wurame kpa nu deema ta kurare ta sɔnde. ²⁶ Kpa nu da nu ganu kɔɔba yiru kasuma ni nu ni kɔsuru kere, kpa nu du yɛro sɔɔ nu n wãa mi. Saa ye, yɛro win wãa gbiikuru ta koo sãaya ka sere dãakuru.

Nuku doo geebu

²⁷ Sanam mɛ Yesu u gari gerumɔ mɛsum, tɔn wɔrun suunu sɔɔ di kurɔ goo u kɔɔguru sua u nɛɛ, doo kɔɔrugiiwa wi u wunen gura sua, ma a win bwãa kɔra.

²⁸ Ma Yesu u nɛɛ, n sanɔ a gere, doo kɔɔrugiba be ba Gusunɔn gari swaa dakimɔ, ma ba yi nenumɔ.

Tɔmba yɛreru bikia

(I maa mærio Mateu 12:38-42)

²⁹ Sanam mɛ tɔn wɔru ga mennamɔ yera Yesu u nɛɛ, tɛn tumbu tɔn kɔsobu. Ba yɛreru bikiamɔ adama yɛreru garu maa sari te ba koo bu sɔɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ Yonasiguru. ³⁰ Domi nge mɛ Yonasi u kua yɛreru Ninifugibun sɔ, meya maa Tɔnun Bii, u koo ko yɛreru tɛn tɔmbun sɔ. ³¹ Siribun sanam sɔɔ Seban tem tɔn kurɔ sunɔ u koo tɛn tumbu seesi u bu taarɛ wɛ, yèn sɔ u na saa tem kɔrun di u ka Salomɔn bwisin

gari ƙ. Tē n wee, gāanu wāa mini ni nu Salom ƙ kere. ³² Siribun sanam ƙƙ Ninifugibu ba koo tēn tumbu seesi bu bu taare wē ye ba ka gōru gōsia Yonasin waa-sun sō. Ma tē n wee, gāanu wāa mini ni nu Yonasi kere.

Wasin fitila

(I maa mēerio Mateu 5:15, 6:22-23)

³³ Yesu maa nē, goo ku ra fitila meni kpa u gu bere, ñ kun mē u kaaru wukiri, adama ba ra gu sƙandiwa dabu wƙll, kpa be ba dumƙ ba n ka yam bururam waamƙ. ³⁴ Wunen ƙƙniya yi wunen wasin fitila. Wunen ƙƙni yi n alafia ƙƙ, wunen wasi kpurowa yi yam bururam ƙƙ. Adama yi kun bwāa do, wunen wasi yi ñ yam bururam wasi. ³⁵ Yen sō, a laakari koowo yam bururam mē mu wāa wunē ƙƙ mu ku raa ko yam wōkuru. ³⁶ Wunen wasi kpuro yi n yam dēeram ƙƙ, ma yin gam kun wāa yam wōkuru ƙƙ, yi kpurowa yi ko n dēere nge sanam mē fitila ga nun yam bururasie ga ballimƙ.

Yesu u Falisiba ka wooda yērobu

ben toranu sōƙwa

(I maa mēerio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

³⁷ Sanam mē Yesu u gari gerua u kpa, Falisi goo na u nùn kana u da u yaa dibu di win yenuƙ. Ma u da mi, u sina u ka di. ³⁸ Falisi wi, u nùn mēera ka biti ye u ñ ka niē nge mē ben komaru u sere di. ³⁹ Adama Yinni u nē, bē Falisiba i ra ƙƙra ka gbērun biru dēerasie adama bēen ƙƙƙƙ i taki ka nuku kōsuru yiba. ⁴⁰ Gari bakasu bē! Wi u wasin ƙƙ kua, n ñ wiya u maa yin ƙƙ kua? ⁴¹ I sāraru wēyƙ ye ya wāa gbērun ƙƙƙƙ, kpa ye ya tie yu bē dēera.

⁴² Bē Falisiba, i ko ƙƙni swāaru wa yèn sō i ra bēen karan kpee yi ba ra soku mantu ka duu, yin wōkuru baateren wƙll tia wē. Ka mē, i ra gean kobu ƙƙni sarari, i ñ maa Gusunƙ kīru sōƙsimƙ. Yeniwa n weenē i ko, kpa i ku ye ya tie deri.

⁴³ Bē Falisiba, i ko ƙƙni swāaru wa yèn sō i ra sin yee gbiikinu kā menƙ yenƙ, ka tōbirinaa tƙn dabinun wuswaƙ. ⁴⁴ I ko ƙƙni swāaru wa, bē, yèn sō i ka sik-inu weenē ni goo kun waamƙ, nìn wƙll ba ra sī ba kun ka baaru.

⁴⁵ Wooda yēro goo u nē, yinni à n gerumƙ mē, ka maa besera a wōmmƙ.

⁴⁶ Ma Yesu u nùn wisa u nē, bē maa wooda yērobu i ko ƙƙni swāaru wa, domi i tumbu sƙmunu sƙbimƙ ni nu suabu sē, ma bēen tii i ku ra ni ture baa ka bēen ni-ki bia. ⁴⁷ I ko ƙƙni swāaru wa bē, yèn sō i Gusunƙ sƙmƙbun sika banimƙ, be bēen baababa ba go. ⁴⁸ Nge mēya i sōƙsimƙ ye ba kua, i ñ maa bu taare wē. Domi beya ba Gusunƙ sƙmƙbu go, ma bē i ben sika banimƙ. ⁴⁹ Yeya Gusunƙ u yē u ka nē, wi, u koo bu Gusunƙ sƙmƙbu ka gƙobu gƙria. Ba koo gabu go, ba koo maa gabu ƙƙni sō, ⁵⁰ kpa bu tēn tumbu Gusunƙ sƙmƙ be kpuron yem bikia mē mu yari handunian

toren di, ⁵¹ saa Abelin yem di sere ka Sakarin yem wi ba go yāku yeru ka sāa yerun baa ƙƙ. Ka geema na bē sōƙimƙ, ba koo mu tēn tumbu bikia.

⁵² I ko ƙƙni swāaru wa, bē wooda yērobu, yèn sō i yērun gambo kenua. Bēen tii i ñ due, i maa yina gabu bu du be ba kī.

⁵³ Ye u yara min di, wooda yērobu ka Falisiba ba nùn gari dabinu bikikia ka yibere tēru. ⁵⁴ Ba nùn yēri beriamme gari ƙƙ, kpa gē ye ka nùn samba ko.

I tii laakari ko ka murafitiru

(I maa mēerio Mateu 10:26-27)

12 Saa ye ƙƙ, tƙn wƙru guna ya mēna sere ba bƙikianamƙ ma Yesu u gbia u win bwāabu sōƙwa u nē, i tii laakari ko ka Falisiban pē seeyatia ye ya sāa murafitiru. ² Gāanu sari ni nu wukiri ma nu ñ koo tera. Asirin gāanu maa sari ni ba ñ koo gia. ³ Yen sōna ye i gerua kpuro yam wōkuru ya koo ƙƙra yam bururam ƙƙ. Ye i maa gerua dia ƙƙ soon bƙku ya koo kparara gidambisa wƙllun di.

Wi i ko nasia

(I maa mēerio Mateu 10:28-31)

⁴ Yesu maa nē, na bē sōƙimƙ, bē be i sāa nen bƙƙba, i ku bu nasia be ba koo wasi go, ma yen biru ba ñ kpē bu maa gāanu ganu ko. ⁵ Na kon bē sō wi n weenē i nasia. I nùn nasio wi u yiiko ƙƙ u ka kpē dōƙ ƙƙ wi u ku ra gbi, ù n go ù n kpa. Mēya na bē sōƙimƙ, wiya n weenē i nasia.

⁶ Nge ba ku ra gunƙminu ƙƙbu dōre faram yiru ro? Ka mē, baa nin teu, Gusunƙ u ku ra duari. ⁷ Baa mam bēen wirun seri u yin geeru yē. Yen sō, i ku gāanu nasia domi i gunƙmii dabinu bēere kere.

Wi u Kirisi wura

tombun wuswaƙ

(I maa mēerio Mateu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ Yesu maa nē, na bē sōƙimƙ, baawure wi u man wura tombun wuswaƙ, Tōnun Bii u koo nùn wura wƙllun gƙradoban wuswaƙ. ⁹ Adama wi u man yina tōmbun wuswaƙ, Tōnun Bii u koo maa nùn yina wƙllun gƙradoban wuswaƙ.

¹⁰ Baawure wi u Tōnun Biin kōsa gerua, ba koo nùn suuru kua, adama wi u Hunde Dēero gari kam gerusi, u ñ suuru kobu wasi.

¹¹ Bā n ka bē da menƙ yenƙ, wirugibu ka damgibun mi, i ku wurura i n kasu nge mē i ko ka tii yina, ñ kun mē ye i ko gere. ¹² Domi Hunde Dēero u koo bē sōƙsi saa ye, ye n weenē i gere.

Gobigii gari ƙƙƙ goon gari

¹³ Goo tƙn wƙru ƙƙƙ di u Yesu kana u nē, u nùn win ƙƙƙ sōƙimƙ u de bu ben tubi ƙƙƙ ko.

¹⁴ Yesu u yēro wisa u nē, wara man kua siri kowo bēen suunu ƙƙ ñ kun mē bēen tubi ƙƙƙ kowo.

¹⁵ Ma u bu sɔwɔa u nɛɛ, ba n ben tii laakari sɔa gem gem ka bine baayere, domi dukian kpɔara kun tɔnun wɔarun wiru.

¹⁶ Ma u bu mɔndu garu kua u nɛɛ, durɔ gobigii goon gbera dɔanu kua gem gem. ¹⁷ U bwisika u nɛɛ, mba u koo ko domi u n ayeru mɔ mi u koo win dɔanu doke.

¹⁸ U nɛɛ, ye u koo ko wee. U koo win biranu sura, kpa u kpaanu bani ni nu ni kere, kpa u win alikama kpuro gure mi ka win dɔa ni nu tie. ¹⁹ Kpa u win tii sɔ u nɛɛ, wi, u gɔa bakanu mɔ ni nu berua wɔwɔ dabinun sɔ. U koo wɛra kpa u n dimɔ u n nɔrumɔ kpa u n yɛerimɔ.

²⁰ Adama Gusunɔ u nɔn sɔwɔa u nɛɛ, gari bɔkɔ, wɔku teni ba koo nun wunen hunde bikia. Ye u sɔwɔa kua mi, weregia ya ko n sɔa.

²¹ Ma Yesu u nɛɛ, mɛya n ko n sɔa ka wi u dukia taasinamɔ win tiin sɔ ma u n dukia mɔ Gusunɔn mi.

A Gusunɔ naane koowo

(I maa mɛerio Mateu 6:25-34)

²² Yen biru Yesu u win bwɔabu sɔwɔa u nɛɛ, yenin sɔna na bɛɛ sɔwɔa i ku wurura bɛɛn wɔarun sɔ ye i ko di, n kun mɛ bɛɛn wasin sɔ ye i ko ka yi wukiri. ²³ Domi wɔaru ta dɔanu kere, wasi maa yɔnu kere. ²⁴ I gbanamgbaanu lasabu koowo. Nu ku ra duure, nu ku ra maa gɛ, nu n beru yeru mɔ, mɛya nu n maa biraru mɔ, Gusunɔ maa nu diisiamɔ. I n gunɔsu bɛɛre kere sere mi n toma? ²⁵ Wara bɛɛ sɔwɔ, win wururabun saabu, u koo kpɔ u win wɔarun dɛɛbu sosi, baa gɔm soo teeru. ²⁶ I kun kpɛ i gɔa piimii nini ko, mban sɔna i wurure ka ye n tie. ²⁷ I biibii mɛerio. Ya ku ra sɔmburu ko, mɛya ya ku ra maa tari. Ka mɛ, na bɛɛ sɔwɔa, baa Salomɔwɔ ka win yiiko baka, u n buraru koore nge biibii yen tia. ²⁸ Gusunɔ u n gberun yakasu buraru wɛ nge mɛ, si su wɔa gisɔ, ma sia su koo dɔwɔ mwaara, u n koo bɛɛ yɔnu sebusia n kere mɛ? Naane doke piibugibu bɛɛ. ²⁹ I kun ye i ko di, ka ye i ko nɔ tɔnan kaso mɔ, kpa i n wurure yen sɔ. ³⁰ Handunian tɔmba ba yeni kpuro kasu, adama bɛɛn Baaba u yɛ ma i yen bukata mɔ. ³¹ I kasuo i ka du mi Gusunɔ u bandu swii, yen biru u koo bɛɛ wɛ ye ya tie.

A dukia beruo wɔllɔ

(I maa mɛerio Mateu 6:19-21)

³² Yesu maa nɛɛ, a ku nanda yɔa gɔwɔ piibu, domi n bɛɛn Baaban gɔru dua u ka bɛɛ doke ban te u swii sɔwɔ. ³³ I dɔro ye i mɔ kpa i yen gobi sɔarobu kɛ. I tii yansurɔnu kuo ni nu ku ra tɔkɔ ko, ka beru yeru Gusunɔ wɔllɔ tɛ sɔwɔ dukia ku ra kpe, mi gbɛnɔ sari wi u koo susi, mi gema maa sari ye ya koo sanku. ³⁴ Domi mi bɛɛn dukia berua, miya bɛɛn gɔru ga ra n woo.

Sɔm kowo be ba swaa mɛera

³⁵ Ma Yesu kpam nɛɛ, i de i n sɔwɔa sɔa i n kpaka sɛke pɔrɔwɔ kpa i de bɛɛn fitilanu nu n sɔre. ³⁶ I de i n ka tɔmbu weene be ba ben yinnin wuramaru mara kurɔ kpaa yerun di, kpa bu ka nɔn kenia mii mii sanam mɛ u tunuma u gambo so. ³⁷ Doo nɔwɔrugiba sɔm kowo be,

bɛn yinni u koo deema ba swaa mɛera u n tunuma, baa n n wɔku suunun na, n kun mɛ goo gbiikaa ya n sumɔ. Ka geema na bɛɛ sɔwɔa, u koo sɔwɔa ko kpa u bu sinasia u bu nɔwɔri. ³⁹ I de i n yɛ sɔa sɔa ma yenu yɛro u n yɛ saa ye gbɛnɔ u koo na, u koo dom se, u n koo de bu win diru kɔra. ⁴⁰ Bɛɛ maa, i n sɔwɔa sɔa domi Tɔnun Bii, u koo nawa saa ye i n ka nɔn yiiyɔ.

Yoo naanegii

ka naane sarirugii

(I maa mɛerio Mateu 24:45-51)

⁴¹ Piɛɛ nɛɛ, Yinni besera a mɔn te kua? Nge tɔmbu kpuro.

⁴² Ma Yinni u nɛɛ, wara yoo laakarigii wi u naane mɔ. Wiya wi yenu yɛro u koo ko yobun wirugii u ka bu dɔanu yabua saa ye n weene. ⁴³ Doo nɔwɔrugiiwa yoo wi, win yinni u n deema u mɔ mɛ, sanam mɛ u tunuma. ⁴⁴ Ka geema na bɛɛ sɔwɔa, yinni wi, u koo nɔn win dukia kpuro nɔmu beria. ⁴⁵ Adama yoo wi, u n bwisikumɔ ma win yinni u tɛmɔ kpa u se u yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu soberu wɔri, kpa u n dimɔ u n nɔrumɔ, tam mu n nɔn goomɔ, ⁴⁶ win yinni u koo tunuma dɔma te yoo wi, u n ka nɔn yiiyɔ, ka saa ye u n yɛ. U koo nɔn nɔwɔri kpiri kpirika kpa u de u bɔnu wa ka naane sarirugibu sannu.

⁴⁷ Yoo wi u win yinnin kɔru gia, ma u n gɔanu sɔwɔa kue, ma u n win kɔru kue, win sobera ta koo kpɛa.

⁴⁸ Adama wi u kun gie, ma u kookoosu kua si su ka sɛyɔsiabu nɛ, win sobera kun kpɛamɔ. Wi ba gɔa dabinu wɛ, ba koo nɔn gɔa dabinu bikia. Wi ba maa gɔa dabinu nɔmu sɔndia, wiya ba koo bikia n kere.

Yesu ka karanabu na

(I maa mɛerio Mateu 10:34-36)

⁴⁹ Ma Yesu maa nɛɛ, dɔwɔa na yɛkam na handuniaɔ, na kiwa u n daa yabure. ⁵⁰ Batɛmu gaa wɔa ye na n kon ko na kun kue. Nen bwɛra kun kpɔ yɛn sɔ ya n gina koore. ⁵¹ I tamaa na nawa n ka alafia wɛ tem mɛ sɔwɔ? Aawo, na bɛɛ sɔwɔa, karanaba na ka na. ⁵² Domi saa tɛn di tɔmbu nɔwɔa ba n wɔa yenu teu sɔwɔ, ba koo bɔnu ko. Nɔwɔsinɔa sarira ko n wɔa ita ka yirun suunu sɔwɔ, n kun mɛ yiru ka itan suunu sɔwɔ. ⁵³ Baa ka bii ba n nɔwɔsinamɔ, mero ka bii wɔndia ba n nɔwɔsinamɔ, mɛya maa dwa mero ka biin kurɔ ba n nɔwɔsinamɔ.

Saan yirenu

(I maa mɛerio Mateu 16:2-3)

⁵⁴ U kpam tɔn wɔru sɔwɔa u nɛɛ, i n guru wiru wa ta seemɔ sɔwɔ duu yerun di, i ra gere yande i nɛɛ, gura wee, mɛya n da maa ko. ⁵⁵ I n maa wa woo ga mɔ saa sɔwɔ yɛsan nɔm dwarun di, i ra nɛɛ, yam mu koo swia. Mɛya n da maa ko. ⁵⁶ Murafiti bɛɛ, i wɔllu ka tem yire-nun tubusianu yɛ. Amɔna i n ka saa yenin tubusianu yɛ.

Garin wii goberu

(I maa mēerio Mateu 5:25-26)

⁵⁷ Ma Yesu kparam nē, mban sōna i ku ra bēen tii bwisikue i ka wa ye n dēnde. ⁵⁸ Sanam mē wunen yiberē u ka nun dōk siri yerō, a nūn suuru kanō swaa mi, kpa a wa a yari, kpa u ku ka nun da siri kowon mi, kpa siri kowo u ku nun sandamu nōmu sōndia, kpa sandamu u ku nun doke pirisōm sōk. ⁵⁹ Na nun sōkōm a ñ yarimō a kun kōsie ye ba nun bure. Baa yen farām, a ñ derimō.

À kun gōru gōsie kaa gbi

13 Saa ye sōk, tōmbu gaba na ba Yesu saaria ye n daa Galilegibu deema be Pilati u dera ba go sanam mē ba Gusunōm yākuru kuammē. ² Yesu u bu wisa u nē, i tamaa Galilegii beni ba toranu mō n kere Galilegii be ba tie yēn sō ba wahala wa mēn bweseru? ³ Aawo, na bēe sōkōm, bēen tii ñ kun gōru gōsie, bēe kpurowa i ko gbi nge be. ⁴ Nge tōmbu wākura kōkbu ka ita ye, be Siloen dii wōrukira wōri ta go, i tamaa ba Yerusalemun tōn be ba tie kpuro taare kerewa? ⁵ Aawo, na bēe sōkōm, bēen tii ñ kun gōru gōsie, bēe kpurowa i ko gbi nge be.

Figien dāru te ta ku ra binu ma

⁶ U maa bu mōn teni kua u nē, durō goo u dāru mō te ba ra soku figie te ba duura win dāa gbaarō. U na u ka ten binu kasu u sōri, ma u ñ wa. ⁷ U win sōm kowo sōkwa u nē, n wee yen wōk itawa mi, nā n dāa ten marum kasum na, na ku ra wa. A te buro. Mban sōna ta ayeru dimō kam. ⁸ Sōm kowo wi, u win yinni wisa u nē, a te derio gina wōk geni sōk, kon ten nuurō gbe n ka sikerena, kpa n taaki doke. ⁹ Sōkōkudo gasōku ta koo binu ma. Tā kun mara, kpa a sere tu bura.

Yesu kurō goo bekiā**tō wērarugiru sōk**

¹⁰ Tō wērarugiru garu sōk Yesu u Gusunōm garin keu sōkōsimō mēnō yeru garu sōk. ¹¹ N wee kurō goo maa wāa mi, wi werēkunu nu kua barō saa wōk wākura kōkbu ka itan di. U ra n yāarewa, u ku ra kpī u tii demia baa fiiko. ¹² Ye Yesu u nūn wa ma u nūn soka u nē, kurō wunē a bekurawa mi.

¹³ Ma u nūn nōma sōndi. Yande u tii demia ma u Gusunōm siaram wōri. ¹⁴ Adama mēnō yerun wirugii u mōru bara yēn sō Yesu u goo bekiā tō wērarugiru sōk, ma u tōn wōru sōkwa u nē, sōk kōkba tia wāa yē sōk i ko sōmburu ko. I na ye sōk, bu ka bēe bekiā, n ñ mō tō wērarugiru sōk.

¹⁵ Yesu u nūn wisa u nē, murafiti bēe, bēen baawure u ku ra win naa ñ kun mē win ketēku sōsie gu da gu nim kō tō wērarugiru sōk? ¹⁶ Kurō wi maa Aburahamun bwesera. Wee, Setam nūn kōkua saa wōk wākura kōkbu ka itan di. N ñ weenē bu nūn kusia tō wērarugiru sōk?

¹⁷ Sanam mē u yeni gerumō, sekura win werōbu kpuro mwa, ma tōn wōru ga nuku dobu mō sōm maamaakiginu kpuro sō ni u mō.

Mutaadin biman gari

(I maa mēerio Mateu 13:31-32, Maaku 4:30-32)

¹⁸ U kparam nē, mba Gusunōm bandu ta ka weenē. Mba na kon ka tu weesina. ¹⁹ Ta ka mutaadin bima weenē, ye goo u sua u kō win gbaaru sōk. Ma ya kpia ya kua dāru, ma gunōsu su sina ten kāsasi wōk.

Pēe seeyatian gari

(I maa mēerio Mateu 13:33)

²⁰ U kparam nē, mba na kon ka Gusunōm bandu weesina. ²¹ Ta ka pēe seeyatia weenē ye kurō goo u sua u doke sakaku kōk itan som sōk ma mē kpuro mu seewa mu kukua.

Kōkō ge ga ñ yasu

(I maa mēerio Mateu 7:13-14, 21-23)

²² Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu bukianamō ma u Gusunōm garin keu sōkōsimō u ka dōk Yerusalemu gia. ²³ Goo u nūn bikia u nē, yinni, tōmbu fiiko tōnawa ba koo faaba wa?

U bu wisa u nē, ²⁴ i kookari koowo i ka du saa kōnō ge ga ñ yasun di. Domi na bēe sōkōm, dabira ta koo swaa kasu tu ka du, ta ñ maa kpē.

²⁵ Sanam mē yenu yēro u koo ra se u win yenu kenē, kpa bēe be i wāa kōkō i n gambo soomō i n nūn kanamō u bēe kenia, u koo nē, u ñ yē mīn di i na.

²⁶ Saa yera i ko i nē, i di i nōra win wuswaasō, u maa Gusunōm garin keu sōkōsi bēen wuun swēkō. ²⁷ Sanam mēya u koo bēe sō u nē, u ñ yē mīn di i na, i doonō win mīn di, bēe kpuro bēe be i kōsa mō. ²⁸ Miya i ko swī kpa i nōma wiru sōndi sanam mē i ko Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu ka Gusunōm sōkōmō kpuro wa win bandu sōk, kpa bēe i deema ba bēe kōkō kōkō. ²⁹ Gaba koo na sōkō yari yeru ka sōkō duu yerun di, sōkō yēsa ka sōkō yēsan di, kpa bu sina bu di win bandu sōk. ³⁰ Wee dāakoba wāa be ba koo ko gbiikobu, gbiikoba maa wāa be ba koo ko dāakobu.

Yesu ka Yerusalemu

(I maa mēerio Mateu 23:37-39)

³¹ Saa ye sōk, Falisi gabu ba na ba nē, a doonō minin di domi Herodu u kī u nun go.

³² U bu sōkwa u nē, i doo i semu ge sō, n wee na werēkunu giramō, na tōmbu bekiāmō gisō ka sia, sōk itaseru na kon nen sōmburu dakura. ³³ Adama na ñ kon ko na kun wāa sanum sōk gisō ka sia ka sin teeru, domi n ñ koorō Gusunōm sōkōm u kam ko gam gum, ma n kun mō Yerusalemu.

³⁴ Yen biru u nē, Yerusalemu Yerusalemu, wunē wi a ra Gusunōm sōkōmō go, kpa a bu kpenu kasuku be ba nun gōriama, nōn nyewa na kīa n wunen bibu mēna nge mē goo mēro ya ra yen binu mēnē yen kasa sōk, ma a ñ wure. ³⁵ N wee, ba koo nun wunen yenu deria,

adama na nun sɔwɔ, a ñ maa man wasi sere a ka nɛɛ, na sãawa domarugii wi u sisi ka Yinnin yĩsiru.

Yesu u barɔ goo bɛkia

14 Tɔw wɛrarugiru garu sɔw Yesu dua Falisiban wirugii goon yenu u ka di. Ma ba nùn laakari sãa. ² N wee durɔ goo win wasi yi mɔsa u yɔ Yesun wuswaaw. ³ Ma Yesu u wooda yẽrobu ka Falisiba bikia u nɛɛ, n weene bu tɔnu bɛkia tɔw wɛrarugiru sɔw? Nge n ñ weene.

⁴ Ba maari. Yera u barɔ wi tii gawe u nùn bɛkia ma u dera u doona. ⁵ Ma u bu bikia u nɛɛ, bɛɛn wara, win bii ñ kun mɛ win naa yà n dɔkɔ wɔri tɔw wɛrarugiru sɔw, u ñ koo ye wuna fuuku.

⁶ Yera ba kpana bu gari yi wisi.

Mi n weene a sina

dim soku yero

⁷ Ye u laakari kua ma be ba dim soka nge maa wi, ba sin yee bɛɛreginu gɔsimɔ, u bu mɔndu kua u nɛɛ, ⁸ sanam mɛ ba nun soka kurɔ kpa yero, a ku sina sin yee bɛɛregiro. Sɔwɔkudo ba koo ra goo soku wi u nun bɛɛɛ kere. ⁹ Ma wi u bɛɛ kpuro soka u koo na u nɛɛ, a durɔ wi sin yee te wɛɛyɔ. Saa yera sekura koo nun mwa a ka da a sina sin yee birukiro. ¹⁰ Adama sanam mɛ ba nun dim soka, a doo a sina sin yee birukiro, kpa wi u nun soka ù n tunuma u nɛɛ, a seewo nen bɔwɔ a na wuswaaw. Saa ye, n ko n sãa bɛɛɛ baka wunɛ sɔw be kpuron wuswaaw be ba sɔw ka wunɛ sannu. ¹¹ Ka geema baawure wi u tii sua wɔllɔ, ba koo nùn kawa. Baawure wi u maa tii kawa, ba koo nùn sua wɔllɔ.

¹² U maa wi u nùn dim soka sɔwɔ u nɛɛ, sanam mɛ a tɔmbu yaa dibu ñ kun mɛ tɔw bakaru soka, a ku wunen bɔwɔba soku, ñ kun mɛ wunen maabu, ñ kun mɛ wunen dusibu, ñ kun mɛ wunen beruse gobigibu, kpa ben tii bu ku raa nun soku bu ka nun kɔsia.

¹³ Adama sanam mɛ a tɔmbu dim kana, a sãarobu sokuo ka alebugibu ka kɔri barɔbu ka wɔkubu. ¹⁴ Kaa ko doo nɔwɔrugii yèn sɔw ba ñ mɔ bu ka nun kɔsia. Kaa wunen kɔsiaru wa Gusunɔn min di sanam mɛ ba koo geegibu seeya gɔrin di.

Dim bakam gari

(I maa mɛɛrio Mateu 22:1-10)

¹⁵ Ye be ba dimɔ ka Yesu sannu, ben turo u gari yi nua ma u nɛɛ, doo nɔwɔrugiiwa wi u koo di ban te Gusunɔ u swĩ sɔw.

¹⁶ Ma Yesu nùn wisa u nɛɛ, durɔ goo u dim bakam sɔwru kua ma u tɔn dabiru soka. ¹⁷ Ye dim saa ya tura u win sɔm kowo gɔra tɔn ben baawuren mi bu na domi yaa dibu kpuro sɔwru kpeera. ¹⁸ Adama be kpuro ba suuru kana ba nɛɛ, ba ñ fɛɛ wasi bu na. Gbiikoo nɛɛ, wi, u gberu dwa, tilasiwa u ka da u te wa. ¹⁹ Kpao maa nɛɛ, wi, u nɛɛ dwa wasi yiru yiru yen nɔwɔbu, ma u koo den ka yi sɔwburu ko u wa. ²⁰ Kpao kpam nɛɛ, tɛ gera wi, u kurɔ sua. Yen sɔwɔ wi, u ñ kpɛ u na. ²¹ Sɔm

kowo wi, u gɔsira u ka be kpuron suuru kana bi da u win yinni sɔwɔ. Yera yinni win mɔru seewa ma u win sɔm kowo sɔwɔ u nɛɛ, a doo fuuku wun batuma ka gen swɛɛ sɔw a ka sãarobu na ka alebugibu ka wɔkubu ka kɔri barɔbu. ²² Ma sɔm kowo wi, u nɛɛ, yinni, ye a man yiire mi, na ye kua. Wee, ayera maa tie. ²³ Ma yinni wi, u nɛɛ, a swɛɛ swĩyɔ ka karan goonu a tɔmbu duusiam a ka kankansi, kpa nen yenu gu yibu. ²⁴ Domi geema na gerumɔ, baa tɔn ben turo kun maa nen dīanu dendamɔ, be, be na gbia na soka.

Ye tɔnu koo ko

u ka ko Yesun bɔw

(I maa mɛɛrio Mateu 10:37-38)

²⁵ Tɔn wɔru guna ya swaa mɔ ba sīimɔ ka Yesu sanu, ma u sīra u bu sɔwɔ u nɛɛ, ²⁶ goo ù n kī u man swĩ, ma u ñ man kīɛ n kere win baa ka win mero ka win kurɔ ka win bibu ka win maabu ka wɔwɔbu ka win sesubu ka mam win tiin wãaru, u ñ kpɛ u ko nen bɔw. ²⁷ Baawure wi u kun win tiin dāa bunanaru sue, u ka nen yira swĩ, u ñ kpɛ u ko nen bɔw. ²⁸ Nge wara bɛɛ sɔw ù n kī u diru bani, u ñ koo gina sina u dooru ko u wa win gobi yi n tura u ka tu wiru go. ²⁹ Ma n kun mɛ, ù n kpɛkpɛku sura, ma u kpana u dakura, be ba gu waamɔ kpuro ba koo nùn yaakoru ko, ³⁰ kpa bu nɛɛ, durɔ wi, u bana torua, ma u kpana u ye dakura. ³¹ Nge sunɔ wara ù n seewa ka tabu kowobu nɔwɔbun suba wɔkuru (10.000) u ka tabu ko ka win sunɔsi goo wi u tabu kowobu mɔ nɔwɔbun suba yendu (20.000), u ñ koo gina sina u mɛɛri u wa ù n dam mɔ u ka taa bi ko? ³² ù n wa u ñ kpɛ, sanam mɛ wini kun tunumam kpa, u koo nùn sɔwɔbu gɔria bu nùn bikia ye u koo mɔwru mwa bu ku maa ka tabu ko. ³³ Yen sɔwɔ bɛɛn baawure wi u kun deri kpuro ye u mɔ, u ñ kpɛ u ko nen bɔw.

Bɔru te ta nɔwɔ gu

(I maa mɛɛrio Mateu 5:13, Maaku 9:50)

³⁴ Ma Yesu maa nɛɛ, bɔru † gāa geena, adama bɔru tã n nɔwɔ gu, mba ba koo maa ka tu dorasia. ³⁵ Ba ñ maa ka tu bukata gaa mɔ gberɔ baa taaki wɔllɔ bu ka tem kɔsisia. Ba ra kubewa nɔwɔ. Wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔwɔ.

Yãa te ta kɔwra ta maa waara

(I maa mɛɛrio Mateu 18:12-14)

15 Gbere mwaɔbu ka kɔsan kowobu kpuro ba susi Yesun mi bu ka win gari nɔ. ² Ma Falisiba ka wooda yẽrobu ba wɔkinu wɔri ba nɛɛ, durɔ wini u ka kɔsan kowobu mennamɔ ma u ka bu dimɔ sannu.

³ Yera u bu mɔn teni kua u nɛɛ, ⁴ wara bɛɛ sɔw, ù n yãanu wunɔbu (100) mɔ, ma teera nùn kɔwɔri, u ñ koo wunɔbu tia sari yeni deri gbaburu kpa u tu kasum da sere u ka tu dɔba. ⁵ Saa ye u tu dɔba, u koo tu seru sɔwɔndi ka nuku dobu. ⁶ ù n tunuma yenu u koo win

† BɔRU - Bɔw te ba ka yã mini, ta sãawa nge bɔw swãaru. Ta koo kpĩ tu nɔwɔ gbi.

bɔɔba ka win berusebu soku kpa u nɛɛ, i ka man nuku dobu koowo, domi na nen yāaru dɔba te ta raa kɔɔra. ⁷ Na bɛɛ sɔɔmɔ, mɛya wɔrukobun nuku dobu bu ko n kpā toro turon sɔ wi u gɔru gɔsia n kere geegibu wunɔbu tia sari be ba kun gɔru gɔsiabun bukata mɔ.

Gobi yi yi kɔɔra yi maa waara

⁸ Yesu maa nɛɛ, nge kurɔ wara, ù n sii geesun gobi wasi wɔkuru mɔ, ma yin tia kɔɔra, u ñ koo fitila meni kpa u diru kura u ka ye kasu ka laakari sere u ka wa. ⁹ Ù n wa, u koo win bɔɔba ka win berusebu soku kpa u nɛɛ, i ka man nuku dobu koowo, domi na nen gobi yi yi raa kɔɔra wa. ¹⁰ Nge mɛya na bɛɛ sɔɔmɔ, nuku dobu wāa Gusunɔn gɔradoban wuswaɔɔ toro turon sɔ wi u gɔru gɔsia.

Bii wi u kɔɔra u maa waara

¹¹ U kpam nɛɛ, durɔ goo wāa u bii tɔn durɔbu yiru mɔ. ¹² Wi u yākabu bo u ben tundo sɔɔwa u nɛɛ u nùn win dukian bɔɔnu wɛ ye ya ko n sāa wigia. Ma ben baa u bu win dukia bɔɔnu kua. ¹³ Sɔɔ mɛerun biru yākabu wi, u menna kpuro ye u mɔ, ma u ka wuu doona ge ga toma. Miya u win dukia ye kpuro di ka daa bɛɛtɛkɛ. ¹⁴ Sanam mɛ u kpuro di ye u mɔ, gɔɔ bakara dua tem mɛ sɔɔ, ma u wɔri yāaru sɔɔ. ¹⁵ U da u win tii wuu migii goo wɛ ma yēro ka nùn da gberɔ u ka win kurusɔnu kɔsu. ¹⁶ U kīa u tii debia ka dīa kokosu si kurusɔnu dimɔ, adama goo kun nùn wɛ. ¹⁷ Sanam mɛ win laakari wurama u nɛɛ, nen baaban sɔm kowobu kpuro ba dīanu mɔ nu yiba, ma nɛ wee mini na gbimɔ ka gɔɔru. ¹⁸ Na kon se kpa n da nen baaban mi n nùn sɔ n nɛɛ, na nùn torari, na maa Gusunɔn torari. ¹⁹ Yen sɔ, u ku man soku win bii. U man koowo win sɔm kowo. ²⁰ U seewa ma u doona win baan mi gia.

Saa yèn di u toma, win baa nùn wa ma wɔnwɔnda nùn mwa. U duka da u nùn gaba ka nuku dobu, u nùn tɔbura ka kīru. ²¹ Bii wi, u nɛɛ, baaba, na nun torari, na maa Gusunɔn torari. Yen sɔ, a ku maa man soku wunen bii. ²² Adama tundo wi, u win yobu sɔɔwa u nɛɛ, i kumbooro tama fuuku ge ga buram bo, kpa i nùn sebusia. I nùn taabu wɛɛyɔ u doke, ka maa baranu. ²³ I doo i naa kpɛma ye suama, ye ya gum mɔ, kpa i ye go. Su di kpa su tɔɔ bakaru ko ka nuku dobu. ²⁴ Domi nen bii wi, n sāare u raa gu, ma u wurama wāaru sɔɔ. U raa kɔɔra ma u waara. Ma ba nuku dobu wɔri.

²⁵ N deema bii yeruma u woo gberɔ. Saa ye u wee, ye u yenu turuku kua, u gāasu ka yaabu kɔɔmɔ. ²⁶ U yobun turo soka u bikia mba n kua. ²⁷ Yoo wi, u nɛɛ, wunen wɔnwɔwa u wɔma, yera bɛɛn tundo u naa kpɛma ye go ye ya gum mɔ yèn sɔ u nùn wa alafia sɔɔ. ²⁸ Ma yeruma wi, u mɔru bara sere u ñ kī u du yenu. Ma tundo u yarima u ka nùn kɔkiri. ²⁹ Yera u tundo wisa u nɛɛ, a mɛerio wɔɔ dabi tèn di na nun sāamɔ. Na ñ wunen wooda gaa sarare, ma baa boo buu, a ñ man kēere n ka nuku dobu ko ka nen bɔɔba. ³⁰ Adama sanam mɛ wunen bii wi, u tunuma, wi u wunen dukia di ka kurɔ tanɔbu, win sɔna a naa kpɛma ye go. ³¹ Yera

tundo nɛɛ, wunɛ nen bii baadommawa a ka man wāa, ye na maa mɔ kpuro, wunɛgia. ³² Adama n weene su nuku dobu ko kpa su yɛɛri yèn sɔ wunen wɔnwɔ wini n sāare u raa gu, ma u wurama wāaru sɔɔ. U raa kɔɔra, u maa waara.

Sɔm kowo gem sarirugii

16 Yesu u bwāa be sɔɔwa u nɛɛ, durɔ gobigii goo wāa. U sɔm kowo mɔ wi u win yenu nɔmu sɔndia. Yera ba sɔm kowo wi kɔrumɔɔnɔnɔ kua ba nɛɛ u win yinnin dukia sankumɔ. ² Ma yinni wi, u nùn soka u nɛɛ, mba na kɔmɔ ba gerumɔ wunen sɔ. A man sɔɔwa nge mɛ a wunen sɔmburu koosina, domi a ñ maa kpɛ a ko nen sɔm kowo. ³ Sɔm kowo wi, u tii bikia u nɛɛ, mba u koo ko. Wee, win yinni u nùn yaramɔ win yenu sɔmburun di. U ñ dam mɔ u ka wuku, u ñ maa sekuru kpɛ u bara ko. ⁴ Wee ye u koo ko, kpa gabu bu ka nùn mwa ben yenu sanam mɛ ba nùn sɔmburu yara. ⁵ Yera u win yinnin dibugii baawure sokusia ma u gbi-ikoo bikia u nɛɛ, nyewa a nen yinnin dibu neni. ⁶ U wisa u nɛɛ, gum yīrutiru wunɔbu (100). U nùn sɔɔwa u nɛɛ, u win tireru suo u sina fuuku kpa u yore weeraakuru. ⁷ Ma u kpam goo bikia u nɛɛ, wunɛ, nyewa a neni. U wisa u nɛɛ, alikama sakaku wunɔbu. Ma u nùn sɔɔwa u win tireru suo kpa u yore wene. ⁸ Sɔm kowo naane sarirugii win yinni u nɛɛ, bwisigiin tiiwa. Ma Yesu u nɛɛ, handuniagibu ba bwisi mɔ ben wāasinaa sɔɔ n kere yam bururamgibu.

⁹ Na maa bɛɛ sɔɔmɔ, i bɔɔba kasuo ka handunian dukia, kpa bu ra bɛɛ mwa wāa yenu sɔɔ ni nu ku ra kpe, sanam mɛ dukia ye, ya kpa. ¹⁰ Wi u naane mɔ gāa piiminu sɔɔ, u maa naane mɔ gāa bakanu sɔɔ. Wi u kɔsa mɔ gāa piiminu sɔɔ, u maa kɔsa mɔ gāa bakanu sɔɔ. ¹¹ Yen sɔ, ñ kun naane mɔ handunia yen dukia sɔɔ, wara koo bɛɛ dukia gea nɔmu sɔndia. ¹² ñ kun maa naane mɔ goon gāanu sɔɔ, wara koo bɛɛ wɛ ye n sāa bɛɛgia.

¹³ Sɔm kowo kun kpɛ u yinnibu yiru sã. Domi u koo turo tusi kpa u turo kīa, ñ kun mɛ, u koo turo tii wɛ, kpa u turo gem. I ñ kpɛ i Gusunɔn ka dukia menna i sã sannu.

Gari bwese bweseka

yi Yesu u gerua

(I maa mɛerio Mateu 11:12-13, 5:31-32, Maaku 10:11-12)

¹⁴ Falisiba be ba gobin kīru mɔ, ba ye kpuro swaa daki ma ba Yesu kɔɔ swiikinu mɔ. ¹⁵ U bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ i sāawa be ba tii gem wɛɛmɔ tɔmbun wuswaɔɔ, adama Gusunɔn u bɛɛn gɔrusu yɛ. Domi ye ba siaramɔ tɔmbun mi gāa kɔsuna Gusunɔn wuswaɔɔ.

¹⁶ Sere ka Yohanun saa, wooda ka Gusunɔn sɔmɔbu ba wāa. Saa sanam men di, ba bandun gari kpamam te Gusunɔn u swīi, ma baawure u kookari mɔ u ka du ka dam. ¹⁷ Woodan gari piikon sankirabu sɛ, n kere wɔllu ka tem kpeebu.

¹⁸ Baawure wi u win kurɔ yina, ma u kpao sua, u sakararu kuawa. Baawure wi u maa kurɔ sua wɛn durɔ nùn yina, yẽro sakararu kuawa.

Gobigii ka Lasaa

¹⁹ Ma Yesu kpam nɛɛ, durɔ dukiagii goo raa wãa, wi u ra n yabe nɔnigiru sebua te ta wesibu wã, ma baadomma win mi, tãɔ bakara. ²⁰ Sãaro goo raa maa wãa, wi ba sokumɔ Lasaa. U booboosu barɔ, u ra n kpɛwa dukiagii win yenu kɔnkɔwɔ. ²¹ Domi u kɛ u tii debia ka dɛa buri yi yi wɔrumamɔ saa gobigii win tabulu wɔllun di. Bɔnu ra mam nɛ nu n win booboos si dabir- imɔ. ²² Sãaro wi, u gu ma wɔllun gɔradoba ba nùn sua ba ka da gɔriɔ mi Aburhamu u wãa. Dukiagii wi, u maa gu, ma ba nùn sika. ²³ U wãa nɔni swãaru sɔɔ gɔriɔ, ma u nɔni sua wɔllɔ u Lasaa wa Aburhamun bɔkɔ. ²⁴ U nɔngirɔ sua u nɛɛ, baaba Aburhamu, a nen wɔnwɔndu waawo, a Lasaa gɔrima u win niki bian sɛru doke nim sɔɔ, kpa u nen yara yemiasia, domi na nɔni swãa bakaru waamɔ dɔɔ yara yeni sɔɔ. ²⁵ Aburhamu u nɛɛ, nen bii, a yaayo ma a wunen gãa geenu wa wunen wãarun sanam, meya maa Lasaa u gãa kɔsunu wa. Tɛ mini win nukura yem, wunɛ maa a nɔni swãaru waamɔ. ²⁶ Ye kpuron biru bankokoro bɔkɔwa ga wãa besɛ ka bɛɛn baa sɔɔ. Be ba kɛ bu sara minin di bu da bɛɛn mi gia, ba n̄ kpɛ. Meya goo kun maa kpɛ u na mini bɛɛn min di. ²⁷ Dukiagii wi, u nɛɛ, n̄ n men na, na nun kanamɔ, baaba, a Lasaa gɔriɔ nen baan yenuɔ, ²⁸ domi na wɔnwɔndu wɔnwɔndu mɔ mi, kpa u bu yenin seeda diiya bu ku raa ka nɛ aye tɔyagii te sɔɔ. ²⁹ Aburhamu u nɛɛ, ba Mɔwisi ka Gusunɔn sɔmɔkun tirenu mɔ, bu nigia kɔnkɔ. ³⁰ Ma u nɛɛ, aawo baaba Aburhamu, goo ù n da ben mi gɔrin di, ba koo gɔru gɔsia. ³¹ Ma Aburhamu nùn sɔɔwa u nɛɛ, b̄a kun Mɔwisi ka Gusunɔn sɔmɔkɔbugia nua, ba n̄ naane dokemɔ baa goo ù n seewa gɔrin di.

Torarun gari

(I maa mɛɛrio Mateu 18:6-7, 21-22, Maaku 9:42)

17 Yesu u win bwãabu sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n̄ koo ko kɔsan yɛri yi kun due, adama nɔni swãarugiiwa wɛn min di yi dua. ² N sanɔ bu nùn nɛɛru (400) gbinisi win wɛirɔ, kpa bu nùn kpɛɛ nim wɔku sɔɔ, n̄ kere ù n be ba gema minin turo kɔsan yina beria. ³ I tii laakari ko. Wunen tɔnusi ù n tora, a nùn gerusio. Yen biru ù n gɔru gɔsia, a nùn suuru kuo. ⁴ Baa ù n nun tora nɔn kɔnkɔba yiru sɔɔ teeru, ma nɔn kɔnkɔba yiru ye, u naamɔ u tuuba m̄, a nùn suuru kuo.

Naane dokebu

⁵ Gɔrobu ba Yinni sɔɔwa ba nɛɛ, a besɛn naane dokebu sosio.

⁶ Ma Yinni u nɛɛ, baa bɛɛn naane dokebu b̄u n̄ n̄ nɛ nge dɛa bima, ma i dɛa teni sɔɔwa tu wukuro tu tii gira nim wɔku sɔɔ, ta koo maa bɛɛ mem kɔnkɔ.

Sɔm kowon wii kpɛibu

⁷ Yesu maa nɛɛ, bɛɛn goo ù n yoo mɔ wi u wukumɔ, n̄ kun mɛ u nɛɛ kparamɔ, u koo nùn sɔɔ ù n wuma yenuɔ u nɛɛ, u na tɛ u sina u di? ⁸ Aawo, u koo nùn sɔɔwa u nɛɛ, u nùn dɛanu sɔɔru kuo, u win yaberu sebe kpa u nùn kɔri, sere u ka di u n̄. Yen biruwa yoo win tii u koo maa di kpa u n̄. ⁹ U koo yoo wi siara yèn sɔɔ u kua ye u nùn yiire? ¹⁰ Aawo, meya maa bɛɛ ù n kpuro kua ye ba bɛɛ yiire, i yande nɛɛ, i sãawa yobu. I gesi kua ye n weene i ko.

Yesu tɔmbu wɔkuru bekia

¹¹ Sanam mɛ Yesu u dɔɔ Yerusalemu gia, u kpa Samari ka Galilen baa sɔɔ. ¹² Sanam mɛ u durɔ wuu gagu sɔɔ, tɔmbu wɔkuru be ba bara disigiru mɔ ba nùn sennɔ da ma ba yɔra n desire. ¹³ Ba nɔngirɔ sua ba nɛɛ, yinni Yesu, a besɛn wɔnwɔndu waawo.

¹⁴ Ye u bu wa yera u nɛɛ, bu doo bu ben tii yãku kowobu sɔɔsi.

Sanam mɛ ba dɔɔ, n̄ wee ba bekura ba dɛɛra. ¹⁵ Ben turo, ye u wa ma u bekura, u gɔsirama u Gusunɔn siara ka nɔngirɔ. ¹⁶ U kpuna Yesun wuswaad u nùn siara. Samarigiwiwa durɔ wi. ¹⁷ Yesu nɛɛ, n̄ n̄ be wɔku te kpurowa ba bekura? Nɔnkɔba n̄n̄ be ba tie, mana ba wãa. ¹⁸ Sɔɔ wini turowa u wurama u ka Gusunɔn siara?

¹⁹ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a doona, wunen naane dokebu nun bekia.

Ban te Gusunɔn u koo swii

(I maa mɛɛrio Mateu 24:23-28, 37-41)

²⁰ Falisiba ba nùn bikia dɔma te Gusunɔn u koo bandu swii kpa ba n̄ ka yɛ. Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn bandu ta n̄ sisi nge mɛ ba koo ka tu wa. ²¹ Ba n̄ gerumɔ bu nɛɛ, i wa te wee mini, nge te wee miɔnɔ. Domi n̄ wee, Gusunɔn u bandu swii bɛɛn suunu sɔɔ.

²² Ma u bwãa be sɔɔwa u nɛɛ, sanam sisi m̄ sɔɔ i ko n̄ kɛ i Tɔnun Biin tɔɔ teeru wa, adama i n̄ tu wasi. ²³ Ba koo bɛɛ sɔɔ, i mɛɛrio mini n̄ kun mɛ miɔnɔ. I ku ka duki da mi. ²⁴ Ka geema nge mɛ guru maakinu ra balli wɔllun goo teerun di sere ka tensim mi, nge meya Tɔnun Bii u ko n̄ sãa win tɔɔ te sɔɔ. ²⁵ Adama gbiikaa, u n̄ koo ko u kun nɔni sɔɔre gem gem kpa tɛn tɔmbu bu nùn yina. ²⁶ Ye n̄ kua Nɔnwɔn sanam sɔɔ, n̄ koo maa ko Tɔnun Biin sanam sɔɔ. ²⁷ Tɔmba dimɔ, ba nɔnkɔmɔ, ba suanamɔ, ba durɔbu ka kurɔbu kɛɛnamɔ sere n̄ ka girari dɔma te Nɔwɛ u goo dua. Ma nim yibura na ta be kpuro kam koosia. ²⁸ Meya n̄ koo maa ko nge Lɔtun saa. Tɔmba dimɔ, ba nɔnkɔmɔ ba dwemɔ ba dɔramɔ, ba dɛanu duurumɔ, ba dia banimɔ. ²⁹ Adama dɔma te Lɔtu u yara Sodomun di, guri dɔɔgia ka sɔɔ bisu ya na wɔllun di ya be kpuro kam koosia. ³⁰ Meya n̄ ko n̄ maa sãa tɔɔ te Tɔnun Bii u koo kurama.

³¹ Tɔɔ te sɔɔ, wi u wãa win dii tɛɛra wɔllɔ ma win yãnu wãa dirɔ, u ku raa du u nu sua. Wi u maa wãa gberɔ, u ku raa gɔsirama yenuɔ. ³² I Lɔtun kurɔ yaayo. ³³ Wi u kɛ u win wãaru di ka win gɔru Kuru, u koo tu bia,

adama wi u win wāaru yina, wiya u ko n tu m̄. ³⁴ Ka geema, w̄ku te, t̄mbu yiru ba ko n kp̄i kpin yee teeru s̄c̄, ba koo turo sua kpa bu turo deri. ³⁵ Kur̄bu yiru ba ko n namm̄ sannu, ba koo turo sua kpa bu turo deri. [³⁶ Dur̄bu yiru ba ko n wāa gber̄, ba koo turo sua kpa bu turo deri.] ³⁷ Bwāa be, ba n̄n bikia ba n̄e, ma giara Yinni. Ma u n̄e, mi gora wāa miya yaberekunu nu koo menna.

Ḡmini ka siri kowon gari

18 Yesu u bu m̄n teni kua u ka bu s̄c̄si ma n weene ba n da n kanaru m̄ w̄rabu sari. ² U n̄e, siri kowo goo wāa wuu maro gagu s̄c̄, wi u n̄ Gusun̄ nasie, u n̄ maa goon b̄ere ȳ. ³ Wuu teu ge s̄c̄, ḡmini goo maa wāa mi. U ra n̄e win mi, u n̄e, u bu sirio wi ka win yiber̄. ⁴ U yina n te. Adama yen biru u bwisika u n̄e, baa m̄e na n̄ Gusun̄ nasie, ma na n̄ goon b̄ere ȳ, ⁵ ka m̄e, ȳn s̄ ḡmini wini u man bande, kon bu siria ka win yiber̄, kpa u ku maa man baasi.

⁶ Yinni u n̄e, i k̄w̄c̄ ye siri kowo k̄so wi, u gerua. ⁷ Kaa sere gere Gusun̄? U n̄ koo win tiin t̄mbu siria be ba n̄n wuri koosim̄ bururu ka yoka? U koo te u sere bu n̄c̄ri? ⁸ Na b̄e s̄c̄m̄ u koo bu siria ka sendaru. Ka m̄e, sanam m̄e T̄nun Bii u koo na u koo naane dokebu deema tem m̄e s̄c̄?

Falisi ka gber̄e mwac̄n

kanaru

⁹ U k̄pam m̄n teni kua t̄mbu gabun s̄ be ba tii m̄era geegibu, ma ba gabu gema. ¹⁰ U n̄e, t̄mbu yiru ba dua s̄a yer̄ bu ka kanaru ko. Turo s̄awa Falisi, turo maa gber̄e mwac̄n. ¹¹ Falisi wi, u ȳ u kanaru m̄ u win tiin gari m̄ u n̄e, Gusun̄ na nun siara ȳn s̄ na n̄ s̄a nge be ba tie, be ba s̄a taki diobu ka k̄san kowobu ka sakara kowobu ka mam gber̄e mwac̄n nge dur̄ wini. ¹² Na ra n̄c̄ b̄ke n̄n yiru alusuma tia s̄c̄. Na ra maa nen m̄ru k̄puron w̄kuru baateren w̄ll̄ tia w̄. ¹³ Gber̄e mwac̄n wi, u ȳra n desire, u n̄ k̄ka u win n̄ni sue w̄ll̄, ma u tii b̄kua u n̄e, Gusun̄, na s̄awa toro, a nen w̄n̄w̄ndu waawo. ¹⁴ Na b̄e s̄c̄m̄ gber̄e mwac̄n wiya u gem wa Gusun̄ wuswaac̄ u ka wa ȳnu n̄ kere win beruse. Domi baawure wi u tii sua w̄ll̄ ba koo n̄n kawa. Wi u maa tii kawa ba koo n̄n sua w̄ll̄.

Yesu bibu kanaru kua

(I maa m̄erio Mateu 19:13-15, Maaku 10:13-16)

¹⁵ Ba ka bibu naam̄ Yesun mi baa ka bii w̄en̄ u ka nu n̄mu s̄ndi. Adama ye win bw̄abu ba ye wa ba bu gerusi. ¹⁶ Ma Yesu u bibu soka win mi u n̄e, i de bibu bu na nen mi, i ku bu yinari, domi Gusun̄ u bandu sw̄i t̄mbun s̄ be ba ka bu weene. ¹⁷ Ka geema, na b̄e s̄c̄m̄, baawure wi u kun ban te Gusun̄ u sw̄i wure nge m̄e bii u ra win m̄w̄c̄bu wure, u n̄ kp̄e u n̄ s̄a ban tegii.

Gobigii goon gari

(I maa m̄erio Mateu 19:16-30, Maaku 10:17-31)

¹⁸ Wirugii goo u Yesu bikia u n̄e, yinni, a s̄awa t̄n geo. Mba na kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

¹⁹ Yesu n̄e, mban s̄na a man sokum̄ geo. Goo sari wi u s̄a geo ma n kun m̄ Gusun̄ turo. ²⁰ A wooda ȳ ye ya gerum̄ ya n̄e, "i ku sakararu ko, i ku t̄nu go, i ku gbeni, i ku seeda weesugia di, i b̄en tundo ka mero b̄ere w̄." ²¹ Ma dur̄ wi, u n̄e, yeni k̄purowa na wiru kp̄iye saa nen aluwaasirun di.

²² Ye Yesu u yeni nua u kpa, u k̄pam n̄e, ḡa teena nu nun tie. A d̄ro k̄puro ye a m̄, kpa a s̄arobu yen gobi b̄nu kua, kaa n̄ dukia m̄ w̄ll̄. Yen biru a na a man sw̄i.

²³ Ye dur̄ wi, u yeni nua win nukura sankira, domi dukia bakagiiwa. ²⁴ Ye Yesu u n̄n m̄era u n̄e, ka geema n̄ ka dukiagibu s̄wa bu ka ban te Gusun̄ u sw̄i wura. ²⁵ Domi dukiagii u ka ban te wura, yen s̄s̄ ga kp̄a ga kere yooyoo gu du yaburan w̄r̄ gu yari.

²⁶ Be ba n̄n swaa daki ba n̄e, n̄ n̄ men na, wara koo kp̄i u faaba wa.

²⁷ Yesu u bu s̄c̄wa u n̄e, ye t̄nu k̄pan̄e, Gusun̄ kun ye k̄pan̄e.

²⁸ Pīe u n̄e, n̄ wee sa deri k̄puro ye sa m̄, sa nun sw̄i.

²⁹ Ma Yesu u n̄e, ka geema, na b̄e s̄c̄m̄, goo sari wi u win ȳnu deri ban te Gusun̄ u sw̄i s̄ n̄ kun m̄e win kur̄ n̄ kun m̄e win maabu ka win w̄n̄c̄bu n̄ kun m̄e win mero ka win tundo n̄ kun m̄e win bibu, ³⁰ kpa u kun wa u m̄e saa yeni s̄c̄ n̄ kere ye u deri, ka k̄pam wāaru te ta ku ra kpe sia.

Yesu u win ḡc̄ ka win seebun

gari m̄ n̄n itase

(I maa m̄erio Mateu 20:17-19, Maaku 10:32-34)

³¹ Yesu u w̄kura yiru ye soka win mi ma u n̄e, n̄ wee sa Yerusalemu s̄c̄. Ye Gusun̄ s̄c̄m̄ba yorua T̄nun Biin s̄ k̄puro, ya koo kooro. ³² Domi ba koo n̄n t̄n tukobu n̄mu s̄ndia bu n̄n yaakoru ko, bu n̄n n̄ni s̄, kpa bu n̄n ȳatam sie. ³³ B̄a n̄ maa n̄n so ba kpa ba koo n̄n go, kpa u se ḡrin di s̄c̄ itase.

³⁴ Adama bw̄a be, ba n̄ ḡanu tuba gari yi s̄c̄. N bu wini ye u ka ȳa. Gari yi kun bu yeeri.

Yesu u w̄ko bekia

(I maa m̄erio Mateu 20:29-34, Maaku 10:46-52)

³⁵ Nge m̄e Yesu u Yeriko du, w̄ko goo u s̄ swaa n̄c̄ u bara m̄. ³⁶ Ye u t̄n w̄run damu nua ga sar̄, yera u bikia mba n̄ kua. ³⁷ Ma ba n̄n s̄c̄wa ba n̄e, Yesu Nasaretigiiwa u sar̄. ³⁸ Ma u n̄c̄giru sua u n̄e, Yesu Dafidin sikadobu, a nen w̄n̄w̄ndu waawo.

³⁹ Be ba s̄im̄ wuswaac̄ ba n̄n gerusi bu ka n̄n marisia. Adama u wure u gb̄ara n̄ kere yellu u n̄e, Dafidin sikadobu, a nen w̄n̄w̄ndu waawo.

⁴⁰ Yesu u yōra ma u nɛɛ, bu ka nùn na. Ye wōko wi, u tunuma Yesu nùn bikia u nɛɛ, ⁴¹ mba a kī n nun kua. U nɛɛ, Yinni, na kī n yam wawa.

⁴² Ma Yesu u nùn sōwɔwa u nɛɛ, a yam waawo, wunen naane dokebu nun bekia.

⁴³ Yande u yam wa, ma u Yesu swīi u Gusunɔ siaramɔ. Sanam mɛ tɔn wɔru ge kpuro, ba ye wa ma ba Gusunɔ saabu kua.

Yesu ka Sakeu

19 Yesu u dua wuu ge ba m̀ Yerikɔ, u gu buk-ianɛ. ² Miya durɔ gobigii goo u wāa wi ba m̀ Sakeu wi u s̄a gberɛ mwaɔbun wirugii. ³ U kī u Yesu wa, adama u ñ kpīa tɔn wɔrun s̄i yèn s̄i wi, tɔn kpiribuwa. ⁴ Yera u duka da wuswaɔɔ ma u yɔwɔwɔ d̄a te ba m̀ sikamɔren wɔllɔ u ka nùn wan s̄i, domi u yē ma miya u koo ka doona. ⁵ Saa ye Yesu u tura yam mi, u nɔni seeya ma u nùn sōwɔwa u nɛɛ, Sakeu a sarama kpaaka, domi wunen yenuɔra na kon sɔbia gisɔ.

⁶ Sakeu sarama ka sendaru ma u Yesu dam koosia ka nuku dobu. ⁷ Ye tɔmba ye wa, be kpuro ba waki ba nɛɛ, u da u sɔbia k̄san kowon yenuɔ.

⁸ Sakeu u seewa u yōra Yinnin wuswaɔɔ u nɛɛ, n wee Yinni na nen dukian bɔnu s̄arobu w̄ɛmɔ. Nà n maa goo ḡaanu wɔrari ka taki na nùn yen nɔn nɛɛ we-siamɔ.

⁹ Yesu u nùn sōwɔwa u nɛɛ, gisɔ faaba dua yenu ge s̄ɔ yèn s̄i winin tii maa s̄a Aburahamun bweseru. ¹⁰ Domi Tɔnun Bii u nawa u ka kasu be ba k̄ɔra u bu faaba ko.

Nge mɛ s̄ɔm kowoba ka gobi

mero kua

(I maa m̄erio Mateu 25:14-30)

¹¹ Sanam mɛ tɔmba yeni swaa daki, u kpam m̄ɔndu kua yèn s̄i u Yerusalemu turuku kua ma ba tamaa Gusunɔ u koo bandu swīiwa yande. ¹² Yera u nɛɛ, sina bii goo u bandu dibu da n toma tem gam gia, kpa u wurama yen biru. ¹³ U sere doona u wɔkuru soka win yobu s̄ɔ, ma u ben baawure gobi beke ḡɛɛ w̄ɛ u nɛɛ, bu de gobi yi, yi ma sere u ka wurama. ¹⁴ Win temgibu ba nùn tusa ma ba nɔn tia kua ba tɔmbu gɔra bu nɛɛ, ba ñ kī durɔ wi, u bandu di ben temɔ.

¹⁵ Sanam mɛ u wuma ye u ban te diima, u yoo be soka win mi be u raa gobi w̄ɛ, kpa u ka wa nge mɛ baawuren gobi nùn marua. ¹⁶ Gbiikoo na u nɛɛ, yinni wunen gobi yi, yi mara wɔkuru. ¹⁷ U nùn sōwɔwa u nɛɛ, ya wā yoo geo. Yèn s̄i a kua naanegii ḡa piiminu s̄ɔ, na nun kua wuu marosu wɔkurun wirugii. ¹⁸ Yiruse na u nɛɛ, yinni wunen gobi yi, yi mara nɔnbu. ¹⁹ U nùn sōwɔwa u nɛɛ, wunɛ maa, na nun kua wuu marosu nɔnbun wirugii. ²⁰ Kpao na u nɛɛ, yinni wunen gobi wee yi na berua k̄fasu s̄ɔ. ²¹ Domi na wunen berum m̄ɔ yèn s̄i a s̄a tɔn s̄ɛs̄ɔgii. A ra suewa ye a kun yii, kpa a ḡɛ mi a kun duure. ²² U nùn sōwɔwa u nɛɛ, na kon nun siriwa wunen gari s̄ɔn di, yoo kam. A yē ma na

s̄a tɔn s̄ɛs̄ɔgii, na ra sue ye na kun yii, kpa n ḡɛ mi na kun duure. ²³ Ñ n men na, mban s̄na a ñ goo nen gobi yi w̄ɛ u ka gobi mero ko, kpa n nenyam mwa ka are sanam mɛ na wɔma. ²⁴ Ma be ba wāa mi, u bu sōwɔwa bu gobi yi m̄ɔ bu wɔkurugii wi w̄ɛ. ²⁵ Ba nùn sōwɔwa ba nɛɛ, yinni, u wɔkuru m̄ɔ k̄. ²⁶ U nɛɛ, na beɛ sōwɔm̄, wi u m̄ɔ, win m̄ɔru s̄ɔra ba koo nùn sosia. Wi u kun maa m̄ɔ, fiiko ye u mam m̄ɔ ba koo nùn mwaari. ²⁷ Yen biru i ka nen yiberɛba na mini be ba kun kī n bandu di kpa i bu sakiri nen wuswaɔɔ.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa m̄erio Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Yohanu 12:12-19)

²⁸ Ye Yesu yeni gerua u kpa, u win swaa mwa u bu gbiiya Yerusalemu gia. ²⁹ Sanam mɛ u Betefagi ka Betani turuku kua, guurun bera gia te ba ra soku Olifin guuru, u tɔmbu yiru gɔra win bwāabu s̄ɔ ³⁰ u nɛɛ, bu doo wuu ge ga wāa ben wuswaɔɔ mi. Bā n dua ba koo keteku buu wa ga s̄ri ge goo kun s̄nire. U nɛɛ, bu gu s̄siamu bu ka na. ³¹ Goo ù n bu bikia mban s̄na ba gu s̄siamu, bu nɛɛ, Yinniwa u gen bukata m̄ɔ.

³² Be u gɔra ba doona, ma ba yabu baayere deema nge mɛ u bu sōwɔwa. ³³ Ye ba keteku buu ge s̄siamu, gen yinniba nɛɛ, mban s̄na i keteku buu ge s̄siamu.

³⁴ Ba nɛɛ, Yinniwa u gen bukata m̄ɔ.

³⁵ Ma ba ka Yesu keteku buu ge naawa. Ba ben yānu t̄eria gen wɔllɔ ma ba Yesu s̄ndi. ³⁶ Ye u d̄ɔ, meya tɔmba ben yānu t̄eriam̄ swaa s̄ɔ. ³⁷ Sanam mɛ u Yerusalemu turuku kua Olifin guurun swaan b̄kɔ, win bwāabu kpuro ba nɔn giru sua ba Gusunɔ siaramɔ ka nuku dobu s̄m maamaakiginu kpuron s̄i ye ba wa. ³⁸ Ba nɛɛ, Gusunɔ u sunɔ wi u sisi ka win ȳsiru domaru kuo, alafia ya n wāa wɔllɔ, kpa yiiko ya n wāa wɔllɔ.

³⁹ Falisi gabu saa tɔn wɔrun suunu s̄ɔn di ba Yesu sōwɔwa ba nɛɛ, yinni a wunen bwāa be marisio.

⁴⁰ U bu wisa u nɛɛ, na beɛ sōwɔm̄, baa beni bā n mari, kpenu koo gbāra.

Yesu Yerusalemu swīiya

⁴¹ Sanam mɛ Yesu u Yerusalemu turuku kua, ye u ye wa yera u swīi wɔri yen s̄i, ⁴² u nɛɛ, wunɛ Yerusalemu ñ n daa t̄ɛ ȳɛ ye ya koo ka nun alafia naawa ni, baa gisɔ! Adama wee, ya nun kukue. ⁴³ Sanam koo nun naawa m̄ɛ s̄ɔ wunen yiberɛba ba koo nun tarusi, kpa bu nun kooro bure bu nun s̄ɛkene beri berika kpuron di. ⁴⁴ Ba koo nun nam, wunɛ ka wunen bibu be ba wāa wunen suunu s̄ɔ. Ba ñ derim̄ kpenu nu s̄ɔnna wunɛ s̄ɔ, yèn s̄i a ñ tuba saa ye Gusunɔ u nun naawa.

Yesu u dua s̄a yero

(I maa m̄erio Mateu 21:12-17, Maaku 11:15-19, Yohanu 2:13-22)

⁴⁵ Yesu dua s̄a yero ma u kia d̄ɔrobu giram wɔri. ⁴⁶ U bu sōwɔwa u nɛɛ, ba yorua, "Nen diru ta ko n s̄awa kanarun diru." Adama beɛ i tu kua gbenɔnbun wāa yeru.

⁴⁷ Baadomma u ra n Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ sãa yerɔ. Yera yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yẽrobu ka Yuuban wirugibu ba kɪ bu nùn go. ⁴⁸ Adama ba ñ yẽ nge mɛ ba koo koosina, domi tɔmbu kpurowa ba nùn swaa daki ma n bu maamaaki sãa.

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mɛerio Mateu 21:23-27, Maaku 11:27-33)

20 Sɔɔ teeru nge mɛ Yesu u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ sãa yerɔ, ma u Labaari gean waasu m̀, yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yẽrobu ka Yuuban guro gurobu ba kurama. ² Ba nɛɛ, a sun sɔɔkɔ wooda yerà a ka yeni m̀. Wara u nun yen yiiko wẽ.

³ U bu sɔɔwa u nɛɛ, nɛ maa, na kon bɛɛ gari gɛɛ bikia, kpa i man s̄. ⁴ Man diya Yohanu u wooda wa u ka tɔmbu batemu kua. Tɔnun min di? Nge wɔllun di.

⁵ Adama ba geruna ba nɛɛ, sà n gerua wɔllun diya, u koo nɛɛ, mban s̄na sa ñ nùn naane doke. ⁶ Sà n maa nɛɛ, tɔnun min di, tɔmbu kpuro ba koo sun kpenu kasuku domi baawure u Yohanu garisi Gusunɔn kɔmɔ.

⁷ Yera ba wisa ba nɛɛ, sa ñ yẽ man diya. ⁸ Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, nɛ maa, na ñ bɛɛ sɔɔkɔ yiiko ye na ka yeni m̀.

Gbaa wuko k̄sobun gari

(I maa mɛerio Mateu 21:33-46, Maaku 12:1-12)

⁹ Yen biru u tɔmbu mɔn teni kua u nɛɛ, durɔ goo u resem gbaaru kua u d̄nu duura ma u k̄sobu kasu u bu ye nɔmu beria, ma u wuu da n ka tɛ. ¹⁰ Sanam mɛ saa ya tura u sɔmɔ gɔra k̄so ben mi, bu ka nùn wẽɛma ye n sãa wigia. K̄so be, ba nùn so, ba nùn gira nɔm dira. ¹¹ U kpam kpao gɔra. Ba nùn so, ba nùn yaa kasiki, ba gira nɔm dira. ¹² U kpam itase gɔra. Ba nùn mɛera kua ma ba nùn gira. ¹³ Gbaa yẽro wi, u nɛɛ, mba kon ko t̄ɛ. Kon den nen tiin bii k̄nasi bu ḡriawa. Sɔɔkudo ba koo nùn bɛɛɛ wẽ. ¹⁴ Adama ye k̄so be, ba nùn wa, ba geruna ba nɛɛ, wiya sãa tubi dio, su nùn go, kpa gbaa te, tu ko bɛsegiru. ¹⁵ Ma ba nùn yara gbaa ten biruɔ, ba nùn go.

T̄ɛ mba gbaa yẽro wi, u koo bu kua. ¹⁶ U koo na u bu kpeerasia, kpa u win gbaa te k̄so kpaobu nɔmu beria.

Sanam mɛ tɔn be ba nùn swaa daki ba ye nua, yera ba nɛɛ, su ku wa mɛ.

¹⁷ Adama Yesu u bu nɔni k̄ u ka da ma u nɛɛ, mba gari yin tubusianu yi ba yorua ba nɛɛ, "Kpee te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam."

¹⁸ Baawure wi u kpee te w̄ri, ta koo nùn kɔkɔ, wi ta maa w̄ri, ta koo nùn namwa muku muku.

W̄kɔ gobin k̄siabun gari

(I maa mɛerio Mateu 22:15-22, Maaku 12:13-17)

¹⁹ Saa tia ye sɔɔ, yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yẽrobu ba kasu bu Yesu mwa, domi ba tuba ma ben s̄na u mɔn te kua. Adama ba tɔn w̄ru nasie. ²⁰ Ba Yesun laakari m̄ kpuro sɔɔ. Ma ba tɔn samba kowobu gɔra win mi, be ba sãare geegibu bu ka nùn mwa win gari gɛɛ sɔɔ, kpa bu nùn tem yẽro nɔmu beria. ²¹ Tɔn

be, ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni sa yẽ ma wunen gari ka wunen sɔɔsira sãa dee dee, a ku ra maa k̄ru gem wẽ, a Gusunɔn swaa sɔɔsimɔwa gem sɔɔ. ²² N weene su tem yẽro w̄kɔ gobi wẽ? Nge su ku wẽ.

²³ Ye Yesu u ben bwisiku k̄sunu wa, yera u nɛɛ, ²⁴ i man gobi sɔɔsima. Ma ba nùn yi wẽ. Ma u nɛɛ, waran foto ka ȳirera mi.

Ba nɛɛ, tem yẽrogia.

²⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, i tem yẽro wẽeyo ye n sãa tem yẽrogia, kpa i Gusunɔn wẽ ye n sãa Gusunɔngia.

²⁶ Ma ba kpana bu nùn nɔma turi win gari sɔɔn di tɔmbun wuswaaɔ. Yera ba ka win wisibu biti kua, ma ba ben nɔɔ mari.

Ḡribun seebun gari

(I maa mɛerio Mateu 22:23-33, Maaku 12:18-27)

²⁷ Sadiusiba be ba ra nɛɛ ḡriba kun seemɔ, ben gabu ba nùn susi ma ba bikia ba nɛɛ, ²⁸ yinni, n wee ye M̄wisi u sun yorua. U nɛɛ, "Goon bɛɛɛ ù n gu u kurɔ deri, ma u kun ka kurɔ wi bii mara, u koo kp̄i u nùn tubi di, kpa u ka win bɛɛɛ bweseru waawa." ²⁹ Nge mena, tundo turosibu nɔkɔba yiru gaba raa wãa. Gbiikoo u kurɔ sua ma u gu, u ñ ka kurɔ wi bii m̄.

³⁰ Yiruse ka itase ba nùn sua ḡminiru. Mɛya n kua sere be nɔkɔba yiru ye, ba ka gu. Ba ñ bii mara. ³² Kurɔ wi, u ra gu. ³³ Ḡribun seebun sanam ben weren kurɔwa u ko n sãa. Domi be nɔkɔba yiru ye kpurowa ba nùn gia kurɔ.

³⁴ Yesu u bu wisa u nɛɛ, handunia yen tɔmba ba kurɔbu ka durɔbu suamɔ, ³⁵ adama sibu be ba ko n kɔnu m̄ sian wãaru ka ḡribun seebun sɔɔ, ba ñ kurɔbu ka durɔbu suamɔ. ³⁶ Ba ko n ka wɔllun gɔra-doba weenewa ba ñ maa gbimɔ. Ba ko n sãa Gusunɔn bibu domi ba bu seeya ḡrin di. ³⁷ M̄wisin tii u s̄k̄si sãa sãa ma ḡriba koo se, ye u Gusunɔn soka u nɛɛwa, "Gusunɔn Aburahamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yakɔbun Yinni" aw̄i d̄w̄ḡii yin gari sɔɔ. ³⁸ Gusunɔn kun sãa ḡribun Yinni. U sãawa wasobuḡii, domi win mi kpuro ba sãawa wasobu.

³⁹ Gabu wooda yẽrobu sɔɔ ba nɛɛ, yinni, wunen gari yi, yi dende.

⁴⁰ Ba ñ maa k̄ka ba nùn gãanu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunɔn u gɔsa

(I maa mɛerio Mateu 22:41-46, Maaku 12:35-37)

⁴¹ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, amɔna ba koo ka kp̄i bu nɛɛ, Kirisi sãawa Dafidin bii. ⁴² Domi Dafidin tii u gerua Womusun tireru sɔɔ u nɛɛ,

"Yinni Gusunɔn u nen Yinni sɔɔwa u nɛɛ, a s̄nɔ nen nɔm geuɔ,

⁴³ sere n ka nun wunen yibereba taarea."

⁴⁴ Dafidi ù n nùn soka Yinni, amɔna u ko n maa ka sãa win bii.

I tii laakari koowo

ka wooda yērobu

(I maa mēerio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Sanam mē tōn dabira nūn swaa daki, u win bwāabu sōwā u nē, ⁴⁶ i tii laakari ko ka wooda yērobu be ba kī ba n bōsu ka yabe dendennu, ba tōbir-inaa kī batuma sō, ba sin yee gbiikinu kasu mēnno yeno ka aye bēeregīnu dim soku yerō. ⁴⁷ Ba gōminibun yenusu dimō, ma ba kana dendennu mō bu ka bu wan sō. Ba koo bu taare wē n kpā.

Gobi yi kurō gōmini goo u kpē

(I maa mēerio Maaku 12:41-44)

21 Yesu u nōni seeya ma u dukiagibu wa ba gobi kpēemō sāa yerun kpakororū sō mi ba ra gobi doke. ² U maa kurō gōmini sāaro goo wa u gobi piminu yiru kpēemō mi. ³ Ma u nē, na bēe sōwō ka gem, gōmini sāaro wi, u kpē n be kpuro kere be ba tie. ⁴ Domi ye n sōndi ben mōo bakaru sō yera ba wuna ba doke, adama win yāaru sō u kpuro kpē ye u ka tii kōsu.

Yesu u sāa yerun

kōrabun gari mō

(I maa mēerio Mateu 24:1-2, Maaku 13:1-2)

⁵ Gaba gerumō ma sāa yeru ta buraru mō ta wā ten kpee buranu ka kē ni ba Gusunō wēn sō. Yera Yesu u nē, ⁶ sanam sisi mē sō ye i waamō mini kpuro yen gaan kpera kun ko n wāa ten tensim wōllō. Ni kpurowa nu koo wōri.

Wahala ye ya koo na

handunia yu sere kpe

(I maa mēerio Mateu 24:3-14, Maaku 13:3-13)

⁷ Ba nūn bikia ba nē, yinni, ñ n mēn na, domma yeni ya koo tunuma. Yīre terà ta koo gbi tu kookoo si sōsi.

⁸ Yesu u nē, i laakari koowo, i ku de bu bēe nōni wōke. Domi dabira koo na ka nen yīsirū, kpa ba n gerumō ba n mō, saa ya turuku kua, beya ba sāa Kirisi wi. Adama i ku bu swīi. ⁹ Ì n tabun damu nōni ka nōsināa sarirū, i ku nanda. Domi yera n ko n gbi n tunuma, adama n ñ kpee te mi gina.

¹⁰ Yera u kpam bu sōwā u nē, bwesenu koo seesina, sinamba koo maa seesina. ¹¹ Tem yīiri bakabu ko n wāa ka baranu ka gōwō, gam ka gam. Maamaaki bērumgii ka yīre bakanu nu ko n wāa wōllō.

¹² Adama yabu ye kpuro yu sere kōora ba koo bēe mwa bu bēe nōni sō. Ba koo bēe siri kowobu nōni sōndia mēnno yeno, ba koo bēe pirisōm doke, kpa bu ka bēe da sina bokobu ka tem yērobun kōnōni nen yīsirun sō. ¹³ Yera n koo bēe ayeru wē i ka seeda di. ¹⁴ I de i n yē ma n ñ bēen bwisikunu i ko ka tii yina. ¹⁵ Domi

kon de i gari gere ka bwisi yi bēen yiberēba kpuro ba ñ kpē bu yina, ñ kun mē bu siki. ¹⁶ Bēen nōni mam, ka bēen maabu ka bēen nōni ka bēen dusibu ka bēen nōni, ba koo bēe bu nōni sōndia kpa bu dabiru go bēe sō. ¹⁷ Baawure koo bēe tusi nen yīsirun sō. ¹⁸ Adama baa bēen wirun sera kun borimō. ¹⁹ Bēen temanabun saabu bēen hunde ya koo faaba wa.

Yerusalemun kpeerabun gari

(I maa mēerio Mateu 24:15-21, Maaku 13:14-19)

²⁰ Ma Yesu maa nē, dōma te i wa tabu kowoba Yerusalemu tarusi, i n yē ma yen kpeerasiabu turuku kuawa. ²¹ Sanam mē, be ba wāa Yudea, bu suuwo guunu wōllū gia. Be ba maa wāa Yerusalemun suunu sō bu yario, be ba maa wāa gberō bu ku wura wuuō. ²² Domi saa yeya mōru kōsiarun sanam, kpuro yu ka kōora ye ba yorua Gusunōn gari sō. ²³ Gurigibu ka tōn kurō be ba bibu nōni kē mō saa ye sō, ba koo nōni swāaru wa. Domi nuku sankira bakanu ko n wāa tem sō, ka maa mōru baka bu ka tōn be sēyasia. ²⁴ Ba koo bu sōsiri ka takobi, kpa bu bu yoru mwa tem baama. Bwese tukunu koo maa Yerusalemu taaku sere nin saa yu ka turi.

Tōnun Biin naaru

(I maa mēerio Mateu 24:29-31, Maaku 13:24-27)

²⁵ Yesu kpam nē, yīrenu ko nu n wāa sō ka suru ka kperi sō. Tem sō, nōni swāa bakara koo bwesenu deema kpa nu bitu soora nim wōku ka nim kurenun wurenun sō. ²⁶ Nandabu koo tōmbu wasikira bā n mara ye n koo kōora handunia sō, domi wōllun dam mu koo yīiri. ²⁷ Saa yera ba koo Tōnun Bii wa u kurama guru wiru sō, ka dam bakam ka yīiko. ²⁸ Yeni yā n naabu torua, i yōrō nōni kpa i bēen wiru seeya yēn sō bēen yakiabu turuku kua.

Yīre te dāa te ba mō figie

ta sōwōsimō

(I maa mēerio Mateu 24:32-35, Maaku 13:28-31)

²⁹ Ma u bu garin weenasii kua u nē, i dāa te ba mō figie mēerio ka dānu kpuro. ³⁰ Nū n kpararu torua, bēen tii ñ n mēera, i yē ma yande tomburura ta turuku kōoma. ³¹ Nge mēya bēe maa, ñ n yabu ye wa ya wee, i n yē ma n turuku kuawa Gusunō u ka bandu swīi. ³² Ka geema na bēe sōwō, saa yenin tōmbu gabu ba ñ gbimō yabu ye kpuro yu ka kōora. ³³ Wōllū ka tem mu koo doona, adama nen gari kun doonō.

I tii laakari ko

³⁴ Ma Yesu kpam nē, i n bēen tii se, kpa i ku ra ko laakari sariba dibu ka nōrubun sō ka handunian wururabu, kpa tō te, tu ku bēe suaru wōri nge yina. ³⁵ Domi ta koo baawure deema wi u wāa tem mē kpuro sō. ³⁶ Yen sō, i n swaa mēera kpa i n kanaru mō saa baayere, kpa i dam wa i ka kisira kpuro ye n koo nan di, kpa i ka kpī i yōra Tōnun Biin wuswaō.

³⁷ Bururu baatere Yesu ra Gusunɔn garin keu sɔ̄ɔsi-wa sãa yerɔ, yoka kpa u da u kpuna Olifin guuru wɔ̄lɔ. ³⁸ N̄ n kua bururu tɔ̄mbu kpuro ba ra n̄ewa win mi sãa yerɔ bu ka win gari swaa daki.

Wirugiba wesianamɔ

bu ka Yesu go

(I maa m̄erio Mateu 26:1-5, Maaku 14:1-2, Yohanu 11:45-53)

22 P̄ɛ ye ba kun seeyatia doken t̄ɔ̄ bakaru, te ba ra soku Gɔ̄ɔ sararibu ta turuku kua. ² Yãku kowo tɔ̄nwerobu ka wooda ȳɛrobu ba bwisi berinamɔ bu ka Yesu go domi ba tɔ̄n wɔ̄run berum mɔ.

Yudasi u k̄i u Yesu

wirugibu n̄omu sɔ̄ndia

(I maa m̄erio Mateu 26:14-16, Maaku 14:10-11)

³ Yera Setam ya dua Yudasin ḡɔ̄ruɔ wi ba sokumɔ Isikariɔtu. U sãawa bwãabu wɔ̄kura yiru yen turo. ⁴ Ma u da u n̄ɔ̄ tia kua ka yãku kowo tɔ̄nwerobu ka sãa yerun k̄sɔ̄bun wirugibu u ka bu Yesu n̄omu sɔ̄ndia. ⁵ Ben nukura dora ma ba wesiana bu ka n̄un gobi k̄ɛ. ⁶ U wura, ma u swaa kasu u ka bu Yesu n̄omu sɔ̄ndia saa ye n weene kpa tɔ̄n wɔ̄ru ga kun ȳɛ.

Yesun sɔ̄ɔru

Gɔ̄ɔ sararibun yaa dibun s̄

(I maa m̄erio Mateu 26:17-25, Maaku 14:12-21, Yohanu 13:21-30)

⁷ P̄ɛ ye ba kun seeyatia doken t̄ɔ̄ru t̄ɛ sɔ̄ɔ ba ra Gɔ̄ɔ sararibun yãanu go, ta tunuma. ⁸ Ma Yesu u Piɛɛ ka Yohanu gɔ̄ra u n̄ɛɛ, i doo i Gɔ̄ɔ sararibun t̄ɔ̄ bakaru n̄ sɔ̄ɔru ko su ka te di.

⁹ Ba n̄un bikia ba n̄ɛɛ, mana u k̄i bu ten sɔ̄ɔru ko.

¹⁰ U bu wisa u n̄ɛɛ, n wee, ì n wuu dua i kpa i ko ka durɔ̄ goo yinna u nim tooru sɔ̄ɔwa. I n̄un sw̄iɔ̄ yenu mi u dua, ¹¹ kpa i yenu gen ȳɛro s̄ i n̄ɛɛ, yinni n̄ɛɛ, diru mana u koo be Gɔ̄ɔ sararibun t̄ɔ̄ bakaru di ka win bwãabu. ¹² Ȳɛro u koo b̄ɛ gidambisa baka s̄ɔ̄si ye ba sɔ̄nwa. Miya i ko sɔ̄ɔru ko.

¹³ Ba doona ma ba baayere deema nge m̄ɛ u raa bu s̄ɔ̄ɔwa, ma ba Gɔ̄ɔ sararibun t̄ɔ̄ bakaru n̄ sɔ̄ɔru kua.

Yinnin d̄iã domaruginu

(I maa m̄erio Mateu 26:26-30, Maaku 14:22-26, Korinti I, 11:23-25)

¹⁴ Saa ya tura, ma Yesu u sina u ka di ka win gɔ̄robu sannu. ¹⁵ Ma u n̄ɛɛ, na k̄iã gem gem n Gɔ̄ɔ sararibun t̄ɔ̄ baka teni di ka b̄ɛ sannu n sere n̄ɔ̄ni s̄ɔ̄ra. ¹⁶ Na b̄ɛ s̄ɔ̄ɔm̄ ma na ñ maa te dimɔ sere tu ka koora ban te Gusunɔn u sw̄i s̄ɔ̄ɔ.

¹⁷ Yera u n̄ɔ̄ra sua u Gusunɔn siara ma u n̄ɛɛ, i tam n̄ɔ̄ra ye m̄ɔ̄ i n̄ɔ̄ b̄ɛ kpuro. ¹⁸ Na b̄ɛ s̄ɔ̄ɔm̄, saa t̄ɛn di na ñ maa tam meni n̄ɔ̄rum̄ sere Gusunɔn u ka bandu sw̄i.

¹⁹ Yen biru u p̄ɛ sua. Ye u Gusunɔn siara u kpa, u ye murura u bu w̄ɛ u n̄ɛɛ, yeniwa nen wasi [yi ba w̄ɛ b̄ɛn

s̄ɔ̄. I n da yeni ko i n ka man yaaye. ²⁰ Ye ba dim kpa, u maa n̄ɔ̄ra sua u bu w̄ɛ u n̄ɛɛ, n̄ɔ̄ra yeniwa n̄ɔ̄ m̄w̄ɛ kpaaru te ba sire ka nen yem m̄ɛ mu yari b̄ɛn s̄ɔ̄.] ²¹ Adama n wee, wi u koo man d̄ɔ̄m̄ɛ, win n̄ɔ̄mu ga wãa gb̄ɛro ka n̄ɛguu sannu. ²² T̄ɔ̄nun Bii u doonɔ̄ nge m̄ɛ Gusunɔn u yi, adama n̄ɔ̄ni swãarugiiwa wi u koo n̄un d̄ɔ̄m̄ɛ.

²³ Ma ba bikianaã torua, wara u koo yen bweseru ko ben suunu s̄ɔ̄ɔ.

Tɔ̄nwerorun sikirinɔ

²⁴ Ma sikirinɔ ga kpam seewa Yesun bwãabun suunu s̄ɔ̄ɔ, ba bikianamɔ ben wi u koo ko tɔ̄nwerɔ. ²⁵ Yesu u bu s̄ɔ̄ɔwa u n̄ɛɛ, handunia min sinamba ba ben t̄ɔ̄mbu dam d̄ɔ̄rem̄, ka m̄ɛ, ba bu sokumɔ gean kowobu. ²⁶ Adama i ku de n sãa m̄ɛ b̄ɛn mi. I de b̄ɛ kpuron tɔ̄nwerɔ u n sãa nge b̄ɛ kpuron yãkabu, kpa wi u sãa wirugii u n sãa nge s̄ɔ̄m̄ɔ. ²⁷ Wara kere, wi u dimɔ? Nge wi u ka d̄iãnu naam̄ɔ. N ñ wi u dimɔ? Wee, na wãa b̄ɛn suunu s̄ɔ̄ɔ nge s̄ɔ̄m̄ɔ.

²⁸ B̄ɛ i ka man t̄ɛmana nen laakari m̄ɛribun saa s̄ɔ̄ɔ. ²⁹ Yen s̄ɔ̄na nge m̄ɛ nen Baaba u man bandu yiiya, m̄ɛya na maa b̄ɛ ayeru yiiye, ³⁰ i ka di i n̄ɔ̄ ka n̄ɛ sannu nen bandu s̄ɔ̄ɔ, kpa i n s̄ɔ̄ sina kitanu wɔ̄lɔ i ka Isireliban bwesenu wɔ̄kura yiru siri.

Yesu u n̄ɛɛ, Piɛɛ koo n̄un siki

(I maa m̄erio Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Yohanu 13:36-38)

³¹ Ma Yinni u n̄ɛɛ, Simɔ̄ɔ Simɔ̄ɔ, Setam ya saa wa yu ka b̄ɛ sara nge alikama. ³² Adama na kanaru kua wunen s̄ɔ̄ kpa wunen naane dokebu bu ku ka kpe. Sanam m̄ɛ a gɔ̄sirama nen mi, a wunen berusebu dam k̄ɛyɔ.

³³ Piɛɛ n̄ɛɛ, Yinni na sɔ̄ɔru kpa n ka nun da pirisɔ̄m̄ s̄ɔ̄ɔ ka n̄ɔ̄ s̄ɔ̄ɔ.

³⁴ Ma Yesu u n̄ɛɛ, Piɛɛ na nun s̄ɔ̄ɔm̄, gisɔ̄ goo d̄ɔ̄ gu sere sw̄i kaa man siki n̄ɔ̄n ita a n̄ɛɛ, a ñ man ȳɛ.

Yansurɔru ka n̄ɔ̄ɔ

wuu daatiru ka takobi

³⁵ U kpam bu s̄ɔ̄ɔwa u n̄ɛɛ, sanam m̄ɛ na b̄ɛ gɔ̄ra yansurɔru ka n̄ɔ̄ɔ wuu daatiru ka baranu sari, i gãanu bia? Ba n̄ɛɛ, aawo, sa ñ gãanu bie.

³⁶ Ma u n̄ɛɛ, to t̄ɛ, wi u yansurɔru m̄ɔ u tu suo, m̄ɛya maa wi u n̄ɔ̄ɔ wuu daatiru m̄ɔ. Wi u kun maa takobi m̄ɔ, u win yaberu d̄ɔ̄ro u ka ye dwe. ³⁷ Domi na b̄ɛ s̄ɔ̄ɔm̄, nge m̄ɛ ba yorua, "Ba n̄un garisi t̄ɔ̄n k̄sɔ̄." Ya ñ koo ko ya kun man koore m̄ɛ. Ye n maa sãa nen gari ya wiru goorɔ.

³⁸ Ba n̄ɛɛ, Yinni, takobi yiru wee. Ma u n̄ɛɛ, su yen baa deri.

Yesu u kanaru m̀

Olifin guuru 𐌋𐌗𐌆

(I maa m̄erio Mateu 26:36-46, Maaku 14:32-42)

³⁹ Ye Yesu u yara u da Olifin guuru nge m̄ win 𐌋𐌗𐌆. Ma win bwāaba ǹn swī. ⁴⁰ Ye ba tura yam mi, u bu s̄w̄wa u n̄e, i kanaru koowo kpa i ku du k̄kiribu s̄w̄.

⁴¹ Yen biru u ka bu d̄sira fiiko nge m̄ t̄nu u koo k̄p̄ u kperu kara tu ȳran saka ma u yiira mi, u kanaru kua. ⁴² U n̄e, Baaba à n k̄, a de wahala ye, yu man d̄sirari. Adama a de wunen k̄ru tu kora, n ò m̄ negiru.

[⁴³ Yera Gusun̄ ḡrado u ǹn kurema w̄llun di u ka ǹn dam k̄. ⁴⁴ Nuku sankira bakanu s̄w̄ u kanaru m̀ ka dam, ma win wenyanu kua nge yem nu d̄akum̄ tem̄.]

⁴⁵ Ye u kanaru kua u kpa, u da win bwāabun mi gia. U bu deema ba do ka nuku sankiranu. ⁴⁶ Ma u bu s̄w̄wa u n̄e, mban s̄na i do. I seewo i kanaru ko kpa i ku du k̄kiribu s̄w̄.

Yesun mwaabu

(I maa m̄erio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50, Yohanu 18:3-11)

⁴⁷ Sanam m̄ Yesu u gari yi m̀, yera t̄n w̄ru ga tunuma, ma wi ba sokum̄ Yudasī, w̄kura yiru yen turo, u bu gbiiye. U Yesu susi u ka ǹn nen̄e u b̄kasi. ⁴⁸ Ma Yesu n̄e, Yudasī, ka t̄biri tenin bwesera kaa ka T̄nun Bii yiber̄ba n̄mu s̄ndia?

⁴⁹ Be ba wāa ka Yesu sannu, ye ba wa ye n koo ko, ba n̄e, Yinni, su ka bu takobi s̄ro?

⁵⁰ Ma ben turo u yāku kowo t̄nweron s̄w̄ s̄ra u win n̄m geun soo bura. ⁵¹ Ma Yesu n̄e, i den derio m̄.

Ma u dur̄ win soo ge baba u gu bekia. ⁵² Yen biru Yesu u yāku kowo t̄nwerobu ka s̄a yerun k̄sobun wirugibu ka Yuuban guro gurobu s̄w̄wa u n̄e, nena b̄e i mwaabu na ka takobi ka bokunu nge swaa dio? ⁵³ Baadommawa na wāa ka b̄e s̄a yer̄, ma i ò man m̄w̄. T̄ b̄eya i saa yeni m̄, b̄e ka yam w̄kurun damgii.

Pīe u Yesu siki

(I maa m̄erio Mateu 26:57-58, 69-75, Maaku 14:53-54, 66-72, Yohanu 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ye ba Yesu mwa ba kpa, ba ka ǹn da yāku kowo t̄nweron yenu. Pīe bu swī dandankuru. ⁵⁵ Ba d̄w̄ s̄rua yenu yaara, ma gaba s̄ mi. Pīe u maa sina ka be. ⁵⁶ S̄m kowo t̄n kur̄ goo u ǹn wa u s̄ d̄w̄n b̄ku, ma u ǹn n̄ni girari u n̄e, dur̄ wini maa, u raa wāa ka wi.

⁵⁷ Adama u siki u n̄e, kur̄ wunen na ò ǹn ȳ.

⁵⁸ N t̄ fiiko, goo k̄pam ǹn wa ma u n̄e, wunen a maa s̄awa t̄n begii.

Ma Pīe u dur̄ wi s̄w̄wa u n̄e, aawo, na ò s̄a begii.

⁵⁹ Yen biru n kua k̄ba tian saka, goo u maa wure u n̄e, ka geema dur̄ wini maa, u raa wāa ka wi, domi Galilegiwa.

⁶⁰ Pīe u n̄e, wunen, na ò ȳ ye a k̄ a gere.

Yande nge m̄ u gari yi m̀, goo 𐌋𐌗𐌆 ga swī. ⁶¹ Ma Yinni u s̄ira u Pīe m̄era. Yera Pīe u gari yi yaaya yi Yinni u raa ǹn s̄w̄wa u n̄e, gis̄ goo 𐌋𐌗𐌆 gu sere swī, kaa man siki n̄n ita. ⁶² U yara s̄w̄wa u swī ka nuku sankiranu.

Ba Yesu yaakoru m̀

(I maa m̄erio Mateu 26:67-68, Maaku 14:65)

⁶³ T̄n be ba Yesu n̄ni ba ǹn gari k̄k̄ m̀ ba ǹn soom̄. ⁶⁴ Ba ǹn wuswaa w̄kua ma ba ǹn s̄w̄wa u tubuo wi u ǹn so.

⁶⁵ Ma ba ǹn w̄m dabinu ganu w̄mm̄.

Ba Yesu sirim̄ Yuuban

t̄nwerobun men̄n̄ yer̄

(I maa m̄erio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Yohanu 18:19-24)

⁶⁶ Ye yam s̄ra, Yuuban guro gurobu ka yāku kowo t̄nwerobu ka wooda ȳrobu ba men̄na ma ba dera ba ka Yesu da ben siri yer̄. ⁶⁷ Ba n̄e, a sun s̄w̄wa à n s̄an na Kirisi wi.

Yesu bu wisa u n̄e, baa n̄ n b̄e s̄w̄wa i ò naane dokem̄. ⁶⁸ Meya n̄ n maa b̄e ḡanu bikia, i ò man wisim̄. ⁶⁹ Saa t̄n di, T̄nun Bii u koo sina Gusun̄ damgiin n̄m geun.

⁷⁰ Be kpuro ba n̄e, ò n man na wunen Gusun̄ Bii-wa?

Ma u bu wisa u n̄e, oo, n̄ Gusun̄ Biiwa, nge m̄ i gerua.

⁷¹ Yera ba n̄e, mban seedawa sa maa kasu. Besen tii sa ye nua saa win n̄n di.

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaa

(I maa m̄erio Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Yohanu 18:28-38)

23 Ma ba seewa be kpuro sannu ba ka Yesu da Pilatin k̄n̄k̄. ² Ba ǹn durum manibu w̄ri ba n̄e, sa wini deema u t̄mbu bwisi k̄m̄ bu ka bandu k̄ri bwia, u maa yinam̄ bu tem ȳro w̄w̄ gobi k̄sia. U tii sokum̄ Kirisi, sina boko.

³ Pilati u ǹn bikia u n̄e, wunen Yuuban sina bokowa?

Yesu u n̄e, oo, nge m̄ a gerua.

⁴ Pilati u yāku kowo t̄nwerobu ka t̄n w̄ru s̄w̄wa u n̄e, na ò taare gaa wa dur̄ wi s̄w̄.

⁵ Adama ba k̄ girari ba n̄e, u t̄mbu bwisi k̄m̄wa bu ka sanna, u bu yen keu s̄w̄sim̄. U torua Galilen di ma u da Yudean tem kpuro s̄w̄. Wee, u maa na mini t̄.

Ba ka Yesu da

Herodun wuswaa

⁶ Ye Pilati u yeni nua, u bikia dur̄ wi, ò n Galilegiin na. ⁷ Ye u gia ma u weewa Herodun bandun tem di, u ǹn ḡsia win mi. Herodu maa wāa Yerusalem̄ saa ye s̄w̄. ⁸ Sanam m̄ Herodu u Yesu wa, win nukura dora gem gem. Saa t̄ebun diya u kasu u ǹn wa, win

Tɔw wɛrarugiru sɔnu ba wɛra nge mɛ wooda ya gerua.

Yesun seebu gɔrin di

(I maa mɛerio Mateu 28:1-10 Maaku 16:1-8, Yohanu 20:1-10)

24 Ye n kua alusuma buun buru buru yellu, kurɔ be, ba da sikiru mi ka gum nuburugim mɛ ba sɔkrɔ kua. ² Ba deema kpera bimiare sikirun nɔnɔ di. ³ Ba dua adama ba ɛ Yinni Yesun goru deeme. ⁴ Nge mɛ ba ka yen biti yɔ, n wee tɔmbu yiru gaba bu kurema ba yɔnu sebua ni nu ballimɔ. ⁵ Kurɔ be, ba nanda ma ba tuka ma durɔ be, ba nɛɛ, mban sɔna i waso kasu gɔribun suunu sɔkɔ. ⁶ U ɛ wɔa mini, u seewa gɔrin di. I yaayo ye u raa bɛɛ sɔkɔwa sanam mɛ u wɔa Galileɔ. ⁷ U nɛɛ, ba ɛ koo ko ba kun Tɔnun Bii tɔn kɔ-sobu nɔmu sɔndie, kpa bu nɔn dɔa bunanaru kpare, kpa u kpam se sɔkɔ itase.

⁸ Ma kurɔ be, ba Yesun gari yi yaaya. ⁹ Ba gɔsira sikiru min di ba da ba ye kpuro bwɔabu wɔkura tia ye ka be ba tie kpuro nɔkɔsia. ¹⁰ Maari Madalagii ka Yoana ka Maari, Yakɔbun mero ka kurɔbu gabu, beya ba ye gɔro be sɔkɔwa. ¹¹ Adama gari yi, yi bu sɔare sukuru, ba ɛ kurɔ ben gere naanɛ kue. [¹² Ma Piɛɛ u seewa u duka da sikiru mi. Ye u yɔara, u ɛ gɔanu wa ma n kun mɔ beku te ba raa ka goo te tɛkua ta suba temɔ. Ma u gɔsira win yenuɔ ka biti.]

Emayusin daabu

(I maa mɛerio Maaku 16:12-13)

¹³ Yera sɔkɔ tee te sɔkɔ, gɔro ben yiru ya wuu dɔkɔ ge ba sokumɔ Emayusi. Ga ka Yerusalemu toma nge kilo wɔkura tian saka. ¹⁴ Ye n koora kpuro, ba yen faagi mɔ. ¹⁵ Sanam mɛ ba gari yin faagi mɔ ba sikirinɛmɔ, Yesu u susi ben bɔkɔu u swaa mɔ ka be sannu. ¹⁶ Ba nɔn wa adama gɔanu yina bu nɔn tubu. ¹⁷ U bu bikia u nɛɛ, gari yirɔ i mɔ mɛ, i ka sɔimɔ.

Ma ba yɔra ba wuswaa burisine ka nuku sankiranu. ¹⁸ Ben turo, wi ba sokumɔ Keleopa, u nɛɛ, ma n kun wunɛ turo baasi, wara wɔa Yerusalemu wi u kun yɛ ye n koora sɔkɔ mɛɛ te sɔkɔ.

¹⁹ Ma u bikia u nɛɛ, mban bwesera n kua.

Ba nɛɛ, ye ba Yesu Nasaretigii kuan gariya sa mɔ. Durɔ wi, u sɔa Gusunɔn sɔmɔ wi u ra sɔm maamaakiginu ko kpa u gari gere ka yiiko Gusunɔn ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ. ²⁰ Besen yɔku kowo tɔnwerobu ka wuun wirugibu ba nɔn tɔmbu nɔmu sɔndia bu ka nɔn taare wɛ bu go ma ba nɔn dɔa bunanaru kpare. ²¹ Sa raa yɔiyɔ wiya u koo Isireliba yakia, adama yen sɔkɔ itase wee, ye yeni kpuro ya ka koora. ²² Yen biruwa kurɔbu gabu besɛ sɔkɔ di ba sun gidi swee. Ba da sikiru mi buru buru yellu, ²³ ba ɛ Yesun goru deeme. Ma ba na ba nɛɛ, wɔllun gɔradoba ba bu kure ma ba bu sɔkɔwa u be wasi. ²⁴ Gabu besen wuuru sɔkɔ ba da si-ki ten mi ma ba baayere deema nge mɛ kurɔ be, ba bu sɔkɔwa, adama ba ɛ win tii wa.

²⁵ Yera Yesu u bu sɔkɔwa u nɛɛ, tɔn bwisi sari bɛɛ, ka be ba ku ra naanɛ doke fuuku ye Gusunɔn sɔmɔbu ba

bu sɔkɔwa, ²⁶ Kirisi u koo ko u kun nɔni sɔkɔre u sere du win yiiko sɔkɔ?

²⁷ Ma u torua Mɔwisin min di ka Gusunɔn sɔmɔbu kpuro, u bu win gari tubusia yi yi wɔa Gusunɔn gari kpuro sɔkɔ.

²⁸ Sanam mɛ ba wuu turuku kua ge ba dɔkɔ, u kua nge u kɔi u da wuswaaɔ. ²⁹ Ma ba nɔn suuru kana ba nɛɛ, u sɔnɔ ka be domi yoka kua kɔ, sɔkɔ maa kpa. Ma u wura u ka bu sina. ³⁰ Sanam mɛ u dimɔ ka be, u pɛɛ sua u ye domaru koosi, ma u ye murura u bu wɛ.

³¹ Saa yera ben nɔni wukiara ba nɔn tuba, yande ma ba nɔn bia. ³² Ma ba sɔkɔnamɔ ba nɛɛ, besen gɔru ga ɛ ka sun gari kue swaa sɔkɔ ye u ka sun gari mɔ ma u sun Gusunɔn gari tubusiamɔ?

³³ Ma ba yande seewa ba gɔsira Yerusalemuɔ. Ba deema wɔkura tia ye ka gabu ba mɛnɛɛ. ³⁴ Be ba mɛnɛɛ mi, ba tɔnu yiru ye sɔkɔwa ba nɛɛ, Yinni u seewawa gɔrin di ka gem, u tii Simɔkɔ sɔkɔsi.

³⁵ Ma tɔnu yiru ye, ya maa gerua ye n bu deema swaa sɔkɔ ka nge mɛ ba nɔn tuba sanam mɛ u pɛɛ ye murura u bu wɛ.

Yesu u win bwɔabu tii sɔkɔsi

(I maa mɛerio Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8)

³⁶ Sanam mɛ ba gari yi mɔ, win tii u kurama ben sunu sɔkɔ [u nɛɛ, Gusunɔn u bɛɛ alafia kɛ].

³⁷ Ba nanda, berum bu mwa. Ba tamaa siiniwa.

³⁸ Adama u bu sɔkɔwa u nɛɛ, mban sɔna besen laakari burisira. Mban sɔna bwisiku ninin bwesera wɔa besen gɔrusɔ. ³⁹ I nen nɔma ka nen naasu mɛerio. Nɛna. I man babo i wa. Siini ya ku ra n wasi ka kukunu mɔ, nge mɛ i wa na mɔ.

[⁴⁰ Sanam mɛ u ye gerumɔ u bu win nɔma ka win naasu sɔkɔsi.] ⁴¹ Ben nuku dobu sɔkɔ, ba ɛ gina naanɛ doke, ma ba saaron sɔa. Yen sɔna u bu bikia u nɛɛ, i gɔanu mɔ n di?

⁴² Ba nɔn swɔa kuseru wɛ te ba sɛɛwa. ⁴³ U tu sua u tema ben wuswaaɔ. ⁴⁴ Ma u bu sɔkɔwa u nɛɛ, yeya na raa bɛɛ sɔkɔwa sanam mɛ na wɔa ka bɛɛ na nɛɛ, kpuro ye ba yorua nen sɔ Mɔwisin woodan tireru sɔkɔ ka Gusunɔn sɔmɔbuginu ka yerukobun womusu sɔkɔ, ya ɛ koo ko ya kun koore.

⁴⁵ Yera u ben bwisi wukia Gusunɔn gari yi ka bu yeeri. ⁴⁶ Ma u bu sɔkɔwa u nɛɛ, nge meya ba yorua, Kirisi u koo nɔni swɔaru wa, kpa u se gɔrin di sɔkɔ itase. ⁴⁷ Kpa bu tem kpuron tɔmbu sɔ ka win yɔsiru bu nɛɛ, bu gɔru gɔsio bu ka ben toranun suuru wa. Ba koo torewa Yerusalemun di. ⁴⁸ Bɛɛya maa yen seeda diobu. ⁴⁹ Wee, kon bɛɛ mɔrisiama yɛn nɔn mweeru nen Baaba u kua. Adama i n wɔa wuu ge sɔkɔ sere wɔllun dam mu ka bɛɛ wukiri.

Yesu u doona wɔllɔ

(I maa mɛerio Maaku 16:19-20, Gɔrobun Kookoosu 1:9-11)

⁵⁰ U ka bu da sere Betani gia, ma u win nɔma sua wɔllɔ u bu domaru kua. ⁵¹ Sanam mɛ u bu doma te kuammɛ, u desira ben bɔkun di [ma u suara wɔllɔ].

⁵² Ba nùn sãwa ma ba gɔsira Yerusalemɔ ka nuku doo bakabu. ⁵³ Sãa yerɔwa ba ra n wãa ba n Gusunɔ siaramɔ.

Yohanu

Yohanu u kɪ u tɔmbu sɔɔsi win tire te sɔɔ ma Yesu u sɔɔawa Gusunɔn Bii. Wi u nɔn naane doke kpa yɛro u n wɔaru mɔ sere ka baadommaɔ, wiru 20:30-31. Yohanu u n mɔn dabɪnu yorua nge me Mateu ka be ba tie ba yorua. Adama u garin weenasii sua u ka sɔɔsi me Yesu u sɔɔa. U marubu nɔm mɛerusen gari yorua, wiru 3, ka nim wɔarugim gari, wiru 4, ka dɪa wɔaruginun gari, wiru 6, ka handunian yam bururam gari, wiru 8. U maa sun Yesun sɔɔmburun tore sɔɔkɔm ka win dim dɔakim me ba di ka win bwɔabu, wiru 13, ka gari dɔaki yi u bu sɔɔkwa u ka bu nukuru yemiasia, wiru 14-16, ka sere maa kana te u kua win tɔmbu kpuron sɔ, wiru 17. U maa nɛɛ, Yesu u sɔɔawa Gusunɔn gari, ka dɪa wɔaruginu ka handunian yam bururam ka swaa ye ya dɔɔ Gusunɔn mi, ka gem, ka wɔaru, ka tɔki mero.

Tire te sɔɔ, Yohanu u maamaaki nɔkɔba tia sia ye Yesu u kua ye Mateu ka Maaku ka Luku ba n yorua. Adama u n Yesun marubu ka win sɔɔmburu te u kua Galileɔ yorua ka sere kɔkiri bi Yesu u wa ka Yinnin dɪa domaruginun gari. Domi tɔn dabira ta yeni kpuro yɛ kɔ win waati ye sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Yam bururam ka wɔarun gari, wiru 1:1-18.
2. Yesu u tii tɔmbu sɔɔsi, wiru 1:19n di sere wiru 12:50.
3. Yesu Kirisin gari dɔaki yi u ka win bwɔabu nukuru yemiasia, wiru 13n di sere wiru 17.
4. Yesun sanam dɔakim handunia sɔɔ, wiru 18n di sere wiru 21.

Yam bururam ka wɔarun gari

1 Saa yee yellun di Gari wɔa. Gari yi wɔa ka Gusunɔ. Gari yi, yi maa sɔɔawa Gusunɔ. ² Yi maa wɔa saa yellun di ka Gusunɔ sannu. ³ Saa yin min diya baayere ya taka kooru, ba n gɔanu ganu taka kue yin biru. ⁴ Gari yi sɔɔra wɔara wɔa, wɔa teya ta ka tɔmbu yam bururam naawa. ⁵ Yam bururam me, mu ballimɔ yam wɔkurɔ. Yam wɔku te, ta n maa yam bururam me go.

⁶ Durɔ goo raa wɔa wi ba ra soku Yohanu, wi Gusunɔ u gɔsa u ka tɔmbu yam bururam men areru diya, kpa ben baawure u ka naane doke saa win min di. ⁸ N n mɔ wiya yam bururam me, adama ba nɔn gɔrimawa u ka yam bururam me areru diya. ⁹ Yam bururam me tɔnawa mu sɔa yam bururam gem me mu na handuniaɔ mu tɔmbu kpuro yam dɛerasiamme.

¹⁰ Wi u sɔa Gari yi, u na u wɔa handunia ye sɔɔ. Win min diya handunia ya taka kooru. Ka me, handuniagiba kun nɔn tuba. ¹¹ U na wigibun mi, ma wigiba kun nɔn wure. ¹² Adama gaba nɔn wura ma ba win yɪsiru naane doke ma u bu dam kɔ bu ka ko Gusunɔn bibu. ¹³ N n mɔ ba kua Gusunɔn bibu ka tɔnun marubu n kun me ka tɔnun yem n kun me ka wasin kɪru, adama ba marurawa saa Gusunɔn min di.

¹⁴ Tɛ, Gari yi, yi kua tɔnu wi u durom ka gem yiba, ma u ka sun sina. Sa win yiikon girima mɛera, yiiko yɛn bweseru Gusunɔ Baaba u win Bii teeruru wɛ.

¹⁵ Yohanu u win areru di u gbɔra u nɛɛ, wiya mi, win gari na raa gerua, wi u sisi nen biruɔ, adama u man kere domi u wɔa ba sere man mara.

¹⁶ Win durom bakam sɔɔn diya besen baawure u win baa mwa, ma sa durom wa durom mensim wɔlɔ.

¹⁷ Gusunɔ u sun wooda wɛ saa Mɔwisin min di, adama durom ka gem mu nawa saa Yesu Kirisin min di.

¹⁸ Goo sari wi u Gusunɔ waare. Adama sa win Bii teeruru wa wi u wɔa Baaban mi. Tɛ wiya u sun Baaba sɔɔsi.

Yohanu Batemu kowon waasu

(I maa mɛerio Mateu 3:1-12, Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18)

¹⁹ Yeniwa Yohanu u gerua sanam me Yuu be ba wɔa Yerusalemɔ ba yɔku kowobu ka Lefiba gɔrima win mi bu ka nɔn bikia, wiya were.

²⁰ Yohanu u bu wurari, u n wisibu yine, u gerua ba-tuma sɔɔ u nɛɛ, u n sɔa Kirisi wi.

²¹ Ba nɛɛ, n n men na, wuna were. Wuna Eli?

Ma u bu wisa u nɛɛ, aawo.

Ba kpam nɔn bikia ba nɛɛ, wuna Gusunɔn sɔɔm wi?

Ma u nɛɛ, aawo.

²² Ba maa wure ba bikia ba nɛɛ, wuna were, a sun sɔɔkɔm kpa su wa ye sa ko bu tusia be ba sun gɔrima. Seeda yerɔ a tii diisimɔ.

²³ Yohanu u nɛɛ,

“nɛna nɔk ge ga gbɔramɔ gbaburɔ

ga mɔ, i Yinni swaa dendasio,”

nge me Gusunɔn sɔɔm Esai u raa gerua.

²⁴ N deema gɔro ben gaba sɔɔawa Falisiba. ²⁵ Ba Yohanu bikia ba nɛɛ, mban sɔna a tɔmbu batemu mɔ, ma a kun sɔa Kirisi wi, n kun me Eli, n kun me sɔɔm wi.

²⁶ Yohanu u bu wisa u nɛɛ, nɛ na ka nim batemu mɔ, adama goo u yɔ been suunu sɔɔ wi beɛ i n yɛ. ²⁷ Wiya u

sisi nen biruɔ, adama u man kere, na ñ mam tura n yëro win baranun wëë kusia.

²⁸ Yeni kpurowa ya koorá Betaniɔ, wuu ge ga wãa Yuudenin gurus mi Yohanu u batemu m̀.

Yesu,

Gusunɔn Yãa kinɛ kpendu

²⁹ Yen sisiru Yohanu u Yesu wa u sisi win mi ma u nɛɛ, i Gusunɔn Yãa kinɛ kpendu † mɛerio te ta han-duniagibun durum wuuwa ta ka doonɔ. ³⁰ Win gariya na raa gerua sanam mɛ na nɛɛ, durɔ goo u sisi nen biruɔ u man kere, domi u wãa ba sere mam mara.

³¹ Adama na ñ daa nùn tuba. N deema nɛ, na nawa n ka tɔmbu batemu ko nim sɔɔ, kpa n nùn Isireliba giasia.

³² Yohanu u maa are teni di u nɛɛ, na Hunde wa u saram wee saa Gusunɔn wɔllun di nge kparuko, ma u sina durɔ win wii wɔllɔ. ³³ Na ñ nùn tuba, adama Gusunɔn wi u man gɔra n ka tɔmbu batemu ko nim sɔɔ, win tiiwa u man sɔɔwa ma win wirɔ na wa wi Gusunɔn Hunde u sarama u sɔ, wiya u koo tɔmbu batemu ko ka Hunde Dɛero. ³⁴ Na maa ye wa, ma na areru di ma durɔ wi, Gusunɔn Biiwa.

Yesun bwãa gbiikobu

³⁵ Yen sisiru Yohanu u kpam wãa mi, u yɔ ka win bwãabu yiru. ³⁶ Sanam mɛ u Yesu wa u sara, u nɛɛ, Gusunɔn Yãa kinɛ kpendu wee. ³⁷ Ye bwãabu yiru be, ba gari yi nua yera ba Yesu swii.

³⁸ Yesu u siira u bu wa ba nùn swii, ma u bu bikia u nɛɛ, mba i kasu.

Ba nɛɛ, wɔɔru mana a wãa, Rabi. Yisi ten tubusiana, keu sɔɔsio.

³⁹ U bu sɔɔwa u nɛɛ, i na i wa. Ma ba ka nùn da ba wa mi u wãa, ma ba sɔɔ sura win mi. Saa ye, ya sãawa yokan koba nne.

⁴⁰ Andere, Simɔɔ Piɛɛn kɔɔɔ, u sãa tɔmbu yiru yen turo be ba Yohanun gari yi swaa daki dɔɔma te, ma ba Yesu swii. ⁴¹ U gina gbia u da u win mɔɔ Simɔɔ sokuma ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sa Mesi wa, wi ba sokumɔ Kirisi ka Gerekim.

⁴² Ma u ka Simɔɔ da Yesun mi. Yesu nùn mɛera ma u nɛɛ, wuna Simɔɔ, Yohanun bii. Sefawa ba ko n da nun soku. Yisi te, ka te ba m̀ Piɛɛ, ye kpuron tubusiana, kperu.

Yesu u Filipu ka Natanieli soka

⁴³ Yen sisiru Yesu u gɔru doke u da Galilen temɔ. Ma u ka Filipu yinna, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man swiima.

⁴⁴ Filipu u sãawa Besaidagii, wi ka Andere ka Piɛɛ, wuu teugiba. ⁴⁵ Filipu u da u Natanieli kasuma ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sa yëro wi wa win gari ba yorua Mɔwisi, ka Gusunɔn sɔɔmbun tirenɔ. Yëro wiya, Yesu Nasaretigii, Yosefun bii.

⁴⁶ Natanieli u nùn bikia u nɛɛ, gãa geenu koo kpĩ nu yari saa Nasaretin di?

Filipu u nɛɛ, u na u wa.

⁴⁷ Ye Yesu u Natanieli wa u sisi win mi, u wi tusia batuma sɔɔ u nɛɛ, i mɛerio, Isirelin biin tii tiiwa u wee mini, win nukurɔ taki sari.

⁴⁸ Natanieli u nùn bikia u nɛɛ, man diya a man yë.

Ma Yesu u nɛɛ, na nun wa dārun nuurɔ Filipu u sere nun soka.

⁴⁹ Natanieli u nɛɛ, yinni, wunɛ Gusunɔn Biiwa! Wunɛ Isireliban sina bokowa!

⁵⁰ Yesu u nùn bikia u nɛɛ, a naane doke yèn sɔ na nɛɛ, na nun wa dārun nuurɔ? Kaa maa gāanu wa ni nu nini kpāaru kere.

⁵¹ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema, na bɛɛ sɔɔmɔ, i ko wɔllu wa ta wukiara, kpa Gusunɔn gɔradoba ba n yɔɔmɔ ba n saramamɔ Tɔnun Biin wii wɔllɔ.

Kurɔ kpaaru Kanaɔ

2 Sɔɔ itase ba kurɔ kpaaru m̀ Kanaɔ, Galilen temɔ. N deema Yesun mero u wãa mi. ² Ba maa Yesu ka win bwãabu sokusia kurɔ kpa yera mi. ³ Ye ben tam mu kɔmia, yera Yesun mero u Yesu sɔɔwa ma ba ñ maa tam mɔ.

⁴ Ma Yesu u nɛɛ, na nɛɛ ya? A ku man sɔ ye kon ko, nen saa kun tura gina.

⁵ Ma win mero u sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, bu koowo kpuro ye Yesu u gerua.

⁶ N deema boosu kɔɔba tia su wãa mi, mi sɔɔ Yuuba ba ra nim doke wasin sãrasiabun sɔ. Gen baagere ga koo ditiri wunɔbun (100) saka mwa. ⁷ Yesu u sɔm kowo be sɔɔwa u nɛɛ, bu nim yibio boo si sɔɔ.

Ma ba yibia ka kɔɔɔ. ⁸ U maa nɛɛ, bu sɔko yande bu ka da kurɔ kpa ten tɔnweron mi.

Ma ba sɔka ba ka da. ⁹ Ma tɔnwero wi, u tam mɛ denda, mɛ Yesu u gɔsia mi. Adama u ñ yë man diya mu na, sɔm kowo be ba nim mɛ taka beya ba yë. Yera tɔnwero wi, u kurɔ kpaon durɔ soka ¹⁰ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, sii baawure u ra ka tam durom newa gina, yen biru kpa u ka na mɛ mu ñ mɛɔɔ dobu tura, sanam mɛ tɔmba durom mɛ nɔra ba tonda. Adama wunɛ a raa tam durom meni berua sere ka tɛ.

¹¹ Maamaaki yeni ye Yesu u kua Kanaɔ, Galilen temɔ mi, yeya ya sãa gbiikaa win maamaaki be u kua sɔɔ. Miya u win yiiko sɔɔsi, ma win bwãaba nùn naane doke.

¹² Yen biru u sara u da Kapenamɔ ka win mero ka win wɔɔɔbu ka win bwãabu adama ba ñ tɛ mi.

Yesu u dua sãa yero

(I maa mɛerio Mateu 21:12-13, Maaku 11:15-17, Luku 19:45-46)

¹³ Yuuban tɔɔ bakaru te ba ra soku Gɔɔ sararibu, ta turuku kua. Ma Yesu u da Yerusalemɔ. ¹⁴ Ma u yãanu ka nɛɛ ka totoberɛ dɔrobu deema sãa yerun yaaraɔ, ka maa be ba sɔ ba gobi kɔsimɔ. ¹⁵ Ma u wëen kromgba kua u bu gira be kpuro sãa yerun yaaran di, ka maa yãanu ka nɛɛ. Ma u be ba gobi kɔsimɔn gobi yari ye u ben tabulu fukamɔ. ¹⁶ Ma u totoberɛ dɔrobu

† Yãa KINɛ KPENDU Yesuwa ba ka yã wi u tii wë nge yãku yãaru.

sɔ̄wɔ u nɛɛ, i ka yabu ye kpuro yario min di, i ku nen Baaban yenu gɔsia yaburu.

¹⁷ Yera win bwāaba yaaya ye ba yorua Gusunɔn gari sɔ̄ɔ ba nɛɛ, “Wunen dirun kīra man menimɔ nge dɔ̄ɔ.”

¹⁸ Yera Yuuba ba nūn bikia, yīre terà kaa kpī a sun sɔ̄ɔsi su ka gia ma a kookoo sin yiiko mɔ.

¹⁹ Yesu u bu wisa u nɛɛ, i sāa yee te suro, sɔ̄ɔ itan baa sɔ̄ɔ kon maa tu seesia. ²⁰ Ma Yuuba ba nɛɛ, wɔ̄ɔ weeru ka kɔ̄kɔba tia ba kua sāa yee ten bana sɔ̄ɔ, amɔna kaa koosina a ka tu seeya sɔ̄ɔ ita sɔ̄ɔ.

²¹ Adama sāa yee tèn gari u mɔ, win wasiya.

²² Sanam mɛ Yesu u seewa gɔrin di, win bwāaba gari yini kpuro yaaya yi u raa gerua, ma ba Gusunɔn gari naane doke ka sere maa gari yi Yesun tii u raa bu sɔ̄ɔwɔ.

Yesu u tumbu kpuro yē

²³ Sanam mɛ Yesu u wāa Yerusalemɔ Gɔ̄ɔ sararibun tɔ̄ɔ bakaru sɔ̄ɔ, tɔ̄n dabira nūn naane doke, ye ba win sɔ̄m maamaakiginu wa ni u kua. ²⁴ Adama u n̄ win tii bu wē yèn sɔ̄ u be kpuron gɔrusu yē. ²⁵ N n̄ maa tilasi goo u ka nūn tɔ̄nun daa tusia, domi u yē sāa sāa ye ya wāa tɔ̄nun nukurɔ.

Yesu ka Nikodemu

3 Durɔ̄ goo wāa Falisiba sɔ̄ɔ wi ba ra nɛɛ Nikodemu, u sāawa Yuuban tɔ̄nwero. ² Durɔ̄ wi, u da Yesun mi sɔ̄ɔ teeru wɔ̄kuru, ma u nɛɛ, yinni, sa yē ma Gusunɔwɔ nun gɔrima a ka sun keu sɔ̄ɔsi, domi goo sari wi u koo kpī u sɔ̄m maamaakigii nini ko n̄n bwe-seru a ra ko, ma n̄ kun mɔ Gusunɔ wāa ka yēro.

³ Ma Yesu u nɛɛ, ka geema, na nun sɔ̄ɔmɔ, ma n̄ kun mɔ ba tɔ̄nu mara n̄n mɛeruse, u n̄ kpē u ko ban te Gusunɔ u swīgii.

⁴ Nikodemu u nūn bikia u nɛɛ, amɔna ba koo tɔ̄nu ma kpam sanam mɛ u bukura. U koo kpī u wura win mɛron nukurɔ bu sere nūn ma n̄n mɛeruse?

⁵ Yesu u nūn wisa u nɛɛ, geema na nun sɔ̄ɔmɔ, goo sari wi u koo kpī u ko ban te Gusunɔ u swīgii ma n̄ kun mɔ ba nūn mara ka nim ka Gusunɔn Hunde.

⁶ Tɔ̄nuwa tɔ̄nu u ra ma, Gusunɔn Hunde maa, hundewa u ra ma. ⁷ A ku biti ko yèn sɔ̄ na nun sɔ̄ɔmɔ ma ba n̄ koo ko ba kun tɔ̄nu mara n̄n mɛeruse. ⁸ Woo ga mɔ mi ga kī, ma a gen damu kɔ̄kɔmɔ, adama a n̄ yē m̄n di ga na ka mi ga dɔ̄ɔ. Mɛya n̄ sāa ka baawure wi Gusunɔn Hunde u mara.

⁹ Ma Nikodemu nūn bikia u nɛɛ, amɔna yabu ye, ya koo ka koora mɛ.

¹⁰ Yesu u nɛɛ, wunɛ wi a keu sɔ̄ɔsɔ̄mɔ Isireliban mi, ma a kun yabu yeni yē? ¹¹ Ka geema na nun sɔ̄ɔmɔ, bɛsɛ sa gerumɔwɔ ye sa yē, ma sa yen areru dimɔ ye sa wa. Ka mɛ, i n̄ kī i besen areru wura. ¹² I n̄ man naane doke sanam mɛ na bɛɛ handunia yen gari sɔ̄ɔmɔ. Amɔna i ko ka naane doke n̄ n̄ bɛɛ Gusunɔ wɔ̄llun gari sɔ̄ɔwɔ. ¹³ Goo sari wi u yɔ̄kɔwɔ Gusunɔ wɔ̄llɔ ma n̄ kun mɔ Tɔ̄nun Bii, wi u sarama saa Gusunɔ wɔ̄llun di.

¹⁴ Nge mɛ Mɔwisi u waa sua wɔ̄llɔ gbaburu sɔ̄ɔ, nge mɛya Tɔ̄nun Bii wi, u n̄ koo ko u kun suare tem di, ¹⁵ kpa baawure wi u nūn naane doke u n̄ wāaru mɔ te ta ku ra kpe. ¹⁶ Domi Gusunɔ u handuniagibun kīru mɔ, sere u win Bii tɔ̄n durɔ̄ teeruru bu wē, kpa baawure wi u nūn naane doke, u ku kam ko, adama u n̄ wāaru mɔ te ta ku ra kpe. ¹⁷ Gusunɔ u n̄ win Bii gɔrimɛ handuniaɔ u ka handunia taare wē, adama handunia yu ka faaba waarawa saa win min di.

¹⁸ Baawure wi u nūn naane doke, ba n̄ nūn taare wēɛmɔ, adama wi u kun nūn naane doke ba yēro taare wē kɔ, yèn sɔ̄ u n̄ Gusunɔn Bii teeruru naane doke. ¹⁹ N wee m̄n di taare wēɛbu na. Yam bururam mu na handuniaɔ, adama tɔ̄mba yam wɔ̄kuru kīa n̄ yam bururam kere yèn sɔ̄ ben kookoosu kun wā si ba mɔ. ²⁰ Domi baawure wi u daa kɔ̄sa mɔ, u ra n̄ yam bururam tusawa. U ku ra maa n̄ yam bururam sɔ̄ɔ, kpa win kookoosu su ku raa sɔ̄ɔsire. ²¹ Adama wi u gea mɔ, wiya ra n̄ yam bururam sɔ̄ɔ kpa bu ka wa ma win kookoosu su kooramɔwɔ Gusunɔn min di.

Yesu ka Yohanu

²² Amen biru Yesu ka win bwāabu ba da Yudean temɔ. Miya u ka bu sina, ma u dera ba tumbu batemu mɔ. ²³ Yohanun tii u tumbu batemu mɔ Enɔ̄nɔ, Salimun bɔ̄kɔ, yèn sɔ̄ nim yiba mi. Ma tɔ̄mba daamo win mi, u bu batemu mɔ. ²⁴ Saa ye, ba n̄ gina Yohanu pirisɔ̄m diru dokem kpa.

²⁵ Sanam mɛya sikirinɔ ga seewa Yohanun bwāabu ka Yuu goon suunu sɔ̄ɔ sārasiabun garin sɔ̄. ²⁶ Ma ba da Yohanun mi, ba nɛɛ, yinni a durɔ̄ wi yaaye? Wi u raa wāa ka wunɛ sannu Yuudenin guruɔ, win seeda a di? N wee, u maa dera ba tumbu batemu mɔ ni. Tɔ̄mbu kpuro ba maa daamɔ win mi.

²⁷ Yohanu u bu sɔ̄ɔwɔ u nɛɛ, goo sari wi u koo gāanu wa ma n̄ kun mɔ ni Gusunɔ u nūn wē. ²⁸ Bɛɛn tii i sāa nen seedagibu ye na gerua ma n̄ n̄ nɛ, Kirisi wi, adama ba man gɔrimawa n̄ ka nūn swaa gbiiya. ²⁹ I n̄ yē ma wi u kurɔ̄ kpao mɔ, wiya kurɔ̄ kpaon durɔ̄? Durɔ̄ win kɔ̄kɔ wi u nūn yōre u win kɔ̄kɔmɔ, wiya nuku dobu mɔ. Yen sɔ̄na nen tiin nuku dobu yiba. ³⁰ Yesun bɛɛɛ ya koo sosiwa, kpa negia yu kaara.

Wi u na saa Gusunɔ wɔ̄llun di

³¹ Wi u na saa wɔ̄llun di u kpuro kere. Wi u wāa handuniaɔ, handuniagiwa u sāa, handuniagia u ra n̄ gerumɔ. Wi u maa na saa wɔ̄llun di u kpuro kere. ³² Ye u wa ka ye u nua, yen arera u dimɔ. Adama goo sari wi u win areru wura. ³³ Baawure wi u win areru wura, u seeda diwa ma Gusunɔ sāa geegii. ³⁴ Wi Gusunɔ u gɔrima, wiya u Gusunɔn gari gerumɔ, domi Gusunɔn Hunde yibawa wi sɔ̄ɔ. ³⁵ Baaba u win Bii kī, ma u nūn yabu kpuro n̄mɔ sɔ̄ndia. ³⁶ Wi u Bii naane doke u wāaru mɔ te ta ku ra kpe. Wi u kun maa Bii wi mɛm kɔ̄kɔwɔ, u n̄ wāa te wasi, adama Gusunɔn mɔru wāa yēron wirɔ.

Yesu ka kurɔ Samarigii

4 Falisiba ba nua ma Yinni Yesu u bwāabu waamu u batemu m̀n n Yohanu kere. ² N sere deema n ñ Yesun tii u ra batemu ye ko, win bwāaba ba m̀.

³ Sanam me Yesu u nua ye ba gerumɔ, u yara Yudean di ma u gɔsira u da Galile gia. ⁴ Ye u dɔɔ mi, tilasiwa u ka Samari sara.

⁵ Ma u tura Samarin wuu gagu sɔɔ ge ba ra nɛɛ Sikari, ge ga wāa tem men bɔkuɔ me Yakɔbu u Yosefu win bii kā. ⁶ Miya Yakɔbun dɔɔ ya wāa. Yesu u wasira win sanum sɔɔ, ma u sina dɔɔ yen bɔkuɔ. N deema saa ye, sɔɔ wii wɔlla.

⁷ N wee kurɔ Samarigii goo u nim takam na mi, ma Yesu u ǹn nim kana u nɔ.

⁸ Saa ye, win bwāaba kusenu dwem da wuu sɔɔ.

⁹ Ma kurɔ Samarigii wi, u ǹn bikia u nɛɛ, amɔna wunɛ wi a s̄a Yuu, a ka man nim kanamɔ a nɔ, nɛ wi na s̄a Samarigii.

N deema Yuuba ka Samarigibu ba ku ra tɔbirine.

¹⁰ Yesu u ǹn wisa u nɛɛ, à n daa Gusunɔn k̄ru ȳɛ, ma a maa ǹn ȳɛ wi u nun nim bikiamɔ, kaa raa man bik-iawa kpa n nun nim wāarugim k̄ɛ.

¹¹ Ma kurɔ wi, u nɛɛ, tɔnwero, ma a kun maa dɔɔ kaaru mɔ ni, dɔɔ ye wee ya maa duku, ma giara kaa nim wāarugim me wa. ¹² Besen sikado Yakɔbu wiya u sun dɔɔ yeni gbeeya. Wi ka win bibu ka win yaa sabe-nu kpuro ba maa nɔra mi. Wunɛ a Yakɔbu besen sika-do wi kerewa?

¹³ Yesu u ǹn wisa u nɛɛ, baawure wi u nim me nɔrumɔ, nim nɔru ga koo maa ǹn ko. ¹⁴ Adama baawure wi u koo nim nɔ, me kon ǹn k̄ɛ, nim nɔru ga ñ maa ȳɛro m̀ ka baadommaɔ. Domi nim me na kon ǹn k̄ɛ mu koo ko bwia ȳɛro sɔɔ, ye ya ko n nim sumɔ, me mu tɔnu wāaru te ta ku ra kpe w̄ɛmɔ.

¹⁵ Ma kurɔ wi, u nɛɛ, tɔnwero, a man nim me k̄ɛyɔ kpa nim nɔru gu ku maa man ko n sere nɛɛ, kon nim takam na mini.

¹⁶ Yesu u ǹn sɔɔwa u nɛɛ, a doo a wunen durɔ sokuma i na mini.

¹⁷ Ma kurɔ wi, u nɛɛ, na ñ durɔ mɔ.

Ma Yesu u nɛɛ, gema a gerua ma a kun durɔ mɔ, ¹⁸ domi durɔbu nɔɔbuwa a raa mɔ. Wi a maa mɔ t̄ɛ, u ñ s̄a wunen durɔ. Gema a man sɔɔwa.

¹⁹ Ma kurɔ wi, u nɛɛ, tɔnwero, na wa ma wunɛ Gusunɔn sɔɔmɔ. ²⁰ Besɛ Samarigibu, besen sikadoba ba ra raa Gusunɔ s̄awa guu tenin wɔllɔ, ma bɛɛ Yuuba i nɛɛ, Yerusalemɔra n weenɛ ba n da Gusunɔ s̄a.

²¹ Yesu u ǹn sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ wunɛ, a nen gari naanɛ koowo yi na nun sɔɔmɔ. Saa ya sisi ȳɛ sɔɔ ba ñ maa Gusunɔ Baaba s̄amɔ guu tenin wɔllɔ, ñ kun me Yerusalemɔ. ²² Bɛɛ Samarigibu, i ñ ȳɛ wi i s̄amɔ. Besɛ Yuuba sa ȳɛ wi sa s̄amɔ domi faaba ya weewa saa Yuuban min di. ²³ Adama saa ya sisi, ya mam tunuma kɔ, ȳɛ sɔɔ s̄a geobu ba ko n Gusunɔ Baaba s̄amɔ hunde sɔɔ ka gem sɔɔ. Benin bwesera u kasu bu ǹn s̄a. ²⁴ Gusunɔ u s̄awa hunde, be ba maa ǹn s̄amɔ, ba koo ǹn s̄awa hunde sɔɔ ka gem sɔɔ.

²⁵ Ma kurɔ wi, u ǹn sɔɔwa u nɛɛ, na ȳɛ ma Mɛsi wi, wi ba ra maa soku Kirisi, u sisi. Wiya ù n tunuma u koo sun baayere nɔɔsia.

²⁶ Ma Yesu u nɛɛ, nena mi, nɛ wi na ka nun gari m̀.

²⁷ Sanam me sɔɔra Yesun bwāaba tunuma. N bu biti kua too too ye ba wa u ka tɔn kurɔ gari m̀. Ka me, ben suunu sɔɔ goo kun kurɔ wi bikie mba u k̄ɛ. Ba ñ maa Yesu bikie, mba n kua u ka kurɔ wi gari m̀.

²⁸ Sanam meya kurɔ wi, u win tooru deri, ma u gɔsira u da wuuɔ. ²⁹ U wuugibu sɔɔwa u nɛɛ, i na i durɔ goo wa wi u man sɔɔwa ye na raa kua kpuro. Ñ n man na, n ñ Kirisi wi mi re?

³⁰ Ba yarima wuun di ma ba da win mi gia.

³¹ Saa ye sɔɔra win bwāaba ǹn suuru kana ba nɛɛ, yinni a den ḡanu dio.

³² Adama u nɛɛ, na d̄ianu ganu mɔ ni bɛɛ i ñ ȳɛ.

³³ Yen s̄na bwāa be, ba bikianamɔ nge goo u ko n ka ǹn d̄ianu naawewa u di?

³⁴ Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, nen d̄iana n wi u man griman ḡru k̄ru ko kpa n win sɔmburu wiru go.

³⁵ Bɛɛ i ra gere i nɛɛ, n tie suru nne ḡɛɛbun saa yu ka turi. Adama na bɛɛ sɔɔmɔ, i gbea meɛrio i wa nge me baayeren sɔmbu tura. ³⁶ Wi u ḡɛmɔ u win kɔsiaru mwaamɔ kɔ, u maa guramɔ ye ya ko n wāa sere ka baadommaɔ, kpa wi ka duuro ba n nuku dobu mɔ sannu. ³⁷ Mɔn teni, ta s̄a gem te ta gerumɔ ta nɛɛ, goo u duurumɔ, goo maa ḡɛmɔ. ³⁸ Na bɛɛ gɔra i ka ḡɛ mi i ñ daa duure. Gaba ba duura, wee bɛɛ i yen are dimɔ.

³⁹ Samarigibu dabiru wuu ge sɔɔ, ba Yesu naanɛ doke kurɔ win seedan s̄, ye u gerua ma Yesu u ǹn sɔɔwa yabu ye u raa kua kpuro. ⁴⁰ Yen s̄na ye Samarigibu ba da ba ǹn deema, ba ǹn suuru kana u ka bu sina. Ma u ka bu sina sɔɔ yiru. ⁴¹ Be ba maa ǹn naanɛ doke win tiin garin s̄, beya ba dabiru bo. ⁴² Ma ba kurɔ wi sɔɔwa ba nɛɛ n ñ mɔ win gere tɔnan s̄ be, ba Yesu naanɛ doke. Ba maa ǹn naanɛ dokewa win tiin gari yi ba nuan s̄, ma ba gia ka gem ma wiya Kirisi, handunian Faaba kowo.

Yesu u wirugii goon bii bekia

⁴³ Sɔɔ yiru yen biru Yesu u doona min di, ma u da Galilen temɔ. ⁴⁴ Domi win tii u gerua u nɛɛ, sɔmɔ ku ra n bɛɛɛ mɔ win tiin temɔ. ⁴⁵ Sanam me u tura Galileɔ, ma Galilegibu ba ǹn dam koosia ka nuku dobu domi ben tii ba raa t̄ɔɔ bakaru da Yerusalemɔ, ba maa baayere wa ye u kua t̄ɔɔ baka te sɔɔ.

⁴⁶ Ma Yesu u kpam wura Kanɔ Galilen temɔ, mi u nim gɔsia tam. Durɔ goo maa wāa mi, sunɔn asakpɔbu sɔɔ win bii u barɔ Kapenamɔ. ⁴⁷ Ye asakpɔ wi nua ma Yesu u yara Yudean di u na Galileɔ, yera u da win mi, ma u ǹn suuru kana u na Kapenamɔ u ǹn win bii bekia, wi u wasikiramɔ. ⁴⁸ Yera Yesu ǹn sɔɔwa u nɛɛ, ma n kun mɔ bɛɛ i ȳɛru wa ka sɔm maamaakiginu, i ñ naanɛ dokemɔ.

⁴⁹ Ma asakpɔ wi, u nɛɛ, Yinni a gem mɔ, a na a bii wi wa u sere gbi.

⁵⁰ Ma Yesu u nùn sɔ́wá u nɛɛ, u doo, win bii u békura.

Ma durɔ́ wí, u Yesun gari naanɛ doke yi u nùn sɔ́wá ma u doona. ⁵¹ Sanam mɛ u dɔ́ yɛnuɔ́, u ka win sɔ́m kowobu yinna swaaw ma ba nùn sɔ́wá ma win bii u békura.

⁵² Ma u bu bikia saa yerà u békura. Ba nùn sɔ́wá ba nɛɛ, gíá sɔ́ kɔ́ba tia dee deewa bara te, ta nùn deri.

⁵³ Sanam mɛya bii win baaba u yaaya ma saa yera mam mam Yesu u nùn sɔ́wá ma win bii u békura. Ma asakpɔ́ wi ka win yɛnugibu kpuro ba Yesu naanɛ doke.

⁵⁴ Yeniwa maamaaki yiruse ye Yesu u kua, sanam mɛ u yara saa Yudean di u da Galileɔ́.

Yesu u barɔ́ goo békia

5 Yen biru Yuuban tɔ́ɔ́ bakaru gara tura, ma Yesu u da Yerusalemuɔ́. ² Yeru gaga wáa wuu ge sɔ́ɔ́, yáanun duu yerun bɔ́kɔ́, ga kɔ́nkɔ́su kɔ́kɔ́bu mɔ́. Gen yísira Betisata ka Heberum. ³ Kɔ́nkɔ́ si sɔ́kɔ́ barɔ́ dabira ra nɛ ta n kpí, wá́kɔ́bu ka yɛmɔ́bu ka bèn wasin bee tia ya gu. [Miya ba ra n kpí ba nim buriru mara. ⁴ Domi gasɔ́ ka gasɔ́ Yinnin gɔ́rado u ra sarame u du yeru ge sɔ́ɔ́, kpa u nim mɛ buri. Nim mɛ, mù n burira mu kpa, wi u gbía u dua mɛ sɔ́ɔ́ u ra bekurewa baa ñ n bara teren na yéro u mɔ́.] ⁵ Durɔ́ goo maa wáa mi, wi u barɔ́ saa wáa weeru yiru sarin di. ⁶ Yesu u nùn wa u kpí mi. Ye u maa gia ma u wáa mi n tɛ, u nùn bikia u nɛɛ, a kí a békura?

⁷ Barɔ́ wí, u nùn wisa u nɛɛ, Yinni, na ñ goo mɔ́ wi u koo man sua u kpéɛ yeru ge sɔ́ɔ́, sanam mɛ nim mu burira. Nà n tatirimɔ́ n ka du mi, goo u ra man kásiwa.

⁸ Yesu u nùn sɔ́wá u nɛɛ, a seewo a wunen kɔ́ɔ́ sua kpa a n síimɔ́.

⁹ Mii mii durɔ́ wí, u békura ma u win kɔ́ɔ́ sua u síimɔ́.

N deema tɔ́ɔ́ te, ta sáawa tɔ́ɔ́ wé́rarugiru. ¹⁰ Yen sɔ́na Yuuba ba durɔ́ wí sɔ́wá wi ba békia mi, ba nɛɛ, tɔ́ɔ́ wé́rarugira gisɔ́, wooda ya maa yina goo u kɔ́ɔ́ sɔ́be.

¹¹ Ma u bu sɔ́wá u nɛɛ, wi u man békia, wiya u nɛɛ n nen kɔ́ɔ́ suo na n síimɔ́.

¹² Ba nùn bikia ba nɛɛ, wara nun sɔ́wá a wunen kɔ́ɔ́ suo a n síimɔ́.

¹³ N deema durɔ́ wí ba békia mi, u ñ yéro yé, domi Yesu u doona min di, tɔ́n wɔ́ru ge ga wáa min sɔ́.

¹⁴ Yen biru Yesu u nùn wa sáa yerɔ́ ma u nɛɛ, n wee a békura, a ku ra maa durum ko, kpa kɔ́sa ye ya yeni kere yu ku raa maa nun deema.

¹⁵ Ma durɔ́ wí, u wura Yuu ben mi gia u bu sɔ́wá ma Yesuwa u nùn békia. ¹⁶ Yenin saabuwa Yuuba ba Yesu kɔ́ni sɔ́kɔ́ torua yèn sɔ́ u yabu yen bweseru kua tɔ́ɔ́ wé́rarugiru sɔ́ɔ́. ¹⁷ Adama Yesu u bu sɔ́wá u nɛɛ, nge mɛ nen Baaba u sɔ́mburu mɔ́ sere ka tɛ́, mɛya nen tii na maa mɔ́.

¹⁸ Gari yin sɔ́na Yuuba ba kpam hania sosi bu ka nùn go, n ñ mɔ́ yèn sɔ́ u tɔ́ɔ́ wé́rarugiru sanká tɔ́na, adama yèn sɔ́ u maa nɛɛ win Baabawa Gusunɔ́. Mesuma u ka win tii Gusunɔ́ nerasinamɔ́.

Gusunɔ́n Biin yiiko

¹⁹ Yera Yesu u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔ́wá, nɛ Bii na ñ kpé n gáanu ganu ko ka nen tii ma n kun mɔ́ gáa ni na wa nen Baaba u mɔ́. Baayere ye Baaba u mɔ́, yera nɛ Bii na maa mɔ́. ²⁰ Domi Baaba u win Bii kí, ma u nùn yabu baayere sɔ́wásimɔ́ ye u mɔ́. U koo nùn sɔ́mburu sɔ́wá te ta teni kere, kpa bɛɛ kpuro i ka biti ko.

²¹ Nge mɛ Baaba u ra gɔ́ribu seeye kpa u bu ko wasobu, nge mɛya maa, be Bii u kí u wáaru wé, u bu tu wéemɔ́. ²² Baaban tii u ku ra maa goo siri, adama u siribu kpuro win Bii kɔ́mu sɔ́ndia, ²³ kpa tɔ́mbu kpuro bu ka Bii bɛɛɛ wé nge mɛ ba Baaba bɛɛɛ wéemɔ́. Wi u kun Bii bɛɛɛ wé, Baabawa u ñ bɛɛɛ wé, wi u nùn gɔ́rima.

²⁴ Ka geema na bɛɛ sɔ́wá, baawure wi u nen gari swaa daki, ma u wi u man gɔ́rima naanɛ doke, yéro wáaru mɔ́ te ta ku ra kpe. U ñ maa sisi siri yerɔ́, adama u gɔ́ɔ́ sarari u dua wáaru sɔ́ɔ́. ²⁵ Ka geema na bɛɛ sɔ́wá, saa ya sisi ya mam tunuma kɔ́, ye gɔ́ribu ba koo Gusunɔ́n Biin kɔ́ kɔ́. Be ba koo maa gu kɔ́ ba ko n wáaru mɔ́. ²⁶ Nge mɛ Baaba win tii u sáa wáarun nuuru, nge mɛya u maa win Bii kua wáarun nuuru.

²⁷ Ma u nùn yiiko wé u ka siribu ko yèn sɔ́ wiya Tɔ́nun Bii wi. ²⁸ I ku biti ko yenin sɔ́, domi saa ya sisi yè sɔ́ be ba wáa sikirɔ́ ba koo win kɔ́ kɔ́ ²⁹ kpa bu yari. Be ba gea kua ba koo sikura bu ka wáaru di. Be ba maa kɔ́sa kua kpa bu sikura bu ka bu siri.

Yesun yiikon areru

³⁰ Yesu maa nɛɛ, na ñ kpé n gáanu ganu ko ka nen tii. Nge mɛ Baaba man sɔ́wásimɔ́, nge mɛya na ra ka siri, kpa nen siribu bu n ka sáa dee dee, domi n ñ mɔ́ nen tiin gɔ́ru kíra na kasu, ma n kun mɔ́ wi u man gɔ́rimagiru. ³¹ Nà n nen tii areru diiyammɛ, are te, ta ñ naanɛ mɔ́. ³² Adama goo wáa wi u man areru diiyammɛ, na maa yé ma ye u man geruammɛ ya sáawa gem. ³³ Bɛɛ i bɛɛn sɔ́mɔ́bu gɔ́ra Yohanun mi, ma u gem areru di. ³⁴ N ñ mɔ́ tilasi tɔ́nu u man areru diiya, na ge-si yeni gerumɔ́wa kpa i ka faaba waara. ³⁵ Yohanu u sáawa nge fitila ge ga meni ga yam bururasie. Bɛɛ i kíra i n nuku dobu mɔ́ win yam bururam mɛ sɔ́ɔ́ saa fi-iko. ³⁶ Adama na areru mɔ́ te ta Yohanugiru kpáaru kere. Yera sɔ́ma ye na mɔ́, ye Baaba man kɔ́mu sɔ́ndia. Yeya ya sɔ́wásimɔ́ ma Baabawa u man gɔ́rima. ³⁷ Baaba wi u maa man gɔ́rima win tii u man areru di-iyá. Bɛɛ i ñ win kɔ́ kɔ́re baa kɔ́n teeru, i ñ maa ka nùn kɔ́nu waare. ³⁸ I ñ win gari wure yèn sɔ́ i ñ yéro naanɛ doke wi u gɔ́rima. ³⁹ Bɛɛ i ra n mɛerimɔ́ Gusunɔ́n gari sɔ́ɔ́ yèn sɔ́ i tamaa i ko wáaru te ta ku ra kpe wa mi sɔ́ɔ́. N deema gari yiya yi man areru di-iyammɛ. ⁴⁰ Ka mɛ, i yina i na nen mi kpa i n ka wáaru mɔ́.

⁴¹ Na ñ bɛɛɛ kasu tɔ́mbun mi. ⁴² Adama na bɛɛ yé. Na yé ma bɛɛn tii i ñ Gusunɔ́n kíru mɔ́ bɛɛn nukuru.

⁴³ Na nawa ka nen Baaban yísiru, ma i ñ man wure. Adama goo ù n na ka win tiin yísiru, wiya i ko wura.

⁴⁴ Bɛɛ i ra kã i bɛɛɛ kuana, adama i ku ra Gusunɔ tur-on bɛɛɛ kasu. N̄ n men na, amɔna i ko ka naane doke. ⁴⁵ Ka mɛ, i ku bwisiku ma nena kon bɛɛ durum mani Baaban mi. Mɔwisiwa koo bɛɛ durum mani, win gari i naane sãa. ⁴⁶ Bɛɛ ì n daa Mɔwisi naane doke ka gem, i ko raa maa nen tii naane doke, domi nen gariya Mɔwisi u yorua. ⁴⁷ Adama i ñ win gari naane doke. N̄ n men na, amɔna i ko ka nen gari naane doke.

Yesu u tɔmbu nɔɔɔbun

suba nɔɔɔbu diisia

(I maa mɛɛrio Mateu 14:13-21, Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17)

6 Amen biru Yesu u daa bure te tɔbura te ba ra soku Galilen daa bureru, tera ba ra maa soku Tiberia. ² Miya tɔn wɔru guna ya n̄n swĩ yèn s̄s̄ ba win sɔm maamaakiginu wa ni u kua barɔɔbu s̄s̄. ³ Ye Yuuban t̄ɔɔ baka te ba ra soku Gɔɔ sararibu ta turuku kua, Yesu u yɔɔwa guuru wɔllɔ u sina ka win bwãabu sannu. ⁵ Ye u win n̄ni sua wɔllɔ ma u tɔn dabiru wa ta sisi win mi, ma u Filipu bikia u nɛɛ, ma gia sa ko d̄ianu wa su dwe tɔn beni bu ka di. ⁶ U yeni geruawa u ka Filipun laakari mɛɛri, domi win tii u yɛ kɔ ye u koo ko.

⁷ Ma Filipu u n̄n wisa u nɛɛ, baa sɔm kowon s̄s̄ goobun (200) gobi kun tura su ka d̄ianu dwe tɔn beni bu ka di, baa ñ n fiiko fiikon na.

⁸ Win bwãabun turo, wi ba ra soku Andere, Simɔɔ Piɛɛn wɔɔɔ, u n̄n s̄s̄wa u nɛɛ, ⁹ bii tɔn durɔ goo wãa mini wi u p̄ɛ nɔɔɔbu mɔ ka swɛɛ piiminu yiru. Adama mba yeni ya koo ko tɔn dabi teni s̄s̄.

¹⁰ Ma Yesu u nɛɛ, i de tɔn be, bu sina.

N deema yaka kpensu yiba mi, ma tɔn be, ba sina si s̄s̄. Tɔn durɔɔbun geera tura nɔɔɔbun suba nɔɔɔbu (5.000). ¹¹ Ma Yesu u p̄ɛ ye sua u Gusunɔ siara. Ye u kpa u dera ba tɔn be yabua be ba s̄s̄ mi, meya maa ka swɛɛ yi. Ma tɔn be kpuro ba di nge m̄n n̄ru ba k̄i.

¹² Ye ba deba ba kpa u win bwãabu s̄s̄wa bu guro ye n tie kpa n ku raa kam ko.

¹³ Ma ba p̄ɛ nɔɔɔbu yen ye ba di n tiara gure birenu wɔkura yiru s̄s̄.

¹⁴ Sanam mɛ tɔn be, ba sɔm maamaakigiru wa te Yesu u kua ba gerua ba nɛɛ, ka geema, wiya Gusunɔn sɔm wi u sisi handuniaɔ.

¹⁵ Ye Yesu u gia ma ba wesianamɔwa bu ka n̄n mwa bu sunɔ ko, yera u gɔsira u da guuru wɔllɔ wi turo.

Yesu u s̄imɔ nim wɔllɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 14:22-33, Maaku 6:45-52)

¹⁶ Ye n kua yoka ma win bwãabu ba da Galilen daa burerun goorɔ. ¹⁷ Ba dua goo nimkuu s̄s̄ ma ba daa bureru tɔburɔ ba d̄ɔɔ Kapenamɔ gia. Saa ye, yam t̄ira kɔ, ma Yesu kun bu deemam kpa. ¹⁸ Wee daa bureru ta burinamɔ yèn s̄s̄ woo damguu ga m̄. ¹⁹ Ye ba ka sɛsɛru nim mura nge kilo nɔɔɔba tian saka, ba Yesu wa u s̄imɔ nim wɔllɔ u wee goo nimkuu gia, ma berum bu mwa. ²⁰ Adama Yesu u nɛɛ, nena, i ku berum ko.

²¹ Sanam meya ba ka n̄n nuku dobu mwa goo nimkuu s̄s̄. Mii mii goo nimkuu ge, ga tura mi ba d̄ɔɔ.

Tɔn dabiru Yesu kasu

²² Yen sisiru tɔn be ba gina wãa daa bure ten guru mi, ba yaaya ma goo nimkuu teuwa ga raa wãa mi. Ba maa yɛ ma Yesu kun due goo ge s̄s̄ ka win bwãabu sannu, be tɔnawa ba doona. ²³ Wee, goosu gasu maa na yam min bɔkɔɔ mi ba p̄ɛ di saa ye Yinni u Gusunɔ siara u kpa. ²⁴ Yen s̄s̄na ye ba wa ma Yesu ka win bwãabun goo kun wãa mi, ba goo si dua ba da Kapenamɔ ba Yesu kasu.

Yesuwa d̄ia wãaruginu

²⁵ Ye tɔn be, ba Yesu wa daa bure ten gooru gɔɔ, ba n̄n bikia ba nɛɛ, yinni, domma a na gee?

²⁶ Yesu u bu wisa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄s̄mɔ, bɛɛ i man kasuwa yèn s̄s̄ i p̄ɛ di i deba, n ñ mɔ yèn s̄s̄ i nen sɔm maamaakiginu wa. ²⁷ I ku d̄ia ni nu ra k̄si tɔnan sɔmburu ko, adama i d̄ia ni nu wãaru te ta ku ra kpe wɛɛmɔn sɔmburu koowo. D̄ia niya Tɔnun Bii u koo bɛɛ wɛ yèn s̄s̄ wiya Gusunɔ Baaba u win yiikon ȳireru dokea.

²⁸ Sanam meya ba n̄n bikia ba nɛɛ, mba sa ko ko su ka sɔma ko ye Gusunɔ u k̄i.

²⁹ Yesu u bu wisa u nɛɛ, sɔmbu te Gusunɔ u k̄i, tera i win gɔro naane doke.

³⁰ Ba n̄n bikia ba nɛɛ, ȳire terà kaa sun s̄s̄si kpa su ka nun naane doke. Nge sɔmbu terà kaa ko. ³¹ Bɛɛn sikadoba ba d̄ia ni ba ra soku manna di gbaburu s̄s̄, nge mɛ ba yorua ba nɛɛ, "Saa Gusunɔ wɔllun diya u bu d̄ianu kã ba di."

³² Yesu nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄s̄mɔ, n ñ mɔ Mɔwisiwa u bɛɛ d̄ianu wɛ saa wɔllun di, adama nen tiin Baabawa u bɛɛ d̄ia geenu wɛɛmɔ saa wɔllun di. ³³ Domi d̄ia ni Gusunɔ u wɛɛmɔ, niya wi u sarama saa Gusunɔ wɔllun di ma u handuniagibu wãaru wɛɛmɔ.

³⁴ Ba n̄n s̄s̄wa ba nɛɛ, Yinni, a n sun d̄ia ni wɛɛmɔ baadomma.

³⁵ Yesu u bu s̄s̄wa u nɛɛ, nena d̄ia wãaruginu. Baawure wi u na nen mi, ḡɔɔra kun maa n̄n goomɔ. Wi u maa man naane doke, nim n̄ru ga ñ n̄n goomɔ ka baadomma. ³⁶ Adama, nge mɛ na raa bɛɛ s̄s̄wa, i man wa kɔ, i ñ maa man naane doke. ³⁷ Baawure wi Baaba man wɛ u koo na nen mi. Wi u maa na nen mi, na ñ n̄n yinamɔ, baa ñ n kua amɔ. ³⁸ Domi na saramawa saa Gusunɔ wɔllun di n ñ mɔ n ka nen tiin ḡɔru k̄iru ko ma n kun mɔ wi u man gɔrimagiru. ³⁹ Wi u man gɔriman ḡɔru k̄ii te wee, n ku ra goo k̄i baa tɔn turo be u man wɛ s̄s̄, adama n ka be kpuro seeyawa gɔrin di sanam d̄akim s̄s̄. ⁴⁰ Nen Baaban ḡɔru k̄ii tera, baawure wi u Bii wa, ma u n̄n naane doke, u n wãaru mɔ te ta ku ra kpe. Kon maa ȳero seeya gɔrin di sanam d̄akim s̄s̄.

⁴¹ Sanam meya Yuuba ba wɔki, yèn s̄s̄ u gerua ma wiya d̄ia ni nu sarama saa Gusunɔ wɔllun di. ⁴² Ma ba bikiana ba nɛɛ, n ñ Yesu wi mini? N ñ Yosɛfun bii win

baaba ka mero sa yē? Amɔna u ka gerumɔ ma wiya sarama saa wɔllun di.

⁴³ Yesu u bu wisa u nɛɛ, i ku maa wɔki. ⁴⁴ Goo sari wi u koo kpī u na nen mi ma n kun mɔ Baaba wi u man gɔrima u yēro gawama. Nena kon maa nùn seeya gɔrin di sanam dāakim sɔɔ. ⁴⁵ Gusunɔn sɔmɔbu ba yorua ba nɛɛ, “Gusunɔn tii u koo baawure keu sɔɔsi.” Ñ n men na, baawure wi u Baaban kɔɔ nua, ma u win sɔɔsiru mwa, yēro u koo na nen mi. ⁴⁶ N ñ mɔ goo u Baaba waare ma n kun mɔ wi u na saa Gusunɔn min di, wiya u Baaba wa. ⁴⁷ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, wi u man naane doke, u wāaru mɔ te ta ku ra kpe. ⁴⁸ Nena dīa wāaruginu. ⁴⁹ Bɛɛn sikadoba ba manna di gɔburu sɔɔ ma ba gu. ⁵⁰ Adama nɛ na ka dīanu yā ni nu sarama saa Gusunɔn wɔllun di, ni tɔnu u koo di u kun ka gu. ⁵¹ Nena dīa wāaruginu ni nu sarama Gusunɔn wɔllun di. Baawure wi u nu di u wāaru mɔ sere ka baa-dommaɔ. Dīa ni kon yēro wē, nen wasiya yi na wēɛmɔ handuniagibu ba n ka wāaru mɔ.

⁵² Gari yi, yi dera sikirinɔ ga dua Yuuba sɔɔ. Ba nɛɛ, amɔna durɔ wi, u koo ka sun win wasi wē su tem.

⁵³ Yesu u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, ma n kun mɔ i Tɔnun Biin yaa tema, kpa i win yem nɔ, wāaru sari bɛɛ sɔɔ. ⁵⁴ Domi baawure wi u nen yaa tema, ma u nen yem nɔra, u wāaru mɔ te ta ku ra kpe. Kon maa nùn seeya gɔrin di sanam dāakim sɔɔ. ⁵⁵ Ka gem nen wasi dīana, nen yem maa gāa nɔrurana. ⁵⁶ Domi wi u nen yaa tema ma u nen yem nɔra, u ko n wāawa nɛ sɔɔ, ma nen tii ko na n maa wāa yēro sɔɔ. ⁵⁷ Baaba wasowa u man gɔrima, win saabuwa na maa wāa. Meyā baawure wi u man tema, yēro u wāaru mɔ nen sɔɔ. ⁵⁸ Na ka dīanu yā ni nu sarama saa Gusunɔn wɔllun di. Nu ñ sāa nge dīa ni ba sokumɔ manna ni bɛɛn sika-doba ba di, domi ba di, ba maa gu. Adama wi u nini di u ko n wāawa ka baadommaɔ.

⁵⁹ Yeniwa Yesu u gerua mɛnɔnɔ yeru mi u bu keu sɔɔsimɔ Kapenamuo.

Wāaru te ta ku ra kpen gari

⁶⁰ Sanam mɛ win bwāa dabira gari yi nua ba nɛɛ, gari yi, gari sɛsɔgiiya, wara u koo kpī u yi nɔ.

⁶¹ Yesu u gia win tii sɔɔ ma win bwāabu ba wɔki gari yin sɔɔ. Yen sɔɔna u bu bikia u nɛɛ, gari yi, yi bɛɛ torasiamɔwa? ⁶² Bɛɛ ñ n maa wa Tɔnun Bii u yɔmɔ u wurɔ mi u raa wāa maa ni? ⁶³ Hundewa ya ra tɔnu ko waso, wasi kun are gɛɛ mɔ. Gari yi na bɛɛ sɔɔwa, hundewa, wāara maa. ⁶⁴ Ka mɛ, gaba wāa bɛɛ sɔɔ be ba kun naane doke. Domi Yesu u yē saa yellun di be ba kun nùn naane doke, ka wi u koo nùn dɔmɛ.

⁶⁵ U maa nɛɛ, yenin sɔɔna na bɛɛ sɔɔwa ma goo sari wi u koo kpī u na nen mi, n kun ka Baaban kēru.

⁶⁶ Saa dɔma ten diya win bwāa dabira nùn suuri, ba ñ maa ka nùn sīimɔ. ⁶⁷ Yen sɔɔna u win bwāabu wɔkura yiru ye bikia u nɛɛ, bɛɛn tii maa ni? I kī i doona?

⁶⁸ Simɔɔ Pīɛɛ u nùn wisa u nɛɛ, Yinni, weren miya sa ko da. Wuna a wāaru te ta ku ra kpen gari mɔ. ⁶⁹ Tē sa naane doke, sa maa yē kam kam ma wuna Gusunɔn Bii Dɛero.

⁷⁰ Yesu u bu bikia u nɛɛ, n ñ nena na bɛɛ wɔkura yiru ye gɔsa? Ka mɛ, bɛɛn turo u sāa Setamgii.

⁷¹ Yudasiwa u ka yā, Simɔɔ Isikariɔtun bii. Domi baa ù n wāa be wɔkura yiru ye sɔɔ, wiya u koo Yesu dɔmɛ.

Yesun wɔkɔbu

ba ñ nùn naane doke

7 Amen biru Yesu u sīimɔ Galilen tem sɔɔ. U ñ kī u da Yudean tem gia yèn sɔɔ Yuuba ba swaa kasu bu ka nùn go. ² Ma Yuuban tɔɔ bakara turuku kooma te ba ra soku Kunun tɔɔ bakaru. ³ Yen sɔɔna Yesun wɔkɔbu ba nùn sɔɔwa u doonɔn min di, u da Yudeaɔ, kpa win bwāabu bu ka maa win sɔmɔburu wa te u mɔ. ⁴ Domi goo ku ra gāanu ko asiri sɔɔ sanam mɛ u kasu bu nùn gia batuma sɔɔ. ù n yabu yen bweseru mɔ, u win tii handunia sɔɔsio.

⁵ Baa win wɔkɔbun tii, ba ñ nùn naane doke. ⁶ Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, nen saa kun turim kpa, adama bɛɛn saa sɔɔra i wāa mi bɛɛ. ⁷ Handuniagiba kun kpē bu bɛɛ tusi, adama ba man tusa nɛ, yèn sɔɔ na nɛɛ, ben kookoosu kun wā. ⁸ Bɛɛ, i tɔɔ baka te doo. Nɛ na ñ tu dɔɔ, domi nen saa kun tura gina.

⁹ Ye u bu yeni sɔɔwa u kpa, ma u sina Galile mi.

Yesu u tɔɔ bakaru da

¹⁰ Adama ye wi, Yesun wɔkɔ be, ba tɔɔ baka te doona, yera win tii u maa seewa u da mi, asiri sɔɔ.

¹¹ Yuuba ba nùn kasu tɔɔ baka te sɔɔ, ba bikiamɔ ba mɔ, mana u wāa.

¹² Dabira tɔn wɔru ge sɔɔ, ba sikirinamɔ tɛru tɛru win sɔɔ. Gabu ba nɛɛ, wi tɔn geowa. Ma gaba nɛɛ, u tɔmbu nɔni wɔkumɔwa. ¹³ Adama goo sari wi u Yesun gari gerua batuma sɔɔ Yuuban berum sɔɔ.

¹⁴ Sanam mɛ n kua tɔɔ baka ten bɔnu, Yesu u da sāa yero ma u bu keu sɔɔsim wɔri. ¹⁵ Ma biti Yuuba kua. Ba bikia ba nɛɛ, amɔna durɔ wi, u ka tireru yē, wi, wi u kun keu kue.

¹⁶ Yesu u bu wisa u nɛɛ, nen sɔɔsira kun sāa nen ti-igiru. Gusunɔgira, wi u man gɔrima. ¹⁷ Goo ù n kī u Gusunɔn kīru ko, u koo gia nge mɛ nen sɔɔsira sāa, ñ n Gusunɔgirun na, ñ n maa nen tiigirun na. ¹⁸ Goo wi u gari gerumɔ ka win tiin yiiko, u win tiin beere kasuwa. Adama wi u beere kasu ye ya sāa wi u nùn gɔrimagia, siiwa gemgii, taki sari wi sɔɔ. ¹⁹ Mɔwisi kun bɛɛ wooda wē ro? Ka mɛ, goo sari bɛɛ sɔɔ wi u wooda ye mem nɔkɔwɛ. Ñ n men na, mban sɔɔna i swaa kasu i ka man go.

²⁰ Tɔn wɔru ga nùn wisa ga nɛɛ, werɛkunu nu nun wāasi. Wara swaa kasu u ka nun go.

²¹ Yesu u bu wisa u nɛɛ, sɔm maamaakigii teeru tɔnawa na kua, ma bɛɛ kpuro i biti kua. ²² Adama i bwisikuo. Bango ya weewa saa sikadoban min di, n ñ mɔ Mɔwisin min di, adama yèn sɔɔ Mɔwisiwa u bɛɛ yen wooda wē, yen sɔɔna i ra bango ko baa tɔɔ wērarugiru sɔɔ. ²³ Ñ n men na, ñ n bii bango mɔ tɔɔ wērarugiru sɔɔ kpa i ku ka Mɔwisin wooda sara, mba n kua i ka man

mawru m̀ sanam me na tɔnun wasi kpuro bekia tɔw wɛrarugii te sɔw. ²⁴I ku maa gāanu siri nge me i ka nu waamɔ, adama i siri geebu koowo.

Yesuwa Kirisi wi Gusunɔ

u gɔsa

²⁵Sanam me sɔwra Yerusalemugibu gaba bikia ba nɛɛ, n ̀ wi ba kasu bu go wiya mi? ²⁶N wee, u gari m̀ batuma sɔw, ma goo kun gee gerua. Nge tɔnweroba tubawa ma wiya Kirisi ka gem de? ²⁷Wee bese kpuro sa yɛ min di durɔ wi, u yari. Adama sanam me Kirisi koo na goo kun ko n yɛ min di u wee.

²⁸Sanam me Yesu u keu sɔwsimɔ sãa yerɔ ma u gbãra u nɛɛ, bɛɛ i man tuba. I maa yɛ min di na yarima. Ka me, na ̀ ne ka nen tiin yiiko. Gemgiiwa u man gɔrima, wi bɛɛ kun yɛ. ²⁹Ne, na ǹn yɛ domi saa win min diya na na, wiya maa man gɔrima.

³⁰Yenin sãna ba gɔru doke bu ka ǹn mwa, adama goo sari wi u ǹn nɔmu sɔndi, domi win saa ya ̀ gina turim kpa. ³¹Dabiru tɔn wɔru sɔw ba maa ǹn naane doke. Ma ba nɛɛ, sanam me Kirisi koo na, u koo sɔm maamaakiginu ko n kere ni durɔ wini u kua?

Ba sãa yerun kɔsobu

Yesu gɔria bu ǹn mwa

³²Falisiba ba nua ma tɔn dabiru ba yabu yeni gerumɔ gbenum, yen sãna be ka yãku kowo tɔnwerobu ba sãa yerun kɔsobu gɔra bu ka Yesu mwa. ³³Ma Yesu u bu sɔwɔa u nɛɛ, saa fiikowa ya tie ye ko na n ka bɛɛ wãa. Yen biru kon doona wi u man gɔriman mi. ³⁴Bɛɛ i ko man kasu adama i ̀n man wasi. Mi ko na n wãa bɛɛ i ̀n kpɛ i na mi.

³⁵Yuuba ba bikianamɔ ba m̀, ma giara durɔ wini u koo da sa kun ka ǹn wa. U koo dawa Yuuban mi be ba yarina Gerɛkiban suunu sɔw, kpa u n Gerɛkiba keu sɔwsimɔ? ³⁶Mba gari yinin bweserun tubusianu yi u gerua, sa ko be ǹn kasu adama sa ̀n ǹn wasi, ma mi u be wãa, sa ̀n kpɛ su da mi.

Nim wãarugim

³⁷Tɔw baka ten tɔw dãakiru tera ta bɛɛɛ kera. Tɔw te sɔwra Yesu u seewa u nɔngiru sua wɔlɔ u nɛɛ, baawure wi nim nɔru ga goomɔ u na nen mi u nɔ. ³⁸Nge me ba yorua Gusunɔn gari sɔw ba nɛɛ, baawure wi u man naane doke, wãarun bwii yi ko n kokumɔwa saa yɛron nukurun di.

³⁹Gusunɔn Hunden gariya Yesu u ka yã mi, wi be ba ǹn naane doke ba koo mwa. Domi ba ̀n gina Hunde Dɛero wɛ yɛn sã Yesu kun gina wure win yiiko sɔw.

Tɔmba sikirina Yesun sã

⁴⁰Gabu tɔn wɔru ge sɔw, be ba gari yi nua ba nɛɛ, durɔ wini sɔmɔ wiya ka gem.

⁴¹Ma gaba maa gerua ma wiya Kirisi wi.

Adama gaba nɛɛ, ma gian diya! N ko n kooa Kirisi u yarima saa Galilen di? ⁴²Gusunɔn gari yi ̀n gerumɔ ma Kirisi koo yarimawa saa Dafidin bweserun di? U ̀n koo na saa Betelehemu Dafidin wuun di?

⁴³Win sãna sikirinɔ ga dua tɔn wɔru ge sɔw. ⁴⁴Gabu ba kɔ bu ǹn mwa adama goo kun ǹn nɔmu sɔndi.

Yuuban tɔnwerobun

naane doke sariru

⁴⁵Ma sãa yerun kɔsobu ba gɔsira yãku kowo tɔnwerobu ka Falisiban mi. Ma ba bu bikia ba nɛɛ, mba n kua ba ̀n ka Yesu mwaame?

⁴⁶Ma kɔso be, ba bu wisa ba nɛɛ, goo sari wi u gari gerure nge durɔ wi.

⁴⁷Falisiba ba bu bikia ba nɛɛ, to, i dera durɔ wi, u maa bɛɛn tii nɔni wɔkua ya. ⁴⁸I sere nɔwre wirugii goo ̀n kun me bese Falisiban goo u ǹn naane doke? ⁴⁹I ̀n yɛ ma tɔn wɔru ge, bɔrigiba? Ba ̀n Mɔwisin wooda yɛ.

⁵⁰Nikodemu, Falisi ben turo, wi u raa gasɔ daare Yesun mi wɔkuru, u bu bikia u nɛɛ, ⁵¹bese wooda ya sun yollaa kua su tɔnu siri sa kun win gari nua, kpa sa kun maa gie ye u kua?

⁵²Ba ǹn bikia ba nɛɛ, ase wunen tii a maa sãawa Galilegii? A wɛerio sãa sãa Gusunɔn gari sɔw, kaa wa ma sɔmɔ goo sari wi u koo yarima saa Galilen di.

[⁵³Ma baawure u wa win yenuɔ.

Kurɔ sakara kowo goo

8 Ye ba doona Yesu u da guuru wɔlɔ te ba ra soku Olifi. ²Yen sisiru buru buru yellu u gɔsira sãa yerɔ. Ma tɔmbu kpuro ba da win mi, ma u sina u bu keu sɔwsim wɔri. ³Ma wooda yɛrobu ka Falisiba ba ka kurɔ goo na win mi, wi ba mwaama sakararu sɔw, ba ǹn yɔrɔasia be kpuron wuswaɔ. ⁴Ma ba Yesu sɔwɔa ba nɛɛ, yinni, sa kurɔ wi mwawa sakararu sɔw. ⁵N wee, Mɔwisi u sun sɔwɔa wooda sɔw ma ba ra kurɔ winin bweseru kpenu kasukuwa bu go. Wune maa ni? Amɔna a wa.

⁶Ba yeni geruawa bu ka win laakari mɛeri kpa bu fɛɛ wa bu ǹn durum mani. Adama Yesu u tuka, ma u ka win niki bia yorumɔ temɔ. ⁷Ye ba ǹn bikiamɔ ba baasi, ma u tii demia u bu sɔwɔa u nɛɛ, wi u kun torare bɛɛ sɔw, u gbiiyo u kurɔ wi kperu kara.

⁸Ma u kpam tuka u yorumɔ temɔ. ⁹Ye ba yeni nua ma ba yara tia tia saa bukurobun min di sere ka bibɔ. Ma Yesu tia wi turo ka sere kurɔ wi. ¹⁰Yesu u tii demia ma u ǹn bikia u nɛɛ, kurɔ wune, be ba nun taare wɛɛmɔ mana ba wãa. Ben goo kun maa tie?

¹¹Kurɔ wi, u nɛɛ, goo sari Yinni. Ma Yesu u nɛɛ, a doonɔ, nen tii, na ̀n maa nun taare wɛɛmɔ, adama a ku maa tora.]

Yesu,

handunian yam bururam

¹² Yen biru Yesu u kpam ka tɔmbu gari kua u nɛɛ, nɛna handunian yam bururam. Wi u man swīi, u ko n yam bururam mɔ mɛ mu sãa wãaru, u ñ maa wãa u sī yam wãkuru sɔɔ.

¹³ Falisiba ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee tɛ, a wunen tii areru diiyammɛ. Ñ n mɛn na, wunen arera kun sun sɔɔsimɔ ma gari yi, gema.

¹⁴ Ma Yesu u nɛɛ, mɛya, baa nà n nɛn tii areru diiyammɛ, ye na gerumɔ, gema. Na yɛ mìn di na wee ka mi na dɔɔ. Adama bɛɛ i ñ yɛ mìn di na wee ka mi na dɔɔ. ¹⁵ Mɛ i tɔnu waamɔ, mɛya i ra ka nùn siri, nɛ na ku ra goo siri. ¹⁶ Baa nà n goo siri, nɛn siribu geema, domi n ñ nɛ turo kon yɛro siri. Ka nɛn Baaba wi u man gɔrimawa. ¹⁷ Ba yorua bɛɛn wooda sɔɔ ma tɔnu yirun areru geema. ¹⁸ Na nɛn tii areru diiyammɛ, ma Baaba wi u man gɔrima u maa man areru diiyammɛ.

¹⁹ Ba nùn bikia ba nɛɛ, mana wunen Baaba wi, u wãa.

Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ i ñ man yɛ, mɛya i ñ maa nɛn Baaba yɛ. Ñ n sãan na i man yɛ, i ko n daa maa nɛn Baaba yɛ.

²⁰ Gari yiya Yesu u gerua sanam mɛ u keu sɔɔsimɔ sãa yerɔ, ten bera mi ba ra arumani bere. Goo sari wi u maa nùn nɔmu sɔndi yèn sɔ win saa kun turim kpa.

Ba ñ kpɛ bu da mi Yesu u dɔɔ

²¹ Yesu kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, na doonɔ. Mi na dɔɔ bɛɛ i ñ kpɛ i da mi. I ko maa man kasu, adama i ko gbi bɛɛn toranu sɔɔ.

²² Yèn sɔ u nɛɛ, mi u dɔɔ ba ñ kpɛ bu da mi, yen sɔna ba bikianamɔ ba mɔ, u koo tii gowa?

²³ Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ i sãawa temkoba, nɛ maa, wɔrukoowa. Bɛɛ handunia migiba, nɛ na kun sãa handunia migii. ²⁴ Yen sɔna na bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, i ko gbi bɛɛn toranu sɔɔ. Ì kun naane doke ma nɛna yɛro wi, ka geema i ko gbiwa bɛɛn toranu sɔɔ.

²⁵ Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, wuna were.

Yesu u nɛɛ, na raa bɛɛ sɔɔwa kɔ. ²⁶ Na gari dabinu mɔ yi kon kpɛ n gere n wunana bɛɛn sɔ. Adama geegii-wa wi u man gɔrima, ye na maa nua saa win min di yeya na handuniagibu sɔɔmɔ.

²⁷ N ñ maa bu yeeri ma Baaban gariya u bu sɔɔmɔ. ²⁸ Yen sɔna Yesu u nɛɛ, sanam mɛ i Tɔnun Bii sua tem di i bwɛ, sanam mɛya i ko gia ma nɛna yɛro wi. I ko maa gia ma na ñ maa gãanu ganu mɔ ka nɛn tii. Ye Baaba man sɔɔsi, yeya na bɛɛ sɔɔmɔ. ²⁹ Baaba wiya u man gɔrima. U maa wãa ka nɛ. U ñ man deri nɛ turo yèn sɔ na ra ko ye n da nùn dore.

³⁰ Ma tɔn dabiru be ba Yesun gari yi nua ba nùn naane doke.

Tii mɔwɔbu ka yobu

³¹ Yesu u Yuu be ba nùn naane doke sɔɔwa u nɛɛ, ñ n nɛn sɔɔsiru mɛm nɔɔwa, i sãawa nɛn bwãabu ka gem. ³² I ko gem gia. Gem mɛ, mu koo maa bɛɛ yakia yorun di.

³³ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, bɛɛɛ Aburahamun bwesera, sa ñ maa koore goon yobu. Amɔna a ka nɛɛ sa ko yak- iara yorun di.

³⁴ Yesu u nɛɛ, geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u durum mɔ, wiya durum yoo. ³⁵ Yoo ku ra n wãa win yin- nin yenɔɔ ka baadomma, adama biiwa ra n wãa mi ka baadomma. ³⁶ Yen sɔna nɛ Gusunɔn Bii nà n bɛɛ yakia, i kuawa tii mɔwɔbu ka gem. ³⁷ Na yɛ ma Aburahamun bwesera i sãa. Ka mɛ, i swaa kasu i ka man go, yèn sɔ i ñ nɛn gari wure. ³⁸ Na bɛɛ sɔɔmɔ ye na wa nɛn Baaban mi, adama bɛɛ i mɔ ye i gia bɛɛn baaban mi.

³⁹ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Aburhamuwa besen baaba.

Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ, ñ n daa sãan na Aburaha- mun bibu, i ko n daa Aburahamun kookoosu mɔ.

⁴⁰ Adama tɛ bɛɛ i swaa kasu i ka man go, nɛ wi na bɛɛ gem sɔɔmɔ mɛ na nua Gusunɔn min di. Aburhamu kun yenin bweseru koore. ⁴¹ Bɛɛ i bɛɛn tundon kookoosu mɔ.

Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, sa ñ sãa seegeba. Baaba tur- owa sa mɔ, wiya Gusunɔ.

⁴² Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ ù n daa sãan na bɛɛn baaba ka gem, i ko n daa man kɪ domi Gusunɔn min diya na yarima na ka wãa mi. Mɛya na ñ ka nɛn tii nɛ, adama wiya man gɔrima. ⁴³ Mban sɔna nɛn barum kun ka bɛɛ yeeri. Mu ñ bɛɛ yeeri yèn sɔ i ñ kpɛ i nɛn gari nɔ. ⁴⁴ Setamwa bɛɛn tundo, i maa kɪ i bɛɛn tundon kɪru ko. Tɔn gowowa saa toren di, u ñ maa gem swīi, domi gem sari wi sɔɔ. Sanam mɛ u weesu gerumɔ, u ra n gerumɔwa ka win tiin daa, yèn sɔ weesugiiwa ka maa weesu kpuron baaba. ⁴⁵ Adama gema na ra n gerumɔ. Yen sɔna i ñ man naane doke. ⁴⁶ Wara bɛɛ sɔɔ u koo kpɛ u nɛɛ, na tore. Sari. Ñ n mɛn na, ma gema na gerumɔ, mban sɔna i ñ man naane doke. ⁴⁷ Wi u sãa Gusunɔgii, wiya ra Gusunɔn gari wure. Adama bɛɛ i ñ sãa Gusunɔgibu. Yen sɔna i ñ win gari wuramɔ.

Yesu ka Aburhamu

⁴⁸ Ma Yuuba ba nùn bikia ba nɛɛ, bɛɛɛ sa ñ gem mɔ ye sa nɛɛ wunɛ Samarigiiwa ka maa werɛkunugii?

⁴⁹ Yesu u bu wisa u nɛɛ, na ñ werɛkunu mɔ. Nɛn Baabawa na bɛɛɛ wɛɛmɔ adama bɛɛ i ñ man bɛɛɛ wɛɛmɔ. ⁵⁰ Na ñ nɛn tiin bɛɛɛ kasu. Goo u wãa wi u man ye kasuammɛ, wiya maa sãa siri kowo. ⁵¹ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u nɛn gari mɛm nɔɔwa, yɛro u ñ gɔɔ wasi pai.

⁵² Ma Yuuba ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tɛ sa gia ma a werɛkunu mɔwa ka gem. Aburhamu u gu, Gusunɔn sɔmɔbu ba maa gu. Ka mɛ, a gerumɔ a mɔ baawure

wi u wunen gari mem nɔɔwa u ñ gɔɔ wasi. ⁵³ Besen baaba Aburahamu u gu. A nùn kerewa? Sɔmɔbu ba maa gu. Wara a tamaa a sãa.

⁵⁴ Yesu u nɛɛ, nà n nen tii beere wɛɛmɔ, nen beere kun gãanu sãa. Nen Baabawa u man beere wɛɛmɔ, wi beɛ i sokumɔ been Yinni. ⁵⁵ Ka mɛ, i ñ nùn yɛ, adama nɛ, na nùn yɛ. Nà n nɛɛ, na ñ nùn yɛ, ko na n sãawa weesugii nge beɛ. Adama na nùn yɛ, na maa win gari mem nɔɔwɛ. ⁵⁶ Besen baaba Aburahamu u yɛera ka gɔru dobu ye u koo ka nen tɔru wa. U maa tu wa ma win nukura dora.

⁵⁷ Yuuba ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a ñ gina wɔɔ weeraakuru tura. Mana a ka Aburahamu waare.

⁵⁸ Yesu u nɛɛ, ka geema na beɛ sɔɔmɔ, na gbia na wãa ba sere Aburahamu mara.

⁵⁹ Ma ba kpenu sua bu ka nùn kasuku, adama u kukura u yara sãa yerun di.

Yesu goo yam waasia

wi ba mara ka wɔkoru

9 Nge mɛ Yesu u bɔsu, u durɔ goo wa wi ba mara ka wɔkoru. ² Win bwãaba nùn bikia ba nɛɛ, yinni, weren torarun sɔna ba ka durɔ wi wɔkoru mara. Win tiigira? Nge win tundo ka win merogira.

³ Yesu u bu wisa u nɛɛ, n ñ mɔ durɔ wi, ñ kun mɛ win tundo ka win mero ba tora, adama ba nùn marawa ka wɔkoru kpa Gusunɔn sɔmburu tu ka sɔɔsira wi sɔɔ.

⁴ Sa ñ ko ko sa kun wi u man gɔriman sɔmburu kue sanam mɛ sɔɔ wãa. Wɔkura sisi tɛ sɔɔ goo kun kpɛ u sɔmburu ko. ⁵ Sanam mɛ na wãa handuniaɔ nena na yen yam bururam.

⁶ Ye u yeni gerua u kpa, u yãatam sia temɔ, ma u ka yãatam mɛ tem kɔka, ma u tem mɛ wɔko win nɔni tɛeni. ⁷ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, u doo u wubu yeru ge ba mɔ Siloɛ. Yɔsi ten tubusiana, gɔra.

Ma durɔ wi, u win swaa sua u da u wuba, ma u wurama ka nɔni sannu.

⁸ Ma win wɔɔ beragibu ka be ba ra raa nùn wa u n bara mɔ, ba bikianamɔ, wi u ra raa sine mini u n bara mɔ, n ñ wiya mini?

⁹ Ma gaba nɛɛ, wiya.

Gaba maa nɛɛ, n ñ wi mi, u ka nùn weenɛwa.

Ma win tii u bu sɔɔwa u nɛɛ, nena mi ni.

¹⁰ Ba nùn bikia, amɔna n kua wunen nɔni ka wuk-
iara.

¹¹ Ma u bu wisa u nɛɛ, durɔ goo wi ba ra soku Yesu, wiya u tem kɔka ma u nen nɔni tɛeni, ma u man sɔɔwa u nɛɛ, n doo Siloɛ n wubu. Na da na wuba ma na yam wa.

¹² Ba nùn bikia ba nɛɛ, mana durɔ wi, u wãa.

Ma u nɛɛ, na ñ yɛ.

Falisiba ba durɔ bekuro

gari bikiamɔ

¹³ Ma ba ka durɔ wi da Falisiban mi, wi u raa sãa wɔko mi. ¹⁴ N deema tɔɔ wɛrarugiru sɔɔra Yesu u tem kɔka u ka nùn yam waasia. ¹⁵ Ma Falisiba ba kpam nùn bikia ba nɛɛ, amɔna u kua u ka yam wa. U bu wisa u nɛɛ, durɔ wiya u nùn tem tɛenia win nɔni, ma u wuba ma u yam wa.

¹⁶ Gabu Falisiba sɔɔ ba nɛɛ, durɔ wi u yeni kua u ñ ne saa Gusunɔn min di, yèn sɔ u ñ tɔɔ wɛrarugiru gara.

Gaba maa bikia ba nɛɛ, amɔna durumgii u koo ka kpɛ u sɔm maamaakigii nini ko. Ma sikirinɔ ga dua ben suunu sɔɔ.

¹⁷ Ba kpam wɔko wi bikia ba nɛɛ, wune maa ni?

Wune wi durɔ wi, u yam waasia, amɔna a wi garisi.

Ma u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔwa u sãa.

¹⁸ Adama Yuuba ba ñ naane sãa ma durɔ wi, u raa wɔko sãa ma u kpam yam wa, sere ye ba win tundo ka win mero soka. ¹⁹ Ma ba bu bikia ba nɛɛ, been biiwa mini? Wi i nɛɛ i mara ka wɔkoru? Amɔna u ka yam waamɔ tɛ.

²⁰ Ma win tundo ka win mero ba bu wisa ba nɛɛ, sa yɛ kam kam ma besen biiwa mi, wi sa mara ka wɔkoru. ²¹ Adama mɛ u kua u ka yam wa, beɛ sa ñ yɛ, wi u maa nùn yam waasia, sa ñ yɛro yɛ. U bwisi mɔ win tii, i nùn bikio, u koo beɛ sɔ.

²² Ba yeni geruawa Yuuban berum sɔ. Domi Yuuba ba nɔɔ tia kua kɔ ma baawure wi u wura ma Yesu sãawa Kirisi wi, ba koo yɛro girawa ben menɔ yerun di. ²³ Yen sɔna ba gerua ba nɛɛ, u bwisi mɔ win tii, bu nùn bikio.

²⁴ Ma Falisiba ba durɔ wi u raa wɔko sãa soka nɔn mɛeruse, ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, u Gusunɔn beere wɛɛyɔ, be, ba yɛ ma Yesu wi, durumgiiwa.

²⁵ U bu wisa u nɛɛ, ù n durumgiin na, nɛ na kun yɛ. Gãa teena na yɛ, na raa wɔko sãa, adama tɛ na yam waamɔ.

²⁶ Ba nùn bikia ba nɛɛ, amɔna u nun kua. Amɔna u koosina wunen nɔni ka wukiara.

²⁷ Ma u nɛɛ, na raa beɛ sɔɔwa, i ñ maa man swaa daki. Mban sɔna i kɛ i kpam nɔ. Nge been tii i kɛ i maa kowa win bwãabu.

²⁸ Ma ba nùn yaakoru wɔri ba nɛɛ, wuna a sãa siin bɔɔ mi, adama beɛ Mɔwisin bwãaba sa sãa. ²⁹ Beɛ sa yɛ ma Gusunɔn u ka Mɔwisi gari kua, adama wini, sa ñ mam yɛ min di u na.

³⁰ Ma durɔ wi, u bu sɔɔwa u nɛɛ, geema, bitin gariya ye i ñ ka yɛ min di u na. Ka mɛ, sii man yam waasia.

³¹ Sa yɛ ma Gusunɔn u ku ra toron gari nɔ, adama tɔn be ba nùn nasie, ma ba mɔ ye u kɛ, beya u ra swaa daki. ³² Saa toren di goo kun nɔɔre ba tɔnun nɔni wukia wi ba mara ka wɔkoru. ³³ Durɔ wi, ù kun wee saa Gusunɔn min di, u ñ kpɛ u gãanu ganu ko.

³⁴ Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, toraru sɔɔra ba nun mara mam mam. Yera a tamaa kaa sun keu koosia?

Ma ba nùn gira menno yerun di.

Hunden wōkoru

³⁵ Yesu u nua ma ba duru wi gira. Ye u nùn wa u nùn bikia u nē, a Tōnun Bii naane doke?

³⁶ Duru wi, u nē, tōnwero, a man sōwō wara Tōnun Bii wi, kpa n wa n ka nùn naane doke.

³⁷ Yesu u nùn wisa u nē, a nùn wa kō, wiya ka nun gari mō mi.

³⁸ Duru wi, u nē, Yinni, na nun naane doke. Ma u yira Yesu wuswa.

³⁹ Yesu u nē, siribun sōna na na handunia, be ba kun yam waamō kpa bu ka yam wa, be ba maa yam waamō bu ka ko wōkobu.

⁴⁰ Falisi gabu be ba wāa ka wi sannu ba gari yi nua. Ba nùn bikia ba nē, besen tii maa wōkoba?

⁴¹ Ma Yesu u nē, i n sāan na wōkobu, i n ko i n daa toraru mō. Adama yèn sō i gerumō i yam waamō, yen sōna i wāa toraru sō ka tē.

Yāanu ka nin kparon mōndu

10 Yen biru Yesu u nē, ka geema na bē sōwō, goo wi u kun dumō yāa gōrō saa kōnkōn di ma u gōwō u suremō gam di, wiya sāa gbenō ka wōro.

² Adama wi u kōnkōn di dumō wiya yāanun kparo.

³ Kōnkōn kōso u ra nùn kenie, yāanu ra n maa win kōnkōn. U ra win yāanu soku baatere ka ten yīsiru kpa u nu yara kōwō. ⁴ Sanam mē u nu yara kōwō kpuro, u ra nu gbiiye kpa nu n nùn swīi yèn sō nu win kō yē.

⁵ Nu n wuramō nu tōn tuko swīi, adama nu koo duka suwa n toma saa win min di yèn sō nu n win kō yē.

⁶ Yesu u bu mōn te kua adama ba n tuba ye u ka yā.

Yesuwa yāa kparo geo

⁷ Yen sōna Yesu u kpari nē, ka geema na bē sōwō, nena na yāa gōrun kōnkōn. ⁸ Be ba man gbiiye mi kpuro, gbenōbu ka wōroba ba sāa. Yāanu kun ben gari swaa daki. ⁹ Nen tiiwa kōnkōn ge. Baawure wi u dumō saa nen min di wiya ba koo faaba ko. U koo du, u koo maa yari, u koo maa dii yeru wa. ¹⁰ Gbenō u ra nēwa u ka gbeni u go kpa u sanku. Adama nē na nawa yāanu nu n ka wāaru mō, kpa nu n tu mō mam mam.

¹¹ Nen tiiwa yāa kparo geo. Yāa kparo geo u ra win wāaru wēwa win yāanun sō. ¹² Adama sōm kowo wi u kun sāa kparo ma yāanu kun sāa win tiiginu, u n demaku waama ga sisi, u koo yāanu deri u yakurawa. Kpa demaku gu yāanu mwa gu ni nu tie yarinasia.

¹³ Duru wi, u koo yakura yèn sō gobin sōmbura u mō, u n maa yāa nin wōnwōndu mō. ¹⁴ Nena yāa kparo geo.

Nge mē Baaba man yē ma na maa Baaba yē, nge mēya na nen yāanu yē, nu maa man yē. Na maa nen wāaru wēemō yāa nin sō. ¹⁶ Na maa yāanu ganu mō ni nu kun wāa yāa gōwō teni sō. Niya na n kon ko na kun maa ka nē. Nu koo maa nen kōnkōn, kpa nu ko gōwō teeru, kpa nu n kparo turo mō.

¹⁷ Yen sōna Baaba u man kī yèn sō na nen wāaru wēemō kpa n kpari wa n tu mwa. ¹⁸ Goo kun kpē u tu wōra nen kōmun di. Na tu wēemō ka nen tii. Na yiiko mō n ka tu wē, na maa yiiko mō n ka tu mwa. Wooda yera na mwa saa nen Baaban min di.

¹⁹ Ye Yuuba ba yeni nua, sikirinō ga kpari dua ben suunu sōwō gari yin sō. ²⁰ Tōn dabiru be sōwō, ba gerua ba nē, wirowa, werēkunu maa nùn wāasi. Mba n kua ba ka nùn swaa daki.

²¹ Adama gaba nē, n n werēkunugiin gari mi. Werēkunu koo kpī nu wōko yam waasia?

Yuuba ba Yesu yina

²² Saa ya tura ye ba koo ka tōwō bakaru garu ko Yerusalemu te ba ra soku sāa yerun dēerasiabu †. Saa ye, ya sāawa woorun sanam. ²³ Ma Yesu u maa wāa sāa yeru u sīimō ten bee tiaō ye ba ra soku Salomōnkō kōbē. ²⁴ Ma Yuuba ba nùn sikerena ba nùn bikia ba nē, sere saa yerō kaa n besen laakari doke sika sōwō. A n sāan na Kirisi wi, a sun sōwōwō kpara kpara.

²⁵ Ma Yesu u bu wisa u nē, na raa bē sōwō, adama i n man naane doke. Sōma ye na mō ka nen Baaban yīsiru, yeya ya man areru diiyammē. ²⁶ Adama i n naane doke yèn sō i n sāa nen yāanu. ²⁷ Nen yāanu nu nen kōnkōn, na nu yē, nu maa man swīi. ²⁸ Na nu wāaru wēemō te ta ku ra kpe, nu n maa kam mō ka baadommō, goo maa sari wi u koo nu mwa nen kōmun di. ²⁹ Nen Baaba wi u man nu wē, u kpā u kpuro kere, goo maa sari wi u koo nu mwa saa nen Baaban kōmun di. ³⁰ Nē ka Baaba sa sāawa tia.

³¹ Ma Yuuba ba kpari kpenu dōbura bu ka nùn kasuku. ³² Yesu u bu sōwōwō u nē, na sōm gee dabiru kua bēen wuswaōwō ka Baaban yiiko. Sōmbu ni sōwō, teren sōna i kī i man kasuku.

³³ Yuuba ba nùn wisa ba nē, sa n nun kasukumō sōm geerun sō, adama yèn sō a Gusunōwōwōwō, yen sōna. Wunē tōnuwa, ma a kī a n tii mō Gusunō.

³⁴ Yesu u nē, ba n yorua bēen tiin wooda sōwō ma Gusunō u nē, "I sāawa Wōrukoon bibu?" ³⁵ Sa yē ye Gusunōn gari gerumō n sāawa gem ka baadommō. Ma win tii u nē, ba sāawa Wōrukoon bibu be ba win gari mwa. ³⁶ Tē nen tii maa, Baaba u man gōsa ma u man gōrima handunia. Amōna i ka nē na Gusunōwōwōwō yèn sō na gerua ma nena na win Bii. ³⁷ Nā kun nen Baaban sōmburu mō, i ku man naane doke.

³⁸ Adama nā n tu mō, baa i kun man naane doke, i sōmbu te naane dokeo kpa i n ka yē saa tēn di sere ka baadomma ma Baaba wāa nē sōwō, nē na maa wāa wi sōwō.

³⁹ Ma ba kpari swaa kasu bu ka nùn mwa, adama u bu kisirari.

⁴⁰ Yesu u kpari Yuudenin daaru tōbura u da mi Yohanu u gbia u batemu kua, miya u sina. ⁴¹ Ma tōn dabiru ba na win mi, ba nē, Yohanu u n sōm

† sāa YERUN DEERASIABUN Tōwō BAKARU Ta sāawa te Yuuba ba ra di wōwō ka wōwō bu ka yaaya dōma te ba būu sāaru kpeesia sāa yeru ma ba tu dēerasia ba Gusunōwōwōwō sāaru wesia mi.

maamaakigiru koore, adama ye u gerua durɔ wini ɔɔ, ye kpuro geema.

⁴² Ma tɔn dabira nùn naane doke mi.

Lasaan ɔɔ

11 N wee durɔ goo wi ba ra soku Lasaa wi u wãa Betaniɔ u bara. Betani sãawa Maari ka win ɔɔ Maatan wuu. ² Maari wiya u gasɔ Yinnin naasu turare wisi, ma u ka win wirun seri su sunka. Win sesu Lasawa bara. ³ Ma wi ka win ɔɔ Maata ba Yesu ɔɔ maɔrisia ba nɛɛ, Yinni, wunen ɔɔ kɔnasi u barɔ.

⁴ Ye Yesu u yeni nua u nɛɛ, bara te, ta ñ ɔɔ giru adama ta koo Gusunɔn yiiko sɔɔsi, kpa bu ka Gusunɔn Bii bɛɛɛ wɛ.

⁵ N deema Yesu u sãawa Maata ka win ɔɔ ka ben sesu Lasaa ɔɔ kɔnasi. ⁶ Ye u nua ma Lasaa u barɔ, u gina sina wuu mi u wãa mi sɔɔ yiru. ⁷ Yen biru u win bwãabu sɔɔwa u nɛɛ, su kɔm wura Yudeaɔ.

⁸ Win bwãaba nɛɛ, yinni, sɔɔ mɛɛ tera Yuuba ba kɔ bu nun kpenu kasuku, ma a kɔm kɔ a wura mi?

⁹ Yesu u bu bikia u nɛɛ, n ñ saa wɔkura yiruwa sɔɔ ra n wãa sɔɔ teeru ɔɔ? Goo ù n sɔɔ ɔɔ ɔɔ, u ñ sokuramɔ yèn sɔ u handunian yam bururam waamɔ.

¹⁰ Adama wi u sɔɔ wɔkuru ɔɔ u koo sokura domi yam bururam sari yɛro ɔɔ.

¹¹ Yeniban biru u kɔm nɛɛ, Lasaa besen ɔɔ u dɔwa adama na ɔɔ n nùn yamia.

¹² Bwãa be, ba nɛɛ, Yinni, ù n dòn na, u koo bekura.

¹³ Adama Yesu u bu Lasaa ɔɔ sɔɔwa. Be, ba tamaa dom dirun gariya u bu sɔɔwa. ¹⁴ Yen sɔɔna Yesu u bu sɔɔwa kpasasa u nɛɛ, Lasaa u guwa, ¹⁵ adama besen sɔɔna nen nukura do ye na ñ ka wãa mi, kpa i ka naane doke. I na su da win mi.

¹⁶ Tomaa wi ba ra maa soku Sika, u win bwãasibu sɔɔwa u nɛɛ, i de su da, kpa su ka yinni gbi sannu.

Yesuwa seeyo ka wãaru

¹⁷ Ye Yesu u tura mi, u deema Lasaa kua sɔɔ nne sikiru ɔɔ. ¹⁸ Betani ka Yerusalemun tondam kun kere kilo ita. ¹⁹ Ma Yuu dabiru ba yarima ben wuun di ba na Maata ka Maarin mi bu ka bu nukuru yemiasia ben sesun ɔɔ.

²⁰ Sanam mɛ Maata u nua ma Yesu u sisi, ma u nùn sennɔ da. Adama Maari u sɔɔ yenuɔ. ²¹ Ma Maata u Yesu sɔɔwa u nɛɛ, Yinni ù n daa wãa mini nen sesu kun gbimɔ. ²² Adama baa tɛ, na yɛ ma yabu baayere ye kaa bikia Gusunɔn ɔɔ u koo nun wɛ.

²³ Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wunen sesu u koo se ɔɔrin di.

²⁴ Ma Maata u nɛɛ, geema, na yɛ ma u koo kɔm se, ɔɔribu bà n seemɔ sanam dãakim ɔɔ.

²⁵ Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nena na ra ɔɔribu se-eye, nena na ra wãaru wɛ. Baawure wi u man naane doke u ko n wãawa wãaru ɔɔ baa ù n gu. ²⁶ Baawure wi u maa wasi ma u man naane doke, u ñ gbimɔ ka baadomɔ. A naane doke nge mɛ?

²⁷ Maata u Yinni wisa u nɛɛ, mɛya na naane doke ma wuna Kirisi wi, Gusunɔn Bii, wi u sisi handuniaɔ.

Yesun swi

²⁸ Sanam mɛ Maata u yeni gerua u kpa, u win ɔɔ Maari sokum da, ma u nùn sɔɔwa tɛɛru ma yinni u tunuma u nùn soku.

²⁹ Ye Maari u yeni nua u seewa ka sendaru ma u da win mi. ³⁰ N deema Yesu kun gina wuu dum kpa, u wãawa yam mi Maata ka nùn yinna. ³¹ Yuu be ba Maari nukuru yemiasiamɔ dirɔ, ye ba wa u seewa ka sendaru u yara ɔɔ, ba nùn swi. Ba tamaa u dɔwa sikiru u swi.

³² Sanam mɛ Maari u tura mi Yesu u wãa, ye u nùn wa u yiira u nɛɛ, Yinni ù n daa wãa mini nen sesu kun gbimɔ.

³³ Ye Yesu u wa u sumɔ, ma Yuu be ba ka nùn na, ben tii ba sumɔ, yera u diira ka nuku sankiranu. ³⁴ U bu bikia u nɛɛ, mana i nùn sika.

Ma ba nɛɛ, Yinni a na a wa.

³⁵ Ma Yesu u swi. ³⁶ Yen sɔɔna Yuuba ba nɛɛ, i mɛɛrio i wa nge mɛ u nùn kɔ n nɛ.

³⁷ Adama ben gabu ba nɛɛ, durɔ wini u wɔko yam waasia. Mban sɔɔna u dera Lasaa u gu.

Lasaan seebu ɔɔrin di

³⁸ Yesu u kɔm diira, ma u da sikiru. Siki te, kpee wɔruwa, ma ba gen ɔɔ kɔrua ka kperu. ³⁹ Ma Yesu u wooda wɛ u nɛɛ, bu kpee te ɔɔrin di.

Ma Maata, wi u gun sesu, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, u numia kɔ, yen sɔɔ nne wee gisɔ ye u ka gu.

⁴⁰ Ma Yesu u nùn bikia u nɛɛ, na ñ daa nun sɔɔwa na nɛɛ, ù n naane doke, kaa Gusunɔn yiiko wa?

⁴¹ Ma ba kpee te bimia min di. Ma Yesu u win ɔɔni sua wɔlɔ u nɛɛ, nen Baaba, na nun siara yèn sɔ a nen gari swaa daki. ⁴² Na yɛ ma a ra nen gari ɔɔ baadomɔ, adama na yeni gerumɔwa tɔn benin sɔ be ba yɔ mi, kpa bu ka naane doke ma wuna a man ɔɔrima.

⁴³ Sanam mɛ u yeni gerua u kpa, ma u gbãra ka dam u nɛɛ, Lasaa, a yarima!

⁴⁴ Wi u raa gu mi, u yarima sikirun di ka win gorun bekuru te ba win ɔɔma ka naasu tɛkua ka maa wirɔ. Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu nùn kusio u sɔ.

Ba wesianamɔ bu ka Yesu go

(I maa mɛɛrio Mateu 26:1-5, Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2)

⁴⁵ N wee Yuu dabiru be ba Maari swiima mi, ma ba wa ye Yesu u kua, ba nùn naane doke. ⁴⁶ Adama ben gabu ba ɔɔsira ba da Falisiban mi, ba bu sɔɔwa ye Yesu u kua. ⁴⁷ Sanam mɛya yãku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba guro gurobu menna ma ba bikianamɔ ba mɔ, amɔna sa ko ko. Durɔ wi wee, u sɔm maamaakigii dabinu mɔ. ⁴⁸ Sà n nùn deri mɛ, tɔmbu kpurowa ba koo nùn naane doke. Romugibu ba koo maa na bu besen sãa yeru wɔra kpa bu besen bweseru gura.

⁴⁹ Adama ben turo wi ba ra nɛɛ Kaifa, wi u sãa yãku kowo tɔnwerobu wɔ ge ɔɔ, u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ i ñ

gāanu ganu yē baa fiiko. ⁵⁰ Meya, n ñ maa bæ yeeri ma bæen arufaaniwa tɔn turo u ka gbi tɔn dabirun sɔ, kpa besen bweseru kpuro tu ku ka kam ko. ⁵¹ N ñ mɔ ka win tiin yēra u yeni gerua. U ye geruawa yèn sɔ wiya u sãa yāku kowo tɔnwero wɔɔ ge sɔɔ, yen sɔna u gerua u nɛɛ, Yesu koo gbi Yuuban bweserun sɔ. ⁵² N ñ maa mɔ be tɔnan sɔ, adama u ka maa Gusunɔn bibu kpuro kowa tɔn teebu be ba wāa baama.

⁵³ Yen sɔna saa dɔma ten di, ba wesiana bu ka Yesu go. ⁵⁴ Yenin sɔna u ñ maa sīimɔ batuma sɔɔ Yuuban suunuɔ, adama u doona min di tem gam gia gbaburu sɔɔ, mi u wuu gagu dua ge ba ra soku Efaraimu. Miya u sina ka win bwāabu.

⁵⁵ Yuuban tɔɔ bakaru te ba ra soku Gɔɔ sararibu ta turuku kua, ma tɔn dabiru saa baru kpaanun di ba da Yerusalemuɔ bu ka tii sārasia tɔɔ baka te, tu sere turi. ⁵⁶ Ma ba Yesu kasu. Ba yɔ sãa yero ba bikianamɔ, ba mɔ amɔna i bwisikumɔ. U ñ tɔɔ bakaru sisiwa?

⁵⁷ Yāku kowo tɔnwero bu ka Falisiba ba raa wooda wē ba nɛɛ, goo ù n yē mi Yesu u wāa u bu sɔɔwɔɔ kpa be, bu nùn mwa.

Maari u Yesun naasu

turare wisi

(I maa mɛerio Mateu 26:6-13, Maaku 14:3-9)

12 Ye n tie sɔɔ kɔɔba tia tɔɔ bakaru tu sere turi te ba ra soku Gɔɔ sararibu, yera Yesu u da Betani mi Lasaa u wāa wi u seeya gɔrin di. ² Miya ba nùn yaa dibu kua ma Maata u bu kɔɔrimɔ, adama Lasaa u sɔ ka Yesu sɔbun suunu sɔɔ. ³ Wee, Maari u turare gobi bekegia mɔ litirin kɔnu, ye ba kua ka naadin gum tii tii, ma u ye sua u Yesun naasu wisi, ma u su sunka ka win seri. Yera dii te kpuro ta turaren nuburu yiba. ⁴ Yesun bɔɔ turo, wi ba ra nɛɛ Yudas Isikariɔtu, wi u koo yāku kowo tɔnwero bu ka Falisiba nùn kɔmu sɔndia, u bikia u nɛɛ, ⁵ mba n kua ba ñ ka turare ye dɔre sɔm kowon wɔɔ tian kɔsiarun saka, kpa bu sāraru bu kɔnu kua.

⁶ U ñ yeni gerumɔ sāraru bu kɔnwɔndun sɔ, adama yèn sɔ u sãawa gbɛnɔ. Wiya u ra n maa gobin kɔɔru neni, kpa u n yi gbɛnimɔ. ⁷ Adama Yesu u nɛɛ, a kurɔ wi derio. U yeni beruawa u ka nen gɔɔ sikuru mara. ⁸ Baadommawa sāraru bu wāa bæen suunu sɔɔ adama nena na ñ ko na n wāa ka bæ baadomma.

Ba wesianamɔ bu ka Lasaa go

⁹ Yuuba dabira ta nua ma Yesu u wāa Betani ma ba da mi, n ñ mɔ bu ka Yesu wa tɔna, adama bu maa ka Lasaa wawa wi Yesu u seeya gɔrin di. ¹⁰ Yera yāku kowo tɔnwero bu wesiana bu maa Lasaa go. ¹¹ Domi win sɔna Yuuba dabira yarimɔ ben min di ba Yesu naane dokemɔ.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mɛerio Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40)

¹² Yen sisiru tɔn wɔru ge ga tɔɔ bakaru da ga nua ma Yesu u sisi Yerusalemuɔ. ¹³ Ma ba bāa kako bekusu

sua ba ka nùn sennɔ da. Ba gbāsukumɔ ba mɔ, sa Gusunɔ siara! Domarugiiwa wi u sisi ka Gusunɔn yīsiru! Domarugiiwa Isireliban sunɔ!

¹⁴ Ma Yesu u keteku kpembu gagu wa u sɔni nge mɛ ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ ba nɛɛ,

¹⁵ "I ku berum ko, Yerusalemuɔgibu.

N wee bæen sunɔ u sisi.

U keteku kpembu sɔni."

¹⁶ Yabu yeni ya ñ win bwāabu yeeri saa ye sɔɔ, adama ye Yesu u wura win yiiko sɔɔ Gusunɔn wɔɔ, saa ye sɔɔba ba yaaya ma ba yeni kpuro yorua Gusunɔn gari sɔɔ win sɔ, ba maa nùn ye kpuro kua.

¹⁷ Tɔn dabiru te ta raa wāa ka Yesu sannu sanam mɛ u Lasaa soka u yara sikirin di, ye u nùn seeya gɔrin di, ta ra n yen areru dimɔ. ¹⁸ Ma tɔn wɔru ge, ga nùn sennɔ da yèn sɔ ba nua ma u sɔm maamaakigii te kua. ¹⁹ Yen sɔna Falisiba ba geruna ba nɛɛ, i ñ wa ma sa nùn kpanawa mam mam. Domi wee handunia kpuro ya nùn swii.

Gereki gaba Yesu kasu

²⁰ Gereki gaba wāa be sɔɔ be ba sāraru da Yerusalemuɔ tɔɔ bakarun sanam. ²¹ Ba da Filipun mi, Galilen Besaidagii, ma ba nɛɛ, tɔnwero, sa kɔ su Yesu wa.

²² Filipu u da u Andere sɔɔwa, ma Andere ka Filipu ba da ba Yesu sɔɔwa. ²³ Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, saa ya tura ye ba koo ka Tɔnu Bii wɔlle sua. ²⁴ Ka geema na bæ sɔɔwɔ, dīa bima yà kun wɔrumɛ tem sɔɔ ya gu, ya wāawa ye tia. Adama yà n gu, ya koo bii dabinu ma. ²⁵ Baawure wi u win wāaru dimɔ ka win tiin gɔru kɔru u koo tu bia. Baawure wi u kun maa win wāaru garisi gāanu handunia yeni sɔɔ, u tu beruawa wāaru te ta ku ra kpen sɔ. ²⁶ Goo ù n nen wāaru wāa, yēro u man swiiyɔ. Mi na wāa kpa u n maa wāa mi. Goo ù n nen wāaru wāa, nen Baaba koo yēro bæere wē.

Yesu u win kɔɔn gari gerumɔ

²⁷ Yesu maa nɛɛ, tē nen gɔru ga sankira too too. Na ñ yē ye kon gere. Nge kon nen Baaba kanawa u man wɔru ye ya man deema mini sɔɔ di? Aawo, domi yenin sɔna na na. ²⁸ Baaba, a wunen yīsiru wɔlle suo.

Yera sɔɔ gagu ga gerua saa wɔllun di ga nɛɛ, na tu wɔlle sua kɔ, kon maa wure n tu wɔlle sua kɔn mɛeruse.

²⁹ Tɔn wɔru ge ga wāa mi, ba kɔɔ ge nua ma ba nɛɛ, gura ya kukura.

Ma gaba nɛɛ, wɔllun gɔradowa ka nùn gari kua.

³⁰ Adama Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, n ñ mɔ nen sɔna i kɔɔ ge nua, bæen sɔna. ³¹ Tē gera handunia yenin siribu tunuma. Tē gera ba koo handunia yen wirugii gira. ³² Sanam mɛ ba koo man sua tem di bu bwē, sanam meya kon tɔmbu kpuro tii gawe.

³³ U yeni geruawa u ka sɔɔsi kɔɔ win bweseru u koo gbi. ³⁴ Tɔn wɔru ge, ga nùn sɔɔwa ga nɛɛ, sa nua besen woodan tireru sɔɔ ma Kirisi u ko n wāawa sere ka baadomma. Amɔna a ka gerumɔ ma ba ñ koo ko ba kun Tɔnun Bii sue tem di. Wara Tɔnu Bii wi.

³⁵ Yesu u bu wisa u nɛɛ, saa fiiko sɔɔra yam bururam mu wāa bɛɛn suunu sɔɔ. I n sīimɔ saa ye i yam bururam mɔ kpa yam mu ku raa bɛɛ tīre. Domi wi u sīimɔ yam wākuru sɔɔ u ku ra n yɛ mi u dɔɔ. ³⁶ Yen sɔɔ, i yam bururam mɛ naanɛ dokeo saa ye i mɛ mɔ kpa i ka ko yam bururam bibu.

Yuuba ba ñ Yesu naanɛ doke

Ye Yesu u yeni gerua u kpa, u doona ben suunu sɔɔ di, u kuku. ³⁷ Baa ye u ka maamaaki dabinu kua ben wuswaɔɔ, ka mɛ, ba ñ nùn naanɛ doke. ³⁸ Kpa gari yi Gusunɔn sɔɔ Esai u gerua yi ka koorɔ, yi u nɛɛ, “Yinni wara u naanɛ doke ye sa nɔɔsia.

Wara Yinni Gusunɔ u win dam sɔɔsi.” ³⁹ Yenin sɔɔna ba ñ kpīa ba naanɛ doke domi Gusunɔn sɔɔ Esai u kpam gerua u nɛɛ,

⁴⁰ “Gusunɔ u bu kua wākubu ma u ben bwisi kawa.

Kpa bu ku raa ka ben nɔni yam wa.

Kpa bu ku gia ka ben bwisi.

Bu ku raa gōru gɔsia, kpa n bu beki.”

⁴¹ Yeniwa Esai u gerua yèn sɔɔ u Kirisin yiiko wa ma u win gari gerua.

⁴² Ka mɛ, Yuuban tɔnwero dabiru ba Yesu naanɛ doke, adama Falisiban sɔɔ ba ñ wure batuma sɔɔ bu ku raa ka bu gire mɛnɔn yerun din sɔɔ. ⁴³ Domi ba tɔnun siarabu kī n kere Gusunɔn siarabu.

Yesun gari yi koo tɔmbu taarɛ wɛ

⁴⁴ Ma Yesu u gbāra u nɛɛ, baawure wi u man naanɛ doke, n ñ mɔ nɛna u naanɛ doke, wi u man gɔrimawa u naanɛ doke. ⁴⁵ Wi u man waamɔ u wi u man gɔrima waamɔwa mi. ⁴⁶ Nɛ na na handuniaɔ nge yam bururam, kpa baawure wi u man naanɛ doke u kun ka wāa yam wākuru sɔɔ. ⁴⁷ Baawure wi u nen gari nɔɔmɔ, ma u kun yi wure, n ñ mɔ nɛna kon yɛro taarɛ wɛ. Na nawa n ka handunia faaba ko, n ñ mɔ n ka handunia taarɛ wɛ. ⁴⁸ Baawure wi u man yina, ma u ñ nen gari wure, yɛro u mɔ ye n koo nùn taarɛ wɛ. Gari yi na gerua yiya yi koo yɛro taarɛ wɛ sanam dāakim sɔɔ.

⁴⁹ Domi na ñ gari gerua ka nen tiin yiiko, adama Baaba wi u man gɔrima, wiya u man wooda wɛ ye kon gere ka ye kon sɔɔsi. ⁵⁰ Na yɛ ma win woodan kɔkɔwa wāaru te ta ku ra kpe, yen sɔɔna ye na gerumɔ, na ye gerumɔwa nge mɛ Baaba u man sɔɔwa.

Yesu u win bwāabun naasu tea

13 Yesu u ra n wigibu kī be ba wāa handuniaɔ, yen sɔɔ, bu sere tɔɔ baka te ko te ba ra nɛɛ Gɔɔ sararibu, u bu win kīi bakaru sɔɔsi. Domi u yɛ ma win saa ya tura u ka doona handunian di u da win Baaban mi.

² Wi ka win bwāabu ba yaa dibu dimɔ sannu. N deema Setam u raa Yudasī Isikariɔtu, Simɔn bii bɔrie u ka Yesu yāku kowo tɔnwero bu ka Falisiba nɔmɔ sɔndia. ³ Yesun tii u yɛ ma Baaba u nùn gāanu kpuro

nɔmɔ sɔndia, u maa yɛ ma u nawa saa Gusunɔn min di ma u maa wurɔ win mi. ⁴ Yera u seewa dii yerun di u win yaberu pweta u yi, ma u yasa sua u tii sɛka. ⁵ U nim sɔke gbɛɛru sɔɔ, u ka win bwāabun naasu teamɔ, ma u si sunkumɔ ka yasa ye u sɛke. ⁶ Ye u girari Simɔn Piɛɛ mi, ma Piɛɛ nùn bikia u nɛɛ, Yinni wuna kaa maa nen naasu tea?

⁷ Yesu u nùn wisa u nɛɛ, a ñ gina tuba ye na mɔ tɛ, adama amen biru n ko n nun yeeri.

⁸ Piɛɛ u nɛɛ, nɛ na kun wuramɔ a nen naasu tea fa!

Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nà kun wunen naasu tee, a ñ maa bɔnu gaa wasi nen mi.

⁹ Simɔn Piɛɛ u nɛɛ, ñ n mɛn na Yinni, n ñ maa mɔ nen naasu tɔnawa kaa tea, a maa nen nɔma ka nen wiru teo.

¹⁰ Yesu u nɛɛ, wi u wobura, mba n maa yɛro tie, ma n kun mɔ u win naasu tea u wa u ka dɛera mam mam. Bɛɛ i dɛere, adama n ñ mɔ bɛɛ kpuro.

¹¹ N deema Yesu u win dɔmɛ yɛ kɔ, yen sɔɔna u gerua u nɛɛ, n ñ mɔ be kpurowa ba dɛere.

¹² Sanam mɛ u ben naasu tea u kpa u win yaberu sua u sebua ma u kpam sina win sin yerɔ u nɛɛ, i yɛ ye na bɛɛ kua mi? ¹³ Bɛɛ i man sokumɔ keu koosio ka Yin-ni. Geema i gerumɔ, mɛya na sãa. ¹⁴ Ñ n mɛn na, nɛ wi na sãa bɛɛn Yinni ka bɛɛn keu koosio, nà n bɛɛn naasu tea, n weenɛ bɛɛn tii i naasu teana. ¹⁵ Wee na bɛɛ kom gem sɔɔsi kpa i n da maa kuanɛ nge mɛ. ¹⁶ Ka geema, na bɛɛ sɔɔmɔ, yoo ku ra n win yinni kere, mɛya gɔro ku ra n wi u nùn gɔra kere. ¹⁷ Tɛ wee, i sɔɔsi teni gia. Doo nɔɔrugiba bɛɛ, ñ n tu swīi.

¹⁸ N ñ mɔ bɛɛ kpuron gariya na mɔ. Na yɛ be na gɔsa. Adama Gusunɔn gari yi ñ koo ko yi kun koore yi yi nɛɛ, “Wi u ka man dimɔ sannu, u gɔsira nen yiberɛ.”

¹⁹ Na bɛɛ yabu yeni sɔɔmɔwa saa tɛn di yu sere koorɔ. Yà n koorɔ kpa i ka naanɛ doke ma nɛna yɛro wi. ²⁰ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u yɛro wura wi na gɔra, nɛna u wura. Baawure wi u maa man wura, u wi u man gɔrima wurawa.

Yesu u Yudasī terasia

(I maa mɛɛrio Mateu 26:20-25, Maaku 14:17-21, Luku 22:21-23)

²¹ Ye Yesu u yeni gerua u kpa, win gōru ga sankira too too, ma u bu sɔɔwa kpasasa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, goo wāa bɛɛ sɔɔ wi u koo man dɔmɛ.

²² Ma win bwāabu ba nɔni gia mɛɛrina. Ba ñ yɛ ben wara u ka yā. ²³ Yesun bɔɔ turo, wi u kī, u sɔɔ win nɔm geu. ²⁴ Ma Simɔn Piɛɛ u yīreru kua ka nɔmɔ durɔ wi, u Yesu bikio u nɛɛ, wara u ka yā. ²⁵ Ma bɔɔ wi, u Yesu gballi u nùn bikia u nɛɛ, Yinni wara a ka yā.

²⁶ Yesu u nùn wisa u nɛɛ, wi na kon dɔka wɛ ye na ka kpee sɔɔra, wiya mi.

Ma u dɔka ka kpee sɔɔra u Yudasī Isikariɔtu, Simɔn bii wɛ. ²⁷ Ye Yudasī u dɔka ye mwa u kpa, mii mii ma Setam dua win gōru. Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ye kaa ko, a koowo kpaaka.

²⁸ Adama ben suunu sɔɔ goo sari wi u yɛ yèn sɔɔ u nùn sɔɔwa mɛ. ²⁹ Gaba tamaa yèn sɔɔ Yudasīwa u gobin bɔɔru neni, yen sɔɔna Yesu u nùn sɔɔmɔ u gāanu

dweeyo n̄n bukata ba m̄ t̄w̄ bakaruṅ s̄, ñ kun m̄ u n̄n s̄w̄m̄ u s̄arobu ḡānu k̄. ³⁰ Ye Yudas̄i u d̄ka ye m̄we ma u yara ka sendaru. N deema yam t̄ira.

Wooda kpaa

³¹ Sanam m̄e Yudas̄i u yara u kpa, Yesu u n̄e, t̄ēra T̄onun Bii u den w̄lle suara, ma Gusun̄c̄ maa w̄lle suara win min di. ³² Gusun̄c̄ ù n w̄lle suara win min di, Gusun̄c̄n tii u koo maa T̄onun Bii wi w̄lle sua, n ñ maa t̄em̄. ³³ Nen bibu, saa fiiko s̄w̄ra ko na n w̄a ka b̄e, yen biru i ko man kasu. Adama na b̄e s̄w̄m̄ t̄ē nge m̄e na raa Yuuba s̄w̄wa, mi na d̄w̄ i ñ kp̄ i da mi. ³⁴ Wooda kpaa na b̄e w̄em̄, i k̄ān̄. I de i k̄iru s̄w̄s̄-ina nge m̄e na b̄e k̄iru s̄w̄si. ³⁵ Ì n k̄ān̄, baawure u ko n ȳ ma i s̄āwa nen bw̄abu.

Yesu u n̄e, Pīe koo n̄n siki

(I maa m̄erio Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34)

³⁶ Sim̄w̄ Pīe u n̄n bikia u n̄e, Yinni, mana a d̄w̄.

Yesu u n̄n wisa u n̄e, mi na d̄w̄ a ñ kp̄ a man sw̄ima t̄ē, adama ñ n sosi kaa man sw̄ima mi.

³⁷ Pīe u n̄n bikia u n̄e, Yinni, mban s̄na na ñ kp̄ n nun sw̄i mi t̄ē. Domi na s̄w̄ru s̄a n ka nen w̄āru w̄ē wunen s̄.

³⁸ Yesu u n̄n bikia u n̄e, a s̄w̄ru s̄a a ka wunen w̄āru w̄ē nen s̄? Ka gem na nun s̄w̄m̄, goo d̄w̄ gu ka sere sw̄i kaa man siki n̄n ita.

Yesuwa swaa ye ya d̄w̄

Baaban mi

14 Yesu bu s̄w̄wa u n̄e, i ku wurura. I Gusun̄c̄ naan̄e dokeo kpa i maa man naan̄e doke. ² W̄ā yee dabina nu w̄ā nen Baaban yenu. N wee na d̄w̄ mi, n b̄e w̄ā yerun s̄w̄ru kua. Ñ kun s̄ā m̄e, na ñ daa b̄e s̄w̄m̄. ³ N̄a n w̄ā yee ten s̄w̄ru kua na kpa, kon kpam wurama n b̄e sua n ka da nen tiin mi. Mi na w̄ā kpa sa n w̄ā mi sannu. ⁴ I ru swaa ȳ k̄ mi na d̄w̄.

⁵ Tomaa u n̄n s̄w̄wa u n̄e, Yinni, sa ñ ȳ mi a d̄w̄. Am̄na sa ko n ka min swaa ȳ.

⁶ Yesu u n̄n s̄w̄wa u n̄e, n̄na na swaa, n̄na na gem, n̄na na w̄āru, goo sari wi u koo da Baaban mi ma n kun m̄ saa nen min di. ⁷ B̄e ñ n daa man ȳ, i ko n maa nen Baaba ȳ. Saa t̄ēn di i n̄n gia, i maa n̄n wa.

⁸ Filipu u n̄n s̄w̄wa u n̄e, Yinni a sun Baaba wi s̄w̄s̄io, n den tura m̄e.

⁹ Yesu u n̄e, min di na ka b̄e w̄ā n t̄e, ka m̄e, a ñ man gie Filipu? Baawure wi u gesi man wa u maa Baaba wawa. Am̄na a ka gerua a n̄e, n b̄e Baaba s̄w̄s̄io. ¹⁰ A ñ naan̄e doke ma na w̄ā Baaba s̄w̄, Baaba maa w̄ā n̄e s̄w̄? Gari yi na b̄e s̄w̄m̄, na ñ gerum̄ ka nen tiin yiiko. Baaba wi u w̄ā n̄e s̄w̄, wiya u win s̄w̄buru m̄. ¹¹ I gesi naan̄e dokeo ma na w̄ā Baaba s̄w̄, ma Baaba maa w̄ā n̄e s̄w̄. Ñ kun m̄e, i naan̄e dokeo s̄w̄ma ye na kuan s̄. ¹² Ka geema na b̄e

s̄w̄m̄, baawure wi u man naan̄e doke, s̄w̄ma ye na m̄, yeya ȳro koo maa ko. U koo mam s̄w̄ma ko ye ya yen̄i kere domi na d̄w̄ nen Baaban mi. ¹³ Na kon maa b̄e ḡānu baanire kua ni i gesi kana ka nen ȳs̄iru, kpa bu ka Baaba w̄lle sua saa Biin min di. ¹⁴ Ì n ḡānu kana ka nen ȳs̄iru, kon b̄e ni kua.

Hunde D̄eron naarun

n̄w̄ m̄w̄eru

¹⁵ Yesu u n̄e, ñ n man k̄i i nen wooda mem̄ n̄w̄m̄.

¹⁶ Kon Baaba kana, u koo b̄e Dam K̄ēw̄ kpao w̄ē wi u ko n ka b̄e w̄ā sere ka baadom̄m̄. Wiya s̄ā Hunde gem̄gii. ¹⁷ Handuniagibu ba ñ kp̄ bu n̄n m̄wa ȳn̄ s̄ ba ñ n̄n waam̄, meya ba ñ maa n̄n ȳ. Adama b̄e i n̄n ȳ, domi u w̄ā ka b̄e, u kon maa w̄ā b̄en baawure s̄w̄.

¹⁸ Na ñ b̄e derim̄w̄ goberu. Kon kpam wurama b̄en mi. ¹⁹ N tie fiiko ye handuniagibu ba ñ maa ka man wasi, adama b̄e i ko man wa. Ȳn̄ s̄ na wasi, b̄e i ko n maa wasi. ²⁰ D̄w̄ma teya i ko n ȳ ma na w̄ā nen Baaba s̄w̄ ma b̄e i w̄ā n̄e s̄w̄, ma na maa w̄ā b̄e s̄w̄.

²¹ Wi u nen wooda m̄wa, ma u ye mem̄ n̄w̄m̄, wiya u man k̄i. Wi u man k̄i, nen Baaba koo n̄n k̄i. Nen tii kon maa ȳro k̄i, kpa n̄n tii s̄w̄si.

²² Yudas̄i, n ñ m̄ wi ba ra n̄e Isikarīct̄u, u bikia u n̄e, Yinni, am̄na kaa sun wunen tii s̄w̄sisina handuniagibu ba kun ka nun wa.

²³ Ma Yesu u n̄n wisa u n̄e, baawure wi u man k̄i u koo nen gari mem̄ n̄w̄m̄. Nen Baaba u koo n̄n k̄i, n̄e ka nen Baaba sa ko maa na ȳron mi kpa su besen w̄ā yeru ko wi s̄w̄. ²⁴ Wi u kun man k̄i, u ñ maa nen gari mem̄ n̄w̄wamm̄e. Gari yi i nua, n ñ negii, yi s̄āwa Baabagii wi u man ḡrima.

²⁵ Na b̄e yen̄i kpuro s̄w̄m̄ t̄ē ye na ka b̄e w̄ā.

²⁶ Adama Hunde D̄ero, Dam k̄ēw̄ wi, wi Baaba koo ḡrima ka nen ȳs̄iru, wiya u koo b̄e baayere keu s̄w̄si, u koo maa b̄e ye kpuro yaayasia ye na b̄e s̄w̄wa.

²⁷ B̄ri yenda na b̄e deria, nen b̄ri yenda na b̄e w̄em̄. Na ñ b̄e tu w̄em̄ nge m̄e handunia ya ra w̄ē. I ku wurura, i ku maa nanda. ²⁸ B̄e i nua nge m̄e na b̄e s̄w̄wa ma na doon̄, adama kon kpam wurama b̄en mi. Ì n daa man k̄i i ko n nuku dobu m̄ ye na ka d̄w̄ Baaban mi, domi nen Baaba u yiiko m̄ u man kere. ²⁹ Na b̄e ḡā ninin gari s̄w̄m̄ t̄ē, nu sere koorā. N̄n n koorā kpa i ka man naan̄e doke. ³⁰ Na ñ maa kp̄ n ka b̄e gari dabina ko domi handunian wirugii u sisi. U ñ dam m̄ n̄e s̄w̄, ³¹ adama kpa handuniagibu ba n ka ȳ ma na Baaba k̄i, na maa kpuro m̄ nge m̄e Baaba u man yen̄ wooda w̄ē. I seewo su doona.

Yesuwa resem d̄āa gea

15 Yesu u bu s̄w̄wa u n̄e, n̄na resem d̄āa mero, nen Baabawa gbaa ȳro. ² Nen k̄āsa baayere ye ya ku ra binu ma, yera u ra bure u k̄. K̄āsa

baayere ye ya ra binu ma, u ra ye sɔmewa kpa yen marum mu ka sosi. ³ Bɛɛ i dɛera kɔ gari yin saabu yi na bɛɛ sɔɔwa. ⁴ I de i n ka man maninɛ, na kon maa ka bɛɛ manina. Nge mɛ kɔasa ya ñ kpɛ̃ yu ka tii binu ma, ma n kun mɔ ya ka dɔa mero maninɛ, meya maa bɛɛn tii, i ñ kpɛ̃ i binu ma, i kun ka man maninɛ.

⁵ Nɛna resɛm dɔa mero, bɛɛya yen kɔasi. Wi u ka man maninɛ ma na ka nɔn maninɛ, wiya u koo bii dabinu ma, domi nen sariru i ñ kpɛ̃ i gɔanu ganu ko. ⁶ Baawure wi u kun ka man maninɛ, ba koo nɔn wunawa bu kɔ nge kɔasi kpa u derura. Yen biru ba koo kɔasi yi menna bu dɔɔ doke, kpa yi dɔɔ mwa. ⁷ Bɛɛ ñ n ka man maninɛ ma nen gari yi wɔa bɛɛ sɔɔ, i bikio ye i kɔi, na kon bɛɛ kua. ⁸ Ì n bii dabinu mara ya koo nen Baaba bɛɛrɛ wɛ̃. Nge meya i ko maa sɔɔsi ma nen bwɔaba i sɔa. ⁹ Nge mɛ Baaba man kɔi, nge meya na maa bɛɛ kɔi. I yɔro nen kɔru sɔɔ. ¹⁰ Nge mɛ na nen Baaban wooda mɛm nɔɔwa ma na wɔa win kɔru sɔɔ, nge meya ñ n nen wooda mɛm nɔɔwa, i ko n wɔa nen kɔru sɔɔ.

¹¹ Na bɛɛ yeni sɔɔwa kpa nen nuku dobu bu n ka wɔa bɛɛ sɔɔ, kpa bɛɛn nuku dobu bu ka yibu. ¹² Nen wooda wee, i kɔanɔ nge mɛ na bɛɛ kɔi. ¹³ Goo ù n win wɔaru wɛ̃ win bɔɔban sɔ̃ kɔru saabu, kɔi te, ta ñ saara mɔ. ¹⁴ Nen bɔɔbara bɛɛ i sɔa ñ n mɔ ye na bɛɛ yiire. ¹⁵ Na ñ maa bɛɛ sokumɔ yobu yèn sɔ̃ yoo ku ra n yɛ̃ ye win yinni u mɔ. Adama na bɛɛ sokumɔ bɔɔba, yèn sɔ̃ gɔanu baanire ni na nua nen Baaban min di niya na bɛɛ sɔɔwa. ¹⁶ N ñ mɔ bɛɛya i man gɔsa, nɛna na bɛɛ gɔsa. Na maa bɛɛ wuna nenɛm kpa i da i binu ma ni nu koo tɛ. Kpa gɔanu baanire ni bɛɛ i kana nen Baaban mi ka nen yɔsiru, u bɛɛ wɛ̃. ¹⁷ Ye na bɛɛ yiiremo wee, i kɔanɔ.

Handunia ya Yesu ka wigibu tusa

¹⁸ Yesu maa nɛɛ, handuniagibu bà n bɛɛ tusa, i n yɛ̃ ma nɛna ba gbia ba tusa. ¹⁹ Bɛɛ ñ n daa sɔan na handuniagibu, handunia ya ko n bɛɛ kɔwa nge yegibu. Adama na bɛɛ gɔsa handunia ye sɔɔn di, i ñ maa sɔa yegibu, yen sɔna handuniagiba bɛɛ tusa. ²⁰ I gari yi yaayo yi na raa bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, yoo ku ra win yinni kere. Bà n man nɔni sɔɔwa ba koo maa bɛɛ nɔni sɔ̃. Bà n nen gari mɛm nɔɔwa ba koo maa bɛɛgii mɛm nɔɔwa. ²¹ Adama yeni kpurowa ba koo bɛɛ kua nen yɔsirun sɔ̃, domi ba ñ yɛ̃ro yɛ̃ wi u man gɔrima. ²² Nà kun daa nɛ, na ka bu gari kue, ba ñ daa taarɛ mɔ. Adama tɛ̃ ba ñ maa gafara mɔ. ²³ Wi u man tusa u maa nen Baaba tusawa. ²⁴ Nà kun daa sɔma kue ben suunu sɔɔ ye goo kun koore, ba ñ daa taarɛ mɔ. Adama tɛ̃, ba sɔma ye wa kɔ, ma ba sun tusa nɛ ka nen Baaba. ²⁵ Nge meya n sɔa kpa gari yi ba yorua woodan tirɔɔ yi ka kooru, yi yi nɛɛ, "Ba man tusa, ba ñ ten wiru ka naasu yɛ̃."

²⁶ Adama Dam Kɛ̃ɔ, Hunde gemgii wi, u sisi saa nen Baaban min di. Kon bɛɛ nɔn gɔriama ka Baaba win yɔsiru, kpa u bɛɛ nen areru diiya. ²⁷ Bɛɛ i ko maa nen areru di, domi i wɔa ka nɛ sannu saa toren di.

16 Yeni kpurowa na bɛɛ sɔɔwa kpa i ku ra ka biru wura. ² Ba koo bɛɛ gira saa mɛnɔn yerun di. Saa

ya mam sisi ye baawure wi u bɛɛ goomɔ u ko n tamaa u Gusunɔ sɔmburu kuammewa. ³ Ba koo bɛɛ yabu yeni kua yèn sɔ̃ ba ñ Baaba gie, ba ñ maa man gie.

⁴ Adama na bɛɛ gɔa nini sɔɔmɔwa, dɔma te nin saa ya tura kpa i ka yaaya ma na raa bɛɛ nu sɔɔre.

Hunde Dɛeron sɔmburu

Yesu maa nɛɛ, na ñ daa bɛɛ gɔa nini sɔɔwa saa yel-lun di yèn sɔ̃ na wɔa ka bɛɛ sannu. ⁵ Adama tɛ̃ na dɔɔ wi u man gɔriman mi. Goo maa sari bɛɛ sɔɔ wi u man bikia mi na dɔɔ. ⁶ Adama yèn sɔ̃ na bɛɛ yeni sɔɔwa, bɛɛn gɔru ga sankira too. ⁷ Ka mɛ, na bɛɛ gem sɔɔmɔ, bɛɛn arufaniwa nà n da, domi nà kun de, Dam Kɛ̃ɔ wi, u ñ sisi bɛɛn mi. Adama nà n da kon bɛɛ nɔn gɔriama. ⁸ ù n tunuma, wiya u koo de handuniagibu bu tubu ye n sɔa toraru ka ye n sɔa gem ka maa Gusunɔn siribu. ⁹ U koo bu taarɛ wɛ̃ yèn sɔ̃ ba ñ man naanɛ doke. ¹⁰ U koo bu sɔɔsi ma gem wɔa nɛ sɔɔ ye na ka dɔɔ Baaban mi, ma ba ñ maa man wasi. ¹¹ U koo maa de bu siribu tubu yèn sɔ̃ Gusunɔ u handunia yenin wirugii siri kɔ.

¹² Na maa gɔa dabinu mɔ n ka bɛɛ sɔ̃, adama nu bɛɛ kere gina. ¹³ Sanam mɛ Hunde gemgii wi, u tunuma wiya u koo bɛɛ kpara i ka gem kpuro gia. U ñ koo gari gere ka win tiin yiiko. Ye u nua, yeya u koo gere, u koo maa bɛɛ sɔ̃ ye ya sisi. ¹⁴ Wiya u koo man bɛɛrɛ wɛ̃, do-mi u koo negia nɔ, kpa u bɛɛ ye nɔɔsia. ¹⁵ Kpuro ye Baaba u mɔ negia. Yen sɔna na gerua ma Hunde u koo negia nɔ, kpa u bɛɛ ye nɔɔsia.

Nuku sankiranu koo ko

nuku dobu

¹⁶ Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, ñ n sosi fiiko i ñ maa man wasi. Ñ n maa kpam sosi fiiko, i ko man wa.

¹⁷ Ma win bwɔabu gabu ba bikianamɔ, mba yen tubusianu ye u sun sɔɔmɔ, ñ n sosi fiiko sa ñ maa nɔn wasi, ñ n maa kpam sosi fiiko sa ko nɔn wa. Mba maa yen tubusianu ye u nɛɛ u dɔɔ win Baaban mi. ¹⁸ Ba bikianamɔ mba ñ n sosi fiikon tubusianu. Ba nɛɛ, sa ñ yɛ̃ yèn gari u mɔ.

¹⁹ Yesu u gia ma ba kɔi bu nɔn gɔanu bikia. Yen sɔna u bu sɔɔwa u nɛɛ, na nɛɛ yaa, ñ n sosi fiiko i ñ man wasi, ñ n maa kpam sosi fiiko i ko man wa. Gari yini-wa i bikianamɔ bɛɛn suunu sɔɔ ro? ²⁰ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, i ko swɔi, i ko kpasa wɔri ko, adama handuniagibu ba koo yɛ̃eri. Bɛɛn nukura koo sankira, adama bɛɛn nuku sankiranu koo gɔsira nuku dobu.

²¹ Sanam mɛ tɔn kurɔ u yiire u ra n nɔni swɔaru mɔ do-mi win saa ya tura. Adama sanam mɛ u win bii mara, u ku ra maa nɔni swɔa te yaaye nuku dobu sɔ̃ ye u ka tɔnu mara handunia sɔɔ. ²² Meya n maa sɔa bɛɛn mi. Tɛ̃, bɛɛ i nuku sankiranu mɔ, adama kon kpam bɛɛ wa, ma bɛɛn nukura koo dora. Goo maa sari wi u koo kpɔi u bɛɛ nuku doo bi mwaari.

²³ Saa ye, yà n tunuma, i ñ ko man gɔanu ganu bikia. Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baayere ye i Baaba kana

ka nen yĩsiru, u koo bæe kē. ²⁴ Sere ka tē i ñ gāanu ganu kane ka nen yĩsiru. I bikio, i ko wa, kpa bæen nuku dobu bu ka yibu.

Yesu u handunia kamia

²⁵ Yesu maa bu sɔɔwa u nɛɛ, yeni kpurowa na bæe sɔɔwa ka mɔndu. Adama saa ya sisi ye na ñ maa bæe gari sɔɔwa ka mɔndu, kon bæe Baaban gari sɔɔwa kpasasa. ²⁶ Saa ye, yà n tunuma, i ko Baaba kana ka nen yĩsiru. Na ñ maa gerumɔ ma kon nùn kana bæen sɔ, ²⁷ domi Baaban tii u bæe kī. U bæe kī yèn sɔ i man kī, i maa naane doke ma na weewa Gusunɔn min di. ²⁸ Na yarimawa saa Baaban min di, na na handuniaɔ. Tē na handunia derimɔ na dɔɔ nen Baaban mi.

²⁹ Win bwāaba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tēra a re sun gari sɔɔwa kpasasa, n ñ ka mɔndu. ³⁰ Tē sa gia ma a baayere kpuro yē, n ñ maa mɔ goo u nun gāanu bikia. Yenin sɔna sa naane doke ma Gusunɔn min diya a yarima.

³¹ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, tē i naane doke? ³² I laakari koowo, saa ya sisi ya mam tunuma kɔ ye ba koo ka bæe kpuro yarinasia, baawure u ka da win yenuɔ. I ko man deri nɛ turo, adama na ñ wāa nɛ turo yèn sɔ Baaba u wāa ka nɛ. ³³ Yabu yeniwa na raa bæe sɔɔwa kpa i n ka bɔri yendu mɔ nɛ sɔɔ. Handunia ye sɔɔra i ko nɔni swāaru wa, adama i ku mwia kpana, na handunia kamia kɔ.

Yesu u kanaru mɔ

win bwāabun sɔ

17 Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, u win nɔni seeya wɔllɔ u nɛɛ, Baaba, saa ya tura. A nɛ wunen Bii wɔlle suo, kpa n maa nun wɔlle sua. ² Domi a man yiiko wē tɔmbu kpuron wɔllɔ, kpa n ka be a man wē kpuro wāaru wē te ta ku ra kpe. ³ Wāaru te ta ku ra kpe tera mini, tɔmbu bu ka nun gia, wunɛ Gusunɔ turo, kpa bu maa man gia nɛ Yesu Kirisi wi a gɔrima. ⁴ Na nun wɔlle sua tem mɛ sɔɔ, na maa sɔmbu te wiru go te a man yiire. ⁵ Baaba, na nun kanamɔ, a de na n yiiko mɔ tē wunen bɔkuɔ, nge mɛ na raa mɔ ka wunɛ sannu ba sere handunia taka kua.

⁶ Na tɔn be wunen yĩsiru giasia be a man wē handunia ye sɔɔ. Wunɛgiba ba raa sãa, ma a man bu wē. Ba maa wunen gari mem nɔɔwa. ⁷ Tē ba yē ma gāanu kpuro ni a man wē, saa wunen min diya nu na. ⁸ Domi na bu gari yi wē yi a man sɔɔwa, ba maa yi mwa. Ma ba gia sãa sãa ma saa wunen min diya na yara, ba maa naane doke ma wuna a man gɔrima.

⁹ Na bu kanaru kuamme n ñ mɔ handuniagibu. Tɔn be a man wē, beya na kanaru kuamme yèn sɔ wunɛgiba ba sãa. ¹⁰ Negibu kpuro ba sãawa wunɛgibu ma wunɛgibu kpuro ba maa sãa negibu, nen yiiko maa sɔɔsira be sɔɔ. ¹¹ Tē na sisi wunen mi. Na ñ ko na n maa wāa handunia sɔɔ, adama beya ba ko n wāa handunia ye sɔɔ. Baaba Dɛero, a bu beruo ka wunen yĩsi te a man wēn dam, kpa ba n ka sãa tia, nge mɛ nɛ

ka wunɛ sa sãa tia. ¹² Sanam mɛ na wāa ka be, na bu berua ka wunen yĩsi te a man wēn dam. Na bu kɔsu, ma be sɔɔ baa tɔn turo goo kun kam kue ma n kun mɔ kam kooren bii, kpa Gusunɔn gari yi ka koo. ¹³ Tē na sisi wunen mi. Yeniwa na gerumɔ handunia ye sɔɔ, kpa ba n ka nuku dobu yiba nen sɔ. ¹⁴ Na bu wunen gari wē, ma handuniagiba bu tusa yèn sɔ ba ñ sãa handuniagibu, nge mɛ nen tii na ñ sãa handuniagii. ¹⁵ Na ñ nun kanamɔ a ka bu wuna handunia sɔɔn di, adama na nun kanamɔwa a bu kɔsuo tɔn kɔso win sɔ. ¹⁶ Ba ñ sãa handuniagibu nge mɛ nen tii na ñ sãa handuniagii. ¹⁷ A tii bu wunɔ nenem ka wunen gem gari. Wunen gari gema. ¹⁸ Nge mɛ a man gɔrima handuniaɔ, meya na maa bu gɔra handunia sɔɔ. ¹⁹ Ben sɔna na nun nen tii wē kpa ben tii bu maa ka ko wunɛgibu ka gem.

²⁰ N ñ mɔ beni tɔnawa na kanaru kuamme, adama ka maa be ba koo naane doke ben garin saabu. ²¹ Na kanamɔwa be kpuro ba n ka sãa tia. Nge mɛ wunɛ Baaba a wāa nɛ sɔɔ, ma na maa wāa wunɛ sɔɔ, a de bu ko tia bese sɔɔ. Kpa handuniagibu bu ka naane doke ma wuna a man gɔrima. ²² Yiiko ye a man wē, yeya na maa bu wē, kpa ba n ka sãa tia nge mɛ nɛ ka wunɛ sa sãa tia. ²³ Nɛ na wāa be sɔɔ, wuna a maa wāa nɛ sɔɔ, kpa bu ka ko tia mam mam. Kpa handunia yu ka gia ma wuna a man gɔrima, a maa bu kī nge mɛ a man kī.

²⁴ Baaba, na kī be a man wē ba n wāa nen mi, mi na wāa, kpa ba n nen yiiko mɛera ye a man wē, domi a man kī ba sere handunia taka kua. ²⁵ Baaba gemgii, handuniagiba kun nun yē, adama nɛ na nun yē, ma beni ba tuba ma wuna a man gɔrima. ²⁶ Na bu wunen yĩsiru giasia, meya kon kpam bu tu giasiam sosi, kī te a man kī ta n ka wāa be sɔɔ, kpa na n maa wāa be sɔɔ.

Yesun mwaabu

(I maa mɛerio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50, Luku 22:47-53)

18 Sanam mɛ Yesu u kana te kua u kpa, u yara ka win bwāabu sannu ba da daa tora gaan guruo ye ba ra soku Sedoroni. Batuma gaa wāa mi, yè sɔɔ u dua ka win bwāabu. ² Yudas, win dɔmɛ, u yam mi yē domi Yesu ka win bwāabu ba ra raa menne mi nɔn dabiru. ³ Yen sɔna Yudas u da mi ka tabu kowobu ka sãa yerun kɔsobu be yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba nùn wē. Ba ben tabu yānu neni, ka fitilakunu ka wīi bɔnnun dɔɔ. ⁴ N deema Yesu u yē kɔ ye n koo nùn ko kpuro, yen sɔna u susi u bu bikia u nɛɛ, wara i kasu.

⁵ Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, Yesu Nasaretigiwa sa kasu.

Yesu u nɛɛ, nena mi.

Yudas, win dɔmɛ, u yɔ mi, ka be sannu. ⁶ Ye Yesu u nɛɛ, nena mi, ma ba desira ba wɔruka.

⁷ Yesu u kpam bu bikia u nɛɛ, wara i kasu.

Ma ba nɛɛ, Yesu Nasaretigiwa sa kasu.

⁸ Yesu u nɛɛ, na raa bæe sɔɔwa kɔ ma nena mini. Ñ n nen na i kasu, i de beni bu doona.

⁹ U yeni gerua kpa gari yi u raa gerua yi ka koora ye u nɛɛ, baa tɔn turo kun kam kue be Baaba u nùn wɛ̃ sɔɔ. ¹⁰ Sanam mɛ, Simɔɔ Piɛɛ u win takobi neni ma u ye woma u ka yǎku kowo tɔnwɛron yoo s̄ra u win soo nɔm geuguu bura. Yoo win ȳsira Maliku. ¹¹ Ma Yesu u Piɛɛ s̄ɔɔwa u nɛɛ, a wunen takobi wesio yen kararɔ. Na ñ kon ka nɔni swāaru temana te nen Baaba u man yi-ire?

Ba ka Yesu da Anin wuswaas

¹² Sanam meya tabu kowobu ka ben wirugii ka Yuuban s̄a yerun k̄sɔbu ba Yesu mwa ba nùn bɔkua ¹³ ma ba gbia ba ka nùn da Anin mi. Ani u s̄awa Kaifan dokiri, Kaifa wiya u maa s̄a yǎku kowo tɔnwɛro w̄ɔ ge sɔɔ. ¹⁴ Kaifa wiya u raa Yuuba bwisi k̄a ma n arufaani m̄ tɔn turo u ka tɔmbu gbiiya.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa mɛɛrio Mateu 26:69-70, Maaku 14:66-68, Luku 22:55-57)

¹⁵ Simɔɔ Piɛɛ ka b̄ɔ goo ba Yesu sw̄ii. N deema yǎku kowo tɔnwɛro wi, u b̄ɔ wi ȳɛ s̄a s̄a, ma b̄ɔ wi, u ka Yesu dua sannu yǎku kowo tɔnwɛron yenun yaaras. ¹⁶ Adama Piɛɛ u ȳra tɔɔwɔ yenu kɔnɔkɔw. Ma b̄ɔ wi yǎku kowo tɔnwɛro u ȳ mi, u yarima u ka wɔndia kɔnɔ k̄sɔ geruna, ma u Piɛɛ duusia. ¹⁷ Ma wɔndia wi u kɔnɔ k̄sɔ mi, u Piɛɛ bikia u nɛɛ, wunɛ, a ñ maa s̄a durɔ win bwāabun turo?

Piɛɛ u nɛɛ, aawo.

¹⁸ Ma yobu ka s̄a yerun k̄sɔbu ba ȳ d̄ɔ ḡɛn bɔkɔ yi ba s̄rua woorun s̄ ba w̄su. Piɛɛ u da u maa ȳ mi, ba w̄su sannu.

Yǎku kowo tɔnwɛro

u Yesu gari bikiamɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Luku 22:66-71)

¹⁹ Ma yǎku kowo tɔnwɛro u Yesu win bwāabun gari bikia, ka ye u tɔmbu s̄ɔɔsimɔ. ²⁰ Ma Yesu u nùn wisa u nɛɛ, na ka baawure gari kua batuma sɔɔ. Na nen keu s̄ɔɔsiru kpuro kuawa mɛnɔ yenu sɔɔ ka maa s̄a yerɔ, mi Yuuba kpuro ba ra mɛnɛ. Na ñ ḡānu ganu gerua asiri sɔɔ. ²¹ Ñ n men na, mban s̄na a man gari bikiamɔ. Be ba nen gari nua, a ben tii bikio ye na bu s̄ɔɔwa. Beya ba ȳ ye na gerua.

²² Ye Yesu u yeni gerua u kpa, yera s̄a yerun k̄sɔ turo wi u nùn ȳre, u Yesu baara so, ma u nɛɛ, yǎku kowo tɔnwɛrowa a k̄ka a gari wisimɔ mɛ?

²³ Ma Yesu u nùn wisa u nɛɛ, ñ n gari k̄sin na na gerua, a yi geruo baawure u nɔ. Ñ n maa gem na na gerua, mban s̄na a man soomɔ.

²⁴ Ma Ani u dera ba nùn bɔkua ba ka da Kaifa, yǎku kowo tɔnwɛron mi.

Piɛɛ u kpam Yesu siki

(I maa mɛɛrio Mateu 26:71-75, Maaku 14:69-72, Luku 22:58-62)

²⁵ Saa ye sɔɔ, Simɔɔ Piɛɛ u ȳ mi, u d̄ɔ w̄su. Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, wunɛ maa, a ñ s̄a durɔ win bwāabun turo?

Adama Piɛɛ u gari yi siki u nɛɛ, aawo fa.

²⁶ Yǎku kowo tɔnwɛron yoo turo, win soo teu Piɛɛ u buran dusi, u nùn bikia u nɛɛ, na ñ daa nun wa ka wi batuma ye sɔɔ?

²⁷ Piɛɛ u kpam siki u nɛɛ, aawo. Yera yande goo d̄ɔ ga sw̄i.

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaas

(I maa mɛɛrio Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Luku 23:1-5)

²⁸ Saa Kaifan min di ba ka Yesu da tem ȳɛron siri yerɔ. N deema buru buru yam s̄arera. Be ba s̄a Yuuba ba ñ wure bu du siri yeru mi, kpa bu ku raa ko disigibu. Domi ba k̄i bu Gɔɔ sararibun t̄ɔ baka ten yaa dibu di. ²⁹ Yen s̄na Pilati u yarima u bu deema, ma u bu bikia u nɛɛ, tora teren bwesera i durɔ wi waasi.

³⁰ Ba nɛɛ, ù kun k̄sa kue, sa ñ daa ka nùn sisi su nun nɔma beria.

³¹ Pilati u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, beɛn tii i nùn mɔɔ, kpa i nùn siri ka beɛn tiin wooda.

Ma Yuuba ba nɛɛ, sa ñ yen dam m̄ su ka tɔnu go.

³² Nge meya Yesun gari yi koora yi sɔɔ u s̄ɔsɔ gɔɔ win bweseru u koo gbi. ³³ Pilati u kpam dua siri yerɔ, ma u Yesu soka u nùn bikia u nɛɛ, wuna Yuuban sunɔ?

³⁴ Ma Yesu u nùn bikia u nɛɛ, wuna a ka tii yeni bikiamɔ? Nge gaba nun nen gari s̄ɔɔwawa.

³⁵ Pilati u nɛɛ, ne Yuuwa? Wunen bweseru ka yǎku kowo tɔnwɛroba ba man nun nɔmu sɔndia. Mba a kua.

³⁶ Yesu u nɛɛ, nen bandu ta ñ s̄a handunia migiru. Tà n s̄an na handunia migiru, nen bwāabu ba koo sanna kpa bu ku Yuuba man nɔmu sɔndia. Adama nen banda kun s̄a handunia migiru.

³⁷ Ma Pilati nùn bikia u nɛɛ, ñ n man na, a s̄awa sunɔ.

Yesu u nùn wisa u nɛɛ, wunen tii a mam gerumɔ ma na s̄a sunɔ. Na na handunia sɔɔ, ba man marawa n ka gem areru di. Baawure wi u s̄a gemgii, wiya nen gari mɔmɔ.

³⁸ Pilati u nùn bikia u nɛɛ, mba ba ra soku gem.

Ba Yesu taare w̄ bu go

(I maa mɛɛrio Mateu 27:15-31, Maaku 15:6-20, Luku 23:13-25)

Gari yin biru Pilati u kpam yarima u da Yuuban mi, ma u bu s̄ɔɔwa u nɛɛ, nena kun toraru garu wa durɔ wi sɔɔ. ³⁹ Adama i komaru garu m̄ te kon ka beɛ pirisɔm turo kara Gɔɔ sararibun t̄ɔ bakaru sɔɔ. I k̄i n beɛ Yuuban sunɔ kara?

⁴⁰ Ma be kpuro ba gbāsukumɔ ka dam ba m̄, aawo sa ñ durɔ wi k̄i, Barabawa sa k̄i.

N deema gbenɔwa Baraba wi, u s̄a.

19 Sanam meya Pilati u Yesu mwa, ma u dera ba nùn so ka som kpaka. ² Ma tabu kowobu ba s̄a-

ki tundu bɔkɔna ba ka nùn sina furɔ kua ba doke win wirɔ. Ba maa nùn gurumusu swāabu sebusia. ³ Kiri kiri kpa bu nùn susi bu nɛɛ, Yuuban sunɔ, fɔɔ baasira. Ma ba nùn baari soomɔ.

⁴ Ma Pilati u kɔam maa yarima u tɔn wɔru ge sɔɔwa u nɛɛ, i swaa dakio. Wee, kon bɛɛ durɔ wi yarama kpa i ka gia ma na ñ toraru garu wa wi sɔɔ.

⁵ Yesu u yarima u sākin furɔ, ka maa gurumusu swāabu ge doke. Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wi wee.

⁶ Sanam mɛ yāku kowo tɔnwɛrobu ka sāa yerun kɔ-sobu ba nùn wa, ma ba gbāsukum wɔri ba nɛɛ, a nùn kpareo, a nùn kpareo dāa bunanaru sɔɔ.

Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛn tii i nùn mɔɔ kpa i nùn kpare dāa bunanaru wɔllɔ ka bɛɛn tii. Domi nɛ na kun toraru garu wa wi sɔɔ.

⁷ Ma Yuuba ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, sa wooda gaa mɔ ye ya gerumɔ bu nùn go yèn sɔ u win tii nɛɛ Gusunɔn Bii.

⁸ Ye Pilati u gari yi nua, win bɛrum sosi. ⁹ Ma u kɔam ka Yesu wura siri yerɔ, u nùn bikia u nɛɛ, man diya a na.

Adama Yesu kun nùn wisa baa nɔn teeru.

¹⁰ Ma Pilati u nùn bikia u nɛɛ, nɛna a ñ ka sere gari mɔ? A ñ yɛ ma na dam mɔ n ka nun kara, na maa dam mɔ n ka nun kpare dāa bunanaru sɔɔ?

¹¹ Ma Yesu u nùn wisa u nɛɛ, a ñ dam gam mɔ nɛ sɔɔ bà kun nun mɛ wɛ wɔllun di. Yen sɔna wi u man nun nɔmu sɔndia, win taare ya wunɛgia kere.

¹² Ye Pilati u yeni nua yera u hania sosi u ka Yesu kara. Adama Yuuba ba gbāsukunu bɔbia ba nɛɛ, à n durɔ wi kara, a ñ maa tem yɛro kɔ. Domi baawure wi u win tii kua sunɔ u sɔawa tem yɛron yibɛɛ.

¹³ Ye Pilati u gari yi nua, u ka Yesu yarima, ma u sina siri kowon sin yerɔ te ta wāa yam mɛ sɔɔ, mɛ ba sokumɔ Kpee turaru. Miya ba maa sokumɔ Gabata ka Heberum. ¹⁴ N tie sɔɔ teeru bu sere Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru ko, nge sɔɔ wii wɔllun saka. Ma Pilati u Yuuba sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛn sunɔ wee.

¹⁵ Ma Yuuba ba gbāsuka wɔllɔ, i ka nùn doo, i ka nùn doo, i nùn kpareo dāa bunanaru wɔllɔ.

Ma Pilati u bu bikia u nɛɛ, amɔ ro! I kɔ n bɛɛn sunɔ kpare dāa bunanaru wɔllɔ?

Ma yāku kowo tɔnwɛroba nùn wisa ba nɛɛ, bɛɛ sa ñ sunɔ goo mɔ ma n kun mɔ tem yɛro.

¹⁶ Sanam mɛya Pilati u bu Yesu nɔmu sɔndia bu ka nùn kpare dāa bunanaru wɔllɔ.

Ba Yesu kpare dāa bunanaru wɔllɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 27:32-44, Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43)

Ma ba Yesu mwa ba ka doona. ¹⁷ Ma Yesu u win tiin dāa bunanaru sua u ka da sere aye ten mi, te ta ka wii koko weene, adama ka Heberum ba ra yam mi sokuwa Gɔɔkɔta. ¹⁸ Miya ba nùn kpare dāa bunanaru wɔllɔ. Ba maa tɔn durɔbu yiru gabu kpare turo nɔm dwarɔ, turo nɔm geuɔ, ma Yesu wāa ben suunu sɔɔ.

¹⁹ Ma Pilati u yorua u mani dāa bunana ten wɔllɔ. Yora ye, ya nɛɛ, Yesu Nasaretigii, Yuuban sunɔ. ²⁰ Yuuba dabira ba yora ye gara domi mi ba Yesu kpare n

ñ ka wuu toma. Ma ba ye yorua ka Heberum, ka Gɛɛkim, ka maa Latɛm.

²¹ Ma Yuuban yāku kowo tɔnwɛrobu ba Pilati sɔɔwa ba nɛɛ, a ku yore Yuuban sunɔ, adama a yoruo, u nɛɛ wiya Yuuban sunɔ. ²² Ma Pilati u nɛɛ, ye na yorua na yoruawa.

²³ Sanam mɛ tabu kowobu ba Yesu kpare ba kpa, ba win yānu bɔnu kua suba nɛɛ, tabu kowo ben baawure sube teeru, ba maa win yabe bakaru sua. Yabe te, ta ñ yina mɔ, ba tu wesawa yaberu. ²⁴ Ma tabu kowo be, ba geruna ba nɛɛ, bu ku raa te gɔa, adama bu de bu tu tɛtɛ toosi kpa bu wa wigiru ta koo ko.

Nge mɛya Gusunɔn gari yi koora yi yi nɛɛ, “Ba nɛn yānu bɔnu kua ben tii tiine sɔɔ.

Ma ba nɛn yaberu tɛtɛ toosi.”

Nge mɛya tabu kowo be, ba kua.

²⁵ N wee, Yesun mero, ka win mɛron wɔnɔ, ka Maari Kopan kurɔ, ka sere Maari Madalagii, ba yɔ Yesun dāa bunanarun bɔkuɔ. ²⁶ Yesu u win mero wa mi, ka bɔɔ wi u kɔ ba yɔ ba karine, ma u win mero sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ wunɛ, wunen bii wee mi.

²⁷ U maa bɔɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, wunen mero wee mi.

Saa dɔma ten diya bɔɔ wi, u ka nùn wa win tiin yɛnuɔ.

Yesun gɔɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 27:45-56, Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49)

²⁸ Yen biru, sanam mɛ Yesu u gia ma gari yi kpuro yi wiru goora yi kpa, Gusunɔn gari yi ka koora, u nɛɛ, nim nɔru ga man mɔ.

²⁹ Wekeru gara wāa mi, te ta tam mɔmmɔm yiba. Ma ba swɛesu wasa tam mɔmmɔm mɛ sɔɔ, ba beri isɔpun dɛkaɔ ba ka susi win wɔnɔ. ³⁰ Sanam mɛ Yesu u tam mɔmmɔm mɛ denda u nɛɛ, n kpa.

Yera u tuka, u win tii yɔsu, ma u sariru kua.

Ba Yesu sɔka yɛsɔ

³¹ Dɔma tɛya Yuuba ba Pilati bikia u de bu durɔ ben kɔri bɔɔku be ba go mi, kpa bu goo ni sarasia dāa bunanarun di. Ba yeni bikia yèn sɔ n tie sɔɔ teeru bu ka ben tɔɔ wɛrarugiru di, ba ñ maa kɔ goo ni, nu n wāa dāa bunanaru wɔllɔ tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, domi tɔɔ bakarun tii tiywa. ³² Yen sɔna tabu kowobu ba da ba gbiikoon kɔri bɔɔka ka maa yirusegii be ba kpare ka Yesu sannu. ³³ Adama sanam mɛ ba tura Yesun mi, ba deema u gu kɔ, ba ñ maa win kɔri bɔɔka. ³⁴ Adama tabu kowobun turo u Yesu yaasa sɔka win yɛsɔ, ma yande yem ka nim mu yara. ³⁵ Wi u ye wa, u yen seeda di, win seeda ye, gema. U yɛ kam kam ma geeya u gerumɔ, kpa bɛɛ i maa ka naane doke. ³⁶ Yeniwa ya kua kpa Gusunɔn gari yi ka koora yi yi nɛɛ, “Baa win kuku teeru, ta ñ kɔsiramɔ.” ³⁷ Gusunɔn gari maa nɛɛ, “Ba koo nùn mɛɛri wi ba sɔka.”

Gɔrobun Kookoosu

Tire te, ta sãawa Lukun garin sukum mɛ u maa Teofiru yorua. Ye u sãwsimɔ tire te sɔɔ, yera nge mɛ Hunde Dɛero u Yesun bwãabu kpara, ka nge mɛ Labaari Gea ya ka nɔkra Yerusalemɔ n ka da Yudeaɔ ka Samariɔ ka tem kpuro sɔɔ mɛ Romugiba mɔ waati ye sɔɔ, ka sere Gerekiban tem sɔɔ.

Tire te, ta maa sun sãwsimɔ nge mɛ Piɛɛ ka Pɔlu ba sɔmburu kua. Ta maa sun sãwsimɔ ma Yesun gari yi ñ nɛ yi ka tem yẽrobu seesi kpa yi ben woodaba go. Aawo, yi nawa yi ka Gusunɔn kĩru yibia, wiru 13:7-12 ka wiru 16:35-40 ka wiru 19:31. Ye ya maa sãa gãa girinu tire te sɔɔ, yera Hunde Dɛeron naaru tɔmbu sɔɔ Pantikotin tũru sɔɔ. Saa dɔma ten diya Hunde Dɛero wi, u naane dokeobu kpare ma u Yesun yigberu tãsisiamɔ.

Tire ten kpunaa

1. Seeda dibun sɔɔru, wiru 1:1-26.
2. Seeda dibu Yerusalemɔ, wiru 2n di sere wiru 8:3.
3. Seeda dibu Yudeaɔ ka Samariɔ, wiru 8:4n di sere wiru 12:25.
4. Pɔlun waasu daabu, wiru 13n di sere wiru 20.
5. Pɔlun siribu, wiru 21n di sere wiru 28.

Ba gɔrobu Hunde Dɛero

nɔn mweeru kua

1 Teofiru negii, nen tire gbiikuru sɔɔ na kpuro yorua ye Yesu u kua ka ye u keu koosia saa min di u win sɔmburu torua ² sere u ka wura Gusunɔn wɔllɔ, ye u win gɔro be u gɔsa wooda wɛ u kpa ka Hunde Dɛeron dam. ³ Sãw weeru win tiin gɔnɔn biru, u win tii bu sãwsi nɔn dabiru. Sãwsi bi, bu sãa seeda ye ya kun sika mɔ ma u wasi. Ba nùn wa, u maa bu Gusunɔn bandun gari tubusia. ⁴ Sãw teeru, sanam mɛ Yesu u ka bu dimɔ sannu, u bu sãwɔa bu ku raa doona Yerusalemɔ di, adama bu sina bu win Baaban nɔn mweeru ma, tèn gari u raa bu sãwɔa u nɛɛ, ⁵ Yohanu u raa tɔmbu batemu kua ka nim, adama sãw mɛɛ te sɔɔ, Hunde Dɛerowa ba koo ka bɛɛ batemu ko.

Yesu u da Gusunɔn wɔllɔ

⁶ Ma be ba menne mi, ba nùn bikia ba nɛɛ, Yinni saa yeni sɔɔra kaa wunen bandu swi Isireliɔ?

⁷ U bu sãwɔa u nɛɛ, n ñ bɛɛn baa i n ka tũru yɛ ñ kun mɛ saa ye Gusunɔn Baaba u yii ka win tiin yiiko.

⁸ Adama i ko i dam mwa sanam mɛ Hunde Dɛero u dua bɛɛ sɔɔ. I ko n sãa nen seeda diobu Yerusalemɔ, ka Yudea kpuro sɔɔ, ka maa Samariɔ, ka sere sere tem nɔnɔ.

⁹ Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, ba nùn mɛera u suara wɔllɔ, ma guru wira nùn berua ben wuswaɔ.

¹⁰ Nge mɛ ba nùn mɛera swee u doonɔn wɔllɔ, yera suaru sɔɔ tɔn durɔbu yiru gabu be ba yabe kpikinu se-bua, ba bu kure. ¹¹ Ba nɛɛ, bɛɛ Galilegibu mban sãna i yĩ i wɔllɔ mɛera. Yesu wi, wi u suara wɔllɔ bɛɛn min di, u koo kpam wurama nge mɛ i wa u dɔn wɔllɔ.

Yudasin kɔsire

¹² Sanam meya gɔro be, ba gɔsirama Yerusalemɔ saa guu ten wɔllun di te ba ra soku Olifi, te ta wãa kilo tian saka wuu kɔkɔ gen min di. ¹³ Ye ba Yerusalemu dua, ba da gidambisa yen wɔllɔ, mi ba raa wãa. Piɛɛ wãa mi, ka Yohanu ka Yakɔbu ka Andere ka Filipu ka Tomaa ka Baatelemi ka Mateu ka Yakɔbu Alufen bii ka Simɔn wi u win tem gari kĩ ka Yudu Yakɔbun bii. ¹⁴ Ka gũru teuwa tɔn be kpuro ba ra n menne ba n kanaru mɔ ka temanabu ka kurɔbu gabu ka Maari Yesun mero ka maa Yesun wɔnɔbu.

¹⁵ Sãw mɛerun biru naane dokeoba kpam menna. Ben geera dɔn nge wunaa teeru, ma Piɛɛ u seewa u yãra ben suunu sɔɔ u nɛɛ, ¹⁶ negibu, Gusunɔn gari yi ñ koo ko yi kun koore, yi Hunde Dɛero u gerua saa Dafidin nɔn nɔn di Yudasin sã, wi u kua durɔ ben swaa gbio be ba Yesu mwa. ¹⁷ Yudasin wi, u raa sãa besen turo, u raa maa nɔmu mɔ besen sɔmburu sɔɔ.

¹⁸ Gobi yi u wa win kom kãsum sã mi, u ka yi tem dwa, ma u wɔruma u kibari u kura, ma win nuki kpuro yara. ¹⁹ Tɔmbu kpuro be ba wãa Yerusalemɔ ba gari yi nua. Yen sã, ben barum sɔɔ ba tem mɛ soka Akedama. Yisi ten tubusiana, tem yɛmgim.

²⁰ Domi ba yorua Dafidin womusun tirerɔ ba nɛɛ, "A de win wãa yeru tu ko bansu.

Goo u ku maa sina mi."

Ba maa yorua,

"A de goo u ko win kɔsire sɔmburu sɔɔ."

²¹ Ñ n men na, n weene su Yudasin kɔsire gɔsi, u n sãa Yinni Yesun seebu gɔrin din seeda dio ka bɛɛ sannu. N weene yẽro wi, u n sãa ben turo be ba sun swi sanam mɛ Yesu u ka sun wãa, saa min di Yohanu u nùn batemu kua sere u ka wura wɔllɔ.

²³ Ma ba durɔbu yiru gabu gɔsa, ben turon yīsira Yosefu, wi ba m̀ Baasaba, ñ kun me Yusitu, yirusen yīsira Matiasi. ²⁴ Ma ba kanaru kua ba nɛɛ, Yinni wune wi a tɔmbu kpuron g̃rusu yɛ, a sun s̃ɔsio wi a gɔsa wunen gɔro be yiru ye s̃ɔ u ka s̃ɔmbu te sua te Yudasi u deri u yigiru doona.

²⁶ Ma ba tete toba ma Matiasi u tete di ma ba ǹn doke gɔrobu wɔkura tia yen wuuru s̃ɔ.

Hunde Dɛeron naaru

2 Yen biru, sanam me Pantikotin t̃ra tura, naane dokeobu kpuro ba mɛnɛ sannu ỹatem. ² Suaru s̃ɔ ba kukiribu nua bi bu na saa wɔllun di nge woo damguu, ma bu dii te kpuro yiba mi ba s̃. ³ Bin biru ba g̃ānu wa nge d̃ɔ yari yi teria, ma yi sina baawuren wirɔ. ⁴ Be kpuro be ba w̃a mi, ba Hunde Dɛero yiba, ma ba ka barum tukum gari m̀, nge me Hunde Dɛero bu ñɔ k̃.

⁵ Sanam me, Yuu gabu be ba Gusunɔn bɛɛɛ yɛ ba w̃a Yerusalem. Ba nawa tem baamɛren di. ⁶ Ye ba kukiri bi nua, tɔn dabira mɛnna. Ma ba biti soora gem gem, yɛn s̃ ben baawure u win tiin barum nua saa naane dokeobun ñɔn di. ⁷ Biti bu mwa n banda, ma ba nɛɛ, nɛɛ yaa, tɔn be ba gari m̀ mi, be kpuro ba ñ s̃ā Galilegibu ro? ⁸ Am̃na n ka kua besen baawure u ka ñɔn ba ka win barum gari m̀. ⁹ Sa na saa Paatin di ka Mɛdi ka Elamu, saa Mesopotami ka Yudea ka Kapadosin di ka Pontu ka Asi, ¹⁰ saa Firigin di ka maa Panfili, saa Egibitin di ka maa Libin beran di ye ya w̃a Sirenin kɔku, besen gaba maa na saa Romun di. Gabu Yuuba, gabu maa be ba g̃sira Yuuba, ¹¹ gaba na saa Keretin di ka maa Daarububan tem. Ka me, bese kpuro sa ñɔn ba gerum̃ ka besen tiin barum g̃ā baka ni Gusunɔn u kua.

¹² Ma ba biti soora n sara, ba bikiana ba nɛɛ, mba yenin tubusianu.

¹³ Adama gabu ba bu yaakoru m̀ ba nɛɛ, tama tɔn be, ba ñra.

Piɛen waasu

¹⁴ Yera Piɛɛ u seewa ka gɔrobu wɔkura tia ye sannu u gb̃ara tɔn wɔru ge s̃ɔ u nɛɛ, bɛɛ Yudeagibu ka bɛɛ kpuro, bɛɛ be i w̃a Yerusalem i man swaa dakio, kpa i n yɛ ma ¹⁵ tɔn beni ba ñ tam ñra nge me i gerum̃. Domi bururun kɔba ñɔn ñɛwa sa w̃a mi.

¹⁶ Adama ye i waam̃ buru teni, yera ye Gusunɔn s̃ɔn Yoeli u raa gerua. ¹⁷ U nɛɛ,

“Gusunɔn u nɛɛ, yeniwa kon ko sanam d̃akim s̃ɔ.

Kon nen Hunde doke tɔmbu kpuro s̃ɔ.

Bɛɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu, ba koo Gusunɔn gari gere.

Bɛɛn aluwaasiba ba ko n k̃asinu waam̃,

kpa bɛɛn durɔ t̃kɔnu nu n dosusu m̀.

¹⁸ Sanam me s̃ɔ, kon nen Hunde doke nen s̃ɔn kowobu s̃ɔ tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu, kpa bu Gusunɔn gari gere.

¹⁹ Kon g̃ā maamaakiginu s̃ɔn wɔllɔ,

ka maa ỹirenu tem, nge yem ka d̃ɔ ka d̃ɔ wiisu.

²⁰ S̃ɔ koo t̃ra kpa suru u sw̃era nge yem, sere Yinnin t̃ɔ te, tu ka na, t̃ɔ nanumgii te.

²¹ Adama baawure wi u Yinnin ỹisuru soka d̃ɔma te, u koo faaba wa.”

²² I gari yi swaa dakio, bɛɛ Isireliba. Yesu Nasaretigi-in gariya na bɛɛ s̃ɔn, wi Gusunɔn u bɛɛ giasia s̃ɔn damginu s̃ɔ, ka s̃ɔn maamaakigia ye u kua bɛɛn su-unu s̃ɔ, saa win min di nge me bɛɛn tii i yɛ. ²³ Durɔ wi, wi ba bɛɛ ñɔmu s̃ɔndia, nge me Gusunɔn u bwisika u himba kua, i dera tɔn k̃soba ǹn d̃ā bunanaru kpare ba go. ²⁴ Adama Gusunɔn u ǹn w̃ra g̃ɔn wahalan ñɔmun di ye u ka ǹn seeya g̃ɔn di. G̃ɔn kun k̃p̃a u ǹn nenua win dam s̃ɔ. ²⁵ Win gari wee yi Dafidi u yorua. U nɛɛ,

“Na Yinni Gusunɔn waam̃ baadomma.

U w̃a nen ñɔm geu kpa n ku ka wurura.

²⁶ Yen s̃ɔna nen g̃ru ga do.

Ma na gari gerum̃ ka nuku dobu.

Meya maa nen wasi koo w̃ra b̃ri yendu s̃ɔ.

²⁷ Domi a ñ nen hunde derim̃ g̃ɔribun w̃a yero.

Meya maa a ñ derim̃ wunegii wi u naane m̃n wasi yi k̃si.

²⁸ A man w̃arun sw̃e s̃ɔn.

Ña n maa w̃a ka wune, ko na n nuku dobu yiba.”

²⁹ Negibu, i de n bɛɛ s̃ɔ ñni ka ñni ma Dafidi besen baaba u gu, ma ba ǹn sikua. Win sikira maa w̃a besen suunu s̃ɔ sere ka gis̃n gis̃n. ³⁰ Adama yɛn s̃ u s̃ā Gusunɔn s̃ɔn ma u yɛ ma Gusunɔn u ǹn ñn mw̃eru kua ka b̃ri u nɛɛ, u koo ra win sikadobu gagu, Kirisi, sinasia win sina kitarɔ, ³¹ yen s̃, Kirisi win seebu g̃ɔn diwa u ka ỹa ye u nɛɛ, ba ñ ǹn derim̃ g̃ɔribun w̃a yero, win wasi kun maa k̃sim̃. ³² Kirisi wiya Gusunɔn u seeya g̃ɔn di. Bese kpurowa sa s̃ā yen seeda diobu. ³³ Ba ǹn sua u da Gusunɔn ñɔm geu, ma u Hunde Dɛero mwa Gusunɔn Baaban mi w̃n ñn mw̃eru ba kua. Ma u sun ǹn w̃. Yera ye i waam̃ ka ye i ñɔn t̃. ³⁴ Domi Dafidin tii u ñ de Gusunɔn w̃llɔ, adama u nɛɛ,

“Yinni Gusunɔn u nen Yinni s̃ɔnwa u nɛɛ,

a s̃ñn nen ñɔm geu,

³⁵ sere n ka nun wunen yibereba taarea.”

³⁶ Yen s̃ɔna n weene Isireliba ba n yɛ kam kam ma Yesu wi, wi bɛɛ i kpare d̃ā bunanaru w̃llɔ, Gusunɔn u ǹn kua Yinni ka maa Kirisi.

³⁷ Ye tɔn be, ba yeni nua, ben g̃rusu bu taare w̃, ma ba Piɛɛ ka gɔro be ba tie bikia ba nɛɛ, bese gibu, mba sa ko ko.

³⁸ Piɛɛ u bu s̃ɔnwa u nɛɛ, bɛɛ kpuro, i bɛɛn g̃ru g̃sio, i batemu ko ka Yesu Kirisin ỹisuru, i ka bɛɛn toranun suuru wa. I ko maa Gusunɔn k̃ru mwa te ta s̃ā Hunde Dɛero wi. ³⁹ Domi ñn mw̃e te, ta s̃āwa bɛɛ ka bɛɛn bibuguru ka be kpuroguru be ba w̃a n toma, be Gusunɔn besen Yinni u koo soku win mi.

⁴⁰ Ka kɔam gari dabina Piɛɛ u bu seeda diiya ma u bu dam kã u nɛɛ, i tii wunɔ tɛn tɔn kɔsobun min di kpa i faaba wa.

⁴¹ Be ba win gari wura ba bu batemu kua. Ma tɔmbu nɔɔɔbun suba itan (3.000) saka sosi naane dokeobun wuuru dɔma te. ⁴² Ma ba ra n gɔrobun keu swaa daki, ba nɔɔ tia sãa, ba ra n mɛnɛɛ, ba yaa dibu dimɔ ka maa Yinnin dɔa domaruginu, ba ra n maa kanaru mɔ sannu.

Naane dokeobun wãasinãa

⁴³ Bɛrum baawure mɔ, domi gɔro be, ba maamaaki dabinu ka sɔm damginu mɔ. ⁴⁴ Naane dokeobu kpuro ba wãa sannu yãatem ma ba ben gãa mɔru kua tia. ⁴⁵ Ba ben tem ka ben dukia dɔrikiramɔ, ma ba yen gɔbi bɔnu mɔ nge mɛ n ka baawure weenɛ. ⁴⁶ Tɔɔ baatere ba ra mɛnɛɛ sãa yerɔ. Ba ra n maa Yinnin dɔa domaruginu ka maa yaa dibu dimɔ sannu yenu ka yenu ka nuku dobu, murafiti sariru nɔɔ. ⁴⁷ Ba ra n Gusunɔ siaramɔ, ma tɔmbu kpuro ba ka bu nɔnu geu mɛɛra. Tɔɔ baatere Yinni u ra n be ba faaba wa sosimɔwa naane dokeobu nɔɔ.

Ba yɛmɔ bekia

3 Sɔɔ teeru, Piɛɛ ka Yohanu ba dɔɔ sãa yerɔ yokan kɔba ita, kanarun saa. ² N deema ba maa ka durɔ goo dɔɔ mi, wi ba mara ka yemɔru. Ba ra nɔn yiwa sãa yerun kɔnɔnɔ ge ba mɔ Burɔ, u n ka bara mɔ sanam mɛ tɔmba duɔ. ³ Ye u Piɛɛ ka Yohanu wa ba duɔ sãa yerɔ u bu bara koosi. ⁴ Piɛɛ ka Yohanu ba nɔn nɔni girari, ma Piɛɛ nɛɛ, a sun mɛɛrio. ⁵ Ma u bu mɛɛra tii yɛn sɔ u gãanu yãiyɔ ben mi. ⁶ Piɛɛ nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na ñ gɔbi mɔ, adama kon nun wɛ ye na mɔ. Ka Yesu Kirisi Nasaretigiin yãsira na nun sɔɔmɔ, a seewo a sã.

⁷ Ma u durɔ win nɔm geu nɛnu, u ka nɔn seeya. Mii durɔ win naasu ka win naa wãinu dam kua. ⁸ U yɔɔwa u sura ma u sanum wɔri u sãa yeru dua ka be sannu, u sãimɔ u yɔɔkumɔ u Gusunɔ siaramɔ. ⁹ Tɔmbu kpuro ba nɔn wa u sãimɔ u Gusunɔ siaramɔ. ¹⁰ Ye ba tuba ma bara kowo wi u raa sɔ sãa yerun kɔnɔnɔ ge ba mɔ Burɔ, wiya mi, ba biti soora n sara ye n nɔn kooran sɔ.

Piɛɛn waasu sãa yerɔ

¹¹ Tɔmbu kpuro ba duki da ka biti sãa yerun bee tiaɔ ye ba ra soku Salomɔn kɔbe, mi yɛmɔ wi, u wãa u Piɛɛ ka Yohanu neni. ¹² Ye Piɛɛ bu wa, u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Isireliba, mban sɔna i biti soore i sun mɛɛra mɛ. I tamaa sãa besen tiin dam, ñ kun mɛ besen daa gea ya dera durɔ wi, u sãimɔ? ¹³ Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu be ba sãa besen sikadoba, Gusunɔ ben Yinni u win sɔmɔ Yesu kua yikogii, wi i tem yãrobu nɔmu sɔndia, ma i nɔn yina Pilatin wuswaɔɔ, baa mɛ Pilati u raa gɔru doke u nɔn yɔsu. ¹⁴ Adama bɛɛ i nɔn yina wi, wi u sãa tɔn dɛero ka gemgii, ma i Pilati bikia u bɛɛ tɔn gowo kara. ¹⁵ I wãarun yãro go, adama Gusunɔ u nɔn seeya gɔrin di, ma bɛɛ sa sãa yen seeda diobu.

¹⁶ Yesu win yãsiru ka naane dokebu yãsi te nɔɔ, yera n durɔ wi bekia wi i wa, i tuba mi. Geema, naane dokebu Kirisi nɔɔ biya bu durɔ wi bwãa dobu wɛ bɛɛ kpuron wuswaɔɔ.

¹⁷ Tɛ, nɛgibu na yɛ ma ye bɛɛ i kua mi, i ye kuawa yãru sariru nɔɔ, meya maa bɛɛn wirugibu. ¹⁸ Nge meya gari yi, yi kooru yi Gusunɔ u kpara yellun di win sɔmɔbu kpuron nɔɔ nɔɔ di u nɛɛ, ma win wi u gɔsa u ñ koo ko u kun nɔni sɔɔre. ¹⁹ Yen sɔ, i gɔru gɔsio i gɔsira Gusunɔn mi, u ka bɛɛn toranu wuna, ²⁰ kpa Yinni u sun wãra geebu wɛ saa win min di, kpa u kɔam Yesu gɔrima wi ba kua bɛɛn Mesi. ²¹ Tilasiwa Yesu wi, u n wãa nɔɔ sere saa yu ka turi gãanu kpuro nu ka wurama nge yellu, nge mɛ Gusunɔ u gerua yellun di win sɔmɔ dɛerobun min di. ²² Domi Mɔwisi u nɛɛ, "Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ sɔmɔ goo seeya bɛɛn bweserɔ nge wi. Ye u koo bɛɛ sɔ kpuro i ye swaa dakio. ²³ Baawure wi u kun sɔmɔ win gari swaa daki, ba koo nɔn wuna Gusunɔn tɔmbun suunu nɔɔ di bu nɔn kpeerasa."

²⁴ Meya maa Samuɛli ka Gusunɔn sɔmɔ be ba na win biruɔ, be kpurowa ba saa yenin gari gerua. ²⁵ Bɛɛya Gusunɔn sɔmɔbun tubi diobu, i maa bɔnu mɔ nɔɔ mweɛ te nɔɔ, te Gusunɔ u bɛɛn sikadoba kua, ye u Aburahamu sɔɔwa u nɛɛ, "Handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa saa wunen bweserun di." ²⁶ Bɛɛya Gusunɔ u gbia u win sɔm kowo seeya, ma u nɔn gɔra, u ka bɛɛn baawure gɔsia win kom kɔsum di, kpa u bɛɛ domaru kua.

Piɛɛ ka Yohanu wuun wirugibun wuswaɔɔ

4 Nge mɛ Piɛɛ ka Yohanu ba ka tɔn be gari mɔ, yãku kowobu ba tunuma ka sãa yerun kɔsobun tɔnwero ka maa Sodusiba. ² Ba mɔru bara yɛn sɔ gɔro be, ba tɔmbu keu sɔɔsimɔ ba Yesun seebu gɔrin di kɔramɔ bi bu sɔɔsimɔ ma tɔmba koo se gɔrin di. ³ Yen sɔna ba bu mwa ba berisi pirisɔm nɔɔ sere sisiru, domi yoka kua kɔ. ⁴ Adama tɔn dabinu be ba gari yi nua ba naane doke. Ma ben geera sosi sere ba kua tɔnu nɔɔbun suba nɔɔbun (5.000) saka.

⁵ Yen sisiru wuun wirugibu ka guro gurobu ka maa wooda yãrobu ba menna Yerusalemɔ. ⁶ Ba menna ka yãku kowo tɔnwero wi ba ra nɛɛ Ani ka maa Kaifa ka Yohanu ka Alesandu ka be kpuro be ba sãa yãku kowo tɔnwero bɛɛn. ⁷ Ba gɔro be yãrasia ben wuswaɔɔ ma ba bu bikiam wɔri ba nɛɛ, ka wɛn yikowa nge ka yãsi terã i ka yeni kua.

⁸ Sanam meya Piɛɛ wi u Hunde Dɛero yiba u bu wisa u nɛɛ, bɛɛ wirugibu ka guro gurobu, ⁹ ñ n sɔm geerun gari bikiam te sa yɛmɔ kua ka nge mɛ u ka bekura, ¹⁰ n weenɛ bɛɛ kpuro ka maa Isireliba kpuro i n yɛ ma durɔ wi i waamɔ u yɔ bɛɛn wuswaɔɔ, u bekurawa mam mam ka Yesu Kirisi Nasaretigiin yãsiran dam, wi i kpare dãa bunanaru nɔɔ ma Gusunɔ nɔn seeya gɔrin di. ¹¹ Yesu wiya, kpee te bɛɛ banɔbu i yina, ma ta kua gani gɔmburun dam. ¹² Faabagii goo sari ma n kun mɔ wi. Domi Gusunɔ kun maa tɔmbu yãsiru garu wɛ handunia nɔɔ te ba koo soku bu ka faaba wa.

¹³ Sanam me ba gia ma Piee ka Yohanu ba sãawa bwẽebwẽebu, ba ñ maa keu kue, ben wɔrugɔra bu biti kua, ma ba tuba ma ba raa wãa ka Yesu sannu. ¹⁴ Ye ba durɔ wi u bekura wa u yɔ ka Piee ka Yohanu sannu, ba ñ fɛɛ wa bu gari gɛɛ gere. ¹⁵ Yen sɔna ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, bu yario mennɔ yee ten min di. Ye ba yara, be ba wãa mi, ba wesiana ¹⁶ ba nɛɛ, mba sa ko ka durɔ be ko. Domi Yerusalemugibu kpuro ba yɛ ma ba sɔm damgii bakaru kua, sa ñ kpɛ su ye siki. ¹⁷ Adama su bu gerusi su nɛɛ, bu ku raa maa goo gãanu sɔ ka yisi te, kpa gari yi, yi ku maa kparara tɔmbun suunu sɔɔ.

¹⁸ Yera ba kɔm bu soka ma ba bu yinari bu maa gari gere ñ kun me bu waasu ko ka Yesun yisuru.

¹⁹ Adama Piee ka Yohanu ba bu sɔɔwa ba nɛɛ, beɛn tii i bwisikuo i wa ñ n koo Gusunɔ wɛre su beɛ mem nɔɔwa, kpa su nùn deri. ²⁰ Domi beɛ sa ñ kpɛ sa kun gerua ye sa wa ka ye sa nua.

²¹ Ba kɔm bu gerusi gem gem, ma ba bu yɔsu. Ba ñ swaa wa ye ba koo ka bu seeyasia yèn sɔ tɔmbu kpurowa ba Gusunɔ siaramɔ ye ya kooran sɔ. ²² Domi durɔ wi ba bekia ka maamaaki mi, u wɔɔ weeru kere.

Naane dokeoba wɔrugɔra kanamɔ

²³ Ye ba Piee ka Yohanu yɔsu ba kpa, ba wura ben berusebun mi, ma ba bu kpuro saaria ye yãku kowo tɔnwɛrobu ka guro guroba bu sɔɔwa. ²⁴ Sanam me ba gari yi nua, be kpuro ba ka nɔɔ tia Gusunɔ kana, ba nɛɛ, Yinni, wuna a wɔllu ka tem ka nim wɔku taka kua ka ye ya wãa mi sɔɔ kpuro. ²⁵ Wuna a maa gerua ka Hunde Dɛɛron baa saa besen sikado Dafidi wunen sɔm kowon nɔɔ di a nɛɛ,

“Mban sɔna tɔn tukobu ba mɔru bara.

Mban sɔna tɔmba bwisikumɔ ye ya ñ koorɔ.

²⁶ Handunian sinamba seewa.

Ma wirugiba menna bu ka Yinni Gusunɔ ka win Kirisi tabu ko.”

²⁷ Geema, wuu geni sɔɔra Herodu ka Pɔnsu Pilati ka tɔn tukobu ka maa Isireliba, be kpuro ba menna ba ka Yesu wunen sɔm dɛɛro wi a kua Kirisi tabu kua.

²⁸ Meya ba yabu baayere kua ye a raa yi wunen dam ka wunen himba sɔɔ. ²⁹ Yen sɔ tɛ, Yinni a ben gerusibu laakari koowo, kpa a de beɛ wunen sɔm kowobu su wunen gari yi kpara ka wɔrugɔru. ³⁰ A wunen nɔm demio gu tɔmbu bekia, a de yirenu ka sɔm maamaakiginu nu koora ka wunen sɔm dɛɛro Yesu win yisuru.

³¹ Ye ba kanaru kua ba kpa yam mi ba mɛnɛ mi, mu yira diki diki. Be kpuro ba Hunde Dɛɛro yiba, ma ba Gusunɔn gari waasu wɔri ka wɔrugɔru.

Naane dokeobun mɔɔ teeru

³² Naane dokeo be kpuro ba wãa nɔɔ tia sɔɔ mam mam. Goo sari wi u gerua gãa ni u mɔ wigina, ba ye kpuro mennawa ba mɔ sannu. ³³ Ka yiiko baka gɔro be, ba ka Yinni Yesun seebu gɔrin din seeda dimɔ, ma Gusunɔn durom bakam wãa be kpuro sɔɔ. ³⁴ Goo sari be sɔɔ wi u sãaru mɔ. Domi be ba gbenu mɔ ñ kun me yenusu, ba ye kpuro dɔrikirawa ma ba ka yen gobi na

³⁵ ba gɔrobu wɛ, ma ba gobi yi bɔnu kua nge me baawuren bukata nɛ.

³⁶ Nge meya Yosefu Lefi kua wi ba mara Sipuɔ, wi gɔroba maa mɔ Baanabasi, yisi ten tubusiana dam kɛ. ³⁷ U tem mɔ ma u mu dɔra u ka men gobi na u gɔrobu wɛ.

Anania ka Safira

5 Adama durɔ goo maa wãa wi ba ra nɛɛ Anania, ka win kurɔ Safira. Durɔ wi, u win tem gam dɔra, ² ma u men gobin sukum tii yiiya, ka win kurɔn yɛru, ma u sukum me n tie gɔrobu wɛ. ³ Yera Piee u nɛɛ, Anania, mban sɔna a dera Setam dua wunen gɔruɔ ma a Hunde Dɛɛro weesu kua, ma a tem men gobin sukum tii yiiya. ⁴ A sere tem me dɔra, n ñ wuna a mu mɔ ro? Ye a mu dɔra a kpa, men gobi kun sãa wunegii? Ñ n men na, mban sɔna a gɔru doke a ka yenin bwe-seru ko. N ñ tɔmbu a weesu kua, Gusunɔwa a kua.

⁵ Ye Anania u gari yi nua, mii mii u wɔruma u gu. Ma berum bakam tɔn be kpuro mwa be ba gari yi nua. ⁶ Aluwaasiba ba seewa ba win goru bɔkua ba ka yara ba sikua.

⁷ Yen biru n kua nge kɔba ita, ma win kurɔ Safira u duuma. N deema u ñ yɛ ye n win durɔ kua. ⁸ Piee nùn bikia u nɛɛ, a man sɔɔwa, amɛ kasawa i tem me dɔra?

Ma u wisa u nɛɛ, oo, meya mi.

⁹ Piee nùn sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna beɛ yiru kpuro i gɔru doke i ka Gusunɔn Hunden laakari mɛeri mesum. Wee be ba wunen durɔ sikua ba wãa dii kɔnɔɔwa, ba koo maa ka nun yari.

¹⁰ Mii mii u wɔruma Pieen wuswaɔ u gu. Ma aluwaasi be, ba dua ba deema u gu, ba maa win tii sua ba ka yara ba da ba sikua win durɔn sikirun bɔku. ¹¹ Berum bakam Yesun yigberu kpuro mwa, ka maa baawure wi u gari yi nua.

Sɔm maamaakigii dabinu

¹² Gɔro be, ba maamaaki ka sɔm damgii dabinu mɔ tɔmbun suunu sɔɔ. Ma naane dokeobu kpuro ba men-ne sannu Salomɔn kɔɔ. ¹³ Tɔn tuko goo kun kãka u ka bu mɛnɛ, adama tɔmba bu beere wɛ gem gem.

¹⁴ Ma naane dokeo ben geera sosimɔ ta sɔɔ, durɔbu ka kurɔbu dabinu, be ba Yinni naane doke. ¹⁵ Ma ba barɔbu yara swɛɛɔ ba bu kpɛ kpin yenu ka kãasu wɔllu, n wa Piee ù n sarɔ, win tiro gu ka ben gabu wukiri.

¹⁶ Tɔn dabinu maa naamɔ saa Yerusalemun baru kpaanun di ka ben barɔbu, ka be ba wɛɛkunu mɔ. Ma be kpuro ba bekuramɔ.

Gɔrobun nɔni swãaru

¹⁷ Adama yãku kowo tɔnwɛro, ka win tɔmbu be ba sãa Sodusiba ba ka gɔrobu nisinu seewa. ¹⁸ Ba gɔro be mwa, ma ba bu pirisɔm doke. ¹⁹ Adama yen wɔkuru Yinnin gɔrado u na u pirisɔm gamboba kenia, u bu yara. U bu sɔɔwa ²⁰ bu doo bu yɔra sãa yerɔ kpa bu tɔmbu wãa ten gari kpuro nɔɔsia.

²¹ Ye gɔro be, ba yeni nua ba kpa, ba dua s̄a yero yam s̄areru, ba waasu w̄ori yande.

Ye ȳaku kowo t̄nwero ka win t̄mbu ba m̄enna ba wuun wirugibu ka Isireliban guro gurobu kpuro soka, ma ba gɔra p̄iris̄m̄ mi, ba n̄e, bu ka gɔro be na.

²² Adama ye s̄a yerun k̄s̄oba tura mi, ba ñ gɔro be wa p̄iris̄m̄ k̄k̄. Ma ba wura m̄enn̄k̄ yero ²³ ba n̄e, ye sa tura mi, sa deema p̄iris̄m̄ dira beri mam mam, sa maa k̄s̄obu deema ba ȳ k̄w̄k̄w̄. Adama ye sa gam-boba besia, sa ñ goo wa dii te k̄k̄.

²⁴ Ye s̄a yerun k̄s̄obun t̄nwero ka maa ȳaku kowo t̄nwero ba gari yi nua, ba biti soora, ba ñ gari yin wii goberu ȳ. ²⁵ Yera dur̄k̄ goo u na u n̄e, ase t̄n be i p̄iris̄m̄ doke mi, ba w̄a s̄a yero ba t̄mbu keu s̄̄sim̄!

²⁶ Ma k̄s̄obun t̄nwero wi, ka win t̄mbu gabu ba da ba ka bu na m̄enn̄k̄ yero. Adama n̄ ñ ka dam, ȳen s̄̄ ba t̄mbun berum k̄ bu ku raa bu kpenu kasuku.

²⁷ Ye ba ka bu na, ba bu ȳrasia Yuuban guro gurobu wuswaa. Ȳaku kowo t̄nwero wi, u bu gari bikia ²⁸ u n̄e, sa b̄e yinari mam mam sa n̄e, i ku maa waasu ko ka dur̄k̄ win ȳisiru. Adama wee, i b̄en s̄̄siru kpara i keu s̄̄si Yerusalemu kpuro k̄k̄, ma i k̄i i sun dur̄k̄ win k̄k̄ taare w̄.

²⁹ Yera P̄īe ka gɔro be ba tie ba n̄e, tilasiwa su ka Gusun̄k̄ m̄em k̄k̄wa, n̄ ñ k̄ t̄mbu. ³⁰ Gusun̄k̄ besen sikadoban Yinniwa u Yesu seeya ḡrin di, wi i raa d̄a bunanaru kpare i go. ³¹ Wiya Gusun̄k̄ u sua w̄ll̄ u sinasia win k̄m̄ geu, u n̄ s̄a sun̄k̄ ka Faaba kowo u ka de Isireliba bu ḡru ḡsia, kpa bu ben toranun suuru wa. ³² Besera sa s̄a yen seeda diobu, b̄e ka Hunde D̄ero wi Gusun̄k̄ u t̄mbu k̄ be ba n̄n̄ m̄em k̄k̄wa.

³³ Ye ba gari yi nua, ba m̄ru bara too too sere ba k̄i bu gɔro be go. ³⁴ Adama Falisi turo be k̄k̄ wi ba ra n̄e Gamalieli, wi u s̄a woodan keu koosio, u b̄ere m̄ gem gem t̄mbu kpuro k̄k̄, u seewa u ȳra m̄enn̄k̄ wuswaa, u n̄e, bu gina gɔro be yaro. ³⁵ Ma u bu s̄̄k̄wa u n̄e, b̄e Isireliba, i laakari koowo ye i k̄i i dur̄k̄ beni kua. ³⁶ Gas̄, dur̄k̄ goo u kurama wi ba sokum̄ Tedasi wi u tii b̄ere w̄ gem gem, ma t̄mbu nge n̄eru (400) ba n̄n̄ sw̄i. Adama ba n̄n̄ go, win bw̄aba yarina baama kpuro, ma ba win gari duari. ³⁷ Win biru gari garin sanam, dur̄k̄ goo wi ba m̄ Yudasi Galilegii, u kurama. U maa t̄n dabinu wa be ba n̄n̄ sw̄i. Adama ba maa dur̄k̄ wi go ma win t̄mba yarina.

³⁸ Yen s̄̄, na b̄e bwisi k̄m̄ gari yini k̄k̄, i dur̄k̄ beni derio i de bu doona. Ñ n̄ t̄nun s̄̄sirun na, ñ kun m̄ t̄nun s̄̄mburu, n̄ koo n̄ru ko. ³⁹ Adama ñ n̄ Gusun̄k̄ s̄̄mburun na, i ñ kp̄i i bu kamia. I ku tii kari b̄rie i ka Gusun̄k̄ sanna.

Ma ba win gari wura. ⁴⁰ Ba gɔro be soka ba seni so, ma ba bu yinari bu maa ka Yesun ȳisiru gari ko pai. Ma ba bu ȳsu. ⁴¹ Ma gɔro be, ba doona m̄enn̄k̄ yeru min di ka nuku doo bakabu ȳen s̄̄ Gusun̄k̄ u bu garisi be ba tura bu yaa kasiki Yesun ȳisirun s̄̄. ⁴² T̄ru baatere, s̄a yero ka ȳenus̄, ba ra n̄ Labaari gea waa-su m̄ kpa ba n̄ keu s̄̄sim̄ ma Yesuwa Kirisi wi.

Ba s̄m̄ kowobu k̄k̄ba yiru gɔsa

6 S̄̄ m̄e te k̄k̄, nge m̄e naane dokeoba sosim̄, Yuu be ba Ger̄kim t̄na gerum̄ ba ka be ba tie w̄ki ȳen s̄̄ ba ben ḡminibu duarim̄ t̄̄ baateren d̄fanun k̄n̄u k̄k̄. ² Ma gɔrobu w̄kura yiru ye, ba naane dokeobu kpuro m̄enna ba n̄e, n̄ ñ weene su Gusun̄k̄ garin waasu deri kpa sa n̄ d̄fanun gari m̄. ³ Yen s̄̄, b̄es̄egibu i t̄n dur̄k̄bu k̄k̄ba yiru ḡs̄io b̄en suunu k̄k̄ be ba seeda gea diiyamm̄e, be ba Hunde D̄ero yiba kpa ba n̄ bwisi m̄, kpa su bu s̄mbu te k̄-mu s̄ndia. ⁴ Kpa besen tii sa n̄ kanaru ka Gusun̄k̄ garin waasu m̄ sa n̄ k̄k̄.

⁵ T̄n be kpuro ba gari yi wura ka nuku dobu. Ma ba Etieni gɔsa wi u Hunde D̄ero yiba, win naane dokebu bu maa kp̄a, ka maa Filipu ka Pokori ka Nikan̄ri ka Tim̄k̄ ka Paamenasi ka sere Nikola Ant̄sigii wi u ḡsira Yuu. ⁶ Ba ka bu da gɔrobun mi, ma gɔroba bu kanaru kua ba bu k̄ma s̄ndi wiru.

⁷ Nge meya Gusun̄k̄ gari yi ka kpararam̄ baama. Ma naane dokeobun geera sosim̄ ta k̄k̄ Yerusale-mu, ma ȳaku kowo dabira maa naane doke.

Ba Etieni mwa

⁸ Etieni wi, Gusun̄k̄ u n̄n̄ durom bakam kua u n̄n̄ dam k̄a, ma u s̄m̄ maamaakiginu ka ȳirenu kua t̄m-bun suunu k̄k̄. ⁹ Adama dur̄k̄bu gabu saa Yuuban m̄enn̄k̄ yerun di te ba ra soku tii k̄w̄k̄bugiru, ka Sirenin Yuu gabu ka Alesandirigibu ka gabu saa Silisi ka Asin di ba seewa ba ka Etieni sikirinam̄. ¹⁰ Adama ba kpana bu n̄n̄ kamia ȳen s̄̄ u gari gerum̄ ka Hunde D̄eron dam ka bwisi. ¹¹ Yera ba dur̄k̄bu gabu gobi k̄a asiri k̄k̄ bu ka gere ma ba nua u M̄wisi ka Gusun̄k̄ gari kam gerusi. ¹² Meya ba ka t̄mbun m̄ru seesia, ka guro gurobu ka wooda ȳrobu. Ba da Etienin mi ba n̄n̄ mwa ma ba ka n̄n̄ da Yuuban guro gurobu m̄enn̄k̄ wuswaa. ¹³ Yen biru ba ka dur̄k̄bu gabu na be ba n̄n̄ seeda weesugia diisi ba n̄e, dur̄k̄ wini u ra n̄ besen s̄a yee d̄eraru ka M̄wisin wooda sankum̄wa. ¹⁴ Domi sa nua u gerua ma Yesu Nasaretigii wi, u koo s̄a yee teni sura, kpa u besen deema kpuro k̄si ye M̄wisi u sun w̄.

¹⁵ Be kpuro be ba s̄̄ m̄enn̄k̄ ge k̄k̄, ba Etieni k̄ni girari, ma ba wa win wuswaa ballim̄ nge Gusun̄k̄ gɔradogia.

Etienin waasu

7 Yera ȳaku kowo t̄nwero u Etieni bikia u n̄e, gari yi, geema?

² Etieni u wisa u n̄e, nen bisibu ka nen baababa i man swaa dakio. Gusun̄k̄ yiikogii u besen baaba Aburhamu kure sanam m̄e u w̄a Mesopotamin tem k̄k̄ u sere sina Haran̄i, ³ u n̄n̄ s̄̄k̄wa u n̄e, u win dusibu ka win tem derio kpa u da tem gam m̄e u koo n̄n̄ s̄̄si. ⁴ Yen s̄̄na Aburhamu u Kaladegibun tem yara, ma u da u sina Haran̄i. Ye win baa u gu u kpa, Gusun̄k̄ u n̄n̄ seeyama min di, u na tem m̄e k̄k̄, mi

bɛɛ i wāa tē. ⁵ Sanam mɛ, u ñ nùn ayeru garu kã tem mɛ sɔɔ, baa naa dabusa teeru, adama baa mɛ Aburhamu kun gina bii mara Gusunɔ u nùn kɔɔ mweeru kua ma u koo nùn tem mɛ wē, kpa mu n sãa wi ka maa win bibugim. ⁶ Ye wee ye Gusunɔ u Aburhamu sɔɔwa. U nɛɛ, win biba koo sɔru di tem tukumɔ mi ba ko n sãa yobu, kpa bu kɔni swāaru wa sere wɔɔ nɛɛru (400). ⁷ Gusunɔ u maa nɛɛ, win tii koo ka bwese te siri te ta koo bu ko yobu. Yen biru ba koo yari tem min di bu na tem mɛ sɔɔ mi ba koo nùn sã. ⁸ Saa ye sɔɔ, Gusunɔ maa Aburhamu bango kobun wooda wē. Ma Aburhamu u win bii Isaki bango kua ye ba wi mara u kua sɔɔ kɔɔba ita. Nge mɛya Isaki u maa Yakɔbu kua, ma Yakɔbu u maa win bibu wɔkura yiru kua nge mɛ. Bera ba kua Yuuban bwesenu wɔkura yirun baababa.

⁹ Yakɔbu bii be, ba ka Yosefu nisinu kua, ma ba nùn Egibitigibu dɛre ba ka doona. Adama Gusunɔ u wāa ka wi, ¹⁰ ma u nùn yakia saa win wahala kpuron di. U maa nùn bwisi kã ma u durom wa, Egibitin sina bokon mi, ma u nùn kua Egibitin tem yēro ka maa win yenu yēro. ¹¹ Gɔɔra tunuma Egibiti ka Kananin tem sɔɔ ta bu kɔni sɔɔwa too too. Besen sikadoba ba ñ gāanu wa bu di. ¹² Ye Yakɔbu u nua ma dīanu wāa Egibiti, u besen sikado be gɔra mi, kɔni gbiikiru. ¹³ Ye ba da mi kɔni mɛɛruse, Yosefu u tii win maabu tubusia, ma Egibitin sunɔ u maa Yosefun dusibu gia. ¹⁴ Ma Yosefu u Yakɔbu win tundo sokusia ka win dusibu kpuro bu na win mi. Ben geera sãa tɔmbu wata ka wɔkura kɔɔbu. ¹⁵ Nge mɛya Yakɔbu u ka da Egibiti. Miya u gu, miya maa besen sikado be, ba gu. ¹⁶ Ma ba ka be kpuron gonu wura Sikemuɔ ba nu kpɛɛ siki kpee wɔrugiru sɔɔ te Aburhamu dwa Hamɔrin bibun mi Sikemuɔ.

¹⁷ Ye saa ya turuku kua ye Gusunɔ u koo ka win kɔɔ mweeru yibia te u Aburhamu kua, besen tɔmba sosimɔ ba dabiamɔ Egibiti ¹⁸ sere n ka kua sina boko goon waati wi u kun Yosefun gari yē. ¹⁹ Sina boko wi, u besen tɔmbu kɔni wɔkua u ka bu kɔsa kua, u bu tilasi kua bu ka ben bii wɛɛnu kɔ kpa nu gbi. ²⁰ Saa ye sɔɔba Mɔwisi mara. Bii burɔwa wi u Gusunɔ wɛremɔ. Ba nùn kɔni suru ita win tundon yenu. ²¹ Ye ba ka nùn da ba kɔ, Egibitin sunɔ bii tɔn kurɔ u nùn sua u kua nge win tiin bii. ²² Ba nùn Egibitigibun keu kpuro sɔɔsi ma u kua tɔn boko gari gerubu ka kookoosu sɔɔ.

²³ Sanam mɛ u wɔɔ weeru tura, u gɔru doke u win tɔmbu Isireliba beram da. ²⁴ U wa Egibitigii goo u ben turo kɔni sɔɔwa. U wigii faaba da, ma u Egibitigii wi sɔ u go. ²⁵ U tamaa sãa win tɔmba koo tubuwa ma Gusunɔwa nùn gɔra u ka bu yakia, adama ba ñ tuba. ²⁶ Yen sisiru u deema ben gaba sannamɔ. Ma u kɔni u bu yakiana u nɛɛ, i nen gari swaa dakio. Bɛɛ, be i sãa dusinu, mban sɔna i mɛɛra koonamɔ. ²⁷ Adama durɔ wi u win beruse kɔni sɔɔwa mi, u Mɔwisi kɔria u nɛɛ, wara nun kua besen wirugii ka siri kowo. ²⁸ A kɔni a maa man gowa nge mɛ a Egibitigii wi go gɔra? ²⁹ Ye Mɔwisi u gari yi nua, u kpikiru sua Madianin tem gia. Miya u bii tɔn durɔbu yiru mara.

³⁰ Wɔɔ weerun biru, Gusunɔ gɔrado u Mɔwisi kurema awii gɛɛ sɔɔ, yi yi sãare yi dɔɔ mwaaramɔ, gɔburu sɔɔ mi guuru gara wāa te ba ra soku Sinai.

³¹ Mɔwisi u biti soora ye u yi wa, ma u yi susi u mɛɛra tii. Sanam mɛya u Yinni Gusunɔ nua ga gerua ga nɛɛ, ³² wiya Gusunɔ win sikadoban Yinni, wiya Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu Yinni. Ye Mɔwisi u nua mɛ, yera u diira, u ñ maa kãka u yam mi mɛɛra. ³³ Yinni Gusunɔ nùn sɔɔwa u nɛɛ, u win salubata pwe-to, domi yam mi u yɔ mi, yam dɛɛrama. ³⁴ N wee, u win tɔmbun kɔni swāaru wa te ba waamɔ Egibiti. U ben weeweenu nua, yera u sarama u ka bu faaba ko. Tē, u na u nùn gɔri Egibiti.

³⁵ Mɔwisi wi ba yina mi, ba nɛɛ, wara nùn kua ben wirugii ka siri kowo, wiya Gusunɔ u gɔra u kua ben wirugii ka faaba kowo, ka Gusunɔ gɔrado win somiru wi u nùn kure awii sɔɔ. ³⁶ Durɔ wiya u bu yara saa Egibitin di. U maamaaki ka sɔm damginu kua Egibiti ka nim wɔku sɔɔ ge ba mɔ Naa yari ka maa gɔburu sɔɔ mi ba kua wɔɔ weeru. ³⁷ Mɔwisi wiya u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ koo bu sɔm goo seeya ben bweserɔ, nge wi. ³⁸ Mɔwisi wiya u wāa gɔburu Isireliban suunu sɔɔ, ka besen baababa sannu, ka maa Gusunɔ gɔrado wi u ka nùn gari kua guuru wɔɔ te ba ra soku Sinai. Ma u Gusunɔ gari wāarugii mwa, u ka sun yi wē.

³⁹ Adama besen baaba be, ba yina bu nùn mem kɔɔwa. Ba nùn yina ba kɔni bu kpam wura Egibiti. ⁴⁰ Yen sɔna ba Aroni sɔɔwa ba nɛɛ, u bu bũnu kuo ni nu koo bu swaa gbiya. Domi Mɔwisi wi, wi u bu yarama saa Egibitin tem di, ba ñ yē ye n nùn deema. ⁴¹ Dɔma tera ba bwāaroku kua ge ga ka naa buu weene, ma ba gu yākuru koosi. Ma ben nukura dora ben kɔman sɔmburun sɔ. ⁴² Adama Gusunɔ u tii gawa ben min di, ma u dera ba sɔɔ ka suru ka kperi sãwa, nge mɛ u gerua win sɔmɔbun tireru sɔɔ u nɛɛ,
“Bɛɛ Isireliba i ka kua wɔɔ weeru gɔburu sɔɔ i man yākunu ka kɛnu kuare?”

⁴³ Bwāarokuna i sɔɔwa ni i kua i ka bũnu sã, nge Mɔkɔkun kuu bekurugiru ka Refanin kpera. Yen sɔna na kon bɛɛ kɔrie sere Babilonin bera gɔra.”

⁴⁴ Besen baababa ba raa Gusunɔ kuu bekurugiru mɔ te ta sãa seeda ma u wāa ka be. Mɔwisi u tu kua nge mɛ wi u ka nùn gari kua, u nùn sɔɔwa. U tu kuawa mam mam nge te u wa. ⁴⁵ Ma besen baababa be ba tu tubi di, be ka Yosue ben gbiikoo, ba ka tu dua tɔn tukobun tem sɔɔ mɛ ba mwa sanam mɛ Gusunɔ u tɔn tuko be gira. Ma ta wāa mi sere Dafidin waati.

⁴⁶ Gusunɔ u ka Dafidi kɔni geu mɛɛra, ma u kanaru kua u ka kpɔ u wi Yakɔbu Yinni diru bania. ⁴⁷ Adama Salomɔkwa u nùn dii te bania.

⁴⁸ Ka yen de kpuro Wɔrukoon wāa yera kun wāa dinu sɔɔ ni tɔnu u bana. Nge mɛ Gusunɔ sɔmɔ goo u yorua,

⁴⁹ “Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wɔlla nen sina gɔna.

Ma tem mu sãa nen naa sɔnditia.

Ñ n men na, dii teren bwesera i ko i man bania.

Nge wāa yee terà ta ko n sāa nen wēra yeru.

⁵⁰ N ñ nen noma ya ye kpuro taka kua?"

⁵¹ Etieni u maa bu sōwa u nē, bē degangamgibu! Bēen gōrusu ka bēen swasu su sāa nge be ba ñ Gusunɔ nasiegisu, i ra n Hunde Dēero yinamɔ, i mōwa nge bēen baababa. ⁵² Gusunɔn sɔmɔ wara bēen baababa ba ñ nɔni sōwa. Ba bu go be ba Geegiin naarun gari kua, ma tē, bēen tii i Geegii wi kɔrumɔnɔnɔ kua i nùn go. ⁵³ Bēya i Gusunɔn wooda mwa ye ba bē wē Gusunɔn gɔradoban min di. Adama i ñ ye mem nɔwē.

Etienin gɔ

⁵⁴ Ye ba Etienin gari yi nua, ba mɔru bēsira sere ba ben nikibii dwēmɔ. ⁵⁵ Adama Etieni u Hunde Dēero yiba, ma u wɔllu nɔni girari u Gusunɔn yiiko wa, u maa Yesu wa u yō Gusunɔn nɔm geuɔ. ⁵⁶ Ma u nē, wee, na wa wɔlla wukiare, ma Tɔnun Bii u yō Gusunɔn nɔm geuɔ.

⁵⁷ Sanam mēya ba ben swasu kɔrua ka noma, ba kuuki kua, ma ba duki da sannu ba nùn kunisi. ⁵⁸ Ba nùn gawa ba yara wuun di, ma ba nùn kpenu kasukum wɔri. Tɔn be, ba ben kumboorusu pweta ba yi aluwaasi goon mi wi ba ra nē Sɔɔlu. ⁵⁹ Sanam mē ba Etieni kpenu kasukumɔ u kanaru kua u nē, Yinni Yesu, a nen hunde mɔ. ⁶⁰ U yiira u gbāra wɔllu u nē, Yinni a ku bu tora teni garisi.

Ye u yeni gerua u kpa, ma u gu.

8 Saa ye, Sɔɔlu u ka be ba Etieni go nɔ tia sāa.

Sɔɔlu u Yesun yigberu nɔni sōwa

Saa dɔma ten diya ba Yesun yigbe te ta wāa Yerusalemɔ nɔni sōɔ bakabu torua. Naane dokeobu kpuro ma n kun mɔ gɔrobu, ba yarina ba da Yudean temɔ ka Samarin temɔ. ² Ma durɔbu gabu be ba Gusunɔn bēere yē, ba Etieni sikua ka nuku sankira bakanu.

³ Adama Sɔɔlu u kookari mɔ u ka Yesun yigberu kam koosia. U yenusu duurimɔ u tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu gawamɔ u bu kpēmɔ pirisɔm sɔ.

Filipu u Labaari gea waasu mɔ Samarin

⁴ Be ba yarina ba da baama kpuro ba Labaari gea waasu mɔ. ⁵ Filipu u da Samari marɔ ma u wuu gen tɔmbu Kirisi win gari waasu kua. ⁶ Tɔn wɔrusu su win gari nua ma su sɔm maamaakiginu wa ni u kua, ma be kpuro ba win gari swaa daki mam mam. ⁷ Filipu u werekunu gira tɔn dabinun wasin di, ma nu yarimɔ ka wuri beke. U maa yemɔ dabinu bekia, ka bēn wasin bee tia gu. ⁸ Ma nuku doo bakabu wāa wuu ge sɔ.

⁹ Durɔ goo wāa wuu ge sɔ, wi ba ra nē Simɔ. U ra n ka dobo dobo maamaaki dabiru mɔ Samarigibun wuswaɔ, u maa tii garisi tɔn boko. ¹⁰ Tɔmbu kpuro bwēbwēbu sere ka damgibu, ba ra n win gari swaa daki gem gem kpa ba n mɔ, wiya Gusunɔn dam bakam mɔ.

¹¹ Ba ra nùn swaa daki yèn sō saa tēbun di win dobo dobo ya ra n bu biti sāa. ¹² Adama ye tɔmba Labaari gea naane doke ye Filipu u bu waasu kua, ye ya ka Gusunɔn bandu ka Yesu Kirisin yīsiru yā, ba bu batemu kua tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu. ¹³ Simɔn tii maa naane doke ma ba nùn batemu kua. U Filipu swī baama kpuro ma u biti kua too ye u sɔm damginu ka maamaaki wa ye ya kooramɔ.

¹⁴ Ye gɔro be ba wāa Yerusalemɔ ba nua ma Samarigibu ba Gusunɔn gari naane doke ba bu Piee ka Yohanu gɔria. ¹⁵ Ye ba tura mi, ba kanaru kua naane dokeo ben sō Hunde Dēero u ka du be sɔ. ¹⁶ Domi Hunde Dēero kun gina saramē ben goon mi, ba gesi bu batemu kuawa ka Yinni Yesun yīsiru. ¹⁷ Yera Piee ka Yohanu ba bu noma sɔndi wirɔ, ma Hunde Dēero duha be sɔ.

¹⁸ Ye Simɔ u wa ma Hunde Dēero dua be sɔ sanam mē gɔro be, ba bu noma sɔndi wirɔ, yera u kī u bu gobi kē. ¹⁹ U nē bu maa nùn yiiko ye wēyɔ, kpa baawure wi u noma sɔndi wirɔ Hunde Dēero u na du yēro sɔ.

²⁰ Adama Piee nùn sōwa u nē, wunē kaa kam ko ka wunen gobi sannu yèn sō a tamaa kaa kpī a Gusunɔn kēru ka gobi dwe. ²¹ A ñ kpē a n noma mɔ sɔmbu te sɔ, domi wunen gōru ga ñ dee dee sāa Gusunɔn wuswaɔ. ²² Yen sō, a gōru gɔsio wunen kom kōsum di, kpa a Yinni kana u nun wunen bwisiku kōsunu suuru kua ñ n koo kora. ²³ Domi na wa ma wunen daa ya sosu, ma toraru ta nun bɔkua.

²⁴ Simɔ u bu wisa u nē, bēen tii i man kanaru kuo Yinnin mi kpa gāa ni i man sōwa mi, nu ku man deema.

²⁵ Ye ba seeda ye di ma ba Yinnin garin waasu kua ba kpa, ba gɔsira ba Yerusalemun swaa wɔri. Nge mē ba dɔɔ ba Labaari gean waasu mɔ Samarin baru kpa dabinu sɔ.

Filipu ka Etiopin wirugii goo

²⁶ Adama Yinnin gɔrado goo u ka Filipu gari kua u nē, u seewo u da sō yēsɔn nɔm dwaru gia u swaa ye swī ye ya dɔɔ saa Yerusalemun di sere ka Gasa. Swaa ye, swaa tɔkɔra.

²⁷ Ma u seewa u da. Miya u Etiopin tɔn kurɔ sunɔn dukian wunanɔsun wirugii wa wi ba maatam kua. Durɔ wi, u da Yerusalemɔ u ka Gusunɔn sā. ²⁸ Yera u wi u sō win dumin keke sɔ u Gusunɔn sɔmɔ Esain tireru garimɔ. ²⁹ Hunde Dēero u Filipu sōwa u doo keke yen bɔkɔ.

³⁰ Filipu u duka da keke yen mi, ma u nua durɔ wi, u garimɔ Gusunɔn sɔmɔ Esain tireru sɔ. U nùn bikia u nē, n nun yeeri ye a garimɔ mi?

³¹ Wirugii wi, u wisa u nē, amɔna n ko n ka man yeeri ma n kun mɔ goo u man yi tubusia.

Ma u Filipu kana u keke ye yɔɔma bu sina sannu.

³² Ye wee ye durɔ wi, u garimɔ saa Gusunɔn garin di. "Ba ka nùn da nge yāa te ba koo saka.

Nge yāa buu ge ga maari sēe sanam mē ba gen san-su buramɔ,

nge mēya u ñ win nɔ baaye.

³³ Ba nùn kawa, ma ba yina bu nùn siria dee dee. Wara koo kpɛ u saa yen tɔmbun gari gere. Domi ba nùn wāaru wunari, u ñ maa wāa tem me sɔɔ.

³⁴ Durɔ wi, u Filipu bikia u nɛɛ, na nun kanamɔ, a man sɔɔwɔ waran sɔna Gusunɔn sɔmɔ wi, u yeni yorua. Win tiin sɔna? Nge goon sɔ.

³⁵ Yera Filipu u waasu wɔri. U torua ka sɔmɔn gari yi, ma u nùn Yesun Labaari gea tubusia.

³⁶ Nge mɛ ba dɔɔ sannu swaa ye sɔɔ, ba tura daaru garun mi, mi nim wāa. Ma durɔ wi, u nɛɛ, nim wee, mba n man tie na ñ kon ka batemu ko. [

³⁷ Filipu u nùn wisa u nɛɛ, kaa kpɛ a batemu ko à n naane doke ka wunen gɔru kpuro.

Durɔ wi, u nɛɛ, meya na naane doke ma Yesu Kirisi sāawa Gusunɔn Bii.]

³⁸ Ma wirugii wi, u dera ba win kɛkɛ yɔrasia. Wi ka Filipu ba sara ba da daaru mi, ma u nùn batemu kua. ³⁹ Ye ba yara min di, Yinnin Hunde u ka Filipu doona. Wirugii wi, u ñ maa nùn wa, adama u win swaa wɔri u doona ka nuku dobu. ⁴⁰ Filipu maa deema u wāa wuu gagu sɔɔ ge ba ra soku Asɔtu. U Labaari gean waasu kua mi, ka maa wuu si su wāa swaa ye sɔɔ kpuro sere u ka tura Sesareɔ.

Sɔɔɔɔ gɔru gɔsiabu

(I maa mɛerio Gɔrobun Kookoosu 22:6-16, 26:12-18)

9 Sanam mɛ sɔɔra Sɔɔɔɔ u yɔrari dim dim u Yinnin bwāabu nɔni sɔ u bu go. Ma u da yāku kowo tɔn-weron mi, ² u nùn bikia u Yuuban mennɔ yenugibu tirenu kua be ba wāa Damasiɔ kpa ù n gabu wa be ba swaa ye swāi, ñ n tɔn durɔɔɔn na, ñ kun mɛ tɔn kurɔɔɔ, u ka kpɛ u bu mwa u bɔke u ka da Yerusalemɔ.

³ Sanam mɛ Sɔɔɔɔ u dɔɔ, ye u Damasi turuku kua, suaru sɔɔ yam nùn burure wɔllun di. ⁴ Yera u wɔruma temɔ, ma u nɔɔ gagu nua ga nɛɛ, Sɔɔɔɔ, Sɔɔɔɔ, mban sɔna a man nɔni sɔɔɔɔ.

⁵ Sɔɔɔɔ u bikia u nɛɛ, Yinni wuna were.

Ma Yinni nɛɛ, nena Yesu wi a nɔni sɔɔɔɔ. ⁶ A seewo a du wuu ge sɔɔ, ba koo nun sɔ ye kaa ko.

⁷ Durɔ be ba sanum mɛ dɔɔ ka wi, ba yɔra ba mari sɔɔ sɔɔ. Ba nɔɔ ge nua, adama ba ñ goo wa. ⁸ Sɔɔɔɔ u seewa tem di, adama baa mɛ u win nɔni wukia u ñ yam wa. Ba win nɔmɔ nenuawa ba ka dua Damasiɔ. ⁹ U wɔko kua sɔɔ ita. U ñ di saa ye sɔɔ, u ñ maa nɔra.

¹⁰ N deema naane dokeo goo wāa Damasiɔ wi ba ra nɛɛ Anania. Yinni u ka nùn gari kua kāsiru sɔɔ u nɛɛ, Anania.

Ma Anania u nɛɛ, nɛ wee Yinni.

¹¹ Yinni nùn sɔɔɔɔ u nɛɛ, a seewo a da swaaɔ ye ba ra nɛɛ Dendaru, Yudasin dirɔ, a bikia mi durɔ goo wāa wi ba ra soku Sɔɔɔɔ Taasigii. Wee, u kanaru mɔ.

¹² Kāsiru sɔɔ u durɔ goo wa wi ba ra nɛɛ Anania, wi u dua mi u wāa ma u nùn nɔma sɔndi wirɔ u ka kpam yam wa.

¹³ Anania u nɛɛ, Yinni tɔn dabina nu man durɔ win labaari sɔɔɔɔ, ka kɔsa kpuro ye u wunen tɔmbu kua

Yerusalemɔ. ¹⁴ Ma sa nua yāku kowo tɔnweroba nùn nɔɔ kã u ka tɔmbu kpuro mwa be ba wunen yīsiru sokumɔ mini.

¹⁵ Adama Yinni nùn sɔɔɔɔ u nɛɛ, a doo domi na durɔ wi gɔsa nen sɔmɔ u ka nen yīsiru kpara tɔn tukobun mi, ka sinambu ka maa Isireliban suunu sɔɔ. ¹⁶ Kon maa nùn sɔɔsi nge mɛ u koo nɔni swāaru wa nen yīsirin sɔ.

¹⁷ Ma Anania u seewa u da u dua diru mi, u Sɔɔɔɔɔn wiru nɔma sɔndi u nɛɛ, Sɔɔɔɔɔn nen beruse, Yinni Yesu wi u nun kure swaaɔ sanam mɛ a sisi, wiya man gɔrima a ka yam wa kpa a Hunde Dɛero yibu.

¹⁸ Mii mii gāanu wɔruma win nɔnin di nge swāan kokosu, ma u kpam yam wa. U seewa, ma ba nùn batemu kua. ¹⁹ Ye u di u kpa ma win dam mu wurama.

Sɔɔɔɔ u waasu mɔ Damasiɔ

Ma Sɔɔɔɔ u sina sɔɔ yiru ka naane dokeobu Damasiɔ. ²⁰ Yande u da Yuuban mennɔ yeno u waasu mɔ u gerumɔ ma Yesu sāawa Gusunɔn Bii. ²¹ Be kpuro be ba gari yi nua, ba biti kua ba bikiana ba nɛɛ, n ñ durɔ wiya mi, wi u raa be ba Yesun yīsiru sokumɔ goomɔ Yerusalemɔ, ma u na mini u ka bu mwa u bɔke u ka da yāku kowo tɔnwerobun mi?

²² Sɔɔɔɔɔn waasu ya dam sosimɔ, u bu sɔɔsimɔ kam kam ma Yesu u sāawa Kirisi wi Gusunɔn u gɔsa, sere Yuu be ba wāa Damasiɔ ba kpana bu wi gari wisi.

²³ Sɔɔ mɛerun biru Yuuba ba wesiana bu Sɔɔɔɔ go, ²⁴ ma Sɔɔɔɔ u gari yi nua. Ma ba wuu gen gbārarun kɔnnɔsu kɔsum wɔri sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru bu ka nùn wa bu gon sɔ. ²⁵ Adama wɔkuru sɔɔ, Sɔɔɔɔɔn bwāabu ba nùn sarasia ka bireru saa gbārarun fenenti gaan di.

Sɔɔɔɔ wāa Yerusalemɔ

²⁶ Ye Sɔɔɔɔ u wurama Yerusalemɔ u kɛ u ka naane dokeobu menna, adama be kpurowa ba nùn berum sāa, ba ñ tamaa u kua naane dokeo. ²⁷ Yera Baanabasi u ka nùn da gɔrobun mi, ma u bu sɔɔɔɔ nge mɛ Sɔɔɔɔ u Yinni wa Damasin swaaɔ, ma Yinni u ka nùn gari kua. U maa bu tubusia nge mɛ Sɔɔɔɔ u ka Yesun yīsiru waasu kua ka wɔrugɔru Damasiɔ. ²⁸ Gari yin biru Sɔɔɔɔ u wāa ka be sannu, u bɔsu Yerusalemɔ, u waasu mɔ ka wɔrugru Yinnin yīsiru sɔɔ. ²⁹ U maa ka Yuu be ba Gerekim tɔna gerumɔ, gari kua gasɔ ka sikirinɔ, adama ba swaa kasu bu ka nùn go. ³⁰ Sanam mɛ wigibu ba gari yi nua ba ka nùn da Sesareɔ ma ba dera u doona Taasiɔ.

³¹ Nge meya Yesun yigberu Yudeaɔ ka Galileɔ, ka Samariɔ, ta ka alafia wa, ta dam mɔ, ma ta sosimɔ ta dɔɔ Yinni Gusunɔn nasiaru sɔɔ ka Hunde Dɛeron dam kɛru.

Enen bekiabu

³² Pieɛ u maa bɔsu baama kpuro. Yera sɔɔ teeru u naane dokeobu beram da be ba wāa Lidɔɔ. ³³ Miya u durɔ goo wa, win yīsira Enɛ. U sāawa yemɔ, u ñ seere win kpim yerun di saa wɔɔ wɔɔba itan di. ³⁴ Pieɛ u nùn

sɔɔwa u nɛɛ, Enɛ, Yesu Kirisiwa nun bekiamɔ, a seewo a wunen kpin yeru sɔmɛ.

Mii mii u seewa. ³⁵ Tɔmbu kpuro be ba wãa Lidɔɔ ka Saronin baru kpaanu sɔɔ ba nùn wa, ma ba g̃ru gɔsia ba Yinni naanɛ doke.

Dɔɔkasi u wurama gɔrin di

³⁶ N deema, Yopec tɔn kurɔ naanɛ dokeo goo wãa mi, win yĩsira Tabita. Teya ba maa m̀ Dɔɔkasi ka Gerekim. Kurɔ wi, u ra n sɔm geenu m̀ kpa u n sãarobu somimɔ. ³⁷ Yera u bara u gu. Ba win goru disi wɔka ba ka da ba kpĩ gidambisa wɔllɔ. ³⁸ Yopec ka Lida kun tondinɛ, yen s̃na, ye naanɛ dokeo be ba wãa Yopec ba nua ma Piɛɛ u wãa Lidɔɔ, ba nùn tɔmbu yiru gɔria bu nùn s̃ u na ben mi fuuku fuuku. ³⁹ Ma Piɛɛ u seewa u ka bu da. Ye u tura mi, ba ka nùn da gidambisa yen wɔllɔ. Gɔminibu kpuro ba ỹ win bɔkuɔ ba sumɔ ba nùn yabenu ka yãnu ganu s̃ɔsimɔ ni Dɔɔkasi u kua sanam mɛ u wãa ka be. ⁴⁰ Piɛɛ u be kpuro yara dii ten min di ma u yiira u kanaru kua. Yen biru u s̃ira goo ten bera gia u nɛɛ, Tabita a seewo.

Yera kurɔ wi, u nɔni wukia. Ye u Piɛɛ wa u seewa u sina. ⁴¹ Ma Piɛɛ u nùn nɔmu nɛnuu u seeya u ỹrasia. Ma u naanɛ dokeobu ka gɔmini be soka u bu Dɔɔkasi s̃ɔsi wasiru. ⁴² Yenin labaari ya nɔkra Yopec kpuro, ma tɔn dabinu nu Yinni naanɛ doke. ⁴³ Piɛɛ u s̃ɔ mɛeru kua Yopec, yana kowo goon mi, wi ba ra soku Simɔɔ.

Piɛɛ ka Kɔɔneru

10 Tabu sunɔ goo u wãa Sesareɔ tabu kowobun wuuru sɔɔ te ba ra nɛɛ Italgiru, win yĩsira Kɔɔneru. ² Durɔ wi, u Gusunɔ nasie too, wi ka win yenugibu kpuro ba Gusunɔ sãamɔ. U ra kanaru ko, u ra maa Yuuban sãarobu somi gem gem. ³ S̃ɔ teeru, kɔba itan saka, u Gusunɔn gɔrado wa kãsiru sɔɔ, u na win mi u nùn soka u nɛɛ, Kɔɔneru.

⁴ U gɔrado wi nɔni girari tii tii ka berum u nɛɛ, mba n kua yinni.

Gɔrado nùn s̃ɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u wunen kanaru mwa, u maa wunen sɔm geenu wa ma u nun yaaya. ⁵ Tɛ, a gabu gɔrio Yopec bu durɔ goo sokuma wi ba ra nɛɛ Simɔɔ, wi ba maa m̀ Piɛɛ. ⁶ U sãawa sɔɔ yana kowo goon yenuɔ wi ba m̀ Simɔɔ. Win dira wãa nim w̃kun bɔkuɔ.

⁷ Ye wɔllun gɔrado wi, u ka nùn gari kua u doona u kpa, Kɔɔneru u win sɔm kowobu yiru soka ka tabu kowo be ba ra n wãa win bɔkuɔn turo wi u Gusunɔ nasie. ⁸ U bu ye kpuro tubusia, ma u bu gɔra Yopec.

⁹ Yen sisiru saa ye ba wãa swaaɔ ma ba Yopec turuku kooma, Piɛɛ u kɔɔwa dii tɛera wɔllɔ s̃ɔ s̃ɔn saka u ka kanaru ko. ¹⁰ N deema g̃ɔra wi m̀ ma u k̃i u di. Ye ba nùn doo kuammɛ yera u kãsa. ¹¹ U wa Gusunɔ wɔlla wukiara ma beku te ta sãare g̃ɔg̃ɔ bɔkuɔ ta sarama, ba ten goonu nɛɛ deria. ¹² Te sɔɔ, yeɛ bwese bwesekawa wãa mi, yi yi naasu nɛɛ mɔ ka yi yi kabirimɔ ka gunɔsu. ¹³ Ma Piɛɛ u nɔn gagu nua ga nɛɛ, Piɛɛ a seewo a ye go a tem.

¹⁴ Adama Piɛɛ u nɛɛ, aawo pai Yinni, na ñ yaa seserugia diire.

¹⁵ Nɔn ge, ga kpam gerua ga nɛɛ, ye Gusunɔ u sokumɔ diira a ku maa ye garisi seseru.

¹⁶ Nge mɛya n kua sere nɔn ita. Yande beku te, ta wura wɔllɔ.

¹⁷ Ma Piɛɛ u biti soora u tii bikia, mba kãsi ten tubusianu. Saa yera Kɔɔnerun gɔro be ba raa Simɔɔn yenu bikiamɔ, ba gu kame ba ỹ gen kɔnɔkɔ. ¹⁸ Ba yenugibu nɔn k̃ ba bikia sɔɔ goo ù n wãa mi, wi ba ra soku Simɔɔ Piɛɛ.

¹⁹ Sanam mɛ Piɛɛ u kãsi te bwisikumɔ, Hunde Dɛero nùn s̃ɔɔwa u nɛɛ, n wee, tɔmbu ita gaba nun bikiamɔ.

²⁰ A seewo a sara a bu ỹsiri a ku diriri domi nena na bu gɔrima.

²¹ Ma Piɛɛ u sara u da ben mi u nɛɛ, nena durɔ wi i kasu. Mba i kasum na.

²² Ba nɛɛ, Kɔɔneru tabu sunɔwa nun kasu, wi u sãa geegii u Gusunɔ sãamɔ ma Yuuba kpuro ba win seeda gea dimɔ. Wɔllun gɔrado dɛero goowa nùn s̃ɔɔwa u nun kasusio kpa u wunen nɔn gari nɔ.

²³ Yera Piɛɛ u durɔ be duusia yenuɔ u bu yaare kua.

Yen sisiru u ka bu swaa wɔri, ma Yopen naanɛ dokeobu gaba maa nùn ỹsiri. ²⁴ Yen s̃ɔ itaseru ba Sesare tura, ba deema Kɔɔneru u win dusibu ka win bɔkuɔba menne u ka bu mara. ²⁵ Saa ye Piɛɛ u yenu ge duɔ, Kɔɔneru u ka nùn yinnɔ da u nùn kpuna.

²⁶ Adama Piɛɛ u nùn seesia u nɛɛ, a seewo, domi nen tii tɔnuwa.

²⁷ Saa ye u ka Kɔɔneru gari m̀, u dua dirɔ u wa wee tɔn dabinu menne. ²⁸ Ma u nɛɛ, been tii i ỹ ma Yuuban wooda ya yina Yuu u ka tɔn tuko menna ñ kun mɛ u da win yenuɔ. Adama Gusunɔ u man s̃ɔsi ma ñ ñ weene ñ goo soku disigii. ²⁹ Yen s̃na na ñ gafara kasu na na yande ye i man soka. Tɛ, na bɛɛ kanamɔ, i man s̃ɔɔn mban s̃na i man kasusia.

³⁰ Kɔɔneru u nɛɛ, gisɔ s̃ɔ ñnen amadaare, na kɔba itan kanaru m̀ nen dirɔ. Suaru sɔɔ durɔ goo u ỹra nen wuswaaɔ u yaberu sebua ta ballimɔ. ³¹ Ma u man s̃ɔɔwa u nɛɛ, nɛ, Gusunɔ u nen kanaru nua, u maa nen k̃ɛnu yaaya ni na ra bw̃ɛbw̃ɛbu k̃ɛ. ³² N goo gɔrio Yopec u man Simɔɔ Piɛɛ sokuama wi u sãa sɔɔ yana kowo goo wi ba m̀ Simɔɔn yenuɔ nim w̃kun bɔkuɔ.

³³ Yen s̃na na nun gɔria yande, a maa kua ye a ka na fuuku. Tɛ bese kpuro sa wãa mini Gusunɔn wuswaaɔ su ka nɔ ye Yinni u nun s̃ɔɔwa a sun s̃ɔ.

Piɛɛn waasu Kɔɔnerun yenuɔ

³⁴ Ma Piɛɛ u gari sua u nɛɛ, tɛ na gia ka gem ma Gusunɔ u tɔmbu kpuro garisi tia. ³⁵ Baawure wi u nùn nasie ma u m̀ dee dee, u ra ỹro wure baa ñ ñ bwese teren na. ³⁶ Bɛɛ i Labaari gea ỹ ye u dera ba Isireliba waasu kua, ye ñ sãa alafian gari saa Yesu Kirisin min di wi u sãa tɔmbu kpuron Yinni. ³⁷ I maa ỹ ye ya kooru Yudea kpuro sɔɔ, ye ya torua Galileɔ, sanam mɛ Yohanu u win batemun gari waasu kua u kpa. ³⁸ I Yesu Nasaretigiin baaru ỹ nge mɛ Gusunɔ u nùn Hunde Dɛero ka dam w̃ɛ. U da baama kpuro u sɔm geenu

kua u tɔmbu bekia be Setam u dam dɔre, domi Gusunɔ wāa ka wi. ³⁹ Bese sa sāa yen seeda diobu ye u kua Yuuban baru kpaanɔ ka Yerusalemu. Ba maa nùn kpare dāa bunanaru wɔllɔ ba go. ⁴⁰ Adama sɔɔ itase Gusunɔ u nùn seeya gɔrin di, ma u dera u tii sɔɔsi. ⁴¹ N ñ maa mɔ tɔmbu kpurowa ba nùn wa ma n kun mɔ bese seeda diobu tɔna be Gusunɔ u gɔsa yel-lun di, bese be sa di sa nɔra ka wi win seebu gɔrin din biru. ⁴² Ma u sun yiire su win gari tɔmbu waasu kua kpa su seeda di ma wiya Gusunɔ u kua wasobu ka gɔribun siri kowo. ⁴³ Gusunɔn sɔmɔbu kpuron gari yi win seeda dimɔ ma baawure wi u nùn naane doke u koo win toranun suuru wa win yisiran sɔ.

Tɔn tukobu ba Hunde Dɛero mwa

⁴⁴ Saa ye Pieɛ u gari mɔ, Hunde Dɛero u sarama ben baawure sɔɔ be ba gari yi swaa daki. ⁴⁵ Yuuban naane dokeo be ba da mi ka Pieɛ sannu, ba biti soora yèn sɔ Gusunɔ u maa win Hunde Dɛero tɔn tukobu wɛ. ⁴⁶ Do-mi ba nua tɔn be, ba ka barum tukum gari mɔ ba Gusunɔ siaramɔ. Pieɛ u bikia u nɛɛ, ⁴⁷ goo koo kpɔ u yina bu ka bu nim batemu ko bè sɔɔ Hunde Dɛero u dua nge bese?

⁴⁸ U yiire bu bu batemu ko Yesu Kirisin yisiru sɔɔ. Yen biru ba nùn kana u ka bu sina sɔɔ yiru.

Pieɛ u Yesun yigberu

win gari tubusia Yerusalemu

11 Gɔrobu ka naane dokeobu gabu Yudean tem kpuro sɔɔ ba nua ma tɔn tukobu ba maa Gusunɔn gari nua ba yi wura. ² Sanam mɛ Pieɛ u wura Yerusalemu, Yuuban naane dokeobu ba nùn taare wɛ. ³ Ba nɛɛ u dua tɔn tukobun yenuɔ be ba ñ bango kue, ma u yaa dibu di ka be sannu.

⁴ Yen sɔna Pieɛ u bu gari yi tubusia saa yin toren di sere ka yin nɔra. ⁵ U nɛɛ, sanam mɛ na wāa Yope maroɔ, ye na kanaru mɔ sɔɔ teeru na kāsiru wa. Na bekuru wa te ta sāa nge gɔɔɔ ta sarama Gusunɔ wɔllun di, ba ten goonu nne derie ma ta yɔra nen bɔkɔ. ⁶ Ye na tu nɔni girari na mɛera na yɛɛ naasu nnegii wa, ka gberun yɛɛ ka yɛɛ yi ra kabiri ka maa gunɔsu. ⁷ Ma na nɔn gagu nua ga man soka ga nɛɛ, n seewo n go kpa n tem. ⁸ Adama na nɛɛ, aawo pai Yin-ni, na ñ yaa seserugia diire. ⁹ Na kpam nɔn ge nua saa wɔllun di ga nɛɛ, n ku gāanu soku seseru ni Gusunɔ u sokumɔ diira. ¹⁰ Yabu yeni ya koorawa nɔn ita, yen biru ya kpam wura wɔllɔ. ¹¹ Saa ye sɔɔ mii mii, durɔbu ita be ba man gɔriama saa Sesaren di ba tunuma yenu mi na wāa. ¹² Hunde Dɛero u man sɔɔwa u nɛɛ, n ka bu doo, n ku diriri. Besegibu nɔnba tia beni ba man yɔsiri ma sa dua durɔ win yenuɔ. ¹³ U sun sɔɔwa nge mɛ u wɔllun gɔrado wa u yɔ win dirɔ u nɛɛ, u goo gɔrio Yopeɔ u ka Simɔn sokuma wi ba maa mɔ Pieɛ. ¹⁴ Wiya u koo nùn gari sɔ yi yi koo de wi ka win yenugibu bu faaba wa. ¹⁵ Ye na nen waasu torua Hunde Dɛero u sarama be sɔɔ nge mɛ u kua bese sɔɔ dɔma te. ¹⁶ Yera

na Yinnin gari yaaya yi u nɛɛ, Yohanu u ka nim batemu kua, adama ba koo bese batemu ko ka Hunde Dɛero. ¹⁷ Ñ n men na, Gusunɔ ù n bu kɛru kã tèn bwe-seru u sun kã sanam mɛ sa Yinni Yesu Kirisi naane doke, wara nɛ n ka Gusunɔ swaa gane.

¹⁸ Ye ba gari yi nua, ba ben sikirinɔ mari, ma ba Gusunɔ siara ba nɛɛ, Gusunɔ maa tɔn tukobu ayeru wɛ bu ka gɔru gɔsia, kpa ba n wāaru mɔ.

Yesun yigberu Antioisio

¹⁹ Naane dokeobu be ba raa yarina baama kpuro nɔni swāarun sɔ te ta seewa sanam mɛ ba Etieni go, ben gaba da sere tem mɛ ba sokumɔ Fenisi ka maa tem bureru garu sɔɔ te ba sokumɔ Sipu, ka maa wuu gagun mi ge ba sokumɔ Antioisi, ba Labaari gea kpamɔ, Yuuba tɔnawa ba sɔɔmɔ. ²⁰ Adama naane dokeobu gabu be ba Antioisi da saa Sipu ka Sirenin di, ba maa tɔn tukobu Yinni Yesun Labaari gea ye waasu kua. ²¹ Yinni Gusunɔn dam mu wāa ka be, ma tɔn dabinu nu gari yi naane doke ma nu gɔru gɔsia nu wura Yinnin mi.

²² Yen labaari ya Yesun yigberu deema te ta wāa Yerusalemu, ma ba Baanabasi gɔra Antioisi mi. ²³ Sanam mɛ u tura mi, ye u wa nge mɛ Gusunɔ u tɔn be durom kua, win nukura dora. Ma u bu dam kã ba n ka Yinni manine ka ben gɔrusu kpuro, ²⁴ domi u sāa tɔn geo u Hunde Dɛero yiba ma win naane dokebu kpã. Ma tɔn dabinu tii Yinni wɛ.

²⁵ Yen biru u Taasi da u ka Sɔɔlu kasu. ²⁶ Ye u nùn wa u ka nùn da Antioisi mi. Be yiru ba sina mi wɔɔ gira ba menna ka Yesun yigberugibu ma ba tɔn dabinu Gusunɔn garin keu sɔɔsi. Antioisi miya ba gbia ba naane dokeobu soka Kirisigibu.

²⁷ Saa ye sɔɔra Gusunɔn sɔmɔbu gaba Antioisi da saa Yerusalemun di. ²⁸ Ben turo, wi ba sokumɔ Agabusi, u seewa u yɔra mennɔ sɔɔ, ma u Gusunɔn gari gerua ka Hunde Dɛeron somiru u nɛɛ, gɔɔ bakara koo ko handunia kpuro sɔɔ. Nge meya ta maa kua tem yɛro Kolo-dun waati. ²⁹ Yera naane dokeobu ba gɔru doke bu kɛru mɔrisia nge mɛ ben baawuren mɔra nɛ, bu ka naane dokeobu somi be ba wāa Yudeaɔ. ³⁰ Ma ba kua mɛ, ba dera Baanabasi ka Sɔɔlu ba ka tu da guro gurobun mi.

Ba Yakɔbu go ma ba Pieɛ pirisɔm doke

12 Sanam mɛ sɔɔra sina boko wi ba sokumɔ Herodu, u Yesun yigberun tɔmbu gabu nɔma doke u ka bu nɔni sɔ. ² Wiya dera ba Yakɔbu, Yohanun nɔn mwa ba go ka takobi. ³ Ye u wa ma n Yuuba dore, u maa Pieɛ mwa. N wee saa ye, pɛɛ ye ba ñ seeyatia do-ken tɔɔ bakara. ⁴ Ye ba nùn mwa ba kpa, ba nùn pirisɔm doke ma tabu kowobu wɔkura nɔnba ka tia ba nùn kɔsu. Ba bu yi nne nne. Herodu u gɔru doke u nùn siri tɔmbun wuswaasɔ sɔɔ sararibun tɔɔ bakarun biru. ⁵ Ba Pieɛ neni pirisɔm sɔɔ, adama Yesun yigberugibu ba kanaru mɔ gem gem win sɔ Gusunɔn mi.

Ba Piɛɛ yakia

⁶ Tɔɔ te Herodu u kɪ u nùn yara piriɔm di u ka da tɔmbun mi, ten wɔkuru Piɛɛ u dweeya tabu kowobu yirun suunu sɔɔ. Ba nùn bɔkua ka yɔni yiru, ma kɔsobu gaba maa wɔa piriɔm kɔnɔkɔwɔ. ⁷ Suaru sɔɔ Yinnin gɔrado u kurama ma piriɔm dii te, ta yam burura. Gɔrado wi, u Piɛɛ so yɛsɔɔ u nùn yamia u nɛɛ, u seewo fuuku fuuku.

Mii mii yɔni yi, yi wɔruma win nɔkman di. ⁸ Ma gɔrado u nɛɛ, a wunen yaberu sebuo kpa a wunen salubata doke.

Piɛɛ u kua mɛ, ma gɔrado u kpam nɛɛ, a wunen gɔɔgɔ wukirio kpa a man swii.

⁹ Piɛɛ u yara u nùn swii, adama u tamaa u dosimɔwa, u n̄ yɛ ye gɔrado u m̄ n sɔawa gem. ¹⁰ Ba piriɔm kɔso gbiikobu sarari ka yiruse, ma ba gambo sisugia tura ye ya wɔa wuun bera gia. Yeya ya keniana ka tii ma ba yara ba swaa doo kame, ba gu swii. Ma gɔrado wi, u Piɛɛ deri suaru sɔɔ.

¹¹ Sanam mɛ sɔɔra Piɛɛ u tuba ye n nùn deema. Ma u tii sɔɔwa u nɛɛ, tɛ na gia ma geema. Yinni Gusunɔwa u win gɔrado gɔrima u ka man yakia Herodun nɔkman di, ka maa ye kpuron di ye Yuuba ba kɪ bu man kua.

¹² Ye gari yi, yi nùn yeeri yi kpa, u da Maarin yenuɔ wi u sɔa Yohanu Maakun mero. Tɔn dabinu menne mi, ba kanaru m̄. ¹³ Piɛɛ u gambo so yenu kɔnɔkɔwɔ ma kurɔ sɔm kowo goo wi ba ra soku Roda, u da u swaa daki.

¹⁴ Ye u Piɛɛn sɔɔ tuba nuku dobu kun dere u gambo kenie, ma u duka gɔsira dirɔ u bu sɔɔwa ma Piɛɛwa wɔa kɔnɔkɔwɔ. ¹⁵ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a wiiramɔwa.

Adama u m̄, ka geema ni.

Ma ba m̄, win yarowa.

¹⁶ N deema Piɛɛ u yɔ mi, u gambo soomɔ. Ye ba ye keniana, ba nùn tuba, ma ba biti soora. ¹⁷ U bu marisia ka nɔkmu, ma u bu tubusia nge mɛ Yinni Gusunɔ u ka nùn yara piriɔm di. U nɛɛ, bu gari yi Yakɔbu sɔɔ ka maa naane dokeo be ba tie.

Yen biru u doona u da gam gia.

¹⁸ Yen sisiru bururu nanda bakabu wɔa tabu kowobun suunu sɔɔ. Ba wɔki ba m̄, mana Piɛɛ u doona. ¹⁹ Herodu u yiire bu nùn kasu, adama ba n̄ nùn wa. Yen sɔna u piriɔm kɔsobu win gari bikia ma u wooda wɛ bu ka bu da bu go. Yen biru Herodu u seewa Yudean di u da u sina sɔɔ mɛɛru Sesareɔ.

Herodun gɔɔ

²⁰ N wee Herodu u ka Tirigibu ka Sidonigibu mɔru bara gem gem. Yen sɔna tɔn be, ba kparana ba da win mi sannu. Gbiikaa ba ka Balatu bɔɔɔnɔ kua wi u sɔa sina bokon yenun sɔm kowobun wirugii. Yen biru ba da Herodun mi bu ka nùn suuru kana, domi ben temgibu ba ben dɔnanu waamɔwa saa Herodun tem di.

²¹ Herodu u tɔru yi te u koo bu wa. Ye tɔɔ te, ta tura, u win gurumusuru sebuo u sina win sina turaru wɔllɔ ma u gari gerubu wɔri. ²² Tɔn be, ba nɛɛ, Gusunɔn kɔkwa mini, n n̄ tɔnuguu.

²³ Mii mii Yinnin gɔrado u na u Herodu so ma kɔkɔnu na nu win wasi di ma u gu yèn sɔɔ wi tɔnu, u Gusunɔn yiiko mwa.

²⁴ Saa ye sɔɔ, ma Gusunɔn gari yi kpararamɔ yi sosimɔ.

²⁵ Ye Baanabasi ka Sɔɔlu ba ben sɔmburu kua ba kpa, ba wura Yerusalemɔ. Ma ba Yohanu Maaku sua, u ka bu da.

Ba Baanabasi ka Sɔɔlu gɔsa ba gɔra

13 Gusunɔn sɔmɔbu ka keu koosiobu gaba wɔa Antisyn Yesun yigberu sɔɔ. Ben yisa wee.

Baanabasi ka Simeɔ wi ba sokumɔ tɔn wɔko, ka Lusiu Sirenigii, ka Manaheni wi ba nɛnuo yenu teu ka Herodu sina boko, ka maa Sɔɔlu. ² Sɔɔ teeru durɔ be, ba Yinni Gusunɔ sɔamɔ ka nɔk bɔkuru sannu, yera Hunde Dɛero u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu Baanabasi ka Sɔɔlu wunɔ nɛnem bu ka sɔmburu garu ko tèn sɔɔ u bu soka.

³ Yen biru ye ba nɔk bɔkuru ka kanaru kpa, durɔ be, ba Baanabasi ka Sɔɔlu nɔkma sɔndi wirɔ, ma ba dera ba doona.

Baanabasi ka Sɔɔlu ba Sipu da

⁴ Sanam mɛ Hunde Dɛero u bu gɔriɔ, Baanabasi ka Sɔɔlu ba tura wuu gagun mi ge ba ra soku Selesi. Min diya ba goo nimkuu dua, ba ka tem bureru garu da te ba ra soku Sipu. ⁵ Sanam mɛ ba tura Sipun wuu gagu sɔɔ ge ba ra soku Salamini, ba Gusunɔn gari waasu kua Yuuban menno yenu. Yohanu Maaku u bu yɔsiri u ka bu somi.

⁶ Ma ba tem bure baka te kpuro sarari ba tura sere wuu ge ba ra soku Pafɔsi. Miya ba Yuu dobo dobogii goo wa wi u sɔa sɔm weesugii. Win yisira Bariyesu.

⁷ U wɔa ka Seegiu Pɔlusi, Sipun tem yɛro. Tem yɛro wi, u sɔawa bwisigii, yera u Baanabasi ka Sɔɔlu soka yèn sɔɔ u kɪ u Gusunɔn gari nɔ. ⁸ Adama dobo dobogii wi, wi ba ra maa soku Elimasi ka Gerekim u bu yinari. U kookari m̄ u ka tem yɛro wi gɔsia naane dokebun swaan di. ⁹ Sanam meya Sɔɔlu wi ba maa sokumɔ Pɔlu, wi u Hunde Dɛero yiba, u dobo dobogii wi nɔni girari ¹⁰ u nɛɛ, wunɛ wi a taki dibu ka daa kɔsa yiba, wunɛ Setam bii ka gɔa geenu kpuron werɔ, sere domma kaa n kasu a Gusunɔn gem gɔsia weesu. ¹¹ Tɛ, wee, Gusunɔ u koo nun nɔkmu tii, kaa wɔko ko, a n̄ maa yam wasi sɔɔ mɛru.

Mii mii wɔkora durɔ wi wɔri, u yam bia, ma u sɔimɔ u babi u goo kasu wi u koo nùn nɔkmu nɛne. ¹² Ye tem yɛro wi, u wa ye n kooru, u Yesu naane doke. U biti soora Yinnin swaan garin sɔɔ.

Pɔlu ka Baanabasi ba wɔa Pisin tem sɔɔ

¹³ Yen biru Pɔlu ka win kpaasibu ba goo nimkuu dua Pafɔsin di, ma ba wuu gagu tura ge ba ra soku Periga, Panfilin temɔ. Miya Yohanu u bu deri, u wura Yerusalemɔ. ¹⁴ Saa Perigan di ba da Antisyn, Pisin temɔ. Tɔɔ wɛraruguru sɔɔ ba da Yuuban menno yerɔ, ba sina.

¹⁵ Ye ba Mɔwisin woodan tirerun gam ka maa

Gusunɔn sɔmɔɔbuginun gam gara ba kpa, mɛnɔn gen wirugibu ba bu gɔria ba nɛɛ mero bisibu, ì n gari gɛɛ mɔ yi yi koo tɔmbu dam kɛ i geruo. ¹⁶ Pɔlu u seewa u yɔra u ka bu nɔmu marisia. U nɛɛ, bɛɛ Isireliba, ka bɛɛ be i Gusunɔn nasie, i swaa dakio. ¹⁷ Gusunɔn bɛɛ Isireliban Yinni u bɛɛn sikadoba gɔsa ma u dera ba kua bwese bakaru sanam mɛ ba wɔa Egibitin temɔ. Yen biru u bu yara min di ka win dam bakam, ¹⁸ ma u ka bu tɛmana wɔwɔ weeru gbaburɔ. ¹⁹ U maa bwesenu nɔɔba yiru kpeerasia Kananin tem sɔɔ, ma u nin tem win tɔmbu wɛ mu n sɔa begim. ²⁰ Ye kpuro ya kua wɔwɔ nɛɛru ka weeraakuru (450).

Yen biru Gusunɔn u bu kparobu wɛ n ka girari Gusunɔn sɔmɔ Samuɛlin waati. ²¹ Yera ba sunɔ bikia ma Gusunɔn u bu sɔɔlu Kisin bii wɛ, saa Benyameɛn bweserun di, ma u bandu di wɔwɔ weeru. ²² Ma Gusunɔn u nùn bandu yara u Dafidi kɔsire kua, win sɔ u seeda di u nɛɛ, u wa ma Dafidi, Isain bii u sɔa tɔnu win bweserun u kɛ, wi u koo win kɛru kpuro ko. ²³ Dafidi win bweserun diya, Yesu u yara wi Gusunɔn u kua Isireliban Faaba kowo nge mɛ u nɔ mweɛru kua. ²⁴ Yesu u sere na, Yohanu u Isireliba kpuro waasu kua u bu sɔwɔa bu gɔru gɔsia bu batɛmu ko. ²⁵ Sanam mɛ Yohanu u win sɔmɔburu kpeema, u ra nɛɛ, u ñ sɔa wi ba mara, adama yɛro u koo na win biru win baranu u ñ tura u pota.

²⁶ Tɛ, mero bisibu, bɛɛ Aburahamun bweserun bibu, ka bɛɛ be i Gusunɔn nasie, bɛsɛra ba faaba yen gari gɔriama. ²⁷ Domi Yerusalemugibu ka ben wirugibu, ba ñ Yesu wi tuba, ba ñ maa Gusunɔn sɔmɔɔbun gari tuba yi ba garimɔ tɔwɔ wɛrarugiru baatere. Adama ba yi yibia sanam mɛ ba Yesu taarɛ wɛ. ²⁸ Ba ñ gɔanu wa wi sɔɔ, ni nu ka gɔwɛ weene, adama ka mɛ, ba nɛɛ, Pilati u nùn goowo. ²⁹ Ye ba kpuro kua ba kpa ye ba yorua win sɔ, ba nùn sarasia dɔa bunanaru wɔllun di, ba kpɛɛ sikiru sɔɔ. ³⁰ Adama Gusunɔn u nùn seeya gɔrin di. ³¹ Sɔwɔ dabinun baa sɔɔ u tii tɔmbu sɔwɔsɔ be ba nùn swiima Galilen di ba ka na Yerusalemɔ. Tɔn beya ba tɛ sɔa win seeda diobu Isireliban mi. ³² Sa maa bɛɛ Labaari gea nɔɔsiamɔ ye ya ka Gusunɔn nɔ mweɛru yɔ te u bɛɛn sikadoba kua. ³³ Ye kpurowa u sun kua bɛɛ be sa sɔa ben bibu sanam mɛ u Yesu seeya gɔrin di, nge mɛ ba yorua Dafidin womu yiruse sɔɔ, mi Gusunɔn u nɛɛ,

“Wuna a sɔa nen Bii.

Gisɔra na kua wunen tundo.”

³⁴ Gusunɔn u raa gerua u koo nùn seeya gɔrin di kpa u ku maa kɔsi. Yeya u gerua u nɛɛ,

“Kon bɛɛ domaru kua te ta dɛere ta ñ sika mɔ, tɛn nɔ mweɛru na Dafidi kua.”

³⁵ Yen sɔna u kpam gerua Dafidin womu gagu sɔɔ u nɛɛ,

“A ñ derimɔ wunegii wi u naane mɔn wasi yi kɔsi.”

³⁶ Domi Dafidi u kua ye Gusunɔn u himba kua u ko win tiin waati sɔɔ. Yen biru u kpuna u gu ma ba nùn sikua ka win sikadoba sannu ma win wasi kɔsa. ³⁷ Adama, wi Gusunɔn u seeya gɔrin di, win wasi kun kɔsa. ³⁸ Ñ n men na negibu, i de i n yɛ ma saa win min diya sa bɛɛ

toranun suurun gari nɔɔsiamɔ. ³⁹ Wiya maa baawure wi u nùn naane doke yakia kpuron di, ye Mɔwisin wooda kun kpɛ yu ko. ⁴⁰ Yen sɔ, i tii laakari koowo, kpa ye Gusunɔn sɔmɔɔba gerua n ku bɛɛ deema, ye ba nɛɛ, ⁴¹ “I mɛɛrio, bɛɛ tɔn yaako kowobu, i biti sooro kpa i kam ko.

Domi kon gɔanu ko bɛɛn nɔni biru ni i ñ naane mɔ baa goo ù n bɛɛ nu tusia.”

⁴² Sanam mɛ Pɔlu ka Baanabasi ba yara mɛnɔn yerun di, tɔn be, ba bu kanamɔ bu kpam bu gari yi sɔ tɔwɔ wɛrarugii kpaaru sɔɔ. ⁴³ Ye tɔmba yara mɛnɔn yerun di, Yuuba dabiru ka maa tɔn tukobu be ba gɔsira Yuuba, ba Pɔlu ka Baanabasi swi. Gɔro be, ba ka bu gari kua ba bu dam kɔ ba n ka wɔa Gusunɔn durom sɔɔ.

⁴⁴ Tɔwɔ wɛrarugii kpa te sɔɔ, kaa nɛɛ wuu gen tɔmbu kpurowa ba mɛna bu ka Yinnin gari nɔ. ⁴⁵ Sanam mɛ Yuuba ba tɔn wɔru ge wa, ba nisinu kua. Ba Pɔlun gari siki, ba gari kɔsi gerumɔ. ⁴⁶ Adama Pɔlu ka Baanabasi ba gerua ka wɔrugɔru ba nɛɛ, tilasiwa bu bɛɛ Yuuba Gusunɔn gari sɔ gbiika. Adama yɛn sɔ i yi yina, ma i ñ tii garisi be ba ka wɔaru te ta ku ra kpe weene, n wee, sa ko bɛɛ deri, kpa su da tɔn tukobun mi. ⁴⁷ N wee ye Yinni Gusunɔn sun yiire su ko. U nɛɛ, “Na bɛɛ kua tɔn tukobun yam bururam, kpa i ka faaba da handunian goonu nne kpuro sɔɔ.”

⁴⁸ Sanam mɛ tɔn tuko be, ba gari yi nua, ben nukura dora, ma ba Yinnin gari siara. Ma be Gusunɔn u raa gɔsa wɔaru te ta ku ra kpen sɔ, ba naane doke.

⁴⁹ Ma gari yi, yi nɔra bera mi kpuro. ⁵⁰ Adama Yuu be, ba wuun wirugibu ka kurɔ yisirugibu be ba Gusunɔn sɔamɔ mɔru seeya, ma ba bu kpare bu Pɔlu ka Baanabasi nɔni sɔ, ma ba bu gira bera min di. ⁵¹ Gɔro be, ba bu ben naasun tua kpare, ma ba doona Ikonimɔ. ⁵² Ka mɛ, naane dokeobu ba nuku dobu mɔ, ba Hunde Dɛero yiba.

Pɔlu ka Baanabasi Ikonimɔ

14 Ikonimɔ Pɔlu ka Baanabasi ba dua Yuuban mɛnɔn yerɔ ma ba waasu kua sere tɔn dabinu naane doke, Yuuba ka maa Gɛɛkiba. ² Adama Yuu be ba yina bu naane doke, ba tɔn tukobu mɔru seeya bu ka wa bu naane dokeobu kɔsa bwisikusi. ³ Gɔro be, ba sina mi sɔwɔ mɛɛru, ba waasu mɔ ka wɔrugɔru ba Yinni naane sɔa. U bu dam wɛ ba ka maamaaki ka sɔm damginu mɔ. Nge mɛya Yinni u ka sɔwɔsɔ ma win durom mu sɔawa gem. ⁴ Adama wuu gen tɔmbu ba bɔnu kua yiru. Gaba yɔra ka Yuuba sannu. Gaba maa yɔra ka gɔro be.

⁵ Sanam mɛya tɔn tukobu ka Yuu gabu, ka ben wirugibu sannu ba nɔɔ tia kua bu ka gɔro be wahala ko, bu be kpenu kasuku. ⁶ Ye Pɔlu ka Baanabasi ba gia mɛ, yera ba kpikiru sua Likonin temɔ Lisiti ka Dɛɛbeɔ, ka yen baru kpaanɔ. ⁷ Miya ba Labaari gea waasu mɔ.

Pɔlu ka Baanabasi

ba Lisiti da

⁸ Lisiti Pɔlu ka Baanabasi ba durɔ goo wa wɛn naa-
su gu u sɔ. U ɛn maa sɛire meya ba ka nɛn mara. ⁹ U
Pɔlun gari swaa daki. Yera Pɔlu u durɔ wi nɛni girari
ma u wa ma win naane dokebu tura u ka bekura,
¹⁰ ma u gbɛra u nɛɛ, a seewo a yɔra ka wunen naasu.

Durɔ wi, u seewa fia ma u sanum wɔri. ¹¹ Sanam mɛ
tɔn wɔru ge, ga wa ye Pɔlu kua ga nɔɔgiri sua ka
Likonin barum ga nɛɛ, besen bɛna nu tɔmbu kɔsa ma
nu na besen mi.

¹² Ba Baanabasi soka Susi, Pɔlu maa Herimesi †, yɛn
sɔ wiya u waasu kua. ¹³ Ma yɔku kowo goo wi u sɛa
Susin bɛu kɔso, wɛn bɛu dira wɛa wuun bɔku, u ka
naa kinenu na, ka maa biibii wuu gen kɔnkɔ. Wi ka
tɔn be kpuro ba kɛ bu gɔro be yɔkuru koosi. ¹⁴ Sanam
mɛ gɔro be, ba ye nua, ba ben yabenu gɛɛka ma ba
duki da tɔn wɔru gen suunu sɔ ba gbɛsukum ba nɛɛ,
¹⁵ durɔ bɛɛ, mban sɔna i yeni mɔ. Besen tii tɔmba nge
bɛɛ. Sa bɛɛ Labaari gea tubusiamɔwa, kpa i ka gɔru
gɔsia sɛa kamgirun di i wura Gusunɔ Yinni wason mi,
wi u wɔllu ka tem ka nim wɔku taka kua, ka yabu
kpuro ye ya wɛa ye sɔ. ¹⁶ Yellu u dera tɔmbu kpuro ba
ben gɔru kɛru kua. ¹⁷ Adama u ɛn tii deri seeda sari, u
gea kua, u bɛɛ gura nɛsiammɛ i ka dɛanu wa gbeaɔ
nin saa sɔ, kpa i n ka nuku dobu mɔ.

¹⁸ Baa mɛ ba gari yi gerua, ka nɛni swɛa bakara ba
tɔn be yinari bu bu yɔkuru koosi.

¹⁹ Adama Yuu gaba na Antioxi ka Ikonimun di ba tɔn
wɔru ge swaa nim wia, ma ba Pɔlu kpenu kasuka ba
nɛn gawa ba ka da wuun biruɔ domi ba tamaa u
guwa. ²⁰ Adama sanam mɛ naane dokeoba na ba yɔ
ba nɛn sikerene, u seewa ma u wura wuu sɔ. Yen
sisiru wi ka Baanabasi ba doona Dɛɛbe gia.

Pɔlu ka Baanabasi

ba wura Sirin Antioxi

²¹ Pɔlu ka Baanabasi ba Labaari gean waasu kua
Dɛɛbeɛ, ma tɔn dabinu kua Yesun bwɛabu mi. Yen
biru ba kpam wura Lisiti ka Ikonimuɔ ka maa Antioxi
ye ya wɛa Pisidi. ²² Ba naane dokeobu tɛsisi ba bu
dam kɛ bu ka yɔra dim dim naane dokebu sɔ. Ba bu
sɔsɔwa ma ba ɛn koo ko ba kun wahala dabinu wa bu
sere du mi Gusunɔ u bandu swɛi.

²³ Ma ba Yesun yigberu baatere sɔ guro gurobu
kua. Ye ba kanaru kua ka nɔɔ bɔkuru ba kpa, ba bu
Yinni nɔmu sɔndia wi ba naane doke.

²⁴ Yen biru ba Pisidin tem sara ba tura Panfilin tem
sɔ. ²⁵ Ye ba waasu kua Perigɔ ma ba sara ba da
Atalia. ²⁶ Min di, ba goo nimkuu dua bu ka kpam
wura Antioxi, Sirin wuu mi, mi ba raa bu Gusunɔ nɔ-

† HERIMESI - Herimesi u sɛawa bɛu wi u ra bɛu ni nu tien gari
tusie.

mu sɔndia u ka bu durom kɛ sɔmbu ten sɔ te ba kua
ba kpa.

²⁷ Sanam mɛ ba tura Antioxi, ba Yesun yigberu men-
na, ma ba saara ye Gusunɔ ka bu kua kpuro, nge mɛ
u swaa kua tɔn tukobu bu ka naane doke. ²⁸ Ma ba tɛ
mi, ka naane dokeo be sannu.

Ba menɔ kua Yerusalemɔ

15 Saa ye Pɔlu ka Baanabasi ba wɛa Antioxi,
durɔbu gaba na saa Yudean di, ma ba naane
dokeobu sɔsɔmɔ ba mɔ, ba ɛn faaba wasi ma n kun mɔ
ba dera ba bu bango kua nge mɛ Mɔwisin wooda ya
gerua. ² Pɔlu ka Baanabasi ba ka bu sikirina gem gem
gari yin sɔ. Ma naane dokeoba gɔru doke bu Pɔlu ka
Baanabasi ka maa gabu gɔri Yerusalemɔ gɔrobu ka
guro gurobu mi gari yin sɔ.

³ Yera Yesun yigberu ta bu sɔru kua ba swaa wɔri,
ma ba Fenisi ka Samarin tem sara ba naane dokeobu
sɔsɔmɔ nge mɛ tɔn tukobu ba maa Yesu naane doke.
Yen baaru ya bu nuku dobu wɛ gem gem. ⁴ Ye ba tura
Yerusalemɔ, Yesun yigberu ka gɔrobu ka maa guro
gurobu ba bu dam koosia. Ma Pɔlu ka Baanabasi ba
bu saaria ye Gusunɔ u ka bu kua kpuro. ⁵ Adama Falisi
gabɔ be ba naane doke, ba seewa ba nɛɛ, tilasiwa bu
naane dokeo tɔn tuko be bango kua, kpa bu be sɔ bu
Mɔwisin wooda swɛi.

⁶ Ma gɔrobu ka guro gurobu ba menna bu ka gari yi
wesiana. ⁷ Ye ba gari yi gawamɔ, Pieɛ u seewa u yɔra u
nɛɛ, negibu i yɛ ma Gusunɔ u man wuna besen suunu
sɔnɔ di n tɛ, n ka tɔn tukobu Labaari gea nɔsɔia kpa
bu naane doke. ⁸ Ma Gusunɔ wi u tɔmbu kpuron
gɔrusu yɛ, u tɔn tuko be seeda diiya ye u bu Hunde
Dɛero kɛ nge mɛ u sun kɛ. ⁹ U ɛn gɛanu wunane besɛ
ka ben suunu sɔ. U maa ben gɔrusu dɛerasia naane
dokebun sɔ nge mɛ u sun kua. ¹⁰ N n men na, mban
sɔna i Gusunɔn laakari mɛrimɔ tɛ ye i ka naane
dokeo be sɔmunu sɔbimɔ ni besen sikadoba ka maa
besen tii sa kpana su sɔbe. ¹¹ Sa naane sɛa ma sa
faaba wa Yinni Yesun durom sɔ nge mɛ ben tii ba wa.

¹² Ma tɔn wɔru ge kpuro ga mari ga Baanabasi ka
Pɔlu swaa daki. Ba bu saaria nge mɛ Gusunɔ u ka bu
denda bu ka yɛrenu ka sɔm maamaakiginu ko tɔn
tukobun suunu sɔ. ¹³ Ye ba kpa, Yakɔbu u seewa u
nɛɛ, negibu i man swaa dakio. ¹⁴ Simɔ u bɛɛ tubusia
nge mɛ Gusunɔ u gbia u kua u ka tii tɔn tukobu gabu
gɔsia be ba koo soku wigibu. ¹⁵ Gari yi, yi sɛa tia ka
gari yi Gusunɔn sɔmɔba yorua Gusunɔn gari sɔ, ba
nɛɛ,

¹⁶ "Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
saa yera na kon wurama
kpa n Dafidin diru seeya te ta wɔruma.
Kon ten bansu seeya
kon kpam tu bani.

¹⁷ Kpa tɔn be ba tie bu ne Yinni Gusunɔ kasu,
ka maa tɔn tuko be ba sɛa negibu.

¹⁸ Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua
ne wi na gɛa ni sɔsɔsi yellun di."

¹⁹Yen sɔna nen bwisikunu ɔɔ, n ñ weene su gāa sɛsɔginu doke tɔn tuko ben swaa ɔɔ be ba gɔru gɔsiamɔ ba wuramɔ Gusunɔn mi. ²⁰Adama su bu tire-ru kua su nɛɛ bu ku bũu sãa dīanu di, bu ku kɔɔ mɛn-na tantanaru ɔɔ, bu ku yaa tem ye ba wĩiru tema ba ka go, bu ku maa yaa yem di. ²¹Domi tɛɛbun di wuu baagere ɔɔ ba ra Mɔwisin tirenu gari Yuuban mɛnɔ yeno tɔɔ wɛrarugiru baatere, kpa bu win gari waasu ko.

Ba tɔn tuko naane dokeobu tireru mɔrisia

²²Ma n gɔrobu ka guro gurobu ka maa Yesun yigberu kpuro wɛre bu gabu gɔsi ben suunu ɔɔ, kpa bu be gɔri Antioxiɔ ka Pɔlu ka Baanabasi sannu. Ba Silasi gɔsa ka Yudu wi ba maa sokumɔ Baasaba, be ba bɛɛɛ mɔ naane dokeobun suunu ɔɔ. ²³Ma durɔ be, ba da ka tire te, te ta nɛɛ, bɛɛɛ gɔrobu ka naane dokeobun guro gurobu sa bɛɛ tɔɔbura, bɛɛ naane dokeobu Antioxiɔ ka bɛɛ be i wãa Siri ka Silisin temɔ, bɛɛ be ba mara tɔn tukobu. ²⁴Sa nua ma bɛɛɛn gabu ba da bɛɛn mi ba bɛɛ burisina ba maa bɛɛn bwisikunu gɔsikia ka ben gari. Adama sa ñ bu sɔɔwa bu ko mɛ. ²⁵Yera sa wesiana su gabu gɔsi su bu bɛɛ gɔria ka bɛɛn kīnasibu Baanabasi ka Pɔlu sannu, ²⁶durɔ be ba ben wãaru kari bɔrie Yinni Yesu Kirisin yĩsirun sɔ. ²⁷Yen sɔna sa bɛɛ Yudu ka Silasi gɔria be ba koo bɛɛ gari yi sɔ ɔɔ ka ɔɔ. ²⁸Domi bɛɛɛ ka Hunde Dɛero n sun wɛre su ku bɛɛ sɔmunu ganu sɔbi ma n kun mɔ ni-ni. ²⁹I ku bũu sãa dīanu di, i ku yaa yem di, i ku yaa tem ye ba wĩiru tema ba ka go, i ku maa kɔɔ mɛnna tantanaru ɔɔ. Ì n tii nenua yabu yeni kpuron di n ko n wɛra. N kua tɛɛru.

³⁰Yera ba swaa wɔri ba doona Antioxiɔ. Ye ba tura mi, ba naane dokeobu mɛnna, ba bu tire te wɛ. ³¹Ye ba tire te gara ta bu dam kã ma ben nukura dora. ³²Yudu ka Silasi be ba maa sãa Gusunɔn sɔmɔbu, ba naane dokeobu dam kã ba maa bu tãsisia ka gari dabiru. ³³Ye ba sɔɔ yiru kua mi, naane dokeoba bu ɔɔ kana, ba nɛɛ, bu gɔsira ka alafia be ba bu gɔran mi. [³⁴Adama n Silasi wɛre u ka gina bu sina.]

³⁵Pɔlu ka Baanabasi ba sina Antioxiɔ. Be ka maa tɔn dabinu sannu ba Yinnin gari keu sɔɔsi, ba maa yi waa-su kua.

Pɔlu ka Baanabasi ba karana

³⁶Sɔɔ mɛɛrun biru Pɔlu u Baanabasi sɔɔwa bu kpam wura bu naane dokeobu bera wuu baagere ɔɔ mi ba raa Yinnin gari waasu kua, kpa bu wa nge mɛ ba ka wãa.

³⁷Baanabasi u kī Yohanu Maaku u ka bu da sannu. ³⁸Adama Pɔlu u gerua u nɛɛ, n ñ weene bu ka nùn da domi u ñ daa bu yĩsiri ben sɔmburu ɔɔ, u bu deriwa u gɔsira Panfilin di. ³⁹Yera ba sikirina too sere ba karana. Baanabasi u Maaku sua ma ba goo nimkuu dua ba da Sipuɔ. ⁴⁰Pɔlu u Silasi gɔsa, ma naane dokeobu ba bu kanaru kua ba nɛɛ, Gusunɔn durom

mu n ka bu wãa. Ma ba ben sanum wɔri. ⁴¹Ba da Siri ka Silisin temɔ ba Yesun yigberu tãsisiamɔ.

Timɔte u Pɔlu ka Silasi yĩsiri

16 Pɔlu u da Dɛɛbeɔ ka Lisitiɔ. Naane dokeo goo wãa Lisiti mi, wi ba mɔ Timɔte. Win mero sãawa Yuu naane dokeo, ma win tundo sãa Gereki. ²Naane dokeo be ba wãa Lisiti ka Ikonimɔ, ba win seeda gea dimɔ. ³Pɔlu u kī Timɔte u nùn yĩsiri, ma u nùn bango kua Yuuban sɔ be ba wãa bera mi, domi be kpuro ba yɛ ma win tundo Gerekiwa. ⁴Ma ba da da wuu ka wuu ba naane dokeobu sɔɔwa ye gɔrobu ka yigbɛ guro guro be ba wãa Yerusalemɔ ba wesiana ba yi, kpa bu ye mɛm ɔɔkwa. ⁵Nge mɛya Yesun yigberu nu tãsa naane dokebu ɔɔ, ma nu dabiru sosimɔ tɔru baatere.

Pɔlu u kãsiru wa Torasiɔ

⁶Hunde Dɛero u ñ dere bu Labaari gean waasu ko Asin temɔ. Yeya n dera ba Firigi ka Galatin tem bukiana. ⁷Ye ba tura Misin temɔ, ba kīa bu Bitinin tem du, adama Yesun Hunde bu yinari. ⁸Yeya n dera ba Misin tem bukiana ba da yen wuu ge ba mɔ Torasiɔ. ⁹Pɔlu u kãsiru wa wɔkuru. Kãsi te ɔɔ, u Masedɔnigii goo wa u yĩ u nùn kanamɔ u na Masedɔniɔ u ka bu somi. ¹⁰Ye u kãsi te wa, mii mii sa sɔɔru kua su ka da Masedɔniɔ, domi sa tuba ma Gusunɔwa u sun soku su ka bu Labaari gean waasu kua.

Lidia u naane doke Filipio

¹¹Torasiɔwa sa goo nimkuu dua, ma sa da Samɔtasin deedeeru, yen sisiru sa da Neapolisɔ. ¹²Saa min diya sa da sa sɔɔ yiru kua wuu ge ba mɔ Filipio. Wuu gera, sa gbia sa girari Masedɔnin tem ɔɔ. N deema Romugiba ba wuu ge mɔ. ¹³Tɔɔ wɛrarugiru ɔɔ, sa yara wuu min di sa da daru bɔɔ gagun mi, mi sa yĩyɔ kana yera ko n wãa. Sa sina sa ka kurɔbu gabu gari kua be ba mɛnne mi. ¹⁴Kurɔ goo wãa mi, wi ba mɔ Lidia Tiatiragii, wi u ra beku gobiginu dɔre ni ba wɔkua. U maa Gusunɔn bɛɛɛ yɛ. U swaa daki ma Yinni Gusunɔ u win gɔru wukia u ka Pɔlun gari naane doke. ¹⁵Kurɔ wi ka win yenugibu ba batemu kua. Ma u sun kana su da su sina win yenuɔ, sà n nùn garisi naane dokeo Yinni ɔɔ ka gem.

U sun kɔkura sere sa wura sa da.

Pirisɔm ɔɔ Filipio

¹⁶Sɔɔ teeru nge mɛ sa dɔɔ kana yero, sa ka wɔndia yoo goo yinna wi u wɛreku mɔ. Wɛreku ge, gã n seewa u ra n gerumɔwa ye n ko n koora. Win yinniba maa gobi beke waamɔ win sɔ. ¹⁷U sun swĩ bɛɛɛ ka Pɔlu ma u gbãramɔ u mɔ, durɔ beni Yinni Wɔrukoon sɔm kowoba, ba nawa bu ka bɛɛ faaban swaa sɔɔsi. ¹⁸Mɛya u ra n gerumɔ yam sãreru baatere sere Pɔlu u gari yi tusa. Ma u sīra u wɛreku ge sɔɔwa u nɛɛ, ka Yesu Kirisin yĩsira na nun sɔɔmɔ, a yario saa win min di.

Mii mii ma wɛrɛku ge, ga yara. ¹⁹Ye win yinniba gia ma ba ñ maa gobi wasi win min di, ba Pɔlu ka Silasi mwa ba bu bɔrikia ba ka bu da siri kowobun mi, mi tɔmbu ba ra mɛnɛ. ²⁰Ba ka bu da Romun wirugibun wuswaɔ ba nɛɛ, durɔ beni ba besen wuu burisimɔwa. Be Yuubara ²¹ba maa komanu ganu sɔɔsimɔ ni besen woodaba ba yina su swii bɛsɛ Romugibu.

²²Ma tɔn wɔru ga bu mɔru seesi, ma wirugibu ba Pɔlu ka Silasin yabenu kasuka, ma ba wooda wɛ bu be dɔa so. ²³Ye ba bu dɔa kpasira ba kpa, ba bu kare pirisɔm dirɔ, ma ba pirisɔm dirun kɔso wooda wɛ u bu nɔni dokeo gem gem. ²⁴Pirisɔm kɔso wi, u wooda ye mem kɔkwa ma u Pɔlu ka Silasi kpɛɛ sere dii kɔkwa ma u ben naasu gan dɔru doke.

²⁵Ye n kua wɔku suunun bɔnun saka, Pɔlu ka Silasi ba kanaru mɔ ba womusu mɔ ba Gusunɔ siaramɔ. Ma pirisɔm be ba wɔa mi, ba bu swaa daki. ²⁶Suaru sɔɔ tem yɔira ka dam ma pirisɔm dira diira sere ka ten kpɛɛkpɛɛkuɔ. Mii mii ten gamboba kpuro ba kenikiara, ma pirisɔm baawuren yɔni kusira yi wɔruma. ²⁷Ye pirisɔm kɔso u yanda, u wa pirisɔm dirun gamboba ba wukiare, u tamaa pirisɔmba kpuro ba yakurawa. Yera u win takobi woma u kɔ u tii go. ²⁸Adama Pɔlu u gbɔra too too u nɛɛ, a ku tii kɔsa kua, bɛsɛ kpurowa sa wɔa mi.

²⁹Yera pirisɔm kɔso wi, u fitila bikia ma u ka duka dua pirisɔm dirɔ ma u yiira ka diiribu Pɔlu ka Silasin wuswaɔ. ³⁰U bu yarama tɔkɔkɔ ma u nɛɛ, tɔnwɛrobu, amɔna kon ko n ka faaba waara.

³¹Ba nɛɛ, a Yinni Yesu naanɛ dokeo, kaa faaba wa wunɛ ka wunen yenugibu.

³²Ma ba nɔn Yinnin gari waasu kua, ka sere be kpuro be ba wɔa win yenuɔ. ³³Saa tia ye, wɔku te sɔɔ, pirisɔm kɔso wi, u ben bosu tea. Ma wi ka win yenugibu kpuro ba batemu kua yande. ³⁴U ka Pɔlu ka Silasi da win dirɔ, ma u bu dɔanu wɛ ba di. Wi ka win yenugibu, ben nukura dora gem gem yɛn sɔ ba Gusunɔ naanɛ doke.

³⁵Ye yam mu sɔra Romun wirugibu ba polisiba gɔra bu da bu gere bu be durɔ be karo.

³⁶Ma pirisɔm kɔso wi, u gari yi Pɔlu sɔɔwa u nɛɛ, wirugiba wooda wɛ n ka bɛɛ kara wunɛ ka Silasi. Yen sɔ tɛ, i kɔkɔ sɛɛ.

³⁷Adama Pɔlu u polisi be sɔɔwa u nɛɛ, aawo, ba sun so batuma sɔɔ, ba ñ sun siri, ma besen tii sa maa sɔawa Romugibu. Yen biru ba sun kasa kua pirisɔm dirɔ. Wee tɛ ba kɔ bu sun yara asiri sɔɔ? Aawo, sere bu na ben tii bu sun yara.

³⁸Polisiba ba ka gari yi da ba Romun wirugibu sɔɔwa. Ye wirugii be, ba nua ma Pɔlu ka Silasi ba sɔawa Romugibu, yera ba nanda. ³⁹Ma ba da ba bu suuru kana ba bu yara pirisɔm di, ma ba bu sɔɔwa bu wuu ge yario. ⁴⁰Pɔlu ka Silasi ba yara pirisɔm diru min di ba da Lidian yenuɔ. Ye ba naanɛ dokeobu wa ba bu dam kɔ, yera ba doona.

Pɔlu ka Silasi ba Tesalonika da

17 Nge mɛ ba dɔɔ ba wusu yiru sara si ba sokumɔ Anfipolisi ka Apoloni, ma ba tura Tesalonikaɔ mi Yuuba ba mɛnɔ yeru mɔ. ²Nge mɛ Pɔlun dɔɔnɛ u da mɛnɔ yeru mi. Ma alusuma itan tɔɔ wɛrarugiru baatere u ka bu wesiana Gusunɔn gari sɔɔ. ³U bu tubusia ma u bu sɔɔsi gari yi sɔɔ ma Kirisi wi kun koo ko u kun nɔni swɔaru wa kpa u se gɔrin di. U maa bu sɔɔwa ma Yesu win gari u kparamɔ wiya Kirisi wi.

⁴Be ba nɔn swaa daki sɔɔ, gaba gari yi wura, ma ba ka nɔn kɔɔ tia kua wi ka Silasi. Mɛya maa tɔn tuko dabinu ba kua be ba Gusunɔn bɛɛɛ yɛ, ka maa tɔn kurɔ dabinu be ba sɔa tɔn girobu wuu ge sɔɔ.

⁵Adama Yuuba ba nisinu seewa ma ba tɔn bɛɛɛkɛba menna wuu sɔɔ ba wuu kpuro burina, ma be kpuro ba da Yasonin yenuɔ bu wa bu Pɔlu ka Silasi yarama tɔn wɔrun wuswaɔ. ⁶Ye ba kun bu wa, ba Yasoni ka naanɛ dokeobu gabu gawa ba ka bu da wuun wirugibun mi. Ba gbɔsukumɔ ba mɔ, tɔn be, be ba handunia kpuro gɔsikiamɔ, ba maa na mini, ⁷ma Yasoni u dera ba sɔbia win yenuɔ. Be kpuro ba tem yɛron wooda sankumɔ, ba nɛɛ sina boko goo maa wɔa wi ba mɔ Yesu.

⁸Yuuban gari yi, yi dera tɔn wɔru ge ka wuun wirugii be ba gari yi nua ba burisina. ⁹Ma ba Yasoni ka naanɛ dokeo be karabun gobi bikia, ma ba dera ba doona.

Ba da Bereɔ

¹⁰Mii mii naanɛ dokeoba dera Pɔlu ka Silasi ba doona Bereɔ wɔkuru. Ye ba tura mi, ba da Yuuban mɛnɔ yeru. ¹¹Tɔn be ba wɔa mi, ba laakari mɔ n kere tɔn be ba wɔa Tesalonikaɔ. Ba gari yi mwa ka nuku dobu. Ba ra Gusunɔn gari wɛɛri tɔru baatere bu ka wa ye Pɔlu bu sɔɔmɔ ñ n gem na. ¹²Yen saabuwa ben dabira naanɛ doke, ma Gereki tɔn kurɔbu gabu be ba yɔsinu yara ba naanɛ doke, ka sere maa tɔn durɔ dabinu. ¹³Adama sanam mɛ Yuu be ba wɔa Tesalonikaɔ ba nua ma Pɔlu u maa Gusunɔn gari waa-su mɔ Bereɔ, ba da mi, ma ba tɔn wɔru mɔru seeya ba burisina. ¹⁴Mii mii naanɛ dokeo be, ba dera Pɔlu da nim wɔkun bera gia, adama Silasi ka Timɔte ba sina Bereɔ. ¹⁵Be ba Pɔlu yɔsiri, ba ka nɔn dawa sere Atenikɔ. Yen biru ye ba kpam gɔsiri Bereɔ, Pɔlu u bu kɔ mɔkrisia u nɛɛ, bu Silasi ka Timɔte sɔ bu nɔn naamwema fuuku.

Pɔlu wɔa Atenikɔ

¹⁶Sanam mɛ Pɔlu u bu mara Atenikɔ, win bwɛra kun kpunɛ domi u wa bɔu turanu yiba wuu mi. ¹⁷U ra Yuuban mɛnɔ yeru de u ka bu wesiana, be ka Gereki be ba Gusunɔn bɛɛɛ yɛ. U ra maa tɔmbu waasu kue tɔru baatere batuma mi wuugiba ra mɛnɛ. ¹⁸Sanam mɛ u ka bu gari mɔ keu koosiobu gabu be ba sɔa Epikurigibu † ka Sitosiba †† ba da win mi, ba ka nɔn

sikirinamɔ. Ben gaba nɛɛ, mba durɔsi gari bɛkɛgii wini u gerumɔ.

Ma gaba maa nɛɛ, bũu tukoba u ka yã. Ba yeni gerua yèn sɔ Pɔlu u Yesun gari ka win seebu gɔrin din waasu m̀.

¹⁹ Ma ba ka nùn da Arepaguɔ †, wɔɔ bera mi wirugibu ba ra menne, ma ba nɛɛ, sa kɪ su sɔɔsi kpaɔ te nɔwa te a kparamɔ mi. ²⁰ Domi a sun gãa kpaanun gari sɔɔɔ, sa maa kɪ su nin tubusianu gia.

²¹ N deema Atenigibu kpuro ka sere sɔɔ be ba ra nɛ mi, ba ra ben wɛrabun saa kpuro deriwa bu ka gãa kpaanun baaru nɔ, ñ kun mɛ bu ka gere.

²² Pɔlu u yɔra menno yee ten suunu sɔɔ u nɛɛ, bɛɛ Atenigibu, na wa i sãawa be ba sãaru kɪ gem gem.

²³ Domi sanam mɛ na bɔsu bɛɛn wuu mi, na gãa dabinu mɛɛrimɔ ni i sãamɔ, na turaru garu wa tèn mi ba yoruɔ, Gusunɔ wi sa kun yɛ. Tɛ Gusunɔ wi, wi bɛɛ i sãamɔ yɛru sariru sɔɔ mi, wiya na bɛɛ tubusiamɔ.

²⁴ Wiya wi u handunia taka kua, ka yabu baayere ye ya wãa ye sɔɔ, u sãawa wɔllu ka tem Yinni, u ku ra sine dinu sɔɔ ni ba ka nɔma bana. ²⁵ Tɔmbun nɔma kun kpɛ yu nùn nɔɔri, domi u ñ gãanu ganun bukata mɔ. Win tii tiiwa u yabu baayere wãaru ka wɛsiaru ka bukata kpuro wɛɛmɔ. ²⁶ Tɔn turon min diya u bwesenu kpuro taka kua ba ka terie handunia kpuro sɔɔ. Saa yellun di u saaba yi yi, ma u tɔmbun wãa yenu nɔɔ bura yenu kua. ²⁷ Gusunɔ u yeni kpuro kua bu ka babi bu nùn ka-su kpa bu nùn wa baa mɛ u ñ ka besen baawure toma. ²⁸ Domi wi sɔɔra sa wãaru mɔ, wiya dera besen wasi suaramɔ, wi sɔɔra sa wãa, nge mɛ gabu bɛɛn tire yorobu sɔɔ ba nɛɛ, sa maa sãa Gusunɔn bibu. ²⁹ Ñ n men na, sà n sãa Gusunɔn bibu, n ñ weene su bwisiku ma Gusunɔ u sãa nge bwãaroku ge tɔnu u bwisika u ka nɔma kua ka wura ñ kun mɛ ka sii geesu, ñ kun mɛ ka kperu. ³⁰ Gusunɔ u ñ tɔmbun yellun yɛru sariru garisi, adama tɛ u baama kpuron tɔmbu wooda wɛɛmɔ bu ka gɔsira ben kom kɔsum di. ³¹ Domi u tɔru yi tɛ sɔɔ u koo handuniagibu kpuro siri dee dee ka durɔ win saabu wi u gɔsa, ma u nùn baawure sɔɔsi ye u nùn seeya gɔrin di.

³² Ye ba nua Pɔlu u seebu gɔrin din gari gerua, gaba nùn yaakoru kua, adama gaba nɛɛ ba kɪ bu ra kparam gari yi nɔ.

³³ Sanam meya Pɔlu u doona ben suunu sɔɔn di.

³⁴ Ka mɛ, durɔ ben gaba naane doke ma ba nùn swii. Ben suunu sɔɔ durɔ goo wãa wi ba m̀ Deni, wi u sãa Arepagun siri kowo goo, ka maa kurɔ goo wi ba m̀ Damarisi, ka maa gabu.

Pɔlu u Korinti da

18 Yenin biru Pɔlu u doona Ateni min di, u wuu gagu da ge ba ra soku Korinti. ² Miya u Yuu goo deema wi ba m̀ Akilasi, wi ba mara Pontuɔ. N ñ tɛ ye

† EPIKURIGIBU - Ben yinni Epikuri u nɛɛ, doo nɔɔra ta kpuro kere tɔnun wãaru sɔɔ. †† SITOSIBA - Ba durɔ wi ba m̀ Simɔn sɔɔsiru swii wi u nɛɛ, n weene tɔnu u n deere, u win tɔnusi kɪa, kpa u Gusunɔ bɛɛre wɛ. † AREPAGUɔ - Ya sãawa guuru Atenic mi wuun wirugiba ra menne.

u ka na saa Italin tem di ka win kurɔ Pirisila sannu yèn sɔ tem yɛro Kolodu u wooda yara Yuuba kpuro bu yari Romun di. Ma Pɔlu u ka bu bɔɔnɔ kua, ³ u sina ka be domi sɔm bwese teera ba ra ko. Kuu bekurugina be kpuro ba ra ko. ⁴ Tɔɔ wɛrarugiru baatere u ra Yuuban menno yeru de u ka bu wesiana. U ra bu kɔkiri be ka Gerekiba bu ka Yesu naane doke.

⁵ Sanam mɛ Silasi ka Timɔte ba tunuma saa Masedɔnin di, Pɔlu u win tii wɛ u ka waasu ko saa kpuro, u Yuuba sɔɔɔ ma Yesu sãawa Kirisi wi ka gem. ⁶ Adama ye ba nùn siki ba nùn gari kɔsi gerusi, Pɔlu u bu win yaberun tua kpare u nɛɛ, b̀ n kam kua ben tiin taarewa, n ñ wi Pɔlu wa. U maa nɛɛ, saa gisɔn di wi, u koo da u tɔn tukobu waasu kua.

⁷ Ye u yara min di, ma u da u sina tɔn tuko goon yenuɔ wi ba m̀ Titu Yusitu, wi u Gusunɔ nasie. Durɔ win dira wãa menno yerun bɔkɔ. ⁸ Adama Kirisipu wi u sãa menno yerun wirugii, u Yinni naane doke ka win yenugibu kpuro. Korintigibu dabiru ba Labaari gea nua, ba maa Yesu naane doke, ma ba bu batemu kua.

⁹ Gusunɔ u Pɔlu sɔɔwa wɔkuru kãsiru sɔɔ u nɛɛ, a ku berum ko, a n gari yi gerumɔ, a ku mari, ¹⁰ na wãa ka wune, goo kun kpɛ u nun nɔma doke u sere nun gãa kɔsunu kua. Domi tɔn dabina nu wãa wuu ge sɔɔ ni nu sãa negibu.

¹¹ Pɔlu u sina wuu ge sɔɔ wɔɔ tia ka suru nɔɔba tia u bu Gusunɔn gari sɔɔsimɔ.

¹² Sanam mɛ Galioni u sãa tem yɛro Gerekiban tem sɔɔ, Yuuba ba nɔɔ tia kua ba Pɔlu seesi ba ka nùn da siri yeru. ¹³ Ba nɛɛ, durɔ wini u tɔmbu bɔriemɔwa bu Gusunɔ sã ka swaa gaa ye wooda ya yina.

¹⁴ Ye Pɔlu kɪ u gari gere, yera Galioni u Yuu be sɔɔwa u nɛɛ, ñ n sãan na torarun gari, ñ kun mɛ kɔsa gaa ye u kua, kon daa wura n bɛɛ Yuuba swaa daki. ¹⁵ Adama ñ n garin sikirinɔsun na, ka yisa ka bɛɛn tiin wooda, bɛɛn gariya. Na ñ kpɛ n ko gari yin siri kowo.

¹⁶ Ma u bu kpara yã yã siri yerun di. ¹⁷ Saa yera tɔn be kpuro ba Sɔsiteni mwa, wi u sãa Yuuban menno yerun wirugii, ba nùn soberu wɔri siri yerun wuswaɔɔ. Adama gari yi kun Galioni gãanu sãa.

Pɔlu wura Anticɔsi

¹⁸ Pɔlu u kparam sina Korinti mi sɔɔ mɛɛru. Yen biru u naane dokeobu nɔɔ kana u da u kɔna Sankereɔ domi u raa Gusunɔ nɔɔ mweɛru †† kua. Ma u goo nimkuu dua ka Pirisila ka Akilasi sannu ba doona Siri gia.

¹⁹ Ma ba tura Efesun miya Pɔlu u Pirisila ka Akilasi deri. Ma u dua Yuuban menno yeru, u ka bu wesiana. ²⁰ Ba nùn kana u sɔɔ yiru ko ka be, adama u ñ wure.

²¹ Sanam mɛ u doonɔ, u bu sɔɔwa u nɛɛ, ñ n Gusunɔn kɪrun na u koo kparam wurama ben mi.

Ma u goo nimkuu dua u doona saa Efesun di. ²² Ye u tura Sesareɔ u Yerusalemu da u Yesun yigberu tɔbura. Yen biru ma u da Anticɔsi. ²³ Ye u sɔɔ mɛɛru kua mi, u

†† Nɔɔ MWEERU - Nɔɔ mweɛ te, ta sãawa te Yuuba b̀ n Gusunɔ kua ba ku ra tam nɔɔmɔ nɔ, ba ku ra maa kɔni sere b̀ n nɔɔ mweɛ te yibia.

kpam swaa wɔri u bɔsu Galati ka Firigin tem sɔɔ u naane dokeobu kpuro dam kɛmɔ.

Apolo u Efesu ka Korinti da

²⁴Yuu goo wi ba mɔ Apolo, wi ba mara Alesandiriɔ, u Efesu da. U gari gerubun kɛru mɔ n banda, u maa Gusunɔn gari yɛ sɔa sɔa. ²⁵N deema ba raa nɔn Yin-nin swaa sɔɔsi ma u ye waasu mɔ ka kɪru, u ra maa Yesun gari tubusie dee dee, adama Yohanun batemu kobu tɔnawa u yɛ. ²⁶U waasu kua ka toro sindu Yuuban mɛnɔ yero. Sanam mɛ Pirisila ka Akilasi ba win waasu nua, ba ka nɔn da bee tia, ba nɔn Gusunɔn swaa tubusia dee dee. ²⁷Ye Apolo u gɔru doke u Gerekiban tem da, naane dokeoba nɔn yen dam kɔ ma ba ben berusebu tireru kua be ba wɔa Gerekiban temɔ bu ka nɔn dam koosia. Sanam mɛ u tura mi, u bu somi gem gem be ba sɔa naane dokeobu Gusunɔn durom sɔ. ²⁸Domi ka gari damgiya u ka Yuuban sikirinɔ kamia batuma sɔɔ, u bu sɔɔsi saa Gusunɔn garin di ma Yesu sɔawa wi Gusunɔ u gɔsa.

Pɔlu u Efesu da

19 Sanam mɛ Apolo wɔa Korintiɔ, Pɔlu u kpa ka guunun bera ma u tura Efesuɔ. Miya u naane dokeobu gabu deema ²u bu bikia u nɛɛ, Hunde Dɛero u dua bɛɛ sɔɔ sanam mɛ i naane doke?

Ba nɔn wisa ba nɛɛ, aawo sa n̄ mam nɔkre ma Hunde Dɛero wɔa.

³Ma u nɛɛ, batemu yerà i kua.

Ba nɛɛ, Yohanun batemu.

⁴Ma Pɔlu u nɛɛ, Yohanu u tɔmbu batemu kua be ba gɔru gɔsia toranun di ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, durɔ goo u sisi win biruɔ, wiya Yesu wiya ba koo naane doke.

⁵Ye ba Pɔlun gari yi nua, ma ba batemu kua Yinni Yesun yɪsiru sɔɔ. ⁶Pɔlu u bu nɔma sɔndi winɔ ma Hunde Dɛero u dua be sɔɔ, ma ba ka barum tukum gari mɔ, ba maa gari gerumɔ yi yi wee Gusunɔn min di. ⁷Durɔ be kpuron geera tura tɔnu wɔkura yirun saka.

⁸Ma Pɔlu u Yuuban mɛnɔ yero dua u ban te Gusunɔ u swɪin waasu mɔ ka toro sindu sere suru ita u ka bu wesianamɔ u bu kɔkirimɔ. ⁹Adama ben gabu ba bɔbia ba yina bu Yesu naane doke, ba maa gari kɔsi gerua win swaa yen sɔ tɔn wɔru gen wuswaas. Yen sɔna Pɔlu u bu deri, wi ka naane dokeobu ba doona min di. Ba ra de bu wesiane tɔru baatere mɛnɔ yero garu sɔɔ te ta sɔa Tiranusigiru. ¹⁰Nge meya ba kua wɔɔ yiru, ma tɔmbu kpuro be ba wɔa Asiɔ, Yuuba ka maa Gerekiba, ba ka Yinnin gari nua.

Sekefan bii tɔn durɔbu

¹¹Gusunɔ u Pɔlu dam wɛ u ka sɔm maamaaki damginu ko ¹²sere baa b̄ n win wɛnya wokatii n̄ kun mɛ win sɔm koo yabenu sua ba sɔndi barɔbu wɔllɔ, ba ra bekurewa kpa wɛrekunu nu yari ben wasin di.

¹³Yuu be ba bɔsu baama kpuro ba wɛrekunu yaramɔ, ben gaba maa kɪ bu Yinni Yesun yɪsiru soku be ba

wɛrekunu mɔn sɔ bu nɛɛ, na nun wooda wɛɛmɔ ka Yesun yɪsiru, wi Pɔlu u ka waasu mɔ, a yario.

¹⁴Yuuban yɔku kowo tɔnwero wi ba sokumɔ Sekefa, win bii tɔn durɔbu nɔɔba yiru, ba ra maa ko mɛ. ¹⁵Yera wɛreku gagu ga nɛɛ, na Yesu yɛ, na maa Pɔlu yɛ, adama wara bɛɛ i sɔa.

¹⁶Ma durɔ wi sɔɔ wɛreku ge, ga wɔa u yɔɔwa u tɔn be sɛre ma u bu so gem gem sere u bu kamia. Be kpuro ba yakura win yenun di tereru ka bosu. ¹⁷Yuuba ka Gerekiba kpuro be ba wɔa Efesuɔ ba gari yi nua, ma berum bu mwa be kpuro. Ma Yinni Yesun yɪsira bɛɛɛ wa gem gem. ¹⁸Dabiru be ba naane doke ba na ba gerua batuma sɔɔ ye ba ra raa ko, ma ba tuuba kua. ¹⁹Dabiru be ba ra raa dobo dobo ko, ba ka ben tirenu na ma ba nu dɔɔ menɪ baawuren wuswaas. Goo u tire nin gobi dooru kua, nin geera kua fɔrɔɔ dabi dabiru. ²⁰Nge meya Yinni Gusunɔn gari yi kpararamɔ ka dam yi tɔsimɔ.

Sannɔ Efesuɔ

²¹Yeniban biru, Pɔlu u gɔru doke u bɔsu Masedɔni ka Gerekiban tem sɔɔ. Min di kpa u Yerusalemu da. U nɛɛ, u n da mi, u n̄ koo ko u kun tura Romuɔ.

²²Ma u win sɔmɔbu yiru, Timɔte ka Erasutu gɔra Masedɔniɔ, adama win tii u sɔɔ yiru kua Asiɔ.

²³N deema saa ye, wahala baka gaa seewa Yesun swaan sɔ. ²⁴Sii geesun seko goo wi ba ra soku Demetiru u ra b̄u wi ba sokumɔ Aritemin † dirun weenasiru ko. Sɔmbu te, ta sɔm kowobu are beke wɛɛmɔ. ²⁵Demetiru u win sɔm kowobu menna ka maa sekobu gabu ma u nɛɛ, durɔ bɛɛ i yɛ ma sɔmbu ten sɔna sa kuuramɔ. ²⁶Bɛɛn tii i waamɔ, i maa nɔmɔ ma Pɔlu wi, u tɔn dabinu kɔkura u maa bu swaa nim wia, n n̄ mɔ Efesu mi tɔna, ka maa Asin tem wuu dabinu sɔɔra, u mɔ, b̄u ni tɔmba ka nɔma kua nu n̄ sɔa Gusunɔ. ²⁷N̄ n mɛn na, besen sɔmbura koo funɛ wenna. N n̄ mam te tɔna, ba n̄ koo maa besen b̄u Aritemin diru garisi ḡanu ganu. B̄u win bɛɛɛ baka koo maa kpe, wi Asigibu ka maa tem baaman tɔmbu kpuro ba ra sɔ.

²⁸Sanam mɛ tɔn be, ba gari yi nua, ba mɔru besira, ba gb̄asukumɔ ba mɔ, bɛɛɛ bakagiiwa, Efesugibun Aritemi.

²⁹Ma wuugibu kpuro ba burinamɔ. Tɔn wɔru ga duki daamɔ diru mi ba ra dwee. Ma ba Pɔlun kpaasibu yiru gawa ba ka da mi. Beya Gayusi ka Aritaaki be ba sɔa Masedɔnigibu. ³⁰Pɔlu u kɪ u da tɔn wɔru gen mi, adama naane dokeoba yina. ³¹Tem mɛn wirugibu gabu be ba sɔa win kpaasibu, ba maa nɔn nɔ mɔrisia ba nɛɛ, u ku tii sɔɔsi dii te sɔɔ. ³²Dii te sɔɔra tɔmbu kpuro ba gb̄asukumɔ. Gabu ba gari tee gerumɔ, gabu maa gari gɛɛ. Ben dabira kun mam yɛ yɛn sɔ ba mɛnɛ mi. ³³Yuu gaba Alesandu bɔrie tɔn wɔru gen wuswaas, ma tɔmbu gabu ba tamaa wiya u dera wahala kpuro ya seewa. Alesandu wi, u tɔn be ka nɔmu marisia, ma u kɪ u bu gari yin asansi sɔ.

³⁴Adama sanam mɛ ba tuba ma u sɔawa Yuu, tɔn be

† ARITEMIN - B̄u win mi ba ra bii nɔna de.

kpuro ba gbāsukumɔ sere kɔba yirun saka, ba m̀, bɛɛɛ bakagiiwa Efesugibun Aritemi.

³⁵ Amen biru, wuun guro guro u bu marisia u nɛɛ, bɛɛ Efesugibu, baawure u yɛ ma bɛsɛn wuu Efesuwɔwa Aritemi bɛɛɛgiiin dira wāa sa te kɔsu, ka maa win weenasii wi u surama saa wɔllun di. ³⁶ Goo kun kpɛ u gari yi siki. Yen sɔ, i tii nenuɔ sɛɛ, i ku gāanu ko ka sendaru. ³⁷ I ka durɔ beni na mini baa mɛ ba n̄ gāanu gbɛnɛ bɛsɛn b̄un dirun di, ba n̄ maa bɛsɛn b̄uu gari kɔsi gɛɛ gerusi. ³⁸ Demɛtiru ka win sɔm kowobu b̄a n̄ gari gɛɛ mɔ ka goo, sa siribun t̄ru mɔ ka maa siri kowobu, i de bu ben gari ko mi. ³⁹ Ì n̄ maa gari gɛɛ mɔ yi yi yini kere, i ko kp̄ i ka yi da wuun wirugibun mi. ⁴⁰ Domi ba koo kp̄ bu sun taare wɛ gisɔn gari yinin sɔ yèn sɔ yi n̄ wiru ka naasu mɔ. B̄a n̄ maa sun yin asansi bikia, sa n̄ yɛ ye sa ko gere.

⁴¹ Ye u yenì gerua u kpa, u bu yarinasia.

Pɔlu u Masedɔni

ka Gerekiban tem da

20 Sanam mɛ ba wɔki ni kpa, Pɔlu u naane dokeobu menna. Ye u bu dam kã, u bu n̄kã kana u doona Masedɔni gia. ² Ye u bɔsu tem mɛ kpuro sɔk, u naane dokeobu dam kã gem gem, ma u tura Gerekiban temɔ ³ u sina mi suru ita. Sanam mɛ u k̄i u goo nimkuu du u Siri da, u deema Yuuba n̄kã tia kua bu ka n̄n go. Ma u ḡru doke u kpam kpe ka Masedɔni. ⁴ Sopateri, Pirusin bii wi u na saa Beren di, u Pɔlu ȳsiri, ka maa Aritaaki ka Sikundusi be ba na saa Tesalonikan di, ka Gayusi Dɛɛbegii ka Timɔte ka maa Tisiki ka Torofimu be ba na saa Asin di. ⁵ Beya ba gbia ba da ba sun mara Torasi. ⁶ Ye ba pɛɛ ye ba n̄ seeyatia doken t̄kɔ bakaru kua ba kpa, sa da sa goo nimkuu dua Filipi. Ma s̄kɔ n̄kɔbun biru sa bu deema Torasi mi sa alusuma tia kua.

Pɔlun bera d̄akibu Torasi

⁷ Alusuma buu, sa menne su ka yaa dibu ka maa Yin nin d̄ia domaruginu di sannu, ma Pɔlu u waasu wɔri. Yèn sɔ u k̄i u doona yen sisiru, u win waasu denyasia ya tura sere w̄kurun b̄nu. ⁸ Fitilaku dabira wāa gidambisa ye sɔk, mi sa menne. ⁹ Aluwaasi goo wi ba m̀ Etiki, u s̄ fenentio. Nge mɛ Pɔlu u win gari denyasiamɔ, aluwaasi wi, u dom ȳbura sere u dweeya, ma u wɔruma temɔ gidambisa itasen fenentini di. Ba n̄n sua ba deema gora. ¹⁰ Adama Pɔlu u sarama ma u yāara u n̄n sua u nɛɛ, i ku nanda, win hunde ya wāa.

¹¹ Ye Pɔlu u kpam wura gidambisa yen wɔll, u pɛɛ sua u murura ma sa di, ma u waasu kua sere yam ka s̄ara, yen biru u doona. ¹² Ba ka aluwaasi wi wura yenuɔ wasiru, ma ben nukura yemia gem gem.

Pɔlu u Miletu da saa Torasin di

¹³ Sa goo nimkuu dua, sa Pɔlu gbiiya sa da Asosio, m̄n di u koo ka sun goo du. Domi meya sa wesiana

yèn sɔ u k̄i u da mi ka naasu. ¹⁴ Ye sa ka n̄n yinna Asosio, min diya u ka sun goo dua sa ka da Mitilenio.

¹⁵ Min di, sa kpam goo nimkuu dua ma sa tura Kioɔ yen sisiru. Sisi kpaaru sa tura Samɔsi, yen s̄kɔ itasewa sa Miletu dua. ¹⁶ Domi Pɔlu u ḡru doke u ku ȳra Efesuwɔ, kpa u ku win saa k̄i Asin tem s̄kɔ yèn sɔ u sende u turi Yerusalemɔ Pantikotin t̄ru n̄ n koo koor.

Pɔlu u ka yigbe guro gurobu gari m̀

¹⁷ Pɔlu u n̄kã m̄risia Efesuwɔ saa Miletun di, u Yesun yigbe guro gurobu sokusia bu na bu ka n̄n yinna mi. ¹⁸ Ye ba tunuma u bu s̄kɔwa u nɛɛ, bɛɛn tii i yɛ nge mɛ na s̄isina bɛɛn suunu s̄kɔ saa t̄kɔ tèn di na dua Asin tem s̄kɔ. ¹⁹ Na Gusunɔn s̄mburu kua tii kawabu s̄kɔ ka ȳresu sannu. Na maa wahala dabiru wa yèn sɔ Yuuba swaa kasu bu nen wāaru kpeerasia. ²⁰ I maa yɛ ma na n̄ bɛɛ arufaanin gāanu berue, na bɛɛ gem kpuro s̄kɔwawa batuma s̄kɔ ka maa yenusɔ. ²¹ Na Yuuba ka maa Gerekiba s̄kɔwa na nɛɛ, bu yario toranun di bu wura Gusunɔn mi kpa bu bɛsɛn Yinni Yesu Kirisi naane doke. ²² Wee t̄ɛ na Yerusalemu d̄kɔ nge mɛ Hunde Dɛero u man yiire, na n̄ maa yɛ yèn n̄ koo man deema mi, ²³ adama u man s̄kɔm̄ mi kon da kpuro pirisɔm̄ ka wahala man mara. ²⁴ Ka mɛ, na n̄ nen wāaru garisi gāanu n̄ gesi nen s̄mburu dakura te Yinni Yesu u man yiire n̄ ko. S̄mbu tera n̄ Gusunɔn durom Labaari gea kpara.

²⁵ Na bɔsu bɛɛn suunu s̄kɔ na ban te Gusunɔ u sw̄in waasu kua. T̄ɛ na yɛ ma goo sari bɛɛn suunu s̄kɔ wi u koo man wa kpam. ²⁶ Yen s̄na na bɛɛ s̄kɔm̄ batuma s̄kɔ gisɔ, goo ù n̄ kam kua bɛɛ s̄kɔ, na n̄ taare mɔ. ²⁷ Domi na n̄ gāanu ganu berua, na bɛɛ Gusunɔn himba kpuro n̄kɔsia. ²⁸ I n̄ tii sɛ, i maa ḡkɔ kpuro k̄suo ge Hunde Dɛero u bɛɛ n̄kɔm̄ s̄ndia, ge ga s̄a Yinni Yesun yigberu. I tu kparo te u yakia ka win tiin yem. ²⁹ Na yɛ ma n̄ n̄ bɛɛ derin biru gaba koo du bɛɛn suunu s̄kɔ nge mɛ demakunu ra du yāanun suunu s̄kɔ, ba n̄ ko n̄ n̄kɔwɔndu mɔ. ³⁰ Saa mam bɛɛn suunu s̄kɔn̄ di gaba koo gem gɔsia weesu kpa bu naane dokeobu swaa nim wia bu ka ko ben bwāabu. ³¹ Ì n̄ men na, i n̄ tii sɛ. I yaayo ma w̄kɔ itawa, na bɛɛn baawure kirɔ kua bururu ka yoka ka ȳresu.

³² T̄ɛ na bɛɛ Gusunɔ n̄kɔm̄ s̄ndia na maa bɛɛ win durom gari n̄kɔm̄ s̄ndia. Gari yi, yi koo kp̄ yi bɛɛ t̄a-sisia kpa yi bɛɛ faaba ko ka be kpuro be Gusunɔ u gɔsa u kua wigibu. ³³ Na n̄ goon sii geesu n̄ kun mɛ win wura n̄ kun mɛ win yaberu bine koore. ³⁴ Bɛɛn tii i yɛ ma ka nen tiin n̄kɔma na s̄mburu kua na ka tii diisia ka maa be ba ka man wāa. ³⁵ Na bɛɛ s̄kɔsi yabu kpuro s̄kɔ ma n̄ weenɛ i s̄mburu ko gem gem nge m̄sum, kpa i dam sarirugibu somi, kpa i Yinni Yesun tiin gari yaaya ye u nɛɛ, k̄ɛrun wɛɛbu bu nuku dobu mɔ n̄ kere k̄ɛrun mwaabu.

³⁶ Sanam mɛ Pɔlu u gari yi gerua u kpa, u yiira ma u kanaru kua ka be kpuro sannu. ³⁷ Be kpuro ba sw̄i. Ye ba n̄n b̄kasi, ba n̄n n̄kã kana ka k̄ru, ³⁸ ben nukura

sankira n banda yèn sɔ̄ u bu sɔ̄wa ma ba ñ maa waanamɔ̄. Ma ba nùn yɔ̄siri sere goo nimkuu mi.

Pɔlu u Yerusalemu dɔ̄

21 Ye sa nɔ̄ kanana ka be sa kpa, sa goo nimkuu dua sa doona sɔ̄ru sɔ̄rum mɛ Kɔ̄siɔ̄. Yen sisiru sa da Roduɔ̄. Saa min di, sa maa da Patarasɔ̄. ² Miya sa goo nimkuu wa ge ga dɔ̄ Fɛnisi gia, ma sa gu dua sa swaa wɔ̄ri. ³ Sa tem bureru garu wa te ba m̀ Sipu, sa tu sɛ̄na besen nɔ̄m dɔ̄warɔ̄ ma sa da Sirin tem gia. Sa Tiri dua, mi goo nimkuu ga koo sɔ̄munu sarasia. ⁴ Sa naane dokeobu kasu ma sa ka bu sina alusuma bɔ̄ teeru. Hunde Dɛero dera ba Pɔlu sɔ̄mɔ̄ u ku Yerusalemu da. ⁵ Adama ye besen saa tura sa kpam wura goo nimkuu mi. Be kpuro ka ben kurɔ̄bu ka bibu ba sun yɔ̄siri saa wuun di. Besɛ kpuro sa yiira nim wɔ̄kun goorɔ̄ ma sa kanaru kua. ⁶ Ye sa nɔ̄ kanana sa kpa sa goo nimkuu dua ma ba wura ben yenusɔ̄.

⁷ Saa Tirin di sa kpam swaa wɔ̄ri ma sa tura Tolemaisɔ̄. Miya sa sara goo nimkuun di ma sa da sa naane dokeobu tɔ̄bura ma sa kpuna mi nɔ̄n teeru. ⁸ Yen sisiru sa kpam swaa wɔ̄ri ma sa tura Sesareɔ̄, ma sa da sa sɔ̄bia Filipun yenusɔ̄ wi u sɔ̄a waasu kowo. N deema u sɔ̄a tɔ̄n nɔ̄nba yiru yen turo be ba gasɔ̄ gɔ̄sa Yerusalemuɔ̄. ⁹ Durɔ̄ wi, u bii wɔ̄ndiaba nne mɔ̄ be ba sɔ̄a Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄bu. ¹⁰ Ye sa sɔ̄ mɛ̄eru kua mi, Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ goo wi ba ra nɛ̄ Agabusi, u na mi saa Yudean di. ¹¹ U na besen mi ma u Pɔlun kpaka sua u win tiin naasu ka nɔ̄ma bɔ̄kua u nɛ̄, n wee ye Hunde Dɛero u gerumɔ̄. Wi u kpaka yeni mɔ̄, Yuu be ba wɔ̄a Yerusalemuɔ̄ ba koo nùn bɔ̄ke mɛ̄sum kpa bu nùn tɔ̄n tukobu nɔ̄mu sɔ̄ndia.

¹² Ye sa gari yi nua, besɛ ka tɔ̄n be ba wɔ̄a mi, sa Pɔlu suuru kanam wɔ̄ri u ku Yerusalemu ye da. ¹³ Adama u nɛ̄, mban sɔ̄na i sumɔ̄ mɛ̄sum ma i nen wɔ̄rugɔ̄ru kpeesiamɔ̄. Na mam sɔ̄nɔ̄ sɔ̄a n ka gbi Yinni Yesun yɔ̄sirun sɔ̄ Yerusalemuɔ̄, n ñ mɔ̄ bɔ̄kubu tɔ̄na.

¹⁴ Ye sa deema u ñ besen gari wure, sa mari ma sa nɛ̄, Gusunɔ̄n k̄iru tu kooa.

¹⁵ Amen biru sa besen sɔ̄nɔ̄ kua ma sa doona Yerusalemu gia. ¹⁶ Naane dokeobu gabu saa Sesaren di ba sun yɔ̄siri ba ka sun da Nasoni Sipugiin wɔ̄nɔ̄ mi sa ko sɔ̄bia. Durɔ̄ wi, u naane doke n tɛ̄.

Pɔlu u Yakobu beram da

¹⁷ Sanam mɛ̄ sa tura Yerusalemuɔ̄, naane dokeoba sun dam koosia ka nuku dobu. ¹⁸ Yen sisiru Pɔlu u ka sun Yakobu beram da ma Yesun yigbe guro gurobu kpuro ba menna mi. ¹⁹ Ye Pɔlu u bu tɔ̄bura u kpa u bu saaria tia tia sɔ̄mbu te Gusunɔ̄ u kua tɔ̄n tukobun sunu sɔ̄ win waasun sɔ̄. ²⁰ Ye ba win gari nua, be kpuro ba Gusunɔ̄ siara. Ma ba nùn sɔ̄wa ba nɛ̄, k̄inasi a wa? Yuuba nye nyewa ba naane doke, ma be kpuro ba kpam ka tii Mɔ̄wisin wooda bɔ̄kua. ²¹ Ba bu wunen gari sɔ̄wa ma a Yuu be ba wɔ̄a tɔ̄n tukobun mi sɔ̄mɔ̄ bu Mɔ̄wisin gari deri, bu ku deema sw̄i, bu ku maa ben bibu bango ko. ²² Ñ n men na, mba sa ko ko. Ka

gem ba koo nɔ̄ ma a tunuma wuu mi. ²³ Yen sɔ̄, a koowo ye sa ko nun sɔ̄. Durɔ̄bu nne gaba wɔ̄a mi, be ba raa nɔ̄ mwēeru kua. ²⁴ A ka bu doo kpa i tii dɛ̄erasia sannu kpa a ben kɔ̄nan gobi kɔ̄sia. Nge meya baawure u ko n ka yɛ̄ ma ye ba nua wunen sɔ̄, n ñ gem, sanam mɛ̄, ba koo wa ma wunen tii a Mɔ̄wisin wooda sw̄i. ²⁵ Adama ye n sɔ̄a tɔ̄n tuko naane dokeobugia sa bu wooda yiyi ma sa bu yen tireru mɔ̄risia sa nɛ̄, bu ku b̄u sɔ̄a d̄ianu di, bu ku yaa yem di, bu ku yaa tem ye ba w̄iru tema ba ka go, bu ku maa kɔ̄ menna tantanaru sɔ̄.

²⁶ Ma Pɔlu u ka durɔ̄ be da. Yen sisiru ba tii dɛ̄erasia, ma u sɔ̄a yeru dua u bu sɔ̄wa saa ye dɛ̄erasia bin sanam koo kpe, kpa bu ben baawure ȳakuru kua dɔ̄ma te.

Ba Pɔlu mwa sɔ̄a yerɔ̄

²⁷ Ye sɔ̄ nɔ̄nba yiru ye, ya kpeeyɔ̄, Yuu be ba na Asin di ba Pɔlu wa sɔ̄a yerɔ̄. Ba tɔ̄n wɔ̄ru burinasia, ma ba Pɔlu mwa. ²⁸ Ba gb̄asukumɔ̄ ba m̀, bɛ̄ Isireliba, faaba woo! Durɔ̄ wiya u ra de baama kpuro u n Isireliban k̄sa gerumɔ̄, ka ye n sɔ̄a Mɔ̄wisin wooda ka maa sɔ̄a yee teni. Wee, u mam ka tɔ̄n tukobu gabu na sɔ̄a yee dɛ̄era tenin mi ma u tu disi doke.

²⁹ Ba yeni gerua yèn sɔ̄ ba raa Torofimu Efesugii wa ka Pɔlu sannu wuu sɔ̄, yera ba tamaa Pɔlu u ka nùn dawa sɔ̄a yeru mi. ³⁰ Ma wuu ga buuburu ȳra kpuro, tɔ̄mba duki naamɔ̄ baaman di ma ba Pɔlu mwa ba gawa ba ka yara sɔ̄a yerun di. Mii mii ma ba ten gamboba kenua. ³¹ Sanam mɛ̄ ba k̄i bu nùn go, yera Romanu tabu sunɔ̄ u nua ma Yerusalemu kpuro ya burinamɔ̄. ³² Mii mii u tabu wirugibu gabu sua ka tabu kowobu, ma u ka bu duka da tɔ̄n wɔ̄ru gen mi. Sanam mɛ̄ tɔ̄n wɔ̄ru ge, ga nùn wa ka tabu kowobu sannu, ba Pɔlu soberu deri. ³³ Tabu sunɔ̄ wi, u da Pɔlun mi, u nùn mwa ma u wooda wɛ̄ bu nùn bɔ̄ke ka yɔ̄ni yiru. Ma u bu bikia, wara durɔ̄ wi. Mba u kua. ³⁴ Gabu tɔ̄n wɔ̄ru ge sɔ̄, ba gari tee gb̄asukumɔ̄, gabu maa gari gɛ̄, sere tabu sunɔ̄ u kpana u gari yin gem gia wure bakannun sɔ̄. Yen sɔ̄na u wooda wɛ̄ bu ka Pɔlu da sansani gb̄ararugian mi. ³⁵ Ye ba gb̄ara ten yɔ̄ktiru tura tabu kowoba Pɔlu sua ba sɔ̄ndi ben senu kɔ̄lɔ̄, tɔ̄n wɔ̄ru gen mɔ̄run sɔ̄. ³⁶ Ma tɔ̄n be kpuro ba bu naa k̄tinu dimɔ̄ ba gb̄asukumɔ̄, ba m̀ i nùn goowo!

Pɔlu u tii tubusia

³⁷ Sanam mɛ̄ ba k̄i bu Pɔlu duusia sansani gb̄ararugia mi, u tabu sunɔ̄ bikia u nɛ̄, kon kp̄i n ka nun gari ko?

Tabu sunɔ̄ u nùn bikia u nɛ̄, a Gerekim nɔ̄nɔ̄ ro? ³⁸ Ñ n men na, a ñ sɔ̄a Egibitigii wi? Wi u gasɔ̄ dera tɔ̄mba tem yɛ̄robu seesi, wi u tɔ̄mbu nɔ̄nɔ̄n suba nne menna (4.000) swaa diobun yigberun di, ma u ka bu da gbaburɔ̄?

³⁹ Pɔlu nùn wisa u nɛ̄, nɛ̄ Yuuwa, ba man marawa Taasiɔ̄, Silisin tem sɔ̄. Na sɔ̄a kpaa yɛ̄ro wuu ge sɔ̄,

ge ga yĩsiru yara. Na nun kanamɔ, a de n ka tɔn be gari ko.

⁴⁰ Tabu sunɔ wi, u nùn ayeru wě. Ma Pɔlu u yɔɔwa yɔɔturu wɔllɔ u tɔn be ka nɔmu marisia. Ye ba mari, u bu sɔɔwa ka Heberum u nɛɛ,

22 Bɛɛ, nɛn bisibu ka baababa, i swaa dakio ye kon bɛɛ sɔ n ka tii tubusia.

² Ye ba nua ma u ka Heberum gari mɔ, ba mari sɔɔ sɔɔ. Ma u nɛɛ, ³ nɛ Yuuwa wi ba mara Taasis, Silisin temɔ adama wuu geni sɔɔra na biru di. Gamalielin miya na keu kua, na bɛsɛn sikadoban wooda gia sɔa sɔa, ma na Gusunɔn bɛɛɛ yě nge mɛ bɛɛ kpuro i sɔa gisɔ. ⁴ Na maa swaa yen tɔmbu nɔni sɔɔwa goo gookum, na yen tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu mwɛera na bɔkua na pirisɔm doke. ⁵ Yǎku kowo tɔnwero ka Yuuban guro gurobu kpuro ba koo kpĩ bu man yen seeda diiya. Na tirenu mwa ben nɔman di ni ba Yuuba yorua be ba wǎa Damasiɔ. Ma na da mi n ka swaa yen tɔmbu mwa n bɔke be ba wǎa mi, kpa n ka bu na Yerusalemɔ n sɛɛyasia.

Pɔlu u bu

win gɔru gɔsiabun gari sɔɔwa

(I maa mɛɛriɔ Gɔrobun Kookoosu 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Sanam mɛ na dɔɔ na Damasi turuku kua sɔɔ wii wɔllun saka, suaru sɔɔ yam bururam na bai wɔllun di mu man wukiri. ⁷ Na wɔruma temɔ, ma na nɔn gagu nua ga nɛɛ, Sɔɔlu, Sɔɔlu mban sɔna a man nɔni sɔɔmɔ. ⁸ Na bikia na nɛɛ, wuna were Yinni. U man sɔɔwa u nɛɛ, nɛna Yesu Nasaretigii wi a nɔni sɔɔmɔ. ⁹ Durɔ be ba man yɔsiriɔ ba yam bururam mɛ wa, adama ba n tuba ye yěro gerua wi u ka man gari kua. ¹⁰ Na bikia na nɛɛ, mba kon ko Yinni. Ma u man sɔɔwa u nɛɛ, n seewo n du Damasiɔ. Miya ba koo man sɔ kpuro ye Gusunɔn u himba sɔa n ko. ¹¹ Yam bururam men kpǎara dera na wǎko kua. Yen sɔna nɛn kpaasiba man nɔmu nɛnu sa ka dua Damasiɔ.

¹² N deema durɔ goo wǎa mi, wi ba ra nɛɛ Anania, u Gusunɔn bɛɛɛ yě, u Mɔwisin woodaba swĩi. Yuu be ba wǎa wuu ge sɔɔ kpuro ba win seeda gea dimɔ. ¹³ U na nɛn mi, u yǎra nɛn bɔkɔ ma u nɛɛ, Sɔɔlu nɛn beruse, a yam waawo. Mii mii nɛn nɔni wukiara ma na nùn wa. ¹⁴ U man sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn bɛsɛn sikadoban Yinni u man gɔsa n ka win kĩru gia, n ka Geegii wa, kpa n maa ka win nɔn gari nɔ. ¹⁵ Domi kon ko win seeda dio, kpa n ka tɔmbu kpuro sɔ ye na wa ka ye na nua. ¹⁶ Tě, mba n maa tie. N seewo bu man batɛmu ko, kpa n wobe n dɛera nɛn toranun di na n Yinnin yĩsiru sokumɔ.

Nge mɛ Yinni u Pɔlu gɔsa

u ka tɔn tukobu waasu ko

¹⁷ Ye na wura Yerusalemɔ, sɔɔ teeru sanam mɛ na kanaru mɔ sɔa yerɔ, na kǎsa. ¹⁸ Kǎsi te sɔɔ, na Yinni wa, u man sɔɔwa u nɛɛ, n koowo kpaaka kpa n yari

Yerusalemun di mii mii. Domi wuu min tɔmbu ba n koo win gari wura yìn seeda na dimɔ. ¹⁹ Na nɛɛ, Yinni ba yě sɔa sɔa ma na Yuuban mɛnɔ yenu da da, na tɔmbu mwɛera na bu so be ba nun naanɛ doke. ²⁰ Dɔma te ba wunɛn seeda dio Etieni go, nɛn tii na wǎa mi, na win gɔɔ wura. Nɛna na win gowobun yǎnu kɔsu ni ba suba. ²¹ Ma Yinni u man sɔɔwa u nɛɛ, n doo, domi u koo man gɔri n toma tɔn tukobun mi.

Pɔlu ka Romun tabu sunɔ

²² Tɔn be, ba Pɔlun gari swaa daki sere u ka yeni gerua u kpa. Sanam mɛya be kpuro ba gbǎsukum wɔri ba nɛɛ, i nùn goowo, n n weenɛ win bweseru ta n wǎa.

²³ Ba kuuki mɔ, ba ben yabenu yɔwemɔ, ba tua seeyamɔ wɔllɔ. ²⁴ Romun tabu sunɔ wi, u wooda wě bu ka Pɔlu da sansani gbǎrarugia sɔɔ bu nùn sɛni so sere u ka gem gere. Domi u kĩ u gia mban saabuwa ba nùn wuremɔ mɛ. ²⁵ Ye ba Pɔlu bɔkua bu ka nùn so, u tabu sunɔ bikia wi u nùn yǎre, u nɛɛ, n weenɛ i Romugii so i sere nùn siri?

²⁶ Ye tɔnwero wi, u gari yi nua, u da win tabu sunɔn mi, ma u nùn bikia u nɛɛ, mba a kĩ a ko mi. Durɔ wi, Romugiiwa.

²⁷ Ma tabu sunɔ u da u Pɔlu bikia u nɛɛ, a man sɔɔmɔ, wunɛ Romugiiwa?

Pɔlu u nɛɛ, mɛya.

²⁸ Tabu sunɔ wi, u nɛɛ, gobi bekeya na kɔsia na ka sere kua Romugii.

Pɔlu u nɛɛ, mɛya ba nɛ marawa.

²⁹ Yen sɔna tabu kowo be ba sɔɔru sɔa bu ka nùn sɛni so u ka gem gere, ba nùn deri mii mii. Ma berum tabu sunɔ wi mwa ye u nua ma Pɔlu sǎawa Romugii domi u dera ba nùn bɔkua.

Ba ka Pɔlu da Yuuban

guro gurobun wuswaɔɔ

³⁰ Tabu sunɔ wi, u kĩ u gia kam kam yèn saabu wahala ye, ya seewa. Yen sɔna sisiru u dera ba Pɔlu kusia, ma u nɛɛ yǎku kowo tɔnwero bu ka Yuuban guro gurobu bu mennama. Ma u ka Pɔlu da ben wuswaɔɔ.

23 Pɔlu u be ba menne nɔni girari, ma u nɛɛ, mero bisibu, nɛn gɔru ga n man taarɛ wɛɛmɔ domi na nɛn wǎaru diwa dee dee Gusunɔn wuswaɔɔ, sere ka gisɔn gisɔ.

² Yǎku kowo tɔnwero wi ba ra soku Anania u be ba yǎ Pɔlun bɔkɔ sɔɔwa bu nùn soowo win nɔnɔ. ³ Pɔlu u nɛɛ, Gusunɔn koo nun so, gani kpika wunɛ! A sɔwa a ka man siri Mɔwisin wooda sɔɔ, ma a maa kpam wooda sara a nɛɛ, bu man soowo.

⁴ Be ba yǎ win bɔkɔ ba nɛɛ, Gusunɔn yǎku kowo tɔnwero a kǎka a wɔmmɔ mɛ?

⁵ Pɔlu u nɛɛ, mero bisibu na n yě yǎku kowo tɔnwero. Domi Gusunɔn gari yi nɛɛ, "I ku bɛn tɔmbun wirugiin kɔsa gere."

⁶Ye Pɔlu u tuba menno ge sɔɔ, ma gaba sãawa Sadusiba, gabu maa Falisiba, yera u nɔɔguru sua menno ge sɔɔ u nɛɛ, mero bisibu, nɛ Falisiwa wi Falisiba ba mara. I man sirimɔwa yèn sɔ na yĩyɔ ma gɔriba koo se gɔrin di.

⁷Ye u yeni gerua u kpa, Falisiba ka Sadusiba ba sikirinɔ wɔri ma menno ge, ga bɔnu kua yiru. ⁸Domi Sadusiba ba ra nɛɛ gɔriba kun seemɔ gɔrin di, hunde ka wɔllun gɔrado maa sari adama Falisiba ba wura ma yabu ita ye kpuro ya wãa. ⁹Ma wure bakanu tunuma ben suunu sɔɔ ba sikirinamɔ ka dam, ma wooda yẽrobu gaba seewa Falisiba sɔɔ ba nɛɛ, sa ñ taare gaa wa durɔ wi sɔɔ. Wara yẽ nge hundewa ñ kun mɛ wɔllun gɔrado goowa u ka nùn gari kua.

¹⁰Sikirinɔ ge, ga kpɛa gem gem sere tabu sunɔ wi, u berum kua bu ku raa Pɔlu karana. Ma u win tabu kowobu wooda wɛ u nɛɛ, bu doo bu Pɔlu wɔrama kpa bu ka nùn da sansani gbãrarugian mi.

¹¹Tɔ ten wɔkuru sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Pɔlu yɔre ma u nɛɛ, a ku mwia kpana. Nge mɛ a man seeda diiya Yerusalemu mi, meya kaa maa man seeda diiya Romu.

Ba Pɔlun wãaru kasu

¹²Yen sisiru Yuuba ba menna ba nɔɔ tia kua ba bɔrua ba nɛɛ ba ñ gãanu dimɔ, baa nim ba ñ nɔrumɔ ma n kun mɔ ba Pɔlu go. ¹³Tɔn be, ba tɔnu weeru kere be ba nɔɔ tia ye kua. ¹⁴Ma ba da ba yãku kowo tɔnwerobu ka guro gurobu deema ba nɛɛ, sa bɔrua sanu ma sa ñ gãanu dimɔ sere su ka Pɔlu go. ¹⁵Ñ n men na, sa kɪ bɛɛ ka guro gurobu i tabu sunɔ sɔ u ka Pɔlu na bɛɛn menno sɔɔ kpam, kpa n sãare nge i kɪ i kpam win gari mɛerim sɔmɛ. Bɛɛ sa ko n sɔɔ sã su ka nùn go u sere tunuma.

¹⁶Adama Pɔlun sesun bii tɔn durɔ u yina yen gari nua. U da u dua sansani gbãrarugia yen mi, ma u Pɔlu gari yi sɔɔwa. ¹⁷Ma Pɔlu u tabu kowobun tɔnwero turo soka, u nùn sɔɔwa u ka aluwaasi wi doo tabu sunɔn mi domi u gari mɔ u kɪ u nùn sɔ.

¹⁸Tabu kowobun tɔnwero wi, u ka nùn da tabu sunɔn mi, ma u nɛɛ, Pɔlu pirisɔm wi, u man soka ma u man kana n ka aluwaasi wi na wunen mi domi u kɪ u nun gãanu sɔ.

¹⁹Tabu sunɔ u aluwaasi win nɔmu nenua u ka nùn da bɔrua u nùn bikia u nɛɛ, mba a kɪ a man sɔ.

²⁰U nɛɛ, Yuuba ba nɔɔ tia kua bu ka nun bikia sia a ka Pɔlu da guro gurobun menno sɔɔ, kpa n sãare nge ba kɪ bu win gari mɛerim sɔmɛwa. ²¹Adama a ku ben gari nɔ, domi ba tɔnu weeru kere be ba koo kuke swaɔ bu ka nùn mwa. Be kpuro ba bɔrua ma ba ñ dimɔ, ba ñ maa nɔrumɔ ma n kun mɔ ba nùn go. Baa tɛ ba sɔɔ sã bu ka ye ko. Wunen woodawa ba swaa daki.

²²Ma tabu sunɔ wi, u nɛɛ, a ku goo sɔ ma a man gari yini dɔmɛa. Ma u dera aluwaasi wi, u doona.

Ba ka Pɔlu da Felisin mi

²³Ma tabu sunɔ wi, u tabu kowobun wirugibu yiru soka u nɛɛ, i tabu kowo goobu (200) sɔɔru koosio bu Sesare da, ka maasɔbu wata ka wɔkuru, ka sere yaasigibu goobu, ba n sɔɔru sã bu swaa wɔri kɔba nɔɔba nne wɔku te. ²⁴I maa dumi gaari bɔkuo kpa i ka Pɔlu da sina wuu yẽro wi ba ra soku Felisin mi, i turi ka alafia.

²⁵Yen biru tabu sunɔ u tireru yorua tɛ sɔɔ u nɛɛ, ²⁶ne Kolodu Lisiasi, na nun tɔbura tem yẽro Felisi bɛɛregii. ²⁷Yuuba ba durɔ wi mwawa, ba kɪ bu nùn go. Ye na gia ma u sã Romugii, yeya na da ka nen tabu kowobu na nùn wɔra. Yen biru na ka nùn da ben guro gurobun wuswaɔ. ²⁸Domi na kɪ na n yẽ yèn sɔ ba nùn taare wɛmɔ. ²⁹Miya na gia ma u ñ gãanu ganu kue ni nu ka gɔɔ weene, baa mam pirisɔm. Na deema ba nùn taare wɛmɔwa ben woodan garin sɔ. ³⁰Sanam mɛ ba man sɔɔwa ma Yuuba ba nɔɔ tia kua bu ka nùn go, yande na dera ba ka nun nùn naawa. Na win taare wɛɔbu sɔɔwa bu na bu ben gari gere wunen wuswaɔ.

³¹Yera tabu kowo be, ba win wooda kpuro swii. Ba Pɔlu sua wɔku te, ma ba ka nùn da sere Antipatiriɔ.

³²Yen sisiru tabu kowo be, ba wura ben sansaniɔ ma dumigibu ba ka nùn da wuswaɔ. ³³Ye ba tura Sesareɔ ba tem yẽro tire te wɛ, ba maa nùn Pɔlu tusia.

³⁴Ye tem yẽro u tire te gara u kpa, u Pɔlu bikia bera mìn di u na. Pɔlu nɛɛ, Silisin di. ³⁵Tem yẽro u nɛɛ u koo win gari nɔ sanam mɛ win taare wɛɔbu ba tunuma.

Ma u wooda wɛ bu Pɔlu kɔsu Herodun sina kpaarɔ.

Yuuba ba Pɔlu gari mani

24 Sɔɔ nɔɔnɔnɔn biru, Anania yãku kowo tɔnwero u da Sesareɔ wi ka guro gurobu gabu sannu ka sere wooda yẽro goo wi ba mɔ Terituru. Ba da tem yẽron mi, ma ba Pɔlun taare gerumɔ. ²Ba Pɔlu soka, ma Terituru u nùn gari manibu wɔri u nɛɛ, Felisi bɛɛregii, sa alafia mɔ gem gem ka wunen baruka. Wunen yam waa geebu bu dera a wooda dabiru kɔsa bɛɛn tem arufaanin sɔ. ³Sa ye kpuro wura baama kpuro saa baayere sɔɔ, ka siarabu. ⁴Adama na ñ kɪ n wunen saa kpuro di. Yen sɔ, na nun kanamɔ a ka sun temamɔ gari piiko ye sa mɔ sɔ. ⁵Sa wa ma durɔ wini naanaanugiiwa, u ra sannɔsu seeyewa Yuuban suunu sɔɔ handunia kpuro sɔɔ. U maa sã wuuru garun wirugibun turo te ba ra soku Nasarenegibu †. ⁶U mam swaa kasu u ka sã yeru disi doke. Sanam meya sa wi mwa. [Sa raa kɪ su nùn siri ka bɛɛn wooda, ⁷adama tabu sunɔ Lisiasi u na, u sun nùn wɔrari ka dam. ⁸Ma u wooda wɛ win taare wɛɔbu bu na wunen wuswaɔ.] Wunen tii à n nùn gari bikia, kaa kpɪ a gã ni kpuron gem wa nì sɔ sa nùn taare wɛmɔ.

⁹Ma Yuuba ba gari yi kpuro wura ba nɛɛ, geema.

† Nasarenegibu - Tɔn be ba na Nasaretin di. Ba maa naane dokeo gbiiokobu soka mɛ yèn sɔ Yesu u na Nasaretin di.

Pɔlu u win gari tubusia Felisin wuswaɔɔ

¹⁰ Yera tem yɛro u Pɔlu gari wɛ ka yireru, ma Pɔlu seewa u nɛɛ, na yɛ ma a sɔa siri kowo tem mɛ sɔɔ saa wɔɔ dabirun di. Yen sɔ, kon gari gere n ka tii yina ka toro sindu. ¹¹ Ɔ n bikia ba koo nun sɔ, n n mɔ n sɔɔ wɔkura yiru kere ye na ka Yerusalemu da n sɔaru ko mi. ¹² Ba n man wa na ka goo sikirinamɔ n kun mɛ na tumbu sannɔɔ kɔɔ kuurimɔ sɔa yero n kun mɛ ben men- nɔ yero sɔɔ, n kun mɛ wuu suunu sɔɔ. ¹³ Gari yi ba man manimɔ tɛ, ba n maa yin seeda gaa mɔ. ¹⁴ Adama gɔa teena na wura wunen wuswaɔɔ, na Gusunɔ besen sikadoban Yinni sɔamɔ ka swaa ye beni ba sokumɔ weesugia. Na maa Mɔwisin wooda kpuro naane doke ka maa Gusunɔɔ sɔmɔɔ bun tirenu. ¹⁵ Na yiyi bini mɔ Gusunɔ sɔɔ bi durɔ beni ba maa mɔ ma tumbu kpuro, tɔn geegibu ka tɔn kɔsobu, ba koo se gɔrin di. ¹⁶ Yen sɔna na hania mɔ baadomma, kpa nen gɔru gu ku man taare wɛ Gusunɔɔ wuswaɔɔ ka maa tɔmbun wuswaɔɔ.

¹⁷ Wɔɔ dabirun biru na tɛ wura Yerusalemu n ka nen tumbu somiru naawa kpa n maa Gusunɔ kɛnu kɛ. ¹⁸ Mi sɔɔra ba man deema sɔa yero, na tii dɛerasia. Tɔn wɔru sari mi, sannɔɔ kɔɔ kuribu maa sari mi. ¹⁹ Adama Asin Yuu gaba wɔa mi. N weene ben tii bu na wunen wuswaɔɔ bu seeda di bɔ n gɔanu wa nɛ sɔɔ, ²⁰ n kun mɛ, a de durɔ beni bu gere taare ye ba wa nɛ sɔɔ dɔma te na yɔra guro gurobun mennɔɔ wuswaɔɔ. ²¹ Ma n kun mɔ gɔa tee nɔ sɔɔ na gbɔra ye na yɔ ben suunu sɔɔ na nɛɛ, bɛɛ i man sirimɔwa gisɔ yɛn sɔ na naane doke ma gɔriba koo se.

²² N deema Felisi u naane dokebu swaa yɛ, yera u Yuu be sɔɔwa bu de tabu sunɔ Lisiasi u n tunuma. Dɔma teya u koo ben gari yi wɛeri.

²³ U maa tabu kowobun tɔnwero wooda wɛ u n gina Pɔlu doke pirisɔm sɔɔ, adama u de u n tii mɔ mi, u maa de win kpaasibu bu nɔn beram na bu ka nɔn kɔɔri.

Pɔlu u da Felisi ka Durusilan wuswaɔɔ

²⁴ Sɔɔ mɛerun biru Felisi u na ka win kurɔ Durusila, wi u sɔa Yuu. Ma u Pɔlu sokusia. Ye u tunuma ma ba nɔn swaa daki sanam mɛ u naane dokebu Kirisi Yesu sɔɔn gari mɔ. ²⁵ Adama sanam mɛ Pɔlu u bu gem kobu ka gaya ka maa siri bi bu ween gari tubusiamɔ, Felisi u nanda, ma u nɛɛ, a doonɔ gina. Kon kɔam nun soku nɔ n fɛɛ wa.

²⁶ U raa maa yiyi u koo gobi wawa Pɔlun min di. Yenin saabuwa u ra nɔn sokusie kiri kiri u ka nɔn gari ko.

²⁷ Wɔɔ yirun biru Pɔɔsiyu Fesitu u kua Felisin kɔsire. N deema Felisi u Pɔlu deri pirisɔm sɔɔ yɛn sɔ u kɔ u n bɛɛɛ mɔ Yuuban mi.

Pɔlu u kɔ u da tem yɛron mi

25 Ye Fesitu u tunuma Sesareɔ u ka sɔmburu sua, yen sɔɔ nnese u Yerusalemu da. ² Miya yɔku

kowo tɔnwero bu ka Yuuban guro guro bu ba Pɔlu durum mani, ba maa Fesitu suuru kana ³ u ka Pɔlu na Yerusalemu, domi ba gɔru doke bu nɔn go swaaɔ. ⁴ Fesitu u bu sɔɔwa u nɛɛ, Pɔlu wɔa pirisɔm sɔɔ Sesareɔ, nen tii na n maa tɛemɔ n ka wura mi. ⁵ Yen sɔ, i de su da mi ka bɛen wirugibu gabu sannu kpa bu gere tora te u kua.

⁶ Fesitu kun sɔɔ kɔɔba ita n kun mɛ sɔɔ wɔkuru kere ben mi, u ka wura Sesareɔ. Ye u tura mi, sisiru u da u sina siri yero ma u wooda wɛ bu ka Pɔlu na win wuswaɔɔ. ⁷ Ye Pɔlu u tunuma, Yuu be ba na Yerusalemun di ba nɔn suunu bure ma ba nɔn kɔsan taare manimɔ yɛn seeda ba n mɔ. ⁸ Adama Pɔlu u ka tii yina u nɛɛ, na n Yuuban wooda torari, n kun mɛ sɔa yero, n kun mɛ Romun tem yɛro.

⁹ Fesitu wi, u kɔ u n bɛɛɛ mɔ Yuuban mi, yera u Pɔlu sɔɔwa u nɛɛ, a kɔ a da Yerusalemu bu nun siri gari yin sɔ nen wuswaɔɔ?

¹⁰ Pɔlu nɛɛ, aawo. Tem yɛron woodan siri yero wa na yɔ, miya n weene bu man siri. Na n Yuuba torari nge mɛ wunen tii a yɛ sɔa sɔa. ¹¹ Na n wooda sara, n kun mɛ nɔ n gɔanu ganu kua ni nu ka kɔɔ weene, na n yinamɔ bu man go. Adama mem mɛ ba man manimɔ sɔɔ, gem mɔ kun wɔa, goo sari wi u koo kpɔ u man bu nɔmu sɔndia. Yen sɔ, tɛ na ka nen siribu dɔɔwa tem yɛron mi.

¹² Ye Fesitu u ka wigibu wesiana u kpa, u Pɔlu sɔɔwa u nɛɛ, yɛn sɔ a wunen siribu tem yɛro nɔmu sɔndia, win miya kaa da.

Ba ka Pɔlu da Agiripa ka Berenisin wuswaɔɔ

¹³ Sɔɔ mɛerun biru, sina boko Agiripa ka win sesu Berenisi ba Sesare da bu ka Fesitu tɔbiri. ¹⁴ Ye ba sɔɔ yiru mɔ mi, Fesitu u sina boko wi Pɔlun gari sɔɔwa u nɛɛ, durɔ goo wɔa pirisɔm sɔɔ wuu mi, wi Felisi u deri.

¹⁵ Sanam mɛ na Yerusalemu da, Yuuban yɔku kowo tɔnwero bu ka guro guro bu ba man win toranu tubusia. Ma ba man bikia n nɔn taare wɛ bu go. ¹⁶ Adama na bu sɔɔwa Romugibu ba ku ra de bu goo go ma n kun mɔ ba yɛro siri. Ba ra dewa wi ka win taare wɛɔbu bu gari ko kɔɔ ka kɔɔ. ¹⁷ Sanam mɛ be kpuro ba na wuu mi, na n dirira, adama yen sisira na bu sokusia siri yero, ma na maa wooda wɛ bu ka Pɔlu na. ¹⁸ Win taare wɛɔbu ba seewa, adama ba n nɔn gɔa kɔsunun taare wɛ ni na raa tamaa. ¹⁹ Ben tiin sɔarun gariya ba ka nɔn sikirinamɔ, ka maa durɔ goon gari wi ba sokumɔ Yesu wi u gu. Adama Pɔlu u gerumɔ kam kam durɔ wi, u wasi. ²⁰ Na biti kua amɔna kon gari yin bweseru sirisina. Yen sɔna na Pɔlu bikia u n kɔ bu nɔn gari yin siribu kua Yerusalemu. ²¹ Adama u win siribu tem yɛro nɔma sɔndia. Yera na wooda wɛ bu kɔam nɔn doke pirisɔm sɔɔ sere n ka nɔn daasia mi.

²² Agiripa u Fesitu sɔɔwa u nɛɛ, nen tii na kɔ n durɔ win kɔɔn gari kɔ.

Fesitu nɛɛ, sia kaa kɔ.

²³ Yen sɔna sisiru Agiripa ka Berenisi ba tunuma siri yero ka bɛɛɛ baka, ma tabu sinambu ka wuun

wirugibu ba bu swīi. Ma Fesitu u wooda wē bu ka Pɔlu na. ²⁴ Fesitu nɛɛ, sina boko Agiripa ka bɛɛ kpuro be i wāa mi ka bɛɛ sannu, durɔ wi wee, win gari Yuuba kpuro ba ka na nen mi, be ba wāa wuu mi ka be ba maa wāa Yerusalemuɔ. Ba gbāsukumuɔ ba m̀, ǹ ǹ weene u n maa wāa. ²⁵ Nen tii na ǹ gāanu wa wi sɔɔ, ni nu ka gɔɔ weene. Adama yèn s̄ win tii u win siribu tem yēro nɔmu sɔndia, na ḡru doke n ǹn daasia win mi. ²⁶ Ka mɛ, na ǹ gāanu wa ni kon nɛnusi win gari sɔɔ n ka nen yinni tireru kua. Yen s̄na na ka ǹn na bɛɛ kpuron wuswaɔɔ, n mam nɛɛre wunɛ sina boko Agiripa, i ka win gari wēeri kpa n ka wa ye kon yore. ²⁷ Domi n ǹ man dee dee s̄awɛ n ka pirisɔm goo mɔrisia kpa na kun gerua mban s̄na.

Pɔlu u tii tubusia

Agiripan wuswaɔɔ

26 Agiripa u Pɔlu s̄ɔwa u ayeru mɔ u ka win gari tubusia.

Yera Pɔlu u tɔmbu marisia ka nɔmu, ma u tii tubusia u nɛɛ, ² sina boko Agiripa, nen nukura dora gisɔ yèn s̄ kon kp̄i n tii tubusia wunen wuswaɔɔ gari yi kpuro sɔɔ yi Yuuba ba man manimɔ. ³ Domi na yē ma a Yuuban komaru yē s̄a s̄a ka ben sikirinɔsun gari. N n men na, na nun kanamɔ a tɛmanɔ a nen gari swaa daki.

⁴ Yuuba kpuro ba nen wāaru yē saa nen aluwaasirun di. Ba yē ma Yerusalemuɔra na biru di nen bweseru sɔɔ. ⁵ Ba man yē n tɛ. Yen s̄, b̄a n k̄i ba koo kp̄i bu man seeda diiya ma Falisiban swaa sɔɔra na kp̄ɛa, ye ya Yuuban s̄ārun komaru neni n kpuro kere. ⁶ Ma tē, ba man siri mini yèn s̄ na nɔ mweɛ te ȳiyo te Gusunɔ u bɛsɛn sikadoba kua. ⁷ Nɔ mweɛ teya bɛsɛn bwesenu wɔkura yiru nu ka Gusunɔ s̄amɔ gem ka tia bururu ka yoka. Sina boko, ȳiyo bin s̄na Yuuba ba man mem manimɔ. ⁸ Mban s̄na bɛɛ Yuuba i n kp̄ɛ i naane doke ma Gusunɔ u gribu seeyamɔ.

⁹ Nen tii na raa tamaa n weene n Yesu Nasaretigiin ȳsiru sanku ka swaa dabinu. ¹⁰ Mɛya na kua Yerusalemuɔ. Na wooda mwa saa ȳaku kowo tɔnwerobun min di, ma na naane dokeobu dabiru doke pirisɔm sɔɔ. B̄a n maa k̄i bu ben gabu go nen nɔmu ga ra n wāa sɔɔ. ¹¹ Nɔn dabira na ra bu so Yuuban mɛnɔ yenu kpuro sɔɔ, kpa n bu tilasi ko bu ka Gusunɔ gari kam gerusi. Na ka bu mɔru bɛsira too sere na mam bu naa swīi wuu tukusɔ.

Pɔlu u win ḡru gɔsiabun gari m̀

(I maa mɛɛrio Gɔrobun Kookoosu 9:1-19, 22:6-16)

¹² Ma Pɔlu maa nɛɛ, ȳaku kowo tɔnweroba man yɔl-laa kua na nɔ Damasiɔ ka ben yiiko. ¹³ Sina boko, s̄ɔ wii wɔllun saka swaa ye sɔɔ, na yam bururam wa mu na wɔllun di mu sun wukiri nɛ ka be ba man ȳsiriri. Yam bururam mɛ, mu s̄ɔngim ballim kere. ¹⁴ Bɛɛ kpuro sa wɔruma temɔ, ma na nɔ gagu nua, ga ka man gari m̀ ka Heberum ga nɛɛ, Sɔɔlu Sɔɔlu, mban s̄na a man nɔni s̄ɔmɔ. Mɛɛrawa a tii m̀ nge naa kine

te ta ten yinnin deki nɔ sɛmgia tɛsumɔ. ¹⁵ Ma na bikia na nɛɛ, wuna were Yinni. Ma Yinni nɛɛ, nɛna Yesu wi a nɔni s̄ɔmɔ. ¹⁶ Tē, a seewo a ȳra. Na nun kuremawa n ka nun gɔsi a ko nen sɔmɔ, kpa a ka gāa nin seeda di ni a wa kɔ ka maa ni kaa wa sanam mɛ kon kpam nun kure. ¹⁷ Kon nun yakia saa Isireliban nɔmun di, ka maa tɔn tukobun min di bèn mi kon nun gɔri, ¹⁸ a ka ben nɔni wukia bu ka gɔsira yam w̄kurun di bu du yam bururam sɔɔ, kpa bu gɔsira Setam dam di bu na Gusunɔn mi, kpa bu ben toranun suuru wa bu ayeru tubi di ka be sannu be Gusunɔ u gɔsa u kua wigibu yèn s̄ ba man naane doke.

Pɔlu u win sɔmburun gari m̀

¹⁹ Pɔlu maa nɛɛ, sina boko Agiripa, yen s̄na na wɔl-lun k̄asi te mem nɔkwa. ²⁰ Na waasu kua, gbiikaa Damasiɔ ka maa Yerusalemuɔ, yen biru Yudean tem kpuro sɔɔ, ka maa tɔn tukobun mi. Na bu s̄ɔwa bu ben ḡru gɔsio bu toranu deri bu wura Gusunɔn mi, kpa bu ḡru gɔsiabun kookoosu s̄ɔsi. ²¹ Yenin saabuwa Yuu gaba man mwa s̄a yero ba ka swaa kasu bu man go. ²² Adama sere ka gisɔn gisɔ Gusunɔ u man k̄su, na ka wāa na seeda dimɔ tɔmbu kpuron wuswaɔɔ, baka ka buu. Na n gāanu gerumɔ, ma n kun mɔ ye Gusunɔn sɔmɔ bu ka Mɔwisi ba gerua ben tireru sɔɔ ba nɛɛ ya koo koo. ²³ Yeya, Kirisi u n koo ko u kun nɔni s̄ɔre, kpa u n s̄a gbiikoo wi u koo se ḡrin di u ka yam bururam gari kpara Yuuban mi ka maa tɔn tukobun mi.

Pɔlu u k̄i Agiripa u ko Kirisigii

²⁴ Sanam mɛ Pɔlu u tii tubusia mɛsum, Fesitu u gb̄ara u nɛɛ, Pɔlu, a wiiramɔwa! Wunen keu baka ya nun wiuro kua.

²⁵ Pɔlu nɛɛ, Yinni Fesitu na n wiiramɔ. Gari yi na gerumɔ yi s̄awa gem, yi maa swaa swīi. ²⁶ Domi sina boko Agiripa u gari yin asansi yē. Na maa ka ǹn gari m̀ ka toro sindu yèn s̄ na yē ma yen gɛɛ kun ǹn berue, domi gari yi, yi n koore gbenum. ²⁷ Sina boko Agiripa, a Gusunɔn sɔmɔ bu gari naane doke ro? Na yē s̄a s̄a ma a yi naane doke.

²⁸ Agiripa u Pɔlu s̄ɔwa u nɛɛ, n n sosi fiiko kaa n k̄i a de n ko Kirisigii.

²⁹ Pɔlu u nɛɛ, baa n n domman na, Gusunɔ u de a ko Kirisigii n kun mam wunɛ tɔna, n koo mɛ ka be ba nen gari nɔmɔ mini kpuro gisɔ, kpa i n s̄a nge nɛ, yɔni yi ba man doke baasi.

³⁰ Sanam mɛya sina boko ka tem yēro ka Berenisi, ka be ba s̄ mi, ba seewa. ³¹ Ye ba yariɔ, ba s̄ɔnamɔ ba m̀, durɔ wi, u n gāanu kue ni nu ka gɔɔ weene, baa mam pirisɔm.

³² Ma Agiripa u Fesitu s̄ɔwa u nɛɛ, durɔ wi, u kun win siribu tem yēro nɔmu sɔndie, sa ko raa kp̄i su ǹn kara.

Ba ka Pɔlu Romu dɔɔ

27 Sanam mɛ ba gɔru doke su ka Italin tem da ka goo nimkuu, ba Pɔlu ka pirisɔm gabu Yuliu nɔmu sɔndia wi u sɔa Romun tabu kowo wuuru garun tɔnwero te ba sokumɔ tem yɛrogiru. ² Sa goo nimkuu dua ge ga na saa Adamitin di ga dɔɔ ga n Asin tem bɛwe. Ma sa swaa wɔri. N deema Aritaaki, Masedɔnigii wi u na saa Tesalonikan di, u wɔa ka bɛsɛ. ³ Yen sisiru sa tura Sidoniɔ. Yuliu u Pɔlu tɔn geeru kua, u dera u da u win kpaasibu bera bu ka nɔn wɛ yɛn bukata u mɔ. ⁴ Ye sa doona wuswaɔ woo bɔkɔ ga sun sweemɔ. Yen sɔna sa da sa Sipun tem bɛwa mi woo ga ka nɛ. ⁵ Ye sa Silisi ka Panfilin tem bɛwa, sa tura Miras Lisin temɔ. ⁶ Miya bɛsen tabu kowo tɔnwero u goo nimkuu gagu wa ge ga na saa Alesandirin di ga dɔɔ Itali gia, ma u sun ge duusia.

⁷ Sɔɔ dabira sa da tɛru tɛru ka wahala sa sere da Sinidin bɔkuɔ. Ye woo bɔkɔ ga yina su da wuswaɔ, sa gera sa da sa Keretin tem bɛwa sa kpa ka Saamɔnen bɔkuɔ. ⁸ Ma sa ye sara ka wahala baka sa tura yam gam mɛ ba mɔ Alafian Wɛra yeru, mɛ mu wɔa wuu gen bɔkuɔ ge ba mɔ Lase.

⁹ Sa sina mi sɔɔ mɛru sere ba ka nɔɔ kusia, ma bɛsen wuswaa daabu kua kari baka domi saa ye, ya ka goo nimkuu sɛ. Yen sɔna Pɔlu u bu kirɔ kua u nɛɛ, ¹⁰ durɔ bɛɛ, na wa ma bɛsen wuswaa daabu kun koorɔ n kun ka kari ka munusɛ. N nɔ sɔmunu tɔna nu koo kam koo ka goon tiiwa ka sere bɛsen tiin wɔaru.

¹¹ Adama tabu kowo tɔnwero u goo temɔ ka goo yɛron gari swaa daki n kere Pɔlugii. ¹² Goo yɔra yee te, ta n weene bu yɔra mi woorun sanam. Yen sɔna ben dabira nɛɛ, bu doona min di, kpa bu kookari ko bu ka turi Fenikiɔ mi Keretin tem goo yɔra yeru gara wɔa, te ta mɛera sɔɔ duu yerun yɛsa ka yɛsa. Miya ba kɔ ba n wɔa woorun sanam.

Woo bɔkɔ ga seewa

nim wɔku wɔllɔ

¹³ Woo fɛrɛ fɛrɛbu ga seema nim wɔku gian di, ma durɔ be, ba tamaa ben daabu koo koorawa nge mɛ ba kɔ. Yera ba goo yɔratia gawama nim di, ba goo wuka ba Keretin tem bɛwe turuku turuku. ¹⁴ Adama ye n sosi fiiko, woo bɔkɔ ge ba ra soku Erakilm ga seewa saa tem burerun beran di. ¹⁵ Ga goo nimkuu swee ma yɛn sɔ sa n kɔa su goo ge sɔisia woo gen deedeeru, sa n maa kookari gaa kue, sa dera woo ge, ga ka goo ge da mi ga kɔ. ¹⁶ Ma sa da sa tem bure piibu bewa ge ba mɔ Koloda mi woo ga ka nɛ. Miya sa kɔa sa goo nimkuun goo piibu gawa ka wahala baka sa ka gu duusia. ¹⁷ Ye sa gu duusia sa kpa, ba goo nimkuu ka wɛɛ gɛɛ bɔkua ka dam. Yera ba gen beka ka wɛɛ kusia, ma ba dera woo ga ka gu da mi ga kɔ yɛn sɔ ba berum kua bu ku raa de Sirituɔ bu yani sɛeri kuru kara. ¹⁸ Yen sisiru, nge mɛ woo ge, ga sun sweemɔ ka dam, ba goo nimkuun sɔmunu wiabu wɔri ba sure nim sɔɔ. ¹⁹ Yen

sisi kpaaru, ba goo nimkuun dendi yɔnu wia ba sure nimɔ ka ben tiin nɔma. ²⁰ Sɔɔ dabira sa n sɔɔ ka kperi wa, ma woo damguu ga mɔ, sa n de maa tamaa sa ko yari baani.

²¹ Ye goo kun gɔanu di saa tɛebun di, yera Pɔlu u yɔra ben suunu sɔɔ u nɛɛ, durɔ bɛɛ, i n daa nen gari wura, sɔ kun daa dɔkɛ Keretin di, i n daa kari ka munusɛ yeni wasi. ²² Adama tɛ, na bɛɛ kanamɔ, i de bɛen bwɛra kpuna. Goo sari wi u koo kam ko bɛɛ sɔɔ ma n kun mɔ goo nimkuu tɔna. ²³ Domi gɔa wɔkuru Gusunɔ wigi na sɔa, wi na sɔamɔ, win gɔrado u na nen mi ²⁴ u nɛɛ, nɛ Pɔlu n ku berum ko. Na n kon ko na kun yɔre tem yɛron wuswaɔ. N wee, Gusunɔ u maa man be kpuro yɔllaa kua be ba wɔa ka nɛ sannu goo sɔɔ. ²⁵ Yen sɔ, durɔ bɛɛ, i bɛen wasi kusio. Domi na naane sɔa ma Gusunɔ u koo ko nge mɛ u man sɔɔwa. ²⁶ Adama goo ga koo kɔsikira tem bureru garun gɔaru.

²⁷ N wee, n kua sɔɔ wɔkura nnesen wɔkuru ma woo damguu ga sun bɔrikiamɔ nim wɔku wɔllɔ ge ba ra soku Mediterane. Wɔku ten suunu sɔɔ saka, goo nimkuun sɔm kowoba tamaa sa tem turuku kuawa. ²⁸ Ma ba sisi wɛɛ gbinisi ba kpɛɛ nim sɔɔ. Ba wa ma nim men dukum mu tura metiri tena ka nɔɔba yiru. Ye n te fiiko ba kpam yɔra ma ba wa nim men dukum tura metiri yenda nɔɔbu ka ita. ²⁹ Ba nande bu ku raa kpenu kuru kara, yen sɔna ba goo yɔratinu nne sɔarusia gen biruɔ, ma ba kanamɔ yam mu fuuku sɔra. ³⁰ Yera goon sɔm kowoba gaba gɔru doke bu gbenum sara, ma ba goo piibu sarasia nimɔ nge ba kɔ bu goo yɔratinu ka da gen wuswaɔ. ³¹ Adama Pɔlu u tabu kowo tɔnwero ka tabu kowoba sɔɔwa u nɛɛ, ma n kun mɔ sɔm kowo beni ba sina sɛɛ goo nimkuu sɔɔ, i n faaba wasi.

³² Yera tabu kowoba wɛɛ bura yi yi goo piibu ge neni ma ba dera ga wɔri nim sɔɔ.

³³ Sanam mɛ ba yam sɔreru mara Pɔlu u be kpuro kana bu di. U nɛɛ, saa sɔɔ wɔkura nnen diya i faaba swaa daki, i n maa gɔanu ganu di. ³⁴ Na bɛɛ kanamɔ, i dio bɛen faaban sɔ. Domi baa bɛen wirun seri tia kun borimɔ.

³⁵ Ye Pɔlu u yeni gerua u kpa, u pɛɛ sua u Gusunɔ siara be kpuron wuswaɔ u ye mura ma u dim wɔri.

³⁶ Ma be kpuro ba wasi kusia, ba dɔanu di ben tii.

³⁷ Bɛsɛ be sa wɔa goo nimkuu ge sɔɔ, bɛsen geera tura tɔnu goobu ka wata ka wɔkura nɔɔbu ka tia (276). ³⁸ Ye baawure u di u deba, ba alikama sure nim wɔku sɔɔ, goo nimkuun bunum mu ka kaara.

Goo nimkuu ga kɔsikira

³⁹ Ye yam sɔra, ba n tem mɛ tuba, adama ba daa gɔmburu garu wa te ta yani sɛeri mɔ, ma ba gɔru doke bu goo nimkuu bɔrie mi, bɔ n kɔa. ⁴⁰ Yera ba goo yɔratinun wɛɛ kusia ba dera nu nim wɔri, ka sere maa sɛsenun wɛɛ yi ba ka yi sɔri. Ma ba beka seesia wɔllɔ goo nimkuu gen wuswaɔ kpa woo gu ka goo bɔrie daa gɔmbu ten mi gia. ⁴¹ Adama ba tura mi nim kurenu yinnamɔ ka dam ma ba tem kuru kara. Ma

goo nimkuun wuswaa ya tem gira, ba kpana bu ge wuka. Sanam meya nim kure bakanu maa gen biru swee ka dam, ma ga kɔsikira.

⁴² Yera tabu kowobu ba g̃ru doke bu pirisɔm be kpuro go, kpa bu ku raa k̃eri bu yakara. ⁴³ Adama tabu kowo tɔnwero wi, u k̃i u Pɔlu faaba ko, yen s̃na u bu yinari. U wooda w̃e be ba k̃eri ỹe bu gbi bu sure nim s̃ɔ bu tɔbura guru. ⁴⁴ Kpa be ba tie bu goo nimkuun kpatakunu yɔ bu ka tɔbura n̄ kun m̃e gen tiin besi. Nge meya tɔmbu kpuro ba ka tura guru ka alafia.

Ba w̃a Malitu

28 Sanam m̃e sa tura tem bure ten mi ka alafia sa gia ma teya ba m̃ Malitu. ² Yam min tɔmba sun n̄nua ka k̃iru. Gura n̄mɔ, ma wooru m̃. Yen s̃na ba d̃ɔ s̃rua, ba ka sun dam koosia. ³ Ye Pɔlu u d̃a buri mennamɔ u dokemɔ d̃ɔ s̃ɔ, sanam meya waa gɔsɔra yarima min di yam susurun s̃ ma ta win n̄mɔ t̃ke.

⁴ Yam min tɔmba waa ye wa Pɔlun n̄mɔ, ma ba gerua ba n̄e, kam kam durɔ wi, tɔn gowowa. Baa m̃e u nim wahalan di yara, b̃u u n̄ koo de u n̄ w̃a.

⁵ Adama Pɔlu u waa ye kpare d̃ɔ s̃ɔ, ya n̄ maa n̄n wahala gaa kue. ⁶ Ba mara bu wa win wasi m̃si, n̄ kun m̃e u wɔrɔma suaru s̃ɔ u gbi. Ye ba n̄n m̃era tii tii n̄ ka t̃e, ba wa g̃anu ganu kun n̄n kue, ba n̄n kobia ba n̄e, b̃uwa u s̃a.

⁷ Yam min b̃akura durɔ goon yenu ga w̃a, wi u s̃a tem bure ten sunɔ, win ỹsira Pubilusi. U sun dam koosia, ma u sun n̄nua ka k̃iru s̃ɔ ita win yenu. ⁸ N deema Pubilusin tundo u wasi sundu ka bandubandu barɔ u kp̃i. Ma Pɔlu u dua win dirɔ u kanaru kua u n̄n n̄mɔ s̃ndi, ma u n̄n bekia. ⁹ Yen biru tem men barɔbu kpuro ba naamɔ win mi, ma u bu bekiamɔ.

¹⁰ Ba sun b̃ere kua ka g̃a dabinu. Sanam m̃e sa goo nimkuu duɔ sa doonɔ, ba sun kpuro w̃e ỹn bukata sa m̃.

Pɔlu tura Romu

¹¹ Suru itan biru sa goo nimkuu gagu dua ge ga na saa Alesandirin di, ge ga raa ỹ tem bure ten mi woorun saa. Goo nimkuu gen ỹrera s̃a b̃u sikaba.

¹² Sa tura wuu gagun mi, ge ba m̃ Sirakusi, ma sa s̃ɔ ita kua mi. ¹³ Sa kpaam goo wuka min di sa da Regio. Yen sisiru woo ga seewa nim w̃ku gian di ma s̃ɔ yiruse sa tura Pusoli. ¹⁴ Sa naane dokeobu gabu deema mi, ma ba sun kana su ka bu sina alusuma b̃ɔ teeru. Nge meya besen sanum koosina sa ka tura Romu. ¹⁵ Naane dokeo be ba w̃a mi, ba nua ma sa wee, ma ba sun sennɔ na sere Apiyusin yaburɔ. Gaba maa ka sun yinna mi ba m̃ s̃bun s̃bia yenu ita. Ye Pɔlu u bu wa u Gusunɔ siara, ma win bw̃era kpuna.

¹⁶ Sanam m̃e sa Romu dua, ba dera Pɔlu u win diru m̃ win baa. Ma tabu kowo goo u n̄n k̃su.

Pɔlu waasu kua Romu

¹⁷ S̃ɔ itan biru, Pɔlu u wuu gen Yuuban wirugibu sokusia. Ye ba menna ba kpa u n̄e, b̃e nen mero bisibu, Yuu be ba w̃a Yerusalemɔ ba man mwa, ma ba man Romugibu n̄mɔ s̃ndia, baa m̃e na n̄ besen t̃m-bu g̃anu ganu kue, na n̄ maa besen sikadoban komaru torari. ¹⁸ Romugiba man siri ma ba k̃i bu man kara ỹn s̃ ba n̄ taare gaa wa n̄ s̃ɔ ye ya ka gɔ weene. ¹⁹ Adama Yuu be, ba n̄ gari yi wure, yera na nen siribu tem ỹero n̄mɔ s̃ndia, baa m̃e na n̄ nen t̃mbu gari g̃e mani. ²⁰ Yenin s̃na na b̃e bikia i ka na gisɔ n̄ ka b̃e gari ko. Domi ba man yɔni yi dokewa wi Isireliba ba mara u nan s̃.

²¹ Ba n̄n s̃ɔwa ba n̄e, sa n̄ tirenu wa saa Yudean di wunen garin s̃, meya maa sa n̄ baaru k̃sa gaa nua saa besen mero bisibun n̄n di be ba na saa mi gian di. ²² Adama besen tii sa k̃i su n̄ ye a naane doke, domi sa ỹe ma baama kpurowa ba swaa yen k̃sa gerumɔ.

²³ Yen s̃na ba t̃ru yi te ba koo na win mi, ma t̃n dabinu na t̃ɔ te, diru mi u w̃a. U bu gari yi kpuro tubusiabu w̃ri, u bu ban te Gusunɔ u sw̃in gari seeda diiya. U bu Yesun gari s̃ɔsimɔ saa M̃wisin wooda ka Gusunɔ s̃mɔ bun tirenun di. U bu yen keu s̃ɔsi saa bururun di sere s̃ɔ ka kpa. ²⁴ Gabu be s̃ɔ ba gari yi naane doke, adama gabu ba n̄ wure. ²⁵ Ba gari yi sikirinemɔ, ba ka doona. Adama bu sere doona Pɔlu u gari tee sosi win gari s̃ɔ u n̄e, geema, Hunde D̃ero u b̃en sikadoba s̃ɔwa saa Gusunɔ s̃mɔ Esain n̄n s̃ɔ di, ²⁶ u n̄e,

“A doo t̃n ben mi, a n̄e,
ba ko n̄ n̄mɔ ka gem,
adama n̄ n̄ koo bu yeeri.

Ba ko n̄ m̃erimɔ,
adama ba n̄ koo wa.

²⁷ Domi t̃n benin g̃ru ga n̄ biti m̃.

Ba ben tiin swaa k̃rua.

Ba n̄ni yinwa

kpa bu ku wa ka ben n̄ni,

kpa bu ku n̄ ka ben swaa,

kpa bu ku gia ka ben g̃ru,

kpa bu ku raa ka g̃siramana nen mi n̄ ka bu bekia.”

²⁸ Pɔlu u maa n̄e, n̄ n̄ men na, i n̄ ỹe ma Gusunɔ u dera win faaba ye, ya da t̃n tukobun mi. Beya ba koo ye swaa daki. [²⁹ Ye Pɔlu u yeni gerua u kpa, Yuu be, ba seewa ba sikirinamɔ gem gem ba ka doonɔ.]

³⁰ W̃ɔ gira yiruwu Pɔlu u w̃a diru garu s̃ɔ te u haya s̃a. Be ba n̄n beram da mi kpuro u ka bu faagi kua ka nuku dobu. ³¹ U ban te Gusunɔ u sw̃in garin waasu m̃ ma u Yinni Yesu Kirisin gari tubusiamɔ ka toro sin bakaru. Goo sari wi u n̄n yinari.

Romu

Pɔlu u tire te Romugibu yoruawa saa Korintin di sanam me u sɔɔru mɔ̀ u ka da Romu mi, u Yesun yigberu dam kɛ́. Domi u kɪ́ u sɔmburu ko Romun Yesun yigberugibun suunu sɔɔ saa fiiko kpa bu nùn somi u ka da Esipanin temɔ.

Pɔlu u sɔɔsimɔ win tire te sɔɔ ye ya sãa naane dokebu ka nge me naane doke bi, bu ra tɔnɔn wãaru kɔsi. Tire ten gari mero ya sãawa naane dokebu bu ra de tɔnu u faaba wa, n ñ mɔ wooda n nenubu. Handuniagibu kpurowa ta gari yi sɔɔmɔ. Domi Gusunɔn mi, goo kun goo.

Tire ten kpunaa

1. Tire ten gari mero, wiru 1:1-17.
2. Tɔmbu kpurowa ba tore, wiru 1:18n di sere wiru 3:20.
3. Swaa ye Gusunɔn u ra ka tɔmbu faaba ko, wiru 3:21n di sere wiru 4:25.
4. Wãa kpaaru Kirisi sɔɔ, wiru 5n di sere wiru 8.
5. Gusunɔn himba Isireliban sɔ́, wiru 9n di sere wiru 11.
6. Nge me naane dokeo u koo win wãaru diisina, wiru 12n di sere wiru 15:13.
7. Tɔbiribu, wiru 15:14n di sere wiru 16:27.

Tɔbiribu

1 Nena Pɔlu, Kirisi Yesun yoo, ne wi Gusunɔn u soka n ka ko win gɔro ma u man wuna nenem n ka win Labaari gean waasu ko.

² Labaari gea ye, Gusunɔn u raa yen nɔ mweeru kua yellun di saa win sɔmɔbun min di, ma ba ye yoru win garin tireru sɔɔ. ³ Win Biiwa ya ka yã, Yesu Kirisi besen Yinni wi ba mara nge tɔnu Dafidi sina bokon bweseru sɔɔ. ⁴ Adama Hunde Dɛero u sɔɔsi ka dam ma Gusunɔn Biiwa u sãa sanam me u seewa gɔrin di.

⁵ Wiya man durom wɛ ma u man gɔra bwesenu kpuron mi win yɪsirun sɔ́, bwese ni, nu ka nùn naane doke kpa nu nùn mem nɔkwa. ⁶ Bɛɛ Romugibu, bɛɛ be Yesu Kirisi u soka, i maa wãa be sɔɔ.

⁷ Na bɛɛ kpuro tire teni yoruamme bɛɛ be i wãa Romu, bɛɛ be Gusunɔn u kɪ́ ma u bɛɛ soka i ka ko wigibu. Gusunɔn, besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛ durom ka alafia kɛ́.

Pɔlu u kɪ́ u naane dokeobu beram da Romu

⁸ Gbiikaa na Gusunɔn nen Yinni siaramɔ Yesu Kirisin min di bɛɛ kpuron sɔ́ yèn sɔ́ ba bɛɛn naane dokebu gari mɔ̀ handunia kpuro sɔɔ. ⁹ Gusunɔn wi na sãamɔ ka nen gɔru kpuro na ka win Biin Labaari gea kparamɔ, wiya sãa nen seeda ma na ra n bɛɛn gari mɔ̀ kpeetim sari ¹⁰ nen kanaru sɔɔ. Na ra n bikiamɔ, Gusunɔn ù n kɪ́ u den man swaa kɛ́ tɛ́, n ka na bɛɛn mi. ¹¹ Domi na gɔru doke gem gem n bɛɛ wa n ka bɛɛ hunden kɛ́ru garu kɛ́ kpa i ka tãsi. ¹² Kpa sa n dam kɛ́enamɔ besen naane dokebu sɔɔ ne ka bɛɛ sanam me ko na n wãa bɛɛn mi.

¹³ Negibu, na kɪ́ i n yɛ ma na gɔru doke nɔn dabiru n ka na n bɛɛ wa kpa nen sɔmburu tu binu ma bɛɛn sunu sɔɔ, nge me ta mara tɔn tukobu gabun mi, adama sere ka gisɔ na ñ fɛɛ wa. ¹⁴ Na waasun dibu neni wuu marosugibun mi ka maa baru kpaanugibun mi, yɛrugibun mi ka maa yɛru sarirugibun mi. ¹⁵ Yen sɔ́na na kɪ́ gem gem n maa bɛɛ Labaari gea nɔkwa bɛɛ be i wãa Romu.

Labaari gean dam

¹⁶ Domi na ñ Labaari gean sekuru mɔ̀. Gusunɔn dama me mu ra baawure faaba ko wi u naane doke, gbiikaa Yuuba, yen biru tɔn tukobu. ¹⁷ Labaari gea ye, ya sɔɔsimɔ nge me Gusunɔn u ra tɔnu gem wɛ. Gem men torubu ka men nɔru, naane dokeba. Nge me ba yoru, "Wi u kua gemgii naane dokebu sɔɔ, u ko n wãawa."

Tɔmbun taare

¹⁸ Ka geema, Gusunɔn u win mɔru sɔɔsimɔ saa wɔllun di kɔsa kpuron sɔ́ ye tɔmba kua, ka win bɛɛre yɛru sariru. Ben kom kɔsum men saabu ba ñ dere gem mu sɔmburu ko. ¹⁹ Gusunɔn u mɔru mɔ̀ domi ye ya weene tɔnu u tubu Gusunɔn sɔɔ ya bu burura. Gusunɔn win tiywa u bu ye sɔɔsi kpasasa. ²⁰ Ka gem, u ñ waara ka nɔni, adama saa tem toren di u tii sɔɔsi ma u sãa Gusunɔn, u maa win sinaru sɔɔsi win sɔma ye u kua sɔɔ. Ñ n men na, ba ñ gafara wasi. ²¹ Ba Gusunɔn yɛ adama ba ñ nùn win sinandun bɛɛre wɛ bu sere nùn siara. Ma ben wira gu ma yam wɔkura yiba ben gɔru bwisi sarirugisu sɔɔ. ²² Ba gerumɔ ba bwisi mɔ adama ba sãawa gari bakasu. ²³ Ma ba Gusunɔn wi u ku ra gbin

sanku ba nɛɛ, mɛya na gerumɔ. Tɔn be, ba koo taare wa nge mɛ n weenɛ.

Goo sari wi u sãa gemgii

⁹ Ñ n men na, bese Yuuba sa gabu sanɔ kerewa? Aawo, baa fiiko. Domi sa sãsi kɔ ma bese Yuuba ka tɔn tukobu bese kpuro sa wãawa torarun dam nɔmaɔ.

¹⁰ Nge mɛ ba yorua,

“Gemgii sari, baa turo.

¹¹ Goo sari wi u bwisi mɔ.

Goo sari wi u Gusunɔ kasu.

¹² Be kpurowa ba kãkre.

Be kpurowa ba sankire.

Be kpurowa ba kãsa mɔ.

Baa ben turo kun gea mɔ.

¹³ Ben yara ba ka sibu taki dimɔ.

Ben nɔ ga dɛɛ mɔwa nge surãkɔru.

Ben nɔwa ba ra ka tɔnu go.

¹⁴ Ben nɔ ga bãri yiba, ka gari yi yi sosu.

¹⁵ Ben naasu su sãu su ka tɔnun yem yari.

¹⁶ Kpeerabu ka nuku sankirana nu ra n wãa ben swaa sɔɔ.

¹⁷ Ba ñ alafian swaa yɛ.

¹⁸ Ba ñ Gusunɔ nasie.”

¹⁹ Tɛ sa yɛ ma kpuro ye wooda ya gerumɔ, ya ye gerumɔwa be ba wãa yen nɔmuɔn sã, kpa nɔ baagere gu ka mari, kpa baawure u win daa tusia Gusunɔn wuswaɔ. ²⁰ Domi goo sari wi u koo gem wa Gusunɔn wuswaɔ wooda nenubun sã, yèn sã wooda ya ra tɔnun toraru sãsi.

Nge mɛ Gusunɔ

u ra tɔnu gem wɛ

²¹ Adama tɛ Gusunɔ u sãsi nge mɛ u ra tɔnu gem wɛ, n ñ mɔ ka woodan gari. Mɔwisin wooda ka Gusunɔn sɔmɔbu ba yen seeda di. ²² Kpuro be ba Yesu Kirisi naane doke, Gusunɔ u bu gem wɛɛmɔ ben naane dokeben sã, domi goo kun goo. ²³ Tɔmbu kpurowa ba tora ma ba Gusunɔn yiiko bia. ²⁴ Adama Gusunɔ u bu gem wɛɛmɔ n kun ka kɔsiaru win durom sã saa Yesu Kirisin min di wi u bu yakiamɔ. ²⁵ Gusunɔ u nùn kua abɔru batuma sɔɔ u ka tɔmbu toranun suuru waawa ka win yem be ba nùn naane doke. Gusunɔ u kua mɛ, u ka sãsi ma u sãa gemgii. Yellu win suurun saa sɔɔ u raa temana ka tɔmbun toranu. ²⁶ Adama tɛ, saa yeni sɔɔ u kɛ u sãsi ma u sãa gemgii ma u maa bu gem wɛɛmɔ be ba Yesu naane doke.

²⁷ Ñ n men na, mba tɔnu u koo ka woo kana. Sari. Mban sãna. Woodan mem nɔkɔn sã? Aawo. Naane dokeben sãna. ²⁸ Domi sa wa ma tɔnu koo gem wa Gusunɔn wuswaɔ ka naane dokebu tɔna, n ñ mɔ ka woodan mem nɔkɔn. ²⁹ Gusunɔ u sãawa Yuuba tɔnan Yinni? U ñ maa sãa tɔn tukobugii? U maa sãa tɔn tukobugii mɛ. ³⁰ Domi Gusunɔ turowa wãa. Wiya u koo bangogibu gem wɛ ben naane dokeben sã ka maa bango sarirugibun tii ben naane dokeben sã. ³¹ Sa

wooda goomɔ ka naane dokebu nge mɛ? Aawo, sa mam yen dam siremɔwa.

Aburahamun gari

4 Ñ n men na, mba sa ko gere Aburhamu besen sikadon sã. Mba u nɔma tura. ² Mɛya bà n Aburhamu gem wɛ ye u kuan sã u koo kpɛ u woo kana, adama n ñ mɔ Gusunɔn wuswaɔ. ³ Domi mba ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ. Ba nɛɛ, “Aburhamu u Gusunɔ naane kua, yen sãna u nùn garisi gemgii.” ⁴ Tɛ, goo ù n sɔmburu kua, ba ku ra win kɔsiaru garisi durom, win areya. ⁵ Adama baa ù kun sɔmburu kue, ma u gesi Gusunɔ naane doke, Gusunɔ u koo win naane dokebu garisiwa gem. Domi wiya u koo kpɛ u taaregii gem wɛ. ⁶ Nge mɛya Dafidi u yɛron doo nɔkɔrun gari mɔ wi Gusunɔ u gem wɛɛmɔ n kun ka sɔman baa. ⁷ U nɛɛ,

“Doo nɔkɔrugiiwa wìn toranu ba suuru kua, ma ba win kãsa go.

⁸ Doo nɔkɔrugiiwa wìn kãsa Yinni Gusunɔ kun garisi.”

⁹ Tɛ, doo nɔ te, bangogibugira? Nge ka maa bango sarirugibu. Domi sa gerumɔ ma ba Aburhamu garisi gemgii win naane dokeben sã. ¹⁰ Amɔna u sãa sanam mɛ. U bango kua? Nge u ñ kue. U ñ sanam mɛ gina bango kue. U sãawa bango sarirugii. ¹¹ Yen biruwa ba nùn bango kua ye ya sãa yireru ma Gusunɔ u nùn gem wɛ. Ba nùn gem mɛ wɛ naane dokeben sã sanam mɛ u ñ gina bango kue. Nge mɛya u ka kua bango sarirugibu kpuron baaba be ba naane doke, ma ba bu gem wɛ. ¹² Ma u maa sãa bangogibun baaba be n ñ mɔ bango tɔna ba mɔ, adama ba maa win naane dokeben yira swã, bi u mɔ sanam mɛ u ñ gina bango kue.

Ba ra nɔ mweeru wure ka naane dokebu

¹³ Ba Aburhamu ka win bweseru nɔ mweeru kua ma ba koo handunia gira tubi di. Ba ñ nùn nɔ mwee te kue ka woodan baa, ma n kun mɔ yèn sã u gem wa naane dokeben sã. ¹⁴ Ñ n sãan na be ba wooda mem nɔkɔn beya ba koo ko tubi diobu, naane dokebu kua kam, nɔ mwee te, ta maa tɛsira. ¹⁵ Domi woodawa ya ka Gusunɔn mɔru naamɔ. Adama mi wooda sari, wooda sarabu maa sari.

¹⁶ Yen sã, ka naane dokeben baawa ba koo nɔ mwee te wura tu ka ko durom, kpa Aburhamun bweseru kpuro tu ka kpɛ tu tu wura. N ñ mɔ be ba wooda mɔ tɔna adama ka maa be ba naane dokewa nge Aburhamu wi u sãa bese kpuron baaba. ¹⁷ Nge mɛ Gusunɔn gari gerumɔ, “Na nun kua bwese dabinun baaba.” U sãa besen baaba, Gusunɔ wi u naane doken wuswaɔ. Gusunɔ wiya u ra gribu seeye, u ra maa taka ko ye ya ñ daa wã. ¹⁸ Aburhamu u Gusunɔ naane doke ka yiyɔbu, baa mɛ u ñ ka yen swaa wa ye u yiyɔ. Yen sãna u kua “bwese dabinun baaba” nge mɛ Gusunɔ u raa gerua u nɛɛ, “nge mɛya wunen bwesera koo dabia.” ¹⁹ Saa ye, u wã wunɔkɔn (100) saka tura adama win naane dokebu kun kaare sanam mɛ

u win wasi laakari kua yi yi sãare yi gu, ka maa Saaraan nukuru te ta ñ wãa tu bii ma. ²⁰ U ñ naane dokebu deri, u ñ maa Gusunƙƙ mweɛ te sika koosi. Adama win naane dokebu nùn dam wɛ, ma u Gusunƙ beɛɛ wɛ. ²¹ Domi u yɛ kam kam ma Gusunƙ u dam mɔ u ka ko yèn ƙƙ mweɛru u kua. ²² Yen sɔna win naane dokebun saabu Gusunƙ u nùn garisi gemgii. ²³ Adama ye ba yorua ba nɛɛ, “ba nùn garisi gemgii,” ba ñ yi yorua wi turon sɔ. ²⁴ Ba maa yi yoruawa besen sɔ, bese be ba koo maa garisi gemgibu, bese be sa Gusunƙ naane doke wi u besen Yinni Yesu seeya gɔrin di. ²⁵ U dera ba nùn go besen toranun sɔ, u maa nùn seeya u ka sun ko gemgibu.

Nɔƙƙinaa ka Gusunƙ

5 Tɛ ye Gusunƙ u sun gem wɛ naane dokebun sɔ, sa dora ka wi, saa Yesu Kirisi besen Yinnin min di. ² Win min diya naane dokebun saabu sa durom mɛ wa mɛ ƙƙ sa yɔ dim dim, ma sa nuku dobu mɔ yèn sɔ sa yɔyɔ sa ko ƙƙnu wa Gusunƙ yiiko ƙƙ. ³ N ñ mɛ tɔna, sa maa nuku dobu mɔ besen ƙƙni swãaru ƙƙ, domi sa yɛ ma ƙƙni swãaru ta ra temanabu ma. ⁴ Temanabu bu ra de tɔnu u laakari mɛeribu kamia, kpa u n yɔyɔbu mɔ. ⁵ Tɛ, yɔyɔ bi, bu ku ra sun dukiri kue, domi Gusunƙ u win kɪru yibia besen gɔruɔ saa Hunde Deeron min di wi u sun kã. ⁶ Sanam mɛ sa ñ gina dam mɔ, saa ye Gusunƙ u yi, Kirisi u gu be ba ñ Gusunƙ beɛɛ yɛn sɔ. ⁷ Geema n sɛ tɔnu u ka geegii gbiya. Sɔrɔkudo wɔrugɔ goo koo gbi gean kowo goon sɔ. ⁸ Adama Gusunƙ u sun win kɪrun kpãaru sɔɔsi, ye u dera Kirisi u gu besen sɔ sanam mɛ sa sãa torobu. ⁹ Tɛ, win yem sɔna sa kua gemgibu. Ñ n men na, sika sari u koo maa sun faaba ko Gusunƙ mɔrun di. ¹⁰ Sanam mɛ sa sãa Gusunƙ yiberɛba, u ka sun dora win Biin gɔƙƙ sɔ. Ñ n men na tɛ, ye u ka sun dora u kpa, sika sari u koo maa sun faaba ko ka Bii win wãaru. ¹¹ N ñ mɛ tɔna, sa maa nuku dobu mɔ Gusunƙ ƙƙ saa besen Yinni Yesu Kirisin min di wi u dera sa dora ka Gusunƙ.

Adamu ka Kirisi

¹² Toraru ta dua handunia ƙƙ saa tɔn turon min di, ma win tora te, ta ka gɔƙƙ na. Gɔƙƙ wi, u tɔmbu kpuro girari domi kpurowa ba tora. ¹³ Geema toraru ta wãa handunia ƙƙ wooda ya sere na, adama ba ku ra toraru garisi toraru mi wooda sari. ¹⁴ Ka mɛ, saa Adamun waatin di sere ka Mɔwisigia, gɔƙƙ u bandu dii tɔmbu kpuron suunu ƙƙ, ka mam be ba ñ Gusunƙ mɛm ƙƙwɛ nge mɛ Adamu u kua. ¹⁵ Adamu u sãawa wi u koo ra nan weenasii. Adamu durom mɛ, mu kpã n tora te kere. Geema tɔn dabiru ta gu tɔn turo win torarun sɔ, adama Gusunƙ durom mu kere. Durom men kɛru ta maa kere te u tɔn dabiru kã saa Yesu Kirisi turo win min di. ¹⁶ Gusunƙ kɛru ka tɔn turon tora te, ya wunane. Gbiikaa, siribu na tɔn turon torarun sɔ, ma bin ƙƙƙƙ kua taare wɛɛbu. Adama durom maa na tɔn dabinun toranun sɔ, ma

men ƙƙƙƙ kua gem wɛɛbu. ¹⁷ Geema, tɔn turon torarun sɔna gɔƙƙ u bandu di. Ñ n men na, sika sari be ba Gusunƙ durom bakam mwa ka win gem kɛru, ba koo maa bandu di wãaru ƙƙ tɔn turon min di. Wiya Kirisi.

¹⁸ Ñ n men na, nge mɛ tɔn turon toraru ta tɔmbu kpuro taare wɛ, meya tɔn turon gean kobu bu tɔmbu kpuro gem wɛɛmɔ bu ka wãaru wa. ¹⁹ Nge mɛ tɔn turon mɛm ƙƙbu sarirun sɔ tɔn dabiru ba kua torobu, nge meya maa Gusunƙ u koo tɔn dabiru gem wɛ tɔn turon mɛm ƙƙbun sɔ.

²⁰ Wooda ya dua kpa toraru tu ka sosi, adama mi torara sosi, miya Gusunƙ durom mu maa sosi mu banda. ²¹ Nge mɛ torara bandu di ma ta ka gɔƙƙ na, meya maa Gusunƙ durom mu bandu dii gem sɔ mu ka sun wãaru wɛ te ta ku ra kpe saa besen Yinni Yesu Kirisin min di.

Sa kua gonu torarun wuswaɔ,

adama wasobu Kirisi ƙƙ

6 Ñ n men na, mba sa ko gere. Sa ko n da n toramɔwa durom mu ka sosi? ² Aawo, n ñ mɛ. Bese bè ƙƙ torara kun maa dam mɔ, amɔna sa ko n maa ka wãa ten dam mɔmɔ. ³ I ñ yeni yɛ? Sanam mɛ ba sun batemu kua su ka gbinna ka Yesu Kirisi, win gɔƙƙ ƙƙra sa ka nùn gbinna. ⁴ Batemu ye ƙƙ, ba sun sika ka wi sannu, ma sa win gɔƙƙ ƙƙnu kua, kpa nge mɛ Kirisi u seewa gɔrin di ka Baaban yiiko, bese maa sa n sɔimɔ ka wãa kpaaru.

⁵ Domi sà n gbinna ka wi sanam mɛ sa win gɔƙƙ ƙƙnu kua, sika sari sa ko maa win seebu gɔrin di ƙƙnu ko kpa su gbinna ka wi. ⁶ Sa yɛ ma ba besen daa gura kpare dãa bunanaru ƙƙ ka wi sannu, kpa besen wasi torarugii yi ko dam sarirugii kpa sa kun maa sãa torarun yobu. ⁷ Domi wi u gu u yakiara torarun nɔman di. ⁸ Tɛ, nge mɛ sa gu ka Kirisi sannu, sa maa naane sãa ma sa ko maa wãaru di ka wi sannu. ⁹ Domi sa yɛ ma Kirisi u seewa saa gɔrin di u ñ maa gbimɔ, gɔƙƙ kun maa dam mɔ wi ƙƙ. ¹⁰ Domi gɔƙƙ wi u gu min sɔ, torara kun maa dam mɔ win ƙƙll, adama wãa te u dimɔ tɛ, u tu dimɔwa Gusunƙ wuswaɔ. ¹¹ Meya maa been tii i tii garisio gonu torarun wuswaɔ, kpa i n sãa wasobu Gusunƙ wuswaɔ Kirisi Yesu ƙƙ.

¹² Ñ n men na, i ku maa de toraru ta n bandu dii been wasi yi yi koo gbi ƙƙ. I ku yin bine mɛm ƙƙwa. ¹³ I ku ra been wasin doo dooka toraru nɔmu sɔndia tu ka kɔsa ko, adama i been tii Gusunƙ nɔmu sɔndio nge wasobu be ba wurama gɔrin di, kpa i been wasin doo dooka Gusunƙ nɔmu sɔndia yu ka gea ko. ¹⁴ Toraru ta ñ ko n yiiko mɔ bɛɛ ƙƙ, domi i ñ wãa woodan nɔma ƙƙ ma n kun mɔ durom nɔma.

Gem yobu

¹⁵ Ñ n men na, amɔna sa ko ko. Sa ko n toramɔ yèn sɔ sa wãa durom nɔma ƙƙ, n ñ mɔ woodan nɔma ƙƙ? Aawo, n ñ mɛ. ¹⁶ I yɛ sãa sãa ma ñ n tii goo nɔmu

sɔndia nge yobu i ka nùn mem nɔkwa, win yoba i sãa. Ñ n torarun na, tera ta ka gɔk naamɔ. Ñ n maa mem nɔkɔbun na, biya bu ka gem wɛɛbu naamɔ. ¹⁷ Adama su Gusunɔ siara, domi i raa sãa torarun yobu, adama tɛ i sɔɔsi te mem nɔkwammɛ ka gɔru tia te ba bɛɛ nɔmu sɔndia. ¹⁸ Ye i maa yakiara torarun di i kpa, i kua gem yobu. ¹⁹ Na gari m̀ nge tɔn diro yèn sɔ i sãa dam sarirugibu. Nge mɛ gasɔ i bɛɛn wasin doo dooka disinu ka kɔsa nɔmu sɔndia nge yobu i ka kɔsa ko, tɛ, i bɛɛn wasin doo dooka gem nɔmu sɔndio nge yobu kpa bɛɛn daa yu dɛera.

²⁰ Domi sanam mɛ i raa sãa torarun yobu, gem kun dam mɔ bɛɛ sɔk. ²¹ Are yirã i raa wa yè sɔk sekura bɛɛ m̀ tɛ. Yen wii goberu maa gɔkwa. ²² Adama tɛ ye i yakiara torarun di i kua Gusunɔn yobu, bɛɛn are sãa daa dɛera, bɛɛn wii goberu ta maa sãa wãaru te ta ku ra kpe. ²³ Domi gɔkwa torarun are, adama Gusunɔn kɛra wãaru te ta ku ra kpe Yesu Kirisi besen Yinnin min di.

Ye suanabu sɔɔsimɔ

7 Be ba yɛ ye wooda ya sãa, beya na ka yã. Negibu, i ñ yɛ ma mèn nɔk tɔnu u wãa wãaru sɔk u wãawa woodan nɔkma sɔk? ² Nge meya tɔn kurɔ ka win durɔ ba ko n wãasine woodan saabu sere durɔ win wãarun nɔk, adama win durɔ ù n gu, u yakiara saa suanaan woodan dam di. ³ Yen sɔ, sanam mɛ win durɔ u wasi ma u durɔ kpao sua, ba koo nùn sokuwa sakara, adama win durɔ ù n gu, u yakiara woodan di. Sanam mɛ, ù n durɔ kpao sua u ñ sãa sakara. ⁴ Nge meya maa bɛɛ negibu, wooda ya ñ maa dam mɔ bɛɛn wɔllɔ, yèn sɔ i gu ka Kirisi sannu, kpa i ka ko googibu. Tɛ, i sãa wi ba seeya gɔrin digibu, kpa sa n ka Gusunɔ binu maruammɛ. ⁵ Domi sanam mɛ sa wãa besen tiin daan nɔkma sɔk, kankam kii torarugiru te wooda ya seeya ta sɔmburu m̀ besen wasin doo dooka sɔk ma ta ka sun dɔk gɔk gia. ⁶ Adama tɛ, sa yakiara woodan di ye ya raa sun neni nge desobu domi ya ñ maa dam mɔ besen wɔllɔ. Nge meya sa ko kpɛ su Gusunɔ sã ka bwisiku kpaanu ni nu wee Hunden di, n ñ maa mɔ ka bwisiku guru ni nu wee woodan di.

Wooda ka toraru

⁷ Ñ n men na, mba sa ko gere. Wooda ya sãa toraru? Aawo. Woodan saabuwa na mam toraru gia. Domi na ñ daa bine giamɔ wooda yà kun nɛɛ, "I ku ra bine ko." ⁸ Ma toraru ta wooda tãsa ta ka bine baayere mara nɛ sɔk. Domi mi wooda kun wãa, toraru maa sari. ⁹ Gasɔ, sanam mɛ wooda sari, na raa wãa, adama ye wooda ya na torara seewa ¹⁰ ma nen tii na gu. Nge meya wooda ye ya weene yu wãaru wɛ, yeya na deema ya ka man gɔk naawa. ¹¹ Domi toraru ta wooda tãsa ta ka man nɔni wɔkua, ma ta man go.

¹² Ñ n men na, wooda ya dɛere, yen gari maa dɛere, yi dende, yi maa wã. ¹³ Ñ n men na, ye n gea sãa yera ya ka man gɔk naawa? Aawo, torara ta man go kpa tu

ka sɔɔsi ma te torara. Domi ta gãa geenu denda ta ka man go kpa tu ka sɛsia n banda saa woodan di.

Wi toraru ta taare

¹⁴ Geema, sa yɛ ma wooda ya sãa Hundegia adama nɛ na sãawa wasigii wi ba toraru dɔre. ¹⁵ Domi ye na ra n m̀ na ku ra tubu. Ye na kɛ na ku ra ye ko, adama ye na tusa yeya na ra ko. ¹⁶ Nà n da ko ye na kun kɛ na wura ma wooda ya wã. ¹⁷ Meyã n ñ maa mɔ nen tiwa na m̀ ma n kun mɔ tora te ta man wãasi. ¹⁸ Na yɛ sãa sãa ma gãa geenu sari nɛ sɔk, nen daawa na ka yã, domi baadomma gean kɛra wãa nɛ sɔk, adama yen koba na ku ra kpɛ. ¹⁹ Na ñ gea ye m̀ ye na kɛ mi, kɔsa ye na tusa yeya na ra ko. ²⁰ Adama nà n m̀ ye na kun kɛ, n ñ maa nɛ na m̀. Tora te ta man wãasi, tera ta ye m̀.

²¹ Wooda yeniwa na wa nɛ sɔk. Sanam mɛ na kɛ n gea ko, kɔsa ya ra n man wãasi. ²² Na nuku dobu mɔ Gusunɔn wooda sɔk nen gɔruɔ, ²³ adama nen wasin doo dooka sɔk na wooda tuka waamɔ ye ya sannamɔ ka nen bwisikunu. Ma ya man m̀ tora ten deso te ta wãa nen wasin doo dooka sɔk. ²⁴ Gɔru garin barɔwa nɛ! Wara koo man wɔra wasi yinin nɔkman di, yi yi ka man gɔk dɔk. ²⁵ Na Gusunɔ siara Yesu Kirisi besen Yinnin saabu.

Ñ n men na, na sãa Gusunɔn woodan yoo nen bwisikunu sɔk, adama nen daa sɔk na sãawa torarun yoo.

Wãa te Gusunɔn Hunde

u wɛɛmɔ

8 Yen sɔ tɛ, ba ñ bu taare wɛɛmɔ be ba gbinne ka Kirisi Yesu. ² Domi Gusunɔn Hunden wooda ye ya wãaru wɛɛmɔ Kirisi Yesu sɔk ya sun yakia saa toraru ka gɔk nɔkman di. ³ Ye wooda kun kpɛa ya kue yèn sɔ tɔnun daa ya yen dam kpeesia, Gusunɔ u ye kua. U toraru taare wɛ te ta wãa tɔnun daa sɔk sanam mɛ u win tiin Bii gɔrima ka wasi yi yi ka tɔnun wasi torarugii weene, u ka ko abɔru torarun sɔ. ⁴ U yeni kuawa kpa su ka gea ko ye wooda ya yiiremɔ, besɛ be sa sɛimɔ win Hunden dam sɔk, n ñ mɔ besen daan dam sɔk. ⁵ Domi be ba sɛimɔ ben daan dam sɔk, beya ba ben daagia bwisikumɔ. Adama be ba sɛimɔ Gusunɔn Hunden dam sɔk, beya ba Hundegia bwisikumɔ. ⁶ À n wunen daagia bwisikumɔ, gɔkwa yen kɔkɔk. À n maa Hundegia bwisikumɔ, wãaru ka alafiawa wunegia. ⁷ Domi be ba ben daagia bwisikumɔ ba kua Gusunɔn yibereba. Ba ñ Gusunɔn wooda mem nɔkwammɛ, ba ñ mam kpɛ. ⁸ Be ba ben daan wãaru wãa, ya ñ koorɔ bu Gusunɔ wɛre.

⁹ Adama bɛɛ, i ñ maa bɛɛn daan wãaru wãa ma n kun mɔ Gusunɔn Hundegiru yèn sɔ win Hunde u wãa bɛɛ sɔk. Wunɛ wi a kun Kirisin Hunde mɔ, a ñ sãa wigii. ¹⁰ Ñ n men na, Kirisi ù n wãa bɛɛ sɔk, baa bɛɛn wasi yi n gu torarun sɔ, bɛɛn hunde ya wasi yèn sɔ i gem wa Gusunɔn mi. ¹¹ Gusunɔ wi u Yesu seeya gɔrin di, win

Hundewa wāa bεε sɔɔ. Yen sɔna wi u Yesu Kirisi seeya gɔrin di u koo maa bεen wasi gɔɔgɔji wāaru wε̄ saa win Hunden min di, wi u wāa bεε sɔɔ.

¹² Ñ n men na, negibu, sa dibu neni, adama n ñ mɔ daagibu sa n ka besen daan kīru mem nɔɔwammε.

¹³ Domi ñ n bεen wasin kīru mɔ i ko gbi, adama ñ n bεen wasin kīrun kookoosu deri ka Hunde Dεeron somiru i ko n wāa. ¹⁴ Domi be Gusunɔn Hunde u kparamɔ, beya ba Gusunɔn bibu. ¹⁵ Domi ba ñ bεε hunde kā ye ya koo bεε ko yobu kpa i n ka kparamande. Adama ba bεε Hunde kāwa wi u bεε kua Gusunɔn bibu, ma ka win dam sa Gusunɔn sokumɔ Baaba. ¹⁶ Gusunɔn Hunden tii u besen hunde sɔɔɔɔ ma sa sāa win bibu. ¹⁷ Tε̄ yèn sɔ sa sāa win bibu sa maa sāa tubi diobu, ma sa ko win tubi bɔnu ko ka Kirisi sannu, domi sà n Kirisin nɔni swāaru bɔnu kua, sa ko maa win yiiko bɔnu ko.

Yiiko ye ya sisi

¹⁸ Na ñ saa yenin nɔni swāaru garisi gāanu yiiko ye sa ko ra wan sɔ. ¹⁹ Taka kooru kpuro ya diira saa yu na yè sɔɔ Gusunɔ u koo win bibu terasia. ²⁰ Domi u taka kooru kpεε kam kobun swaa sɔɔ, n ñ mɔ yen tiin gɔru kīrun sɔ, win kīrun sɔna. Adama yīiyɔ bini bu wāa, ²¹ ma ba koo ra taka kooran tii yakia saa kam kobun yorun di, kpa yu ka Gusunɔn bibun tii mɔɔ yikogiru bɔnu ko. ²² Sa yε̄ ma sere ka tε̄ taka kooru kpuro ya kpasu wɔri mɔwa ka wuriribu nge marubun wuriribu. ²³ Adama n ñ mɔ taka kooru tɔna, besen tii bese be Gusunɔ u suna bura sanam mε u sun Hunde Dεero kā, sa maa kpasu wɔri mɔ besen tii sɔɔ sa n ka mara sere Gusunɔ ù n besen wasi yakia mam mam, u ka sɔɔsi ma sa kua win bibu. ²⁴ Domi faaba ya sāa besegia, adama sa gina wāa yen yīiyɔbu sɔɔ. Sà n waamɔ ye sa yīiyɔ, yīiyɔbu kun maa wāa. Ye tɔnu waamɔ u ko n maa ye yīiyɔ? ²⁵ Adama sà n gāanu yīiyɔ ni sa ñ waamɔ, sa ko n nu marawa ka temanabu.

²⁶ Nge meya maa Hunde Dεero u ra sun somi besen dam sariru sɔɔ, domi sa ñ yε̄ ye n weene su Gusunɔ kana. Adama Hunde wi, u ra nùn kanε besen sɔ ka kpasu wɔri ye ya ñ ka nɔɔ gerurɔ. ²⁷ Gusunɔ wi u ra tɔmbun gɔrusu tubu, u maa yε̄ ye Hunde wi, u bwisikumɔ yèn sɔ ka win kīra Hunde wi, u ra n nùn kanamɔ naanε dokeobun sɔ.

²⁸ Domi sa yε̄ ma baayere kpuro sɔɔ ye ya ra tɔnu deeme, Gusunɔ u sɔmburu mɔ u ka bu gea kua be u soka win himba sɔɔ, ma ba nùn kī. ²⁹ Domi be u yε̄ yel-lun di u maa bu gɔsa u yi bu ka ko win Biin weenasibu, kpa win Bii u ka ko yeruma wɔɔɔ dabirugii. ³⁰ Nge meya be u gɔsa u yi, u maa bu soka. Be u soka mi, u maa bu gem wε̄. Be u gem wε̄ u maa ka bu win yiiko bɔnu kua.

Gusunɔn kīrun kpāaru

³¹ Ñ n men na, mba sa ko gere ka gari yi. Gusunɔ ù n sāa besegii, wara koo ka sun yiberε tε̄ru ko. ³² Gusunɔ wi u kun win tiin Bii tii yīiye, adama u nùn wε̄ bese kpuron sɔ, u ñ koo maa sun kpuro kε̄ ka Bii wi sannu

kɔsiaru sari? ³³ Wara koo tɔmbu durum mani be Gusunɔ u gɔsa. Sari, domi Gusunɔn tiiwa u ra tɔnu gem wε̄. ³⁴ Wara koo bu taare wε̄. Sari, domi Kirisi Yesu u gu u maa seewa gɔrin di u wāa Gusunɔn nɔm geuɔ. Wiya u ra maa Gusunɔn kanε besen sɔ. ³⁵ Wara u koo kpī u sun karana ka Kirisin kīru. Tōya? Wahala? Nɔni swāaru? Gɔɔru? Tereru? Kari? Takobi? ³⁶ Nge me ba yorua,

“Wunen sɔna ba sun goomɔ tōru baatere.

Ba sun mε̄ra nge yāa ni ba koo saka.”

³⁷ Adama ye kpuro sɔɔra sa nasara wa mam mam saa win min di wi u sun kīa. ³⁸ Domi na yε̄ kam kam ma gɔɔ ka wāaru ka wɔllun gɔradoba ka werεkunu ka saa yeni, ka saa ye ya sisi, ka wɔllun yikogibu, ³⁹ ka ye ya wāa wɔll, ka ye ya wāa tem sɔɔɔɔ, ka taka kooru gaa, yen gaa kun kpε̄ yu sun karana ka Gusunɔn kīru te ta sɔɔsira Yesu Kirisi besen Yinni sɔɔ.

Gusunɔn ka Isireliba

9 Ne Kirisigiwa na gem gerumɔ, na ñ weesu mɔ. Nen gɔru ga man yen seeda diiyammε saa Hunde Dεeron min di. ² Nen bweserun wɔnɔwɔndu ta man mɔ baadomma. Yen sɔna nen gɔru ga sankire gem gem. ³ Ñ n ko n kooran na, kon daa de bu man bɔrusi kpa bu man karana ka Kirisi ben sɔ. ⁴ Ba sāa Isireliba, be Gusunɔ u gɔsa bu ka ko win bibu. Beya u win yikon girima sɔɔsi. Beya u ka arukawaniba bɔkua. U bu wooda wε̄. Bera u sɔɔsi mε ba koo nùn sāsina. U maa bu nɔɔ mweenu kua. ⁵ Ba sāa be Gusunɔ u gɔsa yellun di. Ben bweseru sɔɔɔ diya Kirisi wi u kpuro kere u yara nge tɔnu. U maa sāa Gusunɔ wi n weene bu siara ka baadomma. Ami.

⁶ Na ñ gerumɔ ma Gusunɔn gari yi kam wɔruma. Domi be ba mara Isireliba n ñ mɔ be kpuro ba sāa Isireliba Gusunɔn mi. ⁷ N ñ maa mɔ be kpuro be ba marura Aburahamun min di beya ba sāa win bibu Gusunɔn mi. Domi Gusunɔ u Aburhamu sɔɔwa u nεε, “Isakin biba ba koo soku wunen bweseru.” ⁸ Yen tubusiana, n ñ mɔ be ba mara ka wasin baa beya Gusunɔngibu, adama bii bèn nɔɔ mweeru Gusunɔ u kua beya u garisi Aburahamun bweseru. ⁹ Gari yi wee, yi Gusunɔ u ka nɔɔ mweε te kua. U nεε, “Gasɔkun amadaare kon wurama, yen biru Saaraa koo bii tɔn durɔ ma.”

¹⁰ N ñ mε̄ tɔna, Rebekan bibu yiru ba tundo turo mɔ, wiya besen sikado Isaki. ¹¹ Adama Gusunɔ u ra tɔmbu gɔsiwa win himba sɔɔ, n ñ mɔ ben kookoosun sɔ, adama ka win sokura. U ka sɔɔsi ma u win himba ye swīi, u Rebeka sɔɔwa u nεε, “Mɔ u koo win wɔɔɔ wiru kpīiya.” U ye gerua Rebeka u sere win bibu mara sanam mε̄ ba ñ gea ñ kun mε̄ kōsa koore. ¹³ Nge mε̄ ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ, “Na Yakɔbu kīa adama na Esau yina.”

¹⁴ Ñ n men na, mba sa ko gere. Gusunɔ u sāawa gem sarirugii? Aawo, baa fiiko. ¹⁵ Domi u Mɔwisi sɔɔwa u nεε, “Win wɔnɔwɔndu na mɔ, wiya kon wɔnɔwɔndu kua. Wi na maa ka duure, wiya na kon ka duura.”

¹⁶ Nge meya n ñ sāa goon kīrun baa, n ñ maa goon

sɔmburun baa, adama Gusunɔn wɔnwɔndun baawa. ¹⁷ Domi ba yorua ma Gusunɔn u Egibitin sunɔ sɔwɔwa u nɛɛ, “Yenin sɔna na nun seeya, kpa n ka nen dam sɔwɔsi wunɛ wɔwɔ, kpa nen yɛsiru tu ka nɔwɔ handunia kpuro wɔwɔ.” ¹⁸ Nge mɛya wi u kɪ u wɔnwɔndu kua u ra nɔn wɔnwɔndu kue, wi u maa kɪ u gɔru bɔbiasia u ra nɔn gɔru bɔbiasie.

Gusunɔn mɔru

ka win wɔnwɔndu

¹⁹ N n men na, kaa man bikia a nɛɛ, mban sɔna u maa taare waamɔ tɔnu wɔwɔ. Wara koo kpɪ u win kɪru yina. ²⁰ Adama wara ra n wunɛ tɔnu, a sere ka Gusunɔn sikirina. Mɔndu ta koo wɔwɔ bikia tu nɛɛ, mban sɔna u tu kua mɛ? ²¹ Mɔwɔ kun dam mɔ wɔnwɔndu wɔwɔ? Ka sɔn tee te, u n kpɛ u tooru ko ka maa weke te ba ra swɛ?

²² Mba i yɛ i ko gere Gusunɔn sɔ. U kɪ u win dam ka win mɔru sɔwɔsi. Yen sɔna u ka bu tɛmana be ba koo kam ko win mɔrun sɔ. ²³ U kua mɛ u ka sun win yiikon kpɔaru sɔwɔsi, bɛsɛ be u wɔnwɔndu kua, bɛsɛ be u wɔwɔ kua yellun di su ka win yiiko wa, ²⁴ bɛsɛ be u soka n n mɔ Yuuban suunu wɔwɔ di tɔna, ka maa tɔn tukobun suunu wɔwɔ di. ²⁵ Yeniwa Gusunɔn u gerua win wɔwɔ Os-
een tireru wɔwɔ. U nɛɛ,

“Tɔn be ba n daa sɔa nɛgibu,
kon bu soku nen tɔmbu.
Bwese te na n daa kɪɛ,
kon tu soku nen kɪnasiru.

²⁶ Yam mi ba raa maa bu sɔwɔwa ba nɛɛ,
ba n sɔa nen tɔmbu,
miya ba koo bu soku
Gusunɔn Yinni wason bibu.”

²⁷ Ma Gusunɔn wɔwɔ Esai u wɔwɔ giru sua u gerua Isireliban sɔ u nɛɛ, “Baa Isireliba bɔ n dabia, nge nim wɔkun yanim, ben sukum tɔnawa koo faaba wa. ²⁸ Domi Gusunɔn koo yande win gere yibia mam mam handunia wɔwɔ ye u raa gɔru doke.” ²⁹ N sɔawa nge mɛ Esai u raa gerua u nɛɛ,

“Gusunɔn, wɔllu ka tem Yinni u kun daa sun bweseru tie,
sa ko raa kowa nge Sodomu.
Sa ko raa ka Gomɔra weena.”

Isireliba ka Labaari gea

³⁰ N n men na, mba sa ko gere. Tɔn tuko be ba n daa kasu bu gem wa Gusunɔn mi, ba gem wa naane doke-bun saabu. ³¹ Adama Isireliba be ba kasu bu wooda swɛi bu ka gem wa Gusunɔn mi, ba n mu wa. ³² Mban sɔna. Yɛn sɔ ba n mu kasu ka naane dokebu, ma n kun mɔ ka wɔwɔ. Ba sokura kpee sokuratii te wɔwɔ, ³³ tɛn gari ba yorua ba nɛɛ,

“N wee, na kpee sokuratiru dokemɔ Sɔkɔnɔ,
kpee te ta ra torasie.
Adama wi u nɔn naane doke u n sekuru wasi.”

10 Nɛgibu, ye na kɪ ka nen gɔru kpuro ka ye na ra n Gusunɔn kanamɔ, yeya nen bweseru tu faaba wa. ² Domi na bu seeda yeni diiyammɛ, ba hania mɔ Gusunɔn sɔ, adama yɛru sari. ³ Ba n swaa yɛ ye Gusunɔn u ra ka tɔnu gem wɛ, ma ba swaa kasu bu ka ben tiin gem yara. Yen sɔna ba n Gusunɔn gem swaa wiru kpɛyɛ. ⁴ Domi Kirisiwa sɔa woodan wɔwɔ kpa baawure wi u nɔn naane doke u gem wa Gusunɔn mi.

Faaba sɔa baawuregia

wi u Yinni naane doke

⁵ Domi Mɔwisi u yorua u nɛɛ, “tɔnu wi u gea mɔ ye wooda ya yiiremɔ, gea yen min diya u koo wɔaru wa”.

⁶ Adama nge mɛ ba koo tɔnu gem wɛ naane dokebun sɔ, yen gari wee, “A ku gere wunen gɔruɔ a nɛɛ, wara u koo yɔ Gusunɔn wɔwɔ.” Yen tubusiana, u ka Kirisi sarasiama. ⁷ A ku maa gere, “Wara u koo du tem wɔwɔ.” Yen tubusiana, u ka Kirisi seesia gɔrin di.

⁸ Adama mba gari yi, yi gerua. Yi nɛɛwa, “Gusunɔn gari yi, yi wɔa wunen turuku, yi mam wɔa wunen wɔwɔ ka wunen gɔruɔ.” Yi sɔawa naane dokebun gari yi sa waasu mɔ, yi yi nɛɛ, ⁹ a n ka wunen wɔwɔ wura ma

Yesu sɔawa Yinni, ma a naane doke wunen gɔruɔ ma Gusunɔn u nɔn seeya gɔrin di, kaa faaba wa. ¹⁰ Domi gɔru wɔwɔ tɔnu u ra naane doke, u ka gem wa Gusunɔn mi, wɔwɔ ba ra maa ka seeda di bu ka faaba wa. ¹¹ Nge mɛ ba yorua Gusunɔn gari wɔwɔ ba nɛɛ, “Baawure wi u nɔn naane doke, u n sekuru wasi.”

¹² Domi wunanabu sari Yuuba ka tɔn tukobu wɔwɔ. Be kpuro Yinni turowa ba mɔ. Win dukia maa sɔa be ba nɔn sokumɔ kpurogia. ¹³ Domi ba yorua ba nɛɛ, “Baawure wi u Yinnin yɛsiru soka, u koo faaba wa.”

¹⁴ Adama amɔna ba koo ka nɔn soku, bɔ kun nɔn naane doke. Amɔna ba koo maa ka naane doke bɔ kun win gari wɔwɔ. Amɔna ba koo maa nɔn goo u kun gari yi waasu koore. ¹⁵ Amɔna ba koo ka gari yi waasu ko goo u kun bu gɔre. Nge mɛ ba yorua, “Anna a ben naarun dobu nɔn be ba Labaari gea kparamɔ.”

¹⁶ Adama n n be kpuro ba Labaari gea wura, domi Gusunɔn wɔwɔ Esai u nɛɛ, “Yinni, wara u naane doke ye sa wɔwɔ.” ¹⁷ Nge mɛya naane dokebu bu wee ye tɔnu wɔwɔ di. Ye tɔnu wɔwɔ, ya maa sɔawa Kirisin gari.

¹⁸ Adama na bikiamɔ, ka geema ba n wɔwɔ ro? Ba nua. Domi ba yorua,

“Nɔn ge, ga wɔwɔ tem kpuro wɔwɔ,
ma gari yi, yi tura sere handunian wɔwɔ.”

¹⁹ Na bikiamɔ kpam, Isireliba ba n yɛ ro? Gbiikaa, Mɔwisi u yorua, ma Gusunɔn u nɛɛ,
“Na kon bɛɛn nisinu seeya ka bwese te i n garisi gɔanu.

Kon maa bɛɛn mɔru seeya ka bwese bwisi sarirugiru.”

²⁰ Yen biru Esai u yorua ka toro sindu ma Gusunɔn u nɛɛ,

“Be ba n man kasu ba man wa.

Na maa bu nen tii sɔɔsi be ba ñ man bikiamɔ.”
²¹ Adama u maa yorua Isireliban sɔ ma Gusunɔ u nɛɛ,
 “Na tɔn be ba ra n man seesimɔ nɔma gāri tōru
 kpuro.”

Gusunɔ u ñ Isireliba yine

11 Ñ n men na, na bikiamɔ, Gusunɔ u win tɔmbu yinawa? Aawo. Su ku wa mɛ. Domi nen tii na sãa Isirelin bii, Aburahamun sikadobu Benyameen bweseru sɔɔ. ² Gusunɔ u ñ win tɔmbu yine be u gia yel-lun di. Nge i ñ yē ye ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ sanam mɛ Eli u ka Isireliban taare da Gusunɔn mi? U nɛɛ,
³ “Yinni, ba wunen sɔɔmbu go ba wunen yāku yenu surura. Nɛ turowa na tie, ba maa kasu bu man hunde wuna.” ⁴ Adama mba Gusunɔ u wisa. U nɛɛ, “Na nen tii tɔmbu nɔɔɔbun suba nɔɔɔba yiru (7.000) derie, be ba kun yiirare bũu wi ba m̀ Baalin nuurɔ.” ⁵ Mɛya n maa sãa saa yeni sɔɔ. Ben sukum wãa be Gusunɔ u gɔsa win durom sɔɔ. ⁶ U bu gɔsawa durom sɔɔ, n ñ mɔ ben sɔman sɔɔ. Ma n kun mɛ, durom kun maa sãa durom.
⁷ Ñ n men na, mba sa ko gere. Isireliba wee, ba ñ wa ye ba kasu. Ben be Gusunɔ u gɔsa, beya ba wa. Be ba tie ba gōru bɔbia. ⁸ Nge mɛ ba yorua, “Gusunɔ u ben laakari sikarisia. U bu nɔni wē yi ba ñ kpē bu ka yam wa. U maa bu swasu wē si ba ñ kpē bu ka gari nɔ sere ka gisɔɔ.”

⁹ Ma Dafidi u nɛɛ,

“Kpa ben tɔɔ baka dim mu de bu tora
 kpa bu yina mwaara,
 kpa bu seeyasiabu wa bi bu ka bu dende.

¹⁰ A de ben nɔni yi wukiri bu ku ka wa.

Kpa a de ba n bu taare ka baadomɔɔ.”

¹¹ Yen sãna na bikiamɔ, sanam mɛ Isireliba ba sokura, ba wɔrumawa mam mam? Su ku wa mɛ. Ben torarun saabuwa tɔn tukobu ba faaba wa, kpa ben nisinu nu ka se. ¹² Tē Isireliban toraru tã n ka handuniagibu hunden dukia naawa, ben kaarabu b̀n n maa tɔn tukobu kua gãa nɔɔɔmbu, anna yen domarun kpāaru ta ko n nɛ b̀n n wura nge mɛ ba raa sãa.

Tɔn tukobun faaba

¹³ Na ka bɛɛ gari m̀, bɛɛ tɔn tukobu. Nɛ wi na sãa gɔro tɔn tukobun mi, na nen sɔɔmburu bɛɛɛ wēɛmɔ ¹⁴ n ka nisinu seeya ñ n koo koora nen bweserun suunu sɔɔ kpa n ben gabu faaba ko. ¹⁵ Geema sanam mɛ Gusunɔ u bu deri ya dera u ka handuniagibu nɔɔ tia kua. Tē, mba n ko n sãa ù n wure u kpam bu mwa. N ñ wāaru gɔribun sɔɔ?

¹⁶ I yē ma b̀n n pēɛ kuse teeru Gusunɔ wē, pēɛ ye ya tie ya kua Gusunɔgia. Dārun gbina yà n sãa Gusunɔgia, mɛya maa ka ten kãasiɔ. ¹⁷ Adama b̀n n kãasi gɛɛ bɔɔra olifin dāa gbaarugirun di, ma ba wunɛ wi a sãa yakasun dārun kãasa gerefe kua yin ayero, ma a ka olifin dāa ten gbinan dam bɔnu m̀, ¹⁸ a ku kãasi yi woo kanɛ. Æ n woo kanamɔ, a yaayo ma n ñ wunɛ a gbina sɔɔwa, gbina ya nun sɔɔwa.

¹⁹ Kaa nɛɛ, ba kãasi yi bɔɔrawa bu ka nun gerefe ko. ²⁰ Geema, ba yi bɔɔra naane dokebu sarirun sɔɔ, ma a yō naane dokebu sɔɔ. A ku woo kana, adama a berum kooɔ. ²¹ Gusunɔ ù kun kãasi gbiiikii deri, wuna u koo sere deri? ²² Ñ n men na, a Gusunɔn tɔn geeru ka maa win sēɔ mɛɛrio. U sē ka be ba wɔruma, adama u sãa tɔn geo wunen mi, Æ n gesi yō dim dim win tɔn geeru sɔɔ. Ma n kun mɛ, ba koo maa wunen tii bura. ²³ Be maa, b̀n n ben naane dokebu sariru deri, ba koo bu gerefe ko mi ba raa wãa domi Gusunɔ u koo kpī u kpam bu gerefe ko. ²⁴ B̀n n nun bura saa olifin dāa yakasugirun di, ma ba nun gerefe kua ka olifin dāa gbaarugirun, ye n kun ka nun weene, ñ n men na, n ñ sē bu ka kãasi yi gerefe ko yin tiin dāru sɔɔ.

Isireliba ba koo faaba wa

²⁵ Negibu, asiri gaa wãa ye na kī i n yē, kpa i ku ka tii garisi bwisigibu. Asiri ye wee. Isireliba gabu ba gina gōrusu bɔbia sere tɔn tukobun geeru tu ka yibu faaba sɔɔ. ²⁶ Nge mɛya Isireliba kpuro ba koo faaba wa, nge mɛ ba yorua,

“Yakio u koo na saa Siɔnin di.

Kpa u Gusunɔn bɛɛɛ yēru sariru wuna
 saa Yakɔbun bweserun di.

²⁷ Yeniwa arukawani ye kon ka bu bɔke sanam mɛ kon ben toraru wuna.”

²⁸ Sã n Labaari gean gari laakari kua, ba sãa Gusunɔn yibereba beɛn sɔɔ. Adama sã n Gusunɔn gɔsiru laakari kua, ba sãa win kīnasibu ben sikadoban sɔɔ. ²⁹ Domi Gusunɔ ù n tɔnu soka, u ǹn sokawa. ù n ǹn kēru wē, u ǹn wēwa. U ku ra gōru gɔsie. ³⁰ Nge mɛ bɛɛ, i ñ daa Gusunɔ mɛm nɔɔwɛ, adama tē ba bɛɛ wɔnɔwɔndu kua ben mɛm nɔɔɔbu sarirun sɔɔ. ³¹ Nge mɛya maa ben tii, ba ñ mɛm nɔɔɔm tē, kpa bu ka wɔn-wɔndu wa nge mɛ bɛɛ i wɔnɔwɔndu wa. ³² Domi Gusunɔ u tɔmbu kpuro kenisi mɛm nɔɔɔbu sariru sɔɔ, kpa u ka be kpuro wɔnɔwɔndu kua.

Gusunɔn kpāaru

³³ Anna a Gusunɔn dukia ka win bwisi ka win yērun dukum wa! Goo kun kpē u win himba tubu. Goo kun maa kpē u win swɛɛ gia. ³⁴ Ka geema ba yorua,
 “Wara u Yinnin bwisikunu yē.

Wara u ǹn bwisi kēere.

³⁵ Wara u gbia u ǹn gāanu kēere,
 u n ka sere nin kɔsire yīiyɔ.”

³⁶ Domi wiya kpuron wiru, win min diya kpuro naamɔ, ma kpuro wãa win sɔɔ. Wigia yiiko sere ka baadom-maɔ. Ami.

Wãa kpa

te ta Gusunɔn wāaru wãa

12 Yen sɔɔ, negibu na bɛɛ kanamɔ wɔnɔwɔn te Gusunɔ u bɛɛ kuan saabu, i beɛn wasi ǹn yiyiyo nge yāku wasiru te ta kun serere gaa m̀, te ta koo ǹn wēre. Yeya ya sãa beɛn sãa geeru. ² I ku maa ka

tɛn tɔmbu weena, adama i kɔsio ka bwisiku kpaanu kpa i ka wunana ye n sãa Gusunɔn kīru. Yeya ya gea sãa, ya maa wã, ma ya yiba.

³ Durom mɛn saabu mɛ ba man wɛ na bɛɛn baawure sɔwɔwɔ, u ku tii garisi n kere nge mɛ n weenɛ u tii garisi, adama bɛɛn baawure u tii garisio dee dee nge mɛ Gusunɔn u nùn naanɛ dokebu kã bu nɛ. ⁴ Domi wasi tee yi doo dooka dabinu mɔ, ma yen baayere ya yen sɔmburu mɔ nɛnɛnka. ⁵ Nge mɛya, baa sã n dabi, sa sãa wasi tee Kirisi sɔwɔ, ma sa gbinɛ nge wasi teen doo dooka. ⁶ Sa kɛɛ nɛnɛnka mɔ ni nu weenɛ su dendi nge mɛ Gusunɔn u sun kã win durom sɔwɔ. Ñ n Gusunɔn gari gerubun kɛrun na, su ka tu dendi nge mɛ besen naanɛ dokebu nɛ. ⁷ Ñ n nɔwribun na, su ko ka nuku tia. Wi u sãa sɔwɔsio, u win sɔwɔsibu yibio. ⁸ Wi u tɔmbu dam kɛmɔ, u ku wɛra. Wi u kɛnu wɛɛmɔ, u wɛɛyɔ ka gɔru tia. Wirugii u win sɔmburu ko ka hania. Wi u wɔwɔwɔndu mɔ, u koowo ka nuku dobu.

⁹ I ku de bɛɛn kīru ta n murafitiru mɔ. I kɔsa desirario, kpa i gea mani dim dim. ¹⁰ I n kīanɛ nge wɔwɔ ka mɔwɔ. I n kookari mɔ i ka bɛɛrɛ wɛɛna. ¹¹ I ku de bɛɛn hania yu kaara. I n Yinni sãamɔ ka kīru. ¹² I yɛɛrio bɛɛn yīyɔbun sɔ. I tɛmanɔ nɔni swãaru sɔwɔ. I ku wasira ka kanaru. ¹³ I naanɛ dokeobu wɛɛyɔ yèn bukata ba mɔ. I n da sɔbu yaarɛ ko.

¹⁴ I bu domaru kuo be ba bɛɛ nɔni sɔwɔwɔ. I ku bu bɔrusi. ¹⁵ I ka bu nuku dobu koowo be ba nuku dobu mɔ, kpa i ka bu swī be ba sumɔ. ¹⁶ I n wãa nɔwɔ tia sɔwɔ sannu. I ku de tii suabun bwisikunu nu n bɛɛ wãasi adama i koosio tii kawabun bera gia. I ku tii garisi bwisigibu.

¹⁷ I ku goo kɔsa kɔsie. I gea kasuo tɔmbu kpuron nɔni sɔwɔ. ¹⁸ Ñ n koo kooru, i de i n nɔwɔ nɛ ka tɔnu baawure nge mɛn nɔwɔ i ko kpī. ¹⁹ Kīnasibu, i ku maa mɔru kɔsia bɛɛn tii, adama i de Gusunɔn u bɛɛ mɔru kɔsia, domi ba yorua, Gusunɔn u nɛɛ, “Wiya u koo bu mɔru kɔsie. Kpa u bu sɛɛyasia.” ²⁰ Ba maa yorua, “Gɔwɔru tã n wunen yiberɛ mɔ, a nùn dīanu kɛɛyɔ u di. Nim nɔwɔ gã n nùn mɔ, a nùn nim kɛɛyɔ u nɔ. Domi à n kua mɛ, a nùn dɔwɔ sɔbiwa mi.” ²¹ A ku de kɔsa yu nun kamia, adama a kɔsa kamio ka gean kobu.

Bɛsɛn wii kpīibu

tem yɛrobun mi

13 Kpa baawure u n tem yɛrobu wiru kpīyɛ domi tem yɛro sari wi u kun wãa ka Gusunɔn yɛru. Tem yɛro be ba maa wãa, Gusunɔwã u bu kua. ² Yen sɔna, wi u tem yɛron gari yina, u yinawa ye Gusunɔn u yiire. Be ba maa yinamɔ, ba ben tii taarɛ kasuam-mɛwa. ³ Domi tɔnu ù n gea mɔ, u ñ ko n tem yɛron berum mɔ, ma n kun mɔ ù n kɔsa mɔ. À kun kī a n tem yɛron berum mɔ, a gea koowo, kaa win nɔwɔ geu wa. ⁴ Tem yɛro u Gusunɔn sɔmburu mɔwã wunen gean sɔ. Adama à n kɔsa mɔ, a berum koowo yèn sɔ u ñ takobi neni kam. U sãawa Gusunɔn sɔm kowo u ka be ba kɔsa mɔ mɔru kɔsie. ⁵ Yen sɔna tilasi tɔnu u wiru kpī, n

ñ mɔ sɛɛyasiabu tɔnan sɔ, adama yèn sɔ win gɔru ga koo nùn taarɛ wɛ.

⁶ Yen sɔna i maa wɔwɔ gobi kɔsiamɔ. Domi be ba tem neni, Gusunɔn sɔm kowoba ba sãa ba maa tu tii wɛ mam mam. ⁷ I baawure kɔsio ye n ka nùn weenɛ. I bu wɔwɔ gobi kɔsio be n weenɛ i kɔsia. I bu gbererun gobi kɔsio be n weenɛ i kɔsia. I bu nasio be n weenɛ i nasia. I bu bɛɛrɛ wɛɛyɔ be n weenɛ i bɛɛrɛ wɛ.

A wunen tɔnusi kī

⁸ I kun goon dibu neni ma n kun mɔ i n kīanɛ, domi wi u win tɔnusi kī u wooda yibiawa. ⁹ Domi wooda yeniba be ba nɛɛ, “I ku ra sakararu ko, i ku ra tɔnu go, i ku ra gbeni, i ku ra bine ko,” ka wooda kpuro ye ya tie, ya wãa gari yini sɔwɔ mi ba nɛɛ, “A wunen tɔnusi kī nge wunen tii tii.” ¹⁰ Kīru ta ku ra de goo u win tɔnusi kīsa kue. Yen sɔna kīru ta wooda yibiamɔ.

Sa n Kirisin naaru mara

¹¹ N weenɛ i ko mɛ yèn sɔ i yɛ saa yè sɔwɔ sa wãa mini. N den tura i yanda, domi besen faaba ya turuku sãa tɛ, n kere dɔma te sa gbia sa naanɛ doke. ¹² Wɔkura tonda, yam sãrera turuku kua. Yen sɔ, su wɔkurun kookoosu deri kpa su yam bururam tabu yãnu sebe. ¹³ Su sī dee dee nge mɛ ba ra sī sɔwɔ sɔwɔ, sa kun akanu mɔ dibu ka nɔwɔru sɔwɔ, sa kun kurɔ damaru ka bine baka mɔ, kpa su ku nɔwɔ gɔmɔnu ka nisinu ko.

¹⁴ Adama i Yinni Yesu Kirisin daa sebuo, kpa i ku bɛɛn tiin daan bwisikunu ko i ka yen bine wuna.

A ku wunen naanɛ dokeosi siri

14 I de u du bɛɛ sɔwɔ wi u kun dam mɔ naanɛ dokebu sɔwɔ. I ku win bwisikunu sikirinɛ. ² Wini yīyɔ ma u koo kpī u kpuro di. Wi nɔwɔ wi u kun dam mɔ naanɛ dokebu sɔwɔ, u ku ra yaa tem. ³ Wi u dimɔ u ku wi u kun dimɔ gem, kpa wi u kun dimɔ u ku wi u dimɔ taarɛ wɛ, domi Gusunɔn u yɛro wura. ⁴ Wara wunɛ a ka goon sɔm kowo taarɛ wɛɛmɔ. ù n yɔ nge ù n wɔruma, win yinnin gariya. Adama u koo yɔra domi Yinni u dam mɔ u ka nùn yɔrasia.

⁵ Wini u tɔwɔ teeru garisi n kere ni nu tie, wi nɔwɔ u ni kpuro garisi nu nɛ. I de baawure u n yɛ kam kam ye u mɔ. ⁶ Wi u tɔru lasabu mɔ u tu lasabu mɔ Yinnin sɔ. Wi u dimɔ, Yinnin sɔna u dimɔ, yèn sɔ u Gusunɔn siaramɔ. Wi u kun maa dimɔ, Yinnin sɔna u ñ dimɔ, u maa Gusunɔn siaramɔ. ⁷ Geema, sari besɛ sɔwɔ wi u wãa win tiin sɔ, goo maa sari wi u gbimɔ win tiin sɔ. Domi sã n wãa sa wãawa Yinnin sɔ. ⁸ Sã n maa gu, sa guwa Yinnin sɔ. Ñ n mɛn na, sã n wasi, ñ kun mɛ sã n gu, sa sãawa Yinnigibu. ⁹ Domi Kirisi u gu ma u seewa gɔrin di u ka ko gɔribu ka wasobun Yinni. ¹⁰ Ñ n mɛn na wunɛ, mban sɔna a wunen nɔwɔ taarɛ wɛɛmɔ. Wunɛ maa, mban sɔna a wunen mɔwɔ gemmɔ. Besɛ kpurowa sa ko yɔra Gusunɔn siri yerɔ. ¹¹ Domi ba yorua, “Yinni Gusunɔn u nɛɛ, sere ka nen wãaru, dūuru baatere ta koo yiira nen wuswaas. Nɔwɔ baagere ga koo maa man bɛɛrɛ wɛ.”

¹² Nge meya besen baawure u koo wigia gere Gusunɔn wuswaaw.

A ku wunen naane dokeosi

torasia

¹³ Yen sɔ, su ku maa sirina, adama i bwisikuo nge me i ko ko, kpa i ku gāanu ko ni nu koo beegii torasia, ñ kun me ni nu koo nùn sura. ¹⁴ Na yě kam kam saa Yin-ni Yesun min di ma gāanu sari ni nu kun deere nin tii, adama goo ù n gāanu garisi nge ni nu kun deere, yěro sɔkra nu ñ deere. ¹⁵ À n gāanu di, ma ya wunegii bwisikunu kpěe, a ñ maa sīimɔ kīru sɔ. A ku de dīa ni a dimɔ nu tɔnu kam koosia wìn sɔ Kirisi u gu. ¹⁶ Ye ya sãa bura bee sɔ, i ku de bu yen kōsa gere. ¹⁷ Domi Gusunɔn bandu ta ñ sãa dim ka nɔrubu ma n kun mɔ gem ka bɔri yendu ka nuku dobu saa Hunde Deeron min di. ¹⁸ Wi u Kirisin wāaru wāa nge me, u koo Gusunɔ wěre, tɔmba koo maa nùn siara.

¹⁹ Yen sɔ, su kasu ye n ka alafia naamɔ ka ye sa ko ka tāsiana. ²⁰ A ku Gusunɔn sɔmburu kpeerasia dīa-nun sɔ. Geema, kpuro n deere, adama n ñ wā tɔnu u gāanu di ni nu koo de goo u tora. ²¹ N wā a ku yaa tem kpa a ku tam nɔ, kpa a ku gāanu ko ni nu koo kpī nu wunegii torasia. ²² Ye a naane doke, a ye nenu wunen tiin sɔ Gusunɔn wuswaaw. Doo nɔrugiiwa wi u ñ tii taare wěemɔ ye u bwisika u ko sɔ. ²³ Adama wi u sika mɔ ye u dimɔn sɔ, u taare mɔ, yèn sɔ u ñ dimɔ ka naane. Kpuro ye tɔnu maa mɔ naane sariru sɔ, torara.

A koowo ye n koo gabu dore

15 Tě besɛ be sa dam mɔ, n weene su be ba kun dam mɔn dam sariru sɔbe, kpa su ku gɔsi ye n ko n sun dore besɛ tɔna. ² Besen baawure u de u ko ye n koo win beruse dore, ye n koo maa nùn gea kua, kpa u ka tāsī. ³ Domi baa Kirisin tii u ñ gɔsa ye n da nùn dore, adama nge me ba yorua, u Gusunɔn sɔkwawa u nɛe, “Be ba nun wɔmmɔ, ben wɔma wɔri ne sɔ.” ⁴ Kpuro ye ba yorua yellu, ba yoruawa bu ka sun bwisi kě, kpa sa n ka yīyɔbu mɔ saa Gusunɔn garin di yi yi sun temanabu ka dam kěmɔ. ⁵ Gusunɔ wi u temanabu ka dam kěnu wěemɔ, u de i n nɔ nɛ been tii tiine sɔ nge me i wa Kirisi u kua. ⁶ Kpa bee kpuro i nɔ tia ko i ka nùn beere wě sannu sannu wi u sãa besen Yinni Yesu Kirisin Baaba, ka maa win Yinni.

Labaari gea

bwesenu kpuron sɔ

⁷ Yen sɔ, i n wuranamɔ nge me Kirisi u bee wura kpa i ka Gusunɔ beere wě. ⁸ Na bee sɔkwɔ ma Kirisi u kua Yuuban sɔm kowo u ka nɔ mweenu yibia ni ba baababa kua, kpa u sɔwsi ma Gusunɔ u sãa gemgii. ⁹ Kpa tɔn tukobu bu nùn beere wě win wɔnwɔndun sɔ nge me win gari gerua yi nɛe,

“Yen sɔna, kon nun siara bwesenun suunu sɔ. Kpa n womu ko n ka wunen yīsiru beere wě.”

¹⁰ Yi kpam nɛe,
“Bee tɔn tukobu,
i nuku dobu koowo ka win tɔmbu sannu.”

¹¹ Ma yi maa nɛe,
“Bee bwesenu kpuro,
i Yinni Gusunɔ siaro.
Bee handuniagibu kpuro,
i nùn beere wěeyɔ.”

¹² Gusunɔn sɔmɔ Esai maa nɛe,
“Isain bweserun di,
goo u koo se nge dāa kpīi pɔtura.
Kpa u ko tɔn tukobun sunɔ.
Kpa ba n yīyɔbu mɔ wi sɔ.”

¹³ Kpa Gusunɔ wi u sun yīyɔbu wěemɔ u bee nuku dobu kpuro ka bɔri yendu kpuro yibia been naane dokebun sɔ kpa i n yīyɔbu mɔ n bande saa Hunde Deeron dam di.

Pɔlu u yorua ka toro sindu

¹⁴ Negibu, ñ n been sɔn na, na yě kam kam nen tii ma i tɔn geeru ka yěru mɔ ta kpā, i ko maa kpī i bwisi kěena. ¹⁵ Ka me, ka toro sinda na bee tire ten gam ka gam yorua, n ka bee gari yaayasia durom saabu me Gusunɔ u man kua ¹⁶ na ka sãa Kirisi Yesun sɔm kowo tɔn tukobun sɔ. Na Gusunɔn Labaari gean waasu mɔ nge yāku kowo, kpa tɔn tukobu ba n ka sãa yāku te ta koo nùn wěre, te Hunde Deero u deerasia u yi. ¹⁷ Yen sɔ, nge me na gbinne ka Yesu Kirisi, n ka man ne n tii siara nen sɔmburun sɔ te na Gusunɔ kuamme. ¹⁸ Domi na ñ kākɔ n gāanun gari gere ma n kun mɔ ye Kirisi u kua nen gari gerubu ka nen kookoosun di tɔn tukobu bu ka Gusunɔ mem nɔkwawa. ¹⁹ U ye kua ka yīrenu ka sɔm maamaakiginun dam saa Hunde Deeron dam di. Nge meya saa Yerusalemun di sere n ka da Iliri gia, na Kirisin Labaari gean waasu kua na ka sikerena. ²⁰ Ma na kookari kua n ka Labaari gea nɔkwasi mi ba ñ daa Kirisin yīsiru sokure, kpa n ku ka bani gabun kpeekpeeku wɔllɔ. ²¹ Adama nge me ba yorua,
“Bèn mi ba ñ daa win gari gerure,
ba koo yam wa.
Be ba kun daa maa win baaru nɔkre,
n ko n bu yeeri.”

Pɔlu u Romu daarun gari mɔ

²² Yeya ya man nɔn dabinu yinari na ñ ka nɛ been mi. ²³ Adama tě na ñ maa ayeru mɔ tem mī sɔ n ka waa-su ko, na maa kī n na been mi saa wɔɔ dabun di ²⁴ nà n dɔɔ Esipani gia. Nà n sarɔ na yīyɔ kon bee wa kpa n sɔw mɛeru ko been mi. Yen biru kpa i man nɔma kě n ka da tem mi. ²⁵ Tě na dɔɔ Yerusalemu n ka naane dokeobu nɔkri. ²⁶ Domi Masedɔnigibu ka Gereki-iba ba gobi sɔkua ka kīru, sãarobun sɔ be ba wā naane dokeobun suunu sɔ Yerusalemu. ²⁷ Ba kua ka kīru, ya maa sãa ben dibu. Domi Yuuba bà n ben hunden dukia bɔnu kua ka tɔn tukobu, n weene tɔn

tukobun tii bu maa be nɔɔri ka ben handunian dukia. ²⁸ Nà n yeni kpa, nà n bu wɛ ye ba sɔkua, kon na beɛn mi na n ka sarɔ Ɛsipani gia. ²⁹ Na yɛ ma nà n na beɛn mi, ka Kirisin doma bakara kon ka na.

³⁰ Nɛgibu, na beɛ hania koosiamɔ besen Yinni Yesu Kirisin sɔ ka Hunde Dɛeron kɪrun sɔ, i n ka man tabu mɔ ka kanaru. ³¹ I Gusunɔ kanɔ u man wɔra saa naane doke sarirugibun nɔman di be ba wɔa Yudeaɔ, kpa naane dokeobu bu kɛɛ te mwa ka nuku dobu te na ka dɔɔ Yerusalemuɔ. ³² Nge mɛya na kon turi beɛn mi ka nuku dobu yà n sɔa Gusunɔn kɪru, kpa n wɛra fiiko beɛn suunu sɔɔ. ³³ Gusunɔ wi u alafia wɛɛmɔ, u n ka beɛ kpuro wɔa. Ami.

Pɔlu u tɔmbu tɔbirimɔ

16 Na beɛ besɛgii Fɛbe tusiamɔ wi u sɔa Sankeren Yesun yigberugibun sɔm kowo. ² I kurɔ wi mɔɔ Yinnin yɪsirun sɔ nge mɛ n weene naane dokeobun suunu sɔɔ. Kpa i n nɔn somimɔ ka bukata kpuro ye u mɔ beɛn mi. Domi u tɔn dabiru somi, ka maa nen tii.

³ I Pirisila ka Akilasi tɔbiri, be ba sɔa nen sɔm kowosi-bu Yesu Kirisi sɔɔ. ⁴ Ba ben wɔaru wɛ bu ka nen wɔaru wɔra. N nɛ turo na bu siaramɔ, ka maa tɔn tuko Yesun yigbenugibu kpurowa ba bu siaramɔ. ⁵ I maa Yesun yigberu te ta ra mɛnne ben yenuɔ tɔbiri. I nen kɪnasi Epaneti tɔbiri wi u gbia u gɔru gɔsia Kirisin mi Asin tem sɔɔ. ⁶ I Maari tɔbiri wi u sɔmburu kua gem gem beɛn sɔɔ. ⁷ I maa nen temgibu Andoniku ka Yunia tɔbiri ka be sa pirisɔm kua sannu. Ba beɛre baka mɔ gɔrobun suunu sɔɔ. Ba mam gbia ba kua Yesugibu na sere kua Yesugii.

⁸ I Ampilatu tɔbiri wi u sɔa nen kɪnasi Yinni sɔɔ. ⁹ I besen sɔm kowosi Kirisi sɔɔ Urubeni tɔbiri, ka Sataki nen kɪnasi. ¹⁰ I Apelesi tɔbiri wi u tii sɔɔsi naane dokeo geo laakari mɛeribun saa sɔɔ. I Aritobun yenugibu tɔbiri. ¹¹ I nen temgii Herodio tɔbiri. I Naasisin yenugibu tɔbiri be ba sɔa Yinnigibu. ¹² I Tirifeni ka Tiri-fosi tɔbiri, kurɔ be ba sɔa Yinnin sɔm kowobu. I Pɛesidi besen kɪnasi tɔbiri wi u sɔmburu kua gem gem Yinnin sɔɔ. ¹³ I maa Rufusi tɔbiri wi u sɔa naane dokeo geo, ka win mero wi na garisi nen mero. ¹⁴ I Asenkiti tɔbiri ka Felegoni, ka Herimesi ka Patobasi, ka Herimasi ka

besɛgibu be ba wɔa ka be. ¹⁵ I Filobgu ka Yuli tɔbiri ka Nɛre, ka win sesu, ka Olimpa, ka naane dokeobu kpuro be ba ka bu wɔa.

¹⁶ I tɔbirinɔ ka kɪru. Kirisin yigbenu kpuro nu beɛ tɔbura.

Kirɔ dɔaka

¹⁷ Nɛgibu, na beɛ kanamɔ i n da n tii sɛ ka be ba karanaa dokemɔ, ka ye n koo beɛ wɔrumasia. I dɛsiro ben min di, domi ba sɔɔsiru sikimɔwa te i nua kɔ.

¹⁸ Domi tɔn ben bweseru ba n sɔa be ba Kirisi besen Yinnin wɔaru wɔa, ben nukurugia ba mɔ. Ka gari dori ka kɔkiriba, ba ka taki sarirugibu swaa nim wiamɔ.

¹⁹ N n beɛn sɔn na, tɔmbu kpuro ba beɛn mem nɔɔbu yɛ kɔ. Yen sɔna nen nukura do ka beɛ. Adama na kɪ i n sɔa bwisigibu gean kobu sɔɔ, kpa i n sɔa be ba kun kɔsan kobu yɛ. ²⁰ Gusunɔ wi u alafia wɛɛmɔ, u koo beɛ Setam dam kɔra n n sosi beɛn naasun temɔ.

Besen Yinni Yesun durom mu n wɔa ka beɛ.

²¹ Timɔte, nen sɔm kowosi, u beɛ tɔbura, ka maa nen temgibu Lusiu ka Yasoni, ka Sosipati.

²² Na beɛ tɔbura Yinni sɔɔ, nɛ Teritiu, nɛ wi na tire te yorumɔ.

²³ Gayusi nen kpaɔ yɛro ka yigberu kpuro kpaɔ yɛro, u beɛ tɔbura. Erasutu wi u ra wuun gobi bere, u beɛ tɔbura, ka maa besɛgii Kaatusi.

[²⁴ Kpa besen Yinni Yesu Kirisin durom mu n wɔa ka beɛ kpuro. Ami.]

Siara dɔakibu

²⁵ Su Gusunɔ siara wi u dam mɔ u ka beɛ tɔsisia ka nen Labaari gea ye na waasu mɔ na ka Yesu Kirisin gari kparamɔ, yi yi asiri sɔɔsimɔ ye ya raa wukiri saa toren di. ²⁶ Adama tɛ ya tera saa Gusunɔn sɔmɔbun yorin di, nge mɛ Gusunɔ u yiire, wi, wi u ko n wɔa sere ka baadommaɔ. Ma ba bwesenu kpuro ye giasia nu ka naane doke kpa nu ka gari yi mem nɔɔwa.

²⁷ Yen sɔɔ, bu Gusunɔ wi u sɔa bwisigii wi turo, beɛre wɛɛyɔ saa Yesu Kirisin min di sere ka baadommaɔ. Ami.

Korinti I

Korintigiba Pɔlu u tire te yorua u ka ben bikia dabinu wisi. Waati ye ɔɔ, Korinti ya sãawa wuu maro bako Gerekiban tem ɔɔ. Romugiba ba tem me mɔ, ma ba Korinti ye kua ben bera ye ba sokumɔ Akain wuu maro mi yen wirugii u wãa. Korintigibu ba sãawa tenkuba, ma ba tii sue yẽru ka deema ye ba mɔ ben wuu ge ɔɔn sã. Yen biru, bũu sãaru ka sakararu nu dam mɔ wuu ge ɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu ka kɛɛ ni ba mwa Kirisi ɔɔ, wiru 1:1-9.
2. Karanabu Yesun yigberu ɔɔ, wiru 1:10n di sere wiru 4:21.
3. Kɔɔ mennabu ka suanabun gari, wiru 5:1n di sere wiru 7:40.
4. Naane dokeon tii mɔru, wiru 8:1n di sere wiru 11:1.
5. Nge me ba koo ka sãaru ko Yesun yigberu ɔɔ, wiru 11:2n di sere wiru 14:40.
6. Seebu grin din gari, wiru 15.
7. Kirɔba, wiru 16.

Tɔbiribu

1 Bɛɛ Gusunɔn yigberugibu, bɛɛ be i wãa Korintio, bɛɛ be u soka i ka ko wigibu, ma u bɛɛ gɔsa u yii i n ka gbinne ka Kirisi Yesu, ne Pɔluwa, wi Gusunɔ u soka win kĩru ɔɔ n ka ko Yesu Kirisin gɔro, ka Sɔsiteni, besegii, sa bɛɛ tɔbura. Sa maa be kpuro tɔbura be ba Yinni Yesu Kirisin yĩsiru sokumɔ baama, wi u sãa ben Yinni ka besen Yinni. ³ Gusunɔ besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛ durom kua kpa bu bɛɛ alafia wɛ.

Kɛɛ ni ba mwa Kirisi ɔɔ

⁴ Baadomma na ra n Gusunɔ siaramɔ bɛɛn sã, win durom saabu me ba bɛɛ wɛ bɛɛ ka Kirisi Yesun gbinnaa ɔɔ. ⁵ Ba bɛɛ kua dukiagibu baayere ɔɔ, ka garin gerubu, ka yẽru kpuro, saa win min di. ⁶ Ya sãɔsimɔ ma seeda ye na Kirisi diiya bɛɛn suunu ɔɔ ya ñ kam kue. ⁷ I ñ Hunden kɛru garu bie i n ka mara sere besen Yinni Yesu Kirisi u kurama. ⁸ Wiya u koo bɛɛ yõre sere ka nɔɔ, kpa i ka yõra taare sariru ɔɔ tã tã u koo na. ⁹ Gusunɔ naanegiiwa, wi u bɛɛ soka i n ka ɔɔ tia sãa ka win Bii Yesu Kirisi besen Yinni.

Karanabu Yesun yigberu ɔɔ

¹⁰ Na bɛɛ yiiremɔ negibu, ka besen Yinni Yesu Kirisin yĩsiru, i de i n gari tee gerunamɔ, kpa karanabu bu ku raa du bɛɛn suunu ɔɔ. I de i n bwisiku teenu mɔ. ¹¹ Domi Kolowen tɔmbu ba man sãwa ma sikirinɔsu wãa bɛɛn suunu ɔɔ negibu. ¹² Yeniwa na nua ma wini gerumɔ wiya Pɔlugii, kpa wini nɛɛ, wiya Apologii, kpa wini maa nɛɛ, wiya Sefagii, kpa goo u n mɔ, wiya Kirisigii. ¹³ Kirisi u sãa yiru ro? Ba Pɔlu go dãa bunanaru wɔlɔ bɛɛn sã? Nge ka Pɔlun yĩsira ba bɛɛ batemu kua?

¹⁴ Aawo, na Gusunɔ saabu kua ye na ñ ka bɛɛn goo batemu kue ma n kun mɔ Kirisipu ka Gayusi. ¹⁵ Nge meya goo kun kpɛ u gere ma ba bɛɛ batemu kua ka nen yĩsiru. ¹⁶ Geema, na maa Setefanin yenugibu batemu kua. Be baasi na ñ yɛ ña n goo batemu koore. ¹⁷ Domi Kirisi kun man gɔre n ka batemu ko ma n kun mɔ n ka Labaari gean waasu ko, n ñ maa mɔ ka gari yẽru, kpa Kirisin gɔɔ dãa bunanaru wɔlɔn dam mu ku raa ko kam.

Kirisi sãa Gusunɔn dam

ka Gusunɔn bwisi

¹⁸ Domi Kirisin gɔɔ dãa bunanaru wɔlɔn gari, wiirara be ba kam mɔn mi, adama besɛ be sa faaba waamɔn mi, Gusunɔn dama. ¹⁹ Domi ba yorua ma Gusunɔ u nɛɛ,

“Kon laakarigibun laakari kam koosia, kpa n bwisigibun bwisi kpeerasia.”

²⁰ Mana bwisigii wãa. Mana wooda yẽro wãa. Mana saa yenin sikirinɔsugiba wãa. Gusunɔ u ñ handunian bwisi kue wiiraru?

²¹ Domi Gusunɔn bwisi ɔɔ u ñ dere handuniagibu ba nùn gie ka ben tiin bwisi. Yen sãna n nùn wɛre u ka tɔmbu faaba ko be ba nùn naane doke, ka win garin waasu yi ba tamaa wiiraru. ²² Geema, Yuuba ba yĩrenu bikiamɔ, Gerekiba ba maa bwisi kasu. ²³ Adama besɛ sa Kirisin waasu mɔ wi ba kpare dãa bunanaru wɔlɔ, ye n kua wiiraru tɔn tukobun mi ma ya dera Yuuba ba ñ naane doke. ²⁴ Adama be ba soka mi, bã n sãan na Yuuba ñ kun me tɔn tukobu, Kirisi kua Gusunɔn dam ka Gusunɔn bwisi. ²⁵ Domi Gusunɔn wiiraru ta tɔmbun bwisi kere, Gusunɔn dam sariru ta maa tɔmbun dam kere.

²⁶ Nɛgibu i mɛɛrio nge mɛ ba ka bɛɛ soka. N ñ mɔ ma bɛɛn dabinu s̄a handunian bwisigibu ñ kun mɛ yen damgibu ñ kun mɛ sina bibu. ²⁷ Adama Gusunɔ u bu gɔsa be handuniagiba mɛɛra nge gari bakasu u ka bwisigibu sekuru doke, u maa handunian dam sarirugibu gɔsa u ka damgibu sekuru doke. ²⁸ Gusunɔ u maa bwɛɛbwɛɛbu gɔsa ka be ba gema ka be ba ñ s̄a ḡānu handunia ye s̄ɔɔ u ka bu kawa mam mam be ba mɛɛra ḡānu. ²⁹ Kpa goo u ku raa ka woo kanɛ Gusunɔn wuswaaɔ, baa turo. ³⁰ Adama u dera i gbinne ka Yesu Kirisi ma u n̄n kua besen bwisi ka besen gem. Wi s̄ɔɔra sa maa dɛɛraru ka yakiabu wa. ³¹ Yen s̄ɔ, “Wi u woo kanamɔ, u woo kanɔ Yinnin s̄ɔ,” nge mɛ ba yorua.

Ba Kirisin gari kparamɔ

wi ba kpare d̄ā bunanarɔ

2 Nɛgibu, sanam mɛ na na bɛɛn mi na ñ Gusunɔn gari kpare ka bwisi beke gɛɛ ñ kun mɛ ka n̄ɔ dobu gabu. ² Domi na ñ ḡru doke na n ḡa tukunu yɛ bɛɛn suunu s̄ɔɔ ma n kun mɔ Yesu Kirisi wi ba kpare d̄ā bunanaru w̄llɔ. ³ Na da bɛɛn mi ka dam sariru ka bɛrum ka diiri bakabu. ⁴ Nen gari ka nen waasu kun s̄a nen tiin bwisi ñ kun mɛ nen n̄ɔ dobu, adama n s̄āwa Hunden dam ka win s̄ɔɔsiru. ⁵ Kpa bɛɛn naanɛ dokebu bu ku ka ȳra t̄n̄n bwisi s̄ɔɔ ma n kun mɔ Gusunɔn dam s̄ɔɔ.

Gusunɔn bwisin gari

⁶ Ka mɛ, bɛɛ sa bwisi gɛɛn gari kparamɔ t̄n̄n girobun suunu s̄ɔɔ, yi yi kun s̄a saa yenin bwisi, ñ kun mɛ saa yenin wirugibun bwisi be ba kam kobu d̄ɔɔ. ⁷ Adama Gusunɔn bwisi asirigiiya sa kparamɔ yi yi berua, ȳn s̄ɔɔru Gusunɔ u kua saa toren di, su ka ko ȳikogibu. ⁸ Saa yenin wirugibu ba ñ yi tuba baa t̄n̄n turo, domi b̄a n daa yi tuban na, ba ñ daa Yinni ȳikogii kparemɔ d̄ā bunanarɔ. ⁹ Adama nge mɛ ba yorua,

“Ye n̄ni kun waare, ye swaa kun n̄n̄re,
ye ya ñ maa duure t̄n̄n ḡru s̄ɔɔ,
yeya Gusunɔ u bu s̄ɔɔru kua be ba n̄n̄n k̄i.”

¹⁰ Ma u sun ye s̄ɔɔsi saa win Hunden min di. Domi Hunde wi, u ra n kpuro mɛɛra u n ka yɛ, baa ye n w̄a Gusunɔn tii s̄ɔɔ. ¹¹ Nge wara u t̄n̄n bwisikunu yɛ ma n kun mɔ win tiin hunde ye ya w̄a wi s̄ɔɔ. Nge mɛya maa goo kun Gusunɔn bwisikunu yɛ ma n kun mɔ win Hunde. ¹² Win Hunde wiya sa mwa, n ñ mɔ handunian hunde, kpa sa n ka yɛ ye Gusunɔ u sun k̄a win durom s̄ɔɔ. ¹³ Sa ñ maa asiri ye tubusiamɔ ka gari yi yi wee t̄n̄n bwisin di, ma n kun mɔ saa Gusunɔn Hunden min di, sa n ka hunden gari bu s̄ɔɔsimɔ be ba Hunde wi mɔ.

¹⁴ Handuniagii u ñ Gusunɔn Hunden gari wuramɔ, domi wiirara yi s̄a win mi. Yi ñ kpɛ yi n̄n̄n yeeri, domi Hunden tiiwa u yi tubusiamɔ. ¹⁵ Wi u w̄a ka Hunden baa, wiya ḡānu kpuro ra yeeri, adama goo sari wi win gari ra yeeri.

¹⁶ “Domi wara u Yinnin bwisikunu yɛ.

Wara u n̄n̄n bwisi kɛɛre.”

Goo sari. Adama bɛɛra sa Kirisin bwisikunu yɛ.

Gusunɔn s̄m kowobu

3 Nɛgibu na ñ kp̄a na ka bɛɛ gari kue nge mɛ na ra ko ka be ba w̄a ka Hunden baa. Adama na ka bɛɛ kuawa nge be ba w̄a ka wasin baa, be ba s̄a bii wɛɛnu Kirisi s̄ɔɔ. ² Boma na bɛɛ wɛ, n ñ mɔ d̄a d̄ka, domi i ñ tura be ba koo d̄a d̄ka mwe, i ñ mam tura ka t̄ɛ ³ ȳn̄n s̄ɔ i w̄a ka wasin baa gina. Domi sanam mɛ nisinu ka sikirinɔsu w̄a bɛɛn suunu s̄ɔɔ, i ñ s̄ɔɔsimɔ ma i w̄a ka wasin baa? Bɛɛn sanu sanusu kun s̄a nge handuniagisu? ⁴ Domi bɛɛn goo ñ n gerumɔ wiya Pɔlugii, kpa goo u nɛɛ wiya Apologii, i ñ s̄a nge t̄n̄n be ba tie?

⁵ Wara ra n Apolo. Nge wara ra n Pɔlu. Ba s̄āwa s̄m kowobu b̄n̄n min di i naanɛ doke nge mɛ Yinni u ben baawure win s̄mburu wɛ. ⁶ Nena na duura, ma Apolo u nim yɛka, adama Gusunɔwa u kpɛasiamɔ. ⁷ Ñ n men na, wi u duurumɔ ka wi u nim yɛkamɔ ba ñ s̄a ḡānu, ma n kun mɔ Gusunɔ wi u kpɛasiamɔ. ⁸ Duuro ka wi u nim yɛkamɔ ba s̄āwa tia, ben baawure koo win are mwa nge mɛ win s̄mbura nɛ. ⁹ Domi bɛɛ Gusunɔwa sa s̄mburu kuamme sannu. Bɛɛ maa i s̄āwa win gberu.

I maa s̄a win gani beki. ¹⁰ Durom mɛ Gusunɔ u man wɛn saabu, nena na kpɛɛkpɛɛku sura nge bani yɛro, ma gaba banimɔ gen w̄llɔ. Adama i de baawure u laakari ko nge mɛ u banisinamɔ. ¹¹ Domi goo kun kpɛ u maa kpɛɛkpɛɛku gagu sura ma n kun mɔ ge ba sure, geya ga s̄a Yesu Kirisi. ¹² Wi u bana kpɛɛkpɛɛku gen w̄llɔ ka wura ka sii geesu, ka kpee kpikinu, wi u maa bana ka d̄ā ka taka n̄ɔ ka w̄i, ¹³ baawuren s̄mbura koo s̄ɔɔsira domi siribun t̄ru ta koo tu terasia, ȳn̄n s̄ɔ d̄ɔɔwa ta koo ka na kpa d̄ɔɔ wi, u baawuren s̄mburun dam mɛɛri. ¹⁴ Wi u bana kpɛɛkpɛɛku gen w̄llɔ ma win bana kun d̄ɔɔ mwaare, u koo are wa. ¹⁵ Win s̄mbura maa d̄ɔɔ mwaara, wiya u gbisira. Win tii u koo faaba wa, adama u ko n s̄āwa nge wi u d̄ɔɔ soora u yara.

¹⁶ I ñ yɛ ma i s̄āwa Gusunɔn w̄a yeru? I ñ yɛ ma win Hunde w̄a bɛɛ s̄ɔɔ? ¹⁷ Yen s̄ɔ, goo ñ n Gusunɔn w̄a yeru sanku, Gusunɔ u koo yɛro sanku. Domi Gusunɔn w̄a yera dɛɛre ta ka yii win s̄ɔ, bɛɛya maa w̄a yee te.

¹⁸ I ku de goo u win tii n̄ni w̄ke. Bɛɛn wi u tamaa u bwisi mɔ handunia ye s̄ɔɔ, u de u ko gari b̄k̄k̄ kpa u bwisi gee wa u mwa. ¹⁹ Domi handunian bwisi s̄āwa wiiraru Gusunɔn n̄ni s̄ɔɔ. Ba yorua, “U ra dewa bwisigibun tiin bwisi yi bu yina mwa.” ²⁰ Ba kpam yorua ba nɛɛ, “Yinni Gusunɔ u t̄mbun bwisikunu yɛ, u yɛ ma nu s̄āwa kam dirum.” ²¹ Ñ n men na, goo u ku woo kana t̄n̄n̄n s̄ɔ domi ḡānu kpuro bɛɛgina. ²² Pɔlu ka Apolo ka Sefa ka handunia ka w̄āru ka ḡɔɔ ka ye n w̄a gis̄ɔ ka ye n sisi sia, ye kpuro ya s̄āwa bɛɛgina. ²³ Bɛɛ maa Kirisigiba, Kirisi maa s̄a Gusunɔgii.

Kirisin gɔɔɔɔ

4 I de bu sun garisi Kirisin sɔm kowobu be Gusunɔ u win asirin gari nɔmu sɔndia. ² Be ba maa gɔanu nɔmu sɔndia n weenɛwa ba n sɔa naanegibu.

³ Adama gɔa piimuna nen mi, bɛɛ ì n man siri, ò kun mɛ bà n man siri tɔmbun wuswaɔɔ. Ka gem na ò nen tii siri. ⁴ Na ò gɔanu yɛ nɛ sɔɔ ye ya man taare wɛɛmɔ, adama n ò mɔ ba man gem wɛ yen sɔ. Domi Yinniwa sɔa nen siri kowo. ⁵ Yen sɔ, i ku ra maa gɔanun siribu ko tɔɔ te, tu sere na sere Yinni ù n tunuma. Wiya u koo kpuro yarama batumɔ ye ya berua wɔkuru sɔɔ, kpa u tɔmbun gɔrusun bwisikunu sɔɔsi. Sanam mɛ sɔɔra baawure u koo win siarabu nɔ Gusunɔn mi.

⁶ Bɛɛn sɔna, negibu, na gari yi kpuro weesina nge ne ka Apolo, kpa i ka gia besen min di nge mɛ i ò ko wooda sara ye ba yorua, bɛɛn goo u ku ka tii sua besen turon sɔ kpa u n turo gema. ⁷ A tamaa goo nun mɛera a gabu sanɔ kere? Mba a mɔ ye ba ò nun kã. Mâ a yɛ ba nun kãwa, mba n kua a ka woo kanamɔ nge wi u ka tii wa.

⁸ I deba kɔ. I kua dukiagibu. I tamaa i bandu dii besen sariru. N ko n daa wɛra ò n bandu dii ka gem, kpa bese ka bɛɛ sa n sɔa ban diobu sannu. ⁹ Domi na lasabu kua ma Gusunɔ u sun aye dɔakiru wɛ, bese gɔɔɔɔ, nge be ba taare wɛ bu go. Baawure handunia sɔɔ, wɔllun gɔradoba ka tɔmbu kpuro ba sun mɛera nge be ba dweebu dua. ¹⁰ Bese sa sɔa gari bakasu Kirisin sɔ, adama bɛɛ i sɔa bwisigibu Kirisi sɔɔ. Bese sa ò dam mɔ, bɛɛya i dam mɔ. I kua atasiriba ma bese sa kua bɛɛre sariba. ¹¹ Sere n ka kua saa yeni sɔɔ gɔɔra sun goowa ma nim nɔru ga sun mɔ, sa wãa tereru, ba sun soomɔ, sa ò maa wãa yeru garu mɔ. ¹² Ma sa hania mɔ sa ka besen nɔma sɔmburu mɔ. Bà n sun faara sɔɔmɔ, sa ra n bu domaru kuammewa. Bà n maa sun nɔni sɔɔmɔ, sa ra n temanewa. ¹³ Bà n sun mem manimɔ, sa ra n suuru kanamɔwa. Sere ka tɛ ba sun mɛera nge weke gɔɔri ka gɔanu kpuro kubanu.

¹⁴ Na ò yeni yorumɔ n ka bɛɛ sekuru doke adama n ka bɛɛ gerisiwa nge nen bii kɔnasibu. ¹⁵ Baa ò n baaba neruro dabinu mɔ Kirisi sɔɔ, i ò tundo dabinu mɔ, domi nena na kua bɛɛn tundo Yesu Kirisi sɔɔ Labaari gean saabu. ¹⁶ Ò n men na, na bɛɛ yiiremɔ i n da man saari. ¹⁷ Yen sɔna na bɛɛ nen bii kɔnasi Timɔte gɔria wi na naane sɔa Yinni sɔɔ. Wiya u koo bɛɛ yaayasia nge mɛ nen wãara sɔa Kirisi sɔɔ, nge mɛ na ra sɔɔsi baama Yesun yigbenu kpuro sɔɔ.

¹⁸ Tɛ wee, gaba tii suamɔ nge na ò maa sisi bɛɛn mi. ¹⁹ Adama ò n sosi kon na bɛɛn mi ò n sɔa Yinnin kɔru. Kon maa be ba tii suamɔ min dam gia, n ò mɔ ben gari tɔna. ²⁰ Domi Gusunɔn bandu ta ò sɔɔsiramɔ gari gerubu sɔɔ, ma n kun mɔ dam sɔɔ mɛ mu sɔmburu mɔ. ²¹ Mba i kɔ. N na ka bokuru? Nge ka kɔru ka daa tɛerugia.

Sekuru sariru Yesun yigberu sɔɔ

5 Sa labari gaa nua ba nɛɛ, sekuru sari kɔsuru gara wãa bɛɛn suunu sɔɔ tɛn bweseru tɔn tukobun tii ba ò kãkɔ bu ko. Ba nɛɛ bɛɛn turo u win tundon kurɔ kɔ. ² Ma i woo kanamɔ. N weene i n nuki sankire, kpa i yɛro wuna bɛɛn suunu sɔɔn di wi u daa ye kua. ³ Baa ò kun man waamɔ bɛɛn suunu sɔɔ, nen hunde wãa mi. Na maa durɔ wi siri kɔ, wi u yenin bweseru kua, nge mɛ kon daa nùn siri nà n wãa mi. ⁴ Ì n menna ka nen hunde sannu, ka Yinni Yesun yisiru ka win dam, ⁵ i durɔ wi Setam nɔmu sɔndio, win wasi yi ka kam ko kpa win hunde yu faaba wa Yinni Yesun tɔɔ te sɔɔ.

⁶ Bɛɛn woo kana bin bwesera kun wã. I ò yɛ ma pɛɛ seeyatia fiiko yeya ya ra pɛɛ kpuro kukusie? ⁷ Tɛ, n weene i pɛɛ seeyatia tɔkɔru wuna kpa i ko nge pɛɛ kpa ye ya kun seeyatia mɔ, nge mɛ i sɔa. Domi ba Kirisi go kɔ wi u sɔa besen Gɔɔ sararibun abɔru. ⁸ Ì n men na, su tɔɔ bakaru di, n kun ka pɛɛ seeyatia tɔkɔru ye n sɔa kɔsa ka nuku kɔsuru, adama ka pɛɛ ye ba kun kukusie, ye n sɔa gem ka murafiti sariru.

⁹ Na bɛɛ tireru yorua na nɛɛ, i ku ka kurɔ dama kowobu menna. ¹⁰ Na ò ka handunia yen kurɔ dama kowobu yã, ka yen binegibu ka yen gbɛnɔbu ka be ba bũu sãamɔ. Domi nà n ka be yã tilasi i ka yari handunian di. ¹¹ Na nɛɛwa i ku ka goo menna wi ba sokumɔ kɔnasi Yesu sɔɔ ù n sɔa kurɔ dama kowo, ò kun mɛ binegii, ò kun mɛ bũu sãɔ, ò kun mɛ atama gero, ò kun mɛ tam nɔro, ò kun mɛ taki dio. I ku mam dɔa gbɛɛru menna ka ben bweseru.

¹² Domi Yesun yigberugiba n weene i siri. I tɔn kɔso wi wunɔ bɛɛn suunu sɔɔn di. N ò nen baa n ka bu siri be ba ò wãa Yesun yigberu sɔɔ. Gusunɔwa ben siribu mɔ.

Naane dokeobun sirinaa

6 Bɛɛn goo ù n gari mɔ ka win winsim, u koo kãku u siribu da gem sarirugibun wuswaɔɔ? Kpa n kun maa mɔ naane dokeobun mi? ² Bɛɛ i ò yɛ ma naane dokeoba ba koo handunian tɔmbu siri? Ì n bɛɛn na i ko handunia siri, yera i ò kpɛ i gari piimunu siri? ³ I ò yɛ ma besera sa ko wɔllun gɔradoban siribu ko? Kaa ra sere gere handunia yenin gari? ⁴ Ì n men na, ò n gari yin bweseru mɔ, i de be ba ò gɔanu ganu tura Yesun yigberu sɔɔ bu ko bɛɛn siri kowobu. ⁵ Na bɛɛ sɔɔmɔ bɛɛn sekura. Ka geema i ò goo mɔ bɛɛn suunu sɔɔ win bwisi tura u ka win wɔnɔɔn siribu ko?

⁶ Adama i mam siribu sokunamɔ gem sarirugibun wuswaɔɔ.

⁷ Ì n gari mɔ bɛɛn suunu sɔɔ, munusewa mam mam. Mban sɔna i ò toraru wuramɔ. Mban sɔna i ò derimɔ bu bɛɛ taki di. ⁸ Adama bɛɛ i ra gabu tore, i ra gabu taki di, be ba mam sɔa bɛɛn naane dokeosibu. ⁹ Bɛɛ, i ò yɛ ma gem sarirugiba kun kpɛ bu ayeru wa ban te Gusunɔ u swɔi sɔɔ? I ku de bu bɛɛ nɔni wɔke. Kurɔ dama kowobu ka bũugibu, ka sakara kowobu ka be

ba ka ben tɔn durɔsibu kpunamɔ ¹⁰ ka gbenɔbu ka binegibu ka tam nɔrobu ka tɔn yaako kowobu ka taki diobu ba ñ ayeru wasi ban te sɔɔ. ¹¹ Meya been suunu sɔɔ gaba raa sãa. Adama ba bɛɛ wobura, ba bɛɛ dɛɛrasia ba yii, ba bɛɛ gem wɛ Yinni Yesu Kirisin yisirun sɔɔ, ka maa besen Gusunɔn Hunden sɔɔ.

I Gusunɔ bɛɛɛ wɛɛyɔ

ka been wasi

¹² Ba ñ man yinarimɔ n gãanu kpuro ko. Adama n ñ mɔ ni kpuro nu are mɔ. Ba ñ man yinarimɔ n gãanu kpuro ko adama na ñ wuramɔ n ko gãanu ganun yoo. ¹³ Dɔ̄anu wãawa nukurun sɔɔ, nukura maa wãa dɔ̄anun sɔɔ, ma Gusunɔ u koo ye yiru kpeesia. Adama wasi kun wãa kurɔ damarun sɔɔ. Yi wãawa Yinnin sɔɔ ma Yinni maa wãa yin sɔɔ. ¹⁴ Gusunɔ wi u Yinni seesia, u koo maa sun seesia ka win dam.

¹⁵ Bɛɛ i ñ yɛ ma been wasi yi sãawa Kirisin wasin kãasi? Ñ n men na, kon Kirisin wasin kãasi sua kpa n ka ko kurɔ tanɔn wasin kãasi? Su ku wa mɛ! ¹⁶ I ñ yɛ ma wi u ka kurɔ tanɔn menna, u kua wasi tee ka wi? Domi ba yorua, “Be yiru ba koo ko wasi tee.” ¹⁷ Adama wi u ka Yinni manina, u kua hunde tia ka wi.

¹⁸ I kurɔ damaru suurio. Toranu kpuro ni tɔnu u mɔ nu wãawa wasin tɔɔɔ, adama wi u kurɔ damaru mɔ win wasiya u toraru koosimɔ. ¹⁹ Nge i ñ yɛ ma been wasi sãawa Hunde Dɛɛron wãa yeru wi u wãa bɛɛ sɔɔ, wi Gusunɔ u bɛɛ kã? I ñ tii mɔ. ²⁰ Domi ba bɛɛ dwawa geeru nɔru sari. Yen sɔɔ, i Gusunɔ bɛɛɛ wɛɛyɔ ka been wasi.

Suanabun gari

7 Tɛ̄ gari yin tireru i man yorua, yiya na bɛɛ wisimɔ. N wã tɔn durɔ u ku kurɔ baba. ² Adama kurɔ damarun sɔɔ n weene baawure u n win tiin kurɔ mɔ, kpa kurɔ baawure u n win tiin durɔ mɔ. ³ Kpa durɔ ka win kurɔ ba n wãasine nge mɛ n weene. ⁴ Domi kurɔn wasi yi ñ sãa win tiigii ma n kun mɔ win durɔgii. Nge meya maa durɔn wasi yi ñ sãa win tiigii ma n kun mɔ win kurɔgii. ⁵ I ku n da menane ma n kun mɔ saa fiiko sɔɔ ye i ko wuna been laakari yu ka wura kanaru sɔɔ mam mam. Adama yen biru i maa wureo i menna, kpa Setam u ku raa bɛɛ kɔkiri been tii nenubu sarirun sɔɔ.

⁶ Na ñ yeni gerumɔ nge tilasin baa, na gesi kanamɔwa. ⁷ N ko n man wɛre tɔmbu kpuro b̄a n sãa nge nen tii, adama baawurewa u win kɛrun baa mɔ saa Gusunɔn min di, winigirun baa, winɔngirun baa.

⁸ Adama na tantanɔbu ka gɔminibu sɔɔɔ n ko n wɛra b̄a n wãa nge mɛ na ka wãa. ⁹ Adama b̄a kun kpɛ bu tii nene, bu de bu kasuna bu ka suana, domi n buram bo bu suana n kere ba n kii kamgiru wãasi.

¹⁰ Tɛ̄, be ba suana kɔ, beya na wooda yeni sɔɔɔ. Kurɔ u ku raa win durɔ yina. Adama ù n yina, u sinɔ, u ku maa durɔ kpao sua, ñ kun mɛ u wuro win durɔ yinaro win mi. N ñ maa weene durɔ u win kurɔ yina.

Adama n ñ ne na bu wooda dokeammɛ, ma n kun mɔ Yinni.

¹² Be ba tie, beya na maa yeni sɔɔɔ, n ñ mɔ Yinniwa u gerua. Naane dokeo goo ù n kurɔ mɔ ma kurɔ wi, u ñ sãa naane dokeo ma n kurɔ wi wɛre ba n ka wãasine, u ku raa nùn yina. ¹³ Kurɔ goo ù n maa durɔ mɔ ma durɔ wi, u ñ sãa naane dokeo ma n durɔ wi wɛre ba n ka wãasine, u ku raa nùn yina. ¹⁴ Domi durɔ naane doke sarirugii wi, ba nùn yii nenem win kurɔn sɔɔ. Meya ba maa kurɔ naane doke sarirugii wi yii nenem win durɔn sɔɔ, ben bibu ba n ka yii nenem. Ma n kun mɛ, ba ko n sãa nge naane doke sariba. ¹⁵ Adama naane doke sarirugii wi, ù n doona, i nùn derio. Ñ n sãa mɛ, n ñ tilasi ba n ka wãasine domi Gusunɔ u sun sokawa sa n ka wãa alafia sɔɔ. ¹⁶ Domi wune kurɔ n ñ wune kaa n yɛ wunen durɔ ù n koo faaba wa. Wune durɔ, n ñ wune kaa n maa yɛ wunen kurɔ ù n koo faaba wa.

Wãa tèn sɔɔ Yinni u bɛɛ soka

¹⁷ Ñ n men na, i de baawure u win wãaru di nge me Gusunɔ u ka nùn soka ka durom mɛ Yinni u nùn kua. Yeniwa na Yesun yigbenu kpuro yiiremɔ. ¹⁸ Ba goo bango kuawa Yinni u sere yɛro soka? I ku yɛron bango ye go. Ba ñ gina nùn bango kue Yinni ka nùn soka? I ku ra maa nùn bango kua. ¹⁹ Bango nge bango sariru, yen gaa kun sãa gãanu ganu, adama Gusunɔn garin mem nɔɔba bu sãa gãanu. ²⁰ Kpa tɔnu baawure u wa u yɔra nge mɛ u sãa ba ka nùn soka. ²¹ À n sãan na yoo ba ka nun soka, a ku yeni garisi. Adama b̄a n nun tii mɔku wɛ a mɔ. ²² Domi yoo wi ba soka, u kua tii mɔku Yinni sɔɔ. Nge meya maa tii mɔku wi ba soka, yɛro kua Kirisin yoo. ²³ Ba bɛɛ dwa geeru nɔru sari. Yen sɔɔ, i ku de i n maa sãa tɔmbun yobu. ²⁴ Ñ n men na negibu, i de baawure u yɔra Gusunɔ sɔɔ nge mɛ u sãa ba ka sere nùn soka.

Wɔndiaba ka gɔminibun gari

²⁵ Tɛ̄ ye n sãa wɔndiabagia, na ñ gari gɛɛ mɔ ye n sãa Yinnin wooda. Adama nge mɛ Yinni u man wɔn-wɔndu kua na ka kua naanegii, na bɛɛ nen laakari sɔɔɔ.

²⁶ Na tamaa, saa yenin wahalan sɔɔ ma n ko n wɛra tɔn durɔ baawure u n wãa nge mɛ u sãa. ²⁷ À n kurɔ mɔ, a ku ra swaa kasu i ka karana. À n maa wãa tantanaru sɔɔ, a ku kurɔ kasu. ²⁸ Adama ù n kurɔ sua, a ñ tore. Wɔndia ù n maa durɔ sua, u ñ tore. Adama be ba suana, ba ko n nɔni swãaru mɔ ben wãaru sɔɔ. Na ñ maa kii n sãa mɛ been mi.

²⁹ Negibu, ye na gerumɔ wee, saa kun maa dɛu. Yen sɔɔ, saa tɛn di wi u kurɔ mɔ, n weene u n sãa nge u ñ kurɔ mɔ. ³⁰ Kpa wi u nuku sankiranu mɔ u ko nge u ñ mɔ. Wi u maa nuku dobu mɔ u koowo nge u ñ nuku dobu mɔ. Wi u maa dwemɔ, u koowo nge u ñ gãanu mɔ. ³¹ Wi u maa ka handunian dukia bukata mɔ u ku win laakari kpuro doke ye sɔɔ. Domi handunia yeni ya doonɔwa mi.

³² Na ñ kī i n wurure. Wi u kun kurɔ mɔ, wiya ra n Yin-nin gāanu kasu, ye n koo Yinni dore. ³³ Adama wi u kurɔ mɔ wiya ra n hania mɔ handunian gāanu sɔɔ u n kasu ye n koo win kurɔ dore. ³⁴ Win laakari ra n bɔnu sāawa. Kurɔ be ba ñ durɔbu mɔ ka wɔndiaba ba ra n Yinnin gāanu kasu ba n ka sāa dɛerobu wasi sɔɔ ka hunde sɔɔ. Adama wi u durɔ mɔ wiya ra n handunian gāanu kasu ye n koo win durɔ dore.

³⁵ Na yeni gerumɔwa bɛɛn alafian sɔ, n ñ mɔ n ka bɛɛn wāaru sɛsiasia, adama n ka bɛɛ sɔɔsiwa ye n weene i ko, kpa i ka tii Yinni wɛ mam mam.

³⁶ Goo ù n bwisika u wa ma ye u win bii wɔndia kuammɛ ya ñ bɛɛɛ mɔ, ma wɔndia wi, u ye, u de u ko nge mɛ u kī, u de bu nùn kurɔ kpaaru sua. N ñ toraru. ³⁷ Adama wi u yɔra sim sim ma u ñ wāa tilasi sɔɔ ma u dam mɔ win gɔru kīru wɔɔ ù n nɛɛ, win bii wɔndia u ku durɔ sua, gea u bwisika. ³⁸ Nge mɛya wi u dera ba win bii wɔndia kurɔ kpaaru sua u gea kua, adama wi u ñ dere ba nùn sue, wiya kua n kere.

³⁹ Tɔn kurɔ u ko n ka win durɔ gbinnɛwa win durɔn wāarun tɔru kpuro sɔɔ, adama durɔ wi, ù n gu, kurɔ wi, u tii mɔ u ka durɔ kpao sua wi u kī, yɛro u n gesi sāa Yinnigii. ⁴⁰ Adama nen laakari sɔɔ kurɔ wi, ù n tii deri gɔmini te sɔɔ win nuku dobu koo kpɛa n kere. Na maa tamaa Gusunɔn Hundewa man yeni sɔɔwa.

Dīa ni ba ka bũu yākuru kua

8 Tɛ, gāa ni ba ka bũu yākuru kua, nin gari sɔɔra na wura.

Geema, bɛsɛ kpuro sa yɛru mɔ. Yɛra tii suabu mɔ, adama kīra ta ra tɔnu tāsisiɛ. ² Goo ù n tamaa u gāanu yɛ, u ñ yɛ gina nge mɛ n weene u n yɛ. ³ Adama wi u Gusunɔ kī, Gusunɔ u yɛro yɛ.

⁴ Tɛ dīa ni ba ka bũu yākuru kua, ameniwa nin dibun gari sāa. Sa yɛ ma bũu kun gāanu handunia sɔɔ. Sa maa yɛ ma Gusunɔ turowa wāa. ⁵ Domi baa bà n gerumɔ bũnu wāa wɔɔ ka temɔ, nge mɛ sa yɛ ma bũu dabinu ka yinni dabinu nu wāa, ⁶ ka mɛ, besen mi, Gusunɔ turowa wāa. Wiya sāa Baaba win min di gāanu kpuro nu naamɔ. Win sɔna sa maa wāa. Yinni turowa maa wāa. Wiya Yesu Kirisi win min di gāanu kpuro nu koora. Win saabuwa sa maa wāaru mɔ.

⁷ Adama n ñ tɔmbu kpuro ba yeni yɛ. Gabu be ba gina bũu sāarun dɔɔnɛ mɔ, ba yaa ye temmɔ nge bũu sāa dīanu, ma ben gɔru dam sariruguu ga bu taare wɛɛmɔ. ⁸ N ñ mɔ dīana nu koo ka sun susi Gusunɔn mi. Sà kun di, n ñ kɔmiaru, sà n maa di, n ñ turiru.

⁹ Adama i tii laakari koowo bɛɛn tii mɔ te, tu ku raa de be ba ñ dam mɔ bu tora. ¹⁰ Domi wunɛ wi a yɛru mɔ, ma a sɔ a dimɔ bũu dirɔ, gɔru dam sarirugii ù n nun wa mi, u ñ koo wɔrugɔru ko u ka bũu sāa dīanu di? ¹¹ Kpa kīnasi wi, win sɔ Kirisi u gu, u kam ko wunen yɛrun saabu. ¹² Nge mɛya ñ n bɛɛn berusebu torari ma i ben gɔru dam sariruguu ge mɛera mɔ, Kirisiwa i torari. ¹³ Yen sɔ, dīanu nù n koo nen beruse torasia, na ñ maa yaa temmɔ sere ka baadomma, n ku ka nen beruse torasian sɔ.

Gɔron yiiko ka win sɔmburu

9 Na ñ tii mɔ rɔ? Na ñ sāa gɔro? Na ñ Yesu besen Yinni wa ro? Bɛɛ i ñ sāa nen nɔman sɔmburu Yinni sɔɔ? ² Baa nà kun sāa gɔro gabun mi, na sāa mɛ bɛɛn mi, domi bɛɛya i sɔɔsimɔ ma nɛ Yinnin gɔrowa.

³ Be ba kī bu man gari wɛɛrisia, ye kon bu wisi wee.

⁴ Sa ñ yiiko mɔ su ka di su maa ka nɔ? ⁵ Sa ñ yiiko mɔ sa n ka kurɔ naane dokeo mɔ wi u koo sun yɔsiri nge mɛ gɔrobu gabu ba mɔ ka Yinnin wɔɔɔbu, ka Sefa?

⁶ Nge nɛ ka Baanabasi tɔnawa sa ñ yiiko mɔ su ka nɔman sɔmburu deri? ⁷ Wara dɔɔ tabu gberɔ ka win ti-in gobi. Wara dāa duorumɔ gberɔ kpa yɛro kun sere nin binu dimɔ. Nge wara u naa gɔɔ kparamɔ ma u ñ gen bom nɔrumɔ.

⁸ Na ñ yeni gerumɔ ka tɔnun yiiko tɔna. N ñ gari tee yi wooda ya gerumɔ? ⁹ Domi Mɔwisin wooda sɔɔ ba yorua, "I ku bɛɛn naa kinerun nɔɔ bɔke saa ye ta sɔmburu mɔ dīanu sɔɔ." Naan sɔna Gusunɔ u yeni gerua?

¹⁰ Nge besen tiin sɔna u gari yi mɔ. Mɛya besen sɔna ba yorua domi n weene wuko u wuku ka yīyɔɔbu, kpa gɛɔ u gɛ u n bɔnu yīyɔɔ. ¹¹ Sà n hunden gāanu duura bɛɛn suunu sɔɔ, ñ n men na gāa bakana sà n wasin gāanu gā bɛɛn mi? ¹² Gabu bà n yen yiiko mɔ bɛɛn mi, bese maa ni. Sa ñ bu kere?

Adama sa ñ yiiko ye denda bɛɛ sɔɔ. Ye kpuro sɔɔra sa tɛmanɛ, kpa su ku ra ka Kirisin Labaari gea swaa ganɛ. ¹³ I ñ yɛ ma be ba sɔmburu mɔ sāa yerɔ ba ben dīanu waamɔ min di? Be ba maa yāku yeru kɔsu, ba ben bɔnu mɔ te sɔɔ. ¹⁴ Nge mɛya maa Yinni u yiire be ba Labaari gean waasu mɔ bu ben dīanu wa ye sɔɔ.

¹⁵ Adama na ñ yen gaa denda gāa ni sɔɔ. Mɛya na ñ maa yeni yorumɔ bu ka man ye kuan sɔ. Na kīru bo n gbi. Goo sari wi u koo man yinari n woo kana gari yinin sɔ. ¹⁶ Domi n ñ weene n woo kana Labaari gean kparabun sɔ. Tilasiwa ye, ya man sāawe. Nà kun yen waasu kue, wahala baka. ¹⁷ Nà n ye kua ka kīru kon are mwa. Nà kun maa kī na ka mɔ, ka mɛ, kon ye kowa domi ba man yɛ nɔmu sɔndiawa. ¹⁸ N n men na, mba nen are. Nen areya n ka Kirisin Labaari gea waa-su ko n kun ka gobin baa kpa n ku nen yiiko kpuro dendi ye na mɔ Labaari gean kparabun sɔ.

¹⁹ Baa nà n tii mɔ tɔmbu kpuron wuswaɔ na tii kua baawuren yoo kpa n ka tɔn dabiru gawama. ²⁰ Yu-uban mi na kua nge Yuu n ka Yuuba gawama. Be ba maa wooda nasie, na kua ben turo, kpa n ka bu gawama baa mɛ nen tii na ñ wāa woodan nɔmɔ.

²¹ Be ba kun wooda mɔn mi, na maa kua ben turo kpa n ka bu gawama. N ñ mɔ ma na ñ Gusunɔn wooda nasie, na Kirisin wooda nasie. ²² Dam sarirugibun mi na kua wi u kun dam mɔ kpa n ka dam sarirugii be gawama. Na kua nge mɛ baawure u sāa ben gabu bu ka faaba waara, baa ñ n mɛren na. ²³ Ye kpurowa na mɔ Labaari gean sɔ kpa na n ka bɔnu mɔ ye sɔɔ.

²⁴ I yɛ ma dukan garasa sɔɔ tɔmbu kpuro ba duki mɔwa adama tɔn turowa u koo yen are wa. Yen sɔ, i dukio nge mɛ i ko ka are wa. ²⁵ Wasi kasanugii baawure u ra n tii neniwa kpuro sɔɔ. Ba mɔ mɛ bu ka

are wa yi yi sãa wurusun furc † ge ga koo gbera gu derura. Adama bese sa m̀ su ka mwa ge ga kun kpeem. 26 Yen s̄na na duka m̀ dee dee na ñ gerir-im. Na sannam, adama n ñ m̀ nge wi u wom soom. 27 Na nen wasi nkwia m̀ gem gem n ka yi kamia, kpa n ku ra ko wi ba koo gira ncm dira nen tii sanam me na sibu gabu waasu kua.

Bũu s̄arun kirɔ

10 Negibu na k̄i i n yē ma besen sikadoba kpuro ba wãa guru wii ten †† tɔbu ma be kpuro ba s̄a nim w̄ku gen ‡ suunu s̄a ka naasu. 2 Ma be kpuro ba kua Mw̄wisin bwãabu ka batemu gaa guru wii te s̄a ka nim w̄ku ge s̄a. 3 Ma be kpuro ba d̄ia teenu di ni nu na saa w̄llun di, 4 ma ba nim n̄ruram tem n̄ra me Gusunc u bu wē, domi ba nim n̄rumkwa saa kpee Hundegirun min di te ta bu sw̄ii biru. Kirisiwa s̄a kpee te. 5 Adama Gusunc u ben dabiru go gbaburu s̄a yèn s̄a ben daa ya ñ nùn wēre.

6 Tē, yeya ya s̄a ȳireru besen s̄a kpa sa kun maa s̄a k̄san k̄irobu nge be. 7 Kpa i ku ra maa bũu s̄a nge me beɔnɔn gabu ba kua. Domi ba yorua, "Tɔn be, ba sina ba di, ba n̄ra, ma ba seewa ba kom bereteke m̀." 8 Su ku ra maa kurɔ damaru ko nge me ben gabu ba kua, ma ben n̄rɔnbun suba yenda ita (23.000) ba kam kua s̄a teerun s̄a. 9 Su ku ra maa Yinni m̄eri nge me u ne, nge me ben gabu ba kua, ma w̄e bu go go. 10 Su ku maa w̄ki nge me ben gabu ba kua, ma ḡnɔ ḡrado u bu go.

11 Yeya ya bu deema nge ȳireru, ma ba ye yorua bu ka sun kirɔ ko, bese be sa wãa handunian t̄ɔ d̄aaki teni s̄a. 12 Yen s̄a, wi u tamaa u ȳ sim sim, u de u n tii se kpa u ku raa w̄rum̄e. 13 I ñ laakari m̄eribu gabu waare ma n kun m̀ bi t̄mbu kpuro ba ra wa. Gusunc wi u s̄a naanegii, u ñ derim̄ bu b̄en laakari m̄eri n kere ye i ko kp̄i i ka temana. Adama laakari m̄eribu baabire s̄a u ra maa yari yeru ko kpa i ka kp̄i i temana bi s̄a.

14 Yen s̄a, k̄inasibu, i bũu s̄aru suurio. 15 Na ka b̄e gari m̄wa nge laakarigibu. I de i lasabu ko ye na gerum̄. 16 S̄a n b̄nɔ m̀ n̄ri domarugia ye s̄a, ye sa ka Gusunc siaram̄, sa ñ b̄nɔ m̀ Kirisin yem s̄a? S̄a n p̄e ye yabua, sa ñ b̄nɔ m̀ Kirisin wasi s̄a? 17 P̄e tia ya wãa. Baa s̄a n dabi, sa s̄a wasi tee, domi bese kpuro sa b̄nɔ m̀ p̄e tia ye s̄a.

18 I bu m̄erio be ba mara Isireliba. Be ba ȳakunu dim̄, ba ñ b̄nɔ m̀ ȳaku yee te s̄a? 19 Ñ n men na, mba na gerum̄. Na gerum̄ ma yaa ye ba ka bũu ȳakuru kua ya s̄a ḡanu? Bũuwa s̄a ḡanu? 20 Aa-wo. Adama na gerum̄ ma ye ba ka ȳakuru kua, b̄na ba ka ȳakuru kua, n ñ m̀ Gusunc. Na ñ maa k̄i i n b̄nɔ m̀ ka b̄nu. 21 I ñ kp̄e i n̄ Yinnin n̄ra s̄a kpa i maa n̄ b̄nun n̄ra s̄a. I ñ kp̄e i di ye ya wãa Yinnin

† WURUSUN FURC - Gera ba ra raa doke goon wirɔ yellu wi u garasa gaa s̄a wiru gbia. †† GURU WII TE - Ta s̄awa te ta Isireliba gbiye sanam me ba wãa gbabur. ‡ NIM W̄KU GE - Ga s̄awa nim w̄ku ge ba m̀ Naa yari ge ga burana ba t̄bura ye ba yara Egibitin di.

tabulu w̄ll, kpa i maa di ye ya wãa b̄nun tabulu w̄ll. 22 Sa k̄i su Yinnin nisinu seeyawa? Sa nùn dam kere?

I kpuro koowo

i ka Gusunc b̄ere wē

23 Ba ñ t̄nu yinarim̄ u ḡanu kpuro ko, adama n ñ m̀ ni kpuro nu arufaani m̀. Ba ñ t̄nu yinarim̄ u ḡanu kpuro ko adama n ñ m̀ ni kpuro nu t̄nu t̄-sisiam̄. 24 N ñ weene goo u win tiin arufaani kasu, ma n kun m̀ win winsimgia.

25 Ye ba gesi d̄ram̄ yabur̄ i dio, i ku ḡanu bikia tii taare w̄ebun s̄a. 26 Domi tem s̄awa Yinni Gusuncgim, ka ḡanu kpuro ni nu wãa me s̄a.

27 Naane doke sarirugii ù n b̄e dim soka, ma i ḡru doke i ka da, ḡanu kpuro ye ba b̄e wē, i dio, i ku ra ḡanu bikie tii taare w̄ebun s̄a. 28 Adama goo ù n b̄e s̄ɔkwa u ne, yeniwa ba ka ȳakuru kua i ku di ȳeron ḡrun s̄a wi u b̄e s̄ɔkwa, n ñ m̀ b̄en tiin ḡrun s̄a.

Domi mban s̄na kon de bu nen tii m̄ru siri goon ḡrun s̄a. 30 N̄a n Gusunc siara ye na dim̄ s̄a, mban s̄na na kon de bu maa nen k̄sa gere ye s̄a.

31 Ñ n men na, ñ n dim̄ ñ n n̄rum̄, ñ kun me ñ n ḡanu ganu m̀, i ye kpuro koowo i n ka Gusunc b̄ere w̄em̄. 32 I ku ra Yuuba torasie ñ kun me Gerekiba ñ kun me Yesun yigberu te ta maa s̄a Gusuncgiru.

33 Nen tii na kookari m̀ n ka kpuro ko ye ya koo t̄mbu kpuro dore, na kun nen tiin arufaani kasu ma n kun m̀ t̄n dabirugia, kpa bu ka faaba waara.

11 I man saario nge me nen tii na Kirisi saarim̄.

T̄n kurɔn wii kp̄ibu

2 Na b̄e siara ye i ra ka man yaaye kpuro s̄a, ye i maa ka s̄ɔsi te neni sim sim te na mwa na b̄e wē.

3 Adama na k̄i i n yē ma Kirisiwa t̄n durɔ baawuren wirugii, t̄n durɔ maa s̄a t̄n kurɔ baawuren wirugii, Gusuncwa maa Kirisin wirugii. 4 T̄n durɔ baawure wi u kanaru m̀, ñ kun me u Gusuncn gari gerum̄, ù n win wiru wukiri, u ñ win wirugii b̄ere w̄em̄. 5 Ma t̄n kurɔ baawure wi u kanaru m̀, ñ kun me u Gusuncn gari gerum̄, ù kun win wiru wukiri, u ñ win wirugii b̄ere w̄em̄. N s̄awa nge ù n k̄nru woka. 6 T̄n kurɔ ù kun k̄i u yasa b̄ke, n weene u seri bura. Adama ñ n s̄an na sekuru u ka seri bura ñ kun me u ka k̄nru woka, u de u yasa b̄ke. 7 N ñ weene t̄n durɔ u win wiru wukiri domi u s̄awa Gusuncn weenasii, u maa Gusunc b̄ere w̄em̄, adama t̄n kurɔ u t̄n durɔ b̄ere w̄em̄. 8 Domi t̄n durɔ kun yari t̄n kurɔn min di, t̄n kurɔwa yari t̄n durɔn min di. 9 Meya maa ba ñ t̄n durɔ taka kue t̄n kurɔn s̄a, t̄n kurɔwa ba kua t̄n durɔn s̄a. 10 Ñ n men na, w̄llun ḡradoban s̄a n weene t̄n kurɔ u yasa b̄ke u n ka s̄ɔs̄im̄ ma u goo wiru kp̄iye. 11 Adama Yinni s̄a, n ñ koor̄ t̄n kurɔ u n wãa n kun ka t̄n durɔn baa. Meya maa t̄n durɔ u ñ kp̄e u n wãa n kun ka t̄n kurɔn baa. 12 Domi nge me t̄n kurɔ u yari t̄n durɔn min di, nge meya t̄n durɔ maa

marura tɔn kurɔn min di, adama ye kpuro n kooramɔwa saa Gusunɔn min di.

¹³ I lasabu koowo beɛn tii. N weene tɔn kurɔ u Gusunɔn kana u kun yasa bɔkua? ¹⁴ I ñ yɛ beɛn tii ma sekura tɔn durɔn seri yi n dɛu? ¹⁵ Adama tɔn kurɔn seri yi n dɛu, burara. Ba nùn win seri wɛwa u ka yi dendi nge win sɔnditia. ¹⁶ Adama goo ù n kɪ u ka sun sikirina, na gesi gerumɔ ma beɛe sɔɔ ka Gusunɔn yigbenu sɔɔ sa ñ maa komaru garu mɔ.

Yinnin dɛa domaruginu

(I maa mɛerio Mateu 26:26-29, Maaku 14:22-25, Luku 22:15-20)

¹⁷ Gari yi na kɪ n beɛ yiire mini tɛ, na ñ beɛ siaramɔ yi sɔɔ, domi ñ n mɛnne, n ku ra sanɔ gaa ko, n da n gɔɔɔm mɔwa. ¹⁸ Gbiikaa ba man sɔɔwa ma, ñ n mɛnne, wuunu ganu wɛa beɛn suunu sɔɔ ni nu ñ nɔɔ tia sɛa. Na mi gia wura ma geema. ¹⁹ Domi n ñ koo ko karanaa ya kun wɛa beɛn suunu sɔɔ, kpa be ba sɛa geegibu bu ka sɔɔsira. ²⁰ Wee, ñ n mɛnne i ka dɛanu dimɔ, n ñ ka Yinnin domaruginu weene. ²¹ Domi ñ n mɛnna i ka di, baawure ra n sendewa u ka win tiin dɛanu di, kpa gɔɔra n gabu mɔ, kpa tam mu n gabu goomɔ. ²² I ñ beɛn tiin yenusu mɔ mi i ko di kpa i nɔ? Nge i kɪ i n Yesun yigberu gemawa, kpa i sɛarobu sekuru doke? Mba kon gere. Kon beɛ siara? Aawo, na ñ beɛ siaramɔ ye sɔɔ.

²³ Domi Yinnin min diya na sɔɔsiru mwa te na beɛ wɛ. Na nɛɛ, wɔku tɛ sɔɔ ba Yinni Yesu tɔmbu nɔmu sɔndia u pɛɛ sua, ²⁴ u Gusunɔn siara ma u ye murura. Ma u nɛɛ, yeniwa nen wasi yi ba go beɛn sɔ. I n da yeni ko i n ka man yaaye. ²⁵ Meya u maa nɔra sua ye ba dim kpa u nɛɛ, nɔra yeniwa Gusunɔn nɔ mweɛ kpa te u sire ka nen yem. Sanam baamere sɔɔ mɛ i ka ye nɔrumɔ, i n da ko i n ka man yaaye. ²⁶ Domi sanam baamere sɔɔ mɛ i pɛɛ ye dimɔ ma i ka nɔra ye nɔrumɔ, Yinnin gɔɔwa i kparam sere u ka wurama.

²⁷ Yen sɔna wi u Yinnin pɛɛ di, ñ kun mɛ ù n ka win nɔra nɔra, ma u ñ kue nge mɛ n weene u ko, u Yinnin wasi ka win yem torariwa. ²⁸ Ñ n mɛn na, baawure u tii wɛɛri u sere pɛɛ ye di u maa ka sere nɔra ye nɔ. ²⁹ Domi ù n dimɔ ù n nɔrumɔ ù kun tuba ye n sɛa Yinnin wasi, u tii taare suammewa win dɛbu ka nɔru bi sɔɔ.

³⁰ Yen sɔna beɛn dabira barɔ, ma dabira kua kpanɔbu, gaba maa gu. ³¹ Sà n tii siri ka gem, ba ñ maa sun sirimɔ. ³² Adama Yinni ù n sun siri, u ra sun sɛeyasiewa, kpa su ku ra maa taare wa ka handuniagibu sannu.

³³ Yen sɔ negibu, ñ n mɛnna i ka di, i de i maruna.

³⁴ Gɔɔru tà n goo mɔ, u de u gina dɛanu di yenuɔ, kpa beɛn mɛnɔ sɔɔ i ku ra taare sua. Gari yi yi tie, kon beɛ yin asansi sɔ ñ n tunuma.

Hunde Dɛeron kɛnu

12 Tɛ ye n sɛa Hunde Dɛeron kɛnun gari, negibu na kɪ i n yin gem yɛ. ² I yɛ ma sanam mɛ i ñ Gusunɔn yɛ, ba ra n beɛ gawewa bɔnun yiraɔ, ni nu ku ra gari gere. ³ Yen sɔna na kɪ i tubu ma goo wi u gari mɔ saa Gusunɔn Hunden min di, u ñ gerumɔ ba Yesu

bɔrusi. Goo kun maa kpɛ u nɛɛ Yesu sɛa Yinni, ma n kun mɔ saa Hunde Dɛeron min di.

⁴ Hunden kɛɛ bwese bwesekawa wɛa, adama Hunde turo wiya nu wɛɛmɔ. ⁵ Sɔm bwese bwesekawa wɛa, adama Yinni turo wiya sa ko ye kua. ⁶ Dam bwese bwesekawa maa wɛa mɛ tɔnu koo kpɪ u ka sɔmburu ko, adama Gusunɔn turo wiya mu tɔmbu kpuro wɛɛmɔ sɔmburu baateren sɔ. ⁷ Ba baawure kɛru wɛ te ta sɔɔsimɔ ma u Hunde Dɛero mɔ kpa u ka tu dendi tɔmbu kpuron arufaanin sɔ. ⁸ Hunde u ra goo kɛru wɛ u ka tɔmbu bwisi kɛ, kpa u goo kɛru wɛ u ka gari gere ka yɛru. ⁹ Hunde turo wi, u ra goo naane dokebu wɛ, kpa u goo dam wɛ u ka barɔbu bekia. ¹⁰ Meya Hunde turo wiya ra maa goo sɔm maamaakiginun dam wɛ, kpa u goo kɛru wɛ u ka tɔmbu Gusunɔn gari tusia, kpa u maa goo bwisi wɛ u ka Hunden kɛnu ka kɛɛ ni nu tie wunana. U ra goo bwisi wɛ u ka Hunden barum bwese bwesekan gari gere, kpa u goo bwisi wɛ u ka gari yi tusia. ¹¹ Hunde turo wiya u ye kpuro mɔ. U baawure kɛɛ bwese bweseka wɛɛmɔ nge mɛ u kɪ.

Naane dokebu kpuro

ba sɛa wasi teen doo dooka

¹² Domi Kirisi sɛawa nge wasi tee ka yin doo dooka dabiru. Wasi yi, yi sɛawa tee baa mɛ yi doo dooka dabiru mɔ. ¹³ Domi ba sun batemu kuawa ka Hunde turo kpa Yuuba ka tɔn tukobu, yobu ka tii nɔɔɔbu, beɛe kpuro su ka ko wasi tee. Sa maa gbinne ka Hunde turo wi, beɛe kpuro.

¹⁴ Wasi sɛawa doo dooka dabiru n ñ mɔ tia. ¹⁵ Baa naasu sù n nɛɛ, su ñ sɛa nɔmu, ka mɛ, su ñ wɛa wasi sɔɔ? Su wɛawa wasi sɔɔ. ¹⁶ Baa swaa yà n maa nɛɛ, ya ñ sɛa nɔnu, ka mɛ, ya ñ wɛa wasi sɔɔ? Ya wɛawa wasi sɔɔ. ¹⁷ Wasi kpuro yi n sɛa nɔni, amɔna yi koo ka gari nɔ. Ñ kun mɛ, yi kpuro yi n sɛa swaa, amɔna yi koo ka nuburu nɔ. ¹⁸ Adama nge mɛ n sɛa Gusunɔn u doo dooka baayere dokewa wasi sɔɔ nge mɛ u kɪ. ¹⁹ Ya ñ koorɔ wasi yi kun doo dooka mɔ. ²⁰ Tɛ, wasi sɛa tee adama yi doo dooka dabiru mɔ.

²¹ Yen sɔna nɔni kun kpɛ yi nɔmu sɔ yi ñ gen bukata mɔ. Wira kun maa kpɛ tu naasu sɔ ta ñ sin bukata mɔ. ²² Adama baa wasin doo dooka ye ya sɛare ya ñ dam mɔ, wasi yen bukata mɔ too. ²³ Ye ya maa sun sɛawe nge ya ñ beɛɛ mɔ, sa ye beɛɛ wɛɛmɔ. Ye sa ñ maa kpɛ su sɔɔsi sa ye wukirimɔ. ²⁴ Adama yen ye ya waabu wɛ, ya ñ wukiribun bukata mɔ. Gusunɔn u besen wasi sweena u ka yin gam beɛɛ wɛ mi n beɛɛ bia. ²⁵ U kuawa kpa wasi yi kun ka karane, adama doo dooka baayere ya n ka yen yensian laakari mɔ. ²⁶ Wasin gam mù n nɔni swɛaru wa, ka mi n tie sanna ba bɔnu mɔ. Meya bà n maa yin gam siara, ka mi n tie sanna ba nuku dobu bɔnu mɔ.

²⁷ Tɛ beɛ kpuro i sɛawa Kirisin wasi, ma beɛn baawure sɛa yin doo dooka. ²⁸ Gbiikaa Gusunɔn u gbia u gɔrobu gɔsa Yesun yigberu sɔɔ, yiruse win sɔmɔbu, itase keu sɔɔsiobu, yen biru be ba sɔm maamaakigin-

un dam mɔ, ka maa be ba dam mɔ bu ka barɔbu bekia, ka be ba gabu somimɔ, ka be ba tɔmbu kparamɔ, ka be ba ka Hunden barum bwese bweseka gari mɔ. ²⁹ N n̄ mɔ be kpuro ba s̄a gɔrobu, n̄ kun m̄ Gusunɔn sɔmɔbu, n̄ kun m̄ keu s̄ɔsiobu. N n̄ maa mɔ be kpuro ba dam mɔ bu ka sɔm maamaakiginu ko, ³⁰ n̄ kun m̄ bu ka barɔbu bekia, n̄ kun m̄ bu ka Hunden barum bwese bweseka gari ko, n̄ kun m̄ bu ka gari yi tusia. ³¹ N̄ n̄ m̄n na, i Hunden k̄ɛnu kasuo ni nu b̄ɛɛ kere. Kon maa b̄ɛ swaa s̄ɔsi ye ya kpuro kere.

Kĩru

13 Baa n̄ n̄ ka barum bwese bweseka gari mɔ ka mam w̄llun gɔradoban barum ma na kun tɔnu k̄i, na s̄awa nge yankokoru n̄ kun m̄ yangireru te ba soomɔ. ² Baa n̄ n̄ Gusunɔn gari gerubun dam mɔ, ma na asiri kpuro tuba ka ȳɛru kpuro, ma na Gusunɔ naane doke sere kon k̄p̄i n̄ guunu s̄i nu swenyɔ, n̄ kun tɔnun k̄ĩru mɔ na n̄ s̄a ḡaanu. ³ Baa n̄ n̄ nen dukia kpuro s̄arobu w̄ɛ, baa n̄ n̄ dera ba nen wasi w̄ɔwa, n̄ kun tɔnun k̄ĩru mɔ na n̄ are wasi.

⁴ Wi u tɔnu k̄i u ra t̄emanɛ, u ra n̄ maa tɔn geeru mɔ, u ku ra n̄ nisinu mɔ, u ku ra woo kanɛ, u ku ra maa tii sue. ⁵ Wi u tɔnu k̄i u ra n̄ tɔmbun b̄ɛɛ ȳɛ, u ku ra win tii tɔnan arufaani kasu, u ku ra m̄ru ko fuuku, u ku ra maa torarun gari yi win nukurɔ. ⁶ Wi u tɔnu k̄i u ku ra ȳɛri k̄ɔsan s̄i ma n̄ kun mɔ gem s̄i. ⁷ Wi u tɔnu k̄i u ra ka kpuro t̄emanɛ. Win naane dokebu ka win ȳiɔbu ka win t̄emanabu bu ku ra kpe.

⁸ Wi u tɔnu k̄i win k̄ĩra ku ra n̄ n̄ru mɔ. Gusunɔn gari gerubu bu n̄ru mɔ, Hunden barum bwese bwesekan gerubu koo kpe, ȳɛru ta koo maa kpe. ⁹ Domi b̄ɛɛn ȳɛru ka b̄ɛɛn Gusunɔn gari gerubu, yen gaa kun yiba. ¹⁰ Adama sanam m̄ ye ya yiba ya koo na, sanam m̄ya ye ya kun yiba, ya koo doona.

¹¹ Sanam m̄ na s̄a bii, na ra gari gere nge bii, na ra laakari ko nge bii, na ra maa bwisiku nge bii, adama t̄ɛ ye na guro guro kua, na biin daa deri. ¹² Ye sa waamɔ t̄ɛ ya s̄are ye sa waamɔ bari bari tasa s̄ɔ, adama s̄ɔ teeru sa ko ra wa n̄ni ka n̄ni. Ye na ȳɛ t̄ɛ ya n̄ yiba, adama s̄ɔ teeru kon da tubu s̄a s̄a nge m̄ Gusunɔ u man tuba.

¹³ T̄ɛ ḡaanu ita yeniwa ya w̄a, yeya naane dokebu, ka ȳiɔbu, ka k̄ĩru. Adama k̄ĩra ta kere.

Hunde D̄ɛron k̄ɛnun gari

14 N̄ n̄ m̄n na, k̄ĩra n̄ weenɛ i n̄ kasu. I maa Hunden k̄ɛnu kasuo, n̄ mam n̄ɛre Gusunɔn garin gerubun k̄ɛru. ² Wi u ka Hunden barum gari gerumɔ, n̄ n̄ tɔnu u ka gari mɔ, Gusunɔwa u ka gari mɔ, domi goo kun ȳɛron gari n̄ru mɔ. Gem asirigima u gerumɔ ka Hunde D̄ɛron dam. ³ Adama t̄amba, Gusunɔn s̄ɔmɔ u ra ka gari ko. U ra bu t̄asisie, kpa u bu dam k̄ɛ, kpa u bu nukuru yemiasia. ⁴ Wi u ka Hunden barum gari mɔ, u win tii t̄asisiamɔwa. Adama Gusunɔn s̄ɔmɔ, Yesun yigbera u t̄asisiamɔ.

⁵ N ko n̄ man dore b̄ɛ kpuro ñ n̄ ka Hunden barum gari mɔ, adama ye na k̄i n̄ kere, yera i n̄ Gusunɔn gari gerumɔ. Domi wi u Gusunɔn gari gerumɔ u kere wi u Hunden barum bwese bweseka gerumɔ, ma n̄ kun mɔ ù n̄ win gari tusia, kpa u ka Yesun yigberu t̄asisia. ⁶ T̄ɛ, negibu arufaani yerà i ko wa n̄ n̄ na b̄ɛn mi ka Hunden barum bwese bwesekan gerubu, ma na kun ka s̄ɔsiru n̄, n̄ kun m̄ ȳɛru, n̄ kun m̄ Gusunɔn garin gerubu n̄ kun m̄ keu gaa.

⁷ Baa ḡa ni nu kun w̄aru mɔ nge guuru ka m̄ruku bà n̄ nu soomɔ, bà kun nu ḡsikiamɔ, am̄na gaba koo ka gia ye nu gerumɔ. ⁸ Wi u maa k̄ba soomɔ, ù kun soomɔ dee dee, wara u koo tabun s̄ɔru ko. ⁹ Nge m̄ya b̄ɛn gari yi kun d̄ɛre, yi koo kowa kam.

¹⁰ Barum bwese bweseka dabina nu w̄a handunia s̄ɔ, sari maa m̄ goo kun n̄ru mɔ. ¹¹ N̄ n̄ m̄n na, n̄ kun barum n̄ru m̄ ba ka gari mɔ, wi u mu gerumɔ u ko n̄ s̄awa tɔn tuko nen mi, kpa n̄ n̄ maa ko tɔn tuko ȳɛron mi. ¹² Nge m̄ya b̄ɛ, ȳɛn s̄i i Hunden k̄ɛnu kasu, i kookari koowo i ka nu wa nu n̄ k̄p̄a ni nu koo Yesun yigberu t̄asisia.

¹³ Yen s̄i, n̄ weenɛ wi u ka Hunden barum gari gerumɔ u Gusunɔ k̄ɛru kana te u koo ka gari yi tusia.

¹⁴ Domi n̄ n̄ kanaru mɔ ka Hunden barum nen hundewa ya kanaru mɔ, adama nen bwisikunu kun w̄a te s̄ɔ. ¹⁵ T̄ɛ, am̄na kon ko. Kon kanaru ko ka nen hunde, kon maa ko ka nen bwisikunu. Kon womu ko ka nen hunde, kon maa ko ka nen bwisikunu. ¹⁶ A n̄ Gusunɔ siara ka hunde tɔna, am̄na naane dokeo diro u koo ka k̄p̄i u n̄ɛ, ami, wunen siarabun s̄i. U n̄ ȳɛ ye a gerumɔ. ¹⁷ Baa wunen siarabu bù n̄ w̄a, bu n̄ ȳɛro t̄a-sisiamɔ.

¹⁸ Na Gusunɔ siara ȳɛn s̄i na ra ka Hunden barum bwese bweseka gari ko n̄ b̄ɛ kpuro kere. ¹⁹ Adama Yesun yigberu s̄ɔ na k̄ĩru bo n̄ gari n̄ru mɔ gere ka nen bwisikunu n̄ ka gabu keu s̄ɔsi, n̄ kere gari n̄ru mɔ suba w̄kuru (10.000) ka Hunden barum.

²⁰ Negibu i ku maa bwisiku nge bibu. Daa k̄sa s̄ɔra n̄ weenɛ i n̄ s̄a nge bii w̄ɛnu, adama bwisikunu s̄ɔ i n̄ s̄a tɔn girobu. ²¹ Gusunɔn woodan tireru s̄ɔ ba yorua,

“Yinni u n̄ɛ, kon de bu nen gari n̄ be ba barum tukum gerumɔn n̄ru di, ka maa s̄ɔbun n̄ru s̄ɔn di.

Adama ka m̄, ba n̄ nen gari swaa dakimɔ.”

²² N̄ n̄ m̄n na, Hunden barum bwese bwesekan k̄ɛru ta s̄awa ȳireru be ba kun naane doken mi, n̄ n̄ mɔ be ba naane doken mi. Adama Gusunɔn gari gerubun k̄ɛra ta s̄a ȳireru be ba naane doken mi, n̄ n̄ mɔ be ba kun naane doken mi.

²³ N̄ n̄ m̄n na, Yesun yigberu kpuro t̄a n̄ m̄nna, kpa baawure u n̄ Hunden barum gerubu w̄ri, naane dokeo dirobu n̄ kun m̄ naane doke sarirugibu bà n̄ duuma, ba n̄ koo gere bu n̄ɛ i wiirawa? ²⁴ Adama baawure ù n̄ Gusunɔn gari gerumɔ, sanam m̄ naane doke sarirugii n̄ kun m̄ naane dokeo diro goo u duuma, win ḡru ga koo n̄n so, kpa gari yi, yi n̄n siri yi t̄ombu kpuro ba gerumɔ. ²⁵ Win bwisiku asiriginu nu

koo maa s̄sira batuma s̄s, kpa u yiira u Gusun̄ s̄a u n̄e, geema, Gusun̄ u w̄awa b̄en suunu s̄s.

Yesun yigberun s̄arun wooda

²⁶ N̄egibu, b̄en baawurewa u k̄eru m̄, googiru womu, googiru tubusianu, googiru s̄s̄siru Gusun̄ min di, googiru Hunden barum bwese bwesekan gerubu, googiru maa men tusiabu. Ì n̄ menna, i de i n̄ ye kpuro m̄ i ka t̄sisiana. ²⁷ Gabu bà n̄ koo ka Hunden barum bwese bweseka gari ko, n̄ weene ba n̄ s̄a t̄mbu yiru ò kun m̄ ita t̄na kpa bu ko tia tia, kpa goo u maa ben gari yi tusia. ²⁸ Adama goo ù kun w̄a mi wi u koo kp̄i u gari yi tusia, i de bu mari m̄n̄n̄ s̄s, kpa bu yi ko ka Gusun̄ t̄na. ²⁹ Ye ya maa s̄a Gusun̄n̄ s̄m̄bun gari wee. I de ben yiru ò kun m̄ ita bu gari ko, kpa be ba tie bu ben gari yi ȳiya. ³⁰ Gusun̄ ù n̄ goo wi u s̄ m̄n̄n̄ s̄s ḡānu s̄s̄i u ka gere, i de wi u gari m̄ u mari. ³¹ Domi b̄e kpuro i ko kp̄i i Gusun̄n̄ gari gere tia tia, kpa b̄e kpuro i ka ḡānu gia kpa i ka dam k̄eru wa. ³² Gusun̄n̄ s̄m̄bu bu de ba n̄ tii kp̄ia ben k̄eru s̄s. ³³ Domi Gusun̄n̄ kun bereteke k̄i ma n̄ kun m̄ alafia.

Nge m̄ n̄ s̄a naane dokeobun yigbenu kpuro s̄s, ³⁴ n̄ weene t̄n̄ kur̄bu bu mari m̄n̄n̄ s̄s. N̄ ò weene bu gari gere, adama bu wiru kp̄iȳ nge m̄ Gusun̄n̄ wooda ya gerum̄. ³⁵ Bà n̄ k̄i bu ḡānu gia i de bu ben dur̄bu bikia yenu, domi b̄en sekura t̄n̄ kur̄ ù n̄ gari m̄ m̄n̄n̄ s̄s.

³⁶ Am̄na. B̄en min diya Gusun̄n̄ gari yi gbia yi torua? Nge b̄e t̄nan̄ miya yi tura? ³⁷ Goo ù n̄ tamaa u s̄a Gusun̄n̄ s̄m̄, ò kun m̄ u ȳiȳ u Hunden k̄enu m̄, n̄ weene u wura ma ye na yorum̄, Yinnin̄ yiireba. ³⁸ Goo wi u kun yeni wure, i ku ra ȳero wura.

³⁹ Yen s̄s, n̄egibu i kasuo i ka Gusun̄n̄ gari gere, kpa i ku yina bu ka Hunden barum bwese bweseka gari ko. ⁴⁰ Adama i kpuro koowo dee dee ka b̄ere.

Kirisin seebu ḡrin di

15 N̄egibu na b̄e Labaari gea ye yaayasiama ye na raa b̄e n̄ksia ma i ye mwa, i maa ȳ ye s̄s. ² Yen min diya i faaba waam̄ i n̄ gari yi n̄eni dim dim yi na b̄e waasu kua. Ma n̄ kun m̄, kama i naane doke.

³ Domi gari yi yi kpuro kere yiya na b̄e n̄m̄ s̄ndia yi n̄en̄ tii na mwa. Yiya mini. Kirisi u gu b̄esen toranun s̄s nge m̄ Gusun̄n̄ gari gerum̄. ⁴ Ba n̄n̄ sika ma u seewa ḡrin di s̄s̄ itase nge m̄ Gusun̄n̄ gari gerum̄. ⁵ U win tii Sefa s̄s̄i, yen biru w̄kura yiru ye. ⁶ Yen biru u kura mi win bw̄aba m̄n̄n̄ b̄en geera n̄era wun̄bu (100) kere. Ben dabira wasi ka t̄, adama gaba gu. ⁷ Ma u maa win tii Yak̄bu s̄s̄i, yen biru ḡrobu kpuro.

⁸ D̄ākuru u maa man kure, n̄ wi na s̄a nge wi ba mara suru kun yiba. ⁹ Domi nena na piiburu bo ḡrobu s̄s. Na ò weene bu man soku ḡro, domi na Gusun̄n̄ yigberu n̄ni s̄s̄wa. ¹⁰ Adama ka Gusun̄n̄ duroma na ka s̄a m̄ na s̄a t̄, ma durom m̄ u man

kua mu ò kue kam. Na kookari kua n̄ ḡro be kpuro kere, adama n̄ ò m̄ n̄en̄ tiiwa na kua ma n̄ kun m̄ Gusun̄n̄ durom m̄ mu ka man w̄a. ¹¹ Ì n̄ men na, gari tee yiya sa waasu m̄ n̄e ka be, tee yiya i maa naane doke.

B̄esen seebu ḡrin di

¹² T̄, bà n̄ Kirisin̄ gari waasu kua ma u seewa ḡrin di, am̄na b̄en gaba ka m̄ ḡriba kun seem̄. ¹³ Ḡribu bà kun seem̄, Kirisi kun maa seewe. ¹⁴ Kirisi ù kun seewen na, b̄esen waasu kama, b̄en naane dokebu maa kama. ¹⁵ Sa maa Gusun̄n̄ seeda weesugia diiya sanam m̄ sa gerua ma u Kirisi seeya ḡrin di, domi ò n̄ s̄a gem ma ḡriba kun seem̄, ò n̄ men na, Gusun̄n̄ kun maa Kirisi seeye. ¹⁶ Domi ḡribu bà kun seem̄ Kirisi kun maa seewe. ¹⁷ Bà kun maa Kirisi seeye b̄en naane dokebu kama, i maa w̄a b̄en toranu s̄s̄ gina. ¹⁸ Be ba maa Kirisi naane doke ba ka gu ba kam kuawa. ¹⁹ Ì n̄ w̄a teni t̄nan̄ s̄n̄ na sa Kirisi ȳiȳ, sa s̄awa w̄n̄w̄ndobu n̄ t̄mbu kpuro kere.

²⁰ Adama t̄, Kirisi u seewa ḡrin di u kua gbiikoo be ba koo sen suunu s̄s. ²¹ Domi nge m̄ ḡn̄ na saa t̄n̄n̄ min di, nge meya ḡribun̄ seebu maa naam̄ saa t̄n̄n̄ min di. ²² Nge m̄ t̄mbu kpuro ba gbim̄ ȳen̄ s̄s̄ ba gbin̄e ka Adamu, nge meya ba koo kpuro seeya ȳen̄ s̄s̄ ba gbin̄na ka Kirisi. ²³ Adama baawure ka win wuura. Gbiikaa Kirisi, yen biru be ba s̄a wigibu win naarun̄ sanam. ²⁴ Yen biruwa handunian̄ kpeera koo na. Sanam meya Kirisi u koo wirugiru ka yiiko ka dam kpuro kam koosia kpa u Gusun̄n̄ Baaba bandu n̄m̄ s̄ndia. ²⁵ Domi Kirisi u ò koo ko u kun bandu di sere Gusun̄n̄ u ka n̄n̄ win yibereba kpuro taarea. ²⁶ Ḡkwa s̄a wer̄ d̄ako wi ba koo kam koosia. ²⁷ Domi ba yorua ba n̄e, “Ba dera u kua ḡānu kpuron̄ wirugii.” Adama sanam m̄ u gerua ba dera u kua ḡānu kpuron̄ wirugii, n̄ sun̄ yeeri ma wi u dera u kua yen wirugii, u ò w̄asi s̄s. ²⁸ Adama bà n̄ ḡānu kpuro Kirisi n̄m̄ s̄ndia, yera wi, Bii, u koo maa tii Gusun̄n̄ n̄m̄ s̄ndia, kpa Gusun̄n̄ wi u n̄n̄ ḡānu kpuro n̄m̄ s̄ndia, u bandu di kpuron̄ w̄ll̄ mam mam.

²⁹ Be ba bat̄mu m̄ ḡribun̄ s̄s̄ maa ni. Arufaani yer̄a ya w̄a mi. Ì n̄ s̄a gem ma ḡriba kun seem̄, mban̄ s̄na ba bu bat̄mu m̄ ḡribun̄ s̄s̄. ³⁰ B̄esen̄ tii maa, mban̄ s̄na sa ra n̄ ȳ kari s̄s̄ saa baayere. ³¹ N̄egibu, baadommawa na ra n̄ w̄a ḡn̄ yira s̄s. Na yeni gerum̄ ȳen̄ s̄s̄ na woo kanam̄ b̄en̄ saabu b̄esen̄ Yin̄ni Yesu Kirisi s̄s. ³² N̄a n̄ sanna ka gberun̄ ȳe Efesu mini n̄en̄ t̄ndun̄ yikon̄ s̄s̄, arufaani yer̄a na m̄. Ḡribu bà kun seem̄, ò n̄ men na, su di kpa su n̄ domi sia sa ko gbi.

³³ I ku de bu b̄e n̄ni w̄ke. Kpaasi k̄soba ba ra daa gea sanku. ³⁴ I de b̄en̄ laakari gea yu wurama nge m̄ n̄ weene, kpa i kookoo k̄sus̄u deri. B̄en̄ gabu ba ò Gusun̄n̄ ȳ. Na yeni gerum̄ ma b̄en̄ sekura.

Seebun wasi kpɛɛ

³⁵ Goo koo bikia u nɛɛ, amɔna ba koo ka ɔribu seeya. Wasi yiren bwesera ba ko n mɔ. ³⁶ Bwisi sarirugii! À n ɔāanun bia duura temɔ ya ñ kpiimɔ ma n kun mɔ ya gu. ³⁷ Ye a duurumɔ temɔ, bia tɔnawa, nge alikama bima, ñ kun mɛ ɔāanu ganun bima, n ñ mɔ kpɛi pɔtura. ³⁸ Gusunɔ u bia ye kpɛi pɔtura wɛɛmɔ nge mɛ u kɪ. Bia baayere ya yen kpɛi pɔtura mɔ. ³⁹ Ɔāa wasinu kpuron yaa kun maa tia. Tɔmbugia nenem, yɛɛgia nenem, gunɔsugia nenem, swɛɛgia maa nenem.

⁴⁰ Wɔllun wasi yi wāa, handuniagii maa wāa. Wɔllun wasi yi yin buram mɔ, handuniagii maa yin buram mɔ. ⁴¹ Sɔɔ u win buram baa mɔ, suru maa wigim mɔ ka maa kperi. Kperin tiin buram wunane.

⁴² Mɛya n ko n sāa sanam mɛ ba koo ɔribu seeya. Bà n wasi sika ɔɔɔgiiya mi, adama bà n yi seeya yi ñ maa gbimɔ. ⁴³ Bà n yi sika yi ku ra n beɛɛ mɔ, adama bà n yi seeya girima bakagiiya. Bà n yi sika, dam sarirugiiya, adama bà n yi seeya yi dam mɔ. ⁴⁴ Bà n yi sika wasi bentekera, adama bà n yi seeya yi sāawa hundegii. Domi wasi bentekeru tà n wāa, wasi hundegii maa wāa. ⁴⁵ Nge mɛya maa ba yorua ba nɛɛ, tɔn gbiikoo Adamu, u kua waso, adama Adamu dāako u sāawa hunde wi u wāaru wɛɛmɔ. ⁴⁶ N ñ mɔ hundegiiya yi gbia yi na. Wasi bentekera ta gbia ta na, yen biru hundegii. ⁴⁷ Ba tɔn gbiikoo mɔma ka tem, ma u kua temgii. Tɔnu yiruse u nawa wɔllun di. ⁴⁸ Nge mɛ temgii gbiikoo u sāa, mɛya maa temgibu kpuro ba sāa. Nge mɛ wɔllugii u maa sāa mɛya maa wɔllugibu kpuro ba sāa. ⁴⁹ Nge mɛ sa ka temgii weene, nge mɛya sa ko maa ka wɔllugii weena.

⁵⁰ Nɛgibu yeniwa na gerumɔ, ma ye ya yaa ka yem mɔ, ya ñ kpɛ yu kɔnu wa mi Gusunɔ u bandu swii. Ye ya maa sāa ɔɔɔgia ya ñ kpɛ ya n wāaru te ta ku ra kpe mɔ.

⁵¹ Asirin gari wee, na beɛ sɔɔmɔ. N ñ mɔ bese kpurowa sa ko gbi, adama ba koo bese kpuro kɔsi ⁵² yande, kɔni kpaki teeru sɔɔ sanam mɛ kɔbi dāaka ya koo swi. Domi ya koo swi kpa bu ɔribu seeya bu ku maa ka gbi, kpa bese su maa kɔsi. ⁵³ Domi wasi yi yi ra sankire, yi ñ koo ko yi kun kɔsa yi yi ku ra sankire. Yi yi maa sāa ɔɔɔgii, yi ñ koo ko yi kun kɔsa yi yi ku ra gbi.

⁵⁴ Tɛ yi yi ra sankire yi ñ kɔsa yi yi ku ra sankire, ɔɔɔgii yi ñ maa kɔsa yi yi ku ra gbi, yera ye ba yorua ya koo koora ye ba nɛɛ, "U dera ɔɔ kpa, ma nasara sina."

⁵⁵ "Ɔɔɔ, mana wunen nasara wāa.

Ɔɔɔ, mana wunen sɔɔ dɛɛgira wāa."

⁵⁶ Ɔɔɔ Ɔɔɔ dɛɛgira toraru, torarun dam maa sāawa wooda. ⁵⁷ Yen sɔ, su Gusunɔ siara wi u sun nasara wɛɛmɔ saa Yesu Kirisi besen Yinnin min di.

⁵⁸ Ñ n men na kɪnasibu, i yɔro dim dim ka temanabu, i n hania mɔ Yinnin sɔmburu sɔɔ baadomma kpa i n yɛ ma sɔmbu te i Yinni kuamme ta ñ kam mɔ.

Gobi sɔkubu

naane dokeobun sɔ

16 Tɛ, gobin gari yi ba sɔkumɔ naane dokeobun sɔ. ¹ N weene i ko nge mɛ na Yesun yigbenu sɔɔwa Galatic. ² Alusuma baayeren tɔɔ gbiikuru i de baawure u gobi gɛɛ yi nenem, nge mɛ win waara nɛ, kpa i ku de sanam mɛ na tunuma i sere gobi sɔke. ³ Nà n na kon tɔn be i ɔɔsa ɔɔri Yerusalemɔ ka beɛn kɛru ka tire ni nu koo bu tusia. ⁴ Ñ n maa kua n ka da nen tii, kon ka bu da.

Ye Pɔlu kɪ u ko

⁵ Nà n Masedɔni beram da, kon na beɛn mi, domi na ñ kon ko na kun Masedɔni de. ⁶ Kon sɔɔ mɛɛru ko beɛn mi, a ku tuba, kpuran sanam kpuro. Yen biru kpa i man nɔma kɛ nen sanum sɔɔ mi na dɔɔ kpuro. ⁷ Na ñ kɪ n beɛ wa barara tɛ nà n sarɔ, adama Yinni ù n wura, na yɔyɔ kon na n ka beɛ sina sɔɔ mɛɛru.

⁸ Adama ko na n wāa Efesu mini gina sere Pantikotin tɔru. ⁹ Domi na ayeru mɔ mini n ka sɔm bakaru ko te ta koo arufaani ko. Yiberɛba ba maa dabi.

¹⁰ Timɔte ù n na beɛn mi i de i nùn dam koosia ka beɛɛ, domi u Yinnin sɔmburu mɔwa nge mɛ na mɔ.

¹¹ Yen sɔ, i ku de goo u nùn gem, adama i nùn somiɔ win sanum sɔɔ u ka na nen mi ka alafia, domi sa nùn mara nɛ ka besegibu sannu.

¹² Adama ye n sāa besegii Apolon gari, kɔn dabira na ra nùn dam kɛ u ka na u beɛ bera ka besegibu gabu sannu, adama u ñ kɪ u na gina. ù n ayeru wa, u koo na.

Yiire dāakibu ka tɔbiribu

¹³ I n tii se, i yɔro dim dim naane dokebu sɔɔ. I n wɔrugru sāa kpa i n dam mɔ. ¹⁴ Kpuro ye i mɔ, i ye koowo ka kɪru.

¹⁵ I Setefani yɛ ka win yenugibu, ma beya ba sāa tɔn gbiikobu Geresi sɔɔ be ba naane doke, ba maa tii wɛ bu ka naane dokeobu kɔri. Nɛgibu na beɛ kanamɔ, ¹⁶ i tɔn ben bweseru wiru kpɛyɔ ka baawure wi u sɔmbu te mɔ ka hania.

¹⁷ Na nuku dobu mɔ Setefani ka Fɔɔtunatu ka Akaikun naarun sɔ, domi beɛn sariru ba man kua ye i ko raa ko. ¹⁸ Ba maa nen nukuru yemiasia ka beɛgiru sannu. N weene i tɔn ben bweseru takaru ko.

¹⁹ Yesun yigbenu Asi sɔɔ nu beɛ tɔbura. Akilasi ka Pisisila ka maa Yesun yigberu te ta ra menne ben yenuɔ, ba beɛ tɔbura gem gem Yinni sɔɔ. ²⁰ Naane dokeobu kpuro ba beɛ tɔbura.

I tɔbirinɔ ka kɪru.

²¹ Nɛ Pɔlu, na beɛ tɔbura ka nen tiin yora.

²² Baawure wi u kun Yinni kɪ, u bɔri wa.

Maranata. Yen tubusiana, Yinni, a na.

²³ Yinni Yesun durom mu n wāa ka beɛ.

²⁴ Nen kɪru ta wāa ka beɛ kpuro Kirisi Yesu sɔɔ. Ami.

Korinti II

Pɔlu u Korintigibu tireru yorua nɔn yiruse sanam mɛ wi ka be, ba ñ nɔɔsinamɔ. Win tire gbiikiru sɔɔ, u ben wahala dabi ni ba raa mɔn wɛɛ nɔɔ wa. Adama ka mɛ, be sɔɔ gaba wɔa be ba tamaa Pɔlu u ñ sɔa Gusunɔn sɔm kowo. Yen sɔna u wure u bu tire teni yorua u ka tii yina.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu ka siarabu, wiru 1:1-11.
2. Pɔlu ka Korintigibun wɔasinnaa, wiru 1:12n di sere wiru 7:16.
3. Kɛnu Yudeagibun sɔ, wiru 8n di sere wiru 9.
4. Pɔlu u ka tii yinamɔ, wiru 10:1n di sere wiru 12:10.
5. Yiire dɔakibu ka tɔbiribu, wiru 12:11n di sere wiru 13:13.

Tɔbiribu

1 Bɛɛ Gusunɔn yigberugibu, bɛɛ be i wɔa Korintio, ka naane dokeobu kpuro be ba wɔa Gerekiban tem girum sɔɔ, nɛ Pɔlu Yesu Kirisin gɔro Gusunɔn kɪru sɔɔ, ka Timɔte bɛɛgii, bɛɛsɛra sa bɛɛ tɔbura. ² Gusunɔn bɛɛsɛn Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛ durom kua kpa bu bɛɛ alafia wɛ.

Pɔlu u Gusunɔn siaramɔ

³ Su Gusunɔn siara, bɛɛsɛn Yinni Yesu Kirisin Baaba wi u ra tɔmbu wɔnwɔndu kue, kpa u bu dam kɛ saa baayere. ⁴ U sun dam kɛmɔ bɛɛsɛn nuku sankiranu kpuro sɔɔ, kpa bɛɛsɛn tii su ka kpɪ su be ba nuki sankire dam kɛ mɛ bɛɛsɛn tii sa wa Gusunɔn min di. ⁵ Nge mɛ bɛɛsɛn tii sa Kirisin nuku sankiranu sɔɔ bɔnu mɔ n kpɔ, mɛya maa sa dam kɛru waamɔ n kpɔ Kirisin min di. ⁶ Sɔ ñ n nuki sankire bɛɛn sɔna, kpa i ka dam kɛru ka faaba wa. Sɔ ñ n maa dam wa bɛɛn sɔna, i ka maa dam wa mɛ mu koo de i ka nɔni swɔaru temana te ta sɔa tia ka te sa waamɔ. ⁷ Sa ñ sika mɔ bɛɛ sɔɔ domi sa yɛ nge mɛ i bɔnu mɔ bɛɛsɛn nɔni swɔaru sɔɔ, mɛya i maa bɔnu mɔ bɛɛsɛn dam sɔɔ mɛ ba sun kɔ.

⁸ Nɛgibu sa ñ kɪ i kun yɛ nɔni swɔa te sa wa Asin temɔ. Ten kpɔara banda ta bɛɛsɛn dam kera sere sa ñ maa yɪyɔ sa ko n hunde mɔ. ⁹ Sa raa tamaa ba sun taare wɛwa bu ka sun go. Adama yenin bwesera sun deemawa kpa sa n ka yɛ ma ñ weene sa n bɛɛsɛn tii naane sɔa ma n kun mɔ Gusunɔn turo wi u ra gɔribu seeye. ¹⁰ Wiya sun wɔra wahala gɔɔgia yen bweserun di, u koo maa sun wɔra. Geema wiya sa yɪyɔ u koo wure u sun wɔra. ¹¹ Domi bɛɛn tii i n sun somimɔ ka bɛɛn kanaru, Gusunɔn u koo kanaru mwa te tɔn dabira kua bɛɛsɛn sɔ, kpa u sun durom kua tɔn dabiru tu ka nɔn siara bɛɛsɛn sɔ.

Pɔlu u win wuu daabu kɔbia

¹² Yenin sɔna sekura kun sun mɔ, domi bɛɛsɛn gɔru ga sun seeda diyamme ma bɛɛsɛn wɔaru handunia sɔɔ, su mam gere bɛɛn mi, ta dɛere. Gusunɔn u dera ta ñ murafitiru mani. Win duroma mu sun kpara, ñ n mɔ tɔnun bwisi. ¹³ Mɛya tire ni sa bɛɛ kua sɔɔ sa ñ bɛɛ gɔa tukunu ganu yorue ma n kun mɔ ye i gara n bɛɛ yeeri mi. Na maa yɪyɔ ma yeni ya koo bɛɛ yeeri sɔa sɔa, ¹⁴ nge mɛ bɛɛsɛn gari yi bɛɛ yeerima ma Yinni Yesun tɔru sɔɔ i ko kpɪ i woo kana bɛɛsɛn sɔ, nge mɛ bɛɛsɛn tii sa ko ko bɛɛn sɔ.

¹⁵ Yɪyɔ bin saabuwa na gbia na gɔru doke n da bɛɛn mi kpa i ka domaru wa nɔn yiruse. ¹⁶ Na raa bwisika n gera n bɛɛ wa ñ n dɔ Masedɔni gia, kpa n kpam bɛɛ wa ñ n wee. Nge mɛya i ko raa ka man nɔmu kɛ nen sanum sɔɔ n ka da Yudea gia. ¹⁷ Nge mɛ na gari yi bwisika na gɔrusu yiru kua ro? Nɔ ñ bwisikumɔ ye kon ko, na ra ko nge handuniagii na n sika mɔ? ¹⁸ Nge mɛ Gusunɔn sɔa naanegii, ye na bɛɛ sɔɔwa, ya ñ sika mɔ. ¹⁹ Domi Yesu Kirisi Gusunɔn Bii, win gari Silasi ka Timɔte ka sere nen tii sa bɛɛ waasu kua, win gari kun sika mɔ. Adama u sɔawa wi Gusunɔn u wura. ²⁰ Ka geema, Gusunɔn wura bi, bu win nɔ mweenu kpuro sire. Yen sɔna saa win min di sa mɔ ami, sa ka Gusunɔn bɛɛre wɛemɔ. ²¹ Gusunɔn win tiiwa u sun tɔsisia ka bɛɛ sannu Kirisi sɔɔ. Wiya u maa sun gɔsa nenem. ²² Wiya u sun win yɪreru koosi, wiya maa Hunde Dɛero doke bɛɛsɛn gɔrusu sɔɔ nge sian wɔarun suna.

²³ Gusunɔnwa sɔa nen seedagii, na ñ kɪwa n ka bɛɛ gari sɛsɔgii ko. Yen sɔna na ñ wure Korintio. ²⁴ Sa ñ kɪ su bɛɛ dam dɔre bɛɛn naane dokebu sɔɔ, sa kɪwa su sɔmburu ko ka bɛɛ sannu bɛɛn nuku dobun sɔ. Domi i yɔ dim dim bɛɛn naane dokebu sɔɔ.

2 Yen sɔna na gɔru doke n ku ka da bɛɛn mi kpam ka nuku sankiranu. ² Domi ñ n bɛɛ nukuru sanku, wara koo maa man nukuru dorasia ma n kun mɔ bɛɛ be na nuki sanku. ³ Yenin sɔna na bɛɛ tireru

yorua nge me na kua. Na ñ kī n turi beɛn mi kpa bu man nuki sanku be n weene bu man nuku dobu wē. Na beɛ kpuro naane sãa ma nen nukuru tà n dora, beɛ kpuron nuku doba. ⁴ Meya na beɛ tireru yorua ka nɔni swãaru ka nuku sankiranu ka maa yĩresu, n ñ mɔ n ka beɛ nuki sanku. Na kīwa i gia nge me na beɛ kī n nɛ.

Bu toro suuru kuo

⁵ Goo ù n ka nuku sankiranu na, n ñ mɔ nena u nuki sanku, beɛ kpurowa, ñ kun me beɛn gabu, kpa n ku gere n ka tonda. ⁶ Sɛyasia bi beɛn dabinu durɔ wi sɛyasia, bu nùn nua. ⁷ Yen sã tē, n weene i nùn suuru kua i nùn dam kē kpa nuku sankira bakanu nu ku raa de u kom yaa bia. ⁸ Yen saabu na beɛ kanamɔ, i nùn kuo me u ko n ka yē ma i nùn kī. ⁹ Domi na maa beɛ tireru yorua n ka beɛn laakari mɛeri n wa ñ n sãa mem nɔwɔbu kpuro sɔɔ. ¹⁰ Ì n goo nùn win toraru suuru kua, na maa yēro suuru kua. Gãanu nù n wãa ni na suuru kua, beɛn sãna na kua Kirisin wuswaɔɔ. ¹¹ Kpa Setam u ku ka sun kamia domi sa win bwisikunu yē sãa sãa.

Pɔlun laakari seebu Torasiɔ

¹² Ye na tura Torasiɔ n ka Kirisin Labaari Gea kpara, na wa ka Yinnin durom ma swaa man kusiara n ka sɔmburu ko mi. ¹³ Adama nen laakari kun kpune sēɛ yèn sã na ñ nɛgii Titu wa. Yen saabuwa na Torasigibu nɔɔ kana ma na doona Masedɔni gia.

Nasara Yesu Kirisi sɔɔ

¹⁴ Su Gusunɔɔ siara. Domi u ra n sun gbiye ka nasara yèn sã sa gbinne ka Kirisi. U sun dendimɔ u ka tumbu Kirisi giasia yam kpuro nge turare yèn nuburu ta pusa baama. ¹⁵ Geema, beɛ sa sãawa nge turare nubu durorugia ye Kirisi u Gusunɔɔ wēɛmɔ. Ma ya pusa be ba faaba waamɔn mi, ka maa be ba kam kobu dɔɔn mi. ¹⁶ Be ba kam kobu dɔɔn mi, nubu gɔɔgira te ta gɔɔ marumɔ. Be ba maa faaba waamɔn mi, nubu wãarugira te ta wãaru wēɛmɔ. Wara tura u ka sɔmbu ten bweseru ko. ¹⁷ Sa ñ sãa nge gabu be ba ka Gusunɔɔ gari tenkuru m̀. Adama, yèn sã Gusunɔɔwa u sun gɔɔrima, yen sãna sa gari gerumɔ ka murafiti sariru win wuswaɔɔ nge Kirisin sɔɔmɔbu.

Nɔɔ mweɛ kpaarun sɔm kowobu

3 Gari yi, yi sãɔsimɔ ma sa kpam woo kanamɔwa? Sa ko ka tirenu na beɛn mi ni nu sun tusiamɔ nge me gaba ra ko? Ñ kun me, sa ko beɛ bikia i sun tire nin bweseru kua? ² Beɛn tiwa i sãa besen tireru te ba yorua besen gɔɔruɔ te tumbu kpuro ba tuba ma ba gara. ³ Ya sãɔsira ma i sãa tire te Kirisi u yorua besen sɔmburun sã. Ba ñ tu yorua ka ankiri, ma n kun ka Gusunɔɔ Yinni wason Hunde. Ba ñ maa tu yorusi kpee besi sɔɔ, ma n kun mɔ tɔmbun gɔɔrusu sɔɔ.

⁴ Toro sin teya sa mɔ Gusunɔɔn wuswaɔɔ saa Kirisin min di. ⁵ Geema, n ñ mɔ sa tii tura su ka gere sa gãanu kua ka tii. Ye sa ko kpī su ko kpuro, ya weewa

Gusunɔɔn min di. ⁶ Domi wiya u sun dam wē su ka ko nɔɔ mweɛ kpaarun sɔm kowobu. Nɔɔ mweɛ te, ta ñ wooda dendimɔ ye ba yorua, ma n kun mɔ Gusunɔɔn Hunde. Wooda, gɔɔwa ya ka naamɔ, adama Gusunɔɔn Hunde wãara u ka naamɔ.

⁷ Sanam me ba wooda yorua yoru bii tia tia kpee besi wɔɔɔ, Gusunɔɔn yiiko ya sãɔsira. Ma Mɔwisin wuswaɔɔ ya balla sere Isireliba ba kpana bu nùn mɛeri baa me balli bi, bu koo doona. Wooda ye, yèn sɔm-bura ka gɔɔ naamɔ, yà n sãɔsira ka yiiko yen bweseru, ⁸ anna a maa yiikon kpãaru wa ye Hunden sɔmbura ka sãɔsira. ⁹ Sɔmbu te ta ra tumbu taare wē tà n yiiko mɔ, anna a maa sɔmburun yiiko wa te ta ra tumbu gem wē Gusunɔɔn wuswaɔɔ. ¹⁰ Sa ko mam kpī su gere yiiko ye ya gasɔ balla ya ñ gãanu tura ka sere tēgia domi tēgia ye, ya kpãaru bo. ¹¹ Geema, ye ya kun te yà n kua yiikogia, anna a maa ye ya ko n wãa ka baadommaɔn yiiko wa.

¹² Yèn sã sa yīyɔ bini mɔ, yen sãna sa gari gerumɔ ka toro sindu. ¹³ Sa ñ sãa nge Mɔwisi wi u win wuswaɔɔ sɔnditia wukiri kpa Isireliba bu ku ka balli kpiribu ge mɛeri sere ka gen nɔɔ. ¹⁴ Ben wira gu. Wee, sere ka gisɔ, b̀ n nɔɔ mweɛ gururun tirenu garimɔ, sɔnditia ye, ya ben bwisi berumɔ ya ñ wunare. Domi ya ñ wunaru ma n kun wi u ka Kirisi gbinnen mi. ¹⁵ Sere ka gisɔ mam, b̀ n Mɔwisin tirenu garimɔ, sɔnditia ye, ya ra n ben bwisi berumɔwa. ¹⁶ Adama nge me Gusunɔɔn gari gerumɔ, "Sanam me tɔnu u Yinni wuswaɔɔ kisi, sɔnditia ye, ya ra wunarewa." ¹⁷ N sere deema, Yinni wi, u sãawa Hunde. Mi maa Yinnin Hunde wãa, miya tii mɔra ra n wãa. ¹⁸ Beɛ kpuro, beɛ bèn wuswaɔɔ gbabiara, sa Yinnin yiiko mɛera. Nge meya sa ka kɔsimɔ su ka Yinni wi weena. Win yiiko maa sosimɔ beɛ sɔɔ. Ka gem, Yinnin Hundewa u sɔmbu te m̀.

Hunden dukia tem mɔndu sɔɔ

4 Gusunɔɔwa u sun sɔmbu te nɔmu beria win durom sã. Yen sãna sa ñ mwia kpane. ² Sa daa sekurugia ye ya berua pota sa kã. Sa ñ wãa ka bwisi kãsin baa, sa ñ maa Gusunɔɔn gari sīkiamɔ. Adama sa gem terasiamɔwa kpasasa, kpa baawure u n ka yē win gɔɔruɔ ma geegiba sa sãa Gusunɔɔn wuswaɔɔ. ³ Labaari gea ye sa nɔɔsiamɔ yà n berua, kam koorebara ya berue. ⁴ Ba ñ naane doke yèn sã handunia yen yinni u ben wiru go. U bu yam ganua bu ku ka Labaari gean yam bururam wa me mu Kirisin yiiko sãɔsimɔ. Labaari gea ye, Kirisigia wi u sãa Gusunɔɔ, wasi sɔɔ. ⁵ Ka gem, n ñ besen tiin gari sa waasu m̀. Sa gerumɔwa ma Yesu Kirisiwa sãa Yinni ma beɛ sa sãa beɛn yobu Yesun sã. ⁶ Gusunɔɔ wi u nɛɛ, yam bururam mu ballio yam wãkurɔ, wiya maa win yam bururam ballisia besen gɔɔruɔ, su ka win yiiko gia ye ya ballimɔ Kirisin wuswaan di.

⁷ Adama beɛ be sa hunden dukia ye mɔ, sa ye mɔ besen wasi sɔɔ yi yi sãa nge tem mɔndu kpa dam bakam me, mu n ka sãa Gusunɔɔgim, n ñ mɔ besen tiigim. ⁸ Sa wahala bwese bweseka waamɔ adama sa ñ wɔkɔnu wɔra. Sa wurure adama sa ñ kom yaa bie.

⁹ Ba sun nɔni sɔɔɔwɔ adama Gusunɔ kun sun deri. Ba sun sura adama ba ñ sun go. ¹⁰ Baadommawa sa ra n Yesun ɔɔɔwɔ wasi sɔɔ kpa win wāaru tu maa ka sɔɔsira besen wasi sɔɔ. ¹¹ Besen wāaru sɔɔ baadomma sa wāawa ɔɔɔwɔ Yesun sɔɔ kpa win wāaru tu maa ka sɔɔsira besen wasi ɔɔɔgii sɔɔ. ¹² Nge meya ɔɔɔwɔ u sɔmburu mɔ besɛ sɔɔ, adama wāara beɛn mi.

¹³ Besen naane dokebu bu sãa nge yẽrogibu wi u yorua u nɛɛ, “Na naane doke, yen sɔna na gari gerua.” Ñ n men na, besɛ maa sa naane doke, yen sɔna sa gari gerumɔ. ¹⁴ Sa yẽ ka gem ma wi u Yinni Yesu seeya ɔɔɔɔn di, u koo maa sun seeya ka Yesu sannu kpa u de besɛ ka beɛ su yinna win wuswaawɔ. ¹⁵ Beɛn sɔna gãa ni kpuro nu kooramɔ, kpa tɔn dabiru tu durom wa, kpa tu Gusunɔ beere wẽ ka siara bakabu.

Wāaru ka naane dokebun baa

¹⁶ Yen sɔna sa ñ mwia kpanamɔ. Baa mɛ besen wasin wāaru ta kpeemɔ besen hunden wāaru ta ra n kpaaru mɔwɔ baadomma. ¹⁷ Besen nɔni swāa kpiriru te ta ñ kpã, ta sun yiiko ye ya ku ra kpe sɔɔɔru kuammewa, ye ya nɔni swāa te kpãaru kere. ¹⁸ Domi besen laakari kun wāa ye nɔni waamɔ sɔɔ ma n kun mɔ ye ya ñ waarɔ. Ye nɔni waamɔ ya ku ra tɛ, adama ye ya ñ waarɔ ya ko n wāawa ka baadomma.

⁵ Sa yẽ ka gem ma besen kuru te ta sãa besen wāa yeru tem mɛ sɔɔ, tà n wɔruma, Gusunɔ u sun wāa yeru yiye wɔllɔ te win tii u kua, te ta ko n wāa ka baadomma. Ba ñ tu kue ka nɔma. ² Ma sa kpasɔ wɔri mɔ tẽ kuu teni sɔɔ, domi sa kɔ gem ka gem su besen wɔllun wāa yee te du. ³ Geema, sà n dua te sɔɔ, ba ñ koo sun deema yara. ⁴ Domi saa yẽ kpuro sa wāa kuu temkii teni sɔɔ sa kpasɔ wɔri mɔ nge wi u sɔmunu sɔɔwɔ. N ñ mɔ sa kɔ bu sun besen wasi temkii wunari, adama sa kɔwa bu sun wɔllun wasi sebusia, kpa yi yi sãa ɔɔɔgii, wāaru tu yi mwɛ. ⁵ Gusunɔwɔ u sun kua su ka ye wa ma u sun win Hunde wẽ nge yen suna.

⁶ Yen sɔna sa wɔrugɔru mɔ baadomma. Sa maa yẽ ma sanam mɛ sa wāa wasi yini sɔɔ sa ka Yinnin wāa yeru toma. ⁷ Domi sa sɔimɔwɔ ka naane dokebu, n ñ mɔ ka ye sa waamɔ. ⁸ Sa wɔrugɔru mɔ, sa maa kɔru bo su wasi yini deri kpa su da sa n wāa Yinnin mi. ⁹ Sa wasi yini deriwa? Aawo, sa wāawa yi sɔɔ? Sa kɔwa sa n wā win nɔnu. ¹⁰ Domi sa ñ ko ko sa kun yɔre Kirisin wuswaawɔ u ka sun siri besɛ kpuro, kpa u ka baawure kɔsia nge mɛ win kookoosu nɛ si u kua win wāaru sɔɔ, ñ n kɔsan na, ñ n maa gean na.

Kirisin sun dorasia besɛ ka Gusunɔ

¹¹ Sa Yinnin beere yẽ. Yen sɔna sa tɔmbu kɔkirimɔ. Adama Gusunɔ u sun yẽ sãa sãa, na maa yɔyɔ ma beɛn tii i sun yẽ beɛn ɔɔɔru. ¹² Sa ñ besen tii gem wẽmɔ kpam beɛn mi. Sa beɛ ayeru wẽmɔwɔ i ka woo kana besen sɔ, kpa i ka kpɔ i tɔn be wisi be ba woo kanamɔ wasin sɔ, n ñ mɔ ye ya wāa ɔɔɔru sɔ. ¹³ Sà n laakari bia, Gusunɔn sɔna sa sãa mɛ. Sà n maa sãa laakarigibu, beɛn sɔna. ¹⁴ Domi Kirisin kɔra sun neni,

besɛ be sa tuba ma tɔn turo ù n gu tɔmbu kpuron ayero, tɔmbu kpurowa ba gu. ¹⁵ U guwa tɔmbu kpuron ayero kpa be ba wasi ba kun maa ka wāa ben tiin sɔ ma n kun mɔ win sɔ wi u gu u seewa ben sɔ.

¹⁶ Yen sɔna sa ñ maa tɔnu mɛerimɔ ka nɔni tɔna. Baa mɛ sa gasɔ Kirisi mɛera ka nɔni tɔna, tẽ sa ñ maa nɔn mɛerimɔ nge mɛ. ¹⁷ Goo ù n gbinne ka Kirisi u kua tɔn kpao. Gasɔn gãanu doona, wee gãa kpaanu tunuma. ¹⁸ Ye kpuro Gusunɔn min diya ya wee wi u ka win tii sun dorasia Kirisin min di, ma u sun ɔɔɔru su ka de gabu bu dora ka wi. ¹⁹ Domi saa Kirisin min di Gusunɔ u tɔmbu kpuro ka tii dorasia, u ñ ben swaa sarabu garisi, ma u sun dorasia bin gari nɔmu sɔndia su ka nɔksia.

²⁰ Ñ n men na, sa sãawa Kirisin sɔmɔbu. N sãare Gusunɔ win tii u beɛ sokumɔ besen min di. Yen sɔ, sa beɛ kanamɔ ka Kirisin yɔsiru, i de i dora ka Gusunɔ.

²¹ Kirisi wi, wi u kun durum koore, wiya Gusunɔ u durum sɔbi besen sɔ kpa su ka gem wa wi Gusunɔn mi yèn sɔ sa ka Kirisi gbinne.

⁶ Besɛ be sa sɔmburu mɔ ka Gusunɔ sannu, sa beɛ kanamɔ i ku de durom mɛ i mwa win mi, mu kam ko. ² Domi Gusunɔ u nɛɛ, “Na nun swaa daki sanam mɛ na tɔmbu durom kuamme.

Na nun somi faaban tɔru.”

Wee, tẽra n weene i Gusunɔn durom mwa, gisɔra faaban tɔru.

³ Sa ñ kɔ goo u besen sɔmburu taare wẽ. Yen sɔna sa ñ gãanu mɔ ni nu koo tɔnu torasia. ⁴ Adama besen kookoosu kpuro sɔɔ sa tii sɔɔsimɔ geegibu nge mɛ n ka Gusunɔn sɔm kowobu weene. Sa temana gem gem nɔni swāaru sɔɔ ka yāaru sɔɔ ka wahala sɔɔ. ⁵ Ba sun seni so ba kpẽ pirisɔm sɔɔ. Tɔn dabinu sun seesi. Sa sɔma kua sere sa wasira. Sa dom sera. Sa sɔɔ kɔkua. ⁶ Sa sɔɔsimɔ ma sa sãa Gusunɔn sɔm kowobu ka besen wāa deɛraru ka besen yẽru ka besen suuru ka besen tɔn geeru ka Hunde Deero, ka kɔru te ta ñ murafituru mɔ, ⁷ ka gem gari ka maa Gusunɔn dam. Gem mu sãa besen tabu yānu su ka sanna, su maa ka tii yina.

⁸ Gaba sun beere wẽmɔ, gaba maa sun funɛ wunamɔ. Gaba besen gea gerumɔ, gaba maa besen kɔsa gerumɔ. Ba sun mɛera nge wee kowobu baa mɛ sa gem gerumɔ. ⁹ Ba sun mɛera nge be goo kun yẽ, adama Gusunɔ u sun yẽ sãa sãa. Ba sun mɛera nge be ba wasikiramɔ, adama wee sa wāa sa wasi. Ba sun mɛera nge be ba seeyasia, adama sa ñ gu. ¹⁰ Ba sun mɛera nge nuku sankirobu, adama sa ra n nuku dobu mɔ. Sa sãa nge sãarobu, adama sa tɔn dabinu dukia wẽmɔ. N sãare nge sa ñ gãanu mɔ, adama sa kpuro mɔ.

¹¹ Sa beɛ gari bururasia, beɛ Korintigibu. Besen ɔɔru ga beɛn kɔru mɔ. ¹² Sa ñ beɛ besen kɔru berue, beeya i sun beegiru berua. ¹³ Ñ n men na, na ka beɛ gari mɔ nge nen bibu, i sun kuo nge mɛ sa beɛ kua. I de beɛn ɔɔru ga n besen kɔru mɔ.

Kirɔ bũu sãwɔbun sã

¹⁴ I ku tii gbinna ka naane doke sarirugibu domi i ñ ka bu weene. Amɔna gea ka kãsa ya ko n wãasine.

Nge amɔna yam bururam ka yam wãkura ko n menne.

¹⁵ Amɔna Kirisi ka Setam ba koo ka nɔɔsina. Nge mba naane dokeo ka naane doke sarirugii ba mɔɔsine.

¹⁶ Amɔna Gusunɔn sãa yeru ka bũnu ko n ka nɔɔ tia sãa. Domi besera sa sãa Gusunɔ, Yinni wason wãa yeru nge me win tii u gerua,

“Kon sina na n wãa ben suunu sɔɔ.

Kon ko ben Yinni, kpa bu ko nen tɔmbu.”

¹⁷ Yen sãna Yinni u nɛɛ,

“I yario bwese tukunun suunu sɔɔn di.

I ku gãanu baba ni nu disi mɔ.

Kon bɛɛ wura.

¹⁸ Kon ko bɛɛn Baaba.

Bɛɛ maa kpa i ko nen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu.

Yeya Yinni dam kpurogii u gerua.”

⁷ Nɔɔ mwɛɛ ni kpuro nu sãawa beseginu, kĩnasibu.

Yen sã, su tii sãrasia saa gãanu kpuron di ni nu wasi ka hunde disinu tɛɛnimɔ, kpa sa n dɛɛraru sosimɔ Gusunɔn nasiaru sɔɔ.

Pɔɔlun nuku dobu

² I sun ayeru kɛɛyɔ bɛɛn gɔruɔ. Sa ñ goo torari, sa ñ goo kam koosie, sa ñ maa goo taki di. ³ Na ñ yeni gerumɔ n ka bɛɛ taare wɛ, domi na gerua kɔ ma sa bɛɛn kĩru mɔ besen gɔruɔ sa n ka wãa sannu, ñ kun mɛ su ka gbi sannu. ⁴ Na tororu soomɔ bɛɛn sã, na maa bɛɛn sã woo kanamɔ. Besen nɔni swãaru kpuro sɔɔ na dam kɛru wa, nen gɔru ga maa do n sara.

⁵ Saa mìn di sa tura Masedɔnɔ sa ñ wɛre. Sa nɔni swãaru wa baama, gabun mi sannɔsa, besen tiin gɔruɔ beruma. ⁶ Adama Gusunɔ wi u bwɛɛbwɛɛbu dam kɛmɔ, u dera Titun naara sun dam kã. ⁷ N ñ mɔ win naaru tɔna ta sun dam kã, adama ye u maa gerua ma i nùn dam kã win tii. U maa sun sɔɔwa nge me nen waara bɛɛ neni, ka nge me i nuki sankire, ka nge me i ka man suna. Yen sãna tɛ nen nuku dobu sosi.

⁸ Geema, baa mɛ tire te na bɛɛ yorua ta bɛɛ nuki sankã, na ñ gɔrusu yiru mɔ tɛ. Na raa kua sanam mɛ na wa ma ta bɛɛ nuki sankã saa fiiko sɔɔ. ⁹ Adama tɛ nen nukura do. N ñ mɔ yèn sã na bɛɛ nuki sankã, adama yèn sã bɛɛn nuku sankiranu dera i daa kɔsa. Gusunɔ u bɛɛn nuku sankiranu denda kpa nu kun sãa kãsa. ¹⁰ Domi nuku sankira ni Gusunɔ u dendimɔ nu ra dewa tɔnu u daa kɔsi kpa u faaba wa. Ma nin bwesera ku ra n nã n daa yɛ mɔ. Adama handunian nuku sankirana nu ra gɔɔ ma. ¹¹ Gusunɔ u bɛɛn nuku sankiranu denda. Tɛ i mɛerio nge me nuku sankira ni, nu dera i laakari kua ma i ka tii yina, nge me bɛɛn nukura kun do ma i berum kua, nge me i kĩ i man wa kpa i man wura, nge me i hania mɔ i ka kãsan kowobu sɛɛyasia. Kpuro sɔɔ i sɔɔsi ma i dɛere gari yi sɔɔ.

¹² Ñ n men na, sanam mɛ na bɛɛ tiseru yorua, na ñ tu yorua wi u kãsa kuan sã, ñ kun mɛ wi ya deeman sã

tɔna, adama na tu kuawa n ka sɔɔsira Gusunɔn wuswaɔ nge me bɛɛn kĩra nɛ bɛɛ sɔɔ. ¹³ Yen sãna sa dam kua. N ñ maa mɔ dam kɛru tɔna sa wa, sa maa nuku dobu sosi sanam mɛ sa Titun nuku dobu wa domi bɛɛ kpuro i win gɔru yemiasia. ¹⁴ Baa mɛ na nùn woo kanɛ fiiko bɛɛn sã, i ñ man sekuru doke. Nge me sa ra bɛɛ gem sã, nge meya besen woo kanabu Titun mi bu sɔɔsira gem. ¹⁵ Meya maa bɛɛn kĩra sosimɔ wi sɔɔ ye u ka yaaye ma bɛɛ kpuro i nùn mem nɔɔwa ma i nùn dam koosia ka berum ka diiribu. ¹⁶ Nen gɔru ga do yèn sã na bɛɛ naane sãa kpuro sɔɔ.

Kɛru ka nuku tia

⁸ Negibu sa kĩ i gia nge me Gusunɔn durom mu sɔɔsira Yesun yigbenu sɔɔ Masedɔnɔ. ² Ba laakari mɛeribu wa nɔni swãaru sɔɔ. Adama ben nuku doo bakabu dera ba kɛru wɛ ka nuku tia, baa mɛ ben sãara kpã. ³ Na bu seeda diiya ma ba wɛ ka ben gɔru kĩru mɛn nɔru ba koo kpĩ, ba mam wɛ n kere mɛ. ⁴ Ba sun suuru kana gem gem su ka de ba n bɔnu mɔ sɔmbu teni sɔɔ naane dokeobun sã. ⁵ N koora n kere ye sa raa yĩyɔ. Ba gina ben tii Yinni wɛ, ba sun wiru kpĩiya ka Gusunɔn kĩru. ⁶ Yen sãna sa Titu kana u da bɛɛn mi u durom men sɔmburu dakura nge me u raa gbia u tu torua. ⁷ I dam mɔ kpuro sɔɔ, naane dokebu ka gari gerubu ka yɛru ka hania baka ka besen kĩru te i mɔ. Yen sãna sa kĩ i n maa dam mɔ durom sɔmbu te sɔɔ.

⁸ Na ñ bɛɛ yireme, adama gabun haniawa na bɛɛ sɔɔmɔ kpa i ka bɛɛn kĩrun gem mɛeri nge me mu nɛ. ⁹ Domi i besen Yinni Yesu Kĩrisin durom yɛ, wi u sãa dukiagii ma u tii kua sãaro bɛɛn sã kpa win sãa te, tu ka bɛɛ ko dukiagibu.

¹⁰ Yen sã, na bɛɛ nen bwisikunu sɔɔmɔ gari yi sɔɔ. N wã i da wuswaɔ ka ye i ginakuu torua, bɛɛ be i gabu gbiiya sɔmbu te sɔɔ, n ñ mɔ ten kobu tɔna adama ka maa ten kĩru. ¹¹ Ñ n men na, i sɔmbu te dakuro tɛ. Nge me i gɔru doke i ko ka kĩru, i maa dakuro ka kĩru nge me bɛɛn mɔra nɛ. ¹² Domi à n ka kĩru wɛ, wunen tiin mɔra Gusunɔ ra mɛeri u ka mwa, n ñ mɔ goon mɔru.

¹³ Na ñ kĩ i wɔri yãaru sɔɔ gabun alafian sã, adama n weenewa mɔru ta n nɛ. ¹⁴ Saa yeni sɔɔ bɛɛn mɔra kpã. Yen sã, i ko kpĩ i bu somi be ba yãaru mɔ, kpa bɛɛ ñ n da maa yãaru barɔ, ben mɔru tã n kpã, bu ka kpĩ bu bɛɛ somi. Nge meya mɔru ta ko n ka nɛ. ¹⁵ Nge me Gusunɔn gari gerua,

“Wi u gura n kpã u ñ saka sare.

Wi u maa gura fiiko u ñ saka kɔmie.”

Titu ka win kpaasibu

¹⁶ Su Gusunɔ siara wi u dera Titu u bɛɛn kĩru mɔ nge me besen tii sa mɔ. ¹⁷ Domi u besen yiirebu wura, win hania ya mam kpã sere u gɔru doke win tii u da bɛɛn mi. ¹⁸ Sa maa besegii goo gɔrimɔ ka wi sannu wi Yesun yigbenu kpuro nu siaramɔ Labaari gean sɔmburun saabu. ¹⁹ Yen biru Yesun yigbenu nu maa nùn gɔsa u ka sun yãsiri besen sanum mɛ sɔɔ, su ka durom sɔmbu te ko kpa Yinnin tiin yiiko ka besen kĩru tu sɔɔsira.

²⁰ Sa kookari m̀ kpa goo u ku raa sun taare wɛ gobi beke yin nenubun s̄ yi ba sun nɔmu berie. ²¹ Sa k̄i su ḡa geenu ko, n ò m̀ Yinnin nɔni s̄ tɔna adama ka maa tɔmbun mi.

²² Sa bu ḡriɔ ka besegii goo kparam win laakari sa mɛera nɔn dabinu, sa maa wa u s̄a haniagii. Adama t̄ɛ win hania ya sosi yèn s̄ u bɛe naane s̄a gem gem. ²³ Ñ n Titun s̄n na, u s̄a nen beruse wi u ka man s̄m-buru m̀ bɛen suunu s̄. Ñ n maa be ba nùn ȳsirirɔn s̄n na, ba s̄a Yesun yigbenun ḡrobu be ba Kirisi bɛere wɛem̄. ²⁴ Yen s̄, i bu s̄s̄io ma i bu k̄i ka gem, kpa Yesun yigbenu nu n yɛ ma sa gem m̀ su ka woo kana bɛen s̄.

Somiru naane dokeobun s̄

9 N ò maa s̄a tilasi n ka bɛe tireru yorua somirun s̄ te ba naane dokeobu m̄risiam̄. ² Domi na bɛen k̄iru yɛ, na maa Masednigibu woo kanɛ bɛen s̄ na nɛe, naane dokeo be ba w̄a Gerekiban tem̄ ba somirun s̄ru kpa saa ginakun di. Bɛen hania ya ben dabiru kookari koosia. ³ Ka mɛ, na bɛe besegii beni ḡriam̄ kpa besen woo kanabu bɛen s̄ gari yini s̄ bu ku ko kam. Na k̄i i n s̄ru s̄a nge mɛ na gerua. ⁴ Ñ kun mɛ, Masednigibu gabu b̄ n man ȳsirima, ma ba deema i ò s̄ru s̄a, sekura koo sun mwa besen toro sin ten s̄. Kaa maa sere gere bɛe? ⁵ Yen s̄na n man w̄re n besegii beni kana bu man gbiiya bɛen mi bu ka k̄ɛ geeru s̄ru ko tèn n̄ m̄wɛru i kua k̄. Nge meya ta ko ta n yii kpa tu s̄s̄io ma i wɛem̄ ka k̄iru, n ò m̀ ka ḡru swiini.

⁶ I n yɛ ma wi u duura fiiko, fiikowa u koo ḡɛ. Wi u maa duura n kp̄, u koo ḡɛ mu n kp̄. ⁷ Ñ n men na, n weene baawure u wɛ nge mɛ u ḡru doke, n ò m̀ ka ḡru swiini, ò kun mɛ, ka tilasi. Domi wi u wɛem̄ ka nuku tia, Gusun̄ u ȳro k̄i. ⁸ U koo maa kp̄ u bɛe durom bwese bweseka kpuro wɛ n banda kpa i n ka baayere kpuro m̀ baadomma yèn bukata i m̀, kpa n maa bɛe tia n kp̄ i ka s̄m geenu kpuro ko. ⁹ Nge mɛ Gusun̄n gari yi gerum̄,

“U win dukia tɔmbu yabua.

U s̄arobu k̄enu wɛ ka nuku tia.

Win gem mu ko n w̄awa ka baadomma.”

¹⁰ Gusun̄ wi u wuko bweseru wɛem̄ u duure, ka d̄ianu u ka di, wiya u koo bɛe bweseru kpuro wɛ tèn bukata i m̀, kpa u tu kpiisia, kpa bɛen gem mu bii dabinu ma. ¹¹ U ko n da bɛe dukia wɛ ye ya koo turi i ka k̄ru wɛ baadomma ka nuku tia. Tɔn dabinu koo maa Gusun̄ siara bɛen k̄enun s̄. ¹² Domi s̄mbu te i m̀ ta naane dokeobun bukata yibiam̄. N ò ye tɔna, ta maa derim̄ tɔn dabinu nu Gusun̄ siaram̄. ¹³ S̄m-bu tera ta koo s̄s̄io nge mɛ i s̄a kpa dabiru bu ka Gusun̄ bɛere wɛ bɛen mem̄ n̄kɔbun s̄ bi i ka Kirisin Labaari gea naane doke. Ba koo maa nùn bɛere wɛ yèn s̄ i bɛen m̄ru b̄nu kua ka nuku tia ka be, ka maa tɔmbu kpuro. ¹⁴ Ba koo bɛe kanaru kua ka k̄i bakaru durom bakam men s̄ mɛ Gusun̄ u bɛe kua. ¹⁵ Su Gusun̄ siara win k̄run s̄ te ta ò ka n̄ geruru.

Pɔlu ka tii yinam̄

win s̄mburun s̄

10 Nɛ Pɔlu nen tiwa na ka bɛe ȳ, nɛ wi ba nɛe na ra tii kawɛ n̄ n w̄a bɛen mi, kpa na n ka bɛe w̄ruḡ gari m̀ n̄ n ka bɛe toma. Na bɛe kanam̄ ka Kirisin daa laakari t̄erugia ka win tɔn geeru, ² i ku de n ka bɛe w̄ruḡ gari ko sanam̄ mɛ ko na n w̄a bɛen mi. Domi na yɛ ma kon kp̄ n bu w̄ruḡru s̄s̄io be ba gerum̄ sa s̄im̄wa ka wasin baa. ³ Geema sa w̄a wasi s̄, adama sa ò tabu m̀ ka wasin tabu ȳnu. ⁴ Domi tabu ȳa ni sa ka tabu m̀, nu ò s̄a handuniaginu, nu s̄awa Gusun̄n tabu ȳa damginu ni nu ra gb̄aranu suriri. Sa tɔnun bwisiku toraruginu kpeerasiam̄, ⁵ ka tii suabu kpuro bi tɔmba m̀ bu ku ka Gusun̄ gia. Sa tɔmbun bwisikunu kpuro d̄kɛ m̀ nu ka wa nu Kirisi mem̄ n̄kɔwa. ⁶ Sa maa s̄ru s̄a su ka mem̄ n̄k sarirugii baawure s̄eyasia sanam̄ mɛ bɛe kpuro i mem̄ nua.

⁷ I ku yam̄ m̄eri w̄ru w̄rukum. Goo ò n tii garisi Kirisigii, u maa yeni bwisikuo win tii s̄. Nge mɛ wi, u s̄a Kirisigii, meya besen tii sa maa s̄a Kirisigibu.

⁸ Domi na ò sekuru wasi, baa nen woo kanabu b̄ n kp̄a fiiko woodan s̄ ye Yinni u sun wɛ su ka bɛe t̄a-sisia, n ò m̀ su ka bɛe sura. ⁹ Na ò k̄i n s̄are nge na bɛe narum̄ ka nen tirenu. ¹⁰ Domi ba nɛe, nen tirenu b̄kɔbu, nu maa s̄ɛ, adama n̄ n w̄a bɛen suunu s̄ na ò dam̄ m̀, nen gari geru gerusu kun maa bɛere m̀.

¹¹ Wi u yeni gerum̄ u n yɛ ma ye sa yorum̄ tirenu s̄ sanam̄ mɛ sa toma, tia yera mi ka ye sa ko ko sanam̄ mɛ sa w̄a mi.

¹² Geema, sa ò k̄k̄ su ka bu tii ȳisina, ò kun mɛ su ka bu tii weesina be ba ben tiin gea gerum̄. Ba ò bwisi m̀ domi ba ben tiin ȳirutia kua bu ka tii ȳire, ba maa ben tii tiine weesinam̄. ¹³ Sa ò woo kanam̄ ḡa-nun s̄ ni nu kun w̄a besen s̄mburun ayer̄, adama sa ko kp̄ su woo kana besen s̄mburun swaa s̄ ye Gusun̄ u sun sure ye ya ka sun da sere bɛen mi. ¹⁴ Sa ò besen s̄mburun swaa sare, yèn s̄ sa tura sere bɛen mi. Domi ka gem sa tura bɛen mi sa ka bɛe Kirisin Labaari gea naawa. ¹⁵ Nge meya sa ò besen s̄mburun swaa saram̄, sa ò maa woo kanam̄ gabun s̄mburun s̄. Adama sa ȳiȳ ma bɛen naane dokebu koo sosi kpa su kp̄ su s̄mburu ko te ta teni dam̄ kere bɛen suunu s̄ sa kun swaa sare ye Gusun̄ u sun sure. ¹⁶ Yen biru sa ko kp̄ su ka Labaari gea sara bɛen wuswā kpa sa kun woo kanam̄ gabun s̄mburun s̄ te siba kua ben tiin ayer̄.

¹⁷ Nge mɛ Gusun̄n gari gerum̄, “Wi u woo kanam̄ u woo kan̄ Yinnin s̄.” ¹⁸ Domi n ò m̀ wi u win tiin gea gerum̄wa, ba koo siara sere win gea Yinni u gerum̄.

Pɔlu ka ḡro weesugibu

11 Na k̄i i ka man temana nen wiiraru s̄ fiiko. Geema, i ka man temane. ² Na nisinu m̀ bɛen s̄ ni nu wee Gusun̄n min di, domi i s̄a nge w̄ndia wi u

kun durɔ yɛ, wi na durɔ turo kã. Durɔ wiya Kirisi.

³ Adama nge mɛ waa ya Efa torasia ka yen bwisi weesugii, na wurure beɛn bwisikunu nu ku raa ko kɔ-sunu kpa nu gɔsira nu doona saa naanen di ye i mɔ beɛ ka Kirisin gbinnaa sɔɔ. ⁴ Domi i ku ra yinɛ goo ù n na u beɛ Yesu tukon gari sɔɔmɔ. I maa sɔɔru sãa i ka hunde tuka mwa ye i ñ daa mwɛ. I kɔm kɪ i labaari tuka wura ye i ñ daa wure.

⁵ Na tamaa gãanu sari ni sɔɔ beɛn gɔro gisonko be, ba man kere. ⁶ Baa mɛ gari geru gerusu ka man sɛ, n ñ mɔ na yɛru bie nge mɛ sa beɛ sɔɔsi kpasasa kpuro sɔɔ.

⁷ Ye na beɛ Gusunɔn Labaari gea kɔksia na ñ kɔsiaru garu mwɛ. Na tii kawa n ka beɛ sua wɔllɔ. Ye na kua mɛ na torawa? ⁸ Na dera Yesun yigbenu ganu man go-bi kɔksia. Na sibu begia mwaari n ka beɛ somi. ⁹ Sanam mɛ na wãa beɛn mi, nã n gãanun bukata mɔ, n ku ra ka ko beɛn goon sɔmunu, domi besegii be ba na Masedɔnin di ba ka man ye kpuro naawa yɛn bukata na mɔ. Na tii nenua kpuro sɔɔ kpa na kun sãa beɛn sɔmunu. Meyã ko na n maa tii neni. ¹⁰ Ka Kirisin gem mɛ mu wãa nɛ sɔɔ, na beɛ sɔɔmɔ ma goo sari wi u koo man yinari n woo kana gari yinin sɔ Gerehiban tem kpuro sɔɔ. ¹¹ Mban sɔna. I tamaa na ñ beɛ kɪ? Gusunɔwa yɛ.

¹² Nge mɛ na mɔ tɛ, meya ko na n mɔ kpa n bu swaa ganɛ be ba kasu bu woo kana bu nɛɛ, besɛ ka be, sa sãawa tia. ¹³ Domi tɔn be, ba sãa gɔro weesugibu, be ba ra gabu nɔni wɔke, ma ba tii sokumɔ Kirisin gɔrobu. ¹⁴ Gãanu sari mi, ni nu biti mɔ domi Setam tii koo kpɪ u tii ko nge yam bururam gɔrado. ¹⁵ Ñ n men na, biti gaa sari win sɔm kowobu bã n tii kua nge gem sɔm kowobu. Adama ba koo ben are wa nge mɛ ben kookoosu sãa.

Nɔni swãa te Pɔlu wa

win gɔra sɔɔ

¹⁶ Na kɔm gerumɔ goo u ku man mɛeri nge wiuro. Adama ñ n man mɛera wiuro, i man wuro nge mɛ, kpa nɛ maa n woo kana fiiko. ¹⁷ Ye kon gere tɛ, ya ñ wee Yinnin min di. Adama na ye gerumɔwa ka toro sindu domi na yɛ ma kon kpɪ n woo kana. Na gari gerumɔ nge wiuro. ¹⁸ Yɛn sɔ gabu dabinu ba wasin sɔ woo kanamɔ, nen tii kon maa woo kana. ¹⁹ Beɛ be i bwisi mɔ, i ra ka wiurobu tɛmanɛ. ²⁰ I maari ba beɛ kuamme nge yobu, ma ba beɛ gbenimɔ ma ba beɛ taki dimɔ ma ba beɛ gemmɔ ma ba beɛ baari soomɔ. ²¹ Sekura man mɔ n ka beɛ sɔ ma dama nɛ na kun mɔ n ka beɛ kua mɛ.

Ka mɛ, goo ù n toro sindu mɔ na maa mɔ nen tii. Na gari saarimɔ nge wiuro. ²² Ba sãa Yuuba? Meyã maa nen tii. Ba sãa Isireliba? Meyã maa nen tii. Ba sãa Aburahamun bweseru? Meyã maa nen tii. ²³ Ba sãa Kirisin sɔm kowobu? Na bu kere te sɔɔ. Nen gari yi, wi-ira gariya. Na sɔmburu kua na bu kere, ba man pirisɔm doke n bu kere, ba man seni so na ñ yen geeru

yɛ. Nɔn dabinu na gɔɔ turuku kua. ²⁴ Nɔn kɔkɔbuwa Yu-uba ba man seni kɔkɔ weeru tia sari so. ²⁵ Ba man dãa so tia tian nɔn ita. Ba man kpenu kasukure nɔn teeru. Nɔn itawa besen goo ga nim diira, ma nɔn teeru na wɔri nim sɔɔ na wãa mi bururun di sere sisiru bururu. ²⁶ Nen sanum dabinu sɔɔ na ra n wãa kari sɔɔ daa bakanun sɔ ka swaa diobun sɔ, gasɔ nen tiin bweseru sɔɔ, gasɔ tɔn tukobun mi, gasɔ wuu sɔɔ, gasɔ gbaburu, gasɔ nim wɔku sɔɔ, gasɔ maa be ba sãare naane dokeobun mi. ²⁷ Na sɔm damginu kua, na maa wahala wa. Na dom sera nɔn dabinu. Na gɔɔru ka nim nɔru wa. Na dãanu bia nɔn dabinu. Wooru ka terera man deema. ²⁸ Ye ya tie na ñ yen gari mɔ ma n kun mɔ gari yi na sɔɔwa baadomma, yiya Yesun yigbenu kpuron bwisikunu. ²⁹ Goo ù n dam bie na ra n maa dam biewa. Bã n goo sokurasia, n da man meniwa. ³⁰ Yã n kua tilasi n ka woo kana, nen dam sarirun sɔna kon woo kana. ³¹ Gusunɔ, Yinni Yesun Baaba, wi n weene bu siara ka baadomma, u yɛ ma na ñ weesu mɔ. ³² Sanam mɛ na wãa Damasɔ, wuu yɛro wi sina boko Aretasi u yi, u dera ba wuun kɔnnɔsu kenua bu ka man mwa. ³³ Adama ba man yara saa gbãrarun fenentini di ka bireru. Nge meya na ka nùn kisirari.

Kãsinu ka sɔɔsi ni Pɔlu wa

12 Na ñ kon ko na kun woo kanɛ baa mɛ n ñ wã. Tɛ kon kãsinu ka sɔɔsinun gari ko ni Yinni u man sɔɔsi. ² Na Kirisigii goo yɛ wi ba suare sere Gusunɔ wɔllɔ n wɔwɔ wɔkura nne tura gisɔ. Ba tɛ wi suawa ka gem? Nge u kãsawa. Gusunɔ turowa yɛ. ³ Meyã na yɛ ma ba durɔ wi sua sere Gusunɔ mi. Na maa wure na gerumɔ, ba nùn suawa ka gem? Nge u kãsawa. Gusunɔ turowa yɛ. ⁴ Miya u gari nua yi yi ñ weene tɔnu u gere, yi u ñ mam kpɛ u gere. ⁵ Kon durɔ win sɔ woo kana. Adama na ñ nen tiin sɔ woo kanamɔ, ma n kun mɔ nen dam sarirun sɔ. ⁶ Baa nã n woo kanabu kɪ, na ñ kon ko wiuro domi geeya kon gere. Adama na ñ wuramɔ n woo kana kpa goo u ku raa man mɛeri n kere nge mɛ u man waamɔ, ñ kun mɛ, nge mɛ u nɔkɔm nen nɔkɔn di.

⁷ Adama n ku ka tii sua sɔɔsi nin kpãarun sɔ, bararu gara man wɔri nge sãka nen wasi sɔɔ. Ta na nge Setam sɔmɔ tu ka man so kpa tu man yinari n tii sua. ⁸ Na Yinni kana tia tian nɔn ita bara ten sɔ u ka man tu wunari. ⁹ U man wisa u nɛɛ, win durom mu man tura domi win dam mu ra sɔɔsire sanam mɛ na ñ dam mɔ. Ñ n men na, na kɪru bo n ka nen dam sariru woo kana kpa Kirisin dam mu n man wãasi. ¹⁰ Yen sɔna na nuku dobu mɔ dam sariru sɔɔ ka wɔma ka nuku sankiranu ka nɔni swãaru, ka maa wururabu ye na sɔɔwa Kirisin sɔ. Domi sanam mɛ na ñ dam mɔ, sanam meya na sãa damgii.

Pɔlu u ka Korintigibu wurure

¹¹ Na gari mɔ nge wiuro, adama tilasiwa i man kua. Beɛya n weene i nen gea gere. Domi baa nã kun sãa gãanu, beɛn gɔro gisonko be, ba ñ man kere.

¹² Kookoo si su s̄w̄sim̄ ma na s̄ā ḡro, su koorā b̄ēn suunu s̄w̄ ka suuru baka. Siya ȳirenu ka s̄m maamaakigia ka s̄m damginu. ¹³ Mba s̄w̄ra i ñ somiru wa ta tura nge Yesun yigbenu ganu ma n kun m̄ ye na kun kue b̄ēn s̄munu baasi. I man tora te suuru kuo.

¹⁴ Wee na s̄w̄ru kpa n ka k̄pam na b̄ēn mi n̄n itase, na ñ kon maa ko b̄ēn s̄munu. B̄ēya na k̄i, n ñ m̄ b̄ēn gobi. Domi n ñ bibun baa bu ka gobi kasu yi ba koo ka ben m̄w̄b̄w̄bu n̄w̄ri, m̄w̄b̄w̄bun baawa bu ka ben bibu n̄w̄ri. ¹⁵ N̄n nuku doba n ka n̄n m̄ru kpuro di kpa n ka n̄n tii tii dendi b̄ēn hunden s̄. N̄a n b̄ē k̄i n kp̄ā, k̄i te i man k̄i ta koo kaarawa?

¹⁶ I wura ka gem ma na ñ kue b̄ēn s̄munu adama gaba n̄ē na bwisi m̄, na b̄ē taki di. ¹⁷ Nge na b̄ē di-wa saa be na b̄ē ḡrian turon min di? ¹⁸ Nena na Titu kana u da b̄ēn mi. Ka b̄esegii wi sanna, na bu ḡra. Titu u b̄ē taki di? N ñ ḡā teena sa naa gire n̄ē ka wi? Sa ñ kookoo teesu kue?

¹⁹ I tamaa t̄ēbun di sa ka tii yinam̄wa b̄ēn wuswaaw̄? Aawo, n ñ m̄, n̄n k̄inasibu. Gusun̄n wuswaaw̄wa sa gari gerum̄ nge m̄ Kirisi u k̄i kpa i ka t̄āsi. ²⁰ Na wurure sanam m̄ kon turi b̄ēn mi, kpa na kun b̄ē deeme nge m̄ na k̄i, b̄ē maa, kpa i kun man wa nge m̄ i k̄i. Na wurure sann̄sun s̄ ka nisinu ka m̄ru ka kinenu ka w̄nnaa ka t̄n w̄inu ka tii suabu ka n̄w̄ n̄ē sariru. ²¹ Na wurure Gusun̄n u ku raa man kawē b̄ēn wuswaaw̄ sanam m̄ kon k̄pam na b̄ēn mi, kpa n ku ra sw̄i t̄n dahirun s̄ be ba raa tora ma ba ñ ḡru ḡsie saa ben daa disinugian di, ka k̄w̄ mennabu tantanaru s̄w̄, ka daa beret̄ē ye ba ra raa ko.

Kir̄ d̄āka ka t̄biribu

13 N̄n itasewa na sisi b̄ēn mi. Nge m̄ Gusun̄n gari gerum̄, “Mem m̄ ba koo t̄nu sie kpuro, n

ween̄ t̄nu yiru ñ kun m̄ t̄nu ita bu men seeda di.”

² Kon bu kir̄ ko be ba raa tora ka be ba tie kpuro. Na mam bu koore k̄ sanam m̄ na w̄ā b̄ēn mi n̄n m̄eruse. Na maa wure na m̄ ye na w̄ā n toma. Sanam m̄ kon k̄pam na b̄ēn mi kon s̄sia. ³ I k̄i n b̄ē s̄w̄si ma Kirisi gari gerum̄ n̄n min di. Ñ n men na, i ko i wa. N ñ m̄ Kirisi s̄ā dam sarirugii b̄ēn mi, u win dam s̄w̄sim̄wa b̄ēn suunu s̄w̄. ⁴ Geema, ba n̄n kpare d̄ā bunanaru s̄w̄ win dam sarirun s̄, adama u wasi Gusun̄n dam saabu. Sa maa s̄ā dam sarirugibu b̄ē ka win gbinnā s̄w̄, adama s̄ā n na b̄ēn mi, i ko wa ma sa wasi ka wi Gusun̄n dam saabu.

⁵ I laakari koowo kpa i tii w̄eri i wa ñ n naan̄ doke ka gem. I ñ tuba ma Yesu Kirisi w̄ā b̄ē s̄w̄? Nge i wa ma i ñ tura m̄. ⁶ Ka m̄, na ȳiȳȳ i ko tubu ma b̄ē sa tura ka gem. ⁷ Sa Gusun̄n kanam̄ i ku ka k̄sa gaa ko. N ñ m̄ sa k̄i su s̄w̄si ma sa tura, adama gea sa k̄i i na da ko, baa ñ n s̄āre nge b̄ē sa kpana. ⁸ Domi sa ñ dam m̄ su ka gem k̄sa kua, ma n kun m̄ su mu gea kua. ⁹ Besen nukura ra n do s̄ā n kua dam sarirugibu sanam m̄ i s̄ā damgibu. Meya maa sa bikiam̄ besen kanaru s̄w̄ i ko t̄n yebunu. ¹⁰ Yen s̄na na b̄ē yoruamm̄ min di na toma, kpa n̄a n tunuma, n ku ka b̄ē s̄sia ka wooda ye Yinni u man w̄ n ka b̄ē t̄sisia, n ñ m̄ n ka b̄ē sura.

¹¹ T̄ē negibu, i n nuku dobu m̄. I kookari koowo i ka ko t̄n yebunu i n dam k̄ēnam̄. I n̄w̄ tia koowo, i n w̄ā alafia s̄w̄. Gusun̄n u ko n w̄ā ka b̄ē, wi, wi u s̄ā k̄irugii ka alafiagii.

¹² I t̄birin̄ ka k̄iru.

Naan̄ dokeobu kpuro ba b̄ē t̄bura.

¹³ Yinni Yesu Kirisin durom ka Gusun̄n k̄iru ka Hunde D̄eron mennabu n ka b̄ē kpuro w̄ā.

Galati

Galatigiba Pɔlu u tire te kua. Galatin tem mu kpã. Gisɔ, tem meya ba sokumɔ Turuki. Pɔluwa u gbia u waasu da tem mi, Gɔrobun Kookoosu wiru 13 ka 14. Yen biru, Yuu gaba na ba bu sɔɔsi tukunu sɔɔsimɔ ni nu sãa Yuuban deemaa. Niya, bango kobu ka woodan mem nɔɔbu. N deema Pɔlu u raa Galatigibu sɔɔwa tokereke ma goo sari wi u koo win toranun suuru wa Gusunɔn mi ma n kun mɔ yẽro u gɔru gɔsia ma u Yesu naane doke. Ye Pɔlu u nua ma naane dokeobu ba wuramɔ Yuuban sɔɔsi ni sɔɔ, yera biti nùn mwa too, wiru 1:6 ka 4:20. Yen sɔna u tire teni yorua ka mɔru u ka bu kirɔ ko Yuuban sɔɔsi nin sɔ. Domi sɔɔsi nin bweseru nu ñ sã Gusunɔginu.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-5.
2. Labaari Gea ya sãawa tia, wiru 1:6-10.
3. Pɔlu u ka tii yinamɔ, wiru 1:11n di sere wiru 2:21.
4. Naane dokebu ka Gusunɔn durom sɔna tɔnu u koo gem wa, wiru 3n di sere wiru 4.
5. Naane dokeon tii mɔru, wiru 5:1n di sere wiru 6:10.
6. Kirɔ dãaka ka tɔbiribu, wiru 6:11-18.

Tɔbiribu

1 Bɛɛ Yesun yigbenugibu, bɛɛ be i wãa Galatin temɔ, nɛ ka bɛsɛgibu kpuro be sa wãa sannu, sa bɛɛ tɔbura. Gusunɔ Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛ durom kua kpa bu bɛɛ alafia kɛ. Yesu Kirisi wi, u tii wɛ bɛsɛn toranun sɔ u ka sun wɔra saa handunia kɔsa yen nɔman di, Gusunɔ bɛsɛn Baaban kɔru sɔ. Wiya u yiiko mɔ sere ka baadommaɔ. Ami.

Nena Pɔlu. Yesu Kirisiwa u man soka n ka ko win gɔro, wi ka Gusunɔ Baaba, wi u nùn seeya gɔrin di. N ñ mɔ tɔmba ba man soka, nen sokura kun nɛ saa tɔnu goon min di.

Labaari gea gaa maa sari

6 N man biti kua, wee, i yẽro derimɔ fuuku fuuku wi u bɛɛ soka ka Kirisin durom, ma i kɔ i Labaari gea gaa swii. **7** Sã n gem gerumɔ, Labaari gea gaa maa sari. Gaba gesi bɛɛn laakari burisinamɔwa, ma ba kɔ bu Kirisin Labaari gea gɔsia. **8** Adama baa bɛsɛn tii, ñ kun mɛ gɔrado wi u na wɔllun di, ñ n bɛɛ Labaari gea tuka waasu kua, ye ya ñ sãa ye sa bɛɛ sɔɔwa bu nùn bɔrusio. **9** Sa raa gerua, na maa wure na gerumɔ, goo ñ n bɛɛ gari tuki waasu kua yi yi ñ sãa yi i mwa kɔ, bu nùn bɔrusio.

10 Na tɔnun siarabu kasu ka gari yini? Aawo, Gusunɔn siaraba na kɔ. Na kookari mɔ n ka ko ye n koo tɔmbu dore ro? Aawo. Nã n kɔ n ko sere ka tɛ ye n tɔmbu doremɔ, na ñ ko na n sãa Kirisin yoo.

Nge mɛ Pɔlu u ka kua gɔro

11 Nɛgibu, na bɛɛ sɔɔmɔ ma Labaari gea ye na kpamamɔ ya ñ sãa tɔnugia. **12** Na ñ ye mwe tɔnun min

di, goo kun maa man ye keu kue, Yesu Kirisiwa u man ye sɔɔsi.

13 I nua nge mɛ nen wãara raa sãa sanam mɛ na Gusunɔ sãamɔ nge mɛ Yuuba ba ra ko. Na ra n Gusunɔn yigberu nɔni sɔɔmɔ n banda n ka tu kam koosia. **14** Nen sikadoban komarun kɔrun sɔna na nen Yuusi dabiru gbiiri Yuuban sãaru sɔɔ be ba sãa nen saaraba.

15 Adama Gusunɔ u man gɔsa ba sere man mara ma u man soka win durom sɔɔ. **16** Ma sanam mɛ u gɔru doke u man win Bii sɔɔsi kpa n ka tɔn tukobu win Labaari gea waasu kua, na ñ de tɔmbu gabun mi bu ka man bwisi kɛ. **17** Na ñ maa de Yerusalemɔ n ka bu wa be ba gbia ba kua Yesun gɔrobu na sere kua gɔro. Adama na yande dawa Daarububan tem sɔɔ. Min diya na maa wura Damasiɔ. **18** N tɛ n kua wɔɔ ita na sere Yerusalemu da n ka Piɛɛ gia, ma na sina win mi sɔɔ wɔkura nɔɔbu. **19** Na ñ maa gɔro goo wa mi, ma n kun mɔ Yakobu, Yinnin nɔɔbu.

20 Ye na yorumɔ, gema. Gusunɔwa sãa nen seedagii na n weesu mɔ.

21 Yen biru na Sirin tem da ka Silisin tem. **22** Sanam mɛ, Kirisin yigbe ni nu wãa Yudeaɔ nu ñ gina man waare. **23** Ba gesi nua ma wi u raa bu nɔni sɔɔmɔ, u tɛ Yesun faaban gari waasu mɔ, yi u raa kɔ u kam koosia. **24** Ma ba Gusunɔ siara nen sɔ.

Pɔlu ka gɔro be ba tie

2 Wɔɔ wɔkura nnen biru ma sa kpam wura Yerusalemɔ, nɛ ka Baanabasi. Sa maa Titu sua u ka sun da. **2** Na da yèn sɔ Gusunɔ u man sɔɔsi ma n weene n da. Nɛ ka wirugibu tɔnawa sa menna, ma na bu Labaari gean gari tubusia yi na ra tɔn tukobu waa-

su kue, domi na ò kī nen sɔmburu te na raa kua, ò kun mɛ te na m̀ tɛ, tu kam ko. ³ Baa mɛ Titu nen kpaasi u s̄aa Gereki, ba ò ǹn tilasi kue u ka bango ko. ⁴ Adama tɔmbu gabu be ba ò s̄aa begibu ka gem, ba dua besen wuuru ma ba kī bu ǹn bango ko. Ba na gbenum nge kɔrumkɔwobu bu ka besen tii m̄ru m̄eri te Kirisi Yesu u sun wɛ. Ba kīwa su wure su ko yobu. ⁵ Adama sa ò ben gari wure baa fiiko ỳn s̄ sa kī Labaari gean gem mu n w̄a b̄en suunu s̄.

⁶ Ma be ba s̄are wirugibu, n ò man ḡanu s̄aa ye ba s̄aa domi Gusunɔ kun tɔnun wuswaa m̄era. Wirugii be, ba ò man gari ḡe sosie. ⁷ Adama ba wa ma Gusunɔ u man Labaari gea n̄mu s̄ndia tɔn tukobun s̄ nge mɛ u Piɛ ye n̄mu s̄ndia Yuuban s̄. ⁸ Domi wi u Piɛ dam wɛ u ka ko ḡro Yuuban s̄, wiya maa man dam wɛ n ka ko ḡro tɔn tukobun s̄. ⁹ Ma sanam mɛ Yakɔbu ka Piɛ ka Yohanu, be ba s̄aa nge yigberun gbereba, ba nen k̄ru tuba te ba man wɛ, ba wura ma n̄ ka Baanabasi, sa kua begibu. Ba maa wura su da tɔn tukobun mi, kpa be, bu maa da Yuuban mi. ¹⁰ Adama ba sun kana su ben s̄arobu yaaya. Na maa kookari kua na ka kua mɛ.

Pɔlu u Piɛ gerusi Antɔsiɔ

¹¹ Sanam mɛ Piɛ u na Antɔsiɔ na ǹn gerusi n̄ni ka n̄ni ỳn s̄ u taare kɔ. ¹² Gabu be Yakɔbu u ḡra mi, bu sere tunuma, Piɛ u ra raa di ka tɔn tuko naane dokeobu sannu. Adama ye tɔn be, ba tunuma ba kpa, u tii gawa ma u ò maa dim̄ ka be bangon woodan s̄. ¹³ Ma Yuu gaba maa murafituru kua ka wi sannu sere ba Baanabasin tii gawe ben murafiti te s̄. ¹⁴ Ye na wa ma ba ò s̄im̄ ka ḡru tia Labaari gean gem s̄, na Piɛ s̄ɔwa be kpuron wuswaa na n̄e, wune Yu-uwa ma a m̀ nge tɔn tuko, n ò m̄ nge Yuu. Ò n men na, am̄na a ka tɔn tukobu gawam̄ bu ko nge Yuuba.

Yuuba ka tɔn tukobu

ba faaba m̄ naane dokebu s̄

¹⁵ Ka geema, besɛ Yuubara, n ò m̄ tɔn tuko be ba s̄aa durumgibu, domi Yuubara ba sun mara. ¹⁶ Ka mɛ, sa ȳ ma tɔnu u koo gem wa Gusunɔ wuswaa ò n Yesu Kirisi naane doke, n ò m̄ ka wooda nenubu. Besɛ maa, sa Yesu Kirisi naane doke su ka gem wa Gusunɔ wuswaa, n ò m̄ ka wooda nenubu. Domi goo sari wi Gusunɔ koo gem wɛ ỳn s̄ u wooda mem n̄kwa. ¹⁷ T̄ besen tii s̄ n s̄ɔsira torobu nge mɛ tɔn tukobu ba s̄aa ỳn s̄ sa gem kasu saa Kirisin min di, ò n men na, Kirisin s̄mbura ta toraru sosim̄? Su ku wa mɛ. ¹⁸ Domi n̄ n ye na raa sura bana, na tii s̄ɔsim̄ toro. ¹⁹ Adama ò n woodan s̄n na, ya ò maa dam m̄ nen k̄l̄, yen tiiwa ya man go kpa na n ka w̄aru m̄ Gusunɔ wuswaa. Ba man kpare d̄ru s̄ ka Kirisi sannu. ²⁰ Yen s̄na n ò maa m̄ nena na wasi, Kirisiwa u w̄aru dim̄ n̄ s̄. Ma w̄a te na dim̄ t̄, na tu dim̄wa ka naane dokebu Gusunɔ Bii s̄ wi u man k̄a ma u win w̄aru wɛ nen s̄. ²¹ Na ò Gusunɔ

durom kam koosiam̄. Domi tɔnu ò n gem waam̄ Gusunɔ mi saa woodan di, Kirisin ḡk kua kam.

Wooda ka naane dokebu

3 B̄e Galatigibu laakari sariba! B̄e be ba s̄ɔwa kpasasa nge mɛ ba Yesu Kirisi kpare d̄ru s̄, wara u b̄e dobua. ² I man ḡa tee nini s̄ɔkwa. I Gusunɔ Hunde mwa wooda nenubun s̄? Nge Labaari gean s̄ ye i nua ma i naane doke. ³ Am̄na i ka laakari bia mɛ. I torua ka Gusunɔ Hunde. Ma i kī i dakura ka b̄en tiin dam? ⁴ I n̄ni sw̄a te kpuro wawa kam? Aawo, n ò kam. ⁵ Ye Gusunɔ u b̄e win Hunde wɛ, ma u s̄m maamaakiginu m̀ b̄en suunu s̄, u m̀ ỳn s̄ i wooda mem n̄kwa? Nge ỳn s̄ i Labaari gea nua ma i ye naane doke.

⁶ Nge mɛ ba yorua, "Aburhamu u Gusunɔ naane doke, yen s̄na Gusunɔ u ǹn garisi gemgii." ⁷ Yen s̄, i de i n ȳ ma be ba Gusunɔ naane doke beya ba s̄aa Aburhamun bibu. ⁸ Gusunɔ gari yi raa gerua ma Gusunɔ u koo tɔn tukobu gem wɛ naane dokebu s̄. Yen s̄na yi Aburhamu Labaari gea wasu kua yellun di yi n̄e, "Wunen min diya Gusunɔ u koo bwesenu kpuro domaru kua." ⁹ Aburhamu u Gusunɔ naane doke ma u domaru wa. Nge meya be ba maa Gusunɔ naane doke, ba koo domaru wa ka wi sannu.

¹⁰ Be ba woodan mem n̄kwa gballi ba bu b̄rusi. Domi ba yorua ba n̄e, "B̄rurowa wi u yina u woodan gari kpuro mem n̄kwa yi ba yorua." ¹¹ T̄ ya s̄ɔsira kpasasa ma goo kun gem waam̄ Gusunɔ wuswaa ka woodan mem n̄kwa, domi ba yorua ba n̄e, "Wi Gusunɔ u gem wɛ naane dokebu s̄, wiya u ko n w̄a." ¹² T̄, wooda ya ò ka naane dokebu dendim̄. Domi ba yorua ba n̄e, "Wi u ye kpuro mem n̄kwa, wiya u ko n w̄a yen s̄."

¹³ Adama Kirisi u sun yakia saa woodan b̄rin di sanam mɛ u kua wi ba b̄rusi besen s̄. Nge mɛ Gusunɔ gari yi gerum̄, "Baawure wi ba bw̄ d̄ru s̄, u kua b̄rurowa." ¹⁴ Kirisi u kua mɛ kpa Aburhamun domaru tu maa ka ko tɔn tukobugiru saa Yesu Kirisi win min di, kpa su ka Hunde mwa naane dokebu saabu win n̄kwa m̄w̄eru Gusunɔ u sun kua.

Wooda ka n̄kwa m̄w̄eru

¹⁵ Negibu, kon gari yi weesina ka ye tɔmba ȳ. Tɔnu ò n n̄kwa m̄w̄eru kua u sire, goo kun kp̄ u tu seeya, goo kun maa tu sosim̄. ¹⁶ T̄, Aburhamu ka win sika-dobuwa Gusunɔ u n̄kwa m̄w̄eru kua. Ba ò gerua sika-dominu nge ba ka tɔn dabinu ȳ. Adama ba gerua sikadobu, yen tubusiana tɔn turo tɔna, wi u s̄aa Kirisi wi. ¹⁷ Ameniwa na kī n gere. Gusunɔ u n̄kwa m̄w̄eru kua ma u tu sire. T̄, wooda ye ya na w̄ n̄e ru ka tenan (430) biru, ya ò kp̄ yu n̄kwa m̄w̄e te seeya, kpa Gusunɔ sire bi, bu ko kam. ¹⁸ Domi b̄ n tubi dim̄ wooda nenubun s̄, ba ò dim̄ n̄kwa m̄w̄erun s̄. Adama Gusunɔ u Aburhamu ye w̄wa ka n̄kwa m̄w̄eru.

¹⁹ Ò n men na, mban s̄na ba wooda wɛ. Ba ye w̄wa kpa kookoo si su kun s̄aa Gusunɔ k̄ru su n ka s̄ɔsire

sere Aburahamun sikadobu ge, gu ka na gèn s̄s̄ ba n̄k̄ m̄w̄ēru kua. W̄llun ḡradobara ba wooda ye t̄mbu n̄k̄sia saa s̄k̄m̄ goon min di. ²⁰ Adama t̄n turo ù n ḡānu m̄ ù n̄ s̄k̄m̄ goon bukata m̄. Wee Gusun̄ turowa u n̄k̄ m̄w̄ē te kua.

Woodan yaasi

²¹ Ñ n men na, wooda ya ka Gusun̄k̄ n̄k̄ m̄w̄ēru sikirinam̄? Su ku wa m̄. Domi b̄a n daa wooda w̄ē ye ya koo k̄p̄i yu t̄nu w̄āru w̄ē, Gusun̄ u koo raa t̄nu gem w̄ē saa woodan di. ²² Adama Gusun̄k̄ gari gerum̄ ma t̄mbu kpuro ba w̄ā durum dam n̄k̄m̄, kpa k̄ē t̄n n̄k̄ m̄w̄ēru Gusun̄ u kua ta n ka s̄ā be ba naan̄e dokeguru ȳn s̄s̄ ba Yesu Kirisi naan̄e doke.

²³ Naan̄e dokebun saa yu sere na, wooda ya sun d̄k̄r̄e s̄āwa ya neni sere naan̄e doke bi, bu ka s̄s̄sira. ²⁴ Wooda ye, ya sun n̄nua sere Kirisi u ka tunuma, kpa Gusun̄ u sun gem w̄ē naan̄e dokebun s̄s̄. ²⁵ T̄ē ye naan̄e dokebun saa ya tura, sa ñ maa w̄ā d̄k̄r̄e s̄k̄.

²⁶ Domi Yesu Kirisi s̄k̄ b̄ē kpuro i kua Gusun̄k̄ bibu naan̄e dokebun s̄s̄. ²⁷ Meya b̄ē kpuro b̄ē be i kua Kirisigibu bat̄emu s̄k̄ i Kirisin daa sebu. ²⁸ Yen s̄na goo kun goo, Yuuba ka t̄n tukobu, yobu ka tii m̄k̄w̄bu, t̄n kur̄bu ka t̄n dur̄bu. B̄ē kpuro i s̄ā tia ȳn s̄s̄ i gbin̄e ka Yesu Kirisi. ²⁹ Ì n s̄ā Kirisigibu, i maa s̄ā Aburahamun sikadominu, i ko maa tubi di ȳn s̄s̄ n̄k̄ m̄w̄ēru Gusun̄ u kua.

4 Ye na gerum̄ wee. Bii wi u koo win baan tubi di, sanam m̄e u gina s̄ā bii, u ñ yoo san̄ gaa kere, baa m̄e kpuro s̄ā wigia. ² Saa ye u s̄ā bii, t̄mba w̄ā be ba n̄n neni, ba maa win wunansu m̄ sere saa ye win baaba u n̄n ȳiya. ³ Nge meya n s̄ā ka b̄ē. Sa raa s̄ā handunian b̄n̄un yobu. ⁴ Adama sanam m̄e saa ya tura, Gusun̄ u win bii ḡrima. T̄n kur̄wa n̄n mara, u maa n̄n marawa woodan n̄k̄m̄ s̄k̄, ⁵ kpa u ka bu yakia be ba w̄ā woodan n̄k̄m̄ kpa su ko Gusun̄k̄ bibu.

⁶ Gusun̄ u win Biin Hunde ḡrima b̄ēn ḡrusu s̄k̄ u ka s̄s̄i ma win biba b̄ē sa s̄ā. Hunde win saabuwa sa n̄n sokum̄, baaba. ⁷ Ñ n men na, a ñ maa s̄ā yoo, a kua bii. T̄ē ye a ka s̄ā bii, Gusun̄ u maa nun kua tubi dio.

Galatigibun gari P̄lu neni

⁸ Yellu i ñ Gusun̄ ȳē, ma i s̄ā ḡānun yobu ni nu ñ s̄ā Gusun̄. ⁹ Adama t̄ē nge m̄e i Gusun̄ wura, nge n mam n̄ēre, Gusun̄ u b̄ē wura, am̄na i ka k̄i i ḡsira handunian b̄n̄un mi, ni nu ñ dam ka b̄ēre m̄. Mban s̄na i k̄i i maa ko nin yobu. ¹⁰ I t̄nu ganun saria sw̄i, ka suru ka t̄w̄ bakanu ka w̄su. ¹¹ T̄ē berum man m̄ n̄n s̄mburu kpuro tu ku raa ko kam te na kua b̄ēn s̄s̄.

¹² Na b̄ē kanam̄ n̄gibu, i b̄ēn tii dokeo n̄n aȳr̄, domi na n̄n tii doke b̄ēn aȳr̄. I ñ man ḡānu tore. ¹³ Nge m̄e i ȳē, ka wasin barara na b̄ē Labaari gea waasu kua n̄n ḡb̄ikiru. ¹⁴ Adama i ñ man gema, i ñ maa man ȳine, baa m̄e n̄n bararu ta b̄ē waabu tusa.

I man mwawa nge m̄e i ko Gusun̄k̄ ḡrado mwa, ñ kun m̄e Yesu Kirisi win tii. ¹⁵ I raa nuku dobu m̄. T̄ē, mba n b̄ē kua. Na kon k̄p̄i n b̄ē seeda diiya ma, ñ n koo raa koora i ko i b̄ēn n̄ni wuka i man k̄ē. ¹⁶ Na kua b̄ēn yibere ȳn s̄s̄ na b̄ē gem s̄s̄wa?

¹⁷ T̄n be, ba b̄ēn k̄iru kasu, adama n ñ ka yaasi gea. Ba k̄i bu b̄ē ḡwa besen min di, kpa i n ben k̄iru kasu. ¹⁸ T̄nu ù n b̄ēn k̄iru kasu ka yaasi gea, ḡā geena baadomma, n ñ m̄ sanam m̄e na w̄ā ka b̄ē t̄na. ¹⁹ Nen bii k̄inasibu, na kpam maa wahala m̄ nge t̄n kur̄ wi u marum̄, sere Kirisin daa yu ka koora b̄ē s̄k̄. ²⁰ Na k̄i na n w̄ā ka b̄ē t̄ē kpa n n̄n gere k̄si. Na w̄ā bitani s̄k̄ b̄ēn s̄s̄.

Agaa ka Saaraa

ba s̄ā gari yin weesinaa

²¹ I de n b̄ē bikia, b̄ē be i k̄i i n w̄ā woodan n̄k̄m̄, i ñ nua ye wooda ya gerum̄? ²² Ba yorua ma Aburahamu u bii t̄n dur̄bu yiru mara, turo ka kur̄ wi u s̄ā yoo, turo ka kur̄ wi u s̄ā tii m̄k̄w̄. ²³ Yoo wi, u win bii mara nge m̄e t̄mbu kpuro ba ra ma, adama tii m̄k̄w̄ wi, u win bii marawa ka Gusun̄k̄ n̄k̄ m̄w̄ēru. ²⁴ Gari yini yi kua weesinaa. Kur̄ be yiru ba ka n̄k̄ m̄w̄ēnu yiru weene. Teeru, te ta bibu marum̄ yoru s̄k̄, ta naam̄ saa Sinain guurun di, teya ta ka Agaa weene. ²⁵ Agaa wi, u s̄āre nge Sinain guuru, Daarububan tem s̄k̄. U maa s̄ā nge Yerusalemu ye ya w̄ā t̄ē, domi ya w̄ā yoru s̄k̄ ka yen t̄mbu kpuro.

²⁶ Adama Yerusalemu ye ya w̄ā w̄ll̄, ya tii m̄, ya maa s̄ā besen mero. ²⁷ Domi ba yorua,

“A ḡru doro, kur̄ wune wi a ñ marure.

A gb̄aro a kuuka ko ka nuku dobu,

wune wi a ñ marubun wahala koore.

Domi kur̄ wi ba raa deri,

u koo bibu ma n kere kur̄ wi u w̄ā ka dur̄.”

²⁸ T̄ē b̄ē n̄gibu, i s̄ā Gusun̄k̄ n̄k̄ m̄w̄ērun bibu nge m̄e Isaki u s̄ā. ²⁹ Sanam meya bii wi ba mara nge baawure, u wi ba mara ka Gusun̄k̄ Hunden dam n̄ni s̄s̄wa. Meya maa n s̄ā t̄ē. ³⁰ Adama mba Gusun̄k̄ gari yi gerum̄. Yi n̄ēwa, “A yoo wi giro ka win bii san̄nu, domi win bii wi, u ñ tubi dim̄ ka tii m̄k̄w̄ bii san̄nu.” ³¹ Nge meya n̄gibu, sa ñ s̄ā yoon bibu. Sa s̄āwa tii m̄k̄w̄ bibu.

I b̄ēn tii m̄ru n̄nua

5 Sa n ka tii m̄k̄ s̄na Kirisi u sun yara yorun di. Yen s̄s̄, i ȳro sim sim kpa i ku de bu b̄ē duusia yoru s̄k̄ kpam.

² I swaa dakio i n̄. Ne P̄luwa na b̄ē yeni s̄s̄k̄, i n dera ba b̄ē bango kua, i ñ arufaani gaa wasi Kirisin mi. ³ Nen seeda wee ye na dim̄ kpam. Baawure wi u dera ba n̄n bango kua, na ȳro s̄s̄k̄ u koo wooda kpuro mem̄ n̄k̄w̄awa. ⁴ B̄ē be i k̄i i gem wa Gusun̄k̄ wuswaas̄ ka woodan n̄nuba, i tii kara k̄ Kirisin min di ma i kisira durom n̄k̄man di. ⁵ Domi sa ȳiȳ ma Gusun̄ u koo sun gem w̄ē ma sa m̄e swaa daki ka win

Hunden dam ka naane dokebu. ⁶ Sa n gbinne ka Yesu Kiriisi, bango n̄ kun me bango sariru ya n̄ gaanu. Ye n̄ saa gaanu yeya naane dokebu bi bu sɔmburu m̄ ka k̄iru.

⁷ I raa duki m̄ bura buram tɔna. Wara u bɛe swaa bunana i n̄ maa ka gem mem nɔɔwamme. ⁸ Kɔkiri bi, bu n̄ ne saa Gusunɔn min di wi u bɛe soku. ⁹ Nge me ba ra nɛe, pɛe seeyatia fiiko, yeya ya ra pɛe kpuro kukusie. ¹⁰ Adama Yinni u dera na bɛe naane saa. Na yɛ ma i n̄ ko gaa tukunun bwisikunu ko. Wi u maa bɛe bitani dokemɔ, Gusunɔ u koo n̄n taare wɛ baa n̄ n weren na.

¹¹ Negibu, nen tii n̄ n kparamɔ sere ka tɛ ma n weene bu bango ko, mban s̄na ba man n̄n s̄ɔmɔ. N̄ n m̄ me, Yesun d̄a bunanarun gɔnɔn gari yi n̄ maa tɔmbu torasiamɔ. ¹² Be ba bɛe bitani dokemɔ mi, bu doo bu tii maatam ko.

¹³ Negibu, ba bɛe sokawa i ka ko tii n̄nɔɔbu. Ka me, i ku de been tii m̄ru tu de i n̄ s̄imɔ ka wasin baa. Adama i n̄ sominamɔ ka k̄iru. ¹⁴ Domi wooda kpuron wira w̄awa yiire tee bini s̄ɔɔ bi bu nɛe, "A wunen tɔnusi k̄i nge wunen tii tii." ¹⁵ Adama i n̄ sankinamɔ nge gbeeku ye, i mɛera koonamɔ, i n̄ yɛ ma i ko kam koosiana.

Gusunɔn Hunde ka tɔnun daa

¹⁶ Ye na gerumɔ wee, i de Gusunɔn Hunde u bɛe kpara. N̄ n kooru me, i n̄ ko maa been tii tiin k̄iru kankam ko. ¹⁷ Domi ye besen tii tiin daa ya k̄i, ya n̄ ka Gusunɔn Hunden k̄iru n̄n tia saa. Ma Hunden k̄iru ta n̄ ka besen tii tiin k̄iru n̄n tia saa. K̄iru yiru ye, ya sanamɔ sere i n̄ kpɛ i ko ye i k̄i. ¹⁸ Adama Gusunɔn Hunde u n̄ bɛe kparamɔ i n̄ w̄a woodan n̄mɔ.

¹⁹ Tɔnun tii tiin daa ya ra s̄ɔs̄ire kpasasa. Yeya k̄ɔɔ mennabu tantanaru s̄ɔɔ, ka daa disinugia ka daa bereteke, ²⁰ ka b̄u s̄aru ka tim kankam, ka yibere tɛeru, ka sannɔ, ka nisinu, ka m̄ru, ka n̄n gɔmunu, ka sikirinɔ, ka karanabu, ²¹ ka kinenu, ka tam n̄rubu, ka aka dibu, yen bweseru kpuro gesi. Na bɛe kirɔ m̄ nge me na raa kua na nɛe, be ba yenin bweseru m̄, ba n̄ kpɛ ba n̄ w̄a mi Gusunɔ u bandu sw̄i.

²² Adama Gusunɔn Hunden maruma, k̄iru, ka nuku dobu, ka b̄ri yendu, ka tɛmanabu, ka tɔn geeru, ka nuku tia, ka naane, ²³ ka daa duudwia, ka gaya. Wooda sari ye ya yeni taare wɛemɔ. ²⁴ Ma be ba saa Yesu Kiriisigibu ba ben tii tiin daa kpeerasia d̄a bunanarɔ, ka yen bine ka yen k̄iru kpuro. ²⁵ Gusunɔn Hundewa u sun w̄aru wɛ. N̄ n men na, su maa de u n

sun kpare. ²⁶ Su ku tii sua kpa sa n sannɔ seeyamɔ besen suunu s̄ɔɔ, kpa sa n̄ nisinu kuanamme besen tii tiine.

I s̄munu deranɔ

6 Negibu, i n̄ goo mwa toraru garu s̄ɔɔ, bɛe be Gusunɔn Hunde u kparamɔ, i yɛro swaa gea sureo kparam ka tii kawabu, kpa i n̄ tii yɛ bu ku raa ka been tii k̄irin s̄ɔ. ² I n̄ s̄munu deranamɔ kpa i ka Kiriisin wooda mem n̄nɔɔ. ³ Goo u n̄ tii mɛera goo ma u n̄ saa gaanu, u tii n̄n w̄kumɔ. ⁴ I de baawure u win tiin kookoosu ȳiya kpa u wa si s̄ɔɔ, ye u koo ka woo kana, adama u ku woo kana ma u goo keren s̄ɔ. ⁵ Domi baawurewa u koo win tii tiin s̄munu s̄ɔbe.

⁶ Wi ba Gusunɔn gari s̄ɔs̄imɔ, i de yɛro u win gaa gee ni u m̄ n̄n ko ka wi u n̄n s̄ɔs̄imɔ.

⁷ I ku tii torasia. Ba ku ra Gusunɔn yaakorɔ ko. Domi ye tɔnu u duurumɔ, yeya u koo gɛ. ⁸ U n̄ duurumɔ ye win tii tiin daa ya k̄i, kam koba ya koo n̄n marua. U n̄ maa duurumɔ ye Gusunɔn Hunde u k̄i, w̄aru te ta ku ra kpewa Gusunɔn Hunde koo n̄n marua. ⁹ N̄ n men na, su ku wasira gean kobu s̄ɔɔ, domi s̄a kun kpane, sa ko wa su gɛ sanam me saa ya tura. ¹⁰ Nge meya saa baayere ye sa ayeru m̄, su baawure durom kua, n̄ mam nɛere be ba Yesu naane doke.

Kirɔ d̄aka ka tɔbiribu

¹¹ Tɛ, i nen yori baka mɛerio ye na bɛe yoruamme ka nen tiin n̄mɔ. ¹² Be ba k̄i bu woo kana wasin s̄ɔ, beya ba k̄i bu bɛe tilasi ko i ka bango ko. Adama ba ye m̄ kpa bu ku ka n̄n sw̄aru wa Kiriisin d̄a bunanarun garin s̄ɔ. ¹³ Baa be ba bango kua mi, ben tii ba n̄ wooda mem n̄nɔɔ. Ma ba k̄i bu bɛe bango ko bu ka woo kana. ¹⁴ Adama ne na kun woo kanamɔ ma n̄ kun m̄ besen Yinni Yesu Kiriisin d̄a bunanarun garin s̄ɔ, domi win d̄a bunanarun s̄na handunian ḡanu kpuro kun maa man s̄awe ḡanu, meya nu n̄ maa man gawamɔ. ¹⁵ Bango ka bango sariru yen gaa kun saa gaanu. Ye n̄ saa gaanu, yeya a n̄ saa taka kooru kpa. ¹⁶ Be ba taka kooru kpaan wooda yeni sw̄i, alafia ka durom mu n̄ ka bu w̄a ka Gusunɔn tɔmbu kpuro.

¹⁷ Saa gisɔn di goo u ku maa man wahala ko domi na boo bori m̄ nen wasi s̄ɔɔ, yi na wa Yesun s̄ɔ.

¹⁸ Negibu, besen Yinni Yesu Kiriisin durom mu n̄ w̄a ka bɛe. Ami.

Efesu

Pɔlu u wāawa piriɔm ɔɔ Romu u ka tire te Efesugibu yorua. Ye u tu yorua u kpa, Tisikiwa u gɔra u ka tu da. N sãare Efesun bera min Yesun yigbenu kpurowa u tire te yorua, n ñ mɔ teeru tɔna. Gbiikaa, u bu sãsimɔ nge mɛ Yesun yigberugibu ba kua wasi tee Yesu ɔɔ. U sãsimɔ swaa ye Gusunɔ u kpa u ka win tɔmbu gɔsa ma u ben toranu suuru kua, ma u bu win Hunde Dɛero wɛ. Yiruse, u bu kirɔ mɔ bu ka ben wāaru di ɔɔ tia ɔɔ ye ya koo sãsi ma Kirisi u wāa ben wāaru ɔɔ ka gem. Pɔlu u garin weenasii dabinu sua u ka Yesun yigberun ɔɔ tian gari bu yeerisia. U nɛɛ, Yesun yigberu ta sãawa nge wasi, ma Yesu wi, u sãa yin wiru. Yigbɛ te, ta maa sãa nge diru, ma Yesu wi, u sãa ten gani gɔmburun dam. Yigbɛ te, ta maa sãa nge kurɔ, ma Yesu wi, u sãa ten durɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Kirisi ka win yigberu, wiru 1:3n di sere wiru 3:21.
3. Wāa kpaaru Kirisi ɔɔ, wiru 4:1n di sere wiru 6:20.
4. Nɔɔ kana tɔbiribu, wiru 6:21-24.

Tɔbiribu

1 Bɛɛ naanɛ dokeobu, bɛɛ be i wāa Efesu ma i ka Yesu Kirisi yɔra dim dim, nɛ Pɔlu, nɛ wi na sãa Yesu Kirisin gɔro Gusunɔn kɪru ɔɔ, na bɛɛ tɔbura.
² Gusunɔ besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛ durom kua kpa bu bɛɛ alafia kɛ.

Durom mɛ Gusunɔ sun kua

bɛɛ ka Kirisin

gbinnaan saabu

³ I de su Gusunɔ siara besen Yinni Yesu Kirisin Baaba. Bɛɛ ka Kirisin gbinnaan saabu u sun wɔllun doma bwese bweseka kua saa win Hunden min di.
⁴ Bu sere handunia taka ko, Gusunɔ u sun gɔsa kɔ sa n ka sãa wigibu Kirisi ɔɔ, kpa sa n sãa dɛerobu ka taare sarirugibu win mi. Win kɪru ɔɔ ⁵ u himba kua yellun di u sun ko win tiin bibu saa Yesu Kirisin min di. Win tɔn geerun sɔna u kua mɛ, ⁶ kpa su ka win durom yikogim siara mɛ u sun kua bɛɛ ka win Bii kɪnasin gbinnaa ɔɔ.

⁷ Domi Kirisin yem saabuwa sa yakia ma ba sun besen durum suuru kua. Nge meya Gusunɔ u sun win durom bakam sɔɔsi, ⁸ mɛ u sun kua n banda ye u sun bwisi beke ka laakari yabua. ⁹ Ma u sun win asiri giasia ye win tii u gɔru doke u ko yellun di saa Yesu Kirisin min di. ¹⁰ Gusunɔn himba ye, ye u koo yibia dɔma te saa ya tura, yera u taka koora kpuro menna sannu, ye kpuro ye ya wāa wɔllɔ ka ye ya wāa temɔ, kpa Kirisi u n sãa yen wirugii.

¹¹ Domi gāanu kpuro nu kooramɔwa nge mɛ Gusunɔn himba ka win kɪru. Ma bɛɛ ka Kirisin gbinnaan sɔ sa kua tubi diobu Gusunɔn mi ka win tiin himba ye u gɔru doke yellun di. ¹² Ñ n men na, i de su Gusunɔ bɛɛɛ wɛ, bɛɛ be sa gbia sa yɪyɔbu mɔ Kirisin mi.

¹³ Meyā maa sanam mɛ i gem gari nua yi yi sãa Labaari Gea ye ya ka bɛɛ faaba naawa, sanam meya i Kirisi naanɛ doke. Ma Gusunɔ u win tiin yɪreru doke bɛɛ ɔɔ ye u bɛɛ Hunde Dɛero kã win ɔɔ mwɛɛru u raa kua. ¹⁴ Hunde Dɛero wiya u sãa nge besen tubin suna ye Gusunɔ u win tɔmbu ɔɔ mwɛɛru kua. Ma u sun sãamɔ kam kam ma sa ko tubi ye di sanam mɛ Gusunɔ u koo wigibu yakia mam mam. Kpa bu win yiiko siara.

Pɔlun kanaru

¹⁵ Yenin saabuwa saa dɔma tɛn di na besen naanɛ dokebu Yinni Yesu ɔɔn baaru nua ka nge mɛ i naanɛ dokeobu kpuro kɪ, ¹⁶ na ñ wasirare na kun ka Gusunɔ siare besen sɔ. Na bɛɛ yaayamɔ nen kanaru ɔɔ, ¹⁷ ma na besen Yinni Yesu Kirisin Yinni, wi u sãa Baaba yi-ikogii kana u bɛɛ ko laakarigibu kpa u bɛɛ yam bururasia i ka nùn gia. ¹⁸ Na maa nùn bikiamɔ u besen gɔrun ɔɔni wukia kpa i ka win yam bururam wa, kpa i n ka yɛ ye i yɪyɔ yɛn sɔ u bɛɛ soka, ka nge mɛ win tubi gean kpāara nɛ ye u naanɛ dokeobu yiyiye, ¹⁹ ka nge mɛ win dam bakam mu sɔmburu mɔ bɛɛ be sa nùn naanɛ doke ɔɔ. Dam mɛ, mu sãa tem ka dam bakam mɛ u denda u ka Kirisi seeya gɔrin di ma u nùn sinasia win ɔɔm geu ɔɔllɔ. ²¹ Miya Kirisi u wāa u wɔllun wirugibu kpuro kere ka min yikogibu ka damgibu ka yinnibu kpuro ka yɪsiru baatere te ba koo kpɪ bu soku saa yeni ɔɔ ka maa saa ye ya sisi ɔɔ. ²² Ma Gusunɔ u dera u kua gāanu kpuron wirugii, ma u nùn wuna u

ka ko wigibun yigberun Yinni boko. ²³Yigbe te, ta sãa win wasi. Te sãa win tii u wãa u yiba ma u yabu baayere yibiamo baama.

ƆƆƆƆ suuribu

2 Gaso, i raa sãa nge be ba gu been toranu ka been mem ƆƆ sarirun sã. ²I ra raa handunian kom kãsum kpuro ko, ma i hunde kãsi yi yi wãa wãlãlã wirugii wiru kpãiya wi u sãa hunde ye ya sãmburu m̀ sere ka tẽ tãn be ba kun GusunƆ mem ƆƆwammen gũru.

³Geema, besẽ kpuro sa raa sãawa nge be. Besen gũru kĩru sãa sa ra n sãimã ma sa baayere kua ye besen wasi kĩ ka ye sa bwisika. Besen marumara ta dera sa raa sãa be ba koo GusunƆ m̄ru wa nge be ba tie.

⁴Adama GusunƆ wãwãndu ta kpã win kã bakarun sã te u sun kã. ⁵Sanam me sa sãa nge gũribu besen toranun sã, u sun kua wasobu ka Kirisi sannu. Ñ n men na, win durom sãna i faaba wa. ⁶GusunƆ u sun seeya gũrin di ka Kirisi sannu kpa su bandu di ka wi sannu wãlã. ⁷U sun win tã geeru sãsi saa Yesu Kirisin min di, kpa su ka win durom bakam wa me mu ñ n̄ru m̄ sere ka baadomma. ⁸Domi GusunƆ duroma ba ka besẽ faaba kua naane dokebun sã. N ñ m̄ ka been hania, GusunƆ kãra. ⁹Ya ñ sãa been sãmburun are. Yen sãna goo kun kpẽ u woo kana. ¹⁰Domi sa sãawa GusunƆ n̄man sãmburu. U sun taka kuawa besẽ ka Yesu Kirisin gbinnã sã su ka sãm geenu ko ñn̄ sãru u kua saa yellun di.

Bwesenu kpuro kua tia

Kirisi sã

¹¹Yen sã, i ku duari ma ba besẽ marawa tãn tukobu. Yera n dera be ba sokumã bangogibu, be ba ben tiin wasi bango kua, ba ra ka besẽ soku bango sarirugibu.

¹²I yaayo ma sanam me, i ka Kirisi toma, i sãa tãn tukobu Isireliban mi, i ñ bõnu m̄ ƆƆ mweenu sã, ni GusunƆ u win tãmbu kua. I wãa handunia yeni sã n ñ ka yãiyãbu, n ñ maa ka GusunƆ. ¹³Adama tẽ ye i ka Yesu Kirisi gbinne, besẽ be i raa ka GusunƆ toma, tẽ i wãa win bõku Kirisin yem saabu. ¹⁴Domi Kirisin tiiwa u ka sun bõri yendu naawa ye u ka bwesenu yiru kua bwese teeru, ma u tusiru wuna te ta sãa nge gana ye ya raa bu burane. ¹⁵Ka win gũkwa u wooda kpeesia ka yen yirebu ka yen sesenu, kpa u ka kpĩ u bwesenu yiru ye ko bwese kpa teeru dege dege win tii sã. Nge meya u ka bõri yendu doke ben suunu sã. ¹⁶Kirisi u tusi te kpeesia ka win gũ dãa bunanaru wãlã. Gũ win saabuwa u bwesenu yiru ye kua teeru, ma u bu dorasia ka GusunƆ. Be kpuro sannu ba kua nge wasi tee. ¹⁷Nge meya Kirisi na u ka bõri yendun labaari n̄ksia been mi, besẽ be i raa ka GusunƆ toma, ka be ba wãa win bõku. ¹⁸Ka geema, Kirisin min diya besẽ kpuro, sa ko kpĩ su da Baaban wuswaã ka Hunde turo win somiru.

¹⁹Ñ n̄ men na, i ñ maa sãa tãn tukobu ñ kun me sãbu, tẽ i kuawa wuu teugibu ka naane dokeobu

kpuro, i maa kua GusunƆ yenugibu. ²⁰Besẽ maa i sãa nge gani yi ba bana kpẽkpẽku gen wãlã ge gũrobu ka GusunƆ sãmbu ba sura, Yesu Kirisin tiiwa sãa gen gũmburun dam. ²¹Wi sãa dii te, ta swene ma ta guniamã tu ka ko GusunƆ wãa yeru. ²²Besẽ ka Kirisin gbinnã sã ba besẽ banisi dii te sã, ka be ba tie sannu i ka ko GusunƆ Hunden wãa yeru.

Pɔlun sãmburu

tãn tukobun suunu sã

3 Yenin saabuwa ne Pɔlu na kanaru m̀, ne wi Kirisi Yesu u dera na wãa pirisãm sã besẽ tãn tukobun sã. ²Na yãiyã kam kam ma i nua kã nge me GusunƆ u man durom kua n ka sãmbu teni ko been arufaanin sã, ³ka nge me win tii u man win asirin gari giasia. N wee na gari yin fiiko yorua kã. ⁴Ï n̄ gari yi gara i ko i tubu nge me na Kirisin asirin gari yẽ. ⁵Ba ñ gasãgibu asiri ye sãsi, adama tẽ saa win Hunden min di GusunƆ u ye win gũro be u gũsa ka win sãmbu sãsi. ⁶Asiri ye wee, Labaari Gean saabuwa tãn tukoba kua tubi diobu ka Yuuba sannu. Be ka Yuuba ba kua wasi tee yin doo dooka, ba maa bõnu m̄ ƆƆ mwee te sã, te GusunƆ u kua Yesu Kirisin min di.

⁷Na kua Labaari Gean sãm durom men saabu me GusunƆ u man kua ka win dam. ⁸Ne wi na sãa naane dokeobu kpuron yãkabu, nena GusunƆ u durom meni kua n ka gã geenu n̄ru sari ni nu wãa Kirisi sãn labaari kpara tãn tukobun mi. ⁹Kpa n ka tãmbu kpuro giasia nge me GusunƆ himba asirigia ya koo ka koorã. GusunƆ wi u sãa gãanu kpuron Taka Kowo, u asiri ye berua saa yellun di, ¹⁰kpa wãlãlã wirugibu ka yãkogibu bu ka win bwisin asansi gia saa Yesun yigberun di saa yeni sã. ¹¹U kua nge me, win himban sã ye u m̄ u sere handunia taka kua, ma ya wiru goora Yesu Kirisi besen Yinni sã. ¹²Ye sa ka ñn̄ gbinnen saabu ma sa ñn̄ naane sãa, yen sãna sa ko kãku su da GusunƆ wuswaã ka toro sindu. ¹³Ñ n̄ men na, na besẽ kanãm i ku wurura nen n̄ni swãarun sã te na waãm been saabu. Tera ta sãa been besẽ.

Kirisin kãrun kpãaru

¹⁴To, gari yin saabuwa na yire GusunƆ Baaban wuswaã, ¹⁵wìn min di bweseru baatere ta yara te ta wãa wãlã ka te ta wãa temã. ¹⁶Na ñn̄ kanãm u de win Hunde u besẽ dam kẽ been gũru nge me win yikon kpãara ne, ¹⁷kpa Kirisi u win wãa yeru ko been gũrusu sã been naane dokebun saabu. Na maa kanãm u de i n̄ nuuru m̄ kpa i n̄ yã dim dim kãru sã. ¹⁸Kpa besẽ ka naane dokeobu kpuro sannu i ka kpĩ i Kirisin kãrun yãsum ka ten dẽebu ka ten gunum ka ten dukum gia, ¹⁹kpa tu besẽ yeeri, baa me ta tãnun yẽru kere, kpa GusunƆ daa ya n̄ yiba besẽ sã mam mam.

²⁰GusunƆ u yiiko m̄ u ka ko n̄ kere ye sa bikiamã, ñ kun me ye sa mam bwisikumã win dam saabu me mu sãmburu m̀ besẽ sã. ²¹Yen sã, su ñn̄ besẽ wẽ Yesun

yigberu sɔɔ saa Yesu Kirisin min di saa baayere kpuro sere ka baadommaɔ. Ami.

Kirisin wasin nɔɔ tia

4 Ñ n men na, i n sīimɔ nge mɛ n weene be Gusunɔ u soka ba n sīimɔ. Nɛ Pɔlu, nɛ wi na wāa pirisɔm sɔɔ yèn sɔɔ na Yinnin wāaru wāa, nɛna na bɛɛ yeni kanamɔ. ² I de i n sīimɔ ka tii kawabu, ka daa duud-wia, ka suuru, kpa i n kīru sɔɔsinamɔ ka temanabu. ³ I hania koowo i n ka nɔɔ tia sāa ye ya wee Hunde Dɛeron min di kpa i n gbinne bɔri yendu sɔɔ. ⁴ Sa Hunde turo mwa ma sa kua wasi tee. Nge meya maa yīiɔy teeba sa mɔ yèn sɔɔ Gusunɔ u sun soka. ⁵ Yinni turowa sa mɔ ka naane doke teebu ka maa batemu tia. ⁶ Gusunɔ turowa wāa wi u sāa baawure kpuron Baaba. Wiya kpuron sunɔ, wiya sɔmburu mɔ tɔmbu kpuron min di, u maa wāa baawure kpuro sɔɔ.

⁷ Bɛsɛn baawure u kēru mwa nge mɛ Kirisi u kī, ⁸ nge mɛ Gusunɔn gari yi gerumɔ yi nɛɛ,

“Sanam mɛ u yɔkwa wɔllɔ, u ka yobu da.

Ma u tɔmbu kēnu bɔnu kua.”

⁹ Tɛ, mba “u yɔkwa wɔllɔn” tubusianu. Yen tubusiana, u raa sarama wɔllun di u dua sere tem sɔɔkɔ. ¹⁰ Ñ n men na, wi u sarama wiya maa yɔkwa sere Gusunɔ wɔllɔ kpa u n wāa baama. ¹¹ Wiya u gabu gɔsa bu ka ko gɔrobu, gabu sɔmɔbu, gabu waasu kowobu, gabu Yesun yigberun wirugibu, gabu keu koosiobu. ¹² U bu gɔsa bu ka naane dokeobu sɔɔru ko win sɔmburun sɔɔ, kpa bu ka Yesun yigberu te ta sāa win wasi tāsisi.

¹³ Nge meya bɛsɛ kpuro sa ko ka gia ma gāa teena sa naane doke, sa maa gāa teenu gia Gusunɔn Bii sɔɔ, kpa su ko tɔn girobu nge mɛ Kirisin tɔn girora nɛ. ¹⁴ Sa ñ ko sa n maa sāa nge bibu be ba koo ka sɔɔsi kpaaru baatere bɔrikia nge woo guna, ñ kun mɛ be ba nɔni wɔkumɔ ma ba bu swaa nim wiamɔ ka bwisi.

¹⁵ Adama sa n gem kparamɔ ka kīru kpa su kpɛa gāanu kpuro sɔɔ su ka Kirisi kpāaru turi wi u sāa wiru.

¹⁶ Win miya bɛsɛ be sa sāa win wasin doo dooka kpuro sa sɔrisinɛ, ma wasi kpuro yi swɛɛnɛ ka yin gbin gbinka. Tɛ, gbindu baatere tã n sɔmburu mɔ nge mɛ n weene, wasi kpuro ra n kpɛamɔwa yi n sosimɔ ka kīru.

Wāa kpaaru Kirisi sɔɔ

¹⁷ Wee ye na bɛɛ sɔɔmɔ ka Yinnin yīsiru. I ku maa de i n sīimɔ nge tɔn tukobu be ba ben bwisiku kamginu swīi. ¹⁸ Ba yam bia ben laakari sɔɔ. Ba ñ wāa te Gusunɔ u wɛɛmɔ yɛ, ben yɛru sariru ka ben gɔru bɔbunun sɔɔ. ¹⁹ Ba ñ maa sekuru garu mɔ, ba ben tii yɔ-susiwa toraru sɔɔ mam mam bu ka daa disinugia kpuro ko ka binɛ.

²⁰ Adama bɛɛ, n ñ mɛ, i gia Kirisin min di. ²¹ Geema, i win gari nɔɔre kam kam, ma ba bɛɛ gem giasia mɛ mu wāa Yesu sɔɔ. ²² Ye i gia, yera i bɛɛn daa gura pweto ye ya sāa bɛɛn gasɔn wāaru, ye binɛ kankam ya nɔni wɔkua ya ka kam kobu dɔɔ. ²³ Kpa i n gɔru kpaasu ka bwisiku kpaanu mɔ mam mam, ²⁴ kpa i daa kpaasebe ye ya ka Gusunɔgia weene ma ya sɔɔsiramɔ wāa

geeru sɔɔ te ta dɛere ma ta wee saa gem garin min di.

²⁵ Yen sɔɔ, i ku maa weesu ko. I de baawure u n da win winsim gem sɔɔ domi sa sāawa wasi teen doo dooka. ²⁶ Baa ñ n mɔru bara, i ku de yu bɛɛ torasia, i ku maa de ya n bɛɛ wāasi sere sɔɔ u ka du. ²⁷ I ku ra de Setam u naa swee yeru wa. ²⁸ Wi u ra raa gbɛni u ku maa gbɛni adama u doo u ka win nɔma sɔm geeru ko kpa u n gāanu mɔ u ka sāarobu somi. ²⁹ I ku de gari kɔsi yi yari bɛɛn nɔɔ nɔɔ di, ma n kun mɔ gari gee yi yi somiru mɔ kpa yi n sāa arufaanigii be ba swaa dakin mi. ³⁰ I ku Gusunɔn Hunde Dɛero nuki sanku, domi Hunde wi, u sāawa Gusunɔn yīreru bɛɛ sɔɔ te ta sɔɔsimɔ ma Gusunɔ u koo sun yakia mam mam. ³¹ I ku yibɛrɛ tɛeru yi gɔruɔ, ka maa mɔru ka nuku gbisibu. I ku maa wɔkisi ñ kun mɛ i wɔnna, i nuku kɔsu kom baamere derio. ³² I durom kuanɔ kpa i n wɔnwɔndu mɔkɔsinɛ. I suuru kuanɔ nge mɛ Gusunɔ u bɛɛ suuru kua Kirisin sɔɔ.

Wāaru yam bururam sɔɔ

5 Tɛ, yèn sɔɔ i sāa bii be Gusunɔ u kī, i hania koowo i n ka mɔ nge wi. ² I de bɛɛn wāarun kookoosu su n kīru mɔ nge mɛ Kirisi u sun kīa ma u win wāaru wɛ bɛsɛn sɔɔ nge yāku nubu duroruguru te ta Gusunɔ dore.

³ Yèn sɔɔ i sāa naane dokeobu i ku de kɔɔ mennabu tantanaru sɔɔ ñ kun mɛ daa disinugia ñ kun mɛ binɛ, yen gaa yu nɔɔra bɛɛn suunu sɔɔ. ⁴ I ku maa de sekurun gari ñ kun mɛ wiira gari ñ kun mɛ gari kankam yu yari bɛɛn nɔɔ nɔɔ di domi n ñ ka bɛɛ weene, adama i de i n Gusunɔ takaru mɔ. ⁵ I de i n yɛ kam kam ma be ba kɔɔ mennamɔ tantanaru sɔɔ, ñ kun mɛ daa disinugiagibu, ben goo kun bɔnu wasi Gusunɔ ka Kirisin bandu sɔɔ. Meya maa binɛgii, domi binɛgii sāawa nge bũu sɔɔ.

⁶ I ku ra de goo u ka bɛɛ gari diri swaa nim wia, domi yenin sɔɔna Gusunɔn mɔru wee ben wirɔ be ba ñ nùn mem nɔɔwammɛ. ⁷ Yen sɔɔ, i ku de i n gāanu mɔkɔsinɛ bɛɛ ka tɔn ben bweseru. ⁸ Yellu bɛɛn tii i raa wāawa yam wɔkuru sɔɔ. Adama tɛ, bɛɛ ka Yinnin gbinnaan sɔɔ, i wāa yam bururam sɔɔ. Ñ n men na, i de i n sīimɔ nge yam bururamgibu. ⁹ Domi wi u sīimɔ yam bururam sɔɔ wiya ra n tɔn geerun kom bwese bweseka mɔ ka gean kobu ka maa gem gerubu. ¹⁰ I kookari koowo i ka gia ye ya koo Yinni wɛre. ¹¹ I ku tii kpɛɛ kookoo kamgisu sɔɔ si tɔmba mɔ yam wɔkuru sɔɔ. Adama i su terasio yam bururam sɔɔ. ¹² Seku bakara ñ n nua ye tɔn be, ba mɔ asiri sɔɔ. ¹³ Adama kookoo si, sù n tera yam bururam sɔɔ, su koo sɔɔsira kpasasa. ¹⁴ Geema gāanu baanire ni nu sɔɔsira kpasasa, nu ra kowa yam bururam. Yen sɔɔna Gusunɔn gari nɛɛ,

“A yando wunɛ wi a do.

A seewo gɔrin di.

Kpa Kirisi u nun yam bururam.”

¹⁵ Ñ n men na, i bɛɛn sanu sanu laakari koowo. I ku de i n sīimɔ nge be ba ku ra bwisiku, adama i n sīimɔ ka laakari. ¹⁶ Saa ye i mɔ kpuro, i ye dendio ka laakari domi saa yeni, saa kɔsa. ¹⁷ Yen sɔɔ tɛ, i ku de i n

sāa be ba ku ra bwisiku, adama i hania koowo i ka gia ye Yinni u kī i ko.

¹⁸ I ku de tam mu bæe go, domi mi sɔɔra daa bereteke wāa, adama i de Hunde Dæero u n bæe yiba. ¹⁹ I de womu si i ka Gusunɔɔ siaramɔ su n wāa bæen faagi sɔɔ, i n Yinni tɔmɔmɔ ka siarabun womusu bæen gɔɔru. ²⁰ I n Gusunɔɔ Baaba takaru mɔ saa baayere gāanu kpuron sɔ ka bæsen Yinni Yesu Kirisin yīsiru.

Durɔɔbu ka ben kurɔɔbun

wāasinaa

²¹ I wiru kpīiyano yèn sɔ i Kirisi bæere wēemɔ.

²² Bæe kurɔɔbu, i bæen durɔɔbu wiru kpīiyɔ nge mɛ i ko Yinni kua. ²³ Domi durɔɔwa sāa win kurɔɔn wirugii nge mɛ Kirisi u sāa win yigberun wirugii. Yigbɛ te, ta sāa win wasi, wiya maa sāa ten Faaba kowo. ²⁴ Nge mɛ yigbɛ te, ta Kirisi wiru kpīiyɛ, nge mɛya n weene kurɔɔbu ba n ben durɔɔbu wiru kpīiyɛ gāanu baanire sɔɔ.

²⁵ Bæe maa durɔɔbu i bæen kurɔɔbu kīɔ, nge mɛ Kirisi u win yigberu kīa ma u win wāaru wē ten sɔ. ²⁶ U kua mɛ, u ka tu dæerasia ka win gari yi yi sāa nge nim, kpa u ka tu tii yiya. ²⁷ Domi u kī tu na win wuswaaɔ ka ten bæere kpuro, ta kun disinu ganu mɔ, n̄ kun mɛ suriki surikinu, n̄ kun mɛ serere gaa. U kīwa ta n dæere kpa ta kun taare gaa mɔ. ²⁸ Mɛya n weene durɔɔbu bu ben kurɔɔbu kīa nge mɛ ba ben tiin wasi kī. Wi u win kurɔ kī, u win tii kīwa. ²⁹ Goo sari wi u win tiin wasi tusa, u ra yi diisiewa kpa u yi n̄kɔri nge mɛ Kirisi u mɔ win yigberun sɔ. ³⁰ Domi sa sāawa win wasin doo dooka. ³¹ Nge mɛ Gusunɔɔn gari yi gerumɔ yi n̄ɛɛ, “Yen sɔna durɔ u koo win tundo ka win mero deri, kpa wi ka win kurɔ ba n manine kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.” ³² Gari yi, yi sāawa gari giri yi yi raa berua, adama Kirisi ka win yigberun wāasinaawa na ka yā. ³³ Ka mɛ, i de durɔ baawure u n win kurɔ kī nge win tii, kpa kurɔ baawure u n win durɔn bæere yē.

Bibu ka ben mɔwɔɔbu

⁶ Bæe bibu i bæen mɔwɔɔbu mem n̄kɔwɔ nge mɛ Yinni u kī domi yeya ya wā. ² Wooda gbiikaa ye ya n̄kɔ mwæeru mɔ wee. “A wunen tundo ka wunen mero bæere wēɛyɔ, ³ kpa a n ka nuku dobu mɔ, kpa wunen hunde yu dakaa da handunia mi.”

⁴ Bæe tundobu i ku bæen bibu mɔwɔ barasia, adama i bu nenɔɔ ka n̄kɔi dokebu kpa i bu Yinnin gari keu ko.

Yobu ka ben yinnibu

⁵ Bæe yobu i bæen yinnibu mem n̄kɔwɔ handunia mi, ka nasiaru ka diiribu n kun ka murafitiru, kpa n sāa

nge Kirisiwa i sāmɔ. ⁶ N n̄ mɔ sanam mɛ ba bæe yōre tɔna, i ka bu tɔn geeru sɔɔsi. I Gusunɔɔn kīru koowo ka bæen gɔɔru kpuro nge Kirisin yobu. ⁷ I bu sāawɔ ka hania kpa n sāa nge Yinniwa i kuammɛ, n n̄ mɔ tɔnu tɔna. ⁸ I n yē ma Yinni u koo baawure win sɔm gee ni u kuan are kɔsia, baa n̄ n yoon na, n̄ kun mɛ tii mɔwɔ.

⁹ Yen sɔ, bæe yinnibu i maa bæen yobu kuo nge mɛ, i ku bu dam dɔre. I n yē ma bæe ka be, Yinni turowa i mɔ wɔllɔ win mi goo kun goo.

Naane dokeon tabu yānu

¹⁰ Ye ya tie na kī n bæe sɔ wee. Bæe ka Yinnin gbinnaa sɔɔ i de win dam bakam mu bæe dam kē. ¹¹ I tabu yānu kpuro sebuo ni Gusunɔɔ u bæe wēemɔ, kpa i ka kpī i yōra dim dim i Setam bwisi yina. ¹² Domi n n̄ mɔ tɔmba sa ka gabirinamɔ, ma n kun mɔ ka wɔllun wirugibu ka yi-ikogibu, ka yam wōkurun sina bibu, ka maa wom dirum siini kōsi. ¹³ Yen sɔ, i Gusunɔɔn tabu yānu kpuro suo i sebe kpa i ka kpī i ka tii yina wahalan tōru sɔɔ, kpa i yōra dim dim ye kpuron biru.

¹⁴ N n̄ men na, i seewo i yōra dim dim kpa i n gem sēke bæen pɔraɔ nge kpaka, kpa i n kookoo geesu sebuo nge tarakpe. ¹⁵ I de alafian Labaari Gea ya n sāa nge bæen baranu ni i ko ka tāsī. ¹⁶ Yeni kpuron biru i naane dokebu nenɔɔ nge tæreru kpa i ka kpī i tɔn kōson sēɛ dōɔginu gbara. ¹⁷ I faaba mɔwɔ nge sii furɔ kɔkɔru, ka maa Gusunɔɔn gari nge takobi ye Hunde u bæe wēemɔ. ¹⁸ I n kanaru mɔ saa baayere kpa i n Gusunɔɔn somiru bikiamɔ nge mɛ Hunde Dæero u bæe sɔɔsɔmɔ. I seewo i yōra kpa i n tɛmanɛ, kpa i n kanaru mɔ naane dokeobu kpuron sɔ. ¹⁹ I maa kanaru koowo nen sɔ, n̄ n n̄kɔ wukia, n gari wa n gere n ka Labaari Gean gari yi yi raa berua n̄kɔsia ka toro sindu. ²⁰ Na sāawa gari yin gɔro baa mɛ na tē wāa pirisɔm sɔɔ. Yen sɔ, i kanaru koowo kpa n kpī n gari yi kpara ka toro sindu nge mɛ n weene.

N̄kɔ kana tɔbiribu

²¹ Bæsen kīnasi Tisiki wi u sāa sɔm kowo naanɛgii Yinnin sɔmburu sɔɔ, u koo bæe nen labaari kpuro sɔ kpa i n ka yē nge mɛ na ka wāa. ²² Yen sɔna na bæe n̄n gɔriammɛ u ka bæe sɔ nge mɛ sa ka wāa u ka bæen gɔɔrusu yemiasia.

²³ Kpa Gusunɔɔn Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bæsegibu alafia ka kīru wē ka naane dokebu sannu. ²⁴ Kpa Gusunɔɔn durom mu n ka be kpuro wāa be ba bæsen Yinni Yesu Kirisi kī ka kīi te ta n̄ n̄kɔ mɔ.

Filipi

Pɔluwa u gbia u Filipigibu waasu kua ba ka Yesu naane doke, Gɔrobun Kookoosu 16:12-40. Yen biru, Lukuwa u Pɔlu kɔsire kua Filipi mi. U Labaari gea kparamɔ ge sɔɔ, u ka Yesun yigberu tāsisiamaɔ. Saa ye Pɔlu u tire te yoruwa, u wāawa piriɔɔm sɔɔ. Min diya u Epafoditi gɔra Filipiɔ ka tire teni, wiru 2:25-30. Tire te sɔɔ, u Filipigibu siara kɛɛ ni ba mɔrisian sɔ, wiru 4:10-19, ma u bu sɔɔwa ye ya kooramaɔ mi u wāa, wiru 1:12-26 ka wiru 2:17-24. U maa bu yoruawa u ka bu dam kɛ kpa ben nuku dobu bu n ka wāa Yesu sɔɔ baadomma.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Pɔlu u Filipigibu kanaru kuamme, wiru 1:3-11.
3. Pɔlun tiin wāaru, wiru 1:12-26.
4. Filipigibun sanu sanusu Kirisi sɔɔ, wiru 1:27n di sere wiru 2:18.
5. Timɔte ka Epafoditi, wiru 2:19-30.
6. Kirɔba ka dam kɛru, wiru 3:1n di sere wiru 4:9.
7. Siarabu ka tɔbiribu, wiru 4:10-23.

Tɔbiribu

1 Bɛɛ Yesu Kirisigibu bɛɛ be i wāa Filipiɔ, ka sere bɛɛn yigbɛ tɔnwerobu ka bɛɛn yigbɛ sɔm kowobu, nɛ Pɔlu ka Timɔte, bɛɛɛ Yesu Kirisin yobu, sa bɛɛ tɔbura. ² Gusunɔ bɛɛn Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛ durom kua kpa bu bɛɛ alafia kɛ.

Pɔlu u Filipigibu

kanaru kuamme

³ Nɛ Pɔlu, na ra Gusunɔ nen Yinni siare mɛn nɔɔ na bɛɛ yaaya. ⁴ Saa baayere nà n kanaru mɔ bɛɛ kpuron sɔ, na ra tu kowa ka nuku dobu, ⁵ yèn sɔ i man somi na ka Labaari gea nɔɔsia saa tɔɔ gbiikirun di sere ka gisɔ. ⁶ Na yeni yɛ kam kam, Gusunɔ wi u sɔm gee te torua bɛɛ sɔɔ u ko n tu mɔ sere u ka tu dakura Yesu Kirisin tɔru sɔɔ. ⁷ N ka man dende na n bɛɛn laakari mɔ mɛsum bɛɛ be i bɔnu mɔ durom mɛ sɔɔ mɛ Gusunɔ u man kua. Domi bɛɛ kpuron kɔra man neni, baa nà n wāa piriɔɔm sɔɔ n̄ kun mɛ nà n tii mɔ na ka Labaari gea yinamɔ na ye tāsisiamaɔ. ⁸ Gusunɔwa sãa nen seedagii ma na bɛɛ kpuro kɔwa nge mɛ Yesu Kirisin kɔra sãa.

⁹ Ye na bikiamɔ nen kanaru sɔɔ, yera bɛɛn kɔru ta n sosimɔ ta n dɔɔ, kpa i n Gusunɔ giamɔ kpa i n sãa bwisi geegibu, ¹⁰ i ka kpɔ i gãa geenu tubu. Nge mɛya i ko n dɛere, kpa i kun taare gaa mɔ dɔma te Kirisi koo wurama. ¹¹ Kookoo gee si su wee saa Yesu Kirisin min di, siya su ko n maa yiba bɛɛn wāaru sɔɔ, kpa su Gusunɔ bɛɛrɛ wɛ kpa su de bu n̄n siara.

Kirisiwa wāaru

¹² Negibu, na kɔ i n yɛ ma ye n man deema n gɔsiawa Labaari gean wuswaa daabu. ¹³ Nge mɛya sina kpaa kɔsobu ka be ba tie kpuro ba yɛ ma Kirisin sɔna na wāa piriɔɔm sɔɔ. ¹⁴ Bɛɛgibu dabiru, ye ba man wa piriɔɔm sɔɔ ba Yinni naane kua ma ba wɔrugɔru sosi ba Gusunɔn gari nɔɔsiamɔ ka toro sindu.

¹⁵ Geema, gaba Kirisin gari waasu mɔ nisinu ka kinɛnun sɔ, adama gaba mɔ kɔrun sɔ. ¹⁶ Beni ba mɔ ka kɔru domi ba yɛ ma nen sɔmbura n ka Labaari gea suna.

¹⁷ Bɛɛnɔ ba Kirisin gari waasu mɔ, n n̄ mɔ ka nuku tia, adama ka kinena. Ba tamaa ba koo man nuku sankiranu sosiawa piriɔɔm sɔɔ.

¹⁸ Ya n̄ taare ben bwisikunu n̄ n sãa kɔsunu n̄ kun mɛ geenu. Baa n̄ n mɛren na, Kirisin gari yi gesi kparara. Nen nukura yen dobu do, ta ko n maa doramɔwa ta n dɔɔ. ¹⁹ Domi na yɛ ma yenin wii gobera sãawa nen faaba bɛɛn kanarun saabu, ka maa Yesu Kirisin Hunden somiru. ²⁰ Domi na mara na maa yɔiyɔ kam kam ma na n̄ gāanun sekuru wasi. Nà n wāa hunde sɔɔ, n̄ kun mɛ nà n gu na toro sindu mɔ ma nen kookoosu su koo Kirisi bɛɛrɛ wɛ nge baadomma.

²¹ Domi nen mi, nà n wāa, Kirisin wāara na wāa, nà n maa gu, gɔɔ man sãawe are. ²² Nà n wāa wāaru sɔɔ kon kpɔ n̄ sɔm geeru ko. Yen sɔ, na n̄ yɛ ye kon gɔsi.

²³ Ba man gawe bera yiru kpuro. Na kɔ n̄ doona kpa na n wāa Kirisin mi, domi mi n buram bo. ²⁴ Adama bɛɛn arufaanin sɔ n̄ weene na n wāa wāaru sɔɔ. ²⁵ Yera na gia, yen sɔna na yɛ ma kon sina kpa na n wāa ka bɛɛ kpuro kpa i wuswaa da ka nuku dobu naane dokebu sɔɔ. ²⁶ Nge mɛya sanam mɛ ko na n kpam wāa bɛɛn suunu sɔɔ i ko i kpɔ i woo kana saa nen min di bɛɛ ka Yesu Kirisin wāasinaan sɔ.

²⁷ I gesi de beɛn sanu sanusu su n ka Kirisin Labaari gea weene. Nge meya, na n na beɛn mi, ñ kun me na kun ne, kon beɛn baaru nɔ ma i yɔ dim dim i nɔ nɔ, ma i sunamɔ sannu ka gɔru teu naane dokebun sɔ bi bu wee Labaari gean di. ²⁸ I ku de beɛn yibereba bu ka beɛ gɔanu nare. Yeya ya koo bu sɔɔsi ma ba kam kobu dɔɔwa, ya koo maa beɛ sɔɔsi ma i wɔa faaban swaa sɔɔ. Ye kpurowa ya wee saa Gusunɔn min di. ²⁹ Domi Gusunɔ u beɛ durom kua i n ka Kirisi naane sɔa. N ñ me tɔna, u maa beɛ durom kuawa i n ka nɔni swɔaru waamɔ win sɔ, ³⁰ kpa i n ka man taa tee bi mɔ bi i gasɔ wa na mɔ. Sere ka tɛ, biya na mɔ, nge me i yɛ.

Kirisin tii kawabu

ka win kpɔaru

2 Kirisi u tɔnu tɔsisiamɔ. Win kɪru ta ra n tɔnu dam kɛmɔ. Hunde Deero u ra maa tɔnu kpare kpa Kirisi u de tɔmbu bu wɔnwɔndu ka tɔn geeru sɔɔsina. ² Ñ n men na, na beɛ kanamɔ, i de i man nukuru dorasia ka beɛn nɔ tia ka beɛn kɪi teeru ka beɛn gɔru teu ka beɛn bwisiku teenu. ³ I ku gɔanu ko kinenun sɔ, ñ kun me tii suabun sɔ, adama i tii kawo kpa i wura ma gaba beɛ kere. ⁴ Kpa beɛn baawure u ku win tii tɔnagia bwisiku, adama u de u maa gabugia bwisiku. ⁵ I de i n bwisiku tee ni mɔ ni Yesu Kirisi u raa mɔ.

⁶ U ka Gusunɔ ne. Adama u ñ ka nɔn kinenu kue.

⁷ U kpuro deriwa ye u raa mɔ ma u gɔsira nge yoo. U ka tɔnu weena.

Ye u kua tɔnu u kpa, ⁸ u tii kawa ma u wiru kpɪ sere ka gɔɔw wi u mam sɔa dɔa bunanarun gɔɔ.

⁹ Yen saabuwa Gusunɔ u nɔn sua wɔllɔ gem gem ma u nɔn yɪsiru kɔ te ta yɪsa kpuro beere kere.

¹⁰ Kpa dɔuru baatere tu yiira tu Yesun yɪsiru beere wɛ wɔllɔ ka temɔ ka tem sɔɔɔ.

¹¹ Kpa nɔ baagere gu Gusunɔ Baaba beere wɛ kpa gu tuuba ko gu ne, Yesu Kirisi sɔawa Yinni.

Fitila ni nu ballimɔ

handunia sɔɔ

¹² Yen sɔna nen kɪnasibu, nge me i ra raa mem nɔ sanam me na wɔa ka beɛ, tɛ ye na ka beɛ toma, i kookari koowo n kere ka berum ka diiribu beɛn faaba yu ka yibu. ¹³ Domi Gusunɔwa u sɔmburu mɔ beɛ sɔɔ kpa i n ka gɔru kɪru mɔ te ta koo ko ye n koo nɔn dore.

¹⁴ I kpuro koowo n kun ka wɔkinu ñ kun me sikirinɔsu, ¹⁵ kpa i n deere i kun taare gaa mɔ tɔmbun nɔni sɔɔ, kpa i n sɔa nge Gusunɔn bibu be ba ñ serere mɔ handunian tɔn kɔsobun suunu sɔɔ be ba swaa sare. I n ballimɔ ben suunu sɔɔ nge fitilanu, ¹⁶ i n ka bu wɔarun gari nɔsiamɔ. Ì n mɔ me, kon kpɪ n woo kana Kirisin tɔru sɔɔ, yɛn sɔ nen hania ka nen sɔmbura kun kam kue.

¹⁷ Beɛn sɔa te i mɔ ka naane dokebu ta sɔa nge yɔkuru. Baa bɔ n man go ba nen yem wisi nge doma tam beɛn yɔku ten wɔllɔ, nen nukura koo dora, kon

maa ka beɛ nuku dobu bɔnu ko. ¹⁸ Nge meya n maa weene beɛ i n nuku dobu mɔ kpa i ka man beɛn nuku dobu bɔnu ko.

Timɔte ka Epafoditi

¹⁹ Yinni Yesu ù n wura na yɪiyɔ n beɛ Timɔte gɔriama ñ n sosi, kpa nen tii n ka dam wa na n beɛn labaari nua. ²⁰ Domi wi turon bwisikuna nu kua teenu ka neginu, u maa beɛn wɔnwɔndu mɔ ka gem. ²¹ Be ba tie kpuro ben tii tɔnan bwisikuna ba mɔ, n ñ ka Yesu Kirisiginu. ²² Beɛn tii i yɛ nge me Timɔte u tii sɔɔsi naanegii ma u ka man Labaari gean sɔmburu kua nge bii ka win baaba. ²³ Yen sɔna na yɪiyɔ n beɛ nɔn gɔriama sanam me kon gia mɔ sɔɔ na wɔa. ²⁴ Na naane sɔa ma Yinni u koo de n na beɛn mi nen tii ñ n sosi.

²⁵ I raa man besegii Epafoditi gɔriama ka somiru tɛn bukata na mɔ, wi, wi u sɔa nen beruse sɔmburu sɔɔ ka tabu sɔɔ. Tɛ na wa ma n weene n nɔn gɔsiamɔ beɛn mi. ²⁶ Domi beɛ kpuron waabu nɔn neni gem gem, win laakari maa seewa yɛn sɔ i raa nua ma u barɔ. ²⁷ U bara ka gem sere u gɔɔ turuku kua, adama Gusunɔ u win wɔnwɔndu wa. N ñ mɔ wi tɔnagiru, ka nen tiigira, kpa nen nuku sankiranu nu ku kpɛa n banda. ²⁸ Yen sɔna na sende n ka beɛ nɔn gɔsiamɔ kpa beɛn nukuru tu ka dora ñ n nɔn wa, kpa nen nuku sankiranu nu maa ka kaara nen tii. ²⁹ Ñ n men na, i nɔn dam koosio nge beegii Yinni sɔɔ ka nuku doo bakabu kpa i tɔnu win bweseru beere wɛ. ³⁰ Domi u gɔɔ turuku kua Kirisin sɔmburun sɔ. U win tii kari bɔrie u ka man somiru naawa te i ñ fɛ wa beɛn tii i ka man naawe.

Nge me ba ra gem wa

Gusunɔn wuswaɔ

3 Tɛ, negibu, i de i n nukuru do ye i ka sɔa Yin-nigibu. Nen mi, na ñ wasiramɔ n ka beɛ yaayasiasia ye na raa yorua kɔ, beɛn mi maa, somira. ² I n tii se ka kɔsan kowobu be ba sɔa nge bɔnu, ma ba wasin bango naane sɔa. ³ Besera sa sɔa bangogii geebu, n ñ mɔ be, domi sa Gusunɔ sɔamɔ ka win Hunde, sa woo kanamɔ Yesu Kirisin sɔ, sa ñ maa besen naane doke wasin komanu sɔɔ. ⁴ Ka me, nen tii kon kpɪ n nen naane doke wasin komanu sɔɔ. Gabu bɔ n tamaa ba koo kpɪ bu ko me, kaa ra gere ne? ⁵ Ba man marawa Isirelin bii, Benyameen bweseru sɔɔ. Na sɔawa Yuu wi Yuuba ba mara. Ma ba man bango kua sɔɔ nɔnɔ itase. Ñ n maa woodan sɔn na, na kua Falisi. ⁶ Na raa mam hania mɔ sere na Yesun yigberu nɔni sɔɔmɔ. Ñ n gem kason na, woodan mem nɔnɔ sɔɔ, goo kun kpɛ u man taare wɛ. ⁷ Adama ye na raa meera are, tɛ na ye kpuro garisi wom dirum Kirisin sɔ. ⁸ Na mam kpuro garisi wom dirum domi gɔa bakana na n nen Yinni Yesu Kirisi gia. Win sɔna na kpuro deri, na maa ye meera kubanu na n ka Kirisi mɔn sɔ, ⁹ kpa na n ka nɔn gbinne. Na ñ maa yɪiyɔ ma kon gem wa woodan mem nɔnɔ sɔ, adama kon gem wa yɛn sɔ na Kirisi naane

doke. Gem mε, mu weewa saa Gusunɔn min di naane doke bin saabu. ¹⁰Ye na kɪ, yeya n Kirisi gia, ka maa dam mε u ka seewa gɔrin di kpa na n bɔnu mɔ win wahala sɔɔ, kpa n ka nɔn weena win gɔɔ sɔɔ, ¹¹kpa na n yɪyɔ nen tii ma kon se gɔrin di.

Aren naa girabu

¹²N n mɔ na are nɔma tura gina, n n maa mɔ na yiba. Adama na yi naa gire yi ka ko negii yɛn sɔ Yesu Kirisi u man kua wigii. ¹³Negibu, na n tamaa na gina yi nɔma tura, adama gɔa teena na mɔ, na gɔa biruk-inu duari, ma na wuswaaginu naa gire. ¹⁴Nge mɛya na ye na naa gire duka swii n ka are yi wa yi Gusunɔ u sun sokue wɔɔɔ saa Yesu Kirisin min di.

¹⁵Bese kpuro, bese be sa sɔa tɔn girobu, su bwisiku nge mε. Adama bεε n bwisiku tukunu ganu mɔ, Gusunɔ u koo bεε gem sɔɔsi. ¹⁶Ka mε, baa n n man na sa tura, su gesi da wuswaas swaa tia sɔɔ.

¹⁷Negibu, i man saario bεε kpuro. Sa bεε kom gem sɔɔsi. N n men na, i bu nɔni girario be ba kom gem mε swii. ¹⁸Na bεε sɔɔwa kɔ nɔn dabiru, na kpam wure na bεε sɔɔm tɛ ka yiresu, tɔn dabira wɔa be ba sɪm nge Kirisin dɔa bunanarun garin yibereba. ¹⁹Kam koba ba koo ka wiru go, domi ben nukura ta sɔa ben yinni. Ye n weene n bu sekuru ko yera ba ka woo kanamɔ. Handunia yen gɔanu tɔnawa ba bwisikumɔ. ²⁰Adama bese, Gusunɔn wɔɔa ta sɔa besen wuu. Min diya sa besen Faabagii Yinni Yesu Kirisi mara u na. ²¹Wiya koo besen wasi yiiko sarirugii kɔsi ka win dam mε mu koo de kpuro nɔn wiru kpɪiya, kpa yi ka win wasi yiikogii weena.

Yiirebu

4 Yen sɔna nen kɪnasibu, bεε bɛn waara man neni, bεε be i man nuku dobu wεεmɔ, ma na woo kanamɔ bεen sɔ, i de i n yɔ mε dim dim Yinni sɔɔ, nen kɪnasibu.

²Na Efodi ka Sentisi kanamɔ bu de ba n kɔɔ nε Yinni sɔɔ. ³Wunε maa, nen sɔm kowosi naanegii, na nun kanamɔ a kurɔ be somiɔ. Ba suna Labaari gean sɔ ka nε sannu, ka maa Kelema ka sere nen sɔm kowosi be ba tie, bɛn yɪsa yorua wɔarun tireru sɔɔ.

⁴I de bεen nukura n do Yinni sɔɔ baadomma. Na kpam wure na gerumɔ, i de bεen nukura n do.

⁵I de tɔmbu kpuro bu bεen tɔn geeru wa, domi Yinnin naaru ta turuku kooma. ⁶I ku wurura gɔanun sɔ, adama baayere sɔɔ i n da Gusunɔ kanε ka siarabu kpa i nɔn bikia yɛn bukata i mɔ. ⁷Ma bɔri yendu te

Gusunɔ u wεεmɔ, te ta tɔnun yɛru kpuro kere, ta koo bεen gɔru ka bεen bwisikunu kɔsu bεε ka Yesu Kirisin gbinnaa sɔɔ.

⁸Ye ya tie negibu, i bwisikuo ye ya wɔ ye ba koo siara. Yeya ye ya sɔa gem kpuro, ka ye ya bεere mɔ kpuro, ka ye ya swaa swii kpuro, ka ye ya dεere kpuro, ka ye ya do kpuro, ka ye n weene tɔmbu siara kpuro. ⁹I n da ko ye i gia ka ye i mwa ka ye i nua nen min di, ka ye i wa na kua. Sanam mɛya Gusunɔ wi u bɔri yendu wεεmɔ u ko n wɔa ka bεε.

Pɔlu Filipigibu siaramo

ben kɛrun sɔ

¹⁰Nen nukura do gem gem Yinni sɔɔ ye na ka wa ma i kpam nen bwisikunu mɔ. Na n gerumɔ ma i ku ra raa nen bwisikunu ko, adama ayera i raa bie. ¹¹Na n gerumɔ mε, yɛn sɔ na wɔa yɔaru sɔɔ, domi na gia mε ko na n ka bɔri yendu mɔ baa n n meren na. ¹²Na yɔarun dɔɔne mɔ, na maa mɔɔ bakarun dɔɔne mɔ. Yam kpuro ka ye n man deema kpuro sɔɔ, na gia mε kon ko deburun saa ka gɔɔrun saa. Na maa yɛ mε kon ko mɔɔ bakaru sɔɔ ka yɔaru sɔɔ. ¹³Kon ye kpuro kpɪ saa Kirisin min di wi u man dam kɛmɔ. ¹⁴Ka mε, i kua n wɔ ye i ka man nɔni swɔaru bɔnu kua.

¹⁵Bεε Filipigibu bεen tii i yɛ sɔa sɔa ma Labaari gean kparabun torubu sɔɔ, sanam mε na sɪa Masedɔnin di, Yesun yigberu garu sari te ta man somi ma n kun bεε tɔna. Nε ka bεε tɔnawa sa kɛena. ¹⁶Domi ye na wɔa Tesalonikaɔ, i man somi kɔ nen bukata sɔɔ, n n mam mɔ nɔn teeru. ¹⁷N n mɔ kɛra na kasu, na kɪwa sosiru tu sosi bεen are sɔɔ. ¹⁸Na ye kpuro wa ye i man mɔrisiama. Ya maa tura ya tia. Tɛ ye Epafoditi ka man bεen kɛnu naawa nu ka man saka kua, nu sɔawa nge yɔku nubu durorugiru te ta Gusunɔ wɛre ma u tu mwa. ¹⁹Gusunɔ nen Yinni u koo bεε kpuro wɛ yɛn bukata i mɔ nge mε win dukia yiikogia nε, Yesu Kirisin min di. ²⁰Su Gusunɔ besen Baaba bεere wɛ sere ka baadomma. Ami.

Tɔbiri dɔakibu

²¹I Yesu Kirisigibu kpuro tɔbirio. Nε ka besegii be sa wɔa sannu sa bεε tɔbura. ²²Naane dokeobu kpuro be ba wɔa mini, n ku mam ko sina kpaarugibu ba bεε tɔbura.

²³Kpa Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka bεen baawure wɔa.

Kolose

Kolose ya s̄awa wuu maro burɔ ge ga w̄a Efesun s̄ɔ yari yeru gia, Turukin temɔ. Goo kun ȳe s̄a s̄a nge me Yesun yigberu ta ka torua Koloseɔ. Adama Epafasi ka Filemɔwɔ ba ka Labaari gea da mi. Sɔɔkudo be, ba maa ye nuawa Pɔlu min di sanam me u sina Efesun w̄ɔ ita, wiru 1:6-7 ka wiru 4:12-13 ka Filemɔ 1:2-5. Pɔlu kun Kolosegibu beram daare, adama u ben labaari nua ya do. Yen s̄na u tureru yorua u Tisiki ka Onesimu w̄e bu ka da. Ye ya s̄a Kolosegibun yigberun wahala yera ba s̄a dabinu menna teeru. Ba gabun bwisikunu ka Gusunɔn gari garisi tia. Yigbe te s̄ɔ, Gerekiba ba w̄a ka Yuuba ka sere tem min tɔmbu be ba m̄ Firisiba. Be kpurowa ba kasu bu ben deemaan gari sosi Yesun gari s̄ɔ kpa yi n s̄a tia. Yen s̄na Pɔlu u Kolosegibu yorua ye n weene bu ko, yera bu tii Yesu w̄e mam mam.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Siarabu ka kanaru, wiru 1:3-14.
3. Kirisin asansi ka win sɔmburu, wiru 1:15-23.
4. Sɔmbu te ba Pɔlu nɔmu sɔndia, wiru 1:24n di sere wiru 2:5.
5. Besen gbinnaa ka Kirisi, wiru 2:6-19.
6. W̄a kpaaru Kirisi s̄ɔ, wiru 2:20n di sere wiru 4:1.
7. Kirɔba ka tɔbiribu, wiru 4:2-18.

Tɔbiribu

1 B̄e naane dokeobu Koloseɔ, b̄e be i s̄a besen k̄nasi bɔɔkiniba Kirisi s̄ɔ, ne Pɔlu, Kirisi Yesun gɔɔ Gusunɔn k̄run s̄ɔ ka besegii Timɔte, sa b̄e tɔbura. Gusunɔn besen Baaba u b̄e durom kua kpa u b̄e alafia k̄e.

Siarabu kanaru s̄ɔ

³ Sa ra Gusunɔn besen Yinni Yesu Kirisin Baaba siare been s̄ɔ baadomma besen kanaru s̄ɔ, ⁴ ȳen s̄ɔ sa nua nge me i Yesu Kirisi naane doke ka nge me i naane dokeobu kpuron k̄ru m̄. ⁵ Sanam me Labaari gea ye ya s̄a gem gari ya gbia ya tura been mi, i nua ma i ȳiyɔbu m̄ ma ba b̄e ḡanu yiyiye w̄ɔɔ. Ȳiyɔ bin s̄na i naane dokebu ka k̄ru m̄. ⁶ Labaari gea ye, ya t̄riam̄ ya ka domaru naam̄ handunia kpuro s̄ɔ nge me ya kua been mi saa min di i Gusunɔn durom gari nua ma i tuba ma yi s̄awa gem. ⁷ Epafasi besen k̄nasi s̄ɔm kowosi, wi u s̄a Kirisin s̄ɔm kowo naanegii ma u kua besen k̄sire been mi, wiya u b̄e ye giasia. ⁸ U maa sun k̄i te Hunde D̄ero b̄e k̄n baaru s̄ɔwɔ.

⁹ Yen s̄na sa ra n kanaru m̄ been s̄ɔ kpeetim sari saa min di sa been gari nua. Sa Gusunɔn kanam̄ u de i gia mam mam ye u k̄i, kpa u de win Hunde u b̄e bwisi ka laakari k̄e. ¹⁰ Saa yera been sanu sanusu su ko n ka Yinnigiigisu weene, kpa i n da ko ye n koo n̄n w̄e. Been w̄ara koo maa kookoo geesu bwese bweseka s̄ɔsi nge d̄a te ta bii geenu marum̄, kpa i Gusunɔn giam sosi. ¹¹ Sa Gusunɔn kanam̄ u b̄e t̄sisia kpuro s̄ɔ ka win dam yikogim, kpa i kp̄ i n ka yabu baayere

temane ka suuru nuku dobu s̄ɔ. ¹² I n Baaba siaram̄ wi u dera i b̄onu m̄ tubi s̄ɔ ye Gusunɔn u naane dokeobu yiyiye yam bururam s̄ɔ. ¹³ Geema u sun w̄ra saa yam w̄kurun dam di ma u sun sinasia mi win Bii k̄nasi u bandu dii. ¹⁴ Domi win saabuwa sa yakiaara ma ba besen durum suuru kua.

Kirisin tiin asansi

ka win sɔmburu

¹⁵ Gusunɔn u n̄ waarɔ adama Kirisi u sun n̄n s̄ɔsi mam mam win wasi s̄ɔ. U s̄a win Bii yeruma wi u w̄a ba sere ḡanu kpuro taka kua. ¹⁶ Domi win min diya Gusunɔn u baayere taka kua ye ya w̄a w̄ɔɔ ka temɔ, ye sa ka n̄ni waam̄ ka ye sa n̄ waam̄, nge w̄ollun sinambu ka wirugibu ka yikogibu ka sere damgibu. Gusunɔn u kpuro taka kua saa win min di, u maa ye kua win s̄ɔ. ¹⁷ U w̄a ba sere ḡanu kpuro taka kua. Win dam saabuwa ḡanu kpuro nu ka w̄a nin ayerɔ. ¹⁸ Win yigberu ta s̄awa nge wasi, wiya maa s̄a nge yin wiru. Wiya w̄arun nuuru, wiya maa gbia u seewa ḡrin di, u ka ko kpuron gbiikoo. ¹⁹ Domi Gusunɔn ḡru k̄ra win daa kpuro ya n ka w̄a win Bii s̄ɔ. ²⁰ Ma n n̄n w̄e u wi ka tɔmbun sannɔ kpesia ka win Biin yem d̄a bunanaru w̄ɔɔ kpa u ka tii ḡanu kpuro d̄asia saa win min di ni nu w̄a temɔ ka ni nu w̄a w̄ɔɔ.

²¹ B̄e maa, i raa gasɔ ka Gusunɔn toma, i raa s̄a win yiberɛba been bwisikunu s̄ɔ been kookoo k̄susun s̄ɔ. ²² Adama t̄e, Gusunɔn u ka tii b̄e d̄asia sanam me win Bii u gu nge t̄nu, kpa i ka ȳra win wuswaa i n

dεere, i n wāa disinu ka taare sariru 23 i n tεmane i n tāsā naane dokebu 24 dim dim, kpa i ku ra bεen yīyōbu deri bi i m̄ saa m̄n di i Labaari gea nua, ye ba tōnu baawure 25 kōsīa wi u wāa handunia 26. Nε Pōlu na maa kua yen 27 kōm̄.

Sombu te ba Pōlu

nōmu 28 sōndia Yesun yigberun 29 s̄

24 Tē nen nukura do yēn s̄ na nōni swāaru waam̄ bεen s̄. Ma na nōni swāa te yibiam̄ te Kirisi u koo ra wa win yigberun s̄ te ta s̄a win wasi. 25 Ma Gusun̄ u man kua yigbe ten 26 kōm̄ kowo nge mε u man yiire bεen s̄, kpa n ka win gari kpuro berue saa yellun di, adama tē u wigibu ye 27 s̄s̄i. 27 Domi u kī u bu giasia ma win asiri ya bεere ka yiiko m̄ bwese tukunun suunu 28 kō. Asiri ye wee, Kirisi wāa bεe 29 kō, yeya ya gerum̄ ma i ko Gusun̄n yiiko 30 tōnu ko. 28 Kirisi win gariya sa kparam̄, ma sa tōnu baawure kir̄ m̄, sa maa bu keu 31 s̄s̄sim̄ ka bwisi gee, kpa bu ko tōn girobu be ka Kirisin gbinnāa 32 kō su sere bu tusia Gusun̄n wuswaā. 29 Yen s̄na na sōmburu m̄ na sunam̄ ka win dam mε mu sōmburu m̄ nε 33 kō gem ka tia.

2 I de n bεe s̄ nge mε nen hanian kpāara nε bεen s̄ ka Lodisegibun s̄ ka maa be kpuron s̄ be ba 34 n̄ ka man nōni waare. 2 Na m̄ mε, n ka bu dam kē n kpā, kpa ben tii ba n gbinne ka kīru, kpa ben yēru ta n sosim̄ sika sariru 35 kō. Nge meya ba koo ka Gusun̄n asiri gia ye ya s̄a Kirisin tii. 3 Wi 36 kōra bwisi ka yērun dukia kpuro berua.

4 Na bεe yeni s̄s̄kōm̄wa kpa goo u ku raa bεe nōni wōke ka 37 kō dobu. 5 Domi baa nen wasin kuseru tā kun wāa bεen mi, ka mε, nen hunde ya ka bεe wāa. Na maa nuku dobu m̄ yēn s̄ i wāa 38 kō tia kō, ma bεen naane dokebu yō dim dim Kirisi 39 kō.

Wāa te ta yiba Kirisi 40 kō

6 N̄ n men na, nge mε i Yinni Yesu Kirisi wura, i n bεen wāaru dim̄ i n gbinne ka wi. 7 I de bεen gbini yi n duku wi 41 kō, kpa i n tii 42 kōm̄ i n kpēam̄ saa win min di, kpa i n tāsā naane dokebu 43 kō nge mε ba bεe s̄s̄si, kpa siarabu bu n yiba bεen 44 kō kō.

8 I n tii se kpa goo u ku raa bεe yina mwa ka win yēru garu ka taki dibu. S̄s̄si ten bweseru ta naam̄wa saa tōmbun deemaan di ka maa handunian b̄nu, n n̄ m̄ Kirisin min di. 9 Domi m̄n n̄ru Gusun̄n nε, ya s̄s̄sira Kirisin wasi tōnugii 45 kō. 10 Ma i kpuro m̄ wi 46 kō bεe ka win gbinnāa 47 kō wi u s̄a w̄llun wirugibu ka yiikogibun sina boko.

11 Bεe ka win gbinnāa ye 48 kō, i maa bango wa, adama n n̄ m̄ bango ye tōnu ra ko. Yeni ya weewa Kirisin min di. Ya s̄awa yakiabu saa wasi durumgiin dam di. 12 Geema, sanam mε ba bεe batemu kua n s̄are ba bεe sikuawa ka Kirisi ma ba bεe seeya ka wi, yēn s̄ i Gusun̄n dam bakam naane s̄a wi u n̄n seeya gōrin di. 13 Gas̄, i raa s̄a gōribu bεen toranun

s̄ ka maa yēn s̄ i s̄a be ba kun bango kue. Adama tē Gusun̄ u bεe kua wasobu ka Kirisi sannu sanam mε u sun bεsen toranu kpuro suuru kua. 14 Kirisi u yora ye wōka ye ya sun taare wē bεsen wooda sarabun s̄, u maa ye kpore dāa bunanaru w̄ll̄ u ka ye kpeesia. 15 Sanam mε u gu dāa bunanaru w̄ll̄ u w̄llun wirugibu ka yiikogibu kamia u bu sekuru doke batuma 49 kō u maa ben dam kpeesia.

16 N̄ n men na, i ku de goo u bεe taare wē dim ka n̄rubu 50 kō, n̄ kun mε t̄ō bakanu ganun dibu 51 kō, n̄ kun mε suru kpaon yaribu ka t̄ō wēraruginun kookoosu 52 kō. Yeni kpuro ya s̄awa gāa ni nu sisin yaayaasu. Kirisin tiwa gāa ni. 18 Goo wi u s̄are u tii kawam̄, ma u w̄llun gōradoba s̄am̄, i ku de u bεe bεen sian are wōrari. Domi tōnu win bweseru u tii suam̄ kās̄inun s̄, u maa tii gāam̄ kam win bwisiku tōnuginun s̄. 19 U n̄ Kirisi neni kem kem wi u s̄a wiru, tēn min di wasi kpuro yi mēne ka yin gbin gbinka ka s̄inu, yi ka dam waam̄ yi kpēam̄ nge mε Gusun̄ u yi 53 sosim̄.

Gōka ka wāaru Kirisi 54 kō

20 M̄ i gu ka Kirisi sannu i kisira handunian komanun di, mban s̄na i wāaru dim̄ nge handunia yenigibu. Mban s̄na i derim̄ ba bεe woodaba s̄bimo be ba nε, 21 a ku yeni besu, a ku yeni denda, a ku ye 55 kō baba. 22 Yeni kpuro ya koo kam kowa b̄ n ye dendim̄. Tōmbun wooda ka ben s̄s̄sinu tōnawa i swī. 23 Geema, wooda be, ba ka bwisin gāanu weene à n bu mēera, ka ben s̄aru te ta wee saa tōnun ḡru kīrun di, ka ben tii kawa weesugibu, ka maa ben wasin seserun serusiabu. Adama baa wooda ben tia kun dam gam m̄ yu ka wasin kīru kankam taare.

3 Ba bεe seeya ka Kirisi sannu gōrin di. N̄ n men na, i w̄llun gāanu kasuo mi Kirisi u s̄ Gusun̄n kōm̄ geu. 2 I w̄llun gāanun bwisikunu koowo, n n̄ m̄ temginu. 3 Domi i gu, bεen wāa geera maa berua ka Kirisi sannu Gusun̄n mi. 4 Kirisi wi, u s̄awa bεen wāaru. Sanam mε u koo kurama, bεen tii maa i ko i tera ka wi sannu win yiiko 56 kō.

Wāa gururu ka wāa kpaaru

5 N̄ n men na, i handunian kīrun gāanu kpuro goowo ni nu sōmburu m̄ bεe 57 kō, niya k̄ō mennabu tantanaru 58 kō, ka daa disinugia, ka wasin bine, ka kīru kankam, ka kōde, domi kōde ya s̄awa nge b̄u s̄aru.

6 Gāa ni kpuron s̄na Gusun̄n m̄ru wee ben mi, be ba n̄ n̄n mem 59 kōwammε. 7 Geema, i raa gas̄ m̄ nge be, sanam mε tora nin bwesera bεe wāasi.

8 Adama tē, i ye kpuro k̄ōw̄ ye n s̄a m̄ru ka nuku gbisibu ka maa nuku k̄s̄uru. I ku de wōmburu n̄ kun mε gari swininu nu yari bεen 60 kō kōn di pai. 9 I ku weesu kuana domi i daa gura ka yen kookoosu pota kō, 10 ma i daa kpaā sebua. Gusun̄wa u bεe daa kpaā ye wē i n ka n̄n giam̄ kpa i n ka n̄n weenam̄.

11 Nge meya bεe 61 kō goo kun goo, tōn tuko ka Yuu, wi u bango kua ka wi u n̄ bango kue, baru kpaarugii, nōni

wōkunugii, yoo ka tii ګڼګڼ, adama Kirisi ګڼګڼ sāa ګڼګڼ, u maa wāa ګڼګڼ kpuron suunu ګڼګڼ.

¹² Ñ n men na, yèn sō Gusunɔ u bɛɛ kīa ma u bɛɛ ګڼګڼ i ka ko wigibu, wee ye n weenɛ i sebe, wɔnwɔndu ka ګڼګڼ geeru ka tii kawabu ka daa duudwia ka suuru. ¹³ I n ګڼګڼ kpa i n suuru kuanammɛ ګڼګڼ ګɛɛ yi n dua bɛɛn suunu ګڼګڼ. Nge mɛ Yinni u bɛɛ suuru kua, i n suuru kuanammɛ nge mɛ. ¹⁴ Yeni kpuron wɔllɔ i kīru sebuo te ta koo de i n ګڼګڼ nɛ mam mam. ¹⁵ Kpa i de Kirisin ګڼګڼ yendu ta n bɛɛn ګڼګڼ kpare, kpa i n takaru mɔ. Ba bɛɛ sokawa i n ka sāa wasi tee, kpa i n ګڼګڼ yendu mɔ. ¹⁶ I de Kirisin ګڼګڼ yi n yiba bɛɛn ګڼګڼ nge dukia. I ګڼګڼ bia kuanɔ kpa i dam kɛɛna ka bwisi gee kpa i n womusu mɔ i n Gusunɔ ګڼګڼ. I nùn takarun womusu kuo bɛɛn ګڼګڼ. ¹⁷ Bɛɛn kookoosu ka bɛɛn gere ګڼګڼ, i ye kpuro koowo i ka Yinni Yesun yīsiru bɛɛɛ wɛ kpa i Gusunɔ Baaba takaru ko win min di.

Tɔmbun ګڼګڼ

wāa kpaaru ګڼګڼ

¹⁸ Bɛɛ kurɔbu i bɛɛn durɔbu wiru kpīyɔ nge mɛ n weenɛ Yinnigii u ko.

¹⁹ Bɛɛ durɔbu i bɛɛn kurɔbu kīɔ, i ku de i n sɛ be ګڼګڼ.

²⁰ Bɛɛ bibu i bɛɛn ګڼګڼ mɛm ګڼګڼ ګڼګڼ baanire ګڼګڼ, domi mɛya Yinni u kī.

²¹ Bɛɛ maa tundobu i ku bɛɛn bibu mɔrun kookoosu kua kpa ben nuki yi sankira.

²² Bɛɛ yobu i bɛɛn yinnibu mɛm ګڼګڼ kpuro ګڼګڼ han-dunia mi, n ñ mɔ sanam mɛ ba bɛɛ yōre ګڼګڼ, i ka bu ګڼګڼ geeru sōsi, adama i bu mɛm ګڼګڼ n kun ka murafitiru yèn sō i Yinni nasie. ²³ Ye i mɔ kpuro i ye koowo ka kīru, kpa n sāa nge Yinniwa i kuammɛ, n ñ mɔ ګڼګڼ. ²⁴ I n yɛ ma Yinniwa u koo bɛɛ are kɔsia yi yi sāa tubi ye u win ګڼګڼ yiiye, domi Kirisiwa bɛɛn Yinni win wāaru i wāa. ²⁵ Adama wi u tora, u koo win are wa nge mɛ win torara nɛ, domi Gusunɔ mi, goo kun goo.

4 Bɛɛ yinnibu i bɛɛn yobu kuo dee dee nge mɛ n weenɛ. I yaayo ma bɛɛn tii i maa Yinni mɔ wɔllɔ.

Yiirebu

² I ګڼګڼ kanaru ګڼګڼ kpa i n ka swaa mɛera i n Gusunɔ takaru mɔ. ³ I maa sun kanaru kuo kpa

Gusunɔ u sun swaa kua su ka win gari waasu ko, su ka kpī su Kirisin asiri tubusia. Asiri yen sōna na wāa pirisɔm ګڼګڼ tɛ. ⁴ Ñ n men na, i kanaru koowo kpa n ka kpī n ye sōsi nge mɛ n weenɛ n gere.

⁵ I tii kparo ka bwisi be ba kun naanɛ doken mi. I saa baayere dendio yu ka arufaani ko. ⁶ I de bɛɛn ګڼګڼ yi n ګڼګڼ do kpa yi n swaa swāi, kpa i n ka yɛ nge mɛ n weenɛ i baawure wisi.

Tɔbiribu ka ګڼګڼ kanabu

⁷ Bɛɛn kīnasi Tisiki, wi u sāa sɔm kowo naanɛgii ka nen beruse Yinnin sɔmburu ګڼګڼ u koo bɛɛ nen labari kpuro sō. ⁸ Na bɛɛ nùn ګڼګڼ u ka bɛɛ sō nge mɛ sa ka wāa, kpa u ka bɛɛ ګڼګڼ yemiasia. ⁹ Onesimu, bɛɛn kīnasi ګڼګڼ, wi u sāa bɛɛn migii, u koo nùn yōsirima. Bera ba koo bɛɛ sō ye ya sun deema mini kpuro.

¹⁰ Aritaaki, nɛ ka wī sa wāa pirisɔm ګڼګڼ u bɛɛ ګڼګڼ. Maaku maa bɛɛ ګڼګڼ wi u sāa Baanabasin dusi. Na raa bɛɛ Maaku win gari sōwa, ù n na bɛɛn mi, i nùn dam koosio ka bɛɛɛ. ¹¹ Yosue wi ba mɔ Yusitu, u maa bɛɛ ګڼګڼ. Be ita ye ګڼګڼ ba sāa Yuu be ba naanɛ doke ma ba ka man sɔmburu mɔ Gusunɔ bandun sō. Ba man dam kā gem gem.

¹² Epafasi, Yesu Kirisin ګڼګڼ wi u maa sāa bɛɛn migii, u bɛɛ ګڼګڼ. U ra kanaru ko gem gem bɛɛn sō, u Gusunɔ kanamɔ i ka kpī i yōra dim dim ka ګڼګڼ giroru kpa i n ګڼګڼ sāa i ka Gusunɔ kīru kpuro ko. ¹³ Na kon kpī n nùn seeda diiya ma u bɛɛn bwisikunu mɔ gem gem, ka maa be ba wāa Lodiseɔ ka Herapolisɔ.

¹⁴ Luku bɛɛn kīnasi dokotoro, wi ka Demasi ba bɛɛ ګڼګڼ.

¹⁵ I bɛɛgibu ګڼګڼ be ba wāa Lodiseɔ ka kurɔ wi ba mɔ Ninfa ka maa Yesun yigbe te ta ra menne win yenuɔ. ¹⁶ Ì n tire teni gara i kpa i maa tu Yesun yigberu wɛyɔ Lodiseɔ bu gari. Kpa bɛɛn tii i maa garu gari te ta wee Lodisegibun min di. ¹⁷ I maa Aasipu sōwa u sɔmbu te ګڼګڼ dokeo te ba nùn ګڼګڼ ګڼګڼ Yinnin sɔma ګڼګڼ u ka kpī u tu dakura.

¹⁸ Wee na yorumɔ ka nen tiin ګڼګڼ, nɛ Pɔlu na bɛɛ ګڼګڼ. I ku duari ma na wāa pirisɔm ګڼګڼ.

Kpa Gusunɔ durom mu n ka bɛɛ wāa.

Tesalonika I

Sanam me Pɔlu u tire te yorua, Tesalonika ya s̄awa bera ye ba m̀ Masedɔnin wuu maro ge Romugibu ba m̀. Gisɔ Tesalonika ye, ya s̄awa Gerɛkiban wuu maro yiruse s̄ɔ ȳsan nɔm geuɔ. Miya goo nimkusu su ra ȳre. Pɔluwa u ka Labaari gea da mi, Gɔrobun Kookoosu 17:10-11. Amen biru Yuuba ba nisinu seewa ye ba wa tɔn tukobu ba naane dokemɔ. Yen wahala ya dera Pɔlu u doona Tesalonikan di u da Bereɔ. Yen biruwa u Tesalonikagibun labadari nua saa win b̄ɔ Timɔten min di, yera u tire te yorua u ka bu t̄asisia.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1.
2. Siarabu, wiru 1:2-10.
3. Pɔlun sɔmburu Tesalonikaɔ, wiru 2:1n di sere wiru 3:13.
4. Kirɔba, wiru 4:1-12.
5. Yesun wuramarun gari, wiru 4:13n di sere wiru 5:11.
6. Tɔbiribu ka kirɔ d̄aaki, wiru 5:12-28.

Tɔbiribu

1 B̄e Yesun yigberugibu, b̄e be i w̄a Tesalonikaɔ, b̄e be i s̄a Gusunɔ Baaba ka Yinni Yesu Kirisigibu, ne Pɔlu ka Silasi ka Timɔte sa b̄e tɔbura. Durom ka alafia ya n ka b̄e w̄a.

Tesalonikagibun w̄aru

ka ben naane dokebu

² Sa ra n Gusunɔ siaramɔ b̄e kpuron s̄, sa ra n maa b̄e yaaye baadomma kanaru s̄. ³ Sa yaaya Gusunɔ besen Baaban wuswaɔ nge me i ka b̄en naane dokebu hania m̀, ka nge me b̄en k̄ira s̄ɔsiramɔ b̄en sɔm damginu s̄, ka nge me b̄en ȳiyɔbu besen Yinni Yesu Kirisi s̄ bu ȳ dim dim. ⁴ Besegibu, b̄e be Gusunɔ u k̄i, sa ȳ ma u b̄e gɔsa wigibu. ⁵ Domi besen Labaari gea ya n̄ ne b̄en mi ka gari tɔna, ka maa yen dama ya ka na ka Hunde D̄ero sannu ka maa sika sariru. B̄en tii i ȳ nge me sa s̄isina b̄en suunu s̄ b̄en arufaanin s̄. ⁶ Ma i kua be ba besen daa ka Yinnigia saarimɔ, domi i besen Labaari gea mwa ka nuku doo bi Hunde D̄ero b̄e w̄, baa me ya ka b̄e nɔni sw̄aru naawa. ⁷ Yen biru b̄en tii i kua b̄en daa Masedɔnin naane dokeobu ka Gerɛkiba ba saarimɔ. ⁸ Domi Yinnin gari yi, yi nɔna saa b̄en min di, n̄ n̄ m̄ Masedɔni ka Gerɛkiban tem s̄ tɔna, adama b̄en naane dokebu Gusunɔ s̄ bu s̄ɔsira yam kpuro sere n̄ n̄ maa tilasi su bin gari gere. ⁹ Ba gerumɔ nge me i sun nenusina ye sa da b̄en mi, ka nge me i ḡru gɔsia i b̄u s̄aru deri i wura Gusunɔ mi i ka n̄n s̄, wi u s̄a Yinni waso ka gemgii, ¹⁰ ka maa nge me i win Bii wi u seeya gɔrin di swaa daki u na w̄llun di. Wiya Yesu, wi u sun yakia saa Gusunɔn m̄ru ye ya sisin di.

Sɔmbu te Pɔlu kua

Tesalonikaɔ

2 Negibu, b̄en tii i ȳ ma besen naaru b̄en mi ta n̄ kue kam. ² I ȳ ma ba sun nɔni s̄ɔwa ba sun t̄ya kua Filipiɔ sa sere na b̄en mi. Ka me, Gusunɔ sun wɔrugru w̄ sa ka win Labaari gea kpara b̄en suunu s̄, baa me tɔn dabira sun yinari. ³ Besen waasu ya n̄ s̄a torarun gari, ya n̄ maa menne ka bwisiku k̄sunu ganu n̄ kun me ka taki. ⁴ Adama, nge me Gusunɔ sun naane kua u ka sun Labaari gea nɔmu s̄ndia, nge meya sa ka ye kparamɔ. Sa n̄ ye m̀ nge me ya koo ka tɔmbu dore ma n̄ kun m̄ Gusunɔ wi u besen ḡrusu w̄erimɔ. ⁵ Domi b̄en tii i ȳ s̄a s̄a ma sa n̄ b̄e kɔkura ka gari dure, sa n̄ maa waasu kue su ka b̄en gobi wan s̄. Gusunɔwa s̄a besen seeda. ⁶ Sa n̄ maa b̄ere kasu b̄en mi n̄ kun me gabun mi, ⁷ baa me sa ko raa kp̄i su b̄e besen dam s̄ɔsi ȳn s̄ sa s̄a Kirisin gɔrobu. Adama sa kuawa kpure kpure b̄en suunu s̄ nge me bii mero ra win bibu nɔni. ⁸ Ȳn s̄ sa b̄e k̄i gem sa raa s̄ru s̄a, n̄ n̄ m̄ su ka b̄e Gusunɔn Labaari gea w̄ tɔna, adama ka maa besen tiin w̄aru, domi b̄en k̄ira sun neni. ⁹ Besegibu, i besen sɔmburu ka besen wahala yaaye ye sa wa. Sa sɔmburu kua s̄ɔ s̄ ka w̄kuru ȳn s̄ sa n̄ k̄i su b̄en goo gɔngere ko sanam me sa Gusunɔn Labaari gea kparamɔ b̄en suunu s̄.

¹⁰ B̄eya i s̄a besen seedagibu ka maa Gusunɔn tii, ma besen daa ya d̄ere b̄e naane dokeobun wuswaɔ, ya maa s̄a dee dee, ya n̄ taare gaa m̄. ¹¹ I maa ȳ ma sa ka b̄e kuawa nge me tundo u ra ka win bibu ko. ¹² Sa b̄e dam k̄a, sa maa b̄en ḡrusu yemiasia, sa maa b̄e suuru kana i n̄ ka s̄imɔ nge me

n weene Gusunɔn wuswaɔɔ, wi u beɛ sokumɔ i n ka bɔnu mɔ win yiiko sɔɔ mi u bandu swii.

¹³ Sa ra maa Gusunɔ siare baadomma yèn sɔ sanam me sa beɛ waasu kua i ñ gari yi garisi tɔnugii, i yi wurawa ma yi sãa Gusunɔgii. Meya yi sãa ka gem, ma yi sɔmburu mɔ beɛ naane dokeobu sɔɔ. ¹⁴ Negibu, i ka Yesu Kirisin yigbenu weena ni nu sãa Gusunɔginu Yudeaɔ, domi i nɔni swãaru wa saa been temgibun min di nge me tɔn ben tii ba wa Yuuban min di. ¹⁵ Yuu beya ba Yinni Yesu ka Gusunɔn sɔmɔbu go, ba maa sun nɔni sɔɔwa. Ben daa kun Gusunɔ wẽre, ba maa ka tumbu kpuro yiberɛ tɛɛru neni. ¹⁶ Ba mam yinamɔ su tɔn tukobu waasu kua bu ka faaba wa. Nge meya ben durum ya sosimɔ ya bandamɔ. Adama Gusunɔn mɔru ya den sake fuke ben wirɔ.

Pɔlu u kɪ u kɔam

Tesalonikagibu wa

¹⁷ Negibu, nge me sa beɛ bia sɔɔ yiru wasi sɔɔ, n ñ mɔ gɔru sɔɔ, sa been beke mɔ gem gem sa sende su ka beɛ wa. ¹⁸ Sa kɪa su wurama been mi. Ne Pɔlu na kasu nge nɔn yiru n ka na, adama Setam sun swaa ganua. ¹⁹ Dɔma te Yinni Yesu koo wurama, mba n ko n sãa besen yiɔɔbu ka besen nuku dobu, mba sa ko maa ka woo kana win wuswaɔɔ ma n kun beɛ. ²⁰ Geema, been sɔna sa woo kanamɔ, sa maa nuku dobu mɔ.

3 Yen sɔ, sanam me besen bwẽra yina yu kpuna, sa gɔru doke ma ne na kon sina Atenio ne turo. ² Ma na besegii Timɔte gɔra wi u sãa Gusunɔn sɔm kowo Kirisin Labaari gean sɔ. Na nùn gɔra been mi u ka beɛ tãsisia, kpa u beɛ dam kɛ been naane dokebu sɔɔ, ³ kpa baa been turo u ku de nɔni swãa teni tu nùn nanda. Domi been tii i yɛ ma yeni ya ñ koo ko ya kun sun deemɛ. ⁴ Baa sanam me sa raa wãa ka beɛ, sa beɛ sɔɔwa kɔ ma ba koo sun nɔni sɔ. Meya n maa kooro nge me i yɛ sãa sãa. ⁵ Yen sɔna, sanam me nen bwẽra yina yu kpuna, na Timɔte gɔra been mi kpa n ka gia me been naane dokebu sãa. Na berum kua kɔkuro kun da beɛ kɔkura i ka durum ko, kpa besen sɔmburu ta n kue kam.

⁶ Adama tɛ, ye Timɔte u wurama been min di, u sun been naane dokebu ka been kɪrun baaru gea sɔɔwa. U sun sɔɔwa ma i ra n sun yaaye ka kɪru ma i kɪ i sun wa gem gem nge me besen tii sa kɪ su beɛ wa. ⁷ Yen sɔna negibu, baa me sa nɔni swãaru wa ka wahala kpuro, besen nukura yemia ka beɛ been naane dokebu sɔ. ⁸ Tɛ, besen hunde ya wurama yèn sɔ i yɔ dim dim Yinni sɔɔ. ⁹ Amɔna sa ko Gusunɔ siara n ne been sɔ, ka nuku doo baka bi i sun wɛɛmɔ Gusunɔ besen Yinnin wuswaɔɔ. ¹⁰ Bururu ka yoka sa nùn kanamɔ gem gem u de su beɛ wa kɔam ka nɔni, kpa su sosi ye n kɔmia been naane dokebu sɔɔ.

¹¹ Kpa Gusunɔ besen Baaban tii ka besen Yinni Yesu Kiri bu sun swaa kua su ka na been mi. ¹² Kpa wi, Yin ni u been kɪru sosi tu kpɛa been tii tiine sɔɔ ka maa tumbu kpuron mi nge me besen kɪra sãa beɛ sɔɔ. ¹³ Kpa

u been gɔrusu tãsisia su ka deera su ko taare sarirugisu Gusunɔ besen Baaban wuswaɔɔ, sanam me besen Yinni Yesu koo wurama ka wigibu kpuro.

Kookoo si su Gusunɔ wẽre

4 Ye n tie negibu, i gia besen min di me n weene i n sɪimɔ n ka Gusunɔ wẽre, i maa mɔ me kɔ. Tɛ sa yiire sa beɛ kanamɔ ka Yinni Yesun yiisiru, i n mɔ me i n dɔɔ. ² Domi i yɛ yiire bi sa beɛ wɛ ka Yinni Yesun yiiko. ³ Wee, ye Gusunɔ u kɪ beɛ sɔɔ, yera i n deere kpa i tii kpɪ mam mam sakararun kobu sɔɔ. ⁴ Kpa durɔ baawure u n yɛ nge me wi ka win kurɔ ba ko n wãasine deɛraru ka beere sɔɔ, ⁵ n ñ maa mɔ ka wasin binen kɪru nge me tɔn tukobu ba mɔ be ba kun Gusunɔ yɛ. ⁶ Gari yini sɔɔ, n ñ weene goo u win kpaasi torari ñ kun me u nùn taki di. Sa beɛ yenin kirɔ kua kɔ, sa beɛ sɔɔwa ma Yinniwa u koo yen mɔru kɔsia. ⁷ Domi Gusunɔ kun sun soka su ka daa disinugia ko ma n kun mɔ sa n deere. ⁸ Yen sɔ, baawure wi u sɔɔsi te yina, n ñ tɔnun gere u yina, Gusunɔn gerewa u yina wi u beɛ win Hunde Deero kã.

⁹ Ye n sãa naane dokeobun kɪanaa, n ñ tilasi n ka beɛ ye yorua. Domi Gusunɔ u beɛ sɔɔsi nge me n weene i n kɪane been tii tiine sɔɔ. ¹⁰ Geema, i mɔ me ka naane dokeobu kpuro be ba wãa Masedɔnɔ. Adama negibu, sa beɛ kanamɔ, i n mɔ me i n dɔɔ. ¹¹ I kookari koowo i n ka nɔn tia sãa, kpa i n been tiin wunansu mɔ, i n sɔmburu mɔ nge me sa raa beɛ yiire. ¹² Nge meya been kookoosu su ko n wã be ba kun naane do-ken mi, kpa i kun maa gãanu ganun yãaru mɔ.

Yinnin naaru

¹³ Negibu, sa kɪ i gem gia be ba gun sɔ, kpa i kun nukɪ sankire nge be ba tie be ba kun yiɔɔbu mɔ. ¹⁴ Sa naane doke ma Yesu u gu, ma u kɔam seewa gɔrin di. Yen sɔ, sa naane sãa ma, be ba Yesu naane doke ba ka gu, Gusunɔ u koo ka bu wurama ka wi sannu.

¹⁵ Yeniwa Yinnin sɔɔsi bi sa beɛ sɔɔmɔ. Beɛ be sa ko n wãa dɔma te Yinni u koo na, sa ñ ko gɔribu gbiiya. ¹⁶ Domi u koo de gbãrabu bu nɔnɔ ka Gusunɔn gɔra-do wirugiin nɔngiru ka win kɔban wurenu, kpa Yinnin tii u sarama saa wɔllun di. Wigii be ba gu ba koo gbi bu se. ¹⁷ Yen biru beɛ be sa tie sa wasi, ba koo sun sua ka be sannu guru winu sɔɔ, kpa su ka nùn yinna wom dirum sɔɔ. Meya sa ko n wãa ka wi sannu ka baadomma. ¹⁸ Yen sɔ, i de i dam kɛena ka gari yini.

5 Negibu, n ñ tilasi su ka beɛ tɔru ka sanam yorua mɛ sɔɔ yabu yeni ya koo kooro. ² Domi been tii i yɛ gem ka gem ma Yinnin tɔru ta koo nawa nge gbenu wi u sisi wɔkuru. ³ Sanam me tɔmba kun ka gɛɛ nande ba mɔ, alafia wãa, saa yera kpeerasiabu koo tunuma suaru sɔɔ nge me maru wuriribu bu ra guragii deemɛ, ba ñ maa kpiki yeru wasi. ⁴ Adama beɛ negibu, i ñ wãa yam wɔkuru sɔɔ, n ñ maa weene sanam me, mu beɛ biti mwa nge gbenu naaru. ⁵ Beɛ kpurowa i sãa yam bururam tumbu ka maa sɔɔ sɔɔgibu. Sa ñ sãa wɔkurugibu be ba wãa yam wɔkuru sɔɔ. ⁶ Yen sɔ, su ku dweeya nge be ba tie, adama n weene su se su yɔra

sa n ka tii sɛ. ⁷ Wɔ̄kura tɔmbu ba ra dweeye, wɔ̄kura tam nɔ̄robu ba ra maa tam nɔ̄. ⁸ Adama bɛsɛ be sa sɔ̄a sɔ̄wɔ̄gibu, n weenɛ sa n tii sɛ. Su naanɛ dokebu ka kɪru sebe nge tarakpe, su maa faaban yɪ̄yɪ̄gbu doke nge sii furɔ̄ kɔ̄kɔ̄ru. ⁹ Domi Gusunɔ̄ u n̄ sun soka su ka win mɔ̄ru wa, u sun sokawa su ka faaba wa saa bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin min di ¹⁰ wi u gu bɛsɛn sɔ̄, kpa sa n wɔ̄aru dimɔ̄ ka wi sannu, sà n wɔ̄a hunde sɔ̄ n̄ kun mɛ baa sà n gu. ¹¹ Yen sɔ̄, i n dam kɛ̄enamɔ̄ kpa i n tã-sisianamɔ̄ nge mɛ i mɔ̄ tɛ̄.

Tɔ̄biribu ka kirɔ̄ dɔ̄aki

¹² Sa maa bɛɛ kanamɔ̄ nɛgibu, i bu bɛɛrɛ wɛ̄ɛyɔ̄ be ba sɔ̄mburu mɔ̄ gem gem bɛɛn suunu sɔ̄wɔ̄, be Yinni u dera ba bɛɛ kparamɔ̄ ma ba bɛɛ swaa sɔ̄wɔ̄simɔ̄. ¹³ I n ben kɪru mɔ̄ ta n kpa ka bɛɛrɛ ben sɔ̄mburun sɔ̄. I de i n nɔ̄wɔ̄ tia sɔ̄a bɛɛn tii tiinɛ sɔ̄wɔ̄.

¹⁴ Sa bɛɛ kanamɔ̄ nɛgibu, i mɛm nɔ̄wɔ̄ sarirugibu kirɔ̄ koowo. I bu dam kɛ̄ɛyɔ̄ be ba mwia kpanɛ. I dam sarirugibu somiɔ̄. I ka tɔ̄mbu kpuro tɛmanɔ̄. ¹⁵ I laakari

koowo i ku de goo u win beruse kɔ̄sa kɔ̄sia, adama i n gea kuanammɛ ka maa be ba tie kpuro.

¹⁶ I n nuku dobu mɔ̄ sanam baamɛrɛ sɔ̄wɔ̄. ¹⁷ I n da n kanaru mɔ̄ saa baayere. ¹⁸ I n siaramɔ̄ baa n̄ n mɛren na. Yeniwa Gusunɔ̄ u kɪ i ko bɛɛ ka Yesu Kirisin wɔ̄as-inaa sɔ̄wɔ̄.

¹⁹ I ku Hunde Dɛero yinari u sɔ̄mburu ko bɛɛ sɔ̄wɔ̄. ²⁰ I ku Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄bun gari gem. ²¹ Adama i gɔ̄anu kpuro wɛ̄ɛrio kpa i nɛnɛ ni nu sɔ̄a gem. ²² I tii nenuɔ̄ kɔ̄sa baayeren di.

²³ Kpa Gusunɔ̄, Yinni wi u ra alafia wɛ̄, u bɛɛ wuna i ka ko wigibu mam mam, kpa u bɛɛn hunde ka bɛɛn bwɛ̄ra ka bɛɛn wasi kpuro bere taarɛ sariru sɔ̄wɔ̄ sere ka bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin wuramarɔ̄. ²⁴ Gusunɔ̄ wi u bɛɛ soka u naanɛ mɔ̄, u koo maa ye kpuro ko.

²⁵ Nɛgibu, i n sun kanaru kuammɛ.

²⁶ I bɛsɛgibu kpuro tɔ̄birio ka kɪru.

²⁷ Na bɛɛ yiiremɔ̄ ka Yinnin yɪ̄siru, i bɛsɛgibu kpuro tire teni gario.

²⁸ Kpa Yinni Yesu Kirisin durom mu n wɔ̄a ka bɛɛ.

Tesalonika II

Pɔlu u Tesalonikagibu tireru yiruse teni yorua domi u nua ma gaba burisine ben suunu ɔɔ Yesun wuramarun sɔ. Gaba tamaa Yesun wurama te, ta turuku kua. Yera ba ben sɔmburu deri. Ba ñ maa garu mɔ ma mero bisibu gabu ba sere bu nɔɔrimɔ. Gaba maa burisine yèn sɔ ba tamaa Yesu u wurama kɔ, ma u bu deri, ma n sãare nɔni swãa te ba wa Yesun sɔ ta kua kam. Yen sɔna Pɔlu u bu sɔɔsiru wɛ te ta gerumɔ mɛ Yesun wuramaru ta ko n sãa. Ma u garu koo sari be gerusi bu ka sɔmburu ko. Mɛya u maa be ba nɔni sɔɔɔɔ dam kã bu ka tɛmana. Domi Yesu u koo baawure siriawa dee dee u sere nùn win are wɛ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu ka nuku yemiasiabu, wiru 1.
2. Kɔsan kowon kuramaru ka Yesun wuramaru, wiru 2:1-12.
3. Kirɔba, wiru 2:13n di sere wiru 3:15.
4. Tɔbiri dãakibu, wiru 3:16-18.

Tɔbiribu

1 Bɛɛ Yesun yigberugibu, bɛɛ be i wãa Tesalonikaɔ bɛɛ be i sãa Gusunɔ besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisigibu besɛ Pɔlu ka Silasi ka Timɔte, sa bɛɛ tɔbura. ² Gusunɔ Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛ durom kua kpa bu bɛɛ alafia kɛ.

Siribu ko n wãa

Kirisin naarun tɔru ɔɔ

³ Besɛgibu, n weene sa n Gusunɔ siaramɔ saa baayere been sɔ. N wã sa n mɔ mɛ yèn sɔ been naane dokebu bu sosimɔ gem gem, ma kɔi te i mɔ been tii tine ɔɔ ta maa kpɛamɔ ta sosimɔ. ⁴ Yen sɔna besen tii sa Yesun yigbenu woo kanɛ been sɔ, domi i tɛmana i yɔ naane dokebu ɔɔ nɔni swãaru ka tɔyan saa.

⁵ Yeniwa ya sɔɔsimɔ kam kam ma Gusunɔ u ra siri dee dee, kpa bu ka bɛɛ garisi be ba tura ba n ka wãa mi Gusunɔ u bandu swã tèn sɔ i wahala waamɔ. ⁶ Dɔmi Gusunɔ u koo ko ye n sãa dee dee, u koo bu nɔni sɔ be ba bɛɛ nɔni sɔɔɔɔ. ⁷ Ma bɛɛ be i nɔni swãaru waamɔ, u koo bɛɛ wɛrabu wɛ ka maa besen tii, sanam mɛ Yinni Yesu koo kurama wɔllun di ka dɔɔ yari ka win gɔrado damgibu. ⁸ Yesu wiya u koo bu sɛyasia be ba kun Gusunɔ yɛ, ka be ba kun wi, Yinni Yesun Labaari gea wure. ⁹ Ben dii kɔsiaru ta ko n sãawa kam koo bi bu kun nɔru mɔ sere ka baadomma. Ba ko n karanɛwa ka Yinni ka maa win yiiko damgia, ¹⁰ sanam mɛ u koo na kpa win bɛɛɛɛ yu sɔɔsira wigibu ɔɔ, kpa naane dokeobu kpuro ba n nùn kãsa tɔɔ te ɔɔ. Been tii i ko n maa wãa mi, domi i besen seeda naane doke ye sa di.

¹¹ Yen sɔna sa kanaru mɔ baadomma been sɔ, Gusunɔ besen Yinni u ka kpɔ u been kookoosu siara wãa te u bɛɛ sokua ɔɔ kpa win dam mu de i gea ko ye

i gɔru doke kpa mu maa de been naane dokebu kookoosu su n yiba. ¹² Nge mɛya besen Yinni Yesun yɔsira koo ka bɛɛɛɛ wa been min di, kpa bɛɛ i maa bɛɛɛɛ wa win min di Gusunɔ ka Yinni Yesu Kirisin durom saabu.

Kɔsan kowo

2 Negibu, na bɛɛ kanamɔ i ku de been laakari yu burisina, besen Yinni Yesu Kirisin wuramarun garin sɔ ka maa besen mennabu win mi, i ku maa de sɔmɔbun gari gɛɛ ñ kun mɛ waasu gaa ñ kun mɛ tire te ba nɛɛ na yorua, yen gaa yu bɛɛ biti ko yà n gerua ma Yinnin tɔra tunuma kɔ. ³ I ku de bu bɛɛ nɔni wɔke baa fiiko. Yinnin tɔɔ te, tu sere na tɔn dabira koo Gusunɔ seesi, yen biru kɔsan kowo wi, u koo kurama wi u sãa kam kooren bii. ⁴ U koo tii sua n kpuro kere kpa u ye kpuro seesi ye ba sokumɔ Yinni ka ye ba sãamɔ. U koo mam da u sina Gusunɔn sãa yerɔ kpa u tii soku Gusunɔ.

⁵ I ñ yaaye ma na bɛɛ yeni sɔɔɔɔ sanam mɛ na wãa been mi? ⁶ Tɛ, i yɛ sãa sãa ye ya nùn nɛnusi sere win saa yu ka turi. ⁷ Dɔmi kɔsa ya sɔmburu mɔ kɔ asiri ɔɔ. Adama wi u gina ye yinasiamɔ u ko n ye yinasiamɔwa sere bà n ka nùn doona. ⁸ Saa yera kɔsan kowo wi, u koo kurama kpa Yinni Yesu u nùn wom wure u go, kpa u nùn kpeerasia ka win naarun yiiko. ⁹ Kɔsan kowo wi, u koo na ka Setam dam, kpa u sɔm maamaakigii bwese bweseka ko ye ya sãa weesugia. ¹⁰ U koo maa bu nɔni wɔke bu ka kom kɔsum ko, be ba koo kam ko yèn sɔ ba yina bu gem kɔi mɛ mu koo bu faaba ko. ¹¹ Yenin sɔna Gusunɔ u koo de gãa damginu ganu nu bu torasia bu ka weesu naane ko. ¹² Nge mɛya, be ba ñ gem naane doke ma ba kom kɔsum kua ka nuku dobu, ba koo taare sua.

Ba bæe gɔsa i ka faaba wa

¹³ Nægibu, bæe be Yinni u kī, sa ñ ko ko sa kun Gusunɔ siare bæen sɔ̄ saa baayere. Domi Gusunɔ u bæe gɔsa saa toren di i ka faaba wa ka Hunde Dæeron dam wi u bæe kua Gusunɔgibu, ka maa bæen naane ye i mɔ gem sɔ̄. ¹⁴ Yenin saabuwa Gusunɔ u bæe soka ka bæsen Labaari gean kparabu, i n ka bɔnu mɔ bæsen Yinni Yesu Kirisin yiiko sɔ̄. ¹⁵ Ñ n men na nægibu, i yɔ̄ro dim dim i n sɔ̄ɔsi ni neni ni sa bæe sɔ̄ɔsi kɔ̄ ka kɔ̄ ka maa tireru sɔ̄.

¹⁶ Gusunɔ bæsen Baaba wi u sun kīa, ma win durom saabu u sun dam kã mɛ mu kun nɔru mɔ ka maa yīiy geebu, wi ka bæsen Yinni Yesu Kirisin tii ¹⁷ bu bæen gɔ̄rusu dam kɛ, kpa bu bæe tãsisia i ka sɔm geenu ka gari gee kpuro ko.

I sun kanaru kuo

3 Ye n tie nægibu, i sun kanaru kuo kpa Yinnin gari yi wa yi kparara fuuku, kpa yi n yiiko mɔ nge mɛ yi kua bæen suunu sɔ̄. ² I maa kanaru koowo kpa Gusunɔ u sun wɔra tɔn kɔ̄so wiru sariban nɔman di, domi n ñ tɔmbu kpuro ba gari yi naane dokemɔ.

³ Adama Yinni u sãa bɔrɔkɔ̄ni. U koo bæe tãsisia kpa u bæe kɔ̄su tɔn kɔ̄so win sɔ̄. ⁴ Yinni u dera sa bæe naane sãa. Sa yɛ ma i mɔ ye sa bæe yiire, mɛya i ko n maa mɔ i n dɔ̄.

⁵ Kpa Yinni u de bæen bwisikunu nu n woo Gusunɔn kīru gia ka maa Kirisin temanabu sɔ̄.

N weene tɔnu u sɔmburu ko

⁶ Nægibu, ka Yinni Yesu Kirisin yīsiru sa bæe yiiremɔ, i naane dokeo baawure gɔwo wi u sãa garu koo sari ma u ñ sɔ̄ɔsinu swī ni sa bæe wɛ. ⁷ Bæen tii i yɛ mɛ n weene i bæsen daa saari. Domi sa ñ kue garu koo sariba bæen suunu sɔ̄. ⁸ Sa ñ goon dīanu di sa kun nin gobi kɔsie, adama sa sɔm sɛsɔ̄guru kua bururu ka yoka sere sa wasira kpa su ku ka ko goon sɔmunu. ⁹ N ñ mɔ sa ñ yen yiiko mɔ, adama sa kīwa bæsen tii su bæe kom gem sɔ̄ɔsi mɛ i ko saari. ¹⁰ Sanam mɛ sa wãa bæen mi sa bæe yiire sa nɛ, wi u kun kī u sɔmburu ko, n ñ maa weene yɛro u di.

¹¹ Wee, sa nua ma bæen gabu ba sãa yikurobu be ba kun garu mɔ ma n kun mɔ gari wɔbia wɔribu. ¹² Sa tɔn ben bweseru yiiremɔ sa bu suuru kanamɔ Yinni Yesu Kirisin sɔ̄, bu de bu sɔmburu ko laakari sɔ̄ kpa bu ben tii diisia.

¹³ Adama bæe nægibu, i ku wasira ka gean kobu. ¹⁴ Goo ù n yina u gari yi mem nɔkwa yi sa yorua tire teni sɔ̄, i n nùn laakari sãa kpa i kun maa gãanu mɔkɔsine ka wi, n wa sekuru tu nùn mwa. ¹⁵ I ku nùn garisi nge yibere, adama i nùn swaa sɔ̄sio mero bisi bisikum.

Domaru ka tɔbiribu

¹⁶ Yinni wi u ra alafia wɛ u bæe alafia kɛ saa baayere ye n bæe deema kpuro sɔ̄ kpa u n ka bæe kpuro wãa.

¹⁷ Ka nen tiin nɔmuwa na yeni yorua. Nɛ Pɔlu na bæe tɔbura. Yera n sãa nen yīreru nen tirenu kpuro sɔ̄.

¹⁸ Nen yora mi. Kpa bæsen Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka bæe kpuro wãa.

Timote I

Timote u Yesu naane dokewa win aluwaasirun di, sanam me Pɔlu u da Lisitiɔ nɔn gbiikuru. Win daaru yiruse sɔkra u Timote gɔsa u ka nɔn yɔsiri bu Labaari gea kparam da, Gɔrobun Kookoosu wiru 16:1-3. Timoten tundo u sɔawa Gereki, ma win mero u sɔa Yuu wi u Gusunɔn beere yɛ too, wiru 1:1-5. Pɔlu u tire te yoruawa win tɔkɔru sɔk. U Timote sɔkwa u nee u de u n tɔsa win naane dokebu sɔk, kpa u Yesun Labaari gean taa geebu ko, kpa win sanu sanusu su n deere Yesugibun suunu sɔk, wiru 3:15. U maa nɔn ka swaa sɔksi ye ya weene Yesun yigbe kparobu ka Gusunɔn sɔm kowobu kpuro bu swii. Meya u maa nɔn sɔkɔ nge me Yesugibu ba ko n wɔasine. U maa nɔn kirɔ mɔ u ka sɔksi geenu sɔksi ni nu deere keu koosio weesugibun sɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Sɔksi te Pɔlu u Timote wɛ Yesun yigberu ka ten sɔm kowobun sɔ, wiru 1:3n di sere wiru 3:16.
3. Sɔksi te Pɔlu u Timote wɛ win sɔmburu sɔ, wiru 4n di sere wiru 6.

Tɔbiribu

1 Timote, wune wi a kua nen bii yɛn sɔ a Yesu naane doke, Gusunɔ Baaba ka Yesu Kirisi besen Yinni bu nun durom ka wɔnɔwɔndu kua kpa bu nun alafia kɛ. Ne Pɔlu, Yesu Kirisin gɔro nge me Gusunɔ besen Faaba kowo ka Yesu Kirisi wi u sɔa besen yiiyɔbu, ba man yiire, na nun tire teni kuamme.

Sɔksi weesugirun kirɔ

³ Tɛ, na kɛ a sina Efesun nge me na nun yiire sanam me na dɔk Masedɔni gia kpa a bu yinari be ba sɔksi tukunu sɔksimɔ. ⁴ A bu sɔkɔ bu ku raa ben laakari doke gari yi tɔmba seka sɔk, ka maa sikadoban yɔsa sɔk. Yeya ya sikirinɔsu seeyamɔ, ya n maa Gusunɔn himba wuswaa daasiamɔ ye tɔnu ra gie ka naane dokebu. ⁵ Adama na yiire bi mɔwa n ka been kɔru seeya te ta wee saa gɔru ge ga deeren di ka laakari taare sarirugian di ka maa naane doke kpikibun di. ⁶ Wee, gaba gera saa gari yin min di ma ba kɔra sikirinɔ kamgisu sɔk. ⁷ Ba kɛ ba n sɔa Gusunɔn woodan keu sɔksiobu, adama ba n ben tiin garin tubusianu yɛ baa yi ba gerumɔ ka naane baka.

⁸ Ka me, sa yɛ ma wooda ya wɔ tɔnu u n ye dendimɔ nge me n weene. ⁹ Kpa u n yɛ ma ba n wooda kue gemgibun sɔ. Ba ye kuawa wooda sarobu ka mem nɔ sarirugibun sɔ, ka be ba n Gusunɔn beere yɛ, ka durumgibu, ka maa tɔn be ba n Gusunɔn ka gɔa deeranun beere yɛ, ka sere be ba ben tundobu n kun me ben merobu goomɔ, ka maa tɔn gowobu gabu, ¹⁰ ka maa sakara kowobu, ka tɔn durɔ be ba kɔk mennamɔ ben tii tiine, ka be ba tɔmbu gbenimɔ ba dɔramɔ, ka weesugibu, ka be ba weesu sɔk bɔrumɔn sɔ, baayere kpuro gesi ye ya kun sɔa sɔksi geeru. ¹¹ Sɔksi te, ta wɔawa Labaari gea ye ba man nɔma beria sɔk.

Gusunɔwa ya ka yɔ. Wiya u yiiko mɔ, u maa sɔa domarun nuuru.

Siarabu

Gusunɔn wɔnɔwɔndun sɔ

¹² Na Yesu Kirisi besen Yinni siara wi u man dam kɔ n ka nen sɔmburu ko. Na saabu kua yɛn sɔ u man garisi naanegii ma u man gɔsa win sɔmburu sɔk, ¹³ baa me na ra raa nɔn gari kam gerusi ma na nɔn nɔni sɔkwa ma nen mɔru ku ra n toma. Ka me, u man wɔnɔwɔndu kua yɛn sɔ na n yɛ ye na mɔ, domi na n daa naane doke. ¹⁴ Ma besen Yinnin durom mu banda ne sɔk. U man naane dokebu ka kɔru wɛ. ¹⁵ Gari naanegii yi yi weene i nɔma gɔri i mwa mam mam yiya, Yesu Kirisi u na handunia sɔk u ka durumgibu faaba ko bɛ sɔk na n sɔa ben kpoko. ¹⁶ Adama yenin sɔna Gusunɔn u man wɔnɔwɔndu kua, kpa Yesu Kirisi u ka kpɔ u win suuru nɔru sarirugia sɔksi ne sɔk ne wi na sɔa kpoko, kpa na n ka sɔa yireru ben sɔ be ba koo nɔn naane doke bu ka wɔaru te ta ku ra kpe wa. ¹⁷ Tɛ, Gusunɔ turo wi, sina boko wi u ko n wɔa ka baadomɔmɔ, wi u kun gbimɔ, wi ba n ka nɔni waare, wigia beere ka yiiko sere ka baadomɔmɔ. Ami.

¹⁸ Timote nen bii, na nun yiire bini mɔ nge me Gusunɔn sɔmɔbu ba raa gerua wunen sɔ. A de sɔmɔ ben gari yi, yi n sɔa wunen tabu yɔnu kpa a ka taa geebu ko ¹⁹ a n naane doke kpa wunen gɔru ga kun nun taare wɛemɔ. Adama sibu gabu ba n gɔru gen bweseru swaa sue, ma ba ben naane dokebu kam koosia nge goo nimkuu ge ga nim diira. ²⁰ Tɔn be sɔkra Himene ka Alesandu ba wɔa be na Setam nɔmu sɔndia bu ka gia ma n n weene bu Gusunɔn gari kam gerusi.

Kanarun gari

2 Yen s̄na na beε kanamɔ gbiikaa, i n kanaru m̀ tmbu kpuro n s̄ i n bikiamɔ ka tii kawabu, kpa i n da maa Gusunɔ siare. ² Nge meya i maa kanaru koowo tem ȳrobun s̄ ka sere be ba w̄a aye damginu s̄ kpuro, kpa su wa su besen handunian w̄aru di ka b̄ri yendu ka alafia, sa n Gusunɔ beere w̄emɔ kpa sa n daa gea m̀. ³ Kana ten bwesera ta w̄a ta ra maa Gusunɔ besen Faaba kowo w̄re ⁴ wi u k̄ tmbu kpuro bu faaba wa, kpa bu wa bu gem tubu. ⁵ Domi Gusunɔ turowa w̄a, sannɔ yakianɔ turowa maa w̄a beε ka Gusunɔn baa s̄, wiya Yesu Kiriwi u kua t̄nu, ⁶ ma u tii w̄ u kua baawuren ab̄ru. Seeda yera ya s̄sira sanam me yen saa ya tura. ⁷ Yenin s̄na ba man ḡsa waasu kowo ka ḡro, kpa n ka t̄n tukobu naane dokebu ka gem keu s̄si. Geema na gerumɔ na n̄ weesu m̀.

⁸ Yen s̄na na k̄ baama mi ba kanaru m̀ t̄n durɔbu bu tu ko ba n n̄ma ye ya d̄ere sue w̄ll n̄ kun ka m̄ru n̄ kun ka sikirinɔ.

⁹ Meya maa na k̄ t̄n kurɔbu bu tii s̄me saka s̄ ka girima kpa ben buraru ta kun s̄a tara gidigia n̄ kun me wura n̄ kun me goonu, bu ku maa ȳa gobi bekeginu doke. ¹⁰ Adama ben bura ȳnu nu n s̄a kookoo burasu nge me n weene kurɔ be ba tii garisi Gusunɔ s̄abu bu ko. ¹¹ A de t̄n kurɔ u gia laakari s̄ ka wii kp̄ibu mam mam. ¹² Na n̄ wure t̄n kurɔ u keu s̄si, n̄ kun me u n s̄a t̄n durɔn wirugii adama u n da n maari. ¹³ Domi Adamuwa Gusunɔ u gbia u taka kua, yen biru Efa. ¹⁴ Meya n̄ n̄ m̄ Adamu Setam u n̄ni w̄kua, win kurɔwa, u n̄ni w̄kua ma u wooda sara. ¹⁵ Adama t̄n kurɔ u koo faaba wa u n̄ bibu marumɔ u n̄ gesi w̄a naane dokebu ka k̄ru ka w̄a d̄eraru s̄ ka tii ȳru sannu.

Yesun yigbe kparobu

3 Gari naanegii wee. Goo u n̄ k̄ u n̄ s̄a Yesun yigbe kparo, s̄m geera u k̄. ² N weenewa ȳro u n̄ s̄a taare sarirugii kpa u n̄ kurɔ turo dege dege m̄, yen biru u n̄ maa s̄a gayagii kpa u n̄ tii ȳ u kun s̄a t̄n bereteke, adama u n̄ s̄a s̄bun yaare kowo ka maa wi u koo keu s̄sibu kp̄. ³ Kpa u kun s̄a tam n̄ro n̄ kun me sannɔ k̄ro adama u n̄ s̄a suurugii wi u alafia k̄, kpa u kun s̄a gobin k̄ro. ⁴ Kpa u n̄ s̄a wi u win yenu n̄ma sikerene mam mam, kpa u win bibu mem n̄kɔbu ka t̄nun beere w̄ebu kpuro s̄si. ⁵ Domi t̄nu u kun ȳ me u koo ko u ka win tiin yenu n̄ma sikerena, am̄na ȳro wi, u koo ka kp̄ u Gusunɔn yigberu nen̄. ⁶ N̄ n̄ maa weene ȳro u n̄ s̄a naane dokeo kpa, ye n̄ koo de u n̄ tii ḡamɔ kpa u taare wa nge me Setam u wa. ⁷ Yen biru n̄ weene be ba n̄ naane doke ba n̄ ȳro win seeda gea dimɔ, kpa bu ku n̄n gem, kpa u ku raa maa Setam yina w̄ri.

Yesun yigbe s̄m kowobu

⁸ Meya maa n̄ n̄ weene Yesun yigbe s̄m kowobu ba n̄ s̄a be ba n̄ beere m̄ nge n̄su yirugibu n̄ kun me tam yobu n̄ kun me be ba ka bwisi kankam gobi kasu, ⁹ adama ba n̄ naane dokebun gem me mu tera neni ka ḡru d̄erɔ. ¹⁰ N weene bu maa gina ben laakari meeri. Ba n̄ wa ba n̄ taare gaa m̄ kpa bu sere ben s̄mburu w̄ri. ¹¹ Nge meya n̄ maa weene kurɔbun tii ba n̄ s̄a be ba koo beere w̄, kpa ba kun s̄a t̄n w̄ɔbu ma n̄ kun m̄ gayagibu be ba naane m̄ kpuro s̄. ¹² Kurɔ tia tiawa yigbe s̄m kowobu ba ko n̄ m̄, kpa ba n̄ s̄a be ba ben bibu ka ben tiin yenusu n̄ma sikerene mam mam. ¹³ S̄m kowo be ba ben s̄mburu m̀ ka nuku tia ba koo ten baruka di ben w̄aru s̄, kpa ba n̄ toro sindu m̄ ben naane dokebu s̄ bi Yesu Kiriwi sun w̄emɔ.

Asiri baka

¹⁴ Na ȳiȳ n̄ na n̄ nun wa, adama na nun tire teni yoruammewa, ¹⁵ baa n̄ n̄ teemɔ, amen biru a n̄ ka ȳ nge me n̄ weene a n̄ tii kpare Gusunɔn t̄mbun suunu s̄ be ba s̄a Gusunɔ Yinni wason yigberu. Yigbe tera ta s̄a gem gbera ka men maro. ¹⁶ Ka gem, goo sari wi u koo kp̄ u besen s̄arun asiri yen kp̄aru siki.

Gusunɔ u s̄sira t̄nun wasi s̄.

Hunde D̄ero n̄n gem w̄.

W̄llun ḡradoba ba maa n̄n wa.

Ba win gari bweseru baatere waasu kua.

Ma ba yi naane doke handunia s̄.

Ma ba kpam n̄n sua w̄ll u wura win yiiko s̄.

Keu koosio weesugibu

4 Adama Gusunɔn Hunde gerumɔ kpasasa ma sanam gam sisi m̀ s̄ gaba koo naane dokebun swaa deri bu hunde koni weesugibu mem n̄kɔwa, kpa bu maa werekunun s̄siru sw̄i. ² S̄si te, ta weewa saa wee kowobun min di be ba tii meera gabu. T̄n ben ḡru ga gu nge ge ba sii sunsu mani. ³ T̄n ben bwesera ba gerumɔ ma n̄ n̄ w̄ t̄mbu bu suana, yen biru n̄ n̄ maa weene bu d̄anu kpuro di. Adama Gusunɔ u ye kpuro taka kuawa naane dokeobu be ba gem gia bu ka di ka siarabu sannu. ⁴ Domi ḡanu baanire ni Gusunɔ u taka kua ḡa geena, ḡanu sari ni s̄, ni ba koo k̄, adama bu gesi ni kpuro m̄ ka siarabu. ⁵ Domi Gusunɔn gari ka kanara ni kpuro d̄erasiamɔ.

Yesu Kirisin s̄m kowo geo

⁶ Wee, a n̄ naane dokeobu bwisi yini k̄m̄ kaa n̄ s̄awa Yesu Kirisin s̄m kowo geo, kaa n̄ maa wunen tiin hunde diisiamɔ ka naane dokebu ka s̄si geerun gari yi a sw̄i. ⁷ Adama a wiira gari yin̄ yi t̄mba seka kpa a n̄ wunen hunde dendimɔ Gusunɔn beere w̄ebu s̄. ⁸ Geema, wasin dendibu arufaani gaa m̄, adama Gusunɔn beere w̄ebu bu arufaani kpuro m̄ ȳn s̄ bu gis̄n w̄aru ka maa siagirun s̄ mw̄eru m̄. ⁹ Gari

naanegiiya mi. N wā bu yi noma gāri mam mam bu mwa. ¹⁰Yen sōna sa sunamō sa sōmburu mō, domi sa besen yīiyōbu doke Gusunō Yinni waso sōō wi u sōa tōmbu kpuron Faaba kowo, su mam nēere be ba naane doke.

¹¹A n bu sōōsi te yiiremo kpa a n bu tu sōōsimō. ¹²A ku de ba n wunen aluwaasiru gema, adama a de a n naane dokeobu kom gen sōōsimō wunen gari gerubu sōō, ka wunen wāarun kookoosu sōō, ka wunen kīru sōō, kpa a n naane mō ka maa gōru kpiku. ¹³Sere n ka tunuma, a n tōmbu Gusunōn gari gariamme kpa a n bu dam kēmō kpa a n bu keu sōōsimō. ¹⁴A ku hunden kēru atafiiru ko te ta wāa wunē sōō, te ba nun nōmu beria Gusunōn sōōmbun gari sōō sanam mē yigbe guro guroba nun nōma sōōndi wirō. ¹⁵A gari yini nōni dokeo, a maa yi tii wēyō mam mam, kpa tōmbu kpuro bu wunen wuswaa daabu wa. ¹⁶A n tii sē, a maa wunen sōōsiru laakari dokeo kpa a n temane gōa nini sōō. Domi ā n mō mē, kaa tii faaba ko ka maa be ba nun swaa daki.

Dobonia naane dokeobun sō

5 A ku durō bukuro gerusi ka dam, adama a temano a nūn dam kē nge wunen tiin tundo. Meyā maa aluwaasiban tii, a bu koowo nge wunen maabu ka wōōbu. ²Ō n maa kurō tōōnūn na, a nin baawure koowo nge wunen tiin mero, a maa kurō mōō kpe-minu ko nge wunen sesubu daa dēera sōō.

³A gōminibu bēere wēyō be ba sōa gōminibu ka gem. ⁴Adama gōmini goo ū n bibu mō n kun mē nikurōminu, n weene bu gbi bu gia bu gea ko ben tii tiin mero bisibu sōō kpa bu wa bu ben mōōbu gea dibu kōsia, domi yeni ya wā Gusunōn mi. ⁵Kurō wi u sōa gōmini ka gem wiya wi u n goo mō wi u koo nūn nōōri. Win yīiyōbu wāawa Gusunōn sōō kpa u n kanaru mō u n win somiru bikiamō bururu ka yoka. ⁶Adama gōmini wi u win wāarun yēeritia tōna kasu u kua gōri kō baa mē u wasi. ⁷A n bu gōa ni kpuro sōōmō kpa goo u ku raa ka bu taare wē. ⁸Wi u kun win dusibu nōōri n ku mam ko win yenugibu, wiya u naane dokebu yina, ma u naane doke sarirugii dukuram kera.

⁹A ku gōmini goo sosi gōminibun wuuru sōō ma n kun mō yēro u wōō wata mō, kpa u n sōa wi u ka durō turo yōra, ¹⁰ma ba win sōm geerun seeda dimō. U n sōa kurō wi u bibu nenum yē, kpa u n daa sōa sōōmbun yaare kowo ka maa wi u naane dokeobu nōōri ka tii kawabu, kpa u n daa wahalagibu somire, kpa u n sōa wi u ra n sōm geenu baanire mō ka kīru.

¹¹Adama a ku gōmini kpe-minu sosi gōminibun wuuru sōō, domi sanam mē ben kīra koo bu bōria bu ka Kirisi atafiiru ko, ba koo kīra bu durōbu sua ¹²kpa bu ben tii taare wē yēn sōō ba ben nōō mwēē gbiikuru kua kam. ¹³Yēn sōō ba n garu mō ba koo se ba n yenusu durimō. N nōō mam ye tōna, adama ba ko n da tōmbu wī kpa bu gari wōōbia wōri kpa ba n gari swinimō. ¹⁴Yenin sōōna na kī gōmini kpe-minu nu durōbu sua kpa bu bibu ma, kpa bu ben yenu nōni doke kpa bu ku raa besen yibereba ayeru deria bu ka besen kōsa gere.

¹⁵Domi gōmini ben gaba gera kō ba Setam swīi.

¹⁶Adama naane dokeo goo ū n gōminibu mō win dusibu sōō, a de u bu somi. A ku de u Yesun yigberu sōmu ni sōbi kpa tu ka kpī tu gōmini be ba kun goo mō somi.

¹⁷Yen biru yigberun guro guro be ba hania mō ben sōmburu sōō, n weene bu bēere bakan arufaani di, n ku mam ko be ba ra sunē gem gem waasu ka keu sōōsibu sōō. ¹⁸Domi Gusunōn gari yi gerumō yi nēē, “I ku bēen naa kinenu nōō bōke saa ye nu sōmburu mō dīanu sōō.” Yi maa gerumō, “N weene sōm kowo u win kōsiaru wa.” ¹⁹Bā n ka nun yigbe guro guro goon taare naawa, a ku gari yi wura ma n kun mō tōnu yiru nōō kun mē ita ba yen seeda di. ²⁰A be ba tora gerusio yigberugibu kpuron nōni biru kpa be ba tie bu berum duura.

²¹Na wure na nun sōōmō Gusunōn ka Yesu Kirisi ka win gōrado be u gōsan wuswaa, a sōōsi nini mem nōō nōō n kun ka goon nōnu nasiaru. A ku maa gōanu ko kpaasirun kīrun sōō. ²²A ku maa senda a ka goo nōma sōōndi. Meyā, a ku maa de a n bōnu mō gabun toranu sōō. A tii nenu dēeraru sōō.

²³Wee, a kun da maa nim tōna nō, adama a n da tam nō fiiko wunen nukurun alafian sōō yēn sōō a ra bare kiri kiri.

²⁴Gabun toranu nu ra sōōsire batuma sōō bu sere bu siri. Adama gabuginu ra sōōsirewa amen biru. ²⁵Nge meya maa sōm geenun tii, nu ra sōōsire kpasasa. Baa ni nu kun tere sōa sōa nu nōō berurō ka baadomma.

6 Be ba yoru dimō n weene bu ben tiin yinnibu bēere wē gōanu kpuro sōō, kpa goo u ku raa ka fēē wa u Gusunōn yīsiru ka besen sōōsinu gari kam gerusi. ²Yoo be ba maa yinni naane dokeobu mō, bu ku raa bu gem bu nēē, ba sōa dusinu Yinni sōō. Adama bu de bu yinni be sōō ka girima kpa bu ben sōman arufaani di n kpā yēn sōō ba sōa naane dokeobu ka maa kīnasibu Yesu sōō.

Sōōsi weesuginu

ka arumani gea

Yeya n weene a waasu ka keu ko. ³Baawure wi u sōōsi tukuru garu sōōsimō ma u yina u besen Yinni Yesun Kirisin gari gemgii nēē, ka maa sōōsi te ta Gusunōn bēere wēēbu sōōsimō, ⁴yēro u tii suewa, u n maa gōanu yē. Adama sikirinōsu ka gari wēerinun kīra u barō. Min diya nisinu ka sannōsu ka yaa kasikibu ka tōn naane sarira wee. ⁵Tōn ben wira sīira ba n maa gem yē ma ba sikirinamō nōru sari. Ba tamaa ma Gusunōn sōōaru ta koo bu ko arumanigibu.

⁶Geema, Gusunōn sōōaru ta sōōawa arumani baka, ye tōnu u mō yā n ka nūn nerena. ⁷Domi sa nōō ka gōanu ganu nē handunia ye sōō, meya sa nōō maa ka gōanu wī. ⁸Ō n men na, sōō n dīanu ka yānu mō n ko n sun turia. ⁹Adama be ba kī ba n sōō arumanigibu, beya ba ra wōri kōkiribu sōō, kpa wiirun kīru ka kī gōburu tu bu yina mwa ba n ka dōō kam kobu ka kpeerasiabu sōō. ¹⁰Domi gobin kīra sōōawa kom kōsum kpuron nuu

teeru. Sibu gaba tu naa gira sere ba naane dokebu geerari ba tii kpɛɛ nuku sankira dabinu sɔɔ.

Ye Pɔlu u Timote yiire

¹¹ Adama wunɛ Gusunɔɔgii, a yeni kpuro duka suurio kpa a gem naa gira ka maa Gusunɔɔn beere wɛɛbu ka naane dokebu ka kɪru ka temanabu ka sere daa duud-wia. ¹² A naane dokebun taa geebu koowo kpa a wɔaru te ta ku ra kpe are di. Domi wɔa te sɔɔra Gusunɔɔ nun soka, ten sɔna a maa naane dokebun seeda gea di seedagii dabinun nɔni biru. ¹³ Na nun yi-iremɔ Gusunɔɔn wuswaɔ wi u ra yabu kpuro wɔaru wɛ, ka maa Yesu Kirisin wuswaɔ wi u seeda gea di Pɔnsu Pilatin wuswaɔ, ¹⁴ a wooda ye nɛnuɔ kpa a n wɔa dɛraru ka taare sariru sɔɔ sere tɔɔ te besen Yinni Yesu Kirisi u koo kurama. ¹⁵ Gusunɔɔ, wi u koo de tɔɔ te, tu sɔɔsira ten saa sɔɔ, wi turo dege degewa sɔa domarugii ka yiikogii ka sina boko ka yinnibun Yinni.

¹⁶ Wi turowa sɔa wi u kun gbimɔ. U wɔa yam bururam sɔɔ mɛ goo kun kpɛ u susi. Goo kun nɔn waare, goo u n̄ kpɛ u mam nɔn wa. Wigia beere ka sinaru te ta ku ra kpe. Ami.

¹⁷ A tem men arumanigibun laakari seeyo bu ku woo kana bu ku raa maa ben yiɔyɔbu yi dukia ye ya koo kpe sɔɔ. Adama bu bu yiyo Gusunɔɔ sɔɔ wi u sun kpuro wɛɛmɔ ka nuku tia besen nuku dobun sɔ. ¹⁸ A bu sɔɔwɔ bu gea ko bu ko arumanigibu sɔm geenu sɔɔ, kpa ba n nuku tia mɔ ba n sɔɔru sɔa bu ka ben mɔru gabu bɔnu ko. ¹⁹ Nge meya ba koo tii arumani gea berua ye ya n̄ sankiramɔ sian sɔ. Sanam meya ba koo kpɪ bu wɔa geeru naamwɛ.

²⁰ Timote, a ye ba nun nɔmu sɔndia nɛnuɔ n wɔ. A desiro saa handunian gari kankamgiin di. A ku maa sikirina ka be ba tamaa ba yɛru mɔ. ²¹ Ben yɛɛ te, ta dera ben gaba kɔɔra naane dokebun swaan di.

Gusunɔɔn durom mu n ka beɛ wɔa.

Timote II

Sanam me Pɔlu u Timote tireru yiruse te yorua u wāawa piriɔm sɔɔ Romuɔ, u ka gɔɔ mara, wiru 4:6-8. U Timote kana u nùn naamwema kpa u ka nùn win puran yaberu naawa ka sere maa win tirenu ganu m̀ sɔɔ Gusunɔn gari yorua. U maa Timote yiiremɔ u de u n sãa naanegii Yesun mi ka sere Labaari gean kparabu sɔɔ. U maa nùn kirɔ m̀ daa k̄si yi tɔmba koo ra ko sanam d̄akim sɔɔn s̄.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Pɔlu u Timote kirɔ m̀ u n ka sãa naanegii, wiru 1:3n di sere wiru 2:26.
3. Tɔmba koo Gusunɔn gari siki, wiru 3:1-9.
4. Pɔlun wāaru, wiru 3:10n di sere wiru 4:8.
5. Gari d̄aki, wiru 4:9-22.

Tɔbiribu

1 Na nun tire teni kuamme Timote, nen bii k̄nasi. Gusunɔ Baaba ka Yesu Kirisi besen Yinni bu nun durom ka wɔnwɔndu kua kpa bu nun alafia k̄. Nena Pɔlu, wi Yesu Kirisi kua win gɔɔ Gusunɔn k̄ru sɔɔ, n ka wāa te sa m̄ Yesu Kirisin min din nɔ mweeru kpara.

Siarabu ka dam k̄ru

³ Na Gusunɔ saabu kua wi na sãamɔ ka laakari taare sarirugia nge me nen sikadoba ba raa kua. Na ra n maa nun yaayamɔ nen kanaru sɔɔ bururu ka yoka. ⁴ Na wunen ȳresu yaaye ma na k̄ n nun wa gem gem kpa nen ḡru dobu bu ka yibu. ⁵ Na wunen naane dokebu yaaye bi bu ñ murafitiru m̄. Bin bwesera wunen nikurɔ Loisi ka wunen mero Enisi ba raa m̄. Na ȳ kam kam ma a maa bu m̄. ⁶ Yenin s̄na na nun yaayasiamɔ, a k̄e te d̄ɔ yabio te Gusunɔ u nun w̄ sanam me na nun nɔm sɔɔndi. ⁷ Domi hunde ye Gusunɔ u sun w̄ ya ñ koo de su berum ko, ya koo dewa sa n dam ka k̄ru ka gaya m̄.

⁸ Yen s̄, a ku besen Yinnin seeda dibun sekuru ko, a ku maa nen tiin sekuru ko ne wi na wāa piriɔm dirɔ win s̄. Adama a de sa n bɔnu m̄ sannu nɔni swāaru sɔɔ Labaari gean s̄ nge me Gusunɔ u nun yen dam w̄em̄. ⁹ Wiya u sun faaba kua ma u sun soka sa n ka sãa win tiin tɔmbu, n ñ m̄ ye besen tii sa kuan s̄ ma n kun m̄ win himba ka win durom s̄ me u sun kua Yesu Kirisin min di saa toren di. ¹⁰ T̄, besen Faaba kowo Yesu Kirisin naara sun durom me s̄ɔɔsi. Domi u gɔɔn dam kpeesia ma u wāaru te ta ku ra kam ko s̄ɔɔsi Labaari gean min di.

¹¹ Gusunɔ u man kua gɔɔ ka keu s̄ɔɔsio n ka Labaari gea ye kpara. ¹² Yen saabun s̄na na nɔni swāa teni waamɔ. Adama sekura kun man m̀, domi na ȳ wi na naane doke, na maa ȳ kam kam u koo kp̄ u ye u man kerea k̄su sere t̄ɔ te, tu ka turi. ¹³ A nen s̄ɔɔsiru

nenɔ ka naane dokebu Yesu Kirisi sɔɔ ka k̄i te a m̄ win min di. S̄ɔɔsi te, ta sãa gari gee yi na nun nɔɔsia. ¹⁴ Gãa gee ni ba nun nɔma beria a nu nenɔ ka Hunde D̄eron dam wi u wāa bese sɔɔ.

¹⁵ Wunen tii a nua ko ma be ba wāa Asin tem sɔɔ, be kpurowa ba man deri bè sɔɔ Figeli ka H̄emɔgeni ba wāa. ¹⁶ Kpa Yinni u Onesifun yenugibu wɔnwɔndu kua domi u man dam k̄ nɔn dabinu. U ñ maa nen piriɔm sekuru kue. ¹⁷ Ye u mam tunuma Romuɔ u man ka-suwa ka nuku tia ma u man wa. ¹⁸ Kpa Yinni u de Gusunɔ u nùn wɔnwɔndu kua t̄ɔ te sɔɔ. Wunen tii a ȳ sãa sãa sɔɔma ye u kua nen s̄ Efesuɔ.

Yesu Kirisin tabu kowo geo

2 Wune maa nen bii, a n tãsa durom me sɔɔ, me sa m̄ Yesu Kirisin min di. ² Gãa ni a nua nen min di seedagii dabinun wuswaɔ, a nu gabu nɔmu berio be a naane sãa be ba koo maa kp̄ bu nu gabu s̄ɔɔsi.

³ A wuro a ko nge Yesu Kirisin tabu kowo geo nɔni swāaru sɔɔ. ⁴ Tabu kowo wi u wāa tabu gberɔ, u ku ra maa win wāarun wunɔn ko yèn s̄ u k̄ u win tabu sunɔn k̄ru ko. ⁵ Wasi kasanugii ù n dukan garasa m̀, u ñ kp̄ u yen are wa ma n kun m̄ u yen wooda sw̄i. ⁶ Meyā maa gbee wuko wi u sɔmburu kua ka wahala, wiya u gina weene u gberun marum sɔɔri. ⁷ A nen gari yi kpuro bwisikuo yi na nun s̄ɔɔm̄ mi, domi Yinni u koo nun somi a ka kpuro tubu.

⁸ A Yesu Kirisi yaayo wi u yari Dafidin bweserun di, ma u sikura gɔɔrin di. Win gari yi wāa Labaari gea sɔɔ ye na waasu m̀. ⁹ Labaari gea yen s̄na na nɔni swāaru waamɔ sere ba ka man yɔni sɔɔri nge tɔn k̄so. Adama ba ñ Gusunɔn gari sɔɔri. ¹⁰ Yenin s̄na na kpuro kp̄a be ba gɔsan arufaanin s̄, kpa ben tii bu maa faaba wa Yesu Kirisin mi ka yiiko ye ya ku ra kpe.

¹¹ Gari naanegii wee.

Sà n gu ka wi sannu, sa ko n maa wāa ka wi.

¹² Sà n temana ka suuru, sa ko bandu di ka wi sannu.

Sà n maa nùn yina, win tii u koo sun yina.

¹³ Sà n sãa naane sarirugibu, ka me, u sãa naanegii. Domi u ñ kpě u win tii yina.

Ɔm kowo wi u tii sãsi gemgii

¹⁴ Yeni kpurowa kaa wunen tãmbu yaayasia kpa a maa bu kiru ko Gusunon wuswaaw bu ku sikirina gari wëerininun sã. Domi yenin bwesera kun arufaani gaa ma n kun ma yu tãmbu kam koosia be ba swaa daki. ¹⁵ A hania koowo a n m̀ ye kaa ka siarabu wa Gusunon wuswaaw, nge Ɔm kowo wi sekura kun m̀ win sãmburu sã, wi u ra n gem gari sãsim sã dee dee.

¹⁶ Adama a handunian gari kankamgii suurio, domi yi ra tãmbu desirasiewa n toma Gusunon beere yërun di.

¹⁷ Ye tãn ben bwesera sãsim, ya sãawa nge boo kãso wi u wasi kãsisiam. Be sãra Himene ka Filetu ba wãa.

¹⁸ Ba gem swaa deri ma ba gabun naane dokebu suram, domi ba nee, gribun seebu sara kã. ¹⁹ Adama kpækpæku damguu ge Gusunon u sura ga ñ yïirur. Gari wee yi ba yorua gen wãlã. Yinni u wigibu yë. Yen biru maa, baawure wi u Yinnin yïiru soku, u kom kãsum kpuro derio.

²⁰ Dii buraru sã gbëe bwese bwesekawa ra n wãa. Ba nin ganu kua ka sii geesu ka wura ni ba ra dendi bu ka gãa beereginu ko. Ba maa nin ganu kua ka dãa kaaru ka sãndu ni ba ra dendi bu ka ko ye ba tura.

²¹ Baawure wi u tii sãrasiam kom kãsum di, ba koo nùn dendi bu ka gãa beereginu ko. Domi u sãa wi ba wuna nenem wi Yinni u koo ka dendi, u maa sãru sãa u ka Ɔm geeru baatere ko. ²² A aluwaasirun kiru kankam suurio kpa a gem ka naane dokebu ka kiru ka alafia naa gira, wune ka be sannu be ba Yinnin yïiru sokum ka gãru deere. ²³ Adama a tii gawo saa wiira gari ka sikirino yëru sarirugisun di. A yë kam kam ma siya su ra sannu ma. ²⁴ Wee n ñ weene Yinnin Ɔm kowo u n sãa kã gmunugii, adama u tãmbu kpuro daa gea kuo, u n sãa wi u koo keu sãsisibu kpĩ kpa u n da temane. ²⁵ N weene u be ba kun ka nùn kã tia sãa gerusi teeru. Sãkudo Gusunon u koo de bu ben gãru gãsia kpa bu gem gia. ²⁶ Sanam meya ben laakari koo wurama kpa bu kisira Setam yinan di wi u raa bu neni u toorim win gãru kiru sã.

Sanam dãakim

3 A n yë ma sanam dãakim sã wãara koo sësia. ² Tãmbu ba ko n ben tii tãnan arufaani kasu, gobin kiru ko n bu neni, ba ko n sãa woo kanbu ka tii suobu kpa ba n Gusunon gari kam gerusim. Bibu ba ñ koo ben kãwãbu mem kãwã, tãmba ko n sãa guturuba ka Gusunon beere yëru sarirugibu. ³ Ba ko n sãa kiru ka wanum sarirugibu. Ba koo tãmbu mem mani kpa ba n sãa mãru kankamgibu be ba nãni tau. Ba ko ba n gean kowobu tusa. ⁴ Ba ko n sãa kãrumãtãnugibu ka lasabu sarirugibu ka be ba tii sue ba gãam. Ba ko n handunian dobun kiru ma n kere Gusunon kiru. ⁵ Ba ko n sãa bèn Gusunon sãara sakua, ba ñ koo ten dam wura. A tãn ben bweseru suurio. ⁶ Ben gaba ko n

yenusu duurimã kpa bu ka ben gari tãn kurã dam sarirugibu kamia, bèn durum ya dera ba kom yaa bie ma ba kiru baatere diiriamme. ⁷ Baadomma kurã be, ba kasu bu gãanu gia adama ba ñ kpě bu gem gia.

⁸ Nge me Yanesi ka Yambesi ba ka Mãwisi kinenu kua, nge meya tãn be, ba maa ka gem kinenu m̀, ba ñ maa biti ma kãsan bwisikunun sã. Ba ñ garu koorã naane dokebu sã. ⁹ Adama ben hania kun ka bu gam dã, domi baawure u koo ben wiiraru wa nge me n Yanesi ka Yambesi deema.

Yiire dãakibu

¹⁰ Adama wune Timote, a nen sãsiru ka nen kookoosu wa, ka nen himba handunian wãaru sã ka nen naane dokebu ka nen suuru ka nen kiru ka maa nen temanabu, ¹¹ ka kãne ye ba man dãre ka nen nãni swãa te ta man deema Antãkã ka Ikonimã ka Lisitiã. Bãne gaa sari ye na kun wa mi. Adama Yinni u man yakia saa ye kpuron di. ¹² Ka gem, baawure wi u kĩ u Gusunon beere wë wi ka Yesu Kirisin wãasinã sã, u ñ koo ko u kun nãni swãaru wa. ¹³ Adama tãn kãsobu ka wee kowobu ben kãsuru ta ko ta n sosimãwa. Nge me ba gabu nãni wãkum, meya ba maa tii nãni wãkum.

¹⁴ Adama wune, a n gãa ni neni ni ba nun sãsi ni a naane doke. A yaayo tãn bèn min di wunen yëru ta wee. ¹⁵ Saa wunen birun diya a Gusunon gari yë yi yi koo kpĩ yi nun bwisi kë a ka Yesu Kirisi naane doke kpa a faaba wa. ¹⁶ Gusunon gari kpuro yi weewa saa Gusunon min di. Yi maa arufaani ma yi ka gem sãsi, kpa yi ka tãnu win toranu sãsi, kpa yi ka nùn seeyasia, kpa yi maa nùn sãsi nge me u ko n ka wãa gem sã.

¹⁷ Kpa Gusunongii u ka ko tãn giro wi u sãru sãa u ka Ɔm geeru baatere ko.

4 Na nun yiiremã ka gem Gusunon wuswaaw ka Kirisi Yesun wuswaaw wi u koo wasobu ka gribu siri, na maa nun yiiremã win wuramaru ka win bandun sã, ² a Gusunon gari waasu koowo a n sãru sã baa ñ n meren na, ba wura ba ñ wure. A bu kabia buo, a bu gerusio, kpa a bu dam kë ka suuru baka, kpa a n bu Gusunon garin keu sãsim. ³ Domi saa gaa wee yè sã tãmba kun ko n kĩ bu sãsi geeru swaa daki, adama ba koo ben tii keu koosio dabinu kasua be ba koo ben swaa nukiri ka gari yi ba kãwãbu kĩ, ⁴ kpa bu ben swaa sãya saa gem di bu wura gari yi tãmba seka sã. ⁵ Adama wune, a de a n yë ye a m̀ kpuro sã. A ka nãni swãaru temanã, a Labaari gean waasu kowon sãmburu koowo, a maa wunen sãma yibio mam mam.

⁶ Adama ne maa, nen wãara kua nge doma tam, nen saa ya turuku kua ye kon ka dunia deri. ⁷ Na taa geebu kua na kpa, na maa tura yãra yerã, na naane dokebu neni dim dim. ⁸ Të, nasaran are man mara, yi yi sãa gem me Yinni siri kowo gemgii koo man wë tã te. N ñ ma ne tãna, ka be kpurowa be ba win wuramaru mara ka kiru.

Ye Pɔlu u maa Timote yiire

⁹ A kookari koowo a man naamwema a ku ε. ¹⁰ Domi Demasi u man deri u doona Tesalonika gia yèn s̄ u handunian k̄ru m̄ too. Keresansi u doona wi maa Galati gia, ma Titun tii maa da Darumasi gia. ¹¹ Luku turowa ka man wãa mini. À n sisi a de i na ka Maaku sannu, domi u koo kp̄ u man somi nen s̄mburu s̄.

¹² Na Tisiki gɔra Efesu. ¹³ À n wee, a nen woorun yaberu tama te na deri Torasiɔ Kaapusin w̄w̄, ka maa nen tirenu, n ku mam ko ni ba kua ka gɔna.

¹⁴ Alesandu seko wi, u man k̄sa kua gem gem. Yinni u koo n̄n k̄sie ye u kua. ¹⁵ A tii laakari koowo ka wi, domi u k̄rua gem gem u besen gari yina.

¹⁶ Goo sari wi u ka man ȳra n̄n gbiikuru ye na ka tii yinam̄, be kpurowa ba man deri. Gusun̄ u ku ye

garisi ben wir̄. ¹⁷ Adama, Yinni ka man ȳra u man dam kã na ka kp̄a na Labaari gea waasu kua t̄n tukobu kpuron wuswaas̄. Na maa yara gbee sun̄n n̄n di. ¹⁸ Yinni koo man yakia saa k̄sa kpuron di kpa u ka man du win bandu s̄w̄ k̄w̄ ka alafia. Wiya yiiko m̄ sere ka baadomma. Ami.

N̄n kanabu

¹⁹ Na Pirisila ka Akilasi t̄bura ka maa Onesifun yenugibu. ²⁰ Erasutu u ȳra Korintio, na maa Torofimu deri Miletu yèn s̄ u bar̄. ²¹ A kookari koowo a na woorun saa yu sere turi.

Ebulusi ka Pudensi ka Linusi ka Kolodia ka besegibu kpuro gesi ba nun t̄bura.

²² Yinni u n ka nun wãa.

Kpa Gusun̄n durom mu n ka b̄ε kpuro wãa.

Titu

Titu u sãawa Gereki. U Yesu naane dokewa Pɔlu min di, wiru 1:4. U Pɔlu yĩsiri Labaari gean kparabu ɔɔ. Pɔlu u nùn gɔra nɔn ita u ka Korintigibu kɛnu mwaama ni ba wɛ Yerusalemugibu sɔ, Korinti II, 8:6 ka 12:18. Gɔra yeni ya sun sɔɔsi ma Pɔlu u Titu naane sãa. Sanam me Pɔlu u Keretigibu beram da, u Titu deri mi, u ka Yesun yigberugibu tãsisia, domi Pɔlu kun kpĩa u te mi, wiru 1:5. Yen biruwa u nùn tire teni yorua u ka nùn sɔ nge me u koo koosina u ka yigbe te kpara. Tire ten gari yi sɔɔsimɔ nge me Gusunɔn sɔm kowo u ko n sãa ka sere maa nge me Yesugii u koo win wãaru diisina handunia ye ɔɔ. Meya ta sun sɔɔsimɔ ma Yesun Labaari gea ya ra tɔnu faaba ko kpa yu nùn sãrasia, wiru 1:1-3 ka wiru 2:11-14 ka wiru 3:3-7.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-4.
2. Yesun yigbe sɔm kowo, wiru 1:5-16.
3. Nge me Yesugii u koo win wãaru diisina, wiru 2.
4. Kirɔba, wiru 3:1-11.
5. Gari dãaki, wiru 3:12-15.

Tɔbiribu

1 Titu, na nun tire teni kuamme wune wi a sãa nen bii maruro naane dokebun saabu bi sa ma Yesu Kirisi ɔɔ bese kpuro. Kpa Gusunɔ Baaba ka Yesu Kirisi besen Faaba kowo bu nun durom kua kpa bu nun alafia kɛ. Nena Pɔlu, Gusunɔn yoo ka Yesu Kirisin gɔro. Ba man gɔra n ka be Gusunɔ u gɔsa somi bu ka naane doke, kpa n ka bu gem giasia me mu Gusunɔ beere wɛɛmɔ, ba n ka wãaru te ta ku ra kpe yĩiyɔ. Gusunɔ u ku ra weesu ko. Wiya u sun wãa te nɔn mwɛeru kua toren di. Ma tɛ, win saa ye u gɔsa ɔɔ, u win gari terasia waasu ɔɔ yi ba man nɔma beria nge me Gusunɔ besen Faaba kowo u yiire.

Sɔmbu te ba Titu

nɔmu sɔndia Keretio

5 Na nun deriwa Keretio a ka ye ya tien wunano ko, kpa a Yesun yigbe tɔnwerobu gɔsi wuu baagere ɔɔ nge me na nun yiire. **6** Wi n weene a gɔsi wee, wi u sãa taare sarirugii kpa u n kurɔ turo dege dege mɔ kpa win biba n sãa naane dokeobu, n ñ mɔ be ba ka daa bereteke wiimɔ ñ kun me mem nɔn sariru. **7** N weenewa yigbe kparo u n sãa taare sarirugii yèn sɔ u Gusunɔn sɔmburu neni. N ñ weene u n sãa tii suo, ñ kun me mɔrugii, ñ kun me tam nɔro, ñ kun me nɔn gɔmunugii, ñ kun me wi u dukia kasu ka keeta. **8** Adama u n sãa sɔbun yaare kowo kpa u n da gean kobu kã. U n sãa wi u tii yɛ. U n sãa dee dee ka tɔn dɛero kpa u n gaya mɔ. **9** N weene u n Gusunɔn gari naanegii neni dim dim nge me ba nùn yi giasia, kpa u ka kpĩ u maa gabu dam kɛ ka sɔɔsi geeru kpa u maa sikirinɔsugibu kamia.

10 Domi tɔn bereteke dabinu wãa ka wiira gari gerobu ka be ba tɔmbu nɔni wɔkumɔ, n kun mam ko Yuuba. **11** Ben bwesera n weene bu nɔsu marisia, domi ba yenu dabinun tɔmbu bitani dokemɔ yèn sɔ ba bu sɔɔsimɔ ye n kun weene bu ka gobi wan sɔ. **12** Keretigii ben tiin sɔmɔ turo u nɛ, baadommawa ba sãa wee kowobu ka gbeeku ye kɔsi ka maa dim kiro yikurobu. **13** Geema u gerua. Yen sɔ, a bu gerusio gem gem kpa ba n tãsa naane dokebu ɔɔ dim dim, **14** kpa bu ku raa maa Yuuban gari sekure nene, bu ku maa tɔn ben yiirebu swii be ba gem yina. **15** Gãanu baanire nu dɛere be ba dɛeren mi, adama gãanu sari ni nu dɛere disingibu ka naane doke sarirugibun mi, yèn sɔ ben bwisikunu ka ben gɔrusu kun dɛere. **16** Ba gerumɔ ka nɔn ba Gusunɔ yɛ, adama ben kookoosu ben gari siki. Ba sãa tɔn kɔsobu ka mem nɔn sarirugibu, ba ñ kpɛ bu gãa geenu ganu ko.

Sɔɔsi geeru

2 Adama wune, a n sɔɔsi geerun gari gerumɔ. **2** A durɔ bukurobu sɔɔsi bu de ba n gaya mɔ, kpa ba n sãa beeregibu ka be ba tii yɛ, kpa ba n yɔ dim dim naane dokebu ɔɔ ka kiro ka temanabu. **3** Meya maa kurɔ tɔnɔn, a nu sɔɔsi nu de nin sanu sanusu su n dɛere, kpa nu kun sãa tɔn wɔbu ñ kun me tam yobu. N weenewa nu n bwisi gee sɔɔsimɔ **4** kpa nu kpĩ nu kurɔ mɔro kpemminu sɔɔsi nge me n weene bu ben durɔbu ka bibu kĩa, **5** kpa ba n tii yɛ ba n sãa tɔn dɛerobu ka tɔn geobu be ba ben mɔraru nɔni doke, ma ba ben durɔbu wiru kpĩiyamme, kpa goo ku kpĩ u Gusunɔn gari gari kam gerusi.

6 Meya maa, a aluwaasiba sɔɔsi bu de ba n gaya mɔ. **7** Wunen tii maa, a n bu kom gem sɔɔsimɔ. A n da Gusunɔn garin keu sɔɔsi ka beere, murafiti sariru ɔɔ.

⁸ A bu sɔ́wɔ́sio ka gari gee yi ba ñ kpě bu taare wě, kpa sekuru tu wunen yiberēba mwa yèn sɔ́ ba gāa kɔ́sunu bia ni ba koo gere bese sɔ́.

⁹ A maa yobu sɔ́wɔ́sio bu ben yinnibu wiru kpīya kpuro sɔ́, kpa bu ko ye ya koo bu wěre bu ku ka bu sikirina. ¹⁰ Ba kun sāa bèn nɔ́ma yam mɔ́, adama ba n tii sɔ́wɔ́simɔ́ naanegibu kpuro sɔ́, kpa bu kpuro ko Gusunɔ́ besen Faaba kowon sɔ́wɔ́siru tu ka ko beeregiru.

¹¹ Domi Gusunɔ́ u win durom sɔ́wɔ́sio tɔ́mbu kpuron faaban sɔ́. ¹² Durom mɛ, mu sun sɔ́wɔ́simɔ́ ma n weene su wāa te ta kun Gusunɔ́ beere wěemɔ́ deri ka maa handunian kīru kankam, kpa sa n wāa handunia mini gem sɔ́ ka laakari ka Gusunɔ́n beere wěebu, ¹³ kpa sa n tɔ́ doo nɔ́krugii te swaa daki ka yīiyɔ́bu, tɛ sɔ́ Gusunɔ́ besen Yinni boko ka besen Faaba kowo Yesu Kirisin yiiko ya koo sɔ́wɔ́sira. ¹⁴ Yesu Kirisi wi, u win tii wě besen sɔ́ u ka sun yakia saa kom kɔ́sum kpuron di, kpa u ka sun ko tɔ́n dɛerobu be ba sāa wi tɔ́nagibu be ba maa hania mɔ́ bu ka sɔ́m geenu ko.

¹⁵ Nge mɛya n weene a gari gere. A tɔ́mbu dam kě kpa a maa bu gerusi ka wunen yiiko kpuro. A ku de goo u nun gem.

Yesugibun sanu sanusu

3 A wunen tɔ́mbu yaayasio ba n tem yěrobu ka wun tɔ́nwerobu wiru kpīyamɛ ba n bu mem nɔ́wammɛ, kpa ba n sɔ́ru sāa sɔ́m geenu kpuron sɔ́. ² A bu sɔ́wɔ́sio bu ku raa goon kɔ́sa gere bu ku maa goo nɔ́ kasu, adama bu baawure ben daa duudwia sɔ́wɔ́sio. ³ Domi besen tii sa raa sāa gari bakasu ka mem nɔ́ sarirugibu ka be ba tore. Sa raa sāa gɔ́ru kīru kankam ka handunian kīru baateren yobu. Sa raa wāa nuku kɔ́suru ka bine sɔ́. Sa sāa be tɔ́mba tusa, sa maa tus-

ine. ⁴ Adama sanam mɛ Gusunɔ́ besen Faaba kowo u win tɔ́n geeru sɔ́wɔ́sio ka win kīru tɔ́mbu sɔ́, ⁵ u sun faaba kua ka sārasia bi bu dera sa marura nɔ́n mɛeruse, ma Hunde Dɛero sun wāa kpaaru wě. U ñ sun faaba kue sɔ́m gee ni besen tii sa kuan sɔ́ ma n kun mɔ́ win wɔ́nɔ́wɔ́ndun sɔ́. ⁶ Domi Gusunɔ́ u sun Hunde Dɛero wi wě n banda Yesu Kirisi besen Faaba kowon saabu, ⁷ kpa win durom sɔ́ su ka ko geegibu Gusunɔ́n mi, kpa su ka wāaru te ta ku ra kpe tubi di te sa yīiyɔ́. ⁸ Gari yi, gari naanegiiya.

Na kī a yi gere a sire kpa be ba Gusunɔ́ naane doke bu ben saa di sɔ́m geenun kobu sɔ́. Gari yi, yi wā yi maa sāa tɔ́mbun arufaani. ⁹ Adama a wiira gari suurio ka maa sikadoban yīsan mɛeribu ka sikirinɔ́su ka maa woodan sannɔ́su. Yeni kpuro ya sāawa kam, ya ñ arufaani gaa mɔ́. ¹⁰ Wi u karanaa dokemɔ́, a nùn gerusio nge nɔ́n yiru a sere nùn fěra bee tia. ¹¹ Domi a yě ma tɔ́nu win bwesera sankire, u toramɔ́ ma u tii taare wěemɔ́.

Yiire dāakibu

¹² Sanam mɛ kon nun Aatemasi ñ kun mɛ Tisiki gɔ́riama, a hania koowo a ka man naamwema Nikopolisio, domi miya na gɔ́ru doke na n wāa woorun saa. ¹³ A Senasi wooda yěro wi ka Apolo kusenu kuo nu n wā ben sanum sɔ́, kpa gāanu ku raa bu kɔ́mia. ¹⁴ N weene besegibun tii bu hania ko sɔ́m geenun kobu sɔ́, kpa ba n nɔ́mu mɔ́ bukata tilasigia ye sɔ́, kpa ba kun wāaru dimɔ́ kam sɔ́.

¹⁵ Be ba wāa nen mini ba nun tɔ́bura be kpuro. A bu tɔ́birio be ba besen kīru mɔ́ naane dokebu sɔ́. Kpa Gusunɔ́n durom mu n ka be kpuro wāa.

Filemōw

Filemōw u sāawa Pōlu n bōw wi u Yesu naane doke Kolose, Kolose 4:9. Wiya u dera Yesugibu ba ra mēne win dirō bu ka sāaru ko. N deema u yoo mō wi ba mō Onesimu. Onesimu wi, u nūn gobi gbenā, ma u duka yakura u da wuu marō, ge ba mō Romu. Romu miya Onesimu u Pōlu gia, miya u maa Yesu naane doke. Saa yera Pōlu u nūn kua nge win tiin bii. Yen sōna u Filemōw tire te yorua u ka win yoo Onesimu suuru kua, domi u daa kōsa. Yen sō, u ku maa nūn garisi nge yoo, n̄ kun mē gbēw, adama u nūn garisio win dusi Yesu sōw.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, naasu 1-3.
2. Pōlu u Gusunōw siaramōw Filemōw sō, naasu 4-7.
3. Pōlu u Filemōw suuru kanamōw Onesimun sō, naasu 8-21.
4. Tōbiri dāakibu, naasu 22-25.

Tōbiribu

1 Filemōw, besen kīnasi ka besen sōm kowosi, ka maa Yesun yigbe te ta ra mēne wunen yenuō ka besen sesu Apia ka maa Aasipu besen tabu kowosi sōmburu sōw, bēya sa tire teni kua. Gusunōw besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēe durom kua kpa bu bēe alafia kē. Nena Pōlu wi ba pirisōm sāa Yesu Kirisin sō, nē ka besegii Timōte, sa bēe tōbura.

Filemōw kīru

ka win naane dokebu

4 Na ra n nēn Gusunōw siaramōw baadomma nā n kanaru mō wunen sō, **5** domi na wunen kīrun baaru nōwōw te a naane dokeobu kī ka maa wunen naane doke bi a mō Yinni Yesu sōw. **6** Na nūn kanamōw u de nōwōw tia ye bēe ka wunē sa mōwōwōw naane dokebu sō yu sōwōwōw kookoosu sōw kpa a gāa geenu kpuro tubu ni sa mō Kirisin saabu. **7** Wunen kīru ta man nuku doo bakabu wē nēn kīnasi, ta man dam kā gem gem, domi a Gusunōw gibu bwēra yemiasia.

Pōlu u Onesimu

suuru kanamme

8 Yen sō, baa mē nēn toro sindu Kirisin sō ta tura n ka nun yiire a ka ko mē n weene, **9** ka mē, kīrun sōna na nun suuru kanamōw, nē Pōlu, nē wi na bukura ma na tē wāa pirisōm sōw Yesu Kirisin sō. **10** Na nun suuru kanamōw Onesimun sō wi u kua nēn bii naane dokebu sōw pirisōm diru mini. **11** Yellu u n̄ daa sāa gāanu wunen mi, adama tē, u arufaani mō wunen mi ka nēn tiin mi.

12 Na nun nūn gōriama tē, a nūn mōw nge nēn tii tii. **13** Na raa kī u n wāa nēn bōkōw pirisōm sōw mi na wāa Labaari gean sō u ka man somi wunen ayerō.

14 Adama na n̄ kī n gāanu ganu ko ma n kun mō a wura, kpa wunen somiru ta kun sāa tilasi. Na kīwa ta n sāa wunen gōru kīru.

15 À ku tuba yenin saabuwa i ka karana wunē ka Onesimu saa fiiko kpa a wa a n ka nūn mō ka baadomma, **16** n̄ n̄ mō nge yoo tōna, adama tē u yoo kera. U kua kīnasi Kirisi sōw n ku mam ko nēn mi, adama n weene u n kere mē gem gem wunen mi, domi u n̄ sāa wunen yoo tōna, u maa sāawa wunen kīnasi Yinni sōw.

17 Yen sō, à n man garisi wunen sōm kowosi, a nūn dam koosio nge mē kaa man dam koosia. **18** Û n nun gāanu tora n̄ kun mē ù n wunen dibu nēni, n kua nēn sōmunu. **19** Wee, na yen yoromōw ka nēn tii tiin nōwōw. Nē Pōlu, kon nun ye kpuro kōsia. Baa nā kun gerua, wunen tii a yē ma wunen wāara nēn dibu nēni. **20** Yen sōna negii, a man durom mē kuo Yinnin sō. A man gōru yemiasio Kirisi sōw.

21 Na nun tire teni kuamme yēn sō na wunen mēm nōwōw naane sāa, domi na yē kam kam kaa ko n kere ye na mam nun kanamōw. **22** Gāa teena nu tie, a man diru kasuo yēn sō na yīyōw Gusunōw u koo bēen kanaru mwa kpa u man bēe wesia.

Nōwōw kana tōbiribu

23 Epafasi, nē ka wī sa wāa pirisōm dirō Kirisi Yesun sō, u nun tōbura. **24** Mēya maa nēn sōm kowosibu Maaku ka Aritaaki ka Demasi ka sere Luku, ba nun tōbura.

25 Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka bēe wāa.

Heberu

Ba ñ yě wi u tire te yorua. Gaba nɛɛ, Pɔluwa u tu yorua yèn sɔ̄ ba Timɔten gari m̀ te sɔ̄, wiru 13:23. Ba ko n tu yoruawa bu sere Yerusalemun sãa yeru kɔsuku, wiru 10:11.

Saa ye ba tire te yorua, Heberu be ba Yesu naane doke ba dam kɛrun bukata m̀. Domi ben gabu ba wãa sika sɔ̄. Ma ba wuramɔ ben yellun yãki yãki sɔ̄. Yeniba kpuron sɔ̄na ba tire te yorua bu ka Yuu be sɔ̄si ma ben yellun yãki yãki kpuro yi kpa. Yesu Kirisi u yellun wooda kpuro yibia ye u gu. U kua yãku kowo tɔnwero wi u Yuuban yãku kowo tɔnwero kpuro kere.

Tire te, ta maa sun sɔ̄mɔ ma Yesu u Gusunɔn gɔradoba kere ka Mɔwisi ka Aroni ka Yosue. Meya kɔ mweɛ kpa te Yesu u sun kua tɛ, ya kere ye Gusunɔn u Mɔwisi kua. Domi Yesu u na u ka yellugii te yibia kpa u sun yakia ye kpuron kookoosun di.

Tire ten kpunaa

1. Gusunɔn u ka tɔmbu gari m̀ saa yellun di, wiru 1:1-3.
2. Yesu u kpuro kere, wiru 1:4n di sere wiru 10:18.
3. Be ba gbia ba Gusunɔn naane doken seeda, wiru 10:19n di sere wiru 13:19.
4. Domaru ka dam kɛru, wiru 13:20-25.

Gusunɔn u gari gerua

win Biin min di

1 Gasɔ Gusunɔn u ka besen sikadoba gari kua kɔn dabinu ka swaa dabinu saa win sɔ̄mɔbun min di.
² Adama sanam dɔakim meni sɔ̄ u ka sun gari kua saa win Biin min di. Bii wiya u handunia taka kua, Gusunɔn u maa ǹn gɔsa u ka ǹn gãanu kpuro kɔmu beria. ³ Win yiiko ya sɔ̄siramɔ win min di. Bii wi, u sãa Gusunɔn tii tiin weenasii, u maa baayere kpuro neni ka win gari damgii. Ye u tɔmbu sãrasia ben toranun di u kpa, u da u sina wɔllɔ Gusunɔn dam kpurogiin kɔm geuɔ.

Gusunɔn Bii

u Gusunɔn gɔradoba kere

⁴ Nge mɛ Gusunɔn u win Bii yĩsiru kã te ta win gɔradobaguin kpãaru kere, nge meya maa Bii win tii u Gusunɔn gɔradoba kere. ⁵ Ka gem, Gusunɔn u ñ win gɔradoban goo sɔ̄re u nɛɛ,

“Wuna a sãa nen Bii.

Gisɔra na kua wunen tundo.”

N ñ maa mɔ win gɔrado goo u ka yã ye u nɛɛ,

“Kon ko win tundo,
u koo maa ko nen bii.”

⁶ Adama saa ye u win Bii yeruma gɔriɔ handunia sɔ̄ u nɛɛ,

“Gusunɔn gɔradoba kpuro bu yiuro bu ǹn sã.”

⁷ Wee ye u gerua win gɔradoban sɔ̄. U nɛɛ,

“Gusunɔn u win gɔradoba kuawa nge woo,

ma u win sɔ̄m kowobu kua nge dɔ̄ yari.”

⁸ Adama win Biin sɔ̄na u nɛɛ,

“Gusunɔn, ba wunen bandu swii sere ka baadommas.

Gema a ka wunen bandu neni.

⁹ A gea kĩ ma a kɔsa tusa.

Yen sɔ̄na Gusunɔn wi u sãa wunen Yinni u nun gɔsa.

U maa nun nuku dobu wɛ

ye u ka nun aye beɛɛgiru wɛ

te ta wunen kpaasibuginu kpãaru kere.”

¹⁰ U maa kpam nɛɛ,

“Yinni, toren di wuna a tem taka kua.

Wunen kɔma a maa ka wɔllu kua.

¹¹ Ye kpuro ya koo doona adama wunɛ kaa n wãa.

Ya koo tɔkru ko nge yãnu.

¹² Kaa ye kure nge yaberu.

Ya ko ya n maa kɔsimɔwa nge yãnu.

Adama wunɛ, wuna mi, a ñ tɔkru m̀.”

¹³ Gusunɔn kun maa win gɔradoban goo sɔ̄re u nɛɛ,

“A sinɔ nen kɔm geuɔ

sere n ka nun wunen yibereba taarea.”

¹⁴ Ñ n men na, mba wɔllun gɔradoba ba sãa. Ba

sãawa hundeba be ba Gusunɔn sãamɔ. Bera u ra maa

gɔri bu da bu be ba koo faaba wa somi.

Faaba ye, ya kpã too

2 Yen sɔ̄, n weene su gari yi sa nua nene sim sim kpa su ku ka nim doona. ² Gari yi wɔllun gɔrado ba ka na, yi yin dam sɔ̄si sere baawure wi u yi sara ñ kun mɛ wi u ñ yi mem kɔwe, u seeyasiabu wa bi u ka weene. ³ Ñ n men na, amɔna sa ko ka kpĩ su seeyasiabu suuri, sã n faaba baka yen bweseru atafiru kua. Yinnin tii u gbia u faaba yen gari kɔksia. Yen biru be ba yi nua ba sun yi sɔ̄wa ba sire ma gema.

4 Saa ye ƙƙara Gusunƙ u ben seeda dam sosi ka yĩrenu ka maamaaki ka ƙƙam damgii bwese bweseka. U maa kƙam tƙmbu Hunde Dƙƙeron kƙƙnu kua nge mƙ u kĩ.

Wi u tƙmbu kƙaramƙ

bu ka faaba wa

5 Geema, n ñ mƙ wƙllun gƙradobara Gusunƙ u han-dunia ye ya koo nan dam wƙ, yƙn gari sa mƙ. 6 Adama Gusunƙn gari ƙƙ, goo u gerua u nƙƙ,

“Yinni Gusunƙ, mba tƙnu sƙa a n sere ka nƙn yaaye. Wara ra n tƙnu a n sere ka nƙn ƙƙƙimƙ.

7 A nƙn kua u wunƙn gƙradoba kƙmie fiiko.

Ka mƙ, a nƙn yiiko ka bƙƙƙƙ wƙ nge sunƙ.

8 A nƙn kua wirugii taka koora kƙuron wƙll.”

Sanam mƙ Gusunƙ u tƙnu dam wƙ gƙanu kƙuron wƙll, gƙanu sari ni u ñ deri nu nƙn wiru kƙiƙya. Adama sa ñ gina wa ma gƙa ni kƙuro nu nƙn wiru kƙiƙye. 9 Ka mƙ sa Yesu wa. Saa fiiko ƙƙ ba nƙn kua wi u ñ Gusunƙn gƙradoba tura, kƙa u ka gbi tƙmbu kƙuron sƙ Gusunƙn durom saabu. Tƙ, sa nƙn waamƙ ka win yiiko ka bƙƙƙƙ nge sunƙ, win gƙƙ wi u gun sƙ. 10 Ka gem, n weene Gusunƙ wi u kƙuro taka kua ma ya wƙa win sƙ, u Yesu ko tƙn giro nƙni swƙaru ƙƙ, kƙa u ka tƙn dabinu ko win bibu be ba koo win yiiko ƙƙnu ko. Domi Yesu wiya u bu kƙaramƙ bu ka faaba wa.

11 Yesu wi u tƙmbu sƙrasiamƙ ben toranun di, wi ka be ba sƙre ba kua tundo turon bibu. Yen sƙna sekura kun nƙn mƙ u ka bu soku wigibu 12 sanam mƙ u nƙƙ,

“Yinni Gusunƙ, kon negibu wunƙn gari sƙ.

Kon nun siara ka womusu mi ba mƙnƙ.”

13 U maa kƙam nƙƙ,

“Kon nƙn naane doke Gusunƙ ƙƙ.”

Yen biru kƙam u nƙƙ,

“Nƙ wee ka bii be Gusunƙ u man kƙ.”

14 Nge mƙ bii be, ba wasi mƙ ka yƙm, Yesu win tii u kua nge be. U kua mƙ kƙa u ka gbi. Win gƙƙ wi, u Yibirisi kƙeerasia ye ya raa gƙƙ dam neni. 15 Kƙa u maa ka bu yakia be ba sƙa nge yobu ben wƙaru kƙuro ƙƙ gƙƙ berum sƙ. 16 Ka gem, n ñ mƙ win gƙradobara u somiru na, Aburahamun biba u somiru na. 17 Yen sƙna u ñ koo ko u kun ka win wƙƙƙƙ weene kƙuro ƙƙ, kƙa u ka ko ben yƙku kowo tƙnwero wi u wƙƙƙƙndu ka naane mƙ Gusunƙn ƙƙmburu ƙƙ, kƙa u ka tƙmbun torarun yƙkuru ko. 18 Tƙ, u koo kƙi u bu somi be ba wƙa kƙkiribu ƙƙ yƙn sƙ win tii u nƙni swƙaru wa kƙkiribu ƙƙ.

Yesu u Mƙwisi bƙƙƙƙ kere

3 Yen sƙ negibu, bƙƙ be Gusunƙ u soka i ka ko wigibu, i de i n Yesu mƙera wi Gusunƙ u gƙrima u ka ko yƙku kowo tƙnwero win seeda sa dimƙ. 2 Wiya u ka Gusunƙ turo yƙra wi u nƙn gƙsa ƙƙmbu ten saabu nge mƙ Mƙwisi u kua win ƙƙmburu ƙƙ Gusunƙn yenugibu kƙuron suunu ƙƙ. 3 Wi u yƙnu kua u bƙƙƙƙ mƙ u kere yƙnu gen tii. Nge mƙya Yesu u ka bƙƙƙƙ baka

nƙ ye ya Mƙwisigia kere. 4 Geema, yƙnu baagere ga gen yƙro mƙ, adama Gusunƙwa u sƙa kƙuron yƙro. 5 Mƙwisi u kua ƙƙm kowo naanegii Gusunƙn yenugibu kƙuron suunu ƙƙ u ka garin seeda di yi Gusunƙ u koo ra gere. 6 Adama Kirisi u sƙa Bii naanegii wi Gusunƙ u kua win yƙnu yƙro. Bƙƙera sa sƙa win yenugibu sƙ n yƙiƙbu mƙ sere ka nƙƙ ka toro sindu ka naane.

Wƙra te Gusunƙ u wigibu

wƙƙƙm

7 Yen sƙna nge mƙ Hunde Dƙƙero u gerua,

“I n Gusunƙn ƙƙ ƙƙƙƙ gisƙ,

8 i ku de bƙƙn gƙrusu ƙƙbia

nge mƙ bƙƙn baababa ba kua

dƙma te ba Gusunƙ seesi

ka sanam mƙ ba win laakari mƙera gƙbaburu ƙƙ.

9 Miya ba man wƙera ka laakari mƙeribu.

Ba maa wa ye na kua sere wƙƙ weeru.

10 Yen sƙna na ka tƙn be mƙru kua.

Ma na nƙƙ, baadommawa ba toramƙ ben bwisikunu ƙƙ.

Ba ñ nƙn swƙƙ tuba.

11 Na mƙru kua ma na bƙrua na nƙƙ,

ba ñ sisi bu ka man wƙra mi na wƙre.”

12 Yen sƙ negibu, i tii laakari koowo, i ku de bƙƙn goo u n gƙru kƙsu mƙ ge ga ñ naane doke, ge ga koo nƙn biru wurasia Gusunƙ, Yinni wason min di. 13 Adama i n dam kƙenamƙ baadomma saa yƙ ƙƙ ba mƙ gisƙ, kƙa bƙƙn goo u ku de toraru tu win nƙni wƙke tu win gƙru ƙƙbiasia. 14 Geema, sa kua be ba gbinƙe ka Kirisi sƙ n toro sindu mƙ sere ka nƙƙ te sa mƙ toren di.

15 Nge mƙ Gusunƙn gari gerumƙ,

“I n Gusunƙn ƙƙ ƙƙƙƙ gisƙ,

i ku de bƙƙn gƙrusu ƙƙbia

nge mƙ bƙƙn baababa ba kua

dƙma te ba nƙn seesi.”

16 Berà be ba Gusunƙn ƙƙ nua ma ba nƙn seesi. Beya

be Mƙwisi u kƙara kƙuro saa Egibitin di. 17 Berà

Gusunƙ u ka mƙru mƙ sere wƙƙ weeru. Beya be ba

tora ma ba gbisuka gƙbaburu ƙƙ. 18 Sanam mƙ Gusunƙ

u bƙrua u nƙƙ, “ba ñ sisi bu ka man wƙra mi na wƙre,”

berà u ka yƙ ma n kun mƙ be ba ñ nƙn mƙm ƙƙƙƙ.

19 Nge mƙya sa wa ma ba ñ kƙi ba due wƙra yee te

ƙƙ yƙn sƙ ba ñ naane doke.

4 Gusunƙ u sun ƙƙ mƙƙƙƙ kua u nƙƙ, sa ko kƙi su

du mi sa ko wƙra ka wi sannu. N n men na, su

laakari ko, kƙa bƙƙn goo u ku raa deeme u wƙra yee te

bia. 2 Domi ba sun Labaari gea wasu kua nge mƙ ba

bu kua be ba gasƙ wƙa gƙbaburu ƙƙ. Ba gari yi nua,

adama yi ñ bu arufaani gaa kue domi sanam mƙ ba yi

nua, ba ñ yi naane doke. 3 Bƙƙe be sa naane doke, sa

ko du wƙra yee te ƙƙ tƙn sƙ Gusunƙ u nƙƙ,

“Na mƙru kua ma na bƙrua na nƙƙ, ba ñ sisi bu ka

man wƙra mi na wƙre.”

U gari yi gerua baa mƙ win ƙƙmbura kƙa saa min di u

handunia taka kua. 4 Ka geema, gam gum Gusunƙn

kowo domi yāku kowoba wāa be ba ra yākuru ko nge me Mōwisin wooda ya yiirem. ⁵ Yāku kowo ben sōmburu ta sāa te ta wāa wāllōn weenasiru tōna ka ten yaayaasu, nge me Gusunō u Mōwisi sōkwa sanam me u kī u kuu bekurugiru ko, u nē, “A de a kuu te ko ta n sāa nge te na nun sōksi guuru wāllō.” ⁶ Adama tē ba Yesu sōmburu nōmu sōndia te ta begiru bēere kere, domi u sāa arukawani ye ya bēere bon swaa sōkō. Ba arukawani ye bōkuawa ka kōkō mwee ni nu bēere bo.

⁷ Arukawani gbiikaa yā kun serere mō, n ñ maa koorō gaa yu ye kōsire ko. ⁸ Adama Gusunō u win tōmbu gerusimō ye u nē,

“Yinni Gusunō u nē, tōnu ganu sisi ni sōkō kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpaā bōke.

⁹ Adama ya ñ ko n sāa yēn bweseru na raa ka ben baababa bōkua dōma te na bu nōmu nēnu na yara Egibitin tem di. Ba ñ ka nēn arukawani ye yōre ye na ka bu bōkua. Yen sōna na bu atafiiru kua.

Yeya Yinni Gusunō u gerua.

¹⁰ U kpam nē, arukawani kpaā ye wee, ye kon ka Isireliba bōke amen biru. Kon nēn wooda doke ben bwisikunu sōkō. Kon ye yorusi ben gōrusō.

¹¹ Goo sari be sōkō wi u koo win wuugii ñ kun me win temgii keu sōksi u nē, u Yinni Gusunō gio.

Domi be kpurowa ba ko n man yē saa bii piimunun di sere ka bukurobō.

¹² Kon bu ben toranu suuru kua. Na ñ maa ben toranu yaayamō.”

¹³ Sanam me Gusunō u arukawani kpaan gari mō, ya geruawa u gbiikaa kua gura. Ye ya maa sāa gura ya tōkō mō ya doonō.

Sāa temkiru ka wōrukuru

⁹ Arukawani gbiikaa ya sāarun wooda mō ka maa sāa yeru handunia sōkō. ² Ba kuu bekurugiru gira. Ten adērōwa ba soka dii dēeraru. Miya fitila ga wāa ka tabulu ka Yinni Gusunōn pē. ³ Ta maa dii sōkō mō ge ba kua ka beku kareru. Geya ba soka dii te ta dēere gem gem. ⁴ Miya kpakorora wāa te ba wura pote tēn wāllō ba ra turare dōkō doke. Miya maa woodan kpakorora wāa te ba maa wura pote. Kpakoro te sōkō, weke wuragira wāa, mi ba manna doke ka Aronin dēka ye ya kpāra ka kpee besi mi ba woodan gari yorusi. ⁵ Kpakoro ten wāllōwa wāllun kōsobun weenasiba wāa be ba Gusunōn yiikon girima sōksimō. Ben kasa ya dēiare ya wukiri mi ba ra yāku yem yēke toranun sō. Adama sa ñ kpē su gāa ni kpuron gari saari tē.

⁶ Tē, bā n ye kpuro yi yi nge me, yera yāku kowobu ba ra du adērō ge sōkō bu ben sāarun sōmburu ko.

⁷ Adama yāku kowo tōnwero wi turowa u ra du dii sōkō ge sōkō, wōkō ka wōkō nōn teeru ka yāku yem me u ra Gusunō tusie win tiin toranun sō ka maa tōmbuginu ni ba kua yēru sariru sōkō. ⁸ Nge meya Hunde Dēero u

sōksimō ma swaa ye ya dōkō dii te ta dēere gem gem sōkō ya ñ gina keniare saa yē sōkō adērō ge, ga wāa, ⁹ domi ga sāawa saa yen weenasia. Ya gerumō ma kēnu ka yāku ni ba Gusunō kuamme, nu ñ kpē nu tōnu wi u sāa te mōn gōru dēerasia mam mam. ¹⁰ Domi ya sāawa wasi tōnan wooda ye ya ka dim ka nōrubu ka wasin dēerasiabun woronu yā. Ba wooda ye yi sere kpaā yu ka na.

¹¹ Adama Kirisi nawa u n ka sāa gāa gee ni nu wāa tēn yāku kowo tōnwero. U dua kuru garun min di te ta kpāaru bo ma ta buram bo. N ñ mō tōmbu ba tu kua. Ta ñ wāa handunia ye sōkō. ¹² Ye Kirisi u dua nōn teeru ten dii te ta dēere gem gem sōkō ya tura sere ka baadommasō. U ñ due ka bonu ka naa binun yem. Win tiin yema u ka dua, ma u sun yakia sere ka baadommasō. ¹³ Ba ra bonu ka naa kinēnun yem ka naa ye ba dōkō menin torom yēke tōmbu sōkō be ba ñ dēere bu ka dēera woodan nōni sōkō. ¹⁴ Ñ n men na, amōna Kirisin yem arufaani ko n nē. Domi Gusunōn Hunde wi u ku ra kpen saabuwa u tii Gusunō wē nge yāku te ta ñ bau mō. Win yema mu koo bēsen gōru dēerasia saa sōm kamginun di kpa su ka kpī su Gusunō, Yinni waso sā.

¹⁵ Yen sōna Kirisi u sāa kōkō mwee kpaarun swaa sōkō. Win min diya be Gusunō u soka ba gāa ni nu ku ra kpe tubi dimō ni Gusunō u bu kōkō mweeru kua. Ba koo kpē me, yēn sō kōkō gari dua sōkō, wi u tōmbu yakiamō ben toranun di ni ba kua kōkō mwee gururun saa sōkō.

¹⁶ Domi kōkō mwee ten bweseru tu ka koorā tilasi wi u tu kua u gbi. ¹⁷ Geema, kōkō mwee ten bweseru ta ñ arufaani mō ma n kun mō wi u tu kua u gu. Ta ñ dam gam mō saa ye yēro u wasi. ¹⁸ Yen sōna kōkō mwee gbiikuru ta ñ yibiare sanam me ba ñ yem yēke. ¹⁹ Gbiikaa Mōwisi u tōmbu kpuro wooda baayere nōksia nge me Gusunō u yi. Yen biru u naa binu ka bonun yem sua ka nim, u yāa san swāasu ka isōpun kikisu kpē, ma u woodan tireru ka tōmbu kpuro yem me yēke. ²⁰ Ma u nē, yeniwa yem me mu woodan gari sire ye Gusunō u wē bēen sō. ²¹ Mōwisi u maa kuu bekurugii te ka gāanu kpuro ni ba ra ka sāaru ko yem yēke. ²² Woodan komaru sōkō yema mu ra gāa dabinu dēerasie. Toranu kun maa suuru waarō ma n kun mō ba yem yēka.

Kirisin yākura

durum wōkamō

²³ N weene bu wāllun gāanun weenasii ni dēerasia nge me. Adama wāllun gāanun tii nu yākunun bukata mō ni nu bēere kere. ²⁴ Domi Kirisi u ñ due dii dēeraru sōkō te tōnu kua, te ta sāa Gusunōn wāa yerun weenasiru. U duawa sere wāllun tii tii sōkō u n ka yō tē Gusunōn wuswaasō bēsen sō. ²⁵ Yuuban yāku kowo tōnwero u ra du wōkō ka wōkō dii te ta dēere gem gem sōkō ka yem me mu ñ sāa win tiigim. Adama Kirisi u ñ due u ka tii abōru ko nōn dabiru. ²⁶ Û n kua me, u koo raa nōni sōkōra nōn dabinu saa toren di. Adama u dua tē nōn teeru sanam dāakim meni sōkō u ka toraru wuna

sanam me u ka tii we nge aboru. ²⁷ Nge me Gusunɔ u baawure bure u gbi nɔn teeru u sere nɔn siri, ²⁸ nge meya Kirisi u tii we nɔn teeru nge aboru u ka tɔn dabinun toranu sɔbe. U koo maa kurama nɔn meeruse, n nɔ mɔ u ka toranu sɔbe, adama u ka bu faaba kowa be ba nɔn mara.

10 Yuuban wooda ya n gaa gee ni nu waa tɛn gari tubusie saa saa, ya saawa nin yaayaasu. Yen sɔna ya n kpɛ yu ka yaku tee ni ba ra ko wɔɔ ka wɔɔ tumbu deerasia mam mam be ba Gusunɔ susimɔ ka ni. ² Tɔn be ba Gusunɔ saamɔ nge men bweseru, ba n daa deera mam mam ben toranun di, ben gɔru ga n koo raa maa bu taare we, yakunu kun ko n daa maa waa. ³ Adama yaku ni, nu saawa ni nu koo tumbu ben toranu yaayasia wɔɔ ka wɔɔ. ⁴ Domi naa kinenu ka bonun yem mu n kpɛ mu toranu wuna.

⁵ Yen sɔna, sanam me Kirisi u ki u na handunia sɔɔ, u Gusunɔ sɔɔwa u nee,

“A n yakuru ki n kun me keru.

Yen sɔna a man wasi kua.

⁶ A n nuku dobu mɔ yaku dɔɔ mwaararuginu n kun me torarun yakunun sɔ.

⁷ Ma na nee, ne wee Gusunɔ, na sisi n ka wunen kiru ko nge me ba nen gari yoru woodan tireru sɔɔ.”

⁸ Gbiikaa u gerua u nee, “A n yakuru ki n kun me keru, n kun me yaku dɔɔ mwaararuguru, n kun me torarun yakuru. A n maa nuku dobu mɔ ni sɔɔ.” Ka me, ba ni mɔ nge me wooda ya yiire. ⁹ Yen biru u nee, “Ne wee na sisi n ka wunen kiru ko.” Nge meya u ka saa gururu kpeerasia ma u kpaaru ksire kua. ¹⁰ Yesu Kirisi u Gusunɔn ki te kua, yen sɔna sa deera besen toranun di ka abɔ te u kua ka win wasi nɔn teeru.

¹¹ Tɔru baatere yaku kowo baawure ra n yɔwa u ka win sɔmburu ko. Yaku tee niya u ra n mɔ baa me nu n kpɛ nu toranu wuna. ¹² Adama yaku teera Kirisi u kua toranun sɔ te ta tura sere ka baadommaɔ. Yen biru u da u sina Gusunɔn nɔm geu, ¹³ u n ka mara sere Gusunɔ u ka win yiberɛba sura bu ko win naa sɔnditiru. ¹⁴ Domi ka abɔ teera u bu deerasia mam mam sere ka baadommaɔ be Gusunɔ u kua wigibu.

¹⁵ Hunde Deero u maa sun ye sɔɔɔ. Gbiikaa u nee,

¹⁶ “Yinni Gusunɔ u nee, arukawani kpa ye wee ye kon ka bu bɔke amen biru.

Kon nen wooda doke ben bwisikunu sɔɔ.

Kon ye yorusi ben gɔrusɔ.”

¹⁷ Ma u kpam nee, “Na n maa ben toranu ka ben wooda sarabu yaayamɔ.” ¹⁸ Tɛ ba n goon toranu wuna, n n maa tilasi bu yakuru garu ko ten sɔ.

Su Gusunɔ susi

¹⁹ Yen sɔna negibu sa toro sindu mɔ su ka du dii te ta deere gem gem sɔɔ Yesun yem saabu. ²⁰ U sun swaa kpa yaba ye ya wasi saa karerun min di te ta saa win wasi. ²¹ Sa maa yaku kowo tɔnwero mɔ wi ba swii Gusunɔn tɔmbun sɔ. ²² N n men na, i de su Gusunɔ susi

ka murafiti sariru ka naane doke bi bu toro sindu mɔ ka gɔru deero ge ga n taare mɔ ka wasi yi ba deerasia ka nim deeram. ²³ Su de sa n yiyo bini neni dim dim bin seeda sa dimɔ, domi Gusunɔ wi u nɔ mweeru kua u saa naanegii. ²⁴ Su laakari kuana kpa su dam keena, sa n ka kiru sɔsimɔ kpa sa n sɔm geenu mɔ. ²⁵ Su ku mennɔsu sina nge me n saa gabun dɔɔne. Adama su dam keena n kere, yen sɔ i waamɔ ma Yinnin tɔru ta turuku kooma.

²⁶ Domi sa n ye ma torara sa ka mɔ sanam me sa gem gia kɔ, yakuru garu maa sari te ta koo besen toranu wuna. ²⁷ N tiawa sa n siribu mara ka dɔɔ boko wi u koo Gusunɔn yiberɛba kam koosia. ²⁸ Baawure wi u Mɔwisin wooda sara ba ra nɔn gowa ka wɔnwɔndu sariru, tɔnu yiru n kun me ita ba n seeda di ma u taare mɔ. ²⁹ N n men na, amɔna n ko n saa siribun sanam ka wi u Hunde duromgii wɔnwɔma ma u Gusunɔn Bii gema ma u win yem kam meera me Gusunɔ u ka win nɔ mweeru gari sire ma u ka yero deerasia. I n ye ma yero win seeyasiabu koo kpɛa. ³⁰ Domi beɛ sa yero ye wi u gerua u nee, “Nena kon mɔru ksia, nena kon dibu ksia.” U maa kpam nee, “Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siria.” ³¹ Gari kɔsiya Gusunɔ Yinni waso u n tɔnu nɔma doke.

³² I yaayo nge me i gasɔ kua. Sanam me i Gusunɔn yam bururam wa i kpa, i nɔni sɔɔra gem gem adama i yɔra sim sim taa bi sɔɔ. ³³ Gasɔ ba beɛ wɔmmɔ ma ba beɛ nɔni sɔɔɔ batuma sɔɔ, gasɔ maa i gabu dam keem be ba wahala yen bweseru waamɔ. ³⁴ Geema, i ka pirisɔmba nɔni swaaru bɔnu kua. Ye ba maa beɛ been dukia wɔrari, i wura ka nuku dobu, domi i ye ma i dukia mɔ ye ya beere bo ye ya ko n waa ka baadommaɔ. ³⁵ N n men na, i ku wɔrugɔru kpana, domi ten are kpɛ. ³⁶ Ka gem, i n ko ko i kun tɛmanɛ i ka Gusunɔn kiru ko kpa i wa i mwa yen nɔ mweeru u beɛ kua.

³⁷ Geema, nge me Gusunɔn gari gerumɔ, “N tiawa fiiko, keeriki tɔna.

Wi u koo na u ka tunuma, u n tɛemɔ.

³⁸ Ma wi u saa gemgii nen nɔni sɔɔ, u ko n waa naane dokebun saabu.

Adama u n biru wura, nen gɔru ga n maa ka nɔn doramɔ.”

³⁹ Sa n waa be ba biru wurɔ bu ka kam kon wuurɔ, sa waaawa be ba naane doke bu ka ben hunden faaba wan wuurɔ.

Naane dokebu

11 Wi u naane doke u ye kam kam ma ye u yiyo u koo ye wa. U maa ye ma ye ya n waarɔ ka nɔni ya waaawa ka gem. ² Naane doke bin bwesera yeruku tɔmba mɔ. Yen sɔna ba bu seeda gea diiya.

³ Ka naane dokeba sa tuba ma Gusunɔn gariya handunia ya ka taka kooru. Nge meya ba ye sa waamɔ kua ye sa kun waamɔn di.

⁴ Ka naane dokeba Abeli u Gusunɔ yakuru kua te ta Kaenigiru beere kere. Win naane dokebun saabuwa ba nɔn soka gemgii domi Gusunɔn tii u win keenu mwa.

win bweserun sekuru mæera domi u nuku dobu yīiyɔ bu nùn yīiye. Tē u s̄ Gusunɔn sina kitarun nɔm geuɔ.

³ I win gari bwisikuo nge mē u temana ka yibere tē te durumgiba ka nùn nenua, kpa i ku mwia kpana i dam bia. ⁴ Domi bēe ka durum gabirinaa sɔɔ, i ñ gina gabirine sere n ka ko gɔɔ. ⁵ I dam kēe gari duari yi Gusunɔ u bēe s̄ɔɔm nge win bibu? U nēe,

“Nen bii, a ku Yinni Gusunɔn sēyiasibu atafiiru ko.

A ku maa nuki sankira ù n nun gerusimɔ.

⁶ Domi wi Yinni u kī wiya u ra sēyiasie, kpa u tɔnu baawure sena so wi u garisi win bii.”

⁷ I ka bēen nɔni swāaru temanaɔ, Gusunɔ u bēe kuam-mewa nge win bibu. Bii wara wāa wi win baaba ku ra sēyiasie. ⁸ Bā kun bēe sēyiasie, nge bii be ba tie, ñ n men na, i ñ s̄a baan bibu, bēe bii seegebara. ⁹ Su besen tundobu yaaya. Ba sun sēyiasia sa maa bu bēere wē. Ñ n men na, sa ñ ko besen Baaba wɔrukoo wiru kpīiya kpa sa n wāaru mɔ? ¹⁰ Besen tundo be, ba sun sēyiasia saa fiiko nge mē n bu wēre. Adama Gusunɔ u ra sun sēyiasie besen arufaanin s̄ kpa sa n ka dēere nge wi. ¹¹ Bā n sun sēyiasiamɔ n da n gina s̄awa nuku sankiranu, n ñ mɔ nuku dobu. Adama amen biru be ba swaa gea gia sēyiasia bi sɔɔ, ba ra bin arufaani di ye ya s̄a b̄ri yendu ka daa gea.

Bwisi kēru ka kirɔ

¹² Bēe be i wasire i nɔma s̄are, i tii tāsio i nɔma sua kpa i de bēen d̄a ya n dam mɔ. ¹³ I n s̄imɔ swēe yi yi wā sɔɔ, kpa naa si su ñ bwā do, su ka bekura kpa su ku ka kirira.

¹⁴ I hania koowo i n ka nɔɔ tia s̄a ka tumbu kpuro kpa i n wāaru dimɔ te ta dēere, domi goo sari wi u koo Yinni wa, win wāaru tà kun dēere. ¹⁵ I n tii sē kpa bēen goo u ku raa Gusunɔn durom bia. I n tii sē kpa mɔru ye i yi ḡruɔ yu ku raa se nge kpīi p̄tura yu wahala doke, kpa yen d̄ēe yi tɔn dabinu baba. ¹⁶ I n tii sē kpa goo u ku ka goo k̄ɔ menna tantanaru sɔɔ, kpa goo u ku maa yina u ḡa dēeranu bēere wē, nge Esau wi u bii yerumarun tubi d̄ra d̄ia gb̄e teerun s̄. ¹⁷ Amen biru bēen tii i yē ma u kīa win baaba u nùn domaru kua adama u nùn yinari domi u ñ swaa wa u ka k̄si ye u kua baa mē u kasu ka swīi.

¹⁸ Bēe, i ñ susime guurɔ te ba koo kpī bu baba, nge mē Isireliba ba guu te ba m̄ Sinai susi. Guu te, ta d̄ɔ boko mɔ, ka yam w̄kuru ka yam t̄ireru ka woo guna, ¹⁹ ka kɔban wurenu ka nɔɔgiru. Ye Isireliba ba nɔɔgii te nua ba suuru kana nɔɔ ge, gu ku maa ka bu gari gēe ko. ²⁰ Domi ba ñ yīire bin dam mɔ bi bu nēe, “Hunde koni baayere ye ya guu te baba baa ñ n gbeeku yaan na, ba koo ye kpenu kasukuwa bu go.” ²¹ Ye ba wa mi, ya berum mɔ sere M̄wisi u gerua u nēe, “Berum man m̄ sere na diirumɔ.”

²² Adama bēe, S̄inɔn guura i susi ka Gusunɔ Yinni wason wuu ge ga s̄a Yerusalemu wɔrukaa, ka gen gɔrado dabi dabiru te ta ñ garirɔ te ta menne ka nuku dobu. ²³ Gusunɔwa i susi wi u s̄a tumbu kpuron siri kowo, ka win bii yerumaban menɔ b̄en ȳsa yorua w̄llɔ, ka maa tɔn geebun hundeba be Gusunɔ u

dēerasia mam mam. ²⁴ Yesuwa i susi wi u s̄a nɔɔ mwēe kpa ten swaa sɔɔm, ka win yem mē mu yēkara, mē mu gari m̄ yi yi Abelin yemgii nɔɔbu dobu kere.

²⁵ Ñ n men na, i n tii sē kpa i ku yēron nɔɔ yina wi u ka bēe gari m̄. Be ba yina bu win gari swaa daki wi u bu kirɔ m̄ handunia sɔɔ, ba ñ sēyiasibu kisirari. Kaa sere gere bēe? Sa ñ kisiramɔ s̄a n nùn biru kisi wi u ka sun gari m̄ w̄llun di. ²⁶ Win nɔɔ ga tem yīira sanam mē, adama tē u sun nɔɔ mwēe teni kua u nēe, “Kon kpam wure n tem yīire nɔn teeru, adama n ñ maa mɔ mē tɔna, ka w̄lla.” ²⁷ Ye u nēe, “Kon kpam ko nɔn teeru,” ya s̄ɔɔsimɔ ma taka koo koo yīirura yu doona kpa ye ya kun yīirurɔ ya n ka wāa.

²⁸ Yen s̄, su Gusunɔ siara domi sa bandu mɔ te ta ñ yīirurɔ kpa su nùn s̄a nge mē u kī ka bēere wēebu ka nasiaru. ²⁹ Geema, Gusunɔ besen Yinni u s̄awa nge d̄ɔ wi u ra kam kooisie.

Nge mē besen kookoosu

koo ka Gusunɔ wēre

13 I n da n bēen naane dokeosibu kī. ² I yaayo ma n weene i sɔbu yaare ko, domi be ba kua mē, ben gaba w̄llun gɔradoba yaare kua ba ñ ka baaru. ³ I p̄risɔmba yaayo nge mē i ko ko ñ n ka bu wāa sannu. I be ba nɔni s̄ɔɔm yaayo domi bēen tii, wasiya i maa mɔ.

⁴ I de baawure u n durɔ ka kurɔn suanaan bēere yē kpa durɔ ka kurɔ sɔɔ torara kun wāa. Domi Gusunɔ u koo bu siri be ba k̄ɔ mennamɔ tantanaru sɔɔ ka be ba sakararu m̄.

⁵ I ku de gobin kīru ta n bēe neni. I de ye i mɔ yu ka bēe nerenā domi Gusunɔ u nēe, “Na ñ nun derimɔ pai, meya na ñ maa nun biru kisimɔ ka baadomɔ.”

⁶ Yen s̄na sa ko kpī su tororu so su nēe, “Yinni Gusunɔwa s̄a wi u koo man somi.

Na ñ ḡanu ganun berum mɔ.

Mba tɔnu koo kpī u man kua.”

⁷ I bēen gasɔn swaa gbiobu yaayo be ba bēe Gusunɔn gari nɔɔsia. I bwisikuo nge mē ba ben wāaru diisina ma ba gu, kpa i ben naane dokebu saari.

⁸ Yesu Kirisi turo wiya mi, ḡa ka gisɔ ka baadomɔ.

⁹ I ku de bu bēe torasia ka s̄ɔɔsi tuku dabinu. Domi Gusunɔn duroma mu weene mu n bēen ḡrusu tāsiasimɔ, n ñ mɔ d̄ianun sesenu. Be ba yabu ye kpuro swīi ba ñ yen arufaani gaa waare.

¹⁰ Sa yāku yeru mɔ t̄en yākunu Yuuban yāku kowo be ba ra raa sɔmburu ko dii dēerɔɔ ba ñ kpē bu di. ¹¹ Domi ba ra yaa sabe nin gonu d̄ɔ menīwa wuun biru sanam mē yāku kowo tɔnwero u ka nin yem dua dii te ta dēere gem gem sɔɔ u ka mu Gusunɔ tusia tɔmbun durum s̄. ¹² Yen s̄na Yesun tii maa nɔni s̄ɔɔra wuun biru u ka wa u tumbu dēerasia ka win tii tiin yem. ¹³ Ñ n men na, su da win mi wuun biru kpa ba n sun gema nge wi. ¹⁴ Domi sa ñ wuu gagu mɔ tem mē sɔɔ, ge ga ko n wāa ka baadomɔ. Wuu ge ga wee geya sa kasu. ¹⁵ Ñ n men na, sa n Gusunɔ siaramɔ saa

Yesun min di kpeetim sari nge yǎku kobu, yera sa n da win yĩsiru siare ka besen 𐌆𐌆. ¹⁶I ku gean kobu duari, kpa i n sominamɔ ka ye i 𐌆𐌆. Ya sǎawa nge yǎku ni nu ra Gusunɔ wěre.

¹⁷I been swaa gbiobu mɛm 𐌆𐌆𐌆 kpa i bu wiru kpĩya. Domi been hunden gariya ba ra n ka wasire yèn sǎ Gusunɔ u koo bu yen gari bikia. I de bu kpĩ bu wisi ka nuku dobu, n kun ka nuku sankiranu. Bà n wisa ka nuku sankiranu, ya ò bɛ arufaani gaa kuam-mɛ.

¹⁸I n da sun kanaru kue. Sa yě kam kam ma besen gǎru ga dɛere domi sa kīwa sa n tii kpare dee dee gǎanu kpuro 𐌆𐌆. ¹⁹Ye na bɛ bikiamɔ gem gem, yera i kanaru ko kpa Gusunɔ u de n wurama been mi fuuku.

Kanaru

²⁰Gusunɔ wi u alafia wěemɔ u besen Yinni Yesu seeya gɔrin di, ma Yesu wi, u kua besen yǎa kparo boko win

yem sǎ mɛ mu 𐌆𐌆 mweɛ te ta ku ra kpen gari sire.

²¹Gusunɔ turo wi, u bɛ dam kě i ka daa gea ko kpa i ka win kīru ko, kpa u maa sɔmburu ko bɛ 𐌆𐌆 te ta koo nùn wěre saa Yesu Kirisin min di wi sa ko n bɛere wěemɔ sere ka baadommaɔ. Ami.

Garin wii goberu ka tɔbiribu

²²Negibu, na bɛ kanamɔ i de i dam kěɛ gari yi swaa daki ka tɛmanabu, domi ye na bɛ yorua tire teni 𐌆𐌆 ya ò dɛu. ²³Na kī i n yě ma ba besegii Timɔte kara piriɔm di. Ò n tunuma yellu, sa ko na been mi sannu.

²⁴I been swaa gbiobu kpuro tɔbirio ka maa naane dokeobu kpuro. Italin naane dokeobu ba maa bɛ tɔbura.

²⁵Gusunɔn durom mu n ka bɛ kpuro wǎa.

Yakɔbu

Yakɔbun tire te, ta ka naane dokeobu yā be ba yarine baama mi Romugiba bandu dii. Ta sun sɔɔnɔ nge mɛ n weene Yesugii u win wāaru diisina. Wahala yà n nùn deema, n weene u temana, u ku Gusunɔ taare wē. Domi win min diya u koo somiru wa. N weenewa u win yara kpī, kpa u sɔɔsi win kookoosu sɔɔ ma u sāa Yesugii. N n̄ weene u goo gem. Tɔmbu kpuro ba sāawa tia Gusunɔn nɔni sɔɔ. Tire ten gari mero ya sāawa kookoosu sɔɔra tɔnɔn naane dokebu bu koo sɔɔsira.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1.
2. Naane ka bwisi, wiru 1:2-8.
3. Sāaro ka gobigii, wiru 1:9-11.
4. Laakari mɛeribu ka kɔkiribu, wiru 1:12-18.
5. Nɔɔbu ka kobu, wiru 1:19-27.
6. A ku goo gem, wiru 2:1-13.
7. Naane dokebu ka bin kookoosu, wiru 2:14-26.
8. Yesugii ka win yara, wiru 3:1-12.
9. Bwisi yi yi wee wɔllun di, wiru 3:13-18.
10. Kookoo kɔsusun kirɔba, wiru 4:1n di sere wiru 5:6.
11. Temanabu ka kanaru, wiru 5:7-20.

Tɔbiribu

1 Bɛɛ, bwesenu wɔkura yiru, bɛɛ be i yarine han-dunia kpuro sɔɔ, nɛ Yakɔbu, Gusunɔ ka Yinni Yesu Kirisin yoo, na bɛɛ tɔbura.

A bwisi kanɔ ka naane

² Nɛgibu, laakari mɛeri bwese bweseka yè sɔɔ i wɔri kpuro i ye garisio gɔru dobu. ³ Domi i yɛ ma bɛɛn naane dokebu b̄ kun laakari mɛeribu kpanɛ bu koo bɛɛ temanabu marua. ⁴ Adama i de temanabu bu bin sɔmburu ko sāa sāa kpa i n ka sāa tɔn girobu be ba yiba, kpa gāanu kun maa bɛɛ tie. ⁵ Bwisi yi n bɛɛn goo kɔmiɛ u Gusunɔ bikio, u koo nùn yi wē domi Gusunɔ wiya u yi tɔmbu kpuro wɛɛmɔ ka nuku tia gerusibu sari. ⁶ Adama yɛro u bikio ka naane, n kun ka sika. Domi wi u sika m̄ u sāawa nge nim wɔkun nim mɛ woo ga suamɔ ga bɔrikiamɔ yam kpuro. ⁷ U sāawa gɔrusu yirugii wi u n̄ swaa tia swī win wāaru sɔɔ. Tɔnu win bweseru u ku bwisiku ma u koo gāanu ganu wa Yinni Gusunɔn mi.

Sāaro ka gobigii

⁹ I de naane dokeo bwɛɛbwɛɛ u woo kana yèn sɔ Gusunɔ u nùn wɔlle sua. ¹⁰ Dukiagii maa u woo kanɔ win kawabun sɔ, domi u koo doona nge yakasun wɛsu. ¹¹ Sɔɔ yara ka win yam susuru ma yakasu gbera, sin wɛsu derura ma sin buram kpa. Nge meya dukiagii u koo derura win sɔma sɔɔ.

Laakari mɛeribu ka kɔkiribu

¹² Doo nɔɔrugiiwa wi u laakari mɛeribun saa sɔɔ temana. Domi win laakari mɛeribun biru u koo wāaru wa tèn nɔɔ mwɛru Yinni bu kua be ba nùn kī. ¹³ Bā n ka goo kɔsa kɔkura u ku raa gere u nɛɛ, Gusunɔwa u nùn kɔkura. Domi ba ku ra ka Gusunɔ kɔsa kɔkiri, meya win tii u ku ra maa ka goo kɔsa kɔkiri. ¹⁴ Adama sanam mɛ tɔnɔn kīru kankam ta nùn soka ta gawa, yera u kɔkirira. ¹⁵ Yen biru kīru kankam ra gura sue kpa tu toraru ma, toraru t̄ n maa kpɛa ta kpa, kpa tu sɔɔ ma.

¹⁶ Nɛn kīnasibu, i ku tii nɔni wɔke. ¹⁷ Kɛɛ geeru baatere ka kɛɛ buranu kpuro saa wɔllun diya nu ra nɛ. Nu maa weewa Gusunɔn min di wi u sɔɔ ka suru taka kua. Wiya wi u ku ra kɔsi, u n̄ maa tiro mɔ. ¹⁸ Win tii tiin kīru sɔɔra u ka sun kua win bibu ka win gari gee su ka ko nge yāku gbiikii te u mwa win taka kooru kpuron di.

Nɔɔbu ka kobu

¹⁹ Nɛn kīnasibu, i yeni yɛ sāa sāa, adama i de baawure u n da nɔ kpaaka, kpa u n da saku u sere gere, kpa u n da tɛ u sere mɔru bara. ²⁰ Domi tɔnɔn mɔru ku ra kom gem ko Gusunɔn nɔni. ²¹ Yen sɔ, i daa disinugia ka kom kɔsum kpuro derio kpa i gari yi mwa ka tii kawabu yi Gusunɔ u duura bɛɛn gɔruɔ domi yiya yi koo kpī yi bɛɛn hunde faaba ko.

²² Adama i de i ko gari yin kowobu, n n̄ mɔ yin nɔɔnɔ tɔna be ba tii nɔni wɔkumɔ. ²³ Domi wi u gari

nua ma u ñ kue, u sãawa nge durɔ̄ goo wi u win wuswaa mɛera diki sɔ̄. ²⁴Ye u mɛera u kpa u doona ma u duari mii mii nge mɛ u sãa. ²⁵Adama wi u wooda gea wɛrimɔ̄ ye ya tɔnu yakiamɔ̄ ma u ye mem nɔ̄kwammɛ ka tɛmanabu, ma u ñ sãa nɔ̄kw wi u koo duari, wiya sãa doo nɔ̄krugii win sɔ̄mburu sɔ̄.

²⁶Goo ù n tamaa u Gusunɔ̄ sãamɔ̄ ma u ñ win yara kp̄ã, u tii weesu kuammewa, win sãaru kama. ²⁷Wi Gusunɔ̄ Baaba u garisi win sãɔ̄ geon tii, wiya wi u ra gobekuba ka gɔ̄minibu nɔ̄kri ben nɔ̄ni swãaru sɔ̄ kpa u tii nɛnɛ handunian disinun di.

A ku goo gem

2 Nɛgibu, bɛɛ be i besen Yinni yikogii Yesu Kirisi naane doke, i ku tɔ̄mbun bɛɛɛ keranaa mɛeri. ²Nge mɛ n tɛ wãa, gobigii goo u du bɛen mɛnɔ̄ yero ka wuran taabu ka yabe buraru, kpa sãaro goo u maa duuma ka yabe k̄ianu. ³Ì n yabe burarugii bɛɛɛ wɛ i nɛɛ, u sinɔ̄ tɔ̄n giro sin yero, ma i maa sãaro sãɔ̄wa wi, u ȳro giɔ̄, ñ kun mɛ u sinɔ̄ temɔ̄, ⁴i ñ tɔ̄mbun bɛɛɛ keranaa mɛerimɔ̄? I ñ maa bu sirimɔ̄ ka bwisiku ni nu kun dende?

⁵Nɛn k̄inasibu, i swaa dakio. Gusunɔ̄ u bu gɔ̄sa be ba sãa sãarobu handunian nɔ̄ni sɔ̄ bu ka ko duk-iagibu ben naane dokebun s̄, kpa bu bandu di te u be ba nùn k̄i nɔ̄ mɛɛru kua. ⁶Adama bɛɛ i sãaro be gema. N ñ dukiagii bera ba bɛɛ dam dɔ̄remɔ̄ ba bɛɛ gawamɔ̄ ba ka daamɔ̄ siri yero? ⁷Beya ba maa ȳsi gee te gari kam gerusimɔ̄ te Gusunɔ̄ u bɛɛ wɛ.

⁸Ka gem, gea i m̄, ñ n ban te Gusunɔ̄ u swīin wooda mem nɔ̄kwa nge mɛ Gusunɔ̄n gari gerua yi nɛɛ, "A wunen tɔ̄nusi k̄i nge wunen tii tii." ⁹Adama ñ n tɔ̄mbun bɛɛɛ keranaa mɛera durumwa i m̄, ma wooda ya bɛɛ taare wɛemɔ̄ yèn s̄ i ñ ye mem nɔ̄kwa. ¹⁰Domi baawure wi u woodaba kpuro swīi ma u tia tora, ȳero ye kpuro torariwa. ¹¹Geema, wi u nɛɛ, "I ku sakararu ko," wiya maa nɛɛ, "I ku tɔ̄nu go." Yen s̄, à kun sakararu kue, adama ma a tɔ̄nu go, a wooda sarawa. ¹²I gari geruo kpa i n m̄ nge be Gusunɔ̄n koo siri ka wooda ye ya tɔ̄nu yakiamɔ̄. ¹³Domi wi u kun wɔ̄nwɔ̄ndu m̄, wɔ̄nwɔ̄ndu sariru sɔ̄kra ba koo ȳero siri, adama wɔ̄nwɔ̄nda ta koo kp̄i tu woo kana siribun wuswaa.

Naane dokebu

ka bin kookoosu

¹⁴Nɛgibu, are yerà n m̄, goo ù n gerua u nɛɛ, u naane dokebu m̄, kpa u kun bin kookoosu m̄. Naane doke bi, bu koo ȳero faaba ko? ¹⁵Su gesi nɛɛ, bɛɛgii goo, tɔ̄n durɔ̄ ñ kun mɛ tɔ̄n kurɔ̄ u ȳannun ȳãaru m̄ ma u ñ maa m̄ ye u koo di. ¹⁶Bɛen goo ù n nùn s̄ɔ̄wa u nɛɛ, kpuna mu n do, a ku de wooru tu nun go, kpa a di a debu, adama u ñ nùn wɛ yèn bukata u m̄ wasin s̄, arufaani yerà n m̄. ¹⁷Nge meya naane dokebu bù n wãa bi tɔ̄na, bù kun s̄ɔ̄sire ka kookoosu, bu kua kam.

¹⁸Adama goo u koo nɛɛ, wini u naane doke, wɔ̄nwɔ̄ maa u kookoosu m̄. Kon gere, a man wunen naane dokebu s̄ɔ̄sio n kun ka kookoosu, kpa nɛ maa n nun nɛn naane dokebu s̄ɔ̄si ka nɛn kookoosu. ¹⁹Geema, a naane doke ma Gusunɔ̄n turowa wãa. N wɛra mɛ. Wɛɛkunun tii nu maa ȳɛ mɛ, ma nu diirimɔ̄ berum s̄.

²⁰Adama wunɛ laakari sarirugii, a ñ tuba ma naane doke bi bu ñ s̄ɔ̄sire kookoosu sɔ̄ bu sãawa kam?

²¹Mba n dera besen sikado Aburahamu u gem wa Gusunɔ̄n wuswaa. Win kookoosa, ye u ka win bii Isaki ȳãkuru kua. ²²A ñ wa win naane dokebu ka win kookoosu s̄imɔ̄ sannu? Ma win kookoosu s̄ɔ̄si ma win naane dokebu yiba. ²³Ma Gusunɔ̄n gari kooa yi yi nɛɛ, "Aburahamu u Gusunɔ̄n naane kua, ma Gusunɔ̄n u nùn garisi gemgii." Ma ba nùn soka Gusunɔ̄n kɔ̄kɔ. ²⁴Ñ n mɛn na, i wa ma Gusunɔ̄n u tɔ̄nu gem wɛemɔ̄ win kookoosun s̄, n ñ m̄ win naane dokebu tɔ̄nan s̄.

²⁵Nge meya n maa sãa ka Rahabu, kurɔ̄ tanɔ̄ wi. U gem wa Gusunɔ̄n wuswaa win kookoosun s̄ ye u ka dera Yuuban gɔ̄ro be, ba dua win yenuɔ̄ ma u bu yara ka swaa tuka gaa. ²⁶Nge mɛ wasi yi yi kun hunde m̄ gora, nge meya maa naane doke bi bu kun s̄ɔ̄sire kookoosu sɔ̄, bu kua kam.

Yesugii ka win yara

3 Nɛgibu, i ku de i n dabi bɛɛ be i k̄i ko Gusunɔ̄n garin keu kooiobu. Domi i ȳɛ ma bɛɛ be sa Gusunɔ̄n garin keu s̄ɔ̄simɔ̄ ba koo sun siri ka wɔ̄nwɔ̄ndu sariru n kere gabu. ²Gãa dabinu sɔ̄kra bɛɛ kpuro sa ra tore. Goo ù kun tore gere sɔ̄ u sãawa tɔ̄nun tii wi u koo kp̄i u win wasi kpuro yaruka doke. ³Sa ra du-mi yaruki dokeye yi ka sun mem nɔ̄kwa. Nge meya sa ko kp̄i su yin wasi kpuro gɔ̄sikia. ⁴I kpam goo nimkusu mɛerio. Baa mɛ su kpã ma woo damgisu su bɔ̄rikiamɔ̄, sese piibuwa ba ra ka su gɔ̄sikie, nge mɛ goo tɛmɔ̄ u k̄i. ⁵Nge meya yara ya sãa gãa piibu wasi sɔ̄. Adama ya ra woo kane gãa bakanun s̄.

I mɛerio nge mɛ d̄ɔ̄ ȳɛ piibu ga koo kp̄i gu dãa sube bakaruru d̄ɔ̄ mɛni. ⁶Yara ya maa sãawa nge d̄ɔ̄. Ya sãa nge k̄ɔ̄san wãa yero besen wasin doo dookan suunu sɔ̄, ma ya wasi kpuro sankumɔ̄, ya maa besen handunian wãaru kpuro d̄ɔ̄ mɛnimɔ̄ ka gɔ̄rin d̄ɔ̄. ⁷Tɔ̄nu u koo kp̄i u ȳɛ bwese bweseka kamia, yi yi naa-su nɛ m̄ ka yi yi kabirimɔ̄ ka yi yi wãa nim sɔ̄, ka sere gunɔ̄su. U mam yi kamia kɔ̄. ⁸Adama goo sari wi u koo kp̄i u yara kamia. Ya sãawa gãa k̄ɔ̄sunu ni goo kun kp̄ɛ u dwiiyasia. Ma ya d̄ɛ gɔ̄kɔ̄gii yiba. ⁹Yera sa dendimɔ̄ sa ka Yinni besen Baaba siaramɔ̄, sa maa kpam ka ye tɔ̄mbu b̄rusimɔ̄ be Gusunɔ̄n u taka kua win weenasibu. ¹⁰Siarabun gari ka b̄rin gari yarimɔ̄ nɔ̄kɔ̄ teu gen min di. Nɛgibu, n ñ weene n sãa nge mɛ. ¹¹Bwii tian di nim durom ka nim taatam ko n swi san-nu? ¹²Nɛgibu, mango ya koo s̄ɔ̄bun binu ma? Nge bere t̄ka ya koo mango ma? Meya maa ba ku ra nim durom s̄ke nim mɛ mu b̄ru m̄n di.

Bwisi yi yi wee wollun di

¹³ Bëen wara u bwisi ka yëru m̄. U bwisi yi s̄w̄sio win daa gea s̄w̄ ka kookoo si u m̄ ka tii kawabu ka laakari. ¹⁴ Adama ì n nisi k̄s̄sunu ka kinenu m̄ bëen ḡr̄u, i ku woo kana. I ku maa gem weesu kua. ¹⁵ Bwisi yin bwesera kun wee wollun di. Yi s̄āwā han-duniagii, ka wasigii, ka Setamgii. ¹⁶ Domi mi nisinu ka kinenu w̄ā, miya daa beretēkē ka k̄s̄a kpuro ra n w̄ā. ¹⁷ Adama bwisi yi yi na wollun di, gbiikaa yi d̄ere, yen biru yi n̄ ka kasu, yi du, yi ñ ka wesian̄ s̄ē, yi w̄n̄w̄ndu m̄ ma yi ra s̄m̄ geenu ko. Yi ñ k̄ru gem w̄ēm̄, yi ñ maa murafitiru m̄. ¹⁸ Be ba n̄ ka kasu ba duurum̄ ka alafia, ma ba gem ḡēm̄.

Handunian k̄ru

4 Man diya sann̄su ka sikirin̄su naam̄ bëen su-unu s̄w̄. Su naam̄wā ḡā dabinun binen di ye ya ra n tabu m̄ bëen wasi s̄w̄. ² I k̄ i n ḡānu m̄ ni i ñ kp̄ i wa, ma i s̄w̄ s̄ā i ka t̄nu go. I ḡānun binē m̄ ni i ñ kp̄ i wa, ma i sikirinam̄, i sankinam̄. Ye i k̄, i ñ ye m̄ domi i ku ra Gusun̄ bikie. ³ Ì n maa bikia i ku ra wa yèn s̄ torara i ka bikiam̄ kpa i ka ye dendi bëen tii tiin k̄ru s̄w̄. ⁴ Bëe be i ñ ka t̄n turo ȳ, i ñ ȳ ma handunian k̄w̄ Gusun̄ yiberewa? Ñ n men na wi u k̄ u ko handunian k̄w̄, u tii kua Gusun̄ yiberē. ⁵ I kun tamaa kam s̄w̄ra Gusun̄ gari gerua yi n̄ē, “Gusun̄ u besen hunde ye u sun w̄n̄ k̄ru bikiam̄ ka nisinu.” ⁶ Adama u ra t̄nu durom kue m̄ n kp̄āru kere, domi Gusun̄ gari n̄ē, “Gusun̄ kun w̄ā be ba tii suen biru, adama u tii kawobu durom kuamm̄.” ⁷ Ñ n men na, i Gusun̄ wiru kp̄iȳ. I Setam yin̄ kpa u bëe suuri. ⁸ I Gusun̄ susio, u koo maa bëe susi. I bëen n̄ma d̄erasio, bëe durumgibu. I bëen ḡrusu s̄arasio, bëe ḡrusu yirugibu. ⁹ I de i n nuki sankire kpa i n ḡw̄ wooru s̄ kpa i sw̄. I de bëen ȳesu su ḡsia sw̄ kpa bëen nuku dobu bu ḡsia nuku sankiranu. ¹⁰ I bëen tii kawo Yinni Gusun̄ wuswaa kpa u bëe sua w̄ll̄.

A ku wunegii siri

¹¹ Negibu, i ku k̄sa manina. Wi u win winsim k̄sa gerum̄, ñ kun m̄ wi u n̄n sirim̄, woodan k̄sa u gerum̄ ma u ye sirim̄. Wee, à n wooda sirim̄, a ñ maa s̄ā wi u ra ye mem̄ n̄w̄e ma n kun m̄ wi u ye sirim̄. ¹² Gusun̄ turowa wooda w̄ēm̄, wiya maa s̄ā siri kowo. Wi turowa koo kp̄ i faaba ko, wiya koo maa kam koosia. Ñ n men na, wara ra n wunē a ka wunen winsim siri.

I ku tii sua

¹³ I man swaa dakio t̄ē, bëe be i m̄, gis̄ ñ kun m̄ sia i ko da wuu kasa i ko mi w̄w̄ tia kpa i tenkuru ko i are di. ¹⁴ Domi i ñ ȳ ye bëen w̄āra ko n s̄ā sia. I s̄āwā nge buk̄ ge ga ra w̄rum̄ saa fiiko s̄w̄, yen biru kpa gu yarina. ¹⁵ M̄ n weenē i gere wee. Yinni Gusun̄ ù n

k̄, ma i w̄ā, i ko yeni ko, ñ kun m̄ ye n̄. ¹⁶ Adama t̄ē i woo kanam̄ i tii suam̄. Woo kana bin bweseru kpuro bu ñ w̄ā. ¹⁷ Nge m̄ya baawure wi u gean kobu ȳ ma u kun kue, u torawa.

Dukiagibun kir̄

5 T̄ē bëe dukiagibu, i man swaa dakio. I sw̄iȳ kpa i n araru m̄ wahala ye ya bëe sisien s̄. ² Bëen dukia sankira, ma gemi bëen ȳānu di. ³ Bëen wura ka bëen sii geesu wurura diira. Wurura yera ya koo bëe are k̄-suru diiya, kpa yu bëen wasin yaa baasi di nge d̄w̄. I dukia gura i taasine sanam d̄ākim meni s̄w̄. ⁴ Wee, i ñ s̄m̄ kowobu ben gobi k̄sie be ba ka bëe d̄ānu gura gber̄, ma gobi yi, yi wuri m̄. D̄ā guro ben wuri maa dum̄ wollu ka tem Yinnin swaa s̄w̄. ⁵ I bëen w̄āru di handunia s̄w̄ ka dukia baka ka ȳeribu. I dim̄ i b̄riam̄ nge ȳā saka ȳāru. ⁶ I geegii taarē w̄ i go, u ñ maa ka bëe gabirine.

Temanabu ka kanaru

⁷ Yen s̄, negibu, i teman̄ sere Yinni u ka wurama. I m̄erio nge m̄ gbee wuko ra n suuru s̄ā u n ka tem mara mu n̄n d̄ā geenu marua. U ra n guri gbiikii ka d̄āki mara. ⁸ Bëen tii maa, i n suuru s̄ā, i n ȳ dim̄ dim̄ domi Yinnin naaru ta turuku kooma.

⁹ Negibu, i ku ḡburu waana kpa bu ku raa bëe taarē w̄n̄ s̄. Wee siri kowo u ȳ dii k̄n̄w̄. ¹⁰ Negibu, i Gusun̄ s̄w̄w̄bu yaayo be ba gari gerua ka Yinnin ȳsiru. I ben suuru saario ye ba kua n̄ni sw̄āru s̄w̄. ¹¹ Wee, sa bu sokum̄ doo n̄w̄rugibu yèn s̄ ba ȳra dim̄ dim̄. I Yoobun temanabun baaru nua, i maa ȳ ye Yinni Gusun̄ u n̄n kua yen biru. Domi Yinni u ra w̄n̄w̄ndu ka t̄n geeru ko.

¹² Ye n kpuro kere negibu, i ku ka w̄llu b̄re, ñ kun m̄ ka tem, ñ kun m̄ ka ḡānu ganu. I gesi geruo m̄ya sanam m̄ n s̄ā m̄, kpa i gere aawo, n ñ m̄, sanam m̄ n ñ m̄, kpa i ku ka w̄ri Gusun̄ siribu s̄w̄.

¹³ N̄ni sw̄āra bëen goo deemawa? U kanaru koowo. Goon nukura ta do? U Gusun̄ siaro ka womusu. ¹⁴ Bëen goowa bar̄? U Yesun yigbē t̄nwer-obu sokusio. Bera ba koo n̄n gum t̄re ka Yinnin ȳsiru kpa bu n̄n kanaru koosi. ¹⁵ Kana naanegii te, ta koo bar̄ wi faaba ko. Yinni Gusun̄ u koo n̄n bw̄ā dobu w̄. ù n daa maa tora, ba koo n̄n suuru kua. ¹⁶ Ñ n men na, i bëen durum̄ tuuba kuan̄, kpa i n kanaru kuanamme, kpa i ka wa i bekura. Gemgiin kanaru ta dam arufaanigum̄ m̄ n kp̄ā. ¹⁷ Eli, t̄nuwa nge besē. U kanaru kua gem gem gura yu ku n̄ē, ma gura kun na sere w̄w̄ ita ka suru n̄w̄ba tia. ¹⁸ Yen biru u k̄pam kanaru kua, ma Gusun̄ u gura n̄esia ma u dera d̄ānu k̄pia tem̄.

¹⁹ Negibu, bëen goo ù n ka gem tonda ma goo ka n̄n wurama mi k̄pam, ²⁰ i n ȳ ma wi u ka toro wurama saa torarun swaan di, u koo toro win hunde w̄ra k̄n̄ n̄man di kpa u de bu tora dabinu k̄peesia.

mi ba ñ bεε mara ñon mεεruse ka bwese te ta koo gbi. Ba bεε marawa ka bwese te ta ñ gbimɔ te ta sãa Gusunɔn gari yi yi wasi yi yi ku ra kpe. ²⁴ Nge mε Gusunɔn gari gerumɔ,

“Tɔmbu kpuro ba sãawa nge yakasu.

Ma ben bεεε kpuro sãa nge sin wεsu.

Yakasu ra gbere, kpa sin wεsu ðerura.

²⁵ Adama Yinni Gusunɔn gari ko n wãawa ka baadomma.”

Gari yi, yi sãawa Labaari gea ye ba bεε wasu kua.

Kpee wasiru ka bwese ðεεraru

2 Ñ n men na, i kɔsa kpuro derio ka weesu kpuro ka murafituru, ka nisinu, ka tɔn yaa kasikibu.

² Nge mε bii wεenu ra bɔm kã, i hunden ðia ðεεranu kɔ ni nu sãa Gusunɔn gari kpa i ka kpεa faaban swaa sɔɔ. ³ Domi i Yinnin durom denda.

⁴ I susio win mi, wi u sãa nge kpee wasiru te tɔmba yina adama Gusunɔ u tu gɔsa ta maa bεεε mɔ win mi. ⁵ I na bεen tii nge kpee wasinu bu ka bεε dendi bu ka hunden wãa yeru bani. Miya i ko n sãa yãku kowo ðεεrobu be ba tii Gusunɔ wεemɔ nge yãku ni u koo mwa Yesu Kirisin saabu. ⁶ Domi ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ, Gusunɔ u nεε,

“Na kpee bεεεgiru gɔsa

na tu kua gani gɔmburun dam Siɔniɔ.

Wi u tu naane doke, u ñ sekuru wasi.”

⁷ Kpee te, ta bεεε mɔ bεε be i naane doken mi, adama be ba ñ naane doken mi, ba yorua ba nεε,

“Kpee te banɔba yina,

tɔya ta kua gani gɔmburun dam.”

⁸ Ma gam gum ba kpam nεε,

“Kpee tera ta tɔmbu sokurasiamɔ.

Tɔya ta maa bu suramɔ.”

Ba sokura yèn sɔ ba yina bu gari yi naane doke. Yeya Gusunɔ u raa gɔru doke ben sɔ.

⁹ Adama bεε i sãawa bwese te ba gɔsa, i maa sãa sina bokon yãku kowobu, i sãa bwese te Gusunɔ u yakia u yii nenem, kpa i ka win tɔn geeru kpapa wi, wi u bεε soka yam wɔkurun di i ka du win yam bururam maamaakigim sɔɔ. ¹⁰ Gasɔ, i ñ sãa bwese te goo u yε, adama tε i kua Gusunɔn tɔmbu. Gasɔ i ñ daa wɔnwɔndu wa, adama tε i wɔnwɔndu wa.

Gusunɔn sɔm kowon wãaru

¹¹ Kɔnasibu na bεε kanamɔ, bεε be i sãa nge sɔbu ka kpikobu handunia ye sɔɔ, i de i tii kpɔ ka wasin bine ye ya ra n tabu mɔ ka bεen hunde. ¹² I de i n daa gea mɔ be ba ñ naane doken wuswaasɔ. Nge mɔya baa b̄a n bεε daa kɔsa mani ba koo bεen sɔm geenu wa kpa bu Gusunɔ siara sanam mε u koo bu siri.

¹³ I wirugibu kpuro wiru kpɔiyɔ Yinnin sɔ, ñ n tem yεron na, wi u dam bo, ¹⁴ ñ n maa wuu yεrobun na, be u gɔrimɔ bu ka kɔsan kowobu sεeyasia kpa bu gean kowobu siara. ¹⁵ Ka gem, ye Gusunɔ u kɔ, yera i ka bεen sɔm geenu gari baka yεru sariba marisia. ¹⁶ I tii kparo nge be ba tii mɔ, adama i ku bεen tii mɔru dendi

i ka kɔsa wukiri. I n bεen wãaru dimɔ nge Gusunɔn yobu. ¹⁷ I tɔmbu kpuro bεεε wεeyɔ, i bεen naane dokeosibu kɔ, i Gusunɔ nasio, kpa i tem yεro bεεε wε.

Ye Kirisin ñoni swãara

sun sɔɔsimɔ

¹⁸ Bεε sɔm kowobu, i bεen yinnibu wiru kpɔiyɔ ka bεεε wεε bakabu, n ñ mɔ be ba sãa tɔn geobu ka be ba du tɔna, adama ka be ba sɛn tii. ¹⁹ Ka gem, siaraba, ñ n ka ñoni swãaru temana Gusunɔn sɔ, te i ñ ka weene. ²⁰ Nge arufaani yerà n mɔ ñ n ka soberu temana tora te i kuan sɔ. Adama ñ n ñoni swãaru wa gea ye i kuan sɔ, ma i temana, siaraba Gusunɔn mi. ²¹ Yenin sɔna Gusunɔ u bεε soka domi Kirisin tii u ñoni swãaru wa bεen sɔ ma u bεε kom gem sɔɔsi kpa i ka win yira swɔi. ²² U ñ torare, ba ñ maa weesu ñonre win ñonre di. ²³ Ye ba ñun wɔnwɔ u ñ wɔmburu kɔsie. Ye ba ñun ñoni sɔɔwa u ñ bu bɔrusi, adama u tii Gusunɔ wi u ra siri dee dee wεwa. ²⁴ Kirisin tii u bεen toranu sɔɔwa win wasi sɔɔ ðãa bunanaru wɔllɔ, kpa su ka toranu karana kpa sa n wãaru dimɔ gem sɔɔ. Win mεeran bosun sɔna i bekura. ²⁵ Domi i raa sãawa nge yãa ni nu kɔre, adama tε i wurama bεen hunden kparon mi, wi u bεε kɔsu.

Kurɔbu ka ben durɔbun

wãasinaa

3 Bεε maa kurɔbu, i bεen durɔbu wiru kpɔiyɔ, kpa baa ben gabu b̄a kun Gusunɔn gari naane doke, bεen daa yu de bu naane doke. N ñ maa tilasi i gari gere, ² domi ba koo wa ma bεen wãara ðεere i maa tɔnun bεεε yε. ³ I ku kasu i tii ko kurɔ burabu ka bεen serin tara, ka wuraba, ka yãa buranu. ⁴ Adama i de bεen buraru ta n sãa sɔɔkuru te ta ñ kpeemɔ, tɔya daa duudwia. Yeniwa gãa bεεeginu Gusunɔn wuswaasɔ. ⁵ Nge mɔya yellun tɔn kurɔ be ba Gusunɔ sãamɔ ma ba ñun yɔiyɔ, ba ra raa tii sɔmε, ma ba ben durɔbu wiru kpɔiya. ⁶ Mɔya Saaraa u kua, u Aburhamu mem ñonre u ñun soka yinni. Tε, bεε ñ n gea mɔ ma berum kun bεε mɔ, i sãawa win bii tɔn kurɔbu.

⁷ Bεε maa durɔbu, i n wãasine ka bεen kurɔbu i n yaaye ma ba ñ bεε dam tura. I bu bεeren kookoosu kuo, domi Gusunɔ u koo maa bu wãaru kε ka bεε sanu. I n mɔ mε kpa gãanu ganu nu ku bεen kanaru gbara.

Ñoni swãaru gem saabu

⁸ Ye kpuron biru i n bwisiku teenu ka kɔi teeru mɔ. I n kɔiane nge maabu ka wɔnwɔbu. I n wɔnwɔndu mɔɔsine ka tii kawabu. ⁹ I ku kɔsa kɔsiena, i ku wɔnwɔna, adama i domaru kuanɔ, domi Gusunɔ u bεε sokawa i ka ko mε kpa i domaru wa. ¹⁰ Nge mε Gusunɔn gari gerumɔ, “Wi u kɔ u wãa geeru di, kpa u n nuku dobu mɔ tɔru baatere,

u kɔsan gerubu de kpa u win ƙƙ kpī ka weesu.
 11 U de u kɔsa suuri kpa u gea ko,
 kpa u n alafia naa gire.
 12 Domi gemgiba Yinni Gusunƙ u nƙni wɛɛ.
 Ma u ben kanaru swaa daki.
 Adama u kɔsan kowobu nƙni mɛnimɔ.”
 13 Wara u koo bɛɛ nƙni sɔ̀ ò n hania m̀ ò i ka gea ko.
 14 Baa ò n nƙni swāaru wa gem sɔ̀, doo nƙrugiba bɛɛ. I
 ku tɔmbun berum ko, i ku maa wurura. 15 Adama i de
 Kirisi u n s̄a Yinni bɛɛn gɔru. I n nƙru s̄a i ka bu
 wisi be ba bɛɛ bɛɛn yīyɔbun asansi bikiamɔ. 16 Adama
 i bu wisio tɛɛru ka bɛɛɛ. I de bɛɛn gɔru ga n dɛere kpa
 be ba bɛɛn daa gea ye ya wee Kirisin min di kɔsa
 gerusimɔ bu sekuru wa sanam mɛ ba bɛɛ nƙɔ mani.
 17 Domi n sanƙ tɔnu u nƙni swāaru wa gean kobun sɔ̀,
 ò n s̄a Gusunƙ kīru, n kere u tu wa kɔsan kobun sɔ̀.
 18 Nƙn teera Kirisi u gu gem sarirugibun durum sɔ̀, wi,
 wi u s̄a gemgii, kpa u ka bɛɛ da Gusunƙ mi. Ba nùn
 go, u guwa nge mɛ tɔmba ra gbi, adama ba nùn
 seeya ka Hunde Dɛeron dam. 19 Ka Hunde win dama u
 da u gɔribu waasu kua be ba neni gɔriɔ, 20 be ba ò daa
 Gusunƙ mɛm nƙwɛ sanam mɛ u tɛmanɛ sere Nƙwɛ u
 ka goo nimkuu d̄aka u kpa. Goo nimkuu ge nƙɔ, tɔmbu
 fiikowa ba dua nge be nƙɔba ita, ma ba faaba wa saa
 nim di. 21 Nim mɛ, mu raa s̄awa batɛmun weenasia
 ye ya bɛɛ faaba m̀ tɛ. N ò nƙɔ ya wasin disinu
 wɔkamɔ, adama ya s̄awa seeda ma sa tii Gusunƙ wɛ
 ka gɔru dɛɛɔ Yesu Kirisin seebun sɔ̀, 22 wi u da wɔllɔ
 ma u w̄a Gusunƙ nƙm geu. Miya Gusunƙ gɔra-
 doba ka wɔllun yīkogibu ka damgibu ba nùn wiru
 kpīye.

Wāaru te ta kɔsa

4 Kirisi u nƙni swāaru wa win wasi nƙɔ, yen sɔ̀, bɛɛ
 maa n weenɛ bwisiku tee ni, nu n bɛɛ dam k̄a.
 Domi wi u ka nƙni swāaru tɛmana win wasi nƙɔ u
 torarun baa deriwa, 2 kpa saa ye ya nùn tie win han-
 dunian wāaru nƙɔ u n ka w̄a u ka Gusunƙ kīru ko, n
 ò nƙɔ wasin kīru kankam. 3 Geema, gasƙn saa ye i raa
 di i ka kua ye tɔn tukoba ra k̄a, ya tura. I raa w̄a daa
 bereteke nƙɔ ka bine ka aka tam nƙrubu ka tam
 nƙrubun wɔrusu ka b̄u s̄aru te Gusunƙ u yina. 4 Tɛ,
 ba biti soore yèn sɔ̀ ò n maa ka bu koma bereteke ni
 m̀, ma ba bɛɛ wɔmmɔ. 5 Adama ba ò koo ko ba kun
 gari yi Gusunƙ tusie wi u nƙru s̄a u ka wasobu ka
 gɔribu siri. 6 Yen s̄na ba raa bu Labaari gea waasu
 kua be ba gu kpa ben hunde ya n ka wasi nge mɛ
 Gusunƙ u wasi, baa mɛ ba bu siri nge tɔmbu han-
 dunian wāaru nƙɔ.

**Be ba ka Gusunƙn kɛnu
 sɔmburu m̀ dee dee**

7 Baayere kpuron kpeeru ta turuku kua. Ò n men na,
 i tii nenun ka laakari, kpa i se i ȳra i ka kpī i kanaru
 ko. 8 Ye n kpuro kere, yera i hania koowo i n kīanɛ do-
 mi kīru ta tora dabinu wukirimɔ. 9 I dam koosianɔ

bɛɛn tii tiine nƙɔ ka nuku tia. 10 Bɛɛn baawure u de u ka
 win kɛɛ te Gusunƙ u nùn nƙmu sƙndia dendi gabun sɔ̀
 nge wi u ka Gusunƙn kɛɛ bwese bweseka sɔmburu m̀
 dee dee. 11 Wi u waasu m̀ u de u Gusunƙn gari gere.
 Wi u maa goo sɔmburu kuamme u tu koowo ka dam
 mɛ Gusunƙ u nùn wɛ, kpa ḡanu kpuro nƙɔ bu Gusunƙ
 bɛɛɛ wɛ saa Yesu Kirisin min di, wi u yīiko ka dam m̀
 sere ka baadomma. Ami.

Kirisigiin tɛmanabu

nƙni swāaru nƙɔ

12 Kīnasibu, i ku biti soora ka laakari mɛeri bi bu bɛɛ
 wɛɛrimɔ nge d̄ɔ. I ku bu garisi ḡa tukunu. 13 Adama i
 gɔru doru ye i ka Kirisin nƙni swāaru nƙɔ nƙnu m̀, kpa
 i n maa nuku doo bakabu m̀ t̄ɔ te win yīiko ya koo
 s̄ɔsira. 14 Doo nƙroba bɛɛ, b̄a n bɛɛ wɔmmɔ Kirisin
 yīsirun sɔ̀, domi Gusunƙn Hunde yīkogii u w̄a ka bɛɛ.
 15 Bɛɛn goo u ku de u nƙni swāaru wa tɔn goberun sɔ̀,
 ò kun mɛ gbenan sɔ̀, ò kun mɛ kɔsan kobun sɔ̀, ò kun
 mɛ yèn sɔ̀ u gari wɔbia w̄ri. 16 Adama ò n nƙni swāaru
 wa yèn sɔ̀ u s̄a Kirisigii, u ku de sekuru tu nùn mwa.
 N weenɛwa u Gusunƙ bɛɛɛ wɛ yèn sɔ̀ u yīsi te m̀.
 17 Saa ya tura siribu bu ka tore. Gusunƙn tɔmba bu
 koo maa gbi bu ka tore. Too, b̄u n torua besen min di,
 amɔna bin wii goberu ta ko n s̄a be ba yina bu
 Gusunƙn Labaari gea naanɛ doken mi. 18 Nge mɛ
 Gusunƙn gari gerumɔ,
 “Geegiin faaba ȳa n s̄sia,
 amɔna n ko n s̄a kɔsan kowo ka durumgiin mi.”
 19 Nge mɛya, be Gusunƙ u dera ba nƙni swāaru
 waamɔ, ba n da gea ko, kpa bu ka ben Taka kowo wi
 u naanɛ m̀ ȳra.

Gusunƙn ȳa ḡɔn nƙribu

5 Yesun yigbɛ guro guro be ba w̄a bɛɛn suunu
 nƙɔ, bera na ka ȳa. Nen tii na s̄awa yigbɛ guro
 guro nge be, na maa s̄a Kirisin nƙni swāarun seeda
 dio ma na nƙnu m̀ yīiko ye ya koo s̄ɔsira nƙɔ. 2 Na
 bɛɛ kanamɔ, i Gusunƙn tɔn be ba w̄a bɛɛn suunu nƙɔ
 kparo ka kīru nge mɛ Gusunƙ u kī, n ò nƙɔ ka tilasi ò
 kun mɛ kɔsia bakarun sɔ̀, adama i tii wɛɛyɔ bɛɛn sɔm-
 buru nƙɔ. 3 I ku bu dam d̄re be ba bɛɛ nƙmu sƙndia i
 k̄su, adama i bu kom gem s̄ɔsio mɛ ba koo swī. 4 Ma
 sanam mɛ kparobun wirugii koo kurama, i ko are yi-
 kogii mwa yìn buram kun kpeemɔ.
 5 Mɛya maa, bɛɛ aluwaasiba, i yigbɛ guro gurobu
 wiru kpīyɔ. Bɛɛ kpuro i tii kawabu sebuo nge yaberu
 bɛɛn w̄asinaa nƙɔ, domi Gusunƙn gari gerumɔ,
 “Gusunƙn kun w̄a be ba tii suen biruɔ, adama u tii ka-
 wobu durom kuamme.” 6 Ò n men na, i tii kawo kpa i
 tii deri Gusunƙn nƙm damguuɔ, kpa u bɛɛ sua wɔllɔ
 saa ye u yi ȳa n tura. 7 I bɛɛn wahala kpuro sɔbio win
 mi, u koo bɛɛ nƙɔ.
 8 I seewo i ȳra kpa i n tii sɛ, domi Setam, bɛɛn yibere
 u nƙsu u wuri m̀ nge gbee sunƙ u kasu wi u koo go u
 tem. 9 I ka tii yinƙ win wuswaɔ ka toro sindu naanɛ

dokebun sɔ̄ kpa i n yě ma nɔ̄ni swāa tenin bwesera ta beɛgibu wāasi be ba yarinɛ handunia sɔ̄. ¹⁰ Gusunɔ̄ durom kpurogii, wi u beɛ soka i n ka bɔ̄nu mɔ̄ win yiiko nɔ̄ru sari sɔ̄, beɛ ka Kirisin gbinnaan saabu, wiya u koo beɛ ko tɔ̄n yebunu kpa u beɛ yɔ̄rasia sim sim, kpa u beɛ dam kě, kpa u beɛ tāsisia, sanam mɛ i nɔ̄ni swāaru wa saa fiiko sɔ̄ i kpa. ¹¹ Wiya ko n bandu dii sere ka baadommaɔ̄. Ami.

Tɔ̄biri dāakibu

¹² Ka Silasi, besegii wi na naane sāan somira na ka beɛ gari fiiko ye yorua n ka beɛ dam kě kpa n seeda di ma Gusunɔ̄n durom mɛ sɔ̄ i yɔ̄ sim sim, mu sāawa gem.

¹³ Yesun yigbe te ta wāa Babiloniɔ̄, te Gusunɔ̄ u gɔ̄sa nge beɛ, ta beɛ tɔ̄bura, mɛya maa Maaku nen bii u beɛ tɔ̄bura. ¹⁴ I tɔ̄birinɔ̄ ka kīru.

Kpa alafia ya n ka beɛ wāa beɛ be i sāa Kirisigibu.

Piεε II

Piεen tireru yiruse teni, Yesugibu kpurowa u tu yorua. Ten gari mero sãawa, ba n tii se ka keu koosio weesugibu be ba koo kurama ka ben sãosi weesuginu ka kom bereteke. N weene bu Gusunɔ ka Yesu besen Yin-nin beere nene bu wa bu ka sãosi ni fẽra ben suunu sɔɔn di. U maa bu tubusia yèn sã Yesu kun wurame fuuku. U nee, Gusunɔ kun kĩ tɔmbu bu kam ko. U kĩwa bu wurama win mi kpa bu ben durum tuuba ko. Yen sãna Yesu u tεεmɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Yesugiin daa, wiru 1:3-15.
3. Be ba Kirisin yiiko wa, wiru 1:16-21.
4. Keu koosio weesugibu, wiru 2.
5. Yinnin wuramarun nɔɔ mwεeru, wiru 3.

Tɔbiribu

1 Bεε be Yesu Kirisi besen Yinni ka besen Faaba kowo geegii u naane dokebu wε nge beεe, ne Simɔɔ Piεε, win yoo ka win gɔro, nena na beε tire te yoruammε. ² Durom ka alafia n beε sosia yèn sã i Gusunɔ yε ka maa Yesu besen Yinni.

Yesugiin daa

³ Win sinaru ta sun kpuro wε yèn bukata sa mɔ sa n ka wãaru mɔ sa n Gusunɔ sãamɔ, kpa sa n nùn giamɔ wi, wi u sun soka ka win yiiko ka win tɔn geeru. ⁴ Nge meya u sun nɔɔ mwεε baka beεreginu kua kpa i n ka bɔnu mɔ win daa sɔɔ, sanam me i sankiranu suuri ni nu wãa handunia sɔɔ binen sã. ⁵ Yen sã, i kookari koowo i ka been naane dokebu sɔɔ lasabu gea sosi, kpa i lasabu gea sɔɔ yẽru sosi, ⁶ kpa i yẽru sɔɔ gaya sosi, kpa i gaya sɔɔ, suuru sosi, kpa i suuru sɔɔ Gusunɔn beere yẽru sosi, ⁷ kpa i Gusunɔn beere yẽru sɔɔ tɔn geeru sosi, kpa i tɔn geeru sɔɔ kĩru sosi. ⁸ Gãa nini, nù n wãa beε sɔɔ ma nu sosimɔ nu n derimɔ i ko garu koo sarirugibu. Been sɔmbura kun maa mɔ arufaani sarirugiru n wa i ka besen Yinni Yesu Kirisi gia sã sã. ⁹ Adama win mi gãa ni, nu n wãa, wiya sãa nge wãko, u ku ra wa saruɔ. U maa duari ma ba nùn deerasia win gasɔn durum di.

¹⁰ Yen sã, negibu, i hania sosio i ka gia sã sã ma Gusunɔwa u beε soka ma u beε gɔsa, domi i n kua me, i n sokuramɔ ka baadommas. ¹¹ Nge meya ba koo de i du ka beere mi besen Yinni Faaba kowo Yesu Kirisi u bandu dii sere ka baadommas.

¹² Yen sãna, ko na n da n sɔɔru sãa n ka beε gãa ni yaayasiasa baa me i nu yε kɔ, baa me i maa yɔ dim dim gem me sɔɔ, me i wura. ¹³ Adama na tamaa n weene saa ye na wãa hunde sɔɔ, na n da n beε gãa ni yaayasiamɔ kpa been laakari ya n ka seewa. ¹⁴ Domi

na yε ma n n sosi kon wasi yini deri nge me besen Yin-ni Yesu Kirisi u man sãosi. ¹⁵ Meya kon kookari ko kpa i ka kpĩ i gãa ni yaaya saa baayere nen doonarun biru.

Be ba Kirisin yiiko wa

¹⁶ Ka gem, sa n suka swĩ ye tɔmba kua ka ben bwisi, sanam me sa beε besen Yinni Yesu Kirisin dam ka win wuramaru giasia. Sa win kpãaru wawa ka besen nɔni. ¹⁷ Domi sanam me Gusunɔ Baaba u nùn beere ka yiiko wε, u nɔɔ gagu nua saa yiiko bakagiin min di ga nee, "Winiwa nen Bii kĩnasi wi sɔɔ nen gũru dobu kpuro wãa." ¹⁸ Besen tii sa nɔɔ ge nua ga na wɔllun di sanam me sa wãa ka wi guu deera ten wɔllɔ.

¹⁹ Nge meya Gusunɔn sɔmɔɔbun gari yi sirera. N weene i yi swaa daki domi yi sãawa nge fitila ge ga ballimɔ yam wãkurɔ sere yam mu ka sãra kpa Yesu wi u sãa nge yam sãrerun kpera yu ka been gũrusu bururasia. ²⁰ Gbiikaa i de i n yeni yε ma gari yi Gusunɔ u win sɔmɔɔbu sãwa yin geε sari yi tɔnu u koo kpĩ u tubusia ka win tii. ²¹ Domi Gusunɔn gari geε kun wãa yi tɔnu u gerua ka win tiin kĩru. Adama tɔmba Gusunɔn gari gerua nge me Hunde Deero u bu sãosi.

Keu koosio weesugibu

(I maa meerio Yudu 4-13)

2 Adama sɔmɔɔ weesugiba raa wãa tɔn ben suunu sɔɔ. Meya maa keu koosio weesugiba koo kurama been suunu sɔɔ. Ba koo ka sãosi weesuginu na ka bwisi, ni nu ra tɔmbu kam koosie kpa bu Yinni wi u bu yakia yina. Nge meya ba koo tii kam kobu sure suuru sɔɔ. ² Tɔn dabira koo ben daa bereteke swĩ, kpa ben sã, gabu bu gem swaa wɔmε. ³ Keu koosio weesugii ben binen sã, ba koo beε taki di ka ben gari yi ba bwisika ba seka. Adama saa tεεbun di ben siri kowo sɔɔru sãa u ka bu siri. Wi u koo maa bu kam koosia u n dɔ.

⁴ Domi Gusunɔ u ɛ wɔllun ɔradoba deri be ba raa tora, adama u bu sure ɔrɔɔ mi ba bu neni wɔru sɔɔ yam wɔkuru sere siribun tɔru. ⁵ U ɛ maa yeruku tɔmbu deri adama u Nɔwe faaba kua wi u gem kpara ka kpam tɔmbu nɔɔba yiru gabu ye u ka dera nim yibu bakara na ta handunian tɔmbu wukiri be ba ɛ win beere yɛ. ⁶ U wuu si ba sokumɔ Sodomu ka Gomɔra taare wɛ ma u su kam koosia ka dɔɔ. Nge meya su kua yireru tɔn kɔso be ba koo ra nan sɔ. ⁷ Ma u tɔn geo wi ba mɔ Lɔtu yara wi u ra n nuki sankire tɔn kɔso ben daa bereteken sɔ. ⁸ Domi durɔ wi, u sɔa tɔn geo tɔn ben suunu sɔɔ. Yam sɔreru baateren kɔsa ye u waamu ka ye u nɔɔka ya win ɔru deere tɔya mɔ. ⁹ N n men na Gusunɔ u yɛ me u koo ka be ba win beere yɛ yara saa laakari meeribun di. U maa yɛ me u koo tɔn kɔsobu yi u ka bu wahala ko siribun sanam, ¹⁰ n mam neere be ba ben wasin kiru kankam mɔ ma ba Gusunɔn yiiko gema.

Keu koosio weesugii be, ba sɔawa wɔbiagibu ka tii suubu, ba ɛ maa berum mɔ bu ka wɔllun yiikogibu wɔme. ¹¹ Baa Gusunɔn ɔradoba, be ba bu dam ka yiiko kere gem gem, ba ɛ wɔllun yiikogibu taare wɛemɔ ka wɔmburu Yinni Gusunɔn wuswaɔ. ¹² Adama marumara tɔn be, ba ka yeni mɔ nge yee yi yi wɔa bu ka mwa bu gon sɔ. Ye ba kun tuba yera ba wɔmmɔ. Ba koo maa kam kowa nge yee yi. ¹³ Kɔsa ye ba gabu kua, yera ba koo bu kɔsie. Ba ra n nuku dobu mɔ bɔ n ben wasin kiru kankam mɔ sɔɔ sɔɔ gbɔara. Ba sɔa nge too yɔkuru, sanam me ba dimɔ ka beere sannu ka ben akanu, ma ba yɛerimɔ ben taki ye ba tɔmbu dimɔ sɔɔ. ¹⁴ Ba ra n sakararun nɔni mɔ, toranu ku ra bu turi. Ba ra be ba kun yɔ dim dim yina mwe. Ben ɔru ga binen dɔɔɔ mɔ. Gusunɔ u bu bɔrusi. ¹⁵ Ba swaa gea deri ma ba kɔra. Ba Balamu, Beorun biin swaa swii wi u kɔsan kobun are kɔa. ¹⁶ Adama Gusunɔ u nɔn gerusi win torarun sɔ. Geema keteku ge ga ku ra gari ko ga ka nɔn gari kua nge tɔnu ma ga Gusunɔn sɔɔ win wiira kookoosu yɔrasia.

¹⁷ Tɔn be, ba sɔawa bwii nim sariba ka buko ge woo ga bɔrikiamɔ. Gusunɔ u bu yam wɔkuru yiiye ta kpɔ. ¹⁸ Ba woo kana gari gerumɔ yi yi ɛ wiru mɔ. Ba tɔnun ɔrun bine kankam dendimɔ bu ka gabu yina mwa be ba kisirama saa be ba toren min di. ¹⁹ Ba bu tii mɔru nɔɔ mweeru kuammɛ, adama ben tii ba sɔawa ye ya ka bu kam koore dɔɔn yobu. Domi baawure sɔawa ye ya nɔn kamian yoo. ²⁰ Geema, tɔmbu bɔ n handunian daa bereteki kisirari yɛn sɔ ba besen Yinni Faaba kowo Yesu Kirisi gia, ma ba kpam dera ya bu mwa ya kamia nɔn meeruse, ben wɔa gbiikira koo sɔaya ka sere dɔakiru. ²¹ N ko n daa sanɔ ba kun gem swaa giare ka sere bu ye gia kpa bu wooda deera biru kisi ye ba bu wɛ. ²² Ye n bu deema ya sɔɔsɔmɔ ma mɔn teni ta gem gerumɔ te ta nee, "Bɔɔ ga wura ga gen sianu dabirimɔ, ma kurusɔ ge ba wobura ga kpam yironu burimɔ."

Yinnin wuramarun

نڄ مڤههرو

3 Nen kɔnasibu, tire teni ta sɔawa tureru yiruse te na beere yoruammɛ. Ten baatere sɔɔ na kasu n beere bwisi gee yamia ka sɔɔsi te na beere yaayasiamɔ. ² Na kɔ i Gusunɔn sɔɔ deereobun gari yaaya yi ba raa gerua, ka maa Yinni Faaba kowon wooda ye ɔroba beere sɔɔsi. ³ Gbiikaa, i n yɛ ma sanam dɔakim sɔɔ, tɔmba koo yarima ba n sɔimɔ ka ben tiin ɔru kiru. Ba koo beere yaakorɔ ko ⁴ kpa bu gere bu nee, Yesu u nɔɔ mweeru kua ma u koo na, nge n ɛ me. N n men na, mana u wɔa. Domi saa min di besen sikadoba ba gu, baayere ya wɔawa nge toren di. ⁵ Ba yeni duari sobun sɔ, ma gasɔ gariya Gusunɔ u gerua u ka wɔllu ka tem taka kua. U tem wuna nim sɔɔn di, ma u mu mɔma ka nim. ⁶ Nim meya u dera mu handunia yerukaa kam koosia, ka men yibu bakaru. ⁷ Ka gari tee yiya ba maa ka tɛn wɔllu ka tem yii dɔɔn sɔ, sere tɔɔ te Gusunɔ u koo be ba ɛ win beere yɛ siri, kpa u bu kam koosia. ⁸ Adama nen kɔnasibu, i ku maa de i ɔa tee nini duari ma Yinni Gusunɔn mi, sɔɔ teera sɔawa nge wɔɔ nɔɔbu, wɔɔ nɔɔbu ya maa sɔa nge sɔɔ teeru. ⁹ Gaba tamaa Yinni u tɛemɔ u ka win nɔɔ mweeru yibia. Adama u ɛ tɛemɔ. N n sɔare u tɛemɔ, u ka beere suuru sɔawa domi u ɛ kɔ baa tɔn turo u kam ko. U kɔwa tɔmbu kpuro bu ɔru ɔsia.

¹⁰ Ka me, Yinnin tɔra koo nawa nge gbemɔ. Tɔɔ te sɔɔra wɔlla koo doona ka wure bakanu. Ye ya wɔa wom dirum sɔɔ ya koo yanda ka yam susu bakaru, kpa tem mu dɔɔ mwaara ka ɔa ni nu wɔa me sɔɔ. ¹¹ Yɛn sɔ ɔa ni kpuro nu koo kam ko nge me, i yɛ sɔa sɔa nge me n weene beere sanum mu n deere kpa i n Gusunɔn beere yɛ. ¹² Kpa i n win tɔru mara i n kookari mɔ tu ka na fuuku. Tɔɔ te sɔɔra dɔɔ koo wɔllu kam koosia, kpa ye ya wɔa handunia sɔɔ yu yanda ka dɔɔn yam susuru. ¹³ Adama Gusunɔ u wɔn kpaaru ka tem kpam nɔɔ mweeru kua mi gem ko n wɔa. Yera sa mara.

¹⁴ Yen saabu kɔnasibu, nge me i tɔɔ te mara, i kookari koowo u ka beere deema bɔri yendu sɔɔ kpa i kun disinu ka toraru mɔ. ¹⁵ Besen Yinni ɔ n temane, ayera u sun derie su ka faaba wa, nge me besen kɔnasi Pɔlu u maa beere yoru ka bwisi yi Gusunɔ u nɔn kɔ. ¹⁶ Yera u yoru tirenu kpuro sɔɔ mi u gari yi gerua. Win tirenu sɔɔ gam ka gam wɔa mi n tubusianu sɛ, ma yɛru sarirugibu be ba ɛ yɔ dim dim, ba gari yi ɔsikiamɔ, nge me ba ra ko ka Gusunɔn gari gee. Nge meya ba ka ben tii kam kobu gawemɔ.

¹⁷ Adama beere nen kɔnasibu i ɔa ni yɛ kɔ. N n men na, i n tii se kpa i ku de i kɔra i wɔruma be ba ɛ Gusunɔn beere yɛn torarun sɔ. ¹⁸ Adama i n kpɛamɔ besen Yinni Faaba kowo Yesu Kirisin durom sɔɔ kpa i n nɔn giamɔ. Su nɔn beere wɛ tɛn di sere ka baadom-ma. Ami.

Yohanu I

Tɔmba tamaa Yohanuwa u tire te yorua baa mɛ win yĩsiru ta ñ wãa mi. Mban sɔna u tire teni yorua. Ben waati ye ɔɔ, sɔɔsiru gara tem pusi. Tera ba mɔ, ye tɔnu u koo kpĩ u baba u nɛnɛ, ya ñ dɛere. Adama ye ya ñ waarɔ ka nɔni nge hunde, yen bwesera ya dɛere. Adama sɔɔsi te, ta sãawa weesu. Ta ñ wure ma Yesu u kua tɔnu. Ta nɛɛ, u sãawa hunde tɔna ye ya ñ kpɛ̃ yu gbi. Yen sɔna Yohanu u win tɔmbu kirɔ mɔ. U nɛɛ, Yesu ù kun daa kue tɔnu ma u ñ gu besen sɔ, u ñ daa kpɛ̃ u sun faaba ko. Adama u gu ma sa kua win bibu. Sɔɔ teeru sa ko n ka nùn weene.

Tire te, ta maa nɛɛ, Gusunɔ u sãawa yam bururam. Meyu u maa kĩ tɔmbu ba n wãa mɛ ɔɔ. U maa sãawa kĩrun nuuru. Yen sɔna n weene win tɔmbu ba n kĩane.

Tire ten kpunaa

1. Wãasinaa ka Gusunɔ ka maa tɔnusi, wiru 1:1n di sere wiru 2:17.
2. Kirisin yiberɛ, wiru 2:18-29.
3. Gusunɔn bibun daa, wiru 3.
4. Gusunɔn Hunde ka yiberɛn hunde, wiru 4:1-6.
5. Gusunɔ u sãawa kĩrun nuuru, wiru 4:7-21.
6. Naane dokeobun nasara, wiru 5.

Gari wãarugii

1 Wãaru te ta ku ra kpe ta sɔɔsira. Sa tu wa. Sa ten seeda dimɔ, sa bɛɛ ten gari nɔɔsiamɔ te ta raa wãa Baaban mi, ma ba sun tu sɔɔsi. Ye wãa ten gari ka yã, ye ya wãa toren di, sa ye nua, sa ye wa ka nɔni, sa ye mɛera mam mam, besen nɔma maa ye baba. ³Yeya sa maa bɛɛ sɔɔɔ kpa sa n ka sãa nɔ tɔa besɛ ka bɛɛ, nge mɛ sa nɔ tɔa sãa ka Gusunɔ Baaba ka win Bii Yesu Kirisii. ⁴Sa bɛɛ gari yini yoruammewa kpa besɛ kpuron nuku dobu bu ka yibu.

Gusunɔ sãawa yam bururam

⁵Labaari wee ye sa nua saa Yesu Kirisii win min di, ma sa bɛɛ ye nɔɔsiamɔ. Gusunɔ sãawa yam bururam, yam wɔkuru sari win mi. ⁶Sà n nɛɛ, sa nɔ tɔa sãa ka wi, ma sa sãimɔ yam wɔkuru ɔɔ, sa weesu mɔwa, sa ñ maa gem kookoosu mɔ. ⁷Adama sà n sãimɔ yam bururam ɔɔ, nge mɛ win tii u wãa yam bururam ɔɔ, sa ko n nɔ tɔa sãa besen tii tiine. Win Bii Yesun yem mu maa sun dɛerasiamɔ saa toraru kpuron di.

⁸Sà n nɛɛ, sa ñ toraru mɔ, sa tii nɔni wɔkumɔwa, gem sari besɛ ɔɔ. ⁹Adama sà n besen toraru wura, Gusunɔ u koo sun suuru kua kpa u sun dɛerasia besen kom kɔsum kpuron di domi u sãawa naanegii, wi u ra ko dee dee. ¹⁰Sà n nɛɛ, sa ñ tore sa Gusunɔ weesugii mɔwa, win gari kun maa wãa besɛ ɔɔ.

Kirisii sun somimɔ

2 Bɛɛ nen bibu, na bɛɛ gari yini yoruammewa, i ku ka tora. Adama goo ù n tora, sa goo mɔ, wi u koo sun suuru kana Baaban mi, wiya Yesu Kirisii geegii.

²Win tii u kua abɔru te ta ka besen toranu kpuro doona, n ñ mɔ besɛginu tɔna, ka handuniagibu kpuron torana.

³Sà n win wooda mem nɔɔwammɛ, sanam meya sa ko gia ma sa nùn yɛ. ⁴Goo ù n nɛɛ, u nùn yɛ, ma u kun win wooda mem nɔɔwammɛ, yɛro sãawa weesugii, gee sari wi ɔɔ. ⁵Adama wi u win gari mem nɔɔwa, wi ɔɔra Gusunɔn kĩa yiba ka gem. Ameniwa sa ko n ka yɛ ma sa gbinne ka wi. ⁶Wi u gerumɔ u ka nùn manine, n weene u n sãimɔ nge mɛ win tii u sãa.

Wooda kpaa

⁷Nen kĩnasibu, n ñ mɔ wooda kpaa na bɛɛ yoruammɛ, wooda gura, ye i raa mɔ saa toren di. Wooda gura ye, ya sãawa gari yi i nua kɔ. ⁸Ka mɛ, wooda ye na bɛɛ yoruammɛ ya sãawa wooda kpaa, ma yen gem mu sɔɔsira Kirisii ɔɔ ka maa bɛɛ ɔɔ. Domi yam wɔkura doonɔ, ma yam bururam gem mu ballimɔ.

⁹Wi u gerumɔ u wãa yam bururam ɔɔ, ma u win beruse tusa, u wãawa yam wɔkuru ɔɔ gina. ¹⁰Wi u win beruse kĩ, yɛro wãawa yam bururam ɔɔ, gãanu maa sari wi ɔɔ ni nu koo goo sokurasia. ¹¹Adama wi u win beruse tusa, u wãawa yam wɔkuru ɔɔ, u maa sãimɔ yam wɔkurɔ. U ñ yɛ mi u dɔɔ yèn sɔ yam wɔkura nùn wɔko kua.

¹²Na bɛɛ yoruammɛ nen bibu, yèn sɔ ba bɛɛ besen toranu kpeesia Yesun yĩsirun sɔ. ¹³Na bɛɛ yoruammɛ bɛɛ baababa, yèn sɔ i nùn yɛ wi u wãa saa toren di. Na bɛɛ yoruammɛ bɛɛ aluwaasiba, yèn sɔ i tɔn kɔso wi tabu di.

¹⁴Na bɛɛ yorua bɛɛ bibu, yèn sɔ i Gusunɔ Baaba gia. Na bɛɛ yorua bɛɛ baababa, yèn sɔ i nùn yɛ wi u wãa

saa toren di. Na bɛɛ yorua bɛɛ aluwaasiba, yèn s̄s̄ i dam m̄, Gusunɔnɔn gari maa w̄a bɛɛ s̄s̄, ma i tɔn k̄s̄o wi tabu di.

¹⁵ I ku ra handunian yakande k̄i, ka ḡa ni nu w̄a handunia s̄s̄. Wi u ye k̄i, Baaban k̄i ra kun w̄a wi s̄s̄.

¹⁶ Domi kpuro ye ya w̄a handunia s̄s̄, tɔnun k̄iru kankam, ka ye n̄ni wan k̄oɔ, ka tii suabu, yen gaa kun n̄e saa Baaban min di, handunia miya ya w̄a.

¹⁷ Handunia maa doonɔwa mi, ka yen bine, adama wi u Gusunɔnɔn k̄iru m̄, u ko n w̄awa sere ka baadom-ma.

Kirisin yiberɛ

¹⁸ Nen bibu, saa d̄aaka mini. Nge m̄e i nua ma Kirisin yiberɛ u koo na, n wee t̄ɛ, Kirisin yiberɛ dabira tunuma. Yen s̄na sa ȳɛ ma saa d̄aaka mini. ¹⁹ Besen suunu s̄s̄ diya ba yara, adama ba ñ s̄a besegibu. Domi b̄a n daa s̄an na besegibu, ba ko n daa w̄a ka bese. Adama ba yara, ma ya s̄s̄sira ma be kpuro ba ñ daa s̄awa besegibu ka gem.

²⁰ Adama bɛɛ i Hunde D̄ero mwa Kirisin min di ma bɛɛ kpuro i kua ȳrugibu. ²¹ Na bɛɛ yorua, n ñ m̄ yèn s̄s̄ i ñ gem ȳɛ, adama yèn s̄s̄ i mu ȳɛwa, i maa ȳɛ ma weesu kun kp̄ɛ su yari gem di.

²² Wara s̄a wee kowo ma n kun m̄ wi u n̄e Yesu kun s̄a Kirisi. Ȳero wi, Kirisin yiberɛwa wi u Gusunɔn Baaba ka win Bii yinam. ²³ Domi wi u Bii yina, u ñ maa Baaba m̄. Wi u Bii wura, u maa Baaba m̄wa.

²⁴ Bɛɛ maa, i de ye i nua saa toren di, ya n w̄a been ḡru, i ko n gbinne ka Bii ka Baaba. ²⁵ N̄ m̄weeru wee te Kirisi sun kua, teya w̄aru te ta ku ra kpe.

²⁶ Na bɛɛ yeni yoruawa be ba k̄i bu bɛɛ n̄ni w̄ken s̄s̄. ²⁷ Adama bɛɛ, Hunde D̄ero wi i mwa Kirisin min di, u w̄a bɛɛ s̄s̄. Yen s̄s̄, i ñ goon bukata m̄ wi u koo bɛɛ ḡanu keu koosia. Adama yèn s̄s̄ Hunde D̄ero wi, u bɛɛ ḡanu baanire keu koosiam̄, ni nu s̄a gem, n ñ m̄ weesu, yen s̄s̄, i n ka Kirisi manine, nge m̄e Hunde D̄ero u bɛɛ s̄s̄si.

²⁸ T̄ɛ nen bibu, i n manine ka wi, kpa sa n ka w̄rugru m̄ sanam m̄e u koo kurama, kpa su ku tii bere sekurun s̄s̄ t̄ɛ te u koo na. ²⁹ Ì n ȳɛ ma Kirisi u s̄awa geegii, i n maa ȳɛ ma baawure wi u m̄ dee dee, Kirisin biiwa.

Gusunɔn bibu

3 I m̄erio i wa, k̄i baka te Baaba sun k̄i, sere ba sun soka Gusunɔn bibu. Geema, m̄eya sa s̄a. Yenin s̄na handuniagibu ba ñ sun ȳɛ yèn s̄s̄ ba ñ n̄n ȳɛ. ² Nen k̄inasibu, t̄ɛ s̄s̄ sa s̄a Gusunɔn bibu, sa ñ ȳɛ gina am̄na sa ko n s̄a sia. Adama sa ȳɛ ma sanam m̄e Kirisi u koo kurama sa ko n ka n̄n weene domi sa ko n̄n wa nge m̄e u s̄a. ³ Baawure wi u ȳiyo binin bweseru m̄, u tii s̄arasiam̄wa, nge m̄e Kirisi u s̄are.

⁴ Baawure wi u toram̄, u wooda saram̄wa, domi toraru, wooda saraba. ⁵ I ȳɛ ma Yesu u nawa u ka toraru wuna, toraru maa sari wi s̄s̄. ⁶ Baawure wi u

ka Kirisi manine, u ku ra n toram̄. Wi u ra n toram̄, ȳero kun n̄n waare, u sere n̄n gia.

⁷ Nen bibu i ku de goo u bɛɛ n̄ni w̄ke. Wi u gea m̄ u s̄awa gemgii, nge m̄e Yesu tii u s̄a. ⁸ Wi u ra n toram̄, Setamgiiwa, domi saa toren diya Setam toram̄. Ma Gusunɔn Bii u na u ka Setam s̄ma kpeerasia.

⁹ Baawure wi u s̄a Gusunɔn bii, u ku ra n maa toram̄ yèn s̄s̄ Gusunɔn w̄ara w̄a wi s̄s̄. U ñ kp̄ɛ u n toram̄ domi u kua Gusunɔn bii. ¹⁰ T̄ɛ, sa ko kp̄i su tubu wi u s̄a Gusunɔn bii ka wi u s̄a Setamgii. Baawure wi u kun gea m̄, ka maa wi u kun win beruse k̄i, u ñ s̄a Gusunɔn.

Su k̄iana

¹¹ Gari wee yi i nua saa toren di. Su k̄iana ¹² kpa sa kun s̄a nge Kaeni wi u s̄a tɔn k̄s̄o wigii ma u win w̄o go. Mban s̄na u n̄n go. U n̄n go yèn s̄s̄ win tii u kom k̄sum kua, w̄o maa kom gem kua.

¹³ Negibu, i ku biti soora handuniagibu b̄a n bɛɛ tusa. ¹⁴ Yèn s̄s̄ sa besen berusebu k̄i, sa ȳɛ ma sa ḡo sarari, sa dua w̄aru s̄s̄. Wi u kun tɔnun k̄iru m̄, u w̄awa ḡo s̄s̄. ¹⁵ Baawure wi u win beruse tusa, u s̄awa tɔn gowo. Been tii i maa ȳɛ ma tɔn gowo goo sari wi u w̄aru te ta ku ra kpe m̄. ¹⁶ Yeni s̄s̄ sa ka gia nge m̄e k̄i s̄a, domi Kirisi u win w̄aru w̄ɛ besen s̄s̄. Nge m̄eya, n maa weene su besen tiin w̄aru w̄ɛ besen berusebun s̄s̄. ¹⁷ Goo ù n dukia m̄ handunia ye s̄s̄, ma u wa win beruse u ȳaru m̄, ma u n̄n biru kisi, am̄na Gusunɔn k̄i ra ko n ka w̄a ȳero s̄s̄. ¹⁸ Nen bibu i ku de su k̄iana ka gari tɔna, adama su k̄i geeru s̄s̄si besen kookoosu s̄s̄.

Gusunɔn wuswaa

¹⁹ Kookoo si s̄s̄ diya sa ko n ȳɛ ma sa s̄a gemgibu kpa sa n toro sindu m̄ Gusunɔn wuswaa. ²⁰ Domi besen ḡru ḡa n sun taare w̄em̄ sa ȳɛ ma Gusunɔn u besen ḡru kere, u maa kpuro ȳɛ. ²¹ Yen s̄s̄, nen k̄inasi-bu, besen ḡru ḡa kun sun taare w̄em̄, sa ko n toro sindu m̄ Gusunɔn wuswaa. ²² Ma baayere kpuro ye sa bikiam̄, sa ye waam̄ saa win min di, domi sa win wooda neni, sa maa m̄ ye n w̄ win n̄ni s̄s̄. ²³ Win wooda wee, su win Bii Yesu Kirisin ȳsiru naane doke, kpa su k̄iana nge m̄e u sun s̄s̄wa. ²⁴ Wi u win woodaba sw̄i u ka Gusunɔn manine, Gusunɔn maa ka n̄n manine. Yenin min diya sa ȳɛ ma u ka sun manine win Hunde D̄ero wi u sun w̄n s̄s̄.

Gusunɔn Hunde

ka yiberɛn hunde

4 Nen k̄inasibu i ku t̄mbu kpuro naane ko be ba gerum̄ ba Hunde D̄ero m̄, adama i bu w̄erio b̄a n s̄a Gusunɔngibun na, domi Gusunɔn s̄m̄ weesugiba yiba handunia ye s̄s̄. ² Yenin min diya i ko kp̄i i tubu be ba Gusunɔn Hunde m̄. Baawure wi u wura ma Yesu Kirisi u kua t̄nu, wiya u s̄a Gusunɔngii.

³ Wi u kun maa wure ma Yesu u kua tɔnu, u ñ sãa Gusunɔgii, Kirisin yiberewa, win gari i nua u sisi, u mam tunuma handunia ɔɔ ɔɔ.

⁴ Bɛɛ nen bibu, i sãa Gusunɔgibu i maa ɔɔmɔ weesugii be kamia ɔɔ. Domi wi u wãa bɛɛ ɔɔ u dam mɔ u kere wi u wãa handunia ye ɔɔ. ⁵ Beni handuniagiba ba sãa, yen sãna ba ka handunian bwisi gari mɔ, ma handuniagiba bu swaa daki. ⁶ Bɛɛ sa sãawa Gusunɔgibu. Baawure wi u Gusunɔ yɛ u ra sun swaa daki, adama wi u kun Gusunɔ yɛ u ku ra sun swaa daki. Yenin min diya sa ko kpɛ su gem ka weesu wunana.

Gusunɔ u sãawa kɪrun nuuru

⁷ Nen kɪnasibu, i de su kɪana, domi kɪra naamɔwa saa Gusunɔn min di. Baawure wi u tɔnun kɪru mɔ u sãawa Gusunɔn bii, u maa Gusunɔ yɛ. ⁸ Wi u kun tɔnun kɪru mɔ, yɛro kun Gusunɔ yɛ domi Gusunɔ sãawa kɪrun nuuru. ⁹ Wee mɛ Gusunɔ u sun win kɪru ɔɔɔsisina, u win Bii teereru gɔrima handunia ye ɔɔ sa n ka wãaru te ta ku ra kpe mɔ wi ɔɔ. ¹⁰ Ameniwa kɪi te, ta sãa, n ñ mɔ besera sa Gusunɔ kɪa, adama wiya sun kɪa, ma u win Bii gɔrima u ka ko abɔru besen toranun ɔɔ.

¹¹ Nen kɪnasibu, Gusunɔ ù n sun kɪ too nge mɛ, n weene besen tii su maa kɪana. ¹² Goo kun Gusunɔ waare. Sà n kɪane, Gusunɔ u ka sun manine, ma win kɪra yibumɔ bese ɔɔ.

¹³ Sa yɛ ma sa ka nùn manine, win tii maa ka sun manine domi u sun win Hunde Dɛero kã. ¹⁴ Bese maa sa wa, sa maa seeda dimɔ ma Baaba u win Bii gɔrima u ka ko handunian Faaba kowo. ¹⁵ Baawure wi u wura ma Yesu sãawa Gusunɔn Bii, Gusunɔ ka nùn manine, ma yɛro maa ka Gusunɔ manine. ¹⁶ Ma bese sa kɪi te yɛ, sa maa tu naane doke te Gusunɔ u mɔ bese ɔɔ.

Gusunɔ sãawa kɪrun nuuru. Baawure wi u tɔnun kɪru mɔ u ka Gusunɔ manine, Gusunɔ maa ka nùn manine.

¹⁷ Nge meya win kɪra yibusine bese ɔɔ, kpa sa n ka toro sindu mɔ siribun sanam, domi nge mɛ Kirisi u sãa, meya maa besen tii sa sãa handunia ye ɔɔ.

¹⁸ Berum sari kɪru ɔɔ, kɪi te ta yiba ta ra berum kpuro gire. Ñ n men na, wi u berum mɔ, kɪra kun yiba wi ɔɔ, domi u seeyasiabu yɪiyɔ.

¹⁹ Kɪra wãa bese ɔɔ yèn sɔ Gusunɔ u gbia u sun kɪa.

²⁰ Goo ù n nɛɛ u Gusunɔ kɪ ma u win beruse tusa, u sãawa wee kowo. Domi wi u kun win beruse kɪ wi u waamɔ, u ñ kpɛ u Gusunɔ kɪa wi u kun waare.

²¹ Gusunɔ maa sun wooda yeni wɛ u nɛɛ, wi u nùn kɪ, u de u n maa win beruse kɪ.

Handunian kamiabu

5 Baawure wi u naane doke ma Yesu sãa Kirisi wi, yɛro sãawa Gusunɔn bii, ma baawure wi u tundo

kɪ, u maa bii kɪwa. ² Sà n Gusunɔ kɪ ma sa win wooda mem nɔɔwammɛ, sa ko n yɛ ma sa win bibu kɪ. ³ Sà n Gusunɔ kɪ sa ko maa win wooda nene. Win wooda kun maa sɛ. ⁴ Domi Gusunɔn bii baawure u ra handunia kamie. Ka besen naane dokeba sa ra handunia kamie. ⁵ Wi u handunia kamiama, wiya wi u naane doke ma Yesu sãawa Gusunɔn Bii.

Seeda ye ba Yesu Kirisi diiya

⁶ Yesu Kirisi wiya wi u na ka nim ka yem. U ñ nɛ ka nim tɔna, adama ka yem sanna. Hunde Dɛeron tii u yen seeda dimɔ, yèn sɔ u sãa gemgii. ⁷ Domi seedagibu itawa ba wãa [Gusunɔ wɔɔɔ, Baaba, ka Gari, ka Hunde Dɛero. Be ita ye, ba sãa nɔɔ tia. Ma seeda ita maa wãa handunia ye ɔɔ,] ⁸ Hunde Dɛero, ka nim, ka yem. Be ita ye, ba maa sãa nɔɔ tia. ⁹ Bese sa tɔmbun seeda wuramɔ, adama Gusunɔn seeda kpãaru kere mɛ, domi Gusunɔn seeda sãa seeda ye u win Bii diiya. ¹⁰ Wi u Gusunɔn Bii naane doke, u seeda ye mɔ win tii ɔɔ. Wi u kun naane doke, u Gusunɔ wee kowo kuawa yèn sɔ u ñ seeda wure ye u win Bii diiya. ¹¹ Seeda ye wee, Gusunɔ sun wãaru te ta ku ra kpe wɛ. Wãa te, ta wãawa win Bii ɔɔ. ¹² Wi u Bii mɔ, u maa wãa te mɔ. Wi u kun Gusunɔn Bii mɔ, u ñ wãa te mɔ.

Wãaru te ta ku ra kpe

¹³ Na bɛɛ yeni yoruawa bɛɛ be i Gusunɔn Biin yɪsiru naane doke, kpa i n ka yɛ ma i wãaru te ta ku ra kpe mɔ. ¹⁴ Sa naane sãa ma sà n nùn gãanu kana ni nu sãa win kɪru, u sun swaa daki. ¹⁵ Sà n maa yɛ ma u besen kanaru swaa daki, sa yɛ ma baayere ye sa kanamɔ win mi, besegia ɔɔ.

¹⁶ Goo ù n wa win beruse u toramɔ te ta kun sãa gɔɔguru, u kanaru koowo. Gusunɔ u koo bu wãaru wɛ be ba toramɔ te ta kun sãa gɔɔguru. Adama toraru gara wãa te ta ra gɔɔ ma. Na ñ gerumɔ goo u kanaru ko ten sɔ. ¹⁷ Gem sariru baatere ta sãawa toraru, adama n ñ mɔ te kpuro ta sãa gɔɔguru.

¹⁸ Sa yɛ ma baawure wi u sãa Gusunɔn bii u ku ra n toramɔ, domi Gusunɔn Bii nùn kɔsu, tɔn kɔso wi kun maa kpɛ u nùn baba.

¹⁹ Bese sa yɛ ma sa sãa Gusunɔgibu, adama handunia kpuro wãa tɔn kɔso win nɔɔma ɔɔ.

²⁰ Sa maa yɛ ma Gusunɔn Bii u na, ma u sun bwisi kã su ka Gusunɔ Yinni gemgii gia. Sa gbinne ka gemgii wi, win Bii Yesu Kirisin min di. Yesu Kirisi wiya sãa Gusunɔ Yinni gemgii. U maa sãa wãaru te ta ku ra kpen nuuru.

²¹ Nen bibu, i n tii se ka bũu sãaru.

Yohanu II

Dabiru ba nɛɛ, Yesun yigberu gara ba ka yā mini te Yohanu u soka kurɔ ka win bibu. U bu sɔ̄mɔ bu kīanɔ. U maa bu kirɔ m̀ ba n tii sɛ ka keu koosio weesugibu ka ben sɔ̄sinu.

Tire ten kpunaa

1. Tɔ̄biribu, naasu 1-3.
2. Gem ka kīru, naasu 4-11.
3. Gari dāaki, naasu 12-13.

Tɔ̄biribu

1 Kurɔ wunɛ †, nɛ wi na s̄a Yesun yigbɛ guro guro, na nun tɔ̄bura, wunɛ wi Gusunɔ u gɔsa ka wunen bibu be na kī gem sɔ̄. N n̄ m̄ nɛ tɔ̄na na bu kī, ka be ba gem gia kpurowa, ² yèn s̄ gem mɛ, mu wāa besen ḡruɔ, mu ko n maa ka sun wāa sere ka baadomma.

³ Gusunɔ Baaba, ka Yesu Kirisi win Bii bu sun durom, ka wɔ̄nɔwɔ̄ndu kua, kpa bu sun alafia w̄ kīru ka gem sɔ̄.

Gem ka kīru

⁴ Nɛn nukura dora gem gem ye na wa wunen bibu gaba s̄imɔ gem sɔ̄ nge mɛ Gusunɔ Baaba sun yiire. ⁵ T̄ɛ, kurɔ wunɛ, ye na nun yoruammɛ, ya n̄ s̄a wooda kpaa, ya s̄awa ye sa m̄ toren di. Na nun kanamɔ, su de su kīana. ⁶ Kīru ta s̄awa Gusunɔ woodan mɛm nɔ̄ɔbu. Yeya wooda ye i nua saa toren di, yè sɔ̄ n weenɛ i n s̄imɔ.

† *KURɔ WUNɛ* - Dabiru ba nɛɛ, Yesun yigberu gara ba ka yā mini, te ba soka kurɔ ka win bibu.

⁷ Dabira ba yarinɛ handunia sɔ̄ ba tɔ̄mbu swaa nim wiamɔ. Ba n̄ wure ma Yesu Kirisi u na handunia sɔ̄ u kua tɔ̄nu. Wi u s̄a nge mɛ, wiya swaa nim wio ka Kirisin yiberɛ. ⁸ I tii laakari koowo, kpa i ku besen sɔ̄m-burun are k̄, i de i ten arufaani wa.

⁹ Baawure wi u n̄ ȳre Kirisin s̄ɔ̄siru sɔ̄, ma u tu sarari, u n̄ Gusunɔ m̄. Adama wi u ȳ te sɔ̄, u Baaba ka maa Bii m̄. ¹⁰ Goo ù n na bɛen mi, ma n kun ka Kirisin s̄ɔ̄si te, i ku ȳro dam koosia, i ku maa n̄n domaru kua. ¹¹ Domi wi u n̄n yen gaa kua, u bɔ̄nu m̄ win kom k̄sum sɔ̄.

Gari dāaki

¹² Baa mɛ na ḡa dabinu m̄ n bɛɛ yorua, na n̄ kī n ni kpuro yore tireru sɔ̄. Adama na yīyɔ n bɛɛ beram na, kpa n ka bɛɛ gari ko n̄ ka n̄ kpa besen nuku dobu bu ka yibu.

¹³ Wunen wɔ̄ɔ wi Gusunɔ u maa gɔsa, win biba nun tɔ̄bura.

Yohanu III

Gayusiwa Yohanu u tire te yorua. Durɔ wi, u s̄awa tɔn geo. U ra waasu kowobu somi. Adama goo u w̄a ka wi, wi ba m̀ Diotefu. Wi, u k̄iwa u n s̄a tɔnwero. U Yohanun gari yina. Tire te, ta sun s̄ɔsimɔ nge m̄e yellu, Yesugibu ba wahala mɔ nɔɔsinaa sarirun s̄.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, naasu 1-4.
2. Waasu kowobun dam koosiabu, naasu 5-8.
3. Diotefu ka Demetiru, naasu 9-12.
4. Tɔbiri d̄akibu, naasu 13-15.

Tɔbiribu

1 Gayusi, wunɛ wi na k̄i ka gem, nɛ wi na s̄a Yesun yigbɛ guro guro, nɛna na nun tɔbura.
² Nɛn k̄inasi na kanamɔ a n kuuramɔ ḡānu baanire sɔɔ, kpa wunen wasi yi n bw̄a do nge m̄e wunen hunde ya s̄a. ³ Nɛn nukura dora too too sanam m̄e naanɛ dokeobu gaba na, ma ba seeda di nge m̄e gem mu w̄a wunɛ sɔɔ, ka nge m̄e a s̄imɔ gem m̄e sɔɔ.
⁴ Nuku dobu gabu sari bi bu kere n nɔ nɛn biba s̄imɔ gem sɔɔ.

Waasu kowobun

dam koosiabu

⁵ Nɛn k̄inasi, naanɛ dokeon koma a m̀ sanam m̄e a naanɛ dokeobu nɔɔrimɔ, n ku mam ko be ba s̄a sɔbu.
⁶ Ba wunen k̄irun seeda dimɔ Yesun yigberun wuswaaɔ. A de a n da bu kusenu kue ben sanum sɔɔ nge m̄e n weenɛ Gusunɔgii u ko. ⁷ Domi Yinnin ȳisirun s̄na ba doona, ba n̄ ḡānu mwe naanɛ doke sarirugibun mi. ⁸ Yen s̄, besera n weenɛ su tɔn ben bweseru somi, kpa besen tii sa n bɔnu mɔ ka be, gem kparabu sɔɔ.

Diotefu ka Demetiru

⁹ Na Yesun yigberu tire piibu gagu yorua, adama Diotefu, wi u k̄i u n s̄a ben gbiikoo u n̄ nɛn gari wure.
¹⁰ Yen s̄na n̄ n na, kon gere daa ye u m̀ u ka sun gari k̄si manimɔ. N n̄ ye tɔna, u ku ra maa naanɛ dokeobu dam koosie. Be ba maa k̄i bu bu dam koosia, u ra bu yinariwa, kpa u bu gira saa Yesun yigberun di.
¹¹ Nɛn k̄inasi a ku kom k̄sum saari ma n kun mɔ kom gem. Wi u gea m̀ u s̄awa Gusunɔgii, adama wi u k̄sa m̀ u n̄ Gusunɔ ȳɛwa.
¹² Demetiru u seeda gea mɔ baawure kpuron mi, ka maa gem tiin wuswaaɔ. Besen tii sa n̄n seeda diiyam-mɛ, a maa ȳɛ ma besen seeda s̄awa gem.

Tɔbiri d̄akibu

¹³ Na ḡa dabinu mɔ n ka nun yorua, adama na n̄ k̄i n ni kpuro yore tireru sɔɔ. ¹⁴ Na ȳiyɔ sa ko waana n̄ n sosi, kpa su gari ko nɔɔ ka nɔɔ.
¹⁵ Alafia ya n w̄a ka wunɛ.
 Wunen bɔɔɔba kpuro ba nun tɔbura. A maa man besen bɔɔɔba tɔbirio tia tia.

Yudu

Yudu u sãawa Yesu Kirisin wãkã turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu sãã ba sããsi weesuginu sããsimã ni nu koo de ben Yesun yigbenu nu karana. Tãn be ba sããsi ni m̀ mi, ba wãawa kom bereteke sãã. Adama Gusunã u koo bu kam koosia nge m̄ u yeruku tãmbu gabu kua be ba ñ ǹn mem kãkã. N weenewa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusunã gari m̄ yi yi sãã gem sere ka baadomma. Yiya n weene ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. Tãbiribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kirã, naasu 17-23.
4. Siara dãakibu, naasu 24-25.

Tãbiribu

1 N̄e Yudu, Yesu Kirisin yoo, n̄e wi na sãã Yakãbun wãkã, na b̄e tire teni yoruam̄e, b̄e be Gusunã Baaba u soka. U b̄e k̄i, ma u b̄e k̄su Yesu Kirisin sã. ² Gusunã u n b̄e wãkãndu ka alafia ka k̄iru sosiam̄e.

Keu koosio weesugibu (I maa m̄erio P̄ie II, 2:1-17)

³ N̄en k̄inasibu, na raa k̄i n b̄e tireru yorua, n̄e ka b̄en faaban garin sã, adama wee t̄ẽ n kua tilasi n ka b̄e tire teni yorua n ka b̄e hania koosia kpa i ka gari yi i naane doke suna yi Gusunã u wigibu w̄ẽ n̄n teeru sere ka baadomma. ⁴ Domi tãn k̄sobu gaba dua gb̄enum b̄en suunu sãã be ba Gusunã durom ḡosik-ia, bu ka ben kom k̄sum gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u sãã besen Yinni boko. Saa gasã gasã diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵ Baa m̄e i ye kpuro ȳẽ sãã sãã, ka m̄e, na k̄i n b̄e yaayasia ma ye Yinni Gusunã u Isirelin tãmbu wãã saa Egibitin tem di u kpa, yen biru u be ba ñ naane doke kam koosia. ⁶ I maa wãllun ḡradoba yaayo b̄en ayera kun bu turie, ma ba ben tiin wãã yeru gema ba deri. Gusunã u ka bu yãni kãkua, u kp̄ẽ yam wãkuru sãã ba ka siribun tãã bentembereru mara. ⁷ M̄eya maa Sodomu ka Gomãra, ka wuu si su su sikerene, si kpuron tãmbu ba maa daa bereteke kua, tãn durãbu ka tãn durãbu ba tii sankunamã. Ba wuu si kpeerasia ka d̄ã wi u ku ra gbi, ma n kua ȳireru tãmbun sã.

⁸ Ka m̄e, tãn k̄so be maa, ben bwisikunu sãã ba ka toranu tii disi dokemã, ba ñ wirugibu wiru kp̄iyam̄e ma ba wãllun yikogibu wãmmã. ⁹ Adama Miseli, wi u sãã Gusunã ḡradoban wirugii, u ñ kãka u Setam taare w̄ẽ ka wãmburu dãma te ba sanna ba Mãwisin goru sikirine, adama u Setam sããwawa u n̄e, "Yinni Gusunãwa u koo nun gerusi." ¹⁰ Adama tãn k̄so be, ye

ya kun bu yeeri yeya ba wãmmã, ye ba maa m̀ ka marumaruru nge ȳe yeya ya bu kam koosiamã.

¹¹ N̄ni swãarugiba ba sãã. Domi ba Kaenin yira sw̄i, ba tii sure toraru sãã bu ka are wan sã nge m̄e Balamu u kua, ma ba Gusunã seesi nge m̄e Kore u kua, ma ba tii kam koosia. ¹² Tãn be, ba sããwa sankara kowobu b̄en tãã baka ni i ra ko k̄irun sãã sãã, ba ka b̄e dimã, ka sekuru sariru, ba ben tii kãkãrimã tãna. Ba sããwa nge guru winu ni woo ga b̄rikiamã, ni nu ku ra ka gura n̄e. Ba sãã nge dãã ni nu derura nu ñ binu m̄ã, ni ba wuka ka gb̄inã, ni nu gu mam mam. ¹³ Ba sããwa nge nim wãkun nim kure ni nu kukumã. Nge m̄e nu nin yakeru kãkã m̄eya ba maa ben sekuru sari kom sããsimã. Ba sããwa nge wãllun kperi yi yi yin swaa bie, Gusunã u bu yam wãku te ta kpã yiye t̄e sãã ba koo du ka baadomma.

¹⁴ Enãku maa, wi u sãã Adamun sikadobun tãka kãkãba yiruse u Gusunã gari gerua ben sãã u n̄e, wee, Yinni u sisi ka win ḡrado d̄ero dabi dabiru ¹⁵ u ka baawure kpuro siri kpa u ka Gusunã b̄ere ȳeru sarirugibu kpuro taare w̄ẽ ben kom k̄sum kpuron sãã m̄e ba kua Gusunã gendun sãã, ka maa gari k̄sin sãã yi torobu be ba ñ Gusunã b̄ere ȳẽ ba ǹn gerusi. ¹⁶ Tãn be, ba ra n wure, gãanu sari ni nu ra bu w̄ere, ben bin̄e bu kpare. Ba ra woo kana gari gere, ba maa tãmbu gari dori sããkã bu ka ȳerobun gãanu wa.

Yiirebu ka kirã

¹⁷ Adama b̄e n̄en k̄inasibu, n weene i gari yi yaaya yi besen Yinni Yesu Kirisin ḡroba raa gerua. ¹⁸ Domi ba b̄e sããwa ma sanam dãakim sãã tãn yaako kowoba koo na be Gusunã b̄ere ȳẽ sarira koo de ben bin̄e ya n bu kpare. ¹⁹ Beya ba ka karanaa naamã, ba ben tiin bwisikunu m̀, ba ñ Hunde D̄ero m̄ã. ²⁰ Adama b̄e n̄en k̄inasibu, i tii tãsisio b̄en naane doke d̄erabu sãã i n kanaru m̀ ka Hunde D̄eron dam. ²¹ I tii n̄enu Gusunã k̄iru sãã, i n ka besen Yinni Yesu Kirisin wãkã-

wɔndu mara te ta koo ka bɛɛ wǎaru te ta ku ra kpe naawa.

²² I ben wɔnwɔndu waawo be ba gɔrusu yiru yiru mɔ.

²³ I n gabu gawamɔ dɔɔ wɔɔn di i n bu faaba mɔ. I maa gabun wɔnwɔndu waawo ta n ka berum mɛnnɛ, adama i n ben toranu tusa sere ka ben yabenɔ ni ben daa ya disinu tɛɛni.

Siara dǎakibu

²⁴ Gusunɔ turo sǎa besɛn Faaba kowo wi u koo kpɔ u bɛɛ kɔsu i ku ka wɔruma, kpa u bɛɛ terasia win yiiko sɔɔ taare sariru sɔɔ ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kpǎaru ka dam ka girima mɔ saa besɛn Yinni Yesu Kirisin min di, yee yellun di, ka tɛ, sere ka baadom-maɔ. Ami.

Kāsiru

Yohanu u win kāsiri teni yoruawa sanam me ba Yesugibu nōni sōwō ben naane dokebun sō. Yera u bu yoruwa u ka bu dam kē ben nōni swāaru sō. Tire ten gari dabiru nu sāawa yīrenu ni nu tubum sē.

Tire teni, ta sāawa Bibelin tire dāakiru. Ta sun sōwōsim nge me handunia ya koo ka wiru goora ka nge me Yesu u ko n sāa sanam me u koo wurama.

Ta maa sun sōwō nge me Yesu u sāa. U sāawa wi u raa wāa, meya u wāa gisō, u ko n maa wāawa sere ka baadomma. U sāawa gāanu kpuron tore ka nin wii gowo. U maa sāa sinambun sunō ka yinnibun Yinni. U maa sāa win yigberun wirugii. U sāawa nge gbee sunō ge ga yara Yudan bweserun di. U sāawa yāku kowo tōnwero, ma u maa sāa nge yāa kinē kpendu te ba ka yākuru kua.

Tire ten gari mero ya sāawa, Gusunō u koo Setam tabu di mam mam saa Yesu Kirisin min di. Meya u koo be ba nūn naane sāa doo kōwō wē ù n wōn kpaaru ka tem kparam swīi.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-8.
2. Tire ni ba Yesun yigbenu kōkba yiru yoruwa, wiru 1:9n di sere wiru 3:22.
3. Ye ya koo koora sia, wiru 4:1n di sere wiru 22:5.
4. Yesun wuramaru, wiru 22:6-21.

Tire tenin asansi

1 Tire teni sō ba gāa ni yoruwa ni Yesu Kirisi u terasia. Gusunōwa u nūn gāa ni wē u ka win sōm kowobu sōwōsi ye ya koo koora ñ n sosi. Ne Yohanu, ne wi na sāa Kirisin yoo, u man ye sōwōsi, saa win ggradon min di wi u man gōria. ² Na ye kpuron seeda di ye na ka nōni wa. Na Gusunōn gari kōkba ka seeda ye Yesu Kirisi u di. ³ Doo kōwōrugiiwa wi u Gusunōn gari yinin gari garimō, doo kōwōrugiba maa be ba yi swaa daki, ma ba neni ye ba yoruwa sō. Domi yen saa ya turuku kooma.

Yesun yigbenu kōkba yirun

tōbiribu

⁴ Ne Yohanu, na be Yesun yigbenu kōkba yiru tōbura Asin tem sō.

Gusunō Yinni wi u wāa, wi u raa wāa, wi u maa sisi, ka hundeba kōkba yiru be ba wāa Gusunōn sina kitarun wuswaa, ka maa Yesu Kirisi wi u sāa seeda dio naanegii wi ba gbia ba seeya gōrin di, wi u maa sāa sina boko, bu be durom kua kpa bu be alafia wē.

Yesu u sun kī. Ka win yema u sun yakia besen toranun di. ⁶ Ma u sun menna u kua besen sunō, u sun kua win Baaba Gusunōn yāku kowobu. Wiya u sinandu ka yiiko mō sere ka baadomma. Ami.

⁷ Wee, u sisi guru winu sō. Baawure u koo nūn wa, baa be ba nūn sōkan tii. Handunian bwesenu kpuro nu koo kōwō wuri ko win sō. Meya n ko n sāa. Ami.

⁸ Gusunō Yinni Dam kpurogii, wi u wāa, wi u raa wāa, wi u maa sisi, u ne, wiya gāanu kpuro torua, u koo maa ni wiru go.

Yohanu u Kirisi wa kāsiru sō

⁹ Nena Yohanu beegii, ne wi na maa kōnu mō ka be nōni swāaru sō ka Gusunōn bandu sō ka temanabu sō yēn sō sa gbinne ka Yesu. Ba ka man na tem bure teni sō te ba mō Patumōsi Gusunōn garin sō ka Yesun seedan sō. ¹⁰ Yinnin tōru sō Hunde Dēero dera na kāsā, ma na kō damguu nua nen biru nge kākāagi ¹¹ ga ne, n yoruwa tireru sō ye na waamō, kpa n tire te mōrisia Yesun yigbenu kōkba yirun mi, Efesu, ka Simi-ini, ka Pēegamu, ka Tiatira, ka Saadu, ka Filadēfi, ka Lodise.

¹² Ye na sīra n ka wa wi u ka man gari mō, yera na dabu wuraginu kōkba yiru wa. ¹³ Ma na goo wa nge tōnun bii u yō dabu nin suunu sō. U yaberu sebua ta wāa sere win naa kōkba ma u kpaki wuragia sēke win gāasō. ¹⁴ Win wiru ka win seri buririwa nge wēsu ñ kun me nge gunsu ma win nōni sāa nge dōwō yara. ¹⁵ Win naasu ballimōwa nge sii gan te ba yania ba tea, ma win kō ga sāa nge surun bakaru. ¹⁶ Ma u kperi kōkba yiru neni win nōm geu, ma takobi kō durora ye ba dēera biru ka wuswaa ya yarimō win kōn di, ma win wuswaa ballimō nge sōwō wii kōllun sō. ¹⁷ Ye na nūn wa, na wōruma win naasō nge goru. Ma u man win nōm geu sōndi u ne, n ku berum ko, wiya u sāa gbi-ikoo ka dāako. ¹⁸ Wiya u sāa waso, u raa gu adama tē u ko n wāawa ka baadomma. U yiiko mō gōkō kōllō ka gōribun wāa yerō. ¹⁹ Ñ n men na, n yoruwa ye na wa, ka ye ya kooramō tē, ka ye ya koo koora amen biru.

²⁰ Kperi ƙƙƙba yiru ye na wa nen ƙƙm geuƙ ka dabu wuraginu ƙƙƙba yiru ye kpuron tubusianun asansi wee. Kperi ƙƙƙba yiru ye, ya s̄awa Yesun yigbenu ƙƙƙba yiru yen gƙradoba. Dabu wuraginu ƙƙƙba yiru ye maa, ya s̄awa yigbe nin tii.

Gari yi ba Efesugibu s̄awa

2 Kirisi u Yohanu s̄awa u n̄e, a Efesun Yesun yigberun gƙrado yoruo a n̄e, n̄e wi na kperi ƙƙƙba yiru ye neni nen ƙƙm geuƙ, ma na s̄imƙ dabu wuraginu ƙƙƙba yiru yen suunu s̄ƙ na n̄e, ² na win kookoosu ȳe ka win s̄oma ka win temana bi u m̄. Na ȳe ma u ñ kp̄e u ka t̄n ƙ̄s̄obu temana, ma u ben laakari m̄era be ba tii sokumƙ gƙrobu, adama ba ñ s̄a m̄e, u deema wee kowoba ba s̄a. ³ U suuru m̄, u ka ƙƙni sw̄aru temana nen ȳisirun s̄, u ñ maa wasire. ⁴ Adama ye na n̄n waasi wee, u ñ maa man k̄i nge yellu. ⁵ Ñ n men na, u yaayo m̄n di u w̄uma kpa u ḡru ḡsia u ko nge m̄e u ra raa ko. Ù kun kue m̄e, kon na n win dabu sua gen ayerun di. ⁶ Ka m̄e, u ḡa teenu m̄ ni nu w̄a. U Nikolaitigibun kookoosu tusa nge m̄e nen tii na su tusa.

⁷ Baawure wi u swaa m̄ u ƙƙƙba ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄awa.

Wi u tabu di, kon de u d̄a w̄arugii te ta w̄a Gusunƙ w̄a yerƙ binu di.

Gari yi ba Simiinigibu s̄awa

⁸ Kirisi u maa n̄e, a Simiinin Yesun yigberun gƙrado yoruo a n̄e, n̄e wi na s̄a gbiikoo ka d̄ako, n̄e wi na raa gu ma na seewa na wasi, na n̄e, ⁹ na win ƙƙni sw̄aru ȳe, na maa win s̄aru ȳe. Ka m̄e, u s̄a atasiri. Na ȳe k̄sa ye ba n̄n gerusimƙ be ba tii sokumƙ Yu-uba adama ba ñ s̄a m̄e, Setam t̄mba ba s̄a. ¹⁰ U ku berum ko ƙƙni sw̄a te ta n̄n sisien s̄. Wee, Setam u koo de bu ben gabu pirisimƙ doke u ka ben laakari m̄eri. Ba koo wahala wa sere s̄ƙ w̄ƙuru. U de u n s̄a ƙƙƙini sere ka gƙƙƙ, kpa n n̄n w̄aru w̄e nge sina furu.

¹¹ Baawure wi u swaa m̄ u ƙƙƙba ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄awa.

Wi u tabu di, gƙƙ yiruse kun n̄n wasi.

Gari

yi ba P̄egamugibu s̄awa

¹² Kirisi u maa n̄e, a P̄egamun Yesun yigberun gƙrado yoruo a n̄e, n̄e wi na takobi ƙƙ durora ye ba d̄era biru ka wuswaa neni na n̄e, ¹³ na win w̄a yeru ȳe mi Setam sina kpaara w̄a. U nen ȳisiru wure, u ñ win naane ye u man s̄a f̄ere, baa sanam m̄e ba nen seeda dio naanegii Antipasi go ben mi, mi Setam w̄a yera w̄a. ¹⁴ Adama ka m̄e, ḡanu fiiko ni na n̄n waasi wee, gaba n̄n w̄asi be ba Balamun s̄awaru sw̄i. Balamu wi, u ra n Balaki s̄awaru nge m̄e u koo ko u ka Isireliba torasia, kpa bu b̄u s̄a d̄anu di, kpa bu ƙƙ menna tantanaru s̄ƙ. ¹⁵ Nge meya gaba n̄n

w̄asi be ba Nikolaitigibun s̄awaru sw̄i. ¹⁶ Ñ n men na, u ḡru ḡsio. Ù kun kue m̄e, kon n̄n naa sw̄ima t̄e, kpa n ka bu tabu ko ka takobi ye ya yarimƙ nen ƙƙƙ di.

¹⁷ Baawure wi u swaa m̄ u ƙƙƙba ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄awa.

Wi u tabu di, wiya kon manna ye ya berua w̄e u di. Kon n̄n kpee kpikuru w̄e t̄e s̄ƙ ba ȳisi kpaaru yorua te goo kun ȳe ma n kun m̄ wi ba tu w̄e.

Gari yi ba Tiatiragibu s̄awa

¹⁸ Kirisi u maa n̄e, a Tiatiran Yesun yigberun gƙrado yoruo a n̄e, n̄e Gusunƙ Bii win ƙƙni s̄a nge d̄ƙ yara ma nen naasu ballimƙ nge sii gan te ba yania ba tea, na n̄e, ¹⁹ na win kookoosu ȳe. Na win k̄ru ȳe, ka win ƙƙƙiniru, ka win t̄n geeru ka maa win temanabu. Na ȳe ma win s̄m d̄akuru ta gbiikuru kere. ²⁰ Adama ye na n̄n waasi wee. Kurƙ wi ba m̄ Yesabeli wi u tii sokumƙ Gusunƙ s̄ƙ, u dera u nen s̄m kowobu swaa nim wia ka win s̄awaru bu ka ƙƙ menna tantanaru s̄ƙ kpa bu b̄u s̄a d̄anu di. ²¹ Na n̄n ayeru w̄e u ka ḡru ḡsia adama u ñ k̄i u win kom bereteke deri. ²² Yen s̄na kon n̄n kp̄i ka bararu kpa n be ba ka n̄n sakararu kua kp̄e ƙƙni sw̄a bakaru s̄ƙ b̄a kun ḡru ḡsie ba kom ƙ̄sum deri m̄e u bu s̄ƙ. ²³ Yen biru kon win bibu go. Saa yera Yesun yigbenu kpuro nu koo gia ma nena na t̄mbun bwisikunu ka ben ḡrusu ȳe. Kon ben baawure k̄sie nge m̄e win kookoosu n̄e.

²⁴ Adama be ba tie Tiatira s̄ƙ, be ba ñ s̄ƙi k̄su ni sw̄i, ba ñ gie ye gaba sokumƙ Setam asiri baka, na bu s̄awa, na ñ kon maa bu s̄munu ganu s̄bi. ²⁵ Adama ye ba m̄ bu ye nenuƙ sim sim sere n ka tunuma. ²⁶ Wi u tabu di ma u m̄ ye na k̄i sere ka ƙƙƙ, wiya kon yiiko ye w̄e ye na mwa nen Baaban min di. Kon n̄n yiiko ye w̄e bwesenu kpuron ƙƙƙ u n bu kpare ka sii bokuru kpa u bu so u ƙƙƙ nge wekenu. ²⁸ Na kon maa n̄n yam s̄arerun kpera w̄e.

²⁹ Baawure wi u swaa m̄ u ƙƙƙba ye Hunde D̄ero u Yesun yigbenu s̄awa.

Gari yi ba Saadugibu s̄awa

3 Kirisi u maa n̄e, a Saadun Yesun yigberun gƙrado yoruo a n̄e, n̄e wi na Gusunƙ Hundeba ƙƙƙba yiru ye m̄ ka maa kperi ƙƙƙba yiru ye, na n̄e, na win kookoosu ȳe. Na ȳe ma ba gerumƙ u s̄a waso baa m̄e u s̄a ḡri. ² Ñ n men na, u yando kpa u ye ya n̄n tie t̄sisia yu sere gbi mam mam. Domi na wa ma win kookoosu kun dende s̄a s̄a Gusunƙ nen Yinnin mi. ³ Yen s̄, u yaayo ye ba n̄n s̄ƙi ka nge m̄e u ye nua. U ye mem ƙƙƙ kpa u win ḡru ḡsia. Ù kun yande, kon na n n̄n deema w̄ƙuru nge gbenƙ. U ñ ko n maa ȳe saa ye kon na. ⁴ Ka m̄e, gaba w̄a Saadu be ba kun tii disinu t̄eni, beya ba koo ka man s̄i kpa ba n ȳa kpikinu doke, domi beya n ka weene. ⁵ Wi u tabu di, wiya u koo ȳa kpikinu doke mesum. Na ñ kon maa win ȳisiru go w̄arun tireru s̄ƙ. Batuma s̄ƙ kon wura

nen Baaban wuswaas ka win gɔradoban mi ma u sãa negii.

⁶ Baawure wi u swaa mɔ u nɔɔɔ ye Hunde Dɛero u Yesun yigbenu sɔɔmɔ.

Gari yi ba Filadɛɛfigibu sɔɔwa

⁷ Kirisi u maa nɛɛ, a Filadɛɛfin Yesun yigberun gɔrado yoruo a nɛɛ, nɛ wi na sãa Dɛero ka Gemgii, nɛ wi na sina boko Dafidin yenun kɔkɔɔ neni, nɛ wi nã n kenia, goo ku ra kenɛ, nɛ wi nã n maa kenua, goo ku ra kenie, nena na nɛɛ, ⁸ na win kookoosu yɛ. Na yɛ ma win dam kun kpã. Ka mɛ, u nen gari mem nɔɔwa, u ñ nen yĩsiru siki. Yen sɔna na nùn gambo kenia ye goo kùn kpɛ u kenɛ. ⁹ Wee kon nùn Setam tɔn be nɔmu sɔndia be ba tii sokumɔ Yuuba adama ba ñ sãa mɛ, domi weesa ba mɔ. Kon de bu na win wuswaas bu kpuna bu nùn bɛɛɛ wɛ. Be kpuro ba koo gia ma na nùn kɪ. ¹⁰ Yèn sɔ u tɛmana u man mem nɔɔwa, yen sɔna kon nùn bere wahalan saa sɔɔ ye ya sisi handunia kpuro sɔɔ yu ka tɔmbun laakari mɛɛri be ba wãa handunia sɔɔ. ¹¹ Na sisi na ñ tɛɛmɔ. Ye u mɔ, u ye nenun kem kem kpa goo u ku raa nùn win nasaran are mwaari. ¹² Wi u tabu di wiya kon ko gbere Gusunɔ nen Yinnin sãa yerɔ, u ñ maa yariɔ. Kon nen Yinnin yĩsiru yore win wɔllɔ ka maa win wuun yĩsiru ge ga sãa Yerusalemu kpa, ge ga koo sarama win wɔllun di. Kon maa nen yĩsi kpaaru yore win wɔllɔ.

¹³ Baawure wi u swaa mɔ u nɔɔɔ ye Hunde Dɛero u Yesun yigbenu sɔɔmɔ.

Gari yi ba Lodisegibu sɔɔwa

¹⁴ Kirisi u maa nɛɛ, a Lodisen Yesun yigberun gɔrado yoruo a nɛɛ, nɛ gemgii, nɛ wi na sãa seeda dio geo naanegii, Gusunɔn taka kooran nuuru, na nɛɛ, ¹⁵ na win kookoosu yɛ. Na yɛ ma u ñ yem, u ñ maa sum. Na raa kɪwa u n sum ñ kun mɛ u n yem. ¹⁶ Adama yèn sɔ u sãa wurɔ wurɔ, u ñ sum u ñ maa yem, kon nùn pura nen nɔɔn di. ¹⁷ U gerumɔ u mɔ, u sãa atasiri, u kua dukiagii, u ñ gãanun yãaru mɔ. Adama na nùn sɔɔmɔ, wi, gɔru garin barɔwa, ka wɔnɔwɔndo, ka masaasi ka wɔko ka tererugii. ¹⁸ Yen saabuwa na nùn bwisi kɛmɔ, u de u wura dwe nen mi ye dɔɔ sɔɔwa, kpa u ka ko dukiagii. U maa kpam yãa kpikinu dweo ni u koo ka win tereru bere kpa u kun maa sekuru mɔ. U kpam maa nɔnin tibu dweo u doke kpa u yam wa. ¹⁹ Be na kɪ kpuro beya na ra nɔni doke kpa n bu sɛɛyasia. Yen sɔ, u hania koowo kpa u gɔru gɔsia. ²⁰ Wee, na yɔ dii kɔnɔɔ na taka mɔ. Baawure wi u nen nɔɔ nɔɔmɔ ma u kenia, kon du win mi, kpa n ka nùn di kpa u maa ka man di. ²¹ Wi u tabu di, wiya kon de u ka man sina nen sina gɔnɔ, nge mɛ na tabu di ma na sina ka nen Baaba win sina gɔnɔ.

²² Wi u swaa mɔ u nɔɔɔ ye Hunde Dɛero u Yesun yigbenu sɔɔmɔ.

Sãa te ta wãa Gusunɔ wɔllɔ

4 Yen biru nɛ Yohanu na mɛɛra na wa kɔnɔn gagu ga keniare Gusunɔ wɔllɔ.

Ma na maa nɔɔ ge nua ge ga sãa nge kãakãagi ge ga raa gbia ga ka man gari kua. Ga kpam nɛɛ, n yɔɔma mi kpa u man sɔɔsi ye ya koo na amen biru. ² Mii mii Hunde Dɛero dera na kãsa. Wee, na sina kitaru wa Gusunɔ wɔllɔ, goo u sɔ te sɔɔ. ³ Wi u sɔ mi, win wuswaa ballimɔ nge ni nu nɔni bwese bweseka mɔ ka ni nu nɔni swãaru mɔ. Guru waa ya sina kita te sikerene ya ballimɔ nge kpee te ta nɔni wuru beku mɔ. ⁴ Ma sina kitanu yenda nne nu sina kita te kooro bure. Ma guro gurobu yenda nne ba sɔ kita nin wɔllɔ ba yãa kpikinu doke ka furɔ wuragisu. ⁵ Yera saa sina kita ten min di guru maakinu yarimɔ ka wurenu ka guru gbã-sukunu. Fitolakunu nɔɔba yiru ni nu sɔre nu wãa sina kita ten wuswaas. Niya nu sãa Gusunɔn hundeba nɔɔba yiru. ⁶ Sina kita ten wuswaas yeru gagun bwesera wãa mi, ge ga ka diki weene.

Sina kita ten suunu sɔɔ ka ten gɔn gɔnka, hundeba koniba nne ba wãa mi, ba nɔni dabinu mɔ biru ka wuswaa. ⁷ Hunde koni gbiikaa ya sãa nge gbee sunɔ, ma yiruse sãa nge naa buu. Itasen wuswaa sãa nge tɔnugia, ma nne ya ka gunɔ bakeru weene te ta yɔɔwa. ⁸ Hunde koni nne yen baayere ya kasa nɔɔba tia tia mɔ, ma yi nɔni mɔ yam kpuro nɔɔɔ ka sɔɔmɔ. Ba ra n womu mɔ kpeetim sari sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru ba n mɔ,

Dɛero! Dɛero! Dɛero!

Meya Yinni Gusunɔ Dam kpurogii u sãa, wi u raa wãa, wi u wãa, wi u maa sisi.

⁹ Sanam mɛ hundeba koni be, ba yiiko ka bɛɛɛ ka takarun womusu nùn kuamme wi u wãa ka baadom-ma, ma u sɔ sina kita ten wɔllɔ, ¹⁰ sanam meya guro gurobu yenda nne ye, ba nùn kpunamme ba nùn sãamɔ. Ba maa ben furɔsu pwetirimɔ ba kasi mɔ sina kita ten wuswaas ba mɔ,

¹¹ Gusunɔ besen Yinni, wuna a dam ka yiiko mɔ, wuna sa ko bɛɛɛ wɛ.

Domi wuna a gãanu kpuro taka kua.

Wunen kɪrun saabuwa nu ka wãa nu wasi.

Ten saabuwa nu maa ka taka kooro.

Tire kururu

ka Yãa kine kpendu

5 Wee na wa wi u sɔ sina kita ten wɔllɔ u tire kureru garu neni win nɔm geu. Ba tire te yoruawa biru ka wuswaa, ma ba tu yĩrenu nɔɔba yiru koosi. ² Ma na wɔllun gɔrado damgii goo wa u gbãra ka dam u nɛɛ, wara yiiko mɔ u ka yĩre ni kusia kpa u tire kure te wukia.

³ Adama goo sari wi u wãa wɔllɔ ñ kun mɛ temɔ ñ kun mɛ tem sɔɔmɔ wi u kpã u tire kure te wukia u mɛɛra ten sɔɔmɔ. ⁴ Na swi gem gem yèn sɔ goo sari wi u yiiko mɔ u ka tire kure te wukia u ten sɔɔ mɛɛri.

⁵ Yera guro guro ben turo man sōwa u nē, n ku swī. Wee, gbee suno ge ga yara Yudan bweserun di, ge ga sāa nge kpīi kpaaru Dafidin yenu, ga tabu di, ga koo kpī gu yīrenu nōba yiru ye kusia kpa gu tire te wukia.

⁶ Na mēera ma na Yāa kinē kpem te, ta yō sina kitarun suunu nō, ma hunde koni nne ka guro guro be, ba tu sikerene. Yāa kinē kpem te, ta sāare ba ka tu yākuru koore, ta kōba nōba yiru mō ka maa nōni nōba yiru yi yi sāa Gusunōn hundeba nōba yiru, be u gōra handunia kpuro nō. ⁷ Yāa kinē kpem te, ta da win mi wi u sō sina kitarō, ma ta tire kure te mwa win nōm geun di. ⁸ Ye ta kua mē, yera hunde koni nne ye ka guro gurobu yenda nne ye, ba kpuna Yāa kinē kpem ten wuswaas. Ben baawure u mōku mō ka wuran bweebu mī nō turare wāa ye ya sāa naane dokeobun kananu. ⁹ Ma ba wom kpō kua ba mō, wuna a yiiko mō a ka tire kure te mwa kpa a yīre ni kusia.

Domi ba raa ka nun yākuru kua.

Ma a Gusunōn tōmbu yakia ka wunen yem saa bweseru baatere ka barum baamere ka tōmbu kpuro ka tem baamere min di.

¹⁰ A bu mēna a kua ben suno, a bu kua Gusunōn besen Yinnin yāku kowobu. Ba koo bandu di handunia kpuro nō.

¹¹ Na kpm mēera ma na wōllun gōrado dabirun nō nua, ben geera tura nōnō suba nōnōbu. Ba sina kita te ka maa hunde koni nne ye ka guro guro be sikerene. ¹² Ba nōngiru sua ba mō,

Yāa kinē kpem te ba raa ka yākuru kua,
ta tura bu ka tu yiiko wē,
ka dukia, ka yēru, ka dam,
ka bēere, ka girima, ka siarabu.

¹³ Ma na nua taka koora kpuro, ye ya wāa wōllō ka temō, ka tem nōnō, ka nim wōku nō, ye ya wāa handunia nō kpuro gesi ya nōngiru sue ya mō,
wi u sō sina kitarō ka Yāa kinē kpem te,
beya ba siarabu ka bēere ka yiiko ka sinandu mō sere ka baadommas.

¹⁴ Ma hunde koni nne ye, ya wura ya nē, ami. Ma guro guro be, ba kpuna ba sāaru kua.

Yīrenu

6 Yera na wa Yāa kinē kpem te, ta yīrenu nōba yiru yen teeru kusia, ma na nua hunde koni ben turo gbāra nge gura u goo sōwa u nē, a yarima. ² Ye na mēera, yera na dum kaa wa. Wi u ye sōni u tendu neni, ma ba nūn sina furō dokea. U swaa wōri nge tabu diō wi u dō u kpm tabu diima.

³ Yera Yāa kinē kpem te, ta yīreru yiruse kusia, ma na nua hunde koni ben yiruse u goo sōwa u nē, a yarima. ⁴ Duma gaa kpm yara ya sāa dum swāa. Wi u ye sōni ba nūn dam kā u ka tabu yēbi handunia nō kpa tōmbu bu ka goona. Ma ba nūn takobi baka gaa wē.

⁵ Yera Yāa kinē kpem te, ta yīreru itase kusia, ma na nua hunde koni ben itase u goo sōwa u nē, a yarima. Na mēera ma na dum wōka wa. Wi u ye sōni u

tongoro neni win nōmas. ⁶ Ma na nō gagu nua ga sāare ga wee hunde koni nne yen min di ga nē, alikama kilo tian geera sāa sō teerun sōmburun gobi. Mēya maa nōsu kilo itan geera nē. Adama a ku gum ka tam sanku.

⁷ Yera Yāa kinē kpem te, ta yīreru nneese kusia. Ma na nua hunde koni ben nneese u goo sōwa u nē, a yarima. ⁸ Na mēera ma na wa dum berō wuruwa. Wi u ye sōni, win yīsira nō, ma gōribun wāa yera nūn swī. Beya ba yiiko wē bu ka handunian nōnu nneese go ka takobi, ka gōru, ka baranu, ka maa gbeku yē yi yi wāa tem mē nō.

⁹ Yen biru Yāa kinē kpem te, ta yīreru nōnōba kusia. Ma na tōmbun hundeba wa yāku yerun kōkō be ba go Gusunōn gari ka seeda ye ba din sō. ¹⁰ Tōmbun hunde beya ba gbāra ba nē, Yinni dēero, gemgii, sere saa yerā a mara a ka handunian tōmbu siri kpa a bu sēyasia yēn sō ba sun go.

¹¹ Ba ben baawure yabe kpikuru sebusia, ma ba bu sōwa bu wēro fiiko gina sere ben sōm kowosibu ka begibun geeru tu ka yibu be n tie bu go, nge mē ba maa be go.

¹² Na kpm mēera sanam mē Yāa kinē kpem te, ta yīreru nōnōba tiase kusia. Ma tem mu yīra ka dam, ma sō tīra niki niki nge beku wōku sinumgiru, ma suru swēra kom kom nge yem. ¹³ Kperi maa wōrukumō temō nge mē gandun bii birenu ra dēre sanam mē woo damguu ga tu siramō. ¹⁴ Ma wōlla kurura nge tireru ma guuru baatere ka tem bureru baatere nu sin yenu kōsa. ¹⁵ Sanam mēya handunian sinambu ka tem yērobu ka tabu sinambu ka atasiriba ka damgibu, tōmbu kpuro gesi, yobu ka tii nōnōbu, ba tii berua kpee wōruō ka kpee baaba nō. ¹⁶ Ba guunu ka kpenu nōngiru mō ba mō, i sun sēsikio, i bere saa win wuswaan di wi u sō sina kitarō ka sere Yāa kinē kpem ten mōrun di. ¹⁷ Domi ben mōrun tō bembere te, ta tunuma. Wara u koo kpī u yōra u tu ma.

Isirelin tōmbu 144.000

7 Yen biruwa na wōllun gōradoba nne wa ba yō handunian goonu nne nō ba handunian wosu nne neni, kpa woo gu ku ka ko tem nō, ka nimō, kpa gu ku dāru garu yīri. ² Na maa wōllun gōrado goo wa u wee saa sō yari yerun di, u Gusunōn Yinni wason yīreru neni. U gōradoba nne ye nōngiru kua be Gusunōn u dam kā bu ka tem ka nim wōku kōsa kua, ³ u nē, i ku handunia ka nim wōku ka dānu kōsa gaa kua sere su ka Gusunōn besen Yinnin sōm kowobu yīreru kua ben sirinō. ⁴ Yera ba man ben geeru sōwa Isirelin bibun bwesenu kpuro nō bēn sirinō ba Gusunōn yīreru doke. Ba sāa tōnu nōnō suba wunaā weeru ka nne (144.000). ⁵ Yudan bweseru nō tōnu nōnō suba wōkura yiruwa (12.000) ba yīreru kua. Mēya maa Rubenin bweseru nō tōnu nōnō suba wōkura yiru. Gadin bweseru nō tōnu nōnō suba wōkura yiru. ⁶ Aseen bweseru nō, tōnu nōnō suba wōkura yiru. Nefitalin bweseru nō tōnu nōnō suba wōkura yiru. Manasen bweseru nō tōnu nōnō suba wōkura yiru.

⁷ Simeḵn bweseru ƙƙ tḵnu nḵbun suba wƙkura yiru. Lefin bweseru ƙƙ tḵnu nḵbun suba wƙkura yiru. Isakaran bweseru ƙƙ tḵnu nḵbun suba wƙkura yiru. ⁸ Sabulonin bweseru ƙƙ tḵnu nḵbun suba wƙkura yiru. Yosefun bweseru ƙƙ tḵnu nḵbun suba wƙkura yiru. Benyamēen bweseru ƙƙ tḵnu nḵbun suba wƙkura yiru.

Tḵn wƙru guna

⁹ Yen biru na kpam mēera ma na tḵn dabi dabinu wa be goo kun kpē u gari. Ba yara saa tem baamere ka bweseru baatere ka tḵmbu kpuro ka barum baameren min di. Be kpuro ba yḵra sina kitaru ka Yāa kinē kpendun wuswaƙ, ba yabe kpikinu sebua, ma ba bāa kakosu neni nḵma. ¹⁰ Ba nḵgiri kua ba nē, besen faaba ya weewa Gusunḵ besen Yinnin min di wi u sḵ sina kitaru, ka maa Yāa kinē kpem ten min di. ¹¹ Ma wollun gḵradoba kpuro ba yḵra ba sina kita te ka guro guro be ka hunde koni nne ye sikerene. Yera ba kpuna sina kita ten wuswaƙ ba Gusunḵ sām ¹² ba nē, ami. Gusunḵ besen Yinniwa u siarabu ka girima ka yēru ka takaru ka beere, ka dam, ka yiiko mḵ sere ka baadomma. Ami.

¹³ Yera guro guro ben turo man bikia u nē, berà beni be ba yabe kpikinu sebua. Man diya ba na.

¹⁴ Na wisa na nē, na ḵ yē ni tḵnwero, wuna kaa n yē. U man sḵwa u nē, tḵn beni ba yarimawa bḵne bakan di. Ba ben yabenu tea ba bururasia ka Yāa kinē kpem ten yem. ¹⁵ Yenin sḵna ba yḵ Gusunḵ sina kitarun wuswaƙ ba nḵn sām wḵkuru ka sḵ ƙƙ win sāa yeru. Wi u sḵ sina kitaru u koo bu win wāaru wukiri. ¹⁶ Ba ḵ maa gḵru wasi, ḵ kun mē nim nḵru. Sḵ kun maa bu soom, meya maa yam susura kun bu wahala m. ¹⁷ Domi Yāa kinē kpem te ta wāa sina kitarun suunu ƙƙ, tera ta koo bu kpara, tu ka da wāarun bwia. Gusunḵ u koo maa bu ben nḵni yīresu kpuro woka.

Yīreru nḵba yiruse

8 Sanam mē Yāa kinē kpem te, ta yīreru nḵba yiruse kusia, ma yam mari Gusunḵ wollu nge nḵni kpakinu tenan saka. ² Yen biru na wollun gḵradoba nḵba yiru wa be ba ra n yḵ Gusunḵ wuswaƙ. Ba bu kḵbi nḵba yiru wē.

³ Yen biru wollun gḵrado goo na u yḵra yāku yerun bḵku u wuran bweebu neni ge ga turare m. Ba nḵn turare wē ya kpā u ka ye naane dokeobun kananu menna yāku yee wuragirun wollu te ta wāa Gusunḵ sina kitarun wuswaƙ. ⁴ Turare yen wiisu seewa wollu Gusunḵ wuswaƙ ka naane dokeobun kananu sannu saa gḵrado win nḵman di. ⁵ Yera gḵrado wi, u turaren bweebu ge sua u gu dḵ yibia saa yāku yeru min di, ma u gu kḵma tem. Sanam mē ƙƙra guru gbā-sukunu na ka wurenu ka guru maakinu ka maa tem yīribu.

Kḵbi

⁶ Yen biru wollun gḵradoba nḵba yiru be ba kḵbi nḵba yiru ye neni, ba ƙƙru kua bu ka yi so.

⁷ Gḵrado gbiikoo u win kḵba so. Yera guru kpenu ka dḵ ka yem sannu n burina, ma ya nēera ka dam saa wollun di. Ma tem bḵnu itase ya dḵ mwaara ka dāan bḵnu itase ka maa yaka bekusu kpuro.

⁸ Ma gḵrado yiruse u win kḵba so. Ma gāa ni nu sāare nge guu bakaru te ta dḵ mwaam, ba nu kasa kua nim wḵku ƙƙ. Nim wḵkun bḵnu itase ya gḵsira yem, ⁹ ma hunde koniba kpuro be ba wāa nim wḵku ƙƙ bḵnu itase ba gu, goo nimkusu kpuron bḵnu itase ya maa kam kua.

¹⁰ Yen biru, gḵrado itase u win kḵba so. Yera kperi baka gaa ye ya dḵ yabure nge wii bḵndu, ya wḵruma wollun di daru kokin bḵnu itase ƙƙ ka maa bwii ƙƙ.

¹¹ Wee, kpera yen yīsira sosubu. Ma nim men bḵnu itase sosia ma tḵn dabira gu ye ba nim mē nḵra yēn sḵ mu sosia.

¹² Yen biru gḵrado nne u win kḵba so. Yera sḵn bḵnu itase ka surun bḵnu itase ka kperin bḵnu itase tīra, ma sḵ ƙƙ bḵnu itasen yam bururam kun maa wāa, meya maa wḵkurun bḵnu itasen yam bururam.

¹³ Na kpam mēera ma na gunḵ bakerun swī nua ta yḵwā sere sere Gusunḵ wollu ta gbāram too too ta m, waiyo, waiyo, amḵna handuniagibun nḵni swāara koo nera sanam mē gḵradoba ita be ba tie ba koo ben kḵbi so.

9 Yen biru gḵrado nḵbuse u win kḵba so. Ma na kpera wa ye ya raa wḵruma tem saa wollun di, ba ye wḵru ƙƙ nḵru sariruguun ƙƙ wē. ² Kpera ye, ya wḵru ge wukia ma wiisu yara nge dḵ bokon wiisu, ma sḵ ka wom tīra wḵru gen wii sin saabu. ³ Ma twee yi yarima wii sin min di yi teria tem, ma ba yi dam kā nge nian bwāaru. ⁴ Ba yi wooda wē yi ku yakasu sanku, ḵ kun mē gāa bekunu, ḵ kun mē dāru garu ma n kun mḵ tḵn be ba kun Gusunḵ yīreru mḵ ben sirin. ⁵ Twee yi, yi ḵ wooda wa yi ka tḵmbu go ma n kun mḵ yi bu nḵni sḵ sere suru nḵbun. Nḵni swāa ten wuriribu sāawa nge nia yà n tḵnu toban wuriribu. ⁶ Suru nḵbun ye ƙƙ, tḵmba koo ƙƙ kasu adama ba ḵ wasi. Ba koo ƙƙ kīa adama u koo bu duka suuri.

⁷ Twee yi, yi sāawa nge dumi yi ba ƙƙru kua tabun sḵ. Yin win gāanu wāa nge furu wuragisu, ma yin wuswē sāa nge tḵmbugii. ⁸ Yin serum sāa nge tḵn kurubun seri, ma yin donnu sāa nge gbee sunḵginu.

⁹ Yin toronu maa sāawa nge tarakpe sisuginu, ma yin kasan wurenu sāa nge keke sisugii yi dum dabinu gawe tabu ƙƙ. ¹⁰ Yi sinu mḵ ka ƙƙ nḵn nge nia, sii ni ƙƙra dam wāa yi ka tḵmbu nḵni sḵ suru nḵbun. ¹¹ Yi sunu mḵ yin suunu ƙƙ wi u sāa wḵru ƙƙ nḵru sariruguu gen gḵrado wirugii. Win yīsira ka Heberum Abadoni. Ka Gerekim maa wiya ba m, Apolioni.

¹² Tē, ye gbee swāa gbiikira doona n tie gbee swāanu yiru ni nu sisi.

¹³ Yera gḵrado nḵba tiase u win kḵba so. Ma na ƙƙ gagu nua saa yāku yee wuragirun kaanu nnen di te ta

wāa Gusunon wuswaa. ¹⁴ Na ge, ga grado koba tiase wi u koba neni sōwa ga nē, a gradoba nne ye yōsuo be ba kua daa baka ten mi te ba mō Efarati. ¹⁵ Yera ba gradoba nne ye yōsu be ba sōwa sāa wō gen suru win tō ten koba yen sō ye Gusunon u yii bu ka handunian konu itasen tōmbu go. ¹⁶ Ba man tabu kowo be ba dumi konin geeru sōwa. Ba nē, ba sāawa yako goobu (200.000.000). ¹⁷ Mē na dumi ka yin maasobu waasina nen kāsiru sō wee. Ba tarakpenu doke ni nu sōri nge dō, ma nu boogu sāa nge bura, ma nu maa sāa nge sō bisu. Dumi yin winu sāa nge gbee sunon wiru, ma yin kon di dō ka wiisu ka sō bisu yarimō. ¹⁸ Handunian konu itasen tōmbu ba gu gāa sēsoginu ita yen saabu, dō, ka wiisu, ka sō bisu, ye ya yarimō dumi yin kon di. ¹⁹ Dumi dumi yin dam wāawa yin kon ka maa yin sin. Yin sinu sāawa nge wē, nu winu mō. Niya yi ra ka tōmbu kon sō. ²⁰ Handunian tōmbu be ba tie, be ba kun gu ka gāa sēsogii ni, ba n gōru gosie, bu ye ba ka koma kuan sāaru deri, ka Setam bwāabu ka būu ni ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka kpenu ka dāa, ni nu kun kpē nu gari kon, nu n maa kpē nu yam wa, nu sere sī. ²¹ Mēya maa kon be, ba n ben kon goberu deri ka ben dobo dobo, ka ben kō mēnabu tantanaru sō, ka ben gbena.

Wollun grado

ka tire kure piibu

10 Na maa kpam wollun grado damgii goo wa u saram wee wollun di. Guru wira nūn wukiri, guru waa win wiru tēke, win wuswaa ballimō nge sō, ma win naasu sāare dō yari. ² U tire kure piibu gagu neni ga wukiare win kon. U win kon geun kon kon nim wōkun koll, ma u maa kon dwaruguu kon tem, ³ ma u kukura nge gbee sunon swī. Ye u kukura u kpa, yera guru kukiribu koba yiru ya kon. ⁴ Ye guru kukiri bi, bu kon bu kpa, mii mii na sōru kpa n ka gari yi yore. Adama na kon gagu nua saa wollun di ga nē, ye guru kukiribu koba yiru ye, ya gerua a ku ye yore. A gari yi nenu asiri kon.

⁵ Yera grado wi na raa wa u yō tem kon ka nim, u win kon geu yīya koll, ⁶ ma u bōrua ka Gusunon yīsiru wi u wāa sere ka baadomma, wi u kollu ka ten gāanu taka kua, ka tem ka mēn gāanu ka maa nim wōku ka gen gāanu. Grado wi, u gerua u nē, saa kun maa denyasiar. ⁷ Adama sanam mē grado koba yiruse u koo win koba so, sanam mēya Gusunon u koo win himba ye goo kun yē yibia nge mē u raa win sōmbu sōwa.

⁸ Yen biruwa kon ge na raa nua wollun di ga ka kpam man gari kua ga nē, a doo a tire kure piibu ge ga wukiare mi mwa grado win kon di wi u yō tem ka nim koll.

⁹ Na da grado win mi, na nūn kana u man tire kure piibu ge wē. Ma u man sōwa u nē, n gu kon n tem n

mwe. Ga koo sosia nen nukur, adama nen kon ga koo dorawa nge tim.

¹⁰ Na tire kure piibu ge mwa win kon di, ma na gu tema. Geema, nen kon ga dorawa nge tim, adama ye na gu mwe na kpa, ga sosiawa daka daka nen nukur.

¹¹ Yera ba man sōwa ba nē, kon kpam Gusunon gari gere kon dabiru ka tem dabirin sō, ka bwese dabiru ka maa sinam dabirin sō.

Seeda diobu yiru

11 Yen biru, ba man yīrutia gaa wē, ye ya sāa nge dēka ma ba man sōwa ba nē, n seewo n da n Gusunon sāa yeru yīre ka yāku yeru, kpa n bu gari be ba sāaru mō mi. ² Adama n ku yen kon yaara yīre, domi ba ye kon tukobu kō be ba koo wuu dēru taaku sere suru weeru ka yiru. ³ U koo de win seeda diobu yiru bu win gari gere ba n saakiba sebua, sere sō kon bu ka goobu ka wata (1.260).

⁴ Seeda diobu yiru ye, ba sāa olifin dānu yiru ye, ka dabunu yiru ni nu yō Gusunon tem kpuron Yinnin wuswaa. ⁵ Goo u n kī u bu kōsa kua, dōwa ra yari ben kon di u ben yiberēba kpeerasia, nge mēya wi u kasu u bu kōsa kua, u koo ka gbi. ⁶ Ba dam mō bu ka wollu kene, gura yu ku ka nē saa ye ba Gusunon gari gerumō. Ba maa dam mō nim koll bu ka mu gosia yem. Ba maa kpam dam mō bu ka handunia bara bwese bweseka kpē nge mēn kon ba kī.

⁷ Sanam mē ba koo seeda di bu kpe, yera gbeeku yaa ye ya yara wōru kon sariruguu gen min di ya koo ka bu tabu ko, yu bu kamia kpa yu bu go. ⁸ Ben gonu ko n kpī wuu kon gen swaa kon, wuu mi ba ben Yinni dāa bunanaru kpare. Wuu gen yīsira ba weenasina ka Sodomu, n kun mē ka Egibiti. ⁹ Kon dabinu saa handunian tōmbu kpuron min di ka bwesenu kpuron di ka barum baamēren di ka sere tem kpuron di ba koo ben gonu mēri sō ita ka kon, ba n koo wura bu bu sike. ¹⁰ Handunian tōmbun nukura koo dora, ba koo tō bakaru ko kpa bu kēnu mōrisiana yēn sō Gusunon sōmbu yiru be ba raa handuniagibu tōya kua mi, ba gu. ¹¹ Sō ita ka kon yen biru, Gusunon u kpam goo ni wēsia wāarugiru wesia, ma nu seewa nu yōra. Berum bakam kon be kpuro mwa be ba nu wa. ¹² Yera Gusunon sōmbu yiru ye, ba kon giru nua wollun di ba nē, i kon gee. Ba kon kollu guru wiru kon sanam mē ben yiberēba ba bu mēra. ¹³ Mii mii ma tem yīra gem gem, ma wuu gen kon wōkuruse ya wōruma. Kon be ba gu tem yīru bi kon, ben geera sāa kon kon suba koba yiru (7.000). Kon be ba tie, ma ba nanda gem gem, ma ba Wōrukoo bēre wē.

¹⁴ Tē, gbee swāa yirusera doona, wee itasera kon kōruma.

Koba koba yiruse

¹⁵ Yen biru wollun grado koba yiruse u win koba so. Yera kon damgisu kon Gusunon kollu su nē, handunia yenin banda kua Gusunon besen Yinni ka win

Kirisigiru. U ko n bandu dii sere ka baadommaɔ.

¹⁶ Sanam meya guro gurobu yenda nne ye, be ba sɔ ben sina kitanu wɔllɔ Gusunɔn wuswaɔ, ba kpuna ba Gusunɔ sɔamɔ ¹⁷ ba mɔ,

Gusunɔ Yinni dam kpurogii,
wunɛ wi a wɔa tɛ,
a raa maa wɔa,
sa nun siaramɔ

yɛn sɔ a wunen dam bakam denda,
ma a wunen ban dibu torua.

¹⁸ Handuniagibu ba mɔru besira.

Ma wunen mɔru ya tunuma.

Saa ya tura bu ka gɔribu siri.

Saa maa tura bu ka wunen sɔmɔbu are wɛ,

ka be ba nun naane doke

ka be ba wunen yisuru nasie, baka ka buu.

Saa maa tura bu ka bu kam koosia

be ba handunia kam mɔ.

¹⁹ Yera ba sɔa yee te ta wɔa Gusunɔ wɔllɔ keniam woodan kpakorora tera win sɔa yee te sɔɔ. Ma guru maakinu wɔa mi, ka wurenu, ka guru gbɔsukunu ka tem yirubu, ka maa guru kpee bakanu.

Kurɔ goo ka yaa binti bintiru

12 Yera yire bakaru gara sɔɔsira Gusunɔ wɔllɔ. Kurɔ goo wɔa mi, sɔɔwa sɔa win yaberu ma u suru yirari ma u furɔ kperi wɔkura yiruguu doke.

² Kurɔ wi, u gura mɔ, marubun wahala ka nuku wuriribu dera u wuri mɔ.

³ Yera yireru gara kpam sɔɔsira Gusunɔ wɔllɔ. Yaa binti binti swɔaru garu ta wɔa mi, ta winu nɔɔba yiru mɔ ka kɔba wɔkuru ma ta sina furɔsu nɔɔba yiru doke.

⁴ Yaa ye, ya ka yen siru wɔllun kperin nɔɔba itase wɔka ya kɔ temɔ. Ma ya da ya yira kurɔ win wuswaɔ wi u ki u ma mi, yu ka wa yu win bii tem u n wɔruma. ⁵ Yera kurɔ wi, u bii tɔn durɔ mara wi u koo bwesenu kpuro kpara ka sii bokuru. Adama ba bii wi mwa ba ka nɔn da Gusunɔn mi, mi u sɔ win sina kitarɔ. ⁶ Kurɔ wi, u maa duka doona gbaburu gia mi Gusunɔ u nɔn ayeru sɔɔru kua bu ka nɔn nɔɔri sɔɔ nɔɔbu ka goobu ka wata (1.260).

⁷ Yera tabu seewa wɔllu mi, Miseli Gusunɔn gɔradoban wirugii ka win gɔradoba ba tabu kua ka yaa binti binti te. Yaa ye, ka yen bwɔa be, ba tabu kua.

⁸ Adama ba bu tabu di, ba n wure yaa ye, ka yen bwɔabu ba n wɔa wɔllu mi. ⁹ Ba yaa binti binti bem-bere te kasa kua temɔ. Yaa ye, ya sɔawa gasɔ gasɔn waa ye ba mɔ Yibirisi, n kun me Setam, ye ya handuniagibu kpuro nɔni wɔkua. Ba ye kasa kua temɔ ka yen gɔradoba sannu.

¹⁰ Yen biru, ma na nɔɔguru garu nua wɔllɔ ta nɛɛ, tɛ sɔɔra Gusunɔn besen Yinni u ka faaba na. Win dam ka win banda sɔɔsira, ka win Kirisin yiiko. Domi ba besegibun mem manio kasa kua wɔllun di wi u ra n bu mem manimɔ bururu ka yoka Gusunɔn wuswaɔ.

¹¹ Besegii be, ba nɔn tabu di ka Yaa kine kpem ten yem ka ben seedan gari. Ba n ben wɔaru garisi gɔanu, ba tu gɔɔ deria. ¹² Yen saabu, wɔllu ka wɔrukubu i nukuru

doro. Adama tem ka nim wɔkun gbee swɔara ko n kpɔ! Domi Setam ya beɛ sarema ka mɔru baka yɛn sɔ ya yɛ ma saa fiikowa n ye tie.

¹³ Ye yaa ye, ya wa ma ba ye kɔwa temɔ, yera ya kurɔ wi nɔni sɔɔbu wɔri wi u bii tɔn durɔ mara mi. ¹⁴ Adama ba kurɔ wi gunɔ bake bakarun kasa yiru wɛ u ka yɔ sere win ayero gbaburu mi n toma waa yen nɔkun di, mi ba koo nɔn nɔri saa ita ka nɔnu. ¹⁵ Yera waa ye, ya yen nɔɔ wukia ma ya nim sia nge daa bakaru kurɔ win biruɔ kpa u ka nim diira. ¹⁶ Adama tem mu kurɔ wi faaba kua, mu men nɔɔ baaya mu nim me mwe me mu yara yaa yen nɔɔ di. ¹⁷ Sanam meya yaa ye, ya ka kurɔ wi mɔru bara gem gem, ma ya da yu ka win bwese te ta tie tabu ko, be kpuro be ba Gusunɔn wooda mem nɔɔwamme, be ba Yesun seeda dimɔ.

¹⁸ Ma yaa ye, ya da ya yira yani seeri sɔɔ nim wɔkun goorɔ.

Gbeeku yɛ yiru

13 Yen biruwa na gbeeku yaa gaa wa ya yariɔ nim wɔkun di. Ya kɔbi wɔkuru mɔ ka winu nɔɔba yiru, ma sina furɔ ga wɔa kɔbi yin baayeren wɔllɔ, ma yisi kɔsunu yorua yen winɔ. ² Gbeeku yaa ye na wa ya sɔa nge musuku gbeeku, ma yen naasu sɔa nge wɔm gbɔrogisu, yen nɔɔ ga maa sɔa nge gbee sunɔguu. Yaa binti binti te, ta ten tiin dam gbeeku yaa ye wɛ ka maa ten sina kitaru ka ten yiiko baka. ³ Gbeeku yaa yen wii teeru ta sɔare ta mɛera wa goo gookum, adama mɛera ye, ya bekura. Handuniagibu kpuro ba ye mɛera ka gidi, ma ba ye swii. ⁴ Tɔmbu kpuro ba yaa binti binti te sɔawa yɛn sɔ ta ten yiiko gbeeku yaa ye wɛ. Ba maa gbeeku yaa ye sɔawa ba mɔ, wara sɔa nge gbeeku yaa yeni. Wara koo kpɔ u ka ye tabu ko.

⁵ Ba dera gbeeku yaa ye, yu woo kana gari ka gari kam gere, ba maa ye yiiko kɔ yu ka yegiru ko suru weeru, ka yiru. ⁶ Yera ya yen nɔɔ wukia ya Gusunɔn gari kam gerusim wɔri ka maa win yisuru, ka win wɔa yeru, ka be ba wɔa wɔllɔ. ⁷ Ba ye swaa kɔ yu ka naane dokeobu tabu ko kpa yu bu tabu di. Ba maa ye yiiko wɛ bweseru baateren wɔllɔ, ka tɔmbu kpuro ka barum baamere ka tem baamere. ⁸ Bɛn yisinu ba n yorua bu sere handunia tore, wɔarun tireru sɔɔ te ta sɔa Yaa kine kpendugiru te ba ka yɔkuru kua, beya ba koo gbeeku yaa ye sɔ.

⁹ N n men na, baawure wi u swaa mɔ, u nɔɔba. ¹⁰ Wi ba koo pirisɔm mwa, pirisɔmwa ba koo nɔn mwa. Wi ba koo go ka takobi, takobiwa ba koo ka nɔn go. Saa ye sɔɔ, n weene naane dokeobu ba n temane ben naane dokebu sɔɔ.

¹¹ Yen biruwa, na kpam gbeeku yaa gaa wa ya yariɔ tem sɔɔ di. Ya kɔbi yiru mɔ nge yaa kine kpendun kɔbi, ma ya gari mɔ nge yaa binti bintiru. ¹² Yaa gbiikaa ya dera ya yen yiiko dendimɔ yen nɔni biru. Ya tem ka men tɔmbu tilasi kua bu ka yaa gbiikaa ye sɔ ye ba raa mɛera kua goo gookum, ma ya bekura.

¹³ Yaa yiruse yeni ya maamaaki dabinu kua, sere ya dera dɔɔ u sarama wɔllun di temɔ tɔmbun wuswaɔ.

¹⁴ Ya handunian tɔmbu nɔni wɔkua ka maamaaki yɛn

yiiko ba ye wē yu ko yaa gbiikaa yen nɔni biru. Ya handuniagibu sɔɔɔ bu yaa gbiikaa yen weenasia koowo ye ba raa ka takobi mɛera kua, ma ya kun gu. ¹⁵ Yaa dāaka ye, ya yiiko wa yu ka yaa gbiikaan weenasia ye wēsia wāarugiru wē yu ka kpī yu gari ko nge tɔnu, kpa yu be ba yina bu ye sã kpuro go. ¹⁶ Ma yaa ye, ya tɔmbu kpuro tilasi kua, damgibu ka bwēɛbwēɛbu, go-bigibu ka sāarobu, yobu ka tii mɔwɔbu bu ka bu yīreru kua ben nɔm geu ñ kun mɛ ben sirinɔ. ¹⁷ Goo sari wi u koo kpī u dwe ñ kun mɛ u dɔra ma n kun mɔ ka gbeeku yaa yen yīreru te ta sãa yen yīsiru, ñ kun mɛ yen yīsiran damba.

¹⁸ Ye ya bwisi bikiamɔ wee. Baawure wi u bwisi mɔ u koo kpī u gbeeku yaa yen damban tubusianu gia. Domi damba ye, ya sãawa tɔnu goon damba. Yeya nata ka wata ka nɔɔba tia (666).

Be ba yakian womu

14 Yen biruwa na mɛera ma na Yāa kinɛ kpem te wa ta yī Sionin guuru wɔllɔ. Tɔnu nɔɔɔɔ suba wunaa weeru ka nɛ (144.000) ba ka nùn wāa mi, be ba win yīsiru ka win Baaban yīsiru yorua ben sirinɔ. ² Ma na nɔɔ gagu nua wɔllun di nge surun bakarun wurenu, nge guru gbāra bakabu. Nɔɔ ge na nua ga sãawa nge ni mɔɔku sowoba soomɔn swīi. ³ Ba yī sina kitarun wuswaɔ, mi hunde koniba nɛ ye ka guro guro be, ba wāa. Ba womu kpɔɔ mɔ ge goo kun kpē u gia ma n kun mɔ tɔnu nɔɔɔɔ suba wunaa weeru ka nɛ be ba yakia handunian di.

⁴ Tɔn be, ba sãa be ba tii nɛnua dɛeraru sɔɔ, ba ñ kurɔ damaru koore. Ba Yāa kinɛ kpem te swīiwa baama kpuro mi ta dɔɔ. Ba bu yakiawa saa tɔmbun suunu sɔɔ di ba n ka sãa nge yāku gbiikii te ba Gusunɔ ka Yāa kinɛ kpem te kua. ⁵ Goo kun weesu nɔɔɔ ben nɔɔ di, ba sãawa taare sarirugibu.

Wɔllun gɔradoba ita

⁶ Yera na kpam wɔllun gɔrado goo wa u yɔɔwa sere sere Gusunɔ wɔllɔ, wi u koo Labaari gea ye ya ku ra kpe kpaa handuniagibun mi, tem baamere ka bwe-seru baatere ka barum baamere ka tɔmbu kpuron mi. ⁷ U nɔɔguru sua u nɛ, i Gusunɔ nasio kpa i nùn bɛere wē, domi saa ya tura u ka tɔmbu kpuro siri. I nùn sãawɔ wi u wɔllu ka tem taka kua ka nim wɔku ka bwii.

⁸ Wɔllun gɔrado yiruse u gbiikoo swīi u nɛ, Babiloni, wuu nɔɔ ge, ga wɔruma, ga wɔruma, ge, ge ga tɔmbu kpuro tilasi kua ba ka gen daa berɛɛɛ bakan tam nɔra.

⁹ Gɔrado itase u gbiikobu yiru ye swīi, ma u nɔɔguru sua u nɛ, baawure wi u gbeeku yaa ye sãamɔ ka yen weenasia, ma u yen yīsiru mɔ win sirinɔ ñ kun mɛ win nɔɔ, ¹⁰ wiya u koo maa Gusunɔ mɔrun tam nɔ mɛ u koo wisi ka men dam win mɔrun nɔra sɔɔ. Baawure wi u mɔ nge mɛ, u koo tɔya wa dɔɔ ka sɔɔ bisu sɔɔ, gɔrado dɛerobu ka Yāa kinɛ kpem ten wuswaɔ. ¹¹ Dɔɔ wi u nùn tɔya mɔ win wiisu su ko su n seemɔwa wɔllɔ

ka baadommas. Ba ñ ko ba n maa wērabu mɔ bururu ka yoka, be ba gbeeku yaa ye sãawa ka yen weenasia, ka be ba yen yīsiran yīreru mɔ.

¹² Gari yi sɔɔ, n weene naane dokeobu bu temana, be ba Gusunɔ wooda mem nɔɔwa ma ba Yesu naane kua.

¹³ Yen biru na kpam nɔɔ gagu nua wɔllun di ga nɛ, n yeni yoruo, doo nɔɔrugiba be ba gbimɔ saa tɛn di Yin-nin naane dokebu sɔɔ. Gusunɔ Hunde gerumɔ u mɔ, meya ni, ba koo wēra, domi ben sɔm geerun are koo bu swīi.

Handunian gēɛbu

¹⁴ Yen biru na mɛera ma na guru wii kpikuru wa, goo sɔ mi nge tɔnun bii. Yēro sina furɔ wuragu doke win wirɔ, ma u kɔmbɔ neni ge ga nɔɔ do. ¹⁵ Wɔllun gɔrado goo u yara sãa yerun di, ma u wi u sɔ guru wiru wɔllɔ nɔɔguru sua u nɛ, a wunen kɔmbɔ suo a gē, domi gēɛbun sanam mu tura, handunia ya ye bu ka gē.

¹⁶ Yera wi u sɔ guru wiru wɔllɔ u win kɔmbɔ doke handunia sɔɔ, ma u ye gā.

¹⁷ Gɔrado goo kpam yara sãa yerun di te ta wāa wɔllɔ, win tii maa kɔmbɔ neni ge ga nɔɔ do.

¹⁸ Gɔrado goo maa yarima saa yāku yerun di, wi u dam mɔ dɔɔn wɔllɔ. U gbāra tãa tãa u wi u kɔmbɔ nɔɔ durɔɔ neni sɔɔwa u nɛ, a wunen kɔmbɔ dokeo kpa a handunian dāa bii ni ba mɔ resɛm sɔri, domi nu ye.

¹⁹ Gɔrado wi, u win kɔmbɔ doke ma u dāa binu sɔra.

Ma u nu wisi Gusunɔ mɔru bakan dāa bii gama yerɔ.

²⁰ Ba resɛm dāa bii ni gama nin gama yerɔ wuun biruɔ. Ma dāa bii gama yee ten min di yem mu koka mu teria sere kilo gooba wunɔbu (300), ma men dukum maa tura sere dumin toro gendɔɔ.

Wɔllun gɔradoba

ka gbee swāa dāakinu

15 Yen biru, na kpam yīreru garu wa Gusunɔ wɔllɔ, ta kpā ma ta berum mɔ. Ye na wa wee. Wɔllun gɔradoba nɔɔba yiru ba gbee swāanu nɔɔba yiru neni. Niya nu sãa gbee swāa dāakinu, domi ni sɔɔra Gusunɔ mɔru ya koo ka kpe.

² Yera na gāanu wa ni nu sãare yeru dikiguu ge ga burinɛ ka dɔɔ. Na maa tɔn be wa be ba gbeeku yaa ye ka yen weenasia, ka yen yīsiran damba tabu di. Tɔn be, ba yī yeru gen wɔllɔ ba mɔɔkunu neni ni Gusunɔ u bu wē. ³ Ba mɔwisi Gusunɔ sɔm kowon womu mɔ ka maa Yāa kinɛ kpenduguu ba mɔ,

“Yinni Gusunɔ dam kpurogii,
wunen sɔma kpā, ya maa sãa maamaaki.
Wuna a tem kpuron sina boko.

Wunen swɛɛ yi sãa gem, yi dende.

⁴ Yinni, wara kun wunen berum mɔ.

Wara koo yina u wunen yīsiru bɛere wē.

Domi wunɛ turowa a sãa dɛero.

Tem baameren tɔmba koo na wunen mi, bu nun sã.

Domi baawure u wunen sɔm geenu wa.”

⁵Yen biru na mēera na wa ba sāa yeru kenia Gusunɔ ɔllɔ mi win kuu bekurugira wāa. ⁶Wollun gɔradoba nɔɔba yiru be ba gbee swāanu nɔɔba yiru neni mi, ba yara sāa yee ten min di. Ba yāa kpikinu sebua ni nu dēere wasa wasa ma ba kpaki wuragii sēke ben gāasɔ. ⁷Yera hunde koniba nne ben turo u gɔrado nɔɔba yiru ye yoruku wuraginu nɔɔba yiru wē ni nu Gusunɔ nɔɔru yiba. Gusunɔ u sāawa Yinni wi u wāa sere ka baadommaɔ. ⁸Ma sāa yee te, ta wiisu yiba Gusunɔ yiiko ka win dam sɔ. Goo kun maa kpē u du mi sere wollun gɔradoba nɔɔba yirun gbee swāanu nɔɔba yiru ye, yu ka wiru goora.

Gusunɔ nɔɔrun yorukunu

16 Yera na nɔɔguru garu nua saa sāa yee ten min di ta wollun gɔrado be sɔɔwa ta nē, bu doo bu Gusunɔ nɔɔrun yorukunu nɔɔba yiru wisi handunia sɔɔ.

²Gɔrado gbiikoo u da ma u win yoruku wisi temɔ. Yera bwisi tobi bu wisi nge fɔɔɔɔ be ba gbeeku yaa yen yīreru mɔ ba yen weenasia sāmɔ.

³Sanam meya gɔrado yiruse u win yoruku wisi nim wōku sɔɔ. Nim mē, mu gɔsia nge tɔn gorun yem, ma hunde koni baayere ya gu nim mē sɔɔ.

⁴Yera gɔrado itase u win yoruku wisi daa bakanu ka bwii sɔɔ, ma nim mu gɔsia yem. ⁵Ma na gɔrado winin nɔɔ nua wi u dam mɔ nim ɔllɔ, u nē, Dēero, wunē wi a wāa, a raa maa wāa, wuna a sāa gemgii a ka siri mesum. ⁶Domi ba naane dokeobu ka Gusunɔ nɔɔɔɔɔɔ yem yari, ma a bu yem wē bu nɔ. Meya ba ka weene. ⁷Yen biru na nɔɔ gagu nua saa yāku yeru min di ga nē, geema Gusunɔ Yinni dam kpurogii, wunen siribu sāa gem bu maa dende.

⁸Yera gɔrado nneɔ u win yoruku wisi sɔɔ ɔllɔ, ma sɔɔ u dam wa u ka tɔmbu dɔɔ kpakiri. ⁹Ma tɔmba dɔɔ kpakirira yam susu bakarun sɔ. Ma ba Gusunɔ nɔɔ yisuru gari kam gerusi wi u yiiko mɔ gbee swāa nin ɔllɔ. Adama ba yina bu gōru gɔsia bu nūn bēere wē.

¹⁰Yera gɔrado nɔɔɔɔ u win yoruku wisi gbeeku yaa yen sina kitaru ɔllɔ. Ma n kua yam wōkuru ketem yen bandun tem sɔɔ. Ma tɔmbu ba ben yari temmɔ wuribun sɔ. ¹¹Ma ba Wɔrukoo gari kam gerusi ben wuribu ka bwisinun sɔ. Adama ba yina bu ben kom kōsum deri.

¹²Yera gɔrado nɔɔba tiase u win yoruku wisi daa bakaru sɔɔ te ba mɔ Efarati, ma ta gbera mam mam tu ka sɔɔ yari yerun sinambu swaa kē bu tɔbura. ¹³Ma na werekunu ita wa ni nu tii gɔsia nge surenu, nu yarimɔ yaa binti binti ten nɔɔ di ka gbeeku yaa yen nɔɔ di ka maa nɔɔ weesugii nɔɔ di. ¹⁴Wereku ni, nu sāawa Setam bwāabu, be ba maamaaki mɔ, ma ba dɔɔ handunia kpuron sinambun mi bu ka bu men-na bu tabu ko Gusunɔ Yinni dam kpurogii siribun tōru sɔɔ.

¹⁵Ma Yesun nɔɔ ga nɔɔra u nē, wee, na sisi nge gbena. Doo nɔɔrugiiwa wi u swaa mēera ma u win yānu kpārenu sāa u ku ka swaa wɔri tereru kpa u sekuru wa batuma sɔɔ.

¹⁶Yera wereku ni, nu sinambu kpuro menna gam gum mi ba ra soku ka Heberum Aamagedom.

¹⁷Yen biru, gɔrado nɔɔba yiruse u win yoruku wisi wom dirum sɔɔ. Ma nɔɔguru gara nɔɔra sina kitarun di sāa yerɔ ta nē, gari kpa. ¹⁸Yera guru maakinu seewa ka wurenu ka guru gbāsukubu ka tem yīru bakabu. Tem yīru bin kpāara banda. Bin bweseru ta n̄ koore saa min di ba tɔnu taka kua. ¹⁹Wuu nɔɔ ge, ga kurana wasi ita, ma tɔn tukobun wusu su wɔruka. Gusunɔ u Babiloni, wuu nɔɔ ge yaaya ma u gu win mɔru bakan nɔɔran tam wē gu nɔ. ²⁰Tem burenu kpuro nu doona, guunu kun maa waarɔ. ²¹Yera guru kpee bakanu, nin teera kilo weeru tura, nu tɔmbu wɔriki wollun di. Ma ba Gusunɔ gari kam gerusi guru kpee nin nɔni swāarun sɔ domi nɔni swāa te, ta banda.

Kurɔ tanɔ kpoko

17 Yera gɔradoba nɔɔba yiru be ba yorukunu nɔɔba yiru ye neni, ben turo u na u man sɔɔwa u nē, n na u koo man sɔɔsi nge mē ba koo ka kurɔ tanɔ kpoko wi siri bu sēyasia wi u sɔ nim bakam ɔllɔ.

²Handunian sinamba ka kurɔ tanɔ kpoko wi daa beretēke kua, ma kurɔ tanɔ win daa beretēken tam mu handunian tɔmbu laakari bira.

³Sanam meya gɔrado wi, u nen bwēra sua kāsii kāsikum u ka da gbaburɔ. Miya na kurɔ goo wa u sɔ gbeeku yaa swāa gaan ɔllɔ. Yen baama ba yīsii kōsunu yorua ma ya winu nɔɔba yiru mɔ ka kɔbi wɔkuru.

⁴Kurɔ wi, u yānu sebua ni nu nɔɔnɔɔ ka swāa tobe sāa, ma u buraru kua ka wura ka goo kpee gobi bekeginu ka goo kpikinu. U wuran nɔɔra neni win nɔɔmɔ yē sɔ gāa kōsunu ka win kurɔ tanɔ disi yiba.

⁵Win sirirɔ yīsiru gara yorua tēn tubusianu sāa asiri. Yīsii te wee, Babiloni baka, handunian kurɔ tanɔbu ka daa beretēke kpuron mero. ⁶Ma na wa tɔn be ba Yesu naane doken yem ka maa be ba win seeda din yem mu kurɔ wi bāarumɔ.

Ye na nūn wa, na biti soora gem gem. ⁷Yera gɔrado wi, u man sɔɔwa u nē, mban sɔna na biti soore. U koo man kurɔ win asiri tubusia ka maa gbeeku yaa ye u sɔni, ye ya winu nɔɔba yiru ka kɔbi wɔkuru mɔ.

⁸Gbeeku yaa ye na wa mi, ya raa wasi adama ya n̄ maa wāa. N̄ n sosi ya koo yari wɔru nɔɔ nɔru sariruguun di yu da kam koo yerɔ. Handunian tɔmbu, bēn yīsii kun wāa wāarun tireru sɔɔ bu sere handunia tore, ba koo biti soora bā n gbeeku yaa ye wa ya kpam kurama. Domi ya raa wasi adama ya n̄ maa wāa.

⁹Ye ya bwisi bikiamɔ wee. Winu nɔɔba yiru ye, ya sāawa guunu nɔɔba yiru n̄n ɔllɔ kurɔ wi, u sɔ. Ya maa kpam sāa sinambu nɔɔba yiru. ¹⁰Be nɔɔbu ba wɔruma kɔ, turo u gina wāa, wi u tie u n̄ tunumam kpa. Sanam mē u koo maa na, u n̄ koo tē. ¹¹Ma gbeeku yaa ye ya raa wasi ma ya kun maa wāa, yen tiiwa ya sāa sunɔ nɔɔba itase, u yarawa nɔɔba yiru yen min di ma u dɔɔ kam koo yerɔ.

¹²Kɔbi wɔku te na maa wa mi, ta sāawa sinambu wɔkuru be ba kun gina bandu dim kpa, adama ba koo

Yāa kinε kpendun

kuru kpaā t̄w̄ bakaru

⁵ Sanam meya k̄w̄ gaga maa k̄w̄ra saa sina kitaru gian di ga nεε, i Gusun̄k besen Yinni siaro bεε win s̄m̄ kowobu kpuro, bεε be i n̄n̄ nasie, baka ka buu. ⁶ Yera na k̄w̄ nua nge t̄n̄ w̄run wurenu, ga s̄āa nge surun bakaru ñ kun mε guru gb̄suku bakanu, ga nεε, su Gusun̄k besen Yinni dam kpurogii siara domi u bandu di. ⁷ I de su ȳēri kpa besen nuki yi dora. I de su n̄n̄ bεεrε w̄ē domi Yāa kinε kpendun kuru kpaara tunuma, kur̄n̄ tii maa s̄w̄ru kpa. ⁸ Ba dera u yāa kpiki bεεreginu sebua ni nu dεere wasa wasa. Yāa bεεregii ni, nu s̄āawa naane dokeobun kookoo geesu.

⁹ Yera ḡrado wi, u man s̄w̄wa u nεε, a yeni yoruo, doo k̄w̄rugiba be ba dim soka Yāa kinε kpendun kuru kpaā yer̄w̄.

U maa man s̄w̄wa u nεε, gari yi, Gusun̄k gari geen tii tiiwa.

¹⁰ Yera na yiira win naas̄w̄ n ka n̄n̄ s̄ā, adama u nεε, n ku ko mε, u s̄āawa nen s̄m̄ kowosi ka maa nen berusebu kpurogii be ba Yesun gem seeda di, n Gusun̄k s̄āw̄.

Domi seeda ye ba Yesu diiya, yeya ya s̄āa Gusun̄k s̄m̄k̄w̄n̄ garin nuuru.

Maas̄w̄ dum kaagii

¹¹ Na maa wa Gusun̄k w̄lla wukiara ma dum kaa gaa kurama. Wi u ye s̄m̄ win ȳsira Gemgii ka B̄r̄k̄i-ni. Gem s̄w̄ra u ra siri, meya u ra maa ka tabu ko.

¹² Win n̄n̄ s̄āawa nge d̄w̄ yara, ma u sina fur̄w̄ dabinu doke win wir̄w̄. Ba ȳsiru garu yorua win sir̄w̄ te goo kun ȳē ma n kun m̄w̄ wi turo. ¹³ U yaberu sebua te ba wasa yem s̄w̄. Win ȳsira Gusun̄k gari. ¹⁴ W̄llun tabu kowobu ba n̄n̄ sw̄ii ba dum kaaba s̄m̄, ma ba yabe kpiki bεεreginu sebua ni nu dεere wasa wasa. ¹⁵ Win n̄n̄ di takobi k̄w̄ doragia yara ye u koo ka tem dabinnun t̄mbu tabu di. U koo bu kpara ka sii bokuru kpa u d̄āa binun nim gama mε mu s̄āa Gusun̄k Yinni dam kpurogiin m̄w̄ baka. ¹⁶ Win yaber̄w̄ ka win taar̄w̄ ȳsi teniwa ta yorua, sina boko ka yinnibun Yinni.

¹⁷ Na maa w̄llun ḡrado goo wa u ȳ s̄w̄ k̄w̄. Ma u gun̄ksu kpuro k̄w̄giru sue si su ȳw̄wa sere sere w̄ll̄w̄ u nεε, i mennama Gusun̄k dim soku yer̄w̄. ¹⁸ I na kpa i sinambu ka tabu sinambun yaa di ka tabu kowo damgibugia, ka dumi ka yin maas̄w̄bugia ka sere t̄m̄bu kpuron yaa, yobu ka tii k̄w̄w̄bu, baka ka buu.

¹⁹ Yera na gbeeku yaa ye wa ka handunian sinambu ka ben tabu kowobu. Be kpuro ba menna bu ka wi u duma s̄m̄ mi tabu ko ka win tabu kowobu. ²⁰ Ba gbeeku yaa ye mwa ka s̄m̄ weesugii wi sannu, wi u raa s̄m̄ maamaakiginu kua gbeeku yaa yen n̄n̄ biru. Win s̄m̄ maamaakiginun s̄na u bu n̄n̄ w̄kua be ba raa gbeeku yaa yen ȳreru m̄w̄, ma ba yen weenasia s̄āwa. Ba gbeeku yaa ye ka s̄m̄ weesugii wi kp̄ē wasi wasiru d̄w̄ bweru s̄w̄, wi u mwaaram̄w̄ ka

s̄w̄ bisu. ²¹ Ba ben tabu kowobu go ka takobi ye ya yara saa maas̄w̄ win n̄n̄ di. Ma gun̄ksu kpuro su ben yaa di su deba.

W̄w̄ k̄w̄bu

20 Yen biru na k̄pam w̄llun ḡrado goo wa u saram wee w̄llun di, u w̄ru k̄w̄ k̄w̄ sariruguu gen k̄k̄w̄ neni ka ȳn̄i beke. ² U yaa binti binti te s̄ēre ye ya s̄āa gas̄n̄ waa ye ba m̄ Yibirisi ka Setam, ma u ye k̄kua ka ȳn̄i yi, sere w̄w̄ k̄w̄bu (1.000). ³ Ma ḡrado wi, u ye b̄rie w̄ru k̄w̄ ge s̄w̄, u berisi ma u ȳreru doke kpa yu ku maa ka bwesenu kpuro n̄n̄ w̄ke sere w̄w̄ k̄w̄bu yu ka kpe. Yen biruwa ba koo ye kenia bu ye kusia saa fiiko.

⁴ Na maa sina kitanu wa. Be ba s̄w̄ nin w̄ll̄w̄ ba bu ȳllaa kua bu ka siribu ko. Na maa t̄mbun hundeba wa be ba wiru bura Gusun̄k gari ka Yesun seedan s̄w̄, ka be ba ñ gbeeku yaa ye s̄āwa ñ kun mε yen weenasia, ba ñ maa wure ba n yen ȳreru m̄w̄ ben sirin̄ ñ kun mε ben n̄m̄w̄. Ba seewa ḡrin di ma ba bandu di ka Kirisi sannu w̄w̄ k̄w̄bu. ⁵ Yeniwa ya s̄āa ḡribun see gbiikibu. N deema, ḡri be ba tie ba ñ seewe ḡrin di sere w̄w̄ k̄w̄bu ye, yu ka yibu. ⁶ Doo k̄w̄rugiba be ba k̄n̄u m̄w̄ see gbiikibu s̄w̄. Ba s̄āa be ba wuna nenem Gusun̄k s̄w̄. S̄w̄ yiruse kun maa yiiko m̄w̄ be s̄w̄, domi ba ko ba n s̄āawa Gusun̄k ka Kirisin ȳku kowobu, ba ko n ka n̄n̄ bandu dii w̄w̄ k̄w̄bu.

Ba Setam tabu di

⁷ W̄w̄ k̄w̄bu ȳ n yiba ba koo Setam ȳsu yen piris̄m̄ di, ⁸ ya koo yari yu da yu handunian bwesenu kpuro n̄n̄ w̄ke ni ba m̄ Maḡgu ka nin wirugii Ḡgu, kpa yu nu menna bu ka tabu ko. Ba koo dabia nge nim w̄kun goorun yani s̄ēri. ⁹ Be wee ba wee ba t̄rie, tem kpuro s̄w̄ ma ba naane dokeobun sansani sikerena ka wuu ge Gusun̄k u k̄i. Adama u dera d̄w̄ u sarama w̄llun di, ma be kpuro ba d̄w̄ mwaara.

¹⁰ Yera ba Setam ye ya raa t̄mbu n̄n̄ w̄kua kp̄ē d̄w̄ bwer̄w̄ wi u mwaaram̄w̄ ka s̄w̄ bisu, m̄i s̄w̄ ba raa gbeeku yaa ye ka s̄m̄ weesugii wi kp̄ē. Miya ba koo n̄n̄ sw̄āa bakaru wa w̄kuru ka s̄w̄ k̄w̄ sere ka baadom̄w̄.

Siri d̄āakibu

¹¹ Yera na maa sina kita kpiki bakaru wa ka wi u s̄w̄ ten w̄ll̄w̄. Ma tem ka w̄lla duka doona win wuswaan di, yen gaa kun maa waar̄w̄. ¹² Yen biru na ḡribu wa, baka ka buu, ba ȳ sina kita ten wuswaas̄w̄. Ma ba tirenu wukia ka maa tireru garu te ba m̄ w̄arun tirenu. Ba ḡribu siri nge mε ben kookoosu nε si ba yorusi tire ni s̄w̄. ¹³ Sanam meya nim w̄ku ga ka gen ḡribu na, ma s̄w̄ ka ḡribun w̄ā yera maa ka begibu na be ba raa neni. Ma ba be kpuro siri nge mε ben baawuren kookoosu nε. ¹⁴ Yera ba s̄w̄ ka ḡribun w̄ā yee te sua ba kp̄ē d̄w̄ bwee te s̄w̄. N deema, d̄w̄ bwee tera ta s̄āa s̄w̄ yiruse. ¹⁵ Baawure win ȳsiru ba ñ

yorua wāarun tire te sɔɔ, ba nùn sua ba kpɛɛ d̄sɔ
bwee te sɔɔ.

Wɔn kpaaru ka tem kpam

21 Yen biruwa na wɔn kpaaru ka tem kpam wa. Wɔn gururu ka tem gurum baa doona, nim wɔku ga ò maa wāa. ² Ma na wuu dɛɛrɔ wa, ge ga s̄a Yerusalemu kpa, ga saram wee Gusunɔ wɔllun di, ga sɔɔ s̄a nge kurɔ kpao wi u buraru s̄a u win durɔ mara. ³ Na maa kɔɔguru nua sina kitarun di ta nɛɛ, wee t̄ɛ, Gusunɔn wāa yera wāa tɔmbun suunu sɔɔ, u ko n wāa ka be, ba koo maa ko wigibu. Gusunɔn tii u ko n wāa ben suunu sɔɔ. ⁴ U koo bu ben nɔni ȳiresu kpuro woka. Gɔɔ kun ko n maa wāa ka win nuku sankiranu ka sw̄i ka wuriribu domi gasɔn gāanu nu doona kpuro.

⁵ Sanam meya wi u s̄i sina kitarɔ u nɛɛ, wee na gāanu kpuro kua kpaanu.

U maa man s̄ɔɔwa u nɛɛ, n yeni yoruo domi win gari, gari geeya, yi maa s̄a naanɛgii.

⁶ Ma u man s̄ɔɔwa u nɛɛ, ye kpuro ya kpa, wiya gāanu kpuron tore ka nin wii gowo wiya maa gbiikoo ka d̄aako. Baawure wi nim nɔru ga m̄ u koo nùn nim k̄ɛ nim wāarugim bwian di n kun ka kɔsiaru.

⁷ Baawure wi u tabu di, win tubi wee, u ko n s̄a win Yinni kpa wi, u maa ko win bii. ⁸ Adama b̄erurobu ka naanɛ doke sarirugibu ka kom k̄sumgibu ka tɔn gowobu ka sakara kowobu ka dobo dobogibu ka b̄u s̄aɔbu ka wee kowobu kpuro, ba koo ben b̄ɔnu wa d̄sɔ bwerɔ wi u mwaam̄ ka s̄ɔɔ bisu. Yera ya s̄a gɔɔ yiruse.

Yerusalemu kpa

⁹ Yera gɔɔradoba nɔɔba yiru be ba raa yorukunu nɔɔba yiru neni n̄ sɔɔ gbee sw̄aanu nɔɔba yiru wāa, ben turo u na u man s̄ɔɔwa u nɛɛ, n na, u koo man kurɔ kpao s̄ɔɔsi wi u s̄a Yāa kinɛ kpem ten kurɔ.

¹⁰ Sanam meya gɔɔrado wi, u nen bw̄era sua k̄asi k̄asikum u ka da guu bakaru garun wɔllɔ. U man Yerusalemu wuu dɛɛrɔ ge s̄ɔɔsi ga saram wee Gusunɔ wɔllun di, ¹¹ ga ballimɔ Gusunɔn yikon giriman s̄i nge kpee s̄ɔɔ tiro gobi b̄ekɛguu ge ba m̄ yasipu, ge ga dɛɛre nge diki kpika. ¹² Ma gb̄ara bakara gu sikerene te ta kɔnɔsu wɔkura yiru m̄, ma wɔllun gɔɔradoba wɔkura yiru ba kɔnɔ si k̄su. Kɔnɔ si sɔɔra Isirelin bibun bwesenu wɔkura yirun ȳisa yorua. ¹³ Gb̄ara ten goonu nɛɛ nɛɛ ye, kɔnɔsu ita itawa nu m̄. Kɔnɔsu ita wāa s̄ɔɔ duu yeru gia, ita maa wāa s̄ɔɔ yari yeru gia, ma ita ita wāa ȳisa ka ȳisa. ¹⁴ Ba wuu gen gb̄araru sw̄iwa kpenu wɔkura yirun wɔllɔ, n̄n wɔllɔ ba Yāa kinɛ kpendun gɔɔrobu wɔkura yirun ȳisa yorua.

¹⁵ Wɔllun gɔɔrado wi u ka man gari kua u ȳirutia wuragia neni u ka wuu ge ȳire ka gen kɔnɔsu ka gen gb̄araru. ¹⁶ Wuu gen goonu kpuro nu n̄ewa, gen yasum ka gen d̄ɛɛbu tia. Gɔɔrado wi, u gu ȳira ka win ȳirutia. Wee, gen d̄ɛɛbu kua kilo nɔɔɔbun suba yiru ka goobu (2.200). Meya maa gen yasum ka gen gurum.

¹⁷ Gɔɔrado wi, u maa gb̄ara te ȳira ma ta kua gɔm soonu wunaa weeru ka nɛɛ. U ȳirumɔ ka win ȳirutia ȳen bweseru tɔmba maa m̄. ¹⁸ Ba wuu gen gb̄araru kuawa ka kpee gobiginu ni nu nɔni bwese bweseka m̄ ma ba wuu gen tii kua ka wuran tii ȳe ya dɛɛre nge diki. ¹⁹ Ba wuu gen gb̄ararun kpɛɛkpɛku buraru kua ka kpee gobiginu. Kpee nin gbiikira ni nu nɔni sw̄aruru m̄, nin yiruseru ni nu nɔni boogu m̄, itaseru ni nu nɔni bwese bweseka gɛɛ m̄, nɛɛseru ni nu nɔni wuru beku m̄. ²⁰ Nɔɔbuseru ni nu nɔni b̄erɔ wuru m̄, nɔɔba tiaseru ni nu nɔni sw̄aruru m̄, nɔɔba yiruseru ni nu nɔni wuru beku m̄, nɔɔba itaseru ni nu nɔni b̄erɔ wuru m̄, nɔɔba nɛɛseru ni nu nɔni d̄m buuru m̄, wɔkuruseru ni nu nɔni wuru beku ka d̄m buuru m̄, wɔkura tiaseru ni nu nɔni d̄m buuru ka sw̄aruru m̄, wɔkura yiruseru ni nu nɔni gaadura m̄. ²¹ Ma ba gamboba wɔkura yiru kua ka kpee kpiki gobi b̄ekɛginu wɔkura yiru. Ba gambo baayere kua ka kpee kpiki nin teeru. Ma ba wuu gen swaa kua ka wuran tii ȳe ya s̄a nge diki kpika.

²² Na ò s̄a yeru wa wuu ge sɔɔ ȳen s̄i Gusunɔ Yinni dam kpurogiin tii ka maa Yāa kinɛ kpem te, ba s̄a gen s̄a yeru. ²³ Wuu ge, ga ò maa s̄ɔɔ ò kun mɛ surun bukata m̄ ga n ka yam dɛɛre, ȳen s̄i Gusunɔn yikon girima ballimɔ ge sɔɔ, ma Yāa kinɛ kpem te, ta s̄a gen fitila. ²⁴ Tem kpuron tɔmbu ba koo s̄i gen yam bururam sɔɔ, kpa tem girum sinambu bu ka ben ȳiiko ye ba raa m̄ na ge sɔɔ. ²⁵ Wuu gen kɔnɔsu su ko su n keniarewa saa baayere, domi wɔkura kun maa koorɔ mi. ²⁶ Ba koo ka tem kpuron ȳiiko ka m̄n b̄ere na wuu ge sɔɔ. ²⁷ Adama gāa k̄sunu kun durɔ wuu ge sɔɔ pai, meya maa tɔnu wi u kom k̄sum ka weesu m̄. Be ba koo du mi, beya b̄en ȳisa ba yorua Yāa kinɛ kpem ten tireru sɔɔ te ta s̄a wāarun tireru.

22 Gɔɔrado wi, u man nim wāarugim daaru s̄ɔɔsi te ta ballimɔ nge diki kpika, te ta kokumɔ Gusunɔ ka Yāa kinɛ kpem ten sina kitarun di. ² Ma ta kokusimɔ wuu gen swaan suunu sɔɔ. Dāa wāaruginu ȳi daa ten goo gooka ni nu ra ma nɔn wɔkura yiru w̄ɔ tia sɔɔ, nɔn teeru suru baawure. Dāa nin wurusa ba ra ka tim ko bu ka tem kpuron tɔmbu bekia. ³ B̄ri gɛɛ kun ko n maa wāa wuu ge sɔɔ.

Gusunɔ ka Yāa kinɛ kpem ten sina turara ta ko n wāa mi, kpa win sɔm kowobu bu nùn s̄a. ⁴ Ba koo win wuswaa wa kpa win ȳisuru ta n yorua ben sirinɔ.

⁵ W̄kura kun ko n maa wāa mi. Ba ò ko ba n fitilan yam bururam bukata m̄ ò kun mɛ s̄ɔɔgim, domi Yinni Gusunɔwa u ko n s̄a ben yam bururam. Ba koo maa bandu di sere ka baadom̄m̄.

Yesun wuramaru

⁶ Yera gɔɔrado wi, u man s̄ɔɔwa u nɛɛ, gari yini gari geen tiiwa, yi maa naanɛ m̄. Gusunɔ wi u win sɔmɔbu kpare, u win gɔɔrado gɔɔrima win sɔm kowobun mi u ka bu s̄ɔɔsi ye ya koo ko ò n s̄i fiiko.

⁷ Yesu nɛɛ, wee u sisi u ò tɛɛm̄. Doo nɔɔrugiiwa wi u tire tenin gari m̄m nɔɔwa.

⁸ Nε Yohanu na yabu yeni nua, na maa ye wa. Ye na ye nua na ye wa na kpa, na kpuna wɔllun gɔrado win wuswaaw wi u man ye kpuro sɔɔsi, n ka nɔn sã.

⁹ Adama u man sɔɔwa u nεε, n ku ko mε, u sãawa nen sɔm kowosi ka nen beruse Gusunɔn sɔmɔbugii, ka sere be kpurogii be ba tire tenin gari mem nɔɔwa. N Gusunɔ sãawɔ.

¹⁰ Yera u maa nεε, n ku tire tenin gari bere domi saa ya turuku kua yi ka koorã. ¹¹ Wi u kɔsa mɔ u n win kɔsa mɔ u n bɔ. Wi u daa disinugia mɔ, u n win daa disinugia mɔ u n bɔ. Wi u maa gea mɔ u n win gea mɔ u n bɔ. Wi u maa sãa tɔn dεero u de Gusunɔ u n maa nɔn dεerasiamɔ.

¹² Yesu nεε, wee, u sisi u ñ tεεmɔ. U koo ka are na u baawure kɔsia nge mε win sɔmbura nε. ¹³ Wiya u sãa gbiikoo ka biruko, wiya gãanu kpuron tore ka nin wii gowo.

¹⁴ Doo nɔrugiba be ba ben yãnu tea wasa wasa, ba n ka bɔnu mɔ dãa wãarugirun binu sɔɔ kpa bu du wuu ge sɔɔ, saa gen kɔnɔn di. ¹⁵ Adama kom kɔsum kowoba kun duɔ wuu ge sɔɔ, ka dobo dobo kowobu ka sakara kowobu ka tɔn gowobu ka bũu sãɔbu ka baawure wi u weesu kɔ u mɔ.

¹⁶ Wi, Yesu u bεε win gɔrado gɔria u ka bεε gari yini sɔ win yigbenun sɔ. Wiya Dafidin sikadobu wi u sãa nge kpil kpaaru win yenuɔ. U sãawa yam sãrerun kpera ye ya ballimɔ.

¹⁷ Hunde Dεero ka maa kurɔ kpao ba gerumɔ, u na. Baawure wi u gari yi nɔɔmɔ u de u maa nεε, u na. Wi nim nɔru ga mɔ u na. Wi u maa nim wãarugim kɔ, u mɔ n kun ka kɔsiaru.

Garin wii goberu

¹⁸ Nε Yohanu na baawure sɔɔmɔ, wi u tire tenin gari nɔɔmɔ, goo ù n gari gεε sosi yi ba yorua mini sɔɔ, Gusunɔ u koo yẽron tɔya sosi ka gbee swãa ni ba yorua tire teni sɔɔ. ¹⁹ Meya maa wi u gari gεε kawa tire tenin garin di Gusunɔ u koo yẽro bɔnu bira dãa wãarugirun binu sɔɔ, ka maa wuu dεero ge sɔɔ, ge ba tubusia tire teni sɔɔ.

²⁰ Wi u gari yini kpuro gerua u yi sirewa u nεε, meya, u sisi u ñ tεεmɔ.

Ami, a na Yinni Yesu.

²¹ Yinni Yesun durom mu n ka wigibu kpuro wãa. Ami.